Herinneringsboek
Joods Utrecht
1940-1945

Aan hen die er geboren zijn, die er hebben gewoond en die er naartoe zijn gevlucht.

Transport

Vlastimil Artur Polák

Transport
Heisst ein Schrecken.
Transport
ist kein Wort ...
Transport:
Der Tod im Osten.
Man geht ohne Hoffnung fort.
Transport, Transport, Transport.

[Transport / Heet een schrik. / Transport / is geen woord ... / Transport: / De dood in het oosten. / Zonder hoop gaat men weg. / Transport, transport, transport.]

Gelezen en opgeschreven in de kunsttentoonstelling van de Magdeburger Kaserne te Theresienstadt.

Samensteller: Hermann Meub
Versie 1.7 (20-11-2021)

Inhoud

7 **Voorwoord**

17 Hoofdstuk 1 **Hun Namen**

18 **A**als van • Aalten van • Abrahams • Abrahamson • Akker • Alexander • Andriesse • Appel-Manus • Ardel • Aron • Aschenbrand • Ascher • Augurk-Koopman

63 **B**aars • Bachra • Bachrach • Backs • Bagmeijer-Krant • Bakker • Bamberg • Bamberger • Baruch • Bär • Baum • Beck • Beer de • Benjamin • Berberich • Berkelo • Bernard • Bertenthal • Beugeltas • Beutler-Süsskind • Biema van • Bierman • Bilderbeek • Bing • Birnbaum • Blaaser • Blazer • Blijdenstijn van • Blitz • Blitz van • Blitz-de Hond • Blitz-Openheimer • Bloch • Bloemendaal • Bloemendal • Blok • Blom-Meents • Blumenthal • Boas • Boässon • Bobbe-van Hasselt • Bodenheimer • Boer de • Böhm • Bokke van der • Bollegraf • Borchardt • Borchert • Borstel • Bouman • Boutelje • Bouwman • Brakel van • Brave de • Breslauer • Bril-Bouwman • Brilleman • Brinitzer • Broek van • Bruin de • Bruck • Brüll • Brünell-Cahn • Buschhoff • Buss-Blumenthal

244 **C**ahn • Cats • Chits • Choczner • Clarenburg • Coe • Coeverden van • Cohen • Cohen Pareira • Cohensius-van der Hoeden • Corper • Cosman-Snoek • Coster • Courlander • Cozijn • Creveld • Culp • Cyzner

330 **D**am van • Danielson • Dannheisser • Danziger • Dasberg • Davids-Vleesblok • Davidsohn • Davidson • Dehn • Dekker-Wrazlowskij • Delft van • Demant • Demuth • Deuren van • Dijk van • Dikker-van Praag • Dreifuss • Dreyfus • Droller • Droomer • Duitz • Duren van-Schaap • Durra-Benjamin

372 **E**bstein • Edelstein-Judenberg • Ehrenreich • Ehrlich • Eichenwald • Eijl-Sternheim • Eiser • Elburg • Ellenberg • Elsas • Elsbach • Elshof • Eltes • Elzas • Emanuel • Emden van • Emmerich • Emrik van • Engelander-de Vries • Engelsman • Engers van • Enker • Enthoven-van Lier • Ebstein • Esso van

423 **F**alk-Elkan • Falkenburg • Falkenstein • Feingersch • Feingold-Weissberg • Feldblum-Cahn • Fichendler • Fleischmann • Foerder-Austerlitz • Fonteijn • Fortuin • Frank • Franken • Frankenstein • Frankfort-Krant • Frenkel • Fresco • Freund • Frey • Frijda • From • Fromm

486 **G**ans • Gazan • Gelder van • Gelderen van • Genderingen van • Glaser • Goetschel-Koenigsberger •Gold • Goldenberg • Goldsmid • Goldschmidt • Goldsteen • Goldstein • Goldwasser • Gotlieb • Goudeket-Snijders • Goudenburg • Goudsmit • Goudvis • Graanboom-de la Mar • Greif • Groen • Groenberg • Groenteman • Groot de • Grootkerk-Vorst • Grossmann • Grünebaum • Grünewald-Steinberg • Grünfeld-Isaak • Gutmann • Gutmeyer

566 **H**aaf de • Haaff de-Ollman • Haan de • Hahn • Hakkert • Hal van der • Halberstad-Tromp • Halpern • Hamburger • Hamme-Slager •Hammelburg • Harpman •Harschel • Hartog de • Hedeman-Stofkooper • Heijmans • Heim • Heimann • Heimberg • Heinemann • Hellmann • Herrmann-Hirsch • Herschel • Hertzberger • Herz • Hes • Hijmans • Hijmans van den Berg • Hilversum • Hirsch • Hirschfeldt-Cohn • Hirschland • Hirschmann-Wolff • Hodes • Hoeden van der • Hoek van der • Holstein • Hopfenmaier • Horneman • Horst van der • Huisman-Bego

690 **I**mbach • Isenburger • Israel • Italiaander • Iwiansky • Izaks

701 **J**acobi • Jacobowitz • Jacobs • Jacobsohn • Jacobson • Jacoby-Isaaks • Joëls • Joles-Lankhout • Jong de • Jongh de • Joosten • Joseph-Oppenheim • Joshua

752 **K**ahn • Kam van • Kan • Kann • Katoen-de Leeuwe • Katz • Keizer • Keller • Kenner Liebeskind • Kentie-Stoppelman • Kernkraut • Kessler • Kijzer • Klafter • Klarfeld • Klee • Kleef • Klein • Klestadt • Kloeten van • Knorringa • Koch • Koekoek-van de Star • Koetser • Kohn • Kok • Kokernoot • Konijn-van Laar • Koperberg • Koppel • Kornblum • Kraft • Kramer • Krant • Kraschewski • Krauskopf-Nathan • Kresch • Kreveld van • Krill-Fried • Kuijt • Kulb • Kupferschlag

830 **L**aar van • Lachs • Lakmaker • Landerer • Lange • Ledermann • Leefsma • Leeser • Leeuw de • Leeuwe de • Leuwen van • Leezer • Leijdesdorff • Lever • Leverpoll • Levi-Magnus • Levi • Levie de • Leviticus-Compris • Levy • Lewi • Lewin • Lewinskij • Lewinsohn • Lewy-Flatow • Lichtenstein • Lier van • Lierens • Lijn van der-Lorjé • Lilienfeld • Limburg • Lindenbaum • Lindner • Linick • Lissauer-Fein • Lobstein • Loeb • Loevinsohn • Loewe • Löwe • Löwenberg • Löwenstein • Loonstijn • Lopes Dias • Loterijman • Luft • Luss • Lutumierski-Sternheim

953 **M**agnus • Makowskij-Luft • Mannheimer • Marcas de-Vles • Marcusson • Marsman • Marx • Mastbaum-Mayer • Mayer • Meiboom • Meijer • Meijers • Meijerson • Meirowsky • Meljado-Nathan • Mendels • Mesritz • Meuleman • Michelson-Krzywyos • Milhado • Mogendorff • Mok • Molgo-Hirschstein • Monas • Montanjees • Morpurgo • Mosch du • Moscou • Moses • Mossel • Muller

1029 **N**aarden • Nathan • Nathansohn • Neeter-Elsas • Neuberg • Neuburger • Neuhaus • Neumann • Nijstad-Creveld • Nimeschanski • Noach • Nohlen-Levy • Nord • Norden • Nossek • Nussbaum

1065 **O**llendorff • Onderwijzer • Oosten van • Oostra • Oppenheim • Ornstein • Os van • Oster • Oudkerk-Jacobs

1088 **P**ais • Pappie • Patto • Perel • Pezaro-de Groot • Pfeffer • Philipp • Philips • Philippsborn • Pijpeman • Plato • Pol van de-Sarluis • Polak • Pollack • Pool • Poppers • Praag van • Prager • Pront

1160 **Q**uerido

1163 **R**echter • Reich • Reichmann-Klafter • Reisz • Ricardo • Riess • Roeders • Roeg • Röhmann • Rood van-Hamburger • Roodenburg • Rooij de • Rooijen van • Roos • Roselaar • Rosen • Rosenberg • Rosenberger • Rosendorff • Rosè • Rothenberg-Schleyen • Rothschild • Rubens • Rülf • Ruskolenker-Falkenburg • Rijs van-Marcelis

1206 **S**achs • Salomon • Salomons • Samson • Samuels • Sanders • Schaap-de Vries • Schachno • Scheffelaar • Scheiner • Schlesinger • Schmidt • Schreeuwer • Schuijer • Schuitevoerder • Schulay • Schulenklopper • Schwarz • Schwarzbart • Schwefel • Schweitzer-Fleischmann • Seelig • Seemer • Segal • Seligsberger • Siegheim • Silberschmidt • Simon • Simons • Simons Cohen • Singer-Katscher • Sjouerman • Slager-Susan • Slagter • Slijper • Sluijs van der • Snatager • Snijtselaar • Snoeck • Soetendorp • Sommerfeld • Son • Spanjar • Spanjer • Speier • Spetter • Spier van • Spier Moffie van • Spitz-Hoofiën • Spritzer • Stam van der • Star van der • Staveren van • Steinweg • Stern • Sterner • Stibbe • Stiefel • Stijsel • Stodel • Stokvisch • Stoppelman • Straus • Streliski • Sturm • Suntrup • Swaab • Swaan de • Swelheim

1371 **T**al • Thal • Theeboom • Themans • Tijn van • Trijtel-Cosman • Triwaks • Trombkowska (Trombkowsko) • Trompetter • Turfrijer • Turksma

1402 **U**llmann

1403 **V**elleman • Verdoner • Vet • Vis-van Blitz • Visser • Vleeschhouwer • Vogel-Michel • Vorst • Vos • Vries de • Vriesland van

1453 **W**aas • Wachsmann • Walg • Wallach-Apt • Wallbach • Warendorf • Watermann • Waterman-de Leeuw • Wechselmann • Weenen van • Weil • Weiman • Weinberg • Weiss • Weissbacher • Weisz • Werner-Goldschmidt • Wiener • Wessel-Oostra • Wien van • Wijk

van der • Wijnberg • Wijnschenk • Wijzenbeek • Wilde de • Witsen van • Witteboon • Wolf • Wolff • Wrazlowskij

1521 **Z**anten van • Zegerius • Zommerplaag-Sjouerman • Zuiden van-Hamburger • Zwaaf • Zwaanenburgh van • Zwarts

1539 **Ds. Titus Brandsma**

1544 Hoofdstuk 2 **Kampen**

1545 **A**mersfoort • Auschwitz • 1552 **B**abitz (Babice) • Barneveld •Bergen-Belsen • Blechhammer • Bobrek • Buchenwald • 1576 **C**helmno (Kulmhof) • 1577 **D**achau • Dorohucza • 1587 **F**ürstengrube en Janina • 1587 **G**leiwitz • Golleschau • Groß-Rosen • 1594 **J**awischowitz • 1595 **K**attowitz (Katowice) • Kaufering • Krenau • 1596 **L**angenstein • Lodz (Litzmannstadt) [Ghetto] • Ludwigsdorf (Ludwikowice Klodzkie) • 1597 **M**authausen • Melk • Monowitz • Mühlenberg (Hannover-Mühlenberg) • 1608 **N**euengamme • 1609 **O**ranienburg • 1609 **S**achsenhausen • Sakrau • Schoppinitz • Schwarzheide • Seibersdorf • Sobibor • Spytkowice (Spytkowitz) • Stutthof • 1615 **T**heresienstadt [Ghetto] • Tschechowitz (Czechowice-Dziedzice) Vacuum Oil • 1634 **V**ught • 1636 **W**arschau • Weimar • Westerbork • Wüstegiersdorf

1641 Hoofdstuk 3 **Kronik**

1643 **1933** • 1649 **1934** • 1650 **1935** • 1653 **1936** • 1656 **1937** • 1659 **1938** • 1672 **1939** • 1681 **1940** • 1691 **1941** • 1731 **1942** • 1797 **1943** • 1849 **1944** • 1892 **1945** • 1912 **na de oorlog**

1925 Hoofdstuk 4 **Indices**

1925 [Codering]

1926 Meisjesnamen van gehuwde vrouwen

1943 Gehuwde vrouwen die gesorteerd zijn op hun meisjesnaam

1946 Index op familienaam

2122 Geboorteplaatsen

2145 Straten

2151 Verdeling van de Slachtoffers op geboortejaargangen

2152 Numerieke verdeling van de Slachtoffers op geboorteplaatsen [streeplijst]

2154 Overlijden in de nazikampen – waar en wanneer de Gedeporteerden hun dood moesten vinden

2180 Bronnen

2198 Het Joods Monument Utrecht

2201 Nawoord

2201 Dank

Voorwoord

In Ebstorf, Hauptstraße 2, ben ik op 1 juli 1941 als het tweede kind van drie geboren. Moeder (1916 -2005) was naaister en kleuterleidster, Vader (1912 - 1981) metselaar en vanaf 1956 postbode. In mei 1933 is hij tot de RAD (rijksarbeidsdienst) toegetreden.
”*Halverwege de jaren dertig* [- mijn vader was toen rond 23 -] *was het voor elke Duitse jongen, tussen de 18 en 25 jaar, verplicht om in dienst te gaan bij de* ***Reichsarbeitsdienst****. Geen enkele familie kreeg er niet mee te maken. De duur van deze dienstplicht was in eerste instantie ongeveer een half jaar*. […]
[…] *De* ***Reichsarbeitsdienst*** *ging in deze eerste fase van de bunkerbouw* […] een *grote rol vervullen*.” **Paul Dijkstra**, De Koog in oorlogstijd, p. 8 en 20

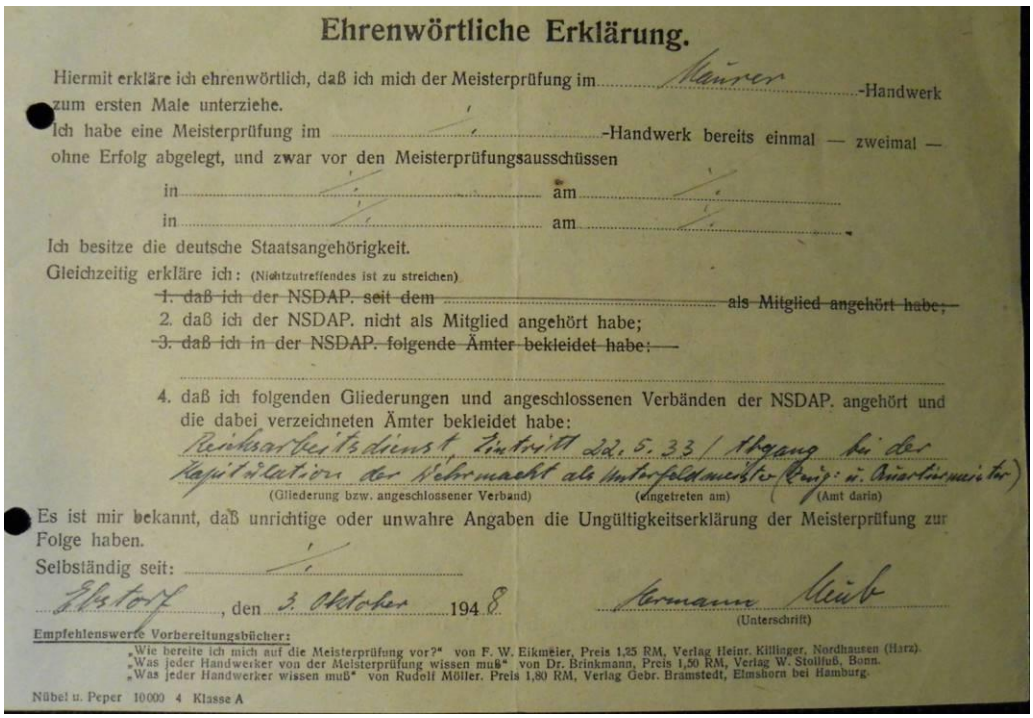

Ehrenwörtliche Erklärung.

Hiermit erkläre ich ehrenwörtlich, daß ich mich der Meisterprüfung im Maurer -Handwerk zum ersten Male unterziehe.
Ich habe eine Meisterprüfung im ..... -Handwerk bereits einmal — zweimal — ohne Erfolg abgelegt, und zwar vor den Meisterprüfungsausschüssen
in ..... am .....
in ..... am .....
Ich besitze die deutsche Staatsangehörigkeit.
Gleichzeitig erkläre ich: (Nichtzutreffendes ist zu streichen)
~~1. daß ich der NSDAP. seit dem ..... als Mitglied angehört habe;~~
2. daß ich der NSDAP. nicht als Mitglied angehört habe;
~~3. daß ich in der NSDAP. folgende Ämter bekleidet habe:~~
4. daß ich folgenden Gliederungen und angeschlossenen Verbänden der NSDAP. angehört und die dabei verzeichneten Ämter bekleidet habe:
Reichsarbeitsdienst, Eintritt 22.5.33 / Abgang bei der Kapitulation der Wehrmacht als Unterfeldmeister (Entspr. i. Quartiermeister)
(Gliederung bzw. angeschlossener Verband) (eingetreten am) (Amt darin)
Es ist mir bekannt, daß unrichtige oder unwahre Angaben die Ungültigkeitserklärung der Meisterprüfung zur Folge haben.
Selbständig seit: .....
Ebstorf, den 3. Oktober 1948 Hermann Meier
(Unterschrift)

Empfehlenswerte Vorbereitungsbücher:
„Wie bereite ich mich auf die Meisterprüfung vor?“ von F. W. Eikmeier, Preis 1,25 RM, Verlag Heinr. Killinger, Nordhausen (Harz).
„Was jeder Handwerker von der Meisterprüfung wissen muß“ von Dr. Brinkmann, Preis 1,50 RM, Verlag W. Stollfuß, Bonn.
„Was jeder Handwerker wissen muß“ von Rudolf Möller. Preis 1,80 RM, Verlag Gebr. Brämstedt, Elmshorn bei Hamburg.

Nübel u. Peper 10000 4 Klasse A

"*Beëdiging van de* [onbekende afkorting] *jaargang april - oktober '38. RAD: Afdeling 2/181 Ebstorf*" [Notitie op de achterkant van het foto door Hermann Meub senior.]

Tot zijn verjaardag in 1943 heeft hij van de leiders der RAD-afdeling 2/181 het boek '*Heeresgeschichte der Völker Afrikas und Amerikas*' met deze dedicatie cadeau gekregen:

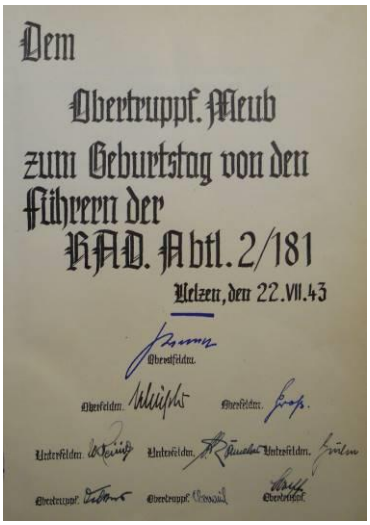
Dem

Obertruppf. Meub

zum Geburtstag von den

Führern der

RAD. Abtl. 2/181

Uelzen, den 22.VII.43

Tijdens de oorlog was hij ingezet in Oostvriesland, Frankrijk, Rusland en weer in Duitsland. 1940 was hij in Hage en later in Jever in Oostfriesland.

Begin oktober 1940 moest hij naar Frankrijk, daar was hij o. a. ook in Calais. [Enkele gegevens zijn afkomstig uit het ongepubliceerde 'Tagebuch 1941 - 1944, RAD Abteilung 2/181 Ebstorf' dat Hermann Groß heeft bijgehouden. Zijn dochter was in 2006 zo vriendelijk in het dagboek van haar vader naar sporen van Hermann Meub te zoeken.]

Het dagboek van Hermann Groß noemt meerdere verblijfplaatsen, maar niet altijd een datum erbij: 06-10-1940 Rotterdam, 08-10-1940 Audruicq, Calais Luchthaven, Guînes, Saint Mer [?], 11-10-1940 Lille, 06-11-1940 Poperinge (B), Ieper (B), Kortrijk (B), Saint-Inglevert, Boulogne-sur-Mer, Wissant, Cap Blanc Nez, 19-12-1940 Cap Gris-Nes, Aire-sur-la-Lys, 22-04-1941 Veulettes-sur-Mer, ??-04-1941 Maastricht, Valhuon St. Pol [Het is niet duidelijk of het om een of twee verblijfplaatsen gaat; er bestaat in Valhuon een straat genaamd Rue de **Saint-Pol** en er bestaat in Dunkerque een stadsdeel genaamd **Saint Pol**-sur-Mer.]
Vijf van deze plaatsnamen komen voor in het boek van **Gabriele Faggioni**, Der Atlantikwall, te weten Calais op de pagina's 190 en 191, Boulogne-sur-Mer op p. 196, Wissant op p. 193, Cap Gris-Nes op p. 193 en 194 en Veulettes-sur-Mer op bladzijde 204." *Voor de bouw van de Atlantikwall werden genietroepen, de organisatie Todt en de rijksarbeidsdienst [RAD] erbij gehaald*." [Faggioni, p. 14]

[**Tanja von Fransecky**, Sie wollten mich umbringen, dazu mussten sie mich erst haben, p. 139:
„*Het bouwterrein van de Atlantikwall*
Binnen het Westerweel-netwerk werden de strategieën ter overwinning van de zwaar beveiligde grenzen steeds uitgevijlder. Zo konden mannelijke pioniers, voorzien van vervalsde persoonsbewijzen, die hen als niet-Joodse Nederlanders legitimeerden, op de bouwplaatsen van de Atlantikwall in Frankrijk aanmonsteren, waar op last van de Wehrmacht door de Organisatie Todt het werk werd bedreven.
De Atlantikwall zou als versterkings- en verdedigingswerk tegen een geallieerde invasie langs de Westeuropeese kust van Noorwegen tot naar Zuidfrankrijk ontstaan. De Organisatie Todt wederom engageerde ter realisering van dit grootproject privé-aannemer, die afzonderlijke delen van het bouwprogramma ten uitvoer brachten. De vraag naar werkkrachten was dientengevolge zeer groot. Op niet weinige bouwplaatsen werkten tot duizend mensen."

Plaatsen, waar de RAD-afdeling 2/181 bij de bouw van de ATLANTIKWALL was ingezet:		
Plaatsen, genoemd in het dagboek van Hermann Groß	**Naam van de BATTE-RIE**	**Aanmerkingen**
Rotterdam 06-10-1940	-	-
Audriucq	-	Rond 16 km van de kust afgelegen.
[Noordoostelijk van] Calais	Waldam Olden-burg	Google Maps (**GM**) intoetsen 'Batterie Waldam'; foto **RR**, p. 290 "*The 17 cm **Oldenburg** battery was one of the few that were not constructed in the duines close to shore, but inland in the flat polders.*" **RR**, p. 30; **GM**: 'Oldenburg' Op 01-10-1944 vallen de batterijen 'Oldenburg' en 'Waldam'. **SM**, p. 141
Calais Flugplatz	-	Tijdens de bezetting werd het areaal van de luchthaven Calais-Marck door de Luchtmacht uitgebreid, met inbegrip van een vandaag nog bestaande betonpiste, maar waarvan er nu geen gebruik meer wordt gemaakt. Resten van de piste zijn op Google Maps noordelijk van de luchthaven te herkennen. Bron: **Wikipedia**
[Zuidwestelijk van] Calais	Prins Heinrich	De kanonnen bevonden zich rond 1,5 km oostelijk van Sangatte op twee boerenerven. GM: 'Stival Gérard'. Vanuit Stival Gérard leidt een smalle straat, die aan de andere kant van de D243 E3

		ophoudt in en lus, naar de munitiebunker van de batterie Prinz Heinrich. Tegenover, waar de Rue Jacques-Yves Cousteau op de straat D243 E3 uitkomt staat nog een munitiebunker.
Guînes	-	Rond 15 km van de kust afgelegen.
Saint Mer …		Naam van de gemeente onvolledig, plaats niet geïdentificeerd.
Lille 11-10-1940		In de buurt van Lille werden honderden bunkers gebouwd. **RR**, p. 17
Poperinge (B)		Rond 30 km van de kust afgelegen; in geen van de geraadpleegde bronnen wordt melding van Poperinge gemaakt.
Ieper / Ypres (B)		Rond 35 km van de kust afgelegen; **RR**, p. 21: "[…] *in the centre* [the floor plan of] *the command post near Zandvoorde in the vicinity of Ypres (B).*"
Kortrijk (B)		**SH** p. 189: "*Op 6 sept*. [1944] *vond hier de aanval vanaf het Leiekanaal tussen Kortrijk en St. Eloois-Vijn plaats.*"
Saint-Inglevert		Rond 6 km van de kust afgelegen. https://en.**wikipedia**.org/wiki/Saint-Inglevert_Airfield: "*In 1943, the airfield was designated as Stützpunkt 134 Paderborn, housing defence units as part of the Atlantic Wall coastal fortifications.*" […] "*A number of concrete bunkers were constructed to house the guns, which were still standing around the airfield in October 2007.*" **F** p.193: "*Ter verdediging van deze Zandkusten namen volgende legerbatterijen deel, die telkens van paarden werden getrokken:* […] *In St. Inglevert de* ***batterij 4, van de H.A.A.*** [Heeres Artillerie Abteilung] **1143** *met vier 10,5-cm-K 324(f) in Schartenständen 669*" [Bunker met geschutsopening (Scharte)] van het Typ 669 [zie **RR**, p. 224].
Boulogne-sur-Mer	Friedrich August in La Trésorie noordelijk v. B.-sur-M.	**SM** p. 22: Foto's van de batterie Friedrich August, p23: Plattegrond van Steunpunt Kornweihe. Bij de steunpunt Kornweihe hoorden drie kanonnen -opgesteld in Regelbau 35 [plattegrond zie RR, p. 52]- en enkele bunkers. [Regelbauten zijn gestandaardiseerde bunkers, GJM, p. 87]
Wissant	M III (Batteri	**SM**, p. 106: "*Wissant: Stp.* [steunpunt] *120a, Sauerland. De hier gebouwde meetinrichting, Regelbau 637, is door afgraving naar*

	e Wissant, **SM**, p. 8)	*beneden gegleden*." [zie **Rudi Rolf**, Regelbauten, p. 220: Plattegrond van Regelbau 637] **SM**, p. 142: "*Op 9 september 1944 werd de badplaats Wissant door de Canadezen veroverd*."
Cap Blanc Nez	(Batterie Lindemann, aan de oostkant van Cap Blanc Nez) **RR**, p. 125: M 3	http://www.atlantikwall.fr/de/atlantikwall/calais/capblanc/capblanc.htm: „*Auf dem Cap Blanc Nez waren eine 17-cm-Kanone der Heeresbatterie in offener Stellung sowie ein Radar Typ Freya, ein Radar Typ Seetakt FuMO, zwei Riesen FuSE 65 sowie ein Typ Lorentz eingerichtet. Auf der Westseite des Caps überwachten drei Beobachtungsstände die Treffgenauigkeit der östlich liegenden Batterie Lindemann.*" [Op Cap Blanc Nez stonden een kanon en vijf meetinrichtigen.]
Cap Gris Nez 19-12-1940 [Cap Gris Nez area]	**RR**, p. 125: Großer Kurfürst **RR**, p. 125: M 4, Siegfried; vanaf 15-03-1942 Batterie "Todt", **SM**, p. 46	**SM**, p. 14 en 7: Bouwbegin 22-06-1940, zou tot augustus 1940 paraat zijn, het eerste inzetten vond 21-08-1940 plaats. P. 17: Overzichtskaart van steunpunt '158 Tümmler Battr. Großer Kurfürst'. **RR**, p. 399: "*Het gebied van Gris Nez, tegenover Dover, was de eerste streek, waar vestingwerken in zomer 1940 werden gebouwd. Er werden toen vijf zware en enkele middelzware batterijen geïnstalleerd*." **GM**: ‚Batterie Großer Kurfürst Munitionsbunker' duidelijk aan de ‚Route du Cap' D 191 te herkennen. **RR**, p. 101: Foto van de Munitionsbunker: "*Ammunition depot of Batterie Großer Kurfürst on Cap Gris Nez. Those of Batterie Prinz Heinrich are identical (photo 2001).*"
Aire sur la Lys		Rond 60 km van de kust afgelegen.
Veulettes-sur-Mer 22-04-1941	Namen niet gevonden	**F**, p. 204: Tussen Veulettes-sur-Mer en Saint-Pierre-en Port werden slechts drie batterijen gestationeerd.
Maastricht ??-04-1941	-	
Bronnen: F = **Gabriele Faggioni**, Der Atlantikwall, Stuttgart 2014		

GJM = Geert-Jan Mellink, Atlantikwall in Nederland en België
GM = Google Maps
RR = **Rudi Rolf**, Atlantikwall, Batteries and Bunkers, Middelburg 2014
Rudi Rolf, Regelbauten, Middelburg 2019
SH = **Sakkers** / **Houterman**, Atlantikwall in Zeeland en Vlaanderen gedurende opbouw en Strijd 1942 – 1944, Middelburg 1990
SM = **Hans Sakkers** & **Marc Machielse**, Artillerieduell der Fernkampfgeschütze am Pas de Calais 1940 – 1944, Aachen 2013

De zus van mijn vader, Frau Irmgard Martin (1922 – 2019) heeft enkele jaren geleden bevestigd, dat vader als RAD-man was ingezet bij de bouw van de Atlantikwall. Zij – mijn tante Irmgard – heeft in 1941 toen ik werd geboren, mijn moeder en mijn destijds drie jaar oude zus verzorgd.

Uit Frankrijk heeft vader enkele foto's meegebracht: Het stadshuis van Calais, Porte Guillaume Lion in Rouen, Cathédrale Notre-Dame de Rouen en [vermoedelijk] La Seine:

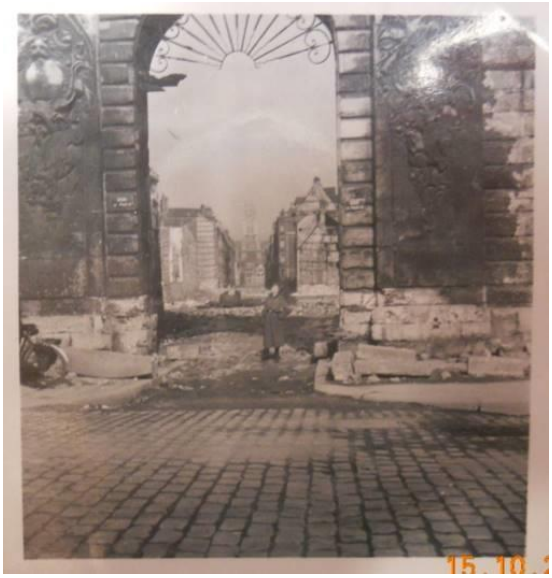

Op 26-04-1942 was hij terug in Ebstorf - de datum dat mijn vader mij voor de eerste keer zag. Ik was tien maanden oud, hij vond me te dik. Voor opleidingsdoelen mochten de mannen van de RAD-afdeling 2/181 enkele weken in Ebstorf blijven. Op 29-05-1942 moesten zij aan een treinreis naar het oosten beginnen, via Posen en Riga naar Pleskau.

Op 20-06-1942 heeft hij een verjaardagsbrief voor mijn moeder uit Rusland geschreven: "[...] *Mutti, von hier kann ich Dir kein Geschenk zukommen lassen, denn in Rußland gibt es nichts zu kaufen.* [...]" 1943 was hij in de buurt van Hannover gestationeerd, daar vandaan heeft hij op 21-06-1944 in een brief geschreven: "*An mehreren Tagen sahen wir schon unseren Geist zum Himmel aufsteigen.* [...] *Bis kurz vor Kleefeld* [5 km ten oosten van Hannover] *geht der Bombenteppich.*"

"*4. Nov. 1944 Großangriff auf die Großbatterie Ahlten* [12 km ten oosten van Hannover] *3/801 + 6/801*" [Notitie op de achterkant van de foto door Hermann Meub senior.]

Op 20-12-1944 schrijft hij uit Stelle: "*Vati kann* [Weihnachten] *nicht bei Euch sein*. [...] *Am 29. Dez. werde ich mit dem 21.00-Uhr-Zug ab Uelzen fahren. Ab 3.1.45 muß ich dann in Neumühle antreten*."
Drie dames uit Lauenburg kwamen moeder een brief brengen, die vader op 25-05-1945 heeft geschreven: "[...] *Von Neumühle gingen wir nach Rosien bei Neuhaus an der Elbe.* [...] *Zuletzt war ich in Nostorf bei Lauenburg an der Elbe*. [...] *Nun bin ich hier in Lauenburg.* [...] *Heute musste ich mich bei der englischen Behörde melden und bekam den Bescheid, dass es nun in ein Gefangenenlager abgeht. Wohin weiß ich nicht*. [...] *Große Sehnsucht würde mich auf den Weg zu Euch treiben, aber es hat ja wenig Zweck unerlaubt über die Elbe zu gehen*."

Na de gevangenschap was hij vanaf 26-07-1945 in Uelzen weer werkzaam als metselaar - zes dagen per week weer of geen weer reed hij 's ochtends 12 km met de fiets van Ebstorf naar Uelzen en 's avonds van Uelzen naar Ebstorf. Maar hij wilde af van de werkloosheid tijdens de wintermaanden; door 12 jaar RAD-dienst had hij aanspraak op een baan met recht op pensioen. Deze baan heeft hij in 1956 bij de Post in Leverkusen gevonden. De steden Leverkusen en Köln [Keulen] boden mij goede mogelijkheden bij te scholen.

Slechts weinig herinneringen heb ik aan de oorlog: Een keer weet ik nog van een nachtelijk luchtalarm; op een treinreis - vermoedelijk februari/ maart 1944 - heb ik gebombardeerde steden gezien; op een dag stonden we - oma, moeder, zus - broer Hans-Georg (11-05-1948 - 29-11-1961) was er nog niet geboren - en ik in de woonkamer uit het raam te kijken: Vele militaire voertuigen reden door het dorp - misschien had dat te maken met de capitulatie. Maar dit vermoeden hebben later helaas nog mijn moeder nog mijn zus kunnen bevestigen.

Over het bruine Duitse verleden wilden mijn ouders niet praten. Als er iets over deze tijd op TV werd uitgezonden, zette vader de TV meteen uit- of werd naar een ander programma overgeschakeld.

Rond het jaar 2003 - precies weet ik dat niet meer - kreeg ik een prospectus van Het Utrechts Archief in handen. Om een reden te hebben het archief binnen te gaan, heb ik vijf namen van hen die te Utrecht geboren waren uit *In Memoriam* opgeschreven en aan de balie gevraagd, of ik mag nakijken, waar deze mensen toen in Utrecht hebben gewoond. Die vijf personen zijn rond 600 en later 1600***** geworden, die in Utrecht geboren of gewoond hebben. Van velen kon ik slechts weinig gegevens bijeenbrengen - vaak niet meer dan dat wat in *In Memoriam* staat. Daarom heb ik verzocht door de hoofdstukken **Kampen** en **Kroniek** hun lot tenminste een beetje voorstelbaar te maken.
***** Rond 1000 namen stammen van de lijst "*Hun aandenken zij tot zegen*" op de website "*http://sr18.home.xs4all.nl/monument/*".

In 2006 ben ik naar Zuidland gereden, om daar het boek 'Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek, Een kille in de Mediene, Joods leven in Zuidland' te kopen. Omdat ik de notities thuis

had gelaten, kon men mij in de boekhandel te Zuidland niet verder helpen en heeft mij naar de openbare bibliotheek gestuurd. Die dag was de bibliotheek gesloten. De Joodse begraafplaats aan de Kerkweg heb ik ook niet gevonden. Terug door het dorp, zag ik achter een raam chanoekaluchter en menora.

Daar wonen Joden, die kunnen mij helpen. De vrouw die de deur opendeed wist meteen de titel van het boek. Geen wonder, zij was, wat mij haar man Aart in de keuken vertelde, de schrijfster van 'Een kille in de Mediene, Joods leven in Zuidland'.

Haar ben ik erg dankbaar, telkens weer heeft Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek dit onderzoek niet alleen door haar boeken, maar ook door raad en daad ondersteund. Zij heeft foto's ter beschikking gesteld en - wat niet genoeg gewaardeerd kan worden - een heleboel correcties aangebracht. Maar als er nog tik- of taalfouten zouden zijn, ben alleen ik er verantwoordelijk voor. De fouten in dit onderzoek zijn van mij en niet van degene die mij uit vrije wil tijdrovende hulp heeft aangeboden de fouten te vinden.

Ook was het samenstellen van dit gedenkboek voor Joods Utrecht waarschijnlijk niet mogelijk zonder de indirecte hulp van mijn vrouw. Zij wilde eind de jaren zeventig niet meer in een huurwoning maar in haar eigen huis wonen: Zo was er een kamer over, waar ik in rust aan dit onderzoek kon werken, waar boeken bij meters kunnen worden opgeborgen, waar plaats voor de PC met alle toebehoren is en waar op de schrijftafel de boeken tijdens de tussenpozen opgestapeld kunnen blijven liggen.

Hoofdstuk 1

Hun Namen

"*De Oorlogsgravenstichting heeft na de oorlog de gegevens van het Rode Kruis bewerkt; de gedenkboeken van de Oorlogsgravenstichting - www.ogs.nl - zijn de oorspronkelijke bron van alle databanken, die daarna zijn samengesteld*." Ben Noach, voorzitter v. Amoetat AKEVOTH

Voor dit onderzoek zijn de gegevens overgenomen uit:
- ***In Memoriam***.
- het ***Digitaal Monument Joodse Gemeenschap in Nederland*** - www.joodsmonument.nl -
- en ***Utrecht 1940 - 1945 Monument Joodse Slachtoffers*** - www.jdmu.nl

Belangrijkste bronnen voor het aanvullen van de gegevens der ouders en grootouders van de slachtoffers zijn de websites
- ***Amoetat AKEVOTH(sporen)-)-Onderzoek van de genealogie en het familie erfgoed van het Nederlandse Jodendom (A.R)*** - www.dutchjewry.org
- ***Stambomen van Nederlands Joodse families*** *van* **Max en Bertha van Dam**
- ***The Levie-Kanes Family Tree Collection*** van **Levie Kanes**.

Veel websites zijn niet in de literatuurlijst opgenomen, maar worden slechts in de artikelen over de slachtoffers als bron genoemd. Soms bestaan de aangegeven websites helaas niet meer.

Aals van

[1] **Jacob**, 2-05-1873 Utrecht, Choorstraat 15, 27-11-1942 Auschwitz
[2] **Jetta Henriette**, 23-08-1880, Utrecht, Oude Gracht 264*****, 27-11-1942 Auschwitz
[225] **Anna** Hamme-v. A**.**, 11-06-1878, Utrecht, Oude Gracht 264, 26-02-1943 Auschwitz
[241] **Naatje** Herkner-v. A., 24-12-1884, Utrecht, Oude Gracht, 10-09-1942 Auschwitz
[509] **Aleida** Trijbits-v. A., Utrecht, Choorstraat 15, 10-09-1942 Auschwitz

Salomon van Aals, 1844/45 Utrecht, sigarenfabrikant; ovl. op 4 april te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 12 **A 2 A** 1090; akte 591, Utrecht 8-4-1889.	Marianna Franken, 18-6-1844 Arnhem; ovl. op 12-10-1909 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 1 **C 6 7** 1248.
Huwelijksakte 127, Arnhem 22-05-1872.	

Jacobus (Jacob) van Aals, ± 1813 Hilversum; ovl. op 18-3-1894 te Utrecht en ald. a. 't Zandpad begr., graf 53 A 35 E 1147-B.	Naatje Hamburger, ± 1813 Utrecht; Zandpad: 20-2-1881, 53 **A 35 F** 974. Overlijdensakte 333, Utrecht 21-2-1881	Isaac Franken / Francke, ± 1814 Wezel, slager; ovl. op 23-09-1884 te Arnhem, ald. begraven Moscowa, graf A 04 18.	Alijda van Leeuwen, ± 1813 Herpen; ovl. op 06-05-1892 te Arnhem, ald. begraven Moscowa, graf A 04 19.
Huwelijksakte 307, Utrecht 18 okt 1837.		Huwelijksakte 35, Arnhem 02-05-1838.	

■ Genlias ■ Mayer Hirsch, Moscowa ■ Zandpad

■ **Genlias: Broer: Izaak van Aals**, 1885/86 Utrecht, was gehuwd met Elisabeth Harschel, 1890/91 A'dam; huwelijksakte 860, Utrecht 24-12-1914. Ouders van Elisabeth Harschel: Samuel Harschel en Mietje Troetel.

Jacob van Aals was oom van [3] Claartje van Aals.

■ **HUA** 05-05-1873 (Bl 6387, wijk 3: 2-5-1874)
■ **joodsmonument.nl**: Hoofdstraat 178, Apeldoorn. JOKOS-dossier 12 187 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Syzette Wijers, Als ik wil kan ik duiken** [...], : In de brieven die zijn nichtje [3] Claartje van Aals uit Het Apeldoornsche Bosch schreef, is enkele keren sprake van "***oom Jacob***":
Pagina 24: Op 22 december vertrekt Claartje van Utrecht naar Apeldoorn, haar oom Jacob - een broer van Claartjes vader, die in Apeldoorn woont - reist met haar mee en belooft vader "*een oogje in het zeil te houden*".

Pagina 27: Aan haar vroegere collega's bij de spoorwegen schrijft ze dat ze in Apeldoorn "*alleen maar een oom van bijna zeventig*" heeft.
Pagina 35: "*We liepen bij bakker Cohen Oom Jacob tegen het lijf, die ons mee naar binnen nam en ons op een lekkere moccapunt trakteerde*."
Pagina 46: Op 31 januari 1941 stelt ze aan haar vriendin Aagje Kaagman voor, oom Jacob te vragen, of ze beiden na "*het Apachenbal in de Bordelaise*" bij hem mogen slapen.
Pagina 50: "*Naar Oom Jacob om koffie te drinken*."
Pagina 64/65: Op derde mei 1941 was Claartje bij oom Jacob op bezoek, hij heeft ze getrakteerd met lekkernijen en zij heeft zijn kousen zitten stoppen.
Pagina 66: Oom Jacob is er blij mee dat Aagje Kaagman hem heeft geschreven.
Pagina 69: Op 28 mei 1941 stelt Claartje aan Aagje voor met de fiets naar Apeldoorn te komen en twee nachten bij oom Jacob te slapen.
Pagina 76: In haar brief van 26/ 27 augustus 1941 maakt Claartje zich zorgen om haar oom Jacob, ze vindt dat hij "*vreselijk slecht*" uitziet en hoopt dat hij niet ziek wordt, "*want wat moet zo'n man alleen beginnen?*"
Pagina 100: Op 24 december schrijft ze aan Aagje dat haar oom Jacob naar Polen is gestuurd. "*Zielig hè? Daar zal je zeventig jaar worden*." Toen ze dit schreef, was haar oom Jacob, die op 2 mei 1943 zeventig was geworden, sinds vier weken dood - vermoord op 27 november 1942 in Auschwitz.

Jetta Henriette van Aals

■ **HUA** 24-2-1880, geboorteakte nr. 413
■ *) (B41 is er niet, moet zijn E41) E41=Nr. 100 volgens omnummering van 1890 = 211 volgens huisnummerplattegrond van 1897 = 264 nieuw van 1917
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: huishoudster.
Gezinsadres in mei 1940: Steenstraat 6, **Ar**nhem
Echtgenoot: Jozef Franken, Arnhem, 4 april 1872; Auschwitz, 27 november 1942
■ **Genlias: Overlijdensakte** 274a, Arnhem 7-10-1950: Overleden op 27-11-1942 te Oswiecim Polen op leeftijd van 62 jaren
Zwager [van 1, 2, 4, 225, 241 en 509]: **Jacob Trijbits**, 07-12-1867 Gouda, was gehuwd met Dina Franken, 1867 of 1868 Gendringen; huwelijksakte 20, Zaandam 14-2-1906. Ouders van Jacob Trijbits: Mozes Abraham Trijbits en Betje van Aals. Ouders van Dina Franken: Meijer Izaäk Levie Franken en Anneken Frankenhuis. Jacob Trijbits was weduwnaar van Esthella Frankfort.

Anna Hamme-van Aals

■ **HUA** 12-11-1878, geboorteakte nr. 1146
■ **Genlias: Echtgenoot** (huwelijksakte 569 Utrecht 17-08-1910): **Daniel Hamme**, 24-07-1871 's-Gravenhage. Schoonouders van Anna van Aals: Aäron Hamme en Dina Heijmans
Grootouders van moederskant: Huwelijksakte 35, Arnhem 02-05-1838; ouders van Isaac Francke waren Joseph Francke en Sibilla Gans; ouders van Alijda van Leeuwen waren Salomon van Leeuwen en Maria Anna Emanuel.

■ **In Memoriam**: [echtgenoot] **Hamme, Daniel**. ovl 26-02-43 Auschwitz
■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Oranjeplein 94, Den Haag. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd. Een verwant heeft de oorlog overleefd*."

Naatje Herkner-van Aals

■ **HUA** 26-12-1884, Nr. 2730
■ **Genlias: Echtgenoot: Georg Erich Herkner** 1888 of1 889 Guben in Duitsland, koopman. Huwelijksakte 8, Hoorn 18-02-1915. Echtscheiding 29-06-1942; schoonouders: August Wilhelm Eduard Herkner en Amalie Bertha Kusche.
[Guben/Gubin thans aan de Poolse grens aan de rivier Neiße noordoostelijk van Cottbus]
Grootouders van vaderskant: Huwelijksakte 307, Utrecht 18-10-1837. Ouders van Jacob van Aals waren Mozes Izak/Isac van Aals en Judie/Judic Levie; ouders van Naatje Hamburger waren Salomon Izaak Hamburger en Betje Levison.
■ **joodsmonument.nl:** Adres in Amsterdam: Raamgracht 12 II. Liro-Kaart in het Nationaal Archief

Aleida Trijbits-van Aals

■ **HUA** 22-09-1874, geboorteakte nr. 1726
■ **Genlias: Echtgenoot: Abraham Mozes Trijbits**, Gouda 1873 of 74 (27j) huwelijksakte 16 Utrecht 16-01-1901
Schoonouders: Mozes Abraham Trijbits, 1835/36 Uithoorn, was gehuwd met Betje van Aals, 1839/40 Utrecht; huwelijksakte 127, Utrecht 4-5-1864. Ouders van Mozes Abraham Trijbits: Abraham Jacob Trijbits en Matje Izak Sloog. Ouders van Betje van Aals: Jacob van Aals***** en Naatje Hamburger.
*****Naamgenoot van [1] Jacob van Aals 02-05-1873, de oom van [3] Klara (Claartje) van Aals.
Schoonvader: Mozes Abraham Trijbits was als weduwnaar van Betje van Aals voor de tweede keer met Aaltje van Tijn, 1839/40 Maarsseveen, gehuwd; huwelijksakte 2, Maarsseveen 30-4-1877. Ouders van Aaltje van Tijn: Joseph Samuel van Tijn en Rachel Tobias Tall.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Raamgracht 6 b, Amsterdam. Inboedellijst van 12-07-1942. Laatste burgerlijke staat: Weduwe.
Dochter: Betje Trijbits, 06-06-1903 Amsterdam; 10-09-1942 Auschwitz.
Zoon: Salomon Trijbits, 21-02-1905 Amsterdam; 18-08-1942 Birkenau.

<table>
<tr><td colspan="4">Aals van
[3] Klara (Claartje), 14-09-1922, Utrecht, Nobelstraat 37, 5-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Izaak van Aals,
20-10-1886 Utrecht,
op 04-06-1953 te Zeist overleden.</td><td colspan="2">Naatje de Leeuw,
09-07-1885 Harlingen; ovl. op 17-11-1933* te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 43 C 19 F -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 5A,; fol. 16v Amsterdam 20-02-1919.</td></tr>
<tr><td>Salomon van Aals,
± 1845 Utrecht,
sigarenfabrikant;
ovl. op 08-04-1889 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 12 A 2 A 1090.</td><td>Marianna Franken,
18-06-1844 Arnhem;
op 12-10-1909 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 1 C 6 7 1248.</td><td>Asser de Leeuw,
30-12-1841 Steenwijk;
op 17-05-1907 te Muiderberg begraven, graf D.</td><td>Roosje Cohen,
07-07-1844 Harlingen; op 05-07-1903 te Muiderberg begraven, graf C.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 127, Arnhem 22-05-1872</td><td colspan="2">Huwelijksakte 43, Harlingen 20-06-1867</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begraaf verlof, index 23043 en 8004 ■ Genlias ■ Rossum, 51 Portretten, p. 162
■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Jan van Rossum**, De vermoorde joden van Steenwijk uit de schaduw, p. 162: "*Jette [*] de Leeuw was in Harlingen geboren in het gezin van Asser de Leeuw (1841 Steenwijk- ?), slager. Hij kwam uit Steenwijk en was in 1867 getrouwd met Roosje Cohen (1844 Harlingen- ?) uit Harlingen. Asser en Roosje woonden eerst in Wolvega. Later verhuisden zij naar Harlingen, waar drie neven van Asser, ook uit Steenwijk afkomstig, slager waren. De vader en moeder van Jette kregen zestien kinderen van wie er vijf, onder wie een tweeling, voor hun tweede levensjaar stierven. Een zoon stierf op zijn negentiende. In 1893 verhuisde het gezin met tien kinderen naar het Rapenburg 8a in Amsterdam. Jette was toen veertien jaar*."
[* Jette de Lange - de Leeuw, geb. 24-01-1879 Harlingen; 04-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 149], Jan Rossum, p. 162]

■ **Genlias: Vader Isaak van Aals** was weduwnaar van Elisabeth Harschel, dochter van Jesaja Harschel en Mietje Troetel, ovl. te Baarn 25-06-1917. Overlijdensakte 1150, Utrecht 29-06-1917.
WieWasWie: Uit zijn overlijdensakte nr. 304, Zeist 04-06-1953, blijkt, dat hij voor de derde keer was gehuwd met Elsje Timmers.

Klara (Claartje) van Aals was nicht van [1] Jacob van Aals, [2] Jetta Henriette van Aals, [4] Rozette van Aals, [225] Anna Hamme-van Aals, [241] Naatje Herkner-van Aals en [509] Aleida Trijbits-van Aals.

■ **Hanneke Oosterhof, Het Apeldoornsche Bosch** [...] (Apeldoorn, 1989) 35: Klara was verpleegster en heeft een brief aan Aagje Kaagman geschreven. Er is ook een foto van haar weergegeven.

*■ **Suzette Wyers, *Als ik wil kan ik duiken* ...**, pagina 83: Op 20-11-1941 schrijft Klaartje van Aals in een brief aan Aagje Kaagman: "*Vandaag is het alweer acht jaar geleden dat mijn moeder overleden is. Ik kan me nog zo goed herinneren*."

■ **joodsmonument.nl**: "*Claartje van Aals was als verpleegster werkzaam in het Apeldoornse Bosch. Haar brieven zijn gepubliceerd in 'Als ik wil kan ik duiken ... : brieven van Claartje van Aals, verpleegster in de joods psychiatrische inrichting Het Apeldoornsche Bosch, 1940-1943.' Samengesteld en toegelicht door Suzette Wyers Amsterdam 1995)*."

■ **Syzette Wijers, Als ik wil kan ik duiken ..., Brieven van Claartje van Aals, verpleegster in de Joods psychiatrische inrichting Het Apeldoornsche Bosch 1940 - 1943, Samengesteld en toegelicht door Suzette Wyers**, Amsterdam 1995:

De brieven, die Claartje tijdens haar werk in Het Apeldoornsche Bosch aan haar vriendin in Utrecht schreef, heeft Aagje Kaagman zorgvuldig bewaard. "*Via het Historisch Museum Marialust kwam*" Suzette Wijers "*in contact met Aagje Kaagman, die*" ze "*alle brieven liet lezen van Claartje*". Suzette Wyers verwerkte deze brieven voor een *televisiedocumentaire* over *Het Apeldoorsche Bosch* en voor het boek "*Als ik wil kan ik duiken ...*" (p. 7 en 8)

Klara's ouders waren Liberaal Joods. Zij ging naar de lagere school in de Hamburger Straat. Haar moeder stierf al in 1933, toen Klara elf jaar was. Ze werd lid van de USC. de Utrechtse Zwemclub. Na de mulo, omdat ze met zestien nog te jong was om verpleegster te worden, werkte ze bij de Spoorwegen. Hier raakte ze bevriend met Aagje Kaagman. (p. 9 tot 15) Haar vader werd, omdat hij soms gewelddadig tegen haar was, uit zijn ouderlijke macht ontzet. Mejuffrouw De Beer en juffrouw Van Dam werden als voogden benoemd. (p. 15 en 16)

Claartje, zo als Klara zich zelf noemde, trok op 1 mei 1940 in bij Aagje Kaagman op Begijnekade 10 in Utrecht. Daar beleefde ze het begin van de oorlog, haar eerste reactie was: "*Nu maken ze ons allemaal dood*." (p. 19)

In november 1940 werd ze om haar Joodszijn bij de Spoorwegen ontslagen. Totdan toe had zich haar vriendin Aagje nooit gerealiseerd, dat Claartje Joods was. (p. 20)

In december 1940 solliciteerde Claartje succesvol bij Het Apeldoornsche Bosch. Op 22 december 1940 stapte ze samen met haar oom Jacob in de trein naar Apeldoorn. (p. 21 en 24)

Vanuit Apeldoorn schrijft ze vele brieven, vermoedelijk de meesten aan haar vriendin Aagje Kaagman in Utrecht. Op 7 januari 1941 werd bekend, dat Joden geen toegang tot de bioscopen meer hebben. Claartje vraagt haar vriendin hoe zij deze maatregel vindt en vermoedt: "*Eerdaags is het natuurlijk verboden om in openbare gelegenheden te komen*." (p. 31 en 32; 9 januari 1941)

Van haar zus Mar kwam ze te weten "*dat in Amsterdam de joden niet in cafe's mogen komen*". Daarom verzoekt ze Aagje gauw naar Apeldoorn te komen om er nog eens lekker uit te gaan. Claartje vreest, dat "*over een poosje*" dat ook niet meer mogelijk zou zijn. (p. 40, 22 januari 1941)

Op 10 februari 1941 schrijft ze, dat een buitenband van haar fiets "*absoluut door*" is en ze niet meer fietsen kan omdat buitenbanden "*nergens meer te krijgen*" zijn. Ze wil haar vader vragen of hij haar aan een buitenband kan helpen. Haar avondjurk, schoenen, krulspelden en "*de muziek*" zou Aagje dan uit Utrecht naar Apeldoorn meebrengen. Claartje stelt voor op zaterdagavond samen dansen te gaan. (p. 48, 10 februari 1941)
Door de gesprekken in de conversatiezaal omtrent de onlusten op 11 februari in de Jodenhoek van Amsterdam raakt ze in een pestbui: "*Ik heb zitten te huilen. ... Bah, alles is even vervelend in deze rotwereld*." Ook staat Dr. Lobstein niet meer toe, dat het personeel in de stad gaat dansen. (p. 48 en 49, 13 februari 1941)
In de brief die ze op 13 februari begon te schrijven, maakt zij zich zorgen over het gerucht, dat ook in Nederland de "*Neurenbergerwet in werking treedt. Dan mogen christenmensen zich absoluut niet meer met jodenmensen bemoeien. ... Dan zou ik jou ook niet meer mogen schrijven. Maar dat doe ik toch*." (p. 50, Donderdag, p. 51)
Ook het bericht van de razzia op Joodse mannen op 22 februari 1941 brengt haar ertoe te schrijven: "*O Aag, ik heb zitten huilen. ... Agie ik zit zo hopeloos in de put*." (p. 53, 22 februari 1941)
In februari 1941 raakt ze bevriend met Ferry, een getrouwde Oostenrijker, die als Chaloets in Het Apeldoornsche Bosch werkt. Chaloetsiem zijn jongelui, licht Claartje haar vriendin in, tussen achttien en zevenentwintig, die van plan zijn naar Palestina te gaan. (p. 55, 22 februari 1941)
Omdat Claartje veel met broeder Jo de Vries wordt gezien, gaat het "*kletspraatje*" rond, dat zij de reden zou zijn waarom hij zijn verloving heeft verbroken. (p. 56, 17 maart 1941)
"*Dr. Spiegel had een patiënt - hij heet Micha Hillesum - gevraagd om piano te komen spelen. Die jongen is twintig jaar, heeft eindexamen conservatorium, en is de beste jonge pianist van Europa. ... Weet je wat erg is, die Micha loopt me achterna*." (p. 57, 17 maart 1941) [In Memoriam: "*Hillesum, Michael. 22-9-1920 Winschoten, 31-3-1944 Auschwitz*"]
De ex-verloofde van Jo de Vries kan het niet verwerken dat haar verloving na vijf jaren verbroken is. Ze komt als patiënt in Het Apeldoornsche Bosch te liggen. Claartje spreekt met haar, verzekert haar op "*erewoord [...] dat het louter vriendschap is tussen de Vries en*" haar [Claartje]. Maar Jo de Vries merkt, dat Claartje op hem verkikkerd is, en zoent haar. "*Nu sta ik ook niet meer eerlijk tegenover zijn ex-verloofde Serah*. [...] *Ik geloof dat het wel tot een sexuele verhouding tussen ons zal komen*", schrijft Claartje op 26 maart 1941 aan haar vriendin Aag in Utrecht. (p. 59 en 60, 21 maart 1941)
Met Jo de Vries maakt ze het uit (p. 61, 13 april 1941), maar ze verlangt "*zo vreselijk naar hem*". (p. 63, 21 april 1941)
De ex-verloofde van Jo de Vries is opgenomen in het paviljoen Hannah, daar waar Claartje de volgende week gaat werken. Het zieke meisje is "*half gek op het ogenblik*" en Jo de Vries en Claartje "*zitten allebei in doodsangst dat het van blijvende aard zal zijn*." (p. 64, 3 mei 1941)
Op 12 mei 1941 vraagt Claartje of de Zwemclub UZC bij Timp zwemt en zij vreest dat het zwemmen voor Joden verboden zal worden. (p. 66)

Dr. Lobstein, de directeur van Het Apeldoornsche Bosch is tot oren gekomen, dat er over Jo de Vries en Zuster van Aals wordt gekletst. Hij wenst dat zij die verhouding beëindigen. (p. 67, 12 mei 1941)
Haar zes jaar oudere zus Mar, die in Amsterdam woont, heeft besloten op 17 augustus te gaan trouwen. Omdat op 11 juni 1941 in Amsterdam weer een razzia werd gehouden waarbij driehonderd Joden gearresteerd en naar Mauthausen werden afgevoerd, maakt Claartje zich zorgen, dat ook haar toekomstige zwager erbij kan zijn. Haar angst is niet ongegrond, van twee zusters zijn de broers opgepikt en in de krant heeft ze gelezen "*dat vijf slagers uit Utrecht gearresteerd zijn*". (p. 69 en 70, 28 mei 1941 en 13 juni 1941)
In haar brief van "*14 juli 1941 's nachts half 3*" bericht ze dat ze "*voor het eerst het sterven van iemand gezien*" heeft. "*Het was vreselijk*." (p. 71)
Op 23 augustus laat ze Aag weten dat ze met Arno [Schwarz] heeft "*een beetje geflirt*". (p. 72) Tijdens een lezing met lichtbeelden zit ze "*hand in hand*" met Arno, ze zoent en wandelt, maar het bevredigt haar niet. (p.78, 3/4 september 1941)
De verbodsbepalingen van 15 september 1941 - "*joden mogen niet meer komen in parken, ...*" - en de razzia's op 7 en 8 oktober 1941 in de Achterhoek, Arnhem en Zwolle zorgen voor angst en terneergedrukte stemming onder het personeel van Het Apeldoorsche Bosch. Jo de Vries en andere leden van het personeel zijn weg. "*Ze zijn uit logeren*." Claartje mag niet duidelijker schrijven omdat ze gevaar vreest. Er is nu minder personeel en haar werk wordt veel drukker. (p. 79, 9/10 oktober 1941)
Ze is van plan op 20 oktober naar Utrecht te gaan, dan is haar vader jarig. Eigenlijk had ze drie dagen kunnen gaan, maar meer dan een dag wordt van de politie niet toegestaan. (p. 80, 9/10 oktober 1941)
Omdat Claartje heeft gehoord, dat in Utrecht Joden worden gearresteerd, vraagt ze Aag "*even bij vader te gaan kijken of alles in orde is. Schrijf me dan onmiddellijk - desnoods een briefkaart - terug*." (p. 80, 13/14 oktober 1941)
Vermoedelijk staat Claartjes zin "*ze zijn hier ook erg bezig*" in verband met de razzia op 9 oktober 1941 in Appeldoorn: Dertien Joodse mannen werden opgepakt en reeds naar Mauthausen weggevoerd, alle dertien overlijden tussen 14 en 31 oktober 1941. (p. 80, 13/14 oktober 1941; vgl. **S. Laansma**, De Joodse Gemeente te Apeldoorn en Het Apeldoornsche Bosch, Zutphen 1979, p. 62)
Op 30 oktober 1941 is Claartje bij Arno op zijn kamer geweest, hij is erg verdrietig, "*omdat zijn ouders naar Polen moeten*." (p. 81, 31 oktober 1941)
In haar brief die ze op 14 november 1941 aan Aag schrijft, vreest ze, dat Joden helemaal niet reizen mogen. (p. 82)
Zij heeft weer gehoord "*dat alle Duitse joden uit Utrecht weg moeten. Je zult zien dat Arno eerdaags ook weg moet*." (p. 84 en 85, 11/12 februari 1942)
In het voorjaar van 1942 moet het niet-Joodse personeel het Apeldoornsche Bosch verlaten. 150 vrouwen en mannen worden ontslagen. (p. 85) Voor Claartje en haar collega's is dat een "*ramp*". (21 februari 1942)

Ook Claartje loopt kans ontslagen te worden, als ze te veel met Arno wordt gezien, dat heeft ze te horen gekregen van haar hoofdverpleegster. Claartje, omdat Arno en zij, "*zo ongelofelijk veel van elkaar*", houden, gaat "*nu één keer in de week stiekem bij hem*". Ze vindt het verschrikkelijk dat ze nu tegen anderen moet liegen. (p. 86 en 87, 21 februari 1942)
Zo als Claartje zegt, heeft ze "*geen donder voor*" haar examen geleerd, ze "*stikte van de zenuwen*", maar ze is geslaagd. (p. 87, 16/17 maart 1942) Voor een klein fuifje, dat Arno de volgende dag wil geven, is ze van plan "*in het dorp* [...] *wat bij elkaar* [...] *te scharrelen*". Ze twijfelt of het haar zal lukken omdat er bijna niets te kopen is. "*Als er nu eens helemaal geen oorlog was en iedereen mocht weten dat ik met Arno ging, wat zou ik dan gelukkig voelen. Het is tegenwoordig zo fijn tussen ons, maar die rotangst dat hij weg moet*." (p. 88, 16/17 maart 1942)
Haar vriendin Aag raakt zwanger van Jan Bouman, maar hij is nog student en wil niet met Aag trouwen. Claartje raadt haar aan, het te laten wegmaken, "*want wat moet je beginnen. Het kind wordt er absoluut de dupe van later* [...]. *Heus, Aag, ik vindt het bijna zoiets als moord maar wat voor een andere weg is er voor je open. Wat moet je alleen en zonder baan beginnen?* [...] *Wat er ook gaat gebeuren Aag, ik laat je niet stikken. Je kunt altijd bij mij aankloppen hoor*." (p. 88, 18/19 maart 1942)
Omdat Claartjes vader zo is als hij is, twijfelt ze of haar vriend Arno met hem kan praten. (p. 89, 18/19 maart 1942)
Na de invoering van de Jodenster vraagt ze Aag wat ze ervan vindt en of ze nog met haar op straat wil lopen.
Arno mag "*van de M*[offen]" niet meer in zijn kamer wonen en slaapt nu op "*Het Bosch*". Claartje kan nu niet meer bij hem komen. (p. 90, 3/4 mei 1942)
Op 8 juli 1942 schrijft ze, dat ze haar fiets heeft ingeleverd, dat joden niet meer bij christenmensen mogen komen en dat ze boodschappen slechts tussen drie en vijf uur mogen doen. "*we leven elke dag in spanning*, [...]. *Er zijn hier in het Apeldoornsche Bosch ook een paar leden van het personeel opgepikt*." (p. 92)
"*Het is hier extreem druk, bendes nieuwe patiënten* ['*uit de inrichting Maasoord uit Portugaal en groepen patiënten uit Westerbork*']. *We zitten op het ogenblik zo ontzettend in de rotzooi. ... Iedereen moet bijna naar Polen. Mijn vader, mijn zusje en haar man zijn ook weg en ik weet helemaal niet waar ze zijn. Mijn zusje haar schoonmoeder heeft zich een poosje geleden verdronken.*" (p. 93, 15 september 1942)
Claartje is van plan zich te verloven met Arno, maar haar vader vindt, dat het nu geen tijd voor is. (p. 94, 15 september 1942)
Op 11 november vermoedt Claartje "*dat we hier zo langzamerhand ook wel weg zullen moeten*". Ze heeft van wantoestanden in Westerbork gehoord: "*Hongersnood, roodvonk, dysenterie*". Ook komt er geen bericht van de mensen, die naar het oosten zijn weggevoerd. (p. 96 en 97)
Graag zou ze naar Utrecht willen gaan, maar Joden mogen niet bij christenmensen komen "*en alle joden zijn weg.*" (p. 97, 11 november 1942)
Op 14 november feliciteert ze haar vriendin Aag met de geboorte van haar zoon Robbert. (p. 98)

Haast iedereen van haar collega's heeft familieleden die naar het oosten gestuurd zijn. Claartje is blij, dat haar moeder, die negen jaar geleden is overleden, deze rottijd niet hoeft mee te maken. Ze vraagt zich af "*hoe lang het nog duurt*" dat zij "*naar Polen gaan*." (p. 99, 14 november 1942)
Claartje's oom Jacob, een broer van haar vader, is naar Polen gestuurd. "*Zielig hè? Daar zal je zeventig jaar worden*", schrijft ze op 24 december 1942 aan Aag, maar haar oom, die op 2 mei 1943 zeventig jaar was geworden, werd op 27 november 1942 in Auschwitz van het leven beroofd.
Voor het geval, dat ook zij naar Polen moet, heeft ze al een rugzak gekocht. (p. 100, 24 december 1942)
Mevrouw Aagje Kaagman kwam volgens haar eigen bericht, omdat er "*begin januari 1943* [...] *iets onheilspellends in de lucht*" hing op 8 januari 1943 op Het Apeldoornsche Bosch. Zij wilde Claartje over de streep halen om te gaan onderduiken. Ze had kunnen onderduiken op hetzelfde adres waar haar vader en zus zaten, maar Arno was daar niet welkom. Omdat Claartje zich niet van Arno, die "*alles voor*" haar "*betekende*", wilde scheiden en ze de patiënten "*niet in de steek*" wilde "*laten*", bleef ze in Het Apeldoornsche Bosch. (p. 103 en 104)
"*21 januari 1943, donderdag. De ontruimingsactie wordt ingezet*."
"*Apeldoorn, 21 januari 1943*
Lieve Aag,
Meiske schrik niet, maar vandaag gaan we foetsie. Waarheen weten we nog niet en wat er met de mensen gebeurt weten we ook niet. Het is een en al chaos. Ik zit op de gang te schrijven en ben idioot kalm. [...]
Aag, denk je eens even in: vijftienhonderd mensen - patiënten en personeel - worden maar zo weggehaald en je weet niet wat er met je gaat gebeuren. Haast de helft van het personeel is ondergedoken. We zitten nu op heel G met vijf zusters. Vannacht heb ik twee uur geslapen. Van drie tot vijf uur. Er slapen allemaal mannen boven en het is overal een zwijnekeet, dat snap je. Aagie alles moet ik achterlaten, alleen het hoogstnoodzakelijke kan ik meenemen. Wat zal er van ons worden? Het is net of ik dronken ben. Als ik wil kan ik duiken, maar ik voel me verplicht om met de mensen mee te gaan, want daar gaat je hart toch ook wel naar uit. En als ik Arno niet meer heb kan de rest me toch niets meer schelen.
Aagie, ik schei er uit" (p. 105 en 106, 21 januari 1943)
Arjen Fidder, die tegenover Het Apeldoornsche Bosch woonde, kende de inrichting goed. In de nacht voor de ontruiming was hij op het terrein, omdat hij spullen wilde ophalen voor een broeder die van plan was onder te duiken. Hij beschrijft de "*onwezenlijke sfeer*" als volgt:
"*In de gang zaten een paar zusters hun laatste brieven te schrijven. Onder hen was ook Claartje van Aals. Ze waren dodelijk vermoeid en apathisch. Ze waren uitgehuild en hadden geen tranen meer over. Om hen heen rotzooi van koffers, ingepakte medicijnen en voedsel. Toen het ochtend werd, moest ik weg. Ik verzamelde de brieven en postte ze de volgende dag. In die stapel zat de laatste brief van Claartje*." (p. 107)

Vanuit Westerbork komt er nog een kort levensteken: "*Lieve Aag, ik zit in Westerbork en kan je voorlopig niet schrijven. Schrijf me wel terug, wil je*?" (p. 111)
Bij de ontruiming van Het Apeldoornsche Bosch werden 50 personeelsleden door Aus der Fünten aangewezen, die de patiënten moesten begeleiden. Dertienhonderd werden direct naar Auschwitz en ongeveer honderd personeelsleden werden naar Westerbork vervoerd, onder hen waren Claartje en Arno. Apart werden ze naar de kampen gestuurd. Claartje werd op 5 februari 1943 in Auschwitz vermoord, Arno overleefd de oorlog en wordt "*tolk bij de Amerikaanse troepen*." Slechts een keer heeft Aagje Kaagman na de oorlog contact met hem gehad. (p. 105, 109, 111 en 112)

■ **Herinneringscentrum Kamp Westerbork, G. Abuys**: "*Klara's brieven zijn gepubliceerd in: 'Als ik wil kan ik duiken. Brieven van Claartje van Aalst, verpleegster in het joods psychiatrisch ziekenhuis Apeldoornsche Bosch, 1940-1943.*
Ze is op 22-1-1943 in Westerbork terecht gekomen. Op 3-2-1943 werd zij doorgestuurd naar Auschwitz. Zij werd hier bij aankomst, op 5-2-1943, vermoord."

■ **Lijst van de foto's** in het boek van **Suzette Wijers,** Als ik wil kan ik duiken ... : Kaft, buitenzijde: portret van Claartje van Aals; binnenzijde voorin: facsimile van de brief van 13/14 oktober 1941; binnenzijde achterin: facsimile van de laatste brief van 21 januari 1943. Pagina 8: "*Monument Het Apeldoornsche Bosch*"; p. 10, boven en beneden: Claartje en haar zus Mar; p. 12: "*Tweede klas Hamburgerschool, Utrecht*"; p. 13, boven: Nel van der Vooren; beneden: groepsfoto, Claartje en leden van de Utrechtse Zwemclub; p. 14: "*Personeel mechanische afdeling van de Nederlandse Spoorwegen*"; p. 15: "*Aagje Kaagman 'We werden hartsvriendinnen. We hielden allebei van plezier maken en mensen om ons heen*' "; p. 18, boven: Begijnekade 10, Utrecht; beneden: Begijnekade 10, vriendinnen op het balkon; p. 20: Claartje op de fiets; p. 22, boven: "*Het Apeldoornsche Bosch. Terrein overzicht 1937*"; beneden: "*Het Apeldoornsche Bosch. Hoofdgebouw*"; p. 29: "*Personeel mechanische afdeling van de Spoorwegen*"; p. 36: Coby van Brakel; p. 37: Claartje van Aals; p. 60: Jo de Vries en verpleegsters die voor hun examen geslaagd zijn; p. 62: Jo de Vries; p. 74: "*Verpleegsters op dakterras Hoofdgebouw*"; p. 77: Arno Schwarz; p. 86: Arno en Claartje; p. 95: Arno en Claartje; p. 105: Facsimile van de laatste brief van 21 januari 1943, fragment van de eerste regels; p. 106: Facsimile van de laatste brief van 21 januari 1943, fragment van de laatste regels; p. 108, boven: Arjen Fidder; beneden: Jetty van Geens.

■ **Rudolf Vrba**, Ik ontsnapte uit Auschwitz, p. 223 – 226: "*In januari 1943 kwam een transport met enkele honderden patiënten uit Joodse psychiatrische inrichtingen uit Nederland binnen, na een afgrijselijke reis van twaalf dagen* [*] *onder onbeschrijflijke omstandigheden. Sommigen van hen waren echt krankzinnig en gewelddadig, anderen alleen maar een beetje, en dan waren er geestelijk gezonde mensen bij die gehoopt hadden onder deportatie uit te komen met behulp van een psychiatrisch rapport. Het gevolg was een nachtmerrie die zelfs de meest geharde SS'er nooit zou vergeten.*
Afgezien van de lading was dit om twee redenen een ongebruikelijk transport. Ten eerste kwam het bij daglicht binnen omdat de dienstregelingen van Eichmann overvol waren. Ten tweede was dit de enige keer dat het ons, de gevangenen, toegestaan was nauw contact met de slachtoffers

te hebben. Hiervoor had de SS een paar goede redenen. Toen ze de wagons opendeden boden ze zo'n weerzinwekkende aanblik dat zij het niet aankonden. Dus ze lieten de gevangenen komen om het vuile werk te doen, misschien wel een van de allersmerigste karweitjes die er ooit zelfs in Auschwitz gedaan zijn. In enkele wagons was bijna de helft van de inzittenden dood of stervende, meer dan ik ooit gezien heb. Velen waren duidelijk al enkele dagen dood, want de lichamen waren al in een behoorlijke staat van ontbinding en de stank van rottend vlees stroomde door de deuren naar buiten.
Maar dit had ik wel eerder gezien. Wat ik echt weerzinwekkend vond was de toestand waarin de levenden verkeerden. Sommigen kwijlden, imbecielen wier geest al dood was. Anderen gingen als razenden tekeer, rukkend aan hun buren en zelfs aan hun eigen lichaam. Sommigen waren naakt, hoewel het vreselijk koud was. En overal bovenuit, boven het gekreun van de stervenden en de wanhopigen, klonk het geschreeuw van angst, pijn, het geluid van wild, beangstigend waanzinnig gelach.
En toch, te midden van dit gekkenhuis was er één sprankje schitterend, onbaatzuchtig gezond verstand. Tussen de krankzinnigen door liepen verpleegsters, jonge meisjes, met gescheurde en groezelige uniformen, maar met kalme gezichten en handen die nooit stilstonden. Ze hadden hun tas met medicijnen nog steeds over hun schouder en ze moesten vechten om op de been te blijven. Maar al die tijd waren ze aan het werk, troostend, verbindend, hier een injectie gevend, daar een aspirine. Niet een van hen vertoonde het geringste spoortje paniek. [...]
[...] *Honderden van hen waren nu buiten de wagons, eruit gedreven, door de gevangenen die voortgedreven werden door de SS'ers. En overal waren de verpleegsters. Ze werkten nog steeds door.*
Een van hen liep langzaam voort met een zwakke oude man, rustig met hem babbelend alsof ze een wandelingetje door het park maakten. Een ander wist een schreeuwend meisje half dragend, half slepend vooruit te krijgen. Ze vochten om een beetje orde in deze chaos te scheppen. Hun wapens waren medicijnen en dekens, vriendelijkheid en een rustige heldhaftigheid in plaats van geweren of stokken of grommende honden.
Toen was het plotseling allemaal voorbij. Het laatste armzalige slachtoffer was in een van de overvolle vrachtwagens geladen. Wij stonden na te hijgen in de koude januarilucht. En allemaal keken we naar de verpleegsters. Onaangedaan stonden ze in kleine groepjes bij de vrachtwagens, wachtend op toestemming om zich bij hun patiënten te voegen.
De SS'ers stonden ook naar hen te kijken, met een respect dat ze maar zelden voor iemand aan de dag legden. Ik hoorde een van hen zeggen: 'Je gaat me niet vertellen dat Mengele die meisjes mee gaat sturen in de vrachtwagens. Als hij dat doet, is hij even gek als die arme, vervloekte drommels.'
Een ander mompelde: 'Inderdaad. God weet dat we hier wel wat behoorlijke medische hulp kunnen gebruiken.'
Nu ging mijn blik naar Mengele, de hoofdarts van Auschwitz. Hij stond bij een paar SS-officieren die met hem leken te discussiëren. Ik zag dat hij zijn hoofd schudde en zijn twee handen opstak om alle verdere discussie af te kappen. Een van de SS-officieren haalde zijn schouders op en schreeuwde: 'Op de wagens met de meisjes! Het lijkt erop dat ook zij weg moeten.'

De verpleegsters klommen op de vrachtwagens. De motoren brulden en weg waren ze, naar de gaskamers [**].”

*) Het Joodse krankzinnigengesticht ‘Het Apeldoornse Bos’ werd op 21 januari 1943 ontruimt, de trein met de patiënten en het medisch personeel komt op 24 januari 1943 in Auschwitz aan. Bron: **De Jong**, Deel 6, p. 829 en **Czech**, Kalendarium Auschwitz, p. 390 [vgl. Kroniek, 24-01-1943].
) Vgl. de aantekeningen bij [270] **Elize Joles-Lankhout

<table>
<tr><td colspan="4">Aalten van
[5] Carl, 29-08-1936 Utrecht, 14-01-1943 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nn Nn</td><td colspan="2">Henriëtte van Aalten ,
21-11-1905 Antwerpen;
14-01-43 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Moise van Aalten,
± 1875 Parijs,
winkelbediende; op
11-01-1928 te Arnhem
overleden.</td><td>Roosje Bacharach,
31 mei 1868 Arnhem;
op 14 jan 1943
overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijksakte 333, Arnhem 12-10-1904</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias</td></tr>
</table>

Carl van Aalten

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in mei 1940: Verlengde Rijnkade 119, Arnhem

[**Grootmoeder**] Roosje van Aalten-Bacherach, 31-05-1868 Arnhem; 14-01-1943 Auschwitz, gezinshoofd. [**Moeder**] Henriëtte van Aalten, 21-11-1905 Antwerpen; 14-01-1943 Auschwitz? Gezinshoofd vanaf december 1942.

<table>
<tr><td colspan="4">Abrahams
[701] Lea, 16-06-1884 Den Haag, 05-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Machiel Abrahams,
30-10-1845 ‘s-Gravenhage; koopman in metalen, commissionair in papier;
op 26-06-1920 te ‘s-Gravenhage overleden.</td><td colspan="2">Helena Lange,
12-07-1859 Halberstadt, Duitsland;
op 09-12-1922 te ‘s-Gravenhage overleden</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 01-03-1878 te Halberstadt in Duitsland</td></tr>
<tr><td>Ezriel Machiel Abrahams,
06-01-1803 ‘s-Gravenhage;
ovl. op 18-05-1867 te ‘s-Gravenhage.</td><td>Zipera van Biema,
13-03-1818 Oude-Pekela;
op 17-12-1889 te ‘s-Gravenhage overleden</td><td>Isaak Lange,
21-08-1828 Sontra, was rabbinaats-assesor te Halber-stadt; aldaar op 31-07-1880 over-leden en begraven.</td><td>Roseken (Röschen, Rosa) Wetzlar,
geb. 1837 Guders-berg; het laatste be-kende kind – Jacob – werd 27-06-1873 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 30-10-1844 te ‘s-Gravenhage</td><td colspan="2">Huwelijk ± 1858; het eerste bekende kind – Helena – werd 12-07-1859 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/abrahams/12.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/abrahams/30.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/abrahams/114.htm
■ http://www.geni.com/people/Isaak-Lange/6000000007398857661
■ http://www.geni.com/people/Roeschen-Rosa-Lange/6000000007401332319 ■ Genlias
■ http://jinh.lima-city.de/gene/lange/SimonLange2TreeBWeb.htm#_Toc204043323</td></tr>
</table>

■**http://akevoth.org/genealogy/abrahams/30.htm**: **Grootvader van vaderskant Ezriel Machiel Abrahams** trad op 19-6-1833 te ‘s-Gravenhage voor de eerste keer in het huwelijk met Henriette Toff, zij was in 1801 te Amsterdam geboren en overleed op 08-03-1840 te ‘s-Gravenhage; zij was dochter van Isaac Abraham Daniel Toff en Vogeltje David Levy.

Lea Abrahams

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nieuwegracht 52, Utrecht. “*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*.”

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 23, 12 september 1941, p. 11:

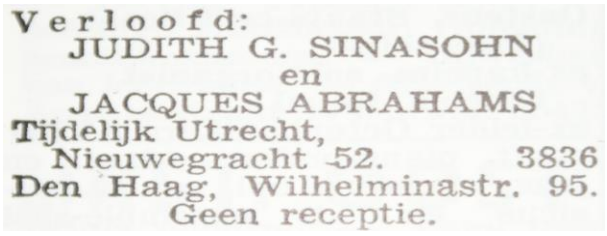
Verloofd:
JUDITH G. SINASOHN
en
JACQUES ABRAHAMS
Tijdelijk Utrecht,
Nieuwegracht 52. 3836
Den Haag, Wilhelminastr. 95.
Geen receptie.

Abrahamson

[6] **Andries**, 02-12-1873 Utrecht, Vrouwjuttestraat 16, 10-09-1942 Auschwitz*

Meijer Abrahamson, 08-11-1837 Utrecht; ovl. 02-12-1908 Amsterdam; op 04-12-1908 te Muiderberg begraven, graf D.	Esther Sternheim, 21-04-1845 Utrecht; ovl. 23-02-1890 Amsterdam; op 25-02-1890 te Zeeburg begraven, graf C.
Huwelijksakte 64, Utrecht 18-02-1873.	

Joseph (Josef, Jozef) Salomon Abrahamson, ±1792 Amersfoort; op 25-02-1879 te Utrecht ov. en ald. aan het Zandpad begr., graf A 7 D 947.	Saartje Jacob Rood, 1801/02; ovl. op 23-5-1881 te Utrecht; begr. Zandpad: graf 37 A 6 B 976	Andries Sternheim; ovl. op 19-6-1886 te Utrecht; begr. Zandpad: graf 37 A 3 D -.	Elisabeth van Wijnbergen; ovl. op 20-11-1860 te Utrecht; begr. Zandpad: graf 38 A 11 A -.
Huwelijksakte 5, Maarsseveen 24-10-1822		Huwelijksakte 332, Utrecht 30-11-1842	

■ Genlias ■ http://www.levie-kanes.com/humogen_levie/family/humo_/F69865/I134193/ ■ Begraaf verlof, index 8330 en 45092 ■ http://www.utrechtsarchiefnet.nl ■ WieWasWie ■ Zandpad

■ **Genlias / Zandpad: Grootvader: Andries Sternheim**, ± 1821 hertrouwde met Rozette van Wijnbergen, 1831 of 1832 Amsterdam; huwelijksakte 51, Utrecht 27-02-1861.

Vader Meijer Abrahamson was eerst gehuwd met **Hesje Mozes Nijkerk**, ± 1837 Naarden, huwelijksakte 17 Naarden 28-8-1867; dochter van Mozes Joseph Nijkerk en Jansje Mozes van Gelder. **Hesje** is op 22-08-1869 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 51 A 31 D -.

Vader Meijer Abrahamson hertrouwde op 26-11-1869 te Culemborg met Lottje Berlijn, dochter van Philip Salomon Berlijn en Betje Izaäc Caffé; huwelijksakte registratienr. 5900. *Opmerking: weduwnaar van Hesje Mozes Nijkerk*. Lottje Berlijn is op zaterdag 20 januari 1872 te Utrecht overleden; akte 116, Utrecht 22 januari 1872. Uit dit huwelijk: Dochter Betje, op 25-01-1871 te Utrecht op leeftijd van een maand overleden; overlijdensakte 261, Utrecht 26-01-1871.

Voor derde keer trouwde **vader Meijer Abrahamson** met Esther Sternheim.

Broer: Jacob Meijer Abrahamson is op 27-02-1877 te Utrecht op leeftijd van 6 maanden overleden; akte 306, Utrecht 28-02-1877.

Broer: Abraham Meijer Abrahamson is op 16-11-1877 te Utrecht geboren; akte 2183, Utrecht 19-11-1877.

Broer: Joseph Meijer Abrahamson is op 27-04-1875 te Utrecht geboren; akte 858, Utrecht 28-04-1877.

Andries Abrahamson

■ **HUA** 04-05-1873, geboorteakte nr. 2121.
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Vertaler. Adres in februari 1941: Valckenierstraat 11 I, Amsterdam.
Tweede Echtgenote: Mietje Carolina Weyl, Groningen, 26 februari 1873, Auschwitz 10-09-1942
Dochter: Henriette Abrahamson, Amsterdam, 01-04-1904, Auschwitz, 10-09-1942
■ **Genlias: Andries** trad voor de eerste keer op 20-10-1898 te Amsterdam in het huwelijk met Esther Elias Nijkerk, geb. ± 1870 Naarden, ovl. 1916; dochter van Elias Mozes Nijkerk en Leentje Limburg; huwelijksakte reg. 34 fol. 18. Esther werd op 20-09-1916 te Diemen ter aarde besteld, graf A 25 14.

Abrahamson

[6A] **Salomon Jacob**, 02-03-1887 Utrecht, ovl. 08-02-1943 Zaltbommel

Jacob Salomon Abrahamson, 14-09-1861 Utrecht; ovl. ?, begr. 21-02-1932 Muiderberg, graf 104, rij 60, C.	Marianne Goudstikker, geb. ±1866 Zaltbommel; ovl. 28-05-1928 Amsterdam; begr. Muiderberg, graf 103, rij 60, C.
Huwelijksakte 199, Utrecht 19-05-1886.	

Salomon Abrahamson, geb. 15-01-1829 Utrecht; ovl. 08-07-1866 Utrecht; aldaar begr. aan het Zandpad, graf 50 **A 28 B** -.	Sara Samuel Herschel, geb. ±1824 Utrecht ovl. 17-02-1888 Utrecht; aldaar begr. aan het Zandpad, graf 13 **A 3 B** 1055.	Salomon Samson Goudstikker, geb. ±1807; ovl. 24-03-1871 Zaltbommel; aldaar begraven.	Vijke Bongaarts, geb. ±1820; ovl. 13-12-1868 Zaltbommel; aldaar begraven. Opmerking: Weduwe van Samuel Hartog
Huwelijksakte 305, Utrecht 31-08-1853		Huwelijksakte 2, Zaltbommel 08-03-1855	

■ WieWasWie ■ https://www.geni.com/people/Mariane-Goudstikker/6000000025386140501

■ **Aart Vos**, Als ik in Vught ben probeer dan eens te schrijven …, p. 37

■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 24455 en 10010]

■ **Frankenhuis-van Scheijen / Können**, De vier Joodse Begraafglaatsen te Zaltbommel, p. 50:
"*b-39 04.07.1846 levenloos geboren kind van Samuel Hartog & Vijke Bongaarts*
b-51 04.1.1849 Sara Hartog, 23 maanden, dr. v. Samuel Hartog & Fijke Bongaarts
b-57 17-12-1851 Samuel Hartog, 33 jr.. koopman, gb. Haaksbergen, zn. V. Benjamin Hartog & Sara Josef, echtgenoot van Fijke Bongaarts
b-81 28.04.1858 Samson Goudstikker, tweeënhalf jaar, zn. v. Salomon Samson Goudstikker & Vijke Bongaarts
b-118 13.12.1868 Sophia Bongaarts, 48 jr. dr. v. Philip Jacobs Bongaarts & Maria Margareta Hermes, echtgenote van Salomon Samson Goudstikker, eerder weduwe van Samuel Hartog. Salomon Samson Goudstikker verkrijgt op zijn verzoek op 10 december 1869 toestemming van B & W om een grafzerk te laten plaatsen van 1.30 m.
b-127 24.03.1871 Salomon Samson Goudstikker, 64 jr., koopman, gb. Amsterdam, zn. v. Samson Salomon Goudstikker & Marianne Hartog, weduwnaar van Vijke Bongaarts"

■ **WieWasWie:** Salomon Jacob Abrahamson, zoon van Jacob Salomon Abrahamson en Marianne Goudstikker, trad op 14-06-1917 te Zaandam in het huwelijk met Marianne Wolff, geb. ±1892 Amsterdam, dochter van godsdienstonderwijzer Meijer Wolff en Mietje van der Kar; huwelijksakte 110, Zaandam 14-06-1917.

■ **Aart Vos**, Als ik in Vught ben probeer dan eens te schrijven …, p. 37:

"***Waterstraat 21*** [Zaltbommel]
In de oorlog was op dit adres Hotel Gottschalk gevestigd dat gerund werd door het echtpaar Van de Laak. Het hotel bood een schuilplaats aan elf Joodse onderduikers […]. *In hotel Gottschalk verbleven ook de heer en mevrouw Abrahamson* […]. *In februari 1943 overleed Salomon of Sallie Abrahamson aan een ernstige ziekte. Zijn lichaam werd in het hotel onder de vloer van de eetzaal verborgen. Op 8 juli 1944 vielen de Duitsers het hotel binnen*. […]
Marianne Abrahamson-Wolff, weduwe van Salomon Abrahamson, werd meegenomen evenals de gezusters Bonte. De vrouwen werden in kamp Westerbork ingesloten in barak 67, de strafbarak waar op een onderduikadres gepakte Joden terechtkwamen. Op 3 september 1944 zijn de vrouwen met een straftransport gedeporteerd en drie dagen later in Auschwitz vergast. […]
Salomon Jacob Abrahamson (Utrecht, 2 maart 1887 – Zaltbommel, 8 februari 1943) is door de Duitsers in een graf (klasse III nr. 3) op de algemene begraafplaats Bossche Poort begraven. Na de oorlog bleek zijn lichaam onvindbaar. Op het kerkhof bevindt zich een gedenkbord. Salomon Abrahamson, van beroep kleermaker/confectiefabrikant was gehuwd met Marianne Wolff (Amsterdam, 5 april 1892 – Auschwitz, 6 september 1944). In Amsterdam woonden zij Scheldestraat 56 II. Het echtpaar had twee gehuwde dochters Mietje (1918) en Jacqueline (1920). Beiden zijn op 30 september 1942 in Auschwitz om het leven gebracht."

Met dank aan de auteur, de heer **Aart Vos**, die toestemming tot overname van dit artikel heeft verleend.

<table>
<tr><th colspan="4">Akker</th></tr>
<tr><td colspan="4">[702] Louis Isidore, 11-11-1910 Rotterdam, 28-02-1943 Sakrau</td></tr>
<tr><td colspan="2">Izak Louis Akker,
20-05-1882 Rotterdam;
op 31-03-1923 te Brussel overleden.</td><td colspan="2">Geertruida(e) Frankfort,
30-10-1888 Amsterdam;
02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p.184].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 3; fol. 27v, Amsterdam 1-2-1910</td></tr>
<tr><td>Louis Izak Akker,
17-06-1857
Groningen;
ovl. op 19-08-1904 te Rotterdam.</td><td>Lea Pienas,
12-09-1859 Rotterdam; "10-07-1929 Ambtshalve (Zou 13-04-1929 te Brussel overleden zijn.)"</td><td>Joseph Frankfort,
26-08-1864
Amsterdam;
30-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 80].</td><td>Eva Workum,
± 1867 Amsterdam;
op 07-02-1933 te Muiderberg begr., graf C 75 39.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 413, Rotterdam 11-05-1881</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 30; fol. 41v,
Amsterdam 14-12-1887</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begraaf Verlof ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias</td></tr>
</table>

Moeder Geertruide Frankfort woonde in februari 1941 tezamen met haar vader Joseph Frankfort te Amsterdam in de Banstraat 42 huis. Zij hebben in Het Joodsche Weekblad van 30 januari 1942 op pagina 10 een advertentie laten plaatsen:
"Gevr. in kl. gez. (3 volw. pers.)
vrouwel. of mannel. hulp, in- of
extern. Frankfort, Banstraat 42"

Louis Isidore Akker

■**Digitale Stamboom Rotterdam**: Geboorteakte 11062
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 30, Utrecht. Beroep: Apotheker
"Louis Isidore Akker was een telg uit een Rotterdamse familie die een aspirinefabriek had. Toevoeging van een bezoeker van de website"

Alexander

[703] **Helmuth,** 03-01-1923 Landau, 04-05-1945 Dachau/ Bayern

[704] Hugo Alexander, 17-11-1889 te Landau, woonde in Landau. Emigratie naar Nederland. Deportatie vanuit Westerbork: 18-01-1944, Theresienstadt, 28-09-1944 Auschwitz.	[705] Viola Löwenstein, 21-06-1900 te Meimbressen, woonde aldaar. 01-05-1933 emigratie naar Nederland. Opsluiting in Westerbork 11-02-1942; deportatie vanuit Westerbork: 18-01-1944, Theresienstadt, in Bergen-Belsen overleden.

Huwelijk ± 1919; het eerste bekende kind – Hertha Blanka – werd in 1920 geboren.

Levi Alexander, geb. 27-02-1854 Landau, Waldeck = D-34454 Arolsen; ovl. 01-07-1855 Kansas City.	Fanny Baruch, geb. 24-12-1861 Landau / Waldeck; ovl. 13-07-1950 Kansas City; begr. Missouri.	[1292] Salomon Löwenstein, 05-03-1871 Langen- dernbach [D-65599 Dornburg, Wester- wald]; ovl. 07-07- 1944 Auschwitz.	[1294] Rosalie Adler, 19-03-1873 Meimbressen; ovl. 07-07-1944 Auschwitz.

Huwelijk 03-06-1884	Huwelijk ±1898; het eerste bekende kind – Blanka - werd 15-03-1899 geboren.

■ http://ahnenreich.de/retrospect/juden/index.php?m=family&id=I95075&PHPSESSID=052a2d111faf96e72d65db56cb494691
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ https://www.geni.com/people/Viola-Alexander/6000000009297103665 ■ joodsmonument.nl
■ https://www.myheritage.de/names/fanny_baruch
■ http://sternmail.co.uk/sld/familygroup.php?familyID=F2441&tree=SLtree
■ https://www.juedisches-leben-in-ingenheim.de/de/die-menschen/namen-und-leben/alexander-fanny-1861/41/pid,8588/alexander-fanny-1861.html
■ https://www.wikitree.com/wiki/L%C3%B6wenstein-182

■ http://**rotterdam.digitalestamboom**.nl/scan.aspx?book=R&id=65779: De familie* komende van Weimar werd op 05-05-1933 ingeschreven te Rotterdam en ging eerst op het adres Persijnstraat 1a, vanaf 10-07-1934 Persijnstraat 14 en vanaf 19-08-1936 Aleidisstraat 57b wonen. Behalve vader Hugo, moeder Viola en Helmuth woonde er ook **zus** Herta Blanka Alexander, geb. 15-06-1920 te Landau bij hen in Rotterdam. Over Herta Blanka's verder lot waren nog geen andere gegevens te vinden.
■ http://**sternmail.co.uk**/sld/familygroup.php?familyID=F2441&tree=SLtree: **Zus**: Herta Alexander, geb. te Landau, was gehuwd met Aribert Jacobi, hij is ± 1970 overleden.

Helmuth Alexander

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Staalstraat 15bis, Utrecht. Een **foto** op de website toont **Helmuth** als padvinder.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch: Alexander, Helmuth**, geb. 03 januari 1923 in Landau, woonde in Landau. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 18 januari 1944, Theresienstadt, Ghetto; 28 september 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Dachau, concentratiekamp. Overlijdensdata: 04 mei 1945, Dachau; voor dood verklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941.]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Staalstraat 15 bis

Hugo Alexander en Viola Alexander Löwenstein

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Staalstraat 15bis, Utrecht. JOKOS-dossier 30 396 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 142/117). "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*." Een **foto** op de website toont **Viola Löwenstein** als moeder met baby.
■ **Schoonzus, zus en tante**: Op de Joodse begraafplaats te Meimbressen staat de grafsteen van **Blanka Löwenstein**, hoogstwaarschijnlijk was zij een zus van **Helmuths** moeder **Viola Löwenstein**.
■ **http://www.lagis-hessen.de/de/subjects/idrec/sn/juf/id/1621**: „*Verstorbene® ↑/ Personendetails: Löwenstein, Blanka / Geburtstag: 15. März 1899 / Sterbetag: 17. Januar 1914 / Geschlecht: weiblich / Wohnort: Meimbressen*
Anmerkungen: / Blanka Löwenstein, ledig, geboren am 15.03.1899, gestorben am 17.01.1914. / Hebräischer Name: Buna, Tochter des Samuel. / Indizes ↑ / Personen: / Buna, Tochter des Samuel · Löwenstein, Samuel · Seitz, C. „
■ Vertaling van de Hebreeuwse inscriptie van Blankas grafsteen: „*Hier ruht / Grab eines jungfräuliches Mädchens, / sittsam und anmutig. Fräulein / Buna, Tochter des Salomon, / Blanka Löwenstein. / Sie starb am heiligen Schabbat, am 19. / Tewet des Jahres [5] 674 n.d.k.Z. / Ihre Seele sei eingebunden im Bunde des Lebens.*
(Duitse inscriptie eronder:) Blanka Loewenstein / geb.15. März 1899, gest. 17. Jan. 1914."

<table>
<tr><td colspan="4">Andriesse
[707] Meijer Henry, 12-08-1925 Boxmeer, 04-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Heijman Karel Andriesse,
09-11-1898 Boxmeer;
op 22-12-1933 te Oss overleden en aldaar op 23-12-1933 ter aarde besteld, foto MC 80.</td><td colspan="2">Henriette Elisabeth van der Giessen,
27-05-1902 Giessen Nieuwkerk;
03-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 8, 22-05-1924 Boxmeer</td></tr>
<tr><td>Meijer Andriesse,
13-07-1858 Sint-Oedenrode; ovl. op 13-01-1924 te Box-meer, begr. te Vier-lingsbeek, MC 66.</td><td>Louisa Heijmans,
17-6-1861 Den Bosch, ovl. op 07-10-1926 te Boxmeer, begr. te Vierlingsbeek,
MC 68.</td><td>Samuel Heinrich (Henri) van der Giessen,
11-10-1860 Giessen-Nieuwkerk;
ovl. 30-10-1918.</td><td>Sibilla Jansen,
11-04-1858 Geldern;
16-04-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 66].</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 28 aug 1892 te Den Bosch</td><td colspan="2">Huwelijk 10-04-1899 te Giessen Nieuwkerk</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../andriesse/100.htm ■ Akevoth: .../andriesse/121.htm ■ Genlias ■ WieWasWie
■http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I11940.html
■.../I11936.html ■.../I11937.html ■ Bader, Verborgen in Brabantse bodem, bijgevoegde CD</td></tr>
</table>

Meijer Henry Andrieesse

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941.]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92

■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 119: Hij woonde in januari 1943 nog in het CIW [Centraal Israëlitisch Weeshuis].

■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 141: Zijn naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Andriesse Meijer 12.8.25*"

Andriesse

[706] **Herman,** 28-10-1892 Den Bosch, 24-02-1945 Bergen-Belsen

Joseph Andriesse, 29-01-1855 ‘s-Hertogenbosch; slachter, op 23-09-1904 te Vlissingen overleden.	Cato Hartog, 30-01-1859 Almelo; op 18-01-1932 te Deventer overleden.

Huwelijksakte 23, Waalwijk 11-12-1889

Izaak Andriesse, 11-03-1820 Roosendaal, slager en debitant Staatsloterij; ovl. op 02-08-1885 te Den Bosch, te Vught begraven, MC 209.	Catharina van Vlijmen, 09-09-1823 Berlicum; ovl. op 07-03-1885 te Den Bosch, te Vught begraven, MC 256.	Hartog Hartog(s), 08-03-1820 Borculo; ovl. op 18-09-1885 te Besoijen (Waalwijk).	Bertha Elias, 08-12-1826 Lüdinghausen; op 23-02-1862 te Almelo overleden.
Huwelijk op 07-05-1849 te Den Bosch		Huwelijk op 08-08-1850 te Borne	

■ http://akevoth.org/genealogy/andriesse/29.htm ■ http://www.maxvandam.info/humogen/family/hum09_/F30173/I80587/ ■ Genlias ■ Bader, Verborgen in Brabantse Bodem, CD ■http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I15165.html

Grootvader Hartog Hartogs trad volgens akte 3 op 21-01-1863 voor de tweede keer in het huwelijk met Sara Jette Schweiger, geb. 9 jan 1827 te Nijmegen, dochter van Jacob Schweiger en Fani Schleisenbaum.

■ **Besnijdenisregister** nr. 70 van Abraham Nathan Frank, moheel in Tilburg **www.dutchjewry.org**/phpr/circumcisions/abraham_nathan_frank/circumcisions_abraham_nathan_frank_list.php?a=return: **Vader** Joseph Andriesse werd op 06-02-1855 te Den Bosch besneden, hij krijgt de Hebreeuwse naam 'Josef bar Izak'.

■ **Cees Steutel**, Joods Vlissingen, p. 50: "*Vlissingen groeide in de periode van 1865 tot 1900 van 11.752 tot 19.227 inwoners en was daarmee de grootste stad van Zeeland geworden. De economische bloei van de stad trok ook internationaal georiënteerde bedrijvigheid aan waaronder exportslagerijen. Deze exportslagerijen waren meestal gevestigd rondom de havens en dikwijls in Joodse handen. De gemeente verleende bijvoorbeeld Hinderwetvergunningen aan Mozes Nathan voor een slachtplaats aan de Eerste Binnenhaven, aan [**vader**] Joseph Andriesse voor een exportslagerij en aan David Hartog voor een vleeshouwerij*."

■ De **Joodse begraafplaats** aan de Diepeveenseweg te Deventer op Openmonumentendag 2014, steen nr. 329: Grafsteen van **moeder** Cato Hartog:

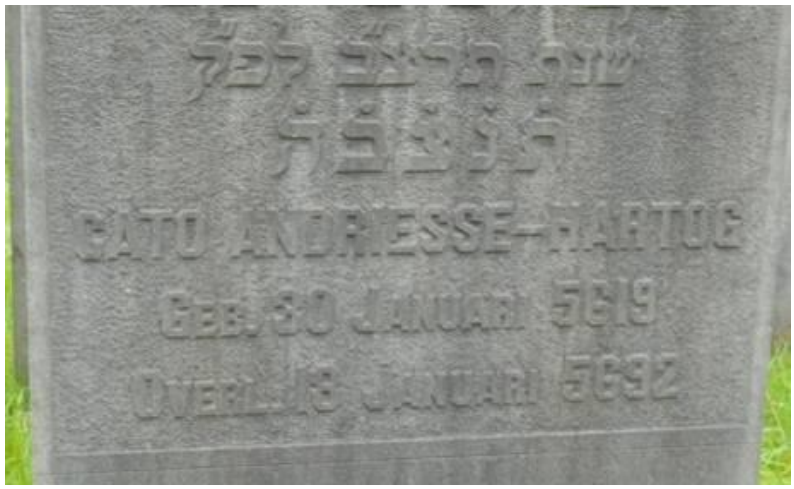

Herman Andriesse

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Van Speijkstraat 12. Inboedellijst van 27-10-1942. Echtgenote en drie kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd.
"Herman Andriesse was getrouwd. Het echtpaar had vier kinderen. Drie kinderen woonden nog thuis; een kind woonde op een ander adres. Alle vier hebben zij de oorlog overleefd. Het gezin Andriesse woonde in de Pretoriusstraat 72 in Amsterdam. Via het internationale Rode Kruis in Geneve is op 13 mei 1943 een telegram naar een relatie van Herman Andriesse in Palestina gestuurd met het verzoek om uitwisseling. Uit een brief van het Nederlandse Rode Kruis, gedateerd 25 juni 1943, blijkt daar een immigratiecertificaat voor toegang in Palestina is ontvangen voor Herman Andriesse en zijn gezin. Dit Veteranen-certificaat is verzonden naar de Duitse autoriteiten, zoals blijkt uit een verklaring van het Office Palestinien de Suisse, gedateerd 11 augustus 1943.
Joods Historisch Museum, Documentenverzameling, inv. nr 6990, 6991, 6993."
JOKOS-dossier nr. 12 434 op het Gemeentearchief Amsterdam. "Uit het JOKOS-dossier is bekend dat er een claim is ingediend voor vergoeding van waardevolle voorwerpen ingeleverd bij de roofbank Lippmann-Rosenthal (L-claim, nummer 228/13336)."
■ **Genlias / http://akevoth.org/genealogy/andriesse/67.htm: Echtgenote: Betje van Spiegel,** 24-2-1902 Deventer; huwelijksakte 51, Deventer 7-3-1923; ouders van Betje van Spiegel waren Abraham van Spiegel en Rosetta van Engel.
Schoonouders: Abraham van Spiegel, 1850/51 Voorst, was gehuwd met Rosetta van Engel, 1868/69 Deventer; huwelijksakte 43, Deventer 1-5-1901; ouders van Abraham van Spiegel waren Valk Lucas van Spiegel en Eva Vredenburg; ouders van Rosetta van Engel waren Marcus van Engel en Saartje Godfried.
Schoonmoeder: Rosetta van Engel is op 27-6-1937 te Deventer op leeftijd van 68 jaar overleden; overlijdensakte 244, Deventer 28-6-1937.

Dochter: Cato Andriesse, 23-12-1928 Utrecht, is op 13-2-1929 te Utrecht op leeftijd van 7 week overleden; overlijdensakte 287, Utrecht 15-2-1929. Ouders: Herman Andriesse en Betje van Spiegel.

Appel-Manus

[7] **Sara**, 01-04-1876 Utrecht, Boterstraat 25, 14-01-1943 Auschwitz

Samuel Manus, 15-03-1823 IJsselstein, koopman; vermoedelijk is hij op 23-12-1906 te Utrecht overleden. [1] [2]	Elizabeth Mozes, geb. 1836/37 Arnhem; ovl. op 07-05-1897 te Utrecht; akte 763.

Huwelijksakte 216, Arnhem 27-8-1873

Benjamin Manus, ± 1784 Maarssen; 30-11-1823 te Ommen overleden.	Rijntje Abraham van Tijn, geb ± 1797 Maarssen; op 28-03-1862 te Utrecht overleden.	Jacob Mozes, ±1805 Arnhem, beroep: koster; ovl. op 29-11-1881 te Arnhem, ald. begraven, graf A 04 11.	Sara de Vries / Fries, ook (G)Quillemette, ±1804 Udem [ten oosten v. Goch]; ovl. 12-03-1875 Arnhem, akte 203, 13-03-1875.

Huwelijksakte 62, Utrecht 21-04-1819	Huwelijksakte 92, Arnhem 10-06-1835

■ http://www.bonmama.nl/humo-gen/list.php?index_list=search&start=2001&item=60330 ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Akevoth .../ashkenazi/15630.htm en http://www.dutchjewry.org/genealogy/hakkert/207.htm ■ mayerhirsch/moscowa

[1]) ■ **WieWasWie**: Overledene: Samuel Manus, overlijdensdatum: 23-12-1906, leeftijd: 83, overlijdensplaats: Utrecht, vader: Barend Manus, moeder: Heintje van Tijn, partner: Betje Mozes, relatie: Weduwnaar van. Akte 1821, Utrecht 24-12-1906.

[2]) ■ http://**levie-kanes**.com/humogen/family/humo_/F18301/I51192/: "***Family group sheet***
***Rijntje Abraham van Tijn**, Born before 1802*
Marriage/ Related to:
***Barend Benjamin Manus**, Born before 1800*"
■ http://www.**dutchjewry.org**/genealogy/hakkert/231.htm: **Grootmoeder Rijntje Abraham van Tijn** hertrouwde op 22-11-1835 te IJsselstein met Levij Jacob Rood/ Root, geb. ± 1796 Den Bosch, ovl. 09-03-1857 Utrecht, zoon van Jacob Mozes Rood/ Root en Naatje Levij.

Sara Appel-Manus

■ **HUA** 04-04-1876, geboorteakte nr. 653.

■ **joodsmonument.nl**: Weduwe Sara Appel-Manus, adres: Van Limburg Stirumstraat 42, Den Haag

Ardel			
[708] **Adolf,** 24-12-1893 Erfurt, sterfplaats en -datum onbekend			
Markus Hirsch (genoemd: Hermann) Ardel, geb. 15-07-1847 Lemberg; ovl. 16-03-1907 Erfurt. [“ Mordechai Zwi ben **Nachum** (Markus Hirsch Ardel)“]		Friederike Fund, geb. 15-07-1847 Lemberg; ovl. 12-07-1922 Erfurt.	
Huwelijk ?			
Nachum [?]			
■ **Jutta Hoschek**, Ausgelöschtes Leben, Juden in Erfurt 1933-1945, p. 31 ■ In Memoriam ■ http://www.steinheim-institut.de:50580/erf_all.html			

■ **Jutta Hoschek**, Ausgelöschtes Leben, Juden in Erfurt 1933-1945, p. 31 en 32:
Zussen [van Adolf Ardel]:
Anna Hacker, geb. 11-12-1872 Lemberg; ovl. 28-07-1912 Erfurt
Jettie Ardel, geb. 15-02-1875 Lemberg; Händlerin; mogelijkerwijze identiek met Jete Tenenbaum, met de meisjesnaam Ardel, geb. 04-11-1876 Janow / Lemberg (vgl. **Siegfried Tenenbaum [*]**); ovl. 22-04-1938 Magdeburg*
[P. 451: ***Tenenbaum, SIEGFRIED Summar**, ook: Tennenbaum*
Geboorte: 11-08-1902 Erfurt
Dood: 26-11-1942 vernietigingskamp Auschwitz
Ouders:
Nusen WOLF Tenenbaum, geb. 08-10-1875 Sokolowka; 28-10-1938 uitzetting naar Polen; 01-03-1939 emigratie naar Israël; koopman; vertegenwoordiger voor schrijfmachines tot ca. september 1937
Jete Tenenbaum-Ardel, geb. 04-11-1876 Janow / Lemberg; ovl. 22-04-1938 Magdeburg; wit- en koortwarenhandelaarster en witnaaister]
***Lina Kormes**, geb. 29-04-1877 Berlin; 28-10-1938 uitzetting naar Polen; emigratie naar Palestina*
***Amalie Starer**, geb. 21-09-1886 Erfurt; ca. 1937 emigratie naar Palestina*

Echtgenote:
***Betty Ardel-Hacker**, geb. 16-01-1896 Erfurt; 12-11-1920 huwelijk te Erfurt; 10-05-1942 deportatie, Ghetto Belzyce in de buurt van Lublin*

Kinderen:
***Max Ardel**, geb. 18-07-1923 Erfurt; 01-04-1944 deportatie, Ghetto Warschau*
***Hanna Ardel**, geb. 14-06-1925 Erfurt; 10-05-1942 deportatie, Ghetto Belzyce in de buurt van Lublin*"

■ **Jutta Hoschek**, Ausgelöschtes Leben, Juden in Erfurt 1933-1945, p. 31 en 32:

Adolf Ardel

"*Schoolopleiding en beroep:*
Scholier van de Erfurtse evangelische burgerschool; 01-04-1908 begin van de handelsopleiding in de damesmantelfabriek Greiffenhagen en Bettsack, Neuwerkstraße 7; eindexamen voor handelsbediende en overname als employee; werkzaam als vertegenwoordiger en buitenlandsreiziger der damesmantelfabriek; 1915 tot 1919 deelnemer aan de Eerste Wereldoorlog; 01-04-1933 onderscheiding door de Kamer van Koophandel en Fabrieken Erfurt met oorkonde voor bijzondere verdiensten en zilveren ereteken voor 25 jaar verbondenheid aan de onderneming Greiffenhagen en Bettsack naar aanleiding van het veertigjaarse jubileum van het bedrijf; herfst 1938 "Arisierung" [onteigening] van de damesmantelfabriek; tijdelijk arbeidscontract tot 28-02-1939, voortaan damesmantelfabriek Michaelis en Beyer, Anger 24; december 1938 tot februari 1939 op zakenreis in Frankrijk

Woningen:
van zijn geboorte af woonde hij in Erfurt (Turniergasse 8 tot 15-09-1915); militaire dienst; uit Italië komende sedert 15-09-1919 in Erfurt woonachtig (Meyfartstraße 10 bij de moeder wonend tot 20-09-1919; Pförtchenstraße 1 tot 19-11-1920; Arbstädter Straße 8 tot 02-10-1924; Wilhelmstraße 21, thans Wilhelm-Külz-Straße, tot 03-12-1928; Johannesstraße 58 bis 07-05-1932; Preßburger Straße 40, omgenummerd in 38, thans Clara-Zetkin-Straße, tot 30-03-1939)

Verdere vervolgingsgegevens:
09-10-1934 beslissing van de deelstaatpresident Erfurt in het controleproces tot intrekking van de op 05-04-1921 gebeurde inburgering: Van het ontzetten uit de staatsburgerschap neem ik afstand; 09-11-1938 arrestatie; 10e tot 27e november 1938 concentratiekamp Buchenwald, gevangenenummer 20440; emigratie naar Nederland (woonplaats 1939: Utrecht, Hartingstraat 12); 21-04-1943 deportatie van Amsterdam naar het Ghetto Theresienstadt, transportnummer XXIV/1-229; 28-09-1944 transport in het vernietigingskamp Auschwitz, transportnummer Ek-1366; 29-09-1944 aankomst in het vernietigingskamp Auschwitz

Bronnen en literatuurverwijzingen:
StadtAEF, 2/136-3; StadtAEF, EWB 1926-1937/38; StadtAEF, GebR 2526/1893; StadtAEF, WBL Nr. 442/ 1933; ThHStAW, KZ Buchenwald, Häftlingsnummernkarte; ThHStAW, LTh-MdF Nr. 3381; ThStAGo, RE,12369, Bl. 145-156 (Geburtsdatum hier: 23.12.1893); Erfurt-FR; Gestapo; Buchenwald; GB NL; GB TS; YVGB; GB BA

'*[...] heb mij nooit met politiek bemoeid of was lid van een partij geweest, heb steeds mijn plicht als staatsburger in acht genomen, waaraan ik ook vandaag in oprechte aard voldoe. Ervan graag gewaag maken zou ik nog, dat ik mijn stemplicht in de zin van de leider ben nagekomen. Terwijl ik zeer onderdanig vraag, mijn verzoek om weer in het Duitse staatsburgerlijke recht te worden opgenomen in te willigen, verblijf ik met Duitse groet Heil Hitler! Adolf Ardel'. Adolf Ardel op 1e oktober 1934 aan de politiepresident van Erfurt, ThStAGo, RE, 12369, Bl. 155*"

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Hartingstraat 12, Utrecht. Beroep: Vertegenwoordiger
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Ardel, Adolf, geb. 24 december 1893 in Erfurt, woonde in Erfurt. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Amsterdam; 21 april 1943, Theresienstadt, Ghetto; 28 september 1944, Auschwitz, vernietigingskamp.
■ **http://www.holocaust.cz/de/opferdatenbank/opfer/149349-adolf-ardel/**:
"*Geboren 24. 12. 1893*
Transport XXIV/1, nr. 229 (Amsterdam -> Theresienstadt)
Transport Ek, nr. 1366 (Theresienstadt -> Auschwitz)
Ermordet"

■ **Jutta Hoschek**, Ausgelöschtes Leben, Juden in Erfurt 1933-1945, p. 33 en 34:

Betty Ardel-Ha(c)ker [echtgenote van Ardolf Ardel]

Geb. 16-01-1896 Erfurt
Deportatie: 10-05-1942, Ghetto Belzyce in de buurt van Lublin

Ouders [van echtgenote Betty]:
***Hersch Hacker**, geb. 16-12-1867 Kolomea; ovl. 1941 in Polen*
Anna Hacker-Ardel, geb. 11-12-1872; ovl. 28-07-1912 Erfurt
Stiefmoeder: Selma Hacker-Bibo, geb. 31-03-1875 Offenbach; ovl. 1941 in Polen

Broers [van echtgenote Betty]:
Menachem MAX Hacker, geb. 03-06-1897 Erfurt; ovl. 24-06-1897 Erfurt
Erich Hacker, geb. 26-06-1898 Erfurt; ovl. 07-08-1898 Erfurt
Willy Hacker, geb. 19-08-1900 Erfurt; ovl. 24-01-1901 Erfurt
Adolf Hacker, geb. 23-10-1902 Erfurt; 1939 emigratie naar Palestina
Siegfried (later Schlomo) Hacker, geb. 19-11-1914 Erfurt; ovl. 14-12-1934 melding van vertrek naar Haifa, Palestina; ovl. 1997 Haifa, Israël

[...]

Beroep:
1921 tot 1926 bedrijfsleidster der Betty Ardel GmbH, Michaelisstraße ¾, Dames- en kinderkleding, mantel- en kostuumstoffen; 01-09-1941 en 21-05-1942 als thuiswerkster geregistreerd

Woningen:
van haar geboorte af woonde zij in Erfurt (Augustinerstraße 22 en verdere woningen van de ouders tot 19-11-1920; Arnstädter Straße 8 tot 02-10-1924; Wilhelmstraße 21, thans Wilhelm-Külz-Straße, tot 03-12-1928; Johannesstraße 58 tot 07-05-1932; Preßburgerstraße 40, omgenummerd in 38, thans Clara-Zetkin-Straße, tot 30-03-1939); gedwongen verhuizing naar de Preßburger Straße 24

Verdere levensgebieden:
17-12-1938 Vertoon van een van haar naar Polen uitgezette ouders verstrekte volmacht bij het kantongerecht Erfurt; 22-12-1938 verklaring voor het kantongerecht: Omdat mijn man eerst eind februari uit Frankrijk van zijn zakenreis terug zal keren, en ik zelf ben op van de zenuwen omdat de aangelegenheid het mij veel te moeilijk maakt, zal ik de volmacht voorlopig niet aanvaarden.

Verdere vervolgingsgegevens:
Kenmerkend nummer A 00020; emigratieplan 15-09-1939; verzoek tot emigratie in de VS met kind ingediend; 08-05-1942 melding van vertrek naar onbekend, 09-05-1942 'opvangkamp' Weimar; 10-05-1942 deportatie in het Ghetto Belzyce in de buurt van Lublin [http://www.statistik-des-holocaust.de/OT420510-Weimar17.jpg]; *12-05-1942 aankomst in het district Lublin; zomer 1942 overleden – verdronken in een put; 04-06-1942 mededeling van de administratie Erfurt van het districtsbestuur Sachsen-Thüringen der rijksvereniging van de Joden in Duitsland aan het belastingkantoor over voorwerpen, die eigendom van de voormalige synagogengemeente en tot nu toe in het bezit van de 'geëmigreerde Joden' waren: 'Ardel: Preßburgerstr. 24, 1 kl. Tisch'*

Bronnen en literatuurverwijzingen:
StadtAEF, 2/136-3; StadtAEF, 2/136-215a; StadtAEF, 1-2/931-20989; StadtAEF, GebR 115/1896 en HR 1667/1920 (hier: Haker); StadtAEF, EWB 1922/1923, 1924, 1926, 1939/1940; StadtAEF, ThAZ Nr. 262/1921; ThStAGo, RE, 30809; ThStAGo, AGEF, 1640, Bl. 10,11; Hacker; Liesenberg/Stein, S. 168; JLGTh; YVGB; GB BA

■ **Jutta Hoschek**, Ausgelöschtes Leben, Juden in Erfurt 1933-1945, p. 34 en 35:

Hanna (Hanni) Friedel Ardel [dochter van Adolf Ardel en Betty Ardel-Hacker]

Geboorte: 14 juni 1925 Erfurt
Deportatie: 10 mei 1942, Ghetto Belzyce in de buurt van Lublin

Broer:
***Max Ardel**, geb. 18-07-1923 Erfurt; 01-04-1944 deportatie, Ghetto Warschau*

"Schoolopleiding en beroep:
Scholiere van het lyceum tot Untertertia [(vero) vierde klas van een Duits gymnasium]; *15-11-1938 verbod voor Joden op alle 'Duitse scholen' in het Duitse Rijk, 13-11-1938 desbetreffende beschikking van de overburgemeester der stad Erfurt; 1939 onderwijs door Leopold Stein in de private Joodse Volksschule [vero basisschool] in Erfurt, Viktoriastraße 16, thans Puschkinstraße; 15-11-1939 en 01-09-1941 vakopleiding in een kantoor; 21-05-1942 als employee geregistreerd.*

Woningen:

Vanaf haar geboorte woonde zij in Erfurt (Wilhelmstraße 21, thans Wilhelm-Külz-Straße, tot 03-12-1928; Johannesstraße 58 tot 07-05-1932; Preßburger Straße 40, omgenummerd in 38, thans Clara-Zetkin-Straße, tot 30-03-1939); gedwongen verhuizing naar de Preßburger Straße 24

Verdere vervolgingsgegevens:
08-05-1942 melding van vertrek naar onbekend, 09-05-1942 'opvangkamp' Weimar; 10-05-1942 deportatie in het Ghetto Belzyce in de buurt van Lublin; 12-05-1942 aankomst in het district Lublin; bericht uit het Ghetto Belzyce naar Erfurt: 'Het werk hier is een beetje walgelijk, we moeten rupsen van de bladeren afhalen. Moeder is in een put verdronken.'; transport naar het vernietigingskamp Auschwitz, datum onbekend

Bronnen en literatuurverwijzingen:
StadtAEF, 2/136-3; StadtAEF, 1-2/931-20989; ThStAGo, RE, 30809; Hacker; Liesenberg/Stein, S. 168 (Zitat); JLGTh; YVGB; GB BA

■ **Jutta Hoschek**, Ausgelöschtes Leben, Juden in Erfurt 1933-1945, p. 35 en 36:

Max Ardel [zoon van Adolf Ardel]

Geboorte: 18 juli 1923 Erfurt
Deportatie: 1 april 1944, Ghetto Warschau
[...]
Zus: Hanna Ardel, geb. 14-06-1925 Erfurt; 10-05-1942 deportatie, Ghetto Belzyce in de buurt van Lublin
Opleiding [van Max]:
1930 Scholier van de basisschool 5, Stadtweg 5; 1933 gaat hij op de basisschool 18, Schmidtstedter Ufer 7, over, scholiernummer 1336; 1935 overgang op de middelbare school voor jongens, Schottenstraße 1c; *15-11-1938 verbod voor Joden op alle 'Duitse scholen' in het Duitse Rijk, 13-11-1938 desbetreffende beschikking van de overburgemeester der stad Erfurt*

Woningen:
Vanaf zijn geboorte woonde hij in Erfurt (Arnstädter Straße 8 tot 02-10-1924; Wilhelmstraße 21, thans Wilhelm-Külz-Straße, tot 03-12-1928; Johannesstraße 58 tot 07-05-1932; Preßburger Straße 40, omgenummerd in 38, thans Clara-Zetkin-Straße, tot 24-02-1939); aantekening van het bevolkingbureau: Rotterdam, Nederland [http://www.dokin.nl/deceased-children/max-ardel-born-18-jul-1923?A=SearchResult&SearchID=1932852&ObjectID=4830692&ObjectType=35] [Er is een **foto van Max** op deze website.]

Verdere vervolgingsgegevens:
15-02-1939 te Rotterdam als vluchteling geregistreerd (Quarantainestraat 1, verzamelplaats voor Joodse pionieren);12-01-1940 asiel in het tehuis van de Jeugd-Alijah in Loosdrecht,

paviljoen Loosdrechtse Rade; 21-07-1941 Andijk, Oosterdijk 102; 01-04-1944 deportatie naar het Ghetto Warschau

Bronnen en literatuurverwijzingen:
StadtAEF, 2/136-3; StadtAEF, 1-2/211-4005; Hacker; GB NL; YVGB; GB BA"

■ http://www.dokin.nl/deceased-children/max-ardel-born-18-jul-1923?A=SearchResult&SearchID=1932852&ObjectID=4830692&ObjectType=35:
"Locations in The Netherlands:
15-Feb-1939
Quarantine Beneden Heijplaat, Quarantainestraat 1, Rotterdam
07-Apr-1939
De Kleine Haar, Dortherweg 34, Kring van Dort (Gorssel)
30-Jun-1939
Burgerweeshuis Gouda, Spieringstraat 1, Gouda
13-Dec-1939
Quarantine Amsterdam, Zeeburgerdijk 321, Amsterdam
12-Jan-1940
Loosdrecht, Aliyah facility "het Paviljoen", Loosdrecht

21-Jul-1941
Andijk, Oosterdijk 202"

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Max Ardel is op 31-08-1943 op transport naar Auschwitz gesteld.

Aron	
[709] **Henny Mirjam,** 06-11-1922 Hamburg, 05-03-1943 Sobibor	
Manfred Aron, geb. 19-06-1892; op 08-03-1969 overleden.	Lilly Seligmann, ± 1896; in 1929 overleden.
Huwelijk 1920	
■ Genlias ■ http://www.hofheim.de/Themen/Stadtportrait/Stolpersteine	

Vader Manfred Aron hertrouwde in 1930 met **Fanny Regensburger**, geb. 16.1.1899.
■ **bundesarchiv.de/ gedenkbuch**: [**Stiefmoeder** van Henny Mirjam]: Aron, **Fanny** Fanni, geb. **Regensburger**, geb. 16-01- 1899 in Sulzbürg, woonde in Frankfurt am Main.
Deportatie: 1942, Polen
[Vermoedlijke **stiefgrootvader**]: **Regensburger, Emanuel**, geb. 18-09- 1853 te Sulzbürg, woonde in Sulzbürg. Deportatie: vanuit Nürnberg - Würzburg - Regensburg
23. September 1942, Theresienstadt, Ghetto; op 03-10-1942 in Theresienstadt overleden.
[■Over de Geschiedenis van de Joden te Sulzbürg zie de website:
http://www.sulzbuerg.de/html/judengeschichte.html]
■**http://www.hofheim.de/Themen/Stadtportrait/Stolpersteine**: **[Vader]** "*Manfred Aron (geb. 19-06-1892, ovl. 08-03-1969) bezocht in zijn geboortestad Hamburg de Talmud-Thora-school voor havo (Oberrealschule), daarna de inrichting voor lerarenopleiding te Oldenburg en Keulen en deed het eindexamen voor Joodse godsdienstleraar van de staat. 1920 trouwde hij met de vier jaar jongere Lilly Seligmann. Het echtpaar kreeg vier dochters: Sara Sitta (geb. 03-06-1921), Henny Mirjam (geb. 06-11-1922), Lea Esther (geb. 11-03-1925) und Eva (geb. 04-05-1927 in Trier). Lilly Aron stierf in 1929 op leeftijd van niet eens 33 jaar. In november van het zelfde jaar trad Manfred Aron bij de Israëlitische Gemeente Wallau in dienst als voorzanger en godsdienstleraar. In 1930 hertrouwde hij met Fanny Regensburger (geb. 16-01-1899). Hun gemeenschappelijke kinderen waren Wolf (geb. 25-05-1931 in Frankfurt), Rahel Regina (geb. 12-09-1932), Sally Salomon, Elieser Josef (hun geboortedata zijn onbekend), Nanny (geb. 05-06-1936), David (geb. 30-10-1937) und Josus (auch: Josia) Kalmann (geb. 14-071939). Na 1933 hadden de Arons zo als alle Joodse inwoners door vijandigheden en discriminaties te lijden. Nog voor de algemene vernieling van de synagogen in november 1938 verloor Manfred Aron zijn baan. In april 1938 werd hij - volgens eigen uitspraak op last van het deelstaathoofd in Wiesbaden - door de gemeente Wallau ontslaan. In oktober verhuist hij met heel zijn familie naar Frankfurt, Ostendstraße 18, omdat zij - zo als hij na de oorlog verklaarde - zich in de grotere stad zekerder voelden, dan in het plaatsje Wallau, waar zij bij iedereen als Joden bekend stonden. Nog in het najaar van 1938 slaagden de ouders erin drie van hun kinderen naar Frankrijk te brengen. Hun namen zijn uit de akten niet op te maken, maar het moet zijn gegaan om Rahel, Sally en Elieser. Op 03-02-1939 werd Manfred Aron naar Bilthoven in Nederland uitgeschreven, waar al in 1933 zijn moeder vanuit Hamburg naar toe was geëmigreerd. Hij was van plan zijn familie zo snel als mogelijk ook naar Nederland*

te laten komen. Helaas zou dit niet doorgaan, wel kon hij de noodzakelijke inreisvisum van de Nederlandse regering krijgen, maar de Duitse instanties lieten zijn vrouw en kinderen niet emigreren.
Behalve erg bezorgd over zijn familie te zijn voelde hij na de bezetting van Nederland door de Duitse strijdkrachten steeds meer de bedreiging voor zijn eigen leven. Na de oorlog beschreef hij zijn levenssituatie in deze met angst vervulde jaren: '[...] In februari 1942 zou de stad Bilt in Nederland, waar ik verbleef, 'judenrein' worden gemaakt. Om de deportatie te ontgaan, hebben Nederlandse christenen veel Joden onderdak verschaft, waarbij pastoren behulpzaam zijn geweest. Ik zelf werd in het huis van mevrouw Meulmeester in De Bilt, Overboschlau 50 (Bilthoven) schuil gehouden wel in een muurnis van rond 1 m hoog, 80 cm breed en 50 cm diep. Dit nis schuilde achter een hoge wascommode, die aan de kant van de wand een klep had, die geopend en gesloten moest worden. In deze nis heb ik vaak dagenlang (soms tot drie dagen achter elkaar) zonder eten en drinken en zonder behoeften te kunnen doen mij moeten schuil houden. Ik zat daarin de hele tijd op een nederig krukje, zonder mij te kunnen draaien of wenden.
Dit verschuilen was noodzakelijk om mijn leven te redden, omdat vaak 's nachts razzia's in de huizen plaats vonden. In februari 1945 was bijzonder vreselijk, toen het huis van mevrouw Meulmeester door 12 met machinegeweren gewapende SS-mannen van binnen en buiten werd doorzocht. Mijn schuilplek bleef onontdekt. Dit mensonterende bestaan kwam eerst tot een eind, toen Nederland begin mei 1945 door de geallieerde mogendheden werd bevrijd. [...]'
Tijdens de jaren 50 was Manfred Aron voor de Joodse Gemeente Frankfurt werkzaam, maar ging later terug naar Nederland."
[Stiefmoeder] "*Fanny Aron* *- Regensburger (geb. 16-01-1899 te Sulzbürg) leefde met haar echtgenoot Manfred Aron, haar kinderen en haar stiefdochters te Wallau in het gebouw van de synagoge tot de antisemitische vijandigheden de familie dwong naar Frankfurt te verhuizen. Nadat Manfred Aron naar Nederland was geëmigreerd, om van daaruit de emigratie van de hele familie voor te bereiden, stond Fanny Aron in Frankfurt er alleen voor. Alleen bracht zij in juli 1939 ook haar jongste kind, Josus (Josia) ter wereld. Zij verdiende bij door naaiwerk, zij was opgeleide kleermaakster en had reeds voor haar huwelijk in haar geboorteplaats Sulzbürg zo haar onderhoud verdiend. Maar vermoedelijk heeft de familie steun van de Joodse Gemeente moeten betrekken. Het laatst woonde zij op de Schwanenstraße 22 in Frankfurt. Op 19-05-1942 werd zij samen met haar vier minderjarige kinderen Wolf, Nanny, David en Josus met het transport 'L8' vanuit Frankfurt gedeporteerd. Hun overlijdensdata zijn niet bekend, maar werden later door de instanties vastgelegd op 31-05-1942."*
[Zus] "*Sara Sitta Aron* *(geb. 03-06-1921) verhuisde op leeftijd van 8 jaar samen met zussen en haar stiefmoeder Fanny naar Wallau, toen haar vader Manfred Aron aan de synagoge in betrekking kwam. Zij bezocht de basisschool te Wallau, zo als ook later haar kleinere broers en zussen. Ten tijde van het einddiploma in 1935 was het Joodse schoolverlaters al niet meer toegestaan een algemene vakopleiding te beginnen. Om die reden hoopte zij in het Joodse ziekenhuis een opleiding tot ziekenverpleegster te kunnen volgen. Om aan zulk een opleiding te beginnen was echter een minimumleeftijd van 18 jaar voorgeschreven. Om de wachttijd tot dan*

te overbruggen, heeft zij thuis geholpen in de huishouding en de opvoeding van haar kleinere broers en zussen, vermoedelijk was zij ook later in een Joodse kleuterschool werkzaam. Of zij in 1939 nog kon beginnen aan de vakopleiding tot ziekenverpleegster is niet gedocumenteerd, maar zij heeft zeker geen einddiploma meer kunnen bereiken.
Zo als bewezen was zij 1940 tot 1941 ongeschoold arbeidster werkzaam. Haar laatste bekende adres is zo als die van haar stiefmoeder en haar broers en zussen namelijk Schwanenstraße 22 te Frankfurt. Over haar verder lot zijn er tegenstrijdige gegevens. Mogelijkerwijze werd zij in het voorjaar van 1942 'ten oosten' gedeporteerd of eerst op 01-09-1942 samen met haar zussen Lea en Eva op transport gesteld naar Theresienstadt[1]. Haar overlijdensdatum is niet bekend en werd achteraf vastgelegd op 31-12-1945.

[1]) In het gedenkboek van Theresienstadt is haar naam niet te vinden, maar omdat de bronnen niet volledig of foutloos zijn, kan niet met zekerheid worden uitgesloten, dat zij er is geweest."

[Zus] *"**Lea Esther Aron** (geb. 11-03-1925) bezocht van 1931 tot 1938 de basisschool te Wallau. Toen de familie dan naar Frankfurt verhuisde begon zij aan een opleiding tot ziekenverpleegster in het Joodse ziekenhuis, kon echter het examen niet meer afleggen. Samen met haar zussen Eva en Sitta werd zij op 01-09-1942 gedeporteerd naar Theresienstadt. Ook haar overlijdensdatum is onbekend en werd vastgelegd op 31-12-1945.*
[Zus] ***Eva Aron** (geb. 04-05-1927) bezocht van 1933 tot 1938 de basisschool te Wallau. Een medescholier van toen herinnert zich Eva en haar zussen en berichtte in een interview in 2003 erover hoe de buitensluiting zich ook op de schoolplein voortzette. De kinderen Aron stonden tijdens de pauze aan de schoolmuur en mochten niet meespelen. Als er toch eens iemand medelijden met hen toonde en hen uitnodigde mee te doen, werd gauw door een leraar er tegen opgetreden.*
Na de verhuizing van de familie naar Frankfurt in oktober 1938 bezochte Eva Aron daar nog de basisschool. Over haar verder lot is alleen bekend, dat zij op 01-09-1942 samen met haar zussen naar Theresienstadt werd gedeporteerd. Haar overlijdensdatum werd vastgelegd op 31-12-1945. Drie kinderen van Manfred en Fanny Aron overleefden de vervolging door emigratie, namelijk Rahel Regina (geb. 12-09-1932), Sally Salomon en Elieser Josef (hun geboortedata zijn onbekend)."

Henny Mirjam Aron

■**http://www.hofheim.de/Themen/Stadtportrait/Stolpersteine**: *"Henny Mirjam Aron (geb. 06-11-1922, ovl. 05-03-1943 Sobibor) bezocht vanaf 14-11-1929 tot 01-04-1937 de basisschool te Wallau. Daarna doorliep zij in Hamburg een opleiding tot verkoopster in een koosjer levensmiddelenzaak. Toen in 1938 de eigenaar zijn zaak moest opgeven en emigreerde, wilde zij kleuteronderwijzeres worden, maar ook deze opleiding kon zij op dat moment al niet meer volgen. In 1939 begeleidde zij een kindertransport naar Nederland en bleef daar in een weeshuis te Utrecht. Op 11-02-1943 werd zij in het concentratiekamp Westerbork gebracht en van daaruit op 02-03-1943 naar het vernietigingskamp Sobibor gedeporteerd, waar zij drie dagen later op 05-03-1943 van het leven werd beroofd.*

Onmiddellijk na de oorlog, toen haar vader onderzoek over zijn familie verrichtte, waren de informaties over haar lot tegenstrijdig. Eerst veronderstelden de instanties, dat zij samen met haar zussen vanuit Frankfurt gedeporteerd zou zijn, en legden haar overlijdensdatum vast op 31.12.1945. Maar later kon eenduidig worden bewezen dat zij naar Sobibor op transport is gesteld."
Hofheim am Taunus - 30.01.2012
Bron:
http://www.hofheim.de/Themen/Stadtportrait/Stolpersteine/Stolpersteine%20in%20den%20Stadtteilen/article_hofheim/Biografien_Familie_Aron.html?preview=1&objecttype=netarticle_hofheim ...

■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 120: Zij was personeelslid van het CIW en "*werd per 2 november 1942 van Utrecht overgeschreven naar Houtmarkt 10 Amsterdam*".

■ **dokin.nl**: Voordat Henny Mirjam Aron naar Westerbork werd gebracht, verbleef zij in Nederland op vijf adressen:
1) 12-12-1938, Huize Cromvliet, Penninglaan/ Beetslaan, Rijswijk
2) 13-04-1939, Joods Weeshuis, Pletterijstraat 66, Den Haag
3) 04-08-1939, vakantiehuis CIW, Baarnscheweg 58, Den Dolder
4) 16-10-1939, Joods Weeshuis CIW, Nieuwegracht 92, Utrecht
5) 22-10-1942, Amsterdam, Houtmarkt 10 (CIW) [**C**entraal **I**sraëlietisch **W**eeshuis]

■ **Schelvis, Sobibor, De transportlijsten**, Amsterdam 2001, p. 8: Haar naam staat op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Aron Henny 6.11.22*".

Aron	
[710] **Ruth Berta,** 12-12-1930 Stuttgart, 07-07-1944 Auschwitz	
Aron Josef Aron	Margarete Kraemer, geb. 17-05-1898;
■ In Memoriam ■ https://www.deutsche-digitale-bibliothek.de/item/HIVVPCVX3GRRFTPLO7SDFWPQA3WS7KPA ■ WieWasWie	

Ruth Berta Aron

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, CIW [Centraal Israëlietisch Weeshuis]
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Ruth Berta Aron tot 31-08-1941 had bezocht: Schoolplein 6
■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 118: Zij werd "*op 12 februari 1942 naar Westerbork*" met andere "*buitenlandse bewoners van het Centraal Israëlietisch Weeshuis*" afgevoerd. Haar naam werd daar "*op 10 maart 1942 ingeschreven*".
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Aron, Ruth Berta, geb. 12 december 1930 in Stuttgart, woonde in Mainz. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 25 februari 1944, Theresienstadt, Ghetto; 18 mei 1944, Auschwitz, vernietigingskamp.
■ **D. Czech**, p. 815**, 7. Juli 1944**: Het calendarium van Auschwitz bevat geen aantekeningen omtrent de gedetineerden, die op 07-07-1944 in Auschwitz overleden zijn. Op deze dag, op die Ruth Berta Aron volgens In Memoriam zou zijn overleden, worden uit het familiekamp BIIb, waarin Ruth Berta was geplaatst, 1000 jonge en gezonde Jodinnen op transport naar het concentratiekamp Sachsenhausen gesteld.

Aschenbrand			
[711] **Aron,** 17-11-1870 Roth, [ovl. na de bevrijding op] 26-05-1945 in Theresienstadt			
Salomon Aschenbrand, leraar, geb. te Westerburg.		Fanny Bergfeld	
Huwelijk ±1864; het eerste bekende kind – William – werd 16-08-1865 te Roth geboren.			
■ In Memoriam ■ Barbara Wagner, Dieter Bertram, Friedrich Damrath, Friedemann Wagner, Die Jüdischen Friedhöfe und Familien in Fronhausen Lohra Roth, p. 242			

■ **Barbara Wagner**, […], p. 241: ,,***Familie Aschenbrand***
Salomon Aschenbrand werd 1864 provisorisch als leraar van de Joodse school in Roth verplicht. 1866 volgde de definitieve aanstelling. 1882 werd de Joodse school van Roth opgeheven.

De vier kinderen van de leraar Aschenbrand werden in Roth geboren. Maar de familie vertrok na de sluiting van de school naar elders. Hij en zijn familie zullen onder 'ongewone armoe en vreselijke nood' hebben geleden. (Herbert Kosog, Die Juden in Roth, […] und […] http://archiv.ub.uni-marburg.de\sonst\1998\0012.html)"

Zus en **broers** van Aron:
,,*William Aschenbrand, geb. 16.08.1865 in Roth*
Sarchen Aschenbrand, geb. 20.02.1867 in Roth
Hermann (Herman) Aschenbrand, geb. 02.02.1869 in Roth"

Aron Aschenbrand

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Heerenstraat 40 a, Utrecht. Liro-Kaart op het National Archief
Op hetzelfde adres woonde in juni 1941: Julius Aschenbrand, 29-04-1899 Frankfurt am Main; 28-02-1945 Midden-Europa. Beroep: Koopman
■ **bundeesarchiv.de/gedenkbuch**: Aschenbrand, Aron, geb. 17 november 1870 te Roth, woonde te Roth. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 14 september 1943, Bergen-Belsen, concentratiekamp; 25 januari 1944, Theresienstadt, Ghetto; ovl. 26 mei 1945, Theresienstadt, Ghetto
■ **bundeesarchiv.de/gedenkbuch**: ,,Chronologie der Deportationen aus den Niederlanden
Deportatie op 14 september 1943 vanuit Westerbork, 305 personen naar Theresienstadt (Bergen-Belsen)
Opmerkingen: Dit transport met talrijke Duitse emigranten werd vanwege overbezetting van het doorgangsgetto Theresienstadt voorlopig in Bergen-Belsen geïnterneerd. Op 25 januari 1944 werden 283 van hen naar Theresienstadt overgebracht."

■ **Adler, Theresienstadt**, Anhang, Tabellarische Übersicht, Seite 701:
"*8 mei [1945] 21 uur Theresienstadt voorgoed bevrijd*

10 mei	*Russen nemen van het IRK het commando over*
	officiële begin van de repatriatie
12 mei	*Russische hospitaalsoldaten in Theresienstadt*
14 mei	*25 305 voormalige gevangenen in Theresienstadt*
	strenge quarantaine voor 14 dagen afgekondigd
	repatriatie gestaakt
28 mei	*repatriatie hervat*
mei	*hoogtepunt van de epidemische vlektyfus*
30 juni	*5952 voormalige gevangenen in Theresienstadt*
17 augustus	*repatriatie beëindigd*
november	*de laatste voormalige gevangenen verlaten Theresienstadt*"

Op pagina 702 noemt Adler twee cijfers van sterfgevallen in Theresienstadt:
tot 20-04-1945 33 521, tot 30-06-1945 35088 Pers. Er zijn dus in de tijd tussen 20 april en 30 juni 1567 personen overleden, een van hen was de toen 74-jarige Aron Aschenbrand.
■ http://www2.holocaust.cz/de/document/DOCUMENT.ITI.20402: *'Toten-Begleitschein'*: Aron is op de zolder van gebouw L122, waar hij woonde, om 20.30 uur op 26-05-1945 overleden.

Aschenbrand			
[712] **Julius,** 29-04-1899 Frankfurt am Main, 28-02-1945 Midden-Europa			
Adolf Aschenbrand		Sara N. N.	
Salomon (Schlomo) Aschenbrand	Karolina Bergfeld		
■ In Memoriam ■ Georg Stockschlaeder, www.ahnenreich.de			

■ **ahnenreich**.de / **bundesarchiv**.de/gedenkbuch / **joodsmonument.nl**: **Broers en zussen:**
Selma Aschenbrand, geb. 11-01-1906 Frankfurt am Main; ovl. 30-09-1942 Auschwitz
Amalie (Malli) Aschenbrand, geb. 30-10-1911 Frankfurt am Main; ovl. 30-09-1942 Auschwitz
Alfons Aschenbrand, geb. 1898; ovl. 1945
■ **WieWasWie:** Volgens overlijdensakte 2212, opgemaakt te Utrecht op 28-11-1952, was Julius Aschenbrand gehuwd met Berta Hecht.

Julius Aschenbrand

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Heerenstraat 40 a, Utrecht. Beroep: Koopmann
Liro-Kaart op het National Archief
"*De echtgenote en het kind van Julius Aschenbrand hebben de oorlog overleefd*."
Toevoeging van een bezoeker van de website

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Aschenbrand, Julius, geb. 29 april 1899 te Frankfurt am Main, woonde te Frankfurt am Main en Bad Salzuflen. Emigratie: 01 april 1936, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 04 september 1944, Theresienstadt, Ghetto; overleden op 29 september 1944, Auschwitz

■ Gedenksteen aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het Museum Judengasse:

■ **H.G. Adler, Theresienstadt 1941-1945**, Das Antlitz einer Zwangsgemeinschaft, Reprint der zweiten Auflage von 1960, Wallstein Verlag, p. 731 en 732: *"Quellen und Literatur 69* ***Frankenhuis M.: Dagboek. Deel IV, Theresienstadt****. Ms. T 1944/45. Het buitengewoon uitgebreide dagboek van de auteur, die op 6 sep 1944 vanuit Westerbork naar Theresienstadt is gekomen, verschaft rijke inzichten in het dagelijkse leven van het kamp tijdens de periode van verval.* [...] *In de "sluis" [verzamelplaats voor de aankomende of vertrekkende deporteerden (p. L {=50}, woordenlijst)] ging het er streng toe, er werd gedreigd met de 'Kleine Festung' [gevangenis]. De SS achter de tafels nam al het geld af (in Westerbork had men toegestaan 300 fl. mee te nemen), in dozen werden edel metaal, vulpenhouders en sigaretten ingezameld. Men moest zich ontkleden, kleren en lichaam werden nauwkeurig gefouilleerd of er iets verborgen is. Dan werden de nieuwelingen van de kampfunctionarissen geregistreerd, de 'arbeidscategorie' werd vastgesteld, etenskaarten uitgedeeld. Er volgde een desinfectiebad in L 506. De handbagage werd teruggegeven, de grote bagage, aanzienlijk lichter gemaakt, twee weken later.*

[p. 732] 9 september. Eppstein spreekt de Nederlandse Joden toe. Frankenhuis noteert deze redevoering in steekwoorden: 'U zou teleurgesteld zijn. Betreur de ontvangst. Niet goed. Slechts vier uren tijd gehad. Vertwijfeld omdat er geen brood enz. Dit is alleen overgangsfase. U zou ten spoedigste zich hebben ingeleefd. Dan anders praten. Elk familielid [Angehörige] of geloof zijn hier bij elkaar. Zorg, dat u/je hier blijft. Omstandigheden in Westerbork, te blijven was er niet meer bij. Nu hoofdzaak hier te blijven. Hier vele moeilijkheden. U moet ons helpen. Wij leven hier het dichtst op elkaar, 30 000 Joden. Het was niet mogelijk, barakken uit Westerbork over te brengen. Geen nervositeit, niet van hier weg. U zult een zekere rust krijgen. Ieder zijn werk doen, zich nuttig maken, krappe levensmiddelen, spaarzaam. ... Wij zullen er van alles het beste maken. Omgeving hier wondermooi. Beter dan Westerbork. [Maar Frankenhuis vindt Westerbork ideaal tegen Theresienstadt]. Opletten voeding, zindelijkheid. Nauwelijks besmettelijke ziekten hier. [...] *Vlooien goed te vernietigen. Moeilijk. Van alles doen, ze te*

vernietigen. Geen stommiteiten, redevoeringen enz. Leven in een gemeenschap, al is het een dwanggemeenschap.'

18 september. Transportgeruchten duiken op, drie dagen later komt Möhs naar Theresienstadt [Möhs (zo in kampdocumenten, maar waarschijnlijk Moes) Ernst, HSTF (medewerker van Eichmann), p. 860, aanhang, personenregister]. Frankenhuis noteert, dat er vele vrouwen illegaal bij hun mannen overnachten. Een 'Nederlandse vrouw' is als 'dienstmeisje' bij de 'Tsjechen', mag middageten en brood van daar meenemen en krijgt eetbonnen 'cadeau'."

■ **M. Frankenhuis** overleefd de oorlog, hij noteert: "*18 - 21 juni. Treinreis van Bamberg naar Nederland*." [Adler, p. 735]

Julius Aschenbrand werd op 29-09-1944 op transport naar Auschwitz gesteld [*29.9. Tr.(ansport) 1500 Mann, 76 overlevende* (Adler, p. 700)]. Op 30 september 1944 komt Julius Aschenbrand in Auschwitz aan en werd in het doorgangskamp geplaatst. [Czech, Kalendarium Auschwitz, p. 891]

Vermoedelijk op 17, 18 of 19 januari 1945 moet Julius aan een van de vreselijke dodenmarsen [zie Kroniek] beginnen. Niemand weet waar en wanneer hij niet meer verder kon; het Informatiebureau van het Rode Kruis heeft de 28 februari 1945 als zijn sterfdatum vastgesteld. [vgl. Rinsema, Meppel, p. 388]

■ **José Martin**, Herinneringscentrum Westerbork: Julius Aschenbrand "*werd op 20-12-1935 als inwoner van Utrecht ingeschreven, komend vanuit Bad Salzuflen, in februari 1937 naar Leiden, september terug naar Utrecht. Op 11-02-1942 naar Westerbork (vremdelingenkamp), 04-09-1944 naar Theresienstadt, 29-09-1944 naar Auschwitz*[*****]. *Vrouw en zoon zijn bevrijd in Theresienstadt*."

***** Aankomst op 29-09-1944, ongeveer een vierde van de 2499 deporteerden werd in het doorgangskamp van Birkenau geplaatst. Vgl. **D. Czech**, p. 889 en 890 en Kroniek 29-09-1944.

<table>
<tr><th colspan="4">Ascher</th></tr>
<tr><td colspan="4">[713] Felix, 30-07-1895 Frankfurt am Main, 28-05-1943 Sobibor
[714] Moritz, 06-01-1902 Frankfurt am Main, 28-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ernst Ascher,</td><td colspan="2">Jennij (Jenni) Hochschild,
31-07-1871 Biblis; ovl. 1934.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1894; het eerste bekende kind – Felix – werd 30-07-1895 geboren.</td></tr>
<tr><td>Noah Lewin Ascher,
geb. 25-02-1825
Leipzig;
ovl. 19-06-1904
Frankfurt am Main.</td><td>Antonie Ephraim,
geb. ±1838;
ovl. 03-03-1898
Frankfurt am Main.</td><td>Meier Hochschild,
geb. 21-08-1835
Biblis; ovl. 24-12-1919
Frankfurt am Main.</td><td>Babette Barbara
Hirsch, geb. 1843
deelstaat Hessen;
ovl. 10-03-1895
Biblis.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk ?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Jenni-Hochschild/6000000031870978567
■ http://www.geni.com/people/Babette-Hochschild/6000000031871155165
■ http://www.geni.com/people/Meier-Hochschild/6000000022672152834
■ https://www.geni.com/people/Noah-Lewin-Ascher/6000000091513496917
■ https://www.geni.com/people/Antonie-Ascher/6000000091513895860
■ In Memoriam ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ http://www.geni.com/people/Mosche-Hochschild/6000000000273762128
■ http://www.geni.com/people/Hindele-Lichtenstein/6000000007214385359:
Grootvader Meier Hochschild was zoon van Mosche Biblis Hochschild, geb. 1788 Biblis, ovl. 30-01-1864 Biblis en Hindele (Linda) Lichtenstein, geb. 1786 deelstaat Hessen, ovl. 1859 deelstaat Hessen

■ Hartmut **Heinemann** / Christa **Wiesner**, Der jüdische Friedhof in Alsbach an der Bergstraße, p. 107 – 152: Afkomstig uit **Biblis** werden op de Joodse begraafplaats in Alsbach an der Bergstraße volgende overledenen met de familienaam **Hochschild** of **Hirsch** begraven:

[Steen] „*40 Judel, Sohn des Naftali Hochschild aus Biblis, gest. 21.8.1868.*“

[Steen] „*670 Bela, Tochter des Juda Altschul aus Ingenheim, Frau des Mendle Hochschild aus Biblis, gest. 27.7.1855 (Babette, geb. Altschul, Frau des Emanuel Hochschild, gest. 26.7.1855, 39 Jahre)*“

[Steen] „*684 Süß, Tochter des Moses Hochschild, Frau des Jacob Frenkel aus Biblis, gest. 7.3.1894*“

[Steen] „*756 Moses, Sohn des Sanwil Hochschild sel. aus Biblis, gest. 31.1.1864 (gest. 30.1.1864, 74 Jahre), und Hindle, Tochter des Salman aus Biblis, Frau des Moses Hochschild, gest. 6.7.1859 (Hindle Hochschild, geb. Salomon, 67 Jahre)*“

[Steen] „*767 Rebekka (Rickche) aus Biblis, Tochter des Hirsch aus ‚Reitenheim‘, Frau de Herz Hochschild, gest. Dezember 1860 (Rebekka Hochschild, geb. Hirsch, gest. 10.12.1860, 30 Jahre)*“

[Steen] „*896 Löb, Sohn des Moses Hochschild aus Biblis, ein junger Mann, gest. 4.6.1858*“

[Steen] „*948 Feiss, Sohn des Moses aus Biblis, gest. 25.4.1827 (Feist, Sohn des Moyses Hochschild, 4½ Jahre), und Zadok, Sohn des Moses aus Biblis, gest. 13.5.1827 (Zodik, Sohn des Moyses Hochschild, gest. 17.5.1827, 7 Jahre), Brüder*“

[Steen] „*1410 Frumet, Tochter de Isaak ha-Levi, Frau des Jidl Hirsch Mayer aus Kleinbockenheim, gest. 22.10.1880 in Biblis*“

[Steen] „*1438 Jakob (Koppel), Gemeindevorsteher* [gemeentevoorzitter], *Sohn des Moses Hochschild aus Biblis, gest. 10.5.1893 (gest. 9.5.1893 in Frankfurt)*“

[Steen] „*1439 Gütel (Gustine), Frau des Koppel Hochschild aus Biblis, gest. 21.11.1886*“

[Steen] „*1540 Berla (Babette), Frau des Me’ir Hochschild aus Biblis, gest. 8.3.1895 (Barbara Hochschild)* […]“

[Steen] „*1541 Meier, Sohn des Moses Hochschild sel. Aus Biblis, gest. 24.12.1919 (in Frankfurt)* […]“

[Steen] „1619 Menachem (Mendle), Sohn des Moses Hochschild aus Biblis, Gemeindevorsteher, gest. 8.6.1900 (Emanuel Hochschild)“

[Steen] „*1789 Naftali (Herz), Sohn des Moses Hochschild aus Biblis, gest. 29.3.1917*“

[Steen] „*1790 Golda (Lotte), Frau des Naftali Hochschild aus Biblis, gest. 12.10.1921 (in Speyer)*“

[Steen] „*1809 Gutel (Gustine) Klein, geb. Hochschild, aus Biblis, gest. 7.7.1824 in Bensheim*“

[Steen] „*1842 Ludwig Hochschild aus Biblis, geb. 14.3.1853, gest. 21.5.1923 in Bensheim*.“

[Steen] „*1975 Schönche, Tochter des Baruch Hirsch, Frau des Löb Hochschild aus Biblis, Wöchnerin [kraamvrouw], gest. 18.6.1883*“

Felix Ascher [broer van Moritz Ascher]

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Croeselaan 281 bis, Utrecht

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Ascher, Felix, geb. 30 juli 1895 te Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: vanuit Westerbork op 25 mei 1943 naar Sobibor

■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 122: Zijn naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943. De achternaam is met dubbel-s geschreven, in plaats van juli is juni als geboortemaand genoemd: "*Asscher Felix 30.6.95*".

■ Gedenkstenen aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het Museum Judengasse:

Moritz Ascher [broer van Felix Ascher]

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Croeselaan 281 bis, Utrecht

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Ascher, Moritz, geb. 06 januari 1902 te Frankfurt am Main, woonde te Frankfurt am Main. Deportatie: 1942, Auschwitz, ovl. 03 november 1942, Auschwitz.

■ ***Dodenboeken van Auschwitz***, *p.??: „Ascher, Moritz (6.1.1902, Frankfurt am Main, 3.11.1942) - 38746/1942"*

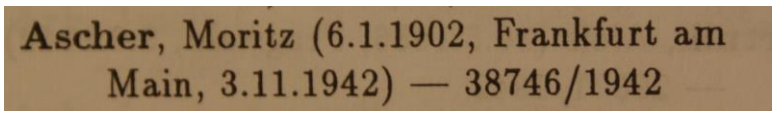
Ascher, Moritz (6.1.1902, Frankfurt am Main, 3.11.1942) — 38746/1942

Augurk-Koopman			
[8] **Elisabeth,** 19-07-1886 Utrecht, Catharijnensingel 12, 17 of 19?, 07-12-1942 Auschwitz*			
Joel Koopman, geb. 1852 (registratie op 06-05-1852) Zwolle; op 28-02-1899 te Utrecht overleden.		Leentje Cohen, 14-02-1865 Utrecht; op 16-11-1934 te Utrecht overleden.	
Huwelijksakte 497, Utrecht 17-11-1886. Erkennen Elisabeth geb. 19-07-1886			
Israël (Israel) Koopman, 10-01-1816 Zwolle; op 24-10-1865 te Zwolle overleden.	Branka (Branke) de Lange, 28-03-1827 Kampen; op 14-01-1903 te Zwolle overleden.	Samuel Cohen, ± 1801 Amsterdam; op 21-12-1889 te Utrecht overleden.	Betje Ert, 20-08-1813 Korten- hoef; ovl. op 13-10- 1902 te Utrecht.
Huwelijksakte 48, Kampen 30-08-1849		Huwelijksakte 322, Utrecht 29-10-1834	
■ http://dutchjewry.org/genealogy/speelman/261.htm ■ Genlias ■ WieWasWie			

■ **Genlias en http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/17661.htm**: **Moeder Leentje Cohen** trad voor de tweede keer volgens akte 447 op 22-8-1900 te Utrecht in het huwelijk met **Hijman Tukkie** "Umbrella maker", geb. 18 jun 1864 te Amsterdam; ovl. op 9 aug 1938 en op 11 aug 1938 te Diemen begraven, graf C 12 31. Hij was zoon van Mozes Tukkie en Heintje Wallach.

Elisabeth Augurk-Koopmann

■ **HUA** 20-07-1886

■ **joodsmonument.nl**: Inboedellijst van 20 juli 1942. Laatste burgerlijke staat: Weduwe.
Gezinsadres in februari 1941: Rapenburg 15 II, Amsterdam
Kinderen: Jozeph Augurk, Amsterdam, 28-11-1924, Sobibor 7-5-1943,
Roza Augurk, Amsterdam, 4-8-1927, Auschwitz, 7 -12-1942,
Lea Augurk, Amsterdam, 3-10-1928, Auschwitz, 7-12-1942,

Baars

[715] **Levie**, 06-11-1913 Amsterdam, 09-04-1943 Sobibor

Hartog Baars 09-06-1894 Amsterdam; ovl. 31-12-1941 Amsterdam, op 02-01-1942 te Diemen ter aarde besteld, graf C 30 57.	Esther Robles, 17-10-1894 Amsterdam; 20-03-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De Transportlijsten, p. 24]

Huwelijk op 03-09-1913 te Amsterdam

Levie Leendert Baars, 12-01-1841 Amsterdam; op 14-6-1914 te Amsterdam overleden en te Diemen begraven.	Mietje Engelsman, 12-07-1854 Amsterdam; op 24-1-1932 te Diemen begraven, graf B 25 55.	Isaac Robles, geb. ± 1860 Amsterdam; op 15-01-1932 te Ouderkerk aan de Amstel begr., graf J-1 -21, veld 1924.	Roosje de Jong, geb. ± 1864 Vriezenveen; op 18-09-19312 te Ouderkerk aan de Amstel begr., graf J-1-20, veld 1924.

Huwelijk op 17-2-1875 te Amsterdam, [choppe 13-6-1875 / lokatie Rapenburg].	Huwelijk op 08-12-1886 te Amsterdam

■ Akevoth: .../ashkenazi/7546.htm ■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ http://www.stenenarchief.nl/genealogie/gezin/humo1_ashk/F20854/I34703/ ■ http://www.stenenarchief.org/jpg/02140001.jpg ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F17376/I46263/ ■ Burial Permits DB ■ Genlias

▪ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 40 - 9 januari 1942 (20 Teweth 5702), p. 9: "*Op 31 December 1941, overleed tot onze droefheid, onze innig geliefde Man. Vader, Behuwd- en Grootvader, HARTOG BAARS, in den ouderdom van 47 jaar, Wed. E. BAARS-ROBLES, Kinderen en Kleinkind. Amsterdam, Pres. Brandtstraat 62* [2]."

Op 31 December 1941, overleed tot onze droefheid, onze innig geliefde Man, Vader, Behuwd- en Grootvader,
HARTOG BAARS,
in den ouderdom van 47 jaar.
Wed. E. BAARS—ROBLES
Kinderen en Kleinkind.
Amsterdam, 577
Pres. Brandtstraat 62 [2].

Levie Baars

▪ **joodsmonument.nl**: Adres: Weerdsingel Oostzijde 63 bis, Utrecht. Beroep: Verkoper
▪ **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 59: Hij staat als Häftling op de transportlijst van 6 april 1943: "*Baars Levie 6.11.13*".

Bachra

[717] **Jeanne Marianna,** 26-07-1924 Amsterdam, 11-02-1944 Auschwitz
[718] **Simon**, 08-05-1918 Amsterdam, 30-06-1944 Midden-Europa

[716] Abraham Bachra, 25-11-1891 Amsterdam; 11-02-1944 Auschwitz.	[719] Kaatje Berklou, 04-08-1889 Amsterdam; 11-02-1944 Auschwitz.

Huwelijksakte reg. 61; fol. 4, Amsterdam 18-10-1917.

Hompes Bachra, geb. 28-08-1864 Arnhem, beroep: koekebakker (1890); ovl. 22-05-1938 Amsterdam; zoon van Salomon Hom- pesch Bachra en Re- becca Ephraim Gast.	Aaltje Sajet 22-06-1866 Amsterdam; ovl. op 11-01-1942 te Amsterdam en op 12- 01-1942 te Diemen begr., graf C 31 31.	Simon Berklou, ± 1863 Amsterdam; vermoedelijk op 14-05-1893 te Zeeburg begraven, graf C 23 7.	Marianne Lopes Dias, 06-07-1862 Amsterdam; 24-09-1943 Auschwitz.

Huwelijksakte 35, Nieuwer-Amstel 05-03-1898	Huwelijksakte reg. 12; fol. 37, Amsterdam 28-05-1884 [Erk. 1 kind].

■ Genlias, ■ Akevoth, Burial Permits DB ■ HUA, gezinskaart van Bachra, Abraham
■ joodsmonument.nl
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F11071/I29320/

Jeanne Marianna Bachra en Simon Bachra

▪ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Marnixlaan 156, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

Jeanne Marianna Bachra

▪ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Marnixlaan 156
Onderwijs: O. U. L. O. Adres van de openbare school, die Jeanne Marianna Bachra tot 31-08-41 had bezocht: Laan van Chartroise 72

Simon Bachra

▪ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Simon Bachra is op 8-04-1944 op transport naar Auschwitz gesteld.

<table>
<tr><th colspan="4">Bachra</th></tr>
<tr><td colspan="4">[716] Abraham, 25-11-1891 Amsterdam, 11-02-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hompes Bachra,
geb. 28-08-1864 Arnhem, beroep: koeke-bakker (1890); ovl. 22-05-1938 Amsterdam.</td><td colspan="2">Aaltje Sajet, 22-06-1866 Amsterdam;
ovl. op 11-1-1942 Amsterdam, op 12-1-1942 te Diemen begraven, graf C 31 31.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 35, Nieuwer-Amstel 05-03-1898</td></tr>
<tr><td>Salomon Hompesch Bachra,
1810/11 Tiel;
ovl. op 29-08-1866 te Arnhem; akte 750, Arnhem 29-08-1866.</td><td>Gonda Salomon Bromet,
1798/99 Coevorden;
ovl. op 01-04-1844;
akte 15, Coevorden 02-04-1844.</td><td>Abraham Benedictus Sajet “rebbe Avroom”,
08-09-1821 Amster-dam; ovl. op 01-05-1895 te Amsterdam.</td><td>Joanna (Johanna) Muller,
08-04-1825 Brussel;
op 09-12-1910 te Amsterdam overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 02-12-1840 te Coeverden</td><td colspan="2">Huwelijk op 13-10-1853</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias, ■ Akevoth: .../duparc/7102.htm ■ joodsmonument.nl
■ http://fboekelo.tripod.com/sajet/album.html</td></tr>
</table>

Grootvader Salomon Hompesch Bachra trad volgens akte 273 op 14-12-1864 te Arnhem voor de tweede keer in het huwelijk [wettiging 5 kinderen] met Rebecca Ephraim Gast (1820/21 Amsterdam; 9 sep 1895 Arnhem).

▪ **http://fboekelo.tripod.com/sajet/album.html:** Van de **grootouders van moederskant** is een foto op de website.

Abraham Bachra

▪ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Marnixlaan 156, Utrecht. “*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*.” [Broer: ▪ WieWasWie: Isaac Bachra, geb. ± 1896 Amsterdam; ovl. 04-11-1948 Hilversum; Partner: Wilhelmina van den Hoeven. Volgens huwelijksakte reg. 7F fol. 5 traden Wilhelmina, geb. ± 1904 Amsterdam, en Isaac op 30-09-1925 te Amsterdam in het huwelijk, Wilhelmina was dochter van Wilhelm van den Hoeven en Geertruida van Vaalen]

▪ **Genlias: Echtgenote: [719] Kaatje Berklou**, 4-8-1889 Amsterdam; 11-2-1944 Auschwitz, dochter van Simon Berklou en Marianne Lopes Dias. Huwelijksakte reg. 61; fol. 4, Amsterdam 18-10-1917.

<table>
<tr><td colspan="4">Bachra-Berklou
[719] Kaatje, 04-08-1889 Amsterdam, 11-02-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Simon Berklou,
± 1863 Amsterdam; op 14-05-1893 te Zeeburg begraven, graf C 23 7.</td><td colspan="2">Marianne Lopes Dias,
06-07-1862 Amsterdam;
24-09-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 12; fol. 37, Amsterdam 28 mei 1884. Erkend 1 kind</td></tr>
<tr><td>Benedictus Berklou,
± 1838 Amsterdam;
ovl. 1891.</td><td>Saartje de Vries,
± 1837 Amsterdam;
op 07-11-1907 te Zeeburg begraven, graf C.</td><td>Aron Lopes Dias,
geb. ?;
op 20-06-1884 te Ouderkerk aan de Amstel begraven, ligging D-M-43, veld 1857, rij M, graf 43.</td><td>Sara Isaac de Brave (Braave), geb. 1831; begr. op 10-12-1908 te Ouderkerk aan de Amstel, ligging E-7-64, veld 1892, rij 7, graf 64.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 2; fol. 61,
Amsterdam 19-03-1862</td><td colspan="2">Huwelijk op 28-10-1855 [16 Cheswan 5616] te Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Ashkenazi Marriages DB ■ http://elisefriedmann.nl/PintoDeGroot/wc01/wc01_182.htm
■ http://www.geni.com/people/Benedictus-Berklou/6000000015290961052 ■ Genlias
■ Portuguese Marriages DB ■ Portuguese Burial Register DB ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Kaatje Bachra-Berklou

▪ **HUA**, gezinskaart van Bachra, Abraham

▪ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Marnixlaan 156, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

Bachrach

[720] **Kurt Karl,** 12-07-1919 Schwalenberg, 30-04-1943 Midden-Europa

Gustav Bachrach, 19-07-1875 Schwalenberg, van 12-11-1938 tot 21-11-1938 gearresteerd in Buchenwald, op 15-12-1941 vanuit Hannover in het Ghetto Riga gedeporteerd.	Emmi Krohn (Kronheimer?), geb. 29-08-1882

■ http://www.ancestry.com/genealogy/records/emmy-krohn_167836106
■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ In Memoriam ■ WieWasWie
■ http://db.yadvashem.org/names/nameDetails.html?itemId=7374106&language=de#!prettyPhoto

▪ **joodsmonument.nl**: Adres: Kromme Nieuwegracht 19, Utrecht. Beroep: Kantoorbediende
▪ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Bachrach, Kurt, geb. 12 juli 1919 te Schwalenberg [in de buurt van Detmold], woonde te Schwalenberg. Deportatie: 1942, Auschwitz.
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Kurt Karl Bachrach is op 28-08-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.
■ http://www.**jüdische-gemeinden.de**/index.php/gemeinden/s-t/1777-**schwalenberg**-nordrhein-westfalen: **Vader** Gustav Bachrach: Sedert 1700 bedreef de familie Bachrach een handel met manufactuur- en modewaren, ijzerwaren en inlandse producten. Gustav Bachrach was de laatste eigenaar van de firma **A.H. Bachrach Ww., Schwalenberg**.
Een krantnotitie van 03-01-1939:

"***Schwalenberg***

De laatste Jood verlaat Schwalenberg*. Het grote winkel- en woonhuis in Schwalenberg nr. 159, dat sinds langere tijd in het bezit van de Joden Bachrach was geweest, kon door een notarieel verdrag voor de koopsom van 20.000 RM* [*] *in arisch bezit worden overgebracht. De burgemeester van de stad Schwalenberg heeft gebruik gemaakt van het recht van voorkoop dat volgens de Lippische wetten de stad toekomt en kon zo de stad Schwalenberg als koper van het huis laten optreden*."

*** Bernd Höffgen**, Schicksale jüdischer Ärzte aus Nürnberg nach 1933, p. 105, voetnoot 460: "*Volgens inlichting door de Duitse Bondsbank van december 2012 is het niet mogelijk, een voor alle levensgebieden algemeen geldende omrekeningsfactor tussen RM [rijksmark] en Euro aan te geven. Op basis van de index van consumentenprijzen kan als gemiddelde waarde van een factor van 4,2 (met een grote spreiding tot over 10) worden uitgegaan. Daarna had 1 RM uit het jaar 1933 een gemiddelde koopkracht van 4,20 Euro in het jaar 2012*."

<table>
<tr><th colspan="4">Backs</th></tr>
<tr><td colspan="4">[10] Josef, 27-05-1919 Utrecht, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Pleegvader Philip Abraham van Gelder 22-09-1865* Aalten, (weduwnaar van Esther Schenk, geb. 1860 Schoonhoven; ovl. 1906); 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 72]</td><td colspan="2">Pleegmoeder Elise Cohen 04-04-1876 Neustadt-Gödens; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, ... Transportlijsten, p. 72]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 9, Aalten 06-03-1907.</td></tr>
<tr><td>NN NN</td><td>Scheune van Gelder, geb. 23-05-1831 Aalten; ald. ovl. op 12-10-1868.</td><td>Victor Feibel Cohen, slachter, geb. 28-06-1826 Neustadt-Gödens; ovl. 1901 Groningen.</td><td>Mincken (Mietje, Minnchen) Breslauer, geb. 12-08-1844 Bredevoort; ovl. 18-03-1913 D-23909 Sande.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk 31-01-1887 Groningen</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Akevoth: .../duparc/7102.htm
■ http://www.geni.com/people/Victor-Cohen/6000000017160645491
■ http://www.geni.com/people/Mietje-Minnchen-Breslauer/6000000017160745500 ■ Schut e.a., De Joodse inwoners van de stad Groningen [...], Band I, p. 182 en 159 ■ WieWasWie
■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin186485.htm</td></tr>
</table>

■ **WieWasWie**: **Grootmoeder Scheune van Gelder** was dochter van Joseph Aron van Gelder, geb. ± 1778, en Sara Philip van Gelder, geb. ± 1792.

Josef Backs

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres [van hem en zijn pleegouders] in juli 42: Lichtenvoordschestraatweg 17, Aalten; beroep: koopman.

■ **P. Lurvink, De joodse gemeente in Aalten. Een geschiedenis 1630-1945** (Zutphen 1991) P. 190: "*Joseph Backs was de pleegzoon van Philip van Gelder en Elise Cohen. Toen zijn aanstaande schoonfamilie was opgepakt, ging hij vrijwillig naar Westerbork om zich bij hen te voegen.*" Er is in dit boek op pagina 155 een foto van Joseph Backs uit de collectie B. Benning, Alten.
P. 195: "*Tenslotte willen we hier Esther Alter vermelden, de aanstaande Echtgenote van Joseph Backs. Burgemeester Monnik had reeds toestemming gegeven voor haar komst naar Aalten. Ook omdat haar aanstaande schoonmoeder, Elise Cohen, zwaar invalide en hulpbehoevend was, meende Monnik dat haar komst naar Aalten 'hier uitkomst zou kunnen bieden*'".

■ **joodsmonument.nl**: situatie in april 1942: Aanstaande schoonfamilie van Josef Backs:
"**Gezin Eliza Alter**, Scheldestraat 40, Den Haag
Eliza Alter[1], Den Haag, 29 September 1895; Midden-Europa, 7 februari 1945 - Gezinshoofd

Grietje Alter-Davidson, Den Haag, 27 juli 1897; Auschwitz, 5-11-1942 - Verwant
Esther Alter, Den Haag, 14 september 1923; Auschwitz, 5-11-1942 - Verwant, Beroep: Boekhoudster
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Josef Backs is op 21-08-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.
[1]) ■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Eliza Alter, geb. 29 September 1895 te Den Haag, is op 02-11-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

Bagmeijer-Krant	
[11] **Lena**, 26-10-1903 Utrecht, 16-01-1944 Vught	
?	Elisabeth Krant, geb. 14-03-1871 Hilversum; 07-12-1942 Auschwitz.
■ Genlias ■ In Memoriam	

■ **joodsmonument.nl**: *"Van Lena Bagmeijer-Krant zijn zes brieven bewaard die zij in de jaren 1943-1944 in het concentratiekamp Vught heeft geschreven.*
Joods Historisch Museum, Documentenverzameling, inv. nr. 6017"
■ **Genlias:** Huwelijksakte reg. 8C; fol. 13v, Amsterdam 17-05-1922: **Lena Krant** trad op leeftijd van 18 jaar in het huwelijk met **Hermanus Bagmeijer**, geb. ± 1898 Amsterdam, zoon van Hermanus Bagmeijer en Klaasje Kick.
■ ***oorlogsmonumenten.nl****: "De tekst op de natuurstenen plaat luidt: 'Ter herinnering aan ... Lena Bagmeijer-Krant geb. Utrecht 26-10-1903 ...*
overleden in de nacht van 15 op 16 januari 1944 [Bunkerdrama].'
■ **Anne Frank Stichting**, Sporen van de oorlog, Ooggetuigen over plaatsen in Nederland, 1940-1945 (Amsterdam 1989) 144: "*Op 15 januari 1944 werden zesentachtig vrouwen die zich solidair hadden verklaard met een gestrafte medegevangene, uit barak 23 gehaald. Zij moesten naar de 'bunker'. In cel 115 met een oppervlakte van 2.24 bij 4 meter, werden vierenzeventig vrouwen samengeperst. De overige kwamen in een andere cel terecht. Toen de deur van cel 115 na veertien uur geopend werd bleken tien van de vierenzeventig vrouwen gestorven te zijn*." Er volgt een ooggetuigenverslag van Mevrouw W. C. de Jong-Weber.
■ **Dr. L. de Jong** beschrijft in Deel 8 van Het Koninkrijk der Nederlanden in de tweede Wereldoorlog (Amsterdam 1978) uitvoerig op de bladzijden 651 t/m 654 het bunkerdrama: De ruzie die er aan vooraf is gegaan tussen een Duitse gevangene, die in een brief aan de 'Oberaufseherin' de medegevangenen zwart had gemaakt, en de andere vrouwen van haar barak; de strafmaatregel van 'Lagerkommandant' Grünewald en de nasleep, die het bunkerdrama had, omdat het buiten het kamp bekend raakte.
■ **Tineke Wibaut-Guilonard**, Kamp Vught 1943-1944 Bunker en Krematorium (Amsterdam 1991) pagina 14 t/m 30 bevat een evenzo uitgebreid bericht van het bunkerdrama. Op bladzijde 10 zijn de namen van de tien vrouwen genoemd, die "*deze nacht niet hebben overleefd. Het zijn:*

Mina Hartogs-Samson,	*02-08-1885 Harderwijk*
Lammerdina E. Holst	*08-11-1887*
Anna M. F. Gooszen	*20-04-1888*
Maartje den Braber	*01-11-1894*
Johanna C. A. van den Hoek	*24-06-1900*
Huiberdina A. Witte-Verhagen	*30-12-1901*
Lena Bagmeijer-Krant	*26-10-1903 Utrecht*

Lamberta A: M. Buiteman-Huysmans *04-07-1904*
Antoinette A. Janssen *26-11-1904*
Nelly A. J. de Bode *07-09-1905*”

[Van twee vrouwen - Mina Hartogs-Samson en Lena Bagmeijer-Krant - staan gegevens in In Memoriam.]

■ **Nationaal Monument Kamp Vught**, cel 115: "*Twee meter zevenentwintig breed, vier meter twaalf lang en twee meter vijfendertig hoog. Hierin zijn vierenzeventig vrouwen, dicht opeen gepakt*." **Tineke Wibaut-Guilonard**, Kamp Vught 1943 – 1944 Bunker en Krematorium, p. 19

■ **Lena Bagmeijer-Krant**: Brief van “19 Augustus 1943
[Aan:] Den Heer H. Bagmeijer
Langestraat 28 IIc
Amsterdam

[Afzender:] L. Bagmeijer-Krant
Schutzhäftlingen [?]

[Mijn nauwkeurige omschrijving:]
Schutzhäftling F K L
[Nr.] 0383 [Block] 26 B
[’s-Hertogenbosch] Vught
[Concentratiekamp]

[Omdat de postzegel is uitgesneden ontbreekt het begin van de eerste twee regels.] "[...] *hoe gaat het* [...] *met mij gaat het goed, ik hoop van jullie ook. Betsij ben je al van je bed geholpen? Herman werkt buiten. He, dat is vreemd van jullie en hoe vind je dat kettinkje dat is zeker van je*

verjaardag. Betsij je mag [...] *haar horloge hebben omdat je zoo goed voor het eten zorgt en een dikke zoen van Moe voor allemaal. Betsij vind je het fijn dat je naar de modevakschool gaat. Moe is blij dat Henk en Egbert hun Diploma hebben gehaald en dat zij nog bij hun baas zijn. Beste Annie, hoe gaat het met je, ik hoop maar dat je het goed maakt. Ik ben blij dat je de kinderen helpt. Annie, hoe is het met moeder, is ze nog ziek? Ik mag per maand twee brieven ontvangen en schrijven. Annie, ik zie er goed uit. Annie, ik mag er levensmiddelen ontvangen, stuur mij een mes en een lepel en een naald en garen, veiligheidsspelden. Annie, als je het missen kunt, stuur dan brood, suiker en fruit en laat de kinderen* [...] *Henk gaan vragen of zij wat te missen hebben. Alle beetjes helpen. Annie, ik zou nog meer willen vragen, maar ik bewaar maar wat voor de andere keer en verder de groeten aan allemaal en een zoen van Lena*"

■ **Lena Bagmeijer-Krant**: Brief van "*4 September 1943*
Beste Annie en Evert, met deze laat ik je weten dat ik goed aangekomen ben en gezond ben. Het is hier fijn en door de lucht krijg je veel honger en ik eet veel, kunnen jullie niet wat levensmiddelen sturen? Annie, hoe gaat het met de kinderen, laat eens wat horen, ik ben erg nieuwsgierig hoe het met ze gaat. Annie, Herman ziet er goed uit. Annie, hoe gaat het met Moeder? Ik hoop maar dat ze nog goed is, schrijf eens gauw terug. Annie, hoe gaat het met mijn zoon Herman, maakt hij het goed? Annie, stuur een trommeltje voor mijn brood in te doen en een kroes suiker en brood en fruit en wat jam als je het missen kan. Annie, doe de groeten aan allemaal en een zoen aan de kinderen" [Brief eindigt hier omdat de 16 toegestane regels beschreven zijn.]

■ **Lena Bagmeijer-Krant**: Brief van "*8-10-1943:*
Beste Annie en Evert, ik heb de brieven ontvangen en je kan wel begrijpen dat ik er blij mee was, in al die tijd had ik niets gehoord van jullie. Annie, ik ben erg blij dat jij bij de kinderen bent dat weet je wel. Betsij zal wel groot geworden zijn in al die tijd dat ik haar niet gezien heb en de jongens niet minder. Annie, ik heb me nooit met Henk bemoeid, daarom komen zij niet maar dat hindert niet jij redt je wel. Annie, ik zie er goed uit dat komt door de buitenlucht en eten doe ik ook goed. Herman ziet er ook goed uit. Annie, ik ben erg blij dat de kinderen nog doorleren. Ik had van Henk ook zo graag gehad dat hij doorleerde. Annie, doe ze allemaal de groeten en een dikke zoen aan de kinderen. Lena"

■ **Lena Bagmeijer-Krant**: Brief van "*20-10-1943:*
Beste Annie en Evert, ik heb je brief van 24-9 ontvangen en ik was er blij mee en ik ben nog gezond en wel hoor en ik hoop van jullie hetzelfde. Annie, ik ben blij dat het met de kinderen goed gaat, dat is een hele troost voor mij. Annie, ik heb geen pakje ontvangen en als je wat stuurt doe er dan niet zoveel in enkel wat brood, suiker en fruit, geen havermout want ik kan niet koken hier. Annie, heb je het truitje en de handschoenen van Betsie nog ontvangen? Schrijf het eens en of het past. Ik hoop dat ik weer gauw bij jullie mag zijn. Annie, hoe gaat het met de buurvrouw, groet haar bébi goed. Annie, ik zou zo graag een paar woorden van de kinderen zelf

willen hebben, dat vind ik leuk. Annie, ik doe ze allemaal de hartelijke groeten en geef [de kinderen] *een dikke zoen. Lena*"

■ **Lena Bagmeijer-Krant**: Brief van "*18-12-1943:*
Beste Annie en Evert, hoe gaat het met jullie met mij gaat het nog goed. Ik hoop van jullie hetzelfde te horen, gaat het met de kinderen ook goed? Ik hoop het maar. Annie, heb je al naar Herman geschreven? Ik kan hem niet schrijven en heb je het adres van zijn vader er in gedaan? Dan kan hij ook naar hem schrijven. Annie, ik heb het eerste pakje ontvangen, wel bedankt hoor, ik was er blij mee. Annie, ik zie er goed uit en ben 10 pond aangekomen dat is heel wat. Je ken mij niet meer terug zoo dik ben ik geworden. Annie, ik ben blij dat Betsij geholpen is, nu is zij daarvan af want dat heeft lang geduurd en hoe gaat het met Bep. Loopt hij nog mank? Loopt hij nog naar de dokter? Ik hoop maar dat hij genezen is. Annie, doe ze allemaal de groeten, doe Herman ook de groeten van zijn vader en moeder. Annie en Evert een gelukkig Kerstfeest en een voorspoedig Nieuwjaar, Annie, en een dikke zoen voor de kinderen. Annie, vergeet niet om fotos te sturen, schrijf het naar Herman Lena"

■ **Lena Bagmeijer-Krant**: Brief uit "*Vught, 1 Jan. 1944: Beste Annie en Evert, heb je brief ontvangen en vernomen dat jullie nog allemaal gezond zijn. Annie, ik ben ook nog gezond. Annie, ik ben blij dat de kinderen het goed maken. Annie, stuur geen pakjes meer, want ik heb hier genoeg, geef het de kinderen maar, want die hebben niet zoveel als wij hier hebben. Wij hebben hier genoeg eten. Annie, ik schreef om een foto van de kinderen, maar als je ze als ansichtkaart stuurt, dan komt hij wel terecht, want dat mag. Annie, heb je mijn zoon Herman al geschreven en het adres van zijn vader gegeven? Ik heb twee brieven van hem gehad, ik was er blij mee, dat kan je wel begrijpen. Hij schreef dat hij in 1944 met verlof komt. Ik weet niet of ik hem nog zie, ik hoop van wel. Annie, ik verlang wel erg naar de kinderen. Annie, Herman wou ook zijn foto sturen, hij schrijft ook dat hij er goed uit ziet, daar ben ik blij om. Annie, schrijf dat hij ons weer gauw schrijven moet naar ons, want ik kan niet naar hem schrijven, doe jij dat maar voor ons, dat is ook goed. Annie, doe ze allemaal de groeten van ons en geef mijn lievelingen een dikke zoen. Dag Annie en Evert. Lena*"

<table>
<tr><td colspan="4">Bakker
[12] Maurits, 05-01-1865 Utrecht, Wijde Doelen 14, 02-07-1943 Sobibor.
[476] Fijtje Spijer-Bakker, 08-04-1867 Utrecht, Geertesteeg 5, 26-03-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Bakker,
11-07-1832 Amersfoort; ovl. na 1872.</td><td colspan="2">Hendrika Neter,
vrijdag 12-10-1832 Mijdrecht; ovl. na 1873.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 22, Mijdrecht 24-12-1861 [1 Nov. 1862 naar Utrecht vertrokken.]</td></tr>
<tr><td>Hartog Aron Bakker, ± 1780 Nijkerk; ovl. op 10-05-1847 te Amersfoort.</td><td>Betje Salomon Altijdwerk, ± 1792 Amsterdam; ovl. op 30-03-1873 te Amersfoort.</td><td>Meijer Hartog Neter, 1802/03 Amsterdam; ovl. op 10-12-1874 te Maassluis.</td><td>Saartje / Sara Jacobs, 1809/10 Mijdrecht; ovl. op 10-02-1899 te Maassluis.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 03-05-1826 te Amsterdam</td><td colspan="2">Huwelijksakte 12, Mijdrecht 20-09-1826</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/ashkenazi/7281.htm ■ Genlias ■ WieWasWie
■ https://www.openarch.nl/eem:6c92e69e-ddc3-88fb-259a-4e9ec2087e31/de</td></tr>
</table>

Maurits Bakker

■ **HUA** 06-01-1865, geboorteakte nr. 29

■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenote**: **Henriette van Beem**, geb. Schoonhoven 31-12-1867; ovl. 02-07-43 te Sobibor, dochter van Heiman Meijer van Beem en Sara Abraham Vedder; huwelijksakte 79, Middelburg 18-07-1894.

■ **joodsmonument.nl**: Beroep van Maurits: Reiziger. Gezinsadres in februari 1941: Plantage Middenlaan 82 I, Amsterdam.

■ **Schelvis, Sobibor, De transportlijsten**, p. 181: Zijn naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943.

■ **jodeninnederland.nl**: Maurits Bakker was vanaf de oprichting in 1925 Bestuurslid van de Joodse Invalide. Bron: "*Officieel orgaan van de Joodsche Invalide** (Amsterdam 1927-), vol. 8, no. 6 (1935-01), p. 10 (+foto)*" [De Joodse Invalide is op 1 maart 1943 ontruimd. **Presser**, Ondergang I, p. 343.]

Fijtje Spijer-Bakker

■ **HUA** 09-04-1867, geboorteakte nr. 552

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Tolstraat 121 II, Amsterdam. Laatste burgerlijke staat: Weduwe

Dochter: Henriette Spijer, 23-08-1895 Amsterdam; 02-07-43 Sobibor

■ **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten,** p. 37: Haar naam staat op de transportlijst van 23 maart 1943: "*Speijer-Bakker Fijtje 8.4.67*"

<table>
<tr><td colspan="4">Bamberg
[721] David, 09-07-1905 Amsterdam, 28-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nachman Nardus Bamberg,
07-09-1879 Amsterdam;
10-09-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Roosje de Leeuwe,
19-10-1880 Harderwijk. "Zij verhuist op 25-1-1923 naar Zandvoort en op 17-03-1923 naar Belgie." Akevoth .../ deleeuwe/304.htm
Op onbekende datum overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 32; fol. 2v Amsterdam 31-08-1904; locatie choppe Rapenburg; choppedatum bij de N.I.H.S. 22-08-1906; echtscheiding 09-01-1920</td></tr>
<tr><td>David Bamberg,
± 1843 Amsterdam;
begr. op 22-07-1914
te Muiderberg,
graf D S 89.</td><td>Judic Delden,
± 1844 Amsterdam;
begr. op 27-09-1921
te Muiderberg,
graf D T 203.</td><td>David de Leeuwe,
04-11-1854 Amsterdam; op 09-06-1940 te Amsterdam ovl., 11-06-1940 te Diemen begr., graf C.</td><td>Judik (Judic) Vreeland, ± 1859 Harderwijk; begr. op 25-12-1898 te Zeeburg, gr. C 10 28.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 10; fol. 55v,
Amsterdam 11-11-1868</td><td colspan="2">Huwelijksakte 1, Harderwijk 08-01-1879</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth, Ashkenazi Marriages DB ■http://akevoth.org/genealogy/deleeuwe/304.htm
■ Burial Permits DB ■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F14460/I38152/ ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: [**Vader**] *"Nachman Nardus Bamberg was acteur, voornamelijk bij Nederlandse en Vlaamse volkstoneelgezelschappen. Hij trad op onder de artiestennaam Neddy Bamberg. Nachman Nardus Bamberg kwam uit een artiestenfamilie. Zijn vader, David Bamberg, was een bekende hofprestidigateur. De illusionist Okito, de impresario Emile Bamberg, de cruise-entertainer Eduard Bamberg en de pianist Simon Bamberg waren broers van Nachman Nardus Bamberg.*
P. H. Honig (ed.), Acteurs- en kleinkunstenaarslexicon. 3200 namen uit 100 jaar Nederlands toneel (Heino/Diepenveen 1984) 45-46
Nachman Nardus Bamberg trouwde voor de eerste maal in 1904 met de soubrette Roosje de Leeuwe. Uit dit huwelijk zijn drie kinderen geboren: David, Judik en een kind dat (vermoedelijk) de oorlog heeft overleefd.
Uit het tweede huwelijk van Nachman werden nog twee kinderen geboren. En uit het derde huwelijk met Rosalie Monnickendam werd ook een kind geboren: Marie.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

David Bamberg

■ **joodsmonument**: Adres: Biltstraat 45, Utrecht.

Bamberger	
[722] **Joseph**, 14-09-1871 Wiesenfeld, 31-08-1942 Auschwitz	
Avrohom Bamberger	Chava Hanauer
Bamberger-Stern	
[723] Ernestine, 04-04-1883 Mainstockheim, 31-08-1942 Auschwitz	
Moses Stern, geb. 05-08-1851 Mainstockheim; aldaar ovl. 01-12-1915.	Fanny Kraemer, geb. 18-10-1850 Hüttenheim [D-97348 Willanzheim]; ovl. 17-05-1921 Mainstockheim.
■ https://www.geni.com/people/Esther-Ernestine-Emma-Stern-Bamberger/6000000005617318187 ■ https://www.geni.com/people/Moses-Stern/6000000005616648852 ■ https://www.geni.com/people/Fanny-Kraemer-Stern/6000000005617021346 ■ https://www.geni.com/people/Joseph-Bamberger/6000000005617389081 ■ https://www.geni.com/people/Chava-Bamberger/6000000002592408347 ■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakten nr. 174 en 486, opgemaakt te Utrecht op 20-01-1951 en 16-02-1951 blijkt, dat **Joseph Bamberger**, echtgenoot van [723] **Ernestine Bamberger-Stern** was.

■ **joodsmonument.nl**: Adres in 1 juni 1941: Schroeder van der Kolkstraat 15 bis, Utrecht
"*Joseph Bamberger en Ernestine Stern (roepnaam Emma) zijn in 1905 getrouwd. Zij woonde in München waar Joseph een koosjere slagerij dreef. In 1937 (of 1939) is het echtpaar naar Nederland gevlucht. Zij vestigden in Scheveningen waar één van hun twee kinderen woonde. In 1940 moesten niet-Nederlandse Joden op last van de bezetter de kustlijn verlaten. Zij kregen drie dagen om te verhuizen. Het gezin koos Utrecht als nieuwe woonplaats. Van daaruit is het echtpaar weggevoerd. De twee kinderen hebben de oorlog overleefd.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
"*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd.*"

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Bamberger, Joseph, geb. 14 september 1871 te Wiesenfeld, woonde te München. Deportatie: 1942, Auschwitz, Vernietigingskamp.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Bamberger, Ernestine, geb. Stern, geb. 04 april 1883 te Mainstockheim, woonde te München. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp.

<table>
<tr><th colspan="4">Baruch</th></tr>
<tr><td colspan="4">[724] Bernard, 01-11-1902 Essen-Steele, 23-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Albert Baruch,
(1879-1939).</td><td colspan="2">Erna Katzenstein, 02-03-1882 Vöhl,
op 07-01-1935 te Utrecht ingeschreven;
23-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 25-08-1901</td></tr>
<tr><td>?</td><td>?</td><td>Samuel Katzenstein,
geb. 18-01-1844 Vöhl;
ovl. 23-01-1920
Kassel.</td><td>Cäcilie Keiloh
Reichard,
geb. 16-11-1857
Wolfhagen;
ovl. 1935 Essen-
Steele.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk ±1879; het eerste bekende kind –
Albert – werd 30-10-1879 te Vöhl geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam ■ HUA, gezinskaart weduwe Albert Baruch ■ joodsmonument.nl
■ https://www.geni.com/people/Samuel-Katzenstein/6000000022553505663
■ https://www.geni.com/people/Cecilie-Keiloh-Reichhardt-Katzenstein/6000000022553518639
■ http://www.synagoge-voehl.de/synvoealt/Juden_in_Voehl/personen/k/katzenstein_erna.htm</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl: [Moeder]** "*Erna Katzenstein werd geboren in Vöhl, in de woning van haar ouders Samuel Katzenstein en Cäcilie Reichhard. In dit gezin worden nog twee kinderen geboren. Beiden overlijden reeds voor de oorlog.*
In de jaren 1895 en 1896 studeert Erna aan de hogere meisjesschool in Mainz. Vijf jaar later, op 25 augustus 1901 trouwt ze met Albert Baruch (1879-1939). Uit dit huwelijk worden twee kinderen geboren: Bernhard en een kind waarvan het onzeker is of het de oorlog overleefde.

Voor meer informatie over deze persoon zie de website over de synagoge in Vöhl.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Bernard Baruch

■ **HUA**, gezinskaart Baruch, Bernhard: Hij werd op 9-10-1934 te Utrecht ingeschreven.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Stationsdwarsstraat 1, Utrecht
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Baruch, Bernhard, geb. 01 november 1902 in Essen, woonde in Essen. Deportatie: 1942, Auschwitz, ovl. 23 september 1942, Auschwitz.
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.55: „Baruch, Bernhard (1.11.1902, Essen-Steele, 23.9.1942) - 32484/1942“

Bartyzel, Tadeusz (14.5.1928, Zawoja, 6.9.1942) — 28575/1942

Baruch, Bernhard (1.11.1902, Essen-Steele, 23.9.1942) — 32484/1942

Baruch, Clara (23.5.1925, Amsterdam, 19.8.1942) — 22408/1942

<table>
<tr><th colspan="4">Baruch</th></tr>
<tr><td colspan="4">[726] Herbert, 11-01-1938 Gleiwitz, 21-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[725] Heinz Baruch,
31-01-1911 Bernburg;
21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 105]</td><td colspan="2">[730] Charlotte Nebel,
10-12-1915 Rosdzin;
21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 114]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1937; het eerste bekende kind – Herbert – werd 11-01-1938 geboren.</td></tr>
<tr><td>[727] Herman Baruch, 18-06-1883 Bellingwolde;
30-04-1943 Sobibor</td><td>[728] Amanda Blumenthal,
17-10-1882 Pattensen;
30-04-1943 Sobibor</td><td>?</td><td>?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1910; het eerste bekende kind – Heinz – werd 31-01-1911 geboren.</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ In Memoriam ■ https://www.dutchjewry.org/genealogy/ndbeli/20926.htm</td></tr>
</table>

Herbert Baruch

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Havikstraat 10, Utrecht. Inboedellijst van 9-10- 1942.

■ **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 105: Zijn naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Baruch Herbert 11.1.38*".

<table>
<tr><td colspan="4">Baruch
[727] Herman, 18-06-1883 Bellingwolde, 30-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Henoch Ignatz Baruch,
10-06-1838 Bellingwolde;
op 02-02-1892 te Bellingwolde overleden.</td><td colspan="2">Johanna Sophia Carolina Sachs,
04-11-1847 Sellingen, Vlagtwedde;
na 02-02-1892 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 19-08-1874 te Vlagtwedde</td></tr>
<tr><td>Abraham Baruch,
16-4-1808
Bellingwolde;
op 30-04-1874 te
Bellingwolde
overleden.</td><td>Hendel Abrahams
Goldsmit,
23-12-1817 Nieuwe
Pekela;
ovl. op 14-02-1900 te
Bellingwolde.</td><td>Jacques Loehman
(Löehmann) Sachs*,
09-03-1825 Losser;
ovl. op 02-12-1911 te
Vlagtwedde en
aldaar begr., graf 3.</td><td>Rebekka Jacobs de
Jonge**, 14-07-1821
Vlagtwedde;
ovl. op 28-12-1902 en
te Vlagtwedde
begraven, graf 4.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 01-02-1836 te Bellingwolde</td><td colspan="2">Huwelijksakte 2, Vlagtwedde 18-03-1857
[wettiging 4 kinderen]</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F23855/I64267/
■.../F23826/I64203/ ■.../F23837/I64227/
■http://stenenarchief.nl/genealogie/report_ancestor.php?bronnen_weergeven=1</td></tr>
</table>

Herman Baruch

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Tweede Spechtstraat 2, Utrecht. Inboedellijst van 18 oktober 1942

■ **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 79: Zijn naam staat op de transportlijst van 27 april 1943: "*Baruch Herman 18.6.83*"

■ **Jongeling/ Brilleman, Joodse begraafplaatsen in Groningen en Oost-Friesland / 1:**

*) [p. 49, grafsteen 3] "PT / een rechtschapen en oprecht / man Jaäqov / zoon van Jehoeda / hij overleed op de heilige sabbat / 11 Kislew / en werd begraven op maan- / dag de 13e daarvan / 672 / TNSBH

3+

RUSTPLAATS VAN / JACQUES LOHMAN / SACHS. / Geb. 9 Maart 1825, / Overl. 2 Dec. 1911. / Echtgenoot van / REBEKKA / DE JONGE."

**) [p. 50, grafsteen 4] "PN / *een oude en bescheiden vrouw / mevrouw Rivqa Sachs / de Jonge, haar ziel / steeg op naar de hemel / op zondag de acht- / entwintigste dag van de maand / Kislew en zij werd begraven op de dag / waarop ..... / de 1e van de nieuwe maansdagen van Tevet / het jaar 663 / TNSBH*

4+

RUSTPLAATS VAN / REBEKKA / DE JONGE. / Geb. 14 Juli 1821, / Overl. 28 Dec. 1902, / Echtgenote van / J. Sachs."

Foto's van de beschreven grafstenen zijn achter in het boek afgedrukt.

<table>
<tr><th colspan="4">Baruch</th></tr>
<tr><td colspan="4">[725] Heinz, 31-01-1911 Bernburg, 21-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[727] Herman Baruch,
18-06-1883 Bellingwolde;
30-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 79]</td><td colspan="2">[728] Amanda Blumenthal,
17-10-1882 Pattensen;
30-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 79]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1910; het eerste bekende kind – Heinz – werd 31-01-1911 geboren.</td></tr>
<tr><td>Henoch Ignatz Baruch,
10-06-1838 Bellingwolde;
ovl. op 02-02-1892 te Bellingwolde.</td><td>Johanna Sophia Carolina Sachs,
04-11-1847 Sellingen, Vlagtwedde;
na 02-02-1892 overleden.</td><td>N.N.</td><td>N.N.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 19-08-1874 te Vlagtwedde</td><td colspan="2">?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Boon/ Lettinck, […] Westerwolde […], p. 332 ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Heinz Baruch

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Havikstraat 10, Utrecht. Inboedellijst van 9-10-1942.
■ **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 105: Zijn naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Baruch Heinz 31.1.11*".

Baruch-Blumenthal	
[728] **Amanda**, 17-10-1882 Pattensen, 30-04-1943 Sobibor	
N.N.	N.N.
■ Boon/ Lettinck, […] Westerwolde […], p. 332 ■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Tweede Spechtstraat 2, Utrecht
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Baruch, Amanda, geb. Blumenthal, geb. 17 oktober 1882 te Pattensen, woonde te Pattensen [D-30982 in de buurt van Hannover] en Göttingen. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork
op 27 april 1943 naar Sobibor, Vernietigingskamp.
■ **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 79: Haar naam staat op de transportlijst van 27 april 1943: "*Baruch-Blumenthal Amanda 17.10.82*".

Baruch-Katzenstein			
[729] **Erna**, 02-03-1882 Vöhl, 23-08-1942 Auschwitz			
Samuel Katzenstein, geb. 18-01-1844 Vöhl; ovl. 23-01-1920 Kassel.		Cäcilie Keiloh Reichardt, geb. 16-11-1857 Wolfhagen; ovl. 1935 Essen-Steele.	
Huwelijk ±1879; het eerste bekende kind – Albert – werd 30-10-1879 te Vöhl geboren.			
Simon Katzenstein, geb. 11-07-1780 Vöhl; na 1861 overleden.	Esther Löwe, geb. 1800 Peckelsheim; ovl. 05-11-1870.	Lazarus (Elieser, Leiser, Lazer) Reichardt, geb. 27-07-1811 Wolfhagen; ovl. 20-12-1871 Wolfhagen.	Rosa (Röschen, Roeschen) Löwenstein, geb. 11-01-1822; ovl. 11-01-1914.
Huwelijk ±1828; het eerste van drie bekende kinderen - Malche Amalie - werd 19-04-1829 geboren.		Huwelijk ±1845; het eerste van seven bekende kinderen werd 03-01-1846 geboren.	
■ In Memoriam ■ https://www.geni.com/people/Lazarus-Elieser-Leiser-Lazer-Reichhardt/6000000017864376447 ■ https://www.geni.com/people/Simon-Katzenstein/6000000078774239473 ■ https://www.geni.com/people/Esther-Katzenstein/6000000078774721696 ■ http://www.synagoge-voehl.de/synvoealt/Juden_in_Voehl/personen/k/katzenstein_simon.htm			

Erna Baruch-Katzenstein, moeder van Bernhard Baruch

■ **HUA, Adresboeken Utrecht 1940**, fiche 458: "*STATIONSDWARSSTRAAT* [...] *1 Wed. E. Baruch Katzenstein*."
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Stationsdwarsstraat 1, Utrecht. "*Erna Katzenstein werd geboren in Vöhl, in de woning van haar ouders Samuel Katzenstein en Cäcilie Reichard. In dit gezin*

worden nog twee kinderen geboren. Beiden overlijden reeds voor de oorlog. In de jaren 1895 en 1896 studeert Erna aan de hogere meisjesschool in Mainz. Vijf jaar later, op 25 augustus 1901 trouwt ze. Uit dit huwelijk worden twee kinderen geboren. Van de twee kinderen overleeft Bernhard de oorlog niet.
Voor meer informatie over deze persoon zie de website over de synagoge in Vöhl.
Toevoeging van een bezoeker van de website."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Baruch, Erna, geb. Katzenstein, geb. 02 maart 1882 te Vöhl, woonde te Vöhl. Deportatie: 1942, Auschwitz.

Baruch-Nebel
[730] **Charlotte**, 10-12-1915 Rosdzin, 21-05-1943 Sobibor
■ In Memoriam

Charlotte Baruch-Nebel, echtgenote van [725] Heinz Baruch en moeder van [726] Herbert Baruch

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Havikstraat 10, Utrecht. Inboedellijst van 9-10-1942.

■ **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 114: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Nebel Charlotte 10.12.15*"

Bär	
[731] **Felice**, 10-04-1902 Eberbach am Neckar, 30-09-1942 Auschwitz	
Vermoedelijk: Bär Bär, geb. 18-12-1865; ovl. 07-05-1921; begr. te Eberbach.	Vermoedelijk: B. May
■ In Memoriam ■ http://www.alemannia-judaica.de/eberbach_synagoge.htm: Michael Ohmsen 2011, Video van de matseiwot op de Joodse begraafplaats te Eberbach am Neckar	

■ **Michael Ohmsen** 2011, Video van de matseiwot: Op de Joodse begraafplaats te Eberbach staan drie grafstenen van personen, die familie van Felice kunnen zijn geweest: Jacob Seligman (1848 – 1922), echtgenoot van Karoline Seligman-Bär (1857 – 1928) en Nannchen Bär-Samuel (1863 -1928).

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis.

■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 81, 82 en 118: "'[...] *Juffrouw Bär kreeg opdracht te zorgen voor bijvoeding als de kinderen niet genoeg te eten zouden krijgen in het kamp.'*
Zo vertrokken de Duitse kinderen in de ochtend van 12 februari 1942 met de trein naar Westerbork. Omdat het spoor nog niet doorliep tot aan het kamp, stapten ze uit op station Hooghalen. Van daaruit, zo vertelt Mozes Frank, gingen ze verder met vrachtauto's van het Nederlandse leger."
[...] Zij werd "*op 12 februari 1942 naar Westerbork*" met andere "*buitenlandse bewoners van het Centraal Israëlietisch Weeshuis*" afgevoerd. Haar naam werd daar "*op 9 maart 1942 ingeschreven*".

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Bär, Felice, geb. 10 april 1902 te Eberbach, woonde te Eberbach. Deportatie: 1942, Auschwitz.

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Felice Bär is op 15-07-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

■ Haar naam wordt vermeld op de website *http://www.alemannia-judaica.de/eberbach_synagoge.htm.*

■ De achternaam **Bär** komt voor op de website: http://www.**jüdische-gemeinden.de**/index.php/gemeinden/e-g/525-**eberbach**-neckar-baden-wuerttemberg:

Baum			
[732] **Jakob**, 26-02-1904 Keulen, 30-09-1942 Auschwitz			
Hermann Baum, geb.?; ovl. 07-09-1942 Auschwitz.		[733] Johanna Weidenbaum, geb. 01-11-1877 Vilich-Rheindorf, 07-09-1942 Auschwitz	
Huwelijk ?			
		Lambert Weidenbaum, 09-09-1837 Bonn; ovl. 1917.	Rebecca Salomon, 03-01-1845 Bonn; ovl. 1910 Bonn.
		Huwelijk 13-08-1868 Bonn	
■ http://www.geni.com/people/Rebecca-Weidenbaum/6000000008313912020 ■ http://www.geni.com/people/Lambert-Weidenbaum/6000000008315026430 ■ https://www.geni.com/people/Hermann-Baum/6000000052480549856 ■ In Memoriam ■ WieWasWie			

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Abc Straat 10, Utrecht. Beroep: Kantoorbediende

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Baum, Jakob, geb. 26 februari 1904 te Köln, woonde te Köln. Deportatie: 1942, Auschwitz, ovl. 19-08-1942.

■ Over de Keulse synagogen zie de aanmerkingen bij [964] Adèle Frey-Hoffstadt.

■ **WieWasWie / In Memoriam**: Uit de overlijdensakte nr. 1698, Utrecht 25-08-1950, blijkt, dat **Jakob** gehuwd was met [13] **Martha Gans**, geb. 04-10-1907 Utrecht, ovl. 13-11-1942 Auschwitz.

■ **WieWasWie:** [732] **Jakob Baum**, geb. 26-02-1904 Keulen, ovl. 30-09-1942 Auschwitz, zoon van Herman Baum en Johanna Weidenbaum trad op 18-11-1937 te Utrecht in het huwelijk met [13] Martha Gans, geb. 04-10-1907 Utrecht, ovl. 13-11-1942 Auschwitz, dochter van Salomon Gans en Brandina de Vries; huwelijksakte 1355, Utrecht 18-11-1937. "*Opmerking: Huw. door echtsch. ontbonden bij vonnis Arr. Rechtb. Utrecht d.d. 29-03-1939. En ingeschreven d.d. 28-07-1939.*"

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Jakob Baum is op 15-07-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.59: „Baum, Jacob (26.2.1904, Köln am Rhein, 19.8.1942) - 23263/1942“

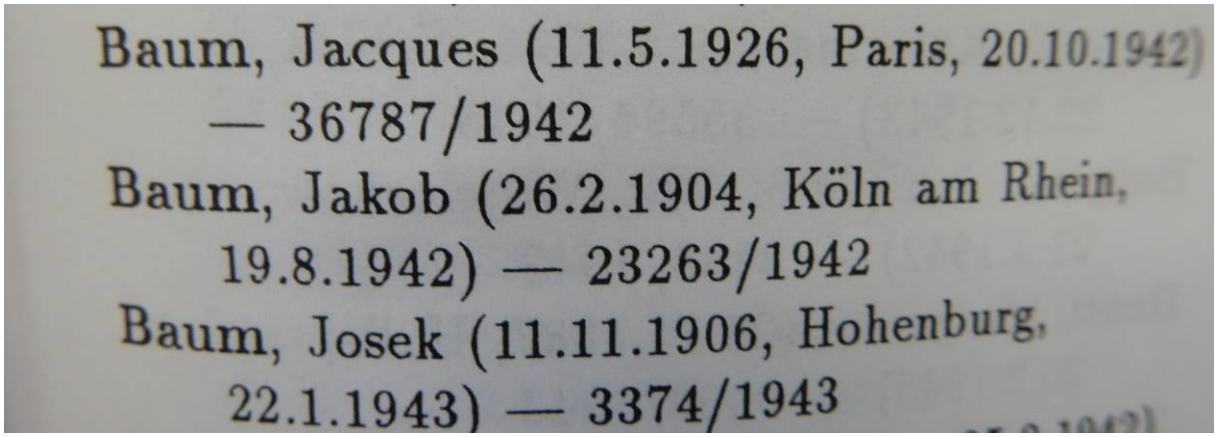
Baum, Jacques (11.5.1926, Paris, 20.10.1942)
— 36787/1942
Baum, Jakob (26.2.1904, Köln am Rhein,
19.8.1942) — 23263/1942
Baum, Josek (11.11.1906, Hohenburg,
22.1.1943) — 3374/1943

<table>
<tr><th colspan="4">Baum-Weidenbaum</th></tr>
<tr><td colspan="4">[733] Johanna, 01-11-1877 Vilich-Rheindorf, 07-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Lambert Weidenbaum,
09-09-1837 Bonn; ovl. 1917.</td><td colspan="2">Rebecca Salomon,
03-01-1845 Bonn; ovl. 1910 Bonn.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 13-08-1868 Bonn</td></tr>
<tr><td>?</td><td>Rosina Josepha Weidenbaum = Levy, geb. ??-02-1801 Bonn; ovl. 30-03-1856; dochter van Joseph Levy en Veronica Salomon.</td><td>Abraham Salomon,
geb. ?;
ovl. ?</td><td>Mina NN,
geb. ?;
ovl. ?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Rebecca-Weidenbaum/6000000008313912020 ■ http://www.geni.com/people/Lambert-Weidenbaum/6000000008315026430 ■https://www.geni.com/people/Lambert-Weidenbaum/6000000008315026430 ■ https://www.geni.com/people/Rosina-Josepha-Weidenbaum-Levy/6000000008314658467 ■ https://www.geni.com/people/Rebecca-Weidenbaum/6000000008313912020
■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Abc Straat 10, Utrecht

“ *Johanna Weidenbaum was een van de negen kinderen van Lambert Weidenbaum en Rebecca Salomon.*

Toevoeging van een bezoeker van de website”

■ Misschien was zij de moeder van Jakob Baum, die ook op het adres ABC Straat 10 woonde.

<table>
<tr><th colspan="4">Beck</th></tr>
<tr><td colspan="4">[734] Klaus Ulrich, 22-01-1920 Berlijn, vanaf eind juli 1938 in Nederland; 16-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[735] Dr. Kurt Abraham Beck,
geb. 02-03-1890 Danzig, advocaat tot 1933;
27-08-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">Minnie Feilchenfeld,
geb. 07-07-1892 Berlin, Oranienburger-straße 59; ovl.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1919; het einige bekende kind – Klaus Ulrich – werd 22-01-1920 geboren.</td></tr>
<tr><td>(Leon Beck)</td><td>(Johanna) Helene Cuttner,
geb. (28-04-)1870 (Danzig);
ovl. 1938.</td><td>San. Rat Dr. med. Leopold Feilchenfeld,
geb. 24-06-1861 Culm / Westpreußen; ovl. 09-11-1950 Zwitserland (?).</td><td>Gertrud Blumenthal,
geb. 1869;
ovl. 18-07-1940 Vevey, CH.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ?</td><td colspan="2">Huwelijk ±1891; het eerste van twee bekende kinderen - Minnie – werd 07-07-1892 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ Heinrich Schwing, „Ihr habt getan, was menschenmöglich.“ ■ Rebecca Schwoch (Hrsg.), Berliner jüdische Kassenärzte und ihr Schicksal im Nationalsozialismus, Ein Gedenkbuch, p. 220 [Behalve Leopold noemt het gedenkboek nog de artsen David, Harry (p. 218), Hugo, Hugo H. (p. 219), Jacob, Raphael Simon Bruno (p. 220), Rudolf (p. 221) en Wilhelm (p. 222) met de familienaam Feilchenfeld.]
■ https://www.geni.com/people/Kurt-Beck/6000000034251036903
■ https://www.geni.com/people/Leopold-Feilchenfeldt/376541041690012937
(■ https://www.familysearch.org/home/nli-discovery?givenName=Helene&surname=Cuttner&birthPlace=&birthDate=1870&deathPlace=&deathDate=1938)</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Catharijnesingel 18 g-bis, Utrecht. Er zijn foto's van Klaus Ulrich en Kurt Abraham Beck op de website.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Beck, Klaus Ulrich, geb. 22 april 1920 te Berlin, woonde te Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 13 juli 1943 naar Sobibor, ovl. 16 juli 1943 Sobibor.

■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 213: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943. In de geboortedatum zit een verschil van drie maanden: "*Beck Klaus 22.4.20*".

■ **Heinrich Schwing**, „Ihr habt getan, was menschenmöglich.“, P. 8: „*In november 1941 leerde Uli Beck de op 21 januari 1916 in Utrecht geboren Annie Clasina Vree kennen.* […] *Geen drie maanden later werden Uli en Kurt Beck door de Duitse bezetter gedwongen, naar Amsterdam in een woning op de begane grond aan het Daniël Wilinkplein 32 te verhuizen.*
Hoewel voor Joden verboden gaat Uli tot eind april 1942 regelmatig zijn vriendin per trein bezoeken." Vanaf mei 1942 was dat vanwege de Jodenster *niet meer mogelijk*. […]

P. 10: "*9 maart 1943 werden Uli Beck en zijn vader in hun woning in Amsterdam opgepakt en een dag later naar Vught gebracht. Eind maart kwamen beiden in het buitenkamp Moerdijk, waar zij aan de samenloop van Maas en Waal tot de bouw van tankversperringen werden gedwongen. Midden mei werd Kurt Beck weer [naar Vught] teruggebracht en naar het doorgangskamp Westerbork getransporteerd. Uli bleef tot eind juni in Moerdijk en kwam eerst begin juli naar Westerbork.*
13 juli 1943 werd Uli Beck met 1 987 verdere lotgenoten op transport naar het vernietigingskamp Sobibor gesteld, waar hij op 16 juli werd vermoord.
Zijn vader stierf eind augustus 1943 op het transport naar Auschwitz."

Beck

[735] Kurt Abraham, 02-03-1890 Danzig, 27-08-1943 Auschwitz

■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Catharijnesingel 18 g-bis, Utrecht

Beer de

[738] **Siemon**, 31-07-1883 Sappemeer, 27-08-1943 Auschwitz

Abraham de Behr 11-11-1842 Hoogezand, Koopman in lompen; op 06-06-1921 te Sappemeer overleden, begraven te Kolham, graf 29.	Saartje Bollegraaf, 03-03-1844 Hoogezand, Inlands kraamster; op 07-05-1918 te Sappemeer overleden, begraven te Kolham, graf 85.
Huwelijk op 01-05-1873 te Hoogezand	

Israël Benjamins (Behr), 05-04-1799 Kalkwijk (gem. Hgz-Spm); op 06-01-1873 te Hoogezand overleden.	Sara Simons Bollegraaf, okt 1796 Amsterdam; op 05-07-1875 te Kalkwijk overleden.	Heiman Bollegraaf, 02-12-1814 Hoogezand; op 08-03-1892 te Hoogezand overleden.	Bloeme Koekoek, 09-10-1817 Groningen; op 07-04-1903 te Hoogezand overleden.
Huwelijk op 23-07-1818 te Hoogezand		Huwelijk op 15-12-1839 te Groningen	

■ Akevoth: .../Andriesse/234.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/1453.htm
■ Boon / Lettinck, De Joodse gemeenschappen ... Noord- en Zuidbroek ... ■ Genlias

■ **Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer**, [...], p. 66: *"In Juli 1856 moest* [**grootmoeder**] *Bloeme Bollegraaf-Koekoek bijvoorbeeld bijna twee gulden boete betalen of één dag in de gevangenis gaan zitten omdat ze een rood baaien pak aan de waslijn had gehangen. Deze lijn bevond zich binnen tien ellen van de weg en daardoor zou haar wasgoed het zicht op de weg belemmerd hebben. Er was een gemeenteverordening die om deze reden het ophangen van wollen, linnen en andere stoffen binnen tien ellen van de openbare weg verbood.*[83]

[Annotaties VIII, 83) RAG AKH 152 249-7, 02-08-1856]"

P. 304: [**Grootvader** Heiman Bollegraaf] "*Is getuige bij het aangeven van de geboorte van Benjamin Beer 1 in 1876, hij tekent niet omdat hij verklaard heeft niet te kunnen schrijven; woont 1839 Mth*" [*Martenshoek (gem.)*]

Siemon de Beer

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Voorstraat 19 bis, Utrecht. Beroep: Winkelier & grossier in herenkleding. JOKOS-dossier nr. 2 452 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Echtgenote: **Rozette Rebekka ter Berg**, 03-06-1880 Zuidbroek; 27-8-1943 Auschwitz. Huwelijk te Zuidbroek op 21-11-1908.

<table>
<tr><td colspan="4">de Beer
[14] Helena Ganna, 30-11-1921 Utrecht, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mozes de Beer, 12-10-1899 Sappemeer;
ovl. op 18-11-1961 te Groningen, te Utrecht a. het Zandpad begr., graf 27 C 30 1 -.</td><td colspan="2">Rijntje Zwarts, 31-05-1895 Utrecht;
ovl. op 04-05-1961 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 27 C 30 H - .</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 733, Utrecht 29-07-1920</td></tr>
<tr><td>Daniel de Beer,
10-03-1858
Hoogezand;
op 19-02-1941 te Utrecht overleden en te Kolham begr., grafsteen 11.</td><td>Ganna Salomons, 30-3-1861 Winschoten;
op 27-11-1935 te Utrecht overleden en te Kolham begr., grafsteen 10.</td><td>Hartog Carel Zwarts,
± 1870 Utrecht;
op 24-6-1928 te Utrecht overleden en aldaar begraven;
Zandpad: 10 C 15 F - .</td><td>[582] Helena de Leeuw,
22-01-1872 Utrecht;
19-02-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 17, Winschoten 8-4-1880</td><td colspan="2">Huwelijksakte 299, Utrecht 07-07-1892</td></tr>
<tr><td colspan="4">■http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/1698.htm
■http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/1168.htm
■http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/1298.htm ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Helena Ganna de Beer

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Van der Mondestraat 135, Utrecht
Inwonend: Josephina Bloch-de Beer, 14-10-1901 Sappermeer, 30-04-43 Sobibor
"*Vier verwanten hebben de oorlog overleefd*."
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Helena Ganna de Beer is op 24-08-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

de Beer

[15] **Robert**, 20-07-1941, Utrecht, 02-07-1943 Sobibor
[16] **Rosa Willy**, 11-03-1935 Utrecht, Leidseweg 19 a bis, 02-07-1943 Sobibor
[17] **Rudolf**, 29-08-1938, Utrecht, 02-07-1943 Sobibor

[736] Daniel de Beer, 19-11-1909 Noordbroek; 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 181]	[740] Dina Jacobs, 27-06-1912 Amsterdam; 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 186]
Huwelijksakte 326, 10-05-1933	

[738] Siemon de Beer, 31-07-1883 Sappemeer; 27-08-1943 Auschwitz.	[739] Rozetta / Rozette Rebekka ter Berg, 03-06-1880 Zuidbroek; 27-08-1943 Auschwitz.	[1113] Ravel Salomon Levi Jacobs, 05-12-1882 Groningen; 08-10-1942 Auschwitz	[1115] Wilhelmina Kulb, 21-03-1888 Groß-Karben; 8-10-1942 Auschwitz
Huwelijksakte 19, Zuidbroek 21-11-1908		Huwelijk voor 1912 [dochter Dina is 27 juni 1912 geboren.] *	

■ Boon / Lettinck, De Joodse gemeenschappen [...] Noord- en Zuidbroek [...] ■ Genlias

* ■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 197 opgemaakt te Utrecht op 20-01-1951 blijkt, dat **grootmoeder** Wilhelmina Kulb gehuwd was met Ravel Salomon Levi Jacobs. [Vermoedelijk is het huwelijk te Groß-Karben, rond 15 km noordoostelijk van Frankfurt am Main, voltrokken.]
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Van Humboldstraat 11 bis, Utrecht [Tuinwijk]. JOKUS-dossier 50634 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Robert de Beer

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
233	*1941*	*5701*	*29. Jul*	*5 Menachem Av*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Beer, de	*Robert*	*Smaije ben Gedalja*	*20. Jul*	*25 Tammoez*	
Plaats: *Utrecht*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Beer, de	*Daniel*	*Gedalja ben Sjmaje*	*Jacobs*	*Dina*	*Hindele bat Rafaëel*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
Wonende Tuindorp; zie ook No. 182.					

■ Schelvis, Sobibor, De transportlijsten, p. 181: Zijn naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Beer de Robert 20.7.41*".

Rosa Willy de Beer

■ [Vgl. aantekeningen bij [170] Maria Gazan en [348] Benjamin Meijer over het ontslag van Joodse leerkrachten en de stichting van Joodse scholen]

■ **HUA Toegang 1007-3 Inv. nr. 26 465**: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** *Stukken betreffende de verwijdering van Joodse leerlingen van de openbare scholen, 1941*:

Er is op 18 augustus 1941 een schrijven van het Departement van opvoeding, wetenschap en cultuurbescherming bij de Gemeente Utrecht binnengekomen: "[...], *dat ik de scholen verzoek om, behalve een opgave van het aantal der Joodsche leerlingen aan mijn departement, aan Uw Gemeentebestuur een nominatieve opgave te doen van deze scholieren*."

Een met de hand geschreven lijst bevat de "*nominatieve opgave*" van achternamen, voornamen, geboortedagen en de woonadressen van de Joodse leerlingen van de gemeente Utrecht. Bij enkele scholieren staan afkortingen van het onderwijs erbij, soms ook de adres van de openbare school, die de leerling tot 31-08-1941 had bezocht.

HUA Inv. nr. 27 035 *Opgave van leerlingenaantallen van het joodse onderwijs, 1942*:

De Commissie voor het Joodsche Onderwijs (Utrecht, Hamburgerstraat 34 bis) meldt op de 28 Augustus 1942, dat er "*naar den toestand op 25 Augustus 1942*" 133 leerlingen zijn; Lagere School 103 en M.U.L.O. 30.

Ondiep 63

Ondiep 63: Achterkant en schoolplein

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 27 035**: [afschrift]

"Gemeente Utrecht.

Nr. 688/491 O. Stichting Joodsche school voor u. l. o.

Utrecht, 24 October 1941.

Met ingang van 1 November a. s. zal in het schoolgebouw aan het Ondiep een school voor uitgebreid lager onderwijs gevestigd worden, uitsluitend bestemd voor kinderen van Joodschen bloede.

U gelieve Uw kind (kinderen), dat (die) na 1 September j. l. geen school mocht(en) bezoeken, als leerling(en) van de bovenbedoelde school, waarvan de lessen op Maandag 3 November zullen aanvangen, te doen inschrijven.

De Burgermeester,

De Secretaris,

[handtekeningen niet leesbaar]

Aan de ouders van Joodsche leerlingen te

U T R E C H T."

■ **Bettina van Santen**, Scholen en schoonheid, Tweehonderd Jaar Utrechtse Basisscholen, p. 84 - 86: "*Een van de meest ingrijpende gevolgen van de Duitse bezetting was de invoering van anti-Joodse maatregelen. Die begonnen voor het onderwijs in 1940 met het ontslag van Joodse leraren. Met ingang van 4 november 1940 had de Rijkscommissaris voor de bezette Nederlanden verordonneerd dat ambtenaren en andere overheidsfunctionarissen van 'Joodsche bloede' onverwijld van hun functie moesten worden ontheven. In augustus 1941 volgden de maatregelen om Joodse leerlingen op aparte scholen onder te brengen. Met ingang van 1 september mochten zij niet meer naar een 'gewone' school. Een gedeelte van de school aan het Ondiep werd geschikt gemaakt voor de Joodse kinderen.[...] De school werd door middel van afscheidingen verdeeld in een gedeelte voor Joodse leerlingen en een gedeelte dat bestemd bleef voor de niet-Joodse leerlingen. Er werd een extra toegang gemaakt en zelfs de glazen deuren werden geblindeerd, zodat het 'voor de Joodse School bestemde gedeelte volledig van de overige schoollokalen en de achtergelegen speelplaats was afgesloten'. Deze volledige afscheiding was echter niet voldoende voor het hoofd van de openbare school die in het aangrenzende deel gehuisvest was. In de herfst van 1942* [25 september] *diende hij een klacht in* [zie onderaan] *omdat 'onderwijzers en leerlingen mijner school grote hinder ondervinden van leerlingen der Jodenschool, die vaak onder donderend lawaai de trappen op- en afvliegen en boven over de gangen rennen'.[...] Ook werd er boven zijn hoofd soms met water geknoeid, hetgeen dan tot druppels in de onderliggende lokalen leidde. Het hoofd besloot zijn klacht met het verzoek 'het daarheen te willen leiden, dat ten spoedigste aan een en ander een einde wordt gemaakt'. Hij kreeg bijna per direct zijn zin, want al onder de brief werd in potlood genoteerd 'Deze jodenschool moet er uit, kinderen dan maar naar een andere school'. In oktober 1942 werden de Joodse leerlingen ondergebracht in de school aan de Draaiweg, waar drie lokalen voor hen werden ingericht. Lang zou het echter niet duren, want op 27 november 1942 werd het Joods onderwijs geheel opgeheven en de huur van de school aan de Draaiweg opgezegd. Wellicht waren er ook al niet veel leerlingen meer, in de zomer van 1942 waren immers de deportaties begonnen naar de concentratiekampen en waren velen ondergedoken*."

■ **DRS. C. VAN DAM, Jodenvervolging in de stad Utrecht**, Stichtse historische reeks 10, (De Walburg Pers 1985) 68: "*Vanaf 1 september 1941 mochten Joodse kinderen geen openbare scholen meer bezoeken. De gemeentebesturen moesten zorgen voor de stichting van Joodse scholen.*

In Utrecht werd op 15 oktober een Joodse lagere school in het Ondiep ingericht. Hierin zat ook een ULO. Daarnaast kwam er een Joods Lyceum aan de Springweg en per 1 januari 1942 in het Joodse Weeshuis aan de Nieuwe Gracht 92 [Noot 94: *Verslag gemeente Utrecht over 1941-1945; p. 172 en 191.*] [...]

De lagere school en ULO zijn in de loop van 1942 twee keer verhuisd, naar steeds kleinere lokaliteiten. In oktober gingen ze naar de Draaiweg [nr. 51] *en in november naar een lokaal in de synagoge. Dat kon vrij simpel doordat meer dan de helft van de Joodse Utrechters toen al*

weggevoerd was. De school heeft tot september 1943 bestaan. Op dat moment zaten er nog slechts 8 leerlingen op. Daarna werd hij op last van de bezetter gesloten. [Verslag gemeente Utrecht over 1941-1945; p. 172. Presser, deel 1; p. 493. Herzberg; p. 185.].

Er zijn voor Utrecht enkele cijfers bekend van de aantallen leerlingen: op 1 september 1942 zaten er op de Ondiepschool 124 kinderen. Dit moeten er meer zijn geweest vóór die tijd, omdat in september de deportaties al in volle gang waren. [...]

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 27 035**:

"Commissie voor het Joodsche Onderwijs, Utrecht.

[Stempel] *GEMEENTE UTRECHT INGEKOMEN 29. AUG. 1942 No 688 / 779-0*

Utrecht, 28 Augustus 1942. Hamburgerstraat 34 bis.

Den Heer Chef der Afdeeling Onderwijs ten Stadhuize, Utrecht.

Zeer geachte Heer, In antwoord op Uw schrijven van 26 dezer, waarin U opgave vraagt van het aantal leerlingen naar den toestand op 25 Augustus 1942, deel ik U mede, dat opgegeven zijn

voor de L. School 1e klasse 13 leerlingen

„ „ „ 2e „ 24 „

„ „ „ 3e „ 10 „

„ „ „ 4e „ 22 „

„ „ „ 5e „ 16 „

„ „ „ 6e „ 18 „

voor de M.U.L.O. 1e klasse 12 „

„ „ „ 2e „ 8 „

„ „ „ 3e „ 6 „

„ „ „ 4e „ 4 „

Hoogachtend, Commissie voor het Joodsche Onderwijs,

Utrecht, [handtekening] (Mr. A. de Haas, Secretaris)

■ **Drs. C. van Dam**, p. 68: "*Het Joods Lyceum was gevestigd aan de Nieuwe Gracht. Hierop zaten in maart 1942 46 leerlingen* [Presser, deel 1; p. 141.]. *In september van dat jaar werd het Weeshuis gevorderd door de Duitsers*. [...] *De lyceïsten verhuisden naar de Springweg 164. Ze werden samengevoegd met de leerlingen van de Lagere en het ULO* [*Verslag gem. Utrecht over 1941-1945; p. 191.*]."

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 27 035** [**afschrift**]:

"*Ondiep 63 bis*

Openbare school voor gewoon lager onderwijs.

No. 20. Utrecht, 25 Herfstmaand [sept.] *1942*

Onderwerp: ***Klacht over Jodenschool.*** [Vetdruk, H.M.]

Aan den Wethouder van Onderwijs.

Stadhuis.

Utrecht.

Tot mijn spijt zie ik mij genoodzaakt mijn beklaag te doen over de Jodenschool, welke met de school voor gewoon lager onderwijs, gelegen aan Ondiep 63 bis, onder een dak is gelegen.

Voortdurend wordt door onderwijzers en leerlingen mijner school groote hinder ondervonden van de leerlingen der Jodenschool, die vaak, vooral tussen 12 en twee onder donderend lawaai de trappen op- en afvliegen en boven over de gangen rennen. Ik heb me reeds eenmaal tot het hoofd dier school gewend heb hem toen verzocht, maatregelen te nemen, dat dat spektakel toch eens een einde zou nemen. Helaas heeft dit verzoek niet veel geholpen, want elken dag weer aan hebben we last van dat onordelijk optreden boven ons hoofd. Bovendien wordt er soms met water geknoeid, zoodat de druppels in enkele lokalen naar beneden vallen. Ik verzoek U beleefd, het daarheen te willen leiden, dat ten spoedigste aan een en ander een einde wordt gemaakt.

Het Tijd. Hoofd der School

[Ondertekening en met de hand geschreven aanmerking van de ambtenaar niet geheel leesbaar.] [...] *Jodenschool moet* [...] *naar een andere school.*"

[**afschrift**]

"*Utrecht, 5 october 1942*

Huisvesting Jodenschool

Aan den Heer Burgemeester

Aangezien de Jodenschool het gebouw aan het Ondiep moet verlaten en naar een ander schoolgebouw moet worden overgebracht, heb ik naar nieuwe huisvesting omgezien en meen ik een oplossing te hebben gevonden.

Het schoolgebouw aan de Draaiweg heeft nl. in zijn linkervleugel drie afzonderlijk gelegen lokalen, met een aparte toegang. De drie lokalen kunnen van de overige schoolruimte volkomen worden afgescheiden door het plaatsen van een schutting aan het einde van de gang, aan welke de lokalen gelegen zijn. De Joodsche kinderen zullen daar ook in dit gebouw geheel afgezonderd zijn. Van de drie bedoelde lokalen zijn thans twee in gebruik bij de Fröbelschool van het Nut- en Volksonderwijs en een lokaal bij de lagere school. Deze drie gebruikers zullen dan naar den

rechtervleugel van het gebouw moeten verhuizen en de daarin gevestigde klassen naar de verdieping, waarin ruimte beschikbaar is.

Het hoofd der school aan den Draaiweg, met wie ik het bovenstaande besprak, wees op de moeilijkheid dat de kinderen van de klassen I en II der lagere school [...] *naar de verdieping moeten. Dit bezwaar komt mij niet zoo gegrond voor, dat daarop het plan zou moeten stranden.*

Er zijn in dit schoolgebouw nog twee lokalen vrij, terwijl een derde lokaal vrij gemaakt kan worden, door het daarin gevestigde Chr. Nijverheidsonderwijs van meisjes over te brengen naar een leeg gekomen lokaal aan het Koekoeksplein, in welk gebouw de hoofdschool van dit [...] onderwijs gehuisvest is. Het schoolgebouw Draaiweg biedt dan voldoende ruimte om te huisvesten: 1. de openbare lagere school (7 lokalen), 2. de Fröbelschool (2 lokalen), 3. het Nijverheidsonderwijs (3 lokalen), 4. de Jodenschool (3 lokalen).

Ik heb de eer U te verzoeken mij te machtigen tot het [...] [...] *maatregels in bovenbedoelden zin.*

Der Chef der Afd. Onderwijs

[ondertekening en kanttekeningen op "*Dr. Breedvelt*" en "*Rav*." na niet geheel leesbaar]

[postscriptum] *Ik moge er nog de aandacht op vestigen, dat* [...] *bovenvoorgestelde regeling getroffen werd, en in de Ondiep* [...] *een schoolgebouw vrijkomt, waarin een* [...] *school van voortgezet lager onderwijs* ([...] en [...] leerjaar [?]) *kan worden gevestigd*."

[**Jonas Jacobs** en **Meijer Pijpeman** kwamen daarmee terug naar hun oude school die zij tot 31-08-1941 hadden bezocht, maar nu afgescheiden van de leerlingen met wie ze eerder in een klaslokaal zaten.]

[**afschrift**]

"*Utrecht, 10 Oktober 1942*

Nr. 688/3/3-0

Betreffende overplaatsing Jodenschool

Afschrift zenden aan: Hoofd o. l. school Draaiweg en voordossier 348//8-0

De school van Joodsche leerlingen, gevestigd in het schoolgebouw aan het Ondiep, moet worden overgeplaatst naar het schoolgebouw aan den Draaiweg en zal worden gevestigd in de drie meest links gelegen lokalen der grondverdieping, waarin thans twee lokalen ener [?] Fröbelschool en een lokaal der O. L. school zijn gehuisvest.

Indien aan het einde d.. gang langs welke deze lokalen gelegen zijn, een eenvoudige afscheiding wordt gemaakt, zal een contact met het overige deel van het schoolgebouw verbroken zijn. Ik verzoek U die afscheiding tot stand te brengen en in overleg met het hoofd der lagere school door verschuiving van het gebruik der lokalen zorg te dragen dat de bedoelde drie lokalen voor het Joodsche onderwijs vrij komen. Het zal nodig zijn, dat een der lokalen van het Chr.

nijverheidsonderwijs wordt ontruimt, ten einde over de nodige ruimte voor de openbare lagere school en de Fröbelschool te kunnen beschikken. Het bestuur dier school heb ik hiermede in kennis gesteld.

[Ondertekening en kanttekeningen niet geheel leesbaar]"

School aan de Draaiweg

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 27 035** [**afschrift**]:
"*Joodsche Raad voor Amsterdam ...*
Afdeling Utrecht
Utrecht, 30 November 1942. Springweg 164.
[stempel] Gemeente Utrecht Ingekomen 30. Nov. 1942 No 688/3/15-0

Aan den Edelachtbaren Heer Burgemeester van Utrecht,
Utrecht.
Edelachtbare Heer,
hierbij hebben wij de eer U mede te delen, dat de scholen voor Lager Onderwijs aan leerlingen van Joodschen Bloede, op Vrijdag, 27 November jl. het schoolgebouw aan den Draaiweg hebben verlaten.

Hoogachtend,
Joodsche Raad voor Amsterdam
Bureau Utrecht
handtekening
(Mr. A. de Haas).
Plaatselijk-Hoofdvertegenwoordiger."

[Van de kanttekeningen zijn er twee leesbaar "*Gezien. Dir. Gem. Werken*." en "*Rav*.".]

■ **Schelvis, Sobibor, De transportlijsten**, p. 181: Haar naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Beer de Wilhelmina 11.3.35*".

Rudolf de Beer

■ **Schelvis, Sobibor, De transportlijsten**, p. 181: Zijn naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Beer de Rudi 29.8.38*".

Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
182	*1938*	*5698*	*06. Sep*	*10 Eloel*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Beer, de	*Rudolf*	*Rafaëel ben Gedalja*	*29. Aug*	*or lejom 3 Eloel*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Diaconessehuis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Beer, de	*Daniel*	*Gedalja ben Sjmaje*	*Jacobs*	*Dina*	*Hindele bat Ravel*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
or lejom = dageraad = vroege ochtend of nacht van de vorige dag; wonende Tuindorp; zie ook No. 233					

Beer de			
[736] **Daniël**, 19-11-1909 Noordbroek, 02-07-1943 Sobibor [737] **Jozef**, 07-11-1911 Noordbroek, 16-07-1943 Sobibor			
[738] Siemon de Beer, 31-07-1883 Sappemeer; 27-08-1943 Auschwitz.		[739] Rozetta / Rozette Rebekka ter Berg, 03-06-1880 Zuidbroek; 27-08-1943 Auschwitz.	
Huwelijksakte 19, Zuidbroek 21-11-1908			
Abraham de Behr 11-11-1842 Hooge-zand, Koopman in lompen; ovl. op 06-06-1921 te Sappemeer, begr. Kolham graf 29.	Saartje Bollegraaf, 03-03-1844 Hoogezand, Inlands kraamster; ovl. op 07-05-1918 te Sappe-meer, begr. Kolham graf 85.	Jozef ter Berg, 07-02-1852 Noordbroek; ovl. op 17-09-1934 te Utrecht en begr. te Groningen aan de Iepenlaan, graf 41.	Hanna Wijnberg, 23-07-1853 Winschoten; ovl. op 04-07-1922 te Groningen en ald. aan de Iepenlaan begraven, graf 42.
Huwelijk op 1-5-1873 te Hoogezand		Huwelijksakte 24, Winschoten 29-05-1878	
■ Akevoth: .../Andriesse/234.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/4429.htm ■ Genlias ■ Boon / Lettinck, De Joodse gemeenschappen ... Noord- en Zuidbroek ... ■ Boon e. a., De Joodse inwoners van Groningen [...], IIc, 1870 - 1945, p. 743 en 1026			

Daniël de Beer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Van Humboldtstraat 11 bis, Utrecht. Beroep: Reiziger. JOKOS-dossier nr. 50 634 op het Gemeentearchief Amsterdam
Echtgenote: [740] **Dina de Beer-Jacobs**, 27-06-1912 Amsterdam; 02-07-1943 Sobibor
Kinderen: [16] **Rosa Willy de Beer**, 11-03-1935 Utrecht, 02-07-1943 Sobibor
[17] **Rudolf de Beer**, 29-08-1938 Utrecht; 02-07-1943 Sobibor
[15] **Robert de Beer**, 20-07-1941 Utrecht; 02-07-1943 Sobibor
■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 181: Zijn naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Beer de Daniel 19.11.09*". De namen van zijn echtgenote en kinderen staan er ook op deze lijst [p. 181 en 186]: " *Jacobs Dina 2?.6.12, Beer de Robert 20.7.41, Beer de Rudi 29.8.38, Beer de Wilhelmina 11.3.35*".

Jozef de Beer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mr. Tripkade 56, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 53 263 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 592/13 220).
Echtgenote: **Trijntje de Beer-van Leeuwen**, 25-12-1905 Almelo; 16-07-1943 Sobibor
"*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd.*"

■ **E.P. Boon / J.J.M. Lettinck, De Joodse gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, Slochteren, Noord- en Zuidbroek en omliggende dorpen 1724 - 1950**, 2001 Mr. J.H. de Vey Mestdagh Stichting, bladzijde 337: Hij vertrekt 1912 naar Groningen.
■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 213 en 219: De namen van het echtpaar de Beer-van Leeuwen staan op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Beer de Jozef 7.11.11*" en "*Leeuwen van Trijntje 25.12.05*".

de Beer-ter Berg

[739] Rozette Rebekka, 03-06-1880 Zuidbroek, 27-08-1943 Auschwitz

Jozef ter Berg, 07-02-1852 Noordbroek, op 17-09-1934 te Groningen overleden en aan de Iepenlaan begraven, graf 41.	Hanna Wijnberg, 23-07-1853 Winschoten; op 04-07-1922 te Groningen overleden en aan de Iepenlaan begraven, graf 42.
Huwelijk op 29-5-1878 te Winschoten.	

Izaäk ter Berg, 17-4-1824 Nieuwolda (Niewolde), vleeshouwer; ovl. op 19-6-1908 te Zuidbroek.	Rebekka Jozefs Wolf, 9-11-1830 Zuidbroek; ovl. op 11-10-1905 te Zuidbroek.	Mozes Abraham Wijnberg, 1811 Hamburg; ovl. op 23-05-1894 te Winschoten.	Rebekka (Roosje) Frankforter, 1817/18 Winschoten, naaister; op 06-09- 1891 te Winschoten overleden.
Huwelijk op 24-04-1851 te Zuidbroek		Huwelijksakte 11, Winschoten 27-06-1839	

■ Akevoth: .../ndbeli/4429.htm ■ Genlias ■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen en omstreken 1549-1945 [...], deel IIa, 1870-1945, p. 214
■ Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, ... p. 378 en 380

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 16 van 24-07-1942, p. 5, c. 1: Het is niet duidelijk of en hoe Hanny de Beer aan Rozette Rebekka de Beer- ter Berg verwant is. Ook van Mannie Mendels waren er noch in WieWasWie noch op joodsmonument.nl gegevens te vinden:

Ondertrouwd: 4982
Hanny de Beer en
Mannie Mendels.
De Goepah vindt
plaats op Woensdag
29 Juli-15 Menachem
te 3 u., Voorstr. 29bis.
Utrecht,
Voorstraat 29 bis.
Groenlo,
Nieuwstad A 91.
Geen ontvangdag.

Rozette Rebekka de Beer-ter Berg

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Voorstraat 29 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 2 452 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ http://**akevoth**.org/genealogy/andriesse/231.htm: **Echtgenoot: Siemon de Beer**, 31-07-1883 Sappemeer, werd op 27-8-1943 in Auschwitz van het leven beroofd. Hij was bakker en trad op 21-11-1908 te Zuidbroek in het huwelijk met [739] Rozetta Rebekka ter Berg. Zijn ouders waren Abraham de Behr en Saartje Bollegraaf.

de Beer-Jacobs			
[740] Dina, 27-06-1912 Amsterdam, 02-07-1943 Sobibor			
[1113] Ravel Salomon Levi Jacobs, 05-12-1882 Groningen; 08-10-1942 Auschwitz.		[1115] Wilhelmina Kulb, 21-03-1888 Groß-Karben; 08-10-1942 Auschwitz.	
Huwelijk voor 1912 [dochter Dina is 27 juni 1912 geboren.]* * ■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 197 opgemaakt te Utrecht op 20-01-1951 blijkt, dat **grootmoeder** Wilhelmina Kulb gehuwd was met Ravel Salomon Levi Jacobs. [Vermoedelijk is het huwelijk te Groß-Karben, rond 15 km noordoostelijk van Frankfurt am Main, voltrokken.]			
Salomon Levie Jacobs, 25-04-1850 Groningen; op onbekende datum overleden.	Frouke Benjamin Leek, 09-08-1850 Groningen; op 09-06-1929 overleden.	Bernhard Kulb*, 19-11-1850 Groß-Karben, fruithandelaar; ovl. op 23-01-1925.	Anna Hermann**, 24-09-1854 Helden-bergen; ovl. in 1938 te Assenheim of Friedberg.
Huwelijk op 17-11-1873 te Groningen		Huwelijk op 12-08-1884	
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie ■ www.stolpersteine-in-karben.de			

Dina de Beer-Jacobs

■ **HUA, gezinskaart Beer de, Daniel / joodsmonument.nl:** Dina is echtgenote van Daniel de Beer en moeder van de kinderen:
[16] **Rosa Willy de Beer**, 11-03-1935 Utrecht, 02-07-1943 Sobibor
[17] **Rudolf de Beer**, 29-08-1938 Utrecht; 02-07-1943 Sobibor
[15] **Robert de Beer**, 20-07-1941 Utrecht; 02-07-1943 Sobibor
■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Van Humboldstraat 11 bis, Utrecht [Tuinwijk]
■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 43, 30-1-1942, p. 10:

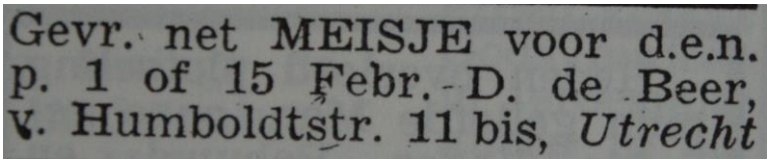
Gevr. net MEISJE voor d.e.n.
p. 1 of 15 Febr. - D. de Beer,
v. Humboldtstr. 11 bis, *Utrecht*

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 186: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 29 juni 1943. Als geboortedatum is er 2?.6.12 opgeschreven: "*Jacobs Dina 2?.6.12*". De namen van haar echtgenoot en kinderen staan er ook op deze lijst [p. 181]: "*Beer de Daniel 19.11.09, Beer de Robert 20.7.41, Beer de Rudi 29.8.38, Beer de Wilhelmina 11.3.35*".

■*) **Grootvader** van moederskant **Bernhard Kulb** trad op 21-6-1877 voor de eerste keer in het huwelijk met Bertha Hessenberger uit Staden.
■ **) www.**stolpersteine-in-karben**.de: „*Nach dem Tode ihres Mannes zog sie zu ihrer Tochter Johanne [1101] nach Friedberg. In der ‚Reichskristallnacht' am 8.11.38 erlitt sie einen Schlaganfall, an dessen Folgen sie am 21.12.1938 verstarb*." [Na de dood van haar man verhuisde zij naar haar dochter Johanne [1101], die in Friedberg woonde. In de 'Rijkskristallnacht' op 08-11-1938 werd zij door een beroerte getroffen, waarna zij op 21-12-1938 overleed.]

de Beer-van Leeuwen			
[741] Trijntje, 25-12-1905 Almelo, 16-07-1943 Sobibor			
Heiman van Leeuwen, 09-05-1873 Almelo; 29-10-1942 Auschwitz.		Saartje Wolf, 07-02-1866 Noordbroek; op 30-11-1937 te Almelo overleden.	
Huwelijk op 08-08-1896 te Noordbroek, akte 16.			
Godaard Gabriel van Leeuwen, 09-01-1830 Almelo; op 23-12-1889 te Hengelo overleden.	Trijntje van Kommer, 17-12-1841 Smilde; ovl. op 04-01-1927 te Almelo; dochter van Herman Israël van Kommer en Verosina Rosenthaal.	Simon Josefs / Jozefs Wolf, 5-01-1827 Zuidbroek; ovl. 29-03-1900 Noordbroek, grafsteen 9 Zuidbroek.	Trijntje Mozes Schrijver, 9-4-1826 Eexta gem. Scheemda; ovl. 01-05-1895 te Noordbroek, grafst. 3 Zuidbroek.
Huwelijk op 29-10-1869 te Smilde		Huwelijk op 06-04-1852 te Scheemda	
■Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, ... p. 380, 286, 287 en 341. ■ Genlias ■ http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin.php?database=humo1_ndb&id=F14816&hoofdpersoon=I44878&parenteel=1			

Trijntje de Beer-van Leeuwen echtgenote van Jozef de Beer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mr. Tripkade 56, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 53 263 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 592/13 220).
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 219: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Leeuwen van Trijntje 25.12.05*". De naam van haar echtgenoot staat ook op deze lijst [p. 213]: "*Beer de Jozef 7.11.11*".

Benjamin

[1143] **Minna Joseph-Benjamin**, 28-10-1872 Bleckede; 14-05-1943 Sobibor
[1388] **Amalie Obermeijer-Benjamin,** 12-12-1868 Bleckede; 14-05-1943 Sobibor

Alexander Benjamin, geb. 1841; ovl. 1873; begr. op de Joodse begraafplaats in Bleckede.	Henriette (Kemielle) Herzfeld, geb. 1836; ovl. 18-03-1909 Uelzen; begr. op de Joodse begraafplaats in Bleckede.

Huwelijk ±1868; het eerste bekende kind – Amalie – werd op 12-12-1868 geboren.

Heinemann (Heine Alexander) Benjamin, geb. 12-01-1797 Bleckede; ovl. 16-08-1890 Bleckede (D).	Henriette (Jette) Hinrichsen, geb. 05-02-1808 Schwerin (D); ovl. 16-05-1879 Bleckede (D).	Alexander Susskind Herzfeld, geb. 24-12-1789 Ribnitz-Damgarten (D); ovl. 16-06-1844 Brüel (D).	Amalie Meinungen, geb. 14-07-1796 Hagenow (D); ovl. 08-03-1866 Brüel (D).

Huwelijk ±1829; het eerste bekende kind – Golde – werd op 09-06-1830 geboren.	Huwelijk ±1818; het eerste bekende kind – Johanna – werd op 01-05-1819 geboren.

■ https://www.geni.com/people/Alexander-Benjamin/6000000030308260022
■ https://www.geni.com/people/Henriette-Jette-Benjamin/6000000077015182024
■ https://www.geni.com/people/Heinemann-Heine-Alexander-Benjamin/6000000077013278791
■ https://www.geni.com/people/Henriette-Benjamin/6000000077016356834
■ https://www.geni.com/people/Alexander-Herzfeld/6000000030200250377
■ Genlias ■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Van Speijkstraat 2 bis, Utrecht. Inboedellijst van 11 mei 1942.
"*Deze* personen *wordt herdacht op een gedenkteken in Zeist. Een beschrijving van dit gedenkteken is te vinden op de website van het Nationaal Comité 4 en 5 mei*."
■ **Dr. Volkmar Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 512: Van 13-01-1943 tot 22-04-1943 woonden [773] Prof. Otto Blumenthal en zijn vrouw [774] Amalie Blumenthal-Ebstein bij hen - Minna en Amalie – in.
■ **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 98 en 100: Hun namen staan op de transportlijst van 11 mei 1943: "Joseph-Benjamins Minna 28.10.72" en "Obermeyer-Benjamin Amalie 12.12.68".

Minna Joseph-Benjamin

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Joseph, Minna, geb. Benjamin, geb. 28 oktober 1872 in Bleckede, woonde in Tilsit. Deportatie: vanuit Nederland, Westerbork, doorgangskamp, 11 mei 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 14 mei 1943, Sobibor.
■ **Genlias**: Minna was gehuwd met Sigmund Joseph.

■ http://www.**judeninbleckede**.de/?Die_Shoa-Opfer:Minna_Joseph%2C_geb._Benjamin: "*Haar vader is de verver Alexander Benjamin uit Bleckede, de moeder Henriette Herzfeld. De familie Benjamin is sedert 1747 in Bleckede wonend. Zij leeft en bedrijft een winkel in de Breiten Str. 19. Minna heeft twee zussen: Amalie en Olga. Amalie komt op dezelfde dag in Sobibor om het leven als Minna. Het lot van zus Olga is onbekend.*
Minna Benjamin vertrekt 1902 – zij is nog ongehuwd – van Hildesheim naar Uelzen, voorlopig in het huis van haar zus Amalie Obermeyer-Benjamin. Nog in hetzelfde jaar trouwt zij daar met de koopman Joseph Salomon uit Hamburg. Zij verhuizen naar Tilsit. Na de dood van haar eerste man 1929 treedt zij met Sigmund Joseph in het huwelijk. Zij bedrijven een schoenenzaak in Tilsit. Tijdens de volkstelling op 17-05-1939 is zij nog in Tilsit, Schenkendorfplatz 8a gemeld. In de zomer van 1939 vlucht zij naar Nederland.
Van 21-10-1940 tot 15-01-1941 woont zij evenals haar zus Amalie in het Nederlandse Zeist – rond 7 km oostelijk van Utrecht.
Op 01-06-1941 woont zij samen met haar zus Amalie in Utrecht, Van Speijkstraat 2bis. Minna en haar zus Amalie werden op 11-05-1943 vanuit Westerbork op transport naar het vernietigingskamp Sobibor gesteld. Beiden werden daar op 14-05-1943 vermoord. Een gedenkteken 'niet weer / nooit meer (d. h. 'nicht wieder / niemals mehr') in Zeist bij Utrecht herinnert sedert 2001 ook aan Minna Joseph en haar zus Amalie."

Amalie Obermeijer-Benjamin

■ **Genlias**: Amalie was gehuwd met Joseph Obermeijer
■ **joodsmonument.nl:** "*Amalie Benjamin had een kind dat in de onderduik de oorlog heeft overleefd.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Obermeyer, Amalie, geb. Benjamin, geb. 12 december 1868 in Bleckede, woonde in Bleckede. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 11 mei 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 14 mei 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ http://www.**judeninbleckede**.de/?Die_Shoa-Opfer:Amalie_Obermeyer_geb._Benjamin: "*Haar vader is de verver Alexander Benjamin uit Bleckede, de moeder Henriette Herzfeld. De vader werd 1873 op de Joodse begraafplaats in Bleckede begraven, eveneens de moeder in 1909. De familie Benjamin is sedert 1747 in Bleckede wonend. Zij leeft en bedrijft een winkel in de Breiten Str. 19.*
Amalie heeft twee zussen: Minna en Olga. Minna komt op dezelfde dag in Sobibor om het leven als Amalie. Het lot van zus Olga is onbekend.
1895 trouwt Amalia in Bleckede met de koopman Joseph Obermeyer uit Neunkirchen, Reg.bez. [district v.e. deelstaat] *Minden, die in 1894 als handelsbediende naar Bleckede vertrokken was en bij de familie Benjamin inwoonde. 1900 verhuist hij openbaar vooralsnog alleen naar Uelzen; op zijn laatst 1902, toen de zus Minna tijdelijk bij haar in Uelzen intrekt, woont Amalie samen met haar echtgenoot daar. Zij leeft wel van 1918 tot 01-09-1933 in Hamm (Westfalen) – volgens adresboek van 1933 in de Friederichstraße 17 – en werkt als leidster van een pension.*

Van 21-10-1940 tot 15-01-1941 woont zij evenals haar zus Minna in het Nederlandse Zeist – rond 7 km oostelijk van Utrecht.
Op 10-05-1940 hadden Duitse troepen Nederland overvallen. Amalie Obermeyer was wel al eerder naar Nederland gevlucht, waarschijnlijk ook, omdat haar zoon Alexander 1933 van Hamm naar Rotterdam was geemigreerd. Alexander (geboren [26-11-]1903 in Uelzen) overleefde de oorlog en de vervolging door in de Utrechtse Buijs Ballotstraat no. 7 onder te duiken. Hij is in 1979 in Nederland overleden.
Op 01-06-1941 woont Amalie samen met haar zus Minna in Utrecht, Van Speijkstraat 2bis. Zij wordt samen met haar zus Minna op 11-05-1943 vanuit Westerbork op transport naar het vernietigingskamp Sobibor gesteld. Zij wordt op 14-05-1943 in Sobibor vermoord (voor dood verklaard).
Een gedenkteken 'niet weer / nooit meer (d. h. 'nicht wieder / niemals mehr') in Zeist bij Utrecht herinnert sedert 2001 ook aan Amalie Obermeyer en haar zus Minna."

<table>
<tr><th colspan="4">Berberich
[742] Vera Bonnette, 06-02-1927 Frankfurt am Main, 11-02-1944 Auschwitz.</th></tr>
<tr><td colspan="2">Sally Berberich,
geb. 1890/91;
ovl. 1938 Frankfurt</td><td colspan="2">[743] Laura Liesel Löwe,
14-10-1898 Peckelsheim;
Auschwitz 11-02-1944.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1926 [Het enige bekende kind – Vera Bonnette – werd 6 februari 1927 geboren.]</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Salmon (Salomon) Löwe (Loewe), geb. 06-09-1843 Peckelsheim; op onbekende datum overleden.</td><td>Fanny Kohn</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk ±1885 [Het eerste van zes bekende Kinderen – Thekla Löwe – werd 1886 geboren.]</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ https://gw.geneanet.org/[...] ■ In Memoriam</td></tr>
</table>

■ **Jüdisches Gemeindeblatt für Frankfurt**, Nr. 10, juli 1938, Seite 23: Volgens het Joodse gemeenteblad voor Frankfurt is **vader Sally Berberich** tussen 15 mei 1938 en 15 juni 1938 op leeftijd van 47 jaar overleden, hij heeft het laatst in de Gartenstraße 109 gewoond.
■ **Adresboek van de stad Frankfurt**, 1933, p. 45: **Moeder** *„Berberich, Liesel, Gesch.* [äfts] *Inh.*[aberin]*, Garten-Str. 109*“

Vera Bonnette Berberich

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mauritsstraat 17, Utrecht. “*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*.”
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Berberich, Vera B., geb. 06 februari 1927 te Frankfurt am Main, woonde te Frankfurt am Main. Deportatie: 1944, Auschwitz.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der

Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Mauritsstraat 17
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Vera Bonnete Berberich tot 31-08-1941 had bezocht: Hamburgerstraat.
■ Gedenksteen aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

Laura Liesel Berberich-Löwe, moeder van Vera Bonnette Berberich

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mauritsstraat 17, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
"*Laura Liesel Löwe was getrouwd met Sally Berberich. Het echtpaar woonde in Frankfurt am Main. Daar is Sally Berberich in 1939 overleden. Hij is begraven op de Joodse begraafplaats. Na het overlijden van haar echtgenoot is Laura Liesel naar Nederland gekomen, waar ze bij haar broer Julius Löwe ging wonen. Vera Bonnette Berberich is vermoedelijk een dochter van Laura Liesel Löwe en Sally Berberich.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Berberich, Laura Liesel, geb. Löwe, geb. 14 oktober 1898 te Peckelsheim, woonde te Frankfurt am Main. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 1944 naar Auschwitz.
■ http://www.**stolpersteine-frankfurt**.de/downloads/doku2014.pdf: "*Am 7. Oktober 1939 meldete der Jurist Böhm an die Devisenstelle einen „Grundstückverkauf " von Moses Berberich, Rubensstraße 24, und seiner Schwägerin* ***Laura, genannt Liesel Berberich****, Gartenstraße 109*" [Vetdruk H. M.]

van Bergen-Gompers			
[20] **Lea Salomina**, 27-03-1903 Utrecht, Boterstraat 20 bis, 22-05-1944 Auschwitz			
Salomon Gompers, geb. ± 1880 Gouda; op 15-05-1907 te Zeist overleden.		Rachel Philippina Horneman , 27-08-1875 Woerden; 01-02-1943 Auschwitz.	
Huwelijksakte 237, Utrecht 15-05-1902			
Isaak/ Izaak Gompers/ Gompertz, ± 1839 Borculo; ovl. op 20-09-1897 te Gouda.	Lea Sanders, ± 1840 Gouda; op 08-11-1898 te Gouda overleden.	Philip Horneman, 12-04-1834 Oude-water; ovl. op 28-04-1901 te Utrecht.	Marlina/ Merlina Oppenheimer, 09-07-1837 Goor; ovl. op 29-03-1924 te Rotterdam.
Huwelijksakte 67, Gouda 08-08-1866		Huwelijksakte 19, Oudewater 03-12-1863	
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ http://www.geni.com/people/Merlina-Horneman/6000000005990215001 ■ Genlias ■ WieWasWie			

Lea Salomina Bergen-van Gompers

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Nieuwe Keizersgracht 25 huis, Amsterdam
Echtgenoot: Izak van Bergen, Weesp, 6 maart 1908, Midden-Europa, 30 September 1944
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: [Echtgenoot] Izak van Bergen is op 19-05-1944 op transport naar Auschwitz gesteld.
■ **Genlias** / http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/vantijn/786.htm: **Stiefvader**: **Isaac Naphtalie Kleerekoper**, 10-09-1880 Amsterdam; 01-02-1943 Auschwitz. Hij trad volgens akte nr. 30 op 03-06-1909 te Zeist in het huwelijk met Rachel Philippina Horneman.

Berkelo			
[21] **Jaques Emanuel**, 02-12-1941 Utrecht, 26-08-1942 Auschwitz			
[744] Emanuel Samuel Berkelo, 14-10-1904 Groningen; 30-09-1942 Auschwitz.		[745] Vogeltje Tokkie, 24-09-1908 Rotterdam; 26-08-1942 Auschwitz.	
Samuel Berkelo, 27-12-1874 Groningen; 12-02-1943 Auschwitz.	Mietje Frank, 22-02-1876 Groningen; 12-02-1943 Auschwitz.	Emanuel Tokkie, 05-11-1878 Amsterdam, fotograaf, bakker, reiziger, groothandelaar; 15-10-1942 Auschwitz.	Saartje Bollegraaf, 29-11-1884 Slochteren; 15-10-1942 Auschwitz.
Huwelijk op 17-03-1901 te Groningen		Huwelijksakte 143, Groningen 07-05-1905	
■ Genlias ■ http://dutchjewry.org/search/search.htm			

Jaques Emanuel Berkelo

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
239	*1941*	*5702*	*12. Dez*	*22 Kislev*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Berkelo	*Jacques Emanuel*	*Nata Jitschak ben Menachem*	*02. Dez*	*or lejom 13 Kislev*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Rijksklinieken*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Berkelo	*Emanuel Samuel*	*Menachem ben Sjmuëel*	*Tokkie*	*Vogeltje*	*Tsipora bat Menachem*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
or lejom = dageraad = vroege ochtend of nacht van de vorige dag					

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Bilderdijkstraat 15 bis, Utrecht.

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Emanuel Samuel Berkelo is op 24-08-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

<table>
<tr><td colspan="4">Berkelo
[744] Emanuel Samuel, 14-10-1904 Groningen, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Samuel Berkelo,
27-12-1874 Groningen;
12-02-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">Mietje Frank,
22-02-1876 Groningen;
12-02-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 17-03-1901 te Groningen</td></tr>
<tr><td>Emanuël Samuël Berkelo, 27-11-1846 Groningen;
ovl. op 22-07-1939 te Groningen en aan de Iepenlaan begraven, graf 68.</td><td>Hendeltje Leviet (Levit), 06-08-1842 Oude Pekela;
op 08-05-1923 overleden en aan de Iepenlaan begraven, graf 69.</td><td>Isaac Nathan Frank, 13-04-1848 Amsterdam;
ovl. op 09-08-1924 te Groningen;
aan de Iepenlaan begraven, graf 21.</td><td>Hindrikje Drukker, 5-07-1847 Groningen;
op 20-01-1922 te Groningen overleden en aan de Iepenlaan begraven, graf 22.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 27-11-1870 te Groningen</td><td colspan="2">Huwelijksakte 308, Groningen 26-10-1873</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/7013.htm ■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen en omstreken 1549-1945 en hun begraafplaatsen aldaar, deel IIa, 1870-1945, p. 211, 219 en 322 ■ http://dutchjewry.org/search/search.htm ■ Genlias ■ Schut, ... Joodse gemeenschap in de Pekela's ...</td></tr>
</table>

Emanuel Samuel Berkelo

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Bilderdijkstraat 15 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 53 358 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 1)

■ **Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen en omstreken 1549-1945 en hun begraafplaatsen aldaar**, deel IIa, 1870-1945, p. 26: Er is een groepsfoto van 23 augustus 1925 van de Gezelligheidsvereniging Agoedah Jisraël, waarop Emanuël Samuël Berkelo staande als derde van links is te zien.

Deel IIb, p. 70: Voor de eerste keer trouwde **Emanuël Samuël Berkelo** op 12-04-1927 te Groningen met **Catharina Voorzanger**, geb. op 23-6-1905 te Amsterdam, dochter van Juda Voorzanger en Martje Furth. Dit huwelijk werd op 29-11-1937 te Rotterdam ontbonden.

■ **joodsmonument.nl**: "*Het huwelijk met Vogeltje Tokkie was het tweede huwelijk van Emanuel Samuel Berkelo. Uit zijn eerste huwelijk had hij twee kinderen, die beide de oorlog hebben overleefd.*

Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.77: "*Berkelo, Emanuel Samuel (14.10.1904, Groningen, 3.9.1942) - 27419/1942*"

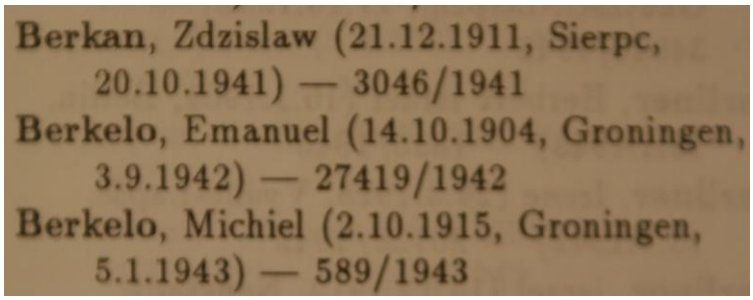

Berkan, Zdzislaw (21.12.1911, Sierpc, 20.10.1941) — 3046/1941
Berkelo, Emanuel (14.10.1904, Groningen, 3.9.1942) — 27419/1942
Berkelo, Michiel (2.10.1915, Groningen, 5.1.1943) — 589/1943

Berkelo-Tokkie			
[745] **Vogeltje**, 24-09-1908 Rotterdam, 26-08-1942 Auschwitz			
Emanuel Tokkie, 05-11-1878 Amsterdam; 15-10-1942 Auschwitz.		Saartje Bollegraaf, 29-11-1884 Slochteren; 15-10-1942 Auschwitz.	
Huwelijk op 17-03-1901 te Groningen			
David Tokkie, 29-7-1856 Den Haag; ovl. op 31-08-1912 te Amsterdam, op 01-09-1912 te Zeeburg begraven, graf C.	Sara van Frank, 30-11-1852 Amsterdam; ovl. op 04-06-1936 te Amsterdam, 07-06-1936 te Zeeburg begr., graf C.	Ruben Bollegraaf, 02-02-1844 Schildwolde, Slochteren; op 07-12-1910 te Ten Boer overleden.	Vogeltje Berkelo, 11-06-1842 Groningen; ovl. op 17-01-1937 te Apeldoorn.
Huwelijk op 08-11-1876 te Amsterdam		Huwelijk op 22-12-1867 te Groningen	
■ http://akevoth.org/genealogy/haringman/766.htm ■ Genlias ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/5377.htm ■ Begraaf verlof, index 46 311 en 13 337			

Vogeltje Berkelo-Tokkie, echtgenote van Emanuel Samuel Berkelo en moeder van Jaques Emanuel

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Bilderdijkstraat 15 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 53 358 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 1)

Bernard

[746] **Alexander Louis**, 01-10-1918 Arnhem, 28-02-1943 Auschwitz

Eduard Bernard, 08-10-1887 Groningen; ovl. op 29-05-1957 te Utrecht en ald. a. 't Zandpad begr. graf 28 C 29 I 1652.	Adèle Judith Kooperberg, 18-05-1891 Oosterhout; ovl. op 15-01-1983 te Rotterdam of Utrecht, ald. a. 't Zandpad begr. graf 28 C 29 H -.

Huwelijk op 14-09-1915 te Tilburg

Levie Bernard, 1-05-1852 Groningen; ovl. op 11-11-1905 te Groningen; begr. ald. aan de Moesstraat graf 444.	Frouke Nieweg, 30-09-1845 Appingedam; ovl. op 30-08-1910 te Hoogezand begr. te Groningen aan de Iepenlaan, graf 116.	Alexander Kooperberg, 02-04-1851 Oosterhout; ovl. op 19-02-1933 te Tilburg en aldaar begr. foto MC 40.	Carolina Andriesse, 25-8-1861 Tilburg; op 26-1-1931 te Tilburg overleden en aldaar begraven foto MC 41.

Huwelijk op 08-05-1873 te Groningen	Huwelijksakte 120, Tilburg 18-06-1890

■ **J. Bader**, Verborgen in Branbantse bodem, bijgevoegde CD
■ http://www.nljewgen.org/golde/golde/290.htm ■ **Boon/ Lettinck** e.a., De Joodse inwoners v. d. stad Groningen [...], deel IIa, p. 191; IIb, p. 72; IIc, p. 595
■http://www.nljewgen.org/golde/golde/857.htm ■ Genlias ■ Zandpad

■ **Boon/ Lettinck** e.a., De Joodse inwoners v. d. stad Groningen [...], deel IIa, p. 191 en 227:
Inscriptie op **grootvaders** grafsteen: "*LEVIE BERNARD / overl. 13 Cheswan / 11 Nov. 5666.*[1] *PN / de dierbare man, de heer / Jehoeda, zoon van de heer Mesjoellam / Bernard. Hij stierf op / de heilige Sabbat 13 Cheshwan / en hij werd begraven op maandag de 15de ervan / 666 / en de naam van zijn moeder Jetche. / TNSBH*
[1]*) 5666 = 1905*"
Inscriptie op **grootmoeders** grafsteen: "*FROUKE BERNARD / GEB. NIEWEG / OVERL. 30 AUG. 5670*[1]*. PT / de vrouw mevr. Fromt, dochter van / Mordechai haLevi Nieweg, / weduwe van Leib Bernard. / Zij stierf op dinsdag 25 Aw / 670 / en de naam van haar moeder Zische. / TNSBH*
[1]*) 5670 = 1910*"
■ **J. Bader**, Verborgen in Branbantse bodem, p. 102: [**Grootvader**] "*Alexander Kooperberg was een zoon van Levie Hartog Kooperberg uit Oosterhout. Hij werd besneden op 9 april 1851 te Oosterhout. Alex Kooperberg was als grossier werkzaam in de textielbranche. In het jaar van zijn overlijden was hij weduwnaar van Caroliene Andriesse. Hij overleed op 19 februari 1933 aan de gevolgen van een griep, gevolgd door een ernstige longontsteking*."
■ **Genlias: Zwager Simon Marcus de Leeuw** is op 28-1-1947 te Utrecht op leeftijd van 36 jaar overleden en aldaar aan het Zandpad ter aarde besteld, graf [filmrol] 33 vak C rij 24 plaats K

grafsteen zonder nummer; overlijdensakte 222, Utrecht 30-1-1947. Simon Marcus was zoon van Maurits de Leeuw (10-11-1877 Steenwijk; 22-10-1942 Auschwitz) en Regina Elzas (9-3-1888 Borculo; 12-8-1960 te Utrecht overleden en aldaar begraven, graf 27 C 30 G -). Maurits de Leeuw en Regina Elzas traden op 19-10-1909 te Borculo in het huwelijk. Hun zoon Simon Marcus was gehuwd met **Froukje Carolina Bernard**.

■ Alexander Louis' **zus Froukje Carolina**, geb. 11-07-1916 te Arnhem, ovl. 19-04-2002 te Rotterdam, heeft de voornamen van haar grootmoeders gekregen. Op de adres van haar ouders, waar zij met haar echtgenoot **Simon Marcus de Leeuw** woonde, heeft zij zich als arts gevestigd. "*Alleen voor Joodsche patiënten*" staat in de Advertentie, die zij in **Het Joodsche Weekbad** No. 14 - 11 Juli 1941 (16 TAMMOEZ 5701) op pagina 11 liet plaatsen.

Gevestigd te Utrecht:
Mevr. F. C. de Leeuw-Bernard
ARTS
ook voor ziekenfondsleden.
Spreekuren: 8½—9½ en 1—2.
Gerard Doustr. 23, Tel. 21636
Alleen voor Joodsche patiënten

■ **Jan van Rossum,** *51 Portretten, De vermoorde joden van Steenwijk uit de schaduw*, p. 184 t/m 187: Op vier pagina's heeft Jan van Rossum in woord en beeld een portret van Maurits de Leeuw, de vader van Alexander Louis' zwager, geschilderd. Omdat Maurits van zijn vader geen onderwijzer mocht worden, liet hij zijn "*twee kinderen wèl een studie naar keuze volgen. Simon Marcus kon na de HBS medicijnen studeren en Marie kon, nadat zij de HBS in Steenwijk afgemaakt had, naar de Laboratoriumsschool in Zwolle*." Zoon **Simon Marcus** en zijn echtgenote **Froukje Carolina** (roepnaam Frieda) waren ondergedoken, maar werden verraden en op transport gesteld. Zij overleefden de kampen, Simon Marcus echter "*kwam na de bevrijding doodziek uit Auschwitz terug*." ... "*Aan de gevolgen van de ontberingen*" in Auschwitz, de dodenmars en de dagenlange, vreselijke transporten in overvolle goederenwagons tijdens de bittere kou van de hongerwinter is hij haast twee jaar later op 28 januari 1947 overleden en op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad te Utrecht ter aarde besteld. [Meer over mevrouw Dr. F.C. de Leeuw-Bernard staat in het boek ***Jan Willem Regenhardt,*** *In de schaduw van de Dom*, p. 184 - 191.]

Alexander Louis Bernard

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Gerard Doustraat 23, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 15 895 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Nog één kind, dat met partner op hetzelfde adres woonde, overleefde de oorlog. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

Bertenthal
[747] **David**, 10-04-1888 Altona, 23-07-1943 Sobibor
■ In Memoriam

David Bertenthal, echtgenoot van Sophie (Sophia) Bertenthal-Berghoff en vader van Martha, Ruth en Simon Bertenthal

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Smeestraat 22 bis, Utrecht. Inboedellijst van 5 mei 1942. JOKOS-dossier nr. 35 122 op het Gemeentearchief Amsterdam.

„David Bertenthal en Sophia Berghoff hadden vier kinderen. Het oudste kind is voor de oorlog naar Palestina geëmigreerd. De andere kinderen, Simon, Martha en Ruth woonden nog in het ouderlijk huis.

Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Bertenthal, David, geb. 10 april 1888 te Hamburg, woonde te Kiel. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 20 juli 1943 naar Sobibor.

■ J**. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 227: Zijn naam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Bertenthal David 10.4.88*".

<table>
<tr><th colspan="4">Bertenthal
[748] Martha, 11-05-1927 Kiel, 23-07-1943 Sobibor
[749] Ruth, 07-08-1929 Kiel, 23-07-1943 Sobibor
[750] Simon, 08-09-1924 Kiel, 23-07-1943 Sobibor</th></tr>
<tr><td colspan="2">[747] David Bertenthal,
10-04-1888 Hamburg; 23-07-1943 Sobibor.</td><td colspan="2">[751] Sophie (Sophia) Berghoff,
04-07-1890 Hamburg; 23-07-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 1912</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Simon (Shimon) Berghoff,
geb. 13-11-1853 Suceava Roemenië; ovl. 8 maart 1923 Hamburg.</td><td>Rachel Diamantenstein,
geb. 1866 Roman Roemenië;
ovl. 02-08-1921 Kiel.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk ±1886; het eerste van drie bekende kinderen – David – werd 24-06-1887 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam
■http://www.kiel.de/kultur/stadtgeschichte/stolpersteine/stolpersteine/_biografien/bertenthal_stolpersteine.pdf
■https://www.hamburg.de/contentblob/9916550/4a938aeefa90e916f9507bafba4945e3/data/transport-in-den-tod-buch.pdf
■https://www.fotocommunity.de/photo/felix-berghoff-galt-als-p-jr-buddrich-der-moewenbae/28398215</td></tr>
</table>

Martha, Ruth en **Simon Bertenthal**

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Smeestraat 22 bis, Utrecht.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Smeestraat 22 bis
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die **Ruth** Bertenthal tot 31-08-41 had bezocht: Pieterskerkhof
[Het blijkt uit deze lijst niet, welke scholen **Martha** en **Simon** voor 1 september 1941 hadden bezocht.]

■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 227: *Hun namen staan op de transportlijst van 20 juli 1943: "Bertenthal Martha 11.5.27, Bertenthal Ruth 7.8.29, Bertenthal Simon 8.9.24".*

■**Angelika Stargardt:**
http://www.kiel.de/kultur/stadtgeschichte/stolpersteine/stolpersteine/_biografien/bertenthal_stolpersteine.pdf:
"*Stolpersteine voor familie Bertenthal, Kiel, Preußerstraße 10*
Verlegging door Gunter Demnig op 11-06-2005
*Tot familie Bertenthal hoorden de vader David, geboren op 10-04-1888 te Altena, de moeder Sophie, geboren op 04-07-1890 eveneens in Altona, en hun in Kiel geboren kinderen Rudolf (*06-08-1913), Simon (*08-09-1924), Martha (*11-05-1927) en Ruth (*07-08-1929). Slechts de oudste zoon Rudolf (Rafael) zou de NS-tijd overleven.*
Bertenthals waren tot de vervolging door de nationaalsocialisten een zeer geziene, welgestelde familie in Kiel. Zij leidden een van de grootsten detailhandelszaken van de stad in de Preußerstraße 10 op het perceel, dat de moeder Sophie Berghoff 1912 bij haar huwelijk had ingebracht.
David Bertenthal, soldaat in de Eerste Wereldoorlog, bedreef in de Preußerstraße eerst een groothandel in eieren en opende dan in 1919 een schoenenwinkel. In de loop van de jaren konden de echtelieden het bedrijf uitbreiden, zo dat de verkoopruimte (volgens een getuige) 'reuzenachtig' werd genoemd. In twee andere ruimten in de tweede verdieping bevond zich het grote, goed sorteerde magazijn. Mevrouw Sophie Bertenthal bedreef in de schoenenwinkel een grote kousenafdeling, werkte voor hele dagen in de schoenenwinkel als cheffin, regelde de inkoop, waakte over de verkoop, controleerde de tien employés en hield het omvangrijke kaartregister van de klanten bij. Een kindermeisje, een dienstmeisje en een kokkin werkten in de huishouding van de zeshoofdige familie, die op de eerste verdieping over een ruime woning van vier kamers kon beschikken.
Bertenthals hadden een vaste klandizie, een veelvoud van hen bestond uit ambtenaren van de politie en de post. Elk jaar betrokken de politiebureaus van Kiel hier hun nieuwe laarzen. De risico's van de afbetalingszaak waren gering, zo dat Bertenthal een termijn van zes maand na de koop van de waren kon geven. Er bestonden zakenrelaties met groothandelaren, ook naar Hamburg. De omzet werd op 100.000 RM per jaar geschat. In het bezit van de echtelieden Bertenthal bevonden zich eveneens de percelen Flämische Straße 22 en Muhliusstraße 13.
De familie hield zich streng aan de Joodse voorschriften. David Bertenthal deed mee bij de separatistische pogingen binnen de Kielse gemeente en steunde de inrichting van het bedehuis

aan de Knooper Weg 30. Hun oudste zoon Rudolf werd naar Montreux in het Zwitserland gestuurd, opdat hij daar op de Talmud-Thora-School tot een orthodoxe rabbijn zou worden opgeleid. Omdat de vader door de nationaalsocialistische vervolging zijn bestaansbasis verloor, kon hij het verblijf van zijn oudste in Zwitserland niet tot het eindexamen van de opleiding financieren. Zo was Rudolf eind 1933 gedwongen, als twintigjarige zonder zijn familie naar Palestina te emigreren. De vader moest een zogenoemd kapitalistcertificaat aan de immigratiedienst daar en een zogenoemd schenkingsrecht aan het belastingkantoor in Kiel betalen.

Volgens het bericht van zoon Rudolf heeft de vervolging van vader Bertenthal naar aanleiding der verkiezing van Hindenburg tot rijkspresident begonnen. Iemand van het rijksvaandel heeft hem verzocht, het beeld van Hindenburg te mogen aanplakken, aan de eigen reclamezuil, die voor zijn winkel stond. Nadat het 's nachts weer was afgescheurd, kwamen twee ambtenaren van de Gestapo – of NSDAP-leden, die beweerden dat te zijn – bij zijn vader opdagen en hadden hem gedreigd, het zou hem het leven kosten, als hij het aanplakbiljet niet meteen zou verwijderen, zou het weer worden aangeplakt. Enkele dagen later werd David Bertenthal 's avonds na sluitingstijd in de Holtenauer Straße van drie mannen overvallen, zwaar geslagen, aan het oog verwondt en met straffen bedreigd, als hij zijn schoenenwinkel verder ging bedrijven. Op grond daarvan vluchtte hij naar verwanten in Hamburg en stelde zich van daar met de Kielse politiepresident in verbinding. Die bagatelliseerde de zaak, beweerde de overval heeft niet hem, maar de Oostjoden gegolden. Na Bertenthals terugkeer naar Kiel zetten de represailles zich voort, hij kreeg dreigingen, naamloze brieven. SS- en SA-leden posteerden zich voor zijn winkel en trachtten klanten te weerhouden de winkel binnen te gaan. Een goede klant, voormalige kameraad van de Eerste Wereldoorlog, waarschuwde David Bertenthal, hij zou op de 'zwarte lijst' staan, hem dreigde een arrestatiebevel. Verdere dreigingen volgden, ook 's nachts werd de familie lastiggevallen.

Op grond daarvan begon Bertenthal in 1933, de emigratie van zijn familie naar Nederland voor te bereiden. Dit was voor Joden slechts na betaling van een zeer hooge geldsom mogelijk. Voor de oudste zoon Rudolf deden de ouders moeite hem aan een immigratiecertificaat te helpen; na velen moeilijkheden slaagden zij erin. Om een uitreisvergunning voor hemzelf en de overige familie te krijgen, moest Bertenthal een grote gift aan de winterhulp, een nationaalsocialistische hulporganisatie leveren. Slechts een gering geldsom mocht in het buitenland worden meegenomen. Met meubelwagens werd het hele magazijn naar Hamburg vervoerd en daar tegen spotprijzen aan onbekende personen verkocht. Uitstaande posten van de klanten zouden door een advocaat worden geïnd. Dit geld kwam nooit in Bertenthals handen terecht. De wederinkoop van de levensverzekeringen gebeurde ver beneden waarde. Er moesten 'Jodenvermogensafgave' en 'rijksvluchtbelasting' worden betaald; door betaling van 'zonderafgaven' zou de veiling van de perceel Preußerstraße 10 worden verhinderd.

Familie Bertenthal emigreerde in oktober 1933 eerst naar Den Haag. David Bertenthal trachtte in Utrecht weer in de schoenenbranche een voet aan de grond te krijgen, maar het lukte niet, omdat het hem aan talenkennis ontbrak. Op grond daarvan bedreef hij in Den Haag een lompen- en metaalgroothandel.

Na de bezetting van Nederland door Duitse troepen werd hem ook dat verboden. De zaak werd onteigend, hij werd werkloos. Zijn kinderen werd schoolbezoek en opleiding ontzegd. Joden in Nederland moesten vanaf 2e mei 1942 de jodenster dragen. Op 25e maart 1943 werd familie Bertenthal samen met andere Joden in het doorgangskamp Westerbork geplaatst.
In de akten van het deelstaatarchief Schleswig-Holstein in Schleswig bevindt zich het bewijsstuk van het Rode Kruis, dat de ouders Bertenthal en hun drie kinderen Simon, Martha en Ruth samen met andere Joden op 20e juli 1943 op transport in het vernietigingskamp Sobibor in Polen werden gesteld. De precieze overlijdensdatum laat zich niet vaststellen. Zoals de ervaring leert – zo staat het in de akten – leefden gedeporteerden in de vernietigingskampen niet langer dan drie dagen, zodat die naoorlogse autoriteiten de overlijdensdatum voor de familie Bertenthal hebben vastgelegd op 23e juli 1943.

Bronnen:
▯ IZRG-Datenpool JSH
▯ Landesarchiv Schleswig-Holstein Abt. 761 Nr. 16286, 16457, 15458, 23376
▯ Arthur B. Posner, Zur Geschichte der Jüdischen Gemeinde und der Jüdischen Familien in Kiel, Schleswig-Holstein, Jerusalem 1957

Recherchen/Text: ver.di-Projektgruppe Stolpersteine

Herausgeber/V.i.S.P.:
Landeshauptstadt Kiel
Kontakt: medien@kiel.de

Kiel, Juli 2010"

Met dank aan mevrouw **Angelika Stargardt,** zij was zo vriendelijk in te stemmen, dat haar artikel hier wordt weergegeven.

■ https://www.**fotocommunity**.de/photo/felix-berghoff-galt-als-p-jr-buddrich-der-moewenbae/28398215:
"Felix Berghoff galt als psychisch krank und labil.
Felix Berghoff wurde am 10. Juni 1894 in Altona als Sohn von Simon und Ruchel Berghoff geboren. Er hatte drei
Geschwister: Sophie, Pauline und David.

<table>
<tr><th colspan="4">Bertenthal-Berghoff
[751] Sophie (Sophia), 04-07-1890 Altona, 23-07-1943 Sobibor</th></tr>
<tr><td colspan="2">Simon (Shimon) Berghoff,
geb. 13-11-1853 Suceava Roemenië;
ovl. 08-03-1923 Hamburg.</td><td colspan="2">Rachel Diamantenstein,
geb. 1866 Roman Roemenië;
ovl. 02-08-1921 Kiel.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1886; het eerste van drie bekende kinderen – David – werd 24-06-1887 geboren.</td></tr>
<tr><td>David (Berghauf) Berghoff,
geb. ±1804 Suceava Roemenië;
ovl. 11-12-1864 Suceava Roemenië.</td><td>Selda (Berghauf), Berghoff,
meisjesnaam ?,
geb. ±1818;
ovl. 23-01-1884 Suceava Roemenië.</td><td>Shraga Faivel Diamantenstein</td><td>Feige ?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ?</td><td colspan="2">Huwelijk ?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ https://www.geni.com/people/Sophie-Bertenthal/295281724200007953
■ https://www.geni.com/people/Simon-Berghoff-Berkhof/296592278790006411
■ https://www.geni.com/people/Rachel-Berghoff/6000000026888090387
■ https://www.geni.com/people/David-Berghauf-Berghoff/6000000026887270102
■ https://www.geni.com/people/Selda-Berghauf-Berghoff/6000000026887622841 ■ In Memoriam</td></tr>
</table>

Sophie (Sophia) Bertenthal-Berghoff, echtgenote van David Bertenthal en moeder van Martha, Ruth en Simon Bertenthal

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Smeestraat 22 bis, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 227: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Berghoff Sophia 4.7.90*".

Beugeltas

[752] **Maurits**, 05-03-1915 Amsterdam, 30-09-1942 Auschwitz

Eliazar Beugeltas, 26-07-1887 Amsterdam; ovl. 10-09-1942 Auschwitz.	Sippora Lap, 13-04-1890 Amsterdam; ovl. 10-09-1942 Auschwitz.

Huwelijksakte reg.4l fol.17v, Haarlem 28-12-1910

Samuel Beugeltas, ± 1863 Amsterdam; vermoedelijk op 05-04-1942 te Diemen begraven, graf C.	Mietje Boekman, ± 1863 Amsterdam; op 21-08-1927 te Diemen begraven, graf B.	Benedictus Lap, ± 1846 Amsterdam; vermoedelijk op 16-02-1927 te Diemen begraven, graf A.	Eva Rijksman, ± 1851 Amsterdam; vermoedelijk op 26-04-1918 te Diemen begraven, graf A.

Huwelijksakte reg. 26 fol. 21, Amsterdam 05-11-1884	Huwelijksakte Reg. 12 fol. 20v, Haarlem 03-06-1885

http://www.communityjoodsmonument.nl/person/196905?forum_start=n268752#comment-268752 ■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Begraaf Verlof, indices 12456, 14134, 27419 en 38737 ■ WieWasWie

■ **Begraaf Verlof**, indices 11327, 11999 en 14134: Er zijn op de Joodse begraafplaats te Diemen drie mannen namens Samuel Beugeltas ter aarde besteld, te weten op 02-11-1916 graf A, op 22-09-1922 graf A en op 05-04-1942 graf C. Voor de derde is in Het Joodsche Weekblad nr. 1 van 10-04-1942 op pagina 6 een overlijdensadvertentie geplaatst. De leeftijd van 79 jaar laat vermoeden, dat het om de **grootvader** van Maurits gaat:

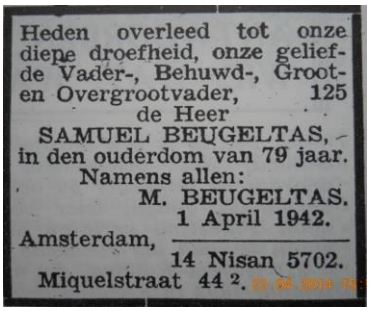
Heden overleed tot onze diepe droefheid, onze geliefde Vader-, Behuwd-, Groot- en Overgrootvader, 125
de Heer
SAMUEL BEUGELTAS,
in den ouderdom van 79 jaar.
Namens allen:
M. BEUGELTAS.
1 April 1942.
Amsterdam, 14 Nisan 5702.
Miquelstraat 44 2.

Maurits Beugeltas

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Wolvenplein 27, Utrecht. Beroep: Slager

■ **http://nl.wikipedia.org/wiki/Penitentiaire_Inrichting_Wolvenplein**: "*De Penitentiaire Inrichting Wolvenplein* [nr. 27] *is een uit 1856 daterende gevangenis in het centrum van de Nederlandse stad Utrecht. Vandaag de dag vormt het de oudste penitentiaire inrichting van Nederland die nog gebruikt wordt.*"

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Maurits Beugeltas is op 31-07-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

<table>
<tr><th colspan="4">Beutler-Süsskind</th></tr>
<tr><td colspan="4">[753] Hedwig, 24-02-1911 Gießen, 19-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">*Meier Süsskind, geb. 09-02-1880 Atzbach, veehandelaar, 1939 gedwongen vertrek naar Gießen; woonde 01-02-1941 nog in de Walltorstraße 42, te Gießen; deportatie 1942 naar Polen, aldaar in 1942 overleden.</td><td colspan="2">*Irene Weinstein, geb. 03-01-1887 Gerstungen;
1939 gedwongen vertrek naar Gießen;
ovl. 08-05-1939 Walltorstraße 42, Gießen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk?</td></tr>
<tr><td>Isaak Süsskind</td><td>Rebecca (Rivka bat Uri Hakohen) Löw</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk?</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://ahnenreich.de/retrospect/juden/index.php?m=family&id=I174150 ■ Erwin Knauß, Die jüdische Bevölkerung Gießens 1933 – 1945, p. 158, 197, 200, 206
■ http://www.heuchelheim-evangelisch.de/downloads/flyer-verlegung-cw.pdf ■ In Memoriam</td></tr>
</table>

■ http://**ahnenreich**.de/retrospect/juden/index.php?m=family&id=I174150: **Zus: Paula Süsskind**, geb. 1913; ovl. 1942.

■ https://www.**bundesarchiv.de/gedenkbuch**/directory.html.de?result#frmResults: **Zus: Paula Rosengarten-Süsskind**, geb. 07-02-1913 Atzbach (in de buurt van Wetzlar); op 30-09-1942 vanuit Darmstadt naar Treblinka gedeporteerd; na de oorlog voor dood verklaard. [Alfred Gottwaldt/ Diana Schulle, p. 454: "| 5.52 [nr.] | *30. September 1942* | *Darmstadt/ Mainz* | *883* [personen] | *2. Oktober 1942?* [aankomst] | *Treblinka?* |"

Hedwig Beutler-Süsskind

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Van Speijkstraat 3, Utrecht. Beroep: Dienstbode; volgens heuchelheim-evangelisch.de was zij verpleegster.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Beutler, Hedwig, geb. Süsskind, geb. 24 februari 1911 te Atzbach, woonde te Gießen. Emigratie: Nederland. Deportatie: 19 september 1942 naar Auschwitz.

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, *p.83: „Beutler, Hedwig (24.2.1911, Giessen, 19.9.1942) - 31778/1942“*

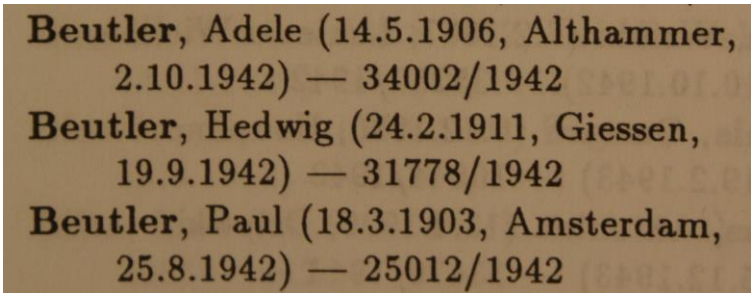
Beutler, Adele (14.5.1906, Althammer, 2.10.1942) — 34002/1942
Beutler, Hedwig (24.2.1911, Giessen, 19.9.1942) — 31778/1942
Beutler, Paul (18.3.1903, Amsterdam, 25.8.1942) — 25012/1942

* ■ http://www.**heuchelheim-evangelisch**.de/downloads/flyer-verlegung-cw.pdf: Het is niet zeker, of Meier Süsskind en Irene Weinstein de ouders van Hedwig Beutler-Süsskind en Paula Rosengarten-Süsskind (geb. 1913) waren; maar zij woonden samen in het huis aan de Gießener Straße 73 in Heuchelheim en werden allen in 1939 gedwongen naar Gießen te vertrekken. Op 9 juli 2016 werden vier Stolpersteine voor hun huis geplaatst.

<table>
<tr><td colspan="4">van Biema
[754] Karoline (Carry), 17-10-1881 Hannover, 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Adolf van Biema, geb.09-03-1847 Leer,
Advocaat en notaris; ovl. 1895.</td><td colspan="2">Hedwig Burg,
geb. 01-08-1860 Berlin; ovl. 1945.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1880; het eerste van drie bekende kinderen – Leopold Samuel Israel – werd 02-10-1880 geboren.</td></tr>
<tr><td>Samuel Benjamins van Biema,
geb. 09-06-1787
Oude Pekela;
ovl. 25-02-1865 Leer.</td><td>Caroline Valk,
geb. 12-04-1812
Emden;
ovl. 26-12-1875 Leer.</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/gedenkbuch
■ http://www.sjoa-drenthe.nl/humogen/family.php?database=humo1_&id=F25653&main_person=I61541
■ Gottwaldt/ Schulle, Die 'Judendeportation' aus dem Deutschen Reich 1941 – 1945, p. 279 en 465
■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie ■ https://www.geni.com/people/Hedwig-Burg/6000000051376266966
■ https://www.geni.com/people/Caroline-Valk/6000000015256907475
■ https://www.geni.com/people/Samuel-van-Biema/6000000013994652053</td></tr>
</table>

■ https://www.**geni**.com/people/Hedwig-Burg/6000000051376266966: **Zus** en **broers**: Leopold Samuel Israel van Biema; Margarethe van Biema en Alfred***** van Biema
*****https://www.**bundesarchiv.de/gedenkbuch**/de985780: Alfred van Biema, geb. 08-12-1882 Hannover, woonde in Essen. Deportatie op 21-07-1942 vanuit Düsseldorf naar Theresienstadt, vandaar op 28-10-1944 naar Auschwitz. [**Gottwaldt/ Schulle**, p. 645 en **Czech**, Kalendarium Auschwitz, p. 920: Deze transport van 2038 + 18 personen kwam op 30-10-1944 in Auschwitz aan; 1689 mensen werden meteen naar aankomst in de gaskammers gedood.]

Karoline (Carry) van Biema

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mengelberglaan 62, Utrecht. Beroep: Kunstschilderes
"In 2003 verscheen een uitgebreid biografisch artikel over Karoline (Carry) van Biema:
F. van Vloten, 'Carry van Biema (1881-1942). Portret van een Duitse kunstenares', Jong Holland 19 (2003) 1, 30-38
Een samenvatting kan gevonden worden op de website van Jong Holland"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Biema, Carry Karoline van, geb. 17 oktober 1881 te Hannover, woonde te Hannover. Emigratie: 01 mei 1933, Portugal, Nederland. Deportatie vanuit

Nederland: 25. August 1942 insluiting Westerbork, 28. August 1942 transport naar Auschwitz aldaar overleden op 31 augustus 1942.
■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: Komende van Hildesheim werd Karoline van Biema op 03-09-1938 als schilderes in het bevolkingsregister van 's-Gravenhage ingeschreven. De straatnaam waar zij het eerst bij 'van Straaten' inwoonde is moeilijk leesbaar, het zou Amalia van Solmsstraat 107 in het Bezuidenhout kunnen zijn. Op 19-11-1938 is zij vertrokken naar Voorburg.
■ *"**Inleiding van Francisca van Vloten** bij de opening van de tentoonstelling **Een tere stilte en een sterk geluid te Domburg** op 13 juni 2009 om 16.00 uur :* [...]
[...] *Carry (Karoline) van Biema. In een recensie van de eerste tentoonstelling van 1921 kwam ik de zin tegen: 'De aquarellen van C. van Biema munten uit door zuiverheid van kleur.' Uit de Badkrant*[*] *begreep ik dat het ging om 'mej. C. van Biema', komend uit Hannover en logerend 'in het dorp en verschillende villa's'. Toen begon een speurtocht door Nederlandse en Duitse archieven en uiteindelijk kon ik het leven en werk van deze vergeten kunstenares vastleggen. Het is het trieste verhaal van een begaafd kunstenares en vooral lerares, die nauwe banden met Nederland had, er in 1938 naartoe vluchtte en die haar leven in 1942 eindigde in een Duits concentratiekamp.*
Een groot deel van Carry's niet-verkochte werk is na haar dood teruggevonden en uiteindelijk bij een neef van haar terechtgekomen. Ik heb die indertijd bij hem gezien. Na zijn dood is het merendeel geveild. Het doet me goed dat we een aantal van deze werken hier kunnen laten zien."

■ **Franciska van Vloten, Een Tere Stilte en een Sterk Geluid: Domburgse Dames en verse Joffers, http://www.domburgatart.nl/nieuws2.html:**
Foto van Carry van Biema
Schilderij van Carry van Biema, z.j.
■ **http://www.artnet.de/artist/424019629/carry-van-biema.html**: [schilderij van]
„Carry van Biema
Mutter mit zwei Kindern, vor einer Gebirgslandschaft sitzend, 1931
Verkauft: Dec 9, 2003"
■ **joodsmonument.nl / Francisca van Vloten**: *"Karoline (Carry) van Biema was het oudste kind van de advocaat en notaris **Adolf van Biema** en zijn vrouw **Hedwig Burg**. Van jongs af liep ze met een schetsboekje rond; op haar veertiende wist ze, zoals ze later vertelde, dat ze schilderes zou worden."*
[■ **Christina Prauss, Eine Schule der Frauen: Aufstieg, Fall und Neubeginn der Goetheschule in** [...]: *"Een van haar broers was **Alfred van Biema**, geboren op 8-12-1882 te Hannover. Hij was Reichsoberbahnrat (een hoge spoorwegbeambte) in Halle aan de Saale - later woonde hij in Essen. In juli 1942 werd hij naar Theresienstadt gedeporteerd en op 28 oktober 1944 in Auschwitz vermoord.*

*Haar andere broer **Dr. Leopold van Biema** was Amtsgerichtsrat in Hildesheim. Zijn proefschrift ‚Der stellvertretende Abschluss obligatorischer Verträge' werd in 1906 gedrukt. Volgens neef Hajo van Biema is Dr. Leopold van Biema in het Nederlandse exil aan ondervoeding overleden. Haar zus, **Margarete van Biema**, was een begaafde zanglerares aan de Goetheschule (vwo) in Hildesheim. Vanwege haar Joodse afkomst werd ze in augustus 1933 ontslagen, maar nog tot 1939 bleef ze daar wonen voordat ze met haar moeder naar Brussel vluchtte. 1941 werd zij uit de Duitse staatsburgerschap ontzet, ook de betaling van haar karige pensioen werd stopgezet. Zij overleefde de oorlog. Een keer tijdens de naoorlogse jaren heeft zij in Essen en Hannover een bezoek aan haar verwanten gebracht, maar ze voelde zich er niet goed in Duitsland. Op 3-11-1953 is zij in Brussel overleden."]*

■ **joodsmonument.nl / Francisca van Vloten**: "*Na een leerperiode aan de Hannoverse Gewerbeverein - als enig en bovendien verlegen kind tussen volwassenen - reisde ze [Carry] op zeventienjarige leeftijd naar Den Haag om zich daar aan de Academie voor Beeldende Kunsten verder te bekwamen. (Vrouwen werden in Duitsland pas in 1919 aan de officiële academies toegelaten.) Na de opleiding in Den Haag volgde ze van 1903 tot 1910 privélessen aan de schilderschool Meyer in Hannover. In het ouderlijk huis aan de Körnerstrasse 22, dat ze deelde met haar moeder en haar zusje [Margarete] - haar vader was op jonge leeftijd gestorven en haar twee broers [Alfred en Leopold] hadden het huis verlaten – had ze de beschikking over een eigen atelier.*

[**Foto** op vijftienjarige leeftijd is te zien op de website van het **Joods Monument**]

Van eind mei tot half juli 1921 verbleef Carry in Nederland, waarschijnlijk in Den Haag om een oom en tante en enkele studievriendinnen weer te zien. In Nederland bleek in bredere kring belangstelling te bestaan voor Hölzels ideeën, vooral uit de hoek van de kunstnijverheid c.q. gebonden kunsten.

[**Foto** "Karoline (Carry) van Biema (rechts) in 1922 met een aantal leerlingen. Privé-collecte", Foto is te zien op de website van het **Joods Monument**.]

Terug in Duitsland overwoog Carry een publicatie over Hölzels ideeën. Ze had meermalen artikelen over Hölzels en Goethes kleurenleer gepubliceerd en enkele malen over andere onderwerpen. In de loop der jaren werkte Van Biema aan de beoogde uitgave, die uiteindelijk in 1930 verscheen als Farben und Formen als lebendige Kräfte [Verven en vormen als levendige krachten]. Het boek werd alom lovend besproken, alleen de kring rond Hölzel reageerde kritisch. Al gauw was het boek vrijwel geheel uitverkocht, de kleine restoplage werd in 1933 door de Nazi's vernietigd. Dankzij een heruitgave in 1997 is het nu weer mogelijk er kennis van te nemen.

[FARBEN UND FORMEN ALS LEBENDIGE KRÄFTE / CARRY VAN BIEMA

Ausgabe Reprint der Ausg. Jena, Diederichs, 1930

Erschienen Ravensburg : Ravensburger Buchverl., 1997

ISBN 3-473-48386-9]"

■ **joodsmonument.nl / Francisca van Vloten**: "*Het lesgeven - soms aan maar een enkele leerling - was de constante factor in Van Biema's leven. Ze was vanaf het begin in 1927 lid van de Gedok Hannover, de Gemeinschaft Deutscher und Österreichischer Künstlerinnenvereine aller Kunstgattungen Ortsgruppe Hannover [Gemeenschap van Duitse en Oostenrijkse*

kunstenaressenverenigingen van alle kunsten plaatselijke afdeling Hannover]. Van Biema stond op de lijst van adviseurs voor de schilderkunst binnen de Gedok. Zij hield voordrachten en telde dankzij haar goede reputatie als onderwijzeres verscheidene Gedok-leden onder haar leerlingen. De Gedok Hannover groeide snel, in 1932 bereikte zij haar voorlopige hoogtepunt met 409 leden. In de daaropvolgende jaren verdwenen vele Joodse namen van de ledenlijst. Van Biema verbleef steeds vaker in het buitenland, vooral in Spanje. In 1933 had zij zelfs een omvangrijke solo-tentoonstelling in de Galerías de Arte Syra in Barcelona.
Nadat Carry in januari 1938 nog een lezing in Berlijn had gehouden, verliet ook zij Duitsland. Ze trok naar Nederland en zocht woonruimte in Den Haag. In april 1938 liet zij haar familie weten dat haar lezingen goed bezocht werden en dat ze al dertien leerlingen had.
Van Biema zou op verscheidene plekken in Nederland wonen voordat ze in juni 1941 kamers vond in Utrecht. In een op haar kamer in Utrecht achtergebleven map met gedichten en dagboeknotities had Carry van Biema kort voor haar vertrek naar Westerbork de volgende regels opgeschreven: 'Versunken ist was meine Erdentage oft verdunkelt und beschwert / ins ewige Licht, nach dem ich je und je mich sehnte bin ich heimgekehrt.' Met de toevoeging 'Meine Grabschrift, für mich selbst geschrieben'.
['Verzonken is, wat mijn aardse dagen vaak heeft verdonkerd en verzwaard / in het eeuwige licht, waar ik altijd naar verlangde, ben ik thuisgekomen.' Met de toevoeging 'Mijne grafinscriptie, voor me zelf geschreven.']
Zie voor een uitgebreid biografisch artikel:
***F. van Vloten, Carry van Biema (1881-1942)**. Portret van een vergeten Duitse kunstenares, in: Jong Holland 19 (2003) 1, 30-38"*
■ **www.jong-holland.nl/1-2003/samvat1-2003.htm**: Samenvattingen nr. 1 jaargang 19 2003
Portret van een Duitse kunstenares
Francisca van Vloten
" ... Haar leerlingen werden vaak vrienden, hoewel Carry ook bij hen haar van kinds af aanwezige besef van volkomen eenzaamheid niet kwijtraakte. Zij achtte die eenzaamheid inherent aan het ware kunstenaarschap en heeft haar leven lang gehoopt verwante zielen te ontmoeten. Daarin werd zij, ondanks enkele hechte vriendschappen, teleurgesteld. Ze probeerde haar melancholie - 'Ich leide, leide um mein eigen Wesen' [Ik lijd, ik lijd aan mijn eigen wezen] - een plaats in haar leven te geven: 'Wir müssen uns selber retten, oder untergehen.' [Wij moeten ons zelf bergen, anders gaan we ten onder.] Innerlijk creëerde ze een eigen wereld van schoonheid.
De schilderes, schrijfster, journaliste en fotograafster Käte Steinitz (1889-1975) typeerde haar terugkijkend als volgt: 'Sie ruhte in sich selbst, und wenn sie auch 1933 die Heimat verlassen musste, konnten die äusseren Ereignisse nicht die innere Ruhe zerstören und ihr eigentliches Wesen berühren. Sie träumte, anstatt auf der Hut zu sein. Sie wurde in Holland ein Opfer der Nazis. Verschleppt und verschollen!' [Zij ruste in haar zelf, en ook toen ze in 1933 haar geboortestreek moest verlaten, konden de van buiten komende gebeurtenissen niet de innerlijke rust verstoren en haar eigenlijk wezen aanraken. Zij droomde in plaats van op haar hoede te zijn. Zij werd in Nederland een offer van de Nazi's. Weggevoerd en verdwenen!] Vanaf 1933 verbleef Van Biema steeds vaker in het buitenland, in 1938 vestigde zij zich in Nederland.

Vanuit kamp Westerbork werd zij in augustus 1942 op transport gesteld naar Auschwitz, waar zij direct na aankomst in de gaskamer werd vermoord."

■ **Francisca van Vloten**, Nieuw licht!, Jan Toorop en de Domburgsche Tentoonstellingen 1911-1921, 170 en 171: "*Van eind mei tot half juli 1921 verbleef Van Biema in Nederland, onder meer in Den Haag. Waarschijnlijk is daar het contact met haar oude studiegenote Jacoba van Heemskerk - die geregeld op zaterdagmiddag open atelier hield - tot stand gekomen, waarbij Van Biema werd uitgenodigd aan de eerste Domburgse tentoonstelling van 1921 mee te doen.*
In het ***Domburgsch Badnieuws*** *van 2 juli 1921 staat zij evenals Jacoba van Heemskerk en Marie Tak genoteerd als 'aangekomen vreemdelinge'. Marie Tak kwalificeerde haar ingezonden aquarellen in* ***Op de Hoogte*** *als uitmuntend door zuiverheid van kleur. De werken werden niet nader omschreven, het is heel goed denkbaar dat een of beide van de hier afgebeelde aquarellen in Domburg hing.*" [Op de bladzijden 170 en 171 zijn van Carry van Biema de Schilderijen '*Landschaft, Komposition*' en '*Landschaft mit Pferden*' uit de '*particuliere collectie Keulen*' weergegeven.]

■ Knipsels uit het ***'Domburgsch Badnieuws'*** met de Namen '*C. van Biema, J. Toorop*' en '*Tak van Poortvliet*' gefotografeerd in het **Zeeuws Archief** te Middelburg:

Negen en Twintigste jaarg. no. 5. ZATERDAG, 29 JULI 1911.

Domburgsch Badnieuws

EN VREEMDELINGENLIJST.

Het **Domburgsch Badnieuws** verschijnt *iederen Zaterdag*, gedurende het Badseizoen. — Abonnement voor Nederland ƒ 1,—, voor het Buitenland ƒ 1,25; afzonderlijke Nommers ƒ 0,10. — Advertentiën 10 cent per regel; abonnement voor het seizoen 5 cent per regel. — Adressen, bevattende naam en woonplaats, tegen ƒ 0,60 voor het geheele seizoen. — Bureaux te DOMBURG, bij den Heer H. M. Kesteloo; te MIDDELBURG, ter drukkerij van C. H. J. van Benthem Jutting, St. Pieterstraat F 33.

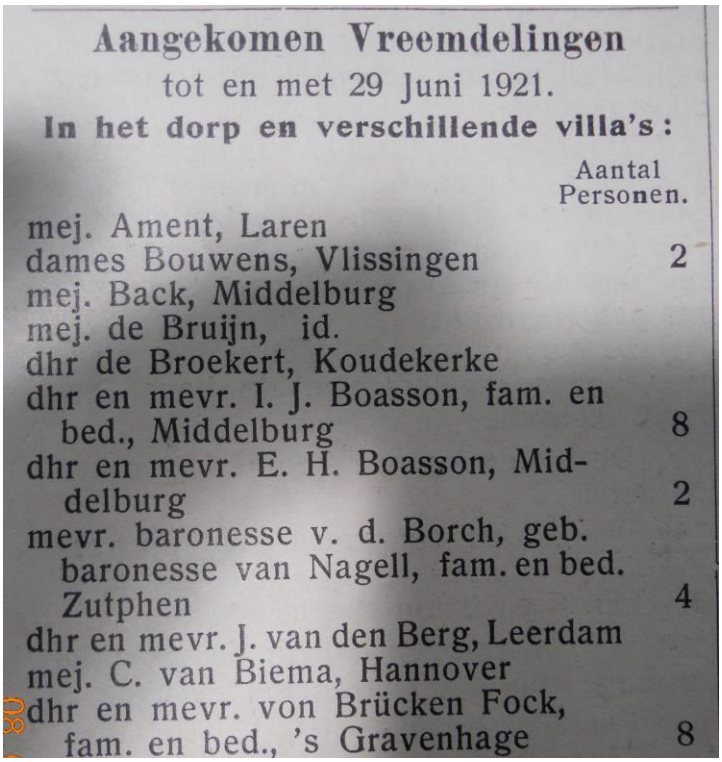

Aangekomen Vreemdelingen
tot en met 29 Juni 1921.
In het dorp en verschillende villa's:

	Aantal Personen.
mej. Ament, Laren	
dames Bouwens, Vlissingen	2
mej. Back, Middelburg	
mej. de Bruijn, id.	
dhr de Broekert, Koudekerke	
dhr en mevr. I. J. Boasson, fam. en bed., Middelburg	8
dhr en mevr. E. H. Boasson, Middelburg	2
mevr. baronesse v. d. Borch, geb. baronesse van Nagell, fam. en bed. Zutphen	4
dhr en mevr. J. van den Berg, Leerdam	
mej. C. van Biema, Hannover	
dhr en mevr. von Brücken Fock, fam. en bed., 's Gravenhage	8

■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 265, 266, 269, 276, 306, 339, 363, 364, 365, 389, 390, 391 en 396: Tussen 28-02-1941 en 25-08-1942 maakt [B0773] Otto Blumenthal in zijn dagboeken dertien keer gewag van **Carry van Biema**.

Bierman

[755] **Maurits**, 26-03-1908 Amsterdam, 31-03-44 Auschwitz

Levie Bierman, 27-07-1875 Amsterdam; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 123].	Sara Italiaander, geb. ± 1873 Amsterdam; tussen 26-03-1908 en 31-05-1911 overleden.

Huwelijksakte reg. 13 fol. 1, Amsterdam 13-05-1896

Salomon Levie Bierman, ± 1853 Amsterdam; op 30-01-1927 te Diemen begraven, graf 85 6 A.	Vrouwtje Liest, ± 1851 Amsterdam; op 24-05-1928 te Diemen begraven, graf 85 7 A.	Simon Italiaander, ± 1831 Amsterdam; op 12-02-1912 te Zeeburg begraven, graf C.	Beletje Isaac Luza, ± 1834 Amsterdam; op 22-05-1912 te Zeeburg begraven, graf C.
Huwelijksakte reg. 12 fol 31, Amsterdam 01-12-1876.		Huwelijksakte reg. 6; fol. 12, Amsterdam 02-07-1862.	

■ Akevoth, Burial Permits DB ■ Genlias ■ WieWasWie

■ **WieWasWie: Vader** Levie Bierman hertrouwde op 31-05-1911 te Amsterdam met Heintje Jas, geb. 17-03-1884 Amsterdam, ovl. 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 129]; dochter van Wolf

Abraham Jas en Henderika Abrahams Woudstra; huwelijksakte Reg. 3C fol. 23v. Opmerking: Weduwnaar van Sara Italiaander.

Maurits Bierman, echtgenoot van Branca Bierman-Barend, moeder van Suze Bierman en Erna Irene Bierman

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Johannes Uitenbogaertstraat 2 bis-a, Zuilen, Utrecht. JOKOS-dossier (nr. 14 872) op het Gemeentearchief Amsterdam.

<table>
<tr><td colspan="4">Bierman
[23] Suze, 30-05-1937 Utrecht, 03-09-1943 Auschwitz
[591] Erna Irene, 01-06-1941, Utrecht, Zuilen, 03-09-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[755] Maurits Bierman,
26-03-1908 Amsterdam;
31-03-44 Auschwitz.</td><td colspan="2">[756] Branca Barend,
11-01-1911 Amsterdam;
03-09-43 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 26-04-1934</td></tr>
<tr><td>Levie Bierman,
27-07-1875
Amsterdam;
28-05-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 123].</td><td>Sara Italiaander,
geb. 15-10-1872
Amsterdam; ovl. 09-01-1910 Amsterdam;
dochter van Simon Italiaander en Beletje Isaac Luza.</td><td>David Barend,
16-01-1887
Amsterdam,
diamantversteller, brillantversteller;
2-11-1942 Auschwitz.</td><td>Esther Wijnschenk,
16-03-1886
Amsterdam;
28-05-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 139]</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 13 fol. 1,
Amsterdam 13-05-1896</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 6 fol. 23,
Amsterdam 04-02-1909.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.communityjoodsmonument.nl/person/362228/nl
■ http://www.geni.com/people/Sara-Italiaander/6000000010283502057
■ http://www.geneawiki.nl/getperson.php?personID=I68&tree=2#cite1 ■ Genlias
■ http://www.rvanhetg.dds.nl/wijnschenk/kobuswij.htm
■ http://www.rvanhetg.dds.nl/wijnschenk/kobuswij.htm#bm2089 ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Suze Bierman en **Erna Irene Bierman**

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Uitenbogaertstraat 2 bis-a, Zuilen, thans Utrecht
"Suze en Erna Irene Biermann werden in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Auschwitz."
"J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 17"
[Erna Irene is de op pagina 17 genoemde 2 jaar oude Erna Bierman in het boek van J. de Moei.]

Bierman-Barend

[756] **Branca**, 11-01-1911 Amsterdam; 03-09-1943 Auschwitz

David Barend, 16-01-1887 Amsterdam, diamantversteller, brillantversteller; 02-11-1942 Auschwitz	Esther Wijnschenk, 16-03-1886 Amsterdam; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 139: "Wijnschenk Esther 16.3.86"]

Huwelijksakte reg. 6 fol. 23, Amsterdam 04-02-1909.

Salomon Barend, ± 1866 Amsterdam; op 14-01-1936 te Diemen begraven, graf 1 4 C.	Lena IJzerkoper (Yzerkoper), ± 1864 Amsterdam; op 25-06-1942 te Diemen begraven, graf 1 5 C.	Barend David Wijnschenk, ± 1853 Amsterdam; op 12-07-1931 te Diemen begraven, graf 22 78 B.	Branca Dingsdag (Dinsdag), ± 1855 Amsterdam; op 19-04-1936 te Diemen begraven, graf 22 79 B.

Huwelijksakte reg. 27 fol. 15v, Amsterdam 25-11-1885.	Huwelijksakte reg. 9 fol. 100, Amsterdam 23-08-1876. *Opmerking: Erk. 1 kind.*

■ Akevoth, Burial Permits DB ■ Genlias
■http://www.rvanhetg.dds.nl/wijnschenk/kobuswij.htm
■ http://www.rvanhetg.dds.nl/wijnschenk/kobuswij.htm#bm2089 ■ WieWasWie

■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 12 - 26 Juni 1942 (11 Tamoes 5702), p. 4: "Heden overleed na langdurig lijden, onze lieve moeder, behuwd-, groot- en overgrootmoeder,
mevr. de wed. ***L. Barend-IJzerkoper*** *in den leeftijd van 78 jaar.*
Uit aller naam: D. Barend, Amsterdam, 23 Juni. Ruyschstraat 63²."

Branca Bierman-Barend, echtgenote van Maurits Bierman, moeder van Suze Bierman en Erna Irene Bierman

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Johannes Uitenbogaertstraat 2 bis-a, Zuilen, Utrecht. JOKOS-dossier (nr. 14 872) op het Gemeentearchief Amsterdam.

Bilderbeek

[592] **Sara Frederika Beppie,** 14-02-1937 Utrecht (Zuilen), 19-02-1943 Auschwitz

Godschalk Isaac Bilderbeek, 12-11-1914 Zwolle; 30-04-1943 Auschwitz.	Cornelia Bromet, 15-12-1913 Arnhem; 19-02-1943 Auschwitz.

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 4 opgemaakt te Zwolle op 06-01-1951 blijkt, dat Cornelia Bromet gehuwd was met Godschalk Isaac Bilderbeek.

■ Website van Max van Dam: Huwelijk: 28 aug 1936 (10 Ellul 5696) Arnhem

David Bilderbeek, 22-05-1875 Zwolle; 19-02-1943 Auschwitz.	Sara Zeehandelaar, 27-01-1878 Amster- dam; ovl. op 04-11- 1936 te Zwolle.	Levie Bromet, 07-11-1877 Arnhem; 19-02-1943 Auschwitz.	Frederika Kaufman, 07-02-1880 Arnhem; 19-02-1943 Auschwitz.
Huwelijk op 21 okt 1903 te Zaandam.		Huwelijk op 29-06-1904 te Arnhem	

■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F13410 ■ http://www.nljewgen.org/golde/berend/1.htm

■http://www.nljewgen.org/golde/berend/28.htm

Sara Frederika Beppie Bilderbeek

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juli 1942: Buitenkant 26, Zwolle

JOKOS-dossier (nr. 17 597) op het Gemeentearchief Amsterdam.

Bing

[757] **Rebecca,** 08-09-1877 Den Haag, 23-04-1943 Sobibor

Eliazer (Eliazar) Bing, 17-06-1846 's-Gravenhage; ovl. 10-10-1915 ‘s-Gravenhage.	Rosette Spiero, 02-05-1847 ‘s-Gravenhage; ovl. 28-11-1928 ‘s-Gravenhage.

Huwelijk op 15-11-1876 te 's-Gravenhage

Aaron Bing, geb. 15-07-1802 's-Gravenhage; aldaar ovl. 29-03-1875.	Elisabeth Kok, geb. 07-10-1810 's-Gravenhage, ovl. 09-11-1895 ’s-Gravenhage, dochter van Nathan Kok en Sara Spiers	Elias Abraham Spiero, geb. 10-05-1818 's-Gravenhage; ovl. aldaar 10-12-1881.	Adriana Flatau, geb. ± 1819, dochter van Baruch Juda Flatau en Rosetta Helmstadt. Adriana is op 16-01-1919 op leeftijd van 100 jaar te 's-Gravenhage overleden.

Huwelijk op 12-06-1844 te 's-Gravenhage	Huwelijk op 09-04-1845 te 's-Gravenhage

■ Digitale stamboom Den Haag ■ http://dutchjewry.org/genealogy/kanis/102.htm
■ http://www.geni.com/people/Eliazer-Bing/6000000011657013093
■ http://www.geni.com/people/Aron-Bing/6000000018796632886 ■ In Memoriam
■ http://www.geni.com/people/Rebecca-Elisabeth-Kok/6000000018796805389
■ http://www.geni.com/people/Elias-Spiero/6000000031987916942

■ **WieWasWie/ geni.com/ In Memoriam: Broers en zussen:**
Adriana Bing, geb. 21-11-1878 's-Gravenhage, ovl. 15-12-1942 Auschwitz.
Naatje Bing, geb. 09-10-1880 's-Gravenhage, ovl. 05-11-1942 Auschwitz. Naatje trad op 24-11-1915 te 's-Gravenhage in het huwelijk met Mozes van Beugen, fruithandelaar, geb. ± 1881, eerder gehuwd met Abigael Winkel, zoon van Eliazar van Beugen en Dina Kanis. Opmerkingen: "*Dit huwelijk is door echtscheiding ontbonden verklaard op 11 september 1930.*"
Aaron Bing, geb. 21-09-1882 's-Gravenhage, ovl. 10-09-1943 Auschwitz.
Elias Bing, geb. 15-11-1884 's-Gravenhage; ovl. 11-12-1942 Auschwitz. Elias trad op 04-03-1913 te Lochem in het huwelijk met Bertha Roozendaal, geb. 13-01-1885 [D-49779] Niederlangen, ovl. 11-12-1942 Auschwitz, dochter van Abraham Roozendaal en Riekchen Hesse.
Sara Bing, geb. 19-04-1886 's-Gravenhage
Catharina Bing, geb. 10-07-1887 's-Gravenhage
Jacob Bing, geb. 16-04-1890 's-Gravenhage

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Oudwijk 43, Utrecht, Beroep: Huishoudster [misschien van Frederik Max Theodor Meijers, die ook op Oudwijk 43 te Utrecht woonde?]
■ **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, Amsterdam 2001, p. 71: Haar naam staat op de transportlijst van 20 april 1943: "*Bing Rebecca 8.9.77*".

Birnbaum	
[758] **Gert,** 11-03-1924 Ortelsburg, 07-04-45 Midden-Europa	
Martin (of Bruno ?) Birnbaum, 01-06-1885 Ortelsburg	Friedel Schneider, 06-04-1897 Ortelsburg
■ dokin.nl ■ In Memoriam	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

Adres: Nieuwegracht 92

■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 118: Hij werd "*op 12 februari 1942 naar Westerbork*" met andere "*buitenlandse bewoners van het Centraal Israëlietisch Weeshuis*" afgevoerd. Zijn naam werd daar "*op 9 maart 1942 ingeschreven*".

■ **dokin.nl**: Voordat Gert op 16-10-1939 in het Centraal Israëlietisch Weeshuis (CIW) te Utrecht terechtkwam, woonde hij in Nederland op twee andere adressen: vanaf 28-11-1938 Quarantine Amsterdam, Zeeburgerdijk 321 en vanaf 28-12-1938 vacantiehuis van het CIW Baarnscheweg 58, den Dolder.

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Gert Birnbaum is op 04-09-1944 op transport naar Theresienstadt gesteld.

<table>
<tr><td colspan="4">Blaaser
[759] Aron, 06-11-1889 Amsterdam, 01-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Isidore Blaaser,
23-09-1866 Rotterdam, diamantwerker;
op 26-11-1939 te Diemen begraven.</td><td colspan="2">Sara Milhado,
01-04-1864 Rotterdam;
op 02-02-1935 te Zandvoort overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 17-07-1889 te Rotterdam</td></tr>
<tr><td>Aron Blaaser,
19-12-1835 Rotterdam, muzikant; ovl. op 03-06-1908 te Rotterdam.</td><td>Kaatje van der Sluis (Sluijs),
± 23-12-1835 Zwolle;
ovl. op 13-02-1903 te Rotterdam.</td><td>Abraham Milhado (Melhado),
21-10-1829 Amsterdam; ovl. op 14-11-1900 te Rotterdam.</td><td>Adriana Cohen,
03-10-1825 Schoonhoven;
ovl. tussen 17-07-1889 en 07-06-1905.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 22-12-1858 te Rotterdam.</td><td colspan="2">Huwelijk op 25-10-1854 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■Digitale Stamboom Rotterdam
■ Genlias ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F17826/I47616/
■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F17823/I46705/..._/F17825/I58530/</td></tr>
</table>

■ **Digitale Stamboom Rotterdam: Grootvader Aron Blaaser** trad op 7-9-1904 voor de tweede keer te Rotterdam in het huwelijk met Sophia Mok, geb. ± 1869 Haarlem, ovl. ?, dochter van Hijman Philip Mok en Heintje Deetas.
Uit dit huwelijk is op 17-08-1905 te Rotterdam dochter Anna Blaaser geboren. Anna was getrouwd met Philip de Solla (geb. 22-03-1897 Amsterdam; ovl. 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 237: "*Solla de Philip 22.3.97*"]). Anna en haar zoon René (geb. 1 feb. 1930 Amsterdam) zijn op 11 juni 1943 in Sobibor van het leven beroofd [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 178; J. de Moei, [...] Vught, p. 74].

Aron Blaaser

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Waalstraat 43, Utrecht. Beroep: Koopman in tricotage. Inboedellijst van 27 augustus 1942
"*Aron komt in 1935 alleen vanuit België naar Amsterdam en bewoont Zeedijk 18 hs en Oudezijds Voorburgwal 54 2hg. Na gescheiden te zijn van zijn eerste vrouw, trouwde hij in 1937 met Sara Santcroos. Naast koopman is Aron machinebankwerker geweest. In 1941 woonde Sara Blaaser-Santcroos in Amsterdam.*

Toevoeging van een bezoeker van de website"
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."
■ **AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) / In Memoriam**: **Aron Blaaser** trouwde op 26-05-1937 te Amsterdam met **Sara Santcroos**, geb. 07-05-1898 te Amsterdam, ovl. 30-09-1942 Auschwitz. Sara Santcroos was dochter van Haim Abraham Santcroos en Hanna te Jong. Choppedatum: 26-05-1937; choppelocatie: Rapenburg.
■ **joodsmonument.nl**: **Echtgenote: Sara Blaaser-Santcroos**, *woonde Jozef Israëlskade 100 I, Amsterdam*
"Sara ... was kantoorbediende en boekhoudster in een pettenfabriek. In 1941 woonde Aron Blaaser in Utrecht. Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **José Martin, Herinneringscentrum Kamp Westerbork**: Aron Blaaser *"verbleef in werkkamp Vledder, 12-08-1942 in Wbk, dep. 14-08-1942 naar Auschwitz, volgens de Sterbebücher van Auschwitz 28-08-1942 overleden."*
■ **Dodenboeken van Auschwitz, p.95**: *"Blaaser, Aaron (6.11.1889, Amsterdam, 28.8.1942) - 25580/1942"*

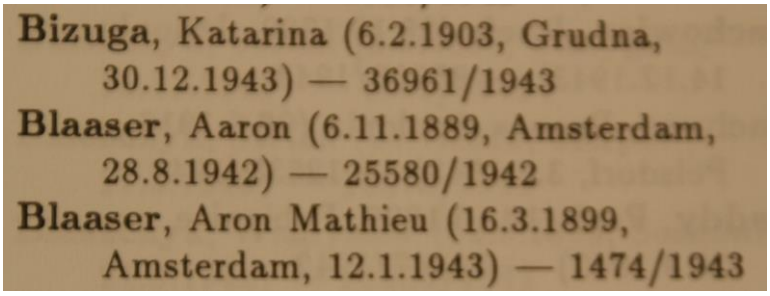
Bizuga, Katarina (6.2.1903, Grudna, 30.12.1943) — 36961/1943
Blaaser, Aaron (6.11.1889, Amsterdam, 28.8.1942) — 25580/1942
Blaaser, Aron Mathieu (16.3.1899, Amsterdam, 12.1.1943) — 1474/1943

28-08-1942 [D. Czech, p. 289]: *"In het bijkamp Golleschau worden twee Joodse gevangenen, die met de nummers 60952 en 61061 zijn gekentekend, doodgeschoten. Zij zijn op 22-08-1942 met een transport van het RSHA uit Westerbork in het concentratiekamp Auschwitz binnengebracht. APMO, D-Aul-5/1, Leichenhallenbuch, S. 268"*
■ **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 818 en 819: "*In Golleschau was, gelijk reeds vermeld, een cementfabriek gevestigd; zij was met een steengroeve verbonden. [...] Hier werden van juli '42 af gevangenen van Auschwitz tewerkgesteld die ondergebracht werden in een afgesloten gebouw op het fabrieksterrein. Maximaal werden het ruim duizend gevangenen, bijna allen Joden, maar niet bekend is, hoeveel gevangenen in totaal in Golleschau hebben moeten werken. De arbeid, vooral in de steengroeve, was uitermate zwaar; velen bezweken dan ook, ondanks de hulp die door de ca. vijfhonderd Poolse arbeiders van de fabriek en door de bevolking van Golleschau geboden werd. Naar deze fabriek en steengroeve werden ca. vijftig gedeporteerden gestuurd uit het Westerbork-transport van 21 augustus '42; hoevelen van hen omgekomen zijn, is niet bekend, maar, zo verhaalt een van de overlevenden, 'het was de gewoonte dat iedere week dertig gevangenen in Auschwitz aangevraagd werden, daar meestal tegen het eind van de week het aantal doden reeds ver in de twintig bedroeg. Waren op het moment van aankomst van het nieuwe transport nog geen dertig gestorven, dan werd het aantal doden op dit peil gebracht.' Kerstmis '42 gebeurde hier het volgende:*
*'Op **Heiligenabend** kwam de **SS** in dronken toestand met de honden 's avonds onze slaapzaal binnen. De honden werden tegen ons opgezet. Vier-en-dertig jongens zijn toen doodgebeten. De*

overigen moesten 'bedsport' maken, d.w.z. in snel tempo in bed en onder bed gaan liggen. Na afloop hiervan kregen wij nog een uur 'snurksport', d.w.z. er moest zo hard gesnurkt worden dat er ergens een ruitje brak. De volgende morgen moesten wij in bed blijven liggen, waar we al niets van begrepen, en toen werd ons op bed koffie met suiker gebracht, terwijl wij dubbele porties brood, margarine en belegging kregen en 's avonds kregen wij aardappelen met zuurkool en goulasj terwijl eveneens extra tabak en vloeitjes werden uitgereikt. Dit alles ter ere van het Kerstfeest."

■ **Ad van Liempt** en **Jan H. Kompagnie**, Jodenjacht, p. 245: "*Zo week zullen Paulina Crombrugge en haar halfjoodse dochter Sara Blaaser 'zuster Schra' [Marten Schra] niet gevonden hebben, toen zij in de ochtend van 31 maart 1943 in hun woning in de Waalstraat 43 in Utrecht werden overvallen. Schra en Vroon waren daar op zoek naar het driejarige Joodse jongetje Johnnie Heilbron, die zij tot hun ergernis niet aantroffen. Omdat de dames geen informatie over het kind konden verstrekken, snauwde Schra mevrouw Van Crombrugge toe: 'Wijf, je staat te liegen, want zijn schoentjes staan op de divan. Kleed je aan en probeer niet weg te lopen, want anders schieten wij.'*[46] *Moeder en dochter worden hardhandig gearresteerd en meegenomen*."

[46] CABR 2031 en 11, Spaans/ Dusschoten

[Omdat verdere gegevens ontbreken, is helaas niet duidelijk, of en hoe **Aron Blaaser** en **Sara Blaaser** aan elkaar verwant zijn.]

Blazer

[760] **Marianne Helena**, 21-08-1917 Rotterdam, 13-11-1942 Auschwitz

Benjamin Blazer, 20-07-1888 Rotterdam; op 19-05-1954 te Amersfoort overleden.	Anna Elisabeth Pienas, 05-09-1891 Rotterdam; 18-01-1943 Auschwitz.
Huwelijk op 18-08-1915 te Den Haag, akte A 615	

David Carel Blazer, 30-03-1864 Rotterdam; ovl. op 13-09-1942 te Amersfoort.	Marianna Berlijn, 23-03-1863 Rotterdam; ovl. op 03-11-1892 te Rotterdam.	Jacob Leon Pienas, 15-07-1849 Leiden; op 11-03-1931 te 's- Gravenhage overleden.	Helena Pool, 25-07-1858 Rotterdam; ovl. op 18-06-1941 te Gouda.
Huwelijksakte 754, Rotterdam 18-08-1886.		Huwelijk op 06-02-1879 te Rotterdam.	

■Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■In Memoriam
■http://www.famvandevelde.nl/files/DenHaag1913-1922-3.pdf

■ **Genlias** en **Digitale Stamboom Rotterdam**: **Grootvader David Carel Blazer** trad volgens akte 25 op 11-07-1894 voor de tweede keer te Weesp in het huwelijk met Brunette Magdalena Metz, geb. ± 1867 Amsterdam; ovl. 23-09-1940 Amersfoort, dochter van Tobias Daniel Metz en Zippora Abrahams. Uit grootvaders tweede huwelijk zijn twee kinderen bekend:

1.) [**Oom**] Tobias Blazer, geb. 09-04-1896 Rotterdam; ovl. 29-04-1896 Rotterdam.
2.) [**Oom**] Tobias David Blazer, geb. 04-03-1898 Rotterdam; ovl. ?
■ **joodsmonument.nl**: [**Grootmoeder**] "***Helena Pool*** *was een dochter van Meijer Pool en Naatje Spier. Ze huwde Jacob Leon Pienas in 1879 in Rotterdam.*
Gemeentearchief Rotterdam
Uit de begraafboeken van de Joodse begraafplaats te Rotterdam is bekend dat Helena Pool aldaar is begraven."
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 264, Amersfoort 20-05-1954, blijkt, dat **vader Benjamin Blazer** met **Maria Catharina van Zutphen** hertrouwde.

Marianne Helena Blazer

■ **joodsmonument**: Adres: Jansdam 5^{bis-a}, Utrecht. Beroep: Student
"*Marianne Helena Blazer studeerde vanaf 1936 Geneeskunde te Utrecht. Ze was lid van de 'Utrechtsche Vrouwelijke Studenten Vereeniging' (U.V.S.V.) en bekleedde hierin diverse functies. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

<table>
<tr><td colspan="4">van Blijdenstijn
[761] Mosis Emanuel, 13-08-1906 Waardenburg, 14-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Levi van Blijde(n)stijn,
± 1867 Waardenburg; op 22-08-1919 Waardenburg (Neerijnen) overleden.</td><td colspan="2">[762] Aaltje Jacobs,
04-06-1872 Zweeloo / Sleen;
31-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 22-08-1905 te Zweeloo</td></tr>
<tr><td>Mosis Mendel (van) Blijdenstijn (Blijdestijn),
± 1830 Opijnen;
ovl. op 16-12-1910 te Waardenburg.</td><td>Leentje van Klaveren,
28-04-1836 Schoonhoven;
ovl. op 06-04-1922 te Waardenburg.</td><td>Mozes Jacobs (Jakobs), 20-06-1843 Sleen;
op 12-12-1930 te Coevorden overleden.</td><td>Rachel Liefman Muller, 03-11-1842 Diepenheim;
op 07-10-1876 te Zweeloo overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 8, Schoonhoven 30-05-1866.</td><td colspan="2">Huwelijk op 18-05-1870 te Diepenheim.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/4815.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/662.htm ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Mosis Emanuel van Blijdenstijn

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Koekoekstraat 37 bis, Utrecht. Beroep: Koopman in manufacturen
■ **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 95: Zijn naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943. In plaats van **ij** is de achternaam met **ei** gespeld: "*Bleidenstein van Mosis Emanuel 13.8.06*".

van Blijdenstijn-Jacobs			
[762] **Aaltje**, 04-06-1872 Sleen, 31-08-1942 Auschwitz.			
Mozes Jacobs (Jakobs), 20-06-1843 Sleen; op 12-12-1930 te Coevorden overleden.		Rachel Liefman Muller, 03-11-1842 Diepenheim; op 7-10-1876 te Zweeloo overleden.	
Huwelijk op 18-05-1870 te Diepenheim.			
Jakob Israèel Jakobs, 23-6-1817 Zwartsluis; op 2-4-1894 te Emmen overleden.	Susanne van der Vegt, 7-10-1819 Sleen; op 11-4-1906 te Emmen overleden.	Liefman Samuel Muller, ± 1801 Diepenheim; ovl. op 16-4-1880 te Oldenzaal.	Aaltje (Aaltjen) Paggerach (Pachrach, Pagrag, Pagrach, Paggerag), ± 1811 Markelo; ovl. op 18-07-1855 te Diepenheim.
Huwelijk op 20-06-1838 te Sleen.		Huwelijksakte 5, Diepenheim 17-09-1834.	
■ Akevoth: .../ndbeli/664.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/662.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/2692.htm ■ Genlias ■ WieWasWie			

Aaltje van Blijdenstijn-Jacobs

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Burmanstraat 6, Utrecht.

"... Aaltje trouwde in 1905 te Zweeloo met Levi Blijdestijn. Ze had een zoon Mosis Emanuel. Toevoeging van een bezoeker van de website"

JOKOS-dossier nr. 61 153 op het Gemeentearchief Amsterdam

Blitz

[25] **Aäron**, 18-02-1912 Utrecht, Knipstraat 42 bis, 16-07-1943 Sobibor
Sol, ± 1914, op 5-7-1916 te Utrecht overleden
[26] **Emanuel**, 12-12-1921, Utrecht, Knipstraat 42 bis, 31-08-1943 Midden-Europa
[27] **Isaac**, 18-08-1915, Utrecht, Knipstraat 42 bis, 30-09-1942 Auschwitz
[28] **Sol**, 26-04-1920, Utrecht, Knipstraat 42 bis, 31-03-1944 Midden-Europa
[764] **Marcus**, 22-10-1906, Amsterdam, 09-07-1943 Sobibor

Abraham Blitz, 18-07-1880 Amsterdam; 31-08-1942 Auschwitz.	Henriette de Hond, 26-02-1878 Amsterdam; 31-08-1942 Auschwitz.

Huwelijksakte reg. 12; fol. 20, Amsterdam 22-04-1903

Marcus Blitz, 07-07-1858 Amsterdam; 13-03-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 16].	Parle da Costa da Fonseca / Parle da Costa Fonceca, 20-12-1855 Amsterdam; ovl. op 20-01-1934 te Amsterdam, begr. op 22-01-1934 te Diemen veld B.	Hartog de Hond, 24-12-1846 Amsterdam; op 26-03-1899 te Amsterdam overleden.	Hanna Blitz, 27-10-1851 Amsterdam; op 22-03-1940 te Diemen begraven, graf C 19 29.
Huwelijk op 06-03-1878 te Amsterdam.		Huwelijk op 24-07-1872 te Amsterdam.	

■ Genlias ■ Akevoth: .../ricardo/119.htm ■ Akevoth: ... /ricardo/1269.htm

Grootmoeder Hanna Blitz trad volgens akte reg. 40; fol. 44v op 28 nov 1900 te Amsterdam voor de tweede keer in het huwelijk met Hartog van Beezem, geb. 1860 te Amsterdam; ovl. op 13 juli 1923 te Apeldoorn; begr. op 17-7-1923 te Diemen, graf A 65 36.

Aäron Blitz

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Kapper. Gezinsadres in juni 1941: Krommestraat 9, Amersfoort
Echtgenote: **Vrouwtje Blitz-de Groot**, 02-09-1914 Amersfoort; 16-07-43 Sobibor
Kinderen: **Abraham**, 28-9-1941 Amersfoort; 16-07-43 Sobibor
Henriëtte, 16-6-1938 Amersfoort; 16-7-43 Sobibor
Israel, 05-05-1940 Amersfoort; 16-07-43 Sobibor
■ **Museum Flehite:** Het laatst was het gezin van **Aäron** te Amersfoort gevestigd; vastgezet in Westerbork vanaf 03-07-43, deportatie op 13-07-43 naar Sobibor.
■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten,** p. 214 en 216: De namen van het hele gezin staan op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Blitz Aaron 18.2.12*", "*Groot de*

Vrouwtje 2.9.14", "*Blitz Abraham 28.8.41*", "*Blitz Henriette 16.6.38*" en "*Blitz Israel 5.5.40*".

Emanuel Blitz

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Knipstraat 42 bis, Utrecht-

■ **A. Vernooij**, Grenzen aan gehoorzaamheid (Utrecht) 60-62: Politierapport van 9-11-1940 waarin wordt beschreven, dat W.A. leden Emanuel Blitz hebben bloedig geslagen:

"Zaterdag 9 November 1940 te ongeveer 11.45 uur bevond ik mij met den agent J.Kolf, surveillerende op het Janskerkhof. Ik werd aangesproken door een mij onbekende verpleegster, die verklaarde, dat zij in de Nobelstraat een jongen bijstand had verleend, die erg uit zijn mond bloedde, veroorzaakt door een klap hem toegediend door een lid van de W.A. . Zij verzocht mij naar de Nobelstraat te gaan.

Wij hebben ons onmiddellijk daarheen begeven. Verschillende personen vertelden ons, dat een jongen zonder eenige aanleiding door een lid der W.A. van zijn rijwiel was geslagen.

Ik heb mij hierop tot een groepje leden van de W.A., die zich ter plaatse bevonden gewend en hen verzocht hun weg te vervolgen om zoodoende een eind te maken aan de volksoploop, die was ontstaan.

Als antwoord op dit verzoek werd mij door eenige der W.A. leden gelast een jongen, die zij bij zich hadden te arresteeren, omdat deze jongen hen had gescholden. [...]

De in dit rapport bedoelde jongen is genaamd: Emanuel Blitz, geboren te Utrecht, 12 December 1921, loopjongen, Knipstraat 42 bis te Utrecht, die mij verklaarde per rijwiel hebben gereden in de Nobelstraat en een groepje leden der W.A., die op den rijweg liepen, moest voorbijrijden.

In het belang van de veiligheid van het verkeer gaf hij een signaal met zijn bel. Toen hij naast het groepje reed, kreeg hij van een der W.A. mannen een harde klap op den mond, waardoor hij bloedend werd verwond. [...]

Utrecht, 11 November 1940.

De agent van politie,

(get.) Welmers"

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Emanuel Blitz is op 05-10-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

Isaac Blitz

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Handelsreiziger. Gezinsadres in juni 1941: Knipstraat 42 bis, Utrecht.

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Isaac Blitz is op 24-08-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl:** "*Blitz, Isaac, Utrecht, geb. 18-8-1915 (Utrecht), gest. 31-8-1942*"

Sol Blitz

■ **joodsmonument:** Gezinsadres in juni 1941: Knipstraat 42 bis, Utrecht.

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Sol Blitz is op 11-09-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

Marcus Blitz

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mariëndaalstraat 3 bis, Utrecht. Beroep: Banketbakker. JOKOS-dossier nr. 21 425 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias** en **In Memoriam**: **Echtgenote:** Marcus was getrouwd met **Marianna Oppenheimer**, dochter van Eduard Oppenheimer en Regina Marx

■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten,** p.198: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Blitz Markus 22.10.06*". In de regel eronder staat de naam van zijn echtgenote: "*Blitz-Oppenheimer Marianne 31.1.12*".

<table>
<tr><td colspan="4">Blitz
[763] Abraham, 18-07-1880 Amsterdam, 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Marcus Blitz,
07-07-1858 Amsterdam;
13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 16].</td><td colspan="2">Parle da Costa da Fonseca / Parle da Costa Fonceca, geb. 20-12-1855 Amsterdam;
ovl. op 20-01-1934 te Amsterdam en
op 22-01-1934 te Diemen veld B begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 06-03-1878 te Amsterdam. " De choepah vond plaats op 6-3-1878 op het Rapenburg te Amsterdam."</td></tr>
<tr><td>Abraham Markus Blitz, ± 1804 Amsterdam;vermoedelijk op 24-02-1874 te Zeeburg begr., graf 18 31, doodsoorzaak borstkwaal.</td><td>Mietje Hartog Aandacht/ Aandagt, ± 1818 Amsterdam; op 02-09-1890 te Zeeburg begraven, graf C 15 5.</td><td>Isaac Da Costa Fonceca, 07-10-1828 Amsterdam; ovl. op 31-01-1919 te Amsterdam; begr. op 2-2-1919 te Ouderkerk a/d Amstel veld O.</td><td>Lea Ereira, 17-11-1826 Amsterdam; begr. op 05-02 1899 te Ouderkerk a/d Amstel, ligging E-2-59, veld 1892, rij 2, graf 59.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 3; fol. 70v,
Amsterdam 28-04-1852.</td><td colspan="2">Huwelijk op 28-11-1855 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■http://akevoth.org/genealogy/ricardo/336.htm
■http://akevoth.org/genealogy/ricardo/157.htm ■ Genlias
■ Amsterdam - Begraafactes van de Portugees Israelitische Gemeente
■http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/d0025/I47975.html</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Zoon: Sol Blitz**, geb. 1913/14, is op 5-7-1916 te Utrecht op leeftijd van 2 jaar overleden; overlijdensakte 1181, Utrecht 5-7-1916.

Abraham Blitz, Echtgenoot van Henriette de Hond

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Knipstraat 42 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 21 422 op het Gemeentearchief Amsterdam.

<table>
<tr><td colspan="4">Blitz van
[29] Clara, 20-11-1884 Utrecht, Heerenweg 10, 12-10-1942 Auschwitz
[30] David, 26-02-1889 Utrecht, Heerenweg M 10, 16-07-1943 Sobibor
[31] Jacob, 19-08-1883 Utrecht, Heerenweg 10, “Uitgewisseld” [Ab Caransa, p. 103]
[433] Bella Roselaar-van Blitz, 05-06-1886 Utrecht, Steenweg 10, 12-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Aron (van) Blitz, geb. ± 1854 Amsterdam, steendrukker; op 28-10-1930 te Diemen begr., graf 18 63 B.</td><td colspan="2">Gesina (Gezine) Sonepouse, ± 1849 Amsterdam; op 25-12-1936 te Diemen begr., graf 18 64 B.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 12; fol. 16, Amsterdam 09-06-1881</td></tr>
<tr><td>Jacob Aron van Blitz, ± 1814 Nordwijk-Binnen; ovl. op 12-03-1882 te Utrecht.</td><td>Beletje Emanuel Roodveld, geb. ± 1821 Amsterdam; op 30-01-1874 te Utrecht overleden.</td><td>David Lion Sonepouse, geb. ± 1818 Amster-dam; vermoedelijk op 21-06-1870 te Muiderberg begr., graf C 6 106.</td><td>Clara Philip Nikkelsburg, geb. ± 1813 Amster-dam; vermoedelijk op 1 maart 1875 te Muiderberg begr., graf C 9 29.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 4; fol. 48, Amsterdam 13-09-1848</td><td colspan="2">Huwelijk op 14-09-1836 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/10333.htm
■ Akevoth, Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 12727 en Indx: 54516]</td></tr>
</table>

■ **Genlias:** Volgens overlijdensakte 429, opgemaakt te Utrecht op 13-3-1882, was **grootvader Jacob Aaron van Blitz**, toen hij stierf, gehuwd met Judic Aron Halberstadt.
■ **http://akevoth.org/genealogy/halberstadt/131.htm:** Judic Halberstadt, geb. 23-10-1819 Amsterdam; ovl. 23-6-1903 Utrecht. Zij trad op 26-07-1876 te Amsterdam in het huwelijk met Jacob Aaron van Blitz; akte fol 8-73v.

Clara van Blitz

■ **HUA** 21-11-1884, geboorteakte nr. 2445

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Kostuumnaaister**.** Adres in februari 1941: Zuider Amstellaan 238 huis, Amsterdam. Inwonend bij haar **zus** [433] **Belia Roselaar-van Blitz** en haar **zwager Emanuël Roselaar.** *"Eén verwant heeft de oorlog overleeft***."**

David van Blitz

■ **HUA** 26-02-1889, geboorteakte nr. 497
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Accountant [0.1 iemand die zijn beroep maakt van het inrichten en controleren van boekhoudingen en administraties.] Gezinsadres in februari 1941: Volkerakstraat 42 huis, Amsterdam.
Echtgenote: Betsy Kater, 02-ß09-1882 Groningen; 16-07-1943 Sobibor
Zoon: Fritz Ari van Blitz, 22-01-1920, Den Haag; 02-07-1943 Sobibor
■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten,** p. 214, 218 en 182: De namen van de familie staan op de transportlijsten van 13 juli en 29 juni 1943:
"Blitz van David 26.2.89; Kater Betsy 2.9.82; Blitz Frits 22.1.20"

Jacob van Blitz

■ **HUA** 20-08-1883, geboorteakte nr. 1788
■ **Genlias: Echtgenote:** Huwelijksakte 754 Utrecht 16-12-1909: Alida Bonn, 20-02-1885 Amsterdam, dochter van Diamantbewerker Zadok Bonn en Rosette Bos.
■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Transvaalplein 4 bovenhuis, Amsterdam
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."

Transvaalplein, gezien van het oosten. Links aan de muur het herdenkingsmonument.

■ **Ab Caransa**, Verzamelen op het Transvaalplein (Haarlem 1992) p. 95 ["Lijst van bewoners van het Transvaalplein in de periode 1940 - 1945"]: *"Bewoners Transvaalplein 4 boven: van Blitz, Jacob, geboren in 1883, ingeschreven 2 mei 1913 komende van Graaf Floriszstraat 20 I, uitgeschreven 1 september 1943 naar Westerbork (aantal personen 3)"*
Uit de "*Lijst met namen, personalia en deportatiegegevens*" op pagina 103 blijkt dat Jacob van Blitz met zijn echtgenote Alida van Blitz-Bonn en dochter Gesina van Blitz op 20 juni 1943 in Westerbork aangekomen en vandaar op 11 januari 1944 op transport naar Bergen-Belsen is gesteld. Jacob van Blitz, Alida van Blitz Bonn en dochter Gesina werden uitgewisseld.

De gezinsgeschiedenis van de famile Blitz wordt op de pagina's 47 t/m 52 beschreven, op de bladzijden 24, 25, 41, 57, 85 is de naam van Blitz ook te vinden, maar slechts in koorte mededelingen.

Onder het monument staat de tekst:
"*Ter nagedachtenis aan de Joodse bewoners*
van de Transvaalbuurt die hier werden gedeporteerd.
Onthuld door burgemeester E. van Thijn op 4 mei 1987
Ontworpen door Mieke Blits"

■ **Ab Caransa**, Verzamelen op het Transvaalplein, p. 47 t/m 51: "*Dit besluit ['aangaande het ontslag der vijf Joodse raadsleden'] trof uiteraard ook het raadslid mevrouw Van Blitz-Bonn. Haar geschiedenis, en de geschiedenis van het hele gezin volgt hier, opgetekend tijdens enige gesprekken met de in Israël wonende dochter Geesje Pinto-van Blitz.*
Sinds 1911 was de raadsfractie van de SDAP de grootste fractie in de Amsterdamse gemeenteraad en sinds 1923 maakte mevrouw Van Blitz-Bonn deel uit van die fractie. Ze zou er deel van blijven uitmaken tot 4 november 1940.
Alida Bonn was getrouwd met Jacob van Blitz, voorzitter van de socialistische zionistische organisatie Poale Zion en actief lid van de ANDB, van welke bond hij ook bondsraad-lid was. Van Blitz was tevens redacteur van Koemi Ori (Op naar het Licht), het periodiek van Poale Zion, en bestuurder van de Nederlandse Zionistenbond. Het gezin had twee kinderen, een in 1936 gestorven zoon en dochter Geesje. Jacob was 'gesperrt' door de Joodse Raad, een bescherming die tijdens de razzia van 20 juni 1943 geen bescherming meer bleek te bieden.
De familie wilde niet onderduiken. Samen met nog enkele andere bestuursleden van de NZB was afgesproken dat men niet zou onderduiken, maar dezelfde weg zou gaan als het gehele Nederlandse Joodse volk. Een parallel van deze houding is terug te vinden in de houding van vele Tsjechische zionisten. Ook daar was het credo van de links-zionistische organisaties: 'Daar waar het volk Israël is, daar behoren ook hun leiders te zijn.'
Toen in november 1940 de diverse Nederlandse departementen aan de gemeentebesturen hebben meegedeeld dat Joodse ambtenaren en bestuurders ontslagen moesten worden, hebben de verschillende gemeentebesturen daar verschillend op gereageerd. Het gemeentebestuur van Amsterdam volstond ermee de mededeling zonder enige plichtpleging aan de betrokkenen door te geven.
Een broer van Jacob en ook dochter Geesje waren voor de oorlog vrij linksgeoriënteerd; hun sympathie ging eerder uit naar de CPN dan naar de SDAP. Verdacht van communistische

activiteiten werd mevrouw Van Blitz in december 1941 gearresteerd en tot maart 1942 in de gevangenis aan de Amstelveenseweg vastgehouden. De arrestatie van mevr. Van Blitz was een gemeenschappelijke actie van de Duitse en de Nederlandse politie. Bij de met de arrestatie gepaard gaande huiszoeking werd op zolder in oude schoenendozen een grote hoeveelheid krantenknipsels gevonden. De bij de arrestatie betrokken Nederlandse politieambtenaar vroeg: 'Wat voor handel is dat?' Een Jood werd immers verondersteld in de handel te zijn.
Na haar vrijlating uit de gevangenis bleef de hele familie tot 20 juni 1943 in Amsterdam, daarna nog tot 11 januari 1944 in Westerbork. Op die dag vertrokken ze met een transport, dat in totaal 1037 personen telde naar Bergen-Belsen. In Westerbork woonden ze met hun drieën in dezelfde barak: 'Vitamine R' (relaties) zorgde ervoor dat Geesje werk kreeg bij de Palestinapioniers, een groepje jonge zionisten die voornamelijk in de landbouw tewerk werden gesteld. Zij beschouwden dat als een voortzetting van hun 'Hachshara', een voorbereiding op hun Alyah naar Israël. Het werk, aardappels rooien en rogge binden, vond plaats bij boeren buiten het kamp, die hierdoor over goedkope arbeidskrachten konden beschikken.
Nadat de jongerengroep op transport was gestuurd werd Geesje tewerkgesteld bij de afdeling 'Batteriezerlegung', waar de waardevolle componenten van de oude batterijen, zoals lood en koper, van elkaar werden gescheiden om opnieuw gebruikt te kunnen worden.
'Of mijn vader in Westerbork heeft moeten werken weet ik niet meer, mijn moeder deed verstelwerk. Niet in de Nähstube maar gewoon in de barak.'
'Veel details van het leven in Westerbork zijn uit mijn herinnering verdwenen. Ik ben één keer naar de revue gewest.' Die revues werden uitgevoerd door bekende Duitse en Nederlandse Joodse acteurs, die voor Hitler moesten uitwijken en o.a. in het Theater der Prominenten hebben gespeeld. De theaterzaal was dezelfde barak waar de binnenkomende transporten werden geregistreerd. Soms zagen de nieuwe gevangenen de decors nog staan van de vorige avond uitgevoerde revue.
'Ik herinner me dat Johnny and Jones in Westerbork zijn opgetreden, maar ik heb ze zelf nooit gezien. Wat me scherp voor de geest staat is de beroemde kreet in het badhuis 'noch zwei Minuten', twee minuten voor de warmwaterkraan werd dichtgedraaid.
Boven alles staan de transportnachten me voor de geest; middernacht. Het voorlezen van de namen van de mensen die de volgende dag op transport moesten.'
's Nachts en soms de volgende ochtend heeft ze de mensen bijgestaan die weg moesten.
Alleen al in de periode waarin de familie Van Blitz in Westerbork verbleef zijn 14 transporten vertrokken, met in totaal 18.480 mensen. Voornaamste bestemmingen: Auschwitz en Sobibor.
In september 1943 kwamen de in Barneveld geïnterneerde Nederlandse Joden - voornamelijk wetenschappers, musici en politici - naar Westerbork. In die periode heeft Geesje gewerkt bij het opslaan van radio's en meubilair, dat uit Barneveld naar Westerbork en van daar naar Duitsland is getransporteerd.
Eind december 1943, ongeveer twee weken voor de datum van het transport, kreeg de familie Van Blitz te horen, dat Bergen-Belsen hun bestemming zou zijn. In Westerbork hadden de heer en mevrouw Van Blitz hun Palestina certificaat gekregen. Dat certificaat was het officiële bewijs,

dat de bezitter voor emigratie naar Palestina in aanmerking kwam. Geesje zelf kwam pas in Bergen-Belsen in het bezit van zo'n certificaat. 'Voornamelijk door protectie.'
Het hele gezin kwam in Bergen-Belsen in het 'Vorzugslager', het kamp voor bevoorrechten, terecht. Dat was het kamp waarin ook de mensen met een dubbele nationaliteit verbleven.
221 Joodse gevangenen uit Bergen-Belsen zijn uitgewisseld tegen een ongeveer even groot aantal Duitse vrouwen, dat zich bij het uitbreken van de oorlog in de buurt van Tel Aviv bevond. Onder de 221 Joodse gevangenen bevond zich de familie Van Blitz. Die uitwisseling vond plaats in de laatste week van juni 1944, dus na het begin van de invasie in Frankrijk. Alleen vrouwen en oudere mannen kwamen voor uitwisseling in aanmerking; weerbare mannen mochten niet mee i.v.m. de mogelijkheid dat zij dienst zouden nemen in het Engelse leger of bij de 'Jewish Brigade'.
De reis ging per trein van Bergen-Belsen via Celle en Hannover naar Wenen. Daar konden ze zich voor het eerst sinds hun aankomst in Bergen-Belsen, een half jaar eerder, met warm water wassen. Na ingeënt te zijn gingen ze per Mitropa Expresse naar Istanbul. Bij hun vertrek uit Wenen moesten ze de Jodensterren van hun kleding verwijderen: de begeleidende Duitse militairen moesten hun uniformen verwisselen voor burgerkleding alvorens zij de Turkse grens passeerden.
In Istanbul werden de reizigers opgevangen door de Amerikaans-Joodse hulporganisatie 'Joint Distribution Commitee', dat o.a. voor hen een boottocht op de Bosporus organiseerde. Vanuit Istanbul werd de reis met de Orient Expresse en de Bagdad Expresse voortgezet via Damascus, Rosj Hanikra en Acre naar Haifa, waar men op 10 juli 1944 aankwam. Onmiddellijk ging iedereen in quarantaine. Geesje zelf heeft daar weinig van gemerkt, omdat ze bijna negen maanden ziek is geweest.
Alle Nederlanders die deel hebben uitgemaakt van het uitwisselingstransport zijn in Palestina door aldaar wonende Nederlanders opgenomen. Velen, waaronder Sam de Wolff, zijn na de oorlog naar Nederland teruggekeerd, de familie Van Blitz is in Israël blijven wonen."

■ **Transport 222 : Bergen-Belsen - Palestine, July 1944, Brasz, Chaya** 1994 (sign. 777Bras b): Op 29 juni 1944 mogen zij met een uitwisselingstransport Bergen-Belsen met het doel Palestina verlaten.

■ **jodeninnederland.nl: Jacob van Blitz** is 1968 in Gal-Ed, Israël overleden. Hij was eerste voorzitter en medeoprichter van Poalé Zion en behoorde aan het federatiebestuur van de SDAP van Amsterdam toe. Later spande hij zich in voor de aliya [Hebreeuws 'opstijging'. „Die wörtliche Bedeutung des Begriffs spiegelt einen Grundsatz zionistischer Ideologie: Immigration als ethische Erhebung der Persönlichkeit und Erfüllung eines Ideals." Schoeps, Neues Lexikon des Judentums, Seite 37, Bokovoy, Douglas, München (DB) und Wolffsohn, Michael, München (MW)]

■ **Jong**, deel 8, p. 745 en **Kolb,** Bergen-Belsen, p. 72: **Echtgenote Alida Bonn** is op 20-02-1885 te Amsterdam geboren; zij is op 08-06-1959 te Beth Hashita, Israël overleden. Zij was SDAP-gemeenteraadslid in Amsterdam vanaf 1923 tot 1940, zij behoorde met haar man en dochter tot de 222 mensen die op 29 juni 1944 voor uitwisseling naar Palestina mochten vertrekken. Op 10 juli kwamen ze daar aan.

Belia Roselaar-van Blitz

■ **HUA** 07-06-1886, geboorteakte nr. 1308

■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenoot: Emanuël Roselaar**, geb. 13-04-1888 Amsterdam, ovl. 12-10-1942 Monowitz; huwelijksakte 236 Zaandam 28-07-1920; ouders van Emanuël Roselaar: Isaac Roselaar en Mathilda Klerk

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Zuider Amstellaan 238 huis, Amsterdam, Belia's zus **Clara van Blitz** woont bij hen in. "*Eén verwant heeft de oorlog overleeft*."

<table>
<tr><td colspan="4">Blitz-de Hond
[765] Henriette, 26-02-1878 Amsterdam, 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hartog de Hond,
24-12-1846 Amsterdam;
op 26-03-1899 te Amsterdam overleden.</td><td colspan="2">Hanna Blitz,
27-10-1851 Amsterdam;
op 22-03-1940 te Diemen begraven, graf C 19 29.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 24-07-1872 te Amsterdam;
de choppe vond op 08-06-1873 op de lokatie Rapenburg plaats.</td></tr>
<tr><td>Abraham Noach Bruske,
geb. 23-03-1808 Amsterdam;
op onbekende datum overleden.</td><td>Sara Israel de Hond,
25-02-1812 Amsterdam,
schoolhouderesse;
ovl. 05-08-1858 Amsterdam.*</td><td>Abraham Marcus Blitz,
± 1818 Amsterdam
ovl.** na 06-06-1877.</td><td>Mietje Hartog Aandacht/ Aandagt,
± 1820 Amsterdam;
02-09-1890 te Zeeburg begraven, graf C .</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 4 fol. 22v, Amsterdam 25-05-1836. "Echtscheiding vonnis rechtbank 19-07-1852."</td><td colspan="2">Huwelijk op 28-04-1852 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ricardo/119.htm ■ Akevoth: ... /ricardo/1269.htm ■ Begraaf verlof, index 3778 ■http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/d0025/I47975.html ■ Genlias ■ https://www.genealogieonline.nl/de/stsmboom-engelsman/I134.php ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/list.php?database=humo9_&pers_lastname=Bruske&part_lastname=equals</td></tr>
</table>

***** ■ **WieWasWie/ Akevoth**, bevolkingsregister Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners: De **grootmoeder Sara (Saartje) Israel de Hond**, dochter van Israel Mozes de Hond en Judic Aalsveld, hertrouwde op 01-06-1853 te Amsterdam met **Hartog Hartog van Sijs**, geb. ± 1823 Amsterdam, zoon van Hartog Aron van Sijs en Marianna Hartog van de Kan; huwelijksakte reg. 5 fol. 23. Volgens opmerking was Saartje Israel de Hond gescheiden van **Abraham Noach Bruske**, met wie zij op 25-05-1836 te Amsterdam in het huwelijk trad; huwelijksakte reg. 4, fol.

22v. Ook deze akte bevat een opmerking: "*Alias vader bruid Samuel de Hond. Echtscheiding vonnis rechtbank 19-07-1852.*"
Hartog Hartog van Sijs, godsdienstonderwijzer, hertrouwde als **weduwnaar van Saartje Israel de Hond** op 09-02-1859 te Amsterdam met Judic Dietenheim, geb. ± 1837 Amsterdam, dochter van Salomon Jacob Dietenheim en Franke Jochim Stein; huwelijksakte reg. 1 fol. 78v.
[Hartog de Hond, de **vader** van Henriette Blitz-de Hond, is tijdens het huwelijk van Sara Israel de Hond en Abraham Noach Bruske geboren, maar omdat hij als achternaam de meisjesnaam van zijn moeder heeft gekregen, zou Abraham Noach Bruske niet de lijfelijke vader van Hartog de Hond zijn.]
** ■ **Akevoth, Amsterdam - Begraaf Verlof**: Er is op 24-02-1874 op de Joodse begraafplaats te Zeeburg een gehuwde man genaamd Abraham Marcus Blitz ten grave gedragen, rij 18, graf 31; hij is overleden aan borstkwaal. Het is niet bewezen dat hij de echtgenoot van Mietje Hartog Aandacht/ Aandagt of de grootvader van Henriette Blitz de Hond is.
■ **Genlias: [Moeder] Hanna Blitz** hertrouwde op 28-11-1900 te Amsterdam met Hartog van Beezem, geb. ± 1860 te Amsterdam, zoon van Isaac Jacob van Beezem en Betje Manus Vos. Hartog was weduwnaar van Margaretha Degen. Hartog van Beezem is op 13 juli 1923 te Apeldoorn overleden en op 17-7-1923 te Diemen begraven, graf A 65 36.

Henriette Blitz-de Hond

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Knipstraat 42 bis, Utrecht
■ **Akevoth: Echtgenoot**: Henriette de Hond trad op 22-04-1903 in het huwelijk met [763] **Abraham Blitz**, 18-07-1880 Amsterdam; op 31-9-1942 in Auschwitz van het leven beroofd. Abraham was zoon van Marcus Blitz en Parle Da Costa Fonceca.

<table>
<tr><td colspan="4">Blitz-Oppenheimer
[766] Marianna, 30-01-1912 Woerden, 09-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eduard Oppenheimer,
03-08-1874 Woerden;
op 22-07-1931 te Woerden overleden.</td><td colspan="2">Regina Marx, ± 1875 [geboorteplaats op de overlijdensakte niet te ontcijferen] Duitsland;
op 03-12-1939 te Woerden overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk vermoedelijk voor 1917.</td></tr>
<tr><td>Isak Oppen-heimer, 1841/42;
ovl. op 14-03-1916 te Woerden;
aldaar begraven.</td><td>Marianne Soesman, 1843/44;
ovl. op 19-01-1900 te Woerden; aldaar begraven.</td><td>Robert Marx,
geb. ?;
ovl. op 26-05-1922 te Soengel Bahasa.</td><td>Sara Straus,</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk vermoedelijk voor 1873.</td><td colspan="2">Huwelijk ?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Grafstenen van de **grootouders Marianne Oppenheimer-Soesman** en **Izak Oppenheimer** op de Joodse begraafplaats te Woerden:

Marianna Blitz-Oppenheimer, echtgenote van Markus Blitz

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Leidscheweg 49 bis, Utrecht.

"*Marianna Oppenheimer was één van de drie dochters van de Woerdense slager Eduard Oppenheimer ... en Regina Marx ... . Ze werkte als dienstbode en woonde in Utrecht. Ze was getrouwd met Marcus Blitz.*

W.C. Ultee**, We mogen nergens heen, we moeten naar Vught. De joodse inwoners van Woerden, 1930-1947 (Woerden)"**

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p.198: Haar naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Blitz-Oppenheimer Marianne 31.1.12*".

<table>
<tr><td colspan="4">Bloch [volgens In Memoriam: Nathan van Leeuwen]
[32A] Nathan, 07-10-1913 Utrecht, 21-01-1945 Midden-Europa
■ Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing: "Geen persoon met deze achternaam [Bloch] en geb.datum bekend."</td></tr>
<tr><td colspan="2">Stiefvader: Cornelis Johannes van Leeuwen,
±1896 Utrecht, huisknecht;
ovl. 16-09-1955 Utrecht.</td><td colspan="2">Golde Bloch (Galde Block),
08-03-1893 Schoterland;
op onbekende datum overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 127, Hilversum 19-05-1926</td></tr>
<tr><td>Stiefgrootvader:
Cornelis Johannes
van Leeuwen,
± 1862 Utrecht;
ovl. 11-06-1940
Utrecht.</td><td>Stiefgrootmoeder:
Johanna Hendrika
van der Wal,
± 1864 Utrecht;
ovl. 17-12-1921
Utrecht.</td><td>Nathan Bloch,
26-07-1866
Schoterland;
31-08-1942
Auschwitz.</td><td>Betje de Leeuw,
1864/65 Leeuwar-
den; ovl. op 06-03-
1929 te Utrecht,
begr. Zandpad, graf
11 C 16 F -.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 177, Utrecht 13-05-1891</td><td colspan="2">Huwelijksakte 102, Heerenveen 22-11-1891</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/1557.htm ■ Ashkenazi marriages DB (Noach) ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Nathan Bloch

■ [32 A] **Nathan Bloch** en [310] **Nathan van Leeuwen** hebben behalve de achternamen precies de gelijke gegevens. Nathan Bloch [32 A] is niet in *In Memoriam* terug te vinden en Nathan van Leeuwen [310] komt in *joodsmonument* niet voor.

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Vrolikstraat 152 I, Amsterdam

Echtgenote: Dina Bloch-Boas, Amsterdam, 9 februari 1914, Auschwitz, 28 januari 1944

"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd. Van dit gezin is ook een JOKOS-dossier (nummer 13399) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam."

■ **AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database** (Noach): **Nathan Bloch** en **Dina Boas**, dochter van Levie Boas en Clara Rabbi, trouwden op 28-4-1937 te Amsterdam. Choppedatum bij de N.I.H.S. was 29-4-1937, choppelokatie was Rapenburg.

Bloch

[32B] Nathan, 04-11-1928 Utrecht, Bethlehemscherweg 67, 14-09-1942 Auschwtz

Jacob Bloch, 12-07-1900 Leeuwarden; 30-09-1942 Auschwitz	Jetje Glasbeek, 19-03-1903 Amsterdam; 14-09-1942 Auschwitz
Huwelijk 29-06-1927 te Amsterdam	

Nathan Bloch, 26-07-1866 Schoterland; 31-08-1942 Auschwitz.	Betje de Leeuw, 1864/65 Leeuwarden; ovl. op 06-3-1929 te Utrecht, begr. Zandpad, graf 11 C 16 F -.	Hartog Glasbeek, 12-5-1872 Amsterdam; 23-4-1943 Sobibor [Schelvis, p. 72].	Saartje Lucasse, 23-12-1873 Amsterdam; op 11-02-1934 overleden.
Huwelijksakte 102, Heerenveen 22-11-1891		Huwelijk op 08-04-1896 te Amsterdam	

■ Akevoth .../ndbeli/1557.htm ■ Genlias ■http://www.nljewgen.org/golde/golde/1737.htm

■ **AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)**: **Grootvader Hartog Glasbeek** trouwde voor de tweede keer op 01-05-1935 te Amsterdam [choppe 1-5-1935, lokatie Rapenburg] met **Sophia Meiler**, geb. op 24-3-1885 te Amsterdam, dochter van Abraham Meiler en Henriette Coopman. Zij is zo als haar man Hartog op 23-4-1943 in Sobibor van het leven beroofd [Schelvis, [...] De Transportlijsten, p. 72].

Jacob Bloch

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Jacob Bloch is op 07-08-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

Nathan Bloch, geb. 04-11-1928 te Utrecht

Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
23	*1928*	*5689*	*11. Nov*	28 Marchesjwan	
Naam Kind			Geboortedatum		
Bloch	*Nathan*	*Nissan ben Ja'akov*	*04. Nov*	*21 Marcheswan*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Bethlehemweg 67bis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Bloch	*Jacob*		*Glasbeek*	*Jetje*	
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

■ **joodsmonument.nl**: Geszinsadres [van vader, moeder en Nathan] in februari 1941: Rapenburgerstraat 85 I, Amsterdam.

Bloch

[767] **Nathan**, 26-07-1866 Heerenveen, 31-08-1942 Auschwitz

Heiman Samuels Bloch, 27-08-1831 Schoterland; op 01-02-1884 te Heerenveen overleden.	Golde Jacobs van Leer, 19-11-1839 Gorredijk, gem. Opsterland; op 29-11-1916 te Aengwirden overleden.
Huwelijksakte 70, Schoterland 06-12-1863	

Samuël Mozes Bloch, 1780 Lemmer; op 12-03-1868 te Schoterland overleden.	Rooske / Roosje Mozes de Haan, 1787 Leeuwarden; ovl. 16-12-1861 Opsterland.	Jakob Zadok Jacobs van Leer, geb. op 06-03-1784 te Noordwolde; ovl. 07-04-1868 Opsterland.	Vogelina Fegla Salomons van Praagh, 20-04-1794 Groningen; ovl. op 18-10-1863 te Heerenveen.
Huwelijk op 19-05-1819 te Lemmer		Huwelijk op 16-10-1814 te Groningen.	

■ Akevoth: .../ndbeli/126.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/9159.htm
■ https://www.genealogieonline.nl/de/de-joden-van-friesland/I4328.php ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F475/I1064/ ■ Schut e.a., De Joodse inwoners van de stad Groningen [...], deel I, 1549 - 1870, p. 369 en 373

Nathan Bloch

■ **Genlias:** Geboorteakte: A 234, Schoterland 27-07-1866

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Loeff Berchmakerstraat 3, Utrecht.

"*Nathan Bloch* [...] *huwde met Betje de Leeuw in 1891 in Schoterland. Zij overleed in 1929. Ze hadden een zoon Jacob.*

Toevoeging van een bezoeker van de website"

<table>
<tr><td colspan="4">Bloch
[768] Salomon, 06-03-1898 Leeuwarden, 30-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nathan Bloch,
26-07-1866 Schoterland;
31-08-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Betje de Leeuw,
08-05-1865 Leeuwarden;
ovl. op 06-03-1929 te Utrecht, aldaar aan het Zandpad begr., graf 11 C 16 F -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 102, Heerenveen 22-11-1891</td></tr>
<tr><td>Heiman Samuels Bloch,
27-08-1831 Schoterland;
ovl. op 01-02-1884 te Heerenveen.</td><td>Golde Jacobs van Leer,
19-11-1839 Gorredijk, gem. Opsterland;
ovl. op 29-11-1916 te Aengwirden.</td><td>Salomon de Leeuw,
±1840 Leeuwarden;
op 05-04-1899 te Leeuwarden overleden.</td><td>Feikje (Fijkje, Feitje) de Vries,
±1831 Leeuwarden;
op onbekende datum overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 70, Schoterland 06-12-1863</td><td colspan="2">Huwelijksakte 231, Leeuwarden 04-12-1864</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth .../ndbeli/126.htm ■ Akevoth .../ndbeli/9159.htm ■ allefriezen.nl ■ Genlias
■http://www.nljewgen.org/golde/golde/1737.htm</td></tr>
</table>

Salomon Bloch, echtgenoot van [769] Josephina de Beer

■ **Genlias:** Geboorteakte: A 163, Leeuwarden, 07-03-1898

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Van der Mondestraat 96, Utrecht. Beroep: Winkelier

JOKOS-dossier nr. 54 052 op het Gemeentearchief Amsterdam

■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 85: Hij staat onder de rubriek '*HAEFTLINGE*' op de transportlijst van 27 april 1943: "*Bloch Salomon 6.3.98*".

Bloch-Beer			
[769] **Josephina**, 14-10-1901 Sappemeer, 30-04-1943 Sobibor			
Daniel/Danièel de Beer, 10-03-1858 Hoogezand, slager; op 19-02-1941 te Utrecht overleden; akte 523, Utrecht 19-02-1941.		Ganna Salomons, 30-03-1861 Winschoten; ovl. op 27-11-1935 te Utrecht en te Kolham begraven; steen 10 [Boon, Lettinck p. 251]	
Huwelijksakte 17, Winschoten 18-04-1880			
Simon de Beer/Behr, 06-01-1830 Hoogezand; op 13-03-1899 overleden.	Martha Elberg, 06-02-1832 Hoogezand; ovl. op 07-02-1911 te Sappemeer en te Kolham begraven; grafsteen 67.	Levij Salomons, 1825 Groningen; op 16-02-1901 te Winschoten op leeftijd van 75 jaar overleden en aldaar begraven.	Henderkje Cohen, ± 1822 Winschoten; op 15-08-1907 te Winschoten op leeftijd van 85 jaar overleden en aldaar begraven.
Huwelijk op 2-7-1857 te Hoogezand		Huwelijksakte 40, Winschoten 14-08-1845	
■Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, [...], p. 261 ■ Genlias ■ http://www.historiejoodsgroningen.nl/			

Josephina Bloch-de Beer, echtgenote van [768] Salomon Bloch

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Van der Mondestraat 135, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 61 428 op het Gemeentearchief Amsterdam

■ **Genlias:** Josephina de Beer trad op 12-11-1925 te Utrecht in het huwelijk met **Salomon Bloch**; huwelijksakte 1059.

■ **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 79: Haar naam staat op de transportlijst van 27 april 1943. In plaats van **ph** is haar voornaam met **f** gespeld: "*Bloch-de Beer Josefina 14.10.01*".

Bloemendaal

[22] **Marianna** Berklou-**B.,** 02-10-1912 Utrecht, Willemstraat 26, 18-07-1942 Auschwitz
[34] **Greta**, 03-06-1930, Utrecht, Abel Tasmanstraat 5, 28-09-1942 Auschwitz
[35] **Izaak**, 26-06-1915, Utrecht, Willemstraat 26, 02-07-1943 Sobibor
[38] **Meijer,** 09-05-1914, Utrecht, Vischersteeg 8, 01-09-1941 Mauthausen
[41] **Salomon,** 03-06-1925 Utrecht, Larixstraat 26, 30-09-1942 Auschwitz
[93] **Elisabeth** Cohen-**B.**, 22-02-1911 Utrecht, Bergstraat 14, 16-07-1943 Sobibor

[33] Abraham Bloemendaal, 23-11-1891 Utrecht; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 106]	Rachel van der Goen, 16-08-1892 Amsterdam; 28-09-1942 Auschwitz.

Huwelijksakte 832, Utrecht 07-12-1910

Meijer Bloemendaal, ± 1865 Bergh; op 04-07-1941 te Hilversum overleden.	Elisabeth Goudenburg, 25-01-1862 Arnhem; 14-01-1943 Auschwitz.	Izaak van der Goen, 26-10-1856 Utrecht; op 10-2-1941 te Amsterdam overleden.	Marianna Aandagt, 11-10-1858 Amsterdam; 13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 18]

Huwelijksakte 8, Bergh 05-04-1889	Huwelijksakte reg. 15; fol. 13, Amsterdam 24-06-1891

■ Genlias ■ WieWasWie

Marianna Berklou-Bloemendaal

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Christiaan de Wetstraat 53 I, Amsterdam
Echtgenoot: **Isaac Berklou**, Amsterdam.16 maart 1911; Auschwitz, 16 augustus 1942
Kinderen: **Judith Berklou**, 25-05-1940 Amsterdam; 18-07- 1942 Auschwitz,
Salomon Berklou, 23-05-1941 Amsterdam; 18-07-1942 Auschwitz

Greta Bloemendaal

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Waterlooplein 53 I, Amsterdam.

Meijer Bloemendaal

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Rapenburgerstraat 46 I, Amsterdam**.** Beroep: Koopman.
Echtgenote: **Mina Bloemendaal-Cohen**, 27-09-1921 Borger; 26-07-1942 Auschwitz
Dochter: Rachel Bloemendaal, 17-09-1939 Amsterdam; 19-10-1942 Auschwitz

■ **Mail van Stefanie Dellemann, Medewerkster Archief Buchenwald**: „*Meier Bloemendaal wurde am 28. Februar 1941 nach Buchenwald eingeliefert und am 22. Mai 1941 nach Mauthausen überführt*."

■ **Henny E Dominicus,** Mauthausen, Een Gedenkboek, Amsterdam (juni 1999, tweede druk) Uitgave van de Stichting Vriendenkring Mauthausen,11 en 181*: "Op vrachtwagens werden zij vervoerd naar Schoorl,* [...] *Op 27 februari al was het verblijf in Schoorl ten einde. Vanuit Alkmaar vertrok de ongeveer driehonderdnegentig personen tellende groep per trein naar Buchenwald.* [...] *De rest werd, met uitzondering van één persoon, die in Buchenwald achterbleef en daar de oorlog overleefde, op 22 mei op transport gesteld naar Mauthausen.* [...]
Slachtoffers van de razzia in Amsterdam van 22 en 23 februari 1941 [...] *M. Bloemendaal 9 mei 1914 - 1 september 1941*"

Salomon Bloemendaal

■**joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Waterlooplein 53 I, Amsterdam

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Salomon Bloemendaal is op 16-07-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

■ **Sterbebuch Auschwitz:** [...] *2.9.1942)-26824/1942*

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: "*Bloemendaal, Salomon, Amsterdam, geb. 3-6-1925 (Utrecht), gest. 2-9-1942*"

Elisabeth Cohen-Bloemendaal

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Damstraat 41 bis, Utrecht.

Echtgenoot: Abraham Cohen, 050-4-1910 Leeuwarden; 28-02-1943 Auschwitz.

■ **HUA** bl 4654 wijk II Willemstraat 26 ? Willemstraat 24 bov ?

■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 214: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Bloemendaal Elisabeth 22.2.11*".

Bloemendaal

[33] Abraham, 23-11-1891 Utrecht, Vischersteeg 19, 21-05-1943 Sobibor
[36] **Joseph**, 24-02-1894, Utrecht, Vischersteeg 8, 28-02-1943 Auschwitz
[37] **Koen**, 20-04-1899, Utrecht, Vischersteeg 8, 30-09-1942 Auschwitz
[40] **Salomon,** 01-02-1890, Utrecht, Vischersteeg, 30-09-1942 Auschwitz

<table>
<tr><td colspan="2">Meijer Bloemendaal, ± 1865 Bergh;
op 04-07-1941 te Hilversum overleden.</td><td colspan="2">Elisabeth Goudenburg,
25-01-1862 Arnhem; 14-01-1943 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte nr. 8, Bergh 05-04-1889</td></tr>
<tr><td>Salomon Bloemendaal, 1832/33 Hilversum; koopman, muzikant; ovl. op 5-04-1906 te ‘s-Heerenberg.</td><td>Judig/ Judich/ Jette Goldstein/ Golstein, 1834/35 Leeuwarden; ovl. op 21-11-1898 te ‘s-Heerenberg.</td><td>Abraham Joseph Goudenburg, 1834/35; op 1-12-1914 te Utrecht overleden, akte 1739, Utrecht 2-12-1914.</td><td>Betje van der Goen, 1832/33; op 16-10-1918 te Utrecht overleden, akte 1696, Utrecht 17-10-1918.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 14, Bergh 23-05-1863</td><td colspan="2">Huwelijksakte 236, Utrecht 07-06-1865
Erkenning 2 kinderen: Elisabeth *25-01-1862 Arnhem; Coenraad *01-08-1864 Tiel</td></tr>
<tr><td colspan="4">▪ Genlias, ■ http://dutchjewry.org/search/search.htm ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Grootvader Salomon Bloemendaal trad op 18-04-1860 te ‘s-Heerenberg voor de eerste keer in het huwelijk met Jette Heinemann (±1832 - 9-11-1860) uit Metelen.

▪ **J. Becker**, Besneden en begraven ..., p. 175: "*In de 19-de eeuw stonden in ons land vrijwel op alle kermissen ook Joodse artisten, muzikanten, kramers en exploitanten. Zij trokken, vaak met hun gezin, van stad tot stad, uiteraard zonder de grote dorpen over te slaan.*
De registers van de Burgerlijke Stand laten ons o.a. kennismaken met een aantal beroepen van Joodse kermisartisten enz.
[...]
*c) aangifte van een levenloos kind, zie acte 16, Tiel, 05.02.1857, werd gedaan door Salomon Bloemendaal, **'Muzijkant'**, wonende te Hilversum, gehuwd met Jetta Hijmans*."
[P. 200] [Oom] Coenraad werd op 08-08-1864 te Tiel door David Hes besneden en Jekutiël genaamd; besnijdenisregister DH/342.

Abraham Bloemendaal

■ **HUA 24-11-1891,** geboorteakte nr. 2826 Aangever van de geboorte was Joseph Goudenburg, koopman, 24 jaar, Wijk E Vischersteeg 19

■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenote**: Huwelijksakte 832 Utrecht 07-12-1910, **Rachel van der Goen**, geb. 16-08-1892 Amsterdam, ovl. 28-09-1942 Auschwitz, dochter van Izaak van der

Goen en Marianna Aandagt
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Koopman**.** Gezinsadres in februari 1941: Waterlooplein 53 I, Amsterdam
Echtgenote: Rachel Bloemendaal-van der Goen, 16-08-1892 Amsterdam; 28-09-1942 Auschwitz
Kinderen: [41] **Salomon Bloemendaal**, [34] **Greta Bloemendaal** [Niet meer thuis woonden: [22, 35, 38 en 93]
Inwonend: **Weduwe Marianne van der Goen-Aandagt**, 11-10-1858 Amsterdam; 13-03-1943 Sobibor [**Schoonmoeder** van Abraham, vgl. huwelijksakte 832, Utrecht 07-12- 1910]
■ **Schelvis, Sobibor, De transportlijsten**, p. 106: Zijn naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Bloemendaal Abraham 23.11.91*".

Joseph Bloemendaal

■ **HUA** 26-02-1894, geboorteakte nr. 510
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Koopman. Gezinsadres in april 1942: Hobbemastraat 39, Den Haag. Inboedellijst van 25-09-1942.
Echtgenote: **Sisle Bloemendaal-Kessler**, 10-2-1902 Keulen (Köln); 22-10-43 Auschwitz
Kinderen: **Elisabeth Bloemendaal***, 23-11-1920 Keulen; 30-09-1942 Auschwitz
Moses Isaak Bloemendaal, 22-06-1927 Keulen; 31-03-1944 Auschwitz
■ **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 419, "*Abb. 212 Grafsteen van de familie Kessler op de* [Joodse] *begraafplaats* [Keulen-] *Bocklemünd*" met de inscriptie: "*P. N.* [*] / *Rosa Zilla Lieberwerth / geb. Schleier / Gest. 1.5.1927 75 Jahre alt / Im Gedenken a. uns. Mutter, Schwestern / Bruder, Neffen u. Nichten die 1942/43 / i. Auschwitz-Plaschow ermordet wurden / Unsere Mutter: / Sara Kessler / geb. Lieberwerth 27.12.1881 / Unsere Schwestern: / Ella Sylberstein / geb. Kessler 3.12.1899 Köln /* ***Sofie Bloemendaal / geb. Kessler 10.2.1902 Köln*** */ Johanna Rochmann / Geb. Kessler 20.2.1904 Köln / Eva Sylberstein / geb. Kessler 2.4.1906 Köln / Unser Bruder: / Jonas Kessler 24.3.1908 Köln*"
[Vetdruk, H. M.; * Er staan twee Hebreeuwse teken bovenaan op de steen, die staan voor *'Po Nikbar' 'Hier ligt begraven'*, Riet de Leeuw, Matsewa, p. 43]
***■ Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Elisabeth Bloemendaal is op 21-08-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

Koen Bloemendaal

■ **HUA: 21-04-1899,** geboorteakte nr. 1063 Aangeefster Maria van Deudekom, bakker, 43 j., huisvrouw van Jacobus Arnoldus Mulder, Vischersteeg 2
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Koen Bloemendaal is op 24-07-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.
■ **Sterbebuch Auschwitz: [...] 3-9-1942)-27214/1942**
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl: Bloemendaal, Koen, Amsterdam, geb. 20-4-1899 (Utrecht), gest. 3-9-1942**
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Meubelmaker. Adres: Achterom 11, Hilversum

Jokos-dossier 50 415 Gemeentearchief Amsterdam

■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenote: Anna Sjouwerman**, geb. 24-01-1901 te Amsterdam, ovl. 19-10-1942 Auschwitz. Anna was dochter van Hartog Sjouerman en Debora Batavier. Huwelijksakte 177, Hilversum 2-8-1922

Salomon Bloemendaal

■ **HUA** 01-02-1890, geboorteakte nr. 275

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Salomon Bloemendaals is op 24-07-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

■ **Sterbebuch Auschwitz: [...] 3.9.1942)-27396/1942**

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl:** *Bloemendaal, Salomon, Amsterdam, geb. 1-2-1890 (Utrecht), gest. 3-9-1942*

■ **Genlias: Echtgenote: Cecilia Gans**, geb. te 1888 Keulen, ovl. 09-04-43 Sobibor. Huwelijksakte 252 Utrecht 01-05-1912

■ **joodsmonument.nl:** Adres in Hilversum: Lorenzweg 40; beroep: koopman

<table>
<tr><td colspan="4">Bloemendal
[42] Ernest David, 19-02-1924 Utrecht, Mariaplaats, 31-03-1944 Polen
[43] Leopold Eduard, 11-01-1922, Utrecht, Mariaplaats, 30-06-1944 Midden-Europa</td></tr>
<tr><td colspan="2">Emanuel Leopold Bloemendal
05-10-1891 Winschoten;
31-01-1944 Auschwitz.</td><td colspan="2">Sara Gast,
22-08-1896 Groningen;
31-01-1944 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 20, Zutphen 23-2-1921</td></tr>
<tr><td>Levi Bloemendal,
1841/42 Winschoten;
ovl. op 12-1-1922 te Winschoten; akte 12, Winschoten
13-01-1922.</td><td>Betje Gosschalk,
1850/51 Zwolle;
ovl. op 15-05-1915 te Winschoten; akte 72, Winschoten
17-05-1915.</td><td>David Gast,
10-02-1851
Manchester,
op 30-05-1927 te Utrecht overleden.</td><td>Hester (Hesje) Gerson / Gerzon,
16-12-1859
Groningen;
op 26-07-1937 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 159, Zwolle 18-11-1874</td><td colspan="2">Huwelijksakte 392, Groningen 25-12-1890</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias, ■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/gerzon/18.htm ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Grootvader David Gast, 10-2-1851 Manchester (Engeland) was voor de eerste keer getrouwd met **Leentje van Esso**, 1853/54 Meppel; huwelijksakte 21, Meppel 19-4-1876. Ouders van David Gast waren Bernard Gast en Sallij Krijn; ouders van Leentje van Esso waren Levie Mozes van Esso en Vrouwtje Gerson Frank. Leentje van Esso is op 24-11-1889 te Groningen op leeftijd van 34 jaar overleden; akte 1084, Groningen 25-11-1889.

Ernest David en **Leopold Eduard Bloemendal,** neven van

Helene Betsy Carolina Wijnberg-Swelheim [560]

■ **joodsmonument.nl:** Adres in april 1942: Al. van Spangensingel 9, Rotterdam.

Leopold Eduard Bloemendal

■ **José Martin**, Herinneringscentrum Westerbork: Leopold Eduard Bloemendal werd vanaf 26-08-1943 opgesloten in de cellenbarakken van Scheveningen, hij werd in Epe gearresteerd door de SD [Sicherheitsdienst] . Vanuit Scheveningen werd hij op 17-11-1943 naar Westerbork gebracht en vandaar op 08-02-1944 als strafgeval op transport naar Auschwitz gesteld. Daar werden 142 mannen na aankomst op 10-02-1944 voor werk geselekteerd. [Vgl. **D. Czech**, p. 721 en Kroniek 10-02-1944]

<table>
<tr><th colspan="4">Blok</th></tr>
<tr><td colspan="4">[770] David Hartog, 28-08-1889 Medemblik, 02-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Izaäk Blok,
21-12-1853 Medemblik;
op 29-11-1927 te Medemblik overleden.</td><td colspan="2">Elisabeth van der Velde,
04-09-1857 Medemblik;
op 31-03-1940 te Gouda overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 2, Medemblik 29-4-1880.</td></tr>
<tr><td>David Hartog Blok,
geb. 31-01-1815
Wanneperveen;
ovl. op 14-07-1889 te
Woerden; aldaar
begraven.</td><td>Magdalena van
Essen,
± 1820 Medemblik;
ovl. op 06-03-1859 te
Medemblik.</td><td>Isaäc Moses van der
Velde,
± 1822 Wijhe;
ovl. op 15-10-1866 te
Medemblik.</td><td>Vrouwtje van Essen,
± 1828 Medemblik;
op 21-4-1885 te
Medemblik
overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 4, Medemblik 30-04-1843.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 8, Medemblik 11-03-1849.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Grootvader David Hartog Blok** trad volgens akte 8 op 11-04-1861 te Woerden voor de tweede keer in het huwelijk met Betje de Leeuw, geb. ± 1826 Woerden; ovl. 14-01-1900 Woerden. Betje was dochter van Philip de Leeuw en Aaltje van Wijnbergen.

■ Grafstenen van **grootvader David Hartog Blok** en zijn tweede vrouw **Betje de Leeuw** op de Joodse begraafplaats te Woerden:

David Hartog Blok, echtgenoot van [772] Betje Blok-Witmond

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Croeselaan 235, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 11 217 op het Gemeentearchief Amsterdam

■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 181 t/m 196: Zijn naam is niet te vinden op deze versie van de transportlijst van 29 juni 1943; maar de naam van zijn echtgenote is er wel op te vinden [p. 196]: "*Witmondt Betje 14.1.91*".

<table>
<tr><td colspan="4">Blok
[771] Izaäk Philip, 20-10-1926 Medemblik, 02-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[770] David Hartog Blok,
28-08-1889 Medemblik;
02-07-1943 Sobibor.</td><td colspan="2">[772] Betje Witmond,
14-01-1891 Monnickendam;
02-07-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 1, Medemblik 06-01-1926</td></tr>
<tr><td>Izaäk Blok,
21-12-1853
Medemblik;
ovl. op 29-11-1927 te
Medemblik.</td><td>Elisabeth van der
Velde,
04-09-1857 Medem-
blik; ovl. op 31-3-1940
te Gouda.</td><td>Philip Witmond,
geb. 19-02-1858
Monnickendam; ovl.
op 29-05-1924 te
Eindhoven, ald.
begr., graf Z1, 290.</td><td>Rossetta Nol,
± 1862
Monnickendam;
ovl. op 08-05-1916 te
Monnickendam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 2, Medemblik 29-04-1880.</td><td colspan="2">Huwelijk op 9-6-1889 te Monnickendam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../velde/41.htm ■ Bader, Verborgen in Brabantse Bodem, CD, MC 171 ■ Genlias
■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F9337/I24899/</td></tr>
</table>

Izaäk Philip Blok

■ **HUA**, gezinskaart Blok, David Hartog

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Croeselaan 235, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 11 217 op het Gemeentearchief Amsterdam

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Croeselaan 235

■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 181 t/m 196: Zijn naam is niet te vinden op deze versie van de transportlijst van 29 juni 1943.

Blok-Witmond			
[772] **Betje**, 14-01-1891 Monnikendam, 02-07-1943 Sobibor			
Philip Witmond, 19-02-1858 Monnickendam; ovl. op 29-05-1924 te Eindhoven, ald. begr., graf Z1, 290.		Rossetta Nol, ± 1862 Monnickendam; op 8-05-1916 te Monnickendam overleden.	
Huwelijk op 09-06-1889 te Monnickendam.			
David Witmond, 1829/30 Monnickendam; ovl. op 26-11-1893 te Monnickendam.	Sara Cohen, 29-11-1832 Broek in Waterland; ovl. op 30-12-1889 te Monnickendam.	Andries Mozes Nol, 18-07-1818 Amsterdam; ovl. op 16-04-1863 te Monnickendam.	Betje Mozes de Vries, 4-01-1820 Enkhuizen; ovl. op 23-05-1871 te Monnickendam.
Huwelijksakte 4, Broek in Waterland 26-04-1857.		Huwelijksakte 21, Monnickendam 26-11-1843.	
■ Bader, Verborgen in Brabantse Bodem, **CD**, MC 171 ■ Genlias			

■ **Genlias**: Huwelijksakte 9, Medemblik 22-06-1921 van [**Broer**] **David Witmond** en Engeliena Alida Blok [zus van 770]

Betje Blok-Witmond, echtgenote van [770] David Hartog Blok

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Croeselaan 235, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 11 217 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p.196: Slechts haar meisjesnaam aan het eind met **dt** gespeld staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Witmondt Betje 14.1.91*".

Blom-Meents			
[44] Rachel, 30-05-1908 Utrecht, Kroonstraat 41 bis, 15-12-1942 Auschwitz*			
Mozes Meents, 26-04-1886 Amsterdam; op 11-2-1929 te Utrecht overleden en aan het Zandpad begraven, graf 10 C 15 L -.		[391] Kaatje de Groot, 10-02-1883 Utrecht; 15-10-1942 Auschwitz. (Zij hertrouwde met Hartog Park.)	
Huwelijksakte reg. 3; fol. 24, Amsterdam 29-01-1908.			
Levie Moses Meents, 17-08-1864 Amsterdam; sigarenmaker; ovl. 23-07-1927 te Amsterdam; begr. 24-07-1927 te Muiderberg, graf C 57 42.	Rachel Benjamin Hakker, 11-02-1866 Amsterdam; ovl. op 03-01-1941 te Amsterdam; begraven op 05-01-1941 te Muiderberg, graf E 29 7.	Izak de Groot, ± 1859 Utrecht, zoon van Israel de Groot en Rachel Kosman; op 29-12-1935 te Diemen begraven, graf B.	Hanna Pappie, 8-3-1859; op 23-1-1925 te Utrecht overleden; akte 128, Utrecht 23-01-1925. Zandpad: 8 C 13 E 1355 [?]
Huwelijk op 13-02-1884 te Amsterdam		Huwelijksakte 63, Utrecht 03-03-1880	
■ Genlias en Akevoth .../hakker/466.htm ■ Begraaf verlof, index 28488			

Rachel Blom-Meents

■ **joodsmonument.nl**: "*Echtgenoot heeft de oorlog overleefd*." Gezinsadres in april 1942: Jan Blankenstraat 61, Den Haag. **Dochter**: **Sientje Blom**, Rotterdam, 8 november 1934; Auschwitz, 15 december 1942

■**Digitale Stamboom Rotterdam / In Memoriam**: **Rachel Meents** trouwde op 20-06-1934 te Rotterdam met **Nathan Blom**, geb. 27-01-1904 Rotterdam, ovl. ?, zoon van Gerrit Blom en Sientje Grootkerk. Sientje Grootkerk is op 21-09-1875 te Rotterdam geboren en net zo als haar schoondochter Rachel en kleindochter Sientje op 15-12-1942 in Auschwitz van het leven beroofd.

<table>
<tr><th colspan="4">Blumenthal
[773] Ludwig Otto, 20-07-1876 Frankfurt am Main, 18-11-1944 Theresienstadt</th></tr>
<tr><td colspan="2">Dr. med. Ernst Blumenthal,
geb. 13-09-1846; ovl. 09-12-1911,
Arzt in Frankfurt, Langestraße 43 (2. Etage)
Adressbuch Frankfurt am Main 1877</td><td colspan="2">Eugenie Posen,
geb. 22-05-1854;
ovl. 24-12-1911.</td></tr>
<tr><td>Louis Blumenthal</td><td>Hannchen Lotmar</td><td>Jacob Posen,
geb. ±1822; ovl. ?</td><td>Sophie Schnapper,
* 23-03-1824; ovl. ?</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk ±1851; het eerste van vier bekende kinderen – Sidney – werd in 1852 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.adressbuecher.net/addressbook/entry/5474726b1e6272f5d0e0b36b ■ V. Felsch, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 146 [noot 215] en p. 494 ■ https://www.geni.com/people/Ernst-Blumenthal/6000000031537516985 ■ https://www.geni.com/people/Eugenie-Posen/6000000031537828858 ■ https://www.geni.com/people/Sophie-Posen-twin/6000000077912432628 ■ https://www.geni.com/people/Jacob-Posen/6000000077913343757</td></tr>
</table>

Grootvader van vaderskant was koopman, grootvader van moederskant was leerfabrikant te Offenburg.

■ **V. Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 494: Otto Blumenthal en Mali Ebstein kregen vier kinderen, te weten: Karl W. Blumenthal (1910 – 1910), Margrete Blumenthal (1911 – 1980), Ernst Blumenthal (1914 – 1974) en Paul Blumenthal (1920 – 1922).

Ludwig Otto Blumenthal, echtgenoot van [774] Amalie Ebstein

HUA, Adresboeken Utrecht 1940, fiche 456: "*HENDRIKSTRAAT (FREDERIK)* [...] *15 Dr. A.D. Nathans, leraar sted. Gymnasium*."

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Frederik Hendrikstraat 15, Utrecht. Er is een pas**foto** van Ludwig Otto Blumenthal op de website.

"Ludwig Otto Blumenthal werkte van 1905 tot aan zijn ontslag door de Nazi's in 1933 als hoogleraar wiskunde bij de Universiteit (RWTH) van Aaken. Van 1906 tot 1938 was hij hoofdredacteur van de 'Mathematische Annalen', het meest prestigieuze wiskunde tijdschrift van die tijd. Hij is nog altijd goed bekend bij wiskundigen onder de naam 'Otto Blumenthal'. In juli 1939 emigreerden hij en zijn vrouw naar Nederland.

Ze vonden hun toevlucht in Huize Zuilenveld in Oud-Zuilen bij Utrecht. Daar was een opvanghuis voor geëmigreerde Joodse wetenschappers en hun families, mogelijk gemaakt door het 'Protestantsch hulpcomité voor uitgewekenen om ras en geloof'. Toen het huis in beslag werd genomen voor militaire doeleinden in oktober 1939, verhuisden Otto Blumenthal en zijn vrouw naar Delft en later, toen ze gedwongen werden om Delft te verlaten in september 1940, naar Utrecht.

Aangezien Otto Blumenthal geen werkvergunning kreeg, leefden ze vooral van de steun van het 'academisch steunfonds' totdat deze taak werd overgenomen door de Joodse Raad in

Amsterdam. Hij werd naar kamp Vught (22 april 1943) en Westerbork (10 mei 1943) gestuurd. In januari 1944 werd hij naar Theresienstadt gedeporteerd.
Volgens het archief van Theresienstadt, het Terezín Initiative Institute in Praag en ooggetuigen, stierf Otto Blumenthal op 13 November 1944.
Zie voor meer informatie (in het Duits) de volgende website. [www.math.rwth-aachen.de/~Blumenthal/Vortrag/]
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Blumenthal, Ludwig Otto, geb. 20 juli 1876 te Frankfurt a. Main, woonde te Aachen en Marburg a. d. Lahn. Emigratie: 1939 naar Nederland. Deportatie: vanuit Nederland, 22 april 1943, Vught-'s-Hertogenbosch, concentratiekamp; 10 mei 1943, Westerbork, doorgangskamp; 18 januari 1944, Theresienstadt, Ghetto; ovl. op 13 november 1944, Theresienstadt, Ghetto.
■ **H.G. Adler, Theresienstadt 1941-1945, Das Antlitz einer Zwangsgemeinschaft** (599): Op 14 augustus 1944 heeft Prof. Dr. Otto Blumenthal in Theresienstadt een voordracht gehouden over het thema "*Integralsätze der Funktionstheorie*".
■ Gedenksteen aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

■ Website: *The Memor Book (Gedenkbuch) for the Victims of the Shoah from Aachen:*
"***Otto Blumenthal*** [van] ***Volkmar Felsch*** *und* ***Corinna Broeckmann****, Aachen*
28 jaar lang was Otto Blumenthal professor voor mathematik aan de Technische Hochschule (TH) Aachen, toen hij in september 1933 werd ontslaan. Tot 1939 hoopte hij, in Aken te kunnen blijven, want hij leefde graag in deze stad. Hij hield van Aken ondanks alle droevige ervaringen en vernederingen, die hij hier tussen 1933 en 1939 had moeten verduren, en zoals wij uit een brief van zijn medegevangene in Theresienstadt Gert Salomon te weten komen, raakte het hem meer dan hij wilde toestaan, toen hij tijdens zijn internering in Theresienstadt 1944 nog kort voor zijn dood van de krijgsvernielingen in Aken hoorde.

Hij groeide op in Frankfurt am Main, waar hij op 20 juli 1876 werd geboren. Zijn volledige naam was Ludwig Otto Blumenthal. Zijn Joodse Familie leefde al sinds meerdere generaties in Frankfurt am Main. Zijn vader Ernst Blumenthal was arts, zijn grootvader koopman geweest. Zijn moeder Eugenie Blumenthal, met haar meisjesnaam Posen, stamde uit een Offenbachse koopmans- en leerfabrikantenfamilie.

Otto Blumenthal ging naar het gymnasium met Grieks en Latijn, het Goethe-Gymnasium in Frankfurt en deed daar in 1894 het eindexamen. Daarna begon hij aan de studie, eerst geneeskunde (een semester), dan mathematik en exacte natuurwetenschappen in Göttingen.

In mei 1898, dus op leeftijd van 21 jaar, promoveerde hij bij David Hilbert, een van de destijds meest belangrijke wiskundige, met het predicaat summa cum laude, en in hetzelfde jaar deed hij ook het examen voor de onderwijsbevoegdheid voor hogere scholen. Na verdere studies, waarvoor hij vooral in het wintersemester 1899/1900 voor twee semester naar Parijs ging, habiliteerde hij zich 1901 in Göttingen en werkte dan daar als privaatdocent. In deze tijd valt ook de plaatsvervangende waarneming van een leerstoel in Marburg, die hij in het voorjaar 1904 voor twee semester overnam. In de herfst 1905 werd hij ten slotte beroepen aan de 'Königliche Technische Hochschule' in Aken en daar als ordinarius tot ambtenaar gemaakt.

In de volgende 28 jaar, slechts onderbroken door zijn militaire dienst in de Eerste Wereldoorlog, werkte Otto Blumenthal met groot engagement als professor aan de TH. Hij werkte graag en veel. Behalve zijn omvangrijke taken als hoogleraar nam hij in 1906 op verzoek van zijn promotor nog het ambt over van de verantwoordelijke redacteur van de 'Mathematischen Annalen', destijds de mest belangrijkste mathematische tijdschrift.

Daarnaast engageerde hij zich in verscheidene commissies en organisaties binnen en buiten de hogeschool, bij voorbeeld als medeoprichter en langjarige leider van het buiteninstituut der TH en als veeljarig bestuurslid en tijdelijke voorzitter van de Duitse Vereniging van Wiskundige. Bovendien behoorde hij tot verscheidene Akense Verenigingen, bij voorbeeld het Akense Mathematische Gezelschap (als oprichter en langdurige voorzitter), de vereniging voor de Duitsers in het buitenland, het Duits-Franse Gezelschap, het Duits-Nederlandse Gezelschap te Aken (als medeoprichter en secretaris) en het gezelschap der vrienden van het nieuwe Rusland alsook, zijn patriottische overtuigingen volgend, het Duitse vredesgezelschap (als tijdelijk bestuurslid van de plaatselijke afdeling Aken), de Duitse Liga voor de Volkenbond en de Duitse Liga voor de Mensenrechten.

1908 trad Otto Blumenthal in het huwelijk met Mali Ebstein, de dochter van een Göttingense professor der medicijnen. Net zoals hij stamde zij uit een Joods gezin. Maar omdat hij kort na zijn eindexamen tot het protestantisme was overgegaan, liet zij zich nu ook dopen. Later was Otto Blumenthal klaarblijkelijk een actief lid van de evangelische gemeente in Aken, want in mei 1926 werd hij op voorstel van pastoor Wilhelm Landgrebe tot lid van de Grotere Gemeenteraad benoemd. Tot 1933 maakte hij deel uit van deze raad.

In 1911 werd dochter Margrete geboren, 1914 zoon Ernst. Reeds toen droomde Otto Bloemendaal, die met zijn familie in de Rütscherstraße een huurhuis bewoonde, van een eigen huis met tuin, maar het duurde nog twintig jaar, voordat het hem en zijn vrouw lukte, dit idee te realiseren en in de Limburger Straße een eigen 'huisje' te bouwen. Toen zij er op 1 oktober 1933 introkken, leek het op de vervulling van zijn droom, maar door de nationaalsocialistische vervolging kwam hij er bedrogen uit. Te erg had toen het politieke gebeuren van het jaar 1933 in zijn leven ingegrepen.

Op zijn laatst door de zogenoemde greep naar de macht van Hitler konden de nationaal gezinde leden van de universiteit ongehinderd en gesteund door de politiek van de nieuwe machthebbers alles in het werk stellen, om welke reden dan ook van ongewenste professoren af te komen. Op 18 maart 1933 werd Otto Blumenthal samen met andere hoogleraren van de Akense Studentengemeenschap (AstA) bij de rijkscommissaris in het departement voor Opvoeding en Onderwijs Bernhard Rust ten onrechte als marxist aangebracht, en er werd zijn verwijdering uit de dienst aan de hogeschool geëist. Daarbij beriepen zich de studenten op voordrachten die Otto Blumenthal over het mathematische onderwijssysteem in Rusland had gehouden, en verweten hem van vriendschap met de Russische 'bolsjewisme' en 'sovjetcultus'.

De kort daarna afgekondigde 'Gesetz zur Wiederherstellung des Berufsbeamtentums" liet toe, Joodse en communistische ambtenaren uit de overheidsdienst te verwijderen, Joodse ambtenaren behalve diegene, die al voor de Eerste Wereldoorlog tot ambtenaar waren gemaakt of tijdens de Eerste Wereldoorlog aan het front hadden gestreden. Daar Otto Blumenthal aan beide voorwaarden voldeed, kon hij, tenminste toen, niet worden ontslagen, slechts omdat hij van Joodse afkomst was.

Voor communisten gold deze uitzonderingsbepaling niet. Otto Blumenthal werd op 27 april 1933 als vermeende marxist gearresteerd en door de politieke politie in 'Schutzhaft' genomen. Twee weken later werd hij wel uit de gevangenis vrijgelaten, maar tevens van zijn werk als hoogleraar gesuspendeerd. Op 13 juli werd hij ter ondervraging in het presidium van het bestuur over een deelstaatdistrict ontboden, waar hij erin slaagde, het verwijt, communist te zijn, te weerleggen. Het hoofd van het deelstaatdistrict kwam tot de conclusie, Otto Blumenthal was geen communist, maar eerder idealist, en heeft zich met de Sovjetrepubliek alleen uit onderwijsredenen bezig gehouden.

Toch mocht hij niet meer op zijn leerstoel aan de TH terugkeren, en op 22 september 1933 werd hij voorgoed uit de overheidsdienst ontslaan. Als officiële reden van zijn schorsing werd zijn lidmaatschap in de Duitse Liga voor Mensenrechten genoemd, maar uit de akten blijkt, dat ook het feit, dat hij uit een Joodse familie stamde, bij deze beslissing een rol heeft gespeeld.

Otto Blumenthals zoon Ernst, die 1932 aan het Kaiser-Wilhelm-Gymnasium, thans Einhard-Gymnasium, eindexamen had gedaan en aan de TH studeerde, kon zijn studie na de schorsing van zijn vader daar niet meer voortzetten en ging derhalve nog in 1933 om zijn studie te vervolgen naar Manchester in Engeland. Zijn dochter Margrete, die na haar eindexamen aan het gymnasium St. Ursula te Aken in Keulen studeerde en toen juist aan haar dissertatie werkte, kon haar promotie nog ongehinderd ten einde brengen. In 1936 emigreerde ook zij naar Engeland.

Otto Blumenthal zelf bleef met zijn vrouw in Aken en zette ook na zijn schorsing zijn wetenschappelijk werk voort. Hij schreef een veel aandacht trekkende biografie over zijn

promotor David Hilbert en hield tot 1935 nog een reeks van voordrachten in het buitenland, bij voorbeeld in Zwitserland, Nederland, België en Bulgarije. Zijn werk als mede-uitgever van de 'Mathematischen Annalen' kon hij ondanks van enkele pogingen, hem de redactie uit te dringen, nog tot 1938 voortzetten. Dan moest hij weliswaar ook met dit werk, dat hem na aan het hart lag, ophouden.

Gedurende deze hele tijd deed hij zijn best, ergens in het buitenland een baan te vinden. Maar ondanks zijn intensieve moeite, die hij deed, bleven zijn vele sollicitaties zonder succes. Er waren te veel collega's, die in de gelijke situatie als hij waren gesteld, en de meesten ervan waren duidelijk jonger. Zijn pretenties waren buitengewoon bescheiden. Hij had zelfs een baan als taalleraar aanvaard, wat hij zeer wel had gekund: Hij sprak vloeiend Engels, Frans en Russisch, nog vier verdere talen beheerste hij redelijk. Later leerde hij ook nog Nederlands.

Na de rijkspogromnacht van 9 november 1938 namen de pesterijen, waaraan Otto Blumenthal en zijn vrouw bloot stonden, meer en meer toe. Zo als alle Duitse Joden moesten zij een 'Judenvermögensabgabe' ter hoogte van 20% van hun vermogen als zogenoemde 'Sühneleistung' [zoengeld] betalen. De Deutsche Mathematiker-Vereinigung, waarvan hij de voorzitter was geweest, schrapte zijn naam uit haar lijsten – tot 1933 maakte hij deel uit van het bestuur dezer vereniging. De ziekteverzekering zei hen zonder termijn en reden op. Hun zilveren bestekken en hun sierraden werden in beslag genomen. De kring van mensen, waarmee zij in Aken nog in contact konden blijven, was zeer ingekrompen.

Na lang te hebben geaarzeld besloten zij daarom in maart 1939, hun huis te verkopen en te 'emigreren'. Het enige aanbod, dat Otto Blumenthal uit het buitenland had gekregen, was een 'baan als repetitor' in Delft. Dat was geen baan met een vaste betaling, maar in de grond van de zaak niet meer dan de toestemming, op eigen rekening privélessen voor de studenten van de Technische Hogeschool in Delft aan te bieden; maar deze baan was toereikend, hen Nederland te laten binnenreizen. Een werkvergunning voor Nederland kreeg Otto Blumenthal niet. Een academische ondersteuningsfonds in Amsterdam beloofde voor zijn levensonderhoud te zullen zorgen. ' Wij zullen van de weldadigheid leven' noteerde hij in zijn dagboek, en twee weken later: 'Kunnen we deze treurig kleine omstandigheden aanvaarden?'

Een andere keus hadden de Blumenthals niet. Zo begonnen voor hen vier aanstrengende maanden, tijdens deze maanden moesten zij niet alleen hun huis verkopen, het huidhouden opheffen, maar ook een groot aantal van formaliteiten afhandelen. Behalve de zogenoemde 'Judenabgabe' moesten zij nu ook nog een zogenoemde 'Reichsfluchtsteuer' [rijksvluchtbelasting] betalen, een verdere chicane, die door de Nazi's was ingevoerd. Meubelen en boeken mochten ze meenemen, maar geen geld en geen deviezen. Hun conto's bleven achter bij hun bank in Aken en werden later door de Duitse staat ingetrokken, ook de opbrengst door de verkoop van hun huis.

Op 13 juli 1939 namen zij voorgoed afscheid van Aken en reisden met de trein van de Akense weststation naar Utrecht. Een Protestants hulpcomité onderhield daar in een nabij gelegen landhuis een tehuis voor gevluchte Duits-Joodse academici, daar mochten zij in een kamer tijdelijk verblijven. De aanpassing aan de ongewone levensstijl viel hun vooralsnog überhaupt niet mee, maar na drie maanden durende zoektocht konden zij in een passende woning in Delft betrekken. Met hun meubelen, vloerkleden, boeken en schilderijen, die tot dan in een expeditiebedrijf in Aken waren ondergebracht, richtten ze hun nieuwe woning gemoedelijk in. Wel was alles veel kleiner dan in Aken, maar tot het eind van het jaar 1939 keerde toch een zweem van normaliteit in hun leven in.

Voor zijn vertrek naar Delft ondernam Otto Blumenthal in zomer 1939 nog twee al lang geplande reizen naar Luik en naar Engeland. Reeds zes dagen naar zijn aankomst in Nederland reisde hij naar Luik, om daar op een mathematische congres een voordracht te houden, waartoe hij een half jaar eerder was uitgenodigd. Het betekende veel voor hem, voor de eerste keer sedert vier jaar weer eens over mathematik voor te dragen en de atmosfeer van een internationale bijeenkomst te kunnen genieten. Maar de tweede reis was nog veel belangrijker. Hij slaagde erin, voor zich en zijn vrouw een visum voor een bezoek aan Engeland te verkrijgen, zo dat zij op 20 augustus 1939 naar Londen en Manchester voeren en eindelijk hun kinderen terug konden zien. Deze reis stond helaas onder geen gelukkig gesternte: Wegens de dreigende krijgsgevaar moesten zij voortijdig terugkeren naar Nederland (zie onder Mali [Amalie] Blumenthal).

In Delft begon Otto Blumenthal weer, zich intensief met mathematische problemen bezig te houden. Hij bezocht mathematische en natuurkundige colloquia aan de universiteit en zijn collega's daar hielpen hem aan enkele betaalde opdrachten, waarmee hij een beetje tot de steun, waarvan zij leefden, kon bijverdienen. Dat waren bij voorbeeld vertalingen van wetenschappelijke Russische werken of de ontsluiting [Aufbereitung] van de mathematische grondslagen [Grundlagen] in nieuw verschenen natuurwetenschappelijke werken. Met de nagestreefde privélessen lukte het praktisch niet. Eerst in augustus 1940 vond hij een student, die een jaar lang bij hem privélessen nam, maar dat bleef de enige.

Op 10 mei overvielen Duitse troepen Nederland. Otto Blumenthal schreef in zijn dagboek:

'Op 4 uur wakker geworden door kanonvuur en lawaai van vliegtuigen. Tenminste 10 vliegtuigen. Een vliegt heel diep, ijzeren cruisen eraan, daaruit een vallen langzaam 3 gele voorwerpen, waarschijnlijk valschermsprong. Beneden brult het radio. Zeer tegen wil tot de overtuiging gekomen, dat oorlog is. 8 uur uitgegaan, om brieven in de postbus te doen. Meteen gearresteerd en naar het politiebureau opgebracht. Daar 1½ uur gezeten, tot een goede Unteroffizier zich over mij ontfermde en Mali waarschuwde. Komt met pas terug, kort erop hoffelijke vrijlating. Mali heeft mij tijdens de inhechtenisname bij (de Delftse Mathematikprofessor) Schouten gezocht, die krijtwit zou zijn geweest. 's Namiddags meerdere keren luchtdoelkanonnen en mitrailleurs [Flak und MG].'

De Blumenthals waren ten zeerste ontsteld geraakt en pakten een koffer met noodbagage, maar er gebeurde vooralsnog niets. Hun leven verliep verder betrekkelijk normaal, tot zij op 6 september 1940 plotseling het bevel kregen, Delft binnen twee dagen te verlaten, omdat de regio Jodenvrij ['judenrein'] gemaakt zou worden. Een Nederlandse collega kreeg het voor elkaar, hen heel vlug aan een onderdak bij particulieren in Arnhem te helpen. Daar konden zij een poosje blijven, tot zij tien dagen later een nieuw verblijf in een pension in Utrecht vonden. Toch moesten zij hun Akense meubelen in Delft achterlaten, en al hun latere moeite nog eens naar Delft terug te keren – en ook als het maar slechts voor een dag was – bleven vergeefs.

Ook in Utrecht zette Otto Blumenthal zijn wetenschappelijk werk voort. Belangrijk was voor hem bovendien een bijbelkring, waaraan hij en zijn vrouw regelmatig deel van uitmaakten en waarin hij zich actief engageerde. 's Zondags ging hij meest naar de kerk. Over het algemeen trachtten de Blumenthals hun leven zo normaal als mogelijk in te richten, maar het werd hen altijd zwaarder gemaakt.

Vanaf november 1941 mocht Otto Blumenthal de instituten van de universiteit niet meer betreden, in april 1942 kwamen 'Voor Joden verboden'-Borden in Parks opdagen, vanaf mei moesten hij en zijn vrouw een Jodenster dragen, vanaf juli mochten ze geen gebruik van het openbaar vervoer meer maken en slechts tijdens bepaalde uren 's namiddags boodschappen gaan doen; vaak waren vele goederen reeds 's voormiddags uitverkocht. Zij moesten vanaf 20 uur tot 8 uur 's morgens thuisblijven en mochten de huizen van hun niet-Joodse vrienden niet meer betreden.

Een chicane was bijzonder kwaad: Telkens werden zij, na een korte periode, door de Duitse autoriteiten hun 'woningen' uitgedreven, die doorgaans niet meer dan een kamer waren, waar zij slechts inwoonden. Zo waren zij haast permanent gedwongen, op zoek naar een nieuw verblijf te gaan, wat voor Joden steeds moeilijker werd[*].

Op 19 augustus 1942 kregen zij een expresbrief van de Joodse Raad, waarin hun evacuatie naar Amsterdam voor 25 augustus werd aangekondigd. Een dag voor de reis kwamen zij te weten, dat het niet naar Amsterdam, maar naar het kamp Westerbork zou gaan. Ook intensieve inspanningen van hun Nederlandse vrienden konden niet verhinderen, dat zij zich naar het station begaven en daar in de trein naar Westerbork moesten stappen. Maar bij een tussenstop in Amersfoort werden zij tot hun grootste verrassing uit de trein gehaald en aangewezen, naar Utrecht terug te reizen. Een Nederlandse pastor was er toch nog in geslaagd, hen vrij te krijgen.

Vijf dagen later noteerde Otto Blumenthal in zijn dagboek: 'Ons transport zal reeds van Westerbork naar het oosten verder zijn.' Hij kwam niet meer te weten, dat dit geen gerucht, maar werkelijk waar was. Twee met de Blumenthals bevriende vrouwen, waarmee zij op 25 augustus in de trein van Utrecht tot Amersfoort hadden gezeten, werden op 28 augustus van

Westerbork naar Auschwitz doorgezonden en aldaar meteen na hun aankomst op 31 augustus in de gaskamers vermoord.

De Blumenthals mochten nog een half jaar in Utrecht blijven, maar op 13 april 1943 werd openbaar gemaakt, dat alle Joden de stad tot 23 april moesten verlaten. Zij kregen de order, op 22 april naar het concentratiekamp Vught te gaan, en deze keer was er voor hen geen uitstel weggelegd. Na 18 dagen in Vught, waar zij meteen na aankomst werden gescheiden en waar tijdens hun oponthoud aldaar onmenselijk met hen werd omgegaan, werden zij als zestigplussers in het kamp Westerbork verplaatst. Elf dagen later stierf Mali Blumenthal.

Na de dood van zijn vrouw diende Otto Blumenthal het verzoek in naar Theresienstadt te worden verplaatst, omdat hij hoopte, daar zijn zus weer te kunnen ontmoeten. Hij wist, dat zij in juli 1942 daar naar toe was gedeporteerd. Toch toen hij op 20 januari 1944 ten slotte Theresienstadt binnenkwam, beleefde hij een verschrikkelijke ontgoocheling, als hij ervoer, dat zijn zus al in juni 1943 was overleden.

In het voorjaar van 1944 werd hij ernstig ziek, hij leed aan een longontsteking en aan de zogenoemde 'Theresienstadse ziekte', de dysenterie. Wel herstelde hij tijdelijk en had ook enkele Tsjechische vrienden in het kamp gevonden, die hem steunden, maar werd reeds weinige maanden later opnieuw ziek en stierf op 13 november 1944 op leeftijd van 68 jaar."

***** ■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 511 en 512: "*De volgende lijst biedt een overzicht over de achter elkaar volgende adressen en verhuizingen tot de internering van Otto Blumenthal in Theresienstadt:*
13-07-1939 tot 19-10-1939:
Haus Zuilenveld in Oud-Zuilen [aan de Vecht in het noorden van] *Utrecht*
19-10-1939 tot 08-09-1940:
Piet Heinstraat 49 in Delft (voor de laatste keer een echte woning)
op 06-09-1940 bevel, Delft binnen van twee dagen te verlaten
08-09-1940 tot 21-09-1940:
onderkomen voor 14 dagen bij familie de Vries in Arnhem
21-09-1940 tot 01-04-1941:
Pensioen Bannier in de F.C. Donderstraat 29 in Utrecht
01-04-1941 tot 29-03-1942:
Woning Nathans in de Frederik Hendrikstraat 15
op 27-03-1942 ontruimingsbevel eerst met een termijn van vier dagen
op 28-03-1942 bevel de woning meteen te ruimen
29-03-1942 tot 01-04-1942:
onderkomen voor drie dagen bij familie Immink
01-04-1942 tot 31-07-1942:
Rusthuis Jeannette in de Frans Halsstraat 26

op 23-04-1942 mondelijke opzegging, twee dagen later schriftelijk
op 27-04-1942 opzegging ingetrokken
op 06-07-1942 opzegging tot het eind van de maand
31-07-1942 tot 26-11-1942:
Woning [Benedictus, Frieda, Joseph en Samuel] *Hamburger in de Schroeder van der Kolkstraat 17*
op 19-08-1942 aankondiging van de evacuatie op 25-08[-1942]
op 25-08-1942 uit Utrecht vertrokken, maar 's avonds weer naar Utrecht teruggekeerd
op 26-11-1942 bepaling van de Duitse instantie, de woning binnen twee uren te ontruimen
26-11-1942 tot 01-12-1942:
onderkomen voor vijf dagen bij mevrouw Magnus [Felsch, p. 510: *"Gertraud Magnus, weduwe van de Duitse farmacoloog Rudolf Magnus uit Utrecht,* [...]"]
01-12-1942 tot 13-01-1943:
woning [Hermann] *Kornblum in de Pieter Breughelstraat (waarschijnlijk no. 39)*
op 06-01-1943 bericht dat het huis in beslag is genomen en tot 09-01-1943 ontruimd moet worden
op 08-01-1943 verlenging van de termijn tot 12-01-1943
13-01-1943 tot 22-04-1943:
woning Obermeyer-Joseph [joodsmonument.nl: Amalie Obermeijer-Benjamin en Minna Joseph-Benjamin] *in de Van Speijkstraat 2bis*
op 13-04-1943 bericht, dat Utrecht tot 23-04-1943 'werd ontruimd'
22-04-1943 tot 10-05-1943:
concentratiekamp Vught in de buurt van 's-Hertogenbosch
10-05-1943 tot 18-01-1944:
barak 73 in het kamp Westerbork
vanaf 20-01-1944:
Hamburger kazerne in het Ghetto Theresienstadt
later Hannover kazerne in het Ghetto Theresienstadt"

■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 265, 266, 269, 276, 306, 339, 363, 364, 365, 389, 390, 391 en 396: Tussen 28-02-1941 en 25-08-1942 maakt Otto Blumenthal in zijn dagboeken dertien keer gewag van **Carry van Biema** [zie B0754].
P. 389: "***Zondag, 02-08-1942***
[...] *Daar ook juffrouw van Biema met de tijding van hun broer in Essen, die samen met mijn zus naar Bohemen is verstuurd.*[563]
[563] *Carry van Biema's broer, de op 08-12-1882 in Hannover geboren ingenieur Alfred van Biema was tot zijn ontslag Reichsoberbahnrat in Halle an der Saale geweest. Op 21-07-1942 werd hij met het transport VII/1 van Essen naar Theresienstadt gedeporteerd (het was het zelfde transport, waarmee ook Blumenthal's zus Anna Storm naar Theresienstadt werd gedeporteerd) en van daar uit op 28-10-1944 verder met het transport 'Ev' in het vernietigingskamp Auschwitz.*"
P. 395 en 396: "***Dinsdag, 25-08-1942***

[...] *Met St[efanie] O[ppenheim], Buss, v. Biema, Bodenheimer samengezeten. 14 uur vertrek in fatsoenlijke oude Duitse wagens. Iets ontroerend afscheids-handendrukken.* [Van het Malibaanstation] *naar Utrecht-Centraal, daar aangekoppeld aan de trein, die volgens dienstregeling naar Amersfoort, Zwolle en Assen rijdt. [...] In Amersfoort uit de trein geroepen: Wij zullen naar Utrecht terug.* [...]"

[Het Malibaanstation op 30-10-2015]

■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 242, 252, 259, 262, 264, 265, 277, 286, 293, 299, 300, 316, 319, 340, 348, 349, 350, 352, 353, 359, 376, 378, 379, 382, 393, 395, 396, 400, 413, 414, 415, 418, 419, 434, 435, 438 en 444: De naam **Bodenheimer(s)** [zie B0777] komt tussen 22-11-1940 en 04-03-1943 zevenenveertig keer voor in de dagboeken van Otto Blumenthal:
P. 395: "***Maandag, 24-08-1942***
[...] *Donderslag: niet* [verhuizing naar] *Amsterdam, maar kamp Westerbork. De oude Bodenheimer went.* [...]
P. 400: "**Zondag, 05-09-1942**
[...] *Bodenheimers nog in Westerbork: gelukkig* [...]"
P. 413: "***Woensdag, 28-10-1942***
[...] *Opwindende brief van mevrouw Bodenheimer uit Westerbork.*"
P. 435: **Donderdag, 21-01-1943**
[...] "*'s Morgens bezoek van mevrouw van Goudoever vanwege Bodenheimers. 's Avonds laat zij zeggen, dat deze verhuisd* [...] *zijn: heel verontrustend.* [...]"
"***Frijdag, 22-01-1943***
[...] *Kaart Bodenheimers van 20e met minimaal inhoud.* [...]"
Zaterdag, 23-01-1943
[...] "*Bezoek van mevrouw v. Goudoever: Bodenheimers worden naar Vught overgebracht, betrekkelijk gunstig.* [...]"
■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, op verschillende bladzijden tussen 240 en 398: De naam **Buss** [zie Katharina Eleonorara Buss-Blumenthal B0811] staat tussen 12-11-1940 en 02-09-1942 vierenzeventig keer in de dagboeken van Otto Blumenthal geschreven:
P. 398: "***Dinsdag, 01-09-1942***

[...] *Mijn brief aan mevrouw Buss komt terug met de kanttekening 'Vrijdag j. l. vertrokken naar Duitschland'* [...]"

■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 385, 388, 392, 393, 395, 396, 399, 401, 402, 403, 406, 407, 408, 409, 411, 413, 416 en 417: De namen van de leden van de familie **Hamburger** (Frieda, Josepf en Samuel) [zie H1038 en H1041] komen tussen 21-07-1942 en 12-11-1942 direct of indirect eenentwintig keer voor in de dagboeken van Otto Blumenthal:

P. 401: "***Donderdag, 10-09-1942***

[...] *De jongere zoon van mevrouw Hamburger (Samuel) zal in een werkkamp*[*****]*, maar moet vanwege felle buikpijn het bed in, de arts schrijft een attest*. [...]"

***** Over de werkkampen zie 'Niek van der Oord, Jodenkampen'

P. 402: "***Maandag, 14-09-1942***

[...] *De zonen van mevrouw Hamburger nog eens voor een werkkamp opgeroepen*. [...]"

P. 402 en 403: ***Woensdag, 16-09-1942***

[...] *Zoon Hamburger* [Joseph] *moet een werkkamp binnentrekken*. [...]"

P. 406: "***Vrijdag, 02.10.1942***

Voor het avondeten meldt mejuffrouw Schapira,[...] dat op deze avond heel in Nederland een Jodenrazzia plaats zou hebben en dat men bagage klaar zal maken. [...] *Meteen de ontdekking: de huisvrouw en zoon* [Frieda en Samuel] *verdwenen.[...]* [...]"

P. 408: "***Donderdag, 08-10-1942***

[...] *De werkkampen zijn naar Westerbork geëvakueerd. Joop Hamburger vraagt van daar via de Joodsche Raad om warme kleren. Daarom bij ons bezoek door een onaangename Joodse dame*. [...]"

P. 408: "***Woensdag, 14-10-1942***

[...] *16 uur bezoek van een politieambtenaar, die naar familie Hamburger zoekt.* [...]"

P. 415: "***Vrijdag, 06-11-1942***

[...] *Er waren ambtenaren uit Amsterdam hier, hebben bij Hamburger geïnventariseerd, wij moeten de woning uit, zullen ons morgen 11 uur bij de 'Duitse instantie' melden*. [...]"

P. 417: "***Dinsdag, 10-11-1942***

[...] *door een controleur worden de zegels van de kamers van de familie Hamburger verwijdert de meubels er uitgehaald en afgevoerd. Schokkende aanblik*. [...]"

"Donderdag, 12-11-1942

[...] *een kapitein van politie en twee rechercheurs in burger: wij worden ervan verdacht, Joods eigendom en verboden voorraden te verbergen. Tamelijk dramatische scène met goede uitgang, omdat er een van de rechercheurs verstandig was.* [...]"

■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 384: "***Zondag,19-07-1942***

Mevrouw Hintze overleden. […] 22 uur ter Meulen uit Den Haag getelefoneerd: Mevrouw Hintze vandaag gestorven, huiveringwekkend! Ongelukkige vrouw. […]

P. 385: "**Dinsdag, 21-07-1942**

[…] *Verpleegster zeer vriendelijk: beroerte, geen zelfmoord. Vraag, of ter crematie naar Westervelde* [*****] *te rijden, negatief besluit genomen, dan ervan spijt gehad*. […]"

[***** Vermoedelijk gaat het om Westerveld.]

P. 386: "***Donderdag, 23-07-1942***

[…] *Teraardebestelling van mevrouw Hintze*."

P. 386: "**Vrijdag, 24-07-1942**
[…] *mevrouw Buss [B0811], die ook niet bij mevrouw Hintze's begrafenis aanwezig was (nog geen reisvergunning)*."
P. 138, voetnoot 204: […] *Na de oorlog geraakten Hedwig Hintze en haar historisch-wetenschappelijk werk in vergetelheid. In de jaren zeventig werd zij echter weer ontdekt en zelf tot voorwerp van historisch onderzoek. Over haar lot in Nederland en in het bijzonder over de omstandigheden van haar dood was echter haast niets bekend. De optekeningen in de dagboeken van Otto Blumenthal, waarin hij 165 keer gewag van haar maakt, hebben er mede toe bijgedragen, deze lacune op te vullen*. […]"

■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 417, 418, 431, 432, 446 en 448: Tussen 10-11-1942 en 21-03-1943 maakt Otto Blumenthal in zijn dagboeken elf keer gewag van **(Hermann) Kornblum** [zie K1201].
■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, op verschillende bladzijden tussen 229 en 448: De naam **Ornstein** [zie O1397] staat tussen 23-09-1940 en 18-03-1943 vijftig keer in de dagboeken van Otto Blumenthal geschreven:
P. 229: "***Maandag, 23-09-1940***
[...], *natuurwetenschappelijk instituut, waar Ornstein mij vriendelijk ontvangt en mij goede raad vanwege Frijda geeft*; [...]"
P. 241: "***Maandag, 18-11-1940***
[...] *Vergeefs in het natuurwetenschappelijk instituut, om Ornstein vanwege het Ac[ademisch] Steunf[onds] te spreken:* [...]"
P. 284: **Dinsdag, 20-05-1941**
[...] *In de krant de schokkende tijding, dat Ornstein is overleden*. [...]"
P. 314: "**Dinsdag, 23-09-1941**
[...] *Mevrouw Ornstein stuurde een boek uit Ornsteins bibliotheek met een lieve dedicatie*. [...]"
P. 372: "***Zaterdag, 06-06-1942***
[...] *Na het avondeten bezoek van de nette kleine Lodewijk Ornstein*. [...]"
P. 405: "***Maandag, 28-09-1942***
[...] *Bericht, dat Mevr. Ornstein haar woning uit moet; maar zal dan weer uitstel hebben gekregen*."
■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 381 en 396: De naam van Dr. Maurits Perel [zie P0392, P0394 en P1404] komt tussen 07-07-1942 en 27-08-1942 drie keer voor in de dagboeken van Otto Blumenthal:
P.381: "***Dinsdag, 07-07-1942***
[...] *Telefoon met Dr. Perel vanwege woning*. [...]
P. 396: "***Donderdag, 27-08-1942***
[...] *Dr. Perel vertelt, dat onze transport, na weinige dagen naar Theresienstadt verder zal gaan*."
■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 315:
"***Donderdag, 02-10-1941***
[...] *Bij mevrouw* [Gertraud] *Magnus* [-Rau], *daar ook mevrouw Buss en een vioolspeelster mevrouw Rosé, uit Wenen* [zie 1558] [...]".
■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 328:

"***Zaterdag, 06-12-1941***
[...] *Kort voor het avondeten meneer Rülf* [zie R1482/3] *met een onbelangrijke vraag en een onaangename mededeling.* [...]"
■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 303 t/m 456: Tussen 06-08-1941 en 17-04-1943 komen de namen van leden van de familie Speier [zie S1563-5] honderdvijfendertig keer voor. Meestal gaat het om de zoon **Walther Speier**, die zich van Prof. Blumenthal in wiskunde laat onderwijzen. (Over de situatie van Joodse kinderen in het onderwijs na 31-08-1941 zie de aanmerkingen bij Rosa Willy de Beer [B0016].)
■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 98 t/m 448: Tussen 24-04-1939 en 20-03-1943 komen de namen van leden van de familie Wolff [zie W1705, W1707 en W1710] op 126 verschillende bladzijden een of meer keer voor. Meestal gaat het om de vader **Prof. Julius Wolff**, met wie Prof. Blumenthal een privé colloquium in wiskunde in het leven had geroepen voor hen die om hun Joodszijn niet meer tot de universiteit waren toegelaten [vgl. Felsch, p. 247, voetnoot 384]. Het colloqium vond een keer per week plaats in de tijd tussen 11-12-1940 en 19-10-1942, afwisselend hielden Blumenthal en Wolff de wekelijkse lezing; slechts vijf keer in het eerste jaar ging het niet door [p.247 en 515].

■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 369: "***Zondag, 24-05-1942*** [...] *'s avonds bij Imminks, net zo behaaglijk en gastvrij. Immink bied mij aan, in Leeuwenbergh te werken.*[536]
[536] *Wat Immink hier aanbood, was een plek, waar Blumenthal ongestoord kon lezen en schrijven.*"

Leeuwenbergh

■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 279: "***Woensdag, 30-04-1941*** [...] *Boodschappen (voor niets om de wissel op de Neude).*[429]
[429] *Blumenthal benutte de straatnaam 'Neude' soms als synoniem voor het daar gelegen hoofdpostkantoor.*"

Het oude Postkantoor aan de Neude

Blumenthal-Ebstein [774] Amalie (Mali), 05-09-1876 Göttingen, 21-05-1943 Westerbork.			
Wilhelm Ebstein, Medizinalrat Professor Dr., 27-11-1836 Jauer, Silezië; ovl. 22-12-1912 Göttingen.		Elfriede Nicolaier, geb. 1851; ovl. 1927.	
Louis Ebstein	Amalie Schlesinger		
■ https://www.geni.com/people/Wilhelm-Ebstein/6000000031537427069 ■ https://de.wikipedia.org/wiki/Wilhelm_Ebstein ■ The Memor Book (Gedenkbuch) for the Victims of the Shoah from Aachen ■ **V. Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 494 ■ https://www.deutsche-biographie.de/sfz12373.html			

■ **Rebecca Schwoch** (uitgeefster), Berliner jüdische Kassenärzte [...], p.655: [Mali's **oom**, de broer van haar moeder was] "*Prof. Dr. med. Arthur Nicolaier*[,] *geb.: 02-04-1862 te Cosel/ Opper-Silezië*[,] *ovl.: 29-08-1942 in Berlijn (zelfmoord)* [...] *ontdekker van de tetanusbacil* [...]."

Amalie Blumenthal-Ebstein, echtgenote van [773] L. O. Blumenthal

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Frederik Hendrikstraat 15, Utrecht.

" Amalie (Mali) Ebstein was de echtgenote van de wiskundige Otto Blumenthal. Ze leefde in Aaken van 1908 tot 1939. Samen met haar echtgenoot emigreerde ze naar Nederland waar ze in Delft en Utrecht leefde, totdat ze naar kamp Vught (22 april 1943) en Westerbork (10 mei 1943) werd gestuurd.

Toevoeging van een bezoeker van de website.

Amalie Blumenthal-Ebstein is op 21 mei 1943 in het kamp Westerbork omgekomen en op dezelfde dag gecremeerd. De urn met haar as is op de joodse begraafplaats in Diemen bijgezet op veld U, rij 5, graf nr. 27.
Register van joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789

Lijst van in de concentratiekampen Westerbork en Buchenwald overleden Joodsche Personen die op Nederlandsche begraafplaatsen ter aarde werden besteld; NIOD, archief Westerbork, port. 1, map 1"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Blumenthal, Amalie Mali, geb. Ebstein, geb. 05 september 1876 te Göttingen, woonde in Aachen. Emigratie: naar Nederland. Deportatie: vanuit Nederland, 22 april 1943, Vught-'s-Hertogenbosch, concentratiekamp; 10 mei 1943, Westerbork, doorgangskamp; op 21 mei 1943 te Westerbork overleden.
■ Website: *The Memor Book (Gedenkbuch) for the Victims of the Shoah from Aachen:*
*"**Mali Blumenthal geborene Ebstein*** [van] ***Volkmar Felsch*** *und* ***Corinna Broeckmann**, Aachen*
Mali (Amalie) Ebstein werd op 5 september 1876 te Göttingen geboren.
Haar ouders, de medicijnprofessor Wilhelm Ebstein en zijn vrouw Elfried Nicolaier, stamden uit Neder-Silezië en hadden tot herfst 1874 in Breslau geleefd, maar dan nam haar vader het aanbod van een leerstoel in Göttingen aan, waar de familie voorgoed woonachtig werd en waar Mali Ebstein met haar vier jaar jongere broer opgroeide.
Op 1 mei 1908 verloofde zij zich met de Akense mathematikprofessor Otto Blumenthal. Hij stamde uit Frankfurt am Main, maar had in Göttingen gestudeerd, en daar hadden ze elkaar vermoedelijk leren kennen. Toen hoorden ze nog bij de Joodse geloofsgemeenschap. Omdat Otto al in het begin van zijn studie tot het protestantisme was overgestapt, liet zij zich op 5 juli 1908 eveneens dopen, voordat ze op 12 augustus 1908 in het huwelijk traden. Uit dit huwelijk werden twee kinderen, Margrete 1911 en Ernst 1914 geboren.
In Aken woonde de familie in verscheidene gehuurde huizen in de Rütscherstraße, in de buurt van de Lousberg. 1933 slaagden zij erin hun lang gekoesterde droom van een eigen huis te verwezenlijken en verhuisden in de Limburger Straße (die toen Beselerstraße heette).
In die tijd bespeurden zij de eerste uitwerkingen van de nationaalsocialistische Jodenvervolging. Dat haar man al in april 1933 in zijn leerambt werd geschorst en tijdelijk in arrest werd genomen, kwam Mali Blumenthal eerst achteraf te weten, omdat zij toen een kuur deed om van een longtuberculose te herstellen. Terwijl zij ervoor zorgden, dat hun kinderen op tijd – Ernst al 1933 en Margrete 1936 - naar Engeland konden uitreizen, bleven Mali en Otto Blumenthal vooralsnog in Aken. Eerst na de Rijkspogromnacht in november 1938 drong het tot hen door, dat ook zij Duitsland moesten verlaten. Op 13 juli 1939 emigreerde Mali Blumenthal samen met haar man naar Nederland.
Het was hun grootste wens zo snel mogelijk hun kinderen weer te zien. Daadwerkelijk slaagden zij erin, een visum voor een bezoek van Engeland te krijgen. Op 20 augustus 1939 zag Mali hun dochter Margrete terug, toen zij 's avonds in de Londonse Liverpoolstreet aankwamen, en op de volgende dag in Manchester hun zoon Ernst. Vermoedelijk waren zij van plan voor tenminste

twee weken in Engeland te blijven, maar werd overschaduwd door het wereldpolitieke gebeuren en het dreigende krijgsgevaar. Alle Duitsers werden opgeroepen, Engeland te verlaten. Mali Blumenthal, beslist in de nabijheid van haar kinderen wilde blijven, was ervoor, illegaal in Engeland te blijven, maar ze kon haar man niet over de streep halen. Na twee dagen van kwellende discussies, braken zij hun reis voortijdig af en keerden op 26 augustus 1939 naar Utrecht terug. Vijf dagen later brak de Tweede Wereldoorlog uit.

Na de overval van de Duitse troepen op Nederland op 10 mei 1940 werd de Blumenthals ook in Nederland het leven met de dag zwaarder gemaakt. Omdat Otto Blumenthal geen werkvergunning had, moesten zij van de charitatieve steun leven. De uitwerkingen van de zogenoemde 'Jodenverordeningen' raakten hen met volle kracht, en het was een erge pesterij, dat zij telkens weer hun 'woningen' (die meestal slechts uit één kamer bestonden) werden uitgezet en opnieuw naar een andere woning op zoek moesten gaan.

Terwijl haar man erin slaagde, voor enige tijd de werkelijkheid te ontvluchten, door zich intensief met mathematische problemen bezig te houden, had Mali Blumenthal zulk een mogelijkheid zich terug te trekken niet. Zij werd steeds wanhopiger.

Op 22 april 1943 werden de Blumenthals geïnterneerd, eerst in het concentratiekamp Vught en dan, tweeënhalve week later, in het concentratiekamp Westerbork. Daar overleed Mali Blumenthal op 21 mei 1943. De omstandigheden van haar dood heeft een bekende vrouw uit Utrecht later in een brief aan een in Bazel wonende vriendin van Mali Blumenthal geschreven.

Wij [**Volkmar Felsch** en **Corinna Broeckmann**] *citeren hier gedeeltelijk:*
'Mag ik u nu vertellen, wat de Professors, mijn moeder en ik meemaakten, nadat wij vanuit Utrecht in het beruchte Nederlandse concentratiekamp Vught kwamen. Op 22 april 1943 kregen de Utrechtse niet-ariërs het bevel, zich ogenblikkelijk naar het concentratiekamp Vught te begeven. Mijn moeder en ik gingen samen met Blumenthals naar Vught.

In Vught was het afgrijselijk. De mannen werden meteen van hun vrouwen gescheiden, wij vrouwen in de zogenoemde quarantainebarak ondergebracht, de mannen, door prikkeldraad van ons gescheiden, in een ander gedeelte van het uitgebreide kamp. Men had ons verteld, dat we niet alleen 250 Gulden mochten meenemen, maar ook onze beste kleding; omdat men toch niet wist, hoe lang het zal duren. Direct na aankomst werd ons alles afgenomen, trouwringen, horloges, eventuele sierraden, alarmhorloges, briefpapier, wc-papier, medicijnen, natuurlijk het geld, de mantels, schorten, lijfgoed, kleding, later ook de rugzakken en koffers met het weinige, dat wij nog bezaten.

En nu ging het vreselijkste gebeuren, wat aan mevrouw Blumenthal het leven heeft gekost. Wij zouden worden ontluisd, zo werd het ten minste genoemd. Wij moesten urenlang in een tochtige barak volledig naakt daarstaan en dan met boven het hoofd opgestoken handen zo aan

de Duitsers langs marcheren. De oudste vrouw van onze barak was op leeftijd van 94 jaar, zij overleed nog op dezelfde dag, de jongste was een baby van vijf maanden, dat, zoals de meeste van de kleine kinderen, ook gauw stierf.

Mevrouw Blumenthal klampte zich aan mij vast en zei voortdurend: 'Kind, kind, dat zal toch niet waar zijn, volledig naakt.' Ik probeerde haar en mijn moeder te troosten en zei hen, dat zulke mensen ons toch niet kunnen beledigen, maar het mocht niet baten. Vanaf dit moment was de geest van mevrouw Blumenthal in verwarring. Zij herhaalde nog enkele keren 'Nein, nein', maar soms deed zij volledig vreemd.

*Op 10 mei **[*]** ging een transport van oudere mensen met een leeftijd van boven de zestig naar Westerbork, dus de Professors en mijn moeder. De rest van hun bezittingen werd hen nog bij het inladen afgepakt, de handtassen uit de handen gerukt. Op 20 mei [*] kwam ook ik naar Westerbork. De volgende dag wilde ik natuurlijk meteen naar de Blumenthals gaan, ontmoet de Professor bij toeval, die mij verteld, dat zijn vrouw net is overleden. 'En', hierbij lachte de Professor heel gelukkig 'zij heeft schijnbaar aan iets uit de jeugd der kinderen of uit haar eigen jeugd gedacht, want zij herhaalde aldoor 'Nein, nein' '.*

Ik wilde hem die illusie niet ontnemen, maar ik wist het beter.'

Na haar dood werd Mali Blumenthal in het kamp Westerbork gecremeerd. De urn met haar as werd naar Diemen gebracht en daar op de Joodse begraafplaats aan de aarde toevertrouwd."

***** ■ **Janneke de Moei**, Joodse kinderen in het kamp Vught, p. 105: Vermoedelijk gaat het om het transport van "*1943* [...] *zo 9/5 zieken en mensen boven de 55 jaar*".

■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 139 en 163: De naam van de **vrouwenarts Dr. Muller** [zie M1360] komt twee keer voor in de dagboeken van Otto Blumenthal:
P. 138 en 139: "***Woensdag, 30-08-1939***
[...] *M*[ali] *zeer opgewonden vanwege de aanstaande bezoek bij de vrouwenarts.* [...]
Vrouwenarts Dr. Muller is aangenaam, werkt vlug en vraagt geen honorarium. [...]
P. 162 en 163: "**Woensdag, 20-12-1939**
[...] *Na de koffie M*[ali] *naar Dr. Muller, die zij weer goed en vriendelijk behandelt*. [...]"

■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 369: "***Zondag, 24-05-1942*** [...] *'s avonds bij Imminks, net zo behaaglijk en gastvrij. Immink bied mij aan, in Leeuwenbergh te werken.*[536]
[536] *Wat Immink hier aanbood, was een plek, waar Blumenthal ongestoord kon lezen en schrijven*."

<table>
<tr><td colspan="4">Boas
[45] Abraham David, 29-10-1919 Utrecht, Voorstraat 44bis, 16-07-1943 Sobibor
[46] David Wolf, 13-05-1925 Utrecht, Voorstraat 44bis, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Isaac Abraham Boas,
27-7-1891 Amsterdam, musicus;
05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 8]</td><td colspan="2">Mietje van Thijn,
19-09-1885 Amsterdam;
05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 8]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 182, Zaandam 05-09-1917</td></tr>
<tr><td>Abraham Boas,
27-02-1863 Rotterdam; rijwielhandelaar; op 20-12-1935 te Muiderberg begr., graf E 7 28.</td><td>Rebekka Buijtekant,
05-08-1863 Amsterdam;
op 16-12-1913 te Haarlem overleden.</td><td>David Benjamin van Thijn,
25-7-1836 Zaandam;
op 12-11-1895 te Amsterdam overleden.</td><td>Rosetta / Rosette Eliazer / Eliazar Simons,
6-01-1847 Zegwaard;
ovl. op 19-10-1911 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 15-08-1883 te Amsterdam, op 24-02-1908 te Amsterdam gescheiden.</td><td colspan="2">Huwelijk op 19-06-1872 te Delft</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth .../ricardo/1087.htm ■ Akevoth .../vantijn/1127.htm ■ Genlias</td></tr>
</table>

■ **Genlias / In Memoriam: Grootvader Abraham Boas** hertrouwde volgens akte reg. 22; fol. 50 op 27-07-1904 te Amsterdam met Rosette Vintura, geb. 17-10-1878 Amsterdam, ovl. 13-11-1942 Auschwitz. Rosette was dochter van Isaac Vintura en Sophie Bramson.

Abraham David Boas

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Kromme Mijdrechtstraat 8 I, Amsterdam
Moeder Mietje van Thijn was op 1 februari 1942 inwoonster van Het Apeldoornsche Bosch.
■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten,** p. 214: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Boas Abraham 29.10.19*".

David Wolf Boas

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Kromme Mijdrechtstraat 8 I, Amsterdam

<table>
<tr><td colspan="4">Boässon
[775] Elisabeth Isabella, 06-05-1917 Middelburg, 29-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jacques Boässon,
24-03-1884 Middelburg; op 29-06-1940 te Leiden overleden.</td><td colspan="2">Emma Cohen,
12-09-1891 Oud-Beijerland; "died Dezember 1988 in Haifa, Israel" (geni.com)</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 13, Oud-Beijerland 19-05-1916.</td></tr>
<tr><td>Charles Boässon,
16-07-1852 Middelburg;
in januari 1929 overleden.</td><td>Elisabeth Snoek,
23-2-1858 Amsterdam;
op 05-01-1945 te Rijswijk overleden.</td><td>Nathan Samuel Cohen, 15-06-1851 Oud-Beijerland;
ovl. op 29-04-1942 te Amsterdam.</td><td>Isabella Schlicher,
06-10-1856 Keulen (Köln);
12-02-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 14; fol. 6v,
Amsterdam 19-06-1883.</td><td colspan="2">Huwelijk op 03-06-1884 te Keulen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ A. v.d. Berg, Oud-Beijerland ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias
■ http://www.archiefleiden.nl/home/collecties/personen/zoek-op-personen/weergave/akte/layout/default/id/9b7e129b-c3fb-6ecf-4948-28db7be486c0
■ https://www.geni.com/people/Emma-Cohen/6000000025461266274
■ http://www.openarch.nl/show.php?archive=elo&identifier=f41bc8fb-9951-4587-0dd1-39349a28f8aa&lang=en</td></tr>
</table>

■ **C. Sleutel, A. Meerman, J. de Hond** en **J. Braat**, Joods Vlissingen, p. 75: Als lid van '*Het Zeeuwsch Comité tot steunverlening aan Joodsche vluchtelingen*' heeft Elisabeth Isabella's **moeder** mevrouw '***E. BOASSON-COHEN***' volgens een '*Advertentie uit de Vlissingsche Courant van 6 april 1933*' een '*Oproep voor steun aan Joodsche vluchtelingen*' ondertekend.

■ **Het Joodsche Weekblad**, 1 mei 1942 (14 Ijar 5702), p. 9:

Heden overleed onze lieve Echtgenoot, Vader, Behuwd- en Grootvader, 1552
NATHAN SAMUEL COHEN,
in den leeftijd van bijna 91 jaar.
Uit aller naam:
I. COHEN—SCHLICHER.
12 Ijar 5702.
Amsterdam, 29 April 1942.
Teniersstraat 4.

Elisabeth Isabella Boässon

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Haagstraat 14 bis, Utrecht.

"De Commissaris van Politie te Leiden verzocht opsporing, aanhouding en voorgeleiding van Elisabeth Isabella Boässon. Zij was voortvluchtig met het persoonsbewijs van iemand anders. Algemeen Politieblad, nr 37, 17 september 1942, 1047, bericht 1971"

■ **Berg, Oud-Beijerland**, p. 271 en 272: [Grootvader] *"**III-c Nathan Samuel Cohen** is geboren op 15-06-1851 in Oud-Beijerland, zoon van Samuel Moses Cohen en Hester Kooperberg. Nathan Samuel is overleden op 29-04-1942 in Amsterdam. Nathan Samuel trouwde op 03-06-1884 in Keulen met Isabella Schlicher. Isabella is geboren op 06-10-1856 in Keulen, dochter van Mozes Jacob Schlicher en Bornetta Stiel. Isabella is vermoord op 12-02-1943 in Auschwitz.*
Kinderen van Nathan Samuel en Isabella: [...]
5 Emma Cohen, geboren op 12-09-1891 in Oud-Beijerland. Emma trouwde op 19-05-1916 in Oud-Beijerland met Jacques Boasson, ongeveer 32 jaar oud. Jacques is geboren 24-03-1884 in Middelburg, zoon van Charles Boasson en Elisabeth Snoek. [...]"

Links: Ingang van de herbouwde synagoge aan de Herenstraat in Middelburg.
Midden: Het Mikwe aan de Herenstraat.
Rechts: Metaheerhuisje van de Joodse begraafplaats aan de Walensingel te Middelburg.
["*Het Hebreeuwse opschrift op he gebouwtje luidt: Bet Hakewarot [huis van de graven]. Boven de ingang staat het Joodse jaar 5660, hetgeen overeenkomt met het jaar 1900 in de gebruikelijke jaartelling, dat eveneens is aangegeven. Ook is een tekst uit Job 3:19 aangebracht: 'Klein en groot zijn daar één'. Het pandje met een fraaie Jugendstilgevel in metselwerk en met glas-in-loodramen is dus aanzienlijk jonger dan de begraafplaats zelf*." **Peter Sijnke**, De Joodse begraafplaatsen van Middelburg, Hoofdstuk 2 van **Klaas A. D. Smelik, Arjan van Dixhoorn (red.)**, Middelburg en de Mediene, Joods leven in Zeeland door de eeuwen heen, p. 45]

[■ **Acht family pages van Akevoth**: Elisabeth Isabella Boässon en de Middelburgse wethouder Marc Herman Boässon (1887 - 1943) zijn aan elkaar verwant. Elisabeth Isabella's vader Jaques Boässon en Marc Herman Boässon zijn achterkleinzonen van Hijman Boässon (± 1764 - 1840) en Betsi Isaac Anchet (± 1773 - 1839). Over Marc Herman Boässon zie: **J.J. van der Weel**, '*Opkomst en ondergang van een wethouder*' in De Sjoel van Zeeland, Middelburg 1994, p. 48 - 59.]

Stadhuis Middelburg

■ De schrijfster Etty Hillesum is op 15-01-1914 te Middelburg geboren. Haar paspoort of legitimatiebewijs staat in het Etty Hillesumcentrum in Deventer tentoongesteld:

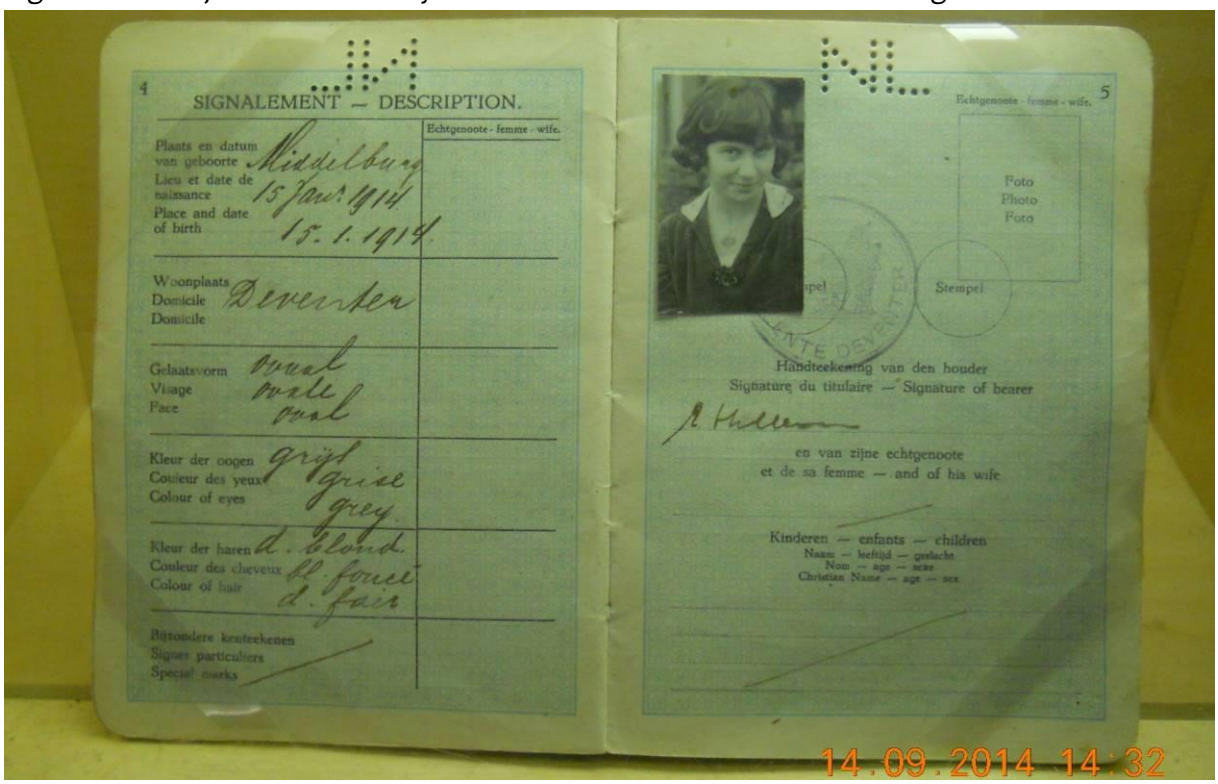

Het rechtse huis, Molenwater 77, is het geboortehuis van Etty Hillesum.

„Op iedere plek van deze aarde
is men „thuis", wanneer men
alles in zich draagt".
IN DIT HUIS
WERD OP 15 JANUARI 1914
Etty Hillesum
GEBOREN
ZIJ KWAM OM IN NOVEMBER 1943
IN AUSCHWITZ

Bobbe-van Hasselt

[47] **Frouktje Bobbe-van Hasselt**, 21-12-1915 Utrecht, 05-08-1942 Auschwitz

Asscher Lazarus van Hasselt, 01-08-1887 Appingedam; (hand)arbeider en "*bag sorter*"; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 110]	Sara van Dam, 22-07-1889 Groningen; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 107: "*Dam van Sara 22.7.88*"]

Huwelijk op 12-09-1909 te Groningen

Philippus van Hasselt, 26-02-1849 Ten Boer, veehandelaar; ovl. op 03-07-1935 te Groningen en aldaar aan de Iepenlaan begr., steen 690.	Rebekka ter Berg, 07-02-1845 Wagenborgen; ovl. op 21-07-1915 te Groningen en aldaar aan de Iepenlaan begr., grafsteen 221.	Levie Andries van Dam, 03-08-1863 Groningen; op 07-06-1928 te Rotterdam overleden, akte 2737.	Frouktje Tromp, 19-05-1866 Groningen; ovl. op 28-10-1923 te Rotterdam, akte "*4197; overleden bevonden Almondestraat nummer 27b*"

Huwelijk op 13-03-1878 te Appingedam	Huwelijk op 26-07-1885 te Groningen

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/10808.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/9252.htm ■ Genlias

Appingedam: Synagoge, rabbijnenhuis en gedenkteken

■ **Boon / Lettinck**, IIa, p. 326: "*690 PHILIPPUS / van HASSELT / overl. 2 Tammoez / 3 Juli 5695 [1935] PN / de man, / de heer Oeri, zoon van Tsevi / van Hasselt / en de naam van zijn moeder Jetche. / Hij ging naar zijn eeuwige wereld 2 Tammoez / 695 / TNSBH*"

P. 244: "221 R. v. HASSELT- / ter BERG. / OVERL. 10 AB / 21 JULI 5675 [1915] PT / mevr. Rivqa, dochter van de heer Sjimon / ter Berg, die geboren werd / uit Sara, echtgenote van de heer Oeri, / zoon van de heer Tsevi van Hasselt. / Zij stierf woensdag 10 Aw 675. / --- / TNSBH"

Frouktje Bobbe-van Hasselt

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in April 1942: Josephlaan 51 b, Rotterdam.
Echtgenoot: Meijer Bobbe, Rotterdam, 23 september 1913; Auschwitz, 30 september 1942
Kinderen: Joël Bobbe, 01-12-1936 Rotterdam, 05-08-1942 Auschwitz
Asscher Lazarus Bobbe, Rotterdam, 2 oktober 1940; Auschwitz, 5 augustus 1942
■http://**akevoth**.org/genealogy/ndbeli/9252.htm: **Echgenoot: Meijer Bobbe**, 23-09-1913 Rotterdam; "*warehouse worker*" pakhuisknecht of pakhuisarbeider; ovl. op 30-09-1942 in Auschwitz; hij was zoon van Joel Bobbe en Rebecca Clasina Numeijer.
■**Froukje van Hasselt** en haar twee zoons **Joël** en **Asser Lazarus** zijn op 05-08-1942 vermoord, de derde dag nadat op 03-08-1942 een trein met 1013 personen Westerbork heeft verlaten; als haar man - **Meijer Bobbe** - met de dezelfde trein heeft moeten meegaan, is hij vermoedelijk voor werk geselecteerd en in de tijd tussen 05-08-1942 en 30-09-1942 om het leven gekomen.

Dr. Bodenheimer

[777] **Siegfried**, 28-05-1868 Emmendingen, 07-03-1945 Theresienstadt

Karel Bodenheimer	Amalie Weilowá
■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Parkstraat 33 bis, Utrecht
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Bodenheimer, Siegfried, geb 28. Mai 1868 te Emmendingen, woonde in Baden-Baden. Emigratie: 1939 naar Nederland. Deportatie: vanuit Nederland; 25 augustus 1942, Westerbork, 21 april 1943, Theresienstadt, Ghetto; ovl. 07 maart 1945, Theresienstadt, Ghetto.
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 556, opgemaakt te Utrecht op 23-03-1948, blijkt, dat Dr. Siegfried Bodenheimer gehuwd was met Johanna Bodenheimer.
■ **In Memoriam:** "*Bodenheimer-Bodenheimer, Johanna. 9-5-1881 Stuttgart, Vermist*." [Johanna Bodenheimer heeft Theresienstadt overleefd. (Zie beneden).]
■**http://www.jum.baden-wuerttemberg.de/servlet/PB/show/1216833/juedische%20anwaelte.pdf: ■ Hugo Marx, Das Schicksal der im Jahre 1933 in Mannheim amtierenden jüdischen Richter, (Mannheimer Hefte 1961, S. 20 und 22):** "*Met Dr. Siegfried Bodenheimer trad op 13 januari 1906 voor de eerste keer een Jood tot het collegium van het Landgericht Mannheim toe. In 1933 waren dertien Joodse rechters aan het Landgericht in functie. Zij werden na 07-04-1933 ontslagen, hadden zij tijdens de eerste wereldoorlog als soldaat gediend, mochten zij tot 01-10-1935 hun ambt uitoefenen.*

Dr. Bodenheimer was op bijzondere wijze verbonden met het economische leven van de stad Mannheim en al vroegtijdig was zijn naam bekend in brede lagen van de bevolking van Mannheim. Hij beschikte over buitengewone kennis van handelsrechtelijke vragen en hij was uitzonderlijk begaafd onenigheden op economisch gebied bij te leggen. Door deze eigenschappen werd hem al in 1913 als Landgerichtsrat het voorzitterschap van een bijzondere kamer van een rechtsbank voor handelszaken toevertrouwd.
Op 18 februari 1918 werd hij tot Landgerichtsdirektor benoemd. De Mannheimse productenbeurs koos hem tot haar eerste scheidsrechter [Oberschiedsrichter]*, bovendien was hij een van de het meest in trek zijnde voorzitters voor private scheidsgerechten.*
In 1939 vluchtte het echtpaar Bodenheimer naar Nederland. Op 25 augustus 1942 werden Dr. Bodenheimer en zijn Frau naar Westerbork gebracht. Op 21 april 1943 moesten ze Westerbork verlaten en kwamen op de volgende dag in Theresienstadt aan. Hoewel de gezondheidstoestand van Dr. Bodenheimer toen al erg was aangetast, slaagde zijn vrouw erin hem door offervaardige zorg tot begin maart 1945 in leven te houden. Maar op 7 maart 1945 raakten zijn laatste krachten uitgeput, hij overleed door gebrek aan voedsel.
Zijn echtgenote heeft hem overleefd en werd door de Amerikanen bevrijd. Zij ging na de oorlog bij een van haar zonen wonen."
■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 242, 252, 259, 262, 264, 265, 277, 286, 293, 299, 300, 316, 319, 340, 348, 349, 350, 352, 353, 359, 376, 378, 379, 382, 393, 395, 396, 400, 413, 414, 415, 418, 419, 434, 435, 438 en 444: De naam **Bodenheimer(s)** komt tussen 22-11-1940 en 04-03-1943 zevenenveertig keer voor in de dagboeken van [773] Otto Blumenthal:
P. 395: "***Maandag, 24-08-1942***
[...] *Donderslag: niet* [verhuizing naar] *Amsterdam, maar kamp Westerbork. De oude Bodenheimer went*. [...]
P. 400: "**Zondag, 05-09-1942**
[...] *Bodenheimers nog in Westerbork: gelukkig* [...]"
P. 413: "***Woensdag, 28-10-1942***
[...] *Opwindende brief van mevrouw Bodenheimer uit Westerbork*."
P. 435: **Donderdag, 21-01-1943**
[...] "*'s Morgens bezoek van mevrouw van Goudoever vanwege Bodenheimers. 's Avonds laat zij zeggen, dat deze verhuisd* [...] *zijn: heel verontrustend*. [...]"
"***Frijdag, 22-01-1943***
[...] *Kaart Bodenheimers van 20e met minimaal inhoud*. [...]"
Zaterdag, 23-01-1943
[...] "*Bezoek van mevrouw v. Goudoever: Bodenheimers worden naar Vught overgebracht, betrekkelijk gunstig*. [...]"
■ **Heinrichs/ Franzki/ Schmalz/ Stolleis**, Deutsche Juristen jüdischer Herkunft, p. 851:
„Siegfried Bodenheimer, directeur van de arrondissementsrechtbank te Mannheim tot 1 oktober 1935, emigreerde enige tijd later naar Nederland, maar viel na de bezetting van het land door de Wehrmacht in handen van de Gestapo. Hij werd in 1942, samen met zijn vrouw,

eerst naar concentratiekamp Westerbork en van daar naar Theresienstadt gedeporteerd, waar hij aan uitputting en honger stierf."

<table>
<tr><td colspan="4">de Boer
[777A] Isaac, 22-05-1906 Amsterdam, 31-01-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[Stiefvader] Samuël Kleerekoper,
geb. 21-01-1875 Amsterdam;
ovl. 15-12-1942 Auschwitz</td><td colspan="2">Rachel de Boer,
geb. 06-05-1885 Amsterdam;
ovl. 02-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 43]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 8 fol. 22v, Amsterdam 28-01-1926; opmerking: Weduwnaar van Elisabeth Reens.</td></tr>
<tr><td>Gerrit Jacob Kleerekoper, 1841 Amsterdam, ovl. 1880, zoon van Jacob Elias Kleerekoper en Louiza Scheffer</td><td>Catharina Agsteribbe, 1843 Amsterdam; op 15-01-1914 te Zeeburg begraven; laatstelijk gehuwd met Jacob Isaac L. Koekoek.</td><td>Isaac de Boer, 1850 Amsterdam, zoon van Lion Abraham de Boer en Rachel Isaac van Kolle</td><td>Benvenida Querido, 16-09-1852 Amsterdam; ovl. 22-06-1903; dochter v. Abraham van Isaac Querido en Lea Aron Plotz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 11 fol. 32,
Amsterdam 14-11-1866</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 13 fol. 50v,
Amsterdam 09-12-1874</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begraaf Verlof ■ WieWasWie ■ http://www.genealogieonline.nl/stamboom--fam-de-boer/I8.php
■ http://records.ancestry.com/benvenida_abraham_querido_records.ashx?pid=67178342
■ http://genealogs.nl/getperson.php?personID=I58090&tree=14</td></tr>
</table>

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 1753, opgemaakt te Utrecht op 17-08-1951, blijkt, dat Isaac de Boer gehuwd was met Martha Maria Trierum.

■ **joodsmonument.nl**: Adres niet bekend. "*Isaac de Boer was een zoon van Rachel de Boer. Hij was gehuwd met een niet-joodse vrouw. Ze hadden vijf kinderen.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

[Stiefvader] Samuel Kleerekoper was een zoon van Gerrit Jacob Kleerekoper en Catharina Agsteribbe. Hij was eerder gehuwd met Elizabeth Mozes Reens. Zij overleed in 1925. Ze kregen zeven kinderen, onder wie Gerrit, Sara, Evalina (overleden in 1933) en de hier vermelde Reina en Catharina. Hij huwde Rachel de Boer in 1926 in Amsterdam.
Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Samuel Kleerekoper

■ **Els Boon/ HUA:** Mevrouw Els Boon was zo vriendelijk in Het Utrechts Archief naar het toenmalige adres van Isaac de Boer te zoeken. "*In het bevolkingsregister van 1936 ontbreekt de familie.*" In het "*adressenboek uit 1940* [...] *is slechts één De Boer opgenomen met een voorletter I. Het is I.R. de Boer. Misschien slaat die R op zoon van Rachel?*
I.R. de Boer, opz. teeken. NS, Regentesselaan 5, Utrecht.
Het zal betekenen: opzichter tekenafdeling van de Nederlandse Spoorwegen."

■ **stamboomforum.nl**/familienamen/2/31823/0/op_zoek_naar_isaac_de_boer: " *Via Kamp Vught ben ik* [**Miranda de Boer**, kleindochter van Isaac de Boer] *nog in het bezit gekomen van zijn kampnummer daar en een medisch dossier en weet ik dat hij met een speciaal transport (rechtstreeks vanuit Vught) naar Auschwitz* [***** en ******] *is gebracht. Wij weten dat van dit transport niemand bij aankomst is vergast. Verder is er geen informatie te vinden, niet van zijn leven voor of tijdens de oorlog of wat er precies met hem gebeurd is in Auschwitz. Via het ITS hoop ik nog wat informatie te krijgen maar het duurt nu al erg lang (4 maanden) op mijn vraag hoe lang ik op een antwoord moet wachten krijg ik ook geen bericht terug via de ITS*."

***** ■ **Janneke de Moei**, Joodse kinderen in het kamp Vugt, p. 106:

"Dag	*Datum*	*Aantal personen*	*waarvan kinderen*	*Opmerkingen*
ma	*15/11*	*1152 ?*	*17*	*de trein gaat rechtstreeks naar Polen"*

****** ■ **D. Czech**, Kalendarium der Ereignisse im Konzentrationslager Auschwitz-Birkenau 1939 - 1945, p. 655 en 656: "***17e november*** [1943] [...] *Met de nummers 163 201 t/m 163 759 worden 559 mannelijke en met de nummers 68 090 t/m 68 678 worden 589 vrouwelijke Joodse gevangenen gekentekend, die uit het concentratiekamp Vught zijn overgedragen.*
[...]
18e november [1943] [...] *De nummers 164 110 en 164 111 krijgen twee gevangenen, die op de voorgaande dag uit het concentratiekamp Vught zijn overgedragen*."

■ **Isaac de Boer** is dus op de 17e november 1943 in Auschwitz aangekomen en heeft daar een van de nummers tussen 163 201 en 163 759 of op de volgende dag het nummer 164 110 of 164 111 op zijn arm getatoeëerd gekregen. Van geen van deze nummers werd op de volgende bladzijden van het Kalendarium [657 t/m 995; of van 18-11-1943 t/m 27-01-1945] ook maar één keer gewag gemaakt. Het is denkbaar dat Isaac een naamloze dood is gestorven of dat niet alleen zijn leven maar ook de optekening van zijn dood werd vernietigd. Om de sporen van hun misdaden uit te wissen, hebben de Nazi's tijdens de laatste manden veel van hun administratie laten verbranden. De precieze overlijdensdatum kon, omdat getuigen of documenten ontbraken, na de oorlog niet meer worden vastgesteld en moest daarom geschat worden.
Wel is er in Danuta Czech's Kalendarium na de aankomst van Isaac de Boer op 17 november 1944 nog vijf keer sprake van Joden uit Nederland, maar elke keer zonder naam en vier keer zonder nummer, te weten: op **07-11-1944** '*Uit het KL Dachau* [...] *18 Nederlanders*.', p. 924; op **03-12-1944** ' *Uit het Kl Mauthausen* [...] *en Nederlanders*.', p. 939; op **13-01-1945** '*278 Nederlandse Joden*', p. 960; op **17-01-1945** '*81 Nederlanders*' en '*616*

Nederlandse Joden', p. 966; en ten slotte op **16-01-1945**, '*de beide Nederlandse Joodse gevangenen met de nummers B-14771 en B-14775*', p. 964. Helaas is geen notitie in het Kalendarium te vinden, wanneer de nummers B-14771 en B-14775 aan hen zijn vergeven, maar omdat op 3 november 1944 [p. 922] tien Poolse Joden met de nummers B-14431 t/m B-14440 worden gekentekend, moeten de twee Nederlanders na de derde november 1944 het kamp Auschwitz zijn binnengekomen.

Böhm			
[779] **Manfred**, 03-02-1927 Duisburg, 21-05-1943 Sobibor [zoon]			
[778] **Josef Böhm**, 17-06-1889 Siniawa; 21-05-1943 Sobibor		[780] **Chana Stiefel**, 02-04-1894 Siniawa; 21-05-1943 Sobibor	
Mendel Böhm	Ettel Teitelbaum	N.N.	N.N.
■ WieWasWie			

Josef Böhm, Chana Anna Böhm-Stiefel en Manfred Böhm

■ http://www.**dokin.nl**/deceased-children/manfred-bohm-born-3-feb-1927: Laatste adres in Duitsland: "*Duisburg, Kuhlenwald 5*". Eerdere adressen van Manfred in Nederland: "*15-02-1939: Den Haag, Laan van Meerdervoort 300 (S. V. Wezel)*" en "*Den Haag, G. V. Falkstr. 23 (parents)*"
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Maria van Reedestraat 21 a, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Josef en Manfred Böhm en Chana Anna Böhm-Stiefel woonden te Duisburg. Josef en Chana waren in Dachau gearresteerd, Josef op 17-11-1938, Chana op 10-11-1938. Emigratie: December 1938 naar Nederland. Tenminste van Chana is bekend, dat zij op 13 april 1943 in het doorgangskamp Westerbork is opgesloten. Deportatie van Josef, Chana en Manfred vanuit Westerbork op 18 mei 1943 naar Sobibor, allen zijn daar op 21 mei 1943 om het leven gebracht.
■ **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 106 en 118: Josefs naam en de namen van zijn zoon en echtgenote staan op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Böhm Josef 17.6.89, Böhm Manfred 3.2.27* en *Stiefel Chana 2.4.94*".

Manfred Böhm

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Maria van Reedestraat 21 bis
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 27 035**: Een lijst, overschreven met "*Toestand 1 Sept. 1942 Joodsch lyceum*" met vier kolommen noemt in kolom "*onderbouw*" 16 namen. De overige kolommen overschreven met "*H D. ? A., H. D. ? B.* en *Gymnasium*" vermelden telkens 3 leerlingen. In de derde kolom *HD. & B* staat de naam van "*M. Böhm (1927)*".

■ **Drs. C. van Dam, Jodenvervolging in de stad Utrecht** (Zutphen 1985) p. 68: Midden oktober 1941 werd naast de ULO aan het Ondiep 63 ook een Joods Lyceum aan de Springweg ingericht. Vanaf 1 januari 1942 was dit lyceum in het Centraal Israelitische Weeshuis aan de Nieuwe Gracht 92 gevestigd. Toen in september 1942 het weeshuis werd gevorderd door de bezetter, moesten de weeskinderen, die er nog waren, en het personeel naar Amsterdam en later naar Westerbork vertrekken. [Dit vertrek heeft **F. Crone** in **Voorbijgaand verblijf** (Amsterdam 2005), op de bladzijden 91, 98-100 beschreven.] De lyceïsten gingen naar de Springweg 164 waar ze samengevoegd "*met de leerlingen van de lagere School en het ULO*" tot september 1943 hun lessen volgden.

<table>
<tr><td colspan="4">van der Bokke
Judic van Santen-van der Bokke, ± 1896 Utrecht
[48] Susanna, 05-19-1899 Utrecht, Zadelstraat 32, 27-11-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Markus van der Bokke,
25-08-1872 Amsterdam;
13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 16]</td><td colspan="2">Betje Reiss,
13-10-1867 Amsterdam;
13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 16]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 21; fol. 24v, Amsterdam 07-08-1895.</td></tr>
<tr><td>Samson Levie van der Bokke, 01-05-1832 Amsterdam; ovl. op 01-06-1891 te Amsterdam</td><td>Judic Mozes Viool, 01-12-1831 Amsterdam; ovl. op 11-05-1891 te Amsterdam</td><td>Baruch Reiss (Reis), 13-12-1840 Amsterdam; op 16-02-1874 te Zeeburg begr., graf 18 29.</td><td>Marianna (Marianne*) Gobetz, ± 1839 Amsterdam; 30-03-1919 te Diemen begr., graf A 48 25.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 9; fol. 89,
Amsterdam 22-11-1854</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 8; fol. 9v,
Amsterdam 17-08-1864</td></tr>
<tr><td colspan="4">* ■ Amsterdam Burial Permits, Tonen record [Indx: 26447]
■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias
■ http://geneawiki.nl/familygroup.php?familyID=F25446&tree=3</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Zus: Judic van der Bokke,** 1895/96 Utrecht, was gehuwd met Abraham van Santen, 1896/97 Amsterdam; huwelijksakte 172, Hilversum 5-7-1921. Ouders van Abraham van Santen waren: Salomon van Santen en Sara Wans.

Susanna van der Bokke

■ **HUA** 05-10-1899, geboorteakte nr. 2582

■ **joodsmonument.nl:** Adres in Arnhem: Van Pallandtstraat 59. Beroep: Reizigster.

<table>
<tr><td colspan="4">Bollegraf
[49] Alida Bollegraf, 03-03-1922 Utrecht, Leidscheweg 20b, 25-01-1943 Auschwitz
[50] David Bollegraf, 21-03-1924 Utrecht, Leidscheweg 20b, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Wolf Bollegraf,
02-11-1891 Winschoten;
31-03-1944 Midden-Europa</td><td colspan="2">Bertha Cohen, 24-10-1896 Amsterdam; zij heeft volgens joodsmonument.nl de oorlog overleefd; in 1985 ovl. volgens geni.com.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 370, Utrecht 28-04-1921</td></tr>
<tr><td>Markus Bollegra(a)f,
± 1851 Winschoten;
ovl. op 21-03-1931 te Winschoten en aldaar begraven.</td><td>Alida Wijnberg, ± 1847 Winschoten;
ovl. op 20-03-1937 te Groningen, begr. te Winschoten.</td><td>David Cohen,
22-02-1854
Leeuwarden;
1925 overleden.</td><td>Sara Keizer,
25-08-1855
Leeuwarden;
1934 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 48, Winschoten 11-11-1874</td><td colspan="2">Huwelijk op 05-01-1878 te Leeuwarden</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../leeuwarden/368.htm en .../duparc/2843.htm ■ Genlias
■ historiejoodsgroningen.nl</td></tr>
</table>

Alida Bollegraf

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Zutphensestraat 106, Apeldoorn. Beroep: Leerling-verpleegkundige

David Bollegraf

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Leidscheweg 20 b, Utrecht. JOKOS-dossier 1932 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]**:** Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "geen onderwijs meer" mochten "volgen op openbare scholen." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl:** *Bollegraf, David, Utrecht, geb. 21-3-1924 (Utrecht), gest. 10-10-1942*

<table>
<tr><th colspan="4">Bollegraf</th></tr>
<tr><td colspan="4">[781] Wolf, 02-11-1891 Winschoten, 31-03-1944 Midden-Europa</td></tr>
<tr><td colspan="2">Markus Bollegra(a)f, ± 1851 Winschoten; op 21-03-1931 te Winschoten overleden en aldaar begraven.</td><td colspan="2">Alida Wijnberg, ± 1847 Winschoten; op 20-03-1937 te Groningen overleden, te Winschoten begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 48, Winschoten 11-11-1874</td></tr>
<tr><td>Abraham Bollegraf, 07-04-1822 Hoogezand; ovl. op 25-02-1885 te Winschoten; ald. begr., graf 280.</td><td>Engelina / Engeline Bloemendal, 10-01-1817 Winschoten; ovl. op 1-03-1887 te Winschoten; aldaar begraven.</td><td>Mozes Abraham Wijnberg, 04-04-1811 Hamburg; ovl. op 23-05-1894 te Winschoten en aldaar begraven.</td><td>Roosje Frankforter, 20-01-1818 Winschoten; ovl. op 06-09-1891 te Winschoten en aldaar begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 67, Groningen 19-04-1846</td><td colspan="2">Huwelijksakte 11, Winschoten 27-06-1839</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../leeuwarden/368.htm en .../duparc/2843.htm ■ Genlias ■ Schut, De joodse inwoners van Groningen ..., deel I, p. 156 ■ historiejoodsgroningen.nl</td></tr>
</table>

Synagoge (voor- en achteraanzicht) en gedenkteken in Winschoten

Wolf Bollegraf, vader van [49] Alida en [50] David Bollegraaf

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Leidscheweg 20 b, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 1 932 op het Gemeentearchief Amsterdam

■ **Genlias**: Geboorteakte 211, Winschoten 02-11-1891: Wolf Bollegraf op 02-11-1891 te Winschoten geboren, ouders: Markus Bollegraf en Alida Wijnberg.

Huwelijk: Volgens akte 370 trad Wolf Bollegraf op 28-04-1921 te Utrecht in het huwelijk met **Bertha Cohen**, geboren in 1896/97 te Amsterdam. Bertha was dochter van David Cohen en Sara Keizer.

■ **José Martin**, Herinneringscentrum Westerbork: Tussen 3 en 5 oktober 1942, [toen de rijkswerkkampen voor werkloze Joden werden leeggehaald], werd Wolf Bollegraf naar Westerbork gebracht en vandaar op 23-10-1942 op transport gesteld naar Auschwitz. Na

aankomst op 25-10-1942 mogen 21 mannen en 32 vrouwen voorlopig verder leven. [Vgl. D. **Czech**, p. 326 en Kroniek 25-10-1942]

<table>
<tr><td colspan="4">Borchardt
[782] Marion Evelyne, 01-03-1937 Den Haag, 02-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Werner Adolf Borchardt,
13-03-1902 Berlijn; ovl. 1938.</td><td colspan="2">[1099] Ilse Bela Hodes,
22-09-1911 Leipzig; 02-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 1935</td></tr>
<tr><td>Isidor Borchardt,
geb. 09-05-1856
Berlin;</td><td>Anna Gele Beirach,
geb. 04 of 16-05-1871
Radomsko (Polen);</td><td>Jacob Hodes,
geb. 16-11-1870
Zachodniopomorskie,
Polen; ovl. 09-07-1943
Sobibor [Schelvis, p. 202]</td><td>Hermine Flora
Heyman, geb. 30-04-
1881 Frankfurt am Main;
ovl. 09-07-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 202]</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ http://www.myheritage.de/names/werner_borchardt
■ https://de.findagrave.com/memorial/148471264/ilse-bela-imbach</td></tr>
</table>

Moeder Ilse Bela Hodes hertrouwde met **Bruno Imbach**, 31-10-1903 Berlijn, 02-07-1943 Sobibor.

Marion Evelyne Borchardt

■ **joodsmonument.nl**: Adres op 1 juni 1941: Tesselschadestraat 28 b, Utrecht
Adres op 1 maart 1942: Merwedeplein 39 I, Amsterdam

■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 182 en 186: De namen van haar en haar moeder staan op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Borcharat Marion 1.3.37*" en "*Hedes Ilse 22.9.11*".

Borchert

[783] **Renate,** 14-02-1925 Berlijn, 30-09-1942 Auschwitz

Rudolf Borchert, 07-11- 1882 in Posen, woonde in Berlin **Deportatie**: vanuit Berlin op 27./29.10.1941 naar Litzmannstadt (Lodz), Ghetto; ovl. 28-04- 1942, Litzmannstadt (Lodz), Ghetto	Therese Rau, 30-05- 1895 in Graudenz, woonde in Berlin-Wilmersdorf, Hohenzollerndamm 187 **Deportatie**: vanuit Berlin op 27./29.10.1941 naar Litzmannstadt, Ghetto; 4 mei 1942, Kulmhof (Chelmno), vernietigingskamp.

Huwelijk ±1920; het eerste van twee bekende kinderen -Anna Lisa - werd 07-05-1921 geboren.

Paul Borchert, geb. 11-03-1843 Poznan; ovl. 12-10-1894.	Anna Goldenring, geb. ??-08-1859 Raschkow; ovl. 15-03-1915; begr. Joodse begraafpl. Berlin-Weißensee.	Hugo Rau, (1858-1922)	Elise Hulse, (1872-1932), dochter van Otto Hulse en Pauline Feust.

Huwelijk ±1880; het eerste van vier bekende kinderen – Minna Margot – werd 18-10-1881 geboren.	Huwelijk ±1894; het eerste van zes bekende kinderen – Therese – werd 30-05-1895 geboren.

■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (A'dam 2005) 38
■ http://www.geni.com/people/Therese-Rau/6000000014832394256
■ http://www.geni.com/people/Hugo-Rau/6000000014831722999
■ http://www.geni.com/people/Elise-Hulse/6000000014831948674
■ https://www.geni.com/people/Rudolf-Borchert/6000000079920195851
■ https://www.geni.com/people/Paul-Borchert/6000000065226793832
■ https://www.geni.com/people/Therese-Borchert/6000000079920574843
■ https://www.geni.com/people/Anna-Borchert/6000000096303613966

Renate Borchert

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, CIW

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Borchert, Renate Luise, geb 24-02-1925 in Berlin, woonde in Berlin. Emigratie: 29-06-1939, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 30. September 1942, Auschwitz, voor dood verklaard.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegtracht 92

■ **F. Crone, Voorbijgaand verblijf**, (Amsterdam 2005) 37: Tante, zus van Therese Borchert was Felicie Florentine Cohn Bloch-Rau, Graudenz 26-06-1904. Zij woonde toen op Postjeskade 249[II] in Amsterdam en heeft "*aangeboden haar nichtje in huis te nemen en voor haar levensonderhoud te zorgen.*"

■ **dokin.nl** (met foto): Voordat Renate op 08-09-1940 in het Centraal Israelietisch Weeshuis terechtkwam woonde zij in Nederland op acht verschillende adressen:
1) Vanaf 06-12-1938: Quarantine Amsterdam, Zeeburgerdijk 321, Amsterdam
2) Vanaf 10-01-1939 Noorderhuis, Toldijk D 155, Ruinen (Hoogeveen)
3) Vanaf 20-04-1939 Ons Boschhuis, Arnhemschebovenweg 235, Driebergen-Rijssenburg
4) Vanaf 25-04-1939 'Onze Bliscap', Haarweg C213, Amerongen
5) Vanaf 30-06-1939 Bondshuis N.P.B., Amersfoortsstraat 91, Soesterberg
6) Vanaf 17-07-1939 Quarantine Beneden Heijplaat, Quarantainestraat 1, Rotterdam
7) Vanaf 02-11-1939 Achterklooster, Hoogstraat 79, Rotterdam
8) Vanaf 17-04-1940 Israelietisch Weeshuis, Mathenesserlaan 208, Rotterdam

In verband staande documenten:
Ten eerste: Afschrift van een brief, die Max Cohn Bloch op 17-11-1938 uit Amsterdam aan het *Comité voor Joodsche Vluchtelingen* te 's Gravenhekje, Amsterdam heeft geschreven:
"*Mijne Heren,*
Hierdoor deel ik U mede, dat ik gaarne een kind tot mij wil nemen en wel
Renate Borchert, geboren 14.2.25.
Het adres van haar ouders is:
Hohenzollerndamm 187
Berlin-Wilmersdordorf.
Ik verzoek U beleefd mij hierbij behulpzaam te zijn en teken,
Hoogachtend
M. Bloch" [handtekening]

Ten tweede: Afschrift van een brief, die Dr. jur. Kurt Scheye, Sao Paulo, op 16-12-1938 aan menheer Karl Rau heeft geschreven:
"*Hierdurch bestätige ich Ihnen, dass ich alle Personenstandsurkunden erhalten habe, die erforderlich sind*
1) Ihrer Schwester Therese Borchert, geb. Rau und ihres Ehemannes Rudolf Borchert, wohnhaft in Berlin, Hohenzollerndamm 187,
2) deren Kindern Renate, z. Zt. in Amsterdam und Anneliese, bei ihren Eltern wohnhaft
die Einreisegenehmigung nach Brasilien beim Aussenministerium in Rio de Janeiro zu verschaffen.
Alle notwendigen Schritte werden eingeleitet, hoffentlich kann ich Ihnen in kurzer Zeit ein günstiges Ergebnis mitteilen.
Hochachtungsvoll
Kurt Scheyé" [handtekening]

Ten derde: Afschrift van een gekopieerde brief, die Felicia Bloch op 10-01-1939 uit Amsterdam aan het *Comité Hulp voor buitenlandsche Kinderen* aan de Herengracht te Amsterdam heeft geschreven:
"*Renate Borchert aus Berlin, geboren am 14.2.1925 ist mit dem Kindertransport am 6.12.38 hier angekommen und war bis zum 9. d. M. in der Quarantaine Inrichting Zeeburg, von wo sie dann in das Kinderheim 'Noorderhuis' Hoogeveen überwiesen wurde.*

Renate Borchert ist die jüngste Tochter meiner in Berlin verheirateten Schwester. Wir haben das Kind angefordert, damit sie hier eine Ausbildung für die Auswanderung meiner Geschwister erhält. Meine Geschwister haben die Absicht, nach Brasilien auszuwandern, wo ein Bruder van mir ansässig ist. Renate sollte hier in der Hauswirtschaft ausgebildet werden und portugiesischen Sprachunterricht bekommen. Sie wurde bereits von mir bei der 'Nijverheidsschool voor meisjes - X. J. van Det - , Hortusplantsoen 1' lt. beiliegendem Schreiben angemeldet.-

Als Beweis, dass meine Geschwister die nötigen Schritte zur Einwanderung nach Brasilien unternommen haben, füge ich eine Bestätigung aus Sao Paulo bei.-

Ich bitte sehr, meinem Antrag stattzugeben, Renate Borchert in mein Haus aufnehmen zu dürfen. Ich verpflichte mich, Renate Borchert eine einwandfreie Erziehung zu geben. Eine Auskunft über meine Familie kann Herr Inspektor Smit von der Kinderpolitie Amsterdam erteilen.-

Ergebenst,
w. get. Felicia Bloch-Rau.-"

Ten vierde: Afschrift van een brief, die Max Cohn Bloch op 03-02-1939 uit Amsterdam aan de *Stichting Hulp aan Buitenlandsche kinderen, 'Het Kindercomité'* aan de Herengracht 466 in Amsterdam heeft geschreven:
"*Mijne Heren,*
Ik bevestig hiermede de ontvangst van Uw schrijven dd. 26.1.39 betreffende het kind RENATE BORCHERT geb. 14.2.25, te Berlijn-Wilmersdorf en deel U mede, dat ik tot mijn spijt niet in staat ben, het gewenste bedrag te storten.
Ik heb wel een verzoek ingediend, om mijn nichtje in mijn huis op te mogen nemen. De onkosten daarvoor zouden slechts een gedeelte bedragen van de som, die U in Uw schrijven noemt.
Indien mij te voren was medegedeeld, dat het kind in een stichting zou komen en hiervoor fl. 50.- - betaald zou worden, had ik van mijn verzoek afstand gedaan.
Ik hoop echter nog, dat over mijn verzoek bij het Ministerie van Binnenlandsche Zaken welwillend wordt beschikt, zodat U verdere kosten voor Renate Borchert bespaart.

Met de meeste hoogachting
M. Bloch [handtekening]"

Ten vijfde: Bericht betreffende verlof van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, Afd.Vluchtelingenbureau, te 's Gravenhage op 2-08-1939:
"*Hierbij delen wij U mede, dat aan de vluchteling (e) Renate Borchert geboren 14-2-25, in Uwe Inrichting verblijvend, onder de gebruikelijke voorwaarden, een verlof kan worden verleend van 8 dagen, door te brengen in het gezin van Max Bloch, wonende Postjeskade 249 te Amsterdam.*

voor: H. Sieperda
Regeeringsgemachtigde
inzake Vluchtelingen
[handtekening] (G.A.J.Boogh)

Aan
den leider van het Vluchtelingenkamp
Quarantaine Beneden Heyplaat
te ROTTERDAM
Afschrift van dit schrijven is gezonden aan:
het gezin waar het verlof zal worden doorgebracht
het hoofd van de Politie ter plaatse waar het verlof zal worden doorgebracht
het Comité voor Bijzondere Joodsche Belangen, Afd. Kinderen te Amsterdam."

Ten zesde: Op 12 februari 1940 schrijft Max Bloch een ijlbrief aan het Departement van Binnenlandsche Zaken, Afd. Armwezen (Vluchtelingen) te 's Gravenhage, Binnenhof 19:
"*Re. Renate Borchert, Achterklooster 40, Rotterdam*
Geachte Heeren,
Daar mijn nichtje Renate Borchert 14 februari jarig is, verzoek ik U beleefd, haar verlof te willen verlenen, om dezen dag bij ons in de familiekring te mogen doorbrengen.
Ik zou het zeer op prijs stellen, indien U het verlof wilde verlenen tot en met Maandag a.s.
Daar ik pas vandaag hoorde, dat bij U het verzoek ingediend moet worden, zag ik gaarne dat Uw beslissing hieromtrent ten spoedigste naar Rotterdam werd doorgegeven.

Met beleefden dank
hoogachtend
Max Bloch [handtekening]

[Handgeschreven aantekening]
Telefonisch afgedaan; leiding v. h. Achterklooster vond het beter, het verlof van Zaterdag tot Zondag te verlenen!

[handtekening onleesbaar] 13.2.40"

Ten zevende: Op 13 februari 1940 schrijft het *Neutraal Comité Rotterdam tot hulp aan buitenlandsche kinderen*, Achterklooster 40 aan het Departement van Binnenlandsche Zaken, Afd. Armwezen (Vluchtelingen) te 's Gravenhage:
"*Hiermede verzoeken wij U beleefd verlof te willen verlenen voor de dagen 16, 17 en 18. februari 1940 aan de vluchteling:*

Renate BORCHERT

om zich op te houden bij familie in Amsterdam, Postjeskade 249 bij Bloch.
U bij voorbaat dankend voor Uw toesteming, tekenen wij

H o o g a c h t e n d
NEUTRAAL COMITÉ ROTTERDAM TOT
HULP AAN BUITENLANDSCHE KINDEREN."
[handtekening onleesbaar]

Ten achtste: Op 17-03-1940 schrijft Max Bloch een brief aan het Departement van Binnenlandsche Zaken, Vluchtelingenbureau te 's Gravenhage:
"*Re: Renate Borchert, Achterklooster 40, Rotterdam C.*
Hiermede verzoek ik U beleefd mijn nichtje Renate Borchert verlof te willen geven, dat zij haar Paasvacantie bij mij thuis mag doorbrengen, en wel van 20 - 27 maart.
De kosten, die door deze reis ontstaan, zullen door mij vergoed worden. Eveneens zal ik ervoor zorg dragen, dat zij op tijd terug is.
Voor Uw medewerking dank ik U ten zeerste en teken,

hoogachtend,
M. Bloch [handtekening]
[De handgeschreven aantekening is slechts gedeeltelijk te ontcijferen:] *N.B komt voor op lijst [...] 20.3.40 [...] is verleend* [handtekening onleesbaar]"

Ten negende: *Brief van het MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN aan de directie van het Isr. Weeshuis, Mathenesserlaan 208, Rotterdam:*
"Betreffende: verlof. *s' Gravenhage, 9 mei 1940.*
Hierbij deel ik U mede, dat aan de(n) vluchteling(e) Renate Borchert, geb. 14-2-25 in Uwe Inrichting verblijvende, onder de gebruikelijke voorwaarden, een verlof kan worden verleend van 11/14 mei, door te brengen in het gezin van de fam. Bloch, Postjesweg 249, Amsterdam W.

Voor:
Het Hoofd Afdeling ARMWEZEN,

[Handgeschreven aantekening met groen kleurpotlood:] *thans geen enkel verlof*
[handtekening onleesbaar]

Aan
de Directie van het Isr. Weeshuis,
Mathenesserlaan 208, Rotterdam.
Afschrift van dit schrijven is gezonden aan:
het gezin waar het verlof zal worden doorgebracht;
het hoofd van de Politie ter plaatse waar het verlof zal worden doorgebracht;
het Comité voor Bijzondere Joodsche Belangen, Amsterdam."

Ten tiende: Ingevuld formulier van het Vluchtelingenbureau zonder datum:

"*Agenda No. 405*
Betreft: Vrijlating van Vluchtelingen.
Lijst van Comité No. 27, M 256

Betreft: Renate Borchert
geboren: 14.2.25
Verblijft thans te Hoogeveen.
Opname in gezin van
Felicia Bloch, A'd, Postjeskade 249 (tante)"

[■ **joodsmonument.nl:** Het gezin van Renate's tante is gedeporteerd en in de vernietigingskampen Auschwitz en Sobibor van het leven beroofd. Tante Felicie en twee kinderen - Tom Michael Rudolf en Jeanette Elise - stierven op 18-07-1942 en onkel Max Alfred in januari 1943 in Auschwitz. Een verwante - misschien de moeder van onkel Max Alfred werd op 23-07-1943 in Sobibor vermoord. Onkel Max Alfred Cohn Bloch was directeur van een hoedenfabriek.]

<table>
<tr><td colspan="4">Borstel
[784] Leman, 31-08-1895 Arnhem, 16-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hendrik Borstel,
1865 Rotterdam; op 10-04-1929 te Arnhem overleden en aldaar begraven, graf H 01 20.</td><td colspan="2">Hester Cohen, 28-11-1857 Arnhem; weduwe van Levie van Gelder; ovl. op 18-10-1908 te Arnhem; ald. begr., graf B 07 14.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 350, Arnhem 07-11-1894.</td></tr>
<tr><td>Leman Borstel,
1827/28 Amsterdam, godsdienstambtenaar; op 17-11-1911 te Rotterdam overleden; akte 5143.</td><td>Fijtje Norden,
± 1839 Amsterdam; op 16-04-1867 te Rotterdam overleden.</td><td>Jonas [Emanuel] Cohen
1823 Arnhem; ovl. op 13-12-1884 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 19 B 3 A 1033.</td><td>Gelle Menk,
± 1821 Doetinchem; ovl. op 20-09-1875 te Arnhem en aldaar begr., graf C 03 01; akte 794, Arnhem 21-09-1875.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 573, Rotterdam 01-08-1860</td><td colspan="2">Huwelijksakte 86, Arnhem 14-05-1851</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ Mayerhirsch/Moscowa</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Vader Hendrik Borstel** hertrouwde met Clara van Gelder.
■ **Digitale Stamboom Rotterdam / Genlias**: **Grootvader Leman Borstel** trouwde volgens akte 14 voor de tweede keer op 2-2-1870 te Arnhem met Krisje Waterman, geb. ± 1837 te Kampen, ovl. op 27-9-1888 te Rotterdam. Zij was dochter van Israel Waterman en Judith Voorzanger.
Uit dit huwelijk zijn drie kinderen bekend:
1) Bernard Borstel, geb. 4-11-1870 Rotterdam, ovl. 13-11-1871 Rotterdam

2) Johanna Christina Borstel, geb. 5-2-1872 Rotterdam, ovl. ?
3) Israël Borstel, geb. 20-8-1873 Rotterdam, ovl. ?
Grootvader Leman Borstel trouwde nog voor de derde keer met Lea Alexander van Praag.

Leman Borstel, echtgenoot van [785] Lena Grietje Borstel-Cohen

■ **HUA**, gezinskaart Borstel, Leman
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Weerdsingel Oostzijde 58, Utrecht. Inboedellijst van 7 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 4 980 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias**: Huwelijksakte 144, Utrecht 13-02-1924.
■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 214: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Borstel Leemna 31.8.95*"

Borstel-Cohen

[785] **Lena Grietje,** 31-10-1902 Amsterdam, 16-10-1943 Sobibor

Izaak Cohen, 23-12-1876 Harlingen; op 11-06-1950 te Utrecht overleden en aan het Zandpad begraven, graf 29 C 28 P -.	Clara Loterijman, 24-10-1880 Utrecht; ovl. op 31-03-1956 te Den Haag; begr. te Utrecht aan het Zandpad, graf 29 C 28 M -.
Huwelijksakte reg. 37; fol. 3, Amsterdam 23-10-1901	

Benjamin Cohen, 19-01-1841 Harlingen; op 28-01-1887 te Franeker overleden.	Leentje Polak, 05-10-1851 Leeuwarden; op 07-11-1882 te Harlingen overleden.	Joseph Loterijman, 01-03-1845 Woerden; op 26-01-1900 te Utrecht op leeftijd van 54 jaar overleden.	Grietje Cohen, 05-05-1852 Arnhem; ovl. op 26-08-1888 te Utrecht en aan het Zandpad begr., graf 13 A 3 A -.
Huwelijksakte 226, Leeuwarden 26-12-1873		Huwelijksakte 105, Arnhem 05-05-1874	
■ Akevoth: .../ndbcore/8009.htm ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad			

■ **Moeder Clara Loterijman** is **zus** van Sebilla Asserina Levison-Loterijman, Henri Loterijman, Johanna Salomons-Loterijman en Esther de Wijze Loterijman.

Lena Grietje Borstel-Cohen, echtgenote van [784] Leman Borstel

■ **HUA,** gezinskaart Borstel, Leman
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Weerdsingel Oostzijde 58, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 4 980 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias:** Huwelijksakte 144, Utrecht 13-2-1924.
■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 214: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Cohen Lena 31.10.02*".

Ernst Benjamin Cohen

■ **WieWasWie:** Geb. 25-10-1911 Utrecht – ovl. 29-07-1966 De Bilt, broer van [785] Lena Grietje Borstel-Cohen

■ **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Bergen op Zoom, Roosendaal en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller):

"*Roosendaal, 12 februari 1942.*
N.V. Lagero Roosendaalsche fabriek van gebreide goederen.
Aan de heer E. B. Cohen te Utrecht (aangetekend) 'Mijnheer, Hierdoor deelen wij U mede dat naar aanleiding van de verordening no. 190 d.d. 12 October 1941, van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied, betreffende het uitoefenen van een beroep door Joden, U door ons met ingang van 1 maart a.s. ontslag uit Uw betrekking ten onzent is aangezegd met een termijn van een maand, alsoo per 31 Maart 1942. Hoogachtend, N. V. Lagero, Directie.'

Ernst Benjamin Cohen was sinds 1 januari 1939 als vertegenwoordiger in dienst van de Lagerofabriek in Roosendaal. Per 1 maart werd hij ontslagen. Hij kreeg nog een getuigschrift mee waarin vermeld stond dat 'hij bewezen heeft een goed verkoper te zijn terwijl ook op zijn eerlijkheid en plichtsbetrachting niets viel aan te merken. Zijn ontslag is een gevolg van de ariseering van ons bedrijf. Hoogachtend, N. V. Lagero'"

<table>
<tr><td colspan="4">Borstel-van Gelder
[51] Clara, 30-01-1885 Utrecht, Korte Smeestraat 11, 27-11-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Levie van Gelder,
geb. 8-12-1848 Utrecht; ovl. op 05-11-1890 te Utrecht; begr. a. 't Zandpad, graf 37 A 1 B -.</td><td colspan="2">Hesther Cohen, ± 1858 Arnhem;
op 18-10-1908 te Arnhem overleden; akte 855, Arnhem 19-10-1908.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 121, Utrecht 19-03-1884</td></tr>
<tr><td>Alexander Levie van Gelder, ± 1799;
ovl. op 06-07-1857 te Amersfoort.</td><td>Betje Koopman (Kauffman, Kaufman), geb. ± 1805;
ovl. op 18-07-1894 te Utrecht, ald. begr., graf 16 A 11 A 114[9].</td><td>Jonas Cohen,
± 1823 Arnhem;
ovl. op 13-12-1884 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begraven, graf B 3 A 1033.</td><td>Gelle Menk, ± 1821 Doetinchem; ovl. op 20-09-1875 te Arnhem; ald. begr. graf C 03 01.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1845 [Het eerste bekende kind – Aleida – werd 25-10-1846 te Utrecht geboren.]</td><td colspan="2">Huwelijksakte 86, Arnhem 14-05-1851</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ https://www.geni.com/people/Betje-Koopman/6000000017396476278 ■ Genlias ■ MayerHirsch/ Moscowa, p. 115 van 183 ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Moeder Hesther Cohen hertrouwde op 07-11-1894 te Arnhem met Hendrik Borstel, geb. 1864/65 te Rotterdam, akte 350.

Clara Borstel-van Gelder was nicht van [334, 341, 442 en 563].

■ **HUA** 02-02-1885, geboorteakte nr. 265

■ **joodsmonument:** Gezinsadres in mei 1940: W. Barentszstraat 24, Arnhem.

■ **Genlias / Digitale Stamboom Rotterdam: Echtgenoot: Hendrik Borstel** 29-10-1865 Rotterdam, huwelijksakte 242, Arnhem 18-06-1914. Ouders van Hendrik Borstel waren Leman Borstel en Fijtje Norden.

Dochter: Borstel, Hester Alexandrina, geb. 25-04-1914 Arnhem, ovl. 27-11-1942 Auschwitz

Bouman			
[786] **Alexander**, 28-02-1892 Vianen, 27-08-1943 Auschwitz [791] **Eléazar**, 25-11-1874 Vianen, 14-05-1943 Sobibor			
Louis Bouwman / Bouman, 04-03-1850 Vianen; ovl. op 21-03-1903 te Utrecht en aan het Zandpad begraven, graf 34 C 2 C .		Esther (Ester) Maris (Marits, Maritz) 09-10-1850; ovl. op 25-02-1934 te Utrecht en aan het Zandpad begraven, graf 43 C 19 I -.	
Huwelijksakte 13, Utrecht 21-02-1872			
Barend Bouwman / Bouman, 14-06-1812 Oolgensplaat; op 03-09-1892 te Vianen overleden.	Betje Polak, 1813 Vianen; op 16-03-1856 te Vianen overleden.	Levie Maris (Marks, Marits, Maritz, Maurits, Mauritz) ± 1796; ovl. op 01-09-1853 te Gorinchem.	Saartje de Vries, ± 1805 of ± 1803 Leerdam, dochter van David Levy de Vries en Rachel Samuel Cohen; ovl. op 17-01-1887 te Gorinchem.
Huwelijk op 08-03-1841 te Vianen		Huwelijksakte 11, Leerdam 25-08-1836.	
■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad			

Alexander Bouman, echtgenoot van [788] Alida Bouman-Kool

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lijnmarkt 36. JOKOS-dossier nr. 30 039 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias**: Geboorteakte 22, Vianen 29-02-1892. Huwelijksakte reg.2C;fol.49v, Amsterdam 26-06-1930.

Eléazar Bouman, echtgenoot van [792] Jansje Bouwman-Mozes en vader van [56] Louis Bouwman

■ **joodsmonument.nl**: Adres in 1 juni 1941: Heerenweg 26 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 33 168 op het Gemeentearchief Amsterdam, (L-claim, nr. 1390/8537).

■ **Genlias:** Echtgenote: Jansje Mozes, 17-7-1886 Wageningen; huwelijksakte 48, Wageningen 08-11-1910; haar ouders waren Herman Mozes en Sara Levie.

■ **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor**, De transportlijsten, p. 95: Zijn naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943: "*Bouwman Eliazer 25.11.74*".

Bouman

[787] **Louis**, 03-06-1903 Vianen, 31-01-1944 Auschwitz

Meijer Bouman, 18-01-1864 Vianen; op 05-12-1912 te Vianen overleden.	Sara van Dantzich, 27-02-1864 Groningen; ovl. op 18-10-1942 te Groningen en aldaar aan de Iepenlaan begraven, grafsteen 934.

Huwelijksakte 190, Groningen 31-05-1896

Barend Bouman, ± 1832 Ooltgensplaat; op 03-09-1892 te Vianen overleden; akte 77, Vianen 03-09-1892.	Saartje Walli{g/ch}, 30-07-1820 Woerden; op 07-01-1898 te Vianen overleden.	Benjamin van Dantzich, 27-11-1827 Medemblik; ovl. op 07-02-1909 te Groningen en ald. a. de Moesstr. begr., steen 498.	Schoontje Wallega, 10-05-1834 Gronin- gen; ovl. op 21-04- 1919 te Groningen en aldaar aan de Iepenlaan begr., grafsteen 293.
Huwelijksakte 21, Vianen 05-12-1856.		Huwelijksakte 63, Groningen 09-04-1863.	

■ Boon e. a., De Joodse inwoners v. d. stad Groningen ..., Bd. IIc, p.834 en 997
■ Genlias ■ WieWasWie

Louis Bouman

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Princes Julianaweg 22, Utrecht.
"Louis Bouman was gehuwd [met Elisabeth Himberg, bron: Genlias, overlijdensakte 56, Jutphaas 21-08-1951] en had twee kinderen. Zijn vrouw en kinderen hebben de oorlog overleefd.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

<table>
<tr><td colspan="4">Bouman-Kool
[788] Alida, 27-09-1893 Amsterdam, 13-09-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Elias Simon Cohen Kool,
14-03-1862 Amsterdam, loodgieter;
op 06-03-1930 te Amsterdam overleden.</td><td colspan="2">Flora Roos,
13-08-1858 Rotterdam;
op 22-11-1911 te Amsterdam overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 10, Weesp 27-03-1889.</td></tr>
<tr><td>Simon Samuel Cohen Kool,
29-09-1840 Amsterdam; op 1-05- 1910 te Amsterdam overleden; te Muiderberg begraven.</td><td>Johanna Elias Cohen van Vliet,
21-05-1843 Amsterdam; op 05-09-1894 te Amsterdam overleden.</td><td>Jacob Hartog Roos,
± 1814 Amsterdam;
op 18-09-1889 te Rotterdam overleden;
akte 3505.</td><td>Aaltje Emanuel Binger,
28-03-1823 Rotterdam;
na 1865 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 16-10-1861 te Amsterdam.</td><td colspan="2">Huwelijk op 14-03-1849 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■Akevoth: .../slagter/1405.htm ■Akevoth: .../slagter/271.htm
■Akevoth: .../ashkenazi/4840.htm ■Genlias</td></tr>
</table>

Alida Bouman-Kool, echtgenote van [786] Alexander Bouman

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lijnmarkt 36. JOKOS-dossier nr. 30 039 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Boutelje

[789] **Abraham**, 03-06-05 Amsterdam, 22-05-1944 Auschwitz
[790] **Israel Abraham**, 09-08-1900 Hilversum, 19-01-1945 Dachau

George Boutelje, 25-08-1852 Amsterdam; op 29-01-1916 te Amsterdam overleden.	Aaltje van Horst, 25-05-1871 Amsterdam; 02-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 45: "*Roet-van Horst Aaltje 25.5.71*"]
Huwelijksakte 96, Hilversum 04-10-1899.	

Israel Eliazer Leizer Boutelje-Levie, 12-08-1804 of 27-08-1804 Amsterdam, commissionair in diamanten; ovl. op 14-10-1892 te Amsterdam.	Vrouwtje Levie van der Hoop, 01-05-1806 Amsterdam; ovl. op 15-08-1866 te Amsterdam en te Muiderberg begraven.	Abraham van Horst, geb. 1836 Amsterdam; op 09-07-1905 te Muiderberg begraven, graf C 38 115.	Keetje Cohen Schavrien, geb. 1838 Amsterdam; op 03-03-1913 te Muiderberg begraven, graf C 38 116.
Huwelijk op 02-05-1827		Huwelijk op 30-01-1861 te Amsterdam.	

■ Akevoth: .../ashkenazi/9706.htm ■ Burial Permits DB ■Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/report_ancestor.php?database=humo9_&id=I60695&screen_mode=KWBLAD

■ **joodsmonument.nl**: **Moeder** *"... Aaltje van Horst hertrouwde op 13 november 1919 te Zaandam met Levie Roet, geboren in Amsterdam op 14 september 1862 en overleden op 26 februari 1932 te 's-Gravenhage. ...*

Aaltje Roet-van Horst werd in haar woning aan de Gijsbrecht van Aemstelstraat 30-II te Amsterdam door de Sicherheitsdienst gearresteerd. Bij deze arrestatie is een aantal sieraden geroofd.

In het archief van de Stichting Sieraden-Comité ligt een opsomming van de sieraden die van Aaltje Roet-van Horst zijn geroofd.

NIOD, Archief Stichting Sieraden-Comité, film 580, nr 1977, dossier 54"

Abraham Boutelje

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oudkerkhof 36, Utrecht.

"Abraham was ongetrouwd. In de jaren '30 woonde hij enige jaren in Antwerpen.

Toevoeging van een bezoeker van de website"

Israel Abraham Boutelje

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oudkerkhof 36, Utrecht. *"Israel Abraham was getrouwd. Hij en zijn vrouw doken onder in Ommen, maar werden toch opgepakt.*

Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **KZ-Gedenkstätte Dachau**: Informatie over de ***‚Haftverlauf'*** van Israel Abraham Boutelje:

Datum	Haftnummer	Haftänderung	Außenlager	Zu-/Abgangsstelle
10.10.1944	115667	Zugang		Auschwitz
19.01.1945	0	gestorben	Kaufering	

■ **Blatman, Todesmärsche**, p. 327 en 328: *"Deze kampen [Mühldorf en Kaufering] waren midden 1944 opgericht, toen de Duitse bewapeningsindustrie naar zekere productiestandplaatsen moest zoeken. Er kwamen duizenden gevangenen, die van de Organisatie Todt werden ingezet bij de bouw van reusachtige productiebunkers, hoofdzakelijk voor de luchtvaartconcern Messerschmitt. Na de ontruiming van de kampen in de Baltische landen in zomer 1944 werden vele Joodse gevangenen naar Kaufering gedeporteerd. In november arriveerden er ook vele Joodse dwangarbeiders uit Auschwitz. De kampen van Kaufering werden daardoor vooral tot dwangwerkkamp voor Joodse gedetineerde. De levensomstandigheden ter plekke waren hard, en de gevangenen, die vanuit Auschwitz waren gekomen, moesten hun toevlucht nemen tot alle tactieken en knepen, die zij in Auschwitz hadden verworven, om iets te eten, een bevoorrechte werkplaats of een plek in een barak te krijgen. Maar zelfs deze ervaren gevangenen werden snel gewelddadig en meedogenloos tegenover de heersende omstandigheden, die vanzelfsprekend ook tot een hoge sterftecijfer voerden:*

'[Oral-History-Bericht van Moshe Polansky, 7. januari 1997] Wij hadden slechts deze gestreepte pakken op het lijf, waren haast naakt. Al het eten, dat wij kregen, werd eerst uitgedeeld, nadat we van het werk terugkwamen, zulk een emmer, dat wil zeggen, een bord met een beetje soep, en daarvan moesten we feitelijk existeren. Wij hebben gewicht verloren, met ons allen zijn we afgevallen, ziekten zijn onder ons uitgebroken, abcessen, open wonden ... De lijken buiten onze barakken, waarin wij lagen, werden weggebracht en onder grond gestopt in kuilen, die te dien einde waren gedolven.'

<table>
<tr><td colspan="4">Bouwman
[52] Annaatje, 03-08-1902 Utrecht, Springweg 196 bis, 05-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Samuel Bouwman, 12-5-1867 Utrecht;
op 29-09-1939 te Utrecht overleden
en aan het Zandpad begraven,
graf 46 C 23 P 1521.</td><td colspan="2">Margaretha Cohen, 1869/70 Arnhem;
op 12-08-1902 te Utrecht overleden;
akte 1237, Utrecht 13-08-1902. [Negen dagen
na de geboorte van Annaatje.]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 24, IJsselstein 18-11-1896.</td></tr>
<tr><td>Mozes Abraham
Bouwman,
01-11-1833 Utrecht;
ovl. op 22-02-1906 te
Utrecht en ald. aan
het Zandpad
begraven, graf
3 C 4 3 -.</td><td>Judik / Judith
Vroman,
18-10-1833
IJsselstein;
ovl. op 28-01-1902 te
Utrecht en ald. en
begr. aan het Zand-
pad, graf 3 C 4 4 -.</td><td>Noach Cohen,
± 1839 Arnhem;
op 29-10-1906 te
Gouda overleden;
akte 382,
Gouda 29-10-1906.</td><td>Rachel Hartog van
Os, 06-03-1845
IJsselstein,
op 8-2-1928 te
Arnhem overleden,
graf Moscowa G 07
10.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 25, IJsselstein 02-12-1858</td><td colspan="2">Huwelijksakte 8, IJsselstein 17-07-1867</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias / In Memoriam**: Tweede echtgenote van Anaatje Bouwmans **vader** was: **Sientje de Vries**, 26-12-1873 Wijk; 05-12-1943 Auschwitz. [Zij woonde bij Annaatje in en is net zo als Annaatje op 05-12-1943 in Auschwitz van het leven beroofd.]
Samuel Bouwman en Sientje de Vries trouwden op 07-09-1905 te Wijk bij Duurstede, akte 12. Sientje was dochter van Joseph Abraham de Vries en Sara de Rooij.

Annaatje Bouwman

■ **HUA** 06-08-1902, geboorteakte nr. 2119
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Obrechtstraat 2 bis, Utrecht. Beroep: Kantoorbediende

<table>
<tr><td colspan="4">Bouwman
[53] Elie, 06-08-1888 Utrecht, Lange Smeestraat 1, 15-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Lion Abraham Bouwman,
17-08-1845 Utrecht; op 31-07-1919 te 's-Gravenhage overleden.</td><td colspan="2">Truitje van der Sluijs,
± 1847 Utrecht; ovl. op 09-02-1909 te Utrecht; begr. a. 't Zandpad, graf 1 C 6 5 -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 479, Utrecht 02-11-1881</td></tr>
<tr><td>Abraham Levie Bouwman,
1802/03 Dirksland;
op 01-11-1862 te Utrecht overleden.</td><td>Saartje van Aalst,
1809/10 Hilversum;
op 11-11-1881 te Utrecht overleden.</td><td>Moses van der Sluijs,
± 1823 Rotterdam;
op 15-08-1893 te Rotterdam overleden.</td><td>Belia Schenk,
26-06-1818 Schoonhoven;
ovl. op 25-12-1852 te Schoonhoven.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 24, Utrecht 06-02-1833</td><td colspan="2">Huwelijksakte 12, Schoonhoven 06-07-1844</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ WieWasWie
■http://goudsmit.home.xs4all.nl/CollateralFamiliesPersonsV2/ps20_324.htm ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: **Grootvader** Moses van der Sluijs hertrouwde op 28-07-1858 te Rotterdam met Lena van Vollenhoven, geb. ± 1830 te Wateringen. Lena was dochter van Jacob van Vollenhoven en Hester of Ester Levy of Levie; akte nr. 478.

Elie Bouwman, **HUA** 07-08-1888, geboorteakte nr. 1817.

Elie trouwde op 18-06-1913 te Rotterdam met **Naatje Hijmans**, geb. 21-03-1889 te 's-Gravenhage, dochter van Isaac Hartog Hijmans en Sara Marcus van der Sluijs.

■ **joodsmonument.nl:** Adres in Den Haag: Juliana van Stolberglaan 88. Beroep: Boekhouder.

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl:** Bouwman, Elie, Den Haag, geb. 6-8-1888 (Utrecht), gest. 22-10-1942

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.??: "Bouwman, Elie (6.8.1888, Utrecht, 22.10.1942) - 37177/1942"

Bouwman

[54] **Izak**, 02-12-1910 Utrecht, Oudegracht Weerdzijde 65, 09-07-1943 Sobibor
[465] **Judik van der Sluis-B.**, 25-02-1903 Utrecht, Oudegracht WZ 65, 11-06-1943 Sobibor
Mozes Lion, op 03-03-1907 te Utrecht op leeftijd van 26 dagen overleden

Lion Bouwman, 04-09-1871 Utrecht; ovl. op 25-08-1935 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 41 C 17 B.	Mijntje Mossel, 19-06-1873 Utrecht; op 24-07-1947 overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 41 C 17 C -.

Huwelijksakte 130, Utrecht 09-03-1905.

Mozes Abraham Bouwman, 01-11-1833 Utrecht; ovl. op 22-02-1906 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 3 C 4 3 -.	Judik / Judith Vroman, 18-10-1833 IJsselstein; ovl. op 28-01-1902 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 3 C 4 4 -.	Isaak Mossel, ± 1827 Utrecht; op 19-11-1901 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 3 C 4 6 -.	Sara de Vries, ± 1829 Utrecht; op 24-10-1878 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 54 A 36 G 940.
Huwelijksakte 25, IJsselstein 02-12-1858		Huwelijksakte 441, Utrecht 26-12-1849	

■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad

Izak Bouwman

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Dr. H.J. Lovinklaan 15, Maartensdijk, thans Utrecht. Beroep: Koopman**.** "*Echtgenote heeft de oorlog overleefd. Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd.*"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 211: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943 onder de rubriek '*HAEFTLINGE*': "*Bouwman Izak 2.12.10*".

Judik van der Sluis-Bouwman

■ **HUA** bl 3670 wijk 1

■ **joodsmonument.nl:** Adres in april 1942: Thorbeckelaan 165, Den Haag.

Echtgenoot: Isidoor van der Sluis, 11-07-1907 Den Bosch; 11-06-1943 Sobibor

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 172: Haar naam en de naam van haar echtgenoot staan op de transportlijst van 8 juni 1943 onder de rubriek '*HAEFTLINGE*': "*Sluis van der-Bouwman Judik 7.10.12*" en "*Sluis van der Isidor 11.7.07*".

Bouwman

[55] **Jacob**, 20-06-1876 Utrecht, Predikheerenkerkhof 11, 09-07-1943 Sobibor
[59] **Nathan**, 24-05-1873 Utrecht, Predikheerenkerkhof 11, 10-03-1943 Westerbork

Mozes Abraham Bouwman, 01-11-1833 Utrecht; ovl. op 22-2-1906 te Utrecht en aan het Zandpad begraven, graf 3 C 4 3 -.	Judik Vroman, 18-10-1833 IJsselstein; op 28-1-1902 te Utrecht overleden en aan het Zandpad begraven, graf 3 C 4 4 -.

Huwelijk op 02-12-1858 te IJsselstein

Abraham Levie Bouwman, ± 1803 Dirksland; ovl. op 01-11-1862 te Utrecht; akte 1452, Utrecht 3-11-1862.	Saartje van Aalst, ± 1810 Hilversum; op 11-11-1881 te Utrecht overleden; akte 1669, Utrecht 11-11-1881.	Samuel Samuel Vroman, ook bekend als: Samuel Salomon Vroman, geb. 15-04-1806 te Rotterdam; ovl. op 16-02-1853 te IJsselstein.	Sara Jacob (Kats) Cats, geb. 04-06-1808 te Gouda; ovl. op 28-02-1875 te IJsselstein.

Huwelijksakte 24, Utrecht 06-02-1833	Huwelijk op 04-03-1829 te Gouda

■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F13109/I34540/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F13117/I34554/
■ Tom Verwaijen, Joods Gouda, p. 157 en 247 ■ WieWasWie ■ Zandpad

■ **Tom Verwaijen**, Joods Gouda, [...], p. 157: **Grootmoeder "*Saartje Jacob Cats*,** *de derde dochter* [van Jacob Levie Cats en Rachel Isaac Sanders], *werd op 4 juni 1808 in Gouda geboren. Zij trouwde op 4 maart 1829 in Gouda met Samuel Samuels Vroman. Huwelijksgetuigen waren Simon Joseph Olman (= Jesaias Israël Olman), 87 jaar, zonder beroep, haar behuwd achterneef in de 5de graad Marcus Levie Manheim, 52 jaar, koopman, haar oom Heijman Levie Cats, 52 jaar, koopman, en haar behuwd oom Isaac Mozes de Haas, 49 jaar, koopman. Alle vier woonachtig te Gouda.*
Samuel werd geboren op 15 april 1806 in Rotterdam als zoon van Samuel Joseph Vroman en Henderijntje Salomon. Samuel en Saartje overleden beiden in IJsselstein, Samuel op 16 februari 1853 en Saartje op 28-02-1875. Beiden werden op de Joodse begraafplaats in Vianen begraven.[290] *Het paar kreeg 15 kinderen.*

[290] *Zij zijn de overgrootouders van Leo Vroman, de dichter, schrijver, bioloog en hematoloog. Leo werd geboren op 10 april 1915 in Gouda, en woont sinds 1947 in de Verenigde Staten en was in 2012 nog in leven.*" [Hij is op 22 februari 2014 overleden. Vriendelijke mededeling van Riet de Leeuw van Weenen - van der Hoek.]

Jacob Bouwman

■ **HUA** 22-06-1876, geboorteakte nr. 1182

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Plantage Middenlaan 34 h, Amsterdam

Echtgenote: Jeanette Bouwman-Zwarts, geb. 27-8-1875 Utrecht; ovl. 08-05-1943.

■ Rouwadvertentie uit **Het Joodsche Weekblad,** nr. 6, 14 mei 1943 - 16 Ijar 5703, p. 2:

Heden overleed plotseling onze lieve vrouw. moeder en behuwdmoeder 9169
Jeannette Bouwman-Zwarts.
in den ouderdom van 67 jaar.
J. Bouwman.
J. Arons-Bouwman.
Dr. Ph. Arons.
3 Iiar (8 Mei).

■ **Genlias: Echtgenote** (huwelijksakte 820 Utrecht 30-12-1903): Jeanette Zwarts [zus van 505], 28j, Utrecht; ouders van Jeanette Zwarts: Carel Zwarts en Saartje Frank.

Tante van moederskant: **Roosje Vroman**, geb. 1831/32, is op 10-11-1834 te IJsselstein op leeftijd van 2 jaar overleden; overlijdensakte 78, IJsselstein 11-11-1834.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 198: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Bouwman Jacob 20.6.76*".

Nathan Bouwman

■ **HUA** 26-05-1873, geboorteakte nr. 949

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Joodse Invalide, Weesperplein 1, Amsterdam

"*Hij is op 12 maart 1943 op de joodse begraafplaats in Assen begraven. Joods Historisch Museum, Documentenverzameling, inv. nr 3397; Overlijdens- en begraafregister van de joodse gemeente Assen*"

Echtgenote: Sara Hendrika Bouwman - van Leeuwen, 10-6-1872 Tiel; 26-03-1943 Sobibor [Schelvis, ... transportlijsten, p. 31: "*Bouwman-van Leeuwen Sara 10.6.72*".

■ **Dr. J. Presser, Ondergang**, eerste deel (Den Haag 1965) 341: **"***Nu was de 'Joodse Invalide' aan de beurt. ... , dat op 1 maart de ontruiming zou plaats vinden. Op de 28ste volgde de bevestiging van dit gerucht, ...***"**

■ **Genlias:** Overlijdensakte 100, Westerbork10-3-1943: **Nathan Bouwman** is op 10-3-1943 in het kamp Westerbork overleden.

Eerste echtgenote: Mietje van Leeuwen 28j, Tiel, huwelijksakte 33, Tiel 17-06-1896; overleden op 23-02-1898 te Utrecht op leeftijd van 29 jaar, overlijdensakte 315, Utrecht 24-2-1898

Tweede echtgenote Sara Hendrika van Leeuwen, 26j, Tiel; huwelijksakte 55 Tiel 15-09-1898 weduwnaar van Mietje van Leeuwen; dispensatie. [Sara Hendrika van Leeuwen was zus van Mietje van Leeuwen.]

<table>
<tr><td colspan="4">Bouwman
[56] Louis, 17-02-1912 Utrecht, Vleutenscheweg 142, 09-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eléazar Bouwman, 25-11-1874 Vianen;
14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 95:
“Bouwman Eliazer 25.11.74”]</td><td colspan="2">Jansje Mozes,
17-07-1886 Wageningen;
14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 95]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 48, Wageningen 08-11-1910</td></tr>
<tr><td>Louis Bouwman / Bouman,
04-03-1850 Vianen;
op 21-03-1903 te Utrecht overleden;
Zandpad: 34 C 2 C .</td><td>Esther (Ester) Maris (Marits, Maritz)
9-10-1850 Gorinchem;
ovl. op 25-02-1934 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 43 C 19 I.</td><td>Herman (Herts) Mozes,
geb. ± 1845 Arnhem, slager;
op 07-02-1919 te Zwolle overleden.</td><td>Sara Levie,
geb. ± 1857 te Arnhem;
ovl. 08-02-1937 Gouda.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 13, Utrecht 21-02-1872</td><td colspan="2">Huwelijk op 06-10-1880 te Arnhem</td></tr>
<tr><td colspan="4">■Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad
■http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I13845.html
■http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I13844.html
■ http://www.samh.nl/genealogie/bronnen-na-1811/burgerlijke-stand-overlijden/1626782/</td></tr>
</table>

Louis Bouwman

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Heerenweg 26 bis, Utrecht. Beroep: Kantoorbediende. *“Louis Bouwman was getrouwd met Etty van Tijn. Etty van Tijn was kantoorbediende”*. JOKOS-dossier 33168 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Museum Flehite**, boekrol met de namen van Amerfoortse Joden, die tijdens de oorlog van hun leven zijn beroofd: Het laatst woonden Louis Bouwman en zijn echtgenote Etty van Tijn te Amersfoort, op 03-07-1943 kwamen zij in Westerbork aan - vermoedelijk met een transport vanuit Vught. In Vught zijn op 02-07-1943 rond 1370 personen op transport naar Westerbork gesteld. [**J. de Moei**, p. 106]. Op 06-07-1943 moesten ze in de trein naar Sobibor stappen, waar ze drie dagen later omkwamen.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 198: Hun namen staan op de transportlijst van 6 juli 1943: “*Bouwman-Tijn Etty 4.6.18*” en *”Bouwman Louis 17.2.12*”.

Bouwman

[57] **Mozes**, 02-07-1899 Utrecht, Voorstraat 5, 30-09-1944 Blechhammer
[406] **Judith Poons-Bouwman**, 27-01-1904 Utrecht, Steenweg 41, 23-07-1943 Sobibor

[59] Nathan Bouwman, 24-05-1873 Utrecht; op 10-03-1943 te Westerbork overleden.	Sara Hendrika van Leeuwen, 10-06-1872 Tiel; 26-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 31]

Huwelijkakte 55, Tiel 15-09-1898.
Vader Nathan Bouwman was eerder gehuwd met Mietje van Leeuwen.

Mozes Abraham Bouwman, 01-11-1833 Utrecht; ovl. op 22-02-1906 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 3 C 4 3 -.	Judik (Judith) Vroman, 18-10-1833 IJsselstein; ovl. op 28-01-1902 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 3 C 4 4 -.	Benjamin van Leeuwen, 03-09-1842 Oss, borstelmaker; ovl. op 10-05-1930 te Amsterdam, begr. Tiel, sectie C-rij IV, graf 14.	Judith Koppen, 19-11-1839 Tiel; op 22-5-1913 te Tiel overleden, aldaar begraven, sectie C-rij IV, graf 13.
Huwelijksakte 25, IJsselstein 02-12-1858		Huwelijksakte 45, Tiel 15-09-1865	

■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F13126/I34574/ ■ WieWasWie
■ Jacob Becker, Besneden en begraven, ..., p. 403 en 404 ■ Genlias ■ Zandpad

■ **joodsmonument.nl: Moeder Sara Hendrika van Leeuwen** woonde in februari 1941 in de Joodse Invalide aan het Weesperplein 1 te Amsterdam. **"***Op 1 maart 1943 werden de patiënten van de Joodse Invalide uit het tehuis gehaald en gedeporteerd."*

Mozes Bouwman

■ **HUA** 04-07-1899, geboorteakte nr. 1694

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Waalstraat 97 I, Amsterdam

Echtgenote: Marie Bouwman-Bed, 16-08-1902 Amsterdam; 17-09-42 Auschwitz

Zoon: Bernard Bouwman, 07-09-1927 Amsterdam; 21-01-45 Blechhammer

Judith Poons-Bouwman

■**HUA**, Folio 3556, wijk 2

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Biesboschstraat 37, Amsterdam.

Echtgenoot: **Emanuel Poons**, 10-11-1903; 23-07-1943 Sobibor

Dochteren: **Johanna Poons**, 7-7-1932 Amsterdam; 23-07-1943 Sobibor

Henny Poons, 14-06-1936 Amsterdam; 23-07-1943 Sobibor

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 227 en 235: De namen van alle vier gezinsleden staan op de transportlijst van 20 juli 1943: *"Bouwman Judith 27.1.04", "Poons Emanuel 10.11.03", "Poons Henny 14.6.36"* en *"Poons Johanna 7.7.32"*.

<table>
<tr><td colspan="4">Bouwman
[58] Mozes, 08-06-1902 Utrecht, Springweg 186, 11-01-1943 Auschwitz*
[362] Judik Monasch-B., 20-11-1894 Utrecht, Springweg 180bis, 04-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Bouwman, 30-07-1861 Utrecht;
op 18-10-29 te Utrecht overleden en aan het Zandpad begraven, graf 4 C 8 G -.</td><td colspan="2">Saartje Ziporra Hamburger,
1862/63 Maarsseveen;
op 26-10-1925 te Apeldoorn overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 4, Maarsseveen 30-05-1890</td></tr>
<tr><td>Mozes Abraham Bouwman,
01-11-1833 Utrecht;
ovl. op 22-02-1906 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 3 C 4 3 -.</td><td>Judik (Judith) Vroman, 18-10-1833 IJsselstein;
ovl. op 28-01-1902 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 3 C 4 4 -.</td><td>Levie Salomon Hamburger,
1825/26 Nijkerk;
op 12-07-1902 te Utrecht overleden;
akte 1083, Utrecht 14-07-1902.</td><td>Ester Rubens,
geb. 1828/29;
op 27-09-1903 te Utrecht overleden;
akte 1437, Utrecht 28-09-1903.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 25, IJsselstein 02-12-1858</td><td colspan="2">Huwelijksakte 3, Maarsseveen 08-07-1859</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Gans, Memorboek**, p. 494: De derde foto beneden op pagina 494 laat o.a. misschien vader Abraham Bouwman zien: "*Joodse school in Utrecht. De onderwijzer links is A. Bouwman, die ook secretaris van de joodse gemeente was. Rechts de onderwijzer Jac. Zwarts de latere kunsthistoricus.*"

Mozes Bouwman

■ **HUA** 09-06-1902, geboorteakte nr. 1577

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in april 1942: Pletterijstraat 22, Den Haag. Beroep: Correspondent

Echtgenote: Marianne Bouwman-Mol, 28-06-1902 Den Haag; 14-01-1943 Auschwitz

Zoon: Abraham Bouwman, 08-06-1931 Den Haag; 14-01-1943 Auschwitz

"*Één verwant heeft de oorlog overleefd.*"

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: **Bouwman, Mozes**, Den Haag, geb. 08-06-1902 (Utrecht), ovl. 08-02-1943

Judik Monasch-Bouwman

■ **HUA** 21-11-1894, geboorteakte nr. 2801

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Nassauplein 9 II, Amsterdam.

Echtgenoot: Elias Monasch, 21-10-1894 Amsterdam; ovl. 04-06-1943 Sobibor [Genlias: Huwelijksakte 1233, Utrecht 31-12-1919, Elias was zoon van Mozes Monasch en Rosette Konijn]

Verwant [schoonmoeder van 362]: Weduwe **Rosette Monasch-Konijn**, 18-10-1867 Haarlem; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, ... transportlijsten, p. 166]

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 151: De namen van het echtpaar Monasch-Bouwman staan op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Monasch Elias 21.10.94*" en "*Monasch-Bouwman Julie 20.11.94*".

<table>
<tr><th colspan="4">Bouwman
[60] Sara, 31-10-1910 Utrecht, Smeestraat 1, 15-10-1942 Auschwitz</th></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Lion Bouwman,
18-02-1882 Utrecht; op 03-11-1961 te Hilversum overleden.</td><td colspan="2">Maria Cohen, 15-09-1887 Utrecht;
op 30-11-1952 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 108, Utrecht 06-03-1907</td></tr>
<tr><td>Lion Abraham Bouwman,
± 1845 Utrecht; zoon van Abraham Levie Bouwman en Saartje van Aalst.</td><td>Truijtje / Truytje van der Sluis / Sluijs,
geb. 21-05-1847 Schoonhoven; ovl. op 09-02-1909 te Utrecht; begr. Zandpad, graf 1 C 6 5 -.</td><td>Hartog Cohen,
± 1863 Amsterdam; ovl. op 09-04-1942 te Utrecht; begr. Zandpad: 32 C 25 A .</td><td>Sara Knegje,
05-05-1864 Amsterdam;
11-02-1944 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 479, Utrecht 02-11-1881</td><td colspan="2">Huwelijksakte 19, Woerden 23-6-1882</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Abraham-Lion-Bouwman/6000000009511303517
■ https://www.geni.com/people/Truitje-Bouwman/6000000014824661800 ■ Genlias ■ WieWasWie ■Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Het Joodsche Weekblad**, 17 April 1942, p.7:

Heden overleed mijn geliefde Man, onze Vader, Behuwd-, Groot- en Overgrootvader,
HARTOG COHEN,
in den ouderdom van 79 jaar.
Uit aller naam:
C. COHEN—GANS.
9 April 1942.
Utrecht, 22 Nisan 5702.
Croeselaan 108.

Sara Bouwman

■ **joodsmonument.nl:** Adres in Den Haag: Louise de Colignyplein 4. Beroep: Verpleegster.

Bouwman-Mozes			
[792] **Jansje,** 17-07-1886 Wageningen, 14-05-1943 Sobibor			
Herman (Herts) Mozes, geb. ± 1845 Arnhem, slager; op 07-02-1919 te Zwolle overleden.		Sara Levie, geb. ± 1857 Arnhem; ovl. 08-02-1937 Gouda.	
Huwelijk op 06-10-1880 te Arnhem, aktenummer 306			
Isaak (Isaac, Izak) Mozes, ± 1795 Arnhem; ovl. 21-06-1875 Arnhem; ald. begr. graf A 04 05.	Roosje (Koosje, Rosette) Herts Nathan(s), 25-12-1804 Arnhem; ovl. 19-03-1892 Arnhem; ald. begr. graf A 06 06.	Abraham Samuel Levij, 17-02-1822 Arnhem; ovl. 04-10-1857 Arnhem; zoon van Samuel Levij en Sara Abrahamson.	Hester Cohen, 27-05-1825 Arnhem; ovl. 11-09-1891 Arnhem; ald. begr. graf C 10 16.
Huwelijksakte 49, Arnhem 25-07-1832		Huwelijksakte 29, Arnhem 31-03-1852	
■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I13844.html ■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I13845.html ■ https://www.geni.com/people/Abraham-Levie/6000000049464630838■ mayerhirsch/ moscowa ■ WieWasWie ■ http://www.samh.nl/genealogie/bronnen-na-1811/burgerlijke-stand-overlijden/1626782/			

Jansje Bouwman-Mozes, echtgenote van [791] Eléazar Bou(w)man en moeder van [56] Louis Bouwman

■ **joodsmonument.nl**: Adres in 1 juni 1941: Heerenweg 26 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 33 168 op het Gemeentearchief Amsterdam, (L-claim, nr. 1390/8537)

■ **Genlias: Echtgenoot: Eléazar Bouwman**, 25-11-1874 Vianen; huwelijksakte 48, Wageningen 08-11-1910; Eléazar was zoon van Louis Bouwman en Esther Maris.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 95: Haar naam en de naam van haar echgenoot staan op de transportlijst van 11 mei 1943: "*Bouwman-Mozes Jansje 17.7.86*" en "*Bouwman Eliazer 25.11.74*".

Bouwman-de Vries

[792A] **Sientje,** 26-12-1873 Wijk bij Duurstede, 05-02-1943 **Auschwitz**

Joseph Abraham de Vries, 09-04-1837 Amersfoort; op 10-10-1915 te Wijk bij Duurstede ovl. en aldaar begraven.	Sara de Rooij, 1836/37 Utrecht; ovl. op 15-04-1918 te Utrecht en te Wijk bij Duurstede begraven.

Huwelijksakte 37, Amersfoort 02-07-1862.

Abraham Levie de Vries, ± 1803 Amersfoort; op 12-01-1895 Amersfoort overleden.	Rebekka Simons Swelheim, ± 1801 Hilversum; op 26-03-1867 te Amersfoort overleden.	Eliazar Hijman de Rooij, ± 1791 Amsterdam; op 20-01-1859 te Utrecht ovl.; begr., Zandpad 16 A 13 C -.	Sara Libman Levij Wijnberg, ± 1797 Tienhoven; ovl. op 14-05-1851 te Utrecht; ald. begr. graf 17 **A 17 B** -.
Huwelijksakte 1, Amersfoort 02-01-1834.		Huwelijksakte 36, Utrecht 25-03-1818.	

■ Akevoth: Stenen Archief, Wijk bij Duurstede [id: 12041], cod (45)05 ■ Genlias ■ WieWasWie
■ Akevoth: Stenen Archief, Wijk bij Duurstede [id: 12040], cod (45)04 ■ pondes.nl ■ Zandpad

Sientje Bouwman-de Vries tweede echtgenote van Samuel Bouwman

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Obrechtstraat 2 bis, Utrecht.

■ **Genlias** / **Zandpad**: **Echtgenoot: Samuel Bouwman**, geb. 12-05-1867 te Utrecht; huwelijksakte 12, Wijk bij Duurstede 7-9-1905. Hij was weduwnaar van Margaretha Cohen. Samuel was de vader van Annaatje Bouwman.
Echtgenoot Samuel Bouwman is op 29-09-1939 te Utrecht op leeftijd van 72 jaar overleden; overlijdensakte 1647, Utrecht 29-9-1939. Ook de Ouders van Samuel Bouwman: Judik Vroman [Zandpad 3 C 4 4 -] en Mozes Abraham Bouwman [Zandpad 3 C 4 3 -], hebben op de begraafplaats aan het Zandpad hun laatste rust gevonden.

<table>
<tr><td colspan="4">van Brakel
[794] Hermanus Mozes, 05-10-1930 Dordrecht, 25-01-1943 Auschwitz
[795] Mietje, 11-01-1917 Middelburg, 17-09-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[796] Sallie van Brakel,
30-07-1887 Middelburg;
26-10-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">[797] Hendrika Meijer,
15-07-1885 Arnhem;
28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 132]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 12, Arnhem 13-01-1913.</td></tr>
<tr><td>Hermanus Mozes van Brakel,
geb. 1853 Sliedrecht;
op 20-05-1921 te Middelburg overleden.</td><td>Mietje Boers,
09-07-1856 Ridderkerk;
op 25-10-1928 te 's-Gravenhage overleden.</td><td>Jacob (Jakob) Meijer,
07-06-1849 Arnhem,
zn. van David Meijer en Hendrina Mendels; ovl. op onbekende datum.</td><td>Ida Is. Reingenheim,
02-02-1855 Westerkappeln; ovl. op 08-12-1904 te Arnhem en ald. begr., Moscowa, graf B 04 15.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 09-04-1880 te IJsselmonde</td><td colspan="2">Huwelijk op 11 sep 1883 te Cappeln (Dld).
Huwelijksakte 284, Arnhem 05-11-1883.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ Mayerhirsch/Moscowa</td></tr>
</table>

■ **zeeuwengezocht.nl**: **Grootmoeder** Mietje Boers werd op 23-09-1884 in het bevolkingsregister der stad Middelburg ingeschreven.

Hermanus Mozes van Brakel en Mietje van Brakel

■ **joodsmonument.nl**: Adres in 1 juni 1941: Leidscheweg 25, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 60 429 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Hermanus Mozes van Brakel

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Leidscheweg 25
Onderwijs: O. B. L. O. Adres van de openbare school, die Hermanus Mozes van Brakel tot 31-08-1941 had bezocht: Kruisdwarsstraat 6
■ **joodsmonument.nl**: "*Hermanus Mozes (Herman) van Brakel werd vanuit het* ***Apeldoornse Bos*** *gedeporteerd.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ Over het gruwelijke lot van de patiënten van **Het Apeldoornsche Bosch** zie de aantekeningen bij [270] Elize Joles-Lankhout.

<table>
<tr><td colspan="4">van Brakel
[796] Sallie, 30-07-1887 Middelburg, 26-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hermanus Mozes van Brakel,
geb. 1853 Sliedrecht; op 20-05-1921 te Middelburg overleden.</td><td colspan="2">Mietje Boers,
09-07-1856 Ridderkerk; op 25-10-1928 te 's-Gravenhage overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 09-04-1880 te IJsselmonde</td></tr>
<tr><td>Levie van Brakel,
± 1833 Sliedrecht;
ovl. op 03-01-1868 te Sliedrecht.</td><td>Sara van Tijn,
geb. 1830 ‘s-Graven-deel; ovl. op 20-10-1904 te Middelburg.</td><td>Hartog Boers,
1806 Lekkerkerk;
ovl. op 14-10-1857 te Ridderkerk.</td><td>Elisabeth van Straten,
1811 Ridderkerk,
dochter van Hartog Alexander van Straten en Mietje de Bok; ovl. 1870.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 28-10-1851 te Sliedrecht.</td><td colspan="2">Huwelijk op 21-09-1837 te Ridderkerk.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■http://gw5.geneanet.org/index.php3?b=visser&lang=nl;pz=aart+robert+wouter;nz=van+der+waal;ocz=0;p=mietje;n=boers ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ WieWasWie
■http://gw5.geneanet.org/index.php3?b=visser&lang=nl;pz=aart+robert+wouter;nz=van+der+waal;ocz=0;p=hermanus+mozes;n=van+brakel ■https://www.geni.com/people/Elisabeth-van-Straaten/6000000006971369028</td></tr>
</table>

■ **zeeuwengezocht.nl**: **Moeder** Mietje Boers werd op 23-09-1884 in het bevolkingsregister der stad Middelburg ingeschreven.

Sallie van Brakel

■ **Genlias / In Memoriam**: De koopman **Sallie van Brakel** was gehuwd met **Hendrika Meijer,** geb. 15-7-1885 Arnhem; ovl. 28-05-1943 Sobibor; dochter van veehandelaar Jacob Meijer en Ida Reingenheim; huwelijksakte 12, Arnhem 13-01-1913.

■ **joodsmonument.nl**: Adres in 1 juni 1941: Leidscheweg 25, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 60 429 op het Gemeentearchief Amsterdam.

“*Sallie van Brakel en Hendrika Meijer hadden nog een kind dat de oorlog heeft overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website*”

van Brakel-Meijer			
[797] **Hendrika**, 15-07-1885 Arnhem, 28-05-1943 Sobibor			
Jacob Meijer, 07-06-1849 Arnhem; op onbekende datum overleden.		Ida Is. Reingenheim, 02-02-1855 Westerkappeln; op 08-12-1904 te Arnhem ovl.; ald. begr., Moscowa, graf B 04 15.	
Huwelijk op 11-09-1883 te Cappeln (Dld). Huwelijksakte 284, Arnhem 05-11-1883.			
David Meijer, 30-6-1814 Dodewaard; ovl. op 11-09-1894 te Arnhem en aldaar begr., graf C 11 15.	Hendrina (Henriette) Mendels, 23-1-1829 Calcar (D); ovl. op 07-03-1900 te Arnhem en aldaar begr., Graf C 11 14.	Itzig Reingenheim, 02-10-1817 Hopsten; ovl.12-11-1876 [8 A I]	Jette Marcus Philipp, 07-04-1823 Wester- cappeln; ovl. 07-04-1903 [9 A I]
Huwelijk op 29 nov 1848 te Arnhem.		Huwelijk op 28-09-1847.	
■ G. Althoff, p. 99 ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ Mayerhirsch/Moscowa ■ http://gw4.geneanet.org/index.php3?b=peetvandee&lang=de;p=david;n=meijer ■http://www.familysearch.org/Eng/Search/igi/individual_record.asp?recid=500269907438&lds=1&region=8&frompage=1			

Hendrika van Brakel-Meijer

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Leidscheweg 25, Utrecht.
"*Sallie van Brakel en Hendrika Meijer hadden nog een kind dat de oorlog heeft overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 132: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 25 mei 1943. In plaats van 15-07-1885 is haar geboortedatum met 15.7.35 weergegeven: "*Meijer Hendrika 15.7.35*".

de Brave			
[798] **Joseph**, 11-09-1891 Amsterdam, 31-12-1944 Auschwitz			
Jacob Abraham de Brave, 23-06-1865 Hellevoetsluis; ovl. 25-11-1926; op 29-11-1926 te Muiderberg begraven, graf C 56 40.		Naatje de Beer, 19-10-1865 Amsterdam; 01-02-1943 Auschwitz*	
Huwelijk op 10-08-1887 te Amsterdam.			
Abraham Jacob de Brave, ± 1827 Amsterdam; ald. ovl. 28-09-1895; sjouwer, zoon van Jacob Mozes de Brave en Sipora Abraham Menist;	Dijna Boot, geb. 15-02-1827 Rotterdam, dochter van Israel Meijer Boot en Rachel Swaab; na 11-05-1882 overleden.	Barend Joseph de Beer, ± 1826 Amsterdam; op 3-10-1884 te Muiderberg begr., graf C 12 178.	Schoontje Berlijn, ± 1832 Amsterdam; begr. 17-10-1912 te Muiderberg, graf D 0 85.
Huwelijk op 01-04-1864 te Hellevoetsluis.		Huwelijksakte reg. 3; fol. 50, Amsterdam 21-04-1852.	
■ Akevoth, Burial Permits DB ■ Genlias ■ WieWasWie ■ https://www.geni.com/people/Barend-Joseph-de-BEER/6000000022396537120 ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F25531/I68660/ ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F34165 ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F34220/I90666/ ■ http://www.rvanhetg.dds.nl/brave/brave.htm ■http://www.verenigdebooten.nl/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=1189%3Agenealogy-bootje-israel-later-boot-rotterdam&catid=6%3Aparentelen&Itemid=42&lang=#8658			

■ www.**verenigdebooten**.nl: **Grootmoeder Dijna (Dina) Boot** was eerder gehuwd* met Israël de Winter, geb. 03-02-1830 Hedel (Maasdriel), ovl. 28-03-1861 Tiel, adaar begraven (Jakob Becker, p. 383).

* Het eerste huwelijk vond op 22-04-1857 te Rotterdam plaats.

Joseph de Brave, echtgenoot van [799] Esther de Brave-Boot

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Lange Elizabethstraat ?, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 14 329 op het Gemeentearchief Amsterdam

■ **Genlias**: Huwelijksakte reg.6K;fol.35v, Amsterdam 12-12-1917.

de Brave-Boot			
[799] **Esther**, 21-08-1896 Amsterdam, 08-10-1942 Auschwitz			
Israel Boot, 11-03-1867 Rotterdam; ovl. 13-06-1940 Amsterdam.		Henrietta van Gelderen, 17-04-1866 Hellevoetsluis; 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 8]	
Huwelijksakte reg. 5; fol. 37v, Amsterdam 04-03-1896.			
Barend Boot, 31-12-1834 Rotterdam; op 21-09-1919 te Diemen begraven, A 41 52.	Lijntje Spier, 23-03-1831 Rotterdam; op 01-03-19 te Zeeburg begraven, graf C.	Mozes van Gelderen, 01-02-1835 Heenvliet; ovl. 24-02-1916 Rotterdam; zoon van Izak Mozes van Gelderen en Helena de Vries.	Ester van Engers, 03-06-1839 Hellevoetsluis; ovl. 25-12-1881 Rotterdam; dochter van Mozes Jacob van Engers, 26 jr. koopman en Roosje van der Stam.
Huwelijksakte 534, Rotterdam 06-08-1862.		Huwelijksakte 8, Hellevoetsluis 04-04-1862.	
■Akevoth, Burial Permits DB ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■http://www.familieboot.com/stamboom/pedigree.php?rootid=I41495&PEDIGREE_GENERATIONS=4&talloffset=0&ged=familieboot.ged ■ joodsmonument.nl ■ https://www.genealogieonline.nl/stamboom-spier/I2769.php ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F19619			

■ **Akevoth**, begraaf verlof/ **WieWasWie** mbt **grootmoeder** Lijntje (Leentje) Spier (Spiers), dochter van Benjamin Simon Spier en Sophia Haagman:

Esther de Brave-Boot, echtgenote van [798] Joseph de Brave

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Lange Elizabethstraat ?, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 14 329 op het Gemeentearchief Amsterdam

■ **Genlias**: Huwelijksakte reg.6K;fol.35v, Amsterdam 12-12-1917.

Breslauer

[800] **Max Michael**, 15-03-1936 Leipzig, 21-10-1944 Auschwitz
[801] **Stefan**, 03-03-1931 Leipzig, 21-10-1944 Auschwitz

[802] Werner Rudolf Breslauer, 4-7-1902 Leipzig; 28-2-1945 Midden-Europa.	[803] Bella Wei(c)hsmann, 25-03-1907 Leipzig; 21-10-1944 Auschwitz.
Huwelijk ±1930 [Het eerste bekende kind – Stefan – werd 03-03-1931 te Leipzig geboren.]	

Moritz Max Breslauer, geb. 09-07-1887 Kempen/ Posen; deportatie vanuit Drancy 14-8-1942 naar Auschwitz [*].	Etelka Kölner, geb. 17-12-1887 Leipzig; ovl. 05-11-1964 London.	Bernhard Weichsmann (Weissmann), geb. 26-11-1867 Kempen, Posen; ovl. 21-11-1942 Theresienstadt.	Regina Fischer, geb. 01-03-1873 Kempen, Posen; ovl. 02-01-1958 New York.
Huwelijk ±1901 [Het eerste bekende kind – Werner Rudolf – werd 04-07-1902 te Leipzig geboren.]		Huwelijk ±1896 [Het eerste bekende kind – Louise Weissmann-Neumann – werd 23-08-1897 te Werdan geboren.]	

■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ http://www.geni.com/people/Etelka-Breslauer/6000000003656778357 ■ http://www.geni.com/people/Bernhard-Weissmann/2953732 ■ http://www.geni.com/people/Regina-Fischer-Weissmann/2953859 ■ In Memoriam ■ WieWasWie [* Foto van Moritz Max Breslauer in ■ Van Gothem & Patricia Ramet (eds.), Drancy-Auschwitz 1942 – 1944, p. 145]

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch: Grootvader Moritz Max Breslauer** woonde in Düsseldorf, vanaf 17-11-1938 tot 23-12-1938 was hij in het concentratiekamp Dachau en van 10-05-1940 tot 15-05-1940 in het interneringskamp Le Fauga - Mazères in hechtenis genomen. Op 15-10-1934 is hij naar Nederland en op 23-12-1938 naar België geemigreerd.
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Petrarcalaan 59, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 54 025 op het GA A'dam. "Uit het JOKOS-dossier is bekend dat er een claim is ingediend voor vergoeding van waardevolle voorwerpen ingeleverd bij de roofbank Lippmann-Rosenthal (L-claim, nummer 1463/1029)."
■**Lindwer, Kamp van Hoop en Wanhoop**, p. 51: *"Op 4 september 1944 verlaat de kampfotograaf en filmer van Westerbork met zijn vrouw Bella en hun drie kinderen de Nederlandse bodem. Op 24 oktober werd Rudolf Werner Breslauer en op 26 oktober zijn vrouw en drie kinderen doorgestuurd naar Auschwitz. Direct na aankomst aldaar kwam Breslauer om in de gaskamers van dit vernietigingskamp.*
Dochter Ursula is de enige van het gezin die de oorlog heeft overleefd. Zij woont thans in Israël."

Stefan Breslauer

■ **joodsmonument.nl**: *"Een voormalig schoolvriendje herinnert zich Stefan Breslauer nog goed. Het gezin was uit Duitsland gekomen en vestigde zich in Leiden. Daar ging Stefan naar de school van de 1ste Leidse Schoolvereeniging. Het gezin is daarna verhuisd en uiteindelijk in Westerbork aangekomen. Omdat de vader van Stefan een professioneel fotograaf was heeft hij films en*

foto's gemaakt in Westerbork. Het schoolvriendje mocht Stefan nog eenmaal opzoeken in Westerbork. In 1944 is het gezin Breslauer gedeporteerd.
Toevoeging van een bezoeker van de website" Er is een **foto** van Stefan Breslauer op de website.

Werner Rudolf Breslauer

■ ***joodsmonument.nl****: " Werner Breslauer vluchtte in 1938 met zijn gezin naar Nederland. Hij vestigde zich in Leiden op de Lorentzkade 8 en ving daar andere vluchtelingen tijdelijk op. In september 1940 verhuisde hij gedwongen naar Alphen a/d Rijn. Vandaar verhuisde hij in 1941 naar Utrecht. Zie voor meer informatie en foto's van Werner Rudolf Breslauer en zijn kinderen: G. van der Harst en L. Lucassen, Nieuw in Leiden. Plaats en betekenis van vreemdelingen in een Hollandse stad (1918-1955) (Leiden 1998) 56-58.*
In Westerbork wekte Breslauers grote kennis van de fotografie de interesse van kampcommandant Gemmeker, die hem aanstelde als officiële kampfotograaf van Westerbork. Werner Rudolf Breslauer maakte vele foto's van het kamp, en werkte in het begin van 1944 ook mee aan de zogenaamde Westerbork-film, die ruim 70 minuten duurt.
Toevoeging van een bezoeker van de website
Zie voor een uitgebreide biografie en foto's de website van het Joods Historisch Museum."

Bril-Bouwman

[61] **Rachel**, 23-02-1882 Utrecht, Willemstraat 26, 04-06-1943 Sobibor

Nathan Bouwman, ± 1848 Utrecht; overleden 1907.	Marianna van Praag, ± 1851 Amsterdam; op 24-03-1889 te Sloten (stadsdeel van Amsterdam) overleden.

Huwelijksakte 401, Utrecht 10-09-1879

Abraham Levie Bouwman, ± 1803 Dirksland; ovl. op 01-11-1862 te Utrecht.	Saartje van Aalst, ± 1810 Hilversum; ovl. op 11-11-1881 te Utrecht; akte 1669, Utrecht 11-11-1881.	Marcus Alexander van Praag, ± 1822 Amsterdam; ovl. op 24-10-1873 te Utrecht.	Rachel Leon, geboren ± 1826 te Amsterdam, dochter van Jacob Leon en Judith Daniel Toledo; overleden 1922.

Huwelijksakte 24, Utrecht 06-02-1833	Huwelijk op 26-07-1848 te Amsterdam

■ Genlias ■ http://www.genealogs.nl/family.php?familyID=F8237&tree=14
■ http://www.rvanhetg.dds.nl/praag/eiframe2.htm ■ tomverwaijen.nl
■ WieWasWie

Rachel Bril-Bouwman

■ **HUA** 24-02-1882, geboorteakte nr. 421

■ **Genlias**: Huwelijksakte reg. 3D; fol. 44v: Rachel Bouwman trouwde op 13-07-1910 te Amsetrdam met Samson Bril, zoon van Ephraim Bril en Helena Koekoek.

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Plantage Middenlaan 30 a-huis, Amsterdam

Echtgenoot: **Samson Bril**, 15-10-1884 Amsterdam; 04-06-1943 Sobibor

Zonen: Ephraim Bril, 16-04-1914 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz

Nathan Bril, 24-01-1921 Amsterdam; 30-11-1943 Dorohusk

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 142: De namen van drie familieleden staan op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Bril Nathan 24.1.21*", "*Bril Samson 17.10.84*" en "*Bril-Bouwman Rachel 23.2.82*". Zoon Nathan werd voor werk in Dorohusk uitgekozen. [Schelvis, ... Transportlijsten, p. 141: "*Eenentachtig personen werden bij aankomst voor werk in Dorohucza uitgezocht. Van daar zijn 25 berichten in Nederland ontvangen. Eén man, Jules Schelvis, heeft de oorlog overleefd*."] Nathan is in Dorohucza omgekomen; als sterfdag noemt *In Memoriam* het datum 30-11-1943.

<table>
<tr><td colspan="4">Brilleman
Meijer, 12-12-1914 Amsterdam, 29-08-1941 Mauthausen
[62] Leendert, 02-05-1917 Utrecht, Hooipoort 43 bov, 09-07-1943 Sobibor
[63] Levi, 09-03-1920 Utrecht, Hooipoort 43 bov, 30-09-1942 Auschwitz
[64] Schoontje, 13-05-1922 Utrecht, Hooipoort 43 bov, 05-03-1943 Sobibor
[451] Sara Sarlui-B. 30-12-1918 Utrecht, Hooipoort 43 bov, 11-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Simon Brilleman,
17-04-1892 Amsterdam;
28-02-1943 Schoppinitz.</td><td colspan="2">Mietje Pinto,
20-07-1883 Amsterdam;
op 19-2-1925 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 6H; fol. 38, Amsterdam 11 nov 1914</td></tr>
<tr><td>Mijer Brilleman,
12-05-1864 Lonen;
05-10-1942
Auschwitz</td><td>Schoontje Aandagt,
14-03-1867
Amsterdam;
05-10-1942
Auschwitz</td><td>Meijer Pinto,
"geb. Amsterdam 31-01-1841";
ovl. 22-03-1914, begr. te Zeeburg, graf C.</td><td>Sara Nunes Vaz,
"geb. Amsterdam 16-08-1848, overl. ald. 16-03-1921", op 18-03-1921 te Diemen begr., graf 55 36 A.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 1; fol. 5,
Amsterdam 02-01-1884</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 12; fol. 37,
Amsterdam 11-11-1874</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 33558] ■ Genlias
■http://home.hccnet.nl/r.bobbe/fuente/fuente.htm</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl:** *"Volgens een lijst met winkels van Joodse eigenaren, opgesteld door de Amsterdamse politie in 1940, had dit gezin* [de **grootouders** van vaderskant] *een kruidenierswinkel, adres: Lange Houtstraat 41 te Amsterdam.*
Gegevens afkomstig uit het politiearchief berustend bij het Stadsarchief Amsterdam"

Meijer Brilleman

Meijer werd bij een van de Razzia's, die op 22 en 23 februari 1941 in Amsterdam plaatsvonden, opgepakt. Via Schoorl en Buchenwald kwam hij in Mauthausen terecht, waar hij op 29-08-1941 overleed. [Vgl. de aantekeningen bij Meijer Bloemendaal]

Leendert Brilleman

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Korte Houtstraat 21 II, Amsterdam.
Inboedellijst van 21-7-42. Beroep: Colporteur.
Vader: Simon Brilleman, gezinshoofd
Stiefmoeder: Klaartje Brilleman-Scholte, 23-02-1891 Amsterdam; 05-10-1942 Auschwitz
Zus: Grietje Brilleman, 11-05-1928 Amsterdam; 05-10-1942 Auschwitz [Dochter van Klaartje Brilleman-Scholte]
Broer: [63] **Levi Brilleman**. **Zus:** [451] Sara Sarlui-Brilleman
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 198: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Brilleman Leendert 2.5.17*".

Levi Brilleman

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Korte Houtstraat 21 II, Amsterdam [vgl. 62]
Adres in juni 1941: Centraal Israëlitisch Weeshuis, Nieuwegracht 92, Utrecht

Schoontje Brilleman

■ **joodsmonument.nl:** Adres in maart 1942: Huize Dina, Duinlustparkweg 60, Santpoort
Inboedellijst van 21-07-1942. Beroep: Dienstmeisje
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 8: Haar naam staat op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Brilleman Schoontje 13.5.22*".

Sara Sarlui-Brilleman

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Korte Houtstraat 21 II, Amsterdam
Inboedellijst van 21-7-42. Beroep: Colporteur
Zus: Grietje Brilleman, 11-5-1928 Amsterdam; 05-10-1942 Auschwitz, (dochter van stiefmoeder): Klaartje Brilleman-Scholte, 23-02-1891 A'dam; 05-10-1942 Auschwitz)
Broers: [63] Levi Brilleman en [62] Leendert Brilleman
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 178: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Saarlouis-Brilleman Sara 30.12.19*". Haar achternaan is er met Saarlouis weergegeven en ook haar geboortejaar klopt niet, het is niet 1919 maar 1918.

<table>
<tr><td colspan="4">Brinitzer
[804] Karl Werner, 06-12-1916 Hannover, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismar Brinitzer,
geb. 02-07-1880 Striegau (Polen);
ovl. 05-02-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">Erna Trester,
geb. 02-07-1880;
ovl. 1921 Hannover.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ?</td></tr>
<tr><td>David Brinitzer,
geb. 11-09-1852
Striegau;
ovl. 12-02-1917
Hannover.</td><td>Henriette (Jette)
Berger,
geb. 05-03-1856
Krotoschin;
ovl.</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam ■ WieWasWie ■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I31443&nachname=BRINITZER&lang=de
■ http://ofb.genealogy.net/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I31439&nachname=BRINITZER&lang=en
■ https://www.myheritage.de/names/erna_brinitzer</td></tr>
</table>

■ http://www.online-ofb.de/[...]: **Broer: Bert Heinz Brinitzer**

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Catharijnesingel 66, Utrecht. Beroep: Koopman

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Brinitzer, Karl Werner, geb. 06 december 1916 in Hannover, woonde in Hamburg. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp.

Broek van

[65] **Benjamin**, 17-05-1899 Utrecht, Voorstraat 60, 09-04-1943 Sobibor
[66] **Salomon**, 02-10-1902 Utrecht, Kwartelstraat 20 of 26 bis, 07-05-1943 Sobibor

Jacob van Broek, 30-10-1866 Sint Maartensdijk; op 12-07-1940 te Den Haag overleden.	Wilhelmina (Willemina) van Kloeten, 27-02-1862 Zierikzee; op 26-10-1930 te Leiden overleden.

Huwelijksakte 42, Zierikzee 29-08-1894

Levie van Broek, ± 1814 Sint Maartensdijk; ald. op 12-01-1896 overleden en op 14-01-1896 te Bergen op Zoom begraven.	Mietje Frank, 1835/36 Oostburg; op 25-12-1901 te Sint Maartensdijk overleden.	Benjamin van Kloeten, 24-03-1837 Rotterdam; 13-07-1917 te Leiden overleden*.	Sara Henoch Frenk, 27-04-1836 Zierikzee; op 15-03-1922 te Den Haag overleden.

Huwelijksakte 18, Sint Maartensdijk 08-06-1858	Huwelijksakte 24, Zierikzee 15-06-1860

■ Genlias ■ http://akevoth.org/genealogy/denbosch/488.htm ■ www.tomverwaijen.nl ■ http://www.geni.com/people/Mietje-Frank/6000000016214022371 ■ J. Bader, Verborgen in Brabantse bodem, CD, Bergen op Zoom, foto nr. 30 van Levie's grafsteen ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F28824/I83002/ ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F12951/I34078/ ■ https://www.openarch.nl/show.php?archive=elo&identifier=21e551dc-3ec3-4b2a-606d-3abee82198a1&lang=de

■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/family/humo9_/F28824/I83002/: **Zus** Mietje Levina van Broek, geb. 04-06-1895 Sint Maartensdijk, is op 03-09-1895 te Sint Maartensdijk overleden.

***** ■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/family/humo9_/F12951/I34078/: Benjamin van Kloeten was getuige bij het huwelijk van zijn kleinzoon Benjamin Salomon van Kloeten met Mietje Bamberger in Leiden 17 mei 1916.

Bemjamin van Broek

■ **HUA** 19-05-1899, geboorteakte nr. 1313
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Carillonstraat 12 II, Amsterdam
Inboedellijst van: Datum niet bekend. Beroep: Kantoorbediende
Echtgenote: Betsy van Broek-de Jong, 04-04-1901 Amsterdam; 09-04-1943 Sobibor

Genlias: Huwelijksakte reg. 5B; fol. 47v: **Bemjamin van Broek** trouwde op 27-05-1926 te Amsterdam met **Betsy de Jong**, dochter van Abraham de Jong en Sarah Serlui.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 50: De namen van het echtpaar Van Broek-de Jong staan op de transportlijst van 6 april 1943: "*Broek van Benjamin 17.5,1899*" en "*Broek van-de Jong Betsie 4.4.01*".

Salomon van Broek

■ **HUA** 03-10-1902, geboorteakte nr. 2722

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in april 1942: Valeriusstraat 51, Den Haag
Beroep: Etaleur

Echtgenote: Sophia Celina van Broek-Heijmans van der Douwer, 08-08-1912 Semarang; 07-05-1943 Sobibor

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 87: De namen van het echtpaar Van Broek-Heijmans staan op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Broek Salomon 2.10.02*" en "*Broek van-Heijmans Sophia 8.8.12*".

Bruin de

[68] **Joseph**, 30-11-1900 Utrecht, Springweg 28, 31-03-1943 Auschwitz
[69] **Salomon**, 30-11-1900 Utrecht, Springweg 28, 28-02-1943 Auschwitz
[135] **Esther Elekan-de B.**, 21-03-1903 Utrecht, Kievitdwarsstraat, 09-08-1942 Auschwitz

Hertog de Bruin, 11-02-1873 Bergen op Zoom; 01-02-1943 Auschwitz.	Marianne van der Kop, 30-11-1866 Alkmaar; op 09-09-1928 te Diemen begr., graf B 10 25.

Huwelijksakte 19, Alkmaar 25-02-1900

Joseph de Bruin, 04-12-1844 Leeuwarden, voorlezer; ovl. op 26 okt 1912 te Bergen op Zoom.	Esther Machoel*, 11-08-1840 Bergen op Zoom; ovl. 22-03-1912 Bergen op Zoom; dochter van Samuël Wolf Machoel en Johanna Wijnberg;	Salomon van der Kop, Koopman, ± 1831 Noord-Scharwoude; ovl. 18-06-1906 Alkmaar; zoon van Abraham v. der Kop en Sara Salomon;	Ester van Os, ± 1831 De Rijp; ovl. 31-12-1885 Alkmaar; dochter van Hartog Marcus van Os en Hester Salomons Elzes.

Huwelijk te Bergen op Zoom op 26-12-1867	Huwelijksakte 17, De Rijp14-12-1856

■ Genlias ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/10944.htm
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/izaks/56.htm ■ **J. Bader**, Verborgen in Brabantse bodem, CD, Bergen op Zoom, foto nr. 77 ■ Begraaf Verlof
■ https://www.geni.com/people/Salomon-van-der-Kop/6000000035742080227
■ https://www.geni.com/people/Hester-van-Os/6000000020289132202
■ http://www.openarch.nl (Gemeentearchief Tholen) ■ WieWasWie

***** ■ **J. Bader**, Verborgen in Brabantse bodem, CD, Bergen op Zoom, foto nr. 77: Op de grafsteen van grootvader Joseph de Bruin werd Ester de Bruin-Wolf als echtgenote genoemd. Ester de Bruin-Wolf is op 11-08-1840 geboren en op 22-03-1912 overleden en logischerwijs op de Joodse begraafplaats te Bergen op Zoom ten grave gedragen. Het is niet duidelijk of Ester de Bruin-Wolf is identiek met Esther Machoel.
Vader Hertog de Bruin trad op 6 Feb 1929 te Amsterdam voor de tweede keer in het huwelijk met Rachel aCohen (Rodrigues), geb. 14 Jan 1884 te Amsterdam; 10-9-1942 Auschwitz.
■ **joodsmonument.nl**: Op de website is zijn marktvergunning voor het Waterlooplein afgebeeld. Er is een klein foto van hem op de vergunning geplakt. Op 24-06-1935 is de vergunning ingetrokken.
Adres van vader in Amsterdam was Uithoornstraat 6 I.
■ **Kila, Kaddiesj voor Joods Alkmaar**, p. 71: "*Al spoedig werd de wereld gewaar wat er zich in de Duitse vernietigingskampen had afgespeeld. Men vroeg zich af wat het lot van de joden zou*

zijn, die uit Alkmaar waren weggevoerd. Een aantal, dat was ondergedoken 'dook op'. Anderen waren op hun onderduikadres gegrepen en alsnog weggevoerd. Zo verging het Siegfried Trijbetz [neef van 301] *en zijn echtgenote Ada Dassi, Barend Vlessing* [*]*, zijn vrouw Judith van der Kop* [nicht van tweeling 68, 69] *en hun dochter Aaltje* [vernoemd naar haar oma Aaltje van Kreveld, de tante van tweeling 68, 69] ..."
[*] ■ **joodsmonument.nl**: Gezin Barend Vlessing. Adres in maart 1942: Westerweg 82, Alkmaar
Barend Vlessing, 17-5-1888 Texelo; 22-5-1944 Auschwitz
Judith Vlessing-van der Kop [nicht van tweeling 68, 69], 07-12-1899 Alkmaar; 21-05-1944 Auschwitz
Aaltje Vlessing, 11-12-1925 Alkmaar; 21-05-1944 Auschwitz

Joseph de Bruin

■ **HUA** 01-12-1900, geboorteakte nr. 3012
■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Ben Viljoenstraat 8 I, Amsterdam
Beroep: Slager
Echtgenote: Regina de Bruin-van Gelderen, 12-7-1900 Amsterdam; 12-10-42 Auschwitz
Kinderen: Hartog de Bruin, 19-1-1926 Amsterdam; 30-9-42 Auschwitz
Bertha de Bruin, 17-4-1929 Amsterdam; 12-10-42 Auschwitz

Salomon de Bruin

■ **HUA** 01-12-1900, geboorteakte nr. 3013
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Accountant. Gezinsadres in februari 1941: Kuinderstraat 22 I, Amsterdam. "*Echtgenote en één kind dat nog thuis woonde hebben de oorlog overleefd*."

Esther Elekan-de Bruin

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Cilliersstraat 15 I, Amsterdam
Echtgenoot: Jonas Elekan, 18-4-1897 Amsterdam; 30-9-42 Auschwitz [■ **Genlias**: Huwelijksakte reg.2D;fol.32, Amsterdam 01-08-1928. Jonas was zoon van Simon Elekan en Klara Finsij.]
Zoon: Simon Elekan, 3-5-1930 Amsterdam; 09-08-1942 Auschwitz.

Bruck			
[805] **Leonhard**, 10-08-1902 Breslau, 19-08-1942 Auschwitz			
Alfons Bruck (Brück)		[806] Martha Alexandrina Mandowsky, geb. 17-03-1881 Breslau; ovl. 02-07-1943 Sobibor.	
		Louis Mandowskij	Henriette Rokotnetz
■ In Memoriam ■ WieWasWie			

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch:** Leonhard Bruck werd in Westerbork op 17-08-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Staalstraat 9, Utrecht. Beroep: Kleermaker

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.137: "*Brück, Leonhard (10.8.1902, Breslau, 19.8.1942) - 22660/1942*"

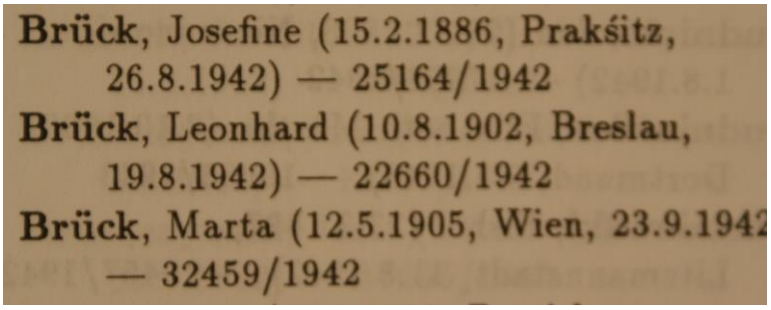
Brück, Josefine (15.2.1886, Prakśitz, 26.8.1942) — 25164/1942
Brück, Leonhard (10.8.1902, Breslau, 19.8.1942) — 22660/1942
Brück, Marta (12.5.1905, Wien, 23.9.1942 — 32459/1942

Bruck-Mandowsky	
[806] **Martha Alexandrine**, 17-03-1881 Breslau, 02-07-1943 Sobibor	
Louis Mandowskij	Henriette Rokotnetz
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **WieWasWie:** Martha Alexandrine Bruck-Mandowsky is de moeder van [805] Leonhard Bruck.

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Staalstraat 9, Utrecht. Beroep: Kleermaker

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 181 t/m 196: Haar naam is op deze versie van de transportlijst van 29 juni 1943 niet te vinden.

<table>
<tr><td colspan="4">Brüll
[807] Elsa, 03-01-1884 Lichtenfels, 27-08-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hugo Jecheskel Bruell,
geb. 25-02-1857 Lichtenfels;
ovl. 06-08-1905 in ?</td><td colspan="2">Sophie Kohn,
geb. 24-08-1864 in ?;
ovl.08-02-1894 in ?</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1863; het eerste van drie bekende kinderen – Elsa – werd 03-01-1884 geboren.</td></tr>
<tr><td>Wolfgang Shimon Bruell,
geb. 1810;
ovl. 04-07-1884.</td><td>Rosa Bruell-Bruell,
geb. 18-05-1823 Lichtenfels;
ovl. 23-07-1893.</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1853; het eerste van vier bekende kinderen – Hedwig – werd 26-12-1854 geboren.</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ https://www.geni.com/people/Sophie-Bruell/6000000039569967560 ■ https://www.geni.com/people/Hugo-Bruell/6000000034345272335 ■ https://www.geni.com/people/Wolfgang-Bruell/6000000039570097517 ■ https://www.geni.com/people/Rosa-Bruell-Bruell/6000000039569366694 ■In Memoriam ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ https://www.**geni.com**/people/Sophie-Bruell/6000000039569967560: **Broer** en **Zus** van Elsa: Walter Karl Bruell en Grete Heilbronner-Bruell

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Adelaarstraat 45 bis, Utrecht

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Brüll, Elsa, geb 03 januari 1884 in Lichtenfels, woonde in Lichtenfels. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp. [Behalve **Elsa Brüll** vermeldt het gedenkboek van het Bundesarchiv noch twee personen met de achternaam Brüll, die te Lichtenfels of in het dichtbij gelegen Seubelsdorf zijn geboren: **Brüll, Friedrich Fritz Ludwig**, geb. op 23-07-1888 in Lichtenfels, ovl. op 09-12-1942, Theresienstadt, Ghetto en **Brüll, Hugo**, geb. op 19-02-1873 in Seubelsdorf / Lichtenfels / Bayern, deporteerd op 10-09-1942 naar Theresienstadt, ovl. op 18-05-1944 in Auschwitz.]

■ **Steinerne Zeugnisse jüdischen Lebens in Bayern**, p. 227 en 228/ **alemannia-judaica**.de/**lichtenfels**: "***Lichtenfels***

Hier bestond tot 1942 een Joodse gemeente. De kille bezat sinds 1797 een synagoge, die in 1867 werd gerenoveerd, er werd 1804 een school gebouwd. [...] *Ook een begraafplaats werd er in 1840 aangelegd.* [...]

In de nacht van 10-11-1938 drongen SA-mannen de synagoge in en vernielden inventaris en cultusvoorwerpen. Het gebouw bleef behouden. Synagoge en schoolhuis werden gauw na het pogrom aan de stad verkocht. Het toenmalige bedehuis werd als opslagruimte voor oud ijzer en tijdens de marktdagen als varkensstal benut; [...]." Sedert *28-10-2011* is de gerenoveerde synagoge *ontmoetingscentrum voor kunst en cultuur*.

■ http://www.**alemannia-judaica**.de/**lichtenfels**_friedhof.htm: Merdere keren is de naam **Brüll** op deze website te vinden: "*Elsa Brüll (1884), Frieda Brüll geb. Freudenthal (1874), Friedrich*

Brüll (1888), Bernhard Fechheimer (1858), Adelheid Grün(e)baum geb. Zenner (1865), Max Hellmann (1889), [...], Emma Hirsch geb. Brüll (1868), [...], Rosa Lang geb. Brüll (1865), Minna Ledermann geb. Brüll (1874)" [...] "*Hugo Brüll (1873), Helene Wolf geb. Brüll (1906)*"

■ **http://www.bezirk-oberfranken.de/fileadmin/6_Kultur/publikationen/mitarbeiter/datei/1999Friedhoefe.pdf:** Deze link bevat o.a. een lijst van de overledenen, die tussen 1840 en 1941 op de Joodse begraafplaats van Lichtenfels ter aarde zijn besteld. Ook op deze lijst komt de achternaam Brüll veelvoudig voor: "*De Joodse begraafplaats werd waarschijnlijk 1840 aangelegd. Stichter was Salomon Brüll, een verwante van de families Brüll en Ehrmann te Lichtenfels, ovl. 31-05-1851*": [De aangegeven data zijn overlijdensdata.]
1845 Jittl Brüll; 26-11-1842 Fanny Brüll; 13-5-1841 Maier Brüll; 04-03-1841 Wolf Brüll; 03-02-1841 Jacob Brüll; 1856 Jette Brüll; 20-12-1851 Helene Brüll; 1850 Haia Brüll; 02-08-1845 David Emanuel Brüll; 04-02-1857 Rosette Brüll; 13-12-1884 Simon Brüll; 10-12-1857 Amalie Brüll; 02-02-1862 Koppel Brüll; 21-07-1861 Emanuel J. Brüll; 1856 Sussmann Brüll; 29-04-1853 Sussmann Hirsch Brüll; 09-10-1862 Joseph Brüll; 25-03-1863 Babette Brüll; 29-07-1865 Esther Brüll; 05-08-1867 Louisa Brüll; 14-01-1874 Babette Brüll; 27-03-1874 Löb Brüll; 19-05-1878 Michael Brüll; 27-08-1872 Max Brüll; 21-11-1878 Max Emanuel Brüll; 04-08-1884 Wolfgang Brüll; 23-07-1892 Rosa Brüll; 25-08-1887 Fanny Brüll; 22-04-1893 Salomon Brüll; 13-02-1900 Regine Brüll; 11-04-1901 Samuel Brüll; 18-01-1938 Sophie Brüll; 06-11-1909 Wilhelm Brüll en 02-02-1937 Dr. Siegfried Brüll, Sanitätsrat.

Brünell-Cahn

[808] **Alice**, 31-07-1875 Elberfeld [thans stadsdeel van Wuppertal], 20-07-1943 Sobibor

N.N.	N.N.

■ In Memoriam ■ WieWasWie

■ **WieWasWie:** Volgens overlijdensakte 1178, opgemaakt te Utrecht op 25-05-1949, was Alice Cahn gehuwd met Josef Brünell.

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Majellapark 48, Utrecht

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch** en **https://museenkoeln.de/ns-dokumentationszentrum/[...]**: Brünell, Alice, geb. Cahn, geb 31 juli 1875 in Elberfeld, woonde in Köln, Brüsseler Str. 83. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 20 juli 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 23 juli 1943, Sobibor, vernietigingskamp.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 227: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Cahn Alice 31.7.75*".

■ http://www.**museenkoeln.de/ns-dokumentationszentrum**/pages/1196.aspx?s=1196&stid=2118&buchstabe=B: Er is voor haar in de Brüsseler Straße 83 te Köln een Stolperstein geplaatst.

Buschhoff			
[809] **Sibylla**, 01-08-1908 Keulen, 30-09-1944 Midden-Europa			
Siegmund Buschhoff, geb. ±1880; ovl. ±1944.		[810] Rosalie (Rosalia) Vasen, 09-10-1879 Neuss; 22-05-1944 Auschwitz.	
		Otto Vasen, geb. 13-05-1852 Neuss; ovl. ?	Eva Harf, geb. 21-06-1853; ovl. 27-1-1926; begr. Neuss, graf B 22.
■ **José Martin**, Herinneringskamp Westerbork ■ In Memoriam ■ http://www.steinheim-institut.de/cgi-bin/epidat?sel=e33&function=Ins&jahrv=1926 ■ WieWasWie ■ https://www.geni.com/people/Otto-Vassen/6000000052155377993 https://www.myheritage.de/names/siegmund_buschhoff			

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Merelstraat 31 bis, Utrecht

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Buschhoff, Sibylla, geb. 01 augustus 1908 in Köln, woonde in Köln. Deportatie: 1944, Auschwitz, vernietigingskamp.

■ **José Martin**, Herinneringskamp Westerbork: Sibylla Buschhoff werd op 27-04-1944 in Westerbork opgesloten en vandaar als strafgeval "*samen met haar moeder*" op 19-05-1944 op transport naar Auschwitz gesteld. Na aankomst op 21-05-1944 werden 100 vrouwen en 250 mannen voor werk geselekteerd. Vgl. **D. Czech**, p. 779 en Kroniek 21-05-1944.

Buschhoff-Vasen			
[810] **Rosalia**, 09-10-1879 Neuss, 22-05-1944 Auschwitz			
Otto Vasen, geb. 13-05-1852 Neuss; ovl. ?		Eva Harf, geb. 21-06-1853; ovl. 27-1-1926; begr. Neuss, graf B 22.	
Huwelijk ?			
Simon Vasen, geb. 1817 Neuß; ovl. 1876 Neuß.	Sara Aretz, geb. 04-03-1820 Neuenhofen, Jüchen; ovl. 1880 Neuß.	Schlaumann Harf	Catharina Selig
Huwelijk ±1842; het eerste bekende kind – Ludwig – is in april 1843 geboren.		Huwelijk ±1844; het eerste bekende kind – Leiser – is 03-12-1845 geboren; het laatste van zes bekende kinderen – Hermann – werd 08-07-1865 geboren.	
■ https://www.geni.com/people/Simon-Vassen/6000000079418247038 ■ https://www.geni.com/people/Sara-Vassen/6000000052156015821 ■ https://www.geni.com/people/Eva-Vassen/6000000052155955874 ■ In Memoriam ■ http://www.steinheim-institut.de/cgi-bin/epidat?sel=e33&function=Ins&jahrv=1926 ■ WieWasWie ■ https://www.geni.com/people/Otto-Vassen/6000000052155377993 ■ http://familienbuch-euregio.eu			

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Merelstraat 31 bis, Utrecht

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Buschhoff, Rosalia, geb. Vasen, geb. 09 oktober 1879 in Neuß, woonde in Köln. Deportatie: 1944, Auschwitz, vernietigingskamp.

<table>
<tr><td colspan="4">Buss-Blumenthal
[811] Katharina Eleonora, 14-10-1872 Berlijn, 31-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Julius Blumenthal, geb. 02-03-1836
Croppenstedt (Posen);
ovl. 20-02-1916 Berlijn.</td><td colspan="2">Zerline Lesser,
geb. 14-12-1844 Berlijn;
ovl. 05-06-1898 Berlijn.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1868, het eerste bekende kind – Gertrud – is 03-12-1868 te Berlijn geboren.</td></tr>
<tr><td>Abraham Blumenthal,
geb. 1799;
ovl. 1878.</td><td>Charlotte Meyer-Cohn,
geb. 1810;
ovl. 1889.</td><td>Ferdinand Joseph
Lesser, geb. ±1808;
ovl. 08-01-1866.</td><td>Friederike Meyer,
geb. ±1818;
ovl. 13-12-1893 Berlijn.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1832, het eerste bekende kind – Wolf – is 08-11-1832 te Egeln geboren.</td><td colspan="2">Huwelijk ±1841, het eerste bekende kind – Jenny – is 16-02-1842 te Berlijn geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■https://www.geni.com/people/Julius-Blumenthal/6000000031589204864 ■https://www.geni.com/people/Charlotte-Blumenthal/6000000031589795915 ■https://www.geni.com/people/Abraham-Blumenthal/6000000031589289680 ■https://www.geni.com/people/Zerline-Blumenthal/6000000039279646333 ■https://www.geni.com/people/Friederike-Lesser/6000000058751402845 ■https://www.geni.com/people/Ferdinand-Joseph-Lesser/6000000058751203016
■ In Memoriam ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Parkstraat 33 bis, Utrecht
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Buss, Katharina Eleonore Eleonora, geb. Blumenthal, geb.14 oktober 1872 in Berlin, woonde in Berlin. Emigratie: 15 maart 1939, Nederland. Deportatie: vanuit Nederland; 25 augustus 1942, Westerbork, doorgangskamp; 28 augustus 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 31 augustus 1942, Auschwitz.
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 181, opgemaakt te Utrecht op 20-01-1951, blijkt, dat Katharina Eleonora Blumenthal gehuwd was met Alfred Buss.
■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, op verschillende bladzijden tussen 240 en 398: De naam **Buss** staat tussen 12-11-1940 en 02-09-1942 vierenzeventig keer in de dagboeken van Otto Blumenthal [zie B0773] geschreven:
P. 398: "***Dinsdag, 01-09-1942***
[...] *Mijn brief aan mevrouw Buss komt terug met de kanttekening 'Vrijdag j. l. vertrokken naar Duitschland'* [...]"

<table>
<tr><td colspan="4">Cahn
[812] Hannelore, 31-05-1935 Wesseling, 25-10-1944 Auschwitz
[813] Josef (Joseph), 25-08-1925 Wesseling, 02-05-1945 sterfplaats onbekend
[814] Kurt Moshe, 10-04-1929 Wesseling, 28-02-1945 Midden-Europa</td></tr>
<tr><td colspan="2">Emil Cahn, 08-04-1904 Daufenbach;
ovl. 1958 London</td><td colspan="2">Irene Löwenstein, 15-08-1906 Köln;
ovl. 15-10-1974 Safed, Tzfat, North District, Israel</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 1925 te Wesseling [rond 12 km zuidelijk van Keulen]</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Joseph Löwenstein,
geb. 1880;
ovl. ?</td><td>Freidel Franziska Shubach (Schubach, Shuback), geb. ?; ovl. 1940 Köln (Keulen)</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Eric-Caley/6000000009305770230
■ http://www.geni.com/people/Irene-L%C3%B6wenstein/6000000027270271735
■ http://www.geni.com/people/Freidel-Franziska-Shubach/6000000033002963566
■ http://www.geni.com/people/Joseph-L%C3%B6wenstein/6000000033003333088
■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ dokin.nl</td></tr>
</table>

■ http://www.geni.com/people/Eric-Caley/6000000009305770230: **Vader** Emil Cahn hertrouwde met Fanni Cahn.
■ http://www.geni.com/people/Irene-L%C3%B6wenstein/6000000027270271735: **Moeder** Irene Löwenstein hertrouwde 1948 met Fritz Stern.

Hannelore Cahn, Josef Cahn en Kurt Cahn

■ **dokin.nl:** Voordat de drie kinderen op 08-09-1940 in het Centraal Israëlietisch Weeshuis terechtkwamen woonden zij op drie verschillende adressen in Nederland en wel:
vanaf 12-04-1939 in Rotterdam, Vinkenstraat 73b bij hun tante I. Braunberger-Cahn,
vanaf 12-04-1939 Achterklooster, Hoogstraat 79, Rotterdam
en vanaf 17-04-1939 Joods Weeshuis, Pletterijstraat 66, Den Haag.
■ **dokin.nl: In verband staande documenten:**
Ten eerste: Op 3 april 1939 schrijft de afdeling Vluchtelingen van Binnenlandsche Zaken over de 'onderbrenging van kinderen in gezinnen in Nederland gevestigd' aan 'den Heer burgemeester van Rotterdam' en aan 'Het Vluchtelingenbureau':
"*Ik heb de eer Uwe medewerking te verzoeken voor het navolgende: Het ligt in het voornemen toe te laten, dat een aantal Joodsche kinderen (eventueel ook enkele Protestantsche en R. K.), die uit Duitsland gevlucht zijn en thans hier in kampementen of koloniehuizen verblijven, worden opgenomen in gezinnen in Nederland gevestigd, welke zich daartoe bereid hebben verklaard.*

Een aantal aanvragen tot zoodanige opname zijn bij mij binnengekomen.
Daaronder is ook:
het gezin van I. Braunberger-Cahn,
wonende aan de Vinkenstraat No. 73 b,
dat gevraagd heeft te mogen opnemen de personen van Kurt Cahn en Hannelore Cahn.

Er zal zoo groot mogelijke zekerheid dienen te bestaan, dat dit gezin inderdaad bereid, in staat en geschikt is deze kinderen geheel als eigen kinderen op te nemen en te verzorgen.
In verband daarmede verzoek ik U de vragen, vermeld op bijlage dezes, wel te willen beantwoorden.
Ik teken hierbij aan, dat beantwoording kan plaats vinden op de achter de vragen daartoe opengelaten ruimte.
Ik moge deze aangelegenheid in Uwe bijzondere zorgen aanbevelen, in het vertrouwen, dat Uwe organen U in staat zullen stellen, mij zoo uitvoerig mogelijk in te lichten.
Ik zal het op bijzonderen prijs stellen Uwe inlichtingen ter zake zodra mogelijk te ontvangen, kan het zijn binnen een week, en betuig U voor de te verlenen medewerking vooralsdan reeds nu mijn dank.

Overeenkomstig de geparafeerde minuut,
DE SECRETARIS-GENERAAL VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN,
Frederiks "

<u>Ten tweede</u>: Antwoord van de Rotterdamse burgemeester aan *Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken* op 18-04-1939:

"*Onderbrenging van kinderen (vluchtelingen) in gezinnen in Nederland gevestigd.*

Naar aanleiding van Uw schrijven d. d. 3 April l. l. No. 792 Afd. A/Vluchtelingen, betreffende Kurt Cahn en Hannelore Cahn, heb ik de eer Uwe Excellentie het volgende te berichten.

Blijkens bijgaande vragenlijst zal Kurt Cahn <u>niet</u> worden opgenomen in het gezin van J. Braunberger-Cahn, Vinkenstraat 73b alhier. Ook Hannelore zal daarin niet worden opgenomen.

Bedoeld gezin is evenwel bereid op te nemen den in de vragenlijst vermelden Günther Cahn, geboren te Gräfenhausen (Dld.), 22 Juni 1932, die thans verpleegd wordt in de roodvonkbarakken alhier. Deze opname in dit gezin zou geschieden, teneinde eventueele besmetting voor de andere kinderen in het quarantaine-station te voorkomen.

De Burgemeester van Rotterdam,"
[zonder handtekening]
[Handgeschreven kanttekening niet leesbaar]

<u>Ten derde</u>: Brief van de *Controle-Commissie voor de Joodsche Vluchtelingenkinderen in Pleeggezinnen* aan het *Bestuur v/h Israelietisch Weeshuis, Mathenesserlaan 208, Rotterdam*:
"*Zeer geacht college,*
Naar aanleiding van Uw schrijven dd. 6 Maart j.l. betreffende o. m. de kinderen Cahn, hebben wij nog eens geinformeerd naar de emigratie-kansen dezer kinderen. Op de betreffende afdeling van het Comité deelde men ons mede, dat hier omtrent emigratie der door ons bedoelde kinderen

<u>Hannelore en Kurt Cahn, M 366 & M 367</u> Josef [handgeschreven toegevoegd]

nog niets bekend is.
Daar het mogelijk is, dat men in Rotterdam reeds een emigratie-kans kent, waarvan de afdeling Kinderen alhier nog niet op de hoogte is, - zoals b v. in het geval der kinderen Keh [*****] *- zouden wij gaarne van U vernemen van wie U de desbetreffende inlichtingen ontvangen heeft. Het is echter niet geheel uitgesloten, dat bij Uw zegslieden een misverstand gerezen is, tengevolge van het feit, dat er in Achterklooster nog 2 broertjes en een zusje Cahn zijn. Deze kinderen, Margot, Günther en Harry staan n. l. op de nominatie voor uitwisseling met België. Laatstgenoemde kinderen, - in het geheel geen familie van de kinderen Cahn, die wij gaarne in Uw huis hadden doen opnemen - zullen dus zeker binnen afzienbaren tijd emigreeren. Het zou niet de eerste maal zijn, dat deze twee groepen kinderen met elkander verward werden. Daarom zouden wij U vriendelijk willen verzoeken omtrent de opname van Hannelore en Kurt nog niet geheel afwijzend te beschikken, voordat wij met Uw hulp omtrent de emigratie-kansen dezer kinderen meerdere zekerheid hebben verkregen.*
Uw berichten gaarne tegemoetziende,

met de meeste Hoogachtig,
voor de Controle-Commissie,
H. van Straten-Wallij [handtekening, laatste twee letters **ij** of **ig**]"

[***** ■ **dokin.nl:** Judith Keh, geb. 29-03-1930, en Henny-Zita Keh, geb. 02-05-1932, hebben de oorlog overleefd.]

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis
"*In Wesseling is in 2006 een gedenksteen geplaatst met daarop de namen van het gezin Cahn. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 118: Zij werden "*op 12 februari 1942 naar Westerbork*" met andere "*buitenlandse bewoners van het Centraal Israëlietisch Weeshuis*" afgevoerd. Hun namen werden daar "*op 10 maart 1942 ingeschreven*".

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92

Hannelore Cahn

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: geb. 31. Mai 1935 in Wesseling, woonde in Wesseling Emigratie: Nederland. Deportation: vanuit Westerbork op 04 september 1944 naar Theresienstadt, Ghetto; op 23 oktober 1944 naar Auschwitz, vernietigingskamp.

■ **dokin.nl: In verband staand document:** Ingevuld formulier van het Vluchtelingenbureau zonder datum:

"*Agenda No. 1241*
Betreft: Vrijlating van Vluchtelingen.
Lijst van Comité No. 137 / M 367

Betreft: Hannelore Cahn
geboren: 31.5.35
Verblijft thans te onderwg. [?]
Opname in gezin van
J. Braunberger-Cahn, R'd., Vinkenstr. 73b (tante)."

Josef Cahn

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: geb. 25 augustus 1925 in Wesseling, woonde in Wesseling. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Nederland, op 04 september 1944 naar Theresienstadt, Ghetto; 29 september 1944 Auschwitz, vernietigingskamp; 23 januari 1945 Buchenwald, concentratiekamp.

Josef Cahn en Kurt Cahn

■ **José Martin**, Herinneringskamp Westerbork: Josef en Kurt Cahn werden op "*07-05-1939 in Rotterdam ingeschreven, komend vanuit Keulen. Via Weeshuis Rotterdam naar Utrecht, 12-02-1942 naar Westerbork (vreemdelingenkamp), op 04-09-1944 naar Theresienstadt, 23-10-1944 naar Auschwitz. Zijn daar geregistreerd, ook nog in Buchenwald. Daarna verliest zich hun spoor.*"

Kurt Cahn

■ **joodsmonument.nl**: "*Kurt Cahn was een zoon van Emil Cahn en Irene Löwenstein. Hij was geboren in Wesseling, nabij Keulen. In februari 1939 kwam hij naar Rotterdam. Later woonde hij met zijn broer Josef en zus Hannelore in het Centraal Israëlitisch Weeshuis in Utrecht.*
Via het weeshuis in Utrecht kwam hij terecht in Westerbork. Daar kreeg hij een beschermde positie, waardoor hij niet direct op transport werd gesteld. Begin september 1944 is hij toch gedeporteerd naar Theresiënstadt. Uiteindelijk is hij doorgestuurd naar Auschwitz.
In de Joodse gemeente Maastricht bevindt zich een gebedenboek dat aan Kurt Cahn heeft toebehoord. Het boek heeft hij waarschijnlijk gekregen ter gelegenheid van zijn bar mitswa. In het boekje staat geschreven: 'Kurt Cahn / B.6-21. Kamp / Westerbork / Hooghalen Oost'.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: geb. 10. April 1929 in Wesseling, woonde in Wesseling. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 04 september 1944, Theresienstadt, Ghetto; 23 oktober 1944, Auschwitz, vernietigingskamp.

<table>
<tr><td colspan="4">Cahn
[611] Ruth, 21-12-1941 Utrecht, 27-06-1943 Westerbork</td></tr>
<tr><td colspan="2">[815] Leo Cahn,
17-02- 1901 Hüttersdorf,
emigratie: Luxemburg; deportatie: vanuit Westerbork; 13-07- 1943, Sobibor.</td><td colspan="2">[816] Selma Löwenthal,
16-04-1901 Hösbach;
emigratie: Nederland; deportatie: vanuit Westerbork; 16-07-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 06-03-1927 Saarburg</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Ferdinand Löwen-thal, geb. 18-11-1866 Hösbach;
ovl. 26-02-1943 Auschwitz.</td><td>Berta Fleischmann, geb. 23-03-1870 Oberlangenstadt, Küps; ovl. 1942; doodsoorzaak: Shoa.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk ±1892; het eerste van acht bekende kinderen – Leo – werd 08-06-1893 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument
■ https://www.geni.com/people/Selma-Cahn/6000000027143777262
■ https://www.geni.com/people/Ferdinand-L%C3%B6wenthal/6000000023969884711
■ https://www.geni.com/people/Berta-L%C3%B6wenthal/6000000023969925080
■ https://www.geni.com/people/Leo-Cahn/6000000009296995972</td></tr>
</table>

Ruth Cahn, [vader] **Leo Cahn** en [moeder] **Selma Cahn-Löwenthal**

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Hartingstraat 18 bis, Utrecht.
"Ruth Cahn is op 27 juni 1943 in het kamp Westerbork omgekomen en op 28 juni 1943 gecremeerd. De urn met haar as is op de Joodse begraafplaats in Diemen bijgezet op veld U, rij 10, graf nr. 1.
Register van joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 214 en 220: [vader] *"Cahn Leo 17.2.01"*, [moeder] *"Loewenthal Selma 16.4.01"*.

Cats			
[817] **Leo Henrij**, 06-02-1880 Gouda, 13-03-1943 Sobibor			
David Levij Cats, 21-04-1841 Gouda; op 18-03-1919 te Amsterdam overleden.		Fronica van Straten, 09-04-1851 Alblasserdam; op 18-05-1912 te Gouda overleden.	
Huwelijksakte 8, Alblasserdam 05-05-1874.			
Levy Salomon Cats, 04-09-1814 Gouda; op 22-03-1874 te Gouda overleden.	Roosje Simons, 1810/11 Boskoop; ovl. op 24-08-1866 te Gouda; akte 587, Gouda 24-08-1866.	Hartog van Straten, 1801/02 Alblasserdam; ovl. op 30-12-1872 te Alblasserdam.	Sara Koppels, 14-11-1818 Oud-Beijerland; ovl. op 02-08-1861 te Alblasserdam.
Huwelijksakte 17, Gouda 21-03-1838.		Huwelijk op 06-07-1842 te Oud-Beijerland.	
■ Alie van den Berg, Het Joods Verleden van Oud-Beijerland, p. 298 ■ Genlias ■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/d0011/I28801.html ■ Tom Verwaijen, Joods Gouda, p. 161			

■ **Tom Verwaijen**, Joods Gouda, p. 161 en 162: [Grootvader] "***Levij Salomon Cats*** *werd geboren op zondag 4 september 1814 om 1.00 uur in het ouderlijk huis in de Korte Tiendeweg. Zijn geboorte werd op de 6de aangegeven door zijn vader Salomon en zijn halfoom Elias Levie Cats, 54 jaar, koopman, wonende aan de Gouwe en Isaac Mozes de Vries, 34 jaar, koopman, wonende in de Lange Groenendaal. Hij trouwde op 21 maart 1838 met Roosje Simons, dochter van Jacob Simons en Francina van Hes. Huwelijksgetuigen waren zijn broer Marcus Salomon Cats, 25 jaar, koopman, zijn zwager Jacob Simons, 28 jaar, vleeshouwer, zijn achterneef in de 5de graad Mozes Aäron Cats, 37 jaar, koopman en Marcus Levie Manheim, 61 jaar, zonder beroep. Roosje werd geboren op 8 augustus 1811 in Boskoop en overleed op 24 augustus 1866 in Gouda. Levij en Roosje kregen 11 kinderen, allen geboren in Gouda. Levij was van beroep onder andere koopman en waagmeester, hij werd in deze functie op 22 december 1857 door het gemeente bestuur benoemd, en woonde in de Wijdstraat en de Zeugstraat. Hij overleed op 22 maart 1874. Zijn overlijden werd aangegeven op de 24ste door zijn neef Salomon Jacob Cats, 51 jaar, koopman, en zijn zwager David Seijffers, 56 jaar, vleeshouwer. De dag na zijn overlijden werd hij begraven op de Joodse begraafplaats aan de Boelekade, grafnummer 126.*"

Leo Henrij Cats

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Ampèrestraat 29 bis, Zuilen [Utrecht]. Beroep: Biljartmaker

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 17: Zijn naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Cats Leo 8.2.80*"

<table>
<tr><th colspan="4">Cats</th></tr>
<tr><td colspan="4">[818] Veronika, 09-07-1905 Amsterdam, 13-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[817] Leo Henrij Cats,
06-02-1880 Gouda;
13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 17].</td><td colspan="2">[819] Sara van Straten,
16-06-1878 Papendrecht;
13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 17].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 35; fol. 45, Amsterdam 21-10-1903.</td></tr>
<tr><td>David Levij Cats,
21-04-1841 Gouda;
op 18-03-1919 te Amsterdam overleden.</td><td>Fronica van Straten,
09-04-1851 Alblasserdam;
ovl. op 18-05-1912 te Gouda.</td><td>Joseph van Straten,
27-12-1844 Alblasserdam;
op 30-01-1917 te Nijkerk overleden.</td><td>Klara Monnikendam,
18-06-1843 Amsterdam; het laatste van zeven bekende kinderen – Martin – werd 16-09-1888 geboren. Op onbekende datum overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 8, Alblasserdam 05-05-1874.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 8; fol. 8v,
Amsterdam 10-07-1873.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ http://www.levie-kanes.com/humogen_levie/family/humo_/F15505/I43538/
■ https://www.geni.com/people/Klara-Monnikendam/6000000014614178162</td></tr>
</table>

Veronica Cats

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Ampèrestraat 29 bis, Zuilen [Utrecht].

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 17: Haar naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Cats Veronika 9.7.05*".

Cats-van Straten

[819] **Sara**, 16-06-1878 Papendrecht, 13-03-1943 Sobibor

Joseph van Straten, 27-12-1844 Alblasserdam; op 30-1-1917 te Nijkerk overleden.	Klara Monnikendam, 18-06-1843 Amsterdam; op onbekende datum overleden.

Huwelijksakte reg. 8; fol. 8v, Amsterdam 10-07-1873.

Hartog van Straten, 1801/02 Alblasserdam; op 30-12-1872 te Alblasserdam op leeftijd van 70 jaar overleden.	Saartje van Koppels, Sara Koppels, 14-11-1818 Oud-Beijerland; op 2-8-1861 te Alblasserdam overleden.	Meijer Gabriel Raphael Monnikendam, geb. sep. 1803 Monnikendam; vermoedelijk op 20-09-1891 te Muiderberg begraven, graf C 22 164.	Betje Samuel Rippe, geb. ± 1804 Amsterdam; vermoedelijk op 09-12-1858 te Muiderberg begraven, graf B 32 62.
Huwelijk op 06-07-1842 te Oud-Beijerland.		Huwelijk op 29-08-1827 te Amsterdam.	

■ Alie van den Berg, Het Joods Verleden van Oud-Beijerland, p. 298 ■ Akevoth: .../ashkenazi/9177.htm ■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ WieWasWie

■ **WieWasWie/ In Memoriam**: **Broer** Hartog van Straten, geb. 17-12-1874 Papendrecht; ovl. 23-04-1943 Sobibor.
Zus Betje van Straten, geb. 02-02-1880 Papendrecht; ovl. 26-01-1943 Auschwitz.
Zus Catarine van Straten, geb. 04-08-1883 Amsterdam; 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 193].

Sara Cats-van Straten, echtgen. v. Leo Henrij Cats, moeder v. Veronika Cats

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Ampèrestraat 29 bis, Zuilen [Utrecht].
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 17: Haar naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Cats-van Straten Sara 16.6.78*"

Chits			
[72] **Simeon Arnold**, 09-07-1911 Utrecht, Janstraat 1, 28-02-1943 Auschwitz			
Arnold Chits, 12-05-1879 Amsterdam; 31-08-1942 Auschwitz		Elisabeth Simons, 12-08-1880 Amsterdam; 31-08-1942 Auschwitz	
Huwelijk op 26-08-1909 te Amsterdam; akte reg. 6^{E}; fol. 42			
Benedictus Chits, 6-04-1847 Zuilichem, besneden 19-4-1847; op 20-04-1937 te Muiderberg begr., graf D Q 50.	Alida de Leeuw, ± 1841 Noordwijk; op 21-04-1913 te Muiderberg begr., graf D Q 49.	Simon Simons, 8-7-1847 Amsterdam; ovl. op 06-06-1902 te Amsterdam.	Rachel Judels, 19-07-1846 Amsterdam; ovl. op 05-02-1918 te Amsterdam.
Huwelijksakte reg.5;fol.92, Amsterdam 16-06-1869		Huwelijk op 31-05-1871 te Amsterdam	
■ http://akevoth.org/genealogy/duparc/1679.htm ■ J.Becker, Besneden en begraven ..., p. 318 ■ Genlias ■ http://www.jhm.nl/collectie/documenten/00007671 ■ http://home.versatel.nl/ida.siemons/sindex/index-00007.htm			

Simeon Arnold Chits

■ **joodsmonument.nl:** Gesinsadres in augustus 1942: Jan Haringstraat 57 beletage, Haarlem Inboedellijst van 9-9-42. Beroep: Kantoorbediende

■ **Sterbebuch Auschwitz,** S. 166: ...1-12-42)-42445/1942

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Chits, Simeon Arnold, Haarlem, geb. 9-7-1911 (Utrecht), gest. 1-12-1942

■ **http://www.jhm.nl/collectie/fotos/40005286: "Portretfoto van [grootvader] Benedictus Chits, circa 1887"**

Choczner	
[820] **Salomon,** 18-11-1868 Tarnow, 23-07-1943 Sobibor	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **http://lettertothestars.at/liste_opfer** ... : Laatste bekende adres [in Oostenrijk]: 1040 Wien, Schikanedergasse 3

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Frans Halsstraat 44, Utrecht

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 227: Zijn naam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Chozner Salomon 18.11.68*".
■ **WieWasWie:** Opmerking op de overlijdensakte nr. 170, opgemaakt te Utrecht op 21-01-1949: "*de woorden 'gehuwd met" zijn doorgehaald - naam vrouw* [Dora Pawlinger] *staat onderstreept. Juiste overlijdensdatum is niet bekend. Wonende te Utrecht*."

Choczner-Pawlinger	
[821] **Dora,** 01-01-1875 Krakau, 23-07-1943 Sobibor	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Frans Halsstraat 44, Utrecht
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 235: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Pawlinger Dora 1.1.75*".
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 1284, opgemaakt te Utrecht op 23-06-1950, blijkt, Dora Pawlinger partner van Salomon Choczner was.

Clarenburg			
[74] **Abraham,** 22-07-1863 Utrecht, Willemstraat ?, 31-08-1942 Auschwitz [75] **Louis**, 31-01-1861 Utrecht, Willemstr. ? (Catharijnestr. C 899), 21-05-1943 Sobibor [106] **Betje Coster-C.**, 20-12-1870 Utrecht, Willemstr. 29 of 29bis, 09-04-1943 Sobibor [237] **Clara Harschel-C.**, 13-08-1859 Utrecht, Wijde Watersteeg C 504, 16-04-1943 Sobibor [238] **Jetje Harschel**-C., 20-07-1865 Utrecht, Willemstr. C 899, 16-04-1943 Sobibor			
Jacob Clarenburg, geb. ± 1832; ovl. op 09-11-1909 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 5 C 8 D 1267.		Rachel van Samuel Lion, geb. ± 1828; ovl. op 08-08-1916 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 5 C 8 D 1268.	
Huwelijksakte 193, Utrecht 21-07-1858.			
Adolph Clarenburg, ± 1792 Maarssen; op 12-11-1864 te Utrecht overleden.	Claartje (Clara) Coster, geb. ± 1801; ovl. op 13-03-1858 te Utrecht.	Samuel Hijman Lion (Samuel v. Alphen), 01-01-1784 Buren; ovl. op 07-07-1864 te Buren.	Hester (Ester) Levie Pardo, ± 1793 Dordrecht; ovl. op 10-12-1863 te Utrecht.
Huwelijksakte 7, Utrecht 10-01-1827		Huwelijksakte 9, Dordrecht 20-02-1818	
■ http://www.genealogieonline.nl/stamboom_coster/I8080.php ■ Genlias ■ Zandpad			

Abraham Clarenburg

■ **HUA** 24-07-1863, geboorteakte nr. 1169
■ **Utrechts Documentatiesysteem**: (Catharijnestraat Wijk C 899) C 899 is geamoveerd
■ **Genlias en Zandpad: Abraham Clarenburg** trouwde volgens akte 422 op 17-10-1888 te Utrecht met **Clara Nathan**, geb. 15-09- 1863 's-Hertogenbosch, dochter van Wolf Nathan en Elisabeth Brandel; Clara is op 09-03-1928 te Utrecht overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, vak C, rij 15, plaats C.

Louis Clarenburg

■ **HUA** 02-02-1861, geboorteakte nr. 173
■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 41: Catharijnesingel 84, Utrecht
■ **Genlias en Zandpad: Louis Clarenburg** trouwde volgens akte 216 op 26-05-1891 te Utrecht met **Jetje Hamburger**, geb. 23-01-1862 Alkmaar, dochter van Ezechiel David Hamburger en Betje Nias. Jetje is op 22-09-1927 te Utrecht overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, vak C, rij 14, plaats M.
Zoon: **Ezechiel Clarenburg,** overleden op 21-6-1894 te Utrecht op leeftijd van 2 jaren. Overlijdensakte 991 Utrecht 22-6-1894
■ **Wijk C-Komitee, Wijk C en de pomp,** Utrecht 1987, 26 : "*Ook is duidelijk dat de vrouwen vooral voor de etalage van de manufakturenzaak 'Clarenburg' te vinden zijn. Volgens verhalen had de eigenaar van deze winkel, Lowie Clarenburg, liever geen keuvelende Wijk C-ers voor zijn zaak. Menig manspersoon kauwde namelijk, naar de gewoonte van die tijd, op zijn portie pruimtabak. En daarbij was het gebruikelijk om zo nu en dan wat van het kauwsel naar de grond te spuwen. Dat vond Clarenburg niet leuk, en daarom probeerde hij de 'stoepvervuilers' aan de andere zijde van de straat te houden.*"
Volgens pagina 22 is zijn **vader J. Clarenburg** een van de 15 bewoners van Wijk C die in juni 1884 een "*verzoek ... aan de gemeente Utrecht* " ondertekend hebben "*om de dubbele pomp aan te sluiten op de nieuwe waterleiding* [p. 21] ."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 106: Zijn naam staat dubbel in twee regels onder elkaar op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Clarenburg Louis 31.1.61*".

Betje Coster-Clarenburg

■ **HUA** 22-12-1870, geboorteakte nr. 2199
■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Catharijnesingel 84, Utrecht
■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenoot: [101] Bernard Coster**, 14-05-1867 Utrecht, huwelijksakte 494 Utrecht 02-11-1892. Overleden 09-04-1943 te Sobibor. Bernard Coster was zoon van Samuel Coster en Marianna Hamburg.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 61: Haar naam en de naam van haar echtgenoot staan onder de rubriek *HAEFTLINGE* op de transportlijst van 6 april 1943: "*Coster Bernard 14.5.67*" en "*Coster-Clarenburg Betje 20.12.70*".

Clara Harschel-Clarenburg

■ **HUA** 16-08-1859, geboorteakte nr. 1109
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Amsterdam: Nieuwe Prinsengracht 12 huis
■ **Genlias en Zandpad**: **Clara Clarenburg** trouwde volgens akte 570 op 24-12-1879 te Utrecht met **Meijer Nathan Harschel**, geb. 10-12-1857 Utrecht, zoon van Abraham Harschel en Leentje Pappie. Meijer Nathan is op 16-01-1923 te Utrecht overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, vak C, rij 12, plaats B.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 64: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 13 april 1943: "*Clarenburg Clara 13.8.59*".

Jetje Harschel-Clarenburg

■ **HUA** 21-07-1865, geboorteakte nr. 1219
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Utrecht: Biltstraat 71
■ **Genlias en Zandpad**: **Jetje Clarenburg** trouwde volgens akte 255 op 16-06-1886 te Utrecht met **Hartog Harschel**, geb. 28-02-1863 Utrecht, zoon van Abraham Harschel en Leentje Pappie. Hartog Harschel is op 03-06-1917 te Utrecht overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, vak C, rij 8, plaats K.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 64: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 13 april 1943: "*Clarenburg Jetje 20.7.65*".

<table>
<tr><td colspan="4">Coe
[76] Theresa Elisabeth, 22-07-1937 Utrecht, Bonistraat 26, 26-10-1942 Auschwitz*
[823] Isaac Louis, 28-12-1923 Amsterdam, 31-03-1944 Midden-Europa</td></tr>
<tr><td colspan="2">[822] Abraham Coe, 12-03-1896 Amsterdam; 31-03-1944 Midden-Europa.</td><td colspan="2">[824] Marianne Brilleslijper, 30-05-1901 Amsterdam; 26-10-42 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 4B; fol. 32v, Amsterdam 07-04-1921;
choppedatum en locatie: 7 april 1921 Aquarium</td></tr>
<tr><td>Isaac Coe, ± 1851 Amsterdam, diamantversteller; op 15-03-1914 te Muiderberg begraven, graf D.</td><td>Betje Wittenburg, 16-10-1855 Amsterdam; ovl. op 10-12-1930 te Bloemendaal, begr. 12-12-1930 Muiderberg, graf D.</td><td>Liepman Brilleslijper, 27-02-1871 Amsterdam; 26-02-1943 Auschwitz.</td><td>Theresia de Swarte, 06-10-1867 Amsterdam; 26-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 18-09-1884 te Amsterdam</td><td colspan="2">Huwelijk op 05-08-1891 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)
■ Amsterdam - Begraaf Verlof, index 8671 en 50991 ■ Genlias
■ http://www.rvanhetg.dds.nl/wittenburg/witt.htm#BM9296
■ http://www.rvanhetg.dds.nl/bril/brilleslijper.htm</td></tr>
</table>

Theresia Elisabeth Coe en Isaac Louis Coe

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Leistraat 22, Utrecht

■ **José Martin**, Herinneringskamp Westerbork: Theresia Elisabeth en Isaac Louis Coe werden samen met hun ouders op 23-10-1942 op transport gesteld naar Auschwitz. [Vgl. D. **Czech**, p. 326 en Kroniek 25-10-1942]

Isaac Louis Coe

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Leistraat 22

■ **José Martin**, Herinneringskamp Westerbork: Tussen 3 en 5 oktober 1942, [toen de rijkswerkkampen voor werkloze Joden werden leeggehaald], werd Isaac Louis Coe naar Westerbork gebracht en vandaar op 23-10-1942 op transport gesteld naar Auschwitz. Na aankomst op 25-10-1942 mogen 21 mannen en 32 vrouwen voorlopig verder leven. [Vgl. D. **Czech**, p. 326 en Kroniek 25-10-1942]

Coe			
[822] **Abraham**, 12-03-1896 Amsterdam, 31-03-1944 Midden-Europa			
Isaac Coe, ± 1851 Amsterdam, diamantversteller; op 15-03-1914 te Muiderberg begr., D R 94.		Betje Wittenburg, 16-10-1855 Amsterdam; ovl. op 10-12-1930 te Bloemendaal en op 12-12-1930 te Muiderberg begr., graf C 69 33.	
Huwelijk op 18-09-1884 te Amsterdam, akte reg.23;fol.16.			
Marcus Levie Coe (Koe), 27-06-1821 Amsterdam; begr. op 10-07-1887 te Muiderberg, graf 152, rij 18, C.	Sara Abraham Peper, 1815 Amsterdam; op 29-03-1883 te Muiderberg begr., graf C 15 134	Abraham Salomon Wittenburg, 16-05-1824 Amsterdam, pettenmaker, bakker; ovl. op 08-12-1895 te Amsterdam.	Sara Rood, ± 1820 Maarssen, dochter van Levij Rood en Naatje van Kamerik; ovl. na 18-03-1885.
Huwelijksakte reg. 2, fol. 106v, Amsterdam 13-05-1846		Huwelijk op 11-04-1855 te Amsterdam	
■ Akevoth, Burial Permits DB ■ Akevoth, Joodse inwoners Amsterdam ■ https://www.dutchjewry.org/genealogy/hoorn/1343.htm ■ Genlias ■ http://www.rvanhetg.dds.nl/wittenburg/witt.htm#BM9296 ■http://www.familysearch.org/Eng/Search/IGI/individual_record.asp?recid=100475248742&lds=1&region=5&regionfriendly=Continental+Europe&frompage=99			

■ **http://www.rvanhetg.dds.nl**/wittenburg/witt.htm#BM9296: [**Grootvader] "Abraham Salomon Wittenburg**, *pettenmaker, bakker, geboren op 16-05-1824 te Amsterdam, overleden op 08-12-1895 te Amsterdam op 71-jarige leeftijd, zoon van Salomon David Wittenburg (zie II.3) en Betje Abraham Haag.*

Gehuwd op 30-jarige leeftijd op 11-04-1855 te Amsterdam (getuige(n): Levie Salomon van Kamerik, neef, steendrukker, 25; Cosman Stijfsel, behangseldrukker, 26; Jacob Cardozo, koopman, 27; Leendert Fransman, koopman, 27.) met Sara Rood, dienstbode, geboren circa 1820 te Maarssen, overleden 1885--1922, dochter van Levij Rood, venter, en Naatje van Kamerik.

Uit dit huwelijk:
1. *Betje Wittenburg (zie IV.12). [moeder van 822 en 76]*
2. *Levie Abraham (Louis) Wittenburg (zie IV.13)."*

Abraham Coe, echtgenoot van [824] Marianna Coe-Brilleslijper en vader van [76] Theresia Elisabeth Coe en [823] Isaac Louis Coe

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Leistraat 22, Utrecht. Inboedellijst van 14-10-1942. JOKOS-dossier (nr. 34 388) op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **José Martin**, Herinneringskamp Westerbork: Tussen 3 en 5 oktober 1942, [toen de rijkswerkkampen voor werkloze Joden werden leeggehaald], werd Isaac Louis Coe naar Westerbork gebracht en vandaar op 23-10-1942 samen met zijn echtgenote en twee kinderen

op transport gesteld naar Auschwitz. Na aankomst op 25-10-1942 mogen 21 mannen en 32 vrouwen voorlopig verder leven. [Vgl. D. **Czech**, p. 326 en Kroniek 25-10-1942]

<table>
<tr><td colspan="4">Coe-Brilleslijper
[824] Marianna, 30-05-1901 Amsterdam, 26-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Liepman Brilleslijper, 27-02-1871 Amsterdam; 26-02-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">Theresia de Swarte, 06-10-1867 Amsterdam; 26-02-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 05-08-1891 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td>Ephraïm Brilleslijper, 26-04-1837 Amsterdam; ovl. op 20-10-1903 te Amsterdam, begr. 22-10-1903 te Zeeburg, graf C.</td><td>Duifje Roodveld (Roodfeld), ± 1840 Amsterdam; op 30-09-1930 te Diemen begraven, graf 76, rij 17, B.</td><td>Meijer de Swarte, 16-4-1841 Amsterdam, Muzikant, zoon van Levie Ruben de Zwarte en Judic Meijer Hamburg; ovl. na 1906</td><td>Beletje Voet, 11-11-1839 Amsterdam; op 25-11-1930 te Diemen begr., graf B 22 2.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 28-11-1860 te Amsterdam.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 5; fol. 51v, Amsterdam 11-06-1862.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth, Burial Permits DB ■ Genlias ■ http://www.rvanhetg.dds.nl/bril/brilleslijper.htm ■ http://www.xs4all.nl/~jorge/gen/trees/text_stibbe01.htm</td></tr>
</table>

Marianna Coe-Brilleslijper, echtgenote van [822] Abraham Coe en moeder van [76] Theresia Elisabeth Coe en [823] Isaac Louis Coe

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Leistraat 22, Utrecht. Inboedellijst van 14-10-1942. JOKOS-dossier (nr. 34 388) op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 8 - 30 mei 1941 (4 SIWAN 5701), p. 11:

30 Mei wordt onze lieve
Moeder, 1101
MARIANNA COE—
BRILLESLIJPER,
40 JAAR
Nog vele jaren worden
haar toegewenscht door
haar Zoon en Dochtertje,
JACQ. en TREESJE.
Utrecht, Leistraat 22.

■ **José Martin**, Herinneringskamp Westerbork: Marianna Coe-Brilleslijper werd op 23-10-1942 samen met haar echtgenoot en twee kinderen op transport gesteld naar Auschwitz.

Coeverden van

[825] **Mozes**, 25-03-1903 Coevorden, 11-06-1943 Sobibor

David van Coeverden 23-02-1877 Coevorden; 09-11-1942 Auschwitz.	Schoontje Meijer, 14-01-1876 Oude Pekela; 09-11-1942 Auschwitz.

Huwelijksakte 32, Oude Pekela 18-06-1902

Mozes Joël van Coeverden, 20-07-1838 Coevorden; ovl. op 23-11-1906 te Coevorden en aldaar begraven.	Betje Zilverberg, 29-12-1840 Coevorden; op 11-12-1921 te Coevorden overleden en aldaar begraven.	Mozes Meijer, 1834 Oude Pekela; 02-11-1918 te Coevorden overleden en aldaar begraven.	Geertje Stoppel-man, 6-4-1839 Oude Pekela; op 11-01-1905 te Oude Pekela ovl.; akte 6, Oude Pekela 11-01-1905; grafsteen Nr. 29 Oude Pekela.
Huwelijksakte 52, Coevorden 21-07-1838		Huwelijksakte 23, Oude Pekela 16-06-1863.	

■ Genlias ■ Schut, Geschiedenis v. d. Joodse gemeenschap i. d. Pekela's 1683 - 1942, p. 277

■ Joodse begraafplaats van Coevorden, stenen van drie grootouders:

Mozes v. Coevorden - Betje Zilverberg - Mozes Meijer

De grafsteen van **grootmoeder Geertje Stoppelman** is beschreven en afgebeeld in ■ **Schut, Geschiedenis van de Joodse gemeenschap in de Pekela's 1683 - 1942**, p. 34 en 81 onder de nr. 29: "*Een Godvrezende vrouw is te prijzen (Spreuken 31:30) / PN / een geachte vrouw, haar hand / strekte zij uit tot de arme, mevr. Rifka / Gitel dochter van de heer Gedalja /*

Stoppelman, / echtgenote van de heer Mosje Meijer / en de naam van haar moeder Rifka, / zij ging naar haar eeuwige wereld / op woensdag 5 Sjevat / en zij werd begraven met grote / eer aan de vooravond van de heilige Sabbat de 7e ervan / 665 (1905) / TNSBH"
"29+ Hier rust / GEERTJE / STOPPELMAN. / echtgenote / van / MOZES MEIJER / Geb. 23 Niesan. / 6 April 5599 (1839). / Overl. 5 Sjewat / 11 Jan. 5665 (1905)."

■ Joodse begraafplaats van Coevorden, gedenkplaat voor de ouders:

Mozes van Coeverden, echtgenoot van [826] Susanna Coeverden-Cohen en vader van [77] Jeannette van Coeverden

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hartingstraat 14 bis, Utrecht. Beroep: Reiziger

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 174: Zijn naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Coevorden van Mozes 25.3.03*".

<table>
<tr><td colspan="4">Coeverden van
[77] Jeannette, 21-07-1931 Utrecht, Hartingstraat 14 bis, 11-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[825] Mozes van Coeverden,
25-03-1903 Coevorden;
11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 174].</td><td colspan="2">[826] Susanna Cohen,
23-11-1908 Dinxperlo;
11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 162]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 14-08-1930 te Utrecht, akte 847.</td></tr>
<tr><td>David van Coeverden
23-02-1877
Coevorden;
09-11-1942
Auschwitz.</td><td>Schoontje Meijer,
14-01-1876 Oude Pekela;
09-11-1942
Auschwitz.</td><td>Leijser (Leyser) Cohen,
07-02-1880 Aalten;
ovl. op 01-03-1916 te Coevorden.</td><td>[1713] Elisabeth Hamburger,
29-06-1876 Nijkerk;
28-09-1942
Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 32, Oude Pekela 18-06-1902</td><td colspan="2">Huwelijk op 21-11-1907 te Dinxperlo</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias</td></tr>
</table>

Jeannette van Coeverden

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Hartingstraat 14 bis, Utrecht
"*Jeanette van Coeverden werd in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor*."
J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 24
■ **HUA** Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465 [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Hartingstraat 14 bis
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Jeanette van Coeverden tot 31-08-1941 had bezocht: Laan van Puntenberg 4
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 162: Haar naam en de naam van haar moeder staan onder elkaar op de transportlijst van 8 juni 1943. Haar achternaam van Coeverden is veranderd in van Coevorden: "*Coevorden van-Cohen Suzanna 23-11-08*" en "*Coevorden van Jeannette 21.7.31*".

van Coeverden-Cohen			
[826] **Susanna**, 23-11-1908 Dinxperlo, 11-06-1943 Sobibor			
Leijser (Leyser) Cohen, 07-02-1880 Aalten; op 01-03-1916 te Coevorden overleden.		[1713] Elisabeth Hamburger, 29-06-1876 Nijkerk; 28-09-1942 Auschwitz.	
Huwelijk op 21-11-1907 te Dinxperlo			
Simon Jacob Cohen, 1839/40 Aalten; op 29-11-1906 te Dinxperlo overleden.	Suzanna van Gelder, 1841/42 Aalten; op 11-3-1909 te Dinxperlo overleden.	Joseph Hamburger, ± 1846 Nijkerk, slager; ovl. op 18-10-1922 te Nijkerk.	Santje van der Hoeden, ± 1848 Nijkerk; ovl. op 08-08-1924 te Nijkerk.
Huwelijksakte 42, Aalten 22-08-1873.		Huwelijksakte 33, Nijkerk 19-06-1872.	
■ Akevoth: .../ndbeli/16187.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/8226.htm ■ Genlias ■ WieWasWie			

■ **Genlias**: **Moeder Elisabeth Hamburger** hertrouwde op 22-06-1876 te Nijkerk met **Israel van Zuiden**, geb. 06-02-1887, ovl. 30-04-1924.

Susanna van Coeverden-Cohen, echtgenote van [825] Mozes van Coeverden, moeder van [77] Jeannette van Coeverden

■ **HUA, gezinskaart Coeverden van, Mozes, fiche 384**: Op hetzelfde adres woonde:

weduwe [1713] Elisabeth van Zuiden-Hamburger, moeder van Susanna en behuwdmoeder van Mozes van Coeverden

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hartingstraat 14 bis, Utrecht

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 162: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Coevorden-Cohen Suzanna 23.11.08*".

<table>
<tr><td colspan="4">van Coeverden-van der Goen
[78] Judith, 25-09-1859 Utrecht, Buurkerkhof?, 26-02-1943 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Joseph Hijman van der Goen,
23-08-1818 Amsterdam;
op 09-06-1898 te Utrecht overleden.</td><td colspan="2">Rachel Rafaël,
± 1817 Utrecht;
op 09-03-1892 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 243, Utrecht 30-08-1843</td></tr>
<tr><td>Joseph Hijman Salomon van der Goen,
± 1791 Amsterdam;
1867 overleden.</td><td>Mariana Levie Kool,
geb. ± 1789;
zij is op 08-10-1872 te Utrecht overleden.</td><td>Isaak Franco Rafaël,
± 1787 Maarssen;
op 27-01-1876 te Utrecht overleden;
akte 158, Utrecht 27-01-1876.</td><td>Grietje Herschel,
± 1790 Amersfoort;
ovl. op 01-05-1859 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr.,
graf 38 A 13 A 590.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 30 april 1815 te Amsterdam</td><td colspan="2">Huwelijksakte 96, Utrecht 13-05-1812</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/d0017/I36142.html
■ Genlias ■ joodsmonument.nl
■ http://www.myheritage.de/names/joseph_van%20der%20goen ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Judith van Coeverden-van der Goen

■ **HUA** 26-09-1859, geboorteakte nr. 1321

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Snoukaertlaan 14, Amersfoort.

■ **Genlias:** Judith van der Goen trouwde volgens akte reg.21;fol.23v op 25-06-1902 met **Levie van Coeverden**, 26-12-1868 Coevorden, zoon van Manuel van Coeverden/Coevorden en Judikje van Leer. Levie van Coeverden is op 02-07-1937 te Utrecht overleden; akte 1227, Utrecht 02-07-1937.

■ **Museum Flehite**, gedenkboek voor de Joodse slachtoffers van Amersfoort: Internering in Westerbork op 09-02-1943; deportatie naar Auschwitz op 23-02-1943

<table>
<tr><th colspan="4">Cohen</th></tr>
<tr><td colspan="4">[829] Emanuel, 20-05-1921 Arnhem, 31-03-1944 Midden-Europa</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Cohen, 25-05-1899 Arnhem;
21-01-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">Toni Tobias, 22-12-1899 Wisch;
21-01-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 9, Wisch 16-02-1921.</td></tr>
<tr><td>Emanuel Cohen,
07-09-1869 Arnhem;
ovl. op 17-01-1920 te
Arnhem en aldaar
begr., graf A 16 2.</td><td>Eva Schwarz,
13-10-1864 Dinx-
perlo; ovl. op 12-11-
1925 te Arnhem en
ald. begr., E 07 03.</td><td>Asjer (Asser) Wolf,
geb.;
ovl.</td><td>Amalia Tobias,
geb. 06-07-1879</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 12; fol. 32v,
Amsterdam 27-04-1898</td><td colspan="2">Huwelijk ?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ http://home.kpn.nl/mayerhirsch/moscowa.html
■ https://www.myheritage.de/names/toni_wolf</td></tr>
</table>

■ http://**tobiasherz.de**/familie-jacob-tobias-oberdreis: **Amalie** wurde am 6. Juli 1879 geboren. Sie hatte eine uneheliche Tochter namens **Toni**, die am 22. Dezember 1899 in **Silvolde**, Gelderland bei ihrer Tante Bertha zur Welt kam. Amalie ließ Toni in der Familie ihrer Tante und ging zurück nach Deutschland. Sie heiratete später **Walter Georg Peters**.
■ **Genlias / In Memoriam: Zus: Marianne Rosalie Cohen**, 17-09-1927 Arnhem; 25-1-1943 Auschwitz*; overlijdensakte 296a, Arnhem 13-4-1951.

Emanuel Cohen

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Lange Elizabethstraat 17, Utrecht. "Eén verwant heeft de oorlog overleefd. Van deze persoon of dit gezin is nog een Liro-Kaart aanwezig. De originele Liro-kaarten zijn in te zien bij het Nationaal Archief in Den Haag."
"*Abraham Cohen en Toni Tobias huwden in 1921 in Wisch. Ze hadden ook nog een dochter Marianne Rosalie.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **José Martin**, Herinneringskamp Westerbork: Tussen 3 en 5 oktober 1942, [toen de rijkswerkkampen voor werkloze Joden werden leeggehaald], werd Emanuel Cohen naar Westerbork gebracht en vandaar op 16-10-1942 op transport gesteld naar Auschwitz. Na aankomst op 18-10-1942 werden **slechts 116 vrouwen, maar geen mannen** voor werk geselekteerd. [Vgl. D. **Czech**, p. 321 en Kroniek 18-10-1942]

<table>
<tr><th colspan="4">Cohen</th></tr>
<tr><td colspan="4">[833B] Lehman Cohen, 20-04-1894 Oldenzaal, 21-08-1942 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Joël Cohen,
± 1856 Oldenzaal;
op 22-08-1934 te Oldenzaal overleden.</td><td colspan="2">Fenna of Femia Elzas,
± 1859 Eibergen;
op 14-03-1920 te Oldenzaal overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 12, Eibergen 10-06-1885</td></tr>
<tr><td>Joël Cohen,
± 1812 Oldenzaal;
op 19-01-1895 te Oldenzaal overleden.</td><td>Sientje Hartog,
± 1812 Borculo;
op 26-02-1890 te Oldenzaal overleden.</td><td>Leeman Elzas,
± 1812 Borculo,
weduwn. van Sara Bachrach; ovl. op 28-10-1888 te Eibergen.</td><td>Rosetta Themans,
± 1824 Oldenzaal;
op 30-06-1868 te Eibergen overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 24, Borculo 12-09-1849.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 9, Oldenzaal 14-08-1857.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Lehman Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres op 1 juni 1941: Pieter Breughelstraat 17, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden: **Echtgenote**: [840] **Sophia Regina Cohen-Cohen** en de **kinderen**
[80] **Abraham Joël Cohen**, 22-03-1930 Utrecht; 09-11-1942 Auschwitz
[88] **Louis Bram Cohen**, 09-09-1924 Utrecht, 31-03-1944 Midden-Europa
[92] **Yvonne Cohen**, 17-11-1939 Utrecht; 09-11-1942 Auschwitz
■ **Genlias**: Huwelijksakte 39, Borne 1-8-1923; Echtgenote [840] Sophia Regina Cohen, Borne, 22 jaar. Overlijdensakte 1551, Utrecht 28-8-1942. Lehman Cohen is op 21-08-1942 te Amsterdam overleden.

Cohen

[79] **Abraham**, 17-08-1883 Utrecht, Lange Rozendaal B 471, 28-01-1944 Auschwitz*

Hartog Joseph Cohen, geb. 09-08-1859 Arnhem; op 09-06-1924 te Rotterdam overleden.	Rebecca (Rebekka) de Bok, 07-04-1862 Rotterdam; op 28-08-1927 te Rotterdam overleden.
Huwelijk op 25-10-1882 te Rotterdam	

Abraham Cohen, geb. 25-06-1834 te Den Haag; ovl. 03-03-1886; zoon van Hartog Joseph Cohen en Saartje Eliazar.	Matje Kruijer, 18-01-1839 Amsterdam; op 13-03-1874 te Arnhem overleden.	Juda de Bok, geb. 1834 te Vianen; op 06-04-1909 te Rotterdam overleden.	Hilletje Salomon le Grand, 15-06-1833 Groningen; ovl. op 30-12-1901 te Rotterdam.
Huwelijk op 03-04-1861 te Arnhem; wettiging 1 kind.		Huwelijk op 01-09-1958 te Rotterdam	

■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F16059/I42490/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F6101/I16330/
■ https://www.geni.com/people/Abraham-Cohen/6000000011124615653 ■ Genlias
■ http://www.akevoth.org/genealogy/duparc/7392.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam

■ **Genlias: Grootvader Abraham Cohen** trouwde voor de tweede keer volgens akte 352 op 23-12-1874 te Arnhem met **Sophia Koperenberg**, ± 1834 Vught, dochter van Jacob Koperenberg en Eva Andriessen. Sophia Koperenberg was weduwe van Salomon Jacob Goldberg.

Abraham Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in april 1942: Klein Coolstraat 41 c, Rotterdam
Beroep: Koopman
Echtgenote: **Saartje Cohen-Schuitenvoerder**, 17-11-1882 Gorinchem; 28-01-1944 Auschwitz
Zoon: **Salomon Cohen**, 18-02-1919 Rotterdam; 31-05-1944 Auschwitz

Cohen

[80] **Abraham Joël**, 22-03-1930 Utrecht, P. Breughelstraat 17, 09-11-1942 Auschwitz
[88] **Louis Bram**, 09-09-1924 Utrecht, Laan v. Minsweerd 10bis, 31-03-1944 Midden-Europa
[92] **Yvonne**, 17-11-1939 Utrecht, 09-11-1942 Auschwitz

Lehman Cohen, 20-04-1894 Oldenzaal, bedrijfsleider; op 21-08-1942 te Amsterdam overleden.	Sophia Regina Cohen, 11-07-1901 Borne; 09-11-1942 Auschwitz.
Huwelijksakte 39, Borne 01-08-1923	

Abraham Joël Cohen, ± 1856 Oldenzaal; ovl. op 22-8-1934 te Oldenzaal.	Fenna of Femia Elzas, ± 1859 Eibergen; ovl. op 14 maart 1920 te Oldenzaal.	Levie Izak Cohen, 1869/70 Hengelo, kantoorbediende; ovl. op 2-9-1927 te Enschede.	Sara van Gelder, 19-10-1877 Eibergen; 22-05-1944 Auschwitz.
Huwelijksakte 12, Eibergen 10-06-1885		Huwelijksakte 29, Eibergen 06-09-1900	

■ Genlias ■ WieWasWie

Abraham Joël, Louis Bram en Yvonne Cohen

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Pieter Breughelstraat 17, Utrecht.

Abraham Joël Cohen

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
48	*1930*	*5690*	*29. Mrz*	*Sj"K"p Wajakhel-Pekudei*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Cohen	*Abraham Joël*	*Avraham Joël ben Jehoeda hacoheen*	*22. Mrz*	*Sj"K"p ki tessa 22 Adar*	
Plaats: Utrecht		Adres: P. Breughelstr. 17			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Cohen	*Lehman*	*Jehoeda ben hachaweer Avraham hacoheen*	*Cohen*	*Sophia Regina*	*Tsipora bat Jehoeda hacoheen*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
Sj"K"p Wajakhel-Pekudei [=Sjabbath kodesj parasja (En hij verzamelde – tellingen) Ex 35,1-40,38] *Sj"K"p ki tessa* [Weekdeel uit de Thora voor de heilige Sjabbath Ki Tessa (als jij hefft) Ex 30,11-34,35]					

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. Rosa Willy de Beer, aantekeningen over het onderwijs aan Joodse leerlingen]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Pieter Breughelstraat 17
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Abraham Joël Cohen tot 31-08-1941 had bezocht: Mecklenburglaan 3

Louis Bram Cohen

■ **José Martin**, Herinneringskamp Westerbork: Tussen 3 en 5 oktober 1942, [toen de rijkswerkkampen voor werkloze Joden werden leeggehaald], werd Louis Bram Cohen naar Westerbork gebracht en vandaar op 06-11-1942 op transport gesteld naar Auschwitz. Na aankomst op 07-11-1942 werd **niemand** voor werk geselekteerd. [Vgl. D. **Czech**, p. 334 en Kroniek 07-11-1942]

<table>
<tr><td colspan="4">Cohen
[81] Asser Robert, 04-04-1942 Utrecht, 26-03-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Alexander Cohen</td><td colspan="2">[844] Lieselotti Meijer,
22-05-1917 Zutphen; 26-03-1944 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Marcus Meijer,
26-02-1883 Borculo;
23-04-1943 Sobibor</td><td>Olga Sara Zenker,
± 1888; ovl. op 04-03-1959 te Arnhem; ald. begr., K 01 09.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk ±1916; het enig kind - Lieselotti - werd 22-05-1917 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ http://home.kpn.nl/mayerhirsch/moscowa.html ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F30278/I84468/ ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 2650, opgemaakt op 27-12-1951 te Utrecht blijkt, dat Alexander Cohen en Liselotte Meijer de **ouders** van Asser Robert Cohen zijn.
■ http://home.kpn.nl/**mayerhirsch**/moscowa.html**:** Er zijn voor **grootvader Marcus Meijer, moeder Lieselotti Meijer** en **Robert Asser (Robby) Cohen** gedenkstenen geplaatst op het graf K 01 09 van **grootmoeder Olga Sara Zenker** op de Joodse begraafplaats Moscowa te Arnhem.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 74: Grootvaders naam staat op de transportlijst van 20 april 1943: "*Meijer Marcus 26.2.83*".

Robert Asser (Robby) Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres Willem Barendstr. 58, Utrecht
■ Geboorteaankondiging in **Het Joodsche Weekblad**, nr. 1, 10-4-1942, p. 6, c. 3:

De Heer en Mevr. A. COHEN-MEYER geven met blijdschap kennis van de geboorte van hun Zoon 279
ASSER-ROBERT
4 April 1942.
Utrecht, Willem Baréndstr. 58.
Tijd. adres St. Anth. Ziekenhuis

Cohen			
[82] **Casper Philip**, 29-03-1913 Utrecht, Willemstraat 24, 01-09-1941 Mauthausen [91] **Philip Casper**, 27-01-1907 Utrecht, Willemstraat 55, 30-03-1945 Kattowitz			
[827a] Abraham Cohen, 02-07-1879 Doesburg; ovl. op 13-06-1944 te Westerbork en te Utrecht a. 't Zandpad begr., graf 30 C 27 L -		Marianne Weijel, 18-12-1879 Zutphen; ovl. op 14-02-40 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 47 C 23 K -.	
Huwelijksakte 110, Zutphen 13-09-1905			
Casper Jacob Cohen, bakker, 08-06-1838 Aalten; op 20-06-1895 te Doesburg overleden.	Saartjen de Groote, 28-3-1837 Doesburg; ovl. op 7-06-1889 te Doesburg; akte 50, Doesburg 8-06-1889.	Philip Weijel, 1842/43 Groenlo, slager; ovl. op 25-05-1908 te Zutphen.	Mientje Aussen, 1842/43 Steenderen; ovl. op 9-05-1887 te Zutphen.
Huwelijksakte 26, Doesburg 15-11-1866		Huwelijksakte 1, Zutphen 03-01-1867	
■ Hans Kooger, Joods leven in Doesburg, p. 87 ■ Genlias			

Casper Philip Cohen

■ **joodsmonument.nl:** "*Adres niet bekend*"

■ **Henny E Dominicus,** Mauthausen, Een Gedenkboek, Amsterdam (juni 1999, tweede druk) Uitgave van de Stichting Vriendenkring Mauthausen,11 en 182:

"*Op vrachtwagens werden zij vervoerd naar Schoorl,* [...] *Op 27 februari al was het verblijf in Schoorl ten einde. Vanuit Alkmaar vertrok de ongeveer driehonderdnegentig personen tellende groep per trein naar Buchenwald.* [...] *De rest werd, met uitzondering van één persoon, die in Buchenwald achterbleef en daar de oorlog overleefde, op 22 mei op transport gesteld naar Mauthausen.* [...]

Slachtoffers van de razzia in Amsterdam van 22 en 23 februari 1941 [...] *C.Ph. Cohen 29 maart 1913 - 1 september 1941*"

■ Deze razzia beschrijft **Albert Boer** in 'Het kamp Schoorl' op bladzijde 36: "*Op 22 en 23 februari werden op de bruggen, toegangswegen tot de 'Joodse buurt', mitrailleurs geplaatst en begon de pogrom. Jonge mannen werden van straat opgepakt door de Ordnungspolizei, vaak met groot geweld: zij werden van de fiets getrokken en uit hun huizen gesleurd. Zij werden getrapt, geslagen en dikwijls van de trap gesmeten. De Duitsers gebruikten honden om mensen op te jagen. Er werd geranseld en geslagen; de Duitsers hadden het vooral voorzien op orthodoxe Joden en mensen met brillen. Vrouwen hingen huilend uit de ramen, de Duitsers bedreigden hen met geweren. Vaders met kinderen moesten de kinderen op straat achterlaten, waar ze vaak hartverscheurend stonden te huilen. De Joodse gevangenen moesten urenlang op*

hun knieën of op hun hurken in de verzamelplaats op het Jonas Daniël Meijerplein doorbrengen, alvorens zij in grote legerauto's naar Schoorl werden vervoerd."

■ De verdere gruwelijke lijdensweg van Casper Philip Cohen gaat van Schoorl op 27 februari 1941 met 388 andere jonge Joodse mannen naar Buchenwald en van daar met ongeveer 340 mannen [...] medio mei naar Mauthausen, pagina 40 tot 43.

De lijst is op de bladzijden 181 t/m187 in het **Mauthausen Gedenkboek** afgedrukt en bevat nog 338 namen van hen die op 22 en 23 februari 1941 te Amsterdam zijn opgepakt. De meesten van hen zijn in september 1941 vermoord of door uitputting overleden. Tijdens de zes eerste septemberdagen werd de dood van rond 150 mannen geregistreerd, in de hele september waren het er 191. De eerste man stierf op 24 mei 1941 dat was enkele dagen naar aankomst in Mauthausen, de laatsten vijf zijn op 5 februari 1942 overleden.

Slachtoffers van de razzia op 22 en 23 februari verloren hun leven in het concentratiekamp Mauthausen in de maanden:

1941								1942	
mei	juni	juli	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb
5	5	41	35	191	42	2	6	6	5

Philip Casper Cohen

■ **HUA** Als bakker ingeschreven op 03-10-1927

■ Vestiging te Apeldoorn op de 24-10-1932 **(74/17 Coda Apeldoorn)**

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Lange Elisabethstraat 17, Utrecht

Op hetzelfde adres wonend: Emanuel Cohen, 20-05-1921 Arnhem; 31-03-1944 Midden-Europa "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

■ **José Martin, Herinneringscentrum Westerbork**: Philip Casper Cohen werd op 27-04-1944 in kamp Westerbork opgesloten en op 19-05-1944 op straftransport naar Auschwitz gesteld.

Cohen			
[83] **Elisabeth**, 15-07-1918 Utrecht, Willemstraat 16 bis, 03-09-1943 Auschwitz			
Alexander Cohen, 03-07-1892 Amsterdam; 22-10-1942 Auschwitz.		Leentje Swaab, 06-04-1896 Utrecht; "*die de oorlog wel overleefde*" [Bron: joodsmonumentzaanstreek.nl]	
Huwelijksakte 431 Utrecht 06-06-1917			
Machiel Cohen, 14-04-1854 Amsterdam; op 17-05-1935 te Diemen begraven, graf A 82 2	Elisabeth Cohen, 23-01-1854 Amster- dam; ovl. op 31-08- 1926 te Utrecht en begr. 02-09-1926 te Diemen, graf A 82 1.	Mijer Swaab, 02-08-1877; ovl. op 30-8-1934 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 44 C 20 N.	Heintje van Leeuwen, 20-2-1878 Zwolle; ovl. op 10-12- 1935 te Utrecht en ald. a. 't Zandpad begr., 44 C 20 M.
Huwelijk 19-6-1878 Amsterdam; akte reg. 12; fol. 34v. Choppe 11-05-1879, loc. Rapenburg		Huwelijksakte 724, Utrecht 22-12-1897. Erkend: Leentje, geb. in Utrecht 06-04-1896.	
■ Akevoth, Ashkenazi Marriage DB (Noach) ■ Begraaf verlof ■ Genlias			

Elisabeth Cohen

■**HUA Gezinskaart A. Cohen**: Vestiging te Zeist op 29-07-1938. Vertrokken naar Amsterdam op 19-03-1940

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Willem Arntsz Hoeve Dolderscheweg 164, Zeist
Beroep: Leerling-verpleegster
[Over de **Willem Arntsz Hoeve** zie [337] **Bernard Maurits Henri van Lier]**

■ **http://Bron:/pagina-2513-Cohen-Elisabeth.htm:** Wormerveer > Joodse onderduiker
"*COHEN (ELISABETH)*
Elisabeth ('Lies') Cohen (Utrecht, 15-7-1918 - Auschwitz, 3-9-1943)[1]
De leerling-verpleegster Lies Cohen zat ondergedoken bij de familie Kordes in Wormerveer. Tijdens een razzia in augustus 1943 werd ze gearresteerd en een week later vermoord in Auschwitz.

Willem Arntsz Hoeve

Elisabeth was een dochter van koopman Alexander Cohen, die op 22 oktober 1942 in Auschwitz stierf, en Leentje Swaab, die de oorlog wel overleefde. Lies' adres voor haar onderduik was de Willem Arntz Hoeve in Den Dolder. Ze werkte daar toen als leerling-verpleegster. In 1942 moesten de joodse medewerkers daar weg en kwamen ze te werken in het Nederland-Israëlitisch Ziekenhuis in Amsterdam. Lies werd op een dag gearresteerd, maar wist te ontsnappen vanuit de Hollandsche Schouwburg in Amsterdam.

Onderduik

Ze wist met haar moeder en met zus Heintje ('Henny') onder te duiken bij Geertruida ('Truus') Eweg, die op de Prinsengracht 825 in Amsterdam woonde. Na enige tijd vertrok ze met haar vriendin en collega Willy Swart naar de familie Kordes in Wormerveer. Ze waren daar nog maar kort, toen er een controle plaatsvond op het bezit van radiotoestellen. Lies moest haar persoonsbewijs laten zien. Willy, die een vervalst exemplaar had, werd vervolgens ook verdacht. Lies' zuster Henny was met hun moeder ondergedoken in de Delistraat en kon van daar zien hoe beide jonge vrouwen werden afgevoerd.

Oogst

Uit dagblad De Zaanlander van 29-3-1947: "Enkele maanden na de verplichte inlevering van radio-ontvangsttoestellen werd in een klein gedeelte van onze gemeente [Wormerveer] door de 'Grüne' een razzia georganiseerd, die uitgeoefend op een 100-tal woningen de respectabele oogst opleverde van niet minder dan 28 toestellen en... 2 Jodinnetjes. Over de volgzaamheid van de Zaankanters gesproken... De beide Jodinnetjes -de 26-jarige verpleegster Liesje Cohen en de 29-jarige leerling-verpleegster Emmy Meyer- hadden als zoovelen van hun lotgenoten onderdak gevonden in onze gemeente en het noodlottig toeval dat de woning van den heer Kordes, waar zij verblijf hielden, als eerste uitverkoren werd voor huiszoeking was oorzaak, dat beide meisjes meegevoerd werden." Willy Swart had 'Emmy Meyer' als schuilnaam op haar vervalste persoonsbewijs staan. Kantoorbediende Cornelius Johannes Kordes (Amsterdam, 1-7-1913) woonde met zijn vrouw Geertruida Bakker (Zaandijk, 18-4-1914) aan de Oost-Indischekade 25.

'Jodentransport'

De Zaanlander: "Beide gearresteerde meisjes zijn na een kort verblijf in de Hollandsche Schouwburg te Amsterdam -die geheel tot Jodenverblijf was ingericht- op speciaal Jodentransport naar Hannover gesteld waar zij als verpleegsters in één der ziekenhuizen moesten werken. Of zij ooit Nederland hebben weergezien?" Lies en Willy kwamen op 26 augustus 1943 aan in strafbarak 67 van kamp Westerbork.

Briefkaart

Tijdens het transport naar Polen, dat op 31 augustus aanving, kon Lies een briefkaart voor haar broer Meijer uit de trein gooien. Een onbekende vinder postte de kaart (poststempel: 'Haren, 31 VIII 1943'). Meijer was in 1939 naar Zwitserland vertrokken en keerde in 1945 naar Nederland terug. De tekst op de kaart luidde: "Lieve jongen, vanuit de trein een groet. Ik reis naar D[uitsland], weet niet wanneer ik je weer kan schrijven. Schrijf Oom D[irk Mastenbroek] geregeld. Leentje [Cohen-Swaab] en Hens [Cohen] maken het goed. Als er ooit iets is, zorg goed voor hen. Ik hoop je geregeld te kunnen schrijven. Misschien zie ik Papa. Houd je taai. Wij houden ons puik. Veel liefs, Lies." Elisabeth Cohen stierf in Auschwitz op 3-9-1943. Het is niet waarschijnlijk dat ze nog in Hannover te werk is gesteld, zoals De Zaanlander vermeldde.

[1] Zaanlander, 29-3-1947; Gezinskaart Wormerveer; www.joodsmonument.nl; Informatie van Henk Krigee uit Zaandam (27-8-2009) en M. Cohen (2008); www.4en5mei.nl

Laatste bewerkingsdatum: 2012-08-15"

Cohen			
[827A] **Abraham**, 02-07-1879 Doesburg; 13-06-1944 Westerbork			
Casper Jacob Cohen, 08-06-1838 Aalten, bakker; op 20-06-1895 te Doesburg overleden.		Saartjen de Groote, 28-03-1837 Doesburg; op 07-06-1889 te Doesburg overleden; akte 50, Doesburg 08-06-1889.	
Huwelijksakte 26, Doesburg 15-11-1866.			
Jacob Caspar Cohen, 1804/05 Winterswijk; ovl. op 31-07-1844 te Aalten.	Scheune / Schöne Simon Schaap, 1806/07 Aalten; ovl. op 20-11-1869 te Aalten.	Izak Levie de Groote, 1801/02; op 25-2-1877 te Doesburg overleden.	Betjen Lijzer Levie; voor 25-02-1877 overleden.
Huwelijksakte 31, Aalten 07-12-1832.		Huwelijk ±1829; het eerste bekende kind – Jetjen – is 16-11-1830 geboren.	
■ Hans Kooger, Joods leven in Doesburg, p. 87 ■ Genlias			

■ **geldersarchief.nl: Grootmoeder** Betjen Lijzer Levie heeft tussen 1830 en 1842 te Doesburg tenminste vier kinderen ter wereld gebracht, te weten
1) Jetjen de Groot, 16-11-1830
2) Saartjen de Groote, 28-03-1837
3) Rozet de Groote, 29-11-1840
4) Lena de Groote, 13-06-1842

Abraham Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in 1 juni 1941: Lange Elisabethstraat 17, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden: [**Zoon**] [91] Philip Caspar Cohen, 27-1-1907 Utrecht; 30-3-1945 Katowice, en [829] Emanuel Cohen, 20-5-1921 Arnhem; 31-3-1944 Midden-Europa
"*Abraham Cohen is op 13 juni 1944 in het kamp Westerbork omgekomen en op 15 juni 1944 gecremeerd. De urn met zijn as is op de Joodse begraafplaats in Utrecht bijgezet.*
Register van joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789"
■ **Zandpad:** "*Cohen Abraham 30 C 27 L - overleden Westerbork 13-06-1944 leeftijd 65 jr*"

Cohen			
[827B] **Abraham,** 05-04-1910 Leeuwarden, 28-02-1943 Auschwitz			
Hartog Cohen, 20-10-1875 Leeuwarden; 11-12-1942 Auschwitz.		Kaatje Sophia Feitsma, 20-02-1873 Leeuwarden; 11-12-1942 Auschwitz.	
Huwelijk op 23-6-1906 te Leeuwarden.			
Benjamin Hartog Cohen, 16-07-1841 Leeuwarden; ovl. op 14-11-1917 te Leeuwarden en aldaar begr., graf 202.	Heintje Hindele Nathan van Coevorden, 22-10-1840 Groningen; ovl. op 14-03-1922 te Leeuwarden en aldaar begr., graf 203.	Abraham Feitsma, 15-06-1836 Leeuwarden; op 17-05-1919 te Leeuwarden overleden en aldaar begraven.	Martha-Matje Zeev-Benjamins de Jong, 15-09-1832 Leeuwarden; ovl. op 05-06-1903 te Leeuwarden en aldaar begraven.
Huwelijk op 27-01-1867 te Leeuwarden.		Huwelijk op 22-08-1863 te Leeuwarden.	
■ Akevoth: .../ndbeli/13701.htm .../ndbeli/9092.htm .../ndbeli/8403.htm ■ Genlias			

Abraham Hartog Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Damstraat 41 bis, Utrecht. Beroep: Etaleur. JOKOS-dossier (nr. 7 881) op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias / In Memoriam**: Abraham was getrouwd met [93] Elisabeth Cohen-Bloemendaal, 22-02-1911 Utrecht; 16-07-1943 Sobibor [zie Bloemendaal].

<table>
<tr><td colspan="4">Cohen
[832] Hartog, 26-09-1862 Amsterdam, 09-04-1942 Utrecht</td></tr>
<tr><td colspan="2">Israel (Israël) Cohen, ± 1837 Utrecht;
op 10-03-1899 overleden.</td><td colspan="2">Mietje Worms, ± 1828 Middelburg;
op 23-03-1899 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 316, Utrecht 02-08-1871
Akte van Wettiging 247, Utrecht 11-06-1881: Israel Cohen en Mietje Worms hebben Hartog, geb. Amsterdam 26-09-1862, als hun kind gewettigd.</td></tr>
<tr><td>Samuel Israel Cohen, ± 1801 Amsterdam; ovl. op 23-12-1889 te Utrecht; akte 1959, Utrecht 23-12-1889.</td><td>Betje Ert, 1812/13 Kortenhoef; op 13-10-1902 te Utrecht overleden; akte 1538, Utrecht 14 okt 1902.</td><td>Hartog Abraham Worms, 30-08-1787 Amsterdam; op 07-03-1858 te Zeeburg begraven.</td><td>Grietje Keijzer, 10 of 19-07-1798 Dordrecht; dochter van Abraham Keijzer en Belia Polak; na 16-08-1844 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 332, Utrecht 29-10-1834.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 46, Dordrecht 14-05-1823.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ http://www.joodse-voorouders.eu/middelburg/708.htm
■www.dutchjewry.org/phpr/amsterdam/register_1851_53/amsterdam_register_1851_53_view.php?editid1=43695 en [...] 30329 ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F17299/I46063/ ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/family/humo9_/F17299/I28005/: "*Het gezin* [van **grootvader**] *Hartog Abraham Worms wordt in 1852 ingeschreven in Amsterdam.*"

Hartog Cohen echtgenoot van [843] Sara Knegje

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Croeselaan 108, Utrecht. JOKOS-dossier (nr. 11 146) op het Gemeentearchief Amsterdam. **Foto** van het echtpaar Hartog Cohen en Sara Cohen-Knegje op de website.

"*Hartog en Sara Cohen hadden negen kinderen, waarvan er acht de oorlog overleefden. Sara is samen met haar oudste zoon Israel en zijn vrouw Betsie in juli 1942 naar Westerbork getransporteerd. Alle drie kwamen in Auschwitz om het leven.*

Toevoeging van een bezoeker van de Website"

■ **Genlias: Hartog Cohen** [832] was gehuwd met Sara Knegje [843]; Huwelijksakte 19, Woerden 23-06-1882.

Hartog Cohen is op 09-04-1942 te Utrecht op leeftijd van 79 jaar overleden; overlijdensakte 745, Utrecht 09-04-1942.

■ **Zandpad:** De coördinaten van het graf van Hartog Cohen zijn: (film nr. 32) C 25 A -.

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 2, 17-4-1942, p. 7, c.1:

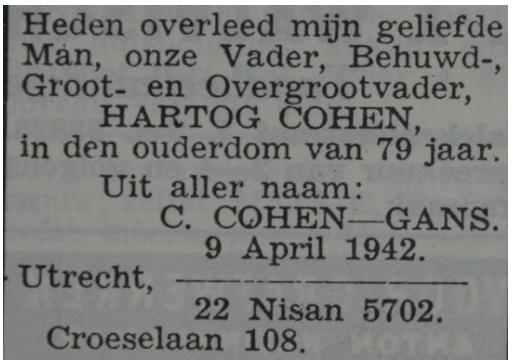
Heden overleed mijn geliefde
Man, onze Vader, Behuwd-,
Groot- en Overgrootvader,
HARTOG COHEN,
in den ouderdom van 79 jaar.
Uit aller naam:
C. COHEN—GANS.
9 April 1942.
Utrecht, ——————————
22 Nisan 5702.
Croeselaan 108.

■ **Fecken**, De Joodse Gemeenschap in 's-Graveland en Kortenhoef, p. 17 en 18: "*Ooit werd in Kortenhoef een volksregister aangelegd. Het betrof een register waarin alle huisgezinnen werden vermeld en dateert van 01-01-1830. Dit kan gezien worden als een voorloper van het bevolkingsregister, dat ingevoerd werd in 1850. In dit volksregister kwam ik nog eens twee Israëlitische families tegen, bestaande uit 12 personen.*
Als eerste werd genoemd: de koopman in vaatwerk, Elias Abraham Erth [overgrootvader van Hartog Cohen], geboren te Amsterdam en 27 jaar oud. Zijn vrouw was Kaatje Walg, 21 jaar.
*Hun kinderen waren: Abraham Erth, 9 jaar, Samuel Erth, 7 jaar, Feytje Erth, 4 jaar, Betje Erth, 2 jaar [**grootmoeder** van Hartog], Moortje Erth, 1 jaar*
[...]
Van beide families vond ik geen verdere gegevens. Hun verblijf in het dorp Kortenhoef zal dan ook van korte duur geweest zijn!"

Cohen

[830] **Ernest Julius,** 07-03-1869 Amsterdam, 05-03-1944 Auschwitz

Jacob (ook: Jacques) Cohen, geb. 1832; ovl. 1881; begr. 28-02-1881 Muiderberg, graf 16 99 C.	Nanny (Hannchen, Johanna) Rosenthal, geb. 1835; ovl. 1915; begr. 05-02-1915 Muiderberg, graf V 13 D; naam echtgenoot: Cohen

Huwelijksakte reg. 12; fol. 14v, Amsterdam 31-12-1862.
Nadere informatie: Alias Bd Nanny. Gehuwd Hannover (Duitsland) 13-08-1862.

?	?	Leeser (ook: Eleser) Rosenthal, geb. 13-04-1794 Nasielsk (Polen); ovl. 07-08-1868 Hannover.	Zippora (Sophie) Blumenthal, geb. voor 1810; ovl. 16-07-1854 Hannover.

■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 6796 en 36591] Genlias ■
https://www.geni.com/people/Jacob-Cohen/6000000002764502811
■ https://www.geni.com/people/Nanny-Hannchen-Rosenthal/6000000002764502816
■ https://www.geni.com/people/Leeser-Elieser-Rosenthal/6000000019846120017
■ https://www.geni.com/people/Zippora-Sophie-Rosenthal/6000000010790208973

Ernest Julius Cohen

■ **HUA, gezinskaart Cohen, Ernest Julius, fiche 385**

■ **Genlias: Eerste echtgenote: Louise Gompertz,** geb. 1873/74, op 31-08-1920 te Utrecht op leeftijd van 46 jaar overleden; overlijdensakte 1421, Utrecht 01-09-1920. Ouders van Louise Gompertz: Bernard Leo Gompertz en Catharina Josephus Jitta.

Dochter: Emma Johanna Cohen, 1896/97 Utrecht, was gehuwd met Hendrik Willem Verloop, 1885/86 Utrecht; huwelijksakte 539, Utrecht 10-07-1917. Ouders van Hendrik Willem Verloop: Willem Hendrik Verloop en Fusina Maria de Lange. Moeder van Emma Johanna Cohen: Louise Gompertz

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 2143, opgemaakt te Utrecht op 08-10-1946, blijkt, dat Ernest Julius Cohen laatstelijk was gehuwd met Wilhelmina Abramina Titia de Meester. Opmerking: "*weduwnaar van Louise Gomperts, daarna gescheiden van Sophie Catharine Voute*"

■ **Frits G.M. Broeyer**, 'En hij heette Cohen' in Ernst Cohen 1869-1944, [...], p. 31, 32 en 35:
"*Toen Nederland op 10 mei 1940 met Duitsland in oorlog raakte, was Cohen emeritus-hoogleraar. In 1939 had hij de leeftijd van 70 jaar bereikt, en daarmee het tijdstip waarop professoren toen hun beroepswerkzaamheden staakten. Hij was sinds 1902 hoogleraar anorganische chemie in Utrecht en had op zijn 70ste een loopbaan achter de rug, die hem internationale bekendheid opgeleverd had en bijdroeg aan de aantrekkingskracht van de Utrechtse universiteit voor studenten. Dankzij zijn vele contacten met universiteiten elders besefte Cohen uiteraard, dat de bezetting van Nederland voor Joodse wetenschappers ontslag ten gevolge zou hebben, als hier hetzelfde zou gebeuren als eerder in Duitsland. En zoals te verwachten was, bleef Nederland dit lot inderdaad niet bespaard. Op 23 november 1940 sloeg de bezetter toe en werden de drie dienstdoende Utrechtse hoogleraren van Joodse afkomst, L.S. Ornstein, J. Wolff en J. Roos uit hun functie gezet, samen met een conservator en drie assistenten.*
[...]
Cohen was namelijk tweetalig, met Nederlands en Duits tegelijk, opgegroeid.
[...]
[P. 35] "*Op 16 april* [1942] *werden hij en zijn vrouw uit hun huis, Pelmolenplantsoen 6, gezet.*[...] *Cohen had geluk, dat hij goed bevriend was met zijn buurman, de notaris J.G.R. ter Horst. De buurman van nr. 7 nodigde hem uit om bij hem zijn intrek te nemen. Voor zijn bibliotheek werd een plaatsje gevonden in het Van 't Hoff Laboratorium.*"
[P. 36] "*Het verslag van de gevangenneming van Cohen.* [Staat in de bron onder de volgende zin van Cohen.]
Zoo bevond ik mij in den ochtend van Zaterdag 6 Februari 1943 in dat gebouw, ten einde een mijner boeken, dat ik thuis had geraadpleegd, terug te brengen, toen een inval aldar plaats vond van de 'Sicherheitspolizei', bijgestaan door leden der 'Nationaal Socialistische Beweging' (N.S.B.), met het doel, de eventueel aanwezige studenten gevangen te nemen, en als gijzelaars naar Vught te voeren."
Ernst Cohen, [...] als No. 6017 in het Koncentratiekamp te Vugt, p. 80: "*In den namiddag vertrok ik naar Utrecht, waar ik door de mijnen, die uit Vught telephonisch op mijn terugkeer*

waren voorbereid, werd ingehaald. Zoo werd die 10de Juni ten slotte een feestdag, opgeluisterd door tal van bloemstukken van vrienden en kennissen, aan wie mijn aanstaande terugkomst was bekend geworden. Gelukkig had mijn gezondheid door het doorstane in geenen deele geleden, zoodat ik van de vreugde, welke in mijn omgeving heerschte, volop kon genieten. Toch viel er een schaduw op het geheel door de afwezigheid van mijn gastheer, die tijdens mijn afwezigheid door de bezettende macht was gevangen genomen, en zich in het Huis van Bewaring te Utrecht[38] in 'Schutzhaft' bevond, na van het hem ten laste gelegde te zijn vrijgesproken.
[P. 93:] *[38] Utrecht had een Huis van Bewaring aan het Wolvenplein en in de Gansstraat*."
Frits G.M. Broeyer, 'En hij heette Cohen' in Ernst Cohen 1869-1944, [...], p. 42 en 43: "*In het archief van de International Tracing Service te Bad Arolsen bevindt zich een mededeling over Cohen, waaruit blijkt dat er bij het Reichssicherheitshauptamt (RSHA) op een gegeven moment toch iets bekend was. In deze notitie, gedateerd 8 september 1944, tekende de chef van de Sicherheitspolizei en Sicherheitsdienst te Berlijn aan, dat Ernest Julius Cohen, geboren op 7 maart 1869 te Amsterdam, was overleden. Vermoedelijk werd door de kampleiding van Auschwitz een bericht over zijn dood naar Berlijn gestuurd, omdat Cohen beschouwd werd als 'Schutzhaft-Jude' (politiek gevangene). Was hij alleen vanwege zijn Joodse identiteit gedeporteerd, dan zou er geen kennisgeving van zijn overlijden naar het Reichssicherheitshauptamt zijn gegaan.[...]*"
Met dank aan mevrouw **Angelika Stargardt,** zij was zo vriendelijk in te stemmen, dat haar artikel hier wordt weergegeven.

■ **joodsmonument.nl**: Drie **foto's**. Adres: Pelmolenplantsoen 6, Utrecht. Beroep: Oud-hoogleraar.
"Ernest Julius Cohen was drie keer getrouwd. Tijdens zijn eerste huwelijk kreeg hij twee kinderen.
Ernest Cohen studeerde Scheikunde aan de Gemeentelijke Universiteit in Amsterdam. Op 8 november 1893 promoveerde hij. In 1896 werd Ernest Cohen privaat-docent en in 1901 werd hij benoemd tot buitengewoon hoogleraar in de fysische geografie in Amsterdam. In 1902 werd hij in Utrecht benoemd tot hoogleraar in de fysische en anorganische chemie.
Cohen schreef meer dan 400 artikelen en diverse boeken. Zijn levenswerk betrof onderzoek naar elektrochemie, fysische isometrie en piëzochemie maar Ernest Cohen publiceerde ook historische studies en biografische artikelen. In 1939 ging Ernest Cohen met emeritaat.
Het biografisch woordenboek van Nederland bevat een uitgebreidere biografie van Ernest Cohen.
Toevoeging van een bezoeker van de website."
■http://www.**historici.nl**/Onderzoek/Projecten/BWN/lemmata/bwn1/**cohen** [met foto]:
***"© Huygens ING - Den Haag. Bronvermelding: H.A.M. Snelders, 'Cohen, Ernest Julius (1869-1944)',** in Biografisch Woordenboek van Nederland.*
URL:http://www.historici.nl/Onderzoek/Projecten/BWN/lemmata/bwn1/cohen [10-02-2012]
COHEN, Ernest Julius (1869-1944)
Cohen, Ernest Julius, chemicus (Amsterdam 7-3-1869 - Auschwitz (Polen) 6-3-1944). Zoon van Jacob Cohen, chemicus, en Nanny Rosenthal. Gehuwd sinds 21-12-1893 met Louise Gompertz. Uit dit huwelijk werden 1 zoon en 1 dochter geboren. Na de dood van zijn eerste vrouw op 31-8-1920 was hij sinds 3-4-1922 getrouwd met Sophia Catharina Johanna Voute. Uit dit huwelijk waren geen kinderen. Na de scheiding op 4-7-1929 trouwde hij op 12-12-1929 met Wilhelma Abramina Titia de Meester. Uit dit huwelijk waren geen kinderen.
Cohen studeerde na de HBS in Amsterdam te hebben doorlopen Grieks en Latijn (1886-1888) en na het admissie-examen te hebben afgelegd scheikunde aan de Universiteit van Amsterdam. In 1890 volgde zijn kandidaatsexamen. Hij studeerde daarna twee maanden bij H. Moissan in Parijs en was drie maanden assistent aan het Rijkslandbouwproef-station in Breda. Het doctoraal examen werd in 1892 behaald. Op 8 november 1893 promoveerde hij bij J.H. van 't Hoff op een proefschrift Het bepalen van overgangspunten langs electrischen weg en de electromotorische kracht bij scheikundige omzetting. Na zijn assistentschap op het laboratorium van Van 't Hoff werd hij in 1896 benoemd tot privaatdocent en in 1901 tot buitengewoon hoogleraar in de fysische chemie te Amsterdam. Hij aanvaardde zijn ambt op 9 december 1901 met een oratie Uitersten op het gebied der algemeene of physische chemie. In 1902 volgde zijn benoeming tot gewoon hoogleraar in de fysische en anorganische chemie te Utrecht. Zijn oratie, op l oktober 1902 gehouden, droeg als titel Rumor in Casa. In Utrecht was hij tevens directeur van het nieuwe Van 't Hoff laboratorium. Bij de inwijding ervan op 16 mei schetste hij in een rede Allotropieën zijn programma voor de naaste toekomst.

Cohen was een vruchtbaar schrijver. Naast een aantal boeken schreef hij meer dan 400 artikelen. Zijn vroegste onderzoekingen gingen over de scheikunde van het fotografisch proces (1897), gevolgd door de elektrochemische bestudering van scheikundige evenwichten. Zijn levenswerk betrof vooral drie onderwerpen: elektrochemie, fysische isomerie en piëzochemie. Hij werd vooral bekend door een grote reeks van onderzoekingen met zijn leerlingen over fysische isometrie. Jarenlang bestudeerde hij de allotropie van tin en gaf hij de verklaring van de zogenaamde tinpest (museumziekte), dat wil zeggen de omzetting van gewoon wit tin in instabiel grijs tin. Systematisch onderzocht hij de verschijnselen van de enantiotropie (stoffen met een overgangspunt) en monotropie (stoffen waarvan één vorm altijd stabiel, de ander altijd metastabiel is). Zijn experimentele begaafdheid blijkt ook uit zijn studies op het gebied van de elektrochemie en de reactiekinetica. In zijn piëzochemische onderzoekingen bestudeerde hij evenwichten kinetica onder hoge drukken (tot 1500 atmosfeer toe), waarbij nauwkeurige metingen werden verricht ten aanzien van invloed van de druk op de oplosbaarheid, de reactiesnelheid, de elektromotorische kracht, de diffusiesnelheid enz.
In 1919 publiceerde hij met zijn leerling W. Schut een overzicht van zijn werk op dit gebied als Piezochemie kondensierter Systeme. In 1925-1926 gaf hij als 'George Fisher Baker non-residential Lecturer' colleges in de chemie aan de Cornell Universiteit welke hij publiceerde als Physicochemical Metamorphosis and some Problems in Piezochemistry (1926). In 1896 had hij een uitgebreide editie uitgegeven van het klassieke werk van Van 't Hoff, Etudes de dynamique chimique (1884) onder de titel Studien zur chemischen Dynamik ....
Naast zijn talrijke fysisch-chemische onderzoekingen publiceerde hij veel historische studies, waaronder Das Lachgas. Eine chemisch-kulturhistorische Studie (1907), Jacobus Henricus van 't Hoff. Sein Leben und Wirken (1912), Herman Boerhaave en zijne beteekenis voor de chemie (1918), alsmede biografische artikelen over G.J. Mulder, H.J. Hamburger, C.A. Lobry de Bruyn, D.G. Fahrenheit enz.
Behalve op wetenschappelijk terrein was Cohen ook organisatorisch zeer actief. Hij was de eerste voorzitter van de Nederlandse Chemische Vereniging (1903) en voorzitter van de Union Internationale de la Chimie pure et appliquée, opgericht in 1919. In 1921 deed hij een geslaagde poging om de internationale betrekkingen tussen chemici welke door de Eerste Wereldoorlog waren verbroken, te herstellen. Zijn wetenschappelijke verdiensten vonden erkenning in het lidmaatschap van de Nederlandsche Akademie van Wetenschappen (1913) en het verlenen van eredoctoraten o.a. van de universiteiten van Cambridge (1923), Karlsruhe (1925) en Philadelphia (1926).
In 1939 ging Cohen met emeritaat. Helaas heeft hij hiervan niet lang kunnen genieten. Tijdens de Duitse bezetting werd hij als jood overgebracht naar het doorgangskamp Westerbork en vandaar gedeporteerd naar Polen. Daar eindigde zijn leven in de gaskamer van het Duitse vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau.
P: Een volledige bibliografie staat in Chemisch Weekblad 15 (1918) 1452-1470; 24 (1927) 489-493; 36 (1939) 519-522; 41 (1945) 128-129.
L: Zie behalve de verschillende herdenkingsartikelen in Chemisch Weekblad 15 (1918) 1404-1451; 24 (1927) 474-489; 36 (1939) 515-519 en 41 (1945) 126-128 de volgende publicaties: C.A. Browne, 'Dr.

Ernst Cohen as historian of Chemistry', Journal of Chemical Education 25 (1948) 302-307; A.L.Th. Moesveld, 'The Scientific Work of Ernst Cohen', ibidem 308-314; F.G. Donnan, 'Ernst Julius Cohen 1869-1944', in Obituary Notes of Fellows of the Royal Society 5 (1948) 667-687; H.R. Kruyt, in Jaarboek van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen 1949-1950, 265-274.
I: Persoonlijkheden in het Koninkrijk der Nederlanden in woord en beeld. Onder hoofdred. van H.P. van den Aardweg (Amsterdam 1938) 309.
H.A.M. Snelders
Oorspronkelijke versie opgenomen in: Biografisch Woordenboek van Nederland 1 (Den Haag 1979)
Laatst gewijzigd op 10-02-2012"

<table>
<tr><td colspan="4">Cohen
[828] Alexander, 03-07-1892 Amsterdam, 22-10-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Machiel Cohen,
14-04-1854 Amsterdam;
op 17-05-1935 te Diemen begraven,
graf A 82 2</td><td colspan="2">Elisabeth Cohen,
23-01-1854 Amsterdam;
ovl. op 31-08-1926 te Utrecht en
op 02-09-1926 te Diemen begr., graf A 82 1.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 19-06-1878 te Amsterdam; akte reg. 12; fol. 34v.
Choppedatum 11-05-1879, locatie Rapenburg</td></tr>
<tr><td>Philip Abraham Cohen, 21-07-1816 Den Helder, zoon van Abraham Emanuel Cohen en Judic Philip Beek; ovl. na 23-10-1872.</td><td>Gerritje Isaac Haring-man, geb. 28-01-1819 Amsterdam; ovl. 26-03-1880 Amsterdam, dochter van Isaac Emanuel Haringman en Rebecca Jochem Krishaawer (Grishaver);</td><td>Levie Alexander Cohen, ± 1811 Amsterdam; op onbekende datum overleden. Zoon van Alexander Cohen en Roosje Prijs.</td><td>Jansje Mozes Proler, ± 1819 Amsterdam; op onbekende datum overleden. Dochter van Mozes Simon Proler en Heintje Jacobs.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte Reg. 4 fol. 34v, Amsterdam 04-07-1838</td><td colspan="2">Huwelijksakte Reg. 4 fol. 142, Amsterdam 03-09-1845. Opmerking: Weduwnaar van Betje Mozes Simon Prooler. Erk. 1 kind.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ WieWasWie
■ http://www.ancestry.com/genealogy/records/gerritje-haringman_86097387
■ Burial Permits DB ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo3_/F23287/I62797/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F41577/I110570/
■http://genealogiedenhelder.nl/db/gezin.php?database=denh_&id=F33954&hoofdpersoon=I79072&parenteel=1</td></tr>
</table>

Alexander Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Kanaalstraat 56, Utrecht. "*Echtgenote en één kind dat nog thuis woonde hebben de oorlog overleefd*." JOKOS-dossier (nr. 005 425) op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias: Alexander Cohen**, geb. 03-07-1892 Amsterdam, was gehuwd met **Leentje Swaab**, 1895/96 Utrecht; huwelijksakte 431, Utrecht 06-06-1917; Leentje was dochter van Mijer Swaab en Heintje van Leeuwen.

Cohen			
[828] **Israël**, 10-02-1874 Utrecht, Lange Rozendaal 37, 17-09-1942 Auschwitz [86] **Joseph**, 30-12-1880 Utrecht, Vlijtstraat ? (L 8), 22-10-1943 Auschwitz [89] **Mozes**, 09-06-1884 Utrecht, Haverstraat 17, 17-09-1942 Auschwitz *			
Marcus Cohen, 14-07-1847 Utrecht, ovl. 1889.		Henriette (Henrietta, Henriëtta) v. Zuiden, 02-11-1847 Molendijk (Hoogeveen); overlijdensakte 30, Utrecht 08-07-1885.	
Huwelijksakte 337, Utrecht 10-08-1870.			
Samuel Israël Cohen, ±1801 Amsterdam; ovl. op 21-12-1889 te Utrecht.	Betje Ert, 1812/13 Kortenhoef; op 13-10-1902 te Utrecht overleden.	Marcus van Zuiden, 4-1-1815 Hoogeveen, stroohoedenmaker; ovl. op 19-03-1887 te Enschede.	Rebecca van der Veen, 30-11-1816 De Leek; ovl. 28-03-1886 Amsterdam.
Huwelijksakte 332, Utrecht 29-10-1834		Huwelijksakte 11, Hoogeveen 05-04-1845	
■ Genlias ■ https://www.genealogieonline.nl/genealogie-van-der-veen/I919.php ■ https://www.genealogieonline.nl/genealogie-van-der-veen/I993.php			

Israël Cohen

■ **HUA** 12-02-1874, geboorteakte nr. 263

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Bakker. Gezinsadres in februari 1941: Nieuwe Kerkstraat 30 II, Amsterdam

Echtgenote: **Marianne Cohen-Bierman**, 03-10-1873 Amsterdam; 17-09-1942 Auschwitz [Huwelijksakte nr. reg.30;fol.17v, Amsterdam 21-08-1901, Marianne was dochter van Jonas Bierman en Ester Mok.]

Zoon: **Joseph Cohen**, 23-10-1910 Amsterdam; 31-08-43 Midden-Europa

"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."

Joseph Cohen

■ **HUA** 31-12-1880, geboorteakte nr. 2647 (Aangeefster van Josephs geboorte was [**tante**] Betje Cohen, baker, 45j., huisvrouw van Joseph Jacobs, wonende aan de Lauwersteeg)

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Gepensioneerd ambtenaar. Adres februari 1941: Winterdijkstraat 36 III, Amsterdam. Inboedellijst van 15-07-1942 *"Echtgenote en twee kinderen hebben de oorlog overleefd."*

Mozes Cohen

■ **HUA** 10-06-1884, geboorteakte nr. 1231

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Tweede Oosterparkstraat 41 I, Amsterdam

Echtgenote: **Clara Cohen-Kets de Vries**, 19-09-1882 Eibergen; 17-09-1942 Auschwitz [Huwelijksakte reg.6C;fol.36v, Amsterdam 30-05-1907, Clara was dochter van Nathan Jacob Kets de Vries en Ester Eichenwald.]

Kinderen: **Emma Cohen**, 26-03-1914 Amsterdam; 28-5-43 Sobibor [Schelvis, p. 124: "*Cohen Emma 26.3.14*"]

Nathan Cohen, 07-10-1917 Amsterdam; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 107]

Familielid [volgens joodsmonument **zoon** van Emma Cohen of **kleinzoon** van Mozes Cohen] : Maurits Cohen, 14-02-1942 Amsterdam; 28-05-43 Sobibor [Schelvis, p. 124: "*Cohen Max 14.2.42*"]

Cohen

[833A] **Heinz,** 19-07-1912 Beverungen, 04-05-1945 Dachau [29-04-1945 Ötztal bevrijd]
[838] **Siegfried**, 25-07-1906 Beverungen, 30-09-1942 Auschwitz
[1066] **Lilly Hellmann-Cohen**, 24-12-1902 Beverungen, 17-09-1943 Auschwitz

[834] Martin Cohen, 31-10-1873 Lamstedt; 17-09-1943 Auschwitz.	[842] Rosa Himmelstern 30-09-1871 Beverungen; 17-09-1943 Auschwitz.

Huwelijk ± 1901; het eerste bekende kind – Lilly – werd 24-12-1902 te Beverungen geboren.

Herz Cohen, geb. 20-11-1830 Lamstedt; ovl. 02-04-1902; begr. 04-04-1902 Wingst.	Minna Helft, geb. ± 1837; ovl. na 1874.	Heinemann Himmelstern, geb. 18-09-1831; ovl. 29-12-1910.	Goldchen Himmelstern, geb. 18-04-1835; ovl. 07-02-1919.
Huwelijk 25-01-1870 Lamstedt		Huwelijk 08-08-1866	

■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I72466&nachname=HIMMELSTERN&lang=de ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie ■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I34400&nachname=COHEN&modus=&lang=de ■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I87957&nachname=HIMMELSTERN&lang=lt ■ https://www.geni.com/people/Rosa-Cohen/6000000043265871983

Martin Cohen en Rosa Cohen-Himmelstern

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Beverstraat 2a, Utrecht. Inboedellijst v. 11 mei 1942.
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 1703, opgemaakt te Utrecht op 25-08-1950 blijkt, dat Martin Cohen en Rosa Himmelstern, tenminste de ouders van Siegfried Cohen zijn. Siegfried is op leeftijd van 36 jaar in Auschwitz vermoord.

Heinz Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Beverstraat 2a, Utrecht. Beroep: Rubberplakker
"Heinz Cohen, koopman, was in ondertrouw. Voordat het huwelijk kon worden voltrokken, is hij op transport gesteld. De vrouw met wie hij zou trouwen, heeft de oorlog overleefd.
Voormalig Lager Westerbork. Stukken betreffende voorgenomen huwelijken welke niet zijn voltrokken; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen"
■ **KZ-Gedenkstätte Dachau**: Informatie over de ***'Haftverlauf'*** van Heinz Cohen:

Datum	Haftnummer	Haftänderung	Außenlager	Zu-/Abgangsstelle
28.01.1945	139689	Zugang		Auschwitz
29.04.1945	0	befreit	Ötztal	

■ **D. Czech, Kalendarium Auschwitz**, p. 985, **21-01-1945**: "*In de bijkampen in de buurt van Gleiwitz wachten gevangenen uit Auschwitz, die uit de bijkampen Monowitz, Bismarckhütte, Hubertushütte, Hindenburg, Althammer, Bobrek, Fürstengrube en ten dele uit de Günthergrube zijn hier na toe gebracht, dat zij worden verder getransporteerd. De gevangenen worden ingedeeld in meerdere transportgroepen en telkens, als er een trein binnenrijdt, op het laadperron gevoerd. Alle treinen bestaan uit open goederenwagens. De enkele transporten worden in de concentratiekampen Buchenwald, **Groß-Rosen***, Sachsenhausen** en Mauthausen*** gestuurd.* [Fetdruk H.M.]
*Omdat het kamp overvol is geraakt, weigert de commandant van het concentratiekamp **Groß-Rosen** de transport binnen te laten. Vervolgens wordt dit transport omgeleid naar het concentratiekamp **Dachau**, waar het op 28-01-1945 aankomt. Van de 1408 gevangenen zijn 42 overleden. Verdere 25 gedetineerden sterven na aankomst in Dachau. (APMO, D-Da-3/2/2, Bl. 59-87)*" [Fetdruk H.M.]
■**http://www.a-wagner-online.de/todesmarsch/marsch06.htm**: "*Inderdaad waren er plannen gemaakt in het **Ötztal** een grote windtunnel 'tot verdere ontwikkeling op het gebied van de supersonische vlucht' te bouwen. Deze windtunnel zou in het late najaar van 1945 gereed zijn.*"
[Fetdruk H.M.]

Siegfried Cohen

■ **Dodenboeken van Auschwitz, p.183:** *„Cohen, Siegfried (25.7.1906, Beverungen, 4.9.1942) - 27628/1942"*

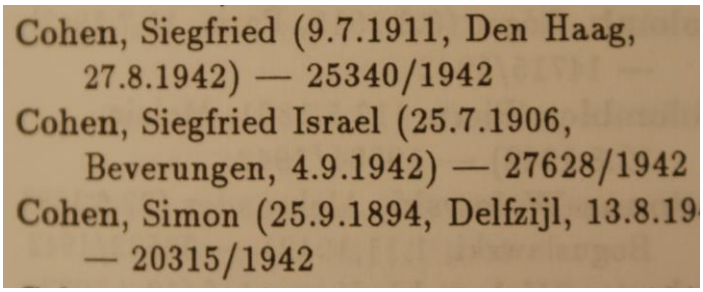
Cohen, Siegfried (9.7.1911, Den Haag, 27.8.1942) — 25340/1942
Cohen, Siegfried Israel (25.7.1906, Beverungen, 4.9.1942) — 27628/1942
Cohen, Simon (25.9.1894, Delfzijl, 13.8.19 — 20315/1942

Lilly Hellmann-Cohen, echtgenote van [1065] Sigmund Hellmann

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Beverstraat 2a, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Hellmann, Lilly, geb. Cohen, geb. 24 december 1902 in Beverungen, woonde in Beverungen. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

<table>
<tr><td colspan="4">Cohen
[831] Eva Hanna, 29-08-1933 Hamburg, 23-07-1943 Sobibor
[836] Ruth, 28-06-1936 Altona, 23-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mendel Cohen,
07-08-1902 Altona;
23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p.228].</td><td colspan="2">Eugenie Speier Holstein,
23-07-1904 Köln (Keulen);
23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p.237].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1932 [Het eerste van twee bekende kinderen – Eva Hanna – werd 29-08-1933 geboren.]</td></tr>
<tr><td>Jacob (Jakob) Cohen, geb. 04-02-1865 Hamburg; ovl. 13-03-1943 Sobibor, [Schelvis, p. 17].</td><td>Jette Fran(c)k, geb. 22-10-1866 Hamburg; ovl. 13-03-1943 Sobibor, [Schelvis, p. 17].</td><td>Juda Speier Holstein, geb. 20-09-1859 Neuenbrunslar = D34587 Felsberg, Hessen; ovl. 01-12-1938 Köln.</td><td>Sarah Kahn, geb. 02-07-1859 Brussel; ovl. 1940 Köln.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk voor 1902</td><td colspan="2">Huwelijk 09-08-1881 Brussel</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ WieWasWie ■ http://jinh.lima-city.de/gene/aron/121008_Impact_of_the_Holocaust_on_the_Descendants_of_the_Speier_Family_Ancestors.pdf ■ http://www.geni.com/people/Juda-Speier-Holstein/6000000009525854444 ■ http://www.geni.com/people/Sarah-Speier-Holstein/6000000009525636015 ■ https://www.geni.com/people/Eugenie-Cohen/6000000009525672706 ■ joodsmonument.nl</td></tr>
</table>

Jacob Cohen en Jette Cohen-Frank

http://www.**jüdischer-friedhof-altona**.de/images/Familie_des_Martin_cohen.pdf [p. 74 en 75]: "Het lukt de familie Cohen te emigreren en te vluchten, maar het lukt hen niet gered te worden. In Nederland worden zij in het kamp Westerbork geinterneerd en vandaar naar Sobibor en Auschwitz gedeporteerd, waar tussen 1943 en 1944 Jacob Cohen (Cohn) en Jette

Cohen-Franck, [Rabbijn] Dr. Benjamin Cohen*, Bertha-Cohen-Mal(v)ina**, en Mirjam Cohen, Mendel (Meno) Cohen en Eugenie Cohen-Speier Holstein, Eva Hanna en Ruth Cohen worden vermoord.

*Zie ook: **Bettina Goldberg**, Abseits der Metropolen, Die jüdische Minderheit in Schleswig-Holstein, p. 88, 93 – 97, 102 – 108, 142, 144, 269, 275, 287 f., 374, 567 – 569, 576, 580, 655 en 689
Zie ook: **Bettina Goldberg, Abseits der Metropolen, Die jüdische Minderheit in Schleswig-Holstein, p. 374, 570 en 576.

Mendel Cohen, Eugenie Speier Holstein, Eva Hanna en Ruth Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hartingstraat 20 bis, Utrecht. JOKOS-dossier (nr. 17 158) op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakten nr. 1300 en 1302, opgemaakt te Utrecht op 23-06-1950 blijkt, dat Mendel Cohen en Eugenie Speier Holstein, de ouders van Eva Hanna en Ruth Cohen zijn.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 228 en 237: De namen van de hele familie staan op de transportlijst van 20 juli 1943: *"Cohen Eva 29.8.33, Cohen Mendel 7.8.02, Cohen Ruth 28.6.36 en Speier Holstein Eugenie 23.7.04".*

Eva Hanna Cohen

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 *"geen onderwijs meer"* mochten *"volgen op openbare scholen."* [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Hartingstraat 20 bis
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Eva Hanna Cohen tot 31-08-1941 had bezocht: Hamburgerstraat 22

Grootouders Jacob Cohen en Jette Franck

■ http://www.**steinheim-institut**.de/edocs/books/Biographisches_Handbuch_der_Rabbiner_Teil_2.pdf: *„COHEN, Jacob, geb. 4. Febr. 1865 in Hamburg, gest. 13. März 1943 im Vernich-tungslager Sobibór.–Sohn des Rb. Benjamin Cohn (BHR1, Nr. 0273), Nachfahre spanisch-portugiesischer Juden. Rabbinatsassessor am Altonaer Oberrabbinat, Rb. der Altonaer portu-giesischen jüd. Gemeinde, Stiftsrb. an der Abraham Sumbel Klaus in Altona; seit 1906 auch (neben Duckesz) Klausner an der Chacham Zwi Klaus (Klaus des Issaschar Bär Hakohen) inAltona. Mitglied der Kultuskommission; Lehrkraft im Jugend-Lern-Verein Jessaudei Tauroh.Mitglied im Verbandsausschuß des Verbandes der jüdischen Gemeinden Schleswig-Hol-steins, sowie in dessen Schulkommission (1928/29). Verheiratet mit Jette Franck, zweiSöhne. Um 1938/39 Flucht in die Niederlande; 1942/43 wurden er und seine Frau sowie diebeiden Söhne aus den Niederlanden in die Vernichtungslager Auschwitz bzw. Sobibór deportiert.“*

Cohen			
[837] **Salomon Benjamin**, 09-05-1920 Zuidlaren, 11-06-1943 Sobibor			
Mozes Machiel Cohen, 23-05-1888 Anloo; 31-08-1942 Auschwitz.		Sophia Meijer, 10-04-1894 Vlagtwedde; 31-08-1942 Auschwitz.	
Huwelijksakte 81, Onstwedde 11-06-1919.			
Salomon Cohen, 21-06-1863 Anloo; ovl. op 07-10-1940 te Groningen en ald. aan de Iepenlaan begraven, graf 780.	Hendrikje Rosenbaum, 15-7-1862 Zuidlaren; ovl. op 15-3-1939 te Groningen en ald. aan de Iepenlaan begr., graf 779.	Benjamin Meijer, 03-11-1859 Oude Pekela. Ter aarde besteld te Groningen aan de Iepenlaan, graf 577.	Geertje Braaf, 24-1-1863 Vlagtwedde; ovl. op 4-7-1931 te Groningen en aldaar aan de Iepenlaan begraven, graf 576.
Huwelijk op 11-05-1887 te Zuidlaren.		Huwelijk op 27-04-1888 te Vlagtwedde	
■ Akevoth: .../ndbeli/12468.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/2814.htm ■ Genlias ■ Boon/ Lettinck, De joodse inwoners van Groningen ..., deel IIa, p. 307, 340 en 341			

Salomon Benjamin Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mr. Tripkade 2, Utrecht. "*Salomon Benjamin Cohen studeerde tussen 1939 en 1942 veeartsenijkunde in Utrecht. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 162: Zijn naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Cohen Salomon 9.5.20*".

Cohen

[85] **Israël**, 12-11-1883 Utrecht, Houtenschepad 46, 06-03-1944 Auschwitz

Hartog Cohen, 26-09-1862 Amsterdam; ovl. op 09-04-1942 te Utrecht en aan het Zandpad begraven, graf 32 C 25 A -.	Sara Knegje, 05-05-1864 Amsterdam; 11-02-44 Auschwitz*

Huwelijksakte 19, Woerden 23-06-1882

Israel Cohen, ± 1837 Utrecht; op 10-03-1899 te Utrecht overleden.	Mietje Worms, ± 1828 Middelburg; op 23-03-1899 te Utrecht overleden.	Israël Philippus Gans (stiefvader?), ± 1822 Amsterdam; ovl. op 16-02-1910 te Woerden; aldaar begraven.	Elisabeth Knegje, ± 1843 Amsterdam; op 03-02-1918 te Utrecht overleden; te Woerden begraven.

Huwelijksakte 316, Utrecht 02-08-1871	Huwelijksakte reg. 5; fol. 89v, Amsterdam 07-06-1865

■ Genlias

■ Grafstenen van de **grootouders Israël Philippus Gans** en **Elisabeth Knegje** op de Joodse begraafplaats te Woerden:

Israël Cohen

■ **HUA** 14-11-1883, geboorteakte nr. 2476

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Plantage Muidergracht 23 huis, Amsterdam**.** Beroep: Koopman

Echtgenote: Cohen-Kleermaker, Betsie. 6-4-1882 Uithoorn; 06-03-44 Auschwitz*****
[Huwelijksakte 637 Utrecht 7-10-1908. Ouders van Betsie Kleermaker: Mozes Kleermaker en Matje Zeehandelaar.]

<table>
<tr><td colspan="4">Cohen
[87] Levie, 29-09-1922 Utrecht, Adriaan van Ostadelaan 45 bis, 30-09-1942 Auschwitz
[90] Philip, 27-12-1914 Utrecht, Egelantierstraat 12, 25-01-1943 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salli Cohen,
23-08-1882 Hoogeveen, borstelmaker;
ovl. 18-02-1975 Rotterdam.</td><td colspan="2">Grietje Lea Phillipus van Bergen,
09-09-1884 Weesp; 16-02-43 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 69, Weesp 01-11-1906</td></tr>
<tr><td>Mozes Cohen,
1847/49 Assen,
ovl. op 05-12-1904 te Warnsveld.</td><td>Reintje Rubens,
21-01-1845 Elburg;
ovl. op 25-09-1927 te Hoogeveen.</td><td>Philippus Hartog van Bergen,
1844/45 Weesp; op ovl. op 28-07-1921 te Oudewater.</td><td>Maria Levie de Vries,
1845/46 Weesp; op 12-02-1922 te Diemen begr., A 60 9.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 87, Hoogeveen 05-09-1874</td><td colspan="2">Huwelijksakte 14, Weesp 03-07-1872</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F7325/I19618/</td></tr>
</table>

■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F7325/I19618/: Broers en zussen:
Mozes Cohen, geb. 27-02-1908 Amsterdam; ovl. 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 212, *'Nachtrag Normaltransport'*]
Maria Cohen, geb. 22-11-1910 Amsterdam; ovl. 06-10-1912 Utrecht.
Barend Cohen, geb. 20-05-1916 Hoogeveen; ovl. 24-09-1943 Auschwitz; *'relatie met Heintje Os'*.
[In Memoriam, p. 136: *'Cohen-Os, Heintje. 1-4-1919 Rotterdam, 24-9-1943 Auschwitz**]
Hartog Cohen, *'relatie met Schoontje Kattenburg'*

Levie Cohen

■ **joodsmonument.nl en Genlias**: Beroep: Venter. Inwonend bij het gezin van **Barend Cohen**. Adres in april 1942: Bentinckslaan 9, Hoogeveen
Barend Cohen, geb. 8-8-1875 Hoogeveen, ovl. 12-10-42 Auschwitz, was echtgenote van **Jetha Cohen-de Liver**, geb. 14-5-1883 Nijkerk, ovl. 12-10-42 Auschwitz, dochter van Mozes de Liver en Vrouwtje Rubens. Huwelijksakte 7, Nijkerk 09-02-1916.

■ **joodsmonument.nl**: *"Volgens zijn overlijdensakte bij het Drents Archief was Levie Cohen een zoon van Salli Cohen en Grietje Lea Philippus van Bergen en een broer van Philip Cohen. Tijdens zijn geboorte was zijn vader werkzaam als reiziger (bron: het Utrechts Archief). Levie woonde bij het echtpaar Barend Cohen en Jetha de Liver.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Philip Cohen

joodsmonument.nl: Adres in februari 1942: Centraal Israëlitisch Krankzinnigengesticht Het Apeldoornse Bos, Zutphensestraat 106, Apeldoorn
[Zie de aantekeningen over Het Apeldoornse Bos bij [49] Alida Bollegraf en [270] Elize Joles-Lankhout.]

<table>
<tr><th colspan="4">Cohen-de Beer</th></tr>
<tr><td colspan="4">[839] Hendrika 12-05-1885 Sappemeer, 26-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Daniel (Danièel) de Beer,
10-03-1858 Hoogezand, slager;
op 19-02-1941 te Utrecht overleden.</td><td colspan="2">Ganna Salomons,
30-03-1861 Winschoten;
op 27-11-1935 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 17, Winschoten 18-04-1880.</td></tr>
<tr><td>Simon de Beer (Behr), 06-01-1830 Hoogezand;
op 13-03-1899 overleden.</td><td>Martha Elberg,
04-02-1832 Hoogezand;
op 07-02-1911 overleden.</td><td>Levy Alexander Salomons, 18-2-1825 Leek, borstelmaker;
ovl. op 16-02-1901 te Winschoten en al-daar begr., graf 313.</td><td>Hendrikje Joseph Meijer Cohen, 4-1-1822 Winschoten;
ovl. op 15-08-1907 te Winschoten en al-daar begr., graf 151.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 02-07-1857 te Hoogezand</td><td colspan="2">Huwelijk op 14-08-1845 te Winschoten</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/5443.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/4029.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/5445.htm ■ Genlias</td></tr>
</table>

Hendrika Cohen-de Beer

■ **HUA**, gezinskaart Beer de, Daniel, fiche 110
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Wijde Begijnestraat 12, Utrecht. JOKOS-dossier (nr. 54 030) op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias / Boon** e.a., IIb, p. 156**: Echtgenoot: Philipus Cohen**, geb. 12-08-1879 Groningen, ovl. 23-03-1928 Loppersum, begr. Loppersum, grafsteen 21, koemelker; huwelijksakte 15, Loppersum 04-06-1914; zoon van Noach Cohen en Frouwke Oezer.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 31 t/m 39: Haar naam staat op de transportlijst van 23 maart 1943: "*Cohen-de Beer Hendrika 12.5.85*".

<table>
<tr><td colspan="4">Cohen-Cohen
[840] Sophia Regina, 11-07-1901 Borne, 09-11-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Levie Izak Cohen, ± 1870 Hengelo;
op 02-09-1927 te Enschede overleden.</td><td colspan="2">[899] Sara van Gelder,
19-10-1878 Eibergen; 22-05-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 29, Eibergen 06-09-1900.</td></tr>
<tr><td>Isaac (Izak) Salomon Cohen,
± 1837 Delden, Stad;
op 15-04-1887 te Hengelo overleden.</td><td>Regina ten Brink,
± 1836 Neunhaus (Pruissen); op 02-02-1919 te Hengelo overleden.</td><td>Abraham van Gelder,
± 1841 Eibergen;
ovl. op 11-04-1927 te Eibergen.</td><td>Sophiea Elzas,
± 1848 Eibergen;
ovl. op 06-09-1893 te Eibergen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 4, Delden 18-06-1868.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 37, Eibergen 05-11-1875.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ In Memoriam ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ ***Neunhaus (Pruissen)*** bestaat niet in het **postcodeboek van Duitsland**, vermoedelijk is **grootmoeder Regina ten Brink** te Neuenhaus aan de Dinkel geboren.

Sophia Regina Cohen-Cohen, moeder van [88] Louis Bram, [80] Abraham Joël en [92] Yvonne Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Pieter Breughelstraat 17, Utrecht. JOKOS-dossier (nr. 11 609) op het Gemeentearchief Amsterdam, (L-claim, nr. 1990/13 416)

■ **Genlias**: Huwelijksakte 39, Borne 01-08-1923; **Echtgenoot** [833 A] **Lehman Cohen**, Oldenzaal, 29 jaar.

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 22 van 5 september 1941, p. 12:

Cohen-Engers zie **Klein-Engers**

[1186] **Henrietta,** 10-04-1883 Rotterdam, 15-10-1942 Auschwitz

Cohen-Hagens

[841] **Froukje (Vroukje),** 21-03-1874 Het Bildt, 12-02-1943 Auschwitz

Hartog Hagens, 30-07-1847 Leeuwarden; ovl. na 1873 *	Hester de Jong, 21-04-1843 Leeuwarden; op 29-06-1874 te Leeuwarden overleden

Huwelijksakte 14, Leeuwarden 14-03-1868.

Alexander Godschalk Hagens, 1808 Amsterdam; op 02-03-1883 te Leeuwarden overleden.	Hendrika-Hendeltje Adam de Jong, 1805 Leeuwarden; op 14-04-1879 te Leeuwarden overleden.	Jozeph (Joseph) Adam de Jong (Jongh), ± 1809 Leeuwarden, pettenmaker; ovl. op 09-09-1876 te Leeuwarden.	Mietje Abraham Kan, ± 1805 Leeuwarden; op 29-03-1860 te Leeuwarden overleden.
Huwelijk op 27-05-1838 te Leeuwarden.		Huwelijk op 02-04-1837 te Leeuwarden.	

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/14262.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/14264.htm
■http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/14265.htm ■ allefriesen.nl ■ Genlias

■ **WieWasWie/ Alle Friesen: Vader Hartog Hagens** hertrouwde op 19-09-1874 te Leeuwarden met Engeltje Rozenberg, geb. 09-03-1843 Leeuwarden, dochter van Jacob Abraham Rozenberg en Froukje Hartog Oostra; akte 169, Leeuwarden 19-09-1874.

*) ■ **Amsterdam - Begraaf verlof, index 22926:** Er is op 06-11-1905 te Muiderberg, graf C, een overledene namens **Hartog Hagens**, oud 58 jaar, begraven. Hartog was "*gehuwde man*" en woonde het laatst aan de *Prinsengracht 806*. Maar omdat verdere gegevens ontbreken, is niet duidelijk of het om de **vader** van Froukje Cohen-Hagens gaat.

Froukje Cohen-Hagens

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Obrechtstraat 64, Utrecht.

"Froukje Cohen-Hagens woonde op hetzelfde adres als haar dochter [1701] *Rena Estella. Toevoeging van een bezoeker van de website"*

<table>
<tr><td colspan="4">Cohen-Knegje
[843] Sara, 05-05-1864 Amsterdam, 11-02-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Stiefvader: Israel Philip Gans,
± 1822 Amsterdam;
ovl 16-02-1910 te Woerden; akte 16, Woerden
17-02-1910; begr. te Woerden.</td><td colspan="2">Elisabeth Knegje,
30-04-1842 Amsterdam;
op 03-02-1918 te Utrecht overleden; akte 189,
Utrecht 04-02-1918; begr. te Woerden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 5; fol. 89v, Amsterdam 07-06-1865.</td></tr>
<tr><td>Philip Feitel Israel Gans, 21-01-1799 Amsterdam;
in 1869 overleden.</td><td>Betje Andries Komkommer,
± 1798 Amsterdam;
ovl. op 26-11-1826 te Amsterdam.</td><td>Levie Eliazer Knegje,
01-03-1809 of 29-03-1810 Amsterdam; op onbekende datum overleden.</td><td>Sara Salomon Walig,
18-04-1813 Amsterdam;
ovl. 25-08-1883;
begr. Zeeburg, rij 2, graf 22.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte Reg. 3 fol. 14v, Amsterdam 05-06-1822. Opmerking: bruidegom bevorens genaamd geweest Philip Israel. Erk. 1 kind.</td><td colspan="2">Huwelijksakte Reg. 4 fol. 180v, Amsterdam 04-12-1833.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ashkenazi/13034.htm
■ http://www.eerherstelzeeburg.nl/stenen-zeeburg/Knegje-Walig,%20Sara.pdf
■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin85727.htm
■ https://sites.google.com/site/geertgroen2/joodse-kolonisten-op-de-pol/levie-eliazer-knegje
■ https://www.geni.com/people/Levie-Knegje/6000000017386300656</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Stiefvader: Israel Philip Gans** was weduwnaar van **Hendrika Nathan Engelsman**. Hendrika is op 26-03-1865 op leeftijd van 41 jaar te Woerden overleden. Israel en Hendrika waren sedert 24-11-1847 getrouwd.

■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/family/humo9_/F21474/I58087/: "*Het gezin* [van **grootvader**] *Levie Eliazer Knegje heeft van 8 mei 1845 tot 4 augustus 1848 in kolonie III van Willemsoord gewoond en is daarna naar Veenhuizen III verhuisd*."

Sara Cohen-Knegje

■ **Genlias**: Sara Knegje was gehuwd met [832] **Hartog Cohen**; Huwelijksakte 19, Woerden 23-06-1882.

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Croeselaan 108, Utrecht. JOKOS-dossier (nr. 11 146) op het Gemeentearchief Amsterdam. **Foto** van het echtpaar Cohen-Knegje op de website. "*Hartog en Sara Cohen hadden negen kinderen, waarvan er acht de oorlog overleefden. Sara is samen met haar oudste zoon Israel en zijn vrouw Betsie in juli 1942 naar Westerbork getransporteerd. Alle drie kwamen in Auschwitz om het leven.*

Toevoeging van een bezoeker van de Website"

■ **Het Joodsche Weekblad,** nr. 2, 17-4-1942, p. 7, c.1:

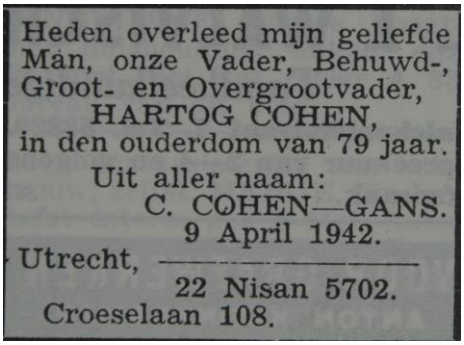

Heden overleed mijn geliefde
Man, onze Vader, Behuwd-,
Groot- en Overgrootvader,
HARTOG COHEN,
in den ouderdom van 79 jaar.
Uit aller naam:
C. COHEN—GANS.
9 April 1942.
Utrecht,
22 Nisan 5702.
Croeselaan 108.

Cohen-Meijer			
[844] **Liselotti,** 22-05-1917 Zutphen, 26-03-1944 Auschwitz			
Marcus Meijer, 26-02-1883 Borculo; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 74: "*Meijer Marcus 26.2.83*"]. Gedenksteen op de Joodse begraafplaats Moscowa te Arnhem, K 01 09.		Olga Sara Zenker, ± 1888; op 04-03-1959 te Arnhem overleden, op de Joodse begraafplaats Moscowa begraven, graf K 01 09.	
Hartog Meijer, geb. 02-01-1836 Borculo; ovl. 11-02-1927 Borculo.	Carolina Leverpoll, geb. 14-09-1841 Borculo; ovl. 19-05-1934 Borculo.		
■ Genlias ■ https://www.geni.com/people/Marcus-Meijer/6000000017476761663 ■ https://www.geni.com/people/Hartog-Meijer/6000000017476938274 ■ https://www.geni.com/people/Carolina-Leverpoll/6000000017476938284 ■ http://home.kpn.nl/mayerhirsch/moscowa.html			

Liselotti Cohen-Meijer

■ **joodsmonument.nl**: Adres: W. Barentszstraat 58, Utrecht.

"Uit de begraafboeken van de Joodse begraafplaats te Arnhem is bekend dat voor Liselotti Meijer een gedenksteen is geplaatst."

■ **Genlias**: Liselotti was gehuwd met Alexander Cohen, dat blijkt uit de overlijdensakte 495, Utrecht 29-02-1952.

[C 844A] Familie **Cohen Pareira** Drie onderduikperioden op twee schuilplaatsen: Bron: **Cor Crum**, Verjaagd van de Grebbeberg, Een familiegeschiedenis 1940 - 1945						
Schuilplaatsen → Familieleden ↓	Spaarnestraat 61 te Utrecht bij Wopke en Heiltje Kooistra		Cuneralaan 99 te Rhenen bij Klaas, Bertha en zoon Cor (Corrie) Crum		Spaarnestraat 61 te Utrecht bij Wopke en Heiltje Kooistra	
Vader David (1892 – 1950) en zoon Bob (±1929)	Vanaf:	Tot:	Vanaf:	Tot:	Vanaf:	Tot:
	Datum onbekend	September 1942	September 1942	18 sept. 1944	18 september 1944	Na de bevrijding
Stepmoeder 'Mien' en dochter Ellis (±1925)	Vanaf:	Tot:	Vanaf:	Tot:		
	Datum onbekend	'in de lente van 1943'	'in de lente van 1943'	18 sept. 1944		

Cor Crum, Verjaagd van de Grebbeberg, p. 58 en 59: "*En dan zie ik ons weer zitten rond het fornuis in dat kleine achterkamertje: alles verduisterd, drijvertje aan, heel stil en dan luisteren naar de geluiden buiten, luisteren of er niet iemand rond het huis sloop en we hielden dan Tippie in de gaten, ons kleine hondje. Die hoorde alles buiten en werd dan heel onrustig, maar blafte niet, net of hij wist dat het better was niet te blaffen. Of dat zo was dat weet ik niet, maar ik had het vermoeden dat Tippie dat aanvoelde. Dan blies een van mijn ouders het drijvertje uit en dan ging mijn vader heel stiekem en voorzichtig door de gordijnen gluren of hij iemand of iets zag, want er kon altijd wel eens een ongewenst persoon rondsluipen en dat stiekem gluren ging altijd wel gepaard met een zekere angst. Je moet weten, de verraders slapen niet en Joden brachten 7 gulden en 50 cent per stuk op, niet te geloven, f 7,50 voor een mensenleven. Als je ze aangaf bij de Duitsers werd dat betaald en sommige lieden verdienden daar hun brood mee. Daarom was de angst in die periode niet ongegrond, dat besef ik nu veel meer dan toen in die dagen*."

Cor Crum, Verjaagd van de Grebbeberg, p. 77 tot 79: "*Het noodlot sloeg op 18 september 1944 toe. Daags daarvoor hadden mijn ouders en ik en misschien ook de Joodse familie parachutisten zien neerdalen. Heel veel vliegtuigen vlogen af en aan en lieten hun lading los boven Ede bij de Ginkelse heide.* […], *heel vroeg in de ochtend van 18 september werd onze voordeur in de Greb bijna versplinterd. Fatsoenlijk kloppen konden de Duitse soldaten niet. Met brullende stemmen werden mijn ouders en de overige bewoners van het pand uit hun slaap gerukt.* […] '*Er stond en grote Duitser voor de deur die met veel bombarie en armzwaai commandeerde de woning onmiddellijk te verlaten. Er mocht niets meegenomen worden, alles moet blijven staan.*'
Mijn ouders hadden het op dat moment niet meer, ze waren bang en blij tegelijk. Hier hadden zij geen moment aan gedacht, dit was erg, maar zij hadden het zich nog erger voorgesteld: vier Joodse mensen boven, het erf vol met SS en andere soorten ongeorganiseerde grimmige schietgrage dwazen en die schopten je alleen maar het huis uit.
[…] *Op het moment van de herrie beneden zijn de Joodse mensen natuurlijk ook direct met doodsangst wakker geworden, of liever gezegd geschrokken, dat kan niet anders.* […]

[P. 79] *De Joodse familie heeft zich natuurlijk gewoon aangekleed, zij zullen zeker erg bang zijn geweest. Ze hebben wat spullen in een koffertje gepakt en zijn gewoon met hun vieren tussen de Duitsers door onderlangs de Grebbeberg gelopen naar Rhenen stad. Het was de bedoeling daar op het trammetje te stappen en naar Utrecht te gaan, naar een familie Kooistra en dat is gelukkig gelukt.*"

T. Spaans-van der Bijl, Utrecht in Verzet 1940 – 1945, p. 385: "*Ellis vertelt: 'in 1944 viel Kerstmis ongeveer samen met het Joodse Chanoeka-feest. Op eerste kerstdag kwam Wop om 6 uur de achterkamer binnen en zei dat Heiltje en hij 's avonds graag rustig samen wilden zijn en dat we dus in de achterkamer moesten blijven als de kinderen naar bed waren. Acht paar ogen keken elkaar verslagen aan want dat was nog nooit gebeurd. We hadden alle begrip voor de wens van Wop en Heiltje, maar voelden ons voor het eerst in al die jaren teveel. Stilletjes zaten we bij elkaar. Het vreemde was dat de Kooistra's helemaal niet rustig bij de kerstboom bleken te zitten want we hoorden hen heen en weer draven van de keuken naar de kamer. Na een half uur weerklonk ineens orgelmuziek. Wob speelde het* ***Hatikwa*** *uit Händels* ***Maccabeën****. Terzelfdertijd een klop op de deur van de achterkamer en Heiltje's stem: 'Komen jullie nu maar gauw'. Een beetje onzeker schuifelden we de huiskamer binnen en nog steeds denk ik met diepe ontroering terug aan wat we toen zagen. Op de lange tafel stond een door Wop geimproviseerde Chanoeka-lamp met brandende kaarsen, geflankeerd door twee kerstkransen: een symbool van onze broederschap. Er was voor tien mensen gedekt en op die hongerwinterdag aten wij de heerlijkste maaltijd van ons leven, want wat we geserveerd kregen was liefde in de mooiste zin van het woord'.*"

Cohen-Spier

[846] **Sophia,** 18-02-1865 Emmerich, 17-09-1943 Auschwitz

Simon Spier, geb. 1834; op onbekende datum overleden.	Henriëtte Winterschweig, geb. 11-10-1835 Krefeld; op onbekende datum overleden.

Huwelijk ±1864; het eerste bekende kind – Sophia – is 18-02-1865 te Emmerich geboren.

Elias Moses Spier, geb. 15-10-1797 Kalkar; ovl. 28-03-1872 Kalkar.	Adelgunda Osterman(n), geb. 03-09-1803 Alpen [D-46519]; ovl. 28-06-1868 Kalkar.	Sigismund (Siegmund)/ Isaac Jacob Winterschweig, geb. 04-05-1900 Krefeld; ovl. 22-02-1872 Krefeld.	Sophia / Bräunle Weismann, geb. 1806 Mainz; ovl. 05-06-1859 Krefeld.

Huwelijk ±1822 [Het eerste van vijf bekende kinderen - Joseph – werd 1823 geboren.]	Huwelijk ±1834 [Het eerste van twee bekende kinderen – Heinriette – werd 11-10-1835 geboren.]

■ https://www.geni.com/people/Simon-Spier/6000000049239471855 ■ https://www.geni.com/people/Adelgunde-Spier/6000000005957838293 ■ https://www.geni.com/people/Heinriette-Winterschweig/6000000087363512899 ■ https://www.geni.com/people/Sigismund-Isaac-Winterschweig/6000000040978815025 ■ https://www.geni.com/people/Sophia-Br%C3%A4unle-Weismann/6000000040978840980 ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 17, Utrecht.

"*Ze was gehuwd met Hugo Cohen. Toevoeging van een bezoeker van de website*."

■ https://www.geni.com/people/Pauline/6000000049239195956: **Zus Pauline Spier** is 31-01-1866 te Emmerich geboren; 22-11-1920 overleden en op de Joodse begraafplaats te Muiderberg ten grave gedragen.

Cohensius-van der Hoeden			
[847] **Esther,** 31-01-1914 Nijkerk, 03-09-1942 Auschwitz			
Simon van der Hoeden, ± 1884 Nijkerk; weduwn. v. Doortje Cohen; hij is op 09-06-1925 te Nijkerk overleden.		Johanna Turksma, 03-06-1876 Leeuwarden; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 52]	
Huwelijksakte 7, Nijkerk 01-03-1911.			
Hartog Isac van der Hoeden, ± 1848 Nijkerk; ovl. op 05-03-1919 te Nijkerk.	Grietje Cohen, ± 1840 Nijkerk; op 18-09-1917 te Nijkerk overleden.	Arend Mozes Turksma, 27-6-1846 Leeuwarden; ovl. op 24-12-1907 te Leeuwarden.	Ester Turksma, 17-6-1848 Delfzijl; op 13-02-1905 te Leeuwarden overleden.
Huwelijksakte 59, Nijkerk 24-10-1877.		Huwelijk op 11-11-1869 te Leeuwarden.	
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/7906.htm ■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F13184/I34721/ ■ http://www.xs4all.nl/~marleenm/namen/12.htm ■ joodsmonument.nl			

Esther Cohensius Cohen-van der Hoeden

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Zaagmolenkade 28, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 35 350 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 14, 11 Juli 1941, p. 12:

Zr. E. v. d. HOEDEN
Gedipl. Zieken- en Kraamverpleegster. Ook huishouding. Bekend met ritueele keuken. Voor het geheele land te bespreken. – Zaagmolenkade 28, Utrecht, Telef. 12134. 2105

■ **http://www.oudnijkerk.nl/uploads/File/Joods%20Nijkerk.pdf**:

[bladzijde 18] " 'Onze vroegere plaatsgenoot, de heer I. Cohensius slaagde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht voor het doctoraal examen geneeskunde'. Deze opleiding zou hem later nog enige status verlenen tijdens gevangenschap in de concentratiekampen."*

) **Isaac Cohensius was echtgenoot van **Ester (Esther) van der Hoeden** [Bron: Overlijdensakte 2654/1950 Nijkerk]*

*[bladzijde 43] "Op een dag kwam er plotseling een gevangene met twee Duitse begeleiders. Tot mijn verbazing herkende ik** Ies Cohensius. Hij woonde met zijn ouders in Amersfoort maar*

kwam oorspronkelijk uit Nijkerk, van de Oosterstraat. Ies was arts en hij had gehoord dat er in het vrouwenkamp een aantal Hollandse vrouwen waren gekomen. Hij is erin geslaagd – natuurlijk met strenge begeleiding van de SS – in dat kamp te komen. Wij, de drie (ex)Nijkerkers, hebben met hem gesproken. Hij kwam kijken of er familie was. Bep Hammelburg was familie van hem.
*Ies is verloofd en getrouwd geweest met Esther van der Hoeden uit Nijkerk, zover ik weet was zij verpleegster. Ze zijn samen uit Westerbork doorgestuurd naar Polen. Esther is omgekomen. Ies heeft de kampen overleefd en is in 1945 of 1946 naar Israël gegaan, zonder nog in Holland te verblijven." **) RO SALOMON-HAMBURGER*

<table>
<tr><td colspan="4">Corper
Wolf Jacob, 28-08-1929 Amsterdam; 17-09-1942 Auschwitz
[98] Betje Eva, 08-06-1933 Utrecht, 17-09-1942 Auschwitz*
[99] Nathan, 05-06-1932 Utrecht, Hoenderstraat 19bis, 17-09-1942 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Benedictus Corper,
30-07-1898 Amsterdam; 30-10-42 Auschwitz</td><td colspan="2">Jeltje Bloch, 22-05-1903 Leeuwarden;
17-09-42 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 01-08-1928 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td>Wolf Jacob Corper,
9-8-1865 Den Helder;
22-05-1944
Auschwitz*.</td><td>Eva Stodel,
28-04-1868 Amster-
dam; ovl. 07-06-1935
te Amsterdam; begr.
op 09-06-1935 te
Diemen, graf 46 36 B</td><td>Nathan Bloch,
26-07-1866
Heerenveen, gem.
Schoterland;
31-08-1942
Auschwitz.</td><td>Betje de Leeuw,
08-05-1865 Leeu-
warden; ovl. op 6-3-
1929 te Utr. en ald. a.
't Zandpad begr.,
graf 11 C 16 F -.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 18-08-1886 te Amsterdam</td><td colspan="2">Huwelijk op 22-11-1891 te Schoterland</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: Burial Permits DB ■ Genlias
■ http://www.nljewgen.org/golde/golde/1760.htm
■ http://www.nljewgen.org/golde/golde/352.htm
■ http://www.nljewgen.org/golde/golde/1579.htm ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Betje Eva Corper en Nathan Corper

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Vrolikstraat 102 I, Amsterdam

Nathan Corper

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
85	*1932*	*5692*	*12. Jun*	*8 Siwan*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Corper	*Nathan*	*Nisan ben Baroeg*	*05. Jun*		*1 Siwan*
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Haenderstr. 19bis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Corper	*Benedictus*	*Baroeg hamechone Benediktus ben Benjamin hamechone Wolf*	*Bloch*	*Jeltje*	*Jetke bat Natan*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

Cosman-Snoek

[848] **Esther,** 04-11-1892 Amsterdam, 15-12-1942 Auschwitz

Abraham Snoek, 20-07-1868 Amsterdam; ovl. na 1931*	Fina Duifje Rubens, 20-02-1865 Zutphen; op 20-04-1914 te Amsterdam overleden en op 22-04-1914 te Zeeburg begraven, graf C.
Huwelijksakte reg. 3; fol. 41, Amsterdam 12-02-1890.	

Isaac Snoek, 09-05-1839 Amsterdam; ovl. 24-12-1926 Schagen.	Judith Vigeveno, 12-01-1842 Amsterdam; ovl. 19-12-1919 Amsterdam.	Jacob Meijer Rubens, ± 1833 Amsterdam; ovl. op 29-10-1911 te Zutphen.	Esther Zadoks, ± 1841 Smilde; op 01-01-1927 te Zutphen overleden.
Huwelijksakte reg. 8; fol. 43v, Amsterdam 10-09-1862.		Huwelijksakte 37, Smilde 01-09-1864.	

■ Akevoth .../haringman/660.htm ■ https://www.geni.com/people/Isaac-Snoek/6000000015342340327 ■ https://www.geni.com/people/Judith-Snoek/6000000015342232723 ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin.php?database=h...

■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/family/humo_/F20416/I55082/: [**Vader**]
"*Abraham Snoek #39524, zoon van Isaac Barend Snoek en Judith Vigeveno.*
Geboren *20 jul 1868 (1 Av 5628) Amsterdam, Noord-Holland, Nederland, bron: Ashkenazi Marriages Amsterdam 1834 - 1937, bron: Gezinskaart Amsterdam E.* ***Beroep:*** *werkman;*

koopman/merchant; diamantslijper, bron: Gezinskaart Amsterdam E, ***1e huwelijk met:*** *Fina Duifje Rubens,* ***2e huwelijk met:*** *Roosje Slap,* ***3e huwelijk*** *(gescheiden)* ***met:*** *Heintje Canes*"

*■ https://www.joodsmonument.nl/nl/page/520553/about-heintje-snoek-canes: Door: Redactie Joods Monument: "*Heintje Canes, dochter van Jesaias Canes en Matje Fransman huwde in Amsterdam op 16 Februari 1898 met David van de Kar, een zoon van Salomon van de Kar en Betje Smeer. Het echtpaar kreeg negen kinderen. Hiervan overleden er twee op jonge leeftijd en heeft er één de oorlog overleefd.*
Na het overlijden van David van de Kar, trouwde zij met Abraham Snoek (1868) in 1929. Dit huwelijk duurde tot 1931.
Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Heintje Canes, gezinskaart David van de Kar en website www.wiewaswie.nl."

Esther Cosman-Snoek

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Tweede Spechtstraat 5 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 13 999 op het Gemeentearchief Amsterdam. Beroep: Pensioenhoudster.
"*Esther Snoek was gehuwd met Simon Cosman. Uit dit huwelijk zijn vier kinderen geboren. Na de scheiding werden de kinderen in de Berg-stichting geplaatst. Van de vier kinderen hebben twee kinderen de oorlog overleefd. Fina en Abraham zijn omgebracht in Auschwitz. Toevoeging van een bezoeker van de website*."
■ **Genlias**: Huwelijksakte reg. 3A; fol. 22v, Amsterdam 5-3-1913. Bruidegom **Simon Cosman** [23-07-1888 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz] was zoon van Wolf Cosman en Geertruida Broeks.

<table>
<tr><td colspan="4">Coster
[100] Marianna Cosman-C., 06-05-1901 Utrecht, Voorstraat 82, 04-06-1943 Sobibor
[105] Samuel, 01-03-1906 Utrecht, Twijnstraat 13, 28-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[104] Louis Samuel Coster
14-08-1868 Utrecht;
23-04-1943 Sobibor</td><td colspan="2">Ida Blumenthal,
21-07-1873 Hannover;
op 04-07-1928 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 278, Utrecht 31-05-1900</td></tr>
<tr><td>Samuel Coster,
1840/41 Utrecht,
horlogiemaker;
ovl. op 03-06-1914 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf A 1 C 1116A.</td><td>Mariann(e/a) van Hamburg, 1836/37, op 03-03-1891 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf A 1 C 1116.</td><td>Julius Blumenthal,
geb. ?;
ovl. na 31-05-1900.
[Julius en Rosa leefden ten tijde van het huwelijk van dochter Ida in Hannover.]</td><td>Rosa Bonheim [moeder van Ida volgens Ida's huwelijksakte]; ovl. na 31-05-1900.
Ella Catsenstein
[(stief?)moeder van Ida volgens Ida's overlijdensakte]</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 74, Zutphen 30-8-1861</td><td colspan="2">1e huwelijk voor 1873, 2e Huwelijk ?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ https://hetutrechtsarchief.nl/onderzoek/resultaten/[...] ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Marianna Cosman-Coster

■ **HUA** 08-05-1901, geboorteakte nr. 1240

■**Genlias**: Marianna Coster trouwde volgens akte 238 op 01-04-1920 te Utrecht met **Wolf Cosman**, geb.26-05-1896 Amsterdam, ovl. 04-06-43 Sobibor, zoon van Hartog Cosman en Rachel Hagenaar. [■ In Memoriam: Cosman, Hartog. 18-08-1878 Amsterdam; 09-04-1943 Sobibor. Cosman-Hagenaar, Rachel. 11-01-1872 Amsterdam; 05-10-1942 Auschwitz?]

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Thérese Schwartzeplein 27 a, Amsterdam.

Kinderen: Hartog Cosman, 24-08-1920 Amsterdam; 09-07-1943 Sobibor
Ida Cosman, 06-07-1923 Amsterdam; 09-07-1943 Sobibor

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 143 en 199: De namen van Marianna en haar echtgenoot staan op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Cosman Wolf 26.5.96*" en "*Cosman-Coster Marianne 6.5.01*". Hun kinderen staan op de lijst van 6 juli 1943 [Ida's verjaardag]: "*Cosman Hartog 24.8.26*" en "*Cosman Ida 6.7.23*".

Samuel Coster

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Slager. Gezinsadres in februari 1941: Thérese Schwartzestraat 5 huis, Amsterdam. Inboedellijst van 03-08-1942.

Echtgenote: **Flora Coster-Mok**, 27-03-1896 Amsterdam; 23-04-1943 Sobibor [**Schelvis**, ... transportlijsten, p. 72: "*Coster-Mok Flora 27.3.96*"]

<table>
<tr><td colspan="4">Coster
[101] Bernard, 14-05-1867 Utrecht, Springweg 54, 09-04-1943 Sobibor
[102]Jacob Samuel, 26-01-1870 Utrecht, Springweg 54, 28-05-1943 Sobibor
[104] Louis Samuel, 14-08-1868 Utrecht, Springweg 54, 23-04-1943 Sobibor
[573] Sientje Zilverberg-C., 23-10-1863 Utrecht, Bakkerstraat 14, 05-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Samuel Coster, 1840/41 Utrecht;
op 03-06-1914 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 37 A 1 C 1116A.</td><td colspan="2">Marianna Hamburg, 1836/37 Zutphen;
ovl. op 03-03-1891 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf A 1 C 1116.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 74 Zutphen 30-08-1861.</td></tr>
<tr><td>Isaak Jacob Coster,
± 1792 Maarssen,
slager; op 02-02-1858 te Utrecht overleden.</td><td>Sibilla de Wolff,
± 1799 Kuilenburg,
op 02-06-1857 te Utrecht overleden.</td><td>Abraham David Hamburg,
± 1812 Zutphen;
slager; ovl. op 17-10-1883 te Zutphen.</td><td>Gonda van Gelder,
± 1814 Zutphen;
op 19-01-1894 te Zutphen overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 106, Utrecht 03-05-1826</td><td colspan="2">Huwelijksakte 47, Zutphen 01-06-1836</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie ■Zandpad</td></tr>
</table>

Bernard Coster oom van [103] Louis Coster

■ **HUA** 15-05-1867, geboorteakte nr. 768

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Catharijnesingel 84, Utrecht

Echtgenote: [106] Betje Clarenburg

[aangenomen] **Zoon**: [103] *Louis Coster [Louis Coster was de aangenomen zoon van Gonda Coster-Hamburg. Gonda stierf in 1929. Zij was een nicht van Bernard Coster. Toevoeging van een bezoeker van de website]*

Verwant: [75] Louis Clarenburg. *"Eén verwant heeft de oorlog overleefd."*

■ **Genlias / In Memoriam**: **Echtgenote**: [106] **Betje Clarenburg** 20-12-1870 Utrecht, huwelijksakte 494, Utrecht 02-11-1892. Overleden te Sobibor 09-04-1943. Ouders van Betje Clarenburg: Jacob Clarenburg en Rachel van Samuel Lion.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 61: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 april 1943 onder de rubriek HAEFTLINGE: "*Coster Bernard 14.5.67*".

Jacob Samuel Coster

■ **HUA** 28-01-1870, geboorteakkte nr. 181

■ **Genlias: Echtgenote Roosje Mozes van Beek,** geb. 24-11-1876 Amersfoort, huwelijksakte 18 Amersfoort 09-03-1898. Ouders van Roosje Mozes van Beek: Mozes Hartog van Beek en Rozina van Esso.

■ **Zandpad: Echtgenote Roosje Mozes van Beek** is op 12-12-1939 te Utrecht op leeftijd van 63 jaar overleden en op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, graf (filmrol 47), vak C, rij 23, plaats N, grafsteen 1541.
■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Govert Flinckstraat 238 huis, Amsterdam
Dochter: [370] **Marianne Noach-Coster**, 09-10-1900 Utrecht; 04-06-1943 Sobibor
Schoonzoon: Aron Simon Noach, 25-07-1880 Zutphen; 04-06-1943 Sobibor
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 124: Zijn naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Coster Jacob 26.1.70*".

Louis Samuel Coster

■ **HUA** 17-08-1868, geboorteakte nr. 1399
■ **Genlias:** [Eerste] **Echtgenote: Ida Blumenthal,** 21-07-1873 Hannover, huwelijksakte 278, Utrecht 31-05-1900; op 04-07-1928 te Utrecht overleden; akte 1004, Utrecht 04-07-1928.
■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juli 42: J.P. Sweelinckstraat 14, Enschede
[Tweede] **Echtgenote**: Flora Coster-van Zuiden, 04-04-1875 Hardenberg, [**Genlias**: huwelijksakte 452, Enschede 15-11-1928]; 23-04-1943 Sobibor
■ **Frank van Zuijlen** (red.), De mooiste Synagoge van Nederland, Joods leven in Enschede vanaf 1767, p. 105 - 110: In "***Hoofdstuk 7, [...] – Jiskor – Gedenk***", wordt in de "*Lijst van slachtoffers van de nazi-terreur*" het echtpaar Coster/ van Zuiden herdacht:
"**Coster*** **Louis Samuel** 14-08-1860 Utrecht 23-04-43 Sobibor
Coster-van Zuiden* **Flora** 04-04-1875 Stad Hardenberg 23-04-43 Sobibor"
De asterisken wijzen erop, dat deze namen op de '*Gestapolijst*' stonden. "*Een belangrijk ijkpunt is wel de beruchte Gestapolijst. Hier staan 1215 namen op (zes daarvan worden tweemaal vermeld) van die Joden die per juli 1942 in Enschede bij de burgerlijke stand ingeschreven stonden. Het zijn alle Joodse burgers die op dat moment onder de rassenwetten vielen*."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 72: De namen van het **echtpaar Coster-van Zuiden** staan op de transportlijst van 20 april 1943: "*Coster Louis 14.8.68*" en "*Coster-van Zuiden Flora 4.5.75*".

Sientje Zilverberg-Coster

■ **HUA** 24-10-1863, geboorteakte nr. 1665
■ **Genlias: Echtgenoot: Simon Zilverberg**, geboren ± 1859 te Dalen, huwelijksakte 7, Dalen 27-04-1905; overleden op 26-01-1920 te Coevorden, akte 9, Coevorden 27-01-1920; hij was zoon van: Heiman Zilverberg en Sara Mozes Cohen
Kind: Hijman Zilverberg, 2j, ovl 17-01-1910, overlijdensakte 8, Coevorden 18-01-1910
■ **joodsmonument.nl:** Adres in Coevorden: Molenstraat 33**.** JOKOS-dossier 54136 op het Gemeentearchief Amsterdam

Coster			
[103] **Louis,** 20-06-1911 Utrecht, Zadelstraat 35, 16-04-1943 Sobibor			
Abraham Samuel Coster 09-02-1878 Utrecht; ovl. op 18-11-13 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf C 9 N 1299.		Gonda Hamburg, 12-03-1885 Zutphen; op 09-04-1929 te Utrecht overleden en ald. aan het Zandpad begraven, graf 5 C 9 M.	
Huwelijksakte 100 Zutphen 07-09-1910.			
Samuel Coster, ± 1841 Utrecht, horlogemaker; ovl. op 03-06-1914 te Utrecht en aldaar a. het Zandpad begr., graf A 1 C 1116A.	Mariann(e/a) van Hamburg, geb. ± 1837; op 03-03-1891 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf A 1 C 1116.	Levie Abraham Hamburg, 1845/46 Zutphen; op 6-2-1902 te Zutphen op leeftijd van 56 jaar overleden; akte 34, Zutphen 6-2-1902.	Flora van Gelder, 1846/47 Zutphen; op 28-8-1929 te Zutphen op leeftijd van 82 jaar overleden; akte 259, Zutphen 29-08-1929.
Huwelijksakte 74, Zutphen 30-08-1861		Huwelijksakte 81, Zutphen 24-08-1881	
■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad			

Louis Coster

■ **HUA Gezinskaart Abraham Samuel Coster:**

Datum van verhuizing	Woonplaats	Folio
?	Voorstraat 82	?
14-06-1900	Steenweg 48	3566 wijk II
02-04-1906	L. Nieuwstr. 15	3062
15-09-1910	Zadelstr. 35	5054

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Leraar**.** Adres in juni 1941: Catharijnesingel 84, Utrecht

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 64: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 april 1943: "*Coster Louis 20.6.11*".

Coster-Creveld			
[107] **Rachel,** 15-06-1913 Utrecht, 02-07-1943 Sobibor			
Samuel Creveld, 07-03-1883 Utrecht; op 23-03-1949 te Amsterdam overleden.		Jetty (Jetje) Rubens, 18-03-1891 Elburg; op 20-01-1949 te Amsterdam overleden.	
Huwelijk op 28-08-1912 te Enschede, akte nr. 177			
Philip Samuel Creveld, 26-08-1856 Utrecht; op 21-05-1883 te Utrecht overleden;	Rachel Klein, 1856 Amersfoort; ovl. op 18-09-1922 te Utrecht en aldaar a. het Zandpad begr., graf C 12 E 1341.	Salomon Rubens, 12-11-1858 Elburg; op 06-10-1926 te Enschede overleden.	Rozetta Groenberg, 12-06-1864 Assen; 03-09-1943 Auschwitz
Huwelijk op 11-05-1881 te Utrecht		Huwelijksakte 47, Assen 28-08-1887	
■ http://akevoth.org/genealogy/creveld/123.htm ■http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/3170.htm ■ Genlias ■ Zandpad			

■**Zandpad**: De tweede partner van **grootmoeder Rachel Klein** was Barend de Vries.

Rachel Coster-Creveld

■ **joodsmonument.nl**: Frans Halslaan 16, Hilversum
Echtgenoot: **Coster, Charles Jacob Elias**, 24-02-1909 Hilversum, 02-07-1943 Sobibor
Dochter: Edith Jetty Coster, geb. 16-05-1938 Hilversum; ovl. 01-09-1942 Amsterdam.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 183: Haar naam en de naam van haar echtgenoot staan op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Coster Charles 24.2.09*" en "*Creveld Rachel 15.6.13*".

Courlander

[849] Hartog, 23-10-1875 Amsterdam, 11-12-1942 Auschwitz

Henry Courlander, 18-06-1841 Den Haag, machinist; op 23-10-1920 te Amsterdam overleden en op 25-10-1920 te Muiderberg begraven.	Sara Hartog Arons, 30-12-1840 Den Helder; ± 11-02-1888 overleden en op 12-02-1888 te Muiderberg begraven.
Huwelijk op 09-12-1874 te Den Haag.	

David Jacob Courlander, 31-03-1804 Den Haag; op 18-1-1890 te Den Haag overleden.	Rozette Hoven, 13-05-1809 Delft; op 24-05-1887 te Den Haag overleden.	Hartog Arons, 24-09-1802 Amsterdam*; op 11-03-1853 te Den Helder overleden.	Betje Jacob Kannewasser, ook bekend als Liesbeth Jacob Wolf Kanne-wasser, geb. ± 1802 te Amsterdam; ovl. op 09-05-1864.
Huwelijk 11-04-1832 te Den Haag		Huwelijk in 1822 te Amsterdam.	

■ http://www.geni.com/people/Rozette-Hoven/6000000014814330122
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F12677/I33325/ ■ Genlias
■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F12757/I33518/ ■ Begraaf Verlof
■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F13006/I34208/ ■ WieWasWie

***** ■ **http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F12677/I33325/**: "*In de huwelijksakte staat, dat* [grootvader] *Hartog Arons is geboren te Amsterdam, terwijl bij het certificaat van de Nationale Militie Amsterdam is doorgehaald en daarvoor in de plaats staat Harlingen.*
In de acte van bekendheid, opgemaakt bij de vrederechter staat weer, dat hij in Amsterdam is geboren.,
bron: Huwelijksakte en Huwelijksbijlagen"

Hartog Courlander

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Franz Schubertstraat 85 [Oog in Al], Utrecht.
Op hetzelfde adres woonde in juni 1941: **Echtgenote: Alie Courlander-Norden**, 07-09-1874 Groningen; 11-12-1942 Auschwitz. Inboedellijst van 26 augustus 1942. JOKOS-dossier nr. 53 262 op het Gemeentearchief Amsterdam. Liro-Kaart op het National Archief.
■ **Genlias / Zandpad /HUA**, gezinskaart Hartog Courlander, fiche 397: **Eerste vrouw: Alida Kalf**, geboren 15-09-1870, is op 17-10-1930 te Utrecht op leeftijd van 60 jaar overleden en op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad begraven, graf 42 C 18 G -; overlijdensakte 1419, Utrecht 18-10-1930. Alida was dochter van Benedictus Kalf en Sara Aron Souget.
Dochter: **Henriette Arnolda Courlander** is op 4-6-1912 te Utrecht op leeftijd van 5 jaar overleden; overlijdensakte 768, Utrecht 5-6-1912. Ouders: Hartog Courlander en Alida Kalf.

■ **http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F12757/I33518/: Hartog Courlander was ambtenaar bij het staatspoor.**

Courlander-Norden			
[850] **Alie,** 07-09-1874 Groningen, 11-12-1942 Auschwitz			
Nathan Philip Norden, 22-10-1836 Groningen; op 09-10-1907 te Groningen overleden en aldaar aan de Moesstraat begraven, graf 173.		Clothilde Esperance Josephine Fero Jacobs, 31-07-1846 Zwolle; ovl. op 22-11-1884 te Groningen en aldaar aan de Moesstraat begraven, graf 89.	
Huwelijk op 08-05-1872 te Groningen.			
Philip Uri Calmer Norden, 30-07-1803 Emden, schrijnwerker; ovl. op 26-7-1873 te Groningen; ald. a. de Moesstr. begr., graf 647.	Maria Nathans Abraham Polak, 25-05-1812 Wildervank; ovl. op 18-03-1863 te Groningen; ald. a. de Moesstr. begraven, graf 606.	Alexander Jacobs, 03-02-1809 Zwolle; op 09-12-1876 te Rotterdam overleden.	Aaltje de Beer, ook bekend als Alida de Beer, geb. 28-11-1815 te Utrecht; op 28-05-1895 te Den Haag overleden.
Huwelijksakte 17, Wildervank 06-05-1833.		Huwelijksakte 396, Utrecht 22-12-1834.	
■ Akevoth: .../ndbeli/2776.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/9512.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/2776.htm ■ http://www.nljewgen.org/golde/golde/128.htm ■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo12_/F4858/I12932/ ■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van Groningen ..., deel IIc, p. 602.			

Alie Courlander-Norden, tweede echtgenote van [849] H. Courlander

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Franz Schubertstraat 85, Utrecht. Inboedellijst van 26 augustus 1942. JOKOS-dossier nr. 53 262 op het Gemeentearchief Amsterdam. Liro-Kaart op het National Archief.

■ **Genlias: Echtgenoot**: Huwelijksakte reg. 2D; fol. 31, Amsterdam 17-8-1932. Bruidegom [849] **Hartog Courlander** was zoon van Henry Courlander en Sara Hartog Arons.

Cozijn			
[851] **Alida Suze,** 05-03-1911 Zwolle, 13-11-1942 Auschwitz			
Abraham Cozijn, 1879 Wageningen, bakker; ovl. op 02-09-1912 te Zwolle.		[852] Esther Mozes, 06-08-1882 Wageningen; 13-11-1942 Auschwitz.	
Huwelijk op 20-10-1908 te Wageningen.			
Mozes Cozijn, ± 1850 Amsterdam; ovl. op 31-08-1912 te Wageningen.	Aaltje van Embden, 1849 Wageningen; op 02-10-1886 te Wageningen overleden.	Herman (Herts) Mozes, geb. ± 1845 Arnhem, slager; op 07-02-1919 te Zwolle overleden.	Sara Levie, geb. ± 1857 te Arnhem; ovl. 08-02-1937 Gouda.
Huwelijksakte 8, Wageningen 21-04-1876.		Huwelijk op 06-10-1880 te Arnhem.	
■ Akevoth: .../regio/zwolle/341.htm ■ Akevoth: .../regio/zwolle/417.htm ■ Genlias ■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I13845.html			

Alida Suze Cozijn

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Bakkerstraat 1, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 18 783 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Cozijn-Mozes			
[852] **Esther,** 06-08-1882 Wageningen, 13-11-1942 Auschwitz			
Herman (Herts) Mozes, geb. ± 1845 Arnhem, slager; op 07-02-1919 te Zwolle overleden.		Sara Levie, geb. ± 1857 te Arnhem; ovl. 08-02-1937 Gouda.	
Huwelijk op 06-10-1880 te Arnhem.			
		Abraham Levie (Levij), geb. ±1820 Arnhem;	Hester Cohen, 27-05-1825 Arnhem; ovl. 11-09-1891 Arnhem; ald. begr. C 10 16
		Huwelijk 31-03-1852 Arnhem	
■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I13845.html ■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I13844.html ■ Genlias ■ https://gw.geneanet.org/herediasittig?lang=en&n=levie&oc=0&p=sara ■ Mayerhirsch/moscowa			

Esther Cozijn-Mozes, moeder van [851] Alida Suze Cozijn

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Bakkerstraat 1, Utrecht. Liro-Kaart in het National Archief

■ **Genlias: Echtgenoot: Abraham Cozijn**, 1878/79 Wageningen, banketbakker; huwelijksakte 50, Wageningen 20-10-1908. Ouders van Abraham Cozijn: Godsdienstleeraar Mozes Cozijn en Aaltje van Embden.

<table>
<tr><td colspan="4">Creveld
[108] Abraham, 25-02-1896 Utrecht, Lange Smeestraat 32, 30-11-1942 Auschwitz[1]
[114] Hendrika, 01-03-1890 Utrecht, Lange Smeestraat 26, 20-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jozeph Creveld, 01-11-1862 Utrecht;
13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 17].</td><td colspan="2">Jeanette de Leeuw,
02-05-1857 Alphen a. d. Rijn;
1941 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 32 Utrecht 02-02-1888</td></tr>
<tr><td>Samuel Creveld / van Crevelt,
07-02-1824 Bodegraven;
ovl. op 28-04-1895 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 16 A 14 B-</td><td>Johanna (Naatje) Spanjer,
19-10-1827 Terborg (Wisch); ovl. op 05-04-1894 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 38 A 10 A 1148.</td><td>David Abraham de Leeuw, 06-08-1828 Alphen a. d. Rijn; op 26-08-1898 te Alphen overleden; akte 63, Alphen (ZH) 26-08-1898.</td><td>Hendrika van Creveld,
30-04-1831 Bodegraven;
ovl. op 25-10-1914 te Alphen; akte 80, Alphen 26-10-1914.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 19, Zutphen 28-04-1854</td><td colspan="2">Huwelijk op 09-02-1856 te Bodegraven</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/creveld/116.htm ■ Genlias ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F17890/I50059/
■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin39782.htm ■Zandpad</td></tr>
</table>

Abraham Creveld

■ **HUA** 27-02-1896, geboorteakte nr. 541

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Kelner. Gezinsadres in april 1942: Pretoriusstraat 86, Den Haag. Inboedellijst van 22-9-42

Echtgenote: Catharina Susanna Creveld-Raske, 01-02-1899 Schiedam; 22-10-42 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte 206, Schiedam 05-08-1920, Catharina Susanna was dochter van Izaäc Raske en Rebekka Ekstein]

Zonen: Jozeph Creveld, 10-09-1922 Alphen aan den Rhijn; 31-03-1944 Midden-Europa

Isaäc Creveld, 09-11-1923 Alphen aan den Rhijn; 31-3-44 Midden-Europa

Emanuel Creveld, 11-02-1925 Alphen aan den Rhijn; 31-3-44 Midden-Europa

[1]) ■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Creveld, Abraham, Den Haag, geb. 25-2-1896 (Utrecht), gest. 30-11-1942 [In *In Memoriam* staat *28-02-1942 Auschwitz*, maar die datum kan niet kloppen, omdat er in februari 1942 nog geen transporten waren.]

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Abraham Creveld is op 19-10-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

Hendrika Creveld

■ **HUA** 03-03-1890, geboorteakte nr. 515

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 25: Haar naam staat op de transportlijst van 17 maart 1943: "*Creveld Hendrika 1.3.90*".

<table>
<tr><td colspan="4">Creveld
[109] Andries, 16-11-1891 Utrecht, Hardebollenstraat 14, 31-08-1943 Midden-Europa
[118] Philip, 26-09-1885 Utrecht, Stroosteeg 29 of 31, 22-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Emanuel Creveld,
28-12-1860 Utrecht;
op 01-03-1922 te Apeldoorn overleden.</td><td colspan="2">Sara Godlieb,
05-05-1855 Grave;
12-02-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 404 Utrecht 29-08-1883</td></tr>
<tr><td>Samuel Creveld (van Crevelt),
07-02-1824 Bodegraven;
ovl. op 28-04-1895 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 16 A 14 B-</td><td>Johanna (Naatje) Spanjer,
19-10-1827 Terborg (Wisch); ovl. op 05-04-1894 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 38 A 10 A 1148.</td><td>Israël Godlieb (Gotlieb),
± 1825 Breda;
op 28-05-1907 overleden; akte 30, Grave.</td><td>Judith Cohen,
± 1825 Lienden;
op 28-06-1887 te Grave overleden;
akte 31, Grave.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 19, Zutphen 28-04-1854</td><td colspan="2">Huwelijksakte 23, Lienden 24-12-1852</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/creveld/131.htm ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Andries Creveld

■ **HUA 18-11-1891, geboorteakte nr. 2770**

■ **joodsmonument.nl: Beroep: Koopman.** Gezinsadres in juni 1941: Amsterdamschestraatweg 313 bis, Utrecht

Echtgenote: **Mietje Creveld-Levie**, 08-12-1890 Zuidland; 08-10-1942 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte 8, Zuidland 24-07-1929; Mietje was dochter van Eleazer Levie en Betje Hartog]

Dochter: [111] **Betje Creveld**

■ **Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek,** Een kille in de mediene. Joods leven in Zuidland (Zuidland 1994) p. 167-169: *"Andries Creveld, zoon van Emanuel Creveld en Sara Godlieb, trouwde op 24 juli 1929 te Zuidland met Mietje, dochter van Eliazar Levie en Betje Hartog. Voor haar huwelijk werkte Mietje Levie met haar zuster Judith als naaister op een atelier in Rotterdam. Zij reisden iedere dag met het trammetje van Zuidland naar Rotterdam. Andries Creveld en Mietje Levie hadden elkaar leren kennen via een huwelijksadvertentie. Op 24 mei 1931 werd een dochter geboren, Betje Sara, met als roepnaam Beppie. Toen eind jaren '30 joodse vluchtelingen uit Duitsland naar Nederland kwamen, namen Andries en Mietje in 1939 de 11-jarige Ruth Nussbaum* [1387] *uit Emden als pleegkind bij hen in huis. In de zomer van 1942 werd Andries tewerkgesteld in het werkkamp Vledder."*
[Van het werkkamp Vledder resteert nog een barak, zie het foto bij **Jacob Zwarts**.]
■ **José Martin**, Herinneringskamp Westerbork: Andries Creveld "*verbleef in Werkkamp Vledder, van daaruit naar kamp Westerbork (datum onbekend, vermoedelijk begin oktober 1942), deportatie 05-10-1942 Auschwitz, samen met vrouw en dochter*."

Philip Creveld

■ **HUA** 28-09-1885, geboorteakte nr. 2186
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Grossier in kalveren
Gezinsadres in juni 1941: Amsterdamschestraatweg 513, Zuilen
"Drie verwanten hebben de oorlog overleefd."
■ **Zandpad:** Er is voor hem op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad te Utrecht een gedenksteen geplaatst: vak C, rij 31, plaats J.

Creveld

[110] **Bertha,** 08-02-1922 Utrecht, Ondiep 54, 30-04-1943 Auschwitz
[112] **Emanuel Philip**, 14-04-1905 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 237, 14-08-1942 Auschwitz
[113] **Esther Rebecca,** 05-03-1914 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 237, 30-09-1942 Auschwitz*
[116] **Jozeph Izaäk**, 24-02-1918 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 237, 31-01-1943 Auschwitz
[120] **Simon**, 29-11-1909 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 237, 31-05-1944 Auschwitz
[244] **Mietje Herschel-C.**, 03-09-1912 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 237, 04-06-1943 Sobibor
[313] **Belia van Leeuwen-van C.**, 31-03-1907 Utrecht, 30-04-1943 Auschwitz
[344] **Alida Maritz-C.**, 02-11-1916 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 237, 28-05-1943 Sobibor

[115] Isaak Creveld, 4-2-1874 Utrecht, (weduwn. van Sara Gans); 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 103: Hij staat als HÄFTLING op de lijst van 11 mei 1943.]	Rebecca Meijer, 12-03-1879 Zaltbommel; ovl. op 23-12-1934 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 44 C 20 K -.

Huwelijksakte 6, Utrecht 23-04-1903

Samuel Creveld (van Crevelt), 07-02-1824 Bodegraven; ovl. op 28-04-1895 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 16 A 14 B-	Johanna (Naatje) Spanjer, 19-10-1827 Terborg (Wisch); ovl. op 05-04-1894 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 38 A 10 A 1148.	Benjamin Meijer, 30-03-1838 Zaltbommel; op 15-09-1910 te Utrecht overleden; akte 1275, Utrecht 15-09-1910.	Belia Meijer, 04-11-1847 Rossum; op 27-07-1900 te Zaltbommel overleden; aldaar begraven; akte 71, Zaltbommel 27-07-1900.
Huwelijksakte 19, Zutphen 28-04-1854		Huwelijksakte 9, Zaltbommel 24-05-1872	

■ http://akevoth.org/genealogy/creveld/131.htm ■ Genlias ■Zandpad

■ **Frankenhuis-van Scheijen / Können**, De vier Joodse Begraafglaatsen te Zaltbommel, p. 56: "*b-189 27.07.1900 Belia Meijer, 52 jr., gb. Rossum, dr. v. Jacob Meijer & Roberta Cohijn, echtgenote van Benjamin Meijer*"

Bertha Creveld

■ **joodsmonument.nl:** "Straatnaam niet bekend, Amsterdam"
■ **30-04-1943 [D. Czech,** p. 482]: "In de lijkenhal van het stamkamp worden de lijken van 25 gevangenen binnengebracht; twee doden stammen uit het bijkamp Buna."

Emanuel Philip Creveld

■ **HUA** blad 377 wijk IV**.** ■ **joodsmonument:** Beroep: Slager.
Gezinsadres in februari 1941: Blasiusstraat 34 huis, Amsterdam
Echtgenote: Lea Creveld-Gompers, 25-02-1906 Gouda; 23-07-1942 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte 184, Gouda 14-10-1931; Lea was dochter van Levie Gompers en Anna van Kloeten]

Dochter: [119] **Rebecca Anna Creveld**
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Creveld, Emanuel Philip, Amsterdam, geb. 14-4-1905 (Utrecht), gest. 13-8-1942

Esther Rebecca Creveld

■ **HUA** blad 377 wijk IV. ■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Dienstbode. Adres in Utrecht: Van Marumstraat 11

Jozeph Izaäk Creveld

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Bakker. Adres in Zuilen: Hubert Duijfhuijsstraat 44

Simon Creveld

■ **HUA** blad 377 wijk IV. ■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Slager. Gezinsadres in juni 1941: Leliestraat 27 bis, Utrecht. Inboedellijst van 17-10-42
Echtgenote: **Henrietta Creveld-Keizer**, 08-08-1913 Amsterdam; 28-01-1944 Auschwitz
"*Deze*" personen - Simon Creveld en Henrietta Creveld-Keizer - komen "*voor in een CABR-dossier van het Nationaal Archief. In het CABR bevindt zich een verslag van de arrestatie van deze persoon onder inv. nr. CABR 379*"

Mietje Herschel-Creveld

■ **HUA** blad 377, wijk IV. ■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Oudegracht 335, Utrecht
Echtgenoot: **David Herschel**, 04-06-1908 Hoogeveen; 04-06-1943 Sobibor
■**Boudier-Bakker**, p. 59 en 60: ***Vrijdag 10 oktober*** *[1942]: "Een ander bericht is er, hoe in Arnhem en ook in 't oosten alle Joden worden opgevangen en naar Duitsland gevoerd. Er komt natuurlijk geen een levend terug. Wat een droefheid en jammer in talloze gezinnen. Er schijnen veel van die ongelukkige Joden hierheen gevlucht. Velen, die zich verzetten, zijn doodgeschoten. Onze buren* [familie **Herschel**] *zijn zó in angst. Twee grote zoons* [**David** en **Nathan**]. *Ze slapen elke nacht ergens anders. Maar wat zal dat helpen. ..*
[p. 90] ***Dinsdag 4 juli****.* [...] *De zoon* [**David**] *van onze buren, de koster van de Synagoge* [Louis Herschel]*, is goedgekeurd voor 't concentratiekamp in Drenthe. De arme jongen wacht nu maar af, wanneer hij gaan moet. Hard werken en geen eten. Er komt geen Jood daarvan weer terug, evenmin als uit Duitsland.*
Vrijdag 17 oktober*. Nog altijd gaat de Jodenhetze voort. 's Nachts moet ik denken aan het arme mevrouwtje Herschel* [Sophia Lisette van der Wijk] *alleen in huis, en niet wetend, of ze haar zoons* [**David** en **Nathan**] *nog terug zal zien morgen.*
[p. 95] ***Maandag 17 augustus*** [1942]. *Dit is een kwade dag geweest. Vanmorgen hebben de Zoons* [**David** en **Nathan**] *van de familie Herschel met hun vrouwen* [Mietje Creveld en Rosette Elisabeth Tobar] *bericht gekregen, dat ze morgenavond wegmoeten. Eerst naar Westerbork en dan naar Silezië. Ik hoorde de vader* [Louis Herschel], *de vrome oude Jood, hardop bidden, en een hoge vrouwenstem. Vreselijk*.[...]

[p. 96]***Dinsdag 18 augustus***. [...] *Ik ben de jonge mevrouw Herschel [Mietje Creveld] en haar man* [**David**] *gaan goedendag zeggen, en 't was vreselijk. De moeder* [Sophia Lisette van der Wijk] *zat als een beeld van wanhoop - de jonge man* [**David**] *was uit, het jonge vrouwtje hield zich dapper, al kon ze geen woord haast uitbrengen. 'Maar moed houden en hopen,' stamelde ze. Mijn hart brak. Toen ik wegging stortte de broer van mevrouw Herschel binnen, radeloos: 'Geen uitstel, ik moet vanavond weg.'*
Ik kon er niet overheen, en ben de hele dag doodsbedroefd geweest. En 's avonds zijn ze weggetrokken; om acht uur trokken ze langs de grachten, de straten, met hun bundeltje, sommigen schreiend, anderen zich goed houdend - wetend: de dood tegemoet. [...]
Vrijdag 28 augustus. *Gisteren is 't hier een dag vol emoties geweest. De Herschels zijn weg - verdwenen. Soms komen hier omnibussen langs, vol oude mensengezichten zo rampzalig om nooit te vergeten.*
Zaterdag 29 augustus. *Vanmorgen om 10 uur een omnibus om de Herschels op te halen. Maar er was blijkbaar niemand in Huis. Nu is het huis verzegeld. De kleine zwarte poes zit troosteloos op de vensterbank te mauwen en naar binnen te staren in de lege kamers. ...*
[p. 97] ***Dinsdag 15 september***. *De kleine, zwervende poes van de Herschels heeft Saar genomen, en het dier is daar heel tevreden."*
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 146: De namen van het echtpaar Herschel-Creveld staan op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Herschel David 4.6.08*" en "*Herschel-van Creveld Mietje 3.9.12*".

Belia van Leeuwen-van Creveld

■ **HUA**, gezinskaart Izaak Creveld, fiche 399+
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres: Wesselstraat 349, Den Haag
Echtgenoot: Jacob van Leeuwen, Den Haag, 30 november 1901; Mauthausen, 17 november 1942 [Vermoedelijk begin februari 1941 in Den Haag gearresteerd, vgl. Dominicus, Mauthausen een Gedenkboek, p. 187.]
Kinderen: **Ester van Leeuwen**, Den Haag, 2 januari 1932; Auschwitz, 14 januari 1943
Rebecca van Leeuwen, Den Haag, 28 mei 1935; Auschwitz, 14 januari 1943
Izak van Leeuwen, 29-05-1940 Den Haag; 14 januari 1943 Auschwitz
"*Volgens de overlevering herinnerde een buurtbewoner zich het volgende over de familie Van Leeuwen:*
Het gezin Van Leeuwen bestond uit heel lieve mensen. Jacob van Leeuwen was de kostwinner van het gezin. De moeder, Belia van Creveld, was huisvrouw. Belia was een bedreven kokkin, met name voor de joodse keuken. Ze gaf vaak een lekker stuk boterkoek weg. Hun dochter Ester was een erg sociaal meisje en kon goed leren. Ze had zwart haar, waarvan meestal twee vlechten gemaakt werden. Ze was een goede vriendin van veel buurtkinderen.
Toen het gezin een oproep kreeg gaf Belia van Creveld haar zoon Izak aan een buurvrouw. Op het moment dat ze daadwerkelijk werden opgehaald schreeuwde ze echter toch dat de buurvrouw met het kind moest komen. Een paar dagen later werd hun huis leeggehaald.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Alida Maritz-Creveld

■ **HUA** blad 377, wijk 4. ■ **joodsmonument.nl:** Adres in april 1942: Zaagmolenkade 36c, Rotterdam

Echtgenoot: Samuel Maritz, 16-12-1910 Den Haag; 28-05-1943 Sobibor.

Zonen: **Bernard Samuel Maritz**, 15-03-1937 Rotterdam; 28-05-1943 Sobibor.

Izaak Maritz, 27-01-1942 Rotterdam; 17-05-1943 Westerbork

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 125 en 132: Haar naam en de namen van haar echtgenoot en eerste zoon staan op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Creveld Alida 2.11.16*" ... "*Maritz Samuel 16.12.10*" en "*Maritz Bernard 15.3.37*".

<table>
<tr><td colspan="4">Creveld
[111] Betje Sara "Beppie", 25-04-1931 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 309bis, 08-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[109] Andries Creveld, 16-11-1891 Utrecht; 31-08-1943 Midden-Europa</td><td colspan="2">[854] Mietje Levie, 08-12-1890 Zuidland; 08-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk te Zuidland op 24-07-1929</td></tr>
<tr><td>Emanuel Creveld, 28-12-1860 Utrecht; ovl. op 01-03-1922 te Apeldoorn.</td><td>Sara Godlieb, 05-05-1855 Grave; 12-02-1943 Auschwitz.</td><td>Eliazar (Eleazer) Levie; 10-03-1849 Zuidland ovl. op 23-04-1940 te Rotterdam.</td><td>Betje Hartog, 30-11-1857 Zutphen; ovl. 18-01-1940 te Zuidland en te Geervliet begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 404, Utrecht 29-08-1883</td><td colspan="2">Huwelijksakte 3, Zuidland 23-03-1887</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../creveld/131.htm ■ Genlias ■ Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek, 'Een kille in de mediene' en 'Matsewa' ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Betje Sara "Beppie" Creveld

■ **HUA** Gezinskaart Andries Creveld

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Amsterdamschestraatweg 313 bis, Utrecht

Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek was zo vriendelijk de foto van Beppie Creveld en verdere foto's van de familie Creveld-Levie ter beschikking te stellen:

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 01-09-1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Amsterdamschestraatweg 313 bis
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Betje Sara Creveld tot 31-08-1941 had bezocht: Joan Roëllstraat 2

■ **Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek**, Een Kille in de Mediene. Joods leven in Zuidland (Zuidland 1994) 167 t/m 171:
Grootvader Eliazar Levie [fotos op p. 167 en 169] was de zoon van Philips Levie en Sara Cohen, werd op 10-03-1849 te Zuidland geboren, was koopman en veehandelaar. Hij trouwde

op 23-03-1887 te Zuidland met Betje Hartog [foto p167]. Zij was een dochter van Salomon Hartog en Judikje Schoonhoed, werd op 30-11-1857 te Zutphen geboren en overleed op 18-01-1940 te Zuidland. Eliazar Levie overleed op 23-04-1940 te Rotterdam.
Het derde van vier kinderen van grootvader Eliazar Levie en grootmoeder Betje Hartog was Betje Sara's moeder Mietje Levie. Zij leerde via een huwelijksadvertentie haar man Andries Creveld , de vader van Betje Sara, kennen [trouwfoto p. 168].
Op bladzijde 170 is het laatste versje gekopieerd, dat vriendinnetje Hannie Gans te Culemborg op 24-09-1942 in Beppie's poësiealbum heeft geschreven:
"*Lieve Beppie.*
Als je eens na jaren, Je album openslaat, En je oog laat staren, Op het versje dat hier staat, Denk dan eens aan haar, Die dit versje heeft geschreven, En je niets beters toewenst, dan een heel gelukkig leven.
Ter herinnering aan je kennisje Hannie Gans."
■ Helaas is Hannie's wens niet in vervulling gegaan, slechts iets meer dan zes weken waren Beppie nog vergund, aan Hannie te denken.
■ **Herinneringscentrum Kamp Westerbork, G. Abuys**: "*Betje is op een onbekende datum in Westerbork terecht gekomen. Op 05-10-1942 werd zij doorgestuurd naar Auschwitz. Drie dagen later, de dag van aankomst, is zij hier vermoord.*"

<table>
<tr><td colspan="4">Creveld
[115] Izaäk, 04-02-1874 Utrecht, Boterstraat 5, 14-05-1943 Sobibor
[117] Jozeph, 01-11-1862 Utrecht, Boterstraat 9, 13-03-1943 Sobibor
[461] Rosette Sjouwerman-C., 25-08-1865 Utrecht, Boterstraat 9, 12-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Samuel Creveld, 07-02-1824 Bodegraven; ovl. op 28-04-1895 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 16 A 14 B -.</td><td colspan="2">Johanna Spanjer, 19-10-1827 Terborg; ovl. op 5-4-1894 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 38 A 10 A 1148.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 19, Zutphen 28-4-1854</td></tr>
<tr><td>Marcus Aron van Creveld, 22-01-1785 Kamerik; op 23-04-1836 te Alphen a. d. Rijn overleden.</td><td>Matje Hakker, 24-08-1799 Jutphaas; op 09-08-1833 te Alphen a. d. Rijn overleden.</td><td>Philip Abraham Spanjer, ± 1794 Paderborn; ovl. op 26-04-1848 te Zutphen.</td><td>Hendrina Gans, ± 1790 Dinxperlo; op onbekende datum overleden; dochter van David Izak Gans en Rachel Izaks.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 26-06-1820 te Jutphaas</td><td colspan="2">Huwelijksakte 35, Wisch 23-12-1819</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../creveld/17.htm ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Zus: Matje Creveld, geb. 1854/55 te Utrecht, was gehuwd met Jakob de Lange [oom van 298], geb. 1848/49 te Borger; huwelijksakte 598, Utrecht 26-9-1901. Ouders van Jacob de Lange

[grootouders van 298]: Daniel de Lange en Eva Simons Bolgraaf. Jakob de Lange was weduwnaar van Sara de Hartogh.
Broer: Philip Samuel Creveld, geb. 1856/57, was gehuwd met Rachel Klein [moeder van 346, 528, 530 en 532]; huwelijksakte 182, Utrecht 11-5-1881. **Philip Samuel** overleed op 19-5-1883 te Utrecht op leeftijd van 26 jaar; overlijdensakte 848, Utrecht 21-5-1883.
Broer: Salomon Samuel Creveld overleed op 14-5-1858 te Utrecht op leeftijd van 3 maand; overlijdensakte 646, Utrecht 14-5-1858.
Zus: Ester Samuel Creveld [moeder van 282], geb. 1858/59 te Utrecht, ovl. 1937*****, was gehuwd met Emanuel van Kloeten, geb. 1873/74 te Zierikzee; huwelijksakte 384, Utrecht 19-6-1901. Ouders van Emanuel van Kloeten: Joseph (Salomon) van Kloeten en Judith Wallig. [***** http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin52355.htm]
Broer: N. N. van Creveld overleed op 5-3-1864 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar; overlijdensakte 467, Utrecht 7-3-1864. Vader Samuel van Creveld, moeder Johanna Spanjer
Zus: Heintje Creveld overleed op 30-6-1869 te Utrecht op leeftijd van 3 maand; overlijdensakte 945, Utrecht 1-6-1869.
Zus: Grietje Creveld overleed op 24-3-1870 te Utrecht op leeftijd van 2 jaar; overlijdensakte 659, Utrecht 24-3-1870.
Broer: Emanuel Creveld is op 1-3-1922 te Apeldoorn op leeftijd van 50 jaar overleden; overlijdensakte 582, Utrecht 16-3-1922. Hij was gehuwd met Sara Godlieb, moeder van [109] Andries en [118] Philip Creveld.

Izaäk Creveld

■**HUA** 06-02-1874, geboorteakte nr. 222.
■ **joodsmonument.nl:** Inboedellijst van 28-08-1942**.** Gezinsadres in juni 1941: Hubert Duijfhuijsstraat 56, Zuilen *"Vier verwanten hebben de oorlog overleefd."*
■ **Genlias / Zandpad: Echtgenote Sara Gans ,** 26j, Doetinchem-Stad, huwelijksakte 8, Doesburg 10-05-1895. Ouders van Sara Gans: David Gans en Geultjen (Grietje) Spanjer. Sara Gans is op 6-8-1902 te Utrecht op leeftijd van 33 jaar overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 49 A 27 B 1171; akte 1203, Utrecht 7-8-1902.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 103: Zijn naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943 onder de rubriek *HAEFTLINGE*: "*Creveld Izaak 4.2.74*".

Jozeph Creveld

■ **HUA** 03-11-1862, geboorteakte nr.1567. ■ **joodsmonument.nl:** "*Adres niet bekend*"
■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenote Jeanette de Leeuw,** 30j [1857 of 1858], Alfen, Huwelijksakte 32, Utrecht 02-02-1888. Jeanette de Leeuw was dochter van David Abraham de Leeuw en Hendrika van Creveld.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 17: Zijn naam - de achternaam in het midden met **f** gespeld - staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Crefeld Joseph 1.11.62*".

Rosette Sjouwerman-Creveld

■ **HUA** 26-08-1865, geboorteakte nr. 1403. ■ **joodsmonument.nl**: Adres in Amsterdam: Tweede Oosterparkstraat 50 II. ■ Haar naam staat twee keer in **IN MEMORIAM**: Sjouwerman met w en zonder w, pagina 678 en 679.

■ **Genlias: Echtgenoot Eduard Sjouermann** 1874 of 1875, Amsterdam; huwelijksakte 473, Utrecht 11-09-1895. Eduard was zoon van Joseph Levie Sjouerman en Grietje van der Hoek **[Begraaf Verlof**: Waarschijnlijk is Eduard Sjouermann op 19-05-1940 te Diemen begraven, graf C 17 105].

<table>
<tr><td colspan="4">Creveld
[119] Rebecca Anna, 22-02-1933 Utrecht, Ondiep 9, 23-07-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[112] Emanuel Philip Creveld,
14-04-1905 Utrecht; 14-08-42 Auschwitz.</td><td colspan="2">Lea Gompers,
25-02-1906 Gouda; 23-07-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 184, Gouda 14-10-1931</td></tr>
<tr><td>[115] Izaak Creveld,
04-02-1874 Utrecht,
(weduwnaar van
Sara Gans);
14-05-43 Sobibor.</td><td>Rebecca Meijer,
02-03-1879
Zaltbommel;
ovl. op 23-12-1934 te
Utrecht en ald. aan
het Zandpad begr.,
graf 44 C 20 K -.</td><td>Levie Gompers,
28-04-1874 Gouda;
5-10-1942 Auschwitz.
Er is een foto van
hem op
joodsmonument.nl.</td><td>Anna van Kloeten,
07-04-1871 ‘s-
Hertogenbosch;
05-10-1942
Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 6, Utrecht 23-04-1903</td><td colspan="2">Huwelijksakte 19, Sint-Oedenrode 29-07-1896</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../creveld/150.htm ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Rebecca Anna Creveld

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Blasiusstraat 34 huis, Amsterdam

Creveld-Keizer			
[853] Estella Henrietta, 08-08-1913 Amsterdam, 28-01-1944 Auschwitz			
Raphael Keizer, 03-03-1884 Amsterdam; 28-01-1944 Auschwitz.		Mietje Bouman (Bouwman), 18-02-1885 Vianen; 28-01-1944 Auschwitz.	
Huwelijksakte 223, Zaandam 19-10-1911.			
Nathan Levie Keizer, geb. 16-03-1840 Amsterdam; op onbekende datum overleden; zoon van Levie Samuel Keizer en Fredrika Stodel;	Ester Zwartverver/ Zwartverwer, geboren 22-07-1851 te Amsterdam; op onbekende datum overleden.	Louis Bouwman / Bouman, 4-3-1850 Vianen; op 21-3-1903 te Utrecht overleden; Zandpad: 34 C 2 C .	Esther (Ester) Maris (Marits, Maritz) 9-10-1850; ovl. op 25-2-1934 te Utrecht en aan het Zandpad begraven, graf 43 C 19 I -.
Huwelijksakte reg. 5; fol. 61, Amsterdam 15-05-1873 [choppe 2-11-1873, locatie: Casino]		Huwelijk op 06-10-1880 te Arnhem	
■http://www.dutchjewry.org/noach/noach_view.asp?editid1=1605 ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■Genlias ■ Zandpad			

Estella Henrietta Creveld-Keizer, echtgenote v. [120] Simon Creveld

■ **HUA**, gezinskaart Raphael Keizer, Fiche 1055

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Leliestraat 27 bis, Utrecht. Inboedellijst van 17 oktober 1942. JOKOS-dossier (nr. Verzekerings Mij. Nr. 6) op het Gemeentearchief Amsterdam.

Creveld-Levie

[854] **Mietje**, 08-12-1890 Zuidland, 08-10-1942 Auschwitz

Eliazar Levie, geb. Zuidland 10-03-1849, veehandelaar; op 23-04-1940 te Rotterdam overleden	Betje Hartog, geb. Zutphen 30-11-1857; ovl. Zuidland 18-01-1940
Huwelijk op 23-03-1887 te Zuidland.	

Philippus Levie, 11-09-1816 Vierlingsbeek; ovl. op 09-02-1904 te Zuidland [Matsewa, p. 162].	Sara Cohen, 16-03-1821 Brielle; ovl. op 24-02-1905 te Zuidland [Matsewa, p. 168].	Salomon Hartog, ± 1818 Dinslagen (Dingslage [Dinslaken?]); ovl. op 02-02-1858 te Eindhoven; ald. begr. code 8, grafnr. 8, MC 16, lokatie W1 "*Tot 1895 (oudste graven)*".	Judikje Schoonhoed, ± 1816 Leeuwarden; ovl. op 08-10-1876 te Zutphen.
Huwelijk op 22-02-1845 te Zuidland.		Huwelijksakte 82, Zutphen 15-12-1841	

■ Gegevens uit Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek, *Een Kille in de Mediene (Joods leven in Zuidland)* (Zuidland, 1994), p. 167; *Matsewa*, p. 162, 169 en 267 ■ Genlias ■ J. Bader, Verborgen in Brabantse Bodem, p. 186 en bijgevoegde CD

■ **Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek,** Matsewa, Joodse begraafplaatsen op Voorne-Putten, Geervliet en Zuidland (Zuidland, 1998), p. 163:
[**Grootvader**, steen 51] *"Philip Levie kon niet schrijven en had volgens de keuringlijsten van militaire dienst een afzichtelijk gebrek aan zijn ogen en een kromme arm. Aan de Molendijk* [te Zuidland] *had hij een opslagplaats voor zijn negotie van 'beenderen, lorren en andere thaggarijns goederen' en moest ploeteren voor zijn bestaan. In 1867/68/69 kreeg hij vanuit Vierlingsbeek ondersteuning. Tengevolge van suikerziekte was hij op latere leeftijd blind, evenals zijn dochter Betje."*
P. 169: [**Grootmoeder Sara Cohen**, steen 54]: *"Het burgerlijk huwelijk tussen Philip en Sara werd in Zuidland voltrokken. Als getuigen daarvan zetten Ascher Sterner en Pienas Levie, broer van Philip hun handtekening. Philip kan niet schrijven en heeft het nooit geleerd want op alle geboorteakten van de kinderen ontbreekt zijn handtekening.*
Sara en Philip kregen zes kinderen: Levie Philippus (1845)[3]) die trouwde met Saartje Stad uit Rotterdam, Eliazar (1849)[4]) [vader van Mietje Creveld-Levie] trouwde in 1887 met Betje Hartog uit Zutphen; zij was een dochter van Salomon Hartog en Judikje Schoonhoed. Jacob (1851), Hertog (1853)[5]), Elisabeth (1855) en Pienas (1856)[6]) bleven ongehuwd."

[3]) steen 79, p. 219; [4]) steen 72, p. 205, [5]) steen 83, p. 227 [6]) steen 62, p. 185

Mietje Creveld-Levie, echtgenote van [109] Andries Creveld, moeder van [111] Betje Sara "Beppie" Creveld en pleegmoeder van [1387] Ruth Nußbaum

■ **HUA**, gezinskaart Andries Creveld, fiche 399

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Amsterdamschestraatweg 313 bis, Utrecht

■ **Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek**, Een Kille in de Mediene. Joods leven in Zuidland (Zuidland 1994) p 167-170: "*Andries Creveld, zoon van Emanuel Creveld en Sara Godlieb, trouwde op 24 juli 1929 te Zuidland met Mietje, dochter van Eliazar Levie en Betje Hartog. Voor haar huwelijk werkte Mietje Levie met haar zuster Judith als naaister op een atelier in Rotterdam. Zij reisden iedere dag met het trammetje van Zuidland naar Rotterdam. Andries Creveld en Mietje Levie hadden elkaar leren kennen via een huwelijksadvertentie. Op 24 mei 1931 werd een dochter geboren, Betje Sara, met als roepnaam Beppie.*

Toen eind jaren '30 joodse vluchtelingen uit Duitsland naar Nederland kwamen, namen Andries en Mietje in 1939 de 11-jarige Ruth Nussbaum [vgl. 1387] *uit Emden als pleegkind bij hen in huis. In de zomer van 1942 werd Andries tewerkgesteld in het werkkamp Vledder.*"

<table>
<tr><th colspan="4">Culp</th></tr>
<tr><td colspan="4">[121] Willem, 28-02-1907 Utrecht, Parkstraat 21, 26-09-1942 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Richard Egon Culp
13-11-1877 Wuppertal, kpm Damesconfectie; in 1949 ovl. en te Heemstede begr. op de algemene begraafplaats.</td><td colspan="2">Hedwig Ostwald,
geb. 14-02-1875; op 07-01-1961 te Heemstede overleden en aldaar op de algemene begraafplaats ter aarde besteld.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk voor 1907</td></tr>
<tr><td>Sieghart Culp</td><td>Cathinka (Kathinka) Hoffmann, 08-12-1846; ovl. 29-10-1899; begr. Wuppertal-Elberfeld.</td><td>?</td><td>?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk voor 1872.</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Gedenkbuch für die NS-Opfer aus Wuppertal ■ www.Graftombe.nl ■ Genlias
■ https://www.geni.com/people/Kathinka-Culp/6000000056023634991
■ https://www.geni.com/people/Sieghard-Culp/6000000017107507896</td></tr>
</table>

Willem Culp

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Bedrijfsleider**.** Gezinsadres in augustus 1942: Anna van Burenlaan 48, Haarlem

Echtgenote: **Betty Culp-Woudhuijsen**, 31-3-1913 Haarlem; 26-09-1942 Auschwitz.

■ **Ouders:** https://**ilibrariana.wordpress**.com/2012/04/19/de-schilderswijk-in-oorlogstijd/: "*In het najaar van 1940 verlieten 122 joden noodgedwongen Heemstede, vrijwel unaniem naar het Gooi uitgeschreven, waaronder bijna 100 Duitse. Tenminste acht joodse medeburgers, die bij het uitbreken van de oorlog in de Johannes Vermeerstraat woonden, zijn uiteindelijk omgekomen in de vernietigingskampen van Auschwitz, Mauthausen, Sobibor of Bergen-Belsen. Voorzover kon worden nagegaan overleefden ook minstens 8 Joden uit deze straat de oorlogsperiode, onder wie* ***Richard Egon Culp*** *en* ***Hedwig Culp-Ostwald*** *(J.Vermeerstraat 7) en Johan en Paul Oppenheimer (J. Vermeerstraat 11). Paul Oppenheimer publiceerde zijn herinneringen in het boek 'From Belsen to Buckingham Palace' in 1996, een boek dat talrijke herdrukken beleefde*."[Vetdruk HM]

<table>
<tr><td colspan="4">Cyzner
[855] Annie, 16-11-1934 Amsterdam, 25-10-1944 Auschwitz.
[856] Simon, 10-09-1929 Amsterdam, 28-02-1945 Midden-Europa</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1426] Jecheskel Polak-Cyzner,
17-03-1902 Chrzanow, kleermaker;
28-02-1945 Midden-Europa</td><td colspan="2">[857] Doortje Cyzner-Polak,
18-09-1907 Amsterdam;
25-10-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 3F; fol. 36v, Amsterdam 24-10-1928;
choppe 28-10-1928, locatie Rapenburg</td></tr>
<tr><td>Israel Cyzner</td><td>Judita Cyzner</td><td>Simon Polak,
geb. ± 1870;
ovl. 1922
Amsterdam.</td><td>Annaatje Meliono,
21-01-1870 Amsterdam; 17-09-1943
Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk voor 1902</td><td colspan="2">Huwelijk op 29-12-1875 te Utrecht</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Genlias ■ joodsmonument.nl, door Marie-José Keijzers ■ http://www.levie-kanes.com/humogen_levie/family/humo_/F73598/I193195/ ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**, door **Marie-José Keijzers:** "*Aanvulling 25 oktober 2015*

[Grootvader] *Simon Polak*

Simon is een zoon van Mozes Jonas Polak en Keetje Enthoven. Hij trouwde 27 juni 1888 met Branca Meliono (28 jaar, geboren in Amsterdam), dochter van Salomon Melivno en Rebekka Hijman Neeter.

Na het overlijden van Branca hertrouwde Simon 17 april 1901 met Annaatje Melivno (31 jaar, geboren in Amsterdam), dochter van Salomon Melivno en Rebekka Hijman Neeter.

Kinderen

Branca, 23 mei 1902 A'dam
Rebecca, 18 april 1904 A'dam
Keetje, 4 december 1905 A'dam
Doortje, 18 september 1907 A'dam
Henriette, 24 mei 1909 A'dam
Salomon, 20 september 1913 A'dam

Simon overleed in 1922 in Amsterdam. [**Amsterdam Burial Permits**, View record [Index: 37031]: Simon Polak, begraven 29-05-1922 te Muiderberg, graf 42 60 C]

Bron wiewaswie.nl (huwelijk Annaatje Melivno, Branca Meliono/Melivno) en SAA archiefkaart Annaatje Melivno 21-1-1870"

Annie Cyzner en Simon Cyzner

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Blauwkapelscheweg 59 te Utrecht,
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Annie's en Simons namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Blaukapelscheweg 59
Volgens deze lijst heeft **Simon** tot 31-08-1941 de O. L. O. school in de Bladstraat bezocht.

Simon Cyzner

■ **José Martin**, Herinneringskamp Westerbork: Vanaf 10-03-1942 was Simon Cyzner in het vreemdelingenkamp Westerbork, op 04-09-1944 werd hij op transport naar Theresienstadt gesteld en vandaar op 23-10-1944 doorgevoerd naar Auschwitz. Na aankomst op 25-10-1944 werden 219 mannen voor werk geselecteerd en aan de bijkampen van Auschwitz overgedragen. Vgl. D. Czech, p. 915 en Kroniek 25-10-1944.

van Dam

[858] **Nico,** 01-03-1893 Tiel, 00-11-1942 Auschwitz

Aron van Dam, 15-05-1845 Norg; op 25-02-1927 te Diemen begr., graf A 86 16.	Betje de Haas, 24-01-1849 Meppel; op 19-04-1937 te Diemen begr., graf A 86 17.

Huwelijksakte 21, Meppel 15-05-1878.

Salomon Arons van Dam, 10-02-1815 Leek; ovl. 14-04-1858 te Ooststellingwerf.	Judith-Judik Nathans Magnus, 28-09-1815 Smilde; ovl. 09-05-1902 Amsterdam	Josua Aron de Haas, 25-05-1814 Appingedam; ovl. op 25-12-1899 te Meppel.	Esther Meijer Sax, 09-12-1809 Meppel; ovl. op 06-06-1897 te Meppel.
Huwelijk op 14-06-1844 te Smilde.		Huwelijk op 17-06-1840 te Meppel.	

■ Akevoth, Burial Permits DB ■ Akevoth: .../ndbeli/12744.htm ■ allefriezen.nl ■ Akevoth: .../ndbeli/3877.htm ■ Genlias ■ **Jakob Becker**, Besneden en begraven ..., p. 412 ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F20&main_person=I27

■ **Jakob Becker**, Besneden en begraven ..., p. 134: "*Op 19.03.1886 werd vanuit Ommen de **Joodse** rijksveldwachter Aron van Dam naar Tiel overgeplaatst. Zijn zoon Meijer, geboren te Tiel, 06.03.1889 en zoon Nico, geboren te Tiel, 01.03.1893 werden, waarschijnlijk, door Levie Meijer Hes, kleinzoon van David Hes, besneden. Op 16.10.1894 werd deze veldwachter naar Amsterdam verplaatst, zie Bevolkingsregister Tiel 1882-1889, pagina 156.*

P. 412 [**Zus**] *Esther van Dam, geb. te Stad Ommen 16.12.1885, is op 21-02-1892 overleden en te Tiel begraven*."

Nico van Dam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Justus van Effenstraat 12 bis, Utrecht. Beroep: Ambtenaar NS. JOKOS-dossier nr. 10 068 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias: Echtgenote**: [859] **Nathaliena Magnus**. Huwelijksakte reg. 5^{E}; fol. 14, Amsterdam 28-08-1929

van Dam-Magnus

[859] **Nathaliena,** 01-11-1894 Smilde, 29-10-1942 Auschwitz

Jacob Magnus, 05-09-1856 Smilde; op 12-06-1921 te Assen overleden.	Esther Zuidema, 29-04-1857 Schildwolde, Slochteren; 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 240]

Huwelijk op 15-8-1890 te Sappemeer.

Nathan Simons Magnus, 23-10-1821 Smilde; op 02-01-1888 te Smilde overleden.	Eva van Zuiden, 02-09-1815 Groningen; op 29-06-1896 te Smilde overleden	Simon Levie Zuidema, 24-01-1819 Slochteren; slager en veehandelaar; ovl. op 17-04-1910 te Sappemeer; begr. Kolham, graf 75.	Hendrina Jacobs Coltof, 16-06-1823 Heerenveen; ovl. op 12-01-1886 te Sappemeer en te Kolham begraven, graf 116.
Huwelijk op 15-03-1846 te Groningen.		Huwelijk op 06-08-1846 te Hoogezand.	

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/883.htm
■http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/751.htm
■http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/351.htm ■ Genlias
■ Schut e. a., Joodse Inwoners Groningen, I, 1549-1870, p. 379 ■ Boon/ Lettinck, De joodse gemeenschappen in Hogezand-Sappemeer, ..., p. 262 en 270

■ Boon/ Lettinck, De joodse gemeenschappen in Hogezand-Sappemeer, ..., :

P. 66: [**Grootvader**] *"Simon Levie Zuidema zou een privé-veemarktje in Appingedam gehouden hebben, wat zonder vergunning verboden was. Hij werd hiervan echter vrijgesproken."*

"... [**grootmoeder**] *Henderina Zuidema-Colthof en Clara Wolf-Zuidema werden veroordeeld voor hoon en mishandeling. Het ging hierbij om vechtpartijtjes waarbij geen sprake was van zware mishandelingen."*

P. 98: [**Grootvader**] *"Slager Simon Zuidema bezat een rijtje éénkamerwoningen die hij verhuurde. Was dit een teken van welvaart? Het feit dat de huisjes onbewoonbaar verklaard werden in verband met onreinheid, te geringe grootte, afwezigheid van ventilatie en 'allertreurigste' verlichting geeft aan dat het geen kapitaal bezit was."*

*P. 124: "Zestig jaar later [dan 1808] kwam [**grootvader**] Simon Zuidema voor de rechter omdat hij in het openbaar op zondag werkte, terwijl dat niet echt noodzakelijk was. Meermalen vervoerde hij op zondag een wagen met turf door het dorp Siddeburen: dat kon waarachtig ook wel op maandag! Hij mocht van de rechter kiezen: f 4,61 betalen of één dag in de cel gaan zitten."*

Nathaliena van Dam-Magnus, echtgenote van [858] Nico van Dam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Justus van Effenstraat 12 b, Utrecht.

<table>
<tr><td colspan="4">Danielson
[121] Celine Henriette, 26-08-1913 Utrecht, Vosstraat 41, 13-11-1942 Auschwitz.
[122] Louis, 22-01-1910 Utrecht, 31-04-1944 Midden-Europa
[860] Abraham, 20-02-1911 Rotterdam, 09-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nathan Danielson,
08-08-1884 Rotterdam, koopman;
op 13-02-1940 te Utrecht overleden en aan het Zandpad begraven, graf 47 C 23 L -.</td><td colspan="2">[862] Maria Anna Os,
17-07-1886 ‘s-Hertogenbosch;
13-11-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 110, Utrecht 4-3-1908</td></tr>
<tr><td>Louis Danielson,
05-09-1857
Rotterdam;
ovl. op 23-10-1922 te Rotterdam.</td><td>Schoontje Droomer,
04-03-1858
Sommelsdijk;
ovl. op 10-06-1933 te Rotterdam.</td><td>Abraham Os,
22-07-1850 Zutphen;
ovl. op 03-01-1890 te ‘s-Hertogenbosch;
begr. Vught, rij b8, nr. 5, MC 173.</td><td>Heintje de Groot,
03-01-1855
Amsterdam;
ovl. op 22-05-1935 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 20-10-1880 te Rotterdam.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 567, Utrecht 29-12-1875.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../denbosch/424.htm ■ Akevoth: .../denbosch/734.htm ■ J. Bader, Verborgen in Brabantse Bodem, bijgevoegde CD ■ Genlias ■ WieWasWie
■ http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin/humo1_bosc/F606/I1034/ ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **J. Bader**, Verborgen in Brabantse Bodem, bijgevoegde CD, Foto MC 173: Nederlandse inscriptie op de grafsteen van **grootvader Abraham Os**: "*Hier rust Abraham Os een man algemeen bemind en te vroeg aan de zijnen ontrukt in den leeftijd van 39 jaren 3 januari 1890* ***Z. A. R. I. V.***"

■ **Akevoth**: [**Grootmoeder Heintje de Groot** vertrekt] *“Op 24-11-1896 van ‘s-Hertogenbosch naar Amsterdam met al haar kinderen behalve Bernard”*

Broer: Abraham Danielson, 20-02-1911 Rotterdam; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 59: Zijn naam staat op de lijst van 6 april 1943 onder de rubriek *HAEFTLINGE*: “*Danielson Abraham 20.2.11*”.

Broer: Overlijdensakte 930, Utrecht 23-5-1938: **Bernard Danielson** op 21-5-1938 te Utrecht overleden op leeftijd van 19 jaar. Ouders: Nathan Danielson en Maria Anna van Os.

Celine Henriette, Louis en Abraham Danielson

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Donkerstraat 2 bis, Utrecht

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 59: Abraham Danielson staat onder de rubriek HAEFTLINGE op de transportlijst van 6 april 1943: "*Danielson Abraham 20.2.11*".

Louis Danielson

■ **Herinneringscentrum Westerbork, José Martin**, Medewerkster Collectie: Binnenkomst 3/5-10-1942 in Westerbork, deportatie op 23-10-1942 naar Auschwitz. [Op 3/5-10-1942 komen de arbeiders uit de Joodse werkkampen Westerbork binnen, vgl. hoofdstuk Kroniek 03-10-1942 van dit onderzoek.]

<table>
<tr><td colspan="4">Danielson
[124] Mietje, 16-03-1928 Utrecht, Steenweg 64, 16-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Benjamin Danielson,
15-07-1900 Rotterdam; 16-04-1943 Sobibor.
Foto van hem op joodsmonument.nl.</td><td colspan="2">[125] Jetje Cohen, 11-04-1905 Utrecht;
16-04-1943 Sobibor.
Foto's van haar op joodsmonument.nl.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 131, Utrecht 19-02-1925</td></tr>
<tr><td>Louis Danielson,
05-09-1857
Rotterdam;
op 23-10-1922 te
Rotterdam
overleden.</td><td>Schoontje Droomer,
04-03-1858
Sommelsdijk;
op 10-06-1933 te
Rotterdam
overleden.</td><td>Joseph/ Jozeph
Cohen, 12-09-1871
Arnhem; ovl. 1947
Brussel. Zoon van
Abraham Cohen en
Matje Kruijer.</td><td>Mietje van Leeuwen
28-08-1872 Utrecht;
ovl. op 30-04-1939 te
Utrecht en aldaar
aan het Zandpad
begr., graf 46 C 22 N</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 20-10-1880 te Rotterdam</td><td colspan="2">Huwelijksakte 322, Utrecht 11-07-1894</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../denbosch/424.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam
■ http://www.geni.com/people/Joseph-Cohen/6000000011124605492 ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Mietje Danielson

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Steenweg 64, Utrecht.
Er zijn twee foto's op de website, een portret van haar alleen en een dubbelportret van haar en haar moeder.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen, die vanaf 1 september 1941 niet meer op openbare scholen mochten komen]: Haar naam staat op de lijst der joodse scholieren, die vanaf 1 september

1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Steenweg 64
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Mietje Danielson tot 31-08-1941 had bezocht: Hamburgerstraat 22
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 64: Haar naam en de namen van haar ouders staan op de transportlijst van 13 april 1943: "*Cohen Jetje 11.4.05*" ... "*Danielson Benjamin 15.7.00*" en "*Danielson Mietje 16.3.28*".

Danielson			
[861] **Benjamin**, 15-07-1900 Rotterdam, 16-04-1943 Sobibor			
Louis Danielson, 05-09-1857 Rotterdam; ovl. op 23-10-1922 te Rotterdam; akte 4628		Schoontje Droomer, 04-03-1858 Sommelsdijk; ovl. op 10-06-1933 te Rotterdam; akte 2391.	
Huwelijk op 20-10-1880 te Rotterdam			
Lion Danielson, 28-07-1822 Rotterdam; ovl. op 07-10-1878 te Rotterdam.	Eva van Minden, 08-12-1824 Rotterdam; ovl. op 17-10-1861 te Rotterdam.	Nathan Joseph Droomer, ± 1832 Amsterdam; ovl. op 23-01-1924 te Rotterdam.	Mietje van Leeuwen, 21-04-1831 Sommelsdijk; ovl. op 09-01-1900 te Rotterdam.
Huwelijksakte 428, Rotterdam 23-06-1852.		Huwelijksakte 19, Sommelsdijk 20-10-1854.	
■ http://akevoth.org/genealogy/denbosch/606.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin/humo1_bosc/F606/I1034/ ■ WieWasWie			

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: **Grootvader Lion Danielson** trad voor de tweede keer volgens akte 697 op 14-9-1864 te Rotterdam in het huwelijk met Johanna Boumans, geb. ± 1823 te Stad aan 't Haringvliet, ovl. op 27-1-1887 te Rotterdam. Johanna, dochter van Levi Boumans en Saartje Barens Joseph, was eerder weduwe van Simon de Bok.

Benjamin Danielson

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Steenweg 64, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 8 097 op het Gemeentearchief Amsterdam, (L-claim, nr. 2482/6160). "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 64: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 april 1943: "*Danielson Benjamin 15.7.00*".

Danielson-Cohen			
[125] **Jetje,** 11-04-1905 Utrecht, Steenweg 64, 16-04-1943 Sobibor			
Joseph Cohen, 12-09-1871 Arnhem; ovl. 1947 Brussel.		Mietje van Leeuwen, 28-08-1872 Utrecht; ovl. op 30-04-1939 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 46 C 22 N -.	
Huwelijksakte 322, Utrecht 11-07-1894			
Abraham Cohen, 25-06-1834 's-Gravenhage; ovl. 1923.	Matje Kruijer, ± 1839 Amsterdam; op 13-03-1874 te Arnhem overleden; overlijdensakte 200, Arnhem 14-03-1874.	Philip van Leeuwen, 09-10-1849 Leeuwarden; op onbekende datum overleden. Zoon van Nathan Philip van Leeuwen en Jacomina Mozes Krammer.	Esther de Groot, 12-04-1851 Amsterdam; ovl. op 20-3-1928 te Utrecht en aldaar a. het Zandpad begr., graf 10 C 15 B.
Huwelijksakte 33, Arnhem 03-04-1861		Huwelijksakte 562, Utrecht 04-12-1872 Erk. kind Mietje geb. 28-8-1872	
■ Akevoth: .../denbosch/424.htm ■ allefriezen.nl ■ https://www.genealogieonline.nl/swaab-tot-16e-verwantschap/I2354.php ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F6101/I16330/ ■ http://www.geni.com/people/Joseph-Cohen/6000000011124605492 ■ Genlias ■ Zandpad			

Zus: Matje Cohen is op 27-12-1909 te Utrecht op leeftijd van 14 jaar overleden. Overlijdensakte 1862, Utrecht 28-12-1909

Jetje Danielsen-Cohen

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Steenweg 64, Utrecht
Echtgenoot: Benjamin Danielson, Rotterdam 15 juli 1900; Sobibor 16 april 1943
Dochter: [124] Mietje Danielson
"*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*." [Dit kind - **Louis** Danielson, geb. 30-03-1926 - werd ook van de openbare school verwijderd. HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465]

<table>
<tr><td colspan="4">Danielson-Os
[862] Maria Anna, 17-07-1886 Den Bosch, 13-11-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Os, 22-07-1850 Zutphen;
ovl. op 03-01-1890 te ‘s-Hertogenbosch.</td><td colspan="2">Heintje de Groot, 03-01-1855 Amsterdam;
ovl. op 22-05-1935 te Rotterdam; akte 2218.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 567, Utrecht 29-12-1875. Erkenning: Bernard geb. Utrecht 08-11-1874.</td></tr>
<tr><td>Bernard (Jerme) Os,
± 1824
Leenwenouw/
Leeuwenouw*,
Hannover; ovl. 28-10-1919 te Zwolle.</td><td>Marianne Lamelo,
± 1827 Amsterdam;
op 04-05-1911 te Zwolle overleden.</td><td>Israël de Groot,
geb. ± 1826;
ovl. 25-06-1904 te Utrecht.</td><td>Rachel Kosman,
geb. ± 1831;
ovl. 03-04-1906 te Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 29, Zutphen 27-04-1859
[wettiging 3 kinderen].</td><td colspan="2">Huwelijksakte 562, Utrecht 04-12-1872
Erk. kind Mietje geb. 28-08-1872</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../denbosch/734.htm ■ Genlias
■ Akevoth: .../denbosch/593.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

***** Vermoedelijk is Leeuwenouw de vertaling van Löwenau, maar dat is in het Duitse postcodeboek niet te vinden. Er bestaat wel een gehucht Löwenau in de gemeente Hannoversch Münden in Niedersachsen [http://www.strassenkatalog.de/str/loewenau-34346-hann-muenden-hann-muenden.html].

■ **Akevoth: .../denbosch/734.htm: Moeder Heintje de Groot** vertrekt “op 24-11-1896 van ‘s-Hertogenbosch naar Amsterdam met al haar kinderen behalve Bernard”

Maria Anna Danielson-Os

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Donkerstraat 2 bis, Utrecht.

■ **Genlias / Zandpad: Echtgenoot: Nathan Danielson**, 8-8-1884 Rotterdam, huwelijksakte 110, Utrecht 4-3-1908. Zijn ouders waren Louis Danielson en Schoontje Droomer.

Nathan Danielson is op 13-02-1940 te Utrecht op leeftijd van 55 jaar overleden; overlijdensakte 355, Utrecht 14-2-1940. Zijn graf op begraafplaats aan het Zandpad heeft de coördinaten (film 47) C 23 L -.

Dannheisser

[863] **Ludwig,** 07-06-1868 Esslingen, 22-05-1944 Auschwitz

Abraham (Emanuel II) Dannheisser		Fanny Wolf, geb. 01-08-1840 Dieburg; ovl. 15-06-1915 Essingen	
Huwelijk			
		Lob (Löw) Wolf, geb. ±1807	Mina (Minchen) Goldschmidt, geb. ±1815; ovl. 07-01-1858; steen 349 Joodse begraafpl. Dieburg.
		Huwelijk 14-02-1838	

■ http://www.geocities.ws/rcibella/html/fam/fam00697.htm ■ https://www.geni.com/people/Ludwig-Dannheisser/6000000100945376846 ■ https://www.geni.com/people/Fanny-Dannheisser/6000000085680306245 ■ **Franz / Wiesner**, Der jüdische Friedhof in Dieburg, p. 117 ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ bundesarchiv.de/gedenkbuch

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Bijlhouwerstraat 1, Utrecht.

Dannheisser-Bloch

[864] **Johanna,** 23-08-1879 Frankfurt am Main, 22-05-1944 Auschwitz

Julius Bloch, geb. 12-05-1855 Scherwiller, Alsace (F); ovl. 10-08-1930 Frankfurt am Main.		Clara Herzberg, geb. 13-11-1855 Hanau-Kesselstadt; ovl. 28-07-1938 Frankfurt am Main.	
Huwelijk			
		David Herzberg, geb. ±1815 Hanau-Kesselstadt; ovl. 25-09-1891 Frankfurt am Main.	Helene Blumenthal, geb. ?; op onbekende datum te Frankfurt am Main overleden.
		Huwelijk ±1851 [Het eerste van drie bekende kinderen – Kalmann (Karl) Israel – werd 20-11-1851 geboren.	

■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ bundesarchiv.de/gedenkbuch
■ https://www.geni.com/people/Johanna-Dannheisser/6000000062486388826
■ https://www.geni.com/people/Julius-Bloch/6000000085681030254
■ https://www.geni.com/people/Clara-Bloch/6000000085681830843
■ https://www.geni.com/people/David-Herzberg/6000000085695864182
■ https://www.geni.com/people/Helene-Herzberg/6000000100427960821

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Bijlhouwerstraat 1, Utrecht.

■ **Gedenksteen** aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

■ http://www.**geocities**.ws/rcibella/html/fam/fam00697.htm en http://www.geocities.ws/rcibella/html/fam/fam00696.htm:
Johanna Bloch was **echtgenote** van [863] **Ludwig Dannheisser**. Hun **zoon Paul Max D. Dannheisser** was gehuwd met **Elisabet Ruth Henriette Stern**, dochter van Sally Stern en Alice Rapp.

Danziger	
[865] **Arnold,** 12-11-1859 Neustadt, 26-01-1943 Auschwitz	
Nn Nn	Nn Nn
■In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Arnold Danziger emigreerde op 11-06-1939 naar Nederland.

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Anna Maria van Schurmanstraat, Utrecht.
Adres in december 1942: Tehuis voor Israëlitische Oude Lieden, Markt 5, Arnhem.
"Al in de negentiende eeuw werd het joodse bejaardenhuis Beth Mikloth Lezikno opgericht. Op 10 december 1942 werden 75 bejaarden uit het tehuis naar Westerbork gedeporteerd."

Danziger			
[866] **Helmut,** 31-10-1922 Berlin, 19-08-1942 Auschwitz.			
Hans Danziger, 15-07-1872 Berlin; 28-02-1943 Schoppinitz.		Kathy Crohn	
Arnold Danziger	Emma Heijmann		
■ Digitale Stamboom Den Haag ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie			

■ **Digitale Stamboom Den Haag/ In Memoriam**: **Vader** Hans Danziger, die eerder gehuwd was met Kathy (Kathi) Crohn, trad op 31-01-1934 te 's-Gravenhage in het huwelijk met Elsbeth Herschkowitsch, geb. 10-04-1904 Jena, ovl. 05-10-1942 Auschwitz, dochter van Mordko Herschkowitsch en Anette Lewiasch. Elsbeth was lerares in wis- en natuurkunde, Hans was hoofd van een school.

■ **joodsmonument.nl**: Adres van het gezin **Hans Danziger**: Hessenweg 220, De Bilt. "I*n het najaar van 1933 opende Hans Danziger een Joods Internaat in Scheveningen. Rond dezelfde tijd trad hij in het huwelijk met Elsbeth Herschkowitsch.*
Meer informatie over Hans Danziger [en Elsbeth Herschkowitsch] *staat in P.Crane,* Wir leben nun mal auf einem Vulkan *(Bonn 2005).*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **joodsmonument.nl**: Adres van Helmut Danziger: Wittevrouwenstraat, Utrecht

■ **Dodenboeken van Auschwitz,** p.213: *„Danziger, Helmut (31.10.1922, Berlin, 18.8.1942) - 22139/1942"*

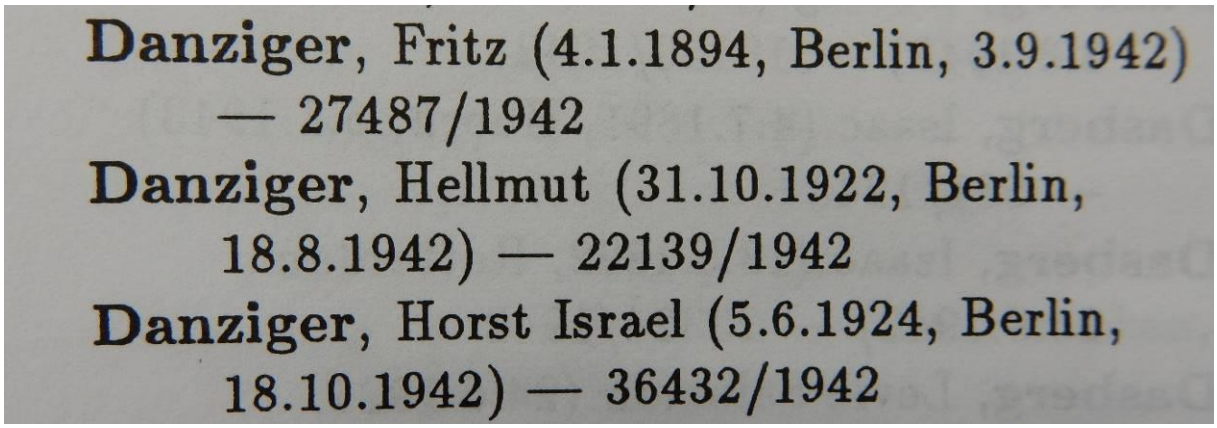
Danziger, Fritz (4.1.1894, Berlin, 3.9.1942) — 27487/1942
Danziger, Hellmut (31.10.1922, Berlin, 18.8.1942) — 22139/1942
Danziger, Horst Israel (5.6.1924, Berlin, 18.10.1942) — 36432/1942

Dasberg

[867] **Sophia,** 26-10-1928 Amsterdam, 21-05-1943 Sobibor

Isaäc Dasberg, 04-07-1891 Hoorn, kleermaker; 22-10-1942 Auschwitz.	Rosina Kesner, 27-06-1894 Amsterdam; op 19-08-1931 overleden; akte 479, Apeldoorn 21-08-1931.
Huwelijk op 3-5-1916 te Amsterdam.	

David Dasberg, 19-02-1860 Rotterdam; ovl. op 12-08-1922 te Amsterdam.	Henriette Blazer, 16-06-1860 Rotterdam; ovl. op 15-04-1909 te Amsterdam.	Jacob Kesner, 10-7-1858 Leeuwarden; ovl. op 12-08-1937 te Amsterdam.	Betje Kloos, 13-7-1859 Amsterdam; ovl. op 24-12-1929 te Amsterdam.
Huwelijk op 01-05-1889 te Rotterdam.		Huwelijk op 30-06-1880 te Amsterdam.	

■ http://gw0.geneanet.org/index.php3?b=acstjk&lang=fr;p=isaac;n=dasberg ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F4479/I11884/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin.php?id=F10062&hoofdpersoon=I26758
▪ gw0.geneanet.org

■ **Moeder Rosina Kesner** is op 19-08-1931, toen het jongste dochtertje Sophia nauwelijks 3 jaar oud was, te Apeldoorn op leeftijd van 37 jaar overleden.

■ **joodsmonument.nl**: **Vader** "*Isaäc Dasberg was een zoon van David Dasberg en Henriette Blazer. Hij huwde Rosina Kesner in 1916 in Amsterdam. Zij overleed in 1931 in Apeldoorn. Ze kregen negen kinderen, onder wie de hier vermelde David, Betje Rosetta, Clara (overleden in 1923), Hendrika, Jacob, Clara en Sophia. Isaäc Dasberg huwde op 2 september 1942 met Carolina de Haan.*
Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Isaäc Dasberg"

■ **In Memoriam: Carolina de Haan** is op 14-10-1895 te Amsterdam geboren en op 09-04-1943 in Sobibor van het leven beroofd; **Schelvis**, p. 50: "*Dasberg-de Haan Carolina 14.10.95*".

■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/gezin/humo9_/F4479/I11884/: **Grootvader David Dasberg** trouwde voor de tweede keer op 25-10-1911 te Amsterdam met Rosetta den Arend, geb. 3-3-1857 te Rotterdam; op 2-1-1939 te Amsterdam overleden. Zij was dochter van Jacob den Arend en Lena van den Berg.

Sophia Dasberg

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat met een andere geboortedatum [*26-03-32* in plaats van 26-10-28] op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

Adres: Nieuwegracht 92

Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Sophia Dasberg tot 31-08-1941 had bezocht: Hamburgerstraat 22

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 107: Haar naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Dasberg Sophia 26.10.28*".

■ **joodsmonument.nl**: Sophia had twee oudere zussen Hendrika en Clara, die samen in het Nederlands-Israëlietisch Meisjesweeshuis aan de Rapenburgerstraat 171 te Amsterdam woonden. Clara is op 27-07-1927 te Amsterdam geboren en samen met Sophia in Sobibor omgebracht. Hendrika is op 13-03-1924 te Amsterdam geboren en op 05-02-1943 in Auschwitz van het leven beroofd. "*Hendrika Dasberg werkte als leerling-verpleegkundige in het Apeldoornsche Bosch, waar zij op 18 november 1941 in dienst was getreden. Gemeentearchief Apeldoorn, personeelslijst van Het Apeldoornsche Bosch*" De website toont een **foto** van haar.

<table>
<tr><td colspan="4">Davids-Vleesblok
[868] Jetta, 13-03-1860 Wildervank, 13-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Meijer Vleesblok, 14-06-1822 Emden;
op 24-07-1903 te Veendam overleden en aldaar begraven, steen 300.</td><td colspan="2">Elise Fulda, 03-07-1832 Emden;
op 22-2-1902 te Veendam overleden en aldaar begraven, steen 299.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 28-05-1859 te Wildervank</td></tr>
<tr><td>Jonas Gossel Vleesblok, 07-10-1783 Wilder-vank; ovl. op 18-2-1869 te Wildervank.</td><td>Betje Meijer Frank, 13-08-1792 Roswinkel;
ovl. op 08-10-1875 te Wildervank.</td><td>Daniel Abrahams Fulda, geb. ?;
ovl. 16-12-1835;
begr. te Emden.</td><td>Jette Levi Frank, geb. ?;
ovl. 06-12-1819;
begr. te Emden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 13, Wildervank 12-06-1815.</td><td colspan="2">Huwelijk ±1811; het eerste van vijf bekende kinderen – Sara – werd 1812 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/11243.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/11247.htm ■ http://www.geni.com/people/Daniel-Fulda/6000000035591322960 ■ http://www.geni.com/people/Jette-Fulda/6000000035590849595 ■ Genlias ■ Hage, Joodse Gemeenschap Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden, p. 264 tekst, p. 229 en 230 foto's van de grafstenen voor Elise Fulda en Meijer Vleesblok.</td></tr>
</table>

Jetta Davids-Vleesblok

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Staalstraat 10, Utrecht.

■ **Genlias / Zandpad: Echtgenoot: Eliasar (Eliazer) Davids**, 1859 Rotterdam; huwelijksakte 7, Veendam 08-03-1905. Zijn ouders waren Isaac Davids Davids en Catharina Hart.
Hij was weduwnaar van Antje van Zanten en is op 27-10-1929 te Utrecht op leeftijd van 70 jaar overleden; overlijdensakte 1694, Utrecht 28-10-1929. Zijn graf op begraafplaats aan het Zandpad heeft de coördinaten (film 19) C 16 P -.

■ http://**akevoth**.org/genealogy/hart_amsterdam/158.htm: **Schoonouders**: Isaac Davids, 19-5-1831 Rotterdam; op 1-4-1918 te Rotterdam overleden; hij was zoon van Eliazar Jacobs Davids en Barendina van Rooijen.
Catharina Hart, 8-12-1835 Rotterdam; op 1-4-1889 te Rotterdam overleden; zij was dochter van Eleazer Hart en Sara Krammer.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, Amsterdam 2001, p. 17: Haar naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Davids-Vleesblok Jetta 13.3.60*".

Davidsohn
[869] **Herto,** 26-12-1879 Czersk, 17-09-1943 Auschwitz [echtgenoot van Johanna]
Davidsohn-Ascher
[870] **Johanna**, 13-02-1874 Rheine, 17-09-1943 Auschwitz [echtgenote van Herto]
■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prinses Julianaweg 321, Utrecht. Inboedellijst van 7 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 32 588 op het Gemeentearchief Amsterdam, (L-claim, nr. 4046/13253).
Herto en Johanna zijn de grootouders van [988] Lothar Gold en de ouders Lothar's moeder [989] Gerda Gold-Davidsohn.

Davidson			
[126] **Cornelis,** 16-03-1928 Utrecht, Orangestr. 22 [adresboek 1928], 17-09-1942 Auschwitz* [127] **Jacob**, 04-12-1929 Utrecht, Orangestr. 38ben [adresboek 1929], 17-09-1942 Auschwitz*			
C. van der Broek [is tenminste de vader van Jacob]		Schoontje Davidson, 26-01-1898 Zwolle; 17-09-1942 Auschwitz.	
?	?	David Davidson, 28-10-1859 Zwolle; op 10-07-1907 te Zwolle overleden.	Sientje Zilverberg, 1867/68 Hoogeveen; ovl. op 13-10-1918 te Noord Eschmarke (Lonneker).
?		Huwelijksakte 44, Averest 17-12-1886	
■ Akevoth: .../regio/zwolle/15.htm ■ Genlias			

Cornelis en Jacob Davidson

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Sint Annastraat 16 I , Amsterdam
Broer: **Louis Davidson**, 10-7-1922 Amsterdam; 04-06-1943 Sobibor [**Schelvis**, [...] De transport-lijsten, p. 144: Zijn naam - met h gespeld - staat op de lijst van 1 juni 1943: "*Davidsohn Louis 10.7.22*".] "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."

Jacob Davidson

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
46	*1929*	*5690*	*15. Dez*	*13 Kislev*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Davidson	*Jacob*	*Ja'acov ben A"A"*	*04. Dez*	*or lejom 3 Kislev*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Rijksklinieken*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Broek, v. d.	*C.*	*nochri (= niet-Jood)*	*Davidson*	*Schoontje*	
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** en [HM]					
Moeder geboren 26 jan 1898 leeft in ongehuwde staat. *or lejom = dageraad = vroege ochtend of nacht van de vorige dag*					

Davidson

[870A] **Elsa,** 09-04-1916 Amsterdam, 22-10-1943 Auschwitz*

Jonas Davidson, geb. 27-10-1883 Beverwijk; ovl. 12-11-1918 Amsterdam; begr. 14-11-1918 Diemen, graf 43 45 A.	Jansje Lamed, geb. 19-11-1882 Amsterdam; ovl. 10-07-1941 De Bilt.
Huwelijksakte reg. 3 fol. 34v, Amsterdam 10-02-1909	

Hartog Abraham Davidson, geb. 22-10-1846 Beverwijk; ovl. 01-12-1920 Beverwijk.	Klaartje Cohen, geb. 25-12-1846 Leiden; ovl. 01-09-1938 Amsterdam.	Jacob Lamed, geb. 11-03-1846 Amsterdam; ovl. 20-12-1925 De Bilt.	Rachel van Ameringen, geb. 17-06-1858 Amsterdam; ovl. 22-05-1925 De Bilt.
Huwelijksakte 11, Warmond 02-08-1871		Huwelijksakte reg. 23 fol. 7v, Amsterdam 27-10-1881	

■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 11581] en [Indx: 24306]
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F11374/I30096/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F12711/I33403/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F12710/I33402/ ■ WieWasWie

■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/family/humo_/F12711/I33403/: **Grootvader Jacob Lamed** was eerder gehuwd met **Sara van Praaga**, geb. 08-07-1849 Rotterdam, ovl. Voor 04-02-1904; er werd op 24-06-1872 te Rotterdam een dochter **Rosetta Lamed** geboren. Rosetta trouwde met **Leon Wolffers**, zij werd op 15-10-1942 in Auschwitz van het leven beroofd.
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F12711/I33403/: **Elsa** had een zus: **Clara Ellen Davidson**, geb. 20-08-1910 Beverwijk, ovl. 22-10-1943 Auschwitz.
■ Vriendelijke mededeling van mevrouw **Han Lettinck**: "*Elsa Davidson* [...] *was voor de oorlog ambtenaresse bij de PTT in Utrecht. Ze woonde in de oorlog in Parklaan 65 te Bilthoven*."

Dehn	
[871] **Gerhard,** 16-12-1904 Danzig, 00-09-1942 Auschwitz	
Siegfried Dehn, geb. ?; ovl. 14-10-1968 Hilversum.	Roza Goldschmidt
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Palmstraat 4, Utrecht.
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 1920, opgemaakt te Utrecht op 15-10-1947, blijkt, dat Gerhard Dehn was gehuwd met Regine Gerats.

Dekker-Wrazlowskij			
[128] **Adelheid Johanna,** 24-08-1911 Utrecht, Vrouwjuttenstraat 35bis, 01-03-1945 Bergen-Belsen			
Raphael Isaac Wrazlowskij, 26-03-1885 Halberstadt; 07-09-1942 Auschwitz. Er is een gedenk-steen voor hem op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad geplaatst: 28 C 29 J -.		Eva Denneboom, 30-09-1878 Kloosterveen (Smilde); op 28-08-1956 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 28 C 29 I -.	
Huwelijksakte 270, Enschede 18-12-1907			
Salomon Isaac Wrazlowskij, ± 1852 Warschau; ovl. 15-11-1916 Enschede.	Adelheid Cohen Gewortzmann, geb. ± 1863; ovl. na 1920.	Heiman Joël Denneboom, 1845/46 Staphorst; op 23-05-1929 te Arnhem overleden.	Johanna Coltof, 17-03-1846 Smilde; op 24-03-1922 te Enschede overleden.
Huwelijk ±1884; het eerste bekende kind – Raphael – werd 26-03-1885 geboren.		Huwelijksakte 40, Smilde 21-10-1870	
■ Akevoth: .../berents/71.htm .../ndbeli/1660.htm ■ Genlias en WieWasWie ■ http://dutchjewry.net/genealogie/gezin/hum_denbos/F976/I1428/ ■ Zandpad			

■ **joodsmonument.nl**: Adres van de ouders in juni 42: Malisingel 58, Utrecht

Adelheid Johanna Dekker-Wrazlowskij

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Weteringschans 241 huis, Amsterdam
Echtgenoot: Levie Decker, 30-4-1906 Den Haag; 01-02-45 Bergen-Belsen
■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 22, 5 september 1941, p. 13: "*Te UTRECHT gevr. een net Joodsch* ***MEISJE****, dat genegen is, alle voorkomende werkzaamheden te verrichten, goed kunn. koken, in lib. Isr. gezin van 2 pers. Aanm. DEKKER, Weteringschans 241*"
■ **Herinneringscentrum Kamp Westerbork**, medewerker Gerard Rossing: Adelheid Johanna Dekker-Wrazlowskij werd op 11 januari 1944 op transport naar Bergen-Belsen gesteld.
■ De website **www.zuidelijkewandelweg.nl/tijdtijn/razzia's.htm** is een gedenkpagina voor de 13.000 vermoorde Joodse mensen, die in de Rivierenbuurt hebben gewoond. De site bevat een video met het lied "*Waar bleven de Joden van ons Amsterdam*?" uit 1947 van **Hans Krieg**. Bij 0:51 van het video is een krantadvertentie ingelast:

"POLEN, BERGEN-BELSEN.
Wie kan inlichtingen geven omtrent mijn man: Raphael J. Wrazlousky, geb. 26-3-'85, gedeport. 4 Sept. '42 vanuit Westerbork naar Polen en van mijn kinderen:
Lou Dekker, geb. 30-4-'06 en zijn vrouw Adelheid J. Dekker-Wrazlousky, geb. 24-8-1911, gew. Weteringschans 241, Amsterdam, gedeport. 11-1-'44 uit Westerbork naar" [Bergen-Belsen].

van Delft

[872] **Abraham,** 30-03-1892 Wildervank, 28-02-1943 Auschwitz

Juda van Delft, 30-12-1859 Wildervank; op 18-09-1938 te Groningen ovl. en aldaar aan het Iepenlaan begraven, graf 763.	Grietje de Beer, 14-11-1868 Hoogezand; 20-03-1943 Sobibor; [Schelvis, p. 25]

Huwelijksakte 13, Sappemeer 01-05-1891.

Abraham van Delft, 21-12-1822 Wildervank; op 12-03-1871 te Wildervank overleden.	Geertje-Geertje Goldsmit, 26-12-1827 Sappemeer; op 18-02-1869 te Wildervank overleden.	Simon de Beer, 06-01-1830 Martenshoek / Hoogezand, voddenkoper; ovl. op 13-03-1899 te Sappemeer en te Kolham begr., graf 68.	Martha Elberg, 06-02-1832 Hoogezand, inlands kraamster; ovl. op 7-02-1911 te Sappemeer en te Kolham begraven, graf 67.

Huwelijksakte 61a, Wildervank 27-11-1852; *wettiging 4 kinderen*	Huwelijksakte 39, Hoogezand 02-07-1857.

■ Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, ..., p. 261 en 309 ■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., p. 338 ■ Genlias ■ shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/gelder/gelder/112.htm ■ Hage/ de Vey Mestdagh, De Joodse gemeenschap van Veendam-Wildervank, Muntendam en Meden, p. 331

■ **Genlias: Zus: Margaretha Martha van Delft**, 14-7-1897 Wildervank, is op 19-10-1942 in Auschwitz overleden; overlijdensakte 51, Groningen 21-1-1951. Zij was gehuwd met Bernard Aptroot [In Memoriam: Aptroot, Bernard. 18-3-1893 Hoogezand, 31-3-1943 Kdo Bobrek.] Huwelijksakte 288, Groningen 30-5-1919. Ouders van Bernard Aptroot: Heiman Aptroot en Leentje Cohen. Beroep bg.: veehandelaar.

Abraham van Delft

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Kapelstraat 23. Utrecht. Beroep: Koopman.
Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:
Julius van Delft, 24-07-1921 Groningen; 28-02-1944 Auschwitz
Lazarus van Delft, 12-06-1925 Groningen; ovl 31-03-1944 op onbekende plaats overleden
Siegfried van Delft, 01-07-1929 Groningen; 22-10-1942 Auschwitz

van Delft

[873] **Julius,** 24-07-1921 Groningen, 28-02-1943 Auschwitz
[874] **Lazarus**, 12-06-1925 Groningen, 31-03-1944 overlijdensplaats onbekend
[875] **Siegfried**, 01-07-1929 Groningen, 22-10-1942 Auschwitz

[872] Abraham van Delft, 30-0**3**-1892 of 30-0**9**-1892 Wildervank; 28-02-1943 Auschwitz	[876] Keetje van Gelder, 23-02-1891 Groningen; 22-10-1942 Auschwitz.

Huwelijk 30-06-1920 Rotterdam.

Juda van Delft, 30-12-1859 Wildervank; ovl. op 18-09-1938 te Groningen en ald. a. de Iepenlaan begr., graf 763.	Grietje de Beer, 14-11-1868 Hoogezand; 20-03-43 Sobibor; akte 99, Groningen 01-12-1949 [Schelvis, p. 25]	Lazarus Philip van Gelder, 11-05-1862 Groningen; vethandelaar; ovl. op 28-05-1929 te Groningen en ald. a. de Iepenlaan begr., graf 538.	Rachel Topilowsky, 03-11-1864 Zarump; ovl. op 25-01-1902 te Groningen en aldaar aan de Moesstraat begraven, graf 414.

Huwelijksakte 13, Sappemeer 1-5-1891.	Huwelijk ?

■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIa, p. 338, 301 en 189 deel IIc, p. 887 ■ http://akevoth.org/genealogy/gelder/112.htm ■ Genlias ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ http://akevoth.org/genealogy/gelder/66.htm ■ Hage/ de Vey Mestdagh, De Joodse gemeenschap van Veendam-Wildervank, Muntend. en Meden, p. 331 ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl

Julius v. Delft, Lazarus v. Delft en Siegfried v. Delft

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Kapelstraat 23 bis, Utrecht. Inboedellijst van 9 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 35 936 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Lazarus van Delft en Siegfried van Delft

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Kapelstraat 23

Siegfried van Delft

■ **Het Joodsche Weekblad,** nr. 9, 5 juni 1942, p.4: Advertentie ter gelegenheid van Siegfrieds bar mitswa op 13 juni 1942.

Bar-Mitswoh
van onzen jongsten
zoon Siegfried op
Sjabbos 28 Siwan
(13 Juni). 3168
A. van Delft.
K. van Delft—
van Gelder.
Utrecht, Kapelstr. 23b
Eenige kennisgeving.

van Delft-van Gelder

[876] **Keetje,** 23-02-1891 Groningen, 22-10-1942 Auschwitz

Lazarus van Gelder, 11-05-1862 Groningen; vethandelaar; ovl. op 28-05-1929 te Groningen en aldaar aan de Iepenlaan begraven, graf 538.	Rachel Topilowsky, 03-11-1864 Zarump, Pl; ovl. op 25-01-1902 te Groningen en aldaar aan de Moesstraat begraven, graf 414.

Huwelijk 1886 te Keulen (Köln).

Philip Lazarus van Gelder, vethandelaar, 3-6-1836 Groningen; ovl. op 6-10-1915 te Groningen en aldaar aan de Iepenlaan begraven, graf 218.	Matta Karseboom, 2-1-1834 Groningen; ovl. op 17-1-1896 te Groningen en aldaar op de Joodse begraafplaats aan de Moesstraat begraven, graf 850.	Wolf Topilowsky, boekhandelaar, schrijver; ovl. 1910; begr. Köln-Deutz, Judenkirchweg.	Chaye (Gaje) Schmul Zaremberg, Keulen (Köln); ovl. 1918; begr. Köln-Deutz, Judenkirchweg.

Huwelijk op 02-12-1860 te Groningen.	Huwelijk ?

■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIa, p. 338, 300, 189 en 244, deel IIc, p. 884 en 887, deel IIb, p. 452 ■ Akevoth: .../ndbeli/8387.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/8389.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/8387.htm ■ Genlias ■ Barbara Becker-Jákli, Der Jüdische Friedhof Köln-Bocklemünd, p. 303 en 304

■ **Barbara Becker-Jákli,** Der Jüdische Friedhof Köln-Bocklemünd, p. 303: "*Rond 1870 werd* [**Grootvader**] ***Wolf Topilowsky*** *van de Keulse orthodoxe gemeenschap tot Sofer – tot schrijver van Thora-rollen en andere religieuze teksten, zoals Tefilin en Mezoezot benoemd. Ook landelijk als geleerd en bijzonder zorgvuldig gewaardeerd, oefende hij deze werkzaamheden tijdens de*

volgende jaren uit. Om 1895 opende hij [in de Pfeilstraße 23] *te Keulen een boekhandeling, die zich op Hebreeuwse boeken en cultusvoorwerpen toelegde.*" [Vetdruk H. M.]
Onkel Mayer Max Topilowsky (1866-1942) ligt begraven op de Joodse begraafplaats in Köln-Bocklemünd, "*Flur 25, Nr. 343. De grafsteen is na de oorlog geplaatst en herinnert ook aan zijn echtgenote Julie Topilowsky-Katz, geb. 1868, gedeporteerd op 15 juni 1942*" [naar Theresienstadt, aldaar op 7 juli 1942 overleden. **Gedenkbuch/ Bundesarchiv**]

Keetje van Delft-van Gelder, echtgenote van [872] Abraham van Delft, moeder van [873] Julius, [874] Lazarus en [875] Siegfried van Delft

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Kapelstraat 23 bis, Utrecht. Inboedellijst van 9 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 35 936 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Demant	
[877] **Grete,** 22-11-1897 Schirwindt, 11-06-1943 Sobibor	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ WieWasWie	

▪ **joodsmonument.nl**: Adres: Hartingstraat 12, Utrecht.

▪ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 174: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Demant Grete 22.11.97*".

Demuth			
[877A] **Fritz,** 20-04-1892 Berlin, 08-04-1944 Auschwitz*			
Felix Demuth		Agnes Goldberg [https://forum.ahnenforschung.net/archive/index.php/t-44439.html: Adreßbuch der Stadt Waldenburg in Schlesien für das Jahr 1933: „Demuth, Agnes, Wwe., Feldstr. 14"]	
Martin Demuth, geb. 1843 Berlin, ovl. 1913 Capri, zoon van Jacques Demuth en Berta Frank.	Margarete Cohn, geb. ?, ovl. 1919 Berlin.		
■ Dr. Thomas Lennert, Zwischen Fontane und Mengele, Der Kinderarzt, Wissenschaftler und Künstler Fritz Demuth ■ https://www.ancestry.com/genealogy/records/martin-demuth_141726616 ■ https://www.ancestry.com/genealogy/records/margarete-cohn_190167243 ■ In Memoriam ■ WieWasWie [Helaas zijn geen informaties over **Felix Demuth en Agnes Goldberg** op het internet te vinden.]			

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Zandweg B 91 g, Vleuten, Gemeente Utrecht.

■ **WieWasWie:** Volgens overlijdensakte nr. 20 opgemaakt te Utrecht op 13-10-1951 was Fritz Demuth gehuwd met Agnes Auguste Charlotte Schuffelhauer.

■ **Eduard Seidler**, Jüdische Kinderärzte 1933 – 1945, p. 146 en **Rebecca Schwoch** (Hrsg.), Berliner jüdische Kassenärzte und ihr Schicksal im Nationalsozialismus, p. 182: De kinderarts Dr. med. Fritz Demuth woonde in Berlin-Zehlendorf Am Fischtal 36 en aan de Onkel-Tom-Straße 91. Toelating als arts op 15-06-1919, assistentsarts in het Kaiserin Auguste Victoria Haus

in Berlin-Charlottenburg, Heubnerweg 6. In de Reichs-Medizinal-Kalender van 1937 staat een dubbele punt voor de naam van Dr. Fritz Demuth, dat wijst erop dat hij Joods is. Zijn naam is ook in het register der Joodse artsen van Berlin te vinden. Vanaf **10-11-1938** tot mei 1939 [*] werd hij in het concentratiekamp Sachsenhausen gearresteerd; tijdens deze KZ-gevangenschap werd hem op 09-12-1938 de toelating als fondsdoktor onttrokken. Enkele maanden later, op 29-03-1939 emigreerde hij naar Nederland.
Vanuit Westerbork werd hij naar Auschwitz gedeporteerd, na de oorlog werd zijn sterfplaats en –datum door het ministerie van justitie vastgelegd.
Met zijn niet-Joodse echtgenote Charlotte Schuffelhauer (geb. 14-08-1892) "*had hij een zoon, te weten Aton. Uit een eerder huwelijk had Charlotte een zoon genaamd Karl-Dirk. Stiefzoon Karl-Dirk volgde de familie vrijwillig naar Nederland, maar werd toen hij 18 was, tot de militaire dienst in de Duitse Wehrmacht opgeroepen en bleef in Rusland vermist.*" [Corrigerende aanvulling door **Dr. Thomas Lennert**]
***** Deze datum klopt niet, vermoedelijk gaat het slechts om een administratief datum: "*Eind van het jaar 1938 bevonden zich vooral nog mannen tussen 20 en 50 jaar als 'Aktionsjuden' in de drie concentratiekampen Dachau, Buchenwald en Sachsenhausen, wiens aantal voortdurend minder werd. Dagelijks werden 150 tot 250 van de Joodse gevangenen ontslagen.*[...] ***In mei 1939*** [vetdruk H. M.] *waren haast allen weer 'vrij'. Dat heet zij waren onder verplichtingen en dreigingen en zwijgplicht na een ontslagritueel, dat meestal iets minder barbaars dan de opnemingsceremonie afliep, thuisgestuurd, om hun burgerlijk bestaan op te lossen en daarna Duitsland te verlaten.*" **Wolfgang Benz**, Mitglieder der Häftlingsgesellschaft auf Zeit, "Die Aktionsjuden" 1938/39, Dachauer Hefte 21, p. 191 en 192
■ http://www.**stolpersteine-berlin.de**/de/biografie/801: Er is voor Dr. Fritz Demuth in de Onkel-Tom-Straße 91 te Berlin een Stolperstein geplaatst.
■ http://www.**hentrichhentrich.de**/buch-fritz-demuth.html:

Fritz Demuth
Kinderarzt, Wissenschaftler, Künstler

Cover-Bild groß

Jüdische Miniaturen Bd. 83

Der Kinderarzt Fritz Demuth wurde 1892 als Sohn einer jüdischen Kaufmannsfamilie in Berlin geboren. Neben der Ausbildung als Facharzt für Kinderheilkunde und seiner allseits geachteten wissenschaftlichen Arbeit auf den Gebieten der Gewebezüchtung und der

experimentellen Zellforschung lebte er auch künstlerische Intentionen aus, die u.a. zu sehr freundschaftlichen Beziehungen zu dem Komponisten Ernst Krenek führten. Fritz Demuth legte nach eigenem Bekunden großen Wert darauf, "nicht nur der Diagnostiker und Therapeut, sondern der Arzt und der persönliche Freund der Familie zu sein, deren Kinder ich behandele". Nach dem Entzug der Approbation und der Schließung seiner Praxis gelangen ihm und seiner Familie noch 1939 die Emigration nach Holland, von wo er 1944 nach Auschwitz deportiert wurde. Als Folge seines Einsatzes in den Krankenbaracken des Vernichtungslagers starb er im Mai 1944 an Entkräftung und Fleckfieber.
Thomas Lennert

Fritz Demuth
Kinderarzt, Wissenschaftler, Künstler
Sprache: Deutsch
64 Seiten, Broschur
15 Abbildungen
ISBN: 978-3-941450-01-1
5,90 €

■ Dr. **Thomas Lennert**, Fritz Demuth (1892 Berlin – 1944 Auschwitz) Kinderarzt, Wissenschaftler, Künstler, p. 12 t/m 51 en **Thomas Lennert**, Zwischen Fontane und Mengele, Der Kinderarzt, Wissenschaftler und Künstler Fritz Demuth, p. 271 t/m 284, verder een brief van **Dr. Th. Lennert** aan de samensteller:
1892: Twee manden na zijn geboorte wordt hij protestants gedoopt. Vanaf ±1902 bezoekt hij het Friedrichwerdersche Gymnasium. Meermaals wordt zijn studie in de medicijnen in München, Berlin en Heidelberg onderbroken door krijgsdienst. Hij promoveert in Heidelberg met het proefschrift: '*Mobilitätsprüfungen am kranken Magen mit Eiweiß, Fett und Kohlehydraten*'. [p. 15]
14 juni 1919 slaagt hij met 'sehr gut' voor het staatsexamen. [p. 15]
15 juni 1919 approbatie als arts [p. 15]
01-10-1920 – 1924: Opleiding tot kinderarts in het Kaiserin Auguste Victoria Haus (KAVH), aansluitend werkt hij anderhalf jaar aan de universiteitskinderkliniek in Marburg. [p. 15 en 12]
1925: "*Eind 1925 was Demuth weer in Berlijn. Na zijn onderzoekingswerk in Marburg was hij geïnteresseerd, verdere grondslagenonderzoekingen te verrichten.*" [p. 21]
1926: Kleine kinderartspraktijk in de Schaperstraße in Berlin-Wilmersdorf. [p. 22]
April 1926: Baan in het Kaiser-Wilhelm-Instituut voor Biochemie. [p. 22]
1927: Psychisch probleem: Hij vreest niet ouder dan 35 jaar te worden. [p. 25]
1928: Samen met zijn toevallig teruggevonden jeugdliefde gaat hij een grote rondreis door Griekenland te maken. [p. 27]
1929: Huwelijk met Charlotte Hagemeister. [p. 28]
01-10-1929: Baan aan het *Pathologische Institut der Charité*. [p. 28]
1930: Zoon Aton werd geboren. [p. 21]

1931: Baan bij Rhoda Erdmann (1870 – 1935) in het „*Institut für experimentelle Zellforschung an der Charité*“ [p. 28 en 29]
1930 – 1933: Onderwijs als bijbaantje in het *Lette-Haus* aan medisch-technische assistentes in microscopisch-anatomische techniek. [p. 30]
1933: “*De politieke verandering 1933 is Fritz Demuth natuurlijk niet ontgaan, maar hij waant zich nog veilig, was hij toch niet alleen krijgsdeelnemer, die gehuwd is met een ‘arische’ vrouw, maar ook gedoopt. Toch de toon in de brieven gaat anders worden. Op 03-05-1933 schrijft hij: ’Het aantal vrienden en het aantal der intelligente mensen, met wie wij in contact mogen blijven, wordt steeds kleiner…’* “[p. 31]
Zomer 1933: Voordracht in Cambrigde op het 3e Internationale Congres voor experimentele Cytologie: “*Die Stellung der experimentellen Zellforschung innerhalb der naturwissenschaftlich-medizinischen Forschung und Lehre*.” [p. 33 en 34]
01-09-1933: Verhuizing met familie en praktijk in een grotere villa in de Onkel-Tom-Straße. [p. 38]
1935: Begin 1935 schrift hij: “*Ik stel het namelijk op prijs, niet alleen diagnosticus en therapeut, maar ook de arts en persoonlijke van de familie te zijn, wiens kinderen ik behandel*.” [p. 38]
01-10-1938: Aan alle nog praktiserende Joodse artsen in Duitsland wordt de approbatie onttrokken. Fritz Demuth moet zijn praktijk sluiten. [p. 43]
11-11-1938: Twee dagen na de pogromnacht wordt hij in het KZ Sachsenhausen opgesloten. Na vijf weken komt hij thuis, extreem vermagerd en met zware bevriezingen aan zijn handen. [p. 43]
[“[...] *schrijft Irène Alenfeld over Demuth, die haar kinderarts was geweest in Zehlendorf: ‘Toen hij naar enkele weken weer thuiskwam, zat hij verschrikt en stom in een hoek van de kamer, wilde geen woord zeggen, want de beulsknechten hadden hem laten beloven dat hij zwijgt. Een bang, gestoord wezen, dat zij alleen op voorwaarde hadden vrij gelaten, dat hij en zijn familie Duitsland meteen zouden verlaten.’ [...]*” **Dr. Thomas Lennert**, Zwischen Fontane und Mengele, p. 281]
27-03-1939: Met de eigen auto emigreert hij naar Nederland. Vrouw en kinderen volgen in april. [p. 45] Eerst komt de familie in het Broederschapshuis van de protestantse hulpvereniging te Bilthoven onder. Eind juni verhuizen zij naar Zuilen in het huis Zuilenveld, waar ook de wiskundehoogleraar Otto Blumenthal [zie B0773] uit Aachen al tijdelijk gevestigd is. In oktober mocht de familie Demuth een woning in Vleuten-De Meern huren. [p. 281]
Okt. 1939: Vanaf oktober 1939 krijgt hij een baan aan de universiteit te Utrecht. Hij schrijft daar zeven wetenschappelijke publicaties. [p. 45 - 47]
1939 – 1942 “*De wiskundeboeken had mijn vader* [Fritz Demuth] *nodig, omdat ik* [Aton Demuth] *vanaf 1939 tot 1942 niet naar school mocht gaan en mijn vader onderwijs aan mij gaf. In 1942 werd ik, nadat ik onderwijs in het Nederlands had gekregen, op het gymnasium toegelaten.*” [Bron: Brief, die **Aton Demuth** op 09-10-2011 aan Dr. V. Felsch heeft geschreven.]

"*De laatste familiefoto, De Meern, Nederland, oktober 1943, op de voorgrond stiefzoon Karl-Dirk met thuisvakantie na een verwonding. Archief Aton Demuth*" [Afb. 7, p. 282]

19-10-1943: Fritz en Charlotte Demuth worden door de SS opgepakt en naar de Schouwburg in Amsterdam gebracht. Charlotte komt na 14 dagen vrij. [p. 48]
Tijdens de arrestatie was Aton niet thuis maar op school, toen hij van school naar huis fietste haalde zijn klasgenoot Wim van Eekelen hem in en waarschuwde hem niet naar huis te rijden. Aton werd door de familie van Wim van Ekelen opgevangen. Mogelijkerwijze heeft Wim daarmee Aton het leven gered. Dit heeft Aton na de oorlog mondeling aan Dr. Thomas Lennert meegedeeld. Wim van Eekelen was van 1986 tot 1988 verdedigingsminister van Nederland. [Bron: Brief van **Dr. Th. Lennert**]
Maart 1944: Fritz Demuth wordt in het doorgangkamp Westerbork opgesloten. [p. 48]
Er zijn drie brieven bekend, die hij uit Westerbork schrijft: "*19e maart: 'Met mij gaat het goed, betrekkelijk ja zelfs zeer goed. Ik ben door de zon verbrand en ik zie weer heel jong uit …' Later heet het: 'Zend alsjeblieft aan Dr. Ludwig Frankenthal, Baracke 38, Lager Westerbork, de berglaarzen, de rugzak, een nagelschaar en een zeepdoos.'*
Maar heel zacht sluipt zich in de brief toch vertwijfeling in: 'Houden jullie de moed erin en blijft sterk en laten wij hopen op een niet te ver weerzien. Maar als wij ons niet weer zullen zien, dan houdt mij in goed herdenking en denkt bij alle beslissingen eraan, hoe jullie vader het zou hebben gedaan …'
Op 2e april schrift Demuth: '… Lieve vrouw, hou je taai en zorg voor onze kinderen, zoveel als je maar kunt. Ik kan het toch niet meer …' […]" [p. 283]

04-04-1944: Charlotte Demuth gaat voor de tweede keer naar Westerbork, toen was haar echtgenoot al als transportarts op transport naar Auschwitz gesteld. Nu wordt door de SS van Charlotte Demuth in ultimatieve vorm geëist, met Aton naar Berlijn terug te gaan. Zij besluit met Aton onder te duiken. […] Eerst 1950 krijgt Charlotte Demuth van een overlevende te weten, dat haar man in mei 1944 aan ontkrachting en epidemische vlektyfus is overleden. [p. 50]

”*Wat had van hem – in betere tijden – kunnen terechtkomen: Professor der kindergeneeskunde? Misschien directeur van een instituut voor het kweken van weefsel, dat in de tegenwoordige transplantatiemedicijn een heel nieuwe betekenis heeft gekregen? Lid van het Duitse kinderartsen-orkest?*

60 jaar later is de herinnering aan haar kinderarts bij een oude dame in Berlin-Zehlendorf steeds nog zo levendig, dat zij de stoot geeft tot het plaatsen van een ‘Stolperstein’ [struikelsteen] voor zijn toenmalige praktijk in de Onkel-Tom-Straße 91 [*****]*. En ik* [Dr. med. Thomas Lennert]*, die ik als inwoner van Zehlendorf vele jaren aan dit huis ben voorbijgegaan of -gereden, zonder een vermoeden van Fritz Demuth te hebben, ben erover in het struikelen geraakt!*” [De struikelsteen werd op 01-12-2005 door de kunstenaar Günter Demnig gelegd.] [p. 50 en 51]

[Over zoon Aton zie onder meer de website: http://www.zwemkroniek.com/nieuws/5626/]

***** “*Voor familie Demuth hadden op deze adres de beroemde Joodse sociaalgeneeskundige prof. Benno Chajes en zijn echtgenote, de kinderarts Flora Chajes gewoond. Beiden emigreerden 1933 via Amerika naar Palestina.*” [Aanvulling door Dr. Thomas Lennert]

■ **Dr. Thomas Lennert**, Fritz Demuth (1892 Berlin – 1944 Auschwitz) Kinderarzt, Wissenschaftler, Künstler, p. 8: „[…] Prof. Löffelholz in Wiesbaden, die aan een boek over vervolgde farmacologen werkte, dat hij aan zijn toenmalige kinderarts Fritz Demuth wilde opdragen.“

■ **K. Löffelholz/ U. Trendelenburg**, Verfolgte deutschsprachige Pharmakologen 1933 – 1945, p. VI: „Ik draag dit boek op aan mijn Berlijnse kinderarts, Dr. Fritz Demuth (1892 – 1944), die in Oktober 1943 in Nederlandse ballingschap gearresteerd, gedeporteerd en in mei 1944 in Auschwitz vermoord werd. Fritz Demuth was een van de innigste vrienden van de componist Ernst Krenek (1900 – 1991). Hij schreef samen met Franz Werfel [vgl. Lennert, p. 17 – 19] de tekst voor Kreneks cantate ‚Die Zwingburg‘, die 1924 aan de Duitse opera Berlijn voor de allereerste keer werd opgevoerd en een volk laat zien, dat voor een dag uit de dictatuur werd ontslagen, maar de vrijheid niet kan verwerken.“

[Met dank aan de auteur, de heer **Dr. Thomas Lennert,** die zo vriendelijk was, enkele belangrijke tips te geven en toestemming tot overname van teksten, gegevens en foto’s te verlenen.]

van Deuren

[878] **Arnold,** 23-07-1876 *Bomst* / - / *Posen*, 07-05-1943 Sobibor

Mosae (Cohn) van Deuren, geb. ±1850; op onbekende datum te Berlijn overleden; begraven te Gnesen (Polen).	Johanna Hannah Samelson, geb. ±1855 Pakosch (Polen); op onbekende datum ovl.

Huwelijk ±1865 [Het eerste van vijf bekende kinderen – Parcha (Paula) werd 1866 geboren.

Itzig (Yitzchok) Cohn, geb. ±1800; op onbekende datum overleden.	Channa Horwitz, geb. ±1804 Bentschen; op onbekende datum overleden.	Raphael Schmul Moshe Samelson, geb. ±1817 Pakosch; ovl. 20-12-1888 Züllichau.	Dina Debora Dore (Dora), geb. ±1824 Września (Polen); ovl. 11-12-1904 Züllichau.
Huwelijk ±1827; [het eerste van zes bekende kinderen – Wolff - werd 05-01-1828 geboren.]		Huwelijk ±1845; [het eerste van vijf bekende kinderen – Herman Joseph Zwi - werd 1846 geboren.]	

■ In Memoriam ■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ https://www.geni.com/people/Arnold-Cohn-Van-Deuren/6000000031097176148 ■ https://www.geni.com/people/Gertrud-Van-Deuren/6000000031099052971 ■ https://www.geni.com/people/Mosae-Cohn-Van-Deuren/6000000031096864379 ■ https://www.geni.com/people/Hannah-Cohn-Van-Deuren/6000000031097180342 ■ https://www.geni.com/people/Moses-Cohn/6000000037454884415 ■ https://www.geni.com/people/Johanna-Cohn/6000000002802687014 ■ https://www.geni.com/people/Raphael-Samelson/6000000001926385443 ■ https://www.geni.com/people/Dina-Samelson/6000000001926375650 ■ https://www.geni.com/people/Moritz-Mosae-Cohn/6000000002802687025 ■ https://www.geni.com/people/Channa-Cohn/6000000116927371885

▪ **bundesarchiv.de/gedenkbuch:** Arnold van Deuren woonde in Berlin (Mitte), emigreerde 1935 naar Nederland, was vanaf 27-03-1943 gearresteerd in Westerbork, werd vandaar op 04-05-1943 op transport naar Sobibor gesteld.

▪ **denhaag.digitalestamboom.nl**: Beroep: Advocaat. Komende van Berlijn was hij op 04-03-1938 te Den Haag op het adres Wassenaarseweg 45 inw. Gottschalk ingeschreven, 09-04-1938 laat hij zich uitschrijven naar de Beethovenstraat 148[I] te Amsterdam. Komende van Amsterdam werd hij op 04-10-1938 weer te Den Haag ingeschreven en ging aan de Pellenaarstraat 27 wonen. Op de achterkant van de gezinskaart staat zonder verdere details te noemen twee keer de naam *'Anna Warschauer'*.

▪ **joodsmonument.nl**: Adres: Van Brakelstraat [vermoedelijk nr. 12]. JOKOS-dossier nr. 36 517 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ https://www.**geni.com**/people/Gertrud-Van-Deuren/6000000031099052971: Echtgenote: Gertrud Horwitz, geb. 22-12-1891; ovl. 07-05-1943 Sobibor.

▪ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 88: Zijn naam en de naam van zijn vrouw staan onder elkaar op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Deuren van Arnold 23.7.76*" en "*Deuren van-Horwitz 22.12.91*".

van Deuren-Horwitz

[879] **Gertrud,** 22-12-1891 Berlijn, 07-05-1943 Sobibor

■ In Memoriam ■ bundesarchiv.de/gedenkbuch

▪ **joodsmonument.nl**: Adres: Van Brakelstraat 12, Utrecht.

■ https://www.**geni.com**/people/Gertrud-Van-Deuren/6000000031099052971: Echtgenoot: Arnold (Cohn) van Deuren; ovl. 07-05-1943 Sobibor.

▪ **bundesarchiv.de/gedenkbuch:** Gertrud van Deuren-Horwitz woonde in Berlin (Mitte), emigreerde naar Nederland, was vanaf 27-03-1943 gearresteerd in Westerbork, werd vandaar op 04-05-1943 op transport naar Sobibor gesteld.

▪ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 88: Haar naam en de naam van haar echtgenoot staan op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Deuren van-Horwitz Gertrud 22.12.91*" en "*Deuren van Arnold 23.7.76*".

van Dijk

[880] **Alexander,** 22-01-1916 Nijmegen, 09-07-1943 Sobibor
[881] **Ernst**, 14-03-1921 Oss, 21-05-1943 Sobibor

Emanuël van Dijk, 02-03-1887 Geffen, vertrok 20-06-1937 naar 's-Gravenhage; 08-10-1942 Auschwitz.	Hedwig Schloss, 08-03-1887 Trier; ovl. op 04-12-1931 te Tiel en ald. begraven, graf 9, sectie B, rij I.

Huwelijk ±1915; het eerste bekende kind – Alexander – werd 22-01-1916 geboren.

Alexander van Dijk, 13-07-1853 Rossum; ovl. op 27-05-1938 en te Tiel begraven.	Emma Lion, 03-11-1868 Roermond; ovl. 21-12-1930 te Tiel en aldaar begraven.	Elias Schloss, geb. 1850 Leiwen; [D-54340 in de buurt van Trier]; ovl. 1939.	Johannetta Bonem, geb. 1853 Trittenheim; [D-54349 in de buurt van Trier]; ovl 1935.
Huwelijk op 04-03-1886 te Roermond.		Huwelijk 17-02-18**4**3 te Trittenheim; 1843005 [De huwelijksdatum is niet aannemelijk, misschien gaat het om het jaar 1883.]	

■ http://gw0.geneanet.org/index.php3?b=brasselimburg2&lang=de;p=alexander;n=van+dijk
■ https://gw.geneanet.org/rschoemann?lang=en&n=schloss&oc=0&p=karl
■ Genlias ■ shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/vandijk/298.htm en .../154.htm
■ J. Becker, Besneden en begraven ..., p. 409
■ http://www.kjtonner.de/Dateien/Trittenheim.htm

■ **joodsmonument.nl / Digitale Stamboom Rotterdam: Vader Emanuel van Dijk** hertrouwde op 02-08-1933 met Roosje Zwarenstein, 1-11-1893 Strijen; 08-10-1942 Auschwitz.

Alexander van Dijk

▪ **joodsmonument.nl:** Adres: Lijnmarkt 37, Utrecht. Beroep: Broodbakker

■ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p.199: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Dijk van Alexander 22.1.16*".

Ernst van Dijk

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis

■ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 107: Zijn naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Dijk van Ernst 14.3.21*".

Dikker-van Praag			
[882] **Catharina,** 14-07-1886 Antwerpen, 07-05-1943 Sobibor			
Henri van Praag		Elisabeth van Beever	
■ In Memoriam ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F34859/I92205/ ■ http://www.myheritage.de/names/catharina_praag ■ http://www.klop.nl/kloppenframeset.htm?kloppen000170.htm			

■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F34859/I92205/

■ http://www.klop.nl/kloppenframeset.htm?kloppen000170.htm

■ Amsterdam Burial Permits, View record [Index: 13020]: **Catharina van Praag** trad op 17-07-1894 te Antwerpen (B) in het huwelijk met **Simon Dikker**, geb. 29-03-1873 Antwerpen, ovl. 24-09-1933 Amsterdam, begr. 26-09-1933 te Diemen, graf 35 11 B. Simon was zoon van Hartog Dikker en Aaltje van Horst.

■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F34859/I92205/

■ http://www.klop.nl/kloppenframeset.htm?kloppen000170.htm:

Van Catharina en Simon zijn vijf kinderen bekend:

1. Hendrik Dikker, geb. 07-07-1895 Antwerpen, ovl. 31-08-1944 Midden-Europa. Hendrik was gehuwd met Leopoldina Coronel.

2. Louis Dikker, geb. 27-02-1897 Antwerpen, ovl. 08-10-1973 Amsterdam, het eerste huwelijk met Marianne Speijer werd ontbonden, tweede huwelijk met Anna Lucretia Smeding.

3. Simon Jaques Dikker, geb. 29-05-1899 Antwerpen

4. Bertha Adela Dikker, geb. 13-05-1907 Antwerpen

5. Nathan Dikker, geb. 19-02-1911 Watergraafsmeer, ovl. [volgens **klop.nl**] op 22-05-1995 te Nedenhorst den Berg. Nathan trad op 02-10-1935 te Amsterdam in het huwelijk met **Elisabeth Elsje Alida Klop**, dochter "*van Pieter Hendrik Willem Klop (kantoorbediende, handelsagent,) en Maria Jager, geb. te Amsterdam op vrijdag 21-10-1910, kantoorbediende, ovl. (79 jaar oud) te Nederhorst den Berg op zaterdag 17-2-1990, gecr. te Driehuis op*

donderdag 22-2-1990." Uit dit huwelijk werden te Amsterdam in 1946 Elsje en in 1950 Maria geboren.

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Nachtegaalstraat 46, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 88: Haar naam staat op de transportlijst van 4 mei 1943. "*Dikker-van Praag Katharina 14.7.68*" [Volgens *In Memoriam* begint haar voornaam met de letter C en haar geboortejaar is 1886. **Dr. J. Schelvis**, Inleiding, p. 3: "*De typistes moeten destijds in hoog tempo het werk hebben gedaan, wat te merken is aan de vele onnauwkeurigheden die zijn te constateren.*"]

Dreifuss

[883] **Emanuel,** 08-11-1882 Schmieheim, 14-05-1943 Sobibor

Emanuel Israel Dreifuss, geb. 09-03-1847 Schmieheim [=D-77971 Kippenheim]; het laatste van zeven bekende kinderen – Josef – werd 11-06-1895 geboren. Emanuel is op onbekende datum overleden.	Jachephat Bloch, geb. 09-12-1853 Kirchen; ovl. 11-10-1920 Kippenheim; begr. te Schmieheim, graf 64/8.

Huwelijk 27-011-1879

Emanuel Dreifuss, geb. 1813; ovl. 12-06-1865; begr. Schmieheim graf 16/28.	Karolina Günzburger geb. ± 1816; ovl. 11-08-1904; begr. Schmieheim, graf 70/27Z.	Leopold Bloch, geb. 05-09-1813 te myheritage: Kirchen, geni: Sulzberg; op onbekende datum overleden.	Karolina Maier (Meier), geb. 1823; ovl. 1891.

Huwelijk ± 1844; het eerste van zeven bekende kinderen – Augustina – werd 30-05-1845 geboren.	Huwelijk 1841

■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ In Memoriam
■ http://www.geni.com/people/Israel-Dreifuss/6000000018330012098
■ http://www.geni.com/people/Emilie-Dreifuss-Bloch/4028737616330011193
■ http://www.geni.com/people/Emanuel-Dreifuss/6000000009393990947
■ http://www.geni.com/people/Karolina-Dreifuss/6000000009394221529
■ http://www.geni.com/people/Leopold-Bloch/6000000009789961430
■ https://www.geni.com/people/Hendrine-Henny-Dreifuss/5493131868060058086
■ http://www.myheritage.de/names/karolina_bloch ■ WieWasWie

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Catharijnesingel 91 bis, Utrecht. Beroep: Drogist

■ Op hetzelfde adres woonde in juni 1941: **Echtgenote** [884] **Hendrine Dreifuss-de Levie**, 18-06-1889 Jever, 14-05-1943 Sobibor

Adres van Hendrine in juni 1941: *Catharijnesingel 391 b* [Het nummer lijkt fout te zijn, tenminste vandaag is er geen hogere huisnummer dan 139 in de Catharijnesingel.]

"*Eén verwant heeft de oorlog overleefd.*"

■ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 96: Emanuels naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943: "*Dreifuss Emanuel 8.11.82*".

<table>
<tr><th colspan="4">Dreifuss-de Levie</th></tr>
<tr><td colspan="4">[884] Hendrine (Henny), 18-06-1889 Jever, 14-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hartog de Levie,
geb. 13-06-1857 Oude Pekela;
ovl. 05-02-1923 Bremen.</td><td colspan="2">Alwine Herz,
geb. 27-10-1859 Oelde;
ovl. 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 217]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1886; het eerste van zes bekende kinderen – Erika (Rieka) – werd 28-02-1887 geboren.</td></tr>
<tr><td>Salomon de Levie,
geb. 26-09-1834
Oude Pekela;
ovl. 26-01-1894
Ihrhove.</td><td>Ricka de Beer,
geb. 11-07-1835 Oude
Pekela; ovl. 7-02-1870
Oude Pekela; ald.
begr. steen 130</td><td>?</td><td>?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk 27-12-1856 Oude Pekela</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam ■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ WieWasWie
■ http://www.geni.com/people/Hartog-DE-LEVIE/6492979641980085242
■ http://www.geni.com/people/Alwine-Herz/6492979650050085243
■ http://ofb.genealogy.net/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I43082&nachname=DE+LEVIE&lang=no
■ E. Schut, Geschiedenis van de Joodse gemeenschap in de Pekela's 1683 – 1942, p. 100, 206 en 207</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Catharijnesingel *391 b*, Utrecht. [Het nummer lijkt fout te zijn, tenminste vandaag is er geen hogere huisnummer dan 139 in de Catharijnesingel.] "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

■ http://ofb.genealogy.net/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I43082&nachname=DE+LEVIE&lang=no:

Broers en zussen:

Erika Rieka de Levie, geb. 1887 Jever; ovl. 1943 Auschwitz.
Lene de Levie, geb. 1888 Jever; ovl. 1943 Sobibor.
Alfred de Levie, geb. 1890 Jever; ovl.1988 Israël.
Frieda de Levie, geb. 1892 Jever; ovl. 1979 Zeist.
Siegfried de Levie, geb. ± 1896; ovl. 1914.

■ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 96: Hendrine's naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943: "*Dreifuss-de Levie Hendrine 18.6.89*".

Dreyfus			
[129] **Robert Lodewijk,** 12-10-43 Utrecht, 28-01-1944 Auschwitz*.			
Paul-Henry Dreyfus, geb. 07-05-1909; ovl. 27-01-1981.		Ida Betsy Adéle Dreyfuss, 26-05-1905 Antwerpen; 28-01-1944 Auschwitz.	
Huwelijk 30-05-1934			
?	?	Charles Dreyfuss, (Dreijfuss, Dreijfus), 22-09-1874 Niederbronn; 16-04-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 64].	Laura Flora (Flore) Cohen Bessie, 27-10-1874 Parijs; ovl. op 29-08-1942 te Amsterdam en aldaar op 31-08-1942 te Muiderberg begr., graf E 34 56.
■ joodsmonument.nl ■ https://www.geni.com/people/Paul-Henri-Dreyfus/6000000025375711823 ■ Genlias ■ Zandpad ■ https://gw.geneanet.org/alanguggenheim?lang=en&pz=jutele&nz=youttelen&p=laure+flora&n=cohen+bessie			

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 22, 4 sep 1942, p. 5: "*Met diep leedwezen geven wij kennis van het overlijden van onze zeer geliefde en onvergetelijke vrouw, moeder en grootmoeder, mevrouw Laure Flora Dreyfus, geboren Bessie. De begrafenis heeft in alle stilte 31 Augustus op Muiderberg plaats gevonden. Uit aller naam: Charles Dreyfus. Velasquezstraat 12, Amsterdam. Volstrekt eenige kennisgeving*."

Robert Lodewijk Dreyfus

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres Prof. Lorentzlaan 34, Zeist

Droller

[885] **Alice,** 28-07-1907 Mannheim, 30-09-1942 Auschwitz
[887] **Oskar**, 28-03-1916 Mannheim, 30-09-1942 Auschwitz

Julius Droller, 12-01-1878 in Kleinsteinach, woonde in Mannheim. Deportatie: vanuit Westerbork op 18-1-1944 naar Theresienstadt, 16-5-1944 Auschwitz, ovl. 07-07-1944, Auschwitz.	Emma Simons, 16-07-1884 Neuß, woonde in Mannheim. Deportatie: vanuit Westerbork op 18-01-1944 naar Theresienstadt, 16-05-1944 Auschwitz, ovl. 07-07-1944, Auschwitz*.

Huwelijk vermoedelijk ± 1906

Esaias/ Isaias Droller, geb. 04-10-1848; ovl. 24-07-1916 Westheim.	Elise Altmann, geb. 1845; ovl. 1905.	Joseph Simons, geb. 26-11-1860; op onbekende datum overleden.	Klara Löwenstein, geb. 08-02-1862 Nettersheim; op onbekende datum overleden.

Huwelijk 04-02-1873	Huwelijk ±1883; het eerste kind – Emma – werd 16-07-1884, het tweede – Martha (Metha) 08-03-1888 te Neuß geboren.

■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ https://www.geni.com/people/Eleanora-Droller/6000000021676869315 ■ https://www.geni.com/people/Joseph-Simons/6000000009306503758 ■ https://www.geni.com/people/Klara-Simons/6000000027271142056 ■ https://www.geni.com/people/Martha-Simons/6000000071350164821 ■ joodsmonument.nl ■ https://www.museen-in-bayern.de/uploads/media/mh50_webpdf.pdf ■ WieWasWie

■ Stadtarchiv Mannheim, **Hans-Joachim Hirsch**, KZ-Gedenkstätte Sandhofen: Vader Julius Droller was sedert 01-04-1899 te Mannheim ingeschreven, de gegevens van zijn ouders zijn op de inschrijvingsformulieren niet genoteerd. "*De Drollers hadden overigens in z'n geheel meer dan twee kinderen:*
1. Alice Droller, geb. op 27-07-1907 in Mannheim
2. Kurt Droller, geb. op 06-06-1908 in Mannheim, overleden op 14-08-1908 in Mannheim
3. Sofie Lotte Kullmann-Droller, geb. op 20-04-1910 in Mannheim
4. Felix Droller, geb. op 08-04-1912 in Mannheim
5. Oskar Droller, geb. op 28-03-1916 in Mannheim
6. Franz Joachim Droller, geb. op 16-08-1921 in Mannheim" [*]
*** ■ bundesarchiv.de/gedenkbuch: Broer** Franz Joachim Droller emigreerde op 09-05-1933 naar Nederland, was vanaf 03-10-1942 tot 11-01-1944 opgesloten in Westerbork, werd op 11-01-1944 op transport gesteld naar Bergen-Belsen, waar hij op 10-04-1945 overleed.

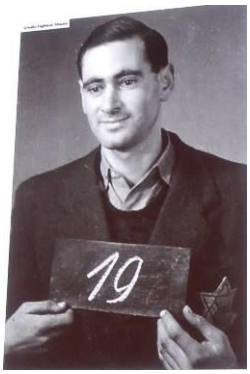

■ **joodsmonument.nl**: Adres: *Strootmanweg 10, Enschede.*

Alice Droller

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hoogt 10, Utrecht. *"Alice Droller kreeg haar toneelopleiding in Duitsland, waar ze speelde bij de* Reinhardt Bühne *in Berlijn. Tussen 1926 en 1932 trad ze op als toneelspeelster, o.a. in Bremen en bij het* National-Theater *te Mannheim. In '32 besloot Alice, die als achtjarige al gedichten schreef, zich te gaan toeleggen op eigen werk; aan het eind van dat jaar presenteerde ze haar eerste zelfstandig opgezette voorstelling, die goed werd ontvangen. Bekende impresario's toonden interesse, maar het hele gezin Droller vluchtte al in 1933 voor de opkomst van het nationaal-socialisme. Haar ouders gingen met twee van hun kinderen naar Den Haag waar ze een pension begonnen. Alice vertrok naar Wenen. Daar werkte ze als serveerster. Later was ze kamermeisje, kleedster en souffleuse in Parijs.*
In 1933 voegde Alice zich bij haar ouders.
In Nederland maakte ze al snel contacten met Nederlandse artiesten. Dankzij spraaklessen sprak ze snel goed Nederlands. Met een pianiste en een kleinkunstenaresse vormde ze Dorell's Drie Dames Cabaret, *het eerste geheel vrouwelijke cabaretgezelschap in Nederland. Optredens in Den Haag en de provincie waren succesvol, maar een optreden in 1936 in het Amsterdamse* Rika

Hopper Theater *werd afgekraakt. In het seizoen 1936-1937 kwam 'Alice Dorell' met een nieuw gezelschap,* De Lantaarn *waarin ze jong Nederlands talent de kans gaf toneelervaring op te doen. Dorell maakte geen plat amusement; haar teksten waren intelligent en hadden literaire kwaliteit. In de voorstellingen van haar gezelschap* De Lantaarn *waren veel verwijzingen naar het nazi regime te vinden; het werd dan ook bijna verboden omdat het als "buitenlands" cabaret de Nederlandse kunstenaars in gevaar zou brengen; de Nederlander H. Perquin nam daarop de leiding over. Het publiek voor het politiek getinte theater van* De Lantaarn *was te klein: tussen 1938 en 1040 maakt Dorell onder de naam* Cabaret De Pinguin *voorstellingen waarin dans en amusement een grote rol spelen. In 1940 werd Alice gedwongen Den Haag (waar het gezin Droller in de Bagijnestraat woonde) te verlaten en zich in Utrecht te vestigen. Ze trad in '41 nog op in een toneelstuk onder regie van Max Ehrlich en Werner Levie en zou plannen hebben voor een vlucht naar Engeland. Het aanbod van Pequin, die katholiek was, om haar via een huwelijk te beschermen, slaat ze af. In '42 volgt deportatie met het eerste transport uit Nederland, via Westerbork naar Auschwitz, waar ze in hetzelfde jaar is vermoord.*
Katja B. Zaich, „Ich bitte dringend um ein Happyend." Deutsche Bühnenkünstler im niederländischen Exil 1933-1945, (Frankfurt am Main, 2001), 92-99.
P.H. Honig (ed.), Acteurs- en Kleinkunstenaarslexicon. 3200 namen uit 100 jaar Nederlands toneel, (Heino/Diepenveen 1984), 220-221.
In gemeentearchief van Den Haag berusten foto's van Alice Droller tijdens repetities in 1937."

Oskar Droller

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hoogt 10, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: [...] Emigratie: 28-04-1933 Nederland [...]

Felix Droller

<table>
<tr><td colspan="4">Droller
[886] Julius, 12-01-1878 Kleinsteinach, 07-07-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Esaias/ Isaias Droller,
geb. 04-10-1848;
ovl. 24-07-1916 Westheim.</td><td colspan="2">Elise Altmann,
geb. 1845;
ovl. 1905.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 04-02-1873</td></tr>
<tr><td>David Tsvi Hirsch Droller, geb. 1802;
ovl. 1869.</td><td>Fannie Friesner</td><td>Gerson Michael Altmann</td><td>Bella Sittenheimer</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1846; het eerste van drie bekende kinderen – Karolina - werd 1847 geboren, het derde kind – Jacob – werd 1851 geboren.</td><td colspan="2">Slechts een kind – Elise – bekend.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ joodsmonument.nl ■ https://www.geni.com/people/Isaiah-Droller/6000000021676243536 ■ https://www.geni.com/people/Gerson-Altman/6000000021676930466 ■ https://www.geni.com/people/David-Droller/6000000021676964556 ■ https://www.geni.com/people/Bella-Altman/6000000021677207057 ■ https://www.geni.com/people/Fannie-Droller/6000000021677215076 ■ https://www.museen-in-bayern.de/uploads/media/mh50_webpdf.pdf ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hoogt 10, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941: **Echtgenote**: **Emma Droller-Simons**, 16-07-1884 Neuss; 07-07-1944 Auschwitz
Dochter: **Alice Droller**, 28-07-1907 Mannheim; 30-09-1942 Auschwitz
Zoon: **Oskar Droller**, 28-3-1916 Mannheim; 30-09-1942 Auschwitz
"Eén verwant heeft de oorlog overleefd."
"Julius Droller en Emma Simons hadden vijf kinderen: Alice, Oskar en Frans Joachim hebben de oorlog niet overleefd. Het gezin was in 1933 vanuit Duitsland naar Nederland gekomen. Toevoeging van een bezoeker van de website."
[Over de Joodse gemeente die te Kleinsteinach (Oberfranken) tot 1942 bestond en de erbijbehorende begraafplaats van 1453 zie: **Israel Schwierz**, Steinerne Zeugnisse jüdischen Lebens in Bayern, Eine Dokumentation, München 1992, 2. Auflage, p. 86 en 87. Verkrijgbaar door: Bayerische Landeszentrale für politische Bildungsarbeit]

[Met dank aan mevrouw D. Kullman, die zo vriendelijk was, op 4e mei 2017 toestemming te verlenen, dat deze foto's van haar familie voor dit herinneringsboek overgenomen mogen worden.]

Droller-Simons	
[888] **Emma,** 16-07-1884 Neuß, 07-07-1944 Auschwitz*****	
Joseph Simons, geb. 26-11-1860; op onbekende datum overleden.	Klara Löwenstein, geb. 08-02-1862 Nettersheim; op onbekende datum overleden.
Huwelijk ±1883; het eerste kind – Emma – werd 16-07-1884, het tweede – Martha (Metha) 08-03-1888 te Neuß geboren.	
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hoogt 10, Utrecht. Emma Droller-Simons was echtgenote van [886] Julius Droller en moeder van [885] Alice en [887] Oskar Droller.

<table>
<tr><td colspan="4">Droomer
[130] Benjamin, 17-08-1917 Utrecht, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nathan Droomer,
15-01-1893 Rotterdam;
28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 125]</td><td colspan="2">Grietje Woudhuijsen,
28-02-1889 Amsterdam;
28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 140]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 188, Hilversum 25-10-1916</td></tr>
<tr><td>Benjamin Droomer,
28-08-1864
Sommelsdijk;
ovl. op 27-09 1904
te Rotterdam.</td><td>Jeltje Wallig,
± 1864 ‘s-Gravenhage;
ovl. op 30-10-1938 te Rotterdam.</td><td>Benjamin Woudhuijsen, geb. 09-03-1858 Amsterdam; aldaar ovl. 06-07-1881; sigarenmaker, milicien, zoon van Isaäc Abraham Woudhuijsen en Maria Meijer Staal.</td><td>Rachel Plukker, geb. 02-03-1858 Amsterdam; aldaar overl. 30-05-1929; dochter van Hijman Plukker en Flora Kook.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 1206, Rotterdam 16-11-1887</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 14; fol. 16, Amsterdam 06-07-1881</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin46921.htm
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ WieWasWie
■ https://www.geni.com/people/Benjamin-Woudhuijsen/6000000009180652379
■ http://www.genealogs.nl/getperson.php?personID=I5848&tree=2
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F46403</td></tr>
</table>

■ **WieWasWie: Grootmoeder Rachel Plukker** hertrouwde 31-12-1913 te Amsterdam met Cornelis de Zinger, geb. ± 1873 Nieuwendam, zoon van Gerrit de Zinger en Annetje Lof; huwelijksakte reg. 2L fol. 7, Amsterdam 31-12-1913. Opmerking: Weduwe van Benjamin Woudhuijsen.

■ **Akevoth, Amsterdam - Begraaf Verlof**, index 48857: Er is op 23-01-1898 te Muiderberg een man namens Benjamin Woudhuij**z**en ter aarde besteld. Verdere gegevens ontbreken.

Benjamin Dromer

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Mantelperser. Gezinsadres in februari 1941: Retiefstraat 37 I, Amsterdam**.** Inboedellijst van 16-7-42

Echtgenote: Jansje Droomer-Naarden, 2 februari 1917 Haarlem; 30-09-1942 Auschwitz

Duitz			
[131] **Josina,** 27-04-1876 Utrecht, Springweg 40, 26-03-1943 Sobibor			
Jonas Jacob Duitz, 30-8-1851 Amsterdam; ovl. op 27-03-1908 te Amsterdam en begr. op 29-03-1908 te Muiderberg, graf D E 29.		Judit/ Judik Jetje de Leeuw, 07-02-1850 ‘s-Graveland; ovl. op 09-05-1912 te Amsterdam en begr. op 12-05-1912 te Muiderberg, graf D N 91.	
Huwelijksakte 63, Utrecht 01-03-1876.			
Jacob David Duitz, 08-03-1828 Weesp; op 16-12-1895 te Gouda overleden.	Josina Mozes de Jong, 11-09-1827 Amsterdam; ald. ovl. op 14-04-1877, begr. te Muiderberg op 16-04-1877, graf C.	Elias Izaak de Leeuw, 05-05-1800 Hilversum; ovl. op 18-10-1859 te ‘s-Graveland.	Hester David Duitz, 17-02-1824 Amsterdam; ovl. op 06-05-1883 te Amsterdam.
Huwelijksakte reg.10; fol.32, Amsterdam 03-10-1850		Huwelijksakte 6, ‘s-Graveland 07-09-1848	
■ Akevoth: .../slagter/792.htm ■ Akevoth Begraaf Verlof, index 21407 ■ Genlias ■ Fecken, De Joodse Gemeenschap in ‘s-Graveland en Kortenhoef, p. 117, 289, 290 ■ http://records.ancestry.com/josina_mozes_de_jong_records.ashx?pid=118456115			

Josina Duitz

■ **HUA** 29-04-1876, geboorteakte nr. 840

■ **joodsmonument.nl:** Adres in Amsterdam: Van Ostadestraat 488 I

■ **Genlias**: **Zus** en zwager: **Cato Duitz** [In Memoriam: 10-10-1882 Amsterdam; 02-04-1943 Sobibor] en Louis Sluizer [In Memoriam: 02-09-1879 Amsterdam; 02-04-1943 Sobibor], huwelijksakte 139 Zaandam 25-07-1912. Ouders van Louis Sluizer: Abraham Salomon Sluizer en Klara Polak, beroep van Louis Sluizer: diamantslijper

■ **Dr. J. Schelvis, Sobibor, De transportlijsten**, p. 32 en 45: Josina’s naam staat op de transportlijst van 23 maart 1943: “*Duits Josina 27.4.76*”. De namen van zus Cato en Zwager Louis staan op de lijst van 30 maart 1943 onder elkaar: “*Sluizer Louis 2.9.79 Sluizer-Duitz Cato 10.10.82*”.

<table>
<tr><td colspan="4">van Duren-Schaap
[132] Anna, 17-02-1904 Utrecht, Steenweg 57, 19-11-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mozes Schaap,
10-08-1859 Groningen;
ovl. op 20-08-1939 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 41 C 17 E -.</td><td colspan="2">Jette (Jetta) Frankenhuis,
06-03-1864 Oldenzaal;
op 02-01-1939 te Utrecht overleden en ald. aan het Zandpad begraven, graf 41 C 17 D -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 03-09-1891 te Oldenzaal, akte 26.</td></tr>
<tr><td>Joùl Lazarus Schaap, 13-2-1813 Groningen; ovl. op 25-01-1871 te Groningen en ald. op 27-01-1871 aan de Moesstraat begr., steen 696.</td><td>Ester Eliazer Emrik (Emmerik), 21-03-1815 Amsterdam; ovl. op 17-08-1897 te Groningen en aldaar aan de Moesstraat begr., steen 862.</td><td>Mozes Frankenhuis, ± 1830 Enschede; ovl. op 27-03-1902 te Oldenzaal; akte 35, Oldenzaal 27-03-1902.</td><td>Esther Frankenhuis, ± 1829 Lonneker; op 16-07-1881 te Oldenzaal op leeftijd van 52 jaar overleden; akte 45, Oldenzaal 17-07-1881.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg.10;fol.32v, Amsterdam 04-10-1850</td><td colspan="2">Huwelijksakte 10, Enschede 02-06-1853</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/18113.htm ■ Genlias
■ Schut e. a., Joodse Inwoners Groningen, I, 1549-1870, p. 531 en 561 ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Anna van Duren-Schaap

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in mei 1940: Van Heemstralaan 19, Arnhem
Echtgenoot: Hubert Maurits van Duren, 09-02-1900 Arnhem; 19-11-43 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte 183, Utrecht 14-03-1929, Hubert Maurits was zoon van Louis van Duren en Dina Fortuin]. *"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."*
Genlias: Zus: Esstella Schaap, Utrecht 1901 of 1902, getrouwd met Alfred Frankenhuis, Burgsteinfurt 1896 of 1897. Akte 835, Utrecht 16-8-1921.
■ **Zandpad: Broer: Maurits Schaap**, geb. 02-01-1900 te Utrecht; op 05-06-1980 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad ter aarde besteld, graf 21 B 15 E.

Durra-Benjamin			
[890] **Leah,** 20-12-1876 Oderberg, 31-08-1942 Auschwitz			
Moritz Simon Benjamin, geb. ± 1846; ovl. 23-03-1903.		Karoline Ucko, geb. 1848; ovl. 28-03-1898.	
Huwelijk 05-06-1873 Brieg, Opolskie, Polen			
		Baruch Bernhard Joachim Ucko, geb. ±1817; ovl. 1864.	Ernestine Wendriner, geb. ± 1820; ovl. 17-04-1869 Mangschütz (Brieg).
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ http://www.geni.com/people/Moritz-Benjamin/6000000011732631646 ■ https://www.geni.com/people/Baruch-Ucko/6000000001576341745 ■ https://www.geni.com/people/Moritz-Benjamin/6000000011732631646 ■ joodsmonument.nl ■ http://www.myheritage.de/names/caroline_ucko ■ WieWasWie			

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 176, opgemaakt te Utrecht op 20-01-1951, blijkt, dat Leah Benjamin was gehuwd met Alfred Josef Durra.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Choorstraat 30, Utrecht.

Ebstein	
[926] **Hugo,** 23-09-1864 Chechlau, 16-07-1943 Sobibor	
Bernhard Ebstein	Charlotte Dorothea Breitbarth
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Jacobijnenstraat 17 bis, Utrecht.
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 1298, opgemaakt te Utrecht op 23-06-1950, blijkt, dat Hugo Ebstein was gehuwd met [928] Jenny Loewenthal.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 215: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Ebstein Hugo 23.9.64*".

Ebstein-Blandowsky
[927] **Euphenie,** 01-12-1869 Beuthen, 22-05-1944 Auschwitz
■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Adr. van Ostadelaan 66, Utrecht.

Ebstein-Loewenthal	
[928] **Jenny,** 03-02-1869 Aschersleben, 09-12-1942 Westerbork	
Leopold Loewenthal	Agnes Arnheim
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Jacobijnenstraat 17 bis, Utrecht.
"*Jenny Ebstein-Loewenthal stierf op 9 december 1942 op 73-jarige leeftijd in kamp Westerbork. Zij is op 11 december 1942 op de joodse begraafplaats in Assen begraven.*
Joods Historisch Museum, Documentenverzameling, inv. nr. 3397; Overlijdens- en begraafregister van de joodse gemeente Assen
Uit de begraafboeken van de Joodse begraafplaats te Assen is bekend dat Jenny Loewenthal aldaar is begraven."
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 1298, opgemaakt te Utrecht op 23-06-1950, blijkt, dat Jenny Loewenthal was gehuwd met [926] Hugo Ebstein.

Edelstein-Judenberg			
[891] **Ella,** 03-12-1885 Lütgeneder, 07-07-1944 Auschwitz.			
Levy Judenberg, geb. 1848		Fanni Varnhagen,	
Fanni en Levy kregen zeven kinderen; de familie leefde in Lütgeneder.			
Marcus Judenberg	Henriette (Jette) Rose, geb. 1810; ov. 1887		
Levy was het derde van zes kinderen.			
■ http://www.jacob-pins.de/?article_id=410&clang=0 ■ joodsmonument.nl ■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ WieWasWie			

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 1268, opgemaakt te Utrecht op 27-06-1952, blijkt, dat Ella Judenberg was gehuwd met Karl Edelstein. Ella en Karl hadden een dochter, Hilde, geb. ± 1909, gehuwd met Georg Heiman. Hilde's overlijdensdatum is vastgelegd op 30-09-1942; akte 214, Utrecht 29-01-1954.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Breedstraat 22 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 32 184 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: [...] Deportatie: vanuit Westerbork; 18 januari 1944, Theresienstadt, Ghetto; 16 mei 1944, Auschwitz.

Ehrenreich	
[892] **Mary,** 17-02-1922 Wiesbaden, 30-09-1942 Auschwitz [893] **Rosa**, 08-02-1924 Wiesbaden, 30-09-1942 Auschwitz	
Heinrich Chaim Ehrenreich, 16-07- 1888 Dukla, woonde in Wiesbaden; 28-10-1938 uitgewezen naar Polen. Emigratie: 01-12-1938 Nederland en VS; in de VS overleden.	Lotte Dörner
■ bundesarchiv.de /gedenkbuch ■ www.ahnenreich.de	

Mary Ehrenreich en Rosa Ehrenreich

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Bilderdijkstraat 15 b, Utrecht. "*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd*."

■ www.**am-spiegelgasse**.de/wp-content/downloads/erinnerungsblaetter/Ehrenreich.pdf:

" Ter Herinnering aan Benni, Mary en Rosi Ehrenreich

Benni, Mari en Rosi leefden met hun ouders Heinrich Ehrenreich en Lotte Dörner en de jongere zuster Fanny in de Neugasse 3. Heinrich Ehrenreich vervaardigde 'wollen, gebreide en andere textiele goederen' die zij verkocht aan de groothandel. Kantoor- en woonruimten waren op de eerste verdieping van het huis. Mary werd op 17-02-1922 geboren, Rosi op 08-02-1924 en Benni op 12-01-1927. Ouders en kinderen waren van Poolse nationaliteit.

In zomer 1938 drong het tot de ouders door, dat zij op langere termijn niet in Duitsland konden blijven. Benni, die tot zomer 1938 de Hebbelschool bezocht, zou als eerste in veiligheid worden gebracht. Hij ging op de leeftijd van 11 jaar naar een broer van zijn moeder in Polen. Na het uitbreken van de oorlog was er geen contact meer tussen ouders en zoon, alle pogingen hem weer terug in de familie te halen bleven zonder succes. Benni werd in maart 1942 van Zolkiew in Galicië naar Auschwitz gedeporteerd en vermoord.

Rosi was van Pasen 1930 tot 1934 leerling van de Gutenbergschule (Volksschule [vroeger lager onderwijs in klas 1 tot 8, leeftijd 6 tot 14 jaar; vandaag Grundschule, klas 1 tot 4, en Hauptschule, klas 5 tot 10]) en kwam daarna op de Mittelschule [klas 5 tot 10, misschien vergelijkbaar met de MULO] aan de Riederberg. Deze school moest zij na de rijkspogromnacht verlaten.

Mary was na klas 1-4 van het [Duitse] *basisonderwijs scholier van de Mittelschule in de Rheinstraße en haalde daar het einddiploma. Tot haar vlucht naar Nederland bezochte zij dan een hogere handelsschool.*

Op 10 november 1938 worden de kantoorruimten in de Neugasse 3 compleet vernield. Met de hulp van toenmalige zakenvrienden slaagt Heinrich Ehrenreich erin zijn familie naar Nederland te brengen. Mary werd eind november 1938 te Monster opgenomen, Rosi in februari 1939. Heinrich Ehrenreich, zijn dochter Fanny en de nicht Gitta Steinberg verlieten Duitsland in december 1938, zijn vrouw volgde in april 1939. De kinderen waren aanvankelijk in verschillende kindertehuizen

ondergebracht. Vanaf februari 1941 was de familie voor korte tijd verenigd. In de Sint Antoniebreestraat te Amsterdam ontving zij de tijding, dat zoon Benni was gedeporteerd. Hier bereikte hen ook het schrijven van de Gestapo [geheime staatspolizei], dat Mary en Rosi in een werkkamp geplaatst zouden worden. De jonge vrouwen worden op 15 september 1942 opgehaald, naar Auschwitz gedeporteerd en vermoord. Mary bereikte de leeftijd vaan 20 jaar, Rosi de van 18 jaar."

Verklaring van het bevolkingsbureau Amsterdam over de verblijfplaatsen van Mary Ehrenreich:

Uit het BEVOLKINGSREGISTER der gemeente Amsterdam blijkt, dat Ehrenreich, Mary, geboren 17 Februari 1922 te Wiesbaden;
op 28 november 1938 van Wiesbaden opgenomen te Monster;
op 10 mei 1939 van Monster opgenomen te Driebergen-Rijsenburg;
op 30 juni 1939 van Driebergen-Rijsenburg naar Rijswijk;
op 13 september 1939 van Rijswijk naar 's-Gravenhage;
op 11 februari 1941 van 's-Gravenhage naar Utrecht;
op 7 april 1942 van Utrecht alhier opgenomen;
als ongehuwd laatstelijk geadministreerd aan het adres;
op 15 september 1942 afgevoerd naar Duitsland;
op 30 september 1942 te Oswiecim is overleden.
[...]
Amsterdam, 6 april 1957
[...]"

„Schreiben der Wiesbadener Polizeibehörde an das Finanzamt der Stadt, dass der Kaufmann Heinrich Ehrenreich am 1. 12. 1938 nach Amsterdam abgewandert ist.

Der Polizei-Präsident *Wiesbaden, den 15. Mai 1939*
II 5
De handelaar Heinrich Ehrenreich op 16-7-88 te Dukla geboren was hier vanaf 23-7-1919 als Poolse staatsburger met familie ingeschreven en in het bezit van een Poolse pas. H. is op 1-12-38 naar Amsterdam Holland weggegaan."
[De eerste zin is zonder komma's geschreven.]
[Stempel met het datum van ontvangst:
„Der Oberfinanzpräsident Kassel
(Devisenstelle S)
Frankfurt/Main
Eing. -7 JUNI 1938 V
.....Anl."]

Rosa Ehrenreich

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der

Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Bilderdijkstraat 15 bis
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.257: „*Ehrenreich, Rosa (8.2.1924, Wiesbaden, 28.8.1942) - 25503/1942*"

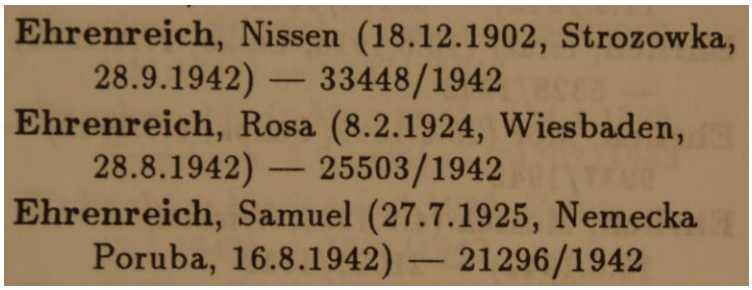
Ehrenreich, Nissen (18.12.1902, Strozowka, 28.9.1942) — 33448/1942
Ehrenreich, Rosa (8.2.1924, Wiesbaden, 28.8.1942) — 25503/1942
Ehrenreich, Samuel (27.7.1925, Nemecka Poruba, 16.8.1942) — 21296/1942

<table>
<tr><th colspan="4">Ehrlich</th></tr>
<tr><td colspan="4">[894] Max Michaelis, 07-12-1892 Berlijn, 01-10-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Alfred Ehrlich,
01-02-1866 Neustadt bij Pinne, Posen;
op 12-09-1912 te Berlijn overleden en op de begraafplaats te Weissensee begraven.</td><td colspan="2">Therese Hartwig,
15-01-1865 Breslau;
op 04-09-1937 te Praag overleden en aldaar begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 10-03-1892 te Berlijn.</td></tr>
<tr><td>Salomon Ehrlich,
1835 geboren;
op 02-06-1899 te Neustadt bij Pinne, Posen overleden.</td><td>Emilie Menasse,
20-02-1839 Neustadt bij Pinne, Posen;
op 29-10-1924 in het Joodse Ziekenhuis te Berlijn overleden.</td><td>Michaelis Hartwig,
08-07-1828 Markisch Friedland, Kr. [district] Deutsch Krone; ovl. op 20-03-1908 Berlijn.</td><td>Dorchen Baum,
08-05-1834 Posen;
ovl. op ? te Berlijn, begr. ald. op de Joodse begraaf-plaats Weißensee.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1865 te Neustadt bij Pinne, Posen.</td><td colspan="2">Huwelijk op 14-04-1864 te Breslau.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ ancestry.com ■ http://www.geni.com/people/Dorchen-Hartwig/6000000002023336628
■ Genlias ■ http://www.max-ehrlich.org/genealogy/g382.html
■ http://www.max-ehrlich.org/genealogy/g345.html#I346</td></tr>
</table>

Max Michaelis Ehrlich

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Steenweg 45, Utrecht. Beroep: Regisseur
"*Echtgenote* [Charlotte Cohn, 1893-1978, huwelijk 1920] *heeft de oorlog overleefd.*
Max Michaelis Ehrlich was acteur, regisseur, tekstschrijver en artistiek directeur. Hij kreeg zijn opleiding aan de toneelschool van Max Reinhardt in Berlijn en groeide in de late jaren '20 en '30 uit tot een van de populairste acteurs en komieken van Duitsland. Naast het toneelwerk speelde

en regisseerde hij film, bracht platen met liedjes uit zijn shows uit en schreef hij een bestseller met anekdotes uit de amusementswereld. Na 1933, toen joodse artiesten beperkingen werden opgelegd, speelde hij in Zwitserland, maar ook nog in Duitsland, binnen het kader van de Jüdische Kulturbund. Van de afdeling kleinkunst was hij voorzitter. Na de Kristallnacht besloot hij het land te verlaten. Zijn drie afscheidsoptredens waren geheel uitverkocht. In '39 kwam hij in Nederland aan en begon hij op te treden met het gezelschap "De Prominenten" van Willy Rosen, dat in Scheveningen optrad.
Later verhuisde hij naar Amsterdam en drukte ook daar zijn stempel op het culturele leven. In Westerbork was hij de initiatiefnemer en leider van het kamp-cabaret. Hij had een bijzondere positie in het kamp, genoot privileges, maar was daardoor niet onomstreden - Etty Hillesum omschreef hem wel als de 'hofnar van de commandant'. Na zes voorstellingen werd het cabaret beëindigd.
Westerbork werd ontruimd en Max Ehrlich werd via Theresienstadt naar Auschwitz gedeporteerd, waar hij op 1 oktober 1944 vermoord is.
De website www.max-ehrlich.org bevat naast Ehrlich's filmografie en een lijst van zijn theateractiviteiten ook veel informatie over degenen met wie hij in Westerbork samenwerkte. Over Ehrlich is ook een biografie verschenen: B. Sion, Max Ehrlich: le théâtre contre la Barbarie (Génève, 2004)
Er zijn twee foto's van Max Ehrlich en een afbeelding van het titelblad van het programmaboekje van de revue 'Total verrückt', Westerbork, juni 1944.
Documentenverzameling van het Joods Historisch Museum"

■ **Herbert Loebl**, Juden in Bamberg, Die Jahrzehnte vor dem Holocaust, p. 95: Op het program van de Joodse cultuurbond in Beieren, seizoen 1936/37 stond: „*23.2.1937: Kabarett Ehrlich (Berlin) unter Mitwirkung von Claire Arnstein*" [Cabaret Ehrlich (Berlijn) met medewerking van Claire Arnstein]
Op pagina 91 is een foto van Max Ehrlich te zien.

■ **Hans Margules**, een van de getuigen van Westerbork in '**Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop', p. 144: "*Er* [in Westerbork, HM] *werden ook muziekuitvoeringen en jazzconcerten gegeven, maar op een gegeven moment moest de hele* ***Bühne****-groep, die steeds weer op de lijst omlaag was geschoven, toch op transport. Ze kwamen in Theresienstadt terecht, daar hebben ze geloof ik, ook nog cabaret gespeeld. Daarna gingen ze verder naar Auschwitz. Max Ehrlich heeft nog voorgesteld om ook daar een cabaret op te zetten, maar daar reageerden ze niet op. Uiteindelijk zijn ze daar vergast. Nog steeds nam men aan dat de andere kampen op Westerbork leken of zelfs op Theresienstadt. Theresienstadt was iets erger dan Westerbork. De mensen hadden geen idee waar ze terechtkwamen, dat de meesten van hen daar zouden worden vernietigd.*"

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Ehrlich, Max M., geb. Cohn, geb. 07-12-1892 in Berlin, woonde in Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 04-09-1944 naar Theresienstadt, Ghetto; 29-09-1944, Auschwitz, vernietigingskamp.

<table>
<tr><td colspan="4">Eichenwald
[895] Dieter Harro, 22-10-1925 Remscheid, 17-09-1943 Auschwitz
[896] Klaus Martin, 27-04-1928 Remscheid, 17-09-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Willy / Wilhelm Eichenwald,
30-05-1895 Horstmar, van 1925 tot 03-10-1936 leefde hij met zijn gezin in Duitsland, voordat het gezin Eichenwald naar Nederland emigreerde. Op 17-09-1943 werd hij in Auschwitz vermoord.</td><td colspan="2">Erna Oppenheimer,
30-01-1904 Neidenstein; op 14-04-1943 te Utrecht opgepakt en op 21 april 1943 naar Westerbork gebracht, vandaar werd zij op 14-09-1943 naar Auschwitz gedeporteerd. Zij overleeft de verschrikkelijke medische experimenten die zij daar moet ondergaan en emigreert na de oorlog naar de VS.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1925; het eerste bekende kind – Dieter Harro - werd 22-10-1925 geboren.</td></tr>
<tr><td>Samuel Eichenwald,
20-11-1859,
paardenhandelaar; ovl. in juni 1939 te Almelo.</td><td>Johanna ?
In 1930 te Horstmar overleden en aldaar begraven.</td><td>Rond 1900 woonde paardenhandelaar Moses Oppenheimer in de Eschelbronner Str. 11 te Neidenstein.</td><td>?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ familysearch.org ■ waterboelles.de
■ http://www.alemannia-judaica.de/neidenstein_synagoge.htm</td></tr>
</table>

Dieter Harro, Klaus Martin en Willy Eichenwald

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Regentesselaan 19, Utrecht

■ **Hufen,Tuindorp**, p. 108: ***"Joodse gezinnen uit Tuindorp weggevoerd***

Joden die niet wilden of konden onderduiken, werden vanaf oktober 1942 door de nazi's uit hun huizen gesleurd. Een enkele ooggetuige kon mij vertellen hoe dat in zijn werk ging. 'De familie Eichenwald was een Duits-Poolse joodse familie die aan de Regentesselaan 19 woonde. Het gezin bestond uit vader, moeder, twee zonen Dieter en Claus, en een zeer oude Poolse grootvader die prachtig in het Pools kon vloeken; iets dat wij als kinderen machtig interessant vonden. Ik heb gezien hoe ze door de bezetter "afgevoerd" werden. Opa werd de vrachtauto ingeslagen! Mevrouw Eichenwald is na de oorlog naar de Verenigde Staten vertrokken. Voor zover ik weet heeft verder niemand van dit gezin de oorlog overleefd."

Eichenwald			
[897] **Willy,** 30-05-1895 Horstmar, 17-09-1943 Auschwitz.			
Samuel Eichenwald, geb. 20-11-1859 Horstmar, paardenhandelaar; ovl. 14-06-1939 Almelo; ald. begraven.		Johanna Weiss, geb. 12-12-1864 Bünde; ovl. 07-06-1930 Horstmar; ald. begraven.	
David Eichenwald	Amalia Steinmann	?	?
Huwelijk 1852			
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Dülmener Zeitung - Horstmar, dzonline.de ■ familysearch.org ■ https://www.myheritage.de/names/david_eichenwald ■ http://zeitzeichen-horstmar.de/eichenwald.html			

Willy Eichenwald

■ **HUA, Adresboeken Utrecht 1940**, fiche 458: "*REGENTESSELAAN* [...] *19 W. Eichenwald, koopman*."

■ **Hufen,Tuindorp**, p. 102: "*De joodse heer W. Eichenwald, van Duits-Poolse afkomst, stond op straat te huilen toen de oorlog uitbrak*."

Pagina 239: "***Regentesselaan 19***

W. Eichenwald, koopman (1940). Mevrouw had een "ladderophaalbedrijf", dat niets met de bouw, doch alles met de kostbare zijden dameskousen te maken had. De familie is in de oorlog door de Duitsers gedeporteerd.*"

"Het leed van de familie Eichenwald

Het ouderlijk huis van W i l l y Eichenwald stond in Horstmar (D). Tussen 1894 en 1932 waren Willy's ouders Samuel en Johanna Eichenwald-Weiss de bezitters van het pand Stadt 96, thans Königsstraße 8. Willy had drie broers en een zus, namelijk Karl, Max, Paul en Amalia. Moeder Johanna Eichenwald stierf in 1930 en werd in Horstmar ter aarde besteld. Vader Samuel verliet in 1938 Horstmar en vertrok naar Almelo om daar bij zijn dochter Amalia in te wonen. Al op 15 juni 1939 overleed Samuel Eichenwald te Almelo op leeftijd van 79 jaar.

In 1932 liet Samuel het huis op zijn oudste zoon K a r l overschrijven. Willy's grote broer Karl was op 02-09-1893 in Horstmar geboren. Hij trouwde met Grete Seligmann, uit dit huwelijk werden twee zonen geboren: Helmut werd op 30-11-1928 in Münster en zijn broer Erwin werd op 26-01-1931 in Horstmar geboren.

In de rijkspogromnacht van 9 op 10 november 1938 werd de huisdeur van het huis van Grete en Karl met de grote bijl ingeslagen, de kasten geplunderd en de ruiten stuk geslagen. Karl Eichenwald werd opgepakt, zijn vrouw Grete en de zonen Helmut en Erwin werden het huis uitgedreven. Te voet en met een dekbed op haar rug gebonden wilde zij met haar zonen door de koude novembernacht naar Legden vluchten, waar 17 km ver vandaan haar ouders woonden. Maar op de volgende morgen ontdekt de dierenarts Dr. Stegemann de moeder met haar

kinderen in de greppel tegenover van zijn huis. Stilzwijgend ging hij zijn auto halen en bracht moeder en zonen naar Legden.

1939 'verkocht' Karl Eichenwald zijn huis ver onder waarde aan de stad Horstmar. De familie ging in Burgsteinfurt wonen. In januari 1943 werd de familie naar Riga gedeporteerd. Vandaar werd Karl Eichenwald via Stutthof in het KZ Buchenwald gebracht, waar hij op 16-08-1944 overleed. In September 1944 werden Helmut en Erwin van haar moeder gescheiden en naar Auschwitz getransporteerd, waarschijnlijk zijn ze daar meteen na hun aankomst vergast. Grete Eichenwald overleefde de ontberingen van Riga, keerde naar Horstmar terug. Eerst woonde zij in de Stadtstiege en vanaf 01-11-1945 weer in haar eigen huis, maar ze voelde zich niet meer thuis in Duitsland en emigreerde in februari 1948 naar Chile.

W i l l y Eichenwald *werd op 30-05-1895 in Horstmar geboren. Hij trad in het huwelijk met Erna Oppenheimer, die op 30-01-1904 te Neidenstein werd geboren. Zij gingen in Remscheid wonen, waar zij twee zonen kregen –* ***Dieter*** *1925 en* ***Klaus*** *1928. Op 03-10-1936 emigreerde de familie naar Nederland. Toen op 10 mei 1940 de oorlog uitbrak woonde het gezin in Tuindorp aan de Regentesselaan 19 te Utrecht*."

■ De auteur **Rob Hufen Hzn.** heeft in zijn Boek over **Tuindorp** drie keer deze familie herdacht: *'De joodse heer W. Eichenwald, van Duits-Poolse afkomst, stond op deze dag op straat te huilen toen de oorlog uitbrak'* [p. 102]. Koopman W. Eichenwald woonde sedert 1940 in de Regentesselaan 19; *'Mevrouw had een "ladderophaalbedrijf", dat niets met de bouw, doch alles met de kostbaren zijden dameskousen te maken had.'*[p. 239]. Op 14-04-1943 werd de hele familie opgepakt. Rob Hufen Hzn. laat een ooggetuige spreken: *"Het gezin bestond uit vader, moeder, twee zonen Dieter en Claus, en een zeer oude Poolse grootvader die prachtig in het Pools kon vloeken; iets dat wij kinderen machtig interessant vonden. Ik heb gezien hoe ze door de bezetter 'afgevoerd' werden. Opa –* [zijn identiteit is niet bekend] *- werd de vrachtauto ingeslagen!"* [p. 108]

Op 21-04-1943 werd de familie naar Westerbork gebracht, daar mogen ze blijven tot 14-09-1943. Dat was de dag waarop ook Philip Mechanicus op de deportatielijst was gezet, maar in tegenstelling tot de Eichenwalds nog niet naar het oosten hoefde mee te gaan. 305 personen moesten op deze dag naar Theresienstadt en 1005 naar Polen. Dit transport bereikte op 16-09-1943 het concentratiekamp Auschwitz. Daar werden Willy Eichenwald en de twee zonen **Klaus** en **Dieter** na aankomst vermoord. Moeder en echtgenote **Erna Eichenwald-Oppenheimer** is een van de 194 vrouwen, die er voor werk werden uitgekozen. *"Enige dagen later worden uit het vrouwenkamp in Birkenau 40 en daarna nog een keer 100 vrouwen uit dit transport overgeplaatst naar het 'Versuchsstation' van Prof. Dr. Clauberg in blok 10 van het stamkamp."* [Czech, Kalendarium Auschwitz, p. 608] Mevrouw Eichenwald overleefde de verschrikkelijke medische experimenten die zij had moeten ondergaan. Na de oorlog emigreerde zij naar de USA.

Van zoon **Klaus** is bekend dat hij volgens een lijst in *Het Utrechts Archief* de Joodse school had moeten bezoeken. Deze school was op last van de bezetter na september 1941 in een bovenverdieping van het schoolgebouw aan het Ondiep 63 ingericht. Later is deze school naar de Draaiweg 29 verplaatst. Klaus moest er omstreeks 2 km naar toe lopen.

Op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad te Utrecht is voor Willy, Dieter en Klaus een gedenksteen geplaatst. Hij is in vak C, rij 24, op plaats B te vinden. De steen is op filmrol 33 door K.G. Blaauw gefotografeerd.
De jongere broer van Willy Eichenwald was **Max** Eichenwald. Over hem is weinig bekend. Hij is op 23-10-1898 in Horstmar geboren en als sterfdatum en –plaats staat er 31-05-1945 Midden-Europa in *In Memoriam* te lezen. De '*Initiative Stolpersteine*' heeft gerechercheerd dat hij twee dochters had. Hannelore was 13 en Liesel 8 jaar toen zij in Auschwitz vermoord werden. Echtgenoot Anna zou in het KZ Bergen-Belsen van het leven worden beroofd zijn. Deze gegevens zijn behalve de sterfplaats van Anna van toepassing op:
Anne Antonette Eichenwald-Pagener, 22-12-1904 Epe; 28-02-1945 Midden-Europa,
Hannelore Emmy Eichenwald, 28-06-1931 Epe; 21-10-1944 Auschwitz,
en **Liesel Eichenwald**, 03-01-1936 Epe; 21-10-1944 Auschwitz.

Willy's broer **Paul** Eichenwald was het enige kind van Samuel en Hanna Eichenwald dat de oorlog heeft overleefd. Van hem zijn verder geen gegevens bekend.

Amalia, de enige zus van Willy Eichenwald, werd op 04-08-1906 in Horstmar geboren. Zij trad op 07-11-1931 te Almelo in het huwelijk met Simon van Leeuwen, die op 10-01-1899 in Almelo geboren was. Hij was een zoon van Heiman van Leeuwen en Saartje Wolf.

In 1937, nadat zijn vrouw overleden was, woonde schoonvader Heiman van Leeuwen bij Amalia en Simon. In 1938 kwam ook Amalia's vader Samuel uit Duitsland bij hen inwonen. Samuel Eichenwald overleed in 1939. Simons vader Heiman van Leeuwen werd op 29-10-1942 in Auschwitz om het leven gebracht. Amalia en Simon werden op 10-09-1943 in Auschwitz vermoord.
Bronnen: ■ www.bundesarchiv.de/gedenkbuch
■ **Dr. E. A. Cohen**, Het Duitse Concentratiekamp, Een medische en psychologische studie
■ **Danuta Czech**, Kalendarium der Ereignisse im Konzentrationslager Auschwitz-Birkenau 1939-1945, 2. Auflage, Hamburg 2008
■ **Dülmener Zeitung** – Horstmar www.dzonline.de Das Leiden der Eichenwalds
■ www.familysearch.org
■ www.genlias.nl
■ www.heimatverein-horstmar.de Bürgerhaus Königsstraße 8 (ehem. Eichenwald)
■ **Rob Hufen Hzn.**, Tuindorp, Utrecht 2002, tweede herziene druk
■ www.joodsmonument.nl en **In Memoriam**
■ **Philip Mechanicus**, In Dépôt, derde druk Amsterdam 1985
■ **Het Utrechts Archief**, Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465
■ **Het Utrechts Archief**, 728.2 INDE, LEZIKARON, Index grafstenen Joodse begraafplaats Utrecht
■ www.waterboelles.de , Gedenken an Wilhelm, Erna, Dieter und Klaus Eichenwald

<table>
<tr><td colspan="4">Eijl-Sternheim
[145] Charlotte, 17-06-1883 Utrecht, ...straat 13, 21-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Manus Sternheim,
geb. ± 1851 Utrecht; 04-05-1908* ovl.;
06-05-1908 te Muiderberg begr., graf D E 56</td><td colspan="2">Leentje Hamburger,
geb. ± 1850 Utrecht;
begr. 02-04-1911 Muiderberg, graf D L 51</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 413, Utrecht 09-09-1875</td></tr>
<tr><td>Andries Sternheim,
± 1821 Deventer;
ovl. op 19-06-1886 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 37 A 3 D -.</td><td>Elisabeth van Wijnbergen,
± 1819 Utrecht;
op 20-11-1860 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 38 A 11 A -.</td><td>Alexander Jacob Hamburger,
1804 Amsterdam;
ovl. op 19-09-1854 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 40 B 9 A 528.</td><td>Eva Moses Hooning (Honing),
± 1810 Amsterdam;
ovl. op 14-02-1878 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 54 A 36 K 932.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 332, Utrecht 30-11-1842</td><td colspan="2">Huwelijksakte 75, Utrecht 28-03-1827</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad
*■ WieWasWie: "Hoofdpersoon: Manus Sternheim [...] Familieadvertenties [...] 4 mei 1908"</td></tr>
</table>

Charlotte Eijl-Sternheim

- **HUA** geboorteakte 1367, 20 juni 1883
- **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Spinozastraat 19 III, Amsterdam

Echtgenoot: **Eijl, Zacharias**, 11-07-1884 Amsterdam, 21-09-42 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte reg.4[E];fol.8, Amsterdam 16-06-1921. Zacharias was zoon van Eliazar Eijl en Maria Cohen.]

<table>
<tr><td colspan="4">Eiser
[898] Simon, 23-09-1883 Langerwehe, 00-07-1944 Auschwitz
[1194] Rosa Koetser-Eiser, 15-07-1881 Langerwehe, 23-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jacob Eiser, 15-12-1847 Königshoven;
ovl. 1913 Kaster ? en aldaar op de Joodse begraafplaats ter aarde besteld.</td><td colspan="2">Jeanette Levy, geb. 1845 of
13-02-1848 Frenz (Inden); op de Joodse begraafplaats te Kaster ter aarde besteld</td></tr>
<tr><td colspan="4">Joodse huwelijk op 28 feb 1877 te Langerwehe
„Israelitische Hochzeit. Zu unserer am Mittwoch den 28. ds. Mits. im Hotel Kurth in Langerwehe stattfindenden Vermählung laden Freunde und Bekannte hiermit ergebenst ein Jeanette Levy, Jacob Eiser, Langerwehe und Königshofen.“ ■ DAUB v. 24.02.1877.”</td></tr>
<tr><td>David Eiser,</td><td>Hüntgen Ehser,</td><td>Theodor Levy,
geb. 1812</td><td>Rosa Kahn (Cahn),
geb. 1810</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geschichtswerkstatt-dueren.de/gws_dn_namensliste_neu/namensliste.php?id=869
■ http://www.geschichtswerkstatt-dueren.de/gws_dn_namensliste_neu/namensliste.php?id=883 ■ www.ksta.de</td></tr>
</table>

■ http://www.**geschichtswerkstatt-dueren**.de/gws_dn_namensliste_neu/namensliste.php?id=883: **Zus en Broer**: **Johanna Eiser**, geb. 1877, en **David Eiser**, geb. 1879.

■ **www.ksta.de**: Veroorzaakt door de ontginning van bruinkool in dagbouw moest de Joodse begraafplaats te Kaster naar Elsdorf worden verplaatst.

■ **Genlias / In Memoriam / Gedenkbuch Bundesarchiv**: **Zus Rosa** trouwde volgens akte 617 op 15-10-1904 te Utrecht met **Emanuel Koetser**. Ook hun omstreeks 1905 geborene dochter Jeanne Koetser trad te Utrecht in het huwelijk, te weten met Isaac Georg Levij, die ± 1891 te Hamburg was geboren. Terwijl Rosa Eiser en Emanuel Koetser in Sobibor op 23-07-1943 van het leven werden beroofd, zijn de namen van dochter Jeanne Koetser en schoonzoon Isaac Georg Levij gelukkig niet in In Memoriam nog in het Gedenkboek van het Duitse Bondsarchief te vinden. Dat is ook van toepassing voor zus Johanna en broer David.

Simon Eiser

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Pieter Breughelstraat, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 11 608 op het Gemeentearchief Amsterdam, (L-claim, nr. 1990/13416?).

■ **http://www.bundesarchiv.de/gedenkbuch: Eiser, Simon,** geb. op 23-09-1883 in Langerwehe / Düren / Rheinprovinz, woonde in Langerwehe en Dortmund, opgesloten tot 15-12-1938 in Sachsenhausen, concentratiekamp. Emigratie naar Nederland. Deportatie: vanuit Nederland naar Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdatum/-plaats: 01-07-1944, Auschwitz, voor dood verklaard.

■ **www.geschichtswerkstatt-dueren.de:**
Van Simons moeder zijn twee broers en een zus bekend:
Judith Levij, geb. 1843,
Aaron Levij, geb. 1847 en
Marcus Levij, geb. 1850.
Simon was voor zover bekend het jongste van vier kinderen: Zus Johanna kwam 1877, broer David 1879 en zus Rosa kwam 1881 ter wereld.

Rosa Koetser-Eiser

■ **joodsmonument.nl:** Adres: J.M. Kemperstraat 9, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 1899 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 6558 / 6692 tegen roofbank Lippmann-Rosenthal)
■ **Genlias**: **Rosa Eiser** was gehuwd met [289] **Emanuel Koetser**, geb. 02-12-1871 Utrecht, ovl. 23-07-1943 Sobibor, zoon van Jacob Koetser en Jaanne / Joanne van der Wielen; huwelijksakte 617, Utrecht 15-10-1904.
■ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 228: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Eiser Rosa 15.7.81*".

<table>
<tr><td colspan="4">Eiser-van Gelder
[899] Sara, 19-10-1877 Eibergen, 22-05-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham van Gelder,
± 1841 Eibergen; ovl. op 11-04-1927 te Eibergen;
akte 55, Eibergen 11-04-1927.</td><td colspan="2">Sophiea Elzas,
± 1848 Eibergen; ovl. op 06-09-1893 te
Eibergen; akte 85, Eibergen 07-09-1893.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 37, Eibergen 05-11-1875.</td></tr>
<tr><td>Jozeph Benedictus van Gelder, ± 1795 Eibergen; ovl. op 07-08-1866 te Eibergen.</td><td>Carolina Sanders,
± 1801 Neede;
ovl. op 25-11-1878 te Eibergen.</td><td>Leeman Elzas,
± 1812 Borculo;
ovl. op 28-10-1888 te Eibergen.</td><td>Sara Bachrach,
± 1814 Eibergen;
op 17-06-1856 te Eibergen overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 2, Eibergen 19-02-1833</td><td colspan="2">Huwelijksakte 19, Eibergen 29-07-1836</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Grootvader Leeman Elzas** trad voor de tweede keer volgens akte 9 op 14-08-1857 te Oldenzaal in het huwelijk met Rosetta Themans, geb. ± 1824 te Oldenzaal.

Sara Eiser-van Gelder, weduwe van Levie Izak Cohen, echtgenote van [898] Simon Eiser en moeder van [840] Sophia Regina Cohen-Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Pieter Breughelstraat, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 11 608 op het Gemeentearchief Amsterdam, (L-claim, nr. 1990/13416?).

<table>
<tr><td colspan="4">Elburg
[900] Eliëzer, 09-02-1908 Hilversum, 04-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Barend Elburg,
10-03-1860 Hilversum;
op 13-12-1924 te Hilversum overleden.</td><td colspan="2">Bertha Gottschalk, 29-12-1865 Ahaus;
23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 230:
“Gottschalk Bertha 29.12.66”]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 24-08-1899 te Ahaus</td></tr>
<tr><td>Karel Elburg,
21-06-1822
Hilversum;
op 22-9-1900 te
Hilversum
overleden.</td><td>Sara Klijn / Klein,
22-05-1822
Hilversum;
op 14-01-1908 te
Hilversum
overleden.</td><td>Abraham
Gottschalk,
Okt 1816 Metelen;
op 11-11-1894
overleden en op 13-
11-1894 te Ahaus
begraven.</td><td>Rosa Landau (Reis
che bat Menachem ·
Rosalie Gottschalk-
Landau),
geb. 1824 te Velen;
ovl. op 21-02-1919 en
te Ahaus begraven</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 8, Hilversum 14-03-1846</td><td colspan="2">Huwelijk op 30-05-1851 te ?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F12527/I69876/
■ Genlias ■ http://www.steinheim-institut.de/cgi-bin/epidat?sel=aha&function=Ins&jahrv=1919</td></tr>
</table>

Eliëzer Elburg

■ **HUA**, gezinskaart Elburg, weduwe Barend

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Korte Elisabethstraat 1, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 33 888 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 144: Zijn naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943. De voornaam is in plaats van ë met a gespeld: “*Elburg Eliasar 9.2.08*”.

■ **http://www.steinheim-institut.de**/cgi-bin/epidat?function=Ins&sel=aha&inv=20:

[**Grootvader**] “*Abraham Gottschalk werd in oktober 1816 in het nabij gelegen Metelen geboren was hoofd van de Joodse gemeente te Ahaus. Hij en zijn echtgenote Rosa, met wie hij op 30-05-1851 in het huwelijk was getreden, maakten 1890 hun testament op. Zij hadden meerdere kinderen: Josef (1852-1927, ...), Leffmann (1853-1900, ...), Isaac (1856-1932, ...), Hannchen (geb. 1858), David (geb. 1860), Rika (geb. 1863), Bertha (geb. 1866) en Moses (geb. 1869). Bij het aannemen van vaste familienamen in het jaar 1846 gaf Abraham, toen nog ongehuwd, onder de naam Abraham David aan, dat zijn vader te Metelen zou wonen en de naam Godschalk zou*

hebben aangenomen, ook hij zou van plan zijn deze naam te handhaven. 1878 staat hij als slager, 1892 als slager en handelsman te boek."

Elburg			
[133] **Barend,** 15-07-1940 Utrecht, 04-06-1943 Sobibor			
[900] Eliëzer Elburg 09-02-1908 Hilversum, vertrok 1927 naar Utrecht; 1928: Inschrijving in het Militie - Register voor de Dienstplicht; ovl. 04-06-1943 Sobibor		[901] Hencze Beck, 10-01-1907 Bukowsko, 04-06-1943 Sobibor	
Huwelijk voor 1940			
Barend Elburg, 10-03-1860 Hilversum; ovl. op 13-12-1924 te Hilversum.	Bertha Gottschalk, 29-12-1865 Ahaus; 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 230]	Calel Beck	Pesel Pinter
Huwelijk op 24-08-1899 te Ahaus		Huwelijksakte ?	
■ Akevoth: .../vantijn/478.htm ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad			

Barend Elburg

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
214	*1940*	*5700*	*11. Aug*	*7 Menachem Av*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Elburg	*Barend*	*Jissachar ben Eliëzer halevi*	*15. Jul*	*or lejom 10 Tammoez*	
Plaats: *Utrecht*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Elburg	*Eli*	*Eliëzer ben hachaweer Jissachar halevi*	*Beck*	*Hencza*	*Hentsje bat Betsaleel*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
or lejom = dageraad = vroege ochtend of nacht van de vorige dag					

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Korte Elisabethstraat 1, Utrecht. Foto van Hencze Beck met Barend op de website.

■ **Dr. J. Schelvis, Sobibor, De transportlijsten**, p. 144: De namen van hem en de van zijn ouders staan vlak onder elkaar op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Elburg Eliasar 9.2.08*", "*Elburg-Weck Hencze 10.1.07*" en "*Elburg Barend 15.7.40*".

<table>
<tr><td colspan="4">Elburg
[134] Gerson, 21-06-1887 Utrecht, 28-05-1943 Sobibor
[557] Anna Wonschow-E., 26-04-1893 Utrecht, Anthoniedijk 3; 26-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Arie Elburg,
06-05-1850 Hilversum;
op 28-01-1921 te Hilversum overleden.</td><td colspan="2">Hanna de Wilde,
20-04-1853 Sneek;
op 18-04-1911 te Hilversum overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 6 Utrecht 25-06-1875</td></tr>
<tr><td>Karel Elburg,
21-06-1822
Hilversum;
ovl. op 22-09-1900 te Hilversum.</td><td>Sara Klein,
22-05-1822
Hilversum;
ovl. op 14-01-1908 te Hilversum.</td><td>Mozes Jomtop Jacob de Wilde, geb. 1797 Naarden, slager, zoon van Jacob Salomons de Wilde en Sara Andries Heilbron; ovl. 23-07-1874 te Sneek.</td><td>Grietje Pronk,
1809 Amsterdam,
dochter van Barend Mozes Pronk en Betje Gerrits Galt; ovl. 06-10-1903 te Sneek.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 14-3-1846 te Hilversum</td><td colspan="2">Huwelijksakte 7, Sneek 10-04-1836</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../vantijn/480.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/9008.htm ■ allefriesen.nl ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Broer: Karel Elburg** is op 12-04-1876 te Maarssen op leeftijd van 16 daag overleden; overlijdensakte 14, Maarssen 13-04-1876.
Broer: Jacob Elburg [In Memoriam: 03-05-1877 Maarssen; 14-05-43 Sobibor] gehuwd met Elisabeth Zwelheim, 1869 of 1870 Hilversum. Ouders van schoonzus Elisabeth Zwelheim: Eleazer Zwelheim en Henderijntje Krant [verwant aan 11, 152, 293?]. (Huwelijksakte 68, Hilversum 06-07-1898)
Broer: Karel Elburg is op 23-05-1879 te Sneek geboren; geboorteakte A 150, Sneek 24-05-1879.
Zus: Grietje Elburg, 1885/86 Maarssen, was gehuwd met Isaac Kater, 1886/87 Weesp; huwelijksakte 18, Hilversum 05-02-1919. Ouders van Isaak Kater: Jacob Simon Kater en Kaatje Smalhout.
Broer: Barend Elburg, 1888/89 Maarsseveen, was gehuwd met Anna van Leeuwen, 1889/90 Amsterdam; huwelijksakte 16, Weesp 09-04-1913. Ouders van Anna van Leeuwen: Jacob van Leeuwen en Engeltje Rijne.
Zus: Elisabeth Elburg is op 19-06-1890 te Maarsseveen op leeftijd van 3 maanden overleden; overlijdensakte 27, Maarsseveen 19-06-1890.

Gerson Elburg

■ **HUA** 21-06-1887, geboorteakte nr.1369 ([ouders] wonende beiden te Maarssen ... [aangever] Beert Daam Gelder, bediende, 58j.)
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Bakker. Inboedellijst van 18-02-1943. Adres in april 1942: Stationsweg 43, Den Haag.
Zonen: Eliazer Elburg, 09-07-1912 Den Haag; 16-08-41 Mauthausen
Arie Elburg, 19-11-1920 Den Haag; 16-07-43 Sobibor
■ **Genlias: Echtgenote Jaantje van Beugen**, 01-01-1883 's-Gravenhage, huwelijksakte 13, Harlingen 22-03-1909 ; ovl 28-05-43 Sobibor. Jaantje was dochter van Eliazar van Beugen en Dina Kanis.
■ **Dr. J. Schelvis, Sobibor, De transportlijsten**, p. 123 en 125: De namen van het echtpaar Elburg-van Beugen staan op de transportlijst van 25 mei 1943: "Beugen van Jaantje 1.1.83" en "Elburg Gerson 21.6.87".

Anna Wonschow-Elburg

■ **HUA** 28-04-1893, geboorteakte nr.1079
■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Zwanenburgerstraat 43 huis, Amsterdam
Echtgenoot: Israel Wonschow, 13-2-1883 Königsberg; 26-02-43 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte reg.3D;fol.34v, Amsterdam 11-06-1919, Israel was zoon van Moses Wonschow en Taube Bernstein.]
Kinderen: Mozes Wonschow, 04-09-1920 Amsterdam;0 4-06-43 Sobibor
Hanna Wonschow, 11-02-1922 Amsterdam; 04-06-43 Sobibor
Rebecca Wonschow, 02-10-1923 Amsterdam; 11-06-43 Sobibor
Sara Wonschow, 14-01-1928 Amsterdam; 26-02-43 Auschwitz
Lea Wonschow, 15-12-1931 Amsterdam; 26-02-43 Auschwitz
Rachel Wonschow, 29-12-1933 Amsterdam; 26-02-43 Auschwitz
■ **Dr. J. Schelvis, Sobibor, De transportlijsten**, p. 159 en 171: De namen van de kinderen Mozes en Hanna staan op de transportlijst van 1 juni 1943, Rebecca's naam is op de lijst van 8 juni 1943 te vinden : "*Wonschow Hanna 11.2.22, Wonschow Mozes 4.9.20*" en "*Wontschow Rebecca 2.10.23*".

Elburg-Beck	
[901] **Hencze,** 10-01-1907 Bukowsko, 04-06-1943 Sobibor	
Calel Beck	Pesel Pinter
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

Hencze Beck was echtgenote van [900] Eliëzer Elburg en moeder van [133] Barend Elburg.

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Korte Elisabethstraat 1, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 33 888 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 144: Haar naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943. De meisjesnaam is in plaats van B met W geschreven: "*Elburg-Weck Hencze 10.1.07*".

Ellenberg	
[902] **Klara Chaja,** 23-11-1897 Skadas, 22-05-1944 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Van der Goesstraat 6, Utrecht. Beroep: Boekhoudster.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Ellenberg, Klara, geb. 23 november 1897 in Skadas, woonde in Hamburg. Emigratie: Nederland. Plaats van inhechtenisneming: Van 18-04-1944 tot 19-05-1944 Westerbork. Deportatie: op 19-05-1944 vanuit Westerbork naar Auschwitz

Overlijdensdata: 22-05-1944 Auschwitz, voor dood verklaard.

<table>
<tr><td colspan="4">Elsas
[903] Mozes, 29-07-1891 Amsterdam, 28-05-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Meijer Elsas (Elzas)
[familienaam ook Zwaab],
geb. 03-05-1856 Oud-Beijerland;
ovl. 13-03-1943 Sobibor [Dr. Schelvis, p. 17]</td><td colspan="2">Judith van der Tong,
± 1851 Amsterdam;
op 26-01-1937 te Diemen begr., graf C 4 71.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 1; fol. 10, Amsterdam 07-01-1880.</td></tr>
<tr><td>Jacob Elsas,
± 1837 Amsterdam,
zoon van NN en
Grietje Elsas;
op onbekende
datum overleden.</td><td>Leentje Zwaab,
geb. ± 1834, plaats
onbekend;
ovl. 08-10-1895
Gorinchem.</td><td>Lammert Mozes van
der Tong,
±1820 Amsterdam,
zoon van Mozes
Aron van der Tong
en Leentje Mendels;
op onbekende
datum overleden.</td><td>Beletje (Rebekje)
Jacob Bondt,
(14-06-1816) ± 1816
Amsterdam, dochter
van Jacob Hartog
Bondt en Judith
Jacob Bondt;
(ovl. op 21-05-1877)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 158, Dordrecht 20-09-1884.
"Opmerking: De bruid is ongeveer 50 jaar oud; haar ouders, geboorteplaats en leeftijd zijn onbekend."</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 4; fol. 95, Amsterdam
[Erk. Leentje, geb. 21-04-1838 Amsterdam]</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/slagter/354.htm ■ Genlias
■ http://www.geni.com/people/Leentje-Swaab/6000000012812575695
■ https://www.geni.com/people/Meijer-Elsas/6000000026166622119 ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Vader Meijer Zwaab of Meijer Elsas**: "*Gewettigd bij huwelijksakte verleden door de ambtenaar van de Burgerlijke Stand van de gemeente Dordrecht op 19-09-1884, door Jacob Elsas en Leentje Swaab als het hunne erkend.*"

■ **Akevoth, Burial Permits DB: Broer Jacob Elsas** is op leeftijd van 30 jaar overleden en op 23 maart 1914 te Zeeburg begraven, graf C. Hij was ongehuwd.

Mozes Elsas, echtgenoot van [905] Rachel Elsas-Schreeuwer en vader van [904] Willy Meijer Elsas

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prinses Julianaweg 131, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 759 op het Gemeentearchief Amsterdam. Liro-Kaart op het Nationaal Archief in Den Haag.

■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 125: Zijn naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Elsas Moses 29.7.91*".

<table>
<tr><td colspan="4">Elsas
[904] Willy Meijer, 31-08-1928 Amsterdam, 28-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[903] Mozes Elsas,
29-07-1891 Amsterdam, kleermaker;
28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 125]</td><td colspan="2">[905] Rachel Schreuwer,
12-8-1897 Rotterdam;
28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 136]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 5A; fol. 33v, Amsterdam 13 maart 1918;
choppedatum en -locatie: 13-03-1918, Rapenburg</td></tr>
<tr><td>Meijer Elsas, [familienaam ook Zwaab], zoon van Leentje Zwaab, geb. 03-05-1856 Oud-Beijerland;</td><td>Judith van der Tong, ± 1851 Amsterdam; op 26-01-1937 te Diemen begraven, graf C 4 71.</td><td>Wolf Moses Schreeuwer, ± 1841 Amsterdam; ovl. op 23-01-1920 te Renkum.</td><td>Esther Cosman, 27 of 29-01-1853 Amsterdam, dochter van Mozes Hartog Cosman en Klaartje Wurms; ovl. 21-10-1910 Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 1; fol. 10,
Amsterdam 07-01-1880</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 3 fol. 1v,
Amsterdam 25-03-1874</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)
■ http://www.geni.com/people/Esther-Cosman/6000000019470655256 ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F19012/I51078/ ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **WieWasWie**: **Grootmoeder** Judith van der Tong was eerder gehuwd met Joël Machiel Roeper, geb. ± 1852 Amsterdam, zoon van Machiel Jacob Roeper en Betje Joël Minden; huwelijksakte reg. 2, fol. 43v, Amsterdam 28-02-1872.
■ **WieWasWie**: **Grootvader** Wolf Moses Schreeuwer was eerder gehuwd met Mietje Joseph van Goudeknechtgenoot.

Willy Meijer Elsas

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prinses Julianaweg 131, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 759 op het Gemeentearchief Amsterdam. Liro-Kaart op het Nationaal Archief in Den Haag.
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 125: Zijn naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Elsas Willy 31.8.28*".

Elsas-Schreeuwer			
[905] **Rachel,** 12-08-1997 Rotterdam, 28-05-1943 Sobibor			
Wolf Moses Schreeuwer, ± 1841 Amsterdam; ovl. op 23-01-1920 te Renkum.		Esther Cosman, ± 1853 Amsterdam; ovl. 21-10-1910 Amsterdam.	
Huwelijksakte reg. 3; fol. 1v, Amsterdam 25-03-1874; opmerking: Weduwnaar van Mietje Joseph van Goudeknechtgenoot.			
Nn Nn	Jansje Emanuel Schreeuwer, ± 1807 (± 1809) Amsterdam; op 08-05-1879 te Zeeburg begr., graf 7 52.	Mozes Hartog Cosman, geb. 15-05-1826 Amsterdam; ald. ovl. 11-01-1892; zoon van Hartog Wolf Cosman en Rica Simon de Leon.	Klaartje Wurms, ± 1827 Amsterdam; ald. ovl. 05-05-1898; dochter van Aron Isaac Wurms en Ester Moses Erretje.
Huwelijk ?		Huwelijksakte reg. 8; fol. 56v, Amsterdam 17-10-1849.	
■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F19012/I51078/ ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F28379/I76266/ ■ WieWasWie			

■ **Genlias**: Omstreeks tien jaren later na de geboorte van haar zoon Wolf Moses trad **grootmoeder Jansje Emanuel Schreeuwer** volgens akte reg. 10; fol. 71v op 23-10-1850 te Amsterdam in het huwelijk met Gerrit Jacob Hillesum, geb. ± 1778 te Amsterdam, voor 1881 overleden. Bruidegom Gerrit was zoon van Jacob Eliazer Hillesum en Feitje Gerritsen; bruid Jansje Emanuel Schreeuwer was dochter van Emanuel Schreeuwer en Beletje Levy Visschraper.

Rachel Elsas-Schreeuwer, echtgenote van [903] Mozes Elsas en moeder van [904] Willy Meijer Elsas

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prinses Julianaweg 131, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 759 op het Gemeentearchief Amsterdam. Liro-Kaart op het Nationaal Archief in Den Haag.
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 136: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Schreeuwer Rachel 12.8.97*".

Elsbach	
[906] **Friedrich,** 11-09-1888 Wuppertal, 08-10-1944 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Parkstraat 33 bis, Utrecht. Beroep: Koopman.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Elsbach, Friedrich, geb. 11 september 1888 in Wuppertal, woonde in Wuppertal. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Amsterdam, 21 april 1943, Theresienstadt, Ghetto; 06 oktober 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: voor dood verklaard.
■ **Adler, Theresienstadt**, p. 696: Op 22-04-1944 kwam de eerste Transport uit Nederland in Theresienstadt aan.
P. 700: Op 06-10-1944 werden in Theresienstadt 1550 personen op transport na Auschwitz gesteld - volgens Adler hebben 76 personen van dit transport de oorlog overleefd.
■ **Czech, Kalendarium Auschwitz**, p. 901: Dit transport kwam op 9 okt 1944 in Auschwitz aan. 191 vrouwen en enkele dozijnen mannen werden er voor werk uitgezocht. De overige mensen werden in de gaskamers van het crematotium II gedood.

<table>
<tr><td colspan="4">Elshof
[907] Simon, 03-02-1905 Winschoten, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Heiman Elshof, 20-07-1873 Muntendam, scheepstimmerknecht;
op 14-04-1942 te Groningen overleden, begraven Iepenlaan, graf 9251.</td><td colspan="2">Geertje Salomon,
16-01-1875 Winschoten;
23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 72: “Elshof-Salomons Saartje 16.1.75”].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 27, Winschoten 18-05-1899.</td></tr>
<tr><td>Daniel Elshof,
16-02-1841 Eext/ De Wijk [Akevoth];
op 29-03-1897 te Utrecht overleden.</td><td>Betje Bollegraaf,
12-02-1849 Martens-hoek;
ovl. op 29-03-1929 te Groningen.</td><td>Simon Lazarus Salomon,
29-01-1848 Winschoten; aldaar op 27-04-1920 ovl.</td><td>Racheltje Vrengel,
05-03-1850 Winschoten;
op 18-02-1929 aldaar overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 13-03-1873 te Hoogezand;
op 12-02-1887 te Hoogezand ontbonden.</td><td colspan="2">Huwelijk op 19-03-1873 te Winschoten.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/5682.htm ■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIa, p. 366 ■ Genlias
■ http://home.kpn.nl/D.Penha/salomons/salomons.htm#BM14</td></tr>
</table>

Simon Elshof, echtgenoot van [908] Rachel Elshof-Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Rochus Meeuwiszstraat 41, Utrecht. Inboedellijst van 26 augustus 1942. JOKOS-dossier nr. 31 802 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **WieWasWie:** Simon Elshof trad op 22-09-1932 te Amsterdam in het huwelijk met [908] Rachel Cohen; huwelijksakte reg. 8E, fol. 30, Amsterdam 22-09-1932.
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.264: “*Elshof, Simon (3.2.1905, Winschoten, 1.10.1942) - 33857/1942*”

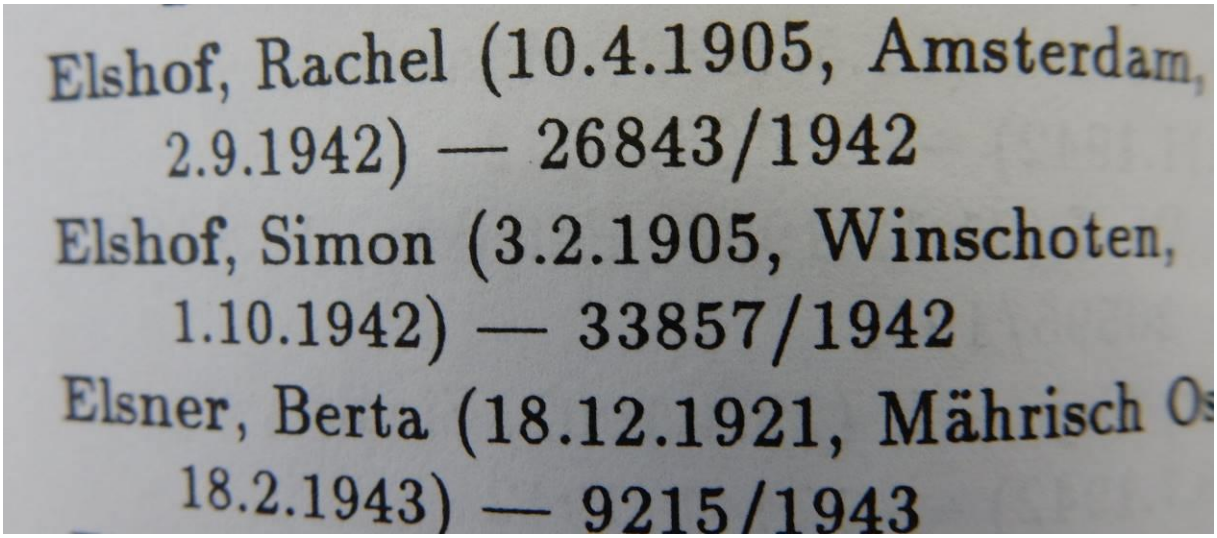
Elshof, Rachel (10.4.1905, Amsterdam,
2.9.1942) — 26843/1942
Elshof, Simon (3.2.1905, Winschoten,
1.10.1942) — 33857/1942
Elsner, Berta (18.12.1921, Mährisch O
18.2.1943) — 9215/1943

Elshof-Cohen			
[908] **Rachel,** 10-04-1905 Amsterdam, 30-09-1942 Auschwitz			
Benjamin Cohen, 27-02-1874 Leeuwarden, marktvergunning voor zondags op Uilenburg; 21-01-1943 Auschwitz.		Saara van Kleef, 14-03-1875 Leeuwarden; 21-01-1943 Auschwitz	
Huwelijksakte 54, Leeuwarden 26-04-1902.			
Aron Cohen, 10-09-1836 Leeuwarden; ovl. op 29-12-1893 te Leeuwarden.	Racheltje Polak, 10-03-1841 Leeuwarden; aldaar op 25-10-1918 overleden.	Levy van Kleef, 20-12-1835 Leeuwarden; aldaar op 16-08-1901 overleden.	Saartje Turksma, 08-07-1839 Leeuwarden; begraven op 08-10-1906 te Zeeburg, graf C.
Huwelijk op 15-10-1865 te Leeuwarden.		Huwelijk op 19-11-1865 te Leeuwarden.	
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/6913.htm ■Akevoth, Burial Permits DB ■ http://www.stenenarchief.nl/genealogie/gezin/humo1_ndb/F6924/I17647/ ■ Genlias			

Rachel Elshof-Cohen, echtgenote van [907] Simon Elshof

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Rochus Meeuwiszstraat 41, Utrecht. Inboedellijst van 26 augustus 1942. JOKOS-dossier nr. 31 802 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **WieWasWie:** Rachel Cohen trad op 22-09-1932 te Amsterdam in het huwelijk met [907] Simon Elshof; huwelijksakte reg. 8E, fol. 30, Amsterdam 22-09-1932.

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.264: *"Elshof, Rachel (10.4.1905, Amsterdam, 2.9.1942) - 26843/1942"*

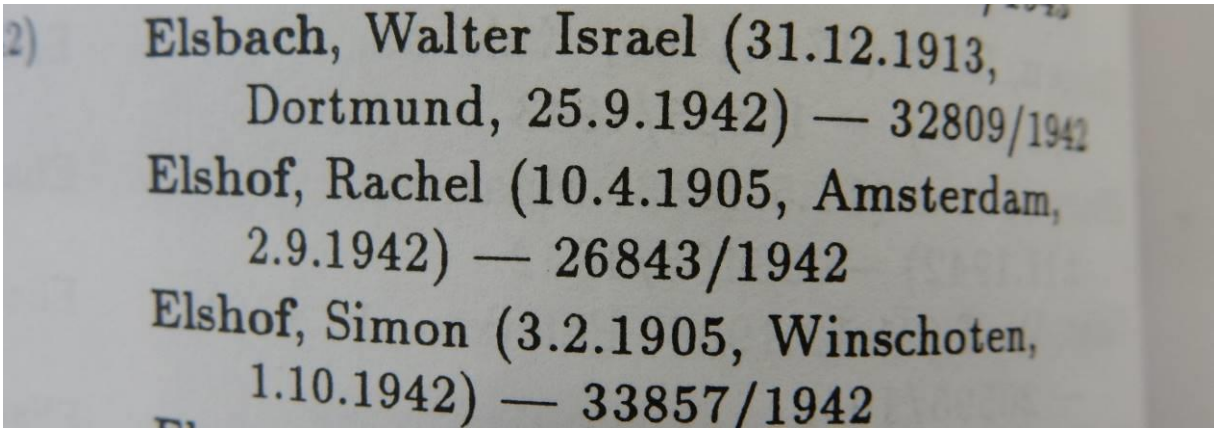
2) Elsbach, Walter Israel (31.12.1913, Dortmund, 25.9.1942) — 32809/1942
Elshof, Rachel (10.4.1905, Amsterdam, 2.9.1942) — 26843/1942
Elshof, Simon (3.2.1905, Winschoten, 1.10.1942) — 33857/1942

Eltes	
[909] **Fanny (Fannij),** 10-02-1915 Vascauti, 24-09-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

▪ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 64, Utrecht. Beroep: Dienstbode. Zij heeft ook op de Amsterdamscheweg 17c te Arnhem gewoond.

Elzas			
[910] **Frits,** 17-07-1914 Winterswijk, ??-12-1944 Tsjechowitz			
Herman Lehman Elzas, 12-11-1877 Winterswijk; ovl. op 22-07-1949 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 41 C 17 M -.		Sarah Vogelstein, 31-03-1882 Lage; ± 1946 overleden.	
Huwelijk ±1906; het eerste van twee bekende kinderen – Julius – werd 08-02-1907 geboren.			
Jacob Elzas, 1850/51 Eibergen; ovl. 1920	Sophia Serphos, 27-11-1848 Enschede	?	?
Huwelijksakte 33, Enschede 09-11-1874.		?	
■ Genlias ■ https://www.geni.com/people/Sarah-Vogelstein/6000000023818603375 ■ http://www.jodeninnederland.nl/id/P-4384 ■ Zandpad ■ http://ridderschapkwartier.blogspot.de/2011/07/gebouw-elzas-aan-de-plompetorengracht.html ■ stenenarchief.nl/genealogie/gezin/humo1_ndb/F6501/I42028/			

■ http://www.**jodeninnederland.nl**/id/P-4384: **Vader "*Elzas, Herman Leendert (Herman) 1877 - 1949*"** [...] "*Verplaatste in 1916 met broer bekende ledermij. fa. J. Elzas naar Utrecht. Daar lid kerkeraad en kerkbestuur. Voorzitter NI Armbestuur. Bestuurder NZB Utrecht.*

Filantroop. Medewerker Joodse Raad Utrecht. Aanvraag voor Barneveld afgewezen. Of geh. met S. Vogelstein Kamenik? Eigenlijk Herman Leeman E.?"

Frits Elzas

■ **HUA**, gezinskaart Herman Lehman Elzas, fiche 555

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Malibaan 92, Utrecht.
"*Frits Elzas was de broer van een bekende zionist die de oorlog heeft overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ Vriendelijke mededeling van mevrouw **Els Boon**: "*De Utrechtse Frits, de vicevoorzitter van de Joodse Raad hier was ongehuwd*."

■ **WieWasWie/ In Memoriam:** Broer Julius Elzas, geb. ± 1907 Winterswijk, trad op 23-07-1934 te Utrecht in het huwelijk met Dina Levison, geb. ± 1910 Zutphen, dochter van Sallie Levison en Johanna Menko; huwelijksakte 703, Utrecht 23-07-1934. [Johanna Menko, geb. ± 1882, ovl. 19-07-1935 Zutphen - Sallie Levison, geb. 20-07-1869 Zutphen, ovl. 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 99]]

■ **Ad van Liempt** en **Jan H. Kompagnie**, Jodenjacht, p. 170: "*Hij* [Jan Smorenburg] *werkte samen met Frits Elzas, vicevoorzitter van de Joodse Raad in Utrecht. Er bestond een eigenaardige band tussen die twee. Elzas begroette Smorenburg vaak met: 'Hé, landverrader' en met een kwinkslag antwoordde Smorenburg tegen Elzas: 'Hé, smerige rotjood.' Tegen betaling kreeg Elzas informatie van Smorenburg over op handen zijnde arrestaties. Op zijn beurt lichtte Elzas vervolgens de Joodse Raad in. Elzas hoopte zodoende om 'nog meer ongelukken voor de Joden te voorkomen'. Op die manier kon een aanzienlijk aantal Joden ontsnappen aan de Centrale Controle. Ook kochten Joden zich via Smorenburg persoonlijk vrij*."

■ **José Martin, Herinneringscentrum Kamp Westerbork**: Opsluiting in kamp Westerbork op 19-08-1942, deportatie op 04-09-1944 naar Theresienstadt, op "29-04-1944 *doorgevoerd naar Auschwitz; overlijdensdatum is schatting, volgens een verklaring is hij december/januari overleden*."

Emanuel

[137] **Felix,** 17-03-1935 Utrecht, Nic.-Beetstraat 20bis, 14-02-1945 Bergen-Belsen
[911] **Beatrice**, 04-11-1939 Rotterdam, 21-02-1945 Bergen-Belsen
[912] **Hermann Heinemann**, 08-07-1923 Hamburg, 28-02-1945 Bergen-Belsen
[913] **Leo**, 16-08-1924 Hamburg, 18-04-1945 Bergen-Belsen

[914] Markus Emanuel, 27-01-1894 Fulda; 05-02-1945 Bergen-Belsen	[915] Martha Chana Goldschmidt, 09-05-1901 Parijs; 14-04-1945 Lüneburg*
Huwelijk 1921 [Foto van Markus en Martha zie: https://collections.ushmm.org/search/catalog/pa1177474]	

		Joshua Goldschmidt, geb. 09-02-1871 Frankfurt am Main; ovl. ?	Hadassah-Esther Schuler, geb. 22-03-1875 Hamburg; ovl. ?
		Huwelijk ?	

■ Genlias ■ https://www.myheritage.de/names/martha_goldschmidt ■ F. H. Oestreicher, Ein jüdischer Arztkalender, 201: „*Samstag, 14.4.1945* [...] *A{bend} im Bahnhof Lüneburg* [...]"

■ **Ad van Liempt**, Kopgeld, p. 124-125: "*Op 12 juli [1943] reist Henneicke maar weer eens naar Utrecht, weer op basis van een tip. In de Schröder van der Kolkstraat, een chique straat vlak bij het Academisch Ziekenhuis, verrast hij Markus Emanuel, een Joodse man die daar is ondergedoken met zijn vrouw Martha, en hun acht kinderen. Hermann, Leo, Jona, Sam, Berud [waarschijnlijk 'Ber**n**d'], Bella, Felix en Beatrice. Tien Joden – Wim Henneicke ondertekent het bericht van deze actie als enige en kan dus naast zijn reiskosten 75 gulden premie incasseren*."

Felix, Beatrice, Hermann Heinemann en Leo Emanuel

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Schroeder van der Kolkstraat 191, Utrecht
"Vier verwanten hebben de oorlog overleefd."

■ **Herinneringscentrum Kamp Westerbork**, medewerker Gerard Rossing: Felix, Beatrice, Hermann Heinemann en Leo Emanuel werden op 1 februari 1944 op transport naar Bergen-Belsen gesteld.

Felix Emanuel

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"				
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods
114	*1935*	*5695*	*25. Mrz*	*20 Adar-II*
Naam Kind			Geboortedatum	
Emanuel	*Felix*	*Sjalom ben Modechai*	*17. Mrz*	*or lejom beth 13 Adar-II*

Plaats: *Utrecht*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Emanuel	*Markus*	*Mordechai ben morenoe harav rabbi Elchanan Mosjé*	*Goldschmidt*	*Marthe*	*Chana bat hachaweer Jehoshoe'a*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
or lejom = dageraad = vrorge ochtend of nacht van de vorige dag					

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. De aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen na 01.09.1941]:
Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941"*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Schroeder van der Kolkstraat 19 bis

Martha Emanuel-Goldschmidt

■ **Herinneringscentrum Kamp Westerbork**, medewerker Gerard Rossing: Martha Emanuel-Goldschmidt werd op 1 februari 1944 op transport naar Bergen-Belsen gesteld.

Emanuel

[914] **Markus,** 27-01-1894 Fulda, 05-02-1945 Bergen-Belsen

N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

Markus was echtgenoot van Martha Emanuel-Goldschmidt en vader van Felix, Beatrice, Hermann Heinemann en Leo Emanuel.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Emanuel, Markus Mordechai, geb. 27 januari 1894 in Fulda, woonde in Hamburg. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 01 februari 1944, Bergen-Belsen, concentratiekamp. Overlijdensdata: 05 februari 1945, Bergen-Belsen.

■ **joodsmonument**: Gezinsadres in juni 1941: Schroeder van der Kolkstraat 19 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 14 799 op het Gemeentearchief Amsterdam.

"*Markus Emanuel, zijn echtgenote Martha Goldschmidt en hun acht kinderen waren ondergedoken in de Schröder van der Kolkstraat in Utrecht. De Colonne Henneicke was getipt. Op 12 juli 1943 reisde Henneicke zelf naar Utrecht om het ondergedoken gezin op te halen.*
A. van Liempt, Kopgeld. Nederlandse premiejagers op zoek naar joden, 1943 (Amsterdam 2002) 124-125"

■ **Ad van Liempt, Kopgeld**, (Amsterdam 2002) 124 - 125: "*Op 12 juli reist Henneicke maar weer eens naar Utrecht, weer op basis van een tip. In de Schröder van der Kolkstraat, een chique straat vlak bij het Academisch Ziekenhuis, verrast hij Markus Emanuel, een joodse man die daar is ondergedoken met zijn vrouw Martha, en hun acht kinderen. Hermann, Leo, Jona, Sam, Bernd, Bella, Felix en Beatrice. Tien joden - Wim Henneicke ondertekent het Bericht van deze actie als enige en kan dus naast zijn reiskosten 75 gulden premie incasseren* [...]"

■ **Ad van Liempt** en **Jan H. Kompagnie**, Jodenjacht, p. 243. "*Begin mei 1943 door de mannen van kamer veertien gearresteerd, moest Markus Emanuel voor de vrijlating van zichzelf, zijn vrouw en zoons Sam en Felix, 1000 gulden aan Smorenburg betalen. Het gezin werd inderdaad vrijgelaten, maar acht weken later opnieuw, nu door Amsterdamse rechercheurs, gearresteerd. Het gezin is in Bergen-Belsen omgekomen*."

Emanuel-Goldschmidt

[915] **Martha,** 29-05-1901 Parijs, 14-04-1945 Lüneburg

Joshua Goldschmidt, geb. 09-02-1871 Frankfurt am Main; op onbekende datum overleden.	Hadassah-Esther Schuler, geb. 22-03-1875 Hamburg; op onbekende datum overleden.

Huwelijk ±1897; het eerste van zeven bekende kinderen – Félix – werd 04-08-1898 geboren.

Salomon (Schlomo) Goldschmidt, geb. 27-03-1835 Herlinghausen, Warburg; ovl. 27-10-1903.	Betty / Peschen Landauer, geb. 03-05-1837 Kassel; op onbekende datum overleden.	Samuel Chaim Schüler, Rabbijn, geb. 29-07-1844; ovl. 27-09-1915 Frankfurt am Main.	Marie Myriam Klein, geb. 29-11-1849 Rixheim; ovl. 07-08-1908.
Huwelijk ±1869; het eerste van twee bekende kinderen – Gottfried - werd 15-02-1870 geboren.		Huwelijk ±1869; het eerste van vier bekende kinderen – Salomon - werd 29-11-1870 geboren.	

■ https://www.geni.com/people/Samuel-Chaim-Sch%C3%BCler/6000000003774957003
■ https://www.geni.com/people/Esther-Goldschmidt-Sch%C3%BCler/6000000003775974669
■ https://www.geni.com/people/Marie-Sch%C3%BCler-Klein/6000000002873578156
■ https://www.geni.com/people/Joshua-Goldschmidt/6000000007040577423
■ https://www.geni.com/people/Salomon-Shlomo-Goldschmidt/6000000027847565470
■ https://www.geni.com/people/Betty-Peschen-Landauer/6000000082409033067
■ In Memoriam ■ https://www.myheritage.de/names/martha_goldschmidt ■ WieWasWie

Martha was echtgenote van Markus Emanuel en moeder van Felix, Beatrice, Hermann Heinemann en Leo Emanuel.

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Schroeder van der Kolkstraat 19 bis, Utrecht.

"*Begin april 1945 werden gevangenen uit het concentratiekamp Bergen-Belsen in drie treinen overgebracht naar het concentratiekamp Theresienstadt. Vele inzittenden hebben deze treinreis niet overleefd. Martha Emanuel-Goldschmidt is op het traject Uelzen-Lüneburg omgekomen. Vanwege een luchtaanval kon de begrafenis geen doorgang vinden en moest het stoffelijk overschot op het station van Wittenberge worden achtergelaten.*
Informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis. Opsporing Joodse personen, lijst van overledenen die in Tröbitz en omgeving ter aarde zijn besteld"

<table>
<tr><th colspan="4">van Emden</th></tr>
<tr><td colspan="4">[916] Jacqueline, 19-07-1940 Rotterdam, 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 9]</td></tr>
<tr><td colspan="2">[917] Leo van Emden,
10-06-1915 Rotterdam;
05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 14]</td><td colspan="2">[918] Josette Marx,
16-07-1916 Lausanne;
05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 14]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1939; er is slechts een dochter – Jacqueline – bekend.</td></tr>
<tr><td>Mourits (Mauritz, Maurits) van Emden, 05-02-1881 Tilburg; 09-02-1945 Bergen-Belsen.</td><td>Zientje (Sientje) Rozenberg, 16-04-1880 Leeuwarden; 03-03-1945 Bergen-Belsen.</td><td>Berthold Marx, geb. 01-06-1886 (of 1866) Oberdorf [am Ipf = D-73441 Bopfingen]; deportatie 22-08-1943 vanaf Stuttgart; ovl. 15-01-1943 Theresienstadt.</td><td>Alice Dreifuss,
geb. ?;
ovl. ?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 06-01-1910.</td><td colspan="2">Huwelijk ±1915; er is slechts een dochter – Josette – bekend.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias
■ https://www.geni.com/people/Josette-Marx/6000000018124081138
■ http://www.yadvashem.org/download/remembrance/bycountry/GERMANYENGLISH.pdf</td></tr>
</table>

Jacqueline van Emden

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1941: Jan van Ghestellaan 50, Hillegersberg. Adres in juni 1941: J. Winnubstlaan 1, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, Amsterdam 2001, p. 9: "*Emden van der Jaqueline ?? 40*"

van Emden

[917] **Leo,** 10-06-1915 Rotterdam, 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 9]

Mourits (Mauritz, Maurits) van Emden, 05-02-1881 Tilburg; 09-02-1945 Bergen-Belsen.	Zientje (Sientje) Rozenberg, 16-04-1880 Leeuwarden; 03-03-1945 Bergen-Belsen.
Huwelijk op 06-01-1910.	

Hijman (Heijman) van Emden, 19-05-1835 Culemborg; ovl. op 15-05-1898 te Tilburg, ald. op 15-05-1896 begr.	Susanne (Sientje) de Vries, 08-01-1844 Ravenstein; ovl. op 24-09-1915 te Rotterdam.	Heiman Rozenberg, 17-11-1844 Leeuwarden; op 25-08-1894 te Leeuwarden overleden.	Betje Arends, 10-02-1850 Leeuwarden; op 05-07-1891 te Leeuwarden overleden.
Huwelijk op 07-11-1877 te Ravenstein.		Huwelijk op 10-02-1850 te Leeuwarden.	

■http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/7372.htm
■ http://www.genealogieonline.nl/stamboom-van-emden-culemborg/I294.php
■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humogen/gezin.php?id=F16841&hoofdpersoon=I44822

■ **Akevoth: Grootvader Heiman Rozenberg** trouwde voor de eerste keer met **Eva Kisch**, geb. 9-12-1840 Leeuwarden; ovl. 22-4-1879 Leeuwarden, dochter van Jacob Izak Kisch en Betje Salomons van Zuiden.
Voor de derde keer huwde hij met **Veronica Koster**, geb. te Amsterdam; ovl. 16-06-1916 Leeuwarden, dochter van Marcus David Koster en Sellie Samuel Gompers.

Leo van Emden

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in april 1941: Jan van Ghestellaan 50, Hillegersberg. Gezinsadres juni 1941: J. Winnubstlaan 1, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden juni 1941:
Echtgenote: Josette van Emden-Marx, 16-07-1916 Lausanne; 05-03-1943 Sobibor
Dochter: Jacqueline van Emden, 19-07-1940 Rotterdam; 05-03-1943 Sobibor
■ **Dr. J. Schelvis, Sobibor, De transportlijsten**, Amsterdam 2001, p. 9 en 14: Hij en zijn echtgenote staan onder de rubriek HAEFTLINGE op de transportlijst van 2 maart 1943 vermeld: "*Emden van Leo 10.6.15*" en "*Emden van-Marx Rozetta 16.7.16*". Hun dochter staat ook op deze lijst, maar was geen strafgeval: "*Emden van der Jacqueline ?? 40*".

van Emden-Marx	
[918] **Josette,** 16-07-1916 Lausanne, 05-03-1943 Sobibor	
Berthold Marx, geb. 01-06-1886 (of 1866) Oberdorf [am Ipf = D-73441 Bopfingen]; deportatie 22-08-1943 vanaf Stuttgart; ovl. 15-01-1943 Theresienstadt.	Alice Dreifuss
Huwelijk ±1915; er is slechts een dochter – Josette – bekend.	
■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ In Memoriam ■ WieWasWie ■ http://www.yadvashem.org/download/remembrance/bycountry/GERMANYENGLISH.pdf	

Josette van Emden-Marx

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1941: Jan van Ghestellaan 50, Hillegersberg
Adres in juni 1941: J. Winnubstlaan 1, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, Amsterdam 2001, p. 14: Zij staat als Häftling op de transportlijst van 2 maart 1943 vermeld. Haar voornaam is weergegeven met Rosetta: "*Emden van Rosetta 16.7.16.*"

Emmerich			
[593] **Hanna Ruth,** 02-08-1938 Utrecht (Maartensdijk), 26-02-1943 Auschwitz **Juliane Emmerich**, 28-03-1936 Steinheim; 26-2-1943 Auschwitz			
Hermann Emmerich, 3-07-1905 Steinheim; 30-04-1943 Auschwitz.		Liesel Hochheimer, 23-01-1914 Buer; 26-02-1943 Auschwitz.	
Huwelijk ±1935: [Het eerste bekende kind – Juliane – is 28-03-1936 geboren.]			
Julius Emmerich, 31-10-1873 Steinheim; op 17-06-1933 overleden.	Bertha Kleinstrass, 13-05-1878 Steinheim; ovl. op 06-04-1938 te Steinheim.	Karl Hochheimer, 09-03-1877 Steinheim; ovl. op 03-09-1930 te Gelsenkirchen-Buer.	Hulda Sara Welkes (Elkan? *Hochheimer-Elkan*), 29-12-1882 Wezel; 26-02-1943 Auschwitz.
Huwelijk 1904		Huwelijk ±1905; het eerste bekende kind – Johanna (Anny) werd 08-08-1906 te Gladbeck (D) geboren; Johanna Kupferschlag-Hochheimer overleed 05-03-1943 in Sobibor [Schelvis, De transportlijsten, p. 14].	
■ http://www.blankgenealogy.com/getperson.php?personID=I13985&tree=Blank1 ■ Genlias ■ http://www.thekesters.net/Genealogy/Kleinstrass.htm ■ http://www.thekesters.net/Genealogy/Hochheimer.html			

■ **joodsmonument.nl**: [**Vader**] *"**Herman Emmerich** kwam uit Steinheim waar zijn familie al generaties lang woonde. Het gezin is waarschijnlijk in 1937 vanuit Duitsland naar Nederland gekomen. Toevoeging van een bezoeker van de website"*

Hanna Ruth Emmerich en Juliane Emmerich

■ joodsmonument.nl: Gezinsadres in april 1942: Robert Kochstraat 15, Leeuwarden

<table>
<tr><td colspan="4">van Emrik
[138] Salomon, 24-02-1912 Utrecht, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jacob van Emrik, 16-06-1879 Amsterdam; 31-12-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Betje Gobits, 03-01-1882 Amsterdam; 31-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 28-02-1906 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td>Levie van Emrik, 30-03-1847 Amsterdam, diamantversteller, koopman; ovl. op 06-08-1893 te Amsterdam.</td><td>Mietje van de Kar, 27-06-1850 Amsterdam; ovl. op 16-02-1923 te Amsterdam en op 18-02-1923 te Diemen begr.</td><td>Salomon Gobits, 03-12-1850 Amsterdam, ovl. 1924; zoon van Hartog Salomon Gobits en Rachel Tierlier.</td><td>Vrouwtje Slier, 18-10-1849 Amsterdam; op 07-11-1919 te Diemen begraven, graf 43 54 A.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 01-02-1871 te Amsterdam</td><td colspan="2">Huwelijk op 24-12-1873 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F14577/I38462/ ■ WieWasWie
■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F14583/I38473/
■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 52722 en 26899]
■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin43932.htm</td></tr>
</table>

Salomon van Emrik echtgenoot van [139] Bertha van Emrik-Norden

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Typograaf. Gezinsadres in februari 1941: Staalstraat 19 I, Amsterdam. Inboedellijst van 20-07-42

Broers: **Lewie van Emrik**, 30-07-1907 Woerden; 31-03-1944 Auschwitz

Joseph van Emrik, 14-04-1927 Woerden; 30-04-1943 Midden-Europa

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: **Emrik van, Salomon**, Amsterdam, geb. 24-02-1912 (Utrecht), gest. 19-08-1942

van Emrik-Norden			
[139] **Bertha,** 27-12-1913 Utrecht, 30-09-1942 Auschwitz			
Arnold Norden, 17-05-1881 Zwolle; 21-09-1942 Auschwitz.		Evina Nijstad, 29-01-1889 Stadskanaal gem. Onstwedde; op 03-05-1929 te Amsterdam overleden.	
Huwelijksakte (Naamswijzigingsakte) 285, Groningen 15-06-1911			
Joel Norden, ± 1849 Zwolle; op 09-01-1930 te Zwolle overleden.	Grietje Troostwijk, ± 1853 Kampen; op 10-11-1936 te Zwolle overleden; weduwe van Joel Norden; akte 469, Zwolle 11-11-1936.	Hartog Nijstad, 06-12-1847 Borger; op 29-12-1891 te Stadskanaal gem. Onstwedde op leeftijd van 42 jaar overleden.	Betje Sanders, 11-11-1846 Groningen; ovl. op 07-02-1929 te Groningen; weduwe v. Jozef de Groot, eerder wed. v. Hartog Nijstad.
Huwelijk op 26-08-1875 te Zwolle		Huwelijk op 23-05-1880 te Groningen	
■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F14583/I38473/ ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F20915/I56547/ ■ WieWasWie			

Bertha van Emrik-Norden echtgenote van [138] Salomon van Emrik

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: dienstmeisje. Adres: Staalstraat 19 I, Amsterdam

<table>
<tr><td colspan="4">Engelander-de Vries
[140] Sophia, 26-12-1907 Utrecht, Haverstraat 20, 23-07-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Louis de Vries, 14-12-1878 Amsterdam; 01-10-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Elize (Eliza) Groenberg, 27-06-1872 Winschoten; op 05-03-1918 te Diemen begraven, graf A.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 516, Utrecht 31-08-1904</td></tr>
<tr><td>David de Vries, ± 1852 Utrecht, zoon van Benjamin de Vries en Lea Hamburger; ovl. 19-06-1926 Amsterdam; begr. 20-06-1926 Muiderberg, graf C-54-92.</td><td>Femmetje Lelie, ± 1858 Amsterdam; op 09-06-1939 te Muiderberg begr., E 21 66.</td><td>Izak Nathan Groenberg, 18-04-1838 Leek; op 17-05-1924 te Assen overleden.</td><td>Sophia van Gilpen, 10-07-1839 Winschoten; ovl. op 28-07-1916 te Assen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 9; fol. 20v, Amsterdam 03-08-1876</td><td colspan="2">Huwelijk op 09-09-1863 te Winschoten</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth, Amsterdam - Begraaf Verlof, View record index 25354 en 50670 ■ Genlias ■http://gw1.geneanet.org/index.php3?b=herediasittig&lang=de;pz=rafael+ernesto+emmanuel+heteroclito;nz=heredia+sittig;ocz=0;p=izak+nathan;n=groenberg
■ http://www.geni.com/people/David-de-Vries/6000000002338459528</td></tr>
</table>

■ **Amsterdam Ashkenaz Marriages**, Tonen record [INDX: 7889]: **Vader Louis de Vries** trad na het overlijden van zijn eerste vrouw, Elize Groenberg, op 27-03-1919 te Amsterdam in het huwelijk met Sara Groenberg, geb. 19-12-1883 te Amsterdam. Sara was de jongere zus van Louis' overleden eerste vrouw. Lokatie goppe: Rapenburg.

■ **Akevoth, Amsterdam - begraaf verlof**, index 53630: Het is niet duidelijk wanneer **grootvader David de Vries**, de zoon van **Benjamin** de Vries en Lea Hamburger, is overleden. Er is op de Joodse begraafplaats te Diemen op 18-02-1929 een man namens David **B.** de Vries ten grave gedragen.

■ **Genlias / In Memoriam / Lindwer**: **Broer**: **Salomon Jonathan de Vries**, 21-1-1889 Amsterdam, was gehuwd met Sara Polak, 15-7-1882 Meppel; huwelijksakte 7, Meppel 11-3-1913; ouders van Sara Polak waren Isak Polak en Hanna Consenheim.

■ **Dr. J. Schelvis, Sobibor, De transportlijsten**, p. 46: **Broer Salomon Jonathan de Vries** en **schoonzus** Sara Polak zijn op 2-4-1943 in Sobibor van het leven beroofd. Hun namen staan op de lijst van 30 maart 1943: "*Vries de Salomon 21.1.89*" en "*Vries de-Polak Klara 15.7.82*".

Sophia Engelander-de Vries

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Amsterdam, Toldwarsstraat 7 II
Echtgenoot: **Salomon Engelander**, 21-6-1906 Amsterdam, 18-08-1942 Auschwitz

Dochter: **Elize Selma Engelander**, 16-01-1937 Amsterdam; 23-07-42 Auschwitz (Foto van haarop de website)

<table>
<tr><td colspan="4">Engel-Wijnberg
[918A] Selma (Saartje), 15-05-1922 Groningen, heeft Sobibor en de oorlog overleefd</td></tr>
<tr><td colspan="2">Samuel Asser Wijnberg, 06-02-1882 Leek;
ovl. 02-04-1941 Apeldoorn.</td><td colspan="2">Alida Nathans, 10-04-1887 Vries;
ovl. 12-10-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 63, Assen 28-05-1915</td></tr>
<tr><td>Abraham Wijnberg,
04-04-1851 Leek;
ovl. 27-01-1925
Groningen.</td><td>Mart(h)a Aptroot,
23-09-1846 Leek;
ovl. 30-06-1924
Leek.</td><td>Mozes Nathans,
07-08-1858 Vries;
ovl. 29-09-1929
Assen.</td><td>Saartje Rosenbaum,
20-11-1857 Zuidlaren;
ovl. 02-11-1927 Assen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 16, Leek 06-05-1875</td><td colspan="2">Huwelijksakte 5, Zuidlaren 22-06-1886</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Ad van Liempt, Selma, p.13 ■ Schelvis, De 'Transportlijst van 6 april 1943', p. 61 ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **Ad van Liempt**, Selma, p.13: "*Ze* [Selma] *heeft drie oudere broers*." P. 137: "*Bram (Abraham, 1916) en Jetty (Judith de Vries, 1921) zitten op dat moment* [*29 oktber 1943*, p. 136] *met hun kinderen in Utrecht in onderduik. Het gezin overleefde de oorlog*."
■ **joodsmonument.nl/ WieWasWie:** Twee van haar broers hebben de oorlog niet overleefd: **Mozes (Maurits) Wijnberg**, geb. 11-01-1918; ovl. 31-01-1943 Auschwitz. Maurits was gehuwd met **Betje** (**Beb) Jacobs**. [http://www.ushmm.org/wlc/en/idcard.php?ModuleId=10006635] en [http://www.ushmm.org/wlc/en/idcard.php?ModuleId=10006346].
Marthijn Wijnberg, geb. 23-12-1919 Groningen; ovl. 31-01-1943 Auschwitz [http://www.ushmm.org/wlc/en/idcard.php?ModuleId=10006633].
■ **Ad van Liempt**, Selma, p.29: "*Selma is dan al een half jaar weg uit Zwolle, ze zit ergens in Utrecht. Waar precies weet ze niet meer, het is ook niet meer te achterhalen. Ze heeft onderdak gevonden bij een familie De Groot in de Domstad*. [...] *Na enige tijd komt de onderduikgeefster met de mededeling dat ze een ander gezin in huis krijgt en dat er voor Selma dus geen plaats meer is. Maar er is wel een ander adres voor haar gevonden, en daarom raapt Selma haar spullen bij elkaar en verkast naar De Bilt. Van dat onderduikadres is na naspeuringen in het Nationaal Archief veel meer bekend. Selma komt op de Utrechtseweg 318 te wonen, een groot vrijstaand huis, dat wordt bewoond door drie mensen: Willem Mekking (als Selma daar komt is hij 56), zijn vrouw Maria Mekking-Hietberg (ze is dan 57) en Mekkings broer Chris. Selma wordt er huishoudster*."
P. 31: Op 18-12-1942 "*gaat Selma op bezoek bij mevrouw M.W. Sebus-Van den Berg, een weduwe, op de Utrechtseweg 334*, [...]." Daar wordt ze door Jan Smorenburg en drie agenten gearresteerd.
P. 33: Eerst wordt Selma "*in een cel in het hoofdbureau van politie*" en later "*in de gevangenis aan de Amstelveenseweg*" opgesloten.

P. 36: "*Selma ontmoet in de gevangeniscel ook een paar meisjes die nog lang in haar buurt zullen blijven: Minny Cats, een stenotypiste uit Haarlem, dan 22 jaar; en* [1578] *Ursula ('Ulla') Stern, dan pas zestien, uit Duitsland gevlucht naar Utrecht. Ze worden, min of meer, vriendinnen. En ze gaan ook gezamenlijk op weg naar de volgende plek waar de Duitse deportatiepolitiek hen brengt:* ***Konzentrationslager Herzogenbusch****, kamp Vught*."
P. 37: "*31 maart 1943*" wordt Selma's groep naar Westerbork getransporteerd.
P. 38: Op 06-04-1943 wordt Selma op transport naar Sobibor gesteld: "*Ik hoopte mijn moeder daar te zien.*" [P. 55]
P. 55 en 56: "*Er is veel belangstelling om naar buiten te kijken. Dat moet om beurten, want er is maar één klein raampje in de wagon.* [...] *Selma: 'We zagen boeren,* [...] *De mensen maakten een gebaar met hun hand langs hun keel. We dachten dat ze ons dood wilden hebben, dat het een stel antisemieten waren. Maar later heb ik me gerealiseerd dat ze ons wilden waarschuwen, dat we onze dood tegemoet gingen. Maar dat hebben we toen absoluut niet zo opgevat.'*
[...] *Op vrijdag 9 april stopt de trein voor het laatst. In Sobibor.*"
P. 64: "*Het duurt uiteindelijk niet lang eer Selma de bevestiging krijgt dat bijna iedereen die in Sobibor binnenkomt vrijwel direct wordt vermoord.*"
Omstreeks 1 mei 1943 leerde Selma daar Chaim Engel (*1916) kennen. P. 142: "*Dit is al mijn tweede verjaardag in Polen; de eerste vond in Sobibor plaats. Toen kende ik mijn man misschien pas twee weken en we waren niet zo intiem als nu.*"
P. 66: "*Selma is ervan overtuigd dat ze het kamp niet zou hebben overleefd als ze buiten het kamprantsoen niets had kunnen eten. Maar dat is niet zo. De Joodse dwangarbeiders die de kleren sorteren en de bagage nakijken komen van alles tegen, ook etenswaren. Ze moeten die allemaal inleveren bij de SS, maar ze ontwikkelen een zekere handigheid in het wegmoffelen van eten. Ook Selma wordt daar steeds handiger in. Het is een levensgevaarlijke bezigheid, maar ze moet wel. Selma: 'Als ze je betrappen werd je ter plekke doodgeschoten. Had je een stukje eten of een blikje met iets? Dan schoten ze je dood. Ze vroegen niet eens waar je het vandaan had.' Het is meermalen gebeurd.*"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor**,** p. 108: "*Selma Wijnberg en Chaim Engel sorteerden ondergoed en moesten daarvan bundels van 25 stuks maken. Ze moesten ook naden lostornen waarin kleinigheden zaten verstopt en deze in dozen verzamelen.[...] De SS'ers die toezicht hielden zagen er nauwlettend op toe dat alle sterren, armbanden en namen die op of in de kleren waren genaaid, werden losgetornd en verwijderd, omdat bijna alles via de organisaties* ***Kraft durch Freude*** *en Winterhulp als* ***Liebesgaben*** *in gezinnen in Duitsland en de bezette gebieden terecht zou komen. De ontvangers, die dachten dat er nog mensen in de wereld waren die wat voor anderen over hadden, mochten uiteraard niet weten dat de hun toebedeelde gaven van vermoordde Joden afkomstig waren.*"
P. 165: "*Toen in het najaar van 1942 werd besloten de lijken niet meer te begraven maar te verbranden moest het benodigde hout uit het nabijgelegen bos worden gehaald. In wisselende samenstelling werd elke dag een* ***Waldkommando*** *geformeerd, dat opdracht kreeg bomen te rooien en in stukken te zagen. [...] Ursula Stern en Selma Wijnberg hebben er af en toe deel van uitgemaakt.[...]*"

■ **Ad van Liempt**, Selma, p. 68: "*Op een dag – het moet ergens augustus, september* [1943] *zijn gewest – wordt Selma Wijnberg ziek. Ze krijgt tyfus. Dat betekent, normaal gesproken, het einde.* ***Arbeitshäftlinge*** *kunnen niet ziek zijn, dan zijn ze overbodig en worden ze direct naar* ***Lager 3*** *doorgestuurd, waar ze gedood worden*." Maar Chaim Engel, Kurt Thomas, Minny Cats en Ursula Stern helpen haar de zware tijd te doorstaan.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor**,** p. 187: "*Ursula Stern verklaarde* [*op 8 november 1965 in Hagen*]:
Ik mocht het niet verder vertellen omdat er in het verleden al enige vluchtpogingen waren mislukt. Ik moest mij elke dag warm aankleden. Ik sprak er ook niet over. Ik had een vriendin uit Holland [Selma Wijnberg] die met tyfus in de barak lag. Dat ze daar kon liggen was kort voor de opstand mogelijk, omdat er bijna niet meer werd gewerkt. Zij wilde in vrijheid sterven. Ik vertelde haar mijn geheim niet, omdat ik bang was dat ze in haar koorts erover zou spreken. Er liepen geruchten dat partizanen met ons in contact stonden. Wanneer de opstand precies zou plaatsvinden wist ik niet.[...]
Selma Wijnberg wist echter wél van het geheim. De uit Polen afkomstige Chaim Engel was blokoudste van de vrouwenbarak in ***Lager 1*** *en met haar bevriend. Hij stelde haar van de plannen op de hoogte. Zij op haar beurt heeft het geheim niet aan haar vriendin Ursula Stern verteld, zodat deze op haar beurt dacht dat Selma van niets wist. Selma lag dus op 14 oktober in de barak, maar kon tijdig met Chaim vluchten, nadat hij eerst in* ***Lager 2*** *Beckmann had gedood*."
■ **Ad van Liempt**, Selma, p. 84: "*Selma herinnert zich een verward beeld*: [...] *Toen begonnen we te rennen en we waren heel gelukkig dat we door de ingang van kamp Sobibor naar buiten konden*."
P. 85: "*Selma Wijnberg: Je hoorde mijnen afgaan en mensen vielen dood neer, door de mijnen. Je wilde alleen maar dat je niets zag, alleen maar lopen, lopen, lopen*."
P. 88: "*Selma: Ze* [de groep waarmee Selma en Chaim waren gevlucht] *wilden Chaim uit de weg ruimen, doodschieten. Ze vertrouwden ons niet, denk ik. Toen ben ik ervoor gesprongen. Het was verschrikkelijk. Toen hebben Chaim en ik ons met z'n tweeën afgescheiden en zijn we samen verder gegaan*."
P. 92 en 93: [...] "vermoedelijk ergens tussen 20 en" 24 oktober 1943 vinden Selma en Chaim onderdak op en kleine boerderij bij Stefka en Adam. "*Op de zolder van de paardenstal konden we liggen, we konden er niet lopen*. [...] *ze mogen er* [van de zolder] *absoluut niet af. Adam zal ze elke dag eten komen brengen. Heel af en toe mogen ze zich wassen*."
P. 95: "*Ze nemen op de zolder geen voorzorgsmaatregelen, en in april 1944 blijkt dan ook dat Selma zwanger is*."
P. 96 en 97: "*Selma realiseert zich dat ze nu* [15-05-1944] *al voor de tweede keer haar verjaardag in Polen viert*." Enkele dagen later moeten Selma en Chaim naar de aardedonkere zolder van de varkensschuur verhuizen, omdat de schoonzus van Adam argwaan heeft opgevat, dat erboven op de zolder van de paardenstal onderduikers zijn.
P. 100: Selma schrijft op 15-07-1944 in haar dagboek, dat ze tijdens haar onderduik in Rakolupy in Polen bijhield: "*We konden een compleet bad nemen en voor de eerste maal dit jaar kregen we een schoon laken en een overtrek voor onze veren deken*."

P. 104 en 105: 24-07-1944: Voor het eerst kunnen Selma en Chaim weer in de buitenlucht. "*Op 30 juli gaan ze naar Chelm, om niet meer* [naar Rakolupy] *terug te komen*."
P. 105 en 106: In Chelm ontmoet Selma bij toeval Ursula Stern. "*Er is* [in Chelm] *een huis aan Joden toegewezen en daar delen Selma en Chaim een kamer met drie andere mannen*."
P. 108: "*Op 9 oktober 1944 wordt Samuel geboren. Selma en Chaim noemen hem Emiel, want dat klinkt niet zo Joods. Hij is gezond, hij heeft sproetjes. Selma hoort hem direct huilen. Er begint een nieuw leven voor haar. Maar geen gemakkelijk leven*."
P. 109: "In Parczew waar Selma en Chaim intussen een kamer hebben vraagt Selma Ursula Stern,"*of ze bij haar en Chaim komt wonen, tot er een mogelijkheid ontstaat om terug te gaan naar Nederland. Ulla stemt toe, en het wordt er daar in Parczew meteen een stuk gezelliger op*."
P. 110 en 111: In "*januari 1945*" [...] "*wordt ook Parczew overspoeld door een golf van antisemitisme*." Met een vrachtwagen gaan Selma, Ursula, Chaim en Emiel naar Lublin, waar ze onderdak in een huis vinden "*waar meer Joden wonen. Het wordt geleid door een paar overlevenden van Sobibor, daar zijn ze welkom*."
[...]
"*In april* [1945] *gaat er een gerucht rond: er gaat een trein naar Odessa, en vandaar is vervoer per boot mogelijk naar West-Europa. Dat is wat ze willen: zo snel mogelijk Polen verlaten en een bestaan opbouwen in Nederland. Chaim gaat er achteraan en komt thuis met de boodschap dat ze mee kunnen. Ulla besluit nog enige tijd in Lublin te blijven, ze heeft inmiddels veel contact met leeftijdgenoten en wacht nog even met de reis naar huis. Selma, Chaim en Emiel gaan wel*."
P. 112 en 113: Tijdens de overtocht van Odessa naar Marseille overlijdt de kleine Emiel "*op 23 mei 1945*." [...]"*Chaim en Selma komen op 27 mei in Marseille aan land*. [...] *Op 1 juni arriveren Chaim en Selma in Zwolle.*
Daar wordt langzamerhand dudelijk dat van haar familie alleen broer Bram met zijn gezin de oorlog heeft overleefd. Bram heeft inmiddels vier kinderen, van wie er drie geboren zijn tijdens de onderduik in Utrecht."
P. 115: Minister Kolfschoten van Justitie deelt in een brief van 20 september 1945 aan de politie mede, dat Chaim Engel niet in Nederland mag blijven. Chaim duikt onder in Amsterdam.
P. 116 - 119: Ook Selma, die op 18-09-1945 te Zwolle met de Poolse Chaim Engel (**10 januari 1916 in Brudzew / Polen* [Schelvis, p. 274]) in het huwelijk was getreden, gold nu als Pools onderdaan en was eveneens van uitzetting uit Nederland bedreigd.
"*En zo mogen Chaim en Selma in Nederland blijven. Niet uit respect voor wat ze hebben meegemaakt, laat staan uit bewondering voor hun moed en doorzettingsvermogen in de hel van Sobibor betoond. Nee, omdat de Polen ze niet terug willen hebben en omdat het opvangkamp* [voor vreemdelingen] *in Valkenswaard vol zit*."
P. 119: Selma en Chaim wonen een paar jaar in Zwolle, in april 1945 worden Lidy en in 1948 Freddy geboren.
P. 120: 1951 vertrekt Selma's familie naar Israël en 1957 naar de Verenigde Staten.
P. 121 en 122: 1965 en 1983 vinden in het Duitse Hagen processen tegen SS'ers van Sobibor plaats, Selma en Chaim reizen als getuigen naar Duitsland. Selma in 1983 tegen Elsevier: "*Het*

is iedere keer weer gruwelijk, we zijn weer terug in het kamp en iedere keer zeggen we: we gaan niet meer, zo komen we nooit van onze nachtmerries af. Maar als het zover is, gaan we natuurlijk wel. Wij móeten namens de doden spreken."
P. 123 – 125: Omdat "*de Britse regisseur Jack Gould een film [première 1987 in New York] over de opstand in het kamp,* ***Escape from Sobibor***" wil draaien worden "*Selma, Chaim, Stanislaw Szmajzner, en nog een paar*" uitgenodigd om als '*getuigen*' met hun raad hulp aan het projekt te verlenen.
P. 125: In juli 2003 overlijdt Selma's man Chaim op leeftijd van 87 jaar "*aan een longontsteking*."
P. 127 - 131: Selma's dochter Lidy is "*in de jaren tachtig*" o.a. naar Sobibor en Rakolupy gereisd, om zich te kunnen "*verdiepen in wat er gebeurd is*." Lidy vond Stefka en Adam, het echtpaar dat onderduik aan haar ouders gaven, nog in leven. Ook Tagan, Lidy's dochter en Selma's kleindochter maakte in 1996 "op zoek naar haar roots" een soortgelijke reis. Ze wilde in Rakolupy naar Adam en Stefka zoeken, *'om ze bedanken*,' zegt ze, *'voor mijn leven*.'
"*Adam was een jaar tevoren overleden. Ze ontmoette Stefka*."
P. 131 en 132: "*Tagan praat met veel warmte over haar opa en oma. Ze benadrukt dat ze tot op hoge leeftijd op scholen in Connecticut gingen vertellen over de Tweede Wereldoorlog en het lot van de Joden in Europa. 'Ze waren het erover eens dat dat hun verantwoordelijkheid was, dat ze het verhaal moesten vertellen, namens al diegenen die dat niet meer konden. Het was niet makkelijk voor ze, ze raakten er altijd heel erg door van streek. Ze deden het soms wel vier, vijf keer per maand, en ze wilden er nooit een cent voor hebben*.'"

Engelsman

[141] **Bernard Louis Abraham,** 11-06-1926 Utrecht, Schroeder v. d. Kolkstr. 2, 14-09-1943 Auschwitz
[920] **Nathan Joseph**, 01-09-1917 Weesp, 04-06-1943 Sobibor

[919] Levie Engelsman, 09-07-1887 Wijk bij Duurstede; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 126].	[921] Heintje Mestriz, 11-09-1889 Amsterdam; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 132]
Huwelijksakte 49, Weesp 07-12-1915	

Nathan Engelsman, 12-02-1860 Kockengen; ovl. op 02-03-1892 te Wijk bij Duurstede.	Judith Frijda, 28-12-1855 Veenendaal; 13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 17].	Barend Mestriz, ± 1865 Amsterdam; ovl. op 20-12-1938 te Apeldoorn.	Saartje Engelsman, 25-08-1865 Kockengen; 19-02-1943 Auschwitz.
Huwelijksakte 15, Veenendaal 16-06-1885		Huwelijksakte 11, Woerden 03-08-1888	

■ In Memoriam ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F11678/I30844/
■ Genlias ■ Zandpad

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Prof. Suringarlaan 10, Maartensdijk (thans Tuindorp-Oost)

Nathan Joseph Engelsman

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prof. Suringarlaan 10, Utrecht. "Nathan Joseph Engelsman huwde Roosje Helena Poppers op 30 juli 1942 in Maartensdijk.
Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Nathan Joseph Engelsman"
"Roosje Helena Engelsman-Poppers, Winterswijk, 7 juni 1909; Sobibor, 4 juni 1943.
Beroep: Reizigster. Adres: Plantage Prinsenlaan 13 huis, Amsterdam"

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr 22, 04-09-1942, p 5, c 1:

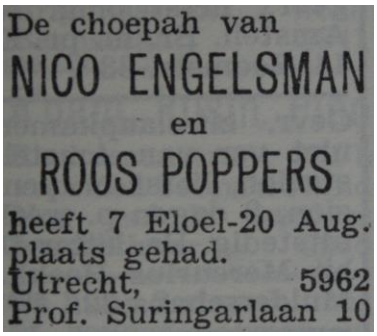
De choepah van
NICO ENGELSMAN
en
ROOS POPPERS
heeft 7 Eloel-20 Aug.
plaats gehad.
Utrecht, 5962
Prof. Suringarlaan 10

■ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 144 en 160: Nathans naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Engelsman Nathan 1.9.17*".
De naam van Roosje Engelsman-Poppers staat als "*Nachtrag Normaltransport*" op dezelfde lijst: "*Engelsman-Poppers Roosje 7.6.09*".

<table>
<tr><td colspan="4">Engelsman
[94] Judith Cohen-E., 24-12-1921 Utrecht, Oudegracht 88bis, 21-05-1943 Sobibor
[142] Louis Charles, 19-07-1924 Utrecht, Oudegracht 88bis?, 27-10-1942 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Engelsman,
01-11-1890 Wijk bij Duurstede;
ovl. op 28-11-1924 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 8 C 13 G 1353.</td><td colspan="2">Anna Marie Pinas,
08-02-1894 Rotterdam;
26-12-1975 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 25 C 32 R -</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 185, Utrecht 02-03-1921</td></tr>
<tr><td>Nathan Engelsman,
12-02-1860
Kockengen;
op 02-03-1892 te Wijk bij Duurstede overleden.</td><td>Judith Frijda,
28-12-1855
Veenendaal;
13-03-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 17]</td><td>Levie Leon Pinas,
26-07-1852; ovl. op 05-10-1929 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 10 C 16 N.</td><td>Eva van Gelderen,
geb. 27-07-1854;
ovl. op 01-07-1930 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., 10 C 16 O.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 16-06-1885 te Veenendaal</td><td colspan="2">Huwelijksakte 619, Rotterdam 19-06-1888</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F11678/I30844/ ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Zandpad**: **Hes, Meier Mozes** [2e man van **moeder** Anna Marie Pinas), geboren te Tiel op 27-9-1896; overleden te Utrecht op 8-6-1968 en aldaar begraven, graf 25 C 32 Q -.
■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Justus van Effenstraat 1, Utrecht

Judith Cohen-Engelsman

■ **HUA** Gezinskaart B. A. Engelsman
■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 2, 17-4-1942, p. 7, c. 1: "*Verloofd: / JUUP ENGELSMAN / en / PHILIP COHEN / Utrecht, Just. v. Effenstr. 1 / Assen, Steendijk 116 / 1 Ijar 5702. / Geen ontvangdag.*"
■ **Dr. J. Schelvis**, Sobibor, De transportlijsten, p.108: Haar naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Engelsman Judith 24.12.21*"

Louis Charles Engelsman

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465 [**Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941**]:** Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Justus van Effenstraat 1
Onderwijs (?): M. T. S. [Toevoeging met potlood tussen het geboortedatum en de adres.]

Engelsman			
[919] **Levie,** 09-07-1887 Wijk bij Duurstede, 28-05-1943 Sobibor			
Nathan Engelsman, 12-02-1860 Kockengen; ovl. op 02-03-1892 te Wijk bij Duurstede.		Judith Frijda, 28-12-1855 Veenendaal; 13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 17]	
Huwelijksakte 15, Veenendaal 16-06-1885			
Jozef Nathan Engelsman, 06-05-1828 Amsterdam; ovl. op 29-10-1919 te Amersfoort.	Schoontje Hartog Bakker, 13-12-1828 Amsterdam; ovl. op 23-11-1908 te Nijkerk.	Levie Hartog Frijda, 1805 Ede; op 30-11-1889 te Veenendaal overleden.	Izabella Cohen, ± 1817 Veenendaal; ovl. op 18-02-1914 te Zutphen op leeftijd van 97 jaar.
Huwelijk op 27-09-1854 te Nijkerk.		Huwelijksakte 2, Veenendaal 31-01-1844.	
■ www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F1256/I3465/ ■ Genlias ■ Zandpad			

■ **Genlias: Grootvader Levie Hartog Frijda** trad als weduwnaar van Leentje Cohen voor de tweede keer volgens akte 2 te Veenendaal op 31-01-1844 in het huwelijk met de jongere zus van zijn eerste vrouw.

Levie Engelsman, vader van [141] Bernard Louis Abraham Engelsman

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Prof. Suringarlaan 10, Utrecht. JOKOS-dossier nrs. 50 960, 16 962 op het Gemeentearchief Amsterdam, (L-claims, nr. 3119/8103, 9621/6105).
■ **Genlias**: Levie Engelsman [919], was gehuwd met **Heintje Mestriz** [921]; huwelijksakte 49, Weesp 07-12-1915. Heintje was dochter van Barend Mestriz en Saartje Engelsman.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 126: Zijn naam staat twee keer op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Engelsman Levie 9.7.87*".

Engelsman-Mestriz

[921] **Heintje,** 14-09-1889 Amsterdam, 28-05-1943 Sobibor

Barend Mestriz, ± 1865 Amsterdam, diamantslijper; op 20-12-1938 te Apeldoorn overleden.	Saartje Engelsman, 25-08-1865 Kockengen; 19-02-1943 Auschwitz.

Huwelijksakte 11, Woerden 03-08-1888

Hijman Orgel Mestriz, 1826 Amsterdam, diamantslijper; op 17-12-1917 te Muiderberg begr., graf D I 177.	Heintje (Hijntje) Andries Kwieser, 24-05-1826 Amsterdam; op 14-12-1896 te Muiderberg begr., graf 27 203 C.	Jozef Nathan Engelsman, 06-05-1828 Amsterdam; op 29-10-1919 te Amersfoort overleden.	Schoontje Hartog Bakker, 13-12-1828 Amsterdam; ovl. op 23-11-1908 te Nijkerk; akte 163, Nijkerk 24-11-1908.

Huwelijksakte reg. 1, fol 38, Amsterdam 15-01-1851.	Huwelijksakte 46, Nijkerk 27-09-1854.

■ Akevoth, Burial Permits DB ■ http://dutchjewry.org/search/search.htm ■ WieWasWie ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F1256/I3465/ ■ Genlias ■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/personen/persoon38826.htm

Heintje Engelsman-Mestriz, echtgenote van [919] Levie Engelsman en moeder van [141] Bernard Louis Abraham en [920] Nathan Joseph Engelsman

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prof. Suringarlaan 10, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 132: Slechts haar meisjesnaam staat twee keer op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Mesrits Heintje 14.9.99*" en "*Mesritz Heintje 14.9.99*"; beide keren zit de letter **t** op de onjuiste plaats en klopt het geboortejaar niet.

van Engers			
[922] **Elisabeth,** 27-04-1914 Rotterdam, 28-05-1943 Sobibor			
Nathan Jacob van Engers, 21-03-1866 Hellevoetsluis, weduwnaar van Roosje Andriessen; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, Transportlijsten, p. 72]		Sophia Sanders, 12-08-1877 ‘s-Gravenhage; op 19-12-1942 te Rotterdam overleden.	
Huwelijk op 12-09-1906 te ‘s-Gravenhage.			
Jacob Nathan van Engers; 15-02-1838 Leiden; op 29-06-1936 te Portugaal overleden.	Sophia Polak*, geb. 1842 Brielle; op 11-12-1906 te Hellevoetsluis overleden.	Mozes Salomon Sanders, 10-06-1854 Rotterdam; ovl. op 08-08-1922 te Rotterdam en aan het Toepad begr., graf G-02-20.	Naatje Wolff, 13-10-1853 Wateringen; ovl. op 22-05-1925 te ‘s-Gravenhage en te Wassenaar begr., graf C-05-11.
Huwelijk op 26-04-1865 te Hellevoetsluis.		Huwelijk op 31-05-1876 te ‘s-Gravenhage.	
■ http://joaktree.com/index.php/en/van-dantzig/tree/jt-a-1/I6624 ■http://members.home.nl/w.brasse/jodasit/jodasit-0001.htm ■ Genlias ■ http://www.tomverwaijen.nl/genisaabr.htm			

***** ■ http://**streekarchief-vpr.nl**/pages/nl/zoeken-in-collecties/notariele-akten.php?mistart=4&mivast=126&mizig=57&miadt=126&milang=nl&misort=last_mod|asc&miview=ldt&mif1=boedelscheiding&mif2=Johannes+van+der+Knaap:
“Nadere toegang op inventarisnummer 4089 van toegang 110
Scheiding van de nalatenschap van Sophia Polak, overleden te Hellevoetsluis op 11-12-1906, tussen haar weduwnaar Jacob Nathan van Engers, koopman aldaar, en hun kinderen: - Nathan Jacob van Engers, koopman te Rotterdam - Elisabeth van Engers, gehuwd met Samuel Moses, koopman te Rotterdam - Moses Abraham Jacob van Engers, commies titulair bij de PTT in Den Haag - Hester van Engers, gehuwd met Haitze de Vries, onderwijzer te Zaamslag. Tot de boedel behoort een huis met schuur en erf aan het Baantje te Hellevoetsluis, kad. A 430, toegekaveld aan de weduwnaar. Deelbare helft van de gezamenlijke boedel bedraagt f 3536.
Aktenummer: 39 [,] *Aktedatum: 30/04/1907* [,] *Naam notaris: Johannes van der Knaap* [,] *Aard van de akte: boedelscheiding* [,] *Toegangsnummer: 110 Notarissen* [,] *Inventarisnummer: 4089”*

Elisabeth van Engers

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Van Egmondkade 2 bis, Utrecht. Beroep: Huishoudster

■http://www.**communityjoodsmonument**.nl/person/115163/nl?lang=nl: **Re: Elisabeth van Engers** *"Nee Elisabeth van Engers woonde samen met Johannes Mulder, geb. 28 november 1892 in Putten. Zij woonden eerst in Rotterdam en kregen daar een zoon op 15 november 1934 en zijn naam was Johan (roepnaam Joop) overleden in mei 1999 in Utrecht. Zij verhuisden later naar Zuilen (in 1953 bij gemeente Utrecht gekomen), ik heb nog 2 bewijzen hiervan, zie één hierbij. De ouders van Elisabeth van Engers waren Nathan Jacob van Engers, geb. 21 maart 1866 (overleden in Sobibor op 23 april 1943) en Sophia Sanders.*
Johannes Mulder (1892) was nl. ook mijn vader. Ik ben dus een halfzus van Johan (Joop) (1934)."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 126: Haar naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Engers van Elisabeth 27.4.14*."

<table>
<tr><td colspan="4">van Engers
[923] Levij, 27-08-1929 Amsterdam, 16-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Engers, 07-09-1903 Amsterdam;
28-02-1943 Monowitz.</td><td colspan="2">Klara Markus, ± 1908 Arnhem;
op 18-09-1939 te Diemen begr., graf C 14 85.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 6A; fol. 9v, Amsterdam 10-03-1926.</td></tr>
<tr><td>Levy Engers,
31-12-1870 Leiden;
28-05-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 126].</td><td>Mina Pijnappel,
30-10-1875 Amster-
dam; 25-01-1943
Auschwitz.</td><td>Abraham Markus,
30-09-1869 Kampen;
05-02-1943
Auschwitz.</td><td>Sara Schreeuwer,
05-02-1869 Amster-
dam; 05-02-1943
Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 24; fol. 23v,
Amsterdam 11-08-1897.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 395, Arnhem 19-12-1894.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth, Ashkenazi Marriages DB ■ Genlias ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F14862/I39162/</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: *"Volgens een lijst met winkels van joodse eigenaren, opgesteld door de Amsterdamse politie in 1940, had dit gezin een handel in tweedehands kachels, adres: Muiderstraat 10 te Amsterdam.*
Gegevens afkomstig uit het politiearchief berustend bij het Stadsarchief Amsterdam"
*[**Vader**] "**Salomon Engers** was een zoon van Levy Engers en Mina Pijnappel. Hij huwde **Klara Markus** in 1926 in Amsterdam. Zij overleed in 1939. Ze kregen zes kinderen: Mina, Sara, Levij, Marietje, Alexander en een kind dat vermoedelijk de oorlog heeft overleefd. Na de dood van hun moeder werden de kinderen elders geplaatst.*
Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Salomon Engers
*[**Vader**] Salomon Engers werd in 1942 in Bergen op Zoom verraden en opgepakt.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
Op de website is **vader**s marktvergunning met ingeplakt borstbeeld te bezien:
"*Artikel ongeregeld Staanplaats Waterlooplein Gedurende -8 AUG 1938*"

Ook van de **grootouders** van vaderskant zijn Marktvergunningen met ingeplakte borstbeelden op de website geplaatst:
"*Artikel ongeregelde ijzerwaren Staanplaats Waterlooplein*".
■ **Akevoth, Ashkenazi Marriages DB**: Ten tijde van **oom** Samuels huwelijk op 25-08-1927 met Anna Overste waren Samuels ouders **Abraham Markus** en **Sara Schreeuwer** nog in leven.

Levij Engers

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis
"*Levij Engers was een zoon van Salomon Engers en Klara Markus. Na de dood van zijn moeder werd hij uit huis geplaatst.*
Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Salomon Engers"
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Levij Engers tot 31-08-1941 had bezocht: Schoolplein
■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 119: "*Hij woonde in januari 1943 nog in het CIW*."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 65: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 april 1943. In plaats van Levij is zijn voornaam met Louis weergegeven: "*Engers Louis 27.8.29*".

Enker	
[924] **Salomon,** 10-09-1871 Rzeszow, 07-09-1942 Auschwitz	
Mozes Enker	Blime Stirzowar
■ In Memoriam ■ WieWasWie: Op de overlijdensakte 1180, opgemaakt te Utrecht op 22-05-1951 klopt de aangeven leeftijd van 75 jaar niet; maar geboorte- en overlijdensdata komen overeen met *In Memoriam*.	

Echtgenoot van [925] Gertrud Enker-Heymann
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lijsterstraat 41 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 18 910 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
"*Salomon Enker (tevens bekend als Shlomo) was afkomstig uit Polen. Hij woonde voor de oorlog met zijn gezin in Keulen.*
Salomon Enker was in de eerste echt gehuwd met Selma Blum. Uit dit huwelijk zijn twee kinderen geboren. Na het overlijden van Selma Blum is Salomon Enker getrouwd met Gertrud Heymann.
Voor de oorlog is één kind naar Palestina geëmigreerd. De rest van het gezin vluchtte naar Nederland. De beide kinderen hebben de oorlog overleefd.

Toevoeging van een bezoeker van de website"

Enker-Heymann	
[925] **Gertrud,** 16-06-1888 Landsberg-Warthe, 07-09-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

Echtgenote van [924] Salomon Enker
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lijsterstraat 41 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 18 910 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

Enthoven-van Lier			
[143] **Henriette Sophia Carolina Clarisse,** 17-06-1875 Utrecht, Kromme Nieuwegracht 46, Mont Pelerin 21-07-1945			
Jacob van Lier, 06-06-1835 Utrecht, Beroep: Off. van gezondheid; ovl. op 14-03-1913 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 12 A 2 F -.		Francisca Leonora Enthoven 25-12-1833 's-Gravenhage; ovl. op 23-09-1890 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 12 A 2 E -.	
Huwelijksakte 14, Zaltbommel 24-05-1864			
Salomon van Lier, 27-04-1804 Utrecht, steenfabrikant; ovl. op 16-05-1888 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 53 A 35 I 1082.	Henriette van Lier, 11-02-1810 Utrecht, ovl. op 13-12-1880 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 53 A 35 H 971.	Marcus Israel Enthoven, 29-06-1795 Den Haag, ijzerfabrikant; op 23-11-1878 te Den Haag overleden.	Sara Eliasar Swerein, 22-01-1795 Den Haag; ovl. op 04-11-1847 te Zaltbommel; aldaar op de Joodse begraafplaats aan de Bossche Poort ter aarde besteld.
Huwelijksakte 128, Utrecht 05-06-1833		Huwelijk op 26-07-1820 te Den Haag	
■ Akevoth: .../polak_nijm/34.htm ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad			

■ **Frankenhuis-van Scheijen / Können**, De vier Joodse Begraafglaatsen te Zaltbommel, p. 41: B-33 […] "(Saartje Swerein, 52 jr. geb. 's-Gravenhage 22.01.1795, dr. v. Eliazer Josuar Swerein & Judith Eliazer Snoek, echtgenote van Marcus Israël Enthoven)."

Henriette Sophia Carolina Clarisse Enthoven-van Lier

■ **HUA** 18-06-1875, geboorteakte nr. 1181

■ **Genlias: Echtgenoot Adolf Simon Enthoven,** 34j, 's-Gravenhage, huwelijksakte 579, Utrecht 15-10-1896. Ouders van Adolf Simon Enthoven: Philip Simon Enthoven en Clarisse Enthoven.
Zus: Overlijdensakte 696, Utrecht 30-3-1940: Susanna Elisabeth Constance van Lier op 29-3-1940 te Utrecht op leeftijd van 73 jaar overleden. Zij was getrouwd met Gerardus Johannes Didacus Offermans.
■ **rhoen.nl/oorlogsslachtoffers:** Vestiging te Zeist op 29-04-1919; evacuatie 19-08-1942 / vertrek 14-09-1942
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Zeist: Duinweg 13
" Henriette Sophia Carolina Clarisse Enthoven-van Lier werd gedeporteerd naar Theresienstadt. Na de bevrijding ging ze naar Mont Pelerin (Vaud) in Zwitserland. Ze overleed daar op 21 juli 1945, terwijl ze haar koffer pakte voor haar terugkeer naar Nederland. Haar as is begraven in het familiegraf in Bosch en Duin. Zie voor meer details P. H. van Enthoven, Kroniek van het geslacht Enthoven (Zutphen 1991)."

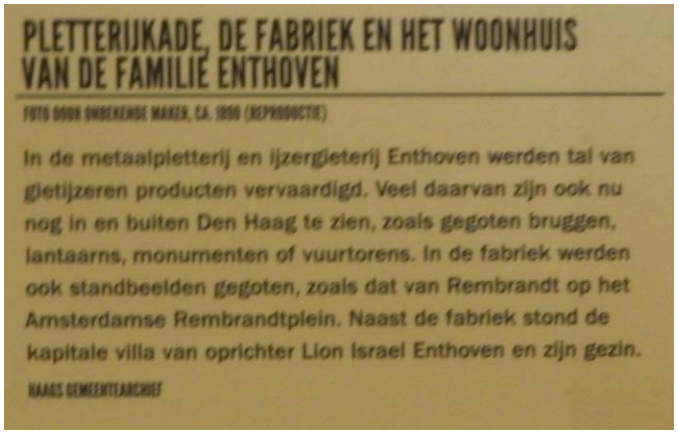

Gefotografeerd in het HAAGS HISTORISCH MUSEUM op 04-09-2016.

van Esso			
[929] **Herman,** 19-06-1919 Arnhem, ??-12-1944 Schwarzheide			
Abram Aron van Esso, 22-05-1884 Meppel, "*grossier in goud en zilver*"; 17-09-1943 Auschwitz.		Carolina Mogendorff (Lien Mogendorff), 21-09-1889 Gouda; 17-09-1943 Auschwitz.	
Huwelijksakte 163, Gouda 11-11-1914.			
Andries van Esso, 16-12-1846 Meppel; op 26-07-1922 te Meppel overleden.	Annechiena Hinderina / Hindrina Frankforter, 14-09-1854 Beerta; op 24-03-1930 te Meppel overleden.	Nathan Mogendorff, 07-12-1850 Groenlo; huidenkoopman; op 22-02-1934 te Gouda overleden.	Henriette (Jetje) Trijbits, (Trybits), 14-07-1857 Gouda; ovl. 25-09-1921 Gouda, begr. 28-09-1921 te Gouda.
Huwelijksakte 2, Beerta 05-02-1881		Huwelijk op 26-05-1880 te Gouda.	
■ Genlias ■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/mogendrf/651.htm ■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/mogendrf/800.htm ■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/mogendrf/369.htm ■ WieWasWie			

Herman van Esso

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Merwedekade 252, Utrecht.

■ **Margo Klijn, De stille Slag, Joodse Arnhemmers 1933 1945,** Westervoort 2003, p. 120: "*Jetty Frankfort was vaak in Park Sonsbeek. Zij herinnert zich dat ze er speelde, in de winter van '41-'42, met haar zusje Rosita* en een paar vrienden, André en* ***Herman van Esso:***

'De winter was streng geweest en er lag een dikke laag sneeuw. De jongens woonden aan de Bouriciusstraat 22 tegenover de school. Mijn vader bridgde met hun vader, ik vond het een beetje een botte man. Mevrouw was lief. Maar goed. We liepen dus te gekken in Sonsbeek en André deed zijn schoenen uit. Uit baldadigheid danste hij met blote voeten in de sneeuw. Rosita

verloor die middag haar want. Die had ze net van Sinterklaas gekregen, dus dat was heel wat. De volgende dag ben ik hem gaan zoeken en vond hem terug. Dat vond ik reuze aardig van mezelf. Ik kom regelmatig in Sonsbeek. Nu ik ouder ben, moet ik steeds vaker denken aan die vier kinderen waarvan er drie zijn weggekomen.' " [Vetdruk HM]

*****) ■ **joodsmonument.nl**: Rosita Frankfort, Arnhem, 12 maart 1924; Auschwitz, 7 september 1942. Bereikte de leeftijd van 18 jaar. Steijnstraat 6, Arnhem (mei 1940)

[Er is van Rosita een foto op pagina 147 in het aangehaalde boek van Margo Klijn.]

Falk-Elkan	
[930] **Ludmilla,** 01-01-1878 Salzburg, 31-08-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mengelberglaan 6, Utrecht

■ **Genlias: Ludmilla Elkan** was "*laatstelijk gehuwd*" met **Ludwig Falk**; overlijdensakte 186, Utrecht 20-01-1951.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Falk, Ludmilla, geb. 01 augustus 1878 in Salzburg, woonde in München. Deportation: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

■ https://www.**deutsche-digitale-bibliothek**.de/item/MKOP45ENINYTR3EFYL3A5TZN7T7NI56N: "*Falk geb. Elkan, Ludmilla, Jude, geb. 01.01.1878 in Salzburg; 1939 nach Rotterdam ausgewandert; Ermittlungen wegen Mietstreitigkeiten*"

Falkenburg			
[146] **Juda Hans,** 03-03-1911 Utrecht, 30-09-1942 Auschwitz			
Selmar Falkenburg, 24-11-1882 Hannover; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 72]		Mietje Kerkmeester, ± 1888 Amsterdam; op 15-04-1919 te Rotterdam overleden.	
Huwelijk op 04-05-1910 te Amsterdam; akte reg. 6B; fol. 36v			
Adolf Falkenburg, geb. ± 1844; ovl. op 16-07-1914 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 2 C 7 11 - .	Anna Frank, geb. ± 1845; ovl. op 19-11-1913 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 2 C 7 10 1266.	David Kerkmeester, ± 1851 Amsterdam; op 29-11-1906 te Muiderberg begr., graf D B 35.	Annaatje Koen, ± 1849 Amsterdam; op 08-02-1903 te Muiderberg begr., graf C 35 62.
Huwelijk ±1868; het eerste bekende kind – Natalie – werd ±1869 te Quedlinburg geboren.		Huwelijksakte reg. 11; fol. 45, Amsterdam 21-10-1874	
■ Genlias ■ Begraaf Verlof ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F32058/I85235/ ■ http://rotterdam.digitalestamboom.nl/scan.aspx?book=R&id=524870 ■ WieWasWie			

Juda Hans Falkenburg

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Landarbeiter. Adres: Nieuwekerkseweg 24, Moordrecht

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Falkenburg, Juda, Moordrecht, geb. 3-3-1911 (Utrecht), gest. 28-8-1942
■ **Genlias**: Vader: Selmar Falkenburg hertrouwde op 30-03-1920 te Amsterdam met Caroline Falkenburg-van Loen, geb. Amsterdam, 16 maart 1883; ovl. Sobibor, 23 april 1943 [Schelvis, p. 72]. Caroline was dochter van Meijer van Loen en Lea Louise Abrahamson.
■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/family/humo9_/F22006/I59515/: "*Op pagina 27 van het boek 'Oorlog en bevrijding in Moordrecht' geschreven door Panc Vink staat o.m. het volgende geschreven:*
Hans Juda Falkenburg werkte vanaf 1941 als boerenknecht in Moordrecht. Hans kreeg op een zeker moment opdracht van de S.D. om naar het huis van de familie Mozes van Bueren (man, vrouw en 1 zoon) te gaan, die ook in Moordrecht woonde. Vanuit het huis van de familie van Bueren zijn alle 4 de personen op 17 augustus 1942 weggevoerd naar Westerbork en op 30 september 1942 in Auschwitz vermoord."

<table>
<tr><th colspan="4">Falkenstein
[932] Inge, 04-03-1932 Keulen, 22-10-1942 Auschwitz
[933] Ruth Frieda, 03-06-1939 Den Haag, 22-10-1942 Auschwitz</th></tr>
<tr><td colspan="2">[931] Arthur Falkenstein,
29-03-1907 Fischeln; 28-02-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">[934] Henriette Cahn,
23-11-1909 Köln; 22-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td>N.N.</td><td>N.N.</td><td>N.N.</td><td>N.N.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

"***Joodsmonument.nl:*** *Wooninformatie Arthur Falkenstein x Henriette Cahn*
Door: Wim Huijsmans […]
Arthur Falkenstein, chauffeur, en zijn vrouw Henriette Cahn hebben zich in Zwolle bij de politie aangemeld komende uit Scheveningen, Katwijkstraat 133. Bron: Historisch Centrum Overijssel, Archief Gemeentepolitie Zwolle, minuut van brief van 16 september 1940 van commissaris van politie van Zwolle aan hoofdcommissaris van politie te Den Haag, inv.nr. 100." [vetdruk: HM]

Gezin Falkenstein

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch/ Digitale Stamboom Rotterdam:** Het gezin Falkenstein - het echtpaar Arthur en Henriette met dochter Inge - is op 21 januari 1937 gemigreerd naar Nederland. Voordat het gezin naar Utrecht kwam, ging het op drie verschillende adressen in 's-Gravenhage wonen: vanaf 21-01-1937 Stille Veerkade 9a, vanaf 16-04-1937 Scheldeplein 2 en vanaf 17-09-1937 Katwijkstraat 133. Vermoedelijk is de tweede dochter Ruth Frieda op de laatste adres - Katwijkstraat 133 - geboren.
In de Kolom staat als beroep van vader '*chauffeur*' aangegeven. De gezinskaart vermeldt niet wanneer het gezin in Den Haag is uitgeschreven.

Vader Arthur werd op 3 t/m 5 oktober 1942 in Westerbork opgesloten. Dit datum duidt erop, dat hij in 1942 naar een van de Joodse werkkampen moest vertrekken. ["*De nazi's deden alle moeite te benadrukken dat niet zij maar de Heidemaatschappij en de Rijksdienst voor de Werkverruiming het in de werkkampen voor het zeggen hadden*." Niek van der Oord, Jodenkampen, p. 9]
Op 19-10-1942 werd het hele gezin in Westerbork op transport gesteld naar Auschwitz, waar moeder Henriette Cahn en de dochters Inge en Ruth Frieda op 21 of 22 oktober 1942 van het leven werden beroofd. Vader Arthur werd voor werk geselecteerd, hij kreeg een nummer tussen 69212 en 69708 op zijn arm getatoeëerd. Zijn overlijdensdatum en -plaats heeft men vastgelegd op 28-02-1943 in Auschwitz. [Vgl. Czech, Kalendarium Auschwitz, p. 323]

Arthur Falkenstein

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Draaiweg 57 bis, Utrecht. Inboedellijst van 12 mei 1942. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:
Echtgenote: Henriette Falkenstein-Cahn, 23-11-1909 Keulen; 22-10-1942 Auschwitz
Dochter: Inge Falkenstein, 04-03-1932 Keulen; 22-10-1942 Auschwitz
Dochter: Ruth Frieda Falkenstein, 03-06-1939 Den Haag; 22-10-1942 Auschwitz

Inge Falkenstein

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: **Inge**'s naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (A'dam 2005) 76]
Adres: Draaiweg 57 bis
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Ruth Frieda Falkenstein tot 31-08-1941 had bezocht: M. v. Reedestraat

Feingersch

[935] **Rose,** 29-08-1920 Oldau Kaliwerk, 07-09-1942 Auschwitz

Isaak Feingersch, geb. 1885 in Odessa; deporteerd 1941 naar Riga; 1944 vermist in Stutthof.	Rebekka Aswolinskaja, geb. 17-06-1887 bei Odessa; 1912 naar Duitsland geëmigreerd; deporteerd 1941 naar Riga; daar vermoord.

■ http://www.celle-im-nationalsozialismus.de/texte/familie-feingersch
■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam ■ https://geschichte-bewusst-sein.de/materialien-im-ueberblick/deportationen-aus-nordwestdeutschland/biografien/rebekka-feingersch-geb-aswolinskaja/

■ Broer **Eli Eyal (Elias Feingersch)**, April 2004 op de website: http://www.**celle-im-nationalsozialismus**.de/texte/familie-feingersch: **Broers en zussen:**
Marie Klijnkramer-Feingersch, geb. 1911 in Odessa, 1942 gearresteerd in Westerbork, 1944 gedeporteerd naar Theresienstadt, 1945 vermoord in Auschwitz.
David Feingersch, geb. 1914 in Frankfurt am Main, 1936 geëmigreerd naar Palestina; stierf 1994 in Israel.
Moses Feingersch, geb. 1916 in Celle, 1937 geëmigreerd naar Palestina: leeft in Haifa, Israel
Rafael Feingersch, geb. 1917 in Ovelgönne, 1936 geëmigreerd naar Palestina; leeft in Ramat-Hasharon, Israel
Fanny Prager-Feingersch, geb. 1918 in Winsen/Aller, 1944 gedeporteerd naar Auschwitz, aldaar 1944 vermoord.
Sally Feingersch, geb.1922 in Ovelgönne, 1938 geëmigreerd naar Palestina: leeft in Kfar-Saba, Israel
Elias Feingersch, geb. 1923· in Ovelgönne, 1939 geëmigreerd naar Palestina: leeft in Ramat-Hasharon, Israel
Benjamin Feingersch, geb. 1925 in Oldau, 1943 gedeporteerd naar Auschwitz-Buna [Monowitz], 1945 befreit, 1945 geëmigreerd naar Palestina; stierf 1989 in Israel.
Hermann Feingersch, geb. 1927 in Ovelgönne, 1941 naar Riga gedeporteerd, aldaar 1941 vermist.

Familie Feingersch

[Uittreksels uit het verhaal van **Rosa's** broer **Eli Eyal (Elias Feingersch)** op de website Celle im Nationalsozialismus]:
"*Mijn ouders Rebekka en Isaak Feingersch en mijn oudste zus Marie emigreerden in 1912 van Odessa naar Duitsland. [...] In Frankfurt werd hun eerste zoon David, mijn oudste broer, geboren. [...] Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog 1914 werd de familie, omdat ze Russische staatsburgers waren, opgepakt en gescheiden in het kamp in Holzminden geïnterneerd. Om de levensomstandigheden van de familie te verbeteren, meldde Isaak zich vrijwillig voor het zware werk in de kalimijn te Övelgönne in de buurt van Celle. [...] 1915 mocht Izaak zijn familie naar Övelgönne brengen. [...]*
In Övelgönne kreeg het echtpaar Feingersch nog zes zonen en twee dochters. [...] Het grote aantal kinderen vereiste, dat mijn ouders voor vele dingen zelf moesten zorgen: Vader repareerde schoenen, knipte de haren, en trok zelfs tanden, en mijn moeder naaide en veranderde kleren, per leeftijd en grootte, die dan van het eene kind aan het andere werden nagelaten. [...]
Als enige Joodse familie in Övelgönne waren de betrekkingen tussen de familie Feingersch en de andere families van het dorp goed en normaal. [...]
De familie had nauwe betrekkingen met de Joodse gemeente in Celle. Alle zonen werden 'Bar-Mitswa' in de synagoge van Celle. [...]

In de loop van de jaren verlieten de oudere kinderen Övelgönne, om bureauberoepen te leren of om een landbouwkundige opleiding te volgen. Deze zou hen voorbereiden op een leven in Palestina. [...]
Op 8 juli 1937 verhuisde mijn familie naar Celle in het Joodse gemeentehuis, Im Kreise 23. Nu verlieten ook de middelste kinderen de familie, om zich in verschillende opleidingskampen voor hun emigratie naar Palestina voor te bereiden. Zo kwamen de vier zonen – Moses, Rafael, Sally en Elias – op tijd naar Palestina en de drie zussen – Marie, Fanny en Rosa – bereikten Nederland. Slechts Benjamin en Hermann bleven bij de ouders. Fanny en Marie huwden in Nederland. [...]
Mijn vader Isaak, die als stoker in het Algemeen Ziekenhuis aan de Pfennigbrücke werkte, kreeg eind november 1941 het bevel, zich met zijn vrouw en zijn zoon Hermann op 2e december op het station te melden. Mijn broer Benjamin kreeg een bijzonder toestemming, om van zijn ouders afscheid te nemen. Hij begeleidde hen naar de station van Celle en zag hen daar voor de laatste keer.
Isaak, Rebekka en Hermann Feingersch werden op 2e december 1941 naar Riga gedeporteerd en kwamen in een werkkamp in de buurt van de stad terecht. Na enige tijd werd Rebekka in het Ghetto Riga gebracht en is daar of in een vernietigingskamp vermoord. Isaak en Hermann kwamen met hun werkgroep in het KZ Kaiserwald. Isaaks naam verscheen nog op de lijst van de tot werk in staat zijnde mensen, die op 1e oktober 1944 in het KZ Stutthof aankwamen. Hij is daar vermist. Mijn broer Hermann kwam hoogstwaarschijnlijk eerder om het leven.
Mijn drie zussen werden vanuit hun voorbereidingskampen in Nederland in het KZ Westerbork getransporteerd. Daarvandaan werden zij allen naar Auschwitz gedeporteerd en vergast: Rosa al in 1942, Fanny, haar man en haar zoon 1944, en Marie en haar man op 28-02-1945.
Benjamin kwam van zijn voorbereidingsleergang voor Palestina in het werkkamp Neuendorf-Fürstenwalde an der Spree. Vandaar uit werd hij naar Auschwitz gedeporteerd en kwam in het KZ-werkkamp Buna [later Monowitz] terecht. In zeer slechte lichamelijke staat werd hij door Oskar Schindler tijdens een dodenmars gered. Na zijn bevrijding in mei 1945 ging hij op zoek naar zijn zussen in Nederland en hoopte ook iets van zijn ouders te horen, maar allebei zonder succes. Een half jaar later bereikte hij met een illegaal schip Palestina.
De familie Feingersch in Israel telt vandaag meer dan 100 leden. Het verleden der familie in Celle is verbonden met grote smart en diepe rouw. De geplaatste struikelblokken [Stolpersteine] met de namen van de slachtoffers der shoa zijn een zekere troost en wordt de verbinding met de synagoge van Celle en met de laatste gezamenlijke woning voor eeuwig overeind gehouden. Voor deze goede en brave daad en 'Mizwa' van allen met dit project verbonden vrienden, en in het bijzonder de peten, dank ik hartelijk namens de grootfamilie Feingersch.
Samenvatting: ***Eli Eyal*** *(****Elias Feingersch****), April 2004*"

■ http://nl.**wikipedia**.org/wiki/Hambühren: **Geografie**
Hambühren ligt maar zes kilometer van het stadscentrum van Celle verwijderd. De Aller stroomt in het noorden door de gemeente.
Geschiedenis
Hambühren is schriftelijk bekend sinds 1235. De plaats Oldau werd voor het eerst in 1378 schriftelijk vermeld.
De plaats Ovelgönne is gesticht door de bouw van een kalimijn. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd nabij deze plaats een munitiefabriek in gebruik genomen. In deze fabriek werden veel dwangarbeiders tewerk gesteld.
De huidige gemeente Hambühren ontstond op 1 januari 1970 als gevolg van een gemeentelijke herindeling van de voorheen zelfstandige gemeenten Hambühren en Oldau.
■ **joodsmonument.nl:** Adres: Mauritsstraat 64, Utrecht.
Sandrasteeg 5, Deventer, Deventer Vereniging

"Deventer was het centrum van de eerste Nederlandse hachsjara-instelling, opgericht in 1918. De zogenaamde Deventer Vereniging had, in tegenstelling tot de latere hachsjara-instellingen, geen eigen woon- of werklocatie. De leerlingen woonden en werkten bij boeren verspreid over heel Nederland. Deze vorm van opleiding werd wel 'Einzelhachsjara' genoemd. Voor theoretische vakken en culturele activiteiten kwam men samen in het verenigingsgebouw 'Beth Chaloets' (Pioniershuis) in Deventer.

In 1940 telde de vereniging zo'n 250 leden. Met hulp van deze zogenaamde Westerweel-groep heeft een aantal jongeren Spanje weten te bereiken. Van de Deventer pioniers heeft ruim de helft de oorlog overleefd.
Zie voor een uitgebreide beschrijving het thema-artikel Zionisme en Hachsjara op deze website"

■ **Manja Pach/ Lex Rutgers**, 'Het verstoorde leven', p. 34: Het huis 'De Korenbloem' staat aan de hoek Papenstraat-Ankersteeg. "*Het huis werd Beth Chaloets genoemd, huis van de Chaloetsiem, de Palestinapioniers.* [...]

[p. 35] *Eén van de leidende figuren van de pioniers in Deventer, Ru Cohen, [...] kwam met zijn vrouw Eva Königsbergen in Bergen-Belsen om.*" [...]
[P. 29] "*De gebroeders Ru (1889-1945) en Jacques Cohen (1888-1944)*" hadden aan de hoek Lange Bisschopstraat-Sandrasteeg een meubelzaak. "*De pilaren zijn nog zichtbaar*."

[P. 30] "*Ru was een goede vriend van Etty Hillesum.*
Het gezin Cohen telde nog vier kinderen: Chi, David[*]*, Josef en Line.* [...]"
***** [P.11] "*David, de oudste broer, (1882 - 1967), werd vooral bekend door zijn voorzitterschap van de Joodse Raad van 1941 - 1943, een organisatie die een omstreden rol heeft gespeeld in de vervolging van de Joden. David Cohen was classicus. Van 1910 - 1926 was hij leraar oude talen in Den Haag. Vanaf 1924 was hij hoogleraar oude talen (Leiden) en later oude geschiedenis (Amsterdam).*
Hij bekleedde vele bestuursfuncties in Joods Nederland en was een vooraanstaand zionist. Hij maakte zich vanaf 1933 sterk voor de behartiging van de belangen van Joodse vluchtelingen uit Duitsland en Oostenrijk als voorzitter van het Joods Vluchtelingencomité."

Feingold-Weissberg

[936] **Rachel,** 04-10-1861 Krakau, 09-04-1943 Sobibor

■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Vleutenseweg 287, Utrecht

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 51: Haar naam staat op de transportlijst van 6 april 1943: "*Feingold-Weinsberg Rachel 4.10.61*". In plaats van Weissberg is haar meisjesnaam Weinsberg gespeld.

Feldblum-Cahn

[937] **Lea,** 21-12-1881 Uckerath, 24-09-1942 Auschwitz

■ In Memoriam

■ Lea's geboorteplaats Uckerath ligt omstreeks 40 km ten zuidwesten van Keulen/ Köln.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Schimmelpenningklaan 27, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch/ Digitale Stamboom Rotterdam:** Lea is op 30 maart 1933 geëmigreerd naar Nederland. Op 30-05-1933 werd zij komende van Berlijn-Wilmersdorf in 's-Gravenhage ingeschreven en ging aldaar vervolgens op verschillende adressen wonen:
vanaf 30-05-1933 Bosschestraat 166, inwonend bij Kolb,
vanaf 01-09-1933 Gevers Deynootweg 91,
vanaf 16-05-1934 Berkenbosch Blokstraat 41,
vanaf 05-11-1934 Berberisstraat 65,
vanaf 26-04-1935 Bosschestraat 5,
vanaf 21-10-1936 Gevers Deynootweg 122,
vanaf 15-02-1938 Celebesstraat 15 inwonend bij Deller ? [naam moeilijk leesbaar]
en vanaf 24-06-1938 ? [doorgehaalde straatnaam niet te ontcijferen].
Op de gezinskaart staan drie namen, ten eerste Siegfried Feldblum zonder verdere gegevens, ten tweede Lea Cahn met geboortetijd en -plaats en ten deerde Rudolf Lewin met alleen het jaar van geboorte. Het is niet duidelijk op wie van de drie de verhuisgeschiedenis van toepassing is. Tenminste een persoon werd op 16-02-1939 uitgeschreven naar Losser "KL Smit Oord".
Helaas is de colom BETREKKING TOT HET HOOFD VAN HET GEZIN op gezinskaart leeg.
Siegfried Feldblum werd op 31 maart 1875 in Berlijn geboren en woonde aldaar. Hij werd op 29-07-1942 vanuit Berlijn naar Theresienstadt gedeporteerd, waar hij op 01-01-1943 overleed.
Over Rudolf zie Lewin, Rudolf Simon Max in dit onderzoek.

Fichendler

[938] **Beile,** 19-09-1908 Frankfurt am Main, 09-04-1943 Sobibor

■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Hartingstraat 2, Utrecht. Beroep: Naaister.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 51: Haar naam - onjuist Fichenlier gespeld - staat op de transportlijst van 6 april 1943: "*Fichenlier Beile 19.9.08*".
■ Gedenksteen aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

■ https://oorlogsgravenstichting.nl/zoeken?pagina=2296&object=persoon&filter=&sort=asc&order=achternaam#zoeken-form:
Achternamen en leeftijdsklas spreken er over, dat **Sophie Fichendler** - geb. 19-10-1910, ovl. 09-07-1943 – en **Racha Blima Fichendler** - geb. 13-08-1905, ovl. 28-05-1943 – zussen van Beile zijn.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 200 en 126: Sophie's naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943; Racha Blima's naam op de lijst van 25 mei 1943: "*Fichendler Re**c**ha 13.8.05*".

Fleischmann

[939] **Nathan,** 14-11-1874 Ebelsbach, 26-05-1944 Theresienstadt

Salomon Fleischmann, geb. 04-06-1837 Ebelsbach; ovl. 30-08-1882 Ebelsbach.	Carolina Bettmann, geb. 15-02-1843 Ebelsbach;
Huwelijk 13-09-1854	

Solouran Salamon Fleischmann, geb. ??-10-1810 Aufseß; ovl. 23-06-1882; begr. Joodse begraafpl. Aufseß.			

■ http://sternmail.co.uk/sld/familygroup.php?familyID=F3012&tree=SLtree
■https://gw.geneanet.org/pfdm?lang=en&pz=israel&nz=fleischmann&ocz=1&p=solouran+salamon&n=fleischmann
■ In Memoriam ■ www.opus-bayern.de

■ http://sternmail.co.uk/sld/familygroup.php?familyID=F3012&tree=SLtree en http://sternmail.co.uk/sld/getperson.php?personID=I2919&tree=SLtree: **Zus: Gretchen Fleischmann**, geb. 27-08-1867 Ebelsbach; ovl. 24-09-1910 Ebelsbach.

Gretchen trad op 17-12-1895 te Ebelsbach in het huwelijk met Siegfried Rosskamm, geb. 22-03-1870 Weyhers/ Gersfeld; ovl. 02-02-1938 Ebelsbach. Siegfried was zoon van Salomon Rosskamm en Jeanette Strauss. Uit het huwelijk van **zus Gretchen** en **zwager Siegfried** zijn vier kinderen bekend:
1) Salomon Rosskamm (1896 Ebelsbach – 1990 USA)
2) Max Rosskamm (1901 Ebelsbach – 1972 USA)
3) Lina Rosskamm (1902 Ebelsbach – 1974 USA)
4) Bertha Bertl Rosskamm (1906 Ebelsbach – 1978)
Zwager Siegfried Rosskamm hertrouwde op 27-11-1917 met **Frieda Loewenstein** (14-07-1882 Meudt – 25-11-1941 Ghetto Kowno). Er zijn twee kinderen bekend:
1) Richard Rosskamm (1918 Ebelsbach – 1919 Ebelsbach)
2) Rudolf Siegbert Rosskamm (1921 Ebelsbach – 1996 USA)

■ **HUA, Adresboeken Utrecht 1940**, fiche 456: "*HÄNDELSTRAAT* [...] *48 S. Fleischmann*."
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Händelstraat 48, Utrecht. Beroep: Koopman. Inboedellijst van 5 mei 1942. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:
[**Zoon:**] Siegfried Fleischmann, 21-2-1905 Ebelsbach; 21-1-1943 Vught
Fanny Schweitzer-Schweitzer, 10-12-1855 Ebelsbach; 21-5-1943 Sobibor
[**Echtgenote**:] Ida Fleischmann-Schweitzer, 22-9-1880 Bamberg; 8-10-1944 Auschwitz
„Siegfried Israel Fleischmann was de zoon van Nathan Fleischmann, veehandelaar, en Ida Fleischmann-Schweitzer. Hij was koopman. Hij was ongetrouwd en woonde in de Händelstraat 48 te Utrecht. Op 21 januari 1943 is Siegfried Israel Fleischmann in het concentratiekamp Vught om het leven gekomen.
Archief concentratiekamp Vught, Sterbebuch 1943"
■ **http://www.alemannia-judaica.de/ebelsbach_synagoge.htm**: Nathan was in de jaren 1924 en 1932 hoofd van de Joodse gemeente te Ebelsbach.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: „Fleischmann, Nathan, geb. 14 november 1874 te Ebelsbach, woonde in Bamberg. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork
14 september 1943, Bergen-Belsen, concentratiekamp, 25 januari 1944, Theresienstadt, Ghetto: Overleden op 26 mei 1944, Theresienstadt, Ghetto"
„Chronologie der Deportationen aus den Niederlanden
Deportatie op 14 september 1943 vanuit Westerbork, 305 personen naar Theresienstadt (Bergen-Belsen)
Opmerkingen:
Dit transport met talrijke Duitse emigranten werd vanwege overbezetting van het doorgangsgetto Theresienstadt voorlopig in Bergen-Belsen geïnterneerd. Op 25 januari 1944 werden 283 van hen naar Theresienstadt overgebracht." Dit transport komt op 27 januari 1944 in Theresienstadt aan."
■ http://www.opus-bayern.de/uni-bamberg/volltexte/2010/242/pdf/Gedenkbuch_Jued_Buerger_Bambergs_OPUS.pdf [p. 104 en 343]:

„Nathan Fleischman was de zoon van Salomon Fleischmann en Carolina Bettmann. Hij was sedert 1904 met Ida Fleischmann, dochter van Manasse Schweitzer en Fanny Schweitzer-Fleischmann, gehuwd.
De veehandelaar Nathan Fleischmann was in zijn geboorteplaats Ebelsbach lid van de gemeenteraad, tijdelijk 2e burgemeester en bestuurder van de Joodse gemeente.
Het Echtpaar Fleischmann vertrok vanuit Ebelsbach naar Bamberg. Ten gevolge van het novemberpogrom [rijkskristallnacht] werd Nathan Fleischmann op 10 november 1938 opgepakt en in het gevangenis van de arrondissementsrechtbank ingeleverd, maar weer vrijgelaten.
Ida en Nathan Fleischmann vluchtten in 1939 naar Nederland. Het laatst woonden zij te Utrecht en werden vandaar in januari 1944 via Westerbork naar Theresienstadt gedeporteerd. Nathan Fleischmann kwam daar om op 26 mei 1944. Ida Fleischmann werd vanuit Theresienstadt op 6 oktober 1944 naar Auschwitz gedeporteerd en vermoord.
Woonadres in Bamberg: 1938: Franz-Ludwig-Straße 24“
■ **Israel Schwierz**, Steinerne Zeugnisse jüdischen Lebens in Bayern, p. 51:
"***Ebelsbach*** *(Haßberge)*
Hier bestond tot 1939 een Joodse gemeente. Zij bezat een om ± 1715 opgerichte en in 1749 uitgebreide synagoge, een gemeentehuis met een schoolruimte voor godsdienstonderwijs, een in 1841 opgerichte mikwe en een begraafplaats (in Limbach)."

<table>
<tr><td colspan="4">Fleischmann
[940] Siegfried, 21-02-1905 Ebelsbach, 21-01-1943 Vught</td></tr>
<tr><td colspan="2">[939] Fleischmann, Nathan,
14-11-1874 Ebelsbach;
26-05-1944 Theresienstadt.</td><td colspan="2">[941] Ida (Jidla) Schweitzer,
22-09-1880 Bamberg;
08-10-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk in 1904.</td></tr>
<tr><td>Salomon Fleischmann, geb. 04-06-1837 Ebelsbach; ovl. 30-08-1882 Ebelsbach.</td><td>Carolina Bettmann, geb. 15-02-1843 Ebelsbach; op onbekende datum overleden.</td><td>Manasse Schweitzer, geb. op onbekende datum; voor 1939 overleden.</td><td>[1525] Fanny Fleisch-mann, 10-12-1855 Ebelsbach;
21-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk 13-09-1854</td><td colspan="2">Huwelijk voor ±1880.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ www.opus-bayern.de
■ http://sternmail.co.uk/sld/familygroup.php?familyID=F3012&tree=SLtree</td></tr>
</table>

Siegfried Fleischmann

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Händelstraat 48, Utrecht.
„Siegfried Israel Fleischmann was de zoon van Nathan Fleischmann, veehandelaar, en Ida Fleischmann-Schweitzer. Hij was koopman. Hij was ongetrouwd en woonde in de Händelstraat

48 te Utrecht. Op 21 januari 1943 is Siegfried Israel Fleischmann in het concentratiekamp Vught om het leven gekomen.
Archief concentratiekamp Vught, Sterbebuch 1943"
■ http://www.opus-bayern.de/uni-bamberg/volltexte/2010/242/pdf/Gedenkbuch_Jued_Buerger_Bambergs_OPUS.pdf [p. 104 en 343]: *"De kinderen van Ida en Nathan Fleischmann leefden niet in Bamberg:* ***Siegfried Fleischmann****, geb. op 21-2-1905 te Ebelsbach, vluchtte naar Nederland en kwam op 21-1-1943 om in het concentratiekamp Vught. -* [**Zus**] [1626] *Edith Ullman-Fleischmann, geb. 31-10-1923 te Ebelsbach, vluchtte vanuit Ebelsbach naar Nederland; zij en haar zoontje Ralf* [Rolf] *Dirk Ullmann, op 31-3-1943 te Westerbork geboren,* [en haar dochter Ellen Wilhelmina Ullmann, geboren op 15-09-1939 te Oud-Beijerland,] *werden op 09-10-1944 naar Auschwitz gedeporteerd en vermoord. Haar echtgenoot* [Ernst Ullmann] *heeft de nazitijd overleefd."* [Vetdruk HM]
■ **Alie van den Berg, Oud-Beijerland**, p. 314: [Zwager] [Echtgenoot van Edith Ullman-Fleischmann] *"**Ernst Ullmann** is geboren op 21-02-1904 in Düren, (D) zoon van Jacob Ullman en Clara Cohen. Ernst trouwde op 03-11-1938 in Oud-Beijerland met **Edith Fleischmann**. Edith is geboren op 31-10-1912 in Ebelsbach, (D). Edith is vermoord op 08-10-1944 in Auschwitz, 31 jaar oud.*
Kinderen van Ernst en Edith:
1 Ellen Wilhelmina Ullmann*, geboren op 15-9-1939 in Oud-Beijerland. Ellen Wilhelmina is vermoord op 08-10-1944 in Auschwitz.*
2 Rolf Dirk Ullmann*, geboren op 31-3-1943 in Westerbork. Rolf Dirk is vermoord op 08-10-1944 in Auschwitz."*

Fleischmann-Schweitzer	
[941] **Ida,** 22-09-1880 Bamberg, 08-10-1944 Auschwitz	
Manasse Schweitzer, ; voor 1939 overleden.	[1525] Fanny Fleischmann, 10-12-1855 Ebelsbach; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 108]
Huwelijk vermoedelijk voor 1880.	
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ www.opus-bayern.de	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Händelstraat 48, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Fleischmann, Ida Jidla, geb. Schweitzer, geb. 22 september 1880 in Bamberg, woonde in Bamberg. Deportatie: vanuit Westerbork naar Bergen-Belsen, 25 januari 1944, Theresienstadt, Ghetto, 06 oktober 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overleden 08 oktober 1944, Auschwitz, voor dood verklaard.
■ **Israel Schwierz**, Steinerne Zeugnisse jüdischen Lebens in Bayern, p. 206, 207 en 208:
"*Bamberg*
Hier bestond vanaf de tweede helft van de 12e eeuw - hoewel er van Joden al in 1096 gewag werd gemaakt - telkens weer door uitzettingen, pogroms, vervolgingen en gedwongen dopen (bij

voorbeeld in de jaren 1298, 1302, 1332, 1346, 1448, 1478 en veel andere meer) onderbroken - tot 17-06-1943 de grootste Joodse gemeente van Oberfranken. Zij bewoonde in het 12e eeuw een 'Jodenbuurt' aan het hedendaagse Pfahlplätzchen [paalpleintje]*, dat zich van de Judengasse tot de Eisgrube uitstrekte. Een hele blok van gebouwen tussen Pfahlplätzchen, Theresienplatz, Balthasargäßchen en Lugbank vormde de 'Jodenhof', het ghetto van Bamberg. Daar bevond zich de synagoge, in het 12e eeuw een Jeschiwe, de 'Jodenschool', de Mikwe ('Jodenbad'), het 'Jodendanshuis', een herberg, waar zieken of doorreizenden konden worden opgenomen, en vele Joodse woonhuizen. De begraafplaats lag buiten het Sandtor, aan de voet van de Michelsberg.*
[...]
De nieuwe, grote, in 1910 in de Herzog-Max-Straße 10 opgerichte synagoge werd op 09-11-1938 van SA- en SS-leden in de fik gestoken, nadat men tevoren in aanwezigheid van de stadsarchitect alle delen uit metaal had afgemonteerd en het gebouw met benzine had overgoten. Door de brand werden talrijke waardevolle godsdienstonderwerpen en kostbaar inboedel, ook uit naburige, al opgeheven Joodse gemeenten, opzettelijk vernield. De synagoge brandde 24 uur. In maart 1939 werd het verkoolde gebouw door gemeentetechnici opgeblazen. [...] Niets van de vroegere synagogengebouw bleef behouden. Slechts een gedenksteen herinnert vandaag nog aan de synagoge.
[...]"

Foerder-Austerlitz	
[942] **Irma,** 17-04-1888 Oberglogau, 08-11-1944 Bergen-Belsen	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ https://www.**geni.com**/people/Irma-Austerlitz/6000000002215910403
■ https://www.**geni.com**/people/Ludwig-Foerder/6000000002215910394: **Echtgenoot:**
Zij was gehuwd met **Ludwig Foerder**, geb. 13-12-1885 Breslau; ovl. Israël; zoon van Heymann (Haim) Foerder en Amalia (Aidel Malka) Hirschberg.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 46, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Foerder, Irma, geb. Austerlitz, geb. 17 april 1888 in Oberglogau. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 15 september 1944, Bergen-Belsen; ovl. 08. November 1944, Bergen-Belsen
■ http://www.**bevrijdingintercultureel.nl**/eng/turksjood.html: *„Irma Foerder-Austerlitz (Oberglogau, 17 April 1888 – ogs.nl says 1880)*
Her last address was the Mauritsstraat 7 in Utrecht. Her name is on the transport list to Bergen-Belsen of 13 September 1944. Behind her name there's a note: 'without profession'. Together with Ribca Chichou (see above) Irma Foerder was the only one from the transport who didn't survive the Holocaust. She died in Bergen-Belsen on 8 November 1944, probably in the Benadon-

Lager, within two months after arrival. She didn't live to be in the exchange via Zweden. Oberglogau is in Upper-Silezia, in 1880 belonging to the German Empire."

■ **Lindwer, Kamp van Hoop en Wanhoop**, p. 256: 279 personen zijn in Westerbork op 13 september 1944 op transport gesteld naar Bergen-Belsen.

■ **Kolb, Bergen-Belsen**, p. 72: Op 15-09-1944 werd in Bergen-Belsen een transport van 275 personen uit Westerbork geregistreerd.

Fonteijn			
[943] **Leopold Lehman,** 17-12-1876 Leiden, 04-06-1943 Sobibor			
Lehman Levi Fonteijn, 23-03-1837 Leiden; op 08-05-1913 te Amsterdam overleden.		Elisabeth Rokkestikker, 1851 Amsterdam; op 19-10-1879 te Leiden overleden.	
Huwelijk op 26-08-1874 te Leiden			
Levie Nathan Fonteijn, 1800 Leiden; op 10-03-1877 te Leiden overleden.	Eva Levi Levij Canter, 18-09-1801 Harlingen; op 06-04-1872 te Leiden overleden.	David Rokkestikker, juli 1812 Amsterdam; op 10-05-1874 te Zeeburg begr., graf 19 8 (doodsoorzaak een val).	Rachel Wolder, ± 1816 Amsterdam; op 30-03-1890 te Zeeburg begraven, graf C 13 72.
Huwelijksakte 145 op 07-07-1825 te Leiden		Huwelijksakte reg. 3; fol. 106, Amsterdam 10-07-1844	
■ Akevoth: .../vantijn/583.htm ■ Akevoth: .../vantijn/818.htm ■ Akevoth: .../vantijn/881.htm ■ Begraaf Verlof ■ Genlias			

Leopold Lehman Fonteijn

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oosterstraat 8, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 35 515 op het Gemeentearchief Amsterdam, (L-claim, nr. 2333/9008).
"*Leopold Lehman Fonteijn wordt in de jubileumuitgave 75 jaren Sabel (1951) geroemd als 'reiziger'. Sabel Verven was een verffabriek in Zaandam. Leopold Lehman Fonteijn werkte 30 jaar voor Sabel. 'Fonteijn was' aldus het jubileumboek, 'een voorbeeld van de vertegenwoordiger, die het een eer achtte zijn werkgever te representeren. (...) Hij had zeer gedegen vakkennis en was voor vele van zijn afnemers een vriend des huizes en raadgever geworden'. Kort na zijn pensionering werd hij met zijn gezin gedeporteerd. Tot ver in de jaren vijftig werd Leopold Lehman Fonteijn geroemd als Sabels beste vertegenwoordiger.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Akevoth / Genlias**: **Echtgenote**: [943] Leopold Lehman Fonteijn trad op 20-09-1915 te Leiden in het huwelijk met [945] **Gracia Jessurun Lobo**.
Kind: N. N. Lehman Fonteijn is 12-06-1916 te Utrecht als levenloos kind geboren; overlijdensakte 1069, Utrecht 14-6-1916.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 144: Zijn naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943. Als geboortedatum staat er 17.18.76: "*Fonteijn Leopold 17.18.76*." Ook de naam van zijn echtgenote staat er: "*Fonteijn-Jesserun Gracia 13.8.84*".

Fonteijn

[147] **Eduard,** 28-12-1928 Utrecht, Willem van Noortstr. 61, 04-06-1943 Sobibor
[148] **Jack**, 28-05-1924 Utrecht, Willem van Noortstr. 61, 09-07-1943 Sobibor
[304] **Suze** de Leeuw-F., 06-06-1917 Utrecht, Willem van Noortstr. 61, 20-03-1943 Sobibor

[943] Leopold Lehman Fonteijn, 17-12-1876 Leiden; 04-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 144].	[944] Gracia Jessurun Lobo, 30-8-1885 Amsterdam; 04-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 144].
Huwelijk op 20-09-1915 te Leiden	

Lehman Levi Fonteijn, 23-03-1837 Leiden; op 08-05-1913 te Amsterdam overleden.	Elisabeth Rokkestikker, 1851 Amsterdam; op 19-10-1879 te Leiden overleden.	Isaac Jessurun Lobo, 14-02-1864 Amsterdam; ovl. op 08-02-1942; "*graf* [...] *onbekend*"[1]	Chrisje Zeehandelaar, ± 1864 Amsterdam; begr. op 01-07-1894 te Ouderkerk aan de Amstel, zerk E0/-16-8.[1]
Huwelijk op 26-08-1874 te Leiden		Huwelijksakte reg. 19; fol. 46, Amsterdam 22-08-1883	

■ Akevoth: .../vantijn/583.htm ■ Akevoth: .../vantijn/818.htm ■ Genlias [1]) ■ http://www.dutchjewry.org/P.I.G./image/01202801.jpg

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Oosterstraat 8, Utrecht
Inboedellijst van 31-8-42. "*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd*."

Eduard Fonteijn

Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
28	*1929*	*5689*	*05. Jan*	*Sj"K"p Sjemot*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Fonteijn	*Eduard*	*Jechezkeel ben Jehoeda*	28.12.1928	*15 Tewet; or lejom Sj"K"p Wajichi*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Willem van Noortstr. 61*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Fonteijn	*Leopold Lehman*	*Jehoeda ben Eliezer*	*Jesurun Lobo*	*Gracia*	*Gratie bat Jehoeda David*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
or lejom = dageraad =vroege ochtend of nacht van de vorige dag; Sj"K"p = sjabbath kodesj parasja [*Wajichi* (en hij leefde) Gen 47, 28-50, 26]					

Eduard Fonteijn en Jack Fonteijn

■ **Genlias: Broer: N. N. Lehman Fontijn** is op 12-06-1916 te Utrecht als levenloos kind geboren; overlijdensakte 1069, Utrecht 14-6-1916.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 01.09.1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 *"geen onderwijs meer"* mochten *"volgen op openbare scholen."* [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (A'dam 2005) 76]
Adres: Oosterstraat 8
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die **Eduard** Fonteijn tot 31-8-1941 had bezocht: Abstederdijk 142. Het blijkt niet uit de lijst welke openbare school **Jack** eerder heeft bezocht.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 144 en 211: Eduards naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943: *"Fonteijn Eduard 28.12.28"*. Jacks naam staat op de lijst van 6 juli 1943: *"Fontheijn Jack 28.5.24"*.

Suze de Leeuw-Fonteijn

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 26: Haar naam staat op de transportlijst van 17 maart 1943. Haar geboortedatum op de lijst klopt niet: *"Leeuw de-Fontijn Suze 6.5.14"*.

Fonteijn-Jessurun Lobo

[944] **Gracia,** 30-08-1885 Amsterdam, 04-06-1943 Sobibor

Isaac Jessurun Lobo, 14-02-1864 Amsterdam; op 08-02-1942 overleden.	Chrisje Zeehandelaar, 1864 Amsterdam; op 01-07-1894 te Ouderkerk aan de Amstel begraven.

Huwelijk 22-08-1883 [19 Ab 5643], akte reg. 19; fol. 46, Amsterdam 22-08-1883.

David Jessurun Lobo, ± 1831 Amsterdam; 22-05-1905 te 's-Gravenhage overleden.	Gracia Carwalho, ± 1831 Amsterdam; op 09-04-1899 te Ouderkerk aan de Amstel begraven, ligging E-2 -71 veld 1892, rij 2, graf 71.	Israël Zeehandelaar, ± 1830 Lemsterland; op 06-11-1883 te Muiderberg begr., graf C 8 185.	Sara Reens, ± 1825 Hoorn; op 19-01-1900 te Muiderberg begraven, graf C 8 186.

Huwelijksakte reg. 2; fol. 59, Amsterdam 10-03-1852. Choppe: 5613 ADAR 26/ 06-03-1853	Huwelijksakte reg. 6; fol. 31, Amsterdam 28-07-1858.

■ Akevoth, ... stenenarchief.org.pig/... ■ Akevoth: .../vantijn/818.htm
■ Akevoth: Portuguese Marriages DB, Portuguese Burial Register DB ■ Kaluach 3
■ http://www.geni.com/people/David-Jessurun-Lobo/6000000001386704396
■ Genlias ■ joodsmonument.nl (Het Joodsche Weekblad, 13 februari 1942) ■ WieWasWie

■ **WieWasWie: Grootvader** David Jessurun Lobo trad op 02-10-1899 te Amsterdam voor de tweede keer in het huwelijk met Jacoba Christina Louisa Beck, geb. ± 1854 Amsterdam, dochter van Wilhelm Friedrich Beck en Maria Catharina Scheuermann; huwelijksakte reg. 34, fol. 1.

■ **Genlias: Vader Isaac Jessurun Lobo** trad voor de tweede keer volgens akte reg. 19; fol. 3 op 05-06-1901 te Amsterdam in het huwelijk met Rebekka de Vries, geb. op 15-12-1867 te Amersfoort, op 26-04-1942 vermoedelijk te Amsterdam overleden; vgl. Het Joodsche Weekblad, 1 mei 1942. Rebekka was dochter van Hartog Abraham de Vries en Betje de Rooij.

■ **Het Joodsche Weekblad**, 13 februari 1942nr. 45, p. 8 en 1 mei 1942, nr. 4, p. 9:

Heden overleed tot onze diepe droefheid, onze lieve Man en Vader, 2454
ISAAC JESSURUN LOBO,
in den ouderdom van 77 jaar.
R. JESSURUN LOBO—DE VRIES.
JOHANNA JESSURUN LOBO.
8 Februari 1942.
21 Sjewat 5702.
Kerkstraat 417 huis.

Heden overleed tot onze diepe droefheid, mijn innig geliefde Moeder, onze Zuster, Behuwdzuster en Tante,
Mevrouw
REBEKKA
JESSURUN LOBO
1360 geb. DE VRIES,
in den ouderdom van 74 jaar.
Uit aller naam:
JOHANNA
JESSURUN LOBO.
26 April 1942.
Amsterdam, 9 Ijar 5702.
Rouwbeklag: Koningstr. 13 1

Gracia Fonteijn-Jessurun Lobo

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Oosterstraat 8, Utrecht.
■ **shum.huji.ac.il:** Echtgenoot: [943] Leopold Lehman Fonteijn trad op 20-9-1915 te Leiden in het huwelijk met [945] Gracia Jessurun Lobo.
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 141 t/m 160: Haar naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943: "Fonteijn-Jesserun Gracia 13.8.84".

<table>
<tr><td colspan="4">Fortuin

[945] Willem, 25-08-1885 Amsterdam, 08-10-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Herman Fortuin, 20-12-1849 Zutphen; "koopman, in 1899 directeur van een Handelsmaatschappij, in 1911 directeur van de exportfirma Jacatra" [Jacarta?];

op 27-08-1926 te Zeist overleden.</td><td colspan="2">Judith Willing, 24-04-1858 Chorlton, Lancashire; secretaresse;

op 02-11-1923 te Zeist overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 24-06-1879 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td>Abraham Jacob Fortuin, 01-04-1803 Lochem; ovl. op 27-09-1875 te Zutphen.</td><td>Roosje van Raalte, 10-04-1808 Deventer; op 04-03-1875 te Zutphen overleden.</td><td>Gabriel Andries Willing, 05-12-1824 Amsterdam; ovl. op 03-12-1885 te Amsterdam.</td><td>Maria Willing, 27-03-1830 te Amsterdam; ovl. op 31-01-1897 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 54, Deventer 12-09-1831.</td><td colspan="2">Huwelijk op 22-12-1847 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../vanburen/387.htm ■ Akevoth: .../vanburen/434.htm ■ Genlias</td></tr>
</table>

■ De grootouders van vaderskant, Abraham en Roosje, zijn vermoedelijk in deze synagoge onder de choepa getreden:

■ **Programma Op Reis en Open Monumentendag Deventer 2014,** nr. 6: "*Sinds 1815 had de Deventer Joodse gemeenschap een synagoge in deze panden aan de Roggestraat. Later is dit pand onder meer gebruikt als Joodse school en filmhuis. Sinds 1994 bevindt zich hier het Etty Hillesumcentrum. In dit centrum wordt onder andere het gedachtegoed van de Joodse schrijfster Etty Hillesum in ere gehouden.*"

Willem Fortuin

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Pieter Saenredamstraat 6, Utrecht. Beroep: Tuinman. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd.*"

"*Omdat Willem Fortuins intellectuele vermogen onder het gemiddelde lag, was hij het zorgenkind van de familie. Toevoeging van een bezoeker van de website.*"

Frank

[946] **Abraham**, 27-05-1930 Nijmegen, 05-03-1943 Sobibor
Aleida Louisa, 05-01-1926 Nijmegen, ovl. 21-11-2011 Amsterdam, Beth Shalom
[950] **Jacob**, 11-11-1933 Nijmegen, 05-03-1943 Sobibor
[776] **Lea Bobbe-Frank,** 22-03-1923 Nijmegen, 09-07-1943 Sobibor
[953] **Victor**, 04-08-1931 Nijmegen, 05-03-1943 Sobibor

Alexander Abraham Frank, 14-05-1897 Nijmegen; ovl. op 19-12-1934 te Nijmegen en ald. begr.	Alida Henrietta Bosman, 19-02-1897 Rotterdam; op 11-08-1935 te Nijmegen overleden.
Huwelijk op 10-07-1919 te Rotterdam	

Abraham Alexander Frank, 07-01-1869 Assen; op 31-12-1936 te Nijmegen overleden en aldaar begraven.	Alida Helena Bronkhorst, 08-03-1876 Rotterdam; 14-01-1943 Auschwitz.	Victor Bosman, 26-12-1864 Rotterdam; aldaar op 08-06-1929 overleden.	Lea Ossendriver, 18-07-1873 Rotterdam; 15-10-1942 Auschwitz.
Huwelijk op 25-02-1897 te Nijmegen		Huwelijk op 20-09-1894 te Rotterdam	

■ http://akevoth.org/genealogy/franknijmegen/37.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/franknijmegen/40.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/franknijmegen/38.htm ■ Genlias

■ **joodsmonument.nl**: *Grootmoeder Alida Helena Bronkhorst woonde het laatst "Veerpolderstraat 46, Arnhem [...]" "Van de zeven kinderen van Alida Helena Frank-Bronkhorst hebben er vijf de oorlog overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website"*

Lea Bobbe-Frank

■ **Akevoth:** Zij trad omstreeks 1940 in het huwelijk met **Elkan Bobbe**, 10-03-1916 Den Haag; 09-07-1943 Sobibor. Het laatst woonde hij in Den Haag. Hij was zoon van Samuel Bobbe die op 08-03-1916 te Den Haag in het huwelijk trad met Marianne Lens.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 198: Haar naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943. In plaats van maart is februari als haar geboortemaand genoemd: "*Bobbe-Frank Lea 22.2.23*".

Abraham Frank, Jacob Frank en Victor Frank

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941.]: Hun namen staan op de lijst der

Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Abraham, Jacob Frank en Victor Frank tot 31-08-1941 had bezocht: Schoolplein
■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 120 en 121: Volgens "typoscript Verpleeggelden per 1 januari 1943. Gemeentearchief Amsterdam/ Archief CIW" waren zij in januari 1943 nog pupillen van het CIW.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 9: Hun namen staan op de transportlijst van 2 maart 1943. Een achternaam is gespeld met **ck** aan het eind: "*Franck Abraham 27.5.30, Frank Jacob 11.11.34 en Frank Vioot 4.6.31*".

<table>
<tr><td colspan="4">Frank
[952] Selma, 22-10-1918 Meppel, 31-07-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Aron Mozes Frank,
07-08-1872 Meppel; vleeshouwer;
op 08-01-1923 te Meppel overleden.</td><td colspan="2">Reina Bertha Nathans,
26-01-1883 Assen;
ovl. ? [Haar naam staat niet in In Memoriam]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 05-06-1914 te Assen.</td></tr>
<tr><td>Moses Frank,
13-06-1821 Meppel;
vleeshouwer; op
22-09-1884 te
Meppel overleden.</td><td>Betje Godfried,
24-09-1824 Meppel;
op 29-03-1893 te
Meppel overleden.</td><td>Mozes Nathans,
09-09-1857 Assen;
op 07-10-1928 te
Assen overleden.</td><td>Schoontje Hirsch,
17-09-1849
Leeuwarden;
ovl. op 19-03-1925 te
Groningen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 20-02-1850 te Meppel.</td><td colspan="2">Huwelijk op 23-04-1879 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/frank/43.htm
■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/duparc/7116.htm</td></tr>
</table>

Selma Frank

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Eikstraat 60, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

Frank

[951] **Jozeph,** 04-02-1907 Groningen, 30-09-1942 Auschwitz

Hartog Samson Frank, 04-05-1872 Meppel, photograaf, mohel; op 11-12-1962 te Groningen overleden, begraven Iepenlaan, graf 839.	Frouke Cohen, 17-08-1874 Delfzijl; op 05-05-1948 te Groningen overleden, begraven Iepenlaan, graf 840.
Huwelijk op 01-03-1899.	

Samson Hartog Frank, 28-07-1840 Meppel, vleeschhouwer, veehandelaar; op 30-04-1909 te Groningen overleden; begraven Moesstraat, graf 73.	Sedje Cohen, 04-12-1847 Groningen, naaister; ovl. op 15-02-1914 te Groningen; aldaar aan de Iepenlaan, begraven, graf 17.	Jozeph Sanders Cohen, 14-11-1831 Delfzijl, "Chower titel", op ovl. 24-01-1916 en te Delfzijl begraven, graf 35.	Esther / Ester Pels, 26-9-1833 Delfzijl; vermoedelijk op 25-01-1922 te Diemen begraven, graf A 57 66; achternaam echtgenoot: Cohen.
Huwelijk op 25-06-1871 te Groningen.		Huwelijksakte 12, Delfzijl 17-04-1857.	

■ Akevoth: .../ndbeli/665.htm ■ Burial Permits DB ■ Genlias
■ Boon/ Letting, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIa, p. 196 en 351.

■ **Boon/Lettinck, De Joodse inwoners van Groningen..., deel IIa, p. 37, 351**: Pasfoto's van de ouders en foto's van hun grafstenen.

■ ***Akevoth***: Broers en zussen van [951] **Jozeph Frank**: 1) Samson Frank, 27-01-1900 Groningen. 2) Esther Frank, 01-04-1901 Groningen. 3) Sedje Frank, 02-07-1904 Groningen; 12-02-1943 Auschwitz. 4) [951]. 5) Simon Frank, 23-09-1908 Groningen 6) Alexander Frank, 24-11-1909 Groningen

Jozeph Frank

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Van Egmondkade 50, Zuilen, Utrecht. Beroep: Reiziger. Inboedellijst van 7 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 35 611 op het Gemeentearchief Amsterdam.

"*De burgemeester van Zuilen verzocht opsporing van Jozeph Frank, reiziger. Hij was woonachtig in Zuilen en hij werd ervan verdacht van woonplaats te zijn veranderd zonder de daartoe vereiste vergunning te hebben. Met deze omschrijving werden Joden aangeduid die waren ondergedoken.*

Algemeen Politieblad, nr. 41, 15 oktober 1942, 1168, bericht 2374"

Op het hetzelfde adres te Zuilen woonden **echtgenote Siphora Henriette Frank-Levie**, Assen, 24-07-1907, de kinderen **Hartog Jozef Frank**, 21-04-1934 Groningen, en **Bertha Frouke Frank**, 15-01-1937 Groningen. Echtgenote en kinderen zijn op 23-08-1942 in Auschwitz vermoord.

■ **Boon/Lettinck, De Joodse inwoners van Groningen [...], deel IIa**, p. 37: [**Vader**] *"Hartog Frank was een van de **moheliem** in Groningen. Omdat hij schoolfotograaf was kwam hij veel in de provincie en kon zijn eigen tijd indelen. Daarom werd Frank veel in het ressort gevraagd om jongetjes te besnijden. Bovendien werkte hij nauwgezet volgens de modernste hygiënische regels, waardoor mensen vertrouwen in hem stelden. Arme gezinnen hielp hij, met behulp van collectes die hij bij besnijdenisplechtigheden hield, aan luiermanden en versterkend voedsel voor de kraamvrouw. De **brithmila** (besnijdenis) was namelijk een feest waarvoor veel familieleden en bekenden werden gevraagd. Men was dan wel bereid te offeren.*
*Franks **mohelboekje**, waarin de besnijdenisdatum, de naam van de jongen en diens ouders werden vermeld, hield zijn vriend Benjamin Stern, die een mooi Hebreeuws handschrift had, voor hem bij. Frank besneed ook zijn eigen zonen en in 1934 zijn eerste kleinzoon* [[948] **Hartog Jozef Frank**]*, hetgeen hem bijzonder ontroerde. Na de oorlog zette hij zijn memoires op schrift. Zij berusten bij de **Groninger Archieven**.[34]" [[34] H. Marcus-Cohen, Amsterdam; Van Gelder, Terug van weggeweest, 25-36, 38]*
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.303: *"Frank, Josef (4.2.1907, Groningen, 10.10.1942) - 35177/1942"*

<table>
<tr><td colspan="4">Frank
[949] Henri, 25-12-1887 Zwolle, 16-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Isaak Frank, 27-09-1847 Utrecht;
op 24-03-1917 te Zwolle overleden.</td><td colspan="2">Leentje de Wolff, 30-11-1847 Utrecht;
op 14-07-1923 te Zwolle overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 295, Utrecht 25-06-1873.</td></tr>
<tr><td>Hartog Frank,
1800/01 Hilversum;
Zandpad: 52 A 32 F -, op 27-07-1871 te Utrecht overleden.</td><td>Grietje Judith Jacobs,
1806/07 Hilversum;
ovl. op 31-07-1849 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 39 A 19 C -.</td><td>Levi Israel (Israelszoon) de Wolff,
± 1808 Heukelum;
op 25-09-1880 te Utrecht overleden.</td><td>Heintje de Jong,
± 1815 Leerdam;
op 13-07-1878 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 54 A 36 I 935</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 21, Hilversum 04-07-1827</td><td colspan="2">Huwelijksakte 12, Leerdam 17-06-1835.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Grootvader Hartog Frank hertrouwde op 28-04-1852 te Utrecht met Rachel Levie Stork, 1810/11 Amsterdam, dochter van Levie Abraham Stork en Hanna Jacobs. Rachel was weduwe van Jacob Abraham Waas. Zij is op 22-8-1895 te Utrecht overleden; Zandpad: 39 A 16 C 1153.

Henri Frank

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Paulus Potterstraat 19 bis. Utrecht. Inboedellijst van 14 oktober 1942

■ **Genlias:** De geboorte van Henri Frank is op 27-12-1887 bij de Burgerlijke stand van de gemeente Zwolle aangegeven.

Henri Frank was gehuwd met [954] Dina de Jong; huwelijksakte 965, Utrecht 17-08-1922; ouders van Henri Frank waren Isaak Frank en Leentje de Wolff; ouders van Dina de Jong waren Samuel de Jong en Marianne Boas.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 216: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Frank Henri 25.12.87*".

<table>
<tr><td colspan="4">Frank
[149] Bernhard, 15-08-1926 Utrecht, Slachtsteeg 4bis, 13-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Isak Frank, 18-04-1886 Hoogeveen;
28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 126].</td><td colspan="2">Ester Heijmans, 15-06-1885 Mijdrecht;
28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 128].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 3, Coevorden 17-02-1911</td></tr>
<tr><td>Benjamin Frank,
10-03-1851 Meppel,
blauwverwer; ovl. op
20-05-1935 te Amster-
dam; begr. op 22-05-
1935 te Diemen (?).</td><td>Hendrina Scholten,
22-03-1848
Noordwolde; ovl.
op 08-09-1887 te
Het Schut.</td><td>Elias Heijmans,
± 1838 Wilnis;
ovl. op 10-08-1905
te Mijdrecht.</td><td>Aaltje Izaäk,
± 1844 Elburg;
ovl. op 28-04-1932 te
Mijdrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 43, Meppel 10-06-1876</td><td colspan="2">Huwelijksakte 21, Mijdrecht 27-08-1874</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/duitser/57.htm ■ Genlias</td></tr>
</table>

Bernard Frank

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Plantage Middenlaan 29 huis, Amsterdam. Inwonend: Weduwe Rosette Frank-Meijer, 1-8-1861 Amsterdam; 5-2-43 Auschwitz. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 17: Zijn naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Frank Bernard 15.8.26*".

Frank

[947] **Bertha Frouke,** 15-01-1937 Groningen, 23-08-1942 Auschwitz
[948] **Hartog Jozef**, 21-04-1934 Groningen, 23-08-1942 Auschwitz

[951] Jozeph Frank, 04-02-1907 Groningen; 30-09-1942 Auschwitz	[955] Siphora Henriette Levie, 24-07-1907 Assen; 23-08-1942 Auschwitz.

Huwelijksakte 613, Groningen 08-09-1932

Hartog Samson Frank, 04-05-1872 Meppel, photograaf, mohel; ovl. op 11-12-1962 te Groningen, begraven Iepenlaan, graf 839.	Frouke Cohen, 17-08-1874 Delfzijl; ovl. op 05-05-1948 te Groningen, begraven Iepenlaan, graf 840.	Jozef Levie, 15-01-1875 Smilde; 26-10-1942 Auschwitz.	Bertha Bloemendal (Blumendal, Blumenthal), 26-08-1871 Winschoten; ovl. op 11-07-1913 te Groningen, begr. Iepenlaan, graf 183.
Huwelijk op 01-03-1899.		Huwelijk op 03-12-1905 te Groningen.	

■ Akevoth / joodsmonument.nl ■ Genlias ■ WieWasWie
■ Boon/ Letting, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIa, p. 238 en 351.

■ **Boon/Lettinck,** De Joodse inwoners van Groningen..., deel IIa, p. 37, 351: Pasfoto's van de grootouders van vaderskant en foto's van hun grafstenen.

Bertha Frouke en Hartog Jozef Frank

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Van Egmondkade 50, Utrecht.

<table>
<tr><td colspan="4">Frank
[150] Jacob, 16-10-1874 Utrecht, Springweg 92 of 92bis, 28-01-1944 Auschwitz
[317] Grietje Leuvenberg-F., 14-11-1877 Utrecht, Springweg 92 of 92bis, 23-07-1843 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Frank, 06-01-1830 Utrecht;
na 1876 overleden.</td><td colspan="2">Jeannette Blaauw, 03-06-1837 Utrecht;
na 1876 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 103 Utrecht 30-04-1862</td></tr>
<tr><td>Hartog Frank,
1800/01 Hilversum;
op 27-07-1871 te Utrecht overleden en aan het Zandpad begraven, graf 52 A 32 F -.</td><td>Grietje Judith Jacobs, 1806/07 Hilversum; ovl. op 31-07-1849 te Utrecht, ald. begr. aan het Zandpad, graf 39 A 19 C .</td><td>Soesman Levi Blaauw; ovl. op 18-12-1874 te Utrecht begr. Zandpad, graf 53 A 34 A.</td><td>Sara Schoon,
1806/07;
op 29-07-1847 te Utrecht overleden; akte 1215, Utrecht 30-07-1847.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 21, Hilversum 04-07-1827</td><td colspan="2">Huwelijksakte 21, Mijdrecht 27-08-1874</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/duitser/57.htm ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Grootvader Hartog Frank hertrouwde op 28-4-1852 te Utrecht met Rachel Levie Stork, 1810/11 Amsterdam.
Grootvader Soesman Levi Blaauw hertrouwde op 6-12-1848 te Utrecht met Saartje Schoon, 1818/19 Uithoorn; ovl.18-2-1812 Wormen (Apeldoorn); huwelijksakte 336.

Jacob Frank

■ **HUA** 19-10-1874, geboorteakte nr. 1640
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Gezinsadres in februari 1941: Weesperzijde 23 II, Amsterdam. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."

Grietje Leuvenberg-Frank

■ **HUA** 16-11-1877, geboorteakte nr. 2169
■ **Genlias:** Grietje Frank trouwde op 01-08-1901 te Amsterdam met Elias Leuvenberg, geb. ± 1872 Opsterland, ovl. voor 1942. Elias was zoon van Gerardus Leuvenberg en Duifje Leefsma; huwelijksakte reg.25;fol.40.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Plantage Parklaan 8 huis, Amsterdam
Zoon: Henri Isaäk Leuvenberg, 29-12-1912 Amsterdam; 31-3-44 Auschwitz
"*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 229: Haar naam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Frank Grietje 14.11.77*".

Frank-de Jong

[954] **Dina,** 17-06-1899 Amsterdam, 16-07-1943 Sobibor

Samuel de Jong, ± 1869 Amsterdam, diamantversteller; op 12-12-1918 te Muiderberg begr., graf L **176** D.	Marianne Boas, ± 1871 Amsterdam; op 22-08-1933 te Muiderberg begr., graf D L **177**.

Huwelijksakte 62, Zaandam 11-07-1894.

Joseph Samuel de Jong, ± 1835 Amsterdam; ovl. 19-03-1884 Amsterdam.	Fijtje Sons, ± 1832 Amsterdam; ovl. 28-08-1900 Amsterdam.	Andries Boas, ± 1833 Steenwijkerwold; op 06-12-1912 te Muiderberg begr., graf D J 22.	Vrouwtje de Jong, ± 1839 Amsterdam; op 20-03-1910 te Muiderberg begraven, graf D J 23.
Huwelijksakte reg. 2; fol. 36v, Amsterdam 09-03-1859.		Huwelijksakte reg. 6; fol. 61v, Amsterdam 20-07-1859.	

■ Akevoth, Ashkenazi Marriages DB (Noach) ■ Akevoth, Begraaf Verlof
■ https://www.genealogieonline.nl/stamboom-waard/I501688.php
■ https://www.genealogieonline.nl/stamboom-waard/I501659.php ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F28525/I76567/

Dina Frank-de Jong

▪ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Paulus Potterstraat 19 bis, Utrecht. Inboedellijst van 14 oktober 1942.

▪ **Genlias:** [949] Henri Frank was gehuwd met [954] **Dina de Jong**; huwelijksakte 965, Utrecht 17-8-1922; ouders van Henri Frank waren Isaak Frank en Leentje de Wolff; ouders van Dina de Jong waren Samuel de Jong en Marianne Boas.

▪ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 218: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Jong de Dina 17.6.99*".

Frank-Levie

[955] **Siphora Henriette,** 24-07-1907 Assen, 23-08-1942 Auschwitz

Jozef Levie, 15-01-1875 Smilde; 26-10-1942 Auschwitz	Bertha Bloemendal (Blumendal, Blumenthal), 26-08-1871 Winschoten; op 11-7-1913 te Groningen overleden.

Huwelijk op 3-12-1905 te Groningen.

Salomon Gerson Levie, 18-03-1831 Rhoden; ovl. op 21-05-1888 te Assen en aldaar begraven.	Siphora Heiman-Heije Polak, 26-06-1840 Veendam; op 29-09-1910 te Assen overleden.	Selig Bloemendal (Blumendal, Blumenthal) 21-09-1823 Winschoten; ovl. op 09-11-1907 Groningen.	Henriette-Hendriette Polak, 14-07-1833 Wildervank; ovl. op 03-12-1919 te Groningen.

Huwelijk op 17-05-1862 te Veendam.	Huwelijk op 25-08-1855 te Wildervank.

■ Genlias ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/4903.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/2539.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/4822.htm

Siphora Henriette Frank-Levie, echtgenote van [951] Jozeph Frank

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Van Egmondkade 50, Utrecht.

Franken

[956] **Robert,** 13-08-1918 Amsterdam, 20-08-1943 Fürstengrube

Maurits Franken, 11-06-1887 Amsterdam; 07-11-1942 Auschwitz.	Rosine Rozelaar, 8-06-1889 Amsterdam; 7-11-1942 Auschwitz.

Huwelijksakte reg. 2C; fol. 33, Amsterdam 28-05-1912.

Salomon Franken, ± 1853 Zutphen; op 29-06-1932 te Muiderberg begraven, graf C 74 **35**.	Hanna Rooselaar, ± 1863 Amsterdam; op 14-09-1932 te Muiderberg begraven, graf C 74 **36**.	Marc Roselaar, (Mordechai * Rooselaar), ± 1857 Amsterdam; op 11-12-1946 te Muiderberg begr., graf C 58 **8**.	Jeanette Spanjaard, ± 1860 Amsterdam; op 09-02-1927 te Muiderberg begraven, graf C 58 **7**.

Huwelijksakte reg. 19; fol. 29, Amsterdam 21-08-1883.	Huwelijksakte reg. 21; fol. 38, Amsterdam 21-10-1879.

■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

***** ■ **Genlias: Grootvader Marc Roselaar**: *"Nadere informatie Bij machtiging rechtbank Amsterdam van 27-11-1889 wordt voornaam Mordechai veranderd in Marc. Bij KB van 22-04-1891 wordt familienaam Rooselaar veranderd in Rozelaar; beroep Bg.: diamantklover"*
■ **joodsmonument.nl**: **Zus** *"Jeannette Franken verloofde zich in 1942 met Jacques van Norden. Op 30 mei 1942 is dit bij de familie Franken-Rozelaar met een intiem familiedinertje gevierd, tegelijkertijd met het 30-jarige huwelijk van het echtpaar Franken-Rozelaar.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
Zus Jeannette Franken, geb. 18-6-1916 te Amsterdam, werd op 7 sep 1942 in Auschwitz van het leven beroofd.
*"In een brief uit 1942 schreef [**moeder**] Rosine Franken-Rozelaar dat zij na twee miskramen in vier jaar tijd toch drie kinderen had gekregen. Ze was met Maurits Franken op 28 mei 1912 getrouwd. Ze vierden dit op 30 mei 1942, tegelijkertijd met de verloving van hun dochter, 'in een intiem familiedinertje ondanks de treurige en steeds zorgvoller omstandigheden'.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Robert Franken

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Abstederdijk 208, Utrecht.
"Robert Franken studeerde Veeartsenijkunde in Utrecht. Eind 1939 was hij gemobiliseerd in de Kromhoutkazerne. Hij was lid van de studentenvereniging 'Unitas Studiosorum Rheno-Traiectina'. In het U.S.R.-Boek uit 1946 is het volgende geschreven: "Rob was Vice-Praeses in het Sociëteitsbestuur 1940/1941. Onmiddellijk na de bezetting in 1940 nam hij deel aan het verzet. Hij werd in het vroege najaar van 1942 met zijn zuster nabij de Belgische grens gearresteerd en belandde via Breda en Haren in Westerbork.
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **José Martin, Herinneringscentrum Kamp Westerbork**: Opsluiting op 01-09-1942 in Westerbork, deportatie op 04-09-1942 naar Auschwitz.
■ **http://www.gesetze-im-internet.de/begdv_6/anlage_6.html:** *„Anlage zu § 1*
Verzeichnis der Konzentrationslager und ihrer Außenkommandos gemäß § 42 Abs. 2 BEG
(Fundstelle des Originaltextes: BGBl. I 1967, 234 - 254; bezgl. der einzelnen Änderungen vgl. Fußnote)
433 Fürstengrube = Kopalnia Fürsten, Gemeinde Wesola/Schlesien, Auschwitz 2.9.1943 bis 29.1.1945"

Frankenstein

[957] **Hertha,** 12-01-1900 Stettin, 31-01-1944 Auschwitz

N.N.	N.N.

■ In Memoriam ■ WieWasWie

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Kapelstraat 13 bis, Utrecht. Beroep: Dienstbode.

Frankenstein

[958] **William,** 04-12-1870 Schwalenberg, 02-07-1943 Sobibor

■ In Memoriam

William was echtgenoot van [959] Rosa Frankenstein-Cahn.
■ Over [D-32816] Schwalenberg zie [720] Kurt Karl Bachrach, hoofdstuk Namen in dit onderzoek, of http://www.jüdische-gemeinden.de/index.php/gemeinden/s-t/1777-schwalenberg-nordrhein-westfalen
■ **joodsmonument.nl:** Adres: Obrechtstraat 42 bis, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Frankenstein, William, geb. 04 december 1870 te Richenau, woonde in Solingen. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 29 juni 1943, Sobibor, vernietigingskamp; overleden: 02. Juli 1943, Sobibor.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 184: Zijn naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Frankenstein William 4.12.70*"
■ **stadtarchiv.solingen.de**: „Rosa und William Frankenstein
Stolperstein: Elisenstraße 10 (4.12.2008)
[959] ***Frankenstein, Rosa, geborene Kahn**: geboren: 4. Juni 1873 in Eschwege, gestorben: im KZ Sobibor, verschollen*
[958] ***Frankenstein, William**, geboren: 4. Dezember 1870 [Lüdge-] Rischenau / Hannover, gestorben: im KZ Sobibor, verschollen*"
"*William Frankenstein en zijn echtgenote Rosa Kahn, beiden van Joodse gezindte, leefden na hun huwelijk eerst in Eschwege bij Kassel, de geboorteplaats van Rosa. Daar komen de dochteren Alice (20-12-1896) en Erna (22-01-1898) ter wereld. 1899 vertrekt de familie naar Solingen, waar vier jaar later zoon Herbert wordt geboren (08-05-1903). In Solingen opent William Frankenstein eind 1899 in de Kaiserstraße 111 het warenhuis W. Frankenstein, dat huis- en keukengerei als ook speelgoed voert en voor 1933 gemiddeld rond 25 employees heeft. 1904 huwt ook Rosa's zus Jenny Kahn een man uit Solingen. Zij trouwt met Max Heimann, de bedrijfsleider en latere bezitter van de textielzaak W. Oppenheimer. 1914 wordt Rosa Frankenstein in de zaak van haar man procuratiehoudster.*
Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt William Frankenstein onder de wapens geroepen. Na de oorlog neemt hij verplichtingen in de Joodse gemeente op zich, tot zijn emigratie is hij als penningmeester lid van het bestuur. 1921 huwt de oudste dochter Alice de in Brazilië levende koopman Alfred Joseph (geb. 22-10-1922 te Mainz) en trekt met hem nog in hetzelfde jaar naar Rio de Janeiro. Zoon Herbert treedt na het eindexamen op het gymnasium aan de Schwertstraße en een twee jaar durende verblijf in Gelsenkirchen 1922 het ouderlijk bedrijf toe, waar ook later dochter Erna werkzaam wordt. 1925 trouwt zij in Solingen met Artur Hoffmann (geb. 03 november 1892, Lohmar) en vertrekt met hem naar Köln-Ehrenfeld. Op 19-04-1927 wordt daar de dochter Lore-Alice geboren. Vanaf 1932 leidt Arthur Hoffmann dan de pas geopende filiaal van het Frankensteinse warenhuis te Opladen [thans een stadsdeel van Leverkusen], *waarbij zijn vrouw hem bij bedrijfsleiding en verkoop steunt.*

Door de boycot van de nationaalsocialisten tegen Joodse winkels heeft het warenhuis Frankenstein vanaf 1933 zware verliezen te lijden. Op 5 januari 1935 verlaat het echtpaar Frankenstein het zakenpand in de Hauptstraße 118/120 en vertrekt naar de Elisenstraße 10.
In september 1935 wordt de zaak in een commanditaire vennootschap verandert, waarin Erna Hoffmann en de sedert 1934 met Ruth Frank (geb. 28 oktober 1912 in Siegen-Weidenau) gehuwde Herbert Frankenstein als persoonlijk aansprakelijke vennoot met een inleg van elk 10.000 RM [rijksmark] *worden opgenomen. In augustus 1936 moet de zaak worden gesloten. Het warenhuis wordt in september 1936 opgezegd.*
Al in november 1936 emigreert zoon Herbert Frankenstein met zijn familie naar de VS, waar hij later de meisjesnaam van zijn vrouw aanneemt. Gelijktijdig met de opheffing van de zaak gaan Erna Hoffmann en haar man Arthur in augustus 1936 bij de ouders Frankenstein in de Elisenstraße inwonen. Hun dochter Lore-Alice moet de basisschool in Opladen verlaten, tijdelijk kan zij nog naar de Joodse school in Düsseldorf gaan. Na een arrestatie emigreert Arthur Hoffmann dan in februari 1937 naar Brazilië, vrouw Erna en dochter Lore-Alice volgen hem eind 1938 na vanuit Hamburg. Zij reizen in de middenklas van het stoomschip S.S. General Osorio van de Hamburg-Südamerika-Linie, hun boedel is in zeven grote kisten en scheepskoffers opgeborgen.
De ouders Frankenstein beleven in november 1938 de gruwel van de rijkspogromnacht, toen in deze nacht hun gehele huisraad wordt vernield. Het perceel van hun zakenpand moeten zij eind 1938 verkopen. In april 1939 slagen zij erin naar Nederland in de stad Den Haag te emigreren. Het huis in de Elisenstraße 10 wordt tot een zogenaamd Jodenhuis, waarin voorbijgaand meerdere Joden uit Solingen worden geplaatst.
Voor het echtpaar Frankenstein leidt na het uitbreken van de oorlog geen weg meer uit Nederland terug naar hun kinderen overzee. Zij worden op 29 juni 1943 vanuit Westerbork naar Sobibor gedeporteerd. ...
Tekst: ***Armin Schulte****, Stand: 18.3.2009"*

<table>
<tr><th colspan="4">Frankenstein-Cahn</th></tr>
<tr><td colspan="4">[959] Rosa, 04-06-1873 Eschwege, 02-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Isaak Meyer Kahn,
geb. 23-03-1844 Eschwege;
ovl. 05-01-1910 Eschwege</td><td colspan="2">Fanny Stern,
geb. 14-04-1845 Paderborn;
ovl. 22-03-1904 Eschwege.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ± 1872; het eerste van acht bekende kinderen – Rosa – werd 04-06-1873 geboren.</td></tr>
<tr><td>Meyer Kahn</td><td>NN NN</td><td>Leiser Lazarus Stern,
geb. 14-02-1802 Brakel, Detmold; ovl. 22-11-1873 Paderborn.</td><td>Jeanette Schöne Bachrach,
geb. 04-01-1804 Paderborn;
ovl. 29-05-1874.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk ±1837; het eerste van vijf bekende kinderen – Israel – werd 16-05-1838 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam ■ http://familienbuch-euregio.eu/genius/php/show.php?tab=1&sub=PublicAll&bar=0&rlg=&eworec=0&sid=5739dd07f5d456b48717e5db4bab1299&rid=&print=0&mod=0&winfo=&showAB=&findlist=&res=1536&tm=1448117517756&det=338993&sps=338994 ■ https://www.geni.com/people/Fanny-Kahn/6000000062914573925 ■ https://www.geni.com/people/Leiser-Lazarus-Stern/6000000032273923168 ■</td></tr>
</table>

■ http://**familienbuch-euregio**.eu/genius/php/show.php?[...]: **Broers** en **Zussen**:
Louis Kahn, geb. 30-11-1874 Eschwege; ovl. 17-03-1875 Eschwege
Otto Kahn, geb. 20-06-1876 Eschwege; gehuwd met Jenny Schuster, geb. 03-04-1880 Hammelburg
Arthur Kahn, geb. 21-10-1877 Eschwege; ovl. 09-04-1878 Eschwege
Sally Kahn, geb. 01-01-1879 Eschwege; ovl. 27-11-1916 Sobernheim
Jenny Kahn, geb. 15-02-1883 Eschwege; ovl. 19-05-1960 Philadelphia. Jenny trad op 26-07-1904 met Max Samuel Heiman in het huwelijk, er werden drie kinderen – Fanny, Edith en Werner – geboren.
Meta Kahn, geb. 26-01-1885 Eschwege; ovl. 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 187]. Huwelijk te Solingen met Heinrich Warendorf.
Friedrich Max Kahn, geb. 10-08-1888 Eschwege; was 28-01-1935 te Fels in Luxemburg ingeschreven.

Rosa was echtgenote van [958] William Frankenstein.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Obrechtstraat 42 bis, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Frankenstein, Rosa, geb. Cahn
geb. 04 juni 1873 in Eschwege, woonde in Solingen. Emigratie: 1939, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 29 juni 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp
Overlijdensdata: 02 juli 1943, Sobibor, voor dood verklaard.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 182: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Cahn Rosa 4.6.73*".

Frankfort-Krant	
[152] **Bertha Frankfort-K.,** 24-12-1894 Utrecht, Catharijne Singel 12, 30-09-1942 Auschwitz	
NN NN (Genlias)	Elisabeth Krant [Het kan zijn, dat met "*Krant, Elisabeth. 14-3-1871, 7-12-1942 Auschwitz*" de moeder van Bertha wordt bedoeld. In Memoriam, p. 412]

Bertha Frankfort-Krant

- **HUA** 27-12-1894, geboorteakte nr. 3129
- **joodsmonument.nl**: "*Straatnaam in Hilversum niet bekend*"
- **Genlias: Echtgenote: Simon Frankfort**, geb. 07-08-1889 Amsterdam, ovl. 15-08-1942 Auschwitz; huwelijksakte 190, Hilversum 26-11-1913. Simon Frankfort was zoon van Jacob Frankfort en Saartje Krant.

<table>
<tr><td colspan="4">Frenkel
[960] Fritz, 01-09-1895 Hannover, 30-09-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Bernhard Frenkel</td><td colspan="2">Mathilde Aron, geb. 17-04-1857 Hamburg;
ovl. 01-08-1943 Westerbork.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ?</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>David Levin Aron,
geb. sep. 1817;
ovl. 10-03-1899;
begr. Hamburg-Ohlsdorf.</td><td>Lina Morgenstern,
geb. sep. 1812;
ovl. 15-03-1905;
begr. Hamburg-Ohlsdorf.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ https://www.findagrave.com/cgi-bin/fg.cgi?page=gsr&GSln=Aron&GSiman=1&GScid=2189814&
■ https://www.findagrave.com/cgi-bin/fg.cgi?page=gr&GSln=Aron&GSiman=1&GScid=2189814&GRid=148774204&
■ http://www.geni.com/people/Mathilde-Aron/6000000021183762833 ■ In Memoriam
■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 2312, opgemaakt te Utrecht op 05-11-1946, blijkt, dat Fritz Frenkel was gehuwd met Lucia Heilbrunn.

■ http://**resourcessgd.kb.nl**/SGD/19521953/PDF/SGD_19521953_0001694.pdf: "[...] ***Artikel 1.*** *De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan*: [...]

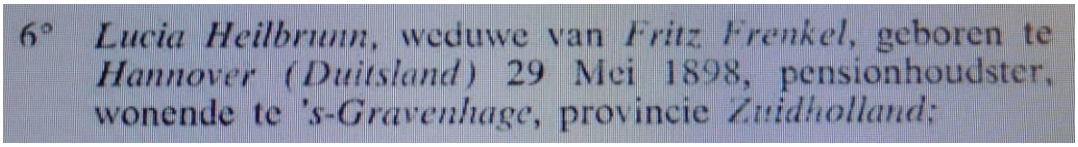
6° *Lucia Heilbrunn*, weduwe van *Fritz Frenkel*, geboren te *Hannover (Duitsland)* 29 Mei 1898, pensionhoudster, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*;

[...]"

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Wittevrouwenstraat 38 bis, Utrecht. "*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd*."

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Frenkel, Fritz, geb. 01 september 1895 in Hannover, woonde in Hannover. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 18 januari 1944, Theresienstadt, Ghetto; 28 september 1944, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

■ https://de.**wikipedia**.org/wiki/Liste_der_**Stolpersteine_in_Hannover**: Voor het huis 'Berliner Allee 34' waar Fritz woonde, liggen vijf struikelstenen: Fritz Frenkel (geb. 1895), Julius Frenkel (geb. 1900), Henny Frenkel (geb. 1887), Grete Frenkel (geb. 1891) en Mathilde Frenkel (geb. 1857).

Julius, Henny en Grete werden 15-12-1941 naar Riga gedeporteerd en aldaar vermoord of overleden. [**Gottwaldt / Schulle**, p. 130: Transport 4.10, 15-12-1941 vanaf Hannover, 1001 personen, aankomst in Riga 18-12-1941]

Frenkel			
[154] **Grietje Frenkel,** 31-12-1860 Utrecht, Zadelstraat 21, 25-01-1943 Auschwitz			
Salomon Frenkel, 09-06-1837 Brielle; op 10-11-1923 te Apeldoorn overleden.		Bransje Ravel (Rafael), geb. ± 1831 Utrecht; ovl. op 12-11-1903 te Utrecht, ald. a. 't Zandpad begr., graf 34 C 2 I 1[19]7.	
Huwelijksakte 72, Utrecht 14-03-1860			
Heijman (Heiman, Herman) Frenkel (Frankel), geb. ± 1807; ovl. op 24-12-1883 te Utrecht, ald. begr., graf 46 **B 3 B** 1013.	Roosje Drievoet, 04-06-1803 Werkendam; ovl. op 13-4-1891 te Utrecht, ald. a. het Zandpad begr., graf 40 B 2 A 1120.	Isaak Ravel (zich ook noemende Izak Franco Ravel), (Isak Franco Rafaël), ± 1790 Maarssen; op 27-01-1876 te Utrecht overleden.	Grietje Levie Herschel, 22-07-1789 Amersfoort; ovl. op 1-05-1859 te Utrecht; ald. begr., graf 38 **A 13 A** 590.
Huwelijksakte 12, De Werken en Sleeuwijk 23-06-1836		Huwelijk op 13-05-1812 te Utrecht	
■ http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin/humo1_ashk/F19043/I39698/ ■ Genlias ■ http://jorge.home.xs4all.nl/gen/trees/report_drievoet_2.htm ■ freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/.../I451... ■ Zandpad			

Grietje Frenkel

■ **HUA** 31-12-1860, geboorteakte nr. 1873

■ **Bevolkingsregister Apeldoorn** deel 74, bladzijde 43: Grietje Frenkel was ongehuwd tijdens de inschrijving bij de gemeente Apeldoorn, adres: Zutphensestraat 106, Het Apeldoornsche Bosch

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1942: Centraal Israëlitisch Krankzinnigengesticht 'Het Apeldoornsche Bos', Zutphensestraat 106, Apeldoorn

[Zie de aanmerkingen bij [270] Elize Joles-Lankhout en [3] Klara (Claartje) van Aals over het lot van patiënten en personeel van Het Apeldoornsche Bosch.]

Frenkel

[155] **Herman Emile,** 02-05-1927 Utrecht, Emmalaan 6, vermist

[156] Herman Salomon Frenkel, 18-08-1891 Utrecht, diergeneeskundige; op 05-08-1968 te Hilversum overleden.	Emilie Goldschmidt, 30-11-1899 Amsterdam; 14-08-1999 overleden.

Huwelijk op 20-10-1925 te Amsterdam

Mozes Frenkel, geb. ± 1841; op 18-12-1916 te Utrecht overleden en aldaar begraven; Zandpad: 5 C 9 J 1287.	Naatje Hamburger, geb. 23-11-1852 Alkmaar; ovl. op 12-4-1915 te Utrecht en aldaar begr.; Zandpad: 5 C 9 K 1286.	Isidore Elias Goldschmidt, 5-04-1867 Amsterdam; ovl. op 5-6-1938 te Amsterdam en op 8-6-1938 te Muiderberg begr., graf E 18 35.	Debora Pincoffs, 19-12-1869 Rotterdam; 07-12-1942 Auschwitz.

Huwelijk 10-07-1881 Alkmaar.	Huwelijk op 18-8-1898 te Rotterdam

■ http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/1474.htm
■ http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/2347.htm ■ Genlias
■ http://www.geni.com/people/Emilie-Goldschmidt/6000000021108927237
■ http://www.geni.com/people/Naatje-Hamburger/6000000018137622329 ■ Zandpad

Herman Emile Frenkel is niet in www.**joodsmonument**.nl maar wel in **In Memoriam** te vinden.

Frenkel

[612] **Betje**, 06-09-1883 Utrecht, 02-03-1944 Westerbork
[613] **Ezechiel**, 13-11-1889 Utrecht, 30-05-1944 Westerbork
[156] **Herman Salomon,** 18-08-1891 Utrecht, Steenweg 47, ovl. op 05-08-1968 te Hilversum
[157] **Mietje**, 28-08-1886 Utrecht, Steenweg D 372, vermist

Mozes Frenkel, 03-04-1841 Brielle; ovl. op 18-12-1916 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 5 C 9 J 1287.	Naatje Hamburger, 1853 Alkmaar; ovl. op 12-04-1915 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 5 C 9 K 1286.

Huwelijksakte 49, Alkmaar 10-07-1881

Heijman (Heiman, Herman) Frenkel (Frankel), ± 1807; ovl. op 24-12-1883 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 40 B 3 B 1013.	Roosje Drievoet, 04-06-1803 Werkendam; ovl. op 13-04-1891 te Utrecht, aldaar aan het Zandpad begr., graf 40 B 2 A 1120.	Ezechiel David Hamburger, 11-08-1822 Utrecht; 1905 overleden.	Betje Nias, ± 1822 Alkmaar, dochter van Hartog Nias en Naatje Salomons Levi; ± 1897 overleden.

Huwelijksakte 12, De werken en Sleeuwijk 23 -06-1839	Huwelijksakte 18, Alkmaar 24-02-1850

■ http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/799.htm ■ WieWasWie
■ http://www.genealogieonline.nl/genealogie-van-raam/I93796.php ■ Genlias
■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin160849.htm ■ Zandpad

■ **Huwelijksregisters Utrecht 9 juli 1845***:* Voor de eerste keer trouwde **grootvader Ezechiel David Hamburger** op 9-7-1845 te Utrecht met **Bloeme Gabriels**, geb. ± 1921 te Veenendaal; op 18-8-1849 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad ter aarde besteld, graf [filmrol 39], vak A, rij 19, plaats D, grafsteen 433. Zij was dochter van Gombertus Abraham Gabriels en Kaatje Abraham Theeboom. Bloeme Gabriels was moeder van David Hamburger (± 1846-1926) en Abraham Hamburger (± 1847-1912).

Herman Salomon Frenkel

■ **HUA** 19-08-1891, geboorteakte Nr. 2040
■ **jodeninnederland.nl**: **Herman Salomon Frenkel** heeft de oorlog overleefd. Hij heeft in 1925 getrouwd met Emilie Goldschmidt. Er zijn drie kinderen, een zoon en twee dochters geboren. Hij was Diergeneeskundige en heeft het Frenkel-vaccin tegen MKZ uitgevonden.

Mietje Frenkel

■ **HUA** 30-08-1886, geboorteakte nr. 1994

Betje Frenkel

■ **joodsmonument.nl:** Adres in mei 1940: Adelheidstraat 82, Den Haag. JOKOS-dossiers 1064, 37773, 37771 op het Gemeentearchief Amsterdam. *"Drie verwanten hebben de oorlog overleefd."*

"Betje Frenkel was in de jaren twintig enige jaren vice-consul voor Nederland in Jeruzalem. Ze was privésecretaresse van een bankier. Ze leed al aan kanker toen ze op transport werd gesteld van Westerbork naar Barneveld.
Toevoeging van een bezoeker van de website"
"In het archief van de Zentralstelle für jüdische Auswanderung ligt een brief van het Departement van Binnenlandse Zaken van 5 oktober 1942 aan de Generalkommissar zur besonderen Verwendung met een reeks namen van de zogenoemde Frederiks-van Dam-lijst voor wie vrijstelling voor de arbeidsinzet wordt gevraagd. Op deze lijst staat de naam van Betje Frenkel.
Archief Höhere SS-und Polizeiführer NIOD 77-1429"
"Betje Frenkel is op 2 maart 1944 in het kamp Westerbork omgekomen en op dezelfde dag gecremeerd. De urn met haar as is op de Joodse begraafplaats in Wassenaar bijgezet op veld H, graf nr. 24.
Betje Frenkel was ongehuwd.
Register van Joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789"
"Betje Frenkel woonde samen met haar zusters. Bij hun vertrek naar Barneveld kregen ze het bevel de inboedel van hun huis te laten zoals die was. Een NSB-familie betrok daarna het huis. Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Genlias:** Overlijdensakte 23, 2-3-1944 Westerbork, akte kamp Westerbork; beroep overll.: secretaresse

Ezechiel Frenkel

Genlias: Ezechiel Frenkel trad volgens akte reg.6C;fol.3v op 30-04-1918 te Amsterdam in het huwelijk met **Elisabeth Loopuit**, 28j., dochter van Simon Loopuit en Sara Stranders.
■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1943: Kamp Westerbork. Beroep: Leraar
"Ezechiël Frenkel was getrouwd en had twee kinderen. Hij was leraar op de Openbare Handelsschool in Amsterdam. In de oorlog verbleef hij in Westerbork in barak 85. Tijdens een geallieerde luchtaanval op Westerbork in mei 1944 is hij getroffen en omgekomen. Zijn vrouw heeft de kampen overleefd. De twee kinderen hebben naar Zwitserland weten te ontkomen."
"Ezechiël (Zeeg) Frenkel was in Breda opgeleid tot officier bij de artillerie. Als zodanig heeft hij gediend tot na de Eerste Wereldoorlog. Daarna is hij leraar wiskunde geworden. Met zijn grote strategische inzicht had hij een weddenschap lopen zowel over plaats als tijdstip van de invasie van de geallieerden. Hij won, maar was toen net de week daarvoor tijdens een geallieerde

luchtaanval dodelijk getroffen. Hij was al voor de oorlog een groot bewonderaar van Ulysses van James Joyce.
Toevoeging van een bezoeker van de website"
"Ezechiël Frenkel is op 31 mei 1944 in het kamp Westerbork gecremeerd. De urn met zijn as is op de Joodse begraafplaats in Muiderberg bijgezet.
Register van Joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789"
■ **Het Oorlogsdagboek van Dr. G. Italie**, p. 464: "*Om half twee ongeveer, toen de barak [85] vol was met mensen, die aten of pas gegeten hadden, werd het Kamp* [Westerbork] *plotseling uit de lucht beschoten. De kogels vlogen overal rond. 't Was in een paar seconden voorbij; ik had geen vliegtuig gehoord en begreep eerst niet wat er gebeurde. Er ontstond een begin van paniek; men wierp zich op de grond voor de veiligheid, maar toen was 't al voorbij.* [...] *Helaas is er ook iemand gedood in onze barak, n. l. de oud-leraar dr. Frenkel, afgezien nog van een aantal gewonden. Verder is er in 't kamp nog één persoon levensgevaarlijk gewond, het aantal min of meer ernstig getroffenen is vrij groot. De gaten in het dak zijn nog dezelfde middag gerepareerd."*

Frenkel

[614] **Lion**, 25-03-1888 Utrecht, 14-01-1968 Rotterdam
[158] **Salomon Philip**, 23-06-1889 Utrecht, Stationsdwarsstraat L 10, 24-10-1944 Auschwitz

Salomon Philip Frenkel, 30-03-1853; ovl. op 01-06-1928 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 10 C 15 E -.	Katilie Seligsberger, 23-01-1864 Fuchsstadt; op 27-01-1942 te Haarlem overleden.
Huwelijk 1887 in Würzburg	

Philip Jacob Frenkel, ± 1823 Amsterdam; ovl. 20-10-1890 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 53 A 35 C 1109.	Belia Raphael, 15-2-1820 Utrecht; ovl. op 14-9-1902 te Utrecht en aan het Zandpad begraven, graf 34 C 2 K 1196.	Salomon Seligs-berger/ Seligbergen, geb. 30-05-1831 Fuchsstadt bij Ochsenfurt/ Ufr.; ovl. 20-06-1888 Würzburg.	Bertha Wijnbergen/ Weinberger, geb. ± 1840; ovl. 06-04-1911 Würzburg.
Huwelijk op 02-10-1844 te Utrecht		Huwelijk ±1863: [Het eerste bekende kind – Katilie – is 23-01-1864 te Fuchsstadt geboren.]	

■ http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/837.htm ■ Genlias
■ http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/1473.htm ■ Frau F. Fröhlich, Stadtarchiv Würzburg was zo vriendelijk informaties uit "*Reiner Strätz, Biographisches Handbuch Würzburger Juden von 1900 - 1945*" ter beschikking te stellen.
■ http://www.historisches-unterfranken.uni-wuerzburg.de/test/web324w/juf/stammbauminclude.php?global=;search;30372;

■ **joodsmonument.nl**: **Moeder** "*Katilie Seligsberger was een dochter van Salomon Seligsberger en Bertha Wijnbergen. Zij was getrouwd met Salomon Frenkel, die in 1928 is overleden. Het echtpaar kreeg drie kinderen, onder wie Salomon Philip Frenkel. De twee andere kinderen hebben de oorlog overleefd.*
Toevoeging van een bezoeker van de website
In februari 1942 is in Het Joodsche Weekblad een overlijdensadvertentie geplaatst voor Katilie Frenkel-Seligsberger.
Het Joodsche Weekblad, 6 februari 1942, 8 [Tekst van de advertentie*: 'Tot onze diepe droefheid overleed op 27 januari j.l. te Haarlem onze lieve moeder, Behuwd- en Grootmoeder, Zuster en Behuwdzuster, Mevrouw KATILIE SELIGSBERGER, Weduwe van den Heer S. PH. FRENKEL, in den oderdom van 78 jaar. Namens de Familie Arts L. FRENKEL. Rotterdam, 30 Januari 1942. Eenige en algemeene kennisgeving.'*]

Uit de begraafboeken van de joodse begraafplaats te Haarlem is bekend dat Katilie Seligsberger aldaar is begraven."
■ **Genlias: Zus: Betsy Frenkel**, 1892/93 Utrecht, was gehuwd met Salomon Wolff, 1882/83 Meppel; huwelijksakte 509, Utrecht 29-6-1916. Ouders Salomon Wolff waren David Wolff en Binchen Weinberg.

Salomon Philip Frenkel

■ **HUA** 24-06-1889, geboorteakte nr. 1526
■ **joodsmonument.nl**: Adres in september 1941: Mercellaan 28, Aerdenhout
Echtgenote: **Betsy Adele Frenkel-Wiener**, 27-9-1898 Middelburg; 24-10-44 Auschwitz
"*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd.*"
"*Salomon Philip (Flip) Frenkel was een zoon van Salomon Frenkel en Katilie Seligsberger. Hij was advocaat in Amsterdam en hield kantoor aan het Rokin boven de sigarenzaak van Hajenius. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

Lion Frenkel

■ **J.H. Coppenhagen, Anafiem Gedoe'iem, Overleden joodse artsen uit Nederland, 1940-1945** (Rotterdam 2000) 93: "*Volgens de ledenadministratie van de NMG overleden te Rotterdam. Gehuwd met Carolina Wiener (Middelburg 11 november 1892-?), tandarts. Kinderen: Maria (1930), Simon (1932), Louise (1934) en Robert (1937). Studeerde Geneeskunde te Utrecht; artsexamen 4 oktober 1912. Woonde en praktiseerde aan de Beukelsdijk 176 te Rotterdam. Laatste adres te Rotterdam: Graaf Florisstraat 48.*
L.: Hes, Jewish Physicians (1980) 194."
■ **Genlias: Echtgenote: Carolina Selina Wiener**, 1891/92 Middelburg; huwelijksakte 121, Utrecht 12-12-1916. Haar ouders waren: Jaques Andre? Wiener en Rachel Lob.

■ **www.jodeninnederland.nl**: *"Uit het huwelijk werden twee zoons en drie dochters geboren. Zijn vrouw Carolina Selina Wiener (1892-1968) was tandarts.*
Memo: *Arts. Aanvraag voor Barneveld afgewezen. Vlgs. lijst Barneveld echter met vrouw aldaar! Vlgs. Coppenhagen in 1942 overleden (ook kinderen kloppen niet)! Woonde op Graaf Florisstraat 48, begraven aan het Toepad in Rotterdam. Of g. in 1889?"*
Bronnen: *Coppenhagen, J.H., Anafiem gedoe'iem: overleden joodse artsen uit Nederland 1940-1945*
*Nieuw Israelietisch Weekblad**, vol. 103, no. 16 (1968-01-19), p. 11 (adv.)*
*Nieuw Israelietisch Weekblad**, vol. 103, no. 17 (1968-01-26), p. 11*
NIOD: Barneveld-aanvragen, arch. 101-B, p. doos 2, map [6], stuk 1056; map [7], stuk 361/335
Beroepen: *Tandarts Eigen praktijk (niet-joods) Gezondheidszorg fysiek*
Relaties: *Amos Dolaf Schoonzoon"*

Frenkel-de Wolff			
[159] **Betje**, 22-06-1857 Utrecht, Vrouwjuttenstraat A 359, 26-02-1943 Auschwitz*			
Levi Israel (Israelszoon) Wolff, 1808 Heukelum; ovl. op 25-09-1880 te Utrecht.		Heintje de Jong, 17-09-1814 Leerdam; ovl. op 13-07-1878 te Utrecht, ald. begr., graf 54 **A 36 I** 935.	
Huwelijksakte 12, Leerdam 17-06-1835			
Israel de Wolff, op onbekende datum geboren; op 22-04-1825 overleden.	Lena (Helena) Mozes (Moses), ± 1779 Kerkdriel; ovl. of begr. 30-07-1845; begr. te Heusden.	Abraham Moses de Jong, ± 1779; ovl. op 31-08-1849 te Leerdam.	Judik Eliazar de Vries, ± 1783; ovl. op 17-12-1849 te Leerdam.
Huwelijk ± 1797		Huwelijk ±1809: Het eerste bekende Kind – Saartje de Jong – werd 1809 te Leerdam geboren.	
■ http://www.akevoth.org/genealogy/denbosch/1521.htm ■ Genlias ■ J. Bader, Verborgen in Brabantse bodem, tekstbestand op bijgevoegde CD ■ WieWasWie ■ https://www.geni.com/people/Judik-Eliazar-de-Jong/6000000014360829328			

■ **WieWasWie:** "*Opmerking: Betreft akte van geslachtswijziging* [**moeder**] *Heintje de Jong geboren op 17-09-1814 te Leerdam staat in de geboorteakte aangegeven als van mannelijk geslacht maar moet zijn vrouwelijk geslacht d.d. 21-04-1835*"

Betje Frenkel-de Wolff

■ **HUA** 24-06-1857, geboorteakte nr. 907

■ **Genlias: Echtgenoot: Meijer Frenkel**, 56j, Deventer, huwelijksakte 127, Zaandam 19-08-1903. Meijer Frenkel was weduwnaar van Froukje Simons. Ouders van Meijer Frenkel: Salomon Philip Frenkel en Henriette de Jong
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Amsterdam: Pythagorasstraat 18 huis

<table>
<tr><td colspan="4">Fresco
[160] Esther, 22-04-1916 Utrecht, Steenweg 22, 22-10-1943 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Fresco,
04-08-1875 Rotterdam; ovl. op 01-12-1933 te Utrecht, aldaar op 03-12-1933 aan het Zandpad begraven, graf 43 C 19 G -.</td><td colspan="2">Rachel van Leeuwen,
20-10-1874 Utrecht;
op 05-12-1941 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 47, Utrecht 07-02-1900</td></tr>
<tr><td>Jacob (Jaques) Fresco, 05-09-1829 ‘s-Gravenhage;
op 27-10-1889 te Rotterdam overleden.</td><td>Sara (Clara) van der Heijm,
11-08-1836 Lekkerkerk;
ovl. op 04-04-1923 te Rotterdam.</td><td>Philip van Leeuwen,
09-10-1849 Leeuwarden;
op 06-03-1931 te Diemen begraven,
graf B 21 54.</td><td>Esther de Groot,
12-04-1851 Amsterdam; ovl. op 20-03-1928 te Utrecht, ald. a. 't Zandpad begr., graf 10 C 15 B -.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 04-07-1866 te Rotterdam</td><td colspan="2">Huwelijksakte 562, Utrecht 04-12-1872
Erk. kind Mietje geb. 28-08-1872</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../fresco/282.htm ■ Akevoth: .../fresco/587.htm
■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Esther Fresco

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Voorstraat 98, Utrecht
“*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd.*”

<table>
<tr><td colspan="4">Freund
[962] Max Alfred, 09-08-1911 Frankfurt am Main, 08-04-1944 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">[961] Emanuel Freund,
12-07-1870 Mannheim; 05-10-1942 Auschwitz</td><td colspan="2">[963] Gertrud Guggenheim, geb. 09-05-1884 Ober-Endingen, Zurzach, Aargau, CH;
ovl. 05-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1908; het eerste bekende kind – Martha Lilly – werd 12-09-1909 geboren.</td></tr>
<tr><td>Aaron Freund,
geb. 02-12-1826 Odenheim;
ovl. 10-01-1886 Mannheim.</td><td>Sophie (Sara) Carlebach,
geb. 22-05-1835 Bruchsal, Karlsruhe;
op onbekende datum overleden.</td><td>Michael Meyer Guggenheim,
geb. 11-12-1830 Ober-Endingen, Zurzach, Aargau, CH; ovl. 21-12-1891 Liestal, CH</td><td>Zerline Braunschweig, geb. 29-10-1843 Endingen, Zurzach, Aargau, CH;
ovl. 10-08-1906 Engel-berg, Obwalden, CH.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1859; het eerste bekende kind – Bernhard – werd 21-05-1860 geboren.</td><td colspan="2">Huwelijk ±1865; het eerste van zeven bekende kinderen – Marx – werd 15-05-1866 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ https://www.geni.com/people/Gertrud-Freund/6000000035866783824 ■ https://www.geni.com/people/Emanuel-Freund/6000000023143083009 ■ https://www.geni.com/people/Aaron-Freund/6000000034012330921 ■ https://www.geni.com/people/Sophie-Sara-Freund/951845 ■ https://www.geni.com/people/Michael-Meyer-Guggenheim/6000000035867409944 ■ https://www.geni.com/people/Zerline-Guggenheim/6000000035867472885 ■ https://www.geni.com/people/Michael-Guggenheim/6000000034870427080 ■ In Memoriam ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument**: Adres in juni 1941: Catharijnesingel 21 [a-bis], Utrecht.

Emanuel Freund

■ **HUA**, gezinskaart Emanuel Freund, fiche 626

■ **Adresboek 1933 van Frankfurt am Main**, p. 182: *„Freund - Emanuel. Kfm., Rückert-Str. 54 I, T. Nr. 46239."*

Max Alfred Freund

Gedenksteen aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

Frey	
[161] **Victor**, 27-07-1938 Utrecht, 25-10-1944 Auschwitz	
Andreas Frey	[964] Adèle Hoffstadt, geb. 19-07-1911 Keulen-Ehrenfeld; 31-01-44 Auschwitz*
■ www.bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ Genlias	

■ **www.bundesarchiv.de/gedenkbuch**: [Moeder] Frey, Adele, geb. Hoffstadt, geb. 19 juli 1911 in Köln, woonde in Köln [...] Deportatie: vanuit Westerbork op 25 januari 1944 naar Auschwitz, [...] Overlijdensdatum/-plaats: 31 januari 1944, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

Victor Frey

■ **joodsmonument**: Adres in juni 1941: Bollenhofsestraat 1, Utrecht [Wittevrouwen]
"Eén verwant heeft de oorlog overleefd."

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
176	*1938*	*5698*	*03. Aug*	*6 Menachem Av*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Hoffstadt	*Victor*	*Awigdor ben A"A'*	*27. Jul*	*28 Tammoez*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Rijksklinieken*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Freij	*Andreas*	*nochri*	*Hoffstadt*	*Adele*	*Ethel bat Gersjon*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
Ongehuwd; leven in concubinaat; beide Duitschers; nochri = niet-Joods.					

Frey-Hoffstadt

[964] **Adèle**, 19-07-1911 Köln-Ehrenfeld, 31-01-44 Auschwitz*

■ www.bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Bollenhofsestraat 1, Utrecht [Wittevrouwen]
"Eén verwant heeft de oorlog overleefd."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Frey, Adele, geb. Hoffstadt
geb. 19 juli 1911 in Köln, woonde in Köln.
Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ Adèle Frey-Hoffstadt is weliswaar in Ehrenfeld geboren, maar het is niet bekend of zij, voordat ze naar Nederland emigreerde nog op andere Keulse adressen woonde. Ook is niet duidelijk naar welke van de Keulse synagogen zij is gegaan.
■ **Barbara Becker-Jákli**, Das Jüdische Köln, p. 332: Er bestond tussen 1927 en 1938 in Ehrenfeld een synagoge aan de Körnerstraße 91. De synagoge werd op 10 november 1938 vernield [p. 335]. Vandaag herinnert een gedenkplaat aan de synagoge.
Rabbijnen waren eerst Dr. Lazar Dünner en later vanaf de jaren midden dertig Dr. Isidor Caro; voorzanger was Leopold Grünebaum [p. 334 en 335].
Behalve in Ehrenfeld waren er in Keulen nog synagogen
in Deutz:
- Deutzer Freiheit/Freiheitstraße, 1914 gesloopt, p. 269 en 274 en
- Reischplatz, 1915 ingewijd, 09-11-1938 vernield, p. 258;

in het in het centrum:
- Glockengasse, 1861 ingewijd, in de rijkspogromnacht vernield, p. 198 en 91
- St.-Apern-Straße, 1884 ingewijd, november 1938 vernield, p. 112 en 115;

in Neustadt-West:
- Roonstraße, 1899 ingewijd, na pogrom en oorlog 1959 heringewijd, p. 198, 201 en 204.

De Keulse Synagoge aan de Roonstraße op 30-06-2015

■ De opgravingen in de middeleeuwse Jodenbuurt aan de Keulse Judengasse tonen resten van de Geniza(h) van de middeleeuwse synagoge:

Frijda			
[966] **Louis Hartog,** 15-11-1885 Veenendaal, 14-05-1943 Sobibor			
Izaak Frijda, 1849 Veenendaal; ovl. op 13-6-1898 te Veenendaal.		Marianna (Mariana, Mariane) Leefsma, geb. 03-01-1856 Gorredijk; op 22-03-1937 te Gouda overleden.	
Huwelijksakte 92, Opsterland 16-12-1881			
Levie Hartog Frijda, ± 1806 Ede; ovl. op 30-11-1889 te Veenendaal.	Isabella Cohen, ± 1817 Veenendaal; op 18-02-1914 te Zutphen overleden.	Jozeph Heimans (Herman Levi) Leefsma, 25-11-1805 Gorredijk; ovl. op 25-10-1878.	Hanna Benjamins (Levi) Leefsma, 02-04-1818 Gorredijk; ovl. op 20-07-1891.
Huwelijksakte 2, Venendaal 21 (31)-01-1844		Huwelijk op 13-06-1836 te Opsterland.	
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/456.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/denbosch/1704.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/14.htm ■ Genlias ■ WieWasWie			

■ http://**akevoth**.org/genealogy/ndbeli/14.htm: **Grootvader** van moederskant: **Jozeph Heimans Leefsma** trad op 03-02-1831 te Gorredijk in het huwelijk met Hester Esther Abrahams Koopmans, geboren in 1810 te Gorredijk, overleden op 02-07-1832, een dag nadat ze van haar eerste kind was bevallen. Ook het pasgeboren kindje, Abraham Jozephs Leefsma, stierf op dezelfde dag.
Op 10-10-1833 trad **Jozeph Heimans Leefsma** te Opsterland voor de tweede keer in het huwelijk met Saartje Izaks Cohen, geboren in 1811 te Veenendaal, overleden op 30-09-1834 te Opsterland.

Louis Hartog Frijda

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Schroeder van der Kolkstraat, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 53 952 op het Gemeentearchief Amsterdam.
"Louis Frijda was mede-oprichter van gymnastiekvereniging Sparta." Op de website zijn twee fotos van Louis Frijda uit de "Fotocollectie M. Brink, Geschiedenis van de Joodse Gemeenschap in Stichts en Gelders Veenendaal (Veenendaal / Ederveen 2001) 155 afb. 6.3 en 156 afb. 6.4"
"Louis Hartog Frijda was een actief sportbeoefenaar. In 1903 was hij één van de oprichters van de gymnastiekvereniging Sparta in Veenendaal. Hij werd secretaris van het bestuur. Hij nam deel aan uitvoeringen in verschillende delen van het land. Sparta was aangesloten bij het Nederlands Gymnastiek Verbond. De vereniging werd in 1914 opgeheven.
(In 1927 werd Sparta heropgericht, maar dan zonder betrokkenheid van Frijda). Over het nut van sport schreef Louis Hartog Frijda in het jaarverslag van 1911: 'Het heil van 't lichaam, om ons

lichaam krachtig en gezond te maken, zodat het gehard is tegen de dagelijksche beslommeringen des levens'.
M. Brink en D. van Kreveld, Geschiedenis van de Joodse gemeenschap in Stichts en Gelders Veenendaal (Veenendaal 2001) 154-157"

■ Mail van **Louis H. Cohen** [kleinzoon van Louis Hartog Frijda]: "*Wat mogelijk interessant is om te vermelden bij mijn grootvader, dat hij tot aan zijn deportatie moheel (besnijder) is geweest in Utrecht en omstreken. Vanaf 1927 heeft hij 247 jongetjes besneden waarvan 36 in de oorlog.*"

■ Van de 247 jongetjes, die Louis Hartog Cohen heeft besneden, komen in dit gedenkboek 52 ter sprake en wel:

Geboren	Naam	Besneden
01-10-1927	Kijzer, Meijer	08-10-1927
04-04-1928	Swaab, Meijer	12-04-1928
14-07-1928	Lakmaker, Donald	21-07-1928
04-11-1928	Bloch, Nathan	11-11-1928
28-12-1928	Fonteijn, Eduard	05-01-1929
27-10-1929	Sanders, Eliazer Salomon	03-11-1929
29-10-1929	Pappie, Arnold	28-11-1929
04-12-1929	Davidson, Jacob	15-12-1929
22-03-1930	Cohen, Abraham Joël	29-03-1930
04-04-1930	van Spier Moffie, Wolf	17-04-1930
28-05-1930	Swaab, Samuel	02-06-1930
11-08-1930	Meijer, Izaac	18-08-1930
12-08-1930	Lever, Bernard Abraham	19-08-1930
23-08-1930	Wijzenbeek, Philip	30-08-1930
28-01-1931	Sanders, Samuel Hartog Salomon	08-02-1931
28-05-1931	Polak, Alex Emanuel	04-06-1931
01-08-1931	Rooijen van, Arnold	08-08-1931
06-10-1931	Jacobs, Jonas	14-10-1931
10-01-1932	Hammelburg, Salomon	24-01-1932
30-03-1932	Lierens, Hijman	06-04-1932
05-06-1932	Corper, Nathan	12-06-1932
09-11-1932	Pijpeman, Meijer	15-11-1932
31-05-1933	Moses, Eli Louis	07-06-1933
27-09-1933	Roeg, Max Abraham	05-10-1933
09-04-1934	Suntrup, Martin James	17-04-1934
03-02-1935	Wijnschenk, Israel	10-02-1935
17-03-1935	Emanuel, Felix	25-03-1935
18-03-1935	Os van, Eduard Sigismund	07-04-1935

02-04-1936	Wolff, Herman	09-04-1936
21-09-1936	Mok, Michel	29-09-1936
02-01-1937	Turksma, Salomon Louis	09-01-1937
30-03-1937	Milhado, David Josua	07-04-1937
17-05-1937	Pijpeman, Juda	24-05-1937
26-09-1937	Witteboon, Philip Salomon	08-10-1937
05-11-1937	Zwaanenburgh van, Siegfried,	04-02-1938
19-11-1937	Haaff de, Benjamin Samuel	26-11-1937
23-12-1937	Keizer, Eduard	31-12-1937
17-05-1938	Turksma, Louis	24-05-1938
27-07-1938	Frey, Victor	03-08-1938
03-08-1938	Lever, Samuel Hartog	10-08-1938
29-08-1938	Beer de, Rudolf	06-09-1938
12-06-1939	Meijer, Simon	25-06-1939
05-09-1939	Leezer, Jacob George	12-09-1939
27-11-1939	Spanjar, Karel	04-12-1939
28-02-1940	Themans, Leon	06-03-1940
15-07-1940	Elburg, Barend	11-08-1940
20-01-1941	Stiefel, Nathan Samuel Israel	02-02-1941
05-03-1941	Schreeuwer, Maurits	12-03-1941
03-04-1941	Jongh de, Freddy Salomon	27-04-1941
20-07-1941	Beer de, Robert	29-07-1941
02-12-1941	Berkelo, Jacques Emanuel	12-12-1941
18-02-1943	Weisz, Manfred Moses Israel	25-02-1943

■ **Genlias**: **Louis Hartog Frijda** was gehuwd met [970] **Mietje Leverpoll**; huwelijksakte 3, Borculo 25-2-1914; ouders van Mietje Leverpoll waren Nathan Leverpoll en Rozetta Kan.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 97: Zijn naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943. Het geboortedatum is aangegeven met 15.11.**6**5 in plaats van 15.11.**8**5: "*Frijda Louis 15.11.65*".

Frijda

[965] **Joseph**, 10-11-1879 Groningen, 16-07-1943 Sobibor

Leon Joseph Frijda, 20-11-1844 Sneek; groothandelaar en effectenmakelaar; ovl. op 16-06-1920 te Baarn en te Den Haag op 18-06-1920 begr.	Jetje (Jetta) Sanders, 26-11-1848 Veendam; op 26-02-1925 te Rotterdam overleden en op 01-03-1925 te Den Haag begraven.
Huwelijk op 27-01-1872 te Veendam; choppe op 29-01-1872 te Leeuwarden.	

Joseph Aron Frijda, 26-05-1782 Amsterdam; ovl. op 02-08-1858 Leeuwarden; verkoper van loterijbriefjes en lommerdhouder.	Marianne Mozes Broekhuijzen, 05-03-1805 Amsterdam; ovl. op 20-09-1890 Leeuwarden en aldaar op 28-09-1890 begr., graf 472.	Elkan Heiman Sanders, 24-6-1812 Winschoten; op 04-04-1880 te Veendam overleden en aldaar begraven, graf 99.	Florette (Roosje) Salomon de Groot, 03-10-1821 Sneek; op 28-11-1894 te Rotterdam overleden.
Huwelijk op 05-07-1826 te Sneek		Huwelijk in 1840 te Sneek.	

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/7766.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/2064.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/11893.htm ■ Genlias
■ Hage, Joodse Gemeenschap Veendam ..., p. 177 en 243; 323

■ **Akevoth: Grootvader** van vaderskant: **Joseph Aron Frijda** was voor de eerste keer op 27-07-1806 te Amsterdam gehuwd met **Claartje-Klara Emanuel Levy Tall**, 11-10-1783 Amsterdam; op 23-12-1819 te Sneek overleden.
Voor de tweede keer was hij op 20-7-1820 te Sneek gehuwd met **Judith Zadok Polak**, in 1784 Amsterdam; op 2-11-1822 te Sneek overleden en aldaar begraven, #892.

Jozeph Frijda

■ **Akevoth**: Joseph Frijda was gehuwd met **Alida Swaep**. Hun zoon was Lion Joseph Frijda, geboren op 17-2-1906, overleden op 12-4-1988.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: F. C. Donderstraat 21, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 55 615 op het Gemeentearchief Amsterdam, (L-claim, nr. 4).
"*Joseph Frijda was een zoon van Lion Joseph Frijda en Jetta Sander. Hij was in de eerste echt gehuwd met Alida Swaep. Het echtpaar kreeg twee kinderen. In 1931 is het echtpaar gescheiden. Joseph Frijda trouwde op 19 december 1940 in Utrecht met Rosa Jacoba de Leeuw. Hij was toen lid van het dagelijks bestuur van het NIK.*
De twee kinderen van Joseph Frijda hebben de oorlog overleefd.
Stadsarchief Amsterdam; Archiefkaart van Joseph Frijda"

■ **jodeninnederland.nl:** "*Journalist en populair lid Utrechtse gemeenteraad 1919-1931. Lid van Gedeputeerde Staten, directeur wissel- en effectenbank, lid kerkenraad en kerkbestuur, penningmeester Miflath Zekeinim, voorzitter joodse kiesver., stichter Vereeniging tot Beoefening van Joodsche Wetenschappen. Lid Comm. van Toezicht op Centr. Isr. Weeshuis (CIW). Lid Raad van Toezicht Utrechtsche Volksuniversiteit. In 1922 kandidaat-lid 2e kamerverkiezingen (Staatspartij voor Volkswelvaart). Aanvraag voor Barneveld afgewezen.*"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 216: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Frijda Joseph 10.11.79*".

Frijda

[967] **Willem Michel,** 01-01-1884 Den Bosch, 28-05-1943 Sobibor

Michiel Levie Frijda, 21-05-1858 Veenendaal; ovl. op 19-06-1938 te Arnhem en aldaar begraven, graf H 07 13.	Jetta Cahen, 24-09-1846 of 1848 Lechenich (D) [in de buurt v. Keulen]; ovl. op 05-01-1906 te 's-Hertogenbosch, begr. te Vught.
Huwelijksakte 13, Dordrecht 22-02-1882.	

Levie Hartog Frijda, ± 1806 Ede; ovl. op 30-11-1889 te Veenendaal.	Isabella Cohen, ± 1817 Veenendaal; ovl. op 18-2-1914 te Zutphen.	Wolff Jacob Cahen, 23-01-1805 Lechenich (thans stadsdeel van Erftstadt); zn. v. Jacob Jonas Cahen en Helena Kaufmann; op onbekende datum overleden.	Johanna (Hanna) Ochs Ochse, 19-02-1803 Köln (Keulen); ovl. 14-04-1864 Delft; dochter van Seligmann Isaak Ochs Ochse en Cordula Gudula Cahen.
Huwelijksakte 2, Venendaal 21 (31)-01-1844		Huwelijk 1827	

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/456.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/denbosch/1704.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/14.htm ■ mayerhirsch/moscowa ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/denbosch/739.htm ■ Genlias ■ J. Bader, Verborgen in Brabantse bodem, bijgevoegde CD, MC 104. ■ http://www.geni.com/people/Joseph-Cahen/6000000018799647617 ■ https://www.geni.com/people/Johanna-Ochse/6000000018700240652 ■ http://www.geni.com/people/Wolff-Cahen/6000000017133497787 ■ http://www.geni.com/people/Johanna-Ochs-Ochse/6000000018700240652

■ **Genlias:** Van Wolff Jacob Cahen en Johanna Ochse worden twee kinderen genoemd: Joseph Cahen, op 22-8-1822 te Keulen geboren, en Josephina Cahen, 1827/28 te Lechenich geboren.
■ http://www.**geni**.com/people/Wolff-Cahen/6000000017133497787: Van Wolff Jacob Cahen en Johanna Ochs Ochse zijn acht kinderen bekend, te weten:

1) Joseph, 22-08-1922	2) Sara, 27-02-1829	3) Sibilla, 21-08-1830
4) Jacob, 30-07-1832	5) Helena, 19-08-1835	6) Josephina, 21-04-1837
7) Gudula, 19-03-1840	8) Michel, 14-11-1841	

Vader Michiel Levie Frijda huwde voor de tweede keer omstreeks 1906 met Emilie Lehmann.
■ **J. Bader**, Verborgen in Brabantse bodem, bijgevoegde CD: Nederlandse inscriptie op de

grafsteen van [**moeder**] **Jetta Cahen**: " *Hier rust / Jetta Cahen / echtgenoote van / M. L. Frijda / geb. te Lechenich / 24 sept. 1846 of 1848 / overl. te 's Bosch / 8 Tebeth 5666 / 5 Januari 1906 / H. A. R. I. V.*"

■ **Genlias**: **Vader Michiel Levie Frijda** is op 19-6-1938 te Arnhem overleden; akte 486, Arnhem 21-6-1938. Volgens de nadere informatie op deze akte was hij 80 jaar oud, weduwnaar van Henriette Cohen [Jetta Cahen] en van beroep kleermaker. Toen hij stierf was Emilia / Emilie Lehmann zijn echtgenote.

■ **joodsmonument.nl**: Emilie Frijda-Lehmann, Barmen, 24 juni 1866; Sobibor, 7 mei 1943
Adres: Utrechtsestraat 39, Arnhem.
"*Emilie Lehmann huwde* [**vader**] *Michel Levie Frijda circa 1906. Hij overleed in 1938. Ze kregen een kind dat de oorlog heeft overleefd. Volgens de overlevering was zij een erudiete en zelfstandige vrouw. In de jaren tot haar huwelijk reisde zij in Duitsland voor haar eigen bedrijf, om voor Joodse bruiden hun uitzet samen te stellen. Ze dacht dat ze niet hoefde te vluchten voor deportatie omdat ze Duitse en al zo oud was.*
Toevoeging van een bezoeker van de website."
"*De Hoofdcommissaris van politie te Arnhem verzocht opsporing, aanhouding en voorgeleiding van Emilie Frijda-Lehmann, wonende in de Utrechtschestraat 39 te Arnhem. Zij had zonder de vereiste vergunning haar woonplaats verlaten. Met deze omschrijving werden Joden aangeduid die waren ondergedoken.*
Algemeen Politieblad, nr 5, 4 februari 1943, 129, bericht 333"

Willem Michel Frijda

■ **HUA**, gezinskaart **Willem Michel Frijda**, fiche 629: **Echtgenote**: [968] Paula Anschel.

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Regentesselaan 40, Maartensdijk (thans Tuindorp-Oost , gemeente Utrecht). Inboedellijst van 28-08-1942.

■ **Hufen,Tuindorp**, p. 109: "*Aan de Regentesselaan 40 was in 1937 het gezin van Willem Frijda (1884) komen wonen. Hij was gehuwd met Paula Anschel en ze hadden drie kinderen: Ernest, Lotti en Ilse. Zij hadden inwoning van Kurt Anschel, een broer van Paula die koopman was, en van Sodoh Polak. Willem had, waarschijnlijk ter wering van de grote gevaren die hij vermoedde, in oktober 1940 voor zijn gehele familie de verklaring afgegeven dat zij 'niet behoorden tot enig kerkgenootschap'. Het echtpaar Frijda werd in mei 1943 in Sobibor in Polen vermoord evenals Willems 77-jarige stiefmoeder Emilie Lehman. Hun 35-jarige zoon Ernest, de 18-jarige Ilse en de 29-jarige dochter Lotti trof dit lot in maart en juni 1944 in Auschwitz. Over hun oom Kurt Anschel is bekend dat hij in 1943 omkwam."*

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 126 en 122: Zijn naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Frijda Willem 1.1.84*". Ook de naam van echtgenote Paula staat op deze lijst: "*Anschel Paula 20.2.85*".

Frijda

[162] **Ilse Yvonne Beatrice**, 11-10-1925 Utrecht, F.-Halsstr. 28, 30-06-1944 Midden-Europa
[164] **Lotti Auguste Henriette Paula**, 09-11-1915 Utrecht, Kromme Nieuwegracht 92, 11-11-'42 Auschwitz*
Ernest Alfred Henri Philip Willem, 19-02-1909 Arnhem, 27-03-1944 Midden-Europa

Willem Michel Frijda, 01-01-1884 's-Hertogenbosch; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 126].	Paula Anschel, 20-02-1885 Bochum; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 122].

Huwelijk ±1908; het eerste van drie bekende kinderen – Ernest Frijda – werd 19-02-1909 te Arnhem geboren.

Michiel Levij Frijda, 21-05-1858 Veenendaal; ovl. op 19-06-1938 te Arnhem en aldaar begraven.	Jetta Cahen, 26-09-1846 of 1848 Lechenich; ovl. op 05-01-1906 te 's-Hertogenbosch.	Philip Ans[c]hel, geb. 15-04-1824 Bunte; ovl. 23-06-1899 Bochum.*	Augusta Son[n]tag, geb. 11-03-1844 Breslau; ovl. 20-08-1898.*

Huwelijksakte 13, Dordrecht 22-02-1882	Huwelijk voor ±1885; er is slechts een lijfelijke dochter – Paula, geb. 20-02-1885 -, twee stepzonen en een stepdaughter bekend.

■ Akevoth: .../denbosch/266.htm .../denbosch/267.htm ■ http://familienbuch-euregio.eu/genius/?person=281592 [*Gedenkblatt eingereicht von ihrer [Paula's] Enkelin Ernestine Rotteveel-Frijda, Ashdod, Israel] ■ Genlias
■ https://www.geni.com/people/Auguste-Sonntag/6000000041260095527

■ **Rob Hufen Hzn., Tuindorp**, p. 241: [**Vader**] *"Willem A. (Michel) Frijda, vertegenwoordiger (van) buitenlandse (handels)huizen [gehuwd met] Paula Anschel, hier woonachtig van 1937 tot 1942 (omgekomen in Sobibor). Hun kinderen Ernest, Lotti [164] en Ilse [162] kwamen om in Auschwitz. Tevens inwonend: Sodoh Polak en Kurt Anschel uit Keulen, zwager, koopman* voor eigen rekening, overleden in 1943."*

Ilse Yvonne Beatrice en Lotti Auguste Henriette Paula Frijda

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Regentesselaan 40, Maartensdijk (thans Tuindorp-Oost , gemeente Utrecht) Inboedellijst van 28-8-42
"Ilse Yvonne Beatrice Frijda zat ondergedoken bij haar broer Ernest Alfred Henri Philip Willem Frijda in Wassenaar. Ze werd gelijktijdig met hem opgepakt en op transport gesteld. Toevoeging van een bezoeker van de website"

Ilse Yvonne Beatrice Frijda

■ **Herinneringscentrum Westerbork, José Martin**, Medewerkster Collectie: Binnenkomst 05-02-1944 in Westerbork, deportatie op 08-02-1944 naar Auschwitz.

Ernest Alfred Henri Philip Willem Frijda

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Crocusstraat 27, Wassenaar
"Ernest Alfred Henri Philip Willem Frijda was getrouwd. Het echtpaar had drie kinderen. Het gezin woonde in Wassenaar, waar Ernest Frijda als leraar wis- en natuurkunde verbonden was aan het Rijnlands Lyceum. Ernest Frijda was actief bij het geven van hulp aan onderduikers. Op 2 februari 1944 is hij in zijn woning gearresteerd en via Westerbork naar Auschwitz op transport gesteld. Zijn echtgenote en kinderen overleefden de oorlog.
NIOD, Erelijst Verzet en Koopvaardij, database vervaardigd door dhr J.W. de Leeuw"
■ **Herinneringscentrum Westerbork, José Martin**, Medewerkster Collectie: Binnenkomst 05-02-1944 in Westerbork, deportatie op 03-03-1944 naar Auschwitz.

<table>
<tr><td colspan="4">Frijda
[163] Isaak, 13-01-1915 Utrecht, Krugerstraat 52bis, 31-03-1944 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Louis Hartog Frijda,
15-11-1885 Veenendaal;
14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 97]</td><td colspan="2">Mietje Leverpoll,
15-09-1885 Borculo;
14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 97]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 3, Borculo 25-02-1914.</td></tr>
<tr><td>Izaak Frijda,
1849 Veenendaal;
ovl. op 13-06-1898 te Veenendaal.</td><td>Marianna (Mariana, Mariane) Leefsma,
03-01-1856 Gorredijk/ Opsterland; ovl. op 22-03-1937 te Gouda.</td><td>Nathan Leverpoll,
± 1843 Geesteren,
ovl. op 22-07-1927 te Utrecht.</td><td>Rozetta Kan,
± 1848 Winterswijk,
ovl. op 16-02-1926 te Borculo.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 92, Opsterland 16-12-1881</td><td colspan="2">Huwelijksakte 58, Winterswijk 26-08-1873</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../rhijn/51.htm ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Vader *"Louis Frijda was mede-oprichter van gymnastiekvereniging Sparta." Op de website zijn twee foto's van Louis Frijda uit de "Fotocollectie M. Brink, Geschiedenis van de Joodse Gemeenschap in Stichts en Gelders Veenendaal (Veenendaal / Ederveen 2001) 155 afb. 6.3 en 156 afb. 6.4"*

Isaak Frijda

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Schroeder van der Kolkstraat, Utrecht. "*Izaak Frijda, zoon van Louis, studeerde aan het NIS*."
"*Izaak Frijda trouwde op 29 juli 1942 met Margaretha Cohen." Bezoeker van de website*
■ **In Memoriam: Echtgenote** van Isaak Frijda: **Frijda-Cohen, Margaretha**. 5-10-1917 Watergraafsmeer; 3-9-43 Auschwitz?
■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 17a van 07-08-1942 , p. 6, c. 2:

I. Frijda
en
G. Frijda—Cohen
danken door deze voor
de belangstelling, die
hun bij hun Choepa
bewezen werd. 5309
Utrecht, Aug. 1942.

Frijda-Anschel

[968] **Paula**, 20-02-1885 Bochum, 28-05-1943 Sobibor

Philip Ans[c]hel, geb. 15-04-1824 Bunte; ovl. 23-06-1899 Bochum.*		Augusta Son[n]tag, geb. 11-03-1844 Breslau; ovl. 20-08-1898.*	
Huwelijk voor ±1885; er is slechts een eigen dochter – Paula, geb. 20-02-1885 -, twee stiefzonen en een stiefdochter bekend.			
Jacob Anschel, geb. 1790; ovl. 11-04-1861.	Sophie Sachs, geboorte- en overlijdensdata niet bekend.	?	?
Huwelijk voor 1824; het einige bekende kind – Philip – werd 15-04-1824 geboren.			

■ http://familienbuch-euregio.eu/genius/?person=281592 [*Gedenkblatt eingereicht von ihrer [Paula's] Enkelin Ernestine Rotteveel-Frijda, Ashdod, Israel]
■ https://www.geni.com/people/Sophie-Anschel/6000000028477201921 ■ https://www.geni.com/people/Jacob-Anschel/6000000028477328877
■ In Memoriam ■ WieWasWie

■ **HUA**, gezinskaart [echtgenoot] Willem Michel Frijda, fiche 629
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Regentesselaan 40, Maartensdijk (thans Tuindorp-Oost , gemeente Utrecht). Inboedellijst van 28-08-1942.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Frijda, Paula, geb. Anschel, geb. 20 februari 1885 in Bochum, woonde in Bochum. Deportatie: vanuit Westerbork op 25 mei 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 28 mei 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 122 en 126: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Anschel Paula 20.2.85*". Ook de naam van echtgenoot Willem staat op deze lijst: "*Frijda Willem 1.1.84*".

Frijda-de Leeuw

[969] **Rosa Jacoba**, 23-03-1901 Amsterdam, 16-07-1943 Sobibor

Louis Aäron de Leeuw, geb. 15-12-1872 Amsterdam; ovl. 15-12-1942 Auschwitz.	Marianne Sara Frank, geb. 02-09-1876 Amsterdam; ovl. 15-12-1942 Auschwitz.

Huwelijk ±1900; het eerste bekende kind – Rosa Jacoba – werd 23-03-1901 geboren.

Aäron de Leeuw, geb. 31-03-1847 Utrecht; ovl. ?; begr. 23-09-1914 Muiderberg, graf T 57 D.	Rosalia de Leeuw, geb. 03-07-1849 Breda; ovl. 16-09-1908 Amsterdam; begr. 18-09-1908 Muiderberg, graf F 41 D	Bernard (Bernhard) Nathan Frank, geb. 10-07-1850 Schiedam; ovl. 16-07-1918 Amsterdam; begr. 19-07-1918 Muiderberg, graf L 136 D	Roosje (Koosje) Son, geb. 03-11-1855 Amsterdam; ovl. 06-01-1917 Amsterdam; begr. 08-01-1917 Muiderberg, graf G 149 D.

Huwelijk ±1870; het eerste bekende kind – Maurits Aron - werd 14-04-1871 geboren.	Huwelijk ±1873; het eerste bekende kind – Leopold Maurice - werd 1874 geboren.

■ Amsterdam Burial Permits, Index 23117, 23486, 49995 en 8982 ■ In Memoriam
■ https://www.geni.com/people/Rosa-Jacoba-Frijda/6000000064337097899
■ https://www.geni.com/people/Marianne-de-Leeuw/6000000015410349060
■ https://www.geni.com/people/Rosalia-de-Leeuw/6000000013206521625
■ https://www.geni.com/people/Koosje-Son/6000000013403892453
■ https://www.geni.com/people/Bernard-Frank/6000000013403914421
■ https://www.geni.com/people/Louis-A%C3%A4ron-de-Leeuw/6000000015410331079

■ **joodsmonument**: Adres: F. C. Donderstraat, Utrecht.
"*Joseph Frijda en Rosa Jacoba de Leeuw huwden op 19 december 1940 in Utrecht,*
Toevoeging van een bezoeker van de website" [[965] **Joseph Frijda**, 10-11-1879 Groningen, 16-07-1943 Sobibor]
"Joseph Frijda was een zoon van Lion Joseph Frijda en Jetta Sander. Hij was in de eerste echt gehuwd met Alida Swaep. Het echtpaar kreeg twee kinderen. In 1931 is het echtpaar gescheiden.
Joseph Frijda trouwde op 19 december 1940 in Utrecht met Rosa Jacoba de Leeuw. Hij was toen lid van het dagelijks bestuur van het NIK.
De twee kinderen van Joseph Frijda hebben de oorlog overleefd.
Stadsarchief Amsterdam; Archiefkaart van Joseph Frijda"
■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 219: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Leeuw de Rosa 23.3.01*".

Frijda-Leverpoll			
[970] **Mietje**, 15-09-1885 Borculo, 14-05-1943 Sobibor			
Nathan Leverpoll, 1842/43 Geesteren, fabrikant; ovl. op 22-07-1927 te Utrecht.		Rozetta Kan, 1847/48 Winterswijk; ovl. op 16-02-1926 te Borculo.	
Huwelijksakte 58, Winterswijk 26-8-1873.			
Meijer Leverpoll, 1813/14 Mendritz [?] ovl. op 21-11-1890 te Borculo-Stad.	Hendrina Levij (Levie), 09-06-1815 Goor; op 15-05-1894 te Borculo overleden	Kasper Simon Kan, 19-01-1811 Brede-voort; ovl. op 09-10-1899 Arnhem, ald. begr., graf C 13 14.	Annigje Frank, 13-12-1814 Meppel; op 28-03-1856 te Winterswijk overleden.
Huwelijk op 27-01-1836 te Borculo.		Huwelijk op 12-10-1843 te Aalten.	
■ freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I4865.html ■ Genlias ■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I28860.html			

■ **http://home.kpn.nl/mayerhirsch/moscowa.html: [grootvader] Kan, Kasper Simon**
geboren: 1811.ca te Bredevoort, overleden 1899.10.09 te Arnhem, begraven: C 13 14
gehuwd met: Lowenstein, Jetta [tweede echtgenote]

Mietje Frijda-Leverpoll

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Schroeder van der Kolkstraat, Utrecht.
■ **Genlias**: [966] Louis Hartog Frijda was gehuwd met Mietje Leverpoll; huwelijksakte 3, Borculo 25-2-1914; ouders van Louis Hartog Frijda waren Izaak Frijda en Marianna Leefsma; ouders van Mietje Leverpoll waren Nathan Leverpoll en Rozetta Kan.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 97: Haar naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943: "*Frijda-Leverpool Mietje 15.9.85*".

From

[971] **Abraham**, 21-10-1880 Vlagtwedde, 05-02-1943 Auschwitz

Simon From, 31-10-1839 Bourtange gem. Vlagtwedde; ovl. op 01-05-1927 te Winschoten.	Roosje Kosman, 13-07-1846 Vlagtwedde; ovl. op 13-12-1904 te Vlagtwedde.

Huwelijksakte 2, Vlagtwedde 30-03-1865.

Barach / Baruch / Barag Abraham From*, 26-10-1803 Etnerode [?] Keur Hessen (D); ovl. op 21-11-1862 te Vlagtwedde.	Billegien Hartogs de Beer*, geb. 21-10-1800 Bourtange gem. Vlagtwedde; ovl. op 06-07-1871 te Bourtange gem. Vlagtwedde.	Salomon Kosman, 25-04-1818 Dordrecht; op 12-07-1900 te Vlagtwedde overleden.	Gole Jacobs de Jonge, 13-02-1813 Vlagtwedde; op 07-09-1892 te Vlagtwedde overleden.

Huwelijk 1828 Bourtange	Huwelijksakte 16, Vlagtwedde 17-06-1863, wettiging 4 kinderen.

■ E.P. Boon en J.J.M. Lettinck, De Joodse gemeenschappen in Westerwolde 1656 – 1950, p. 357 en 362 ■ freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I4865.html ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ndbeli/2625.htm ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/from/8.htm ■ https://www.genealogieonline.nl/stamboom-van-tilburg/I2757.php ■ Genlias ■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I28860.html

Synagoge in de vesting Bourtange

■ http://www.**dutchjewry.org**/genealogy/ndbeli/13555.htm: **Moeder Gole** had uit een eerder huwelijk een zoon namens Bernard de Jonge, geb. 1841 Groningen; ovl. 19-02-1865 Vlagtwedde.

■ **Jongeling/ Brilleman**, Joodse begraafplaatsen in Groningen en Oost-Friesland / 1, p. 45: "[...] *Hier rust / BETJE DE BEER, / geb. 21 Oct. / 1800, / overl. 6 Juli / 1871. / echtgenoot van / B. A. From.*

PN / Beile dochter van de Beer / vrouw van Baroech / 642[*] *(1882) / ---"*
[p. 47] "Hier rust / BARUCH FROM, / geb. 26 Oct. / 1803, / overl. 21 Nov. / 1862. / echtgenoot van / B. H. De Beer [...]
PN / Baroech zoon van de hr Avraham / 642 / ---"
***■ **E.P. Boon en J.J.M. Lettinck**, De Joodse gemeenschappen in Westerwolde 1656 – 1950, p. 243: "Het jaar in de Joodse jaartelling komt niet overeen met dat in de algemene jaartelling."

Abraham From, echtgenoot van [973] Susanna de Vries [tweede vrouw]

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prinses Julianaweg 455, Utrecht. Beroep: Manufacturist. JOKOS-dossier nr. 18 302 op het Gemeentearchief Amsterdam, (L-claim, nr. 3658/8091).
"*Abraham From was een zoon van Simon From en Roosje Kosman. Abraham From trouwde op 25-jarige leeftijd met Saartje Rosenbaum. De huwelijksceremonie vond op 19 maart 1906 plaats in Peize, Drenthe. Het echtpaar kreeg vier kinderen. Op 17 juli 1929 overleed Saartje Rosenbaum in Leek, Groningen.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Genlias**: **Abraham From** was gehuwd met Saartje Rosenbaum [eerste vrouw], 1883/84 Peize; huwelijksakte 1, Peize 19-3-1906; Saartje was dochter van Ephraim Izaak Levie Rosenbaum en Judik Israëls.

<table>
<tr><td colspan="4">From
[972] Simon, 04-04-1908 Leek, 01-12-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[971] Abraham From,
21-10-1880 Vlagtwedde;
05-02-1943 Auschwitz*</td><td colspan="2">Saartje Rosenbaum, 22-02-1884 Peize,
vereenigingsbestuurster, 1906 vertrek n.
Leek; ovl. 17-07-1929 Leek, graf 75 Leek.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 1, Peize 19-03-1906.</td></tr>
<tr><td>Simon From,
31-10-1839
Bourtange;
ovl. op 01-05-1927 te
Winschoten.</td><td>Roosje Kosman,
13-07-1846
Vlagtwedde;
ovl. op 13-12-1904 te
Vlagtwedde.</td><td>Ephraim Izaak Levie
Rosenbaum, 04-11-
1852 Groningen; ovl.
21-05-1935 te Peize,
begr. Leek, graf 76.</td><td>Judik Israëls,
03-06-1851 Zuidhorn;
op 15-08-1927 te
Peize overleden;
begr. Leek, graf 77.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 2, Vlagtwedde 30-3-1865.</td><td colspan="2">Huwelijk op 08-01-1878 te Zuidhorn.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners v. d. stad Groningen ..., deel IIc, p. 665, IIb, p. 427 ■ Genlias ■ Klinken, p. 210, 260</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Zus: Rosa From**, 12-02-1910 Leek, is op 21-05-1943 in Sobibor overleden [Schelvis, p. 108]; overlijdensakte 11, Emmen 07-01-1950. Zij was gehuwd met Gerardus de Jong.

Simon From

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Kievitstraat 51, Utrecht.
"Simon From was getrouwd met een niet-Joodse vrouw. De echtgenote en hun twee kinderen hebben de oorlog overleefd.
Toevoeging van een bezoeker van de website."
■ **Lindwer, Kamp van Hoop en Wanhoop**, bladzijde 256: "***De Deportatietransporten*** *... 16 november 1943 - 995 personen naar Auschwitz"* [Vermoedelijk is hij bij de selectie voor werk gekozen.]

From-de Vries			
[973] **Susanna**, 15-07-1886 Vianen, 05-02-1943 Auschwitz.			
Levie de Vries, 09-02-1851 Vianen; ovl. op 22-12-1933 te Utrecht.		Naatje Waterman, ± 1855 Gorinchem; ovl. op 09-11-1927 te Rotterdam.	
Huwelijksakte 21, Vianen 04-10-1878.			
Arend Levie de Vries, ± 1825 Vianen; ovl. op 10-02-1881 te Vianen.	Saartje Bouwman, ± 1828 Lexmond; op 09-02-1867 te Vianen overleden.	Isaac (Izak) Waterman, ± 1829 Haarlem, zoon van Abraham Waterman en Krisje Spier; ovl. 16-05-1911 Amsterdam.	Saartje Levie Groenteman, ± 1832 Schoonhoven; ovl. op 28-06-1882 te Gorinchem.
Huwelijksakte 17, Vianen 23-05-1850.		Huwelijksakte 11, Gorinchem 27-03-1855.	
■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners v. d. stad Groningen ..., deel IIc, p. 665, IIb, p. 427 ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F3651/I89582/ ■ Genlias ■ Klinken, p. 210, 260 ■ WieWasWie			

Susanna From-de Vries, echtgenote van [971] Abraham From

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prinses Julianaweg 455, Utrecht.
"*Haar huwelijk met Abraham From was het tweede huwelijk van Susanna From-de Vries.*
Voorheen was zij met Jacob Turksma getrouwd die voor de oorlog overleed.
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Genlias / Zandpad**: Haar eerste huwelijk met Jacob Turksma, 22-5-1884 Bolsward, werd in Vianen gesloten; ouders van Jacob Turksma waren Arend Moses Turksma en Ester Turksma; huwelijksakte 19, Vianen 21-6-1921.
Haar eerste man, Jacob Turksma, was geboren op 22-05-1883; geboorteakte A 65, Bolsward 23-05-1883. Hij stierf op 24-03-1929 te Utrecht op leeftijd van 45 jaar; overlijdensakte 637, Utrecht 25-03-1927. Zijn graf op de begraafplaats aan't Zandpad heeft de coördinaten C 16 H -.

<table>
<tr><th colspan="4">Fromm</th></tr>
<tr><td colspan="4">[974] Eugen, 06-07-1877 Augsburg, 17-09-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">David Fromm, geb. 1845;</td><td colspan="2">Babbette Deller, geb. 13-05-1853 Fischach*;</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1873; het eerste van vijf bekende kinderen – Adolf – werd 21-04-1874 geboren.</td></tr>
<tr><td>Joachim Fromm,
05-09-1816 Fischach;
ovl. 23-01-1885
Augsburg.</td><td>Eva Emilie Götz,
19-12-1819 Zusmars-
hausen of Fischach;
ovl. 24-04-1871
Zusmarshausen.</td><td>Salomon Deller,
geb. ?;
ovl. ? te Fischach;
begr. te Augsburg</td><td>Sara Fromm,
geb. 1786;
ovl.01-04-1852
Fischach.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk 18-07-1842 te Fischbach**</td><td colspan="2">Huwelijk 28-06-1852 Fischach</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Babbette-Fromm/6000000027154590894
■ http://www.geni.com/people/Sara-Deller/6000000028228650998
■ http://www.geni.com/people/David-Fromm/6000000027154087160
■ http://www.geni.com/people/Joachim-Fromm/6000000026683676037
■ http://www.geni.com/people/Eva-Emilie-G%C3%B6tz-Fromm/6000000026683504391
■ https://www.geni.com/people/Salomon-Deller/6000000027803718890
■ https://www.geni.com/people/Sara-Deller/6000000075295874007
■ In Memoriam *D-86850 Fischach in Zwaben, **D-? Fischbach in Rijnland-Palts</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Wittevrouwensingel 46, Utrecht. Beroep: Arts.

■ **Bernhard Koch**, Ins Licht gerückt, Jüdische Lebenswege im Münchener Westen, Eine Spurensuche in Pasing, Obermenzing und Aubing (München 2008), p. 78 **én**
Eduard Seidler, Jüdische Kinderärzte 1933 - 1945: Entrechtet, geflohen, ermordet ... , Erweiterte Neuauflage (Basel 2007), p. 342:

„Dr. Eugen Fromm

Eugen Fromm is op 6 juli 1877 in Augsburg geboren. Hij was gehuwd met Jenny Fromm-Hockenheimer, die op 23 oktober 1888 te Hockenheim geboren was.

Eugen Fromm studeerde medicijnen en werd een – ook sociaal geëngageerde - kinderarts. Officiëel werd hij in 1902 toegelaten en stelde ook in dit jaar zijn proefschrift op. De vakopleiding vond plaats van 1901 tot 1905 o. a. in het zuigelingentehuis Dresden (Schloßmann), de academische kinderkliniek Wien (Escherich) en de academische kinderkliniek München (v. Ranke).

In 1905 vestigde hij zich in Müchen en specialiseerde zich in de zuigelingenzorg. Van 1905 tot 1908 hield hij kosteloze spreekuren voor onvermogende "in een uit eigen middelen in stand gehouden ambulatorium voor kinderziekten. Op aanvraag van zijn collega's had hij dit moeten stoppen, omdat zij van mening waren, dat door 'weggaan van niet echt onvermogenden' hun inkomsten zouden derven. Vervolgens begon Eugen Fromm in zijn eigen praktijkruimten van 1905 tot 1915 een (kosteloos) consultatiebureau voor zuigelingenzorg." (Jäckle)

Van 1912 tot 1922 bestuurde hij de zuigelingenafdeling van de katholieke opvoedingsinrichting Thalkirchen. In het consultatiebureau (Sendlinger Oberfeld) van de provinciebond [Bezirksverband] voor zuigelingenzorg werkte hij vanaf 1914. Tijdends de jaren 1914 – 1918 naam

hij de geneeskundige leiding van een oorlogsnoodkrip [Kriegsnotkrippe] van de kripvereniging [Krippenverein] München over. 1927 werd hij benoemd tot Sanitätsrat.
De afkorting 'RMK 37+' betekend, dat hij [door een dubbele punt voor zijn naam] *als Jood gekenmerkt in de Reichsmedizinalkalender van 1937 genoteerd stond* [Seidler, p.126 en 122]. *Het lidmaatschap van de DGfK (Duitse genootschap voor kindergeneeskunde) heeft hij op 26-04-1933 opgezegd.*
Na het novemberpogrom van 1938 werd hij in 'Schutzhaft' genomen. Op 4 januari 1939 emigreerde hij met echtgenote Jenny Hockenheimer en zoon Kurt naar Nederland. Na de bezetting door Duitse troepen werden de ouders naar Auschwitz gedeporteerd, waar zij volgens In Memoriam op 17 september 1943 van hun leven beroofd werden.
Hun zoon slaagde erin in Nederland de oorlog te overleven."

Fromm-Hockenheimer

[975] **Jenny**, 23-10-1888 Hockenheim, 17-09-1943 Auschwitz

■ In Memoriam

Jenny Fromm-Hockenheimer was echtgenote van [974] Dr. Eugen Fromm.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Wittevrouwensingel 46, Utrecht.
■ https://**secure.ushmm**.org/online/hsv/person_view.php?PersonId=3059511:
"[...] *Huwelijk op 14-11-1910 te Mannheim met Dr. med.* [...] *Eugen Fromm* [...]. *Kind: Kurt, geboren 08-04-1912 München, vertrek naar München 15-10-1910,* [...], *Jenny Fromm*[-Hockenheimer] *emigreerde op 04-01-1939 met haar echtgenoot naar Wassenaar in Nederland.* [...]"

Gans			
[976] **Salomon,** 18-12-1878 Woerden, 21-05-1943 Sobibor [1105] **Keetje Italiaander-Gans,** 08-11-1881 Woerden, 31-08-1942 Auschwitz			
Israël Philip Gans, 14-05-1822 Amsterdam; ovl. op 16-02-1910 te Woerden; aldaar begr.		Elisabeth Knegje, ± 1842 Amsterdam; ovl. 03-02-1918 Utrecht; begr. te Woerden.	
Huwelijk op 07-06-1865 te Amsterdam			
Philip Feitel Israel Gans, geb. ± 21-01-1799 Amsterdam*; ovl. na 07-06-1865.	Betje Andries Komkommer, ±1798 Amsterdam; 26-11-1826 overleden.	Levie Eliazar/ Eliazer Laze Knegje Leitsan, geb. 29-03-1810 Amsterdam; op onbekende datum overleden.	Sara Salomon Walg / Walet / Walij / Wallig, geb. april 1813; op onbekende datum overleden.
Huwelijk op 5 juni 1822 te Amsterdam - erkenning Israel Philip, geb. 14-05-1822.		Huwelijk op 04-12-1833 te Amsterdam.	
■ Akevoth: .../ashkenazi/13090.htm ■ Genlias ■ Akevoth: .../ashkenazi/16573.htm ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ashkenazi/13034.htm ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F26774&main_person=I71924			

■ **Akevoth: .../ashkenazi/13090.htm en .../15161.htm**: *** Grootvader** Philip Feitel Israel Gans werd op 28-01-1799 besneden: "*'Circumcisions and Births in Amsterdam 1697 - 1811, by Jits v. Straten': on 28 Jan 1799 - circumcision of Feitel ben Israel in the dritt shul.*"
Voor de tweede keer huwde **grootvader** Philip Feitel Israel Gans met Branca Isak Schuitevoerder, weduwe van Joseph Jacob Kloot (±1804 - ±1832). Branca was ±1800 te Amsterdam geboren.

Salomon Gans, echtgenoot van [977] Brandina de Vries en vader van [13] Martha Baum-Gans en [165] Elisabeth Gans

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Lijnmarkt 45bis [misschien 15 bis], Utrecht. Inboedellijst van 25 augustus 1942. JOKOS-dossier nr. 53 266 op het Gemeentearchief Amsterdam. Liro-Kaart op het Nationaal-Archief in Den Haag.
■ **Genlias**: Salomon Gans was gehuwd met [977] Brandina de Vries, dochter van Jacob de Vries en Martha Koster; huwelijksakte 200, Zaandam 31-12-1903.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 109: Zijn naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Gans Salomon 18.12.78*".

Keetje Italiaander-Gans

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Bekkerstraat 77, Utrecht.

■ **Genlias**: Geboorteakte 147, Woerden 10-11-1881. Keetje Gans was gehuwd met **Karel Italiaander**, 27-09-1879 Amsterdam, zoon van Nathan Eliazer Italiaander en Sara Sarlie; huwelijksakte 14, Woerden 03-05-1904.
Echtgenoot Karel Italiaander, 27-09-1879 Amsterdam, is op 24-4-1930 te Utrecht op leeftijd van 50 jaar overleden; overlijdensakte 637, Utrecht 24-4-1930.

<table>
<tr><td colspan="4">Gans
[13] Martha Baum-Gans, 04-10-1907 Utrecht, 13-11-1942 Auschwitz
[165] Elisabeth Gans, 25-02-1903 Utrecht, Strosteeg 21, 21-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[976] Salomon Gans;
18-12-1878 Woerden;
21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 109].</td><td colspan="2">[977] Brandina de Vries,
13-07-1870 Harlingen;
21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 109].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 200, Zaandam 31-12-1903.</td></tr>
<tr><td>Israël Philip Gans,
14-5-1822
Amsterdam;
ovl. op 16-02-1910 te Woerden; ald. begr.</td><td>Elisabeth Knegje,
1842/43 geboren;
ovl. 03-02-1918 te Utrecht; begr. te Woerden.</td><td>Jacob de Vries,
11-10-1824 Harlingen;
ovl. op 05-04-1909 te Arnhem, ald. begr., Moscowa A 08 18.</td><td>Martha (Mariana/ Marianna) Koster (Coster), 10-10-1832 Leeuwarden;
ovl. op 24-05-1889 te Harlingen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 07-06-1865 te Amsterdam</td><td colspan="2">Huwelijksakte A23, Leeuwarden 20-03-1852</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://levie-kanes.com/humogen_levie/gezin.php?bronnen_weergeven=1
■ allefriezen.nl ■ Genlias ■http://home.kpn.nl/mayerhirsch/mocowa.html
■ http://akevoth.org/genealogy/duparc/326.htm</td></tr>
</table>

■ **Genlias / Zandpad: Vader Salomon Gans** was voor de eerste keer gehuwd met **Sara de Hond**, 31-08-1877; Zandpad: 34 C 2 D 17; overlijdensakte 1350, Utrecht 11-9-1903. Sara was dochter van Jacob de Hond en Kaatje Hoffman.
Broer: Jacob Gans, geb. 14-3-1901, is op 27-2-1925 te Utrecht op leeftijd van 23 jaar overleden; overlijdensakte 327, Utrecht 2-3-1925. Zandpad: 8 C 13 C 1359
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl:** *Baum, Jacob, Utrecht, geb. 6-1-1902 (Frankfurt am Main), gest. 19-8-1942*

Martha Baum-Gans

■ **joodsmonument.nl:** Adres [vgl. 165] in juni 1941: Lijnmarkt 45 bis, Utrecht. Inboedellijst van 25-08-1942. Beroep: Fröbelonderwijzeres.
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Gans, Martha, Utrecht, geb. 4-10-1907 (Utrecht), gest. 3-12-1942

Elisabeth Gans

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Lijnmarkt 45 bis, Utrecht. Inboedellijst van 25-08-1942. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941:
Stiefmoeder: Brandina Gans-de Vries, 13-07-1870 Harlingen; 21-05-43 Sobibor [Schelvis, ... transportlijsten, p. 119: "*Vries de Brandina 13.7.70*".]
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 108: Haar naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Gans Elisabeth 25.2.03*".

Gans-de Vries			
[977] **Brandina,** 13-07-1870 Harlingen, 21-05-1943 Sobibor			
Jacob de Vries, 11-10-1824 Harlingen; ovl. op 05-04-1909 te Arnhem en aldaar begraven, Moscowa A 08 18.		Martha (Mariana/ Marianna) Koster (Coster), 10-10-1832 Leeuwarden; ovl. op 24-05-1889 te Harlingen.	
Huwelijk op 20-03-1852 Leeuwarden; choppe op 21-03-1852 te Leeuwarden.			
Abraham Liepman de Vries, 1786 Harlingen; ovl. op 9-06-1864 te Lemmer, Lemsterland .	Sara Jacobs de Vries, 1796 Rotterdam; op 06-12-1846 te Harlingen overleden	Philip Joseph Coster/Koster, 1789 Leeuwarden; ovl. op 02-09-1860 te Leeuwarden.	Roosje Benjamin Wolf Cohen, 14-4-1806 Leeuwarden; ovl. op 20-11-1888 te Leeuwarden.
Huwelijk ±1814; 'Anna', geb. op 30-03-1815 te Harlingen, is het eerste bekende kind.		Huwelijk op 28-11-1824 te Leeuwarden; choppe op 30-01-1825 te Leeuwarden.	
■ http://akevoth.org/genealogy/duparc/326.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/duparc/310.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/8026.htm ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ndbcore/8027.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/8027.htm ■ Genlias ■ WieWasWie			

Brandina Gans-de Vries, echtgenote van [976] Salomon Gans en moeder van [13] Martha Baum-Gans en [165] Elisabeth Gans

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Lijnmarkt 15 bis [misschien 45 bis], Utrecht.

■ **Genlias:** Brandina Gans-de Vries was gehuwd met [976] **Salomon Gans**, zoon van Israël Philip Gans en Elisabeth Knegje; huwelijksakte 200, Zaandam 31-12-1903.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 119: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Vries de Brandina 13.7.70*".

Gazan

[166] **Abraham,** 28-09-1879 Utrecht, Lange Smeestraat 26, 28-01-1944 Auschwitz
[978] **Ephraim**, 15-07-1891 Rheden, 30-09-1942 Auschwitz [zoon uit het eerste huwelijk]
[169] **Eva**, 08-09-1886 Utrecht, Oudegracht B 28, 27-08-1942 Auschwitz*
[170] **Maria**, 28-06-1885 Utrecht, Oudegracht B 28, 23-07-1943 Sobibor

David Gazan, 14-09-1853 Zegwaart; ovl. op 15-01-1936 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 45 C 21 O.	Judith van Gelderen (Gelder), ± 1853 Hof van Delft; ovl. op 08-09-1883 te Utrecht; akte 1457, Utrecht 10-09-1883.	Saartje Levie 08-03-1862 Dieren (Rheden); 19-02-1943 Auschwitz

1. (David en Judith) Huwelijk op 19-10-1876 te Delfshaven.
2. (David en Saartje) Huwelijksakte 25, Rheden 01-05-1884

Iza(ä)k Marcus Gazan, 1-7-1825 Middelharnis, ovl. 27-2-1899 te Utrecht.	Mietje v. der Stam, 14-2-1824 Zegwaard; ovl. op 27-03-1893 te Utrecht.	Abraham v. Gelderen, ± 1826 Maassluis; ovl. op 18-06-1871 te Delfshaven.	Fijtje de Jong, 1830/31; ovl. op 14-07-1913 te Utrecht.	Ephraim Samuel Levie, 1822/23 Arnhem, ovl. op 30-04-1866 te Rhedersteeg.	Eva Gans, 1827/28 Emmerich, is ovl. op 16-10-1898 te Utrecht.
Huwelijk ± 1850		Huwelijksakte 21, Naaldwijk 19-08-1852		Huwelijksakte 71, Rheden 01-12-1859	

■ Akevoth .../vanderstam/1.htm ■ Genlias Digitale Stamboom Rotterdam ■ Zandpad

■ **Genlias: Zus:** Overlijdensakte 242, Utrecht 19-02-1879: **Sophia Maria Gazan** is op 18-02-1879 te Utrecht op leeftijd van 1 jaar overleden.
Broer: Overlijdensakte 397, Utrecht 8-3-1882: **Salomon Gazan** is op 7-3-1882 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden.
Broer: Izaäk Gazan, ± 1894 Utrecht, gehuwd met Sina Simons, 14-5-1890 ‘s-Hertogenbosch; 23-11-42 Auschwitz. Huwelijksakte 57, Amersfoort 30-3-1922. Ouders van Sina Simons: Meijer Simons en Antje Heijmans
Overlijdensakte 230, Utrecht 1-2-1927: **Izaak Gazan** is op 30-1-1927 te Utrecht op leeftijd van 30 jaar overleden.

Abraham Gazan, zoon van David Gazan en Judith van Gelderen

■ **HUA** 29-09-1879, geboorteakte nr. 1861
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Boekbinder. Adres in april 42: Jan Blankenstraat 33, Den Haag
Echtgenote: Sara Gazan-Logcher, 29-7-1880 Den Haag; 21-5-43 Sobibor [Schelvis, p. 113: “*Locher Sara 29.7.88*”.]

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: Abraham en Sara trouwden op 23-09-1908, hun zoon David werd op 20-10-1910 geboren.

Eva Gazan, dochter van David Gazan en Saartje Levie

■ **HUA** 09-09-1886, geboorteakte nr. 2079
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Koekoekstraat 35 bis, Utrecht

Maria Gazan, dochter van David Gazan en Saartje Levie

■ **HUA** 20-07-1885, geboorteakte nr. 1640. Adres in maart 1941: Vinkenburgstraat 15
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Koekoekstraat 35 bis, Utrecht. Beroep: Lerares
■ **HUA Toegang 1007-3 Inv. nr. 26 446:** *Op 22 november 1940 schrijft het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen aan de Gemeente Utrecht: "... Aangezien mij uit de ingezonden verklaringen is gebleken, dat M. Gazan, geboren 19 Juli 1885, ..., onderwijzer(es) bij het openbaar lager onderwijs in Uw gemeente, ..., heb ik aan de(n) betrokkene bij schrijven van heden medegedeeld, dat hij/zij met ingang van dienzelfden datum van de waarneming van zijn/haar functie is ontheven.*
De Rijkscommissaris heeft bepaald, dat de betrokkenen voorlopig in het genot blijven van hun wedde (toelagen enz.)."
"Nr 688/3/9-0
Ontslag onderwijzend personeel Joodsche school.
[stempel] VERZONDEN 20. NOV. 1942
[...] *Overwegende, dat Joodsche scholen met ingang van 1 September 1942 zijn overgedragen aan den Joodsche Raad;* [...]
B E S L U I T :
A. gerekend met ingang van 1 September 1942 eervol ontslag te verlenen als onderwijzer(es) aan de Joodsche school voor
[...]
II. gewoon lager onderwijs aan:
1. Mej. M. Gazan
[...]
B. de sedert 1 September 1942 aan bovengenoemde leerkrachten uitgekeerde salarissen van den Joodsche Raad terug te vorderen.
[...]
Utrecht, 19 November 1942.
De Burgemeester voornoemd,"
handtekening
[...]
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 229: Haar naam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Gazan Maria 19.7.85*".

Ephraim Gazan

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Van Musschenbroekstraat 48, Utrecht
"Van dit huishouden is ook een JOKOS-dossier (nummer 53 264) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam. ... (L-claim, nummer 3761/10539)."

<table>
<tr><th colspan="4">Gazan</th></tr>
<tr><td colspan="4">[167] Abraham, 06-04-1920 Utrecht, Trans 2, 07-05-1943 Sobibor
[168] Emma, 08-08-1924 Utrecht, Trans 2, 30-09-1942 Auschwitz
[171] Saartje, 03-01-1919 Utrecht, Oudegracht 144bis, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ephraim Gazan,
15-07-1891 Rheden, onderwijzer;
30-09-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Bertha Sanders,
26-06-1895 Rotterdam;
30-09-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 13-03-1918 te Rotterdam</td></tr>
<tr><td>David Gazan,
14-09-1853 Zegwaard;
ovl. 15-01-1936 Utrecht,
ald. aan het Zandpad
begr., graf 45 C 21 O -.</td><td>Saartje Levie,
08-03-1862 Rheden
(Dieren); 19-02-1943
Auschwitz</td><td>Abraham Sanders,
27-07-1860
Wildervank;
ovl. op 04-12-1931 te
Rotterdam.</td><td>Sara Katz,
17-08-1859
Nentershausen; ovl.
op 31-10-1933 te
Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 25, Rheden 01-05-1884</td><td colspan="2">Huwelijk 10-08-1887</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Zandpad ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin.php?database=humo9_&id=F19764&hoofdpersoon=I52984 ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F7696/I20588/ ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F19765/I52986/
■ http://ancestry.hassia-judaica.de/individual.php?pid=I489&ged=Biehl%20Nentershausen
■ http://www.hoornstra.org/family/Eliazer%20Hoornstra%20Cards/wc07/wc07_105.htm</td></tr>
</table>

Abraham Gazan

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Van Musschenbroekstraat 48, Utrecht
"Van dit huishouden is ook een JOKOS-dossier (nummer 53 264) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam. ... (L-claim, nummer 3761/10539)."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 88: Zijn naam staat op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Gazan Abraham 6.4.20*".

Emma Gazan

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]**: Emma**'s naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

Adres: Muschenbroekstraat 48

Saartje Gazan

■ **joodsmonument.nl:** Adres in Utrecht: Obrechtstraat 64

Gazan-Levie			
[979] **Saartje,** 08-03-1862 Dieren (Rheden), 19-02-1943 Auschwitz			
Efraim Samuel Levie, ± 1823 Arnhem, slager; ovl. op 30-04-1866 te Rhedersteeg.		Eva Gans, ± 1828 Emmerich; op 16-10-1898 te Utrecht overleden.	
Huwelijksakte 71, Rheden 01-12-1859.			
Samuel Levie, geb. 1798; op 10-09-1878 te Dieren (Rheden) overleden.	Saartje Salomon/ Saartje Abrahams(on)/ Saartje Abrahams Salomon, geb. ± 1793; ovl. op 24-08-1856 te Dieren (Rheden).	David Gans, vleeshouwer; na maart 1843 te Emmerich (D) overleden.	Sara Nathan; na maart 1843 te Emmerich (D) overleden.
Huwelijk ±1821; het eerste van zes bekende kinderen – Abraham Samuel – werd 17-02-1822 geboren.		Huwelijk ± 1820; het eerste van twee bekende kinderen - Hendrica – werd 30-12-1820 geboren.	
■ Genlias ■ Zandpad ■ http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin/hum_duparc/F4060/I9214/ ■ http://www.geldersarchief.nl/zoeken/?mivast=37&mizig=128&miadt=37&miaet=18&micode=0207_3165&minr=7987279&miview=ldt ■ https://www.geni.com/people/Salomon-Levie/6000000027663992292 ■ https://www.geni.com/people/Samuel-Levij/6000000035545753493 ■ https://www.geni.com/people/Sara-Nathan/6000000018263634219 ■ WieWasWie			

Saartje Gazan-Levie

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Koekoekstraat 35 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 53 283 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias / Zandpad**: Saartje Levie was gehuwd met **David Gazan**, 14-8-1853 of 14-9-1853 Zegwaart, zoon van Izak Markus Gazan en Maria van der Stam. [David Gazan was weduwnaar van Judith van Gelderen.]

Echtgenoot David Gazan is op 15-1-1936 te Utrecht op leeftijd van 82 jaar overleden; overlijdensakte 99, Utrecht 15-1-1936. De overlijdensakte vermeldt nog dat hij "eerder weduwnaar van Henriette van Gelder" is geweest. David is te Utrecht aan het Zandpad begraven, graf (film 45) C 21 O -.

Gazan-Sanders

[980] **Bertha,** 26-06-1895 Rotterdam, 30-09-1942 Auschwitz

Abraham Sanders, 27-07-1860 Wildervank; op 04-12-1931 te Rotterdam overleden.	Sara Katz, 17-08-1859 Nentershausen bij Kassel; ovl. 31-10-1933 te 's-Gravenhage.
Huwelijk in 1887 te Nentershausen	

Comprecht Heiman (Haiman) Sanders, 07-05-1815 Winschoten; ovl. op 21-08-1895 te Rotterdam.	Eva Levie Cohen, 20-06-1824 Leiden; 1908 te Rotterdam overleden.	Salomon Katz, schoenmaker;	Maria Bachrach
Huwelijksakte 34, Veendam 12-08-1848.		Huwelijk ?	

■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen [...], Bd. IIc, 1870-1945, p. 682 ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ Hage, Joodse Gemeenschap Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden, p. 323 ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin.php?database=humo9_&id=F19764&hoofdpersoon=I52984 ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F19765/I52986/ ■ http://www.onbekendinnederland.nl/eduardsanders/genealogie/geneologie-familie-sanders/index.html ■ Zandpad

■ http://www.**onbekendinnederland.nl**/eduardsanders/genealogie/geneologie-familie-sanders/index.html: **Grootvader Comprecht Heiman Sanders** "*Zoon van Heiman Sanders (1770-Veendam 1852) en Judik Wolf Benjamins de Groot (1768-Wildervank 1857). Gehuwd op 12 augustus 1848 te Veendam met Eva Cohen (Leiden 1824-Rotterdam 1908). Vermoedelijk in de loop van de jaren 1860 in Wildervank/Veendam begonnen met fotograferen. Kwam in oktober 1851 naar Groningen als koopman vanuit Veendam (Poelestraat). Vertrok met gezin in april 1852 naar Wildervank. Kwam in maart 1884 vanuit Wildervank terug naar Groningen (Dijkstraat). Vervolgens verhuisd naar de Meeuwerderweg. Vertrok in april 1890 naar Rotterdam*."

De Syngoge van Nentershausen

Door de rechter deur betraden de mannen de synagoge, de vrouwen gingen de trap op naar de dwarsliggende galerij; door de linker deur kon men het mikwe bereiken.

De Aron ha chodesj

Manneningang

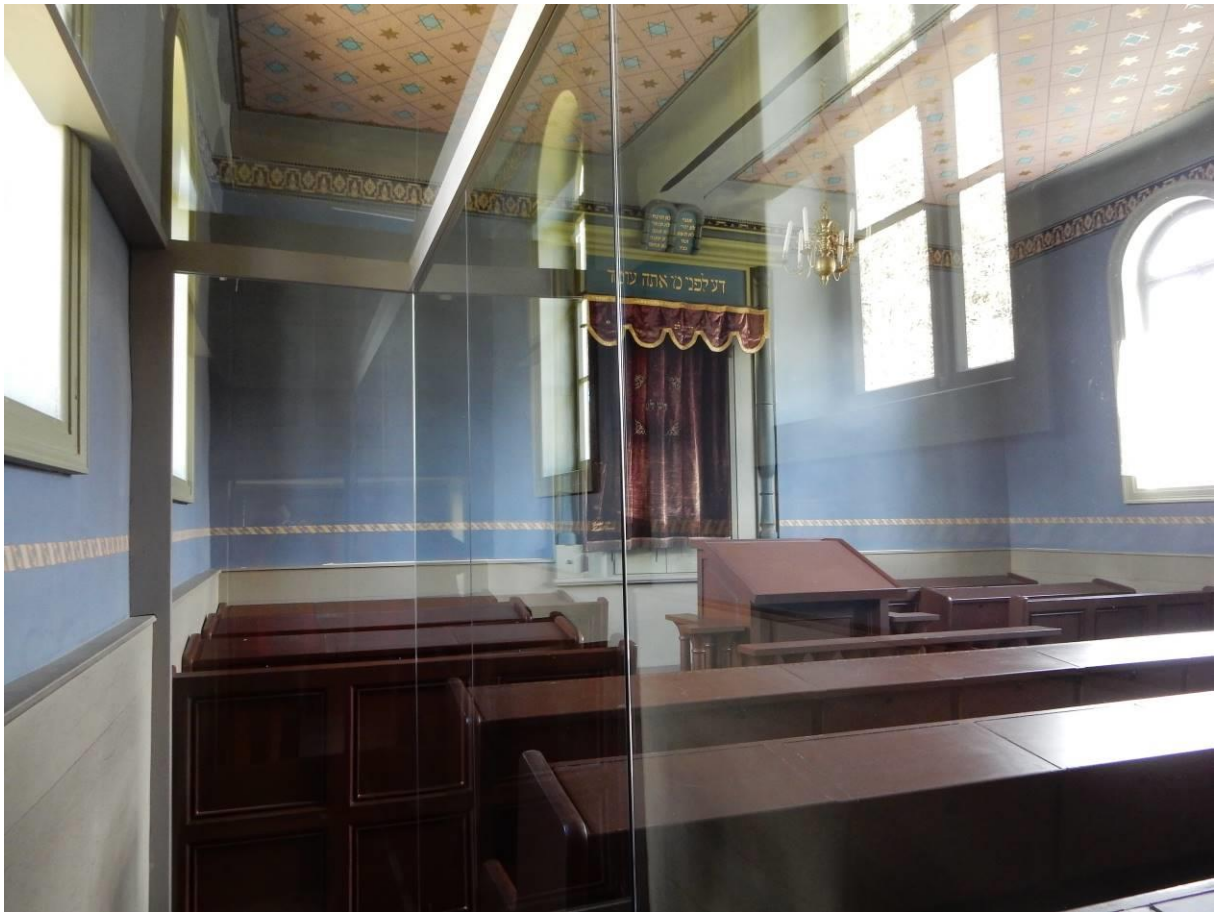

Het mannengedeelte op de begane grond. Van links naar rechts telt men vijf ramen, maar de derde en vierde raam zijn helaas de weerspiegelingen van de twee linker ramen. Jaren geleden, mochten de bezoekers nog verder naar binnen en ook naar boven op de vrouwengalerij, maar nu mag men slechts door het plexiglas het interieur van de synagoge gadeslaan.

De Synagoge is – haast geheel vervallen - na 1985 van Nentershausen naar het Openluchtmuseum Hessenpark verplaatst, waar zij in 1996 is herbouwd.

Meer over de synagoge, waarin Bertha Gazan-Sanders ouders vermoedelijk zijn getrouwd, is te vinden in:

■ **Thea Altaras**, Synagogen und jüdische Rituelle Tauchbäder in Hessen – Was geschah seit 1945? Eine Dokumentation und Analyse aus allen 264 hessischen Orten, deren Synagogenbauten die Pogromnacht 1938 und den zweiten Weltkrieg überstanden: 276 architektonische Beschreibungen und Bauhistorien. DIE BLAUEN BÜCHER, Königstein 2007, p. 72, 77, 82, 130, 131, 311 - 314. [432 bladzijden, 14,80 €]

Achterkant van de synagoge, het vierkante raam boven in het zevende vak van links hoort bij de dwarsliggende vrouwengalerij, ook aan de voorkant is zulk een raam te vinden.

Bertha Gazan-Sanders, echtgenote van [978] Ephraim Gazan, moeder van [167] Abraham, [168] Emma en [171] Saartje Gazan.

■ **HUA,** gezinskaart **Ephraim Gazan**, fiche 641, en gezinskaart **David Gazan**, fiche 641

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Van Musschenbroekstraat 48, Utrecht

"Van dit huishouden is ook een JOKOS-dossier (nummer 53 264) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam. ... (L-claim, nummer 3761/10539)."

<table>
<tr><td colspan="4">van Gelder
[982] Julia Hanna, 05-08-1933 Den Haag, 27-08-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hermanus van Gelder,
25-09-1898 Rotterdam; 27-08-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">[983] Alida ter Berg,
10-03-1893 Zuidbroek; 27-08-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 26-09-1928 te Utrecht, akte 974.</td></tr>
<tr><td>Nathan van Gelder,
09-12-1858 Rotterdam;
14-05-1943 Sobibor.</td><td>Julia Roos,
17-12-1861 Liverpool;
11-02-1944
Auschwitz.</td><td>Josef ter Berg,
07-02-1852 Nord-broek; 1922 vertrek naar Utrecht, ald. op 17-09-1934 ovl.;
begr. Groningen, Iepenlaan, graf 41.</td><td>Hanna Wijnberg,
23-06-1853
Winschoten;
ovl. op 04-07-1922 te Groningen, ald. aan de Iepenlaan begr., graf 42.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 963, Rotterdam 01-10-1884.</td><td colspan="2">Huwelijk op 29-05-1878 te Winschoten.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van Groningen ..., deel IIa, p. 214. ■ Genlias
■ In Memoriam ■ www.gemeentearchief.rotterdam.nl/.../Namenlijst_Kaddisj.xls
■ Vey Mestdagh / Boon / Letting p. 287, 378-380</td></tr>
</table>

Julia Hanna van Gelder

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Van Humboldtstraat 171, Utrecht.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941.]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

Adres: Van Humboldtstraat 171 bis

Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Julia Hanna van Gelder tot 31-08-1941 had bezocht: Kievitstraat 6

van Gelder			
[172] **Eugène Benjamin,** 05-07-1902 Utrecht, Oudegracht Tolsteegzijde 57, 28-02-1945 Midden-Europa			
Meijer van Gelder 28-04-1874 Rotterdam; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 51]		Flora Meijer, 1875/76 Krefeld; op 14-06-1935 te Diemen begraven, graf B 43 54.	
Huwelijksakte 100 Utrecht 25-02-1901 (Huwelijk gesloten te Krefeld, 09-11-1900)			
Salomon van Gelder (Geldere), ± 1834 Naaldwijk; ovl. op 06-05-1922 te Rotterdam.	Sophia Polak, ± 1834 Rotterdam; ovl. op 28-12-1897 te Rotterdam.	Benjamin Meijer, geb. 22-10-1839 Krefeld; op onbekende datum overleden.	Susanna Heilbronn, geb. 14-08-18**40** of **49** Lank-Latum, Meerbusch; ovl. op onbekende datum.
Huwelijksakte 181, Rotterdam 21-04-1858		Huwelijk ±1867; het eerste van zes bekende kinderen – Henriette – werd 31-10-1868 geboren.	
■ Genlias ■ Begraaf Verlof ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ https://www.geni.com/people/Benjamin-Meijer/6000000020475926842 ■ https://www.geni.com/people/Susanna-Heilbronn/6000000020475660990 ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F18946/I50880/			

Eugène Benjamin van Gelder

■ **HUA** 07-07-1902, geboorteakte nr. 1825

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Verkoper**.** Adres in februari 1941: Tintorettostraat 7 I, Amsterdam**.** "*Echtgenote heeft de oorlog overleefd*."

Inwonend familielid: Weduwe Wilhelmina Steinfeld-Levy, 16-9-1881 Münstereifel, 23-4-43 Sobibor [Schelvis, ... transportlijsten, p. 76: "*Steinfeld-Levy Wilhelmine 16.9.81*"]

■ **Herinneringscentrum Westerbork, José Martin**, Medewerkster Collectie: Binnenkomst 10-02-1943 in Vught, binnenkomst 17-07-1943 in Westerbork, deportatie op 05-04-1944 naar Theresienstadt, vandaar op 01-10-1944 naar Auschwitz.

■ Omdat op 18 en 19 januari 1945 de kampen Auschwitz I, II en III geëvacueerd werden, is het denkbaar, dat Eugène Benjamin van Gelder op een van de dodenmarsen is overleden.

van Gelder			
[173] **Xavière Marquèrite,** 27-04-1927 Utrecht, 21-09-1942 Auschwitz			
Leon van Gelder, 26-12-1884 Amsterdam; 21-09-1942 Auschwitz.		Grietje Biallosterski, 11-09-1886 Amsterdam; 21-09-1942 Auschwitz.	
Huwelijksakte reg. 4; fol. 30, Amsterdam 29-1-1913			
Meijer Isaac van Gelder, ± 1849 Amsterdam; begr. op 28-07-1931 te Muiderberg, graf 47 21 C.	Rachel Kloot, ± 1848 Amsterdam; op 01-05-1923 te Muiderberg begr., graf C 47 20.	Mozes Aäron Biallosterski, geb. ± 1857 Amsterdam; ovl. voor 1928.	Elizabeth Duka, geb. 18-08-1860 Rotterdam; ovl. op 16-05-1934 te Arnhem.
Huwelijksakte reg. 10; fol. 51v, Amsterdam 17-09-1873; lokatie choppe: Koningskroon		Huwelijk op 26-05-1880 te Amsterdam	
■ Genlias ■ Begr. Verlof ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 24705] ■ http://www.dutchjewry.org/noach/noach_view.asp?editid1=1592 ■ http://www.dutchjewry.org/burial_permits/begraaf_verlof_view.php?editid1=24098 ■ https://www.geni.com/people/Mozes-A%C3%A4ron-Biallosterski/6000000016146023978			

Xavière Marquèrite van Gelder

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Aalsmeerweg 16 II, Amsterdam

van Gelder			
[981] **Hermanus,** 25-09-1898 Rotterdam, 27-08-1943 Auschwitz			
Nathan van Gelder, 09-12-1858 Rotterdam; 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 97].		Julia Roos, 17-12-1861 Liverpool; 11-02-1944 Auschwitz.	
Huwelijksakte 963, Rotterdam 01-10-1884.			
Mozes van Gelder, 05-06-1830 Rotterdam; op 31-01-1878 te Rotterdam overleden.	Elizabeth Valk, 05-05-1829 Rotterdam; ovl. op 06-02-1914 te Rotterdam.	Mozes Philip Roos, ± 1820 Hoorn; op 07-04-1897 te Rotterdam.	Jetta de Jong, ± 1826 Didam; ovl. op 24-1-1892 te Rotterdam.
Huwelijk op 13-12-1848 te Rotterdam.		Huwelijksakte 79, Arnhem 01-06-1859.	
■ Genlias ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ In Memoriam ■ www.gemeentearchief.rotterdam.nl/.../Namenlijst_Kaddisj.xls			

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: **Grootvader Mozes Philip Roos** trad voor de eerste keer op 14 juni 1843 te Rotterdam in het huwelijk met Debora Flatau, geb. ± 1813 te Rotterdam, ovl. voor 1859. Debora was dochter van Baroch Flatau en Rozetta van Helmstad.

Hermanus van Gelder

■ **HUA**, gezinskaart Hermanus van Gelder, fiche 652
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Van Humboldtstraat 171, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 11 165 op het Gemeentearchief Amsterdam.
Op hetzelfde adres woonde in juni 1941:
Echtgenote: [983] Alida van Gelder-ter Berg, 10-03-1893 Zuidbroek, 27-08-1943 Auschwitz
Dochter: [982] Julia Hanna van Gelder, 5-8-1933 Den Haag; 27-08-1943 Auschwitz
■ **Genlias**: Hermanus van Gelder en Alida ter Berg trouwden op 26-09-1928 te Utrecht; huwelijksakte 974.

<table>
<tr><td colspan="4">van Gelder-ter Berg
[983] Alida, 10-03-1893 Zuidbroek, 27-08-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Josef ter Berg,
07-02-1852 Nordbroek; in 1922 naar Utrecht vertrokken, aldaar op 17-09-1934 ovl.; te Groningen begraven, Iepenlaan graf 41.</td><td colspan="2">Hanna Wijnberg,
23-06-1853 Winschoten; ovl. op 04-07-1922 te Groningen en aldaar aan de Iepenlaan begraven, graf 42.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 29-05-1878 te Winschoten.</td></tr>
<tr><td>Izaäk ter Berg,
17-04-1824 Nieuwolda (Niewolde); vleeshouwer, ovl. op 19-06-1908 te Zuidbroek.</td><td>Rebekka Jozefs Wolf, 09-11-1830 Zuidbroek; ovl. op 11-10-1905 te Zuidbroek en aldaar begraven, graf 5.</td><td>Mozes Abraham Wijnberg,
15-02-1812 Hamburg; ovl. op 23-05-1894 te Winschoten, ald. begr., steen 298.</td><td>Roosje-Rooslien (Rebekka) Frankforter, geb. 08-02-1818 Winschoten;
ovl. 06-09-1891 te Winschoten, ald. begr., steen 447.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 24-04-1851 te Zuidbroek.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 11, Winschoten 27-06-1839.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/2101.htm ■ Genlias ■ Vey Mestdagh / Boon / Letting p. 287, 378-380
■ Boon / Lettinck, [...] Winschoten [...] 1683 – 1964, band II, p. 94 en 159</td></tr>
</table>

Alida van Gelder-ter Berg, echtgenote van [981] Hermanus van Gelder en moeder van [982] Julia Hanna van Gelder

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Van Humboldtstraat 171? [Hoogste nr. volgens postcodeboek p. 1173 is 127.] Inboedellijst zonder datum.
■ **Genlias**: Alida ter Berg en Hermanus van Gelder trouwden op 26-09-1928 te Utrecht; huwelijksakte 974.

van Gelderen

[983A] **Jacob,** 10-03-1891 Amsterdam; 14-05-1940 ’s-Gravenhage

Michel (Michiel, Machiel) van Gelderen, geb. 29-07-1859 Oudshoorn; begr. 16-06-1908 te Muiderberg, graf E 89 D.	Frederika Fedder, geb. 30-08-1860 Amsterdam; begr. 17-11-1908 te Muiderberg, graf F 66 D.

Huwelijksakte reg. 16 fol. 20v, Amsterdam 04-07-1889

Jacob Philip van Gelderen, geb. 11-12-1814 Maassluis; ovl. 20-08-1886 Oudshoorn.	Jean(n)ette Meijer Haantje(s), geb. 20-03-1826 Amsterdam; ald. ovl. 29-05-1899; begr. 31-05-1899 Muiderberg, graf 30 93 C.	Abraham Joseph Fedder, geb. 16-05-1820 Amsterdam; ovl. 1874.	Esther Mulder, geb. 1825; ovl. 1904.
Huwelijk op 19-05-1846 te Aarlanderveen		Huwelijk 1850 Amsterdam	

■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 22540, 23097 en 8328]
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/glaser_nijm/118.htm
■ https://www.genealogieonline.nl/stamboom-kuurstra-en-gordijn/I39875.php
■ https://www.genealogieonline.nl/stamboom-kuurstra-en-gordijn/I39873.php
■ http://www.genealogs.nl/familygroup.php?familyID=F4141&tree=2
■ https://www.geni.com/people/Jeannette-Haantjes/6000000017310834817
■ https://www.geni.com/people/Machiel-van-Gelderen/6000000017316480568
■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin158398.htm ■ WieWasWie

■ **Digitale stamboom Rotterdam / WieWasWie / In Memoriam**: **Broer Alfred** is op 12-08-1892 te Amsterdam geboren, hij trouwde op 07-01-1920 te Zaandam met Marianne Englander, geb. 29-04-1893 Amsterdam, dochter van Isaac Englander en Doortje Sanders. Alfreds sterfdatum en –plaats werd vastgelegd op 31-03-1944 en Midden-Europa; zijn echtgenote Marianne geldt als '*vermist*'.

■ **WieWasWie / joodsmonument.nl**: **Jacob van Gelderen** trouwde op 14-07-1915 te Amsterdam met **Alexandrina de Vries**, geb. 25-12-1888 Kuinre, dochter van Jacob de Vries en Kloaartje Mok; huwelijksakte reg. 2^{E} fol. 2, Amsterdam 14-07-1915. Hun kinderen waren **Margreet** (1919 -1940) en **Johan** (1922-1940) **van Gelderen**.

■ **Frits Broeyer**, Het universitaire verzet, 'Heb je Kafka gelezen?', 1940-1945, p. 31 en 32: "*Bij een Joodse hoogleraar en twee Joodse assistenten viel alle vertrouwen in de toekomst weg, toen Nederland niet langer in staat bleek zich te verdedigen. J. [Jacob] van Gelderen, die als bijzonder hoogleraar sociologie namens de Socialistische Vereeniging ter Bestudeering van Maatschappelijke Vraagstukken aan de juridische faculteit verbonden was, beroofde zich die dag van het leven. Hij was lid van de Tweede Kamer voor de SDAP en woonde in Den Haag. Ook zijn vrouw en twee kinderen werden dood in zijn woning aangetroffen*."

[Met dank aan de auteur, de heer **Dr. F. Broeyer,** die zo vriendelijk was, toestemming tot overname van vele citaten uit *Het Utrechtse universitaire verzet * 'Heb je Kafka gelezen?'* te verlenen.]

van Gelderen

[177A] **Mozes,** 07-01-1900 Utrecht, Steenweg 36 ?, 12-08-42 Utrecht
[177B] **Sara Elisabeth**, 19-06-1898 Utrecht, Steenweg 36, 11-06-1943 Sobibor
[178] **Theresia**, 18-04-1897 Utrecht, Steenweg 36, 11-06-1943 Sobibor

Hijman Mozes van Gelderen, 27-08-1871 Heusden; ovl. op 23-07-1928 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 7 C 11 C -.	Berta (Barta) de Vries, ± 1876 Utrecht; ovl. op 16-07-1920 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 7 C 11 B 1314.
Huwelijksakte 305, Utrecht 02-06-1896	

Hartog van Gelderen, 24-09-1839 Heenvliet, geboorteakte 21, Heenvliet 24-9-1839; op 20-09-1911 te Rotterdam overleden; akte 4274.	Theresia Helena Mulder (Mulders), 13-03-1840 Heusden; op 19-01-1927 te Rotterdam overleden; akte 400.	Moses de Vries, ± 1844 Utrecht; ovl. op 17-05-1896 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 35 C 1 H 1184.	Betje Polak ± 1835 Amsterdam; op 30-03-1915 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 35 C 1 G 1185.
Huwelijksakte 6, Heusden 11-04-1871		Huwelijksakte reg.4;fol.83v, Amsterdam 24-05-1871	

■ Digitale Stamboom Rotterdam
■ Genlias ■ Zandpad

Broer: Hartog van Gelderen, op 03-10-1921 te Utrecht op leeftijd van 20 jaar overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad begraven, graf 7 C 11 M 1327 (?).

Mozes van Gelderen

■ **joodsmonument.nl**: "Gezin Mozes van Gelderen, Springweg 138 bis, Utrecht, situatie in juni 1941: Gezinshoofd: Mozes van Gelderen, Utrecht, 7 januari 1900, op 12-08-1942 te Utrecht overleden [en aldaar aan het Zandpad begraven, graf (filmnr. 32) C 25 B - .] Ingeschreven op hetzelfde adres: Sara Elizabeth van Gelderen, Theresia van Gelderen"
■ Tekst van de overlijdensadvertentie in **Het Joodsche Weekblad**, 21 augustus 1942: "*Heden 29 Menachem-12 Aug. overleed plotseling tot onze diepe droefheid onze lieve broer 5532 Mozes v. Gelderen, in den leeftijd van 42 jaar. Zijn diepbedroefde zusters: Theresia, Sara* [*], *Elisabeth* [*]. *Utrecht, Springweg 138 b.*"

Heden 29 Menachem-
12 Aug. overleed plot-
seling tot onze diepe
droefheid onze lieve
broer 5532
Mozes v. Gelderen,
in den leeftijd van
42 jaar.
Zijn diepbedroefde
zusters:
Theresia, Sara,
Elisabeth.
Utrecht,
Springweg 138 b.

Sara Elisabeth en Theresia van Gelderen

[*] ■ **HUA** 20-06-1898, geboorteakte nr. 1580 van Sara Elisabeth [■ **WieWasWie:** Ook uit de overlijdensakte nr. 891, opgemaakt te Utrecht op 2 mei 1950, blijkt, dat de twee voornamen Sara en Elisabeth aan een persoon, namelijk Sara Elisabeth van Gelderen, toebehoren; Mozes had dus niet drie zoals de advertentie laat vermoeden maar slechts twee zussen.]
■ **HUA** 19-04-1897, geboorteakte nr. 982 van Theresia; beroep: Winkelierster (■joodsm.)
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 175: De namen van Sara Elisabeth en Theresia van Gelderen staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Gelderen van Sara 19.6.98*" en "*Gelderen van Theresia 18.4.97*".

<table>
<tr><td colspan="4">van Genderingen
[984] Jozef, 28-04-1894 Kampen, 27-04-1941 De Bilt</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jacob van Genderingen,
geb. ± 1863; ovl. 28-06-1954 Utrecht</td><td colspan="2">Jannij (Jenny) Julia Wolff, geb. ;
ovl. 16-04-1931 Den Haag.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 22-06-1887 te Kampen; huwelijksadvertentie; VFADNL 135646-2</td></tr>
<tr><td>Joseph van Genderingen,
27-03-1822 Kampen; ovl. 19-01-1892 te Kampen.</td><td>Jans Zendijk,
17-01-1827 Kampen;
op 08-12-1889 te Kampen overleden.</td><td>Philip (Philippo) Wolff, geb. ± 1840;
ovl. op 07-04-1901 te Gorinchem.</td><td>Gertrude Hermann;
ovl. op 26-04-1914 te Amsterdam; begr. op 28-04-1914 te Gorinchem, graf C.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 67, Kampen 14-08-1856.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg.4;fol.83v,
Amsterdam 24-05-1871</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/duparc/884.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/duparc/954.htm
■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 19760] ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

'*Een steen weent uit de muur*' aan de Synagoge van Kampen

■ **Genlias / In Memoriam:** Overlijdensakte 78, De Bilt 29-4-1941. **Echtgenote: Roosje Frederika Polak.** Nadere informatie: Wonende te Utrecht
Zus: Jansje Mathilde van Genderingen, 03-05-1888 Kampen, 16-07-1943 Sobibor, was gehuwd met Philip Herman Hijmans, 13-5-1884 Gorinchem, 16-7-43 Sobibor; huwelijksakte 117, Kampen 7-10-1915. Ouders van Philip Herman Hijmans waren: Salomon Izak Hijmans en Rachel Wolff.

Jozef van Genderingen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Servaasbolwerk 11, Utrecht. Beroep: Koopman.
"In mei 1941 is in Het Joodsche Weekblad een overlijdensadvertentie geplaatst voor Jozef van Genderingen. Vermeld wordt dat Jozef van Genderingen overleed 'door een noodlottig ongeval' op leeftijd van 47 jaar.
Het Joodsche Weekblad, 2 mei 1941, 9" [De kwaliteit van het voorbeeld is helaas niet beter.]:

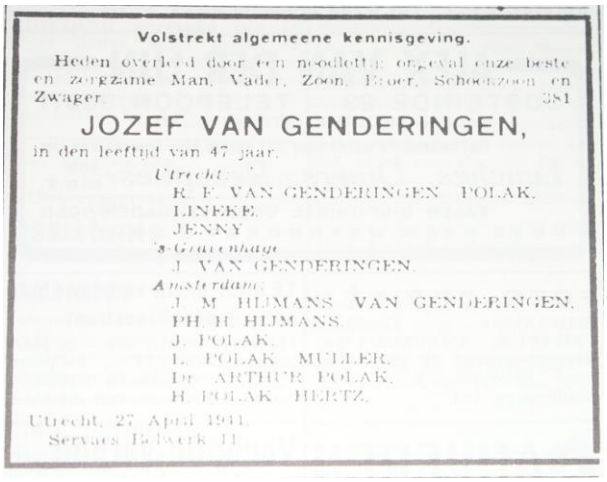

Volstrekt algemeene kennisgeving.

Heden overleed door een noodlottig ongeval onze beste en zorgzame Man, Vader, Zoon, Broer, Schoonzoon en Zwager 381

JOZEF VAN GENDERINGEN,

in den leeftijd van 47 jaar.

Utrecht:
R. F. VAN GENDERINGEN—POLAK.
LINEKE.
JENNY.
's-Gravenhage:
J. VAN GENDERINGEN.
Amsterdam:
J. M. HIJMANS—VAN GENDERINGEN.
PH. H. HIJMANS.
J. POLAK.
L. POLAK—MULLER.
Dr. ARTHUR POLAK.
H. POLAK—HERTZ.

Utrecht, 27 April 1941.
Servaas Bolwerk 11.

■ **Zandpad: Josef van Genderingen** is op de Joodse begraafplaats te Utrecht aan het Zandpad ter aarde besteld, graf 33 C 24 J -.
■ **Het Joodsche Weekblad, nr. 40, 9 januari 1942, p. 18:**

Gevr. te Utrecht in gezin van 3 pers. net MEISJE, in- of extern of HULP v. halve dagen. Mevr. v. Genderingen, Servaas Bolwerk 11 861

■ **joodsmonument.nl: Echtgenote** [**Roosje Frederika Polak**] en twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd.

<table>
<tr><td colspan="4">Glaser
[985] Adolf, 02-04-1884 Böheimkirchen [Oostenrijk], 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Albert Glaser,
07-03-1850 St. Johann, Hungary (Moravski Jan-Slovakia); ovl. op 15-07-1920 in Weenen (Oostenrijk) en aldaar op de centraal-begraafplaats “Glaser Gruppe 49 A Reihe 18 graf 12A" ter aarde besteld.</td><td colspan="2">Julia Ornstein,
27-11-1851 Rekawinkel (Nederoostenrijk); ovl. op 01-03-1915 in Weenen (Oostenrijk) en aldaar op de centraal-begraafplaats ter aarde besteld.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 15-06-1875 te Neulengbach (Nederoostenrijk).</td></tr>
<tr><td>Anton Glaser,
geb. 1820;
ovl. 19-07-1871;
begr. Alter Friedhof St. Poelten (A).</td><td>Elka Weinwurm,
St. Johann, Hungary, ovl. op onbekende datum.
Elka bracht zes kinderen ter wereld:
1) Albert: 07-03-1850; … 5) Hermann: 24-08-1864; 6) Moritz, *?</td><td>Jacob Ornstein,
geb. te Neulengbach (Nederoostenrijk); ovl. op 5-3-1905 en begr. te Neulengbach.</td><td>Johanna Heller,
1806 Neulengbach; ovl. op 28-9-1880 en te Neulengbach begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1849</td><td colspan="2">Huwelijk ±1855; het eerste kind – Susanne – werd 26-11-1856 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ http://familytreemaker.genealogy.com/users/b/e/c/Gustav-Beck/index.html
■ http://www.juden-in-st-poelten.at/de/synagogen-friedhoefe/alter-friedhof/verstorbene
■ https://www.geni.com/people/Anton-Glaser/6000000021785018097
■ https://www.geni.com/people/Elka-Glaser/6000000024223661917
■ https://www.geni.com/people/Johanna-Orenstein/6000000024420915196</td></tr>
</table>

Adolf Glaser

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Van Swindenstraat 73 bis, Utrecht.

■ **http://familytreemaker.genealogy.com/users/c/o/n/Ruth-E-Contreras/PHOTO/0008photo.html**: Adolf was born April 02, 1884 in Boeheimkirchen. He tried to escape the Nazis and fled to the Netherlands where he was deported to Westerbork in 1942. He died September 30, 1943 in Auschwitz. His wife Maltschi Glaser died 1931 in Vienna

■ **Elfi Lichtenberg‘s memoirs** [http://familytreemaker.genealogy.com/users/c/o/n/Ruth-E-Contreras/PHOTO/0008photo.html]:

“*Adolf Glaser heeft met een gezelschap een verdrag gesloten vier jaar naar Java te gaan. Hij zou in 1914 terugkeren, maar er brak de eerste wereldoorlog uit. Adolf bleef tien jaar op Java en kwam in 1920 terug. Door de Nederlandse gulden die hij er had verdiend was hij rijk geworden. Zijn zwager [de vader van Elfi Lichtenberg] hielp hem een villa te kopen in Bad Aussee [Oostenrijk]. Toen hij werd gescheiden van zijn echtgenote [Maltschi], die Joods was geworden om te kunnen trouwen met hem, liet hij deze villa over aan zijn echtgenote. Hij huwde voor een tweede [Poldi] en een derde keer met een niet-Joodse vrouw. Hij gaf zijn geld gauw uit en ging naar Nederland toen Hitler Oostenrijk binnenviel.*”

Goetschel-Koenigsberger	
[986] **Erna**, 28-06-1978 Gnesen, 01-07-1944 Westerbork	
Isidor Koenigsberger uit Wola	Emilie Brandt uit Stettin
■ Genlias ■ joodsmonument.nl	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Frederik Hendrikstraat 43, Utrecht.
"Erna Koenigsberger was een dochter van Isidor Koenigsberger uit Wola en Emilie Brandt uit Stettin. Zij was de weduwe van Heinrich Goetschel uit Stettin. Erna Koenigsberger was gereformeerd van joodse afkomst. Op 1 juli 1944 is zij in het kamp Westerbork om het leven gekomen.
Archief concentratiekamp Vught, Sterbebuch 1944
Uit de administratie van Westerbork blijkt dat Erna Koenigsberger aldaar is omgekomen."
"Erna Goetschel-Koenigsberger is op 1 juli 1944 in het kamp Westerbork omgekomen en op 3 juli 1944 gecremeerd. De urn met haar as is op de begraafplaats in Soestbergen bijgezet.
Register van joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789"

Gold			
[988] **Lothar**, 24-10-1930 Berlijn, 11-06-1943 Sobibor			
[987] **Julius** Gold, 16-09-1901 Lessen; 21-03-1945 Extern kommando Melk.		[989] **Gerda** Davidsohn, 08-10-1906 Karthaus; 11-06-1943 Sobibor	
■ **HUA**, gezinskaart: "*Geh. te Berlijn 5.11.29*"			
N.N.	N.N.	[869] Herto Davidsohn, 26-12-1879 Czersk; 17-09-1943 Auschwitz	[870] Johanna Ascher, 13-02-1874 Rheine; 17-09-1943 Auschwitz
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie			

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Prinses Julianaweg 321, Utrecht

Lothar Gold

"Lothar Gold werd in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor. Hij bereikte de leeftijd van 12 jaar:
J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 34"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Gold, Lothar, geb. 24 oktober 1930, woonde in Berlin
Deportatie: 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Voor dood verklaard.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 175: Zijn naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Gold Lothar 24.10.30*".

Julius Gold

■ **HUA**, gezinskaart Julius Gold, fiche 688

■ **Herinneringskamp Westerbork, José Martin:** Aankomst in Vught op 10-04-1943, vanaf 29-05-1943 werkkamp Moerdijk, vanaf 18-10-1943 Westerbork. "*Op 08-02-1944 gedeporteerd naar Auschwitz*."

■ **mauthausen-memorial.at**: „*Herr Gold, Julius (116755), aus: Deutsches Reich,*
geboren: 16.9.1901, gestorben: 22.3.1945
[Ort: Niederösterreich, Bezirk Melk, Melk, Birago-Kaserne (Lager) bzw. Roggendorf bei Loosdorf (Stollenanlage)
Höchste Belegungsstärke: 10314
Gründung: 20.04.1944
Schließung: 15.04.1945
Arbeitseinsätze: Ausbau von Stollenanlagen; Produktion von Kugellagern; Siedlungsbau; Bau von Hochwasserbehältern]"

■ **http://www.bundesarchiv.de/gedenkbuch**: „*Gold, Julius, geboren op 16 september 1901 in Lessen / Graudenz / Westpreußen; woonde in Berlin. Emigratie: 20 november 1933, Nederland. Deportatie: naar Mauthausen, concentratiekamp; Melk, bijkamp KZ Mauthausen. Overlijdensdatum/-plaats: 21 maart 1945, Melk, bijkamp KZ Mauthausen, voor dood verklaard*"

■ Verhaal over de schoenmakerskist van **Julius Gold**:
https://www.**joodsmonument.nl**/nl/page/383293/de-schoenmakerskist-van-julius-gold
https://www.openjoodsehuizen.nl/nl/page/3581/julianaweg-321-2

Gerda Gold-Davidsohn

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: „*Gold, Gerda, geb. Davidsohn,*
geb. 08 oktober 1906 te Karthaus (poln. Kartuzy), woonde in Karthaus.
Emigratie: 21 november 1933, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork
08 juni 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdatum: 11 juni 1943, Sobibor."

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 175: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943. De eerste achternaam is Gol in plaats van Gold geschreven: "*Gol-Davidsohn Gerda 8.10.06*". De naam van haar zoon [988] Lothar Gold staat in de eerstvolgende regel: "*Gold Lothar 24.10.30*".

Goldenberg

[990] **Kitty**, 25-08-1912 Wenen, 30-09-1942 Auschwitz.

■ Genlias

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Adr. van Ostadelaan 40 bis, Utrecht. Beroep: Hulp in de huishouding.

<table>
<tr><td colspan="4">Goldsmid
[993] Raphael, 20-10-1909 Arnhem, 31-03-1943 Seibersdorf
[1331] Sibilla Meijer-Goldsmid, 19-02-1915 Arnhem, 11-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mozes Goldsmid, 26-05-1883 Wageningen; op 21-03-1922 te Arnhem overleden en aldaar begraven, graf E 03 11.</td><td colspan="2">Lena Bachrach, 14-01-1884 Arnhem; op 10-04-1921 te Arnhem overleden en aldaar begraven, graf E 03 10.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 20-11-1907 te Arnhem.</td></tr>
<tr><td>Salomon Goldsmid, 1857 Wageningen; op 07-09-1888 te Wageningen overleden; akte 124, Wageningen 8-9-1888.</td><td>Sara Cohen, Mei 1857 Arnhem; op 28-01-1924 te Arnhem overleden en aldaar begraven, graf E 08 05.</td><td>Raphael Bachrach, 31-10-1853 Arnhem; op 23-02-1920 te Arnhem overleden en aldaar begraven, graf A 16 07.</td><td>Saartje Cohen, 15-01-1851 Zutphen; op 02-07-1891 te Arnhem overleden en aldaar begraven, graf C 10 18.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 11-05-1881 te Arnhem.</td><td colspan="2">Huwelijk op 17-01-1877 te Arnhem.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/schlosser/84.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/schlosser/395.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/schlosser/80.htm ■ Genlias ■ Mayerhirsch/ Moscowa</td></tr>
</table>

■ http://**akevoth**.org/genealogy/schlosser/80.htm: **Grootvader** van moederskant: **Raphael Bachrach** trad op 2-12-1891 voor de tweede keer in het huwelijk met Sara (Saartje) van Rees, 17-5-1856 Nijkerk, overleden op 10-11-1935 te Arnhem en aldaar begraven.

Raphael Goldsmid

■ **HUA**, gezinskaart Raphael Goldsmid, fiche 688
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oranje Nassaulaan 41, Utrecht.

Sibilla Meijer-Goldsmid, echtgenote van [348] Benjamin Meijer en moeder van [598] Simon Meijer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oranje Nassaulaan 41, Utrecht. Op het zelfde adres woonden **echtgenoot** Benjamin Meijer (27-03-1913 Utrecht; 09-07-1943 Sobibor), **zoon** Simon Meijer (12-07-1939 Jutphaas; 11-06-1943 Sobibor) en **broer** Raphael Goldsmid (20-10-1909 Arnhem; 31-03-1943 Seibersdorf).

■ **Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 177: Haar naam en de naam van haar zoon staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Meijer-Goldsmid Sibilla 18.2.15*" en "*Meijer Simon 12.7.40*". Beide geboortedata kloppen slechts gedeeltelijk.

<table>
<tr><th colspan="4">Goldschmidt</th></tr>
<tr><td colspan="4">[991] Rudolf Carel, 19-07-1908 Amsterdam, 01-12-1942 Babitz (D)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Maurice Isaac Goldschmidt,
11-05-1870 Amsterdam;
30-03-1944 Bergen-Belsen.</td><td colspan="2">Adèle Koppel,
06-01-1884 Gelsenkirchen (D);
1981 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 1A; fol. 22, Amsterdam 5-10-1907. Gehuwd te Düsseldorf op 20-8-1907.</td></tr>
<tr><td>Calman Goldschmidt,
25-10-1835 Geseke Pruissen;
op 29-11-1923 te Muiderberg begraven, graf C 39 4.</td><td>Regine Spiegelberg,
geb. ± 1850; op 29-8-1905 te Muiderberg begr., graf C 39 3.</td><td>Hermann Koppel,
na 20-08-1907 overleden.</td><td>Adelheid Carsch,
geb. ?;
ovl. 10-12-1910 Amsterdam (volgens overlijdensadv.)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk voor 1870</td><td colspan="2">Huwelijk voor 1884</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ https://www.geni.com/people/Ad%C3%A8le/6000000032086401288
■ https://nha.blob.core.windows.net/scans/BS%20Huwelijk/Amsterdam/1907/NHA_H_ASD_1907_01a_00045.jpg ■ Genlias
■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

[**Vader**]: "***Maurice*** *(Maurits)* ***Isaac Goldschmidt*** *was vader van vier kinderen, onder wie Rudolf Carel. In 1937 scheidde hij van zijn echtgenote. Maurits was directeur van de firma Goldschmidt en Zonen, handel in koffie en thee. Daarnaast was hij 25 jaar lang penningmeester van het bestuur van de Vereniging voor den Koffiehandel. Hij was gek op auto's en reed graag heel hard. Hij was een uitmuntend schaker en won in 1934, tijdens een bezoek aan Brazilië, van de toenmalige landskampioen aldaar. Hij was voor zijn kinderen en voor zijn personeel zorgzaam en liefdevol. In Bergen-Belsen is hij aan longontsteking gestorven nadat hij ziek op appèl heeft moeten staan. Hij overleed op 13 maart 1944. Deze datum kan afwijken van de officiële sterfdatum zoals na de oorlog vastgesteld door het Ministerie van Justitie.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Rudolf Carel Goldschmidt

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Ambachtstraat 8, Utrecht. Beroep: Leraar oude talen.
"*Rudolf Carel Goldschmidt was leraar oude talen. In 1938 kwam hij inwonen bij volkskundige Piet Meertens op de Prinsengracht 1101 hs te Amsterdam. Op 20 maart 1941 is hij naar de Nieuwe Gracht 14 in Utrecht verhuisd. In het privéarchief van Piet Meertens bevinden zich enkele brieven die Rudolf Goldschmidt hem heeft gestuurd, alsook een lezing over seksualiteit in de oudheid, die Rudolf Goldschmidt in 1939 voor psychiaters heeft gehouden.*

Toevoeging van een bezoeker van de website
Deze persoon wordt herdacht op een gedenkteken in Amsterdam. Een beschrijving van dit gedenkteken is te vinden op de website van het Nationaal Comité 4 en 5 mei."

Rudolf Goldschmidt was een leerling van het Amsterdams Lyceum in 1920. Bron: Uit het Gedenkboek 1940-1945 van het Amsterdams Lyceum, gepubliceerd door Uitgeverij "Doorgeven" uit Amsterdam, 1947. [■ Download uit www.joodsmonument.nl]
["Rudolf Goldschmidt […] studeerde Oude Talen te Leiden, promoveerde daar in 1940. Gaf les aan het Montessori-Lyceum en werkte daarna van 1941 – 1942 bij de Nederlandse Stichting voor Psychotechniek te Utrecht.
Werd op de vlucht naar Zwitserland gegrepen en 1 October 1942 vanuit Mechelen op transport gesteld.
Sindsdien is er nooit enig bericht van hem doorgekomen."]

Google: Rudolf Carel Goldschmidt heeft een proefschrift met de titel "*Paulinus' churches at Nola*" geschreven.
WieWasWie, overlijdensakte 1333, Utrecht 02-07-1947: Rudolf Carel is in Babitz "*omstreeks eind 1942 overleden. Beschikking arrondisementsrechtbank Utrecht 23-5-1947*".

<table>
<tr><th colspan="4">Goldschmidt</th></tr>
<tr><td colspan="4">[992] Siegmund, 08-05-1890 Melsungen, 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 127]</td></tr>
<tr><td colspan="2">Felix Seligmann Goldschmidt,
geb. 12-09-1842 Malsfeld;
ovl. 30-08-1902; begr. Joodse begraafplaats Melsungen, graf 100.</td><td colspan="2">Dora Lomnitz,
geb. 07-07-1847 Bischhausen;
ovl. 18-08-1929; begr. Joodse begraafplaats Melsungen, graf 107.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 02-09-1847</td></tr>
<tr><td>Sußmann Goldschmidt,
geb. 14-05-1812;
ovl. 28-07-1885; begr. Joodse begraafplaats Binsförth, graf 12.</td><td>Sarchen Lomnitz,
geb. 1814;
ovl. 28-04-1864; begr. Joodse begraafplaats Binsförth, graf 197.</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk 23-06-1841</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam ■ WieWasWie: Overlijdensakte nr. 61, Utrecht 07-01-1950
■ https://heiligenberg-blog.de/wp-content/uploads/2011/05/GoldschmidtSiegmund.pdf
■ https://www.lagis-hessen.de/[...]</td></tr>
</table>

■ https://**heiligenberg-blog**.de/wp-content/uploads/2011/05/**GoldschmidtSiegmund**.pdf: "[…]
Het echtpaar [Felix en Dora] *vertrok toen naar Melsungen en woonde daar eerst in het huis nr. 65 (Vandaag Am Markt 2). Daar werd ook de zoon Siegmund 8 mei 1890 geboren. Zijn vader was*

toen al 48 jaar oud. Hij stierf, toen zijn zoon slechts 12 jaar oud was. Dat heeft mogelijkerwijze zijn verdere ontwikkeling geschaad. De moeder leefde nog tot 1929.
Later woonde Siegmund in de Mauergasse 3. Hij was ongehuwd en leefde van de handel in vellen en geiten. Hij gold als een van de armste burgers van Melsungen.
Tijdens de rijkspogromnacht drongen op 8 november 1938 met name jonge daders het huis van Siegmund Goldschmidt binnen en wierpen hem door het raam op de straat. Tenminste een deel van de daders kwamen uit de buurt. Roepend om hulp bleef Siegmund Goldschmidt met gebroken en eigenaardig verdraaid been op de straat achter. Niemand durfde het aan, de arme man direct te helpen.
[…] *De meest gemene vechtersbazen van Melsungen waren bij de gewelddadigheden betrokken. Twee van hen werden door verscheidene personen als fanatieke Nazi's herkend. Een van die twee zou later na de inname van Melsungen door de Amerikanen gefussileerd worden, toen hij bij de opgeblazen Zweipfennigsbrücke trachtte te vluchten.* […] *Deheer Müllermeister,* […], *die tijdens de Eerste Wereldoorlog E. H. B. O.-er was geweest, heeft zich dan om Siegmund Goldschmidt ontfermd. Omdat in het Melsunger ziekenhuis, naar men beweerde, niemand kon helpen, zorgde deheer Müllermeister ervoor, dat Siegmund Goldschmidt met de Sanitätszug* […train] *naar Kassel werd getransporteerd, waar hij in het Marienziekenhuis werd verpleegd. Maar hij was daar niet veilig. Enkele Nederlanders wilden de zwaarverwondde met een taxi naar Nederland halen. Ook Nederlandse instantie's zetten zich ervoor in (Zie aanhang 1 en 2* [in de bovengenoemde webadres.]). *De politie van Rotterdam verklaarde in de naam van de Nederlandse minister van justitie, dat er niets tegen de komst van Siegmund Goldschmidt naar Nederland is. Dit schrijven komt in Melsungen op 19 december binnen. De Nederlandse generaalkonsul in Kassel, de advocaat en notaris Dr. Pechmann, bespoedigde de overbrenging van Siegmund Goldschmidt naar Nederland onder hoogspanning. Bij de Nederlandse instantie's werden voor de migratie 25 000 hfl 'gedeponeerd'. Een lid van het consulaat nam de personalia in het ziekenhuis op en liet de documenten meteen ondertekenen. Op 17 december 1938 schrijft hij aan het politiebureau in Melsungen, dat het paspoort kan worden afgegeven. Dat schrijven komt in Melsungen op 19 december binnen. De districtscommissaris van Melsungen wilde Siegmunds uitreis beslist verhinderen en eiste daarom, dat aan Siegmund Goldschmidt geen paspoort mocht worden afgegeven. Er is het volgende schrijven in het staatsarchief van Marburg behouden gebleven (Bestand 330 Nr. B 322):*
Melsungen, 23 december 1938 Burgemeester Dr. Schmidt deelde vandaag, 10.30 uur, telefonisch aan het politiepresidium Kassel (Inspektor Schmidt, Zimmer 15) meede, dat de stukken voor de paspoort van de Jood Siegmund Goldschmidt intussen volledig zijn binnengekomen en de paspoort eigenlijk kan worden afgegeven. Volgens de verordening van de heer districcommissaris zou echter de uitreiking ook voortaan achterwegeblijven; de Gestapo, Kassel, zou aan het politiepresidium eveneens een desbetreffende aanwijzing geven of intussen misschien al hebben gegeven. Inspektor Schmidt antwoordde daarop de burgemeester, dat de Gestapo reeds had bepaald, de paspoort aan haar moet worden toegezonden.
Burgemeester Dr. Schmidt gaf van dit telefoongesprek meteen kennis aan de districtcommissaris Böttcher.

[…]
[…]

Op 24 december komt de Nederlandse ziekenauto met Siegmund Goldschmidt in Rotterdam aan. De districtscommissaris had zich tot het geluk van Siegmund Goldschmidt te laat gemeld. Maar het geluk zou niet lang duren. Na de bezetting van Nederland door de Duitse troepen moest Goldschmidt van Rotterdam naar Utrecht verhuizen. Zijn tijdens de pogromnacht geleden verwondingen waren tot dit tijdstip nog niet helemaal genezen. In juni 1942 werd hij door de Gestapo gearresteerd en vanuit Westerbork op transport naar het vernietigingskamp Sobibor gesteld. Zijn overlijdensdatum is onbekend. [In Memoriam, p. 255: 28-05-1943 Sobibor]
Een neef van Siegmund Goldschmidt, die in Nederland en in de VS heeft gewoond, kwam na de oorlog vaak naar Melsungen en zocht het huis aan de Mauergasse op.
[…]
Auteur: ***Dieter Hoppe****"*

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Hartingstraat 12, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Goldschmidt, Siegmund, geb. 08 mei 1890 in Melsungen, woonde in Melsungen. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 25-05-1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 28-05-1943, Sobibor, voor dood verklaard.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 127: Zijn naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Goldschmidt Siegmund 8.5.80*". Het geboortejaar klopt niet.

Goldsteen

[994] **Salomon**, 15-09-1873 Meppel, 31-08-1942 Auschwitz

Israel Goldsteen, 20-01-1836 Meppel, schilder; op 02-04-1903 te Meppel overleden; akte 36, Meppel 03-04-1903.	Rosetta van Gelder, 20-05-1846 Borne, dienstbode; op 03-01-1923 te Meppel overleden; akte 1, Meppel 03-01-1923.
Huwelijksakte 39, Meppel 30-05-1868.	

Salomon Israël Goldsteen (Goudsteen), 20-10-1804 Meppel; op 09-03-1887 te Meppel overleden.	Betje Abraham Kroon, ??-12-1802 Appingedam; op 31-01-1884 te Meppel overleden.	Benjamin v. Gelder, 01-10-1816 Borne; ovl. op 27-02-1901 te Borne; akte 18, Borne 27-02-1901.	Sara van Gelder, 20-02-1816 Delden; op 22-06-1857 te Borne overleden.
Huwelijksakte 37, Meppel 22-07-1830.		Huwelijksakte 12, Borne 27-06-1844.	

■ http://akevoth.org/genealogy/goldsteen/43.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/goldsteen/12.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/1689.htm ■ Ben Noach en H. M. Corwin, Geslachtsregister I van Gelder-Borne ■ Genlias ■ Mayerhirsch/ Moscowa

■ **Genlias: Zus: Betje Goldsteen**, 1869/70 Meppel, is op 13-01-1943 te Assen op leeftijd van 73 jaar overleden; overlijdensakte 10, Assen 13-1-1943. Zij was weduwe van Salomon van Goor en later van Salomon van der Sluis.
Zus: Saartje Goldsteen, 17-8-1871 Meppel; op 9-11-1942 in Auschwitz overleden, overlijdensakte 106, Assen 16-2-1951. Haar echtgenote was Izaäk Denneboom.
Broer: Benjamin Goldsteen, 25-11-1878 Meppel; geboorteakte 225, Meppel 26-11-1878. Hij is op 30-7-1886 te Meppel overleden; overlijdensakte 173, Meppel 30-7-1886.
Zus: Hendrika Goldsteen, 6-12-1881 Meppel; geboorteakte 276, Meppel 07-12-1881.
Zus: Gezina Goldsteen, 07-07-1883 Meppel; geboorteakte 157, Meppel 9-7-1883. Zij is op 12-10-1942 in Auschwitz overleden; overlijdensakte 272, Assen 3-11-1950. Haar echtgenote was Meijer de Leeuw.
Broer: Barend Goldsteen, 17-08-1887 Meppel; geboorteakte 190, Meppel 18-8-1887. Hij is op 16-10-1902 te Meppel overleden; overlijdensakte 118, Meppel 16-10-1902.

Salomon Goldsteen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Kanaalweg 106, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941: Echtgenote: Marianne Goldsteen-Swaab, 28-01-1879 Amsterdam; 31-08-1942 Auschwitz [Huwelijksakte reg.3I;fol.19, Amsterdam 26-10-1916; Marianne was dochter van Josephus Zadok Swaab en Lea van Praag; *nadere informatie*: " *beroep Bg.:huisschilder;beroep Bd.:winkelierster*"; bron: Genlias. Locatie choppe/huwelijk: Linnaeusstr.; choppedatum bij de N.I.H.S.: 26-10-1916; bron: Ashkenazi Marriage DB]
Liro-Kaart op het National-Archiv Den Haag.

Goldsteen-Swaab

[995] **Marianne**, 28-01-1879 Amsterdam, 31-08-1942 Auschwitz

Josephus Zadok Swaab, 16-02-1845 Antwerpen; op 19-01-1915 te Amsterdam overleden.	Lea van Praag, 21-03-1847 Antwerpen; op 06-12-1909 te Amsterdam overleden

Huwelijksakte reg. 9; fol. 65v, Amsterdam 14-10-1868.

Zadok (Sadok) Salomon Swaab (Swaap), ± 1808 Amsterdam; op 10-08-1882 te Muiderberg begr., graf 13 128 C.	Schoontje van Baalen, ± 1812 Amsterdam; in 1847 aan tering ovl.; op 10-12-1847 te Muiderberg begr., graf 22 111 B.	Eliazer Mozes van Praag, 21-07-1825* Amsterdam; 04-03-1885* te Amsterdam overleden.	Rebecca Asser, ± 1823 Eindhoven; begr. op 28-06-1905 te Zeeburg, graf C.
Huwelijksakte reg. 2, fol. 17, Amsterdam 19-01-1831		Huwelijksakte reg. 1; fol. 83, Amsterdam 23-02-1848 [Erk. 1 kind].	

■ Begraaf Verlof ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F7753/I20737/
■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F9894/I23090/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F7753/I20737/
■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 5565]
*) ■ http://www.geni.com/people/Eliazer-van-Praag/6000000015638153989

■ **http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F9894/I23090/**: **Grootvader Zadok (Sadok) Salomon Swaab** trouwde voor de tweede keer op 14-6-1848 te Amsterdam met **Sara Kok**, geb. ± 1812 te Amsterdam, dochter van Levie Salomon Kok en Kaatje Levie.

Marianne Goldsteen-Swaab

■ **HUA**, gezinskaart **Salomon Goldsteen**, fiche 688: Marianne Swaab was gehuwd met Salomon Goldsteen [994], huwelijk 26-10-1916 te Amsterdam, Kanaalweg 106, inschrijving 05-02-1934, eerder woonden zij in Zuilen.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Kanaalweg 106, Utrecht.
■ **Genlias en AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)**: Huwelijksakte reg. 3I; fol. 19, Amsterdam 26-10-1916, **echtgenoot** [994] **Salomon Goldsteen** was zoon van Israel Goldsteen en Rosetta van Gelder, de choppe vond plaats in de synagoge aan de Linnaeusstaat op 26 okt 1916. Toen woonde Marianne Swaab in de Linnaeusstaat 104.

<table>
<tr><td colspan="4">Goldstein, 'geb. Weisz (!)'
[1686] Margarethe, 08-02-1902 Grevenbroich, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Goldstein, geb. 12-10-1863 Grevenbroich; ovl. 27-11-1932 Grevenbroich; ald. op de Joodse begraafplaats ter aarde besteld.</td><td colspan="2">Clara Moosberg, geb. 14-02-1871 Bückeburg; ovl. 11-06-1913 Grevenbroich; aldaar op de Joodse begraafplaats ter aarde besteld.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1898; het eerste van twee bekende kinderen – Else, die in de VS emigreerde – werd 1899 te Grevenbroich geboren.</td></tr>
<tr><td>Levy Goldstein, geb. 23-07-1819 Grevenbroich; aldaar ovl. 11-07-1893; begr. in Glehn.</td><td>Bertha Bender, geb. 26-04-1830 Münstereifel; ovl. 09-03-1906 Grevenbroich.</td><td>Jechiel Moosberg</td><td>NN NN</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk 04-11-1856</td><td colspan="2">Huwelijk voor 1871</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://familienbuch-euregio.eu ■ http://familienbuch-euregio.eu/genius/?person=244382 ■ Genlias ■ In Memoriam</td></tr>
</table>

■ **familienbuch-euregio.eu**: "*De ongehuwde verkoopster Grete* [Margarethe Goldstein] *kon vooralsnog naar Nederland vluchten, maar werd dan naar Auschwitz gedeporteerd en vermoord.*"

Zus: Else Goldstein, geb. 1899 Grevenbroich; emigratie in de VS.

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Havikstraat 18 bis, Utrecht. Beroep: Huishoudster.

<table>
<tr><td colspan="4">Goldstein
[996] Hedwig, 31-12-1937 Rotterdam, 08-10-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Erich Israel Goldstein,
06-11-1910 Düsseldorf;
op onbekende datum overleden.</td><td colspan="2">[999] Helena Sara Rubens,
20-05-1910 Amsterdam;
oct. 1942 Auschwitz*.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 16-12-1936 Rotterdam.</td></tr>
<tr><td>Alfred Goldstein*,
11-04-1885 Krefeld;
op 15-12-1939 te
Rotterdam overleden.</td><td>[998] Hedwig
Neuberg*,
01-03-1889 Rinteln;
26-03-1943 Sobibor</td><td>Jacob Rubens,
01-11-1876 Elburg;
15-10-1942
Auschwitz.</td><td>Truida Izak,
08-05-1878
Groningen;
15-10-1942
Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1909; het eerste van twee bekende kinderen – Erich – werd 06-11-1910 geboren.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 11; fol. 41,
Amsterdam 29-04-1903.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ https://www.geni.com/people/Hedwig-Neuberg/6000000019894871098 ■ Genlias ■ In Memoriam</td></tr>
</table>

*** ■ Digitale Stamboom Rotterdam:** Het is niet bewezen, dat Alfred Goldstein en Hedwig Neuberg de ouders van **vader** Erich Goldstein zijn. Komende van Herne was het echtpaar Goldstein-Neuberg vanaf 25-09-1935, respectievelijk 11-10-1935 te Rotterdam ingeschreven in het bevolkingsregister op het adres *Goudscheweg 139b*.
Komende van Leeuwarden werd op 19-05-1934 hun dochter Lieselotte Goldstein (12-10-1911 Düsseldorf - 30-04-1943 Sobibor) in Rotterdam ingeschreven. Na op drie andere adressen - Veemarktstraat 6b, Generaal van der Heijdenstraat 3b en Schoolstraat 14b - te hebben gewoond, ging zij vanaf 07-10-1936 tot 19-10-1938 op de Goudscheweg 139b bij haar ouders inwonen.
■ **joodsmonument. nl**: Lieselotte trad in het huwelijk met Eugène Soesman, geb. 23-07-1905, ovl. 30-04-1943 Sobibor. Er werden twee kinderen geboren: Eduard Soesman, 21-07-1939 Rotterdam, ovl. 30-04-1943 Sobibor en Johanna Soesman, 10-11-1942 Rotterdam, ovl. 11-05-1943 Westerbork.
"*Johanna Soesman is op 11 mei 1943 in het kamp Westerbork omgekomen en op 12 mei 1943 gecremeerd. De urn met haar as is op de joodse begraafplaats in Diemen bijgezet op veld U, rij 7, graf nr. 1.*
Register van Joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789
Lijst van in de concentratiekampen Westerbork en Buchenwald overleden Joodsche Personen die op Nederlandsche begraafplaatsen ter aarde werden besteld; NIOD, archief Westerbork, port. 1, map 1"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 84: De namen van Lieselotte, haar echtgenoot en haar zoon staan op de lijst van 27 april 1943.

Hedwig Goldstein

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oude Kerkstraat 18 bis, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

Goldstein-Markus

[997] **Dorchen**, 27-11-1875 Flatow, 23-04-1943 Sobibor

■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Burg. van de Voort van Zijplaan 1 [Tuindorp], Utrecht.
"*Deze persoon wordt herdacht op een gedenkteken in Vijfhuizen. Een beschrijving van dit gedenkteken is te vinden op de website van het Nationaal Comité 4 en 5 mei.*"
■ **Dr. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, Amsterdam 2001, p. 72: Haar naam staat op de transportlijst van 20 april 1943: "*Goldstein-Markus Dorschen 27.11.75*".
■http://www.**schiltmeijer**.nl/Plaatsnamen/Begraafplaatsen/Joodse%20**begraafplaats**%20**Hoofddorp**%20in%20Memorium.html: "*Dorchen Markus*[, geb.] *27-11-1875*[; ovl.] *23-04-1943* [Foto-Nr.] *0612*"

Goldstein-Neuberg

[998] **Hedwig**, 01-03-1889 Rinteln, 26-03-1943 Sobibor

Huwelijk met Alfred Goldstein ±1910; het enige bekende kind – Lieselotte – werd 12-10-1911 geboren.

■ In Memoriam

■ http://rotterdam.digitalestamboom.nl/scan.aspx?book=R&id=558359
en ■ http://www.geni.com/people/Alfred-Goldstein/6000000019894543491: Hedwig Neuberg was gehuwd met Alfred Goldstein, geb. 11-04-1885 Krefeld; ovl. 15-12-1939 Rotterdam; Alfred was zoon van Jakob Goldstein en Jeannetta Nathan. Het echtpaar Goldstein-Neuberg kreeg op 12-10-1911 dochter Lieselotte Goldstein.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Domstraat 3 bis, Utrecht. "*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd*."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Goldstein, Hedwig, geb. Neuberg, geb. 01-03-1889 te Rinteln, woonde te Rinteln. Deportatie: vanuit Westerbork op 23-03-1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 26-03-1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 33: Haar naam staat op de transportlijst van 23 maart 1943: "*Goldstein-Neuberg Hedwig 1.3.89*".

■ **WieWasWie/ joodsmonument.nl**: Uit de overlijdensakte p. f044, opgemaakt te Rotterdam op 15-12-1939 blijkt, dat de Hedwig Neuberg gehuwd was met Alfred Goldstein, geb. ± 1885 te Kreveld (D), zoon van Jacob Goldstein en Jeanetta Nathan.
Van het echtpaar Goldstein-Neuberg zijn dochter Lieselotte met echtgenoot en twee kinderen bekend: Lieselotte, geb. 12-10-1911 in Düsseldorf, trouwde met Eugène Soesman, geb. 23-07-1905 in Meerssen. Op 21-07-1939 werd Eduard te Rotterdam geboren; aldaar kwam Johanna op 10-11-1942 ter wereld. Behalve Johanna is de jonge familie op 30-04-1943 in Sobibor van het leven beroofd, hun namen staan op de transportlijst van 27-04-1943 onder elkaar [Schelvis, p. 84]: '*Soesman Eugen 23.7.05*', '*Soesman-Goldstein Lieselotte 12.10.11*' en '*Soesman Eduard 21.7.39*'. Johanna is op leeftijd van 6 maanden in Westerbork overleden:
"Johanna Soesman is op 11 mei 1943 in het kamp Westerbork omgekomen en op 12 mei 1943 gecremeerd. De urn met haar as is op de joodse begraafplaats in Diemen bijgezet op veld U, rij 7, graf nr. 1.
Register van joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789
Lijst van in de concentratiekampen Westerbork en Buchenwald overleden Joodsche Personen die op Nederlandsche begraafplaatsen ter aarde werden besteld; NIOD, archief Westerbork, port. 1, map 1"

Goldstein-Rubens

[999] **Helena**, 20-05-1910 Amsterdam, 01-10-1942 Auschwitz.

Jacob Rubens, 01-10-1876 Elburg; 15-10-1942 Auschwitz.	Truida Izak, 08-05-1878 Groningen; 15-10-1942 Auschwitz.
Huwelijksakte reg. 11; fol. 41, Amsterdam 29-04-1903; erk. 1 kind.	

Hartog Rubens, 06-08-1837 Elburg; op 26-03-1909 te Elburg op leeftijd van 71 jaar overleden.	Rebekka Izak (ook Bollegraaf), 10-08-1840 Groningen, dochter van Jacob Izak* en Lea Salomon Swalb; ovl. 22-02-1916 Harderwijk.	Mozes Izak, 20-05-1855 Groningen; ovl. op 2-03-1885 te Groningen; grafsteen GM 243.	Sophia van Coevorden, 19-12-1857 Groningen; ovl. op 11-02-1936 te Rotterdam**.
Huwelijk op 02-07-1871 te Groningen.		Huwelijksakte 319, Groningen 07-11-1875**.	

■ E.P. Boon e. a., De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., Bd. IIb, p. 431 en 432 en Bd. IIc, p. 672 en 781 ■ Genlias ■ In Memoriam ■ WieWasWie ■ Willem van Norel, Joods leven in Elburg, p. 404 ■ Digitale Stamboom Rotterdam

■ **Willem van Norel**, Joods leven in Elburg, p. 404: [**Grootvader**] "*Hartog Rubens* […] *was aanvankelijk koopman. Later kreeg hij een aanstelling als gasfitter bij de gemeentelijke gasfabriek.* […] *Het echtpaar* [Hartog en Rebekka] *woonde in het pand Jufferenstraat 3.* […]"
***H. Delies e. a.**, De Joodse inwoners van de stad Groningen [...], I, 1549 – 1870, p. 156 en 157: Jacob Simons, geb. 25-01-1812, ovl. 19-09-1877 Groningen; "*bijzonderheden: in o[verlijdendensakte] Jacob Izak (zonder Bollegraaf); zie IZAK*"
** De Voornaam van Sophia's moeder luidt op de huwelijksakte ***Duifje*** maar op de overlijdensakte ***Truida***.
■ **Willem van Norel**, Joods leven in Elburg, p. 404: [**Vader**] "*Jacob Rubens was actief in de paardenvleeshandel in Rotterdam.* […] *Het echtpaar* [Jacob en Truida] *kreeg vier kinderen: Sophia (overleden 1n 1960 te Parijs), Bep (kort na de oorlog overleden aan de gevolgen van difterie), Lena (vermoord in Auschwitz op 9 november 1942) en Maurits Hartog (overleden in 1970 te Düsseldorf).* […]"

Helena Goldstein-Rubens

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Corn. Houtmanstraat 12 bis, Utrecht.
■ **Genlias:** Overlijdensakte 611 opgemaakt te Utrecht op 19-03-1947: Overledene: Helena Rubens Partner: Erick Goldstein Relatie: gehuwd

<table>
<tr><th colspan="4">Goldwasser
[1000] Alexander Abraham, 25-09-1929 Marburg an der Lahn, 13-03-1943 Sobibor.
[1001] Slata [Slava] Charlotte, 24-06-1931 Kassel, 13-03-1943 Sobibor</th></tr>
<tr><td colspan="2">?</td><td colspan="2">Maria Goldwasser, geb. 03-05-1901 Zatow (Wadewitz, Galizien); ongehuwd; 'voor dood verklaard: overlijdensdatum 31-12-1945'.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Joseph Goldwasser, geb. 03-06-1877</td><td>?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://jhm03.staging.mediamatic.nl/page/347614/en ■ In Memoriam</td></tr>
</table>

Alexander Abraham Goldwasser

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Goldwasser, Alexander, geb. 25 september 1929 in Marburg, woonde in Niedervellmar. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 10-03-1943 naar Sobibor, vernietigingskamp
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der

Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Alexander Abraham Goldwasser tot 31-08-1941 had bezocht: Schoolplein

■ **Dr. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, Amsterdam 2001, p. 19: Zijn naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943. Maar het geboortedatum is in plaats van 25 september 1929 met 25.10.29 aangegeven: "*Goldwasser Alexander 25.10.29*".

■ **I. B. van Creveld** noemt in "***Het wezen van de wezen***" op pagina 130 het meisje **Ali Goldwasser**, geboren op **25-10-1929** in Marburg. Het is goed denkbaar dat het daarbij vermoedelijk om Alexander Abraham Goldwasser gaat, omdat Ali de roep- of troetelnaam van Alexander kan zijn geweest. Een tweede reden voor dit vermoeden is, dat de geboortedatum, die I.B. van Creveld heeft gerechercheerd, met de datum op de transportlijst van 10 maart 1943 (Schelvis, p. 19) overeenkomt. Een derde reden: Nog in *In Memoriam* nog in het *Digitaal Monument* is een Ali Goldwasser terug te vinden.

Slata [Slava] Charlotte Goldwasser

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis. Adres op 1 April 1942: Pletterijstraat 66, Den Haag, Israëlitisch Weeshuis
"De vereniging 'Ezer Jatom' opende op 4 mei 1932 een Joods weeshuis in de Pletterijstraat 66 in Den Haag. Op 6 maart 1943 haalden de Duitsers de kinderen en het personeel uit het weeshuis. Onder hen waren vele Duitse vluchtelingetjes, zoals Slata Charlotte Goldwasser.
I.B. van Creveld, 'Het Joods weeshuis in Den Haag', in: Misjpoge. Verenigingsblad van de Nederlandse Kring voor Joodse Genealogie, jrg 15, nr 2, 44"

■ Het oorlogsdagboek van **Dr. G. Italie,** p. 351 en 675: "***1 Ador II*** / ***8 Maart*** [...] *Wat te verwachten was, is gebeurd: het Joodse Weeshuis in Den Haag is leeggehaald,* [26] [...].

2 Ador II / ***9 Maart*** *Het leeghalen van het Joodse Weeshuis in Den Haag is vorige Vrijdagavond geschied: de inwonenden zijn naar Westerbork gebracht; ik weet niet of ze daar nog zijn.*

Evenals op de Schaffelaar hebben ook hier kleine diefstallen plaats. Telkens worden er dingen gemist. Zoiets schijnt onvermijdelijk te zijn. De directeur van beide Joodse tehuizen, Wolthuis, komt geregeld op bezoek en inspecteert dan alles.

3 Ador II / ***10 Maart*** *Over het Haagse weeshuis kreeg Rose nader bericht van haar mede-regent en voorzitter, Mr. Belinfante. Hij was de enige regent, die aanwezig was bij het vertrek van de kinderen.*

[26] *Op 6 maart werden de Haagse weeshuiskinderen tezamen met de personeelsleden en het gezin van directeur Ullmann opgepakt en weggevoerd. In totaal 43 personen. Zij zijn allen omgebracht*."

■ **Creveld, Het wezen van de wezen**, p. 130: "*Slava Charlotte Goldwasser, die op 24 juni 1931 ter wereld was gekomen in Kassel. Beide meisjes* [vgl. de aantekeningen bij [1000] **Alexander Abraham Goldwasser**] *konden in de Pletterijstraat blijven, werden met de anderen op 6 maart 1943 afgevoerd en zijn op 10 mei [maart] uit Westerbork vertrokken. Slava kwam op 13 maart 1943 om in Sobibor, van Ali is daaromtrent niets bekend*."

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Goldwasser, Slata Charlotte, geb. 24 juni 1931 in Kassel, woonde in Kassel. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 10 maart 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Slata Charlotte Goldwasser tot 31-8-41 had bezocht: Schoolplein

■ **Dr. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, Amsterdam 2001, p. 19: Haar naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Goldwasser Alexander 25.10.29*".

Gottlieb
[1002] **Dora,** 14-04-1892 Krakau, 26-02-1943 Auschwitz
■ In Memoriam

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: Dora Gottlieb is op 15-12-1938 als huishoudster in het bevolkingsregister van Rotterdam ingeschreven, haar adres was Witte de Withstraat 59a huis.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: F.C. Donderstraat 68, Utrecht. Beroep: Huishoudster

Goudeket-Snijders			
[182] **Carolina Maria,** (rk), 24-10-1920 Utrecht, Meridiaanstraat 32, 29-10-1942 Auschwitz.			
Maurits Snijders, 08-12-1888 Amsterdam; 03-10-1944 Auschwitz.		Maria Naegele (rooms-katholiek), 03-08-1887 München, op 10-07-1941 te Hilversum overleden.	
Huwelijk ?			
Edouard Snijders, ± 1852 Amsterdam; vermoedelijk als Eduard Snijders op 14-11-1926 te Diemen begraven, graf 83 6 A.	Sara Hamburg, ± 1862 Amsterdam; ovl. 1895	Michael Naegele, geb. voor 1868	Carolina Plessing, geb. voor 1868
Huwelijksakte reg. 16, fol. 49, Amsterdam 02-08-1882			
■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 53375] ■ Genlias ■ http://www.geni.com/people/Sara-Hamburg/6000000029481643842 ■ joodsmonument.nl ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F54440/I144745/ ■ WieWasWie			

■ **joodsmonument.nl: [Vader]** *"Maurits Snijders was gehuwd en had een kind. In 1937 verhuisde hij van Amsterdam naar Hilversum.*
Stadsarchief Amsterdam, gezinskaart Maurits Snijders"

Carolina Maria Goudeket-Snijders

■ **HUA Gezinskaart Maurits Snijders:** Carolina Maria was zoals haar moeder rooms-katholiek.
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Goudeket, Carolina, Amsterdam, geb. 24-10-1920 (Utrecht), gest. 29-10-1942, Konfession: mosaisch
■ **Herinneringscentrum Westerbork, mw. José Martin**: Carolina Maria werd op 02-10-1942 vanuit Westerbork naar Ravensbrück en op 05-10-1942 doorgestuurd naar Auschwitz.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Meerhuizenplein 6 I, Amsterdam;

Echtgenoot: **Isaäc Goudeket**, 02-06-1913 Amsterdam; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, ... transportlijsten, p. 127: "*Goudeket Isaac 2.6.13*"].
"*Isaäc (Ies) Goudeket was voor de oorlog lid van de Onafhankelijke Socialistische Partij (OSP) en actief in de aan de OSP gelieerde jongerenorganisatie Socialisties Jeugdverbond (SJV). Hij was goed bevriend met Franc van der Goes. Isaäc mocht in 1939 als enige op diens begrafenis spreken. Tijdens de oorlog was Isaäc betrokken bij het incident in IJssalon Coco in de Van Woustraat in Amsterdam. Hij riep samen met enkele vrienden de trambestuurders in de tramremise in de Lekstraat op tot staking op de dag van de Februaristaking. Later verspreidde hij met diezelfde vrienden berichten van Radio Oranje.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Fields, Turbulente tijden**, *p. 97: "Ik heb in de oorlog de meest afschuwelijke en verbijsterende dingen gezien, maar weinig heeft zo'n indruk op me gemaakt als de aankomst in het kamp, in volledig ambtsgewaad, van vijftig nonnen, monniken en priesters en enkele bisschoppen, met op hun borst de gele davidster en met een crucifix bungelend aan een ketting om hals of middel.* [...] *Ik was me er niet van bewust dat zich onder de laatstgenoemden Edith Stein bevond,* [...] *Samen met veel niet-priesterlijke Joodse katholieken en hun gezinnen werden zij ogenblikkelijk op transport gesteld."*

Goudenburg

[183] **Abraham,** 21-08-1895 Utrecht, Visschersteeg 6, 28-02-43 Auschwitz
[184] **David**, 30-11-1901 Utrecht, Willemstraat 14, 21-05-1943 Sobobor
[186] **Meijer**, 09-04-1899 Utrecht, Visschersteeg 6, 30-04-1943 Sobobor
[187] **Salomon**, 14-04-1897 Utrecht, Visschersteeg 8, 28-02-43 Auschwitz

[185] Joseph Goudenburg, 02-03-1867 Utrecht; 02-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 42: "Goudenburg Joseph 2.3.67"].	Marianne van der Goen, 22-01-1874 Utrecht, koopvrouw; ovl. op 06-11-1931 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 42 C 18 A -.
Huwelijksakte 540 Utrecht 31-10-1894.	

Abraham Joseph Goudenburg, 27-02-1835 Lith, besneden 04-03-1835; ovl. op 01-12-1914 te Utrecht.	Betje van der Goen, ± 1834 Amsterdam; op 16-10-1918 te Utrecht overleden.	Salomon Joseph Hijman van der Goen, ± 1828 Amsterdam; ovl. op 09-06-1898 te Utrecht.	Maatje Schmitz, ± 1843 Zwartsluis; op 19-07-1916 te Utrecht overleden.
Huwelijksakte 236, Utrecht 07-06-1865; Erkenning 2 kinderen: Elisabeth geb. 25-01-1862 Arnhem en Coenraad geb. 01-08-1864 Tiel, besneden 08-08-1864 Tiel.		Huwelijksakte 314, Utrecht 02-08-1865	

■ J. Becker, Besneden en begraven ..., p. 200 en 322 ■ Genlias
■ http://jorge.home.xs4all.nl/gen/trees/report_keijzer_2.htm ■ Zandpad

■ **http://jorge.home.xs4all.nl/gen/trees/report_keijzer_2.htm: Grootvader** Salomon Joseph Hijman van der Goen "*married (1) at Utrecht, 30 August 1843 Rachel Isaac Raphael, born at Utrecht, around 1817, died id., 9 March 1892, daughter of Isaac Raphael and Grietje Levie Herschel.*

From this marriage:

1843	*Judith van der Goen [7.1]*
1845	*Abraham Salomon van der Goen [7.2]*
1847	*Salomon van der Goen [7.3]*
1848	*Sara van der Goen [7.4]*
1850	*Kaatje van der Goen [7.5]*
1853	*Stillborn van der Goen [7.6]*
1854	*Zelik van der Goen [7.7]*
1856	*Izaak van der Goen [7.8]*
1859	*Judith van der Goen [7.9]"*

Abraham Goudenburg

■ **HUA** 23-08-1895, geboorteakte nr. 2043
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Reiziger. Adres in februari 1941: Lepelstraat 73 III, Amsterdam
Kinderen: Marianne Goudenburg, 1-2-1923 Straatsburg; 30-9-42 Auschwitz
Harry Goudenburg, 18-2-1925 Amsterdam; 30-9-42 Auschwitz
■ **Genlias: Echtgenote Saartje Slier**, geb. 29-12-1899 Amsterdam, ovl. 15-10-1942, huwelijksakte 355, Utrecht 27-04-1921. Saartje was dochter van Abraham Slier en Schoontje Cosman.

David Goudenburg

■ **HUA** 30-11-1901, geboorteakte nr. 3100
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Holendrechtstraat 46 huis, Amsterdam
Echtgenote: Keetje Goudenburg-Grootkerk, 17-12-1901 Amsterdam; 21-5-43 Sobibor
Zoon: Jozef Goudenburg, 22-10-1930 Alkmaar; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 172]
Vader: Joseph Goudenburg
■**Genlias:** David Goudenburg trouwde volgens akte 490 op 31-5-1928 te Utrecht met **Keetje Grootkerk**, dochter van Meijer Grootkerk en Jane Spier. Keetje is op 17-12-1901 te Amsterdam geboren en op 21-5-1943 in Sobibor van het leven beroofd [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 109: "*Grootkerk Keetje 17.12.01*"].
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 109: Zijn naam staat als *Godenburg* gespeld staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Godenburg David 20.11.01*".

Meijer Goudenburg

■ **HUA** 11-04-1899, geboorteakte nr. 959**:** Aangifte van geboorte deed baker Maria van Deudekom
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Reiziger. Adres in Amsterdam: Rijnstraat 42 II
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 80: Zijn naam staat op de transportlijst van 27 april 1943: "*Goudenburg Meier 9.4.99*".

Salomon Goudenburg

■ **HUA** 15-04-1897, geboorteakte nr. 955
■ **Sterbebuch** *[sterfregister] Auschwitz: ... 21.1.1943)-3073/1943*
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl:** ***Goudenburg, Salomon,*** *Den Haag, geb. 14-4-1897 (Utrecht), gest. 21-1-1943*
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Koopman**.** Inboedellijst van 20-11-42**.** Gezinsadres in april 1942: Pletterijstraat 131, Den Haag
Echtgenote: **Alida Louise Goudenburg-Gosschalk**, 23-9-1915 Den Haag; 29-10-42 Auschwitz [Digitale Stamboom Rotterdam: Alida Louise Gosschalk was dochter van Jacob Gosschalk en Sientje Sterneveld, geb. 03.03.1882 te Schoonhoven.]
Dochter: Sientje Goudenburg, 21-05-1939 Den Haag; 29-10-1942 Auschwitz
Schoonvader: **Jacob Gosschalk**, 03-04-1875 's-Gravenzande; 15-12-1942 Auschwitz

Goudenburg

[185] **Joseph,** 02-03-1867 Utrecht, Visschersteeg E 267, 02-04-1943 Sobobor

Abraham Joseph Goudenburg, 27-02-1835 Lith, besneden 04-03-1835; ovl. op 01-12-1914 te Utrecht; akte 1739, Utrecht.	Betje van der Goen, ± 1834 Amsterdam; ovl. op 16-10-1918 te Utrecht; akte 1696, Utrecht 17-10-1918.

Huwelijksakte 236, Utrecht 07-06-1865; Erkenning 2 kinderen: Elisabeth *25-01-1862 Arnhem en Coenraad *01-08-1864 Tiel, besneden 08-08-1864 Tiel.

Joseph Jacob Goudenburg (Goudberg), Jozef Goldberg, geb. 1795 Stadrieden; ovl. 28-07-1849 Utrecht.	Betje Mozes Heijmans (ook Hijmans Heimans, Heijman Heyman, Jacobs, Joseph), geb. 1796 Sonsbeck; ovl. 11-09-1870 Utrecht.	Joseph Hijman Salomon van der Goen, ± 1782 of ± 1791 Amsterdam; ovl. 14-03-1867 Utrecht.	Mariana (Marianna) Kool, ± 1789 Amsterdam, ovl. op 08-10-1872 te Utrecht.

Huwelijk ±1826; het eerste bekende kind – Jacob – werd 03-09-1827 te Hoogeveen geboren.	Huwelijksakte: Reg. 2 fol 79, Amsterdam 30-04-1815

■ J. Becker, Besneden en begraven ..., p. 200 en 322 ■ http://www.geni.com/people/Joseph-van-der-Goen/6000000015119482112 ■ https://www.geni.com/people/Joseph-Goudberg/6000000019625810254 ■ https://www.geni.com/people/Betje-Heijmans/6000000019625915087 ■ Genlias ■ http://www.pondes.nl/detail/inddetail%20ENG.php?inum=811791149

Joseph Goudenburg

■ **HUA** 04-03-1867, geboorteakte nr. 334

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Holendrechtstraat 46 huis, Amsterdam

■ **Genlias: Echtgenote: Marianne van der Goen**, 20j, Utrecht, huwelijksakte 540, Utrecht 31-10-1894. Marianne van der Goen was dochter van Salomon Joseph Hijman van der Goen en Maatje Schmitz. [Zandpad: Marianna van der Goen is op 06-11-1931 te Utrecht overleden en aan het Zandpad ter aarde besteld, graf (filmrol 42), vak C, rij 18, plaats A.]

Het **zoontje** Jacob is op 05-07-1909 te Utrecht op leeftijd van 2 jaar overleden. Overlijdensakte 1007, Utrecht 05-07-1909

Het **zoontje** Hendrik is op 25-10-1914 te Utrecht op leeftijd van 3 maanden overleden. Overlijdensakte 1533, Utrecht 26-10-1914

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 42: Zijn naam staat op de transportlijst van 30 maart 1943: "*Goudenburg Joseph 2.3.67*".

Goudsmit

[188] **Tinie Louise Flora,** 31-08-1921 Utrecht, 01-10-1942 Auschwitz

Maurits Goudsmit, 28-10-1890 Rotterdam. Vestiging te Zeist op 17-06-1940 Evacuatie naar Amsterdam op 19-08-1942/ vertrokken naar Amsterdam op 14-09-1942; deportatie op 28-09-1942 vanuit Westerbork; op 01-10-42 in Auschwitz vermoord.	Sophie Marianne van den Berg, 18-09-1894 Leiden. Vestiging te Zeist op 17-06-1940. Evacuatie naar Amsterdam op 19-08-1942/ vertrokken naar Amsterdam op 14-09-1942; deportatie op 28-09-1942 vanuit Westerbork; op 01-10-42 in Auschwitz vermoord.

Huwelijk 26-10-1920 's-Gravenhage

Jacob Goudsmit, 22-07-1860 Brielle; op 03-07-1926 te Utrecht overleden; graf: Zandpad 10 C 15 I - .	Louisa de Jongh, 16-10-1856 Schijndel; ovl. op 31-07-1942 te Utrecht.	Joseph Abraham van den Berg, geb. 25-04-1866 Brielle; ovl. op 08-05-1942 te Den Haag.	Christina Adele Loeb, 21-12-1860 Münstereifel, dochter van Salomon Loeb en Maria Anna Levij; ovl. 21-08-1909 Brussel.

Huwelijksakte 38, 's-Hertogenbosch 15-04-1885	Huwelijk 14-03-1889 Rotterdam, akte nr. 221.

■ Genlias ■ http://www.geni.com/people/Christina-Adele-Loeb/6000000009885826096
■ http://goudsmit.home.xs4all.nl/CollateralFamiliesPersonsV2/ps02_440.htm
■ Herinneringscentrum Westerbork, mw. José Martin ■ joodsmonument.nl
■ rhoen.nl/oorlogsslachtoffers ■ WieWasWie ■Zandpad

Grootmoeder: ■ **Het Joodse Weekblad**, 7 augustus 1942, p. 5: *"Heden overleed tot onze diepe droefheid onze lieve moeder, behuwd- en grootmoeder **Louise Goudsmit-de Jongh**, in den ouderdom van ruim 85 jaar. Zeist, Laan v. Cattenbroeck 58: M. Goudsmit. S. Goudsmit-v. d. Berg en kinderen. Utrecht, Springweg 168: Roza Goudsmit. Utrecht, 18 Menachem-31 Juli."*

Heden overleed tot onze diepe droefheid onze lieve moeder, behuwd- en grootmoeder Louise Goudsmit— de Jongh, in den ouderdom van ruim 85 jaar. Zeist, Laan v. Cattenbroeck 58: M. Goudsmit. S. Goudsmit— v. d. Berg en kinderen. 5358 Utrecht, Springweg 168: Roza Goudsmit. Utrecht, 18 Menachem-31 Juli.

Heden overleed tot onze diepe droefheid, onze lieve Vader, Behuwdvader, Grootvader en Broeder, Jozeph van den Berg, in den ouderdom van 76 jaar. 2040 Uit aller naam: S. van den Berg. 's Hage, 8 Mei, 21 Ijar Bankastraat 115. Bruxelles. New York. Zeist.

■ **Het Joodsche Weekblad**, 15 mei 1942, p. 4: **[Grootvader:]** *"Heden overleed tot onze diepe droefheid, onze lieve Vader, Behuwdvader, Grootvader en Broeder, **Joseph van den Berg**, in den ouderdom van 76 jaar. Uit aller naam: S. van den Berg. 's Hage, 8 Mei, 21 Ijar Bankastraat 115. Bruxelles. New York. Zeist."*

■ **joodsmonument.nl**: **Grootvader** "*Jozeph [van den Berg] was weduwnaar van Christina Loeb (overleden in 1909), met haar kreeg hij tenminste 4 kinderen waaronder Sophie Marianne. In 1910 hertrouwde Joseph met Flora.*
Rudi van Doorslaer & Jean-Philippe Schreiber, De curatoren van het getto: de vereniging van de joden in België tijdens de nazi-bezetting. (2004) pag 113"

Tinie Louise Flora Goudsmit

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Laan van Cattenbroeck 58, Zeist
■ **rhoen.nl/oorlogsslachtoffers**: Vestiging te Zeist op 17-06-1940 VOW 28-12-1942
Zus: Louise Marianne Roza 22-02-1931, 's-Gravenhage, Vestiging te Zeist op 17-06-1940, VOW 28-12-1942 ; 1-10-42 Auschwitz
■ **Herinneringscentrum Westerbork**, **mw. José Martin**: Tini Louise Flora kwam op 26-09-1942 in Westerbork aan en werd op 28-09-1942 op transport gesteld naar Auschwitz.

<table>
<tr><td colspan="4">Goudsmit-de Jongh
[1136] Louisa, 16-10-1856 Schijndel, 31-07-1942 Utrecht</td></tr>
<tr><td colspan="2">Herodus de Jongh,
28-04-1809 Eindhoven;
op 12-05-1857 te Schijndel (N-BR) overleden.</td><td colspan="2">Geertrui van de Waal,
31-5-1825 Schijndel; winkelierster;
op 10-03-1887 te Rotterdam overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 25, Schijndel 23-12-1854.</td></tr>
<tr><td>Lazar b Philip de Jongh,
±1768 Eindhoven;
op 14-09-1821 te
Oudewater overleden.</td><td>Marianna b Isak/
Isaac Elias,
geb. 1775;
ovl. op 13-08-1849 te
Oudewater.</td><td>Elias Benjamin van
de Waal, 3-7-1780
Schijndel;
ovl. op 15-1-1828 te
Schijndel.</td><td>Johanna van Hessen,
1786 Lith (N-BR);
26-01-1863 te
Schijndel overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1803: Het eerste bekende kind
Moses werd 1803 te Eindhoven geboren.</td><td colspan="2">Huwelijk op 15 jan 1812 te Lith.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/denbosch/877.htm ■ Akevoth: .../denbosch/923.htm
■ Genlias ■ https://goudsmit.home.xs4all.nl/CollateralFamiliesPersonsV2/wc09/wc09_131.htm
■ http://www.xs4all.nl/~goudsmit/CollateralFamiliesPersonsV2/wc01_253.htm
■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Louisa Goudsmit-de Jongh

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Schimmelpenningklaan 3, Utrecht.
■ **Genlias:** Louisa de Jongh was gehuwd met Jacob Goudsmit, 22-7-1860 Brielle, zoon van Moses Goudsmit en Rachel van den Berg; huwelijksakte 38, 's-Hertogenbosch 15-4-1885.

Louisa de Jongh is op 31-7-1942 te Utrecht op leeftijd van 85 jaar overleden; akte 1411, Utrecht 03-08-1942.

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 17a, 7 augustus 1942, p. 5:

Heden overleed tot
onze diepe droefheid
onze lieve moeder, be-
huwd- en grootmoeder
Louise Goudsmit—
de Jongh,
in den ouderdom van
ruim 85 jaar.
Zeist, Laan v.
Cattenbroeck 58:
M. Goudsmit.
S. Goudsmit—
v. d. Berg
en kinderen.
Utrecht, 5358
Springweg 168:
Roza Goudsmit.
Utrecht,
18 Menachem-31 Juli.

■ **Zandpad: Louise de Jongh** is op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad te Utrecht begraven, de coördinaten van haar graf zijn (10 filmnr.) C 15 I -.

Haar echtgenoot: **Jacob Goudsmit**, geboren op 22-7-1860, is op 03-07-1926 te Utrecht overleden en op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad te Utrecht begraven, de coördinaten van zijn graf zijn (9 filmnr.) C 14 E -.

Goudvis			
[1003] **Simon**, 09-04-1874 Amsterdam, 02-07-1943 Sobibor			
Levie Goudvis, ± 1839 Amsterdam; begr. 14-10-1894 Muiderberg, graf C 25 173.		Leentje Hamburger, ± 1849 Amsterdam; op 16-09-1908 te Muiderberg begraven.	
Huwelijk op 07-07-1869 [choppe op 09-01-1870] te Amsterdam.			
Lucas (Lukas) Samuel halevi Goudvis, ± 1805 Amsterdam; **misschien** op 24-11-1871 te Muiderberg begraven, graf 1 172 C **of** op onbekende datum overleden.	Eva Simon de Ruiter, ± 1806 Amsterdam; begr. 01-03-1887 te Muiderberg, graf 18 69 C.	Simon Jacob Hamburger, ± 1811 Amsterdam; **vermoedelijk** op 17-08-1884 te Amsterdam ovl.; op 18-08-1884 te Zeeburg begraven, graf 5 5 C.	Marianne Emanuel Snikje, ± 1813 de Rijp; na 1868 overleden [geni: voor 1865 overleden]
Huwelijk op 08-08-1827 te Amsterdam.		Huwelijk op 29-01-1834 te Amsterdam.	
■ Akevoth, Ashkenazi Marriages ■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 21157], [Indx: 35354] en [Indx: 17970] ■ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/1108.htm ■ https://www.geni.com/people/Marianne-Snikje/6000000016048178760 ■http://www.stenenarchief.nl/genealogie/gezin.php?database=humo1_ashk&id=F16080&hoofdpersoon=I26862&parenteel=1 ■ Genlias ■ WieWasWie			

Simon Goudvis

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prof. Suringarlaan 2, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

■ **Genlias / Ashkenazi Marriage DB (Noach):** Simon Goudvis trouwde op 17-06-1908 te Amsterdam met **Duifje van Collem**, 26-05-1880 Amsterdam, dochter van Simon Emanuel van Collem en Jansje Hamburger; huwelijksakte reg. 5C; fol. 46. Lokatie choppe / huwelijk: Plancius; choppedatum bij de N.I.H.S.: 17-06-1908.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 185: Zijn naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Goudvis Simon 9.4.74*".

<table>
<tr><th colspan="4">Graanboom-de la Mar</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1004] Esther, 16-06-1867 Brussel, 02-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hermanus Emanuel de la Mar,
05-04-1843 Amsterdam,
Commissionair; op 15 sep 1921 te Amsterdam overleden en te Driehuis gecremeerd.</td><td colspan="2">Sara de Jong,
04-06-1844 Bergen op Zoom;
op 13-10-1905 te Amsterdam overleden en te Ouderkerk a/d Amstel begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 22-08-1866 te Brussel; (echtscheiding 13 mei 1905).</td></tr>
<tr><td>Abraham de la Mar,
1-3-1787 Amsterdam;
op 15-8-1869 te Amsterdam overleden en te Ouderkerk a/d Amstel begraven.</td><td>Ester de Vita,
10-09-1801 Amsterdam; ovl. op 4-12-1858 te Amsterdam, begr. te Ouderkerk a/d Amstel.</td><td>Naphtali de Jong,
geb. ± 1815</td><td>?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 22-10-1829 te Amsterdam.</td><td colspan="2">Huwelijk ?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ www.delamar.tk ■ https://www.genealogieonline.nl/de/stamboom-de-la-mar/I938.php</td></tr>
</table>

■ **www.delamar.tk**: Grootvader Abraham de la Mar trouwde voor de eerste keer op 26-12-1812 met Ester Lopes Colaço (1795 - 21 sep 1828).

Esther Graanboom-de la Mar

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Monseigneur van de Weteringstraat 9, Utrecht.
■ **www.delamar.tk**: Esther de la Mar trouwde op 17-8-1887 te Amsterdam "met Israel Graanboom, geboren 1857, geneesheer, zoon van Mozes Benjamin Graanboom en Henriette Abraham Witmond." Dochter Elsa Henriette Graanboom werd in 1897 geboren.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 189: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Mar de la Esther 16.6.67*".
Op de zelfde lijst, P. 185, staat de meisjesnaam van Esthers schoonzus: "*Graanboom Henrica 17.4.66*".

<table>
<tr><th colspan="4">Greif</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1006] Richard, 17-02-1925 Darmstadt, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1005] Julius Greif,
10-11-1887 Bad Schwalbach;
30-09-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">[1007] Elsa Hochschild;
28-4-1892 Frankfurt am Main;
30-09-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 11-03-1920 te Darmstadt.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Rudolf Greif</td><td rowspan="2">Franziska Jourdan</td><td>Salomon Hochschild,
28-04-1832 Groß-Rohrheim;
ovl. 04-01-1904
Frankfurt am Main.</td><td>Adele Feist,
28-10-1854 Frankfurt am Main;
ovl. 02-02-1934
Frankfurt am Main.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk 02-09-1881 Frankfurt am Main</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Julius-Greif/6000000007441616383
■ http://www.geni.com/people/Franziska-Greif/6000000007443834491
■ http://www.geni.com/people/Salomon-Hochschild/6000000007430303535 ■ Genlias
■ joodsmonument.nl ■ www.ahnenreich.de</td></tr>
</table>

Richard Greif

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch / Franz, Battenberg, Engels en Lange,** Juden als Darmstädter Bürger, p. 433: Greif, Richard, geb. 17 februari 1925 in Darmstadt, woonde in Darmstadt, Grafenstraße 19, en Mannheim. Emigratie op 18 augustus 1933 naar Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork in 1942, Auschwitz, vernietigingskamp

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 *"geen onderwijs meer"* mochten *"volgen op openbare scholen."* [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Boomstraat 19

■ **Herinneringskamp Westerbork, José Martin:** Aankomst in Westerbork op 11-02-1942, "*met het eerste transport op 15-07-1942 naar Auschwitz*" gedeporteerd.

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p. 385: *"Greif, Richard (17.2.1925, Darmstadt, 21.8.1942) - 23539/1942"*

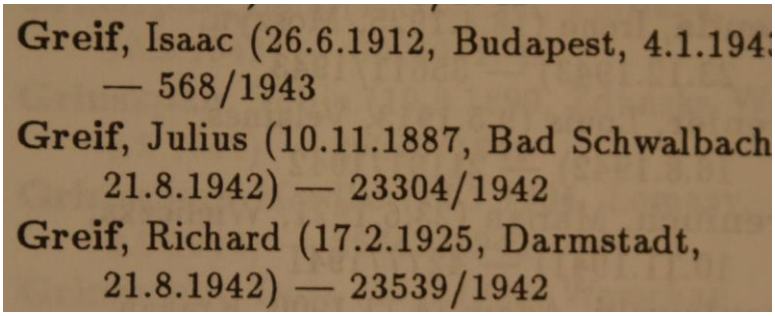
Greif, Isaac (26.6.1912, Budapest, 4.1.194
— 568/1943
Greif, Julius (10.11.1887, Bad Schwalbach
21.8.1942) — 23304/1942
Greif, Richard (17.2.1925, Darmstadt,
21.8.1942) — 23539/1942

Julius Greif

■ **HUA, gezinskaart Julius Greif**, fiche 709: Huwelijk te Darmstadt op 11-03-1920 met **Elsa Hochschild** [1007]. Hun zoon Richard [1006] werd op 17-2-1925 te Darmstadt geboren. Te Utrecht ingeschreven op 02-09-1933, woonplaats Spoorstraat 10, de familie is uit Mannheim gekomen.

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Boomstraat 19. Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941: **Echtgenote**: **Elsa Greif-Hochschild**, 28-04-1892 Frankfurt am Main; 30-9-1942 Auschwitz, en **zoon**: **Richard Greif**, 17-02-1925 Darmstadt; 30-09-1942 Auschwitz.
Liro-Kaart op het National-Archiv Den Haag.

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p. 385: *„Greif, Julius (10.11.1887, Bad Schwalbach, 21.8.1942) - 23304/1942“*

Elsa Greif-Hochschild, dochter van Salomon Hochschild en Adele Feist [■ www.ahnenreich.de]

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Greif, Elsa, geb. Hochschild, geb. 28 april 1892 in Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

■ Gedenksteen aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

Groen			
[189] **Israel,** 28-12-1909 Utrecht, 30-09-1942 Auschwitz			
David Groen, 10-02-1888 Amsterdam; 28-09-1942 Auschwitz.		Heintje de Groot, 16-01-1890 Utrecht; ovl. op 20-09-1930 te Amsterdam; begr. te Diemen op 22-09-1930, graf 18 51 B.	
Huwelijksakte 821, Utrecht 13-11-1912. Erkend: Israel, geboren in Utrecht 28-12-1909			
Hartog Groen, 27-11-1863 Amsterdam; op 21-08-1938 te Amsterdam overleden en op 23-08-1933 te Diemen begr., graf C.	Kaatje Lubig, 31-03-1860 Amsterdam; ovl. op 02-05-1933 te Amsterdam en op 04-05-1933 te Diemen begr., graf B 33 19.	Izak de Groot, ± 1860 Utrecht; op 29-12-1935 te Diemen begraven, graf B 53 13.	Hanna Pappie, 08-03-1859 Utrecht; ovl. op 23-01-1925 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 8 C 13 E 1355 [?].
Huwelijksakte reg.1; fol. 5v, Amsterdam 02-01-1884		Huwelijksakte 63, Utrecht 03-03-1880	
■ Genlias ■ Akevoth: .../groen/13.htm ■ Akevoth: .../groen/19.htm ■ Begraaf Verlof ■ joodsmonument.nl ■ rhoen.nl/oorlogsslachtoffers ■ Zandpad			

Israel Groen

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Adres in Amsterdam: Zandstraat 25 II

"Israel Groen was de zoon van David Groen en Heintje de Groot. Zijn eerste huwelijk was met Leah Konijn. Later trouwde hij met een vrouw die de oorlog heeft overleefd. Uit het eerste huwelijk kreeg hij één kind en uit het tweede huwelijk vier kinderen. In 1940 is Israel Groen voor de tweede keer gescheiden. Hij woonde toen samen met een andere vrouw aan de Raamgracht 65 2hg. Uit de laatste relatie is nog een kind geboren.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Tekst van op de website afgebeelde briefkaarten, die Israel Groen en de administratie van kamp Westerbork hebben geschreven:

"Aan Familie G. Pees, Raamgracht 65, Amsterdam
[...] *probeer met spoed nog iets te bereiken met mijn papieren, misschien is er nog een kans. Dag meid, dag kind. Jullie liefhebbende Ies, gekust. Houd moed! Dag! Dag! Ies Westerbork* [...]"
[Interpunctie aangevuld. H.M.]

"Ik moet vrijdagochtend naar Duitsland, mijn papieren heb ik nog steeds niet ontvangen, zoodat het te laat is om met deze nog iets te bereiken. Houd goeden moed. Kop hoog. De stemming is opperbest. Grada 1000 zoenen voor jou en mijn kind gekust. Ik zal je spoedig schrijven waar wij zitten alhoewel dat niet vlug gaat. 1 000 000 zoenen voor jou en het kind, dag, dag."

Briefkaart van Israel (Ies) Groen, geschreven in de trein op weg naar Auschwitz: "*Wij rijden in den trein richting Opper Silezië naar Aus[ch]witz. Houd moed. Kop hoog, gekust aan mijn kind en jou, Ies ga naar de* [onleesbaar]"

Mededeling van de administratie van kamp Westerbork:

"*G. Soesan*

Lager Westerbork

Hooghalen OostBarak I^{A}-II 8 Augustus 1942

M.M. Van de Heer J. Groen ontvingen wij hier bijliggende papieren. Daar hij inmiddels naar Duitsland is vertrokken stuur ik U hiermede deze papieren weder terug.

Verzoeke beleefd mij de ontvangst te willen bevestigen.

Hoogachtend

G. Soesan"

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Groen, Israel, Amsterdam, geb. 28-12-1909 (Utrecht), gest. 29-9-1942

Groenberg

[1008] **Simon,** 15-11-1873 Winschoten, 12-02-1943 Auschwitz

Izaak Nathan Groenberg, ± 1838 Leek; op 17-05-1924 te Assen overleden.	Sophia van Gilpen, 10-07-1839 Winschoten, naaister; ovl. op 28-07-1916 te Assen.

Huwelijksakte 35, Winschoten 09-09-1863.

Nathan Abraham Groenberg, 24-12-1811 Weener, voorzanger, rabbijn en leraar van het judaïsme; ovl. op 31-03-1891 te Sögel (D) en aldaar begraven, graf 13.	Roossien Salomon Jakobs, 1812 Sögel (D); te Sögel ter aarde besteld, graf 9.	Siemon Jacob van Gilpen; kramer, geb. 1795/96 Nijkerk, is op 25-10-1867 te Winschoten overleden; akte 97, Winschoten 26-10-1867.	Roosien Salomons Zwart, geb. 1794/95 Amsterdam; ovl. op 10-12-1886 te Winschoten; akte 140, Winschoten 11-12-1886.

Huwelijk ±1833: Het eerste bekende kind Carolina werd 24-05-1834 geboren.	Huwelijk ±1823: Het eerste bekende kind Roosje werd 1824 te Amersfoort geboren.

■ Akevoth: .../ndbeli/1706.htm ■ Boon/ Letinck, De Joodse gemeenschap in Winschoten en omgeving 1683 - 1964, band II, p. 150 ■ https://www.dutchjewry.org/genealogy/ndbcore/5785.htm ■ https://www.geni.com/people/Nathan-Groenberg/6000000002338459498 ■ Genlias

■ **Genlias: Broer: Nathan Izaak Groenberg**, 1863/64 Winschoten, is op 24-09-18-1865 te Winschoten op leeftijd van 1 jaar overleden; overlijdensakte 134, Winschoten 25-09-1865.
Zus: Roosien Groenberg, op 04-02-1866 te Winschoten geboren en op 05-02-1943 [een dag na haar verjaardag] in Auschwitz overleden, zij was gehuwd met Abraham de Jong, 1861/62 Mijdrecht; huwelijksakte 109, Utrecht 28-2-1906. Ouders van Abraham de Jong waren: Jacob Simons de Jong en Jansje Schoon.
Zus: Mientje Groenberg, geboren op 15-02-1869 te Winschoten, op 30-04-1943 overleden in Sobibor, zij was gehuwd met godsdienstonderwijzer Philip Wijnberg, 1869/70 Hoogeveen; huwelijksakte 27, Winschoten 9-5-1895. Ouders van Philip Wijnberg waren: Abraham Wijnberg en Billa Frank.
Zus: Hendeltje Groenberg, geboren op 19-12-1870 te Winschoten, op 15-10-1942 overleden in Auschwitz, was gehuwd met Ephraim Potsdammer, geboren op 06-02-1880 te Coevorden, op 04-06-1942 in het Kdo. Oranienburg overleden; huwelijksakte 31, Winschoten 22-06-1905. Ouders van Ephraim Potsdammer waren: Tobias Potsdammer en Jeanette Vos.
Broer: NN Groenberg is op 14-05-1876 te Winschoten als levenloos kind geboren; overlijdensakte 60, Winschoten 15-05-1876.
Broer: NN Groenberg is op 20-01-1878 te Winschoten als levenloos kind geboren; overlijdensakte 7, Winschoten 21-01-1878.
Zus: Jetje Groenberg, 1878/79 Winschoten, is op 06-12-1938 te Assen op leeftijd van 59 jaar overleden; overlijdenakte 287, Assen 7-12-1938. Haar echtgenoot was: Louis van Oosten. [Oosten van, Louis. 26-8-1873 Assen, 12-2-1943 Auschwitz*]
Broer: Nathan Abraham Groenberg, 1880/81 Winschoten, is op 21-09-1921 te Assen op leeftijd van 40 jaar overleden; overlijdensakte 686, Nijmegen 21-09-1921. Nadere informatie: Akte datum is fout! Overlijdensakte 149, Assen 22-09-1921. Nadere informatie: woonplaats Nijmegen; beroep: bureau-ambt. NS . Hij was gehuwd met Rosette Grünberg, 06-11-1879 Sögel; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 73: "*Groenberg-Grünberg Rosette 6.11.79*"].

Simon Groenberg

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Vondellaan 23, Utrecht. Beroep: spoorwegambtenaar. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941: **Echtgenote: Klaartje Groenberg-Joosten**, 11-03-1880 Termunten; 12-02-1943 Auschwitz. JOKOS-dossier nr. 34 532 op het Gemeente-archief Amsterdam.
■ **Genlias / In Memoriam**: Huwelijksakte 11, Termunten 23-04-1906. Klaartje Joosten was dochter van Arend Joosten en Rebecka de Jonge.

Groenberg-Joosten

[1009] **Klaartje,** 11-03-1880 Termunten, 12-02-1943 Auschwitz

Arend Joosten, 25-08-1837 Groningen, hij huwde op 14-10-1863 te Termunten voor de eerste keer met Marijke Goudsmid (1839/40 Delfzijl - 07-12-1865 Termunten); ovl. 20-02-1913 te Termunterzijl.	Rebecka/Rebecca de Jonge, 07-03-1840 Weener [Zandpad: 28-03-1840], Ostfriesland (D) [tweede vrouw van Arend Joosten]; op 22-12-1938 te Utrecht op leeftijd van 98 jaar overleden; Zandpad: 46 C 22 I -.

Huwelijksakte 35, Winschoten 09-09-1863.

Joost Hessel Joosten, 15-04-1804 Appingedam; ovl. op 28-10-1872 te Groningen, begraven Moesstraat, graf 714.	Roosje of Rosien Meijer Goudsmid, 1805 Termunten; ovl. op 27-01-1875 te Groningen, begr. Moesstr., graf 715.	Benjamin Hacohen de Jonge, geb. 1797; ovl. 1877.	Eva Salomons, geb.1789; ovl. 02-10-1860 Weener; begr. op de Joodse begraaf-plaats te Gaste.

Huwelijk op 25-04-1825 te Termunten.	Huwelijk ±1828: Het eerste bekende kind Jette Gitel werd 1829 te Weener geboren.

■ Akevoth: .../regio/groningen/705.htm ■ http://www.alemannia-judaica.de/images/Images%20433/Weener%20Stolpersteine%20am%20Hafen.pdf ■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIb, p. 441 en 371 ■ http://www.geni.com/people/Eva-DE-JONGE/6000000027275027258 ■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I10324&nachname=SALOMONS&lang=de ■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I10323&nachname=DE+JONGE&lang=de ■ Genlias ■ Zandpad

Klaartje Groenberg-Joosten

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Vondellaan 23, Utrecht.

■**Akevoth**: Klaartje Joosten trad op 24-4-1906 te Termunten in het huwelijk met spoorwegambtenaar [1008] **Simon Groenberg**, 1894 Winschoten.

<table>
<tr><td colspan="4">Groenteman
[1010] Juda, 13-02-1912 Amsterdam, 02-05-1945 Sterfplaats onbekend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jacob Groenteman,
12-01-1876 Amsterdam;
04-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 146]</td><td colspan="2">Hanna Hamerslag,
07-07-1874 Amsterdam;
04-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 146]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 19-9-1894 te Amsterdam; akte reg. 25; fol. 8. Erk. 1 kind.</td></tr>
<tr><td>Barend Groenteman,
± 1843 Amsterdam;
begr. 15-07-1919 te
Diemen, graf A 37 50.</td><td>Sophia Wijnschenk,
± 1844 Amsterdam;
ovl. op 8-11-1926 te
Apeldoorn en op
09-11-1926 te
Diemen begr.,
graf A 83 11.</td><td>David Hamerslag,
08-06-1845
Amsterdam;
1924 overleden en
op 17-12-1924 te
Diemen begraven.</td><td>Elisabeth Gans,
6-4-1848
Amsterdam;
op 07-05-1923 te
Amsterdam
overleden en op
09-05-1923 te
Diemen begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 4; fol. 16,
Amsterdam 06-05-1868.</td><td colspan="2">Huwelijk op 22-07-1868 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begraaf Verlof ■ http://bert-bartholomeus.nl/Gen.%20Hamerslag.htm ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F33653/I89383/</td></tr>
</table>

Juda Groenteman, echtgenoot van [191] Esther Cohen

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Amsterdamschestraatweg 88, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 47 51 op het Gemeentearchief Amsterdam.

<table>
<tr><td colspan="4">Groenteman-Cohen
[191] Esther, 29-11-1911 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 99, 22-05-1994 Utrecht</td></tr>
<tr><td colspan="2">Philip Cohen, 26-11-1880 Amsterdam; op 11-08-1954 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 29 C 28 E -.</td><td colspan="2">Betje van Leeuwen 8-6-1883 Utrecht; ovl. op 10-10-1946 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 29 C 28 F -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 368 Utrecht 21-06-1905</td></tr>
<tr><td>Machiel Cohen, geb. 14-4-1854 Amsterdam; op 17-05-1935 te Diemen begraven, graf A 82 2.</td><td>Elisabeth Cohen, geb. 23-1-1854 Amsterdam; op 02-09-1926 te Diemen begraven, graf A 82 1.</td><td>Philip van Leeuwen, 09-10-1849 Leeuwarden, koopman in galanterieën; op 06-03-1931 te Diemen begraven, graf B.</td><td>Esther de Groot, 12-04-1851 Amsterdam; ovl. op 20-3-1928 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begraven, graf 10 C 15 B -.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 12; fol. 34v, Amsterdam 19-06-1878</td><td colspan="2">Huwelijksakte 562, Utrecht 04-12-1872</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Akevoth: .../fresco/587.htm ■ Akevoth: .../groen/19.htm ■ Begraaf Verlof ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo3_/F23287/I62797/ ■Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias**: **Broer:** Michiel Philip Cohen is op 06-06-1930 te Utrecht op leeftijd van 23 jaar overleden; overlijdensakte 846, Utrecht 07-06-1930.
Broer: Philip Cohen is op 08-12-1909 te Utrecht op leeftijd van 1 jaar overleden; overlijdensakte 1750, Utrecht 09-12-1909.

Esther Groenteman-Cohen

■ **HUA** bl 143, wijk IV
■**Zandpad**: Esther Groenteman-Cohen heeft de oorlog overleefd. Zij is op 22-05-1994 te Utrecht overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld. Haar graf bevindt zich in vak B, rij 21 op plaats C.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Amsterdamschestraatweg 88, Utrecht
Echtgenoot: **Juda Groenteman**, 13-02-1912 Amsterdam; 02-05-1945 "Gemeente niet bekend"

de Groot

[1014] **Isodor**, 05-03-1886 Steenwijk; 22-10-1942 Auschwitz.

Mannes Simon de Groot, ± 1839 Steenwijk; op 24-01-1914 te Steenwijk overleden.	Cato de Leeuw, ± 1853 Zutphen; op 17-02-1913 te Steenwijk overleden.
Huwelijksakte 59, Zutphen 23-06-1880.	

Simon Izaak (Izaaks) de Groot, "*doopdatum bruidegom: 00 00 1799*" Steenwijk, koopman; ovl. op 17-09-1863 te Steenwijk.	Mientje (Mina) Mannes Wijnberg, 1806 Diever (Dr.), dienstmeid; ovl. op 07-02-1849 te Steenwijk.	Izak Heijman de Leeuw, 1821/22 Zutphen, stoffeerder/ stoffenverver; ovl. op 17-01-1893 te Zutphen.	Malke Cohen, 1817/18 Zutphen, wollennaaister; op 07-11-1905 te Zutphen overleden.
Huwelijksakte 15, Steenwijk 03-05-1837.		Huwelijksakte 22, Zutphen 27-03-1850.	

■ Genlias

■ **Genlias / In Memoriam: Zus: Marianna de Groot**, 1881/82 Steenwijk, op 06-10-1942 te Steenwijkerwold op leeftijd van 60 jaar overleden. Overlijdensakten Nr. 66, Steenwijkerwold 09-10-1942 en Nr. 55, Steenwijk 09-10-1942.
Zus: Wilhelmina Geertruida de Groot, 1889/90 Steenwijk, onderwijzeres, is op 29-01-1916 te Steenwijk op leeftijd van 26 jaar overleden; overlijdensakte 7, Havelte 11-02-1916.
Broer: Salomon de Groot, 02-04-1892 Steenwijk, 07-05-1943 Sobibor, was gehuwd met Betje Slager, 20-08-1895 Steenwijk, 07-05-1943 Sobibor; huwelijksakte 31, Steenwijk 11-06-1919. Ouders van Betje Slager waren: David Slager en Klaartje Gokkes.
Hij is op 07-05-1943 op leeftijd van 51 jaar in Sobibor vermoord; overlijdensakte 85, Steenwijk 30-12-1949.
Broer: Hein de Groot, 1895/96 Steenwijk, was gehuwd met Johanna de Leeuw, 1883/84 Steenwijk; ouders van Johanna de Leeuw waren Abraham de Leeuw en Gonda van Coeverden; huwelijksakte 62, Steenwijk 23-12-1927.
Zus: Margaretha Charlotta de Groot, 24-4-1897 Steenwijk, is op 23-04-1943 in Sobibor op leeftijd van 45 jaar vermoord; overlijdensakte 72, Steenwijk 09-12-1949.
■ **Jan van Rossum**, 51 Portretten, De vermoorde Joden van Steenwijk uit de schaduw, Stichting Gedenkteken Joodse Steenwijkers, 2005, p. 129: [**Broer:**] *"Over de oudste zoon Simon is niets te achterhalen. Vermoedelijk is hij al voor de oorlog uit Steenwijk vertrokken."*
[**Zus:**] *"De jaren 1913 en 1914 waren zware jaren voor het gezin, want in korte tijd verloren zij eerst de moeder, ongeveer een half jaar later de vader en weer een half jaar later hun zus Rosalie, die maar 32 jaar werd. Twee jaar later overleed een andere zus, Wilhelmina, op 26-jarige leeftijd."*
Een **broer**, **Mozes de Groot**, 11-03-1888 Steenwijk; 26-10-1942 Auschwitz, en twee **zussen**, **Marianna** en **Margarita**, bleven ongehuwd. Op de pagina's 130 t/m 134 zijn de portretten van

hen te vinden. "*Mozes is onderwijzer geworden*. [p. 131] [...] *zo ongeveer eind juli 1942*" moest **Mozes** "*naar het joodse werkkamp 'Conrad' bij Rouveen*." [p. 89] [...]

Isodor de Groot

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Duifstraat 21 bis, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941: **Echtgenote**: **Froukje Groot-de Beer** (13-09-1892 Sappemeer, 19-11-1943 Auschwitz) en vier dochters: **Cato de Groot** (14-06-1916 Steenwijk, 31-01-1944 Auschwitz), **Ganny Manny de Groot** (16-09-1917 Steenwijk, 11-06-1943 Sobibor), **Rosalie Marianne de Groot** (30-06-1920 Steenwijk, 11-06-1943 Sobibor) en **Geertruida Wilhelmina de Groot** (27-06-1929, 19-11-1943 Auschwitz).
"*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*." JOKOS-dossier nr. 17 290 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias:** Isodor de Groot trouwde op 01-09-1915 te Sappemeer met **Froukje de Beer**, dochter van Daniel de Beer en Ganna Salomons; huwelijksakte 29.
■ **Jan van Rossum**, 51 Portretten, De vermoorde Joden van Steenwijk uit de schaduw, Stichting Gedenkteken Joodse Steenwijkers, 2005, p. 129: "*Isodor, de veehandelaar, vertrok in 1931 met zijn gezin naar Utrecht*."

<table>
<tr><td colspan="4">de Groot
[1011] Cato, 14-06-1916 Steenwijk, 31-01-1944 Auschwitz
[1012] Ganny Manny, 16-09-1917 Steenwijk, 11-06-1943 Sobibor
[1013] Gertruida Wilhelmina, 27-06-1929 Steenwijk, 19-11-1943 Auschwitz
[1015] Rosalie Marianne, 30-06-1920 Steenwijk, 11-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1014] Isodor de Groot,
05-03-1886 Steenwijk;
22-10-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">[1016] Froukje de Beer,
13-09-1892 Sappemeer;
19-11-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 29, Sappemeer 01-09-1915.</td></tr>
<tr><td>Mannes Simon de Groot,
± 1839 Steenwijk;
op 24-91-1914 te Steenwijk overleden.</td><td>Cato de Leeuw,
± 1853 Zutphen;
op 17-92-1913 te Steenwijk overleden.</td><td>Daniel de Beer,
10-03-1858 Hooge-zand, slager, vee-handelaar; ovl. op 19-02-1941 te Utrecht; te Kolham begr., graf 11.</td><td>Ganna Salomons,
30-03-1861 Winschoten;
ovl. op 27-11-1935 te Utrecht; te Kolham begraven, graf 10.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 59, Zutphen 23-06-1880.</td><td colspan="2">Huwelijk op 08-04-1880 te Winschoten.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Vey Mestdagh, e.a., Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, [...] ■ Genlias</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Duifstraat 21 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 17 290 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Ganny Manny de Groot en Rosalie Marianne de Groot

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 171: Hun namen staan onder de rubriek *HAEFTLINGE* op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Groot de Ganny 16.9.17*" en "*Groot de Rosalie 30.6.20*".

Gertruida Wilhelmina de Groot

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Van Humboldtstraat 171 bis
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Geertruida Wilhelmina de Groot tot 31-08-1941 had bezocht: Maria van Reedestraat.

<table>
<tr><td colspan="4">de Groot
[192] Abraham, 25-03-1899 Utrecht, Koningstraat 15, 28-02-43 Auschwitz
[195] Israel, 07-03-1897 Utrecht, Koningstraat 15, 16-04-1943 Sobibor
[345] Rebecca Matteman-de G., 18-04-1892 Utrecht, Koningstr. 15, 08-10-1942 Auschwitz
[391] Kaatje Park-de G., 10-02-1883 Utrecht, Koningstraat 9, 15-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Izak de Groot, ± 1860 Utrecht;
op 29-12-1935 te Diemen begraven,
graf B 53 13.</td><td colspan="2">Hanna Pappie, 08-03-1859 Utrecht;
ovl. op 23-1-1925 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begraven, graf 8 C 13 E 1355 [?].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 63, Utrecht 03-03-1880.</td></tr>
<tr><td>Israël Levie de Groot,
13-5-1826 Leeuwarden;
ovl. op 25-06-1904 te Utrecht.</td><td>Rachel Kosman,
± 1831 Amsterdam;
ovl. op 03-04-1906 te Utrecht.</td><td rowspan="2">N. N.</td><td>Kaatje Pappie,
1826/27;
ovl. op 10-09-1890 te Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 26-02-1851 te Amsterdam</td><td colspan="2">?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../denbosch/733.htm ■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Zus**: Rachel de Groot, geb. ± 1881 Utrecht, ovl. 1935, op 15-7-1935 te Diemen begraven, graf B 48 27. Rachel was gehuwd met [325] Isaäc Hartog Lever [Huwelijksakte 343, Utrecht 04-07-1900].

Zus: **Esther de Groot**, ± 1885 Utrecht, gehuwd met Johannes Hendrikus Druppers, ± 1886 Utrecht; huwelijksakte 625, Utrecht 30-9-1908; Johannes Hendrikus was zoon van Jan Hendrik Druppers en Johanna Petronella Verhaar.
Zus: Leentje de Groot, ± 1888 Utrecht, gehuwd met Willem Frederik Selhorst, ± 1885 Utrecht; huwelijksakte 304, Utrecht 2-6-1909; Willem Frederik Selhorst was zoon van Johan Theodor Selhorst en Johanna van Scharenburg. Huw. ontb. door echtsch. bij vonnis Arr. rechtbank d. d. 31-5-1933 Utrecht.
Broer: N. N. de Groot is op 9-4-1894 te Utrecht als levenloos kind geboren; overlijdensakte 605, Utrecht 11-4-1894.
Broer: N. N. de Groot is op 23-1-1896 te Utrecht als levenloos kind geboren; overlijdensakte 143, Utrecht 27-1-1896.

Abraham de Groot

■ **HUA** 27-03-1899, geboorteakte nr. 813
■ **joodsmonumen**t.nl: Beroep: Koopman. Adres in februari 1941: Nieuwe Achtergracht 115 II, Amsterdam
Zoon: [202] Mozes de Groot
■ **Genlias / In Memoriam**: **Echtgenote: Gratia Klok**, geb. 23-11-1900 Amsterdam, ovl. 15-02-42 Auschwitz [huwelijksakte 1272, Utrecht 01-11-1922; Gratia was dochter van Mozes Klok en Esther Fles].
■ **Sterbebuch** [sterfregister] **Auschwitz**, S. 390: ...20-10-1942)-36725/1942
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Groot de, Abraham, Amsterdam, geb. 25-3-1899 (Utrecht), gest. 20-10-1942

Israel de Groot

■ **HUA** 08-03-1897, geboorteakte nr. 599
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Adres in februari 1941: Weesperstraat 21 II, Amsterdam
Echtgenote: **Saartje de Groot-Glasbeek**, 19-4-1901 Amsterdam; 16-4-43 Sobibor [Genlias: Huwelijksakte reg.3G;fol.28v, Amsterdam 24-08-1921; Saartje was dochter van Joseph Glasbeek en Naatje Cohen.]
Zonen: [197] Joseph de Groot
Abraham de Groot, 19-07-1926 Amsterdam; 09-07-43 Sobibor
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 65: De namen van het echtpaar Groot-Glasbeek staan op de transportlijst van 13 april 1943, van Saartje is er slechts de meisjesnaam opgeschreven: "*Glasbeek Saartje 19.4.01*" en "*Groot de Israel 7.3.97*".

Rebecca Matteman-de Groot

■ **HUA** 19-04-1892, geboorteakte nr. 977
■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Derde Oosterparkstraat 18 I, Amsterdam
Echtgenoot: Levie Matteman, geb. 02-09-1892 Amsterdam; 31-08-1943 Midden-Europa
■ **Herinneringscentrum Westerbork**, **mw. José Martin**: Deportatie op 05-10-1942 naar Auschwitz. [**Genlias**: Huwelijksakte reg.5I;fol.18, Amsterdam 02-10-1919; Levie was zoon van Salomon Matteman en Duifje Maijkels.]
■ **joodsmonument.nl**: **Kinderen**: **Hanna Matteman**, 08-11-1927 Amsterdam; 08-10-1942 Auschwitz. **Salomon Matteman**, 04-07-1920 Amsterdam; 31-08-1943 Midden-Europa
■ **Herinneringscentrum Westerbork**, **mw. José Martin**: Salomon kwam op 03/05-10-1942 in Westerbork aan en werd op 05-10-1942 op transport gesteld naar Auschwitz.

Kaatje Park-de Groot

■ **HUA** 12-02-1883, geboorteakte nr. 352
■ **joodsmonument.nl**: Adres in januari 1942: Baljuwstraat 34 b, Amsterdam
Echtgenoot: **Hartog Park**, 7-2-1880 Amsterdam; 15-10-42 Auschwitz?
"Kaatje de Groot had twee kinderen uit een eerder huwelijk, die op een ander adres woonden. Dochter Rachel Blom-Meents [vgl. 44] werd tijdens de oorlog omgebracht. Het andere kind overleefde de oorlog." (Bezoeker van de website)
■**Genlias / Zandpad**: Eerder was Kaatje de Groot gehuwd met **Mozes Meents**, geb. op 26-04-1886 te Amsterdam, ovl. op 11-02-1929 te Utrecht, begr. aldaar aan het Zandpad, graf 10 C 15 L. Mozes was zoon van Levie Meents en Rachel Hakker; huwelijksakte reg.3;fol.24, Amsterdam 29-01-1908; overlijdensakte 272, Utrecht 12-02-1929.

de Groot

[193] **Hartog,** 01-08-1924 Utrecht, Willemstraat 48, 30-09-1942 Auschwitz
[199] **Levie**, 04-01-1927 Utrecht, Willemstraat 48, 31-03-1944 Midden-Europa
[203] **Rachel**, 28-02-1923 Utrecht, Willemstraat 48, 30-09-1942 Auschwitz

[204] Salomon de Groot, 08-12-1893 Utrecht; 31-03-44 Midden-Europa	Roosje Vrij, 22-10-1898 Veenendaal; 19-10-42 Auschwitz
Huwelijksakte 1192, Utrecht 11-10-1922	

Levie de Groot, 20-05-1865 Utrecht; ovl. op 10-05-1904 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 34 C 2 G 22.	Rachel Bloemendaal, 09-09-1869 Bergh, Koopvrouw; was op 22-11-1928 – huwelijk van dochter Judith – nog in leven.	Hartog Vrij, 1866 Veenendaal; op 14-04-1942 te Veenendaal overleden.	Saartje van der Hak, 11-05-1865 Sappemeer; ovl. op 13-09-1931 te Veenendaal.
Huwelijksakte 20, Bergh 30-05-1890		Huwelijksakte 38, Veenendaal 08-11-1895	

■ Boon / Letting, p. 358 ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad

■ http://www.**berghapedia.nl**/index.php/Bloemendaal,_Rachel: **Grootmoeder "*Rachel Bloemendaal*** *werd op 9 september 1869 geboren te 's-Heerenberg als dochter van Salomon Bloemendaal en Judig Goldstein.*
Zij trouwde op 30 mei 1890 in Bergh met Levie de Groot uit Utrecht, zoon van Israël de Groot en Rachel Kosman.
Het echtpaar vestigde zich in Utrecht, waar ten minste zes kinderen werden geboren:
Israël (27 maart 1891)*
Salomon (8 december 1893,* [...] [ovl.] *31 maart 1944 in Midden-Europa)*
Mozes (6 juli 1895,* [...] [ovl.] *31 augustus 1943 in Midden-Europa)*
Meijer (9 oktober 1897,* [...] [ovl.] *30 september 1944 in Auschwitz)*
Izak (4 januari 1900,* [...] [ovl.] *28 mei 1943 in Sobibor)*
Judith (omstreeks 1903)*
Haar man overleed in Utrecht op 10 mei 1904, 38 jaar oud. Al haar kinderen trouwden tussen 1916 en 1928. Zoals uit de lijst hierboven blijkt, zijn vier van hen in de Tweede Wereldoorlog omgekomen. Israël komt in de bestanden van Joodse oorlogsslachtoffers niet voor, maar zijn vier broers zijn met hun vrouwen en in totaal tien kinderen om het leven gekomen. Alleen van Meijer heeft één kind de oorlog overleefd. Ook Judith heeft, samen met één van haar drie kinderen de oorlog overleefd, maar haar man en de andere twee kinderen niet.

De namen van alle omgekomen kinderen en kleinkinderen van Rachel staan vermeld in het Digitaal Monument van de Joodse Gemeenschap, het Slachtofferregister van de Oorlogsgravenstichting en Yad Vashem's Central Database of Shoah Victims' Names."

Broer: Emmanuel de Groot, 27-05-1928 Bussum; 19-10-42 Auschwitz
Zus: Judith de Groot, 15-10-1929 Bussum; 19-11-42 Auschwitz

Hartog de Groot

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Magazijnbediende. Inboedellijst van 17-07-1942 Gezinsadres in februari 1941: Van Musschenbroekstraat 19 III, Amsterdam
■ **Herinneringscentrum Westerbork**, **mw. José Martin**: Hartog kwam op 16/18-07-1942 in Westerbork aan en werd op 24-07-1942 op transport gesteld naar Auschwitz.
■ **Sterbebuch** [sterfregister] **Auschwitz**: ... 17.9.1942)-31313/1942
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Groot de, Hartog, Amsterdam, geb. 1-8-1924 (Utrecht), gest. 17-09-1942

Levie de Groot

■ **joodsmonument.nl**: Inboedellijst van 17-07-42. Gezinsadres in februari 1941: Van Musschenbroekstraat 19 III, Amsterdam
■ **Herinneringscentrum Westerbork**, **mw. José Martin**: Levie kwam op 03/05-10--1942 in Westerbork aan en werd op 28-09-1942 op transport gesteld naar Auschwitz.

Rachel de Groot

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Naaister. Inboedellijst van 17-7-42. Gezinsadres in februari 1941: Van Musschenbroekstraat 19 III, Amsterdam
■ **Sterbebuch** [sterfregister] **Auschwitz:** ... 30.8.1942)-25957/1942
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Groot de, Rachel, Amsterdam, geb. 28-2-1923 (Utrecht), gest. 30-8-1942

<table>
<tr><td colspan="5">de Groot
[194] Israel, 14-12-1877 Utrecht, Koningstraat 10, 09-07-1943 Sobibor
[552] Betje de Winter-de Winter, 19-06-1891 Utrecht, Koningstr. 12bis, 02-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mozes de Groot, 24-03-1853 Amsterdam; ovl. op 30-05-1889 te Utrecht; akte 879, Utrecht 31-05-1889</td><td colspan="2">Catharina de Winter, ± 1855 Tiel (Genlias), 01-01-1855 Breda (Akevoth); op 17-07-1929 te ‘s-Hertogenbosch overleden; te Vught begraven, rij n5, nr. 27.</td><td rowspan="2">Vader van Betje de Winter-de Winter is onbekend.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Huwelijksakte 25, Utrecht 24-01-1877</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Israël de Groot, 1825/26; ovl. op 25-06-1904 te Utrecht.</td><td rowspan="2">Rachel Kosman, ± 1831 Amsterdam; ovl. op 03-04-1906 te Utrecht.</td><td colspan="3">?</td></tr>
<tr><td>Hermanus de Winter, 18-12-1816 Druten; ovl. op 21-12-1870 te Druten.</td><td>Betje v. Santen, 24-04-1819 Rotterdam; op 22-06-1896 te ‘s-Hertogenbosch ovl.*</td><td>?</td><td>?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 26-02-1851</td><td colspan="2">Huwelijk op 21-09-1842 te Rotterdam</td><td>?</td></tr>
<tr><td colspan="5">■ Akevoth: .../denbosch/1353.htm ■ Akevoth: .../denbosch/733.htm
■ J. Bader, Verborgen in Brabantse bodem, bijgevoegde CD, Vught 2 ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

***** ■ **J. Bader**, Verborgen in Brabantse bodem, bijgevoegde CD, Vught 2: **Grootmoeder Betje van Santen** is op 23-06-1896 op de Joodse begraafplaats te Vught in rij 6, graf 29 ter aarde besteld.

Israel de Groot

■ **HUA** 14-12-1877, geboorteakte nr. 2362

■ **Gedenkboek Museum Flehite**: Laatste vestiging was Amersfoort, insluiting in kamp Westerbork op 26-05-43, deportatie naar Sobibor op 06-07-1943

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Adres in juni 1941: Sint Jorisstraat 7, Amersfoort Inboedellijst van 22-9-42

Echtgenote: Grietje de Groot-Hilversum, 22-12-1880 Amersfoort; 9-7-1943 Sobibor [Genlias: Huwelijksakte 73, Amersfoort 09-08-1899; Grietje was dochter van Jacob Manuel Hilversum en Vrouwtje Wijnstok:]

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 201: De namen van het echtpaar De Groot-Hilversum staan op de transportlijst van 6 juli 1943: “Groot de Israel 14.12.77” en “Groot-Hilversum Grietje 22.12.80”.

Betje de Winter-de Winter

■ **HUA** 20-06-1891, geboorteakte Nr. 1507: "Bij akte verleden voor den ambtenaar van de Burgerlijken Stand te Zwolle op den 19 juli 1910 heeft Catharina de Winter dit kind voor het hare erkend." [Op 19 juli 1910 trad [552] Betje de Winter in het huwelijk met Herman de Winter.]

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Vrolikstraat 84 huis, Amsterdam

Echtgenoot: Herman de Winter, 20-12-1888 Den Bosch; 02-04-1943 Sobibor [**Genlias:** Huwelijksakte 140, 's-Hertogenbosch 19-8-1910; Herman de Winter was zoon van Mozes de Winter en Hester Kloots.]

Dochter: Esther de Winter, 15-3-1922 Den Bosch; 30-09-1942 Auschwitz

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 47: De namen van het echtpaar De Winter-de Winter staan op de transportlijst van 30 maart 1943: "*Winter de Herman 20.12.88*" en "*Winter de-Winter de Betje 19.6.91*".

de Groot

[196] **Izak,** 04-01-1900 Utrecht, Hooipoort 35, 28-05-1943 Sobibor
[200] **Meijer**, 09-10-1897 Utrecht, Hooipoort 35 (?), 30-09-1944 Auschwitz
[201] **Mozes**, 06-07-1895 Utrecht, Koningstraat 23, 31-08-1943 Midden-Europa
[204] **Salomon**, 08-12-1893 Utrecht, Koningstraat 23, 31-03-1944 Midden-Europa

Levie de Groot, 20-05-1865 Utrecht; ovl. op 10-05-1904 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 34 C 2 G 22.	Rachel Bloemendaal, 09-09-1869 Bergh, Koopvrouw; was op 22-11-1928 – het huwelijk van dochter Judith – nog in leven.
Huwelijksakte 20, Bergh 30-05-1890	

Israël Levie de Groot, 13-05-1826 Leeuwarden; ovl. op 25-06-1904 te Utrecht; akte 869, Utrecht 27-06-1904.	Rachel Kosman, 1831 Amsterdam, ovl. op 03-04-1906 te Utrecht; akte 558, Utrecht 04-04-1906.	Salomon Bloemendaal, 7-11-1832 Hilversum, ovl. 05-04-1906 's-Heerenberg.	Judich of Jette Golstein (Judig Goldstein), 1834/35 Leeuwarden; ovl. op 21-11-1898 te 's-Heerenberg.
Huwelijk op 26-2-1851 te Amsterdam		Huwelijksakte 14, Bergh 23-05-1863	

■ Akevoth: .../denbosch/733.htm ■ Begraaf Verlof ■ Genlias
■ http://www.**berghapedia.nl**/index.php/Bloemendaal-Goldstein,_familie ■ Zandpad

■ **Genlias: Grootvader Salomon Bloemendaal** was voor de eerste keer gehuwd met **Jette Heinemann**, 1831/32 geboren in Metelen (D-48629). Het huwelijk vond plaats op 18-4-1860. Een dag na de geboorte van hun eerste kind - een meisje - is Jette op 09-11-1860 te 's-Heerenberg (Berg) overleden; akten 126 en 128, Bergh 09-11-1860 en 10-11-1860.

Voor de derde keer trouwde hij volgens akte 38 op 21-11-1898 te Bergh met Netta Moses, die toen 69 jaar oud was en in Duitsland (Nintand - niet te vinden in het Duitse Postcodeboek) geboren was.

Izak de Groot

■ **HUA** 06-01-1900, geboorteakte nr. 44
■ **joodsmonument.nl**: Adres in januari 1942: Hilvertsweg 101, Hilversum
Echtgenote: [206] **Hanna de Groot-Lever**, geb. 12-04-1902 Utrecht, ovl. 28-05-1943 Sobibor; huwelijksakte 844, Utrecht 03-09-1924. Hanna was dochter van Isaac Hartog Lever en Rachel de Groot.
Zonen: **Levie de Groot**, 05-02-1925 Hilversum; 17-08-42 Auschwitz
Israël de Groot, 22-08-1929 Hilversum; 28-05-43 Sobibor
Salomon de Groot, 10-07-1935 Hilversum; 28-05-43 Sobibor
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 127 en 131: Van drie familieleden zijn de namen op de transportlijst van 25 mei 1943 zonder twijfel terug te vinden, van Hanna Groot-de Lever staat er slechts de meisjesnaam op de lijst: Vader "*Groot de Izak 4.1.00*", zoon "*Groot de Salomon 10.7.35*" en moeder "*Lever Hanna 12.4.02*". Vermoedelijk is met "Groot de Samuel 22.8.29" zoon Israël bedoeld, die op 22-08-1929 te Hilversum is geboren.

Meijer de Groot

■ **HUA** 11-10-1897, geboorteakte nr. 2519
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Adres in mei 1940: Rijnstraat 43, Arnhem. JOKOS-dossier 9641 op het Gemeentearchief Amsterdam.
Dochter: Rachel de Groot, 15-8-1927; 22-5-44 Auschwitz [van haar is een **pasfoto** op de website]
"... hij [Meijer de Groot] was van woonplaats veranderd zonder de daartoe vereiste vergunning te hebben verkregen." "Algemeen Politieblad, nr. 48, 3 december 1942, 1352, bericht 2972"
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."
■ **Genlias: Echtgenote**: [207] **Sophia Swaab**, geb. 10-06-1900 Utrecht, ovl. 22-05-1944 Auschwitz*; huwelijksakte 965, Utrecht 10-11-1926. Sophia was dochter van Mijer Swaab en Heintje van Leeuwen.
■ **Herinneringscentrum Westerbork, José Martin**, Medewerkster Collectie: Binnenkomst 18-04-1944 in Westerbork, deportatie op 19-05-1944 naar Auschwitz.

Mozes de Groot

■ **HUA** 08-07-1895, geboorteakte nr. 1653
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Magazijnbediende. Adres in februari 1941: Zwanenburgerstraat 61 I, Amsterdam

Echtgenote: **Mina de Groot-Simons**, geb. op 27-09-1897 Winschoten, ovl. op 08-10-1942 Auschwitz; [Genlias:] huwelijksakte 76, Amersfoort 08-05-1928. Mina was dochter van N.N. en Leentje Simons.
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."
■ **Herinneringscentrum Westerbork, José Martin**, Medewerkster Collectie: Deportatie op 05-10-1942 naar Auschwitz.

Salomon de Groot

■ **HUA** 09-12-1893, geboorteakte nr. 2999
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Van Musschenbroekstraat 19 III, Amsterdam. Inboedellijst van 17-7-42
Echtgenote: Roosje de Groot-Vrij, geb. 22-10-1898 Veenendaal, ovl. 19-10-42 Auschwitz; [Genlias:] huwelijksakte 1192, Utrecht 11-10-1922. Roosje Vrij was dochter van Hartog Vrij en Saartje van der Hak.
Dochters en Zonen: [203] **Rachel de Groot**, geb. 28-02-1923, ovl. 30-09-1942 Auschwitz
[193] **Hartog de Groot**, geb. 01-08-1924 Utrecht, ovl. 30-09-1942 Auschwitz
[199] **Levie de Groot**, geb. 04-01-1927 Utrecht, ovl. 31-03-1944 Midden-Europa
Emanuel de Groot, 27-05-1928 Bussum; 19-10-1942 Auschwitz
Judith de Groot, 15-10-1929 Bussum; 19-10-42 Auschwitz
■ **Herinneringscentrum Westerbork, José Martin**, Medewerkster Collectie: Binnenkomst 3/5-10-1942 in Westerbork, deportatie op 16-10-1942 naar Auschwitz. [Op 3/5-10-1942 komen de arbeiders uit de Joodse werkkampen Westerbork binnen, vgl. hoofdstuk Kroniek 03-10-1942 van dit onderzoek.]

<table>
<tr><td colspan="4">de Groot
[197] Joseph, 24-11-1923 Utrecht, Willemstraat 12, 09-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[195] Israel de Groot, 07-03-1897 Utrecht; 16-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 65] .</td><td colspan="2">Saartje Glasbeek, 19-04-1901 Amsterdam; 16-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 65] .</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 3G; fol. 28v, Amsterdam 24-8-1921; Israel was weduwnaar v. Duifje Blok</td></tr>
<tr><td>Izak de Groot, ± 1860 Utrecht; op 29-12-1935 te Diemen begraven, graf B 53 13.</td><td>Hanna Pappie, 08-03-1859 Utrecht; ovl. op 23-01-1925 te Utrecht en ald. a. 't Zandpad begr., graf 8 C13 E1355 [?].</td><td>Joseph Glasbeek, 29-11-1876 Amsterdam; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 127: "Glasbeek Joseph 2.11.76"]</td><td>Naatje Cohen, 05-12-1874 Amsterdam; op 31-01-1913 te Amsterdam overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 63, Utrecht 03-03-1880.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 24; fol. 36v, Amsterdam 03-08-1898</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Boon / Letting, p. 358 ■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/[...]/F19106/I47254/ ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **AKEVOTH**, Ashkenazi marriages Database (Noach): **Grootvader Joseph Glasbeek** trouwde op 03-03-1915 te Amsterdam voor de tweede keer met Esther Fles, dochter van Jacob Emanuel Fles en Mirjam Rodrigues. Choppedatum: 03-03-1915; choppelokatie: Rapenburg.
■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/family/humo9_/F19106/I47254/: Esther Fles werd op 25-11-1875 te Amsterdam geboren; zij werd op 28-05-1943 in Sobibor van het leven beroofd [Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 126: "Fles Esther 24.11.75"]. Esther was eerder gehuwd met Mozes Klok.

Joseph de Groot

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Weesperstraat 21 II, Amsterdam
Broer: **Abraham** de Groot, 19-07-1926 Amsterdam, ovl. 09-07-1943 Sobibor; Abraham was in het seizoen 1939-1940 *lid van de voetbalvereniging HEDW ... te Amsterdam* (Toevoeging van een bezoeker van de website).
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 201: De namen van de broers Joseph en Abraham staan op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Groot de Abraham 19.7.26*" en "*Groot de Joseph 24.11.23*".

<table>
<tr><td colspan="4">de Groot
[202] Mozes, 14-12-1923 Utrecht, Groenesteeg 21, 28-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[192] Abraham de Groot,
25-03-1899 Utrecht; 28-02-43 Auschwitz</td><td colspan="2">Gratia Klok,
23-11-1900 Amsterdam; 15-10-42 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 1272, Utrecht 01-11-1922</td></tr>
<tr><td>Izak de Groot,
± 1860 Utrecht;
op 29-12-1935 te Diemen begraven, graf B 53 13.</td><td>Hanna Pappie,
08-03-1859 Utrecht;
ovl. op 23-01-1925 te Utrecht en ald. a. 't Zandpad begr., graf 8 C13 E1355 [?].</td><td>Mozes Klok,
24-05-1871 Amsterdam;
op 01-01-1911 te Amsterdam overleden.</td><td>Esther Fles,
05-11-1875 Amsterdam;
28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 126].</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 63, Utrecht 03-03-1880.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 34; fol. 46,
Amsterdam 11-12-1895</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F19106/I47254/
■ Zandpad</td></tr>
</table>

Genlias: Grootmoeder Esther Fles trouwde voor de tweede keer volgens akte reg. 2A; fol. 18 op 03-03-1915 te Amsterdam met Joseph Glasbeek, geb. 29 nov 1876; 28-5-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De Transportlijsten, p. 127: "*Glasbeek Joseph 2.11.76*]

Mozes de Groot

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Leerling-kleermaker. Adres in februari 1941: Nieuwe Achtergracht 115 II, Amsterdam
■ **Sterbebuch** [sterfregister] **Auschwitz**, S. 390: ...2-12-1942)-42780/1942
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Groot de, Mozes, Amsterdam, geb. 14-12-1923 (Utrecht), gest. 2-12-1942

<table>
<tr><td colspan="4">de Groot
[205] Sigfried Sally, 14-02-1891 Utrecht, Haverstraat 139, 19-10-1942 Auschwitz
[278] Auguste Rosalie Kisch-de G., 02-03-1893 Utrecht, Zilversteeg, 11-12-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Aron de Groot,
08-01-1861 Steenwijk;
ovl. op 23-02-1935 te Appeldoorn.</td><td colspan="2">Lea Curiel, 30-11-1862 Emden;
op 01-11-1894 te Geldermalsen overleden;
akte 44, Geldermalsen 02-11-1894.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ± het eerste van vier bekende kinderen met Lea - Sigfried Sallij – werd 14-02-1891 geboren. Tweede echtgenote van Aron was Grietje Akker.</td></tr>
<tr><td>Simon Izaaks de Groot,
1799 Zuidveen;
ovl. 17-09-1863
Steenwijk.</td><td>Roosje Salomons
van der Veen,
01-03-1826 Beilen;
ovl. 02-01-1895
Steenwijk.</td><td>Auguste Hirsch
Curiel,
geb. 1826;
ovl. 17-03-1865
Emden.</td><td>Auguste Curiel,
op onbekende datum
geboren,
op onbekende datum
overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 36, Steenwijk 19-07-1850.
"Opmerking: weduwnaar van Mina Wijnberg"</td><td colspan="2">Huwelijk ±1862; het enige bekende kind – Lea – werd 30-11-1862 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/2364.htm ■ https://www.geni.com/people/Aron-de-Groot/6000000013339997922 ■ https://www.geni.com/people/Lea-Curiel-de-Groot/6000000068059657950 ■ https://www.geni.com/people/Auguste-Curiel/6000000065159843040 ■ Genlias ■ Jan van Rossum, 51 Portretten, p. 129: Familie de Groot ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias / Schelvis / joodsmonument: Vader Aron de Groot** trad volgens akte 82 op30-9-1903 te Hoogeveen voor de tweede keer in het huwelijk met Grietje Akker. Zij is op 17-9-1858 te (Hoogeveen) Zutphen geboren en op 23-4-1943 in Sobibor vermoord [Schelvis, p. 73]. Het Joodsmonument noemt *Ruysdaelstraat 36, Zutphen* als haar laatste adres, een bezoeker van de website joodsmonument.nl heeft toegevoegd: "*Grietje de Groot-Akker werd terwijl zij in de psychiatrische instelling Groot Gaffel nabij Warnsveld verbleef, gearresteerd*. "
Broers: Overlijdensakte 239, Utrecht 23-01-1892: **Adalbert de Groot** op 22-01-1892 overleden te Utrecht op leeftijd van 21 dagen.
Overlijdensakte 42, Geldermalsen 26-10-1894: **Salko de Groot** op 24-10-1894 overleden te Geldermalsen op leeftijd van 6 dagen.

Sigfried Sally de Groot

■ **HUA** 16-02-1891, geboorteakte nr. 439
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Amsterdam: Rijnstraat 26 I

Auguste Rosalie Kisch-de Groot

■ **HUA** 04-03-1893, geboorteakte nr. 550
■ **Genlias / In Memoriam**: **Echtgenoot Jacob Kisch**, 10-02-1882 Groningen; ovl 11-12-42 Auschwitz. Huwelijksakte 459, Groningen 20-09-1917. Jacob Kisch was zoon van Abraham Hartog Kisch en Roosje Polak
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Akerstraat 19 a, Groningen
Kinderen: Abraham Kisch, 22-4-1919 Groningen; 27-3-44 Blechhammer
Siegfried Kisch, 20-9-1920 Groningen; 21-1-1945 Blechhammer
Roosje Kisch, 2-9-1926 Groningen; 11-12-42 Auschwitz

de Groot-de Beer

[1016] **Froukje**, 13-09-1892 Sappemeer; 19-11-1943 Auschwitz.

Daniel de Beer, 10-03-1858 Hoogezand, slager, veehandelaar; ovl. op 19-02-1941 te Utrecht; te Kolham begraven, graf 11.	Ganna Salomons, 30-03-1861 Winschoten; op 27-11-1935 te Utrecht overleden; te Kolham begraven, graf 10.
Huwelijk op 08-04-1880 te Winschoten.	

Simon de Beer/ Behr, 6-1-1830 Hoogezand; ovl. op 13-03-1899 te Hoogezand en te Kolham begraven, grafsteen 68.	Martha Elberg, geb. 4 of 6 feb 1832 te Hoogezand; ovl. op 07-02-1911 te Sappemeer, begr. Kolham, steen 67.	Levy Alexander Salomons, 18-2-1825 Leek; leider Chemilloet Chasadiem Kabraniem, ovl. op 16-02-1901 te Winschoten en ald. begraven.	Hendrikje Joseph Meijer Cohen, 04-01-1822 Winschoten, ovl. op 15-08-1907 te Winschoten en ald. begraven.
Huwelijk op 02-07-1857 te Hoogezand.		Huwelijksakte 40, Winschoten 14-08-1845.	

■http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/4029.htm
■http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/5445.htm ■ historiejoodsgroningen.nl
■ Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, ... ■ Genlias

Froukje de Groot de Beer, echtgenote van [1014] Isodor de Groot, moeder van [1011] Cato de Groot, [1012] Ganny Maany de Groot, [1013] Gertruida Wilhelmina de Groot en [1015] Rosalie Marianne de Groot

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Duifstraat 21 bis, Utrecht.

<table>
<tr><td colspan="4">Grootkerk-Vorst
[1017] Mietje Ruben, 11-10-1868 Culemborg; 18-08-1942 Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ruben Izak Vorst, 24-11-1834 Culemborg, broodbakker, ovl. op 26-06-1901 te Culemborg en ald. begr., graf 79.</td><td colspan="2">Roosje Goldsmit, 12-02-1835 Sneek; ovl. op 30-06-1912 te Culemborg en ald. begr., graf 86; akte 74, Culemborg 01-07-1912.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 19, Culemborg 03-08-1860.</td></tr>
<tr><td>IJzak Ruben Vorst, 21-5-1798; begraven te Culemborg, plaats 18: “[...] overleden 4 dec. 5637 in den ouderdom van bijna 78 jaren. 4-12-1876”.</td><td>Mietje Hartog Hijman / Mietje Maria Hijmans, ca. 1801 Tiel; ovl. 10 juni 1838, acte 79, Culemborg 10-06-1838.</td><td>Mozes Joseph Goldsmit 1798 Enkhuizen, godsdienstonderwijzer; op 31-12-1847 te Hoogeveen overleden.</td><td>Ester-Esther Simons Goldsmit, 1807 Enkhuizen; op 02-01-1848 te Hoogeveen overleden en aldaar begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 30 juli 1830 te Tiel.</td><td colspan="2">Huwelijk op 19-03-1834 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/9953.htm ■ Alie van den Berg, Oud-Beijerland ■ J. Becker, Besneden en begraven ..., p. 224 ■ Genlias ■ Lammers, De Joodse graven aan de Achterweg</td></tr>
</table>

■ **Genlias:** Tweede vrouw van **grootvader IJzak Ruben Vorst** was Grietje Zoetje Hartog, 11-12-1800 Oud-Beijerland; op 26-09-1878 te Culemborg overleden en aldaar begraven, plaats 23.
Schoonouders: Hartog Grootkerk en Judigje van der Woude trouwden op 26-04-1865 te Franeker; huwelijksakte 14.

Mietje Ruben Grootkerk-Vorst

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Amsterdamschestraatweg 561 bis, Zuilen, Utrecht.
“*Mietje Vorst was sedert 2 november 1929 weduwe van Salomon Grootkerk. Zij woonde op de Amsterdamschestraatweg 561B in Utrecht.*
Gemeentearchief Amsterdam, Jokos-archief, Möbel-claim 16626, verklaring van erfrecht d. d. 12-6-1959; eigendom Joods Maatschappelijk Werk”
■ **Genlias**: Mietje Ruben Vorst, 11-10-1868 Culemborg, was gehuwd met **Salomon Grootkerk**, 24-12-1866 Leeuwarden, zoon van Hartog Grootkerk en Judigje van der Woude; huwelijksakte 61, Culemborg 17-12-1901.
Echtgenoot: Salomon Grootkerk, 24-12-1866 Leeuwarden, is op 2-11-1929 te Culemborg op leeftijd van 62 jaar overleden; overlijdensakte 99, Culemborg 4-11-1929.
■ **Het Joodsche Weekblad**, nr 21, 28-8-1942, p 6, c 5:

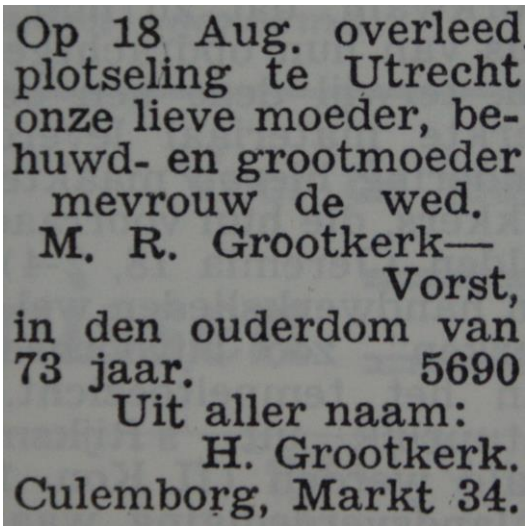
Op 18 Aug. overleed plotseling te Utrecht onze lieve moeder, behuwd- en grootmoeder mevrouw de wed. M. R. Grootkerk— Vorst, in den ouderdom van 73 jaar. 5690
Uit aller naam:
H. Grootkerk.
Culemborg, Markt 34.

Mietje Ruben Vorst, 11-10-1868 Culemborg, is op 18-8-1942 te Zuilen op leeftijd van 73 jaar overleden en op de Joodse begraafplaats aan de Achterweg te Culemborg ter aarde besteld, plaats 123; akte 89, Zuilen 19-08-1942.

Grossmann	
[1018] **Fritz Siegfried Felix,** 28-03-1892 Leipzig, 30-09-1942 Auschwitz	
Simon Grossmann, geb. ?; begr. nieuwe Joodse begraafplaats Dresden, graf NTR 28/03	Martha Gerson, geb. ?; begr. nieuwe Joodse begraafplaats Dresden, graf NTR 02/03
■ In Memoriam ■ http://www.juden-in-mittelsachsen.de/#g ■ WieWasWie	

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch/de**: Fritz Siegfried Felix woonde in Leipzig, emigreerde op 13-09-1937 naar Nederland; op 28-09-1942 werd hij op transport naar Auschwitz gesteld.
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte 1710, opgemaakt op 25-08-1950 te Utrecht, blijkt, dat Fritz Siegfried Felix Grossmann gehuwd was met Marioara Mioara Scaueru.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Lijsterstraat 86, Utrecht. Beroep: Koopman.

<table>
<tr><td colspan="4">Grünebaum
[1019] Johanna, 24-12-1925 Hellstein, 30-09-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jonas Grünebaum, 02-03-1896 Hellstein, Hessen [D-63636 Brachtal], veehandelaar, hij was 1932 hoofd van de Joodse gemeente Hellstein; ovl 1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">Else Steinberger, 06-02-1897 Dettelbach [D-97337 in de buurt van Kitzingen, Unterfranken]; 30-01-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ?</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Hermann Steinberger, geb. 27-03-1871 Schonungen; ovl. 11-12-1942 Theresienstadt.</td><td>Jette May, geb. 08-03-1864; ovl. 29-07-1942.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk 06-11-1894</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.alemannia-judaica.de/hellstein_synagoge.htm
■ Danuta Czech, Kalendarium Auschwitz, p. 399 ■ http://www.geni.com/people/Else-Steinberg/6000000030796672125
■ http://www.geni.com/people/Hermann-Steinberger/6000000030796530942
■ http://www.geni.com/people/Jette-Steinberger/6000000030796563073
■ https://www.myheritage.com ■ https://www.bundesarchiv.de/gedenkbuch/de974275
■ Michael Imhof, 400 Jahre Juden in der Rhön, p. 316
■ In Memoriam ■ http://www.dokin.nl/deceased-children/johanna-grunebaum-born-24-dec-1925?A=SearchResult&SearchID=1303838&ObjectID=4830881&ObjectType=35</td></tr>
</table>

■ **dokin.nl:** Johanna woonde in de Rechneigrabenstraße 18 in Frankfurt am Main; voordat zij op 16-10-1939 in het Centraal Israëlietisch Weeshuis te Utrecht werd opgenomen, verbleef zij vanaf 01-12-1938 in het vakantiehuis van het Centraal Israëlietisch Weeshuis aan de Baarnscheweg 58 te Den Dolder.

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht Centraal Israëlietisch Weeshuis

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941"*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Grünebaum, Johanna, geb. 24 december 1925 in Hellstein, woonde in Hellstein. Deportatie: vanuit Westerbork 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 26 augustus 1942, Auschwitz, voor dood verklaard.

Vader Jonas Grünebaum en **moeder Else Steinberger** woonden in Frankfurt am Main, van daaruit werden zij op 15-09-1942 naar het Ghetto Theresienstadt en op 29-01-1943 naar Auschwitz gedeporteerd. Volgens **Czech**, Kalendarium Auschwitz, p. 399 werden uit dit

transport na aankomst op 30-01-1943 in Auschwitz 122 mannen voor werk geselekteerd. Het is dus mogelijk, dat Jonas in tegenstelling tot zijn echtgenote Elsa niet bij de 783 mensen hoorde, die meteen in de gaskamers werden gedood.
Grootvader Hermann Steinberger is te D-97543 Schonungen in de buurt van Schweinfurt geboren. Hij woonde in Dettelbach en Würzburg. Op 23-09-1942 werd hij vanuit *'Nürnberg-Würzburg-Regensburg'* naar het Ghetto Theresienstadt gedeporteerd.
■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 118: Zij werd "*op 12 februari 1942 naar Westerbork*" met andere "*buitenlandse bewoners van het Centraal Israëlietisch Weeshuis*" afgevoerd. Haar naam werd daar "*op 10 maart 1942 ingeschreven*".
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.400: *"Grünebaum, Johanna (24.12.1925, Hellstein, 26.8.1942) - 25225/1942"*

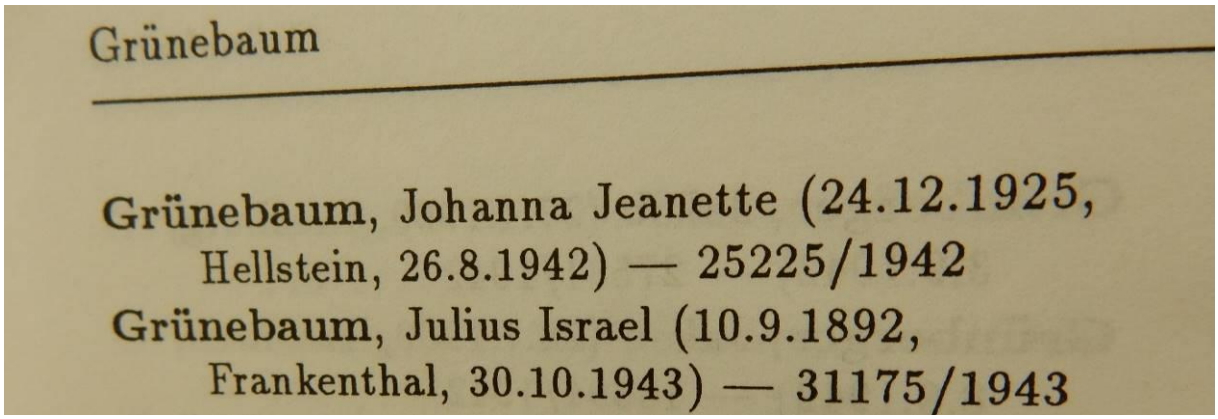
Grünebaum

Grünebaum, Johanna Jeanette (24.12.1925, Hellstein, 26.8.1942) — 25225/1942
Grünebaum, Julius Israel (10.9.1892, Frankenthal, 30.10.1943) — 31175/1943

Grünebaum

[1020] **Joseph,** 24-05-1879 Aschbach, sterfdatum en -plaats onbekend

■ In Memoriam

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 1290, opgemaakt te Utrecht op 08-06-1951, blijkt, dat Joseph Grünebaum gehuwd was met [1022] **Karolina Löbenberg**.
■ https://www.geni.com/people/Bertha/6000000083168313887: Uit een eerder huwelijk met **Agathe Dahlheim** (*06-11-1855 Frankfurt am Main; ovl. 28-08-1942) had **Joseph** een dochter, te weten **Bertha Grünebaum**, geb. 29-04-1889 Frankfurt am Main; ovl. na oktober 1941 Ghetto Lodz.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Weerdsingel Oostzijde, Utrecht. Beroep: Exporteur & commissiehandelaar in levensmiddelen
"Deze persoon komt voor in een CABR-dossier van het Nationaal Archief. In het CABR bevindt zich een verslag van de arrestatie van deze persoon onder inv. nr. CABR 379 + 14317 + 91"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Grünebaum, Joseph, geb. 24 mei 1879 in Aschbach, woonde in Aschbach. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; overlijdensdata: voor dood verklaard.

Grünebaum	
[1021] **Max,** 11-03-1869 Rendel, 31-08-1942 Auschwitz	
Josef Grünebaum, 01-04-1838, Rindsmetzger [slager van runderen]; ovl. op 16-09-1925.	Johanette (Jettchen) Ortenberger, geb. 14-09-1839; op 15-12-1907 overleden.
■ In Memoriam	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Spoorstraat 3 bis, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Grünebaum, Max, geb. 11 maart 1869 in Rendel, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: voor dood verklaard.

■ www.**stolpersteine-in-karben**.de [Archiv 2]: Max Grünebaum was gehuwd met Bertha Gutheim, 29-12-1874 te Lohne; op 31-01-1939 te Frankfurt overleden. Op 20-09-1906 werd te Rendel hun dochter Else geboren.

■ De familie woonde te Rendel op de Gronauer Weg 4. Daar zijn de Stolpersteine [struikelstenen], die de voorbijganger onverwachts tegen het lijf zou lopen om te worden herinnerd, ingezet in het plaveisel voor het huis waar de familie Grünebaum toen werkte en leefde.

"Bericht van de 'Frankfurter Neue Presse Bad Vilbeler Neue Presse' op 12.03.2008 (van Susanne Krejcik)

De broers Siegmund en Max Grünebaum werden op 8 juni 1867 alsook op 11 maart 1869 te Rendel geboren. Hun ouders Johanette en Josef Grünebaum zijn op de Joodse begraafplaats te Groß-Karben ter aarde besteld. De jongere broer Max trouwde met Bertha Gutheim, die op 29 december 1874 te Lohne het levenslicht aanschouwde. Zijn broer Siegmund huwde Bertha's zus Katinka, het echtpaar woonde aan de Lindenplatz 1. Gezamenlijk dreven de broers een slagterij ten huize Gronauer Weg 4, in het woonhuis van Max Grünebaum. Zij hadden zich gespecialiseerd op de verwerking van rundvlees. Het ging met de slagterij voor de wind, de rundsworst was in de wijde omtrek van Rendel bekend en de klanten kwamen ook uit Klein-Karben en Büdesheim. Zo herinnert zich tijdgenote Elisabeth Fabinyi-Volck uit Bad Vilbel nog goed eraan, hoe zij met haar zus worst bij slager Grünebaum heeft gekocht. Op 20 september 1906 kwam Max' en Bertha's dochter Else ter wereld.

De reden voor de vroege dood van Max' broer Siegmund valt niet op te maken uit de ter tafel liggende gegevens. Hij overleed op 22 januari 1916 en is evenals zijn ouders op de Joodse begraafplaats bijgezet. Na de dood van haar man woonde Katinka Grünebaum bij haar zus en zwager in - haar enige zoon was op leeftijd van 22 jaar overleden. Max' en Bertha's dochter Else emigreerde midden de jaren dertig naar Engeland. Herhaaldelijk smeekte zij haar ouders, haar te volgen, maar deze vonden het op dit moment nog niet noodzakelijk, hun geboortestreek te verlaten. "Hier in mijn Rendel doet mij niemand kwaad", zou Max Grünebaum hebben gezegd. Dit heeft zijn oma Wilhelmine Klotz - 'Minchen' genoemd - aan hem verteld, zegt tijdgenoot Karl Schneider uit Rendel.

Na Hitlers greep naar de macht in het jaar 1933 werd Max Grünebaum door de SA heftig aangevallen. Om zijn klanten bang te maken, heeft de SA ze gefotografeerd, als ze in de slagerij van Grünebaum gingen kopen, schrijft Helmut Heide in het artikel 'Die Rendeler Juden und ihre Schicksale' [De Joden van Rendel en hun lot] *in het Karbener Heft* [cahier van Karben] *uit het jaar 1974. Tijdens de pogromnacht van 9 op 10 november 1938 plunderde de SA op veel plaatsen de Joodse huizen en winkels, hierbij werden voorwerpen van waarde geroofd, de inboedel vernield en de meubels op de straat gegooid. Ook de familie Grünebaum werd op deze manier getreiterd. Max, Bertha en Katinka werden geslagen, de ramen van de winkel stukgeslagen, het bankstel opengesneden en de inhoud van de veren dekbedden uit de ramen geschud. Dit doortrapte doen noemde de SA 'Vrouw Holle spelen'.*
De volgende morgen zou Max Grünebaum naar Wilhelmine Klotz zijn gegaan, zou haar om een kopje koffie hebben gevraagd en gezegd: 'Minche', als zich dat niet wreekt, dan wreekt zich überhaupt niets meer en ik geloof in geen Here God meer', schrijft Heide. Om in de anonimiteit van de grote stad de vermeende bescherming te vinden, verhuisde Max met echtgenote en schoonzus als reactie op deze gebeurtenissen naar Frankfurt in de Liebigstraße 38. Daar stierf Katinka, korte tijd later ook haar zus Bertha op 13 januari 1939. Max vluchtte naar het Nederlandse Utrecht. Op 28 augustus 1942 werd hij naar het concentratiekamp Auschwitz gedeporteerd en drie dagen later vermoord. Alleen de naar Engeland geëmigreerde dochter Else overleefde de Sjoa, maar is intussen overleden."

Grünebaum-Löbenberg	
[1022] **Carolina,** 10-10-1878 Vollmerz, 14-09-1942 Auschwitz.	
David Löbenberg	Dina Oppenheimer
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 1290, opgemaakt te Utrecht op 8-06-1951, blijkt, dat Karolina Löbenberg gehuwd was met [1020] Joseph Grünebaum.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Weerdsingel Oostzijde 63, Utrecht.
■ https://www.geni.com/people/Karolina-Gr%C3%BCnebaum/6000000027857170752: **Karolina** (Caroline) **Grünebaum-Löbenberg**, geb. 10-10-1878 Vollmerz, Schlüchtern, Main-Kinzig-Kreis, Hessen (D); ovl. 14-09-1942 Auschwitz. Karolina was dochter van David Loebenberg en Dina Oppenheim.

Grünewald-Steinberg	
[1023] **Julchen,** 25-08-1869 Wiedenbrück, 05-10-1942 Auschwitz	
Gersen Steinberg	Johanna Schlesinger, geb. ?; ovl. ? ; het laatste van negen bekende kinderen – Nathan – werd 08-03-1886 geboren.
Huwelijk ±1868; het eerste van negen bekende kinderen – Julchen – werd 25-08-1869 geboren.	
■ https://www.geni.com/people/Julchen-Steinberg/6000000027128750085 ■https://www.geni.com/people/Gerson-Steinberg/6000000082376028879 ■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 1973, opgemaakt te Utrecht op 08-06-1951, blijkt, dat Julchen Steinberg gehuwd was met Levy Groenewald.
Julchen had een **zus**: **Amalie Steinberg**, geb. 10-02-1873 Wiedenbrück; Amalie trad op 08-07-1903 te Wiedenbrück in het huwelijk met Mauritz Isidoor de Leeuw, geb. 24-09-1874 Enschede, zoon van Jacob de Leeuw en Saartje Heijmans; huwelijksakte 211, Enschede 14-12-1903.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Van Brakelstraat 24 bis, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Grünewald, Julchen, geb. Steinberg, geb. 25 augustus 1869 in Wiedenbrück, woonde in Wiedenbrück. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

Grünfeld-Isaak
[1024] **Theresia,** 23-11-1873 Wenen, 30-04-1943 Sobibor
■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Zadelstraat 12, Utrecht.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 86: Haar naam staat onder de rubriek *NACHTRAG ZUM NORMALTRANSPORT* op de transportlijst van 27 april 1943: "*Gruenfeld-Isaak Theresia 23.11.73*". In de laatste regel boven haar naam staat: "*Gruenfeld Gerson 5.9.73*". Misschien haar echtgenoot?
■ **joodsmonument.nl**: Gerson Grünfeld, adres niet bekend, geboren te [D-97526] Sennfeld (Stadt Adelsheim, Neckar-Odenwald-Kreis) op 7 september 1873, overleden in Sobibor op 30 april 1943.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: **Grünfeld, Gerson**, geb. 07-09-1873 Sennfeld / Adelsheim / Baden, woonde in Sennfeld, Mannheim en Speyer. Emigratie op 01-05-1939 naar Nederland. Deportatie vanuit Westerbork op 27-04-1943 naar het vernietigingskamp Sobibor. Op 30-04-1943 in Sobibor van het leven beroofd; voor dood verklaard.

Grünfeld, Therese **Theresia**, meisjesnaam Isaak, geb. 23-11-1873 Wien [Wenen] Nederoostenrijk, woonde in Mannheim. Emigratie op 01-05-1939 naar Nederland. Deportatie vanuit Westerbork op 27-04-1943 naar het vernietigingskamp Sobibor. Op 30-04-1943 in Sobibor van het leven beroofd; voor dood verklaard.
■ Vriendelijke mededeling van deheer **Reinhart Lochmann** uit Adelsheim: "*De ouders van Gerson waren volgens 'Standesbuch'* [boek van de Burgerlijke Stand] *van Sennfeld Alexander Nikolaewitsch Salomon Leiser Grünfeld en Jentje Frankfurter. Als hun woonplaats wordt aangegeven: Georgenburg, Gouv. Kowno, Rusland. Zij woonden niet in Sennfeld, vermoedelijk waren zij er slechts op doorreis. Meer is hier helaas niet bekend.*"
■ [Over de geschiedenis van de Joodse gemeente te Sennfeld zie: http://www.alemannia-judaica.de/sennfeld_synagoge.htm en **Reinhart Lochmann**, Die Ehemalige Synagoge Sennfeld: Gedenkstätte für die jüdischen Gemeinden Sennfeld und Adelsheim, in Konrad Pflug, Ulrike Raab-Nicolai, Reinhold Weber, Orte des Gedenkens und Erinnerns in Baden-Württemberg, p. 39 - 42, verkrijgbaar via Landeszentrale für politische Bildung Baden-Württemberg]

Gutmann

[1025] **Kurt,** 06-06-1894 Berlijn, 22-04-1945 Mauthausen

■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prof. R. Boslaan 49, Utrecht. Beroep: Tandarts.
■ **WieWasWie**: Kurt Gutmann was echtgenoot van [1026] **Frida Schlesinger**.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Gutmann, Curt Kurt, geb. 06 juni 1894 in Berlijn, woonde in Berlijn. Emigratie: maart 1934, Portugaal. Deportatie: 1943, Mauthausen, concentratiekamp. Overlijdensdata: 30 april 1945, Mauthausen, concentratiekamp.
■ **José Martin, Herinneringscentrum Westerbork**: Kurt Gutmann, 6-6-1894 Berlijn; 22-4-1945 Mauthausen* "*- gedeporteerd vanuit Kamp Vught op 15.11.1943 naar Auschwitz*"
■ **Dr. Christoph Vallant, Mauthausen Memorial Archives**: „*Curt Gutmann, 6.4.1894: 25.1.1945 aus Auschwitz, wurde nach Ebensee überstellt und starb dort am 02.05.1945. [Daher nicht im Totenbuch Mauthausen, sondern in der Totenliste Ebensee.]*"
■ **http://www.holocaustresearchproject.org/othercamps/mauthausen.html**: "*On 25 January 1945 the first transport of Auschwitz evacuees reached Mauthausen. In one week 9,000 prisoners of various nationalities arrived, the majority of them Jews*."
■ **Dominicus, Mauthausen**, p. 17: "*De beruchte dodenmarsen vanuit Auschwitz brachten op 25, 28, 29 en 30 januari duizenden mensen naar Mauthausen. Aan de hand van het Zugangsbuch tellen wij daaronder tweehondertdrieëntwintig Nederlanders.*"
■ **Blatman, Todesmärsche**, p. 346: "*Ongeveer drie weken geleden, op 23 januari [1945], waren er in Mauthausen meer dan 5700 gevangene uit Auschwitz aangekomen, en tot eind februari steeg het aantal van hen, die uit Auschwitz waren geëvacueerd, op rond 9000.*"
[P. 348:] "*Een buitenkamp te meer, waar het tal van gevangenen in april 1945 sterk omhoog steeg, was Ebensee: Op de 23e van deze maand waren daar meer dan 18.500 mensen*

geïnterneerd. ... Er stierven in het verloop van de maand april in Ebensee rond 4500 gevangene op grond van de onverdraaglijke omstandigheden, die er heersten. ... De ontzettende toestanden van Ebensee heeft één van de gevangenen als volgt beschreven:

'Steeds vier sliepen op een brits … Elke nacht stierven een of twee van die vier, dus greep ik de hand van de dode, opdat zij hem ook een stuk brood gaven - met de ene pakte ik de hand en met de andere bewoog ik de hand van de dode, opdat ze hem nog een stuk brood gaven.' "

Gutmann-Schlesinger	
[1026] **Frida,** 25-11-1897 Berlijn, 31-01-1944 Auschwitz	
Alfred Schlesinger	Ruscha Goldfeld
Huwelijk ±1891; het eerste van twee bekende kinderen – Otto – werd 09-05-1892 geboren.	
■ https://www.geni.com/people/Ruscha-Goldfeld/6000000009296889878 ■ https://www.myheritage.de/names/frida_schlesinger ■ In Memoriam	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prof. R. Boslaan 49, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Gutmann, Frida, geb. Schlesinger
geboren op 25 november 1897 in Berlin, woonde in Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork naar Auschwitz, vernietigingskamp.
Overlijdensdatum/-plaats: 31 januari 1944, Auschwitz, voor dood verklaard.

■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 93, Utrecht 15-10-1951, blijkt, dat Frida Schlesinger was gehuwd met [1025] **Kurt Gutmann**.

Digitale Stamboom Rotterdam: Het echtpaar Gutmann-Schlesinger is op 24-07-1936 in het bevolkingsregister van Den Haag ingeschreven. Daar hebben ze het eerst in de Leuvensestraat 49 (Belgisch Park) gewoond. Op 9-10-1936 zijn ze vertrokken naar de Gentsestraat 104 (Belgisch Park). Het laatst hebben ze vanaf 17-08-1938 in de Cornelis Jolstraat (Scheveningen) gewoond. Het is niet duidelijk wanneer zij naar Utrecht zijn vertrokken.

<table>
<tr><td colspan="4">Gutmeyer
[1027] Gisela, 09-02-1884 Erlangen, 14-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jacob Löw (Bär) Gutmeijer,
geb. 13-11-1858 Heidenheim am Hahnenkamm;
ovl. 01-04-1923 München.</td><td colspan="2">Karolina Rosenthal,
geb. 10-07-1859 Schwanfeld, Kr. Schweinfurt;
ovl. 31-10-1898 Erlangen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 20-03-1883 Erlangen</td></tr>
<tr><td>Lämmlein Hirsch Gutmeyer,
geb. 24-09-1831 Heidenheim am Hahnenkamm;
ovl. ?</td><td>Klara Wild,
geb. 00-12-1834 Cronheim;
ovl. 23-11-1878 Erlangen.</td><td>Mayer Rosenthal</td><td>Henriette Nihm</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1855; het tweede van vier bekende kinderen – Jacob Löw – werd 13-11-1858 geboren.</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam ■ http://www.lorlebergplatz.de/juden_in_erlangen_I_E-J.pdf [p. 83 en 84] ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Staalstraat 15 bis, Utrecht. Beroep: Dienstbode.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Gutmeyer, Gisela, geb. 09 februari 1884 in Erlangen, woonde in Berlin. Emigratie: 1938 Nederland, gearresteerd: tot 09-05-1943 Vugt, 09-05-1943 tot 11-05-1943 Westerbork. Deportatie: vanuit Westerbork, 11 mei 1943, Sobibor, vernietigingskamp, ovl. 14 mei 1943.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 97: Haar naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943. In plaats van **y** is haar achternaam met **ij** gespeld: "*Gutmeijer Gisela 9.2.84*".

de Haaff			
[594] **Benjamin Samuel,** 19-11-1937 Utrecht (Maartensdijk), 24-09-1943 Auschwitz. [1028] **Helena Carolina**, 25-7-1936 Rotterdam; 24-09-1943 Auschwitz			
[1029] Louis de Haaff, 19-7-1907 Rotterdam; 14-12-1943 Auschwitz.		[1030] Eva Olman, 08-11-1911 Rotterdam; 24-09-1943 Auschwitz.	
Huwelijksakte 3172, Rotterdam 15-08-1935.			
Samuel de Haaff, 12-02-1879 Rotterdam; 15-10-1942 Auschwitz.	Helena Kadiks, 7-10-1878 Rotterdam; 15-10-1942 Auschwitz.	Meijer Olman, 07-07-1871 Delft; op 28-03-1945 te 's-Gravenhage overleden.	Wilhelmina van Leeuwen, ± 1873 Rotterdam; ovl. op 01-08-1913 te Rotterdam.
Huwelijk op 28-07-1904 te Rotterdam.		Huwelijksakte 919, Rotterdam 11-07-1894.	
■ Genlias ■ Akevoth: .../trommel/143.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ WieWasWie			

■ **Genlias**: Voor de tweede keer trad **grootvader Meijer Olman** volgens akte 321 op 14-4-1921 te Utrecht in het huwelijk met Beatrix Adriana Cleijpool, geb. 3-5-1889 Rotterdam, dochter van Zweerus Adrianus Cleijpool en Henderika Maria Catharina Sondermeijer.

Benjamin Samuel de Haaff

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
162	*1937*	*5698*	*26. Nov*	*22 Kislev*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Haaff, de	*Benjamin Samuel*	*Benjamin Sjmuëel ben Jehoeda*	*19. Nov*	*15 Kislev*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Prof. Wentlaan 34*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Haaff, de	*Louis*	*Jehoeda ben Sjmuëel*	*Olman*	*Eva*	*Chawa bat Meïr*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

Benjamin Samuel en Helena Carolina de Haaff

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Prof. Wentlaan 34, Utrecht

Benjamin Samuel de Haaff en Helena Carolina de Haaff werden "*in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Auschwitz...*
■ **J. de Moei**, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 36"

de Haaff			
[1029] **Louis,** 19-07-1907 Rotterdam, 14-12-1943 Auschwitz			
Samuel de Haaff, 12-02-1879 Rotterdam; 15-10-1942 Auschwitz.		Helena Kadiks, 07-10-1878 Rotterdam; 15-10-1942 Auschwitz.	
Huwelijk op 28-07-1904 te Rotterdam.			
Levie de Haaff, 20-06-1851 Rotterdam; ovl. op 22-03-1931 te Rotterdam.	Cornelia van Trommel, 30-04-1851 Rotterdam; ovl. op 06-04-1920 te Rotterdam.	Marcus Kadiks, 24-12-1848 Hillegersberg; ovl. op 12-12-1911 te Rotterdam.	Carolina Elcus; ± 1839 Amsterdam, op 26-12-1920 te Rotterdam overleden.
Huwelijk op 06-05-1874 te Rotterdam.		Huwelijksakte 330, Arnhem 22-11-1876.	
■ Akevoth: .../trommel/143.htm ■ Genlias ■ WieWasWie ■ http://gw4.geneanet.org/index.php3?b=peetvandee&lang=de;p=levie;n=de+haaff ■ http://gw4.geneanet.org/index.php3?b=peetvandee&lang=de;p=samuel;n=de+haaff			

Louis de Haaf, echtgenoot van [1030] Eva Johanna de Haaff-Olman, vader van [594] Benjamin Samuel en [1028] Helena Carolina de Haaf
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prof. Wentlaan 34

de Haaff-Olman			
[1030] **Eva Johanna,** 08-11-1911 Rotterdam, 24-09-1943 Auschwitz			
Meijer Olman, 07-07-1871 Delft; op 28-03-1945 te 's-Gravenhage overleden.		Wilhelmina van Leeuwen, ± 1873 Rotterdam; ald. op 01-08-1913 ovl.	
Huwelijksakte 919, Rotterdam 11-07-1894.			
Eliazar Israel Olman, ± 1820 Vianen; ovl. op 23-11-1915 te Rotterdam.	Aaltje Maas, ± 1831 Eibergen; ovl. op 6-10-1910 te Rotterdam.	Marcus van Leeuwen, ± 1845 Rotterdam; ald. op 21-09-1892 ovl.	Roosje (Rosalina) Menkes, ± 1842 Rotterdam; ald. op 28-03-1907 ovl.
Huwelijksakte 19, Eibergen 16-07-1859.		Huwelijksakte 771, Rotterdam 28-08-1867.	
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias			

Eva Johanna de Haaf-Olman, echtgenote van [1029] Louis de Haaff, moeder van [594] Benjamin Samuel en [1028] Helena Carolina de Haaf

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prof. Wentlaan 34

<table>
<tr><th colspan="4">de Haan
[209] Philippus, 21-04-1926 Utrecht, 23-04-1943 Sobibor</th></tr>
<tr><td colspan="2">Emanuel de Haan,
27-04-1891 Rotterdam;
23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 73]</td><td colspan="2">Rijntje van Baale, 04-05-1895 Rotterdam;
23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 73:
“Haan de-van Bale Reijntje 4.5.95”]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 27-04-1921 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td>Philippus de Haan,
04-08-1850 Rotterdam;
op 22-04-1843 te
Westerbork overleden.</td><td>Grietje Kalff,
07-09-1856
Rotterdam;
1-02-1943
Auschwitz.</td><td>Hartog van Baale,
8-5-1872 Rotterdam;
ovl. 29-11-1940
Rotterdam.</td><td>Mietje Stad,
09-09-1872
Rotterdam;
15-10-1942
Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 118, Rotterdam 16-02-1876</td><td colspan="2">Huwelijk op 20-06-1894 te Rotterdam;
echtscheiding op 23-03-1904 te Rotterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ In Memoriam ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Grootvader Hartog van Baale** trouwde voor de tweede keer met Roosje Kalkoene, geb. op 07-04-1880 te Rotterdam; ovl. op 5-10-1942 Auschwitz. Roosje was dochter van Abraham Hartog Kalkoene en Elisabeth Salomon van Loon.

■ **Grootmoeder Mietje Stad** trouwde voor de tweede keer met Lodewijk Petrus Anthonius Antonietti en voor de derde keer Mozes Levi Aandagt.

Philippus de Haan

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Jan van Vuchtstraat 47 b, Rotterdam

Zus: Greta de Haan, 13-01-1922 Breda, 11-06-43 Sobibor [Schelvis, transportlijsten, p. 175: “*Haan de Gretha 13.122*”]

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 73: Zijn naam “*Haan de Philipus 23.4.26*” staat op de transportlijst van 20 april 1943.

Hahn

[1031] **Margarete,** 10-02-1909 Saaz, 09-11-1942 Auschwitz

Maximilian Hahn, 24-12-1870 Chomutov, Usti nad Labem, Czech Republic; ovl. op onbekende datum.	Elisabeth Nagelstock, geb. 21-08-1880 Praag; ovl. op onbekende datum.

Huwelijk ±1903; het eerste bekende kind – Walter Hans - werd 27-04-1904 geboren.

Rafael Hahn, geb. 23-02-1827 Hořenec, Czechia; ovl. 12-05-1884 Ůsti nad Labem, Czechia; ald. begr. 15-05-1884.	Karoline Löwy (Löwi), geb. 30-12-1840 Ůdlice, Chomutov district, Ůsti nad Labem, Czechia; ovl. op onbekende datum.	Marcus (Markus) Nagelstock, geb. ±1840; ovl. 27-05-1912 Praag; aldaar begraven.	Sabina Kantor, geb. ±1842; ovl. 13-04-1920 Praag; aldaar begraven.

Huwelijk ±1864; het eerste bekende kind – Loise - werd 20-07-1865 geboren.	Huwelijk ±1865; het eerste bekende kind – Emanuel - werd 26-09-1866 geboren.

■ http://www.geni.com/people/Maximilian-Hahn/6000000017483932994
■ http://www.geni.com/people/Elisabeth-Nagelstock/6000000017483868927
■ https://www.geni.com/people/Markus-Nagelstock/6000000020909541317
■ http://www.geni.com/people/Sabina-Nagelstock/6000000025439961205
■ https://www.geni.com/people/Sabine-Nagelstock/6000000020907997279
■ http://www.geni.com/people/Karoline-Hahn/6000000025439770347
■ https://www.geni.com/people/Raphael-Rafael-Hahn/6000000072509741990
■ https://www.geni.com/people/Karoline-Hahn/6000000034283242821
■ In Memoriam ■ WieWasWie

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mariastraat 33, Utrecht.

Hakkert

[210] **Maurits,** 11-09-1912 Utrecht, Hooipoort 9bov, 28-02-1943 Auschwitz

Isaac Hakkert, 20-03-1873 Vianen; op 09-05-1936 te Utrecht overleden.	[211] Jetje van der Goen, 19-02-1877 Utrecht; 12-02-1943 Auschwitz.

Huwelijksakte 852 Utrecht 27-12-1907

Moses Isaac Hakkert, 07-12-1837 Vianen; ovl. 07-04-1904 Rotterdam, ald. 10-04-1904 begr. Toepad C 4 graf 13.	Betje Turksma, 25-06-1838 Leeuwarden; ovl. op 20-07-1875 te Vianen en aldaar begraven.	Salomon Joseph Hijman van der Goen, ± 1828 Amsterdam, ovl. op 9-6-1898 te Utrecht.	Maatje Schmitz, ± 1843 Zwartsluis; op 19-07-1916 te Utrecht overleden.
Huwelijksakte 7, Vianen 19-04-1872		Huwelijksakte 314, Utrecht 02-08-1865	

■ Akevoth: .../hakkert/240.htm ■ Genlias ■ WieWasWie
■ http://jorge.home.xs4all.nl/gen/trees/report_keijzer_2.htm

AKEVOTH: Voor de tweede keer trad **grootvader Mozes Isaac Hakkert** op 22-12-1875 te Amsterdam in het huwelijk met **Kaatje Gosse Wallage**, 01-01-1841 Veendam; 19-06-1880 Nieuwer-Amstel). Akevoth: .../ hakkert/228.htm
Voor de derde keer trad **Mozes Isaac Hakkert** op 3-11-1880 te Rotterdam in het huwelijk met **Belia Hartog van der Sluis**, 08-11-1851 Gorinchem; 10-8-1906 Rotterdam). Akevoth: .../ hakkert/112.htm
■ **Genlias: Broer**: Overlijdensakte 1207, Utrecht 15-8-1911: Salomon Hakkert op 14-8-1911 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden.
Zus: Overlijdensakte 1734, Utrecht 22-10-1918: Eva Hakkert op 21-10-1918 te Utrecht op leeftijd van 2 jaar overleden.
Broer: Overlijdensakte 1013, Utrecht 31-5-1919: Jacob Hakkert op 30-5-1919 te Utrecht op leeftijd van 9 dagen overleden.

Maurits Hakkert

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Houtplein 19, Utrecht [vgl. Jetje van der Goen]
"Eén verwant heeft de oorlog overleefd."

Hakkert-van der Goen			
[211] **Jetje,** 19-02-1877 Utrecht, ? Florastraat ?, 12-02-1943 Auschwitz.			
Salomon Joseph Hijman van der Goen, ± 1828 Amsterdam; ovl. 09-06-1898 te Utrecht.		Maatje Schmitz, ± 1843 Zwartsluis; op 19-07-1916 te Utrecht overleden.	
Huwelijksakte 314 Utrecht 02-08-1865			
Joseph Hijman Salomons van der Goen, 1793/94; ovl. op 14-03-1867 te Utrecht.	Mariana Kool, 1788/89, ovl. op 08-10-1872 te Utrecht.	David Schmitz	Sebilla Furstenberg
Huwelijksakte 7, Vianen 19-04-1872		Huwelijk ?	
■ Akevoth: .../hakkert/240.htm ■ Genlias ■ http://jorge.home.xs4all.nl/gen/trees/report_keijzer_2.htm ■ Zandpad			

Genlias: Vier jaar voor de geboorte van Jetje Hakkert-van der Goen is de gelijknamige zus Jetje van der Goen op 18-03-1873 te Utrecht op leeftijd van 18 jaar overleden. Overlijdensakte 395, Utrecht 19-3-1873.
Broer: David van der Goen was getrouwd met Rosina Tromp, een zus van Jansje Barendina Tromp: Huwelijksakte 50, 's-Hertogenbosch 26-4-1901. Ouders van Rosina Tromp: Bernard Tromp en Schoontje Schreuder.
Broer: Koen van der Goen is op 12-5-1892 te Utrecht op leeftijd van 12 jaar overleden. Overlijdensakte 996, Utrecht 12-5-1892

Jetje Hakkert-van der Goen

■ **HUA** 20-02-1877, geboorteakte nr. 350
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Utrecht: Houtplein 19. JOKOS-dossier 4 097 op het Gemeentearchief Amsterdam
■ **Genlias: Echtgenoot: Isaac Hakkert**, ± 1873 Vianen, huwelijksakte 852, Utrecht 27-12-1907. Ouders van Isaac Hakkert: Mozes Isaac Hakkert en Betje Turksma.
■ **Abuys e. a.,** Een gat in het prikkeldraad, p. 29: "[...], *13. Oktober 1943*. [...] *Gisteren is de kampingezetene Hartog VAN DER GOEN, Barak 64 gevlucht, terwijl hij in een groep van de Buitendienst te Hooghaalen werkzaam was.*
Als strafmaatregel heb ik bepaald, dat de moeder en de zuster van den vluchteling
Rosina VAN DER GOEN-TROMP, B. 64
Vrouwtje VAN DER GOEN, B. 64
als "S"-gevallen naar Barak 67 overgebracht worden en dienovereenkomstig op straftransport gaan."

■ **Moeder** en **zuster** van Hartog van der Goen zijn op 22 oktober 1943 in Auschwitz om het leven gebracht, dus moeten ze na enkele dagen in de strafbarak 67 op 19 oktober 1943 met 1005 andere personen op transport naar Auschwitz zijn gesteld. Rosina van der Goen-Tromp was zuster van [212] Jansje Barendina Halberstadt-Tromp, schoonzuster van [211] Jetje Hakkert - van der Goen en ze was tante van [210] Maurits Hakkert.

<table>
<tr><td colspan="4">van der Hal
[1034] Gerard Aleid, 03-11-1909 Rotterdam, 11-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Benjamin van der Hal,
26-06-1882 Usquert; 05-10-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Sophia Pels,
08-01-1884 Delfzijl; 05-10-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 03-06-1908 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td>Israel van der Hal,
13-03-1843 Usquert;
ovl. op 23-12-1917 te
Usquert, begr. te
Warffum steen 18.</td><td>Henderika v. Dam,
26-11-1850 Warffum;
ovl. 22-2-1929
Uithuizen, begr.
Warffum steen 19.</td><td>Jacob Nathans Pels,
04-03-1827 Delfzijl;
ovl. 23-10-1894
Delfzijl, begr. Farm-
sum, steen 88*.</td><td>Rachel Hart,
9-01-1842 Groningen;
op 12-12-1909 te
Rotterdam
overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 13-08-1870 te Warffum.</td><td colspan="2">Huwelijk op 30-11-1868 te Delfzijl.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/9278.htm ■ Digitaler Stamboom Rotterdam
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/1110.htm ■ C.A. van der Berg, De Joodse Gemeenschappen in Nordwest-Groningen, p. 111, 112, 144 en 431</td></tr>
</table>

■ **C.A. van der Berg**, De Joodse Gemeenschappen in Noordwest-Groningen, p. 111 en 112: Inscripties op de grafstenen van **grootvader** Israel van der Hal en **grootmoeder** Hendrika van Dam: "*PN / een oprecht en rechtschapen man die volmaakt ging / en rechtvaardigheid nastreefde / de geachte heer Azriël, zoon van de heer Abraham / van der Hal, / die gedurende 52 jaren / ritueel slachter was in het dorp Usquert / en de provincie. Hij stierf in gezegende ouderdom zondag 8 tevet / en werd met grote eer naar zijn rustplaats / gebracht op 10 tevet (vastendag) / 678 / De naam van zijn moeder was Kres. / TNSBH*
Rustplaats van / ISRAEL VAN DER HAL / geb. 12 Maart 1843 (te Usquert) / overl. 23 Dec. 1917 (te Usquert), / echtgenoot van / HENDRIKA VAN DAM"
[P. 112] "*PT / een ingetogen en deugdzame vrouw / zij ging de oprechte weg / mevrouw Hindele, dochter van de heer Chaim / van Dam / Zij stierf met een goede naam op sabat / 13 adar I / en werd met grote eer naar de rustplaats / van haar graf gebracht op zondag 14 / adar I 689 / en de naam van haar moeder was Erla / TNSBH*
Rustplaats van / HENDERIKA VAN DAM / geb. 26 Nov. 1850 (te Warffum) / overl. (Uithuizen) 22 Febr. 1929 / echtgenoote van / IDSRëL VAN DER HAL"
***)** ■ **Vey Mestdagh, Joden in Noord-Oost Groningen**: De grafsteen van **grootvader Jacob Nathans Pels** is op de bladzijden 430 en 431 in beeld en woord beschreven: "*88*

PN / de hr Jaäqov zoon van de hr Avraham / Natan Halevi Pels / hij overleed op dinsdag 23 Tisjri / en hij werd de volgende dag op woensdag begraven / de 24e daarvan, 655 (1894) / TNSBH
Jacb. Nathan Pels. / geb, 6 Adar II 5589 / 11 maart 1829. /
overl, 23 oct 1894. 7 echtgenoot van / R[achel] Hart."

Gerard Aleid van der Hal

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1943: Petrarcalaan 73, op hetzelfde adres woonden toen:
Echtgenote: Klaartje van der Hal-Walg, 11-3-1912 Rotterdam; 11-06-1943 Sobibor
Zoon: **Benjamin Andries van der Hal**, 06-09-1935 Rotterdam; 11-06-1943 Sobibor
"Gerard van der Hal raakte bij de slag om de Grebbeberg invalide. In oktober 1942 verzocht hij het hoofd van de Duitse troepen in Nederland om hemzelf en zijn gezin niet te laten deporteren. Dit verzoek werd afgewezen. Op de brief staat ook aangetekend '8-6-43 Osten' (het transport van 8 juni 1943 naar Sobibor.) Zowel Presser als De Jong hebben dit tragische geval beschreven. In een van de boeken die verschenen naar aanleiding van De Jongs televisieserie over de Tweede Wereldoorlog uit de jaren '60 staat ook nog een militair identiteitsbewijs van Van der Hal (met pasfoto) afgebeeld.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

"In het voorjaar van 1943 werd Van der Hal met enkele andere Joodse oorlogsinvaliden van het Militair Hospitaal te Utrecht naar kamp Vught gebracht. De burgemeester van Den Bosch probeerde tevergeefs hen terug te laten keren.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

De brief, die Gerard Aleid van der Hal schreef, is weergegeven op de website.
■ G. A. van der Hal heeft op de Grebbeberg het rechterbeen en de linkervoet verloren.
Presser, Ondergang, deel II, 's-Gravenhage 1965, afbeelding van het verzoekschrift aan generaal Christiansen van G. A. van der Hal is te vinden tussen p. 184 en 185: "*De generaal schrijft boven de brief: 'Jud is Jud, ob mit oder ohne Beine, und wenn wir den Juden nicht besiegen oder ausschalten, dan schaltet er uns aus.'* [*Jood is Jood, met of zonder benen*, en als wij de Jood niet overwinnen of uitschakelen, dan schakelt hij ons uit.]"
Zie ook **Dr. L. de Jong, deel 10b**, p. 41, voetnoot 1.

■ **Dick de Mildt**, Straatgenoten, p. 22 en 23: "*Ik voel dat ik ook getroffen ben, kan me niet bewegen, het bloed sijpelt door een brede, getande scheur in mijn broek, even boven de knie. We roepen om een dokter, die spoedig ter plaatse is en noodverbanden legt. Daarna verlies ik het bewustzijn.*

Ik kom weer bij, liggend in het bovenste bed van een tweedelige krib (als ik m'n hoofd een weinig opbeur stoot ik het tegen de zoldering). […]

Traag sleept de tijd zich voort; gelukkig raak ik af en toe buiten kennis en ben verbaasd te vernemen dat het al Dinsdagmorgen is. […]

[…] *Ik voel dat mijn krachten snel afnemen en geef aan Hogervorst, die er het minst erg aan toe is en zoo'n beetje over den grond rondscharrelt, mijn huisadres en een boodschap voor mijn vrouw.* […]

Woensdagmiddag 15 Mei 1940 – daags na de capitulatie.

[…] *We hebben alle hoop opgegeven hier ooit levend uit te komen en bereiden ons voor op den dood, zonder één der onzen weer aanschouwd te hebben.*

[…] *De dokter zegt tegen me: 'We zullen jou maar eerst een spuitje geven, dan merk je er straks niets van als de auto hobbelt.' Hij geeft de injectie-spuit aan een zuster, deze laat haar uit de handen vallen boven op een brandend petroleumlampje, de lamp valt om in het stroo, het stroo vat vlam en als iemand niet de tegenwoordigheid van geest had er snel zand en een deken op te werpen, dan … wel, dan zou hoogstwaarschijnlijk dit relaas niet geschreven zijn.*

Van het transport naar Utrecht weet ik me alleen nog te herinneren dat ik onderweg verscheidene malen gevraagd heb: 'Zijn we er nog niet?', en dan ten antwoord kreeg: 'Ja, nog even geduld.' Verder ligt me vaag bij dat iemand in het Stads- en Academisch Ziekenhuis bezig was mijn kleren af te knippen en schoenen los te snijden. Volgens het zeggen heb ik toen nog zeer duidelijk mijn eigen naam en adres en van mijn ouders opgegeven, alsook mijn beroep. Daarna kwamen de wondkoortsen en de droomen. Afzichtelijke droomen die ik zo nog heel goed weet te herinneren.

Zaterdagmiddag 18 Mei 1940 kwam ik weer een beetje bij mijn positieven. Mijn vrouw en m'n broer zaten aan mijn bed. Ik had echter voordien reeds begrepen dat ik mijn rol als soldaat voorgoed had uitgespeeld …"

[Met Dank aan de auteur, de heer **Dick de Mildt**, die toestemming tot overname van dit citaat uit '*Straatgenoten, Een drieluik over de maat der dingen*' heeft verleend.]

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 172: Hij staat als Häftling - in het gedeelte *NACHTRAG ZUM HAEFTLINGSTRANSPORT* - op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Hal van der Gerard 3.11.09*".

van der Hal			
[1033] **Benjamin Andries,** 06-09-1935 Rotterdam, 11-06-1943 Sobibor			
[1034] Gerard Aleid van der Hal, 03-11-1909 Rotterdam; 11-06-1943 Sobibor.		[1035] Klaartje Walg, 11-3-1912 Rotterdam; 11-06-1943 Sobibor.	
Huwelijksakte 2963, Rotterdam 01-08-1934.			
Benjamin van der Hal, 26-06-1882 Usquert; 05-10-1942 Auschwitz.	Sophia Pels, 08-01-1884 Delfzijl; 05-10-1942 Auschwitz.	Andries Walg, 04-04-1879 Lekkerkerk; 13-11-1942 Auschwitz.	Leentje Jacobs, 20-02-1878 Rotterdam; 13-11-1942 Auschwitz.
Huwelijk op 03-06-1908 te Rotterdam.		Huwelijk op 04-11-1903 te Rotterdam.	
■ akevoth.org/genealogy/ndbeli/9278.htm ■ Digitaler Stamboom Rotterdam ■ Genlias			

Benjamin Andries van der Hal

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: Het gezin woonde op 01-08-1934 te Rotterdam in de Willem van Buytewechstraat 116b.

■ **HUA Toegang 1007-3 Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: De naam van Benjamin Andries van der Hal staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

Adres: Petrarcalaan 73

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Petrarcalaan 73

"*Benjamin Andries van der Hal werd in Juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor. Hij bereikte de leeftijd van 7 jaar:*
J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 37"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 164: Zijn naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Hal van der Benjamin 6.9.35*".

van der Hal-Walg			
[1035] **Klaartje,** 11-03-1912 Rotterdam, 11-06-1943 Sobibor			
Andries Walg, 04-04-1879 Lekkerkerk; 13-11-1942 Auschwitz.		Leentje Jacobs, 20-02-1878 Rotterdam; 13-11-1942 Auschwitz.	
Huwelijk op 04-11-1903 te Rotterdam.			
Eduard Walg, 26-11-1847 Leerdam; op 22-04-1931 te Rotterdam overleden.	Klaartje Blok, ± 1843 Gorinchem; ovl. op 12-12-1907 te Rotterdam.	Mauritz Jacobs, ± 1825 Arnhem; ovl. op 10-11-1911 te Rotterdam.	Cato Vleeschhouwer, 07-06-1845 Weesp; ovl. op 17-12-1924 te Rotterdam .
Huwelijk op 4-5-1874 te Ouderkerk a/d Amstel.		Huwelijk op 17-01-1872 te Amsterdam.	
■http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/d0021/I32113.html ■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I32114.html ■ www.nljewgen.org/golde/sprincie/1919.htm ■ Digitaler Stamboom Rotterdam ■ Genlias			

Klaartje van der Hal-Walg

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Petrarcalaan 73, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 164: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Hal van der-Walg Klaartje 11.3.12*".

Halberstad-Tromp

[212] **Jansje Barendina,** 13-09-1875 Utrecht, Wijde Watersteeg C 240, 26-02-1943 Auschwitz

Bernardus (Barend) Tromp, 23-05-1846 Almelo; op 28-09-1912 te 's-Hertogenbosch overleden, op 29-09-1912 te Vught begraven, rij 08, graf 10.	Schoontje Schreuder, 30-05-1850 Utrecht, koopvrouw; ovl. op 14-09-1933 te 's-Hertogenbosch, begr. te Vught, rij n6, graf 5.

Huwelijksakte 19, Gorinchem 03-04-1872

Aron Abraham Tromp, 13-8-1792 Amsterdam, ovl. op 26-10-1870 te Groningen; weduwn. van Vrouwke / Frouke Abrahams Cohen.	Jansje Marcus van Os, 9-9-1810 Amsterdam, reizende koopvrouw; ovl. op 2-1-1863 te Groningen..	?	Naatje Schreuder, waarschijnlijk was zij de dochter van Levie Schreuder en Esther Goedels, die ± 1827 geboren en op 10-01-1890 te Gorinchem overleden is.

Huwelijksakte 226, Groningen 14-8-1859; wettiging 3 kinderen	Op de overlijdensakte 11, opgemaakt te Gorinchem staat **geen partner** aangegeven.

■ Akevoth: .../denbosch/1361.htm .../denbosch/1326.htm ■ J. Bader, Verborgen in Brabantse bodem, bijgevoegde CD, Vught 2 ■ Genlias ■ WieWasWie
■ Schut e.a., Joodse Inwoners Groningen, I, 1549-1870, p.371

■ **Genlias: Moeder Schoontje Schreuder**, geb. 30 juli 1850, geboorteakte 957, Utrecht 01-08-1850: "*kind door moeder erkend bij. akte burg. stand Gorinchem 29-2-1872*".

Jansje Barendina Halberstad-Tromp

■ **HUA** 14-09-1875, geboorteakte nr. 1720
■ **joodsmonument.nl:** "*Adres niet bekend*." JOKOS-dossier 32 982 op het Gemeentearchief Amsterdam

Halpern

[1036] **Berthold,** 06-07-1926 Guttstadt, sterfplaats en -datum onbekend [Volgens **dokin.nl** - de website van Miriam Keesing - heeft Berthold de oorlog overleefd.]

Felix Halpern, geb. 06-06-1895 Lublin;	Hannie Gostinsky, geb. 22-05-1897 Krosniewice, Polen

■ dokin.nl ■ In Memoriam
■ http://db.yadvashem.org/names/nameDetails.html [...]

■ **joodsmonument.nl / Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 114: **Broer: Lothar Halpern**, 02-11-1930 Gottstadt*; 07-05-1943 Sobibor, heeft in het Israëlitisch Weeshuis in de Pletterijstraat 66 in Den Haag gewoond. Samen met Berthold was hij 1938-1939 in het Vakantiehuis van het CIW in Den Dolder ondergebracht. Er staat een foto van Lothar op de website.
■ **Creveld, Het wezen van de wezen**, p. 130: "*Lothar Halpern* [de broer van Berthold], *geboren in Gottstadt op 2 november 1930, werd als vluchteling in de Pletterijstraat opgenomen. Hij werd met de andere kinderen gedeporteerd* [06-03-1943], *bleef tot 4 mei 1943 in Westerbork, en vond zijn einde op 7 mei in Sobibor*." [**Schelvis**, transportlijsten, 4 mei 1943, p. 89: "*Halper Lotha 2.11.30*"]

Berthold Halpern

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Lange Elisabethstraat 36

<table>
<tr><td colspan="4">Hamburger
[1038] Joseph, 03-06-1918 Nijkerk, 28-02-1943 Auschwitz
[1039] Samuel, 19-09-1923 Nijkerk, 18-01-1945 Extern kommando Gleiwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1037A] Benedictus,
02-02-1883 Nijkerk, 01-03-1941 Utrecht.</td><td colspan="2">[1041] Frieda Hamburger,
11-09-1887 Nijkerk; 22-10-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 36, Nijkerk 08-08-1917.</td></tr>
<tr><td>Joseph Benedictus Hamburger, 1845/46 Nijkerk, slager; op 18-10-1922 te Nijkerk overleden.</td><td>Jantje (Santje) van der Hoeden, 1847/48 Nijkerk; op 08-08-1924 te Nijkerk overleden.</td><td>Samuel Hamburger, 04-80-1847 Nijkerk, veehandelaar; ovl. op 03-02-1924 te Nijkerk.</td><td>Gella Clara Hertz, 22-1-1851 Hamburg; ovl. op 29-12-1928 te Nijkerk op leeftijd van 77 jaar.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 33, Nijkerk 19-06-1872.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 51, Nijkerk 09-10-1882.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias</td></tr>
</table>

Joseph Hamburger en Samuel Hamburger

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Schroeder van der Kolkstraat 17, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 54 034 op het GA Amsterdam.

■ **Het Joodsche Weekblad, nr. 30, 31 oktober 1941, p. 11:**

Samuel Hamburger

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76] Adres: Schroeder van der Kolkstraat 17

■ **José Martin, Herinneringscentrum Kamp Westerbork**: Opsluiting in kamp Westerbork op 18-03-1944, deportatie op 23-03-1944 naar *"Auschwitz, Krankenbau Monowitz-Buna binnenkomst 18-04-1944, vertrek 10-05-1944 naar Gleiwitz, tijdens evacuatiemars Gleiwitz-Buchenwald omgekomen."*

<table>
<tr><td colspan="4">Hamburger
[216] Alexander, 21-06-1879 Utrecht, Oude Gracht B 53, 08-10-1942 Auschwitz*
[174] Betje van Gelder-H., 19-05-1877 Utrecht, Oude Gracht B? 67, 10-12-42 Monowitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">David Hamburger,
20-1-1841 Utrecht; ovl. op 19-10-1900 te Amsterdam en op 21-10-1900 te Muiderberg begraven, veld C, rij 32, graf 62.</td><td colspan="2">Wilhelmina van Buren,
7-12-1844 Utrecht; ovl. op 9-3-1898 te Amsterdam en op 11-03-1898 te Muiderberg begr., veld C, rij 28, graf 34.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg.8;fol.39, Amsterdam 20-08-1868</td></tr>
<tr><td>Alexander Jacob Hamburger,
± 1805 Amsterdam,
in 1892 antiquair;
ovl. op 19-9-1854 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 40 B 9 A 53.</td><td>Eva Moses Hooning (Honing),
± 1808 Amsterdam;
ovl. op 14-2-1878 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 54 A 36 K 932.</td><td>Izak Abraham van Buren, 09-06-1807 Hilversum;
ovl. op 18-05-1880 te Amsterdam, begr. op 20-05-1880 te Muiderberg, graf C 14 96.</td><td>Sara Stokvis,
20-9-1813 Utrecht;
ovl. op 07-01-1892 te Amsterdam en op 10-01-1892 te Muiderberg begraven, graf C 23 15.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 75, Utrecht 28-03-1827</td><td colspan="2">Huwelijksakte 25, Utrecht 30-06-1839</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ AKEVOTH: .../vanburen/115.htm ■ Akevoth: ...vanburen/8.htm ■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias:** Het broertje **Alexander** is op 18-1-1872 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden. Overlijdensakte 104, Utrecht 19-1-1872

Het zusje **Sara** is op 5-1-1871 te Utrecht op leeftijd van 14 dagen overleden. Overlijdensakte 41, Utrecht 6-1-1871
Het zusje **Geertruida** is op 9-8-1878 te Utrecht op leeftijd van 1 maand overleden. Overlijdensakte 1197, Utrecht 10-8-1878
Het zusje **Henriette** is op 12-11-1881 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden. Overlijdensakte 1682, Utrecht 14-11-1881

Betje van Gelder-Hamburger

■ **HUA** 22-05-1877, geboorteakte nr.1000
■ **joodsmonument.nl:** Adres in april 1942: Frederik Hendriklaan 105, Den Haag
Echtgenoot: Abraham Nathan van Gelder, 15-11-1873 Rotterdam;
10-12-42 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte reg.39;fol.12, Amsterdam 20-11-1900. Nathan was zoon van Nathan Abraham van Gelder en Hanna Franzie.]
Dochter: Hanna Wilhelmina van Gelder, 8-11-1901 Rotterdam; 10-12-1942 Monowitz

Alexander Hamburger

■ **joodsmonument.nl:** Adres in april 1942: Frederik Hendriklaan 105, Den Haag
Beroep: Commissionair in tabak
■ Genlias en **http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/7486.htm**: **Echtgenote**: **Christina Henriëtte Colthof**, geb. 19-03-1880 Amsterdam, ovl. 25 -06- 1930 Den Haag; huwelijksakte 80, Zaandam 10-06-1903. Christina Henriëtte was dochter van Samuel Colthof en Marianne van Bever.

Hamburger

[213] **Abraham**, 15-05-1880 Utrecht, Leidschevaart L 8, 31-08-1942 Auschwitz
[151] **Leentje Frank-H.,** 30-06-1882 Utrecht, Leidschen Vaart C 8, 02-04-1943 Sobibor
[298] **Mietje de Lange-H**., 28-06-1885 Utrecht, Vleutenschen Weg 45, 09-07-1943 Sobibor

David Hamburger, 30-12-1846 Utrecht; op 3-6-1926 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 7 C 11 L 1324.	Esther de Lange, 19-2-1844 Borger *); ovl. op 17-2-1921 te Utrecht en ald. a. het Zandpad begr., graf 7 C 11 K 1323.

Huwelijksakte 74, Alkmaar 20-07-1873

Ezechiel David Hamburger, 11-8-1822 Utrecht; geboorteakte 888, Utrecht 13-08-1822; ovl. 1905.	Bloeme Gabriels, ± 1820 Veenendaal; ovl. op 18-8-1849 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 39 A 19 D 433.	[Adoptiefvader] Daniel de Lange **), 24-02-1812 Amsterdam, zoon van Simon (Leiman) Jacob de Lange en Vogeltje Arons; ovl. op 04-07-1890.	Eva Simons Bollegraaf (Bolgraaf), 13-10-1803 Harlingen; ovl. op 26-08-1854 te Borger ***).

Huwelijksakte 233, Utrecht 09-07-1845	Huwelijksakte 15, Borger 14-05-1849 Bruid 45j., weduwe, 2 kinderen

■ http://dutchjewry.org/search/search.htm ■ Genlias
■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin199510.htm ■ Zandpad

*) ■ **http://dutchjewry.org/search/search.htm**: *"Aangifte van geboorte gedaan door: Jan Cristoffers, 40 jaar, boer en, Berend Baks, 24 jaar, boer, op 20 feb 1844 te Borger.*
) ***Ester* *is geboren als Ester Bolgraaf en ter gelegenheid van het huwelijk van Eva Simons en Daniel de Lange door Daniel geadopteerd."*
■ **WieWasWie/ Hage** e.a., De Joodse Gemeenschap van Veendam-Wildervank, [...]. p. 331: Uit de overlijdensakte 95, opgemaakt te Borger op 05-07-1890, blijkt, dat **grootvader Daniel de Lange** laatstelijk gehuwd was met Anna van Delft.
Daniel de Lange, geb. 24-02-1812 Amsterdam, zoon van Leman Jacob de Lange en Vogeltje Arons, trad op vrijdag 18-11-1859 te Borger in het huwelijk met Hanna Jacobs van Delft, geb. op donderdag 14-01-1813 Wildervank, ovl. 18-01-1894 Stadskanaal, dochter van Jacob Abrahams van Delft en Jutje Liebman; huwelijksakte 40, Borger 18-11-1859. *Opmerking: weduwnaar Eva Simons Bolgraaf; naam bruid ook Anna van Delft; weduwe Machiel Vellekooper*.
■ **Genlias:** ***Ester Bolgraaf*** *is op 19-02-1844 te Borger geboren; vader: NN, moeder: Eva Simons Bolgraaf; geboorteakte nr. 17, Borger 20-02-1844.*
) ■ **http://dutchjewry.org/search/search.htm: " ***Aangifte van overlijden gedaan door:***

Kier Kroese, 34 jaar, smid, woonachtig te Borger, Willem Kuiper, 29 jaar, schoenmaker, woonachtig te Borger. Buren van de overledene. Overleden op 26 Aug 1854 om 00:30 te Borger, Akte nr 68"

■ **Genlias: Broer: Ezechiel Hamburger**, 1873/74 Alkmaar, gehuwd met Naatje de Leeuw, 1871/72 Hilversum; huwelijksakte 87, Hilversum 21-8-1901. Ouders van Naatje de Leeuw: Benjamin de Leeuw en Jettje van Gelder. Beroep Bg.: boekhouder; beroep vader bg.: opzichter; beroep vader Bd.: manufacturier

Broer: Daniel Hamburger is op 30-03-1884 te Utrecht op Leeftijd van 0 jaar overleden; overlijdensakte 607, Utrecht 01-04-1884.

Broer: Daniel Hamburger, 1887/88 Utrecht, was gehuwd met **Constance Eugenie Lorjé**, 1883/84 Rotterdam; huwelijksakte 433, Utrecht 29-07-1909. Ouders van Constance Eugenie Lorjé: Moses Lorjé en Engelina Sanders. Constance Eugenie Lorjé is **op** 17-03-1948 te Utrecht op leeftijd van 73 jaar overleden; akte 522, Utrecht 18-03-1948.

Zus: Eva Hamburger is op 13-08-1889 te Utrecht op leeftijd van 13 jaar overleden; overlijdensakte 1313, Utrecht 14-08-1889.

Leentje Frank-Hamburger

■ **HUA** 03-07-1882, geboorteakte nr. 1375

■ **joodsmonument.nl:** Adres in Amsterdam: Maasstraat 36 I

■ **Genlias: Echtgenoot Jacob Frank,** geb. 18-07-1879 Hilversum, ovl. 25-01-43 Auschwitz, huwelijksakte 337, Utrecht 15-06-1904; ouders van Jacob Frank: Meijer Frank en Henriette de Haan. Het huwelijk wordt op 11-07-1932 te Amsterdam ontbonden.

■ **Laansma, De Joodse gemeente te Apeldoorn en Het Apeldoornsche Bosch**, Zutphen (1979) p. 62 en 65: "**DE OMGEKOMENEN** ... Degenen die hier wel vermeld staan zijn de Joodse inwoners van Apeldoorn en het Joodse personeel van '*het Apeldoornsche Bosch*'; het zijn er 592." **Jacob Frank**, de gescheiden echtgenoot van Leentje Hamburger staat op deze lijst op pagina 65.

Abraham Hamburger

■ **HUA** 18-5-1880, geboorteakte nr. 1049

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Chef de bureau. Adres in juni 1941: Niclaasweg 66 bis, Utrecht

Echtgenote: Jetje Simons, 5-2-1879 Nijmegen; 31-8-42 Auschwitz [**Genlias**: Huwelijksakte 335 Utrecht 7-6-1906; ouders van echtgenote Jetje Simons: Abraham Simons en Eva Wallig]

Zoon: [222] Leon Abraham Hamburger

Mietje de Lange -Hamburger

■ **HUA** 30-06-1885, geboorteakte nr. 1479

■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenoot Salomon de Lange**, 21-01-1885 Hoogezand, huwelijksakte 908, Utrecht 23-12-1915; ovl 09-07-43 Sobibor**.** Ouders van Salomon de Lange: Abraham de Lange en Debora Roos.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 203: De namen van het echtpaar Lange-Hamburger staan op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Lange de-Hamburger Mietje 28.6.85*" en "*Lange de Salomon 21.1.85*".

<table>
<tr><td colspan="4">Hamburger
[1037A] Benedictus, 02-02-1883 Nijkerk, 01-03-1941 Utrecht</td></tr>
<tr><td colspan="2">Joseph Hamburger,
± 1846 Nijkerk, slager;
op 18-10-1922 te Nijkerk overleden.</td><td colspan="2">Jantje (Santje) van der Hoeden,
± 1848 Nijkerk;
op 08-08-1924 te Nijkerk overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 33, Nijkerk 19-06-1872.</td></tr>
<tr><td>Benedictus Hamburger,
± 1816 Nijkerk, slager;
ovl. op 15-11-1890 te Nijkerk.</td><td>Petronella Nihom,
± 1821 Nijkerk;
op 30-12-1906 te Nijkerk overleden.</td><td>Salomon Joseph van der Hoeden, ± 1806 Nijkerk; ovl. 11-11-1881 te Nijkerk.</td><td>Rijntje Hamburger,
± 1820 Nijkerk;
op 05-07-1880 te Nijkerk overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 19, Nijkerk 16-04-1845.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 29, Nijkerk 28-05-1845.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Benedictus Hamburger

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Schroeder van der Kolkstraat 17, Utrecht
"*Het gezin Hamburger was een vroom gezin dat strikt koosjer at. In 1942 woonden* [773] *Ludwig Otto Blumenthal en zijn vrouw* [774 Amalie Blumenthal-Ebstein] *een aantal maanden bij het gezin in.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
"*Van dit huishouden is een JOKOS-dossier (nummer 54034) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam.*"

Hamburger

[214] **Abraham Meijer,** 26-01-1918 Utrecht, Spoorstraat 4, 12-08-1942 Auschwitz
[1037B] **Jonas**, 31-03-1920 Rotterdam, 31-08-1943 Midden-Europa

[223] Meijer Hamburger, 11-07-1891 Utrecht; 08-10-1942 Auschwitz.	Anna Roodfeld, 01-01-1891 Amsterdam; 08-10-1942 Auschwitz.
Huwelijksakte 553, Utrecht 12-07-1916	

Abraham Hijman Meijer Hamburger, ± 1850 Utrecht, ovl. op 14-11-1921 te Utrecht op leeftijd van 71 jaar.	Magdalena de Vries, ± 1860 Utrecht; ovl. 15-03-1919 Utrecht, ald. a. 't Zandpad begr., 6 C 10 H 1302.	Jonas Roodfeld, ± 1861 Helder; ovl. op 05-11-1896 te Rotterdam, akte 4705.	Rebecca Kingsbergen, 11-11-1863 Amsterdam; 24-08-1940 overleden.
Huwelijksakte 119, Utrecht 25-04-1888		Huwelijksakte 25, Utrecht 30-06-1839	

■http://www.stenenarchief.nl/genealogie/gezin.php?database=hum_andr&id=F331&hoofdpersoon=I651&parenteel=1 ■ Akevoth: .../Andriesse/101.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Zandpad

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: **Grootmoeder Rebecca Kingsbergen** hertrouwde op 03-08-1898 te Rotterdam met Levie Andriesse, geb. ± 1865 's-Hertogenbosch, zoon van Emanuel Andriesse en Mietje Wallig. Dit Huwelijk werd op 10-07-1905 te Rotterdam ontbonden.

Abraham Meijer Hamburger en Jonas Hamburger

■ **HUA**, gezinskaart Meijer Hamburger, fiche 774
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Van der Goesstraat 74, Utrecht

Abraham Meijer Hamburger

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Hamburger, Abraham, Amsterdam, geb. 26-1-1918 (Utrecht), gest. 11-8-1942
■ **11-08-1942 [D. Czech**, p. 271]: "*De SS-kamparts laat onder de zieken in het ziekengebouw van de gevangenen, blok 20, een selectie plaatsvinden, waarbij hij 79 gevangene uitzoekt, die op dezelfde dag door fenolinjectie's worden gedood.****** [...]
*******In het boek van de lijkenhal van het stamkamp worden de nummers van 143 gevangenen ingeschreven. (APMO, D-Aul-5/1, Leichenhallenbuch, S. 205-209)* "

Jonas Hamburger, echtgenoot van [1042] Mietje Hamburger-Klein

■ **Herinneringscentrum Westerbork, José Martin**, Medewerkster Collectie: Deportatie op 05-10-1942 naar Auschwitz.

Hamburger

[615] **Wilhelmina,** 02-04-1890 Utrecht, 30-04-1946 Utrecht

Abraham Ezechiel Hamburger, ± 1848 Utrecht; ovl. 11-12-1912 Utrecht, ald. aan het Zandpad begraven, graf 36 C 3 J 1208.	Mietje Hamburger, ± 1855 Utrecht; ovl. op 31-01-1900 te Utrecht.

Huwelijksakte 269, Utrecht 17-06-1875

Ezechiel David Hamburger, 11-08-1822 Utrecht; geboorteakte 888, Utrecht 13-08-1822; ovl. 1905.	Bloeme Gabriels, geb. ± 1821 Veenendaal; ovl. op 18-08-1849 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr.: graf 39 A 19 D 433.	Abraham David Hamburger, 24-11-1828 Utrecht; ovl. op 10-01-1891 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 53 A 35 B 1113.	Leentje de Vries, geb. ± 1832 Utrecht; op 03-01-1891 te Utrecht overleden.

Huwelijksakte 233, Utrecht 09-07-1845	Huwelijk op 05-03-1851 te Utrecht

■ http://88.159.165.240/wwwpondes/inddetail.php?inum=811158472 ■ Genlias
■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin199510.htm ■ Zandpad

▪ **J. Aalbers e.a.**, Utrechtse biografieën 3 ; Levensbeschrijvingen van bekende en onbekende Utrechters. (Amsterdam/Utrecht, 1996), p. 72: [**Grootvader**] "*Abraham David Hamburger werd op 24 november 1828 in Utrecht als zoon van David Isaak Hamburger, koopman, en Leentje Joseph Wallag. Op 5 maart 1851 trouwde hij in Utrecht met Leentje de Vries. Uit dit huwelijk werden zeven kinderen geboren: vijf jongens en twee meisjes. Drie van de jongens (David, Jesaja en Jacob) namen in de jaren negentig de leiding van het bedrijf van hun vader over. Abraham David overleed op 10 januari 1891 in Utrecht*."

Dit huis met het opschrift "***Koninklijk-Nederlandse Lood- en Zinkpletterijen V/H A.D. Hamburger***" staat in Amsterdam tegenover de Stopera aan de andere kant van de Amstel.

■ **M. Brits en J. v. Markesteijn,** Steengoed, Nr 39, december 2004, Een ontmoeting met levens die voorbij zijn, honderd jaar Kovelswade (Utrecht 2004) 29: "*Hier [vak 17 nr. 162] werden de vier ongehuwde nakomelingen begraven van Abraham Ezechiel Hamburger en Mietje Hamburger*":
1) Ezechiël Abraham Hamburger, 1878 - 1925, industrieel, ingenieur bij de spoorwegen, bestuurder van de jaarbeurs, de Steenkolen-Handelsvereeniging en de Metaalbond, voorzitter van de Ned Mij voor Nijverheid en van het departement Utrecht van de Ver. Ned. Fabrikaat. Hij is op 30-1-1925 overleden.
2) Wilhelmina Hamburger, 1890 - 1946, arts, zij is op 30-4-1946 overleden.
3) Maurits Hamburger, 1888 - 1955, hij is op 1-5-1955 overleden.
4) Leentje Hamburger, 1885 - 1962, zij is op 19-9-1962 overleden.

Wilhelmina Hamburger

■ **J.H. Coppenhagen**, Anafiem Gedoe'iem, Overleden joodse artsen uit Nederland, 1940-1945 (Rotterdam 2000) 98: "*Niet bij Coppenhagen. Studeerde geneeskunde te Utrecht; artsexamen 18 februari 1916. Specialiseerde zich tot arts voor laboratoriumonderzoek. Vestigde zich te Utrecht aan de Keulsekade 144. Praktiseerde te Utrecht 'uitsluitend voor immunisering' en te Zeist als 'arts van het Bacteriotherapeutisch laboratorium van wijlen Prof. Spronck en W. Hamburger', gevestigd in Huize Schaerweyde (Utrechtseweg 75), alwaar polikliniek voor vaccinbehandeling werd gehouden.*"

<table>
<tr><td colspan="4">Hamburger
[215] Albert, 22-05-1886 Utrecht, Oosten Tolsteegsingel 47, 22-10-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Alexander Hamburger,
07-10-1858 Utrecht;
overleden 10-08-1942.</td><td colspan="2">Bertha Cosmann,
± 1860 Recklinghausen;
„overleden 30-07-1948 (Menorah)“</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 534 Utrecht 22-11-1883; huwelijk voltrokken te Essen - Dld op 25-09-1883</td></tr>
<tr><td>Mozes Hamburger,
09-12-1836 Utrecht;
op 25-2-1899 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 36 C 3 N 1204.</td><td>Saartje Wallig,
06-12-1832 Amsterdam;
ovl. op 20-5-1917 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 36 C 3 N 1205.</td><td>Cosmann Mozes Cosmann,
geb. 1821;
ovl. 1870.</td><td>Friederike Alsberg (Alsburg),
geb. 1825;
ovl. op onbekende datum.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg.9;fol.43v,
Amsterdam 28-10-1857</td><td colspan="2">Huwelijk ±1859; Bertha, het eerste bekende kind werd ±1860 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.findagrave.com/cgi-bin/fg.cgi?page=gr&GRid=6772765 ■ Genlias ■ Zandpad
■ https://www.geni.com/people/Cosman-Moses-Cosmann/6000000043226817225
■ https://www.geni.com/people/Friederika-Jette-Alsburg/6000000043226619598</td></tr>
</table>

Laatste rustplaats van de ouders: ■ **www.findagrave.com**: "*Row 22, Garden of Shalom, Sections 16 & 17, West Side of West Avenue*

Burial: Hollywood Forever Cemetery , Hollywood, Los Angeles County, California, USA"

Albert Hamburger

■ **HUA** 25-05-1886, geboorteakte nr. 1215

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Waldeck Pyrmontlaan 20 III, Amsterdam

<table>
<tr><td colspan="4">Hamburger
[217] David, 08-02-1895 Utrecht, Springweg 184, 30-06-1944 Auschwitz
[218] Gerrit, 24-07-1899 Utrecht, Springweg 184, 12-02-1943 Auschwitz
[223] Meijer, 11-07-1891 Utrecht, Springweg 184, 08-10-1942 Auschwitz
[224] Saartje, 21-06-1900 Utrecht, Springweg 184, 05-03-1943 Sobibor
[336] Lea de Lieme-H., 28-07-1890 Utrecht, Lange Smeestraat 37, 03-09-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Hijman Meijer Hamburger,
± 1850 Utrecht; ovl. op 14-11-1921 te Utrecht;
akte 1502, Utrecht 14-11-1921</td><td colspan="2">Magdalene de Vries, ± 1860 Utrecht;
ovl. op 15-3-1919 te Utrecht en aldaar aan
het Zandpad begraven, graf 6 C 10 H 1302.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 119, Utrecht 25-04-1888</td></tr>
<tr><td>Meijer Hamburger,
± 1816 Utrecht;
ovl. op 1-6-1882 te
Utrecht, ald. aan het
Zandpad begraven,
graf 37 A 6 D 991.</td><td>Mietje Konen,
± 1810 Amsterdam,
weduwe van
Emanuel David
Maijkels; ovl. op 01-
10-1869 te Utrecht.</td><td>Benjamin de Vries, ±
1826 Utrecht;
ovl. op 03-12-1896 te
Utrecht, ald. aan
het Zandpad begr.,
graf 35 C 1 F 1186.</td><td>Lea Hamburger,
± 1828 Utrecht,
ovl. op 31-5-1899 te
Utrecht, ald. aan het
Zandpad begraven,
graf 35 C 1 E 1187.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 203, Utrecht op 09-08-1848</td><td colspan="2">Huwelijksakte 52, Utrecht 05-03-1851</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Grootvader Meijer Hamburger** was weduwnaar van Aaltje de Vries en later weduwnaar van Mietje Konen.
De **grootouders** van moederskant zijn de ouders van [18] Sara de Beer-de Vries
Tante: Saartje Hamburger is op 20-07-1915 te Utrecht op leeftijd van 63 jaar overleden; overlijdensakte 1091, Utrecht 21-07-1915. Zij was gehuwd met Gerrit de Vries.

David Hamburger

■ **HUA** 11-02-1895, geboorteakte nr. 411
■ **joodsmonument.nl / Genlias**: Beroep: Kleermaker. Adres in juni 1941: Bloesemstraat 17, Utrecht. Inboedellijst van 26-8-42
Echtgenote: **Frieda Hamburger-Gottschalk**, 01-04-1901 Geilenkirchen; 17-09-1942 Auschwitz [Huwelijksakte 783, Utrecht 17-08-1927; Frieda Was dochter van Salomon Gottschalk Adele Weil.]

Gerrit Hamburger

■ **HUA** 24-07-1899, geboorteakte nr. 1865
■ **Genlias/ In Memoriam**: **Echtgenote: Rachel Frohmann**, 17-02-1900 Gelsenkirchen, 12-02-1943 Auschwitz. Huwelijksakte 0, Roermond 10-08-1922; Rachel was dochter van Gerson Frohman en Julie Gans.
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Hoofdstraat 9, Hoogezand
Kinderen: Magdalena Hamburger, Roermond, 17-06-1927; Auschwitz 12-02-1943
Jakob Hamburger, Aalten, 29-01-1930; Auschwitz 12-02-1943
Juli Hamburger, Aalten, 29-06-1932; Auschwitz 12-02-1943
Beroep: Godsdienstleraar. "*Gerrit Hamburger was in de periode 1928-1936 als godsdienstonderwijzer verbonden aan de joodse gemeente in Aalten.*" "***P. Lurvink**, De Joodse gemeente in Aalten. Een geschiedenis 1630-1945 (Zutphen 1991) 63, 193*" Op de website zijn drie groepsfoto's uit het boek van **P. Lurvink** die ook de voorganger Gerrit Hamburger tonen.
■ **Boon / Lettinck**, De Joodse gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, ..., p. 88: *[Gerrit] "Hamburger stamde uit een vroom gezin te Utrecht, waar zijn vader hulpbediende bij de synagoge aan de Springweg was. Het gezin woonde daar in het poortgebouw van de sjoel. Gerrit volgde aanvankelijk een opleiding tot kleermaker, maar werd later godsdienstonderwijzer. Hij woonde met vrouw en kinderen - twee zoons en twee dochters - tot aan hun deportatie in Hoogezand. Mevrouw Creveld-West, die vaak bij hen over de vloer kwam, vertelde ons dat Hamburger een zeer beminnelijk mens was."*
P. 137: "Het bleef in Hoogezand, in tegenstelling tot bijvoorbeeld bij Musselkanaalster Joden, traditie om lopend naar de synagoge te gaan. Zelfs als men, zoals Sam Simons en zijn zoon Flip, naar de sjoel in de stad Groningen ging, liep men. Alleen Nathan West, die ziek was, nam op het laatst van zijn leven de fiets, die hij bij een bekende niet-Joodse slager, die in de buurt van de Hoogezandster sjoel woonde, stalde. Vanaf diens slagerij liep hij de laatste meters naar de sjoel. Chazzen Hamburger zei dat het hem verheugde dat West tenminste kwam. Hoe hij bij de sjoel geraakte interesseerde hem minder. Strikt genomen was fietsen op sabbat natuurlijk verboden."
P. 148: "De laatste chazzen Hamburger verzuchte dat het in Hoogezand harder werken was, maar dat de arbeid minder aardigheid bood dan in Aalten, zijn vroegere standplaats, hetgeen wijst op een gespannen sfeer."
P. 155: "Vroeger [-voordat ze 'naar aparte Joodse scholen' moesten -] konden de kinderen lopend of fietsend naar school, nu maakten ze reiskosten. In het najaar van 1941 was het door de vele maatregelen al vrijwel onmogelijk voor Joden om nog zaken te doen. In augustus waren hun kapitalen gevorderd, evenals hun huizen en grond, vanaf september konden ze zich in het openbaar haast niet meer vertonen, in oktober werden zij verplicht een vergunning te overleggen om als Jood hun beroep uit te oefenen. Hoe moesten deze extra kosten voor de kinderen betaald worden?
Godsdienstonderwijzer Hamburger en handelaar Levie richtten zich tot de gemeente Hoogezand. Een maandkaart voor de bus kostte per kind f 6,60 en dat was geen gering bedrag. Levie had drie, Hamburger had twee schoolgaande kinderen. Kon de gemeente dit niet betalen?

... De vaders Levie en Hamburger kregen vanaf dat moment de reiskosten van hun kinderen vergoed uit de gemeentekas."
P. 156: "*Later zou ook chazzen Gerrit Hamburger optreden als vertegenwoordiger van de Joodse raad in Hoogezand en omgeving*."
■ **Han Lettinck**, De Joodse begraafplaatsen in de provincie Groningen, p. 67 en 68: "*Gerrit Hamburger (1899 - 1943) kwam in 1936 met zijn gezin vanuit Aalten naar Hoogezand om de **kille** te dienen als **chazan** en godsdienstonderwijzer. Hij was getrouwd met de Duitse Rahel Frohmann (1900 - 1943). In 1939 vluchten haar vader en moeder voor het geweld van de nazi's naar hun dochter en schoonzoon. Gerson Frohmann (1868 – 1941) was in Frankfurt godsdienstleraar geweest. Hij stierf in 1941 en is in Kolham begraven. Op zijn steen staat een opengeslagen Torarol. De Hebreeuwse tekst moet een bemoediging zijn geweest voor de verdrukte Joden. Die luidt: 'Kostbaar in de ogen des Heren is de dood van Zijn vromen' (Psalm 116: 15).*
Dit mag ook slaan op de rest van de familie. Zijn vrouw, dochter, schoonzoon en hun vier kinderen werden allen door de Duitsers vermoord."

Meijer Hamburger

■ **HUA** 13-07-1891, geboorteakte nr. 1708
■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenote Anna Roodfeld**, 01-01-1891 Amsterdam, 08-10-1942 Auschwitz. Huwelijksakte 553, Utrecht 12-07-1916; Anna was dochter van Jonas Roodfeld en Rebecca Kingsbergen
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Etaleur. Adres in juni 1941: Van der Goesstraat 74, Utrecht
■**Digitale Stamboom Rotterdam: Zonen**: **Jonas Hamburger**, 31-3-1920 Rotterdam; 31-8-43 Midden-Europa en **Abraham Meijer**, 26-01-1918 Utrecht, 12-08-1942 Auschwitz

Saartje Hamburger

■ **HUA** 22-06-1900, geboorteakte nr. 1619
■ **joodsmonument.nl:** "*Saartje Hamburger was een dochter van Abraham Hijman Meijer Hamburger en Magdalena de Vries. Ze was directrice van het Megadle Jethomiem weeshuis. Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Sara Hamburger*
Saartje Hamburger groeide op in een gezin van vijf kinderen in Utrecht. In maart 1924 begon ze als gediplomeerd verpleegster met haar werk in het Ned. Isr. Ziekenhuis te Amsterdam. Van 1927 tot 1933 werkte ze in Soerabaja, Nederlands-Indië. In 1933 werd ze benoemd tot directrice van het jongensweeshuis Megadle Jethomiem. Het weeshuis vierde in 1938 onder haar leiding het 200-jarig bestaan.
Op 10 februari 1943 werd het jongensweeshuis omsingeld door de Duitse politie. Saartje Hamburger ging vrijwillig met de kinderen mee.
Op het plein voor het Muziektheater aan de Amstel is op 7 december 1989 een gedenkteken onthuld ter herinnering aan het weeshuis, ontworpen door kunstenaar Otto Treuman.
R. Fuks-Mansfeld (red.), Joden in Nederland in de twintigste eeuw. Een biografisch woordenboek (Utrecht 2007) 122"

■ **jodeninnederland.nl**: Sara (Saartje) Hamburger was wijkverpleegster in Den Haag en werkzaam bij de Vereniging van Maatschappelijk Werk onder Joodsche Zieken in Amsterdam. Van 1933 tot 1943 was zij Directrice van het Nederlands Israëlitisch Jongensweeshuis Megadlé Jethomiem te Amsterdam. Vrijwillig liet zij zich deporteren. Volgens de website *www.joodsmonument.nl* zijn negen jongens van het weeshuis net als zij op 5 maart 1943 van het lever beroofd.
■ Vandaag wordt de plek waar het weeshuis heeft gestaan door een stenen lint gemarkeerd. Wie de tekst op het lint leest, komt te weten dat er van de "*bijna honderd kinderen en drie verzorgers*" [www.jhm.nl] niemand is teruggekeerd.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 10: Haar naam staat op de transportlijst van 2 maart 1943: "Hamburger Saartje 21.6.00".

Lea de Lieme-Hamburger

■ **HUA** 29-07-1890, geboorteakte nr. 1717
■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Fokke Simonszstraat 14, Amsterdam
■ **Genlias / joodsmonument.nl**: **Lea Hamburger**, 28-07-1890 Utrecht, was eerder getrouwd met Gerardus Leonardus Hermanus van Hulst, 1885 of 1886 Nijmegen; huwelijksakte 256, Utrecht 30-4-1919. Ouders van Gerardus Leonardus Hermanus van Hulst: Leonardus Theodorus van Hulst en Jacoba Maria van der Welk. Nadere informatie: *Huwelijk ontbonden door echtscheiding Utrecht 11-7-1930*. Zij hertrouwde met Herman de Lieme, 28-06-1888 Beverwijk; 03-09-1943 Auschwitz.

<table>
<tr><th colspan="4">Hamburger</th></tr>
<tr><td colspan="4">[219] Herman Salomon, 01-07-1866 Utrecht, Jufferstraat B 592, 23-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Hamburger, ± 1839 Utrecht;
op 23-04-1901 te Utrecht overleden.</td><td colspan="2">Leentje Caneel, 20-01-1835 Groningen;
op 30-05-1904 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 116 Utrecht 26-4-1865</td></tr>
<tr><td>Meijer Hamburger, 10-12-1815 Utrecht; ovl. op 1-6-1882 te Utrecht, ald. a. het Zandpad be-gr., graf 37 A 6 D 991.</td><td>Aaltje de Vries, 02-10-1814 Utrecht, op 01-06-1848 te Utrecht overleden.</td><td>Heiman Hartog Caneel, 19-3-1802 Groningen, ald. op 05-01-1861 overleden.</td><td>Klaartje Lazarus van den Hove, 1-07-1804 Groningen, ald. op 13-02-1850 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 128, Utrecht 10-05-1837</td><td colspan="2">Huwelijksakte 70, Groningen 02-05-1830</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias en Zandpad**: **Grootvader Meijer Hamburger** was weduwnaar van Aaltje de Vries, later weduwnaar van Mietje Konen.

■ **Schut e. a.**, Joodse Inwoners Groningen, I, 1549-1870, p. 489 en 552: **Grootvader Heiman Hartog Caneel** " *werd begraven 7-1-1861 op de Joodse begraafplaats aan de Moesstraat te Groningen, grafsteen GM 475.*"
Inscriptie van steen nr. 475: "*PN / de Godvrezende man / Chaim[1]), zoon van de heer Tsevi Hirsch / Kanehl. Hij overleed de nacht / van de heilige Sabbat 23 Tevet en hij werd begraven / maandag de 25 ervan 621 (7 januari 1861) / - / TNSBH*
[1]*) Heiman Hartogs Caneel, 1802 - 1861, x Klaartje Lazarus van der Hove*"
Grootmoeder Klaartje Lazarus van den Hove " *protestant, x 1830 Heiman Hartog Caneel. Zij werd begraven 15-2-1850 op de Joodse begraafplaats aan de Moesstraat te Groningen, grafsteen GM 810.*"
Inscriptie van steen nr. 810: "*PN / de geachte vrouw / Klehre[1]) dochter van de heer Lezer / echtgenote van de heer Chaim, zoon van de heer Hirsch Kanehl. Zij overleed op woens- / dag, de tweede dag van rosh chodesj (nieuwemaansdag) Adar en zij werd begraven / aan de vooravond van de heilige Sabbat, de derde ervan / 610 (15 februari 1850) / TNSBH*
[1]*) Klaartje van der Hove, *Gng 1-7-1804, o Gng 13-2-1850, x 2-5-1830 Hartog Caneel, zie nr. 475*"

Herman Salomon Hamburger

■**HUA** 03-07-1866, geboorteakte nr. 1139
■ **joodsmonument.nl**:"*Adres niet bekend.*"
"*Herman Salomon Hamburger was waarschijnlijk de bekende lapjeskoopman uit Benschop en vader van de schrijver Herman de Man (pseudoniem voor Salomon Hamburger).*
A. Korpel, 'Het drama der Joden', in: De Waard in oorlogstijd"
■**Genlias: Echtgenote: Sara Cohen Schavrien**, 07-07-1867 Amsterdam; op 01-09-1938 te Gouda overleden.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 73: Zijn naam staat op de transportlijst van 20 april 1943: "*Hamburger Herman 1.7.66*".

Hamburger

[220] **Johannes Willem,** 03-02-1925 Utrecht, Nieuwegracht 53, 30-09-1942 Auschwitz[1]

Salomon Herman Hamburger 11-07-1898 Woerden, schrijver, criticus, publicist; ovl. op 14-11-1946 te Haarlemmermeer (Schiphol) overleden.	Eva Jeanette Kalker (Eva Jeannette Marie Kalker), 10-04-1905 Rotterdam; 09-08-1942 Auschwitz.
Huweliksakte 42, Gouda 19-03-1924	

Herman Salomon Hamburger, 01-07-1866 Utrecht; 23-04-1943 in Sobibor [Schelvis, p. 73].	Sara Cohen Schavrien, 07-07-1867 Amsterdam; ovl. op 01-09-1938 te Gouda.	Jacob Kalker, 05-12-1885 Varik; ovl. na 20-02-1942, zie beneden ■ Het Joodsche Weekblad.	Sophia de Winter, 25-10-1883 Druten; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 120]
Huwelijksakte reg.11;fol.48v, Amsterdam 24-05-1894		Huwelijksakte 4, Druten 21-02-1907	

■ Akevoth: .../ndbeli/16513.htm ■ Genlias ■ Schelvis

■ **WieWasWie / In memoriam: Broers en zussen:**
Paulus Erik Maria Hamburger, ovl. 22-02-1936, oud drie maanden.
Magdalena Joanna Maria Hamburger, geb. 05-02-1932 Berlicum; ovl. 09-08-1942 Auschwitz.
Joachim Abertus Maria Hamburger, geb. 02-09-1930 Berlicum; ovl. 09-08-1942 Auschwitz.
Petrus Christianus Maria Hamburger, geb. 19-05-1933 Berlicum; ovl. 09-08-1942 Auschwitz.
Anna Maria Henrica Hamburger, geb. 08-11-1928 Woerden; ovl. 09-08-1942 Auschwitz.
■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: *Opmerking op de geboorteakte nr. 3663 van **moeder Eva Jeanette Kalker**: " ... kind erkend door ouders d.d. 31-01-1908, gewettigd d.d. 21-07-1908. achternaam kind was de Winter".*
■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 46, 20-02-1942 (3 Adar 5702), p. 8: "*1907 1942 Op Zaterdag 21 Februari hopen onze lieve Oom en Tante , de Heer en Mevr. JACOB KALKER, SOPHIA KALKER-DE WINTER, Schiedamscheweg 164a, te Rotterdam-W., hun **35-jarige Echtvereen.** te herdenken. Dat zij nog vele jaren in gezondheid in ons midden mogen zijn, is de wensch van: EVA SOPHIA LEO EMIL JACOB NICO DE WINTER. Den Haag: Stellenboschstraat 44.*"

Salomon Herman Hamburger

■ **Josine van den Berg**, Het verhaal van de joodse inwoners van Woerden, p. 21 – 23

"*Een schrijver in Woerden*

In dit boekje moet vermeld worden dat er in Woerden een belangrijke joodse schrijver geboren is en een tijd lang gewoond heeft. Herman de Man noemde hij zich, het pseudoniem van Sal Hamburger. Hij werd een bekend auteur van streekromans.

Sal's ouders vestigden zich al in 1867 in Woerden.
Ze woonden aan de toenmalige Woerdense Rijn, tegenwoordig Rijnstraat 24. Zijn vader had op dat adres een markthal waar hij zijn waren verkocht: textiel en manufacturen. Hamburger was 'koopman in ellegoed en passementen' zoals dat toen genoemd werd. Hij verkocht garen en band, lappen stof en knopen aan boerinnen en arbeidersvrouwen. Zijn moeder kwam uit een groot gezin uit Amsterdam. Ze was niet orthodox-joods gelovig, van beroep hoedenmodiste. Sal was het derde kind in het gezin Hamburger. Hij werd geboren op 11 juli 1898, in de Rijnstraat. Als Sal vier jaar is, verhuist het gezin naar Benschop.
Later verhuisden de ouders van Herman de Man naar Gouda. Op de leeftijd van zo'n achttien, negentien, voelde Herman zich sterk aangetrokken tot het rooms-katholieke geloof. Als overtuigd antimilitarist weigerde hij in 1918 dienstplicht. Iets waarvoor je toen in de gevangenis kwam.
Hij begon al jong te schrijven. Eerst journalistieke stukken en gedichten, later romans.
In 1924 trouwde hij met Eva Kalker die eveneens joods was. Ze woonden drie jaar in Vianen.
Op 28 juli 1927 vestigt Herman de Man zich met vrouw en dochter Maria in het villaatje 'Fair View' aan de Utrechtsestraatweg 89 (nu 87) in Woerden.
Over deze Woerdense periode (1927 – 1930) is weinig bekend. Een jaar later gaf hij zijn huis de naam 'Rijnbende'. Dat sloeg waarschijnlijk op de geografische ligging van Woerden (aan de 'oude' Rijn), en op de slechte organisatie van zijn huishouden: een echte bende.
Het is bekend dat Herman de Man en zijn vrouw bevriend werden met de toenmalige burgemeester van Woerden, de heer Van Kempen. De familie Van Kempen woonde een paar huizen verder aan de Utrechtsestraatweg. De kinderen van beide gezinnen speelden samen.
Na een periode van ruim drie jaar, in april 1930, verhuisde Herman de Man met zijn gezin naar Berlicum in Noord-Brabant. Aan de Woerdense periode was een eind gekomen.

Herman de Man was een geboren verteller. Zijn boeken zijn gedeeltelijk in dialect geschreven. De schrijver werd sterk beïnvloed door de streek waarin hij opgroeide. 'Het wassende water' en 'De barre winter van negentig' geven een beeld van het harde leven in die tijd. Dat was armoede en strijd om het bestaan.

De katholieke jood Herman de Man is min of meer door een toeval gespaard gebleven voor de concentratiekampen. Hij werkte in Zwitserland aan een nieuwe roman en kon zich in 1940 niet bij zijn gezin voegen. Zijn vrouw en vier van zijn kinderen zijn weggevoerd naar een concentratiekamp en daar vermoord. Hij komt deze slag niet te boven. Kort na de tweede wereldoorlog, op 14 november 1946, komt hij om bij een vliegtuigongeluk.
Het geboortehuis van Herman de Man in de Rijnstraat is aangegeven door een gevelsteen.

Romans:
Rijshout en rozen (1924)
Het wassende water (1925)
Een stoombootje in de mist (1933)

De barre winter van negentig (1936)
Heilig Pietje de Booy (1940)"

■ **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in `s-Hertogenbosch en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller) p. 283:
"*Het gezin Hamburger was in de vroege morgen van 2 augustus 1942 opgehaald en naar een kazerne in Vught gebracht. Vandaar werden zij naar Westerbork en verder gedeporteerd. Eva Kalker en vier van haar kinderen werden een week later in Auschwitz vermoord.*"

P. 305 en 306: "*Er was al twee keer ingebroken. Uit een proces-verbaal van de rijksveldwachter van Berlicum:*
'Op vrijdag 22 november vernam ik dat de achterdeur van het perceel A. 19 openstond. De vroegere bewoners van het vermelde pand, zijnde Joden, zijn op 2 augustus 1942 geëvacueerd, terwijl meubelen en ander huisraad nog steeds in de woning aanwezig zijn. In opdracht van de Duitsche Sicherheitspolizei te 's-Hertogenbosch is het perceel door mij indertijd zoo goed mogelijk gesloten en verzegeld, terwijl de sleutels zijn gedeponeerd op het bureau van de Sicherheitsdienst. Tussen 13 en 20 November zijn inbrekers door het verwijderen van de afrastering van het kelderraam de woning binnengegaan'.
Op 1 september 1942 was al geconstateerd dat er door het openbreken van een deur en de vernieling van een ruit dieven in de woning geweest waren. Van beide inbraken was terstond kennis gegeven aan het bureau van de Sicherheitsdienst in Den Bosch. Op 12 mei 1943 stuurt de burgemeester van Berlicum aan de Commissaris van de Provincie een bericht over de 'inventaris van de Jodenwoning' van Salomon Herman Hamburger. Aanwezig is een 'gedeeltelijke keukeninventaris (verkeert in slechte staat), 2 slaapkamers met gedeeltelijke meubileering, 2 woonkamers met gedeeltelijke meubileering en een kast met boekwerken'."

■ **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Breda, Oosterhout en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller) p. 212:
"*Breda, 24 augustus 1942.*
De Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Den Bosch verzoekt de Commissaris van Politie te Breda hem uiterlijk 31 augustus opgave te doen over de inbeslag genomen broschure van Herman de Man: Over Joden en Hun Vervolgers.
**SAH. Gemeentepolitie Breda 1937 – 1974. Nr. 66.*"

■ **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Oss en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller) p. 185:
"*Oss, 13 januari 1943.*
De politie van Oss heeft op bevel van de Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch een aantal boeken van de schrijver Herman de Man (pseudoniem van Salomon Hamburger) in beslag genomen. Op 13 januari krijgt de burgemeester van de Procureur-Generaal opdracht deze boeken te vernietigen:
'Aan de burgemeester van Oss:

Betreffende de geschriften van Herman de Man. Hierbij heb ik de eer U te berichten dat de in Uwe gemeente in beslag genomen exemplaren van bovengenoemde geschriften onbruikbaar moeten worden gemaakt, waarna zij tegen betaling dienen te worden overgegeven aan de in Uwe gemeente met de inzameling van papierafval belaste instantie. De Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. N.J. van Leeuwen.'
***BHIC. Gemeentepolitie Oss. 1856 – 1950. nr. 167.**"*
■ **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in 's-Hertogenbosch en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller) p. 393:
"*6 oktober 1943.*
….. Geprüft wurde ferner die Privatbibliothek des Juden Herman de Man (Pseudonym für Hamburger) in Berlicum bei Herzogenbusch. Da das Haus des Juden widerrechtlich den neuen Mietern zur Verfügung gestellt worden war, ohne dass man die Hauptarbeitsgruppe benachrichtigt hatte, kann nicht mehr festgestellt werden, ob die Bibliothek vollständig ist. Sie scheint es nicht zu sein. Die Bücher werden nach Amsterdam überführt werden.
***NIOD. Einsatzstab Reichsleiter Rosenberg. Nr. 51. Monatsbericht Sept. 1943. (Amsterdam. 6.10.1943).**"*

■ **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in 's-Hertogenbosch en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller) p. 495:
"*Oost-Brabant, 10 november 1946.*
In memoriam Herman de Man. Een 'eigentijdsch' auteur.
'De wijsheid staat bij zijn ras in hooge eere: 'De wijze gaat voor den koning, de wijze bastaard gaat boven de onwetende hogepriester', zegt de Talmud en het is juist dit kenmerk van zijn Joodschen kom-af dat Herman de Man nimmer verloochende en intuïtief heeft hij steeds gevoeld dat de menschelijke geest meer is dan het lichaam. De persoonlijke verliezen, die hij gedurende den oorlog heeft geleden – de Duitschers vermoordden zijn vrouw en zijn kinderen op een meisje en één priesterzoon na – hebben hem niet gebroken. Hij werd zich slechts te meer bewust van de waarden des geestes, het bevestigde zijn Joodsche dogma dat in den strijd van Mojech contra Kojech, van hersenen tegen geweld, de geest uiteindelijk wint. Nadat hij dit persoonlijk had ervaren – wellicht zijn schokkendste levensfeit na den overgang tot het katholicisme – heeft hij geen roman meer gepubliceerd. En hij, met zijn Joodschen zin voor finaliteit, was diep doordrongen van de Christelijke leer, dat wij op de aarde zijn om God te dienen en daardoor in den hemel komen."

Johannes Willem Hamburger

[1])■ **joodsmonument.nl:** Adres in Rijswijk, Van Vredenburgweg 164
"*Johannes Willem Hamburger was de zoon van Eva Jeanette Marie Hamburger-Kalker. Hij werd gearresteerd en in Duitsland tewerkgesteld. Hij ontvluchtte maar liep in Frankrijk zonder dat te weten een SS-post binnen. Ter plaatse werd hij doodgeschoten. Deze plaats en datum kunnen*

afwijken van de officiële sterfdatum zoals na de oorlog vastgesteld door het Ministerie van Justitie.
Website Oorlogsmonumenten Nationaal Comité 4 en 5 mei"

Hamburger			
[222] **Leon Abraham,** 14-02-1912 Utrecht, Breedstraat 10, 16-07-1942 Auschwitz*			
[213] Abraham Hamburger, 15-05-1880 Utrecht; 31-08-1942 Auschwitz.		Jetje Simons, 05-02-1879 Nijmegen; 31-08-1942 Auschwitz.	
Huwelijksakte 335 Utrecht 07-06-1906			
David E. Hamburger 30-12-1846; Zandpad: 7 C 11 L 1324. Op 03-06-1926 te Utrecht overleden.	Esther de Lange, 19-02-1844 Borger; ovl. op 17-02-1921 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 7 C 11 K 1323.	Abraham Simons, 08-08-1833 Bergen op Zoom; op 26-04-1890 te Nijmegen overleden.	Eva Wallig, 05-11-1844 Nijmegen; op 05-10-1916 te Diemen begraven, graf A 25 25.
Huwelijksakte 74, Alkmaar 20-07-1873		Huwelijksakte 107, Nijmegen 31-05--1866	
■ Akevoth: .../ndbeli/16513.htm ■ Begraaf verlof ■ Genlias ■ Schelvis ■ WieWasWie			

■**Genlias: Oom: Daniel Hamburger** is op 30-3-1884 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden; overlijdensakte 607, Utrecht 1-4-1884.

Leon Abraham Hamburger

■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 10 - 13 juni 1941 (18 SIWAN 5701), p. 11:

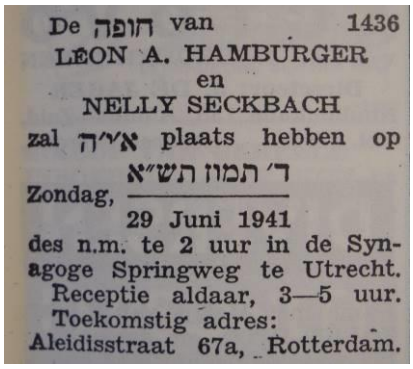
De חופה van 1436
LEON A. HAMBURGER
en
NELLY SECKBACH
zal א״ה plaats hebben op
ד׳ תמוז תש״א
Zondag,
29 Juni 1941
des n.m. te 2 uur in de Synagoge Springweg te Utrecht.
Receptie aldaar, 3—5 uur.
Toekomstig adres:
Aleidisstraat 67a, Rotterdam.

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Grossier. Gezinsadres in april 1942: Aleidisstraat 67 a, Rotterdam *"Echtgenote heeft de oorlog overleefd."*

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl: *„Hamburger, Leon Abraham,*** *Rotterdam, geb. 14-2-1912 (Utrecht), gest. 22-8-1942"*

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.?: *„**Hamburger, Leon Abraham** (14.2.1912, Utrecht, 22.8.1942) - 23682/1942"*

Hamburger-Gottschalk

[1040] **Frieda,** 01-04-1901 Bauchem (Geilenkirchen), 17-09-1942 Auschwitz

Salomon Gottschalk, geb. 20-05-1867 Bauchem (Geilenkirchen); 16-04-1931 te Geilenkirchen overleden.	Adèle (Atalia) Weil, geb. 06-05-1866 Wersch/ Weiden Dld; ovl. 13-02-1940 te Utrecht, aldaar aan het Zandpad begraven, graf 47 C 23 M.

Huwelijk 06-11-1896 Weiden / Aachen

Jonathan Gottschalk, geb. 23-11-1819 Hünshoven, slager te Bauchem; ovl. 05-02-1900 Bauchem.	Regina Weil, geb. 19-07-1833 Weiden; ovl. 29-10-1910 Geilenkirchen.	Philip Samuel Weil, geb. 14-02-1832 Wersch, slager te Weiden; ovl. 03-07-1899 Wersch/ Weiden.	Johanna (Hanna) Michel(s), geb. 01-04-1840 Schornsheim; ovl. 12-07-1922 Wersch/ Weiden.
Huwelijk 15-06-1858 Weiden		Huwelijk 22-07-1861 Schornsheim	

■ http://ahnenreich.de/retrospect/juden/index.php?m=family&id=I95027&PHPSESSID=76fb41f35129c9b842479cf3dbba5f43
■ http://familienbuch-euregio.eu [...] ■ http://www.genealogieonline.nl/de/stamboom-beltzer/I9463.php ■ https://www.genealogieonline.nl/de/stamboom-beltzer/I40508.php
■ https://www.geni.com/people/Salomon-Gottschalk/6000000028220443531
■ https://www.geni.com/people/Jonathan-Gottschalk/6000000028146619512
■ Genlias ■ http://www.iris-schagen.de/081026/pafg338.htm ■ http://www.iris-schagen.de/081026/pafg333.htm#13385 ■ WieWasWie ■ Zandpad

■ http://**familienbuch-euregio**.eu [...]: Van Frieda zijn twee **broers** en een **zus** bekend:
Alexander Gottschalk, 09-01-1898 Bauchem; ovl. 01-03-1927 Geilenkirchen; doodsoorzaak: suikerziekte
Philipp Gottschalk, geb. 02-11-1903 Bauchem; ovl. 19-03-1922 Geilenkirchen; ; doodsoorzaak: suikerziekte
Else Gottschalk, geb. 20-09-1904 Bauchem; ovl. 17-09-1943 Auschwitz. Het laatst woonde zij te Amsterdam in de Nicolaas Maesstraat 33h en werkte als hulp in de huishouding.

Frieda Hamburger-Gottschalk trouwde op 17-08-1927 te Utrecht met

[217] **David Hamburger**; huwelijksakte 783 [Genlias].
■ **HUA, Gezinskaart David Hamburger**, fiche 774: Op 17-8-1927 ingeschreven, komende uit Geilenkirchen.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Bloesemstraat 17, Utrecht. Inboedellijst van 26 augustus 1942. JOKOS-dossier nr. 38 101 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Hamburger, Frieda, geb. Gottschalk, geb. 01 april 1901 in Geilenkirchen, woonde in Gelsenkirchen. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, ovl. 17 september 1942.

<table>
<tr><th colspan="4">Hamburger-Hamburger</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1041] Frieda, 11-09-1887 Nijkerk; 22-10-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Samuel Hamburger, 04-80-1847 Nijkerk, veehandelaar; ovl. op 03-02-1924 te Nijkerk.</td><td colspan="2">Gella Clara Hertz, 22-01-1851 Hamburg; ovl. op 29-12-1928 te Nijkerk.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 51, Nijkerk 09-10-1882.</td></tr>
<tr><td>Jacob Hamburger, 10-3-1818 Nijkerk, slager; op 21-1-1861 te Nijkerk overleden.</td><td>Aleida van Zanten, 30-7-1817 Nijmegen; ovl. op 27-09-1897 te Nijkerk.</td><td>Jacob Philip Hertz, geb.?; ovl. ?</td><td>Friederica Goldschmidt, geb.?; ovl. ?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 111, Utrecht 30-04-1845.</td><td colspan="2">Huwelijk ±1832; het eerste van vijf bekende kinderen – Betty – werd in 1833 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../zanten_van_nijm/118.htm ■ https://www.geni.com/people/Frederika-Goldschmidt/6000000026709461509 ■ Genlias</td></tr>
</table>

Frieda Hamburger-Hamburger

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Schroeder van der Kolkstraat 17, Utrecht.

■ **Genlias:** Frieda Hamburger was gehuwd met **Benedictus Hamburger**, 1882/82 Nijkerk; zoon van Joseph Hamburger en Jantje (Santje) van der Hoeden. Benedictus Hamburger is op 01-03-1941 te Utrecht overleden; overlijdensakte 617, Utrecht 03-03-1941.

Hamburger-Klein			
[1042] **Mietje**, 18-05-1923 Breda; 08-10-1942 Auschwitz.			
[1183] Joseph Abraham Klein, 07-09-1896 Amersfoort; 17-09-1943 Auschwitz.		Rijntje de Vries, 19-07-1893 Amersfoort; ovl. op 24-01-1941 te Oudenrijn; te Utrecht aan het Zandpad begraven, graf 33 C 24 E.	
Huwelijksakte 58, Apeldoorn 08-03-1922.			
Abraham Klein, 06-10-1868 Amersfoort; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 53].	Mietje Troostwijk, ± 1870 Zwolle; ovl. op 18-08-1905 Veldwijk (Ermelo).	Izak Abraham de Vries, ± 1847 Amersfoort; ald. ovl. op 07-02-1906.	Helena Vecht, ± 1854 Elburg; ovl. op 27-04-1933 te Amersfoort.
Huwelijksakte 198, Zwolle 19-11-1895.		Huwelijksakte 2, Elburg 10-02-1875.	
■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad			

■ **Genlias** en **Digitale Stamboom Rotterdam**: **Grootvader Abraham Klein** trouwde voor de tweede keer volgens akte 98 op 07-08-1907 te Amersfoort met Eva Klijn, geb. ± 1868 Amersfoort, ovl. 11-02-1916 Amersfoort. Eva was dochter van Salomon Asser Klijn en Sara Slier.

■ **joodsmonument.nl**: [**Grootvader**] "*Abraham Klein was de weduwnaar van Eva Klijn. Het echtpaar had een ongehuwde zoon, Salomon Abraham. Abraham Klein was winkelier, Salomon Abraham was magazijnbediende.*
Vader en zoon Klein woonden in Amersfoort boven een hoeden en pettenwinkel.
K. Ribbens, Zullen we nog terugkeren. De Jodenvervolging in Amersfoort tijdens de Tweede Wereldoorlog (Amersfoort 2002) 166-167
Abraham Klein was een zoon van Hartog Joseph Klein en Leentje Akker.
Archief Eemland, geboorteakte Abraham Klein"

Mietje Hamburger-Klein, echtgenote van [1037B] Jonas Hamburger

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Dantelaan 58, Utrecht.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941"*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Dantelaan 58

Hamburger-Nort

[1043] **Cato**, 18-03-1864 Groningen; **24-10-1961 Utrecht**.

Joseph Isaac-Izak Nort, 18-09-1826 Groningen; op 26-02-1880 te Groningen overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan de Moesstraat begraven, graf 684.	Johanna Hartog [Schut: Joël] de Jong, 28-10-1828 Oosterhout, in 1862 van Oosterhout naar Groningen vertrokken; ovl. op 10-04-1869 te Groningen en aldaar aan de Moesstraat begraven, graf 638.
Huwelijk op 11-06-1862.	

Isaac-Izaak-Izac Hartog Nort, 09-06-1801 Amsterdam; op 25-04-1870 te Groningen overleden.	Rachel-Rika Joseph Levie van Ronkel, 20-04-1804 Groningen; ovl. ald. op 08-01-1899.	Jonas Hertog de Jong, 1781 Loon op Zand; ovl. op 12-05-1845 en begr. op 14-05-1845 te Oosterhout, graf 41.*	Kaatje Manuel of Emmanuel van Gelderen (Gelder?), ovl. op 06-02-1864 en te Oosterhout begraven, graf 48.
Huwelijk op 18-03-1824 te Groningen.		Huwelijk: 14-12-1814.	

■http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/18159.htm ■ Genlias ■ Zandpad
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/6309.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam
■ Schut, e.a., De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel I, p.294, 519 en 528
■ WieWasWie ■ **J. Bader**, Verborgen in Brabantse bodem, p. 53

***** ■ **J. Bader**, Verborgen in Brabantse bodem, p. 47 en 53: "*In 1840 schonk Jonas Hartog de Jong opnieuw een perceel grond, Kadastraal Sectie N nr. 333, voor de begraafplaats."*
[p. 53] "En zijn zonen Mozes en Menachem begroeven hem in het graf dat hij zelf had gedolven.[1] Want de man die hier begraven ligt, Joël[2], zoon van Jozef uit het huis de Jong, was lid van de Joodse gemeente te Oosterhout. En is gestorven op vrijdag 5 Ijar en begraven op 7 Ijar 5605. Hij deed wel, was oprecht, en gaf dit stuk grond tot begraafplaats, zonder prijs of ruilwaarde, voor hen die hun ziel verwisselen.
Moge zijn ziel zich verheugen in Gan Eden en moge zij daar rusten in lengte van dagen.
[1] *Dit slaat op Abraham die door zijnen zonen Isaac en Ismael in een spelonk begraven werd (Genesis 25).*
[2] *Joël Hertog de Jong is de stichter van de Joodse begraafplaats te Oosterhout. Hij werd geboren te Loon op Zand in 1781. Hij overleed op 12 mei 1845."*

"Een godvrezende, ingetogen en rechtvaardige vrouw. Haar handen strekte zij uit naar de armen en de behoeftigen kregen een aalmoes. Zij moedigde haar echtgenoot aan om dit land tot erfdeel te geven, een erfdeel als begraafplaats voor de doden. Mevrouw Gittele[1], dochter van Menachem, echtgenote van Joël de Jong uit de gemeente Oosterhout. Overleden op zaterdag 22

Sjewat en haar lichaam is in dit graf gelegd op maandag 24 Sjewat 5624 [01-02-1864 volgens Kaluach.exe].
[1] *Kaatje van Gelderen, weduwe van Joël (Jonas) de Jong, overleed op 6 februari 1864*."

■ **Schut, e.a.**, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel I, p.528: "*In zijn leven was hij* [**vader 'JOZEF J. NORT'**] *penningmeester van de vereniging Mesjivat Nefesj ...*"
P. 294; 428v: Voor de tweede keer trouwde **vader Joseph Nort** met **Wilhelmina Israëls van de Wijk**, 23-3-1837 te Groningen; ovl. 12-4-1911 Groningen, begr. Moesstr., graf 13.
■ **Boon e. a.**, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIa, p. 95: "*Advocate in Groningen-stad was ook* [**Cato's zus**] *Betsy (Bertha) Bakker-Nort, een van de vijf dochters van Joseph Nort en Johanna Joëls de Jong. Ze trouwde met een niet-Joodse graanhandelaar. Betsy ging na haar huwelijk rechten studeren en promoveerde in 1914 op de rechtspositie van de getrouwde vrouw. Ze was feministe een geestverwante van Aletta Jacobs, met wie ze veel samenwerkte, al werden ze nooit vriendinnen. Ze scheelden dan ook twintig jaar. In 1906 gingen de dames samen op* ***propagandatoer*** *door Oost-Groningen. Door een regenbui* ***strandden*** *ze in* ***Stadskanaal****. Ploeterend door de modder, vonden de twee uiteindelijk een huisje waar ze hartelijk werden ontvangen door enkele veenkoloniale vrouwen, met wie ze in gesprek raakten over het vrouwenkiesrecht. De eenvoudige Kanaalsters wisten niet alleen wie Aletta Jacobs was, maar vertelden dat ook zij het uitsluiten van vrouwen bij verkiezingen onrechtvaardig vonden. '*
'k Heb altied al zegd as mien man stemmen ging: Waorom most dou hen en ik nait. Om dast een man bist, moar is dat 'n reden? Bist wiesder? Nee, verdainst meer? Jao, moar verzopst was 't meer verdainst', vertrouwden ze de twee dames toe. Betsy Nort schreef het gesprek met de onverwachte medestandsters in de strijd om het vrouwenkiesrecht later geheel op, zo vermeldt Mineke Bosch in haar biografie over Aletta Jacobs. Betsy Nort was, evenals Jacobs, lid van de Vrijzinnig-Democratische Bond en werd in 1922, toen vrouwen inmiddels zowel actief als passief kiesrecht hadden, kamerlid voor deze partij. Aletta Jacobs steunde haar kandidering van ganser harte. Als volksvertegenwoordigster zette ze haar strijd tegen de achterstelling van de vrouw voort, tot zij door de Duitsers, omdat ze Joods was, in juni 1940 uit het parlement werd gezet. Zij overleefde enkele concentratiekampen, maar kon na de oorlog niet terugkeren in de Tweede Kamer, omdat ze, zij het noodgedwongen, ontslag had genomen. Een jaar na de oorlog overleed zij."

Cato Hamburger-Nort

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Catharijnesingel 55, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 1859 op het Gemeentearchief Amsterdam. (W-claim, nr. C26-28-30-32-44-152-154-156/816) (L-claim, nr. 4714/16971)
■ **Genlias:** Cato Nort, geb. 18-3-1864, trouwde op 05-03-1885 te Utrecht met Jezaja Hamburger, geb. 24-01-1859 te Utrecht; zoon van Abraham Hamburger en Leentje de Vries; huwelijksakte 70.
■ **Zandpad / Genlias:** Haar graf op het Joodse begraafplaats aan het Zandpad heeft de coördinaten (film 41) C 17 O -. Ook haar echtgenoot, "*Hamburger Jes. A. (Jesaja)*", geb. 24-01-

1859 te Utrecht, die op 13-10-1929 te ‘s-Gravenhage op leeftijd van 70 jaar stierf, ligt er begraven: 41 C 17 P -; overlijdensakte 1640, Utrecht 15-10-1929.
■ Het Joodsche Weekblad, No.?, p. 11

Mevr. HAMBURGER—NORT, Catharijnesingel 55, UTRECHT, vraagt voor haar liberaal gezin van 2 dames een 6357
meid-huishoudster
goed kunnende koken en werken. Tevens een
werk-tweede meisje
beiden voor dag en nacht, hoog loon. Brieven met opgave van leeftijd en tegenwoordigen werkkring.

Hamburger-Roodfeld

[1044] **Anna**, 01-01-1891 Amsterdam; 08-10-1942 Auschwitz.

Jonas Roodfeld, ± 1862 Helder; ovl. op 05-11-1896 te Rotterdam; akte 4705.	Rebecca Kingsbergen, ± 1864 Amsterdam; op 24-08-1940 te 's-Gravenhage overleden*.

Huwelijksakte reg. 11; fol. 43v, Amsterdam 31 mei 1882.

Jacob Emanuel Roodfeld, 19-09-1826 Amsterdam; op 04-10-1890 te Amsterdam overleden en te Muiderberg op 8 oct 1890 begraven, graf C 21 186.	Belia Frisco, 23-09-1825 ‘s-Gravenh.; ovl. op 29-08-1889 te Amsterdam en begr. op 01-09-1889 te Muiderberg, graf C 20 138.	Roelof Hermanus Kingsbergen, ± 1791 Amsterdam, goochelaar, koorddanser; begr. op 28-11-1871 te Muiderberg, graf C 1 173.	Abigael Rodrigues Mirando, ± 1823 Amsterdam; ovl. op 02-01-1906 te Rotterdam. Zij was dochter van David Rodriques de Mirando en Judith Brandon.

Huwelijksakte 26, Den Helder 02-04-1857.	Huwelijksakte reg. 1 fol. 9, Amsterdam 03-01-1867. Opmerking: Weduwnaar van Clara Isaac van Praag

■ http://akevoth.org/genealogy/fresco/561.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F10525/I27952/ ■http://www.stenenarchief.org/pig/pig_view.php?editid1=21737 ■ WieWasWie

■ http://**akevoth**.org/genealogy/andriesse/101.htm: **Moeder: Rebecca Kingsbergen** trad op 03-08-1898 te Rotterdam voor de tweede keer in het huwelijk met papierhandelaar en parapluienmaker **Levi Andriesse**. Hij is op 29-7-1865 te Den Bosch geboren en op 10-9-1942 in Auschwitz vermoord. Zijn ouders waren Emanuel Andriesse en Mietje Wallig.
***** ■ **WieWasWie**: De overlijdensakte s2-003 / 1940 / Rotterdam bevat volgende opmerking: [Rebecca Kingsbergen] "*eerder gescheiden echtgenoote van Louis Andriesse*, [...]"
■ **WieWasWie**: **Grootvader** Roelof Hermanus Kingsbergen trad op 03-09-1817 te Amsterdam voor de eerste keer in het huwelijk met Clara Isaac van Praag, geb. ± 1795, ovl. voor 1867,

dochter van de schoenmaker Isaac Simon van Praag en Naatje Simons; huwelijksakte reg. 4 fol. 57, Amsterdam 03-09-1817.
Grootmoeder Abbigail Rodriques de Mirando hertrouwde met Samson Emanuel Roodveld (Rootveld):

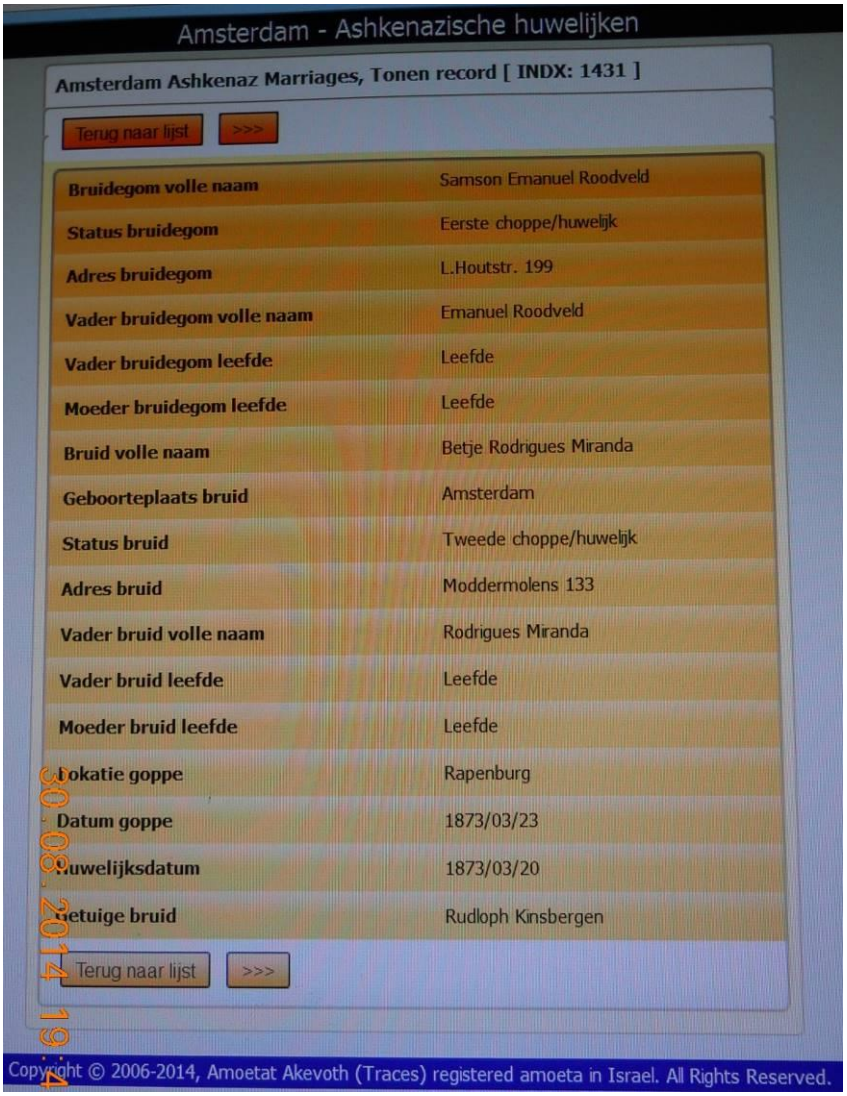

Anna Hamburger-Roodfeld

■ **joodsmonument.nl**: Adres in 1 juni 1941: Van der Goesstraat 74, Utrecht.
■ **Genlias**: Anna Roodfeld was gehuwd met **Meijer Hamburger**, 1890/91 Utrecht, zoon van Abraham Hijman Meijer Hamburger en Magdalena de Vries; huwelijksakte 553, Utrecht 12-7-1916.

Hamburger-Simons			
[1045] **Jetje**, 05-02-1879 Nijmegen; 31-08-1942 Auschwitz.			
Abraham Simons, 08-08-1833 Bergen op Zoom; op 26-04-1890 te Nijmegen overleden.		Eva Wallig, 05-11-1844 Nijmegen; op 05-10-1916 te Diemen begraven, graf A 25 25.	
Huwelijksakte 107, Nijmegen 31-05-1866.			
Abraham Simons, geb ± 1796; op 16-01-1833 te Stavenisse overleden.	Betje / Elisabeth Jacobs, geb. ± 1795; ovl. op 12-12-1855.	Em(m)anuel Wallig, 20-06-1805 Breda; ovl. op 04-11-1878 te Nijmegen.	Sophia Braunsberg (Brounsberg), ± 1807 Nijmegen; ovl. op 09-02-1895 te Arnhem.
Huwelijk ±1828: Het eerste bekende kind Josina (Cina) werd 23-02-1829 te Scherpenisse geboren.		Huwelijksakte 76, Nijmegen 11-10-1832.	
■ Genlias ■ http://home.kpn.nl/coste026/HuMo-gen/html/2426.htm			

■ **Genlias**: Eerste vrouw van **grootvader Em(m)anuel Wallig** was Sibilla IJserdaal, geb. 16 juni 1803 te Nijmegen, ovl. 27 januari 1832 te Nijmegen.
Kind: Op 23-01-1920 werd Jetje van een levenloos kind bevallen; overlijdensakte 137, Utrecht 26-01-1920.

Jetje Hamburger-Simons, echtgenote van [213] Abraham Hamburger, moeder van [222] Leon Abraham Hamburger

■ **joodsmonument:** Adres in 1 juni 1941: Nicolaasweg 66 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 34 370 op het Gemeentearchief Amsterdam.
"Abraham Hamburger en Jetje Simons hadden nog een zoon die de oorlog heeft overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Genlias:** Jetje Simons trouwde op 07-06-1906 te Utrecht met Abraham Hamburger; akte 335.

Hamme-Slager

[226] **Helene,** 13-08-1902 Utrecht, Springweg 182, 01-10-1942 Monowitz*****

Simon Slager, 27-05-1873 Steenwijk; 15-12-1942 Auschwitz*****	Dina Elsbach, 21-09-1870 Grave; 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 13]

Huwelijksakte 38 Oss 29-10-1897

Philip Isaac Slager, ± 1838 Steenwijk, schilder; 1919 te Steenwijk overleden.	Jansje Gersons de Jongh, geb. ± 1835 Lemmer; 1908 te Steenwijk overleden.	Koppel / Coppel Elsbach 12-08-1834; ovl. op 24-09-1908 of 27-08-1908 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 1 C 6 Z 1248.	Sebilla (Sibilla) Servus (Servos, Serphos) 9-7-1827 Klein Kempen (D); ovl. op 19-01-1910 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 1 C 6 3 1240.

Huwelijksakte 51, Lemsterland 06-12-1859	Huwelijksakte 13, Grave 06-08-1863

■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I38264.html
■ Genlias ■ Jan van Rossum, 51 Portretten, p. 212 ■ Schelvis

■ **Jan van Rossum**, 51 Portretten, De vermoorde joden van Steenwijk uit de schaduw, p. 212: De Grootouders "*Philip Slager (1838 Steenwijk - 1919 Steenwijk), schilder en Jansje Gersons de Jong (1835 Lemmer - 1908 Steenwijk) woonden in de Neerwoldstraat en hebben negen zonen en twee dochters gekregen. Enkele zonen zijn, net als hun grootvader Isaac Markus Slager, slager geworden, terwijl anderen het beroep van hun vader kozen. In de loop der tijd zijn alle kinderen, behalve Izaäk en Jacob, uit Steenwijk vertrokken*."

Helene Hamme-Slager

■ **HUA** 14-08-1902, geboorteakte nr. 2191
■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Van Linschotenstraat 37, Den Haag
Echtgenoot: Aaron Hamme, 21-6-1892 Den Haag; 30-9-42 Monowitz [Digitale Stamboom Rotterdam: Huwelijk op 14-03-1928]
Zoon: Joël Hamme, 5-8-1930 Den Haag; 1-10-42 Monowitz

Hammelburg

[227] **Salomon,** 10-01-1932 Utrecht, van Heutszstraat 3 bis a, 12-10-1942 Auschwitz

Mourits Hammelburg, 03-07-1899 Amsterdam; 31-01-1943 Auschwitz	Marianne Bierman, 23-3-1908 Amsterdam; 12-10-1942 Auschwitz

Huwelijksakte reg. 8A; fol. 20v, Amsterdam 25-03-1931

Salomon Hammelburg, 04-08-1866 Amsterdam; 26-02-1943 Auschwitz.	Marianne Agste-ribbe, 06-10-1867 Amsterdam; 26-02-1943 Auschwitz.	Nehemias Bierman, 09-09-1874 Amster-dam; begr. op 18-02-1942 te Diemen, graf C 31 48.	Elisabeth Bouwman, 09-01-1877 Amsterdam; 30-04-1943 Sobibor, [Schelvis, p. 79:]

Huwelijksakte 51, Lemsterland 06-12-1859	Huwelijk op 15-03-1899 [choppe 15-03-1899] te Amsterdam

■ www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F14593/I38494/ ■ Genlias ■ Schelvis

■ ***Het Joodsche Weekblad****, nr. 46, 20-02-1942 (3 Adar 5702), p. 9: "17 Februari overleed, na een langdurig lijden, onze innig geliefde zorgzame Man, Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer NEHEMIAS BIERMAN, in den leeftijd van 67 jaar. Diep betreurd door ons allen B. BIERMAN-BOUWMAN. CHR. HAMMELBURG-BIERMAN en kinderen, L. HAMMELBURG, (Antwerpen). M. HAMMELBURG-BIERMAN en kind. M. HAMMELBURG. Transvaalstraat 76[2] (O.)."*

Salomon Hammelburg

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
80	*1932*	*5692*	*24. Jan*	*16 Sjewat*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Hammelburg	*Salomon*	*Sjmuël ben Mosjé*	*10. Jan*	*2 Sjewat*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *v. Heutsstr. 3bisA*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Hammelburg	*Maurits*	*Mosjé ben Sjmuël*	*Bierman*	*Marianne*	*Mirjam bat Nechemja*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Retiefstraat 69 I, Amsterdam

Harpman			
[1046] **Henri,** 12-01-1917 Amsterdam, 21-05-1943 Sobibor			
Hartog Harpman, 04-01-1874 Amsterdam; 21-05-1943 Sobibor, [Schelvis, p. 110].		Grietje van Emden, 24-08-1874 Amsterdam; 21-05-1943 Sobibor, [Schelvis, p. 108].	
Huwelijksakte 66, Weesp 4-9-1903.			
Josua Abraham Harpman, 25-12-1833 Amsterdam; ald. op 19-01-1915 ovl.	Naatje Beth, 11-08-1837 Amsterdam; ald. ovl. op 08-02-1915.	Levy van Emden, ± 1833 Amsterdam; op 15-12-1905 Zeeburg begr., graf C.	Schoontje de Boer, 5-2-1835 Amsterdam; 25-11-1907 Zeeburg begr., graf C.
Huwelijk op 11-02-1863 te Amsterdam.		Huwelijksakte reg. 3; fol. 17, Amsterdam 23-04-1856	
■ Begraaf Verlof ■ Bevolkingsregister v. Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias ■ http://www.werelate.org/wiki/Family:Josua_Harpman_and_Naatje_Beth_%281%29			

Henri Harpman

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Voorstraat 5 bis, Utrecht. Beroep: Musicus.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 108 en 110: Zijn naam en de namen van zijn ouders staan op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Emden van Grietje 24.8.74*", "*Harpman Hartog 4.1.74*" en "*Harpman Henri 12.1.17*".

Harpman-de Winter

[228] **Rebecca,** 09-01-1918 Utrecht, 03-09-1943 Auschwitz

Arij van Wassenaar*, ± 19-11-1883 Schiedam; op onbekende datum overleden.	Grietje de Winter, 08-06-1892 ‘s-Hertogenbosch; ovl. ald. op 04-06-1950.
Huwelijk op 08 Apr 1931 te ‘s-Hertogenbosch, *“Het echtpaar erkend de kinderen van Grietje die voor het huwelijk werden geboren.”* * Omdat op de huwelijksakte de namen van de ouders van Arij en Grietje en van eerdere relaties ontbreken, is niet zeker, dat de hier genoemde Arij van Wassenaar slechts een naamgenoot van Arij of de echtgenoot van Grietje is.	

Nicolaas Marinus van Wassenaar, 21-04-1856 Schiedam; ovl. 24-04-1938 Schiedam.	Pietje van der Tas, 30-11-1846 Oud- en Nieuw-Mathenesse; ovl. op 27-02-1903 te Schiedam.	Mozes de Winter, 23-11-1858 Breda; ovl. op 25-03-1929 te ‘s-Hertogenbosch en te Vught 2 begr., graf rij n5, nr. 25.	Hester Kloots, 15-12-1862 ‘s-Heerenberg; ovl. op 27-05-1929 te ‘s-Hertogenbosch en te Vught 2 begr., graf rij n5, nr. 26.

Huwelijksakte 95, Schiedam 19-06-18978. Opmerking: Bruid weduwe van Johannes Tettelaar	Huwelijk op 02-05-1885 te ‘s-Hertogenbosch

■ http://akevoth.org/genealogy/denbosch/188.htm
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/denbosch/193.htm ■ Genlias ■ WieWasWie
■ http://www.genealogieonline.nl/de/stamboom-harmsen-de-vries/I41462.php
■ https://www.openarch.nl/show.php?archive=sch&identifier=f3157095-8d40-bc46-3592-9fadcdc11d96&lang=de&six=26

■ **http://www.dutchjewry.org/genealogy/denbosch/192.htm:** [Het is niet bekend of Arij van Wassenaar de biologische vader of stiefvader van Rebecca en haar broers en zussen is.]
Broer: Herman Hermanus de Winter, geb. 24-03-1915 te 's-Hertogenbosch. Hij trouwde met Francisca Jacoba van Eerden, geb. 31-05-1920 's-Hertogenbosch. Dit huwelijk werd op 16-09-1947 te 's-Hertogenbosch ontbonden.
Broer: Leendert de Winter, geb. 13-01-1917 's-Hertogenbosch, ovl. 05-03-1917 's-Hertogenbosch
Broer: Hartog de Winter, geb. 20-03-1921 's-Hertogenbosch
'*Erkend bij huwelijk moeder met Arij van Wassenaar*'
Zus: Hester de Winter, geb. 18-08-1922 's-Hertogenbosch, ovl. 10-04-1923 's-Hertogenbosch
Zus: Cornelia de Winter, geb. 14-12-1924 's-Hertogenbosch
'*Erkend bij huwelijk moeder met Arij van Wassenaar*'
Broer: Nicolaas de Winter, geb. 21-02-1926 's-Hertogenbosch
'*erkend bij huwelijk moeder*'

Zus: Petronella de Winter, geb. 23-06-1927 's-Hertogenbosch
'*Op 21-08-1950 naar Amsterdam*'
Zus: Ester de Winter, geb. 04-06-1928 's-Hertogenbosch, ovl. 24-10-1928 's-Hertogenbosch
Broer: Arnoldus de Winter, geb. 29-06-1930 's-Hertogenbosch

Rebecca Harpman-de Winter

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Ruyschstraat 47 I, Amsterdam
Echtgenoot: Willem Harpman, 19-07-1905 Amsterdam, 31-03-1944 Auschwitz
■ http://www.**genealogieonline.nl**/de/stamboom-harpman/I138.php#bronnen en http://www.**genealogieonline.nl**/de/stamboom-harpman/I132.php: Rebecca de Winter trad op 13-09-1939 te Amsterdam in het huwelijk met Willem Harpman, zoon van Josua Harpman (1874 - 1939) en Bloeme Trompetter (1878 - 1922).

<table>
<tr><td colspan="4">Harschel
[229] Abraham, 03-08-1886 Utrecht, Drieharingstraat D 81, 03-10-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hartog Harschel,
± 1863 Utrecht; ovl. op 03-06-1917 te Utrecht.</td><td colspan="2">[238] Jetje Clarenburg,
20-07-1865 Utrecht; 16-04-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 255 Utrecht 16-06-1886</td></tr>
<tr><td>Abraham Harschel,
± 1836 Utrecht;
ovl. op 25-03-1905 te Utrecht, aldaar aan het Zandpad begraven,
graf 4 C 5 C 1225.</td><td>Leentje Pappie,
± 1840 Utrecht;
op 27-05-1874 te Utrecht op leeftijd van 33 jaar overleden.</td><td>Jacob Clarenburg,
± 1832 Utrecht;
ovl. op 09-11-1909 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr.,
graf 5 C 8 D 1267.</td><td>Rachel van Samuel Lion, geb. ± 1828 Maarssen; ovl. op 8-8-1916 Utrecht, ald. a. 't Zandpad begr.,
graf 5 C 8 D 1268.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 328, Utrecht 19-09-1860</td><td colspan="2">Huwelijk op 21-07-1858 te Utrecht</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/877.htm ■ Genlias ■ Schelvis ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Broer: Jacob Harschel** op 26-7-1892 te Utrecht op leeftijd van 4 jaar overleden; overlijdensakte 1459, Utrecht 27-7-1892

Abraham Harschel

■ **HUA** 04-08-1886, geboorteakte nr. 1778
■ **joodsmonument.nl:** Op de website staan twee adressen van Abraham Harschel zonder datum: 1. Wolvenplein 27, Utrecht: Daar is het gevangenis van Utrecht gevestigd. 2. Lombokstraat 16, Arnhem [Vermoedelijk Utrecht, volgens Postcodeboek, uitgave 1978 is er geen Lombokstraat in Arnhem; verder vindt *Google Maps* het adres Lombokstraat 16 behalve Utrecht nog in de steden Amsterdam, Leiden, Enschede en Dordrecht.]

"Abraham Harschel was gescheiden en had drie kinderen.
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Genlias:** Hij trad volgens akte reg. 6I; fol. 4v op 30-09-1920 te Amsterdam in het huwelijk met **Alberdina Woutera Mentink**, geb. ± 1897 te Amsterdam, dochter van Stephanus Johannes Mentink en Alberdina Swartjes. Dit huwelijk werd op 05-07-1930 ontbonden.
■ **Johan van Gelder**, Terug van weggeweest, p. 195 en 244/245: "De razzia-lijsten, die de Duitsers tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben gebruikt om Groningen te zuiveren van Joden met de namen van 3064 hoofdzakelijk Joodse Groningers:
H062 Harschel Abraham Utrecht 03-08-1886 Heereweg 128 [Groningen] Schlächter N [Nederlands] L [ledig/ ongehuwd] J [Jood]"
[Het gebouw op Hereweg 128 was tot 1962 een strafgevangenis, sinds 1962: Van Mesdagkliniek]

<table>
<tr><td colspan="4">Harschel
[1047] Betty, 17-04-1928 Amsterdam, 13-11-1942 Auschwitz
[1048] Carla Helena, 08-11-1930 Amsterdam, 13-11-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[232] Jacques Harschel, 31-05-1899 Utrecht, Kerkstraat 46; 13-11-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">[1049] Bertina Blom, 13-05-1904 Amsterdam; 13-11-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 8; fol. 37, Amsterdam 16-02-1927, choppedatum 16-02-1927, lokatie Artis.</td></tr>
<tr><td>Meijer Nathan Harschel, ± 1858 Utrecht; ovl. op 16-01-1923 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 8 C 12 B.</td><td>[237] Clara Clarenburg, 13-08-1859 Utrecht; 16-04-43 Sobibor [Schelvis, p. 64]</td><td>Josua (Josna, Joshua) Blom, 11-11-1873 Leiden; 26-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 31].</td><td>Rebecca Blom, 17-12-1879 Oudshoorn; 26-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 31].</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 570 Utrecht 24-12-1879</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg.40;fol.46v, Amsterdam 29-11-1900.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Schelvis ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Betty Harschel en Carla Helena Harschel

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Lange Elisabethstraat 23, Utrecht.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 *"geen onderwijs meer"* mochten *"volgen op openbare scholen."* [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Lange Elisabethstraat 23
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Betty Harschel en Carla Helena Harschel tot 31-8-41 hadden bezocht: Laan van Puntenburg 4

Harschel-Blom			
[1049] **Bertina**, 13-05-1904 Amsterdam; 13 -11-1942 Auschwitz			
Josua (Josna, Joshua) Blom, 11-11-1873 Leiden; 26-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 31].		Rebecca Blom, 17-12-1879 Oudshoorn; 26-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 31].	
Huwelijksakte reg.40;fol.46v, Amsterdam 29-11-1900.			
Marcus Jacob Blom, 06-01-1849 Alkemade, gem. Kaag en Brasem; op 25-03-1902 te Katwijk begraven.	Rozette de Vries, 24-08-1844 Leiden; op 27-01-1884 te Leiden overleden.	Machiel Blom, 21-08-1847 Alkenmade; ovl. op 18-09-1909 te Amsterdam en op 20-09-1909 te Muiderberg begr., graf D H 66.	Bertina van Gelderen, 5-4-1853 Oudshoorn; ovl. op 9 nov 1920 te Amsterdam en op 10-11-1920 te Muiderberg begr., graf D T 147.
Huwelijk op 05-07-1871		Huwelijksakte 17, Oudshoorn 04-09-1872.	
■ Genlias ■ vleeshhouwer.nl/webtrees/family.php?famid=F81&ged=VleesWelzen.GED			

■ **Grootvader Marcus Jacob Blom** trad volgens ***'De Joden van Leiden'*** op 05-07-1871 in het huwelijk met **Rozette de Vries**.

■ **Genlias: Grootmoeder Bertina van Gelderen**, 05-04-1853 Oudshoorn; huwde voor de tweede keer op 17-01-1911 te Nijmegen met **Jonas Abraham Glaser**, geb. 20 juli 1848 Nijmegen, ovl. 2 nov 1917 Nijmegen; zoon van Abraham Glaser en Hester Godschalk; huwelijksakte 12; Jonas Abraham Glaser was weduwnaar van Dina van Leeuwen.

Bertina Harschel-Blom, echtgenote van [232] Jacques Harschel, moeder van [1047] Betty Harschel en [1048] Carla Helena Harschel

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lange Elisabethstraat 23, Utrecht.

Harschel

[230] **Hartog,** 26-02-1890 Utrecht, Jakobskerkstraat C 215, 28-05-1943 Sobibor
[232] **Jacques**, 31-05-1899 Utrecht, Kerkstraat 46, 13-11-1942 Auschwitz
[390] **Henriette Pappie-H.**, 15-06-1894 Utrecht, Jakobskerkstraat 3, 21-05-1943 Sobibor

Meijer Nathan Harschel, 1858 Utrecht; ovl. op 16-01-1923 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 8 C 12 B.	[237] Clara Clarenburg 13-08-1859 Utrecht; 16-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 64]
Huwelijksakte 570 Utrecht 24-12-1879	

Abraham Harschel, ± 1836 Utrecht; ovl. op 25-03-1905 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 4 C 5 C 1225.	Leentje Pappie, ± 1840 Utrecht; op 27-05-1874 te Utrecht op leeftijd van 33 jaar overleden.	Jacob Clarenburg, ± 1832 Utrecht; ovl. op 09-11-1909 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 5 C 8 D 1267.	Rachel van Samuel Lion, ± 1828 Maarssen; ovl. op 08-08-1916 te Utrecht, ald. aan 't Zandpad begr., graf 5 C 8 D 1268.
Huwelijksakte 328, Utrecht 19-09-1860		Huwelijksakte 193, Utrecht 21-07-1858	

■ Akevoth: .../nathans/214.htm ■ Genlias ■ Schelvis ■ Zandpad

■ **Genlias: Broer: Abraham Harschel**, 1879 of 1880 Utrecht, gehuwd met Marianne Jeannette Harschel, 1888 of 1889 Amsterdam; huwelijksakte 741 , Utrecht 08-12-1909
Ouders van Marianne Jeannette Harschel: Samuel Harschel en Mietje Troetel
Zus: Rachel Harschel, 1892 of 1893 Utrecht, gehuwd met Samuel Louis Muller, 1892 of 1893 Amsterdam; huwelijksakte 103, Utrecht 18-2-1919. Ouders van Samuel Louis Muller: Salomon Muller en Hanna Biallosterski

Hartog Harschel

■ **HUA** 26-02-1890, geboorteakte nr. 473
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Grossier in rundvlees. Adres in Amsterdam: Hunzestr. 65 huis
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 128: Zijn naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Harschel Hartog 26.2.90*".

Jacques Harschel

■ **HUA** 01-06-1899, geboorteakte nr. 1431
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Adres in juni 1941: Lange Elisabethstraat 23, Utrecht. Op dezelfde adres woonden: **Echtgenote**: Bertina Harschel-Blom, 13-5-1904 Amsterdam; 13-11-1942 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte reg.8;fol.37, Amsterdam 16-02-1927; Bertina was dochter van Josua Blom en Rebecca Blom.]
Dochters: Betty Harschel, 17-4-1928 Amsterdam; 13-11-1942 Auschwitz

Carla Helena Harschel, 8-11-1930 Amsterdam; 13-11-1942 Auschwitz

Henriette Pappie-Harschel

■ **HUA** 18-06-1894, geboorteakte nr. 1466

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Directrice NV. Gezinsadres in februari 1941: Nieuwendijk 158 huis, Amsterdam

■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenoot** [386] **Meijer Pappie**, 19-04-1893 Utrecht (ovl 21-05-43 Sobibor), huwelijksakte 149, Utrecht 20-03-1918; Meijer was zoon van Michaël Pappie en Hanna Cohen

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p.110: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Harschel Henriëtte 15.6.94*".

<table>
<tr><td colspan="4">Harschel
[231] Jacob, 26-06-1865 Utrecht, Hekelsteeg D 384, 26-01-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Harschel, ± 1836 Utrecht;
op 25-03-1905 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 4 C 5 C 1225.</td><td colspan="2">Leentje Pappie,
± 1840 Utrecht;
ovl. op 27-05-1874 te Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 328, Utrecht 19-09-1860</td></tr>
<tr><td>Samuel Levi Harschel / Samuel Herschel,
± 1798 ‘s-Gravenhage;
op 04-11-1879 te Utrecht overleden;
akte 1721, Utrecht 04-11-1879.</td><td>Johanna Kortenhout (Kortenhoud),
± 1800 Utrecht; ovl. op 22-10-1878 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 40 B 4 A 939.</td><td>Nathan Meijer Pappie,
± 1806 Amsterdam;
op 06-04-1847 te Enschede overleden; akte 55, Enschede 08-04-1847.</td><td>(H)esther Heijman Lappeman,
± 1806 Amsterdam;
ovl. 20-04-1864 Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 179, Utrecht 05-09-1821</td><td colspan="2">Huwelijk op 16-07-1834 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/18610.htm ■ https://www.genealogieonline.nl/stambomen-koe-muller/I1114.php ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias:** Tweede vrouw van **vader Abraham Harschel** was Betje Abraham Gompers, die uit een eerder huwelijk de zoon Sem Harschel had.

Jacob Harschel

■ **HUA** 27-06-1865, geboorteakte nr. 1066

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Leuvenschestraat 19, Den Haag

Echtgenote: Jansje Harschel-Gompers, 18-4-1864 Amsterdam; 18-12-42 Westerbork [Genlias:

Huwelijksakte reg.14;fol.39, Amsterdam 24-06-1886; Jansje was dochter van Samuel Abraham Gompers en Betje Wolder.]

<table>
<tr><td colspan="4">Harschel
[233] Meijer, 23-12-1911 Utrecht, Nobelstraat 25, 31-03-1944 Auschwitz
[235] Samuel Hartog, 07-08-1919 Utrecht, Belamystraat 8, 19-12-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Harschel,
18-04-1880 Utrecht;
op 03-02-1933 te ‘s-Gravenhage overleden.</td><td colspan="2">Marianne Jeannette Harschel, 16-01-1889
Amsterdam, dameshoedenmaakster;
21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 110]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 08-12-1909 te Utrecht, akte 741.</td></tr>
<tr><td>Meijer Nathan Harschel, 1858 Utrecht; ovl. op 16-01-1923 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 8 C 12 B.</td><td>[237] Clara Clarenburg
13-08-1859 Utrecht;
16-04-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 64]</td><td>Samuel Harschel,
08-09-1859 Utrecht,
diamantbewerker, slager;
ovl. op 18-06-1923 te Amsterdam.</td><td>Mietje Troetel,
12-09-1865 Amsterdam; ald. ovl. op 24-12-1939, begr. op 26-12-1939 te Muiderberg, graf C 44 84.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 570 Utrecht 24-12-1879</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg.23 fol. 15v,
Amsterdam 07-12-1881.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begraaf Verlof ■ http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/954.htm .../955.htm .../879.htm
■ Genlias ■ Schelvis ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **www.nljewgen.org/... : Moeder Marianne Jeannette Harschel** hertrouwde op 08-11-1939 te ‘s-Gravenhage met Jacob Engers, 21-05-1882 Winschoten, 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, ... transportlijsten, p. 108: “*Engers Jacob 21.5.82*”]. Jacob, die op zijn verjaardag is vermoord, was zoon van Lazarus Engers en Rachel van der Rijn.

Meijer Harschel

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Magazijnbediende. Adres in Amsterdam: Bosch en Lommerweg 37 I. “*Liro-Kaart aanwezig*” in het Nationaal Archief
“*Meijer Harschel en Lieselotte Sternfeld huwden op 18 januari 1940 in Amsterdam. Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Lieselotte Sternfeld*”
„*Lieselotte Harschel-Sternfeld, Berlijn, 31 december 1919, Auschwitz, 19 november 1943 Bereikte de leeftijd van 23 jaar*”
■ **H. Wielek**, De oorlog die Hitler won, Amsterdam 1947, p. 290 en 291: “*Meijer Harschel en zijn echtgenote Lieselotte Sternfeld, 31-12-1919 Berlijn, werden op 6-11-1943 gearresteerd. Zij hadden zich op de Bosch & Lommerweg 37 in Amsterdam verborgen gehouden, zonder sterren en met valse persoonsbewijzen. Lieselotte staat als nr. 26 en Harschel als nr. 27 op de „Liste straffälliger*

Juden, die im Zuge einer Einzelaktion festgenommen wurden.“ [Lijst van in een op zichzelf staande actie gearresteerde Joden, die zich aan een strafbaar feit hebben schuldig gemaakt.]

Samuel Hartog Harschel

■ **joodsmonument.nl** (met foto): Beroep: Inrichter. Adres in februari 1941: Uiterwaardenstraat 344 huis, Amsterdam
“*Samuel Hartog Harschel was vanaf 22 april 1940 werkzaam bij de textielfabriek Hollandia Kattenburg in Amsterdam. Op woensdag 11 november 1942 omstreeks 16.30 uur, deed de Sicherheitspolizei onder leiding van Willy Lages een inval in de Hollandiafabrieken. Alle uitgangen werden afgezet en de joodse medewerkers van het bedrijf werden ‘s avonds weggevoerd. Van alle die avond weggevoerde werknemers, maar ook van die werknemers die al eerder op transport waren gesteld, is in het ‘Boek der tranen’ een foto opgenomen.*
Joods Historisch Museum, Documentenverzameling, inv. nr. B1376, ‘Boek der tranen’ “
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: *Harschel, Samuel Hartog, Amsterdam, geb. 7-8-1919 (Utrecht), gest. 19-12-1942*
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.428: “*Harschel, Samuel Hartog (7.-.1919, Utrecht, 19.12.1942) - 45117/1942*”

<table>
<tr><td colspan="4">Harschel
[234] Samuel, 19-12-1870 Utrecht, Donkerstraat D 453, 26-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jacob Harschel, 13-05-1839 Utrecht, besteller; op 14-02-1899 te Den Haag overleden.</td><td colspan="2">Aaltje de la Fuente, 15-01-1836 ‘s-Gravenhage; aldaar op 06-12-1902 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 13-02-1867 te ‘s-Gravenhage.</td></tr>
<tr><td>Samuel Levi Harschel / Samuel Herschel, ± 1798 ‘s-Gravenhage; op 04-11-1879 te Utrecht overleden; akte 1721, Utrecht 04-11-1879.</td><td>Johanna Kortenhout (Kortenhoud), ± 1800 Utrecht; ovl. op 22-10-1878 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 40 B 4 A 939.</td><td>Jacob Henriques de la Fuente, kleermaker, 18-05-1807 Amsterdam; ovl. op 18-03-1886 te ‘s-Gravenhage.</td><td>Zipora Hartog Abraham Cohen (Sipora) (Verveer), 10-04-1805 ‘s-Gravenhage; aldaar op 24-05-1872 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 179, Utrecht 05-09-1821</td><td colspan="2">Huwelijk op 23-10-1833 te ‘s-Gravenhage</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://home.planet.nl/~bobbe000/verveer.htm#BM16202 ■ Genlias ■ http://www.mostyn.com/wc35/wc35_222.htm</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Broer of zus: N. N. Harschel** op 24-02-1873 te Utrecht als levenloos kind geboren; overlijdensakte 269, Utrecht 24-2-1873.

Samuel Harschel

■ **HUA** 20-12-1870, geboorteakte nr. 2184

■ **joodsmonument.nl**: Adres in Den Haag: Edisonstraat 107

"*Hij trouwde in 1898 met Klara Behr, dochter van Hartog Behr en Rachel van Gelderen. Het echtpaar kreeg drie kinderen: Jacob Harschel, één kind dat kort na de geboorte is overleden en één kind dat de oorlog heeft overleefd.*

Toevoeging van een bezoeker van de website"

Echtgenote: Klara Behr, 18-01-1873 Winschoten, 07-03-1942 Den Haag [Digitale Stamboom Den Haag: Huwelijk 18-08-1898 (datum onduidelijk geschreven)]. Klara was dochter van Racheltje van Gelderen; *Erkend bij huw. 1-9-1875 Winschoten door Hartog Behr* [Genlias].

<table>
<tr><td colspan="4">Harschel
[236] Sem, 28-10-1877 Utrecht, Predikheerenstraat H 420, 10-09-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Jonas Harschel, ± 1836 Utrecht;
op 25-03-1905 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 4 C 5 C 1225.</td><td colspan="2">Betje Abraham Gompers,
31-07-1836 Amsterdam;
op 27-03-1905 aldaar overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 3, fol. 36, Amsterdam 07-04-1875.
Opmerking: weduwnaar van Leentje Pappie.</td></tr>
<tr><td>Samuel Levi Harschel / Samuel Herschel,
± 1798 ‘s-Gravenhage;
op 04-11-1879 te Utrecht overleden;
akte 1721, Utrecht 04-11-1879.</td><td>Johanna Kortenhout (Kortenhoud),
± 1800 Utrecht; ovl. op 22-10-1878 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 40 B 4 A 939.</td><td>Abraham Samuel Gompers (Chompers, Emeich),
1803 Amsterdam;
ald. op 10-08-1848 ovl.; begr. op 13-8-1848 Muiderberg.</td><td>Jansje (Jetje) Beer (Engers) Engersch,
geb. 1808;
ovl. op 18-1-1838 en op 18-1-1838 te Muiderberg begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 179, Utrecht 05-09-1821</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 2, 193v,
08-08-1832 Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.genealogieonline.nl/stambomen-koe-muller/I281.php ■ ../I279.php ■ ../I233.php ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Sem Harschel

■ **HUA** 30-10-1877, geboorteakte nr. 2060

■ **Genlias / In Memoriam**: Echtgenote Jacoba Wolf, 13-04-1872 ‘s-Gravenhage, huwelijksakte 593, Utrecht 24-10-1900; ovl 10-09-43 Auschwitz

Ouders van Jacoba Wolf: Benjamin Wolf en Hanna Mendel

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Winkelier. Adres in februari 1941: Maasstraat 142 huis,

Amsterdam

<table>
<tr><td colspan="4">de Hartog
[239] Elisabeth Henriëtte, 30-09-1876 Utrecht, Kr. Nieuwegracht 27, 02-07-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="2">“Meester” Levie den Hartog,
06-11-1835 Gorinchem, beroep: advocaat;
ovl. 10-11-1918 Amsterdam.</td><td colspan="2">Rebecca Gompen, ± 1844 Arnhem;
ovl. 18-05-1913 Amsterdam; begr. te
Muiderberg, graf R 13 D.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 253 Arnhem 30-12-1868.</td></tr>
<tr><td>Hartog den Hartog/
Hartog Hartog,
1797 Gorinchem,
beroep: koopman; op
07-03-1882 te Leiden
overleden.</td><td>Betje Harst,
24.03-1807
Hardinxveld;
na 07-03-1882
overleden.</td><td>Levie Sigismund/
Sigismond Gom-
pen/ Jompen,
05-04-1805
Bedburg;
ovl. op 22-09-1878
te Arnhem en aldaar
begr., graf A 01 01.</td><td>Jetta (Henriette)
David,
28-06-1812 Muhlheim
[Mühlheim?*];
ovl. op 27-12-1892 te
Arnhem en aldaar
begr., graf A 01 02.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 33, Gorinchem 18-06-1834</td><td colspan="2">Huwelijk 07-06-1843 Arnhem</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 23409] ■ Genlias ■ WieWasWie
■ https://www.geni.com/people/Levie-den-Hartog/6000000018616563907
■ https://www.openarch.nl/show.php?archive=elo&identifier=e4228e2d-5302-bba5-112d-2d1c9b72823f&lang=de ■ http://kpn.nl/mayerhirsch/moscowa.html ■ Zandpad
■ http://www.geocities.ws/jdml53/ROB%20&%20NECHAMAH%27S%20HOMEPAGE/arnhemhuw.html</td></tr>
</table>

***** Misschien is grootmoeder Jetta (Henriette) David in het toen nog onafhankelijke stadje Mühlheim bij Keulen geboren, eerst op 01-04-1914 werd Mühlheim tegen de wil van de bevolking bij Keulen ingelijfd [http://de.wikipedia.org/wiki /Köln-Mülheim]. De afstand tussen Bedburg, waar haar echtgenoot was geboren, en Köln-Mühlheim bedraagt ongeveer 30 - 40 km, naar Mülheim an der Ruhr zijn het rond 20 km meer.

■ **Hans-Gert Dick**, Die Ortschaften im Stadtgebiet Zülpich, p. 30: Er bestaat met de '*Geo-Koordinaten B 50.71452 / L 6.73721*' nog een dorpje met 400 inwoners (31-12-2013) genaamd Mühlheim bij Wichterich. Wichterich en Mühlheim zijn thans stadsdelen van D-53909 Zülpich.

■ Het is minder waarschijnlijk, dat Jetta David in het Keulse Mühlheim aan het rechter oever van de Rhijn is geboren. Toen moest men tot 1888 met de boot de Rhijn over. Bedburg en het Zülpichse Mühlheim liggen ten westen van de Rhijn op 35 km afstand van elkaar.

Elisabeth Henriëtte de Hartog

■ **HUA** 02-10-1876, geboorteakte nr. 1804

■ **joodsmonument.nl**: Adres in Arnhem: Jacob Marislaan 68

"*Elisabeth Henriëtte de Hartog was een dochter van Levi de Hartog en Rebecca Gompen. Tot 1934 woonde ze in Rhenen. Ze verhuisde toen naar Haarlem, waar ze tot 1938 bleef wonen. In 1938 verhuisde ze weer naar Rhenen en in 1939 naar Arnhem. Vanaf 6 mei 1943 stond ze ingeschreven op Amstellaan 167 II in Amsterdam.*
Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Elisabeth Henriëtte de Hartog"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 186: Haar naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Hartog de Elisabeth 30.9.76*".

Hedeman-Stofkooper

[1050] **Selma,** 17-09-1894 Enschede, 07-05-1943 Sobibor

Jacob Stofkooper, 21-04-1847 Enschede; ovl. op 27-08-1906 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 36 C 3 E 30.	Esther de Haas, 26-01-1854 Groningen; op 07-04-1923 te Rotterdam overleden.
Huwelijksakte reg. 13; fol. 19v, Amsterdam 29-05-1884.	

Simon Stofkooper, ± 1806 Enschede; op 02-11-1885 te Enschede overleden; akte 240, Enschede 02-11-1885.	Joanna Agterbos, ± 1816 Enschede; op 04-02-1871 te Enschede overleden; akte 19, Enschede 04-02-1871.	Samuel Heimans de Haas, 18-03-1815 Groningen; ovl. op 05-06-1889 te Groningen en ald. aan de Moesstraat begr., steen 141*.	Sara van Doornheim (Dorenheim), 16-11-1816 Sneek; ovl. op 20-02-1875 te Groningen en aldaar aan de Moesstraat begr., steen 34**.
Huwelijksakte 3, Enschede 20-02-1843.		Huwelijk op 06-10-1839 te Groningen.	

■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias
■ Joodse inwoner van de stad Groningen, Bd. I, p. 449; IIb, 219; IIc, 879 ■ Zandpad

■ **Schut e. a., Joodse Inwoners van de stad Groningen, I, 1549-1870**,
* p. 449: "*141* [Grafsteen voor **grootvader**] *SAMUEL DE HAAS. / overl. 6 siwan 5649 en Samuel stond op en ging naar Rama (= de hoogte)[1]) / PN / een oprecht en rechtschapen, Godvrezend man / de heer Sjemoeël, zoon van Chaim HaLevi / de Haas. Hij ging naar eeuwige leven / op woensdag de eerste dag van de Sjavoe'ot (Wekenfeest) en hij werd begraven de vooravond van de heilige Sabbat 8 Siwan / 649 (7 juni 1889) / TNSBH*
[1]) *I Sam. 16:13*"
** P. 434: "*34* [Grafsteen voor grootmoeder] *SAARTJE DE HAAS geb. DORENHEIM PT / een goede huisvrouw, de kroon van haar echtgenoot / en haar kinderen, de geachte en de bescheidene / mevrouw Sara, dochter van de heer Abraham / Dorenheim zl, vrouw van de heer / Sjemoeël HaLevi de Haas. / Zij overleed met een goede naam in de nacht / van Sabbat 15 Adar I en zij werd begraven / op zondag 16e ervan in het jaar 635 (20 februari 1875) / --- / TNSBH*"
■**http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/13737.htm**: **Rosa Stofkooper** was de oudere zus van Selma (Selina) Hedeman-Stofkooper.

Selma Hedeman-Stofkooper

■ **joodsmonument**: Adres: Biltschestraatweg 33, Utrecht.
■ **Genlias**: Selma trouwde op 16-09-1919 te Amsterdam met **Johan Herman Hedeman**, zoon van Samuel Heiman Hedeman en Julie Indemeij; huwelijksakte reg. 2H; fol. 29v.
Het huwelijk werd op 15-05-1931 te Amsterdam ontbonden; scheidingsakte reg.1A;fol.24v.
Uit dit huwelijk is tenminste één dochter door www.**joodsmonument**.nl bekend: Julia Estella Hedeman, 18-06-1925 Rotterdam; 30-09-1942 Auschwitz. Dochter Julia Estella woonde samen met haar vader en Rosa Stofkooper op het adres Stadionkade 152 huis in Amsterdam. Rosa Stofkooper is op 06-09-1885 te Enschede geboren en op 13-11-1942 in Auschwitz omgekomen.
■ **In Memoriam**: "*Hedeman, Johan Herman. 20-3-1896 Zwolle, 30-4-1943 Sobibor**"
[Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 81: Zijn naam staat op de transportlijst van 27 april 1943: "*Hedemann Johann 20.3.96*"]
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 93: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 4 mei 1943. Haar geboortedatum is afwijkend van In Memoriam met 17.9.74 weergegeven: "*Stofkooper Selma 17.9.74*".

Heijmans	
[1051] **Elias,** 10-05-1925 Gent, 05-03-1943 Sobibor	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie: Overlijdensakte 52, Utrecht 07-01-1950	

■ **joodsmonument:** Adres: Centraal Israëlietisch Weeshuis, Nieuwegracht 92, Utrecht
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 119: "*Hij woonde in januari 1943 nog in het CIW*."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 10: Zijn naam staat op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Heijmans Elias 10.5.25*".
■ Op https://www.joodsmonument.nl/nl/page/121847/elias-heijmans is een foto, waarop ook Elias Heijmans is te zien.

<table>
<tr><th colspan="4">Heijmans
[1052] Jetta, 01-12-1870 Groenlo, 30-04-1943 Sobibor
[1053] Samuel, 04-02-1874 Groenlo, 23-04-1943 Sobibor</th></tr>
<tr><td colspan="2">David Heijman Heijmans,
± 1840 Groenlo, exportslager;
op 08-10-1907 te Groenlo overleden.</td><td colspan="2">Sibilla Levij,
± 1845 Ratingen (D);
op 04-08-1928 te Groenlo overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 26, Groenlo 06-11-1872; nadere informatie: wettiging 2 kinderen.</td></tr>
<tr><td>Samuel Heijmans,
± 1811 Groenlo;
op 13-01-1871 te Groenlo overleden.</td><td>Jetta (Jette) Lorch,
± 1809 Bocholt;
ovl. op 10-01-1857 te Groenlo.</td><td>Andreas Levij,</td><td>Sophia Stern,</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 11, Groenlo 20-05-1845.</td><td colspan="2">Huwelijk ?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Jetta Heijmans

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Hartingstraat 22, Utrecht.

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 50, 20-03-1942, p. 6:

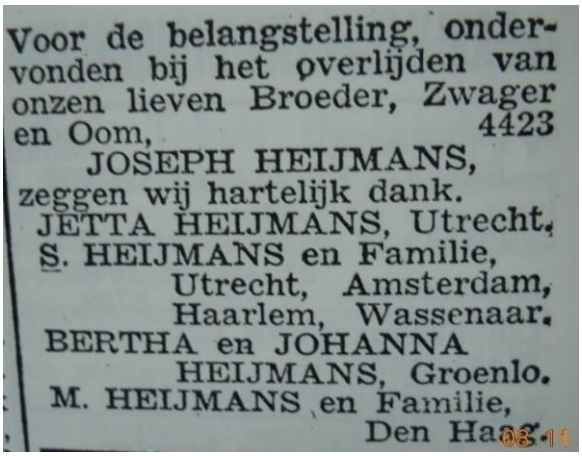

Voor de belangstelling, onder-
vonden bij het overlijden van
onzen lieven Broeder, Zwager
en Oom, 4423
JOSEPH HEIJMANS,
zeggen wij hartelijk dank.
JETTA HEIJMANS, Utrecht.
S. HEIJMANS en Familie,
Utrecht, Amsterdam,
Haarlem, Wassenaar.
BERTHA en JOHANNA
HEIJMANS, Groenlo.
M. HEIJMANS en Familie,
Den Haag.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 81: Haar naam staat op de transportlijst van 27 april 1943. In plaats van **ij** is haar achternaam met **y** gespeld: "*Heymans Jetta 1.12.70*".

Samuel Heijmans

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hugo de Grootstraat 1, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 6176 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

■ **Genlias:** Samuel Heijmans was gehuwd met [1054] **Wilhelmina Frank**; dochter van Hermann Frank en Johanna Meier; huwelijksakte 7, Groenlo 15-6-1904.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 73: Zijn naam staat op de transportlijst van 20 april 1943. In plaats van **ij** is zijn achternaam met **y** gespeld: "*Heymans Samuel 4.2.74*".

Heijmans

[179] **Esther van Gelderen-H.,** 31-10-1906 Utrecht, Westerkade 12, 09-04-1943 Sobibor
[247] **David**, 13-09-1900 Utrecht, Westerkade 12, 16-07-1943 Sobibor
[248] **Ezechiel David**, 23-03-1896 Utrecht, Westerkade 12, 31-04-1944 Auschwitz

Lion Heijmans, 17-10-1862 Utrecht; 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 217]	Lea de Miranda, 03-08-1867 Amsterdam; ovl. op 15-11-1932 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 43 C 19 C -.
Huwelijksakte 30, Weesp 05-06-1895	

Esegiel Heijmans, ± 1827 Utrecht, beroep: koster, op 23-02-1902 te Utrecht op leeftijd van 74 jaar overleden.	Geertruij Hofman, ± 1836 Utrecht; ovl. op 01-03-1900 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 36 C 3 H 1209.	David de Miranda, 14-06-1842 Amsterdam; begr. op 26-03-1893 te Ouderkerk aan de Amstel.	Judith Querido, 18-12-1834 Amsterdam; op 03-11-1920 te Ouderkerk aan de Amstel begraven.
Huwelijksakte 221, Utrecht 16-07-1856		Huwelijk op 12-10-1864 [choppe 14-06-1865] te Amsterdam	

■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F3099/I8186/
■ .../F12585/I33080/ ■ Genlias ■ Zandpad

■ **Genlias:** Het zusje **Judith** is op 06-03-1898 te Utrecht op leeftijd van 9 maanden overleden. Overlijdensakte 377, Utrecht 07-03-1898.
Het zusje **Débora** is op 09-08-1904 te Utrecht op leeftijd van 10 maanden overleden. Overlijdensakte 1149, Utrecht 09-08-1904.

Esther van Gelderen-Heijmans

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Boerhaaveplein 20 III, Amsterdam
Echtgenoot: Leon van Gelderen, 12-11-1907 Amsterdam; 9-7-43 Sobibor
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 200: De namen van het echtpaar Van Gelderen-Heijmans staan op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Geldern van-Heijmans Esther 31.10.06*" en "*Gelderen van Leon 12.11.07*".

David Heijmans

■ **HUA** 14-09-1900, geboorteakte nr. 2402

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 217: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Hijmans David 30.9.00*".

Ezechiel David Heijmans

■ **HUA** 25-03-1896, geboorteakte nr. 819

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Westerkade 12 bis, Utrecht

Echtgenote: Rachel Heijmans-Pezarro, 17-10-1896 Amsterdam; 30-11-1943 Auschwitz

"Drie kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd. Eén verwant heeft de oorlog overleefd."

"Ezechiel David Heijmans was een zoon van Lion Heijmans en Lea de Miranda. Hij kwam uit een gezin van zes kinderen waarvan Debora en Judith al als baby zijn overleden, Alida de oorlog heeft overleefd maar David, hijzelf en Esther niet.
Burgerlijke Stand van Het Utrechts Archief en de website.www.dutchjewry.org: Herinneringsboek Joods Utrecht 1940-1945 blz. 377 en 378.

Ezechiel David Heijmans had de manufacturenzaak van zijn vader Lion Heijmans overgenomen.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **Genlias: Ezechiel David Heijmans** trouwde op 19-08-1925 te Utrecht met Rachel Pezarro, dochter van Eliezer Pezarro en Esther de Miranda; huwelijksakte 718.

<table>
<tr><td colspan="4">Heijmans
[246] Alexander, 19-11-1868 Utrecht, Jufferstraat B 595, 17-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Esegiel Heijmans,
± 1827 Utrecht, beroep: koster,
ovl. op 23-02-1902 te Utrecht.</td><td colspan="2">Geertruij Hofman, ± 1836 Utrecht;
ovl. op 01-03-1900 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 36 C 3 H 1209.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 221, Utrecht 16-07-1856</td></tr>
<tr><td>Barend Nathan Heijmans,
00-06-1790 Amsterdam; ovl. op 06-07-1863 te Utrecht.</td><td>Debora Oppenheim,
geb. 26-12-1798;
op 19-01-1851 te Utrecht overleden.</td><td>Liebmann (Leon)/ Liebman Hofman,
± 1798 Dittlofsrode (Dld), ovl. op 17-03-1843 te Utrecht.</td><td>Betje Koopman,
± 1801 Dusseldorp (Düsseldorf); op onbekende datum overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 40, Zwolle 15-06-1820</td><td colspan="2">Huwelijksakte 254, Utrecht 16-08-1837</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Zus: Debora Heijmans**, 1858 of 1859 Utrecht, was gehuwd met Israel Jacob Vis, 1857 of 1858 Elburg; huwelijksakte 277, Utrecht 30-6-1881. Ouders van Israel Jacob Vis: Salomon Jacob Vis en Sara Zwaneweber.
Broer: Bernard Heijmans, 1860 of 1861 Utrecht, ovl. 28-09-1940 te Bloemendaal, was gehuwd met Jette de Leeuw, 1874 of 1875 Amsterdam; huwelijksakte 411, Utrecht 25-7-1904. Ouders van Jette de Leeuw: Hendrik de Leeuw en Emillia Kan. [Digitale Stamboom Kennemerland]
Zus: Betje Heijmans, 1864 of 1865 Utrecht, is op 17-3-1942 te Arnhem op leeftijd van 77 jaar overleden; overlijdensakte 287, Utrecht 18-3-1942

Alexander Heijmans

■ **HUA** 20-11-1868, geboorteakte nr. 1978
■ **joodsmonument.nl**: Adres op 1 februari 1941: G. Terborgstraat 40 I, Amsterdam
"Alexander Heijmans en Susanna de Leeuw huwden op 27 januari 1892, blijkens de bul ter gelegenheid van hun gouden bruiloft. In een brief van 21 maart 1943 schrijft hun dochter Alida aan vrienden dat ze haar vader mist en dat haar moeder heel ziek is.
Toevoeging van een bezoeker van de website"
Echtgenote *"Susanna Heijmans-de Leeuw is op 13 april 1943 in het kamp Westerbork omgekomen en op 15 april 1943 gecremeerd. De urn met haar as is op de Joodse begraafplaats in Diemen bijgezet op veld U, rij 4, graf nr. 25.*
Register van Joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789
Lijst van in de concentratiekampen Westerbork en Buchenwald overleden Joodsche Personen die op Nederlandsche begraafplaatsen ter aarde werden besteld; NIOD, archief Westerbork, port. 1, map 1"
■ **Genlias: Echtgenote: Susanna de Leeuw,** 19j (??-10-1872), Arnhem, huwelijksakte 11, Arnhem 27-01-1892. Ouders van Susanna de Leeuw: Salomon Hartog de Leeuw (beroep: slager) en Sara de Bruin

Heijmans			
[249] **Juliette Suze,** 11-03-1935 Utrecht, Westerkade 12, 06-09-1944 Auschwitz			
[248] Ezechiel David Heijmans, 23-03-1896 Utrecht; 31-04-44 Auschwitz		[1055] Rachel Pezarro, 17-10-1896 Amsterdam; 30-11-43 Auschwitz	
Huwelijk 19-8-1925 te Utrecht			
Lion Heijmans, 17-10-1862 Utrecht; 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 217: "*Hijmans Lion 17.10.63*"]	Lea de Miranda, 03-08-1867 Amsterdam; ovl. op 15-11-1932 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 43 C 19 C -.	Eliezer Pezarro, 29-09-1861 Amsterdam; ovl. op 20-07-1909 te Amsterdam en op 25-07-1909 te Ouderkerk aan de Amstel begraven.	Ester Rodrigues de Miranda, 14-03-1866 Amsterdam; op 14-04-1926 te Amsterdam overleden.
Huwelijksakte 30, Weesp 05-06-1895		Huwelijk op 30-05-1888 te Amsterdam	
■ http://www.genealogieonline.nl/genealogie-van-raam/I48019.php ■ Genlias ■ Zandpad			

Juliette Suze Heijmans

▪ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Westerkade 12 bis, Utrecht. Er is een foto van Juliette Suze op de website.
"*Drie kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd.*
Eén verwant heeft de oorlog overleefd."

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen na 1-09-1941.]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Westerkade 12 bis
■ **Juliette Suze** was zes en een half jaar toen ze niet meer naar de openbare school mocht komen. De afstand tussen Westerkade 12 en Ondiep 63, waar de Joodse school werd ingericht, bedraagt 3,5 tot 4 km - een uur gaans voor een volwassene, die goed ter been is.

Heijmans-Frank

[1054] **Wilhelmina,** 26-09-1879 Bedburg, 23-04-1943 Sobibor

Hermann Frank, geb. 09-09-1827 Bedburg; ovl. 1891 Bedburg; ald. begraven.	Johanna Meier, geb. 19-01-1839 Weisweiler; ovl. 1911 Stommeln; ald. begraven.
Huwelijk 14-06-1872 Weisweiler	

Mathias Frank, geb. 1780 Bedburg; ovl. 1853 Bedburg; ald. begraven.	Wilhelmine Wallach, geb. 1779 Bedburg; ovl. 1873 Bedburg; ald. begraven.	Andreas Meyer Kahn, geb. 09-08-1802 Weisweiler; ovl. 11-08-1854 Weisweiler.	Rachel Marx, geb. 11-07-1808 Weisweiler; op onbekende datum overleden.
Huwelijk 03-06-1812 Bedburg.		Huwelijk 13-02-1832 Weisweiler.	

■ Genlias ■ In Memoriam ■ http://familienbuch-euregio.eu/genius/php[...]

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Hugo de Grootstraat, Utrecht.

■ **Genlias**: Wilhelmina Frank was gehuwd met [1053] **Samuel Heijmans**, zoon van David Heijman Heijmans en Sibijlla Levij; huwelijksakte 7, Groenlo 15-06-1904.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Heijmans, Wilhelmina, geb. Frank, geb. 26 september 1879 in Bedburg, woonde in Bedburg. Deportatie vanuit Westerbork op 20 april 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 23 april 1943, Sobibor, voor dood verklaard.

Heijmans-Pezarro			
[1055] **Rachel,** 17-10-1896 Amsterdam, 30-11-1943 Auschwitz			
Eliezer Pezarro, 29-09-1861 Amsterdam; ovl. op 20-07-1909 te Amsterdam en begr. op 25-07-1909 te Ouderkerk aan de Amstel.		Ester Rodrigues de Miranda, 14-03-1866 Amsterdam; op 14-04-1926 te Amsterdam overleden.	
Huwelijk op 30-05-1888 te Amsterdam			
Mozes Pezarro, 21-06-1827 Amsterdam; op 18-04-1900 te Ouderkerk aan de Amstel begraven.	Sara Simcha Ferro, 17-02-1834 Amsterdam; ovl. op 26-10-1815 te Amsterdam, op 28-10-1915 te Ouderkerk aan de Amstel begraven.	David de Miranda, 14-6-1842 Amsterdam; 1893 overleden en op 26-03-1893 te Ouderkerk aan de Amstel begraven.	Judith Querido, 18-12-1834 Amsterdam; 1920 overleden en op 03-11-1920 te Ouderkerk aan de Amstel begraven.
Huwelijk op 06-06-1860 [choppe 23-10-1860] te Amsterdam.		Huwelijk op 12-10-1864 [choppe 14-06-1865] te Amsterdam.	
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F3095/I8174/ ■ .../F3096/I8176/ ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F3099/I8186/ ■ .../F12585/I33080/ ■ Genlias ■ Zandpad			

Rachel Heijmans-Pezarro, echtgenote van [248] Ezechiel David Heijmans, moeder van [249] Juliette Suze Heijmans

■ **HUA**, gezinskaart **Ezechiel David Heijmans**, fiche 862

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Westerkade 12 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 8510 op het Gemeentearchief Amsterdam.

"*Rachel Pezarro was een dochter van Eliezer Pezarro en Esther de Miranda, een gezin met acht kinderen. Lea is al als baby overleden, Elisabeth, Susanna, Maurits en Salomon hebben de oorlog overleefd maar zijzelf, haar zuster Judith en broer David niet.*
Zij trouwde in Utrecht op 19 Augustus 1925 met Ezechiel David Heijmans.
Het Utrechts archief, huwelijksakte Rachel Pezarro en Ezechiel David Heijmans.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Heim	
[1056] **Hermann,** 01-08-1916 Znin, 31-01-1943 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ Genlias ■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **HUA**, gezinskaart **Salomon Cohen**, fiche 385:
Hermann Heim heeft als *'niet verwant'* bij Salomon Cohen en Everdina van Uden ingewoond. Hij is op 14-05-1935 ingeschreven op de Kanaalstraat 127 bis.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nic. Ruychaverstraat 65, Utrecht. Beroep: Koopmann.

Heimann	
[1057] **Georg,** 26-11-1902 Rosenberg, 04-08-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ Genlias ■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Breedstraat 22 bis, Utrecht. Liro-Kaart op het Nationaal Archief in Den Haag.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Heimann, Georg, geb. 26 november 1902 in Rosenberg, woonde in Dortmund. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, ovl. 04 augustus 1942.
■ **Dodenboeken van Auschwitz, p.?**: *„Heimann, Georg (26.11.1902, Rosenberg, 3.8.1942) - 18091/1942"*

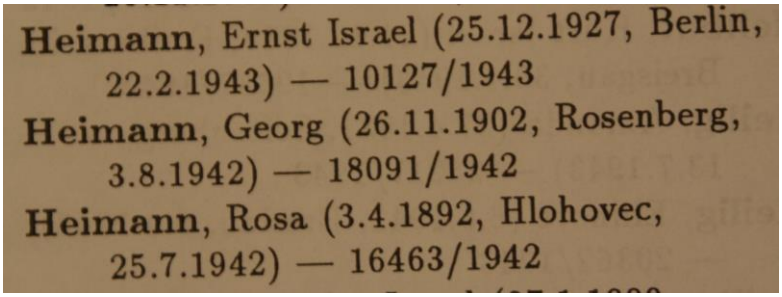
Heimann, Ernst Israel (25.12.1927, Berlin, 22.2.1943) — 10127/1943
Heimann, Georg (26.11.1902, Rosenberg, 3.8.1942) — 18091/1942
Heimann, Rosa (3.4.1892, Hlohovec, 25.7.1942) — 16463/1942

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 1224, opgemaakt te Utrecht op 26-06-1953 blijkt, dat Georg Heimann getrouwd was met Hilde Edelstein.

Heimann-Edelstein			
[1058] **Hilde,** 07-12-1909 Dortmund-Husen, 30-09-1942 Auschwitz			
Karl Edelstein		Ella Judenberg, 03-12-1885 Lütgeneder / Warburg, woonde te Lütgeneder. Deportatie op 18-01-1944 naar Theresienstadt; 07-07-1944 Auschwitz.	
Huwelijk ?			
		Levy Judenberg, geb. 1848	Fanni Varnhagen, geb. te Udorf
		Het echtpaar kreeg zeven kinderen.	
■ bundesarchiv.de/gedenkbuch http://www.jacob-pins.de/?article_id=410&clang=0 ■ WieWasWie ■ http://db.yadvashem.org/names/nameDetails.html?itemId=603453&language=de#!prettyPhoto[gallery2]/0/			

Hilde Heimann-Edelstein, echtgenote van [1057] Georg Heimann

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Breedstraat 22 bis, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd.*"

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Heimann, Hilde, geb. Edelstein, geb. 17 december 1909 in Dorstfeld, woonde in Düsseldorf. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 214, opgemaakt te Utrecht op 29-01-1954 blijkt, dat Hilde Edelstein getrouwd was met Georg Heimann.

Heimberg
[1059] **Bruno,** 12-08-1913 Essen, 31-05-1944 Auschwitz
■ In Memoriam ■ bundesarchiv.de/gedenkbuch

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Singelstraat 3 bis-a, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Heimberg, Bruno, geb. 12 augustus 1913 in Essen, woonde in Essen. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

Heimberg-Kaplan
[1060] **Sidonie,** 11-04-1914 Wenen, 31-01-1944 Auschwitz
■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Singelstraat 1, Utrecht.

■ https://www.**joodsmonument.nl**/nl/page/385876/gevluchte-duitse-joden: "*De familie Seelig heeft ook gewoond in de Olycanstraat te Haarlem. Daar boden zij onderdak aan veel gevluchte Duitse Joden waaronder: Julius Chaim en zijn vrouw Esther Chaim-Tannenhaus en een dochter, Herbert Alfred Israel, Bruno Heimberg, Salomon Schachner en Sidonie Heimberg-Kaplan.*"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Emigratie: 13-08-1940 naar Nederland. Opgesloten 09-05-1943 in Westerbork, tot 15-11-1943 Vught. Deportatie: Vanuit Vught op 15-11-1943 naar Auschwitz. Voor dood verklaard, overlijdensdatum vastgelegd op 31-01-1944.

<table>
<tr><th colspan="4">Heinemann</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1061] Hans Rudolf, 17-08-1921 Brakel, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1063] Simon Heinemann,
30-03-1882 Brakel; 10-09-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">[1064] Helene Israels,
01-08-1889 Wenen; 10-09-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1914; Ingeborg (Inge), het eerste van drie bekende kinderen, werd 27-03-1915 te Brakel geboren.</td></tr>
<tr><td>Samuel Heinemann,
geb. 1846 Brakel;
ovl. ?</td><td>Julchen Hakesberg,
geb. 07-01848 Brakel;
ovl. 06-03-1924.</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1871; Pauline, het eerste van twaalf bekende kinderen, werd 05-04-1872 te Brakel geboren.</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Simon-Heinemann/6000000032171066117
■ http://www.geni.com/people/Julchen-Heinemann/6000000032170218496
■ https://www.geni.com/people/Helene-Israels/6000000067880498901
■ http://www.geni.com/people/Samuel-Heinemann/6000000032170990007 ■ Genlias ■ In Memoriam</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Rh. Feithstraat 18 bis, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Heinemann, Hans Rudolf, geb. 17 augustus 1921 in Brakel, woonde in Brakel. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 30 september 1942, Auschwitz.
■ **geni.com** en **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Hans Rudolf had, zover bekend, twee **Zussen**:
Ingeborg Heinemann, geb. 27-03-1915 Brakel, ovl. ?
Gerda Sigmond-Heinemann, geb. 11-08-1916 Brakel: Emigratie 14-10-1935 Nederland; arrestatie Westerbork 23-09-1942 – 08-02-1944; deportatie 08-02-1944 Auschwitz, van daar op onbekende datum naar Ravensbrück*****; zij heeft de kampen overleefd. Volgens geni.com heette haar echtgenoot Ferdinand Lodew**ij**k Sigmond, omtrent wiens lot nog niets boven water was te krijgen.
*****■ **Annette Leo** in **Benz/ Distel**, Der Ort des Terrors, Band 4, p. 511 - 514: "*De situatie in het vrouwenconcentratiekamp Ravensbrück tijdens de laatsten weken voor de bevrijding was vol van tegenstrijdigheden en absurditeiten. Nog als de SS-artsen hun laatsten slachtoffers voor de gaskamers lieten samendrijven, reden witte bussen van het Zweedse Rode Kruis door de*

kamppoort, om door een in zijn soort enige actie meerdere duizend gevangenen via Denemarken naar Zweden te brengen."
[...] Tussen 27-04-1945 en 28-04-1945 moesten colonnes van telkens 800 personen aan de dodenmarsen beginnen. "*Achterblijven alles bij elkaar 3000 zieke, niet tot de mars in staat zijnde vrouwen en enkele gevangenenverpleegsters en vrouwelijke artsen*."
[...] "*Vanaf 30-04-1945 bevonden zich formaties van het 49e leger van de IIe Belorussische front in het kamp*."
De laatsten gevangenen verlaten in de zomer van 1945 het concentratiekamp Ravensbrück.

Heinemann	
[1062] **Hermann,** 31-12-1870 Liebenau, 19-11-1943 Auschwitz	
Leeser Heinemann	Rosalie Rosenbaum
■ Genlias ■ In Memoriam	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Croeselaan 367 bis, Utrecht.
■ **Genlias**: Echtgenote Emma Cohen, geb. ± 1872, dochter van Meijer Cohen en Sophie Hertz, is op 28-04-1940 te Utrecht overleden; akte 913, Utrecht 29-04-1940.

Heinemann			
[1063] **Simon,** 30-03-1882 Brakel, 10-09-1943 Auschwitz			
Samuel Heinemann, geb. 1846 Brakel; ovl. ?		Julchen Hakesberg, geb. 07-01848 Brakel; ovl. 06-03-1924	
Huwelijk ±1871; Pauline, het eerste van twaalf bekende kinderen, werd 05-04-1872 te Brakel geboren.			
David Heinemann, geb. ?; ovl. ?	Rieke Naten, geb. ? Kamen; ovl. ?	Salomon Hakesberg, geb. 21-02-1800 Brakel; ovl. 25-05-1868 Brakel.	Hanne Bachrach, geb. 16-04-1804; ovl. 16-08-1884 Paderborn.
Huwelijk ±1843; Leser, het eerste van twee bekende kinderen, werd 23-11-1843 te Brakel geboren.		Huwelijk ±1845; David, het eerste van twee bekende kinderen, werd 25-06-1846 te Brakel geboren.	
■ http://www.geni.com/people/Simon-Heinemann/6000000032171066117 ■ http://www.geni.com/people/Julchen-Heinemann/6000000032170218496 ■ http://www.geni.com/people/Samuel-Heinemann/6000000032170990007 ■ https://www.geni.com/people/Julchen-Heinemann/6000000032170218496 ■ https://www.geni.com/people/Hanne-Hakesberg/6000000032170689208 ■ https://www.geni.com/people/Salomon-Hakesberg/6000000032170694045 ■ https://www.geni.com/people/Rieke-Heinemann/6000000032171339987 ■ Genlias ■ In Memoriam			

■http://www.**brakel**.de/uploads/download/dokumentation_**juedischer_friedhof_brakel**_-_bestand_mit_fotos_150dpi.pdf: Op de Joodse begraafplaats te Brakel zijn drie personen met de achternaam 'Heinemann' ter aarde besteld: Rij 4, graf 5 - **Pauline Heinemann**, geb. 3 april

1872, ovl. 22 september 1882. Rij 7, graf 9 en 10 - **Julie Heinemann-Hakesberg**, geb. 7 augustus 1848, ovl. 6 maart 1924 en **Samuel Heinmann**, geb. 23 januari 1846, ovl. 7 april 1929.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Rh. Feithstraat 18 bis, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Heinemann, Simon, geb. 30 maart 1882 in Brakel, woonde in Brakel. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 1943, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 10 september 1943, Auschwitz.
■ **Digitale Stamboom Rotterdam:** Uit een gezinskaart opgemaakt te 's-Gravenhage blijkt, dat Simon Heinemann komende van Brakel vanaf 18-11-1935 met zijn gezin in de Jos. Israëlslaan ging wonen. Behalve zoon Hans Rudolf hadden Simon en Helene nog twee dochters: Ingeborg, geb. 27-03-1915 Brakel, en Gerda, geb. 1916 in Brakel. Vermoedelijk hebben Ingeborg en Gerda de oorlog overleefd, hun namen staan nog in *In Memoriam* nog in het *Gedenkbuch* van het Duitse bondsarchief.

Heinemann-Israels
[1064] **Helene,** 08-01-1889 Wenen, 10-09-1943 Auschwitz
■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Rh. Feithstraat 18 bis, Utrecht.
■ http://www.**geni**.com/people/Helene-Heinemann/6000000032171282037: Helene was echtgenote van [1063] **Simon Heinemann.**
■ https://www.**geni**.com/people/Helene-Israels/6000000067880498901: Van Helene Heinemann-Israels zijn drie kinderen bekend, te weten: **Ingeborg** (Inge), geb. 27-03-1915 Brakel; **Gerda** Sigmond, geb. 11-08-1916 Brakel en **Hans Rudolf**, geb. 17-08-1921 Brakel.

<table>
<tr><th colspan="4">Hellmann</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1065] Sigmund, 24-07-1898 Gunzenhausen, 05-12-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Heinrich Hellmann,
26-09-1849 Gunzenhausen;
op 22-06-1933 overleden.</td><td colspan="2">Ida Dingfelder,
04-02-1852 Ühlfeld; melding van vertrek naar München op 28-11-1938; deportatie met transport II/3 [*] van München naar Theresienstadt; aldaar op 13-12-1942 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 24-08-1877; het echtpaar kreeg twaalf kinderen.</td></tr>
<tr><td>Max Hellmann</td><td>Therese Steiner</td><td>Meyer Seligmann Dingfelder, geb. 1802 Uehlfeld; ovl. 26-021887 Uehlfeld.</td><td>Getta Seligenbrunn</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.alemannia-judaica.de/gunzenhausen ■ In Memoriam
■ http://jl-gunzenhausen.de/de/hellmann-heinrich.html
■ http://www.lorlebergplatz.de/juden_in_erlangen_II_namensregister.pdf</td></tr>
</table>

■ http://www.alemannia-judaica.de/gunzenhausen_texte.htm#Goldene%20Hochzeit%20von%20Pferdeh%C3%A4ndler%20Heinrich%20Hellmann%20und%20Ida%20geb.%20Dingfelder%20(1927): Op 24-08-1927 mochten zijn **ouders** Ida Dingfelder en Heinrich Hellmann hun gouden bruiloft vieren.

***** ■ **Gottwaldt/ Schulle**, *Die "Judendeportationen" aus dem Deutschen Reich 1941 - 1945*, p. 290: Op 05-06-1942 werden vanaf München 50 personen op transport naar Theresienstadt gesteld. Dit transport "*II/3*", waarin zich uitsluitend Münchense Joden bevonden, bereikte Theresienstadt op 06-06-1942.

[P. 288] "*Deze 'kleinen' Transporten* [met **moeder** Ida Dingfelder] *vertrokken* [tussen *03-06-1942* en *12-08-1942*] *met treinen volgens de dienstregeling vanaf München Centraal; vermoedelijk ook soms vanaf de goederenstation München-Laim*."

■ **http://jl-gunzenhausen.de/de/hellmann-heinrich.html : *Broers: Albert**, geb. 23-05-1878, leefde om 1913 in Zuid-Afrika en emigreerde voor 1933 naar Amerika.*

***Siegfried**, geb. 31-08-1879, trouwde 1907 met de roomse kookster Katharina Winhard, geb. 23-11-1885 te Karlsdorf. Tot 1939 leefde hij als paardenhandelaar in Mühldorf am Inn en emigreerde dan naar Rotterdam, daarna woonde hij bij zijn zus Emma in Meppel/NL. Vandaar is hij op 05-05-1942 naar Westerbork gebracht en op 16-07-1942 op transport naar Auschwitz gesteld, waar hij op 02-09 of 30-09-1942 werd vermoord.*

[...]

***Zussen: Rosa**, geb. 24-04-1881; ovl. 07-09-1881.*

***Frieda**, geb. 20-08-1882, trouwde voor 1916 met een mijnheer Reinolds, pensionbezitter in Washington.*

***Lina**, geb. 25-02-1884, trouwde met* [Franz Albert Heinrich] *Klagges en leefde in Nederland.*

[Haar echtgenoot is op 03-07-1926 op leeftijd van 42 jaar te Utrecht overleden.

■ WieWasWie]

***Emma**, geb. 01-05-1885, ovl. 19-02-1943 Auschwitz. Zij was getrouwd met Leopold Böttigheimer, koopman uit Bamberg.*

***Broers: Max**, 24-12-1886 Gunzenhausen, ovl. 09-04-1943 [Schelvis, p. 52]. Beroep: paardenhandelaar. Hij was van plan 1905 naar Transvaal te emigreren, maar leefde vanaf 1912 weer in Gunzenhausen. Hij was getrouwd met Recha Frank* [geb. 26-10-1883 Edelfingen; ovl. 09-04-1943 [Schelvis, p. 52]].

***Friedrich Martin**, geb. 16-08-1888, bakker, leefde om 1916 in Brussel/ België. Hij was gehuwd met Irma Krämer, meisjesnaam: Lux. Hij werd op 11-09-1942 met transport nr. 31 naar Auschwitz gedeporteerd. (Bron: www.memorialdelashoah.org)*

Vriendelijke mededeling per E-Mail op 23-08-2008 van Brigitte Schmidt, stadsarchief München: [Friedrich Martin] *werd 1961 voor dood verklaard, het sterfdatum werd vastgelegd op 31-12-1945.*

***Hermann**, geb. 26-11-1890, koopman*

***Julius**, geb. 19-03-1893; verdronken op 17-05-1898*

***Zus: Betty**, geb. 03-05-1894, zij had een zoon: Heinz Hellmann. Melding van vertrek van beiden naar München op 28-11-1938. Beiden werden op transport naar Rige gesteld, waar zij vermist zijn.*"

Sigmund Hellmann, echtgenoot van [1066] Lilly Hellmann-Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Beverstraat 2a, Utrecht. Beroep: Koopman.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Hellmann, Sigmund, geb. 24 juli 1898 te Gunzenhausen, woonde in Gunzenhausen. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp; ovl. 05 december 1943.

Herrmann-Hirsch

[1067] **Auguste,** 19-06-1878 Argenschwang, 07-05-1943 Sobibor

■ In Memoriam

■ http://**denhaag.digitalestamboom**.nl: Auguste Hirsch komende van Saarlouis ging op 27-12-1935 in de Hasseltsestraat 25 te 's-Gravenhage wonen. Behalve de voorletter 'L' en de familienaam 'Herrmann' bevat de achterkant van de gezinskaart geen verdere gegevens omtrent haar echtgenoot.
■ **joodsmonument**: Adres: Mauritsstraat 17, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Herrmann, Auguste, geb. Hirsch, geb. 19 juni 1878 in Argenschwang, woonde in Argenschwang. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 04 mei 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 07 mei 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 89: Haar naam staat op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Herrman-Hirsch Auguste 19.6.78*".
■ https://www.**geni.com**/people/Milly-Mayerfeld/6000000002916085531: Auguste Herrmann-Hirsch was moeder van **Milly (Millie) Mayerfeld-Herrmann**.
■ https://www.**geni.com**/people/Max-Mayerfeld/6000000002916066323: Schoonzoon van Auguste Herrmann en echtgenoot van dochter Milly (Millie) was Max Mayerfeld, geb. 16-10-1898 Worms, ovl. 06-05-1945 door vlektyfus in Tröbitz. Er is voor hem een Stolperstein in Butzbach geplaatst.

Herschel

[242] **Johanna,** 05-06-1879 Utrecht, Kalverstraat 4, 05-10-1942 Auschwitz
[243] **Leonhard**, 02-05-1882 Utrecht, Kalverstraat 4, 09-04-1943 Sobibor

Hartog Herschel, ± 1833 Utrecht; ovl. op 01-09-1891 te Utrecht.	Mariana Poortje (Maxiana-Magna Lazarus Poortje), 30-11-1844 Delfzijl; ovl. op 28-06-1927 te Utrecht, aan het Zandpad begraven, graf 9 C 14 K -.
Huwelijksakte 318, Utrecht 14-08-1878	

Samuel Levi Harschel / Samuel Herschel, ± 1798 ‘s-Gravenhage; op 04-11-1879 te Utrecht overleden.	Johanna Kortenhout (Kortenhoud), ± 1800 Utrecht; ovl. op 22-10-1878 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 40 B 4 A 939.	Lazarus Izaks Poortje, 05-05-1816 Delfzijl; ovl. op 22-02-1881 te Veendam.	Martha van Rijn (Mietje Salomons van Rijn/Rhijn), 26-12-1820 Hoogeveen; ovl. in 1911.
Huwelijksakte 179, Utrecht 05-09-1821		Huwelijk op 16-08-1943 te Hoogeveen	

■ Akevoth: .../ndbeli/746.htm ■ Genlias ■ Zandpad

■ **Genlias: Zus: Mietje Herschel**, 1885 of 1886 Utrecht, gehuwd met Johannes Josephus Jorksveld, 1872 of 1873 Jutphaas; huwelijksakte 387, Utrecht 27-4-1922. Ouders van Johannes Josephus Jorksveld: Gerrit Johannes Jorksveld en Cornelia Maria Hulstein. Johannes Josephus Jorksveld was weduwnaar van Aattje van Kreel.
Broer of zus: N. N. Herschel op 15-5-1884 als levenloos kind te Utrecht geboren; overlijdensakte 922, Utrecht 16-5-1884

Johanna Herschel

■ **HUA** 06-06-1879, geboorteakte nr. 1071
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Naaister. Adres in Amsterdam: Amsteldijk 43 I

Leonhard Herschel

■ **HUA** 03-05-1882, geboorteakte nr. 956
Beroep: Koster
■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: ‘t Stort Zuid 13, Amersfoort
■ **Museum Flehite Amersfoort / (Genlias):** Opsluiting van de vader Leonhard, moeder Marianne en dochter Johanna in Westerbork op 31-03-1943, deportatie op 06-04-1943.
Echtgenote: Marianne Klein, 28-03-1881 Amersfoort, 09-04-1943 Sobibor (Huwelijksakte Nr. 150, 15-11-1911, Amersfoort, Marianne was dochter van Marcus Asser Klein en Betje Poortje)

Dochters: Johanna Herschel, 03-06-1918 Sabang, 09-04-1943 Sobibor,
Debora Herschel, 11-08-1921 Amersfoort; 21-05-43 Sobibor.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 52 en 60: Terwijl de naam van moeder Marianne Klein onder de rubriek Normaltransport op de lijst van 6 april 1943 staat, zijn vader Leonhard Herschel en dochter Johanna als HAEFTLINGE op transport gesteld; dat lijkt merkwaardig, omdat allen volgens de boekrol in het Museum Flehite Amersfoort op dezelfde dag in Westerbork zijn opgesloten. Bladzijde 52: "*Herschel-Klein Marianne 28.3.83*", bladzijde 60: "*Herschel Johanna 3.6.18*" en "*Herschel Leonhard 2.5.82*".

<table>
<tr><td colspan="4">Herschel
[1068] David, 04-06-1908 Hoogeveen, 04-06-1943 Sobibor
[1070] Nathan, 29-07-1906 Assen, 04-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1069] Louis Herschel,
24-03-1881 Goor;
05-11-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">[1072] Sophia Lisette van der Wijk,
Hoogeveen 04-07-1878;
05-11-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 101, Hoogeveen 08-11-1905.</td></tr>
<tr><td>Nathan (Natan) Herschel, ± 1854 Goor; ovl. op 28-12-1900 te Goor.</td><td>Elisabeth (Betje & Bet) van Engel, ± 1859 Goor; ovl. op 23-11-1930 Hengelo.</td><td>David van der Wijk, 20-06-1848 Hooge-veen, aldaar overl. op 22-04-1929.</td><td>Jansje Rozeband, 12-12-1849 Olst, ovl. op 16-01-1924 te De Slood (Hoogeveen).</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 15-08-1877 te Goor.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 20, Olst 13-06-1877; hand-tekening moeder v. d. bruid J. Rozeboom.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/16255.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/1996.htm ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

David Herschel, echtgenoot van [244] Mietje Herschel-Creveld

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oudegracht 335, Utrecht. Beroep: Winkelier.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 146: Zijn naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Herschel David 4.6.08*".

Nathan Herschel, echtgenoot van [1071] Rosette Elisabeth Herschel-Tobar

■ **joodsmonument.nl**: *Adres in juni 1941: Prinses Julianaweg 168, Jutphaas [Utrecht]. "Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd. JOKOS-dossier (nummer 7421) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam. ... (L-claim, nummer 5038/13 251)."*
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 146: Zijn naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943. De voornaam Nathan is veranderd in Nico: "*Herschel Nico 29.7.06*"

Herschel			
[1069] **Louis,** 24-03-1881 Goor, 05-11-1942 Auschwitz			
Natan (Nathan) Herschel, ± 1856 Goor; ovl. op 28-12-1900 te Goor.		Elisabeth (Betje, Bet) van Engel, 1859 Goor; ovl. op 23-11-1930 te Hengelo.	
Huwelijksakte 8, Goor 15-08-1877.			
Levij Hertog Herschel, ± 1820 Smilde; ovl. op 09-02-1901 te Goor.	Mientjen Levie, ± 1821 Goor, winkelierster; ovl. ald. op 01-03-1860.	Mozes van Engel, ± 1828 Deventer; ovl. op 12-04-1915 te Goor.	Heintje Levij, ± 1828 Goor, winkelierster; ovl. op 09-04-1878 te Goor.
Huwelijksakte 5, Goor 03-07-1843.		Huwelijksakte 2, Goor 13-02-1850.	
■ Genlias ■ WieWasWie			

Louis Herschel

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oudegracht 335, Utrecht. "*JOKOS-dossier nr. 7422 op het Gemeentearchief Amsterdam.*
Een buurvrouw van de familie Herschel schrijft over hen in haar gepubliceerde dagboek.
***I. Boudier-Bakker**, Met de tanden op elkaar. Dagboeknotities 40-45 (Amsterdam/ Antwerpen 1975) 90, 95-97, 101 en 266."*

■ **Boudier-Bakker**, p. 90: "*Zaterdag 4 juli [1942] ... De zoon van onze buren, de koster van de synagoge, is goedgekeurd voor 't concentratiekamp in Drenthe. De arme jongen wacht nu maar af, wanneer hij gaan moet. Hard werken en geen eten. Er komt geen Jood daarvan weer terug, evenmin als uit Duitsland."*
*[P. 95] "Maandag 17 augustus [1942]. Dit is een kwade dag geweest. Vanmorgen hebben de zoons van de familie Herschel [**37**] met hun vrouwen bericht gekregen, dat ze morgenavond weg moeten. Eerst naar Westerbork en dan naar Silezië. Ik hoorde de vader, de vrome oude Jood, hardop bidden, en een hoge vrouwenstem. Vreselijk."*
37 Aanmerking van dagboek-bewerker Hans Edinga: *'De naaste buren, op Oude Gracht 335'*
[P. 95 en 96] "Dinsdag 18 augustus. ... Ik ben de jonge Mevrouw Herschel [Mietje Herschel-Creveld] en haar man gaan goedendag zeggen, en 't was vreselijk. De moeder zat als een beeld van wanhoop - de jonge man was uit, het jonge vrouwtje hield zich dapper, al kon ze geen woord haast uitbrengen. 'Maar moed houden en hopen,' stamelde ze. Mijn hart brak. Toen ik wegging, stortte de broer van mevrouw Herschel binnen, radeloos: 'Geen uitstel, ik moet vanavond weg.' Ik kon er niet overheen, en ben de hele dag doodsbedroefd geweest. En 's avonds zijn ze weggetrokken; om acht uur trokken ze langs de grachten, de straten, met hun bundeltje, sommigen schreiend, anderen zich goed houdend - wetend: de dood tegemoet. ..."

"Vrijdag 28 augustus. Gisteren is 't hier een dag vol emoties geweest. De Herschels zijn weg - verdwenen. Soms komen hier omnibussen langs, vol oude mensen - gezichten zo rampzalig om nooit te vergeten."
"Zaterdag 29 augustus. Vanmorgen om 10 uur een omnibus om de Herschels te halen. Maar er was blijkbaar niemand in huis. Nu is het huis verzegeld. De kleine zwarte poes zit troosteloos op de vensterbank te mauwen en naar binnen te staren in de lege kamers."
[P. 97] "Dinsdag 15 september. De kleine, zwervende poes van de Herschels heeft Saar genomen, en het dier is daar heel tevreden. ..."
[P. 101] "Zondag 25 oktober [1942]. ... Jo kwam thuis met het bericht, dat de oude Herschels al naar Polen waren. We zijn er diep van onder de indruk. Het huis is nu geheel leeg. Arme mensen, al zo zwak en ondermijnd."
[P. 264 en 266] "1 Juli 1945. ... Onze goede buren Herschel zijn helaas niet bij de teruggekeerde Joden. ..."

<table>
<tr><th colspan="4">Herschel-Tobar
[1071] Rosette Elisabeth, 26-11-1911 Arnhem, 04-06-1943 Sobibor</th></tr>
<tr><td colspan="2">Jacob Tobar, 01-05-1865 Zevenaar;
op 21-12-1921 te Zutphen overleden.</td><td colspan="2">Hanna Bacherach (Bachrach),
03-09-1882 Arnhem.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 13, Zevenaar 25-08-1910.</td></tr>
<tr><td>Nn Nn.</td><td>Rosette Tobar,
geb. ± 1824</td><td>Simon Bacherach,
24-12-1841 Arnhem;
ovl. op 10-12-1899 te
Westervoort en te
Arhem begr.,
Moscowa C 13 13.</td><td>Rosette van Dam,
geb. 05-02-1862
Arnhem</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ?</td><td colspan="2">Huwelijksakte 313, Arnhem 13-10-1880.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■http://home.kpn.nl/mayerhirsch/moscowa.html ■ WieWasWie
■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin.php?bronnen_weergeven=1</td></tr>
</table>

■ **WieWasWie: Grootmoeder Rosette Tobar** heeft zonder gehuwd te zijn, wat toen zeker ongewoon was, meerdere kinderen ter wereld gebracht:
Marianne Tobar, geb. 30-11-1850 Zevenaar.
Eliazar Tobar, geb. 29-11-1853 Zevenaar; ovl. 17-12-1853 Zevenaar.
Gerarda Tobar, geb. 24-10-1854 Zevenaar; ovl. 04-12-1854 Zevenaar.
Carolina Tobar, geb. 26-10-1855 Zevenaar; ovl. 27-02-1917 Zevenaar.
Elisabeth Tobar, geb. 24-09-1858 Zevenaar.
David Rosenbaum, geb. 23-02-1863 Zevenaar.
Jacob Tobar, geb. 01-05-1865 Zevenaar; ovl. 21-12-1921 Zutphen.

Rosette Elisabeth Herschel-Tobar, vrouw v. [1070] Nathan Herschel

■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 16, opgemaakt te Utrecht op 28-02-1950, blijkt, da Rosette Elisabeth Tobar was gehuwd met Nathan Herschel.

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prinses Julianaweg 168, Jutphaas [Utrecht]

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 146: Haar naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Herschel-Tobar Rosette 26.11.11*".

Herschel- van der Wijk			
[1072] Sophia Lisette, Hoogeveen 04-07-1878; 05-11-1942 Auschwitz.			
David van der Wijk, 20-06-1848 Hoogeveen, op 22-04-1929 te Hoogeveen overleden.		Jansje Rozeband, 12-12-1849 Olst, ovl. op 16-01-1924 te De Slood (Hoogeveen).	
Huwelijksakte 20, Olst 13-06-1877; (handtekening moeder van de bruid J. Rozeboom).			
Levy Hartog van der Wijk, 01-10-1809 Hoogeveen; ovl. op 27-11-1895 te Huizen (Hoogeveen).	Esther Meijer Stern, 12-02-1815 Hoogeveen; ovl. op 16-12-1902 te Haagje (Hoogeveen).	Joseph Rozeband (ook Joseph Polak), 12-05-1813 Bathmen; op 05-07-1904 te Olst overleden.	Lisette Salomon David, ± 1810 Tecklenburg (D); ovl. op 11-11-1895 te Olst.
Huwelijksakte 24, Hoogeveen 14-05-1834.		Huwelijksakte 47, Deventer 29 juni 1843.	
■ Akevoth: .../ndbeli/2000.htm ■ Genlias			

■ **Genlias: Grootvader Jozeph Rozeband** trad volgens akte 8 voor de eerste keer op 19-07-1838 te Bathmen in het huwelijk met Hanna Muller (Mulder), geb. ± 1807 Holten, ovl. 14-08-1842 Olst. Hanna was dochter van Salomon Muller (Mulder) en Maria Salomon(s).

Sophia Lisette Herschel-van der Wijk, echtgenote van [1069] Louis Herschel, moeder van [1068] David en [1070] Nathan Herschel

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oudegracht 335, Utrecht. "*JOKOS-dossier nr. 7422 op het Gemeentearchief Amsterdam.*
Een buurvrouw van de familie Herschel schrijft over hen in haar gepubliceerde dagboek.
***I. Boudier-Bakker**, Met de tanden op elkaar. Dagboeknotities 40-45 (Amsterdam/ Antwerpen 1975) 90, 95-97, 101 en 266.*" [Zie Louis Herschel]

Hertzberger

[1072A] **Ellis,** 05-01-1914 Rotterdam, ovl. 23-10-2008 Weesp?

Maurits Hertzberger, geb. 05-09-1882 Eindhoven; ovl. 14-05-1940 Rotterdam, ald. begraven; opmerking: *overleden bevonden*; *doodsoorzaak: suicide, beroep(en): huisarts*	Anna Cohen, geb. 21-03-1884 Rotterdam; ovl. 1979 Los Angeles.
Huwelijk op 08-06-1910 te Rotterdam	

Emanuel Hertzberger, geb. 13-04-1836 Stratum; ovl. 11-10-1917 Appeldoorn.	Rosette Engeltje Hertogensis, geb. 07-08-1845 's-Hertogenbosch;ovl. 23-09-1882 Eindhoven.	Eleazar Cohen, geb.29-03-1853 Rotterdam; ovl. 30-05-1927 Rotterdam.	Jetje Houtkruijer, geb. 05-05-1860 Rotterdam; ovl. 30-09-1916 Rotterdam.
Huwelijk op 18-06-1868 te 's-Hertogenbosch		Huwelijk op 27-01-1880 te Rotterdam	

■ https://www.geni.com/people/Anna-Cohen/6000000013310196016
■ https://goudsmit.home.xs4all.nl/CollateralFamiliesPersonsV2/wc46/wc46_290.htm
■ http://www.nljewgen.org/golde/betje/570.htm
■ http://www.jodeninnederland.nl/id/P-5271 ■ WieWasWie
■ http://www.openjoodsehuizen.nl/2124/nl/02-crooswijksesingel-34-wachtruimte-van-het

■ http://www.**joodsbw**.nl/cgi/b/bib/bib-idx?c=jbw;cc=jbw;lang=nl;q1=P-5271;rgn1=id;type=boolean;fmt=long;page=reslist;view=reslist;start=1;size=1;sort=naam: Ellis Hertzberger had een **zoon** [Leopold] en een **dochter** [N.N.].
■ **WieWasWie**: **Grootvader Emanuel Hertzberger** hertrouwde met Eva Cohen, geb. 29-05-1835 Utrecht, ovl. 13-05-1911 Apeldoorn, dochter van Joseph Levi Cohen en Rebecca Berlijn; huwelijksakte 5, Eindhoven 27-03-1883.
■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/family/humo_/F43108/I114547/: [**Vader**] "*Maurits Hertzberger studeerde geneeskunde in Utrecht, waar hij op 15 november 1907 het artsexamen aflegde. Hij was enige tijd assistent van prof. dr G.C. Nijhoff in Groningen, waarna hij zich vestigde in Rotterdam aan de Crooswijkschesingel 32a.*
Maurits Hertzberger was lid van de kerkenraad van de Nederlands-Israëlietische Gemeente Rotterdam en bestuurslid van de Weldadigheidsvereeniging Montefiore. Op de dag van de capitulatie van de Nederlandse strijdkrachten maakte hij een einde aan zijn leven.
J.H. Coppenhagen, Anafiem Gedoe'iem. Overleden joodse artsen uit Nederland 1940-1945 (Rotterdam 2000) 100
Uit de begraafboeken van de joodse begraafplaats te Rotterdam is bekend dat Maurits Hertzberger aldaar is begraven."

■ http://www.**nljewgen**.org/golde/betje/570.htm: **Zus**: "*Eveline Hertzberger, geb. 12 jun 1911 te Rotterdam, ovl. 1985*
Gehuwd 20 jul 1933 te Rotterdam met:
Alfred Siegfried Kats, geb. 21 okt 1907 te Rotterdam, ovl. 14 mrt 1977 te Los Angeles, California ,USA, beroep(en): importeur zuidvruchten, zoon van Mozes Kats en Saartje Engers"
■ https://www.**geni**.com/people/Leopold-Hertzberger/6000000027684540582: **Broer**: Leopold Hertzberger, geb. 06-02-1922 Rotterdam, ovl. 30-04-1943 Auschwitz.
■ http://www.**openjoodsehuizen**.nl/2124/nl/02-crooswijksesingel-34-wachtruimte-van-het: [**Zoon**] *Leopold Hertzberger vertelt: "Op de Crooswijksesingel woonden de ouders van mijn vader. Dus mijn opa en oma. Opa was Maurits Hertzberger, huisarts. De praktijk was aan huis. Hij stierf op 14 mei 1940, de dag van het bombardement op Rotterdam. De stress van het geweld werd hem teveel. Ik heb hem dus nooit gekend.*
Zijn vrouw, mijn oma, Anna Hertzberger-Cohen werd gedeporteerd en overleefde. Zij was de oudste die Bergen-Belsen had overleefd. Na de oorlog ging zij naar Los Angeles, waar zij tot haar dood in 1979 op 95-jarige leeftijd woonde. Ik herinner me haar goed. Zij kwam toen zij nog goed ter been was ieder jaar naar Nederland en was dan met mijn ouders en mijn zusje en mij met vakantie in Noordwijk.
Maurits en Anna kregen drie kinderen. Eveline, mijn tante, het oudste kind, vluchtte in mei 1941 naar Spanje. Zij woonde later ook in Los Angeles en zij overleed in 1985. Ik heb haar veel gezien, in LA en in Nederland.
***Ellis, het tweede kind, mijn vader**, was arts, net zoals zijn vader Maurits. Ellis werd gedeporteerd en overleefde 6 concentratiekampen, waaronder twee keer Auschwitz. Hij overleed in 2008 op 95-jarige leeftijd. En het jongste kind, Leopold, mijn oom, werd vermoord in Auschwitz op 30 april 1943*." [Vetdruk, H.M.]

Hertzberger-de Raaij			
[245] **Duifje,** 17-01-1918 Utrecht, Bellamystraat 17, 00-05-1944 Auschwitz			
Joseph de Raaij, 27-09-1891 Haarlem; 17-09-43 Auschwitz.		Vrouwtje de Jong, 20-09-1896 Amsterdam; 17-09-43 Auschwitz.	
Huwelijksakte reg. 2B; fol.8, Amsterdam 28-03-1917			
Emanuel Abraham de Raaij, 27-08-1840 Amsterdam; op 14-08-1928 te Heemstede overleden.	Duifje Veerman, 27-01-1857 Amsterdam; op 25-11-1935 te Haarlem overleden.	Samuel de Jong, ± 1869 Amsterdam; begr. op 12-12-1918 te Muiderberg, graf D L 176.	Marianne Boas, ± 1871 Amsterdam; begr. op 22-08-1933 te Muiderberg, graf D L 177.
Huwelijk op 19-09-1883 te Amsterdam		Huwelijksakte 62, Zaandam 11-07-1894	
■ Akevoth: .../denbosch/1332.htm ■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 10108] ■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 23778] ■ Genlias			

Duifje Hertzberger-de Raaij

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Hoyledesingel 2 e, Rotterdam
"*Haar echtgenoot overleefde de oorlog.*" (Bezoeker van de website)

Herz			
[1073] **Kurt Max,** 12-06-1934 Frankfurt am Main, 26-08-1942 Auschwitz			
[1074] Siegfried Herz, 23-01- 1901 Butzheim; 30-09-1942 Auschwitz, voor dood verklaard.		[1075] Alice Kahn, 27-04-1909 Frankfurt/M; 26-08-1942 Auschwitz, voor dood verklaard.	
■ WieWasWie: Uit de overlijdensakte nr. 1716, opgemaakt te Utrecht op 25-08-1950 blijkt, dat, Siegfried Herz en Alice Kahn met elkaar waren getrouwd.			
N.N.	N.N.	N.N.	N.N.
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ In Memoriam ■ WieWasWie			

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Lijsterstraat 15, Utrecht.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Lijsterstraat 15
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Kurt Max Herz tot 31-08-1941 had bezocht: Kievitstraat 6.

■ Gedenksteen aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

Herz

[1074] **Siegfried,** 23-01- 1901 Butzheim; 30-09-1942 Auschwitz, voor dood verklaard.

■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lijsterstraat 15, Utrecht.
Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:
Echtgenote: [1075] Alice Herz-Kahn, 27-04-1909 Frankfurt am Main; 26-08-1942 Auschwitz
Zoon: [1073] Kurt Max Herz, 12-06-1934 Frankfurt am Main; 26-08-1942 Auschwitz

Herz-Kahn

[1075] **Alice,** 27-04- 1909 Frankfurt am Main, 26-08-1942 Auschwitz, voor dood verklaard.

■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ In Memoriam

■ **joodsmonument:** Adres in juni 1941: Lijsterstraat 15, Utrecht.
■ Gedenksteen aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

Hes

[1076] **Bernard**, 10-05-1896 Opsterland, 31-03-1944 Midden-Europa

Jacob Michaël Hes, 28-02-1853 Gorredijk, Opsterland; op 28-07-1911 te Opsterland overleden.	Sophia Feigele de Beer, 18-02-1860 Winschoten, op 09-01-1908 te Opsterland overleden.

Huwelijksakte 48, Winschoten 14-11-1886.

Michael Yechiel Jacobs Hes, 23-01-1821 Gorredijk, "*Owned a store*"; op 03-02-1889 te Opsterland overleden.	Gouda Golda Benjamins Leefsma, 28-01-1826 Gorredijk, Opsterland; ovl. op 14-03-1917 te Meppel en te Gorredijk begr., graf 60.	Bernardus Heiman de Beer, 23-05-1813 Oude Pekela; op 07-05-1886 te Winschoten overleden en aldaar begraven, 287.	Klara/Klaartje Engers, 22-08-1815 Winschoten; ovl. op 15-10-1901 te Winschoten, aldaar begr., graf 468.
Huwelijk 30-03-1848 te Gorredijk, Opsterland.		Huwelijk op 13-02-1840 te Winschoten.	

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/22.htm ■ allefriezen.nl ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/7335.htm ■ Genlias ■ Boon/ Lettinck, De Joodse gemeenschap in Winschoten en omgeving 1683 -1964, band II, p. 73, 90 en 101

■ **Boon/ Lettinck**, De Joodse gemeenschap in Winschoten en omgeving 1683 -1964, band I, p. 487 en 544: Tekst op de grafsteen nr. 287, de steen voor **grootvader Bernardus Heiman de Beer**: "*vrede kome, hij ruste op zijn ligplaats / er is loon voor uw werken*[1] */ PN / een oprecht en rechtschapen man, hij ging / oprecht en deed rechtvaardigheid, God- / vrezend al zijn dagen, de heer, / de chaver, de heer Jissaschar zoon van de heer / Chajjim de Beer, hij ging / naar het licht in het licht van het leven aan de vooravond van de Sabbat / 2 Ijar en hij werd ten grave gebracht / met een goede naam op zondag de 4e ervan / in het jaar 646 / TNSBH*
Rustplaats / van / BERNARDUS HEIMAN / de BEER. / Geb. den 22 Ijar / 5572[2]*. / Overl. den 2 Ijar 5646*[3]*. / Echtgenoot van / KLAARTJE / ENGERS.*
[1]*) er is loon = jesj sachar = toespeling opJissaschar*
[2]*) 4 mei 1812, in de akte wordt 23 mei 1813 als geboortedatum genoemd*
[3]*) 7 mei 1886*"
Tekst op de grafsteen nr. 468, de steen voor **grootmoeder Klaartje Engers**: "*moge haar rust eervol zijn / ik ben verdwenen naar omhoog, de Heer heeft mij verlost / PT / een oude en dierbare vrouw, / Godvrezend, mevr. Gliek dochter van / Eli'ezer Engers zl., / echtgenote van de chaver, de heer Jissaschar / de Beer, haar geest steeg op / naar boven, naar de verblijfplaats / op dinsdag 2 Chesjwan en zij werd / ten grave gedragen op donderdag de 4e ervan / in het jaar 'zittend in de geborgenheid van de Allerhoogste"*[1] */ ... / TNSBH*[2]

Rustplaats / van / KLAARTJE / ENGERS. / Geb. 15 Menachem / 22 Augustus / 5575. 1815. / Overl. 2 Cheswan / 15 October. / 5662. 1901. / Echtgenote van / BERNARDUS HEIMAN / de BEER.
[1]*) als de Hebreeuwse tekst als cijfers wordt gelezen staat er 662, het sterfjaar 5662*
[2]*) De Hebreeuwse tekst bevat een acristichon: GLYQ = Gliek*"

Bernard Hes, vader van [1077] Sonja Jacoba Hes

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Paulus Potterstraat 1, Utrecht. Inboedellijst zonder datum. JOKOS-dossier nr. 2183 op het Gemeentearchief Amsterdam. " *Echtgenote en één kind dat nog thuis woonde hebben de oorlog overleefd*."
"*Bernard Hes had* [behalve Sonja Jacoba Hes] *nog een kind. Dit kind was getrouwd en overleefde de oorlog. Toevoeging van een bezoeker van de website"*
■ **Genlias**: Bernard Hes trouwde met **Selma Elisabeth Adele van Zuiden**, 06-05-1894 Meppel; dochter van Salli van Zuiden en Saartje Kan; huwelijksakte 52, Meppel 08-06-1920.
■ **Herinneringscentrum Westerbork, José Martin**, Medewerkster Collectie: Binnenkomst op 14-10-1942 in Westerbork, deportatie op 16-10-1942 naar Auschwitz.

<table>
<tr><td colspan="4">Hes
[1077] Sonja Jacoba, 04-02-1928 Amsterdam, 11-05-1944 Utrecht</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1076] Bernard Hes,
10-05-1896 Gorredijk (Opsterland);
31-03-1944 Midden-Europa</td><td colspan="2">Selma Elisabeth Adele van Zuiden,
06-05-1894 Meppel; ovl. op 13-10-1973 te Zeist en te Utrecht aan het Zandpad begraven, graf 25 C 32 B -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 52, Meppel 08-06-1920.</td></tr>
<tr><td>Jacob Michaël Hes,
28-02-1853 Gorredijk, Opsterland; ald. op 28-07-1911 ovl.</td><td>Sophia Feigele de Beer, 18-02-1860 Winschoten,
ovl. op 09-01-1908.</td><td>Salli van Zuiden,
14-11-1865 Meppel;
op 30-1-1929 te Meppel overleden.</td><td>Saartje Kan,
7-6-1863 Meppel;
29-10-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 48, Winschoten 14-11-1886.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 50, Meppel 26-07-1893.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/trompetter/757.htm ■ Genlias</td></tr>
</table>

Sonja Jacoba Hes

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Paulus Potterstraat 1, Utrecht.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Paulus Potterstraat 1

Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Sonja Jacoba Hes tot 31-08-1941 had bezocht: Abstederdijk 142

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 27 035**: Een lijst, overschreven met "*Toestand 1 Sept. 1942 Joodsch lyceum*" met vier kolommen noemt in de rubriek "*onderbouw*" 16 namen, waaronder ook "*S. J. Hes (1928)*". De overige kolommen overschreven met "*H D. ? A.*, *H. D. ? B.* en *Gymnasium*" vermelden telkens 3 leerlingen.

■ **Drs. C. van Dam, Jodenvervolging in de stad Utrecht** (Zutphen 1985) p. 68: Midden oktober 1941 werd naast de ULO aan het Ondiep 63 ook een Joods Lyceum aan de Springweg ingericht. Vanaf 1 januari 1942 was dit lyceum in het Centraal Israelitische Weeshuis aan de Nieuwe Gracht 92 gevestigd. Toen in september 1942 het weeshuis werd gevorderd door de bezetter, moesten de weeskinderen, die er nog waren, en het personeel naar Amsterdam en later naar Westerbork vertrekken. [Vgl. **F. Crone, Voorbijgaand verblijf** (Amsterdam 2005), bladzijden 91, 98-100] De lyceïsten gingen naar de Springweg 164 waar ze samengevoegd "*met de leerlingen van de lagere School en het ULO*" tot september 1943 hun lessen volgden.

■ **Zandpad**: Sonja is op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad te Utrecht ten grave gedragen, haar graf heeft de coördinaten (film nr. 32) C 25 D -.

Hessen, van

[1077A] **David,** 12-08-1881 Groningen, 21-06-1943 Utrecht,
begr. op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad, vak B, rij 6, plaats A.

Abraham Bargeboer van Hessen, 01-09-1839 Ulrum; ovl. 19-09-1920 te Groningen, begr. ald. Iepenlaan, graf 365.	Paulina Klarenmeier, geb. 19-02-1850 Belle, Lippe Detmold (D); ovl. 22-10-1921 Groningen, begr. ald. Iepenlaan, graf 364.

Huwelijksakte 249, Groningen 25-08-1872

Levie Salomons van Hessen, geb. 06-02-1806 of 27-01-1806 Ulrum; ovl. 12-04-1886 Groningen; aldaar begr. Moesstraat, graf 290.	Marieke Abrahams Bargeboer, geb. 06-10-1811 Winschoten; ovl. 19-01-1882 Groningen; aldaar begr. Moesstraat, graf 254.	Samuel Klarenmeier (Klarenmeyer, Klarenmeijer), geb. 20-12-1803 Belle, Horn-Bad Meinberg; ovl. 04-10-1886.	Rebekka Levide (Rebekka Levida te Bel, Rebecca Levin), geb. op onbekende datum; ovl. op onbekende datum.
Huwelijk 14-08-1837 Winschoten		Huwelijk ±1832; Fanny, het eerste van twee bekende kinderen, werd 08-04-1833 geboren.	

■ C.A. van der Berg, De Joodse gemeenschappen in Noordwest-Groningen, p. 141
■ E. P. Boon e. a., De Joodse inwoners van de stad Groningen en omstreken 1549 – 1945 en hun begraafplaatsen aldaar, bd. IIc 1870 -1945, p. 924
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ndbcore/5398.htm
■ https://www.geni.com/people/Samu%C3%ABl-Klarenmeyer/6000000036357118941
■ https://www.geni.com/people/Rebekka-Levin/6000000025331813283
■ Han Lettinck, De Joodse begraafplaatsen in de provincie Groningen, p. 164 ■ WieWasWie

■ Uwe **Standera** in Historisches Handbuch der jüdischen Gemeinschaften in Westfalen und Lippe, p. 453: „*In de jaren 1850 bedreef **Samuel Klarenmeyer** – na een vakopleiding bij Samuel Herzfeld in Reelkirchen – een ververij in Belle. Toen hij geen lid van de gilde aldaar wilde worden,* […] *moest hij de bedrijf gauw stopzetten.*
[…] *1856 bedreef **Samuel Klarenmeyer** een handel in garen en band, in koloniale waren, bovendien runde hij een slagerij.*" [Vetdruk H. M.]
■ **E. P. Boon e.a.,** De Joodse bewoners van de stad Groningen [...], IIa, 1870 – 1945, p. 269: Teksten op de grafstenen van de ouders:
[**Moeder**] "*364*
PAULINE van HESSEN /- KLARENMEIER. / geb. 19 Feb. 5610[1]. / overl. 21 Tishri / 22 Oct. 5682[2].
EEN FLINKE VROUW WIE ZAL HAAR VINDEN[3]
PT / mevrouw Bliehm, dochter van de heer Sjemoe'el / en de naam van haar moeder Rivka. / weduwe van de heer Abraham van Hessen. / Zij stierf bij het uitgaan van de heilige Sabbat 21 Tishri / 682. / TNSBH
1) 5610 = 1850 2) 5682 = 1921 3) Spreuken 31: 10

23-Pe-23"
[**Vader**] "*365*
A. B. van HESSEN. / geb. 19 Sept. 5600[1] / overl. 7 Tishri / 19 Sept. 5681[2].
Een goede naam is beter dan goede olie[3] / PN / de heer Abraham, zoon van de heer Jehoeda / van Hessen / en de naam van zijn moeder Mirjam. / Hij stierf op zondag 7 Tisjri / 681. / TNSBH
1) 5600 = 1839, geboortedatum moet zijn 1 september 1839
2) 5681 = 1920 3) Prediker 7: 1
23-Pe-23"
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nummer 1325 opgemaakt te Utrecht op 21-06-1943 blijkt, dat David van Hessen gehuwd was met Adelheid Hilde (Hilda) Weil, geb. 14-05-1894 Sinsheim (D); ovl. 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 120].
■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 12, 2 Juli 1943 – 29 Siwan 5703, p. 2:

Overleden, na een langdurig, smartelijk lijden, in den ouderdom van 61 jaar, onze lieve man, vader, broer, schoonzoon en oom
David van Hessen,
echtgenoot van
Hilde Weil
Den Haag, 21 Juni.
De teraardebestelinlg heeft te Utrecht plaats gehad. 3317

■ **joodsmonument.nl**: [**Schoonmoeder**] **Nanette Weil-Wertheimer**, geb. 04-12-1868 Freudenthal (D); ovl. 21-05-1943 Sobibor.
"*Nannette Wertheimer woonde bij haar dochter Adelheid. Ze verhuisde van Sinsheim naar Den Haag in 1936. In 1938 werd haar huis for 15610 mark verkocht.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
[**Zoon**] **Jules van Hessen**, geb. 05-08-1923 Den Haag; ovl. 29-02-1944 Auschwitz
"*De Commissaris van Politie van de centrale opsporingsdienst te 's Gravenhage verzocht opsporing en terugbrenging van Jules van Hessen, jood, die op 26 juli 1942 de ouderlijke woning in de De Mildestraat 11 in 's Gravenhage had verlaten. Met deze omschrijving werden joden aangeduid die waren ondergedoken.*
Algemeen Politieblad, nr 34, 27 augustus 1942, 974, bericht 1680"
■ **WieWasWie:** Op de gezinskaart uit 1939 van het bevolkingsregister van Den Haag worden behalve **Jules** nog twee kinderen van David en Adelheid Hilda genoemd, te weten **Gustaaf Adolf**, geb. 12-12-1920 Amsterdam en **Pauline Edith**, geb. 03-07-1925 Den Haag.

Hijmans

[261] Victorie Suzanne Julie, 13-07-1921 Utrecht, Stadhouderslaan 85, 05-02-1943 Auschwitz

Henry Godfried Victor Hijmans, 24-04-1888 Den Bosch, advocaat; 11-10-1944 Auschwitz.	Louise Lopes de Leâr Laguna, 31-03-1889 Amsterdam; 11-10-1944 Auschwitz.

Huwelijk op 16-10-1917 te Amsterdam

Godfried Hijmans, 27 of 29-08-1853 Gorinchem, weights-commissioner; ovl. op 17-01-1932 te Utrecht.	Victoire Henrica Coopman, 24-04-1856 Eijsden*; ovl. op 01-05-1931 te Utrecht.	Bernard Jacques (Baruch v. Jacob) Lopes de Leao Laguna, 25-03-1859 Amsterdam; ald. ovl. 20-04-1930; begr. op 23-04-1930 Ouderkerk a. de A., ligging J-H-08, veld 1925, rij H, graf 8.	Veronica Susanna Deen, 31-01-1866 Amsterdam; ovl. 26-08-1936 Amsterdam; begr. op 28-08-1936 te Ouderkerk aan de Amstel, ligging J-H-09, veld 1924, rij H, graf 9.

Huwelijksakte 203, Maastricht 15-12-1885	Huwelijk op 31-05-1887 te Amsterdam

■ Akevoth: .../heyman/54.htm ■ Akevoth: .../heyman/74.htm
■ Amsterdam Port Isr Gem Burials, Tonen record [Id: 13726] en [Id: 14507] ■ Genlias
■ http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/2250.htm ■ WieWasWie

■ **J.M. Lemmens**, Joods leven in Maastricht, p. 124: *Hyman Godfried* was in 1906 *godsdienstige onderwijzer* en in 1898 en 1902 voorzanger van de Joodse gemeente te Maastricht.
*[P. 43] "*In 1929 woonden nog slechts zes Joden te Eysden. Uiteindelijk werd de Joodse gemeente Eysden in 1932 opgeheven en gevoegd bij Maastricht. Als gevolg hiervan werd de Joodse begraafplaats te Eysden ook opengesteld voor Maastrichtse Joden*."

Victorie Suzanne Julie Hijmans

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Verpleegster. Adres in april 1942: Bachmannstraat 31, Den Haag
■ **Laansma,** De Joodse Gemeente te Apeldoorn en Het Apeldoorsche Bosch, p. 62 en 67: Zij was inwoonster van Apeldoorn of ook als verpleegster in Het Apeldoornsche Bosch werkzaam.

Hijmans van den Bergh			
[1078] Abraham Albert, 01-12-1869 Rotterdam, 28-09-1943 Utrecht			
Benjamin Hijmans, 04-05-1842 Brielle; ovl. op 24-05-1931 te Utrecht.		Berdina van den Bergh, 05-11-1839 Oss; ovl. op 08-01-1908 te Rijswijk.	
Huwelijksakte 29, Oss 24-10-1864.			
Hijman Hijmans, 02-07-1810 Klaaswaal; 31-08-1897 te Bloemendaal overleden.	Rozetta de Groot, 27-06-1812 Rotterdam; ovl. op 19-02-1864.	Abraham van den Bergh, 29-04-1806 Geffen; ovl. op 27-11-1868 te Oss en te Geffen op 30-11-1868 begr.	Jeanette Koopman / Jenetta Coopman, ± 1810 Eijsden; ovl. op 20-06-1865 te Oss en op 22-06-1865 te Geffen begraven.
Huwelijksakte 12, Brielle 13-07-1832.		Huwelijksakte 0, Maastricht 03-07-1838.	
■ http://akevoth.org/genealogy/denbosch/1843.htm ■ http://www.akevoth.org/genealogy/denbosch/231.htm ■ Genlias ■ WieWasWie			

■ **WieWasWie**: **Grootvader Heijman Heijmans** (zich noemende Hijmans) hertrouwde op 05-01-1865 te Brielle met Doetje***** Canter, geb. 08-05-1815 Leeuwarden, ovl. 08-06-1895 Rotterdam, dochter van Levij Alexander Canter en Fokeltje Berends. Doetje was weduwe van Abraham Hijman Metzelaar, die op 15-02-1863 te Amsterdam overleden was.
*****Op de overlijdensakte 115, opgemaakt te Bloemendaal op 01-09-1897, staat **Grietje** in plaats van **Doetje** Canter.

Abraham Albert Hijmans van den Bergh

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Maliebaan 2, Utrecht. Beroep: Hoogleraar. "[...] *Abraham Albert was getrouwd en had drie kinderen. Zijn vrouw en kinderen overleefden de oorlog. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
[■http://**akevoth**.org/genealogy/duparc/5753.htm:
"***Prof Dr Abraham Albert Hijmans \ Hijmans van den Bergh**, geb. 1 Dec 1869 Rotterdam, ovl. 28 Sep. 1943 Utrecht, beroep: Hoogleraar interne geneeskunde Groningen en Utrecht, zoon van Benjamin Hijmans en Berdine Berdiena Van den Bergh trouwde met **Catharina Maria Hudig.** Uit dit huwelijk*:

1) Louis Hijmans van den Bergh

2) Hubertine Hijmans van den Bergh

3) zoon Hijmans van den Bergh"]

■ **joodsmonument.nl**: "*Abraham Albert Hijmans van den Bergh studeerde geneeskunde in Gent en in Leiden. Hij legde het artsexamen af op 8 maart 1895. Op 21 mei 1896 promoveerde hij op*

het proefschrift 'De giftigheid der urine en de leer der auto-intoxicatie'. Hij vestigde zich in Rotterdam, waar hij geneesheer in het Coolsingelziekenhuis werd.
In 1911 werd hij benoemd tot hoogleraar interne geneeskunde aan de Universiteit van Groningen. In 1912 hield hij zijn oratie over 'Het denken in pathologie en kliniek'. In 1918 aanvaarde hij eenzelfde benoeming in Utrecht, waar hij een oratie uitsprak onder de titel 'Over het gestel'. Abraham Albert Hijmans van den Bergh kreeg grote bekendheid door zijn studies over de suikerziekte, over de levenverzekeringsgeneeskunde en over galkleurstoffen. Op dit laatste punt is bekend de 'Hijmans van den Bergh-reactie' voor de bepaling van vrij bilirubine. Veel bekendheid kreeg hij ook met de publicatie van het 'Leerboek der inwendige geneeskunde' in 1940 in samenwerking met zijn collega's Cornelis Douwe de Langen en Isidore Snapper.
Tijdens de onderduik bij zijn collega Cornelis Douwe de Langen maakte Abraham Albert Hijmans van den Bergh een einde aan zijn leven.
J.H. Coppenhagen, Anafiem Gedoe'iem. Overleden joodse artsen uit Nederland 1940-1945 (Rotterdam 2000) 21, 24 (noot 16), 34 en 101" [Er zijn twee **foto**'s van Abraham Albert Hijmans van den Bergh in het boek van **Coppenhagen** op de bladzijden 34 en 101 te vinden.]
■ **Roche Lexikon Medizin** (München 1984) 175: *„Bilirubin: ... Der Nachweis u. die quant. Bestg. erfolgen u. a. nach VAN DEN BERGH, ..."*
■ **Boudier-Bakker**, Met de tanden op elkaar, p. 83: "*Woensdag 29 april. Onze nieuwe burgemeester* [- de NSB-burgemeester Van Ravenswaay -] *heeft prof. Heymans van den Bergh uit zijn huis gezet om daar zelf in te trekken. H.v.d.B. is ver over de zeventig*."
■ **Frits Broeyer**, Het Utrechtse universitaire verzet, [...], p. 289: "*Op 28 september 1943 kwam er een einde aan het leven van de emeritus hoogleraar interne geneeskunde A.A. Hijmans van den Bergh. Hijmans was gehuwd met een zuster van de vader van Olga en To Hudig. In het interview met haar vertelde To Hudig, dat zij haar oom meegemaakt heeft met een Jodenster op zijn kleding. Na de vordering van zijn huis, Maliebaan 2, nam Hijmans' opvolger als hoogleraar interne geneeskunde De Langen hem op in diens aan de Maliesingel gelegen woning [*]. Daar stierf hij. De begrafenis vond twee dagen later op 30 september plaats.[...] De gezondheidstoestand van professor Hijmans van den Bergh was slecht. Ondanks publicaties die hierin afwijken ligt het voor de hand om aan te nemen dat zijn overlijden een natuurlijke oorzaak had.[...] Wel beklemtonen levensbeschrijvingen van Hijmans van den Berghs laatste levensjaren als ongelukkige jaren en de relatie hiervan met de Jodenvervolging.[...]*"
***** P. 382: "[...] *op het wonen van Joden bij 'Ariërs' rustte een verbodsbepaling*."
[Met dank aan de auteur, de heer **Dr. F. Broeyer,** die zo vriendelijk was, toestemming tot overname van vele citaten uit *Het Utrechtse universitaire verzet* ***** *'Heb je Kafka gelezen?'* te verlenen.]
■ De **Gemeente Utrecht** heeft in Tuindorp-Oost een brede, lange straat naar hem benoemd, te weten de "***Hijmans van den Berghlaan***".

Hilversum			
[250] **Manuel,** 03-08-1878 Utrecht, Koningstraat 60, 02-04-1943 Sobibor			
Salomon Hilversum, 10-09-1850 Schoterland; ovl. 1903.		Johanna Zwaab, 16-03-1853 Elburg; ovl. na 09-09-1908	
Huwelijksakte 15, Almelo, Stad 23 mei 1878			
Manuel Jacob Hilversum, ook: Jacob Manuel Hilversum, ±1813 Berlijn; ovl. op 06-01-1870 te Utrecht.	Clara Jacob Wijnschenk, ± 1817 Amsterdam; ovl. op 03-04-1862 te Amersfoort.	NN - - NN	Betje Zwaab, geb. ± 1821* of ± 1828**; beroep: kraamster;
Huwelijksakte reg.5;fol.75v, Amsterdam 01-12-1841		Geboortejaar volgens *geboorteakte of ** huwelijksakte van dochter Johanna.	
■ Genlias ■ http://www.historischcentrumoverijssel.nl ■ https://www.genealogieonline.nl/genealogie-nolf/R1032.php ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?database=&id=F14753 ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F13266			

■ **Genlias: Grootmoeder** Clara Jacob Wijnschenk, ook: Klaartje Wijnschenk ook: Klaartje Jacob Wijnschenk

Manuel Hilversum

■ **HUA** 05-08-1878, geboorteakte nr. 1464

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Afrikanerplein 22 II, Amsterdam
Inboedellijst van 18-07-42. Beroep: Paraplumaker
Kinderen: **Lena Hilversum**, 16-07-1911 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz
Hartog Hilversum, 06-03-1917 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz
Bertha Hilversum, 22-06-1919 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz
Jacob Hilversum, 17-03-1923 Amsterdam; 31-01-1944 Auschwitz

■**Genlias / Begraaf Verlof / Ashkenazi Marriages DB: Echtgenote: Grietje Frank**, geb. op 26-02-1879 te Amsterdam, op 11-02-1940 te Diemen begraven, graf C 17 78, dochter van Hartog Markus Frank en Klaartje de Wilde; huwelijksakte reg. 5D; fol. 26, Amsterdam 14-06-1905. Lokatie choppe/huwelijk: Rapenburg, choppedatum bij de N.I.H.S. 14-06-1905.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 42: Zijn naam staat op de transportlijst van 30 maart 1943: "*Hilversum Manuel 3.8.78*".

Hilversum-Querido			
[251] **Sara,** 22-01-1905 Utrecht, Bergstraat 6, 23-07-1943 Sobibor			
[1441] Levie Querido, 25-01-1882 Amsterdam; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 116].		[423] Roosje Lever, 15-08-1881 Utrecht; 27-08-1943 Auschwitz.	
Huwelijksakte 82, Utrecht 17-02-1904			
Abraham Querido, geb. ± 1851 Amsterdam, ovl. op 08-08-1902 te Utrecht.	[1442] Sara Lever, 22-06-1856 Amsterdam; 31-08-1942 Auschwitz	Hartog Lever, 16-02-1848 Amsterdam; ovl. op 28-09-1933 Utrecht, ald. a. het Zandpad begr., graf 42 C 18 N -.	Judith Spijer, 04-05-1847 Amsterdam; ovl. op 22 of 23-11-1929 te Utrecht ald. a. het Zandpad begr., 42 C 18 O -.
Huwelijksakte reg.13;fol.58v Amsterdam 16-12-1874		Huwelijksakte reg. 5; fol. 39v Amsterdam 25-05-1870	
■ http://www.genealogieonline.nl/genealogie-van-raam/I47857.php ■ Genlias			

■ **Genlias: Zus Judith Querido** was 24 jaar oud toen zij op 15 okt 1930 te Utrecht trouwde met Levie Velleman, oud 24 j., geb. te Alkmaar, zoon van Andries Levie Velleman en Sara Blog.
■ **Wees, Wijk C, ..., p. 103: [Broer]** "*Doktor Bram Querido werd geboren in 1916, in de Bergstraat, op nummer 6. Hij was voor veel Wijk C-ers jarenlang hun huisarts.*"

Sara Hilversum-Querido

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Nieuwe Daalstraat 2 of 29, Utrecht
"*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd.*"
■ **Genlias: Echtgenoot was Levie Israël Hilversum**, 1904/05 Hilversum, zoon van Nathan Hilversum en Jantje van der Horst; huwelijksakte 1187, Utrecht 27-11-1929.
Kinderen: Overlijdensakte 1086, Utrecht 6-7-1931, **Nathan Levie Hilversum** overleden op 5-7-1931 te Utrecht op leeftijd van 22 dagen.
Overlijdensakte 589, Utrecht 2-4-1935, **Levie Abraham Hilversum** overleden op 1-4-1935 te Utrecht op leeftijd van 2 jaar.
■ **Wees, Wijk C, het verleden verteld**, p. 104: Doktor Bram Querido vertelt: "*Het gezin bestond verder nog uit twee zusters en ik was de jongste. Mijn ene zuster is nog niet zo lang geleden overleden, zij is 84 jaar geworden; mijn andere zuster* [Sara Hilversum-Querido] *is in Sobibor ...*"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 236: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Querido Sara 22.1.05*"

Hintze-Guggenheimer

[1078A] **Hedwig**, 09-021884 München; 19-07-1942 Utrecht

Moritz Guggenheimer, geb. 20-04-1825 Harburg; ovl. 26-07-1902 München; begr. Oude Israëlietische begraafplaats aan de Thalkirchner Straße 240 in München.	Helene Wolff, geb. 1852 Berlin; na 1902 overleden.

Huwelijk 1879

"*Bernhard Guggenheimer Harburg + Munich 1791 – 1865*"	"*Caroline Bienenfeld 1793 – 1868*"		

■ joodsmonument.nl ■ https://www.berlin.de/ba-charlottenburg-wilmersdorf/ueber-den-bezirk/geschichte/gedenktafeln/artikel.125744.php ■ http://www.geni.com/people/Moritz-Guggenheimer/6000000025056126324 ■ https://www.juedisches-museum-muenchen.de/fileadmin/_migrated/pics/Guggenheimer_web.pdf ■ WieWasWie ■ http://www.sueddeutsche.de/muenchen/sz-serie-juden-in-muenchen-weichen-auf-wachstum-1.2520395 ■ http://www.muenchen.de/sehenswuerdigkeiten/orte/120258.html ■ http://www.alemannia-judaica.de/images/Images%20111/GUGGENHEIMER-HUERBEN.pdf

■ **Rolf Hofmann**, Guggenheimer Family of Huerben + Harburg, Version 04: [Vader] Moritz Gugenheimer trouwde in 1850 met Therese Maron (1826 – 1882). Dit eerste huwelijk van Moritz Guggenheimer werd in 1871 ontbonden.
[http://www.alemannia-judaica.de/images/Images%20111/GUGGENHEIMER-HUERBEN.pdf]
■ http://www.juedisches-museum-muenchen.de/fileadmin/_migrated/pics/Guggenheimer_web.pdf: Met geschilderd portrait van Moritz Guggenheimer: "*If anyone accuses me of being a Jew, then I have to accept it. But otherwise I must say in all openness that I have always endeavored to fulfill my duties as a citizen, and am ambitous enough to prove that one can always have solely the good of the community at heart, irrespective of one's religion.*

Moritz Guggenheimer, 1872"

■ **WieWasWie** en https://www.**berlin.de**/ba-charlottenburg-wilmersdorf/ueber-den-bezirk/geschichte/**gedenktafeln**/artikel.125744.php en **Felsch**, p.138: Uit de overlijdensakte nr. 1350, opgemaakt te Utrecht op 20-07-1942, blijkt, dat Hedwig Guggenheimer gehuwd was met **Otto Georg Berthold Hintze** (27-08-1861 – 25-04-1940 Berlin).

■ **joodsmonument.nl:** "*Hedwig Guggenheimer werd geboren op 6 februari 1884 in München in een geassimileerde, joods-christelijke bankiersfamilie. Vanaf 1910 studeerde zij geschiedenis aan de Friedrich-Wilhelms-Universiteit in Berlijn. Ze trouwde in 1912 met de veel oudere Otto Hintze (1861-1940), een bekende historicus en één van haar professoren aan*

de universiteit. Gedurende de Eerste Wereldoorlog kon ze niet studeren, wel zorgde ze voor haar zieke echtgenoot. In 1924 promoveerde ze bij de toonaangevende historicus Friedrich Meinecke en was daarmee de eerste gepromoveerde vrouw aan de Berlijnse universiteit. In oktober 1928 gaf zij haar eerste college als privaatdocente voor Nieuwere Geschiedenis.

In 1933 werd Hedwig Hintze-Guggenheimer reeds ontslagen als medewerkster van het "Historische Zeitschrift" en in de herfst van hetzelfde jaar werd ze tevens door de universiteit uit haar functie gezet. Enige tijd verbleef ze in Parijs waar ze zich bezighield met het onderzoek naar de Franse Revolutie van 1789. In 1935 keerde ze echter terug naar Berlijn en emigreerde vervolgens in augustus 1939 naar Nederland. Ze ontving een uitnodiging om in de Verenigde Staten te werken aan de New School for Social Research, maar doordat Nederland intussen door de Duitsers bezet was kon ze hier niet op ingaan. Ze woonde in de omgeving van Utrecht en was bevriend met andere Duits-joodse emigranten, van wie velen ook protestants waren. Hier kwam ze ook in contact met de staatsrechtgeleerde, dr. Jacob ter Meulen, die een belangrijke positie vervulde bij de hulp van Doopsgezinde christenen aan Duitse joods-christelijke vluchtelingen. Hedwig Hintze-Guggenheimer verbleef eerst in Huize Zuilenveld aan de Vecht en later in Den Haag. Daar kreeg ze de gelegenheid om onderzoek te doen in de bibliotheek van het Vredespaleis, waar Jacob ter Meulen bibliothecaris was.
(Zie verder: Alle G. Hoekema „Bloembollen" voor *Westerbork* – Hulp aan Zaanse en andere Doopsgezinden aan (protestants-) Joodse Duitse vluchtelingen in Nederland 1939-1945 *(Hilversum 2011)*

Haar man Otto Hintze was in Berlijn achtergebleven, bijna blind en geheel vereenzaamd stierf hij in april 1940, enkele maanden na de vlucht van zijn vrouw naar Nederland. Hedwig probeerde toch nog papieren te krijgen voor de Verenigde Staten, wat niet lukte. Ze had geen geld, was psychisch helemaal op en heeft vermoedelijk zelf een einde aan haar leven gemaakt in een Utrechtse kliniek in juli 1942. Ze was opgeroepen voor de eerste deportatie naar Westerbork. Ze had echter ook een zwak hart en kan daaraan zijn gestorven, waarover een vriend, de geëmigreerde wiskundige Otto Blumenthal uit Aken, in zijn dagboek toen iets heeft geschreven.

In Berlijn is in 2008 een gedenksteen geplaatst voor Otto en Hedwig Hintze.
In 1996 is het Hedwig Hintze-Institut opgericht in Bremen. Deze instelling ziet het als opdracht haar werken en haar leven te onderzoeken, te bestuderen en bekend te maken.

Zie voor meer informatie (in het Duits) o.a.:
Wikipedia.
Haar naam komt ook voor in het boek:
Manfred Gailus Mir aber zerriss es das Herz. Der stille Widerstand der Elisabeth Schmitz *(Göttingen 2010) p. 273*

Hedwig Hintze gebruikte nooit de dubbele naam: Hintze-Guggenheimer.
Of ze werkelijk zelfmoord heeft gepleegd, daarover bestaat enige twijfel; er zijn onderzoeken naar gedaan.
Hedwig Hintze verkreeg het doceerrecht aan de Humboldt Universiteit en gaf daar les. Haar medewerking aan het Historische Zeitschrift, *het belangrijkste orgaan van de geschiedwetenschap in Duitsland, was van grote betekenis. Deze medewerking eindigde reeds in het voorjaar van 1933 omdat de uitgevers - vooral Friedrich Meinecke - de nazi-maatregel*

om de Joden uit het openbare leven te verdrijven, haastig uitvoerden zonder ten volle gebruik te maken van de gestelde termijn (30 september).
Hedwig Hintze-Institut Bremen" Toevoeging van een bezoeker van de website

■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, p. 384: "***Zondag,19-07-1942***
Mevrouw Hintze overleden. […] 22 uur ter Meulen uit Den Haag getelefoneerd: Mevrouw Hintze vandaag gestorven, huiveringwekkend! Ongelukkige vrouw. […]
P. 385: "**Dinsdag, 21-07-1942**
[…] *Verpleegster zeer vriendelijk: beroerte, geen zelfmoord. Vraag, of ter crematie naar Westervelde* [*****] *te rijden, negarief besluit genomen, dan ervan spijt gehad*. […]"
[***** Vermoedelijk gaat het om Westerveld.]
P. 386: "***Donderdag, 23-07-1942***
[…] *Teraardebestelling van mevrouw Hintze*."
P. 386: "**Vrijdag, 24-07-1942**
[…] *mevrouw Buss [B0811], die ook niet bij mevrouw Hintze's begrafenis aanwezig was (nog geen reisvergunning)*."
P. 138, voetnoot 204: […] *Na de oorlog geraakten Hedwig Hintze en haar historisch-wetenschappelijk werk in vergetelheid. In de jaren zeventig werd zij echter weer ontdekt en zelf tot voorwerp van historisch onderzoek. Over haar lot in Nederland en in het bijzonder over de omstandigheden van haar dood was echter haast niets bekend. De optekeningen in de dagboeken van Otto Blumenthal, waarin hij 165 keer gewag van haar maakt, hebben er mede toe bijgedragen, deze lacune op te vullen*. […]"

Hirsch

[1079] **Eduard,** 17-11-1878 Lambsheim; 01-02-1945 Bergen-Belsen.

■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prof. Pullelaan 33, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Hirsch, Eduard, geb. 17 november 1878 in [D-67245] Lambsheim, woonde in Mannheim. Emigratie: 14 januari 1940, Nederland. Deportatie vanuit Westerbork op 15 februari 1944 naar Bergen-Belsen, concentratiekamp; overleden 01 februari 1945, Bergen-Belsen, concentratiekamp.
■ Over Geschiedenis van de Joodse gemeente Lambsheim, de Synagoge en de Joodse begraafplaats aldaar zie:
http://www.alemannia-judaica.de/lambsheim_synagoge.htm#Zur%20Geschichte%20der%20j%C3%BCdischen%20Gemeinde
http://www.alemannia-judaica.de/lambsheim_friedhof.htm
■ **Hufen,Tuindorp**, p. 232: Op dit adres "*was de hulpsynagoge gevestigd. Dit adres was vóór de Tweede Wereldoorlog een belangrijk trefpunt voor Joodse inwoners van Tuindorp en Maartensdijk* [...]"
■ **JHM [Joods Historisch Museum]: 1943-11-29**

Brief van Mej. Th. Neuman aan Mej. B. van Meeuwen mbt Eduard en zijn zoon Werner Hirsch te Westerbork, 1943.
Collectie > Documenten > 00003701:
"Geachte mevrouw
Vandaag ontving ik ingesloten briefje, en wilde u vragen of u aan mij, de Rode Kruis brief door Werner Hirsch aan zijn vader gestuurd, wil opsturen en wel liefst zo vlug mogelijk.
Het zit namelijk zo dat Eduard Hirsch op het ogenblik in de strafbarak te Westerbork zit. Nu kan hij hieruit komen, wanneer de brief van zijn zoon overlegt.
Daar u op het ogenblik niet direct zelf met Westerbork kan corresponderen, kan u de brief wel aan mij opsturen en dan geef ik hem hier aan iemand mee. Maar er is natuurlijk wel erge haast bij, dus stuur u hem liefst zo vlug mogelijk.
Mijn adres is
Mej. Th. Neumann
Euterpestraat 78 III
Amsterdam Z.

Hoogachtend
Th. Neumann"

■ **JHM 1943 (?)**: Brief aan Mej. B. van Meeuwen met verzoek om brief en foto's mbt Werner Hirsch op te sturen, 1943 (?).
Collectie > Documenten > 00003700:
"Mejuffrouw Bep van Meeuwen
Arkelsche Onderweg 11
GORINCHEM

Ich bin vorübergehend von Westerbork nach Amsterdam gekommen und habe den Auftrag Ihnen von Herrn W. Hirsch und Frau volgendes mitzuteilen.
Frau Hirsch benötigt die Fotographien, welche durch das Rote Kreuz seinerzeit von Werner Hirsch gekommen sind, so schnell wie möglich.
Wenn sie nämlich den Brief und die Bilder vorlegen kann, besteht die größte Wahrscheinlichkeit, dass sie von Westerbork befreit werden.
Ich bitte Sie daher recht herzlich, die Angelegenheit so schnell wie möglich zu erledigen. Sie erweisen der Familie Hirsch einen außerordentlichen Dienst
Hoogachtungsvoll."
["Ik ben voorbijgaand van Westerbork naar Amsterdam gekomen en heb de opdracht U van de heer Hirsch en zijn vrouw het volgende mee te delen.
Mevrouw Hirsch benodigt de fotografieën, welke toen door het Rode Kruis van Werner Hirsch zijn gekomen, zo snel mogelijk.
Als zij namelijk de brief en de foto's kan voorleggen, bestaat de grootste waarschijnlijkheid, dat zij uit Westerbork vrijkomt.
Ik verzoek U daarom heel hartelijk, de aangelegenheid op zo kort mogelijke termijn af te handelen. U zou de familie Hirsch een buitengewone dienst bewijzen

Met de meeste hoogachting."]

■ **JHM: 1943-12-02**
Brief van B. van Meeuwen aan Mej. Th. Neuman mbt fam. Hirsch te Westerbork, 1943.
Collectie > Documenten > 00003702:
"*2 December 1943*
Mej. Th. Neumann
Euterpestaat 78 III
Amsterdam (Z)

Geachte Juffrouw,
In antwoord op Uw schrijven dd. 29 Nov. j. l. deel ik U mede, dat ik nimmer in het bezit ben geweest van een rode kruis brief, zoodat ik U in deze niet van dienst kan zijn.
Hoogachtend,
B. M."

■ **JHM: 1945** Handgeschreven verklaring mbt aankoop meubelen van Selma Hirsch-Eisenheimer, na haar terugkomst uit Bergen-Belsen, door B. van Meeuwen, Gorinchem 1945.
Collectie > Documenten > 00003703:
"*Gekocht van Mevrouw Selma Hirsch geb. Eisenheimer na haar komst uit Bergen-Belsen*
Meublement
vijf kasten, twee nachtkastjes, tafeltje
groote keukentafel en twee keuken stoelen
en klein bijzet tafeltje
tuintafel en twee tuinstoelen
medicijnen kastje en verscheidene mandjes
kristallen glazen en schalen en bloem vasen
servies, glaswerk, bloempot, tinwerk,
silveren en versilverde lepels en vorken
groot en kleine theebladen
kopjes en schoteltjes, bordjes e. d.
tafelkleeden, kussens en beddegoed
entree schilderijen.
[getekend] Selma Hirsch-Eisenheimer
Gorinchem 1945"

■ https://www.**deutsche-digitale-bibliothek**.de/item/MDRNRCWUP5MG5R3G7GY3SX2A2ODC5RBN:

„Hirsch, Eduard, geb. in Lambsheim

Archivaliensignatur:
Landesarchiv Baden-Württemberg, Abt. Generallandesarchiv Karlsruhe, 480 Nr. 6973 (1-2)
Kontext:
Landesamt für die Wiedergutmachung: Einzelfallakten >> H >> Hir-Hit
Laufzeit:

1950-1962
Umfang:
2 cm (2 Akten)
Archivalientyp:
Personalakten
Sonstige Erschließungsangaben:
Geburtsdatum:

Sterbedatum:
Bemerkungen:
Antragstellerin: ***Hirsch, Selma (geb. Eisenheimer), geb. 19.09.1892, gest. 28.05.1978***
[Vetdruk H.M.]
Digitalisat im Angebot des Archivs:
kein Digitalisat verfügbar
Bestand:
Landesarchiv Baden-Württemberg, Abt. Generallandesarchiv Karlsruhe, 480 Landesamt für die Wiedergutmachung: Einzelfallakten
Online-Findbuch im Angebot des Archivs:
https://www.landesarchiv-bw.de/plink/?f=4-4902&a=fb
Rechteinformation:
Es gelten die Nutzungsbedingungen des Landesarchivs Baden-Württemberg. „

Hirschfeldt-Cohn	
[1080] **Selma,** 15-01-1872 [D-15345] Prötzel; 31-08-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Kwartelstraat 40, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 61 551 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ De gemeente [D-15345] Prötzel ligt ± 40 km ten noordoosten van Berlijn, volgens "*http://de.wikipedia.org/wiki/Prötzel*" telde het dorp Prötzel in 1875 slechts 1514 inwoners.
■ http://www.**jüdische-gemeinden.de**/index.php/gemeinden/u-z/2135-wriezen-oder-brandenburg : "Op de Joodse begraafplaats van Wriezen werden ook overledenen uit de dorpen Altreetz, Haselberg, Letschin, Neubarnim, Neulewin, Neutrebbin, **Prötzel** und Sietzig ter aarde besteld." [Vetdruk H. M.]
"**Joden in Wriesen:**
[...]
--- 1859 ..... 32 Joodse families (met de omringende dorpen)"
[...]

"In de ochtenduren van 10 november 1938 werd de synagoge in de Mauerstraße door drie inheemse SA-mannen in brand gestoken; de brandweer was ter plaatse van de brand, maar deed er niets aan en liet het synagogengebouw volledig verbranden."

<table>
<tr><td colspan="4">Hirschland
[1080A] Salomon, 30-04-1861 Essen; 14-05-1943 Essen</td></tr>
<tr><td colspan="2">Moses Hirschland,
geb. 10-07-1810 Steinheim; ovl. 13-02-1888 Essen; begr. Joodse begraafplaats, Lazarettstraße Essen.</td><td colspan="2">Philippine Jacobine Heinemann,
geb. 1824; ovl. 1909.</td></tr>
<tr><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td>Salomon Herz Hirschland</td><td>Jüdel Bendix,
geb. 1778; ovl. 1815.</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Het echtpaar kreeg zeven kinderen.</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam ■ https://www.openarch.nl/show.php?archive=hga&identifier=E25C91DF-F22D-470E-9398-02095374B751&lang=de ■ WieWasWie
■ https://de.wikipedia.org/wiki/Moses_Hirschland</td></tr>
</table>

■ https://www.openarch.nl/show.php?archive=hga&identifier=E25C91DF-F22D-470E-9398-02095374B751&lang=de: Huwelijk op 02-08-1895 te 's-Gravenhage.

■ http://denhaag.digitalestamboom.nl/(S(bhbjxhe3r1gtjnvqrmjvrxvg))/scan.aspx?book=R&id=228034:
Salomon Hirschland was gehuwd met [1080B] **Clara Speijer**. Het echtpaar had twee kinderen:

1. **Rudolf Eduard Leopld Hirschland**, geb. 18-10-1897 Essen;
2. **Erhard Bernhard Mathias**, geb. 20-11-1904 Essen;

■ https://www.**joodsmonument.nl**/nl/page/515491/about-salomon-hirschland: "*Salomon Hirschland is op 14 mei 1943 in het kamp Westerbork omgekomen en op dezelfde dag gecremeerd. De urn met zijn as is op de joodse begraafplaats in Diemen bijgezet op veld U, rij 6, graf nummer 17.*
Register van joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789
Lijst van in de concentratiekampen Westerbork en Buchenwald overleden Joodsche Personen die op Nederlandsche begraafplaatsen ter aarde werden besteld; NIOD, archief Westerbork, port. 1, map 1
Deze persoon komt voor in een CABR-dossier van het Nationaal Archief. In het CABR bevindt zich een verslag van de arrestatie van deze persoon onder inv. nr. CABR 107807."

■ Mededeling van mevrouw **Han Lettinck**: "*Ze woonden omstreeks 1941 op Asch van Wijckskade 33 in Utrecht.*

Volgens www.joodsmonument.nl woonden ze in Den Haag, maar op een gegeven moment moesten Joden bij de kust weg en toen zijn ze kennelijk naar Utrecht gekomen (gebeurde vaker). Hij is in Westerbork gestorven en gecremeerd. De as rust op de Joodse begraafplaats Diemen, veld U, rij 6, graf 17. (volgens dezelfde website)"

<table>
<tr><th colspan="4">Hirschland-Speijer</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1080B] Clara, 26-07-1875 Leiden; 16-08-1944 Bergen-Belsen</td></tr>
<tr><td colspan="2">Max Speijer, "geboren am 25. November 1847 in Emmerik, <u>wolhandelaar</u> von Beruf"</td><td colspan="2">Frederika Speijer "Friederike Speijer, geboren am 27. Juli [±1852] in Coesfeld"</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 22-07-1874 Leiden</td></tr>
<tr><td>Moises Speijer,
geb. ±1818 Hovestadt;
ovl. 09-02-1882 Leiden.</td><td>Wilhelmine Rosenberg,
geb. ±1811 Didam;
ovl. 03-11-1895 Leiden.</td><td>Bendia Speijer</td><td>Hanneken Hertz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1841; het eerste van vier bekende kinderen – Julie – werd 16-04-1842 geboren.</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam ■ https://www.openarch.nl/show.php?archive=elo&identifier=634869af-a8b0-afa1-0dd2-df5e39e35763&lang=de
■ https://www.openarch.nl/show.php?archive=elo&identifier=235f74ac-3d05-352d-bb9e-75eff1f242f5&lang=de
■https://www.openarch.nl/show.php?archive=elo&identifier=e7557d47-9380-b538-a958-b68f5d806a10&lang=de&six=2
■https://www.openarch.nl/show.php?archive=elo&identifier=29103a83-bde5-b138-37db-827445d1b99d ■WieWasWie
■https://www.geni.com/people/Moses-Speyer/6000000055282307917</td></tr>
</table>

■ https://www.openarch.nl/show.php?archive=hga&identifier=E25C91DF-F22D-470E-9398-02095374B751&lang=de: Huwelijk op 02-08-1895 te 's-Gravenhage.

■ http://denhaag.digitalestamboom.nl/(S(bhbjxhe3r1gtjnvqrmjvrxvg))/scan.aspx?book=R&id=228034:
Clara Speijer was gehuwd met [1080A] **Salomon Hirschland**. Het echtpaar had twee kinderen:

1. **Rudolf Eduard Leopld Hirschland**, geb. 18-10-1897 Essen;
2. **Erhard Bernhard Mathias**, geb. 20-11-1904 Essen;

■ https://www.**joodsmonument**.nl/nl/page/145450/clara-hirschland-speijer: "*Deze persoon komt voor in een CABR-dossier van het Nationaal Archief. In het CABR bevindt zich een verslag van de arrestatie van deze persoon onder inv. nr. CABR 107807.*"

<table>
<tr><th colspan="4">Hirschmann-Wolff</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1081] Jette, 14-06-1869 Fischach; 05-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yitzchok Ephraim Wolff, geb.?;
ovl. 1888.</td><td colspan="2">Marianne Ullmann, geb. 13-12-1838;
op 26-02-1908 te Fischach overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1861; het eerste van zes bekende kinderen - Frumet Fanni – werd 1862 geboren.</td></tr>
<tr><td>Elyokim Wolff,
geb. 1807;
ovl. 20-08-1861.</td><td>Babette Bella
Forschheimer,
geb. 1811; ovl. ?</td><td>Loeb Ullman,
geb. 1806
Burgpreppach;
ald. 1885 overleden.</td><td>Puchla Frummet
Fromett Hirschman,
geb. 19-01-? Burg-
preppach; ovl. 16-10-?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1841; het eerste van drie bekende kinderen – Jette – werd 03-07-1842 geboren.</td><td colspan="2">Huwelijk ±1836; het eerste van elf bekende kinderen – Lazarus – werd 27-03-1837 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam en joodsmonument.nl ■ WieWasWie
■ https://www.geni.com/people/Yitzchok-Efraim-Wolff/6000000002592474075
■ https://www.geni.com/people/Babette-Bella-Wolff/6000000005028432862
■ https://www.geni.com/people/Elyokim-Wolff/6000000005028555068
■ https://www.geni.com/people/Loeb-Ullman/6000000005017771374
■ https://www.geni.com/people/Puchla-Frummet-Fromett-Ullman-Hirschman/6000000005017534998
■ https://www.geni.com/people/Mirla-Marianne-Wolff-Ullman/6000000003694664099</td></tr>
</table>

■http://www.**alemannia-judaica**.de/fischach_synagoge.htm:
"***In memoriam*** [moeder] ***Marianne (Mirjam) Wolff (1908)***
*Bijdrage in de tijdschrift 'Der Israelit' van 12 maart 1908: '**Fischach**, 1 maart. Op 26 februari overleed hier op leeftijd van 70 jaar, de om haar innige vroomheid en grote weldadigheid algemeen gewaardeerde mevrouw Marianne Wolff. Zoals haar naam Mirjam wijst op de bitterheden van het leven (sc. Hebreeuws maror betekent bitter), zo bleef ook zij, in 't bijzonder in vroegere jaren, niet van de treurige en bittere ervaringen van het leven ontzien; maar net als Mirjam is het godsvertrouwen haar bijgebleven tot aan haar laatste ademtocht. Welk hooge waardering de overledene bij Joden en niet-Joden genoot, getuigde op welbespraakte wijze haar teraardebestelling op 28 februari. Zo moge dan de nagedachtenis aan haar gezegenend zijn en blijven. Moge haar ziel gebonden zijn in de bundel des levens*."

Jette Hirschmann-Wolff

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Schroeder van der Kolkstraat 15 bis, Utrecht. "*Eén kind dat nog thuis woonde*" en "*vier verwanten hebben de oorlog overleefd*."
"*Jette Hirschman-Wolff was de schoonmoeder van het kind van het gezin Bamberger dat bij haar kwam inwonen. De kinderen en kleinkinderen hebben de oorlog overleefd.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
"*De naam van Jette Hirschmann-Wolff komt voor op de website (in het Duits) over haar geboorteplaats Fischach.*"

■http://www.**alemannia-judaica**.de/fischach_synagoge.htm: Jette Hirschmann geb. Wolff (1896)

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Hirschmann, Jette, geb. Wolff, geb. 14 juni 1909 in Fischbach, woonde in Fischbach, Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

■Voor haar geboortejaar worden drie jaargetallen, voor haar geboorteplaats twee verschillende plaatsen genoemd, te weten 1869, 1896, 1909 en Fischach, Fischbach. Het meest aannemelijk is, dat Jette volgens **alemannia-judaica** in het jaar 1896 te Fischach in de buurt van Augsburg is geboren.

Hodes

[1082] **Jacob,** 16-11-1870 Tempelburg; 09-07-1943 Sobibor

■ In Memoriam

Jacob Hodes, echtgenoot van [1083] Hermine Flora Hodes-Heyman, vader van [1099] Ilse Bela Imbach-Hodes, grootvader van [782] Marion Evelyne Borchardt en [262] Daniela Madeleine Sara Imbach

■ **denhaag.digitalestamboom.nl**: [Achterkant] "*Dagtekening der verhuizing: 25-08-1938, Huizing: Leuvensestraat 72*"

[Voorkant:]

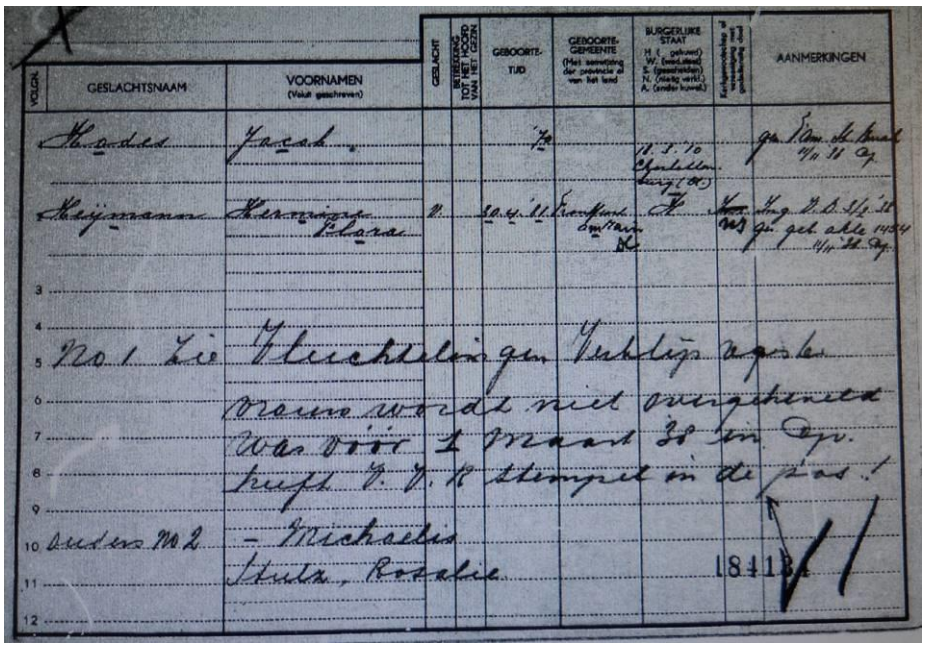

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Tesselschadestraat 28 bis, Utrecht. Inboedellijst van 11 mei 1942.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p.202: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943. In plaats van 16-11-1870 is als geboortedatum 16.11.17 opgeschreven: "*Hodes Jacob 16.11.17*".

Hodes-Heymann
[1083] Hermine Flora**,** 30-04-1881 Frankfurt am Main; 09-07-1943 Sobibor
■ In Memoriam

Hermine Flora Hodes-Heymann, echtgenote van [1082] Jacob Hodes, moeder van [1099] Ilse Bela Imbach-Hodes, grootmoeder van [782] Marion Evelyne Borchardt en [262] Daniela Madeleine Sara Imbach

■ **joodsmonument**: Adres in juni 1941: Tesselschadestraat 28 bis, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Hodes, Hermine Flora, geb. Heymann, geb. 30 april 1881 in Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie vanuit Westerbork 06 juli 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 09 juli 1943, Sobibor, voor dood verklaard.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p.197 t/m 212: Haar naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943. Haar meisjesnaam is in plaats van **y** met **ij** gespeld: "*Hodes-Heijman Hermine 30.4.81*".

■ Gedenksteen aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

van der Hoeden

[252] **Salomon,** 15-01-1888 Utrecht, Springweg B 781, 06-03-1944 Auschwitz

Benedictus van der Hoeden, geb. ± 1861 Nijkerk. Hij is te zien op een groepsfoto van zangkoor "'Toudoh wezimroh' te Utrecht in 1912", Gans, Memoboek, p. 492. Op 23-06-1924 te Rotterdam overleden.	Naatje Simons, ± 1857 Utrecht; op 11-11-1924 te Utrecht overleden; akte 1514, Utrecht 12-11-1924.
Huwelijksakte 549, Utrecht 12-12-1883	

Salomon Joseph van der Hoeden, ± 1806 Nijkerk; ovl. op 11-11-1881 te Nijkerk.	Rijntje Hamburger, ± ± 1820 Nijkerk; op 05-07-1880 te Nijkerk overleden.	Simon Simons, ± 1812; ovl. op 09-02-1907 Utrecht, ald. a. het Zandpad begr., graf 3 C 4 2 1224.	Judik Rubens, ± 1819 Utrecht; ovl. op 10-08-1896 te Utrecht.
Huwelijksakte 29, Nijkerk 28-05-1845		Huwelijksakte 350, Utrecht 11-12-1839	

■ Genlias ■ WieWasWie

■ **WieWasWie** / https://en.**wikipedia**.org/wiki/Jacob_van_der_Hoeden: **Broer Jacob van der Hoeden**, geb. 27-07-1891 Utrecht, ovl. 01-02-1968 Ramat Chen (Israël), trad op dinsdag 1 maart 1921 te Amsterdam in het huwelijk met **Sara Polak**, geb. ±1897 Amsterdam, ovl. Voor het eind van de oorlog. Sara was dochter van **Barend Polak** en **Hanna Carwalho**. Huwelijksakte reg. 7A fol. 31. Volgens de website geni.com kregen Jacob en Sara vier kinderen.

■ **Frits Broeyer**, Het universitaire verzet, [...], p. 47: "*Het gerucht, dat Joodse leden van de wetenschappelijke staf uit hun functies ontheven zouden worden, deed kort tevoren de ronde. Op vrijdag 22 november 1940 werd de secretaris van het College van Curatoren De Geer van Jutphaas er officieel van op de hoogte gesteld.*[...] *Dit lot trof de drie bij de universiteit in dienst zijnde Joodse hoogleraren, L.S. Ornstein, J. Wolff en J. Roos, evenals de conservator* ***J. van der Hoeden*** [vetdruk, H.M.] *en drie assistenten van Joodse afkomst, E. Hertzberger, A. Pais en E. Katz.*[...]"

P. 52: "*Dat professor Koningsberger het slechts over de ontheffing van collega's had gehad en over die van de Joden met een lagere rang zweeg, zal de studenten ontgaan zijn. In november 1940 viel de aandacht begrijpelijkerwijs alleen op de uit hun functies gezette professoren. Dit had uiteraard te maken met het feit, dat hun naam en faam die van de eveneens door de Duitse maatregel getroffen conservator en assistenten verre overtrof. Zoals een van de ontheven assistenten, Abraham (Bram) Pais in een Engelstalig interview te kennen gaf, was de positie van een universitair assistent 'low, low'.*[...] *Bij de hoogleraren hadden de studenten een beeld dankzij de colleges en practica die zij gaven. De assistenten werkten hieraan weliswaar mee, maar vielen*

nauwelijks op. Ditzelfde gold trouwens eveneens voor de conservator **[Jacob]** ***Van der Hoeden*** [vetdruk, H.M.], *die anders dan de assistenten gepromoveerd was*."
[Met dank aan de auteur, de heer **Dr. F. Broeyer,** die zo vriendelijk was, toestemming tot overname van vele citaten uit *Het Utrechtse universitaire verzet* ***** *'Heb je Kafka gelezen?'* te verlenen.]
■ https://www.**geni**.com/people/Jacob-van-der-Hoeden/6000000018576700610: **Zus** en verdere **broers**: **Reintje** van der Hoeden, ***16-10-1884 Utrecht, **Simon** van der Hoeden, ***15-04-1886 Utrecht, en **Samuel** van der Hoeden, ***14-02-1898 Utrecht.

Salomon van der Hoeden

■ **HUA** 16-01-1888, geboorteakte nr. 127
■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenote Johanne Poppert**, 25-12-1885 Wisch - 26-02-43 Auschwitz, dochter van Daniel Poppert en Elise Israel Abrahamszoon; huwelijksakte 406 Arnhem 16-10-1912.
■ **joodsmonument.nl**: "Adres niet bekend". JOKOS-dossier 50823 op het Gemeentearchief Amsterdam

van der Hoek

[253] **Bertha,** 16-02-1909 Utrecht, 30-09-1942 Auschwitz
[255] **Eli**, 13-11-1896 Utrecht, Springweg 24, 04-06-1943 Sobibor
[256] **Froukje**, 07-03-1901 Utrecht, Springweg 24, 26-03-1943 Sobibor
[257] **Heiman Izak**, 01-04-1891 Utrecht, Springweg 24, 30-09-1942 Auschwitz
[374] **Belia Onderwijzer-v.d.H**. 25-10-1894 Utrecht, Springweg 24, 23-08-1942 Auschwitz

Isak van der Hoek, 14-12-1864 Leeuwarden; ovl. op 09-09-1939 te Apeldoorn; begr. te Utrecht aan het Zandpad, graf 46 C 22 O -.	Fanny Jacob Hakkert, 19-07-1862 Vianen; ovl. op 21-11-1939 te Utrecht; ald. aan het Zandpad begraven, graf 47 C 23 A -.
Huwelijksakte 16 Vianen 18-06-1890	

Herman / Heiman Levie van der Hoek, 1832/33, is op 04-11-1888 te Utrecht op leeftijd van 65 jaar overleden; overlijdensakte 1753, Utrecht 5-11-1888.	Betje-Beeltje-Belia Elkan Kan, 30-08-1825 Leeuwarden, ovl. 07-06-1908 te Leeuwarden en aldaar begraven.	Jacob Samuel Hakkert, 16-11-1832 Vianen; slager, vleeshouwer; ovl. op 03-09-1907 te Rotterdam, aldaar begraven.	Röschen/ Roschen Anschel (Wische) Oppenheimer, 18-10-1837 Vreden (Dld.); ovl. op 13-07-1924 te Rotterdam en te Vianen begraven.
Huwelijksakte 124, Leeuwarden 12-06-1845		Huwelijk op 24-08-1857 te Almelo	

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/2129.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/2129.htm ■ Genlias ■ Zandpad

■ **Genlias: Zus: Röschen van der Hoek** op 18-8-1942 te Utrecht op leeftijd van 48 jaar overleden; overlijdensakte 1510, Utrecht 20-8-1942. Partner: Jean Louis Charles van Beetem. Relatie: Gescheiden van

Bertha van der Hoek

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Wittevrouwensingel 96 bis, Utrecht
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Hoek van der, Bertha, Utrecht, geb. 16-2-1902 (Utrecht), gest. 21-8-1942

Eli van der Hoek

■ **HUA** 16-11-1896, geboorteakte nr. 2880
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Springweg 18, Utrecht
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 147: Zijn naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Hoek van de Eli 13.11.96*".

Froukje van der Hoek

■ **HUA** 09-03-1901, geboorteakte nr. 637
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Springweg 18, Utrecht
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 33: Haar naam staat op de transportlijst van 23 maart 1943: "*Hoek van de Froukje 7.3.01*". Zo als bij haar broer Eli is het tussenvoegsel ook bij haar niet geheel juist opgeschreven.

Heiman Izak van der Hoek

■ **HUA** 02-04-1891, geboorteakte nr. 889
■ **Genlias: Echtgenote: Manuela van Menk**, 10-05-1887 Harderwijk, huwelijksakte 40 Baarn 21-8-1918; ouders van Manuela van Menk: Jacob van Menk en Betje Serphos
■ **In Memoriam**: Hoek-van Menk van der, Manuela. 10-5-1887 Harderwijk, 12-08-42 Auschwitz.
■ **joodsmonument.nl**: "*Gezin Heiman Isak van der Hoek, Wittevrouwensingel 96 bis, Utrecht. Situatie in juni 1941*"

Belia Onderwijzer-van der Hoek

■ **HUA** 27-10-1894, geboorteakte nr. 2588
■ **Genlias / freepages: Echtgenoot: Salomon Onderwijzer**, 25-10-1895 Amsterdam, huwelijksakte 741, Utrecht 11-07-1922. Ouders van Salomon Onderwijzer: Jozef Onderwijzer en Kaatje Meijer
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Staalstraat 40, Utrecht. JOKOS-dossier 40014 op het Gemeentearchief Amsterdam
Dochters: Carla Onderwijzer, 10-7-1923 Bandoeg; 31-10-43 Sobibor [■**Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 221: "*Onderwijzer Paula 10.7.23*".] [■ **Herinneringscentrum Westerbork, mw. José Martin:** Carla kwam op 06-07-1943 in Westerbork aan en werd op 13-07-1943 op transport gesteld naar Sobibor.]
***Fanny Onderwijzer**, 16-1-1926 Bandoeng; 30-09-1942 Auschwitz* [■ **auschwitz-muzeum.** oswiecim.pl: *Onderwijzer, Fanny, Utrecht, geb. 16-01-1926 (Bandoeng), gest. 08-09-1942]*
Johanna Onderwijzer, 23-01-1928 Bandoeng; 28-08-1942 Auschwitz

van der Hoek			
[254] **Betty Jacoba Fannij,** 03-02-1926 Utrecht, 30-09-1942 Auschwitz [258] **Isak Jacob**, 26-09-1919 Utrecht, Obrechtstraat 71, 30-09-1942 Auschwitz			
[257] Heiman Isak van der Hoek, 01-04-1891 Utrecht; 30-09-1942 Auschwitz		[1084] Manuela van Menk, 10-05-1887 Harderwijk; 12-08-1942 Auschwitz	
Huwelijksakte 40 Utrecht 21-08-1918			
Isak van der Hoek, 14-12-1864Leeuwarden; ovl. op 09-09-1939 te Apeldoorn; te Utrecht a. 't Zandpad begr., graf 46 C 22 O -.	Fanny Jacob Hakkert, 19-07-1862 Vianen; ovl. op 21-11- 1939 te Utrecht; ald. a. 't Zandpad begr., graf 47 C 23 A -.	Jacob van Menk ± 1854 Harderwijk; op 25-02-1926 te Muiderberg begraven, graf C 43 69.	Betje Serphos, geb. 27-04-1852 Enschede; begr. 28-09-1922 Muiderberg, graf C 43 68.
Huwelijksakte 16, Vianen 18-06-1890		Huwelijksakte 10, Enschede 04-05-1883	
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/13810.htm ■ Genlias ■ Zandpad			

Betty Jacoba Fannij van der Hoek

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Wittevrouwensingel 96 bis, Utrecht

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Wittevrouwensingel 96 bis (vgl. Heiman Isak van der Hoek)

Isak Jacob

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsdres in juni 1941: Wittevrouwensingel 96 bis, Utrecht

van der Hoek

[259] **Meijer Albert,** 10-01-1926 Utrecht, 22-10-1943 Auschwitz*

Asser van der Hoek, 05-02-1898 Utrecht; ovl. 09-10-1975 Amsterdam.	Anna Catharina Hes, 13-2-1905 Utrecht; ovl. op 29-12-1928 te Utrecht; ald. aan het Zandpad begraven, graf 11 C 16 B -.

Huwelijksakte reg. 5E; fol. 44v, Amsterdam 02-09-1924

Isak van der Hoek, 14-12-1864 Leeuwarden; ovl. op 09-09-1939 te Apeldoorn, begr. te Utrecht a. 't Zandpad, graf 46 C 22 O -.	Fanny Jacob Hakkert, 19-07-1862 Vianen; ovl. op 21-11-1939 te Utrecht; ald. a. 't Zandpad begr., graf 47 C 23 A -.	Meijer Hes, geb. ± 1874, Beroep: contrôleur bij een petroleum-maatschappij (1901) bankhouder (1924); op onbekende datum overleden.	Alida Roos, geb. ± 1864; op 16-01-1906 te Utrecht overleden.

Huwelijksakte 16, Vianen 18-06-1890	Huwelijk 18-12-1901 te Leiden. Op 17-10-1902 is het eerste bekende kind, een levenloos meisje geboren.

■ Genlias ■ https://www.joodsmonument.nl/nl/page/245086/asser-van-der-hoek
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F35333/I93341/
■ https://www.openarch.nl/show.php?archive=elo&identifier=99cbe0dc-c7a1-c51b-cb4a-3390b91f1101 ■ Zandpad

■ **WieWasWie: Vader Asser van der Hoek** hertrouwde op 12-05-1932 te Amsterdam met Regina Markreich, geb. ± 1908 Lingen an der Ems (D), dochter van Aron Markreich en Auguste van Wien; huwelijksakte reg. 4B fol. 19v, Amsterdam 12-05-1932. "*Opmerking: Weduwnaar van Anna Catharina Hes. Echtscheiding 28-09-1937.*"

■ **WieWasWie: Zus N.N. Hes** als levenloos kind op 15-10-1902 geboren; overlijdensakte 1553, Utrecht 17-10-1902.

Meijer Albert van der Hoek

■ **HUA**, gezinskaart, Hoek, van der, Asser, Fiche 879+

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Biesboschstraat 30 huis, Amsterdam

van der Hoek-van Menk			
[1084] Manuela, 10-05-1887 Harderwijk; 12-08-1942 Auschwitz			
Jacob van Menk ± 1854 Harderwijk; op 25-02-1926 te Muiderberg begr., graf C 43 69.		Betje Serphos, 27-04-1852 Enschede; op 28-09-1922 te Muiderberg begr., graf C 43 68.	
Huwelijksakte 10, Enschede 04-05-1883			
Manuel van Menk, 1812/13 Harderwijk, slager; op 21-30-1894 te Harderwijk ovl.	Mientje van Gelder, 1811 Zutphen; op 05-01-1870 te Harderwijk ovl.	Simon Serphos, 27-06-1821 Enschede; op 16-04-1885 te Enschede ovl.	Antje Themans, 1823 Oldenzaal; op 19-09-1880 te Enschede ovl.
Huwelijksakte 29, Harderwijk 03-05-1843.		Huwelijksakte 11, Oldenzaal 20-05-1851.	
■ Akevoth: ...regio/enschede/258.htm ■ Begraaf Verlof ■ Genlias			

Manuela van der Hoek-van Menk

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Wittevrouwensingel 96 bis, Utrecht

■ **Genlias**: Manuela van Menk was gehuwd met [257] Heiman Isak van der Hoek, 1890/91 Utrecht; haar ouders waren Jacob van Menk en Betje Serphos; Heiman Isak was zoon van Isak van der Hoek en Fanny Hakkert; huwelijksakte 40, Baarn 21-08-1918.

<table>
<tr><td colspan="4">Holstein
[1085] David, 18-09-1886 Wuppertal, 27-01-1945 Bergen-Belsen</td></tr>
<tr><td colspan="2">Juda Speier Holstein,
geb. 20-09-1859 Neuen Brunslar;
ovl. 01-12-1938 Köln.</td><td colspan="2">Sara Kahn,
geb. 02-07-1859 Brussel;
ovl. 1940 Köln.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 10-08-1881 Brussel</td></tr>
<tr><td>Leib Speier Holstein,
geb. 09-02-1809
Neuen Brunslar;
ovl. 08-03-1884 Gen-
sungen (Felsberg).</td><td>Breinchen
(Blümchen) Kaiser,
geb. 1818 Heinebach;
ovl. 13-10-1871 Gen-
sungen (Felsberg).</td><td>Lehman Jehuda Leib
Kahn,
geb. 1827 Breisach;
ovl. 04-02-1915
Brussel.</td><td>Anna Selma Steidle,
geb. 22-02-1843
Buttenwies;
ovl. 1927</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk 16-11-1841 Heinebach</td><td colspan="2">Huwelijk 24-05-1858 Brussel</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Sarah-Speier-Holstein/6000000009525636015
■ http://gw.geneanet.org/muriellise?lang=en&p=lehman+jehuda+leib&n=kahn
■ http://gw.geneanet.org/muriellise?lang=en&pz=alain+henry&nz=levy&ocz=0&p=anna+selma&n=steidle
■ http://www.geni.com/people/Lehmann-Kahn/6000000018040246227
■ http://www.geni.com/people/Anna-Kahn/6000000037563553051
■ http://jinh.lima-city.de/gene/chris/c1/c1_0005.htm ■ In Memoriam
■ https://www.myheritage.de/names/anna_steidle ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

David Holstein, echtgenoot van [1088] Rosalie Holstein-Weinberg, vader van [1086] Harry Hirsch Holstein en [1087] Leo Holstein

■ **Eduard Seidler**, Jüdische Kinderärzte 1933 – 1945, ENTRECHTET / GEFLOHEN / ERMORDET, p. 311 en 122:

"***Holstein, David*** *(18-09-1896 Elberfeld -? Jerusalem)*
Dr. med., Kinderarzt, Köln-Ehrenfeld, Venloerstr. 350 a.
Approbation 1914, Dissertation Köln 1920.
RMK 37+ [Kentekening als Jood in de 'Reichs-Medizinal-Kalender' v. 1937; namen van Joodse artsen staan achter een dubbele punt], *Rothgerberbach 1.*
1937/40 Emigration nach Palästina, License Nr. 2383, 4 Princess Mary Ave., Jerusalem; G.P.
[Bronnen:] *GV [Gesamtverzeichnis des deutschsprachigen Schrifttums]; NS-Dok. [NS-Dokumentationszentrum] Köln; PalMed 40 [List of Medical Practitioners Palestine 1940]; PalDir 42 [Palestine Directory 1942]; RAR [Reichsarztregister (KVD)]*

■ **Barbara Becker-Jákli,** Das jüdische Krankenhaus in Köln, p. 241 en 464: "*Aanleiding voor de eerste bericht van het weekblad over het Asyl* [naam van het Joodse ziekenhuis te Keulen] *in juni 1928*[121] *was de reguliere jaarlijkse begrotingsdebat van de gemeentevertegenwoordiging, waarbij in verband met het verlenen van een subsidie van 35000 Mark ook de situatie van het Asyl ter sprake kwam. Gedurende de debat had de arts Dr. David Holstein,*[122] *lid van de orthodox*

georiënteerde Achduth, op 'wantoestanden' in het Asyl heengewezen, die 'onvoorwaardelijk uit de weg moeten worden geruimd'.

[121] *KjW, 6. Jg., Nr. 23, 8.6.1928.*

[122] *Dr. David Holstein (ca. 1890 - ?), Kinderarzt, 1927: Rothehausstr. 14 (vgl. Kölner Adressbuch 1927), emigrierte 1937 nach Palästina (Seidler, Kinderärzte, S. 270* [311, 2e druk])

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hartingstraat 20 bis, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941: Echtgenote Rosalie Holstein-Weinberg, 30-01-1899 Sulzbürg [Salzburg, zoals in het Joodsmonument geschreven, is een vergissing.]; 19-02-1945 Bergen-Belsen. Zoon Leo Holstein, 04-12-1927 Keulen; 09-05-1945 Tröbitz. Zoon Harry Hirsch Holstein, 03-09-1929 Keulen; 23-02-1945 Bergen-Belsen. "*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd*."

■ **J.H. Coppenhagen, Anafiem Gedoe'iem**, Overleden joodse artsen uit Nederland, 1940-1945. Bewerkt en ingeleid door Prof. dr. M.J. van Lieburg (Rotterdam 2000) 149, 155: "*Holstein, David (Wuppertal 18 september 1886 - Bergen-Belsen 27 januari 1945)*[27]
Noot 27: Gehuwd met Rosalie Weinberg (Salzburg [Sulzbürg] *30 januari 1899 - Bergen-Belsen 19 februari 1945). Kinderen: Leo (Keulen 4 december 1927 - Tröbitz 9 mei 1945) en Harry Hirsch (Keulen 3 september 1929 - Bergen-Belsen 23 februari 1945). Niet terug te vinden in de lijsten van de Geneeskundige jaarboekjes. Coppenhagen nam deze Duitse kinderarts op in zijn manuscript op grond van diens optreden in Westerbork, waar hij patiëntjes met kinderverlamming behandelde. L.: Lindwer Van Coevorden, Kamp van hoop en wanhoop (1990).*"

■ **Philip Mechanicus, In Dépôt, Dagboek uit Westerbork** (Amsterdam 1985) 212: "*WOENSDAG 24 NOVEMBER* [1943] [...] *Het achtenveertigste geval van kinderverlamming heeft zich voorgedaan*."

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Holstein, David, geb. 18 september 1886 in Wuppertal, woonde in Köln. Deportatie: 1944, Bergen-Belsen, concentratiekamp. Overlijdensdata: 27 januari 1945 Bergen-Belsen.

■ http://www.**gedenkbuch-wuppertal**.de/de/search/node/Holstein: Dr. David Holstein werd in Westerbork op 11-01-1944 op transport naar Bergen-Belsen gesteld.

Holstein

[1086] **Harry Hirsch,** 03-09-1929 Köln (Keulen), 23-02-1945 Bergen-Belsen
[1087] **Leo**, 04-12-1927 Köln (Keulen), 09-05-1945 Tröbitz

[1085] **David Holstein,** 18-09-1886 Wuppertal, 27-01-1945 Bergen-Belsen	[1088] Rosalie Weinberg, 30-01-1899 Sulzbürg; 19-02-1945 Bergen-Belsen

"*Huwelijk in 1924 te Neumark*"

Juda Speier Holstein, geb. 20-09-1859 Neuen Brunslar; ovl. 01-12-1938 Köln.	Sara Kahn, geb. 02-07-1859 Brussel; ovl. 1940 Köln.	Magnus Weinberg, geb. 13-05-1867 Schenklengsfeld; ovl. op 12 februari of maart (?) 1943 in Theresienstadt.	Judith Bamberger, geb. 29-12-1874 Würzburg; ovl. 28 december of september (?) 1942 in Theresienstadt.
Huwelijk 10-08-1881 Brussel		Huwelijk ??-04-1898	

■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ http://jinh.lima-city.de/gene/chris/c1/c1_0005.htm ■ In Memoriam ■ Frau F. Fröhlich, Stadtarchiv Würzburg was zo vriendelijk informaties uit "*Reiner Strätz, Biographisches Handbuch Würzburger Juden von 1900 - 1945*" ter beschikking te stellen. ■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin56672.htm ■ WieWasWie ■ https://de.wikipedia.org/wiki/Magnus_Weinberg#Familie

Harry Hirsch Holstein en Leo Holstein

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hartingstraat 20 bis, Utrecht.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodsche leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "volgen *op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Hartingstraat 20 bis
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Harry Hirsch Holstein tot 31-08-1941 had bezocht: Hamburgerstraat 22

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 27 035**: Een lijst, overschreven met "*Toestand 1 Sept. 1942 Joodsch lyceum*" met vier kolommen noemt in kolom "*onderbouw*" 16 namen, waaronder ook "*H. Holstein (1929)*". De overige kolommen overschreven met "*H D. ? A., H. D. ? B.* en *Gymnasium*" vermelden telkens 3 leerlingen.

■ **Drs. C. van Dam, Jodenvervolging in de stad Utrecht** (Zutphen 1985) p. 68: Midden oktober 1941 werd naast de ULO aan het Ondiep 63 ook een Joods Lyceum aan de Springweg ingericht. Vanaf 1 januari 1942 was dit lyceum in het Centraal Israelitische Weeshuis aan de Nieuwe Gracht 92 gevestigd. Toen in september 1942 het weeshuis werd gevorderd door de bezetter, moesten de weeskinderen, die er nog waren, en het personeel naar Amsterdam en

later naar Westerbork vertrekken. [Vgl. F. Crone, Voorbijgaand verblijf (Amsterdam 2005), bladzijden 91, 98-100] De lyceïsten gingen naar de Springweg 164 waar ze samengevoegd "*met de leerlingen van de lagere School en het ULO*" tot september 1943 hun lessen volgden.]

Leo Holstein

■ **Erika Arlt, Die jüdischen Gedenkstätten, Tröbitz**, ..., p. 26: Arjeh Leo Holstein was „*staatenlos*" en is in het „*Massengrab Lager Nordfeld*" begraven. [Vgl. Kroniek 24-04-1945]

Holstein-Weinberg

[1088] **Rosalie,** 30-01-1899 Sulzbürg, 19-02-1945 Bergen-Belsen

Rabbijn Dr. (phil.) Magnus Weinberg, geb. 13-05-1867 Schenklengsfeld/ Hessen [D-36277 in de buurt van Fulda]; deportatie op 23-09-1942 vanuit Würzburg naar Theresienstadt; aldaar op 12 februari of maart (?) 1943 overleden.	Judith Bamberger, geb. 29-12-1874 Würzburg; deportatie op 23-09-1942 vanuit Würzburg naar Theresienstadt; aldaar op 28 december of september (?) 1942 overleden.

Huwelijk 19-04-1898 (zilveren bruiloft: 19-04-1923 te Neumarkt/ Oberpfalz)

Hirsch Weinberg, geb. 25-07-1832; ovl. 1905.	*'Rachel Kuh-Weinberg Rosalie'*, geb. ±1829; ovl. 01-02-1870.	Nathan Bamberger, geb. 01-02-1842 Wiesenbronn; rabbijn; ovl. 27-04-1919 Würzburg.	Hanna (Hanne) Chana Perlstein, geb. 15-10-1850; ovl. 1944.
Huwelijk 13-03-1856		Huwelijk ±1870; Simon, het eerste van meer dan seven kinderen, werd in 1871 geboren.	

■ http://www.alemannia-judaica.de/neumarkt_synagoge.htm ■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ http://ancestry.hassia-judaica.de/individual.php?pid=I148&ged=Nuhn%20Schenklengsfeld ■ In Memoriam ■ Frau F. Fröhlich, Stadtarchiv Würzburg was zo vriendelijk informaties uit "*Reiner Strätz, Biographisches Handbuch Würzburger Juden von 1900 - 1945*" ter beschikking te stellen. ■https://www.geni.com/people/Rabbi-Nathan-Bamberger-of-W%C3%BCrzburg/6000000005028406678 ■ Gottwaldt/ Schulle, Die "Judendeportationen" aus dem Deutschen Reich 1941-1945 ■ http://objekte.jmberlin.de/object/jmb-obj-126591;jsessionid=38A39A45B77403C32FA80B0A133138DE ■ http://www.stolpersteine-wuerzburg.de/wer_opfer_lang.php?quelle=wer_opfer.php&opferid=104

■ **Reiner Strätz,** Biographisches Handbuch Würzburger Juden 1900 - 1945: "*Rabbijn Dr. Magnus Weinberg bezocht de Volksschule [lagere school of basisschool] in Schenklengsfeld en later het gymnasium te Fulda. Vanaf 1887 studeerde hij onder andere aan de universiteit en het seminarium voor rabbijnen in Berlin. 1895 werd hij benoemd tot districtsrabbijn van Sulzbürg/ Opf. [D-92360 Mühlhausen]; 1910 werd het rabbinaat verplaatst naar Neumarkt [D-92318], waar hij tot 1931 in functie was. Daarna was hij districtsrabbijn voor de Oberpfalz [Opper-Palts] en Niederbayern [Neder-Beieren] in Regensburg. Hij werd bekend door Joods-historisch onderzoek; talrijke publicaties staan op zijn naam. Na meer dan 40 jaar werkzaam te zijn geweest, trok hij zich terug en ging 1936 in Würzburg wonen. Daar, na de emigratie van rabbijn Hannover, nam hij*

de begeleiding van de Joodse gemeente over. Zijn brieven werden in 1937 aan de censuur van de Gestapo onderworpen. In december 1939 werd hij ten gevolge van een verdacht telefoongesprek (over Joods-theologische aangelegenheden) ondervraagd. In 1940 deed hij moeite naar Palestina te emigreren. Op 23 september 1942 werden hij en zijn echtgenote naar Theresienstadt gedeporteerd."

Rosalie Holstein-Weinberg, echtgenote van [1085] David Holstein, moeder van [1086] Harry Hirsch Holstein en [1087] Leo Holstein

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Rosalie Weinberg woonde in Würzburg en Köln, voordat ze emigreerde naar Nederland. Op 11 januari 1944 werd ze op transport gesteld naar Bergen-Belsen, waar zij op 19 februari 1945 stierf.

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hartingstraat 20 bis, Utrecht.

"Begin april 1945 werden gevangenen uit het concentratiekamp Bergen-Belsen overgebracht naar het concentratiekamp Theresienstadt. Een van de drie daarvoor gebruikte treinen is bij het dorp Tröbitz door het Russische leger bevrijd. Vele inzittenden hebben deze treinreis niet overleefd. Van degenen die de treinreis overleefden, is een groot aantal gestorven aan de gevolgen van de uitgebroken vlektyfusepidemie. De overledenen werden begraven in een gemeenschappelijk graf achter de directiebarakken van de steengroeve "Hansa".
Rosalie Holstein-Weinberg is in dit gemeenschappelijke graf ter aarde besteld.
Informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis. Opsporing Joodse personen, lijst van overledenen die in Tröbitz en omgeving ter aarde zijn besteld."

<table>
<tr><td colspan="4">Hopfenmaier
[1089] Hella, 14-03-1926 Erlangen, 16-07-1943 Sobibor
[1657] Ingeborg Walg-Hopfenmaier, 19-07-1921 Erlangen, 16-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1090] Max Hopfenmaier,
05-06-1892 in Erlangen, woonde in Erlangen.
Emigratie: 06-01-1937, Nederland.
30-04-1943 in Sobibor vermoord.</td><td colspan="2">[1091] Betty Aufseeser,
26 juni 1891 in Aufseß, woonde in Erlangen
Emigratie: 18-04-1937, Nederland.
30-04-1943 in Sobibor vermoord.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 05-05-1920 Erlangen</td></tr>
<tr><td>Hermann Hopfenmaier, geb. 25-12-1860 Kairlindach; ovl. 20-04-1911 Erlangen; begr. op de Joodse begraafplaats aldaar, graf 76.</td><td>Fanny Dingfelder, geb. 31-07-1857 Uehlfeld; ovl. 08-03-1934 Erlangen; begr. op de Joodse begraafplaats aldaar, graf 77.</td><td>Samuel Aufseeser, geb. 08-01-1859 Aufseß; ovl. 30-04-1917 Erlangen; begr. op de Joodse begraafplaats aldaar, graf 103.</td><td>Fannie (Fanny) Ries, geb. 17-06-1863 Wald-Michelbach; ovl. 08-08-1938; begr. op de Joodse begraafplaats aldaar, graf 104.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk 16-03-1886 Erlangen.</td><td colspan="2">Er werden twee kinderen geboren, maar er is slechts de naam van Betty bekend.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/gedenkbuch
■ https://gw.geneanet.org/pfdm?lang=en&pz=israel&nz=fleischmann&ocz=1&p=hermann&n=hopfenmaier
■https://www.geni.com/people/Fannie-Aufseeser/6000000036081276222
■https://www.geni.com/people/Samuel-Aufseeser/6000000020906656538In Memoriam ■ WieWasWie
■ http://www.lorlebergplatz.de/juden_in_erlangen_II_namensregister.pdf</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Majellapark 53. JOKOS-dossier nr. 17 740 op het Gemeentearchief Amsterdam, (L-claim, nr. 5418/ 19 756).

Hella Hopfenmaier

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Hopfenmaier, Hella, geb. 14 maart 1926 in Erlangen, woonde in Erlangen. Emigratie: 06 januari 1937, Nederland. Deportatie: 1943, Sobibor. Overlijdensdata: 30 april 1943, Sobibor, vernietigingskamp.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Majellapark 53

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 217: Haar naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Hopfenmaier Hella 14.3.26*".

Ingeborg Walg-Hopfenmaier

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Hopfenmaier, Ingeborg, geb. 19 juli 1921 in Erlangen, woonde in Erlangen. Emigratie: 06 januari 1937, Nederland. Deportatie: 1943, Sobibor.

Overlijdensdata: 30 april 1943, Sobibor.

■ **joodsmonument.nl**: "*Ingeborg Hopfenmaier was getrouwd met Louis Walg [Louis Walg, 5 januari 1920 Rotterdam; Sobibor, 16 juli 1943]. Op 19 juni 1943 is in het kamp Westerbork hun dochter Karin geboren.*
Register van geboorteakten, opgesteld op de hulpsecretarie van de burgerlijke stand in het kamp Westerbork; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen"

■ **Het Joodsche Weekblad, nr. 16, van 25-07-1941, p. 11 en nr. 36, van 12-12-1941, p. 9:**

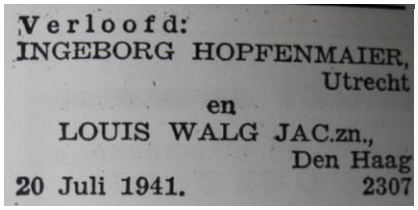
Verloofd:
INGEBORG HOPFENMAIER,
Utrecht
en
LOUIS WALG JAC.zn.,
Den Haag
20 Juli 1941. 2307

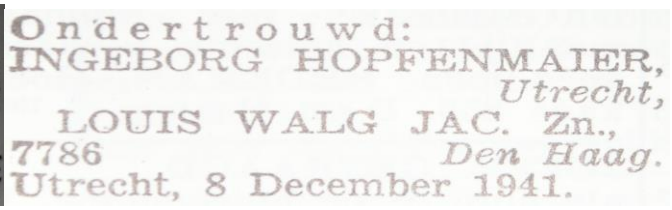
Ondertrouwd:
INGEBORG HOPFENMAIER,
Utrecht,
LOUIS WALG JAC. Zn.,
7786 Den Haag.
Utrecht, 8 December 1941.

■ **Het Joodsche Weekblad**, 9 januari 1942, p 9:

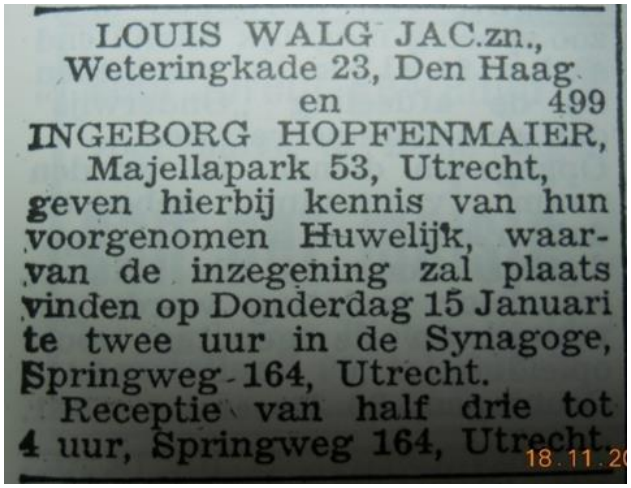
LOUIS WALG JAC.zn.,
Weteringkade 23, Den Haag
en 499
INGEBORG HOPFENMAIER,
Majellapark 53, Utrecht,
geven hierbij kennis van hun voorgenomen Huwelijk, waarvan de inzegening zal plaats vinden op Donderdag 15 Januari te twee uur in de Synagoge, Springweg 164, Utrecht.
Receptie van half drie tot 4 uur, Springweg 164, Utrecht.

■ **Genlias**: Dochtertje Karin is reeds op 23-06-1943 in het kamp Westerbork overleden; overlijdensakte 380, Westerbork 25-06-1943.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 217: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Hopfenmaier Ingeborg 19.7.21*".

Max Hopfenmaier en Betty Hopfenmaier-Aufseeser

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 81: Hun namen staan op de transportlijst van 27 april 1943: "*Hopfenmaier Max 5.6.92*" en "*Hopfenmaier-Aufseeser Betty 26.6.91*".

Horneman

[240] **Reeltje Martina Härtz-H.**, 16-04-1910 Utrecht, 22-10-1943 Auschwitz
[175] **Rozetta van Gelder-H.,** 27-04-1913 Utrecht, Haverstraat 28, 02-07-1943 Sobibor
[479] **Naatje Stibbe-H.**, 20-12-1914 Utrecht, Haverstraat 28, vermist

Jacob Philip Horneman 24-03-1878 Woerden; 28-05-43 Sobibor [Schelvis, p. 129]	Naatje Cohen, 27-02-1878 Harlingen; ovl. op 04-05-1910 te Utrecht.	Gonda (Gouda) Degen, 09-12-1875 Amsterdam; 28-05-43 Sobibor [Schelvis, p. 125]

1. Huwelijk, Jacob Philip en Naatje, huwelijksakte 56, Zeist 17-09-1908
2. Huwelijk, Jacob Philip en Gonda, huwelijksakte reg.51;fol.20v, Amsterdam 28-12-1910

Philip Horneman, 1833/34 Oudewater, op 28-4-1901 te Utrecht overleden.	Marlina (Mer-li(e)na) Oppenheimer, ±1837 Goor; ovl. 29-03-1924 te Rotterdam.	Simon Cohen, geb. 25-09-1838 te Harlingen; voor 12-06-1905 overleden.	Reeltje Blok, geb. 20-09-1840 te Harlingen; aldaar overleden op 13-05-1880.	Emanuel Degen, 24-11-1844 Amsterdam; ovl. op 15-02-1930 Amsterdam; begr. 17-2-'30 Diemen, graf B 17 26.	Rozetta (Rosette) Brilleslijper, 12-02-1842 Amsterdam; op 19-3-1918 te Diemen begraven, graf A 39 22.
Huwelijksakte 19, Oudewater 03-12-1863		Huwelijksakte 77, Harlingen 03-08-1865		Huwelijk op 7-8-1876 te Amsterdam	

■ http://akevoth.org/genealogy/degen/219.htm ■ Akevoth: .../degen/11.htm ■ allefriezen.nl ■ Amsterdam Ashkenaz Marriages, View record [INDX: 4242] ■ Burial Permits DB ■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F13016/I34236/ ■ WieWasWie ■ Zandpad

■ **allefriezen.nl/ WieWasWie**: **Grootvader Simon Cohen** hertrouwde op 13-12-1880 te Harlingen met Barta Loterijman, geb. 19-06-1843 Woerden, dochter van Jacob Loterijman en Hester de Jong; acte A80, Harlingen. Barta Loterijman is na 12-06-1905 overleden.

Rozetta van Gelder-Horneman, moeder: Gonda Degen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Tilanusstraat 16 II, Amsterdam
Echtgenoot: Tobias van Gelder, 29-10-1912 Amsterdam; 02-07-43 Sobibor
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 186: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Horneman Rosetta 27.4.13*", p. 185: Ook de naam van haar echtgenoot is op deze lijst te vinden: "*Gelder van Tobias 29.10.12*".

Reeltje Martina Härtz-Horneman, dochter van Naatje Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Albert Hahnstraat 22, Amersfoort
Inboedellijst: Datum niet bekend.
Echtgenoot: Abraham Härtz, 17-07-1912 Harderwijk, ovl. 31-03-44 "Gemeente niet bekend". Abraham was zoon van Simon Härtz en Roosje Conen. [Over de familie van Simon is informatie te vinden in **Daniëls/ Bruijne/ Voolen**, Joodse Harderwijkers op de bladzijden 46 t/m 96.]
■ **Ribbens, Zullen wij nog terugkeren**, p.15: **Echtgenoot Abraham Härtz** was "*ten tijde van de Tweede Wereldoorlog*" de koster van de Joodse gemeente van Amersfoort.

Naatje Stibbe-Horneman, dochter van Gonda Degen

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Naaister. Ingeschreven op het adres van haar ouders in februari 1941: Van Musschenbroekstraat 11 II, Amsterdam
***Echtgenoot**: "Aäron Jacob Stibbe huwde op 21 juli 1942 in Amsterdam met een dochter van Jacob Philip Horneman en Gonda Degen.*
Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Aäron Jacob Stibbe"

<table>
<tr><th colspan="4">Horneman</th></tr>
<tr><td colspan="4">[260] Eliazer Izaäk (Leo), 04-08-1911 Utrecht, Donkerstraat 13, 31-03-1944 Polen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Philip Horneman,
09-06-1866 Woerden; ovl. op 28-09-1934 te Utrecht; ald. begr. a. 't Zandpad, graf 44 C 20 L</td><td colspan="2">Saartje Kaufman,
14-04-1872 Arnhem;
16-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 66].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 2, Arnhem 03-01-1900</td></tr>
<tr><td>Philip Horneman,
± 1834 Oudewater, op 28-04-1901 te Utrecht overleden; akte 810, Utrecht 29-04-1901.</td><td>Marlina (Merlina, Merliena) Nathan Oppenheimer,
± 1837 Goor;
ovl. op 29-03-1924 te Rotterdam.</td><td>Lazarus Kaufman,
11-11-1830 Venlo;
ovl. op 31-10-1908 te Arnhem; aldaar begr., graf B 07 13.</td><td>Sophia Baruch,
± 1840 Frechen; ovl. op 25-06-1925 te Apeldoorn;
begr. te Arnhem, graf G 03 02.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 19, Oudewater 03-12-1863</td><td colspan="2">Huwelijksakte 260, Arnhem 12-02-1868</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Moscowa mayerhirsch ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■**Genlias: Broer: Eliazar Abraham Horneman**, op 25-11-1902 te Utrecht op leeftijd van 2 maanden overleden; overlijdensakte 1869, Utrecht 26-11-1902
Zus: Merliena Horneman, op 19-10-1903 te Utrecht op leeftijd van een maand overleden; overlijdensakte 1544, Utrecht 20-10-1903

Broer: N. N. Horneman, op 16-07-1906 te Utrecht als levenloos kind geboren; overlijdensdakte 1074, Utrecht 17-07-1906
Broer: N. N. Horneman, op 25-03-1908 te Utrecht als levenloos kind geboren; overlijdensakte 530, Utrecht 26-3-1908
Broer: Philip Abraham Horneman, op 28-04-1913 te Utrecht op leeftijd van 12 jaar overleden; overlijdensakte 620, Utrecht 28-04-1913. Zandpad: 2 C 7 9 1265

Eliazer Izaäk (Leo) Horneman

■ **joodsmonument.nl** [met **foto**'s]: Adres: Lorentzlaan 22 bis, Utrecht. Beroep: Musicus/ winkelbediende
"Eliazer Izaäk Horneman (roepnaam Leo) was een zoon van Abraham Horneman en Saartje Kaufman. Leo Horneman was musicus, hoewel hij in 1941 als winkelbediende geregistreerd stond. Vanaf 1930 speelde hij als pianist in grotere en kleinere bands overal in het land. Daarnaast arrangeerde hij muziekstukken en gaf hij pianoles bij hem thuis in de Bilderdijkstraat 2 in Utrecht, waar hij met zijn ouders woonde. In 1934 richtte Leo zijn eigen band op, onder de naam "Bob Bee and his Boys". Zakelijk succes bleef uit, ondanks de goede recensies in de vakliteratuur. De band heeft een jaar bestaan. Na "Bob Bee" volgden betrekkingen als pianist en accordeonist bij vele groepen en orkesten. Voor deze orkesten schreef hij in totaal 400 arrangementen. Daarnaast heeft hij ongeveer 150 les- en solo-arrangementen voor piano en accordeon geschreven.

Leo was vrijmoedig, 'jiddisj' en had flair. Hij was een perfectionist, was heel ijverig en had een onverwoestbaar humeur - tenzij er iets werkelijk fout was gegaan. Leo had een eigen soort humor. Op de vraag "Slecht weer vandaag hè?" gaf hij als antwoord "Nou ik vind het helemaal niet mooi." Of op: "Smaakt het?" kwam "Ja, kan je het horen?"

Op 22 april 1943 is Leo getransporteerd naar kamp Vught. Als musicus heeft hij deel uitgemaakt van het kamporkest. Daarnaast heeft hij als verpleger in het ziekenhuis van het kamp gewerkt. Zes maanden na zijn aankomst in Vught werd hij op transport gesteld naar Westerbork. Een dag later werd hij gedeporteerd naar Auschwitz. De exacte plaats van overlijden van Leo is niet bekend. Hij stierf in 1944 ergens in Midden-Europa.

Meer informatie over het leven van Leo Horneman is te vinden in het boek van Joop Cornelissen Leo Horneman 1911-1944 (z.p. 2005). Dit werk is in eigen beheer uitgegeven. Een exemplaar is in te zien in de mediatheek van het Joods Historisch Museum.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Horneman			
[1092] **Izaäk Philip,** 04-04-1868 Woerden, 31-02-1942 Auschwitz			
Philip Horneman, ± 1834 Oudewater; ovl. op 28-04-1901 te Utrecht.		Marlina (Merlina, Merliena) Nathan Oppenheimer, ± 1837 Goor; ovl. op 29-03-1924 te Rotterdam.	
Huwelijksakte 19, Oudewater 03-12-1863			
Elias Horneman, ± 1793 Goch; ovl. op 26-04-1878 te Woerden.	Roosje Roos, ± 1808 IJsselstein; ovl. op 17-05-1865 te Oudewater.	Aron Oppenheimer, ± 1793 Goor; ovl. op 05-07-1886 Woerden.	Rachel Oppenheimer, 1805 Dinxperlo; ovl. 16-11-1870 Goor.
Huwelijksakte 5, Montfoort 18-06-1833.		Huwelijksakte 3, Goor 28-02-1837.	
■ Genlias ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ WieWasWie			

■ **Genlias**: **Zus**: **Rachel Philippina Horneman**, 1885/86 Woerden, was gehuwd met Salomon Gompers, 1879/80 Gouda; huwelijksakte 237, Utrecht 15-05-1902. Salomon Gompers was zoon van Isaac Gompers en Lea Sanders.

Izaäk Philip Horneman

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Blauwkapelscheweg 4, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:
Echtgenote: Jeannetta Horneman-Leviticus, 26-04-1873 Roermond; 31-08-1942 Auschwitz
Verwant: Weduwe Rachel Leviticus-Compris, 02-04-1865 Maastricht; 31-08-1942 Auschwitz;
FOTO van haar op de website
"Rachel Leviticus-Compris was de schoonzus van Jeannetta Horneman-Leviticus. Haar man Emile Leviticus overleed in 1927 in Roermond. Hun jongste zoon Armand Noe Leviticus kwam om tijdens de oorlog."
"Rachel Leviticus-Compris was vice-presidente van de Israelische damesvereniging 'Bigdei Koudesj' in Roermond. Bij het zestigjarig bestaan van de synagoge van Roermond, in 1913, hebben de dames de Joodse gemeente een fraaie zilveren schaal aangeboden."
Toevoegingen van twee bezoekers van de website.
"Izaäk Philip Horneman en Jeanette Leviticus trouwden op 14 augustus 1902 in Roermond."
"Izaäk Philip Horneman en Jeanette Leviticus hadden een slagerij in de Voorstraat in Utrecht. In 1904 werd hun enige kind geboren dat de oorlog zou overleven.
Toevoegingen van twee bezoekers van de website." JOKOS-dossier nr. 30 240 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias**: **Echtgenote**: Huwelijksakte 0, Roermond 14-08-1902. **Jeanetta Leviticus** was dochter van Michiel Leviticus en Hendrina Fitt.

Horneman-Kaufman			
[1093] **Saartje,** 14-04-1872 Arnhem, 16-04-1943 Sobibor.			
Lazarus Kaufman, 11-11-1830 Venlo, kleermaker; op 31-10-1908 te Arnhem overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats Moscowa begr., graf B 07 13.		Sophia Baruch, ± 1840 Frechen (D) [ten westen van Keulen]; ovl. op 25-06-1925 te Apeldoorn en te Arnhem begr., Moscowa graf G 03 02.	
Huwelijksakte 28, Arnhem 12-02-1868.			
NN NN	Sara Kaufman, ± 1801 Hersche? (D); ovl. op 06-01-1872 te Arnhem.	Feisel Baruch, geb. voor 1822; op onbekende datum overleden.	Judith Levij / Levy / Lewij
■ Genlias ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ https://www.geni.com/people/Feisel-Baruch/6000000026790528898 ■ http://www.synagogearnhem.nl/personen_begraven_op_Moscowa.htm			

Saartje Horneman-Kaufman

■ **joodsmonument.nl:** Adres: P. Nieuwlandstraat 5, Utrecht. *"Saartje Kaufman was de moeder van [260] Eliazer Izaäk (Leo) Horneman. Haar echtgenoot Abraham overleed reeds in 1934. Toevoeging van een bezoeker van de website"*

■ **Genlias / Zandpad**: Saartje Kaufmann was gehuwd met Abraham Philip Horneman, 09-06-1866 Woerden; Abraham Philip was zoon van Philip Horneman en Merliena Oppenheimer; huwelijksakte 2, Arnhem 3-1-1900.

Echtgenoot: Abraham Philip Horneman, 9-6-1866 Woerden, overleed op 28-09-1934 te Utrecht op leeftijd van 68 jaar; overlijdensakte 1501, Utrecht 28-09-1934. Zijn graf op het Joodse begraafplaats aan het Zandpad heeft de coördinaten (film 44) C 20 L -.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 66: Haar naam staat op de transportlijst van 13 april 1943: "*Horneman-Kaufman Saartje 14.4.72*".

Horneman-Leverpoll

[1093A] **Rozette Sophia (Roos) (Ro),** 04-11-1922 Utrecht, ovl. 24-07-2018.

Jacob Leverpoll, 08-06-1881 Borculo; ovl. 23-03-1944 Utrecht; begr. te Utrecht aan het Zandpad, graf 31 C 26 L -.	Jettje van der Veen, ± 1883 Meeden; ovl. 09-06-1945 Schilda; begr. te Utrecht aan het Zandpad, graf 31 C 26 L -.

Huwelijksakte 1922B, b52v, Rotterdam 19-01-1922

Nathan Leverpoll, geb. 06-04-1843 Berkelland; ovl. 22-07-1927 Borculo	Rozetta Kan, geb. 02-09-1847 Winterswijk; ovl. 16-02-1826 Borculo.	Salomon van der Veen, 05-06-1847 Beilen; ovl. 19-04-1935 Rotterdam.	Sophia Cats, 18-06-1855 Gouda; ovl. 17-04-1924 Rotterdam.

Huwelijksakte 58, Winterswijk 26-08-1873	Huwelijksakte 153, Gouda 20-11-1878

■ https://www.geni.com/people/Jacob-Leverpoll/6000000007947412706 ■ https://www.geni.com/people/Jetje-van-der-Veen/6000000019120242817 ■ https://www.geni.com/people/Nathan-Leverpoll/6000000007947391554 ■ https://www.geni.com/people/Rosetta-Leverpoll/6000000007882615822 ■ https://www.geni.com/people/Sophia-Cats/6000000019121653268 ■ https://www.geni.com/people/Rozette-Sophia-Ro-Leverpol/6000000016075763729 ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F11681 ■ WieWasWie ■ Zandpad

Rozette Sophia (Roos) (Ro) Horneman-Leverpoll

■ https://www.geni.com/people/Rozette-Sophia-Ro-Leverpol/6000000016075763729 en https://www.geni.com/people/Benjamin-Haas/6000000019120194850 en https://www.geni.com/people/Henri-Harry-Horneman/6000000008808581610: Rozette Sophia was echtgenote van **Benjamin Haas** (1918 Almelo – 1974 Almelo) en **Henri 'Harry' Horneman** (1912 Boskoop – 1998 Hellendoorn).

■ **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Noord-Brabant 1933 – 1948, p. 1020: "*Roos Leverpoll: De eerste jaren van de oorlog ging het nog wel maar vanaf 29 april 1942 moesten wij als Joden een ster gaan dragen. Toen begonnen de problemen pas goed. Er werden her en der in het land razzia's gehouden, ook in Utrecht. Mijn vader vond het te gevaarlijk worden en liet ons onderduiken. We gingen naar Brabant en zwierven van pension tot pension. Op een gegeven moment kwamen we in Mariaheide. Daar leerden we een hoofdonderwijzer kennen die contacten met het verzet had. Via hem kwam ik uiteindelijk in Doetinchem terecht. Mijn ouders bleven in Son. Ze hadden het daar niet goed. Iemand wist te regelen dat zij ook naar Doetinchem konden. De reis ging via Utrecht. Daar bezweek mijn vader aan een hartstilstand. De spanningen werden hem te veel. Mijn moeder reisde door. Op 10 mei 1944, precies vier jaar na het uitbreken van de oorlog, zijn we verraden.*

** 'Het lied is uit'. Reformatorisch Dagblad, 12 juni 2002. De genoemde hoofdonderwijzer te Mariahout is F.T. Zijn schuilnaam in verzetskringen was 'Joris'.*"

Horneman-Leviticus

[1094] **Jeanetta,** 26-04-1873 Roermond, 31-08-1942 Auschwitz

Michiel Leviticus (Michael ben Israel Halevi), geb. 10-02-1819 Maashees en Overloon; op 11-06-1908 te Roermond overleden.	Hendrina Fitt, (Hindle bat Uri ∞ Michael ben Israel Halevi), geb. 21-05-1830 Calcar (D); ovl. 17-10-1922 te Roermond; ald. begr.

Huwelijk te Roermond 05-11-1857.

Israël Leviticus (Israel ben Mosche Halevi), geb. ± 1789 Maashees; op 30-08-1873 te Vierlingsbeek ovl. en op de volgende dag aldaar begraven.	Lisetta Herzberger (Rachel bat Menachem ∞ Israel ben Mosche Halevi), geb. 06-03-1795 Hoerstgen; ovl. 06-03-1880.	Philip(p) Uri Fitt (Vyth?), geb. 20-02-1788 Kalkar; ovl. 26-04-1853.	Gertrudis Moses Fuldauer, geb. 21-10-1795; ovl. 1849. [Het is niet duidelijk of zij in **Kalkar** is geboren of overleden of aldaar slechts heeft gewoond.]
Huwelijk ±1815; Izaak, het eerste van twaalf bekende kinderen, werd 22-05-1816 te Maashees geboren.		Huwelijk ±1829; Hendrina Hindele, het eerste van drie bekende kinderen, werd 10-06-1838 te Kalkar geboren.	

■ http://familienbuch-euregio.eu ■ Genlias ■http://www.steinheim-institut.de/cgi-bin/epidat?function=Ins&sel=e54&inv=1003 ■ ...=0035 ■ ...=0031 ■http://www.steinheim-institut.de/cgi-bin/epidat?function=Ins&sel=e54&inv=1002 ■ http://www.geni.com/people/Gertrude-Gertrudis-Trudy-Gelle-Vyth-Fitt-Vitt-Vieth/6000000005954200371 ■ http://www.geni.com/people/Philipp-Uri-VYTH-FITT-VITT-VIETH/6000000005954178410

■ **http://www.steinheim-institut.de/cgi-bin/epidat?function=Ins&sel=e51&inv=0035:**
*[**Grootvader**]: "Israel Leviticus was gehuwd met Rachel, burgerlijk ook Lisetta, Hertzberger. In 1816 kwam te Maashees hun zoon Isak ter wereld, die 1847 te Uden met Marie Anna Oppenheimer uit Eindhoven trouwde. Rond 1817 werd zijn zoon Seligman geboren. Zijn broer Michiel (Machiel), die 1819 eveneens te Maashees geboren was, trad 1857 met Hendrina Fitt uit Kalkar in het huwelijk. De 1824 ook te Maashees en Overloon geboren Dina huwde 1860 te Vierlingsbeek Moses Hertog, die 1822 te Meerssen was geboren. Israels zoon Willem Frederik, die 1839 te Vierlingsbeek was geboren, trouwde 1877 te Venlo voor de eerste keer met de uit Kreveld afkomstige Helena Blankenstein en voor de tweede keer 1878 met Eva Neuman uit Roermond. Israel Leviticus stierf 1873 te Boxmeer."*
"Echtgenote: Rachel (Lisetta) Hertzberger (Grafsteen Nr. 0031)
Zonen: Izaac Leviticus (Grafsteen Nr. 0048); Seligman Leviticus (Grafsteen Nr. 0070); Machiel Leviticus (Nieuwe Joodse begraafplaats Roermond, Grafsteen Nr. 1002)
Schoondochter: Marjanne Oppenheimer (Grafsteen Nr. 0039)"
■ **http://www.steinheim-institut.de/cgi-bin/epidat?function=Ins&sel=e54&inv=1003:**
[**Vader**]: *"Machiel (Michiel) Leviticus werd in Maashees en Overloon als zoon van Israel Leviticus en Lisetta Herzberger geboren. Op 05-11-1857 trouwde hij met Hendrina Fitt, die uit Kalkar afkomstig was. Uit dit huwelijk werden acht kinderen te Roermond geboren: 1858 Carolina, 1860 Marianna, 1862 Felix, 1863 Emile, 1866 Mauritz, 1869 Sophia, 1871 Lodewijk en 1873 Jeanetta.*

Dochter Sophia overleed ongehuwd in Roermond, haar zus Carolina, die ook ongehuwd gebleven was, overleed 1930 te Utrecht [en is aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ten grave gedragen - filmrol 42, vak C, rij 18, plaats F]. *Dochter Marianna trad 1900 met Benjamin Bouwman, Jeanetta twee jaar later met Izaak Philip Horneman in het huwelijk, beiden werden in Auschwitz vermoord. Zoon Emile, hij was gehuwd met Rachel Compris, stierf in 1927 te Roermond. Zoon Mauritz werd gedeporteerd in het kamp Westerbork, waar hij op 13-03-1943 overleed."*
"*Vader* [**grootvader** van Jeanetta Horneman-Leviticus]: *Israel Leviticus (Joodse begraafplaats Boxmeer, Grafsteen Nr. 0035)*
Mutter [**grootmoeder** van Jeanetta Horneman-Leviticus]: *Rachel Lisetta Hertzberger (Joodse begraafplaats Boxmeer, Grafsteen Nr. 0031)*
Echtgenote [**moeder** van Jeanetta Horneman-Leviticus]: *Hendrine Leviticus-Fitt (Grafsteen Nr. 1002)*
Dochter [**tante** van Jeanetta Horneman-Leviticus]: *Sophie Leviticus (Grafsteen Nr. 1001)*."

Jeanetta Horneman-Leviticus

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Blauwkapelscheweg 4, Utrecht.
"*... Jeanetta was de jongste van zeven kinderen. Haar broer Emile was getrouwd met Rachel Compris. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **Genlias: Jeanetta Leviticus** was getrouwd met [1092] **Izaak Philip Horneman**, zoon van Philip Horneman en Merliena Oppenheimer; huwelijksakte 0, Roermond 14-8-1902.

<table>
<tr><td colspan="4">van der Horst
[1095] Julie Henny, 14-08-1923 Den Helder, 09-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1096] Mozes Salomon van der Horst,
22-10-1891 Wageningen;
ovl. 06-12-1941 Den Helder</td><td colspan="2">[1097] Henderika de Vries,
03-08-1892 Coevorden;
28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 138].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 189, Zutphen 24-12-1920.</td></tr>
<tr><td>Salomon Moses van der Horst, manufacturier, 19-5-1861 Wageningen; ald. ovl. op 02-05-1922.</td><td>Judith van Thijn,
19-02-1870
Krommenie;
ovl. op 3-7-1951 te Utrecht.</td><td>Joseph de Vries,
1854/55 Dwingeloo;
ovl. op 14-01-1928 te Zutphen; akte 9, Zutphen 16-01-1928.</td><td>Heintje Wijnberg,
23-05-1857 Hoogeveen; ovl. op 02-08-1937 te Hoogeveen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 09-11-1890 te Krommenie.</td><td colspan="2">Huwelijk op 21-05-1886 te Hoogeveen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■http://akevoth.org/genealogy/vantijn/1193.htm
■http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/142.htm
■http://akevoth.org/genealogy/vantijn/1248.htm ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Julie Henny van der Horst

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oudegracht 261, Utrecht. "*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd*."

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Oudegracht 261

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p.197 t/m 212: Haar naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Horst van der Julie 14.8.23*".

<table>
<tr><th colspan="4">van der Horst</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1096] Mozes Salomon, 22-10-1891 Wageningen; 06-12-1941 Den Helder</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Moses van der Horst,
19-05-1861 Wageningen; manufacturier;
op 02-05-1922 te Wageningen overleden.</td><td colspan="2">Judith van Thijn,
19-02-1870 Krommenie;
op 03-07-1951 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 09-11-1890 te Krommenie.</td></tr>
<tr><td>Mozes van der Horst,
05-04-1833 Rhenen,
besneden 12-04-1833;
ovl. op 10-11-1885 te
Wageningen.</td><td>Sara Meijer,
1832 Kampen;
ovl. op 31-12-1867 te
Wageningen op
leeftijd van 35 jaar.</td><td>Salomon Barend
van Thijn, 06-04-
1826 Zaandam,
slager;
ovl. op 21-9-1916 te
Amsterdam.</td><td>Betje Vet,
17-03-1828 Utrecht;
ovl. op 28-11-1906 te
Krommenie.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 10, Harderwijk 17-03-1858.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 21, Krommenie 18-11-1855.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/vantijn/1193.htm
■ J. Becker, Besneden en begraven ..., p. 327 ■ Genlias</td></tr>
</table>

Mozes Salomon van der Horst

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Oudegracht 261, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:
Echtgenote: Henderika van der Horst-de Vries, 03-08-1892 Coevorden; 28-05-1943 Sobibor
Dochter: Julie Henny van der Horst, 14-08-1923 Den Helder; 09-07-1943 Sobibor
"*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd*." "[...] *Zijn inwonende moeder heeft de oorlog overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website*" JOKOS-dossier nr. 794 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias**: Huwelijksakte 189, Zutphen 24-12-1920. **Echtgenote Henderika de Vries** was dochter van Joseph de Vries en Heintje Wijnberg. Beroep bruidegom: onderwijzer.

Volgens overlijdensakte 226, Utrecht 27-01-1941 is **Mozes van der Horst** op 25-01-1941 te Utrecht op leeftijd van 49 jaar overleden.

<table>
<tr><td colspan="4">van der Horst-de Vries
[1097] Henderika, 03-08-1892 Coevorden, 28-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Joseph de Vries,
14-11-1854 Dwingeloo; ovl. op 14-01-1928 te Zutphen; akte 9, Zutphen 16-01-1928.</td><td colspan="2">Heintje Wijnberg, 23-05-1857 Hoogeveen; ovl. op 02-08-1937 te Hoogeveen; akte 145, Hoogeveen 03-08-1937.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 65, Hoogeveen 21-05-1886.</td></tr>
<tr><td>Salomon Jacobs de Vries,
19-05-1815 Ruinen;
op 08-02-1897 te Dwingeloo overleden.</td><td>Margje (Marchien) Salomons Cohen,
21-05-1815 Dwingeloo, dochter van Salomon Salomons Cohen en Judikje Josephs Cohen; ovl. 17-12-1894 Dwingeloo.</td><td>Hartog Simons Wijnberg,
01-04-1794 Hooge-veen;
ovl. op 09-09-1874 te Huizen (Hoogeveen).</td><td>Jette Rosenthal,
08-11-1826 Veldhuizen (D);
op 11-02-1919 te De Huizen (Hoogeveen) overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 6, Dwingeloo 11-05-1843.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 67, Hoogeveen 13-10-1853.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Margje-de-Vries/6000000016179485172 ■ Genlias</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Grootvader Hartog Simons Wijnberg** huwde voor de eerste keer met **Serlina Nathans Polak**, geb. 15-03-1795 Wildervank, dochter van Nathan Abrahams Polak en Hendelina Joostens; huwelijksakte 8, Hoogeveen 12-04-1820. Serlina Nathans Polak is op 20-04-1852 te Huizen (Hoogeveen) overleden; akte 59, Hoogeveen 20-04-1852.

Henderika van der Horst-van de Vries

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oudegracht 261, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 794 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd*."
■ **Genlias**: Huwelijksakte 189, Zutphen 24-12-1920. **Echtgenoot** [1096] **Mozes Salomon van der Horst** was zoon van Salomon Moses van der Horst en Judith van Thijn.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 138: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 25 mei 1943. De voornaam is zonder **e** achter **d** geschreven: "*Vries de Hendrika 3.8.92*"

<table>
<tr><td colspan="4">Huisman-Bego
[1098] Hanna [Salomon], 25-03-1876 Den Haag, 06-02-1945 Bergen-Belsen</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Eliazar Bego, 07-01-1845 Utrecht, arbeider; ovl. op 13-01-1919 te Den Haag.</td><td colspan="2">Esther Simon Duka, 31-05-1851 Amsterdam; ovl. op 20-04-1936 te Den Haag.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 11-8-1875 te Den Haag.</td></tr>
<tr><td>Eliazer “zoon van Abraham” van Bego Beugen, 17-01-1817 Den Haag, arbeider; ovl. op 25-01-1891 te Den Haag.</td><td>Susanna Salomon van Wijnbergen, 08-05-1822 Gent; ovl. op 22-11-1894 te Den Haag.</td><td>Simon Duka, 17-05-1820 Rotterdam, zoon van Abraham Duka en Jansje Koekoek; ovl. op onbekende datum.</td><td>Hanna van Wijnbergen, ± 1827 Utrecht; ovl. op 31-05-1866 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 17-05-1843 te Utrecht.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 9; fol. 29, Amsterdam 07-11-1849.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../beugen/18.htm ■ Akevoth:.../beugen/21.htm
■ Akevoth: .../beugen/104.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias</td></tr>
</table>

Hanna Huisman-Bego

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Pieter Breughelstraat 39, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 60 416 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Akevoth**: .../beugen/18.htm: **Echtgenoot: Israel Huisman**, 25-07-1876 ‘s-Gravenhage, huidenzouter, koopman in huiden; overleed op 30-09-1923 te Rotterdam. Hij trad op 07-06-1899 te ‘s-Gravenhage in het huwelijk met Hanna Bego. Israel Huisman was zoon van Emanuel Huisman en Eva Posman.

Imbach			
[262] **Daniela Madeleine Sara,** 23-11-1941 Utrecht, 02-07-1943 Sobibor			
Bruno Imbach, 31-10-1903 Berlin; 02-07-1943 Sobibor		[1099] Ilse Bela Hodes, 22-09-1911 Leipzig; 02-07-1943 Sobibor	
Huwelijk op 12-02-1942 te Amsterdam			
		[1082] Jacob Hodes, 16-11-1870 Tempelburg; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 202, geboortedatum onjuist: 16.11.17]	[1083] Hermine Flora Heyman, 30-04-1881 Frankfurt am Main; 09-07-1942 Sobibor [Schelvis, p. 202]
■ Genlias ■ Het Joodsche Weekblad ■ joodsmonument.nl			

Vader: ■ **joodsmonument.nl**: *"Bruno Imbach wordt genoemd in: H. Wielek, De oorlog die Hitler won (Amsterdam 1947) 241"* [Zie Ilse Bela Imbach-Hodes]
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch: Imbach, Bruno,*** 31. Oktober 1903, woonde in Berlin Emigratie: Nederland, Deportatie: vanuit Westerbork op 29. Juni 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 02. Juli 1943, Sobibor, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

Daniela Madeleine Sara Imbach

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 186: Haar naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Imbach Daniela 23.11.41*", ook haar vaders naam staat er: "*Imbach Bruno 31.10.03*", terwijl haar moeders naam op deze versie van de transportlijst, die Dr. J. Schelvis heeft samengesteld, ontbreekt.

Imbach-Hodes	
[1099] **Ilse Bela,** 22-09-1911 Leipzig, 02-07-1943 Sobibor	
[1082] Jacob Hodes, 16-11-1870 Tempelburg; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 202, geboortedatum onjuist: 16.11.17]	[1083] Hermine Flora Heyman, 30-04-1881 Frankfurt am Main; 09-07-1942 Sobibor [Schelvis, p. 202]
■ Genlias ■ joodsmonument.nl	

Ise Bela Imbach-Hodes, moeder van [262] Daniela Madeleine Sara Imbach en [782] Marion Evelyne Borchardt

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Tesselschadestraat 28 bis, Utrecht. Inboedellijst van 11 mei 1942.

■ **Jim Terlingen**: https://www.nieuws030.nl/hist030rie/ieder-jaar-in-mei-moet-iet-coenen-denken-aan-die-ene-middag/

■ **Wielek**, De oorlog die Hitler won, p. 241: Haar **echtgenoot Bruno Imbach** had in het "*Joodse Hulpcomité te Amsterdam*" een "*vooraanstaande functie*". Hij was in Westerbork "*om diverse redenen*" niet onomstreden. Opgepakt was hij bij de razzia van 20 juni 1943. "*Aangezien zijn portefeuille gevuld was met beschermende bewijsstukken, vertrouwde hij, dat hij nogal lang in Westerbork zou kunnen blijven*." Maar ook hij werd [evenals zijn vrouw, dochter en stiefdochter] op 29 juni 1943 op transport naar Sobibor gesteld en daar op 2 juli 1943 vermoord.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 186: Haar naam is moeilijk op de transportlijst van 29 juni 1943 te vinden. Op pagina 186 staat ze als "*Hedes Ilse 22.9.11*" gespeld.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: [**Echtgenoot**:] Imbach, Bruno, geb. 31 oktober 1903, woonde in Berlijn. Emigratie: Nederland. Deportatie vanuit Westerbork op 29 juni 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 02 juli 1943, Sobibor, voor dood verklaard.

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 45, 13 februari 1942 (26 Sjewat 5702), p. 8:

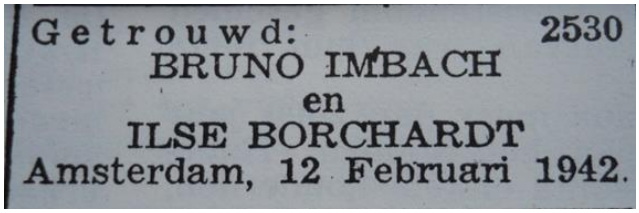
Getrouwd: 2530
BRUNO IMBACH
en
ILSE BORCHARDT
Amsterdam, 12 Februari 1942.

Isenburger

[1100] **Sallij,** 24-06-1872 Assenheim, 07-05-1943 Sobibor

Levi Isenburger, geb. 31-01-1831 Melbach [D-61200 Wölfersheim in Hessen]; ovl. 26-03-1906.	Karoline Gitel Ruelb, geb. 03-10-1824 Niddatal; ovl. 12-10-1910 Friedberg.

Huwelijk ±1855; Kaufmann, het eerste van tien bekende kinderen, werd 20-09-1856 geboren.

Salomon Isenburger, geb. ± 1796 Melbach; ovl. 21-03-1863 Melbach; begr. te Wölfersheim, graf 20.	Sara Stern, geb. ± 1797 Romrod, Gießen; ovl. 07-11-1861 Melbach; begr. Wölfersheim, graf 18.	Kaufmann Ruelb, geb. op onbekende datum; op onbekende datum overleden.	Rachel Regine Stern, geb. ± 1808 Meerholz; ovl. 23-07-1878 Assenheim; ald. begr. 'Auf dem Speckberg'.

Huwelijk ±1815; Bess, het eerste van elf bekende kinderen, werd 1816 geboren.	Huwelijk ±1823; het enige bekende kind – Karoline Gitel – werd 03-10-1824 geboren.

■ http://www.alemannia-judaica.de/assenheim_friedhof.htm
■ http://www.geni.com/people/Levi-Isenburger/6000000014526540174
■ http://www.geni.com/people/Rachel-Stern/6000000014528827843
■ http://www.geni.com/people/Salomon-Isenburger/6000000000481770457
■ https://www.geni.com/people/Sara-Isenburger/6000000014526648334
■ https://www.geni.com/people/Karoline-Isenburger/6000000014526575148
■ https://www.geni.com/people/Sara-Isenburger/6000000014526648334 ■ Genlias
■ joodsmonument.nl ■ http://lagis.online.uni-marburg.de ■ WieWasWie

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Spoorstraat 5 bis, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941: **Echtgenote**: [1101] Johanna Isenburger-Kulb, 30-07-1885 Gross-Karben; 07-05-1943 Sobibor.
Inboedellijst van 1 mei 1942. JOKOS-dossier nr. 55 382 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Isenburger, Sally, geb. 24 juni 1872 in Assenheim, woonde in Assenheim. Emigratie: 1938, Nederland. Deportatie vanuit Westerbork op 04 mei 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 07 mei 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 89: Zijn naam staat op de transportlijst van 4 mei 1943. Achternaam en geboortedatum kloppen, maar als voornaam staat er David in plaats van Sallij.
■ **Het Joodsche Weekblad**, no. 13 - 4 juli 1941 (9 TAMMOEZ 5701), p. 11: Het is niet duidelijk hoe de overledene familie van Sally Isenburger is, misschien is zij de/ een zuster van hem. Sally's geboorteplaats Assenheim (D-61194 Niddatal) ligt rond 20 km ten noorden van Frankfurt am Main. Ook Jenny is te Assenheim geboren.

Op 26 Juni is tot onze diepe droefheid overleden onze lieve Moeder, Behuwdmoeder Grootmoeder en Zuster,

JENNY KRAEMER
geb. ISENBURGER,
in den ouderdom van 74 jaar.

1943 Uit aller naam:
S. KRAEMER.

Amsterdam,
Zuider Amstellaan 270 I,
Johannesburg (Z.-A.).
Frankfurt a/M.
Utrecht.
26 Juni 1941 - 1 Tamoez 5701

■ **joodsmonument.nl**: Jenny Kraemer-Isenburger, geb. 15-04-1867 Assenheim; ovl. 26-06-1941 Amsterdam; adres Zuider Amstellaan 270II, Amsterdam.
■ **Amsterdam Burial Permits**, View record [Index: 29256]: Jenni (Jenny) Isenburger is op 29 juni 1941 te Diemen ter aarde besteld, graf nr. 95, rij 25, C.

Israel	
[1102] **Isaak,** 18-08-1882 Wietzzno, 09-07-1943 Sobibor	
Hirsch Israel	Fradl Fass
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 1122, opgemaakt te Utrecht op 02-06-1950, blijkt, dat Isaak Israel was getrouwd met Klara Schleijen, geb. 29-03-1892 Podwoloizyska, ovl. 09-07-1943 Sobibor, dochter van Hirsch Schleijen en Rebecca Bierenbug. De akte met betrekking tot het overlijden van Klara heeft het nummer 1114 en is opgemaakt te Utrecht op 02-06-1950.
■ **joodsmonument.nl:** Adres: Staalstraat 3 bis, Utrecht.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p.202: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Israel Isaak 18.8.82*". De naam van zijn echtgenote staat op de eerstvolgende regel eronder: "*Israel-Schleyer Klara 29.3.92*".

Italiaander
[1103] **Isaac,** 12-04-1891 Amsterdam, 28-09-1942 Auschwitz
■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Wolvenplein 27 [*], Utrecht.
*) ■ **http://www.dji.nl/Organisatie/Locaties/Penitentiaire-inrichtingen/PI-Utrecht/Wolvenplein/**: De locatie Wolvenplein vormt samen met de locaties Nieuwersluis en ZBBI Het Spoor de Penitentiaire Inrichting (PI) Utrecht.
Contactgegevens [...] Bezoekadres, Wolvenplein 27, 3512 CK UTRECHT

■ **Bevolkingsregister 's-Gravenhage 1913-1939**: Isaak Italiaander is op 05-08-1918 ingeschreven te 's-Gravenhage. Hij was toen "*los werkman*". Hij heeft zich op 03-08-1918 te 's-Gravenhage gevestigd, zijn vorige woonplaats was "*Strafgev. Amsterdam gr. I*"
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.487: "Italiaander, Isaac (12.4.1891, Amsterdam, 3.10.1942) - 35153/1942" *[Het zou kunnen, dat Isaac Italiaander een slachtoffer van medische experimenten van Dr. Kremer is geworden, zie Kroniek 03-10-1942.]*

<table>
<tr><td colspan="4">Italiaander
[263] Klaartje, 20-09-1913 Utrecht, Damstraat 14bis, 09-07-1943 Sobibor
[1104] Nathan, 23-04-1909 Woerden, 17-01-1943 Auschwitz
[1511] Sara Schreeuwer-Italiaander, 22-10-1904 Woerden, 23-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Karel Italiaander, 27-09-1879 Amsterdam;
op 24-04-1930 te Utrecht overleden.</td><td colspan="2">Keetje Gans, 08-11-1881 Woerden;
31-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 14, Woerden 03-05-1904</td></tr>
<tr><td>Nathan Eliazer Eliazar Italiaander,
02-09-1849 Amsterdam, sigarenmaker;
op 15-07-1918 te Diemen begr., graf A 40 47.</td><td>Sara Sarlie,
16-02-1848 Amsterdam, dochter van Joseph Levie Sarlie en Sophia Abraham Parser; op onbekende datum overleden.</td><td>Israël Philip Gans, (ook: Israel Philip Komkommer),
14-05-1822 Amsterdam; ovl. op 16-02-1910 te Woerden;
aldaar begraven.</td><td>Elisabeth Knegje,
30-04-1842 Amsterdam;
op 03-02-1918 te Utrecht overleden;
te Woerden begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 1; fol. 58v,
Amsterdam 26-01-1876</td><td colspan="2">Huwelijk op 07-06-1865 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/20057.htm ■ Genlias ■ Begraaf Verlof ■ www.tomverwaijen.nl
■ WieWasWie ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/report_ancestor.php?database=humo9_&id=I40654 ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Klaartje Italiaander

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Coiffeuse. Adres in Utrecht: Griftstraat 6 bis
Adres van de moeder: Bekkerstraat 77, Utrecht
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 202: Haar naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Italiaander Klaartje 20.9.13*".

Nathan Italiaander

■ **HUA, gezinskaart Karel (wed.) Italiaander, fiche 967**
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Utrecht: Catharijnesingel 18 d-bis. Beroep: Chauffeur. Hij was gehuwd met Christiana Timmerman.
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.487: "*Italiaander, Nathan (23.4.1909, Woerden, 17.1.1943) - 2710/1943*"

Sara Schreeuwer-Italiaander

■ **joodsmonument.nl**: JOKOS-dossier nr. 36 127 op het Gemeentearchief Amsterdam. Adres in juni 1941: Grasstraat 33, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941:
Echtgenoot: [1504] **Aaron Schreeuwer**, 23-02-1905 Londen; 28-02-1943 Monowitz
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 1295, Utrecht 23 juni 1950, blijkt, dat Sara Italiaander was gehuwd met **Aaron Schreeuwer**.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 231: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Italiaander Sara 22.10.04*".

Iwiansky

[1106] **Joseph,** 01-09-1906 Königsberg, 23-03-1944 Bergen-Belsen

■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Frederik Hendrikstraat 84, Utrecht. Beroep: Koopman.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Iwiansky, Jozef, geb. 01 september 1906 in Königsberg (Pr.), woonde in Königsberg (Pr.) [thans Polen]. Emigratie: Nederland. Deportatie vanuit Westerbork op 11 januari 1944 naar Bergen-Belsen, concentratiekamp. Overlijdensdata: 23 maart 1944, Bergen-Belsen.

Izaks

[264] **Saartje Henriette (Hetty),** 23-07-1929 Utrecht, 11-06-1943 Sobibor

Eliazar Izaks, 1-10-1897 Woerden, hij was met zijn vader eigenaar v. een "*elektrische rund-, kalfs- en varkensslagerij*" in Woerden; 09-07-1943 Sobibor.	Henriette Glaser, 03-11-1894 Nijmegen; 11-06-1943 Sobibor.

Huwelijk op 27-12-1923 te Nijmegen.

Gerson Izaks, 12-09-1867 Sneek; op 02-03-1946 te Woerden overleden.	Mietje van Creveld, 25-08-1867 Woerden; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 107]	Abraham Glaser, 29-08-1856 Nijmegen; ovl. op 04-04-1942 Nijmegen, ald. a. d. Postweg begr.	Saartje Vecht, 04-11-1864 Elburg; ovl. op 02-09-1942 te Nijmegen, ald. aan de Postweg begr.
Huwelijksakte 35, Woerden 02-11-1893		Huwelijksakte 15, Elburg 24-10-1889. Gouden bruiloft 24-10-1939 te Arnhem.	

■ Akevoth: .../ndbeli/20057.htm ■ Genlias ■Begraaf Verlof ■http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F85706/I224396/ ■Ultee, blz. 7 en 11 ■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/glaser-nijm/165.htm ■ Zandpad

■ **joodsmonument.nl**: **Broers: David Eduard Izaks**, 14-04-1933 Woerden; 11-06-43 Sobibor
Gerson Izaks, 28-03-1925, Woerden; 09-07-43 Sobibor
Salomon Albert Izaks, 27-03-1926, Woerden; 09-07-43 Sobibor

Saartje Henriette Izaks (Hetty)

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in mei 1942 Voorstraat 83, Woerden.

"Saartje Henriëtte Izaks kwam met de overige gezinsleden op 22 april 1943 aan in kamp Vught. Op 7 juni 1943 is zij met haar moeder en haar broer David Eduard met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor. Daar zijn zij op 11 juni 1943 om het leven gebracht."

■ **W.C. Ultee**, We mogen nergens heen, ..., p. 7: "*... Mevrouw S. Mooij-Diepenbroek, geboren 1928, zat in dezelfde klas als Hetty Izaks. Ze zegt dat de dochter van de heer Izaks op Zaterdag niet naar school kwam. Deze dingen duiden erop dat de Izaks vasthielden aan belangrijke onderdelen van de Joodse leefwijze.*"

P. 11: "Het derde kind van het echtpaar Izaks-Glaser kwam ter wereld op 23-7-1929 en kreeg de voornamen Saartje Henriëtte. Sara was in de bijbel Abrahams vrouw. Henriëtte is een deftige vorm van Hester of Esther. De nog in leven zijnde moeder van mevrouw Izaks-Glaser heette Saartje."

P. 24: "*De verplichte aanmelding van joden in februari 1941 was één maatregel in een reeks. De heer O. Juda zei dat 'het touwtje hoe langer hoe meer dicht ging'. Mevrouw A. Oosterveer-Mooij, geboren in 1928, ging met Hetty Izaks op handwerkles in de Achterstraat. Ze weet nog dat Hetty klaagde: 'We mogen nergens heen, naar school niet, zwemmen niet, in het plantsoen ook niet'."*

P. 27: "Blijkens een klassefoto waarop Siena Diepenbroek, nu mevrouw Mooij-Diepenbroek, naast Hetty Izaks zit, bezocht Hetty die instelling. In de zomer van 1941 had Hetty zes klassen doorlopen. In '100 jaar eerste openbare lagere school' staat een foto met alle leerlingen 1935/1936 en Gerson en Albert Izaks in het midden op de hoogste rij. De twee verhuisden naar de protestante Mulo omdat dit de enige Woerdense school was die voor dit diploma opleidde."

P. 38: "De heer L. van Kesteren zegt dat zijn vader, toen die de heer E. [Eliazar] Izaks op 22-4-1943 naar de trein bracht, nog trachtte hem op andere gedachten te brengen. De heer J. van Kesteren begeleidde de heer E. Izaks tot Utrecht.

De heer D.L. Blok herinnert zich dat Jan van Kesteren het gezin Izaks uitgeleide deed. Om 7.30 liep Jan met koffers op de fiets mee naar het station. De Izaks waren gelaten en lieten de dingen over zich heen gaan. De mensen gaven blijk getuige te zijn en huilden toen de stoet voorbijtrok. De heer Van Hoorn zegt dat het als een lopend vuurtje door Woerden ging

dat de Izaks weg moesten. Hij kreeg van zijn baas vrij om, tezamen met andere schoolgenoten, zijn oude Mulo-makkers naar het station te brengen. Volgens Paul Loenen was daar geen politie. De Izaks vertrokken met een gewone trein en Paul ging met de broers mee tot Utrecht. Toen de trein Woerden uitreed, brulde de heer E. Izaks: 'Dag lief Woerden'. De 'Interne informatie' van de Joodse Raad zegt dat op 22-4-1943 uit de grote steden extra treinen naar Vught reden (NIOD 182-11e). Volgens Dam vertrok toen van Utrecht CS een trein met 350 Joden uit die stad. De Gemeente Woerden stuurde de kaarten van alle acht in Woerden wonende Izaks naar Vught, de burgemeester van Vught zond ze op 29-4-1943 terug. Op 19-5-1943 deed de Gemeente Woerden de kaarten minus die van de oude Gerson op de post naar het CBR (SAR 003-2898). In de kaartenbakken van kamp Vught vond ik zeven Joodse inwoners van Woerden, allemaal Izaks. Er was geen kaart voor de oude Gerson. Elk van deze zeven Izaks had een kaart, maar op die van Eliazar Isaks stonden tevens de zes andere Isaks."
P. 40: ***Foto*** *van "Het gezin E. Izaks kort voor het vertrek naar kamp Vught. Foto ter beschikking gesteld door de heer P. Loenen."*

P. 41: ***Foto*** *van "De kaart van de heer E. Izaks (1897-1943) in de persoonsadministratie van kamp Vught. Ze vermeldt de andere zes in Vught verblijvende Izaks uit Woerden. Bron: NIOD, kaartenbakken persoonsadministratie kamp Vught."*
P. 42: "De gevolgen van de regels volgens welke de Duitse gezagsdragers de Joodse inwoners van Nederland uit Vught wegvoerden, vond ik terug in de levensloop van de leden van de Woerdense familie Izaks. Het oudste lid verliet als eerste Nederland, dan vertrokken de twee jongste kinderen tezamen met haar moeder, en tenslotte de vader met zijn twee oudere

zonen. Mevrouw Izaks-van Creveld verliet Vught op 8-5-1943, en behoorde tot het transport uit Westerbork op 18-5-1943. Ze had in de zomer van 1942 de leeftijd van 75 jaar bereikt. Hetty en David Izaks, 13 en 10 jaar, vertrokken op 7-6-1943 met hun moeder mevrouw Izaks-Glaser naar Westerbork. Op 8-6-1943 gingen de drie door. De heer E. Izaks en zijn zonen Gerson en Albert reisden op 2-7-1943 naar Westerbork en verlieten dat kamp op 6-7-1943. De jongens waren toen 18 en 17 jaar."

*P. 50: "**De dertien Woerdense doden van Sobibor***
Paulina Bolle was de eerste inwoner van Woerden die werd vergast in Sobibor. Ze vertrok met de tiende trein (1187 personen). Mietje Izaks ging met het twaalfde transport, dat uit 2511 personen bestond, waaronder Mietje's dochter Eliza[*] uit Brielle. Hetty en David Izaks stapten met hun moeder op de 15de trein (3017 personen). Emma Frank en Herta Oppenheimer behoorden met 2395 anderen tot het 16de transport. De lijst spreekt over 'Martha' Oppenheimer en zegt dat Emma woonde op 'Van Haavenstraat 3 in Amsterdam'. Eliazar Izaks, zijn twee oudste zoons en Erich Elkan gingen met de 17de trein (2417 mensen) naar Sobibor, het echtpaar Löwenstein met de 19de (2209 personen)."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 175: Haar naam en de namen van haar moeder en broer staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Izaaks Sara*

23.7.29", "*Izaaks-Glaser Henriëtte 3.11.94*" en "*Izaaks David 14.4.33*". P. 202: De namen van haar vader en de twee oudere broers staan op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Isaaks Eliazer 1.10.97, Isaaks Gerson 28.3.25, Isaaks Salomon 27.3.26*".
[*] Elisa Gazan-Izaks, geb. 19-02-1896 Woerden, ovl. 21-05-1943 Sobibor (Schelvis, p. 110) was gehuwd met Simon Gazan, geb. 21-09-1887 Brielle, ovl. 21-05-1943 Sobibor (Schelvis, p. 109), volgens joodsmonument.nl had het echtpaar een dochter, te weten Mietje Gazan, geb. 05-04-1916 Brielle, ovl. 21-05-1943 Sobibor (Schelvis, p. 109). De familie woonde in de Nobelstraat 85 te Brielle niet ver van de Synagoge aan Turfkade:

Jacobi

[1108] **Alfred,** 01-02-1882 Posen, 07-09-1942 Auschwitz

■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Hartingstraat 2, Utrecht. Beroep: Boekhouder.

Jacobowitz

[1109] **Henny Gabriele,** 20-08-1923 Breslau, 30-03-1945 Bergen-Belsen

Martin Ismar Jacobowitz, geb. 21-11-1892 Breslau; ovl. ?	Elfriede Ollendorf, geb. 04-10-1892

■ https://www.geni.com/people/Elfriede-Ollendorff/6000000054562748300 ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch:** Voor haar emigratie naar Nederland woonde Henny Gabriele in Breslau.

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Paramaribostraat 31, Utrecht. Beroep: Naaister.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Paramaribostraat 31

■ **http://www.hcnc.org/archives/findingaids/jacobowitz.html:** Preferred Citation note Jacobowitz family papers - 1988-1115, Holocaust Center of Northern California, San Francisco, California.

Biographical/Historical note

[Absent biographical material, most of this history is drawn from an examination of the collection documents themselves.]

"*Elfriede Ollendorff Jacobowitz (Jakobowitz) was born in Breslau, Germany in October 4, 1892. It appears that she and her family left Germany and settled in Utrecht in September 1941. By 1943 Elfriede was interned in Westerbork Concentration Camp. Correspondence indicates that the family of Elfriede Jacobowitz and the family of Henny Gabriele Jacobowitz were registered on an exchange list for Palestine and were so notified in November 1943. A response to a Red Cross message dated December 25, 1944 places Elfriede in Theresienstadt, Czechoslovakia. An identification card dated March 1945 indicates that she worked as a personnel clerk in a mica processing plant, presumably in Theresienstadt. In June 1945, Elfriede Jacobowitz requested repatriation to the Hague, Netherlands from the Czechoslovak Repatriation Office.*
Another family member, Henny Gabriele Jacobowitz, to whom correspondence regarding the Palestine prisoner exchange was sent, was born on August 20, 1923 in Breslau and perished in Bergen-Belsen camp on March 30, 1945, according to In Memoriam. Sdu Uitgeverij Koninginnegracht, Den Haag 1995."

Jacobs

[1110] **Herman Bernard,** 25-09-1895 Koedoes, 15-03-1945 Midden-Europa

Emanuel Kerst Jacobs, geb. 15-04-1859 Arnhem; ovl. 06-12-1927 Laren.	Sophia Koster, geb. 07-03-1864 Nijmegen; ovl. 20-06-1930 Amsterdam; begr. 22-06-1930 Diemen, graf 16 76 B.

Huwelijksakte 59, Arnhem 21-03-1888

Kerst Jacobs, geb. 13-05-1823 Lent, Nijmegen; ovl. 17-10-1900.	Carolina Mendels, geb. 21-02-1831 Arnhem; ovl. 12-02-1909 Amsterdam; begr. 14-02-1909 Muiderberg, graf G 8 D.	Lion (Leon) Koster, geb. 04-09-1834 Middelburg; ovl. 15-06-1810 Arnhem; ald. begr. Moscowa, graf B 08 06.	Theresia Wallig, geb. 28-03-1833 Nijmegen; ovl. 01-04-1916 Nijmegen.
Huwelijksakte 2, Elst 19-03-1856		Huwelijksakte 20, Nijmegen 12-03-1857	

■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 27714 en 36310]
■ https://www.geni.com/people/Herman-Bernard-Jacobs/6000000023391400590
■ https://www.geni.com/people/Emanuel-Jacobs/6000000020668126776
■ https://www.geni.com/people/Sophia-Koster/6000000023172731305
■ https://www.geni.com/people/Kerst-Jacobs/6000000010261991228
■ https://www.geni.com/people/Carolina-Mendels/6000000010261863387
■ https://www.geni.com/people/Lion-Koster/6000000018231006151
■ https://www.geni.com/people/Theresia-Wallig/6000000017312455562
■ Mayerhirsch/Moscowa ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Spinozaweg 80, Utrecht. Beroep: Botanicus.
■ https://www.**geni.com**/people/Emanuel-Jacobs/6000000020668126776: **Broers**: Karel Lion Jacobs, Leo Lion Emanuel Jacobs, Henri Emanuel Jacobs en Bernard Maurits (Bert) Jacobs.
■ **Herinneringscentrum Westerbork, José Martin**, Medewerkster Collectie: Binnenkomst op 19-06-1944 in Westerbork, deportatie op 03-09-1944 naar Auschwitz.

Jacobs			
[1111] **Jacob,** 07-08-1859 Sögel, 31-08-1942 Auschwitz			
Aron Joseph Jacobs, veehandelaar, 15-06-1824 Sögel (D); op 16-04-1903 te Sögel op leeftijd van 78 jaar overleden.		Rosa Hochheimer, 08-01-1837 Sögel [op haar grafsteen staat 6 jan 1836]; ovl. op 06-01-1922 te Sögel.	
Huwelijk op 15 juni 1858 te Sögel.			
Joseph Jacobs FIEBELMANN, ±1774 Sögel; op 16-05-1850 te Sögel overleden.	Bertha/Brendel DAVID, ±1783 Lengerich (D); ovl. op 27-11-1862 te Sögel.	Jacob Aron Hochheimer, ±1800 Sögel, slager; op 10-12-1845 te Sögel overleden.	Julie Meyer, geb 1803; op 02-09-1893 te Sögel overleden.
Huwelijk, plaats en datum onbekend.		Huwelijk in 1833 te Veldhausen.	
■ Genlias ■ http://www.lemmermann-genealogie.de/juden.pdf			

■ **Grootvader Joseph Jacob Fiebelmann** huwde ±1809 voor de eerste keer met Adel Moses Frank en op 09-03-1814 te Sögel (?).

Jacob Jacobs, echtgenoot van [1117] Sartine Jacobs-Reingenheim

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Stationsdwarsstraat 1, Utrecht.
Op hetzelfde adres woonde in juni 1941: **Echtgenote: Sartine Jacobs-Reingenheim**, 15-08-1871 Hopsten; 31-08-1942 Auschwitz

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: "Jacobs, Jacob, geb. 07 augustus 1859 in Sögel, woonde in Haren en Werlte. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard."

■ **http://www.lemmermann-genealogie.de/juden.pdf**: *"188 Jacob JACOBS, born on 07.08.1859 in Sögel, apprehended in the Netherlands (Stationsdwarsstraat 1, Utrecht), died on 31.08.1942 in Auschwitz at the age of 83, murdered, son of Aron Joseph JACOBS (see also 34) and Rosa HOCHHEIMER (see also 353). Married at the age of 30 on 07.03.1890 to Sartina REINGENHEIM, 18 years old (see also 488)."*

<table>
<tr><th colspan="4">Jacobs</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1112] Juda, 27-10-1856 Hilversum; 31-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Benjamin Juda Jacobs,
02-06-1819 Hilversum; koopman;
op 25-08-1887 te Hilversum overleden.</td><td colspan="2">Klara (Yzak) Slagter, 26-10-1824 Uithoorn;
ovl. op 16-02-1915 te Amsterdam en op 17-02-1915 te Diemen begraven, graf A 9 15.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 39, Hilversum 09-07-1851.</td></tr>
<tr><td>NN NN</td><td>Sara Juda Jacobs,
geb. 1800;
op 23-07-1848 te Hilversum overleden.</td><td>IJzak (Yzak) Barend Slagter, 08-01-1787 Nieuwer Amstel;
ovl. op 22-12-1852 te Uithoorn.</td><td>Hilletje Hartog,
1792 Wilnis; op 09-08-1830 te Uithoorn overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk?</td><td colspan="2">Huwelijk op 24-12-1815 te Mijdrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Akevoth: .../slagter/1279.htm .../slagter/30.htm .../slagter/336.htm</td></tr>
</table>

Juda Jacobs

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Oranjestraat 2, Utrecht. JOKOS-dossier nr.12 935 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias**: Juda Jacobs, 27-10-1856 Hilversum, was voor de eerste keer gehuwd met **Lena Os** [moeder van [316] **Sara Lelie-Jacobs**], 1860/61 Eibergen; dochter van Bernard Os en Marianna Lamelo; huwelijksakte 62, Utrecht 26-02-1880.

Voor de tweede keer trouwde Juda Jacobs met [1116] **Flora Nathan**, 20-02-1873 ‘s-Hertogenbosch; dochter van Wolf Nathan en Elisabeth Brandel; huwelijksakte 426, Utrecht 22-08-1894.

Jacobs			
[1114] **Greta**, 04-10-1905 Amsterdam; 07-12-1942 Auschwitz.			
Jonas Jacobs, 29-07-1869 Hilversum; ovl. op 9-9-1938 te Apeldoorn of Amsterdam; begr. op 12-09-1938 te Diemen, graf C 10 79.		Esther Slap, 15-10-1869 Amsterdam; op 05-03-1943 in Sobibor vermoord. [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 10]	
Huwelijk op 06-06-1900 te Amsterdam.			
Benjamin Juda Jacobs, 02-06-1819 Hilversum; koopman; op 25-08-1887 te Hilversum overleden.	Klara (Yzak) Slagter, 26-10-1824 Uithoorn; ovl. op 16-02-1915 te Amsterdam; begr. 17-02-1915 te Diemen, graf A 9 15.	Hijman Slap, 21-02-1836 Amsterdam; in 1859 kruier, milicien; op 06-11-1902 overleden.	Rebecca Snoek, 14-02-1838 Amsterdam; in 1859 pettenmaakster; ovl. 12-01-1888 Amsterdam; begr. 15-01-1888 Zeeburg, C 7 64.
Huwelijksakte 39, Hilversum 09-07-1851.		Huwelijk op 07-12-1859 te Amsterdam.	
■ Akevoth: .../slagter/1279.htm .../haringman/585.htm ■ Genlias			

■ http://**akevoth**.org/genealogy/willing/143.htm: **Grootvader** van moederskant: **Hijman Slap** trad op 03-04-1889 te Amsterdam voor de tweede keer in het huwelijk met **Beletje Emanuel Aarons**, 1837.

Greta Jacobs

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Adelaarstraat 70, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 52 300 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ http://**akevoth**.org/genealogy/willing/493.htm / **Genlias**: **Greta Jacobs** was atelier-Meisje en naaister. Zij trad op 20-03-1929 te Amsterdam in het huwelijk [akte reg.7A;fol.18v] met trompettist [268] **Willem Jacobs**, 03-11-1901 Utrecht. Haar echtgenoot overleed op 19-07-1945 in Auschwitz*. Hij was een zoon van [1112] Juda Jacobs en Flora Nathan.

■ **José Martin**, medewerkster Collectie - Een Naam en een Gezicht, **Herinneringscentrum Westerbork**: Greta's echtgenoot Willem Jacobs werd op 3, 4 of 5 oktober 1942 in kamp Westerbork ingesloten en op 16 oktober 1942 naar Auschwitz gedeporteerd. [Begin oktober 1942 zijn de werkkampen ontruimt.]

■ **Genlias: Dochter: Flora Jacobs** is op 01-12-1930 te Utrecht op leeftijd van 3 maand overleden; overlijdensakte 1640, Utrecht 3-12-1930.

Jacobs

[181] **Martha Goldsmit-J.,** 25-02-1898 Utrecht, Koningstraat 17, 14-01-1943 Auschwitz
[265] **Benjamin**, 12-12-1894 Utrecht, Koningstraat 17, 31-03-1944 Auschwitz
[266] **Bernard**, 27-05-1882 Utrecht, Hooipoort C 373, 23-11-1942 Auschwitz
[268] **Willem**, 03-11-1901 Utrecht, Oranjestraat 1, 19-07-1945[1] Auschwitz
[316] **Sara Lelie-J.**, 16-12-1887 Utrecht, Jacobskerkhof 15, 04-06-1943 Sobibor
[421] **Henrietta Pijpeman-J.**, 01-04-1900 Utrecht, Koningstraat 22, 11-06-1943 Sobibor
[441] **Carolina Salomons-J.**, 08-08-1909 Utrecht, Oranjestraat 2, 16-07-1943 Sobibor
[517] **Elisabeth Veffer-J.**, 15-09-1896 Utrecht, Koningstraat 17, 01-10-1942 Auschwitz

[1112] Juda Jacobs, 27-10-1856 Hilversum; 31-08-1942 Auschwitz.	Lena Os, 06-06-1860 Eibergen; ovl. 27-11-1891 's-Hertogenbosch; 28-11-1891 te Vught begr., graf b8 15, foto MC 180.	[1116] Flora Nathan, 20-02-1873 's-Hertogenbosch; 31-08-1942 Auschwitz.

1. Huwelijk, Juda en Lena, huwelijksakte 62, Utrecht 26-02-1880
2. Huwelijk, Juda en Flora, huwelijksakte 426, Utrecht 22-08-1894.

Benjamin Juda Jacobs, 02-06-1819 Hilversum; op 25-08-1887 te Hilversum overleden.	Klara (Yzak) Slagter, 26-10-1824 Uithoorn; ovl. 16-02-1915 te Amsterdam.	Bernard (Jeme) Os, 1824/25 Leenwenouw (Hann.); op 28-10-1919 te Zwolle overleden.	Marianna Lamelo, 1826/27 Amsterdam; op 04-05-1911 te Zwolle overleden.	Wolf Nathan (Nathans) (Hertz), 08-04-1826 Arnhem; ovl. 09-05-1891 's-Hertogenbosch, begr. Vught 2, rij b8, nr. 12.	Elizabeth Brandel, 17-1-1832 Rotterdam; ovl. 7-3-1874 's-Hertogenbosch, begr. Vught 2.

Huwelijksakte 39, Hilversum 09-07-1851	Huwelijksakte 29, Zutphen 27-04-1859; wettig. 3 kinderen	Huwelijk op 11-09-1851 te Rotterdam

■ Akevoth: .../ndbeli/17207.htm ■ Akevoth: .../speelman/173.htm ■ Bader, Verborgen in Brabants bodem, bijgevoegde CD ■ Burial Permits DB ■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F13016/I34236/ ■ Zandpad

De geboorteplaats van grootvader Bernard (Jeme) Os ***Leenwenouw*** *(Hannover) (D)* is niet te vinden in het Duitse postcodeboek.

Martha Goldsmit-Jacobs

■ **HUA** 26-02-1898, geboorteakte nr. 525
■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in mei 1940: Karel van Gelderstraat 2, Arnhem
Kinderen: **Juda Goldsmit**, 18-10-1925 Rheden; 30-04-1943 Auschwitz
Flora Goldsmit, 18-12-1926 Arnhem; 07-05-1943 Sobibor
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."
■ **Genlias: Echtgenoot: Philip Goldsmit,** geb. 24-08-1899 Dieren (gem. Rheden), ovl. 07-05-1943 Sobibor, zoon van Jacob Goldsmit en Kaatje Levie; huwelijksakte 26, Utrecht 12-01-1921.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, de transportlijsten, p. 89: De namen van haar echtgenoot en dochter staan op de lijst van 4 mei 1943: "*Goldsmit Flora 18.12.26*" en "*Goldsmit Philip 24.8.99*".

Benjamin Jacobs

■ **HUA** 13-12-1894, geboorteakte nr. 3009
■ **joodsmonument.nl / Genlias:** Beroep: Koopman. Gezinsadres in februari 1941: Nieuwe Achtergracht 109 I, Amsterdam
Echtgenote: **Jet Jacobs-Zadick**, geb. 25-8-1901 Amsterdam; ovl. 10-09-1943 Auschwitz, was dochter van Leon Zadick en Rebecca Cohen; huwelijksakte 142, Nijmegen 18-04-1922.
Dochter: Rebecca Jacobs, 14-12-1924 Nijmegen; 11-06-1943 Sobibor
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 164: De naam van dochter Rebecca staat op de lijst van 8 juni 1943. De geboortedatum klopt niet: "*Jacobs Rebecca 14.1.24*".

Bernard Jacobs

■ **HUA** 29-05-1882, geboorteakte nr. 1128
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Koopman**.** Gezinsadres in april 1942: Mijdrechtstraat 16, Den Haag
Echtgenote: Naatje Jacobs-Keizer, 18-1-1881 Hasselt; 23-11-42 Auschwitz

Willem Jacobs

■ **HUA** 04-11-1901, geboorteakte nr. 2851
■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Adelaarstraat 70, Utrecht, vgl. 267
[1]) ■ Volgens **In Memoriam** is Willem Jacobs haast zes maanden na de bevrijding van Auschwitz aldaar op 19-07-1945 overleden. Er staat een *asterisk* ***** *achter* de gegevens van Willem, wat betekend dat *overlijdensdatum en -plaats onzeker zijn*. **In Memoriam p. XIII**
Het is niet uitgesloten dat deze gegevens kloppen: "*Over dagen, weken of maanden kregen rond 4500 bevrijde gevangenen medische hulp in de lazaretten, die het eerst door de militaire gezondheidsdienst van de Rote Armee, begin februari ook door het Poolse Rode Kruis zijn ingericht. [...] Uit de medische verzorging in Oswiecim werden van midden februari tot begin juli*

1945 duizenden van Auschwitz-overlevenden ontslagen, [...]." **Susanne Willems**, Um die Befreiung von Auschwitz, Dachauer Hefte 19 (November 2003), p. 291.

Sara Lelie-Jacobs dochter van Juda Jacobs en Lena Os

■ **HUA** 17-12-1887, geboorteakte nr. 2878

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Vechtstraat 140 I, Amsterdam

"*Echtgenoot heeft de oorlog overleefd.*"

"*Sara Jacobs was een hardwerkende vrouw die geloofde de oorlog te overleven door in Duitsland hard te werken. Van een concentratiekamp had ze nog nooit gehoord. Voordat ze gedeporteerd werd naaide ze de sieraden in haar mantel.*" *(Bezoeker van de website)*

■ **J. Bader**, Verborgen in Brabantse bodem, begraafplaats te Vught, foto MC 180 op CD: De Nederlandse tekst op de grafsteen van Sara's moeder luidt als volgt: "*Rustplaats van wijlen Lena Os in leven huisvr. van Juda Jacobs overl. 27 nov. 1891*".

Henrietta Pijpeman-Jacobs

■ **HUA** 02-04-1900, geboorteakte nr. 839

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in Utrecht: Verenigingsstraat 48

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 167: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Pijpeman-Jacobs Henriëtte 1.4.00*".

Carolina Salomons-Jacobs

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Vredenburg 29 bis, Utrecht

Echtgenoot: Joseph Salomons, 1-9-1908 Leiden; 31-1-44 Auschwitz

"*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd.*"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 218: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 13 juli 1943. In plaats van **a** is haar voornaam aan het eind met **e** gespeld en in het geboortedatum zit een verschil van een dag: "*Jacobs Caroline 9.8.09*".

Elisabeth Veffer-Jacobs

■ **HUA** 16-09-1896, geboorteakte nr. 2323

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Zandstraat 27 III, Amsterdam

Kinderen op hetzelfde adres: **Philip Veffer**, 22-12-1927 Amsterdam; 01-10-1942 Auschwitz

Flora Clara Veffer, 01-04-1930 Amsterdam; 01-10-1942 Auschwitz

■ **Genlias:** Elisabeth Jacobs trad volgens akte reg. 8A; fol. 3v op 03-03-1927 te Amsterdam in het huwelijk met **Jacob Veffer**, geb. ± 1892 te Amsterdam, ovl. op 06-02-1941 te Apeldoorn, zoon van Philip Veffer en Rosetta Peeper. Jacob Veffer was weduwnaar van Leentje Agsteribbe.

Jacobs

[1113] **Ravel Salomon Levie**, 05-12-1882 Groningen; 08-10-1942 Auschwitz.

Salomon Levie Jacobs, 25-04-1850 Groningen; na 1917 overleden.		Frouke Benjamin Leek, 09-08-1850 Groningen; ovl. op 09-06-1929.	
Huwelijk op 17-11-1873 te Groningen.			
Ravel Beer Jacobs, 28-06-1815 Groningen; ovl. op 25-03-1892 te Groningen en aldaar aan de Moesstraat, begraven, graf 456.	Diena Gomperts, 12-09-1807 Doesburg; ovl. op 19-03-1879 te Groningen, ald. a. d. Moesstr. begr., graf 452.	Samuel Benjamin Leek, 1-2-1815 Groningen; ovl. 28-12-1891 Groningen; ald. a. de Moesstr. begr., graf 683.	Hester Joseph de Groot, 16-03-1810 Wildervank; ovl. 10-12-1878 Groningen; ald. aan de Moesstr. begr., graf 682.
Huwelijk op 26-05-1842 te Groningen.		Huwelijk op 17-03-1833 te Groningen.	

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/5737.htm
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ndbeli/5732.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/7762.htm http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/5613.htm ■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIb, p. 434, 433, 491, 492, 361; Schut, deel I, p. 485 ■ Genlias

■http://**akevoth**.org/genealogy/ndbeli/7762.htm: **Grootvader** van vaderskant: **Ravel Beer Jacobs** trad op 24-9-1837 te Groningen voor de eerste keer in het huwelijk met **Eva Israels de Jong**, 4-10-1810 Groningen; zij is op 19-8-1841 te Groningen overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan de Moesstraat begraven, graf 786 [**Schut**, p. 446v, **Boon/Lettinck**, IIb, p. 240].

■ **Schut e.a., De Joodse inwoners van Groningen ...**, deel I, p. 486v: "... / die was één van de oprichters van de nieuwe synagoge hier in de stad en vele jaren bestuurder en opzichter/ van de leden van de gemeente Tesjoe'at Jisra'el. / ..." [Vertaling van een tekstgedeelte van **grootvader Ravel Beer Jacobs**' grafsteen.]

Grootmoeder Diena Gomperts, zie ook Kooger, Joods leven in Doesburg, p. 88.

■ **Schut e.a., De Joodse inwoners van Groningen ...**, deel I, p. 528: "*.../ en de eerste onder de oprichters van de vereniging Bikkoer Cholim Qabranim, ...*" [Tekstgedeelte van de grafsteen van **grootvader Samuel Benjamin Leek**]

■ **Schut e.a., De Joodse inwoners van Groningen [...]**, deel I, p. 527: "[...]/ *in Leven Directrice der vereniging / MENORA THORA* / [...]
[...] *penningmeesteres van de vereniging / Menora Tehora*." [Tekstgedeelte van de grafsteen van **grootmoeder Hester Joseph de Groot**]

Ravel Salomon Levie Jacobs

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Steenweg 61, Utrecht.

Op hetzelfde adres woonde in juni 1941: Echtgenote: [1115] **Wilhelmina Jacobs-Kulb**, 21-03-1888 Gross-Karben; 08-10-1942 Auschwitz´. JOKOS-dossier nr. 54 039 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **WieWasWie / Akevoth ... /ndbcore/11713.htm: Dochter Aletta Lieselotte Jacobs**, 04-04-1915 Amsterdam, ovl. 12-10-1942 Auschwitz, was getrouwd met **Philip Bamberger**, zoon van Izaäk Bamberger en Schwarz Malchen. Philip is op 26-07-1906 te Loppersum geboren, zijn overlijdensdatum is vastgelegd op 31 januari 1943, als overlijdensplaats staat *Oswiecim in Polen* in de overlijdensakte 347, opgemaakt op 3 november 1950 te Groningen.

Jacobs			
[267] **Jonas,** 06-10-1931 Utrecht, Bekkerstraat 60, 07-12-1942 Auschwitz*			
[268] Willem Jacobs, 03-11-1901 Utrecht, trompettist; 19-07-1945 Auschwitz*		Greta Jacobs, 04-10-1905 Amsterdam; 07-12-1942 Auschwitz.	
Huwelijksakte reg. 7A; fol. 18v, Amsterdam 20-3-1929.			
Juda Jacobs, 27-10-1856 Hilversum; 31-08-1942 Auschwitz.	Flora Nathan, 20-02-1873 ‘s-Hertogenbosch; 31-08-1942 Auschwitz.	Jonas Jacobs, 29-07-1869 Hilversum; ovl. 09-09-1938 te Apeldoorn .	Esther Slap, 15-10-1869 Amsterdam; 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 10].
Huwelijksakte 426, Utrecht 22-08-1894		Huwelijk op 06-06-1900 te Amsterdam	
■ Akevoth: .../haringman/585.htm ■ Genlias			

■ **Genlias: Zus: Flora Jacobs** is op 01-12-1930 te Utrecht op leeftijd van 3 maand overleden; overlijdensakte 1640, Utrecht 03-12-1930.

Jonas Jacobs

“Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen”					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
77	*1931*	*5692*	*14. Okt*	*3 Marchesjwan*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Jacobs	*Jonas*	*Jona ben Ze'ev*	*06. Okt*	*or lejom 26 Tisjri*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Rijksklinieken*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Jacobs	*Willem*	*Ze'ev ben Jehoeda*	*Jacobs*	*Greta*	*Gietke bat Jona*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
or lejom = dageraad = vroege ochtend of nacht van de vorige dag; Bekkerstraat 60					

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Adelaarstraat 70, Utrecht, vgl. 268

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 ”*geen onderwijs meer*” mochten “*volgen op openbare scholen*.” [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Adelaarstraat 70
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Jonas Jacobs tot 31-08-1941 had bezocht: Draaiweg 29

Jacobs-Nathan

[1116] **Flora**, 20-02-1873 Den Bosch; 31-08-1942 Auschwitz.

Wolf Nathans (Hertz), 08-04-1826 Arnhem; venter, milicien, koopman; ovl. op 09-05-1891 te Den Bosch, begr. Vught 2, rij b8, nr. 12.	Elisabeth Brandel, 17-01-1832 Rotterdam; ovl. op 07-03-1874 te 's-Hertogenbosch, begr. Vught 2.

Huwelijk op 11-09-1851 te Rotterdam.

Nathan Nathans (Hertz), ± 1798 Arnhem; vleeschhouwer, kramer, koopman; op 19-07-1863 te Arnhem overleden.	Jetje (Judic Jetta) Speelman, 04-06-1804 Rotterdam; kanthandelaarster, kraamster; ovl. 26-2-1873 Arnhem; ald. begr., graf A 03 15.	Joseph Samuel Brandel, 14-01-1791 Rotterdam, besn. 21-01-1791; venter; op 14-01-1853 te Rotterdam overleden.	Saartje Valk, ± 1796 Rotterdam; op 13-04-1866 te Rotterdam overleden, akte 1214.

Huwelijk op 30-10-1824 te Arnhem.	Huwelijk op 02-12-1818 te Amsterdam.

■ Akevoth: .../speelman/172.htm ■ Akevoth: .../speelman/251.htm
■ Bader, Verborgen in Brabants bodem, bijgevoegde CD ■ Genlias
■http://www.joodse-voorouders.eu/van%20arend/496.htm

■ **Akevoth**: **Grootvader** "*Joseph* [Samuel Brandel] *neemt op 12-10-1812 de naam Brandel als geslachtsnaam aan ... daar zijn vader al in 1796 overleden was*."
■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: Volgens "***Bron Rotterdam 1818 c5***" vond het huwelijk van de grootouders van moederskant te Rotterdam plaats.
■http://**akevoth**.org/genealogy/speelman/51.htm: **Vader: Wolf Nathans (Hertz)** trad op 27-10-1875 te Zutphen voor de tweede keer in het huwelijk met **Aaltjen Dormits**, 24-05-1842 Zutphen, dochter van Mozes Meijer Dormits en Betjen Aron. Aaltjen is op 01-12-1897 te 's-Hertogenbosch overleden.

Flora Jacobs-Nathan, echtgenote van [1112] Juda Jacobs, moeder van [181] Martha Goldsmit-Jacobs, [265] Benjamin Jacobs, [266] Bernard Jacobs, [268] Willem Jacobs, [421] Henrietta Pijpeman-Jacobs, [441] Carolina Salomons-Jacobs, [517] Elisabeth Veffer-Jacobs en stiefmoeder van [316] Sara Lelie-Jacobs.

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Oranjestraat 2. JOKOS-dossier nr.12 935 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias**: Flora Nathan was gehuwd met Juda Jacobs, 27-10-1856 Hilversum, zoon van Benjamin Jacobs en Klara Slagter; huwelijksakte 426, Utrecht 22-8-1894. Juda was weduwnaar van Lena Os, de moeder van Flora's stiefdochter Sara Lelie-Jacobs.

Jacobs-Reingenheim

[1117] **Sartine**, 15-08-1871 Hopsten; 31-08-1942 Auschwitz.

Alexander Jacob Reingenheim, 14-12-1833 Hopsten; ovl. op 12-08-1905 te Hopsten, aldaar begr. op 15-08-1905.	Regine Neter, 25-11-1846 Bentheim; ovl. op 30-04-1931 te Hopsten, aldaar begr. op 02-05-1931.

Jacob Isaac Reingenheim, 14-04-1782 Durlach - Reckenheim/ Baaden; ovl. 16-03-1864;begr. te Ibbenbüren, graf 29.	Sara (Levi) Nathan Grünberg, 10-10-1792 Ibbenbüren; ovl. 28-04-1879; begr. te Ibbenbüren, graf 25.	Isaac Salomon Neter, geb. 1811; op onbekende datum overleden.	Jetta Salomon Goldstein, geboorte- en overlijdensdata onbekend.

Het huwelijk werd op 29-07-1817 (Nr. 24) in het kerkboek van de roomse St. Mauritius-Kerk te Ibbenbüren ingeschreven. [G. Althoff, p. 99]	Huwelijk ±1845; er is slechts een kind – Regine – bekend.

■ http://www.geni.com/people/Isaac-Neter/6000000032390845986 ■ Genlias ■http://www.rheineahnen.de/listdoc/juedfam/reing.htm ■ Gertrud Althoff, Uns bleibt nur zu gedenken, Geschichte der jüdischen Hopstener, p. 34 en 99

■ Vriendelijke mededeling van mw. **Gertrud Althoff**: Vader Alexander Jacob Reingenheim heeft de Joodse begraafplaats te Hopsten gesticht. Hij was de eerste die er te grave werd gedragen.

■ **Gertrud Althoff**, Uns bleibt nur zu gedenken, Geschichte der jüdischen Hopstener, p. 33: Duitse inscriptie [vertaling H.M.] op de grafsteen voor **vader** Alexander Jacob Reingenheim: "*Hier rust in vrede / Alexander Reingenheim / overleden op 13 augustus.*

Teraardebestelling en inwijding van de begraafplaats op 15 augustus 1905"

Hebreeuwse inscriptie [vertaling **G. Althoff**] op de grafsteen voor **vader** Alexander Jacob Reingenheim: "*Hier (liegt) verborgen / ein lauterer und aufrechter Mann / er fürchtete Gott / und tat viel Gutes / der werte Herr Alexander / Sohn des werten Herrn Jacob / starb am Sonntag, 22. Aw [5]665 / n. kl. Z.*

Seine Seele sei eingebunden / in den Bund der Lebenden"

[P. 34]: Hebreeuwse inscriptie [vertaling **G. Althoff**] op de grafsteen voor **moeder** Regine Neter: "*Hier ruht / Reikele Tochter des Jitchak / verschied am Donnerstag, 13. Ijar [5]691 / und wurde begraben Sonntag, 15. Ijar / Ihre Seele sei eingebunden im Bund der Lebenden*"

Duitse inscriptie op de andere kant [vertaling H.M.]: "*Hier rust onze lieve / moeder mevrouw Regine Reingenheim / geb. Neter / geb. 25-11-1845 / ovl. 30-04-1931*"

Sartine Jacobs-Reingenheim, echtgenote van [1111] Jacob Jacobs

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Stationsdwarsstraat 1, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: "Jacobs, Sartine, geb. Reingenheim, geb. 15. August 1871 in Hopsten, woonde in Haren. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Nederland, 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overleden: 31-08-1942, Auschwitz, voor dood verklaard"

Jacobsohn	
[1119] **Hans Rudolf**, 31-03-1909 Görlitz; 31-05-1944 Auschwitz	
[1118] Caspar Karl Jacobsohn, 08-06-1877 Gollub; 22-05-1944 Auschwitz.	Else Bemak
■ Genlias ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl	

Caspar Carl Jacobsohn

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: W. Barentszstraat 6, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941: Hans Jacobsohn, 31-3-1909 Görlitz; 31-5-1944 Auschwitz. "*Caspar Karl Jacobsohn was getrouwd. Het echtpaar had vier kinderen. De echtgenote van Caspar Karl Jacobsohn en drie kinderen die op een ander adres woonden, hebben de oorlog overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website*."
JOKOS-dossier nr. 16 647 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Uit het JOKOS-dossier is bekend dat er een claim is ingediend voor vergoeding van waardevolle voorwerpen ingeleverd bij de roofbank Lippmann-Rosenthal (L-claim, nr. 5691/1035*)."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Jacobsohn, Carl Karl Casper, geboren op 08 Juni 1877 in Gollub (poln. Golub) / Briesen / Westpreußen, woonde in Görlitz. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 19 mei 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdatum/-plaats: 22 mei 1944, Auschwitz, voor dood verklaard.

Hans Rudolf Jacobsohn

Uit de overlijdensakte van Hans Rudolf blijkt, dat hij was gehuwd met Bettij Rothenberg; akte 378, Utrecht 15-02-1952.

Jacobsohn			
[1120] **Paula**, 03-04-1925 Hamburg; 28-02-1945 Midden-Europa			
Julius Jacobsohn, geb. 27-11-1877 Friedrichstadt; 28-02-1943 Theresienstadt		Rosa Rosenfeld(t), geb. 06-08-1884 Altona; ovl. 07-07-1944 Auschwitz.	
Jacob Jacobsohn	Pauline Schnabel	?	?
■ Genlias ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ Staatsarchiv Hamburg, Kultussteuerkartei der Jüdischen Gemeinde (Best. 522-1 Jüdische Gemeinden Nr. 992b)			

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: **Jacobsohn, Julius**, geboren op 27 november 1877 in Friedrichstadt / Schleswig / Schleswig - Holstein, woonde in Hamburg. Deportatie: vanuit Hamburg - Kiel, 19 juli 1942, Theresienstadt, Ghetto. Overlijdensdatum / -plaats: 28 februar 1943, Theresienstadt, Ghetto.
De naam Rosa Rosenfeld komt in het Duitse gedenkboek niet voor; vermoedelijk is Paula's moeder Rosa voor de oorlog of voor de Deportatie van haar echtgenoot overleden.
■ **Alfred Gottwald/ Diana Schulle**, Die 'Judendeportationen' aus dem Deutschen Reich 1941 - 1945, p. 299: Het transport waarmee Paula's vader Julius Jacobsohn op 19-07-1942 naar Theresienstadt werd afgevoerd had het doorlopende nummer 8.51 en kwam op 20-07-1942 in Theresienstadt aan.
■ **Dorothea Parak**, Juden in Friedrichstadt an der Eider, Kleinstädtisches Leben im 19. Jahrhundert, p. 114: ,,*De 1877 in Friederichstadt geboren en als kind met zijn ouders naar Hamburg weggetrokken* ***Julius Jacobsohn*** *beschreef in 1936/37, hoe in de jaren 1880 de voorbereidingen voor de sabbat verliepen:*
'Op vrijdag veranderde zich het aanzien van deze stad en er heerste overal een levendige drukte, wat niet alleen aan de wekenmarkt was te wijten, maar veeleer hog aan de naderende Schabbos. Daar liep men storm tegen de slagerwinkels, die meestal in Joodse handen waren. Men was vakkundig en liet zich in geen geval iets aandraaien; iedereen deed natuurlijk moeite, een goed braadstuk thuis te brengen.'[40]" [Vetdruk: HM]

Paula Jacobsohn

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht. Centraal Israëlitisch Weeshuis
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Jacobsohn, Paula, geb. 03 april 1925 in Hamburg, woonde in Hamburg. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 18 januari 1944, Theresienstadt, Ghetto; 16 mei 1944, Auschwitz, vernietigingskamp; 1944, Stutthof, concentratiekamp. Overlijdensdata: 28 februari 1945, Stutthof, concentratiekamp.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92

Onderwijs: O. U. L. O. Adres van de openbare school, die Paula Jacobson tot 31-8-41 had bezocht: Hamburgerstraat

■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 118: Paula Jacobsohn werd "*op 12 februari 1942 naar Westerbork*" met andere "*buitenlandse bewoners van het Centraal Israëlietisch Weeshuis*" afgevoerd. Haar naam werd daar "*op 10 maart 1942 ingeschreven*".

■ **Herinneringscentrum Westerbork, José Martin**, Medewerkster Collectie: Binnenkomst op 12-02-1942 in Westerbork, deportatie op 18-01-1944 naar Theresienstadt en vandaar op 16-05-1944 naar Auschwitz.

<table>
<tr><td colspan="4">Jacobson
[269] Wilhelmina, 14-12-1890 Utrecht, Hamburgerstraat F179/180, 15-12-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Isak (Isaac) Jacobson, 28-10-1857 Rotterdam; ovl. op 18-09-1897 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 35 C 1 D 1187A.</td><td colspan="2">Cato Wijzenbeek
23-02-1866 Culemborg;
13-03-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 2, Culemborg 23-01-1889.</td></tr>
<tr><td>Joseph Jacobson, geb. 30-12-1821 Gouda, koopman; ovl. op 12-12-1903 te Rotterdam.</td><td>Barbara van Westerborg, geb. 27-01-1824 Rotterdam; ovl. op 08-03-1899 te Rotterdam.</td><td>Levie Eleazer (Louis) Wijzenbeek, 15-12-1828 Culemborg, ovl. op 11-01-1912 te Culemborg; ald. a. d. Achterweg begr., graf 41.</td><td>Wilhelmina Keijzer, 11-07-1843 Steenwijk; ovl. op 08-01-1900 te Culemborg en aldaar aan de Achterweg begraven, graf 40.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 27-02-1850 te Rotterdam</td><td colspan="2">Huwelijksakte 36, Steenwijk 08-12-1864</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/1063.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ Lammers, De Joodse graven aan de Achterweg ■ Tom Verwaijen, Joods Gouda, Een Joodse geschiedenis vanaf 1737 tot omstreeks 1850, p. 220 ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ Over **Grootvader Levie Eleazer Wijzenbeek** uit **Drs. Ineke Brasz**, De Kille van Kuilenburg, pagina 86 - 89: "*Levie Eleazer reisde zelf regelmatig naar de Engelse textielsteden om laken in te kopen van hoogwaardige kwaliteit. Als hij met de stoomdienst, die Van Hoytema onderhield op Rotterdam, vanuit Culemborg vertrok, liep het halve stadje uit om hem naar de Lek te begeleiden. Thuis had Wilhelmina Keijzer voor een behoorlijk pak koosjer voedsel gezorgd, maar het verhaal gaat, dat Wijzenbeek, zodra de boot naar Engeland buitengaats was, zijn koosjere hap overboord gooide en een broodje paling kocht. Zo schudde een man van de wereld het Joodse leven van een klein provinciestadje van zich af*[4]*. Levie Eleazer Wijzenbeek was tevens vrijmetselaar. In Engeland bezocht hij de familie Bles in Manchester, een zakenrelatie, maar tegelijkertijd via zijn vrouw ook aangetrouwde familie. David Bles, van wie een groot portret in het huis in de Culemborgse Kattenstraat hing, was consul in Engeland*[5]*.*

Bij zijn terugkomst in Culemborg bracht Wijzenbeek de wonderen van de wereld mee, zoals een sinaasappel, waar alle acht kinderen dan een partje van kregen [6].
De vijf dochters en drie zonen van Louis en Wilhelmina Wijzenbeek kregen een traditioneel Joodse opvoeding in een gezin met grote intellectuele interesse. Wijzenbeek had een bibliotheek met vele bijzondere boeken en daar werd 'gelernt' tussen de verzameling portretten van familieleden en goede vrienden. Naar de godsdienstschool hoefden ze niet. Wie rijk was, liet de godsdienstonderwijzer thuiskomen. Binnen de traditionele opvoeding legde Louis Wijzenbeek meer nadruk op de ethische aspekten van het Jodendom dan op de uiterlijke vormen [7].
Thuis was het ongetwijfeld Wilhelmina die zorgvuldig over alle gebruiken waakte. Het was dan ook ná het overlijden van zijn vrouw, dat we 'de ouwe heer' tegenkwamen op een vrijdagavond bij het verbond tegen Alcohol. Levie Eleazer was een vrijdenker, die zich onafhankelijk opstelde tegenover de Joodse tradities. Zijn ruime denkbeelden hebben hem binnen de Joodse gemeenschap niet gehinderd. Hij was jarenlang voorzitter van de kerkenraad en tevens van de schoolcommissie. We vonden hem ook terug als voorzitter van Het Verbond in Culemborg en als lid van de Commissie van Toezicht van het Centraal Israëlietisch Weeshuis te Utrecht [8]. Ook in een provinciestadje konden traditionelen en vrijdenkenden samen voortbestaan in één Joodse Gemeente en net als in Amsterdam was een onafhankelijke opstelling tegenover tradities, of zelfs het loslaten ervan, geen belemmering voor het parnassijnschap.
Huwelijkspartners voor zijn kinderen werden met grote zorgvuldigheid door Louis Wijzenbeek gewikt en gewogen. Diende zich er één aan, dan laadde hij zijn gezin in een koetsje en ging ter plekke de toestand in ogenschouw nemen. Zijn dochter Floor, met haar prachtige blonde haren, was te goed voor iedereen en is dan ook ongehuwd gebleven.
*Behalve Jood was Louis Wijzenbeek ook volledig een Kuilenburger en hij maakte zich op vele manieren druk om het wel en wee van zijn stadje. Een filantroop bij uitsteek, een liberaal die diep was geschokt door de armoe en ellende onder de sigarenmakers en andere minderbedeelden. In januari 1889 werd voor zijn rekening een brooduitdeling gehouden onder de armen. 215 hoofden van gezinnen kregen in totaal 282 kilo brood [9]. Heel wat noodlijdenden hebben zich in die tijd naar de Kattenstraat begeven om daar altijd een open deur te vinden. De belangrijke *mitswa van zorg voor de medemens werd daar zonder onderscheid zorgvuldig nageleefd. Toen Wilhelmina Keijzer en Louis Wijzenbeek in december 1889 25 jaar getrouwd waren, schonken zij een nieuw voorhangsel voor de Aron Hakoudesj in de synagoge, vijftig gulden aan de Kuilenburgse armen en een gift aan het Centraal Israëlietisch Weeshuis in Utrecht [10].*
Door zijn activiteiten voor Culemborg ontstonden contacten met mensen die in welstand aan hem gelijk waren en met de Culemborgse toplaag van fabrikantenfamilies. Hij kwam hen tegen in de gemeenteraad en binnen het verenigingsleven, maar de rigide indeling van de maatschappij in rangen en standen voorkwam werkelijke vriendschapsbanden met topfiguren als Van Hoytema. Ook het sterk besloten Joodse familieleven, dat als een eilandje apart in de maatschappij functioneerde, zorgde toch voor een zekere afstand. Waar hij uit zijn gezin stapte, werkte hij op zakelijk niveau met de Culemborgers samen, maar op zich bleef de Joodse familie een gesloten geheel.

*Desondanks speelden de kinderen Wijzenbeek met de jongens van Van Hoytema en Canter Cremers. De tweede zoon, Siegfried Salomon (Siep), had vele protestantse vrienden, met wie hij in de Lek zwom en de omliggende landerijen onveilig maakte. Ook de dochter, Floor, mengde meer dan de anderen met de niet-joodse omgeving. En na het overlijden van Wilhelmina Keijzer, in 1900, kwam de echtgenote van Van Hoytema of Canter Cremers in een koetsje naar de Kattenstraat gereden om haar deelneming te betuigen. Tot haar grote verbazing vond ze de familie daar zittend op de grond en met gescheurde kleren: *sjiwwe zitten [11].*
Geheel overeenkomstig zijn stijl was het de laatste wens van Louis Wijzenbeek, dat aan zijn overlijden weinig aandacht zou worden besteed en dat hij, net als de hereboeren in de Betuwe, op een boerenkar naar zijn laatste rustplaats zou worden gebracht. Achter die kar liepen op een koude januaridag in 1912 de burgermeester van Culemborg, de wethouders, de raadsleden, de gemeentesecretaris, de gemeente-architect, de directeur van de waterleiding en opperrabbijn Wagenaar tussen de vele familieleden en vrienden. Overeenkomstig zijn wens werd aan het graf niet gesproken [12].
Louis Wijzenbeek en Culemborg deden denken aan Wertheim en Amsterdam in miniatuur. Een typische liberaal in zijn tijd, met een ruime geest en een warm hart voor Kuilenburg en voor de Kehilla.

[P. 140, *Annotaties*] , [*Gebruikte Afkortingen*, p. 137]
[4] *MB* [*Mondelijke Bron*] *Fam. Wijsenbeek.*
[5] *GAA Particulier Archief - nr. 578 Stichting Nederlands-Joods Familiearchief nr. 12 D 2, en MB Fam. Wijsenbeek.*
[6] *MB Mevr. W.T.C. Glicenstein-Wijsenbeek.*
[7] *Wijsenbeek, 'S.S. Wijsenbeek' in Bijdragen en Mededelingen, en in Econ. Hist. Jaarboek.*
[8] *NIW* [*Nieuw Israëlietisch Weekblad*] *1912, januari*
[9] *CC* [*Culemborgsche Courant*] *1889, nr. 7.*
[10] *CC 1889, nr. 102.*
[11] *MB Fam. Wijsenbeek.*
[12] *CC 1912 nr. 5 en 6; NIW 1912, januari.*
***** [P. 88] "***Mitswe/ Mitswa*** *- Opdracht, in de zin van een goede daad. Het is een mitswe om armen te verzorgen. Ook: erefunctie die men krijgt toebedeeld; iemand krijgt b.v. de mitswe een Torarol te mogen dragen.*"
***** [P. 89] "***Sjiwwe/ Sjiwwa*** *- Het is gebruik om na het overlijden van iemand in het huis van de nabestaanden 'sjiwwe te zitten'. Men zit op de grond en rouwt gezamenlijk gedurende zeven dagen.*"
[De auteur mevr. **Drs. Ineke (Chaya) Brasz** was zo vriendelijk toestemming tot overname van het hoofdstuk 9 over **Levie Eleazer Wijzenbeek (1839-1912)** te verlenen.]

Wilhelmina Jacobson

■ **HUA** 16-12-1890, geboorteakte nr. 2835

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Verkoopster Gezinsadres in april 1942: Stevinstraat 310, Den Haag. Gezinshoofd: Weduwe Cato Jacobson-Wijzenbeek [moeder van **Wilhelmina**]

Jacoby-Isaaks
[1121] **Eva Emma**, 22-12-1907 Northeim; 30-09-1942 Auschwitz
■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: F.C. Donderstraat 22, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Jacoby, Eva Emma, geb. Isaaks, geb. 22 december 1907 in Northeim, woonde in Wiesbaden. Emigratie: Nederland. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 18 augustus 1942, Auschwitz, voor dood verklaard.

<table>
<tr><th colspan="4">Jakob</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1107] Simon, 22-08-1877 Neidenstein, 05-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Benedikt Baruch Jakob,
geb. 18-04-1847 Neidenstein [D-74933];
ovl. 17-06-1918 Neidenstein; begr. Joodse begraafplaats te Waibstadt, graf 252.</td><td colspan="2">Babette Breinle Grombacher,
geb. 12-09-1853 Neidenstein;
ovl. 03-03-1927 te Neidenstein; begr. Joodse begraafplaats te Waibstadt, graf 252.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1876; Simon, het eerste van zeven bekende kinderen, werd 22-08-1877 geboren. [De website […]findagrave[…] telt als het eerste kind “Siegfried (1877-1943)” op.]</td></tr>
<tr><td>Wolf Jacob, geb. 1811; ovl. 23-08-1898; begr. Joodse begraafplaats te Waibstadt.</td><td>Kehle (Regina) Sinsheimer, geb. 1813; ovl. 1882.</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk 04-02-1840 Neidenstein</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ https://www.findagrave.com/memorial/178069643/benedikt-jakob
https://www.findagrave.com/memorial/178078626/wolf-jakob
http://www.geni.com/people/Benedikt-Jakob/6000000023970848250
■ http://www.geni.com/people/Babette-Jakob/6000000023970563703 ■ joodsmonument.nl ■ https://www2.landesarchiv-bw.de/ofs21/olf/struktur.php?bestand=24368&klassi=&anzeigeKlassi=135&letztesLimit=unbegrenzt&baumSuche=&standort= [EL 228 b II Nr 46759-46760 Grabstein 260 (Index: 99898605)]</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Petrarcalaan 65, Utrecht. *“[...]. Hij was een veehandelaar. Hij huwde Frieda Schloss in 1907. Hij had een dochter. Toevoeging van een bezoeker van de website”*
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Jakob, Simon, geb. 22 augustus 1877 in Neidenstein, woonde in Würzburg. Deportatie: vanuit Westerbork, 02 maart 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 05 maart 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 10: Zijn naam staat op de transportlijst van 2 maart 1943. Zijn achternaam is in het midden met **ck** gespeld: “*Jackob Simon 22.8.77*”.
■ Over de geschiedenis van de Joodse gemeente te [D-74933] Neidenstein zie: http://www.alemannia-judaica.de/neidenstein_synagoge.htm

Joëls

[1122] **Maurice,** 17-06-1900 Den Haag, 16-07-1943 Sobibor

Willem Joëls, 20-12-1865 's-Hertogenbosch; ovl. op 15-11-1929 te Utrecht en aldaar aan 't Zandpad begr., graf 42 C 18 P -.	Johanna Kaufmann, 05-05-1872 Krefeld; ovl. 22-04-1932 's-Gravenhage.

Verandering van burgerlijke staat op 23-04-1895 te Köln-Nippes [Nippes is thans een noordelijk stadsdeel van Keulen]. Huwelijk op 29-05-1895 te Den Haag [Den Haag – 10-jaren tafel Huwelijken 1893-1902 (deel 1, A-K)]

Izak (Izaac) Michel Joëls, 26-11-1818 Doornenburg; op 08-10-1888 te 's-Gravenhage overleden.	Rebekka van Vlijmen, 25-04-1822 Berlicum; ovl. op 14-09-1888 te 's-Gravenhage.	Isaak Kaufmann, geb. 1828; paardenhandelaar; ovl. op onbekende datum.	Adelheid Geisel, geb. ?; ovl. voor 1895

■ http://akevoth.org/genealogy/denbosch/83.htm ■ https://www.geni.com/people/Johanna-Kaufmann/6000000026754475005 ■ Genlias
■ http://famvandevelde.nl/files/DenHaag1893-1902-1.pdf
■ http://www.geni.com/people/Willem-Joels/6000000026755818851
■ https://goudsmit.home.xs4all.nl/CollateralFamiliesPersonsV2/ps65/ps65_447.htm ■ Zandpad

Maurice Joëls, echtgenoot van [1123] Sarah Joëls-Sierles

■ **HUA, huwelijksakte 654, Utrecht 03-07-1930, fiche 170**
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Boomstraat 1 bis, Utrecht. Beroep: Reiziger.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 218: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Joels Maurice 17.6.00*".

<table>
<tr><td colspan="4">Joëls-Sierles
[1123] Sarah, geb. 30-09-1900 op Zee, 13°37' NB 17°51' , geb. voor de kust van Senegal, 16-07-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Sierles,
14-01-1868 Amsterdam, spoorwegambtenaar, inventarisnr. 242, stamboeknr. of volgnr. 19051, Pensioenfonds-Nr 23 365;
ovl. op 24-07-1935 te Utrecht.</td><td colspan="2">Mina Frankenhuis,
± 1867 Zevenaar;
ovl. 19-06-1947 te Amsterdam op leeftijd van 79 jaar; akte 1274, Utrecht 25-6-1947.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg.28;fol.50v, Amsterdam 30-08-1899.</td></tr>
<tr><td>Wolf Barend Sierles,
± 1824 Amsterdam, ovl. op onbekende datum;
zoon van Barend Hijman Sierles en Rachel Wolf van Furth.</td><td>Aaltje Salomon Marchand, ± 1831 Utrecht, ovl. op onbekende datum; dr. van Salomon Marchand en Eva Coster</td><td>Jacob Frankenhuis,
± 1831 Zevenaar;
ovl. op 20-09-1876 te Zevenaar.</td><td>Karolina van Rosenberg, geb. ± 1828 te Zevenaar; aldaar op 16-04-1870 ovl.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg.1;fol.64,
Amsterdam 05-02-1862.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 2, Zevenaar 04-01-1861.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ashkenazi/18216.htm ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **Genlias / Begraaf Verlof: Grootvader Jacob Frankenhuis** trouwde volgens akte reg. 10; fol. 31v voor de tweede keer op 26-10-1870 te Amsterdam met **Saartje Kraal**, geb. ± 1829 te Amsterdam, ovl. ??-02-1905 en te Muiderberg op 23-02-1905 begraven, graf C 38 28. Saartje was dochter van Simon Samson Kraal en Susanne Daniel Goudsmit.

Sarah Joëls-Sierles, echtgenote van [1122] Maurice Joëls

■ **HUA, gezinskaart Maurice Joels**, fiche 1004; Huwelijk 03-07-1930
Huwelijksakte 654, Utrecht 3-7-1930, fiche 170, beroep bruidegom: spoorwegambtenaar
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Boomstraat 1 bis, Utrecht.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 223: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Sierles Sara 30.9.00*"
■ **Genlias**: Overlijdensakte van Sarah Joëls-Sierles heeft de nummer 1112 en is te Utrecht op 02-06-1950 opgemaakt.

Joles-Lankhout

[270] **Elize,** 21-08-1880 Utrecht, Spoorstraat L 3, 25-01-1943 Auschwitz

Alexander Lankhout, 26-09-1837 Utrecht, kleermaker; ovl. 1925 te Den Haag.	Bertha Hertz, geb. 25-12-1853 te Gangelt, Aachen (D); ovl. 12-05-1933 te Den Haag.
Huwelijk ±1878; het eerste van vier bekende kinderen – Julius – werd 20-09-1879 geboren.	

Jacob Hartog Lankhout, ± 1804 Maarssen; op 06-11-1857 te Utrecht overleden; akte 1310, Utrecht 07-11-1857.	Belia Mossel, 29-11-1811 Montfoort; ovl. op 28-03-1884 te Utrecht, begr. Zand-pad, graf 13 A 4 D -.	Hertz Hertz, geb. 1814 Gangelt; ovl. op onbekende datum.	Jacobina Fleck, geb. 1819 Grevenbroich; ovl. ovl. op onbekende datum.
Huwelijk op 13-08-1828 te Utrecht		Huwelijk 27-07-1847 Grevenbroich; het eerste van vier bekende kinderen – Salomon Julius – werd 23-10-1849 geboren.	

■ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/19863.htm ■ Akevoth: .../souget/173.htm
■ https://www.geni.com/people/Bertha-Hertz/6000000025905861369
■ https://www.geni.com/people/Hertz-Hertz/6000000025912091856
■ https://www.geni.com/people/Jakobina-Hertz/6000000025910271267 ■ Genlias
■ http://akevoth.org/genealogy/souget/246.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Zandpad

■ **Genlias: Broer: Ernst Lankhout** is op 05-04-1886 te Utrecht op leeftijd van 8 maand overleden; overlijdensakte 598, Utrecht 05-04-1886

Elize Joles-Lankhout

■ **HUA** 23-08-1880, geboorteakte nr. 1717

■**http://akevoth.org/genealogy/souget/246.htm / In Memoriam**: Elize Lankhout was gehuwd met Joel Samuel JOLES, geb. 02 sep 1874 Meppel, ovl. 21-09-1942 Auschwitz. Uit dit huwelijk zijn twee kinderen bekend:

1) **Selma JOLES**, geb. 20 apr 1907 Amsterdam, ovl. jan 1962 Tiberias, Israel

2) **Alexander JOLES**, geb. 31 mrt 1909 Amsterdam, ovl. 16 okt 1999 Cape Town, Cape Town

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1942: Centraal Israëlitisch Krankzinnigengesticht Het Apeldoornse Bos, Zutphensestraat 106, Apeldoorn

■ **Archief Apeldoorn**: Bevolkingsregister Apeldoorn deel 74, bladzijde 63: gehuwd tijdens de inschrijving, Zutphensestraat 106, Apeldoornsche Bosch; verpleegde

■ **Archief Apeldoorn**, map met Krantenknipsels en stukken betreffende **Het Apeldoornsche Bosch**, schriftelijke verklaring van mevrouw **D. Shwarzman-Schaeffer**:

"*26 Januari 1946*

Aldaar sprak ik nog drie overlevenden, die met het transport met de patiënten als 'vrijwilligers' waren meegegaan en wel Zr. Roosje Manassen van Paviljoen Van Os uit Elst. Zuster Bep

Zilverberg van Paviljoen G. uit Coevorden en de vrouw van Dr. de Vries, die als 2de verpleegster op Rustoord werkte, uit Amsterdam.
Van deze kreeg ik het volgende verslag:
In den trein, het was een veewagentrein, werden de verpleegsters apart gehouden, omdat volgens de Duitschers, de patiënten geen hulp meer nodig hadden. In Auschwitz aangekomen, worden er in de geplombeerde wagens van de patiënten gaten geboord en slangen erdoor gestoken. Door middel van cycloongas werd er een eind gemaakt aan het lijden van deze mensen.
Daarna moesten mannelijke Häftlinge en de verpleegsters de vermoorde patiënten op auto's doen, die klaar stonden, en daarna ging deze stoet naar het crematorium.
Verpleegsters, die verzet pleegden bij het uitladen der patiënten werden voor straf ook vergast. Van een ziekenhuis hebben deze verpleegsters en ook ik nooit iets gezien. Zuster Zilverberg, die het nog het langst volgehouden heeft n. l. tot Augustus 1943, vertelde, dat de meesten al in de eerste of tweede week vermoord werden of er zelfs vrijwillig den dood kozen, zoals ook velen in mijn tijd deden.
Aldus het ooggetuigenverslag van drie overlevenden, die tenslotte ook een prooi der Duitschers werden.
w. g. D. Shwarzman-Schaeffer"
■ **Lipschits, Onbestelbaar**, p. 52: "*Op 21 januari 1943 hebben ze Het Apeldoornsche Bosch leeggehaald. Alle patiënten en alle kinderen werden met vrachtauto's uit het gesticht naar het station in Apeldoorn vervoerd en vandaar rechtstreeks in beestenwagens naar Auschwitz. Daar kwamen ze op 25 januari aan. Voor al die gekken vonden ze het niet nodig de gaskamers in werking te stellen. Ze zijn levend in het vuur gegooid, ...*"
■ In het **Calendarium Auschwitz** staat, dat van de 921 personen die op 24 januari 1943 het kamp binnenkomen 16 mannen en 36 vrouwen voor werk geselecteerd worden. "*De overige 869 mensen worden in de gaskamers gedood*." De berichten van **Lipschits** en **Shwarzman-Schaeffer** spreken dit tegen. Misschien hebben de Nazi's het niet voor elkaar gekregen een eerste groep van de Apeldoornsche patiënten braaf naar de gaskamer te leiden en ze daar geduldig te laten wachten. Zo zijn ze vermoedelijk inplaats van in het gas in het vuur gedreven. Maar de anderen patiënten die nog of weer in de wagons opgesloten waren heeft men vermoedelijk op die manier, zoals van mevrouw **D. Shwarzman-Schaeffer** beschreven, van het leven beroofd.
■ **Presser, Ondergang, deel 1**, p. 329 en 330: "*Een Nederlandse Jood, in Auschwitz werkzaam, verhaalt van hun aankomst aldaar: 'Ik was zelf op het station toen de trein aankwam. Het was één van de vreselijkste transporten vanuit Holland die ik ooit gezien heb. Vele geesteszieke patiënten probeerden door de postketting te breken en werden doodgeschoten. De rest van de patiënten werd onmiddellijk vergast, maar ik herinner mij precies dat de doktoren en het andere verplegend personeel, die in aparte wagen gezeten hebben, niet vergast, maar in het kamp gebracht werden.' Een andere bron vermeldt, dat een aantal verplegenden wegens hun weigering de lijken naar het crematorium over te brengen, hetzelfde lot onderging; er is zelfs*

een verhaal (moet men 'zelfs' zeggen?), dat enigen hunner, waaronder nog levende mensen, in een grote kuil geworpen, met benzine en hout verbrand zijn."

■ Dat de Nazi's mensen, zo als mevrouw **Shwarzman-Schaeffer** verhaalt, in spoorwagens vergasten, of zo als **prof. Isaac Lipschits** schrijft, levend verbrandden, bevestigen citaten uit:

■ **Gideon Greif**, Wir weinten tänenlos ..., Frankfurt/ Main 2011, 9. Auflage, p. 161: "*Shlomo* [Dragon, geb. ± 1925, berichtte zomer 1993]: *Niemand durfde het aan ook maar de minste weerstand te bieden; want ook wij wisten, dat wij tenslotte niet in het leven zouden blijven. Alleen al de naam Moll deed ons trillen. Hij had nog een verdere taak: Hij moest alle ouden en zieken op vrachtwagens achter het crematorium IV brengen. Daar brandde in een kuil een vuur. Hij liet de levende mensen erin werpen en levend verbranden. Die was platweg een sadist*."

P. 143. "*Abraham* [Dragon, de oudere broer van Shlomo Dragon]: ... *Later hoorden wij, men zou de mensen in een crematorium van Lublin hebben vermoord*.[40] *Men heeft ze naar Lublin gebracht - in een spoorwagen ingesloten en op de een of andere manier - ik weet het niet precies - gas binnengeleid*.[41]

P. 371. [40] *Bedoeld is het concentratie- en vernietigingskamp Majdanek aan de stadsrand van Lublin. Gevangenen uit Majdanek hebben dit getuigenis bevestigd.*

[41] *Dit getuigenis kon niet worden bevestigd*."

■ **Victor Klemperer**, Tagebücher 1943, p. 37: "*Juist nu is niet meer aan te nemen, dat iemand van de Joden levend uit Polen terug zou keren.* […] *Overigens wordt verteld, dat vele van de evacueerden niet eens levend in Polen aankomen. Zij zouden in de veewagon tijdens de reis worden vergast en de wagon zou dan onderweg aan een van tevoren gedolven massagraf stoppen*."

■ **Julia Kertesz, Von Auschwitz ins Volkswagenwerk**, Dachauer Hefte 8, 1992, p. 71: "[...] *ik werd op 20 april 1944 opgepakt, eveneens voor de station* [van Boedapest.] [...] *Op een dag, toen men ons naar 'Kanada' voerde, ontrolde zich onvoorstelbaar gezicht aan onze ogen: Midden in het bos, in een diepe greppel brandde een vuur zoals een brandstapel, en naakte mensen, volwassenen en kinderen in gelijke mate, werden door de SS in het vuur gedreven. Wanneer ze zich verzetten, werden herdershonden op hen losgelaten, die blindelings op hen aanvielen en op deze manier dwongen, in de vlammen te springen.* [...] *Mijn leven lang zal ik dit helse beeld nooit vergeten*."

■ **Dr. L. de Jong**, deel 6, p. 311: "*De speciale trein uit Apeldoorn kwam op zondag 24 januari [1943] in Auschwitz/ Birkenau aan. De zestien verplegers en zes-en-dertig verpleegsters werden naar de quarantaine-barakken van het immense concentratiekamp gevoerd. Van de in totaal achthonderdnegen-en-zestig patiënten waren enkelen onderweg overleden en van de anderen patiënten renden sommigen weg op het lange perron; zij werden neergeknald. De overigen werden door een Joodse werkploeg (onder hen enkele Nederlanders), die door tierende SS' ers met knuppels opgejaagd werd, eerst in kipkarren gegooid en vervolgens uit de kipkarren in vrachtauto's die kwamen aanrijden. De vrachtauto's voerden hen niet naar de gaskamers maar naar één van de grote langgerekte kuilen waarin de lijken van vergasten verbrand werden. Hoog laaiden er de vlammen op. De pas aangekomenen werden er midden in gesmeten. Brokken hout en blikken petroleum volgden.*[1]

[1] *Deze wijze van massamoord werd in Birkenau vaker toegepast op slachtoffers voor wie men het in werking stellen van de gaskamers niet noodzakelijk vond. Dat veruit de meeste inzittenden van de trein op de beschreven wijze hun einde vonden, werd korte tijd later door een van de leden van het* ***Kommando*** *dat bij de gaskamers en de verbrandingskuilen dienst deed, verteld aan een van de Nederlandse leden van het* ***Kommando*** *dat de groep uit Apeldoorn op het perron van Birkenau in de kipkarren en de vrachtauto's had moeten werpen*."

de Jong			
[271] **Alida,** 13-06-1930 Utrecht, Boomstraat 5, 21-05-1943 Sobibor			
Andries de Jong, 05-12-1900 Amsterdam; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 111].		Sara Hartog Courlander, 02-09-1900 Dordrecht; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 107].	
Huwelijk op 26-11-1925 te Utrecht.			
Samuel de Jong, ± 1869 Amsterdam, op 12-12-1918 te Muiderberg begraven, graf D L 176.	Marianne Boas, ± 1871 Amsterdam, op 22-08-1933 te Muiderberg begraven, graf D L 177.	[849] Hartog Courlander, 23-10-1875 Amsterdam; 11-12-1942 Auschwitz.	Alida Kalf, 15-09-1870 Amsterdam; ovl. op 17-10-1930 te Utrecht; ald. a. 't Zandpad begr., graf 42 C 18 G -.
Huwelijksakte 62, Zaandam 11-07-1894		Huwelijk op 15-02-1899 te Amsterdam	
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin.php?id=F13610&hoofdpersoon=I35980 ■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F12760/I33522/ ■ Begraaf Verlof ■ Zandpad			

■ **Grootvader** [849] **Hartog Courlander** trouwde voor de tweede keer op 17-8-1932 te Amsterdam met [850] **Ali Norden**, geb. 7 sep 1874 te Groningen; ovl. op 11-12-1942 in Auschwitz. Zij was dochter van Nathan Norden en Clothilde Esparance Josephine Veronica Jacobs.

Alida de Jong

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Klimopstraat 214, Den Haag

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p.107 en 111: Haar naam en de namen van haar ouders staan op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Jong de Alida 13.6.30*", "*Courlander Sara 2.9.00*" en "*Jong de Andries 5.12.00*".

de Jong

[1130] **Salomon David,** 04-05-1892 Groningen, 15-12-1942 Auschwitz

David Salomon de Jong, geb. te Wisch; op 26-03-1939 te Eelde overleden.	Roosje de Jong, 17-06-1868 Apeldoorn; 23-11-1942 Auschwitz.

Huwelijk op 26-05-1891.

Salomon David de Jong, 26-06-1833 Dinxperlo; ovl. op 27-10-1912 te Groningen; ald. a. de Iepenlaan begraven, graf 160.	Klara Polak, 24-06-1826 Smilde; ovl. op 05-07-1912 te Groningen en ald. aan de Iepenlaan begraven, graf 161.	Simon de Jong, 06-04-1840 Epe (Vaassen); slachter, taxateur; ovl. op 10-10-1919 te Apeldoorn.	Eva Duveen; 24-03-1843 Zwolle; op 01-04-1891 te Apeldoorn overleden.

Huwelijksakte 23, Wisch 31-05-1859	Huwelijk op 06-06-1867 te Zwolle.

■ http://akevoth.org/genealogy/mogendrf/275.htm ■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van Groningen ..., deel IIa, p. 234, deel IIb 233, deel IIc, p. 647 ■ http://dutchjewry.org/search/search.htm ■ Genlias ■ Laansma, De Joodse Gemeente te Apeldoorn en Het Apeldoornsche Bosch

■http://**akevoth**.org/genealogy/ndbcore/1325.htm: **Grootvader** van moederskant: **Simon de Jong** trad voor de tweede keer op 05-05-1892 te Winschoten in het huwelijk met Jansje Engers, 22-10-1848 Winschoten, dochter van Freerk Simson Engers en Henderina Henderina Izaak Polak.

Salomon David de Jong, echtgenoot van [1133] Lina de Jong-Schaap

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Bellamystraat 7, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 8266 op het Gemeentearchief Amsterdam. (W-claim, nr. /1056)

de Jong			
[1124] **Albert**, 29-06-1923 Nijmegen, 11-06-1943 Sobibor			
Israël de Jong, 23-08-1884 Millingen, broodbakker; ovl. op 21-01-1968 te Amersfoort en te Utrecht aan het Zandpad begraven, graf 25 C 32 O -.		Johanna Bronkhorst, 6-2-1888 Nijmegen; ovl. op 26-10-1969 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 25 C 32 P -.	
Huwelijksakte 169, Nijmegen 06-06-1912			
Jacob de Jong, 06-08-1850 Millingen, slager; zoon van Salomon Michiel de Jong en Fronika Wolf; ovl. 13-03-1943 Sobibor, [Schelvis, p. 17].	Jetta (Jella) Coopman, 22-08-1859 Eijsden; ovl. 1-4-1933 Nijmegen; ald. begraven.	Jacobus Bronkhorst, ± 1848 Nijmegen; ovl. 30-10-1912 Nijmegen; ald. begr.	Sara de Jong, ± 1863 Hilversum; ovl. op 18-01-1926 te Arnhem en aldaar begraven: G 03 11.
Huwelijk op 13-09-1881 te Eijsden.		Huwelijk op 18-06-1884 te Arnhem.	
■ https://gw.geneanet.org/herediasittig?lang=en&pz=fronika&nz=wolff&ocz=0&p=jella&n=coopman ■ Genlias ■ http://home.kpn.nl/mayerhirsch/moscowa.html ■ http://members.home.nl/w.brasse/jodasit/jodasit-0004.htm#BM3899 ■ Zandpad			

■ **Genlias**: **Grootvader Jacobus Bronkhorst** was voor de eerste keer gehuwd met Suzanna Frankenhuis.
■ **In Memoriam**: [Zus?] Vries-de Jong, Sophie. 10-4-1918 Nijmegen, 28-5-1945 Tröbitz.
[Schoonbroer ?] Vries de, Nathan. 12-11-1904 Haarlem, 28-5-1945 Tröbitz.

Albert de Jong

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Molierelaan 8, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 10 253 op het Gemeentearchief Amsterdam.
"*Ouders en één kind dat nog thuis woonde hebben de oorlog overleefd*."
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Molierelaan 8
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 171: Alberts naam staat onder de rubriek *HAEFTLINGE* op de lijst van 8 juni 1943: "*Jong de Albert 29.6.23*".

de Jong			
[1125] **Carla Frederika**, 29-10-1934 Rotterdam, 05-03-1943 Sobibor [1126] **Frederik Leo**, 02-06-1936 Rotterdam, 05-03-1943 Sobibor			
[1128] Izak de Jong, 11-07-1901 Rotterdam; 31-03-1943 Seibersdorf.		[1132] Dinah Rozeboom, 16-07-1902 Groningen; 14-09-1942 Auschwitz.	
Huwelijksakte 169, Nijmegen 06-06-1912			
Mozes de Jong, 22-05-1866 Leeuwarden; 15-10-1942 Auschwitz.	Frederika Meijer, 05-03-1869 Groningen; ovl. op 23-11-1935 te Rotterdam.	Levie Mozes Roseboom (Rozeboom), 12-02-1867 Groningen; ovl. 25-11-1931 Groningen; ald. a. de Iepenlaan begr., graf 350.	Klara Sulzbach, 16-8-1870 Frankfort a. d. Main; ovl. op 17-07-1927 te Groningen en aldaar aan de Iepenlaan begraven, graf 351.
Huwelijksakte 172, Groningen 28-05-1893.		Huwelijk in 1899 te Frankfurt am Main.	
■ Akevoth: .../ndbeli/18527.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIc, p. 737			

■ **Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen** ..., deel IIa, p. 266v: "../ *Eerder was hij* [**grootvader Levie Mozes Roseboom** (Rozeboom)] *één van de bestuurders van Ets Chaim en Bikkoer Cholim Kabranim.* /..."

Carla Frederika de Jong en Frederik Leo de Jong

■ joodsmonument.nl: Adres in juni 1941: Justus van Effenstraat 11, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 53 554 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 10: Hun namen staan op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Jong de Klara 29.10.34*" en "*Jong de Freddy 2.6.37*".

de Jong			
[1127] **Izaak,** 03-10-1921 Leeuwarden, 30-04-1943 Sobibor			
Jacob Abraham de Jong, 30-04-1879 Bolsward (FR); op 22-08-1923 te Leeuwarden overleden.		[1567] Henriette Johanna van der Heijden, 16-02-1888 's-Hertogenbosch; 22-10-1943 Auschwitz*	
Huwelijk op 29-10-1918 te 's-Hertogenbosch.			
Izaak Eliazer de Jong, geb. 25-02-1853 Bolsward; ovl. 06-02-1928 Leeuwarden.	Anna Abraham van der Woude (Wouden), geb. 28-04-1850 Oldemarkt; ovl. 17-03-1885 Bolsward.	Abraham van der Heijden, 06-06-1846 Oisterwijk; ovl. op 10-04-1911 te 's-Hertogenbosch; begr. te Oisterwijk.	Hendrina Heijmans, 16-01-1854 Tiel; ovl. op 22-01-1935 te 's-Hertogenbosch, begr. te Oisterwijk.
Huwelijk ± 1876; Rachel, het eerste van de bekende kinderen, werd 1877 geboren.		Huwelijk op 11-09-1878 te Oisterwijk.	
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/14386.htm ■ allevriesen.nl ■ http://www.akevoth.org/genealogy/denbosch/367.htm ■http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/14386.htm ■ J. Bader, Verborgen in Brabantse bodem, bijgevoegde CD ■ Genlias ■ https://www.genealogieonline.nl/stamboom_van_rems_dijkstra/I2411.php ■ https://www.geni.com/people/Anna-van-der-Wouden/6000000018226757297 ■ https://www.geni.com/people/Isaak-de-Jong/6000000018223512154			

Izaak de Jong, stiefzoon van [1566] Isidor Spetter

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Croeselaan 253 bis, Utrecht.
"*Izaak de Jong studeerde Geneeskunde in Utrecht. Hij was lid van de studentenvereniging 'Unitas Studiosorum Rheno-Traiectina'. In het Utrechts Archief bevindt zich nog een brief van hem van 1 juni 1942 waarin hij om toestemming vraagt voor dagelijkse reizen tussen Utrecht en het Israëlitisch Ziekenhuis in Amsterdam waar hij praktisch werk moest doen.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 85: Zijn naam staat onder de rubriek *HAEFTLINGE* op de transportlijst van 27 april 1943: "*Jong de Isaak 3.10.21*".

de Jong			
[272] **Leendert Tinus,** 25-06-1919 Utrecht, J-W-Frisostraat 2, 15-12-1942 Auschwitz			
[1129] Martin Andries de Jong, 01-05-1890 Breda; 19-10-1942 Auschwitz		Eveline Marianne Keiser, 15-11-1893 Eindhoven, ■ **HUA**: "*Op 5-8-1915 naar Utrecht*"	
Huwelijksakte 159, 's-Hertogenbosch 05-08-1915			
Salomon Hartog de Jong, 1866 Oosterhout; ovl. op 18-08-1940 te Scheveningen; begr. op 21-08-1940 te Velsen.	Elisabeth Willing, 21-03-1866 Amsterdam; op 16-11-1925 te Den Haag overleden.	Philip Keiser, 4-11-1840 Eindhoven; ovl. op 06-05-1911 te 's-Hertogenbosch, begr. te Eindhoven, W2, nr. 245, MC 132.	Berta van de Waal, 11-06-1859 's-Hertogenbosch; 13-05-1911 overleden.
Huwelijk op 9-7-1889 te Amsterdam		Huwelijk op 13-5-1892 te 's-Hertogenbosch	
■ http://akevoth.org/genealogy/denbosch/1869.htm ■ J. Bader, Verborgen in Brabantse bodem, bijgevoegde CD, Eindhoven, MC 132 ■ http://www.geni.com/people/Berta-van-de-Waal/6000000003945869671 ■ Genlias ■ http://akevoth.org/genealogy/denbosch/327.htm			

Leendert Tinus de Jong

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Malisingel 36, Utrecht
"*Leendert Tinus de Jong was de zoon van Martin Andries de Jong en Meta Neuhaus* [Genlias: Uit de overlijdensakte 2202, Utrecht 26-10-1951, blijkt, dat **Eveline Marianne Keizer** de **moeder** van Leendert Tinus was]*. Hij studeerde geneeskunde in Utrecht. Hij was in 1942 semi-arts. Zijn laatste adres was Malisingel 36 in Utrecht."*
Vader "Martin Andries de Jong studeerde geneeskunde in Utrecht, waar hij zijn artsexamen aflegde op 12 juli 1919. Hij woonde en praktiseerde aan de Malisingel 36 in Utrecht.
J.H. Coppenhagen, Anafiem Gedoe 'iem. Overleden Joodse artsen uit Nederland 1940-1945 (Rotterdam 2000) 104"
"*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd."*
[■**Digitale Stamboom Rotterdam / joodsmonument.nl**: **Meta Neuhaus**, geb. 17-08-1996 Nesselröden, ovl. 19-10-1942 Auschwitz, was gehuwd met een man namens De Jong, zij woonde het laatst in Rotterdam in de Vliesridderstraat 15b. Zij was gehuwd met de kok Izaak de Jong, geb. op 23-01-1893 te Millingen. Het echtpaar De Jong-Neuhaus woont in Frankfurt en krijgt daar drie zonen, te weten Hans (1924), Walter (1925) en Kurt (1932). Op 08-12-1938 - rond vier weken na de rijkspogromnacht - worden vader Izaak en de drie zonen bij de gemeente Rotterdam ingeschreven en gaan op de Essenburgsingel 133[a] inwonen. Meta

Neuhaus wordt enkele weken later op 09-02-1939 ingeschreven. Meta Neuhaus en de jongste zoon Kurt komen op 19-10-1942 in Auschwitz om; Hans en Walter worden op 28-02-1943 van het leven beroofd - vermoedelijk zijn ze voor werk geselecteerd en op onbekende datum aan uitputting overleden. Echtgenoot en vader Izaak de Jong heeft de oorlog overleefd. Van moeder en de zonen zijn **foto's** op de website www.joodsmonument.nl geplaatst.]
■ **J.H. Coppenhagen, Anafiem Gedoe'iem**, Overleden Joodse artsen uit Nederland, 1940-1945 (Rotterdam 2000) 104: "*Jong, Leendert Tinus de,* [...]
Studeerde geneeskunde te Utrecht; was in 1942 semi-arts. Laatste adres: Malisingel 36, Utrecht. L.: NTvG 89 (1945) 359."

■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/family/humo_/F5119/I13707/ en http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F18078/I48292/: Leendert Tinus de Jong had twee **zussen**: Van de jongere zus – **Louise Eveline de Jong** – zijn behalve de naam geen verdere gegevens bekend. De oudere **Zus** was **Lize Berta de Jong**, geb. 08-07-1916 Utrecht, ovl. 31-08-1973 Nijmegen. Lise Berta was gehuwd met **Paul Dagobert Stibbe**, geb. 30-09-1910 Meppel, ovl. 20-09-1995 Nijmegen. Paul Dagobert was zoon van Alexander Jozef Stibbe [28-04-1872 Meppel – **10-09-1943 Meppel**] en Martha Löwenstein [14-09-1879 Keulen – **10-09-1943 Meppel**].

Van Lise Berta en Paul Dagobert zijn twee kinderen bekend, te weten:
Alexander Philip Stibbe, relatie met **Emma Louise Barrau**
en
Eveline Mariëtte Stibbe, geb. 13-03-1949 Utrecht, ovl. 05-04-2016 Amstelveen. Eveline Mariëtte was physiotherapeute van beroep en was gehuwd of had een relatie met Rudolf Ehrlich.
■ **Nieuw Israëlietisch Weekblad**, nr. 27, 09-04-2016:

de Jong			
[1128] **Izak,** 11-07-1901 Rotterdam, 31-03-1943 Seibersdorf			
Mozes de Jong, 22-05-1866 Leeuwarden; 15-10-1942 Auschwitz.		Frederika Meijer, 05-03-1869 Groningen; op 23-11-1935 te Rotterdam overleden.	
Huwelijksakte 172, Groningen 28-05-1893.			
Frederik de Jong, 25-07-1824 Leeuwarden; ald. op 27-10-1879 ovl.	Betje de Blaauw, 1826 Naarden; ovl. op 15-07-1885 te Leeuwarden.	Meijer (Marcus) Meijer, 09-12-1835 Groningen; ovl. op 08-04-1924 te Rotterdam.	Sara Levie, 09-10-1836 Groningen; ovl. op 10-12-1927 te Rotterdam.
Huwelijksakte 23, Leeuwarden 22-03-1851.		Huwelijk op 24-04-1859.	
■ http://akevoth.org/genealogy/leeuwarden_regio/128.htm ■ Boon, Lettinck e. a., Joodse inwoners ..., deel IIc, p. 563; IIb, p. 504 ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias			

Izak de Jong, echtgenoot van [1132] Dinah de Jong-Rozeboom, vader van [1125] Carla Frederika de Jong en [1126] Frederik Leo de Jong

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Justus van Effenstraat 11, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 53 554 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Echtgenote** en **kinderen**: Izak de Jong was gehuwd met [1132] **Dinah Rozeboom**, geb. 16-7-1902 Groningen; ovl. 14-9-1942 Auschwitz; dochter van Levie Mozes Rozeboom en Klara Sulzbach. Izak en Dinah hadden tenminste twee kinderen:

[1125] **Carla/ Clara Frederika de Jong**, geb. 29-10-1934 Rotterdam; ovl. 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, ... Transportlijsten, p. 10]

[1126] **Frederik Leo de Jong**, geb. 2-6-1936 Rotterdam; ovl. 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, ... Transportlijsten, p. 10]

de Jong

[1129] **Martin Andries,** 01-05-1890 Breda, 19-10-1942 Auschwitz

Salomon Hartog de Jong, 1866 Oosterhout; ovl. op 18-08-1940 te Scheveningen en op 21-08-1940 te Velsen begr.	Elisabeth Willing, 21-03-1866 Amsterdam; op 16-11-1925 te Den Haag overleden.

Huwelijk op 09-07-1889 te Amsterdam.

Mozes (Moses) Hartog de Jong, geb. 28-12-1815/ 26 Kislew 5576; ovl. 09-08-1887/ 19 Aw 5647; begr. Oosterhout VH82	Sara de Vries, geb. 11-09-1835/ 17 Eloel 5595; ovl. 30-09-1916/ 3 Tisjri 5677; begr. Oosterhout VH83	Jacob Andries Willing, 22-02-1823 Amsterdam; koopman, winkelier; ovl. op 20-08-1887 te Amsterdam; begr. op 22-08-1887 te Muiderberg, graf 18 169 C.	Martha van Lee, 11-07-1827 Amsterdam; op 01-07-1894 te Breda overleden, begr. Oosterhout*.

Huwelijksakte A38/1-4, Bolsward 28-09-1861	Huwelijk op 03-03-1863.

■ http://akevoth.org/genealogy/willing/19.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/willing/82.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/willing/19.htm ■ allefriezen.nl ■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 48304] ■ J. Bader, Verborgen in Brabantse bodem, p. 55 en bijgevoegde CD; *CD: Oosterhout foto OHVH 098 ■ Genlias ■ http://www.geni.com/people/Mozes-de-Jong/6000000015160660268 ■ Kaluach.exe

■ http://**akevoth**.org/genealogy/willing/19.htm: **Grootvader Jacob Andries Willing** trad voor de eerste keer op 03-11-1841 te Amsterdam in het huwelijk met **Sara Abraham van Buren**, geb. 09-07-1821 Amsterdam, ovl. aan zenuwziekte 14-06-1862 Amsterdam, begr. 15-06-1862 Muiderberg, graf B 35 8. Sara was dochter van Abraham Cohen van Bu(u)ren en Judith Jessias Haring. Uit grootvaders eerste huwelijk zijn elf kinderen bekend.

Martin Andries de Jong

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Maliesingel 36, Utrecht. JOKOS-dossiers nrs. 13 465, 8 017 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. 5867/ 12 682).

■ **J.H. Coppenhagen**, Anafiem Gedoe 'iem. Overleden joodse artsen uit Nederland 1940- 1945 (Rotterdam 2000) 104: "*Gehuwd met Meta Neuhaus [*] (Nesselrode 17 augustus 1896 - Auschwitz 19 oktober 1942). Eén zoon: Leendert Tinus (zie hierboven). Studeerde geneeskunde in Utrecht; artsexamen 12 juli 1919. Woonde en praktiseerde te Utrecht (Malisingel 36). Was tijdens de Bezettingsjaren lid van de NVVZA.*

L.: NTvG 89 (1945) 346 en 359"

***** ■ Uit **andere bronnen** blijkt, dat **Eveline Marianne Keiser** de echtgenote van Martin Andries de Jong, maar Meta Neuhaus echtgenote van **Izaak de Jong** was:

■ **HUA**: Op de gezinskaart van **Martin Andries de Jong** staat **Eveline Marianne Keiser** als echtgenote en **Leendert Tinus de Jong** als zoon ingeschreven.
■ **Meta de Jong-Neuhaus** kan dus niet de moeder van Leendert Tinus de Jong en de vrouw van Martin Andries de Jong zijn. Meta de Jong-Neuhaus heeft wel de gelijke familienaam en is volgens *In Memoriam* ook op 19-10-1942 in Auschwitz vermoord, maar zij was gehuwd met **Izaak de Jong**.
■ http://**akevoth**.org/genealogy/willing/84.htm: "*Family Page Martin Andries de Jong, birth 1 May 1890 Breda, died 19 Oct 1942 Auschwitz murdered, occupation: arts, son of Salomon Hartog de Jong and Elisabeth Willing to: Eveline Marianne Keiser, birth 15 Nov 1893 Eindhoven, daughter of Philip Keiser and Bertha van de Waal 1) Lize Berta de Jong living- details excluded 2) Leendert Tinus de Jong, birth 25 Jun 1919 Utrecht, died 15 Dec 1942 Auschwitz murdered 3) Louise Eveline de Jong living- details excluded Main index A-Z* **..."**
■ **Genlias**: **Martin Andries de Jong**, geboren te Breda, zoon van Salomon de Jong en Elisabeth Willing, was gehuwd met **Eveline Marianne Keiser**, geboren te Eindhoven, dochter van Philip Keiser en Bertha van de Waal; huwelijksakte 159, 's-Hertogenbosch 05-08-1915.
■ **In Memoriam**: "*Jong-Neuhaus de, Meta. 17-8-1896 Nesselrode, 19-10-1942 Auschwitz*"
■ **joodsmonument.nl**: "*Gezin Izaak de Jong, Vliesridderstraat 15 b, Rotterdam, Situatie in April 1942:*
***Izaak de Jong**, Millingen, 23 januari 1893; Auschwitz 19 oktober 1942, Gezinshoofd*
***Meta de Jong-Neuhaus**, Nesselröden, 17 augustus 1895; Auschwitz 19 oktober 1942 Echtgenote*"
Het echtpaar had drie zonen, Hans 1924, Walter 1925 en Kurt 1932; de twee grote zonen zijn beiden op 28-02-1943, en de kleine is zo als zijn ouders op 19-10-1942 in Auschwitz om het leven gebracht.
■ **Digitale Stamboom Rotterdam, bevolkingsregister**:
1) Jong de, Izaak, mannelijk, hoofd, 23-01-1893, Millingen, gehuwd;
2) Jong de, Hans, mannelijk, zoon, 18-02-1924, Frankfurt am Main;
3) Jong de, Walter, mannelijk, zoon, 04-09-1925, Frankfurt am Main;
4) Jong de, Kurt, mannelijk, zoon, 08-05-1932, Frankfurt am Main;
5) Neuhaus, Meta, vrouwelijk, vrouw, 17-08-1896, Nesselröden.
■ **Nesselröden** ligt in de buurt van Duderstadt niet ver van de 'Harz', het duitse middelgebergte. Dat van *Coppenhagen* en *In Memoriam* genoemde *Nesselrode* is noch in 'Das Postleitzahlenbuch' noch in het 'Alphabetisches Namenverzeichnis' van Velhagen & Klasings Grosser Volksatlas van 1935 te vinden.

de Jong-Rozeboom

[1132] **Dinah,** 16-07-1902 Groningen, 14-09-1942 Auschwitz.

Levie Mozes Roseboom (Rozeboom), 12-02-1867 Groningen; ovl. op 25-11-1931 te Groningen, begr. Iepenlaan, graf 3501.	Klara Sulzbach, 16-08-1870 Frankfurt am Main; ovl. op 17-07-1927 te Groningen; ald. aan de Iepenlaan begraven, graf 351.

Huwelijk in 1899 te Frankfurt am Main.

Mozes Roseboom (Rozeboom), 13-05-1830 Anloo; ovl. op 01-02-1896 te Groningen, begr. Moesstr., graf 466.	Frouke Levie, 1-07-1834 Groningen; ovl. op 19-12-1909 te Groningen, begr. Moesstr., graf 467.	Abraham Sulzbach, 10-09-1838 Hamburg, beroep: Professor doctor; ± 1925 overleden.	Charlotte Glauberg, geb. 24-06-1847; ovl. 1910.

Huwelijk op 26-11-1865 te Groningen.	Huwelijk 15-11-1865 Frankfurt am Main

■ Akevoth: .../ndbeli/18527.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/18527.htm
■ Boon/ Lettinck, De joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIc, p. 665 en 737; Schut, deel I, p. 488v ■ http://gw.geneanet.org/alanguggenheim?lang=en&p=abraham&n=sulzbach ■ https://www.geni.com/people/Charlotte-Sulzbach/6000000028646620117 ■ Genlias ■ International Genealogical Index ■ http://www.myheritage.de/names/charlotte_glauberg

■ **Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen** ..., deel IIa, p. 266v: "[...]/ *Eerder was hij* [**vader Levie Mozes Roseboom (Rozeboom**)] *één van de bestuurders van Ets Chaim en Bikkoer Cholim Kabranim. /*[...]"

■ **http://www.bibelarchiv-birnbaum.de**: "*Sulzbach, Abraham (* Hamburg 1838 1925* [...]) *Prof. Dr.*

[**Grootvader**] *Abraham Sulzbach was wetenschapper en pedagoog. Hij vormde zich in rabbijnse studies bij de Hamburgse opperrabbijn Anschel Stern, later bij de Würzburger Rav Seligmann Bär >Bamberger, in Berlijn bij M. Landsberg, waar hij ook aan de universiteit was ingeschreven. In Frankfort aan de Main doceerde hij van 1862 tot 1912 aan de van S. R. >Hirsch gestichte Israëlietische Realschool [mavoschool, havoschool]. Meerdere boeken zijn uit zijn pen gevloeid, onder anderen "Die religiöse und weltliche Poesie der Juden", "Die Ethik des Judentums" (1923), een vertaling van de "Targum scheni" van het Boek Esther (1920) als ook een religieus aandachts- en stichtelijk boek "Koheleth Schelomo" (1908)*."

Dinah de Jong-Rozeboom, echtgenote van [1128] Izak de Jong, moeder van [1125] Carla Frederika de Jong en [1126] Frederik Leo de Jong

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Justus van Effenstraat 11, Utrecht.

de Jong-Schaap

[1133] **Lina,** 17-11-1893 Nordhorn, 15-12-1942 Auschwitz

Karel "Koopman" Schaap, geb. 30-03-1865 Ootmarsum; op 25-01-1925 overleden	Sara de Vries, 30-08-1856 Nordhorn; 12-02-1943 Auschwitz.

Huwelijk ±1892; het eerste van vier bekende kinderen – Lina – werd 17-11-1893 geboren.

Moses Schaap, geb. ±1836 Almelo; op onbekende datum overleden.	Carolina Simon, geb. 29-03-1837 Ootmarsum; ovl. 01-04-1927 Almelo.	Mozes de Vries, geboorte- en overlijdensdata onbekend.	Lina Franke, geboorte- en overlijdensdata onbekend.
Huwelijk 04-05-1864 Ootmarsum		Huwelijk ±1846; het eerste van vier bekende kinderen – Elise – werd 15-05-1847 te Nordhorn geboren.	

■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch
■ http://www.sjoa-drenthe.nl/humogen/family.php?database=humo3_&id=F30193&main_person=I75688
■ http://www.sjoa-drenthe.nl/humogen/family.php?database=humo3_&id=F19023&main_person=I37283
■ http://www.sjoa-drenthe.nl/humogen/family.php?database=humo3_&id=F10441&main_person=I22854
■ https://www.geni.com/people/Karel-Koopman-Schaap/6000000017157456035
■ now.nordhorn.de/.../Dokumentation%20Stolpersteine-6.01.071.pdf

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: [**Broer**] Schaap, Moritz, geb. 18 december 1895 in Nordhorn, woonde in Nordhorn. Emigratie: 1934, Nederland. Deportatie: Mauthausen, concentratiekamp
Overlijdensdata: 20 oktober 1941, Mauthausen, concentratiekamp [vgl. **Dominicus, Mauthausen**, p. 194 en 195: Hij was een van de "*slachtoffers van de razzia in Enschede en omgeving*" die op 14 september 1941 plaats vond.]
■ **http://www.nordhorn.de/pics/medien/1_1256133029/Dokumentation_Stolpersteine-6.01.071.pdf**, pagina 9: "*Lina's broer Moritz bedreef in de Lingener Straße 51 te Nordhorn samen met zijn vrouw een slagerij. Schoonzus Erna Oppenheimer is in 1910 te Osnabrück geboren en in 1987 te Hengelo overleden. 1933 werd neef Klaus geboren, die in 2006 in de VS is overleden. Telkens weer bekladden nazi-troepen wanden en ramen met antisemitische leuzen. 1934 werden zelfs uitstalramen ingegooid.*
Vervolgens besloot de familie meteen tot vlucht naar Hengelo in Nederland. 1940 overvielen de Duitsers Nederland en op 14-9-1941 werd haar broer Moritz Schaap gearresteerd en op 16-9-1941 samen met 102 andere mannen naar Mauthausen gedeporteerd. [*]
Daar overleed hij op leeftijd van 46 jaar door de zware inspanningen van het kampleven op 20-10-1941 - hij was de eerste Jood uit Nordhorn, die van het leven werd beroofd. Vervolgens dook de familie onder. Boeren in de omgeving van Enschede en Hengelo beschermden hen door voeding en geïmproviseerd onderdak, onder anderen in een holletje in de aard of in een geheime kelderruimte. Op deze manier konden acht leden van de familie Schaap worden gered.

Haar moeder Sara Schaap [1498] *heeft de Shoah niet overleefd. Op 12-02-1943 werd zij in Auschwitz door vergassing van het leven beroofd - toen was zij op leeftijd van 87 jaar de oudste vermoorde Joodse vrouw uit Nordhorn.*
Lina trad in 1922 in het huwelijk met Salomon de Jong [1130] *uit Utrecht. Beiden werden op 15-12-1942 in Auschwitz vermoord*."
*** ■ Dominicus, Mauthausen**, p. 12: Op 13-09-1941 werden te Enschede voor de tweede keer telefoondraden, die de Duitse Wehrmacht had aangelegd, doorsneden. Dit had ernstige gevolgen:
"*Op zondag 14 september werden in Enschede een kleine zeventig Joodse mannen gevangen genomen. Vrijwel alle arrestaties vonden plaats op de huisadressen, aan de hand van namenlijsten. Terzelfder tijd werden arrestaties verricht in Almelo* [**]*, Hengelo en Oldenzaal, en in een aantal kleinere plaatsen. De slachtoffers werden bijeengebracht in het gymnastieklokaal van het Gemeentelijk Lyceum in de C.F. Klaarstraat in Enschede. Op dinsdag 16 september werden zij - 103 man in totaal - gedeporteerd naar Mauthausen*."
**** ■ C.B. Cornelissen,** Onvoltooid Verleden Tijd, Jodenvervolging in Almelo, p. 79 en 80:
"***Repressailles - de eerste arrestaties van Almelose Joden***
Naar aanleiding van het veelvuldig doorsnijden van Duitse telefoonkabels in Twente besloot de bezetter draconische maatregelen tegen de Joden te nemen, want die kregen natuurlijk de schuld van alle verzetsdaden. Om een voorbeeld te stellen werden in Enschede, Oldenzaal, Hengelo en Almelo een 105-tal Joodse mannen onverwachts gearresteerd in de nacht van 13 op 14 september 1941. Het betrof voor een groot deel jonge en sterke mannen. De gevangenen werden als 'gijzelaars' naar het concentratiekamp Mauthausen getransporteerd. Al na enkele weken kwamen de eerste overlijdensberichten binnen. [...] *Toen eind oktober nagenoeg alle gevangenen gestorven waren, besefte de Joodse gemeenschap wat het betekende om naar een concentratiekamp afgevoerd te worden* [...]
[...] *De gearresteerden lieten reeds binnen enkele weken het leven in het afschuwelijke vernietigingskamp Mauthausen. Daar liet men de gevangenen werken in de beruchte steengroeve tot de dood erop volgde.* [...]
De rauwe werkelijkheid drong tot de achterblijvers door. Men besefte wat het betekende om naar een concentratiekamp te worden gezonden, namelijk een zekere dood. Dat was voor iedereen toen wel duidelijk[...]"

Lina de Jong-Schaap, echtgenote van [1130] Salomon David de Jong

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Bellamystraat 7, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 8266 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. /1056) Op hetzelfde adres woonde: Moeder Sara Schaap-de Vries, Nordhorn, 30 augustus 1856; Auschwitz, 12 februari 1943.
"*Lina Schaap was een zus van Moritz Schaap. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

de Jongh			
[273] **Freddy Salomon,** 03-04-1941 Utrecht, 21-05-1943 Sobibor			
[1134] Mannes Salomon de Jongh, 10-08-1908 Groningen; 21-05-1943 Sobibor		[1135] Ganna Hanna de Beer, 12-03-1914 Groningen; 21-05-1943 Sobibor	
Huwelijk op 20-09-1939 te Utrecht			
Salomon de Jongh, 22-09-1878 Groningen; 23-11-1942 Auschwitz.	Evalina van Gelder, 08-06-1881 Groningen; 23-11-1942 Auschwitz	Siemon de Beer, 31-07-1883 Sappemeer; 27-08-1943 Auschwitz.	Rozette Rebekka ter Berg, 03-06-1880 Zuidbroek; 27-08-1943 Auschwitz.
Huwelijk op 27-10-1907 te Groningen		Huwelijksakte 19, Zuidbroek 21-11-1908	
■ Akevoth: .../ndbeli/2772.htm ■ Genlias ■ Boon, Lettinck e. a., Joodse inwoners van de stad Groningen ... 1870-1945, p. 241 ■ joodsmonument.nl			

Freddy Salomon de Jongh

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
227	*1941*	*5701*	*27. Apr*	*1 Rosj chodesj Ijar*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Jongh, de	*Freddy Salomon*	*Sjlomo ben Menachem*	*03. Apr*	*6 Nissan*	
Plaats: *Utrecht*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Jongh, de	*Mannes Salomon*	*Menachem ben Sjlomo*	*Beer, de*	*Ganna Hanna*	*Channa bat Sjmaje*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [*en* wikipedia]					
[Rosj chodesj = "hoofd van de maand" = 'de eerste dag van iedere maand']					

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Voorstraat 29 bis, Utrecht
J**ongh de, Mannes Salomon**, 10-08-1908 Groningen; 21-05-1943 Sobibor
Jongh-de Beer de, Ganna Hanna, 12-03-1914 Groningen; 21-05-1943 Sobibor
Freddy Salomon, 03-04-1941 Utrecht; 21-05-1943 Sobibor
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 105 en 111: De naam van Freddy Salomon en de namen van zijn ouders staan op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Beer de Channa 12.3.14*", "*Jongh de Fredi 3.4.41*" en "*Jongh de Mannis 10.8.08*".

de Jongh

[1134] **Mannes Salomon,** 10-08-1908 Groningen; 21-05-1943 Sobibor

Salomon de Jongh, 22-09-1878 Groningen; 23-11-1942 Auschwitz.	Evalina van Gelder, 08-06-1881 Groningen; 23-11-1942 Auschwitz.
Huwelijk op 27-10-1907 te Groningen	

Manus Mozes de Jongh, 08-09-1844 Smilde, bakker; ovl. op 17-08-1907 te Groningen, begr. Moesstraat, graf 113.	Kaatje de Jong, 23-04-1852 Groningen; ovl. 2-1-1926 te Groningen, begr. Iepenlaan, graf 473.	Philip van Gelder, 9-07-1855 Kampen; ovl. op 23-11-1931 te Groningen, begr. Iepenlaan, graf 590.	Keetje Koekkoek, 24-08-1861 Groningen; 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 232: "*Koekoek Keetje 25.8.61*"]
Huwelijk op 06-02-1876 te Groningen.		Huwelijk op 07-11-1880 te Groningen.	

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/9510.htm ■ ... /ndbcore/9858.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/3231.htm ■ Genlias ■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIb, p. 240, 229, deel IIa, p. 289 en 309, deel IIc, p. 901; Schut, deel I, p. 446

Mannes Salomon de Jongh, echtgenoot van [1135] Ganna Hanna de Jongh-de Beer, vader van [273] Freddy Salomon de Jongh

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Voorstraat 29 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 54 074 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 111: Zijn naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Jongh de Mannis 10.8.08*".

de Jongh-de Beer

[1135] **Ganna Hanna,** 12-03-1914 Groningen; 21-05-1943 Sobibor

Siemon de Beer, 31-07-1883 Sappemeer; 27-08-1943 Auschwitz.	Rozetta Rebekka ter Berg, 3-06-1880 Zuidbroek; 27-08-1943 Auschwitz.

Huwelijksakte 19, Zuidbroek 21-11-1908.

Daniel de Beer, 10-03-1858 Hoogezand; ovl. op 19-02-1941 / 18-02-1942 te Utrecht en te Kolham, graf 11, begraven.	Ganna Salomons, 30-03-1861 Winschoten; ovl. op 27-11-1935 te Utrecht, begr. te Kolham, graf 10.	Jozef ter Berg, 07-02-1852 Noordbroek; ovl. op 17-09-1934 te Utrecht begr. Groningen, Iepenlaan, graf 41.	Hanna Wijnberg, 23-06-1853 Winschoten; ovl. op 04-07-1922 te Groningen, begr. Iepenlaan, graf 42.
Huwelijksakte 17, Winschoten 08-04-1880.		Huwelijksakte 24, Winschoten 29-05-1878.	

■ Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, ... ■ Boon, Lettinck, De joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIa, p. 214, deel IIc, p. 743
■ Genlias ■ joodsmonument.nl

Ganna Hanna de Jongh-de Beer, echtgenote van [1134] Mannes Salomon de Jongh, moeder van [273] Freddy Salomon de Jongh

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Voorstraat 29 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 54 074 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 105: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Beer de Channa 12.3.14*".

Joosten			
[1139] **Hessel Arend,** 12-02-1884 Groningen; 21-05-43 Sobibor			
Arend Aharon Joosten, 25-08-1837 Groningen; op 21-2-1913 te Termunten overleden en te Delfzijl, graf 33, begraven.		Rebecca de Jonge, 27-03-1840 Weener; op 22-12-1938 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 46 C 22 I.	
Huwelijksakte 18, Termunten 01-08-1868; gehuwd te Weener 10-05-1868.			
Joost Josef Hessels Joosten, 15-04-1804 Appingedam; ovl. op 28-10-1872 te Groningen; ald. begr. Moesstr., graf 714.	Roosje\Rosien Meijer Goudsmit, 26-02-1805 Termunten; ovl. 27-01-1875 te Groningen, begr. Moesstr., graf 715.	Bonje de Jonge, geb. ?; ovl. op onbekende datum na 10-05-1868.	Eva Salomons, geb. ?; ovl. op onbekende datum na 10-05-1868.
Huwelijk op 25-04-1825 te Termunten		Huwelijk voor 1840	
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/6221.htm ■ ... /ndbeli/6218.htm ■ Boon/ Lettinck, De joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIb, p. 441 en 371; Schut, deel I, p. 534 ■ Genlias ■ https://www.openarch.nl/gra:a501a494-6f81-f5e7-1037-894a1eb7fae5/de ■ Zandpad			

Hessel Arend Joosten, echtgenoot van [1042] Rieka Joosten-Heinemann, vader van [274] Julia Joosten, [1138A] Arno (Arnold) Joosten [1138B] Hanna Joosten en [1140] Kurt Joosten

Besnijdenisregisters van Levi Hartog Kisch (1842-1920) ■ Website van Akevoth					
Id.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
168	*1884*	*5644*	*20-02-1884*	*Do 23 Sjewat 5644*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Joosten	*Hessel*	*Hirschel ben Aharon ha-Levi*	*12-02-1884*		
Plaats: *Groningen*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Joosten	*Arend*		*de Jonge*	*Rebecka*	
Opmerkingen en verklaringen					

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Justus van Effenstraat 5 bis, Utrecht. "*Hessel Joosten had met zijn broer Joost een grote veehandel in Lippstadt. Ze waren getrouwd met twee zussen. Rond 1935 zijn zij naar Nederland teruggekeerd.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **Becker, Fennenkötter, Walberg**, Leben und Leiden der jüdischen Minderheit in Lippstadt, bladzijde 30:

"*Jüdische Gewerbebetriebe 1925/26 [in Lippstadt]*
[...]
21. Joosten, Hessel Viehhandlung Erwitterstr. 27/29
22. Joosten, Joost -"- Erwitterstr. 17"
■ **Joost** was de oudere broer van Hessel. Joost was gehuwd met Amalie Heinemann en Hessel met Rieka Heinemann. De zussen Amalie en Rieka waren uit Brakel, niet ver van Lippstadt.
Joost, 1875 Termunten, en Amalia, 1888 Brakel, kregen in Lippstadt vier kinderen, die volwassen werden: Albert, 1912; Hilde, 1915; Juliane, 1918 en Werner, 1919. Ernst is 1913 als zuigeling overleden [**Fennenkötter**, Die jüdischen Friedhöfe in Lippstadt, pagina 103]. De hele familie is tijdens de oorlog vermoord. [**In Memoriam**: Joosten, Joost. 30-08-1875 Termunten, 15-10-1942 Auschwtz; Joosten-Heinemann, Amalia. 18-11-1888 Brakel, 26-10-1942 Auschwitz; Joosten, Albert. 09-01-1912 Lippstadt, 31-01-1943 Auschwitz; Blok-Joosten, Hilde. 02-09-1915 Lippstadt, 12-10-1942 Auschwitz (ook haar man en zoon zijn in Auschwitz om het leven gebracht); Levie-Joosten, Juliane. 04-07-1918 Lippstadt, (en dochter Marieke) 07-05-1943 Sobibor; Joosten, Werner. 08-06-1919 Lippstadt, 25-02-1945 Kdo. Weimar]
Hessel, 1884 Groningen, en Rieka, 1892 Brakel, hadden vijf kinderen. Vier waren in Lippstadt geboren: Arnold of Arno, 1917; Hanna, 1918; Resi, 1920 en Kurt, 1920. Het vijfde kind Julia is 1934 in Utrecht geboren.
Uit de geboortedata van de kinderen valt af te leiden, dat tenminste Joost voor 1912 naar Duitsland moet zijn getrokken en dat tenminste zijn jongere broer Hessel voor de geboorte van Julia in 1934 naar Nederland terug is gegaan. [**joodsmonument.nl**: "*Joost Joosten had met zijn broer Hessel een grote veehandel in Lippstadt. Ze waren getrouwd met twee zussen. Rond 1935 zijn zij naar Nederland teruggekeerd. Joost is in een gesloten huis op de Meeuwerderweg 92 in Groningen een textielhandel begonnen.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"]
Joost en **Hessel** hebben beiden één van hun dochters Juliane of Julia genoemd, vermoedelijk om de moeder van hun vrouwen - Julie Heinemann - te eren.
Joost en **Hessel** hadden vier zussen en een broer. De zussen waren Eva, Rosien-Roosje, Klaartje en Jetti. De broer was Benjamin Arend, hij en zijn vrouw Mietje Philips hebben de oorlog overleefd. Twee van hun kinderen, [1137] Arend en [1141] Philip zijn van hun leven beroofd. [Meer gegevens in de aanmerkingen bij Arend en Philip Joosten.]
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 111: **Hessel**s naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Joosten Hessel 12.2.84*".

Joosten

[1137] **Arend,** 11-02-1916 Groningen, 31-03-1944 Auschwitz
[1141] **Philip**, 28-12-1916 Groningen, 31-03-1944 Midden-Europa

Benjamin Arend Joosten, 07-10-1877 Termunten; slager, veehandelaar; op 22-06-1962 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven: 26 C 31 P -.	Mietje Philips, 22-11-1893 Steenderen; ovl. op 17-01-1982 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 26 C 31 P -.
Huwelijk op 17-10-1915 te Steenderen.	

Arend Aharon Joosten, 25-08-1837 Groningen; ovl. op 21-02-1913 te Termunten overleden en te Delfzijl, graf 33, begraven.	Rebecca de Jonge, 27-03-1840 Weener; ovl. op 22-12-1938 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 46 C 22 I -.	Philip Philips, 31-12-1845 Hengelo, slager, veehandelaar; op 26-12-1930 te Deventer overleden.	Aaltjen Jacobs, 18-02-1852 Zelhem; op 10-07-1921 te Steenderen overleden.
Huwelijk op 01-08-1868 te Termunten.		Huwelijk op 14-06-1872 te Steenderen.	

■ http://akevoth.org/genealogy/philips/114.htm ■ ... /jacobs/158.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/6221.htm ■ Genlias
■ Vey Mestdagh, Joden in Noord-Oost Groningen, p. 406v ■ Zandpad

■ **http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/6221.htm**: **Grootvader Arend Aharon Joosten** was voor de eerste keer getrouwd met **Marijke Goudsmit**, geb. 02-09-1840 Delfzijl, ovl. 04-12-1865 Termunten, *donderdag 19 Kislev 5626*, begraven 05-12-1865 Delfzijl, graf 6. Marijke was dochter van Manuel Meyer (Meijer) Goudsmit (Goudsmid) en Cornelia Izaaks Simon Pels.

■ **http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/6221.htm / Genlias:** Het echtpaar [**de grootouders van vaderskant**] **Arend Aharon Joosten** en **Rebecca de Jonge** had zeven kinderen. Het eerste kind, dochter Eva (1869) is voor de oorlog op 27-06-1936 te Groningen overleden; haar echtgenoot Elias Pais is in Auschwitz vermoord. Roosien-Roosje (1871), Joost (1875), Klaartje (1880) en Jette (1882) zijn met hun partners naar Auschwitz gedeporteerd en daar van hun leven beroofd. Hessel Arend (1884) en zijn vrouw zijn in Sobibor omgebracht. Slechts het vierde kind, zoon Benjamin Arend (1877) en zijn echtgenote Mietje Philips (1893) hebben de oorlog overleefd. Beiden zijn te Utrecht overleden - hij in 1962, zij in 1982 - en aldaar op de Joodse begraafplaats an het Zandpad begraven. Hun laatste rustplaats heeft de coördinaten (film 26) vak **C** rij **31** plaats **P** grafsteen -.

Arend Joosten en Philip Joosten

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Liesboschweg 57, Utrecht. Inboedellijst van 23 december 1942.

Arend Joosten

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Bakker. "*Arend Joosten was ongehuwd. Hij was bakker en woonde in Jutphaas. Hij zat in de leiding van het illegale blad 'De Waarheid', eerst in Utrecht, later in Arnhem en Epe. Op 17 augustus 1943 is hij in Epe gepakt.*
NIOD, Erelijst Verzet en Koopvaardij, database vervaardigd door dhr J.W. de Leeuw"

Philip Joosten

■ **Herinneringscentrum Westerbork, José Martin**, Medewerkster Collectie: Binnenkomst op 29-08-1942 in Westerbork, deportatie op 31-08-1942 naar Auschwitz.

<table>
<tr><td colspan="4">Joosten
[1138A] Arno (Arnold), 06-05-1917 Lippstadt, 27-03-1944 Auschwitz
[1138B] Hanna, 06-12-1918 Lippstadt, 05-11-1942 Auschwitz
[274] Julia, 17-02-1934 Utrecht, Hagelstraat 18, 21-05-1943 Sobibor
[1140] Kurt, 16-04-1921 Lippstadt, 13-08-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1139] Hessel Arend Joosten,
12-02-1884 Groningen; slager;
21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 111:]</td><td colspan="2">[1142] Rieka Heinemann, 17-05-1892 Brakel;
21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 110:
„Heinemann Rica 17.5.92“]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 20-09-1939 te Utrecht</td></tr>
<tr><td>Arend Aharon Joosten,
25-08-1837 Groningen;
op 21-02-1913 te
Termunten overleden
en te Delfzijl, graf 33,
begraven.</td><td>Rebecca de Jonge,
27-03-1840 Weener;
ovl. op 22-12-1938 te
Utrecht en ald. aan
het Zandpad begr.,
graf 46 C 22 I -.</td><td>Samuel Heinemann,
23-01- 1846;
ovl. 07-04-1929;
begr. te Brakel, rij 7,
graf 9/10.</td><td>Julie Hakesberg,
07-08-1848;
ovl. 06-03-1924;
begr. te Brakel, rij 7,
graf 9/10.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 01-08-1868 te Termunten</td><td colspan="2">Tussen moeders en vaders gegevens staat:
“Hier ruhen unsere lieben Eltern”
en T N Ts B H in het Hebreeuws.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/6221.htm ■ Genlias
■ Vey Mestdagh, Joden in Noord-Oost Groningen, p. 406v
■ http://www.brakel.de/uploads/download/dokumentation_juedischer_friedhof_brakel_-_bestand_mit_fotos_150dpi.pdf ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Akevoth: Grootvader Arend Aharon Joosten trouwde voor de eerste keer op 14 Oct 1863 te Termunten met **Marijke Goudsmit**, beg. 2 Sep 1840 Delfzijl, ovl. 4 Dec 1865 Termunten, begraven 5 Dec 1865 Delfzijl, graf 6, dochter van Manuel Meyer\Meijer Goudsmit\Goudsmid and Cornelia Izaaks Simon Pels.

Julia Joosten

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Justus van Effenstraat 5 bis, Utrecht
Op hetzelfde adres woonde: **Kurt Joosten**, 16-04-1921 Lippstadt; 13-08-1944 Auschwitz
Vader "*Hessel Joosten had met zijn broer Joost een grote veehandel in Lippstadt. Ze waren getrouwd met twee zussen. Rond 1935 zijn zij naar Nederland teruggekeerd.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Justus van Effenstraat 5 bis
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Julia Joosten tot 31-08-1941 had bezocht: Laan van Puntenburg 4
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 110 en 111: Julia's naam en de namen van haar ouders staan op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Heinemann Rica 17.5.92*", "*Joosten Hessel 12.2.84*" en "*Joosten Julia 17.2.34*".

Arno (Arnold) Joosten

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Bellamystraat 33 bis, Utrecht. Beroep: Veehandelaar

Hanna Joosten

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Deurloostraat 61 III, Amsterdam
■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 13, 3 juli 1942, p. 4: Ze was sedert 28 juni 1942 verloofd met Isidor de Kromme die in de Spijkerstraat 114 te Arnhem woonde. Hij was in Arnhem op 29 mei 1917 geboren en is op 15 januari 1943 in Mauthausen omgekomen. Volgens Algemeen Politieblad, nr 36, 10 september 1942, 1027, bericht 1903 was hij zonder vergunning van woonplaats verandert.

Volstrekt eenige
kennisgeving.
Verloofd: 4327
Hanna Joosten en
Ies de Kromme
Utrecht,
Justus v. Effenstr. 5b.
Arnhem,
Spijkerstraat 114.
28 Juni-13 Tamoez.
Geen ontvangdag.

Kurt Joosten

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Justus van Effenstraat 5 bis
"Kurt Joosten was getrouwd met Helena Vas Nunes. Hij was vertegenwoordiger van beroep. Op 11 mei 1943 is in het kamp Westerbork hun zoon Samuel Hessel geboren.
Register van geboorteakten, opgesteld op de hulpsecratarie van de burgerlijke stand in het kamp Westerbork; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen"

<table>
<tr><td colspan="4">Joosten-Groen
[275] Josephina (Fien), 30-03-1908 Utrecht, Kwartelstraat 23, 12-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Groen, 05-07-1877 Den Haag;
chef verkoop van woninginrichtingszaak Loeb op de Ganzenmarkt in Utrecht;
ovl. op 04-03-1937 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 45 C 21 D -.</td><td colspan="2">Johanna Sanders, 09-08-1878 Oudewater,
eerste verkoopster bij Maison de Bonneterie in Den Haag;
ovl. op 29-01-1943 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 31 C 26 A -.*)</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 480, Utrecht 09-08-1906</td></tr>
<tr><td>Israel Groen,
08-10-1836 Den Haag,
kleermaker;
ovl. 10-03-1923 te 's-Gravenhage.</td><td>Schoontje van Limburg,
16-11-1843 Den Haag,
naaister;
ovl. 01-03-1920 te 's-Gravenhage.</td><td>Joseph Sanders,
Gouda 1844/45;
ovl op 11-03-1922 te Utrecht, ald. begr. Zandpad, graf 5 C 9 D 1293.</td><td>Antje Bouwman,
1837/38 Dirksland;
ovl op 21-12-1915 te Utrecht, ald. begr. Zandpad, graf 5 C 9 E 1292.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 04-12-1867 te 's-Gravenhage</td><td colspan="2">Huwelijksakte 11, Dirksland 24-05-1872</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ Zandpad</td></tr>
</table>

***)** ■ **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (1985) 100, 138: *"Zelfs een begrafenis gaf al onoverkomelijke problemen: 'Wij hebben op het ogenblik geen personeel ter beschikking om deze begrafenis uit te voeren. Onze beambten zijn allen vertrokken, en zij, die hier zijn kunnen geen reisvergunning krijgen 38.' " Noot 38 op pagina 138: "corresp. NIGU; 8-12-1942" [NIGU Nederlandsch-Israëlitische Gemeente Utrecht]*
■ **Genlias: Zus:** Op 5-2-1913 is **Cato Groen** te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden; overlijdensakte 198, Utrecht 6-2-1913

Josephina (Fien) Joosten-Groen

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Winkeljuffrouw**.** Adres in juni 1941: Schoutenstraat 12, Utrecht**.**
"*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

■ **Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Westerbork Portretten**: "*Josephina Groen werd op 30 maart 1908 geboren in Utrecht. Haar ouders hadden een woninginrichtingszaak in de Utrechtse Schoutenstraat. Zij had vier zussen en één broer. Haar jongste zusje is als baby overleden. Fien had epilepsie en mocht niet naar school en nooit alleen zijn want ze kon ineens een insult krijgen. Daardoor is ze min of meer automatisch in de zaak van haar ouders gerold.*

Gesloten

Nadat haar vader in 1937 was overleden, hebben zij en haar moeder de zaak nog een tijd voortgezet, maar nog voor de oorlog werd het bedrijf gesloten. In de oorlog zijn haar broer en twee van haar zussen met hun gezin ondergedoken; haar oudste zus was 'gemengd gehuwd' en mocht in Nederland blijven. Fien en haar moeder bleven samen achter. Fien was verliefd op Albert Joosten, een neef van haar zwager.

Albert

Albert's vader en oom hadden in het Duitse Lippstadt een grote veehandel, maar rond 1935 waren zij naar Nederland teruggekeerd. Albert's vader begon in Groningen een textielhandel en Albert ging op de fiets met manufacturen de boer op. In 1942 werd de hele familie opgepakt en naar kamp Westerbork gestuurd. Albert kon verlof krijgen uit Westerbork om te gaan trouwen, op voorwaarde dat hij zich na tien dagen met zijn echtgenote weer meldde.

Trouwen

Zou hij dat niet doen, dan werd zijn hele familie onmiddellijk op transport gezet. Hij is naar Utrecht gekomen en op 2 september met Fien getrouwd. Na tien dagen zijn ze samen naar Westerbork vertrokken. Op 9 oktober 1942 zijn Fien en Albert op transport naar Auschwitz gegaan. Fien is daar vermoord op 12 oktober 1942 en Albert op 31 januari 1943."

Echtgenoot Albert Joosten woonde in juni 1941 tezamen met zijn ouders, Joost Joosten en Amalie Heinemann, en zijn broer Werner te Groningen op de Meeuwerderweg 92.

■ Amalie Heinemann was zus van Rieka Heinemann [1142] en schoonzus van Hessel Arend Joosten [1139].

■ **Genlias: Echtgenoot: Albert Joosten**, 9-1-1912 Lippstadt; 31-1-1943 Auschwitz; overlijdensakte 500, Groningen, 24-11-1950.

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Joosten, Josephina, Utrecht, geb. 30-3-1908 (Utrecht), gest. 3-11-1942

Joosten-Heinemann			
[1142] **Rieka**, 17-05-1892 Brakel; 21-05-1943 Sobibor			
Samuel Heinemann, geb. 23 januari 1846; ovl. 07-04-1929; begr. Brakel, rij 7, graf 9/10.		Julie Hakesberg, geb. 7 augustus 1848; ovl. 06-03-1924; begr. Brakel, rij 7, graf 9/10.	
Tussen moeders gegevens links en vaders gegevens rechts staat: "*Hier rusten onze lieve ouders*" en de Hebreeuwse afkorting *T. N.Ts. B. H.* [naar Sam. 25:29].			
David Heinemann, geb. op onbekende datum; ovl. op onbekende datum.	Rieke Naten, geb. op onbekende datum te Kamen; ovl. op onbekende datum.	Salomon Hakesberg, geb. 21-02-1800; ovl. 26-05-1868; begr. Brakel, rij 2, graf 12.	Hanne Bachrach, geb. 16-04-1804; ovl. 16-08-1884 Paderborn.
Huwelijk ±1842; het eerste van twee bekende kinderen – Leser – werd 23-11-1843 geboren.		Huwelijk ±1845; het eerste van twee bekende kinderen – David – werd 25-06-1846 geboren.	
■ http://www.brakel.de/uploads/download/dokumentation_juedischer_friedhof_brakel_-_bestand_mit_fotos_150dpi.pdf: De Joodse begraafplaats Brakel, p. 127, rij 7, graf 9/10 ■ http://www.geni.com/people/Salomon-Hakesberg/6000000032170694045 ■ http://www.geni.com/people/Hanne-Hakesberg/6000000032170689208 ■ http://www.geni.com/people/David-Heinemann/6000000032171336909 ■ http://www.geni.com/people/Rieke-Heinemann/6000000032171339987 ■ https://www.geni.com/people/Hanne-Hakesberg/6000000099144185822 ■ In Memoriam ■ Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek, Matsewa, p. 43			

■ http://www.**brakel**.de/media/custom/2209_1218_1.PDF?1370348336: Op de Joodse begraafplaats te Brakel zijn enkele personen ter aarde besteld, die vermoedelijk familie van Rieka Joosten-Heinemann zijn:
Salomon Hakesberg, rij 2, graf 12 [Graf 10 van rij 2 dateerd van juli 1869, graf 14 van mei 1870.]
Pauline Heinemann, geb. 03-04-1872, ovl. 22-09-1882; rij 4, graf 5.
Selis Hakesberg uit Erkeln, geb. 01-01-1800, ovl. 06-03-1883; rij 4, graf 7.
Hanchen Hakesberg, geb. [niet meer leesbaar], ovl. op leeftijd van 83 jaar; rij 4, graf 9. [Graf 8 van rij 4 dateerd van juni 1883, graf 11 van mei 1884; Hanchen is dus ±1800 geboren en 1883 of 1884 overleden.]
Sophie Hakesberg, geb. 05-05-1887 Erkeln, ovl. 14-06-1887; rij 4, graf 13.
Jesaja Hakesberg, geb. 20-01-1844, ovl. 08-10-1935; rij 8, graf 10.

Rieka Joosten-Heinemann, echtgenote van [1139] Hessel Arend Joosten, moeder van [274] Julia Joosten, [1138A] Arno (Arnold) Joosten, [1138B] Hanna Joosten en [1140] Kurt Joosten

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Justus van Effenstraat 5 bis, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Joosten, Rieka Rica, geb. Heinemann, geb. 17 mei 1892 te Brakel, woonde in Brakel [D-33 034 Brakel, in de buurt van Paderborn]. Deportatie: 1943, Sobibor, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 110: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 18 mei 1943. In plaats van Rieka is haar voornaam met Rica weergegeven: "*Heinemann Rica 17.5.92*".

Joseph-Oppenheim

[1144] **Ida**, 27-12-1866 Berlijn; 21-09-1942 Auschwitz.

■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 102, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Joseph, Ida, geb. Oppenheim, geb. 27 december 1866 in Berlijn, woonde in Berlijn. Overlijdensdata: Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

Joshua

[1145] **Max**, 30-05-1895 Hamburg; 16-01-1945 Bergen-Belsen

Ludwig Joshua, geb.09-07-1860 Hamburg; ovl. 27-03-1945 '*Gothenburg urban area, Sweden*'.	Johanna Nathan, geb. 12-09-1864 Copenhagen; ovl. 18-11-1944 '*Gothenburg urban area, Sweden*'.
Huwelijk ±1893; Lissie (Lissy), het eerste van twee bekende kinderen, werd 13-05-1894 te Hamburg geboren.	

Hertz (Henry) Moses Joshua, geb. 31-01-1817 Hamburg; ovl. 07-05-1908 Hamburg.	Auguste Dellevie, geb. 01-02-1833 Kassel; ovl. 16-05-1901 Hamburg.	Moritz Nathan, geb. 14-07-1823; ovl. 1865.	Frederike Ruben, geb. 15-06-1835; ovl. 1914.
Huwelijk ±1893; Lissie (Lissy), het eerste van twee bekende kinderen, werd 13-05-1894 te Hamburg geboren.		Huwelijk ±1863; Johanna, het eerste en enig bekende kind, werd 12-09-1864 te Copenhagen geboren.	

■https://www.geni.com/people/Max-Moshe-Joshua/6000000004600022001 ■https://www.geni.com/people/Ludwig-Joshua/6000000004599380007 ■ https://www.geni.com/people/Johanne-Joshua/6000000004599610036 ■https://www.geni.com/people/Frederike-Nathan/6000000011650276913 ■https://www.geni.com/people/Auguste-Joshua/310862183950008257 ■https://www.geni.com/people/Hertz-Henry-Joshua/310861913300007041 ■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Korte Smeestraat 22 a-bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 14 801 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. 5969 / 14 757). "*Drie verwanten hebben de oorlog overleefd*."

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Joshua, Max, geb. 30 mei 1895 in Hamburg, woonde in Hamburg. Deportatie: 1944, Bergen-Belsen, concentratiekamp. Overleden: 16 jan. 1945.
■ http://www.**stolpersteine-hamburg**.de: "**Max Joshua,** geb. 1895, [woonde op het adres] Rothenbaumchaussee 239 (Eimsbüttel, Harvestehude), 1944 Bergen-Belsen, verhongerd 16.1.1945 Bergen-Belsen"
■ **Herzberg, Tweestroomenland**, p. 250 en 251: "*16 Januari 1945 Het aantal dooden is gisteren geklommen tot 17.* [...] *En verder is hier koorts, 'kampkoorts', een ander woord voor p a r a t h y-p h u s. Hevige koorts, veelal lethaal.* [...] *20 dooden vandaag*!"

<table>
<tr><td colspan="4">Kahn
[1146] Paula, 23-12-1902 Michelstadt; 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Max Kahn</td><td colspan="2">[1147] Hannchen Katzauer,
30-12-1871 Obergimpern; 31-8-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Wolf Binjamin Katzauer,
geb. 27-04-1833 Obergimpern;
ovl. 14-07-1913;
begr. 16-07-1913 te Waibstadt.</td><td>Babette Metzger,
geb. 08-02-1839 Obergimpern;
ovl. 11/12-01-1907;
begr. 14-01-1907 te Waibstadt.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Gehuwd volgens dubbelgrafsteen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ https://www.deutsche-digitale-bibliothek.de/item/5W3CKLICD5CEFQIK6HDOCTK2T6R4JC6M
■ https://www.geni.com/people/Babette-Katzauer/6000000032219210081 ■ Genlias ■ In Memoriam ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Jer. de Deckerstraat, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Kahn, Paula, geb. 23 december 1902 in Michelstadt, woonde in Michelstadt. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

<table>
<tr><td colspan="4">Kahn-Katzauer
[1147] Hannchen, 30-12-1871 Obergimpern; 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Wolf Binjamin Katzauer,
geb. 27-04-1833 Obergimpern;
ovl. 14-07-1913;
begr. 16-07-1913 te Waibstadt.</td><td colspan="2">Babette Metzger,
geb. 08-02-1839 Obergimpern;
ovl. 11/12-01-1907; begr. 14-01-1907 te Waibstadt.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Gehuwd volgens dubbelgrafsteen. Huwelijk ±1869; het eerste [volgens www.geni.com] van negen bekende kinderen – Maier – werd 09-05-1870 geboren.</td></tr>
<tr><td>Schlomo NN</td><td></td><td>Avraham Metzger,
geb. 1850; ovl. op onbekende datum.</td><td>Hannchen Gruenbaum of "Hindle NN (uit Berlichingen)",
geb. te Mendingen</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ https://www.deutsche-digitale-bibliothek.de/item/5W3CKLICD5CEFQIK6HDOCTK2T6R4JC6M ■ In Memoriam
■ http://www.geni.com/people/Babette-Katzauer/6000000032219210081 ■ Genlias
■ https://www.myheritage.de/names/avraham_metzger</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Jer. de Deckerstraat 6, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Kahn, Hannchen, geb. Katzauer, geb. 30 december 1871 in Obergimpern, woonde in Obergimpern. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

■ **Genlias**: Hannchen Katzauer was gehuwd met Max Kahn. Uit dit huwelijk is dochter [1146] Paula Kahn bekend.

van Kam

[1148] **Clasina van Kam**, 23-05-1922 Den Haag, 30-09-1942 Auschwitz
[1032] **Johanna Hakker-van Kam,** 21-01-1920 Den Haag, 30-09-1942 Auschwitz

Samuel van Kam, 01-04-1891 Den Haag, toneelmeester; ovl. 08-12-1931 te Leeuwarden.	Alida Engers, 20-12-1888 Amsterdam; 23-08-1942 Auschwitz.
Huwelijk op 28-08-1918 te ‘s-Gravenhage	

Benjamin van Kam, 05-05-1862 ‘s-Graven-hage, toneelknecht; 02-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 43].	Johanna Harschel, 03-09-1860 ‘s-Gravenhage; ald. op 27-10-1916 te overleden.	Levie ENGERS, ± 1854 Amsterdam, muzikant; ovl. 1906 of 1918 's-Gravenhage.	Sientje van KAM, 15-09-1851 Den Haag; ovl. op 09-04-1939 te 's-Gravenhage.
Huwelijk op 17-9-1890 te ‘s-Gravenhage		Huwelijk op 10-02-1875 te 's-Gravenhage	

■ Akevoth: .../speelman/454.htm ■ http://home.planet.nl/~bobbe000/verveer.htm ■ http://www.geni.com/people/Sientje-van-Kam/6000000020309979892 ■ http://www.geni.com/people/Levie-Engers/6000000020309830968 ■ Genlias ■ http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/936.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin246931.htm

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis

Johanna Hakker-van Kam en Clasina van Kam

■ **Creveld, Het wezen van de wezen**, p. 116: “De weduwe Van Kamp-Engers vroeg opname van een zoon; twee andere kinderen van haar waren ondergebracht in het Centraal Israëlitische Weeshuis in Utrecht. De zoon bleek echter achterlijk te zijn, reden om hem niet op te nemen; hij zou waarschijnlijk beter op zijn plaats zijn in de Rudelsheimstichting of in het Apeldoornse Bos.”

Johanna Hakker-van Kam

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres: Kranestraat 108, Den Haag.
Echtgenoot: Eliazar Hakker, 29-03-1914 Den Haag, 30-09-1942 Auschwitz.
■**http://akevoth.org/genealogy/hakker/194.htm**: Huwelijk: Johanna Samuel van Kam, geb. 21 jan 1920 Den Haag, ovl. 30 sep 1942 Auschwitz wonende te Utrecht, trouwde met **Eleazer David Hakker**, geb. 29 maart 1914 Den Haag, ovl. 30 sep 1942 Auschwitz wonende te Den Haag, beroep: warenhuisklerk, zoon van David Calman Hakker en Grietje Eliazar Blok.

Kan

[616] **Pieter Thomas Leonard,** 19-01-1872 Utrecht, Plompetorengracht H 615, 15-05-1940 Wassenaar

Cornelius Marius Kan, 18-03-1837 Groningen, leraar aan de Hoogere Burgerschool, conrector; ovl. op 22-03-1919 te Utrecht.	Thecla Henderica Cornelia Plaat, geb. 06-06-1839 Beerta; overleden 04-06-1891 Amsterdam.
Huwelijksakte 30, Beerta 24-11-1862	

David Moses Kan, 04-05-1800 Leeuwarden, 11-05-1800 besneden, conrector; ovl. op 26-07-1892 te Ede.	Judith Baruch de Beer, 27-12-1804 Oude Pekela; ovl. op 27-03-1877 te Zuidbroek.	Christiaan George Plaat, 12-06-1813 Uithuizen, burge-meester en arts; ovl. op 19-07-1881 te Montfoort.	Lamberdina Cornelia van Bakkenes, 18-06-1814 Amsterdam; ovl. op 03-02-1893 te Oisterwijk.
Huwelijksakte 162, Groningen 30-09-1824		Huwelijksakte 62, Groningen 02-05-1837	

■ https://www.geni.com/people/Thecla-Plaat/6000000031314382069 ■ Genlias
■ Schut, Joodse inwoners..., deel I, p. 251
■ http://www.werelate.org/wiki/Person:Tecla_Plaat_%281%29

■ **Genlias: Vader Cornelius Marius Kan** trad volgens akte 9 voor de tweede keer op 04-07-1894 te Ooltgensplaat in het huwelijk met Johanna Antonia Cornelia Verweij, geb. ± 1865 Wymbritseradeel, dochter van Jacob Verweij en Sophia Carolina Frickes.
■ **Schut e. a., Joodse Inwoners Groningen, I, 1549-1870**, p. 113: [**grootvader**] "*Kan 1 C1 David Moses K. (geb. 1800) en* [**grootmoeder**] *Judith Baruch de Beer in 1839 protestant genoemd. Hun tien kinderen ook.*"
p. 251: **Grootvader David Moses Kan**: "*1829 dlt [doctor in de letteren], lrr [leraar] Latijn en Grieks aan het Stedelijk Gymnasium; 1839 protestant? G7a; Ned. Hervormd*"

Pieter Thomas Leonard Kan

■ **HUA**, geboorteakte nr. 108, 20-01-1872
■ **WieWasWie:** Pieter Thomas Leonard Kan trad op 06-05-1897 te Arnhem in het huwelijk met Johanna Augustina Jacoba Peelen, dochter van Henricus Joannes Evert Peelen en Johanna Wilhelmina Frederica Reuse; huwelijksakte 117, Arnhem 06-05-1897.
■ **Genlias**: Overlijdensakte 83, Wassenaar 17-05-1940: **Partner**: Johanna Augustina Jacoba Peelen
■ **joodsmonument.nl**: Adres in mei 1940: Konijnenlaan 27, Wassenaar
■ **J.H. Coppenhagen**, Anafiem Gedoe'iem, Overleden joodse artsen uit Nederland, 1940-1945 (Rotterdam 2000) 107-108*: "Niet in het manuscript Coppenhagen. Studeerde geneeskunde te*

Amsterdam; artsexamen 23 januari 1897. Promoveerde op 29 mei 1899 te Amsterdam op een proefschrift Over dehiscenties in den voorwand en in den bodem der trommelholte (Leiden: C. Kooyker). Werd in 1889 toegelaten als privaatdocent in de keel-, neus- en oorheelkunde; in 1907 volgde zijn benoeming tot buitengewoon (na 1920: gewoon) hoogleraar (oratie: De keel-, neus- en oorheelkunde in hare ontwikkelingsgeschiedenis). Vroeg en kreeg in 1929 wegens ziekte ontslag.
L.: PKNed (1938) 775-776; DMB (1984) c. 1017-1018; P.H.G. van Gilse, in: NTvG 84 (1940) 2015-2016; J. Kuilman, in: GTNI 80 (1940) 1822; GG 18 (1940) 508."
■ **jodeninnederland.nl**: *"Geboren Utrecht, Nederland (U), 19-11-1872"*
"Memo
in 1899 gepromoveerd, KNO-arts, in 1907 benoemd tot buitengewoon hoogleraar Leiden, in 1920 tot gewoon hoogleraar. Ridder Nederlandse Leeuw (1927), Commandeur orde Oranje-Nassau?
Bronnen *Coppenhagen, J.H., Anafiem gedoe'iem: overleden joodse artsen uit Nederland 1940-1945*
Snouckaert van Schauburg, W. [et al.], De Nederlandsche ridderorden 1900-1936, vol. 1, p. 198-199 (+foto)
Wie is dat? Naamlijst, vol. 3 (1935)
Beroepen *KNO-arts Zorginstelling (Joods) Gezondheidszorg fysiek*
Hoogleraar medicijnen Universiteit (niet-Joods) Medische wetenschap
Commandeur Orde (niet-Joods) Onderscheiding
Ridder Orde Nederlandse leeuw (niet-Joods) Onderscheiding"

Kan

[1149] **Creta Louisa,** 27-06-1912 Coevorden, 27-08-1943 Auschwitz
[1150] **Rosa Vogelina**, 28-03-1902 Meppel, 27-08-1943 Auschwitz

Israel Kan, 08-08-1871 Meppel, koopman; ovl. op 11-01-1931 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 42 C 18 E -.	Bertha Friedmann, 21-08-1873 Schweinshaupten*; ovl. op 09-07-1935 te Utrecht en ald. aan 't Zandpad begr., graf 42 C 18 D -.

Huwelijksakte 51, Meppel 06-05-1901, gehuwd te Schweinshaupten .

Sander Israel Kan, 25-07-1832 Ruinerwold, Drenthe; op 01-11-1903 te Meppel overleden.	Vogeltje Lezer, 13-12-1831 Assen; op 29-09-1900 te Meppel overleden.	Heineman Friedman; ovl. 02-02-1926; begr. te Schweinshaupten.	Roza Fleischmann, geb. ?; ovl. voor 1901.
Huwelijk op 10-05-1862 te Meppel.		Huwelijk ?	

■ shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/ndbeli/4046.htm ■ http://www.hdbg.de/juedische-friedhoefe/friedhoefe/nameframe/content_schweinshaupten.html
■ https://www.geni.com/people/Rosa-FLEISCHMANN/6000000000351850229 ■ Genlias ■ Zandpad

■ **Israel Schwierz**, Steinerne Zeugnisse jüdischen Lebens in Bayern, p. 121 en 122:
"***Schweinshaupten*** *(Haßberge)*
Hier bestond tot 1935 een Joodse gemeente. Er was een gemeentehuis uit het midden van de 18e eeuw met een synagoge, een mikwe, een onderwijzerswoning en een begraafplaats. In augustus 1937 werd het gemeentehuis met de synagoge te koop aangeboden. Begin 1938 werd het gebouw dan verkocht. Volgens inlichting door meerdere inwoners van gevorderde leeftijd (boven de 75) werd de synagoge tijdens de oorlog of kort daarna gesloopt. Er is vandaag niets meer van het gebouw voorhanden. Waar toen de synagoge stond, is thans een tuin aangelegd.
[...] *Ligging van de begraafplaats: Oostelijk van Schweinshaupten aan de bosrand*."
■ **Das Postleitzahlenbuch**, Alphabetisch geordnet / Numerisch geordnet: De plaatsen **Schweinshaupten** (D-97494 Bundorf), **Eltmann**, **Ebelsbach** en **Bamberg** liggen allen in het "*Leitbereich 97 400 - 97 539 Schweinfurt*" . Tussen Eltmann en Ebelsbach stroomt slechts de rivier Main, vandaar tot Bamberg zijn het maar omstreeks 20, en van Ebelsbach naar Schweinshaupten ongeveer 25 km.
Omdat familie Fleischmann uit Ebelsbach afkomstig is, zou verwantschap tussen [1149 en 1150] familie **Kan-Friedmann** en [940 en 941] familie **Fleischmann-Schweitzer** en [1624, 1625 en 1626] familie **Ullmann-Fleischmann** kunnen bestaan.

Creta Louisa Kan en Rosa Vogelina Kan

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Predikherenkerkhof 8 bis, Utrecht. JOKOS-dossier 18 093 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **J. W. Regenhardt**, In de schaduw van de Dom, p. 176: "*In November 1942 namen wij* [- Gerardus Theodorus Hartog en zijn moeder Geertruida Peek -] *twee zusters, de Jodinnen Roza en Greta Kan genaamd, die in Utrecht op het Predikheerenhof no. 15 bis gewoond hebben en voor de Duitsers wilden onderduiken, in ons huis op. Roza was als kantoorbediende werkzaam bij de houthandel van de firma Jongeneel te Utrecht en Greta als kantoorbediende bij een filiaal van de Unox fabrieken te Utrecht.*
In April namen wij een vriendin van deze meisjes, een zekere [1553] *Flora Snatager, ook een Joods meisje, in ons huis, zodat wij drie Jodinnen in onze woning verborgen hadden.*
Het was niemand bekend, zelfs onze familie niet, dat deze vrouwen van tussen de dertig en veertig jaar oud, in ons huis aanwezig waren.
Begin augustus 1943, werd er des avonds om elf uur bij ons gebeld en bij opening van de deur, kwamen er drie rechercheurs van de Utrechtse politie binnen, waarbij de bekende Smorenburg de leiding had. In zijn bijzijn waren Van Tricht en De Jong. ...
Bij het binnenkomen zei Smorenburg tegen mij: 'Wij komen de drie Jodinnen halen die hier verborgen zijn. Jij bent verraden en het is ons bekend, dat zij hier in huis moeten zijn.'
Meteen ging Smorenburg naar boven en op een kamer vond hij aldaar de drie Jodinnen, [...]"
[De auteur mijnheer **Jan Willem Regenhardt** was zo vriendelijk toestemming tot overname van de verhalen over de gezusters **Kan** te verlenen.]

Kann

[1151] **Herbert,** 27-02-1925 Essen, 02-04-1943 Sobibor
[1152] **Manfred**, 05-07-1923 Essen, 26-12-1943 Auschwitz

Max Kann*, 11-12-1886 Duisburg, woonde in Essen; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 111].	Ernestine From*, 02-02-1889 Freren [20 km ten oosten van Lingen (Ems)], woonde in Essen; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 108].

Huwelijk ?

Lazarus Leiser Kann, geb. 04-05-1844 Dörrebach [D-55442 Stromberg]; ovl. 08-09-1909 Duisburg.	Rosa Steinhardt, geb. 10-10-1851 Mönchengladbach; ovl. 02-07-1924 Duisburg.		

* Het is niet zeker, dat Max Kann en Ernestine Kann-From de ouders van Herbert en Manfred zijn. ■ http://www.geni.com/people/Max-Kann/6000000017089217879
■ http://www.geni.com/people/Lazarus-Leizer-Kann/6000000017087260846
■ http://www.geni.com/people/Rosa-Steinhardt/6000000017087413659
■ joodsmonument.nl: In februari 1941 woont het echtpaar Kann -From op Zoomstraat 41 huis in Amsterdam. ■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch noemt de familienaam **Kann** in Essen slechts twee keer. ■ In Memoriam

Herbert Kann

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mariastraat 10, Utrecht. Beroep: Bontwerker.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Mariastraat 10
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Kann, Herbert, geb 27 februari 1925 in Essen, woonde in Dinslaken. Emigratie: Nederland. Deportatie vanuit Westerbork op 30 maart 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 02 april 1943, Sobibor.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 47: Hij staat als HAEFTLING op de transportlijst van 30 maart 1943: "*Kann Herbert 27.2.25*".
■ http://www.**jung-in-dinslaken**.de/aradinfo/vorgeschichte/spuren/namen/hauptteil_namen.html:
"*Gegen das Vergessen: Die Namen der Opfer der Shoah aus unserer Stadt:*
Herbert Kann, Duisburger Str. 8, geboren am 27.2.1925 in Essen, ermordet in Sobibor"

Manfred Kann

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Lange Elisabethstraat 26 bis, Utrecht. Beroep: Elektricien.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Kann, Manfred, geb. 05 juli 1923 in Essen, woonde in Dinslaken. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 1943, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 26 december 1943, Auschwitz.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Lange Elisabethstraat 26 bis
■ http://www.**jung-in dinslaken**.de/aradinfo/vorgeschichte/spuren/namen/hauptteil_namen.html:
"*Gegen das Vergessen: Die Namen der Opfer der Shoah aus unserer Stadt: Manfred Kann, Duisburger Str. 8, geboren am 5.7.1923 in Essen, ermordet in Auschwitz*"

Katoen-de Leeuwe

[276] **Rosie,** 18-11-1870 Utrecht, Boterstraat 14 (E 336), 13-03-1943 Sobibor

Levie de Leeuwe, 01-12-1838 Utrecht "*Bij het huwelijk door de vader erkend.*", beroep: muzikant, stoelenmaker; op 29-08-1920 te Amsterdam overleden.	Aaltje Hijman Wijnstok, 09-05-1836 Amsterdam; op 21-06-1920 te Amsterdam overleden.
Huwelijksakte reg. 5 fol. 1, Amsterdam 28-05-1862	

Abraham de Leeuwe, 05-12-1805 Geervliet; op 27-08-1866 te Den Haag overleden.	Roosje Strous, Juli 1817 Minden, beroep: zangeres; ovl. op 23-11-1885 te Amsterdam.	Hijman Jacob Wijnstok, ±1807 Amsterdam; begr. 16-12-1867 Zeeburg, rij 1, graf nr. 25.	Mietje Hartog de Leeuw, ±1805 Amsterdam; ovl. na 26-04-1865.
Huwelijk op 13-11-1844 te Amsterdam		Huwelijksakte reg. 4 fol. 49v, Amsterdam 15-06-1836	

■ Akevoth: .../deleeuwe/304.htm ■ Amsterdam-Burial permits
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F30474/I81337/ ■ WieWasWie
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ashkenazi/17911.htm ■ Genlias ■ Zandpad

■ **Akevoth: Grootvader Abraham de Leeuwe** "*is besneden door een Rotterdamse besnijder op 13-12-1805 en 05-12-1805 is een geschatte geboortedatum*", hij was "*pennenbereider, paraplumaker, koopman*".
■ **Genlias / In Memoriam: Broer: Hijman de Leeuwe**, 22-1-1874 Amsterdam, op 19-10-1943 te Westerbork op leeftijd van 69 jaar overleden; overlijdensakte 523, kamp Westerbork 21-10-

1943. Hij was gehuwd met Engelina Querido, 12-10-1874 Amsterdam; 16-7-43 Sobibor [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 222: "*Querido Engelina 12.10.72*".]

Rosie Katoen-de Leeuwe

■ **HUA** 19-11-1870, geboorteakte nr. 2018
■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Eerste Oosterparkstraat 184 I, Amsterdam
Echtgenoot: Maurits Katoen, 29-06-1878 Amsterdam; 13-03-43 Sobibor [Genlias: Huwelijksakte reg.2F;fol.35, Amsterdam 08-08-1906; Maurits was zoon van Manuel Isaac Katoen en Grietje Boas.]
Op hetzelfde adres woonden: **Alida Katoen**, 11-08-1908 Amsterdam; 30-09-1942 Birkenau
Kaatje Katoen, 30-01-1915 Amsterdam; 30-09-1942 Birkenau
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 18: De namen van het echtpaar Katoen-de Leeuwe staan op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Katun Mauritz 29.6.78*" en "*Katoen-de Leeuwe Rosie 18.11.70*"

Katz

[1152A] **Ernst,** geb. 23-07-1913 Mähr. Ostrau of Weenen, ovl. 02-09-2009 Ann Arbor (VS)

Leo Katz, geb. 30-12-1887 Röznau	Hedwig ?, geb. 20-04-1890 Boedapest

■ http://obits.mlive.com/obituaries/annarbor/obituary.aspx?pid=132352922
■ http://www.digitalestamboom.nl/list.aspx?lang= ■ WieWasWie
■ http://denhaag.digitalestamboom.nl/(S(rv4ewien2loyr122r23c5rpj))/scan.aspx?book=R&id=570319

■ http://denhaag.**digitalestamboom.nl**/(S(rv4ewien2loyr122r23c5rpj))/scan.aspx?book=R&id=570319:
Broers: **Peter Hans Katz**, geb. 02-05-1916 Wenen, ovl. ?
Leonhard Katz, geb. 19-05-1919 Weenen, ovl. ?
■ http://obits.mlive.com/obituaries/annarbor/obituary.aspx?pid=132352922: Professor emeritus Ernst Katz, was gehuwd met Katharine Katz-?, geb. ?, ovl. 1998, met wie hij [tenminste] een Zoon Johan Katz had.
Frits Broeyer, Het Utrechtse universitaire verzet, 'Heb je Kafka gelezen?', 1940-1945, p. 47: "*Het gerucht, dat Joodse leden van de wetenschappelijke staf uit hun functies ontheven zouden worden, deed kort tevoren de ronde. Op vrijdag 22 november 1940 werd de secretaris van het College van Curatoren De Geer van Jutphaas er officieel van op de hoogte gesteld.*[...] *Dit lot trof de drie bij de universiteit in dienst zijnde Joodse hoogleraren, L.S. Ornstein, J. Wolff en J. Roos, evenals de conservator J. van der Hoeden en drie assistenten van Joodse afkomst, E. Hertzberger, A. Pais en* ***E. Katz***.[...]" [vetdruk, H.M.]
P. 75: "*Professor Ornstein* [zie 1397] *werd op vrijdag 23 mei begraven. Ornsteins assistent Ernst Katz herinnerde zich later de begrafenis als een van de verdrietigste gebeurtenissen die hij in zijn leven meemaakte*.[...]"

P. 107: "*Van wat hij bij de Wouda's verdiende, aangevuld met hetgeen hij voor het geven van bijlessen ontving, kon Katz zichzelf, zijn vrouw en hun een maand voor zijn promotie* [10-07-1941] *geboren zoon onderhouden.*
[...]
Op een dag ergens in het jaar 1942 – de precieze datum vergat hij – deelde een Duitse instantie in Amsterdam Katz via de post mee, dat hij zich moest komen melden. Katz was zich het risico hiervan bewust en besloot onder te duiken. [...] *Zijn vrouw en zoontje vonden een onderkomen bij kennissen in Arnhem.*"
P. 108: Door de hulp van een kennis, Daan Vreugdenhil, verkreeg Ernst Katz "*op het stadhuis*" bij een "*bepaalde ambtenaar*" [...] "*binnen een kwartier een persoonsbewijs met zijn nieuwe naam, een foto en de vereiste stempels.*"
P. 293 en 294: "*Voor Katz verliep de onderduiktijd langdurig zonder schokken, mede omdat hij een geschikte kamer had gevonden die hij lang kon behouden, en zijn niet-Joodse vrouw en kind over een tijdelijke verblijfplaats beschikten in Arnhem.*[...]
Katz durfde zelfs illegaal werk aan. Hij maakte aantekeningen over Duitse legertransporten via Utrecht naar de kust. Nu en dan waren daar in 1944 V-1- en V-2-raketten bij. Hij herkende die aan de opstijgende stoom boven de vrachtwagens doordat er als voortstuwingsmiddel toegepaste vloeibare zuurstof verdampte. Ook heeft Katz hulp kunnen verlenen bij het in veiligheid brengen van verzetsmensen, die zich gedwongen zagen een goed heenkomen te zoeken. Hij had de taak hen naar contactpersonen uit het ondergrondse netwerk te begeleiden, zelfs tot in Limburg toe.
[...]
Tijdens de hongerwinter heeft Katz tochten naar de Betuwe durven maken om voedsel te bemachtigen."
P. 373: "*Ook Ernst Katz doorliep een Amerikaanse wetenschappelijke 'tenure track', die wat hem betrof uitmondde in een tientallen jaren durend professoraat aan de universiteit van Ann Arbor in Michigan.*[...]"
[Met dank aan de auteur, de heer **Dr. F. Broeyer,** die zo vriendelijk was, toestemming tot overname van vele citaten uit *Het Utrechtse universitaire verzet * 'Heb je Kafka gelezen?'* te verlenen.]

Katz	
[1153] **Moritz,** 30-05-1869 Mollenfelde, 31-08-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 348, opgemaakt te Utrecht op 02-02-1951, blijkt, dat Moritz Katz getrouwd was met Johanna Löwenstein.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Justus van Effenstraat 23, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Katz, Moritz, geb. 30 mei 1869 in Mollenfelde, woonde in Düsseldorf. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

■ **Das Postleitzahlenbuch**: "*Mollenfelde* = [D-] *37133 Friedland, Kr Göttingen*"

Keizer			
[1154] **Louis,** 06-09-1904 Zwolle, 09-04-1943 Sobibor [1155] **Marianne Nanny Sara**, 18-11-1915 Zwolle, 31-05-1944 Auschwitz			
Eduard Keizer, 01-11-1870 Hasselt, slager; ovl. op 07-05-1958 te Amsterdam en te Utrecht aan het Zandpad begraven, graf 31 C 26 N -.		Johanna Davidson, 1874/75 Zwolle; ovl. op 06-08-1943 te Utrecht en aan het Zandpad begraven, graf 31 C 26 M -.	
Huwelijksakte 152, Zwolle 7-9-1897			
Manuel Keizer, 11-04-1829 Hasselt; 27-05-1914 te Gouda overleden.	Saartje Karseboom, 10-06-1827 Slochteren; ovl. op 30-01-1897.	Aron Davidson, 10-11-1835 Zwolle; op 13-01-1910 te Zwolle overleden.	Maria Rozeband, 1838/39 Olst; op 09-01-1923 te Zwolle overleden.
Huwelijksakte 8, Hasselt 22-08-1861.		Huwelijksakte 16, Olst 31-08-1870.	
■ Akevoth: .../ndbeli/132.htm ■ Akevoth: .../regio/zwolle/160.htm ■ Genlias ■ WieWasWie ■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin20746.htm ■ Zandpad			

Louis Keizer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Servaasbolwerk 3, Utrecht. JOKOS-dossier 12 168 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd*."

"*Michel Moritz Rothschild was mede-eigenaar van de rijwielgrossierderij Rothschild & Keizer, aanvankelijk gevestigd te Zwolle, Nieuwe Markt 8. In 1928 verplaatsten zij de zaak naar de Oudegracht 196 te Utrecht. Toevoeging van een bezoeker van de website*" [zie [1475] Michel Moritz Rothschild]

■ **http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/134.htm**: Louis Keizer, 08-09-1904 Zwolle, was "Wholesaler bike parts together with Rothschild"

■ **http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/147.htm:** Louis Keizer was gehuwd met **Rebekka Haas**, geb. 20 Dec 1912 Almelo; ovl. 9 april 1943 Sobibor

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 53 en 60: De namen van het echtpaar Keizer-Haas staan op de transportlijst van 6 april 1943, Louis werd als HAEFTLING op transport gesteld. "*Keizer-Haas Rebecca 20.12.12*" en "*Keizer Louis 6.9.04*".

Marianne Nanny Sara Keizer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Geertebolwerk 26, Utrecht. JOKOS-dossier 32 369 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 36, 12-12-1941, p. 18:

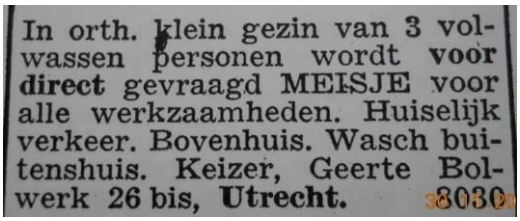
In orth. klein gezin van 3 volwassen personen wordt **voor direct** gevraagd MEISJE voor alle werkzaamheden. Huiselijk verkeer. Bovenhuis. Wasch buitenshuis. Keizer, Geerte Bolwerk 26 bis, **Utrecht.** 3030

Keizer

[1156] **Raphaël,** 03-03-1884 Amsterdam, 28-01-1944 Auschwitz

Nathan Levie Keizer, 16-03-1840 Amsterdam; op 20-12-1922 te 's-Gravenhage overleden.	Ester Zwartverwer, 22-07-1851 Amsterdam; op 19-12-1926 te 's-Gravenhage overleden.

Huwelijksakte reg. 5; fol. 61, Amsterdam 15-05-1873; choppedatum: 2-11-1873, lokatie: Casino

Levie Samuel Keizer, 02-05-1807 Amsterdam; op 04-09-1890 te Muiderberg begraven, graf C 21 171.	Fredrika Eliazar Stodel, 15-03-1811 Amsterdam; op 28-11-1895 te Muiderberg begr., graf C 21 172.	Raphael Isaac Zwartverwer, 27-03-1817 Amsterdam; op 07-07-1885 te Muiderberg begr., graf C 16 189.	Eva Samuel Rudelsheim, 06-06-1819 Amsterdam; op 01-05-1859 te Muiderberg begr., graf B 32 91.

Huwelijksakte reg. 4; fol. 43v, Amsterdam 21-06-1837.	Huwelijk op 20-05-1840 bij de gemeente en op 11-06-1843 bij de N.I.H.S. te Amsterdam.

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)
■ http://akevoth.org/genealogy/joachimsthal/156.htm ■ Begraaf Verlof
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias
■ http://www.dutchjewry.org/amsterdam_inhabitants/JOODS

■ **Genlias / joodsmonument.nl**: **Zus: Frederika Keizer**, geb. 08-03-1876 Amsterdam, ovl. 13-11-1942 Auschwitz, was gehuwd met Isaäk de Vos, 09-04-1880 Amsterdam, 13-11-1942 Auschwitz, zoon van Jochem de Vos en Henriette Hartogsohn; huwelijksakte 205, Zaandam 13-09-1906. **Broer**: **Levie Keizer**, geb. 08-08-1880 Amsterdam, ovl. 07-12-1942 Auschwitz, was gehuwd met Sara Aldewereld, 03-04-1882 Amsterdam, 07-12-1942 Auschwitz, dochter van Jacob Aldewereld en Catharina van Adelsbergen; huwelijksakte 121, Zaandam 05-07-1905.

Raphaël Keizer

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Amsterdamschestraatweg 209, Utrecht. Beroep: Koopman [Genlias: handelsreiziger]. JOKOS-dossier 18 964 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias**: Raphaël Keizer was gehuwd met [1157] **Mietje Bouwman**, 18-02-1885 Vianen, dochter van Louis Bouwman en Esther Maris; huwelijksakte 223, Zaandam 19-10-1911.

Keizer

[277] **Eduard,** 23-12-1937 Utrecht, 26-03-1944 Auschwitz

Simon Keizer, 23-06-1909 Zwolle; slager; op 16-03-1975 ovl. Horgen (bij Zurich); begr. Utrecht aan het Zandpad, graf 24 C 33 J -.	Mina-Mien Mendels, 12-04-1912 Schoterland; ovl 2009.

Huwelijksakte 93, Utrecht 12-02-1936

Eduard Keizer, 01-11-1870 Hasselt, slager; ovl. op 07-05-1958 te Amsterdam en te Utrecht aan het Zandpad begraven, graf 31 C 26 N -.	Johanna Davidson, 1874/75 Zwolle; ovl. op 06-08-1943 te Utrecht; ald. aan het Zandpad begr., graf 31 C 26 M -.	Salomo Mendels, 04-10-1880 Wolvega, Weststellingwerf; ovl. op 08-08-1965 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 26 C 31 H -.	Evaline Haas, 17-06-1878 Almelo Stad; ovl. op 23-05-1968 te Amersfoort; te Utrecht aan het Zandpad begraven, graf 26 C 31 G -
Huwelijksakte 152, Zwolle 07-09-1897		Huwelijksakte 41, Almelo, Stad 07-07-1911	

■ Akevoth: .../ndbeli/12803.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/8668.htm ■ allefriezen.nl ■ Genlias ■ http://www.joodszwolle.nl/index.php/nl/2013-04-11-21-04-33/2013-06-18-21-43-38/keizer-davidson.html ■ WieWasWie ■ Zandpad

■ **WieWasWie: Zus Ina Keizer** is op 04-05-1946 te Utrecht op leeftijd van zes weken overleden; akte 1126, Utrecht 06-05-1946.
Vriendelijke mededeling van deheer **J. Terlingen** op 10-05-2018: "*Mina Mendels is 96 jaar geworden. Ze stierf in 2009. Ze heette overigens toen van achteren Nathans, omdat ze in 1994 hertrouwd is met Michael Nathans (1905).*"

Eduard Keizer

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
163	*1937*	*5698*	*31. Dez*	*27 Tewet*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Keizer	*Eduard*	*Eliahoe ben Sjim'on*	*23. Dez*	*or lejom 20 Tewet*	
Plaats: *Utrecht*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Keizer	*Simon*	*Sjim'on ben Eliahoe*	*Mendels*	*Mina*	*Mink bat Sjlomo*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
or lejom = dageraad =vroege ochtend of nacht van de vorige dag					

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Vismarkt 9, Utrecht. "*Ouders hebben de oorlog overleefd.*"
■ **J. Terlingen**, Schaduw over Zonneschijn, p. 21: "*De ouders van het zesjarige joodse jongetje Edu Keizer horen via hun kanalen binnen het verzet dat er gevaar dreigt en laten hun kind weghalen. Als er na enkele maanden nog steeds geen inval is geweest, wordt hij weer teruggeplaatst in het tehuis.* [Kindertehuis-zonneschijn aan de Oranje Nassaulaan 71 te Zeist (p. 7)]
Dan is het donderdag 24 februari 1944. In Amsterdam heeft de afdeling Joodsche Zaken van de Sicherheitdienst, die belast is met de tip over de twee ondergedoken joodse kinderen in Zonneschijn, drie mannen vrijgemaakt om naar Zeist te gaan.
[…]
[P. 22] *Bij de hoofdingang eist de agent in het gesprek met de directrices dat ze alle kinderen en medewerkers bijeenroepen.* […]
Een half uur later zitten alle kinderen aan de lange tafels in de eetkamer. Daar zijn ook de joodse kinderen bij die niet op tijd verstopt konden worden. […]
[…]
Drie joodse jongetjes worden eruit gepikt: Edu Keizer, 6 jaar (onderduiknaam: Eduard Brederode), Martijn Altmann, 3 jaar (Frans Koudijs) en Benjamin Waterman (1 jaar, iedereen noemt hem Bennie). Dan komt plotseling Raphael onder de tafel vandaan. Wil hij zijn jongere broertje Martijn niet in de steek laten? Raphael wordt onmiddellijk herkend als joods en wordt bij de andere arrestanten gezet.
[…]
[P. 25] *Laat op de dag van de inval, op donderdag 24 februari 1944, komen de […] arrestanten aan bij het pand van de SD aan het Adama van Scheltemaplein in Amsterdam. Daar worden ze ingesloten.*
[…]
De vier joodse kinderen worden in de hoofdstad de volgende dag meteen vervoerd naar de crèche aan de Plantage Middellaan, tegenover de Hollandse Schouwburg."
[P. 25 en 26] Eduard werd op 9 maart 1944 samen met de andere Zonneschijn-kinderen en juf Saartje Gosschalk-van Spiegel naar Westerbork gebracht en van daar worden zij behalve Bennie op 23 maart op transport naar Auschwitz gesteld.

Keizer-Bouman			
[1157] **Mietje,** 18-02-1885 Vianen, 28-01-1944 Auschwitz			
Louis Bouman (of Bouwman), 05-03-1851 Vianen; ovl. te Utrecht op 22-03-1903; ald. aan 't Zandpad begr., graf 34 C 2 C -.		Esther (Ester) Maris, 27-10-1848 Gorinchem; ovl. op 25-02-1934 te Utrecht; ald. aan het Zandpad begr., graf 43 C 19 I -.	
Huwelijksakte 13, Gorinchem 21-02-1872			
Barend Bouwman, 14-06-1812 Ooltgensplaat; ovl. op 03-09-1892 te Vianen.	Elisabeth / Betje Polak, 1813 Vianen; ovl. op 16-03-1856 te Vianen.	Levie Maris (Marits, Maritz, Mauritz, Marcus), ± 1796, zoon van Alexander Mauritz en Esther van Vriesland; ovl. op 01-09-1853 te Gorinchem.	Saartje de Vries, ± 1805, dochter van David de Vries en Rachel Cohen; ovl. op 17-01-1887 te Gorinchem.
Huwelijksakte 2, Vianen 08-03-1841.		Huwelijk ±1836 [Het eerste bekende kind, Roosje Maritz, werd 01-07-1837 te Gorinchem geboren.] *	
■ https://www.geni.com/people/Levie-Marks/6000000025500728237 ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad			

* ■ **WieWasWie:** Het zou kunnen, dat door de huwelijksakte nr. 11, opgemaakt te Leerdam op 25 augustus 1836, het huwelijk tussen **Levie Maris** (Marits, Maritz, Mauritz, Marcus en misschien Marks), geb. te Culemborg, 40 jaar, zoon van Alexander Marks en Hesje Marens, en **Saartje de Vries**, geb. te Leerdam, 33 jaar, dochter van David Levy de Vries en Rachel Samuel Cohen, werd gedokumenteerd:
Reden ervoor: Vijf voornamen en de leeftijd van Levie kloppen.
Reden ertegen: De voor- en achternaam **Hesje Marens** van Levie's moeder stemmen niet overeen met de namen, die op Levie's overlijdensakte staan. De Voornaam Hesje laat zich nog als troetelnaam van Hester/ Esther verklaren, maar of Esther van Vriesland is identiek met Hesje Marens blijft zonder verdere bronnen een open vraag.
Levie's achternaam **Marks** spreekt er ook tegen, maar kan misschien door een foutje bij het overtikken van het handgeschreven origineel zijn veroorzaakt.
■ **Genlias: Grootvader Barend Bouwman** huwde voor de tweede keer op 05-12-1856 te Vianen met **Saartje Wallich**, geb. ± 1820 Woerden; ovl. 7-1-1898 Vianen, dochter van Benjamin Abraham Wallich en Johanna Salomon Hakker; huwelijksakte 21, Vianen 05-12-1856.

Mietje Keizer-Bouman, echtgenote van [1156] Raphaël Keizer

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Amsterdamschestraatweg 209, Utrecht. JOKOS-dossier 18 964 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias**: Mietje was gehuwd met **Raphaël Keizer**, geb. 03-03-1884 Amsterdam, ovl. 28-01-1944 Auschwitz, zoon van Nathan Levie Keizer en Ester Zwartverwer; huwelijksakte 223, Zaandam 19-10-1911.

<table>
<tr><td colspan="4">Keizer-Haas
[1158] Rebekka, 20-12-1912 Almelo, 09-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Haas, 08-09-1880 Stad Almelo; "ovl. 6-11-1958 Almelo, (overlijdensadvertentie Abraham Haas NIW 14-11-1958)".</td><td colspan="2">Jansje de Haas, 15-07-1884 Stad Ommen; op 30-12-1961 te Almelo overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 17, Ommen, Stad, 22-12-1911.</td></tr>
<tr><td>Benjamin Haas, 24-10-1843 Almelo, Stad; ovl. op 23-11-1925, het overlijden werd te Schoterland aangegeven door Aron Smeer en Jacob Block uit Heerenveen, waar ook Benjamin het laatst woonde.</td><td>Rebekka Frenk, 1838 Zierikzee; ovl. op 10-10-1913 te Almelo, Stad.</td><td>Aron de Haas, ± 1837 Ommen, Stad, vleeschhouwer; ovl. 19-02-1910 te Ommen, Stad.</td><td>Matta Cohen, ± 1840 Lonneker; ovl. misschien 1915 volgens akte 31 te Ommen, Stad.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 21, Almelo, Stad 04-08-1869.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 22, Enschede 16-07-1867.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/505.htm ■ allefriesen.nl ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F19439/I52134/ ■ WieWasWie
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?database=&id=F19439 ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Rebekka Keizer-Haas

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Servaasbolwerk 3, Utrecht. JOKOS-dossier 12 168 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd*."

■ http://**akevoth**.org/genealogy/ndbeli/147.htm: Rebekka Haas was gehuwd met [1154] **Louis Keizer**, geb. 8-9-1904 Zwolle; ovl. 9-4-1943 Sobibor, zoon van Eduard Keizer en Anna Johanna Davidson.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 53: Haar naam staat op de transportlijst van 6 april 1943: "*Keizer-Haas Rebecca 20-12-12*".

Keller	
[1159] **Alma,** 07-07-1932 Wenen, 05-03-1943 Sobibor [1160] **Trude**, 13-03-1928 Wenen, 05-03-1943 Sobibor	
Eva Friedmann, 19-03-1895 Lvov	Isaak Mendel Keller, 19-09-1897 Warsaw;
■ In Memoriam ■ http://www.dokin.nl/deceased-children/alma-keller-born-7-jul-1932 [met duidelijke pasfoto's van beide meisjes]	

■ http://www.**dokin.nl/deceased-children**/alma-keller-born-7-jul-1932: Het laatst woonde de familie Keller in Wenen op het adres '*Wien II, Hammelburgstr. 8*'. Trude en Alma kwamen op 11-01-1939 in Wijk aan Zee (Beverwijk) aan en werden in het Emmahuis aan de Relweg 59 opgevangen. Voordat zij naar Westerbork werden gebracht, kwamen zij op vijf andere adressen terecht, te weten
op 22-03-1939 Ons Boschhuis, Arnhemschebovenweg 235, Driebergen-Rijssenburg;
op 29-06-1939 Achterklooster, Hoogstraat 79, Rotterdam;
op 16-09-1939 Utrecht, Koningslaan 80, Prof. D. Dresden;
op 18-11-1941 Centraal Israëlietisch Weeshuis CIW, Nieuwegracht 92, Utrecht en
op 16-04-1942 Meisjesweeshuis Rapenburgerstraat 171, Amsterdam.

In verband staande documenten:
Ten eerste: Afschrift van een brief, die Eva Keller-Friedmann in maart 1939 uit Wenen aan het Comité heeft geschreven, volgens stempel heeft de brief op 22-03-1939 het Comité bereikt:
"*Zeer geacht Comité*
..... Alstublieft! Alstublieft! Zo mogelijk, dat mijn kinderen zullen samenblijven. Ik dank bij voorbaat en vraag nogmaals, mijn verzoek niet af te slaan.

Met vriendelijke groet
get, Eva Keller"

Onderaan staat: "*(Betr. Alma, Trude, Harry en David Keller) M 694/ 695/ 696/697)*"
daaronder met potlood: "*allen Boschhuis*"

Ten tweede: "*L. Kramarsky*

Amsterdam - Z, 18 Maart 1939
Prins Hendriklaan 29Den

Weledelgeboren Heer
H. Sieperda
Departement van Binnenlandsche Zaken
's-Gravenhage

Weledelgeboren Heer Sieperda,

Ik bevestig U dankend de ontvangst van Uw brieven resp. afschriften 1192, 1257, 1266, 1260 d.d. 17 dezer en deel U in antwoord hierop beleefd mede, dat alles overeenkomstig geregeld en met de desbetreffende organisaties afgesproken is.

Echter ontving ik heden nog een schrijven van de Directrice van het Emmahuis betreffende de kinderen K e l l e r , waarvan de meisjes ingedeeld waren voor Amsterdam. Aangezien wij in Driebergen nog plaatsen voor meisjes vrij hebben, hebben wij inmiddels, Uw toestemming voorbehouden, ook de meisjes Keller (Nr. 19 en 20 van de Amsterdamsche Lijst) voor Driebergen ingedeeld en hopen dat U hiermede accoord gaat.

Hoogachtend,-
[Handtekening:] *L. Kramarsky*
L. Kramarsky

Onderaan staat: 20 Maart 1939 Telefonisch goedgevonden
[Handtekening onleesbaar]

Ten derde:

"***MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN***

NR. 1351

'S-GRAVENHAGE, 11 Augustus 1939

Afdeling:
Vluchtelingenbureau
[...]

Hierbij deel ik U mede, dat krachtens machtiging van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken de vluchteling(e)
Trude Keller geb. 13-3-28
Alma Keller geb. 7-7-32
die thans in Achterklooster
verblijft [*], *daaruit op 4 Sept. 1939 zal worden ontslagen, ten einde te worden opgenomen in het gezin van:*
Prof. D. Dresden, Koningslaan 80, Utrecht
onder garantie van Uw Comité.
Ik verzoek U genoemd gezin tijdig met deze beslissing in kennis te willen stellen en voor de uitvoering te willen zorg dragen.

Voor H. Sieperda
Regeeringsgemachtigde
inzake vluchtelingen
Borgh

Aan het Comité voor

Bijzondere Joodsche Belangen,
Lijnbaansgracht 366, Amsterdam C.

Afschrift van dit schrijven is toegezonden aan:
Het Kinder-Comité;
den Leider of het Bestuur van het Tehuis, waar het kind verblijft;
het Hoofd van de Politie ter plaatse van dit tehuis;
het Hoofd van de Politie ter plaatse, waar het gezin woont;
de Inspectie van de Bevolkingsregisters."
[*] In het formulier is van tevoren *verblijft* en *zal* gedrukt.

Ten vierde: "*VLUCHTELINGEBUREAU* *Agenda No.*
Betreft: *1351*
VRIJLATING van VLUCHTELINGEN
Lijst van Comité No. XVIII, 310A - 310B

Betreft: *Trude Keller & Alma Keller*
geboren: *13.3.28* *7.7.32*
verblijft thans te "Achterklooster"
Opname in gezin van Prof. D. Dresden, Koningslaan 80, Utrecht"

Broers: Twee broers, **David** (1924) en **Harij** (1931) hebben de oorlog overleefd.

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Koningslaan 80, Utrecht.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Koningslaan
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Alma en Trude Keller tot 31-08-1941 hadden bezocht: Mecklenburglaan
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 11: Hun namen staan op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Keller Alma 7.7.32*" en "*Keller Trud 13.3.28*".
■ https://www.**openjoodsehuizen**.nl/nl/page/2558/07-prins-hendriklaan-6: *"Na de kristalnacht van 9 november 1938 stuurden veel ouders van Joodse kinderen in Duitsland en Oostenrijk hun kinderen naar andere landen, vaak alleen, uit angst voor het steeds groter wordende antisemitisme in Oostenrijk en Duitsland. Er zijn uiteindelijk duizenden kinderen in deze periode gevlucht naar Nederland en Engeland. Isaak Mendel Keller en Eva Keller – Friedmann, woonachtig in Wenen ten tijde van de kristalnacht stuurden hun 4 kinderen naar Nederland. Zo vluchtten David Keller (11-12-1924), **Trude Keller** (13-03-1928), Harry Keller (11-04-1931) en **Alma Keller** (7-7-1932) naar Nederland waar zij in januari 1939 aankwamen. De kinderen*

worden in eerste instantie geplaatst in het Emmahuis te Beverwijk. Uiteindelijk worden de zusjes van hun broertjes gescheiden, omdat de meisjes, via vele omwegen, in een ander weeshuis terecht kwamen te Rotterdam. Vanuit daar worden de zusjes Keller door het kindercomité voor bijzondere joodse belangen geplaatst bij het gezin van professor Dresden, omdat de weeshuizen werden opgeheven. De meisjes kwamen in september 1939 bij professor Dresden in huis. Professor Dresden werd in november 1941 gearresteerd en gedeporteerd naar Westerbork. Hierdoor kwamen de zusjes Keller terecht in het Joods Weeshuis op de Nieuwe Gracht te Utrecht. Het Joods Weeshuis werd door de bezetter gesloten, waarna de zusjes Keller nog naar Amsterdam gebracht konden worden. In februari 1943 werd ook dit weeshuis gesloten en werden de zusjes op transport gezet naar Westerbork waarna ze zijn doorgevoerd naar vernietigingskamp Sobibor waar de meisjes in maart 1943 omkwamen in de gaskamers. De broertjes Keller zouden de oorlog wel overleven." [Vetdruk: HM]

Kenner Liebeskind	
[1161] **Bernhard**, 10-04-1873 Kleszczów, 02-11-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 1376, opgemaakt op 22-06-1951 te Utrecht, blijkt, dat Bernhard Kenner Liebeskind gehuwd was met [1164] Rifka (Rifha) Kernkraut.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Bilderdijkstraat 43 bis, Utrecht.

<table>
<tr><td colspan="4">Kentie-Stoppelman
[1162] Anna, 22-01-1906 Oude Pekela, 06-03-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1587] Mozes Stoppelman,
26-09-1867 Oude Pekela; muzikant/ dansleraar;
ovl. op 17-02-1941 te Oude Pekela.
"Mozes kwam uit een zeer muzikale familie."</td><td colspan="2">[1588] Willemina Bargeboer,
13-06-1866 Winschoten; huishoudster;
31-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 09-03-1893 te Winschoten. "Het gezin woonde a. de Nicolaasweg 101 te Utrecht."</td></tr>
<tr><td>NN NN</td><td>Roosje / Roossien Stoppelman, 12-07-1825 Oude Pekela, in 1854 naar Nieuwe Pekela, in 1858 naar Dalen vertrokken; ovl. op 04-04-1894 Oude Pekela.</td><td>Levie (Levie) Bargeboer, 04-03-1838 Winschoten; slager, veehandelaar, koopman; ovl. op 23-05-1921 te Winschoten; ald. begr., grafsteen 100.</td><td>Rebekka Frankforter, 13-07-1835 Winschoten;
ovl. op 30-12-1908 te Winschoten en aldaar begraven, grafsteen 144.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ?</td><td colspan="2">Huwelijk op 12-06-1861 te Winschoten.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/5411.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/5415.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/3870.htm ■ Genlias ■ Schut, Geschiedenis van de Joodse gemeenschap in de Pekela's 1683 – 1942, p. 242</td></tr>
</table>

■http://**akevoth**.org/genealogy/ndbcore/3870.htm: Voor de tweede keer trad **grootvader Levie (Levie) Bargeboer** op 08-04-1909 te Winschoten in het huwelijk met Sara de Vries, 15-06-1849 Winschoten. Zij is op 28-08-1936 te Winschoten overleden en aldaar begraven, grafsteen 99. "*Sara de Vries was eerder getrouwd met Jozef Wijnberg op 07-05-1870*."

Anna Kentie-Stoppelman

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Breedstraat 1 boven, Utrecht.

Anna Stoppelman was gehuwd met **Johannes Leendert Ruth Kentie**.

Kernkraut			
[1163] **Jakob**, 17-03-1902 Keulen, 30-09-1942 Auschwitz [1165] **Wolf**, 12-02-1901 Krakau, 30-09-1942 Auschwitz			
Uit de overlijdensakte nr. 1376, opgemaakt op 22-06-1951 te Utrecht, blijkt dat **Bernhard Kenner Liebeskind** gehuwd was met [1164] Rifka (Rifha) Kernkraut.		[1164] Rifka Kernkraut, 22-01-1877 Wisnicz; 02-11-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.	N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie			

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Bilderdijkstraat 43 bis, Utrecht.

Jacob Kernkraut

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Kernkraut, Jakob Jacob, geb. 17 maart 1902 in Köln, woonde in Köln. 28 oktober 1938, Bentschen (Zbaszyn), uitgewezen. Emigratie: Nederland.
Deportatie: vanuit Westerbork, 1942, Auschwitz, vernietigingskamp.
Overlijdensdata: 30 september 1942, Auschwitz.
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.563: "*Kernkraut, Jacob (17.3.1902, Köln am Rhein, 7.10.1942) - 34445/1942*"

Wolf Kernkraut

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Kernkraut, Wolfgang, geb. 12 februari 1901 in Krakau.
Deportatie: onbekende Deportatieplaats, voor dood verklaard.

Kernkraut	
[1164] **Rifka**, 22-01-1877 Wisnicz, 02-11-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 1375, opgemaakt op 22-06-1951 te Utrecht, blijkt, dat Rifka (Rifha) Kernkraut gehuwd was met [1161] Bernhard Kenner Liebeskind.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Bilderdijkstraat 43 bis, Utrecht.

Kessler	
[1166] **Hella Klara**, 21-04-1921 Berlin, 30-09-1942 Auschwitz	
[1167] Josef Izak Kessler, 1-01-1891 Przemysl; 31-05-1945 Midden-Europa	[1168] Anna Schneider, 26-02-1893 Berlin; 17-09-1943 Auschwitz
■ In Memoriam	

Hella Klara Kessler, Josef Izak Kessler en Anna Kessler-Schneider

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prof. L. Fuchslaan 35, Utrecht.

Hella Klara Kessler

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Kessler, Hella K., geb. 21 april 1921 in Berlin, woonde in Berlin. Overlijdensdata: Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

Josef Izak Kessler

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Deportatie op 23-03-1944 naar Auschwitz.

■ **joodsmonument.nl**: "*Josef Kessler was a master tailor (Schneidermeister) and tailor for women (Schneider für Damen) when he lived in Berlin. He was arrested on 20.05.1943, and arrived in Auschwitz on 25.03.1944. (Berlin Addressbooks, Auschwitz Forced Laborers at ancestry.com)*"

Kijzer			
[294] **Meijer,** 01-10-1927 Utrecht, 23-07-1943 Sobibor			
[1169] Emanuël Kijzer, 03-08-1887 Gouda, banketbakker; 05-03-1943 Sobibor		[1171] Marianne Rimini, 20-11-1889 Amsterdam; 05-03-1943 Sobibor	
Huwelijksakte reg. 6C; fol. 47v, Amsterdam 6 juni 1923, choppe: 10-6-1923			
Meijer Manus Kijzer, ± 1856 Gouda; ovl. op 18-12-1913 te Montfoort.	Sophia Seijffers, ± 1858 Gouda; ovl. op 16-12-1936 te Montfoort.	Joseph Rimini, 13-10-1858 Amsterdam; ald. ovl. op 10-08-1941.	Esther Querido, 23-2-1857 Amsterdam; ald. ovl. op 15-05-1897.
Huwelijksakte 76, Gouda 04-06-1884		Huwelijk op 11 juni 1884 te Amsterdam	
■ Akevoth, Ashkenazi marriages database ■ http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/2124.htm ■ Genlias			

■ **Genlias: Zusjes**: Op 18-04-1925 zijn N. N. en N. N. Kijzer te Utrecht als levenloze kinderen geboren. Overlijdensakten 592 en 593, Utrecht 18-04-1925.

Meijer Kijzer

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
7	*1927*	*5688*	*08. Okt*	[12 Tisjri Tweede dag Soekot – Loofhuttenfeest]	
Naam Kind			Geboortedatum		
Kijzer	*Mijer Manus*	*Meïer*	*01. Okt*	*5 Tisjri*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Anthoniegasthuis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Kijzer	*Emanuel*		*Rimini*	*Marianna*	
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
te Montfoort; geboren Sj"K"Sj sjoewa, P"wajelech, 5 Tisjri 5688 (= za 1 okt 1927) [wajelech = en hij ging, Dtn. 31,1] *Sj"K"Sj … = sjabbath kodesj sjabbath… = de heilige sjabbath, sjabbath …* *P"…. = parasja ……= deel (weekdeel uit Thora)* *Sj"K"p …. = sjabbath kodesj parasha … = de heilige sjabbath, deel …*					

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Magdalenastraat 1, Utrecht.
Inboedellijst van 17-10-1942. JOKOS-dossier 11 014 op het Gemeentearchief Amsterdam
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (A'dam 2005) 76]
Adres: Magdalenastraat 1
Onderwijs: O. U. L. O. Adres van de openbare school, die Meijer Kijzer tot 31-8-1941 had bezocht: Hamburgerstraat 22
■ **Frans Crone, Voorbijgaand verblijf**, Joodse weeskinderen in oorlogstijd, Amsterdam/ Antwerpen (2005) 67: Foto van Meijer Kijzer "[nr.] *19 Meijer Keizer*", bladzijde 21: "*Meneer Keizer, de suppoost van het weeshuis* [en **vader** van Meijer]*, wilde altijd dat de kinderen op weg naar school twee aan twee liepen. De oudere kinderen uit de hoogste klassen voorop en de kleintjes achteraan. Hijzelf sloot de rij*."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 231 en 11: Meijers naam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Kijzer Meijer 1.10.27*"; de namen van zijn ouders staan op de lijst van 2 maart 1943: "*Kijzer Emanuel 3.8.87*" en "*Keizer-Rimini Marianne 20.11.89*".

Kijzer

[1169] **Emanuël,** 03-08-1887 Gouda, 05-03-1943 Sobibor
[1170] **Salomon**, 07-11-1892 Gouda, 31-03-1944 Midden-Europa

Meijer Manus Kijzer, geb. 03-03-1856 Gouda; op 18-12-1913 te Montfoort overleden.	Sophia Seijffers, geb. 07-11-1857 Gouda; op 16-12-1936 te Montfoort overleden.

Huwelijksakte 76, Gouda 04-06-1884.

Manus Meijer Keizer, geb. 28-11-1826 Amsterdam, zoon van Meijer Manus Keizer en Roosje Emanuel Bomberg; voor 1906 overleden.	Regina Kijzer, 31-05-1830 Brussel; op 09-06-1857 te Gouda overleden.	David Seijffers, 30-06-1817 's-Hertogenbosch; ovl. op 17-11-1901 te Gouda; begr. aldaar aan de Boelekade grafnummer 288.	Hesje Salomon (Hester) Cats, 09-08-1819 Gouda; ovl. op 30-08-1866 te Gouda; begr. ald. op 31-08-1866 aan de Boelekade, graf 79.
Huwelijksakte 26, Gouda 02-05-1855.		Huwelijksakte 131, Gouda 27-12-1854.	

■ https://www.geni.com/people/Regina-Kijzer/6000000017241650742 ■ Genlias
■ http://jorge.home.xs4all.nl/gen/pp/d0000/I4616.html
■ http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin.php?bronnen_weergeven=1
■ http://www.samh.nl/genealogie/bronnen-na-1811/bevolkingsregisters/1442976/
■ Tom Verwaijen, Joods Gouda, p. 163 ■ http://jorge.home.xs4all.nl/gen/pp/d0042/I4615.html

■ **Genlias** en **Begraaf Verlof**: **Grootvader Manus Meijer Kijzer** trouwde voor 1865 voor de tweede keer met Gezina (Gesina) Mendels. Er werd op 23-03-1865 een levenloos kind geboren; akte 200, Gouda 24-3-1865.
Grootvader's tweede vrouw **Gezina (Gesina) Mendels** werd op 5 feb 1905 te Gouda ter aarde besteld. Toen was zij weduwe van Manus Meijer Kijzer. Zij is ± 1827 geboren en stierf op leeftijd van 78 jaar. Haar laatste adres was Amstel 320.

Emanuël Kijzer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Magdalenastraat 1, Utrecht. Inboedellijst van 17 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 11 014 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias** en **AKEVOTH**, Ashkenazi marriages Database (Noach): Emanuël Kijzer was gehuwd met [1171] **Marianne Rimini**: Huwelijksakte reg. 6C; fol. 47v, Amsterdam 06-06-1923. Choppedatum bij de N.I.H.S.: 10-6-1923. Emanuels vader was overleden ten tijde van het huwelijk, Marianne Rimini's moeder leefde nog. Marianne woonde toen op de Weesperstraat 94 te Amsterdam.

Salomon Kijzer

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Huijgensstraat 10, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 14 032 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Echtgenote en vijf kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd*."

■ **Genlias** en **AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)**: Salomon Kijzer trouwde volgens akte reg. 2B; fol. 48v op 27-05-1925 te Amsterdam met **Alida Waterman**, geb. 01-11-1902 te Gorinchem. Ouders van de bruid waren Israël Waterman en Sientje Achttienribbe. Ten tijde van het huwelijk waren slechts de moeder van de bruidegom en de vader van de bruid nog in leven. Choppedatum bij de N.I.H.S. was 31-05-1925, choppelokatie was Cats. De bruid woonde toen op Blasiusstraat 128 te Amsterdam. Voor beiden was het de eerste choppe / huwelijk.

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Deportatie op 23-10-1942 naar Auschwitz.

<table>
<tr><td colspan="4">Kijzer-Rimini
[1171] Marianne, 20-11-1889 Amsterdam, 05-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Joseph Rimini, 13-10-1858 Amsterdam;
op 10-08-1941 aldaar overleden.</td><td colspan="2">Esther Querido, 23-02-1857 Amsterdam;
aldaar op 15-05-1897 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 11 juni 1884 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td>Samuel Rimini,
29-06-1826 Amsterdam,
diamantsnijder;
ovl. op 06-10-1889 te Amsterdam en op 8-10-1889 te Ouderkerk a. d. Amstel begr., ligging D-P -42, veld 1857.</td><td>Mirjam Baruch,
geb. 1827;
op 26-09-1859 te Ouderkerk aan de Amstel begraven, ligging D-B -08, veld 1857.</td><td>Daniel David Rodrigues Querido,
geb. 1832,
diamantsnijder;
begr. op 16-04-1894 te Ouderkerk aan de Amstel, ligging D-M-56, veld 1857.</td><td>Lea Mozes Rodrigues Lopes,
geb. 1834 of 1835;
op 03-04-1910 te Ouderkerk aan de Amstel begraven, ligging D-M-54, veld 1857.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 28-11-1855 te Amsterdam.</td><td colspan="2">Huwelijk op 24-08-1855 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.stenenarchief.org/pig/pig_view.php?editid1=21311
■ http://www.dutchjewry.org/portugese_marriages/portu_huw_search_form.asp
■ http://www.stenenarchief.org/jpg/02131101.jpg ■ Genlias</td></tr>
</table>

■ http://www.**stenenarchief**.org/pig/pig_view.php?editid1=21311**: Grootvader Samuel Rimini** hertrouwd in 1861 met **Mirjam (Mietje) Bleekrode**. Mirjam is op 27-02-1908 op de Joodse begraafplaats Beth Haim te Ouderkerk aan de Amstel begraven, ligging D-P -41, veld 1857.

Marianne Kijzer-Rimini

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Magdalenastraat 1, Utrecht. Inboedellijst van 17 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 11 014 op het Gemeentearchief Amsterdam
■ **Genlias** en **AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach):** Marianne Rimini was gehuwd met [1169] **Emanuel Kijzer**: Huwelijksakte reg. 6C; fol. 47v, Amsterdam 06-06-1923. Choppedatum bij de N.I.H.S.: 10-06-1923. Emanuels vader was overleden ten tijde van het huwelijk, Marianne Rimini's moeder leefde nog. Marianne woonde toen op de Weesperstraat 94 te Amsterdam.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 11: Haar naam staat op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Keizer-Rimini Marianne 20.11.89*".

<table>
<tr><th colspan="4">Klafter
[1172] Izaak, 20-09-1894 Rabka, 28-02-1945 Midden-Europa</th></tr>
<tr><td colspan="2">Hermann (Hirsh Zvi) Klafter,
geb. 1862 Polen; ovl. 1938 Karlsruhe.</td><td colspan="2">Bertha (Beilah Rosa) Braun,
geb. 1866; ovl. 1938 Karlsruhe.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ?; er werden zeven kinderen geboren, omdat van drie kinderen, behalve de namen, de gegevens ontbreken, is niet duidelijk, wie het eerste kind was.</td></tr>
<tr><td>Isaac Hirsch Klafter,
geb. 1821; ovl. ?;
zoon van Abraham
Klafter en Rivka ?</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ https://www.geni.com/people/Hirsh-Zvi-Hermann-Klafter/6000000022245228089
■ https://www.geni.com/people/Beilah-Rosa-Bertha-Braun/6000000022245052314 ■ Genlias
■https://www.geni.com/people/Isaac-Hirsch-Klafter/6000000043723724106 ■In Memoriam</td></tr>
</table>

■ **Geni.com/ In Memoria / joodsmonument.nl**: Bekende **Broers en zussen**: Leoni Klafter [Leni Reichmann-Klafter], geb. 01-10-1890 Rabka, ovl. 03-10-1944 Auschwitz; Jakob Josef Klafter, geb. 13-09-1896 Krynica, ovl. 07-05-1943 Sobibor; Heinrich Ni Klafter.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oudegracht 111, Utrecht. Beroep: Koopman & winkelier. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd. Twee kinderen van Izaak Klafter hebben de oorlog overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **Genlias** en http://www.**dutchjewry.org/noach/noach**_view.asp?editid1=7662: **Izaak Klafter** trouwde op 28-08-1918 te Amsterdam met **Esther Mok**, geb. 16-08-1896 Amsterdam, dochter van Isaac Mok en Aaltje Wurms; huwelijksakte reg. 5G; fol. 24. Choppe bij de N.I.H.S. vond op 28-08-1918 in de lokatie Lepelstraat plaats.
■ **WieWasWie:** Er is op 26 juli 1923 een vrouw genaamd **Bertha Braun**, geb. ± 1868 te Eschenau (D) te Almelo overleden; behalve haar beroep 'religieuse' ontbreken verdere gegevens; overlijdensakte nr. 153, Almelo 27 juli 1923.
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Deportatie op 31-07-1944 naar Theresienstadt, van daar 23-10-1944 naar Auschwitz.

Klarfeld	
[1173] **Lenchen**, 25-06-1925 Halberstadt, 30-09-1942 Auschwitz **Georg**, 26-02-1932 Leipzig, 24-09-1943 Auschwitz **Thea**, 15-03-1927 Halberstadt, 24-09-1943 Auschwitz	
Simon Klarfeld, 26-06-1898 Drzewica (P). Adres na aankomst in NL: Zeeburg; op 24-09-1943 in Auschwitz van het leven beroofd.	Tema Migus, 06-02-1902 Wolbrom (P). Adres na aankomst in NL: Nieuwe Keizersgracht 3 huis, Amsterdam; op 24-09-1943 in Auschwitz* van het leven beroofd.
Huwelijk ? Laatste adres in Duitsland: Berliner Straße 17, Leipzig Gezinsadres volgens joodsmonument.nl: Plantage Muidergracht 43[I], Amsterdam.	
■ dokin.nl (met foto) ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam	

Thea en Georg Klarfeld

■ **dokin.nl** (met foto): Voordat Thea en Georg op 23-12-1941 op het adres Plantage Muidergracht 43[I], Amsterdam terechtkwamen, woonden zij na aankomst in Nederland op drie andere adressen, namelijk: Vanaf 29 of 26-12-1938 Bondshuis N.P.B. Amersfoortsestraat 91, Soesterberg; vanaf 07-02-1939 Huize Cromvliet, Penninglaan/ Beetslaan, Rijswijk en vanaf 13-04-1939 Joods Weeshuis, Pletterijstraat 66, 's-Gravenhage.
■ **joodsmonument.nl:** Georg *komt voor in een CABR-dossier van het Nationaal Archief.*

Lenchen of Lena Klarfeld

■ **dokin.nl:** Voordat Lenchen of Lena op 22-04-1941 in het Centraal Israëlietisch Weeshuis te Utrecht terechtkwam, woonde zij na aankomst in Nederland op drie andere adressen, namelijk: Vanaf 29-12-1938 Bondshuis N.P.B. Amersfoortsestraat 91, Soesterberg; vanaf 07-02-1939 Huize Cromvliet, Penninglaan/ Beetslaan, Rijswijk en vanaf 13-04-1939 Joods Weeshuis, Pletterijstraat 66, 's-Gravenhage.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht , Centraal Israëlietisch Weeshuis
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Klarfeld, Lena of Lenchen, geb. 25 juni 1925 in Halberstadt, woonde in Leipzig. Emigratie: 28 oktober 1938, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 19 augustus 1942, Auschwitz, voor dood verklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92

■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 118:
Zij werd "*op 12 februari 1942 naar Westerbork*" met andere "*buitenlandse bewoners van het Centraal Israëlietisch Weeshuis*" afgevoerd. Haar naam werd daar "*op 10 maart 1942 ingeschreven*".
■ **dokin.nl:** Dokumenten met betrekking tot Lenchen Klarfeld:
"[...] *22 Januari / 40. 1 bijl.*
Geachte Collega,
Op 8 dezer werden door mij nadere medisch inlichtingen gevraagd inzake van Mevr. Klarfeld, waaromtrent U dd. 5.1.40 een geneeskundige verklaring heeft afgegeven.
Voor zoover mij bekend is, mocht ik daarover nog geen bericht ontvangen en ik zou daarom zoo mogelijk spoedige beantwoording zeer op prijs stellen.
U bij voorbaat dankend.
Collegialiter De Medisch Adviseur inzake vluchtelingen,
(S.W. Praag).
Aan den Heer A. Blok, arts, Sarphatistraat 88, AMSTERDAM."

"*Aan Zijne Excellentie heeft de afd. A/VI. de eer voor te stellen - op medisch advies van Generaal-Majoor b.d.S.W. Praag - aan den - in het kamp Oostelijke Handelskade 12 te Amsterdam opgenomen - vluchteling Simon Klarfeld tot nader order verlof te verlenen, teneinde zijn sukkelende vrouw Tema Klarfeld-Migus, geb. 6-2-02, behulpzaam te zijn. De vrouw heeft een ernstige buikoperatie ondergaan.*
Den Leider van genoemd kamp ware op te dragen dit geval aan te teekenen in het Contrôle-register en elke 14 dagen verslag te doen omtrent de noodzaak van een langer verblijf van het echtpaar te Amsterdam. Na herstel der vrouw kan het echtpaar - met de drie kinderen - welke thans in een weeshuis zijn ondergebracht, naar het Centrale Vluchtelingenkamp te Westerbork worden overgebracht.
's-Gravenhage, 30 Maart 1940. [handtekeningen]"

"*10208 A/VI. 1 April /40.*
Hierbij deel ik U mede, dat - op medisch advies - aan den - in U kamp opgenomen vluchteling - Simon Klarfeld, geb. 26-6-98 tot nader order verlof kan worden verleend, door te brengen te Amsterdam, Plantage Muidergracht 43.
Dit verlof wordt verleend teneinde zijn zieke vrouw Tema Klarfeld-Migus, geb. 6-2-02, behulpzaam te zijn.
U gelieve dit geval aan te teekenen in het Contrôle-register en elke 14 dagen te willen nagaan of het geheele gezin (dus inclusief de 3 kinderen) reeds in aanmerking komt om naar het Centraal Vluchtelingenkamp te Westerbork te worden overgeplaatst. Van Uwe bevindingen wordt bericht verzocht.
Voor: Het Hoofd Afdeling ARMWEZEN, [handtekening]
Aan den Leider van het Vluchtelingenkamp Oostelijke Handelskade 12, AMSTERDAM."

[...] *AMSTERDAM, C. 9 Augustus 1939 Heerengracht 466* [...]
het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, Afdeling Vluchtelingenbureau,'s-Gravenhage.
Betr. kinderen Klarfeld - X 99/ 100/ 101
Wij hebben de eer, het telefonisch gesprek van heden te bevestigen, waarbij wij U verzochten, toestemming te willen verleenen, dat bovengenoemde kinderen, verblijf houdende in het Isr. Weeshuis te Den Haag, 14 dagen doorbrengen te Amsterdam, in verband met ernstige ziekte hunner moeder, die in het Isr. Ziekenhuis te Amsterdam verpleegd wordt.
De beide meisjes zullen logeren in het Isr. Meisjes-Weeshuis en het jongetje in het Isr. Jongens-Weeshuis alhier.
Wij bieden U onzen dank aan voor de spoedige behandeling van deze aangelegenheid en teekenen,
Hoogachtend, COMITE VOOR BIJZONDERE JOODSCHE BELANGEN
AFDEELING KINDEREN: [handtekening]"
■ Dodenboeken van Auschwitz, p.571: "*Klarfeld, Lene (25.6.1925, Halberstadt, 19.8.1942) - 22732/1942*"

<table>
<tr><td colspan="4">Klee
[1174] Alfred, 25-01-1875 Berlijn, 10-11-1943 Westerbork</td></tr>
<tr><td colspan="2">Moritz Klee, fabriekseigenaar;
in 1886 na een lange longziekte te
Falkenstein / Taunus (D) overleden.</td><td colspan="2">Esther Eugenie Lagowitz,
geb. ?;
ovl. 23-08-1887 Königstein.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ?</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Julius Mgowitz</td><td>Flora Simon</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ https://www.geni.com/people/Eugenia-Klee-Lagowitz/6000000018453107730
■ https://www.geni.com/people/Flora-Mgowitz/6000000019655610254 ■ Genlias
■ In Memoriam</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in september 1940: Mauritsstraat 102, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in september1940: **Echtgenote**: [1175] **Therese Klee-Stargardt**, 28-06-1877 Schwerin; 25-03-1945 Bergen-Belsen.
"*In november 1935 vierde de Joodse gemeente Amsterdam (Nederlands Israëlietische Hoofd Synagoge) haar 300-jarig bestaan. In zijn functie van voorzitter van de Joodse gemeente in Berlijn woonde Alfred Klee de viering bij. Kort daarna kwam hij als vluchteling uit Berlijn naar Amsterdam.*
Alfred KLee was één van de opponenten bij de promotie van Abraham Adolf Neufeld in 1903. Neufeld was de eerste die de productie van een zionistische propagandafilm voorstelde. Toevoeging van een bezoeker van de website"

"*Dr. Alfred Klee was een Berlijnse jurist en een prominente Zionist. Een kort overzicht van zijn activiteiten is te vinden in: S. Rawidowicz, (edited by B. Ravid), Israel: The Ever-Dying People, and Other Essays. (Rutherford, Fairleigh Dickinson University 1986)*
Alfred Klee stierf in Westerbork. Hij is na de oorlog herbegraven op de Joodse begraafplaats te Muiderberg.
Slachtofferregister Oologsgravenstichting: www.ogs.nl; M.H. Gans, Memorboek. Platenatlas van het leven der joden in Nederland van de middeleeuwen tot 1940(6e bijgewerkte druk; Baarn 1988) 774
Uit de administratie van Westerbork blijkt dat Alfred Klee aldaar is omgekomen."

Zie voor een uitgebreide biografie en een foto van Alfred Klee de website van Hagalil.com."

■ **H. Wielek, De oorlog die Hitler won** (Amsterdam 1947) 244-245: "*Iedere avond kom ik in mijn barak dr. Alfred Klee tegen, die aan één stuk door leest en studeert en die zijn Palestina-ideaal geen ogenblik uit het oog verliest. Deze man, leider der Duitse Zionisten, is ook uit Duitsland afkomstig, maar hij en Totmann: twee werelden*."
■ - **Israel & Judentum** - http://www.**hagalil**.com/archiv -: **Hannah Elisabeth Pick**, geb. **Goslar**: **Mein Großvater Alfred Klee** - Einblicke und Erinnerungen ... von Heide Kramer: "*1899 huwde Alfred Klee Therese Stargard (geb. 1877 in Schwerin/ Mecklenburg). Uit dit huwelijk stammen de kinderen Eugenie Esther (1) (geboren op 17 mei 1900 te Berlijn), mijn moeder Ruth Judith (geboren op 23 oktober 1901 te Bonn) en Hans (geboren op 3 november 1906 te Berlijn).*
... Na de Rijkspogromnacht op 9 november 1938 besloot mijn grootvader Alfred Klee te emigreren. Toen hij zich ophield in Hamburg, om er een voordracht te houden over het thema Ideeën van het Zionisme, waarschuwde hem zijn zoon Hans van Berlijn uit in een codeerde telefoongesprek voor de aanstaande vervolgingen van de nazi's: 'Kijk eens, jij hebt jouw kleindochter Hannah, die heeft verjaardag, en zij zou enorm blij zijn, als jij haar in eigen persoon gaat feliciteren.' - Deze kleindochter was ik, en ik heb op 12 november verjaardag. Maar ik leefde in Nederland! - - ...
Grootvader Klee begreep dus de gevaarlijke situatie en reisde onverwijld naar ons in Amsterdam. Als advocaat kon hij in Duitsland toch al niet meer werken, omdat sedert 27 september 1938 voor Joodse advocaten een beroepsverbod was ingegaan.
...
De grootouders, mijn vader, Rachel en ik werden bij de grote razzia van de Duitsers op 20 juni 1943 in Amsterdam opgepakt. Zij deporteerden ons vooralsnog in het doorgangskamp Westerbork, waar mijn grootvader in november 1943 aan een hartaanval overleed."

■ **Genlias**: Overlijdensakte 545, Westerbork 12-11-1943
■ **Begraaf Verlof**: 15-12-1943, Muiderberg, graf U ur2 13, Alfred Klee
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Klee, Alfred, geb. 21 januari 1875 in Berlin, woonde in Berlin. Emigratie: 15 november 1938, Nederland. Overlijdensdata: 1943, Westerbork, doorgangskamp.

Klee-Stargardt

[1175] **Therese**, 28-06-1877 Schwerin, 25-03-1945 Bergen-Belsen

Michael Eliezer Stargardt, geb. 12-08-1853 Skwierzyna; ovl. 02-09-1901 Frankfurt an der Oder.	Johanna David, geb. ±1845 Frankfurt an der Oder; ovl. 29-10-1918 Berlijn.	Reisel Regina Pander, geb. 18-03-1863 Berlin; ovl. 03-11-1917 Berlin.

Huwelijk met Johanna David ±1869; het eerste van twee bekende kinderen – Max – werd 1870 geboren; Huwelijk met Reisel Regina Pander ±1882; het eerste van twee bekende eigen kinderen – Michael Hermann – werd 12-06-1883 geboren.

Michael Stargardt, geb. ?; ovl. ?	Therese Landshoff, geb. ?; ovl. ?	Rosa Landshoff, geb. ±1816 Schwerin; ovl. 31-08-1890 Schwerin.	Simon Joseph David, geb. ?; ovl. ?	Therese Reiss, geb. ?; ovl. ?	Hermann Pander, geb. 1831; ovl. 01-06-1880 Berlin.	Lina Landshoff, geb. ±1842 Skwierzyna; ovl. 01-08-1912 Berlin.
Huwelijken ?			Huwelijk ?		Huwelijk ?	

■ https://www.geni.com/people/Therese-Stargardt/6000000018453129308

■ https://www.geni.com/people/Michael-Eliezer-Stargardt/600000077434380113 ■ https://www.geni.com/people/Johanna-Stargardt/6000000077451455593 ■ https://www.geni.com/people/Simon-Joseph-David/6000000077465700436 ■ https://www.geni.com/people/Reisel-Regina-Stargardt/6000000077433946651 ■ https://www.geni.com/people/Hermann-Pander/6000000077434585020 ■https://www.geni.com/people/Lina-Pander/6000000077434903838 ■https://www.geni.com/people/Michael-Stargardt/6000000054088711827 ■https://www.geni.com/people/Rosa-Stargardt/6000000077434742583 ■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres in september 1940: Mauritsstraat 102, Utrecht. Inboedellijst van 24 augustus 1942. Therese Klee-Stargardt was sedert 1899 gehuwd met [1174] Alfred Klee.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Klee, Therese, geb. Stargardt, geb. 28. Juni 1877 in Schwerin (Warthe), woonde in Berlin. Emigratie: 15 november 1938, Nederland.
Deportatie: vanuit Westerbork 01 februari 1944, Bergen-Belsen, concentratiekamp.
Overlijdensdata: 25. maart 1945, Bergen-Belsen.
■ - **Israel & Judentum** - http://www.**hagalil**.com/archiv -: **Hannah Elisabeth Pick**, geb. **Goslar**: **Mein Großvater Alfred Klee** - Einblicke und Erinnerungen ... von Heide Kramer:
"*Daarna zijn grootmoeder Therese* [Klee-Stargardt], *mijn vader en wij kinderen in het Duitse concentratiekamp Bergen-Belsen (uitwisselingskamp) gekomen. Mijn vader Hans Goslar is daar op 25 februari 1945 ten gevolge van de hechtenis in het concentratiekamp overleden.*

Mijn grootmoeder had waarschijnlijk door uitwisseling ons veel meer kunnen helpen, want jongeren, zoals bijvoorbeeld mijn vader, mijn zus en ik, stonden niet op de lijst. Toen er voor Therese Klee werkelijk eens gelegenheid tot uitwisseling was, is zij naar een SS-man toe gegaan en vertelde hem: 'Ik kan niet van hier weggaan, mijn schoonzoon is erg ziek.' -- Zo bleef mijn grootmoeder Therese in Bergen-Belsen en overleed op 25 maart 1945."

Kleef

[1177] **Louis Jacob Wollie,** 13-11-1919 Winschoten, 28-05-1943 Sobibor
[1178] **Markus Maniel**, 20-03-1923 Menado, 28-05-1943 Sobibor
[279] **Rosa Alida,** 18-05-1929 Utrecht, Bilderdijkstraat 32, 28-05-1943 Sobibor

[1176] Hartogh Kleef, 10-06-1887 Groningen; 28-05-1943 Sobibor.	[1179] Julia Bollegraf, 12-07-1889 Winschoten; 28-05-1943 Sobibor.
Huwelijksakte 22, Winschoten 29-04-1919.	

Levi Kleef, 04-07-1847 Groningen; op 14-11-1928 te ovl. Groningen en aldaar aan de Iepenlaan begraven, graf nr. 523.	Roosje Marcus, 16-05-1844 Groningen; ovl. op 26-08-1909 te Groningen en ald. a. d. Iepenlaan begr., graf 97.	Markus Bollegraaf, ± 1852 Winschoten; ovl. op 21-03-1931 te Winschoten; aldaar begraven.	Alida Wijnberg, ± 1848 Winschoten; ovl. op 20-03-1937 te Groningen; te Winschoten begraven.
Huwelijksakte 25, Groningen 02-02-1873.		Huwelijkakte 48, Winschoten 11-11-1874	

■ Boon, Lettinck e. a., Joodse inwoners van de stad Groningen ... 1870-1945, deel IIa, p. 224 en 298, IIb, p. 469 en 540. ■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIa, p. 298, 224; IIb, p. 469, 540, 263; deel IIc, p. 716. ■ Genlias ■ historiejoodsgroningen.nl

■ **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Bergen op Zoom, Roosendaal en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 171 en 172:
"*Roosendaal, 16 mei 1943.*
Te 23 uur aan het bureau den rechercheur B. van de gemeentepolitie Haarlem die om assistentie kwam daar aan de Hulsdonkschestraat een 6-tal personen van Joodsche afkomst zouden verblijven. In verband hiermede werden door genoemde rechercheur, majoor v.G., majoor d.B. en N. en K. aangehouden 6 personen van Joodsche afkomst genaamd: Hartog Kleef, geboren Groningen, 10 juni 1887, fotograaf, wonend te Utrecht, Julia Bollegraf, geboren te Winschoten, 12 juli 1886, Rosa Alida Kleef, geboren te Utrecht, 18 mei 1929, Louis Jacob Wollie Kleef, geboren Winschoten 13 november 1919, kantoorbediende, Marcus Manuel Kleef, geboren Menado (N.I.), banketbakker te Utrecht, Helena Bollegraf, geboren Coevorden 27 januari 1915, verpleegster te Amsterdam. Bedoelde personen werden aangehouden en overgebracht naar het hoofdbureau van politie alhier. Voorts werd aangehouden V., wonend te Roosendaal, Hulsdonkschestraat. Maandag 17 mei 1943. Te 13 uur zijn de arrestanten (Joden) en den ariër V. door de marechaussee alhier afgehaald voor transport naar Haarlem.
**GA. Roosendaal. Gemeentepolitie Roosendaal en Nispen, 1912 – 1996. Nr. 305.*
Alle zes gearresteerde Joden werden op 28 mei 1943 te Sobibor vermoord." [**Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 123 en 130]

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 123 en 130*:* Vijf namen, de namen van de ouders en drie kinderen staan op de transportlijst van 25 mei 1943: *"Bollegraaf Julia 12.7.89", "Kleef Rosa 18.5.29", "Kleef Hartog 10.6.87", "Kleef Louis 13.11.19" en "Kleef Marcus 20.3.32".*

Rosa Alida, Louis Jacob Wollie en Markus Maniel Kleef

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Spoorstraat 6 bis, Utrecht. Inboedellijst van 12 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 13 525 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Rosa Alida en Markus Maniel Kleef

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Spoorstraat 6 bis

<table>
<tr><td colspan="4">Kleef
[1176] Hartogh, 10-06-1887 Groningen, 28-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Levi Kleef, 04-07-1847 Groningen;
ovl. op 14-11-1928 te Groningen en aldaar aan de Iepenlaan begraven, graf nr. 523.</td><td colspan="2">Roosje Marcus, 16-05-1844 Groningen,
op 26-08-1909 te Groningen overleden en aldaar aan de Iepenlaan begraven, graf 97.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 25, Groningen 02-02-1873; nad. informatie: handtekening bruid Hebreeuws</td></tr>
<tr><td>Salomon Kleef,
07-08-1816
Leeuwarden;
ovl. op 18-07-1847 te Groningen.</td><td>Kaatje Levi de Vries,
28-03-1811
Groningen;
ovl. op 09-06-1888 te Groningen.</td><td>Emanuel Abraham Marcus,
14-09-1816 Essen;
ovl. op 21-5-1901 te Groningen.</td><td>Elisabeth Mozes van den Berg, 26-08-1813 Bedum, naaister; ovl. op 31-10-1872 te Groningen, begr. Moesstr., graf 716.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 8, Groningen 28-01-1844;
wettiging van 2 kinderen.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 23, Groningen 18-02-1838.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIa, p. 298, 224; IIb, p. 469, 540, 263; deel IIc, p. 716; Schut, deel I, p. 534v. ■ Genlias</td></tr>
</table>

Hartogh Kleef

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Spoorstraat 6 bis, Utrecht. Inboedellijst van 12 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 13 525 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias**: Fotograaf Hartogh Kleef was gehuwd met [1178] **Julia Bollegraaf**, 12-07-1889 Winschoten; dochter van Markus Bollegraaf en Alida Wijnberg; huwelijksakte 22, Winschoten 29-04-1919.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 130: Zijn naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Kleef Hartog 10.6.87*".

Kleef-Bollegraf

[1179] **Julia Bollegraf,** 12-07-1889 Winschoten, 28-05-1943 Sobibor

Markus Bollegraaf, ± 1852 Winschoten; overleden op 21-03-1931 te Winschoten, aldaar begraven.	Alida Wijnberg, ± 1848 Winschoten; overleden op 20-03-1937 te Groningen, te Winschoten begraven.

Huwelijkakte 48, Winschoten 11-11-1874

Abraham Bollegraf, 07-04-1822 Hoogezand; op 25-02-1885 te Winschoten overleden, aldaar begraven.	Engelina/ Engeline Bloemendal, 10-01-1817 Winschoten; aldaar ovl. op 01-03-1887, ald. op 03-03-1887 begr., grafsteen 438.	Mozes Abraham Wijnberg, 15-02-1812 Hamburg; ovl. op 23-05-1894 te Winschoten, aldaar begraven*.	Roosje-Rooslien Frankforter, 08-02-1818 Winschoten; ovl. op 06-09-1891 te Winschoten, aldaar begraven.

Huwelijk op 19-04-1846 te Groningen.	Huwelijksakte 11, Winschoten 27-06-1839

■ Akevoth: .../ndbeli/5260.htm ■Akevoth: .../ndbeli/2104.htm ■ Boon, Lettinck e. a., Joodse inwoners ..., deel IIc, p. 1026 ■ Boon, Lettinck, De Joodse gemeenschap in Winschoten en omgeving 1683 - 1964, band 1, p. 534 en band 2, p. 58 ■ Genlias ■ historiejoodsgroningen.nl

* ■ **historiejoodsgroningen.nl**: Volgens de *Database Joodse Graven* van de *Stichting Historie Joods Groningen* is **grootvader** Mozes Abraham Wijnberg op 4 april 1811 geboren en op 23 april 1894 overleden.

Julia Kleef-Bollegraf, echtgenote van [1176] Hartogh Kleef, moeder van [279] Rosa Alida Kleef, [1177] Louis Jacob Wollie Kleef en [1178] Markus Maniel Kleef

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Spoorstraat 6 bis, Utrecht. Inboedellijst van 12 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 13 525 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias**: **Julia Bollegraaf** was gehuwd met Fotograaf [1176] **Hartogh Kleef**, geb. 10-06-1887 Groningen, zoon van Levi Kleef en Roosje Marcus; huwelijksakte 22, Winschoten 29-04-1919.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 123: Slechts haar meisjesnaam - met tweemaal **a** - staat op de lijst van 25 mei 1943: "*Bollegraaf Julia 12.7.89*".

Klein			
[1183] **Joseph Abraham,** 07-09-1896 Amersfoort, 17-09-1943 Auschwitz			
Abraham Klein, 06-10-1868 Amersfoort; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 53].		Mietje Troostwijk, ± 1870 Zwolle; ovl. op 18-08-1905 te Veldwijk (Ermelo).	
Huwelijksakte 198, Zwolle 19-11-1895.			
Hartog Joseph Klein, 18-06-1840 Amersfoort; winkelier; op 26-03-1921 te Utrecht overleden.	Leentje Akker, 11-10-1834 Groningen; ovl. op 12-07-1898 te Amersfoort.	Benedictus Troostwijk, 19-10-1825 Kampen; koopman; ovl. op 18-07-1900 te Zwolle.	Judikjen van der Woude, 21-01-1831 Oldemarkt; op 19-06-1878 te Zwolle overleden.
Huwelijksakte 41, Amersfoort 22-06-1864.		Huwelijk op 24-06-1858 te Zwolle.	
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/9506.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/troostwi/105.htm ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad			

■ **WieWasWie**: **Grootvader** Hartog Joseph Klein hertrouwde met Jacoba Jannetje van Witsen; dat blijkt uit de overlijdensakte 500, opgemaakt te Utrecht op 29-03-1921.
■ **Digitale Stamboom Rotterdam: Vader Abraham Klein** hertrouwde op 07-08-1907 te Amersfoort met Eva Klijn, geb. 09-02-1868 Amersfoort, ovl. 11-2-1916 Amersfoort. Eva was dochter van Salomon Asser Klijn en Sara Slier.

Joseph Abraham Klein

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Dantelaan 58, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 6 242 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 6456/12 695). Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:
[**Verwant**] [1186] **Henrietta Klein-Engers**, 10-04-1883 Rotterdam; 15-10-1942 Auschwitz
[**Dochter**] **Mietje Hamburger-Klein**, 18-05-1923 Breda; 8-10-1942 Auschwitz [Mietje was gehuwd met Jonas Hamburger, geb. 31-03-1920 Rotterdam, ovl. 31-08-1943 Midden-Europa, zoon van Meijer Hamburger en Anna Roodfeld.]
[**Dochter**] **Helena Henriette Klein**, 18-03-1926 Nijmegen; 11-06-1943 Sobibor
[**Zoon**] **Izak Joseph Klein**, 19-01-1928 Nijmegen; 11-06-1943 Sobibor
[**Zoon**] **Abraham Joseph Klein**, 08-01-1934 Schiedam; 11-06-1943 Sobibor
■ **Genlias: Joseph Abraham Klein** was gehuwd met **Rijntje de Vries**, geb. 1893/94 Amersfoort, ovl. 24-01-1941 Oudenrijn, dochter van Izak Abraham de Vries en Helena Vecht; huwelijksakte 58, Apeldoorn 08-03-1922.

Klein			
[1180] **Abraham Joseph,** 08-01-1934 Schiedam, 11-06-1943 Sobibor [1181] **Helena Henriette**, 18-03-1926 Nijmegen, 11-06-1943 Sobibor [1182] **Izak Joseph**, 19-01-1928 Nijmegen, 11-06-1943 Sobibor			
[1183] Joseph Abraham Klein, 07-09-1896 Amersfoort; 17-09-1943 Auschwitz		Rijntje de Vries, 19-07-1893 Amersfoort; ovl. op 24-01-1941 te Oudenrijn te Utrecht aan het Zandpad begr., graf 33 C 24 E.	
Huwelijksakte 58, Apeldoorn 08-03-1922.			
Abraham Klein, 06-10-1868 Amersfoort; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 53].	Mietje Troostwijk, 1869/70 Zwolle; ovl. op 18-08-1905 te Veldwijk (Ermelo).	Izak Abraham de Vries, ± 1847 Amersfoort; ald. ovl. 07-02-1906.	Helena Vecht, ± 1854 Elburg; ovl. op 27-04-1933 te Amersfoort.
Huwelijksakte 198, Zwolle 19-11-1895.		Huwelijkakte 2, Elburg 10-02-1875.	
■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F23179 ■ Zandpad			

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: **Grootvader Abraham Klein** hertrouwde op 7-8-1907 te Amersfoort met **Eva Klijn**, geb. 9-2-1868 Amersfoort, ovl. 11-2-1916 Amersfoort, dochter van Salomon Asser Klijn en Sara Slier.

■ **joodsmonument.nl**: [**Grootvader**] "*Abraham Klein was de weduwnaar van Eva Klijn. Het echtpaar had een ongehuwde zoon, Salomon Abraham. Abraham Klein was winkelier, Salomon Abraham was magazijnbediende.*
Vader en zoon Klein woonden in Amersfoort boven een hoeden- en pettenwinkel.
K. Ribbens, Zullen we nog terugkeren. De Jodenvervolging in Amersfoort tijdens de Tweede Wereldoorlog (Amersfoort 2002) 166-167
Abraham Klein was een zoon van Hartog Joseph Klein en Leentje Akker.
Archief Eemland, geboorteakte Abraham Klein
Van dit gezin is ook een JOKOS-dossier (nummer 6241) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam. Voor inzage is toestemming nodig van de stichting Joods Maatschappelijk Werk."

Abraham Joseph, Helena Henriette en Izak Joseph Klein

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Dantelaan 58, Utrecht.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Dantelaan 58

Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Abraham Joseph Klein tot 31-08-1941 had bezocht: Beethovenplein. Van Helena Henriette en Izak Joseph zijn de openbare scholen, die zij tot 31-08-1941 hadden bezocht, niet op deze lijst vermeld.

■ **joodsmonument.nl**: "*Abraham Joseph, Helena Henriette en Izak Joseph Klein, werden in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor. Zij bereikten de Leeftijden van 9, 17 en 15 jaar.*
J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 44"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 176: Hun namen staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Klein Abraham 8.1.34*", "*Klein Helena 18.3.26*" en "*Klein Isaak 9.1.28*".

Izak Joseph Klein

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 27 035**: Een lijst met de titel "*Toestand 1 Sept. 1942 Joodsch lyceum*" heeft vier kolommen en noemt in kolom "*onderbouw*" 16 namen. De overige kolommen met de titel "*H D. ? A., H. D. ? B. en Gymnasium*" vermelden telkens 3 leerlingen, waaronder in de derde kolom *HD.& B* de naam van "***I.J. Klein (1928)***".

Klein			
[1184] **Manfred**, 16-02-1935 Essen, 21-05-1943 Sobibor			
[1185] Paul Michael Klein, 30-05-1897 Essen; 21-05-1943 Sobibor.		[1187] Anna Therese Klaremeijer, 13-06-1903 Bielefeld; 21-05-1943 Sobibor.	
N.N.	N.N.	N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie			

Paul Michael Klein, Anna Therese Klaremeijer-Klein en Manfred Klein

- **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Prof. Pullelaan 15, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 112 en 111: Hun namen staan op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Klein Paul 30.5.97*", "*Klaremeijer Anna 18.6.03*" en "*Klein Manfred 16.2.35*".

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 6, opgemaakt te Utrecht op 12-01-1950, blijkt, dat Manfred Klein de zoon van Paul Michael Klein en Anna Thérèse Klaremeijer is.

Klein

[280] **Gertrude Sonja,** 12-01-1933 Utrecht, Tweede Atjehstraat 8, 21-05-1943 Sobibor
[281] **Josephina Louisa**, 12-02-1935 Utrecht, Slachtstraat 7, 21-05-1943 Sobibor

Simon Klein, 04-06-1904 Amersfoort; 11-03-1941 Den Haag.	Judik van Coevorden, 07-07-1904 Coevorden; 17-09-43 Auschwitz
Huwelijksakte 486, Utrecht 04-06-1930	

Joseph Klein, 1862 Amersfoort; op 19-11-1926 te Amersfoort overleden.	Sara Rosenboom, 08-05-1875 Zevenaar; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 74]	Levie van Coeverden, 26-12-1868 Coevorden; ovl. op 02-07-1937 te Utrecht.	Judith van der Goen, 25-09-1859 Utrecht; 26-02-1943 Auschwitz*
Huwelijksakte 20, Zevenaar 06-07-1898.		Huwelijkakte reg. 21; fol. 23v, Amsterdam 25-06-1902	

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/1391.htm ■ Genlias

■ **joodsmonument.nl: Vader: "*Simon Klein*** *was getrouwd met Judik van Coeverden. Hij was koopman. Het gezin woonde in de Snouckaertlaan in Amersfoort. Om niet bekende redenen werd Simon Klein, 36 jaar oud, gearresteerd en naar het bureau van de Sicherheitspolizei in Den Haag gebracht. Op 11 maart 1941 werd de politie in Amersfoort meegedeeld dat hij 'zich in de afgelopen nacht om 12 uur door verhanging van het leven had beroofd'. Zijn lichaam was toen al naar het crematorium overgebracht en de familie kreeg het niet te zien.*
K. Ribbens, Zullen we nog terugkeren. *De Jodenvervolging in Amersfoort tijdens de Tweede Wereldoorlog (Amersfoort 2002)"*
■**http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/ndbeli/3584.htm**: Moeder Judik van Coeverden hertrouwde met [1183] Joseph Abraham Klein, 07-09-1896 Amersfoort; 17-09-1943 Auschwitz.

Gertrude Sonja en Josephina Louisa Klein

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Snoukaertlaan 14, Amersfoort
■ **Museum Flehite**, gedenkboekrol: Insluiting Westerbork op 11-02-1943, deportatie naar Sobibor op 18-05-1943.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 112: Haar naam en die van haar zus staan op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Klein Gertruda 12.1.33*" en "*Klein Josephina 10.2.35*".

Klein-Engers (Cohen-Engers In Memoriam, p. 133**)**			
[1186] **Henrietta,** 10-04-1883 Rotterdam, 15-10-1942 Auschwitz			
Mozes (Nathan van) Engers, 04-09-1842 Hellevoetsluis; ovl. 1917.		Dina de Vries, 30-09-1847 Ravenstein; op 17-04-1917 te Rotterdam overleden.	
Huwelijksakte 4, Ravenstein 15-09-1873			
Nathan Jacob van Engers, 21-10-1802 Maassluis; op 17-02-1856 te Hellevoetsluis overleden.	Elisabeth de Wolf, 14-10-1815 Leiden; ovl. 1893.	Aron de Vries, 17-12-1809 Gennep, vleeshouwer; op 24-09-1878 te Ravenstein overleden.	Maria Vermeer (van Meer) (Gitele (Mietje) van Meer), 27-02-1810 Lith; ovl. op 17-04-1883 te Tilburg, ald. begr.*
Huwelijksakte 16, Leiden 02-02-1837		Huwelijksakte 2, Gennep 20-11-1839	
■ J. Bader, Verborgen in Brabantse Bodem, bijgevoegde CD, MC 85 ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ http://www.geni.com/people/Mozes-van-Engers/6000000007359559291 ■ http://www.geni.com/people/Nathan-van-Engers/6000000021131820835 ■ https://www.myheritage.de/names/elizabeth_van%20engers ■ WieWasWie			

■ De naam van **grootvader Aron de Vries** komt twee keer voor in **Wiel S. Van Dinter**, de Joden van Gennep, 1650 – 1950, op pagina 37 en in de *'Geslachtstabel familie de Vries te Gennep'* op de bladzijden 86 en 87.

* ■ **J. Bader**, Verborgen in Brabantse Bodem, bijgevoegde CD, MC 85: Nederlandstalige inscriptie op de grafsteen voor grootmoeder Maria Vermeer: "*Hier rust / Mietje v. Meer in leven / echtgenoote v. Aron de Vries / geb. te Lith / overl. 17/4 5642/1883*"

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: **Broers** en **zussen** van Henrietta:
Nathan Mozes van Engers, 08-09-1874 Maassluis; 21-05-1943 Sobibor
Joseph van Engers, 10-12-1876 Rotterdam; huwelijk 12-09-1906;
Elisabeth van Engers, 15-07-1879 Rotterdam; huwelijk 22-03-1922;
Arnold van Engers, 04-09-1885;

Henrietta Klein-Engers

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Dantelaan 58, Utrecht.
"Henriëtta Engers was een dochter van Mozes Engers en Dina de Vries. Ze huwde Israël Cohen in 1920 in Rotterdam. Hij overleed in 1936 in Amsterdam.
Toevoeging van een bezoeker van de website" [Huwelijk op 13-10-1920 te Rotterdam; Israël Cohen was zoon van Meijer Jozeph Cohen Rosetta Heer. Bron: WieWasWie]

■ Het is niet duidelijk waarom Henrietta Engers op de namenlijst van **xs4all.nl/~sr18** in plaats van **Cohen** de familienaam **Klein** heeft gekregen. Haar laatste adres was ook het adres van

[1183] Joseph Abraham Klein, die als vader van vier kinderen op 24-01-1941 weduwnaar van Rijntje de Vries was geworden. Waarschijnlijk zijn Henriëtta en Joseph kort voor de deportatie getrouwd.

<table>
<tr><td colspan="4">Klestadt
[1188] Wolfgang, 07-08-1932 Essen-Sterkrade, 23-04-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ernst Klestadt, 11-03-1893 Büren;
ovl. op 22-08-1942 te Utrecht.</td><td colspan="2">[1189] Irma Katz*,
04-08-1893 Vacha; 23-04-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="4">" IRMA trouwt met Ernst Klestadt. Ernst drijft een Kaufhaus in Sterkrade, bij Oberhausen met Louis Mayer. Zij moeten dat bedrijf opgeven in het kader van Arisierung en het gezin Klestadt-Katz vlucht naar Utrecht." [Bron: http://ernstfriedrich.blogspot.de/]</td></tr>
<tr><td>Levi Klestadt,
15-09-1840 Büren;
ald. ovl. 29-12-1908.</td><td>Lina Stern, 28-10-
1849 Mellrich;
ovl. 21-01-1929 Büren.</td><td>Kaufmann Katz,
geb. 19-03-1861
Völkershausen; ovl. ?</td><td>Johanna Goldberg,
geb. 08-09-1865
Kassel; ovl. ?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1875: Het eerste bekende kind –
Siegfried – is 10-07-1876 te Büren geboren.</td><td colspan="2">Huwelijk 1891 Kassel</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://ernstfriedrich.blogspot.de/ ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam
■ http://sternmail.co.uk/sld/familygroup.php?familyID=F3899&tree=SLtree ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

*) ■ Zie voor uitgebreide informatie over *'De Joodse familie Katz uit Vacha'* het van vele plaatjes voorziene interessante verhaal op de website *'http://ernstfriedrich.blogspot.de'* van **Ernst Friedrich**.

Irma Klestadt-Katz en Wolfgang Klestadt

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Justus van Effenstraat 9, Utrecht. Inboedellijst van 4 mei 1942.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, Amsterdam 2001, p. 74: Hun namen staan op de transportlijst van 20 april 1943: "*Klestadt-Katz Irma 4.8.93*" en "*Klestadt Wolfgang 7.8.32*".

Wolfgang Klestadt

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Justus van Effenstraat 9
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Wolfgang Klestadt tot 31-08-1941 had bezocht: Laan van Puntenburg

van Kloeten			
[282] **Joseph,** 14-12-1901 Utrecht, Drieharingstraat 7bis; 14-08-1942 Auschwitz			
Emanuel van Kloeten, 14-04-1874 Zierikzee; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 74].		Ester Samuel Creveld, 02-04-1859 Utrecht; op 04-12-1937 te Rotterdam overleden.	
Huwelijksakte 384, Utrecht 19-6-1901. Erkenning dochter Mietje, 16-06-1893 Amsterdam.			
Joseph (Salomon) van Kloeten, 17-08-1830 's-Hertogenbosch, landbouwer, kramer, koopman, paraplumaker; ovl. op 02-04-1888 te Rotterdam.	Judith / Judic / Judith Wallig, 6-09-1837 Nijmegen, koopvrouw; ovl. op 10-06-1925 te Rotterdam.	Samuel Creveld, 07-02-1824 Bodegraven; ovl. 28-04-1895 te Utrecht; begr. ald. a. het Zandpad, graf 16 A 14 B -.	Johanna Spanjer, 19-10-1827 Terborg; ovl. op 05-04-1894 te Utrecht; begr. ald. aan het Zandpad, graf 38 A 10 A 1148.
Huwelijksakte 30, Nijmegen 09-03-1865.		Huwelijksakte 19, Zutphen 28-04-1854	
■ Akevoth: .../dessaur/158.htm .../denbosch/1067.htm ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad			

Joseph van Kloeten

■ **HUA** 16-12-1901, geboorteakte nr. 3237

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Van der Meydestraat 8 c, Rotterdam. Op hetzelfde adres woonden:

Echgenote [Akevoth: .../schlosser/401.htm] **Heintje Fierlier**, 07-09-1904 Rotterdam, 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, Transportlijsten, p. 72: "*Fierlier-van Kloten Heintje 7.9.04*"]

Zonen: Daniël Emanuel van Kloeten, 06-11-1927 Rotterdam; 05-08-1942 Birkenau

Abraham van Kloeten, 20-01-1932 Rotterdam; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, Transportlijsten, p. 72: "*Kloeten van Abraham 20.1.32*"]

"*Abraham (Apppie) van Kloeten speelde vaak met een buurjongetje, in de tuin, zandbak of op de schommel. Samen brachten ze ook veel tijd door bij Elisabeth Vieijra (tante Lies) die hen vaak spannende verhalen vertelde. Abraham was klein van stuk en kon altijd hele gekke gezichten trekken. Hij kon feilloos het geblaf van Fikkie, het hondje van 'tante Lies', nadoen. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

Nathan van Kloeten, 17-6-1934 Rotterdam; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, Transportlijsten, p. 72: "*Kloeten van Nathan 17.6.34*"]

"*Joseph van Kloeten was een zoon van Emanuel van Kloeten en Ester Samuel Creveld. Hij was gescheiden van Heintje Fierlier die in 1942 nog op hetzelfde adres geregistreerd stond. Later huwde hij Keetje Ester van Zanten. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: "*Kloeten van, Joseph, Rotterdam, geb. 14-12-1901 (Utrecht), gest. 13-8-1942*"

Knorringa

[1191] **Carel,** 06-10-1891 Uithuizen, 09-07-1943 Sobibor
[1192] **Louis**, 31-01-1890 Uithuizen, 05-03-1943 Sobibor

Alexander Salomons Knorringa, 25-08-1844 Uithuizen, slager; op 19-03-1936 te Diemen begr., graf C 3 10.	Froukje Bendiks / Bendik, 08-05-1854 Veendam; op 27-12-1938 te Diemen begr., graf C 3 11.

Huwelijksakte 2, Veendam 04-01-1879.

Salomon Heiman Knorringa, 9-4-1809 Uithuizen; ovl. 07-12-1910 te Uithuizen; ald. begr., graf 19.	Frouwke Hartog Zondheim, 12-01-1818 Wilder-vank; ovl. 9-07-1889 te Uithuizen; ald. begr., graf 18.	Philippus Benjamins Bendiks/ Bendik, 31-01-1814 Veendam, vleeschhouwer; ovl. op 11-02-1892 te Veendam.	Margje-Marchien-Marrigje Levie Polak, 01-05-1815 Steenwijk; ovl. op 06-11-1867 te Veendam.
Huwelijk op 22-04-1839 te Wildervank.		Huwelijk op 06-02-1843 te Steenwijk.	

■ Akevoth: .../ndbeli/941.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/3952.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/700.htm ■ Begraaf Verlof ■ Genlias

■ **Han Lettinck**, De Joodse begraafplaatsen in de provincie Groningen, p. 107:
[**Grootvader**] "*Salomon Heimans Knorringa (1809 – 1910) behoorde tot een slagers- en veekopersgeslacht dat al vanaf het begin van de achttiende eeuw te Uithuizen verbleef. In 1811 nam de vader van Salomon, Heiman Comprecht, de naam Knorringa aan.*
Er zijn twee etymologische verklaringen voor deze naam. ***Knur*** *betekent in het Duits een kort gedrongen persoon. Hiervan zou Knorringa afgeleid kunnen zijn. Een tweede verklaring is dat de familie ook varkens slachtte. Dat is op te maken uit enige negentiende-eeuwse notariële akten waarin specifiek over 'spekslagerij' wordt gesproken.*
Slager Salomon werd honderd jaar en zeven maanden oud. De Hebreeuwse graftekst meldt ons dan ook dat hij een oude man was, zat van dagen en dat hij rechtvaardig was. Op de dag van zijn overlijden werd hij herdacht met grote eer."
■ **WieWasWie/ In Memoriam/ Amsterdam Burial Permits**, View record [Indx: 25544]/ http://www.**dutchjewry**.org/phpr/circumcisions/kisch/circumcisions_levi_hartog_kisch [...]:
Broers en zussen:
Salomon Knorringa, geb. 16-12-1879 Uithuizen, besneden 23-12-1879
Philippus Knorringa, geb. 21-07-1881 Uithuizen, besn. 28-07-1881; ovl. 23-11-1942 Auschwitz. Philippus was gehuwd met Ida Ullman, geb. 06-05-1886 Westheim (D), ovl. 23-11-1942 Auschwitz. Van hun drie kinderen is Leopold, geb. 22-11-1916 Uithuizen, op 31-08-1943 in Midden-Europa omgekomen.

Herman Knorringa, geb. 08-10-1883 Uithuizen, besn. 15-10-1883; ovl. 29-10-1942 Auschwitz. Herman was gehuwd met Julie Falkenstein, geb. 09-12-1886 Rotenburg an der Fulda (D); ovl. 29-10-1942 Auschwitz. Hun dochter Doris Ruth, geb. 19-04-1923 Eisenach (D) werd evenals haar ouders op 29-10-1942 in Auschwitz van het leven beroofd.
Frouwke Knorringa, geb. 14-05-1885 Uithuizen; ovl. 23-11-1942 Auschwitz. Frouwke was gehuwd met Joseph Klein*, geb. 11-10-1882 Hoorn; ovl. 20-11-1941 Amsterdam; begr. 23-11-1941 Muiderberg, graf 1a 30 E. Zoon Meijer Alexander, geb. 14-01-1922 Amsterdam; ovl. 17-08-1942 Auschwitz.
Benjamin Knorringa, geb. 09-10-1887 Uithuizen, besn. 17-10-1887

Carel Knorringa, echtgenoot van Racheltje Knorringa-Pais, vader van [283] Alexander Carel Louis Knorringa, [284] Elias Aren Salomon Knorringa en [285] Benjamin Knorringa

Besnijdenisregisters van Levi Hartog Kisch (1842-1920) ■ Website van Akevoth					
Id.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
229	*1891*	*5652*	*16-10-1891*	*Di 11 Tisjri*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Knorringa	*Carel*	*Mordechai ben Alexander*	*07-10-1891*		
Plaats: *Uithuizen*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Knorringa	*Alexander Salomons*		*Bendiks*	*Froukje*	
Opmerkingen en verklaringen					

■ **Genlias:** Carel Knorringa was gehuwd met **Racheltje Pais**, dochter van Elias Pais en Eva Joosten.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Singelstraat 8 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 31 057 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 211: Zijn naam staat onder de rubriek HAEFTLINGE op de lijst van 6 juli 1943: "*Knoringa Carel 6.10.91*".

Louis Knorringa

Besnijdenisregisters van Levi Hartog Kisch (1842-1920) ■ Website van Akevoth					
Id.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
217	*1890*	*5650*	*07-02-1890*	*Vrij 17 Sjewat*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Knorringa	*Louis*	*Jehoeda ben Alexander*	*01-02-1890*		
Plaats: *Uithuizen*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Knorringa	*Alexander Salomons*		*Bendiks*	*Froukje*	
Opmerkingen en verklaringen					

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: M.H. Trompstraat 16 b, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 31 056 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 6528 / 14 565). "*Louis Knorringa had nog een zoon die in 1940 overleden is: Knorringa, Alexander Louis*"

■ **Zandpad / Genlias**: Alexander Louis is op 26-10-1940 te Utrecht op leeftijd van 23 jaar overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 47 C 23 D -.

■ **Genlias:** Louis Knorringa, 31-01-1890 Uithuizen, was gehuwd met [1193] **Jettiena Bertha Frouwina Bendik**, geb. 24-06-1893 Veendam, ovl. 02-11-1942 Auschwitz*, dochter van Benjamin Bendik en Reintje van Esso; huwelijksakte 25, Veendam 03-05-1916.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 14: Zijn naam staat onder de rubriek HAEFTLINGE op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Knorringa Louis 31.1-90*".

*■ **Het Joodsche Weekbblad**, No. 34 – 28 November 1941 (8 Kislew 5702) p. 6 en 7:

Met diepe smart geven wij kennis van het overlijden van onzen geliefden, onvergetelijken Man, Vader, Broeder, Zwager en Oom, 6833
JOZEF KLEIN.
Uit aller naam:
F. KLEIN—KNORRINGA.
Amsterdam, 20 Nov. 1941.
Olympiaplein 62.
Eenige en algemeene kennisgeving.

Op bladzijde 6 staat een in memoriam voor Joseph Klein, de "administrateur van het Onderwijs der Ned. Israëlietische Hoofdsynagoge te Amsterdam" in het weekblad.

Knorringa

[283] **Alexander Carel Louis,** 13-09-1924 Utr., A'damsestraatweg 39bis, 07-05-1943 Sobibor
[284] **Benjamin**, 13-07-1930 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 39bis, 28-05-1943 Sobibor
[285] **Elias Arend Salomon**, 02-02-1926 Utrecht, Vleutenscheweg 146, 28-05-1943 Sobibor

Carel Knorringa, 06-10-1891 Uithuizen; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 211: Hij staat als Häftling op de transportlijst van 6 juli 1943.]	Racheltje Pais, 06-03-1897 Harlingen; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 133].

Huwelijk op donderdag 29-11-1923 te Groningen, Documentnummer: 736.

Alexander Salomons Knorringa, 25-08-1844 Uithuizen, slager; op 19-03-1936 te Diemen begraven, graf C 3 10.	Froukje Bendiks / Bendik, 08-05-1854 Veendam; op 27-12-1938 te Diemen begr., graf C 3 11.	Elias Pais, 24-12-1865 Harlingen; 19-02-1943 Auschwitz.	Eva Joosten, 30-03-1869 Termunten; ovl. op 27-06-1936 te Groningen, ald. aan de Iepenlaan begraven.
Huwelijksakte 2, Veendam 04-01-1879.		Huwelijksakte 6, Termunten 29-05-1896.	

■ Akevoth: .../ndbeli/943.htm ■ Akevoth: .../ndbeli/6233.htm ■ Boon, Lettinck e. a., Joodse inwoners v. de stad Groningen ... 1870-1945, deel IIa, p. 329 ■ Genlias, WieWasWie

■ **joodsmonument.nl**: **Grootvader** van moederskant: "*Elias Pais was een zoon van Raphaël en Racheltje Pais. Hij was de weduwnaar van Eva Joosten. Hij leefde bij zijn dochter Rebecka. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Singelstraat 8 bis, Utrecht

Alexander Carel Louis Knorringa

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Singelstraat 8 bis
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 94: Zijn naam staat op de transportlijst van 4 mei 1943onder de rubriek *HAEFTLINGE*: "*Knorringa Alexander 13.9.24*".

Benjamin Knorringa

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Singelstraat 8 bis

Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Benjamin Knorringa tot 31-8-1941 had bezocht: Weerdsingel W. Z. 20

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 130: Zijn naam staat op de lijst van 25 mei 1943. Maar in plaats van de voornaam Benjamin en het geboortejaar 1930 staat er Benno en 1913, omdat zijn moeder Racheltje Pais en zijn broer Elias Arend Salomon op dezelfde lijst staan, zou het zeker om [284] Benjamin Knoringa gaan: "*Knorringa Benno 13.7.13*".

Elias Arend Salomon Knorringa

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Singelstraat 8 bis

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 130: Zijn naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Knorringa Elias 2.2.26*".

<table>
<tr><td colspan="4">Knorringa
[286] Freerik Reinder Carel, 30-06-1924 Utrecht, Singeldwarsstr. 2, 31-03-1944 Mid.-Europa
[1190] Ben Jacob, 12-06-1919 De Bildt, 31-03-1944 Midden-Europa</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1192] Louis Knorringa, 31-01-1890 Uithuizen; 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 14 onder de rubriek HAEFTLINGE]</td><td colspan="2">[1193] Jettiena Bertha Frouwina Bendik, 24-06-1893 Veendam; 02-11-1942 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 25 Veendam 03-05-1916</td></tr>
<tr><td>Alexander Salomons Knorringa, 25-08-1844 Uithuizen, slager; op 19-03-1936 te Diemen begraven, graf C 3 10.</td><td>Froukje Bendiks / Bendik, 08-05-1854 Veendam; op 27-12-1938 te Diemen begr., graf C 3 11.</td><td>Benjamin Bendik, 06-02-1844 Veendam; ovl. op 30-05-1907 te Veendam; ald. begr., steen 208.</td><td>Reintje van Esso, 12-05-1852 Meppel, ovl. op 27-01-1918 te Veendam en aldaar begr., steen 209.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 2, Veendam 04-01-1879.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 26, Meppel 23-05-1877</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/943.htm ■ http://www.genealogieonline.nl/genealogie-van-der-veen/I21845.php ■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/berends/95.htm ■ Genlias ■ Hage e.a., De Joodse Gemeenschap van Veendam-W., ... p. 204 en 254 ■ Begraaf Verlof</td></tr>
</table>

■ **Hage, Joodse Gemeenschap Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden**, p. 203, 204 en 254: Foto van grootouders graafstenen met de nummeren 208 en 209.

*"**208** PT / een geacht en geëerd man,/ hij ging op de wegen van zijn God,/ Pinchas zoon van Oeri / Bendiks,/ hij werd geboren uit Mirjam,/ voorzitter der bestuurders van / de 'Koeppat Tseda' / en ook van de vereniging 'Machzikej Tora' / in onze gemeente;/ hij steeg op naar boven 17 Siwan / 667 lfq / TNSBH*
***'Koeppat Tsedaka** = de kas der rechtvaardigheid = de armenkas*
***'Machzikej Tora'** = zij die vasthouden aan de Tora*
***208+** Rustplaats / van / BENJAMIN / BENDIKS,/ echtgenoot / van / REINTJE van ESSO,/ overleden / 17 Siwan 5667 [1907]. 30 Mei*
***209** PT 7 een flinke vrouw, een sieraad / van haar echtgenoot en haar kinderen,/ mevrouw Rechle dochter van / Ja'akov ha-Levi / van Esso en de naam van haar moeder Merele,/ weduwe van Pinchas / Oeri Bendiks,/ bestuurster van de vereniging / 'Machzikej Tora';/ zij steeg op naar boven 17 / Sjevat 678 lfq / TNSBH*
***209+** Rustplaats / van / REINTJE van ESSO,/ weduwe / van / BENJAMIN / BENDIKS,/ overleden / 14 Sjewat 5678 [1918]. 27 Januari"*
■**Genlias / Zandpad: Broer: Alexander Louis** Knorringa is op 26-10-1940 te Utrecht op leeftijd van 23 jaar overleden; akte 1985, Utrecht 28-10-1940. Zandpad: 47 C 23 D -.

Freerik Reinder Carel Knorringa

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: M.H. Trompstraat 16 b, Utrecht**.** Inboedellijst van 15-10-1942**.** Op hetzelfde adres woonde:
Ben Jacob Knorringa, 12-06-1919 De Bilt; 31-03-1944 Midden-Europa
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]**:** Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (A'dam 2005) 76]
Adres: M. H. Trompstraat 16 ben
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Freerik Reinder Carel Knorringa tot 31-08-1941 had bezocht: Janskerkhof 17

Ben Jacob Knorringa

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: M.H. Trompstraat 16 b
JOKOS-dossier nr. 31 056 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 6528 / 14 565)
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Deportatie op 30-10-1942 naar Auschwitz.

Knorringa-Bendik			
[1193] **Jettiena Bertha Frouwina,** 24-06-1893 Veendam, 02-11-1942 Auschwitz*			
Benjamin Bendik, 1844 Veendam, vleeschhouwer; op 30-05-1907 te Veendam overleden.		Reintje van Esso, 1852 Meppel; op 27-01-1918 te Veendam overleden.	
Huwelijksakte 26, Meppel 23-05-1877.			
Philippus Benjamins Bendiks / Bendik, 31-01-1814 Veendam, vleeschhouwer; op 11-02-1892 te Veendam overleden.	Margje-Marchien-Marrigje Levie Polak, 01-05-1815 Steenwijk; ovl. op 06-11-1867 te Veendam.	Jacob Mozes van Esso, 03-01-1809 Dwingelo; op 14-06-1876 te Meppel overleden.	Lena Duveen, 21-03-1819 Meppel; op 25-05-1881 te Meppel overleden.
Huwelijk op 06-02-1843 te Steenwijk.		Huwelijksakte op 14-10-1836 te Meppel.	
■ Akevoth: .../ndbeli/700.htm ■ Genlias ■ www.stamouders.nl/8190.htm ■ www.stamouders.nl/7731.htm			

Jettiena Bertha Frouwina Knorringa-Bendik

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: M.H. Trompstraat 16 b, Utrecht.

■ **Genlias**: Jettiena Bertha Frouwina Bendik was gehuwd met [1192] **Louis Knorringa**, geb. 31-01-1890 Uithuizen, zoon van Alexander Knorringa en Froukje Bendiks; huwelijksakte 25, Veendam 03-05-1916.

Koch

[549] **Lea** Weijl-K., 26-04-1872 Utrecht, Lange Smeestraat 15, 03-12-1942 Auschwitz
[287] **Rachel,** 26-04-1875 Utrecht, Lange Smeestraat 15, 15-12-1942 Auschwitz

Abraham Koch, 1845 Utrecht; ovl. op 28-01-1898 te Utrecht en aan het Zandpad begraven, graf 36 C 3 A 1200.	Mietje Salomon Cohen, ± 1848 Lonneker; ovl. op 13-08-1877 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 14 A 7 B 827.
Huwelijksakte 20, Enschede 01-08-1871	

Alexander Koch, 1803/04 Utrecht; ovl. op 16-11-1879 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 37 A 7 A 957.	Rachel de Soete, 1799/1800 Amersfoort; ovl op 15-10-1878 te Utrecht.	Salomon Abraham Cohen, 1798 Oldenzaal; ovl. op 28-10-1867 te Eschmarke (Lonneker).	Lea Witgensteiner*, 1809/10 Ootmarssum; ovl. op 29-08-1859 te Eschmarke (Lonneker).
Huwelijksakte 187, Utrecht 24-06-1835		Huwelijksakte 7, Ootmarssum 10-12-1829	

■ Genlias ■ Zandpad

■ **Genlias: Vader Abraham Koch** trad volgens akte 58 op 11-06-1879 te Zutphen voor te tweede keer in het huwelijk met Frederika Elzas, dochter van Mozes Elzas en Antje Fortuin. Frederika is ± 1852 te Borculo geboren en op 19-07-1921 te Lochem overleden; akte 36, Lochem 19-07-1921.
*) **Grootmoeder** van moederskant: **Leida Hartog Witgensteiner** (ook Aleida Hartog of Lea Hartog of Lea)

Rachel Koch

■ **HUA** 28-04-1875, geboorteakte nr. 861
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Den Haag: Piet Heinstraat 60

Lea Weijl-Koch

■ **HUA** 26-04-1872, geboorteakte nr. 842
■ **joodsmonument.nl:** Jan van Nassaustraat 27, Den Haag
JOKOS-dossier 2901 op het Gemeentearchief Amsterdam
■ **Genlias / joodsmonument.nl: Echtgenoot: Sallie Weijl**, 23-05-1866, Oldenzaal, huwelijksakte 72, Enschede 26-07-1893; Sallie Weijl was zoon van Calaman Hirsch Weijl en Roosje Benjamin Heijmans. Sallie is op 23-10-1940 te Den Haag overleden.

<table>
<tr><td colspan="4">Koekoek-van de Star
[288] Anna, 23-01-1873 Utrecht, Ziekenhuis L 460, 20-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eleazar (Eliazer) van de Star, 18-01-1848 Amsterdam; vermoedelijk op 01-10-1906 te Zeeburg begraven, Graf C.</td><td colspan="2">Else Klein / Elsje Klijn, 01-05-1846 Amersfoort, dienstbode; op 13-04-1919 te Diemen begraven, graf 47 46 A.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 26-02-1879 bij de gemeente Amsterdam, erk. 1 kind, reg.4;fol.11v; choppedatum bij de N.I.H.S. 26-02-1879, Rapenburg</td></tr>
<tr><td>Mozes Eliazar van de(r) Star, juni 1812 of 25-04-1816 Amsterdam, woonde ald. in de Salamandersteeg; ovl. 30-07-1870 Amsterdam.</td><td>Roosje (Roza) van Minden, 22-04-1811 Amsterdam, woonde ald. i. d. Salamandersteeg; ovl. 04-02-1861 Amsterdam.</td><td>Asser Marcus Klein, juli 1808 Amersfoort; ovl. 1845* Amersfoort.</td><td>Debora van der Sluis, ± 1815 Baarn; ovl. 1845* Amersfoort.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg.6;fol.74v, Amsterdam 24-12-1845</td><td colspan="2">Huwelijksakte 36, Amersfoort 06-06-1838</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: Ashkenazi marriages database ■ Bevolkingsregister 1851 - 1853, Joodse inwoners; Amsterdam Register 1851_53, Tonen record [INDX: 1,537.00]
■ Amsterdam Burial Permits, Tonen record [Indx: 52675] en [Indx: 46058]
*■ http://www.ancestry.com/genealogy/records/asser-marcus-klein_146221267
■ http://www.geni.com/people/Mozes-van-de-Star/6000000024659260422
■ http://www.geni.com/people/Roosje-van-Minden/6000000024659207336 ■ Genlias</td></tr>
</table>

Anna Koekoek-van de Star

■ **HUA** 24-01-1873, geboorteakte nr. 141: Aangever: *"Wijnandus Johannes Brouwer, bediende, 62j. wonende in het Ziekenhuis L 460 [...] Else Klein, dienstbode, wonende te Amersfoort, ten huize voorschreven bevallen is [...] [kanttekening:] Eleazar van de Star en Else Klein hebben bij voltrekking van hun huwelijk te Amsterdam op den 26-02-1879 dit kind erkend en alzoo gewettigd."*

■ **joodsmonument.nl / Genlias**: Adres in februari 1941: Ruyschstraat 124 III, Amsterdam

Echtgenoot: Abraham Koekoek, 12-11-1871 Amsterdam; 20-03-1943 Sobibor; [Huwelijksakte reg.23;fol.8, Amsterdam 19-07-1899, Abraham was zoon van Jacob Isaac Levie Koekoek en Esther van Praag]

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 30: De namen van het echtpaar Koekoek-van de Star staan onder de rubriek "*Nachtrag zum Normaltransport*" op de transportlijst van 17 maart 1943: "*Koekoek Abraham 12.11.71*" en "*Koekoek-van der Star Anna 23.1.73*".

Koetser

[144] **Anna van Essen-K.,** 17-09-1869 Utrecht, Oude Gracht 93, 09-07-1943 Sobibor
[289] **Emanuel**, 02-12-1871 Utrecht, Oude Gracht H 7, 23-07-1943 Sobibor

Jacob Koetser, 23-05-1831 Zutphen; ovl. op 24-12-1907 te Utrecht en aldaar begraven; Zandpad, graf 13 A 4 A 1040.	Joanne (Janna) van der Wielen, 30-04-1839 Oss; ovl. 20-05-1885 Utrecht; ald. begr., Zandpad, graf 13 A 4 B 1040.
Huwelijksakte 17, Oss 24-08-1859	

Hendrik Koetser/ Hijman (Hendrik) Koetser, geb. 15-07-1802 's-Hertogenbosch, zijdeverver; ovl. 14-01-1887 Haarlem.	Hanna Heimans/ Heijmans, ± 1800 Groenlo; ovl. 02-02-188 te Haarlem.	Samuel van der Wielen, ± 1785 Oss; ovl. op 09-03-1860 te Oss; begr. te Geffen.	Betje Nathaën (Betje Mozes Nathan), ± 1806 Willemstad; ovl. op 07-02-1878 te Heusden; ald. begr. graf MC 10.
Huwelijk op 20-07-1826 te Groenlo		Huwelijksakte 16, Colijnsplaat 02-12-1830	

■http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin.php?database=humo1_bosc&id=F628&hoofdperson=I882&parenteel=1 ■ Akevoth: .../duparc/5822.htm ■ J. Bader, Verborgen in Brabantse bodem, p. 74 en 75, op de bijgevoegde CD **MC 10** ■ Genlias ■ Zandpad ■ www.schiltmeijer.nl/Plaatsnamen/Begraafplaatsen/Joodse%20begraafplaats%20Haarlem.html

■ **Genlias: Broer: Hendrik** Koetser is op 11-10-1865 te Utrecht op leeftijd van 3 weken overleden; overlijdensakte 1370, Utrecht 12-10-1865
Broer: Samuel Koetser is op 19-07-1867 te Utrecht op leeftijd van 4 maanden overleden; overlijdensakte 1048, Utrecht 19-7-1867

Anna van Essen-Koetser

■ **HUA** 17-09-1869, geboorteakte nr. 1435
■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Hoofdstraat 42, Veenendaal
Echtgenoot: Simon Levy van Essen, 26-6-1865 Veenendaal; 09-07-1943 Sobibor
■ **Werkgroep Joods Venendaal, D. v. Kreveld**, Geschiedenis van de Joodse Gemeenschap in Stichts en Gelders Venendaal, p. 319: "*Simon Levie van Essen: oud achtenzeventig jaar; hij was sinds 1925 weduwnaar van Emmij Bernstein; later was hij gehuwd met zijn huishoudster Anna Koetser (wellicht om haar te beschermen); hij was een jongere broer van Abraham Levie van Essen.*
***Anna Koetser**: oud drieënzeventig jaar; zij was later gehuwd met Simon Levie van Essen; zij was een tante van Theodoor Jacob Koetser en een oudtante van Rosa Anna Koetser."*
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p.200: De namen van het echtpaar Essen-Koetser staan op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Essen van-Koetser Anna 17.9.69*" en "*Essen van Simon 26.6.65*".

Emanuel Koetser

■ **HUA** 04-12-1871, geboorteakte nr. 1946
■ **joodsmonument.nl:** Adres in Utrecht: J.M. Kemperstraat 9
JOKOS-dossier 1899 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim 6558/6692 tegen de roofbank Lippmann-Rosenthal)
■ **Genlias: Echtgenote** [1194] **Rosa Eiser**, 15-07-1881 Langerwehe, ovl. 23-07-43 Sobibor; huwelijksakte 617 Utrecht 15-10-1904; ouders van Rosa Eiser: Jacob Eiser en Jannetta Levij.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 228 en 232: De namen van het echtpaar Koetser-Eiser staan op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Eiser Rosa 15.7.81*" en "*Koetser Emanuel 2.12.71*".

Kohn	
[1195] **Chaja Rachel**, 16-08-1925 Keulen, 30-09-1942 Auschwitz	
David Kohn	Mindal Händel / Kerry Ostro, geb. 15-11-1891 Poland
■ http://www.dokin.nl/deceased-children/chaja-rahel-kohn-born-15-aug-1925 [met pasfoto] ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Kohn, Chaja R., geb. 16 augustus 1925 in Köln, woonde in Köln. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 118: Zij werd "*op 12 februari 1942 naar Westerbork*" met andere "*buitenlandse bewoners van het Centraal Israëlietisch Weeshuis*" afgevoerd. Haar naam werd daar "*op 10 maart 1942 ingeschreven*".
■ http://www.**dokin.nl**/deceased-children/chaja-rahel-kohn-born-15-aug-1925: Haar laatste Duitse adres Agrippastraße 50 in Keulen. Voordat Chaja-Rachel op 12 februari 1942 naar Westerbork werd afgevoerd, woonde zij in Nederland op vier verschillende adressen:
29-03-1939, Quarantaine Beneden Heijplaat, Quarantainestraat 1, Rotterdam;
17-04-1939, Achterklooster, Hoogstraat 79, Rotterdam;
24-04-1939, Israëlietisch Weeshuis, Pletterijstraat 66, Den Haag en
09-09-1940, Centraal Israëlietisch Weeshuis CIW, Nieuwegracht 92, Utrecht.

Chaja-Rachel heeft - naar 15 maanden in Nederland te zijn - op 08-08-1940 uit Bennekom een brief aan *Mijnheer Wijsenbeek* geschreven:

"*Bennekom, 8.8.40.*

Geachte Mijnheer Wijsenbeek.
Namens alle kinderen wil ik U vertellen hoe fijn wij het hier in Bennekom hebben. Het huis hier is prachtig. Wij hebben zeer veel afwisseling door korfbal spelen, fietsen, tafeltennis en wandelingen. Mevrouw zorgt wel ervoor, dat wij ons nog geen een keer verveeld hebben. Vandaag hebben wij een aardig fietstochtje met Mijnheer naar Arnhem gemaakt om inkopen te doen. Als wij niet gaan fietsen dan amuseren wij ons thuis. Voor korfbal hebben wij twee partijen, blauw en rood. Ik schrijf blauw het eerst want Ik gehoor bij de blauwe. Schabbes zijn wij naar de Panorama-Hoeve geweest, ook daar was het heel erg mooi.
Nu eindig Ik. Hartelijke groeten namens alle kinderen.

Hoogachtend

Chaja Kohn"

<table>
<tr><th colspan="4">Kok</th></tr>
<tr><td colspan="4">[290] Herta, 17-12-1923 Utrecht, Rijnlaan 134bis, 03-12-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Kok, 16-12-1888 Amsterdam; 19-02-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">Lea van de Kar, 05-01-1896 Amsterdam; 19-02-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 4D; fol. b35, Amsterdam 14 Jun 1916</td></tr>
<tr><td>Samuel Kok, 13-06-1848 Amsterdam, smid; ovl. op 31-01-1905 te Amsterdam; begr. op 01-02-1905 te Muiderberg, graf C 38 16 .</td><td>Betje Kopuit, 11-11-1841 Amsterdam; ovl. 29-8-1907 Amsterdam; begr. 01-9-1907 Muiderberg, graf D D 20.</td><td>Hartog van de Kar, 11-10-1872 Amsterdam; ovl. op 06-04-1940 te Amsterdam; begr. te Diemen op 07-04-1940, graf C.</td><td>Regina Beesemer, 26-02-1874 Amsterdam; 10-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 09-09-1882 te Amsterdam</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg.33;fol.42v, Amsterdam 11-12-1895</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../bak/387.htm ■ Genlias ■ http://akevoth.org/genealogy/bak/182.htm ■ Begraaf verlof ■ http://www.genealogieonline.nl/de/genealogie-van-raam/I97670.php</td></tr>
</table>

■**HUA: Vader** werkte bij de Ned. Spoorw.: Inv- 300, stbk- 30764**: Abraham Kok**
Broers: **Samuel Kok**, 04-09-1916 Amsterdam; 09-07-43 Sobibor [Schelvis, ... transportlijsten, p. 203: "*Kok Samuel 4.9.16*"]
Max Harry Kok, 19-07-1926 Amsterdam; 19-02-1943 Auschwitz
Salomon Kok, 07-09-1930 Amsterdam; 11 juni 43 Sobibor [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 165: "*Kok Salomon 7.9.30*"]

Herta Kok

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Naaister**.** Adres in februari 1941: Retiefstraat 53 huis, Amsterdam

Kokernoot			
[1196] **Israel,** 12-02-1883 Amsterdam, 26-10-1942 Auschwitz			
Alexander Kokernoot, 19-01-1835 Amsterdam; op 11-05-1901 te Amsterdam overleden; begr. op 13-05-1901 te Zeeburg, graf 19 10 C.		Rachel del Canho, 16-04-1838 Amsterdam; op 15-10-1912 te Amsterdam overleden; op 17-10-1912 te Zeeburg begraven, graf C.	
Huwelijk op 21-08-1861 te Amsterdam.			
Mozes Alexander Kokernoot, 07-07-1810 Amsterdam; op 17-09-1855 te Amsterdam overleden.	Sara Philip Bloemist, 1810 Amsterdam (geboortejaar op basis akte van bekendheid); ald. ovl. op 15-06-1849.	Joseph del Canho, 25-1-1802 Amsterdam; begr. 09-09-1883 te Ouderkerk a. d. Amstel; ligging D-M -01, veld 1857.	Rebecca Polak, ± 1808 Amsterdam; begr. op 13-10-1854 te Ouderkerk aan de Amstel; ligging M-22 -17, veld 1824.
Huwelijk op 31-12-1834 te Amsterdam.		Choppe op 09-08-1835 te Amsterdam.	
■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Genlias ■http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F14042/I39334/ ■http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F14043/I39335/ ■ http://www.stenenarchief.org/pig/pig_view.php?editid1=4153 ■ Amsterdam Burial Permits, Tonen record [Indx: 19085] en [Indx: 4860]			

■ **Grootmoeder Sara Philip Bloemist** heeft op 13-03-1849 haar negende kind Philip Kokernoot ter wereld gebracht. Negen weken later is Sara overleden, een week later is ook haar baby Philip overleden.
Grootvader Mozes Alexander Kokernoot trouwde voor de tweede keer met **Sophia Jacob Reens**, geb. 1815 te Amsterdam, overleden op 03-09-1855 te Amsterdam.
■ **Genlias: Grootvader Joseph del Canho** hertrouwde op 26 oct 1859 te Amsterdam met **Cato Schoenlapper**.

Israel Kokernoot

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Amsterdamschestraatweg 106, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 2390 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach):** Israel Kokernoot trouwde op 16-12-1908 bij de gemeente en de N.I.H.S. te Amsterdam met [1197] **Betje van Furth**.

Kokernoot-van Furth			
[1197] **Betje,** 03-03-1887 Amsterdam, 22-05-1944 Auschwitz			
Lion van Furth, ± 1843 Amsterdam; vermoedelijk op 25-02-1926 te Diemen begraven, graf A 74 66.		Christina van Dal, ± 1845 Amsterdam; op 14-10-1921 te Diemen begraven, graf A 56 64.	
Huwelijk en choppe op 04-05-1870 te Amsterdam, akte reg. 4; fol. 4v.			
Jacob David van Furth, 09-02-1804 Amsterdam; ovl. 17-12-1864 Amsterdam.	Rachel Salomon Nijkerk, ± 1806 Amsterdam; ovl. 24-06-1863 Amsterdam; begr. op 26-06-1863 te Zeeburg, graf B 35 38; doodsoorzaak waterzucht.	Samuel Jonas van Dal, 04-07-1801 Amsterdam; op 31-05-1887 te Amsterdam overleden.	Louisa (Louiza) Godschalk van Dam, 05-08-1803 Amsterdam; op 04-01-1889 overleden.
Huwelijksakte reg. 1; fol. 19, Amsterdam 17-01-1838.		Huwelijksakte reg. 4 fol. 160v, Amsterdam 18-11-1829.	
■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■http://akevoth.org/genealogy/slagter/626.htm ■Begraaf Verlof ■ Genlias ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F14023/I39295/ ■ WieWasWie			

Betje Kokernoot-van Furth

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Amsterdamschestraatweg 106, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 2390 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach): Betje van Furth** trouwde op 16-12-1908 bij de gemeente en de N.I.H.S. te Amsterdam met [1196] Israel Kokernoot.

Konijn-van Laar			
[291] **Henriette,** 28-08-1866 Utrecht, Hamburgerbrug A 11, 15-10-1942 Auschwitz			
David van Laar, ± 1833 Utrecht; ovl. op 19-12-1884 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 13 A 4 C 1034.		Cateau Pach, ± 1845 Utrecht; ovl. op 06-08-1873 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 52 A 33 D -.	
Huwelijksakte 341, Utrecht 09-08-1865			
Wolf(f) Mozes van Laar, ± 1806, ovl. op 27-04-1863 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 38 A 8 B -.	Judie (Judith) Wolff Zeckendorf, ± 1809, dr. van Wolf Mozes Zeckendorf en Grietje David Zaag, ovl. op 09-04-1863 te Utrecht en ald. a. het Zandpad begr., graf 38 A 8 B -.	Eliazer Levie Pach, ± 1805 Amsterdam, op 15-06-1860 te Utrecht overleden; akte 1031, Utrecht 16-6-1860.	Betje Markus / Marius Polak, ± 1809 Maarssen, ovl. op 04-03-1880 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 14 A 6 A 959.
Huwelijk 25-08-1824		Huwelijksakte 69, Utrecht 14-04-1841	
■ Genlias ■ http://www.mijn-genea.nl/genea/member/van-t-hoff/mozes-wolf-van-laar/12833723 ■ Zandpad			

Henriette Konijn-van Laar

■ **HUA** 30-08-1866, geboorteakte nr. 1440

■ **Genlias: Echtgenoot: Gerrit Konijn**, 1857/58, Haarlem, huwelijksakte 172, Utrecht 15-05-1885. Ouders van Gerrit Konijn: Moses Konijn en Sophia de Vries

■ **joodsmonument.nl:** Adres in Rotterdam: Hoevestraat 7 b

Echtgenoot *ovl. op 12-9-1942, niet bekend waar [**Het Joodsche Weekblad**, nr. 24, 18 september 1942, p. 6: "Heden overleed in den ouderdom van 85 jaar mijn geliefde man en vader, de heer Gerrit Konijn. H. Konijn-v. Laar. Sophie Konijn. Rotterdam, 12 Sept. Hoevestraat 7."]*

Dochter: Sophia Konijn, 19-12-1886 Zutphen; 15-10-42 Auschwitz

■ **Israel Schwierz**, Steinerne Zeugnisse jüdischen Lebens in Bayern, p. 240 en 241: Grootmoeders achternaam 'Zeckendorf' wijst op een dorp rond 20 km ten noordoosten van Bamberg:

"*Hier* [in Zeckendorf] *bestond vanaf de 17e eeuw - maar mogelijkerwijze ook al vanaf het eind van de 16e eeuw - tot april 1942 een Joodse gemeente. Zij bezat eerst een bedekamer, die in 1660 werd vervangen door een synagoge, maar die in 1742 afbrandde. Vanaf rond 1748 bezat zij dan een nieuwe synagoge met schoolvertrekken, een mikwe en al vanaf ± 1656 een begraafplaats (uitgebreid 1784), die weliswaar op het gebied van Demmelsdorf ligt*.

In de namiddaguren van de 10e november 1938 werd de synagoge bestormd, het interieur en de religieuze voorwerpen vernield, de meubels op het vrije veld verbrand. Op last van het hoofd van het district Bamberg werd het synagogengebouw volledig gesloopt.
Vandaag is er behalve de begraafplaats en talrijke 'Jodenhuizen' (huizen, waarin de Joden voor de shoa moesten wonen of die eigendom van Joden waren) niets meer over van het Joodse verleden in Zeckendorf. [...]
Ligging van de begraafplaats: 700 m ten noorden van het dorp op een hoogte aan de bosrand.
[...] *Vandaag zijn nog 598 grafstenen voorhanden.*"

<table>
<tr><td colspan="4">Koperberg
[1200] Marcus, 13-04-1881 Den Bosch, 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hartog Koperberg,
08-09-1829 Oosterhout; ovl. op 04-11-1896 te Breda en te Oosterhout begraven, VH 103.</td><td colspan="2">Engelina de Roode,
20-12-1844 Rotterdam; ovl. op 27-08-1913 en te Oosterhout begraven, VH 122.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 151, Den Bosch 22-09-1876; nadere informatie: Akte bevat meer informatie.</td></tr>
<tr><td>Jacob Hertog Koperberg,
17-10-1783 Woensel;
ovl. maart 1865 te Uerdingen (D).</td><td>Eva Andriessen,
24-05-1801 Bladel;
ovl. op 11-02-1870 te 's-Hertogenbosch, te Vught 2 begr.</td><td>Mozes de Roode,
22-12-1799, besneden op 29-12-1799;
ovl. op 25-10-1858.</td><td>Rijntje Joseph Sanders,
februari 1802;
ovl. op 03-08-1875.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 07-05-1827 te Bladel.</td><td colspan="2">Huwelijk op 23-11-1825.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../denbosch/57.htm ■ .../denbosch/306.htm ■ .../denbosch/1093.htm
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/denbosch/293.htm
■ J. Bader, Verborgen in Brabantse bodem, bijgevoegde CD ■ Genlias
■ http://www.joodse-voorouders.eu/van%20arend/523.htm</td></tr>
</table>

Marcus Koperberg

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Willemstraat 56, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 61 178 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias / Zandpad**: Marcus Koperberg was gehuwd met **Betje Swaab**, 12-04-1879 Utrecht, dochter van Joseph Swaab en Leentje de Groote; akte 777, Utrecht 20-12-1905.
Echtgenote Betje Swaab is op 11-02-1935 te Utrecht overleden; akte 274, Utrecht 12-2-1935.
In de Index van grafstenen van de joodse begraafplaats aan het Zandpad in Utrecht wordt haar voornaam "Netje" geschreven, haar graf heeft de coördinaten 44 C 20 J -.
Betje Swaab was **zus** van [67] Jeanetta Brouwer-Swaab, [490] Hartog Swaab, [501] Nathan Swaab en [518] Rachel Velleman-Swaab.

Koperberg

[1198] **Catharina Helmina,** 27-03-1892 Weltevreden, 14-05-1943 Sobibor
[1199] **Ella Julie (**roepnaam **Elly)**, 29-12-1897 Weltevreden, 14-05-1943 Sobibor

Marcus (Marrie) Koperberg, 25-12-1858 Oosterhout, "*was hoofdingenieur op Sumatra. Ging met pensioen in 1910 en woonde in Utrecht*." Ovl. op 08-04-1938 te 's-Gravenhage en te Utrecht op de Tweede Algemene Begraafplaats begraven.	Susanna (Suze) Benedicta Estella Catz, 25-06-1864 Tilburg; op 28-11-1908 te Utrecht op leeftijd van 44 jaar overleden; akte 1767, Utrecht 30-11-1908.
Huwelijksakte 188, Tilburg 04-12-1887.	

Jonas Koperberg, 14-09-1822, horloge-maker; ovl. op 13-12-1899 te Breda en te Oosterhout begraven, zerk no. 106.	Katharina van Goch, 01-04-1817 Dordrecht; ovl. op 03-11-1875 te Oosterhout en ald. begr., zerk no. 158.	Samuel Moses Catz, 24-11-1822 Besoijen; ovl. op 27-01-1886 te Tilburg, aldaar begraven.	Helmina Michels, 03-01-1825 Krefeld (D) ; ovl. 16-09-1909 te Nieuw- en Sint-Joosland.
Huwelijk op 26-05-1853 te Dordrecht.		Huwelijksakte 83, Tilburg 15-09-1854.	

■ Akevoth: .../kooperberg/149.htm ■ Akevoth: .../kooperberg/205.htm ■ Genlias ■ http://www.genealogieonline.nl
■ J. Bader, Verborgen in Brabantse bodem, bijgevoegde CD, TBMC 086

Catharina Helmina Koperberg en Ella Julie Koperberg

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Domstraat 9 bis-bb, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 53 605 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 103: Hun namen staan onder de rubriek *HAEFTLINGE* op de transportlijst van 11 mei 1943: "*Koperberg Catharina 27.3.92*" en "*Koperberg Ella 29.12.97*".

Catharina Helmina Koperberg

"*Catharina Helmina Koperberg was vanaf 1938 assistente bij de bibliotheek van het KNMI. Zij werd daar op 21 november 1940 door de bezetter ontslagen.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Ella Julie Koperberg

■ **http://Akevoth.org/genalogykooperberg/205.htm**: Elly Koperberg was lerares biologie. "*Zij had een doctoraat in Biologie en studeerde ook Pharmacie*."

Koppel			
[292] **Samuel,** 08-02-1911 Utrecht, Kwartelstraat 19, 03-09-1942 Mauthausen			
Izak Koppel, 1879/80 Zutphen; ovl. op 24-07-1957 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 28 C 29 G -.		Reintje van der Hoeden, 1884/85 Utrecht; ovl. op 02-10-1971 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 28 C 29 F -.	
Huwelijksakte 270, Utrecht 19-05-1909			
Samuel Koppel, ± 1843 Zutphen, koopman in lompen; ovl. op 14-04-1908 te Zutphen.	Leentje Frijda, ± 1845 Veenendaal; ovl. op 13-12-1930 te Zutphen.	Benedictus van der Hoeden, ± 1861 Nijkerk; ovl. op 23-06-1924, akte 2649 Rotterdam.	Naatje Simons, ± 1857 Utrecht, ovl. op 11-11-1924 te Utrecht overleden.
Huwelijksakte 12, Veenendaal 25-04-1873		Huwelijksakte 549, Utrecht 12-12-1883	
■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad			

■ **Genlias: Oom en tante**: Huwelijksakte 149 van oom Izak Ruben Vorst en tante Geertruida Koppel, Zutphen 28-12-1910, bg. 35j slager. Ouders van Izak Ruben Vorst: Hijman Vorst en Brandtie Blok; ouders van Geertruida Koppel: Samuel Koppel en Leentje Frijda.
■ **Zandpad:** Tante: Koppel, Geertruida ovl. Utrecht 30-10-1951, geb. 31-01-1878, partner Izak Ruben Vorst

Samuel Koppel

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Blauwkapelscheweg 151, Utrecht. "*Echtgenote* [Rozetta Creveld] *heeft de oorlog overleefd.*"
■ **Henny E. Dominicus, Mauthausen, Een Gedenkboek**, Amsterdam (juni 1999, tweede druk) Uitgave van de Stichting Vriendenkring Mauthausen, 90 [met **foto** van Sam Koppel]: "*Sam Koppel was de oudste van de vier kinderen, drie zoons en één dochter, van Itschak Koppel en Reintje van der Hoeden. Het was zijn kinderloze tante Trui, de zuster van zijn vader, die Sams toekomst bepaalde. In hem zag zij de aangewezen opvolger voor haar slagerij, een idee waarmee Itschak Koppel van harte instemde, en zo werd Sam op aandringen van zijn familie slager, hoewel hij daar zelf weinig voor voelde. Hij kwam bij zijn tante in de winkel in de Utrechtse Drieharingstraat, leerde het bedrijf vanaf de onderste trede kennen en nam het na haar dood over.*
Het was een bloeiende zaak, met grote afnemers, zoals de jaarbeurs, en ziekenhuizen en andere instellingen. Boven de winkel woonde de door Sam aangestelde bedrijfsleider, die zorg voor de slagerij droeg, terwijl het kantoor voornamelijk Sams domein was.
Op 6 januari 1939 trouwde hij met Rozetta Creveld. Terug van hun huwelijksreis naar Nice, betrokken zij een huis aan de Biltsestraatweg. In september werd Sam gemobiliseerd. Hij werd

gelegerd op Terschelling bij de luchtdoelartillerie en had heimwee. Toen hij na enige tijd werd afgekeurd wegens reumatische klachten, was dat hem dan ook zeer welkom.
Omdat hun huis in de Waterlinie lag, moesten de Koppels het in het voorjaar van 1940 ontruimen. Zij verhuisden naar de Blauwkapelseweg, waar anderhalf jaar later hun zoon Donald werd geboren.
Begin 1942 werd Sam opgeroepen voor tewerkstelling in één van de werkkampen in Drenthe, maar evenals tijdens de mobilisatie wist hij zich te laten afkeuren. Het gaf hem een veilig gevoel, maar veiligheid was ver te zoeken
Toen later dat jaar Joden afstand moesten doen van hun fietsen, leverde Sam alleen de zijne in. De oude fiets van zijn vrouw werd ondergebracht bij zijn buren, wat niet onopgemerkt bleef door een andere buurman, die zich - toen de Koppels hem en zijn gezin in mei 1940 bij het dreigende bombardement op Utrecht onderdak verleenden in hun kelder - ontpopt had als een NSB'er. Op 29 juni moest Sam zich met zijn vrouw melden op het politiebureau op het Paardenveld. Zij gingen in verwachting dat het niet inleveren van de fiets hun alleen op een geldboete zou komen te staan. Rozetta mocht naar verhoord te zijn naar huis, waarbij haar werd gezegd dat als zij bij haar vertrek haar man zou zien, zij niet tegen hem mocht praten. Zij zag hem niet en zij zag hem nooit meer. Sam werd overgebracht naar de Amstelveenseweg in Amsterdam en vervolgens naar Amersfoort. Vandaar werd hij op transport gesteld naar Mauthausen, waar hij, 31 jaar oud, om het leven werd gebracht.
Zijn vrouw en zoontje doken, samen met Sams familie, onder en overleefden de oorlog."
■ Het "**utrechts documentatiesystem**" toont onder het adres Drieharingstraat 3 "*plattegrond en gevelaanzicht van een slacht- en werkplaats*".
■ **Jan Willem Regenhardt, In de schaduw van de Dom**, Uitgeverij Bas Lubberhuizen (2002) 8: "*De Joodse slagerij in de Drieharingstraat, Simon Keyzer op de Vismarkt en de 'De Hoek' op de hoek Springweg-Mariaplaats waren geliefde plekken waar Utrechtse Joden de laatste nieuwtjes en roddels uitwisselden.*"

Drieharingstraat

■ **H. Toom, De Oud Utrechter, 1 mei 2012**, p. 10: "*Onderduik bij drogisterij De Vecht*
Bij de Rode Brug op de Hogelanden-westzijde 14 hadden mijn oom Ab en tante Wil Toom de drogisterij de Vecht. De drogistwinkel - annex verfhandel - was een ontmoetingsplaats voor de wijde omgeving en Tante Wil had voor iedereen een vriendelijk woord. Er zijn vast nog mensen die zich mijn oom en tante herinneren.
In juni 1942 kregen ze de vraag of ze een Joodse familie wilden huisvesten. Niet lang daarna trokken Tetty Koppel en haar pasgeboren zoon Donald bij Ab en Wil in, tezamen met haar schoonzus. Tetty's man Sam was nog maar kort daarvoor gedeporteerd door de Duitsers. Hij werd op 31-jarige leeftijd omgebracht in Mauthausen. Het bleef niet bij deze drie mensen; uiteindelijk woonden tot aan het einde van de oorlog zeven mensen op de kleine tweede verdieping van het huis van Ab en Wil Toom. De buren van tabakswinkel Duyvenvoort waren ingelicht en verrichten hand- en spandiensten. De buren aan de andere kant, Kuyer, hadden veel jonge kinderen. Ook zij werden ingelicht, omdat gehuil van een onbekende baby wel eens voor verwondering kon zorgen en dat moest worden voorkomen. Het Utrechts verzet zorgde voor voedings- en kledingbonnen.
In totaal hebben de zeven mensen drie jaar op de kleine verdieping ondergedoken gezeten. Buiten winkeltijd om konden ze gebruik maken van de kleine ommuurde binnenplaats bij het huis. Ze waren niet alleen verstoken van ruimte en privacy, maar ook van contact met vrienden en familie. Een ware beproeving was de hongerwinter; er was weinig eten en weinig brandstof voor de kachel.
Tot de bevrijding, in mei 1945, is de Joodse familie bij Ab en Wil Toom gebleven. Slechts dankzij de hulp van buren en verzet en de inzet van Ab en Wil Toom hebben de zeven leden van de familie Koppel de oorlog overleefd.
Ook na de oorlog is het contact goed gebleven tot Wil en Ab overleden, respectievelijk in 1976 en 1986. In 1998 zijn mijn oom en tante postuum geëerd met de hoogste Joodse

herinneringsoorkonde en medaille Yad Vashem, waarbij Donald Koppel een toespraak hield over hun hulpvaardigheid en heldhaftigheid.
H. Toom"

[Met dank aan mijnheer **H. Toom,** die dit Foto uit **De Oud Utrechter** van 1 mei 2012 ter beschikking heeft gesteld.]

Kornblum			
[1201] **Hermann**, 09-04-1906 Rybnik, 15-02-1945 Bergen-Belsen.			
Martin Kornblum		Hedwig Schlesinger	
Hermann Kornblum	Caroline Hamburger		
■ https://www.geni.com/people/Martin-Kornblum/6000000038507861838 ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam			

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Pieter Breughelstraat 39, Utrecht. Liro-Kart op het Nationaal Archief in Den Haag.
■ **Genlias:** Hermann Kornblum was gehuwd met Ester Amalia Huisman, dat blijkt uit de overlijdensakte van hem.
■ https://www.**myheritage**.de/names/herman_kornblum: Herman trad 1938 met Esther Amalia Kornblum (geb. Huisman) in het huwelijk, hij was toen 31 jaar.

■ http://www.**dutchjewry.org**/genealogy/huisman/**243.htm** en [...]/**244.htm** en [...]/**25.htm** en http://dutchjewry.org/genealogy/beugen/192.htm: **Echtgenote Esther Amalia Huisman** werd op 31-10-1910 te Rotterdam geboren. Zij was dochter van **Israel Huisman** (geb. 25-07-1876 's-Gravenhage; ovl. 30-09-1923 Rotterdam) en **Hanna Bego** (geb. 25-03-1876 's-Gravenhage; ovl. 06-02-1945 Bergen-Belsen). Esther Amalia hertrouwde met Dirk Johannes Tegelaars. Zij is op 11 juni 2003 te Utrecht overleden.
Van Esther Amalia zijn twee zussen - Eva 1900, Esther 1902 - en drie broers - Salomon 1901, Emanuel 1905, Joseph 1912 - bekend.
De vier grootouders van Esther Amalia heetten Emanuel Huisman en Eva Posman van vaderskant en Salomon Eliazar Bego en Esther Duka van moederskant.

Kraft	
[1202] **Emil**, 23-10-1871 Landeck, 24-09-1943 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Oudwijk 12, Utrecht.
■ **Genlias / https://www.online-begraafplaatsen.nl/zerken.asp?g=1004655:** Emil Kraft was gehuwd met Elfriede Sara Freund, dat blijkt uit de overlijdensakte van hem. Elfriede overleed op 05-08-1942 te Utrecht op leeftijd van 67 jaar; zij is te Utrecht op de 1e begraafplaats Soestbergen ter aarde besteld.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Emil Kraft woonde in [D-31515] Wunstorf, in 1939 emigreerde hij naar Nederland. 1943 werd hij in Westerbork op transport gesteld naar Auschwitz, waar hij op 24-09-1943 van het leven werd beroofd.

Kramer	
[1203] **Chaskel**, 05-08-1883 Kuczow, 26-03-1943 Sobibor	
N.N.	N.N.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Brigittenstraat 20 a, Utrecht. Inboedellijst van 8 mei 1942. "*Deze persoon wordt herdacht op een gedenkteken in Zeist. Een beschrijving van dit gedenkteken is te vinden op de website van het Nationaal Comité 4 en 5 mei*."
■ **Genlias:** Chaskel Kramer was gehuwd met [1206] Lijdia Hartoch, dat blijkt uit de overlijdensakte van hem.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 34: Zijn naam staat op de transportlijst van 23 maart 1943: "*Kramer Chaskel 5.8.83*".

Kramer	
[1204] **Erich**, 11-01-1893 Magdeburg, 03-01-1945 Auschwitz	
Louis Kramer, geb. ± 1865; ovl. ?	Bertha Franke, geb. ± 1870; ovl. ?
■ http://data.synagoge-eisleben.de/gen/fg04/fg04_038.htm ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Chopinstraat 25, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 10 891 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 6755 / 1071 tegen roofbank Lippmann-Rosenthal). "*Echtgenote heeft de oorlog overleefd*."
■ **Genlias:** Erich Kramer was gehuwd met **Ruth Wagner**, dat blijkt uit de overlijdensakte van hem.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Kramer, Erich, geb. 11 januari 1893 in Magdeburg, woonde in Düsseldorf. Emigratie: 1936, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 04 september 1944, Theresienstadt, Ghetto; 29 september 1944, Auschwitz, vernietigingskamp, Golleschau (Goleszow), buitenkamp KZ Auschwitz. Overlijdensdata:
03 januari 1945, Golleschau

Kramer			
[1205] **Walter Ludwig**, 11-07-1929 Düsseldorf, 03-10-1944 Auschwitz			
[1204] Erich Kramer, 11-01-1893 Magdeburg, emigratie naar Nederland 1936; 03-01-1945 Auschwitz, bijkamp Golleschau		Ruth Wagner, geb. ± 1900; emigratie naar Nederland 1936; ovl. na 1993.	
Louis Kramer	Bertha Franke	?	?
■ http://data.synagoge-eisleben.de/gen/fg04/fg04_038.htm ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam			

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Chopinstraat 25, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 10 891 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 6755 / 1071 tegen roofbank Lippmann-Rosenthal). "*Moeder heeft de oorlog overleefd*."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch** / http://data.synagoge-eisleben.de/gen/fg04/fg04_038.htm: Kramer, Walter Ludwig, geb 11 juli 1929 in Düsseldorf, woonde in Magdeburg en Düsseldorf. Emigratie: 1936 Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 04 september 1944, Theresienstadt, Ghetto, 01 oktober 1944, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse Leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Chopinstraat 25

Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Walter Ludwig Kramer tot 31-08-1941 had bezocht: Beethovenplein 2.

<table>
<tr><td colspan="4">Kramer-Hartoch (Hartog)
[1206] Lydia, 14-06-1881 Keulen, 26-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Moises Hartoch,
geb. 24-08-1844 Aachen;
ovl. 11-09-1919 Berlin.</td><td colspan="2">Regina Wiener,
geb. 11-10-1852 Lublin (Polen);
ovl. 25-08-1892 Köln.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1875; het eerste van negen bekende kinderen – Max – werd 17-10-1876 te Köln geboren. Max (ovl. 13-06-1955 New York) had aan de Venloer Str. te Keulen een winkel voor beddegoed.*</td></tr>
<tr><td>Jacob Hartoch,
geb. 12-06-1808
Heerlen; ovl. op
onbekende datum.</td><td>Susanna
Weyermann,
geb. ±1810
Otzenrath, Jüchen;
ovl. op onbekende
datum.</td><td>Salomon Wiener,
geboorte- en
overlijdensdata
onbekend.</td><td>Friederike Russ,
geboorte- en
overlijdensdata
onbekend.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1831; het eerste van elf bekende kinderen – Heinrich – werd 11-03-1832 geboren.</td><td colspan="2">Huwelijk voor ±1847; het enige bekende kind -Lina – werd 1847 te Lubin (Polen) geboren; Lina is 22-05-1903 te Berlijn overladen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ https://www.geni.com/people/Lina-Wiener/6000000031300720870 ■ https://www.geni.com/people/Jacob-Hartoch/6000000041453731332 ■ http://www.familienbuch-euregio.de/genius/php[...] ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam ■ https://www.ruthsfamilyhistory.org/genealogy/family.php?famid=F1187&ged=edith ■ https://www.ruthsfamilyhistory.org/genealogy/family.php?famid=F605&ged=edith ■ WieWasWie
* ■ Barbara Becker-Jákli, Das Jüdische Köln, p. 338</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Brigittenstraat 20 a, Utrecht. Inboedellijst van 8 mei 1942. Lydia Kramer-Hartoch was **echtgenote** van [1203] **Chaskel Kramer**.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Kramer, Lydia, geb. Hartoch, geb. 14 juni 1881 in Köln, woonde in Köln. Deportatie: vanuit Westerbork 23 maart 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 26 maart 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 34: Haar naam staat op de transportlijst van 23 maart 1943: "*Kramer-Hartog Lydia 14.6.81*".

<table>
<tr><td colspan="2">Krant
[293] Jonas, 05-12-1892 Utrecht, Catharijnesingel 12, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td>N. N.</td><td>Kaatje Krant, 21-04-1870 Hilversum, dienst-bode; ovl. op 09-11-1936 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">?</td></tr>
</table>

?	?	Jonas Krant, geb. 22-08-1839 Hilversum; ovl. op 29-11-1909 te Hilversum.	Aaltje Potzer (Poetser), geb. 13-10-1841 Amsterdam; ovl. op 07-01-1903 te Hilversum.
?		Huwelijksakte reg. 12; fol. 9, Amsterdam 21-12-1864	
■ Genlias ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ https://www.myheritage.de/names/kaatje_krant			

Jonas Krant

■ **HUA**: 07-12-1892, geboorteakte 2865

■ **joodsmonument.nl:** Adres in april 1942: Van Weelstraat 38 c, Rotterdam

Echtgenote: Rosette Duka (Duha), 27-03-1897, Zaandam; 30-09-1942 Auschwitz [Digitale Stamboom Rotterdam: Huwelijksakte 2445, Rotterdam 13-07-1932, Rosette was dochter van Joseph Duka en Hanna Lopes Dias.]

Kraschewski	
[1207] **Günther**, 31-05-1926 Rosenberg, 06-08-1942 Auschwitz [1208] **Ingeborg**, 15-11-1924 Rosenberg, 30-09-1942 Auschwitz	
Carl Kraschewski, 03-03-1893 Grajewo, woonde in Rosenberg i. Westpr. Deportatie: Oosttransport	Flora Nora Wolff, 14-12-1894 in Rosenberg, woonde in Rosenberg i. Westpr. en Bendorf. Deportatie: vanuit Koblenz 22-03-1942, Izbica, Ghetto.
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ http://www.dokin.nl/deceased-children/ingeborg-kraschewski-born-15-nov-1924 [met pasfoto] ■ http://www.dokin.nl/deceased-children/Gunther-Kraschewski-born-21-May-1926 [met pasfoto] ■ Genlias ■ joodsmonument ■ In Memoriam	

Günther Kraschewski en Ingeborg Kraschewski

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht Centraal Israëlietisch Weeshuis

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse Leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92

■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 118: Zij werden "*op 12 februari 1942 naar Westerbork*" met andere "*buitenlandse bewoners van het Centraal Israëlietisch Weeshuis*" afgevoerd. Hun namen werden daar "*op 10 maart 1942 ingeschreven*".

■ **dokin.nl:** Günthers en Ingeborgs laatste adres in Duitsland was: *Rosenberg (West-Pruisen) Barakke am Stadtwald*.

Voordat zij op 12-02-1942 naar Westerbork werden afgevoerd, woonden zij in Nederland op drie verschillende adressen:
28-11-1938, Quarantaine Amsterdam, Zeeburgerdijk 321, Amsterdam;
28-12-1938, Vacantiehuis CIW, Baarnscheweg 58, Den Dolder en
16-10-1939, Centraal Israëlietisch Weeshuis CIW, Nieuwegracht 92, Utrecht.

Günther Kraschewski

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.636: "*Kraschewski, Günther (21.5.1926, Rosenberg, 5.8.1942) - 18328/1942*"

Krauskopf-Nathan

[1209] Helene, 21-05-1874 Ornontowitz, 16-04-1943 Sobibor

■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 102, Utrecht.
"*Helene Krauskopf-Nathan was de schoonmoeder van Willy Rosen en woonde op hetzelfde adres met haar dochter Olga Maria Rosen-Krauskopf.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 67: Zij staat slechts met haar meisjesnaam op de transportlijst van 13 april 1943: "*Nathan Helene 21.5.74*".
■ https://www.**ancestry**.com/search/collections/1030/?name=Alexander_Krauskopf: Helene Nathan was gehuwd met Alexander Krauskopf, geb. 1866 Slaskie, Polen. Het Huwelijk vond op onbekende datum in Berlijn plaats. Alexander is op onbekende datum in Berlin overleden.

Kresch	
[1210] **Male**, 28-01-1914 Dubiecko, 30-09-1942 Auschwitz	
Meilech Mechel Kresch	Sime Sara Hefner
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Parkstraat 57 bis, Utrecht. ■ Genlias: *Geslacht: V.*

van Kreveld			
[1211] **David,** 16-07-1881 Hoorn, 07-09-1942 Auschwitz			
Meijer Benjamin van Kreveld (Creveld), 10-03-1830 Hoorn; ovl. 26-07-1913 Amsterdam.		Dina Simon Bonn, 20-05-1837 Amsterdam; op 22-06-1906 te Amsterdam overleden.	
Huwelijk op 07-09-1860 te Hoorn.			
Benjamin Meijer van Kreveld, 1805 Hoorn; in 1882 te Hoorn overleden.	Elisabeth Mozes Polak, 1808 Hoorn; in 1873 te Hoorn overleden.	Simon Marcus Bonn, 04-12-1813 Amsterdam; begr. 12-11-1899 Muiderberg, graf C 31 23.	Aaltje Joseph Rubens, 24-10-1816 Amsterdam; begr. 31-01-1883 Muiderberg, graf C 14 164.
Huwelijk op 05-04-1829 te Hoorn.		Huwelijk op 25-01-1837 te Amsterdam.	
■ Akevoth: .../Bosman/82.htm ■ Akevoth:.../Bosman/253.htm ■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin.php?bronnen_weergeven=1			

■ **Vader Meijer Benjamin van Kreveld** huwde op 09-09-1854 te Hoorn voor de eerste keer met **Betje Philip Bosman**, geb. 26-03-1830 Hoorn; ovl. 28-03-1860 Hoorn.

David van Kreveld

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Merwedekade 252, Utrecht. Beroep: Fotograaf. JOKOS-dossier nr. 7256 op het Gemeentearchief Amsterdam. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941: [**Echtgenote**] **Keetje van Kreveld-Troostwijk,** 17-04-1882 Amsterdam, 07-09-1942 Auschwitz "*... Het echtpaar had één kind dat de oorlog heeft overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **Genlias**: David van Kreveld was gehuwd met [1212] **Keetje Troostwijk,** 17-04-1882 Amsterdam, dochter van Abraham Troostwijk en Abigael Barentz; huwelijksakte 92, Zaandam 20-06-1907.

van Kreveld-Troostwijk			
[1212] **Keetje,** 17-04-1882 Amsterdam, 07-09-1942 Auschwitz			
Abraham Troostwijk, 06-05-1843 Zwolle; 18-03-1904 te Muiderberg begr., graf C 3**6** 153.		Abigael Barentz, 09-05-1843 Amsterdam; op 3-04-1901 te Muiderberg begr., graf C 3**2** 154.	
Huwelijksakte reg. 6; fol. 26, Amsterdam 15-06-1870.			
Mozes Abraham Troostwijk, 12-09-1805 Zwolle; op 16-07-1864 te Zwolle overleden.	Kenna Rubens, 15-01-1811 Amsterdam; op 02-10-1877 te Zwolle overleden.	Elkan Elias Barentz, 15-05-1817 Rotterdam; begr. 04-06-1885 te Muiderberg, graf C 21 210 **[?]**.	Mietje Koster, ± 1799 Maarssen, turf- en houtverkoopster; ovl. 1855 Amsterdam.
Huwelijksakte reg. 3; fol. 132, Amsterdam 12-08-1840.		Huwelijksakte reg. 1; fol. 61, Amsterdam 13-03-1839.	
■ Akevoth: .../troostwi/124.htm ■ Akevoth:.../troostwi/7.htm ■ Begraaf Verlof ■http://www.dutchjewry.org/genealogie/gezin/hum_ashken/F15318/I33892/ ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias			

■http://www.**dutchjewry.org**/genealogie/gezin/hum_ashken/F15318/I33892/: **Grootmoeder Mietje Mirjam Marcus Mordechai Koster** was eerder gehuwd met Machiel Meyer v.d.Berg, geb. ± 1800 Medenblik, overleed voor 1839, zoon van Meyer Levie van den Berg en Hester Machiel.

Keetje van Kreveld-Troostwijk

■ **joodsmonumentnl**: Adres: Merwedekade 252, Utrecht.

■ **Genlias**: Keetje Troostwijk was gehuwd met [1211] **David van Kreveld**, 16-7-1881 Hoorn, zoon van Meijer Benjamin van Kreveld en Dina Simon Bonn; huwelijksakte 92, Zaandam 20-06-1907.

Krill-Fried
[1213] **Rosa**, 17-05-1882 Skacsaing, op 04-09-1944 naar Theresienstadt, *verder lot onbekend*.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam ■ Herinneringskamp Westerbork

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Kerkstraat 25 bis, Utrecht.

■ **Herinneringskamp Westerbork, José Martin:** Onbekende aankomst in Vught, vanaf 09-05-1943 in Westerbork. "*Niet naar Sobibor gedeporteerd, maar op 04-09-1944 naar Theresienstadt als deel van de Gruppe Protestanten. Verder lot onbekend*."

Kuijt

[1214] **Cato,** 22-05-1877 Maarsseveen, 31-08-1942 Auschwitz
[1215] **Elisabeth**, 09-09-1871 Maarsseveen, 31-08-1942 Auschwitz
[1216] **Saartje**, 18-09-1873 Maarsseveen, 31-08-1942 Auschwitz

Bernardus Kuijt, 11-01-1832 Maarsseveen; ovl. op 14-03-1917 te Maarssen.	Sophia Bodding, ± 1833 Utrecht; ovl. op 27-02-1918 te Maarssen.

Huwelijksakte 26, Hilversum 31-07-1868.

Meijer Bernardus Baruch Kuijt, geb. 24-04-1795 Amsterdam; ovl. 29-02-1844 Maarsseveen.	Betje Abraham Berlijn, geb. 08-09-1799 Maarssen; ovl. 08-11-1880 Amsterdam.	Meijer Jonas Bodding (Boddingh), ± 1805 Hilversum; ovl. op 08-02-1847 te Utrecht; ald. aan het Zandpad begr. graf 18 A 20 A -.	Sara Daniel van IJzer, ± 1808 Hilversum; het laatste van de tien bekende kinderen – Salomon – werd 28-04-1842 te Utrecht geboren.

Huwelijk 08-11-1826 Maarssen.	Huwelijksakte 6, Hilversum 16-04-1828.

■ https://www.dutchjewry.org/genealogy/enkhuizen/103.shtml
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F19029/I51120/
■ http://www.geni.com/people/Meijer-Kuijt/6000000018203769662
■ http://www.geni.com/people/Betje-Berlijn/6000000018204474680
■ https://www.geni.com/people/Sara-van-IJzer/6000000018763028675 ■ Genlias
■ http://home.kpn.nl/goudenregen/html/20935.htm ■ Zandpad

Cato Kuijt, Elisabeth Kuijt en Saartje Kuijt

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Nieuwe Koekoekstraat 37 bis, Utrecht-

Kulb	
[1101] **Johanna Isenburger-Kulb,** 30-07-1885 Groß-Karben, 07-05-1943 Sobibor. [1115] **Wilhelmina Jacobs-Kulb**, 21-03-1888 Gross-Karben, 08-10-1942 Auschwitz	
Bernhard Kulb, 19-11-1850 Groß-Karben, fruithandelaar; op 23-01-1925 overleden.	Anna Hermann, 24-09-1854 Heldenbergen, (2e vrouw v. Bernhard); ovl. in 1938 te Assenheim of Friedberg
Huwelijk op 12-08-1884.	
■ joodsmonument.nl ■ www.stolpersteine-in-karben.de	

■ www.**stolpersteine-in-karben**.de: **Vader Bernhard Kulb** trad op 21-6-1877 voor de eerste keer in het huwelijk met **Bertha Hessenberger** uit Staden.
*"Na de dood van haar man verhuisde" **moeder** Anna Hermann "naar haar dochter [1101] Johanna te Friedberg. Tijdens de pogromnacht in november 1938 kreeg zij een beroerte, wat haar overlijden op 21.12.1938 ten gevolge had."*

Johanna Isenburger-Kulb

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Spoorstraat 5 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 55 382 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **www.stolpersteine-in-karben.de***: [Archiv 1b, Quelle "Gross-Karben und seine Juden", Dokumentatie van Helmut Weigand (1925 - 2005)]: "Kulb, Johanna, gehuwde Isenburger (geb. op 30-07-1885 te Groß-Karben), dochter van Bernhard en Anna (uit Bernhards tweede huwelijk). Leefde na haar huwelijk met Salli Isenburger (geb. op 24-06-1872 te Assenheim) in Assenheim (of Friedberg?). Er waren geen kinderen. Vanaf 1925 woonde de Mutter Anna (van Johanna) bij hen in. Zij* [Johanna en Sallij] *zorgden voor haar tot haar dood in 1938.*
Daarna vluchtten Johanna en Salli naar Nederland, waar beiden na de invasie van de Duitse troepen opgepakt en op 4 mei 1943 via Westerbork naar het concentratiekamp Sobibor (Polen) gedeporteerd werden. Op 7 mei 1943 werden beiden vermoord (YV, BG)" [YV - www.yadvashem.org, BG - Gedenkbuch des Bundesarchivs].
■ **De Stolpersteine** [struikelstenen] die de voorbijganger onverwachts tegen het lijf zou lopen om te herinneren, zijn ingezet in het plaveisel voor het huis waar de familie Kulb toen woonde: Heldenberger Straße 14.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 89: Haar naam staat op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Isenburger-Kulb Johanna 30.7.85*".

Wilhelmina Jacobs-Kulb

■ **HUA, gezinskaart Ravel Salomon Levie Jacobs, fiche 972**
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Steenweg 61, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 54 039 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Jacobs, Wilhelmina, geb. Kulb, geb. 21 maart 1888, woonde in Groß-Karben. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ www.**stolpersteine-in-karben.**de [Archiv 1b, Quelle "*Gross-Karben und seine Juden*", Dokumentatie van **Helmut Weigand** (1925 - 2005)]: *" Wilhelmine (Minna) Kulb-Jacobs, (geb. 23-03-1888 in Groß-Karben), dochter van Bernhard en Anna (uit Bernhards tweede huwelijk). Leefde met haar familie, echtgenoot Rudolf Jacobs en de twee dochters Dina (gehuwd met Daniel de Beer, twee kinderen) en Aletta in Utrecht in Nederland. Of dochter Aletta getrouwd was, is niet bekend.*
Na de invasie van de Duitse troepen werd de hele familie 1942 in een concentratiekamp in het oosten gedeporteerd. Niemand van hen keerde terug. Wilhelmine werd in Auschwitz vermoord (YV)." [YV - www.yadvashem.org]

Kupferschlag

[1217] **Eli Emil**, 09-02-1870 Borgentreich, 19-02-1943 Auschwitz

■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prof. Pullelaan 9, Utrecht.
■ **Genlias / Zandpad: Echtgenote: Helene Sara Eisenberg,** geb. 15-05-1875 te Soest [Duitsland], is op 11-02-1942 te Utrecht op leeftijd van 66 jaar overleden; zij was dochter van Moses Eisenberg en Rickchen Goldtsmit; nadere informatie: "*Extract uit het overl. reg. van Utrecht*"; overlijdensakte 19, Maartensdijk 18-2-1942 en overlijdensakte 332, Utrecht 11-2-1942. Helene Sara Eisenberg is op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad te Utrecht ter aarde besteld, graf (filmrol nummer 32), vak C, rij 25, plaats F.

Kupferschlag

[1218] **Friedrich Josef**, 13-11-1901 Soest [D], 05-03-1943 Sobibor

<table>
<tr><td colspan="2">[1217] Eli Emil Kupferschlag,
09-02-1870 Borgentreich,
19-02-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">Helene Sara Eisenberg, 15-5-1875 Soest (D);
ovl. 11-02-1942 Utrecht; aldaar begraven aan
het Zandpad, graf 32 C 25 F.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Moses Eisenberg</td><td>Rickchen Goldtsmit</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam ■ www.ahnenreich.de</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Prof. L. Fuchslaan 9, Utrecht. Inboedellijst van 6 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 50 097 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 6867 / 12 668).
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Kupferschlag, Friedrich, geb. 13 november 1901 in Soest, woonde in Soest [D]. Emigratie: 1939, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 02 maart 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 05 maart 1943, Sobibor, voor dood verklaard.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 14: Zijn naam staat onder de rubriek HAEFTLINGE op de lijst van 2 maart 1943: "*Kupferschlag Friedrich 13.11.01*".

<table>
<tr><td colspan="4">Kupferschlag
[1219] Karl Werner, 16-04-1930 [Gelsenkirchen-] Buer [D], 05-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1218] Friedrich Josef Kupferschlag,
13-11-1901 Soest [D], 05-03-1943 Sobibor.</td><td colspan="2">[1220] Johanna Hildegard Hochheimer,
12-08-1906 Gladbeck; 05-03-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1929 het einig bekende kind – Karl Werner – werd 16-04-1930 geboren.</td></tr>
<tr><td>[1217] Eli Emil Kupferschlag,
09-02-1870
Borgentreich,
19-2-1943 Auschwitz.</td><td>Helene Sara Eisenberg,
15-05-1875 te Soest;
11-02-1942 Utrecht.</td><td>Karl Hochheimer,
09-03-1877 Stein-heim(D); ovl. op 03-09-1930 te Buer (D).</td><td>Hulda Welkes,
te Wesel (D)
geboren,
geboorte- en overlij-densdata onbekend.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk voor ±1901</td><td colspan="2">Huwelijk ± 1905; het eerste van twee bekende kinderen – Johanna Hildegard – werd 12-08-1906 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam ■ www.ahnenreich.de
■ https://www.geni.com/people/Johanna-Kupferschlag/6000000045483751939
■ http://www.blankgenealogy.com/familygroup.php?familyID=F9964&tree=Blank1</td></tr>
</table>

Karl Werner Kupferschlag

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prof. L. Fuchslaan 9, Utrecht.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse Leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Maartensdijk, Prof. Pullelaan 9

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Kupferschlag, Karl Werner, geb. 16 april 1930 in Buer, woonde in Gelsenkirchen. Deportatie: vanuit Westerbork op 02 maart 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 05 maart 1943, Sobibor, voor dood verklaard.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 14. De leden van de familie Kupferschlag werden als "*HAEFTLINGE*" gedeporteerd: "*Kupferschlag Friedrich 13.11.01*", "*Kupferschlag-Hochheimer Johanna 12.8.06*" en "*Kupferschlag Karl Werner 16.4.30*".

Kupferschlag-Hochheimer			
[1220] **Johanna Hildegard**, 12-08-1906 Gladbeck, 05-03-1943 Sobibor			
Karl Hochheimer, 09-03-1877 Steinheim(D); op 03-09-1930 te Buer (D) overleden.		Hulda Welkes, te Wesel (D) geboren	
Abraham Hoch-heimer, 12-6-1834 Steinheim (D); ald. ovl. op 12-8-1904.	Johanna Udewald, 25-01-1839 Beverungen; ovl. op 18-2-1902.	?	?
Huwelijk op 25-11-1864		?	
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam ■ www.ahnenreich.de ■http://www.blankgenealogy.com			

Johanna Hildegard Kupferschlag-Hochheimer

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prof. Pullelaan 9, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Kupferschlag, Johanna H., geb. Hochheimer, geb. 12 augustus 1906 in Gladbeck, woonde in Gladbeck. Deportatie: vanuit Westerbork op 02 maart 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 05 maart 1943, Sobibor, voor dood verklaard.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 14: Haar naam staat onder de rubriek HAEFTLINGE op de transportlijst van 2 maart 1943: "Kupferschlag-Hochheimer Johanna 12.8.06".

van Laar			
[295] **Miechel,** 22-09-1878 Utrecht, Oude Gracht C?6?, 26-02-1943 Auschwitz			
Philip van Laar, 1840 Utrecht; ovl. op 22-01-1895 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 34 C 2 P 1191.		Mietje de Jong, 1840/41 Arnhem; ovl. op 23-06-1901 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf C 2 O 1192.	
Huwelijksakte 173, Arnhem 17-06-1874			
Wolff Mozes van Laar, 1805/06; ovl. op 27-04-1863 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 38 A 8 B -.	Judic Wolff Zeckendorf*, 1808/09; ovl. op 09-04-1863 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 38 A 8 B -.	Michiel / Machiel Salomon de Jong, 03-11-1811 Dinxperlo, kleermaker; ovl. op 27-05-1898 te Groningen en ald. a. d. Moesstr. begr.	Mietje Nathan Horn, 06-10-1803 Rheinberg; ovl. op 06-09-1879 te Arnhem en aldaar begr., Moscowa, graf A 04 08.
■ Akevoth: .../vanburen/378.htm ■ Boon, Lettinck e.a., Joodse inwoners ..., IIa, p. 199 ■ Genlias ■ Mayer Hirsch Moscowa ■ Zandpad * Over Zeckendorf zie de aantekeningen bij **nicht** [291] Henriette Konijn-van Laar			

Miechel van Laar

■ **HUA** 23-09-1878, geboorteakte nr. 1793

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in april 1942: Hasseltsestraat 16, Den Haag

Echtgenote: Sara van Laar-Dusseldorp, 23-7-1879 Amsterdam; 26-2-43 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte 200, Zaandam 12-08-1914. Ouders van Sara Dusseldorp: Nathan Gomperts Dusseldorp en Rebekka Wijnberg]

<table>
<tr><td colspan="4">Lachs
[1221] Emil Hermann, 03-06-1899 Hochkirchen, 15-12-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Noe Nathan Lachs,
geb. 08-11-1863 Hochkirchen, Nörvenich;
ovl. 04-10-1930 Düren, ald. begraven.</td><td colspan="2">Olga Samuel,
geb. 1868 Düren;
ovl. 24-06-1954 New York.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1898; het eerste van drie bekende kinderen – Emil – werd 03-06-1899 geboren.</td></tr>
<tr><td>Andreas Lachs,
24-01-1813 Kerpen;
ovl. 1894 Nörvenich.</td><td>Sara Schwarz (ook: Sara bat Jekutil Kelz),
31-12-1823 Lüxheim, Kelz; ovl. 25-11-1892 Nörvenich.</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1856; het eerste van zes bekende kinderen – Simon – werd 01-03-1857 geboren.</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam ■ www.ahnenreich.de ■ http://familienbuch-euregio.eu/genius/php/show.php?tab=1&sub=PublicAll&bar=0&rlg=&eworec=0&sid=ea6a2ccbe20e4fb8f6658f07985b8cb2&rid=&print=0&mod=0&winfo=&showAB=&findlist=&res=1536&tm=1449225702771&det=129447&sps=157514
■ http://www.geni.com/people/Noe-Lachs/6000000031688363016
■ http://www.geni.com/people/Andreas-Lachs/6000000031090338904
■ http://www.geni.com/people/Sara-Lachs/6000000031090115474</td></tr>
</table>

■ http://familienbuch-euregio.eu/[…]: **Broer** en **zus**:
Dr. Alfred Lachs, geb. 11-07-1901 Hochkirchen; ovl. januari 1971 Bronx / New York; hij was gehuwd met Irma Silber.
Hildegard Lachs, geb. 10-05-1905 Hochkirchen; ovl. 26-02-1943 Auschwitz; zij trad te Leiden in het huwelijk met Elkan Hangjas.
■ **joodsmonument.nl:** Adres: Amsterdamschestraatweg 2 bis, Utrecht. Beroep: Handelsagent.
■ http://**familienbuch-euregio.eu**/genius/?person=157524: Emil Hermann Lachs was gehuwd met **Elisabeth** (Ilse Margot) **Luks**, geb. 14-12-1917 Wien; ovl. 07-12-1942 Auschwitz.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Lachs, Emil H., geb. 03 juni 1899 in Hochkirchen, woonde in Düren. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

Lakmaker

[296] **Donald,** 14-07-1928 Utrecht, Saenredamstraat 52bis, 13-03-1943 Sobibor
[297] **Gerald**, 25-08-1925 Utrecht, Nassaustraat 21, 05-03-1943 Sobibor

Jacob Lakmaker, 21-12-1900 Amsterdam; 13-03-1943 Sobibor.	Flora Rebecca Godschalk, 17-01-1899 Amsterdam; 13-03-1943 Sobibor.

Huwelijksakte reg. 3D; fol. 31v, Amsterdam 17-07-1924

Gerrit Lakmaker, ± 1860 Amsterdam; ovl. 30-10-1922 Amsterdam; begr. op 31-10-1922 te Diemen.	Fijtje Emden, 30-08-1860 Amsterdam; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 53]	David Godschalk, 04-05-1861 Rotter- dam, diamantver- steller; 19-02-1943 Auschwitz.	Elisabeth de Jong, geb. 03-01-1860 Amsterdam; ovl. 08-11-1915 Amsterdam.

Huwelijksakte reg.21;fol.21v, Amsterdam 15-10-1879	Huwelijksakte reg. 20; fol. 4v, Amsterdam 14-09-1881

■ Akevoth: .../haringman/2048.htm
■ http://bremermisjpoge.net/getperson.php?personID=I1241&tree=1
■ https://www.geni.com/people/Gerrit-Lakmaker/6000000022098059950 ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F28328/I76099/

■ **joodsmonument.nl: Grootmoeder Fijtje Emden**: In februari 1941 was zij op het adres Ruyschstraat 92 I te Amsterdam gemeld, waar het gezin van haar dochter Mina Keizer-Lakmaker woonde.
Grootvader "*David Godschalk was weduwnaar van Elisabeth de Jong, die reeds voor de oorlog gestorven was. Samen met haar had hij zes kinderen, die allemaal elders verbleven.* Toevoeging van een bezoeker van de website"
Adres van **Donald** en **Gerald** Lakmaker in april 1942: Klimopstraat 222, Den Haag
Zus: Sophia Elisabeth Lakmaker, 08-05-1940 Den Haag; 05-03-1943 Sobibor
Verwant: Hendrika Lakmaker, 27-04-1904 Amsterdam; 20-03-1943 Sobibor

Donald Lakmaker

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
18	*1928*	*5688*	*21. Jul*	*Sj. Chazon p"Dewariem*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Lakmaker	*Donald*	*David ben Ja'acov*	*14. Jul*	*26 Tammoez*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Anthoniegasthuis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Lakmaker	*Jacob*		*Godschalk*	*Flora Rebecca*	
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
P. Saenredamstr. 52bis Utrecht [*Sjabbath Chazon* = sjabbath visioen, Dtn. 1,1 – 3,22; Dewariem = Deuteronomium of 5e Mozes]					

■ **joodsmonument.nl:** *"Donald Lakmaker zat in september 1941 in klas 2 van het Lyceum, Stokroosplein, te Den Haag. In Oktober 1941 moest Donald Lakmaker naar klas 3 van het Joods Lyceum."*
("... archief van het Joods Lyceum ... berust op het Gemeentearchief Den Haag.")
■ **Wally de Lang**, Slotakkoord der kinderjaren, p. 236 en 242: Donald staat in 1941-1942 op de Namenlijst van de HBS klas 2A, het volgend cursusjaar 1942-1943 hoort hij bij de HBS klas 3 van het Joods Lyceum Den Haag.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 22: Hij en zijn ouders staan als *HAEFTLINGE* op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Lakmaker Donald 14.7.28*", "*Lakmaker Jacob 21-12-00*" en "*Lakmaker-Godschalk Flora 17.1.99*".

Gerald Lakmaker

■ **Wally de Lang**, Slotakkoord der kinderjaren, p. 124: "*Veel van de opgaven van de examens zijn in het archief van de school bewaard gebleven.* [212] *Daarom weten we dat veel onderwerpen voor de opstellen te maken hadden met de tijdsomstandigheden. Zo konden twee Handelsdagschool-kandidaten, Nathan Bino en Gerald Lakmaker, kiezen uit 'Een strenge winter', 'Mijn eerste en laatste schooljaar op de HDS' of 'Heeft niet de mens een strijd op aarde, Job?'*
[212] *Ook eindexamenverslagen en cijferlijsten zijn te vinden in HGA 147/35.*"
[P. 240 en 255] Gerald zat tijdens het cursusjaar 1941-1942 in de HDS klas 4 en was in 1942 een van de twee eindexamenkanditaten van het Joods Lyceum Den Haag.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 11: Zijn naam en de naam van zijn zusje staan op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Lakmaker Gerold 25.8.25*" en "*Lakmaker Sophia 8.5.40*".

Landerer

[1222] **Leon**, 27-05-1893 Gorlice, ovl. Auschwitz op onbekende datum

■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam
■ https://oorlogsgravenstichting.nl/persoon/87829/leon-landerer

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Vleutenseweg 28, Utrecht. Beroep: Koopman.

■ Tussen twee vuren: Gerecht en verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog
von **Jan Julia Zurné**, p. ?: "*Leden van de Gewapende Partizanen proberen driemaal vergeefs verklikker **Leon Landerer** te vermoorden. Bij een van hun pogingen laten ze, bij wijze van waarschuwing, dit briefje* [zie website] *achter onder het kussen van het verschrikte slachtoffer.*
(Rijksarchief Brussel te Anderlecht, archief rechtbank van eerste aanleg Brussel C, inv. Nr. 1496)
De van oorsprong Poolse Icek Gutfraynd, hier op een foto [zie website] *van de vremdelingenpolitie uit 1938, raakt gewond tijdens een van de pogingen om verklikker Leon Landerer te vermoorden.*
Hij krijgt een kamer in hetzelfde ziekenhuis als zijn beoogde slachtoffer en wordt een dag later door zijn medepartizanen bevrijd.
(Rijksarchief Brussel te Anderlecht, archief rechtbank van eerste aanleg Brussel C, inv. Nr. 1496)" [vetdruk: HM]

■ [**Jan Julia Zurné**] https://www.bruzz.be/samenleving/de-collaborateur-die-niet-geliquideerd-raakte-2015-04-22: "*Op 22-04-1943 schieten twee fietsers de 49-jarige **Leon Landerer** neer aan het Parmentierpark in Sint-Pieters-Wolluwe. Hij wordt geraakt door drie kogels, maar overleefd de aanslag.* […]" [Vetdruk: HM]

Lange

[1223] **Isaak Salomon**, 27-02-1908 Frankfurt am Main, 13-03-1943 Sobibor

■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Nieuwegracht 52, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:
Verwant: **Rosa Lange**, 26-01-1917 Frankfurt am Main; 05-02-1943 Auschwitz
Verwant: **Max Lange**, 25-04-1919 Frankfurt am Main; 30-04-1943 Auschwitz
Inboedellijst van 28 april 1942. JOKOS-dossier nr. 55 086 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 6945/21 271).
"*Isaak Salomon Lange was gehuwd met Rosalie Abrahams.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
"*Rosalie Abrahams was een dochter van Isidor Abrahams en Grietje Bonnewit. Ze was gehuwd met Isaak Salomon Lange. Ze woonde bij haar zus Rosette.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
"*Max en Rosa Lange waren een neef en nicht van Isaak Salomon Lange. Zij waren uit Frankfurt am Main naar Nederland gekomen. Eén kind van Isaak Salomon Lange heeft de oorlog overleefd.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ http://www.**sjoa-drenthe**.nl/humogen/family.php?database=humo1_&id=F7238&main_person=I11118:
Isaak Salomon Lange trad op 19-10-1938 te 's-Gravenhage in het huwelijk met **Rosalie Abrahams**, geb. 31-01-1903 's-Gravenhage, ovl. 13-03-1943 Sobibor.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Lange, Isaak, geb. 27 februari 1908 in Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: 10 maart 1942, Sobibor, vernietigingskamp, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 18: Zijn naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Lange Izaak 27.2.08*".
■ **Gedenksteen** aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

Lange

[1224] **Max**, 25-04-1919 Frankfurt am Main, 30-04-1943

■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Nieuwegracht 52, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Lange, Max, geb. 25 april 1919 in Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.
■ **Herinneringskamp Westerbork, José Martin:** Aankomst in Vught 26/27-01-1943, vanaf 29-01-1943 in Westerbork, deportatie naar Auschwitz op 02-02-1943.
■ **Gedenksteen** aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

Lange

[1225] **Rosa**, 26-01-1917 Frankfurt am Main, 05-02-1943 Auschwitz

■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Nieuwegracht 52, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Lange, Rosa, geb. 26 januari 1917 in Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.
■ **Gedenksteen** aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

de Lange-Rotschild

[1226] **Regina**, 28-05-1854 Gronau, 12-02-1943 Auschwitz

Michel Rothschild	Rica Eisenberg

■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam

■ **joodsmonument:** Adres: Springweg 119 bis, Utrecht. "*Regina Rothschild was een dochter van Michel Rothschild en Rica Eisenberg. Zij trouwde met Mozes de Lange, zoon van Gerrit de Lange en Saartje Lievendag. Het echtpaar kreeg twee kinderen Saartje en Frederika (getrouwd met Samuel Zeehandelaar). Mozes de Lange is voor de oorlog overleden.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Genlias**: Regina Rothschild huwde volgens akte 4 op 23-02-1882 te Raalte met **Mozes de Lange** (1852/53 Raalte), zoon van Gerrit de Lange en Saartje Lievendag.
■ Regina Lange-Rotschild was moeder van [1716] **Diena Zwaaf- de Lange**.

<table>
<tr><th colspan="4">Ledermann
[1227] Hans Siegfried, 02-03-1885 Groß Wartenberg, 18-10-1944 Auschwitz</th></tr>
<tr><td colspan="2">Theobald Ledermann,
geb. 18-10-1849 Wartenberg;
ovl. 10-10-1912 Breslau.</td><td colspan="2">Caroline Zerline Fränkel,
geb. 22-01-1853 Oberglogau (Glogówek);
ovl. 28-05-1936 Berlin.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1880; het eerste van drie bekende kinderen – Alexander – werd 25-09-1881 geboren.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Jacob Kiefer Fränkel (ook: ‘Fischer Cohn Lieferant‘), * 13-05-1809 Zülz, Oppeln;
ovl. 30-10-1886 Ober Glogau.</td><td>Johanna Kohn,
geb. 26-04-1824 Komeriž;
ovl. 05-12-1908 Glogówek.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk ±1849; het eerste van zes bekende kinderen – Benno Bruno – werd 21-10-1850 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://archive.org/stream/pinkusfamilycoll14pink/pinkusfamilycoll14pink_djvu.txt
■https://www.geni.com/people/Caroline-Ledermann/6000000050469489922
■https://www.geni.com/people/Johanna-Fr%C3%A4nkel/6000000009699431576
■https://www.geni.com/people/Jacob-Fr%C3%A4nkel/6000000017817997395 ■ https://www.geni.com/people/Theobald-Ledermann/6000000050469824828 ■ Genlias
■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Majellapark 52, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 40 345 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. 7039/ 1008). "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

■ **Genlias**: Hans Siegfried Ledermann was gehuwd met [1228] **Betty Ledermann-Wagner**.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Ledermann, Siegfried Hans, geb. 02. März 1885 in Groß Wartenberg, woonde in Berlin. Emigratie: 07 februari 1937, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 18 januari 1944 naar Theresienstadt, Ghetto; 16 oktober 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 18 oktober 1944, Auschwitz.

<table>
<tr><th colspan="2">Ledermann-Wagner
[1228] Betty, 01-03-1886 Breslau, 18-10-1944 Auschwitz</th></tr>
<tr><td>Rudolf Wagner</td><td>Hulda Ledermann</td></tr>
<tr><td colspan="2">■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Majellapark 52, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 40 345 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. 7039/ 1008). "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

■ **Genlias**: Betty Ledermann-Wagner was gehuwd met [1227] **Hans Siegfried Ledermann**.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Ledermann, Betti Betty, geb. Wagner, geb. 01 maart 1886 in Breslau, woonde in Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 18 januari

1944 naar Theresienstadt, Ghetto; 16 oktober 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 16 oktober 1944, Auschwitz. [Vermoedelijk is zij net zoals haar echtgenoot op **18** oktober 1944 in Auschwitz aangekomen en van het leven beroofd.]

Leefsma

[1131] **Ella Clara de Jong-Leefsma**, 07-06-1921 Rotterdam, 00-02-1944 Auschwitz
[299] **Mirjam,** 16-04-1931 Utrecht, Str. ? [fiche 1629], 23-07-1943 Sobibor

Leo Leefsma, 19-02-1890, Veghel; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 112].	Sarlina Mesritz, 01-12-1900 Meppel; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 114].

Huwelijksakte 72, Meppel 07-09-1920

Raphaël Leefsma, 26-11-1856 Opsterland. op 21-09-1925 overleden.	Ella Eppenheim, 27-04-1855 Nürnberg (D); ovl. op 21-09-1936.	Izaäk Mesritz, 10-04-1874 Meppel; ovl. op 25-12-1940 te Utrecht en ald. a. het Zandpad begr., graf 33 C 24 C -.	[1345] Clara Jacobs, 10-07-1870 Gouda; 05-02-1943 Auschwitz*
Huwelijksakte 27, Veghel 29-06-1887.		Huwelijksakte 136, Zutphen 23-12-1898.	

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/761.htm
■http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/3760.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/552.htm ■ Genlias ■ Zandpad

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Van Muschenbroekstraat 2, Utrecht
JOKOS-dossier 53 284 op het Gemeentearchief Amsterdam
[Vader] "*Leo Leefsma gaf in 1940 op 'in meubelstoffen' te doen. Deze informatie komt uit de 'Alfabetische Lijst der Straten met opgaaf der Hoofdbewoners' van de verzekeringsmaatschappij 'De Utrecht'. Bezoeker van de website*"

Mirjam Leefsma

■ **HUA**: Gezinskaart C. Leefsma
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Van Muschenbroekstraat 2
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Mirjam Leefsma tot 31-8-41 had bezocht: Maria van Reedestraat
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 232: Haar naam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Leefsma Mirjam 16.4.31*".

Ella Clara de Jong-Leefsma

■**Genlias:** Uit de overlijdensakte 745, Utrecht 24-03-1949 blijkt, dat Ella Clara was gehuwd met **Henri de Jong**. Zij is op leeftijd van 22 jaar begin februari in Auschwitz overleden.

■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 8 van 29-05-1942 , p. 4, c. 1:

Verloofd: 2896
Ella Leefsma en
Hans de Jong
Utrecht, 7 Juni.
v. Musschenbroekstr. 2
Molièrelaan 8.
Geen ontvangdag.

Leefsma			
[1229] **Leo**, 19-02-1890 Veghel; 21-05-1943 Sobibor			
Raphaël Leefsma, 26-11-1856 Opsterland. op 12-07-1925 overleden; begr. 14-07-1925 Wassenaar.		Ella Eppenheim, 27-04-1855 Nürnberg; ovl. op 01-09-1936; begr. 02-09-1936 Wassenaar.	
Huwelijksakte 27, Veghel 29-06-1887			
Sander Mozes Levi Leefsma (Levi Leefsma), 19-09-1801 Gorredijk, Opsterland; ald. op 28-12-1873 ovl.	Henrietta Mozes Broekhuizen, 01-03-1813 Sneek; ovl. op 13-01-1873 te Gorredijk..	Louis Eppenheim, geboorte- en overlijdensdata onbekend.	Marianne Steinhardt, geboorte- en overlijdensdata onbekend.
Huwelijk 03-07-1834 te Gorredijk, Opsterland.		Huwelijk ±1854; het eerste van twee bekende kinderen – Ella – werd 27-04-1855 geboren.	
■ Akevoth: .../ndbcore/3580.htm ■ http://www.nljewgen.org/golde/golde/169.htm ■ http://www.tomverwaijen.nl/parenteelll.htm ■ https://www.sjoa-drenthe.nl/humogen/family.php?database=humo3_&id=F4232&main_person=I6276 ■ https://www.geni.com/people/Marianne-Steinhardt/6000000022884982754 ■ Genlias			

Leo Leefsma

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Van Musschenbroekstraat 2, Utrecht. Beroep: Bedrijfsleider. JOKOS-dossier nr. 53 284 op het Gemeentearchief Amsterdam. (*W-claim, nr. 7056/ 21 267*). "*Leo Leefsma gaf in 1940 op 'in meubelstoffen' te doen. Deze informatie komt uit de Alfabetische Lijst der Straten met opgaaf der Hoofdbewoners van de verzekeringsmaatschappij 'De Utrecht'. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **Genlias**: Leo Leefsma was gehuwd met [1230] **Sarlina Mesritz**, 1-12-1900 Meppel; dochter van Izaäk Mesritz en Clara Jacobs; huwelijksakte 72, Meppel 7-9-1920.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 112: Zijn naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Leefsma Leo 19.2.90*".

■ **Het Joodsche Weekblad,** nr. 1, 11 April 1941, p. 8: "*Als lid van den Kerkeraad is, als opvolger van den J. Loterijman, benoemd, de heer L. Leefsma*."

■ **Het Joodsche Weekblad,** nr. 4, 2 mei 1941, p. 4:

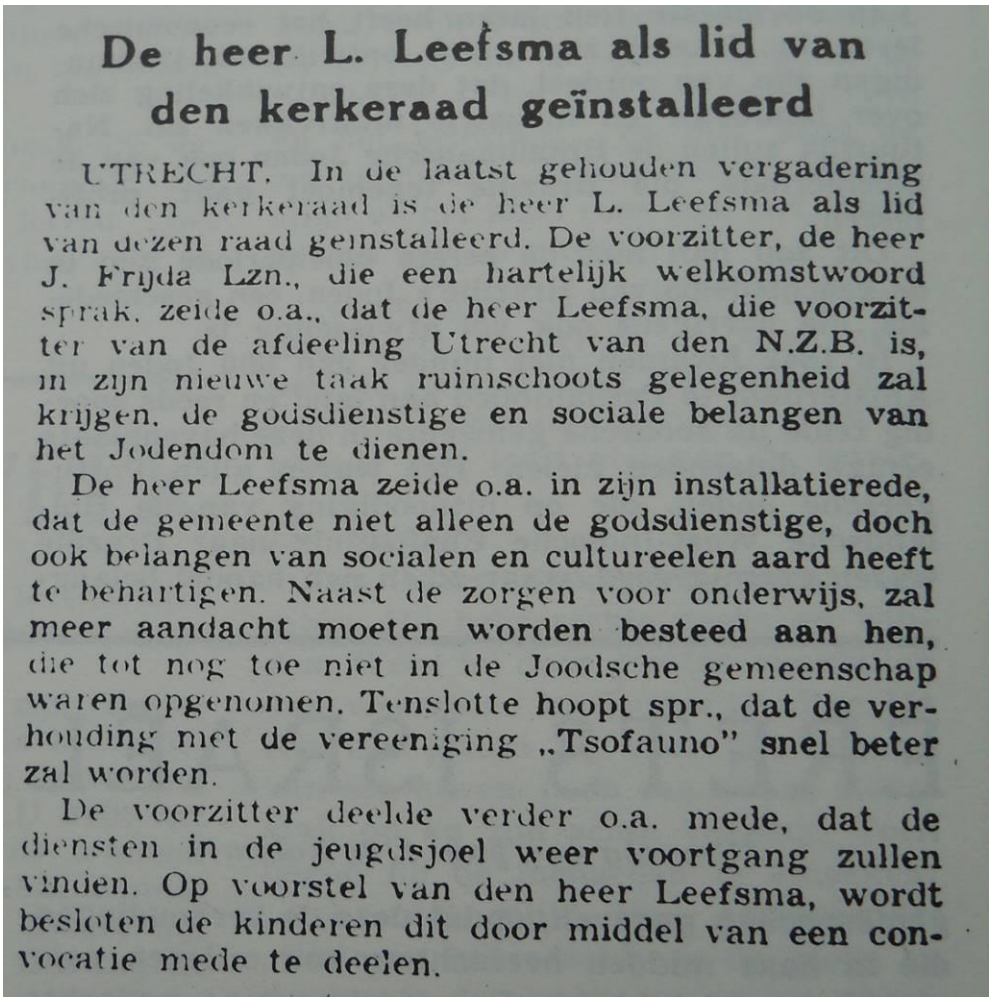

De heer L. Leefsma als lid van den kerkeraad geïnstalleerd

UTRECHT. In de laatst gehouden vergadering van den kerkeraad is de heer L. Leefsma als lid van dezen raad geïnstalleerd. De voorzitter, de heer J. Frijda Lzn., die een hartelijk welkomstwoord sprak, zeide o.a., dat de heer Leefsma, die voorzitter van de afdeeling Utrecht van den N.Z.B. is, in zijn nieuwe taak ruimschoots gelegenheid zal krijgen, de godsdienstige en sociale belangen van het Jodendom te dienen.

De heer Leefsma zeide o.a. in zijn installatierede, dat de gemeente niet alleen de godsdienstige, doch ook belangen van socialen en cultureelen aard heeft te behartigen. Naast de zorgen voor onderwijs, zal meer aandacht moeten worden besteed aan hen, die tot nog toe niet in de Joodsche gemeenschap waren opgenomen. Tenslotte hoopt spr., dat de verhouding met de vereeniging „Tsofauno" snel beter zal worden.

De voorzitter deelde verder o.a. mede, dat de diensten in de jeugdsjoel weer voortgang zullen vinden. Op voorstel van den heer Leefsma, wordt besloten de kinderen dit door middel van een convocatie mede te deelen.

Leeser	
[1231] **Hedwig**, 27-03-1875 Wuppertal-Elberfeld, 01-10-1942 Auschwitz [1232] **Theodore**, 20-12-1870 Wuppertal-Elberfeld, 01-10-1942 Auschwitz	
Elieser Leeser	Helena Katzenberg
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam	

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Obrechtstraat 23 bis, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Leeser, Hedwig, geb. 27 maart 1875 en Leeser, Theodore, geb. 20 december 1870 in Wuppertal, woonden in Wuppertal. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 1942, Auschwitz, vernietigingskamp.

Overlijdensdata: 01 oktober 1942.

Leeuw de

[558] **Betje van der Wijk-de L.**, 20-07-1892 Utrecht, Springweg 66, 23-08-1942 Auschwitz
[300] **David Isaac,** 10-11-1885 Utrecht, Eerste Daalse Dijk 54, 22-10-1942 Auschwitz
[303] **Joseph Isaac**, 06-12-1886 Utrecht, Springweg E 106, 05-10-1942 Auschwitz

Izaak David de Leeuw, 20-06-1858 Alphen aan den Rijn; 31-08-1942 Auschwitz	Rebecca Goudsmit, 1855/56 Amsterdam; ovl. op 13-10-1889 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 12 A 2 D 1097.	Sophia Hamburger, 1857 Alkmaar; ovl. op 01-05-1909 te Leiden.

1. Huwelijk, Izaak David en **Rebecca**, huwelijksakte 1, Weesp 15-01-1885
2. Huwelijk, Izaak David en **Sophia**, huwelijksakte 81, Alkmaar 17-08-1890

David Abraham de Leeuw, 06-08-1828 Alphen a. d. Rijn; op 26-8-1898 ald. ovl.	Hendrika van Creveld, 30-04-1831 Bodegraven; ovl. op 16-6-1914 Alphen a. den Rijn.	Jozeph Mozes Goudsmit, 18-06-1821 Wijk bij Duurstede; ovl. 05-04-1892 te Amsterdam.	Sara de Jongh, 08-11-1816 Didam; ovl. op 01-01-1889 Amsterdam. Zij was eerder wed. v. Levie Meijer v. Gelder.	Ezechiel David Hamburger, ± 1823 Utrecht; ovl. 1905.	Betje Nias, ± 1822 Alkmaar; aldaar op 11-08-1897 overleden.

Huwelijksakte 4, Bodegraven 09-02-1856	Huwelijksakte 26, Amersfoort 13-04-1853	Huwelijksakte 18, Alkmaar 24-02-1850

■ Akevoth: .../creveld/116.htm ■ genealogieonline.nl ■ Genlias ■ tomverwaijen.nl ■ Zandpad ■ http://vanschaaik.nl/html/Kwartierstaat%20van%20Raymond%20van%20Schaaik.htm

■ **Genlias**: **Grootvader Ezechiel David Hamburger**, 1822/23 Utrecht, trad voor de eerste keer op 09-07-1845 te Utrecht volgens akte nr. 233 in het huwelijk met Bloeme Gabriels. **Vader: Izaak David de Leeuw** trad voor de tweede keer volgens akte 81 op 17-8-1890 te Alkmaar in het huwelijk met Sophia Hamburger, dochter van Ezechiel David Hamburger en Betje Nias. Sophia is ± 1857 te Alkmaar geboren en op 1-5-1909 te Leiden overleden. Het laatst woonde Izaak David te Utrecht, Sternstraat 8 bij zijn dochter [558] Betje van der Wijk-de Leeuw in.
Broer: Meijer Izaac de Leeuw op 3-3-1888 te Utrecht op leeftijd van vijf weken overleden; overlijdensakte 491, Utrecht 3-3-1888
Zus: Hendrika de Leeuw is op 08-08-1891 na leeftijd van 19 dagen overleden; overlijdensakte 1299, Utrecht 10-08-1891.
Zus: Mietje de Leeuw is op 14-08-1898 na leeftijd van drie maanden overleden; overlijdenakte 1260, Utrecht 15-08-1898.

David Isaak de Leeuw zoon van Izaak David en Rebecca Goudsmit

■ **HUA** 12-11-1895, geboorteakte nr. 2576
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1942: Kortfoortstraat 195, Oss
■ **Genlias / In memoriam: Echtgenote Betje Hamburger**, geb. 01-04-1883 Alkmaar, ovl 22-10-1942 Auschwitz [huwelijksakte 167, Alkmaar 18-12-1918; Betje was dochter van Salomon Ezechiel Hamburger en Johanna Hertsdahl]

Joseph Isaac de Leeuw zoon van Izaak David en Rebecca Goudsmit

■ **HUA** 08-12-1896, geboorteakte nr. 2757
■**joodsmonument.nl**: Beroep: Zuivelfabrieksarbeider. Adres in Alphen aan den Rijn: Zeilmakerstraat 5

Betje van der Wijk-de Leeuw dochter van Izaak David en Sophia Hamburger

■ **HUA** 20-07-1892, geboorteakte nr. 1760
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Sternstraat 8, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden: **Echtgenoot: Jozeph van der Wijk**, 13-06-1887 Hoogeveen; 30-09-1942 Auschwitz [Genlias: Jozeph was zoon van David van der Wijk en Jansje Rozeband]
Kinderen: David Izaak van der Wijk, 17-09-1930 Alphen aan den Rijn; 23-08-1942 Auschwitz
Sophia Jansje van der Wijk, 11-02-1932 Alphen aan den Rijn; 23-08-1942 Auschwitz

<table>
<tr><td colspan="4">Leeuw de
[301] Elselina, 10-04-1913 Utrecht, 19-11-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Isaac de Leeuw, 20-05-1887 Amsterdam, boekhouder; 19-11-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Dina Trijbetz, 08-03-1887 Alkmaar; 19-11-1942 Auschwitz*.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 163, Alkmaar 14-12-1910</td></tr>
<tr><td>Philip Isaäk de Leeuw, ± 1866 Hoorn; ovl. 07-03-1890 Amsterdam; begr. 09-03-1890 te Zeeburg, graf C 13 59.</td><td>Elsje Lelie, 10-03-1866 Amsterdam, diamantbewerkster; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 131]</td><td>Joseph Trijbetz, 01-09-1853 Alkmaar; op 23-10-1928 te Alkmaar overleden.</td><td>Marianne (Marianna) Malka Bonn, 24-01-1848 Alkmaar; op 26-08-1918 te Alkmaar overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 14; fol. 25v, Amsterdam 23-06-1886</td><td colspan="2">Huwelijk op 19-03-1879 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F5419/I14501/
■http://dutchjewry.org/search/search.htm</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Grootmoeder Elsje Lelie** trad voor de tweede keer volgens akte 18 op 24-02-1895 te Alkmaar in het huwelijk met Salomon de Jong [geb. 02-04-1865 te Oud Beijerland, **Berg, Oud-Beijerland, p. 292**]
■ **joodsmonument.nl: Broer: Philip de Leeuw**, 26-04-1929 Den Haag; 19-11-1942 Auschwitz.

Elselina de Leeuw

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Mient 3, Den Haag. Beroep: Stenotypiste.

<table>
<tr><td colspan="4">Leeuw de
[582] Helena Zwarts-de L., 22-1-1872 Utrecht, Loef Berckmakerstr. 32, 19-2-'43 Auschwitz.
[302] Joseph, 02-03-1876 Utrecht, Korte Smeestraat 11, 28-01-1944 Auschwitz
[338] Rosetta Geertruida v. Lier-de L., 20-6-1879 Utrecht, Korte Smeestr. 11, 13-3-'43 Sobibor
[73] Sophie Citroen-de L., 02-06-1874 Utrecht, Schoutenstraat 5, 12-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham de Leeuw,
06-02-1847 Leeuwarden;
voor 21-02-1925 overleden.</td><td colspan="2">Rijntje Mossel, geb. 04-02-1846 Utrecht;
ovl. op 07-10-1891 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 37 A 1 E -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 492 Utrecht, 7-12-1870.</td></tr>
<tr><td>David Heiman de Leeuw, 1815 Zutphen, kunstschilderer; op onbekende datum overleden.</td><td>Leentje-Lydia Abraham Swart, 24-08-1821 Leeuwarden; op onbekende datum overleden.</td><td>Joseph Mossel,
± 1815 Utrecht;
ovl. op 30-01-1850 te Utrecht.</td><td>Sophia Raphel,
± 1822 Utrecht;
ovl. op 15-06-1898 te Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 24-02-1845 te Leeuwarden;
choppe op 12-03-1845 te Leeuwarden.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 337, Utrecht 30-12-1846</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/14237.htm ■ http://dutchjewry.org/genealogy/leefsma/290.htm
■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **WieWasWie/ http://home.versatel.nl/ida.siemons/sindex/index-00007.htm**: **Vader** Abraham de Leeuw hertrouwde op 15-06-1892 te Amsterdam met Rachel Simons, geb. 02-11-1845 's-Gravenhage, ovl. op 21-02-1925 Bussum, dochter van Benjamin Isaac Simons en Fijtje van Vriesland; huwelijksakte reg. 14 fol. 43, Amsterdam 15-06-1892.

Sophie Citroen-de Leeuw

■ **HUA 04-06-1874, geboorteakte nr. 1063**
■ **joodsmonument.nl:** Adres in Amsterdam: Stuyvesantstraat 26 I

■ **Genlias: Echtgenoot: Cosman Citroen,** 1866/67 Amsterdam; huwelijksakte 7, Utrecht 03-01-1895, zoon van Hartog Citroen en Naatje de Vries. Cosman is op 11-09-1912 te Muiderberg ter aarde besteld, graf D O 68.

Joseph de Leeuw

■ **HUA** 03-03-1876, geboorteakte nr. 430
■ **joodsmonument.nl:** Adres in Den Haag: Wilhelminastraat 35

Rosetta Geertruida van Lier-de Leeuw

■ **HUA** 23-06-1879, geboorteakte nr. 1188
■ **joodsmonument.nl:** Adres in april 42: Frederik Hendriklaan 259, Den Haag
Echtgenoot: Joseph Mozes van Lier, 17-12-1873 Rotterdam; 11-12-1942 Auschwitz
■ **Digitale Stamboom Rotterdam:** Joseph Mozes van Lier en Rosetta Geertruida de Leeuw trouwden op 21-07-1910 te Rotterdam; Joseph Mozes was zoon van Mozes Meijer van Lier en Sophia Snitsler.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 18: Haar naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Lier van-Leeuw de Rosette 20.6.79*"

Helena Zwarts-de Leeuw [moeder van 371, 576, 578 en 579]

■ **HUA** 24-01-1872, geboorteakte nr. 138
■ **Genlias:** Helena Zwarts trouwde op 07-07-1892 te Utrecht met **Hartog Carel Zwarts**, zoon van Carel Zwarts en Saartje Frank; huwelijksakte 299, Utrecht 07-07-1892.
■ **Zandpad**: **Echtgenoot Hartog Carel**, geb. 10-07-1869, is op 24-06-1928 te Utrecht overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, graf (filmrol 10), vak C, rij 15, plaats F.

de Leeuw			
[1234] **Izaak David,** 20-06-1858 Alphen aan den Rijn, 31-08-1942 Auschwitz			
David Abraham de Leeuw, 06-08-1828 Alphen aan den Rijn; op 26-08-1898 overleden.		Hendrika van Creveld (Kreveld), 30-04-1831 Bodegraven; ovl. op 25-10-1914 te Alphen aan de Rijn.	
Huwelijksakte 4, Bodegraven 09-02-1856.			
Abraham Gabriel de Leeuw, 01-05-1772 Portugaal, Zuid-Holland, ovl. 14-06-1854 Gouda.	Schoontje Jacob(s), 1783 Sprang (N-B); op 30-07-1849 te Leiderdorp overleden.	Izak (Isaac) Aron van Creveld, 15-07-1787 Veenendaal; ovl. op 11-05-1872 te Bodegraven.	Betje Leendert Blitz (Blits), 20-05-1792 Amsterdam; ovl. op 25-03-1885 te Bodegraven.
Huwelijk 1805 Amstelveen		Huwelijk op 10-09-1814 te Veenendaal.	
■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I11953.html ■ freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I11954.html ■ https://www.genealogieonline.nl/de/swaab-tot-16e-verwantschap/R419.php ■ https://www.geni.com/people/Abraham-de-Leeuw/6000000017342583154 ■ Genlias ■ http://vdberg.kokliko.nl/individual.php?pid=I2064&ged=Rita01			

Izaak David de Leeuw

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Sternstraat 8, Utrecht. Inboedellijst van 27 augustus 1942. JOKOS-dossier nr. 60 464 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias / Zandpad:** Izaak David de Leeuw, 20-06-1858 Alfen, was voor de eerste keer gehuwd met **Rebecca Goudsmit**, 1855/56 Amsterdam, dochter van Joseph Mozes Goudsmit en Sara de Jongh; huwelijksakte 1, Weesp 15-1-1885. Rebecca is op 13-10-1889 te Utrecht op leeftijd van 33 jaar overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, graf (filmrol 12), vak A, rij 2, plaats D, grafsteen 1097.

Voor de tweede keer was Izaak David de Leeuw gehuwd met **Sophia Hamburger**, 1856/57 Alkmaar, dochter van Ezechiel David Hamburger en Betje Nias; huwelijksakte 81, Alkmaar 17-8-1890. Sophia Hamburger is op 01-05-1909 te Leiden op leeftijd van 51 jaar overleden.

Uit de overlijdensakte 201, Utrecht 20-01-1951, blijkt, dat Izaak David de Leeuw, niet meer voor een derde keer in het huwelijk is getreden: *Partner Sophia Hamburger, Relatie: laatstelijk gehuwd*.

Leeuw de

[1235A] **Marcus Joseph,** 15-05-1883 Winterswijk, 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 113]

Joseph de Leeuw, geb. ± 1844 Delden, Hof van Twente; ovl. 26-02-1923 Winterswijk.	Siena Hemelrijk, geb. ± 1848 Winterswijk; ovl. 25-01-1934 Winterswijk.
Huwelijksakte 42, Winterwijk 17-08-1877. Opmerking: weduwnaar van Dina Lindeman	

Marcus Levi de Leeuw, geb. ± 1798 Delden, Stad; ovl. 07-12-1883; begr. Delden, Hof van Twente.	Geertruida David Mozes Lindeman, ± 1808 Tubbergen; ovl. 08-04-1880 Delden, Stad	Jacob Barend Hemelrijk, geb. ± 1811 Groenlo; ovl. 18-05-1886 Winterswijk	Mala (Amalia) Sardiner, geb. ± 1827 Kalisz (Polen); ovl. 06-09-1895 Winterswijk.
Huwelijksakte 2, Delden, Stad, 29-03-1825		Huwelijksakte 25, Gendringen 07-09-1847	

■ https://www.genealogieonline.nl/de/kwartierstaat-wim-van-der-linden/I1108900953.php
■ http://www.geni.com/people/Marcus-de-Leeuw/6000000011253255118
■ http://www.geni.com/people/Siena-Hemelrijk/6000000015625229086
■ http://www.geni.com/people/Joseph-de-Leeuw/6000000003876796016
■ joodsmonument.nl
■ http://stamboom.bertkoor.nl/family.php?famid=F1199&ged=BertKoor ■ WieWasWie

Marcus Joseph de Leeuw

■ **WieWasWie:** Veehandelaar Marcus Joseph de Leeuw trad op 16-04-1912 te Winterswijk in het huwelijk met Elisabeth Mesritz, geb. 1887 Nijkerk, ovl. 01-01-1942 Winterswijk, dochter van Arend Mestritz en Gulia Nihom; huwelijksakte 25, Winterswijk 16-04-1912.

■ **joodsmonument.nl:** "*De burgemeester van Winterswijk verzocht opsporing, aanhouding en voorgeleiding van Marcus Joseph de Leeuw, veehandelaar, wonende in de Kreilstraat 23 te Winterswijk. Hij had zonder de daartoe vereiste vergunning zijn woonplaats verlaten. Met deze omschrijving werden joden aangeduid die waren ondergedoken. Als signalement werd gegeven: 'Lang ong. 1.75 m., donker uiterlijk, bruine oogen, klein zwart kneveltje, zwart grijzend haar, geen bijzonder opvallend joodsch type; gekleed meestal met een bruin gestreept kostuum'.*
Algemeen Politieblad, nr 38, 24 september 1942, 1084, bericht 2022
Van deze persoon is ook een JOKOS-dossier (nummer 31814) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam. Voor inzage is toestemming nodig van de stichting Joods Maatschappelijk Werk."

■ Uit het manuscript van **Lenie Friedheim-de Leeuw** (Open Joodse Huizen, 1 mei 2016): "*Mijn vaders vader, Marcus Joseph de Leeuw, heeft* [na het overlijden van zijn vrouw] *nog een jaar in Winterswijk gewoond. Hij bleek daar niet veilig en is hier door tussenkomst van mijn vader* [Joseph de Leeuw, ***** 13-04-1913] *ondergedoken in Tuindorp. Daar is hij verraden, daar kon je in die tijd wel fl 7,50 kopgeld voor krijgen*!
Hij is door de Utrechtse politie uit huis gehaald en gedeporteerd, aankomst 11 mei 1943.

Ik heb nog een kaart van Opa; 1943 Westerbork/ barak 61/ bed 479 met het vriendelijke verzoek om levensmiddelen en een badhanddoek ... [zie beneden]
Op 18 mei ging hij met transport 64, bestaande uit 2.511 mensen, van wie 620 kinderen. De trein telde 48 wagons; niemand van hen heeft de oorlog overleefd.
Mijn opa is in Sobibor vergast!

Ieder jaar steken wij als eerbetoon de kaarsjes aan in de menorah van mijn opa en oma die de oorlog niet hebben overleefd, maar hun kandelaar wel!"

Foto van 1 augustus 1939: Elisabeth (Lize) de Leeuw-Mesritz met haar echtgenoot Marcus Joseph de Leeuw en kleinzoon Max de Leeuw (*1936). Volgens hun kleindochter Lenie Friedheim-de Leeuw hebben Elisabeth de Leeuw-Mesritz en Marcus Joseph de Leeuw aan de Julianastraat 7 en later aan de Kreilstraat 23 (?) gewoond.

Marcus Joseph de Leeuw heeft uit Westerbork een briefkaart aan de Joodse Raad in Utrecht geschreven:

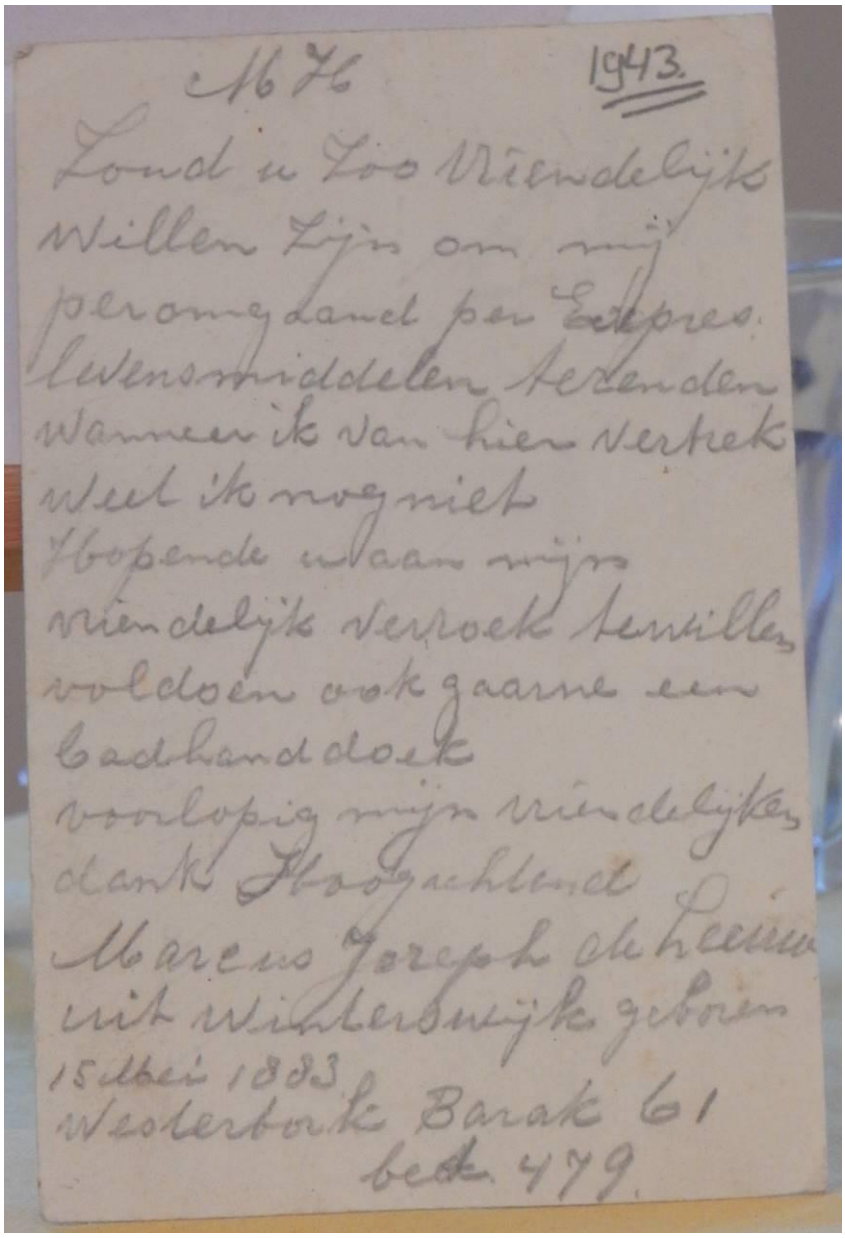
1676 1943.

Zoud u Zoo Vriendelijk
Willen Zijn om mij
per omgaand per Expres.
Levensmiddelen Te zenden
Wanneer ik van hier Vertrek
Weet ik nog niet
Hopende u Waar mijn
vriendelijk Verzoek te willen
voldoen ook gaarne een
badhanddoek
voorlopig mijn vriendelijken
dank Hoogachtend
Marcus Joseph de Leeuw
uit Winterswijk geboren
15 Mei 1883
Westerbork Barak 61
bed. 479.

Elisabeth de Leeuw-Mesritz, echtgenote van Marcus Joseph de Leeuw

■ **Het Joodsche Weekblad,** No. 40 – 9 januari 1942 (20 TEWETH 5702):

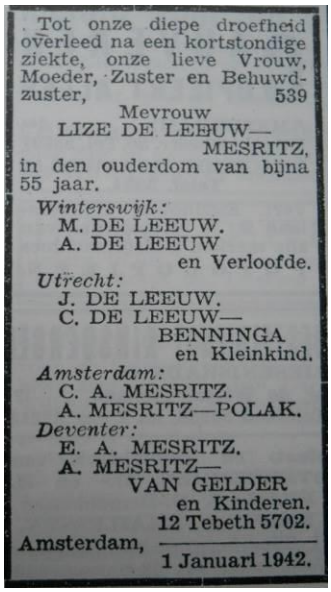

Tot onze diepe droefheid overleed na een kortstondige ziekte, onze lieve Vrouw, Moeder, Zuster en Behuwdzuster, 539

Mevrouw
LIZE DE LEEUW—
MESRITZ,

in den ouderdom van bijna 55 jaar.

Winterswijk:
M. DE LEEUW.
A. DE LEEUW
en Verloofde.

Utrecht:
J. DE LEEUW.
C. DE LEEUW—
BENNINGA
en Kleinkind.

Amsterdam:
C. A. MESRITZ.
A. MESRITZ—POLAK.

Deventer:
E. A. MESRITZ.
A. MESRITZ—
VAN GELDER
en Kinderen.

12 Tebeth 5702.

Amsterdam, 1 Januari 1942.

■ Uit het manuscript van **Lenie Friedheim-de Leeuw** (Open Joodse Huizen, 1 mei 2016): "*Mijn vaders moeder, Elisabeth Mesritz, onderging in 1942, tijdens de oorlog, een blinddarmoperatie, maar de arts bleek een foute NSB'er. Hij liet haar daar op de operatietafel sterven toen hij merkte dat hij een Joodse vrouw aan het opereren was. Vermoord, zoals mijn vader het altijd gezegd en gevoeld heeft.*
Toen de begrafnisstoet langs kwam werd er geklapt en gelachen, weer een Jood minder!"

Joseph (Jo) de Leeuw, de zoon van Marcus Joseph de Leeuw en de vader Lenie Friedheim-de Leeuw, en echtgenote
Kaatje (Corrie) de Leeuw-Benninga

Foto van 2 september 1941: Kaatje (Corrie) de Leeuw-Benninga (*14-11-1909; ovl. 27-11-1988) en Joseph (Jo) de Leeuw (*13-04-1913; ovl. 05-05-2001) met hun zoon Max de Leeuw (*25-08-1936; ovl. 18-05-2009)

■ Uit het manuscript van **Lenie Friedheim-de Leeuw** (Open Joodse Huizen, 1 mei 2016): "*In de loop van 1942 kreeg mijn vader, via de plaatselijke Joodse Raad, opdracht 2 koosjere krentenbollen per persoon mee te geven, aan hen die via het Malibaanstation op transport naar Westerbork gingen, voor onderweg!*
Op de dinsdagavonden om 7 uur. Het was wrang en moeilijk, het waren bekenden zijn vrienden. De bedoelde broodjes om de mensen zoet te houden, terwijl er alle reden was voor ongerustheid. Zo beschreef mijn vader, dat een soldaat een klein kindje waarvan de moeder om clementie gevraagd had, dit kindje na afgifte dood sloeg tegen de treinwagon voor de ogen van de moeder!

Mijn vader mocht op een deportatieavond steeds weer uit de fuik tot er op een avond in 1943 niet meer genoeg Joden waren om de trein vol te maken. Hij hoorde zeggen: 'Stop die bakker er maar bij'. Waren er misschien velen al niet komen opdagen en ondergedoken?
Hij is toen onder de wagons door gekropen en gevlucht.
[...]
In de periode dat zij nog wel niet-Joodse klanten mochten bedienen had een van hen hun aangeboden hen onderdak te zullen verlenen in geval van nood.
Deze timmerman en koster van de Leeuwenbergh-kerk zat in het verzet en heeft ook 7 kisten met spullen van mijn ouders voor hen opgeslagen aldaar.
Al na een paar maanden was alles gestolen. Hij wist door wie, maar durfde dat niet te zeggen, daar diegene fout was!
Ook bij bakker Nijenhuis werden tassen met spullen op zolder opgeslagen.
'Je moeder kwam met volle tassen en ging met lege weer terug. Toen waren je ouders opeens verhuisd en kwam een andere mevrouw met lege tassen en ging met volle weer weg'.
Dit vertelde de dochter van de familie Nijenhuis mij later. Zij zei, dat ze als jong meisje van rond de 10 echt wel begreep dat mijn ouders ondergedoken waren.

Mijn vader kookte, mijn moeder deed de huishouding, de vrouw des huize de boodschappen die mijn vader betaalde.
Mijn ouders maakten dingen met inleg hout om de tijd te vullen en in de avond kaartten zij met zijn vieren.

Boven hen woonde ook een familie die in het verzet zat. Hier werd Vrij Nederland gedrukt en nadat mijn vader de blaadjes aan elkaar had geniet, door hun dochter rondgebracht.
Ook werd er daar naar de BBC en Radio Oranje geluisterd.
Deze dochter heeft bij een razzia, toen mijn ouders via een luik onder de grond zaten, door zich af te geven via een afspraakje met de soldaat die met zijn bajonet rakelings langs hun hoofden door de houten vloer stak, hun leven gered!
Mijn ouders moesten op staande voet bij dit onderduikadres weg, nadat mijn vader had gevraagd hen ook te helpen, het was al 1944, door de Biesbosch naar bevrijd gebied te komen, zoals deze verzetsman ook anderen hielp. Hij was toen zo beledigd, alsof ze het bij hen niet goed hadden!
Toch maakte hij het mijn vader moeilijk door handtastelijk te zijn t.o.v. mijn moeder ..... tijdens hun verblijf bij hen en om kusjes te bedelen wat zij als onderduikers maar moesten accepteren!
Daarna volgden vele andere adressen, 1 nacht in de Hamburgerstraat, 2 weken aan de Amsterdamsestraatweg. Daar werden hun via het verzet gekregen bonkaarten misbruikt door de onderduikgevers door ze voor henzelf te gebruiken en mijn ouders leden honger!
Toen via de ondergrondse naar de Croeselaan waar de betreffende dame het hield met een Duitser! Na 2 weken was er verraad. Toen 2 maanden in de Biltstraat met een Russische en Engelse parachutist, vervolgens 6 maanden boven een wolwinkel in de Lange Jansstraat.
Toen bij een Oostenrijkse vrouw in de Parkstraat. Door haar afkomst en doordat ze Duits sprak werd zij niet verdacht. Ze was echter de dochter van een rabbijn uit Wenen die er niet Joods uitzag!
Uit zelfbescherming ging zij relaties aan met Duitsers. Ze deelde zelfs later het bed met de etaleur van toen nog V&D Van Oostrom, die bij haar was ondergedoken.

De niet Joods uitziende hr. Hartogs bezocht mijn ouders en zorgde voor hen vanuit zijn verzetswerk als hr. Pietersen.
Ook Henk Roeterdink, een communist, hielp mijn ouders met gestolen bonkaarten en met kolen voor de kachel.
Mijn ouders hebben gelukkig deze vreselijke tijd overleefd.
[...]
Na de oorlog is mijn vader, de Joodse bakker, nooit gecompenseerd voor alles wat hij is kwijtgeraakt, ze konden immers niets bewijzen, hadden geen bonnetjes.
Zelfs in goed vertrouwen in bewaring gegeven en teruggekregen fl 2000 via bakker Nijenhuis werd gevordeerd voor niet betaalde belasting tijdens hun onderduik!
[...]
Zij kregen liefdevol onderdak bij bakker Straus op de Steenweg. Ook zij wisten nog niets over hun 2 zonen. Joop en Bobby, voor wie zij na de bevrijding betaalden om hen terug te brengen, bleken al in het begin van de oorlog omgebracht te zijn.
Via een hun bekend advocaat werd een N.S.B.-er uit het pand op de Zadelstraat 32 gezet en kregen mijn ouders, met mijn moeders broer en vrouw het pand toegewezen. Daar begonnen zij opnieuw.
Een groothandel in van alles en nog wat met voorgeschoten spullen.
Voor deze via via gekregen gedeelde woning moesten zij zelfs betalen voor een metalen bed, een vloerkleed en 2 houten kistjes om op te zitten.
Spullen geroofd van hen die niet waren teruggekomen.

Mijn moeder sprak niet over wat ze allemaal had meegemaakt. Zij moest enige tijd bijkomen en ging hiervoor naar Zwitserland. (Mijn broer weer zonder zijn moeder.) Ze had zware hoofdpijnen die wel minder werden na mijn geboorte. Ook herinner ik mij, dat zij een paar keer een slaapkuur kreeg voorgeschreven en weken in bed lag toen ik klein was. Ze slikte veel te veel medicijnen en kreeg uiteindelijk nierproblemen. Mijn vader hield met van alles rekening om haar zo veel mogelijk te ontlasten. Pas toen ik volwassen was begreep ik waarom.

Mijn vader is 13 jaar na mijn moeder in 2001 op 88-jarige leeftijd overleden.
Hoe symbolisch in de nacht van 4 op 5 mei!

Zelf ben ik geboren in 1949, na deze vreselijke oorlog.
Na 7 maanden zwangerschap voelde mijn moeder geen leven meer.
Er werd haar door haar behandelende gynaecoloog verteld dat haar kindje dood was en ze er beter niet mee kon blijven lopen, wat ze wel deed!
De dag voor mijn geboorte werd in hun huis een gezond kindje van mijn moeders broer en schoonzus geboren.
De volgende dag kwam ik toch levend ter wereld, met de helm op, zoals mijn vader trots vertelde. Mijn moeder had weer gerouwd .....
Mijn naam kreeg ik via mijn grote broer, dezelfde als van zijn lievelingstante Lenie.
Ook zij woonde in de Zadelstraat na terugkomst uit Palestina. Eerst had zij op Cyprus gevangen gezeten na internering door de Engelsen. Een week na haar trouwen in Palestina was haar nieuwe echtgenoot doodgeschoten en keerde zij terug naar Nederland, waar zij ging wonen bij haar familie.

Ik draag nog steeds alle ellende in een rugzak met me mee, 2e generatie problematiek wordt dat genoemd.
Het altijd proberen te 'pleasen' hoort hierbij en ben ik dat pas jaren geleden gaan beseffen.
Het altijd opkomen voor anderen, niet voor jezelf maar jezelf veelal wegcijferen .....
Ik heb er nog steeds hulp voor nodig.
In deze periode herdenken wij.
Het verleden van mijn familie, van vele anderen en alles wat er nu nog steeds gebeurd in deze wereld mag nooit, nooit de toekomst worden van onze kinderen en kleinkinderen!"

Max de Leeuw (1936-2009), kleinzoon van Marcus Joseph de Leeuw

■ Uit het manuscript van **Lenie Friedheim-de Leeuw** (Open Joodse Huizen, 1 mei 2016): "*Mijn ouders hadden Max, mijn broer van toen 6 jaar, meegegeven aan de voor hen totaal onbekende studenten van de Utrechtse Studentenvereniging, om hem zo te vrijwaren van deportatie.*
Door deze moedige, onzelfzuchtige daad waren zij hun zoontje kwijt!
[...]
Mijn 12,5 jaar oudere broer is bij toeval 9 maanden na de bevrijding teruggevonden.
Hij heeft 21 onderduikadressen gehad, zoals hij zelf later ooit zei ..... 23 moeders!
Mijn ouders hadden gerouwd, gedacht dat ook hij dood was.
Hij kwam terug met een hechtingsprobleem, kon nooit meer mensen echt vertrouwen.
Sprak de rest van zijn leven altijd over iets of iemand, noemde nooit namen.
Alles kon immers tegen je gebruikt worden.
Tot aan zijn dood, 7 jaar geleden, kon hij niet over de oorlog praten en wilde niet weten dat hij Joods was ondanks dat hij met een Joodse vrouw was getrouwd en ze twee zonen hebben!"

[Met dank aan mevrouw **Lenie Friedheim-de Leeuw**, die op 1 mei 2016 in de Magdalenastraat 1a (Merkaz) deze lezing over het lot van haar familie hield en zo vriendelijk was, haar manuscript en foto's ter beschikking te stellen.
Haar moeder, Kaatje (Corrie) de Leeuw-Benninga, heeft haar laatste rust, nadat ze op 27-11-1988 overleden was, op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad, vak B, rij 18, plaats B gevonden.]

Leeuw de

[1236] **Siemon (Simon),** 27-04-1874 Winschoten, 20-03-1943 Sobibor

Marcus Aron de Leeuw, 18-03-1841 Winschoten, veehandelaar; ovl. op 20-03-1928 te Groningen en aldaar aan de Iepenlaan begraven, graf 507.	Sophie Meijer, 01-11-1842 Emden (D); ovl. op 06-12-1927 te Groningen overleden en aldaar aan de Iepenlaan begraven, graf 506.

Huwelijk op 16 aug 1871 te Winschoten.

Aron/ Aharon de Leeuw, 12 of 22-01-1802 Steenwijk; vleeschhouwer; ovl. op 08-12-1890 te Winschoten, ald. begraven; 443411.	Sara Salomons Engers, 11-08-1810 Winschoten; ovl. 6-3-1893 Groningen; Moesstr., graf 297.	Simon Meijer, kerkdienaar, slager, geb. ±1807; ovl. 20-08-1874 Emden; begr. op de Joodse begraafplaats te Emden.	1e eg.: Gella Nathan Pels, geb. 1806; ovl. 24-12-1850 te Emden. 2e eg.: Minkel Nathan Pels, geb. ± 1818; ovl. Emden.

Huwelijk op 24-02-1840 te Winschoten.	1e Huwelijk ? 2e Huwelijk 03-02-1852 Emden

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/5940.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/5669.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/5691.htm ■ Genlias
■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIa, p. 295
■ Boon, Lettinck e. a., Joodse inwoners ..., deel IIb, p. 313
■ https://www.geni.com/people/Gella-Pels/6000000026064341792
■ http://www.historiejoodsgroningen.nl/?mid=22 ■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I10851&nachname=MEYER&modus=&lang=de

■ **Boon**, Lettinck e. a., Joodse inwoners ..., deel IIa, p. 178: [Grafsteeninscriptie] "*SARA de LEEUW / Geb. ENGERS.*
PT / een geachte vrouw, mevr. / Sara, dochter van Sjelomo Engers, / de naam van haar moeder Lea, weduwe / van Ahron de Leeuw. / Zij stierf / maandag 18 Adar / en werd begraven op woensdag de 20ste ervan / 653 [8 maart 1893]. TNSBH"

Siemon (Simon) de Leeuw

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Frederik Hendrikstraat 1, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941:
Herman de Leeuw, 30-03-1912 Groningen; 20-03-1943 Sobibor [Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 26: "*Leeuw de Herman 30.3.12*"]
■ **Genlias**: Simon de Leeuw was gehuwd met **Pauline Meijer**, 04-04-1876 Düren, dochter van Isak Meijer en Helena Kaufmann; huwelijksakte 519, Groningen 13-12-1905; nadere informatie: "*huwelijk 13 06 1905 te Düren, Dld*."
Echtgenote Paulina Meier is op 13-07-1942 te Utrecht op leeftijd van 66 jaar overleden. Overlijdensakte 1319, Utrecht 14-07-1942.

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 15, 17 juli 1942, p. 5:

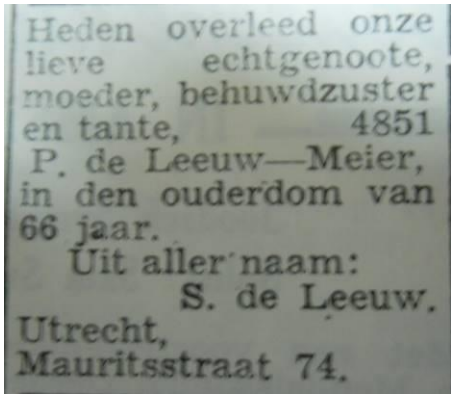
Heden overleed onze
lieve echtgenoote,
moeder, behuwdzuster
en tante, 4851
P. de Leeuw—Meier,
in den ouderdom van
66 jaar.
Uit aller naam:
S. de Leeuw.
Utrecht,
Mauritsstraat 74.

■ **Zandpad**: **Echtgenote Meijer Paulina**, geboren in Düren Dld op 04-04-1876; ovl. 13-07-1942, graf 32 C 25 L -.

■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 26: Zijn naam staat op de transportlijst van 17 maart 1943: "*Leeuw de Simon 27.4.74*".

Leeuw de

[153] **Rachel Fransman-de L.,** 19-11-1883 Utrecht, Oranjestraat 59, 01-02-1943 Auschwitz*
[469] **Paulina Snoek-de L.**, 04-11-1881 Utrecht, Vreeburg D 156, 06-03-1945 Bergen-Belsen

Nathan de Leeuw, geb. ± 1847 Zaandam; op 20-04-1893 te Utrecht overleden.	Henriette Schmitz, geb. ±1852 Ophemert; begr. 01-03-1931 Diemen.
Huwelijksakte 210 Utrecht 02-06-1880	

Izak Simon de Leeuw, ± 1807 Steenwijk; ovl. 13-07-1863 Weesp.	Apolonia Stern, 18-08-1813 Mijdrecht; ovl. op 23-05-1857 te Zaandam.	David Schmitz, 1814/15 Norf, ovl. op 22-04-1890 te Utrecht.	Rachel Abas, 1812 Amsterdam; ovl. op 22-12-1897 te Utrecht.
Huwelijksakte 19, Zaandam 23-04-1843		Huwelijksakte 338, Utrecht 10-11-1858	

■ http://www.geni.com/people/Izak-de-Leeuw/6000000028007544780 ■ Genlias
■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 53876]

■ **Genlias: Grootm. Rachel Abas** was eerder gehuwd met Levie Samuel Jacob Jacobson.

Rachel Fransman-de Leeuw

■ **HUA** 20-11-1883, geboorteakte nr. 2534

■ **joodsmonument.nl** / **Genlias**: Adres in febr. 1941: Christiaan de Wetstraat 59 II, Amsterdam **Echtgenoot**: **Hartog Fransman**, geb. 19-12-1886 Hoogeveen, ovl. 01-02-1943 Auschwitz, zoon van Salomon Fransman en Juda Goldsteen; akte reg.5^{E};fol.30v, Amsterdam 24-07-1912.

Paulina Snoek-de Leeuw

■ **HUA** 07-11-1881, geboorteakte nr. 2216

■ **joodsmonument.nl**: Adres in maart 1942: Zaanweg 43, Wormerveer

■ **Genlias** / **In memoriam** / **Schelvis**: **Echtgenoot: Mozes Snoek**, geb. 15-05-1882 Amsterdam, ovl. 26-03-43 Sobibor [Schelvis, p. 36: "*Snoek Mozes 15.5.82*"], huwelijksakte 347 Utrecht 17-06-1903; ouders van Mozes Snoek: Isaak Snoek en Judith Vigeveno

<table>
<tr><td colspan="4">Leeuw de
[1233] Herman, 30-03-1912 Groningen, 20-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1236] Siemon (Simon) de Leeuw, 27-04-1874 Winschoten, veehandelaar; 20-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 26]</td><td colspan="2">Paulina Meier (Meijer), 04-04-1876 Düren; ovl. op 13-07-1942 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 32 C 25 L -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 13-06-1905 te Düren. Huwelijksakte 519, Groningen 13-12-1905.</td></tr>
<tr><td>Marcus Aron de Leeuw, 18-03-1841 Winschoten, veehandelaar; ovl. op 20-3-1928 te Groningen en ald. a. d. Iepenlaan begr., 507.</td><td>Sophie Meijer, 01-11-1842 Emden; ovl. op 06-12-1927 te Groningen en ald. aan de Iepenlaan begraven graf 506.</td><td>Isaak Meier, geb. ± 1844 Langerwehe; ovl. 10-02-1927 Gouda.</td><td>Helena Kaufmann, geb. 15-07-1838 Erp; ovl. 12-03-1883 Düren.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 16 aug 1871 te Winschoten.</td><td colspan="2">Israelitische Huwelijk 24-10-1866 *'bei Herrn Caspar Büngeler auf Klein-Tivoli'* vermoedelijk in Langerwehe.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth:.../regio/winschoten/464.htm ■ Genlias
■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel IIa, p. 295
■ http://www.geschichtswerkstatt-dueren.de/juedische-mitbuerger-innen/article/3819-meier
■ http://www.geni.com/people/Isaak-Meier/6000000026064360757
■ http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin/humo1_ndb/F5949/I14890/ ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Herman de Leeuw

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Frederik Hendrikstraat 1, Utrecht.
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 26: Zijn naam staat op de transportlijst van 17 maart 1943: "*Leeuw de Herman 30.3.12*".

<table>
<tr><td colspan="4">de Leeuwe
[1235] Jacob, 29-08-1885 Zwolle, 25-09-1942 Auschwitz
[1237] Joël, 16-05-1879 Zwolle, 14-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Izaac de Leeuwe,
± 1846 Borculo; ovl. 02-11-1899 te Zwolle.</td><td colspan="2">Mariana Stibbe, ± 1843 Zwolle;
op 05-02-1904 te Zwolle overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 160, Zwolle 22-11-1866.</td></tr>
<tr><td>Abraham Izaac de Leeuwe, ± 1822 Amsterdam; ovl. 26-07-1893 te Zwolle.</td><td>Sara Meijer,
± 1823 Aalten;
ovl. 31-07-1890 te Zwolle.</td><td>Levij Stibbe,
04-07-1809 Zwolle;
op 29-03-1871 te Zwolle overleden.</td><td>Betje Koopman,
1808 Zwolle;
op 15-07-1855 te Zwolle overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 147, Zwolle 26-11-1857;
wettiging 4 kinderen.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 20, Zwolle 05-04-1838.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/12906.htm ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad
■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/d0034/I2688.html</td></tr>
</table>

Jacob de Leeuwe

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Justus van Effenstraat 15, Utrecht. Beroep: Handelsreiziger.
■ **Genlias:** [joodsmonument.nl: Jacob de Leeuw] Overlijdensakte 1658, Utrecht 19-07-1946: Op 25-09-1942 in Auschwitz op leeftijd van 57 jaar vermoord. Jacob de Leeuwe was echtgenoot van **Rasella Rotschild**.
■ **Herinneringsboek Joods Zwolle 1940 - 1945**, p. 46:
"*Leeuwe, Joël de H*[oofd] *Zwolle 16-05-1879 Auschwitz*
Leeuwe, Jacob de B[roer] *Zwolle 29-08-1885 Auschwitz*
Leeuwe-Rothschild, Rosetta de Sch[oon]z[u]s, *Gymnich 11-04-1890 -*
Leeuwe, Marianne de N[ich]t *Zwolle 07-11-1923 -* "
■ Jacob was dus getrouwd met **Rosetta Rothschild** uit Gymnich [D; rond 20 km ten zuidwesten van Keulen aan de A 61]. Vrouw en dochter Marianne hebben de oorlog overleefd.

Joël de Leeuwe

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Justus van Effenstraat 15, Utrecht.
■ **Genlias:** Muziekonderwijzer Joël de Leeuwe was gehuwd met **Sibilla Cahn**, 1878/79 Weilerswist (D) [een plaatsje in de buurt van Keulen, richting Eifel], dochter van Joseph Cahn en Bertha Rollmann; huwelijksakte 16, Hengelo 10-2-1905.
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 99: Zijn naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943: "*Leeuwe de Joel 16.5.79*".

<table>
<tr><td colspan="4">de Leeuwe
[305] Isaac, 08-06-1879 Utrecht, Jan Meijenstraat 30, 12-10-1944 Auschwitz
[180] Rachel Gobes-de L., 16-03-1873 Utrecht, Koningstraat 9, 19-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jacob de Leeuwe, 16-09-1843 Amsterdam, “bij het huwelijk door de vader erkent”, [...] violist; ovl. op 16-08-1938, aktepl. Rotterdam.</td><td colspan="2">Rebecca Jacobsen, 25-08-1837 Amsterdam, beroep: muzikante; ovl. op 20-08-1886 te Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 43 Utrecht 17-02-1869</td></tr>
<tr><td>Abraham de Leeuwe, 05-12-1805 Geervliet; op 27-08-1866 te Den Haag overleden.</td><td>Roosje Strous, juli 1817 Minden, zangeres; ovl. 23-11-1885 Amsterdam.</td><td>Levie Samuel Jacobsen, ± 1804 Hasselt, zoon van Samuel Jacobsen en Rebecca Levie Polak; ovl. 1858.</td><td>Ragel Abas (Abeis), ± 1812 Amsterdam; ovl. op 22-12-1897 te Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 13-11-1844 te Amsterdam</td><td colspan="2">Huwelijk op 14-09-1836 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../deleeuwe/304.htm
■ Akevoth: .../deleeuwe/304.htm ■ Akevoth: .../ashkenazi/17993.htm
■ http://www.geni.com/people/Levie-Jacobsen/6000000019634010360 ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **WieWasWie: Grootmoeder Ragel Abas** trad volgens akte 338 op 10-11-1858 te Utrecht voor de tweede keer in het huwelijk met David Schmitz, 1814/15 Norf, [thans zuidelijk stadsdeel van Neuß]. "Opmerking: eerder wed. van Levie Samuel Jacobsen"
■ **Akevoth: Grootvader Abraham de Leeuwe**: “*Hij is besneden door een Rotterdamse besnijder op 13-12-1805 en 05-12-1805 is een geschatte geboortedatum.*”
Beroepen: “pennenbereider, paraplumaker, koopman”.
■ **Genlias:** Tweede echtgenote van **vader Jacob de Leeuwe:** Mietje Hilversum, 1859 of 1860 Amersfoort. Huwelijksakte 465 Utrecht 05-10-1887. Ouders van Mietje Hilversum: Manuel Hilversum en Claartje Wijnschenk. Jacob de Leeuwe was weduwnaar van Rebecca Jacobsen.

Rachel Gobes-de Leeuwe

■ **HUA** 17-03-1873, geboorteakte nr. 500
■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Vrolikstraat 72 II, Amsterdam
Echtgenoot: Andries Gobes, 30-11-1873 Amsterdam; ovl 17-3-42 Amsterdam
Genlias/ Akevoth: .../deleeuwe/241.htm: Rachel de Leeuwe trouwde op 4-7-1894 te Amsterdam met **Andries Gobes**, geb. 30 nov 1873 te Amsterdam, ovl. op 17 maart 1942 te Amsterdam en aldaar op 19 maart 1942 begraven. Andries was zoon van Abraham Gobes en Bloeme Gosler.
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 51: Haar naam staat op de transportlijst van 6 april 1943: "*Gobes-de Leeuwe Rachel 16.3.73*".

Isaac de Leeuwe

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Behanger**.** Inboedellijst van 19-07-1942**.** Adres in februari 1941: Tugelaweg 63 III, Amsterdam
Echtgenote: Elisabeth de Leeuwe-Santilhano, 30-05-1892 Amsterdam; 12-10-44 Auschwitz
Zonen: **Jacob de Leeuwe**, 17-06-1918 Amsterdam; 30-09-42 Auschwitz
Abraham de Leeuwe, 15-03-1923 Amsterdam; 30-09-42 Auschwitz
■ **Genlias:** Ouders van **Echtgenote:** Jacob Santilhano en Elisabeth Stokking; huwelijksakte 185, Zaandam 06-09-1917.

<table>
<tr><td colspan="4">Leeuwe de
[306] Sientje Rika, 22-02-1936 Utrecht, 21-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Louis de Leeuwe, 20-09-1900 Den Haag; 23-10-1942 Leusden.</td><td colspan="2">Gezina de Jong, 10-12-1907 Assen; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 111]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte registratienr. 3910/ pag. 0030, Rotterdam 02-10-1935.
"Opmerking: bruid wonende te Assen"</td></tr>
<tr><td>Barend de Leeuwe, 26-11-1863 Rotter-dam; 24-09-1942 Auschwitz.</td><td>Sientje van Minden, 30-01-1866 Rotter-dam; ovl. op 09-05-1933 te Overschie.</td><td>Bernard Israel de Jong, 14-01-1880 Assen; 1939 overleden.</td><td>Rachel de Levie, 01-01-1869 Nieuwe Pekela; ovl. op 05-12-1939 te Assen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 10-10-1883 te Rotterdam</td><td colspan="2">Huwelijksakte 42, Nwe. Pekela 13-10-1906</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Bernard-de-Jong/6000000031226825063 ■ Genlias
■ joodsmonument / Akevoth: .../deleeuwe/322.htm</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl / Akevoth .../deleeuwe/322.htm:** Tweede vrouw van **grootvader Barend de Leeuwe** was: Rebecca Clasina Numeijer, 6-11-1869 Amsterdam; 11-2-1941 Rotterdam. Barend was "*Komiek en explicateur bij de stomme film*".

Broers: Barend, 03-12-1937, Rotterdam; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 113].
Philip, 25-08-1939 , Rotterdam; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 113]
Joseph, 24-01-1941, Amsterdam; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 113].

Sientje Rika de Leeuwe

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Erste Looiersdwarsstraat 3 huis, Amsterdam
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 111 en 113: *Haar naam, de naam van haar moeder en de namen van haar drie broers staan op de transportlijst van 18 mei 1943: "Jong de Gezina 10.12.07 ... Leeuwe de Barend 3.12.37 ... Leeuwe de Joseph 24.1.41 ... Leeuwe de Philip 25.8.30 ... Leeuwe de Sietje 22.2.36".* [Behalve Jozephs naam staan de namen **dubbel** op de lijst.]

<table>
<tr><td colspan="4">van Leeuwen
[1240] Froukje, 07-12-1930 Amsterdam, 11-06-1943 Sobibor
[1241] Rebecca, 04-12-1932 Amsterdam, 11-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1238] Benjamin van Leeuwen,
09-05-1904 Amsterdam, 09-07-1943 Sobibor.</td><td colspan="2">[1242] Anna Sophie Barents,
02-07-1906 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 125, Bussum 18-09-1928.</td></tr>
<tr><td>Meijer van Leeuwen,
01-07-1874 Tiel, besneden 8-7-1874, vertrek naar Amsterdam op 23-04-1900;
14-05-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 99]</td><td>Froukje van der Wijk,
06-03-1870
Veendam; begr. 09-04-1939 te Muiderberg, graf E 21 27.</td><td>Jacob Barents,
± 1865;
begr. op 20-02-1931 te Muiderberg,
graf C 70 5.</td><td>Rebekka Stern,
19-10-1871 Kuinre;
23-04-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 71]</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 199, Zaandam 23-12-1900.</td><td colspan="2">Huwelijk 08-08-1889 Leiden</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ J. Becker, Besneden en begraven ..., p. 184 ■ Begraaf Verlof ■ joodsmonument.nl
■ https://www.openarch.nl/show.php?archive=elo&identifier=e8e69941-c675-fa1c-a68d-f475408e1081&lang=de ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Froukje van Leeuwen en Rebecca van Leeuwen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Dantelaan 71, Utrecht.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Dantelaan 71

Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Froukje en Rebecca van Leeuwen tot 31-08-1941 hadden bezocht: Beethovenplein 2.

■ **J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught** (Vught 1999) 50: "*Froukje en Rebecca van Leeuwen werden in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor. ...*"

■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 176: Hun namen staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Leeuwen van Froukje 7.12.30*" en "*Leeuwen van Rebecca 4.12.32*".

<table>
<tr><td colspan="4">van Leeuwen
[1238] Benjamin, 09-05-1904 Amsterdam, 09-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Meijer van Leeuwen, 01-07-1874 Tiel, besneden 08-07-1874 Tiel;
14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 99].</td><td colspan="2">Froukje van der Wijk, 06-03-1870 Veendam; begr. 09-04-1939 te Muiderberg, graf E 21 27.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 199, Zaandam 23-12-1900.</td></tr>
<tr><td>Benjamin van Leeuwen, 03-09-1842 Oss, op 10-05-1930 te Amsterdam overleden.</td><td>Judith Koppen, 19-11-1839 Tiel; op 22-05-1913 te Tiel op leeftijd van 73 jaar overleden; akte 71, Tiel 23-05-1913.</td><td>Geerhard (Gerrit, Gerhard) Joseph van der Wijk, 12-04-1831 Veendam; op 15-06-1911 te Muiderberg begraven, graf D L 64.</td><td>Saartje Wallage (Wallega), 14-05-1836 Wildervank; op 19-11-1928 te Muiderberg begraven, graf C 61 93.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 45, Tiel 15-09-1865.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 28, Wildervank 07-06-1856.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ R.C. Hage e.a., De Joodse gemeenschap van Veendam-Wildervank, ..., p. 334 en 340
■ J. Becker, Besneden en begraven ..., p. 105 en 184 ■ Genlias ■ Begraaf Verlof</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: [**Vader**] "*Meijer van Leeuwen was weduwnaar. Gemeinde Vught. Liste von Juden und Familienangehörigen (14 juli 1942); Brabants Historisch Informatie Centrum, Gemeentearchief Vught, Archief Gemeentepolitie Vught 1920-1994, toegangsnr. 5131, inv. 1234*"

Benjamin van Leeuwen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Dantelaan 71, Utrecht. Inboedellijst van 6 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 55 220 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Op hetzelfde adres woonden in juni 1941: **Echtgenote** [1242] Anna Sophie van Leeuwen-Barents, 02-07-1906 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor

Dochter [1240] Froukje van Leeuwen, 07-12-1930 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor

Dochter [1241] Rebecca van Leeuwen, 04-12-1932 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor

■ **J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught** (Vught 1999) 50: "*Froukje* [en Rebecca] *van Leeuwen werd*[en] *in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor*. ..."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 204: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Leeuwen van Benjamin 9.5.04*".

<table>
<tr><td colspan="4">van Leeuwen
[1239] Eliza, 25-08-1879 Horssen, 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mozes Levie van Leeuwen,
05-06-1835 Grave;
16-08-1925 te Gennep overleden.</td><td colspan="2">Clazina Manassen,
19-04-1841 Horssen;
1942 te Gennep overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 06-07-1869 te Horssen.</td></tr>
<tr><td>Levie Benjamin van Leeuwen, 26-01-1800 Batenburg;
op 08-05-1885 te Elst overleden.</td><td>Elske Levie (Sebilla) Manassen (Menasse), 1801 Elst;
ovl. op 16-06-1872 te Elst.</td><td>Simon Levie Manassen (Menasse),
06-08-1807 Elst, besned. 13-06-1807;
ovl. 15-07-1866 Horssen.</td><td>Jetta (Judith) van Dijk, geb. okt. 1803 te Batenburg;
ovl. 27-07-1889 te Horssen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 10-07-1820.</td><td colspan="2">Huwelijksakte op 17-04-1827 te Batenburg.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ akevoth.org/genealogy/menassen/2.htm ■ akevoth.org/genealogy/menassen/34.htm
■ Genlias ■ Begraaf Verlof ■ J. Becker, Besneden en begraven ..., p. 237 ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **Wiel S. Van Dinter**, de Joden van Gennep, p. 50: "*Het huwelijk dat in 1870/71 tussen* [**vader**] *Mozes Levi en* [**moeder**] *Clazina gesloten wordt, zou dus weleens een echtverbintenis tussen neef en nicht kunnen zijn. Het echtpaar is blijkbaar in Horssen gaan wonen, want drie van de vier kinderen zijn in dit Gelders dorpje geboren. Het gezin moet later naar Cuijk verhuisd zijn, omdat, wanneer het op 14 september 1903 in Gennep arriveert, deze Noordbrabantse gemeente als 'vorige woonplaats' wordt opgegeven. De Van Leeuwens nemen hun intrek in de Zandpoort-buiten, vervolgens in de Maasstraat en de Zandpoort, om tenslotte op hun uiteindelijke woonplek aan de hoek Spoorstraat/ Burg. Wolterstraat terecht te komen (geslachtstabel op p. 94).*
Mozes Levi is commissionair van beroep; zijn beide zoons Simon Levi en Levie handelen in vee. Dat de 68-jarige handelaar nog naar Gennep verhuist, heeft blijkbaar alles te maken met het feit, dat er in Gennep via de spoorlijn Boxtel-Gennep-Wesel een levendige en lucratieve handel in slachtvee bestaat."

Eliza van Leeuwen

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Biltstraat 71 I, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 18 754 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. 7185/ 8518).

van Leeuwen

[307] Abraham, 24-02-1921 Utrecht, 28-02-1943 Auschwitz
[308] Joseph, 23-05-1912 Utrecht, Donkerstraat 27, 30-09-1942 Auschwitz
[311] Salomon, 01-03-1919 Utrecht, 17-07-1942 Mauthausen
[312] Wolf Levi, 19-03-1910 Utrecht, Buurkerkhof 5, 30-04-1943 Auschwitz*

[309] Nathan van Leeuwen, 14-02-1881 Utrecht; 19-02-1945 Auschwitz	Saartje Blok, 21-01-1884 's-Gravenhage; 19-02-43 Auschwitz
Huwelijk op 24-02-1904 te 's-Gravenhage	

Philip van Leeuwen, 09-10-1849 Leeuwarden; op 06-03-1931 te Diemen begraven, graf B.	Esther de Groot, 12-04-1851 Amsterdam; ovl. op 20-03-1928 te Utrecht; ald. a. 't Zandpad begr., graf 10 C 15 B -.	Wolff Salomon Blok, 29-09-1847 's-Gravenhage; aldaar op 12-09-1925 overleden.	Betje van den Berg, 14-01-1853 Amsterdam; op 15-04-1924 te 's-Gravenhage overleden.
Huwelijk op 04-12-1872 te Utrecht		Huwelijk op 07-07-1875 te Amsterdam	

■ http://akevoth.org/genealogy/fresco/587.htm ■ Amsterdam - Begraaf Verlof, index 27910 ■ http://home.hccnet.nl/r.bobbe/huisman/huisman.htm ■ Genlias ■ Zandpad

■ **Genlias: Zus: Esther van Leeuwen** is 13-03-1909 te Utrecht op leeftijd van 1 jaar overleden; overlijdensakte 249, Utrecht 13-2-1909.
Broer: Philip Nathan van Leeuwen is op 27-08-1904 te Utrecht op leeftijd van 3 maand overleden; overlijdensakte 1301, Utrecht 29-08-1904.
Zus: Betje van Leeuwen, 4j, ovl. 31-12-1909, overlijdensakte 1881, Utrecht 31-12-1909

Abraham en Joseph van Leeuwen

■ **joodsmonument.nl:** Adres in april 1942: Wagenstraat 143, Den Haag. Inboedellijst van 17-09-1942.

Salomon van Leeuwen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Gedempte Gracht 80 c, Den Haag. Op hetzelfde adres was ingeschreven: "*Sophia van Leeuwen-van Leeuwen, Den Haag, 14 maart 1919; Auschwitz, 1 februari 1943*" Beroep van Salomon van Leeuwen: Vertegenwoordiger
■ **Henny E. Dominicus, Mauthausen, Een Gedenkboek**, Amsterdam (juni 1999, tweede druk) Uitgave van de Stichting Vriendenkring Mauthausen, p. 13 en 17: "*Na de oorlog is berekend dat er in 1942 tenminste vierhonderd Joodse mannen via het Polizeiliches Durchgangslager Amersfoort naar Mauthausen zijn weggevoerd.*[12]*) Zij waren zogenoemde strafgevallen, de mensen die één van de vele tegen hen gerichte bepalingen hadden overtreden.*

[...]
12) *In zijn op het Mauthausensymposium van 21 oktober 1998 gehouden lezing spreekt De Vries over een schatting van 450 à 500 als strafgeval naar Mauthausen gedeporteerden. Het aantal in Mauthausen geregistreerde sterfgevallen spreekt deze hoge schatting tegen.*"

Wolf Levi van Leeuwen

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Adres in juni 1941: Oosterstraat 16, Groningen.
Echtgenote: Sophia van Leeuwen-Waag, 06-01-1910 Groningen; 19-02-43 Auschwitz [Huwelijk op 24-12-1931 te Groningen. Het gezin heeft achtereenvolgens op meerdere adressen te Groningen gewoond: *1930 Folkingestraat 41, 1931/32 Heerestraat 8, 1936 Heerestraat 42 en 1938 Oosterstraat 16.* ■ **Boon e.a.**, De Joodse inwoners van de stad Groningen, Bd. IIc, p. 992 en 932.]
Kinderen: **Nathan van Leeuwen**, 01-12-1932 Groningen; 19-02-1943 Auschwitz
Mary van Leeuwen, 20-09-1934 Groningen; 19-02-1943 Auschwitz

<table>
<tr><th colspan="4">van Leeuwen</th></tr>
<tr><td colspan="4">[309] Nathan, 14-02-1881 Utrecht, Willemstraat C 902, 19-02-1945 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Philip van Leeuwen,
09-10-1849 Leeuwarden; op 06-03-1931 te Diemen begraven, graf B.</td><td colspan="2">Esther de Groot, 12-04-1851 Amsterdam;
ovl. op 20-3-1928 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 10 C 15 B -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 562 Utrecht 4-12-1872; erk. kind Mietje geb. 28-08-1872</td></tr>
<tr><td>Nathan Philip van Leeuwen, 1819/20;
ovl. op 17-02-1887 te Amersfoort.</td><td>Jacomina Mozes Krammer, 10-10-1822 Leeuwarden;
ovl. op 26-06-1893 te Amersfoort.</td><td>Israel Levie de Groot, geb. 13-05-1826 Leeuwarden;
ovl. op 25-06-1904 te Utrecht.</td><td>Rachel Kosman, 1831 Amsterdam;
ovl. op 03-04-1906 te Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 38, Leeuwarden 27-04-1845</td><td colspan="2">Huwelijk op 26-02-1851 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth .../denbosch/1336.htm ■ allefriesen ■ Begraaf Verlof, index 27910 ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **J. Becker**, Besneden en begraven ..., p. 185 en 98: "*Dit echtpaar [de* ***grootouders*** *Nathan Philip van Leeuwen en Jacomina Mozes Krammer] was te Leeuwarden woonachtig. Tijdens een bezoek aan Tiel werd: Mozes van Leeuwen, geb., acte 103 Tiel [,] 02.06.1852 [,] besn., code DH/ 237 [,] 09.06.1852.*"
Mozes werd op 2 juni 1852 te Tiel geboren en aldaar en op 9 juni 1852 door David Hes besneden.

■ **Genlias: Zus: Rachel van Leeuwen,** geb. ± 1872, overleden op 05-12-1941 te Utrecht op leeftijd van 67 jaren; overlijdensakte 2242 Utrecht 5-12-1941; vader: Philip van Leeuwen, moeder: Esther de Groot, Rachel van Leeuwen was weduwe van Abraham Fresco. Huwelijk van Abraham Fresco en Rachel van Leeuwen: Akte 47 Utrecht 7-2-1900, Abraham Fresco, 24 j uit Rotterdam, Rachel van Leeuwen, 25 j uit Utrecht. Ouders van Abraham Fresco: Jacob Fresco en Sara van der Heijm.
Zus: Heintje van Leeuwen, 20-2-1878, is op 10-12-1935 te Utrecht op leeftijd van 57 jaar overleden; overlijdensakte 1899, Utrecht 11-12-1935. Zandpad: 44 C 20 M -, partner Meijer Swaab.
Zus: Betje van Leeuwen, 1882/83 Utrecht, was gehuwd met Philip Cohen, 1880/81 Amsterdam; huwelijksakte 368, Utrecht 21-06-1905. Ouders van Philip Cohen: Machiel Cohen en Elisabet Cohen.
Zus: Marianne van Leeuwen, 1889/90 Utrecht, was gehuwd met Petrus Alphonsus Nafzger, 1887/88 Maastricht; huwelijksakte 790, Utrecht 22-10-1913. Ouders van Petrus Alphonsus Nafzger: Reinier Nafzger en Maria Elisabeth Nijs.
Zus: Mietje van Leeuwen, 1872/73 Utrecht, was gehuwd met Jozeph Cohen, 1871/72 Arnhem; huwelijksakte 322, Utrecht 11-7-1894. Ouders van Jozeph Cohen: Abraham Cohen en Matje Kruijer. Mietje van Leeuwen is op 30-4-1939 te Utrecht op leeftijd van 66 jaar overleden; overlijdensakte 790, Utrecht 1-5-1939. Zij is op de joodse begraafplaats aan het Zandpad begraven, graf 46 C 22 N -.
Zus: Leentje van Leeuwen, 1885/86 Utrecht, was gehuwd met Wilhelmus Johannes Th. van Brakel, 1886/87 Ede; huwelijksakte 250, Utrecht 30-4-1913. Ouders van Wilhelmus Johannes Th. van Brakel: Albertus van Brakel en Elisabeth Rijsemus.
Zus: Saartje van Leeuwen is op 06-03-1890 te Utrecht op leeftijd van 1 jaar overleden; overlijdensakte 483, Utrecht 06-03-1890.
Broer: Nathan van Leeuwen is op 19-04-1877 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden; overlijdensakte 641, Utrecht 20-04-1877.

Nathan van Leeuwen

■ **HUA** 15-02-1881, geboorteakte nr. 326
■ **HUA** Gezinskaart: Gezin Nathan van Leeuwen [309] vertrokken naar: Hekelsteeg 14, blad 1329 wijk 2; Korte Elisabethstraat 1, blad 740 wijk 2; Buurkerkhof 5 blad 453 wijk 2. Er zijn nog twee **dochters** geboren: **Esther** 08-10-1907 Utrecht; ovl. 13-02-09 (akte nr. 249) **Betje** 16-10-05 Utr; ovl 31-12-09 (akte nr. 1881)
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Gezinsadres in april 1942: Wagenstraat 143, Den Haag. Inboedellijst van 17-09-1942.
Echtgenote: Saartje van Leeuwen-Blok, 21-01-1884 Den Haag; 19-02-1943 Auschwitz
Zonen: Abraham van Leeuwen, 24-02-1921 Utrecht, 28-02-1943 Auschwitz
Joseph van Leeuwen, 23-05-1912 Utrecht, Donkerstraat 27, 30-09-1942 Auschwitz

van Leeuwen-Barents			
[1242] **Anna Sophie,** 02-07-1906 Amsterdam, 11-06-1943 Sobibor.			
Jacob Barents, geb. ± 1865; op 20-02-1931 te Muiderberg begr., graf C 70 5.		Rebekka Stern, geb. 19-10-1871 Kuinre; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 71]	
Huwelijk 08-08-1889 te Leiden			
Mozes Elias Barents, ±1821 Amsterdam; begr. 14-08-1884 Muiderberg, graf 11 203 C.	Hanna Eljon, ± 1831 Amsterdam; na 10-06-1880 overleden.	Salomon Stern, 20-11-1844 Kamen (D); op onbekende datum overleden.	Eva Spijer, 06-11-1851 Warmond; ovl. voor juli 1931.
Huwelijksakte reg. 2 fol. 26v, Amsterdam 08-03-1855		Huwelijk 01-02-1871 Leiden	
■ Begraaf Verlof [Indx: 6949] ■ https://www.geni.com/people/Eva-Spijer/6000000015535737458 ■ https://www.geni.com/people/Salomon-Stern/6000000015535859405 ■ joodsmonument.nl ■ openarch.nl ■ WieWasWie ■ https://www.openarch.nl/nha:4450acb1-eaf7-4e66-8fc4-9110d7420b5b/de			

Anna Sophie van Leeuwen-Barents, echtgenote van [1238] Benjamin van Leeuwen, moeder van [1240] Froukje en [1241] Rebecca van Leeuwen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Dantelaan 71, Utrecht.

J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 50 en **joodsmonument.nl**: Anna Sophie van Leeuwen-Barents werd samen met haar dochters Froukje en Rebecca in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 176: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Leeuwen van-Barents Anna 2.7.06*".

Leezer

[314] Jacob George, 05-09-1939 Utrecht, 16-07-1943 Sobibor
[315] **Max Henri**, 20-02-1943 Utrecht, 16-07-1943 Sobibor
Rozaline Claire, De Bilt, 15-12-1940, Sobibor, 16-07-43

Siegfried Leezer, 18-08-1912 Emmen; 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 220].	Celina Sara de Levie, 02-05-1913 Breda; 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 219].

Huwelijk ±1938: Het eerste bekende kind – Jacob George – werd 05-09-1939 te Utrecht geboren.

Jacob Leezer, 17-05-1884 Onstwedde, slager; 08-10-1942 Auschwitz.	Clärchen / Clärtjen Cohen, 21-08-1882 Aurich (D); 08-10-1942 Auschwitz	Jacob de Levie, 06-04-1872 Winschoten; op 23-08-1936 te Hilversum overleden.	Rozalie (Rozaline) Henriëtte van Straten (Straaten), ± 1875 Rotterdam; ovl. op 06-02-1926 te Utrecht, ald. a. 't Zandpad begr., graf 9 C 13 A 1366.
Huwelijksakte 109, Onstwedde 21-11-1908		Huwelijksakte op p. n60, 27-12-1901 Rotterdam	

■ http://akevoth.org/genealogy/Bosman/219.htm ■ http://www.gershon-lehrer.be/FmT/genmod/pedigree.php?rootid=I19544■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad

■ **WieWasWie**: **Grootvader** Jacob de Levie hertrouwde 13-04-1932 te Hilversum met Anna Sons, geb. ± 1881 Amsterdam, ovl. 13-12-1968 Koningsbosch, dochter van Isaac Sons en Angelique Bierman; huwelijksakte 110, Hilversum 13-04-1932; opmerking: Weduwnaar van Rosalie Henriëtte van Straaten.

Rozaline Claire, Jacob George en Max Henri Leezer

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres: Parklaan 73, De Bilt

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 219 en 220: De namen van alle vijf familieleden staan op de transportlijst van 13 juli 1943. De eerste lettergreep van de achternaam is slechts met één **e** geschreven: "*Lezer Siegfried 18.2.12 ... Levie de Celina 2.5.13 ... Lezer Jacob 5.9.39, Lezer Max 20.2.43, Lezer Rosaline 15.12.40*".

Jacob George Leezer

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
204	*1939*	*5699*	*12. Sep*	*28 Eloel*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Leezer	*Jacob George*	*Ja'akov ben Jehosje*	*05. Sep*	*21 Eloel*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Rijksklinieken*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Leezer	*Sigfried*	*Jehosje ben Ja'akov*	*Levie, de*	*Celine Sara*	*Tsipora bat Ja'akov*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
Ant. Mattheusl. 9					

Leijdesdorff

[335] **Herman,** 04-04-1919 Utrecht, Tolsteegsingel 47, 04-06-1943 Sobibor

Louis Leijdesdorff, 04-06-1890 Franeker, Beroep: gemeente-ambtenaar; ovl. op 09-06-1962 te Den Haag.	Sientje Sophie Frank, 16-08-1895 Hilversum; op 28-09-1978 te Den Haag overleden.
Huwelijksakte 125, Hilversum 04-06-1918	

Heiman Leijdesdorff (Leydesdorff), 27-04-1849 Franeker, op 10-02-1929 te Harlingen overleden.	Sara (Saartje) van Esso, 20-04-1856 Meppel; ovl. op 09-01-1934 te Leeuwarden.	Isaäk Frank, ± 1865 Hilversum; op 18-05-1938 te Hilversum overleden.	Frederika van Esso, 19-08-1866 Meppel; op 26-04-1898 te Hilversum overleden.
Huwelijksakte 56, Meppel 25-10-1884		Huwelijksakte 57, Meppel 10-09-1892	

■ Akevoth: .../regio/meppel/221.htm en .../ndbcore/4997.htm
■ Akevoth:.../regio/meppel/221.htm ■ allefriesen ■ Genlias ■ WieWasWie
■ http://www.massage-capelle.nl/Hoogeveen/8640.htm
■http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin/hum_ndbcla/F12956/I64279/

Grootvader Isaäk Frank: Tweede huwelijk op 09-04-1900 met Maria van Esso, (19-01-1858 Meppel; 9 Apr 1943 Sobibor) [Schelvis, [...] De Transportlijsten, p. 51]. Zij was de oudere zus van zijn eerste vrouw.

Herman Leijdesdorff

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Werkzaam in een zuivelfabriek. Adres in Schoonrewoerd: Dorpstraat 29. "*Hermann groeide op in Utrecht waar zijn vader een belangrijke bestuurlijke positie bekleedde. Zijn ouders overleefden de oorlog. Voor Hermann Leijdesdorff is een gedenksteen geplaatst op het graf van zijn vader in Harlingen.*" *(Bezoeker van de website)* "*Uit de begraafboeken van de joodse begraafplaats te Harlingen is bekend dat Herman Leijdesdorff aldaar is begraven.*"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 150: Zijn naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Leidensdorf Herman 4.4.19*".

<table>
<tr><td colspan="4">Lever
[320] Bernard Abraham, 12-08-1930 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 8bis, 07-09-1942 Auschwitz
[327] Judith, 19-02-1924 Utrecht, Voorstraat 44bis, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Lever, 16-02-1890 Amsterdam; 07-09-1942 Auschwitz*</td><td colspan="2">Clara Wessel, 23-08-1899 Antwerpen; 07-09-1942 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 1454, Utrecht 20-12-1922</td></tr>
<tr><td>Hartog Lever, 16-02-1848 Amsterdam; ovl. op 28-09-1933 te Utrecht; aldaar aan het Zandpad begr., graf 42 C 18 N -.</td><td>Judith (Judick) Spijer (Spyer, Speyer) 04-05-1847 Amsterdam; ovl. 22-11-1929 Utrecht begr. ald. a. het Zandpad, graf 42 C 18 O -.</td><td>Barend Barend Wessel, 17-05-1870 Amsterdam; ovl. 25-07-1922 Amsterdam.</td><td>Rosa Salomon de Haaff, 07-06-1874 Rotterdam; 07-05-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De Transportlijsten, p. 93]</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 5; fol., Amsterdam 25-05-1870</td><td colspan="2">Huwelijk op 08-01-1895 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ http://goudsmit.home.xs4all.nl/CollateralFamiliesPersonsV2/wc34_329.htm ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Kievitdwarsstraat 49, Utrecht**.** Inboedellijst van 26-08-1942

Bernard Abraham Lever

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
55	*1930*	*5690*	*19. Aug*	*25 Av-Menachem*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Lever	*Bernard Abraham*	*Baroeg ben Avraham halevi*	*12. Aug*	*18 Av-Menachem*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Amst. Straatweg 8bis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Lever	*Abraham*	*Avraham ben Zwi halevi*	*Wessel*	*Clara*	*Klaar bat Baroeg*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

■ **joodsmonument:** *"Een toenmalige buurjongen herinnert zich hoe Bennie Lever een postzegelverzameling had. Samen gingen de twee naar de postzegelclub Achter Sint Pieter in Utrecht. Toen Bennie zich moest melden voor transport op het Maliebaan station, gaf Bennie het postzegelalbum in bewaring bij zijn buurjongen. Het album is nog altijd bewaard gebleven. Toevoeging van een bezoeker van de website"*

Bernard Abraham Lever en Judith Lever

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26** 465 [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 *"geen onderwijs meer"* mochten *"volgen op openbare scholen."* [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Kievitdwarsstraat 49
Onderwijs O. L. O. Adres van de openbare school, die Bernard Abraham Lever tot 31-8-41 had bezocht: Weerdsingel W. Z. 20. Van Judith is niet bekend, welke school zij eerder had bezocht.

Lever

[318] Abraham, 26-02-1917 Utrecht, Lange Koestraat 30bis, 30-09-1942 Auschwitz
[323] Hartog, 01-04-1921 Utrecht, Lange Koestraat 30bis, 28-02-1943 Auschwitz
[429] Judith Rooselaar-L., 05-11-1914 Utrecht, Varkenmarkt 28bis, 11-06-1943 Sobibor

[319] Benedictus Hartog Lever, 09-10-1885 Utrecht; 22-10-42 Auschwitz	Leentje Os, 26-09-1889 ‘s-Hertogenbosch; 22-10-42 Auschwitz.

Huwelijksakte 579 Utrecht 13-08-1913

Hartog Lever, 16-02-1848 Amsterdam; ovl. op 28-09-1933 te Utrecht; aldaar aan het Zandpad begr., graf 42 C 18 N -.	Judith (Judick) Spijer (Spyer, Speyer) 04-05-1847 Amsterdam; ovl. 22-11-1929 Utrecht begr. ald. a. het Zandpad, graf 42 C 18 O -.	Abraham Os, 22-07-1850 Zutphen; ovl. op 03-01-1890 te ‘s-Hertogenbosch; te Vught begraven [Bader, Cahen, CD: Vught 2, b8 5 173].	Heintje de Groot, 03-01-1855 Amsterdam; op 22-05-1935 te Rotterdam overleden.

Huwelijksakte reg. 5; fol., Amsterdam 25-05-1870	Huwelijksakte 567, Utrecht 29-12-1875. Erkenning: Bernard geb. Utrecht 8-11-1874.

■ Akevoth: .../denbosch/734.htm ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie ■ Zandpad

Abraham de Lever

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: P.C. Hooftstraat 21, Utrecht
Inboedellijst van 26-8-1942.
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.?: “*Lever, Abraham (26.2.1917, Utrecht, 7.10.1942) - 34549/1942*”
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: *Lever, Abraham, Utrecht, geb. 26-2-1917 (Utrecht), gest. 7-10-1942*

Hartog Lever

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: P.C. Hooftstraat 21, Utrecht. Inboedellijst van 26-08-1942.

Judith Rooselaar-Lever

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Tilanusstraat 29 III, Amsterdam
Dochter: Roosje Rooselaar, 21-6-1940 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor
“*Roosje Rooselaar werd in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor.*”

J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 67
Echtgenoot: Hijman Rooselaar, 04-06-1916 Amsterdam; 28-04-1944 Auschwitz
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p.168: Haar naam en de naam van dochter Roosje staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Rooselaar-Lever Judith 5.11.14*" en op de volgende regel "*Rooselaar Roosje 21.6.40*".

<table>
<tr><th colspan="4">Lever</th></tr>
<tr><td colspan="4">[326] Jettie, 29-01-1933, Utrecht, Bilderdijkstraat 65^{bis a}, 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">N.N.</td><td colspan="2">[321] Doortje Lever,
09-05-1911 Utrecht; 31-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td>N.N.</td><td>N.N.</td><td>[330] Samuel Hartog Lever,
02-08-1876 Utrecht;
31-08-1942 Auschwitz</td><td>[1245] Sientje Blok,
05-07-1879 's-Gravenhage;
31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">?</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 7; fol. 60v,
Amsterdam 07-07-1875</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■http://home.hccnet.nl/r.bobbe/huisman/huisman3.htm</td></tr>
</table>

Jettie Lever

■ **HUA**, gezinskaart Samuel Hatog Lever, fiche 1284
■ **joodsmonument**: Bilderdijkstraat 65$^{bis\ a}$. "*Jettie Lever was de dochter van Doortje Lever. Ze ging tot september 1941 naar school in de M. P. Lindostraat 4 in Utrecht. Na die tijd mocht ze geen onderwijs meer volgen als gevolg van de anti-joodse maatregelen.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen van af 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Bilderdijkstraat 65 bis a
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Jettie Lever tot 31-08-1941 had bezocht: M. P. Lindostraat 4.

Lever

[1243] **Abraham**, 16-02-1890 Amsterdam, 07-09-1942 Auschwitz
[319] **Benedictus Hartog,** 09-10-1885, Utrecht, Willemstr. 29/29bis, 22-10-1942 Auschwitz
[325] **Isaäc Hartog,** 12-07-1879 Utrecht, Willemstr. 29/29bis, 16-07-1943 Sobibor
[329] **Levie Hartog,** 09-10-1874 Utrecht, Willemstr. 29/29bis, 19-02-1943 Auschwitz
[423] **Roosje Querido-L.**, 15-08-1881 Utrecht, Willemstr. 29/29bis, 27-08-1943 Auschwitz
[330] **Samuel Hartog,** 02-08-1876 Utrecht, Willemstr. 29/29bis, 31-08-1942 Auschwitz

Hartog Lever, 16-02-1848 Amsterdam; ovl. op 28-09-1933 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 42 C 18 N -.	Judith (Judick) Spijer (Spyer, Speyer) 04-05-1847 Amsterdam; ovl. op 22-11-1929 te Utrecht; begr. ald. a. 't Zandpad, 42 C 18 O
Huwelijksakte reg. 5; fol., Amsterdam 25-05-1870	

Levie Hartog Lever, 27-06-1819 Amsterdam; ovl. op 04-02-1901 te Utrecht.	Roosje Marcus Berklou, geb. 04-12-1821 of 24-09-1824 of ± 1822 Amsterdam, dochter van Benedictus Berklou en Sara Korper;	Samuel Spijer, 18-06-1820 Amsterdam, schilders-knecht, schilder; ovl. ± 1903.	Jennie (Judic Isaac) van de Kar, geb. 29-08-1822 Amsterdam; ovl. op 06-02-1903 te Amsterdam.
Huwelijk op 22-11-1843 te Amsterdam; choppe op 03-12-1843, lokatie: Waas.		Huwelijk op 17-12-1846 te Amsterdam	

■ Akevoth: .../ashkenazi/11889 ■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ashkenazi/11844.htm
■ https://www.geni.com/people/Roosje-Berklou/6000000017241806546
■ https://www.geni.com/people/Levie-Lever/6000000015525089365
■ https://www.geni.com/people/Samuel-Spijer/6000000010611491027 ■ Genlias
■ http://www.levie-kanes.com/humogen_levie/family/humo_/F19070/I53275/
■http://www.ruitenbeekgenealogie.nl/bestanden/kar/kar.htm ■ WieWasWie ■ Zandpad

■ **Genlias: Broer: Benedictus Hartog Lever** op 13-12-1877 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden; overlijdensakte 1703, Utrecht 14-12-1877.
Broer: Isaac Hartog Lever op 27-11-1877 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden; overlijdensakte 1624, Utrecht 27-11-1877.
Broer: N. N. Lever op 07-08-1872 te Utrecht als levenloos kind geboren; overlijdensakte 1203, Utrecht 09-08-1872.
Broer: Jakob Hartog Lever op 2-3-1884 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden; overlijdensakte 415, Utrecht 3-3-1884.
■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/gezin/humo9_/F13223/I34837/ : **Broer: Abraham Lever** is op 16 feb 1890 te Amsterdam geboren. Hij trad op 20 dec 1922 te Utrecht in het

huwelijk met **Clara Wessel**, geb. op 23 aug 1899 te Antwerpen, dochter van Barend Wessel en Rosa de Haaff.
Uit dit huwelijk zijn twee kinderen bekend: **Judith Lever**, geb. op 10 feb 1924 te Utrecht, en **Bernard Abraham Lever**, geb. op 12 aug 1930 te Utrecht.
De hele familie is naar Auschwitz op transport gesteld. Terwijl voor Judith het administratieve datum 30 sep 1942 als dag van haar overlijden wordt genoemd, werden vader, moeder en broer op 7 sep 1942 van het leven beroofd.
■ **Wees, Wijk C**, p. 104, [Dr. Bram Querido over de zesde broer van zijn moeder Roosje Querido-Lever]: "*En de jongste, Bram, dat was een artiest. Hij speelde viool en klarinet. Hij speelde in een strijkje in het Rembrandttheater. Toentertijd had je de stomme film, zonder geluid erbij, dan speelde er een strijkorkestje als de film vertoond werd; hij speelde in dat orkestje*.' "
■ **Broer**: **Aäron Hartog Lever** is op 2 jan 1888 te Utrecht geboren. Huwelijksakte 427: Hij trad op 10 juni 1926 te Utrecht in het huwelijk met **Bertha van Lunteren**, geb. ± 1901 te IJsselstein, dochter van Jan Hermanus van Lunteren en Klazina Wildschut. ***Nadere informatie*** *Erkenning van kind Clasina geb. 15-07-1925 te Utrecht*.
■ **Wees, Wijk C**, p. 104, [Dr. Bram Querido over de vijfde broer van zijn moeder Roosje Querido-Lever]: "*Dan kreeg je Arie, die ventte met lampen. Daar heb ik een mooi verhaal over. Hij was ooit eens in Harmelen aan het venten en dat mocht niet, want hij had geen ventvergunning. Toen kreeg hij een bekeuring en moest mee naar het politiebureau. Daar aangekomen wist hij zo te smoezen dat de bekeuring werd ingetrokken en hij voor het hele politiebureau de lampen mocht leveren*."

Benedictus Hartog Lever

■ **HUA** 12-10-1895, geboorteakte nr. 2305
■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenote: Leentje Os**, geb. 26-09-1889 's-Hertogenbosch, huwelijksakte 579, Utrecht 13-08-1913; ovl. 22-10-1942 Auschwitz; Leentje was dochter van Abraham Os en Heintje de Groot
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: P.C. Hooftstraat 21, Utrecht. Inboedellijst van 26-08-1942.
■ **Wees, Wijk C**, p. 104, [Dr. Bram Querido over de vierde broer van zijn moeder Roosje Querido-Leve]: "*Dan kwam Bernard, oftewel Bennie, die woonde in de Lange Koestraat, op 30-bis. Hij was een man die probeerde hier wat te verdienen, daar wat te verdienen, hij handelde van alles en nog wat*."
Wijk C, het hart klopt door*: "Veel mannen waren handelaar, sjouwer of venter. Bekende namen waren ... , Arie en Bennie Lever. Ze kochten hun koopwaar in bij de grossiers die ook in Wijk C woonden, zoals Van de Brink en Van der Mars. Dat deden ze liever dan op de veiling kopen, omdat daar '*boter bij de vis' gold. Bij hun eigen grossiers mochten ze achteraf betalen."*

Isaäc Hartog Lever

■ **HUA** 14-07-1879, geboorteakte nr. 1324
■ **Genlias / Begraaf Verlof: Echtgenote: Rachel de Groot**, geb. ± 1881, huwelijksakte 343, Utrecht 04-07-1900. Rachel was dochter van Izak de Groot en Hanna Pappie. Rachel is op 15-07-1935 te Diemen begraven, graf B 48 27.
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Koopman. Adres in Amsterdam: Meerhuizenstraat 1 II
" Het [echt]paar [Lever-de Groot] kreeg drie kinderen waarvan één voor de oorlog naar het buitenland emigreerde. Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Isaäc Hartog Lever en Genlias"
■ **Wees, Wijk C**, p. 104, [Dr. Bram Querido over de derde broer van zijn moeder Roosje Querido-Lever]: "*De derde was Izaak, die had een rijwielhandel in de Willemstraat, nr. 55 als ik me niet vergis.*"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 219: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Lever Isaak 12.7.79*".

Levie Hartog Lever

■ **HUA** 12-10-1874, geboorteakte nr. 1845
■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenote: Floortje Woudhuijsen**, geb. 06-12-1885 Amsterdam, huwelijksakte 145, Utrecht 23-3-1911; ovl. 19-02-1943 Auschwitz. Floortje was dochter van Benjamin Woudhuijsen en Rachel Plukker.
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Winkelier. Gezinsadres in juni 1941: Biltstraat 20 bis, Utrecht
Dochter: Judith Lever, 22-1-1912 Amsterdam; 19-2-43 Auschwitz
Zoon: **Hartog Levie Lever**, Utrecht 04-09-1915; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, ... transportlijsten, p. 60: "*Lever Hartog 4.9.15*"].
■ **Wees, Wijk C**, p. 104, [Dr. Bram Querido over de eerste broer van zijn moeder Roosje Querido-Lever]: "*Ze had zes broers, de oudste was Levi, hij had een lampenkappenzaak op de Amsterdamsestraatweg.*"

Samuel Hartog Lever

■ **HUA** 03-08-1876, geboorteakte nr. 1419
■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenote: Sientje Blok**, 05-07-1879 's-Gravenhage, huwelijksakte 327, Utrecht 18-06-1902; ovl. 31-08-1942 Auschwitz. Sientje was dochter van Wolf Blok en Betje van den Berg
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Bilderdijkstraat 65 bis, Utrecht
■ **Wees, Wijk C**, p. 104, [Dr. Bram Querido over de tweede broer van zijn moeder Roosje Lever-Querido]: "*De tweede was Samuel, Sammie werd hij genoemd; hij was de geinponum van Wijk C. Iedereen kende hem, hij haalde altijd flauwekul uit. Hij woonde op de Varkenmarkt, of zoals dat vroeger heette Varkensmarkt en deed in sinaasappels.*"

Roosje Querido-Lever

■ **HUA** 16-08-1881, geboorteakte nr. 1637

■ **Genlias / In memoriam: Echtgenoot Levie Querido**, geb. 25-01-1882 Amsterdam, ovl. 21-05-43 Sobibor; [Schelvis, [...] De Transportlijsten, p. 116], huwelijksakte 82, Utrecht 17-02-1904. Levie Querido was zoon van Abraham Querido en Sara Lever

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Nieuwe Daalstraat 29, Utrecht
Dochter: Sara Hilversum-Querido, 22-01-1905 Utrecht, 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 236: „*Querido Sara 22.1.05*"].
"*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd*."
JOKOS-dossiers 61 296, 31 207, 34 537 op het Gemeentearchief Amsterdam
[Schoonmoeder van Roosje Querido-Lever]: Sara Querido-Lever, Amsterdam 22 juni 1856; Auschwitz 31-08-1942. Adres in Utrecht: Vosstraat 24.

■ **Wees, Wijk C: Roosje Lever** was de moeder van Dr. Bram Querido. In het Boek van **Marja van der Wees**, *Wijk C, het verleden verteld:* Op de bladzijden 103 t/m 109 staat het interview dat Dr. Querido heeft gegeven over zijn familie en leven:
[p. 104] "*Mijn moeder was een hardwerkende vrouw, Roosje heette ze. Als mijn vader eens vroeg: 'Zullen we naar de bioscoop gaan?', dan zei ze: 'De rotbioscoop.' Ze hield niet van uitgaan. Mijn moeder liep met een wagen met manufacturen door de wijk, meestal door Lombok; die kar werd getrokken door een hond, Bello. Iedereen kende haar. De mensen konden bij mijn moeder op de pof kopen, voor één gulden in de week. Ze leverde complete uitzetten.*"
[...]"*Mijn moeder heette Lever met haar familienaam.*"
[p. 108] "*In de oorlog woonden wij overigens niet meer in Wijk C. Mijn vader kon in 1932 een mooi huis kopen in de Nieuwe Daalstraat, daar zijn we toen gaan wonen. Hij had er ook zijn manufacturenwinkel.*"

Abraham Lever

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Kievitdwarsstraat 49, Utrecht. Inboedellijst van 26 augustus 1942.

■ **Genlias / joodsmonument.nl**: Abraham Lever was gehuwd met [1249] **Clara Wessel**, 23-08-1899 Antwerpen, dochter van Barend Wessel en Rosa de Haaff; huwelijksakte 1454, Utrecht 20-12-1922. Twee kinderen uit dit huwelijk zijn naar Auschwitz gedeporteerd en daar om het leven gebracht, te weten: [320] Bernard Abraham Lever en [327] Judith Lever.

<table>
<tr><td colspan="4">Lever
[71] Cato Buijtekant-L., 18-05-1906 Utrecht, Varkenmarkt 23, 04-06-1943 Sobibor
[206] Hanna de Groot-L., 12-04-1902 Utrecht, Varkenmarkt 23, 28-05-1943 Sobibor
[504] Judith Swaab-L., 24-05-1904 Utrecht, Varkenmarkt 23, 02-04-1943 Sobibor
[424] Rosa Ritmeester-L., 23-11-1907 Utrecht, Bergstraat 5, 28-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[325] Isaac Hartog Lever, 12-07-1879 Utrecht; 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, 219].</td><td colspan="2">Rachel de Groot, 08-01-1881 Utrecht; op 15-07-1935 te Diemen begr., graf B 48 27.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 343, Utrecht 04-07-1900</td></tr>
<tr><td>Hartog Lever, 16-02-1848 Amsterdam; ovl. op 28-9-1933 te Utrecht; aldaar aan het Zandpad begr., graf 42 C 18 N -.</td><td>Judith (Judick) Spijer (Spyer, Speyer) 04-05-1847 Amsterdam; ovl. 22-11-1929 Utrecht begr. ald. a. het Zandpad, graf 42 C 18 O -.</td><td>Izak (Isaac) de Groot, ± 1859 Utrecht; op 29-12-1935 te Diemen begraven, graf B 53 13.</td><td>Hanna Pappie 8-3-1859 Utrecht; ovl. op 23-1-1925 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 8 C 13 E 1355[?].</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 5; fol., Amsterdam 25-05-1870</td><td colspan="2">Huwelijksakte 63, Utrecht 03-03-1880</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth, Burial Permits DB ■ Genlias ■Zandpad</td></tr>
</table>

Cato Buijtekant-Lever

■ **HUA**, blad 4206 wijk 2

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Weesperplein 14 huis, Amsterdam
Inboedellijst van 24-7-42

Echtgenoot: Simon Buijtekant, 3-7-1903 Amsterdam, beroep: Koopman; 4-6-43 Sobibor

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 142: Haar naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Buijtekant-Lever Cato 18.5.06*"

Hanna de Groot-Lever

■ **HUA** 15-04-1902, geboorteakte nr. 1104

■ **joodsmonument.nl:** Echtgenoot: [196] Izak de Groot. Adres en zonen: zie Familie de Groot

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 131: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Lever Hanna 12.4.02*".

Rosa Ritmeester-Lever

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Weesperplein 14 II, Amsterdam

Echtgenoot: Mozes Ritmeester, 5-9-1908, Amsterdam; 28-5-43 Sobibor

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p.131 en 135: Haar naam en de namen van haar echtgenoot en zoon staan op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Lever Rosa 23.11.07 ... Ritmeester Mozes 05.09.08*" en " *Ritmeester Gerrit 10.10.34*".

Judith Swaab-Lever

■**joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Trompenburgstraat 133 huis, Amsterdam
Zonen: [500] **Meijer Swaab** en **Joseph Swaab**, 09-06-1931 Amsterdam; 02-04-1943 Sobibor
■ **Genlias en Zandpad: Echtgenoot: Nathan Swaab,** 18-10-1901 Utrecht; op 18-10-1935 te Utrecht overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, graf C 20 C - (foto van de grafsteen op filmrol 44). Ouders: Mijer Swaab en Heintje van Leeuwen. Partner: Judith Lever. Relatie: gescheiden van; overlijdensakte 1619, Utrecht 18-10-1935.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 43: Haar naam en de namen van haar twee zonen staan op de transportlijst van 30 maaert 1943: "*Lever Judith 24.4.04*, *Swaab Joseph 9.6.31* en *Swaab Meyer 4.4.28*".

<table>
<tr><td colspan="4">Lever
[331] Samuel Hartog, 03-08-1938 Utrecht, 23-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[328] Levi Lever, 26-02-1910 Utrecht;
30-09-1942 Auschwitz</td><td colspan="2">[1246] Roosjen Cohen,
16-06-1915 Winschoten, 23-8-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 17-02-1938 Groningen</td></tr>
<tr><td>[330] Samuel Hartog Lever,
02-08-1876 Utrecht;
31-08-1942
Auschwitz</td><td>[1245] Sientje Blok,
05-07-1879 ‘s-Gravenhage;
31-08-1942
Auschwitz</td><td>Samuel Cohen,
18-07-1878 Winscho-ten; ovl. 01-06-1942 Groningen.</td><td>Duifje Anholt,
13-04-1877 Zwolle;
09-04-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 50]</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 7; fol. 60v,
Amsterdam 07-07-1875</td><td colspan="2">Huwelijk op 19-05-1908 te Zwolle</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Boon/ Lettinck, De Joodse gemeenschap in Winschoten en omgeving, band II, p. 69
■ Genlias ■ In Memoriam</td></tr>
</table>

Samuel Hartog Lever

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Curaçaostraat 8 bis, Utrecht.

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum		Joods
177	*1938*	*5698*	*10. Aug*		*13 Menachem Av*
Naam Kind			Geboortedatum		
Lever	*Samuel Hartog*	*Sjmuël Zwi ben Jehoeda halevi*	*03. Aug*		*6 Menachem Av*
Plaats: *Utrecht*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Lever	*Levi*	*Jehoeda ben Sjmuël halevi*	*Cohen*	*Roosje*	*Reizke bat Sjmuël hacoheen*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

Lever

[324] **Hartog Levie,** 04-09-1915 Utrecht, Korte Vosstraat 25bis, 09-04-1943 Sobibor
[1244] **Judith**, 22-01-1912 Amsterdam, 19-02-1943 Auschwitz

[329] Levie Hartog Lever, geb. 09-10-1874 te Utrecht, koopman; 19-02-43 Auschwitz	Floortje Woudhuijzen, 06-12-1885 Amsterdam; 19-02-43 Auschwitz

Huwelijksakte 145 Utrecht 23-03-1911

Hartog Lever, 16-02-1848 Amsterdam; ovl. op 28-09-1933 te Utrecht; aldaar aan het Zandpad begr., graf 42 C 18 N -.	Judith (Judick) Spijer (Spyer, Speyer) 04-05-1847 Amsterdam; ovl. 22-11-1929 Utrecht begr. ald. a. het Zandpad, graf 42 C 18 O -.	Benjamin Woudhuijsen, 09-03-1858 Amsterdam; ovl. 28-11-1893 Amsterdam.	Rachel Plukker, 28-03-1858 Amsterdam; ovl. op 30-05-1929 Amsterdam.
Huwelijksakte reg. 5; fol., Amsterdam 25-05-1870		Huwelijksakte reg.14;fol.16, Amsterdam 06-07-1881	

■ http://akevoth.org/genealogy/beck/267.htm ■ Genlias ■ WieWasWie
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F46403 ■ Zandpad

■ **WieWasWie**: **Grootmoeder** Rachel Plukker hertrouwde op 31-12-1913 te Amsterdam met Cornelis de Zinger, geb. ± 1873 Nieuwendam, zoon van Gerrit de Zinger en Annetje Lof; huwelijksakte reg. 2l fol. 7, Amsterdam 31-12-1913.

Hartog Levie Lever

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Biltstraat 20 bis, Utrecht

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 60: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 april 1943 onder de rubriek *HAEFTLINGE*: "*Lever Hartog 4.9.15*".

Judith Lever

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Biltstraat 20 bis, Utrecht.

<table>
<tr><td colspan="4">Lever
[321] Doortje, 09-05-1911, Utrecht, Bergstraat 10, 31-08-1942 Auschwitz
[322] Hartog, 29-06-1906 Utrecht, Bergstraat 7, 01-10-1942 Birkenau
[328] Levie, 26-02-1910 Utrecht, Bergstraat 7, 30-09-1942 Auschwitz
[332] Willem, 09-08-1919 Utrecht, Varkenmarkt 41, 30-09-1942 Auschwitz
[449] Esther Sanders-L., 09-02-1908 Utrecht, Bergstraat 7, 21-05-1943 Sobibor
[485] Rosa Stokvisch-L., 13-08-1914 Utrecht, Varkenmarkt 41, 02-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[330] Samuel Hartog Lever, 02-08-1876 Utrecht; 31-08-1942 Auschwitz</td><td colspan="2">[1245] Sientje Blok, geb. 05-07-1879 te ‘s-Gravenhage; 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 327, Utrecht 18-06-1902</td></tr>
<tr><td>Hartog Lever, 16-2-1848 Amsterdam; ovl. op 28-09-1933 te Utrecht; aldaar aan het Zandpad begr., graf 42 C 18 N -.</td><td>Judith (Judick) Spijer (Spyer, Speyer) 04-05-1847 Amsterdam; ovl. 22-11-1929 Utrecht begr. ald. a. het Zandpad, graf 42 C 18 O -.</td><td>Wolff Salomon Blok, 29-09-1847 ‘s-Gravenhage; aldaar op 12-09-1925 overleden.</td><td>Betje van den Berg, 14-01-1853 Amsterdam; op 15-04-1924 te ‘s-Gravenhage overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 5; fol., Amsterdam 25-05-1870</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 7; fol. 60v, Amsterdam 07-07-1875</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ashkenazi/11889 ■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Genlias ■http://home.hccnet.nl/r.bobbe/huisman/huisman3.htm ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Zus: Jetje Lever**, 1902/03, gehuwd met Jacob Hilversum, is op 08-09-1931 te Amersfoort op leeftijd van 28 jaar overleden; overlijdensakte 305, Amersfoort 09-09-1931. **Zus: Betje Lever**, 1904/05, is op 01-06-1917 te Utrecht op leeftijd van 12 jaar overleden; overlijdensakte 1004, Utrecht 01-06-1917.

Doortje Lever

■ **HUA** bl 205, wijk 2

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Bilderdijkstraat 65 bis, Utrecht

Hartog Lever

■ **HUA** bl 205, wijk 2

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Venter**.** Gezinsadres in juni 1941: Steenweg 53, Utrecht

Echtgenote: [1248] **Saartje Lever-Sanders**, 08-04-1906 Den Haag; 01-09-42 Auschwitz
■**Genlias**: Hartog Lever "*overleden na 21 augustus 1942 doch uiterlijk in oktober 1942*"; akte 1582, Utrecht 09-09-1948.

Levie Lever

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Curaçaostraat 8 bis, Utrecht
Echtgenote: Roosjen Lever-Cohen, 16-6-1915 Winschoten; 23-08-1942 Auschwitz
Zoon: Samuel Hartog Lever, 03-08-1938 Utrecht, 23-08-1942 Auschwitz
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.?: "*Lever, Levie (26.2.1910, Utrecht, 2.9.1942) - 26736/1942*"
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Lever, Levi, Utrecht, geboren 26-02-1910 (Utrecht), gestorven 02-09-1942

Willem Lever

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Fietsjongen. Gezinsadres in februari 1941: Tilanusstraat 25 II, Amsterdam
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.?: "*Lever, Willem (9.8.1919, Utrecht, 1.10.1942) - 34401/1942*"
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim**.pl: Lever, Willem, Amsterdam, geb. 9-8-1919 (Utrecht), gest. 1-10-1942

Esther Sanders-Lever

■ **HUA** bl 205, wijk 2
■**joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Tilanusstraat 25 II, Amsterdam
■ **http://home.hccnet.nl/r.bobbe/huisman/huisman3.htm**: Esther Lever trouwde op 22 mei 1929 te Utrecht met **Salomon Eliazar Sanders**, geb. op 19 okt 1907 te 's-Gravenhage, ovl. op 31 juli 1944 in Midden-Europa. Hij was zoon van Eliazar Jacob Sanders en Mietje Cosman.

Rosa Stokvisch-Lever

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Nieuwe Achtergracht 6 II, Amsterdam
Inboedellijst van 22-07-1942
Echtgenoot: Mozes Stockvisch, 13-07-1917 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz
Dochter: **Julia Stokvisch**, 15-04-1938 Utrecht, 02-08-1942 Auschwitz

Lever-Blok			
[1245] **Sientje,** 05-07-1879 Den Haag, 31-08-1942 Auschwitz			
Wolff Salomon Blok, 29-09-1847 's-Gravenhage; ald. ovl. op 12-09-1925.		Betje van de Berg, 14-01-1853 Amsterdam; op 15-04-1924 te 's-Gravenhage overleden.	
Huwelijk op 07-07-1875 te Amsterdam, akte reg.7;fol.60v.			
Salomon Wolff Blok, 23-08-1820 's-Gravenhage; ovl. op 07-02-1896 te 's-Gravenhage.	Hesje Huijsman, 30-04-1825 's-Gravenhage; aldaar op 15-01-1886 overleden.	Aron Abraham van den Berg, kruier, ± 1808 Amsterdam; begr. 30-04-1857 te Zeeburg, graf B.	Schoontje Simon Vos, geb. 18-07-1811 Amsterdam, dochter van Simon Samson Vos en Clara de Rooij, kraambewaarster; op onbekende datum ovl. ?
Huwelijk op 10-04-1850 te 's-Gravenhage.		Huwelijksakte Reg.3 fol. 4v, Amsterdam 31-07-1833.	
■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 1550] ■ Digitale Stamboom Den Haag ■ http://www.geni.com/people/Aron-van-den-Berg/6000000009171014971 ■ http://www.geni.com/people/Schoontje-Simon-Vos/6000000008897853395 ■ Genlias ■ http://home.hccnet.nl/r.bobbe/huisman/huisman3.htm ■ WieWasWie			

Sientje Lever-Blok

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Bilderdijkstraat 65 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 52 911 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **http://home.hccnet.nl/r.bobbe/huisman/huisman3.htm**: Sientje Blok trouwde op 18-06-1902 te Utrecht met [330] **Samuel Hartog Lever**, geb. te Utrecht op 02-08-1876; 31-08-1942 Auschwitz. Sientjes schoonouders waren Hartog Lever en Judith Spijer. Kinderen van Sientje en Samuel Hartog waren:

"*1. **Hartog LEVER**, geb. Utrecht 29-06-1906, overl. Birkenau 00-10-1942. Tr. 27-12-1933 Saartje SANDERS, geb. 's-Gravenhage 08-04-1906, overl. Auschwitz 01-09-1942, dr. van Eliazar Jacob SANDERS, smid, en Mietje COSMAN....*

*2. **Esther LEVER** ....*

*3. **Doortje LEVER**, geb. Utrecht 09-05-1911, overl. Auschwitz 31-08-1942.*

*4. **Willem Samuel LEVER**, geb. Utrecht 09-08-1919, overl. Auschwitz 30-09-1942. Tr. Hendrika POLAK, geb. Amsterdam 25-06-1925, overl. Auschwitz 30-09-1942, dr. van Levie POLAK, los werkman, en Sara van EMRIK*."

Lever-Cohen			
[1246] **Roosjen,** 16-06-1915 Winschoten, 23-08-1942 Auschwitz			
Samuel Cohen, 18-07-1878 Winschoten; op 01-06-1942 te Groningen overleden.		Duifje Anholt, 13-04-1877 Zwolle; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 50].	
Huwelijksakte 74, Zwolle 19-05-1908.			
Isak Simon Heiman Cohen, ± 1839 's-Hertogenbosch; ovl. op 11-06-1911 te Groningen.	Roosjen Polak, ± 1839 Veendam; ovl. op 29-07-1930 te Winschoten; ald. begr., steen 163.	Eduard Anholt, 28-03-1835 Zwolle; op 31-03-1903 te Zwolle overleden.	Naatje Stibbe, 27-08-1831 Zwolle; op 20-03-1925 te Zwolle overleden.
Huwelijksakte 36, Winschoten 11-10-1865.		Huwelijksakte 145, Zwolle 11-10-1860.	
■ akevoth.org/genealogy/ndbcore/5640.htm ■ Genlias ■ joodsmonument ■ R.C. Hage e.a., De Joodse gemeenschap van Veendam- ..., p. 321.			

Roosjen Lever-Cohen, echtgenote van [328] Levi Lever, moeder van [331] Samuel Hartog Lever

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Curaçaostraat 8 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 30 857 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Lever-Os			
[1247] **Leentje,** 26-09-1889 Den Bosch, 22-10-1942 Auschwitz			
Abraham Os, 22-07-1850 Zutphen; ovl. op 03-01-1890 te 's-Hertogenbosch.		Heintje de Groot, 03-01-1855 Amsterdam; op 22-05-1935 te Rotterdam overleden.	
Huwelijksakte 567, Utrecht 29-12-1875. Erkenning: Bernard geb. Utrecht 08-11-1874.			
Bernard (Jerme) Os, ± 1821 Leenwenouw of Leeuwenouw (Hannover) ; ovl. op 28-10-1919 te Zwolle .	Maria / Marianne Lamelo, ± 1827 Amsterdam; ovl. op 04-05-1911 te Zwolle.	Israël Levie de Groot, 13-05-1826 Leeuwarden; ovl. op 25-06-1904 te Utrecht.	Rachel Kosman, ± 1831 Amsterdam; op 03-04-1906 te Utrecht overleden.
Huwelijk op 27-04-1859 te Zutphen.		Huwelijk op 26-02-1851 te Amsterdam.	
■ akevoth.org/genealogy/denbosch/733.htm ■ allefriezen.nl ■ WieWasWie ■ akevoth.org/genealogy/denbosch/734.htm ■ Genlias			

■ Het plaatsje ***Leenwenouw*** of ***Leeuwenouw*** (Hannover) (DTL) is noch in *Das Postleitzahlenbuch* noch in *Velhagen & Klasings Großer Volksatlas* van 1935 te vinden. Misschien is het gehucht **Löwenau** in de buurt van Hannoversch Münden bedoeld.
■ Ook in **Historisches Handbuch der jüdischen Gemeinden in Niedersachsen und Bremen** is noch **Leenwenouw** of **Leeuwenouw** noch **Löwenau** te vinden; een beetje overeenkomstig klinkt – met veel fantasie - de plaatsnaam van **Lauenau**. Er woonden wel enkele Joden, maar onder de genoemde namen op de pagina's 929 t/m 937 komt de naam **Os** niet voor. De artikel over Lauenau is geschreven door **Nancy Kratochwill-Gertich** en **Antje C. Naujoks**.

Leentje Lever-Os, moeder van [318] Abraham Lever, [323] Hartog Lever en [429] Judith Rooselaar-Lever

■ **joodsmonument.nl**: Adres: P.C. Hooftstraat 21, Utrecht.
■ **Genlias**: Leentje Os was gehuwd met [319] **Benedictus Hartog Lever**, 09-10-1885 Utrecht, zoon van Hartog Lever en Judith Spijer; huwelijksakte 579, Utrecht 13-08-1913.

Lever-Sanders

[1248] **Saartje,** 08-04-1906 Den Haag, 00-09-1942 Auschwitz

Eliazar Jacob Sanders, smid, 02-09-1880 's-Gravenhage; ald. op 03-07-1952 overleden.	Mietje Cosman, 16-01-1879 's-Gravenhage; ald. op 27-03-1933 overleden.

Huwelijk op 26-11-1902 te 's-Gravenhage.

Jacob Salomon Sanders, 03-10-1848 Rotterdam; ovl. op 16-4-1900 te Amsterdam.	Hesje (Hester) van der Kloot, 2-5-1852 of 12-2-1852 te 's-Gravenhage, naaister; ovl. op 20-09-1929 Amsterdam.	Aäron (Arend) Cosman, 03-02-1855 's-Gravenhage; op 05-03-1931 aldaar overleden.	Roosje Huisman, 08-03-1859 's-Gravenhage; op 03-02-1935 aldaar overleden.

Huwelijk op 24-07-1872 te 's-Gravenhage.	Huwelijk op 09-10-1878 te 's-Gravenhage.

■ Genlias ■http://home.hccnet.nl/r.bobbe/huisman/huisman.htm
■http://www.xs4all.nl/~acwortel/358.htm ■ Digitale Stamboom Den Haag
■http://home.hccnet.nl/r.bobbe/huisman/huisman.htm#BM2524

Saartje Lever-Sanders

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Steenweg 53, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 54 104 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. 9)

■ **http://home.hccnet.nl/r.bobbe/huisman/huisman.htm**: Saartje Sanders trouwde op 27-12-1933 met [322] **Hartog Lever**, 29-06-1906 Utrecht; okt. 1942 Auschwitz-Birkenau, zoon van Samuel Hartog Lever en Sientje Blok.

<table>
<tr><td colspan="4">Lever-Wessel
[1249] Clara, 23-08-1899 Antwerpen, 07-09-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Barend Wessel,
17-05-1870 Amsterdam, diamantbewerker;
op 25-07-1922 Amsterdam overleden.</td><td colspan="2">Rosa de Haaff,
07-06-1874 Rotterdam;
07-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 93].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 08-01-1895 Amsterdam.</td></tr>
<tr><td>Barend Wessel,
19-11-1838
Amsterdam;
ovl. op 17-08-1919 te
Amsterdam.</td><td>Klaartje Gompers,
4-11-1840 Amster-
dam; ald. ovl. 11-09-
1920; begr. op 12-09-
1920 te Muiderberg.</td><td>Salomon de Haaff,
05-02-1842
Rotterdam;
na 1905 overleden.</td><td>Catharina Schnitzler,
02-02-1840
Rotterdam;
na 1905 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 14-03-1866 te Amsterdam.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 27, Rotterdam 16-01-1867.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Asjkenazi Marriages DB ■Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F13009/I34219/</td></tr>
</table>

■ **http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F13009/I34219/**: **Broers: Samuel Wessel**, 17-01-1897 Antwerpen; 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, Sobibor, transportlijsten, p. 225: "*Wessel Samuel 17.1.97*"]
Bernhard Wessel, 04-05-1906 Antwerpen; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 78, onder de rubriek *HAEFTLINGE*: "*Wessel Bernard 4.5.06*"]
"*Volgens Digitaal Monument voor Joden in Nederland woonde de weduwe Rosa Wessel-de Haaff met haar zoon Bernard Wessel in de Topaasstraat 16 huis, Amsterdam.*"
Herman Wessel, 18-05-1908 Antwerpen.

Clara Lever Wessel

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Kievitdwarsstraat 49, Utrecht. Inboedellijst van 26 augustus 1942.
■ **Genlias:** Clara Wessel was gehuwd met [1243] **Abraham Lever**, 16-02-1890 Amsterdam, zoon van Hartog Lever en Judith Spijer; huwelijksakte 1454, Utrecht 20-12-1922.

Lever-Woudhuijsen

[1250A] **Floortje,** 06-12-1885 Amsterdam, 19-02-1943 Auschwitz

Benjamin Woudhuijsen, 09-03-1858 Amsterdam; ovl. 28-11-1893 Amsterdam.	Rachel Plukker, 28-03-1858 Amsterdam; ovl. op 30-05-1929 Amsterdam.

Huwelijksakte reg. 14; fol. 16, Amsterdam 06-07-1881.

Isaäc Abraham Woudhuijsen, geb. 22-10-1822 Amsterdam; ovl. 06-07-1881.	Maria Meijer Staal, 03-04-1823 Amsterdam; op 29-11-1903 te Zeeburg begr., graf C 29 29.	Hijman Plukker, 12-06-1834 Amsterdam; op 18-11-1920 te Diemen begr., graf A 49 61.	Flora Kook, 1836 Amsterdam; op 20-04-1920 te Diemen begraven, graf A 43 62.

Huwelijksakte reg. 4; fol. 93v, Amsterdam 27-10-1847 [choppe/huwelijk: Vlooienb.gr.]	Huwelijksakte reg. 7; fol. 45v, Amsterdam 29-07-1863.

■ Asjkenazi Marriages DB ■ Begraaf Verlof ■ WieWasWie
■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F46403
■ http://www.geni.com/people/Isaac-Woudhuijsen/6000000009180566982 ■ Genlias

■ **WieWasWie**: **Moeder** Rachel Plukker hertrouwde op 31-12-1913 te Amsterdam met Cornelis de Zinger, geb. ± 1873 Nieuwendam, zoon van Gerrit de Zinger en Annetje Lof; huwelijksakte reg. 2l fol. 7, Amsterdam 31-12-1913.

Floortje Lever-Woudhuijsen, echtgenote van [329] Levie Hartog Lever, moeder van [324] Hartog Levie Lever

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Biltstraat 20 bis, Utrecht.

■ **Genlias**: Floortje Woudhuijsen was gehuwd met **Levie Hartog Lever**, zoon van Hartog Lever en Judith Spijer; huwelijksakte 145, Utrecht 23-03-1911.

Leverpoll

[1250B] **Jacob,** 08-06-1881 Borculo, 25-03-1944 Utrecht

Nathan Leverpoll, 06-04-1843 Geesteren, fabrikant; ovl. op 22-07-1927 te Utrecht.	Rozetta Kan, 02-09-1847 Winterswijk; op 16-02-1926 te Borculo overleden.

Huwelijksakte 58, Winterswijk 26-08-1873

Meijer Leverpoll, 05-04-1814 Lodz (Miedniewice); op 21-11-1890 te Borculo-Stad overleden.	Hendrina Levie/ Levij, 09-06-1815 Goor; op 15-05-1894 te Borculo overleden.	Kasper Simon Kan, 19-01-1811 Brede-voort; ovl. op 09-10-1899 te Arnhem, ald. begr., Moscowa, graf C 13 14.	Annigje Frank, 1814/15 Meppel; ovl. op 28-03-1856 te Winterswijk.
Huwelijk op 27-01-1836 te Borculo.		Huwelijk op 12-10-1843 te Aalten.	

■ Genlias ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F53204/I141962/ ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F53203/I141959/ ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F51350/I31591/ ■http://home.kpn.nl/**mayerhirsch**/moscowa.html

■ www.**maxvandam**.info/humo-gen/report_ancestor.php?database=humo14_&id=I30827: [**Vader**] "*Nathan Leverpoll is na het overlijden van zijn vrouw Rosetta Kan op 26 maart 1927 vanuit Borculo naar Utrecht verhuisd*."

■ www.**maxvandam**.info/humo-gen/report_ancestor.php?database=humo9_&id=I30787: "*In de overlijdensadvertentie* [van **grootmoeder Hendrina Levie (Levij)**] *wordt gesproken van het overlijden van MIETJE LEVERPOLL-LEVIE. Mogelijk werd zij door de familie Mietje genoemd*."

■ http://**levie-kanes**.com/humogen/family/humo_/F51350/I31591/: **Grootvader Kasper Simon Kan** trouwde op 18-01-1860 te Winterswijk voor de tweede keer met **Jette Lövenstein**, geb. 21-08-1830 Ahaus (D), ovl. 14-03-1898 Hoogeveen, dochter van Mozes Abraham Löwenstein en Rosa Hartog.

■ http://**levie-kanes**.com/humogen/family/humo_/F53204/I141962/: **Broers en zussen: Mietje** [Frijda-] **Leverpoll**, 15-09-1885 Borculo; 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 97]

Anna [van der Sluis-] **Leverpoll**, 14-01-1888 Borculo; 19-11-1943 Auschwitz [joodsmonument: "*De commissaris van Rijks- en gemeentepolitie te Zwolle verzocht opsporing, aanhouding en voorgeleiding van Anna van der Sluis-Leverpoll, wonende op de Oude Vischmarkt 5 te Zwolle. Zij werd ervan verdacht van woonplaats te zijn veranderd zonder de daartoe vereiste vergunning te hebben. Met deze omschrijving werden joden aangeduid die waren ondergedoken. Algemeen Politieblad, nr 8, 25 februari 1943, 211, bericht 573*"]

Mietje Leverpoll, 14-01-1875 Borculo; ovl. 07-03-1875 Borculo

Gerson Leverpoll, 20-02-1876 Borculo; 13-11-1942 Auschwitz

Meijer Leverpoll, 09-01-1878 Borculo; 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 233]

Jacob Leverpoll

■ **joodsmonument.nl**: Nassaustraat 18, Utrecht. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."
■ **Zandpad**: Jacob Leverpoll is op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad te Utrecht ter aarde besteld: (Filmrol 31) C 26 L -.
■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: Jacob Leverpoll trouwde op 19-01-1922 te Rotterdam met [1250C] **Jette van der Veen**, dochter van Salomon van der Veen en Sophia (Sophie) Cats.
■ **Dam, Jodenvervolging in de Stad Utrecht, p. 100**: "*Zelfs een begrafenis gaf al onoverkomelijke problemen: 'Wij hebben op het ogenblik* [08-12-1942] *geen personeel ter beschikking om deze begrafenis uit te voeren. Onze beambten zijn allen vertrokken, en zij die hier zijn kunnen geen reisvergunning krijgen [38].' ['38 corresp. NIGU; 8-12-1942.']*"
P. 102: "*Een aantal tijdens het onderduiken gestorven Joden zijn na juni 1943 nog begraven op de Joodse begraafplaats! Dit was namelijk 'minder verboden door de bezetter. (...) De uitdrukking is opzettelijk zoo gekozen, daar den bewaarder der begraafplaats na de opheffing der Gemeente en na de confiscatie van haar bezittingen mondeling is meegedeeld, dat hij niemand behoefde toe te laten en geen begraving behoefde te laten geschieden. Dus* [...] *hebben wij onze doden op gewone wijze kunnen begraven.' In 1943 werden er zestien overledenen begraven; in 1944 drie en in 1945 acht [47]. [[47] interview 8. Brief NIGU aan gem. Utrecht, 1946.]*"
P. 126: "*Ook in 1945 en begin 1946 werd een groot aantal Joden 'herbegraven' . Zij waren gestorven op onderduikadressen buiten Utrecht, of konden na mei 1943 niet op de Joodse begraafplaats begraven worden vanwege het verbod dat daarop drukte [10]. [[10] corresp. NIGU; 1945-1946. Brief NIGU aan gem. Utrecht, 1946.]*"

Leverpoll-van der Veen			
[1250C] **Jettje,** 05-10-1882 Meeden, 09-06-1945 Schilda.			
Salomon van der Veen, 04-06-1847 Beilen, vleeschhouwer; op 19-04-1935 te Rotterdam overleden.		Sophia (Sophie) Cats, 1854/55 Gouda; op 17-04-1924 te Rotterdam overleden, akte 1713, "*overleden bevonden*".	
Huwelijksakte 153, Gouda 20-11-1878.			
Mozes van der Veen, 1817/18 Borger; ovl. op 11-08-1890 te Beilen.	Jetje (Judikje) Levi (Levy) Cohen, 18-12-1823 Loppersum; ovl. op 10-12-1914 Appingedam.	Levij Salomon Cats, 1814 Gouda; ovl. op 22-03-1874 te Gouda.	Roosje Simons, ± 1811 Boskoop; ovl. op 24-8-1866 te Gouda.
Huwelijksakte 16, Loppersum 27-06-1846.		Huwelijksakte 17, Gouda 21-03-1838.	
■ Dig. Stamb. Rotterdam ■ Genlias ■ Tom Verwaijen, Joods Gouda ■ Vey Mestdagh, Joden in N.-O. Groningen, p. 473			

■ **Tom Verwaijen**, Joods Gouda, p. 251: Tijdens de volkstelling van 1830 was **grootvader Levij / Levie Salomon Cats** op het adres Wijdstraat 119 te Gouda ingeschreven. Behalve hem woonden er zijn ouders Salomon Elias Cats en Naatje Marcus Leeflang, de broers Marcus, Jacob en Elias als ook de zussen Hester, Klaartje en Beletje. Verder waren er het echtpaar Isaac Mozes de Haas en Sipora Levie Cats naast Truitje Elias Cats gevestigd.

Jettje Leverpoll-van der Veen

■ **joodsmonument.nl**: Nassaustraat 18, Utrecht. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: Jette van der Veen trouwde op 19-01-1922 te Rotterdam met [1250B] Jacob Leverpoll, zoon van Nathan Leverpoll en Rozetta Kan.

■ **Erika Arlt, Die jüdischen Gedenkstätten, Tröbitz**, [...], p. 29: "*Leverpoll-van de Veen Jetje Niederlande 05.10.1882 09.06.45 63 [jaar] Friedhof Schilda, exhumiert*"
p. 15: "*Begraafplaats Schilda*
Evenzo als in Tröbitz waren er ook in Schilda voormalige gevangenen uit het concentratiekamp Bergen-Belsen ondergebracht. Ondanks hulp en zorg die meteen op gang werd gebracht, stierven er elf Joodse mensen aan uitputting of tyfus. Zij werden op de begraafplaats van de gemeente ter aarde besteld. Zeven overledenen werden op 16 mei 1951 opgegraven en naar hun geboortelanden overgebracht."

■ **Zandpad**: Jetje van der Veen is later [zie ■ **Erika Arlt**] op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad te Utrecht aan de zijde van haar man ter aarde besteld: (Filmrol 31) C 26 L -.

Levi-Magnus
[1252] **Sophie,** 01-01-1888 Hannover, 23-07-1943 Sobibor.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Barentszstraat 12, Utrecht.
■ https://www.**openarch.nl**/search.php?name=Ernst+Levi&lang=de: Sophie Magnus was gehuwd met Ernst Levi, geb. 26-05-1884 Essen.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Levi, Sofie, geb. Magnus, geb. 01 januari 1888 in Hannover, woonde in Kassel en Hamburg. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 20 juli 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 23 juli 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 233: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Magnus Sophie 1.1.88*".

Levi	
[1251] **Viktor Heinz,** 29-08-1911 Kassel, 31-10-1943 Sobibor [sterfplaats: Dorohucza]	
Ernst Levi, geb. 26-05-1884 Essen.	[1252] Sophie Magnus, 01-01-1888 Hannover; 23-07-1943 Sobibor.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ https://www.**openarch.nl**/search.php?name=Ernst+Levi&lang=de	

Viktor Heinz Levi

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Voorstraat 1 bis, Utrecht.
■ **joodsmonument.nl** en **Genlias**, overlijdensakten 1291 en 1304, Utrecht 23-06-1950: Viktor Heinz Levi was gehuwd met [1253] **Rosalina Schuitevoerder**, 01-07-1916 Amsterdam, 23-07-1943 Sobibor, dochter van Hartog Schuitevoerder en Mijntje Schuitevoerder-Baggers.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Levi, Viktor Heinz, geb. 29 augustus 1911 in Kassel, woonde in Kassel. Deportatie: 20 juli 1943, Sobibor, vernietigingskamp.
Overlijdensdata: 31 oktober 1943, Dorohucza, dwangarbeidskamp, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 233: Zijn naam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Levi Viktor 29.8.11*".
■ http://de.**wikipedia**.org/wiki/SS-Arbeitslager_Dorohucza: "*Het SS-werkkamp **Dorohucza** ... bestond tussen 13 maart 1943 en 3 november 1943*".

<table>
<tr><th colspan="4">Levi</th></tr>
<tr><td colspan="4">[333] Michiel, 28-10-1872 Utrecht, Watersteeg C 564, 07-12-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Herman Levie, (Hermann Levij Levie)
06-09-1843 Hannover, goochelaar;
ovl. 23-12-1913 Rotterdam.</td><td colspan="2">Elisabeth Heineman(n),
geb. 18-09-1849 Denekamp;
ovl. 29-10-1921 Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk te Venlo 18-06-1873. Wettiging Michael Heineman geb. te Utrecht op 28-10-1872.</td></tr>
<tr><td>NN NN</td><td>Rebecca Levi /
Mijnberg?
(Wijnberg?)</td><td>Michael Heinemann
(Heijneman),
± 1796 Sonsbeek;
ovl. op 06-06-1873 te
‘s-Heerenbergh.</td><td>Johanna (Hanna,
Hanne) David,
geb. ± 1800;
ovl. 06-02-1872 in
Duitsland.</td></tr>
<tr><td colspan="2">?</td><td colspan="2">Huwelijk tussen 1820 en 1830 te ?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Elisabeth-Heinemann/6000000018907647402
■ http://www.geni.com/people/Herman-Levi/6000000018906643906
■ http://www.geni.com/people/Rebecca-Levie-Mijnberg/6000000018907231771
■ https://www.geni.com/people/Hanna-David/6000000015107014038 ■ Genlias
■ members.home.nl/w.../jodasit-0015.htm</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Zus: Jetje Heineman** is op 9-2-1871 te ‘s Heerenberg (Bergh) op leeftijd van 4 maanden overleden; overlijdensakte 19; Bergh 10-2-1871.
Broer: Louis Levij is op 21-6-1878 te Arnhem overleden; akte 435, Arnhem 22-6-1878.

Michiel Levi

■ **HUA** 30-10-1872, geboorteakte nr. 1944 [...] [aangever] *Abraham Lagard, logementhouder, 44j. wonende Watersteeg C 564* [...] *Elisabeth Heineman, zonder beroep wonende te Venlo, ten huize des aangevers bevallen is* [...] [een getuige heet Pieter Bouwman] [...] [kanttekening:] *Herman Levi en Elisabeth Heineman hebben bij voltrekking van hun huwelijk te Venlo op den 18-6-1873 dit kind erkend en alzoo gewettigd.*
■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Sint Antoniebreestraat 35 II, Amsterdam
Echtgenote: Elisabeth Levi-Stodel, 10-01-1876 Amsterdam; 07-12-1942 Auschwitz
“*In 1935 trouwde Elisabeth Stodel met Michiel Levi in Den Bosch en in 1936 verhuisde zij naar Den Haag. Haar eerste man, Abraham Duim, was in 1933 overleden.*
Toevoeging van een bezoeker van de website”
Foto / kopie: “Marktvergunning, Gemeentearchief Amsterdam”

de Levie

[1254] **Marie Celine,** 21-12-1910 Ginneken, 26-03-1943 Sobibor

Jakob de Levie, 06-04-1872 Winschoten; op 23-08-1936 te Hilversum overleden.	Rozaline (Rosette) Henriëtte v. Stra(a)ten, 7-03-1875 Rotterdam; ovl. 5-02-1926 Utrecht, ald. begr.: Zandpad 9 C 13 A steen 1366.

Huwelijk op 27-12-1901 te Rotterdam

Hartog (Hertog) de Levie, 13-11-1846 Oude Pekela; ovl. op 29-05-1903 te Oude Pekela, ald. begr., graf 72.	Rachel Bloch, ± 1849 Winschoten; ovl. op 30-01-1930 te Winschoten, ald. begr. 442205, dr. v. Jekoeti'el en Rifka.	Hartog (Hertog) Emanuel van Straaten, 23-08-1840 IJsselmonde, Rotterdam; ovl. op 14-7-1917 te Rotterdam.	Mina Speyer (Speijer), 23-02-1850 Rotterdam; ovl. op 28-05-1887 te Rotterdam.
Huwelijksakte 41, Winschoten 21-10-1871.		Huwelijksakte reg. 5, fol. 76, Amsterdam 02-06-1870	

■http://akevoth.org/genealogy/Bosman/219.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ http://akevoth.org/genealogy/Bosman/215.htm ■ Genlias ■ historiejoodsgroningen.nl ■ WieWasWie

■ **Schut, Geschiedenis van de Joodse gemeenschap in de Pekela's 1683 - 1942**, p. 89
[Inscriptie op de grafsteen van **grootvader Hartog (Hertog) de Levie**]:

"72

tot een heerlijke (tsvi) kroon en tot een sierlijke krans / PN / de heer Tsvi zoon van de heer Ja'akov / de Levie en de naam / van zijn moeder Sara, hij ging / naar zijn eeuwige wereld aan de vooravond van de heilige Sabbat / 3 Siwan en hij werd begraven / op zondag, de vooravond van / Sjavoe'ot (Wekenfeest) / 663 (1903) / TNSBH

72+

Hier rust / HARTOG JACOB / DE LEVIE. / Echtgenoot van / RACHEL BLOCH / Geb. 23 Cheswan / 5606, / 13 Nov 1846, / Overl. 3 Siwan / 5663, / 31 Mei 1903. / Z.A.R.I.V."

■ **Digitale Stamboom Rotterdam / Genlias: Grootvader Hartog (Hertog) Emanuel van Straaten** hertrouwde op 24-03-1889 te Winschoten met Maria Bloch, 05-12-1855 Winschoten, dochter van Gompel Israël Bloch en Rebekka Abrahams van der Veen; Huwelijksakte 10, Winschoten 24-03-1889.

■ **Genlias:** Uit de overlijdensakte 417, Hilversum 24-08-1936, blijkt dat **Vader Jakob de Levie** hertrouwde met Anna Sons.

Marie Celine de Levie

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Antonius Matthaeuslaan, Utrecht. Beroep: Kapster. "Eén verwant heeft de oorlog overleefd."

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 34: Haar naam staat op de transportlijst van 23 maart 1943: "*Levie de Maria Celine 21.12.10*".

de Levie-Herz

[1255] **Alwine,** 27-10-1859 Oelde, 16-07-1943 Sobibor

Abraham Herz, geb. 13-08-1829; ovl. 16-05-1898; begr. Joodse begraafplaats Jever.	Helene Lena Spiegel, geb. 24-08-1825; ovl. 12-01-1894; begr. Joodse begraafplaats Jever.
Huwelijk 05-01-1859 Oelde	

Naphtali Isaac Herz, geb. 15-11-1778; ovl. 07-03-1858 Werne an der Lippe.	Jette Herz, geb. 15-03-1789; ovl. 10-04-1864 Werne an der Lippe.	Abraham Spiegel, geb. 1797; ovl. 29-12-1864 Enniger.	Lene Hellen Graf, geb. 1796; ovl. 23-05-1873 Enniger.
Huwelijk voor 1829		Huwelijk voor 1825	

■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ http://ofb.genealogy.net/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I43084&nachname=Herz&lang=de

■ http://ofb.genealogy.net/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I43084&nachname=Herz&lang=de

■ http://ofb.genealogy.net/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I5267&nachname=Spiegel&lang=de

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Catharijnesingel 91 bis, Utrecht.

"*Alwine Herz was gehuwd met Hartog de Levie. Ze kreeg met hem zes kinderen: Siegfried (als musketier gesneuveld in de Eerste Wereldoorlog), Rieka, Lene, Hendrine* [zie [883] en [884]] *en twee kinderen die de oorlog hebben overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

Marie-José Keijzers: " *Alwine Sara is 9 december 1885 gehuwd met Levie de Hartog (Oude Pekela, 13 juni 1857 - Jever Dl, februari 1922).*
bron SAA archiefkaart Alwine Sara Herz 17-10-1859"

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Levie, Alwine de, geb. Herz
geb. 27 oktober 1859 in Oelde, woonde in Gelsenkirchen. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 13 juli 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp.
Overlijdensdata: 16 juli 1943, Sobibor, voor dood verklaard.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 217: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Herz Alwine 17.10.59*". Haar **dochter** [884] **Hendrine**, geb. 18-06-1889 Jever, en haar **schoonzoon** [883] **Emanuel Dreifuss**, geb. 08-11-1882 Schmieheim, zijn op 14-05-1943 in Sobibor van het leven beroofd. [P. 96: "*Dreifuss Emanuel 8.11.82*" en "*Dreifuss-de Levie Hendrine 18.6.89*".]

Leviticus-Compris			
[1256] **Rachel,** 02-04-1865 Maastricht, 31-08-1942 Auschwitz			
Noé Compris, 22-10-1825 Maastricht, slager; ovl. 03-07-1901 Liège (België)		Jacobina Lefebre (Lefebvre, Lefeboie), 10-12-1835 Eijsden; ovl. 09-12-1879 Maastricht.	
Huwelijk op 20-10-1861 te Eijsden			
Charles v/h Compris (Karel Compris), 24-04-1795 Meerssen, been-hakker, koopman; ovl. op 01-07-1879 te Maastricht.	Sara Bleijberg v/h Sara Noe (Bley-berg), 09-10-1793 Horfendorff (Oud Vroenhoven); ovl. op 18-11-1866 te Maastricht.	Pieter Salomon Lefebre (Lefebvre), 01-12-1804 Eijsden; ovl. op 12-09-1874 te Eijsden; akte 35, Eijsden 13-09-1874.	Rachel Isac / Isaac, ± 1805 Gladbach; ovl. op 01-07-1843 te Eijsden op leeftijd van 38 jaar; akte 21, Eijsden 03-07-1843.
Huwelijk op 06-08-1818 te Maastricht.		Huwelijk op 21 april 1831 te Maastricht.	
■ Genlias ■ http://www.bert-bartholomeus.nl/Gen.%20Compris.htm ■ http://www.geni.com/people/No%C3%A9-Compris/6000000009609317074			

■ **Genlias: Vader Noé Compris** trouwde voor de tweede keer op 08-02-1882 te Eijsden met Regina Hellendall. Regina is op 11-04-1848 te Eijsden geboren en was dochter van Alexander Hellendall en Mietze / Mitjes Hellendall. Regina is op 07-11-1939 te Roermond op leeftijd van 91 jaar overleden; overlijdensakte 208, Roermond 7-11-1939.

Rachel Leviticus-Compris

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Blauwkapelscheweg 4, Utrecht.
"*Rachel Leviticus-Compris was de schoonzus van Jeannetta Horneman-Leviticus. Haar man Emile Leviticus overleed in 1927 in Roermond. Hun jongste zoon Armand Noe Leviticus kwam om tijdens de oorlog. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
"*Rachel Leviticus-Compris was vice-presidente van de Israëlische damesvereniging 'Bigdei Koudesj' in Roermond. Bij het zestigjarig bestaan van de synagoge van Roermond, in 1913, hebben de dames de Joodse gemeente een fraaie zilveren schaal aangeboden. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
Op de website staat een **foto** van "*Het bestuur van de Israëlitische damesvereniging 'Bigdei Koudesj' uit Roermond. Geheel links sit Rachel Leviticus-Compris*"
■ **Genlias: Echtgenoot Emile Leviticus** is op 29-01-1927 te Roermond op leeftijd van 63 jaar overleden; hij was zoon van Michiel Leviticus en Hendrina Fitt; overlijdensakte 24, Roermond 31-01-1927.
Zoon René Leviticus is op 19-11-1899 te Roermond geboren; geboorteakte 309, Roermond 20-11-1899.

<table>
<tr><td colspan="4">Levy
[1258] Johanna Helena Henrietta, 07-11-1895 Roermond, 28-01-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Aaron Levy,
19-02-1858 Ooststellingwerf;
op 21-02-1941 te Amsterdam overleden.</td><td colspan="2">Bertha Wolff, geb. te Boxmeer;
op 01-09-1896 te Vierlingsbeek ovl., aldaar
op 03-09-1896 ter aarde besteld.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 0, Venlo 23-05-1894.</td></tr>
<tr><td>Izaks Levij,
± 1823;
ovl. op 07-10-1889;
A 147, Ooststelling-werf 08-10-1889.</td><td>Leentje van Dam,
± 1821 Zevenhuizen;
ovl. op 23-05-1901 te Vierlingsbeek, ald. begraven.</td><td>Theodor Wolff,
± 1829 Venlo;
ovl. op 01-11-1902 te Venlo; akte 244, Venlo 3-11-1902.</td><td>Johanna Lion,
Vierlingsbeek;
ovl. op 22-08-1872 te Boxmeer; akte 30, Boxmeer.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 25, Leek 11-08-1852.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 3, Boxmeer 17-04-1860.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ http://www.bert-bartholomeus.nl/Gen.%20Compris.htm
■ J. Bader, Verborgen in Brabants bodem, bijgevoegde CD</td></tr>
</table>

■ **Digitale Stamboom Rotterdam** en **joodsmonument.nl**: **Vader Aäron Levij** hertrouwde met Jeannette Mozes, geb. 29 dec 1878 te Amsterdam. Jeannette werd op 07-12-1942 in Auschwitz van het leven beroofd.

Johanna Helena Henrietta Levy

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Agnietenstraat 2, Utrecht. "*Deze persoon wordt herdacht op een gedenkteken in Zeist en op een gedenkteken in Roermond. Een beschrijving van deze gedenktekens is te vinden op de website van het Nationaal Comité 4 en 5 mei*."
www.rhoen.nl/oorlogsslachtoffers/in_concentratiekampen_omgekomen_joodse_zeistenaren.asp: "*Johanna Helena Henrietta Levy vestigde zich op 14 mei 1943 in Zeist. Ze werd op 19 februari 1944 uitgeschreven met de vermelding 'vertrokken onbekend waarheen'*."

Levy			
[1257] **Alice,** 02-12-1902 Darmstadt, 27-08-1943 Auschwitz.			
Max Mayer Levy, geb. ?; ovl. ± 1904 Darmstadt.		Emma Mildenberg, 15-01-1863 Fröndenberg (D) Administrateur; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 74].	
Huwelijk ?			
		Nathan Mildenberg, geb. 1829 Fröndenberg; ovl. ?	Henriette Rosenbaum, geb. 1839; ovl. ?
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ https://www.myheritage.de/names/emma_mildenberg ■ WieWasWie			

■ **joodsmonument.nl**: [**Moeder**] "*Emma Levy-Mildenberg was de weduwe van Max Mayer Levy, die rond 1904 in Darmstadt is overleden. Het echtpaar had drie kinderen: Alice, Hedwig en één kind van wie niet zeker is of zij of hij de oorlog heeft overleefd.*
Het gezin woonde oorspronkelijk in Mainz en is in 1901 naar Darmstadt verhuisd. Later heeft de moeder met de kinderen in Wiesbaden gewoond voordat zij naar Nederland kwamen.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Alice Levy

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Obrechtstraat 23 bis, Utrecht. Beroep: Hulp in de huishouding.
"*Alice Levy was een dochter van Max Mayer Levy en Emma Mildenberg. Het gezin heeft enige tijd in Mainz gewoond en verhuisde later naar Darmstadt, waar Alice werd geboren.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch** / **Franz, Battenberg, Engels en Lange,** Juden als Darmstädter Bürger, p. 448: Levy, Alice, geb. 02 december 1902 in Darmstadt, woonde in Darmstadt, Ludwigstraße 12, en Witten. Emigratie: Op 22 juni 1933 naar Nederland. Deportatie: Op 24 augustus 1943 in Westerbork op transport gesteld naar het vernietigingskamp Auschwitz. Overlijdensdata: 27 augustus 1943, Auschwitz.

Lewi
[1259] **Isaak,** 01-04-1895 Kirf [D-54441], 29-11-1943 Westerbork
■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Van Alphenstraat 23, Utrecht en Kleiweg 217, Overschie. Op de zelfde adressen woonde: **Echtgenote**: [1260] **Rita Lewi-Kälbermann**, 11-03-1910 Grosseicholzheim 14-10-1944 Auschwitz. "*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd*."

"*Isaak Lewi is op 29 november 1943 in het kamp Westerbork omgekomen en op 1 december 1943 gecremeerd. De urn met zijn as is op de Joodse begraafplaats in Diemen bijgezet op veld U, rij 13, graf nr. 24.*
Register van Joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Levi, Isaak, geb. 01 april 1895 in Kirf, woonde in Saarburg. Deportatie: 1943, Westerbork, doorgangskamp. Overlijdensdata: 29 november 1943.

Lewi-Kälbermann	
[1260] **Rita,** 11-03-1910 Großeichholzheim [= D-74743 Seckach], 14-10-1944 Auschwitz	
Het is niet zeker, of Max en Amalie de ouders van Rita zijn! Maar het is wel zeker, dat Amalie's echtgenoot uit de Familie Kälbermann stamt.*	
Max Kälbermann, geb. 15-07-1863 Großeichholzheim, woonde aldaar. Deportatie: 22-10-1940 vanuit 'Baden-Pfalz-Saarland' naar interneringskamp Gurs, ovl. aldaar op 18-11-1940.	**Amalie** (Malchen Mali) **Kälbermann**-Heimann, geb. 06-05-1868 Schwanfeld / Schweinfurt, woonde in Großeichholzheim. Deportatie: 22-10-1940 vanuit 'Baden-Pfalz-Saarland' naar interneringskamp Gurs, ovl. op 08-07-1943 in het interneringskamp Noé.
* ■ http://www.alemannia-judaica.de/grosseicholzheim_synagoge.htm ■ https://www.bundesarchiv.de/gedenkbuch/de890626 ■ https://www.bundesarchiv.de/gedenkbuch/de890622 ■ Genlias ■ joodsmonument.nl	

■ **joodsmonument.nl**: Van Alphenstraat 23, Utrecht en Kleiweg 217, Overschie. Op de zelfde adressen woonde: **Echtgenoot**: [1259] **Isaak Lewi**, 01-04-1895 Kirf, 29-11-1943 Westerbork.
"*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd*."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Lewi, Rita, geb. Kälbermann, geb. 11 maart 1910 in Großeicholzheim, woonde in Kirf. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 18 januari 1944 naar Theresienstadt, Ghetto; op 12 oktober 1944 naar Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

Lewin	
[1261] **Rudolf Simon Max,** 20-12-1917 Leipzig, 14-10-1944 Auschwitz	
Jakob Lewin, 15-05-1885 Liebau; ovl. 30-11-1924 Berlijn	Lea/ Bea Cahn, 21-12-1881 Uckerath; 24-09-1942 Auschwitz.
■ http://www.genealogieonline.nl/de/kok-stamboom/I137.php ■ Genlias ■ joodsmonument.nl **De gegevens omtrent de ouders konden bij een latere controle niet worden bevestigd.**	

■ **Genlias**: Uit de overlijdensakte nr. 79, Utrecht 13-01-1942 blijkt, dat Rudolf Simon Max Lewin gehuwd was met **Catharina Alida Bruijn**, geb. ± 1921, ovl. 07-01-1942 's-Gravenhage, dochter van Benjamin Bruijn en Jannetje Kok.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Oudemansstraat 1, Utrecht. Beroep: Loodgieter.
"*Rudolf Simon Max Lewin woonde in Utrecht. Hij was loodgieter. Hij was betrokken bij een voorgenomen aanslag op een tandarts die voor de Gestapo werkte. Onder het voorwendsel zijn gebit te laten nakijken, had hij inlichtingen ingewonnen. Voordat de aanslag kon worden uitgevoerd, werd hij, op 15 april 1942, in Utrecht gepakt.*
NIOD, Erelijst Verzet en Koopvaardij, database vervaardigd door dhr J.W. de Leeuw; B. Braber, Zelfs als wij zullen verliezen. Joden in Verzet en illegaliteit in Nederland 1940 - 1945 (Amsterdam, 1990) 51"
■ **T. Spaans-van der Bijl, Utrecht in Verzet, 1940-1945** (Tweede, herziene druk; Utrecht 2005) 206 en 207:
"*DE ORDEDIENST* [Niet te verwisselen met de OD in kamp Westerbork]
De in 1942 gearresteerde leden van de OD werden in Haaren gevangen gehouden tot ze werden berecht tijdens het tweede OD-process dat in maart / april 1943 plaats vond. ... Drie andere stadgenoten kwamen in de Duitse kampen om het leven: de loodgieter Rudolf Lewin, de gemeenteambtenaar Carolus Maarschalkerweerd en de directeur van de N.V. Ivoac: ir. Jan Gerrit van der Sande."
■ **Herinneringskamp Westerbork, José Martin:** Onbekende aankomst in Vught, vanaf 17-09-1943 in Westerbork, deportatie als 'Häftling' naar Auschwitz op 21-09-1943.

Lewin-Engel

[1262] **Recha,** 10-09-1866 Berlijn, 23-07-1943 Sobibor

Leopold Engel; geb. 1831; ovl. 22-05-1875 Nowogard, Polen.	Bertha Manasse "*Woonachtig: in het jaar 1893 Berlijn.*"
Huwelijk ±1856; het eerste van zeven bekende Kinderen – Siegmund – werd 23-04-1857 geboren.	

■https://www.genealogieonline.nl/stamboom-van-emden-amsterdam-suriname-breda/I1488.php
■https://www.genealogieonline.nl/stamboom-van-emden-amsterdam-suriname-breda/I2517.php
■https://www.geni.com/people/Leopold-Engel/6000000028187914300
■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 102, Utrecht.
"*Recha Engel was gehuwd met Leopold Lewin. In 1890 werd in Mogilno (thans PL) hun zoon Kurt Lewin als het tweede van vier kinderen geboren. Kurt Lewin werd een befaamde wetenschapper van de psychologie, die in 1933 in de USA emigreerde*."
■ http://www.**geni**.com/people/Louis-Leopold-Lewin/6000000028188025847: **Echtgenoot Louis Leopold Lewin** werd 06-09-1852 als zoon van **Zadek Lewin** en **Dora Markowitz** te Mogilno in Polen geboren; Louis Leopld is 22-07-1934 te Berlin overleden.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Lewin, Recha Reha, geb. Engel, geb. 10 september 1866 in Berlin, woonde in Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 20 juli 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 23 juli 1943, Sobibor, voor dood verklaard.

[Vermoedelijk haar echtgenoot:] *Lewin, Leopold, geb. 21 december 1860 in Treptow a. woonde in Berlin; overlijdensdatum: 16 september 1942, Berlin, zelfdoding.*

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 229: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Engel Recha 10.9.66*".

Lewinskij

[1263] **Gertrud,** 20-03-1900 Deutsch Krone, 16-04-1943 Sobibor

■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 102, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 67: Haar naam staat op de transportlijst van 13 april 1943: "*Lewinsky Gertrud 20.3.00*".

Lewinsohn

[1264] **Manfred,** 19-02-1912 Hamburg, 14-03-1945 Extern kommando Weimar

Moses Lewinsohn, geb. ? te Suwalki in Polen, overleden en begraven te Haifa.	Nannette Koschland, geb. 28-01-1893; ovl. op onbekende datum.

Huwelijk 30-05-1911 Berlin

Zvi Levinson, geboorte- en overlijdensdata onbekend.	Batya Levinson, geboorte- en overlijdensdata onbekend. [Het is niet duidelijk, of 'Levinson' ook haar meisjesnaam was.]	Leopold Koschland, geb. 05-07-1847 [D-89335] Ichenhausen; ovl. 31-05-1934.	Bertha Peppi Gerstle, geb. 30-12-1858 Ichenhausen; ald. ovl. 12-03-1931.

Er zijn negen kinderen geboren; slechts van een kind – Menachem – staat het geboortejaar vast: 1889.	Huwelijk ±1878; het eerste van acht bekende kinderen – Fanny – werd 15-08-1879 geboren.

■ http://www.geni.com/people/Moses-Lewinsohn/6000000011267012382
■ http://www.geni.com/people/Nanette-Koschland/6000000003632489399
■ http://www.geni.com/people/Peppi-Koschland/6000000011223276446
■ http://www.geni.com/people/Leopold-Koschland/6000000011223075709
■ https://www.geni.com/people/Batya-Levinson/6000000007920726457
■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **Genlias**: Uit de overlijdensakte nr. 1502, Utrecht 02-09-1938, blijkt, dat Manfred Lewinsohn was gehuwd met **Frederika Roet**, geb. ± 1909 , ovl. 25-08-1938 Amsterdam, dochter van Abraham Roet en Naatje Vos.

■ **joodsmonument**: Adres: Oudkerkhof 36, Utrecht. Beroep: Koopman.

"*De ouders van Manfred Lewinsohn vertrokken in de jaren 1930 naar Palestina. Manfred en zijm broer bleven in Nederland en maakten in de oorlog deel uit van het verzet.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **Spaans-van der Bijl, Utrecht in Verzet**, bladzijde 152, 228 en 233: "*De vaste kern die overbleef en van de hulp aan Joodse kinderen een fulltime job maakte, bestond uit Jan Meulenbelt, Ger*

Kempe, Rut Matthijsen, Frits Iordens, Geert Lubberhuizen, Anne Mclaine Pont, Gisela Söhnlein, Hetty Voûte en Manfred Lewinsohn.
Op pagina 228 is een foto met "een aantal leden van het 'Kindercomité' op de huwelijksreceptie van Geert Lubberhuizen in april 1944." Vierde van links is Manfred Lewinsohn.
[Bladzijde 233] "*Toen werd Manfred Lewinsohn gearresteerd terwijl hij een grote hoeveelheid distributiebonnen voor het comité bij zich had. Ook hij werd in het kamp Vught ingesloten. Toen dit kamp na 'Dolle Dinsdag' werd ontruimd en de gevangenen werden gefusilleerd of naar tuchthuizen en concentratiekampen in Duitsland werden overgebracht, trachtte Manfred aan zijn doodvonnis te ontkomen door te bekennen dat hij een Jood was. Hij werd naar Westerbork gevoerd en ruim een week later in de laatste trein naar Auschwitz gezet. Bij aankomst werd hij direct de gaskamers ingestuurd waar hij het leven liet. Manfred was een Duitse Jood die in 1933 naar Nederland was uitgeweken. In de oorlogsjaren woonde hij bij de familie Boutelje op het Oudkerkhof (later Leeuwin's Serviezenhuis).*"
■ **Wout Buitelaar, Panden die verhalen**, p. 82: "*Medio 1944 werd Manfred Lewinsohn bij toeval gearresteerd. Uiteindelijk kwam hij in Westerbork, daar ging hij met het laatste Auschwitztransport mee op 3 september 1944, waarna hij vergast werd. Manfred was in 1933 als Duitse Jood naar Nederland gevlucht, in de oorlogsjaren woonde hij te Utrecht aan het Oud Kerkhof 19.*"
■ http://www.**vredeseducatie**.nl/marwo2/lerherdenkingslied.htm: "*Manfred Lewinsohn zat in het verzet in Utrecht. Zijn schuilnaam was Gerrit Klok, zo kon hij voor de bezetter verbergen dat hij een Duitse Jood was. Manfred heeft Joodse kinderen van de dood gered. Zijn verzetsgroep werd 'Het Kindercomité' genoemd. Zo heeft hij Shimon Cohen en zijn zusje Phia naar een onderduikadres gebracht. Zij hebben de oorlog overleefd en wonen nu in de Verenigde Staten. Manfred werd gearresteerd en stierf van uitputting tijdens een dodenmars in Duitsland op 14 maart 1945. Hij werd 32 jaar oud.*"
■ **http://sites.google.com/site/comite4meirheden/herinneringen-uit-de-onderduiktijd---door-frits-cohen:**
"***HERINNERINGEN UIT DE ONDERDUIKTIJD*** *- door* ***Frits Cohen****.*
Het was 16 April 1943, zeven uur 's avonds en ik liep hand in hand met "oom Ger" (Manfred Lewinsohn) over de Zuider Amstellaan richting Amstelstation. Ik had een nieuw jasje aan, want in mijn nieuwe identiteit als Frits van Doorn, was ik opgehouden Jood te zijn en al mijn andere kleren waren "versierd" met een gele Jodenster, welke zelfs als die er af getornd zou zijn een duidelijke verkleuring zou hebben achter gelaten. Oom Ger hield mij stevig bij mijn linkerarm, daarbij mijn linkerkant, de kant van de ster, bedekkend, in het geval een bekende ons op straat zou tegen komen en zou zien, dat ik plotseling zonder ster op straat zou lopen... Wij liepen naar het Amstelstation, waar oom Ger mij overhandigde aan een jonge man, die mij mee nam naar de trein. Hij zei mij, dat hij onder de reis niet naast mij zou zitten, maar wel in de buurt zou blijven. Ook vroeg hij mij geen gesprekken te voeren met andere passagiers, wat ik aanvankelijk niet begreep.
Vijf dagen eerder had oom Ger hetzelfde gedaan met mijn zesjarige zusje, Phia, die van de straat met een grote lach op haar gezicht ons nog eens vaarwel zwaaide; er was haar nl. verteld, dat ze

samen met haar lievelingsoom (Manfred) "een paar weken uit logeren" zou gaan en ze was dolblij... Ik zal dat afscheid nooit vergeten, want voor het eerst in mijn leven zag ik mijn vader huilen. Ik begreep toen, dat het niet allemaal zo onbezorgd toe zou gaan als mijn ouders ons wilden doen geloven.
De directe aanleiding voor onze onderduik, hoewel al langer gepland, begon op 5 April 1943, 's avonds laat, toen er op onze deur werd gebonsd. Twee Amsterdamse politieagenten in uniform en een rechercheur in burger kwamen binnen en gaven ons vijftien minuten om in te pakken en mee te gaan naar een verzamelpunt op het toenmalige Daniel Willinckplein (nu Victorieplein geheten), waar al tientallen andere Joden uit onze buurt stonden te wachten. Vandaar werden wij in overvalwagens naar de "Hollandsche Schouwburg" vervoerd. Phia en ik werden naar de creche gebracht, mijn ouders naar de grote zaal van de Schouwburg. Hoewel de creche onbewaakt was werden wij bij het binnenkomen gewaarschuwd niet te proberen weg te lopen, want dat zou onze ouders zwaar te staan komen... Mijn ouders wisten, dat een bevriende buurman, ik ben zijn naam vergeten, een belangrijke functie bekleedde in de Schouwburg en door zijn bemiddeling werden wij naar een toekomstige deportatielijst overgebracht. Op mijn tiende verjaardag, 7 April, stonden wij dan ook weer op straat, als (tijdelijk) vrije mensen. Wij waren door het oog van de naald gekropen en mijn ouders zorgden dan ook bij thuiskomst ervoor, dat de al maanden geplande onderduik zo snel mogelijk uitgevoerd zou worden.
Ik zat met gemengde gevoelens in de trein (onder andere omstandigheden een uitje, want als Jood was het verboden van publiek vervoer gebruik te maken, en ik had al jaren niet meer in een tram of trein gereden) en probeerde mij voor te stellen hoe het met mijn ouders zou zijn en of zij ook om mij gehuild zouden hebben. Tegenover mij zat een man, die een sigaar op stak, een mij bekende en geliefde geur, want ook mijn vader rookte wel eens een sigaar. Ik keek aandachtig naar die man en hoe hij na elk trekje zijn sigaar een klein slagje omdraaide. Hoewel mij gezegd was, dat ik onderweg met niemand een gesprek mocht beginnen kon ik mij niet bedwingen en zei tegen de sigarenroker, dat mijn vader ook wel eens een sigaar rookte, maar dat ik nooit gezien had, dat hij die onder het roken verdraaide en vroeg hem waarom hij dat deed. Hij legde mij uit, dat dit was om de sigaar gelijkmatig te laten branden en vroeg meteen daarop wat mijn vader deed voor zijn beroep. Op dat moment zag ik, dat de jongeman, die mij begeleidde en in het gangpad stond zich langzaam begon te verwijderen en plotseling herinnerde ik mij het 'spreekverbod', deed alsof ik plotseling een hevige hoestaanval kreeg en greep tegelijkertijd naar mijn gulp als teken, dat ik naar de WC moest, wat ik toen ook meteen deed. Gelukkig arriveerde de trein vrij snel nadien in Utrecht, waar wij moesten overstappen en kon ik direct van de WC de trein uit. Mijn begeleider gaf mij een complimentje, maar bezwoer mij om op het volgende traject, Utrecht-Arnhem maar net te doen alsof ik sliep en geen gesprekken meer te voeren.
De begeleider werd vervangen door een aardige jongedame, het werd langzaamaan donker en ik had geen probleem om mij slapende te houden, want ik werd plotseling op mijn schouder geklopt, de trein stond stil en wij waren al in Arnhem. Daar zette de jongedame mij achter op haar fiets en wij reden in het donker naar Velp, waar wij op een groot landgoed arriveerden. Ik kreeg daar een glaasje limonade en een koekje, en reed toen verder achter op de fiets van, wat ik toen nog niet wist, Dien Bandel (dochter van Zus en Tinus Bandel-Liet).

[2] Wij arriveerden in de Steenbakkersweg aan het einde van een rijtje huizen en ik werd verkleumd en met mijn ogen knipperend tegen het licht een woonkeuken binnen gebracht. Een vrouw met een lief gezicht en lachende ogen, zette mij meteen naast het warme fornuis en gaf mij een glas warme melk. Het bleek tante Peet (Petronella) te zijn. Haar man met grijs haar (mij werd later uitgelegd, wat daar de reden van was: als jonge binnenvaartschipper was hij een keer tussen twee rijnaken bekneld geraakt en halfdood naar het ziekenhuis gebracht; zijn haar schijnt toen overnacht grijs geworden te zijn) met een brede, beetje ondeugende lach op zijn gezicht, zette mij nog meer op mijn gemak. Dit was oom Ham, ook wel Hem genoemd, een afkorting van Hermanus. Ik was bij de familie Peppelman gearriveerd. [...]"

■ **Kogon, Der SS-Staat**, p. 136, 137 en 139 [Dr. Eugen Kogon werd vanaf september 1939 tot de bevrijding in april 1945 in het concentratiekamp Buchenwald gevangen gehouden.]: "*DE VOEDING VAN DE KL-HÄFTLINGE* [gevangene in het concentratiekamp]

[...] *De KL-Häftlinge hebben nooit het weinige daadwerkelijk geheel ontvangen, dat voor hun was gepland. Eerst nam de SS weg, wat haar paste.*

[...]

Rantsoenen voor een week

	28-4-44 tot 28-2-45	*vanaf 1-3-45*
Vlees of vleeswaren	*200 g*	*250 g*
Vet	*182,5 g*	*83,33 g*
Kwark	*100 g*	*41,66 g*
Brood	*2600 g*	*1750 g*
Suiker	*80 g*	*-*
Jam	*100 g*	*250 g*
Voedingsmiddel	*255 g*	*-*
Meel of meelmengsel	*125 g*	*-*
Ondermelk, dagelijks	*0,25 l*	*0,25 l*
Koffiesurrogaat	*62,5 g*	*33,33 g*
Aardappelen	*2800 g*	*3500 g*
Verse groenten (rapen enz.)	*4000 g*	*375 g*

Toelagen voor arbeiders die zwaar werk verrichten

	28-4-44 tot 28-2-45	*vanaf 1-3-45*
Vlees of vleeswaren	*280 g*	*350 g*
Vet	*100 g*	*56,66 g*
Brood	*1400 g*	*1100 g*

[...]

Gaat men bij de beoordeling van de voeding in de concentratiekampen niet uit van de papieren tabel, maar van de werkelijkheid, blijkt het volgende beeld: Het overwegende deel van de gevangenen was ondervoed en uitgeput. Nieuw binnengebrachte verloren meestal in de eerste twee of drie maanden tot 20 en 25 kilogram van hun gewicht. Velen onderschreden de grens van 50 kilogram totaalgewicht. Het gemis aan vitaminen was buitengewoon en heeft zeer tot de verspreiding van ziekten en epidemieën bijgedragen."

■ Dat de voeding, die Manfred Lewinsohn tijdens de laatste maanden in Auschwitz en op de dodenmars kreeg, amper beter was dan in Buchenwald, kan men nalezen in het proefschrift van **Dr. E.A. Cohen**, Het Duitse Concentratiekamp, Een medische en psychologische studie, op pagina 41-47 "*De voeding*" en 57-67 "*Allgemeine Körperschwäche: chronische ondervoeding*". **Cohen**, p. 57: "*Deze toestand ontstaat als de mens minder calorieën opneemt dan hij verbruikt. Er ontstaat dus een negatieve energiebalans en om dit tekort aan te vullen, gaat het lichaam zichzelf 'opeten', wat in de concentratiekampen uitliep op het type der 'Musulmänner'*."

Lewinsohn

[1265] **Max,** 15-11-1871 Berlijn, 12-02-1943 Auschwitz

■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Stadhouderslaan 102, Utrecht. [Op hetzelfde adres woonde Martha Lewinsohn-Kareski, die volgens
http://denhaag.digitalestamboom.nl/%28S%28t2t0qsl2yu2av2y45dn4pvmd%29%29/scan.aspx?book=R&id=637568
zijn echtgenote is geweest.]
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Lewinsohn, Max, geb. 15 november 1871 in Berlin, woonde in Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 09 februari 1943 naar Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 12 februari 1943, Auschwitz, voor dood verklaard.

Lewinsohn

[1266] **Richard,** 16-02-1915 Hamburg, 30-09-1942 Auschwitz

■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Lange Jansstraat 21, Utrecht.
■**bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Lewinsohn, Richard, geb. 16 februari 1915 in Hamburg, woonde in Hamburg. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

Lewinsohn-Kareski

[1267] **Martha,** 12-01-1883 Posen, 12-02-1943 Auschwitz

■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Stadhouderslaan 102, Utrecht. [Op hetzelfde adres woonde Max Lewinsohn, die volgens
http://denhaag.digitalestamboom.nl/%28S%28t2t0qsl2yu2av2y45dn4pvmd%29%29/scan.aspx?book=R&id=637568
haar echtgenoot is geweest.]

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Lewinsohn, Martha, geb. Kareski, geb. 12 januari 1883 in Posen, woonde in Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Drancy op 09 februari 1943 naar Auschwitz, vernietigingskamp

■ **Danuta Czech, Kalendarium der Ereignisse im Konzentrationslager Auschwitz-Birkenau 1939-1945**, Rowohlt, Reinbek, 1989, bladzijde 411:

11 februari 1943

"*Met het 46ste transport van het RSHA uit Frankrijk zijn 1000 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Drancy aangekomen. Na de selectie worden 77 mannen, die de nummeren 101 043 tot 101 119 krijgen, alsook 91 vrouwen die met de nummers 34 969 tot 35 059 worden gekenmerkt, als gevangenen in het kamp geplaatst. De overige gedeporteerden worden in de gaskamers gedood.*"

Lewy-Flatow	
[1268] **Martha,** 13-06-1867 Berent, 31-08-1942 Auschwitz	
Abraham Flatow, geb. ± 1830; ovl. ?	Johanna Waldauer, geb. ?
■ Genlias ■ joodsmonument ■ WieWasWie ■ http://online-ofb.de/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I77971&nachname=FLATOW&modus=polak&lang=nl	

■ http://**online-ofb**.de: **Echtgenoot: Hermann Lewy**, geb. 02-01-1864 Stuhmsdorf; huwelijk 10-03-1901 Berent.

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mendelssohnstraat 49, Utrecht.

Lichtenstein			
[1269] **Ferdinand,** 20-04-1882 Bockenheim, 23-07-1943 Sobibor			
Pinkus Lichtenstein		Cäcilie Lange	
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ http://www.am-spiegelgasse.de/wp-content/downloads/erinnerungsblaetter/EB-Lichtenstein-Ferdinand.pdf			

■ http://www.**am-spiegelgasse**.de/wp-content/downloads/erinnerungsblaetter/EB-Lichtenstein-Ferdinand.pdf: […] "*Hij* [Ferdinand Lichtenstein] *trouwt 1918 met Anna Jacoby, geb. ??-01-1883 te Hohensalza, Posen. De enige zoon, Heinz Paul, werd op 11-09-1919 geboren. Hij woont tot zijn emigratie naar Palestina in maart 1935 in de Langgasse 28-30, waar zijn vader zijn tandartspraktijk bedrijft. De vader steunt de 16-jarige Heinz financieel, zodat hij zijn opleiding in Palestina voort kan zetten. Vanwege de slechte situatie en vanwege gezondheidsklachten, keert Heinz Paul 1948 naar Frankrijk / Parijs terug.*

In november 1957 verklaart hij in verband met de eis tot schadevergoeding plechtig: 'Mijn vader was voor de Eerste Wereldoorlog als dentist in Wiesbaden werkzaam, waar hij zeer geacht was. Hij had een grote praktijk en hij was toegelaten tot alle ziekenfondsen. … Hij had veel buitenlandse badgasten als zijn klanten, omdat hij Engels en Frans sprak' (1)
In januari 1927 laten Ferdinand en Anna zich scheiden. Anna opent in juni 1928 een levensmiddelenzaak in de Oranienstraße 60. Zij sterft op 25-10-1935 op leeftijd van 52 jaar (2). Ferdinand doet aangifte van haar dood. Zij laat haar minderjarige zoon geld na, maar hij die in nood verkeerd, kan in Palestina niet over het geld beschikken.
Ferdinand doet grote moeite, om te bereiken, dat de ambten het geblokkeerde geld van zijn zoon vrijgeven. Hij krijgt niet eens een antwoord op zijn schrijven van mei 1939 aan de belastingsdienst. Om ongeloofwaardige redenen: '1) Omdat van hieruit niets werd ondernomen en ook geen gefrankeerde briefomslag bijgevoegd was, komt een beantwoording niet in aanmerking, 2) z d A' [zu den Akten, ad acta].
In december 1927 trouwt Ferdinand met Anna Feingold, geb. in April 1893 te München.
Sedert oktober 1927 is Ferdinand lid van de SPD.
[…]
Anna en Ferdinand Lichtenstein emigreren eind 1938 naar Nederland en wonen in april 1939 in Den Haag. Zij worden op 26-05-1943 opgepakt en in het concentratiekamp Westerbork gebracht, op 20-07-1943 naar Sobibor gedeporteerd en op 23-07-1943 vermoord [Schelvis, p. 229 en 233].
[…]
Bronnen: (1) hhstaw 518-809 Blatt 6, (2) Datenbank Paul-Lazarus-Stiftung, (3) Stadtarchiv, Jüdische Bürger in Wiesbaden 1875 - 1945.
[…]
Oktober 2017 ***Dr. H.J.P.***"

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Vleutenseweg 287 bis, Utrecht. Beroep: Tandtechnicus. [Op het zelfde adres woonde Anna Lichtenstein-Feingold, die zijn tweede echtgenote is geweest.] Inboedellijst van 30 april 1942.

■ http://www.**paul-lazarus-stiftung**.de/wp-content/uploads/2011/12/**Wiesbadener-OPFERLISTE**-vs.-110720-ENGLISCH.pdf: Ferdinand en Anna woonden al in Wiesbaden op hetzelfde adres, te weten Langgasse 28/30.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Lichtenstein, Ferdinand, geb. 20 april 1882 in Bockenheim, woonde in Wiesbaden. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 20 juli 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 23 juli 1943, Sobibor, voor dood verklaard.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 233: Zijn naam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Lichtenstein Ferdinand 20.4.82*".

Lichtenstein-Feingold

[1270] **Anna,** 09-04-1893 München, 23-07-1943 Sobibor

■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Vleutenseweg 287 bis, Utrecht. [Op het zelfde adres woonde Ferdinand Lichtenstein, die haar echtgenoot is geweest.] Inboedellijst van 30 april 1942.
■ http://www.**paul-lazarus-stiftung**.de/wp-content/uploads/2011/12/**Wiesbadener-OPFERLISTE**-vs.-110720-ENGLISCH.pdf: Ferdinand en Anna woonden al in Wiesbaden op hetzelfde adres, te weten Langgasse 28/30.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Lichtenstein, Anna, geb. Feingold, geb. 09 april 1893 in München, woonde in Wiesbaden. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 20 juli 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 23 juli 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 229: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Feingold Anna 9.4.93*"

van Lier

[337] **Bernard Maurits Henri,** 30-05-1882 Utrecht, Muntstr. G 393, 28-01-1944 Auschwitz
[617] **Eduard Henri Benjamin**, 01-05-1881 Utrecht, 14-05-1940 Haarlem

"Meester" Lambertus van Lier, 27-10-1846 Utrecht; ovl. op 14-12-1919 te Utrecht en ald. a. het Zandpad begr., graf 39 A 21 B -.	Geertruida Elisabeth Kronenberg, ± 1850 Kampen; op 20-01-1944 te Utrecht overleden.

Huwelijksakte 547 Utrecht 26-11-1872

Salomon van Lier, ± 1804 Utrecht; ovl. 21-3-1877 Amsterdam; begr. Utrecht aan het Zandpad, graf 53 A 35 J -.	Henriette van Lier, 11-2-1810 Utrecht; ovl. op 13-12-1880 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 53 A 35 H 971.	Abraham Izak Kronenberg, 1806 Kampen; ovl. 5-10-1881 Utrecht; ald. aan 't Zandpad begr., graf 37 A 6 C 89.	Justiene (Justina) van Lier, 1811/12 Utrecht; ovl. op 21-09-1882 te Utrecht.

Huwelijksakte 128, Utrecht 05-06-1833	Huwelijksakte 167, Utrecht 01-06-1838

■ Genlias ■ Zandpad

■ **Genlias: Broer: Willem Alexander Paul van Lier**, 1883 of 1884 Utrecht, gehuwd met Derkje Willelmina Wensink, 1890 of 1891 Utrecht. Huwelijksakte 138, Utrecht 27-2-1917. Echtscheiding Vonnis Arr.rechtbank te Utrecht 28-05-1941 ... Ouders van Derkje Willelmina Wensink: Hendrik Willem Wensink en Geertruida Renting
Zus: Henriette Justine Sophia Francisca van Lier, 1873 of 1874 Utrecht, gehuwd met Leendert Janse, 1872 of 1873 's-Gravenhage, huwelijksakte 557, Utrecht 10-09-1901. Ouders van Leendert Janse: Barend Janse en Arnoldina Fransina van Straaten
Broer: Jacob Lambertus Bernard van Lier is op 15-03-1942 te De Bilt op leeftijd van 65 jaar overleden; overlijdensakte 40, De Bilt 17-03-1942.

■ **jodeninnederland.nl: Broer: Alfred Johan Salomon van Lier** is op 9-12-1874 te Utrecht geboren en op 16-10-1971 te Utrecht overleden. Hij trouwde in 1902 met Cornelia Geertruida Guldensteeden Egeling, die in 1877 geboren was.
Hij was Directeur van de Utrechtsche Hypothekenbank, gemeenteraadslid in Utrecht van 1913 tot 1919 en van 1923 tot 1928, lid van de Prov. Staten Utrecht en voorzitter van de vereniging van directeuren van hypotheekbanken. In 1932 werd hij benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.
■ **P. van Hees**, Utrechtse Biografieën, deel 5, p. 91-95: **Broer Alfred Johan Salomon van Lier** "huwde op 28 mei 1902 in Zeist met Cornelia Geertruida Guldensteden Egeling. Uit dit huwelijk werden drie kinderen geboren."
[p. 94] "De jongste dochter [nicht van 337] Geertruida Elisabeth van Lier bood met haar in 1940 geopende kinderopvangcentrum Kindjeshaven aan de Prins Hendriklaan 4 vanaf 1941 vele joodse kinderen, die haar door verzetsorganisaties werden gebracht, korte of langere tijd onderdak, tot zij in 1944 zelf moest onderduiken."

Bernard Maurits Henri van Lier

■ HUA 02-06-1882, geboorteakte nr. 1158
■ **www.rhoen.nl/oorlogsslachtoffers**: Vestiging te Zeist op 15-12-1919. VOW [vertrokken, onbekend waarheen] 19-02-1944
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: **Willem Arntsz Hoeve**, Dolderscheweg 164, Zeist
■ **Marco Gitema/ Cecile aan de Stegge**, Vergeten slachtoffers, Psychiatrische Inrichting de Willem Arntsz Hoeve in de Tweede Wereldoorlog, p. 144: *"Bernard Maurits Henri van Lier wordt op 31 mei 1882 in Utrecht geboren als zoon van het halachisch Joodse echtpaar Lambertus van Lier en Geertruida Elisabeth Kronenberg. Het gezin woont aan de Muntstraat 7. Bernard heeft twee zussen en zes broers. Zijn vader is directeur van de Utrechtsche Hypotheekbank, wethouder, locoburgemeester en sociaal actief voor de Joodse gemeenschap. Twee nichten van Bernard – Trui en Truusje van Lier – ontwikkelen zich tot Utrechtse verzetsheldinnen.*
Bernard volgt een studie geneeskunde in Utrecht, die hij mogelijk met een doctoraal afrondt zonder ooit de artsenbul te behalen; hij werd nooit bij de KN MG ingeschreven. Vanuit Utrecht verhuist hij op 7 augustus 1909 met de aantekening 'Buiten Kennisgeving afgevoerd' naar Loosduinen, vermoedelijk naar het krankzinnigengesticht 'Bloemendaal'. Zijn ouders zijn het oneens over deze plaatsing, zo doen zijn persoonlijke gegevens bij de gemeenten Zeist, Utrecht en Soest vermoeden. Op 15 december 1919, één dag na het overlijden van zijn vader, wordt Bernard in de Willem Arntsz Hoeve opgenomen. Zijn moeder wil hem kennelijk dichter bij zich in de buurt hebben en heeft dit terdege voorbereid: in afwachting van de plaatsing woont Bernard namelijk vier maanden bij de familie Van Schaik-Mosselman in Huis ter Heide, gemeente Soest, mogelijk onder de noemer 'gezinsverplegingspatiënt'. Als curatoren traden vanaf augustus 1936 bovendien zijn twee broers Sigismund (jurist) en Eduard (arts) op. Sigismund overlijdt in december 1938. Broer Eduard laat op 14 mei 1940 eveneens het leven, samen met zijn vrouw, een van zijn twee zoons en diens echtgenote, nadat hun gezamenlijke vlucht naar Engeland mislukt is. Bernards broer Alfred sluit vervolgens in november 1940 een overeenkomst met de regenten

van de Willem Arntsz Stichting, opdat zij Bernard altijd goed zullen verzorgen. Ter bekrachtiging stort Alfred een forse 'inkoopsom ter verpleging van B. M. H. van Lier' naar de Willem Arntsz Stichting. Hoewel het NSB-bestuur voldoende weet van deze overeenkomst, stemt het ermee in dat Bernard tijdens de razzia op 13 december 1943 wordt gearresteerd en gedeporteerd; op 28 januari 1944 sterft hij in Auschwitz. Het na de bevrijding teruggekeerde 'oude' college van regenten besluit daarom in september 1945 om de inkoopsom aan Alfred te restitueren."

■ **Bottinga**, Willem Arntsz Stichting: [Pagina 10] Op 07-01-1943 werd de geneesheerdirecteur der Stichting, dr. Engelhard, om inlichtingen gevraagd over het aantal Joodse patiënten. Dr. Engelhard weigerde die informatie te geven. De Beauftragte des Reichskommissars, Müller-Reinert, wendde zich tot het bestuur van de Stichting. Zonder te aarzelen vervaardigde het bestuur een lijst met gegevens van 45 Joodse patiënten voor Müller-Reinert. Uit protest tegen deze maatregel diende dr. Engelhard zijn ontslag in. Ook dr. E. A. Meyling-Hylkema, W. A. C. van Essen, J. C. Boswijk en dr. H. van der Hoeven boden als protest hun ontslag aan. Op 2 februari 1943 werd voor de vijf artsen, die protest aangetekend hadden, een arrestatiebevel uitgevaardigd.

[P. 11] Toevallig vond op deze dag "*de eerste drijfjacht op Joodse patiënten binnen de Stichting*" plaats, waarbij 17 mensen zijn weggevoerd.

[P. 14] De tweede razzia op de Hoeve was op 27 november 1943, toen werden [p. 15] "*negen mannen en zeven vrouwen opgehaald*." Bij vergissing werd ook een niet-Joodse vrouw meegenomen, "*die 's avonds werd teruggebracht*". Mevrouw Slaakweg, de hoofdverpleegster van de mannenafdeling en dr. Boswijk, die geweigerd hadden bij die actie mee te werken, "*werden op transport naar Vught gesteld*." De hoofdzuster kwam na zes weken, Mevrouw Slaakweg na acht maanden vrij. Dr. "*Boswijk werd vanuit Vught naar ... Dachau gestuurd, waar hij tot de bevrijding gevangen bleef*."

[P. 16] Een derde keer kwamen leden van de "Sicherheitsdienst" op 13 december 1943 naar de Hoeve, "*om de overige patiënten op te halen. Nu pleegde zuster Roozeboom verzet, ook zij weigerde een patiënt aan te wijzen en ze werd dus opgepakt*." Wel werd ze weer vrijgelaten maar later ook ontslagen.

Eduard Henri Benjamin van Lier

■ **joodsmonument.nl:** Adres in mei 1940: Biltstraat 111, Utrecht. Er is een **Foto** van hem op de website.

■ **J.H. Coppenhagen**, Anafiem Gedoe'iem, Overleden joodse artsen uit Nederland, 1940-1945 (Rotterdam 2000) 113: "*Studeerde geneeskunde te Utrecht; artsexamen 26 juni 1908. Promoveerde op 8 juli 1909 te Utrecht op een proefschrift Over de interfibrillaire stof in de lederhuid bij zoogdieren (Utrecht). Was in de jaren 1909-1921 waarnemend directeur van het Stedelijk Ziekenhuis te Utrecht; voerde een algemene praktijk in de jaren 1911 - 1921 en vestigde zich nadien als specialist voor maag- en stofwisselingsziekten. Woonde en praktiseerde in de Biltstraat 130 te Utrecht (tevens praktijk polikliniek Malibaan 5 te Utrecht en het Groene Kruis te Zuilen). Overleed door suïcide.*

Was een prominent lid van de afdeling Utrecht van de NMG. Van zijn hand verschenen tal van artikelen en enkele bekende boeken: Gezondheidsleer, ten dienste van verpleegsters, het onderwijs en het huisgezin (Utrecht: W.A. Bruna, 1918; meerdere edities); Dieetleer in het bijzonder voor zieken (Amsterdam: J.H. de Bussy, 1927) en Gezondheidsleer van de voortplantingsorganen (Groningen: P. Noordhoff, 1930).
L.: DMB (1984) c. 1193; Rombach, in GG 11 (1933) 667 en 18 (1940) 506-507; M.L. Muller, in NTvG 84 (1940) 2076-2077; 85 (1941) 3302 en 89 (1945) 163."
■ www.**jodeninnederland**.nl: "***Memo***
Arts. In 1909 gepromoveerd, daarna tot 1921 waarnemend directeur Stedelijk Ziekenhuis te Utrecht, schreef tal van artikelen en enkele bekende boeken (dieetleer).
Bronnen
Coppenhagen, J.H., Anafiem gedoe'iem: overleden Joodse artsen uit Nederland 1940-1945
Nederlandse Centrale Catalogus
Beroepen
Arts (ongespecificeerd) Zorginstelling (niet-Joods) Gezondheidszorg algemeen
Directeur Zorginstelling (niet-Joods) Gezondheidszorg algemeen
Schrijver vak- of hobbyliteratuur Uitgeverij (niet-Joods) Persoonlijk initiatief
Publicist Nieuwsblad / tijdschrift (niet-Joods) Media Pers"

<table>
<tr><td colspan="4">van Lier
[618] Gertruida, 22-04-1921 Utrecht, 27-10-1943 Sachsenhausen-Oranienburg.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Willem Alexander Paul van Lier**,
17-09-1883/84 Utrecht; op 07-07-1961 te Tervuren overleden.</td><td colspan="2">Derkje Wilhelmina Wensink***,
13-09-1890 Utrecht; 17-01-1945 Ravensbrück</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 138, Utrecht 27-2-1917; [Hees, Utrechtse biografieën: "Van Lier was Joods, maar gehuwd met een niet-Joodse vrouw."] Echtscheiding Vonnis Arr..rechtbank te Utrecht 28-05-1941.</td></tr>
<tr><td>"Meester" Lambertus van Lier 27-10-1846 Utrecht; ovl. 14-12-1919 Utrecht; ald. aan 't Zandpad begr., graf 39 A 21 B -</td><td>Gertruida Elisabeth Kronenberg,
± 1850 Kampen;
ovl. op 20-01-1944 te Utrecht.</td><td>Hendrik Willem Wensink, 1856 Arnhem; ovl. 16-01-1920 Utrecht; zoon van Derk Willem Wensink en Johanna Gertruida Rutgers.</td><td>Geertruida Renting, geb. 1855 Arnhem; op 23-08-1933 te Utrecht overleden; dochter van Hendrik Jan Rentink en Johanna Eijmers.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 547 Utrecht 26-11-1872</td><td colspan="2">Huwelijk op 15-09-1881 te Arnhem</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.genealogieonline.nl/de/genealogie-van-lier/I1082621994.php ■ WieWasWie
■http://www.stuurmankolenbrander.nl/v2/kolenbrandertrees/ghtout/gp4915.htm#head0 ■ Genlias
■http://www.stuurmankolenbrander.nl/v2/kolenbrandertrees/ghtout/gp4920.htm#head4 ■Zandpad</td></tr>
</table>

Gertruida van Lier

■ **Hees, P. van**, In Utrechtsche biografieën: Levensbeschrijvingen van bekende en onbekende Utrechters, vol. 2, p. 89-92 (met foto): *"Op vrijdag 3 september 1943 's-avonds om half zes trof Truus van Lier Kerlen* met twee dodelijke pistoolschoten. Zij was hem op de fiets tot in de nabijheid van zijn woning aan het Wilhelmplantsoen gevolgd."*
"In het concentratiekamp Sachsenhausen bij Oranienburg is zij samen met Reina Prinsen Geerligs en nog een andere Nederlandse vrouw, N. van de Brink, op 27 oktober gefusilleerd op grond van 'Feindbegünstigung' en 'Organisierung der Widerstandsbewegung'."
**) "G.J. Kerlen, waarnemend politie-president van Utrecht.* [...] *had voor de 'nieuwe orde' gekozen en de bezetters zijn diensten aangeboden."*
***) "Haar vader was al ondergedoken en overleefde de oorlog."*
****) "Truus' moeder heeft nog geprobeerd haar in Amsterdam te bereiken, maar is gearresteerd en naar het concentratiekamp Vught gebracht. Ze is in gevangenschap overleden."*
■ **Spaans-van der Bijl, Utrecht in Verzet**, p. 192: *"In de zomermaanden [van 1943] begonnen de grootscheepse razzia's op mannen van 18 tot 35 jaar. Vooral in gemakkelijk afsluitbare buitenwijken als Hoograven, Tuindorp en Oog in Al werden velen hier het slachtoffer van. Op 3 september werd de Utrechtse politiepresident Kerlen, toen hij per fiets op weg was van het politiebureau naar zijn huis, in het Willemplantsoen doodgeschoten door de 22-jarige Geertruida (Truus) van Lier die, hoewel zelf uit Utrecht afkomstig, deel uitmaakte van de Amsterdamse verzetsgroep CS-6. Tot de liquidatie was besloten nadat bekend was geworden dat Kerlen bezig was een lijst aan te leggen van Utrechters die van verzetshandelingen werden verdacht. Truus van Lier wist na het afvuren van twee fatale schoten te ontkomen, maar werd nog in diezelfde maand in Haarlem gearresteerd en in november in Sachsenhausen gefusilleerd. Zij was een nicht van Truitje van Lier, die in de Prins Hendriklaan het opvanghuis Kindjeshaven had gesticht waar zoveel Joodse kinderen onderdak vonden."*
■ **Genlias**: Overlijdensakte 1995, Utrecht 13-09-1945. Overledene **Geertruida van Lier**. Overlijdensdatum: 24-11-1943. Leeftijd: 22. Overlijdensplaats: Oraniënburg. Vader: Willem Alexander Paul van Lier. Moeder: Derkje Willemina Wensink.
■ **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 341: "*Wel zijn al in de herfst van '43 twee vrouwelijke leden van de groep CS-6: Gertruida van Lier en Reina Prinsen Gerligs, doodgeschoten, maar hun executie vond, zoals wij al in deel 7 schreven, niet in Nederland plaats maar in het concentratiekamp Sachsenhausen en er werd geen enkele publiciteit aan gegeven*."
■ **Dr. L. de Jong**, deel 7, p. 925 en 926: "[...] *en werd op 3 september in Utrecht de hoofdcommissaris van politie, de NSB'er G. J. Kerlen, doodgeschoten door en ander lid, Geertruida van Lier. [...] Gertruida van Lier ontsnapte*.
[...] *elf dagen na de aanslag op Kerlen* [werd] *Gertruida van Lier* [gearresteerd]"
[...] "*Gertruida van Lier werd eind november '43 in het concentratiekamp Sachsenhausen doodgeschoten* [...]"

Lierens

[595] **Hijman,** 30-03-1932 Utrecht (Zuilen), 16-07-1943 Sobibor

Hartog Lierens, 19-04-1903 Amsterdam; 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 220]	Catharina Elisabeth de la Penha, 08-02-1904 Amsterdam; 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 221]
Huwelijksakte 5, Zuilen 14-03-1930	

Hijman Lierens, 17-11-1865 Amsterdam; 19-02-1943 Auschwitz.	Reintje van Gelder, 02-09-1869 Gasselte, dr. van Salomon van Gelder en Fogeltje de Lange; ovl. 04-09-1933 Amsterdam.	Hijman de la Penha, 07-11-1881 Amsterdam; 11-04-1943 Westerbork.	Elisabeth van Maarsen, 14-5-1877 Amsterdam; 30-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 83]
Huwelijksakte reg.14;fol.2v, Amsterdam 12-06-1889		Huwelijk op 18-06-1902 te Amsterdam.	

■ Akevoth: .../ndbeli/20395.htm ■ http://www.geni.com/people/Reintje-van-Gelder/6000000000351863191 ■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F12537/I32984/ ■ http://www.levie-kanes.com/humogen_levie/family/humo_/F46213/I123532/

■ **joodsmonument.nl**: [**Ouders**] Er zijn op de website twee fotos uit privé-collectie van het jonge paar "*Hartog Lierens en Catharina Elisabeth de la Penha*" en een tweede foto van "*Catharina Elisabeth de la Penha*" toen ze enkele jaren ouder was.
Broer: Joseph Lierens, 26-02-1936 Amsterdam; 16-07-1943 Sobibor
JOKOS-dossier (nr. 18 921) op het Gemeentearchief Amsterdam.

Hijman Lierens

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
82	*1932*	*5692*	*06. Apr*	*29 Adar-II*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Lierens	*Hijman*	*Chaïm ben Zwi*	*30. Mrz*		*22 Adar-II*
Plaats: *Utrecht*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Lierens	*Hartog*	*Zwi ben Chaïm*	*Penha, de la*	*Catharina Elisabeth*	*Aliesbe hamechona Katharina bat Chaïm*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres op 1 februari 1941: Makassarstraat 100 III, Amsterdam
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 220 en 221: Zijn naam en de namen van broer en ouders staan op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Lierens Hartog 19.4.03, Lierens Hijman 30.3.32, Lierens Joseph 26.2.36* en *Penha de la Catharina 8.2.04*".

<table>
<tr><td colspan="4">van der Lijn-Lorjé
[343] Line Charlotte Leonie, 28-04-1911 Utrecht, W. v. Noortstr. 21bis, 11-02-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Leonardus Lorjé, 12-10-1882 Rotterdam;
op 05-06-1957 te Haren overleden.</td><td colspan="2">Elisabeth Morpurgo,
09-01-1888 Amsterdam; ovl. 1977.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 96, Utrecht 24-02-1910</td></tr>
<tr><td>Moses Lorjé,
06-06-1835 Rotterdam; ovl. 6-4-1919 Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 6 C 10 G 1304.</td><td>Engelina Sanders, 19-11-1844 Groningen; ovl. op 7-1-1924 te Utrecht; ald. aan het Zandpad begr., graf 6 C 10 G 1305.</td><td>Raphaël Morpurgo,
± 1843;
begr. op 16-6-1925 te Ouderkerk aan de Amstel, graf E-18-41, veld 1892.</td><td>Lea Querido,
geb. 1845;
begr. op 25 nov. 1921 te Ouderkerk aan de Amstel; graf E-18-40, veld 1892.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 209, Groningen 30-07-1865.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg.4;fol.5,
Amsterdam 10-05-1865</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■http://www.dutchjewry.org/portugese_marriages ...
■ http://www.jodeninnederland.nl/cgi/b/bib/bib-idx?c=jbw;cc=jbw;lang=nl;q1=P-8367;rgn1=id;type=boolean;fmt=long;page=reslist;view=reslist;start=1;size=1;sort=naam
■http://www.stenenarchief.org/pig/pig_view.php?editid1=17097 ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: Broer: Ralph Leonard Lorjé, geb. 22-03-1924 Utrecht

Line Charlotte Leonie van de Lijn-Lorjé

■ **HUA** bl 8332, wijk 2
■ **joodsmonument.nl:** Adressen in juni 1941: Kleine Pelsterstraat 3 b, Groningen en Poorthofsweg 26, Haren
Echtgenoot: Leon van der Lijn, 13-01-1906 Amsterdam; 08-02-1944 Auschwitz***** [**Boon, Lettinck e. a.**, Joodse inwoners [...], deel IIc, p. 854: Huwelijk op 27-3-1933 te Groningen met Leon van der Lijn, geb. 13 jan 1906 Amsterdam; ovl. 8-2-1944 Auschwitz. Hij was zoon van Carolus van der Lijn en Eva Cohen.]
Kinderen: Elise Eveline Leonie van der Lijn, 9-3-1935 Groningen; 11-02-44 Auschwitz
Carolus Leonard van der Lijn, 28-04-1937 Groningen; 11-02-44 Auschwitz
Félicie Leonie van der Lijn, 13-01-1943 Haren; 11-2-44 Auschwitz
■ **Herinneringscentrum Kamp Westerbork**, Westerbork-portretten: **"Line van der Lijn-Lorje** [...] *Ze verhuisde met haar ouders in 1925 naar Groningen. Haar vader begon daar een kantoorboekhandel. Op 27 maart 1933 trouwden Leon en Line. Leon kreeg een baan in de zaak*

van zijn schoonvader. Hij was koopman 'in papierwaren'. Line was verpleegster in een kinderziekenhuis. Zij wordt omschreven als een bijzonder ernergieke vrouw. Aanvankelijk woonde het echtpaar aan de Heerestraat 50a.

Verhuizen

Medio 1935 verhuisden ze met baby Elise naar de J.A. Feithstraat 30. In augustus 1940 werd een woning aan de Kleine Pelsterstraat 38 betrokken en op 2 april 1941 verhuisde het gezin naar Haren naar de Poorthofsweg 26. Ze kregen drie kinderen: Elise Eveline Leonie werd op 9 maart 1935 geboren, Carolus Leonard op 28 april 1937. Felicie Leonie werd op 13 januari 1943 in Haren geboren.

Amsterdam

Line van der Lijn was vanaf 1 juli 1942 medewerkster van de Joodse Raad. Haar werkzaamheden boden het gezin enige tijd bescherming tegen deportatie. In februari 1943 kwam daar abrupt een einde aan toen er in Eelde bij de arrestatie van enkele ondergedoken joden een SD'er werd neergeschoten door een Joodse onderduiker. Kort daarna kwam de order dat dat alle in de omgeving nog aanwezige Joden direct naar Amsterdam moesten vertrekken.

Auschwitz

De familie van der Lijn vertrok op 19 februari 1943, 5 weken na de geboorte van Felice, naar de Pres. Brandtstraat 3III in Amsterdam. Mogelijk zette Line haar werk voor de Joodse Raad voort. Op 29 september 1943 werd het gezin van der Lijn afgevoerd naar Westerbork. Ze bleven daar ongeveer 4 maanden. Op 8 februari 1944 werd het hele gezin van der Lijn gedeporteerd naar Auschwitz. Bij aankomst werden moeder en kinderen vermoord.

onbekend

De sterfdag van Leon van der Lijn, dan 38 jaar, is onbekend. Hij is niet geregistreerd als omgekomen in Auschwitz, maar is wel tegelijk met de anderen op transport gesteld. Waarschijnlijk is dat hij op 11 februari 1944 of kort daarna is omgekomen in Auschwitz."

Lilienfeld

[1271] **Rosy,** 17-01-1896 Frankfurt am Main, 30-09-1942 Auschwitz

Ludwig Lilienfeld, geb. 29-05-1854, ovl. 30-01-1935 Frankfurt am Main.	Esther (Mimie/ Minnie genoemd) Ehrmann, geb. ± 1866; ovl. 28-12-1948 Utrecht.
Huwelijk ±1891; het eerste van twee bekende kinderen – Fredy – werd 04-12-1892 geboren.	

		N.N.	N.N.

■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ Jüdisches Museum Frankfurt am Main ■ WieWasWie

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Abstederdijk 317 a, Utrecht. Beroep: Schilderes.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Lilienfeld, Rosy, geb. 17 januari 1896 in Frankfurt a. Main, woonde in Frankfurt a. Main. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

■ **Jüdisches Museum Frankfurt, Herr M. Lenarz**: [Rosy's vader] *Ludwig Lilienfeld, was van beroep wisselmakelaar, woonde aan de Freiherr-vom-Stein-Str. 15, werd op 1 februari 1935 op de Joodse begraafplaats aan de Rat-Beilstraße begraven, Feld 98, Nr. 864b.*
Friedhofsverwaltung 069/561826, friedhof@jg-ffm.de

■ Bovenaan op de grafsteen staat de inscriptie voor Rosy's **broer Fredy Lilienfeld**, die op jonge leeftijd van 20 jaar is overleden.
■ **Jüdisches Museum Frankfurt**: "*Rosy Lilienfeld leefde volgens volkstelling in mei 1939 samen met haar moeder in Frankfurt. Adres in Frankfurt: Arndtstraße 53/I. Rosy Lilienfeld was als tekenares en illustratrice werkzaam. Zo vervaardigde zij 33 paginagrote illustraties voor de editie 'Legende des Baalschem' van Martin Buber, die 1933 bij Löwit in Wien verscheen.*
Rosy Lilienfeld lukte 1939 de vlucht in het Nederlandse exil. Zij was vanaf 23 november 1939 eerst in Rotterdam ingeschreven, vanaf 23 november 1939 Katshoek 26a, vanaf 28 december 1939 Adriaan Milderstraat 38b, vanaf 31 mei 1940 Adriaan Milderstraat 15b. Het laatst leefde zij met haar jongere zus in Utrecht, Abstederdijk 317.
Rosy Lilienfeld werd op 7 augustus 1942 van het doorgangskamp Westerbork in het vernietigings- en concentratiekamp Auschwitz gedeporteerd. Volgens de publicatie 'In Memoriam' stierf zij daar op 30 september 1942.
Ook haar zus kwam op dezelfde dag daar aan haar einde; waarschijnlijk werden beiden vrouwen vermoord.
© Jüdisches Museum Frankfurt 1996-2009. Texte: zeitsprung. Kontor für Geschichte, Frankfurt am Main"
[Van Rosy's jongere zus zijn in Nederlandse bronnen tot nu toe geen sporen terug te vinden.]
■ **Dr. Sascha Schwabacher in het FRANKFURTER ISRAELITISCHES GEMEINDEBLATT**, 13. Jahrgang, Frankfurt am Main, Mai 1935, Nr. 9 op pagina 366 over de kunstenares Rosy Lilienfeld:
"*R o s y L i l i e n f e l d leeft in een bijzonder wereld. In de werkelijkheid haast steeds op de ene plaats, in Frankfurt, haar vaderstad, maar in het onwerkelijke leven van de kunst in noord en zuid, hemel en hel, in het grenzeloze.*

Zoals een arbeider dagelijks in weerwil van wind en weer naar zijn werkplaats gaat, zo gaat Rosy Lilienfeld in haar atelier in het Staedel. Meestal zelfs twee keer per dag. Te zitten met de pen in de hand en naar haar binnenste te horen op de stemmen, die er levendig worden door aanleiding van een boek of een gezicht van een denkbeeld betekent l e v e n s i n h o u d, gestalte te geven, wat men schouwt: l e v e n s v r e u g d e.
Het is deze innigheid, die ons in de ban houdt, als we haar tekeningen beschouwen: de hete adem, die uit de lichamen stijgt, het ritme, die inzet en verder zwaait van gestalte naar gestalte, van blad naar blad. Als ik haar de eerste keer kwam opzoeken in haar atelier, had ze zich gewaagd aan de moeilijkste motieven van het o u d e t e s t a m e n t. Zij stond tussen haar grootformaat tekeningen, een klein, schuw, blond meisje met wijd opengesperde blauwe kinderogen. Reeds destijds was er emfaze in elke van deze grandioos getekende beelden, die benauwd maakte. Ik bewonderde haar en had tevens angst, of het tedere meisje tegen het aanstormen van de inwendige gezichten zou zijn opgewassen.
Het ging vlug bergop met haar. Ugi Battenberg, haar zorgzame leermeester, verschafte de levensonhandige de middelste zaal van het kunstgenootschap voor haar eerste tentoonstelling. (Later konden haar werken in het kopergravurekabinet van het Staedel gepresenteerd worden.) En dan toen een werk naast het andere hing, vertoonde zich de grote hoeveelheid van haar ideeën. Ze heeft de hele 'Baalschem' van B u b e r, de 'Drei gerechte Kammacher' en het 'Tanzlegendchen' van Gottfried K e l l e r, legenden van Allan verhalen, de Sabbatai Zewi en een boek van Agnon geïllustreerd. Ook stelde ze toen beelden ten toon, heel haar eigenaardigheid weerspiegelend. De wereld gehuld in grauw en nevel. Geen weelderigheid van kleuren, geen wereld glanzend in de zon. Bleke sterren en vale maan, bovenaards licht, ons donker bestaan verlichtend. Romantisch verlangen naar het onbereikbare.
De decentie van het grauw leidde haar tot grafiek en illustratie. Maar ook van de geest uit, van de substantie van het woord en van de beeldende kracht van de taal uit, kwam ze tot de zwart-witkunst.

Rosy Lilienfeld weet van een wereld, die achter dromen bestaat. De werkelijke dingen, de voorwerpen, de ruimte en het licht, zijn klaar en waar in haar tekeningen, maar hun betrekkingen tot elkaar zijn visionair, uit ingeving geboren. Iets van de extatische geest van de chassidische dweperij weeft in dit eigenaardige kunstenaarschap van onze tijd.
Een bekende Joodse auteur schrijft over de net uitgekomen eerste band van haar 'Beelden tot de legende van Baalschem' (R. Löwit-Verlag, Leipzig und Wien) in het Hongaarse tijdschrift 'Mult. Es. Jovo': 'Het is de plicht van de Joodse wereld zulk een vormgeving door actief interesse de verdere weg te effenen en door een weerklank, die zich niet beperkt tot een platonisch gebaar, de moed van de kunstenares te sterken tot verder werk. Wij zijn niet zo rijk met Joodse kunstenaars gezegend, dat we het ons kunnen veroorloven, dit stuk Joodse kunst over het hoofd te zien.' Moge zijn maning gehoord worden."

[De schrijfster van dit artikel, **Dr. Sascha Schwabacher** is volgens het *gedenkboek* van het *Bundesarchiv* in Theresienstadt overleden:

"*Schwabacher, Sascha, geb. 29 juli 1875 in Frankfurt am Main*
woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: vanuit Frankfurt a. Main op 18 augustus 1942, Theresienstadt, Ghetto; overleden: 05 mei 1943, Theresienstadt, Ghetto"]

■ **Rosy Lilienfeld in het Frankfurter Israelitisches Gemeindeblatt,** 11. Jahrgang, Frankfurt am M., April 1933, Nr. 8, bladzijden 188 en 189:

"*Tot mijn Baalschem - schilderijen*

van R o s y L i l i l i e n f e l d

Het zou misschien dezen of genen lezer interesseren te weten te komen welk innerlijke beweegredenen het mogen zijn, die een kunstenaar heden ten dage aanleiding geven, met zijn griffel gebeurtenissen uit al lang verleden tijden in een schilderij aftebeelden en aan zulk een arbeid jaren toe te wijden; in het bijzonder het leven en werk van de Chassidim, een sekte, die in het hedendaagse Jodendom, op misschien beperkte gebieden in het oosten na, geen betekenis meer heeft, en van diens Zaddikim (leiders) slechts nog enkele nakomelingen als 'wonderrabbi' voortleven.

Beslist waren de Chassidim een kleine sekte, die slechts tijdens het leven van hun grote stichter en leider, de 'Baalschem' en hun onmiddellijke opvolgers een korte bloeitijd hadden, om dan de neergang ten deel te vallen, maar ze hebben de grote verdienste, binnen het jodendom een mystiek gestalte te hebben gegeven, die enig is in zijn soort, en pas deze J o o d s e m y s t i e k ook in schilderijen aftebeelden leek mij een geweldige en prachtige opdracht; ze is immers, in spijt van haar oneindellijke veelsoortige gezichten, nog nooit van een kunstenaar worden getracht.

Na de realistische, heel onmystieke levensbeschouwing in de tweede helft van de negentiende eeuw, in de beeldende kunst in het impressionisme gerealiseerd, beleeft de mystiek sedert enkele decennia een wedergeboorte.

Niet verder geldt het de kunstenaar waard om na te streven, de wereld weer te geven, zo als ze zich aan het oog vertoont, maar hij zoekt de verbinding tussen de vergankelijke verschijning en het eeuwige, het eindige en oneindige, het voorwaardelijke en onvoorwaardelijke. Er is hier niet de plaats, in te gaan op het wezen van de kunstbeoefening, die onder het trefwoord 'expressionisme' is bekend geworden; ook hebben dit al aanzienlijke kunstgeleerden met treffende woorden gedaan, maar misschien wordt het uit deze weinige woorden duidelijk, wat het voor een kunstenaar betekent, in de chassidische legenden een wereld te hebben gevonden, waarin de realiteit en de irrealiteit flikkerend in elkaar spelen, waarin alledaagse dingen zich onmiddellijk in herkenningsteken van een hogere wereld veranderen en symbolen van de bovenwereld meteen aards aandoen.

Hier is dus een geweldig onderwerp, diens figuratieve afbeelding verlangt, dat het concrete, schijnbaar reële, irreëel wordt, symbolisch voor het werkelijk reële, dat is het geestelijke, goddelijke, dat in en over alle dingen is. Maar daarmee is een enge verbinding tussen k u n s t e n r e l i g i e gegeven, of ook de 'kunst als uitdrukking van het religieuze beleven'. Net in de hedendaagse tijd, waarin het verlangen naar inhouden van de kunst weer meer en meer op de voorgrond treedt, nadat het 'l'art pour l'art' van het verleden eeuw tot vervreemding van de

kunst, als de luxebehoefte van de rijke mensen heeft geleid, wordt hier een nieuwe weg met vele mogelijkheden gewezen.
Zoals alle mensen de zinnelijke indrukken met elkaar gemeen hebben, zo zijn ook de bovenzinnelijke, als hun tegenstellingen, algemeen geldig. Eruit volgt, dat de mystieken van alle volken iets met elkaar hebben, iets, dat tot wederzijds begrip buitengewoon is gepast. Duidelijk te voelen was dit gemeenschappelijke bij het volgende belevenis: Bij gelegenheid van de tentoonstelling van mijn Baalschem-bladen in het kunstnijverheidsmuseum zijn christelijke kringen opmerkzaam geworden op de platen en vraagden de schilderes M. B a t t e n b e r g ze in hun gemeenten als foto's [dia's?] te tonen. Ondanks hun Joodse eigenaardigheid kwamen ze er niet als een vreemd voorwerp over, en er was op deze avonden iets van nadering en begrijpen te speuren, een verkwikking voor de ziel in onze verscheurde tijd.
Misschien zou hier van Joodse geleerden bezwaar worden gemaakt, dat de werking op niet-Joden daaruit voortspruit, dat zich in de overlevering van de Baalschem-legenden christelijke mystiek zou hebben geldend gemaakt, zoals ook de vaker in legenden naar voren komende zielsverhuizing laat concluderen, dat er van oostelijke, misschien Perzische invloeden sprake kan zijn. Erin zou een greintje waarheid zijn, zeker is, dat de legenden van de Baalschem een belangrijke factor van het vraagstuk der overbrugging van de tegenstellingen tussen de confessies vormen, een probleem, dat heden ten dage zeer naar voren is gekomen.
Ik maakte boven gewag van het woord 'eigenaardigheid' van de chassidische mystiek, want in tegenstelling tot de mystiek van andere volken valt hun geweldige levensaanvaarding op, die zich vaak gewoonweg extatisch openbaart. Men kon ze haast een 'vreugdemystiek' noemen. Wat doet het zeldzaam aan, dat deze vreugdemystiek werd vormgegeven in een tijd van vernedering, van de zwaarste levensstrijd in de engte en duisternis van het getto. Men speurt, hoe de goddelijke gerechtigheid aan de teneergedrukte, ingeperkte ziel het geweldige elan gaaf, zich omhoog te werken in de oneindige regio's van het heelal; en tot aan de uiterste grenzen van het voorstelbare, hemel en aarde evenzeer vertrouwd in te betrekken in hun geven van gestalte. Zoals de vernauwde loop van het geschut de stootkracht van het projectiel verhoogt, zo was het misschien juist de moeilijkheid van dat aardse bestaan, wat deze gloeiende, extatische mystiek liet ontstaan, als bewijs, dat niets de kracht van een levendige ziel vermag te remmen. En zo kunnen in de tegenwoordige tijd de legenden van Baalschem in woord en beeld de mensen troost geven, de troost, dat de zwaarte van de tijd als krachtbron de weg vrijmaakt tot een waarachtig vrij verinnerlijkt leven."

[Elieser ben Israel (1700 - 1760) werd bekend als Baal Schem Tov (woordelijk: Meester van de goede naam). **Iris Pollatschek, Wolf-Rüdiger Schmidt (Hg.)**, Der brennende Dornbusch, Gütersloh 2004, Seite 51]

■ Het **Städel Museum** in Frankfurt am Main op een regenachtige dag (11-05-2009):

■ Uittreksel uit het **adresboek van het jaar 1933** van de stad Frankfurt am Main, ook de adres van haar vader "Ludwig Lilienfeld, Kursmakler, Freiherr vom Stein-Str. 15" is er in de derde en vierde regel te zien:

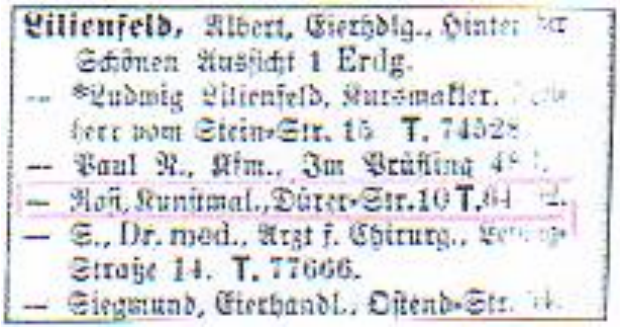

Lilienfeld, Albert, Eierhdlg., Hinter der Schönen Aussicht 1 Erdg.
— *Ludwig Lilienfeld, Kursmakler, Freiherr vom Stein-Str. 15 T. 74528
— Paul N., Kfm., Im Prüfling 4[illegible]
— Rosi, Kunstmal., Dürer-Str. 10 T. 84[illegible]
— S., Dr. med., Arzt f. Chirurg., [illegible] Straße 14. T. 77666.
— Siegmund, Eierhandl., Ostend-Str. [illegible]

Dürerstraße 10, de adres waar Rosy volgens adresboek van 1933 heeft gewoond, en volgens mevrouw Dr. Sascha Schwabacher ook heeft gewerkt ['*Zo als een arbeider dagelijks in weerwil van wind en weer naar zijn werkplaats gaat, zo gaat Rosy Lilienfeld in haar atelier in het Staedel*.']. Vandaag is er de Staatliche Hochschule für bildende Künste - Städelschule - gevestigd.

Deze muur met de nummer 10 lijkt nog uit Rosy's tijd, toen ze hier woonde en werkte, te zijn.

Het atrium van Dürerstraße 10.

■ **Bibliotheek van het Staedel Museum** Frankfurt: In een boek of register heeft de bibliothecaresse de informatie "***Lilienfeld, Frl., M****[alerin]****, Feldbergstr. 15***" gevonden.
■ **Gedenksteen** aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

■ **Herinneringscentrum Kamp Westerbork, G. Abuys**: "*Rosy is op 4-8-1942 in kamp Westerbork terecht gekomen en van hieruit op 7-8-1942 doorgestuurd naar Auschwitz. Als officiële overlijdensdatum heeft zij 30-09-1942. Vermoedelijk is zij voor die tijd al vermoord, mogelijk zelfs op 10 augustus.*"

Limburg

[1272] **Jonas,** 22-12-1911 Amsterdam, 16-07-1943 Sobibor

Elkan Limburg, 01-03-1887 Amsterdam; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 54].	Eva Polak, 04-10-1885 Amsterdam; ovl. 21-08-1931 Amsterdam.
Huwelijk op 28-10-1908 te Amsterdam; choppe 28-10-1908, lokatie Eensgezindheid.	

Jonas Jacob Limburg, 28-09-1849 Zwolle; ovl. na 22-10-1924 [huwelijk van dr. Rosetta].	Duifje Veerman, 04-01-1850; ovl. na 22-10-1924 [huwelijk van dr. Rosetta].	Mozes Polak, ± 1856 Amsterdam; na 1907 overleden.	Rachel Kamp, ± 1851 Antfeld (D); na 1907 overleden.
Huwelijk op 29-10-1884 Amsterdam.		Huwelijksakte reg. 15; fol. 25v, Amsterdam 04-07-1883.	

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Genlias
■ http://www.geni.com/people/Duifje-Veerman/6000000025970484224
■ https://www.geni.com/people/Duifje-Veerman/6000000016116474257
■ http://www.whosyerdad-e.com/families-g/individual.php?pid=I8829&ged=14022007bb.ged&view=preview ■ WieWasWie
■ https://nha.blob.core.windows.net/scans/BS%20Huwelijk/Amsterdam/1924/RNH_H_ASD_1924-5G_0013-b.jpg

Jonas Limburg, echtgenoot van [1273] Henriette Limburg-Sjouwerman, vader van [596] Elkan en [597] Sien Sjouwerman

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Dr. H.J. Lovinklaan 11, Utrecht. Inboedellijst van 6 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 55 243 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. 7637 / 21 176).

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 220: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Limburg Jonas 22.12.11*".

Limburg

[596] **Elkan,** 19-07-1940 Utrecht (Maartensdijk), 06-01-1943 Vught
[597] **Sien**, 08-03-1943 Utrecht (Maartensdijk), 11-06-1943 Sobibor

Jonas Limburg, 22-12-1911 Amsterdam; 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 220].	Henriette Sjouwerman, 26-12-1914 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 177].

Huwelijk 02-11-1938 Amsterdam

Elkan Limburg, 01-03-1887 Amsterdam; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 54].	Eva Polak, 04-10-1885 Amsterdam; ovl. 21-08-1931 Amsterdam.	Abraham Sjouwerman, 10-11-1888 Amsterdam; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 208].	Schoontje van der Kous, 01-10-1885 Amsterdam; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 208]

Huwelijk op 28-10-1908 te Amsterdam; choppe 28-10-1908, lokatie Eensgezindheid	Huwelijksakte reg. 6A; fol. 18, Amsterdam 27-02-1913.

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)
■ https://www.genealogieonline.nl/en/genealogie-van-raam/I95999.php ■ Genlias
■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F57894/I154880/

■ Tweede vrouw van **grootvader Elkan Limburg** was: Gella Liebermann, 25-04-1892 Frankfurt am Main; 09-04-1943 Sobibor; [Schelvis, ... Transportlijsten, p. 54: "*Limburg-Liebermann Gella 25.4.92*"].
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Dr. H.J. Lovinklaan 11

Elkan Limburg

■ **joodsmonument.nl**: *"Elkan Limburg woonde met zijn ouders Jonas Limburg en Henriette Sjouwerman in de Lovinklaan 11 in Maartensdijk. Op 6 juni 1943 is hij in het concentratiekamp Vught om het leven gekomen. Archief concentratiekamp Vught, Sterbebuch 1943"*
■ **kamparchieven.nl** [Slachtofferlijst van Nationaal Monument Kamp Vught]: "*LIMBURG, Elkan 19 07 1940 - 06 06 1943*" [De sterfdatum van Elkan Limburg genoemd in *In Memoriam* moet een vergissing zijn.]
■ **J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught** (Vught 1999) 106: Begin juni 1943 zijn er twee transporten met kinderen van Vught naar Westerbork gegaan: Zondag, 6 juni 1593 ? personen, waarvan 806 ? kinderen, "*vooral baby's en kleuters met ouder(s)*" en Maandag, 7 juni 1356 ? personen, waarvan 502 kinderen, "*vooral kinderen vanaf vier jaar met ouder(s)*" [Elkan is dus vermoedelijk op de transportdag van zijn moeder en zusje Sien overleden.]

Sien Limburg

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr 49, 12-3-43, p 3, c 1:

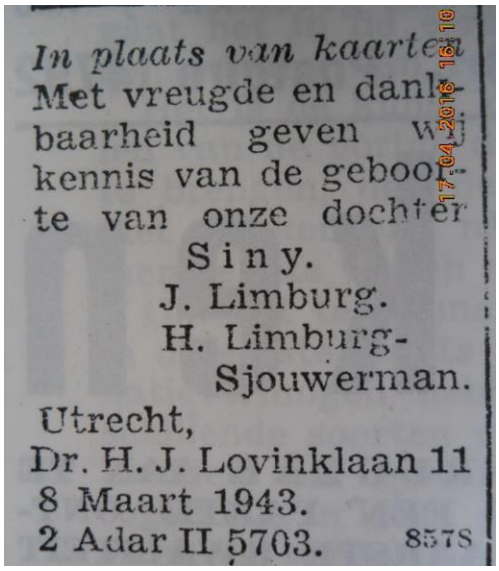

In plaats van kaarten
Met vreugde en dankbaarheid geven wij kennis van de geboorte van onze dochter
Siny.
J. Limburg.
H. Limburg-Sjouwerman.
Utrecht,
Dr. H. J. Lovinklaan 11
8 Maart 1943.
2 Adar II 5703.

■ **J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught** (Vught 1999) 52: "Sien Limburg werd in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor. ..."

■ **J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten**, p. 177: Siens naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943 direct onder de naam van haar moeder Limburg-Sjouwerman, Henriëtte, 26.12.14: "*Limburg Sien 8.3.43*".

Limburg-Sjouwerman

[1273] **Henriette,** 26-12-1914 Amsterdam, 11-06-1943 Sobibor

Abraham Sjouwerman, 10-11-1888 Amsterdam; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 208]	Schoontje van der Kous, 01-10-1885 Amsterdam; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 208].

Huwelijksakte reg. 6A; fol. 18, Amsterdam 27-02-1913.

Soesman Sjouwerman, diamantklover, 12-07-1863 Amsterdam; ald. ovl. op 05-01-1913.	Hanna Vedder, 23-06-1861 Amsterdam; 26-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 35]	Machiel van der Kous, ± 1853 Amsterdam; begr. op 17-10-1892 te Muiderberg, graf C 23 163.	Judith Polak, ± 1857 Amsterdam; begr. op 03-12-1900 te Muiderberg, graf C 32 85.

Huwelijk op 29-04-1885 [choppe 21-06-1885 Weesp] te Amsterdam.	Huwelijksakte reg. 15; fol. 40v, Amster-dam 31-07-1879; [choppe Koningskroon].

■AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)
■http://akevoth.org/genealogy/ricardo/627.htm ■ Begraaf Verlof ■ Genlias

■ **joodsmonument.nl**: [**Grootmoeder**] "*Hanna Vedder was een dochter van Abraham Vedder en Aaltje Levie Hoos. Ze huwde Soesman Sjouwerman in 1885. Hij stierf in 1913. Ze huwde Isaac Mol in 1917 in Zaandam. Tobias Sjouwerman was een zoon.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Henriette Limburg-Sjouwerman, echtgenote van [1272] Jonas Limburg, moeder van [596] Elkan en [597] Sien Limburg

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Dr. H.J. Lovinklaan 11, Utrecht. Inboedellijst van 6 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 55 243 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. 7637 / 21 176).

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 220: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Limburg Jonas 22.12.11*". p. 177: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Limburg-Sjouwerman Henriëtte 26.12.14*".

Lindenbaum	
[1274] **Gerd James,** 10-05-1912 Berlijn, 03-02-1945 Mauthausen	
N.N.	N.N.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Lindenbaum, Gerd James, geb. 10 mei 1912 in Berlin, woonde in Berlin. Emigratie: 01 februari 1934, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork. Overlijdensdata: 03 februari 1945, Mauthausen, concentratiekamp.

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 46, Utrecht. Beroep: Koopman.

■ **José Martin, Herinneringscentrum Westerbork**: Gerd James Lindenbaum, 10-5-1912 Berlijn; 3-2-1945 Mauthausen "- *gedeporteerd vanuit Westerbork op 03.09.1944 naar Auschwitz (als gevangene; op 08.08.1944 in Westerbork aangekomen*)"

■ **Henny E. Dominicus**, Mauthausen, Een Gedenkboek, Tweede herziene en uitgebreide druk, Amsterdam juni 1999, p. 17: "*De beruchte dodenmarsen vanuit Auschwitz brachten op 25, 28, 29 en 30 januari duizenden mensen naar Mauthausen. Aan de hand van het Zugangsbuch tellen wij daaronder tweehonderddrieëntwintig Nederlanders*."

■ **mauthausen-memorial.at/db/admin/de/index_totenbuch**: "*Herr Lindenbaum, Gert (125077), aus: Deutsches Reich, geboren: 10.5.1912, gestorben: 3.2.1945*"

■ **Danuta Czech, Kalendarium Auschwitz**, p. 988: **23 januari** [1945]
"*Uit het bijkamp Eintrachthütte worden meer dan 1200 gevangene naar buiten gevoerd. Zij wachten heel de nacht aan het spoorweglaadperron in Schwientochlowitz op het beschikbaar stellen van een trein. Tegen de ochtend worden zij in meerdere beestenwagons geladen. De bodems van de wagons zijn dik besmeerd van dierlijke uitwerpselen. Tijdens het transport overlijdt meer dan een dozijn van de gevangenen. De tocht naar het concentratiekamp Mauthausen duurt meerdere dagen. Op 30 januari 1945 worden 1234 gevangene in de personeelssterkte van het kamp Mauthausen opgenomen*."

■ **Dr. Christoph Vallant**, Mauthausen Memorial Archives: "*Gert Lindenbaum, 10.5.1912: 30.1.1945 aus Auschwitz, wurde in das Sanitätslager Mauthausen überstellt und starb dort am 3.2.1945*."

Lindner	
[1275] **Karl,** 16-10-1888 Wenen, 22-10-1943 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: F.C. Donderstraat 28 bis, Utrecht. Beroep: Arts.

Linick
[1276] **Marcus,** 25-04-1876 Frankfurt am Main, 07-05-1943 Sobibor
■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: P. Nieuwlandstraat 79 bis, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Linick, Marcus Markus, geb. 25 april 1876 in Frankfurt a. Main, woonde in Berlin. Emigratie: Maart 1939, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 04 meii 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 07 mei 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ http://www.**gelnhausen**.de/PDFDat/**totenbuch**.pdf: *Linick, Markus, 25. 4. 1877 Frankfurt am Main, gehuwd met* [1277] *Recha* [Linick-Glauberg], *voor dood verklaard, Sobibor*.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 90: Zijn naam staat op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Linnick Markus 25.4.76*".
■ **Gedenksteen** aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

■ **freepages.genealogy.rootsweb.ancestry**.com/~alcalz/aufbau/1946/1946pdf/1946a43s32.pdf: Tekst van de rouwadvertentie in de periodiek Aufbau op Friday. October 25, 1946:
"*Eerst nu verkregen wij de droevige zekerheid, dat onze zo geliefden goeden ouders, grootouders en schoonouders MARKUS LINICK en RECHA LINICK, geb. GLAUBERG op 7 mei 1943 in Sobibor (Polen) van het leven beroofd zijn.*
Onze geliefde zus, schoonzus en tante LUCIE GOTTLIEB, geb. LINICK en onze zwager HEINZ GOTTLIEB zijn in 1944 de slachtoffers van de nazi's geworden.
Onze lieve broer, zwager en oom PAUL LINICK [*] *is al in mei 1939 in het kamp Fuhlsbuettel omgekomen.*
FRED en VERA LINICK 200 Cabrini Blvd., New York 33, N. Y.

ERIC en ANNELIESE LINICK 40 Rue de France, Nice A. M. (France)
HUGO MORITZSON en ELSE geb. LINICK Van ALphenstraat 38, Utrecht (Holland) en drie kleinkinderen."

*■ Interessengemeinschaft Stolpersteine Gelnhausen, Stolpersteine Gelnhausen, Ein Stein – ein Name – ein Mensch, p. 12, geschreven van **Christine Raedler**:
"***Paul Linick***
Brentanostraße 1
Op 04-07-1909 wordt Paul Linick te Gelnhausen als jongste zoon van Markus [Linick] en Recha Linick[-Glauberg] geboren. Vijf kinderen worden in het huis in de 'Judengasse' (later Brentanostraße) grootgebracht: Erich, geb. 1902, Fritz (1904), Paul, Lucie (1911) en Else (1914). Vader Markus, een geschoolde boekdrukker, was 1900 uit Frankfurt gekomen en trouwde met een dochter uit de familie Glauberg. Baruch Glauberg en Sofie Glauberg-Gottlieb, die zelf 1877 uit Langenselbold kwamen wonen, hadden vijf kinderen: Johanna, Isidor, Siegfried en de tweeling Selma en Recha; de laatste werd echtgenote van Markus. Toen Paul wird geboren, zijn de Linicks al burgers van Gelnhausen, die het voor de wind gaat. Sedert 1901 bedrijft men een papierwarenfabriek en boekdrukkerij als ook een uitgeverij, waarin vanaf 1927 ook het dagblad 'Gelnhäuser Nachrichten' verschijnt. Op familiefoto's is Paul de einige, die een bril draagt. Met ronde nikkelbril en open gelach kijkt hij in de camera. Zo als zijn oudere broers wordt ook Paul opgeleid, dat hij in de vaderlijke bedrijf mee kan werken. Zijn broer Erich sluit 1921 zijn opleiding tot boekdrukker met het diploma van gezel af; Paul volgt een opleiding tot koopman, en zijn zus Lucie wordt ingezet als kassierster. Op 31-05-1933 wordt vader Markus door de nationaalsocialisten gedwongen, de krantbedrijf te stoppen. Tot het eind van het jaar verlaten de Linicks wegens persoonlijke aanvallen en dreigingen hun woonplaats: Paul trekt zonder zich bij de politie af te melden in de hoofdstad. Ook broer Fritz gaat naar Berlijn, zus Lucie en echtgenoot Heinz Gottlieb leven voortaan in Leipzig in de Brandvorwerkstraße 80, broer Erich emigreert met zijn vrouw Franziska Linick-Kneip naar Frankrijk, Markus en Recha verzoeken in Berlin-Pankow in de Kavalierstraße 21 voet te krijgen. In Berlijn woont de vrijgesel Paul in de Solinger Straße 8. Hij nemt een lingeriezaak [Wäschegeschäft][**] in de Frankfurter Straße 121 over; het geld ervoor wordt door een lening van zijn ouders en zwager Heinz mogelijk gemaakt. Volgens deviezenakte van het 'Brandenburgischen Landesarchivs' gaat de zaak op 11-07-1938 in 'arische' handen over. Het verkregen koopverdrag lijkt redelijk. Van daar af worden de informaties over Paul gebrekkig. Het is onduidelijk, wanneer precies en waarom Paul Linick in het Gestapogevangenis Fuhlsbüttel wordt opgesloten, waarschijnlijk als zogenaamd 'Aktionsjude' na de pogroms in November 1938? Tot nu toe is hierop geen antwoord. Kort voor zijn dertigste verjaardag staat de jonge man met de rug aan de muur: Hij onttrekt zich op 8e mei 1939 aan marteling en chicanes door zelfdoding. Volgens deviezenacte worden nog op 17-03-1942 653,60 Reichsmark uit zijn bezit bij het bestuur van het douanewezen [Zollverhandlung] in Hamburg bewaard. Het is dezelfde acte, waarin het lot van Paul cynisch wordt samengevat: 'Paul Linick is eveneens Jood en heeft zich in het jaar 1939 in het politiegevangenis Fuhlsbüttel van het leven beroofd.' Zo als Paul overleven vele familieleden de shoa niet: zijn ouders, die naar Nederland waren geëmigreerd, worden in Sobibor gedood, zijn zus Lucie in Auschwitz, Lucie's echtgenoot Heinz in Theresienstadt; tante Selma wordt eveneens in Sobibor vermoord. Voor Brentanostraße 1 houden zes Stolpersteine de herinnering aan hen levendig."

■ Christoph **Kreutzmüller / Hermann **Simon** / Elisabeth **Weber**, Ein Pogrom im Juni, Fotos antisemitischer Schmierereien in Berlin, 1938, p. 50: "[…] *Twee huizen verder bevond zich de tricotagezaak Paul Linick voormaals Metzger. Deze toenmalige Berlijnse filiaal van de Hermann*

Metzger AG was 1933 van Paul en Fritz Linick als zelfstandige firma worden geregistreerd. Behalve Davidsterren waren deels over elkaar in verscheidene verven opschriften zo als 'Jude' en 'Palästina' op de acht grote uitstalramen word geklad. [...]
Op 12-11-1938 laten de vennoten hun onderneming voor 5000 RM aan Erna Leuschner overschrijven. [...]"
P. 51: Afbeelding 22 toont een foto van Paul Linicks bekladde winkel in de Frankfurter Straße 121 in Berlijn. Deze foto heeft Kurt Mirbach op 19 **juni** 1938 opgenomen.

<table>
<tr><td colspan="4">Linick-Glauberg
[1277] Recha, 10-01-1877 Langenselbold, 07-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Baruch Glauberg,
geb. 01-10-1842 [D-63505] Langenselbold;
aldaar ovl. 23-03-1910.</td><td colspan="2">Sophie Gottlieb, geb. 1848;
ovl. 09-12-1931 [D-63571] Gelnhausen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 09-05-1871 Langenselbold [in de buurt van Offenbach am Main]</td></tr>
<tr><td>Isaak Glauberg,
geb. 25-04-1816
Langenselbold;
ald. ovl. 18-08-1849.</td><td>Jette Strauss,
geb. 15-04-1816
Langenselbold;
ovl. 11-12-1890
Gelnhausen.</td><td>Solomon Gottlieb</td><td>Yiddle Liebstadter</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk 28-08-1842 Langenselbold</td><td colspan="2">Huwelijk ?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Baruch-Glauberg/6000000003350872575
■ http://www.geni.com/people/Sophie-Glauberg/6000000003351680071
■ http://www.geni.com/people/Yiddle-Gottlieb/6000000000513731319
■ http://www.geni.com/people/Isaak-Glauberg/326239683130005831
■ http://www.geni.com/people/Jette-Glauberg/6000000003351021073 ■ Genlias
■ joodsmonument.nl ■ http://www.schrage.nl/genealogie/famkammer.pdf</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: P. Nieuwlandstraat 79 bis, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
"*Recha Linick-Glauberg was de dochter van Baruch Glauberg en Sophie Gottlieb. Baruch en Sophie hadden vijf kinderen. Recha had een tweelingzus: Selma. Zij verdween tijdens de oorlog in Majdanek. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ Recha was **echtgenote** van [1276] **Markus Linick**.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 90: Haar naam staat op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Linnick-Glauberg Recha 10.1.77*".
■ **Duits postcodeboek**, p. 127/ **Google Maps**: D-63505 Langenselbold [ca. 30 km noordoostelijk van Frankfurt am Main]
■ Over de Joodse gemeente van Langenselbold zie:
http://www.alemannia-judaica.de/langenselbold_synagoge.htm

Lissauer-Fein	
[1278] **Erna,** 16-11-1903 Riegenthil, 06-03-1944 Auschwitz	
Aaron Fein	Berta Judel
■ Genlias ■ joodsmonument.nl	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Weerdsingel Oostzijde 63, Utrecht.
■ **Genlias**: Uit de overlijdensakte - nr. 491, Utrecht 29-02-1952 - blijkt dat Erna Fein gehuwd was met **Max Lissauer**.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: De naam **Max Lissauer** komt in *In Memoriam* niet voor, maar in het gedenkboek van het Duitse Bondsarchief wordt deze naam vier keer genoemd. Het waarschijnlijkst is, dat Max Lissauer uit Hamburg de echtgenoot van **Erna Fein** zou kunnen zijn: "**Lissauer, Max**, geboren op 17 november 1902 in Hamburg / - / Hansestadt Hamburg, woonde in Berlin en Hamburg. Emigratie: 22 juni 1938, Nederland. Arrestatie: 05 mei 1939 - 26 maart 1940, Sachsenhausen, concentratiekamp. Overlijdensdatum/-plaats: 26 maart 1940, Sachsenhausen."

Lobstein			
[1278A] **Herman Bertus,** 21-09-1914 Goor, 14-05-1940 Utrecht			
Abraham Lobstein, geb. ±1879 Goor; aldaar ovl. 17-10-1939.		Friederika van Straten, geb. 20-01-1882 Lith; ovl. 28-01-1944 Auschwitz.	
Huwelijk op 06-09-1911 te Rotterdam			
Jacques Lobstein, geb. 27-11-1849 Borculo; ovl. 23-03-1919 Goor.	Beletje van Engel, geb. ±1851 Goor; ovl. 18-05-1935 Lochem.	Manus van Straten, geb. 27-04-1839 Lith; ovl. 21-01-1887 Lith.	Mozina Meijer, geb. 21-04-1848 of 25-04-1848 Werken- dam; ovl. 21-10-1917 Zaltbommel; aldaar op de Joodse begraaf- plaats aan de Marten van Rossemsingel ter aarde besteld.
Huwelijksakte 9, Goor 22-10-1873		Huwelijksakte 7, Werkendam 25-06-1873	
■ https://www.geni.com/people/Mozina-van-Straten/6000000007885166529 ■ WieWasWie			

■ **Frankenhuis-van Scheijen / Können**, De vier Joodse Begraafglaatsen te Zaltbommel, p. 67:
"*M-16 PN / Een liefdevolle, bescheiden vrouw / mevrouw Pesse, dochter van de heer / Pinchas / en de naam van haar moeder was Rachel / zij overleed 4 Cheswan 678 / TNTsBH*
MOZIENA van STRATEN / geb. Meijer / overleden 4 Cheswan – 22 October 5678

(Moziena Meijer 69 jr., gb. Werkendam 25.04.1848, ovl. 21.10.1917, dr. v. Salomon Meijer & Rachel Drievoet, weduwe van Manus van Straten)"

■ **joodsmonument.nl:** Adres Boomstraat 13, Utrecht.
"Herman Bertus Lobstein had wis- en natuurkunde in Utrecht gestudeerd. Onder druk van de omstandigheden nam hij zijn eigen leven.
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Zandpad:** Herman Bertus Lobstein is op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad te Utrecht begraven; zijn graf heeft de coördinaten: **C 23 I**.

Loeb

[1279] **Martin,** 21-06-1906 Gießen, 30-09-1943 Auschwitz

■ Genlias ■ joodsmonument.nl
■ **Erwin Knauß**, Die jüdische Bevölkerung Gießens 1933 – 1945, p. 237

■ **Erwin Knauß**, Die jüdische Bevölkerung Gießens 1933 – 1945, p. 108 en 135: Martin Loeb woonde op 30-01-1933 nog in Gießen, op 02-09-1933 is hij naar elders vertrokken.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Vredenburg 20 bis, Utrecht. Beroep: Koopman. JOKOS-dossier nr. 54 720 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Löb, Martin, geb. 21 juni 1906 in Gießen, woonde in Gießen. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ Martin was de **echtgenoot** van [1280] **Henny Gabriele Loeb-Stiefel**. Zij trouwden in februari of maart 1935. **Bron:** *www.starr.net/.../heineman%20father%20of%20nathan%20**stiefel***

Loeb-Stiefel

[1280] **Henny Gabriele,** 06-04-1908 Lich, 17-09-1942 Auschwitz

[1583] Hermann Stiefel, 18-01-1872 Birklar; 02-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 46]	[1585] Selma Haas, 23-06-1876 Assenheim; 02-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 46]

Huwelijk ±1902; Irma, het eerste van drie bekende kinderen werd op 24-07-1903 geboren.

Nathan Stiefel, geb. 07-02-1843 Birklar; ovl. 13-09-1919 Birklar.	I^{e}: Julia Goldstein, geb. 12-12-1849 Langsdorf; ovl. 16-12-1884. IIe: Bertha Goldstein, geb. 21-06-1860 Langsdorf; ovl. 08-05-1948.	Markus Haas, geb. 08-03-1835 Assenheim; fruithandelaar te Assenheim; ovl. 22-04-1915 Assenheim.	Auguste (Gustine, Augusta) Stern, geb. 05-08-1847 Meerholz; ovl. 07-08-1922; begr. te Assenheim.

I^{e} huwelijk met Julia ±1869; Ida, het eerste van acht bekende kinderen werd op 27-02-1870 geboren. IIe huwelijk met Bertha ±1885; Hugo, het eerste van acht bekende kinderen werd 1886 geboren.	Huwelijk ±1871; Clothilde, het eerste van vier bekende kinderen werd op 15-12-1872 geboren.

■https://www.geni.com/people/Selma-Stiefel/6000000026270147744
■https://www.geni.com/people/Markus-Haas/6000000034693605027
■https://www.geni.com/people/Auguste-Haas/6000000016887445265
■https://www.geni.com/people/Nathan-Stiefel/6000000026269855282
■https://www.geni.com/people/Bertha-Stiefel/6000000026269936607
■ Genlias ■ joodsmonument.nl
■ *www.starr.net/.../heineman%20father%20of%20nathan%20**stiefel***

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Vredenburg 20 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 54 720 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Loeb, Henny, geb. Stiefel, geb. 06 april 1908 in Lich, woonde in Frankfurt am Main. Emigratie: 01 februari 1934, Nederland. Deportatie: 17 september 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.
■ **Duits postcodeboek**, p. 127/ **Google Maps**: D-35423 Lich [ca. 45 km noordelijk van Frankfurt am Main]
■ Over de Joodse gemeente van Lich zie:
http://www.alemannia-judaica.de/lich_synagoge.htm

Loevinsohn

[1281] **Paul Michael,** 30-07-1881 Danzig, 13-03-1943 Sobibor

■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Majellapark 49, Utrecht. Beroep: Koopman.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, Amsterdam 2001, p. 20: Zijn naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Loevisohn Paul 30.7.81*".
■ Waarschijnlijk is hij de **echtgenoot** van [1282] **Ruth Loevinsohn-Michel**.

<table>
<tr><th colspan="4">Loevinsohn-Michel</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1282] Ruth, 19-10-1892 Pudewitz [in de buurt van Posen], 13-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Bernhard Dov Michel</td><td colspan="2">Jenny Miriam Schreiber, geb. 29-07-1864; ovl. 22-02-1942 Berlin.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1883; het eerste van zes bekende kinderen – David – werd 10-11-1884 geboren.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Julius Schreiber</td><td>Ida Loewinsohn (Levisohn), geb. ±1840; op onbekende datum overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk ±1863; het eerste van vijf bekende kinderen – Jenny Miriam – werd 29-07-1864 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ https://www.geni.com/people/Ruth-Loevinsohn/6000000002361917741
■https://www.geni.com/people/Jenny-Michel/6000000002361917698
■ https://www.geni.com/people/Ida-Schreiber/6000000002361917693
■ joodsmonument.nl</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Majellapark 49, Utrecht.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, Amsterdam 2001, p. 20: Haar naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Loevisohn-Michel Ruth 19.10.92*".
■ Waarschijnlijk is zij de **echtgenote** van [1281] **Paul Michael Loevinsohn**.

<table>
<tr><th colspan="2">Loewe</th></tr>
<tr><td colspan="2">[1283] Max, 24-07-1894 Usch, 28-02-1945 Midden-Europa</td></tr>
<tr><td>N.N.</td><td>N.N.</td></tr>
<tr><td colspan="2">■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Max Löwe is **echtgenoot** van [1284] **Suse Lotte Harriet Löwe-Großmann**.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Kanaalweg 119, Utrecht. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Löwe, Max, geb. 24 juli 1894 in Usch, woonde in Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 04-09-1944, Theresienstadt, Ghetto; 29 september 1944, Auschwitz, vernietigingskamp; overleden: 28 februari 1945.
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Deportatie op 04-09-1944 naar Theresienstadt, vandaar 29-09-1944 naar Auschwitz.

Loewe-Grossmann	
[1284] **Suse Lotte Harriet,** 01-07-1903 Schöneberg, 25-10-1944 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

Suse Lotte Harriet is **echtgenote** van [1283] **Max Löwe**.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Kanaalweg 119, Utrecht. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Löwe, Lotte Suse Harriet, geb. Großmann, geb. 01 juli 1903 in Berlin, woonde in Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 04 september 1944, Theresienstadt, Ghetto; 23 oktober 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 25 oktober 1944, Auschwitz.
■ **Het Joodsche Weekblad**, no. 43 - 30 januari 1942 (12 sjewat 57029, p. 8:

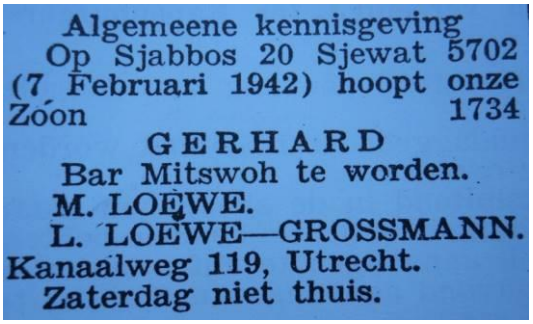
Algemeene kennisgeving
Op Sjabbos 20 Sjewat 5702
(7 Februari 1942) hoopt onze
Zoon 1734
GERHARD
Bar Mitswoh te worden.
M. LOEWE.
L. LOEWE—GROSSMANN.
Kanaalweg 119, Utrecht.
Zaterdag niet thuis.

Löwe			
[1285] **Arno,** 01-08-1930 Bonn, 17-09-1943 Auschwitz			
[1286] Julius Löwe, 02-07-1888 Peckelsheim; 17-09-1943 Auschwitz.		[1287] Ilse Cohen, 05-10-1903 Siegburg; 1943 Bergen-Belsen.	
N.N.	N.N.	N.N.	N.N.
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie			

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mauritsstraat 17, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Löwe, Arno, geb. 01 augustus 1930 in Bonn, woonde in Siegburg. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Mauritsstraat 17

Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Arno Löwe tot 31-08-1941 had bezocht: Hamburgerstraat 22

Löwe
[1286] **Julius,** 02-07-1888 Peckelsheim, 17-09-1943 Auschwitz
Löwe-Cohen
[1287] **Ilse,** 05-10-1903 Siegburg, 1943, Bergen-Belsen
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mauritsstraat 17, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:
Laura Liesel Berberich-Löwe, 14-10-1898 Peckelsheim; 11-02-1944 Auschwitz
[**Zoon**] **Arno Löwe**, 1-8-1930 Bonn; 17-9-1943 Auschwitz
"*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Löwe, Julius, geb. 02 juli 1888 in Peckelsheim, woonde in Siegburg. Deportatie**:** 1943, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

Löwe-Löwenstein			
[1288] **Ida,** 04-09-1878 Bochum, 17-09-1943 Auschwitz			
Abraham Löwenstein, geb. 08-02-1840; ovl. 28-02-1915; begr. 02-03-1915 op de Joodse begraafplaats te Düren.		Jenny Freudenberg, geb. 1849	
Abraham was eerder – onbekend sinds wanneer – met Bertha Freudenberg gehuwd; van Abraham zijn zeven kinderen bekend: [met Bertha:] Rosalie *1867, Regina *1869; [met Jenny:] Julius *1874, Hermann *1875, Johanna *1876, Ida *1878 en Olga *1883.			
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ http://www.geschichtswerkstatt-dueren.de/juedische-mitbuerger-innen/article/3478-loewenstein ■ Genlias ■ joodsmonument.nl			

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mauritsstraat 17, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Löwe, Ida, geb. Löwenstein, geb. 04 september 1878 in Bochum, woonde in Düren. Deportatie: 1942, Auschwitz; voor dood verklaard.
■ http://www.**geschichtswerkstatt-dueren**.de/gws_dn_namensliste_neu/namensliste.php?id=3307:
"*ID: 3307 || Person: Löwe, Ida / Information: Inhalt:*
Nachname: Löwe / Vorname: Ida / Geburtsname: Löwenstein / Titel: / Geburtsdatum: 04.09.1878 / Geburtsort: Bochum / Todesdatum: 17.09.1943 / Todesort: Auschwitz
*Vater: Abraham Löwenstein *1840 / Mutter: Jenny Freudenberg *1849*

Geschwister [broers en zussen]*: Julius *1874, Hermann *1875, Johanna *1876*
*Ehepartner: 1902: Leo Löwe *1871 / Kinder: Ernst *1903, Fritz *1905, Gertrud *1908*
Adresse: Düren, Schenkelstr. 13 (1924 erworben); 01.06.1941: Mauritsstraat 17, Utrecht [NL] /
Beruf: Mit-Inh. von "Löwenstein-Freudenberg", Manufaktur- und Modewaren, Ahrweilerplatz 1.
Notitie's: GebDat volgens FG: 04.09.1871. Emigratie 1938 naar Nederland, naar alle schijn naar verwanten van haar man. Deportatie van daar en transport op 14-09-1943 in het concentratiekamp Auschwitz. / "Mijn moeder [=Ida Loewe] woonde bij mijn broer in, en we hoopten, dat zij beiden in Nederland zonder gevaar konden leven. Helaas liep het anders af. Mijn moeder werd 1944 naar het Oosten gestuurd, en dat is het laatste, dat wij van haar weten." Ernst Loewe, Brief v. 30.06.1987 aan Neomi Naor. / Voor dood verklaard op 08-05-1945. [Aanvullende tekst op de grafsteen van haar man op de Joodse begraafplaats te Düren:] In stillem Gedenken unserer im Osten ermordeten unvergesslichen Mutter Ida Löwe geb. Löwenstein Sterbetag unbekannt [aufgenommen von Dieter Peters]."

<table>
<tr><td colspan="4">Löwenberg
[1289] Lillij Henriette, 20-02-1901 Münster, 19-02-1943 Auschwitz
[1290] Rudolf, 08-02-1899 Münster, 05-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Max Löwenberg, geb. 11-11-1854 Münster; ovl. 27-03-1930 Münster; begr. op de Joodse begraafplaats aldaar aan de Einsteinstraße.</td><td colspan="2">Betty Friedländer, geb. 05-07-1868 Solingen, emigreerde 11-10-1938 naar Nederland; op onbekende plaats en datum overleden. Haar naam – Löwenberg-Friedländer of Loewenberg-Friedländer - staat niet in In Memoriam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 1897 of eerder: Het eerste bekende kind – Kurt – werd 03-11-1897 te Münster geboren.</td></tr>
<tr><td>Philipp Löwenberg, geb. 11-04-1812 Telgte; ovl. 30-08-1899 Münster.</td><td>Henriette Marcus, geb. 29-08-1829 Werne; ovl. 21-11-1885 Münster.</td><td>(?) Leopold Friedländer, geb. 20-10-1833 Berlin; ovl. 21-12-1910 Münster.</td><td>Regina Michelsohn, geb. ?, ovl. op onbekende datum te Solingen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1854; het eerste van zes bekende kinderen – Max – werd 11-11-1854 geboren.</td><td colspan="2">Huwelijk voor 1868.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ Möllenhoff/ Schlautmann-Overmeyer, Jüdische Familien in Münster 1918 bis 1945, Teil 1: Biographisches Lexikon, p. 277</td></tr>
</table>

Lilly Henriette Löwenberg

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lindestraat 38 bis, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: **Löwenberg, Lilly Henriette**, geb. 20. Februar 1901 in Münster i. Westf., woonde in Münster i. Westf. Emigratie: 11 oktober 1938, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork in 1943, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 19 februari 1943, Auschwitz, voor dood verklaard.

■ **Möllenhoff/ Schlautmann-Overmeyer**, Jüdische Familien in Münster 1918 bis 1945, Teil 1: Biographisches Lexikon, p. 278: "***Lilly*** […] [was] *kantoorbediende. Als personeelboekhoudster*

was zij in dienst bij het warenhuis Hertz. [...] Emigreerde met moeder en broer 1938 tot haar broer Kurt naar Nederland (Den Haag). Werd vanuit Amsterdam met zijn zus in het doorgangskamp Westerbork geinterneerd en 16-02-1943 samen met meer dan 1000 verdere Joden in het vernietigingskamp Auschwitz gedeporteerd. Daar werd zij gauw naar haar aankomst vermoord."

Rudolf Löwenberg

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: **Löwenberg, Rudolf**, geb. 08 februar 1899 in Münster i. Westf., woonde in Münster i. Westf. Emigratie: 11 oktober 1938, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 02 maart 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 05 maart 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lindestraat 38 bis, Utrecht.
■ **Möllenhoff/ Schlautmann-Overmeyer**, Jüdische Familien in Münster 1918 bis 1945, Teil 1: Biographisches Lexikon, p. 278: "***Rudolf*** *[…] [was] borstelmaker. Emigreerde in oktober 1938 met moeder en zus tot zijn al sinds 1920 in Den Haag levende broer. Werd vanuit Amsterdam met zijn zus in het doorgangskamp Westerbork geinterneerd en op 02-03-1943 samen met meer dan 1100 verdere lotgenoten in het vernietigingskamp Sobibor gedeporteerd, waar hij gauw naar zijn aankomst werd vermoord*."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 11: Zijn naam staat op de transportlijst van 2 maart 1943. De letter **ö** van zijn achternaam is door **oe** weergegeven: "*Loewenberg Rudolf 8.2.99*".

<table>
<tr><th colspan="4">Löwenstein
[1291] Benno, 25-07-1897 Witten, omstreeks Oktober 1944 Auschwitz.</th></tr>
<tr><td colspan="2">Albert Löwenstein, ± 1868 Ibbenbüren; ovl. op 05-11-1938 te 's-Gravenhage.</td><td colspan="2">[1295A] Sophia Sara Goldberg, 28-12-1871 Ibbenbüren; 31-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1897; het eerste van twee bekende kinderen – Benno – werd 1898 geboren.</td></tr>
<tr><td>Isaac Löwenstein, geb. 24-05-1834 Ibbenbüren; ovl. 10-11-1915 Ibbenbüren.</td><td>Sophie Meyerbach, geb. 23-11-1835; ovl. 10-03-1920 Ibbenbüren.</td><td>Jonas Goldberg, geb. ?; ovl. ?</td><td>Emilia Cohen, geb. ?; ovl. ?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ± 1864; het eerste van zes kinderen – Selig Sally – werd 24-05-1865 geboren.</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Digitale Stamboom Den Haag ■ Genlias ■ https://www.geni.com/people/Isaac-L%C3%B6wenstein/6000000084235903899 ■ joodsmonument.nl ■ http://www.juedischer-friedhof-muenster.de/datenbankseite/?id=19 ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Stadhouderslaan 9, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch:** Löwenstein, Benno, geb. 25 juli 1897 in Witten, woonde in Remscheid. Deportatie: vanuit Westerbork, 18 januari 1944, Theresienstadt, Ghetto; 16 mei 1944, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

<table>
<tr><td colspan="4">Löwenstein
[1292] Salomon, 05-03-1871 Langendernbach, 07-07-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Meyer Hayum Löwenstein,
geb. 16-12-1840 Langendernbach; op
onbekende datum overleden.</td><td colspan="2">Guetchen [Gütchen ?] Benjamin,
geb. 22-01-1843 Langendernbach; op
onbekende datum overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 04-08-1869 te Langendernbach</td></tr>
<tr><td>Haim Löwenstein,
geb. 05-02-1808
Meudt;
ovl. 1874.</td><td>Reis (Röschen, Rösgen)
Löwenstein, geb. 16-12-
1814 Brandoberndorf;
ovl. 18-02-1910
Langendernbach; begr.
te Ellar.</td><td>?</td><td>?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1834; het eerste van elf bekende
kinderen – Jakob – werd 05-04-1835 geboren.</td><td colspan="2">?</td></tr>
<tr><td colspan="4">Löwenstein-Adler
[1294] Rosalie, 19-03-1873 Meimbressen, 07-07-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Selig Adler, geb. 03-01-1819;
ovl. 22-08-1901; begr. Joodse
begraafplaats Meimbressen, graf 86.</td><td colspan="2">Betty (Bessien) Grünenklee, geb. 03-03-
1843; ovl. 25-10-1902; begr. Joodse
begraafplaats Meimbressen, graf 115.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl
■ https://www.wikitree.com/wiki/Hayum-1 ■ https://www.geni.com/people/R%C3%B6schen-L%C3%B6wenstein/6000000000286117472 ■ https://www.geni.com/people/Heium-L%C3%B6wenstein/6000000000286117462 ■ https://www.lagis-hessen.de/[...]
■ https://www.geni.com/people/Gu%CC%88tchen-Benjamin/6000000002185956219
■ http://sternmail.co.uk/sld/getperson.php?personID=I2778&tree=SLtree</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Antonius Matthaeuslaan 58 bis, Utrecht. Beroep: Handelaar. Inboedellijst van 24 augustus 1942.
"*Salomon Löwenstein en* [**echtgenote** [1294]] *Rosalie Adler kwamen in 1938 naar Nederland. Zij hadden zes kinderen. Blanca, Viola en Harry overleefden de oorlog niet. Toevoeging van een bezoeker van de website*" Er zijn **foto**'s van het echtpaar op de website.
■ http://**sternmail.co.uk**/sld/getperson.php?personID=I2778&tree=SLtree: **Kinderen:**
1) Blanca Löwenstein, geb. 15-03-1899 Meimbressen; ovl. 17-01-1914 Meimbressen
2) Viola Löwenstein, geb. 21-06-1900 Meimbressen; ovl. 28-10-1944 Auschwitz
3) Siegfried Löwenstein, geb. 29-03-1902 Meimbressen; ovl. 1967 Kassel
4) Harry Löwenstein, geb. 20-01-1904 Meimbressen; ovl. 16-05-1944 Auschwitz
5) Betty Löwenstein, geb. 03-04-1906 Meimbressen; ovl. 20-02-1998 Los Angeles
6) Bernhard Löwenstein, geb. 17-03-1908 Meimbressen; ovl. 27-05-1889 Mönchengladbach
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Löwenstein, Salomon, geb. 05 maart 1871 in Langendernbach, woonde in Meimbressen. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit

Westerbork, 18. Januar 1944, Theresienstadt, Ghetto; 16. Mai 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 07 juli 1944.
■ **Genlias**: Uit de overlijdensakte 294, Utrecht 01-02-1958, blijkt, dat Salomon Löwenstein gehuwd was met **Rosalie Adler**.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Löwenstein, Rosalie, geb. Adler, geb. 19 maart 1873 in Meimbressen, woonde in Meimbressen. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 18. Januar 1944, Theresienstadt, Ghetto. 16. Mai 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdatum: 07 juli 1944.
■ **Genlias**: Uit de overlijdensakte 291, Utrecht 01-02-1958, blijkt, dat Rosalie Adler gehuwd was met **Salomon Löwenstein**.
■ **Google Maps**: Langendernbach [D-65599 Dornburg (Westerwald)], 15 km ten noorden van Limburg an der Lahn
■ Over de Joodse gemeenten van Frickhofen en **Langendernbach** zie: http://www.alemannia-judaica.de/frickhofen_synagoge.htm

Löwenstein

[1293] **Wilhelm,** 14-09-1879 Keulen, 17-09-1942 Auschwitz

■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prof. L. Fuchslaan 4, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Löwenstein, Wilhelm, geb. 14 september 1879 in Köln, woonde in Köln. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

Löwenstein-Cohen

[1295] **Sofie,** 03-03-1895 Dinslaken, 17-09-1942 Auschwitz

Carl Cohen (Pferdehändler)	Henriette Philipps

■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl
■ http://www.**stolpersteine-dinslaken**.de/?q=node/18

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prof. L. Fuchslaan 4, Utrecht.
"*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Löwenstein, Sofie, geb. Cohen, geb. 03 maart 1895 in Dinslaken, woonde in Dinslaken. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ http://www.**stolpersteine-dinslaken**.de/?q=node/18: "***LÖWENSTEIN, SOFIE*** *geb.* ***COHEN***
Geburtsdatum/Geburtsort*: 3.3.1895/Dinslaken*
Familienstand*: Verheiratet mit Wilhelm Löwenstein*
Eltern*: Carl Cohen (Pferdehändler) und Henriette, geb. Philipps*
Deportation*: 14.9.1943 von Westerbork in das Konzentrations- und Vernichtungslager Auschwitz*
Sterbedatum/Sterbeort*: 17.9.1943/ Konzentrations- und Vernichtungslager Auschwitz*

***Opfergruppe**: Jüdinnen und Juden*
***Beruf**: ???*
***Staatsangehörigkeit**: Deutsch*
***Wohnort in Dinslaken**: Bruckhauserweg Nr. 16 (1895), Hünxer Str. 33*
***Quellen**: Bundesarchiv Gedenkbuch Online-Fassung vom 10.4.2013; Auskunft Stadtverwaltung Dinslaken; Joods Monument, Datenbank; Danuta Czech: Chronologie der Ereignisse im Konzentrationslager Auschwitz-Birkenau, S. 608, Reinbek 1989; Adressbuch Dinslaken 1935; Besuch ITS Bad Arolsen vom 12.9.2103, ZNK ID Nr.: 39314078, ITS Digitales Archiv*."

Löwenstein-Goldberg	
[1295A] **Sophie**, 26-12-1871 Ibbenbüren, 31-08-1942 Auschwitz	
Jonas Goldberg	Emilia Cohen
■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Stadhouderslaan 96, Utrecht. Inboedellijst van 12 mei 1942.
"*Sophie Goldberg was getrouwd met Albert Löwenstein. Zij hadden twee kinderen. In 1936 kwam het gezin naar Den Haag vanuit Duitsland. Albert Löwenstein is op 5 november 1938 in Nederland overleden.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."
Zoon: [1291] **Benno Löwenstein**, 25-07-1897 Witten; 1944 Auschwitz
■ **Digitale Stamboom Den Haag: Echtgenoot: Albert Löwenstein**, ± 1868 Ibbenbüren; op 05-11-1938 te 's-Gravenhage overleden.

Loonstijn			
[339] **Paul,** 09-09-1937 Utrecht, 11-06-1943 Sobibor			
Leendert Loonstijn, 24-04-1903 Amsterdam, diamantslijper; Extern kommando Mühlenberg 05-04-1945		Cato Ossendrijver, 19-02-1905 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 166]	
Huwelijksakte reg. 7D; fol. 10, Amsterdam 24-07-1929			
Joseph Loonstijn, 28-05-1863 Amsterdam, sjouwerman; 13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 20].	Eva Vos, 31-12-1863 Amsterdam; ovl. op 27-06-1925 te Amsterdam.	Saul Ossendrijver, 12-08-1881 Amsterdam, sigarenmaker; 26-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 35].	Clara Rodriques Pereira, 18-05-1884 Amsterdam; 26-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 35].
Huwelijk op 27-03-1886 te Amsterdam.		Huwelijk op 17-03-1904 te Amsterdam	
■ Genlias ■Akevoth: .../ossendrijver/666.htm ■Akevoth: .../ossendrijver/765.htm			

■ **Arbeitsgemeinschaft Neuengamme e.V.**, Gedenkstätten für die Opfer de KZ Neuengamme und seiner Außenlager: **Vader Leendert Loonstijn** is in de buurt van Hannover overleden. Daar was het buitenkamp **Hannover-Mühlenberg** van Neuengamme: Dit kamp bestond van 3 februari 1945 tot 6 april 1945, er waren rond 500 mannen opgesloten die voor de firma's Hannomag en Rheinmetall-Borsig moesten werken.

■ **Jong, deel 10b II**, p. 1199 en 1200: *"En masse zijn gevangenen slechts op enkele plaatsen vermoord: wellicht gevangenen van S III (Ohrdruf), met zekerheid gevangenen van het Dora-complex (Gardelegen), en voorts zieke gevangenen van de Aussenkommandos van Neuengamme (Mühlenberg), van het Waldlager IV bij Kaufering en van Mauthausen."*
■ **http://www.fidele-doerp.de/gegenwart/kzmuehlenberg.html**: "*Het grootste deel* [van het Extern kommando Mühlenberg] *werd dan naar Bergen-Belsen gevoerd. Rond 50 achterblijvende zieken en marsongeschikten werden van de SS-bewakers vermoord*."

Paul Loonstijn

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Pieter Lod. Takstraat 14 II, Amsterdam
Zus: Loonstijn, Eva, 20-04-1930 Amsterdam, 11-06-1943 Sobibor;
"Paul en Eva Loonstijn werden in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor."
J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 53 en 54
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 166: De namen van hem, zijn moeder en zus staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Loonstijn-Ossendrijver Cato 19.2.05, Loonstijn Eva 20.4.30* en *Loonstijn Paul 9.9.39*".

Lopes Dias

[340] **Henriette Sara,** 30-07-1927 Utrecht, Voorstraat 41, 04-06-1943 Sobibor

David Lopes Dias, 29-01-1898 Amsterdam; 29-02-1944 Auschwitz.	Sophia Sibilla Spier, 26-07-1901 Aalten; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 118].
Huwelijk op 09-09-1924 te Utrecht gesloten en op 14-03-1932 te Amsterdam ontbonden.	

Emanuel (Imanuel v. Isaac) Lopes Dias, 09-01-1862 Amsterdam; 11-12-1942 Auschwitz.	Veronica Levij, ± 1864 Amsterdam; begr. 18-02-1940 Ouderkerk a. d. Amstel; ligging J-11-71, veld 1924, rij 11, graf 71.	Jacob Spier, 1872 Genderingen, slager, zoon van David Spier en Jetta Philips. "*Hij bouwde een pand in de Landstraat te Aalten*." In 1910 naar Bocholt (D) vertrokken; ald. ovl. 13-02-1931.	Jetje Levij, geb. 15-05-1868 Doetinchem, dochter van Leijzer Salomon Levij en Helena Marchand; ovl. 02-12-1942 Amsterdam; begr. 04-12-1942 Diemen, graf 37 48 C.
Huwelijk op 03-03-1886 te Amsterdam.		Huwelijksakte 13, Doetinchem 13-12-1893	

■ Genlias ■ Akevoth: .../philips/136.htm ■ Akevoth, Portuguese Burial Register DB
■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 29524]
■ http://www.dutchjewry.org/genealogie/gezin/hum_spier/F453/I1060/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F41460/I110251/ ■ WieWasWie

Henriette Sara Lopes Dias

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Nieuwe Hoogstraat 8 I, Amsterdam
Broer: Jacob Emanuel Lopes Dias, 29-12-1928 Amsterdam; 04-06-43 Sobibor
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd. Eén verwant heeft de oorlog overleefd." "Sophia Sibilla Spier was een dochter van Jacob Spier en Jetje Levij. Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 156: De namen van Henriëtte Sara en broer Jacob Emanuel staan tegen de alfabetische volgorde in op de transportlijst van 1 juni 1943 tussen de namen die met de letter S beginnen: "*Lopes Dias Henriëtte 30.7.27*" en "*Lopes Dias Jacob 29.12.28*".

Loterijman

[563] **Esther de Wijze-L.**, 14-05-1876 Utrecht, Donkere Gaard 1, 05-10-1942 Auschwitz
[341] **Henri**, 19-06-1884 Utrecht, Zadelstr. 19, 20-05-1945 Tröbitz
[442] **Johanna Salomons-L**. 02-03-1882 Utrecht, Zadelstr. 19, 20-03-1943 Sobibor
[334] **Sebilla Asserina Levison-L., o**2-11-1885 Utrecht, Zadelstr. 19, 27-08-1943 Auschwitz*
[341A] **Aäron (Arnold)**, 22-08-1891 Utrecht; 25-04-1945 Baarn.

Joseph Loterijman, geb. 1844/45 Woerden; ovl. op 26-01-1900 te Utrecht op leeftijd van 54 jaar; akte 224, Utrecht 27-01-1900.	Grietje Cohen, geb. 1851/52 Arnhem; ovl. 26-08-1888 Utrecht; aldaar aan het Zandpad begraven, graf 13 A 3 A -.	Sophia de Vries, ±1860 Vierlingsbeek; ovl. na 22-12-1920.
1e huwelijksakte 105, Arnhem 05-05-1874; 2e huwelijksakte 394, Utrecht 19-09-1889		

Jacob Loterijman, geb. ± 1815 Amsterdam; ovl. 22-01-1890 Utrecht, ald. aan't Zandpad begraven, graf 37 A 2 A -.	Esther (Hester) Joseph de Jong, ± 1810 Amsterdam; ovl. 28-03-1873 Utrecht; begr. ald. aan't Zandpad, graf 52 A 33 E -.	Jonas Emanuel Cohen, ± 1823 Arnhem; ovl. op 13-12-1884 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 19 B 3 A 1033.	Clara of Gelle Menk, 1821/22 Doetinchem; op 20-09-1875 te Arnhem overleden en aldaar begraven, graf C 03 01.	Aron (Arend) de Vries, geb. 21-04-1829 Oud-Beijerland; ovl. op onbekende datum.	Naatje Caffé, geb. ±1835 Amsterdam; ovl. 31-03-1871 Roermond; ald.begr. op de Oude kerkhof (nieuwe deel).
Huwelijk op 30-05-1838 te Utrecht		Huwelijksakte 86, Arnhem 14-05-1851		Huwelijksakte reg. 5 fol. 97, Amsterdam 23-06-1859; opmerking: *Weduwnaar van Duifje David Brouwer*.	

■ https://www.geni.com/people/Aron-de-Vries/6000000033021434919 ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F43216&main_person=I114826
■ Mayer Hirsch Moscowa ■ WieWasWie
■ http://www.steinheim-institut.de/cgi-bin/epidat?sel=e54&function=Ins&jahrv=1871

■ **Genlias:** 2e vrouw van **vader** Joseph Loterijman was **Sophia de Vries**, 1859/60 Vierlingsbeek, huwelijksakte 394, Utrecht 19-09-1889.
Broer: Marcus Loterijman is op 24-09-1880 te Utrecht op leeftijd van 2 jaar overleden; overlijdensakte 1549, Utrecht 25-09-1880.
■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/family.php?id=F43216&main_person=I114826: **Zus:** Susanna Debora Flora Loterijman, geb. 01-07-1890 Utrecht; ovl. 28-11-1930 Amsterdam.

■ **WieWasWie: Zus** Susanna Debora Flora Loterijman trad op 22-12-1920 te Utrecht in het huwelijk met **Walthère Joseph Giard**, geb. 14-03-1891 Utrecht, ovl. ?, zoon van Jean Joseph Giard en Clara van Oostenburg; huwelijksakte 1320, Utrecht 22-12-1920.

Sebilla Asserina Levison-Loterijman

■ **HUA** 04-11-1885, geboorteakte nr. 2523
■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Leimuidenstraat 6 I, Amsterdam
Echtgenoot: Jacob Levison, 22-09-1881 Arnhem; 03-09-1943 Auschwitz
Kinderen: Margaretha Levison, 18-03-1917 Amsterdam; 27-08-1943 Auschwitz
Leo Levison, 01-08-1920 Amsterdam; 02-07-1943 Sobibor
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."

Henri Loterijman

■ **HUA** 20-06-1884, geboorteakte nr. 1303
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Arts. Adres in februari 1941: Roemer Visscherstraat 32 huis, Amsterdam
Echtgenote: Carolina Loterijman-van Gelder, 17-03-1885 Amsterdam; 28-05-1945 Tröbitz [in het massagraf van het kamp Nordfeld ter aarde besteld, **Erika Arlt**, p. 30] [Huwelijksakte reg.5A;fol.26v, Amsterdam 16-03-1911; Carolina was dochter van Mozes Isaac van Gelder en Augusta Franken]
"Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd."
■ **J.H. Coppenhagen**, Anafiem Gedoe'iem, Overleden joodse artsen uit Nederland, 1940-1945 (Rotterdam 2000) 114-115*: "Gehuwd met Carolina van Gelder (Amsterdam 17 maart 1885 - Tröbitz 28 mei 1945). Studeerde geneeskunde te Amsterdam; artsexamen 26 november 1908. Woonde en praktiseerde in de Vondelstraat 17 te Amsterdam (tevens praktijk Jacob van Lennepstraat 112). Was gestichtsmedicus bij 'Hulp voor Onbehuisden'. Tijdens de bezettingsjaren lid van de NVVZA.*
L.: JW (1941) 2 mei, 9 en (1942) 11 september, 4; NTvG 89 (1945) 358 en 361, en 90 (1946) XVI en 154."
Op bladzijde 115 is de kopie van een advertentie uit **Het Joodsche Weekblad**, 2 mei 1941 afgedrukt, dat H. Loterijman, arts, is verhuisd naar Cornelis Schuytstraat 1 huis, [A'dam].

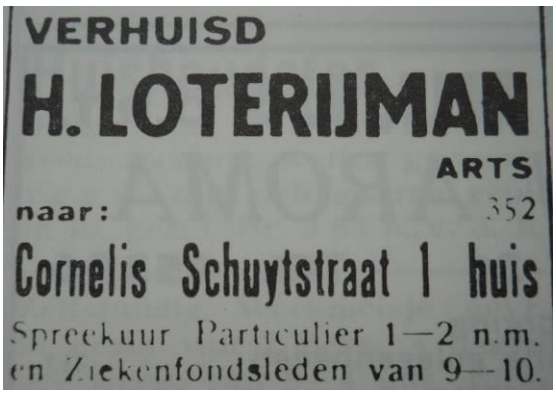
VERHUISD
H. LOTERIJMAN
ARTS
naar: 352
Cornelis Schuytstraat 1 huis
Spreekuur Particulier 1—2 n.m.
en Ziekenfondsleden van 9—10.

▪ **Arlt, Die jüdischen Gedenkstätten, Tröbitz**, [...], p. 30 en 11: Bij de gegevens van Henry Lotterijman in de lijst van de overledenen van het verloren transport staat dat hij in het "*Massengrab Lager Nordfeld*" ter aarde is besteld. [Meer informatie over het kamp Nordfeld is in het hoofdstuk Kroniek van dit onderzoek te vinden.]

Johanna Salomons-Loterijman

▪ **HUA** 03-03-1882, geboorteakte nr. 484
▪ **joodsmonument.nl**: Adres in Utrecht: Justus van Effenstraat 11. JOKOS-dossier 10763 op het Gemeentearchief Amsterdam.
▪ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 28: Haar naam staat op de transportlijst van 17 maart 1943: "*Salomons-Loterijman Johanna 2.3.82*".

Esther de Wijze-Loterijman

▪ **HUA** 15-05-1876, geboorteakte nr. 935
▪ **Genlias / In Memoriam: Echtgenoot**: **Isaac de Wijze**, 07-05-1871 Rotterdam (ovl. 05-10-1942 Auschwitz); huwelijksakte 474, Utrecht 13-9-1898. Ouders van Isaac de Wijze: Joseph de Wijze en Lina Wolf
▪ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Bonairestraat 61 I, Amsterdam

Aäron (Arnold) Loterijman

■ **WieWasWie:** Geboorteakte 2086, Utrecht 24-08-1891.
Tandarts Aäron (Arnold) Loterijman trad op 06-08-1925 te Amsterdam in het huwelijk met Elisabeth de Leeuw, geb. ±1906 Amsterdam, ovl. ?; dochter van David de Leeuw en Hester Sluizer; huwelijksakte reg. 6D fol. 37v, Amsterdam 06-08-1925.
Dit huwelijk werd op 07-08-1928 te Haarlem ontbonden, aktenummer reg. 1A fol. 48v.
Aäron en Elisabeth hertrouwen met elkaar op 08-08-1929 te Amsterdam; huwelijksakte reg. 7D fol. 35. "*Opmerking: Vorig huwelijk tussen BG en BD 06-08-1925. Gescheiden 10-07-1940*"
■ Uit een mail van de heer **Leon Giesen**: "[...] *verhaal* [...] *dat zich afspeelt in de laatste twee weken van de Tweede Wereldoorlog.*
Deel van het verhaal is de executie van de Joodse ondergedoken tandarts Arnold / Aäron Loterijman (Utrecht 22-8-1891 / Baarn 27-4-1945). Zijn overschot is op 9 juni 1945 gevonden en daarna is het waarschijnlijk herbegraven, maar ik weet niet waar. Ik zou denken of in Amsterdam (waar hij woonde en werkte) of in Utrecht, waar hij geboren was en waar ook een deel van zijn familie ligt. Omdat ik geen Hebreeuws kan lezen kan ik er niet achterkomen of hij inderdaad in Utrecht ligt."
■ Uit een mail van de heer **Leon Giesen**: "[...] *verhaal* [...] *dat zich afspeelt in de laatste twee weken van de Tweede Wereldoorlog.*
Deel van het verhaal is de executie van de Joodse ondergedoken tandarts Arnold / Aäron Loterijman (Utrecht 22-8-1891 / Baarn 27-4-1945). Zijn overschot is op 9 juni 1945 gevonden en

daarna is het waarschijnlijk herbegraven, maar ik weet niet waar. Ik zou denken of in Amsterdam (waar hij woonde en werkte) of in Utrecht, waar hij geboren was en waar ook een deel van zijn familie ligt."

■ In het inventaris van de Joodse begraafplaats aan het Zandpad, dat de **Stichting Lezikaron** "om te gedenken" op 5 maart 2003 aan Het Utrechts Archief heeft aangeboden komt de naam van Aäron (Arnold) Loterijman niet voor.

Helaas is zijn naam ook niet in de databank van de Joodse begraafplaatsen in Amsterdam *http://www.dutchjewry.org/phpr/amsterdam/burial_permits/amsterdam_burial_permits_search.php* te vinden.

Luft	
[1296] **Felicitas,** 24-04-1929 Berlijn, 28-02-1945 Midden-Europa [1297] **Wolfgang,** 25-12-1934 Berlijn, 25-10-1944 Auschwitz	
Simon Luft, 22-12-1899 Radom (Polen); 14-11-1941 deportatie naar Minsk, aldaar in november 1941 vermoord.	Phina Burger, 10-10-1906 Czernouiti; ovl. 09-03-1936 Berlin; begraven op de Joodse begraafplaats Weißensee, Berlin.
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ dokin.nl [met foto's] ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ http://www.**zlb**.de/ueber-uns/bibliothekarisches-fachpublikum/raubgutforschung/restitutionen-2013.html ■ https://www.stolpersteine-berlin.de/de/biografie/8012 [Website (Karin Kuhrt) met **foto** en veel informatie van vader **Simon Luft**]	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht Centraal Israëlitisch Weeshuis

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: **Luft, Felicitas**, geb. 24 april 1929 in Berlin, woonde in Berlin [Berlinerstraße 11; bron: dokin.nl]. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 25 februari 1944, Theresienstadt, Ghetto; 23 oktober 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 28 februari 1945, Auschwitz, voor dood verklaard.

Luft, Wolfgang, geb. 25 december 1934 in Berlin, woonde in Berlin [Berlinerstraße 11; bron: dokin.nl]. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 25 februari 1944, Theresienstadt, Ghetto; 23 oktober 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 28 februari 1945, Auschwitz, voor dood verklaard.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

Adres: Nieuwegracht 92

Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Felicitas Luft tot 31-08-1941 had bezocht: Schoolplein ? Van Wolfgang is niet bekend welke school hij voor 01-09-1941 had bezocht.

■ **dokin.nl:** Voordat Felicitas en Wolfgang op 12 februari 1942 naar Westerbork werden afgevoerd, woonden zij in Nederland op vijf verschillende adressen:

06-12-1938, Quarantaine Amsterdam, Zeeburgerdijk 321, Amsterdam;

10-01-1939, I.G.K.R. Liesbosch, Moerdijkse Postlaan 18/ Steenmansweg, Leur;

03-04-1939, Huize Kraaybeek, Hoofdstraat 63, Driebergen;
21-05-1940, Oostelijke Handelskade, Oostelijke Handelskade 12, Amsterdam en
20-08-1940, Centraal Israëlietisch Weeshuis CIW, Nieuwegracht 92, Utrecht.
■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 118: Zij werden "*op 12 februari 1942 naar Westerbork*" met andere "*buitenlandse bewoners van het Centraal Israëlietisch Weeshuis*" afgevoerd. Hun namen werd daar "*op 10 maart 1942 ingeschreven*".

Luss	
[1298] **Albert,** 08-07-1914 Frankfurt am Main, 05-09-1942 Auschwitz	
Hugo Luss, geb. 28-01-1877 Pfungstadt; ovl. 12-01-1941 Leipzig.	Henny Schnurmann, geb. 07-05-1882 Frankfurt am Main; 21-01-1942 gedeporteerd naar het ghetto Riga, waar zij is overleden of van het leven beroofd.
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nobelstraat 23 bis, Utrecht. Beroep: Fotolithograaf.
"*Volgens de Sterbebücher van Auschwitz overleed Albert Luss op 5 september 1942. Deze datum kan afwijken van de officiële sterfdatum zoals na de oorlog vastgesteld door het Ministerie van Justitie.*"
"*Aanvulling 21 mrt 2014*
Leipzig Emigrant
Albert emigrated from Leipzig, Germany to Holland in the 1930s. His mother Henny Luss née Schnurmann (27.05.1882 in Frankfurt/Main) lived on Kaiser-Wilhelm-Str. 28 in Leipzig. His father Hugo (28.01.1877 in Pfungstadt) died on 12.01.1941 in Leipzig. Henny was deported on 21.01.1942 to Riga Ghetto, where she died or was murdered. (Bundesarchiv Residentenlise at USHMM, Washington DC; "Menschen ohne ... "
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Luss, Albert, geb. 08 juli 1914 in Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 05 september 1942, Auschwitz.
■ **Herinneringskamp Westerbork, José Martin:** Aankomst in Westerbork op 19-08-1942, deportatie naar Auschwitz op 24-08-1942.
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.748: "Luss, Albert (8.7.1914, Frankfurt am Main, 5.9.1942) - 28270/1942"

■ **Danuta Czech, Kalendarium Auschwitz**, Seite 295: 5 september 1942: " *Twee mannen met de nummers 57672 en 57890 worden 'op de vlucht' doodgeschoten.*

APMO, D-Aul-5/1, Leichenhallenbuch, S. 277"

■ Nr. **57672** was een man uit Nederland die op 08-08-1942 in Auschwitz is aangekomen, het was de transport waarmee ook Edith Stein op 07-08-1942 vanuit Westerbork naar Auschwitz is gedeporteerd, **D. Czech**, p. 269.

De andere man met de Nr. 57890 is vanuit Celje gedeporteerd, **D. Czech**, p. 270.

■ **Gedenksteen** aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

Lutomirski-Sternheim			
[342] **Rosette,** 18-08-1881 Utrecht, Oudkerkhof F 69, 25-12-1944 Bergen-Belsen			
Manus Sternheim, ± 1851 Utrecht; op 06-05-1908 te Muiderberg begr., graf D E 56.		Leentje Hamburger, ± 1850 Utrecht; op 02-04-1911 te Muiderberg begr., graf D L 511.	
Huwelijksakte 413 Utrecht 09-09-1875			
Andries Sternheim, ± 1821 Deventer; ovl. op 19-06-1886 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 37 A 3 D-.	Elisabeth van Wijnbergen, ± 1819 Utrecht; ald. ovl. 20-11-1860 en begr. aan het Zandpad, graf 38 A 11 A -.	Alexander Jacob Hamburger, ± 1805 Amsterdam; ovl. op 19-09-1854 Utrecht; ald. a. 't Zandpad begr., graf B 9 A 528.	Eva Moses Ho(o)ning, ± 1808 Amsterdam; ovl. 14-2-1878 Utrecht; ald. a. het Zandpad begr., graf 54 A 36 K 932.
Huwelijksakte 332, Utrecht 30-11-1842.		Huwelijksakte 75, Utrecht 28-03-1827	
■ Genlias ■Akevoth: .../philips/136.htm ■Begraaf Verlof ■Zandpad			

■**Genlias: Zus**: N. N. Sternheim is op 13-10-1886 te Utrecht als levenloos kind geboren; overlijdensakte 1737, Utrecht 15-10-1886.

Rosette Lutomirski-Sternheim

■ **HUA** 19-08-1881, geboorteakte nr. 1656

■ **joodsmonument.nl**: Adres in mei 1940: Leliegracht 54 huis, Amsterdam

Echtgenoot: Max Lutomirski, 17-12-1885 Amsterdam; 04-08-1940 Amsterdam [Genlias: Huwelijksakte reg.2F;fol.8v, Amsterdam 26-09-1929; Max was zoon van David Lutomirski en Augusta Horrwitz; Rosette was weduwe van Abraham Bosman].

■ **Herinneringscentrum Kamp Westerbork**, medewerker Gerard Rossing: Rosette Lutomirski-Sternheim werd op 31 juli 1944 op transport naar Bergen-Belsen gesteld.

Magnus [1299] **Sally,** 31-05-1881 Hannover, ovl. 31-08-1942 Auschwitz		**Magnus-Magnus** [1300] **Hulda,** 25-02-1885 Hannover, ovl. 31-08-1942 Auschwitz	
Huwelijk ?			
Gustav Menke Gottlieb Magnus, geb. 04-02-1852 in Salzhausen; ovl. 18-03-1943 Theresienstadt.	N.N.	N.N.	Emilie Katz, geb. 08-07-1851 in Mollenfelde; ovl. ?
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie			

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hartingstraat 12 bis, Utrecht. Inboedellijst van 28 april 1942. Liro-Kaart bij het National Archief. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941:
■ **Genlias**: Uit de overlijdensakte nr. 210, Utrecht 20-01-1951, blijkt, dat Sally Magnus was gehuwd met [1300] **Hulda Magnus-Magnus**.
Uit de overlijdensakte nr. 209, Utrecht 20-01-1951, blijkt, dat Hulda Magnus-Magnus was gehuwd met [1299] **Sally Magnus**.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Magnus, Sally, geb. 31 mei 1881 in Hannover, woonde in Hannover. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
Magnus, Hulda Hannchen, geb. Magnus, geb. 25 februari 1885 in Hannover, woonde in Hannover. Deportatie: vanuit Nederland, 31 augustus 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ http://www.**minzen.com**/ortliste_l.htm: **Langenforth Kreis Hannover**
Magnus Otto Inh. Sally Magnus Likörfabrik 1928, 29

■ https://ak-regionalgeschichte.de/judenverfolgung-langenhagen/:
"***Arisering van de likeurstokerij Otto Magnus***
In Langenforth Süd [Zuid], *Stader Landstraße 62 (thans Vahrenwalder Straße 290 in* [D-] *30179 Hannover) bevond zich de likeurstokerij – wijn- en spiritualiëngroothandeling – Otto Magnus. Het gebouw werd gebruikt als woon- maar ook als zakenpand. Eigenaresse van dat pand was Hulda Magnus. Houder van de likeurstokerij waren Gottlieb Wolff en Sally Magnus. Volgens het adresboek van de stad Hannover van 1935 is onder dit adres bovendien nog gewag gemaakt van: de weduwe E. Magnus, de koopman I. Rottenberg, de meester-kleermaker G. Bleckmann en de Stabsgefreite* [vertaling ?] *H. Höhne.*[…]
[…] *Bij de weduwe E. Magnus gaat het om Emilie Magnus-Katz, de moeder van Hulda Magnus. Bij de koopman I. Rottenberg gaat het om Isaak Rottenberg, die gehuwd is met Henny Rottenberg-Magnus. Tijdelijk leefde ook de vader van Sally, Gustav Magnus in de Stader Landstraße 62. [NLA HA, Hann. 210, Acc. 2004/024 Nr. 270, NLA HA Hann. 210 Acc. 2004/025 Nr. 2571]*
[…]
***Sally Salomon Magnus**, geb. 31-05-1881 Hannover.*
Het adresboek van de stad Hannover van 1935 vermeldt als woonplaats de Stader Landstraße 62 in Langenforth.
Tijdens de pogroms van 10 en 11 november 1938 werden in Hannover 333 Joden en een Jodin opgepakt en in het politiegevangenis opgesloten. Sally Magnus was een van de gearresteerden.[…]
Sally Magnus vluchtte naar Nederland, werd van 27-08-1942 tot 28-08-1942 in het doorgangskamp Westerbork opgesloten en op 28-08-1942 op transport gesteld naar het concentratie- en vernietigingskamp Auschwitz, waar hij op 31-08-1942 werd vermoord.
NLA HA Hann. 210 Acc. 2004/025 Nr. 545
bundesarchiv.de/gedenkbuch/de921992
joodmonument.nl/nl/page/122232/sally-magnus
yvng.yadvashem.org/nameDetails.html?itemId=2941680

***Hulda Magnus-Magnus**, geb. 25-02-1885 Hannover, was de eigenaresse van het woonhuis en zakenpand in de Stader Landstraße 62. Evenals Sally vluchte zij naar Nederland en werd vanuit Westerbork op 28-08-1942 op transport gesteld naar het concentratie- en vernietigingskamp Auschwitz, waar zij op 31-08-1942 werd vermoord.*
bundesarchiv.de/gedenkbuch/de922047
joodsmonument.nl/nl/page/122231/hulda-magnus-magnus

***Emilie Magnus-Katz**, geb. 08-07-1851 in Mollenfelde, zij is de moeder van Hulda Magnus. Het adresboek van de stad Hannover van 1935 vermeldt als woonplaats de Stader Landstraße 62 in Langenforth.*
[…]

Gustav Menke Gottlieb Magnus, *geb. 04-02-1852 in Salzhausen, van Hamburg op 19-07-1942 naar het Ghetto Theresienstadt gedeporteerd, waar hij op 18-03-1943 werd vermoord.*
bundesarchiv.de/gedenkbuch/de922018
holocaust.cz/de/opferdatenbank/opfer/23300-gustav-magnus/
Er is voor Gustav een Stolperstein geplaatst in de Osterstraße 19 te Hamburg."

Magnus-Zuidema

[1301] **Ester,** 29-04-1857 Schildwolde, gem. Slochteren, 23-07-1943 Sobibor

Simon Levies Zuidema, 24-01-1819 Slochteren; veehandelaar; op 17-04-1910 te Sappemeer overleden.	Hinderika Jacobs Colthof (Hendrina Colthof), 16-06-1823 Heerenveen; op 12-01-1886 te Sappemeer overleden.

Huwelijk op 06-08-1846 te Hoogezand

Levie Meijer Zuidema, 27-05-1775 Zuidbroek; vleeshouwer; ovl. op 13-02-1863 te Slochteren.	Roossien Lazarus Odewald, ± 1785 Schildwolde, gem. Slochteren; op 19-12-1860 te Slochteren overleden.	Jacob Arons Colthof, 5-05-1780 Gorredijk, gem. Opsterland; slager; ovl. op 30-08-1867 te Hoogezand en te Kolham begr., graf 134.	Hester Josefs Cohen, 1788 Veenendaal; op 08-11-1871 te Sappemeer overleden.

■akevoth.org/genealogy/zuidema/1.htm ■ akevoth.org/genealogy/ndbeli/354.htm
■ akevoth.org/genealogy/ndbcore/1383.htm ■ Genlias

■ **Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer**, ⋯, p. 273, inscriptie op de grafsteen nr. 134 van **grootvader Jacob Arons Colthof**: "*EN JA'AKOV GING ZIJNS WEEGS (Gen. 32:1) / PN / de geachte en de dierbare man, de heer Ja'akov / zoon van de heer Abraham Aharon Koltov / die in de kalmte 84 / jaar was en de zonen van Jisra'el in het heilige / verbond leidde (hij was besnijder) , hij overleed met een goede naam in de nacht van / de heilige Sabbat, de eerste dag van rosj chodesj Elloel en hij werd begraven op zon- / dag de tweede dag van rosj chodesj in het jaar 'gedenk dat / wij stof zijn' (=627) (1 september 1867) / TNSBH*"

Ester Magnus-Zuidema

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Justus van Effenstraat 12 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 40 136 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias / http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/883.htm**: Ester Zuidema was gehuwd met **Jacob Magnus**, 05-09-1856 Smilde; zijn ouders waren Nathan Magnus en Eva van Zuiden; huwelijksakte 29, Sappemeer 15-8-1890.
Echtgenoot Jacob Magnus is op 12-6-1921 te Assen op leeftijd van 64 jaar overleden; zijn ouders waren Nathan Magnus en Eva van Zuiden; overlijdensakte 97, Assen 14-6-1921.

■ **akevoth.org/genealogy/ndbeli/883.htm / joodsmonument.nl**: **Dochter Eva Henderika de Vries-Magnus**, 15-11-1891 Smilde, ovl. 25-01-1943 Auschwitz; volgens joodsmonument was haar adres in februari 1942 Het Apeldoornsche Bos, Zutphensestraat 106. [Over het lot van de patiënten van Het Appeldoornsche Bosch zie de aantekeningen bij E. Joles-Lankhout.]
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 240: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Zuidema Esther 29.4.57*".

Makowskij-Luft	
[1302] **Selma,** 28-02-1878 Ternowka, 31-08-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Willem van Noortstraat 9, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Makowsky, Selma, geb. Luft, geb. 28 februari 1878 in Tarnowke, woonde in Aachen. Deportatie: vanuit Nederland 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 31 augustus 1942, Auschwitz. [Vgl. Offergeld/ Herpertz/ Broeckmann, Gedenkbuch für die Opfer der Shoah aus Aachen, p. 332]
■ **Genlias**: Uit de overlijdensakte nr. 208, Utrecht 20-01-1951, blijkt, dat Selma Luft gehuwd was met **Max** (Abraham Mozes) **Makowskij**.
■ **WieWasWie**: Selma en Max hadden een **dochter** namens Charlotte. Charlotte was ± 1900 te Aken geboren en trouwde op 18-06-1925 te Wageningen met Chistiaan Johan van Zetten, geb. ± 1895 te Wageningen, zoon van Willem Joseph van Zetten en Christina Johanna van der Kolk.

Mannheimer	
[1303] **Herta,** 06-05-1891 Bütthard, 10-09-1943 Auschwitz.	
Salomon Mannheimer, geb. 28-12-1858 Bütthard; ovl. 14-03-1937 Heidingsfeld. Salomon was zoon van Karoline Lichtenfels.	Johanna Wolf, geb. 22-06-1861 Großeicholzheim; ovl. 08-02-1917 Heidingsfeld. Johanna was dochter van Regina Kaelbermann.
Huwelijk 1890	
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ http://www.historisches-unterfranken.uni-wuerzburg.de/test/web324w/juf/stammbauminclude.php?global=;search;32800;unscharf;0;3;alle;~ORDER~BY~beruf~;14;1;000_speziell_gesucht;ENDE; ■ http://wuerzburgwiki.de/wiki/Herta_Mannheimer	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prof. Pullelaan 15, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Mannheimer, Herta, geb. 06 mei 1891 in Bütthard, woonde in Würzburg. Emigratie: August 1937, Nederland. Deportation: vanuit Nederland 1943, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 10 september 1943, Auschwitz.
■ http://www.**stolpersteine-wuerzburg**.de/wer_opfer_lang.php?quelle=wer_opfer.php&opferid=17:

"*Mannheimer, Herta, geboren op 06.05.1891 in Bütthard/Ufr.*
Straat: Kirchgasse 12; Stadsdeel Heidingsfeld. Deportatiedatum 09.03.1943, sterfdatum 10.09.1943, overlijdensplaats Auschwitz, gedeporteerd op 9.3.1943 naar Westerbork, vermoord op 10.9.1943 in Auschwitz."
"*Herta Mannheimer verhuisde in 1905 met haar gezin van Bütthard naar Heidingsfeld. De familie leefde van de handel in meel- en landprodukten. Herta deed het huishouden en zorgde voor haar vader na de dood van haar moeder. Ze was binnen de gemeente actief op sociaal en cultureel gebied. Na de dood van haar vader emigreerde ze in 1937 naar Nederland. Eerst woonde ze in 'Maartensdijk, later in Amsterdam (Merwedeplein 37).*
Würzburger Stolpersteine**, bron: **Reiner Strätz, Biograph.Handb.Würzburger Juden
Ratsprotokolle Heidingsfeld (Stadtarchiv Würzburg)
Mitteilung des Erinnerungscentrums Kamp Westerbork"
■ **http://www.alemannia-judaica.de/heidingsfeld_synagoge.htm**: "Onder de Joodse persoonlijkheden van de jaren twintig zijn o. a. te noemen: Herta Mannheimer (geb. 1891 in Bütthard/Ufr.), sedert 1905 met haar familie in Heidingsfeld, waar haar vader een handel met meel- en landproducten is begonnen; 1924 werd zij in Heidingsfeld als lid van de gemeenteraad gekozen (toen de enige vrouw van de gemeenteraad); [...]. Er is een straat naar haar genoemd."
"De verpleegster Herta Mannheimer werd met het Ludwigskreuz onderscheiden (1917)
Mededeling in het '**Frankfurter Israelitischen Familienblatt**' van **2 maart 1917**: '*München. Distriktsrabbiner Dr. Cohn - Burgpreppach, Rabbinersgattin Mathilde Meyer - Regensburg en verpleegster Herta Mannheimer uit Heidingsfeld werden met het Ludwigskreuz geëerd.*' "
■ **Israel Schwierz**, Steinerne Zeugnisse jüdischen Lebens in Bayern, p. 46:
"***Bütthard** (Würzburg)*
Hier bestond sedert 1588, mogelijkerwijze ook eerder, tot oktober 1937 een Joodse Gemeente. Zij bezat een in 1812 gebouwde synagoge en een groot gemeentehuis met woningen. Het interieur van het gebouw werd in 1938 beschadigd, maar het gebouw zelf bleef behouden. Het synagogengebouw en gemeentehuis zijn er vandaag nog voorhanden. Het bevindt zich nu in privébezit en wordt, nadat enkele verbouwingen zijn uitgevoerd, als woonhuis benut."

Marcas de-Vles

[1632][1] **Kaatje,** 10-12-1860 Zutphen, 02-04-1943 Sobibor

Jacob Joseph Vles, geb. ± 1826 Zutphen; op 22-05-1907 te Zutphen overleden.	Elisabeth van Meer, geb. 13-04-1828 Cuijk en Sint Agatha; op 02-11-1921 te Zutphen ovl.

Huwelijksakte 13, Cuijk en Sint Agatha 04-05-1858

Joseph Simon Vles, 1796/97 Nijkerk, leerlooijer; ovl. op 15-06-1872 te Zutphen.	Rachel Salomon Snoek, ± 1794 Amsterdam; op 16-08-1873 te Zutphen overleden.	Rafael van Meer*, **13**-11-1786 Cuijk, slager, deed dienst als voorzanger in de synagoge van Cuijk; ovl. op **23**-09-186**5**; begr. te Cuijk. Ravoil van Meer***, **20**-11-1786 Cuijk; ovl. **15**-09-186**6** Cuijk.	Jet Mozes Metsge (Jetta Metzer**, Jeras Moses), geb. 10-06-1798 's-Heerenberg; ovl. op 19-05-1876 te Cuijk en St. Agatha; begr. te Cuijk.

Huwelijksakte 45, Zutphen 20-08-1824.	***Huwelijksakte 2, Cuijk en Sint Agatha 16-02-1826

■ Bader, Verborgen in Brabantse Bodem, p. 204, MC 10 en 13 ■ Genlias
■ http://www.stichtingvanmeer.nl/paginasNiv3/paginas_graven_1740-1919/graven-1780.html
■ WieWasWie [1) Eerder was mij slechts haar meisjesnaam bekend, vandaar de hoge coderingsnummer.]

■ **WieWasWie:** Volgens de scan van de geboorteakte van Elisabeth van Meer was Rafael van Meer op 13-04-1828 *'negenendertig jaar'* oud; dat duidt op 1789 als geboortejaar, wat helaas ook niet voor duidelijkheid zorgt, welke gegevens van Rafael of Ravoil juist zijn.
■ **Bader, Verborgen in Brabantse Bodem**, p. 204:
*) Inscriptie op de grafsteen van **grootvader Rafael van Meer**: "*PN /*
de heer Rafael, zoon van de heer Mozes, / voorzanger in onze gemeente. / Hij schonk naar vermogen. / Een man getrouw in zijn gedragingen. / Hij keerde terug naar zijn rust en naar zijn aarde / op de Sjabbat tussen Rosj Hasjana en Jom Kippoer 5626, / en zijn begrafenis was op 8 Tisjri."
) Inscriptie op de grafsteen van **grootmoeder Jet Mozes Metsge / Jetta Metzer: "*PT/*
mevrouw Jirat, de vrouw van Rafael. / De vrouw van een rechtschapen man, / voorzanger en vertrouwensman van zijn gemeente. / Een oprechte, brave vrouw, / zij nam G-ds geboden steeds in acht. / Haar goede naam was bekend, haar aandenken zij tot zegen. / Zij stierf de dag voor de Heilige Sjabbat 25 Ijar 1876."
■ http://www.**stichtingvanmeer**.nl/paginasNiv3/paginas_graven_1740-1919/graven-1780.html:
" ***Ravoil Cosman van Meer**, geboren 20-11-1786, overleden 15-09-1866 Cuijk, begraven 17-09-1866 Cuijk. (Echtgenoot van **Jeras (Jet) Mozes Metzer**).*
Hier rust de geëerde heer Rafael zoon van de geëerde heer Moshe. Hij ging zijn gemeente voor in het gebed. Hij deelde uit naar zijn vermogen. Een betrouwbaar man in zijn gedrag.

Naar zijn rust keerde hij terug en naar zijne aarde op Shabbath Teshoevah 6 Tisjri 5627 en op 8 Tisjri was zijn begrafenis. De eerste letters van regels 2 t/m 4 vormen van boven naar beneden de naam RaPHaeL . Stamboom 12-Lith"
"***Jetta Mozes Metzer**, geboren 10-06-1798, overleden 19-05-1876, begraven 21-05-1876 Cuijk. (Echtgenote van **Ravoil van Meer**).*
Hier is geborgen Jeret, de vrouw van Rafael de vrouw van een rechtschapen man, voorganger, en vertrouwensman van zijn gemeente. Een eerlijke en waarachtige vrouw. Aan Gods geboden hield zich immer. Haar naam is alom bekend tot lof en haar herinnering zij tot zegen. Zij overleed op de vooravond van de heilige Sabbath 25 Iyar en werd begraven op zondag de 27e van die maand in het jaar 5636. Stamboom 12-Lith"

Kaatje de Marcas-Vles

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Ramstraat 3, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 14 798 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 3299 / 8683). "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
■ **Genlias**: Arnold de Marcas, geb. 16-10-1854 Zwolle, was gehuwd met Kaatje Vles, ± 1860 Zutphen; zoon van David de Marcas en Betje van Dam; huwelijksakte 131, Zutphen 24-12-1895. Overlijdensakte 2101, Utrecht 2-10-1946: Overledene Kaatje Vles, Vader Jacob Joseph Vles, Moeder Elisabeth van Meer, Partner Arnold de Marcas Relatie: weduwe van
■ **Steutel/ Meerman/ de Hond/ Braat**, Joods Vlissingen, p. 171: **Echtgenoot** Arnold de Marcas is te Vlissingen op de Joodse begraafplaats aan de Vredehoflaan ter aarde besteld, Grafsteen 35.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 44: Op de transportlijst van 30 maart 1943 is Kaatje Vles niet te vinden, wel "*Marcus de-Bles Kaatje 10.12.60*", omgekeerd is de naam Marcus de-Bles, Kaatje niet in *In Memoriam* genoteerd.
■ **In Memoriam**, tweede druk, Den Haag 1995: Op bladzijde 769 is zij onder haar meisjesnaam wel te vinden: "*Vles, Kaatje. 10-12-1860 Zutphen, 2-4-1943 Sobibor*."
■ **Cees Steutel**, Joods Vlissingen, p. 51 en 52: "'*Koopman' staat er op de gezinskaarten achter de naam van vele in Vlissingen wonende Joodse families vermeld. [...] Sommige stonden op de Vlissingse markt of waren ook de trotse eigenaar van een eigen winkel of bedrijfspanden zoals A. de Marcas en later zijn vrouw Kaatje de Marcas-Vles,* [...]."
■ **Adri Meerman**, Joods Vlissingen, p. 145: "*Op de hoek van de Gravestraat/ Zeilmarkt was in een statig pand de confectiezaak 'Au Bon Marche' gevestigd, eigendom van de Joodse weduwe Kaatje de Marcas-Vles, die in 1938 van plan was naar Utrecht te verhuizen. Haar echtgenoot Arnold was reeds in 1919 overleden*."

<table>
<tr><td colspan="4">Marcusson
[1304] Grete, 20-09-1917 Castrop-Rauxel, 17-09-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1305] Iwan Marcusson, 2-01-1873 Hannover; 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 233]</td><td colspan="2">[1306] Henny Rosenthal, 12-11-1881 Cloppenburg; 23-07-43 Sobibor [Schelvis, p. 236]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1904; Ludwig, het eerste van twee bekende kinderen werd 30-04-1905 te Herne geboren.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Louis Wolff Rosenthal, geb. 17-10-1837 Cloppenburg; ald. ovl. 25-12-1885.</td><td>Rosalie Frankenstein, geb. 1855; ovl. ??-09-1926 's-Gravenhage; ald. begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk ±1880; Henny, het eerste van twee bekende kinderen werd 12-11-1881 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ https://www.geni.com/people/Henny-Rosenthal/6000000027313993565
■ https://www.geni.com/people/Louis-Wolff-Rosenthal/6000000042782189072
■ https://www.geni.com/people/Rosalie-Frankenstein/6000000042782227188 ■ Genlias
■ joodsmonument.nl (https://www.myheritage.de/names/henny_rosenthal)
(https://www.geni.com/people/Ivan-Marcusson/6000000027314237479)</td></tr>
</table>

Grete Marcusson, Iwan Marcusson en Henny Marcusson-Rosenthal

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Obrechtstraat 42 bis, Utrecht.

Grete Marcusson

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Marcusson, Grete, geb. 20 september 1917 in Castrop-Rauxel, woonde in Castrop-Rauxel. Emigratie: Nederland. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 17 september 1943, Auschwitz, voor dood verklaard.

Iwan Marcusson en Henny Marcusson-Rosenthal

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 233 en 236: Hun namen staan op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Marcusson Ivan 2.1.73*" en "*Rosenthal Henny 12.11.81*".

■ **WieWasWie/ In Memoriam/ joodsmonument.nl/ Digitale Stamboom Rotterdam**: Van Iwan en Henny zijn twee kinderen bekend, te weten:

1) **Ludwig Marcusson**, geb. 30-04-1905 Herne, ovl. 07-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 90]. Ludwig trad op 25-01-1934 te Rotterdam in het huwelijk met Vrouwtje Goudsmit, geb. 07-02-1906 Rotterdam, ovl. 07-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 90]. Vrouwtje was dochter van Emanuel Goudsmit en Mietje Eliazar; huwelijksakte 272/ pag. b071, Rotterdam 1934; Vrouwtje is op 07-05-1943 in Sobibor overleden [Schelvis, p. 90]. Uit het huwelijk van Ludwig en Vrouwtje werd op 25-06-1938 te Rotterdam dochter Carla geboren. Carla staat onder de rubriek 'Nachtrag'

op de transportlijst van 4 mei 1943 naar Sobibor, waar zij evenals hun ouders op 07-05-1943 van het leven werd beroofd [Schelvis, p. 91].
2) **Grete Marcusson**, geb. 20-09-1917 Castrop, overleden 17-09-1943 Auschwitz.

Marsman			
[1307] **Wolfram Siegfried,** 16-07-1914 Leiden, 11-06-1943 Sobibor			
Samuel Wolf Marsman, 04-06-1874 Leiden; vleeshouwer; 26-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 35]		Clara Sitters, 14-11-1882 Leeuwarden; 26-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 35]	
Huwelijksakte 147, Leeuwarden 01-07-1908.			
Wolf Samuel Marsman, 24-06-1845 Wassenaar, vleeschhouwer; ovl. 24-01-1919 Leiden; begr. te Katwijk.	Sophia Alter, 29-07-1847 's-Gravenhage; ovl. op 09-09-1915 te Leiden en te Katwijk begraven.	Salomon Kalman Nathan Sitters, 06-12-1838 Amsterdam; ovl. op 18-02-1936 te Amsterdam.	Elisabeth Hartog Hirsch Hoffman, 1842 Amsterdam; ovl. 30-06-1912 Leeuwarden.
Huwelijk op 30-08-1871 te 's-Gravenhage.		Huwelijksakte reg. 11; fol. 100v, Amsterdam 05-12-1866.	
■ Akevoth: .../ndbcore/7175.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/11804.htm ■ Akevoth: .../ashkenazi/11818.htm ■ Genlias ■http://home.hccnet.nl/r.bobbe/hamme/hamme.htm#BM7587			

Wolfram Siegfried Marsman

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Boomstraat 13, Utrecht.
"*Wolfram Siegfried Marsman had Veeartsenijkunde gestudeerd in Utrecht. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 171: Zijn naam staat onder de rubriek *HAEFTLINGE* op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Marsman Wolfram 16.7.14*".

Marx	
[1308] **Alex,** 29-03-1891 Bonn, ??-02-1945 Bergen-Belsen	
N.N.	N.N.
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Kromme Nieuwegracht 1, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Marx, Alex, geb. 29 maart 1891 in Bonn, woonde in Bonn. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 04 september 1944, Theresienstadt,

Ghetto; 29 september 1944, Auschwitz, vernietigingskamp; Bergen-Belsen, concentratiekamp; voor dood verklaard.
■ **Genlias**: Uit de overlijdensakte nr. 1213, Utrecht 07-07-1948, blijkt, dat Alex Marx gehuwd was met Erna Block.

Marx
[1309] **Fritz,** 19-08-1902 [Wuppertal-] Elberfeld, sterfdatum en -plaats in Polen onbekend.
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Laan van Nieuw Guinea, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Marx, Fritz, geb. 19 augustus 1902 in Elberfeld, woonde in Wuppertal. Deportatie: 1944, Polen

Marx			
[1310] **Kurt**, 09-08-1921 Keulen, 00-08-1942 Auschwitz [1311] **Rolf**, 09-08-1921 Keulen, 00-08-1942 Auschwitz			
[1308] **Alex Marx,** 29-03-1891 Bonn, ??-02-1945 Bergen-Belsen		Erna Block (Bloch)	
Huwelijk voor 1921			
N.N.	N.N.		
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument ■WieWasWie			

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Kromme Nieuwegracht 1, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Marx, [tweeling] Kurt [en Rolf], geb. 09 augustus 1921 in Köln, woonde[n] in Köln, Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork August 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

Mastbaum-Mayer
[1312] **Martha Pauline Amalie,** 16-07-1878 Frankfurt am Main, 21-05-1943 Sobibor
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 64, Utrecht.
■ http://www.**geni**.com/people/Martha-Pauline-Amalie-Mayer/6000000027753142872: **Martha Pauline Amalie Mayer** was echtgenote van Raphael Mastbaum en moeder van Nelly Henny Mastbaum.
■ https://www.geni.com/people/Raphael-Mastbaum/6000000027753204870: Echtgenoote Raphael Mastbaum werd 21-11-1866 te Hüsten [D] geboren, hij was zoon van Salomon Mastbaum en Sophie Sternefeld. Hij overleed 06-10-1942 te Amsterdam.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Mastbaum, Martha P., geb. Mayer, geb. 16 juli 1878 in Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 18 mei 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 21 mei 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 114: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 18 mei 1943. Het geboortedatum is in plaats van 16-07-1878 met 16.1.78 weergegeven: "*Mayer Martha 16.1.78*".
■ **Gedenksteen** aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

Mayer	
[1313] **Hans,** 26-01-1913 Kusel, 28-05-1943 Sobibor.	
[1315] Oskar Mayer, geb. 14-11-1883; ovl. 09-04-1943 Sobibor.	[1316] Rosa Mayer-Kann, geb. 09-12-1880 Rheinböllen; ovl. 09-04-1943 Sobibor.
Huwelijk 23-12-1909 [D-55494] Rheinböllen	
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Poortstraat 87 bis, Utrecht. Beroep: Koopman.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Mayer, Hans, geb. 26 januari 1913 in Kusel, woonde in Kusel. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 25 mei 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 28 mei 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 132: Zijn naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Meyer Hans 26.1.13*".
■ https://de.**wikipedia**.org/wiki/Liste_der_Stolpersteine_in_Kusel: 24-02-2007 is voor hem in de Bahnhofstraße 33 te Kusel een Stolperstein [struikelsteen] gelegd.
■ https://**stadt.kusel**.de/fileadmin/user_upload/Stadt/Stadtgeschichte/**Stolpersteine**/[...]: Hans had een zus, te weten: Hedwig Mayer, geb. 01-04-1911. Hedwig trouwde met de heer Weil, wiens voornaam niet bekend is. Hedwig vertrok met hem naar Meisenheim.

Mayer
[1314] **Margot,** 24-02-1915 [Essen-]Rüttenscheid, 27-08-1942 Auschwitz
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Vleutenseweg 28, Utrecht. Beroep: Dienstbode.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Mayer, Margot, geb. 24 februari 1915 in Essen, woonde in Essen. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

Mayer

[1315] **Oskar,** 14-11-1883 Kusel, 09-04-1943 Sobibor

■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ http://stadt.kusel.de/fileadmin/user_upload/Stadt/Stadtgeschichte/AufLastwagenfortgeschafft/BuchAufLastwagen200S_2Auflage.pdf: "*Oskar Mayer, geb. 14-11-1883, was gehuwd met* [1316] *Rosa Mayer-Kann, geb. 09-12-1880. Uit dit huwelijk zijn twee kinderen voortgekomen:*
[1313] *Hans Mayer, geb. 26-01-1913 en*
[1671] *Hedwig [Weil-]Mayer, geb. 01-04-1911.*
De familie Mayer bedreef een florerende zaak voor dames- en herenbovenkleding in de Bahnhofstraße 33.
De dochter Hedwig huwde in Meisenheim een man namens Weil. De zoon Hans hielp in de winkel van de ouders.
Op 10-11-1938 werden vader en zoon Hans Mayer in de ochtend samen met andere mannen uit Kusel opgepakt en naar Dachau gebracht, terwijl de moeder Rosa Mayer tijdens de namiddag van de 10e november samen met andere vrouwen en kinderen naar de Franse grens werden gereden. Aanvullend bestaat er volgens politielijst 1962 de informatie, dat Rosa, Hans en Oskar Mayer zich op 25-01-1939 uit Kusel lieten uitschrijven, om naar Dordrecht in [Zuid-]Holland te vertrekken. Dit moet geen tegenstelling zijn, omdat zij zich ook na de emigratie door een brief hebben kunnen in Kusel laten uitschrijven.
Zoals uit de stukken van de slachtofferlijst in Yad Vashem voortkomt, moeten zij daarna naar Nederland zijn gevlucht en zijn later daar na de invasie van de Duitsers opgepakt en naar Sobibor gedeporteerd.
De ouders zijn op 09-04-1943 meteen na aankomst in Sobibor vermoord. [...]
De dochter Hedwig Weil-Mayer is blijkbaar ook naar Nederland gevlucht en daar eveneens opgepakt, maar naar Auschwitz gedeporteerd. Rond vier maanden voor de bevrijding van het vernietigingskamp werd zij op 06-10-1944 vermoord."
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Van Speijkstraat 11, Utrecht. Beroep: Koopman. JOKOS-dossier nr. 30 431 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Mayer, Oskar, geb. 14 november 1883 in Kusel, woonde in Mainz. Deportatie: 1943, Sobibor, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 54: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 april 1943: "*Mayer Oskar 14.11.83*".
■ https://de.**wikipedia**.org/wiki/Liste_der_Stolpersteine_in_Kusel: 24-02-2007 is voor hem in de Bahnhofstraße 23 te Kusel een Stolperstein [struikelsteen] gelegd.

Mayer-Kann
[1316] **Rosette,** 09-12-1880 Rheinböllen, 09-04-1943 Sobibor
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Van Speijkstraat 11, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenbuch**: Mayer, Rosa, geb. Kann, geb. 09 december 1880 in Rheinböllen, woonde in Mainz. Deportatie: 1943, Sobibor, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 54: Haar naam staat op de transportlijst van 6 april 1943: "*Maijer-Kan Rosette 9.12.80*".

■ https://de.**wikipedia**.org/wiki/Liste_der_Stolpersteine_in_Kusel: 24-02-2007 is voor haar in de Bahnhofstraße 23 te Kusel een Stolperstein [struikelsteen] gelegd.

Meiboom			
[1317] **David,** 04-07-1890 Rotterdam, 09-07-1943 Sobibor			
Barend Meiboom, 6-12-1853 Nieuwenhoorn; ovl. op 24-04-1928 te Rotterdam, akte 2074.		Santje Bouwman, ± 1850 Vianen; ovl. op 28-03-1925 te Rotterdam, akte 1261.	
Huwelijksakte 81, Rotterdam 04-02-1880			
Levie Meiboom, zoon van Barend Meiboom en Roosje Philip Levie, 4-4-1822 Numansdorp, beroep vleeshouwer; ovl. op 17-04-1900 te Rotterdam.	Klara (Clara) v. Vollenhove(n),31-1-1826 Wateringen, dochter van Jacob van Vollenhoven en Hester Levie; ovl. 2-01-1894 Antwerpen.	Abraham Bouwman, ± 1820 Sommelsdijk; ovl. op 13-01-1895 te Vianen.	Judith de Vries, ± 1823 Vianen; ovl. op 22-02-1904 te Vianen.
Huwelijksakte 6, Zuidland 15-04-1852.		Huwelijksakte 10, Vianen 26-07-1849.	
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ Riet de Leeuw van Weenen - van der Hoek, Een Kille in de Mediene, Joods leven in Zuidland, p. 139 en 172.			

David Meiboom

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Twijnstraat 16 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 11 087 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias**: David Meiboom was gehuwd met [346] **Sara de Vries**, 28-06-1886 Utrecht; dochter van Barend de Vries en Rachel Klein; huwelijksakte 582, Utrecht 15-06-1921.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 204: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Meiboom David 4.7.90*".

<table>
<tr><td colspan="4">Meiboom
[1658] Rachel Walg-M., 17-09-1923 Rotterdam, 00-12-1942 Auschwitz
[1318] Santje, 14-03-1926 Rotterdam, 09-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1317] David Meiboom, 4-07-1890 Rotterdam; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 204].</td><td colspan="2">[346] Sara de Vries, 28-06-1886 Utrecht; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 204].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 582, Utrecht 15-06-1921.</td></tr>
<tr><td>Barend Meiboom, geb. 28-10-1854 Nieuwenhoorn, zoon van Levi Meiboom en Klara van Vollenhoven; ovl. op 24-04-1928 te Rotterdam.</td><td>Santje Bouwman, ± 1850 Vianen; ovl. op 28-03-1925 te Rotterdam.</td><td>Barend de Vries, ± 1858 Vianen; ovl. op 13-03-1940 te Utrecht.</td><td>Rachel Klein, 1856 Amersfoort, ovl. 18-09-1922 Utrecht; ald. aan het Zandpad begr., 8 C 12 E 1341.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 81, Rotterdam 04-02-1880</td><td colspan="2">Huwelijksakte 249, Utrecht 04-06-1884</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Grootmoeder Rachel Klein** was eerder getrouwd met Philip Samuel Creveld.

Santje Meiboom en Rachel Walg-Meiboom

■ **joodsmonument**: Adres in juni 1941: Twijnstraat 16 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 11 087 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willa de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Twijnstraat 16 bis

Santje Meiboom

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 204: Haar naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Meiboom Santje 14.3.26*".

Rachel Walg-Meiboom

■ **Het Joodsche Weekblad**, no. 19, 14 augustus 1942:

Getrouwd: 5430
A. J. Walg
en
R. Meiboom.
Den Haag,
22 Menachem-5 Aug.
v. d. Duynstraat 11 c.

■ Haar echtgenoot Abraham Jonas, zoon van Jacob Walg en Julia Glaser, heeft de oorlog overleefd.

Meijer	
[1321] **Heinrich,** 01-10-1878 Aken, 31-08-1942 Auschwitz	
Moises Meijer	Henriette Vohs
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Koekoekstraat 50 bis, Utrecht.
■ **Genlias**: Uit de overlijdensakte nr. 214, Utrecht 20-01-1951, blijkt, dat Heinrich Meijer gehuwd was met [1335] Ernestina Meijer-Schloss.
■ **WieWasWie**: Heinrich Meijer trad op 17-10-1934 te Rotterdam in het huwelijk met Ernestina Schloss, 05-02-1890 Eppelsheim, 31-08-1942 Auschwitz, dochter van Leopold Schloss en Susanna Maijer; huwelijksakte p. o 092, Rotterdam 17-10-1934; opmerking: bruidegom en bruid zijn beide Duitsch onderdaan.

Meijer	
[1323] **Lieselotte,** 05-02-1925 Frankfurt am Main, 30-09-1942 Auschwitz	
S. Meyer	K. Wachendörfer
■ http://www.dokin.nl/deceased-children/lieselotte-meyer-born-5-feb-1925 [met foto] ■ Genlias ■ joodsmonument.nl	

■ **joodsmonument.nl/ dokin.nl**: Adres sinds 22-11-1938: Nieuwegracht 92, Utrecht. Centraal Israëlitisch Weeshuis
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Meier, Lieselotte, geb. 05 februari 1925 in Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: 1942, Auschwitz; voor dood verklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 118: Zij werd "*op 12 februari 1942 naar Westerbork*" met andere "*buitenlandse bewoners van het Centraal Israëlietisch Weeshuis*" afgevoerd. Haar naam werd daar "*op 10 maart 1942 ingeschreven*".

■ **Gedenksteen** aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

Meijer

[1327] **Philipp,** 20-11-1876 Aken, 23-04-1943 Sobibor

■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Marnixlaan 32 II, Zuilen, [thans Utrecht]. Op dit adres woonden ook **zoon** [1326] **Otto Julius Meijer** en **echtgenote** [1333] **Meta Meijer-Oppenheim**.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Meijer, Philipp, geb. 20 november 1876 in Aken, woonde in Aken. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 20 april 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdatum: 23 april 1943, Sobibor.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, Amsterdam 2001, p. 74: Zijn naam staat op de transportlijst van 20 april 1943: "*Meyer Philipp 20.11.76*".

Meijer

[1325] **Mietje**, 05-07-1887 Zaltbommel; 01-10-1942 Auschwitz
[1328] **Simon**, 23-06-1880 Zaltbommel, 07-09-1942 Auschwitz

Benjamin Meijer, 30-03-1838 Zaltbommel; op 15-09-1910 te Utrecht overleden.	Belia Meijer, 04-11-1847 Rossum; op 27-07-1900 te Zaltbommel overleden.
Huwelijksakte 9, Zaltbommel 24-05-1872.	

Izak/ Isaac Meijer, 00-04-1808 Haaften; op 30-11-1875 te Zaltbommel overleden; aldaar begraven.	Aaltje Meijer/ Hofstede/ Hofsteede, 00-05-1807 Poederoijen; ovl. 10 nov 1883 Zaltbommel; aldaar begraven.	Jacob Meijer, geb. 04-12-1819; ovl. 25-05-1862 Zaltbommel; aldaar begraven.	Rebecca (Rabekka) Cohen (ook genaamd Roberta Cohijn), geb. 24-06-1824; ovl. 20-01-1870 Zaltbommel.
Huwelijksakte 3, Zaltbommel 28-04-1836.		Huwelijksakte 22, Rheden 03-05-1847	

■ **Becker**, Besneden en begraven ..., p. 311 ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ http://www.maxvandam.info/humogen/family/humo9_/F29419/I78758/ ■ WieWasWie

■ **Frankenhuis-van Scheijen / Können**, De vier Joodse Begraafplaatsen te Zaltbommel, p. 50 - 55: "*b-28 21.05.1843 Jacob Meijer, 8 dagen, zn. v. Isaac Meijer & Aaltje Hofstede*
b-32 26.06.1844 levenloos geboren kind v. Isaac Meijer & Aaltje Hofstede
b-60 26.05.1852 Jacob Meijer, 7 mnd., zn. V. Isaac Meijer & Aaltje Hofstede
b-97 25.05.1862 Jacob Meijer, 41 jr., slager, zn. v. Benjamin Meijer & Belia Hofstede, echtgenoot van Rebecca Cohen
b-144 Isaac Meijer, 67 jr., slager, gb. Haaften, zn. v. Benjamin Meijer & Belia Hofstede, echtgenoot van Aaltje Hofstede
b-158 21.09.1879 Dina Meijer, 71 jr., gb. Haaften, dr. v. Benjamin Meijer & Belia Hofstede, ongehuwd
b-164 10.11.1883 Aaltje Hofstede, 76 jr., gb. Poederoyen, dr. v. Judic Hofstede, weduwe van Isaac Meijer"
■ **Frankenhuis-van Scheijen / Können**, De vier Joodse Begraafglaatsen te Zaltbommel, p. 68: "*M 25 PT / Een hoogstaande vrouw, de kroon van haar echtgenoot / haar kinderen leidde ze op de juiste wegen / godvrezend / en goedhartig jegens de armen al haar dagen / Jitte, de dochter van de heer Isaäk de Levi / zij is overleden 16 Chesjwan 682 / TNTsBH*
HIER RUST / ONZE GELIEFDE MOEDER / en echtgenoote / JUDITH MARKUS – GEB. MEIJER / overl. 17 nov. 5682
(Judich Meijer, 81 jr., gb. 06.05.1840, ovl. 17.11.1921, dr. v. Isaac Meijer & Aaltje Hofstede, echtgenote van Nathan Markus)"
■ **Frankenhuis-van Scheijen / Können**, De vier Joodse Begraafglaatsen te Zaltbommel, p. 56: "*b-189 27.07.1900 Belia Meijer, 52 jr., gb. Rossum, dr. v. Jacob Meijer & Roberta Cohijn, echtgenote van Benjamin Meijer*"

■ **WieWasWie/ Digitale Stamboom Rotterdam/ Becker**, Besneden en begraven ..., p. 311**:**
Ooms en **tanten** van moederskant:
Benjamin Meijer, geb. 17-03-1849; besneden door David Hes *'DH/ 204, genaamd Ze'ëev Zaltbommel'* 24-03-1849; ovl. 24-04-1849 Zaltbommel.
Levenloos, 23-05-1852 Zaltbommel.
Mietje Meijer, geb. 16-11-1853 Zaltbommel; ovl. 27-05-1938 Rotterdam.
Levenloos, 05-03-1858 Zaltbommel.
Dientje Meijer, geb. 00-08-1859; ovl. 04-10-1859 Zaltbommel.
Benjamin Meijer, geb. ± 1866; ovl. 22-11-1872 Zaltbommel.
Isaac Meijer; ovl. 30-11-1889, overlijdensakte 33, akteplaats Besoijen

Mietje Meijer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Van Marumstraat 11 bis, Utrecht. Liro-Kaart op het Nationaal Archief in Den Haag.

Simon Meijer, echtgenoot van [1329] Dina Meijer-Berlijn, vader van [348] Benjamin Meijer

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Knopstraat 15, Utrecht.

■ **Genlias / joodsmonument.nl: Echtgenote: Diena Meijer-Berlijn**, 05-01-1876 Doetinchem; 07-09-42 Auschwitz. Huwelijksakte reg. 4; fol. 25, Amsterdam 23-01-1907.

<table>
<tr><td colspan="4">Meijer
[598] Simon, 12-06-1939 Utrecht (Jutphaas), 11-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[348] Benjamin Meijer, 27-03-1913 Utrecht; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 204].</td><td colspan="2">[1331] Sibilla Goldsmid, 19-02-1915 Arnhem; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 177].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 1482, Utrecht 28-12-1938</td></tr>
<tr><td>Simon Meijer, 23-06-1880 Zaltbommel; 07-09-1942 Auschwitz*</td><td>Diena (Dina) Berlijn, 05-01-1876 Doetinchem; 07-09-1942 Auschwitz</td><td>Mozes Goldsmid, 26-05-1883 Wageningen; ovl. 21-3-1922 Arnhem; ald. begr., graf E 03 11.</td><td>Lena Bachrach, 14-01-1884 Arnhem; ovl. 10-04-1921 Arnhem; ald. begraven, graf E 03 10.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 23-01-1907 te Amsterdam; choppe 23-01-1907, lokatie Talmud Tora.</td><td colspan="2">Huwelijk op 20-11-1907 te Arnhem.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Akevoth: .../schlosser/84.htm ■ Genlias ■ Mayer Hirsch Moscowa DB ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Simon Meijer

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
196	*1939*	*5699*	*25. Jun*	*8 Tammoez*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Meijer	*Simon*	*Sjim'on ben Benjamin halevi*	*12. Jun*	*25 Siwan*	
Plaats: *Utrecht*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Meijer	*Benjamin*	*Benjamin ben Sjim'on halevi*	*Goldsmid*	*Sibilla*	*Bilha bat Mosjé*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
Oranje Nassaulaan 41, Jutphaas					

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Oranje Nassaulaan 41. Inboedellijst van 7 oktober 1942. JOKOS-dossiers (nrs. 37 683, 21 280) op het Gemeentearchief Amsterdam.
Op hetzelfde adres woonde ook: **Sibilla Goldsmid**, 19-02-1915 Arnhem; 11-06-1943 Sobibor
■ **J. de Moei**, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 55: "Simon Meijer werd in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor. ..."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 177: Zijn naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Meijer Simon 12.7.40*"

Meijer

[349] **Benjamin,** 17-11-1934 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 247bis, 01-10-1942 Auschwitz
[350] **Izaac,** 11-08-1930 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 247bis, 01-10-1942 Auschwitz

[1319] Bernard Samuel Meijer, 29-05-1901 Gorinchem; 01-10-1942 Auschwitz.	[353] Sara Meijer, 26-04-1906 Utrecht; 01-10-1942 Auschwitz.
Huwelijksakte 393, Utrecht 09-05-1928	

Isaäc Meijer, 06-02-1875 Zaltbommel; 14-05-1943 Sobibor	Saartje Maritz, 12-08-1874 Gorinchem; 14-05-1943 Sobibor.	**N.N.** (openarch.nl)	[1325] Mietje Meijer, 05-07-1887 Zaltbommel; 01-10-1942 Auschwitz
Huwelijksakte 26, Gorinchem 20-05-1897.			

■ Genlias ■ joodsmonument.nl
■ https://www.openarch.nl/show.php?archive=hua&identifier=12D43C0C-6DB9-49E6-8ED2-98EFB5ABEABC&lang=de&six=31

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 99: De namen van de **grootouders** staan op de lijst van 11 mei 1943: "*Meyer Isaac 16.1.75*" en " *Meyer-Maritz Saartje 12.8.74*".

Benjamin Meijer en Izaac Meijer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in 1941: Van Marumstraat 11 bis, Utrecht [Tuinwijk]

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465**: [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941.] Hun namen staan op de lijst der joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

Benjamin Meijer

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
110	*1934*	*5695*	*24. Nov*	*SjK"p" Wajisjlach*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Meijer	*Benjamin*	*Benjamin ben Baroeg (mamzeer)*	*17. Nov*	*10 Kislev SjK"p" Wajetse*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Amstr. Straatweg 247bis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Meijer	*Bernard Samuel*	*Baroeg ben Jitschak halevi*	*Meijer*	*Saartje*	*Sara bat Jitschak (mamzeret)*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
Ouders niet kerkelijk gehuwd; zie ook No. 54. [Kindje No 110 vermoedelijk niet in Utrecht, Jutphaas, Maartensdijk of Zuilen geboren]. Wajisjlach = En hij stuurde [Gen. 32, 4] Wajetse = En hij ging op weg [Gen. 28, 10a];					

Izaac Meijer

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
54	*1930*	*5690*	*18. Aug*	*24 Menachem*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Meijer	*Izaäc*	*Jitschak ben Baroeg (mamzeer)*	*11. Aug*	*17 Menachem*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Amstr. Straatweg 247bis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Meijer	*Bernard Samuel*	*Baroeg ben Jitschak halevi*	*Meijer*	*Saartje*	*Sara b. Jitschak (mamzeret)*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
Ouders niet kerkelijk gehuwd; zie ook No. 110. [Kindje No 110 vermoedelijk niet in Utrecht, Jutphaas, Maartensdijk of Zuilen geboren].					

Meijer			
[351] **Jacob,** 04-07-1923 Utrecht, P-C Hooftstraat 16bis, 31-10-1943 Schoppinitz			
Hartog Abraham Meijer, 20-04-1886 Montfoort; 5-10-1942 Auschwitz.		Rika de Rooij, 05-02-1886 Nijkerk; 05-10-1942 Auschwitz.	
Huwelijksakte 68, Nijkerk 12-11-1919			
Jacob Meijer, ± 1842 Montfoort; ovl. op 28-09-1930 te Gouda.	Roosje van Os, ± 1852 IJsselstein, dochter van Hartog Abraham van Os en Ann(a)atje de Rooy, ovl. op 02-02-1926 te Montfoort.	Ephraïm de Rooij, ± 1858 Nijkerk; ovl. op 27-05-1926 te Nijkerk.	Antje van Os, ± 1861 IJsselstein, dochter van Hartog Abraham van Os en Ann(a)atje de Rooy, ovl. op 22-09-1925 te Nijkerk.
Huwelijksakte 15, IJsselstein 28-06-1876.		Huwelijksakte 3, IJsselstein 08-02-1882.	
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie			

■ **Genlias: Broer: N. N. Meijer** is op 26-11-1921 te Utrecht als levenloos kind geboren; overlijdensakte 1581, Utrecht 28-11-1921.

Jacob Meijer

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in Utrecht: Vleutenseweg 203

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Vleutenscheweg 203 bis

■ **Dr. L. de Jong, Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog**, deel 8, p. 756: "*In Schoppinitz kwamen eind oktober '42 ca. vierhonderd uit Westerbork afkomstigen terecht; daar waren de bewakers Volksduitsers 'die niet onderdeden voor de SS* [...] *Het ene* ***Kommando*** *was hier al even erg als het andere* [...] *Het werk kostte dagelijks de nodige slachtoffers' - het kwam voor dat Joden die hier werkten (aan de spoorlijn Berlijn-Krakau), zich uit wanhoop voor een lokomotief of een trein wierpen. 'Handschoenen hadden wij niet* [...] *Er moest hier gewerkt worden, al kleefde het ijzer als het ware aan je handen van de kou.'*"

<table>
<tr><td colspan="4">Meijer
[1319] Bernard Samuel, 29-05-1901 Gorinchem; 01-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Isaäc Meijer, 06-02-1875 Zaltbommel;
14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 99].</td><td colspan="2">Saartje Maritz, 12-08-1874 Gorinchem;
14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 99].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 26, Gorinchem 20-05-1897.</td></tr>
<tr><td>Benjamin Meijer,
30-03-1838 Zaltbom-
mel; ovl. op 15-09-
1910 te Utrecht.</td><td>Belia Meijer,
04-11-1847 Rossum;
ovl. op 27-07-1900 te
Zaltbommel; aldaar
begraven.</td><td>Samuel Maritz,
29-10-1842 Gorin-
chem; ovl. op 20-11-
1925 te Gorinchem.</td><td>Rijntje (Reintje)
Bouwman, ± 1847
Vianen; ovl. op 20-9-
1920 te Gorinchem.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 9, Zaltbommel 24-05-1872.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 16, Vianen 31-05-1871.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ joodsmonument.nl</td></tr>
</table>

■ **Frankenhuis-van Scheijen / Können**, De vier Joodse Begraafglaatsen te Zaltbommel, p. 56: "*b-189 27.07.1900 Belia Meijer, 52 jr., gb. Rossum, dr. v. Jacob Meijer & Roberta Cohijn, echtgenote van Benjamin Meijer*"

Bernhard Samuel Meijer, echtgenoot van [353] Sara Meijer-Meijer, vader van [349] Benjamin Meijer en [350] Izaac Meijer

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Van Marumstraat 11 bis, Utrecht. Liro-Kaart op het Nationaal Archief in Den Haag.

Meijer

[1324] **Maurits Jacob,** 17-08-1873 Werkendam, 26-02-1943 Auschwitz.

Jacob Salomon Meijer, ± 1832 Werkendam; 1902 overleden, ald. begr. MC 14	Esther Morisco, 23-02-1842 Hellevoetsluis; ovl. 19-12-1917 Leiden; aldaar begraven op de Joodse begraafplaats.

Huwelijksakte 6, Hellevoetsluis 26-04-1865.

Salomon (Seligman) Jacob Meijer (Maijer), 05-09-1799 Bermersheim (D)*, zoon van Jacob Maijer en Birulein Johman (Johrman); ovl. 1862 te Werkendam.	Rachel Mozis Drievoet, 08-06-1804 Werkendam, dochter van Mozes Drievoet en Hester Levie; op 16-02-1873 te Werkendam overleden.	Jacob Morisco (Moresko), geb. '*dinsdag 1 december 1807*' of 12-12-1807 Zwartewaal, vleeshouwer, zoon van Mozes Moresko en Betje van Krevel; ovl. 03-11-1891 te Hellevoetsluis.	Lea Drievoet, geb. 18-12-1806 of '*zaterdag 1 juli 1809*' Werkendam, dochter van Mozes Drievoet en Hester Levie; ovl. op 08-02-1895 te Hellevoetsluis.
Huwelijk op 23-03-1831, huwelijksregister De Werken en Sleeuwijk 1831		Huwelijk ca. 1841 of '*maandag 17 augustus 1840*'	

■ Akevoth: .../duparc/7077.htm ■ Genlias ■ http://www.genealogieonline.nl/de/stamboom-waard/I1209.php ■ https://www.genealogieonline.nl/stamboom-waard/I2844.php ■ home.hccnet.nl/r.bobbe/hamme/hamme.htm ■ R. de Leeuw van Weenen-van der Hoek, Matsewa, p. 263 en 155 ■ WieWasWie

■ **Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek, Hanna van Toledo-Azulai** e.a., Matsewa, Joodse begraafplaatsen op Voorne-Putten, Geervliet en Zuidland, p. 155 [Steen 47, grootvader Jacob Morisco]: "*Jacob Morisco en Lea Drievoet woonden aan de Westzanddijk 70 in Hellevoetsluis. Jacob heeft samen met zijn broer een compagnonschap. Ze zijn beiden slager en in 1845/46 leveranciers van vers vlees voor het armenhuis. Evenals zijn broer was Jacob actief in de joodse gemeente. Volgens de jaarboekjes had hij in 1855 samen met Samson Philipse zitting in het kerkbestuur, maar misschien ook al voor die tijd.*
Verschillende huizen in Hellevoetsluis waren zijn eigendom.
Zijn zoon Maurits Jacob bleef ongehuwd[3]). [*[3]) steen 52* [beschreven op pagina 165]]
Dochter Esther (1842) trouwde in 1865 met haar neef Jacob Meijer uit Werkendam, enige zoon van Salomon Jacob Meijer en Rachel Drievoet (zuster van Lea). Esther en Jacob Meijer kregen drie dochters en een zoon Maurits Jacob."
[P. 161, steen 50, grootmoeder Lea Drievoet:] "*Esther woonde met haar man aan de Hoogstraat in Werkendam waar het goed toeven was. Jacob Meijer was een goed koopman en kon tot de welgestelden worden gerekend.*
In een Israëlitisch blad werd op 24 november 1902 een verslag van zijn begrafenis gepubliceerd. Daar sprak behalve dhr S. Poons godsdienstleraar te Gorinchem ook zijn schoonzoon De Haas uit

Den Haag. Jacob Meijer was een man met een helder verstand en grote belezenheid op velerlei gebied en een vraagbaak voor velen."

Maurits Jacob Meijer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Boomstraat 13, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:
Echtgenote: [1332] **Mietje Meijer-Marsman**, 17-06-1872 Leiden; 26-02-1943 Auschwitz [FOTO van het echtpaar op de website]
Verwant: **Wolfram Siegfried Marsman**, 16-07-1914 Leiden; 11-06-1943 Sobibor
"*Wolfram Siegfried Marsman was een neefje van Mietje Meijer-Marsman. Hij was een zoon van Samuel Wolf Marsman en Clara Sitters. Toevoeging van een bezoeker van de website*."
■ **http://home.hccnet.nl/r.bobbe/hamme/hamme.htm**: "***Mietje MARSMAN**, geb. Leiden 17-06-1872, overl. Auschwitz 26-02-1943, **dr. van Wolf Samuel MARSMAN** ... en **Sophia ALTER**.*
*Tr. Leiden 04-07-1900 **Maurits Jacob MEIJER**, geb. Werkendam 17-08-1872, overl. Auschwitz 26-02-1943, zn. van **Jacob Salomon MEIJER**, koopman te Werkendam, en **Esther MORISCO**.*" ■ **streekarchief-vpr.nl/.../genealogische-akten.php**?...: "*Nadere toegang op inventarisnummer 8109 van toegang 110*
Notariële akte Maurits Jacob Meijer, koopman te Utrecht, laat bij opbod veilen: 1. ruim 2 hectare bouwland aan de Langeweg in de Vierde Raadsherenhoek te Zuidland, kad. B 796 2. idem aldaar kad. B 770 aan verkoper toegedeeld bij akte dd 11-11-1918 tov notaris Paap te Werkendam, registratie te Brielle, deel 372 nr. 45: Nog laat Hendrika Johanna van Driel, koffiehuishoudster te Zuidland, bij opbod veilen: 3. een huis met schuur en tuin, de zogenaamde Ark, aan de Krommendijk in de Grotenhoek van Velgersdijk, kad. Zuidland C 158, 159 en 227
Aktenummer: 2095, Aktedatum: 21-10-1925, Naam notaris: Cornelis Loeff, Aard van de akte: veiling, Toegangsnummer: 110 Notarissen, Inventarisnummer: 8109, laatste wijziging 20-07-2010.
■ ***** Google Maps/ Duits postcodeboek: Er bestaan twee plaatsen genaamd Bermersheim, te weten D-55234 Bermersheim vor der Höhe en D-67593 Bermersheim bei Worms.

Meijer			
[1320] **Hartog Abraham,** 28-04-1886 Montfoort, 05-10-1942 Auschwitz			
Jacob Meijer, ± 1842 Montfoort, kaashandelaar; ovl. op 28-09-1930 te Gouda.		Roosje van Os, ± 1852 IJsselstein; op 02-02-1926 te Montfoort overleden.	
Huwelijksakte 15, IJsselstein 28-06-1876.			
Simon Meijer, ± 1807 Rheinbach; ovl. op 30-03-1858 te Montfoort.	Duifje Wolf Elkus, ± 1808 Denekamp; ovl. op 09-07-1890 te Montfoort.	Hartog Abraham van Os, ± 1810 Oudewater; ovl. op 03-07-1867 te IJsselstein.	Anna(tje) de Rooy (Rooij), ± 1822 Utrecht; ovl. 06-12-1902 te Montfoort.
Huwelijksakte 7, Montfoort 21-06-1839.		Huwelijksakte 184, Utrecht 20-06-1849.	
■ Genlias ■ WieWasWie			

■ **Genlias/ WieWasWie: Grootvader Hartog Abraham van Os / Hartog van Os** was eerder gehuwd met **Saartje Hartog**.
Broer: Simon Meijer, ± 1878 Montfoort, was gehuwd met Helena Troostwijk, ± 1886 Zutphen; huwelijksakte 104, Zutphen 16-08-1911. Ouders van Helena Troostwijk waren: Samuel Troostwijk en Elisabeth Cappel.

Hartog Abraham Meijer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Vleutenseweg 203 bis. JOKOS-dossier nr. 17 843 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias:** [1320] Hartog Abraham Meijer, 28-04-1886 Montfoort, was gehuwd met [1334] **Rika de Rooij**, 05-02-1886 Nijkerk; dochter van Ephraïm de Rooij en Antje van Os; huwelijksakte 68, Nijkerk 12-11-1919.
Zoon: N. N. Meijer is op 08-10-1920 te Montfoort als levenloos kind geboren; overlijdensakte 33, Montfoort 9-10-1920.
Zoon: N. N. Meijer is op 26-11-1921 te Utrecht als levenloos kind geboren; overlijdensakte 1581, Utrecht 28-11-1921.

Meijer			
[1322] **Leonard,** 13-11-1903 Amsterdam, 05-02-1945 Mauthausen			
Nathan (Nico) Meijer, 08-02-1873 Kampen, slachter; 2-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 189].		Frederika Kleerekoper, 12-12-1872; op 07-11-1919 te Amsterdam overleden.	
Huwelijk op 27-06-1900 te Amsterdam.			
Abraham Meijer, 09-08-1836 Kampen, slachter, zoon van Nathan Meijer en Mietje Godschalk; ovl. 1911 in Nederland.	Marianna de (den) Hartog, ± 1841 Gorinchem, dochter van Abraham den Hartog en Mietje Hartog; ovl. 14-01-1910 Amsterdam; begr. op 16-01-1910 te Muiderberg, graf I 51 D.	Abraham Tzemach (Tsemach) Kleerekoper, 05-10-1841 Amsterdam; ald. ovl. op 02-03-1894.	Sibora van Embden, 28-05-1843 Wageningen; ovl. op 27-06-1875 te Amsterdam.
Huwelijksakte 17, Gorinchem 20-03-1872.		Huwelijk op 15-07-1866 te Wageningen.	
■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 23193] ■ https://www.geni.com/people/Marianna-den-Hartog/6000000019893682293 ■ https://www.geni.com/people/Abraham-Meijer/6000000015361108281 ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F26114/I104776/ ■ Genlias ■ http://www.rvanhetg.dds.nl/kleerekoper/jjkleerekoper.htm ■ WieWasWie			

■ http://www.**rvanhetg**.dds.nl/kleerekoper/jjkleerekoper.htm: **Grootvader Abraham Tzemach (Tsemach) Kleerekoper** trouwde voor de tweede keer met **Flora van Embden**, geb. 4-4-1857 te Wageningen; ovl. op 30-5-1886 te Amsterdam; dochter van Meyer van Embden***** en Vrouwtje Samuel Hirsch. Flora van Embden was zus van Sibora van Embden.
***** Over hem [- de overgrootvader van Leonard Meijer -] heeft **A. G. Steenbergen** in ***Een eerlijke plaets Memorboek van joods Wageningen en omgeving*** op de bladzijden 51 en 52 het ***Hoofdstuk IV 19de eeuw Sjofarblazer Meijer van Embden*** geschreven. [Wageningen 2002]
■ **Genlias: Vader Nathan (Nico) Meijer** trouwde volgens akte 182 op 16-06-1920 te Zaandam voor de tweede keer met **Pauline Soesman**, geb. ± 1877 Valkenburg, dochter van Jacob Soesman en Trinetta Wijngaard.

Leonard Meijer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Westerstraat 11, Utrecht. "*Echtgenote heeft de oorlog overleefd*."
■ **José Martin**, Herinneringscentrum Westerbork: Leonard Meijer, 13-11-1903 Amsterdam; 05-02-1945 Mauthausen "*- gedeporteerd vanuit Westerbork op 03.09.1944 naar Auschwitz (als gevangene; op 22.07.1944 in Westerbork aangekomen)*"

■ http://www.**mauthausen-memorial**.at/db/admin/de/index_**totenbuch**.php:
"Herr Meijer, Leonard (125080), aus: Niederlande, geboren: 13.11.1903, gestorben: 5.2.1945"
■ **Danuta Czech**, Kalendarium Auschwitz, p. 988: "*23 januari* [1945]
Uit het bijkamp Eintrachthütte worden meer dan 1200 gevangene naar buiten gevoerd. Zij wachten heel de nacht aan het spoorweglaadperron in Schwientochlowitz op het beschikbaar stellen van een trein. Tegen de ochtend worden zij in meerdere beestenwagons geladen. De bodems van de wagons zijn dik besmeerd van dierlijke uitwerpselen. Tijdens het transport overlijdt meer dan een dozijn van de gevangenen. De tocht naar het concentratiekamp Mauthausen duurt meerdere dagen. Op 30 januari 1945 worden 1234 gevangene in de personeelssterkte van het kamp Mauthausen opgenomen."
■ **Dr. Christoph Vallant**, Mauthausen Memorial Archives: "*Leonhard Meijer, 13.11.1903: 30.1.1945 aus Auschwitz, wurde in das Sanitätslager Mauthausen überstellt und starb dort am 5.2.1945.*"

Meijer	
[1326] **Otto Julius,** 27-02-1920 Bonn, 30-09-1942 Auschwitz	
[1327] Philipp Meijer, 20-11-1876 Aachen; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 74: '*Meyer Philipp 20.11.76*']	[1333] Meta Oppenheim, 04-05-1884 Mühlhausen; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 74: '*Meyer-Oppenheim Meta 4.5.84*']
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 82, opgemaakt te Zuilen op 30-09-1950, blijkt, dat Philipp Meijer en Meta Oppenheim de ouders van Otto Julius Meijer zijn.	
■ Genlias ■ joodsmonument.nl	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Marnixlaan 32 II, Zuilen, [thans Utrecht]. Op dit adres woonden ook **vader** [1327] **Philipp Meijer** en **moeder** [1333] **Meta Meijer-Oppenheim.**
"*De burgemeester van Zuilen verzocht opsporing van Otto Julius Meijer, bankwerker. Hij was woonachtig in Zuilen en hij werd ervan verdacht van woonplaats te zijn veranderd zonder de daartoe vereiste vergunning te hebben. Met deze omschrijving werden Joden aangeduid die waren ondergedoken.*
Algemeen Politieblad, nr 41, 15 oktober 1942, 1169, bericht 2374"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Meijer, Otto J., geb. 27 februari 1920 in Bonn, woonde in Bonn. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 30-09-1942.

Meijer

[348] **Benjamin,** 27-03-1913 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 110^{bov}, 09-07-1943 Sobibor.
[352] **Maurits**, 23-11-1907 Utrecht, Kanaalstraat 24, 31-04-1944 Kdo Krenau (Chrzanów)

[1328] Simon Meijer, 23-06-1880 Zaltbommel; 07-09-1942 Auschwitz*	[1329] Diena Berlijn, 05-01-1876 Doetinchem; 07-09-1942 Auschwitz

Huwelijk op 23-01-1907 te Amsterdam, akte reg. 4; fol. 25.
Choppedatum 23 jan 1907, lokatie Talmud Tora

Benjamin Meijer, 30-03-1838 Zaltbommel; ovl. op 15-09-1910 te Utrecht.	Belia Meijer, 04-11-1847 Rossum; ovl. op 27-07-1900 te Zaltbommel; aldaar begraven.	Mozes Levij Berlijn, 19-03-1834 Hummelo, godsdienstonderwijzer; op 09-05-1893 te Groningen overleden.	Helena Meijers (Mijer, Mijers) 03-09-1838 Borculo; ovl. 12-02-1895 Amsterdam.
Huwelijksakte 9, Zaltbommel 24-05-1872.		Huwelijksakte 11, Zelhem 17-04-1862	

■ Genlias ■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)
■ http://www.bremermisjpoge.nl/duits/8848.htm ■http://goldschmidt.tripod.com/golds2.htm

■ **Frankenhuis-van Scheijen / Können**, De vier Joodse Begraafglaatsen te Zaltbommel, p. 56: "*b-189 27.07.1900 Belia Meijer, 52 jr., gb. Rossum, dr. v. Jacob Meijer & Roberta Cohijn, echtgenote van Benjamin Meijer*"

Benjamin Meijer

■ **HUA** bl 157 wijk 4
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Onderwijzer - Inboedellijst van 07-10-1942
Gezinsadres in juni 1941: Oranje Nassaulaan 41, Jutphaas
Zoon: Simon Meijer, 12-07-1939 Jutphaas; 11-6-43 Sobibor *["Simon Meijer werd in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor. Hij bereikte de leeftijd van 3 jaar.*
J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 55"]
Echtgenote: **Meijer-Goldsmid, Sibilla**, 19-02-1915 Arnhem; 11-06-1943 Sobibor
Inwonend: **Raphael Goldsmid**. 20-10-1909 Arnhem; 31-03-1943 Seibersdorf.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 204: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Meijer Benjamin 27.3.13*". De namen van zijn echtgenote en zoon staan op de lijst van 8 juni 1943 [p. 177]: "*Meijer-Goldsmid Sibilla 18.2.15*" en "*Meijer Simon 12.7.40*".
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 27 035** (met de hand geschreven stuk)
[Kanttekeningen]:
"*Nr. 688 / 529 - 0. Bericht op brief van 30 October 1941. vdV / ? C b*

Betreffende Stichting Joodsche scholen van gewoon lager onderwijs
Aan Centrale Commissie voor het Joodsche onderwijs, Tulpstraat 17 [sinds 1946 Prof. Tulpstraat], Amsterdam
Utrecht, 13 November 1941.
[Stempel] VERZONDEN 17 NOV 1941

In antwoord op Uw nevenvermelden brief deel ik U mede, dat de school voor gewoon lager onderwijs van kinderen van Joodschen bloede, gevestigd in een schoolgebouw aan het Ondiep bezocht wordt door 153 leerlingen, t. w.
133 leerlingen uit de gemeente Utrecht
7 " " " " Zuilen
9 " " " " Maartensdijk
4 " " " " Jutphaas
De in hetzelfde gebouw gehuisveste school voor uitgebreid lager onderwijs, welke voorloopig de laagste 2 leerjaren omvat, wordt bezocht door 28 leerlingen, t. w.
25 leerlingen uit de gemeente Utrecht
1 leerling " " " Zuilen
1 " " " " Maartensdijk
1 " " " " Jutphaas

Tot tijdelijk hoofd der school voor g.l.o. is benoemd
Eleaser Herschel, geb. 9 Juni 1915 te Eibergen [04-06-1943 Sobibor (In Memoriam)]*, in het bezit der hoofdakte, en tot tijdelijk hoofd der school van ulo:*
Hendrika van der Tonge, geb. 13 Juli 1909 te Laren (N. H.) [4-6-43 Sobibor (In Memoriam)]*, in het bezit der hoofdakte en der akten Fransch, Duitsch en Engelisch l. o.*
Voorts zijn tot tijdelijke leerkrachten aan de school voor glo benoemd:
***Maria Gazan**, geb. 19 Juli 1885, in het bezit der akten van lo, nuttige handwerken en vrije en ordeoefeningen;*
***Benjamin Meijer**, geb. 27 Maart 1913, in het bezit der hoofdakten en bevoegdheid voor vrije en ordeoefeningen;*
Anna Schapira, geb. 24 December 1912, in het bezit der akten lo en nuttige handwerken.
De door U genoemde heer L. Brommet te Zwolle zou eventueel hoofd kunnen worden der lagere en ulo-school tezamen. Mej. van der Tonge zou dan tijdelijk als [...] dienst kunnen doen. Een bezwaar is, dat der heer Brommet niet de akte wiskunde bezit.
Ik kan echter met der aanwijzing van den heer Brommet tot hoofd der school accoord gaan, indien er geen leerkracht beschikbaar is in het bezit der akte wiskunde. Ten einde in het onderwijs in wiskunde en rekenen te kunnen voorzien, zal ik dr H. Lindemann te Maartensdijk voorlopig als vakonderwijzer met dat onderwijs belasten.
Gaarne zal ik vernemen, of ook naar Uw mening thans de heer Brommet tot hoofd der lagere en u. l. o. school kan worden benoemd."
[enkele onleesbare handtekeningen] [Vetdruk H.M.]

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 446**:
"*Nr 688/3/9-0*
Ontslag onderwijzend personeel Joodsche school.
[stempel] *VERZONDEN 20. NOV. 1942*
[...] O*verwegende, dat Joodsche scholen met ingang van 1 September 1942 zijn overgedragen aan den Joodschen Raad*; [...]
B E S L U I T :
*A. gerekend met ingang van 1 September 1942 eervol ontslag te verlenen als onderwijzer(es) aan de Joodsche school voo*r
[...]
II. gewoon lager onderwijs aan:
[...]
[...]
3. ***B. Meijer***
B. de sedert 1 September 1942 aan bovengenoemde leerkrachten uitgekeerde salarissen van den Joodschen Raad terug te vorderen.
[...]
Utrecht, 19 November 1942.
De Burgermeester voornoemd,
[handtekening]
[...] [Vetdruk H.M.]

Maurits Meijer

■ **HUA** bl 3937 wijk 4
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Kantoorbediende. Gezinsadres in Utrecht: Schoolstraat 14
■ **Chrzanów** heette tussen 1941 en 1945 **Krenau**. De stad ligt 30 km in het zuidoosten van Kattowitz (Pools: Katowice) en 40 km in het westen van Krakau. Van 1920 tot 1924 werd in Chrzanów de eerste locomotief-fabriek van Polen opgericht [Bron: Wikipedia].
Het is denkbaar maar niet zeker, dat Maurits Meijer als lid van het **Kommando Krenau** in deze fabriek moest werken.

Meijer-Berlijn			
[1329] **Dina,** 05-01-1876 Doetinchem, 07-09-1942 Auschwitz			
Mozes Levy / Levie Berlijn, 19-11-1834 Hummelo, koopman en godsdienstonderwijzer; ovl. op 09-05-1893 te Groningen.		Helena M(e)ijer(s), 03-09-1838 Borculo; ovl. 12-02-1895 Amsterdam.	
Huwelijksakte 11, Zelhem 17-04-1862.			
Levie Marcus Berlijn, 15-03-1802 Hoorn; ovl. op 17-02-1890 te Doetinchem.	Judik (Jette, Jetta) Jacobs, 29-03-1808 Hengelo; ovl. op 28-07-1886 te Doetinchem.	Izak Meijers, geb. ± 1799; op 24-04-1857 te Borculo overleden.	Hester (Ester) Grenade (Garnade), geb. ± 1806; op 21-12-1887 te Borculo overleden.
Huwelijk 07-08-1833 te Hummelo en Keppel		Huwelijksakte 27, Borculo 10-12-1833	
■ http://akevoth.org/genealogy/jacobs/20.htm ■ http://www.bremermisjpoge.nl/duits/8848.htm ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie			

Di(e)na Meijer-Berlijn, echtgenote van [1328] Simon Meijer, moeder van [348] Benjamin Meijer

■ **Amsterdam Ashkenaz Marriages**, Tonen record [INDX: 4886]: Diena Berlijn trad op 23-01-1907 te Amsterdam in het huwelijk met Simon Meijer, geb. 23-06-1880 te Zaltbommel, zoon van Benjamin Meijer en Belia Meijer. Lokatie goppe: Talmud Tora; datum goppe: 23-01-1907. De ouders van Diena waren overleden, van Simon was slechts de vader nog in leven. Het bruidspaar woonde toen in de Managestraat 10.

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Knopstraat 15, Utrecht.

Meijer-van Broek			
[1330] **Gertruida Helena,** 22-10-1864 Rotterdam, 23-04-1943 Sobibor			
Levie van Broek, 09-03-1845 Katendrecht; ovl. op 21-07-1890 te Rotterdam.		Leentje of Helena Schenk, 11-12-1841 Schoonhoven; ovl. 13-03-1924 Rotterdam.	
Huwelijksakte 31, Rotterdam 18-01-1871.			
Salomon van Broek, ± 1810; ovl. op 10-02-1896 te Rotterdam.	Catharina van Crewel (Kaatje van Creewel), ± 1813; ovl. op 22-05-1901 te Rotterdam.	Abraham Schenk, ± 1812 Schoonhoven; ovl. op 19-10-1890 te Rotterdam.	Judik van Geldere of Gelder, 1819 Rotterdam; ovl. op 17-06-1853 te Rotterdam.
Huwelijksakte 21, Charlois 08-09-1837.		Huwelijk op 13 feb 1839 te Rotterdam.	
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ joodsmonument.nl			

Gertruida Helena Meijer-van Broek

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prof. Pullelaan 49, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 61 176 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: Geertruida Helena van Broek trad volgens akte 172 op 4-3-1885 te Rotterdam in het huwelijk met **Salomon de Vries**, geb. ± 1860 te Rotterdam, op 15-10-1904 te Rotterdam overleden. Salomon was zoon van Abram de Vries en Caatje de Vreede.
Uit dit huwelijk zijn zeven kinderen bekend, waarvan vier op heel jonge leeftijd zijn overleden:
1) **Abraham**, geb. 31-12-1885, ovl.26-03-1887,
2) **Leo (Levi)**, geb. 18-03-1887, trouwde 16-08-1911 met Neeltje Johanna Antonia Dolle,
3) **Hartog**, geb. 03-03-1888, ovl. 06-10-1888,
4) **Abram**, geb. 23-04-1891, ovl. 06-06-1891,
5) **Henri**, geb. 23-04-1891,
6) **Catharina**, geb. 18-03-1893, ovl. 11-07-1893,
7) **Marcus**, geb. 26-12-1902
Op 15-10-1904 overlijdt **echtgenoot Salomon de Vries** te Rotterdam op leeftijd van 45 jaar; akte 4816.
Geertruida Helena hertrouwd op 22-08-1907 te Rotterdam met **Elkana Meijer**, geb. ± 1866 Appingedam, ovl. 08-07-1925 Portugaal. Elkana was zoon van Moritz Meijer en Henderientje Isaak Noort.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, Amsterdam 2001, p. 74: Haar naam staat op de transportlijst van 20 april 1943: "*Meyer-van Broek Gertruda 22.10.64*"

Meijer-Marsman			
[1332] **Mietje,** 17-06-1872 Leiden, 26-02-1943 Auschwitz			
Wolf Samuel Marsman, 24-6-1845 Wassenaar, vleeschhouwer; ovl. op 24 jan 1919 te Leiden en te Katwijk begraven.		Sophia Alter, 29-07-1847 'S-Gravenhage; ovl. op 09-09-1915 te Leiden en te Katwijk begraven.	
Huwelijk op 30-08-1871 te 's-Gravenhage.			
Samuel Jacob Marsman, 24-09-1819 Amsterdam, vleeschhouwer; op 29-03-1883 te Leiden overleden.	Mietje (Maria) van den Berg, 18-09-1818 Hondholredijk [thans: Honselersdijk] Gem. Naaldwijk; ovl. 10-06-1890 Leiden.	Isaac (Isak) Meijer Alter, schoenmaker, winkelier, ± 1805 's-Gravenhage; op onbekende datum overleden.	Hendrica (Hendrika) Abraham Kosman (Cosman), 1808 's-Gravenhage; op onbekende datum overleden.
Huwelijk op 12-09-1843 te Naaldwijk.		Huwelijk op 04-10-1826 te 's-Gravenhage	
■ akevoth.org/genealogy/ndbcore/7174.htm ■ Digitale Stamboom Den Haag ■ https://www.geni.com/people/Mietje-van-den-Berg/6000000025112799935 ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ http://home.hccnet.nl/r.bobbe/hamme/hamme.htm#BM7587 ■ http://www.genealogieonline.nl/de/stamboom-waard/I500996.php ■ http://www.geni.com/people/Hendrika-Kosman/6000000019136514152			

Mietje Meijer-Marsman, echtgenote van [1324] Maurits Jacob Meijer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Boomstraat 13, Utrecht.

■ **http://home.hccnet.nl/r.bobbe/hamme/hamme.htm#BM7587**: "***Mietje MARSMAN,*** *geb. Leiden 17-06-1872, overl. Auschwitz 26-02-1943, dr. van* ***Wolf Samuel MARSMAN*** *... en* ***Sophia ALTER****.*

Tr. Leiden 04-07-1900 [zie 1324] ***Maurits Jacob MEIJER****, geb. Werkendam 17-08-1872, overl. Auschwitz 26-02-1943, zn. van* ***Jacob Salomon MEIJER****, koopman te Werkendam, en* ***Esther MORISCO****.*

Uit dit huwelijk:

1. ***Sophia Estella MEIJER ....***

Sophia Estella MEIJER, geb. Werkendam 12-11-1902, overl. Velp, dr. van Maurits Jacob MEIJER en Mietje MARSMAN ....

Tr. Utrecht [zie 1397] ***Leonard Salomon ORNSTEIN,*** *geb. Nijmegen 12-11-1880, overl. Utrecht 19-05-1941, begr. ald. 23-05-1941*"

Meijer-Meijer			
[353] **Sara,** 26-04-1906 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 245, 01-10-1942 Auschwitz			
N.N. (WieWasWie)		[1325] Mietje Meijer, 5-07-1887 Zaltbommel; 01-10-1942 Auschwitz	
?	?	Benjamin Meijer, 30-03-1838 Zaltbommel; ovl. op 15-09-1910.	Belia Meijer, 04-11-1847 Rossum; ovl. op 27-07-1900 te Zaltbommel; adaar begraven.
?		Huwelijksakte 9, Zaltbommel 24-05-1872.	
■ Genlias ■joodsmonument.nl			

■ **Frankenhuis-van Scheijen / Können**, De vier Joodse Begraafplaatsen te Zaltbommel, p. 56: "*b-189 27.07.1900 Belia Meijer, 52 jr., gb. Rossum, dr. v. Jacob Meijer & Roberta Cohijn, echtgenote van Benjamin Meijer*"

Sara Meijer-Meijer

■ **HUA**, Index Bevolkingsregister 1900 - 1910, fiche 732: Amsterdamsestraatweg 245; Deel 2, Folio 389. Bevolkingsregister Utrecht 1900 - 1912, Wijk 4, Bladnr. 389, fiche 693
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Van Marumstraat 11 bis, Utrecht
Echtgenoot: [1319] **Bernard Samuel Meijer**, 29-5-1901 Gorinchem; 01-10-42 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte 393, Utrecht 9-5-1928].
Kinderen: [349] **Benjamin**, 11-08-1930 Utrecht, 01-10-1942 Auschwitz
[350] **Izaa**c, 11-08-1930 Utrecht, 01-10-1942 Auschwitz
Inwonend [Sara's moeder]: **Mietje Meijer**, 05-07-1887 Zaltbommel; 01-10-1942 Auschwitz

Meijer-Oppenheim
[1333] **Meta,** 04-05-1884 Mühlhausen, 23-04-1943 Sobibor.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Marnixlaan 32 II, Zuilen [thans Utrecht]. Op dit adres woonden ook **zoon** [1326] **Otto Julius Meijer** en **echtgenoot** [1327] **Philipp Meijer**.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Meijer, Meta, geb. Oppenheim. geb. 04 mei 1884 in Mühlhausen, woonde in Mühlhausen i. Thüringen. Deportatie: vanuit Westerbork op 20 april 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 23 april 1943, Sobibor.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 74: Haar naam staat op de transportlijst van 20 april 1943: "*Meyer-Oppenheim Meta 4.5.84*".

Meijer-de Rooij			
[1334] **Rika,** 05-02-1886 Nijkerk, 05-10-1942 Auschwitz			
Ephraïm de Rooij, 1857 Nijkerk; op 27-05-1926 overleden.		Antje van Os, 1860 IJsselstein; op 22-09-1925 overleden.	
Huwelijksakte 3, IJsselstein 08-02-1882.			
Lion (Lien) Eliazar de Rooij, 13-02-1827 Utrecht; op 13-02-1901 te Nijkerk begraven, graf C.	Judik (Jetje) van der Hoeden, 1837 Nijkerk; ovl. op 25-10-1860 te Nijkerk.	Hartog Abraham van Os, 1809/10 Oudewater; ovl. op 03-07-1867 te IJsselstein.	Annatje de Rooy / Anna de Rooij, 1821 Utrecht; ovl. op 06-12-1902 te Montfoort.
Huwelijksakte 22, Nijkerk 14-05-1856.		Huwelijksakte 184, Utrecht 20-06-1849.	
■ Begraaf verlof, index 33058 ■ Genlias ■joodsmonument.nl ■ WieWasWie ■ Zandpad			

■ **WieWasWie: Grootvader Lion Eliazar de Rooij**, zoon van Eliazar Heijman de Rooij en Saartje van Wijnbergen, trad op 14-11-1861 te Amsterdam voor de tweede keer in het huwelijk met Aaltje Boas Berg, geb. ± 1832 te 's-Gravenhage, dochter van Isaac Benjamin Boas Berg en Grietje Pakker; huwelijksakte reg. 10 fol. 75v, Amsterdam 14-11-1861.
Voor de derde keer trouwde hij op 15-03-1866 te Amsterdam met Francisca Sijmons, geb. ± 1829 te Amsterdam, dochter van Elkan Jacob Sijmons en Esther Andries; huwelijksakte reg. 2 fol. 70v, Amsterdam 15-03-1866.
■ **Genlias**: **Grootvader Hartog Abraham van Os** was eerder gehuwd met Saartje Hartog.

Rika Meijer-de Rooij

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Vleutenseweg 203 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 17 843 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias**: Rika de Rooij was gehuwd met [1320] **Hartog Abraham Meijer**, geb. 28-04-1886 Montfoort, ovl. 05-10-1942 Auschwitz, zoon van Jacob Meijer en Roosje van Os; huwelijksakte 68, Nijkerk 12-11-1919.

Meijer-Schloss	
[1335] **Ernestina,** 05-02-1890 Eppelsheim, 31-08-1942 Auschwitz	
Leopold Schloss	Susanna Maijer
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Koekoekstraat 50 bis, Utrecht.

■ **Genlias**: Uit de overlijdensakte nr. 480, Utrecht 16-02-1951, blijkt, dat Ernestina Meijer-Schloss gehuwd was met [1321] Heinrich Meijer.
■ **WieWasWie**: Ernestina Schloss trad op 17-10-1934 te Rotterdam in het huwelijk met Heinrich Meijer, geb. 01-10-1878 Aken, ovl. 31-08-1942 Auschwitz, zoon van Moises Meijer en Henriette Vohs; huwelijksakte p. o 092, Rotterdam 17-10-1934; opmerking: bruidegom en bruid zijn beide Duitsch onderdaan.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Meyer, Ernestina, geb. Schloss, geb. 05 februari 1890 in Eppelsheim, woonde in Eppelsheim. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

<table>
<tr><td colspan="4">Meijers
[1336] Lion Maurits, 29-05-1908 Brummen, 30-09-1944 Midden-Europa</td></tr>
<tr><td colspan="2">Isaac Meijers, ± 1881 Goor;
op 22-06-1917 te Brummen overleden.</td><td colspan="2">Lea van Esso, 22-03-1881 Amsterdam,
naaister; 22-05-1944 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 41, Brummen 15-09-1905.</td></tr>
<tr><td>Levie (Levi) Meijers,
± 1842 Borculo;
ovl. op 23-06-1918 te Doesburg.</td><td>Marianna (Mariana) Oppenheimer,
± 1849 Goor;
ovl. op 13-10-1908 te Doesburg.</td><td>NN NN
(WieWasWie)</td><td>Hanna (Anna) van Esso, 23-02-1853 Heerde, dochter van Abraham van Esso en Betje Vos; ovl. 11-01-1926 Den Haag*.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 15, Goor 23-11-1869.</td><td colspan="2">?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Hanna-Anna-van-Esso/6000000017150020375 ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

* Het overlijdensdatum kon noch door de *Digitale Stamboom Rotterdam* noch door *WieWasWie* worden bevestigd. Ook is niet duidelijk, of Hanna van Esso - de dochter van Abraham van Esso en Betje Vos - de moeder van Lea van Esso is.
■ **joodsmonument.nl**: **Moeder** "*Lea van Esso was de weduwe van Isaac Meijers, broer van Mozes Meijers. Isaac Meijers was in 1917 bij een blikseminslag om het leven gekomen. Isaac Meijers en Lea van Esso hadden een dochter, Johanna en een zoon, Abraham.*
H. Kooger, Joods leven in Dieren, Rheden en Velp (Zutphen, 1987) 54"
■ Misschien heeft deze advertentie betrekking op **grootmoeder Anna van Esso**:
http://archiver.rootsweb.ancestry.com/th/read/GEN-BENELUX/2004-08/1093025100:
"*- GOUDEN JUBILEUM.*
Onder veel blijken van belangstelling heeft mej. ANNA VAN ESSO heden den dag herdacht, dat zij 50 jaar gelden bij de fam. SCHRIJVER in betrekking kwam. Zij kreeg tal van geschenken en bloemstukken, waaruit de hartelijke sympathie van velen bleek; zoodat het voor de krasse Anna zeker een mooie dag is geworden.

[bron: het Vaderland 9 augustus 1924, editie 2, blad 3/8]"
■ **WieWasWie / In Memoriam: Broer: Aäron Meijers**, 22-04-1917 Brummen; maandag 26 februari 1945 Buchenwald.

Lion Maurits Meijers, echtgenoot van [1337] Renée Meijers-Witteboon

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Paulus Potterstraat 11, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 61 274 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd*."
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Deportatie op 19-05-1944 naar Auschwitz.

<table>
<tr><th colspan="4">Meijers</th></tr>
<tr><td colspan="4">[354] Frederik Max Theodor, 19-10-1902 Utrecht, Oude Gr. WZ 155 bis, 30-04-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Meijers,
15-08-1869 Amersfoort,</td><td colspan="2">Ida Levij, 26-12-1881 Duisburg;
ovl. op 25-01-1948 te Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ± 1901?</td></tr>
<tr><td>Philip Meijers,
25-10-1819 Baarn;
ovl. op 24-12-1907 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 4 C 5 E -.</td><td>Aaltje Visser,
09-04-1833 Amersfoort; ovl. 13-08-1906 Utrecht; ald. aan het Zandpad begr., graf 4 C 5 E -.</td><td>Marcus Levij</td><td>Olga Cahn</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 31, Amersfoort 27-06-1856</td><td colspan="2">?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Frederik Max Theodor Meijers

■ **HUA** 20-10-1902, geboorteakte nr. 2884

Index Bevolkingsregister 1900 - 1910, fiche 734: Oude Gracht W. Z. 155; Deel 14, Folio 3753

Bevolkingsregister Utrecht 1900 - 1912, Wijk 1, Bladnr. 3753, fiche 129

■ **joodsmonument.nl**: Adressen zonder datum: Oudwijk 43, Utrecht en Norderhavenkade 64 b, Rotterdam. JOKOS-dossier 61424 op het Gemeentearchief Amsterdam

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: Echtgenote Bertha Kätie van Laar [Genlias: Huwelijksakte 7, Utrecht 07-01-1930; echtscheiding rechtbank 's-Gravenhage 12-7-1940 ingeschreven 29-11-1940. Bertha Katie van Laar, geb. ± 1911 Utrecht, dochter van Willem van Laar en Anna Maria Wolf]

Meijers-Witteboon

[1337] **Renée,** 28-10-1913 Watergraafsmeer, 15-10-1944 Auschwitz

Levie Witteboon, 01-02-1885 Amsterdam; 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 225].	Sara de Gorter, 02-12-1885 Amsterdam; 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 230].

Huwelijksakte reg. 5H; fol. 1v, Amsterdam 02-11-1910. Echtscheiding 22-02-1923.

Mozes Witteboon, ± 1855 Amsterdam; op 26-02-1922 te Muiderberg begr., graf D F 164.	Esther Hamburger, ± 1855 Amsterdam; op 29-10-1916 te Muiderberg begr., graf D F 163.	Salomon de Gorter, 26-2-1858 Amsterdam; op 13-08-1922 te Muiderberg begr., graf C 42 90.	Esterina (Eserina) Niederhofheim, 1-2-1863 Frankfurt/M; 8-6-1937 Muiderberg begr., C 42 91.

Huwelijksakte reg. 7; fol. 93, Amsterdam 9 juli 1873	Huwelijk op 07-09-1883 te Frankfurt am Main.

▪ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl: Vader Levie Witteboon** hertrouwde met **Sina Josephina Heimans**, geb. 13 juli 1888 te Elst. Levie en Sina Josephina werden op 16 juli in Sobibor van het leven beroofd. [Het was Sina's verjaardag, waarop zij met haar echtgenoot op transport naar Sobibor werd gesteld: Schelvis, ... transportlijsten, p. 217 en 225: "*Heimans Sina 13.7.88*" en "*Witteboom Levie 1.2.85*"].

Renées jongere **broer Max**, geb. 17-05-1917 te Watergraafsmeer, is op 17-10-1941 in Mauthausen omgekomen.

■ **Henny E. Dominicus,** Mauthausen, een gedenkboek, p. 171-172: "*Max Witteboon werd geboren in wat toen nog een zelfstandige randgemeente van Amsterdam was. Hij was de jongste, en de enige zoon, in het drie kinderen tellende gezin van Levie Witteboon, een advertentiereiziger, en Sara de Gorter. Toen Max ongeveer drie jaar was, gingen zijn ouders uit elkaar en verhuisde zijn moeder met de kinderen naar Utrecht, waar zij in haar levensonderhoud voorzag als filiaalhoudster van een handwerkwinkel.*

Max volgde een etaleursopleiding en kwam daarna in dienst bij de firma Pento, een bedrijf in cosmetica en andere toiletartikelen. Het was een zelfstandige en afwisselende baan, die hem door het hele land bracht om bij zaken en drogisterijen en apotheken etalages in te richten met de producten van zijn werkgever.

Toen Max zich in 1938 verloofde met een meisje in Amsterdam, was dat voor zijn moeder en hem - zijn zusters Ella en Renée waren inmiddels beiden getrouwd - een goede aanleiding om zelf naar Amsterdam te verhuizen, waar zij in de Karel du Jardinstraat gingen wonen.

Voor Max Witteboon en Margaret Keizer, die op 29 december 1940 trouwden, was geen lang huwelijksleven weggelegd. Toen zij op 11 juni 1941 op weg waren van hun huis in de Molenbeekstraat naar Margarets zuster Janie in de van Woustraat, werd Max in de Rijnstraat door Nederlandse rechercheurs aangehouden en zag Margaret haar man voor haar ogen wegvoeren.

Max werd overgebracht naar Schoorl en nog geen twee weken later gedeporteerd naar Mauthausen, waar hij, 24 jaar oud, om het leven werd gebracht.
Margaret Witteboon zat zes maanden in Westerbork en wordt toen, op grond van het feit dat zij bij haar geboorte in London de Engelse nationaliteit had gekregen, geïnterneerd in het Franse Vittel. Het redde haar het leven. Max' ouders werden in juli 1943, een week na elkaar, vermoord in Sobibor, waar twee maanden eerder ook hun dochter Ella met haar man Maurice [Mozes] Davids en hun twee kinderen Leni en Eddie om het leven was gebracht [Schelvis, ... transportlijst 25 mei 1943, p. 125 en 139]. Max' zuster Renée en haar man Leo [Lion] Meijers kwamen beiden om in Auschwitz. Hun twee dochters, die zij hadden laten onderduiken, overleefden de oorlog."

Renée Meijers-Witteboon, echtgenote van [1336] Lion Maurits Meijers

■ joodsmonument.nl: Adres in juni 1941: Paulus Potterstraat 11, Utrecht.

<table>
<tr><th colspan="4">Meijerson</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1339] Arnold Lucien, 03-12-1892 Amsterdam, 28-01-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham M(e)ijerson, ± 1861 Amsterdam, diamantklover; ovl. 06-10-1932 Apeldoorn.</td><td colspan="2">Hortense Picard, ± 1857 Londen; op 21-12-1923 te Muiderberg begraven, graf C.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 17; fol. 4, Amsterdam 03-07-1890</td></tr>
<tr><td>Aron Nathan Mijerson, ± 1817 Amsterdam; 06-12-1889 Muiderberg begr., graf C 21 1</td><td>Saartje Daniel Keijser, ± 1822 Amsterdam; 18-03-1898 Muiderberg begr., graf C 21 2</td><td>Jacob (Jacques) Picard, ± 1816 Lyon (F); ovl. 08-11-1878 Rotterdam.</td><td>Annette (Naatje) Dehart (de Hart), ± nov. 1816 Amsterdam; ovl. 01-10-1874 Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 7; fol. 62, Amsterdam 24 juli 1850.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 2; fol. 1, Amsterdam 06-01-1841.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Amsterdam Ashkenaz Marriages, Tonen record [INDX: 3632] ■ Begraaf Verlof
■ http://www.geni.com/people/Naatje-de-Hart/6000000017358649987
■ http://www.geni.com/people/Jacob-Picard/6000000017358532855 ■ Genlias
■ joodsmonument.nl</td></tr>
</table>

Arnold Lucien Meijerson, vader van [355] Hortense Evaline Rosa Meijerson en [1338] Alfred Jacques Meijerson

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Schoolstraat 12, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 30 427 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias**: Kantoorbediende Arnold Luciën Meijerson was gehuwd met [1340] **Johanna Rosalia Cohen**, 18-09-1893 Hengelo, dochter van Izak Samuel Cohen en Evaline Meijer; huwelijksakte 7, Hengelo 27-01-1920.

Meijerson			
[1338] **Alfred Jacques**, 09-04-1922 Eindhoven, 28-01-1944 Auschwitz [355] **Hortense Evaline Rosa,** 27-07-1928 Utrecht, Vleutenscheweg 261, 28-01-1944 Auschwitz			
[1339] Arnold Lucien Meijerson, 3-12-1892 Amsterdam; 28-01-1944 Auschwitz.		[1340] Johanna Rosalia Cohen, 18-09-1893 Hengelo; 28-01-1944 Auschwitz.	
Huwelijksakte 7, Hengelo 27-01-1920			
Abraham Meijerson, ± 1861 Amsterdam; diamantklover; op ovl. 06-10-1932 te Apeldoorn.	Hortense Picard, ± 1857 Londen, dochter van Jacob Picard en Annette Dehart; op 21-12-1923 te Muiderberg begraven, graf C.	Izak Samuel Cohen, 25-01-1863 Hengelo, vleeschhouwer; ovl. 20-11-1932 te Hengelo.	Evaline Meijer, 6-07-1865 Groningen, manufacturier; op 20 feb 1933 te Hengelo overleden.
Huwelijksakte reg. 17; fol. 4, Amsterdam 03-07-1890		Huwelijksakte 233, Groningen 26-08-1888	
■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie			

■ **Genlias: Grootvader Abraham Meijerson** was weduwnaar van **Rebecca van Dam** toen hij voor de tweede keer met **Hortense Picard** trouwde.

Hortense Evaline Rosa en Alfred Jacques Meijerson

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Schoolstraat 12, Utrecht. JOKOS-dossier 30427 op het Gemeentearchief Amsterdam

Hortense Evaline Rosa Meijerson

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Schoolstraat 12
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Hortense Evaline Rosa Meijerson tot 31-08-1941 had bezocht: Pieterskerkhof

Meijerson-Cohen			
[1340] **Johanna Rosalia,** 18-09-1893 Hengelo, 28-01-1944 Auschwitz			
Izak Samuel Cohen, 25-01-1863 Hengelo, vleeschhouwer; ovl. 20-11-1932 te Hengelo.		Evaline Meijer, 06-07-1865 Groningen; op 20-02-1933 te Hengelo overleden.	
Huwelijksakte 233, Groningen 26-08-1888.			
Samuel Izak Cohen, ± 1812 Hengelo; op 18-06-1884 te Hengelo overleden.	Hanna Salomonson, 25-04-1818 Almelo; op 22-10-1886 te Hengelo overleden.	Meijer Meijer, 9-12-1835 Groningen; ovl. op 08-04-1924 te Rotterdam.	Sara Levie, 09-10-1836 Groningen; ovl. op 10-12-1927 te Rotterdam.
Huwelijksakte 19, Almelo 11-10-1847.		Huwelijksakte 74, Groningen 24-04-1859.	
■ Akevoth: .../ndbcore/9008.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ WieWasWie			

Johanna Rosalia Meijerson-Cohen, moeder van [355] Hortense Evaline Rosa Meijerson en [1338] Alfred Jacques Meijerson

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Schoolstraat 12, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 30 427 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias**: Johanna Rosalia Cohen was gehuwd met [1339] **Arnold Luciën Meijerson**, geb. 03-12-1892 Amsterdam, zoon van Abraham Meijerson en Hortense Picard; huwelijksakte 7, Hengelo 27-01-1920.

Meirowsky			
[1340A] **Lisamaria,** 17-09-1904 Graudenz / Weichsel, 09-08-1942 Auschwitz			
Emil Meirowsky, geb. 09-03-1876 Guttstadt; ovl. 22-01-1960 Nashville.		Clara	
■ https://de.wikipedia.org/wiki/Emil_Meirowsky			

■ **Barbara Becker-Jákli**, Das jüdische Krankenhaus in Köln, p. 257 en 279: De dermatoloog **Prof. Dr. Emil Meirowsky** [– de **vader** van Lisamaria Meirowsky -] leerde aan de universiteit van Keulen, in november 1933 werd hem de onderwijsbevoegdheid onttrokken. In het kader

van geneeskundige bijscholingscursussen voor Joodse artsen van het 'Israelitische Asyl für Kranke und Altersschwache' bracht hij verslagen uit.
[P. 262]: "*1934 vonden aan geen van de Keulse faculteiten nieuwe inschrijvingen van Joodse studerenden plaats; in het zomersemester 1935 waren aan de hele universiteit slechts nog 17 Joodse studentes / studenten ingeschreven. Bij hen ging het om halfjoden, dus een kring van personen, waarvoor uitzonderingsbepalingen golden. [...] Als een van de laatste kandidaten aan de Keulse universiteit werd op 30 april 1937 de zoon van Prof. Meirowsky,* ***Max Arnold Meirowsky*** [- de **broer** van Lisamaria Meirowsky -], *die in 1934 zijn artsexamen had afgelegd, aan de Keulse universiteit tot Dr. med. gepromoveerd.* [38] [Vetdruk: H.M.]
[P. 468]: *38 Golczewski, Universitätslehrer, S. 172, Meirowsky, Zur Frage der Jodallergie, Diss. Köln 1937*"
■ https://de.**wikipedia**.org/wiki/Emil_Meirowsky: „*Im Jahr 1939 emigrierte er zusammen mit seiner Frau Clara und dem 29-jährigen Sohn Arnold nach England.*“ [“*In het jaar 1939 emigreerde hij samen met zijn vrouw Clara en de 29-jarige zoon Arnold naar Engeland.*”]

Lisamaria Meirowsky

■ **Eduard Seidler**, Jüdische Kinderärzte 1933 – 1945, Entrechtet / Geflohen / Ermordet, p. 311 en 312: Lisamaria Meirowsky studeert van 1923 tot 1925 in Bonn, van 1925 tot 1933 in München. Zij promoveert op 06-03-1933. Opnieuw studie in de medicijnen 1933 in Rom, aldaar hernieuwde promotie. [...] Geneeskundige activiteiten of een vakopleiding tot kinderarts zijn in Duitsland niet te bewijzen. Zij bekeert zich in oktober 1933 tot het katholicisme. In Rom laat zij zich met het ordekleed van de tertiarissen van de orde der dominicanen bekleden. In het moederhuis van de dominicanen te Montferrand-le-Chateau volgt zij haar geestelijke opvoeding. In 1938 gaat zij naar Utrecht, daar helpt zij Joodse vluchtelingen uit Duitsland te verzorgen. Na de bezetting vindt zij in 1941 toevlucht bij de trappisten in de abdij Koningsoord in Berkel-Enschot. Op 02-08-1942 wordt zij naar Westerbork gebracht en van daar '*(Westerbork-Liste A Nr. 17 vom 7.8.1942)*' naar Auschwitz gedeporteerd, samen met anderen kloosterlingen, die voormaals Joods waren. Een van hen is de filosofe en karmeliet Dr. **Edith Stein** (1891-1942, 1998 heilig gesproken). Dr. Lisamaria Meirowsky is blijkbaar meteen na aankomst op 08-08-1942 in Auschwitz vermoord. [Zie Kroniek, 08-08-1942; Czech, p. 269]

<table>
<tr><td colspan="4">Meljado-Nathan, ook genaamd Cohen
[347] Lena, 05-12-1870 Utrecht, Vischersteeg 4, 27-08-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Marcus Lion Nathan, 14-02-1836 Utrecht</td><td colspan="2">Mariane Goudberg, 08-01-1841 Rhenen;</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 310 Utrecht 03-09-1862</td></tr>
<tr><td>Lion Marcus Nathan / Lion Liepman Marcus Mordechai Cohen, 13-01-1810 Amsterdam, zoon van Marcus Nathan en Betje Barend Korner; voor 20-09-1905 overleden.</td><td>Betje Simon Schuitevoerder, ± 1806 Amsterdam, dochter van Simon Hijman Schuitevoerder en Leentje Jonas; na 20-09-1905 overleden.</td><td>Joseph Jacob(s) Goudberg, [vermoedelijke gegevens:] ± 1795 geb., zoon van Jacob Goudberg en Rachel N.N.; op 28-07-1849* te Utrecht overleden.</td><td>Betje Jacobs, [vermoedelijke gegevens:] Betje Heijmans/ Heimans/ Hijmans, geb. ± 1799;</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 321, Utrecht 28-10-1835.</td><td colspan="2">Inplaats van een huwelijk zijn twee kinderen bekend: 1) Jacob Goudberg, geb. 03-09-1827 Achter de Kerk (Hoogeveen); ovl. 28-07-1849* te Utrecht overleden. 2) Rachel Goudberg, geb. ± 1838, ovl. 26-07-1849* te Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/6155.htm
■ Amsterdam Ashkenaz Marriages, View record [INDX: 4359] ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

***** ■ **Dr. P. D. 't Hart**, Utrecht en de Cholera 1832-1910, p. 302, Tabel 5. De cholera in Utrecht: Tussen 24-10-1848 en 24-10-1849 waren er 2815 patiënten, die deze vreselijke ziekte hadden opgelopen, van hen zijn toen 1700 overleden. Rond een kwart van de patiënten, te weten 688 werden opgenomen in het hospitaal, van hen werden 455 het slachtoffer van de ziekte. Vergelijkbaar hoog was in Utrecht de sterfte aan cholera in het jaar 1866 met 1725 overledenen.

■ **Akevoth** .../ashkenazi/19832.htm: **Grootmoeder Betje Simon Schuitevoerder** trad voor de tweede keer op 14-12-1842 te Utrecht in het huwelijk met **Salomon Salomon**, geb. op 1-7-1815 te Utrecht, ovl. op 27-1-1870 aldaar. Hij was zoon van Manus Salomon en Engel David. Betje was dochter van Simon Hijman Chaim Schuitenvoerder en Magdalena Malka Jonas Balm.

■ **WieWasWie: Zus:** Aaltje Nathan, geb. ± 1861 Utrecht, trad op 01-11-1882 te Amsterdam in het huwelijk met sigarenmaker Samuel Sluis, geb. ± 1860 Amsterdam, zoon van Philip Samuel Sluis en Aaltje Joseph Bromet; huwelijksakte reg. 24 fol. 14, Amsterdam 01-11-1882. '*Opmerking: <u>Familienaam</u> bruid en vader bruid ook Cohen.*'

■ **WieWasWie: Zus:** Elisabeth Nathan, geb. ± 1864 Utrecht, trad op 13-08-1884 te Amsterdam in het huwelijk met diamantslijper Jacob Berclouw, geb. ± 1864 Amsterdam, zoon van Samuel

Salomon Levie Berclouw en Rachel Elkan Cohen; huwelijksakte reg. 19 fol. 42v, Amsterdam 13-08-1884. '*Opmerking: Familienaam bruid ook Cohen.*'

■ **WieWasWie: Broer:** Lion Nathan is op 31-03-1866 te Utrecht op leeftijd van 2 maand overleden; overlijdensakte 450, Utrecht 31-03-1866. '*Opmerking: oud 2 maanden, vader ook genaamd Cohen*'

■ **WieWasWie: Broer:** Lion Nathan is op 02-06-1875 te Utrecht geboren; geboorteakte 1096, Utrecht 04-06-1875. '*Opmerking: Marcus Lion ook genaamd Cohen*'

■ **WieWasWie/ Amsterdam Ashkenaz Marriages**, View record [INDX: 4359]**: Zus:** Rachel Nathan, geb. 11-05-1877 Utrecht, trad op 20-09-1905 te Amsterdam in het huwelijk met werkman Andries Neuburger, geb. 12-02-1877 Amsterdam, zoon sigarenmaker Isaac Neuburger en Margaretha van Moppes; huwelijksakte reg. 3G fol. 46, Amsterdam 20-09-1905. '*Opmerking: Familienaam bruid ook Cohen.*' Chuppah location: Rapenburg.

■ **WieWasWie/ Boon e.a.**, Joodse inwoners van Groningen, IIc, p. 884 en 886 : **Broer: Joseph Nathan**, geb. ± 1867 Utrecht, sigarenmaker, trad op 13-06-1888 te Amsterdam in het huwelijk met Anna van Gelder, 31-01-1868 Groningen, dochter van Philip van Gelder, geb. 01-10-1838 Groningen, ovl. 02-02-1929 Groningen, **en** Judic Levie Appelboom, geb. 20-03-1830 Amsterdam; huwelijksakte reg. 14 fol. 12, Amsterdam 13-06-1888; opmerking: Familienaam bruidegom ook Cohen.

Lena Meljado-Nathan, ook genaamd Cohen

■ **HUA** 07-12-1870, geboorteakte nr. 2114

■ **joodsmonument.nl**: Adres in Amsterdam: Hemonystraat 30 huis

■ **In Memoriam / Genlias: Echtgenoot: Aron Meljado**, 26-03-1870 Amsterdam; ovl 02-07-1943 Sobibor [Huwelijksakte reg. 20; fol. 34v, Amsterdam 21-08-1889 - Echtscheiding 05-04-1937, Aron was zoon van Juda Haïm Meljado en Engeltje Brandon]

Zoon: Juda Meljado, Amsterdam 29-01-1891, ovl. 27-08-1943 Auschwitz*****, was gehuwd met **Roosje Achttienribben**, Amsterdam 30-01-1890, ovl. 12-02-1943 Auschwitz. Huwelijksakte 108, Zaandam 20-6-1912. Echtscheiding 03-05-1920. Vader van Juda Meljado: Aron Meljado. Ouders van Roosje Achttienribben: Salomon Achttienribben en Betje van Kam.

<table>
<tr><td colspan="4">Mendels
[1341] Anna, 11-06-1868 Arnhem, 31-08-1942 Auschwitz
[1342] Carolina, 11-06-1868 Arnhem, 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Noach Mendels,
± 1826 Arnhem; 1909 overleden.</td><td colspan="2">Henrietta Brook, 29-03-1837 Sneek; ovl. 30-12-1909 Arnhem; begr. Moscowa B 08 07.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 206, Arnhem 16-08-1865.</td></tr>
<tr><td>Mozes Mendels (Mendell),
± 1788 Arnhem; ovl. voor 10-10-1891.</td><td>Carolina Berg,
± 1797 Geij (D); ovl. 10-10-1891 Arnhem.</td><td>Hartog Bonefang Brook, besn. 01-07-1802 Groningen; ovl. 01-08-1843 Sneek.</td><td>Carolina de Vries,
± 1808 Leeuwarden; begr. 23-2-1888 Muiderberg, graf C 19 57.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 14, Arnhem 11-04-1821.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 12, Sneek 28-04-1833.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begraaf Verlof ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/duparc/6464.htm ■ Genlias ■ Mayerhirsch/Moscowa ■ WieWasWie
■ Schut e.a., De Joodse Inwoners van de stad Groningen [...] I 1549-1870, p. 160</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument: Broer Hartog Mendels** is op 7 juni 1866 te Arnhem geboren. Op leeftijd van 76 jaar is hij op 19 oktober 1942 in Auschwitz vermoord.

Tweeling **Anna** en **Carolina Mendels**

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Lange Jufferstraat 5, Utrecht. Inboedellijst van 24 augustus 1942.

Mesritz			
[1343] **Eli**, 31-12-1909 Meppel, 25-12-1943 Extern Kommando Monowitz [1344] **Maurits Leonard**, 21-11-1903 Meppel, 30-04-1943 Auschwitz. [1230] **Sarlina** Leefsma-Mesritz, 01-12-1900 Meppel; 21-05-1943 Sobibor			
Izaäk Mesritz, 10-04-1874 Meppel; ovl. op 25-12-1940 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 33 C 24 C -.		[1345] Clara Jacobs, 10-07-1870 Gouda; 05-02-1943 in Auschwitz*.	
Huwelijksakte 136, Zutphen 23-12-1898.			
Meyer Mesritz, 22-08-1826 Meppel; op 04-06-1892 te Meppel overleden.	Saartje Wagenaar, 01-12-1836 Amsterdam; ovl. 13-05-1900 Meppel.	Levi Jacobs, 1841/42 Zutphen, bakker; ovl. 02-12-1921 Zutphen.	Helena van Geens, 1841/42 Meppel, dienstmeid; ovl. 29-10-1906 Zutphen.
Huwelijk op 20-05-1861 te Meppel.		Huwelijksakte 209, Arnhem 29-09-1869.	
■ Genlias ■ shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/ndbeli/763.htm ■ shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/ndbeli/1979.htm ■ Zandpad			

Sarlina Leefsma-Mesritz

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Van Musschenbroekstraat 2, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 53 284 op het Gemeentearchief Amsterdam. (*W-claim, nr. 7056/ 21 267*).
■ **Genlias**: Sarlina Mesritz was gehuwd met [1229] **Leo Leefsma**; zoon van Raphaël Leefsma en Ella Eppenheim; huwelijksakte 72, Meppel 7-9-1920.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 114: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Mesritz Sarlina 1.12.00*".

Eli Mesritz

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Regentesselaan 22, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 1006 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Echtgenote* [**Mette Blok**] *heeft de oorlog overleefd*."

Maurits Leonard Mesritz

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Regentesselaan 64, Utrecht.
■ **AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach):** Huwelijk en choppe van [1346] **Esther Emma Sanders** en Maurits Leonard Mesritz vond plaats op 28-07-1937 te Amsterdam.

Mesritz-Jacobs			
[1345] **Clara**, 10-07-1870 Gouda; 05-02-1943 Auschwitz*			
Levi Jacobs, ± 1842 Zutphen, bakker; op 02-12-1921 te Zutphen overleden.		Helena van Geens, 09-12-1841 Meppel, dienstmeid; ovl. 29-10-1906 Zutphen.	
Huwelijksakte 209, Arnhem 29-09-1869.			
Philip Levie Jacobs, ± 1799 Warnsveld; ovl. 04-12-1875 Zutphen.	Clara Snat(t)ager, ± 1802 Zutphen; ald. ovl. 22-07-1870.	Levi Elias v. Geens, 20-06-1809 Meppel; ald. ovl. 15-08-1876.	Kee Lazarus Wolff, 3-4-1808 Wildervank; ovl. 2-4-1871 Meppel.
Huwelijksakte 8, Zutphen 05-02-1840.		Huwelijk op 10-04-1839 te Meppel.	
■ Genlias ■ WieWasWie			

Clara Mesritz-Jacobs

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mr. Tripkade 2, Utrecht.

■ **Genlias / Zandpad**: Clara Jacobs was gehuwd met **Izaäk Mesritz**, 10-04-1874 Meppel, zoon van Meijer Mesritz en Saartje Wagenaar; huwelijksakte 136, Zutphen 23-12-1898.

Echtgenoot Izaäk Mesritz is op 24-12-1940 te Maartensdijk op leeftijd van 66 jaar overleden; overlijdensakte 95, Maartensdijk 25-12-1940. Zijn graf op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad heeft de coördinaten (film 33) C 24 C -.

Mesritz-Sanders			
[1346] **Esther Emma**, 19-02-1912 Amsterdam; 05-02-1943 Auschwitz			
Sander Lazarus Sanders, 17-02-1887 Gouda, winkelier; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, 135].		Judith Vega, 09-06-1874 Naarden; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 138].	
Huwelijksakte reg. 4B; fol. 23v, Amsterdam 27-04-1911.			
Lazarus Sanders, 06-10-1847 Gouda, winkelier; op 02-07-1929 te Gouda overleden.	Hester van Monnikendam, 11-05-1852 Gouda; ald. ovl. 28-03-1936.	Eljakim Alvares Vega, 25-04-1846, voorzanger; op 29-05-1927 te Ouderkerk aan de Amstel begraven.	Sientje van Monnikendam, 24-02-1841 Gouda; ovl. op ± 31-12-1916.
Huwelijksakte 82, Gouda 18-08-1875.		Huwelijk ± in mei 1873.	
■ Akevoth: .../vega/4.htm ■http://akevoth.org/genealogy/ricardo/367.htm ■ http://www.dutchjewry.org/P.I.G./image/00156301.jpg ■ Genlias ■ Joodsmonument ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F61349/I164555/			

Esther Emma Mesritz-Sanders, echtgenote van [1344] Maurits Leonard Mesritz

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Regentesselaan 64, Utrecht.

■ **AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)**: Huwelijk en choppe van [1346] Esther Emma Sanders en [1344] Maurits Leonard Mesritz vond plaats op 28-7-1937 te Amsterdam.

<table>
<tr><td colspan="4">Meuleman
[1347] Marcus (Markus), 30-01-1897 Rotterdam; ovl. 26-11-1941 sterfplaats onbekend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Levie Jacob Meuleman, 14-11-1860 Woerden, godsdienstonderwijzer en sjochet; 26-02-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">Reina Hendelina Voorzanger, 19-08-1863 Veendam; ovl. 24-07-1922 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 4, Veendam 23-02-1891.</td></tr>
<tr><td>Jacob Meuleman, ± 1832 Arnhem; ovl. op 26-08-1887 te Woerden, zoon van Levij David Meuleman en Grietje Vles.</td><td>Eva van Blanken-stein (Blanken-steijn), 01-12-1832 Ouderkerk aan den IJssel, dochter van Markus van Blankensteijn en Roosje Levi Bouwman; ovl. na 24-05-1893.</td><td>Jonas Levie Voor-zanger, 16-10-1821 Amsterdam, gods-dienstonderwijzer; ovl. 11-12-1897 Veen-dam, graf 202.</td><td>Martha Joseph Rosenstamm, 17-03-1824 Norden [zie Putten]; op 11 feb 1917 te Veendam overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 15, Ouderkerk aan den IJssel 16-08-1859; opmerking: comparanten verklaren dat in geb.akte genoemde Grietje Vles identiek is aan in overl.akte genoemde Grietje Fles.</td><td colspan="2">Huwelijk op 22 feb 1851 te Veendam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/759.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ joodsmonumet.nl ■ Vey Mestdagh, Hage, Joodse Gemeenschap van Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden, p.202, 203, 339 ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F46760/I124130/ ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Grootvader Jonas Levie Voorzanger was eerder getrouwd met Betje Goldsmid (ca 1817, ovl. 14-8-1849).

■ **Akevoth: .../ndbeli/759.htm**: **Grootvader Jonas Levie Voorzanger** schreef twee boeken: "*Alei Thagith*" (1852) en tezamen met J. E. Polak Jz. "*Het Joodsch in Nederland*". Titelpagina van dit boek is afgebeeld in Vey Mestdagh, Hage, Joodse Gemeenschap van Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden, p. 42.

■ **Vey Mestdagh, Hage,** Joodse Gemeenschap van Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden: De naam van **grootvader Jonas Levie Voorzanger** is op volgende bladzijden te vinden: 36, 38, 41-44, 46, 64,79, 81-85, 89, 146, 254 (203), 261 (270), 262 (271), 306 en 339.

■ joodsmonument.nl: Vader Levie Jacob Meuleman woonde het laatst te Den Haag aan de Stille Veerkade 22.

Marcus Meuleman

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Obrechtstraat 67 bis, Utrecht.
"*In december 1941 is in Het Joodsche Weekblad een overlijdensadvertentie geplaatst voor Marcus Meuleman.* ***Het Joodsche Weekblad****, 5 december 1941, 8*":

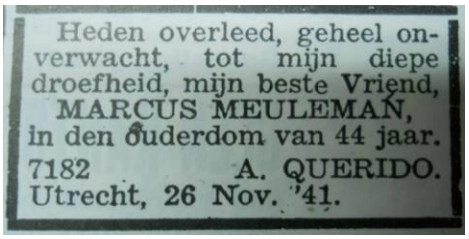
Heden overleed, geheel onverwacht, tot mijn diepe droefheid, mijn beste Vriend,
MARCUS MEULEMAN,
in den ouderdom van 44 jaar.
7182 A. QUERIDO.
Utrecht, 26 Nov. '41.

■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 2181, opgemaakt te Utrecht op 26-11-1941, blijkt, dat Mar**k**us Meuleman was gehuwd met Hillegonda Visch.

Michelson-Krzywynos

[1348] **Jenny**, 16-11-1883 Gnesen, 14-10-1944 Auschwitz

■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Nieuwe Koekoekstraat 21 bis, Utrecht.
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 1726, opgemaakt te Utrecht op 25-08-1950, blijkt, dat Jenny Krzywynos de moeder van **Joachim Bernhard Simon** was. Als vader van Joachim Bernhard staat **Elias Simon** aangegeven.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Simon, Bernhard Joachim, geb. 31-01-1906 Berlijn, wonende te Berlijn. Deportatie: 28-09-1942 vanuit Westerbork naar Auschwitz, vernietigingskamp. In Auschwitz op 30-09-1942 van het leven beroofd.
■ Het lot van Elias Simon en de reden waarom Jenny Krzywynos **Michelson**-Krzywynos in plaats van **Simon**-Krzywynos heette is niet duidelijk.

Milhado			
[1349] Samuel, 24-07-1900 Amsterdam, 28-02-1943 Auschwitz			
David Milhado, 02-02-1876 Amsterdam; op 14-05-1943 aldaar ovl. en op 18-05-1943 te Ouderkerk aan de Amstel begraven.		Cato Davids, 14-05-1874 Culemborg; 04-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 151: *"Melhado-Davids Cato 14.5.74"*]	
Huwelijk op 30 nov 1898 te Culemborg			
Juda Milhado (Melhado), ± 1838 Amsterdam; begr. 9-08-1926 Ouderkerk a. de Amstel, ligging E-5 -63, veld 1892.	Naatje Rijxman, ± 1837 Amsterdam; begr. 29-11-1907 Ouderkerk aan de Amstel, ligging E-5 - 62, veld 1892.	Salomon Davids, geb. 08-03-1828; op 08-03-1906 overleden en te Culemborg begraven, graf 75.	Klaartje Pakkendrager, 10-4-1835 Hilversum; ovl. op 08-05-1919 en te Culemborg begraven, graf 76.
Huwelijksakte reg. 7; fol. 91v, Amsterdam 21 aug 1861.		Huwelijk op 20-08-1862.	
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ Lammers, De Joodse graven aan de Achterweg, p. 57			

Samuel Milhado, echtgenoot van [1350] Rachel Milhado-Querido, vader van [356] Cato Rachel Milhado, [357] Clara Cato Milhado en [358] David Josua Milhado

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Justus van Effenstraat 23, Utrecht.

"*Volgens de Sterbebücher van Auschwitz overleed Samuel Milhado op 8 februari 1943. Deze datum kan afwijken van de officiële sterfdatum zoals na de oorlog vastgesteld door het Ministerie van Justitie.*"

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.814: "*Milhado, Samuel (24.7.1900, Amsterdam, 8.2.1943) - 6050/1943*"

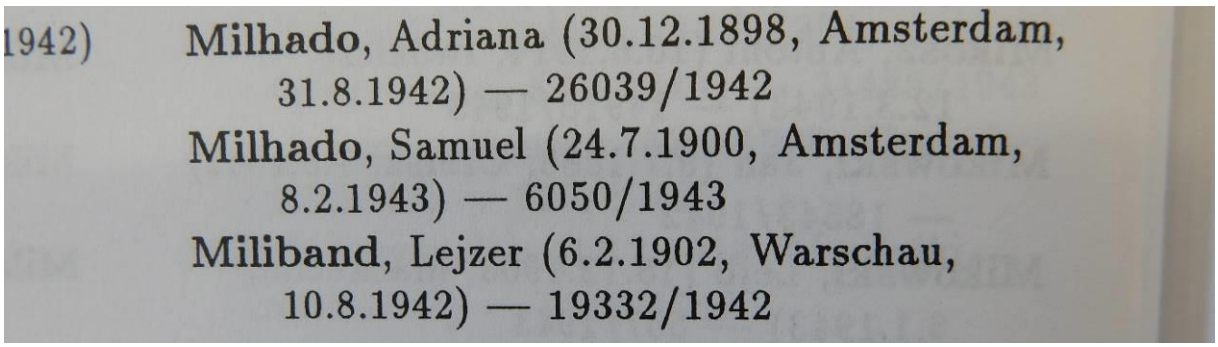
1942) Milhado, Adriana (30.12.1898, Amsterdam, 31.8.1942) — 26039/1942
Milhado, Samuel (24.7.1900, Amsterdam, 8.2.1943) — 6050/1943
Miliband, Lejzer (6.2.1902, Warschau, 10.8.1942) — 19332/1942

Milhado

[356] **Cato Rachel,** 09-05-1940 Utrecht, 15-10-1942 Auschwitz
[357] **Clara Cato**, 13-05-1935 Utrecht, Justus van Effenstraat 23bis, 15-10-1942 Auschwitz
[358] **David Josua**, 30-03-1937 Utrecht, 15-10-1942 Auschwitz

[1349] Samuel Milhado, 24-07-1900 Amsterdam; 28-02-43 Auschwitz	[1350] Rachel Querido, 10-01-1901 Amsterdam; 15-10-42 Auschwitz

■ WieWasWie: Uit de overlijdensakten 2274 en 2469, opgemaakt te Utrecht op 10-11-1950 en 07-12-1950, blijkt dat Samuel Milhado en Rachel Querido met elkaar waren gehuwd.

David Milhado, 02-02-1876 Amsterdam; ald. 14-05-1943 ovl.; 18-05-1943 te Ouderkerk aan de Amstel begr.	Cato Davids, 14-05-1874 Culemborg; 4-06-1943 Sobi-bor [Schelvis, p. 151: "Melhado-Davids Cato 14.5.74"]	Josua Querido, 23-06-1869 Amsterdam; begin jan. 1910 ovl. ; op 07-01-1910 te Ouderkerk aan de Amstel begraven.	Clara Sarphatie, 06-06-1875 Amsterdam; begin maart 1905 ovl. en op 6-03-1905 te Ouderkerk aan de Amstel begr.
Huwelijk op 30 nov 1898 te Culemborg		Huwelijk op 11-03-1897 te Amsterdam	

■ Genlias ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo18_/F16450/I43565/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo18_/F16451/I43569/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo18_/F16447/I43512/

Vader: ■ auschwitz-muzeum.oswiecim.pl: Milhado, Samuel, Utrecht, geb. 24-07-1900 (Amsterdam), gest. 08-02-1943

Cato Rachel, David Josua en Clara Cato Milhado

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Justus van Effenstraat 23, Utrecht. Inboedellijst van 16-10-1942.

Clara Cato Milhado

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Onderwijs: O. L. O.
Adres: Justus van Effenstraat 23

David Josua

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
142	*1937*	*5697*	*07. Apr*	*26 Nissan*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Milhado	*David Josua*	*David ben Sjmuëel*	*30. Mrz*	*or lejom 19 Nissan*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Rijksklinieken*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Milhado	*Samuel*	*Sjmuëel ben David*	*Querido*	*Rachel*	*Rachel bat Jehosjoe'a*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
or lejom = dageraad = vroege ochtend of nacht van de vorige dag; J. v. Effenstr. 23bis					

Milhado-Querido

[1350] **Rachel,** 10-01-1901 Amsterdam, 15-10-1942 Auschwitz

Josua Querido, 23-06-1869 Amsterdam; op 06-01-1910 te Apeldoorn overleden; op 07-01-1910 te Ouderkerk a. d. Amstel begr.	Clara Sarphatie, 06-06-1875 Amsterdam; begr. op 06-03-1905 te Ouderkerk aan de Amstel.
Huwelijk op 11-03-1897 te Amsterdam.	

Abraham Querido, 12-07-1836 Amsterdam; op 20-11-1882 te Ouderkerk aan de Amstel begraven.	Rachel Rodrigues Lopes de Lara, ± 1833 Amsterdam; 30-10-1899 Ouderk. / A. begr.; ligging D-L - 47, veld 1857.	Joseph Sarphatie / Sarfaty, 18-12-1837 Amsterdam; ovl. 1898 begr. op 27-02-1898 te Ouderkerk aan de Amstel.	Catherina de Vos, 10-03-1844 Amsterdam; ovl. 1912 en op 10-05-1912 begraven te Ouderkerk aan de Amstel.
Huwelijk op 5 dec 1855 te Amsterdam.		Huwelijk op 26-05-1869 te Amsterdam.	

■ Genlias ■http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F51399/I137203/
■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F51400/I137205/
■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F93994/I247149/

■ **Genlias**: **Vader Josua Querido** hertrouwde op 14-03-1906 te Amsterdam met Marianne Sarphatie; akte reg.2A;fol.40v. [Marianne was een jongere zus van Josua's eerste vrouw Clara.]

Rachel Milhado-Querido, echtgenote van [1349] Samuel Milhado, moeder van [356] Cato Rachel Milhado, [357] Clara Cato en Milhado [358] David Josua Milhado

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Justus van Effenstraat 23, Utrecht.

Modijefsky

[1350A] **Iman Isaak**, 02-08-1890 Amsterdam, 23-07-1943 Sobibor

Chaskel Aizikoff Modijefsky, 1860 Kherson, Khersons'ka oblast, Ukraine, ovl. 1938.	Sara Lewin (Levin), 16-09-1861 Telšiai, Telšiai District Municipality, Telšiai County, Lithuania; ovl. 15-12-1931 Amsterdam; op 17-12-1931 te Diemen begraven, rij 24 graf 70 B.

Huwelijk ±1889; (Hijman) Iman Isaak Chaim Jitschak, het eerste van vier bekende kinderen, werd 02-08-1890 te Amsterdam geboren.

		Salomon Aron Halevy Lewin (ook: "Zalman / Shlomo Aharon")	Bertha (Bassa / Batya) Halevy Lewin
		Huwelijk	

■ https://www.genealogieonline.nl/genealogie-van-der-veen/I25042.php ■ joodsmonument.nl
■ https://www.geni.com/people/Sara-Lewin/6000000016359834084
■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 28001]
■ https://www.geni.com/people/Salomon-Aron-Lewin/6000000044137619006
■ https://www.geni.com/people/Chaskel-Aizikoff-Modijefskij/6000000017870117344

■ **genealogieonline.nl**: **Iman Isaak Modijewsky** was eerder getrouwd met **Estella Philips**. Tweede echtgenote, met wie hij op 02-09-1919 te Zwolle in het huwelijk trad, was **Jikke Sanders**, geb. 30-03-1889 Leeuwarden, dochter van **Jacob Sanders** en **Kaatje van Gelder**, huwelijksakte 202, Zwolle 02-09-1919.

■ https://www.**dutchjewry**.org/phpr/amsterdam/ashkenaz_**marriages**/amsterdam_ashkenaz_marriages_list.php?language=Dutch(Standard): **Zuster Rachel Modijefsky**, geb. 21-10-1891 Amsterdam trouwde op 05-06-1912 te Amsterdam met **Chmonil Schmoikler**, geb. 02-03-1889 Petrokow, zoon van **Jacob Schmoikler** en **Elky Zalesky.**

■ **WieWasWie**: **Zuster Betsij Modijefsky**, geb. ±1895 Amsterdam trouwde op 06-03-1918 te Amsterdam met **Joseph Nord**, geb. ±1895 Amsterdam, zoon van **David Nord** en **Sara Vogel**; huwelijksakte Reg. 5A fol. 29, 06-03-1918 Amsterdam.

■ **WieWasWie**: **Zuster Jeannetta Modijefsky**, geb. ±1899 Amsterdam trouwde op 06-03-1918 te Amsterdam met **Mozes Nord**, geb. ±1897 Amsterdam, zoon van **David Nord** en **Sara Vogel**; huwelijksakte Reg. 6A fol. 28, 06-03-1918 Amsterdam.

Modijefsky-Sanders

[1350B] **Jikke**, 30-03-1889 Leeuwarden, 23-07-1943 Sobibor

Jacob Sanders, 11-05-1852 Sneek, ovl. 15-11-1917 Leeuwarden.	Kaatje van Gelder, 10-04-1849 Leeuwarden, ovl. 24-03-1928 Zwolle.
Huwelijk 21-05-1878 Leeuwarden	

Joachim Heiman Sanders, 28-12-1808 Winschoten, ovl. 27-05-1894 Sneek.	Reintje Salomons de Groot, 18-06-1831 Sneek, ovl. 24-03-1854 Sneek.	Isak Joseph van Gelder, geb. 08-06-1818 Leeuwarden; ovl. 26-11-1888 Leeuwarden.	Rachel Jonas Drielsma, geb. 10-10-1817 Leeuwarden; ovl. 13-03-1901 Leeuwarden.
Huwelijk 10-08-1851 Sneek		Huwelijksakte 95, Leeuwarden 17-06-1843	

■ https://gw.geneanet.org/ervandam?n=sanders&oc=&p=joachim+heiman+jochem+jonas
■ https://www.geni.com/people/Rachel-van-Gelder/6000000014459083490
■ https://www.geni.com/people/Isak-van-Gelder/6000000015539873045
■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie

■ **geneanet**.org: **Grootvader Joachim Heiman Sanders** was drie keer getrouwd:
Eerste huwelijk op 17-12-1834 te Sneek met **Froukje (Fromet) Salomons de Groot**, geb. 1816, ovl. 1850; er zijn zeven kinderen bekend:
Salomon Sanders 1836-1866
Jette Judik Sanders 1838-1915
Heiman Sanders 1840-1840
Heiman Sanders 1841-1912
Benjamin Sanders 1843-1853
Joseph Sanders 1846-1913
Elkan Jochanan Sanders 1848-1923

Tweede huwelijk op 10-08-1851 te Sneek met **Reintje Salomons de Groot**, geb. 1831, ovl.1854; er zijn twee kinderen geboren:
Jacobus (Jacob) Sanders 1852-1917
Benjamin Sanders 1854-1942

Derde huwelijk op 22-10-1854 te Sneek met **Jikke Judith Frijda**, geb. 1817, ovl. 1892; er zijn twee kinderen geboren:
Aron Sanders 1856 – 1921
Maurits Sanders 1859-1865

Mogendorff

[360] **Hans,** 16-05-1916 Utrecht, 12-10-1941 Mauthausen

Elie-Eduard Estael Mogendorff, 12-02-1881 Borne; leraar; ovl. in 1962 te Arnhem.	Dina Jacobs, 16-08-1884 Groningen; ovl. op 24-12-1956 te Nice (F), "*(woonde in Ned.)*"

Huwelijksakte 567, Groningen 15-12-1909

Migchael Salomon Mogendorff, alias: "*De weerprofeet*", Michael Mogendorff, 11-12-1845 Doetinchem; gazan en godsdienstleraar te Borne; ovl. 30-09-1921 Arnhem, ald. begr. Moscowa A 14 13.	Hanna Meijer, alias Hindele Meyer, 09-03-1838 of misschien 13-03-1839 Arnhem; ovl. op 31-10-1918 Arnhem, ald. begr. Moscowa A 14 12.	Benjamin Jacobs, 13-01-1856 Groningen, boekdrukker; op 15-11-1933 te Arnhem ovl.; aldaar begraven, Moscowa H 04 18.	Henrietta / Henriette Gompertz, 18-4-1853 Arnhem; ovl. op 19-07-1939 te Arnhem begr. Moscowa H 04 19.
Huwelijk op 02-08-1871 te Borne		Huwelijk op 21-08-1878 te Arnhem	

■ Genlias ■ http://akevoth.org/genealogy/mogendrf/376.htm
■Akevoth: .../ndbeli/6944.htm ■ Mayer Hirsch Moscowa
■ Boon, Lettinck e. a., Joodse inwoners ..., deel IIb, p. 434 ■ WieWasWie

■ **Akevoth: Vader Elie-Eduard Estael Mogendorff** : "Met ingang van 1 October 1920 kreeg hij eervol ontslag als leraar aan het stedelijk gymnasium te Utrecht."

Hans Mogendorff

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in februari 1941: Sarphatistraat 13 huis, Amsterdam
Echtgenote: Emmy Mus - zij heeft de oorlog overleefd.

■ **Henny E Dominicus**, Mauthausen, Een Gedenkboek, Amsterdam (juni 1999, tweede druk) Uitgave van de Stichting Vriendenkring Mauthausen,12, 188 en 190: "*De gevangenen werden verzameld in het schoolgebouw in de Euterpestraat waar de SD zetelde, en vervolgens naar Schoorl gevoerd,* [...] *In Schoorl werden, zoals ook in de Euterpestraat al was gebeurd, enkele gevangenen om gezondheidsredenen vrijgelaten. De overigen moesten na de Duitse inval in Rusland op 22 juni plaats maken voor Nederlandse communisten en socialisten. Met bestemming Mauthausen werden zij op transport gesteld.* [...]
Slachtoffers van de razzia in Amsterdam van 11 juni 1941 [...] *H. Mogendorff 16 mei 1916 - 12 oktober 1941*"

■ **jodeninnederland.nl**: "***Memo:*** *Dichter.* ***Bronnen:*** *Aarts, C.J. [et al.], Aarts' letterkundige almanak na het Anne Frank-herdenkingsjaar 1995 : geheel gewijd aan auteurs die stierven in de*

oorlogsjaren 1940-1945 (Amsterdam etc. 1996), p. 152. ***Beroepen:*** *Dichter Uitgeverij (niet-joods) Kunst en Cultuur Taal- en letterkunde"*

Mok			
[599] **Michel,** 21-09-1936 Utrecht (Zuilen), 11-06-1943 Sobibor			
Philip Mok, 08-03-1901 Hilversum; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 177]		Maria Gans, 15-06-1905 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 166]	
Huwelijksakte reg. 5D; fol. 47, Amsterdam 11-08-1926			
Jacob Mok, 08-12-1875 Haarlem, voorzanger en handelsreiziger; ovl. op 06-04-1944 te 's-Gravenhage.	Mietje Brandon, 24-02-1875 Amsterdam; op 07-06-1915 te Diemen begraven, graf A 13 6.	Juda Gans, 22-08-1869 Amsterdam; 05-10-1942 Auschwitz.	Rachel Vogel, 08-03-1879 Amsterdam; 05-10-1942 Auschwitz.
Huwelijk op 30 juni 1897 te Amsterdam		Huwelijksakte reg. 26; fol., Amsterdam 08-08-1900	
■ Genlias ■ Akevoth, Burial Permits DB ■http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin/hum_mok/F66/I389/			

■ **joodsmonument.nl**: **Broer: Juda Mok**, 03-12-1926 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor; **Zus**: **Mietje Mok**, 23-5-1928 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor;

Michel Mok

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
136	*1936*	*5697*	*29. Sep*	*13 Tisjri*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Mok	*Michel*	*Michaël ben Eliëzer*	*21. Sep*		*or lejom 6 Tisjri*
Plaats: *Utrecht*		Adres: Corns. Mertensstr. 10bis			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Mok	*Philip*	*Eliëzer ben Ja'akov*	*Gans*	*Maria*	*Mirjam bat Jehoeda*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
or lejom = dageraad = vroege ochtend of nacht van de vorige dag					

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Vrolikstraat 72III, Amsterdam. JOKOS-dossier nr. 97 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **J. de Moei**, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 57: Michel, Juda en Mietje Mok werden "*in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor. ...*"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, *p. 166 en 177: De namen van de hele familie staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "Mok-Gans Maria 15.6.05, Mok Michel 21.9.36, Mok Mietje 22.5.28, Mok Juda 3.12.26 en Mok Philip 8.3.01".*

<table>
<tr><th colspan="4">Molgo-Hirschstein
[361] Johanna, 20-06-1885 Utrecht, Jufferstraat B 364, 28-05-1943 Sobibor.</th></tr>
<tr><td colspan="2">Hugo Hirschstein,
1856/57 Hirschberg in Pruisen</td><td colspan="2">Barto Vellekooper,
17-02-1861 Utrecht</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 428 Utrecht 18-9-1883</td></tr>
<tr><td>Caspar Hirschstein</td><td>Johanna Braun</td><td>Meijer Hijman Velle-kooper (Vellekoper),
± 1827 Amsterdam;
ovl. 29-10-1910.</td><td>Neeltje de Jong,
30-06-1824 Utrecht;
ovl. 22-05-1908.</td></tr>
<tr><td colspan="2">?</td><td colspan="2">Huwelijksakte 20, Utrecht 30-01-1856</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/6155.htm
■ http://www.geni.com/people/Meijer-Vellekooper/6000000014630591296
■ http://www.geni.com/people/Neeltje-de-Jong/6000000014630576978 ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/hum09_/F32398/I86123/</td></tr>
</table>

Johanna Molgo-Hirschstein

■ **HUA** 22-06-1885, geboorteakte nr. 1412
■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Van Woustraat 237 II, Amsterdam
Echtgenoot: David Molgo, 21-07-1885 Asterdam; 28-05-1943 Sobibor [Genlias: Huwelijksakte reg.5^{E};fol.45, Amsterdam 17-08-1910; David was zoon van Mozes Molgo en Betje Velmans]
Dochter: **Betsy Cato Markus-Molgo**, 14-02-1913 Amsterdam; sterfdatum en -plaats niet bekend
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 128 en 132: De namen van het echtpaar Molgo-Hirschstein staan op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Hirschstein Johanna 20.6.85*" en "*Molgo David 21.7.83*".

Monas

[1351B] **Samuel Levie,** 11-05-1888 Tietjerksteradeel, 02-04-1943 Sobibor

Abraham Monas, geb. ± 1839; op 13 jan 1922 te Diemen begraven, graf A 59 14.	Saartje (Sara) de Vries, 31-10-1849 Spijkenisse; op 3-06-1927 te Diemen begraven, graf B 3 18.

Huwelijksakte 1, Spijkenisse 03-01-1883.

Levie Mozes Monas (Monasch), 06-05-1806 Gouda; ovl. 25-06-1890 Gouda; ald. begr. aan de Boelekade, graf 209.	Coosje Rachelse Salomon Cohen, 02-10-1804 Edam; op 01-07-1866 te Edam overleden.	Samuël de Vries, 2 jan 1797 Opmeer; ovl. op 7 nov 1877 te Spijkenisse.	Kaatje van der Meusen, 19-09-1823 's-Gravendeel; ovl. 28-07-1895 Spijkenisse.

Huwelijksakte 8, Purmerend 06-05-1827.	Huwelijk 1848 te Spijkenisse.

■ Genlias ■ Akevoth, Burial Permits DB ■ https://www.genealogieonline.nl/stamboom-van-der-meusen-en-de-levita/I14031.php ■ Riet deLeeuw van Weenen - van der Hoek, Matsewa, p. 264 ■ Tom Verwaijen, Joods Gouda, p. 198
■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin13378.htm

■ **Riet de Leeuw van Weenen - van der Hoek, Matsewa**, p. 264: **Grootvader Samuel de Vries** was eerder gehuwd met Roosje Meijer (Zwarenstein). Hij was zoon van Gerrit Mozes de Vries en Amelia Cohen.

■ **Tom Verwaijen**, Joods Gouda, Een Joodse geschiedenis vanaf 1737 tot omstreeks 1850, p. 198: [**Grootvader**] "***Levie Mozes Monasch**, geboren op 6 mei 1806 in Gouda, trouwde op 5 juni 1827 in Purmerend met Coosje Rachel Salomon Cohen, geboren op 2 oktober 1804 in Edam, dochter van Salomon Cohen en Heina Mozes Cohen. Coosje overleed op 1 juli 1866 in Edam. Levie keert terug naar Gouda en zal in het Israëlitisch Oude Mannen- en Vrouwenhuis aan de Turfmarkt 64 overlijden op 25 juni 1890. Zijn overlijden werd aangegeven door Lazarus Sanders, 42 jaar, koopman, en getuige was zijn halfneef Hartog van Monnikkendam, 40 jaar, koopman. Levie is begraven op 26 juni op de begraafplaats aan de Boelekade, grafnummer 209*."

"***Synagoge*** *- Turfmarkt 25*

Hier kocht de Joodse gemeenschap in 1798 een leegstaand kerkgebouw voor haar bijeenkomsten. Wegens bouwvalligheid moest dit gebouw in 1823 plaatsmaken voor een nieuwe synagoge, die in 1827 ingewijd werd. In de Tweede Wereldoorlog is ook bijna de gehele Joodse gemeenschap van Gouda vermoord, zodat in 1950 de synagoge verkocht moest worden. Sindsdien kerkt de Vrije Evangelische Gemeente hier." Bron: Folder van de **Open Monumentendag Gouda**, zaterdag 14 september 2013

Samuel Levie Monas

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hooft Graaflandstraat 81, Jutphaas [thans Utrecht]. Inboedellijst van 7 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 50 029 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 44: Zijn naam en de namen van echtgenote en zoon op de transportlijst van 30 maart 1943: "*Monas Samuel 11.5.88", "Monas-Roozenberg Mina 3.6.96"en "Monas Charles 26.12.32*"

Monas

[1351A] **Charles Ben,** 26-12-1932 Soest, 02-04-1943 Sobibor

[1351B] Samuel Levie Monas, 11-05-1888 Tietjerksteradeel; 02-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 44]	[1352] Mina Rozenberg, 03-06-1896 Leeuwarden; 02-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 44]

Huwelijksakte reg.4A;fol.6v, Amsterdam 10-03-1932.

Abraham Monas, geb. ±1839; op 13-01-1922 te Diemen begraven, graf A 59 14.	Sara de Vries, geb. ±1850; op 03-06-1927 te Diemen begraven, graf B 3 18.	Benjamin Rozen- berg, 03-12-1856 Leeuwarden; ovl. op 03-12-1937 te Leeuwarden .	Rosa Frank, 16-09-1862 Lathen (D); ovl. op 17-01-1918 te Leeuwarden.

Huwelijksakte 1, Spijkenisse 03-01-1883.	Huwelijk op 25-10-1892 te Lathen (D).

■ Genlias ■ Akevoth, Burial Permits DB ■ allefriesen.nl

Charles Ben Monas

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hooft Graaflandstraat 81, Jutphaas [thans Utrecht]. Inboedellijst van 7 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 50 029 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 44: Zijn naam en de namen van zijn ouders staan op de transportlijst van 30 maaert 1943: "*Monas Samuel 11.5.88", "Monas-Roozenberg Mina 3.6.96" en "Monas Charles 26.12.32*".

Monas-Rozenberg

[1352] **Mina,** 03-06-1896 Leeuwarden, 02-04-1943 Sobibor

Benjamin Rozenberg, 03-12-1856 Leeuwarden; ovl. op 03-12-1937 te Leeuwarden.	Rosa Frank, 16-09-1862 Lathen; ovl. op 17-01-1918 te Leeuwarden.

Huwelijksakte 205, Leeuwarden 24-12-1892; huwelijk voltrokken te Lathen (D) 25-10-1892

Joel Levy Abrahams Ros(z)enberg, 13-07-1798 Leeuwarden; ovl. op 19-09-1858 te Leeuwarden.	Hanna-Johanna Liefmans (Leff-mann, Leefmans), 09-12-1817 Norden, D; ovl. op 24-1-1892 te Leeuwarden.	Jacob Frank, ± 1829 Lathen; op onbekende datum overleden.	Minna Weinberg, ± 1838 Sögel; op onbekende datum overleden. Het laatste bekende kind - Meier – werd 9 juni 1875 geboren.
Huwelijk op 02-01-1848 te Leeuwarden.		Huwelijk op 20-11-1861 te Sögel.	

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/6057.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/8451.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/8452.htm ■ https://www.geni.com/people/Jacob-Frank/6000000027760483524 ■ Genlias
■www.lemmermann-genealogie.de/juden.pdf

■ **http://www.lemmermann-genealogie.de/juden.pdf**: [**Grootvader**] "*94 **Jacob FRANK**, horse dealer in Lathen, born abt. 1829 in Lathen, son of **Gottfried/Gerson Levi FRANK** (see also 76) and **Röschen MEYER** (see also 497). Married on 20.11.1861 in Soegel to **Minna WEINBERG** (see also 665). From this marriage:*
*1. **Röschen** (see also 138). 2. **Gerson** (Fritz) (see also 74). 3. **Aron** (see also 55).*
*4. **Brendel/Bertha** (see also 60). 5. **Hendel/Hannchen** (see also 83). 6. **Vogel/Friederika** (see also 155). 7. **Meier** (see also 126).*"
■ **http://www.lemmermann-genealogie.de/juden.pdf**: [**Grootmoeder**] "*665 **Minna WEINBERG**, born abt. 1838 in Sögel, daughter of Kaufmann **Jacob WEINBERG** (Mesjoellam) (see also 661) and **Rosa Jacobs HOCHHEIMER** (see also 258). Married on 20.11.1861 in Soegel to **Jacob FRANK** (see also 94). From this marriage: 7 children.*"

Mina Monas-Rozenberg

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hooft Graaflandstraat 81, Jutphaas [thans Utrecht]. Inboedellijst van 7 oktober 1942. JOKOS-dossier nr. 50 029 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 44: Zijn naam en de namen van zijn ouders staan op de transportlijst van 30 maart 1943: "*Monas Samuel 11.5.88", "Monas-Roozenberg Mina 3.6.96" en "Monas Charles 26.12.32*".

Montanjees

[1353] **Jacob,** 26-08-1871 Goodman's Fields, 17-09-1944 Bergen-Belsen

Abraham Montanjees, geb 1838; ovl. ?	Katie Hijmans, geb. 06-08-1840 Utrecht; ovl. op onbekende datum in London.

■http://www.ancestry.ca/genealogy/records/keetje-hijmans_119261189 ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie
■ https://www.genealogieonline.nl/familie-waterman-en-miersemann/I3052.php
■ https://www.genealogieonline.nl/familie-waterman-en-miersemann/I3067.php

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Lijnmarkt 16, Utrecht.
"*Jacob Montanjees had drie kinderen: Abraham*** en twee kinderen die de oorlog hebben overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website*."
■ **WieWasWie / https://www.genealogieonline.nl/de/familie-waterman-en-miersemann/I3052.php**: Jacob Montanjees trouwde voor de eerste keer op woensdag 19-05-1897 te Amsterdam met **Sara Blok**, ± 1875 Leeuwaarden, dochter van Levi Blok (1831 - ????) en Rijkje van der Woude (1840 - ????); huwelijksakte reg. 13 fol. 19v. Sara is op onbekende datum voor 1930 overleden. Voor de tweede keer trad Jacob op woensdag 18-12-1929 te Amsterdam in het huwelijk met **Josina van Hesse**, ± 1892 Rotterdam, dochter van Joseph van Hesse en Ester Samson; huwelijksakte reg. 5G fol. 34v.

***** Abraham Montanjees, 12-02-1897 Amsterdam; 03-04-1945 Bergen-Belsen:
■ **joodsmonument.nl**: "*Abraham Montanjees was een verzetsstrijder. Zijn naam staat op bladzijdenr.: 006.16 van de Erelijst van Gevallenen.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
"Abraham Montanjees, zijn vrouw en kind woonden in de Deurloostraat 116-I te Amsterdam. Het gezin was ondergedoken. Abraham werd gepakt, zijn vrouw en kind overleefden de oorlog. Abraham Montanjees werd naar de strafgevangenis in Arnhem gebracht, waar hij van enkele sieraden werd beroofd.
In het archief van de Stichting Sieraden-Comité liggen onder meer een lijst van geroofde sieraden en een verklaring van erfrecht uit 1960.
NIOD, Archief Stichting Sieraden-Comité, doos HF 10, dossier 148"

Morpurgo

[1354] **Willy Albert,** 16-12-1899 Paramaribo, 01-02-1943 Auschwitz

Jacques (Isak) Morpurgo, 04-11-1874 Paramaribo, Suriname; ovl. op 21-02-1922 Paramaribo.	Annie (Anna Estelle) Alberga, 05-09-1875 Paramaribo, Suriname; ovl. op 30-12-1914 Paramaribo.

Huwelijk 02-07-1894 te Amsterdam.

David Simon Morpurgo, geb. 30-11-1847 Paramaribo; ovl. 05-10-1908 Paramaribo.	Anna Adolfina Schoonhoven, geb. 30-09-1849 Paramaribo; ovl. 17-06-1890 Paramaribo.	Samuel Alberga, geb. 18-04-1847 Suriname; ovl. 08-01-1893 Suriname.	Clara Davids, geb. ±1858; ovl. 1884.

Huwelijk ±1867; het eerste van negen bekende eigen en twee stiefkinderen – Henry – werd 1868 geboren.	Huwelijk ±1874; het enige bekende kind – Anna Estelle – werd 05-09-1875 geboren.

■ http://www.geni.com/people/Anna-Estelle-Morpurgo/6000000013410096085
■ http://www.geni.com/people/Isak-Jacques-Morpurgo/6000000013409978110
■ http://www.geni.com/people/Anna-Morpurgo/6000000013411061347
■ http://www.geni.com/people/David-Morpurgo/6000000013408818151
■ https://www.geni.com/people/Anna-Estelle-Alberga/6000000013410096085
■ https://www.geni.com/people/Clara-Davids/6000000091407471827
■ https://www.geni.com/people/Samuel-Alberga/6000000049282650883 ■ https://www.geni.com/people/Anna-Morpurgo/6000000013411061347 ■ akevoth.org/portugese_marriages ■ Kaluach.exe

■ **akevoth.org/portugese_marriages**/portu_huw_detail.asp?key=5157&itemNumber=0:

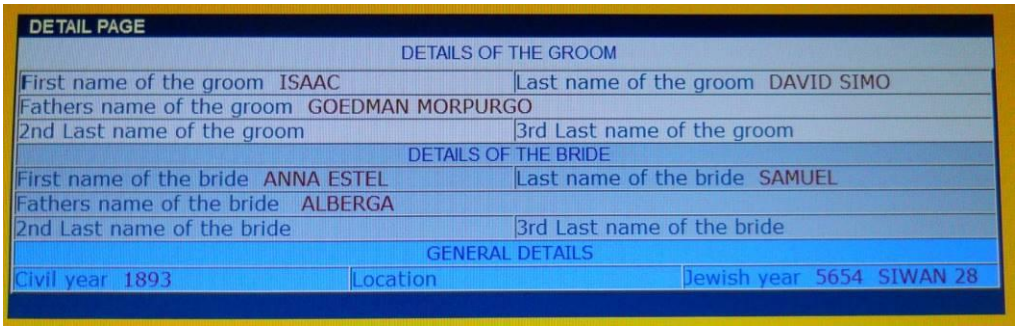

DETAIL PAGE		
DETAILS OF THE GROOM		
First name of the groom ISAAC	Last name of the groom DAVID SIMO	
Fathers name of the groom GOEDMAN MORPURGO		
2nd Last name of the groom	3rd Last name of the groom	
DETAILS OF THE BRIDE		
First name of the bride ANNA ESTEL	Last name of the bride SAMUEL	
Fathers name of the bride ALBERGA		
2nd Last name of the bride	3rd Last name of the bride	
GENERAL DETAILS		
Civil year 1893	Location	Jewish year 5654 SIWAN 28

Portugese synagoge te Amsterdam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Willemstraat 22, Utrecht. Beroep: Kelner.
■ **WieWasWie/ In Memoriam**: **Zus** Ivy Gerharda Morpurgo, geb. 19-11-1906 Amsterdam, ovl. 24-09-1942 Auschwitz, trad op 09-10-1929 te Amsterdam in het huwelijk met ziekenverpleger Michel Fregge, geb. 24-10-1903 Amsterdam, ovl. 31-01-1943 Auschwitz, zoon van Leeman Fregge en Mijntje Plukker; huwelijksakte reg. 6F fol. 22v, Amsterdam 09-10-1929.
Samen met haar moeder zijn zeven kinderen uit dit gezin op 24-09-1942 in Auschwitz van het leven beroofd: Leo, geb. 30-11-1929 Amsterdam; Annie, geb. 20-11-1930 Amsterdam; Jack, geb. 22-05-1932 Amsterdam; Mia, geb. 09-11-1933 Amsterdam; Albert, geb. 07-08-1935 Amsterdam; Netty, geb. 22-01-1937 Amsterdam en Jules, geb. 17-01-1941 Amsterdam.

Mosch du

[363] Catharina Rosina, 22-03-1870 Utrecht, Plompetorengracht H 659, 08-12-1944 Theresienstadt

[70] Elizabeth Catharina van Buuren-du Mosch, 18-10-1864 Utrecht, Ambachtstraat 6, 8, 10 of 12*, 02-07-1943 Sobibor

Arnold Hermanus, 05-08-1863 Utrecht, 1938 overleden

Herman Rudolf, 18-11-1866 Utrecht, 14-04-1931 Fasano di Gardone, Italië, overleden

Gerard Henry, op 13-01-1867 te Utrecht op leeftijd van 1 jaar overleden

Salomon Manus Abraham du Mosch, 17-02-1839 Hoorn; op 20-10-1906 te 's-Gravenhage overleden.	Henrietta Emilia de Jong, 08-04-1840 Utrecht; op 04-12-1926 te 's-Gravenhage overleden.

Huwelijksakte 399, Utrecht 12-11-1862

Abraham David du Mosch, ± 1797 Hoorn; op 16-12-1839 te Hoorn overleden.	Betje Manus Keijzer, ± 1807 Meppel; ovl. op 16-08-1844 te Amsterdam.	Gompers de Jong, ± 1789 Kampen; op 06-10-1867 te Utrecht overleden.	Cato van Lier 1802 Utrecht; ald. ovl. 15-12-1879 en a. 't Zandpad begr., graf 39 A 16 B -.
Huwelijksakte 17, Hoorn 19-6-1831		Huwelijksakte 309, Utrecht 19-10-1837	

■ digitalestamboom.nl ■ Genlias
■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/ashkenazi/8616.htm
■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/edersheim/139.htm ■ WieWasWie ■ Zandpad

Grootmoeder Cato van Lier was weduwe van **Gompers de Jong**, eerder weduwe van **Herman Gunst**.

Elizabeth Catharina van Buuren-du Mosch

■ **HUA** 20-10-1864, geboorteakte nr. 1594, ***** Wijk G 378, 6 = G 378a, 8 = G 378b, 10 = G 378c, 12 = G 378d

■ **joodsmonument.nl**: Adres in Amsterdam: J. W. Brouwersplein 29 huis

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 189: Haar naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Mosch du Elisabeth 18.10.64*".

Catharina Rosina du Mosch

■ **HUA** 24-03-1870, geboorteakte nr. 588

■ **joodsmonument.nl**: Adres in Den Haag: Klimopstraat 124

Arnold Hermanus du Mosch

■ **www.jodeninnederland.nl:** Arnold Hermanus du Mosch was gehuwd met Anna Emilie Winkelman (1873-1952).
"Memo: Advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof van Ned. Indie. Commissaris bij de Ned. Ind. Brandwaarborg Mij. (directievoering door S.J.W. van Buuren en H.S.l van Nierop). Commissaris van de Intercommunale Telefoon Mij . Verbonden aan het kantoor van advocaten en procureurs du Mosch, Winkelman en Stibbe te Batavia. President arrondissementsrechtbank Den Haag. Secr. Ver. v. Dir. v. Hyp. banken, waarn. dir. Javasche Bank. In 1920 ben. tot lid Prov. Utrechts Gen. voor K&W. In Indie van 1886-1906. Ridder in de orde van de Nederl. Leeuw (1924), commandeur in de orde Oranje-Nassau."

Herman Rudolf du Mosch

■ **www.jodeninnederland.nl:** Herman Rudolf du Mosch trouwde in 1892 met Cora Maria Jacoba Michielsen (1867-1933). Uit dit huwelijk zijn twee zoons en twee dochters geboren.
"Memo: Handelaar. Statenlid 1916-1919, voorzitter Vereeniging voor den Koffiehandel 1917-1931. Vice-voorz. KvK Amsterdam. Secretaris bestuur Maatschappij voor Toonkunst Aurora te Batavia. Consulair agent voor Portugal. algemeen chef A.N.I.E.M. (Alg. Ned.Ind. Electriciteits Mij.) (directievoering door Maintz & Co. Handelmaatschappij (later directeur)). Directeur Amsterdamsch Kantoor voor Indische Zaken. In 1932 bibliotheek geveild bij Menno Hertzberger. Zegt Felius o. 1933, te Den Haag?"

Moscou			
[1355] **Isaäk,** 02-04-1892 Amsterdam, 03-09-1943 Auschwitz			
Salomon Moscou, 09-12-1859 Amsterdam, diamantslijper; ovl. voor 02-10-1929.		Saartje Pinto, 19-09-1863 Middelburg; ovl. voor 02-10-1929.	
Huwelijk op 15 nov 1888 te Amsterdam; choppe op 15 nov 1888, lokatie Rapenburg.			
Levie Hijman Moscou, ± 1834 Amsterdam, diamantslijper; ovl. 1893.	Betje Salomon Agsteribbe, ± 1831 Amsterdam; op 24-01-1892 te Muiderberg begr., graf C 23 24.	Isaac Pinto, geb. 10-01-1831 Middelburg; ovl. 27-03-1880 Middelburg.	Nette Isaac Turckheim, ± 1828 Amsterdam; ovl. 29-04-1873 Middelburg.
Huwelijksakte reg. 3; fol. 76, Amsterdam 06-05-1857.		Huwelijksakte 63, Amersfoort 30-08-1854.	
■ Akevoth: .../mok/279.htm ■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Genlias ■ http://genealogs.nl/family.php?personID=I3878&tree=2 ■ http://www.maxvandam.info/humogen/family/humo_/F28462/I76437/http://www.geni.com/people/Isaac-Pinto/6000000019041936366 ■ http://www.geni.com/people/Nette-Nechama-Turckheim/6000000019040108715 ■ Zandpad			

Isaäk Moscou, echtgenoot van [1356] Lea Moscou-Mok

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Lange Elisabethstraat 30. Beroep: Koopman.

■ **http://akevoth.org/genealogy/mok/252.htm**: Isaac Moscou trad op 24-08-1938 te Amsterdam in het huwelijk met [1356] **Lea Mok**.

Moscou-Mok			
[1356] **Lea,** 27-02-1894 Haarlem, 03-09-1943 Auschwitz			
Joseph Machiel Mok, 21-07-1864 Haarlem; 16-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 67]		Jetje Nopol, 18-07-1866 Haarlem; op 24-11-1929 te Haarlem overleden.	
Huwelijk op 12-06-1888 te Haarlem.			
Machiel Philip Mok, 21-02-1832 Haarlem; op 17-01-1900 te Haarlem overleden.	Rebecca Drieduiten, 21-10-1833 Amsterdam; op 12-03-1894 te Haarlem overleden.	Meijer Jacob Nopol, ±1833 Amsterdam, diamantslijper; ovl. op 04-12-1908 te Haarlem.	Lea (Leentje) de Groot, ±1829 Haarlem; ovl. op 21-07-1896 te Haarlem en aldaar begraven.
Huwelijk op 27-02-1861 te Haarlem.		Huwelijk op 03-12-1862 te Haarlem.	
■ Genlias ■ Akevoth: .../mok/110.htm ■ .../mok/138.htm ■.../mok/245.htm			

■ **Akevoth**: "*Zijn vader* [van **grootvader Machiel Philip Mok**] *geeft de geboorte aan bij de burgerlijke stand. Getuigen zijn: Philip Mozes Mok en Benjamin Mozes Mok, beiden zijn koopman van beroep*."

Lea Moscou-Mok, echtgenote van [1355] Isaäc Moscou

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Lange Elisabethstraat 30. Beroep: Koopman.
■**http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F86029/I225316/**: Lea Moscou-Mok trad op 24-8-1938 te Amsterdam in het huwelijk met Isaäc Moscou.
Voor de eerste keer trad Lea Mok op 11-8-1914 te Haarlem in het huwelijk met **Israel Chottel**, 31-01-1888 Amsterdam; 22-10-1943 Auschwitz*. Dit huwelijk werd op 05-01-1935 te Haarlem ontbonden.

Moses	
[365] **Eli Louis,** 31-05-1933 Utrecht, Van Muschenbroekstraat 57, 28-04-1945 Tröbitz. [1357] **Jacques**, 13-08-1925 Antwerpen, 31-05-1945 Riesa	
[1358] Simon (Szymon) Moses, 18-04-1892 Blazowa; 24-03-1945 Bergen-Belsen.	[1359] Theodora van der Horst, 10-03-1892 ‘s-Gravenhage; 05-04-1945 Bergen-Belsen.
■ Genlias ■ Digitale Stamboom Rotterdam	

Simon (Szymon) Moses en Theodora Moses-van der Horst

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in mei 1942: Van Muschenbroekstraat 57, Utrecht
Inboedellijst van 09-05-1942. JOKOS-dossier nr. 55 033 op het Gemeentearchief Amsterdam.
"*Eén verwant heeft de oorlog overleefd.*"
HUA Gezinskaart Moses Simon (Szymon), Fiche 1466: Dagtekening en jaar der geboorte: *18-4-'92*. Op *8-6-1932* van ‘s-Gravenhage naar Utrecht, Muschenbroekstraat 57 vertrokken. Daar is op *31-06-1933 zoon Eli Louis* geboren.
■ Terwijl vader Simon en moeder Theodora nog in Bergen-Belsen stierven, moesten hun kinderen, de broers Eli Louis en Jacques de evacuatie van het kamp meemaken, voordat de jonge in Tröbitz en de oudere in Riesa overleed. Vanuit het kamp moesten zij, uitgeput als zij waren met al hun bagage, 6 km naar het station Bergen lopen. De trein stond twee dagen op het station, in de nacht van 10 op 11 april 1945 eindelijk begon de trein te rijden. De *Dodentrein* was 12 lange dagen onderweg - op 23 april werden de mensen bij Tröbitz door de Russen bevrijd. [Vgl. **Herzberg. Tweestromenland**, p. 269 t/m 281]

Eli Louis Moses

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
95	*1933*	*5693*	*07. Jun*	*13 Siwan*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Moses	*Eli Louis*	*Eliëzer Jehoeda ben Sjim'on*	*31. Mai*	*jom 1 de Sjawoe'ot*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *v. Musschenbroekstr. 57*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Moses	*Simon*	*Sjim'on ben hachaweer Ja'akov*	*Horst, v. d.*	*Theodora*	*Tova bat Eliëzer*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
[jom = dag; Sjawoe'ot: ■ **Adam Fisher**, Mijn Joodse Jaar, p. 155: *"Op Sjawoeot lezen wij in de sjoel de Tien Uitspraken uit de Torarol. [...] Op Sjawoeot vieren wij het krijgen van de Tora."]*					

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Van Muschenbroekstraat 57
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Eli Louis Moses tot 31-08-1941 had bezocht: Kievitstraat 6

Jacques Moses

■ **joodsmonument.nl**: *"Op initiatief van Koning Willem I werd bij Koninklijk Besluit van 26 februari 1814 het Nederlandsch Israëlietisch Seminarium (NIS) in Amsterdam opgericht om de Joodse gemeenten te voorzien van rabbijnen, leraren en andere beambten.*
Jacques Moses, zoon van Simon, studeerde aan het NIS.
W.G.S. Bornstein, Students of the Nederlands Israëlietisch Seminarium (The Netherlands Jewish Theological Seminary) murdered during the Nazi-occupation of the Kingdom of the Netherlands, 1940-1945 (2003)"
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Van Muschenbroekstraat 57

<table>
<tr><td colspan="4">Mossel
[366] Isaak Alexander, 23-08-1881 Utrecht, Lange Viestraat 22, 22-10-1942 Auschwitz
[367] Leon Alexander, 29-05-1895 Utrecht, Lange Viestraat 22, 28-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[619] Alexander Isaak Mossel, 07-10-1854 Utrecht; ald. ovl. op 13-02-1942 en aan het Zandpad begr., graf 32 C 25 E -</td><td colspan="2">[368] Margaretha Stijsel, 02-11-1857 Utrecht; 13-03-43 Sobibor [Schelvis, p. 19]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 184, Utrecht 11-05-1881</td></tr>
<tr><td>Isaak Mossel, 30-11-1827 Utrecht; ald. ovl. 19-11-1901 en aan het Zandpad begr., graf 3 C 4 6 -.</td><td>Sara de Vries, 1828/29 Utrecht; ald. ovl. 24-10-1878 en a. 't Zandpad begr., graf 54 A 36 G 940.</td><td>Abraham Isaac Stijsel, 1824/25 Amsterdam; op 17-07-1893 te Utrecht overleden.</td><td>Hendrica Raphael, 07-11-1825 Utrecht; op 27-11-1905 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 441, Utrecht 26-12-1849</td><td colspan="2">Huwelijksakte 4, Utrecht 03-01-1855</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Grootmoeder Hendrica / Hendrika Raphael** was weduwe van **Salomon Isaac Stijssel**.

Zus: Henriette Mossel, ± 1883 Utrecht, was gehuwd met Marten Boersma, ± 1880 Warga; huwelijksakte 477, Utrecht 12-7-1911. Ouders van Marten Boersma: Rients Martens Boersma en Tite Aukes Lootsma. Marten Boersma is op 01-03-1949 te Utrecht overleden; akte 584, Utrecht 03-03-1949.

Isaak Alexander Mossel

■ **HUA** 24-08-1881, geboorteakte nr. 1684

■ **joodsmonument.nl**: Adres in Utrecht: Vossegatselaan 25 bis. Beroep: Musicus

Leon Alexander Mossel

■ **HUA** 31-05-1895, geboorteakte nr. 1342

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Reiziger. Adres in juni 1941: Jan van Scorelstraat 33 bis, Utrecht

■ **Sterbebuch Auschwitz**, S. 832 : [...] *28-10-1942)-37850/1942*

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Mossel, Leon, Utrecht, geb. 29-5-1895 (Utrecht), gest. 28-10-1942, Konfession: glaubenslos

<table>
<tr><th colspan="4">Mossel</th></tr>
<tr><td colspan="4">[619] Alexander Isaak, 07-10-1854 Utrecht, 13-02-1942 Utrecht</td></tr>
<tr><td colspan="2">Isaak Mossel, 30-11-1827 Utrecht;
ovl. op 19-11-1901 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 3 C 4 6 -.</td><td colspan="2">Sara de Vries, 1828/29 Utrecht;
ovl. op 24-10-1878 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 54 A 36 G 940.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 441, Utrecht 26-12-1849</td></tr>
<tr><td>Alexander Salomon Mossel,1779/80 Amsterdam;
op 10-10-1848 te Utrecht overleden;
akte 1246, Utrecht 11 okt 1848.</td><td>Francijntje Heijmans, 1793/94 Utrecht;
ovl. op 18-10-1882 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 13 A 5 C 995.</td><td>Gerrit Levi de Vries, 1792/1793 of 1795/96 Leerdam [Genlias];
op 14-06-1868 te Utrecht overleden;
akte 758, Utrecht 15-6-1868.</td><td>Maglina (Magte-lena, Magdalena) Walg, 1793/94 Leerdam; ovl. 05-12-1882 Utrecht; ald. a. het Zandpad begr., graf 13 A 5 B 997.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk in 1810 te Utrecht</td><td colspan="2">Huwelijk op 31-07-1822 te Leerdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ashkenazi/9351.htm ■ Genlias ■Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Vader Isaak Mossel** hertrouwde volgens akte 544 op 26-11-1879 te Utrecht met Ester van Laar, 1835/36 Utrecht.

Alexander Isaak Mossel

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Jan van Scorelstraat 33 bis

■ **Zandpad / Genlias**: Mossel, Alexander Isaäk, 32 C 25 E -, overleden Utrecht 13-02-1942 geboren 7-10-1854. Overlijdensakte 347, Utrecht 13-02-1942. Hij was gehuwd met Margaretha Stijsel.

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 46, 20-2-1942, p. 9: *"Heden overleed zacht en kalm, onze lieve Man, Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer ALEXANDER ISAAK MOSSEL, in den ouderdom van 87 jaar. Uit aller naam: M. MOSSEL-STIJSEL. Utrecht, 13 Febr. 1942. Jan v. Scorelstr. 33 bis."*

Muller

[1360] **Mauritz Lodewijk,** 27-02-1884 Goor, 13-09-1943 Barnefeld

Lejon Liefman (Lijon) (Lion Leonardus) Muller, ± 1847 Diepenheim, fabrikant; op 28-04-1909 te Goor overleden.	Gesina van Engel, 24-11-1861 Goor; op 19-08-1939 te Utrecht overleden; akte 1428, Utrecht 21-08-1939.
Huwelijksakte 12, Goor 24-10-1881.	

Liefman Samuel Muller, ± 1801 Diepenheim; op 16-04-1880 te Oldenzaal overleden.	Aaltjen (Aaltje) Pagrach (Pagrag, Paggerag), ± 1811 Markelo; ovl. 18-07-1855 Diepenheim.	Mozes Engel, 20-08-1827 Deventer; ovl. 12-04-1915 Goor.	Heintje Levie / Levy, 22-02-1827 Goor; ovl. 09-04-1878 Goor.
Huwelijksakte 5, Diepenheim 17-09-1834.		Huwelijk op 13 feb 1850 te Goor.	

■ Akevoth: .../ndbcore/378.htm ■ Akevoth: .../ndbcore/5333.htm ■ Genlias ■ WieWasWie

Mauritz Lodewijk Muller

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Jan van Scorelstraat 54, Utrecht. Beroep: Arts. JOKOS-dossier nr. 14 804 op het Gemeentearchief Amsterdam. (W-claim, nr. C 113-128 / 1534), (L-claim, nr. 8685 / 14 725). Echtgenote en "*één kind dat nog thuis woonde*" hebben "*de oorlog overleefd*." [■ **Genlias**: Mauritz Lodewijk Muller was gehuwd met **Rebekka Wolff**, 1887/88 Meppel; dochter van David Wolff en Binchen Weinberg; huwelijksakte 54, Meppel 29-10-1913.]
"*Mauritz Lodewijk Muller (roepnaam Mau) studeerde geneeskunde in Utrecht, waar hij op 19 november 1909 zijn artsexamen aflegde. Hij specialiseerde zich in verloskunde en vrouwen-ziekten. Op 3 juli promoveerde hij in Utrecht op een proefschrift over 'Bekkenmeting en hare klinischze betekenis'.*
Hij woonde en praktiseerde korte tijd in Zeist en daarna in de Jan van Scorelstraat 54 in Utrecht, eerst als huisarts en later als specialist. Hij was getrouwd en het echtpaar had drie kinderen. Mauritz Lodewijk Muller was een markant arts en een prominent lid van enkele beroepsverenigingen, onder meer van de Nederlandsche Gynaecologische Vereniging.
Hij heeft tal van wetenschappelijke publicaties op zijn naam staan. Sinds 1940 was hij rustend geneesheer. Tijdens de Duitse bezetting kwam hij terecht bij de Barneveldgroep. Na een hartaanval stierf hij op 13 september 1943 in de Schaffelaar in Barneveld.
Op de dag van zijn overlijden zijn een telegram en een brief verstuurd, waarin het overlijden van de gynaecoloog Mauritz Lodewijk Muller wordt medegedeeld. Deze documenten zijn beiden bewaard gebleven. Mauritz Muller ligt begraven op de Joodse begraafplaats in Barneveld.
Na zijn dood verscheen een autobiografie 'Aan de poort van het leven. Herinneringen van een vrouwenarts'. Ook hield hij tijdens zijn leven een dagboek bij. Enkel fragmenten van het dagboek zijn op het internet gepubliceerd.

Joods Historisch Museum, Documentenverzameling, inv. nr 6883, 6884 en 6909
J.H. Coppenhagen, Anafiem Gedoe 'iem. Overleden Joodse artsen uit Nederland 1940-1945 (Rotterdam 2000) 121. Tevens toevoeging van een bezoeker van de website."
■ **Het Joodsche Weekblad** no. 24 - 17 september 1943 - 17 Eloel 5703: "*Tot onze diepe droefheid overleed heden in den ouderdom van 59 jaren onze lieve man en vader*
Dr. Maurits Lodewijk Muller
in leven vrouwenarts te Utrecht
Uit aller naam:
R. Muller-Wolff
Barnefeld,
13 September 1943"

■ **Het oorlogsdagboek van Dr.G. Italie**, p. 400: "***12 Eloel / 12 Sept.*** [...] *De gynaecoloog bij de Wijlers is de vorige week ernstig ziek geworden en weggehaald*. [...] *13 Sept. Hij is vannacht op de Schaffelaar overleden*."
■ **Dr. M. L. Muller**, Aan de poort van het leven, Herinneringen van een vrouwenarts, p. 14: "*Doch ook muizen en een enkele maal zelfs ratten bevolkten de kraam kamer en ik schiet nog in de lach, als ik terugdenk aan het vrouwelijk practicantje, dat hevig geschrokken voor een rat, onder luid gegil op een stoel sprong en liever van de universiteit zou worden verwijderd, dan ook maar enige belangstelling te tonen voor het grootste wonder, dat ooit moeder natuur in haar alwijsheid heeft bedacht. Ze bleef angstig staren naar de plek, waar het monster zich had verscholen, ze durfde voor geen verlokking ter wereld van haar hoge standplaats af te dalen en we lieten haar rustig op haar verhevenheid staan tot alles afgelopen was. Toen droeg de kraamvader haar in zijn sterke armen naar buiten. En ofschoon ze verplicht was de kraamvrouw dagelijks te bezoeken, heeft ze nooit meer een voet in het huis gezet, doch een goedige collega weten te overreden de visites voor haar te maken.*"
[P. 140 en 141] "*Zo is het ook merkwaardig dat onze patiënten zoveel van ons kunnen vertellen, zoveel van onze eigen woorden en gedragingen kunnen aanhalen, waar wij niets meer van weten en die ons weer als geheel nieuw in de oren klinken.*
[…]
'Ik zal het nooit vergeten toen U eens binnenkwam en ik op de po zat en U zei, dat ruik ik nog liever dan de fijnste odeurtjes, want dat is een bewijs, dat de spijsvertering goed werkt.'
"*Wat mossen me toch altijd lachen, doctor, as U op een zaal kwam en U begon met dat versje: 'Niks te vragen, niks te klagen, niks te zeggen, niks te overleggen, geen narigheid, geen beroerdigheid, niks te krammen of te lijmen.' We konne het maar nooi lere en toe hemme het stilletjes opgeschreve en toe U eris weer kwam, toe zeeje we 't allegaar tegelijk op, weet U nog? Wat hadde we 'n lol.*"
[P. 146] "De dokter zit daar, ook vechtensmoe, hand in hand met de zieke en strijkt meewarig over het dunne onderarmpje, zoals men een kind troost, dat verdriet heeft. Z'n gezicht heeft de bittere ernst en de droefheid van het niets meer kunnen aangenomen en als de patiënt nog even naar hem kijkt, vertrekken zijn mondhoeken tot een gewilde lach en knippen zijn

ogen nog vriendelijk en bemoedigend. In zijn borst huilt het, niet van spijt om een wetenschap die ook grenzen kent, maar om zuiver menselijke gevoelens, die naar boven wellen, nu de taak van de geneesheer afgelopen is.
De zuster, die op een wenk der hoofdverpleegster even weggegaan is, om een kop thee te drinken in de bijkeuken, komt even binnen, stil neemt ze haar plaats in naast het bed en vat haar borduurwerkje weer op. Ze heeft de wacht op de kamer, de wacht op het einde.
Op de gang kijken twee ernstige mensen elkaar aan, schudden het hoofd en halen de schouders op.
'De familie is nu toch maar gewaarschuwd, doctor, ik durfde niet langer wachten.'
'Goed zuster.'"
[P. 176 - 179] "*'Als vader nou maar niet weggeroepen wordt,' die uitdrukking heeft me honderden malen in de oren geklonken, en hoeveel keren werd die bange verwachting tot bittere zekerheid. Mijn vrouw en de kinderen hebben die spoedboodschappen vaak hartgrondig verwenst, de kindervreugde is er zo dikwijls door gestoord, en tranen zijn er weleens om geschreid.*
Zo werd ik eens op een sinterklaasavond weggeroepen naar een naburig dorp. Het kind was al geboren, doch de nageboorte wilde niet komen, en de vrouw verloor veel bloed. Er hing een dikke mist over de koude aarde, en even buiten Utrecht dorst ik niet verder, temeer omdat me de weg niet al te goed bekend was. Teneinde raad maakte ik rechtsomkeert, wat in de gegeven omstandigheden lang geen gemakkelijke taak was, daar het wegdek ook wat glibberig was, en ik reed naar een garage, waar ik een taxi vroeg met een vertrouwd chauffeur.
Men schudde daar eerst bedenkelijk het hoofd, doch ik wist op het gemoed van de menslievende garagehouder te werken, en een van de monteurs, die de omgeving op zijn duimpje kende – hij was in het dorp, waar men mijn komst vol ongeduld wachtte, geboren – vond ik bereid met mij mee te gaan. Dat was een buitenkans!
Daar gingen we dan met een slakkengang. Mist en ijzel waren hinderpalen voor een snelle vaart, die ik zo vurig gewenst had. En een enkele maal slipten we nog bedenkelijk naar de berm van de weg. Een auto kwam ons tegemoet en de bestuurder wist door aan- en uitknipperen van de koplampen onze aandacht te trekken. Een panne? 'Laten we even stoppen, misschien heeft daar iemand onze hulp nodig,' zei ik. Alhoewel dit weer een oponthoud betekende, meende ik toch een hulpeloze langs de weg niet in de steek te kunnen laten.
We hielden stil, en een vrouwelijke gedaante stapte uit de andere wagen. 'Bent U het, dokter?' Ik noemde mijn naam en twee dankbare en verraste handen grepen de mijne. Het was de vrouw van de arts, die mijn hulp had ingeroepen. Ze had in grote angst gezeten, dat me een ongeluk was overkomen en haar man had opnieuw een boodschap gestuurd, waar ik toch bleef. Ze had me al een uur eerder verwacht en het thuis niet langer kunnen uithouden. Nu had ze de reservewagen, een oude Ford, gepakt en was op weg om me te zoeken; ze was oprecht verheugd, dat ze me in levende lijve voor zich zag.
'Stapt U maar gauw in,' zei ze kordaat, 'de chauffeur kan wel naar mijn huis rijden, dan gaan wij, in mijn wagen, regelrecht naar de patiënt, ik weet waar we zijn moeten.'

Behendig draaide ze de wagen en ze reed, alsof er geen nevel en geen gladde wegen waren. Ze stuurde met een verbitterde zekerheid, sprak geen woord meer en haar ogen boorden, haar bovenlichaam over het stuurwiel gebogen, door de mistige nacht. Hier bracht de echtgenote haar man de hulp, die hij zo ongeduldig tegemoetzag, hier ging het moederhart uit naar een andere moeder, die mogelijk te gronde ging aan haar moederschap. Dat gaf haar blijkbaar bovenmenselijke doortastendheid.
Telkens voelde ik de achterwielen van de weg schuiven en geheel gerust, dat ik er het leven af zou brengen, was ik niet. Doch haar behendigheid en haar vastberaden kalmte overwonnen de hachelijkste situaties. Toch slaakte ik een zucht van verlichting, toen we bij het arbeidershuisje aankwamen en was ik opgelucht en dankbaar, dat we het zonder gebroken armen of benen hadden afgebracht.
Naderhand ben ik nog herhaaldelijk in de gastvrije woning van die dappere vrouw geweest en ik heb haar dan mijn bewondering over haar gedrag in die nacht kunnen uitspreken. Thans was daar geen tijd voor en haastig opende ik de deur, die me regelrecht in het vertrek voerde, dat slaapkamer, keuken en woonkamer tegelijk was.
De vrouw was er naar aan toe en ik deed, wat er gedaan moest worden. Na de behandeling lag ze doodsbleek, met een haast onvoelbare pols in de bedstee. De dokter en ik zaten tegenover elkaar en we hielden de wacht; we hadden spuitjes gegeven om het hart aan te zetten en hadden onderhuids fysiologisch water toegevoegd en daar de bloeding dadelijk na het ingrijpen was opgehouden, konden we nu niet anders doen dan afwachten.
En terwijl ik daar zo zat, viel mijn oog ineens op iets, wat me ten zeerste ontroerde. Op de vensterbank zag ik, stijf naast elkaar, zeven wit geschuurde klompjes, alle van verschillende grootte, klompjes van zeven kleuters, op Sinterklaasavond vóór het naar bed gaan daar neergezet, met wat hooi en een stukje brood voor het paard van de Sint. De ouders hadden nog, voordat het achtste zich aanmeldde, de geschenken kunnen neerleggen, want uit elk klompje stak een goedkoop stukje speelgoed en één sinterklaasje. Voor de meisjes een kleine kaatsbal, een miniatuur poppetje, voor de jongens een doosje met vier gekleurde blokjes, een zakmesje, een fluitje. Vader en moeder hadden niet veel kunnen besteden, maar ze wisten, dat een kinderhand gauw gevuld is en ze wilden toch het kleine grut de vreugde van de Sinterklaasmorgen, waarover natuurlijk al dagen gebabbeld was, niet onthouden.
Daar zat ik dan naast de bedstee te mediteren: 'Als moeder het eens niet haalde, wat zou dan bij deze kinderhartjes het zwaarste wegen? Het verlangen naar de inhoud der klompjes, of het verdriet, dat moeder er niet meer was?' En ik wist zeker, dat het verlangen naar de klompjes sterker zou zijn. Een kindergemoed is nu eenmaal egocentrisch ingesteld op alles wat vreugde bereidt, het wenst geen treurnis, als het kiezen moet tussen een lach en een traan. Moeder kwam er bovenop. Ze haalde het, gelukkig. De pols begon beter te worden, de aanvallen van onmacht bleven uit, ze dronk goed en we konden, na de nodige instructies aan de buurvrouw en de echtgenoot, met een gerust geweten vertrekken. Toen ik even alleen met de buurvrouw in het vertrek aanwezig was, - de dokter was bezig de afgekoelde motor weer op gang te brengen en de vader bracht de instrumententas naar de wagen, terwijl de buurvrouw het vuile goed in een teil in de schuur zette – ging mijn hand werktuigelijk naar mijn vestzak en deponeerde ik stil

een zilveren geldstuk in elk der klompjes, een zoenoffer, want ik haalde me mijn eigen gezin voor de geest: de kinderen om de tafel, beladen met geschenken van familieleden of kennissen, geschenken, die elkaar in bonte rij opvolgden, waarvan de veelheid de ware geestdrift verstikte. Deze kleinigheden in de klompjes zouden mogelijk meer vreugde verwekken dan de talrijke pakken en pakjes thuis, die we telkens een verrassing waren, met een blijde uitroep begroet, doch waarvan de indruk spoedig werd verdrongen door de zoekende blikken, naar wat zou volgen.
De doktersvrouw was, nadat ze me had afgezet, weer in haar Fordje naar huis gereden. We stapten in de wagen van mijn collega en reden met heel wat minder snelheid dan bij de heenweg naar zijn woning, waar zijn meelevende echtgenote ons wachtte met een geurig kopje koffie en een sandwich. Haar eerste vraag was naar het moedertje in het kleine huisje aan de dijk en haar gezicht straalde, toen ze hoorde, dat alles in orde was. Zo had ze ook, op haar wijze een goede Sinterklaas en ze had dat ook door haar dapper gedrag ten volle verdiend."
[P. 226] "*De eerbied voor het kiemende leven, de heilige eerbied voor de goddelijke stralenkrans, die door de natuur de middelaarster van 's levens eeuwigheid om het hoofd is gelegd, móet dan voorgaan boven alle begrippen van fatsoen en zede. Als de aanleg van het jonge menselijke wezentje in de schoot ener niet-gehuwde moeder zich heeft aangekondigd, moet dit door de maatschappij op een zodanige wijze aanvaard worden, dat de voortbrengster van dit wezen de ware moedervreugde evengoed kan smaken als degene, die het wettige stempel op haar voorhoofd draagt.*
Trouwens, dit wettige stempel geeft niet eens de zekerheid van een altijd goed nageleefde moraal. Waar de ongehuwde aanstaande moeder in de kille wereld zich alle warmte voelt ontzegd, daar kan de gehuwde vrouw, zwanger van haar minnaar, zich genoeglijk warmen aan de veilige haard, door de wet beschermd als zij is voor eenzaamheid en schande. Men zou de mensheid geleidelijk moeten opvoeden in een nieuwe denkrichting op dit gebied. Kunnen eeuwenlang ingeburgerde meningen veranderd worden? Is dit een utopie?"
[P. 237] "'*Dokter,' zegt de jeugdige echtvriend, en ik ben blij dat ik er niet naar behoef te vragen, want het is altijd een beetje moeilijk op de geschiktste wijze naar kiese dingen te dingen te informeren, 'dokter, we begrijpen er niets van, want nou gaan we zó dicht bij elkaar liggen en we worden zó warm, we nemen weleens 4 dekens en paar kruiken en nog komt er geen kind.'*
Ik kon mijn oren niet geloven. Hoe kwamen deze jonge mensen ertoe om zulke merkwaardige gedachten omtrent de menselijke voortplanting te koesteren. Waarschijnlijk hebben ze gedacht aan het uitbroeden van eieren door de vogels? Misschien had de een helemaal niet gedacht en had de ander deze methode zelf uitgevonden, een idee misschien al van de kindheid af opgekomen en nooit veranderd door verlichting van ouderen of gesprekken met vrienden.
Hoe het ook zij, hier kon een late voorlichting dan toch goede gevolgen hebben en ik moet zeggen, dat ik eerst zeer verwonderde en daarna gretige leerlingen aan hen had.
Toen ze beiden maanden later weer verschenen, waren ze een en al dankbaarheid, want niet alleen was het huwelijk voor hen iets geheel anders geworden, ook de gevolgen van de verandering waren aanwezig en dat kwamen ze, tot hun vreugde en met een bos rozen als erkentelijkheid, me vertellen. Het kind werd over zes, zeven maanden verwacht.

Dit was nu wel een zeer extreem geval van naïviteit. De meeste anderen hadden wel de klok horen luiden, maar wisten niet waar de klepel hing. Meestal was het mannelijk gedeelte van de echt de schuldige en het vrouwelijke deel te bescheiden of te kuis of te onwetend in te grijpen, alhoewel ze wel het vermoeden had dat het toch niet geheel en al in de haak was. Psychologisch merkwaardig was het, dat in de meeste dezer gevallen de echtparen gezamenlijk kwamen, terwijl in de andere de vrouwen alleen, zelfs zonder medeweten van de man, mijn raad kwamen inwinnen. Het vast blijven kleven van in de jeugd ontstane denkbeelden ziet men nog weleens een enkele keer bij vrouwen, die aan het bevallen zijn en die nu nog van opvatting zijn, dat het kind door de navel geboren moet worden. Doch dat beide echtlieden menen het ontstaan van het kind langs de weg van de navel te moeten bereiken, met andere woorden, dat men meent de geslachtsgemeenschap in de navel te moeten uitoefenen, is wel een bewijs hoe grenzeloos onwetend sommige mensen tegenover de werkelijkheid staan."
[P. 243]

"*NASCHRIFT*

Het laatste hoofdstuk van deze herinneringen heeft mijn man niet kunnen voltooien. Hij had het 'Mixed Pickles' genoemd en hij was er mee bezig, toen het bevel van de bezetters kwam, dat hij Utrecht moest verlaten. Enige maanden daarna overleed hij in het kamp te Barneveld.

R. M.-W."

Naarden

[1361] **Marcus,** 25-02-1895 Amsterdam, 11-06-1943 Sobibor

Samuel Naarden, voor 1860 geb., diamant-slijper; ovl. 28-06-1927 Amsterdam; begraven 30-06-1927 Diemen, graf B 4 11.	Roosje Mouw, 22-01-1860 Amsterdam; 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, ... Transport-lijsten, p. 220 "*Mouw Koosje 20.1.60*"]

Huwelijk op 12-08-1880 te Amsterdam; akte reg. 17; fol. 46v;
choppe 29-08-1880, lokatie Rapenburg

Isaac Abraham Naarden, 16-09-1825 Amsterdam; op onbekende datum overleden.	Vrouwtje Blog, 21-03-1830 Amsterdam; op onbekende datum overleden.	Joseph Hartog Mouw,waarschijnlijk 12-11-1831 Amster-dam; 12-04-1906 Zee-burg begr., graf C.	Branka Joseph Natkiel, geb. 17-12-1832 Amsterdam; ovl. voor 27-01-1903.
Huwelijksakte reg. 1; fol. 16v, Amsterdam 14-01-1852.		Huwelijksakte reg. 7 fol. 92v, Amsterdam 24-08-1853.	

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)
■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F22379/I60473/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F22379/I60472/
■ https://www.genealogieonline.nl/genealogie-zwanepol/I80973.php
■ http://www.pondes.nl/detail/sfinfo.php?sour=2250990066&naam=

Marcus Naarden

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Miquelstraat 54 II, Amsterdam. JOKOS-dossier nr. 1464 op het Gemeentearchief Amsterdam. [Eerder stond hij met een Utrechtse adres te boek.]
■ **Genlias en Akevoth**: [1361] Marcus Naarden - beroep: karrijder - was gehuwd met **Marianna Engelander** (geb. 3 nov 1895 Amsterdam; ovl. 11 juni 1943 Sobibor); huwelijksakte reg. 2F; fol. 20, Amsterdam 25-7-1918; choppe 25-7-1918, lokatie Rapenburg. Ouders van de bruid waren Joseph Engelander - beroep: diamantversteller - en Kaatje Lap.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 177: De namen van het echtpaar Naarden-Engelander staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Naarden Marcus 25.2.95*" en "*Naarden-Engelander Maria 3.11.95*".

<table>
<tr><th colspan="4">Nathan
[1362] Kurt, 08-06-1910 Dirschau, 23-04-1943 Sobibor</th></tr>
<tr><td colspan="2">Isidor Nathan,
geb. ±1876 Vallendar (D);
ovl. 28-07-1939 Rotterdam.</td><td colspan="2">[1363] Johanna Lewij,
geb. 18-01-1902 Stuhm;
ovl. 31-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td>Jacob Nathan</td><td>Fannij Isaac</td><td>Hermann Lewij (Lewy),
geb. 02-01-1864
Stuhmsdorf; ovl. ?</td><td>Martha Flatow,
geb. 13-06-1867 Berent;
ovl. ?</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk 10-03-1901 Berent
(StA [Standesamt] BS)</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I77971&nachname=FLATOW&modus=&lang=no ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Th. à Kempisweg 17, Utrecht.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 78: Hij staat onder de rubriek *HAEFTLINGE* op de transportlijst van 20 april 1943: "Nathan Kurt 8.6.10".

<table>
<tr><th colspan="2">Nathan-Levy (Lewij)
[1363] Johanna, 18-01-1902 Stuhm, 31-08-1942 Auschwitz</th></tr>
<tr><td>Hermann Lewij (Lewy), geb. 02-01-1864
Stuhmsdorf; ovl. ?</td><td>Martha Flatow,
geb. 13-06-1867 Berent;
ovl. 31-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk 10-03-1901 Berent (StA [Standesamt] BS)</td></tr>
<tr><td colspan="2">■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I77971&nachname=FLATOW&modus=&lang=no ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mendelssohnstraat 49, Utrecht.
■ **Dick de Mildt**, Straatgenoten, Een drieluik over de maat der dingen, p. 27 en 28: "*In de nabijgelegen Mendelssohnstraat woonden op nummer 49 moeder en dochter Lewy, ook van oorsprong Duitse Joden. Moeder Martha Lewy-Flatow was geboren in 1867 in het West-*

Pruisische Berent, bij Danzig, en was een oudere zuster van Gustav Felix Flatow, de Duitse turnkampioen en gouden medaillewinnaar op de eerste moderne Olympische Spelen van 1896 in Athene. Een overbuurvrouw herinnerde zich hun vertrek:
Aan de overkant woonde een Joodse moeder met een dochter, weggevoerd nooit teruggekeerd. Ik heb het zien gebeuren, dat de Duitsers met een wagen voorkwamen en ze meenamen. Maar over dit Joodse gezin werd nooit meer gesproken. Dat deed je gewoon niet, er was elke week wel iets nieuws om over te praten.[...]"

Nathansohn	
[1364] **Martin,** 26-05-1874 Gross-Rühden, 21-09-1942 Auschwitz	
echtgenote **Nathansohn-Friedberg** [1365] **Alice Frieda,** 01-12-1880 Gifhorn, 21-09-1942 Auschwitz	
Julius Friedberg	Elise Bachrach
Huwelijk ±1880; Alice Frieda, het enige bekende kind, werd 01-12-1880 geboren.	
■https://www.geni.com/people/Alice/6000000080451493655 ■ Genlias ■ joodsmonument.nl	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Stadhouderslaan 85, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 9372 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. 8741 / 21 367). "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."
"*Martin Nathansohn en* [1365] *Alice Frieda Friedberg waren gehuwd. Ze hadden twee kinderen. Hun zoon Fritz Nathansohn woonde niet meer bij zijn ouders, het tweede kind overleefde de oorlog. Martin en Frieda zijn op last van de bezetter naar Amsterdam verhuisd en van daaruit naar Westerbork en later naar Auschwitz gedeporteerd.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: [1364] **Nathansohn, Martin**, geb. 26 mei 1874 in Groß Rhüden, woonde in Groß Rhüden. Deportatie: 1942, Auschwitz; voor dood verklaard.
[1365] **Nathansohn, Alice F**., geb. **Friedberg**, geb. 01 december 1880 in Gifhorn, woonde in Gifhorn. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard. [Vgl. Historisches Handbuch der jüdischen Gemeinden in Niedersachsen und Bremen, Band 1, p. 610 en 611]

Neeter-Elsas			
[369] **Gonda-Louise,** 30-06-1917 Utrecht, 21-05-1943 Sobibor			
Isaäc Elsas, 02-01-1892 Amsterdam, reiziger in schoonmaakartikelen; 31-05-1944 Auschwitz		Louisa Wilhelmina Hansen, 1887 Amsterdam; op 04-12-1922 te Utrecht overleden.	
Huwelijksakte 90, Hilversum 30-06-1915			
Mozes Elsas, 08-10-1869 Amsterdam, diamantversteller; ovl. 13-6-1903.	Gonda Degen, 22-04-1865 Amsterdam; 13-3-1943 Sobibor [Schelvis, p. 17]	Willem Hansen, ± 1862 Amsterdam; ovl. op 01-12-1926 te Castricum.	Louisa Catharina Maria van Welzen, 20-05-1863 Amsterdam; ovl. 12-02-1949 Amsterdam.
Huwelijksakte reg. 26; fol. 13v, Amsterdam 24 okt 1888		Huwelijksakte reg. 18; fol. 10, Amsterdam 06-08-1885	
■ https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:X17W-XJ8http:// ■ www.vleeshhouwer.nl/webtrees/individual.php?pid=I3602&ged=Vleeshhouwer-van%20der%20Wall ■ Genlias ■ Akevoth: .../degen/548.htm en .../degen/13.htm			

Gonda-Louise Neter-Elsas

■ **joodsmonument.nl**: JOKOS-dossier 34274 Gemeentearchief Amsterdam

■ **Genlias / In Memoriam: Broer**: Overlijdensakte 1147, Nijmegen 22-10-1942: Abraham Elsas, 11-7-1890 Amsterdam, op 22-10-1942 te Oswiecim / Auschwitz overleden. Ouders Mozes Elsas en Gonda Degen

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p.107: Haar naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Elsas Gonda 30.6.17*".

<table>
<tr><th colspan="6">Neuberg</th></tr>
<tr><td colspan="6">[1367] Karl Rudolf, 31-03-1913 Herne, 31-03-1944 Midden-Europa</td></tr>
<tr><td colspan="3">[1366] Alfred Neuberg,
geb. 17-08-1881 Rinteln;
ovl. 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 114].</td><td>Ella Lilienthal,
geb. 03-02-1882
Gelsenkirchen; ovl.
08-09-1923 Bochum.</td><td colspan="2">Amalie Schönbrunn, geb. 15-08-1879 Krefeld; ovl. 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 117: ‚Schoenbrun Amalie 15.8.79‘].</td></tr>
<tr><td colspan="6">Huwelijk met Ella ±1910; Walter Hermann Siegfried, het eerste van drie bekende kinderen, werd 19-11-1911 geboren.
Huwelijk met Amalie vermoedelijk ±1924.</td></tr>
<tr><td>Hermann Hirsch Neuberg,
geb. 09-02-1847
Sarstedt;
ovl. ??-06-1918
Amsterdam.</td><td>Therese (Thekla) Spanjer, geb. 07-02-1849 Alverdissen, Barntrup, Detmold;
ovl. 10-04-1917
Amsterdam.</td><td></td><td></td><td>Lazarus Schönbrunn, geb.</td><td>Friederica Goldstein, geb.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Huwelijk ±1880; Alfred, het eerste van vijf bekende kinderen, werd 17-08-1881 geboren.</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="6">■https://www.geni.com/people/Therese-Thekla-Neuberg/6000000010683371183
■https://www.geni.com/people/Hermann-Hirsch-Neuberg/6000000065012040840
■ https://www.geni.com/people/Alfred-Neuberg/6000000027146902432 ■ Genlias ■ joodsmonument.nl
■ http://mystical-politics.blogspot.de/2015/05/bochum-jewish-cemetery.html</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: A. Mulderstraat 1, Zuilen [thans Utrecht]. JOKOS-dossier nr. 2539 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd.*"

Karl Rudolf Neuberg

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Neuberg, Karl Rudolf, geb. 31 maart 1913 in Herne, woonde in Herne. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 31 maart 1944, Jawischowitz, voor dood verklaard.
■ **Herinneringskamp Westerbork, José Martin:** Onbekende aankomst van Karl Rudolf Neuberg in Westerbork, deportatie naar Auschwitz op 12-10-1942.
■ **Genlias**: Uit de overlijdensakte nr. 122, Zuilen 03-11-1952, blijkt, dat Karl Rudolf Neuberg gehuwd was met **Ilse Sara Spiro**.
■ http://mystical-politics.blogspot.de/2015/05/**bochum-jewish-cemetery**.html: **Ilse Sara Spiro,** geb. 29-03-1917 Oberhausen; ovl. midden 1944 in Polen.
■ https://www.**bundesarchiv.de/gedenkbuch**/de935865: Ilse Neuberg-Spiro woonde in [D-33039] Nieheim. Deportatie: vanuit Gelsenkirchen-Münster-Hannover op 31-03-1942 naar het Ghetto Warschau.
■ **Gottwaldt / Schulle**, Die 'Judendeportationen' aus dem Deutschen Reich 1941-1945, p. 188 en 189: Transportgegevens: Nr.: 5.7, vertrek: 31-03-1942 vanuit Gelsenkirchen/ Münster/ Hannover, gedeporteerde personen: 994, aankomst: 01-04-1942 in Warschau.

Vermoedelijk moest Ilse Neuberg-Spiro bij een tussenstop in Bielefeld in deze trein stappen.

Alfred Neuberg

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Neuberg, Alfred, geb 17 augustus 1881 in Rinteln, woonde in Krefeld Uerdingen a. Rh. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 18 mei 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 21 mei 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 114: Zijn naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Neuberg Alfred 17.8.81*".
■ Op het zelfde adres - A. Mulderstraat 1, Zuilen - was toen ingeschreven

Amalie Neuberg-Schönbrunn.

■ https://www.geni.com/people/Amalie-Sch%C3%B6nbrunn/6000000065008850100: Amalie Schönbrunn was de tweede echtgenote van Alfred en stiefmoeder van Karl Rudolf was.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: [1368] Neuberg, Amalie, geb. Schönbrunn, geb. 15 augustus 1879 in Krefeld, woonde in Krefeld Uerdingen a. Rh. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 18 mei 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 21 mei 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 117: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 18 mei 1943. In plaats van **ö** is haar meisjesnaam met **oe** gespeld en aan het eind ontbreekt het tweede **n**: "*Schoenbrun Amalie 15.8.79*".

<table>
<tr><td colspan="4">Neuburger
[1369] Leendert, 07-08-1910 Amsterdam, 28-02-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jacob Neuburger, 07-10-1879 Amsterdam;
21-01-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">Esther Gobets, 21-04-1880 Amsterdam;
op 10-09-1922 te Amsterdam overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 4A; fol. 6v, Amsterdam 24 feb 1910.</td></tr>
<tr><td>Leendert Neuburger, 6-3-1840 Amsterdam; ovl. 22-03-1904 te Amsterdam; op 24-03-1904 te Muiderberg begr.</td><td>Roosje Rebi,
1-7-1837 Amsterdam;
ovl. 7-06-1896 te Amsterdam en
op 09-06-1896 te Muiderberg begr.</td><td>Nathan Gobets,
± 1840 Amsterdam;
op. 23-01-1911 te Muiderberg begraven,
graf D-L - 23.</td><td>Margaretha Aldenberg,
± 1845 Amsterdam;
op 23-02-1913 te Muiderberg begr.,
graf D-L - 24.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 22 oct 1862 te Amsterdam.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 11; fol. 42,
Amsterdam 14-11-1866.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F19806/I53106/ ■ Genlias
■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F2432/I6449/ ■Begraaf Verlof
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F19805/I53105/</td></tr>
</table>

Leendert Neuburger

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Herman Elconiusstraat 63, Zuilen [thans Utrecht]. Inboedellijst van 7 september 1942.

■**http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F21739/I53142/**:
Leendert Neuburger trouwde voor de eerste keer op 25-10-1931 te Amsterdam Hendrika Engelsman. Dit huwelijk wordt op 06-07-1935 te Amsterdam ontbonden.
Voor de tweede keer trad Leendert in het huwelijk met [1670] **Jeanne Juliette Streep**, geb. 21 jun 1914 te Amsterdam, ovl. 13 nov 1942 te Auschwitz.

■ **Genlias: Zoon: Eduard Neuburger** is op 14-07-1941 te Utrecht op leeftijd van 1 jaar overleden; akte 1474, Utrecht 15-07-1941en overlijdensakte 92, Zuilen 21-07-1941.

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
231	*1941*	*5701*	*29. Juni*	*4 Tammoez*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Neuburger	*Jacob*	*Jehoeda ben Lezer halevi*	*22. Juni*	*27 Siwan*	
Plaats: *Utrecht*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Neuburger	*Leendert*	*Lezer ben Ja'akov*	*Streep*	*Jeanne Juliette*	*Merle bat Efraïm halevi*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

■ **joodsmonument.nl**: **Zoon: Louis Jacob Neuburger**, geb. 22-06-1941 Zuilen; ovl. 26-03-1943 Utrecht.

■ **WieWasWie: Louis Jacob Neuburger**, zoon van Leendert Neuburger en Jeanne Juliëtte Streep, is op 26-03-1943 te Utrecht overleden; overlijdensakte 669, Utrecht 27-03-1943.

Neuburger-Streep			
[1370] **Jeanne Juliette,** 21-06-1914 Amsterdam, 13-11-1942 Auschwitz			
Ephraïm Streep, 08-09-1874 Amsterdam; ovl. 20-10.1941 Amsterdam; op 22 oct 1941 te Diemen begraven, graf C 30 19.		Esther de Vries, 09-10-1881 Amsterdam; 28-09-1942 Auschwitz.	
Huwelijksakte 4, Zaandam 11-1-1906.			
Levie Ephraim Streep, ± 1849 Amsterdam; op 23-10-1928 te Muiderberg begr., graf C 61 82.	Marianne van Os, 09-10-1853 Amsterdam; ovl. 26-01-1929 Amsterdam.	Jacob de Vries, ± 1847 Haarlem; op 15-02-1909 te Watergraafsmeer overleden.	Judic Vieijra, ± 1849 Enkhuizen of 08-09-1848 Amsterdam; op 16-12-1917 te Muiderberg begr. graf D I 176.
Huwelijksakte reg. 13; fol. 61v, Amsterdam 4 dec 1873.		Huwelijksakte reg. 3; fol. 35, Amsterdam 20-04-1871.	
■ Begraaf Verlof ■ Bevolkingsreg. v. Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias ■ http://www.genealogieonline.nl/de/genealogie-van-raam/I115187.php ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie			

Jeanne Juliette Neuburger-Streep

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Herman Elconiusstraat 63, Zuilen [thans Utrecht]. Inboedellijst van 7 september 1942. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd.*"
■**http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F21739/I53142/**:
Jeanne Juliette Streep was gehuwd met [1669] **Leendert Neuburger**, geb. 07-08-1910 Amsterdam, ovl. 28-02-1943 Auschwitz.
■ **Genlias: Zoon: Eduard Neuburger** is op 14-07-1941 te Utrecht op leeftijd van 1 jaar overleden; akte 1474, Utrecht 15-07-1941en overlijdensakte 92, Zuilen 21-07-1941.

Neuhaus	
[1371] **Adolf,** 18-01-1892 Hadamar, 15-03-1945 Mauthausen.	
Markus Neuhaus	Gertrude ?
■ Genlias ■ http://www.hadamar.de/upload/documents/Adolf%20Neuhaus.pdf ■ joodsmonument.nl	

■ http://www.**hadamar**.de/upload/documents/Adolf%20Neuhaus.pdf: "*Adolf Neuhaus werd op 18 januari 1892 als het tweede van zes kinderen der ouders Markus en Gertrude Neuhaus te Hadamar geboren.*

Hij bezocht van 1898 tot 1906 de Hadamarse basisschool.
Adolf Neuhaus was sedert 1911 keizerlijke Ulan en nam deel aan de Eerste Wereldoorlog. Hij bewees zich als ordonnans te paard.
In oktober 1921 slaagde hij voor het examen als meester en oefende het beroep als zadelmaker en lederwarenhandelaar uit.
Op 21-02-1923 trad hij met de weduwe Rosa Kahn[*] in het huwelijk. Zij had twee dochters en woonde in het huis Neumarkt 17, waarin Rosas in de oorlog gestorven man een lederwarenhandel had bedreven. Adolf Neuhaus werd de enige eigenaar van deze lederwarenhandel en ging in het huis van zijn vrouw wonen.

Op 06-01-1924 kwam Adolfs en Rosa's gesamelijke dochter Ilse Franziska ter wereld. Volgens uitspraak van een jeugdvriend was Adolf Neuhaus in Hadamar zeer populair. Ook bewijst een opname uit het jaar 1924, die hem bij de Hadamarse 600-jaarviering in de rol van een Zweedse kolonel te paard toont, zijne verbondenheid met de stad.
In het voorjaar van 1936 werd Adolf Neuhaus acht weken lang in het Frankfurtse gerechtsgevangenis in 'Schutzhaft' genomen.

In de nacht van 9 op 10 november 1938 werd de woninginrichting van de familie Neuhaus vernield en Adolf Neuhaus tijdelijk in het KZ Buchenwald in hechtenis genomen en gemishandeld. De lederwarenhandel werd in de daaropvolgende tijd geliquideerd. Nog in hetzelfde jaar vluchtte de familie naar Nederland en woonde in bij de gehuwde zus van Adolf Neuhaus in Amsterdam. Zij vraagden een visum voor de emigratie in de VS aan.
Het huis Neumarkt 17 werd in 1939 beneden zijn waarde verkocht. In mei 1940 werd het vermogen van de familie in beslag genomen. Adolf Neuhaus werd de Duitse nationaliteit ontnomen. De inboedel van de familie Neuhaus werd in het kader van een openbare veiling van de hand gedaan.

Ten gevolge van de bezetting van Nederland door de Duitse troepen werd Adolf Neuhaus opgepakt en in september 1943 naar het doorgangskamp Westerbork weggesleept. Daar werd hij in maart 1944 op transport naar Auschwitz gesteld.
In januari 1945 hoorde Adolf Neuhaus tot een groep van gevangenen, die in het kader van een 500 km lange voetmars in het KZ Mauthausen werden overgebracht.

Nog in hetzelfde maand bracht men hem in het buitenkamp Ebensee. Hier stierf Adolf Neuhaus ten gevolge van uitputting vermoedelijk op 15-03-1945."

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Schroeder van der Kolkstraat 17, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 35 129 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Neuhaus, Adolf, geb. 18 januari 1892 in Hadamar, woonde in Hadamar. Emigratie: 1939, Nederland. Deportatie: 1943, Westerbork, doorgangskamp; 05 maart 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 15 maart 1945, Mauthausen, concentratiekamp.

* ■ http://**ahnenreich**.de/retrospect/juden/index.php?m=family&id=I119732&PHPSESSID=16c0703d1c59b8f5cc76bfd371eecde3:
Rosa Kahn-Landau – echtgenote van Adolf Neuhaus – was weduwe van Salomon (Sally) Kahn, geb. 1882, ovl. 1918. Met Salomon had Rosa twee dochters, te weten Helene (Hella) Kahn (geb. 1914, ovl. 1942) en Lore Regina Kahn (geb. 1918).
■ **José Martin**, Herinneringscentrum Westerbork: Adolf Neuhaus, 18-01-1892 Hadamar; 15-03-1945 Mauthausen "- *gedeporteerd vanuit Westerbork op 03.03.1944 naar Auschwitz*"
■ **Totenbuch Mauthausen**: Herr Neuhaus, Adolf (121152), uit: Nederland, geboren: 18-01-1892, overleden: 15-03-1945.
■ **Dominicus**, Mauthausen, p. 17: "*De beruchte dodenmarsen vanuit Auschwitz brachten op 25, 28, 29 en 30 januari duizenden mensen naar Mauthausen. Aan de hand van het Zugangsbuch tellen wij daaronder tweehonderddrieëntwintig Nederlanders*."
■ **Dr. Christoph Vallant**, Mauthausen Memorial Archives: "*Adolf Neuhaus,18.1.1892: 25.1.1945 aus Auschwitz, wurde nach Ebensee überstellt und starb dort am 15.3.1945*."
■ **Blatman**, Todesmärsche, p. 346: "*Ongeveer drie weken geleden, op 23 januari [1945], waren er in Mauthausen meer dan 5700 gevangene uit Auschwitz aangekomen, en tot eind februari steeg het aantal van hen, die uit Auschwitz waren geëvacueerd, op rond 9000*."
[P. 348:] "*Een buitenkamp, waar het aantal gevangenen in april 1945 sterk steeg, was Ebensee: Op de 23e van deze maand waren daar meer dan 18.500 mensen geïnterneerd*. [...] *Er stierven in het verloop van de maand april in Ebensee rond 4500 gevangenen op grond van de onverdraaglijke omstandigheden, die er heersten*. [...] *De ontzettende toestanden van Ebensee heeft een van de gevangenen als volgt beschreven*:
'*Steeds vier sliepen op een brits* […] *Elke nacht stierven een of twee van die vier, dus greep ik de hand van de dode, opdat zij hem ook een stuk brood gaven - met de ene pakte ik de hand zo en met de andere bewoog ik de hand van de dode, opdat ze hem nog een stuk brood gaven*.' "

<table>
<tr><td colspan="4">Neuhaus
[1372] Ilse Franziska, 17-01-1924 Hadamar, 18-07-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1371] Adolf Neuhaus, 18-01-1892 Hadamar;
05-03-1944 Auschwitz</td><td colspan="2">Rosa Landau, geb. 12-07-1892 Camberg;
ovl. 1983 West Hartfort.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 21-02-1923</td></tr>
<tr><td>Markus Neuhaus</td><td>Gertrude ?</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.ahnenreich.de/retrospect/juden/index ■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch
■ Genlias ■ joodsmonument.nl
■ http://www.hadamar.de/upload/documents/Rosa%20Neuhaus%20und%20Lore%20Rubel.pdf
■ http://cms.hadamar.org/upload/documents/Rosa%20Neuhaus%20und%20Lore%20Rubel.pdf</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Schroeder van der Kolkstraat 17, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Neuhaus, Ilse Franziska, geb. 17 januari 1924 in Hadamar, woonde in Hadamar. Emigratie: 1939, Nederland. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 18 juli 1942, Auschwitz, voor dood verklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941"*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Schroeder van der Kolkstraat 17
■ [http://www.**ahnenreich**.de/retrospect/juden/index] Schweitzer, S. 50: "*Ilse Franziska Neuhaus, geb. 06.01.1924 in Hadamar (Eltern Adolf Neuhaus und Rosa geb. Landau weduwe van de heer Kahn), basisschool en Höhere Töchterschule in Limburg 1930-1938, zeer goede cijfers in haar rapporten, 1938 vertrokken naar Frankfurt, 1939 geëmigreerd naar Nederland, 1940 uit het staatburgerschap ontzet, in Nederland naar 2 jaar leven als onderduikster opgepakt en naar Auschwitz gedeporteerd.* "

Rosa Landau

■ http://www.**hadamar**.de/upload/documents/Rosa%20Neuhaus%20und%20Lore%20Rubel.pdf: *„Eerder was Rosa Landau gehuwd met Salomon ('Sally') Kahn uit Hadamar, die aan de Neumarkt 17 een lederzaak dreef.*
Op 20 oktober 1914 kregen Rosa en Sally hun eerste dochter. Zij kreeg de naam Helena. De geboorte van hun tweede dochter Lore Regina op 21 december 1918 beleefde Sally niet meer, daar hij een half jaar eerder in de Eerste Wereldoorlog om het leven kwam. Rosa Kahn, die nu weduwe was, trouwde op 21 februari 1923 met Adolf Neuhaus. Adolf, die eveneens zadelmaker was en met leer en schoenen handel dreef, nam de leerzaak in het huis Neumarkt 17 over, waar ook de familie bleef wonen.
Op 17 januari 1924 kwam Rosas en Adolfs gemeenschappelijke dochter Ilse Franziska ter wereld. Adolfs zus Minna Neuhaus was 1923 naar Nederland vertrokken en trouwde met de organist Simon Boesenach. Ook Rosas oudste dochter Helena emigreerde 1933 en ging in Amsterdam wonen, dit geschiedde al uit politieke reden.
Rosa en Adolf gingen in juli 1938 het echtpaar Boesenach in de Korte Meerhuizenstraat te Amsterdam opzoeken. De afreis van de beiden was, zo als Lore zei, 'plotseling en onverwacht' gebeurd.
Een van de reden voor het vertrek was een tip geweest, die een Limburgse belastingambtenaar hun in vertrouwen gaf, maar waarvan de woordelijke inhoud niet is overgeleverd. De grote haast van de reis, die gelijkstond met een vlucht, wordt echter ook door het feit duidelijk gemaakt, dat de ouders nu niet meer voor hun toen 14-jarige dochter Ilse Franziska konden zorgen. In die tijd werd zij in Frankfurt aan de blindedarm geopereerd. Deze taak nam Lore over, die als verpleegster op dezelfde afdeling werkte en haar halfzus vaak opzocht. Toen Ilse Franziska weer terug in Hadamar was en van haar operatie herstelde, woonden zij en Lore nu zonder ouders in het huis Neumarkt 17. Het huishouden werd in deze tijd van Adolfs ongehuwde zus Frieda verzorgd.

Na de rijkspogromnacht brandde op donderdagmorgen de synagoge van Hadamar. Op bevel van de plaatselijke politie werden Lore en Ilse Franziska samen met de andere Joden van Hadamar in het ziekenhuis van de Barmherzigen Brüder geinterneerd, waar voor de beiden goed en vriendelijk werd gezorgd.
Toen de zussen op zaterdag terug in het huis van hun ouders kwamen, waren alle ruiten vernield en de meest waardevolle voorwerpen gestolen. Het interieur van de woning was compleet stukgeslagen.
Adolfs andere zus Irma hielp bij de aansluitende opruimwerkzaamheden.

Rosa en Adolf deden vanuit Nederland moeite, om de emigratie van hun dochters te bewerkstelligen, wat zij tot de jaarwisseling 1938/39 voor elkaar kregen, nadat zij een aanzienlijke geldbedrag aan de belastingdienst van Limburg [D-65549 Limburg an der Lahn] *als buitengewone heffing hadden betaald.*
Tijdens de weken voor de uitreis hielp Lore, het nog bestaande magazijn van de lederzaak op te heffen en de afzonderlijke spullen te verkopen. Ook het huis Neumarkt 17 moest worden verkocht. Koopster was de weduwe van de toenmalige huisarts van de familie Neuhaus.
In januari 1939 kwamen Lore en Ilse Franziska in Amsterdam aan en vonden een woning in de Kromme Mijdrechtstraat.
Nederland zou slechts een tussenstation zijn. Zij waren van plan zo snel als mogelijk verder naar de Verenigde Staten te emigreren.
De reisbiljetten voor de overtocht van Bremen naar New York op 21-11-1939 door de Norddeutsche Lloyd waren al in januari 1939 betaald, maar de overtocht kwam niet tot stand.
Vereiste voorwaarde voor de immigratie in de Verenigde Staten was een visum, waarvoor zowel de ouders als ook de zussen onafhankelijk van elkaar moeite deden het visum in handen te krijgen.

In mei 1940 werd Nederland door Duitse troepen bezet. De levensomstandigheden van de Joodse bevolking gaan dramatisch achteruit. Vanaf mei 1942 moesten alle Joden in de openbaarheid de 'Jodenster' dragen. In juli 1942 kregen Lore en Ilse Franziska een oproep, zich bij de bezetter te laten registreren. Terwijl Ilse werd opgepakt en nog dezelfde maand naar Auschwitz werd gedeporteerd, kon Lore onderduiken. Adolf Neuhaus werd opgepakt en in het kamp Westerbork geinterneerd, terwijl Rosa erin slaagde, contact met de familie Naber in Amsterdam te leggen. Hun dochter Hermanna was een bekende van Ilse Franziska geweest. Zij leerden elkaar kennen op de nijverheidsschool, waar Ilse Franziska voor korte tijd een opleiding tot modetekenares volgde. Waarschijnlijk gaven de Nabers al op dat moment onderdak aan Rosa.
Tussentijds werd Lore opgepakt en naar de Hollandsche Schouwburg gebracht. Dit toenmalige theater werd van de Duitse bezetter als verzamel- respectievelijk als deportatieplaats voor de Amsterdamse Joden ingericht. Daar Lore verpleegster was, kreeg zij een legitimatiebewijs, waardoor haar werd toegestaan, zich vrij te bewegen.
Op 28 september 1943 een dag voor de laatste grote razzia, vluchte Lore eveneens naar de familie Naber. Hier werden moeder en dochter samen met een andere man tot het eind van de

oorlog in een voor dit doel ingericht plek op de zolder schuilgehouden. Hoewel er haast geen eten, stroom en water was en vooral de hongerwinter 1944/45 uiterst moeilijk was, werden de beiden op deze wijze gered en overleefden de Jodenvervolging.
Vanwege hun moedige en onbaatzuchtige inzet eerde de Israëlische staat na de oorlog de leden van de familie Naber met de titel 'Rechtvaardigen onder de volkeren'.
Vermoedelijk 1947 begonnen Rosa en Lore vanuit Amsterdam aan de overtocht via Göteborg naar New York, waar Rosa nog tot in de vroege jaren van 1950 leefde.
Lore was intussen naar West Hartfort/ Conecticut vertrokken, waar zij met Albert Rubel trouwde. Lore en Albert kregen een dochter.
Rosa Neuhaus verhuisde 1953 naar haar dochter in West Hartfort, waar zij 1983 overleed. Lore Rubel stierf 1990."
De website toont een foto (Bron: '*Connecticut Jewish Ledger*') met "*Lore Rubel, Rosa Neuhaus en Hermanna Naber bij een weerzien in 1980.*"

Neumann

[1373] **Gunther,** 15-03-1900 Berlijn, 30-04-1943 Sobibor

■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Catharijnesingel 18 g, Utrecht. Beroep: Koopman. Gunther Neumann trouwde in 1941 met Clara van Pels, 31-08-1900 Gehrde, 30-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 82]. [**bundesarchiv.de/gedenkbuch:** Klara van Pels emigreerde 1938 naar Nederland.]
■**Het Joodsche Weekblad** van 9 januari 1942: "*Op 27 Dec. 1941 overleed tot onze diepe droefheid, plotseling, onze lieve Vader, Behuwdvader, Grootvader en Broer, de Heer*
AARON VAN PELS,
in den ouderdom van 72 jaar.
Uit aller naam:
HENRY VAN PELS.
A'dam, 27 Dec. 1941.
Minervalaan 49."
■**Het Joodsche Weekblad** van 30 januari 1942: "*Voor de vele blijken van belangstelling, ontvangen na het overlijden van onzen lieven Vader, Behuwd- en Grootvader, den Heer A. VAN PELS, betuigen wij onzen hartelijken dank.*
Familie H. VAN PELS.
Familie G. NEUMANN-VAN PELS.
Amsterdam, Minervalaan 49."

■ **Peter Junk** / **Martina Sellmeyer**, Stationen auf dem Weg nach Auschwitz, p. 160: *"Mijn grootvader, Aron van Pels, heeft altijd gezegd: 'Mij kan niets overkomen. Ik ben buitenlander in Osnabrück.' Toen hij in de pogromnacht 1938 werd opgepakt, wees hij erop, dat hij Nederlander*

was. Niemand hield er rekening mee. Na zijn vrijlating uit de hechtenis pakte hij zijn koffers en ging over de grens – naar Nederland."[1]
P. 322: "[1] *Interview Trude Heymann vom 10.6.1985* [van 10-06-1985]"

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Neumann, Gunther, geb. 15 maart 1900 in Berlin, woonde in Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 27 april 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 30 april 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 82: Zijn naam staat op de transportlijst van 27 april 1943: "*Neumann Gunther 15.3.00*". Op de eerstvolgende regel staat de naam van zijn echtgenote: "*Neumann-van Pels Klara 31.8.00*".
■http://www.**annefrank.org/nl**/Anne-Frank/Personen-overzicht/Hermann-van-Pels/: Gunthers echtgenote Klara was en zus van Max, Henny, Ida, Hermann en Meta van Pels. Schoonvader Aaron van Pels, geb. 13-03-1869 Oude Pekela, trouwde met Lina Vorsänger, geb. te Gehrde (± 30 km ten noorden van Osnabrück).
"***Door boycot naar Nederland***
In heel Duitsland kondigden de nazi's in 1933 een boycot van Joodse zaken af. In Osnabrück was de boycot desastreus, doordat een fanatieke nazi, die fotograaf van beroep was, in zijn etalage foto's ophing van niet-Joden die bij Joden kochten. [Schoon]Vader Aäron van Pels had in Osnabrück een handel in slagerijbenodigdheden, waarin ook zijn kinderen Hermann en Ida werkten. Hermanns zuster Henny verhuisde met haar kleermakerij in 1935 naar Amsterdam. Hermann volgt in 1937 en Aäron in 1938 na de Kristalnacht."
Schoonbroer Hermann van Pels trouwde op 05-12-1925 met Auguste (Gusti) Röttgen, geb. 29-09-1900 [Gelsenkirchen-]Buer, ovl. 09-04-1945 Kdo Raguhn*****. Op 08-12-1926 werd zoon Peter in Osnabrück geboren. Peter overleed op 05-05-1945 in Mauthausen: "*Op 25 januari 1945 kwam Peter na een lange dodenmars aan in Mauthausen, waar hij op de dag van de bevrijding bezweek*." [Bron: **Henny E. Dominicus**, Mauthausen een Gedenkboek, p. 119]
Op 26-07-1937 emigreert het gezin van Pels naar Nederland en vestigt zich te Amsterdam in de Rivierenbuurt, waar ook de familie Frank woont. In 1938 treedt Hermann van Pels "*in dienst bij Pectacon, het bedrijf van Otto Frank*." Op 13-07-1942 duikt *het gezin van Pels* onder *in het achterhuis*. Daar verblijft het gezin tot 04-08-1944, de dag van de arrestatie. Er blijven Anne's optekeningen in het achterhuis terug. Miep Gies bergt Anne's dagboek en de losse vellen veilig op en geeft ze later aan Otto Frank.
De onderduikers, het gezin Frank, het gezin van Pels en Fritz Pfeffer, worden op 08-08-1944 naar Westerbork gebracht, vandaar op 03-09-1944 op transport naar Auschwitz gesteld, waar zij op 06-09-1944 aankomen. Slechts Otto Frank overleeft de oorlog.
"***Wat Anne over Hermann schrift***
Hij geeft altijd zijn opinie ten beste en als dat eenmaal het geval is, valt er niet meer aan te tornen. Want als iemand dát durft, dan is hij lang niet mis. Och, hij kan als een kat tegen je blazen. Ik heb het liever niet hoor. (...) Hij heeft de beste mening, hij weet het meest van alles af. Nu goed, hij heeft een knappe kop, maar zelfingenomenheid heeft bij dat heer een hoge graad bereikt."

■ **joodsmonument.nl**/ **Het Joodsche Weekblad** van 11 september 1942: **Schoonzus Henny van Pels**, geb. 30-04-1895 Gehrde, ovl. 17-09-1943 Auschwitz, trouwde op 2 september 1942 te Amsterdam met Erich Marx, geb. 18-11-1910 Vechta, ovl. 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 114], zoon van Hermann Marx, geb. 27-12-1885 Gescher, ovl. 12-02-1943 Auschwitz, en Olga Goldbach, geb. 14-06-1878 Hofstede, ovl. 25-01-1943 Auschwitz.
■ **Het Joodsche Weekblad** van 11 september 1942, p. 9: "*Getrouwd: Erich Marx en Henny van Pels, die, mede namens hun familie, danken voor de vele blijken van belangstelling.*
Weesp, Torenstraat 4.
Amsterdam-Z., Minervalaan 49.2 September."
[■ **Schilling** / **Beckmann-Kircher** / **Simonsmeier**, Spuren der Erinnerung an Jüdische Familien in Münster-Wolbeck, p. 37 – 44:
Familie Hermann Marx
„*Hermann Marx (27-12-1885 – 12-02-1943) was het vierde en jongste kind van Abraham Marx en Henriette Marx-Weyl. Hermann had twee broers en een zus, te weten Jonas, Max en Berta. Herman en zijn twee broers werden veehandelaars. Met zijn vrouw Olga Goldbach (14-06-1878 – 25-01-1943) leefde Hermann in Vechta; daar werden de zonen Erich op 18-11-1910 en Kurt (ook Curt) op 14-01-1912 geboren. De familie vertrok naar Hamborn* [thans Duisburg-Hamborn], *Bahnhofstraße 10. Op 21-03-1913 heeft hij daar een bedrijf aangemeld, maar het is niet bekend, welk soort bedrijf dat was.*
Olga Marx-Goldbach had twee zussen, Friederike en Selma Sara.
Op 01-10-1917 vertrok de familie naar Wolbeck in de nabijheid van Olga's zus Selma Sara. Toen Selma Sara's man werd opgeroepen, ging Hermann verder met de handelszaak van zijn zwager Siegfried Heilbronn verder. Na de terugkeer uit de oorlog, werkten Siegfried en Hermann samen. Hermann was vertegenwoordiger van de Joodse gemeente, onderhandelde 1937 met de plaatselijke overheden over de uitbreiding van de Joodse begraafplaats. In tegenstelling tot haar actieve man leefde Olga zeer teruggetrokken. Volgens tijdgenoten was zij een angstige vrouw, die haast niet op straat was te zien en die nooit heeft gelachen, toen zij op weg naar haar zus was. Selma Sara zou haar grote steun in het leven van alledag worden, dat voor Olga vaak een overbelasting was.
De beiden zonen Erich en Curt zijn in Wolbeck naar school gegaan en volgden daarna een opleiding tot koopman. Erich was later vertegenwoordiger in Bochum en Altona. Curt leerde in de graangroothandelszaak 'Katzenstein und Wertheim' in de Sophienstraße 39 in Münster. Als volontair ging hij naar de firma 'Altberg' in Lüdenscheid. Met hun motoren waren de broers regelmatig onderweg. Curt werd vooral voor zijn moeder na een zwaar ongeval met schedelbasisbreuk tot zorgenkind.
In 1938 emigreerde de familie en vertrok naar Weesp. In een ruimte achter het Café Van Dijk in de Bahnhofstraße [misschien is de 'Stationsweg' bedoeld, een 'Stationsstraat' bestaat er vandaag niet] *richt Hermann in oktober 1938 een worstmakerij in.*
Na de Duitse overval op Nederland in mei 1940 brak de familie uiteen. Zij waren nu niet alleen 'vreemden', maar ook vijanden. Men kocht niet meer bij de Duitsers. Erich kreeg TBC en werd bedlegerig. Curt bleef thuis bij zijn vader. Olga Marx[-Goldbach] *werd op 11-07-1942 opgenomen*

in de Joodse psychiatrische inrichting Het Apeldoornsche Bosch. […] *Hier waande Hermann Marx zijn vrouw in veiligheid. Eerst werd de inrichting van de bezetter met rust gelaten, daarom was er toen in Apeldoorn sprake van de 'Jodenhemel'.* […] *In de nacht van 21 op 22 januari* [1943] *werden de de hulpelozen patiënten* […] *naar het station gebracht.* […] Volgens *In Memoriam* werd Olga Marx-Goldbach op 25 januari 1943 in Auschwitz vermoord.
[Meer over het vreselijke lot, dat de patiënten en het verplegend personeel van Het Apeldoornsche Bosch op 24 januari 1943 in Auschwitz te wachten stond, is in de artikels over 'Klara (Claartje) van Aals' en 'Elize Joles-Lankhout' te lezen.]
Hermann Marx verloor in deze tijd zijn levensmoed. De Weesper politieagent Peter Vos wilde hem helpen onder te duiken, maar Hermann nam dit aanbod niet aan. […]
Op 9 februari 1943 werd Hermann op transport naar Auschwitz gesteld. [Volgens *In Memoriam* werd hij daar op 12-02-1943 vermoord.]
Curt kwam in Westerbork eerst in de ziekenbarak terecht; hij werd op 04-05-1943 naar Sobibor gedeporteerd, broer Erich deelde 14 dagen later het lot van Kurt [**Dr. Jules Schelvis**, transportlijsten, p. 91 en 114]."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch / Gottwald / Schulle**, ‚Judendeportationen', p. 306: Olga's zus Selma Heilbronn-Goldbach, geb. 21-02-1877 Derne, werd op 31-07-1942 met transport 8.75 vanuit Münster naar Theresienstadt gedeporteerd. Zij komt op 01-08-1942 in het ghetto aan en overlijdt daar op 15-08-1942."] [" *Het aantal van ghettoinzittenden steeg tussen begin juni en eind juli 1942 van 13 400 naar 43 403 mensen.*" P. 306]

■ Over Gunthers **schoonbroer** Max en **schoonzussen** Ida en Meta zijn in de geraadpleegde bronnen geen verdere gegevens te vinden.
■ Meer over de familie **van Pels** – Hermann van Pels, Auguste van Pels-Röttgen en Peter van Pels – staat in het opstel *'Mit Anne Frank im Hinterhaus'* van **Peter Junk** en **Martina Sellmeyer**, Stationen auf dem Weg nach Auschwitz, p. 228 – 231, 299 en 300 te lezen. In haar dagboek heeft Anne Frank de naam **van Daan** voor deze familie gekozen.
Voor haar emigratie in 1937 woonde de familie van Pels op een hoog in het hoekhuis Martinistraße 67a/ Adolfstraße te Osnabrück.

<table>
<tr><th colspan="4">Neumann</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1375] Jacob Arnold, 07-02-1928 Zawisna, 16-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1374] Hermann Neumann, 02-08-1894
Zawisna; 31-03-1944 sterfplaats onbekend.</td><td colspan="2">[1376] Helene Philomena Fröhlich,
30-07-1903 Praschka; 16-07-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td>N.N.</td><td>N.N.</td><td>Franz Fröhlich,
geb. 16-01-1867
Rettenbach; ovl. ?</td><td>Helene Gollner,
geb. 30-08-1868
Rauden 18; ovl. ?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias
■https://www.myheritage.de/names/helena_fr%C3%B6hlich ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Hartingstraat 2, Utrecht. Inboedellijst van 27 april 1942.

Jacob Arnold Neuman

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Hartingstraat 2
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Jacob Arnold Neuman tot 31-8-41 had bezocht: Janskerkhof 7

Jacob Arnold Neumann en Helene Neumann-Fröhlich

■ **J. de Moei**, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 59: "*Jakob Arnold Neuman* [en zijn moeder Helene Neumann-Fröhlich] *werd*[en] *in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor*. [...]"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 216 en 221: De namen van zoon Jacob Arnold Neumann en moeder Helene Neumann-Fröhlich staan op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Froehlich Helene 30.7.03*" en "*Neumann Jacob 7.2.28*".

Hermann Neuman

■ **Herinneringskamp Westerbork, José Martin:** Opsluiting in Vught op 16-04-1943, aankomst in Westerbork op 21-09-1943, deportatie naar Auschwitz op 16-11-1943.

Nijstad-Creveld

[372] **Johanna,** 15-02-1882 Utrecht, Lange Smeestraat 22, 12-10-1942 Auschwitz*

Philip Samuel Creveld, 26-08-1856 Utrecht; op 21-05-1883 te Utrecht overleden.	Rachel Klein, 10-01-1856 Amersfoort; ovl. op 18-09-1922 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 8 C 12 E 1341.

Huwelijksakte 182, Utrecht 11-05-1881

Samuel Creveld, 07-02-1824 Bodegraven; ovl. op 28-04-1895 te Utrecht en ald. a. het Zandpad begr., 16 A 14 B -.	Johanna Spanjer, 09-10-1827 Terborg; ovl. op 05-04-1894 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 38 A 10 A 1148.	Abraham Marcus Klein, 28-09-1816 Amersfoort; ovl. op 13-10-1900 te Amersfoort.	Hanna Jacobs Menco (Naatje Menko, Naatje Mence), 1818/19 Winterswijk; ovl. op 15-11-1900 te Amersfoort.

Huwelijksakte 19, Zutphen 28-04-1854	Huwelijksakte 66, Amersfoort 11-10-1848

■ akevoth.org/genealogy/creveld/123.htm ■Begraaf Verlof ■ Genlias ■Zandpad

■ **http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/3170.htm: Broer: Samuel Creveld**, geb. 07-03-1883 Utrecht, ovl. 23-03-1949 Amsterdam, begr. 25-03-1949 Diemen, graf C 29 2, was gehuwd met **Jetje Rubens**, geb. 18-03-1891 Elburg, ovl. 24-01-1949 Maartensdijk, begr. 27-1-1949 te Diemen, graf C 29 1; huwelijksakte 177, Enschede 28-08-1912 . Samuel Creveld was zoon van Philip Samuel Creveld en Rachel Klein. Jetje Rubens was dochter van Salomon Rubens en Rozetta Groenberg.

Johanna Nijstad-Creveld

■ **HUA**, geboorteakte nr. 377, 17-02-1882

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in april 1942: Schoolstraat 3 a, Assen

■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenoot: Jacob Nijstad**, 12-06-1882 Assen, ovl 12-10-42 Auschwitz*, huwelijksakte 607, Utrecht 31-08-1910. Ouders van Jacob Nijstad: Hartog Nijstad en Flora Nathans.

Jacob Nijstad is op 12-10-1942 in Auschwitz overleden; overlijdensakte 347, Assen 30-12-1948.

Nimeschanski

[1377] **Bertha Martha,** 20-12-1883 Berlijn, 24-09-1942 Auschwitz

■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Schimmelpenningklaan 27, Utrecht. Beroup: Coupeuse.
■ **Digitale Stamboom**: Bertha Martha wordt komende van Amsterdam op 10-10-1934 in het bevolkingsregister van 's-Gravenhage ingeschreven. Voordat ze in Utrecht gaat wonen, vestigt ze zich in Den Haag op de volgende adressen: Vanaf 15-10-1934 Hasseltsestraat 1, vanaf 15-03-1935 Arnhemsestraat 71, vanaf 15-09-1935 Stevinstraat 192, vanaf 25-11-1935 Stevinstraat 186, vanaf 2?-01-1936 Stevinstraat 192, vanaf 27-03-1936 ?straat 79, vanaf 22-07-1937 ?straat 24 of 27, vanaf 20-10-1937 [straatnaam en nr. onleesbaar] en vanaf 19-07-1938 Oude Molstraat 28.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Nimeschanski, Bertha M., geb. 20. Dezember 1883 in Berlin, woonde in Berlin. Overlijdensdata: Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

Noach

[1378] **Siegmund,** 24-12-1881 Deventer, 31-08-1942 Auschwitz

Isaak/ Isaac Noach, 27-06-1832 Goor; op 08-11-1882 te Deventer overleden.	Marlina (Line, Matta) Windmuller, 27-11-1841 Vorden; ovl. op 20-12-1932 te Amsterdam.
Huwelijksakte 3, Hengelo 22-03-1869.	

Michiel Simon Noach, (Jozef Yechiel, Simon Noach), geb. ±1780 te Oestinghausen [=D59510 Lippetal]; ovl. 19-04-1838 Goor.	Elisabeth/ Betje Oppenheimer, alias Sibille Oppenheimer, misschien 1778; op 12-09-1853 te Goor overleden.	Liefman Windmuller, 18-2-1816 Hengelo; op 08-06-1896 te Hengelo overleden en aldaar begraven "-paaltje 12-".	Bertha/ Betta Beer, 17-07-1809 Werth (PR.); op 12-07-1885 te Hengelo overleden en aldaar begraven, "-paaltje 4-"
Huwelijksakte 74, Zutphen 30-08-1861		Huwelijk op 02-06-1848 te Hengelo.	

■ Genlias ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/noach/238.htm
■http://akevoth.org/genealogy/noach/267.htm ■.../noach/241.htm
■.../noach/361.htm ■ Das Postleitzahlenbuch, p. 158 [Duits Postcodeboek] ■ WieWasWie

■ http://www.**felixbierhaus**.de/html/die_ortschaften: Oestinghausen thans [D-59510 Lippetal, 8 km ten noorden van Soest]
■ **dtv-Atlas zur Weltgeschichte**: Werth, Westfalen = D-46419 Isselburg; het andere Werth in de buurt van Stolberg hoorde toen niet tot Preußen.

Siegmund Noach en [echtgenote] Dientje Noach-Bino

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Willem Arntszkade 35 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 54 115 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. 9).
"*Siegmund Noach en Dientje Bino hadden twee kinderen. Hun jongste dochter Erica (geb 1913) was in 1935 gestorven. De oudste, Lijgia (geb. 1911) woonde zelfstandig in Amsterdam. Zij werd in Sobibor vermoord. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **In Memoriam**: "*Noach, Lijgia. 5-7-1911 Amsterdam, 16-7-1943 Sobibor.*" [Schelvis, p. 221: "*Noach Lygia 5.7.11*".]
■ **Genlias / Zandpad**: Spoorwegambtenaar Siegmund (Siegmond) Noach, 24-12-1881 Deventer, was gehuwd met [1379] **Dientje Bino**, 23-01-1883 's-Gravenhage, dochter van Gompel Bino en Doortje de Jong; huwelijksakte 154, Zaandam 14-09-1910.
Dochter Erica Noach, 31-03-1913 Amsterdam, is op 05-02-1939 te Utrecht op leeftijd van 25 jaar overleden; overlijdensakte 233, Utrecht 7-2-1939. Haar graf op het Joodse begraafplaats aan het Zandpad heeft de coördinaten (film 46) C 22 K -.

<table>
<tr><td colspan="4">Noach-Bino
[1379] Dientje, 23-01-1883 Den Haag, 31-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Gompel Nathan Bino,
22-09-1840 ‘s-Gravenhage; koopman, winkelier; ovl. op 29-05-1893 te ‘s-Gravenhage.</td><td colspan="2">Doortje de Jong,
03-06-1842 's-Gravenhage;
op 10-01-1887 te 's-Gravenhage overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 30-03-1864 te ‘s-Gravenhage.</td></tr>
<tr><td>Nathan Gompel Bino, winkelier, 24-10-1804 's-Gravenhage; ald. ovl. op
10-11-1865.</td><td>Saartje Moses (Seere) Poons, koopvrouw, 19-11-1806 's-Gravenhage; ald. ovl. op 7-3-1891.</td><td>Isaac (Yitschak Eizik) Moses de Jong*, geb. 21-08-1811 's-Gravenhage;
ovl. 10-06-1865 Delft.</td><td>Clara Salomon David (Klaartje) de Koning*, geb. ± 1809 's-Gravenhage;
ovl. 1885.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 06-01-1830.</td><td colspan="2">Huwelijk 27-07-1831 's-Gravenhage</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/bino/15.htm ■ Digitale Stamboom
■ http://www.geni.com/people/Isaac-Yitschak-Eizik-de-Jongh/6000000015510780016
■ http://www.geni.com/people/Clara-de-Koning/6000000015510708438 ■ Genlias</td></tr>
</table>

***** ■ http://home.kpn.nl/bobbe000/croiset3.htm: " ***Isaac Moses*** *(Isak)* ***de JONGH****, koopman, en* ***Clara Salomon David*** *(Klaartje)* ***(de KONING)*** "

Dientje Noach-Bino

■ **Genlias**: Dientje Bino was gehuwd met [1378] Spoorwegambtenaar **Siegmund (Siegmond) Noach**, 24-12-1881 Deventer, zoon van Isaak Noach en Marlina Windmuller; huwelijksakte 154, Zaandam 14-9-1910.

<table>
<tr><th colspan="4">Noach-Coster</th></tr>
<tr><td colspan="4">[370] Marianne, 09-10-1900 Utrecht, Groenestraat 55, 04-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[102] Jacob Samuel Coster,
26-1-1870 Utrecht; 28-05-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 124: “Coster Jacob 26.1.70”]</td><td colspan="2">Roosje Mozes van Beek, 24-11-1876 Amersfoort; ovl. op 12-12-1939 te Utrecht; ald. begr. a. 't Zandpad, graf: 47 C 23 N 1541.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 18, Amersfoort 09-03-1898</td></tr>
<tr><td>Samuel Coster,
± 1841 Utrecht,
horlogemaker; ovl.
03-06-1914 Utrecht;
ald. a. 't Zandpad begr., graf A 1 C 1116A.</td><td>Marianna Hamburg,
± 1837 Zutphen;
ovl. op 03-03-1891 te Utrecht; ald. a. het Zandpad begraven, graf 37 A 1 C 1116.</td><td>Mozes Hartog van Beek,
12-03-1848
Amersfoort;
ovl. op 06-11-1923 te Amersfoort.</td><td>Rozina van Esso,
08-09-1847
Vollenhove;
op 16-12-1883 te Amersfoort overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 74, Zutphen 30-08-1861</td><td colspan="2">Huwelijksakte 49, Meppel 18-11-1874</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F425/I923/</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Grootvader Mozes Hartog van Beek** was voor de tweede keer met zijn schoonzus Annigje van Esso, 1850/51 Vollenhove, getrouwd; huwelijksakte 47, Meppel 6-9-1884. Annigje van Esso is op 11-12-1924 te Amersfoort op leeftijd van 73 jaar overleden; overlijdensakte 313, Amersfoort 12-12-1924.
Broer: Samuel Coster is op 12-7-1899 te Utrecht op leeftijd van 4 maanden overleden; overlijdensakte 956, Utrecht 12-7-1899.
Broer: Mozes Coster is op 13-7-1902 te Utrecht op leeftijd van 3 maanden overleden; overlijdensakte 1084, Utrecht 14-7-1902.
Zus: Rosina Coster is op 23-7-1903 te Utrecht op leeftijd van 22 dagen overleden; overlijdensakte 1084, Utrecht 24-7-1903.

Marianne Noach-Coster

■ **HUA** 12-10-1900, geboorteakte Nr. 2621: Marianne Coster, 9-10-1900 Utrecht
■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Govert Flinckstraat 238 huis, Amsterdam
Echtgenoot: Aron Simon Noach, 25-07-1880 Zutphen; 04-06-1943 Sobibor [Genlias: Huwelijksakte 1278, Utrecht 18-12-1930. Aron Simon was zoon van Simon Salomon Noach en Mientje Dormits]

Op hetzelfde adres woonde ook haar **Vader Jacob Samuel Coster**.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 152: De namen van het echtpaar Noach-Coster staan op de transportlijst van 1 juni 1943: "Noach *Aaron 25.7.80*" en "*Noach-Coster Marianne 9.10.00*"

Nohlen-Levy	
[1380] **Metha,** 18-08-1900 Grefrath, 15-12-1942 Auschwitz	
Emanuel Levy	Mathilde Leijser
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Heerenweg 48 bis, Utrecht.

■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 2589, opgemaakt te Utrecht op 21-12-1950, blijkt, dat Metha Levy was gehuwd met Julius Nohlen, geb. ± 1894*****, ovl. 05-02-1941, zoon van Albert Nohlen en Babette Weil.

***** ■ **Zandpad/ WieWasWie**: Julius is op de Joodse begraafplaats te Utrecht aan het Zandpad aan de aarde toevertrouwd, graf 33 **C 24 G** -. In de index van de *grafstenen Joodse begraafplaats Utrecht*, HUA 728.2 INDE wordt zijn geboortedatum met ***21-11-1843*** aangegeven, dat kan niet; volgens de overlijdensakte 328, opgemaakt te Utrecht op 07-02-1941 was hij 47 jaar toen hij overleed; dus is hij waarschijnlijk op 21-11-1893 geboren.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Nohlen, Metha, geb. Levy, geb. 18. August 1900 in Grefrath b. Krefeld, woonde in Grefrath b. Krefeld. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

Nord

[1381] **David,** 25-12-1861 Steenwijkerwold, 05-02-1943 Auschwitz.

Salomon Joseph Nord/ Nort, 1819 Linnich; op 10-11-1903 te Zeeburg begraven, graf 29 10 C. [D-52441 Linnich in de buurt van Jülich]	Vogeltje Mozes Vogel, ±1820 Amsterdam; ovl. in juli 1886 te Amsterdam en op 28 juli 1886 te Zeeburg begraven.

Huwelijk 20-06-1844 Steenwijkerwold; 1 kind gewettigd.

Joseph Salomon Nort (Nord), geb. 12-04-1791 Amsterdam; ovl. 1871.	Klaartje Meijer Worms, geb. 01-04-1791 Amsterdam; voor 03-06-1869 overleden.	Moses Salomon Vogel, geb. ±1797; op 10-06-1839 te Willemsoord overleden.	Saartje Meijer Prins, 1794 Amsterdam; ovl. na 04-03-1846. Misschien op 11 jan 1878 te Muiderberg begr., graf C 16 15.

Huwelijk ±1815; Betje en Meijer, de eersten van 9 bekende kinderen, werden op 24-01-1816 geboren.	Huwelijksakte reg. 1 fol. 22, Amsterdam 04-02-1818

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Begraaf Verlof
■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 33164] en [Indx: 44761]
■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners
■ http://www.geni.com/people/Klaartje-Worms/6000000011384310194
■ http://www.geni.com/people/Joseph-Nort/6000000011384310188 ■ Genlias
■ WieWasWie ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/report_ancestor.php?database=humo9_&id=I49400&screen_mode=KWBLAD

■ **Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners**: **Grootmoeder Saartje Meijer Prins**, geb. 1794 te Amsterdam is op 26-12-1852 als naaister in het Bevolkingsregister van Amsterdam ingeschreven. Volgens boekdeel Q 3-1, bladzijde 557 heeft zij op de Joden Houttuinen en later volgens R 2-1, bladzijde 515 op de Tweede Batavierdwarsstraat gewoond.

David Nord

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lange Elisabethstraat 30, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 12 788 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd.*"

Nord

[1382] **Jacob,** 29-11-1898 Amsterdam, 28-02-1943 Extern kommando Bobrek

[1381] David Nord, 25-12-1861 Steenwijkerwold; 05-02-1943 Auschwitz.	Sara Vogel, ± 1859 Amsterdam; op 05-03-1936 te Diemen begr., graf C 2 19.

Huwelijk op 03-10-1888 te Amsterdam; Choppedatum en -lokatie: 03-10-1888 Rapenburg.

Salomon Joseph Nord/ Nort, 1819 Linnich, NRW (D); begr. 10-11-1903 te Zeeburg, graf 29 10 C; het laatst wonende Batavierstr. 89.	Vogeltje Mozes Vogel, 15-09-1821 Amsterdam; ovl. in juli 1886 te Amsterdam; begr. 28-07-1886 te Zeeburg, het laatst wonende Uilenb.str. 4.	Salomon Mozes Vogel, 21-11-1823 Amsterdam; ald. ovl. op 25-10-1890, begr. op 27 oct 1890 te Muiderberg, graf C 21 198.	Bertha Simons, ± 1826 Emmerich (D); begr. 21-10-1900 te Muiderberg, graf C 32 61.

Huwelijk 20-06-1844 Steenwijkerwold.	Huwelijksakte reg. 1; fol. 42v, Amsterdam 31-01-1849.

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 33164, 48487, 49012, 54433 en 44761] ■ Amsterdam Register 1851_53, View record [INDX: 8,632.00] ■ Genlias ■http://lampie-lourens.tripod.com/id18.html ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/report_ancestor.php?database=humo9_&id=I67149 ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F18395/I49200/

Jacob Nord

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lange Elisabethstraat 30, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 12 788 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd.*"
■ **http://lampie-lourens.tripod.com/id18.html**: Jacob Nord trouwde op 25-06-1924 te Amsterdam met **Ester Lampie**, geb. op 13-09-1890 te Amsterdam.
■ **Herinneringskamp Westerbork, José Martin:** Opsluiting in Westerbork op 3/5-10-1942, deportatie naar Auschwitz op 16-10-1942.

Norden			
[1383] **Henni Sophia,** 15-02-1923 Zwolle, 28-05-1943 Sobibor			
Arnold Norden, 17-05-1881 Zwolle; 21-09-1942 Auschwitz.		Evina Nijstad, 29-01-1889 Stadskanaal, Onstwedde; begr. 5-05-1927 Diemen, graf 14 10 B	
Huwelijksakte (Naamswijzigingsakte) 285, Groningen 15-06-1911.			
Joel Norden, ± 1849 Zwolle; op 09-01-1930 te Zwolle overleden.	Grietje Troostwijk, 1852/53 Kampen; ovl. op 10-11-1936 te Zwolle.	Hartog Nijstad, 06-12-1847 Borger; ovl. op 29-12-1891 te Stadskanaal gem. Onstwedde.	Betje Sanders, 11-11-1846 Groningen; ald. ovl. op 08-02-1929 en begr., Iepenlaan, graf 531.
Huwelijksakte 111, Zwolle 26-08-1875.		Huwelijksakte 143, Groningen 23-05-1880.	
■ Amsterdam Burial Permits, Tonen record [Indx: 39576] ■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners v. d. stad Groningen ..., deel IIa, p. 299 ■ Genlias ■ WieWasWie			

Henny Sophia Norden

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht Centraal Israëlietisch Weeshuis
"*Henni Sophia Norden werkte in Veenendaal als hulp in de huishouding bij een joods gezin dat de oorlog overleefde.*
M. Brink en D. van Kreveld, Geschiedenis van de Joodse gemeenschap in Stichts en Gelders Veenendaal (Veenendaal 2001) 320"

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92

■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 124: "*Het is niet duidelijk of deze bewoner in oktober 1942 meeging naar Amsterdam*."

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 133: Haar naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Norden Henni 15.2.23*".

■ **M. Brink en D. van Kreveld**, Geschiedenis van de Joodse gemeenschap in Stichts en Gelders Veenendaal (Veenendaal 2001) 320: "*Achteraf bleek, dat één naam over het hoofd was gezien en daardoor op de plaquette* [voor de omgebrachte Joden van Veenendaal] *ontbrak, namelijk die van Henni Sophia Norden, geboren op 15 februari 1923 te Zwolle, overleden op 28 mei 1943 te Sobibor op twintigjarige leeftijd. Zij was enige maanden hulp in de huishouding van de familie R.D. van Essen geweest*."

Nossek
[1384] **Ruth,** 20-09-1919 Gniezno (Gnesen), 31-01-1944 Auschwitz*
■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Vleutenseweg 287, Utrecht. Beroep: Dienstbode.

Nussbaum			
[1385] **Benediz (Benedix),** 22-03-1876 Rhina, 31-01-1944 Auschwitz*			
Josef Nußbaum, geb. ?; ovl. 26-04-1908		Rickchen Stein, geb. ?; ovl.?	
Huwelijk voor 1876			
Benedix Nussbaum	Gid (Gidge) Nuss-baum-Nussbaum	?	?
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ Mail van deheer Kurt Bolender, voorzitter van de heemschutvereniging [Heimatverein] Rhina; ■ **Harald Neuber**, Rhina im Spiegel seiner christlich-jüdischen Vergangenheit, p. 346 ■ WieWasWie ■ https://www.geni.com/people/Rickchen-Nussbaum/6000000046968607864			

■ **Harald Neuber**, Rhina im Spiegel seiner christlich-jüdischen Vergangenheit, p. 346: „*Op 20 februari 1939 vroeg de in Fulda in de Königstraße 13 wonende* ***Sally Nußbaum*** *het burgermeesterambt in Rhina om de toezending van een geboorteoorkonde. Hij werd op 28 oktober 1872 als zoon van* ***Josef Nußbaum*** *en zijn vrouw* ***Rickchen Stein*** *geboren. Eveneens op 20 februari vroeg hij om een geboorteakte van zijn op 26 april 1908 overleden vader* ***Josef Nußbaum*** *(zoon van* ***Benedix Nußbaum*** *en* ***Gid Nußbaum-Nußbaum****). Op 15 april verzocht Sally Nußbaum, die zich ook tot het burgermeesterambt had gewend, nog een keer om de opgevraagde papieren. Hij gaf op, dat hij de stukken voor zijn zich in het buitenland bevindende zoon* ***Josef Israël*** [**Nußbaum**] *benodigde, opdat hij daar een bewijs van domicilierecht kon verwerven. Burgermeester Rohrbach steunde het verzoek. Hij schreef aan het districtskantoor Hünfeld: 'Ik vraag om de gewenste geboorteoorkonden te willen opmaken en daar naar toe te zenden, omdat toch alle boeken in het districtskantoor te Hünfeld liggen.'* [...]" [vetdruk H. M.]
Benediz (Benedix) Nussbaum, echtgenoot van [1386] **Dora Nussbaum-Loewenberg (-Loebenberg)**, vader van [1592] Gretel Straus-Nussbaum en grootvader van [1590] Hans Joachim Straus
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prof. Pullelaan 35, Utrecht.
■ **Fotos** van hem en zijn familieleden zijn te vinden op de website http://www.**jhm.nl/collectie/fotos**/40000447.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Nussbaum, Benedix, geb. 22 maart 1876 in Rhina, woonde in Wächtersbach [D-63607, in de buurt van Aschaffenburg]. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

■ **Elisabeth Sternberg-Siebert**, *Jüdisches Leben im Hünfelder Land, Juden in Burghaun, p. 45 en 46:*

„Overval op godsdienstbezoekers te Rhina in maart 1935

Begin september 1934 had de districtscommissaris door de Gestapo van Kassel opdracht gekregen, op de Joodse godsdiensten in de synagogen door de politie toezicht te houden, met de reden dat: 'Staatsvijandelijke elementen verzoeken, door provocatie der regering moeilijkheden te bereiden.' Bovendien was vertrouwelijk worden vastgesteld, 'dat rabbijnen de kansel voor politieke uiteenzettingen benutten.'[...] Enige maanden later gebeurde in Rhina een hevige overval op Joodse godsdienstbezoekers, die het bestuur van de Israëlieten in een bericht aan de districtscommissarissen op de volgende manier beschreef:

'Op vrijdag 22 maart hield de Joodse gemeente hun godsdienst om 6 uur 15. Na beëindiging van deze dienst tegen 7 uur, werden de deuren, die naar de straat leiden, geopend. In hetzelfde moment klonk een claxonsignaal van een vrachtwagen, die kort van tevoren voor de synagoge had gestopt. Rond tien mannen, die hun gezichten gezwart en hun jassen, met de binnenkant naar buiten gekeerd, aangetrokken en zich ook soms onherkenbaar hadden gemaakt, sprongen van de vrachtwagen af, haasten met gummiknuppels gewapend onder vreselijk geschreeuw en gejoel in stormpas de synagoge binnen. Daar sloegen zij ca. vijf tot tien minuten erop de gemeenteleden los. Er waren meestal oudere ten dele ook zieke personen in de ruimte. De kentekens van de vrachtwagen aan de voor- en achterkant waren bedekt. Dit alles speelde zich nog bij daglicht af. Tijdens de nacht werden de ruiten van vier Joodse huizen ingeslagen. De volgende nacht op 23 maart werd Willi Katzmann na het verlaten van de synagoge van een Siegfried S. geslagen. Tijdens de nacht van 24 maart werden aan een groot deel van de huizen, door Joden bewoond, de ruiten stukgeslagen. Er was een grote groep van rond tien personen, die tegen tien uur volgens plan begonnen en onder vreselijk lawaai deze actie uitvoerden. Tegen 4 uur 's morgens werd de elektrische hoflamp en kort erna dan de ruiten van een Joods gemeentelid vernield. De opwinding, waarin zich de gemeente van Rhina sedert deze tijd bevindt, is onbeschrijflijk. Er zijn velen, in 't bijzonder oudere en zieke personen, die niet juist eten en niet kunnen slapen en wat de gezondheid betreft zware letsel hebben geleden. De depressie verspreidt zich ook over de buurgemeenten, omdat in de geleden week ook daar voorvallen zich hebben voorgedaan. In Hünfeld werden van twee Joodse winkels de ruiten van de etalages vernietigd en in de zelfde nacht ook bij twee Joden de ruiten stukgeslagen.'[...]"

Nußbaum

[1387] **Ruth,** 11-04-1928 Emden, 08-10-1942 Auschwitz

Jacob (Jom-Tov Ben Uri) Nußbaum, geb. 17-06-1871 Rodenkirchen / Brake / Oldenburg, woonde in Emden; deportatie vanuit Berlin, 29-01-1943 Theresienstadt, 16-05-1944 Auschwitz, ovl. op onbekende datum in Auschwitz.	Marianne Weinberg, 13-12-1897 Emden; deportatie vanuit Berlin, 29-01-1943 Theresienstadt, 16-05-1944 Auschwitz, 14-07-1944 Stutthof, op 05-08-1944 in Stutthof overleden.

Verloving 11-02-1922 (Sjabbat Beschalach) Emden; huwelijk 12-11-1922 in de synagoge te Emden, inzegening door rabbijn Dr. Samuel Chaim Blum;
(1e huwelijk 1909 met Betty van der Walde; Betty stierf ca. 1914;2e huwelijk ca. 1915 met Auguste van der Walde; Auguste overleed ca. 1917.)

Philipp Feist Nußbaum, geb. ±1840 Eiterfeld; ovl. 1872.	Marianne Gossels, geb. 02-04-1837; ovl. 1913, te Emden begraven, graf L 277.	Isaak Weinberg, schoenenmaker of/en tabak- en papierwinkelier, geb. 04-09-1853; ovl. 24-01-1935.	Sophie Cohen, geb. 17 juli 1868 Rüstersiel, voor dec. 1941 geëmigreerd via Portugal naar San Domingo; ovl. ± 1966.
Huwelijk ±1870; het eerste van twee bekende kinderen – Jakob – werd 17-06-1871 geboren.		Huwelijk voor 13-12-1897	

■ http://ahnenreich.de/retrospect/juden/index.php?m=family&id=I92200&PHPSESSID=533944aa9dcbf733e1087975f4d5c134 ■ bundesarchiv.de/ gedenkb. ■ http://www.geni.com/people/Philipp-Feist-Nussbaum/6000000028692104007 ■ http://www.geni.com/people/Marianne-Nussbaum/6000000033848357007 ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ M. en R. Claudi, Der Jüdische Friedhof in Emden, p. 31, 32 en 38 ■ M. en R. Claudi, Die wir verloren haben, p. 27.05/06 ■ Auguste Moses-Nußbaum, Reise mit zwei Koffern, p. 39

■ **Auguste Moses-Nussbaum**, Reise mit zwei Koffern, Lebenserinnerungen, **p. 168 tot 255**: Op de laatste 88 bladzijden beschrijft Auguste Moses-Nussbaum haar leven in Israel en de jarenlange strijd over de rechten aan de nagelaten schilderijen van Felix Nussbaum. Ten slotte slaagden de zussen, als de enige overlevenden, erin de rechten op het werk van hun neef Felix Nussbaum toegewezen te krijgen.
Vandaag staat er aan de Lotter Str. 2 te Osnabrück het Felix-Nussbaum-Haus, waarin de schilderijen van Felix Nussbaum zijn tentoongesteld. In Nederlandse taal is in 2015 van Mark Schaevers het rijk geïllustreerde boek "Orgelman, Felix Nussbaum, Een schildersleven" verschenen.

"*Sedert maart 1999 is hier* [in het Felix-Nussbaum-Haus] *de volledige collectie Felix Nussbaum te zien, volgens zijn wens: 'Ook als ik zou ondergaan, laat mijn schilderijen niet sterven, toont ze aan de mensen.'* " Bron: **Inge Jaehner** [leidster van het Felix-Nussbaum-

Haus], "*Wenn ich untergehe, laßt meine Bilder nicht sterben*", *Felix Nußbaum – Leben und Werk*, Dachauer Hefte Nr. 18, Jahrgang 2002, S. 178 – 199.

Ruth Nußbaum, Pleegdochter van [109] Andries Creveld en [854] Mietje Creveld-Levie

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Amsterdamschestraatweg 313 bis, Utrecht.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Amsterdamsestraatweg 313 bis Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Ruth Nußbaum tot 31-8-41 had bezocht: J Roellstraat 2

■ **Marianne Claudi en Reinhard Claudi**, Zwei von ihnen, Emden 1990 (Vertaling met vriendelijke toestemming van de auteurs. Zij hebben de foto van **Ruth met de poppenwagen** beschikbaar gesteld.):

Ruth Nußbaum komt op 11 april 1928 te Emden als het derde kind van Jacob Nußbaum en Marianne Weinberg ter wereld. Ruths oudere zussen worden ook in Emden geboren, Gustel [Gustel Moses] op 19-09-1923 en Sophie [Shulamit Jaari] op 12-02-1925. Later - op 2 october 1942 - wordt broer Uri in Berlijn geboren.

***"Emden, 1930**. Ruthjen is weg. Zij is haar zussen Gustel en Sophie ontsnapt. Ze zoeken, vader moet in de Winkel blijven, maar buurman Leopold pakt zijn fiets en helpt. Aan het eind van de Brückstraße voor de Rode Molen zit Ruth op een steen en huilt om haar mama. Een vrouw tilt ze behoedzaam op haar arm. 'Hoe heet je dan?' - 'Luthsen Nußbaum am Lathaus', snikt het kind. Toen de vrouw nog besluiteloos om zich heen kijkt, stapt Leopold van het rijwiel af. 'Daar ben je al! - Dat is de kleine van Jacob Nußbaum.' De vrouw bekijkt het kind, het blonde haar, de blauwe ogen. 'Jood Nußbaums meisje?' Dan laat ze meteen het kind uit haar armen op de straat glijden.*
***1933**, Ruth is vijf jaar oud, de Nazi's maken lawaai voor vaders winkel en gooien stenen tegen de ramen. Haar oma onderneemt een poging tot zelfmoord door salmiakgeest te drinken, omdat*

buurman Schmidt bij de politie heeft verteld, dat Oma kwaad over Hitler zou hebben gesproken. Ruth en Gustel bezoeken Oma elke dag in het ziekenhuis en brengen haar koosjer eten. De familie Nußbaum verhuist van het raadhuis naar de straat An der Schlichte, om buurman Schmidt en de Nazi-optochten niet meer te moeten zien. Dagenlang helpen de drie zussen bij het verhuizen, met de poppenwagen en hun schooltassen brengen ze de levensmiddelen naar nieuwe winkel.

***1935**, Ruth is zeven jaar oud en krijgt de poppenwagen van Sophie. Nu kan Ruth Sophie helpen boodschappen voor vaders winkel te doen. Sophie zegt: 'Papa heeft ons nu allen nodig, wij verdienen te weinig geld. Maar laat aan niemand zien wat je doet.' Ruth pakt de papieren zakjes en pakjes onder de pop en de kussens en brengt ze naar vaders klanten. Alles moet heimelijk door de achterdeur gebeuren. Eens staat Gerda aan de Kettenbrücke en zegt: 'Wat is je pop dik geworden, laat eens zien!' Ruth neemt verschrikt haar benen, en Gerda kijkt haar verwonderd achterna.*

***9/10 november 1938**, in deze nacht is aan slaap niet te denken. De nazi's roepen op straat: 'Joden eruit', gooien stenen door de ruiten, slaan de voordeur stuk, dringen de woonkamer binnen, laten de grote ruit van de vestibuledeur versplinteren en willen de familie, vader, moeder, oma, Gustel, Sophie naar buiten op straat drijven: 'Jodentuig - naar de Neutorschool gaan jullie, begrepen? Maar vlug!' - 'Jij ook!' brult er een tegen Ruth, die met blote voeten en in nachtjapon aan de deur blijft staan. Hij wil het kind door de glasscherven stoten. 'Neen!' roept vader, hij kent die man. 'Dat doe jij niet!' Vader is bleek van woede, maar hij beheerst zich en helpt Ruth, mantel en schoenen aan te trekken. Samen met andere Joodse families zien ze op weg naar de Neutorschool de synagoge in vlammen opgaan.*

***Emden, spoorwegstation West, 26 januari 1939**. Vader tracht te schertsen: 'Een nieuw jaar - een nieuw leven. Alles wordt beter in 1939.' Oprecht staat hij aan de trein op de perron en neemt afscheid van zijn kinderen. Hij weent, toen de trein kwam aanrijden en Ruth hem voor de laatste keer het handje door het treinraam reikt. Nog nooit hebben de kinderen hun vader zien wenen. Moeder gaat mee tot Rheine. Over de grens naar Nederland zullen ze dan alleen verder reizen. 'In Nederland zijn jullie veilig. Jullie zullen het goed hebben in het kindertehuis', vertelt moeder aan haar dochteren. De meisjes zijn vol vertrouwen, ze beloven alle adviezen van moeder in acht te nemen, vooral oppassen op Ruth willen Gustel en Sophie: 'Wij laten geen een van ons alleen'.*

***Driebergen, juli 1939**. Het lukt Gustel, Sophie en Ruth het Nederlandse kindertehuis op tijd te bereiken. Kort daarna wordt de grensovergang voor Joodse vluchtelingenkinderen gesloten. 'Jullie twee groten zijn over 14, jullie kunnen na een opleidingscentrum van de Jeugd-alijah gaan en later naar Palestina emigreren.' Gustel en Sophie zijn er enthousiast mee eens, maar Ruth dan? Zij past precies bij de familie van Creveld in Utrecht, die een pleegkind wil opnemen. Op 17 juli - de verjaardag van oma - telefoneren de meisjes met hun ouders en oma. De ouders stemmen in met de plannen van hun dochteren. 'Maar waar in de wereld zullen wij onze kinderen eens terugvinden?' vraagt vader zich af aan het telefoon.*

***Berlin-Friedenau, 1941**. Om 'staatspolitieke redenen' mochten Ruths ouders niet in Emden blijven wonen. Ze zijn nu ingekwartierd bij een Joodse familie in Berlijn, zoals duizenden andere*

Joden uit Noordduitsland ook. Wekenlang hebben ze geen brief van hun dochters uit Nederland ontvangen.

***Utrecht, September 1942**. 'Ik ga nu naar de middelbare school [Oberschule], en ik leer altijd vlijtig. Nederlands kan ik al vloeiend.' Zo schrijft Ruth aan haar ouders in Berlijn, en die antwoorden dat zij ermee tevreden zijn. Ruth is een aangenaam pleegkind, volgzaam en vriendelijk. Zij helpt in de huishouding en speelt met de kleine Bep, wanneer moeder en vader beneden in de slagerij werken. Ruth klaagt nooit, en ze verlangt niets. Ze verbergt haar treurigheid en haar heimwee zo lang, tot eindelijk weer de telefoon belt en Gustel en Sophie zich melden. Zij hebben bij Jan de Jong, die als mechanicus bij de Post werkt, een nieuwe schuilplaats gevonden. Jan laat de meisjes - beveiligd tegen afluisterpraktijken - telefoneren. 'Ruthje, luister eens!' Sophie's stem klinkt ernstiger dan anders. 'Jan zal je gauw ophalen. Jij moet onderduiken. Geloof mij, wij zijn beter op de hoogte. Elke dag gaan treinen naar het oosten. Nog nooit is er iemand van teruggekomen. Hartogsohns, waar ik het laatst was in Amsterdam zijn ook weg; denk je in ik stond al met hen op de lijst. Pak je spullen, zusje. En trouwens moeder heeft ons nu alle drie nodig, zij schrijft heel wanhopig* [...] *ik zeg het je: Onze mammie krijgt gauw een baby.' - Een lange stilte. Dan vraagt Ruth, om te begrijpen: 'Kan dat dan nog? Mammie en papa zijn toch al oud.' 'Zij zijn 44 en 71, natuurlijk kan dat nog, domkopje. Als we weer samen zijn, denken we na over een naam voor het kind.'*

***Utrecht, begin october 1942**. Jan de Jong is met de trein naar Utrecht gekomen. In de Amsterdamsestraatweg wacht hij voor Crevelds huis, tot Ruth te eniger tijd eruit komt. Hij zal haar zomaar meenemen zonder nog een keer het huis binnen te gaan - en dan vlug terug naar Doorn. Hij bereikt de slagerswinkel. Meubelen worden de voordeur uitgedragen. Buren staan te kijken. 'Wat doen die?' vraagt Jan. 'De woning leeghalen. De meubelen gaan naar de Duitsers die door bombardementen hun woningen hebben verloren. De Joden hebben ze gisteren opgepakt.' - Op het station te Doorn wachten Gustel en Sophie. Jan weet niet, hoe hij het hen zal vertellen: 'Ruthjen is weg.'*

***Westerbork, tijdens de eerste octoberdagen van 1942**. Opeens is er tante Hahn. 'Ik ben toch je enige familielid hier, Ruth, blijf bij mij, ik zal voor je zorgen; ik heb werk hier in het kamp, ik zal niet worden doorgestuurd.' 'Hier zal ik blijven? Neen, ik ga met Crevelds op transport. Misschien zal ik papa en mama ergens terugzien, en onze baby.' - Ruth wordt samen met rond tweeduizend andere mensen de trein ingeduwd. Van buiten wordt de wagondeur vergrendeld. Westerbork - Auschwitz. Ruths sterfdatum is ambtelijk vastgelegd op 8 oktober 1942.*

***Berlin, 2 januari 1943**. Uit een brief van Marianne Nußbaum aan vrienden in Oostfriesland: 'Hoe troosteloos is het allemaal. Van onz geliefd Ruthjen weten wij een kwartaal lang niets, of zij nog in leven is, hoe en waar, het arme kind, o god, en nu de kou daar, ik kan ervan niet slapen, het breekt mij gauw het hart, 's nachts schreeuw ik dan zo. En onze kleine jochie wordt nu zo zoet, heeft zo wondermooie blauwe ogen en lacht al. Vandaag hebben wij hem net weer bezocht, mijn lieve man ook, die heeft hem 51 dagen lang niet gezien, heeft vier uren moeten lopen.'"*

■ **M. en R. Claudi,** Der Jüdische Friedhof in Emden, p. 32: Vader Jacob Nussbaum "*was het oerbeeld van een levensmiddelhandelaar, vriendelijk en van een godsvertrouwen vol humor. Zijn klanten iets weigeren, dat kon hij niet. Hij sprak Plat-Duits met zijn buren en handelspartners, en*

zijn leveranciers van het platteland trakteerde hij 's morgens om 6 uur met ontbijt. Was er een overlijdensbericht over te brengen, wisten de politiemannen, wie hen te hulp kon komen: Jacob Nussbaum. ... Zijn twee dochters, die de oorlog hebben overleefd, berichtten over hem: Marianne's zoon Jacob, onze vader, kreeg naar Joods gebruik van de 'uitkijk naar een bruid' een vrouw uit de gemeente aanbevolen. Zij overleed al zonder kinderen op jonge leeftijd aan kanker. De wet van de bijbel volgend, trouwde Jacob dan met de zus van de overledene, maar ook zij stierf jong van jaren zonder kinderen. Er was nog een derde ongehuwde zus, met wie Jacob naar de Joodse ritus had moeten trouwen, maar hij besliste anders. Hij wilde kinderen, hij hield van Marianne Weinberg. Met haar, die 26 jaar jonger was dan hij, trad hij in het huwelijk. Zij was de dochter van de buurman en tabakshandelaar uit de Brückstraße [Brugstraat]. Een breuk met de traditie! Dit bekoopt hij met jarenlange vijandigheden binnen de familie. De gewenste kinderen kregen Jacob en Marianne - drie dochters: 1923 Gustel, 1925 Sophie en 1928 Ruth. Grootmoeder Marianne heeft haar gelijknamige schoondochter en haar kleindochters niet meegemaakt. Maar er bleef haar ook de ramp van de Jodenvervolging bespaard, die haar familie gauw uiteen zou rukken. Jacob en Marianne hielden hun kinderen niet bij zich. Zij stuurden hen na de rijkskristalnacht, in januari 1939, naar het vermoedelijk veilige Nederland. Gustel en Sophie redden zich door onder te duiken. Door de hulp van de ondergrondse beweging kwamen ze op 18 verscheidene plaatsen terecht. De kleine Ruth werd van hen gescheiden. Zij overleed 1942 in Auschwitz. Hun ouders werden 1941 vanuit Emden naar Berlijn gedeporteerd. Daar kwam onder ondraaglijke levensomstandigheden in october 1942 hun zoon Uri ter wereld, ten tijde, toen Ruths gewelddadige dood werd geregistreerd. Jacob is nu 72 en Marianne 45 jaar oud. Zij werden begin 1943 met hun zuigeling verder gedreven naar Theresienstadt. Daar sterft Uri, nog niet eens een jaar oud. Vader en moeder mogen niet bij elkaar wonen en overlijden in 1944 in Auschwitz en Stutthof."

■ **dokin.nl:** Voordat Ruth op 16-08-1939 van de familie Creveld als pleegdochter werd opgenomen, woonde zij op twee andere adressen in Nederland:
25-01-1939 I.G.K. Monster, Barendzstraat 24, Ter Heijde (Monster) en
Huize Kraaybeek, Hoofdstraat 63, Driebergen

In verband staande documenten:
<u>Ten eerste:</u>
Op 23-03-1942 heeft Ruth in een poëziealbum geschreven:
"*Lieve L?*
Leer op eigen benen staan. / Met eigen ogen gade slaan. / Met eigen oordeel overleggen. / En moedig eigen mening zeggen.
Ter herinnering
aan
Ruth Nussbaum
Utrecht, 23.3.1942"

Ten tweede:

"***MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN***

NR. 2767

'S-GRAVENHAGE, 11 Augustus 1939

Afdeling:
Vluchtelingenbureau
[...]

Hierbij deel ik U mede, dat krachtens machtiging van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken de vluchteling(e)
Ruth Nussbaum geb. 11-4-28
die thans in Kraaybeek
verblijft, daaruit op 16 Augustus 1939 zal worden ontslagen, ten einde te worden opgenomen in het gezin van:
A. Creveld, Amsterd.weg 313, Utrecht
onder garantie van Uw Comité.
Ik verzoek U genoemd gezin tijdig met deze beslissing in kennis te willen stellen en voor de uitvoering te willen zorg dragen.

Voor H. Sieperda
Regeeringsgemachtigde
inzake vluchtelingen
Borgh

Aan het Comité voor
Bijzondere Joodsche Belangen,
Lijnbaansgracht 366, Amsterdam C.

Afschrift van dit schrijven is toegezonden aan:
Het Kinder-Comité;
den Leider of het Bestuur van het Tehuis, waar het kind verblijft;
het Hoofd van de Politie ter plaatse van dit tehuis;
het Hoofd van de Politie ter plaatse, waar het gezin woont;
de Inspectie van de Bevolkingsregisters."

Ten derde:

"*VLUCHTELINGEBUREAU* *Agenda No.*
Betreft: *2767*
VRIJLATING van VLUCHTELINGEN
Lijst van Comité No. XVIII, 318

Betreft: *Ruth Nussbaum*
geboren: *11.4.28*

verblijft thans te Kraaybeek
Opname in gezin van A. Creveld, Amsterd. weg 313, Utrecht
16.8.39"

Ruths oudere zussen: Gustel en Sophie Nussbaum

■ **Hans Schippers**, De Westerweelgroep en de Palestinapioniers, p. 68, 69, 121 en 122: "*De drie onderduikers, de 17-jarige Paul Sonnenberg en de zusjes Gustel en Sophie Nussbaum, 19 en 17 jaar oud, waren door Shushu Simon met de fiets en de trein vanuit Loosdrecht naar de Prinsengracht gebracht. Zij hadden strenge instructies gekregen om van hun aanwezigheid zo weinig mogelijk te laten blijken. Dat wilde zeggen geen lawaai maken, de wc zo weinig mogelijk doortrekken en beslist niet naar beneneden gaan. Een helper bracht enkele malen eten en andere zaken. Dat ging enkele dagen goed, tot Paul Sonnenberg op een middag besloot het huis te gaan verkennen. Op de eerste verdieping liep hij een student tegen het lijf, die de eigenaresse waarschuwde. Zij kwam naar boven, trof de onderduikers aan en eiste dat zij onmiddelijk vertrokken. Ook toen de drie haar vertelden dat zij Joods waren en dat het voor hen heel gevaarlijk was op straat te komen, was zij niet voor rede vatbaar en dreigde de politie te bellen. Sonnenberg en de zusjes Nussbaum raakten in paniek, pakten wat spullen bij elkaar in een tas, maar lieten hun valse papieren achter, en vertrokken. Het liep tegen de avond en zij hadden tot 8 uur tijd om onderdak te vinden. Daarna ging voor Joden de avondklok in. De drie liepen naar het Centraal Station, waar veel Duitsers op de been waren in verband met razzia's op Joden, maar vonden geen schuilplaats. Later op de avond besloten ze te splitsen. Gustel en Sophie verborgen zich onder een spoorbrug en Paul ging naar een schuilkelder bij het station om daar de nacht door te brengen. De schuilkelder was bij de Duitsers bekend als plaats waar Joden zich vaak verstopten tijdens razzia's. Paul Sonnenberg werd opgepakt. De zusjes beleefden een angstige nacht, maar werden niet gevonden.[...]*
Gustel herinnerde zich de volgende dag het Amsterdamse adres van Channa de Leeuw, de vroegere leidster in Loosdrecht, die kort daarvoor was getrouwd met Harry Asscher. Hij bracht Gustel en Sophie naar het huis van de Palestinapioniers in de Tolstraat. Zij bleven daar twee dagen en werden toen ondergebracht bij het gezin van een socialistische leraar. De zoon was actief in het communistische verzet en werd gezocht door de Duitsers, zodat ook dit adres niet veilig was. Na zes weken haalde Joop Westerweel, die hen enkele malen had bezocht en ook voor bonkaarten had gezorgd, Gustel en Sophie daar weg.
Jaap Lambeck bracht hen daarna naar Doorn, bij het gezin van een instrumentmaker. Deze was vriendelijk, maar zijn vrouw 'sagte immer, dass wir schließlich doch Deutsche seien. Holländische Juden würde sie lieber nemen.' ['zei altijd, dat wij uiteindelijk toch Duitsers zijn. Neerlandse Joden wou ze liever nemen.'] *Daarnaast waren er problemen met geld – de familie Nussbaum betaalde volgens de zusjes ruimschoots voor hun verblijf – maar daarvoor zouden zij onvoldoende te eten krijgen. Na een verblijf van veertien dagen elders in verband met Duitse invallen in de buurt, keerden Gustel en Sophie voor een periode van drie maanden terug naar Doorn, waar inmiddels ook een Nederlands-Joods gezin was ondergedoken.*
De spanningen liepen toen zo hoog op, dat de zusjes moesten vertrekken. Zij verbleven nog een paar weken bij een zwarthandelaarster en werden daarna door Joop Westerweel gescheiden

ondergebracht. Gustel ging terug naar Amsterdam en Sophie dook in Rotterdam onder bij een fotograaf, bij wie ze als dienstmeisje werkte. Na nog een aantal omzwervingen kwam zij in het Noord-Limburgse Sevenum terecht, waar na enige tijd, nu ten gevolge van de krijgshandelingen in het najaar van 1944, nieuwe problemen ontstonden. Zowel Gustel, die tenslotte in Roermond kon onderduiken, als Sophie overleefde de oorlog echter.
[...]
Van de Loosdrechtse groep zijn slechts enkelen, zoals Sophie Nussbaum en later Ruth Tischler in Sevenum of omgeving ondergedoken. [...]
Sophie Nussbaum ontving in de zomer van 1944 een anonieme brief, 'der mich bezichtigte [ervan betichtte], dass ich Jodin sei.' Kort daarvoor had Sophie van een gemeenteambtenaar een goed vervalst persoonsbewijs gekregen, waarin vermeld stond dat zij inwoonster van Sevenum was. 'Als aber ein zweiter anonymer Brief kam, worin man mir mit der Polizei drohte, verließ ich den Platz.'[...] [Maar toen een tweede anonieme brief kwam, waarin men mij met de politie dreigde, verliet ik de plaats.]
Sophie werd in het Gelderse Voorst ondergebracht, maar voelde zich daar niet veilig en besloot naar Sevenum terug te keren. Omdat er in verband met de op 17 september begonnen spoorwegstaking geen treinen meer reden, liep zij naar Nijmegen. De volgende dag ging zij naar Roermond, waar haar zus was ondergedoken. Zij kon daar echter niet blijven en ging via de Maasbruggen verder naar Sevenum. Hier vond zij opnieuw onderdak en werd eind november 1944 door de Engelsen bevrijd."

■ **Auguste Moses-Nussbaum**, Reise mit zwei Koffern:
Onderduikadressen:
P. 99: Groot huis aan een gracht ergens te Amsterdam.
P. 103: Adelaarsweg 111, Amsterdam-Noord
P. 108 en 112: Eikenlaan 6, Doorn, vanaf september 1942 tot augustus 1943.
P. 115: Wekerom
P. 116 en 117: In de buurt van de Admiraliteitsstraat, Amsterdam-West; alleen Auguste, Sophie bleef eerst nog in Wekerom en later in Rotterdam, niet ver van de station.
P. 120: Auguste duikt in Rotterdam onder bij Sia Bakema.
P. 121: Luifelstraat 14, Roermond, bij familie Thomassen; alleen Auguste, Sophie was het laatst bij boer van den Goor te Sevenum ondergedoken.

■ **Auguste Moses-Nussbaum**, Reise mit zwei Koffern, Lebenserinnerungen, **p. 168 tot 255**: Op de laatste 88 bladzijden beschrijft Auguste Moses-Nussbaum haar leven in Israel en de jarenlange strijd over de rechten aan de nagelaten schilderijen van Felix Nussbaum. Ten slotte slaagden de zussen, als de enige overlevenden, erin de rechten op het werk van hun neef Felix Nussbaum toegewezen te krijgen.
Vandaag staat er aan de Lotter Str. 2 te Osnabrück het Felix-Nussbaum-Haus, waarin de schilderijen van Felix Nussbaum zijn tentoongesteld. In Nederlandse taal is in 2015 van

Mark Schaevers het rijk geïllustreerde boek "Orgelman, Felix Nussbaum, Een schildersleven" verschenen.

"*Sedert maart 1999 is hier* [in het Felix-Nussbaum-Haus] *de volledige collectie Felix Nussbaum te zien, volgens zijn wens: 'Ook als ik zou ondergaan, laat mijn schilderijen niet sterven, toont zij aan de mensen.'* " Bron: **Inge Jaehner** [leidster van het Felix-Nussbaum-Haus], "*Wenn ich untergehe, laßt meine Bilder nicht sterben*", *Felix Nußbaum – Leben und Werk*, Dachauer Hefte Nr. 18, Jahrgang 2002, S. 178 – 199.

Nussbaum-Loewenberg	
[1386] **Dora,** 16-02-1887 Wächtersbach, 31-01-1944 Auschwitz*****	
N.N.	N.N.
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

Dora Nussbaum-Loewenberg, **echtgenote** van [1385] **Benediz** (Benedix) **Nussbaum**, moeder van [1592] Gretel Straus-Nussbaum en grootmoeder van [1590] Hans Joachim Straus
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prof. Pullelaan 35, Utrecht.
■ **Fotos** van haar en haar familieleden zijn te vinden op de website http://www.**jhm.nl/collectie/fotos**/40000447.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Nussbaum, Dora, geb. Löwenberg, geb. 16 februari in Wächtersbach, woonde in Wächtersbach [D-63607, in de buurt van Aschaffenburg]. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

Ollendorff	
[1389] **Ludwig,** 23-03-1877 Oels [Olešnice, ca. 40 km ten noorden van Brünn (Brno)] 31-08-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
Ollendorff-Maier	
[1389A] **Hanchen,** 03-12-1896 Fischbach, 31-08-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ WieWasWie ■ joodsmonument.nl	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Frederik van Eedenstraat 8, Utrecht.
"*Ludwig Ollendorff was gehuwd met Hanchen Maier. Hij werd op 28-08-1942 naar Auschwitz gedeporteerd.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **WieWasWie/ In Memoriam/ joodsmonument.nl**: Echtgenote Hanchen Maier, geb. 03-12-1896 Fischbach; ovl. 31-08-1942 Auschwitz; dochter van N.N. en N.N. Joodsmonument.nl noemt twee adressen van haar, te weten: Meerndijk 135, Veldhuizen en Utrecht zonder straatnaam en huisnummer: "*Hanchen Maier was gehuwd met Ludwig Ollendorff. Haar laatst bekende adres was in Utrecht. Ze werd op 28 augustus 1942 naar Auschwitz gedeporteerd. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

<table>
<tr><td colspan="4">Onderwijzer
[1393] Mozes, 27-04-1893 Amsterdam, 11-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Samson Onderwijzer,
± 1863 Muiden, opperrabbijn;
op 17-11-1934 overleden en op 20-11-1934 te Muiderberg begraven, graf B, 43, 100.</td><td colspan="2">Lea Wagenaar,
± 1870 Amsterdam; ovl. 13-08-1932 te Apeldoorn; begr. 15-8-1932 te Muiderberg, graf C 37a 23.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg.13;fol.50, Amsterdam 12-06-1889</td></tr>
<tr><td>Samson Abraham Onderwijzer,
17-03-1831 Amsterdam; op 20-10-1889 te Muiderberg begr., graf C 20 164.</td><td>Elisabeth Mozes van Gelder,
geb. ± 1839 Weesp; op 30-11-1893 te Muiderberg begr., graf C 24 183.</td><td>Joseph David Wagenaar,
± 1835 Amsterdam; op 16-05-1894 te Muiderberg begr., graf C 25 78.</td><td>Gijsje Heijmans (Heijman),
± 1840 Utrecht; op 01-01-1903 te Muiderberg begr., graf C 25 79.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 21-04-1857 te Muiden</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 8; fol. 16, Amsterdam 09-08-1865</td></tr>
<tr><td colspan="4">■Begraaf Verlof ■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humogen/family/humo9_/F23279/I62773/ ■http://www.maxvandam.info/humogen/family/humo9_/F17117/I45403/</td></tr>
</table>

■ **Grootvader Samson Abraham Onderwijzer** was voor de eerste keer gehuwd met **Rebecca Isaac Beer**, geb. 15-02-1821 te Amsterdam; ovl. 06-02-1856 te Amsterdam; begr. 07-02-1856 te Muiderberg. Dochter van Isaac Samuel Beer en Frouwtje Salomon Snoek

■ **http://nl.wikipedia.org/wiki/Abraham_Samson_Onderwijzer**: [**Vader**] "***Abraham Samson Onderwijzer*** *(Muiden, 24 juli 1862 - Amsterdam, 17 november 1934) was een Nederlands-Joodse opperrabbijn en bijbelvertaler. Hij was de oprichter van de Joodse vakbond Betsalel.*
Abraham Samson Onderwijzer werd op 24 juli 1862 geboren te Muiden als zoon van Samson Onderwijzer en Elisabeth van Gelder. Hij studeerde aan het Nederlands Israëlitisch Seminarium onder rector en opperrabbijn dr. Joseph Hirsch Dünner, en aan de Universiteit van Amsterdam, waar hij in 1884 met hoogste onderscheiding een Bachelorsgraad in de klassieke talen behaalde. Op 19 september 1886 legde hij het moré-examen af. Ook hierin slaagde hij met de hoogste onderscheiding en werd op 24-jarige leeftijd als rabbijn geordineerd. De responsa die Onderwijzer voor dit examen maakte, verschenen ook in druk.

Hij werd op 5 juli 1888 toegewezen aan de Asjkenazi gemeente, de Nederlands-Israëlietische Hoofdsynagoge van Amsterdam als opvolger van Abraham van Loen. Daar was hij de eerste rabbijn uit een Nederlands-Joodse familie die niet uit een ander deel van Europa kwam. Op 12 juni 1889 huwde hij met Lea Wagenaar (geb. 3 jan. 1870), zuster van opperrabbijn en Seminarium-rector Lion Wagenaar. Ze hadden negen kinderen.
Onderwijzer vertaalde de Torah in het Nederlands.[1] een vijfdelig werk, dat van 1895 tot 1901 verscheen. Hij had als doel om hierin een zo getrouw mogelijke en voor de leek begrijpelijke vertaling te bieden. De vertaling ging vergezeld van het commentaar op de Pentateuch door Rasji, de grootste joodse bijbelgeleerde uit de Middeleeuwen. Hoewel het drukken van Rasji's tekst op zich al een hele onderneming is, leverde A.S. Onderwijzer de "geweldige prestatie door er ook een vertaling bij te geven en een levensbeschrijving van Rasji. Dat is ook de reden waarom van deze editie een herdruk is gemaakt, die nog altijd in de handel is."[2] Dit werk werd in Nederland betiteld als het 'belangrijkste monument op het gebied van de joodse wetenschap, dat het vooroorlogse jodendom ons heeft gelaten'.
Op 29 oktober 1895 richtte hij de Joodse vakbond Betsalel op, waarvan hij erevoorzitter werd. Betsalel zorgde voor de religieuze behoeften van de vakbondsleden (200 in 1904), die voor een groot deel diamantbewerkers waren. Samen met andere Amsterdamse vakbonden, het Patrimonium en St. Eduardus, ondersteunde het de Algemeene Nederlandsche Diamantbewerkers Bond (ANDB), hoewel Betsalel volledig onafhankelijk was van deze organisatie. Na het overlijden van dr. J.H. Dünner in 1911, werd hij, samen met J. Vredenburg, belast met de waarneming van het opperrabbinaat in Noord-Holland.
Op 11 maart 1917 werd hij tot opperrabbijn verkozen van de asjkenazische gemeenschap te Amsterdam en Noord-Holland, waartoe ook gemeenten als Bussum, Hilversum, Haarlem en Den Helder behoorden.
In tegenstelling tot zijn leermeester en voorbeeld Dünner kon hij zich niet vinden in het zionisme, dat in zijn ogen niet alleen utopisch was maar zelfs olie op het vuur van de antisemieten.
Rabbijn Onderwijzer kwam in 1934 om het leven na een aanrijding door een tram in Amsterdam.
In Amsterdam is het A.S. Onderwijzerhof, een pleintje achter het Joods Historisch Museum, naar hem vernoemd als eerbetoon."

■ **Begraaf Verlof** van **moeder** Lea: "*in leven bekleede functie - of andere details: vrouw doodgravers college*"

■ **Amsterdam Ashkenaz Marriages**, View record [INDX: 9180]/ **In Memoriam**: **Broer:** Elias Hijman Onderwijzer, geb. 29-06-1894 Amsterdam, ovl. 21-12-1944 Bergen-Belsen, trouwde op 04-10-1923 (chuppah 18-11-1923, P. Middenlaan) te Amsterdam met Johanna Rehfeld, geb. 13-09-1891 Hamburg, ovl. 19-02-1945 Bergen-Belsen, dochter van Heijman Rehfeld en Caroline Oppenheimer.

■ **Jehudith Ilan-Onderwijzer**, Aus finsteren Zeiten 1940-1945, tussen p. 13 en p.14 zijn twee bladzijden zonder nummer met vijf foto's ingelast: a) Vader Hijman, moeder Johanna, de drie dochters Jehudith (3 jaar), Lea en Clara, b) Lea, Jehudith (7 jaar) en Clara, c) Jehudith (2 jaar), d) de 'Lekstraat'-Synagoge en e) de synagoge tijdens de inwijding.

Jehudith, geb. 1933 in Amsterdam, heeft op ruim 100 bladzijden in "*Aus finsteren Zeiten 1940-1945*" de "*Spannungen und Erlebnisse eines holländisch-jüdischen Mädchens während der Holocaustzeit*" beschreven. "*Het origineel werd beëindigd in januari 1980*".
Clara, Lea en Jehudith werden in Tröbitz bevrijd; ze zijn **nichtjes** van Mozes Onderwijzer.

Mozes Onderwijzer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prof. Pullelaan 33, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 14 907 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. 8980 / 20 801). "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
Mozes Onderwijzer was echtgenote van [1394] Melanie Margaretha Lang en vader van [373] Gesina Renée Onderwijzer [vgl. freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com].
■ **Hufen,Tuindorp**, p.232: "*Prof. A.A. Pullelaan ... 33 M. Onderwijzer, koopman* (1937). Hij was lid van het bestuur der joodse gemeente en te zijnen huize was de hulpsynagoge gevestigd. Dit adres was vóór de Tweede Wereldoorlog een belangrijk trefpunt voor Joodse inwoners van Tuindorp en Maartensdijk* [...]"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 177: Zijn naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Onderwijzer Mozes 27.4.93*"

<table>
<tr><td colspan="4">Onderwijzer
[373] Gesina Renée, 12-02-1932 Utrecht, Moreelselaan 33bis, 25-01-1943 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mozes Onderwijzer,
27-04-1893 Amsterdam;
11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 177].</td><td colspan="2">Melanie Margaretha Lang,
26-11-1898 Baden;
11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 177].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 182, Utrecht 11-05-1881</td></tr>
<tr><td>Abraham Samson Onderwijzer, ± 1863 Muiden, opperrabbijn; ovl. 17-11-1934 en op 20-11-1934 te Muiderberg begr., graf B, 43, 100.</td><td>Lea Wagenaar,
± 1870 Amsterdam;
ovl. 13-08-1932 te Apeldoorn;
begr. 15-8-1932 te Muiderberg,
graf C 37a 23.</td><td>Charles Lang,
geb. 16-08-1863
Glarus, CH;
ovl. 1937 Zürich.</td><td>Lilly Goldstein,
geb. 29-10-1877
Daneville IL USA;
ovl. 20-10-1952
Zürich.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg.13;fol.50,
Amsterdam 12-06-1889</td><td colspan="2">Huwelijk ± 1894</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Melanie-Margaretha-Lang/6000000026184059551
■ http://www.geni.com/people/Charles-Lang/6000000006248845817 ■Begraaf Verlof
■ http://www.geni.com/people/Lilly-Goldstein/6000000006248850165 ■ Genlias</td></tr>
</table>

■ https://www.**geni.com**/people/Clarisse-Hofbauer/6000000006248850326: **Tante** van moeders kant: **Clarisse Hofbauer-Lang**, geb. 05-06-1894 *'Baden, Baden District, Aargau, Switzerland'*; ovl. 13-04-1942 *'Łódź, Voivodeship, Poland'*.
Gedeporteerd 02-11-1941 vanuit Wenen naar Litzmannstadt (Lodz). [Vgl. Gottwaldt / Schulle, p. 83]
■ **Stadsatlas Amsterdam**, Stadskaarten & Straatnamen verklaard, p. 81: "*Onderwijzerhof, A.S. Binnenstad, Rb. 7-3-1984, 27: K13B*, [**grootvader**] *Abraham Samson Onderwijzer (1862 - 1934), vanaf 1888 rabbijn en vanaf 1917 opperrabbijn van de Joodse Gemeente Amsterdam. De hof is aangelegd op een terrein achter een drietal voormalige synagogen (sinds 1987 Joods Historisch Museum).*"
■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Prof. Pullelaan 33, Maartensdijk [Tuindorp]
■ **Rob Hufen Hzn., Tuindorp** (Utrecht 2002) 232: "*M. Onderwijzer, koopman* (1937). Hij was lid van het bestuur der Joodse gemeente en te zijnen huize was de hulpsynagoge gevestigd. Dit adres was vóór de Tweede Wereldoorlog een belangrijk trefpunt voor de Joodse inwoners van Tuindorp en Maartensdijk (zie ook het register onder synagoge).*"
De eerste dienst op de Pullelaan 33 werd gehouden op 4-12-1937. De heer M. Onderwijzer was voorlezer en de heer A. de Haas 'voorganger in het gebed'." [pagina 105]

Gesina Renée Onderwijzer

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1942: Centraal Israëlitisch Krankzinnigengesticht Het Apeldoornsche Bosch**,** Zutphensestraat 106, Apeldoorn
■ Zie de aantekeningen bij Elize Joles-Lankhout over het vreselijke lot van de gedeporteerde patiënten van Het Apeldoornsche Bosch.

<table>
<tr><td colspan="4">Onderwijzer
[1390] Carla Paula, 10-07-1923 Bandoeng, 16-07-1943 Sobibor
[1391] Fanny, 16-01-1926 Bandoeng, 30-09-1942 Auschwitz
[1392] Johanna, 23-01-1928 Bandoeg, 28-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Onderwijzer,
25-10-1895 Amsterdam; "voor 1 juni 1941 overleden."</td><td colspan="2">[374] Belia van der Hoek, 25-10-1894,
Utrecht, Springweg 24;
23-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 741, Utrecht 11-07-1922.</td></tr>
<tr><td>Jozef Onderwijzer,
01-02-1866 Muiden,
diamantslijper;
ovl. 12-02-1943
Auschwitz.</td><td>Kaatje Meijer,
geb. 08-12-1868
Zaandam;
op 21-06-1931 te
Muiderberg
begraven,
graf C 72 2.</td><td>Izak (Isac, Isaac)
Heyman v. der Hoek,
14-12-1864 Leeuwar-
den; ovl. 09-09-1939
Apeldoorn; begr.
Utrecht a. 't Zand-
pad, graf C 22 O -.</td><td>Fanny Hakkert,
19-07-1862 Vianen;
ovl. op 21-11-1939 te
Utrecht; begr. ald.
aan het Zandpad,
graf 47 C 23 A -.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 127, Zaandam 09-11-1887.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 16, Vianen 18-06-1890.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begraaf Verlof ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/hakkert/213.htm ■ In Memoriam ■ http://jorge.home.xs4all.nl/gen/pp/d0040/I54227.html
■ https://jorge.home.xs4all.nl/gen/pp/d0036/I54113.html ■ WieWasWie ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument**: Adres in juni 1941: Staalstraat 40, Utrecht.

Carla Paula Onderwijzer

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Staalstraat 40

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 221: Haar naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Onderwijzer, Paula, 10.7.23*".

Fanny Onderwijzer

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Staalstraat 40

Onderwijs: O. U. L. O. Adres van de openbare school, die Fanny Onderwijzer tot 31-8-41 had bezocht: Hamburgerstraat

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.884: "Onderwyzer, Fanny (16.1.1926, Bandoeng, 8.9.1942) - 29344/1942"

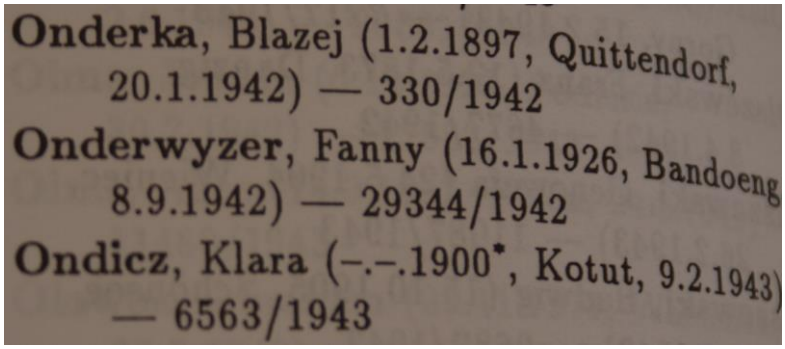
Onderka, Blazej (1.2.1897, Quittendorf, 20.1.1942) — 330/1942
Onderwyzer, Fanny (16.1.1926, Bandoeng 8.9.1942) — 29344/1942
Ondicz, Klara (–.–.1900*, Kotut, 9.2.1943) — 6563/1943

Johanna Onderwijzer

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Staalstraat 40
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Johanna Onderwijzer tot 31-08-41 had bezocht: Pieterskerkhof

Salomon Onderwijzer

■ https://www.stamboomforum.nl/familienamen/2/61688/0/gezocht_overlijden_van_salomon_onderwijzer_amsterdam_1895_opgelost: "*Salomon zat in 1942 in een Japans interneringskamp. Na de bevrijding uit het Japanse interneringskamp en het overlijden van zijn vrouw Belia en zijn kinderen huwt hij te Amsterdam op 16-07-1947 met Margaretha van Gils (weduwe de Steenhuijsen), geboren te Amsterdam op 21-09-1894 en overleden te Amsterdam op 17-06-1949. Dochter van Christoffel Wilhelmus Johannes van Gils en Margje de Haas*

Na het overlijden van Margaretha van Gils huwt Salomon Onderwijzer te Bloemendaal op 27-03-1950 met Johanna Gerarda Hendrika Francisca Maria Meersmans (weduwe Koper), geboren te Amsterdam op 14-11-1902 en overleden in Den Haag op 21-11-1969. Dit huwelijk is door scheiding ontbonden te Bloemendaal op 15-08-1956. Dochter van Petrus Josephus Aloijsius Meersmans en Johanna Gerarda Gerritsen."

Onderwijzer-Lang

[1394] **Melanie Margaretha,** 26-11-1898 Baden, 11-06-1943 Sobibor.

Charles Lang, geb. 16-08-1863 Glarus, CH; ovl. 1937 Zürich.		Lilly Goldstein, geb. 29-10-1877 Daneville IL USA; ovl. 20-10-1952 Zürich.	
Huwelijk ±1892; Josef, het eerste van zes bekende kinderen, werd 1 mei 1893 geboren.			
Jacques Jacob Lang, geb. 05-11-1829 *'Sierentz, Haut-Rhin, Alsace, France'*; ovl. 30-03-1915 *'Baden, Baden District, Aargau, Switzerland'*.	Rose Dreyfus, geb. 30-08-1836 *'Mulhouse, Haut-Rhin, Alsace, France'*; ovl. 21-11-1909.	"nn Goldstein"	"nn Herz"

■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ WieWasWie ■ joodsmonument.nl
■ http://www.geni.com/people/Melanie-Margaretha-Lang/6000000026184059551
■ http://www.geni.com/people/Charles-Lang/6000000006248845817
■ http://www.geni.com/people/Lilly-Goldstein/6000000006248850165
■ https://www.geni.com/people/Jacques-Lang/6000000006248845643
■ https://www.geni.com/people/Rose-Lang/6000000005572474085

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prof. Pullelaan 33, Utrecht. Melanie Margaretha Lang was echtgenote van Mozes Onderwijzer en

■ **freepages.genealogy.rootsweb.ancestry**.com/~herediasittig/pp/d0023/I54168.html: Melanie Margaretha Lang was moeder van [373] Gesina Renée Onderwijzer.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Onderwijzer, Melanie Margaretha, geb. Lang, geb. 26 november 1898 in Baden/ Achim/ Hannover, woonde in Baden. Deportatie: vanuit Westerbork op 08 juni 1943 naar Sobibor. Overlijdensdata: 11 juni 1943, Sobibor, voor dood verklaard.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 177: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Onderwijzer-Lang Melanie 26.11.98*".

van Oosten

[1395] **Eva Johanna,** 02-01-1916 Dwingeloo, 28-02-1945 Midden-Europa

Aron van Oosten, 13-01-1882 Assen; 15-10-1942 Auschwitz.	Henriette Trompetter, 28-11-1884 Weener (D); 15-10-1942 Auschwitz*.

Huwelijk op 18-10-1912 te Dwingeloo, Drenthe.

Moses van Oosten, 22-06-1829 Gieten, Drenthe; vleeshouwer; ovl. op 01-02-1913 te Assen en aldaar begraven.	Eva Koch, 13-02-1841 Utrecht; op 23-02-1927 te Assen overleden.	David Heiman Trompetter, 08-09-1852 Beilen, Drenthe; ovl. op 09-06-1886 te Bunde (D) en ald. begr., graf 1.	Diena-Biena Gerzon, 21-11-1852 Nieuwe Schans; ovl. op 31-03-1931 te Amsterdam en op 1-4-1931 te Muiderberg begr., graf C 69 84.
Huwelijksakte 306, Utrecht 08-08-1866.		Huwelijk op 13-11-1878 te Weener.	

■http://akevoth.org/genealogy/trompetter/621.htm
■http://akevoth.org/genealogy/trompetter/622.htm
■http://akevoth.org/genealogy/trompetter/1070.htm ■Begraaf Verlof ■ Genlias

■ **Jongeling/ Brilleman, Joodse begraafplaatsen in Groningen en Oost-Friesland / 1**, p. 115: [Tekst op de grafsteen van **grootvader David Heiman Trompetter**] "[...]
PN / David zoon van de hr Chaim / hij werd geboren 27 Eloel (11 sept.) 612 / hij overleed 6 Siwan 646 / TNSBH"

■ **Genlias: Grootmoeder Diena Gerzon (Gerson)** trad als weduwe van [**grootvader**] **David Trompetter** volgens akte 5 voor de tweede keer op 9-1-1895 te Nieuwer-Amstel in het huwelijk met Simon Bermann Rijbstein, geb. ± 1866 Kamik (Russisch Polen), begr. 8-11-1936 Muiderberg, graf E 11 31. Simon Bermann was zoon van Izaak Pincus Rijbstein en Kaili Dafow. Diena was dochter van Abraham Mozes Gerzon en Hinderietta Oppenheim. Bij dit huwelijk werd een kind erkend.

■ http://**akevoth**.org/genealogy/trompetter/1070.htm: "*Het gezin woonde aan de Brink van Dwingeloo in een woning met winkel, waar* [**vader**] *Aron en zijn vrouw een manufacturenzaak dreven. Later stond deze woning bekend als 'het Brinkhuus'. Aron van Oosten ging langs de huizen om textiel te verkopen, terwijl zijn vrouw de manufacturenwinkel aan de Brink bemande. Zij was tevens hoedenmaakster.*
Op 3 augustus 1942 kreeg burgemeester De la Saussaye Brièet opdracht het bevel aan Aron van Oosten over te brengen zich te melden bij ÔeÔen van de Joodse werkkampen, namelijk kamp Nieuweroord, nabij Hoogeveen. Zijn vrouw Henrièette en zijn dochter Johanna Reina bleven in Dwingeloo achter. Begin oktober 1942 werden zij tegelijk met alle toen nog in Dwingeloo aanwezige Joodse vrouwen naar Westerbork getransporteerd. Op 12 oktober 1942 werden Aron,

zijn vrouw Henrièette en hun dochter Johanna Reina vanuit Westerbork op transport gesteld naar Auschwitz.
R. Smit, 'Gedeporteerden', in: Dwingeloo in oorlogstijd, 1940-1945 (Beilen zj), 104-120"

Eva Johanna van Oosten

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht. Centraal Israëlietisch Weeshuis Beroep: Coupeuse. "*Eva Johanna van Oosten werkte als hoofd van de linnenkamer bij het Israëlische Oude mannen- en vrouwenhuis te Den Haag*."
■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 120: Zij was personeelslid van het CIW, maar "*het is niet duidelijk of deze bewoner in oktober 1942 meeging naar Amsterdam*."
■ http://**akevoth**.org/genealogy/trompetter/1070.htm: "*Eva Johanna woonde aan de Nieuwe Gracht 92 in Utrecht. Op 5 april 1944 werd zij vanuit Westerbork naar Theresienstadt gedeporteerd, waar zij op 7 april aankwam. Vandaar is zij op 9 oktober 1944 naar Auschwitz op transport gesteld.*
R. Smit, 'Gedeporteerden', in: Dwingeloo in oorlogstijd, 1940-1945 (Beilen zj), 104-120"
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Deportatie op 05-04-1944 naar Theresienstadt, van daar op 09-10-1944 naar Auschwitz.

Oostra

[375] **Abraham Izak,** 01-08-1881 Utrecht, Oudegracht B6, 21-05-1943 Sobibor
[376] **Alexander**, 23-10-1883 Utrecht, Oudegracht B6, 09-07-1943 Sobibor
[377] **Hartog**, 03-11-1885 Utrecht, Oudegracht B6, 04-06-1943 Sobibor

Izak Oostra, 02-03-1843 Groningen, 1862 naar Uithuizen vertrokken; voor 01-03-1914 overleden.	Mijntje Mossel, geb. 16-01-1848 Utrecht; op 01-03-1914 te Zeeburg begraven, graf C; "*vrouw was weduwe*".
Huwelijksakte 344 Utrecht 12-08-1868	

Jacob Hartogs Oostra, 14-07-1811 Leeuwarden, ovl. op 10-07-1873 te Groningen, begr. Moesstraat, graf 39.	Hinderkje Akker, 28-05-1814 Groningen; op 08-02-1901 te Deventer overleden.	Joseph Mossel, 1814/15 Utrecht, op 30-01-1850 te Utrecht overleden; akte 110, Utrecht 30-01-1850.	Sophia Raphel, ook wel Sophia Raphael Franco, 1821/22 Utrecht; ovl. op 15-06-1898 te Utrecht.
Huwelijksakte 84, Groningen 09-05-1839		Huwelijksakte 337, Utrecht 30-12-1846	

■Begraaf Verlof ■ Genlias ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F28664/I76953/
■ Schut, Joodse inwoners Groningen, deel I, p. 435; Boon, Lettinck e.a. IIc, p. 611 ■ Amsterdam Ashkenaz Marriages, Tonen record [INDX: 8492]

■ **Genlias / In Memoriam / Begraaf Verlof: Zus: Sophia Oostra**, geb. 01-11-1872 Utrecht, begr. 23-03-1934 Diemen, graf B 36 53, was gehuwd met Mozes Zwarts, geb. 06-06-1864 Utrecht, ovl. 02-04-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 47]; huwelijksakte 459, Utrecht 06-09-1893. Mozes Zwarts was zoon van Carel Zwarts en Johanna de Groote.

Abraham Izak Oostra

■ **HUA** 01-08-1881, geboorteakte nr. 1532

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Winkelier. Gezinsadres in februari 1941: Damrak 25 huis, Amsterdam

Echtgenote: Sara Oostra-Rothschild, 09-08-1884 Neukirchen; 21-05-1943 Sobibor

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 115 en 117: De namen van het echtpaar Oostra-Rothschild staan op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Oostra Isaac 1.8.1881*" en "*Rotschild Sara 9.8.84*".

Alexander Oostra

■ **HUA** 23-10-1883, geboorteakte nr. 2306

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Grossier. Adres in Amsterdam: Westeinde 26 huis. JOKOS-dossier 55610 op het Gemeentearchief Amsterdam.

"*Alexander Oostra was een zoon van Izak Oostra en Mijntje Mossel. Hij was weduwnaar van Cato Rijna Nieuwendijk.*

Voor zijn deportatie had Alexander Oostra een kamer in Hotel Atlantic. Op zijn kamer hing een foto van een meisje waarvan hij vertelde dat het zijn dochter Johanna Willy Oostra was. Toevoeging van een bezoeker van de website"

Dochter: "Johanna Willy Oostra was een dochter van Alexander Oostra en Cato Rijna Nieuwendijk. *Stadsarchief Amsterdam; Archiefkaart van Johanna Willy Oostra*"

Zij is op 16-10-1924 te Amsterdam geboren en op 03-09-1943 in Auschwitz van het leven beroofd. Johanna Willy woonde aan de Amstellaan 92 II te Amsterdam. De ouders van haar overleden moeder hadden volgens joodsmonument.nl het adres Amstellaan 92 I, Amsterdam. [Amstellaan heet nu Vrijheidslaan; vermoedelijk woonde Johanna Willy bij haar grootouders in, of nr. 92 I , of 92 II. Ook haar grootouders Emanuel Samuel Nieuwendijk en Johanna van den Bergh zijn in Auschwitz vermoord en wel op 5 februari 1943.]

■**Genlias: Echtgenote: Cato Rijna Nieuwendijk**, geb. 25-06-1899 Leerdam, ovl. 24-12-1932 Amsterdam, huwelijksakte reg.2F;fol.11, Amsterdam 15-08-1922. Cato Rijna was dochter van Emanuel Samuel Nieuwendijk en Johanna van den Bergh.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 205: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Oostra Alexander 23.10.83*".

Hartog Oostra

■ **HUA** 04-11-1885, geboorteakte nr. 2520

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Adress in februari 1941: Geulstraat 19 II, Amsterdam

Echtgenote: Henriette Oostra-de Jong, 25-12-1890 Amsterdam; 04-06-1943 Sobibor

"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 152: De namen van het echtpaar Oostra-de Jong staan op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Oostra Hartog 3.11.85*" en "*Oostra-de Jong Henriëtte 25.12.90*".

<table>
<tr><td colspan="4">Oostra
[378] Hartog, 15-04-1889 Utrecht, Oudegracht B 28, 28-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Oostra, 27-04-1845 Groningen; ovl. 02-07-1925 Amsterdam; 05-07-1925 te Diemen begr., graf A 74 40 ?</td><td colspan="2">Eva Bloemendal, 07-08-1851 Wildervank; op 08-04-1937 te Diemen begr., graf C 7 20.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 263, Groningen 07-09-1873</td></tr>
<tr><td>Jacob Hartogs Oostra, 14-07-1811 Leeuwarden, ovl. op 10-07-1873 te Groningen, begr, a. d. Moesstr., graf 39.</td><td>Hinderkje Akker, 28-05-1814 Groningen; op 08-02-1901 te Deventer overleden.</td><td>Markus Mangels Bloemendal, 14-10-1810 Oude Pekela; op 12-09-1879 te Stadskanaal overleden.</td><td>Mindel Jacobs van der Laan, 28-09-1814 Zuidbroek; ovl. op 16-10-1854 te Stadskanaal.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 84, Groningen 09-05-1839</td><td colspan="2">Huwelijk op 19-05-1845 te Zuidbroek</td></tr>
<tr><td colspan="4">■Akevoth: .../ndbeli/1269.htm ■Begraaf Verlof ■ Genlias ■ Schut, Joodse inwoners Groningen, deel I, p. 435; Boon, Lettinck e.a. IIc, p. 611 ■ http://www.sjoa-drenthe.nl/humogen/family.php?database=humo1_&id=F3158&main_person=I4511</td></tr>
</table>

■http://**akevoth**.org/genealogy/ndbeli/1266.htm: Grootvader **Markus Mangels Bloemendal** trad op 19-03-1857 te Nieuwe Pekela voor de tweede keer in het huwelijk met **Martha Nochums de Levie**, geb. 05-09-1825 Nieuwe Pekela, ovl. 27-09-1901 Stadskanaal. Uit dit huwelijk werden zes kinderen geboren: **Betta** (1858-1872), **Rachel** (1859-1859), **Mangel** (1860-1860), **Hindel** (1861-1942 Auschwitz), **Mennagum** (1864-1864) en **Nochum** (1866-1932, trouwde 1901 met Sara de Levie (1861-1942 Nieuwe Pekela)).

■**Genlias: Broer: Marcus Abraham Oostra**, 1875/76 Groningen, was gehuwd met Zudie Kunstenaar, 1878/79 Terneuzen; huwelijksakte 45, Zaandam 12-4-1905. Ouders van Zudie Kunstenaar: Hartog Kunstenaar en Sara Bobbe.

Broer: Jacob Abraham Oostra, 1874/75 Groningen, was gehuwd met Elizabeth Polak, 1877/78 A'dam; huwelijksakte 34, Zaandam 23-3-1905. Ouders van Elizabeth Polak: Jacques Marcus Polak en Esther Samson Abas.

Hartog Oostra

■ **HUA** 16-04-1889, geboorteakte nr. 919

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Werkzaam bij de NV De Vries van Buuren en Co. Adres in februari 1941: Nicolaas Maesstraat 115 I, Amsterdam.

Echtgenote: Esther Oostra-Rimini, 15-11-1896 Amsterdam; 28-05-1943 Sobibor; [Genlias: Huwelijksakte reg.4A;fol.47v , Amsterdam 28-03-1923, Esther was dochter van Simon Rimini en Catherine van Minden]

Dochter: Evaline Catherine Oostra, 17-06-1926 Amsterdam; 28-05-1943 Sobibor

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 133 en 135: De namen van het echtpaar Oostra-Rimini en dochter Evaline Catherine staan op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Oostra Eveline 17.6.26*", "*Oostra Hartog 15.4.89*" en "*Rimini Esther 5.11.96*".

<table>
<tr><th colspan="4">Oppenheim</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1396] Ernst Simon, 22-07-1925 Düsseldorf, 31-03-1944 onbekend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Gustav Oppenheim,
geb. ± 1886 Hamburg; ovl. 02-10-1935 Arnhem; aldaar op de Joodse begraafplaats Moscowa begraven, graf H 06 03.</td><td colspan="2">Flora Ullmann, geb. 07-12-1886 Zell am Main, woonde in Zell am Main en Düsseldorf; emigratie 28-07-1933 naar Nederland; 22-04-1943 tot 09-05-1943 Vught; 09-05-1943 tot 16-11-1943 Westerbork; ovl. 19-11-1943 (voor dood verklaard).</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 1919 Marburg</td></tr>
<tr><td>Gottlieb Oppenheim,
geboorte- en overlijdensdata onbekend.</td><td>Cecilie Cohn,
geboorte- en overlijdensdata onbekend.</td><td>Simon Ullmann,
geb. 03-08-1856;
ovl. 28-06-1910.</td><td>Jette (Jendel) Rosenbaum,
geb. 21-08-1857;
ovl. 1910*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1885; het enige bekende kind – Gustav – werd ±1886 geboren.</td><td colspan="2">Huwelijk ±1885; het enige bekende kind – Flora – werd 07-12-1886 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de/ gedenkbuch ■ https://www.geni.com/people/Jette-Jendel-Ullmann/6000000019623679093 ■ http://www.historisches-unterfranken.uni-wuerzburg.de/juf/Datenbank/detailsinclude.php?[...] ■ Joodse begraafplaats Moscowa te Arnhem ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie ■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin43866.htm
*[1893 volgens https://www.myheritage.de/names/jette_rosenbaum]</td></tr>
</table>

■ **bundesarchiv.de/ gedenkbuch**: **Broer**: **Hans Oppenheim**, geb. 26-11-1927 Düsseldorf. 16-11-1943 in Westerbork op transport naar Auschwitz gesteld. Ovl. 19-11-1943, voor dood verklaard.

■ **joodsmonument.nl:** "*De vereniging 'Ezer Jatom' opende op 4 mei 1932 een joods weeshuis in de Pletterijstraat 66 in Den Haag. Op 6 maart 1943 haalden de Duitsers de kinderen en het personeel uit het weeshuis. Onder hen waren vele Duitse vluchtelingetjes, zoals Hans Oppenheim.*

I.B. van Creveld, 'Het joods weeshuis in Den Haag', in: Misjpoge. Verenigingsblad van de Nederlandse Kring voor Joodse Genealogie, jrg 15, nr 2, 44"

■ **joodsmonument.nl**: Adres van Ernst Simon in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis

"*Ernst Simon Israël Oppenheim kwam als Duitse vluchteling op 28 juli 1933 in Arnhem aan. Vanaf 4 september 1941 woonde hij op de in 1937 voor Palestina-Pioniers opgerichte Joodse Jeugdfarm in Gouda, de villa Catharinahoeve met ruim twee hectare grond. Het is niet bekend wanneer hij vandaar vertrok. Hij is via Westerbork naar Polen gedeporteerd.*

F. van der Straaten, Om nooit te vergeten. Herinneringen en belevenissen aan/van Palestina-Pioniers gedurende de oorlogsjaren 1939-1945 (Mijnsheerenland s.a.) 168, 215"

■ http://**learning-from-history.de**/Online-Lernen/content/11876: Doc. 9: The ID of Ernst Simon Oppenheim:

■ http://**learning-from-history**.de/Online-Lernen/content/11876: "*Ernst Simon Oppenheim arrived in Arnhem as a German refugee on 28 July 1933. As of September 1941 he lived in a Jewish youth farm in Gouda where he studied to be a gardener and where he was handed out his ID on 23 October 1941. The ID also shows a stamp with which Oppenheim was been exempted from deportation on the 26 October 1942. Ernst Simon Oppenheim was finally deported to Auschwitz via Westerbork on 31 March 1944. In Auschwitz all traces of him are lost.*
His younger brother Hans and his mother Flora Oppenheim-Ullmann were deported and murdered in 1943."
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
Onderwijs: O. U. L. O. Adres van de openbare school, die Ernst Simon Oppenheim tot 31-08-1941 had bezocht: Hamburgerstraat ?

<table>
<tr><td colspan="4">Ornstein
[379] Gustaaf Frederik, 06-01-1913 Utrecht, 14-02-1943 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Daniel Leonard Ornstein, 17-03-1875 Nijmegen, ‘directeur Rotterd. Bankver. te Amsterdam’;ovl. op 7 maart 1933 te Galtür.</td><td colspan="2">Frederika Sophia Betty Cohen, 10-11-1876 Rotterdam; 14-02-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 06-03-1902 te Rotterdam</td></tr>
<tr><td>Salomon Abraham Ornstein, 10-07-1829 Nijmegen; ovl. op 29-06-1899 te Nijmegen.</td><td>Barbara Heiman, 30-11-1846 Kaiserslautern; ovl. op 20-12-1893 te Nijmegen.</td><td>Mozes Samuel Cohen, 26-07-1838 Numansdorp; ovl. op 19-06-1898 te Rotterdam.</td><td>Dina Ornstein, 15-07-1836 Nijmegen; ovl. op 17-06-1927 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 30-12-1870 te Nijmegen</td><td colspan="2">Huwelijk op 24-12-1862 te Nijmegen</td></tr>
<tr><td colspan="4">■Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias
■http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/1902.htm
■http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/1007.htm
■http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/990.htm ■http://ornstein.nl/id24.htm</td></tr>
</table>

Gustaaf Frederik Ornstein

■ **joodsmonument.nl:** [**Moeder**:] “Gezin Weduwe Frederika Sophia Bettie Ornstein-Cohen [Gezinsadres] Raphaëlplein 21 II, Amsterdam”
[**Broer**:]”Hans Daniël Ornstein, Amsterdam, 29 januari 1914; Mauthausen, 7 september 1942”

"**Gustaaf Frederik Ornstein** promoveerde op 18 januari 1940 in Leiden tot meester in de rechten op het onderwerp van Vrijheid van vakorganisatie onder auspiciën van Prof. Mr. A.N. Molenaar. Vervolgens ging hij als jurist aan de slag bij de Rotterdamse Bank.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

<table>
<tr><th colspan="4">Ornstein</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1397] Leonard Salomon, 12-11-1880 Nijmegen, 20-05-1941 Utrecht</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nathan Leonard Ornstein,
20-04-1835 Nijmegen;
op 02-10-1916 te 's-Gravenhage overleden.</td><td colspan="2">Sopia Maria Manson, 14-02-1846 's-Gravenhage; ovl. op 11-04-1922 te Utrecht; ald. aan het Zandpad begr., graf 7 C 12 B 1333.</td></tr>
<tr><td>Leonard Ornstein,
(Levie Benjamin),
23-02-1785 Nijmegen; ovl. op 11-02-1847 te Zutphen.</td><td>Grietje van Minden,
07-03-1801
Amersfoort;
ovl. op 15-07-1889 te Nijmegen.</td><td>Salomon Levie Manson,
18-09-1811 Den Haag;
op 30-01-1861 te Den Haag overleden.</td><td>Elisabeth Enthoven,
04-12-1824 's-Gravenhage;
aldaar op 02-12-1916 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 22-12-1824 te Utrecht.</td><td colspan="2">Huwelijk op 06-11-1844 te Den Haag.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../duparc/6650.htm ■.../duparc/6656.htm ■ denhaag.digitalestamboom.nl
■ Genlias ■http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/1739.htm
■http://members.home.nl/h.c.manson/manson_salomon_lodewijk_33.html
■http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/971.htm</td></tr>
</table>

Prof. Dr. Leonard Ornstein

■ **joodsmonument.nl**: Adres in mei 1940: Van Speijkstraat 17, Utrecht. Echtgenote en "*drie kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd*."
"In mei 1941 is in Het Joodsche Weekblad een overlijdensadvertentie geplaatst voor dr. Leonard Salomon Ornstein. In de advertentie word Ornstein vermeld als 'Dr. Leonard Salomon Ornstein, vroeger Hoogleraar-Directeur van het Physisch Laboratorium der Rijksuniversiteit te Utrecht, lid van de Nederl. Academie van Wetenschappen, correspondeerend eerelid van de Kungl. Fysiografiska Sällskapet te Lund, Zweden, Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw'. In dezelfde weekbladeditie is een necrologie opgenomen. Leonard Salomon Ornstein bereikte de leeftijd van 60 jaar. Hij wordt omschreven als 'een der grootste natuurkundigen van den laatsten tijd en jarenlang één van de meest op den voorgrond tredende persoonlijkheden in de Zionistische beweging voor Nederland'. Ornstein studeerde wis- en natuurkunde in Leiden, waar hij in 1908 promoveerde. Drie maanden na zijn promotie stond hij als tweede op de voordracht voor hoogleraar aan een Nederlandse universiteit. Hij was korte tijd assistent van de Nobelprijswinnaar Lorentz. In 1909 aanvaardde hij in Groningen een leerstoel in de theoretische natuurkunde. In 1915 werd hij in Utrecht benoemd, waar hij in 1920 tevens tot hoogleraar in de experimentele natuurkunde werd benoemd. Naast de in de advertentie genoemde lidmaatschappen was hij lid van het Bataafsche Genootschap, buitengewoon lid van de

Octrooiraad, voorzitter van de Warmtestichting, oud-voorzitter van het Technisch Genootschap enzovoort. Hij was eredoctor van enkele buitenlandse universiteiten.
Ornstein deed belangrijk onderzoek op het terrein van de radiobiologie, waarvoor de Rockefeller Foundation een grote subsidie gaf. In 1938 publiceerden zijn leerlingen als eerbetoon een boek over zijn onderzoekingen en bij de viering van het zilveren jubileum als hoogleraar in Utrecht op 26 januari 1940 werd hem een documentairefilm over zijn werk aangeboden.
Ornstein speelde een belangrijke rol in de zionistische beweging. Hij bereidde het in 1908 in Den Haag gehouden congres van de Zionistische Wereldorganisatie voor. Hij had jarenlang zitting in het Bondsbestuur van de NZB en van 1918 tot 1920 was hij voorzitter van de Bond. Ornstein deed veel werk voor de Hebreeuwse Universiteit in Jerusalem. Hij was curator van deze universiteit en voorzitter van haar natuurkundige sectie. Hierbij hield hij toezicht op en adviseerde bij benoemingen in de faculteit der natuurkunde. Hij was voorzitter van de vereniging van Vrienden van de Hebreeuwsche Universiteit.

Een week na het eerste bericht verscheen nog een In Memoriam in Het Joodsche Weekblad, waarin ditmaal meer wordt geschreven over de persoonlijkheid en over zijn zionistische opvattingen van L. S. Ornstein:
'In Ornstein leefde een gezonde eerzucht. Wie eerzucht zegt, denkt vaak in afkeurende zin. Maar Ornstein's eerzucht was een der sterke drijfveren van zijn krachtige persoonlijkheid. Hij had de behoefte op de voorgrond te staan, maar ook om uit te blinken, overal waar hij zich bewoog, in zijn wetenschap, in al zijn arbeid. Mede door zijn eerzucht heeft hij het zo ver gebracht. Past niet in het beeld van zulk een persoonlijkheid het verlangen naar het voortreffelijke, maar ook naar autoriteit en naar waardering voor wat hij wist, dat uitmuntte, in anderen maar ook in zichzelf? In hoge mate gold zijn eerzucht ook zijn Volk, waartoe hij in zijn studententijd de weg gevonden had. In zijn jeugd had hij weinig of niets mede gekregen van de Joodse geestelijke waarden. Hij behoorde zo niet tot hen, die het bezit dier waarden een voldoende bestaansgrond achten voor het Joodsche Volk. Een beter bestaan moest dit volk zich verwerven door uitmuntende prestaties op elk gebied.
Kennis van Jodendom vormde bij Ornstein dus niet een gereede basis, waarop de gedachte aan een nieuwe Joodsche toekomst vanzelf kon rusten. Het was het moderne Zionisme, dat hem tot het Jodendom bracht. Toen, nu veertig jaar geleden, de propaganda daarvoor ook onder de Nederlandsche Joodsche studenten begon, vond Herzl's oproep ook bij den jongen Ornstein gehoor. Het politieke Zionisme, de leer, dat het Joodsche Volk zijn toekomst zelf moest bouwen, met waardigheid en in volle openbaarheid, mede in het belang van heel de menschheid en met haar steun, paste geheel bij Ornstein's persoonlijkheid. Het is dit Zionisme, dat hij trouw is gebleven, zijn leven lang, bij alle evoluties van de beweging en haar arbeid'.
Het Joodsche Weekblad, 23 mei 1941, 11;
Het Joodsche Weekblad, 30 mei 1941, 5"

■ **Het Joodsche Weekblad nr. 7 van 23 mei 1941,** p. 11:

EENIGE EN ALGEMEENE KENNISGEVING

Heden overleed, tot onze diepe droefheid, onze lieve Man en Vader 905

Dr. LEONARD SALOMON ORNSTEIN

vroeger Hoogleeraar-Directeur van het Physisch Laboratorium der Rijksuniversiteit te Utrecht,
lid van de Nederl. Academie van Wetenschappen,
Correspondeerend eerelid van de Kungl. Fysiografiska Sällskapet te Lund, Zweden
Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Uit aller naam:
S. ORNSTEIN—MEIJER.

De begrafenis zal plaats hebben op Vrijdag 23 Mei 1941 te 12.30, op de Israël. Begraafplaats te Utrecht.
Liever geen rouwbeklag.

Utrecht, 20 Mei 1941.
Van Speijkstraat 17.

■ **Het Joodsche Weekblad nr. 10 van 13 juni 1941,** p. 11:

"Het zij mij vergund uitsluitend langs dezen weg mijn oprechten dank te betuigen voor de talrijke bewijzen van deelneming ontvangen bij het overlijden van mijn Echtgenoot,

Prof. Dr. L. S. Ornstein.

S. Ornstein-Meijer.

Utrecht, Juni 1941.
Van Speykstraat 17."

■ **Sander van Walsum**, Ook al voelt men zich gewond, De Utrechtse universiteit tijdens de Duitse bezetting 1940 - 1945, (Universiteit Utrecht, april 1995) bladzijde 28 en 43v:
"[...], *vrijdag 22 november [1940], deelde De Geer op gezag van Reinink aan de rector magnificus mee dat drie Utrechts hoogleraren en vier (hoofd-) assistenten 'sofortig' moesten worden ontslagen. Het betrof prof. dr. L. S. Ornstein,* [...]
In de nacht van 19 op 20 mei 1941 pleegde hij zelfmoord. [...] *Op vrijdag 23 mei vond de begrafenis plaats op de Joodse begraafplaats te Utrecht. Die werd, net als de rouwzitting van de Senaat de woensdag daarvoor, massaal bezocht*."

■ **Frits Broeyer**, Het Utrechtse universitaire verzet, [...], p. 75: "*Op dinsdag 20 mei 1941 overleed de Joodse hoogleraar Ornstein. Nadat hij in november 1940 uit zijn functie ontheven was, mocht Ornstein zich zelfs niet meer in zijn laboratorium ophouden. De assistente Ali van der Burg bezocht hem wekelijks thuis om hem er althans nog enig contact mee te laten houden.*[...] *Maar hij leed vreselijk onder de gedwongen verbanning uit het gebouw, waar hij zijn wetenschappelijk onderzoek verrichtte. Bijna precies zes maanden na zijn ontheffing stierf professor Ornstein. Kruyt noteerde in zijn dagboek de doodsoorzaak: hartzwakte.*[...] *Als rector magnificus kreeg Kruyt met het verschijnsel te maken, dat de Utrechtse studentengemeenschap hevig emotioneel op de dood van Ornstein reageerde. Het USC ging onmiddellijk over tot een officiële rouw en het publiekelijk tonen hiervan met een halfstok hangende vlag.*"

[Met dank aan de auteur, de heer **Dr. F. Broeyer,** die zo vriendelijk was, toestemming tot overname van vele citaten uit *Het Utrechtse universitaire verzet * 'Heb je Kafka gelezen?'* te verlenen.]

■ **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, op verschillende bladzijden tussen 229 en 448: De naam **Ornstein** [zie O1397] staat tussen 23-09-1940 en 18-03-1943 vijftig keer in de dagboeken van Otto Blumenthal geschreven:

P. 229: "***Maandag, 23-09-1940***

[...], *natuurwetenschappelijk instituut, waar Ornstein mij vriendelijk ontvangt en mij goede raad vanwege Frijda geeft*; [...]"

P. 241: "***Maandag, 18-11-1940***

[...] *Vergeefs in het natuurwetenschappelijk instituut, om Ornstein vanwege het Ac[ademisch] Steunf[onds] te spreken:* [...]"

P. 284: **Dinsdag, 20-05-1941**

[...] *In de krant de schokkende tijding, dat Ornstein is overleden*. [...]"

P. 314: "**Dinsdag, 23-09-1941**

[...] *Mevrouw Ornstein stuurd een boek uit Ornsteins bibliotheek met een lieve dedicatie*. [...]"

P. 372: "***Zaterdag, 06-06-1942***

[...] *Na het avondeten bezoek van de nette kleine Lodewijk Ornstein*. [...]"

P. 405: "***Maandag, 28-09-1942***

[...] *Bericht, dat Mevr. Ornstein haar woning uit moet; maar zal dan weer uitstel hebben gekregen*."

van Os

[380] **Eduard Sigismund,** 18-03-1935 Utrecht, Oudegracht 290, 09-07-1943 Sobibor

Hartog Abraham van Os, 14-04-1893 IJsselstein; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, 205].	Roosje Albin, 16-07-1891 Amsterdam; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 205].

Huwelijksakte 887 Utrecht 25-08-1921

Eduard van Os, 11-05-1856 Ysselsteyn, slachter; op 03-12-1916 te Rotterdam overleden; akte 5540	Emieltje (Emielje) Blumendal (Bloemendal), 15-11-1857 Winschoten; op 28-06-1924 te Utrecht overleden.	Simon Sigismund Albin, 18-09-1859 Tauroggen (Rusld.), boekbinder; ovl. 19-10-1931 Utrecht; ald. a. 't Zandpad begr., graf 10 C 15 D -.	Elizabeth Polak, 16-06-1854 Tiel; ovl. op 26-04-1928 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 10 C 15 C -.

Huwelijksakte 15, Winschoten 30-04-1889	Huwelijksakte 18, Tiel 09-03-1889

■Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■Akevoth: .../ndbeli/2544.htm ■Zandpad

Eduard Sigismund van Os

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
115	*1935*	*5695*	*07. Apr*	*4 Nissan*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Os, van	*Eduard Sigismund*	*Eliëzer ben Naftali*	*18 Mrz*	*13 Adar-II*	
Plaats: *Utrecht*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Os, van	*Hartog Abraham*	*Naftali ben Eliëzer*	*Albin*	*Roosje*	*Racheel bat Sjim'on*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Sitiopark 2, Doorn. Inboedellijst van 26-09-1942

■ **Rhoen, R. P. M.**, Een Joodse school te Zeist, 1942-1943, Oud-Utrecht, jg. 69 (1996), nr. 4, p. 89 en 90: "*Negen leerlingen van de Joodse school kwamen om het leven in een concentratiekamp:* [...] *- Eduard Sigismund van Os, geboren te Utrecht op 18 maart 1935, in Sobibor op 9 juli 1943;* [...]"
"*Opgave van leerlingen van de Joodse school te Zeist* [...] *Leerlingen afkomstig uit de gemeente Doorn* [...] *- van Os, Eduard, geboren 18 maart 1935, van 24 maart 1942 tot ?;*"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 205: Zijn naam en de namen van zijn ouders staan op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Os van Hertog 19.4.93*", "*Os van-Albin Roosje 16.7.91*" en "*Os van Eduard 18.3.35*".

Oster

[381] **Helga,** 20-08-1935 Utrecht, 19-11-1942 Auschwitz

Max Oster, 08-07-1907 Nordhorn; 08-03-1945 Buchenwald	Ruth Rochocz, 15-01-1915 Leipzig, woonde in Nordhorn, in 1920 werd haar *aankomst* in het bevolkingsregister van Mierlo geregistreerd; 19-11-1942 Auschwitz

Huwelijk ±1934; het eerste van twee bekende kinderen – Helga – werd 20-08-1935 geboren.

Josef Oster, ± 1881 Flamersheim; voor 09-05-1945 in Osteuropa ovl.	Henriette Blach, ± 1879 Rotenburg; voor 09-05-1945 in Osteuropa ovl.	Willy Rochocz, geb. 1885; op onbekende datum overleden.	Christine Amalie Weber, geb. 1885; op onbekende datum overleden.
Huwelijk ±1906; het eerste van twee bekende kinderen – Max – werd 08-07-1907 geboren.		Huwelijk ±1914; het enige bekende kind – Ruth – werd 15-01-1915 geboren.	

■ Piechorowski, Der Untergang der jüdischen Gemeinde Nordhorn, p. 8 en 9
■ http://www.geni.com/people/Ruth-Oster/6000000019188437293
■ http://www.geni.com/people/Willy-Rochocz/6000000019188381452
■ http://www.geni.com/people/Christine-Amalie-Rochocz/6000000019188672014 ■ Genlias
■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ WieWasWie

Grootouders: ■ **Beim Namen genannt ... „Stolpersteine" in Nordhorn**, p. 13: „[...]*im Dezember 1941 ins Ghetto Riga deportiert, wo sich ihre Spur verliert*." [in december 1941 in het Ghetto Riga gedeporteerd, waar geen spoor meer van hen is te ontdekken]
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: **Vader** Max Oster woonde in Nordhorn, emigreerde ± 1935 naar Nederland. Op 23-10-1942 werd hij in Westerbork op transport naar Auschwitz gesteld. Vandaaruit werd hij via Groß-Rosen naar Buchenwald gebracht, waar hij op 10-02-1945 aankwam en op 08-03-1945 overleed.

Helga Oster

■ **joodsmonument**: Adres in februari 1941: Jodenhouttuinen 66 I, Amsterdam
Broer: Oster, Benjamin, 15-03-1937 Amsterdam, 19-11-1942 Auschwitz
[**Moeder**:] "Ruth Rochocz was getrouwd met Max Oster die in de Utrechtsestraat [101 II] in Amsterdam woonde. *Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **Piechorowski, Der Untergang der jüdischen Gemeinde Nordhorn**, p. 29: "*In het jaar 1933 hoorden bij de Joodse gemeente van Nordhorn* [...]
Familie Josef Oster uit de Hauptstraße 12 (thans Hauptstraße 49), [...]"
Bladzijde 41: "*Al in 1936 was familie Oster gedwongen, haar winkel te verhuren en later van de hand te doen*." Vanaf 1938 leefden Josef Oster en Henriette Oster-Blach mee in het huis van de familie Frank, Große Gartenstraße 15 (thans Prollstraße 5). (Bron: "Stolpersteine" [struikelstenen] in Nordhorn, p. 25)

Bladzijde 55 en 56: "Slechts vier mensen uit Nordhorn slaagden erin naar Engeland te emigreren. Zo heeft met hun laatste middelen de familie Oster haar enige dochter [Margarethe] de weg in het zekere buitenland mogelijk gemaakt. Daar werkte zij als hulp in de huishouding voor haar dagelijks brood. Zij hoopte, ginds een vaste voet te krijgen en dan de ouders achteraf te kunnen ophalen. De oorlog brak deze hoop stuk. De ouders werden gedeporteerd en in Oost-Europa vermoord. [...]
De laatsten van de gemeente in Nordhorn waren de echtgenoten Josef en Henriette Oster uit de Hauptstraße 11 [12], hun ontbrak elke mogelijkheid tot vlucht. Ook de familie Frank uit de Große Gartenstraße 15 was nog in Nordhorn, zij konden haar 89-jarige vader Salomon de Vries [**broer** van [1498] **Sara Schaap-de Vries**] *niet achterlaten. Achter al hun namen staat in het bevolkingsregister: 'Afgemeld op 11 december 1941 naar de oostgebieden'."*
[Hoogstwaarschijnlijk hebben ze moeten meegaan met de transport op '**13 december 1941 - Münster / Osnabrück / Bielefeld - 1031 [personen] - 16 december - Riga**', vgl. **Gottwald / Schulle**, Die "Judendeportationen" aus dem Deutschen Reich 1941-1945, p. 128]

Bladzijde 56: Salomon de Vries, geboren 1852 te Nordhorn, is op leeftijd van 89 jaar te Nordhorn op de avond van de 26 november 1941 overleden, twee weken nadat de 'Gestapo/SD' had aangekondigd, dat de laatsten leden van de Joodse gemeente van Nordhorn zich bereid moesten houden voor het transport naar het Oosten.
Bladzijde 57: "Een daadkrachtige buurvrouw reed voor de begrafenisgangers naar Neuenhaus, om van de familie Jacobs gebedenboeken voor de begrafenis uit te lenen. Toen zij het huis in Neuenhaus verliet, werd zij door kinderen met stenen bekogelt en uitgescholden.
Op een sombere novembernamiddag werd Salomon de Vries ter aarde besteld. Zijn doodskist werd gevolgd door dochter Jenny en haar echtgenoot Samuel Frank, de kleinkinderen Julius en Else en het echtpaar Oster. Slechts twee van zijn buren toonden hun trouw en hadden het lef de dode te begeleiden: Gerhard Kohorst en Friedrich Koetsier.
Voor de deportatie ging deze kleine gemeente met deze vrienden, die hun trouw waren gebleven, nog een avond bij elkaar zitten. Dan kwam de donderdag van de 11 december. De 'Gestapo' dreef hen uit het huis: het oude echtpaar Oster, Samuel en Jenny Frank en hun twee kinderen Julius en Else. ...
Bladzijde 58: ... Van de echtgenoten Josef Oster en Henriette Oster-Blach, die het lot van de familie Frank deelden, kwam nooit een levensteken terug. Ook zij werden slachtoffers van de misdadigers, die moordden in de naam van Duitsland."
[Een **foto** van het echtpaar Oster is op pagina 13 van de documentatie "Stolpersteine" in Nordhorn op Internet te zien.]

Oudkerk-Jacobs			
[382] **Esther,** 09-12-1917 Utrecht, 03-09-1943 Auschwitz			
Michel Jacobs, 09-12-1887 Maassluis, verpleger; 11-02-1944 Auschwitz.		Cecilia de Lange, 30-09-1891 Elburg; 11-02-1944 Auschwitz.	
Huwelijk op 03-05-1916 te Elburg			
Victor Jacobs, 20-10-1856 Brielle; ovl. op 08-11-1918 te Rotterdam.	Esther Katan, 20-12-1857 Maas-sluis; ovl. 23-03-1928 te 's-Gravenhage.	Abraham de Lange, 09-11-1857 Elburg; op 28-03-1930 te Elburg overleden.	Esther Cracau, 19-6-1858 Dinxperlo; 04-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 160].
Huwelijk op 20-05-1880 te Maassluis		Huwelijk op 12-09-1883 te Gendringen	
■http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/gezin.php... ■http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/gezin/humo9... ■ Genlias			

Esther Oudkerk-Jacobs

■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/gezin.php?id=F14425: **Esther Jacobs** trouwde op 29-07-1942 te Amsterdam met **Gerard Jacques Oudkerk**, geb. 16-01-1918 Amsterdam; ovl. 31-03-1944 Auschwitz. Gerard Jacques was Zoon van Isaac Oudkerk en Betsy Henriette de Haas.
■ **joodsmonument.nl**: *"Volgens een lijst met winkels van Joodse eigenaren, opgesteld door de Amsterdamse politie in 1940, had Gerard Jacques Oudkerk een slagerij op het adres: Scheldestraat 87 te Amsterdam.*
Gegevens afkomstig uit het politiearchief berustend bij het Stadsarchief Amsterdam"

Pais

[1397A] **Abraham (Bram),** 19-05-1918 Amsterdam, 28-07-2000 Kopenhagen.

Jesaija Pais, geb. ± 1891 Amsterdam, beroep: onderwijzer; ovl. 22-01-1960 Amsterdam.	Kaatje (Cato) van Kleeff, geb. ± 1891, beroep: onderwijzeres; ovl. 20-02-1970 Amsterdam.
Huwelijksakte reg. 6L fol. 14, Amsterdam 28-12-1916	

Abraham Pais, geb. 24-10-1855 Amsterdam, beroep: sjouwerman; op onbekende datum overleden.	Naatje de Raaij, geb. 06-03-1861 Amsterdam; op onbekende datum overleden.	Levie van Kleeff, geb. 13-03-1864 Amsterdam, diamantversteller; ovl. 02-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 43].	Anna Swaab, geb. ±1866 Amsterdam; ovl. 06-06-1940 Amsterdam.
Huwelijksakte reg. 2 fol. 26v, Amsterdam 01-02-1882		Huwelijksakte reg. 4 fol. 24, Amsterdam 24-02-1886	

■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F52449/I139504/
■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F52450/I139507/ ■WieWasWie
■ https://nl.wikipedia.org/wiki/Bram_Pais

■ **Frits Broeyer**, Het universitaire verzet, [...], p. 47: "*Het gerucht, dat Joodse leden van de wetenschappelijke staf uit hun functies ontheven zouden worden, deed kort tevoren de ronde. Op vrijdag 22 november 1940 werd de secretaris van het College van Curatoren De Geer van Jutphaas er officieel van op de hoogte gesteld.*[...] *Dit lot trof de drie bij de universiteit in dienst zijnde Joodse hoogleraren, L.S. Ornstein, J. Wolff en J. Roos, evenals de conservator J. van der Hoeden en drie assistenten van Joodse afkomst, E. Hertzberger,* ***A.*** **[Abraham (Bram)]** ***Pais*** [vetdruk, H.M.] *en E. Katz.*[...]"
P. 52: "*Dat professor Koningsberger het slechts over de ontheffing van collega's had gehad en over die van de Joden met een lagere rang zweeg, zal de studenten ontgaan zijn. In november 1940 viel de aandacht begrijpelijkerwijs alleen op de uit hun functies gezette professoren. Dit had uiteraard te maken met het feit, dat hun naam en faam die van de eveneens door de Duitse maatregel getroffen conservator en assistenten verre overtrof. Zoals een van de ontheven assistenten,* ***Abraham (Bram) Pais*** [vetdruk, H.M.] *in een Engelstalig interview te kennen gaf, was de positie van een universitair assistent 'low, low'.*[...] *Bij de hoogleraren hadden de studenten een beeld dankzij de colleges en practica die zij gaven. De assistenten werkten hieraan weliswaar mee, maar vielen nauwelijks op. Ditzelfde gold trouwens eveneens voor de conservator Van der Hoeden, die anders dan de assistenten gepromoveerd was.*"
P. 77: "*Op respectievelijk 9 en 10 juli 1941 promoveerden de door de Duitsers ontslagen Joodse assistenten* ***Abraham Pais*** [vetdruk, H.M.] *en Ernst Katz. De Utrechtse universiteit had alle reden om er gelukkig over te zijn, dat na het drama in november 1940 ondanks alles twee glorievolle dagen in juli volgden, waarop Joodse oud-medewerker nog van dezelfde rechten gebruik konden*

maken die andere Nederlanders aan de universiteiten en hogescholen genoten. Maar natuurlijk hadden vooral Pais en Katz zelf reden tot voldoening. Zij slaagden erin om door verwerving van de doctorsgraad de waanzin van wat er op 22 en 23 november 1940 met hen en Joodse wetenschappers in het algemeen gebeurd was doeltreffend aan de kaak te stellen. Voor de Utrechtse universiteit waren het derhalve gebeurtenissen om met gouden letters te boekstaven."
P. 78: "*Omdat de twee assistenten de oorlog overleefden, profiteerden zij er na de bevrijding vrijwel onmiddellijk van, dat zij de graad van doctor hadden. Katz werd door de in 1939 naar Amerika vertrokken Uhlenbeek uitgenodigd om bij hem in Ann Arbor te komen werken.* ***Pais*** [vetdruk, H.M.] *kreeg een assistentschap op het instituut van Niels Bohr in Kopenhagen, een uitermate eervolle positie die bijna automatisch inhield dat hem een fraaie toekomst als fysicus wachtte.*
Over de maanden tussen de schorsing van november 1940 en de promotie op 9 juli 1941 vertelde Pais in de door hem geschreven autobiografie 'A tale of two continents', dat hij vreselijk hard gewerkt had om zijn proefschrift af te krijgen. Verbeten zette hij door, vastbesloten, zoals hij het uitdrukte, de Duitsers te laten zien dat hij hun op een terrein dat zij belangrijk achtten de baas kon zijn ('to beat the Germans at their own game').[...] Pais vreesde namelijk, dat de kans om de doctorstitel te verwerven voor hem als Jood wel eens verkeken kon zijn, als hij zijn dissertatie niet voor het begin van de zomervakantie voltooid zou hebben."
P. 292: "[...] *kreeg Pais in maart 1943 opdracht zich naar kasteel De Schaffelaar in Barnefeld te begeven om daar gevangengehouden te worden.* [...] *Pais wilde echter heel graag verder komen in zijn vak theoretische natuurkunde. Hij gaf zodoende geen gehoor aan die oproep. Zijn vriendin Tineke Buchter had hem een onderduikadres bezorgd, Keizersgracht 499 in Amsterdam. Daar verhuisde hij op 19 maart 1943 naar toe.*
Tijdens de eerste onderduikperiode van Pais is de hoogleraar natuurkunde H.A. Kramers, [...], *wekelijks op bezoek gewest om met hem problemen waarop hij stuitte te bespreken*."
P. 293: "*Pais' verblijf aan de Keizersgracht eindigde abrupt in november 1943 ten gevolge van een huiszoeking door de Gestapo. De Duitsers ontdekten hem niet, maar troffen wel goederen aan die Joden aan de eigenaar in bewaring hadden gegeven. Hij kon zich daar dus niet langer ophouden. Ook hiernaar moest Pais nog enkele malen van onderduikadres veranderen.*
[...]
Met Pais liep het in 1945 toch bijna verkeerd af." Pais werd kort "*voor het einde van de bezetting*" opgepakt en in het huis van bewaring in Amsterdam aan de Weteringschans gearresteerd. Door toedoen van de "*Leidse hoogleraar Kramers*" en "*Pais' niet-Joodse vriendin, Tineke Buchter*" komt hij weer vrij.
P. 373: Na de oorlog kreeg Abraham Pais "*zijn assistentschap terug*", niet lang daarna werd hij assistent van Niels Bohr in Kopenhagen. "*Pais' verdere loopbaan speelde zich in Amerika af, waar hij aan de universiteit van Princeton naast Einstein en Oppenheimer functies, bekroond door een hem in 1949 toegekend professoraat, bekleedde. Sedert 1963 was hij als hoogleraar aan de Rockefeller University in New York werkzaam.[...] Naar Pais is een Amerikaanse prijs*

vernoemd, de in 2005 ingestelde 'Abraham Pais Prize for History of Physics'. Hij dankte die eer aan zijn boeken over de eigentijdse geschiedenis van de natuurkunde.[...]"
[Met dank aan de auteur, de heer **Dr. F. Broeyer,** die zo vriendelijk was, toestemming tot overname van vele citaten uit *Het Utrechtse universitaire verzet* * *'Heb je Kafka gelezen?'* te verlenen.]

<table>
<tr><th colspan="4">Pappie
[1398] Michael, 28-01-1867 Zutphen, 05-02-1943 Auschwitz</th></tr>
<tr><td colspan="2">?</td><td colspan="2">Kaatje Pappie, geb. 1826/27;
op 10-09-1890 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td>?</td><td>?</td><td>Nathan Meijer Pappie, ± 1806 Groneveld; ovl. op 06-04-1847 te Enschede.</td><td>Esther Hijman Lappeman, ± 1806 Amsterdam; op 20-04-1863 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijksakte Reg. 4, fol. 77, Amsterdam 16-07-1834. Erk. 1 kind.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■Akevoth: .../pruym/382.htm ■.../ashkenazi/16701.htm ■ Genlias ■ WieWasWie
■ http://www.genealogieonline.nl/de/genealogie-selhorst-wallenburg/I182.php</td></tr>
</table>

Michael Pappie

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Willemstraat 1, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 10 739 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias / Zandpad**: Michaël Pappie was gehuwd met Hanna Cohen (Zandpad: Coen), 17-12-1869 Vussem, Dld., dochter van Jacob Cohen en Rosette Heinemann; nadere informatie: Michaël Pappie = minderjarige, natuurlijk erkende zoon van K. Pappie; huwelijksakte 499, Utrecht 13-11-1889.
Echtgenote Hanna Cohen is op 30-04-1932 te Utrecht op leeftijd van 62 jaar overleden; overlijdensakte 731, Utrecht 2-5-1932. Haar graf op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad heeft de coördinaten (film 43) C 19 A -.
■ [**Hanna Cohen** is in het Eifeldorpje **Vussem** geboren. In de buurt van Vussem is de ruïne van het Romeinse aquaduct te vinden. Twee bogen en enkele pijlerfundamenten zijn vandaag nog zichtbaar. Het bouwwerk behoorde tot de Romeinse waterleiding die het water uit de Eifel naar Keulen leidde.] [http://www.**guenter-lehnen-koeln**.de/Denkmaeler_62.jpg]

<table>
<tr><td colspan="4">Pappie
[383] Abraham, 10-01-1890 Utrecht, Hooipoort 2, 09-07-1943 Sobibor
[385] Jacob, 25-03-1891 Utrecht, Koningstraat 15, 28-05-1943 Sobibor
[386]Meyer, 19-04-1893 Utrecht, Koningstraat 15, 21-05-1943 Sobibor
[389] Wolf, 09-05-1897 Utrecht, Lange Koestraat 27bis, 31-12-42 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Michael Pappie,
28-01-1867 Zutphen;
05-02-1943 Auschwitz*</td><td colspan="2">Hanna Cohen, 17-12-1869 Vussem, Dld;
ovl. op 30-4-1932 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begraven, graf 43 C 19 A -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 499 Utrecht 13-11-1889</td></tr>
<tr><td>?</td><td>Kaatje Pappie,
geb. 1826/27;
ovl. op 10-09-1890 te Utrecht.</td><td>Jacob Cohen,
± 1831 Lyon (Frankrijk),
goochelaar; in Dortmund overleden.</td><td>Rosette (Cotte, Cette) Heinemann*,
± 1836 Saxenhagen;
op 11-03-1878 ovl. of begr.; ovl. te 's-Hertogenbosch, begr. Vught 2, graf nr. 6 in rij 5.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk op 11 mei 1859 te ‘s-Heerenberg</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../denbosch/343.htm ■ J. Bader, Verborgen in Brabantse bodem, bijgevoegde CD ■ www.dutchjewry.org/genealogy/ndbeli/15458.htm ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

***** ■ **J. Bader**, Verborgen in Brabantse bodem, bijgevoegde CD: "*Rosette (Ester) Heijmans, vrouw van Jacob Cohen (vreemdeling)*"

■**Genlias: Broer: Maurits Pappie**, 1895, is op 25-07-1896 te Utrecht op leeftijd van 15 maand overleden; overlijdensakte 1108, Utrecht 27-07-1896.

Abraham Pappie

■ **HUA** 13-01-1890, geboorteakte nr. 95

■ **Boon, Lettinck e. a.**, Joodse inwoners van de stad Groningen [...] 1870-1945, p. 622: Abraham woonde van 1897 tot 1906 te Groningen, eerst aan de Ossenmarkt M 7 en vanaf 1900 aan het Guyotplein M 2/4. Als beroep is kweekschoolleerling aangegeven en achter de adres Ossenmarkt M 7 staat als bijzonderheid 'doofstommeninstituut' aangemerkt.

■ **Genlias / Zandpad: Echtgenote: Roosje Finsi**, ± 1890 Amsterdam, huwelijksakte 310, Utrecht 26-05-1915. Roosje Finsi was dochter van Aäron Finsi en Sara Furth. Roosje is op 13-11-1966 te Utrecht overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, graf 26 C 31 E -.

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Meubelmaker. Adres in juni 1941: Willemstraat 5, Utrecht

"Echtgenote heeft de oorlog overleefd. Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 205: Zijn naam "*Pappie Abraham 10.1.90*" staat op de transportlijst van 6 juli 1943.

Jacob Pappie

■ **HUA** 25-03-1891, geboorteakte nr. 788

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Adres in februari 1941: Amsterdam, Binnen Bantammerstraat 11 I. *"Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd."*

Echtgenote: Elizabeth Pappie-de Winter, 20-9-1892 Rotterdam; 28-05-1943 Sobibor [Digitale Stamboom Rotterdam: Huwelijk op 13-03-1912 te Rotterdam, Elizabeth was dochter van Michiel de Winter en Schoontje Mug.]

Hij had een marktvergunning om dameshoeden op de Nieuwmarkt te Amsterdam te verkopen. In de vergunning zijn twee **foto**'s van hem en - waarschijnlijk - zijn vrouw ingeplakt.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 133 en 139: De namen van het echtpaar Pappie-de Winter staan op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Pappie Jacob 25.3.91*" en "*Winter de Elisabeth 20.9.92*".

Meyer Pappie

■ **HUA** 20-04-1893, geboorteakte nr. 983

■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenote:** [390] **Henriette Harschel**, geb. 15-06-1894 Utrecht; ovl. 21-05-43 Sobibor; huwelijksakte 149, Utrecht 20-03-1918; Henriette Harschel was dochter van: Meijer Nathan Harschel en Clara Clarenburg.

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Procuratiehouder. Adres in februari 1941: Nieuwendijk 158 huis, Amsterdam. Beroep van de Echtgenote: Directrice NV. *"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."*

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 110 en 115: De namen van het echtpaar Pappie-Harschel staan op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Harschel Henriëtte 15.6.94*" en "*Pappie Meijer 19.4.93*".

Wolf Pappie

■ **HUA** 10-05-1897, geboorteakte nr. 1160

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Willem van Noortstraat 46, Utrecht

[**Genlias / Zandpad: Eerste echtgenote**: Wilhelmina Orchudesch, 21-02-1902 Amsterdam, op 29-10-1929 - de dag van de geboorte van Arnold Pappie - te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad ter aarde besteld, graf 10 C 16 Q -. Huwelijksakte 1125, Utrecht 01-11-1928; Wilhelmina was dochter van Aron Orchudesch en Anna Woudhuijsen.]

Tweede echtgenote: Alida Finsi, 07-03-1910 Amsterdam; 21-09-1942 Auschwitz [Genlias: Alida was dochter van Salomon Finsi en Mietje Finsi]

Zonen: Salomon Pappie, 04-07-1929 Amsterdam; 21-09-1942 Auschwitz

[384] **Arnold Pappie**, 29-10-1929 Utrecht; 07-05-1943 Sobibor
[De zonen moeten uit verschillende moeders zijn of tenminste een van de geboortedata klopt niet.]
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."

<table>
<tr><td colspan="4">Pappie
[384] Arnold, 29-10-1929 Utrecht, Willem van Noortstraat 26, 07-05-1943 Sobibor
[1399] Salomon, 04-07-1929 Amsterdam, 21-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[389] Wolf Pappie,
09-05-1897 Utrecht;
31-12-42 Auschwitz</td><td colspan="2">Wilhelmina Orchudesch, 21-02-1902 Amsterdam; ovl. op 29-10-29 [geboortedag van zoon Arnold] te Utrecht, ald. aan het Zandpad begraven, graf 10 C 16 Q -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 1125, Utrecht 01-11-1928</td></tr>
<tr><td>Michael Pappie,
28-01-1867 Zutphen;
5-2-1943 Auschwitz*
"Michaël Pappie is de minderjarige, natuurlijk erkende zoon van K. Pappie"</td><td>Hanna Cohen,
17-12-1869 Vussem;
ovl. op 30-04-1932 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven,
graf 43 C 19 A -.</td><td>A(a)ron Orchu-desch, 1867/68 Brodij (Rusland);
waarschijnlijk op 15-03-1926 te Die-men begraven, graf A 79 23.</td><td>Anna Woudhuijsen,
02-01-1866 Amsterdam;
13-03-1943 Sobibor
[Schelvis, ... Transportlijsten, p. 19]</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 499 Utrecht 13-11-1889</td><td colspan="2">Huwelijksakte 43, Weesp 07-11-1894</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ [http://resources3.kb.nl/010855000/pdf/DDD_010858157.pdf] **Nieuw Israelietisch Weekblad**, 24 december 1926, nr. 32:
"*Verloofd:*
WILHELMINA ORCHUDESCH en WOLF PAPPIE
A'dam, Riouwstr. 54[1].
Utrecht, Willemstr. 1. 25 Dec. '26."
■ **Genlias**: **Vader Wolf Pappie** hertrouwde op onbekende datum met [1400] Alida Finsi, geb. 07-03-1910 Amsterdam; ovl. 21-09-1942 Auschwitz. Alida was dochter van Salomon Finsi, geb. 06-03-1888 Amsterdam, ovl. 21-09-1942 Auschwitz, en Mietje Finsi, geb. 06-04-1885 Amsterdam, ovl. 21-09-1942 Auschwitz. Alida's ouders trouwden op 27-10-1909 te Amsterdam; akte reg. 3G; fol 19v.
■ Als de geboortedata van **Arnold** en **Salomon** Pappie juist zijn, kunnen ze niet van de zelfde moeder ter wereld zijn gebracht. **Arnold** is op 29 oktober 1929 geboren, op die dag is Wilhelmina Orchudesch op leeftijd van 27 jaar - vermoedelijk in het kraambed - overleden. Maar op de overlijdensakte van Salomon, die slechts drie maanden eerder dan Arnold is geboren, staat Wilhelmina Orchudesch als moeder aangegeven; akte nr. 2181, Utrecht 27

oktober 1950. Wie de moeder van wie is blijft voorlopig nog een raadsel tot gepaste gegevens beschikbaar zijn.

Arnold Pappie

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
45	*1929*	*5690*	*28. Nov*	*25 Marchesjwan*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Pappie	*Arnold*	*Aharon ben Ze'ev*	*29. Okt*	*25 Tisjri*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Diaconessehuis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Pappie	*Wolf*	*Ze'ev ben Jechiël*	*Orchudesch*	*Wilhelmina*	*Mirjam bat Aharon Ng"H*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
Zie ook No 184 [Kindje No 184 vermoedelijk niet in Utrecht, Jutphaas, Maartensdijk of Zuilen geboren]. *De moeder bij de geboorte overleden; Ng"H = ola hasjalom = vrede zij met haar*					

Arnold Pappie en Salomon Pappie

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Willem van Noortstraat 46, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 60 154 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Willem van Noortstraat 46
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Arnold Pappie tot 31-08-1941 had bezocht: Hamburgerstraat

Arnold Pappie

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 91: Zijn naam staat onder de rubriek "*Nachtrag zum Normaltransport*" op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Pappie Arnold 29.10.29*".

Pappie

[387] **Michael,** 14-12-1912 Utrecht, Voor Clarenburg 3, 28-04-1944 Auschwitz

[385] Jacob Pappie, 25-03-1891 Utrecht; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 133].	Elizabeth de Winter, 20-09-1892 Rotterdam; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 139].

Huwelijksakte 772, Rotterdam 13-03-1912

Michael Pappie, 28-01-1867 Zutphen; 5-2-1943 Auschwitz* *"Michaël Pappie is de minderjarige, natuurlijk erkende zoon van K. Pappie"*	Hanna Cohen, 17-12-1869 Vussem; ovl. op 30-04-1932 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 43 C 19 A -.	Michiel de Winter, 25-12-1872 Oss; na 1916*, maar voor 27-12-1940** overleden.	Schoontje Mug, 05-01-1874 Rotterdam; ovl. 27-12-1940 te Rotterdam en aldaar aan het Toepad begraven.
Huwelijksakte 499 Utrecht 13-11-1889.		Huwelijksakte 772, Rotterdam 06-07-1892.	

■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ joodsmonument.nl
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/willing/1069.htm
■ http://www.joodsamsterdam.nl/rotterdam/divzoeken.htm ■ Zandpad

■ **joodsmonument.nl**:" *Schoontje Mug was de dochter van Jacob Levie Mug en Mietje Zwaab. Zij trouwde op 6 Juli 1892 te Rotterdam met Michiel de Winter uit Oss, zoon van Jesaias de Winter en Elizabeth Heirsch. Het echtpaar kreeg 11 kinderen: een levenloos geboren zoon en twee zoontje die als baby al overleden en een zoon die de oorlog overleefde. De overige kinderen waren Elizabeth, Mietje, Jesiais, Sara, Isaac, Johanna* [*] *en Abram.*
Toevoeging van een bezoeker van de website en het Bevolkingsregister van het Gemeente Archief Rotterdam."
*[http://www.dutchjewry.org/genealogy/willing/1069.htm: **Johanna**, geb. 12-08-1917, ovl. 05-03-1943 Sobibor, was gehuwd met Mozes Coppenhagen, geb. 08-07-1917 Amsterdam, ovl. 30-11-1943 Lublin.]
** ■ http://www.**joodsamsterdam.nl**/rotterdam/strhelmersstraatbewoners.htm: "***Schoontje*** *Mug was weduwe van Michiel de Winter. Ze was geboren in Rotterdam op 5 jan 1874 en stierf in Rotterdam op 27 dec 1940. Ze is begraven op de Joodse begraafplaats. Schoontje had minstens 3 kinderen*."
■ **joodsmonument.nl**: **Vader Jacob Pappie** bezat een marktvergunning, hij mocht dames-hoeden op de Nieuwmarkt te Amsterdam verkopen.

Michael Pappie

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Handelsreiziger. Adres in februari 1941: Oude Waal 43 I, Amsterdam. "*Echtgenote* [**Rosa van Kreveld**] *heeft de oorlog overleefd. Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd.*"

■**http://akevoth.org/genealogy/creveld/369.htm**: Michael Pappie was gehuwd met **Rosa van Kreveld,** dochter van Aron van Kreveld (30-03-1892 Amsterdam; 05-01-1960 Amsterdam) en Elisabeth Koopman (28-12-1889 Amsterdam; op onbekende datum en plaats ovl.).

<table>
<tr><td colspan="4">Pappie-Finsi
[1400] Alida, 07-03-1910 Amsterdam, 21-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Finsi, 06-03-1888 Amsterdam; 21-09-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Mietje Finsi, 06-04-1885 Amsterdam; 21-09-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 3G; fol. 19v, Amsterdam 27 oct 1909.</td></tr>
<tr><td>Mozes Finsi, 01-11-1863 Amsterdam; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 51]</td><td>Aaltje Dresden, 06-05-1865 Amsterdam, dochter van Abraham Salomon Dresden en Ester van Isaac Monis; ovl. 30-11-1907 Amsterdam.</td><td>Aaron Finsi, 25-12-1843 Amsterdam; op 26-02-1922 te Amsterdam overleden.</td><td>Sara Furth, 11-12-1844 Londen; ovl. 24-10-1916 Ams--terdam; begr. 26-10-1916 Ouderkerk a/d Amstel.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 20; fol. 39, Amsterdam 20-08-1884.</td><td colspan="2">Huwelijk op 08-02-1869 te Amsterdam [Choppe begraafreg. Beth Haim Ouderkerk a/d Amstel: 04-12-1870 Londen]</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ WieWasWie
■ www.genealogieonline.nl/de/genealogie-van-raam/I49472.php
■ http://genealogs.nl/familygroup.php?familyID=F21496&tree=14 ■ joodsmonument.nl
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F22951/I61878/
■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F752/I1944/
■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F13058/I34389/ ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Alida Pappie-Finsie, echtgenote van [389] Wolf Pappie, moeder / stiefmoeder van [384] Arnold Pappie en [1399] Salomon Pappie

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Willem van Noortstraat 46, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 60 154 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Patto

[1401] **Abraham,** 11-07-1876 Amsterdam, 11-06-1943 Sobibor
[1616] **Sophia Trompetter-P.**, 12-07-1882 Amsterdam, 07-12-1942 Auschwitz

Hijman Patto, 13-09-1849 Amsterdam; ovl. op 29-12-1940 te Maartensdijk en op 1-1-1941 te Muiderberg begr., graf C 55 24; .	Grietje Batavier, ± 1852 Amsterdam; op 12-03-1926 te Muiderberg begraven, graf C 55 23.

Huwelijksakte reg. 6; fol. 98, Amsterdam 11-06-1873; choppe 26 okt 1873, lokatie Casino.

Eliazar Wolff Patto, ± 1826, tapper; op 15-11-1903 te Muiderberg begr., graf C 36 75.	Vogeltje Mozes van Praag, 06-10-1819 Amsterdam; op 24-06-1887 te Muiderberg begr., C 18 148.	Abraham Batavier, 11-12-1823 Amsterdam; er is op 10-10-1853 te Zeeburg een Abraham Batavier begr.; op leeftijd van 30 j. aan koudvuur ovl.	Annaatje Jacob Swart, 23-02-1821 Amsterdam, naaister, na 17-02-1875 overleden; dochter van Jacob Meijer Swart en Matje Meijer Lootje.

Huwelijk op 28 dec 1870 te Amsterdam.	Huwelijksakte reg. 9; fol. 14v, Amsterdam 03-09-1851. (Erk. 1 kind).

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages DB (Noach) ■ Begraaf Verlof ■Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners
■https://gw.geneanet.org/herediasittig?lang=en&p=abraham&n=batavier
■https://www.geni.com/people/Abraham-Batavier/6000000015643329729 ■Genlias
■http://www.rvanhetg.dds.nl/praag/mipraag2.htm#BM22581

■ **Genlias: Grootmoeder Annaatje Jacob Swart** trad voor de tweede keer volgens akte reg. 10; fol. 54v op 1-12-1858 te Amsterdam in het huwelijk met **Gerrit Abraham Baars**, geb. ± 1820 Amsterdam, zoon van Abraham Asser Baars en Vrouwtje Levie Bellegrade. De bruid Annaatje was toen weduwe van Abraham Batavier.

Abraham Patto, echtgenoot van [1402] Mietje Patto-Croese

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Swammerdamstraat 17 bis, Zuilen [thans Utrecht]. Inboedellijst van 28 augustus 1942.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 172: Hij staat onder de rubriek *NACHTRAG ZUM HAEFTLINGSTRANSPORT* op de transportlijst van 8 juni 1943. In plaats van Patto staat er Patte op de lijst: "*Patte Abraham 11.7.76*".

Sophia Trompetter-Patto, moeder van [1614] Eva Trompetter

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prof. A. Mayerlaan 1, Utrecht.
■ **Genlias: Echtgenoot: Alexander Trompetter**, 1871/72, is op 11-11-1935 te Maartensdijk op leeftijd van 63 jaar overleden; zoon van Izak Trompetter en Eva Loolsteen.

Patto-Croese			
[1402] **Mietje,** 07-11-1887 Amsterdam, 11-06-1943 Sobibor			
Salomon Croeze, 14-10-1867 Amsterdam; begr. 26-06-1940 Muiderberg, graf E 19 70.		Sipora Soester, 27-08-1866 Amsterdam; ovl. op 10-01-1939 te Amsterdam; begr. 12-01-1939 Muiderberg, graf E 19 69.	
Huwelijk op 20-07-1887 te Amsterdam.			
Joseph Salomon Croese (Croeze), ± 1822 Amsterdam; begr. 12-01-1890 Muiderberg, graf C 21 47.	Mietje Salomon Witteboon, geb. 1828 Amsterdam, dochter van Salomon Salomon Witteboon en Saartje Abraham Kat; ovl. 15-07-1873 Amsterdam.	Emanuel Soester, 08-01-1845 Amsterdam, zoon van Levie Isaac Soester en Rebecca Emanuel Schrijver; na 1894 overleden.	Catharina de Wilde, 30-12-1846 Amsterdam; op 14-03-1890 te Zeeburg begr., graf C 13 63.
Huwelijksakte reg. 7; fol. 57v, Amsterdam 28-07-1852.		Huwelijksakte reg. 6; fol. 50, Amsterdam 27-06-1866.	
■ Begraaf Verlof ■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com ■ http://www.geni.com/people/Mietje-Witteboon/6000000024766956100 ■ Genlias ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F10834/I28720/ ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F10835/I28721/ ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F10676/I28032/ ■ WieWasWie			

Mietje Patto-Croeze, echtgenote van [1401] Abraham Patto

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Swammerdamstraat 17 bis, Zuilen [thans Utrecht]. Inboedellijst van 28 augustus 1942.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 167: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Patto-Kroese Mietje 7.11.87*"

<table>
<tr><td colspan="4">Perel
[392] Flora, 10-06-1930 Utrecht, Oudegracht 339bov, 11-06-1943 Sobibor
[393] Margaretha Selma, 26-11-1933 Utrecht, Oudegracht 339bov, 11-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[394] Maurits Perel, 06-12-1900 Utrecht; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 167]</td><td colspan="2">[1404] Anna de Vries, 11-04-1901 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p.167].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 807, Utrecht 24-08-1927</td></tr>
<tr><td>Salomon Perel, 11-11-1868 Amsterdam; ovl. op 19-05-1936 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 45 C 21 M -.</td><td>Vrouwtje Bles, 28-01-1872 Amsterdam; 13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 20: “Perel-Blez Vrouwtje 28.1.72”]</td><td>Adolf de Vries, ± 1870 Amsterdam, diamantwerker; 17-04-1925 begr. Muiderberg, graf C 51 56.</td><td>Flora Woudhuijs(z)en, ± 1875 Amsterdam, ovl. op 26-02-1930 te Utrecht en op 28-02-1930 te Muiderberg begr., graf C 51 57.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 15; fol. 19v, Amsterdam 06-06-1895</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 3; fol. 19v, Amsterdam 02-02-1899</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ Schelvis ■Zandpad</td></tr>
</table>

Flora Perel en Margaretha Selma Perel

■ **joodsmonument.nl**: *Flora en Margaretha Perel werden “in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor. J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 61”*

■ Nationaal Monument Kamp Vught, het **kindergedenkteken**:

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Oudegracht 339 bis
Onderwijs: B. G. L. O. Adres van de openbare school, die **Flora** en **Margaretha Selma Perel** tot 31-8-41 hadden bezocht: Zuilenstraat

■ **Ina Boudier-Bakker**, Met de tanden op elkaar. Dagboeknotities 40-45. (Amsterdam 1975) 57: "*Vrijdag 29 augustus* [1941]. *De Joodse kinderen mogen niet meer op de gewone scholen komen. De kinderen Perel liepen vandaag op straat*."

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 4, 1 mei 1942, p. 15:

Joods Lyceum te Utrecht

Gevestigd: Nieuwe Gracht 92

AANGIFTE (schriftelijk of mondeling) van NIEUWE LEERLINGEN voor de eerste of voor hogere klassen, voor de cursus welke 1 September aanvangt, **vóór 1 Juni**, bij den Rector, die ook gaarne bereid is nadere inlichtingen te geven. Spreekuren elke Maandag- en Vrijdagmiddag van 2 tot 3 uur. 1261

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 27 035**: Een lijst, overschreven met "***Toestand 1 Sept. 1942 Joodsch lyceum***" met vier kolommen noemt in kolom "*onderbouw*" 16 namen, waaronder ook "***F. Perel (1930)***". De overige kolommen overschreven met "*H D. ?. A., H. D. ?., B. en Gymnasium*" vermelden telkens 3 leerlingen.

■ **Drs. C. van Dam**, Jodenvervolging in de stad Utrecht (Zutphen 1985) p. 68: Midden oktober 1941 werd naast de ULO aan het Ondiep 63 ook een Joods Lyceum aan de Springweg ingericht. Vanaf 1 januari 1942 was dit lyceum in het Centraal Israelitische Weeshuis aan de Nieuwe Gracht 92 gevestigd. Toen in september 1942 het weeshuis werd gevorderd door de bezetter, moesten de weeskinderen, die er nog waren, en het personeel naar Amsterdam en later naar Westerbork vertrekken. [Vgl. **F. Crone, Voorbijgaand verblijf** (Amsterdam 2005), bladzijden 91, 98-100] De lyceïsten gingen naar de Springweg 164 waar ze samengevoegd "met *de leerlingen van de lagere School en het ULO*" tot september 1943 hun lessen volgden.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p.167: De namen van beide zussen staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Perel Margaretha 26.11.33*" en "*Perel Flora 10.6.30*".

Perel			
[394] **Maurits,** 06-12-1900 Utrecht, Stationsdwarsstraat 8, 11-06-1943 Sobibor			
Salomon Perel, 11-11-1868 Amsterdam; ovl. op 19-05-1936 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 45 C 21 M.		Vrouwtje Bles, 28-01-1872 Amsterdam; 13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 20: "*Perel-Blez Vrouwtje 28.1.72*"]	
Huwelijksakte reg. 15; fol. 19v, Amsterdam 06-06-1895			
Mozes Baruch Perel, 04-12-1836 Amsterdam; op 31-03-1901 te Muiderberg begr., graf C 32 150.	Judic Hen, 04-07-1845 Amsterdam; op 29-06-1884 te Muiderberg begr., graf C 11 178.	Salomon Gerrit Blez, ± 1829 Amsterdam, diamantslijper; ovl. 27-10-1880 Parijs; 31-10-1880 te Muiderberg begr., graf C 15 107.	Fijtje Salomon Hamburger, ± 1830 Amsterdam; op 16-12-1906 te Muiderberg begr., graf D B 46.
Huwelijksakte reg. 8; fol. 71v, Amsterdam 16 aug 1865		Huwelijksakte reg. 5; fol. 75v, Amsterdam 28-05-1851	
■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ Schelvis ■ WieWasWie ■ Zandpad			

Genlias / Begraaf Verlof: Voor de tweede keer trad **grootvader Mozes Perel** volgens akte 41 op 26 mei 1887 te Hilversum in het huwelijk met Judith Dribbel, geb. ± 1858 Amsterdam; begraven op 18-1-1915 te Muiderberg, graf D V 3. Judith was dochter van Jacob Levie Dribbel en Vrouwtje Witteboon.
Grootvader Mozes Perel was likdoornsnijder en diamantslijper.

Dr. Maurits Perel

■ **HUA** 07-12-1900, geboorteakte nr. 3065

■ **joodsmonument.nl**: Adres juni 1941: Oudegracht 339 bis. Inboedellijst: "*Geïnventariseerd op 31 augustus 1942*". JOKOS-dossier GA A'dam (L-claim, 9208/ 16269). "*Vrouwtje Blez was de weduwe van Salomon Perel. Ze woonde in bij het gezin van haar zoon Maurits.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **J. H. Coppenhagen**, Anafiem Gedoe'iem. Overleden joodse artsen uit Nederland 1940-1945 (Rotterdam 2000) 125: "*Maurits Perel studeerde geneeskunde in Utrecht, waar hij op 24 maart 1924 zijn artsexamen aflegde. Hij woonde en hield PRAKTIJK als huisarts aan de Oudegracht 339 in Utrecht. (joodsmonument)*"
"*Tijdens de bezettingsjaren lid van de NVVZA.*
L.: NTvG (1943) 1102 en 89 (1945) 358, 360-361."

■ **Frans Crone, Voorbijgaand verblijf, Joodse weeskinderen in oorlogstijd,** p. 80, 81: "*Dr. Perel was op dat moment waarnemend voorzitter van het College van Regenten van het Centraal Israëlitisch Weeshuis.*"

■ **Ina Boudier-Bakker, Met de tanden op elkaar**. Dagboeknotities 40-45. (Amsterdam 1975) 11 en 13: "*Dinsdag 14 mei [1940] ... Laat in de avond staan wij beiden nog even op de stoep - de gracht is leeg en verlaten. Dan komt bij ons, onze buurman, de Joodse doktor Perel ..., en zegt zacht: 'Nu begint het voor ons.'*

Toelichting van **Hans Edinga**, de bewerker van Boudier-Bakkers dagboeknotities: "*Dr. Perel woonde op Oude Gracht 337. Zijn tuin grensde aan die der Boudiers; nummer 335 had géén tuin.*"

[P. 48] Zondag 4 mei [1941] [...] *"Ja, de Perels zijn verhuisd - de praktijk is nu alleen Jodenpraktijk, en dr. Perel heeft de andere praktijk aan een zekere Haas overgedaan. De tuin ziet er melancholiek en verlaten uit, waar we al die jaren de kinderen hebben zien spelen, de dokter en zijn vrouw altijd tot 's avonds laat 's zomers in het prieeltje - nu zitten ze op het bovenhuis. Met wat voor gevoelens zullen de arme Joden hun tuin en huis verlaten hebben!"*

[P. 60 en 61] "*Vrijdag 17 oktober* [1941] [...] *Ook dokter Perel en zijn vrouw slapen niet in hun huis. Het is alles zó zwaar, haast niet meer te dragen."*

[P. 74] "Donderdag 12 februari. [...] *Gisteren zijn hier weer erge dingen gebeurd. Alle Jodenemigranten opgehaald, ook de dito weesjes in 't Jodenweeshuis. Ze worden naar een kamp in Drenthe gebracht. Moesten zich om twaalf uur 's nachts aan 't Centraal Station melden. Natuurlijk, dan is er geen mens op straat om iets te controleren. Arme stakkerds. Ook die aardige mensen die bij de Perels kwamen vader, moeder en dochtertje." [**F. Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 81: "Ina Boudier-Bakker had het nieuws over het weghalen van de vluchtelingkinderen uit het 'Jodenweeshuis' waarschijnlijk uit betrouwbare bron. Dr. M. Perel en zijn vrouw - 'de Perels' - waren buren van de schrijfster, en dat niet alleen: dr. Perel was op dat Moment ook waarnemend voorzitter van het College van Regenten van het Centraal Israëlietisch Weeshuis."]*

[P. 89 en 90] "*Woensdag 1 juli* [1942] [...] *Geen geluid van de Perels - geen vrolijke kinderstemmen meer - en hoe de arme dr. Perels zijn Patienten afdoen?"*

[P. 95 en 96] "*Dinsdag 18 augustus* [1942] [...] *We zijn ook zo bezorgd over dr. Perel, met zijn twee lieve kinderen. 't Schreit ten hemel!"*

[P. 121] "*Vrijdag 26 februari* [1943]. *Betje vertelt, dat tweehonderd agenten geweigerd hebben hier te tekenen, omdat ze alle Joden moeten ophalen - zij zeggen ook uit goede bron te weten, dat alle kinderen worden afgemaakt. Mijn hart bloedt als ik denk aan dr. Perel, en de twee lieve kinderen."*

[P. 128] "*Donderdag 22 april [1943] ... Het huis der Perels is akelig doodstil. Leeg. Ik zie in mijn herinnering nog altijd op de late zomeravonden de dokter zitten met de lamp in 't prieeltje, zijn vrouw met een boek, de kinderen soms nog wat roepend uit de slaapkamer - de zomerwarme tuin - alles verwoest. Wat wordt er van hen."*

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 167: De namen van het echtpaar Perel-de Vries staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Perel Maurits 6.12.00*" en "*Perel-de Vries Anna 11.4.01*".

■ **www.jodeninnederland.nl:** "*Huisarts te Utrecht. Secretaris Utrechtsche Huisartsenver. Bestuurslid Mij. Ziekenfonds 1933-1941. Waarnemend voorzitter College van Regenten CIW. Aanvraag voor Barneveld afgewezen." [Bronnen: NIOD: Barneveld-aanvragen, arch. 101-B, p. doos 5, map [14], stuk 361/211*
Crone, F., Voorbijgaand verblijf: Joodse weeskinderen in oorlogstijd, p. 80-81]

Memo

Huisarts te Utrecht. Secretaris Utrechtsche Huisartsenver. Bestuurslid Mij. Ziekenfonds 1933-1941. Waarnemend voorzitter College van Regenten CIW. Aanvraag voor Barneveld afgewezen.

Bronnen

Coppenhagen, J.H., Anafiem gedoe'iem: overleden Joodse artsen uit Nederland 1940-1945, p. 125
NIOD: Barneveld-aanvragen, arch. 101-B, p. doos 5, map [14], stuk 361/211
Crone, F., Voorbijgaand verblijf: Joodse weeskinderen in oorlogstijd, p. 80-81

Beroepen

Huisarts Eigen praktijk (niet-Joods) Gezondheidszorg algemeen
Secretaris plaatselijk Organisatie (niet-Joods) Organisaties bestuurlijk
Bestuurslid plaatselijk of niet Organisatie (niet-Joods) Organisaties bestuurlijk
Bestuurslid weeshuis Onderwijsinstelling (Joods) Onderwijs en Opvoeding Schoolwezen"

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 17, 1 augustus 1941, p. 13:

Dienstmeisje gevraagd
1 Sept., voor dag en n., in lib. gezin te Utrecht. PEREL, Oudegracht 339 bis. 2569

Perel-Blez

[1403] **Vrouwtje,** 28-01-1872 Amsterdam, 13-04-1943 Sobibor

Salomon Gerrit Blez, ± 1829 Amsterdam, diamantslijper; ovl. 27-10-1880 Parijs; 31-10-1880 te Muiderberg begraven, graf C 15 107.	Fijtje Salomon Hamburger, ± 1830 Amsterdam; op 16-12-1906 te Muiderberg begraven, graf D B 46.

Huwelijksakte reg. 5; fol. 75v, Amsterdam 28-05-1851

Gerrit / Gershon Salomon / Zalman Blez (Bles), geb. 1790 Amsterdam; begr. 31-10-1880 Muiderberg, graf 15 1076 C.	Sophia Keesel (Keezel, Keesing), ± 1798; op 17-04-1855 te Zeeburg begraven, graf B.	Salomon Jacob Hamburger, 20-11-1806 Amsterdam; begr. 25-4-1882 Muiderberg, graf C 12 122.	Sara Coopman Sitters, 00-04-1807 Amsterdam; voor 1882 overleden.
Huwelijk ±1827; het eerste van vijf bekende kinderen – Betje – werd 19-02-1828 geboren.		Huwelijk op 24 Oct 1827 te Amsterdam.	

■ Akevoth: .../vanburen/212.htm ■ Akevoth: .../vantijn/118.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/1108.htm ■ Burial Permits DB
■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 9788 en 6779]
■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners
■ https://www.geni.com/people/Gerrit-Gershon-Blez/6000000015993541602
■ https://www.geni.com/people/Sara-Sitters/6000000022178527388 ■ Genlias

Vrouwtje Perel-Blez

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oudegracht 339 bis, Utrecht. "V*rouwtje Blez was de weduwe van Salomon Perel. Ze woonde in bij het gezin van haar zoon* [394] *Maurits. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **Genlias / Zandpad**: Echtgenoot Salomon Perel, geb. 11-11-1868, is op 19-05-1936 te Utrecht op leeftijd van 67 jaar overleden; hij was zoon van Mozes Perel en Judi Hen; overlijdensakte 851, Utrecht 20-05-1936. Zijn graf op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad heeft de coördinaten (film 45) C 21 M -.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 20: Haar naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Perel-Blez Vrouwtje 28.1.72*"

Perel-de Vries

[1404] **Anna,** 11-04-1901 Amsterdam, 11-06-1943 Sobibor.

Adolf de Vries, ± 1870 Amsterdam; op 17-04-1925 te Muiderberg begraven, graf C 51 **56**.	Flora Woudhuijsen (Woudhuijzen), ± 1875 Amsterdam; ovl. 26-02-1930 te Utrecht; begr. 28-02-1930 te Muiderberg, graf 51 **57** C.

Huwelijksakte reg. 3; fol. 19v, Amsterdam 02-02-1899.

Jacob Adolf de Vries, ± 1824 Amsterdam, diamantslijper; ovl. Voor 26-01-1887.	Reintje Stijssel, 17-08-1833 Amsterdam; na 1886 overleden.	Meijer Abraham Woudhuijsen, 00-09-1827 Amsterdam; op 15-05-1890 te Muiderberg begr., graf C 21 122.	Leentje La Balance, ± 1835 Hoorn; op 12-11-1926 te Muiderberg begr., graf C 56 37.

Huwelijksakte reg. 4; fol. 44v, Amsterdam 08-05-1867.	Huwelijksakte reg. 5; fol. 62, Amsterdam 03-06-1868.

■ Bevolkingsreg. v. Amsterdam 1851-'53, Joodse inwoners ■ Burial Permits DB
■ https://www.geni.com/people/Nathan-Moscoviter/6000000022660283053 ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F43307&main_person=I115047

■ **WieWasWie: Grootmoeder Reintje Stijssel** hertrouwde op 26-01-1887 te Weesp met Nathan Salomon Moscowiter, ± 1822 Amsterdam, zoon van Salomon Nathan Moscoviter en Esther Joseph Cohen; huwelijksakte 1, Weesp 26-01-1887. Opmerking: weduwnaar van Sara Emanuel Cam; weduwe van **Jacob Adolf de Vries**.

Anna Perel-de Vries, echtgenote van [394] Maurits Perel, moeder van [392] Flora Perel en [393] Margaretha Selma Perel

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oudegracht 339 bis, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 167: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Perel-de Vries Anna 11.4.01*".

Pezaro-de Groot

[395] **Betje,** 27-03-1863 Utrecht, Zand C 346, 09-04-1943 Sobibor.

Israel Levie de Groot, 13-05-1826 Leeuwarden; op 25-06-1904 te Utrecht overleden.	Rachel Kosman, ± 1831 Amsterdam; op 03-04-1906 te Utrecht overleden.

Huwelijksakte reg.2; fol. 52v, Amsterdam 26-02-1851

Levie Meijer de Groot, ± 1787 Hindeloopen; ovl. op 04-07-1831 te Gersloot, Heerenveen.	Esther Israel Kinsbergen, geb. 1791 te Amsterdam; ovl. op 23-01-1832 te Leeuwarden.	Mozes Wolf Kosman (Koschmann), 1789/90; ovl. op 19-10-1872 te Amsterdam.	Betje Jochem Kinsbergen, geb. 1792; op 26-05-1864 te Zeeburg begr.
Huwelijk 1825 (chuppa 13-05-1826 Leeuwarden)		Huwelijk ±1815: Het eerste bekende kind – Samuel Moses – werd in februari 1816 geboren.	

■ Akevoth: .../ndbeli/14477.htm .../Pruym/382.htm .../denbosch/733.htm
■ http://www.geni.com/people/Betje-Kinsbergen/6000000018524344169 ■ Genlias

■ **Genlias: Broer: Levie de Groot** is op 17-05-1858 te Utrecht op leeftijd van 6 maanden overleden; overlijdensakte 657, Utrecht 17-05-1858.
Broer: Levie de Groot is op 10-04-1862 te Utrecht op leeftijd van 5 maanden overleden; overlijdensakte 496, Utrecht 10-04-1862.
Broer: N. N. de Groot, 05-04-1867 te Utrecht levenloos geb.; akte 550, Utrecht 05-04-1867.
Zus: N. N. de Groot, 22-06-1869 te Utrecht levenloos geb.; akte 911, Utrecht 24-06-1869.
Zus: N. N. de Groot, 04-08-1870 te Utrecht levenloos geb.; akte 1520, Utrecht 28-08-1870.
Broer: N. N. de Groot, 04-07-1872 te Utrecht levenloos geb.; akte 1006, Utrecht 05-07-1872.
Zus: Esther de Groot, 1850/51 Amsterdam, was gehuwd met **Philip van Leeuwen**, 1848/49 Leeuwarden; huwelijksakte 562, Utrecht 04-12-1872. Erk. kind Mietje geb. 28-08-1872 [moeder van Jetje Danielson-Cohen, grootmoeder van Mietje Danielson]. Ouders van Philip van Leeuwen: Nathan Philip van Leeuwen en Jacomina Mozes Krammer. Esther de Groot, 1851/52, is op 20-03-1928 te Utrecht op leeftijd van 76 jaar overleden; overlijdensakte 439, Utrecht 21-3-1928.
Zus: Heintje de Groot, 1854/55 Amsterdam, was gehuwd met **Abraham Os**, 1849/50 Zutphen; huwelijksakte 567, Utrecht 29-12-1875. Erkenning: Bernard geb. Utrecht 08-11-1874. Ouders van Abraham Os: Bernard Os en Maria Lamelo.
Broer: Mozes de Groot, 1853 Amsterdam, was gehuwd met **Catharina de Winter**, 1854/55 Tiel; huwelijksakte 25, Utrecht 24-1- 1877. Ouders van Catharina de Winter: Hermanus de Winter en Betje van Santen. Mozes de Groot, 1853 Amsterdam, is op 30-05-1889 te Utrecht op leeftijd van 36 jaar overleden; overlijdensakte 879, Utrecht 31-05-1889.
Broer: Levie de Groot, 1865 Utrecht, was gehuwd met **Rachel Bloemendaal**, 1869/70 Bergh; huwelijksakte 20, Bergh 30-5-1890. Ouders van Rachel Bloemendaal: Salomon Bloemendaal

en Judig Goldstein. Levie de Groot, 1865 Utrecht, is op 10-5-1904 te Utrecht op leeftijd van 38 jaar overleden; overlijdensakte 687, Utrecht 11-05-1904.

Betje Pezaro-de Groot

■ **HUA** 28-03-1863, geboorteakte nr. 518
■**Genlias**: Betje de Groot trouwde volgens akte reg.5;fol.24 op 05-03-1884 te Amsterdam met **Mozes (Moses) Pezaro**, geb. ± 1863 te Amsterdam; begr. 29-04-1927 te Ouderkerk aan de Amstel, zoon van Abraham Pezaro en Kaatje Mozes Cosman.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Amsterdam: Van Muschenbroekstraat 19 II. Laatste burgerlijke staat: Weduwe
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 55: Haar naam staat op de transportlijst van 6 april 1943: "*Pezero-de Groot Betje 27.3.63*".

Pfeffer

[1406] **Siegmund,** 08-03-1871 Boedapest, 21-05-1943 Sobibor

■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **Digitale Stamboom Rotterdam:** Siegmund Pfeffer en echtgenote Schoontje Spaanbroek woonden tussen 05-08-1933 en 14-09-1940 te Rotterdam op zeven verscheidene adressen: 1) 05-08-1933 van Oldenbarneveltstraat 129b, inw.; 2) 14-08-1933 Hugo de Grootstraat 131a; 3) 05-02-1934 van Alkmadestraat 23b; 4) 04-02-1935 Schieweg 114c; 5) 04-12-1935 Bergschelaan (Bergselaan) 233?; 6) 22-06-1937 Willebrordusstraat 133a; 7) 20-10-1939 Bergschelaan (Bergselaan) 231c
Op 14-09-1940 zijn ze in Rotterdam uitgeschreven, om vandaar naar Utrecht aan de Croeselaan $235^{bis/a}$ te vertrekken.
Het echtpaar had tenminste twee **kinderen**, de zonen [1405] **Oscar**, geb. 05-11-1907 Antwerpen, ovl. 10-01-1944 Warschau, en **Alfred**, geb. 23-03-1909 Stettin (P). Alfred is vanuit Saarbrücken naar Rotterdam gekomen en heeft vanaf 14-08-1933 bij zijn ouders op de Hugo de Grootstraat ingewoond. Op 19-12-1933 verhuisde hij naar Leeuwarden en ging er in de Camminghastraat 57 wonen. Verdere gegevens van hem zijn niet bekend.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Tesselschadestraat 8, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941:
Zoon Siegmund Emanuel Pfeffer, 29-03-1938 Rotterdam; 23-08-1942 Auschwitz
"*Eén verwant heeft de oorlog overleefd.*"
Echtgenote: "*Schoontje Spaanbroek was een dochter van Isaac Spaanbroek en Marianne Drukker.*
Stadsarchief Amsterdam, geboorteakte van Schoontje Spaanbroek."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 115: Zijn naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Pfeffer Siegmund 8.3.71*".

Pfeffer

[1407] **Siegmund Emanuel,** 29-03-1938 Rotterdam, 23-08-1942 Auschwitz

Gerard Pfeffer, 07-03-1911 Stettin (P) of Berlin; heeft de oorlog overleefd.	[1411] Judith Tokkie, 07-03-1915 Rotterdam; 23-08-1942 Auschwitz.

Huwelijk 20-10-1937 Rotterdam.

[1406] Siegmund Pfeffer, 08-03-1871 Boedapest; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 115]	[1410] Schoontje Spaanbroek, 02-03-1882 Amsterdam; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 118]	Emanuel Tokkie, 5-11-1878 Amsterdam; 15-10-1942 Auschwitz.	Saartje Bollegraaf, 29-11-1884 Slochteren; 15-10-1942 Auschwitz
Huwelijk ±1906		Huwelijk op 07-05-1905 te Groningen	

■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ http://www.geni.com/people/Schoontje/6000000032118919929 ■ Vey Mestdagh, Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, [...], p. 364

■ **Digitale Stamboom Rotterdam:** De **familie Pfeffer-Tokkie** woonde tussen 13-05-1933 en 26-10-1940 te Rotterdam op tien verscheidene adressen, op de Crooswijkseweg 156a en op de Zaagmolenkade 37a trokken zij telkens twee keer in:
01) 13-05-1933 Goudschesingel (Goudsesingel) 44a; 02) 16-07-1934 van Alkemadestraat 23b; 03) 04-02-1935 Schieweg 114c inw.; 04) 04-12-1935 Bergschelaan (Bergselaan) 233? inw.; 05) 22-06-1937 Willebrordusstraat 133a inw.; 06) 19-10-1937 Crooswijkseweg 156a; 07) 20-10-1937 (Jeroen) Boschlaan 1a; 08) 23-12-1937 Crooswijkseweg 156a; 09) 19-02-1938 Heemsteestraat 21b; 10) 30-06-1939 Zaagmolenkade 37a; 11) 09-05-1940 ? 95; 12) 07-11-1940 Zaagmolenkade 37a inw.
Toen zij in de Heemsteestraat 21b woonden, werd hun **zoon Siegmund Emanuel** op 29-03-1938 geboren.
Op 26-10-1940 zijn ze naar Groningen en vandaar op 15-11-1940 naar Utrecht in de Bellamystraat getrokken, hun laatste vrij gekozen adres was volgens joodsmonument.nl Tesselschadestraat 8.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Tesselschadestraat 8bis, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

Pfeffer

[1408] **Sophie,** 06-09-1936 Rotterdam, 23-08-1942 Auschwitz.

[1405] Oscar Pfeffer, 05-11-1907 Antwerpen; 10-01-1944 Warschau.	[1409] Kaatje van Leeuwen, 10-8-1909 Den Haag; 23-08-1942 Auschwitz.

Huwelijk 05-06-1935 's-Gravenhage

[1406] Siegmund Pfeffer, 08-03-1871 Boedapest; 21-05-1943 Sobibor.	[1410] Schoontje Spaanbroek, 26-03-1882 Amsterdam; 21-05-1943 Sobibor.	Salomon van Leeuwen, 13-04-1883 's-Gravenhage, muzikant; ovl. 20-04-1931 te 's-Gravenhage.	Rebecca Prins, 06-03-1883 Den Haag; 01-02-1943 Auschwitz.

Huwelijk ±1906	Huwelijk op 20-03-1907 te 's-Gravenhage.

■ Digitale Stamboom Den Haag ■ Genlias ■ joodsmonument.nl

■ **Digitale Stamboom Rotterdam:** De **familie Pfeffer-van Leeuwen** woonde tussen 14-08-1933 en 03-01-1941 te Rotterdam en 's-Gravenhage op zeven verscheidene adressen - op de Schieweg 114c waren ze twee keer gehuisvest: 1) 14-08-1933 Hugo de Grootstraat 131a inw.; 2) 05-02-1934 van Alkemadestraat 23b inw.; 3) 04-02-1935 Schieweg 114c inw.
Vertrek naar 's-Gravenhage: 4) 13-06-1935 Fultonstraat 65.
Terug naar Rotterdam: 5) 02-11-1935 Schieweg 114c
Vertrek naar Palestina, Tel Aviv
Terug naar Rotterdam: 6) 30-06-1936 Bergschelaan (Bergselaan) 233a
Op 06-09-1936 werd dochter Sophie geboren. 7) 15-04-1938 Vrouw-Jannestraat 15b; 8) 11-05-1938 Willebrordusstraat 137a.
Op 03-01-1941 is de familie te Rotterdam uitgeschreven en naar Utrecht in de Anna Maria van Schurmanstraat 20 getrokken, hun laatste vrij gekozen adres was volgens
■ **joodsmonument.nl**: Utrecht, Van Lennepstraat 73bis.

Pfeffer

[1405] **Oscar,** 05-11-1907 Antwerpen, 10-01-1944 Warschau

[1406] Siegmund Pfeffer, 08-03-1871 Boedapest; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 115]	[1410] Schoontje Spaanbroek, 26-03-1882 Amsterdam; 21-5-1943 Sobibor.

Huwelijk ±1906; het eerste van twee bekende kinderen – Oskar – werd 05-11-1907 geboren.

		Isaak (Isaac) Spaanbroek, geb. 18-09-1856 Rotterdam; ovl. 27-11-1911 Antwerpen.	Marianne Drukker, geb. 16-07-1859 Amsterdam; ovl. 20-10-1917 Rotterdam.
		Huwelijk 10-06-1880 Amsterdam	

■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ joodsmonument.nl
■ https://www.geni.com/people/Isaac-Spaanbroek/6000000032117728126
■https://www.geni.com/people/Siegmund-Pfeffer/6000000032118846983
■https://www.geni.com/people/Marianne/6000000032117766305
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F40795/I108403/

■ **joodsmonument.nl**: Utrecht, Van Lennepstraat 73bis.
Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:
Echtgenote: [1409] Kaatje Pfeffer- van Leeuwen, 10-08-1909 Den Haag; 23-08-1942 Auschwitz
Dochter: [1408] Sophie Pfeffer, 06-09-1936 Rotterdam; 23-08-1942 Auschwitz
Inboedellijst van 11 mei 1942. Liro-Kaart op het National Archief Den Haag.
■ **José Martin, Herinneringscentrum Kamp Westerbork**: Opsluiting in kamp Westerbork op 19-08-1942, deportatie op 21-08-1942 naar Auschwitz.

Pfeffer-van Leeuwen

[1409] **Kaatje,** 10-08-1909 Den Haag, 23-08-1942 Auschwitz

Salomon van Leeuwen, 13-04-1883 's-Gravenhage, muzikant; op 20-04-1931 te 's-Gravenhage overleden.	Rebecca Prins, 06-03-1883 Den Haag; 01-02-1943 Auschwitz.

Huwelijk 20-03-1907 te 's-Gravenhage.

Aäron van Leeuwen, 08-05-1857 's-Gravenhage; ald. ovl. 28-09-1935.	Saartje Wijman, 1-3-1860 's-Gravenhage; 02-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 46]	Hartog Prins, 26-6-1858 Den Haag; ovl. op 13-03-1927 te 's-Gravenhage.	Kaatje Spiero, 18-01-1854 Den Haag; ovl. op 11-01-1924 te 's-Gravenhage.
Huwelijk 03-11-1886 te 's-Gravenhage.		Huwelijk 11-02-1880 te 's-Gravenhage	

■ Digitale Stamboom Den Haag ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ http://home.hccnet.nl/r.bobbe/danser/danser.htm
■ http://home.hccnet.nl/r.bobbe/danser/danser.htm#BM14406

■ **joodsmonument.nl**: [**Moeder**] "*Rebecca Prins was gehuwd met **Salomon van Leeuwen**. Ze hadden vier kinderen: Sarah (bij wie ze inwoonde), Debora, Kaatje en Duifje.*
Haags Gemeentearchief, gezinskaart Salomon van Leeuwen"
■ **Digitale Stamboom Den Haag/ In Memoriam/ joodsmonument.nl:** Op het gezinsblad van Salomon van Leeuwen staan drie **zussen**, te weten: (1) Sarah van Leeuwen, geb. 28-04-1908 's-Gravenhage, ovl. [Sarah Boekbinder-van Leeuwen] 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 233; ook haar zoon Salomon, geb. 17-01-1936 's-Gravenhage staat op deze transportlijst (p. 227); haar echtgenoot Simon Boekbinder, geb. 11-06-1905 's-Gravenhage, overleed op 31-01-1943 in Sakrau].
(2) Debora van Leeuwen, geb. 17-09-1910 's-Gravenhage, ovl. 23-08-1942 Auschwitz. Debora trouwde met Emanuel Lens, geb. 12-07-1908 's-Gravenhage, ovl. 30-09-1942 Auschwitz, zoon van Jacob Lens en Jaantje Wilkens. Uit dit huwelijk werd dochter Jaantje op 13-09-1938 te 's-Gravenhage geboren, samen met haar moeder werd zij op 23-08-1942 in Auschwitz van het leven beroofd. Emanuels moeder Jaantje Lens-Wilkens, geb. 28-04-1876 's-Gravenhage, moet op 12-10-1942 in Auschwitz sterven.
(3) Duifje van Leeuwen, geb. 07-01-1912 's-Gravenhage, ovl. 19-11-1943 Auschwitz. Duifje trouwde met David Max Sack Recte Ram, geb. 06-05-1916 Dortmund, ovl. 31-03-1944 Auschwitz, zoon van Salomon Sack recte Ram en Czarna Weiss.

Kaatje Pfeffer-van Leeuwen, echtgenote van [1405] Oscar Pfeffer

■ **joodsmonument:** Adres in juni 1941: Van Lennepstraat 73bis, Utrecht. Inboedellijst van 11 mei 1942 . Liro-Kaart op het National Archief Den Haag

Pfeffer-Spa(a)nbroek

[1410] **Schoontje,** 26-03-1882 Amsterdam, 21-05-1943 Sobibor.

Isaak (Isaac) Spaanbroek, geb. 18-09-1856 Rotterdam; ovl. 27-11-1911 Antwerpen.	Marianne Drukker, geb. 16-07-1859 Amsterdam; ovl. 20-10-1917 Rotterdam.
Huwelijk 10-06-1880 Amsterdam	

Gerrit Spaanbroek, geb. 27-02-1823 Rotterdam; ovl. 14-08-1891 Rotterdam.	Jaantje Cohen, geb. 01-03-1826 Rotterdam; ovl. 02-03-1897 Rotterdam.	Isaac Philip Philip Pinchas Drukker, geb. 1804 Amsterdam; begr. 14-06-1883 Muiderberg, graf 16 123 C.	Schoontje van Cleef (van Kleef), geb. 28-11-1819 Zwartsluis; ovl. voor 09-05-1846.
Huwelijk 16-06-1847 Rotterdam		Huwelijk 30-05-1855 Amsterdam	

■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ joodsmonument.nl ■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 6889]
■ http://www.geni.com/people/Schoontje/6000000032118919929
■ http://www.geni.com/people/Isaac-Spaanbroek/6000000032117728126
■ http://www.geni.com/people/Gerrit-Spaanbroek/6000000012000938924
■ http://www.geni.com/people/Jaantje-Spaanbroek/6000000012000938919
■ http://www.geni.com/people/Marianne/6000000032117766305
■ http://www.geni.com/people/Isaac-Philip-Drukker/6000000032118537851
■ http://www.geni.com/people/Schoontje-van-Cleef/6000000000351927568 ■ Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F40793/I108400/ ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F40795/I108403/

Echtgenote van [1406] Siegmund Pfeffer, **moeder** van [1405] Oscar Pfeffer.

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Tesselschadestraat 8bis, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 118: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 18 mei 1943. In plaats van 2-03-1882 [vgl. *In Memoriam*] is het geboortedatum met 26.3.82 [Vgl. Digitale Stamboom Rotterdam, bevolkingsregister] weergegeven: "*Spaanbroek Schoontje 26.3.82*".

Pfeffer-Tokkie			
[1411] **Judith,** 07-03-1915 Rotterdam, 23-08-1942 Auschwitz			
Emanuel Tokkie, 05-11-1878 Amsterdam; 15-10-1942 Auschwitz.		Saartje Bollegraaf, 29-11-1884 Slochteren; 15-10-1942 Auschwitz	
Huwelijk op 07-05-1905 te Groningen			
David Tokkie, 29-7-1856 Den Haag; ovl. op 31-8-1912 te Amsterdam; begr. 01-09-1912 te Zeeburg, graf C.	Sara van Frank, 30-11-1852 Amsterdam; ald. ovl. 04-06-1936; begr. 07-06-1936 te Diemen, graf C 3 25.	Ruben Bollegraaf, 2-02-1844 Schildwolde, groothandelaar of koopman en soldaat; ovl. op 07-12-1910 te Ten Boer.	Vogeltje Berkelo, 11-06-1842 Groningen; op 17-01-1937 te Apeldoorn overleden.
Huwelijk op 8-11-1876 te Amsterdam.		Huwelijk op 22-12-1867 te Groningen.	
■http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/5379.htm ■http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/5407.htm ■http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/5377.htm ■ Begraaf Verlof ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ joodsmonument ■ Vey Mestdagh, Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, [...], p. 364			

Judith Pfeffer-Tokkie, **echtgenote** van Gerard Pfeffer, **moeder** van [1407] Siegmund Emanuel Pfeffer

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Tesselschadestraat 8bis, Utrecht. Echtgenoot heeft de oorlog overleefd.

Philipp
[1412] **Karl Wolfgang,** 10-07-1904 Nordhausen, 28-02-1945 Midden-Europa
■ bundesarchiv.de /gedenkbuch ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Parkstraat 35 bis, Utrecht. [Zelfde adres als zijn vermoedelijke echtgenote [1413] Käthe Hadassah Philipp-Lichtenberg.] Beroep: Reclameadviseur.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Philipp, Karl Wolfgang, geb. 10 juli 1904 in Nordhausen, woonde in Nordhausen. Deportatie: vanuit Westerbork, 26 februari 1944, Theresienstadt, Ghetto, 18 mei 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 28 februari 1945.
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Deportatie op 25-02-1944 naar Theresienstadt, vandaar op 18-05-1944 naar Auschwitz.
■ **joodsmonument.nl**: "*Aanvulling 16 augustus 2018 door Hans-Kurt: Mr Karl Wolfgang Philipp was getrouwd met mijn moeder B.H.I.J. Cadenbach op 10 augustus in Berlin-*

Charlottenburg.
± April 1933 zijn zij naar Nederland uitgeweken (De joden in Berlijn zagen de bui toen al hangen.
31 juli 1936 zijn zij helaas weer gescheiden.
Na deportatie heeft mijn moeder gepoogd hem vrij te krijgen, hetgeen niet gelukt is.
Ikzelf ben een product van oorlogsomstandigheden (geb. Sept 1941) , maar Philipp is niet mijn vader.
Al het bovenstaande kan ik documenteren, inclusief met foto's
Mijn relatie tot het slachtoffer: ik ben de zoon van zijn ex-vrouw."

Philipp-Lichtenberg

[1413] **Käthe Hadassah,** 01-04-1913 Hannover, 31-05-1945 Bergen-Belsen

■ bundesarchiv.de /gedenkbuch ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Parkstraat 35 bis, Utrecht. [Zelfde adres als haar vermoedelijke echtgenoot [1412] Karl Wolfgang Philipp.]
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Philipp, Käthe Hadassah, geb. Lichtenberg, geb. 01 april 1913 in Hannover, woonde in Hannover. Deportatie: vanuit Westerbork, 26 februari 1944, Theresienstadt, Ghetto, 18 mei 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: voor dood verklaard.
■ **In Memoriam**: Käthe Hadassah is op 31-05-1945 in Bergen-Belsen overleden.

Philips

[1415] **Isidore,** 25-05-1871 Amsterdam, 31-08-1942 Auschwitz

David Philips, 24-09-1839 Amsterdam; vermoedelijk 16-08-1904 te Muiderberg begraven, graf C 37 78.	Mietje Kerkhan, ± 1841 Amsterdam; op 19-02-1907 te Muiderberg begraven, graf D C7.

Huwelijk op 24-08-1870 te Amsterdam; akte reg. 8; fol. 89v;
choppe 24 aug 1870, lokatie Eik en Linde

Simon Sinai Zadok Philips, 10-09-1812 Amsterdam; begr. op 29-08-1886 te Muiderberg, graf C 17 190.	Branca Nikkelburg, 10-06-1810 (14-01-1810) Amsterdam; begr. op 24-11-1890 te Muiderberg, graf C 21 208.	Isaac (Izaak) Salomon Kerk-ha(a)n, ± 1799 Leeu-warden; op 04-03-1857 begr. te Muider-berg, graf B 30 115.	Saartje van der Sluijs, ± 1809 Gorinchem; misschien op 03-01-1864 te Tilburg overleden.

Huwelijk op 04-05-1831 te Amsterdam.	Huwelijksakte reg. 1; fol. 115v, Amsterdam 20-04-1836.

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)
■ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/206.htm ■ Begraaf Verlof
■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias

Isidore Philips

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Bolksbeekstraat 64, Utrecht.
■ **Genlias**: Isidore Philips was gehuwd met **Wilhelmina Lippus**, 1865/67 Ooltgensplaat, dochter van Hermanus Lippus en Joanna Ligthart; huwelijksakte 104, Utrecht 3-3-1897. **Echtgenote Wilhelmina Lippus** is op 07-08-1941 te Utrecht op leeftijd van 75 jaar overleden; overlijdensakte 1598, Utrecht 08-08-1941.

Philips

[396] **Abraham,** 29-06-1919 Utrecht, Groenestraat 5, 26-09-1942 Auschwitz
Engeltje, 03-06-1917 Amsterdam; 08-10-1942 Auschwitz

Jacob Philips, 07-09-1888 Amsterdam, meubelmaker; 08-10-1942 Auschwitz	Betje Smeer, 13-03-1886 Schoterland; 08-10-1942 Auschwitz
Huwelijksakte reg. 2[E]; fol, 40, Amsterdam 12-7-1916	

Abraham Philips, ± 1859 Amsterdam, Schoenmaker; ovl. na 12-07-1916. [Er is 05-03-1933 een man genaamd Abraham Philips te Diemen begraven, graf 32 26 B.]	Schoontje Swalleff, ± 1857 Amsterdam; begr. op 07-11-1941 te Diemen, graf C 28 78.	Nathan Smeer, geb. 03-06-1843 Oldenzaal; ovl. op 31-10-1924 te Schoterland /01-11-1924 Heereveen.	Engeltje Vellekooper, 16-06-1851 Heeren-veen, dochter van Arend Vellekooper en Jeltje Veltman; ovl. 09-07-1897 Leiden.
Huwelijksakte reg.1;fol.40, Amsterdam 18-01-1882		Huwelijksakte 52, Schoterland 21-05-1870	

■ http://www.eunen.eu/huwelijksakten_amsterdam/huwelijk_1916_bruidegom.htm
■ allefriesen.nl ■ http://dutchjewry.org/genealogy/kanis/683.htm ■ Genlias
■ www.pondes... ■ WieWasWie ■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 40058]

Abraham Philips

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Schoenmaker. Adres in februari 1941: Kromme Mijdrechtstraat 65 [I], Amsterdam

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Philips, Abraham, Amsterdam, geb. 29-6-1919 (Utrecht), gest. 26-9-1942

Philips

[1416A] **Hans Simon,** 18-07-1920 's-Hertogenbosch, 24-01-1944 Auschwitz

Benjamin Philips, 16-08-1889 Amsterdam; fabrikant; ovl. 17-09-1943 Auschwitz.	Martha Boas, 05-01-1890 Amsterdam; ovl. 17-09-1943 Auschwitz.
Huwelijk op 24-01-1916 te Amsterdam, aktenummer: Reg. 2 fol.26.	

Simon Jacobus Philips, arts, geb. ± 1867; ovl. 03-04-1934 te Amsterdam; begr. 05-04-1934 Muiderberg, graf 70 30 C.	Helena Margaretha Ornstein, geb. ± 1859; begraven 29-03-1931 te Muiderberg, graf 70 29 C.	Hartog Boas, geb. ±1855 Amsterdam; juwelier; begr. 07-10-1894 te Muiderberg, graf 25 161 C.	Fannij Rubens, geb. ± 1861 Amsterdam; begr. 05-04-1922 te Muiderberg, graf 25 160 C.
Huwelijksakte 39, Nijmegen 25-03-1884.		Huwelijksakte reg. 4 fol. 19, Amsterdam 19-02-1884.	

■ Amsterdam Burial Permits, 37 744, 37 561, 37 022 en 7532 ■ WieWasWie

■ **In Memoriam:** [**Zussen:**]
Philips, Fannij Elisabeth. 01-02-1923 's-Hertogenbosch, 17-09-1943 Auschwitz.
Philips, Heleen Fanny. 30-11-1917 Amsterdam, 17-09-1943 Auschwitz.
■ **joodsmonument.nl:** "*Hans Simon Philips studeerde Rechtsgeleerdheid in Utrecht. Hij was lid van het Utrechtsch Studenten Corps.*"
Toevoeging van een bezoeker van de website

[**Vader**] "*Benjamin Philips trouwde op 24 januari 1916 met Martha Boas. Het gezin vestigde zich op 10 april 1934 vanuit 's-Hertogenbosch in de gemeente Vught, waar ze gingen wonen aan de Dijk van Maurick 13.*
De gezinsleden hebben hun fiets ingeleverd. Op 19 augustus 1941 heeft Benjamin Philips een radio van het merk Philips type 796 en een Philips autoradio van het type 260 ingeleverd.
Gemeinde Vught. Liste von Juden und Familienangehörigen (14 juli 1942); Brabants Historisch Informatie Centrum, Gemeentearchief Vught, Archief Gemeentepolitie Vught 1920-1994, toegangsnummer 5109, inv. 263

Er ligt een lijst van het Devisenschutzkommando *die op 20 augustus 1942 in het archief van de Zentralstelle für jüdische Auswanderung is opgenomen. Op die lijst staat een reeks namen van joden die tegen betaling van een bedrag aan Zwitserse franken een Sperre hebben gekregen.*
Op die lijst staan de namen van Benjmin Philips, van zijn echtgenote Martha Philips-Boas, van zijn dochter Heleen Fanny Philips, van zijn zoon Hans Simon Philips en van zijn dochter Fanny Elisabeth Philips.
Benjamin Philips heeft een bedrag van 125.000 Zwitserse franken moeten betalen voor de Sperre

voor zichzelf, voor zijn echtgenote en voor zijn drie kinderen.
Archief Höhere SS- und Polizeiführer NIOD 77-1429

Fanny Philips schrijft in een briefwisseling met Ans Schreurs dat haar ouderlijke huis Muiserick in Vught is gevorderd door Duitsers. Een laatste levensteken van het gezin Philips is een briefkaart van Fanny van 25 juni 1943 uit kamp Westerbork. Meteen na aankomst in Auschwitz op 17 september 1943 worden vader en moeder Philips en hun dochters Heleen en Fanny vermoord. Zoon Hans overlijdt vier maanden later.
J. van den Eijnde (e.a.), Brieven van Fanny Philips aan Ans Schreurs 1942-1943 (Vught 2000)

Na uitzetting uit hun huis verhuisde het gezin naar de Taalstraat in Vught.
Toevoeging van een bezoeker van de website

Van dit gezin is ook een JOKOS-dossier (nummer 33025) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam. Voor inzage is toestemming nodig van de stichting Joods Maatschappelijk Werk. Uit het JOKOS-dossier is bekend dat er een claim is ingediend voor vergoeding van:
- geroofde effecten of waardepapieren (W-claim, nummer A7-21-Osp14-18R4-C26-27-34-35C57-58-62-96-129C131-132/1623)
- waardevolle voorwerpen ingeleverd bij de roofbank Lippmann-Rosenthal (L-claim, nummer 9257/8893)"

Toevoeging van een bezoeker van de website

<table>
<tr><td colspan="4">Philips
[1416] Philip, 18-03-1915 Steenderen, 20-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Meijer Philips, 04-01-1886 Steenderen; vleeschhouwer; ovl. 23-07-1930 Deventer.</td><td colspan="2">Rachel Cohen, 18-09-1889 Wildervank; op 23-07-1930 te Deventer overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 23-06-1914 te Wildervank, akte 40.</td></tr>
<tr><td>Philip Philips, 31-12-1845 Hengelo; ovl. op 28-12-1930 te Apeldoorn en in Steenderen begr.</td><td>Aaltje Jacobs, 18-12-1852 Zelhem; ovl. op 11-07-1921 te Steenderen en aldaar begraven.</td><td>Mozes Moses Cohen, 21-09-1856 Wildervank; slager; op 26-01-1943 in Birkenau vermoord.</td><td>Saartje Denneboom, 23-12-1852 Beilen; op 20-11-1941 te Leek overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 14-06-1872 te Steenderen.</td><td colspan="2">Huwelijk op 27-11-1888 te Beilen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■http://akevoth.org/genealogy/philips/114.htm
■http://akevoth.org/genealogy/denneboom/53.htm
■http://akevoth.org/genealogy/denneboom/223.htm ■ Begraaf Verlof ■ Genlias
■ Hage, Joodse Gemeenschap Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden, p. 292</td></tr>
</table>

■ Vermoedelijk zijn de **ouders** van Philip Philips naar de Oude Synagoge aan de Golstraat gegaan, om de diensten op sabbat of de hoge feestdagen mee te vieren:

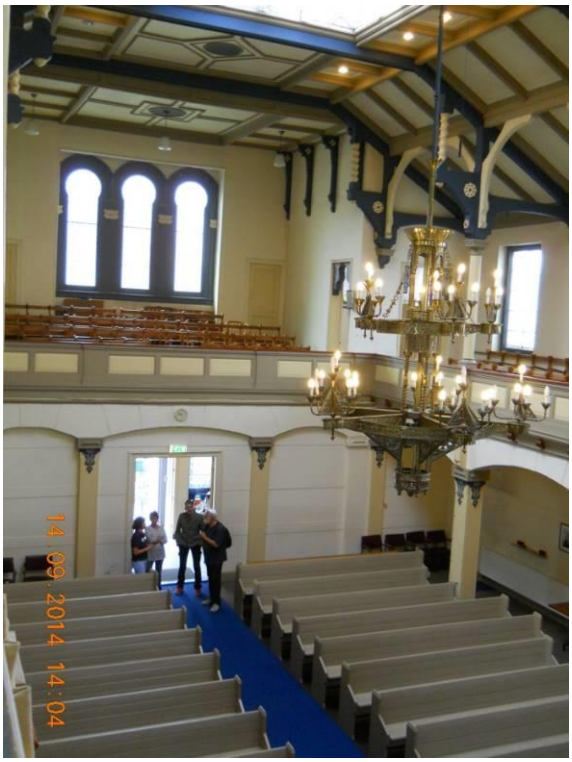

■ **Programma Op Reis en Open Monumentendag Deventer 2014**, nr. 7: "*De Synagoge is in 1892 ontworpen door de Deventer stadsarchitect J.A. Mulock Houwer. Vooral het bijzondere aspekt van de Morse bouwstijl, dat tezamen met de (oorspronkelijke) davidster en halve maantjes op de toppen een wijzing vormt naar het Toledo uit de Gouden Eeuw van Spanje, toen Joden, moslims, en ook christenen vreedzaam samenleefden. Vanaf de tweede wereldoorlog kerkte hier de Christelijk Gereformeerde Gemeente. Deze gemeente is een paar jaar geleden - na een fusie - naar elders vertrokken. Het gebouw wordt weer sinds 2010 door de Joodse Gemeente gebruikt, maar er vinden ook regelmatig concerten plaats.*"

■ **Manja Pach en Lex Rutgers**, 'Het verstoorde Leven', p. 20 en 21: "*Bij gelegenheid van het veertigjarige bestaan van de synagoge werden ook gebrandschilderde ramen geschonken, die de twaalf stammen van Israël uitbeelden als zinnebeeld van de saamhorigheid van het Joodse volk. Deze zijn thans niet meer te zien. In de nacht van 25 op 26 juli 1941 werd het interieur door Deventer NSB-ers na een vergadering in hun kringhuis in de Rijkmanstraat kort en klein geslagen. Hoewel de synagoge zelf dus niet meer gebruikt kon worden, hielden de Joden niettemin hun wekelijkse Sabbatviering in een zaal gelegen naast de synagoge.*

In de synagoge hebben nog enige tijd Joodse onderduikers gezeten, achter de Heilige Ark (Aron Ha Kodesj). Tijdens die onderduik heeft Meier de Leeuw (geb. 1930) in januari 1943 zijn Bar Mitswa gedaan. Later is deze plek verraden.

Eind 1943 werd de synagoge gebruikt als opslagplaats van gestolen meubels uit ontruimde Joodse woningen. Bij de Sallandsche Bank in de Hofstraat zijn tijdens de oorlog de kostbare spullen van de Joodse Gemeente verstopt, o.a. de Torarollen.

In 1947 is het gebouw gerestaureerd en heringewijd, maar het bleek toch te groot voor de gedecimeerde gemeenschap. In 1952 is het aan de Christelijke Gereformeerde Kerk verkocht.

Hoewel de inrichting uiteraard is gewijzigd (op de plek van de heilige Ark staat nu het orgel), is niet alleen de buitenzijde monument, maar is ook aan de binnenzijde veel van de originele inrichting bewaard gebleven. De oorspronkelijke kroonluchter, die boven de bima (verhoging vanwaar af de Tora gelezen wordt) hing, is nog te bewonderen. Aan de wanden hangen de foto's die gemaakt zijn na de verwoestingen in 1941.
In 1996 is ook de buitenzijde gerestaureerd en weer beschilderd in de oorspronkelijke kleuren. Bij bijzondere gelegenheden is het gebouw ook van binnen te bezichtigen (bijv. op de Open Monumentendag)."

Philip Philips, echtgenoot van [1417] Sara Philips-Bachrach

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Lange Elisabethstraat 17, Utrecht. "*Philip Philips was een zoon van Meijer Philips en Rachel Cohen. Hij huwde Sara Bachrach in 1938 in Den Haag. In 1942 verhuisden ze van Utrecht naar Amsterdam.*
Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Philip Philips"
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.925: "*Philips, Philip (18.3.1915, Steenderen, 20.9.1942) - 31996/1942*"

Philips-Bachrach			
[1417] **Sara,** 15-12-1916 Den Haag, 19-09-1942 Auschwitz			
Abraham Bachrach, 06-12-1888 's-Gravenhage; 05-11-1942 Auschwitz.		Esther Velleman, 06-12-1889 Amsterdam; 05-11-1942 Auschwitz.	
Huwelijk op 23-02-1916 te 's-Gravenhage.			
Isaac Bachrach, 23-12-1863 Den Haag; ovl. op 27-12-1931 te 's-Gravenhage.	Sara Hartog, 10-04-1864 's-Gravenhage; ald. ovl. op 09-01-1931.	Machiel Velleman, 31-12-1857 Leeuwarden; ovl. op 29-12-1938 te 's-Gravenhage.	Alida Boas, 16-06-1862 's-Gravenhage; ald. ovl. op 09-01-1933.
Huwelijk op 11 nov 1888 te 's-Gravenhage.		Huwelijk op 27-06-1883 te 's-Gravenhage.	
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■http://home.planet.nl/~bobbe000/koekoek.htm ■http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin.php?bronnen_weergeven=1			

Sara Philips-Bachrach, echtgenote van [1416] Philip Philips

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Lange Elisabethstraat 17, Utrecht.
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.925: "*Philips, Sara (15.12.1916, Den Haag, 19.9.1942) - 31710/1942* "

<table>
<tr><td colspan="4">Philippsborn
[1414] Georg, 09-01-1876 Bentschen, 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Philipp Abraham Philippsborn,
geb. ±1814 Zbaszyn, P;
ovl. 15-10-1890 Zbaszyn, P.</td><td colspan="2">Charlotte (Eva) Lewy,
geb. ??-01-1837;
ovl. 27-07-1926 Schwiebus, D</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1853; Rosalie, het eerste van zeven bekende kinderen, werd 09-03-1854 geboren.</td></tr>
<tr><td>Abraham Philippsborn,
geb. ±1790 Zbaszyn, P;
ovl. ±1870 ?, D</td><td>Ernestine ?,
geb. ?; ovl. ?</td><td>?</td><td>?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1805; Sara, het eerste van drie bekende kinderen, werd 12-11-1805 geboren.</td><td colspan="2">?</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ bundesarchiv.de /gedenkbuch ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie
■ http://www.geni.com/people/Georg-Philipsborn/6000000019963139457
■ http://www.geni.com/people/Charlotte-Philippsborn/6000000019899562095
■ https://www.geni.com/people/Philipp-Philippsborn/6000000019899362316
■ https://www.geni.com/people/Abraham-Philipsborn/6000000030067159983
■ https://www.geni.com/people/Ernestine-Philipsborn/6000000025875465284</td></tr>
</table>

■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte 356, opgemaakt te Utrecht op 02-02-1951, blijkt, dat Georg Philippsborn gehuwd was met Lina Spitz.

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Hartingstraat 12 bis, Utrecht. Beroep: Koopman.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Philippsborn, Georg, geb. 09 januari 1877 in Bentschen, woonde in München. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp.

Pijpeman

[411] **Abraham,** 03-01-1906 Utrecht, Hagelstraat 15, 30-09-1942 Auschwitz

Meijer Pijpeman, 23-03-1877 Arnhem; ovl. op 31-12-1936 te Rotterdam; ald. aan het Toepad op 01-01-1937 begraven.	Rebekka Simmeren, 29-05-1881 Groningen, 1898 naar Utrecht vertrokken; 15-06-1936 ovl. te Rotterdam; begr. ald. a. 't Toepad.

Huwelijk op 22-11-1899 te Rotterdam.

Joseph Pijpeman, 8-8-1856 Rotterdam; ald. op 19-02-1941 overleden en aan het Toepad begraven.	Leentje Pappie, 16-06-1856 Utrecht; op 05-09-1930 te Rotterdam overleden.	Benedictus Mozes Simmeren, 25-10-1848 Groningen; ovl. op 18-08-1883 te Groningen.	Hinderina-Hende-rina Muller, 5-04-1851 Groningen; ovl. 02-03-1927 Groningen; ald. begr. Iepenlaan, graf 496.
Huwelijk op 15-03-1876 te Utrecht		Huwelijk op 30-06-1872 te Groningen	

■Boon/ Lettinck, Joodse inwoners ...,IIa, p. 293, IIc, p. 702
■http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/9747.htm
■http://home.hccnet.nl/r.bobbe/tokkie/tokkie/tuci.htm ■Genlias

Abraham Pijpeman

■ **HUA** Folio 2729 wijk 4

■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Pijpeman, Abraham, Den Haag, geb. 03-01-1906 (Utrecht), gest. 17-09-1942

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Adres in april 1942: Geleenstraat 52, Den Haag

Echtgenote: Dina Saartje Pijpeman-Spier, 22-06-1904 Rotterdam; 23-08-1942 Auschwitz

[Digitale Stamboom Rotterdam: Huwelijk op 22-10-1930 te Rotterdam, akte 4509, Dina Saartje was dochter van Hermann David Spier en Selina Koster.]

Kinderen: **Meijer Pijpeman**, 16-07-1932 Rotterdam; 23-08-1942 Auschwitz

Selina Rebecca Pijpeman, 26-08-1939 Rotterdam; 23-08-1942 Auschwitz

■ **http://home.hccnet.nl/r.bobbe/tokkie/tokkie/tuci.htm:** *"VII.49 **[Vader]** Meijer PIJPEMAN, koopman in sponsen, geb. Arnhem 23-03-1877, overl. Rotterdam 31-12-1936, begr. Rotterdam, Toepad 01-01-1937, zn. van Joseph PIJPEMAN (zie VI.16) en Leentje PAPPIE.*

Tr. Rotterdam 22-11-1899 Rebekka SIMMEREN, geb. Groningen 29-05-1881, overl. Rotterdam 15-06-1938, begr. Rotterdam, Toepad, dr. van Benedictus Mozes SIMMEREN en Henderina (Hendrika) MULLER (MULDER).

Uit dit huwelijk:

1. *Joseph PIJPEMAN, geb. Rotterdam 13-02-1900, overl. ald. 17-08-1900.*
2. *Benedictus Mozes PIJPEMAN, geb. Rotterdam 22-04-1901, overl. ald. 20-08-1901.*

3. *Joseph PIJPEMAN (zie VIII.79).*
4. *Benedictus Mozes PIJPEMAN, geb. Rotterdam 01-07-1904, overl. Apeldoorn 19-04-1927.*
5. *Abraham PIJPEMAN (zie VIII.82).*
6. *Mozes PIJPEMAN, geb. Rotterdam 23-12-1913, overl. ald. 17-12-1935, begr. Rotterdam, Toepad 19-12-1935.*
7. *Michel PIJPEMAN, geb. Rotterdam 26-07-1915, overl. ald. 29-07-1915"*

Pijpeman

[412] **Elizabeth,** 24-12-1917 Utrecht, Koningstraat 64, 09-04-1943 Sobibor
[414] **Hijman**, 15-03.1908 Utrecht, Groenesteeg 52, 12-10-1942 Mauthausen
[415] **Joseph**, 04-06-1895 Utrecht, Oranjestraat 60, 29-02-1944 Blechhammer
[419] **Philip**, 13-04-1900 Utrecht, Oranjestraat 35, 08-02-1945 Mauthausen
[420] **Wolf**, 02-06-1904 Utrecht, Oranjestraat 50, 07-12-1943 Auschwitz
[516] **Veronika van der Veenendaal**-P., 25-03-1910 Utrecht, Groenesteeg 46, 30-09-1942 Auschwitz*
[572] **Sara Zegerius**-P., 14-02-1894 Utrecht, Oranjestraat 60, 11-06-1943 Sobibor

Meijer Pijpeman, 06-04-1867 Ede; op 01-12-1943 te Utrecht overleden; akte 2577, Utrecht 03-12-1943.	Maria Swaab, 04-10-1873 Utrecht; ovl. op 20-02-1941 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begraven, graf 47 C 23 B -.

Huwelijksakte 608 Utrecht 22-11-1893

Hartog Pijpeman, 30-01-1841 Amsterdam; op 24-01-1922 te Rotterdam overleden.	Sara van der Sluis, 1837/38 Almelo, ovl. op 20-09-1897 te Arnhem; graf C 12 12 Moscowa.	Joseph Swaab, ± 1838 Amsterdam; ovl. op 14-11-1921 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 1 C 6 6 1247.	Leentje de Groote, ± 1853 Kampen; ovl. op 09-07-1914 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 2 C 7 12 60.
Huwelijksakte 244, Arnhem 16-10-1872		Huwelijksakte 313, Utrecht 09-07-1873	

■http://home.kpn.nl/mayerhirsch/moscowa.html ■Genlias ■Zandpad

■ **Genlias: Grootvader Joseph Swaab** was weduwnaar van **Vogeltje Achsteribbe**.
Broer: Nathan Pijpeman is op 20-07-1907 te Utrecht op leeftijd van 4 maand overleden; overlijdensakte 291, Utrecht 21-07-1907.
Broer: Marcus Pijpeman is op 16-01-1928 te Utrecht op leeftijd van 15 jaar overleden; overlijdensakte 96, Utrecht 17-1-1928.

Elizabeth Pijpeman

■ **HUA**, gezinskaart Meijer Pijpeman
Elisabeth is op 24-10-1932 naar Hilversum in de Verdilaan vertrokken.

■ **joodsmonument.nl**: Elisabeth Hessel- Pijpeman, 24-12-1917; 09-04-43 Sobibor. [De naam Hessel komt in In Memoriam niet voor.] Adres in juni 1941: Zwarteweg 5, Bussum
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 55: Haar naam staat op de transportlijst van 6 april 1943: "*Pijpeman Elizabeth 24.12.17*"

Hijman Pijpeman

■ **HUA** Folio 1132, wijk 2
Beroep: Monteur
Echtgenote: Adriana van den Berg, 24-12-1907 Utrecht, (rk.) [Genlias: Huwelijksakte 102, Utrecht 04-02-1931, Adriana was dochter van Johannis van den Berg en Catharina van der Maas.]
Kinderen: **Maria**, 16-05-1931 Utrecht, (rk.)
Hijman, 11-03-1933 Utrecht, (rk.)
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Utrecht: Zwartewater 44 e
■ **Henny E Dominicus**, Mauthausen, Een Gedenkboek, Amsterdam (juni 1999, tweede druk) Uitgave van de Stichting Vriendenkring Mauthausen, 13: "*Na de oorlog is berekend dat er in 1942 tenminste vierhonderd Joodse mannen via het Polizeiliches Durchgangslager Amersfoort naar Mauthausen zijn weggevoerd.*[12]*) Zij waren zogenoemde strafgevallen, de mensen die een van de vele tegen hen gerichte bepalingen hadden overtreden*.
[...]
[12]*) In zijn op het Mauthausensymposium van 21 oktober 1998 gehouden lezing spreekt De Vries over een schatting van 450 à 500 als strafgeval naar Mauthausen gedeporteerden. Het aantal in Mauthausen geregistreerde sterfgevallen spreekt deze hoge schatting tegen*."

Joseph Pijpeman

■ **HUA** 06-06-1895, Nr. 1389
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Los werkman. Inboedellijst van 12-10-42
Gezinsadres in juni 1941: Vosstraat 50 bis, Utrecht
Echtgenote: **Saartje Pijpeman-Cohen**, 01-09-1888 Amsterdam; 08-10-1942 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte reg.3B;fol.27, Amsterdam 20-05-1931, Saartje was dochter van Philip Cohen en Vrouwtje Degen. Nadere informatie: Saartje was weduwe van Abraham Hartog.]
■ **Jong, deel 8**, p. 755: "*Overplaatsingen kwamen evenwel frequent voor en naar enige tijd belandden bijna duizend van de uit Westerbork afkomstige Joden in het kamp te Blechhammer van waaruit zij bij de bouw van de* [...] *fabriek voor synthetische benzine ingezet werden.*"
[p. 760:] "[...]*; later werden het er twaalfhonderd Westerborkers op een totaal van meer dan vierduizend Joden* [...] *Men moet deze cijfers als 'moment-opnamen' zien: er zijn veel meer dan twaalfhonderd Westerborkers in Blechhammer geweest. Tot aan de overname door de SS* [op 1 april 1944] *was Blechhammer namelijk een buitengewoon 'zwaar' kamp: de Joodse gevangenen werden onbarmhartig afgebeuld en er vonden regelmatig 'selecties' plaats als gevolg waarvan grote groepen ter vergassing naar Auschwitz gezonden werden.*"

Philip Pijpeman

■ **HUA** 14-04-1900, geboorteakte nr. 975
Beroep: Koopman. Verhuizing en inschrijving 06-12-1932 Breestraat 38. Afschrijving 15-12-1932 Oranjestraat 36
■ **José Martin**, medewerkster Collectie - Een naam en een Gezicht, **Herinneringkamp Westerbork**: Philip Pijpeman [...] "*- gedeporteerd vanuit Westerbork op 03.03.1944 naar Auschwitz (als gevangene; op 23.06.1944 in Westerbork aangekomen)*"
■ **Danuta Czech, Kalendarium Auschwitz**, p. 988:
23 Januar [1945]
"*Uit het bijkamp Eintrachthütte worden meer dan 1200 gevangenen naar buiten gevoerd. Zij wachten heel de nacht aan het spoorweglaadperon in Schwientochlowitz op het beschikbaar stellen van een trein. Tegen de ochtend worden zij in meerdere beestenwagons geladen. De bodems van de wagons zijn dik besmeerd van dierlijke uitwerpselen. Tijdens het transport overlijdt meer dan een dozijn van de gevangenen. De tocht in het concentratiekamp Mauthausen duurt meerdere dagen. Op 30 januari 1945 worden 1234 gevangenen in de personeelssterkte van het kamp Mauthausen opgenomen.*"
■ **Dr. Christoph Vallant, Mauthausen Memorial Archives**: „*Philip Pypemar [Pijpeman], 13.4.1900: 30.1.1945 aus Auschwitz, wurde in das Sanitätslager Mauthausen überstellt und starb dort am 8.2.1945.*"

Wolf Pijpeman

■ **HUA** Folio 2552, wijk 2
Inschrijving 19-04-1930 Willemstraat 48 (gekomen van de Koningstraat 64),
15-07-1930 Breedstraat 43
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Gezinsadres in juni 1941: Verenigingsstraat 4, Utrecht

Veronika van der Veenendaal-Pijpeman

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in Utrecht: Heringastraat 22
"*Veronica Pijpeman was gehuwd met een niet-Jood en had twee kinderen. Ze werd opgepakt omdat ze haar Jodenster alleen op haar jas droeg en niet op haar jurk. Ze kwam nog korte tijd terug voordat ze gedeporteerd werd. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **HUA, Toegang 1007-3, Inv.-nr. 26 465** [Over het onderwijs aan Joodse leerlingen na 1 september 1941 zie de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer]: De namen van haar twee kinderen staan op een lijst G I van scholieren, die Joodse grootouders hebben. De lijsten zijn ingedeeld in J, G I en GII. Veronica's kinderen een jongen en een meisje zijn in 1930 en 1931 geboren.

Sara Zegerius-Pijpeman

■ **HUA** 15-02-1894, geboorteakte nr. 399

■ **Genlias: Echtgenoot: Hartog Zegerius**, 1894 of 1895, Amsterdam, huwelijksakte 207 Utrecht 28-03-1917. Hartog Zegerius was zoon van Levi Zegerius en Judik de Korte.

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Wagenaarstraat 34 I, Amsterdam

Kinderen: [541] **Judith Waas-Zegerius**, 12-03-1918 Utrecht, 11-06-1943 Sobibor

[569] **Meijer Zegerius**, 29-10-1920 Utrecht, 09-01-1944 Auschwitz

[571] **Sophia Veronica Zegerius**, 26-08-1924 Utrecht, 09-07-1943 Sobibor

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 171: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Zacharias-Pijpeman Sara 14.2.94*".

<table>
<tr><td colspan="4">Pijpeman
[413] Flora, 17-05-1937 Utrecht, Breedstraat 43 of 1bis, 11-06-1943 Sobibor
[416] Juda, 17-05-1937 Utrecht, Breedstraat 43 of 1bis, 11-06-1943 Sobibor
[418] Meijer, 09-11-1932 Utrecht, Breedstraat 43 of 1bis, 11-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[420] Wolf Pijpeman, 02-06-1904 Utrecht; 07-12-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">[421] Henrietta Jacobs, 01-04-1900 Utrecht; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 167]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 233, Utrecht 09-04-1930.</td></tr>
<tr><td>Meijer Pijpeman, 06-04-1867 Ede; op 01-12-1943 te Utrecht overleden.</td><td>Maria Swaab, 04-10-1873 Utrecht; ovl. 20-2-1941 Utrecht; ald. a. het Zandpad begr., graf 47 C 23 B -</td><td>Juda Jacobs, 27-10-1856 Hilversum, weduwn. van Leentje Os; 31-08-1942 Auschwitz.</td><td>Flora Nathan, 20-02-1873 's-Hertogenbosch; 31-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 608 Utrecht 22-11-1893</td><td colspan="2">Huwelijk op 22-8-1894 te Utrecht</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Schelvis ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Flora Pijpeman, Juda Pijpeman en Meijer Pijpeman

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Verenigingsstraat 4, Utrecht

"Flora Pijpeman werd in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor.
J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 62"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 167: De namen van de kinderen Flora, Juda en Meijer staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Pijpeman Flora 17.5.37, Pijpeman Juda 17.5.1937 en Pijpeman Meyer 9.11.32*"

Juda Pijpeman

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
144	*1937*	*5697*	*24. Mai*	*14 Siwan*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Pijpeman	*Juda*	*Jehoedah ben Ze'ev*	*17 Mai*	*2e dag Sjawoe'ot 7 Siwan*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Breedstraat 43bis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Pijpeman	*Wolf*	Ze'ev ben Meïr	*Jacobs*	*Henriette*	*Jetke bat Jehoedah*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
Zie ook No. 89. [Sjawoe'ot: ■ **Adam Fisher**, Mijn Joodse Jaar, p. 155: *"Op Sjawoeot lezen wij in de sjoel de Tien Uitspraken uit de Torarol. [...] Op Sjawoeot vieren wij het krijgen van de Tora."]*					

Meijer Pijpeman

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
89	*1932*	*5693*	*16. Nov*	*17 Marchesjwan*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Pijpeman	*Meijer*	*Meïr ben Ze'ev*	*09. Nov*	*10 Marchesjwan*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Breedstr. 43bis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Pijpeman	*Wolf*	*Ze'ev ben Meïr*	*Jacobs*	*Henriette*	*Jetke bat Jehoedah*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

■ **HUA toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Zie de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen na 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Vereenigingsstraat 48
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Meijer Pijpeman tot 31-08-1941 had bezocht: Draaiweg 29

Pijpeman			
[417] **Lena,** 04-04-1924 Utrecht, Vleutenscheweg 131, 16-07-1943 Sobibor			
Hartog Pijpeman, 11-10-1886 Arnhem; op 16-05-1935 te Rotterdam overleden.		Rebecca Cosman, 20-02-1892 Amsterdam; **25-01-1943** Auschwitz.	
Huwelijk op 14-08-1912 te Amsterdam			
Joseph Pijpeman, 8-8-1856 Rotterdam; ovl. ald. 19-02-1941; begr. a. 't Toepad.	Leentje Pappie, 16-06-1856 Utrecht; ovl. op 05-09-1930 te Rotterdam.	Hartog Cosman, 22-11-1865 Amsterdam; ald. ovl. op 27-11-1931.	Rachel Hagenaar, 11-01-1872 Amsterdam; 05-10-1942 Auschwitz.
Huwelijk op 15-03-1876 te Utrecht		Huwelijk op 15-01-1890 te Amsterdam	
■ Genlias ■ Schelvis ■ http://home.hccnet.nl/r.bobbe/tokkie/tokkie/tuci.htm ■ http://www.genealogieonline.nl/stamboom-simoskie/I267.php ■ http://home.kpn.nl/coste026/HuMo-gen/html/2567.htm			

Lena Pijpeman

■ **HUA**: Dagtekening en jaar van afschrijving: 14-09-1925 Rotterdam, Gijsingstraat 34

■**Digitale Stamboom Rotterdam**, gezinskaart Hartog Pijpeman: Gijsingstraat 43b, Buitenhofstraat 17b; moeder Rachel Cosman is op 01-12-1930 uitgeschreven naar het Apeldoornsche Bosch. Lena wordt op 30-07-1936 ingeschreven op het adres van het Israëlitisch Weeshuis Megaddelee Jetomiem te Rotterdam op de Mathenesserlaan 208. Zij vertrekt op 09-12-1930 naar Velsen en gaat in het Huize Dina te Santpoort (Duinlustparkweg 60) wonen.

"*In Santpoort was een tehuis waar meisjes uit achterstandsmilieus een veilige en deugdzame opvoeding konden krijgen. Het tehuis was opgericht door de Vereniging tot bescherming van Joodse meisjes. Begin jaren '40 waren 16 personen in het huis ingeschreven.*" [■ **joodsmonument.nl**]

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Dienstbode. Adres in Amsterdam: Corellistraat 5 II

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 221: Haar naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Pijpeman Lena 4.4.24*"

Pijpeman-Cohen

[1418] **Saartje,** 01-09-1888 Amsterdam, 08-10-1942 Auschwitz

Philip Cohen, 19-05-1849 Amsterdam; ald. ovl. 22-01-1940.	Vrouwtje Degen, ± 1849 Amsterdam; op 22-03-1914 te Zeeburg begraven, graf C.

Huwelijksakte reg. 1; fol. 42, Amsterdam 22-01-1873.

Mozes Cohen, 24-10-1823 (geni: 30-09-1823) Amsterdam, schuitenvoerdersknecht, zoon van Abraham Moses Cohen en Naatje Simon Achttienribben; ovl. 30-04-1873 Amsterdam.	Annaatje Philip Vos, 11-09-1825 Amsterdam, dochter van Philip Levie Vos en Judic Hartog de Jong; ovl. 04-06-1882 Amsterdam.	Simon Degen, 31-05-1815 Amsterdam, veedrijver, zoon van - - en Sara Simon Degen; na 04-06-1878 overleden.	Jannetje Roelof Hest, 01-04-1816 Amsterdam, dochter van Roelof Hartog Hest en Betje Salomon Bolletje; na 04-06-1878 overleden.

Huwelijksakte reg. 4; fol. 183v, Amsterdam 07-10-1846.	Huwelijksakte reg. 4; fol. 130, Amsterdam 09-09-1846.

■ Amsterdam Ashkenaz Marriages, Tonen record [INDX: 1986] ■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■https://www.geni.com/people/Mozes-Cohen/6000000009846418832 ■Genlias ■ https://www.joodsmonument.nl/nl/page/332792/philip-cohen ■ https://www.myheritage.de/names/annaatje_vos

Saartje Pijpeman-Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Vosstraat 50 bis, Utrecht. Inboedellijst van 12 oktober 1942.

Plato	
[1419] **Frans Herman Selig,** 14-11-1920 Fulda , 31-10-1942 Midden-Europa	
Simon Plato, 30-03-1888 in Thorn (poln. Torun), woonde in Mannheim. Deportatie: vanuit Baden - Pfalz - Saarland 22-10-1940, Gurs, interneringskamp 11-03-1941, Rivesaltes, interneringskamp 17-05-1944, Drancy, verzamelkamp 20-5-1944, Auschwitz, v. dood verklaard.	**Emilie Freundlich**, geb. 09-10-1893 in Hamburg, woonde in Hamburg, Hannover und Mannheim. Deportatie: vanuit Baden - Pfalz - Saarland 22-10-1940, Gurs, interneringskamp 11-03-1941, Rivesaltes, interneringskamp 17-05-1944, Drancy, verzamelkamp 20-5-1944, Auschwitz, v. dood verklaard.
■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie: Uit de overlijdensakte nr. 2585, opgemaakt te Utrecht op 20-12-1951, blijkt dat Simon Plato en Emilie Freundlich de ouders van Franz Hermann Selig Plato zijn.	

Franz Hermann Selig Plato

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Voorstraat 85 bis, Utrecht. Beroep: Monteur.
"*Franz Hermann Selig Plato kwam op 23 maart 1939 als Duitse vluchteling in Amsterdam aan. Hij woonde met korte onderbreking, van 5 mei 1939 tot 1 juni 1940 op de in 1937 voor Palestina-Pioniers opgerichte Joodse Jeugdfarm in Gouda, de villa Catharinahoeve met ruim twee hectare grond. Daarna vertrok hij naar Amsterdam.*
F. van der Straten, Om nooit te vergeten. Herinneringen en belevenissen aan / van Palestina-Pioniers gedurende de oorlogsjaren 1939-1945, (Mijnsheerenland s. a.) 168-169, 215"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Plato, Franz Hermann Selig, geb. 14. November 1920 in Fulda, woonde in Mannheim. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp.
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Deportatie op 14-09-1942 naar Auschwitz.
■ **Michael Imhof** (Hg.), Juden in Deutschland und 1000 Jahre Judentum in Fulda, p. 242 en 245: „*Zur Erinnerung an in Konzentrationslager verschleppte Jüdische Kinder, Jugendliche und junge Erwachsene, die nach Ende des 1. Weltkrieges in Fulda geboren wurden oder dort lebten: (Zusammenstellung: Rudolf Zibuschka[...])*

[...]

*Plato, Franz Hermann Selig (*14.11.1920), Mannheim, Utrecht (NL)*	*Emigration: 23. März 1939, Niederlande; Deportation: 19. August 1942, Westerbork, Sammellager; 14. September 1942, Auschwitz, Vernichtungslager“*

van de Pol-Sarluis

[1420] Rachel**,** 03-02-1891 Den Haag , 06-03-1944 Auschwitz

Jacob Sarluis, 21-02-1857 's-Gravenhage; letterzetter, gelddrager, kantoorbediende; ovl. op 24-04-1939 te 's-Gravenhage.	Schoontje Drievoet, 10-08-1860 's-Gravenhage; 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, ... Transportlijsten, p. 12]

Huwelijk op 11-01-1882 te 's-Gravenhage.

Jonas Jacob Sarluis, 07-10-1821 's-Gravenhage; ovl. op 30-11-1895 te 's-Gravenhage.	Rachel Ereira, 30-09-1822 Amsterdam; ovl. op 02-10-1889 te 's-Gravenhage.	Benjamin Drievoet, 06-05-1828 's-Gravenhage; ald. op 08-01-1893 overleden.	Betje Koekoek, 17-12-1828 's-Gravenhage, dochter van Moses Koekoek en Mietje Hes; ovl. 1896.
Huwelijk op 13-08-1856 te 's-Gravenhage.		Huwelijk op 19-05-1858 te 's-Gravenhage.	

■ Akevoth: .../duparc/7136.htm ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/fresco/235.htm
■ http://www.geni.com/people/Betje-DRIEVOET/6000000014780437082
■ http://home.hccnet.nl/r.bobbe/fuente/fuente.htm
■http://home.wxs.nl/~bobbe000/koekoek.htm#BM5009 ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F8142/I21794/

■**Akevoth**: .../duparc/7136.htm: Voor de eerste keer trad **grootmoeder Rachel Ereira** in het huwelijk met **Leon Jacob Frank**, die al voor 1856 stierf.
Zussen: **Elisabeth Sarluis** 05-10-1884 's-Gravenhage, 03-09-1943 Auschwitz.
Marianne Blok-Sarluis 28-11-1899 '-Gravenhage, 08-10-1942 Auschwitz.

Rachel van de Pol-Sarluis

■ **joodsmonument.nl / In Memoriam**: Adres: Prins Bernhardlaan 1, Utrecht.
■ **Genlias: Echtgenoot: Gerrit Christoffel van der Pol**, 1883/84 Maurik; huwelijksakte 47, Zeist 16-05-1922.
Schoonouders van Rachel van de Pol-Sarluis: Ruth van de Pol, 15-12-1854 Eck en Wiel, broodbakker, was gehuwd met Maria Wilhelmina de Hoogh, 15-2-1861 Maurik; huwelijksakte 28, Maurik 16-11-1882. Ouders van Ruth van de Pol: Stoffel Gerrit van de Pol, steenfabrikant, en Elisabet Johanna Maria van Oort; ouders van Maria Wilhelmina de Hoogh: Peter Hillebrand de Hoogh, landbouwer, en Stephana van Dijk.

<table>
<tr><td colspan="4">Polak
[1424] Rachel, 09-05-1926 Amsterdam, 07-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1421] Abraham Polak, 05-07-1900 Amsterdam, 07-09-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">[1432] Marianne Speijer, 26-05-1904 Amsterdam; 07-09-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 3C; fol. 44; Amsterdam 02-07-1925.</td></tr>
<tr><td>Benjamin Polak, 17-04-1863 Amsterdam; ovl. op 22-10-1919 te Amsterdam.</td><td>Rachel Polack, 11-11-1873 London (Spitalfields); 15-04-1945 Bergen-Belsen.</td><td>Marcus Speijer, ± 1877 Amsterdam, zoon van Meijer Jacob Speijer en Marianne Heertjes; ovl. 01-06-1906; begr. 03-06-1906 te Zeeburg, graf C.</td><td>Judith Drukker, ± 1879 Amsterdam; op 05-02-1934 te Diemen begraven, graf B 34 71.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 2, Weesp 18-01-1900.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 30; fol. 11, Amsterdam 20-08-1903.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/report_ancestor.php?database=humo9_&id=I28947&screen_mode=KWBLAD
■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F10931/I28945/</td></tr>
</table>

Rachel Polak

■ **joodsmonument.nl**: Adres:Gijsbrecht Walenborchstraat 37, Utrecht.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Gijsbrecht Walenborchstraat 37

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.950: "*Polak, Rachel (9.5.1926, Amsterdam, 27.9.1942) - 33409/1942*"

Polak

[1423] **Meijer,** 06-09-1866 Den Haag, 22-10-1942 Auschwitz

Alexander Polak, geb. 17-11-1828 's-Gravenhage; op onbekende datum overleden.	Henriette van Vriesland, geb. ± 1839 's-Gravenhage; op onbekende datum overleden.

Huwelijksakte 434, 's-Gravenhage 29-07-1863. Getuigen: Jacob Salomon van den Ham, 41, koopman; Lodewijk Scharp, 60, muziekinstrumentmaker; Moses Barend Tak, 48, koopman; Jacob Vos, 26, vleeshouwer

Naftali Polak, ± 1792 's-Gravenhage, zoon van Benjamin Polak en Rebecca Cohen; voor 29-07-1863 overleden.	Julia Scharp, ± 1798 's-Gravenhage; ovl. op 17-12-1878 te Rotterdam.	Meijer Marcus van Vriesland, ±1780 Culemborg; ovl. 19-03-1847 's-Gravenhage.	Rachel Mertz, geb. ± 1791; ovl. op 29-10-1869 te 's-Gravenhage.
Huwelijksakte 85, 's-Gravenhage 09-04-1823		Huwelijk ± 1822	

■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ www.dutchjewry.org/genealogy/duparc/6107.htm
■ https://haagsgemeentearchief.nl/archieven-mais/overzicht[...] ■ In Memoriam ■ WieWasWie

■ **Digitale Stamboom Rotterdam: Vader Alexander Polak** hertrouwde op 06-04-1881 te 's-Gravenhage met Isabelle Bles, ± 1858, zonder beroep, dochter van Simon Bles, koorzanger, en Betje Margarethe Bron; huwelijksakte 194, 's-Gravenhage 06-04-1881.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Merwedekade 223, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 8146 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
■ **Genlias**: Meijer Polak was gehuwd met **Jeannette van Zon**, 17-11-1867 Oss, dochter van Salomon Marcus van Zon en Eva de Winter; huwelijksakte 253, Utrecht 25-05-1893.
Schoonouders: Salomon Marcus van Zon, 01-12-1821 Lithoijen, was gehuwd met Eva de Winter, 27-01-1830 Rossum; zijn ouders waren Marcus Philip van Zon en Maria Hofstede; haar ouders waren Miggel de Winter en Johanna Schaap; huwelijksakte 10, Oss 6-4-1864.
HUA Gezinskaart Meijer Polak, Fiche 1637: Meijer Polak was onderwijzer.
Meijer en Jeanette hadden twee **dochters Henriette Eva**, die op 03-05-1898 en **Johanna Bertha**, die op 16-07-1900 te Utrecht werden geboren. Op de dag van de inschrijving op 4 juli 1934 te Utrecht was Henriette Eva nog ongehuwd.
De familie woonde sedert 01-04-1909 in de Havikstraat 71bis, vanaf 17 feb 1921 in de Poortstraat 17 ^{bis}.
Op 30-06-1931 is het echtpaar met dochter Henrietta Eva naar Driebergen vertrokken. Drie jaar later op 04-07-1934 zijn ze met zijn drieën naar Utrecht teruggekomen en hebben daar aan de Merwedekade 223 gewoond.
■ **Zandpad / Digitale Stamboom Rotterdam**: **Echtgenote Jeanette van Zon**, geb. 17-11-1867 te Oss, is voor de oorlog op 22-04-1939 te Utrecht overleden; haar graf op de Joodse

begraafplaats te Utrecht aan het Zandpad heeft de coördinaten (filmrol 46) vak C, rij 22, plaats M, grafsteen -.
Dochter Henriëtte Eva overleefd de oorlog. Zij overlijdt op 03-05-1989 te Utrecht en is aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld. Haar graf heeft de coördinaten (filmrol 21), vak B, rij 18, plaats A, grafsteen -.
Dochter Johanna Bertha vertrekt eind augustus 1926 naar Rotterdam, om er in het Gem. Ziekenhuis aan de Bergweg 81 als verpleegster te gaan werken. Op dit adres werd ze aldaar op 27-08-1926 ingeschreven.
Eind oktober 1931 vertrekt ze naar Groningen, waar ze op 27-10-1931 werd ingeschreven. Vandaar gaat ze eind april 1934 verder naar Wijk aan Zee en Duin, waar zij op het adres Rehweg Koloniehuis woont.
In 1937 keert ze terug naar Utrecht, waar ze op 03-02-1937 werd ingeschreven. Haar verder lot is niet duidelijk - het is waarschijnlijk, dat zij evenals haar moeder en zus ook de oorlog heeft overleefd.

<table>
<tr><td colspan="4">Polak
[402] Saul Emanuel Alexander, 09-01-1907 Utrecht, J. v. Effenstr. 48, 11-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Alexander Emanuel Polak, 31-07-1876 Gouda; reiziger; ovl. op 24-04-1925 te Utrecht; ald. a. 't Zandpad begr., graf C 13 B</td><td colspan="2">[404] Saartje Vis, 31-08-1882 Utrecht; 22-10-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 779, Utrecht 20-12-1905</td></tr>
<tr><td>Saul Hartog Polak, 07-07-1845 Gouda; op 01-08-1922 te Gouda overleden en aldaar op 02-08-1922 begraven.</td><td>Sara de Jong, 16-07-1848 Rotterdam; ovl. op 20-11-1912 te Gouda en aldaar op 21-11-1912 begraven.</td><td>Israel Jacob (Jacques) Vis, 09-09-1857 Elburg; ovl. op 11-06-1925 te Utrecht; ald. aan het Zandpad begr., graf 4 C 8 J -.</td><td>Debora Heijmans, 22-08-1858 Utrecht; ovl. op 01-10-1905 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 4 C 8 I -.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 142, Rotterdam 08-03-1871</td><td colspan="2">Huwelijksakte 277, Utrecht 30-06-1881</td></tr>
<tr><td colspan="4">■Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■Zandpad</td></tr>
</table>

Saul Emanuel Alexander Polak

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Vertegenwoordiger OPTICO. Adres in juni 1941: Spoorstraat 1 bis, Utrecht
Echtgenote: Mietje Polak-van Gelderen, 08-07-1904 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor
Kinderen: **Alex Polak** 28-05-1931 Utrecht, 11-06-1943 Sobibor en
Ciska Betty Polak, 06-08-1935 Utrecht, Catharijnesingel 82II, 11-06-1943 Sobibor
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 178: De namen van het echtpaar Polak-van Gelderen en hun kinderen Alex Emanuel en Ciska Betty staan op de

transportlijst van 8 juni 1943: "*Polak Alex 28.5.31*", "*Polak Siska 6.8.35*", "*Polak-van Gelderen Mietje 8.7.04*" en "*Polak Saul 9.1.07*". Op hun trouwdag werden Saul Emanuel Alexander en Mietje samen met hun kinderen van hun leven beroofd.

<table>
<tr><td colspan="4">Polak
[1421] Abraham, 05-07-1900 Amsterdam , 07-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Benjamin Polak, 17-04-1863 Amsterdam; op 22-10-1919 te Amsterdam overleden.</td><td colspan="2">Rachel Polack, 11-11-1873 London (Spital-fields); 15-04-1945 Bergen-Belsen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 2, Weesp 18-01-1900.</td></tr>
<tr><td>Abraham Aron Polak, 08-11-1830 Amsterdam; ald. ovl. op 01-06-1900.</td><td>Hanna Waas, 27-06-1836 Amsterdam; ald. ovl. op 25-1-1910.</td><td>Wolff Willem Polack, geb. ± 1841 Amsterdam; begr. 16-08-1912 Zeeburg, graf C.</td><td>Klara Diana Nathan Prince (Prins) (Klaartje Prins), geb. ± 1848 Amsterdam; ovl. 16-03-1933*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 22 feb 1860 te Amsterdam.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg.7;fol.87v, Amsterdam 22-03-1876; erk. 2 kinderen</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Amsterdam Burial Permits, Tonen record [Indx: 33504]
■ http://www.geni.com/people/Wolff-Willem-Polak/6000000010833226133
■ http://www.geni.com/people/Klara-Diana-Polak-Polack/6000000010833087529 ■ Genlias
■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F21799/I61226/</td></tr>
</table>

***** ■ **Amsterdam Burial Permits**, Tonen record [Indx: 37671]: Er is op de Joodse begraafplaats te Muiderberg op 16-03-1933, graf 74 80 C een vrouw namens Klaartje Pola**k**-Prins begraven.

Abraham Polak

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Gijsbrecht Walenborchstraat 37, Utrecht. Beroep: Reiziger. JOKOS-dossier nr. 54 771 op het Gemeentearchief Amsterdam, (L-claim, nr. 10).

■ **Genlias**: Abraham was gehuwd met [1432] Marianne Speijer, geb. 26-5-1904 Amsterdam, ovl. 07-09-1942 Auschwitz, dochter van Marcus Speijer en Judith Drukker; huwelijksakte reg. 3C; fol. 44; Amsterdam 02-07-1925.

<table>
<tr><td colspan="4">Polak
[1425] Samuel, 29-11-1875 Rotterdam, 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hartog Polak, ± 1842 Amsterdam;
op 19-02-1902 te Rotterdam overleden.</td><td colspan="2">Rosette Löwenstein, 19-12-1849 Groningen;
ovl. op 09-05-1930 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 05-08-1874 te Rotterdam, akte 759.</td></tr>
<tr><td>Samuel Polak,
± 1811 Amsterdam;
ovl. op 19-06-1890 te Rotterdam.</td><td>Saartje (Sara) Swaap (Swaab), ± 1805 Rotterdam, dochter van Barend Swaap en Sara Emanuel; op 11-01-1883 te Rotterdam overleden.*</td><td>Levie Meijer Löwenstein, 14-07-1808 Groningen; ald. ovl. 20-01-1883.</td><td>Hanna Vleesblock, 21-07-1825 Wildervank; begr. 16-1-1920 Diemen, A 51 19.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 3; fol. 117, Amsterdam 2 aug 1843. Opmerking: Weduwe van Abraham Elias van Leeuwen. Erk. 1 kind.</td><td colspan="2">Huwelijk op 13-09-1849 te Groningen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Boon, Lettinck e. a., Joodse inwoners ..., deel IIb, p 536 en IIc, p. 984
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ WieWasWie
* De leeftijd van 66 jaar op de overlijdensakte nr. 146, opgemaakt te Rotterdam, klopt niet.</td></tr>
</table>

Samuel Polak, vader van [401] Rosette Polak en [482] Antje Stiefel-Polak

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oudegracht 49 bis, Utrecht. Beroep: Winkelier Bank van Lening. JOKOS-dossier nr. 53 523 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. 9525 / 8546)

■ **Genlias: Samuel Polak**, 29-11-1875 Rotterdam, was gehuwd met [1431] **Cato Sanders**, 12-08-1880 Oudewater, dochter van Joseph Sanders en Antje Bouwman; huwelijksakte 601, Utrecht 06-10-1904.

Polak

[1422] **Jo Alexander,** 23-08-1908 Gorinchem, 31-10-1944 Auschwitz

Jacob Alexander Polak, 10-02-1880 Gorinchem; ald. ovl. op 11-08-1928 en begr.	Anna Beolina van Oss, 05-11-1878 Vierlingsbeek; 22-05-1944 Auschwitz.
Huwelijk op 06-02-1907 te Vierlingsbeek.	

Isaac Alexander Polak, 03-12-1838 Rotterdam; ovl. 04-08-1883 Amsterdam; begr. te Gorinchem.	Katje Susholz, 27-04-1845 Delft; ovl. op 14-11-1933 te Bilthoven en op 16-11-1933 te Gorinchem begraven.	Marcus van Oss, 13-05-1833 Vierlingsbeek; landbouwer en graanhandelaar; ovl. 09-06-1910 te Vierlingsbeek, aldaar begraven, MC 57.	Roosje Meijer, alias: Rosa Meijer, 21-05-1841 Werkendam; ovl. op 28-09-1929 te Apeldoorn, begr. te Vierlingsbeek, MC 58.
Huwelijk op 25-08-1875 te Delft.		Huwelijk op 03-07-1867 te Werkendam.	

■ akevoth.org/genealogy/voss/38.htm ■ akevoth.org/genealogy/voss/38.htm ■ Digitale Stamb. Rotterdam ■ Genlias ■ home.hccnet.nl/r.bobbe/hamme/hamme.htm#BM9856 ■ Bader, Verborgen in Brabantse bodem, p. 210, MC 57 en foto MC 58 op bijgevoegde CD.

■ **Digitale Stamboom Rotterdam: Grootmoeder Katje Susholz** trouwde voor de eerste keer op 01-03-1871 te Delft met **Barend Samuel Polak**, geb. Rotterdam 01-10-1840, overleden aldaar op 02-09-1872.

Jo Alexander Polak, echtgenoot van [1428] Rosalie Polak-van Gelder

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Van Lynden van Sandenburglaan 64, Tuindorp, Utrecht. Beroep: Journalist. "Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd."

Polak			
[400] **Rebecca,** 15-07-1893 Utrecht, Steenweg 50, 03-09-1944 Bergen-Belsen			
Joseph Polak, 12-10-1871 Amsterdam; op 06-02-1938 te Amsterdam overleden.		Saartje de Jong, ± 1866 Amsterdam; ovl. op 29-03-1906 te Utrecht, ald. begr. aan het Zandpad, graf 51 A 31 A -.	
Huwelijk op 13-08-1890 te Amsterdam, akte reg. 20; fol. 45v			
Simon Meijer Polak, 02-03-1832 Amsterdam; op 06-11-1907 te Muiderberg begr., graf D D 52.	Rebecca Vieijra (Vieyra), ± 1827 Amsterdam; begr. 13-09-1907 Muiderberg, graf D D 23.	Benedictus de Jong**, 19-02-1836 Utrecht, zoon van Simon de Jong en Sara Polak; ovl. 1871.	Betje Polak*, ± 1835 Amsterdam; ovl. 30-03-1915 Utrecht; ald. a. 't Zandpad begr., graf 35 C 1 G 1185.
Huwelijksakte reg. 5; fol. 95v, Amsterdam 25 juni 1856		Huwelijksakte reg. 7; fol. 55v, Amsterdam 17-08-1859	
■ Genlias ■ Begraaf Verlof ■ http://www.geni.com/people/Benedictus-de-Jong/6000000024848083070			

*) ■ **Genlias**: Na het overlijden van Benedictus de Jong was **grootmoeder Betje Polak** met **Moses (Mozes) de Vries** gehuwd, huwelijksakte reg. 4; fol. 83v, Amsterdam 24-05-1871, hij was zoon van Samuel de Vries en Elisabeth van Fijn. Moses stierf op 17-05-1896 te Utrecht op leeftijd van 51 jaar en werd aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, graf 35 C 1 H 1184; akte 755, Utrecht 18 mei 1896.
) ■ **Akevoth, Burial Permits DB: Er is op 1-12-1865 te Zeeburg een gehuwde man genaamd Benedictus de Jong op leeftijd van 29 jaar begraven, graf B 41 8. Als doodsoorzaak is borsttering en als adres is Marken 92 aangegeven.

Rebecca Polak

■ **HUA** 17-07-1893, geboorteakte nr. 1746
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Diamantslijper. Adres in Amsterdam: Nieuwe Achtergracht 105 II. De website toont een **foto** van Rebecca Polak en een "*formulier waarmee diamantbewerkers zich konden aanmelden om voorlopig vrijgesteld te worden van deportatie. International Instituut voor Sociale Geschiedenis, Onderdeel van het archief van de Algemene Nederlandse Diamantbewerkers Bond*"
■ **Herinneringscentrum Kamp Westerbork**, medewerker Gerard Rossing: Rebecca Polak werd op 19 mei 1944 op transport naar Bergen-Belsen gesteld.

<table>
<tr><td colspan="4">Polak
[482] Antje Stiefel-P., 29-07-1907 Utrecht, Voorstraat 5, 31-08-1942 Auschwitz
[401] Rosette, 14-04-1911 Utrecht, Oosterstraat 9bis, 09-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1425] Samuel Polak,
29-11-1875 Rotterdam; 31-08-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">[1431] Cato Sanders,
12-08-1880 Oudewater; 31-8-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 601, Utrecht 06-10-1904</td></tr>
<tr><td>Hartog Polak,
24-01-1842
Rotterdam;
ovl. op 19-02-1902 te Rotterdam.</td><td>Rosette Löwen-stein, 19-12-1849 Groningen;
ovl. op 09-05-1930 te Rotterdam.</td><td>Joseph Sanders,
± 1845 Gouda; ovl. 11-03-1922 Utrecht; ald. a. 't Zandpad begr-, graf 5 C 9 D 1293.</td><td>Antje Bouwman, ± 1838 Dirksland; ovl. 21-12-1915 Utrecht; ald. a. 't Zandpad begr., graf 5 C 9 E 1292.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 759, Rotterdam 05-08-1874</td><td colspan="2">Huwelijksakte 11, Dirksland 24-5-1872</td></tr>
<tr><td colspan="4">▪ ttp://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin3506.htm
■Begraaf Verlof ■Digitale Stamboom Rotterdam ■Genlias</td></tr>
</table>

Rosette Polak

■ **HUA** bl 3382, wijk 6

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Oudegracht 49 bis, Utrecht

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 206: Haar naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Polak Rosette 14.4.11*".

Antje Stiefel-Polak

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Predikherenstraat 17 bis, Utrecht

Echtgenoot: **Isidor Stiefel**, 10-3-1908 Birklar; 30-4-1943 Midden-Europa. Inboedellijst van 16-8-42. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: "*Stiefel, Isidor, geb. op 10 maart 1908 in Birklar / Gießen / Hessen, woonde in Gießen. Emigratie: 02 januari 1934, Nederland*
Deportatie: 1942, onbekende plaats. Overleden 30 april 1943, op onbekende plaats; voor dood verklaard."

Polak

[397] **Alex Emanuel,** 28-05-1931 Utrecht, Catharijnesingel 82II, 11-06-1943 Sobibor
[398] **Ciska Betty**, 06-08-1935 Utrecht, Catharijnesingel 82II, 11-06-1943 Sobibor

[402] Saul Emanuel Alexander Polak, 09-01-1907 Utrecht; 11-06-1943 Sobibor.	[1429] Mietje van Gelderen, 08-07-1904 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor.
Huwelijksakte reg. 2C; fol. 26v, Amsterdam 11 juni 1930	

Alexander Emanuel Polak, 31-07-1876 Gouda; reiziger; ovl. 24-04-1925 Utrecht; ald. a. het Zandpad begr., graf 8 C 13 B -.	[404] Saartje Vis, 31-08-1882 Utrecht; 22-10-42 Auschwitz.	Mozes van Gelderen, ± 1857 Kampen, slager; ovl. 9-01-1939 Amsterdam; begr. 10-01-1939 Muiderberg, graf E 20 31 .	Catharina Polak, 20-09-1866 Zwolle, , gemeente Zwolle; 04-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 145]
Huwelijksakte 779, Utrecht 20-12-1905		Huwelijksakte 150, Zwolle 16-11-1892.	
■Akevoth: .../ossendrijver/386.htm ■ Genlias ■Begraaf Verlof			

Genlias: Grootvader Mozes van Gelderen trad voor de eerste keer volgens akte 24 op 24-02-1885 te Zwolle in het huwelijk met Duifje Polak, geb. ± 1862 Zwolle, ovl. voor 16-09-1892, Duifje was dochter van Andries Polak en Roosje Mozes Monnickendam.

Alex Emanuel Polak

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
69	*1931*	*5691*	*04. Jun*	*19 Siwan*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Polak	*Alex Emanuel*	*Alexander Menachem ben Sja'oel*	*28. Mai*	*12 Siwan*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Catherijnesingel 28*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Polak	*Saul Alexander Emanuel*	*Sja'oel ben Alexander Menachem*	*Gelderen van*	*Mietje*	*Mindele bat Mosjé*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

Alex Emanuel Polak en Ciska Betty Polak

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Spoorstraat 1 bis, Utrecht
Alex Emanuel en Ciska Betty Polak werden "*in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor*. [...]
J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught, (Vught 1999) 63"
■ **HUA Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: **Alex Emanuel's** en Ciska Betty's namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Spoorstraat 1 bis
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Alex Emanuel Polak tot 31-08-1941 had bezocht: Laan van Puntenburg; het is niet bekend welke school Ciska Betty voor 1 september 1941 had bezocht.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 178: De namen van Alex Emanuel, Ciska Betty en hun ouders staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Polak Alex 28.5.31*", "*Polak Siska 6.8.35*", "*Polak-van Gelderen Mietje 8.7.04*" en "*Polak Saul 9.1.07*". Op hun trouwdag werden vader en moeder samen met hun kinderen van hun leven beroofd.

Polak-van Amerongen

[403] **Heintje,** 13-09-1876 Utrecht, Predikheerenstraat H 416, 17-09-1942 Auschwitz

Joseph van Amerongen, 1840 Amsterdam; op 01-08-1907 te Utrecht overleden en aan het Zandpad begr., graf 3 C 5 I 1236.	Rosette Abrahamson, 1841 Utrecht; ovl. op 26-01-1883 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 14 A 5 C 1001.
Huwelijksakte 331 Utrecht 05-08-1868	

Arie Jouda Mozes Jacob van Amerongen, ± 1811 Naarden; ovl. op 21-10-1857 en te Muiderberg begr., graf B 31 53.	Rebecca Franco, ± 1810 Amersfoort; ovl. 21-09-1888 Amsterdam en op 23-9-1888 te Muiderberg begr., graf C 19 169.	Joseph Salomon Abrahamson, ± 1792 Amersfoort; ovl. 25-02-1879 Utrecht; ald. a. 't Zandpad begr., graf 14 A 7 D 947.	Saartje Jacob Rood, ± 1802 Amsterdam; ovl. op 23-05-1881 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 37 A 6 B 976.
Huwelijk op 27-06-1838 te Amsterdam		Huwelijksakte 5, Maarsseveen 24-10-1822	

■ Akevoth: .../ashkenazi/17612.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/19997.htm
■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ Zandpad

■ **Genlias: Vader Joseph van Amerongen** was weduwnaar van Heintje Abrahamson, 1835/36 Utrecht [zus van de tweede vrouw], huwelijksakte 225, Utrecht 17-06-1863. Erkenning kind: Aron Utrecht 16-12-1862. [**Zandpad**: Abrahamson, Heintje; 50 A 29 D -. Op 30-03-1868 te Utrecht overleden. Partner: J. van Amerongen]

Zus: N. N. van Amerongen, 07-03-1868 Utrecht levenloos geb.; akte 323, Utrecht 09-03-1868.
Zus: N. N. van Amerongen 15-05-1869 Utrecht levenloos geb.; akte 749, Utrecht 18-05-1869.
Zus: Heintje van Amerongen, geb. 15-05-1869 Utrecht, is op 02-07-1869 te Utrecht op leeftijd van 6 weken overleden; overlijdensakte 958, Utrecht 20-07-1869. [Tweeling]
Broer: N. N. van Amerongen is op 28-11-1869 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden. Nadere informatie: Als levenloos aangegeven. Overlijdensakte 1804, Utrecht 29-12-1869. [voortijdige geboorte]
Broer: N.N. v. Amerongen, 11-10-1870 levenloos geb.; akte 1868, Utrecht 12-10-1870.
Broer: N. N. van Amerongen, 28-04-1871 levenloos geb.; akte 1449, Utrecht 29-04-1871.
Broer: N. N. van Amerongen 10-03-1872 Utrecht levenloos geb.; akte 371, Utrecht 12-03-1872.
Zus: Sara van Amerongen is op 09-12-1872 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden; overlijdensakte 1724, Utrecht 10-12-1872.
Broer: Salomon van Amerongen is op 16-02-1876 te Utrecht op leeftijd van 17 maand overleden; overlijdensakte 268, Utrecht 17-2-1876.
Broer: N. N. van Amerongen 13-09-1876 levenloos geb.; akte 1407, Utrecht 13-09-1876.
Zus: N. N. van Amerongen 30-01-1879 Utrecht levenloos geb.; akte 155, Utrecht 01-02-1879.

Heintje Polak-van Amerongen

■ **HUA** 13-09-1876, geboorteakte nr. 1699
■ **joodsmonument.nl**: Laatste burgerlijke staat: Weduwe. Adres in Amsterdam: Roerstraat 7 beletage. JOKOS-dossier 32838 op het Gemeentearchief Amsterdam
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/19997.htm / **Genlias**: **Echtgenoot**: Heintje van Amerongen trouwde volgens akte reg. 6^{E}; fol. 41v op 31-07-1912 te Amsterdam met **Louis Polak**, geb. 09-02-1886 Amsterdam, ovl. 14-03-1932 Amsterdam, begr. 15-03-1932 Muiderberg, graf C 73 43; Louis was zoon van Jacob David Polak en Roosje de Vries.
■ http://akevoth.org/genealogy/trompetter/1080.htm / Begraaf Verlof: "**Zoon**: ***Joseph Jacob Polak****, geboren 10 Jan 1914 Amsterdam, Plantage Kerklaan 16, overleden 7 Jan 1941 Amsterdam, Met betrekking tot de leeftijd van 26 jaar bij het overlijden van Joseph, dient te worden aangenomen dat, ter voorkoming van deportatie naar Duitsland, sprake geweest is van het plegen van suïcide* [...]" Joseph Jacob is op 09-01-1941 te Muiderberg begraven, graf E 28 16.

Polak-Cyzner	
[1426] **Jecheskel,** 17-03-1902 Chzanow (Krenau) , 28-02-1945 Auschwitz	
Israel Cyzner	Judith Cyzner
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

Jecheskel Polak-Cyzner

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Blauwkapelscheweg 59, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:

Echtgenote: [857] Doortje Cyzner-Polak, 18-09-1907 Amsterdam; 25-10-1944 Auschwitz
Zoon: [856] Simon Cyzner, 10-09-1929 Amsterdam; 28-02-1945 Midden-Europa
Dochter: [855] Annie Cyzner, 16-11-1934 Amsterdam; 25-10-1944 Auschwitz
■**WieWasWie**: Jecheskel Polak-Cyzner was gehuwd met Doortje Polak, dochter van Simon Polak en Annaatje Meliono; huwelijksakte Reg.3F fol. 36v, Amsterdam woensdag 24 oktober 1928.
■ https://**amgathering**.org/issues/July2007Tog.pdf:
"***Rededication of cemetery in Chrzanow, Poland***
by Bette Cyzner
Today, much evidence of the rich European history has been obliterated. Magnificent shuls have been expropriated for mundane usage, or totally destroyed. Most mikvehs and yeshivas no longer exist. The majority of cemeteries have been decimated.
Before World War II, Chrzanow was home to a bustling, pious community which, according to Yad Vashem statistics, numbered over ten thousand Jews.
Chrzanow is located in southwestern Poland, eighteen kilometers from Auschwitz.
Tragically, the Shoah forever altered the composition of the town. Its former Jewish citizens emigrated to such diverse locales as Israel, Australia, Canada, France, and the United States. Yet, no matter where in the world their new addresses were, the Jews of Chrzanow always remembered their first home with nostalgia, but the disrepair of their ancestors' final resting place was a source of sadness and pain.
Rabbi Baruch D. Halberstam, Roman and Samuel Mandelbaum, and Chrzanower from all around the globe sought to remedy this disturbing situation through generous contributions to rehabilitate the town's Jewish cemetery . A new gate and secure high wall were constructed and 3,700 tombstones were restored. The invaluable expertise of Asher Scharf expedited the process.
On August 7,the rededication of the restored cemetery will take place, followed by a visit to the town's Jewish Museum. Among the dignitaries expected to attend are the American Ambassador to Poland Victor Ashe, the Israeli Ambassador to Poland David Peleg, and Cantor Ben Zion Miller.
Anyone interested in attending should contact Reichberg Travel @ 718 436-1044. (Contact info. Bette Cyzner Tel. 718 897-3788.Email –acyzn@aol.com"

Polak-Gans			
[1427] **Paulina,** 28-03-1861 Wisch, 22-04-1944 Auschwitz			
Efraim Gans, ± 1818 Wisch, winkelier; op 18-03-1884 te Silvolde overleden.		Caroline Benedix, ± 1825 Mülheim/ Ruhr; ovl. 02-06-1864 te Silvolde.	
Huwelijksakte 1, Wisch 17-01-1848.			
Izak Miggel / Michaël Gans, **vermoedelijk** 1768 geboren en op 24-07-1833 te Gendringen overleden; akte 47, Gendringen 25-07-1833.	Willemina (Wilmina) Levy (Levij, Levie), 1776/77 Lichtenvoorde; ovl. 02-02-1855 Doetinchem.	Salomon Benedix, geb. ± 1776; ovl. 23-01-1846 Mülheim an der Ruhr.	Jetta (Henriette) Baruch, geboorte- en overlijdensdata onbekend.
■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad ■ https://www.stamboomforum.nl/subfora/52/2/54704/0/huwelijks_bijlagen_wisch_1848_akte_1_oude_duits_schrift			

Paulina Polak-Gans

■ **joodsmonument.nl**: Adres: H.F. van Riellaan 8, Tuindorp, Utrecht.

■ **Hufen,Tuindorp**, p. 248: "*Dr. H. F. van Riellaan* [...] *8 Simon de Vries, vleesgrossier (1919).* [...] *Zijn vrouw, Esther Polak, deed de nodige administratie*."

■ **Genlias: Paulina Gans** was gehuwd met **Mozes Polak**, 1863 Wijhe, zoon van Berend Polak en Esther Goedhart; huwelijksakte 51, Wisch 02-12-1891.

Echtgenoot: Mozes Polak, 1863 Wijhe, is op 29-02-1932 te Wijhe op leeftijd van 68 jaar overleden; overlijdensakte 147, Apeldoorn 03-03-1932.

Schoonouders: Berend Polak, 1823/24 Bathmen, was gehuwd met Ester Goedhart, 1826/27 Enschede; Berend Polak was zoon van David Polak en Janna Alleman; Ester Goedhart was dochter van Mozes Goedhart en Lea Frankenhuis; huwelijksakte 32, Olst 20-12-1860.

Schoonmoeder: Esther Goedhart is in 1900 overleden; Wijhe, aktennr.: 68.

Polak-van Gelder			
[1428] **Rosalie,** 17-06-1909 Amsterdam, 28-01-1944 Auschwitz			
Aron van Gelder, 20-01-1878 Avereest; 05-10-1942 Auschwitz.		Jetje Soep, 29-05-1884 Amsterdam; 05-10-1942 Auschwitz.	
Huwelijksakte 183, Zaandam 27-10-1904.			
Nathan Salomon van Gelder, 19-06-1827 Borne; ovl. 10-08-1901 Amsterdam; zoon van Salomon David van Gelder en Sina Aron Mulder.	Roosje Cohen, 04-09-1838 Dalen (Dr); ovl. 12-02-1919 Amsterdam; dochter van Hartog Mozes Cohen en Eva Victor Leers;	Isaac Soep, 11-10-1843 Amsterdam; op 09-04-1914 te Zeeburg begr.	Rebekka Olivier, ± 1849 Amsterdam; op 31-07-1927 te Diemen begr, graf B 57.
Huwelijksakte 24, Hardenberg 27-05-1859.		Huwelijksakte reg. 2; fol 79, Amsterdam 11-03-1868.	
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/kanis/211.htm ■ Begr. Verlof ■ Bevolkingsreg. van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias			

Rosalie Polak-van Gelder, echtgenote van [1422] Jo Alexander Polak

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Van Lynden van Sandenburglaan 64, Tuindorp, Utrecht. "*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd*."

Polak-van Gelderen			
[1429] **Mietje,** 08-07-1904 Amsterdam, 11-06-1943 Sobibor			
Mozes van Gelderen, 12-07-1857 Kampen; slachter, slager; op 09-01-1939 te Amsterdam overleden.		Catharina Polak, 20-09-1866 Zwolle; 04-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 145].	
Huwelijksakte 150, Zwolle 16-11-1892.			
Aaron van Gelderen, 28-09-1821 Hattem; ovl. op 13-09-1908 te Kampen.	Sippora Zendijk, 20-07-1822 Kampen, winkelierster; ovl. op 27-05-1872 te Kampen.	Andries Polak, 14-09-1821 Zwolle; op 15-06-1869 te Zwolle overleden.	Roosje Mozes Monnickendam, 1831 Monnicken-dam; ovl. op 19-03-1916 te Zwolle.
Huwelijksakte 18, Kampen 09-04-1846.		Huwelijksakte reg. 3; fol. 48, Amsterdam 28 april 1859.	
■ Akevoth: .../ossendrijver/386.htm ■ Akevoth: .../ndbcore/13145.htm ■ Genlias ■ WieWasWie			

Mietje Polak-van Gelderen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Spoorstraat 1 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 53 915 op het Gemeentearchief Amsterdam. (L-claim, nr. 9528 / 12 719)

■ http://**akevoth**.org/genealogy/ossendrijver/454.htm / **In Memoriam**: Mietje van Gelderen was gehuwd met [402] **Saul Alexander Emanuel Polak**, 09-01-1907 Utrecht; hij is op 11-06-1943 in Sobibor samen met vrouw en twee kinderen vermoord.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 178: Haar naam, de namen van haar kinderen en echtgenoot staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Polak-van Gelderen Mietje 8.7.04*", "*Polak Alex 28.5.31*", "*Polak Siska 6.8.35*" en "*Polak Saul 9.1.07*".

Polak-Meyer			
[1430] **Louisa,** 14-04-1880 Rotterdam, 31-08-1942 Auschwitz.			
Salomon Meijer, ± 1827 Hamburg; ovl. 13-12-1886 te Rotterdam, akte 333.		Henriette Cohen, 30-06-1841 Brielle; ovl. 23-11-1910 te Rotterdam, akte 5006.	
Huwelijksakte 790, Rotterdam 12-10-1864.			
Salomon Meijer, 1775 Rotterdam; ald. ovl. 25-07-1863.	Hendrina Mozes,	n.n. n.n.	Maggeltje Cohen
Huwelijk op 11-04-1802 te Rotterdam. Bruid weduwe van Jool Jonas.		Huwelijk ?	
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias			

Louisa Polak-Meyer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Minrebroederstraat 30, Utrecht. "*Echtgenoot heeft de oorlog overleefd*."

Polak-Sanders			
[1431] **Cato,** 12-08-1880 Oudewater, 31-08-1942 Auschwitz			
Joseph Sanders, 04-03-1845 Gouda; ovl. op 11-03-1922 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 5 C 9 D 1293.		Antje Bouwman, 1837/38 Dirksland; ovl. op 21-12-1915 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 5 C 9 E 1292.	
Huwelijksakte 11, Dirksland 24-05-1872.			
Jonas Sanders, ??-03-1810 Gouda; ovl. 01-06-1888 Oudewater; begr. 03-06-1888 Gouda a. de Boelkade, graf 195; herbegr. 1976 Wageningen Oude Diendenweg, graf 201.	Johanna David de Leeuw, 24-09-1819 Nieuwkoop; ovl. 2 dec 1889 Gouda; begr. 5 dec 1889 Gouda Boelekade, graf 206; herbegr. 1976 Wageningen Oude Diendenweg, graf 193.	Nathan Levi Bouwman, ± 1803 Dirksland; op 05-06-1886 te Rotterdam overleden, akte 563.	Hester van der Heim, 1808 Lekkerkerk; op 18-09-1859 te Dirksland op leeftijd van 50 jaar overleden.
Huwelijk op 03-04-1839 te Gouda.		Huwelijksakte 11, Lekkerkerk 19-12-1829	
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ http://www.tomverwaijen.nl/genisaabr.htm#484 ■ Zandpad			

■ **Tom Verwaijen,** Joods Gouda, p. 122 en 123: [Grootvader] "***Jonas Joseph Sanders,*** *het jongste en negende kind van Joseph Sanders (III-V) en Judith Isaac van Weenen, werd geboren in maart 1810. Akte van bekendheid d.d. 7 januari 1829.*
Jonas trouwde op 3 april 1839 met Johanna David de Leeuw, dochter van Abram Gabriel de Leeuw en Schoontje Jacobs. Het beroep van Jonas was onder meer koopman en debitant in de Koninklijke Nederlandse loterij en hij woonde met zijn gezin aan de Gouwe, op de Turfmarkt 96, in de Groenendaal 91, in de Lange Groenendaal 191 en in de plaats Oudewater op huisnummer 275. Johanna werd geboren op 24 september 1819 in Nieuwkoop. Zij overleed op 2 december 1889 en werd begraven op 5 december op de begraafplaats aan de Boelekade.
Jonas overleed op 1 juni 1888 in Oudewater. De begrafenis vond plaats op 3 juni 1888 op de begraafplaats aan de Boelekade. Zijn overlijden werd aangegeven door zijn zoon Joseph Sanders en getuige Simon Meijer."

Cato Polak-Sanders

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oudegracht 49 bis, Utrecht.
■ **Genlias**: Cato Sanders, 12-08-1880 Oudewater, was gehuwd met [1425] Samuel Polak, geb. 29-11-1875 Rotterdam, zoon van Hartog Polak en Rosette Löwenstein; huwelijksakte 601, Utrecht 06-10-1904.

<table>
<tr><td colspan="4">Polak-Speijer
[1432] Marianne, 26-05-1904 Amsterdam, 07-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Marcus Speijer, ± 1877 Amsterdam;
op 01-06-1906 te Amsterdam overleden.</td><td colspan="2">Judith Drukker, 1879 Amsterdam;
op 05-02-1934 te Diemen begr., graf B 34 71.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg.30; fol. 11, Amsterdam 20-08-1903.</td></tr>
<tr><td>Meijer Jacob Speijer, ± 1839 Amsterdam; vermoedelijk op 19-03 -1925 te Muiderberg begr., graf C 51 44.</td><td>Marianne Heertjes, 03-04-1838 Amsterdam; ovl. op 26-11-1897 te Amsterdam.</td><td>Mozes Drukker, 25-12-1850 Amsterdam; vermoedelijk op 15-10-1915 te Diemen begraven, graf A 15 20.</td><td>Rebecca van Zweden, ± 1842 Amsterdam; op 25-06-1905 te Zeeburg begraven, graf C.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 2; fol. 54v,
Amsterdam 17-03-1869.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 6; fol. 93v,
Amsterdam 21 juli 1869.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ Bevolkingsreg. v. Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ http://genealogy.henny-savenije.pe.kr/tng/getperson.php?personID=I353118&tree=savenije ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F34981/I90882/</td></tr>
</table>

■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/family/humo9_/F34981/I90882/: **Grootmoeder Marianne Heertjes** was eerder gehuwd met Barend Mozes Boekman, die op 13-11-1866 te Amsterdam is overleden.
Grootvader Meijer Jacob Speijer was eerder gehuwd met Roosje Isaac Peper; voor de derde keer met Rachel Limburg.

Marianne Polak-Speijer

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Gijsbrecht Walenborchstraat 37, Utrecht.
■ **Genlias / AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)**: Marianne Speijer trouwde volgens akte reg. 3C; fol. 44 op 2 juli 1925 te Amsterdam met [1421] **Abraham Polak**, zoon van Benjamin Polak en Rachel Polack. Choppe: Eik en Linde op 02-07-1925.

<table>
<tr><td colspan="4">Polak-Vis
[404] Saartje, 31-08-1882 Utrecht, Jufferstraat B 602, 22-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Israel Jacob Vis, 20-09-1857 Elburg; ovl. op 11-06-1925 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 4 C 8 J -.</td><td colspan="2">Debora Heijmans, 22-08-1858 Utrecht; ovl. op 01-10-1925 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf4 C 8 I -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 277, Utrecht 30-06-1881</td></tr>
<tr><td>Salomon Jacob Vis, 30-06-1823 Amsterdam, godsdienstonderwijzer; ovl. op 28-01-1878 te Amsterdam.</td><td>Sara (Saartje) Zwane(n)weber, ±1831 Egmond aan Zee; ovl. op 03-04-1914 te Zeeburg begraven, graf C.</td><td>Esegiel Heijmans 1826/27 Utrecht; ovl. op 23-02-1902 te Utrecht en ald. a. het Zandpad begr., graf 36 C 3 G 1210.</td><td>Geertruij Hofman 1835/36 Utrecht; ovl. op 02-01-1900 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 36 C 3 H 1209.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 12, Elburg 13-09-1856</td><td colspan="2">Huwelijksakte 454, Utrecht 16-07-1856</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begraaf Verlof ■ http://www.dutchjewry.org/genealogie/gezin/hum_ossend/F1035/I2401/ ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Zus: Alida Vis** is op 20-11-1885 te Utrecht op leeftijd van 1 jaar overleden; overlijdensakte 1868, Utrecht 21-11-1885.
Zus: Betje Vis is op 11-06-1886 te Utrecht op leeftijd van 6 maanden overleden; overlijdensakte 972, Utrecht 11-06-1886.
Broer: Lion Vis is op 03-12-1890 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden; overlijdensakte 1831, Utrecht 03-12-1890.

Saartje Polak-Vis

■ **HUA** 01-09-1882, geboorteakte nr. 1818

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in Utrecht: Catharijnesingel 90 I. JOKOS-dossier 53912 op het Gemeentearchief Amsterdam

■ **Genlias: Echtgenoot: Alexander Emanuel Polak**, geb. 1875 of 1876 Gouda, huwelijksakte 779, Utrecht 20-12-1905. Ouders van Alexander Emanuel Polak: Saul Hartog Polak en Sara de Jong

[1433] **Max Moritz Pollack,** 18-04-1875 [D-53894] Kommern (Eifel);	[1434] **Hedwig Pollack-Schlesinger,** 22-07-1878 Breslau.
Huwelijk ? Beiden in Auschwitz op 12-02-1943 van het leven beroofd.	
■ In Memoriam ■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ Duits postcodeboek	

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Max Moritz Pollack woonde in Dortmund en emigreerde naar Nederland. Vanaf 30-01-1943 tot 09-02-1943 was hij gearresteerd in Westerbork; van daaruit werd hij samen met zijn echtgenote Hedwig Schlesinger op transport naar Auschwitz gesteld.

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Steenweg 16, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 25 013 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

Pool			
[405] **Sophia,** 01-05-1933 Utrecht, Bilderdijkstraat 42, 06-10-1944 Auschwitz			
Godfried Tobias Pool, 08-02-1905 Amsterdam, kleermaker; 11-04-1945 Kdo Oranienburg		Esther Berklou, 29-06-1905 Amsterdam, kleermaakster; 06-10-1944 Auschwitz	
Huwelijksakte reg.6;fol.45, Amsterdam 22-02-1928			
[Stiefv.] Samuel van Dam, straatmuzikant, 20-4-1871 Groningen; ovl. 7-5-1940 Amsterdam, begr. 09-05-'40 Diemen.	Sophie Pool, 08-10-1881 Amsterdam; 09-08-1942 Auschwitz	Joseph Berklou, 13-04-1871 Amsterdam, diamantslijper; op 06-07-1932 te Amsterdam overleden.	Heintje Sluijzer, 02-08-1872 Amsterdam; op 05-05-1941 te Diemen begraven.
Huwelijksakte reg. 5F; fol. 7v, Amsterdam 28 aug 1907		Huwelijk op 15-10-1890 te Amsterdam	
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?database=&id=F3846 ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F18500/I49577/ ■ Begraaf Verlof ■ Genlias			

■ **Max van Dam, Stambomen van Nederlands Joodse families**: **Stiefgrootvader Samuel van Dam** trad voor de eerste keer op 17 juni 1896 te Den Haag in het huwelijk met J**aantje van Leest**, geb. 15-3-1876 Den Haag, ovl. 29-11-1906 Amsterdam. Uit dit huwelijk worden vier kinderen geboren, te weten:
1) **Froukje van Dam**, 12-1-1895 Den Haag; 1-7-1917 Amsterdam
2) **Levie van Dam**, 24-3-1897 Den Haag; 5-7-1943 Westerbork - hij was gehuwd met Roosje Brilleman
3) **Andries van Dam**, 8-4-1899 Den Haag; 31-1-1943 Auschwitz
4) **Elisabeth Eleonora van Dam**, 2-12-1904 Den Haag; 31-1-1944 Auschwitz - haar echtgenoot heeft de oorlog overleefd.

Sophia Pool

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Linnaeusstraat 207 I, Amsterdam
Broer: Joseph Pool, 02-12-1928 Rotterdam; 28-02-45 Midden-Europa

<table>
<tr><td colspan="4">Poppers
[1435] Louis, 23-03-1886 Winterswijk, 15-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mozes Simon Poppers, 21-06-1859 Winterswijk; 27-11-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Sophia de Winter, ± 1857 Gendringen; op 11-2-1929 te Appeldoorn overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 73, Winterswijk 03-11-1882.</td></tr>
<tr><td>Simon Meijer Poppers, 1817/18 Winterswijk; ald. ovl. op 19-02-1871.</td><td>Beth de Haas, 1830/31 Aalten; ovl. op 10-11-1894 te Winterswijk.</td><td>Levie de Winter, ± 1827 Gendringen; zoon van David de Winter en Juda Manuel; op onbekende datum overleden.</td><td>Anna Blumendahl, ± 1819 Ottenstein (D); dochter van Isaac Wolf Blumendahl en Sibilla Benjamin; op onbekende datum overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 34, Winterswijk 17 juni 1857.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 31, Gendringen 23-10-1855.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Grootmoeder Beth de Haas** hertrouwde volgens akte 1 op 5-01-1872 te Winterswijk met Alexander van Gelder, 1844/45 Nijmegen.

Louis Poppers, echtgenoot van [407] Rachel Poppers-Clarenburg

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1942: Bemuurde Weerd Oostzijde 25, Utrecht, **Vader** en gezinshoofd: Abraham Clarenburg. "*Het gezin Louis Poppers bestond naast het echtpaar Poppers-Clarenburg uit de inwonende vader van de echtgenote*."

■ **Genlias:** Louis Poppers was gehuwd met **Rachel Clarenburg**, 01-02-1890 Utrecht; dochter van Abraham Clarenburg en Clara Nathan; huwelijksakte 338, Utrecht 02-06-1915.

<table>
<tr><td colspan="4">Poppers-Clarenburg
[407] Rachel, 01-02-1890 Utrecht, Bergstraat 17, 15-10-1942 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">[74] Abraham Clarenburg,
22-07-1863 Utrecht; 31-08-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Clara Nathan, 15-9-1863 ‘s-Hertogenbosch; ovl. op 9-3-1928 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 10 C 15 C -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 422 Utrecht 17-10-1888</td></tr>
<tr><td>Jacob Clarenburg, ± 1832 Utrecht; ovl. op 09-11-1909 te Utrecht; ald. aan het Zandpad begr., graf 5 C 8 D 1267.</td><td>Rachel van Samuel Lion, ± 1828 Maarssen; ovl. op 08-08-1916 Utrecht; ald. a. het Zandpad begr., graf 5 C 8 D 1268.</td><td>Wolf Nathan, 08-04-1826 Arnhem; op 09-05-1891 te Den Bosch overleden en te Vught begraven, graf rij b8, nr. 12.</td><td>Elisabeth Brandel, 17-01-1832 Rotterdam; op 07-03-1874 te Den Bosch overleden en te Vught begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 193, Utrecht 21-07-1858</td><td colspan="2">Huwelijk op 11-09-1851 te Rotterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../nathans/214.htm ■ Akevoth: .../nathans/58.htm
■Bader, Verborgen in Brabantse bodem, CD ■Begraaf Verlof ■Genlias</td></tr>
</table>

■ **Akevoth: .../nathans/58.htm**: **Grootvader Wolf Nathan** trad op 24-5-1875 te Zutphen voor de tweede keer in het huwelijk met **Aaltje Dormits**, 24-1842 Zutphen, dochter van Mozes Meyer Dormits en Betje Aron.

Rachel Poppers-Clarenburg

■ **HUA** 01-02-1890, geboorteakte nr. 284

■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenoot:** [1435] **Louis Poppers**, 23-03-1886 Winterswijk (ovl. 15-10-1942 Auschwitz), huwelijksakte 338, Utrecht 02-06-1915. Ouders van Louis Poppers: Mozes Simon Poppers en Sophia de Winter

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1942: Bemuurde Weerd Oostzijde 25, Utrecht, **Vader** en gezinshoofd: Abraham Clarenburg

van Praag

[408] **Herman,** 07-07-1881 Utrecht, Wijde Waterstraat C 496, 16-04-1943 Sobibor
[410] **Rachel**, 19-12-1884, Utrecht, Wijde Waterstraat C 496, 21-01-1943 Auschwitz

Alex(-Sander) M. van Praag, 04-04-1847 of 14-04-1849 of 00-08-1849 Amsterdam; aldaar 14-01-1928 overleden.	Sara Caneel, 13-08-1847 Groningen, adres 1847: 't Woerdje G23, Groningen; op 24-03-1907 te Zeeburg begraven, graf C.

Huwelijksakte 522 Utrecht 21-11-1877

Marcus Alexander van Praag, 14-05-1822 of 00-05-1824 Amsterdam; ovl. op 24-10-1873 te Utrecht.	Rachel Leon (Lion), 16-03-1826 of 12-03-1828 Amsterdam; voor 1922 overleden, dochter van Jacob Leon en Judith Daniel Toledo	Heiman Hartogs Caneel, 19-03-1802 Groningen; ald. ovl. op 05-01-1861; grafsteen GM 475.	Klaartje Lazarus van der Hove, 01-07-1804 Groningen; ald. ovl. op 13-02-1850.
Huwelijk op 26-07-1848 te Amsterdam		Huwelijk op 02-05-1830 te Groningen	

■ Akevoth: .../ndbeli/12399.htm
■ Amsterdam - Bevolkingsregister 1851 - 1853, Joodse inwoners ■ Begraaf Verlof
■ http://www.rvanhetg.dds.nl/praag/eiframe2.htm ■ Genlias
■ Schut e. a., Joodse Inwoners Groningen, I, 1549-1870, p. 161 ■ WieWasWie

■ **Schut e. a., Joodse Inwoners Groningen, I, 1549-1870, p. 489:** [Tekst op de grafsteen van grootvader Heiman Hartogs Caneel] *"PN/ de Godvrezende man/ Chaim*), zoon van de heer Tsevi Hirsch / Kanehl. Hij overleed de nacht / van de heilige Sabbat 23 Tevet en hij werd begraven / maandag de 25ste ervan 621 (7 januari 1861)/ - / TNSBH*
**) Heiman Hartogs Caneel, 1802-1861, x Klaartje Lazarus van der Hove"*
■ **Genlias: Broer: Emanuel van Praag** is op 20-01-1888 te Utrecht op leeftijd van 14 maand overleden; overlijdensakte 130, Utrecht 20-01-1888.

Herman van Praag

■ **HUA** 08-07-1891, geboorteakte nr. 1376
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Diamantbewerker. Adres in februari 1941: Korte Amstelstraat 14 III, Amsterdam
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 68: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 april 1943: *"Praag van Herman 7.7.81"*.

Rachel van Praag

■ **HUA** 19-12-1884, geboorteakte nr. 2670
■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Korte Amstelstraat 14 III, Amsterdam

van Praag

[409] **Jacob,** 11-01-1866 Utrecht, Willemstraat 26, 23-11-1942 Auschwitz.

Marcus Alexander van Praag, 14-05-1822 of 00-05-1824 Amsterdam; ovl. op 24-10-1873 te Utrecht.	Rachel Leon (Lion), 16-03-1826 of 12-03-1828 Amsterdam; voor 1922 overleden.
Huwelijk op 26-07-1848 te Amsterdam	

Alexander Elias van Praag (Sander), geb. ± 1780; ovl. voor 1848.	Marianne Isaac Koe (Marretje Jonas Koe, Mariaantje van Lier), ± 1776 Amsterdam; ovl. na 1850	Jacob de Isaac LEON, DE, Venter, geb. 1790; begr. 29-09-1871 Ouderkerk/ Amstel, ligging D-G -12, 1857, G, graf 12.	Judith de Daniel TO-LEDO, 14-04-1787; begr. 29-10-1857 te Ouderkerk/ Amstel, ligging D-A -05, veld 1857, rij A, graf 5.
Huwelijk op 14-12-1831 te Amsterdam		Huwelijk op 15 Kislev 5569 /04-12-1808	

■ Portuguese Burial Register DB ■ Begraaf Verlof
■ Amsterdam - Bevolkingsregister 1851 - 1853, Joodse inwoners
■ http://www.rvanhetg.dds.nl/praag/eiframe2.htm ■ Genlias

■ **Genlias: Broer: Elias van Praag** is op 26-07-1866 te Utrecht op leeftijd van 11 jaar overleden; overlijdensakte 2510, Utrecht 27-07-1866. [Choleraepidemie van 1866]
Broer: Jacob van Praag is op 30-10-1867 te Utrecht op leeftijd van 3 week overleden; overlijdensakte 1509, Utrecht 31-10-1867
Zus: Saartje van Praag is op 07-09-1868 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden; overlijdensakte 1186, Utrecht 07-09-1868.
Broer: Elias van Praag is op 22-09-1869 te Utrecht op leeftijd van 1 maand overleden; overlijdensakte 1352, Utrecht 23-09-1869.
Broer: Isaac van Praag is op 06-05-1875 te Utrecht op leeftijd van 17 jaar overleden; overlijdensakte 714, Utrecht 07-05-1875.

Jacob van Praag

■ **HUA** 13-01-1866, geboorteakte nr. 65
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Weesperstraat 96 a - II, Amsterdam
Echtgenote: Louisa van Praag-Croese, 06-11-1873 Amsterdam; 23-11-42 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte reg.6F;fol.19, Amsterdam 14-10-1925, Louisa was dochter van Eliazar Croese en Roosje Colet. Jacob was weduwnaar van Rijna Lina Velmans, eerder was hij weduwnaar van Betje Meijer, nog eerder was hij weduwnaar van Elisabeth Meijer. Louisa was weduwe van Leman van Leer.]

Prager			
[1436] **Josef,** 22-10-1929 Wenen, 11-06-1943 Sobibor			
Wolf (Mauritz) Prager, shoenmaker		[1438] Netty (Netti) Prager, geb. 10-08-1904 Wenen; 11-06-1943 Sobibor.	
Huwelijk ±1928; het enige bekende kind – Josef – werd 22-10-1929 geboren.			
?	?	[1437] Moritz Prager, 6-03-1875 Trebic; 14-05-1943 Sobibor.	[1439] Gisella Weisz, 11-11-1872 Buczany; 14-05-1943 Sobibor.
■ dokin.nl ■ In Memoriam ■ joodsmonument ■ WieWasWie			

Gezin Prager

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Vrouwjuttenstraat 23, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 101 en 168: De namen van alle vier gezinsleden staan op de transportlijsten van 11 mei 1943 en 8 juni 1943: "*Prager Moritz 6.3.75*", "*Prager-Weisz Gisela 11.11.72*", "*Prager Netti 10.08.04*" en "*Prager Josef 22.10.29*"."

Josef Prager

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Vrouwjuttenstraat 23
Onderwijs: O. B. L. O. Adres van de openbare school, die Josef Prager tot 31-08-1941 had bezocht: Kruisdwarsstraat

■ **joodsmonument.nl** / **J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught** (Vught 1999) 65: "*Josef Prager werd in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor*. [...]"

■ **dokin.nl:** Josefs laatste adres in Oostenrijk was: *Wien Lillienbrunngasse 6/4*.

■ **dokin.nl:** Voordat Josef tussen eind maart 1940 en juni 1941 in de Vrouwjuttenstraat 23 in Utrecht terechtkwam, woonde hij op zeven verschillende adressen in Nederland:
11-01-1939: Emmahuis, Relweg 59, Wijk aan Zee (Beverwijk)
22-03-1939: Burgerweeshuis, St. Luciensteeg / Kalverstraat 92, Amsterdam
??-??-1939: Amsterdam, Wilhelmina Gasthuis
16-11-1939: Quarantaine Amsterdam, Zeeburgerdijk 321, Amsterdam
27-02-1940: Oostelijke Handelskade, Oostelijke Handelskade 12, Amsterdam
19-03-1940: Huis ten Vijver, Dwarsweg 3, Scheveningen

??-??-1940: Den Haag, Korte Nieuwe Havenstr. 176, grootvader M. Prager

In verband staande documenten:
Ten eerste: Brief van de gemeente 's-Gravenhage "*aan den Minister van Binnenlandsche Zaken 's-Gravenhage.*

Bericht op schrijven van:
23 Februari 1939 no. 340
Afd. A/VI en 25 Februari
1939 no. 371 Afd. A/VI.

Betreffende:
onderbrenging van kinderen
in gezinnen in Nederland
gevestigd.
5 Bijlagen

's-Gravenhage, den *18 Maart 1939.*

In antwoord op nevensvermelde, op dezelfde aangelegenheid betrekking hebbende, brieven, waarvan de tweede blijkbaar abusievelijk is verzonden, heb ik de eer Uwer Excellentie ingesloten de vragenlijst, omtrent Gerda Klein en Josef Prager, terug te zenden.

De Burgemeester van 's-Gravenhage"
[handtekening niet leesbaar]

Ten tweede: Bericht op 15-03-1940 van Binnenlandse Zaken aan "*de Directie van Huise Ten Vijver; den Hoofdcommissaris van Politie te Amsterdam; den Hoofdcommissaris van Politie te 's-Gravenhage; het Comité voor Bijzondere Joodsche Belangen, A'dam; de inspectie van de Bevolkingsregisters.*"

"*Hierbij deel ik U mede, dat krachtens machtiging van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken de vluchteling:*

Josef Prager, geb. 22-1-29

in Uwe Inrichting verblijvende, per 19 Maart a. s. zal worden overgeplaatst naar het vl. kamp Huize Ten Vijver, Dwarsweg 1, Scheveningen.

Voor:
Het Hoofd Afdeling ARMWEZEN"
[handtekening niet leesbaar]

Ten derde: Uittreksels uit een "*Vragenlijst*. [± februari 1939]
Betreffende: Josef Prager
geb. 22 October 1929, te Weenen
Gezin: Wilhelm Prager [onkel van Josef], Korte Poten, No. 26, te 's-Gravenhage

Godsdienst van het kind: orthodox Jood.
Dit kind verblijft thans in het Emma-kinderhuis, te Wijk aan Zee
1. Hoe is de samenstelling van het gezin? [...]
Prager, Wilhelm, geboren te Weenen 16-4-1909. ongehuwd.
2. Beroep van de gezinsleden? [...] *banketbakker.*
3. [...] *4.* [...] *5.* [...] *6.* [...] *W. Prager hierbedoeld verklaarde dat hij niet heeft verzocht bovengenoemd kind in zijn woning te mogen opnemen, doch slechts om het kind te willen overplaatsen naar een inrichting in of nabij Den Haag, aangezien de grootouders van het kind (de ouders van Prager) hier ter stede wonen en de moeder, Netty Prager, thans verblijvende te Weenen, hier in betrekking zou willen komen. Een werkvergunning zou voor haar zijn aangevraagd. Wilhelm Prager verklaarde zich niet in staat, en is, daar hij ongehuwd en te klein behuisd is, ook niet geschikt om de verzorging van het bedoelde kind op zich te nemen. Volgens hem zijn zijn ouders daartoe evenmin geschickt en in staat. In verband met een en ander zijn de vragen verder niet beantwoord*."

Ten vierde: Ingevuld formulier van het Vluchtelingenbureau zonder datum:
"*Agenda No. 871f*
Betreft: Vrijlating van Vluchtelingen.
Lijst van Comité No. 219, M 719

Betreft: Josef Prager
geboren: 22.10.29
Verblijft thans te Emmah. Wijk a. Zee
Opname in gezin van
Wilh. Prager, Korte Poten 26, Den Haag, onkel

[Handegeschreven, slechts gedeeltelijk leesbare notitie:] [...]: *18 Mrt. '39* ([...] politie[...])"

Ten vijfde: Handgeschreven notitie: "*871f 16 Mrt. [1939]*
Gerda [Sophie] *Klein[,] 4 j. (1699)* [*****0**6**-0**3**-1935 Wenen; 0**6**-0**3**-1944 Auschwitz, **foto** van haar zie **dokin.nl** of **joodsmonument.nl**]
Josef Prager[,] 9 j. (M719) [**Foto** van hem zie **dokin.nl** of **joodsmonument.nl**]
verzoek van Hr. W. Prager om deze kinderen, die in Wijk a. Z. zijn over te plaatsen naar Haagsch tehuis."

Ten zesde: Handgeschreven verzoek zonder datum***** in Duits van onkel Wilhelm Prager:
"*Zeer geëerde heren!*
Bestaat er alstublieft misschien de mogelijkheid, dat ik de twee kinderen van mijn zussen naar Nederland kan nemen. Ik zou in hun onderhoud voorzien en de kinderen konden bij mij verblijven.

De jongen Josef Prager is 22-10-1929 geboren,
het meisje Gerda Klein is 06-03-1935 geboren.

De kinderen zijn in Wien.

Nogmaals dank ik U zeer voor Uw moeite

Willy Prager

Korte Poten 26, Den Haag"

***** Denkbaar is het tijdvak van maart 1938 tot januari 1939; meteen na de 'Anschluss' op 13-03-1938 waren de Weense Joden aan veelvuldige pesterijen en vervolgingen blootgesteld; ook het novemberpogrom in de nacht van 9 op 10 november 1938 was in Oostenrijk vermoedelijk haast minder vreselijk dan in Duitsland.

<table>
<tr><td colspan="4">Pront
[1440] Dora, 27-07-1920 Amsterdam, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Izak Pront, 12-01-1897 Amsterdam;
11-12-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Saartje van Cleef,
± 1898 Amsterdam; ovl. op 12-11-1923</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 41; fol. 35v, Amsterdam 1 dec 1915; choppe: 1 dec 1915, Rapenburg.</td></tr>
<tr><td>Hartog Pront,
07-03-1867
Amsterdam;
ovl. op 29-12-1913 te
Amsterdam.</td><td>Sara Werkheim,
20-01-1866 Amster-
dam; ovl. 28-11-1935
Amsterdam; begr.
29-11-1935 Diemen,
graf B 49 30.</td><td>Simon van Cleef,
31-07-1875
Amsterdam;
17-09-1942
Auschwitz.</td><td>Judith Polak,
31-12-1877
Amsterdam;
ovl. op 02-01-1935 te
Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 14; fol. 33v,
Amsterdam 22-06-1887.</td><td colspan="2">Huwelijk op 10-11-1897 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)
■ http://akevoth.org/genealogy/haringman/1092.htm ■Genlias
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/haringman/1092.htm ■ joodsmonument.nl</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: "*Izak Pront was een zoon van Hartog Pront en Sara Werkheim. Hij trouwde op 1 December 1915 met Saartje van Cleef, een dochter van Simon van Cleef en Judith Polak. Samen kregen Izak en Saartje vier kinderen, t.w. Clara en de hier genoemde Judith, Dora en Hartog.*

Saartje van Cleef overleed echter op 12 November 1923 waarna Izak Pront op 13 Juni 1929 opnieuw in Groningen trouwde met Alida Catharina Lammers. Met haar kreeg hij in 1930 nog een zoon die de oorlog heeft overleefd. Op 14 November 1932 is het echtpaar in Groningen weer gescheiden.

Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Izak Pront en website www.wiewaswie.nl."

Zus: Judith Pront, geb. 23-03-1916 Amsterdam; ovl. 04-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 154]
Broer: Hartog Pront, geb. 16-12-1922 Amsterdam; ovl. 04-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 154]

Dora Pront

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis. Beroep: Naaister.

<table>
<tr><td colspan="4">Querido
[1441] Levie, 25-01-1882 Amsterdam, 21-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Querido, 14-10-1851 Amsterdam, diamantslijper; ovl. 08-08-1902 Utrecht.</td><td colspan="2">Sara Lever, 22-06-1856 Amsterdam; ovl. 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg.13;fol.58v, Amsterdam 16-12-1874</td></tr>
<tr><td>Adam v. Abraham v. David Querido, ± 1821 Amsterdam; begr. op 18-09-1904 te Ouderkerk aan de Amstel.</td><td>Henriette Goudsmit, ± 1814 Kampen; op 12-10-1868 te Muiderberg begr., graf C 3 73.</td><td>Levie Hartog Lever, 27-06-1819 Amsterdam; op 04-02-1901 te Utrecht overleden.</td><td>Roosje Marcus Berklou, geb. 04-12-1821 Amsterdam; ovl. voor 09-05-1883.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 8; fol. 31v, Amsterdam 3 okt. 1849; Joodse huwelijk op 01-12-1850.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 4; fol. 192v, Amsterdam 22-11-1843</td></tr>
<tr><td colspan="4">■Akevoth: .../speelman/71.htm ■ Akevoth: .../ashkenazi/11865.htm ■ Begraaf Verlof ■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias ■ http://www.dutchjewry.org/P.I.G./image/02093601.jpg ■ akevoth.org/portugese_marriages/portu_huw_detail.asp?key=3930&itemNumber=0 ■ http://www.levie-kanes.com/humogen_levie/family/humo_/F19070/I53275/ ■ https://nha.blob.core.windows.net/scans/BS%20Huwelijk/Amsterdam/1883/NHA-H_ASD_1883_09_0082.jpg</td></tr>
</table>

Levie Querido

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nieuwe Daalstraat 29, Utrecht.
"*Levie Querido was getrouwd met zijn nicht Roosje Lever. Het echtpaar kreeg drie kinderen: Sara en twee kinderen die de oorlog hebben overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
"*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd*."
JOKOS-dossiers nrs. 61 296, 31 207, 34 537 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 9811 / 8592).
■ **Genlias / Zandpad**: Levie Querido was gehuwd met **Roosje Lever**, 1881/82 Utrecht, dochter van Hartog Lever en Judith Spijer; huwelijksakte 82, Utrecht 17-2-1904.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 116: Zijn naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Querido Levie 25.1.82*".

<table>
<tr><td colspan="4">Querido
[422] Blanche, 01-02-23 Utrecht, Willemstraat 26, 07-05-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon de Abraham Querido,
25-01-1886 Amsterdam;
ovl. op 11-07-1936 te Utrecht.</td><td colspan="2">Sophia Bed, 14-03-1890 Amsterdam;
07-05-43 Sobibor [Schelvis, p. 92: Querido-Bed Sophia 14.3.90]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 721 Utrecht 28-07-1920</td></tr>
<tr><td>Abraham Querido,
14-10-1851 Amsterdam, diamantslijper;
ovl. 08-08-1902 te Utrecht.</td><td>Sara Lever,
22-06-1856
Amsterdam;
31-08-1942
Auschwitz</td><td>Hartog Bed,
03-05-1846
Amsterdam;
ovl. op 07-05-1908 te Amsterdam.</td><td>Branca Gootdorp,
17-10-1852
Amsterdam;
ovl. op 27-03-1937 te Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg.13;fol.58v,
Amsterdam 16-12-1874</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 1; fol. 1v,
Amsterdam 03-01-1872</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../speelman/71.htm ■ Genlias</td></tr>
</table>

Blanche Querido

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: naaister. Adres in februari 1941: Kerkstraat 20 II, Amsterdam "*Eén kind* [van Sophia Bed] *dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 92: Haar naam staat als "*Nachtrag zum Normaltransport*" op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Querido Blanche 1.2.23*"

Querido-Lever

[1442] **Sara,** 22-06-1856 Amsterdam, 31-08-1942 Auschwitz

Levie Hartog Lever, 27-06-1819 Amsterdam; op 04-02-1901 te Utrecht overleden.	Roosje Marcus Berklou, 04-12-1821 Amsterdam; ovl. voor 09-05-1883.

Huwelijksakte reg. 4; fol. 192v, Amsterdam 22 nov 1843. Choppe 03-12-1843, lokatie Waas.

Hartog Samuel Lever (Hartog Hirts Samuel Lever Leber), ± 1777 Amsterdam; na 03-12-1843 overleden.	Betje Levie Kijzer (Fijtje Fegle Levie Leib Kijzer Kwakkelboer), ± 1784; 1837 of na 03-12-1843 overleden.	Benedictus Nathan Berklou, ± 1771 Amsterdam; na 03-12-1843 overleden.	Sara Korper (Sara Tserle David Kerpel Korper), geb. ± 1777; op 01-01-1836 te Amsterdam of na 03-12-1843 overleden.

Huwelijk ± 1802 te Amsterdam.	Huwelijksakte Reg. 4 fol 100, Amsterdam 05-09-1821. Bruid was weduwe van Abraham Mozes Lap.

■ Akevoth.org/genealogy/ashkenazi/11865.htm ■ WieWasWie
■ Akevoth.org/genealogy/ashkenazi/14450.htm ■ Ashkenazi Marriages DB (Noach)
■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■Amsterdam Ashkenaz Marriages, View record [INDX: 273]
■ http://www.geni.com/people/Fijtje-Fegle-Keizer/6000000014713649397
■ http://www.geni.com/people/Hartog-Hirts-Lever-Leber/6000000014713826512 ■ Genlias
■ http://www.levie-kanes.com/humogen_levie/family/humo_/F19070/I53275/
■ http://www.levie-kanes.com/humogen_levie/family/humo_/F19069/I53272/
■ https://nha.blob.core.windows.net/scans/BS%20Huwelijk/Amsterdam/1883/NHA-H_ASD_1883_09_0082.jpg
■ https://nha.blob.core.windows.net/scans/BS%20Huwelijk/Amsterdam/1843/NHA-H_ASD_1843_04_0387.jpg

■ http://**akevoth**.org/genealogy/ashkenazi/14450.htm: **Grootmoeder Sara Korper** was eerder gehuwd met "*Abraham Mozes Levie-Lap, birth 1779 Amsterdam, died 14 Oct 1819 Amsterdam, G.A.A: death of Abraham Mozes Lap, 41 yrs.old, living at penitentiary[Correctie huis], fish cleaner (courtesy of mr. Gerard Compaan)., son of Mozes Jacob Jokeb Levie-Lap and Clara Levie Zwart*"

Sara Querido-Lever

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Vosstraat 24, Utrecht.
"*Sara Lever was de dochter van Levie Hartog Lever en Roosje Marcus Berklou. Ze trouwde met Abraham Querido, die in Amsterdam overleed in 1902 op 50-jarige leeftijd. Stadsarchief Amsterdam*"
■ **WieWasWie**: Sara Lever trad op 16-12-1874 te Amsterdam in het huwelijk met Abraham Querido, geb. ± 1851 Amsterdam, ovl. 08-08-1902 Utrecht, zoon van Adam Querido en Henriette Goudsmit; huwelijksakte reg.13 fol. 58v, Amsterdam 16-12-1874.

<table>
<tr><th colspan="4">Rechter</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1445] Salomon, 15-05-1905 Skole, 12-08-1942 Birkenau</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Juda Rechter;
1938 te Wenen overleden.</td><td colspan="2">[1447] Beila Kluger,
13-06-1874 Krakau; 23-07-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1897; het eerste van zes bekende kinderen – Mechel Yechiel – werd 12-06-1898 geboren.</td></tr>
<tr><td>?</td><td>?</td><td>Berisch Kluger,
geb. 03-06-1850;</td><td>Hendel Nache Krebs,
geb. 01-08-1850;</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijk 03-12-1876</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ joodsmonument.nl
■ http://www.ics.uci.edu/~dan/genealogy/Krakow/Families/Kluger.html
■ https://www.geni.com/people/Abraham-Rechter/6000000009404973507</td></tr>
</table>

Salomon Rechter

■ **joodsmonument.nl:** Adres: "Straatnaam niet bekend, Utrecht". Beroep: Bontwerker.
"*Echtgenote*" en "*één kind dat nog thuis woonde*" hebben "*de oorlog overleefd*."
"*De vrouw van Salomon Rechter en hun kind ontkwamen aan de vervolging tijdens de oorlog, door in 1938 aan boord van het schip de Queen Mary te stappen. Zij overleefden de oorlog in de Verenigde Staten. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.990: "*Rechter, Salomon (15.5.1905, Skole, 12.8.1942) - 19668/1942*"

<table>
<tr><td colspan="4">Rechter
[1443] Bernard, 02-08-1927 Wenen, 19-11-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1444] Mechel (Max) Rechter,
12-06-1898 Skole, beroep: Houder wisselkantoor; 19-11-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">[1446] Ester Choczner,
25-05-1900 Tarnow;
19-11-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam, bevolkingsregister, notitie op de gezinskaart van Mechel Rechter: "beweert gehuwd te zijn met Ester Choczner wonende te Weenen."</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Abraham Juda Rechter;
1938 te Wenen overleden.</td><td colspan="2">[1447] Beila Kluger,
13-06-1874 Krakau,
23-07-1943 Sobibor.</td><td>Salomon Cho(c)zner,
18-11-1868 Tarnow;
23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 227].</td><td>Dora Pawlinger,
01-01-1875Krakau;
23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 235].</td></tr>
<tr><td>Berisch Kluger, geb. 03-06-1850;</td><td>Hendel Nache Krebs, geb. 01-08-1850;</td><td colspan="2">Opmerking: de woorden 'gehuwd met' zijn door-gehaald - naam vrouw staat onderstreept. Juiste overlijdensdatum is niet bekend. Wonende te Utrecht.[WieWasWie]</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Huwelijk 03-12-1876</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ joodsmonument.nl
■ http://www.ics.uci.edu/~dan/genealogy/Krakow/Families/Kluger.html ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres van Mechel (Max) Rechter, Ester Choczner, Beila Kluger en Bernard Rechter in juni 1941: Frans Halsstraat 44, Utrecht.

Bernard Rechter

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Frans Halsstraat 44

Beila Kluger

■ **joodsmonument.nl**: [**Grootmoeder**] "*Beila Kluger was een dochter van Berisch Kluger en Hendel Nache Krebs. Zij was getrouwd met Abraham Juda Rechter, die in 1938 in Wenen is overleden. Het echtpaar had zes zonen: Mechel, Hersch, Maurits (Chaim Mozes), de tweeling Hillel en Salomon, en Jakob. Het hele gezin, met uitzondering van Hillel, vestigde zich in Nederland, eerst in Rotterdam en later in Utrecht. Beila Rechter-Kluger trok in bij haar zoon Mechel. Alle gezinsleden zijn in de oorlog omgekomen. Hillel is vermoedelijk in het getto van Lodz gestorven. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 232: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Kluger Beila 13.6.74*".

Reich			
[1448] **Amalia,** 09-10-1898 Amsterdam, 24-09-1942 Auschwitz			
Isidor Reich, geb. 22-09-1855 in Buchlowitz; op 30-11-1938 overleden.		[1452] Henriette Löw, 02-09-1873 Husovice; 24-09-1942 Auschwitz.	
voor ±1897			
		N.N.	N.N.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ https://www.openarch.nl/hua:[...] ■ WieWasWie			

Amalia Reich en Henriette Reich-Löw

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Al. Numankade 11, Utrecht.

■ **Viktora, Entwicklung der Glasindustrie in Mähren** [De ontwikkeling van de glasindustrie in Moravië]: http://www.pressglas-korrespondenz.de/aktuelles/pdf/pk-2008-4w-chronik-reich-2.pdf: "[**Vader**]*Isidor Reich was in totaal 50 jaar in de firma werkzaam, daarvan 39 jaar - van 1883 tot 1922 - als leider van de filiaal in Amsterdam*"

Reich			
[1449] **Edgar,** 19-08-1923 Wenen, 30-09-1942 Auschwitz			
[1450] Wilhelm Reich, 10-08-1897 Wenen; 28-02-1945 Midden-Europa.		[1451] Hester Bouwman, 19-06-1895 Gouda; 30-10-1944 Auschwitz.	
N.N.	N.N.	Barend Bouwman, 29-07-1863 Vianen; ovl. op 11-10-1936 te Rotterdam.	Helena Seijffers, ± 1864 Gouda; ovl. op 02-01-1933 te Rotterdam.
?		Huwelijksakte 109, Gouda 14-09-1892	
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ joodsmonument ■ https://www.openarch.nl/hua:[...]			

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Frans Halsstraat 44, Utrecht.

Edgar Reich

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Frans Halsstraat 44

Wilhelm Reich, echtgenote van [1451] Hester Reich-Bouwman

■ **http://en.doew.braintrust.at/db_shoah_87190.html**:
Surname Reich, First Name Wilhelm, Date of Birth 10.08.1897, Place of Birth Wien
Deportation Westerbork/Theresienstadt, [...], Date of Deportation 18.01.1944
Last place of residence Wien 2, Schöllerhofgasse 10
Place of Death onbekend kamp, Date of Death 28.02.1945
[...] Theresienstadt/Auschwitz op 28.09.1944

Reichmann-Klafter
[1453] **Leni,** 01-10-1890 Rabka, 03-10-1944 Auschwitz
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ https://www.sjoa-drenthe.nl/humogen/family.php?id=F30793&main_person=I77191

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Schroeder van der Kolkstraat 91, Utrecht. "*Leni werd ook Leonie of Lonie genoemd. Ze was gehuwd en had vier kinderen die de oorlog overleefden. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **HUA, Gezinskaart Jacob Reichmann, fiche 1695/ WieWasWie**: Leni was gehuwd met **Jacob Reichmann**, geb. ± 1891 te Wiznitz (Rusland), zoon van David Reichmann en Klara ?. Jacob is 02-11-1958 te Maastricht overleden; toen was hij de tweede echtgenoot van Ruckla Kempinski.
Uit het huwelijk met Leni Klafter zijn vier kinderen geboren, te weten: 1) **David** (Dudi) , 14-05-1920 Karlsruhe, op 09-05-1987 te Utrecht overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, graf (filmrol 21) vak B, rij 17, plaats B. David Reichmann is zwager van [565] Philip, [566] Sophie en [564] Hadassa Wijzenbeek. 2) **Erna**, 11-04-1923 Freiburg; 3) **Margarethe**, 26-10-1924 Freiburg, op donderdag 17 januari 1946 te Utrecht overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, graf (filmrol 45) vak C, rij 21, plaats F; 4) **Ruth**, 25-04-1922 Freiburg.
Op 03-02-1934 zijn ze te Utrecht ingeschreven. Eerst hebben ze op de Oude Gracht 111 bij Lenis broer ingewoond, rond een maand later - op 05-03-1934 - is het gezin naar de Haagstraat 12bis verhuisd.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Reichmann, Leoni, geb. Klafter
geb. 06 oktober 1890 in Rabka, woonde in Freiburg. Deportatie: Auschwitz
■ https://www.**sjoa-drenthe.nl**/humogen/family.php?id=F30793&main_person=I77191:
„***Leni Klafter**, geb. 1 okt 1890 Rabka* [Polen]
Huwelijk/ Relatie met:
***Jacob Reichman**, geb. 6 feb 1891 Wiznitz,* [noch in het *Duitse postcodeboek* noch in *Velhagen & Klasings Grosser Volksatlas* van 1935 te vinden]
Kind:

1. ***David Reichmann** 1^{e} huwelijk met Ingeborg Koh, 2^{e} huwelijk met Betty Sara Wijzenbeek Geboren 14 mei 1920 Karlsruhe, Dld, overleden 9 mei 1987 Utrecht, 66 jaar"*

Reisz

[1454] **Leopold,** 21-03-1892 Ostrau, 28-05-1943 Sobibor

■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nobelstraat 1 a-bis, Utrecht. Beroep: Jurist. Leopold was echtgenoot van [1455] **Nelly Reisz-Kauders**.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 135: Zijn naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Reisz Leopold 21.3.92*".

Reisz-Kauders

[1455] **Nelly,** 01-03-1896 Praag, 28-05-1943 Sobibor

Alfred Kauders, geb. 05-03-1869 Pilsen; ovl. 1947 London.	Fanny (Franziska) Weil, geb. 30-01-1880 Pilsen; ovl. 1938 Praag.

Opmerking: Het is niet duidelijk, of **Alfred Kauders** en **Fanny Weil** de ouders van **Nelly Reisz-Kauders** zijn. De gegevens van *http://www.geni.com/people/Nelly-Kauders/6000000004590257152* stemmen niet overeen met die van het *Joodsmonument*.
■ http://www.**calzareth**.com/tree/p465.htm#i13941: "Children of Fanny Weil and Alfred Kauders: Nelly Kauders en Erwin Kauders"

Samuel Kauders, geb. 13-01-1844; ovl. 25-07-1916 Cista.	Johanna Glaser, geb. 14-02-1843; ovl. 12-11-1915.	Adolf Weil	Rosa Hahn, geb. ± 1856; ovl. 26-11-1923 Pilsen; ald. begr. 30-11-1923.
Huwelijk ±1868; het eerste van negen bekende kinderen – Alfred- werd 05-03-1869 geboren.			

■ joodsmonument.nl ■ http://www.calzareth.com/tree/p465.htm ([S836] Prager Tagblatt, online http://anno.onb.ac.at/, Rosa Weil née Hahn, 29 November 1923, p. 12)
■ http://calzareth.com/tng/familygroup.php?familyID=F3372&tree=tree1
■ http://www.geni.com/people/Fanny-Weil/6000000004590257140
■ http://www.geni.com/people/Alfred-Kauders/6000000004590257146
■ http://www.geni.com/people/Samuel-Kauders/6000000015973305145
■ http://www.geni.com/people/Johanna-Kauders/6000000015972939781

Altneusynagoge en het Joodse raadhuis met een burgerlijke en een Hebreeuwse klok, die tegen de richting van de wijzers van de klok in loopt.

■ http://**freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com**/~alcalz/aufbau/1944/1944pdf/j10a43s19.pdf:

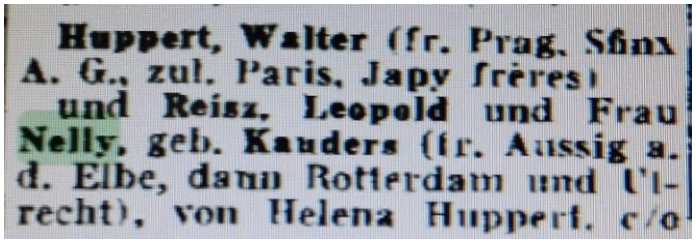
Huppert, Walter (fr. Prag, Sfinx A. G., zul. Paris, Japy frères) und Reisz, Leopold und Frau Nelly, geb. Kauders (fr. Aussig a. d. Elbe, dann Rotterdam und Utrecht), von Helena Huppert, c/o

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nobelstraat 1 a-bis, Utrecht. Nelly was echtgenote van [1454] **Leopld Reisz**.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 129: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Kauders Nellie 1.3.96*".

Ricardo

[1456] **Daniel Israel,** 01-11-1875 Amsterdam, 31-10-1944 Auschwitz

Salomon Israel Ricardo, 21-06-1844 Amsterdam; boekdrukker, diamantsnijder; ovl. op 11-12-1897 te Amsterdam en op 11-12-1897 te Ouderkerk a/d Amstel veld P begraven.	Rachel Rodrigues Pereira, 17-5-1845 Amsterdam; op 04-04-1887 te Amsterdam overleden en op 06-04-1887 te Ouderkerk a/d Amstel veld P begraven.
Huwelijk op 04-12-1872 te Amsterdam, choepa in de Portugese Synagoge te Amsterdam.	

Daniel Israel Ricardo, 14-04-1802 Amsterdam; ald. ovl. op 26-01-1861; begr. 28-01-1861 te Ouderkerk a/d A. veld P.	Ribca Namias Torres, 29-04-1802 Amsterdam; ald. ovl. op 06-03-1891 begr. op 08-03-1891 te Ouderkerk a/d Amstel veld P.	Abraham de Aron Rodrigues Pereira, godsdienstonderwijzer, 29-01-1822 Amsterdam; ald. ovl. op 02-03-1894; begr. op 04-03-1894 te Ouderkerk/ Amstel.	Hanna Vizjevene, 02-05-1819 Amsterdam; op 02-03-1895 te Amsterdam overleden.
Huwelijk op 24-08-1825 te Amsterdam, choepa op 6 juni 1826 te Amsterdam.		Huwelijk op 04-05-1842 te Amsterdam.	

■ http://akevoth.org/genealogy/ricardo/64.htm ■.../ricardo/63.htm ■ .../ricardo/389.htm ■ Genlias

■ **Akevoth**: **Grootvader Daniel Israel Ricardo** was winkelier, student in de rechten, onderwijzer.

■ **Vader Salomon Israel Ricardo** trad op 29-02-1888 te 's-Gravenhage voor de tweede keer in het huwelijk met **Rosalia Sara Vas Dias**, geboren op 01-04-1848 te 's-Gravenhage. Zij overleed op 03-11-1924 te 's-Gravenhage. Haar ouders waren Mordechai Vas Dias en Carolina Davidson.

Daniel Israel Ricardo

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lessinglaan 14, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941: **Echtgenote Rosa Ricardo-Vas Nunes**, 05-02-1881 Amsterdam; 30-10-1944 Auschwitz. JOKOS-dossier nr. 2 509 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 9964/8676). "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."
"*Daniël Ricardo en Rosa Vas Nunes hadden vijf kinderen: Louisa Rachel, Salomon (roepnaam Monky) en drie kinderen die de oorlog overleefden. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **Akevoth**: Daniel Israel, "*boekhouder, directeur electro-technische fabriek*", trouwde op 18-03-1913 te Amsterdam met [1457] **Rosa Vas Nunes**.

Ricardo-Vas Nunes

[1457] **Rosa,** 05-02-1881 Amsterdam, 30-10-1944 Auschwitz

David Vas Nunes, 30-01-1842 Amsterdam; begr. op 15-01-1924 te Ouderkerk aan de Amstel; ligging E-11 -02, veld 1892.	Sara Angela aCohen (Rodrigues), 25-2-1844 Amsterdam; ovl. op 29-1-1923 te Amsterdam, begr. op 31-1-1923 te Ouderkerk a/d Amstel veld O, rij 11, graf 1

Huwelijksakte reg. 2; fol. 50v, Amsterdam 12-6-1867

Emanuel (Imanuel) van Moses Vas Nunes, 1784 Den Haag; begr. op 31-10-1855 te Ouderkerk aan de Amstel; ligging M-4 -38, veld 1824.	Ester van Abraham Meldola, 1811 Hamburg; begr. op 17-03-1898 te Ouderkerk aan de Amstel, ligging D-O -27.	Haim Abraham aCohen (Rodrigues), 11-02-1808 Amsterdam; ovl. ald. 11-03-1859; begr. 13-03-1859 Ouderkerk a. d. Amstel, veld P, rij A, graf 68.	Hanna Mendes da Solla; ovl. 29-3-1901 Amsterdam; begr. 01-04-1901 Ouderkerk aan de Amstel, veld P, rij A, graf 69.

Huwelijk op 03-05-1833 te Amsterdam; choppe 14 Ijar 5593.	Huwelijk 22 Elul 5595 (26-09-1834) ■ www.dutchjewry.org/P.I.G./image/00553201.jpg

■ http://akevoth.org/genealogy/cohen_rodrigues/3.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/19567.htm
■ www.dutchjewry.org/portugese_marriages/portu_huw_detail.asp?key=3582&itemNumber=14
■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias

■ http://www.**stenenarchief**.org/pig/pig_view.php?editid1=26529: **Grootvader Emanuel (Imanuel) van Moses Vas Nunes** was eerder gehuwd met Ribca van Israel Weddeloper.

Rosa Ricardo-Vas Nunes, echtgenote van [1456] Daniel Israel Ricardo

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lessinglaan 14, Utrecht.

Riess

[1458] **Louis,** 13-10-1868 Elbing (Polen), 31-08-1942 Auschwitz

Hirsch Riess, geb. 27-05-1824 Arnswalde; ovl. ?	Hulda Friedlander, geb. 1835; ovl. 1905.
Huwelijk 1859	

■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie
■ https://www.myheritage.de/names/hulda_friedl%C3%A4nder

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Muntstraat 3, Utrecht.
■ **WieWasWie:** De overlijdensakte 760, Utrecht 6 april 1941, laat vermoeden dat Louis getrouwd was met **Sara Martha Wolff**, geb. ± 1877, ovl. 05-04-1941 Utrecht, dochter van Jacob Wolff en Minna Kohn; als relatie wordt Louis Israel* Riess genoemd. [*Het is niet duidelijk, of het bij de tweede voornaam **Israel** om het patroniem of de van de nazi's opgedwongen bijnaam gaat.]

Roeders

[1460] **Antoinette Elizabeth (Toni),** 07-06-1940 Haarlem, 30-10-1944 Auschwitz

[1461] Kurt Adolf ROEDERS, Born: Nov 20, 1906 Vienna. "[...] *stierf in de winter van 44/45 in Auschwitz"; volgens geni: "oktober 1944".*	[1462] Liselotte (Margarete, Felicitas) SELINKO, "*Born: Feb 27, 1917 in Vienna. Transport XXIV/7 from Netherlands to Terezin on Sep 6, 1944, 2nd transport Ev from Terezin to Auschwitz on Oct 28, 1944" Died: Oct 30, 1944.*"

Huwelijk 05-05-1938 Weenen			
Siegfried Rosenbaum / Roeders, geb. 23-08-1874 Weenen; ovl. op onbekende datum.	Elsa Schwarz, geb. 29-09-1877 Brünn; ovl. ??-03-1963 New York.	Felix Selinko, geb. 1881 Weenen; ovl. 25-12-1934 Weenen.	Grete Wolf, geb. 10-02-1892; ovl. 1946 Denemarken.

Huwelijk ±1901; Walter, het eerste van drie bekende kinderen, werd 16-11-1901 geboren.	Huwelijk ±1913; Annemarie, het eerste van twee bekende kinderen, werd 01-09-1914 geboren.

■ Marie-Theres Arnbom, Damals war Heimat, Die Welt des Wiener jüdischen Großbürgertums, p. 108
■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~prohel/names/kary/selinko.html
■ http://www.geni.com/people/Liselotte-Roeders/6000000009710319746
■ http://www.geni.com/people/Felix-Selinko/6000000013384061198
■ http://www.geni.com/people/Grethe-Wolf/6000000007014397032
■ http://www.geni.com/people/Kurt-Roeders/6000000009710481695
■ http://www.geni.com/people/Siegfried-Rosenbaum-Roeders/6000000009710467881
■ http://www.geni.com/people/Elsa-Roeders/6000000014831752138 ■ joodsmonument

■ http://www.**geni.com**/people/Grethe-Wolf/6000000007014397032 **en** http://www.geni.com/people/Alfred-Birnbaum/6000000013384226955: **Grootmoeder Grete Wolf** hertrouwde met **Alfred Birnbaum**, geb. ± 1882 Zdounky, ovl. 21-05-1930 Brno.

Kurt Roeders, Liselotte M.F. Roeders Selinko en Antoinette Elizabeth

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prins Hendriklaan 77, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 54 554 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 10 017 / 20 961)
"*De vader van* [vader] *Kurt Adolf Roeders veranderde ver voor de oorlog zijn naam van Rosenbaum in Roeders. Kurt Roeders kwam na zijn studie op jonge leeftijd in dienst van Adolf Rosenbaum & Sohn en werd later mede-eigenaar. Hij trouwde met Liselotte M.F.Selinko, wier familie oorspronkelijk uit Hongarije kwam. Het echtpaar vluchtte in 1938 van Duitsland naar Haarlem, waar in 1940 hun dochtertje Antoinette Elizabeth werd geboren. Ze werden opgepakt door de SD in augustus 1944 en via Westerbork naar Theresienstadt gedeporteerd. Op 28 oktober 1944 gingen ze op transport naar Auschwitz, waar moeder en dochter werden vermoord in de gaskamers. Kurt Roeders werd te werk gesteld als dwangarbeider en stierf in de winter van 44/45 in Auschwitz.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Marie-Theres Arnbom**, Damals war Heimat, Die Welt des Wiener jüdischen Großbürgertums, p. 107: „*In Zweden werkt Annemarie Selinko* [schrijfster, oudere zus van Liselotte Selinko] *als journaliste en voor* [...] *Graaf Folke Bernadotte, voor het Rode Kruis in Malmö: De beroemden Witten Bussen brengen overlevenden der concentratiekampen naar Zweden, en Annemarie Selinko ziet nu dag na dag de gruwel, dat deze mensen hebben doorgemaakt, in de vreselijke zekerheid, dat haar beide grootmoeders, haar zus* [Liselotte], *haar zwager* [Kurt] *en de kleine nicht* [Antoinette Elizabeth] *nooit meer terug zullen komen.*
'Levende geraamten waren dat, die in gestreepte gevangenenflarden aankwamen, grenzeloze angst nog altijd in de koortsige ogen. Wanneer geen transporten in de haven werden verwacht, hielp ik in de lazaretten. Zat daar aan de bedden van moeders, wier kinderen vergast waren. Ik weet niet, hoe ik woorden van troost vond.' [...]
Na de aankomst der bussen gaat Annemarie Selinko – zonder hoop – op zoek naar haar familie. Zij beschrijft, hoe zij 'met een zaklantaarn, de transporten arriveerden meestal 's nachts – van de ene tot de andere schreed, om het licht over zijn gezicht te laten schijnen. Want iedereen afzonderlijk kon mijn zus zijn. Maar Liselotte kwam toch niet.' [...]
[P. 108] "*Zij trouwt 5 mei 1938 in Wenen met Kurt Roeders* [...] *en vlucht voor de nationaalsocialisten naar Nederland, waar op juni 1940 haar dochter Antoinette, genoemd Toni, werd geboren. Annemarie Selinko wacht vertwijfeld op deze tijding: 'Eerst heb ik zoals verstard op een levensteken van mijn zus gewacht, het kwam na zes weken (zoals vele jaren!), en dan was ik zo stukgeslagen van geluk, dat ik niet meteen kon schrijven. Zij leeft, zij heeft haar baby gekregen, zij is gezond, de baby is gezond en heet Toni, een meisje, geld hebben ze niet, haar man en zij, hun woning moeten zij daarom verlaten maar zij zijn gezond, gezond.* [...]

Op 7 april 1943 schrijft Annemarie Selinko aan Ragnhild: 'Om mijn zus en haar man en het kleintje in Nederland hebben wij dagelijks angst. Mijn zus heeft ons zo zeer gesmeekt, ten minste het kind (nu 2 ½ jaar oud) te helpen en wij verzoeken door adoptie het kleintje eruit te krijgen, maar het is vreselijk gecompliceerd, omdat het wel om een 'staatloos' kind gaat. Intussen heeft de Deense consul in Den Haag toegezegd, zo lang als hier de adoptiezaak loopt, voor het kind en zijn ouders te interveniëren, opdat zij niet worden gedeporteerd. Men schrijft dit alles met weinig nuchtere woorden op, maar welk een jammer is het toch, hoe gruwelijk, dit alles uit te denken.'
[P. 110] *Toni werd samen met haar ouders op 4 september 1944 – net vier jaar oud – van Westerbork naar Theresienstadt en van daar op 28 oktober 1944 naar Auschwitz gedeporteerd. Op 30 oktober eindigt haar leven, het heeft niet eens vijf jaar geduurd. Ter herinnering aan Liselotte 'haar vrolijkheid en haar goedheid des harten' is Annemarie Selinko's roman* ***Désirée*** *'in diep leed' opgedragen*, […]
[P. 111] *Ook Annemaries moeder Grete [grootmoeder van Toni] wordt een laat slachtoffer van het nationaalsocialisme: Zij verwerkt het verlies van moeder, dochter* [Liselotte] *en kleinkind* [Toni] *niet en pleegt in juni 1946 zelfmoord. 'Mijn enige troost is, dat moe* [Mutti] *nu de rust vond, waarnaar zij zo zeer verlangde, maar juist jij zal verstaan, dat ik er over pieker, of ik niet toch had kunnen helpen, had moeten helpen' schrijft Annemarie aan haar onkel Robert op 30 juni 1946."*

Roeg

[425] **Max Abraham,** 27-09-1933 Utrecht, Amsterdamsestraatweg 80, 02-07-1943 Sobibor

Salomon Roeg, 10-09-1897 Amsterdam; 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 192: "*Roeg Salomon 10.9.97*"].	Jansje Plotske, 28-02-1902 Amsterdam; 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 190: "*Plotske Jansje 28.2.02*"].

Huwelijksakte reg. 2D; fol. 27v, Amsterdam 27-6-1923

David Roeg, 16-03-1859 Amsterdam; begr. 25-02-1934 Diemen, graf B 37 29.	Sara Lip, geb. 09-10-1857 Amsterdam; ald. ovl. op 08-01-1940.	Mozes Plotske, 19-09-1864 Amsterdam; ovl. op 09-05-1943 in de Hollandsche Schouwburg.	Betje Pijnappel, 13-09-1863 Amsterdam; ald. ovl. op 23-11-1915.
Huwelijksakte reg. 4; fol. 30v, Amsterdam 09-03-1881		Huwelijksakte reg. 8; fol. 2v, Amsterdam 25-04-1883	

■ http://familytreemaker.genealogy.com/users/v/l/e/Margaret-J-Vlek/WEBSITE-0001/UHP-0351.html
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F13946/I36786/ ■ Genlias
■ http://www.levie-kanes.com/humogen_levie/family/humo_/F51842/I138421/
■ http://akevoth.org/noach/noach_view.asp?editid1=5249 ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie

■ **Genlias / Begraaf Verlof**: Grootvader Mozes Plotske trad volgens akte reg. 3B; fol. 1v voor de tweede keer te Amsterdam in het huwelijk met Betje Velleman, geb. ± 1865 Haarlem, begr.

25-10-1931 te Diemen, graf B 25 9. Betje was dochter van Jozua Levie Velleman en Judik Drieduiten. Betje Velleman was weduwe van Jacob den Arend.
Er is op 12-05-1943 te Diemen een Mozes Plotske ter aarde besteld, graf C 40 1. Verdere gegevens ontbreken. In Het Joodsche Weekblad is geen rouwadvertentie voor hem geplaatst.
■ http://www.**joodsmonument.nl**/person/571053: **Grootvader** "*Mozes Plotske was een zoon van Benedictus Plotske en Esther Spinoza. Hij trouwde in Amsterdam op 25 April 1883 met Betje Pijnappel uit Amsterdam die op 23 April 1915 overleed. Zijn schoonzoon Alice Isaac was getrouwd met hun dochter Rebecca Plotske.*
Mozes hertrouwde op 10 Maart 1920 met Betje Velleman uit Haarlem, die op 23 October 1931 is overleden.
Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Mozes Plotske.
Mozes Plotske is overleden in de Hollandsche Schouwburg en ligt begraven op de joodse begraafplaats in Diemen.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Max Abraham Roeg

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
96	*1933*	*5694*	*05. Okt*	*jom 1 deSoekoth*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Roeg	*Max Abraham*	*Mosjé ben Sjlomo*	*27. Sep*	*or lejom 8 Tisjri*	
Plaats: *Utrecht*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Roeg	*Salomon*	*Sjlomo ben David*	*Plotzke*	*Jansje*	*Jent bat Mosjé hacoheen*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
or lejom = dageraad = vroege ochtend of nacht van de vorige dag; [Soekoth = loofhuttenfeest]					

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Roerstraat 18 huis, Amsterdam
Zus: Betje Roeg, 25-04-1924 Amsterdam; 02-07-43 Sobibor
Broer: David Roeg, 18-04-1928 Amsterdam; 02-07-43 Sobibor
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, *p. 192: Hun namen staan op de transportlijst van 29 juni 1943: "Roeg Betje 25.4.24, Roeg David 18.4.28, Roeg Max 27.9.33, Roeg Salomon 10.9.97" en op p. 190 "Plotske Jansje 28.2.02".*

Röhmann	
[1478] **Kurt**, 11-08-1904 Berlin, In Memoriam, p. 620: *25-01-1943 Auschwitz*	
?	[1479] Caecilie Röhmann-Konski, 12-01-1875 Schroda; 26-02-1943 Auschwitz.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam	

■ http://**rotterdam.digitalestamboom**.nl/scan.aspx?book=R&id=983312: "***Beroep:*** *Tandarts, (geen praktijk);* ***Dagtekening inschrijving:*** *16-10-1933;* ***Vorige Woonplaats:*** *Berlijn Dl.;* ***Woonplaats:*** *Heemraadsingel 82 inw. 15-01-1936; Schiekade 177[a] inw. 08-02-1937; Diergaardelaan 26[b] inw. 05-04-1937; Bergs(ch)elaan 95[b] inw. 01-12-1937; Beatrijsstraat 79[b] inw. 07-03-1939 n/ 50[b] inw. 07-10-1939*"
■ **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 43: "***27-07-1933*** [...] *Tandartsen en tandtechnici, die bij de ziekenfondsen willen worden toegelaten, moeten in een register zijn ingeschreven. Vereiste voorwaarde van de inschrijving is Duitse staatsburgerschap en niet-Joodse afkomst. Niet-Joodse afkomst is geen hindernis bij frontstrijders of achtergeblevenen van in de wereldoorlog gesneuvelden*."
■ **HUA, Adresboeken Utrecht 1940**, fiche 458: Van Lynden van Sandenburglaan "*64 J.A. Polak, journalist*."
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Van Lynden van Sandenburglaan 64, Tuindorp, Utrecht.

Kurt Röhmann

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Tandarts.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Röhmann, Kurt, geboren op 11 augustus 1904 in Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 18 januari 1943, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 15 februari 1943, Auschwitz, voor dood verklaard.
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p. 1011: "*Röhmann, Kurt (11.8.1904, Berlin, 15.2.1943) - 7578/1943*"

Caecilie Röhmann-Konski

Caecilie Röhmann-Konski liet in **Het Joodsche Weekblad** van 5 februari 1943 voor haar zoon Dr. Kurt Röhmann een overlijdensadvertentie plaatsen. Het is niet duidelijk, waarom de gegevens in de overlijdensadvertentie en in het dodenboek van Auschwitz zo zeer van elkaar afwijken.

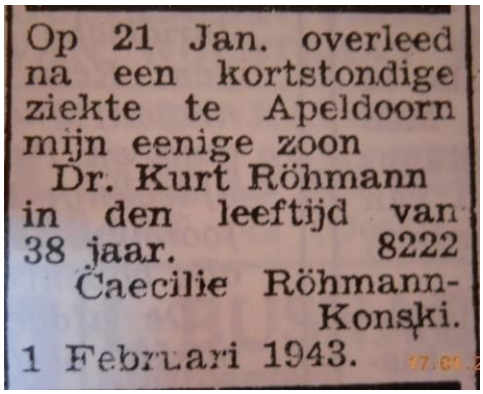
Op 21 Jan. overleed na een kortstondige ziekte te Apeldoorn mijn eenige zoon
Dr. Kurt Röhmann
in den leeftijd van 38 jaar. 8222
Caecilie Röhmann-Konski.
1 Februari 1943.

■ Het is aan te nemen, dat Caecilie een voorgevoel van iets ergs heeft gehad, toen haar zoon op 18 januari 1943 op transport werd gesteld? Zij, die ten minste 10 lange jaren te lijden heeft gehad van de nazi-pesterijen*****, die van gedeporteerde verwanten nooit meer een levensteken heeft ontvangen, was vermoedelijk ervan overtuigt: deportatie betekent dood. Maar zo onverbloemd kon ze tijdens de bezetting haar verlies niet onder woorden brengen.
■ **Herinneringscentrum Kamp Westerbork**, medewerker Gerard Rossing: Caecilie Röhmann-Konski werd op 26 januari 1943 in kamp Vught opgesloten en vandaar op 29 januari 1943 naar Westerbork vervoerd, op 23 februari 1943 werd zij op transport naar Auschwitz gesteld.

***** In Duitsland werden volgens '***Joseph Walk*** *(Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat*' 1973 bepalingen tegen Joden uitgevaardigd, waarvan meer dan genoeg ook in Nederland van kracht werden.
In de overlijdensadvertentie noemt mevrouw Röhmann-Konski tegen beter weten in ***Apeldoorn*** als overlijdensplaats van haar zoon Kurt, de stad, die soms symbool stond voor het krankzinnigengesticht aldaar. Het is denkbaar, dat zij daarmee slechts haar gedachte wilde uiten, dat de Nazi's uit Duitsland een gekkenhuis hadden gemaakt. Hoe krankzinnig de Jodenhaat was, laat een "*bekendmaking van een overijverige Opperbeierse dorpsburgemeester*" zien: Koeien, die ooit bij een Joodse veehandelaar waren gekocht, mochten nooit door de stier van de gemeente worden besprongen. **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 410.

van Rood-Hamburger

[426] **Evalina,** 05-09-1869 Utrecht, Smeebrug A 39, 26-10-1942 Auschwitz

David Hamburger, 20-01-1841 Utrecht, antiquair; ovl. op 19-10-1900 te Utrecht, ald. aan het Zandpad begr., graf 3 C 5 3 4K.	Wilhelmina van Buren, 07-12-1844 Utrecht; op 09-03-1898 te Amsterdam overleden.
Huwelijksakte reg. 8; fol. 39 Amsterdam 20-08-1868	

Alexander Jacob Hamburger, ± 1805 Amsterdam; ovl. op 19-09-1854 te Utrecht; ald. aan het Zandpad begr., graf: 40 B 9 A 523	Eva Mozes Honing / Hooning, geb. 1809, op 14-02-1878 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf: 54 A 36 K 932	Izak Abraham van Buren, 09-06-1807 Hilversum; ovl. op 18-05-1880 Amsterdam; begr. 20-05-1880 te Muiderberg, graf C 14 96.	Sara Stokvis, 20-9-1813 Utrecht; ovl. op 07-01-1892 te Amsterdam; begr. op 10-01-1892 te Muiderberg, graf C 23 15.
Huwelijk op 28 maart 1827 te Utrecht		Huwelijksakte 25, Utrecht 30-06-1839	

■ Akevoth: .../vanburen/94.htm ■ akevoth.org/genealogy/vanburen/115.htm
■ Akevoth: .../vanburen/116.htm ■ Genlias ■ Zandpad

Evalina van Rood-Hamburger

■ **HUA** 07-09-1869, geboorteakte nr. 1371

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Den Texstraat 41 huis, Amsterdam

■ **Genlias**: Evalina trad volgens akte reg.22;fol.30 op 10-09-1889 te Amsterdam in het huwelijk met **Louis van Rood**, geb. ± 1863 Amsterdam, begr. 03-02-1931 te Muiderberg, graf C 69 62. Louis was zoon van Abraham van Rood en Rosette Blog.

Dochter: Wilhelmina van Rood, 20-05-1890 Amsterdam; 05-11-1942 Auschwitz.

<table>
<tr><th colspan="4">Roodenburg</th></tr>
<tr><td colspan="4">[427] Mozes, 09-04-1883 Utrecht, Hooipoort C 3 (497 a?), 22-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hijman Roodenburg, ± 1856 Amsterdam;
ovl. 30-05-1909 Rotterdam.</td><td colspan="2">Esther Pappie, 19-02-1861 Utrecht;
ovl. 31-08-1926 Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 211, Utrecht 31-05-1882:
"kind door moeder erkend bij burg. stand Utrecht 4-5-1882"</td></tr>
<tr><td>Mozes Hartog Roodenburg, ± 1824 Amsterdam; begr. 17-03-1901 Zeeburg, graf C 18 33.</td><td>Vogeltje Levi Vogel, 28-09-1823 Amsterdam;</td><td>??</td><td>Kaatje Pappie, geb. ± 1827;
op 10-09-1890 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 3; fol. 93,
Amsterdam 24-06-1846.</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Mozes Roodenburg

■ **HUA** 10-04-1883, geboorteakte Nr. 858

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman [*in fruit*, Dig. Stamb. Rottd.]. Adres in april 1942: Ruijsdaelstraat 52, Den Haag "*Echtgenote heeft de oorlog overleefd.*"

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: Mozes Roodenburg trad voor de eerste keer op 09-12-1908 te Rotterdam in het huwelijk met **Sophia Cohen**, geb. 01-09-1881 Rotterdam, ovl. 08-11-1918 te Rotterdam. Sophia was dochter van Joachim Cohen en Grietje Mug. Mozes hertrouwde op 06-11-1920 te Düsseldorf met **Juliana Berta Frankenheim**. Juliana Berta is op 30-01-1889 te Düsseldorf geboren, zij heeft de oorlog overleefd.

de Rooij			
[136] **Rachel Elsbach-de R.**, 08-10-1867 Utrecht, Steenweg 5, 06-09-1944 Auschwitz [430] **Lion**, 18-06-1872 Utrecht, Steenweg D 426, 19-11-1942 Auschwitz [431] **Willem**, 18-03-1861 Utrecht, Steenweg D 426, 17-09-1943 Auschwitz			
Jacobus de Rooij, 14-06-1824 Utrecht; ovl. op 07-01-1875 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begraven, graf 51 A 30 E -.		Ester van Laar, 14-01-1836 Utrecht; na 16-09-1897 overleden.	
Huwelijksakte 206, Utrecht 02-07-1856			
Eliazar Hijman de Rooij, ± 1791 Amsterdam; ovl. op 20-01-1859 te Utrecht.	Saartje Levie Wijnberg (van Wijnbergen), ±1797 Tienhoven; ovl. 14-05-1851 te Utrecht.	Wolff Mozes van Laar, 1805/06; ovl. 27-04-1863 Utrecht; ald. a. het Zandpad, begr. graf 38 A 8 B -.	Judith Wolff Zeckendorf, ± 1808 Amsterdam; ovl. 10-04-1863 te Utrecht; ald a. het Zandpad begr., graf 38 A 8 B -.
Huwelijksakte 36, Utrecht 25-03-1818		Huwelijk 25 Aug 1824, Hilversum	
■ Genlias ■ Zandpad ■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/d0004/I54808.html ■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/d0020/I54794.html			

■ **Genlias/** www.**tomverwaijen.nl**/goudaenomstreken/gezinnen/gezin169352.htm: **Moeder Ester van Laar** trouwde voor de tweede keer met **Isaak Mossel**, (1827-1901): Akte 544, Utrecht 26-11-1879. Isaak Mossel was weduwnaar van **Sara de Vries**, Ester van Laar was weduwe van **Jacobus de Rooij**.

Rachel Elsbach de Rooij

■ **HUA** 10-10-1867, geboorteakte nr. 1625
■ **Genlias: Echtgenoot Isaac Elsbach**, 25-02-1864 Grave, huwelijksakte 46 Oss 29-06-1914; ouders van Isaac Elsbach: Koppel Elsbach en Sibilla Servos
■ **In Memoriam**: **Isaac Elsbach** ovl. 06-09-1944 Auschwitz*

Lion de Rooij (de Rooy)

■ **HUA** 20-06-1872, geboorteakte nr. 1182
■**joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwe Prinsengracht 112 III, Amsterdam. Marktvergunning met ingeplakt foto van hem op de website.
■**Genlias** en **In Memoriam**: Lion de Rooij trad op 16-09-1897 te Amsterdam in het huwelijk met **Leentje de Jager**, dochter van Abraham Joseph de Jager en Rachel Rood; huwelijksakte

reg.28; fol.42 , Amsterdam. 16-09-1897. Leentje werd op 7 januari 1868 te Amsterdam geboren en op 19 november 1942 in Auschwitz van het leven beroofd.

Willem de Rooij

■ **HUA** Aangifte van Willems geboorte op 20-03-1861.
■ **joodsmonument.nl / WieWasWie.nl:** Adres: Tweede Jan Steenstraat 12 huis, Amsterdam. Willem was gehuwd met **Annetta Wolf**, dochter van Hertog Wolf en Elisabeth van Laar. Annetta Wolf is op 13-04-1861 te Amsterdam geboren en op 17-11-1943 in Auschwitz van het leven beroofd. Het huwelijk vond op 27-06-1883 te Amsterdam plaats.
■ *Over hun **zoon Jacobus de Rooij**, geb. 07-06-1884 Amsterdam, ovl. 14-10-1944 Auschwitz schrijft **J.H. Coppenhagen** in Anafiem Gedoe'iem op pagina 132: "Gehuwd met Pauline Joseph* [*] *(Kettwig vor der Brücke 19 mei 1888 - Auschwitz 14 oktober 1944). Studeerde geneeskunde te Amsterdam; artsexamen 28 juni 1907. Werkzaam (later als inspecteur) bij de Rijksverzekeringsbank te Amsterdam (woonadres: Ruyschdaelkade 37). Promoveerde op 7 mei 1940 te Amsterdam op een proefschrift over 'Operaties van zweren van maag en twaalfvingerige darm in verband met de invaliditeitswet' (Amsterdam).*
L.: NIW (1940) 10 mei, 5; NTvG 89 (1945) 358 en 360."

*** Pauline de Rooij-Joseph** 19-05-1888 Kettwig vor der Brücke, 14-10-1944 Auschwitz [schoondochter van [431] **Willem de Rooij,** echtgenote van **Jacobus de Rooij**]			
Hermann (Zwi) Joseph, veehandelaar, geb. 18-08-1848; ovl. 25-09-1917.		Henriette Gerson, geb. 05-11-1846; ovl. 25-03-1918.	
Huwelijk voor 1884; behalve **Pauline** waren er nog **Frieda** (geen verdere gegevens bekend) en **Albert** (geb. 1884; ovl. 10-01-1894; begr. 12-01-1894, Kettwig, Neuer Friedhof in Heiligenhaus). Adres: Hoekhuis Werdener Straße/ Zur alten Fähre 2 te Kettwig vor der Brücke [thans D-4521 Essen]			
Ascher (Anschel) Joseph, geb. 1811; ovl. 18-02-1878; begr. 22-02-1878 op de Joodse begraafplaats te Ratingen aan de Blomericher Weg, grafsteen 27)	Friederike Simson, ook Friederike Salomon (08-02-1813 Mettmann; ovl.20-01-1880; begr. 22-01-1880 op de Joodse begraaf-plaats te Ratingen aan de Blomericher Weg, grafsteen 25)	Arje Gerson	
Huwelijk ±1834; het eerste van 13 kinderen – Samuel Anschel – werd 1835 geboren.		Huwelijk voor 1845 of 1846	
■ **Hanna Eggerath • Helmut Neunzig**, "Ihr Andenken sei ihnen zum Segen", p. 50, 51, 53, 269 en 275 ■ http://www.steinheim-institut.de/cgi-bin/epidat?id=hlh-0039 ■ http://www.steinheim-institut.de/cgi-bin/epidat?id=hlh-0009 ■ In Memoriam			

van Rooijen [432] **Arnold**, 01-08-1931 Utrecht, Breedstraat 37, 11-06-1943 Sobibor			
Abraham van Rooijen, 23-9-1907 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 168].		Judic / Judie Waterman, 13-12-1910 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 168].	
Huwelijksakte reg. 5E; fol. 44, Amsterdam 10-09-1930			
Arnold van Rooijen, 26-02-1873 Amsterdam; 03-12-1942 Auschwitz*.	Sara Fles, 10-11-1869 Amsterdam; 2-12-1942 Auschwitz.	Mozes Hartog Waterman, 27-05-1874 Amsterdam; 20-03-1943 Sobibor.	Betje Engelsman, 03-03-1872 Amsterdam; begr. 15-01-1943 Diemen, graf C 37 56.
Huwelijk op 08-03-1893 te Amsterdam		Huwelijk op 23-03-1898 te Amsterdam	
■ Akevoth: .../abas/697.htm ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin.php?id=F3738 ■ Genlias			

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 30: Grootvaders naam staat op de transportlijst van 17 maar 1943 onder de rubriek "*NACHTRAG ZUM NORMALTRANSPORT*": "*Waterman Moses 27.5.74*".

Arnold van Rooijen

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
73	*1931*	*5691*	*08. Aug*	SjK"Re'e	
Naam Kind			Geboortedatum		
Rooijen, van	*Arnold*	*Aharon ben Avraham*	*01. Aug*	*SjK"p Ekev 18 Menachem-Av*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Rijksklinieken*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Rooijen, van	*Abraham*	*Avraham ben Aharon*	*Waterman*	*Judie*	*Jetke bat Mosjé Naftali*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
wonende Breedstr. 37, Utrecht; [Re'e = zie!, Dtn 11,26 – 16,17; Ekev = omdat, Dtn 7,12 - 11,25]					

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Foeliestraat 50 [I], Amsterdam. Op hetzelfde adres woonden de **broers**: **Jacob v. Rooijen**, 17-2-1933 Amsterdam; 11 juni 1943, **Mozes Hartog van Rooijen**, 11-10-1934 Amsterdam; 11-6-1943 Sobibor en **Maurits van Rooijen**, 22-1-1936 Amsterdam; 11-6-1943 Sobibor.
Zus: Bertha van Rooijen, 2-2-1938 Amsterdam; 11-6-1943
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 168: *De namen van ouders en kinderen staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "Rooijen van Abraham 23.9.07, Rooijen van-Waterman Judik 13.12.10, Rooijen van Arnold 1.8.31, Rooijen van Jacob 17.2.33, Rooijen van Mozes 11.10.34, Rooijen van Maurits 22.1.36 en Rooijen van Bertha 2.2.38".*

Roos

[1463] **Jacob,** 01-06-1887 Lochem, 07-10-1942 Mauthausen

Izak Levie Roos, 06-10-1853 Lochem, vleeschhwr.; ovl. op 29-07-1928 te Lochem.	Sara Meijers, 29-05-1862 Almelo; 30-04-1943 Vught.
Huwelijksakte 45, Almelo 18-08-1886.	

Jacob Levie (Levij) Roos, ±1801 Lochem, slager; op 13-04-1863 te Lochem ovl.	Henriëtte Levie Spier, ±1827 Zutphen; 19-01-1909 te Lochem overl.	Samuel Isaac Meijers, 13-03-1823 Almelo Ambt, ovl. 27-10-1907 Almelo.	Sophia van Laar, ±1834 Amsterdam; ovl. 04-10-1905 te Almelo Stad.
Huwelijksakte 18, Lochem 01-12-1852.		Huwelijksakte 66, Almelo 07-06-1861.	

■ Akevoth .../ndbcore/9679.htm ■Handgeschreven cahier in de synagoge van Lochem met de titel "1-12-1942 Burgerlijke Stand der Ned. Isr. Gemeente te Lochem". ■ Genlias

■**WieWasWie**: **Grootvader Samuel Isaac Meijers** was eerder getrouwd met Hendrina Hedeman, geb. ± 1826 Dennekamp, dochter van Raphael Hedeman en Judith Jacob Elkus; huwelijksakte 2354, Dennekamp, woensdag 26 augustus 1846.
■ **Genlias: Nichten** en een **neef** [kinderen van **broer Samuel Roos**]:
Alfred Roos, 18-07-1927 Lochem; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, ... transportlijsten, p. 135]
Antje Roos, 23-05-1931 Lochem; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, ... transportlijsten, p. 135]
Suze Roos, 08-01-1935 Lochem; 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, ... transportlijsten, p. 135]
■ **Jan Eefting**, De Lochemse synagoge, p. 16: "*Hoewel niet iedereen zijn naam liet registreren hebben met name de joden dat wel gedaan - zelfs in een afzonderlijk register van aanneming van geslachtsnamen - zodat we in 1812 in Lochem vinden de vijf gezinnen Vredenburg, van Gelder, Vroomen, Fortuin en **Roos** en de alleenstaande Aron Jacobs Eerlijk*." [vette druk H.M.]
P. 36: "*Zeker is dat de godsdienstonderwijzer Alexander Prins in 1866 slechts een half jaar in functie was en inwonend was bij de weduwe Roos*." [De grootmoeder van Jacob Roos was sedert 13-04-1863 weduwe.]
P. 28: "*Op Zaterdag en zondag 30 en 31 januari 1910 kon de synagoge, die bijna een half jaar* [wegens uitbreiding] *voor de dienst gesloten was geweest, weer in gebruik worden genomen,* [...] *Reeds waren verschillende cadeaus ontvangen waaronder een zilveren Thora-schild van de **gebroeders Roos*** [vader en twee ooms van Jacob Roos], *ter nagedachtenis van hun moeder*. [...]" [vette druk H.M.] [* **Izak Levie Roos** 1853, **Abraham Roos** 1856/57 en **Levie Joseph Roos** 1859]
■ **Derlagen, Lochem, Emmastraat 25**, p. 34: "*Op 7 mei 1943,* [...], *laat de NSB-burgemeester Van Elten aan Het Algemeen Nederlandsch beheer van Onroerende Goederen te Arnhem weten, dat hij 'interesse' heeft in de eigendommen, afkomstig van de Israëlitische Gemeente, waaronder de ongebruikte synagoge aan de Westerwal 6. Ook heeft hij 'interesse' in het pand Bierstraat 2, van S.J. Vromen, het pakhuis van **S. Roos** in de Walsteeg en het Schouwburgcomplex. De koop van de Joodse eigendommen vindt inderdaad plaats. De koopsom is f. 8700: een koopje voor de gemeente Lochem die vanaf begin april 1943 'judenrein' mag heten. Salomon Joseph Vromen is al ruim een maand eerder ergens in Midden-Europa vermoord en de moord op* [de **broer** van **Jacob Roos**] *de slager **Samuel Roos** en zijn drie kinderen **Alfred, Suze en Antje** is nog een kwestie van tijd*." [vette druk H.M.]

■ Synagoge van Lochem en een gedeelte van de gedenkplaat, die buiten aan de synagoge is aangebracht.

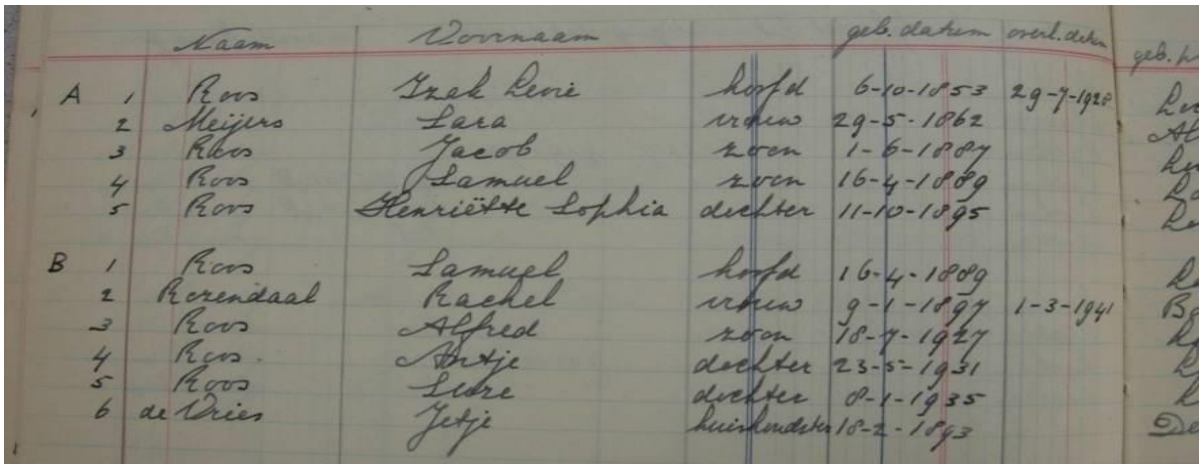

		Naam	Voornaam		geb. datum	overl. datum	geb. p
A	1	Roos	Izak René	hoofd	6-10-1853	29-7-1928	
	2	Meijers	Sara	vrouw	29-5-1862		
	3	Roos	Jacob	zoon	1-6-1887		
	4	Roos	Samuel	zoon	16-4-1889		
	5	Roos	Henriëtte Sophia	dochter	11-10-1895		
B	1	Roos	Samuel	hoofd	16-4-1889		
	2	Roozendaal	Rachel	vrouw	9-1-1897	1-3-1941	
	3	Roos	Alfred	zoon	18-7-1927		
	4	Roos	Antje	dochter	23-5-1931		
	5	Roos	Lidre	dochter	8-1-1935		
	6	de Vries	Jetje	kleindochter	18-2-1893		

■ Pagina uit het handgeschreven cahier in de synagoge van Lochem met de titel "***1-12-1942 Burgerlijke Stand der Ned. Isr. Gemeente te Lochem***".

Jacob Roos

■ **joodsmonument.nl**: Adres in mei 1940: Mauritsstraat 108, Utrecht. (Er werden nog drie verdere adressen in Doorn genoemd.) Beroep: Hoogleraar. "*Echtgenote heeft de oorlog overleefd.*"
"*Jacob Roos was hoogleraar veterinaire fysiologie aan de Universiteit van Utrecht.*
J.H. Coppenhagen, Anafiem Gedoe'iem. Overleden Joodse artsen uit Nederland 1940-1945 (Rotterdam 2000) 24, noot 5"
■ **Walsum, Ook al voelt men zich gewond**, p. 28: "*Zo deelde prof. dr. J. Roos de secretaris van curatoren mee niet te weten tot welk kerkgenootschap zijn grootouders hadden behoord. 'Ik ben bereid tot het verzamelen van de betreffende gegevens, indien dit nodig mocht zijn'.[...] Roos kon zich de moeite besparen; ondanks de onvolledigheid van zijn afstammingsverklaring werd hij als jood aangemerkt, en kort daarop geschorst.*"
■ **José Martin, Herinneringscentrum Kamp Westerbork**: Jacob Roos is "*niet in WbK* [Westerbork] *geweest, geen verdere gegevens*".

■ **Frits Broeyer**, Het Utrechtse universitaire verzet, [...], p. 48: "*Hoewel de zeven Joodse personeelsleden, om wie het ging, pas op zaterdag 23 november 1940 het officiële – en ook met die datum gelieerde – bericht ontvingen, dat zij hun aanstellingen verloren, liet men hen de 22ste niet in het ongewisse. Men nam contact met hen op. De Geer voelde voor het idee om de drie hoogleraren en conservator te polsen over de mogelijkheid voor hen een 'Ehrenarier-schap' aan te vragen. Kruyt was aanwezig bij Roos, toen De Geer hiernaar informeerde. Roos wees het vorstel gedecideerd af. Hij zei, dat hij niet aan zijn Jood-zijn 'getornd wenste te zien'.[...]*"
P. 110: "*Het gedrag van Hertzberger in juli 1942 laat wel zien, dat Joden de risico's die zij liepen zelfs in dat tijdsbestek nog vaak onderschatten. Voor de hoogleraar veeartsenijkunde J. Roos gold dit evenzeer. Roos werd op 2 juni 1942 in Den Haag gearresteerd, waarschijnlijk omdat hij geen davidster op zijn kleding droeg.[...] Nog in het zelfde jaar, op 7 oktober, brachten de Duitsers hem in Mauthausen om het leven*."
P. 186: "*Op 16 februari 1943 stuurde Van Vuuren een brief aan secretaris-generaal Van Dam door, waarin de echtgenote van professor Roos schreef dat zij het bericht gekregen had, dat haar man in Mauthausen 'auf der Flucht erschossen' was.[...]*"
[Met dank aan de auteur, de heer **Dr. F. Broeyer,** die zo vriendelijk was, toestemming tot overname van vele citaten uit *Het Utrechtse universitaire verzet * 'Heb je Kafka gelezen?'* te verlenen.]

Roos-Musaph

[428] **Rachel**, 29-12-1892 Utrecht, Magdalenenstraat 26, 09-07-1943 Sobibor

Heijman Chaim Musaph, geb. 11-03-1852 Bialistok; beroep: voorzanger; ovl. 30-04-1914 Utrecht; begr. ald. aan het Zandpad, graf 5 C 9 L 1285.	Margarethe (Margaretha) Weidenbaum; geb. 1851; begr. 14-12-1915 Diemen, graf A 17 19.
Huwelijk ±1871; het eerste van vijf bekende kinderen – Cecilië – werd 03-11-1872 geboren.	

Israel Cramkowsky	?	?	?

■ https://www.geni.com/people/Heijman-Chaim-Musaph/6000000000153243447 ■ Noach, Ashkenazi Marriages DB
■ https://www.geni.com/people/Margaretha-Weidenbaum/6000000000153235490 ■ Genlias ■ Zandpad

■ **Cees Steutel, Adri Meerman en Jacques de Hond**, met een bijdrage van **Jules Braat**, Joods Vlissingen, Een roerige en bewogen geschiedenis, p. 169:
"***5. Godsdienstleraren en voorzangers (chazzaniem)***
*[...] 1885-1888 [**vader**] Heijman Musaph, gehuwd met Margaretha Wijdenboom (Weidenbaum), Heijman en Margarethe zijn geboren in Bialijstock, destijds in Rusland maar nu in Oost-Polen gelegen. In 1885 zijn zij vanuit Oost Pruisen, later West-Pruisen, later Rusland, later Polen, waarschijnlijk vanwege de voortdurende pogroms en slechte leefomstandigheden naar Vlissingen vertrokken. Later is Musaph benoemd tot oppervoorzanger te Utrecht. Het echtpaar had vier kinderen: Cicilia, Jacob, Max en Abraham*."

Vader Heijman Musaph is te zien op een groepsfoto van zangkoor "'*Toudoh wezimroh' te Utrecht in 1912*", Gans, Memoboek, 492.
■ **Genlias: Broer: Max Musaph** op 12-1-1884 te Christburg/D [thans Dzierzgoń/ Polen] geboren; overleden 30-04-1943 Sobibor [Schelvis, ... transportlijsten, p. 86, in de rubriek HAEFTLINGE]). Hij was gehuwd met **Marianne Sanders** (15-2-1892 Amsterdam, 21-01-1943 Auschwitz); huwelijksakte 103, Zeist 24-12-1913. Ouders van Marianne Sanders: Elkan Sanders en Roosje Sons.
Broer: Jacob Musaph (03-08-1882 Christburg/D [thans Dzierzgoń/ Polen]; 14-09-1942 Auschwitz*). Hij was gehuwd met **Eva Kanteman** (27-10-1887 Hengelo, 14-09-1942 Auschwitz); huwelijksakte 155, Hengelo 07-12-1910. Ouders van Eva Kanteman: Simon Kanteman en Hanna Jacobson.
Zus: Cecilia Musaph (± 1873 Bialosok / Rusland; op 30-7-1957 te Baarn op leeftijd van 84 jaar overleden; akte 140, Baarn 1-8-1957. Haar ouders waren Chaim [Hijman*] Musaph en Margarita (Margaretha, Margarethe) Weijdenboum (Wijdenboum, Weidenbaum). Cecilia trad volgens akte reg. 12; fol. 33v op 17 mei 1893 te Amsterdam in het huwelijk met **Chiel Melamed**, geb. ± 1869 te Berditschow (Rusland); overleden op 26-12-1902 op leeftijd van 33 jaar te Londen. Hij was zoon van Noach Melamed en Ester Melamed. Toen Cecilia stierf was zij weduwe van **Jacobus Langmuur**.
*) ■ Straten / Snel, Joodse voornamen in Amsterdam, p. 167

Rachel Roos-Musaph

■ **HUA** 29-12-1892, geboorteakte nr. 3064
■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Roerstraat 18 II, Amsterdam
Echtgenoot: Jacob Samuel Roos, 25-04-1891 Enschede; 09-07-1943 Sobibor
Zoon: **Hans Roos**, 25-05-1922 Enschede; 09-07-1943 Sobibor
Dochter: **Enny Margaretha Roos**, 18-03-1928 Amsterdam; 09-07-1943 Sobibor
■ **Noach, Ashkenazi Marriages DB**: Rachel Musaph trad op 15 juni 1921 te Amsterdam in het huwelijk met **Jacob Samuel Roos**, zoon van Levie Joseph Roos en Henriette Muller. Lokatie choppe/ huwelijk nieuwe snoge, choppedatum bij de N.I.H.S. 15-06-1921.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 207: De namen van Rachel, haar echtgenoot Jacob, haar zoon Hans en haar dochter Enny staan op de transportlijst van 6 juli 1943: " *Roos Hans 25.5.22, Roos Jacob 25.4.91, Roos-Musaph Rachel 1.1.21* en Roos *Enny 18.3.28*"

<table>
<tr><td colspan="4">Roselaar
[1464] Salomon, 31-08-1890 Amsterdam, 24-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hijman Roselaar, ± 1867 Amsterdam;
begr. 19-04-1934 Muiderberg, graf C 77 72.</td><td colspan="2">Sientje Polak, ± 1862 Amsterdam;
begr. 17-07-1935 Muiderberg, graf C 77 73.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 31, Weesp 29-05-1888.</td></tr>
<tr><td>Benjamin Roselaar, 19-01-1834 Amsterdam; op 14-06-1906 te Muiderberg begr., graf C 40 101.</td><td>Elsje Polak, 1-4-1837 Amsterdam; op 31-01-1922 te Muiderberg begr., graf C 40 102.</td><td>Salomon Isaac Polak, 1-1-1827 Amsterdam; op 06-08-1890 te Zeeburg begr., graf C 14 64.</td><td>Duifje Emanuel Komkommer, 01-12-1836 Amsterdam, dochter van Emanuel Andries Komkommer en Keetje Eliazer Noot; ovl. op onbekende datum.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 6; fol. 27v,
Amsterdam 06-07-1859.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 5; fol. 54v,
Amsterdam 15-06-1859.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../slagter/1391.htm ■Begraaf Verlof ■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias ■ www.geocities.ws/komkommer_nl/i117.htm#i58</td></tr>
</table>

Salomon Roselaar

■ **joodsmonument.nl**: JOKOS-dossier nr. 14 218 op het Gemeentearchief Amsterdam. Adres in juni 1941: Nobelstraat 1 a, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941:
Echtgenote: [1465] **Louiza Roselaar-Bloemendal**, 10-03-1893 Dwingeloo; 24-08-1942 Auschwitz

Roselaar-Bloemendal			
[1465] **Louiza**, 10-03-1893 Dwingeloo, 24-08-1942 Auschwitz			
Jozeph Bloemendal, 18-03-1858 Smilde; op 10-03-1939 te Velsen overleden.		Geertruida de Jong, 17-04-1861 Zwolle; na 17-08-1933 overleden.	
Huwelijk op 05-05-1887 te Smilde; akte 21.			
Mozes Bloemendal, 24-12-1823 Smilde; op 06-12-1908 te Smilde overleden.	Diena de Jong, 24-12-1818 Zwolle; ovl. 01-11-1903 Smilde (Kloosterveen).	Aron de Jong, 20-05-1821 Zwolle; ovl. op 23-10-1902 te Amsterdam.	Louisa Levie Bakker, 02-05-1823 Amsterdam; ovl. 03-07-1866 te Zwolle.
Huwelijk op 07-06-1851 te Smilde.		Huwelijksakte 143, Zwolle 27-11-1851.	
■http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/1589.htm ■http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/1561.htm ■ https://www.dutchjewry.org/noach_ashk_marr/pers/11078pers.shtml: ID 11078 ■http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F17951/I50235/ ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F9455/I27064/ ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F17950/I50232/ ■ Genlias ■http://www.genealogievansmilde.nl/jong-1.htm			

Akevoth: Beroepen van **grootvader Mozes Bloemendal**: 1853 boekbinder, 1855 koopman, 1858 pettenmaker.
Grootvader Mozes Bloemendal trouwde voor de eerste keer op 16-06-1847 te Smilde met **Lea Samuel Wijl**, geb. 7 mei 1816 te Amsterdam, ovl. 22 jul 1847 te Smilde. Dochter van Samuel David Wijl en Rachel Mozes Glasslijper.

Louiza Roselaar-Bloemendal

■ **joodsmonument.nl**: JOKOS-dossier nr. 14 218 op het Gemeentearchief Amsterdam.
Adres in juni 1941: Nobelstraat 1 a, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941:
Echtgenoot: [1464] **Salomon Roselaar**, 31-08-1890 Amsterdam; 24-08-1942 Auschwitz

Rosen	
[1466] **Willy Julius,** 18-07-1894 Magdeburg, 01-10-1944 Auschwitz	
Arthur Rosenbaum, " *koopman v. het Joodse geloof die in de Elbestad ging wonen*"	Amelie Mercker, " *was geboortig uit Magdeburg*"
■ joodsmonument ■ http://www.uni-magdeburg.de/mbl/Biografien/1785.htm ■ http://de.wikipedia.org/wiki/Willy_Rosen	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 102, Utrecht. Beroep: Componist. JOKOS-dossier nr. 55 289 op het Gemeentearchief Amsterdam.
"*Willy Julius Rosenbaum, beter bekend onder zijn artiestennaam Willy Rosen, leerde als jonge man piano te spelen maar was opgeleid voor de kledingbranche. In de Eerste Wereldoorlog*

raakte hij gewond; daarna maakte hij zich nuttig als entertainer voor de troepen en gaf hij aan het front leiding aan een theatergroep. Tijdens het interbellum groeide hij in Berlijn uit tot een populair componist, tekstdichter en cabaretier. Hij schreef ook muziek voor operettes en films. De korte aankondiging 'Text und Musik sind von mir [tekst en muziek van mij]!' voordat hij begon te spelen werd zijn handelsmerk. In 1923 trouwde hij te Düsseldorf met Elsbeth Hoffmann. Toen in 1933 het optreden voor Joodse artiesten in Duitsland moeilijk werd, ging hij met een groep artiesten onder de naam 'De Prominenten' op tournee. Hij keerde steeds terug in Berlijn, waar hij meewerkte aan het kleinkunstenensemble van de Jüdische Kulturbund [Joodse cultuurbond]. Vanaf '37 heeft de groep 's zomers als vaste standplaats Scheveningen; in 1939 vlucht Rosen via Oostenrijk en Zwitserland definitief naar Nederland. Zijn niet-joodse vrouw Else Rosen-Hoffmann blijft in Berlijn achter. Na een gevangenschap van acht maanden, stemt zij in 1940, onder zeer zware druk van de Gestapo, toe in een echtscheiding die in november 1940 werd uitgesproken.
Willy Rosen woont vanaf 1939 in Scheveningen in Pension Neumann, beheerd door de eveneens uit Duitsland afkomstige Elsbeth Rubino. Later verhuist dit pension naar Utrecht. In juli 1942 trouwt Rosen met Olga Maria Krauskopf. Hij werd een van de belangrijkste figuren in het Nederlandse vooroorlogse theater. Tussen '40 en '42 werden talloze revues van zijn hand uitgevoerd. Na de sluiting van de Hollandsche - Joodse - Schouwburg in '42 duikt hij waarschijnlijk onder. In mei '43 wordt hij als strafgeval in Westerbork geregistreerd, samen met zijn tweede vrouw. In het kamp werkt hij met Max Ehrlich en Erich Ziegler aan de voorstellingen van de zgn. Bühne Gruppe Westerbork. Zelfs wanneer het kamp in '44 ontruimd wordt schrijft Rosen nog een liedtekst. 'Abschied eines alten Kampinsassen' eindigt met de strofe: 'Nun sitz' ich im Coupé, gleich wird es pfeifen./ Noch einmal lass ich meinen Blick über die Gegend schweifen. / Nun weiss ich doch - ich leide Qualen, / Adieu, mein Westerbork, Post Hooghalen.' Minder dan een maand later werd hij in Auschwitz vermoord.
***Katja B. Zaich**,'Ich bitte dringend um ein Happyend.' Deutsche Bühnenkünstler im niederländischen Exil 1933-1945, (Frankfurt am Main, 2001), 99 e.v., 165 e.v., 203, 242.*
*Over Willy Rosen: **H. Mathijsen**, 'De entertainer van Westerbork.' in: Vrij Nederland 2 mei 1992, 46-53. Met foto's.*
***R. Schröder** (red.), 'Text und Musik von mir!' Willy Rosen (Berlijn, s.a.)"*
■ Ook zijn er op de website een pasfoto en twee dubbelpagina's uit het programmaboekje van het '*Theater van de lach*' weergegeven, afkomstig van **www.israeli-art.com** en **JHM, Collectie Jaap van Velsen**.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Rosen, Willy Julius, geb. 18 juli 1894 in Magdeburg, woonde in Berlin. Emigratie: 1933, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 04 september 1944 naar Theresienstadt, Ghetto, op 29 september 1944 naar Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 01 oktober 1944, Auschwitz.

<table>
<tr><td colspan="4">Rosenberg
[1468] Hans, 21-01-1938 Amsterdam, 23-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1467] Alfred Rosenberg, 15-01-1903 Münster, 31-05-1945 Kdo. Wüstegiersdorf.</td><td colspan="2">[1469] Jeanne Wolff, 12-11-1905 Amsterdam; 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 239]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 4C; fol. 50, Amsterdam 15-07-1931.</td></tr>
<tr><td>Isidor Rosenberg, 08-03-1867 Rheine; ovl. 03-12-1938 Münster; aldaar begraven.</td><td>Thekla Mayer, geb. 01-07-877 Essen; ovl. 12-02-1941 Münster; aldaar begraven.</td><td>Mannes Wolff, 10-03-1867 Meppel; 08-03-1944 Bergen-Belsen.</td><td>Jansje Philip de Jong, 05-02-1872 New York; 12-07-1944 Bergen-Belsen</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk tussen 1894 en 1900</td><td colspan="2">Huwelijksakte 86, Zaandam 15-06-1899.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ Möllenhoff/ Schlautmann-Overmeyer, Jüdische Familien in Münster, Band 1, p. 363 en 364</td></tr>
</table>

■ **Möllenhoff/ Schlautmann-Overmeyer**, Jüdische Familien in Münster, Band 1, p. 363:
Grootvader Isidor Rosenberg was eerder gehuwd met **Bertha Vasen**, geb. 19-08-1870 Ruhrort/ Duisburg, ovl. 15-05-1894 Münster, aldaar begraven op de Joodse begraafplaats aan de Einsteinstraße.
Grootmoeder Thekla Mayer, de tweede echtgenote van Isidor Rosenberg, "maakte ondanks haar zware ziekte zich gereed voor emigratie naar haar zoon Alfred in Nederland. […] Vanaf 03-04-1939 tot haar dood woonde zij in bij het echtpaar Carl en Henny Waldeck, eerst in de Langenstraße 42 en later in de Salzstraße 31. Door een beroerte en een verlamming was zij hulpbehoevend. Daardoor hielp zij een onbemiddeld echtpaar aan een klein inkomen. Op 27-12-1938 werd door 'Sicherungsanordnung' beslag gelegd op het vermogen van Thekla Rosenberg-Mayer. Een emigratie liet zich niet meer realiseren. Zij stierf in het Clemensziekenhuis en werd op de Joodse begraafplaats aan de Einsteinstraße te Münster begraven. […]"
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Kanaalweg 136, Utrecht.

Alfred Rosenberg

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Rosenberg, Alfred, geb. 15 januari 1903 in Münster i. Westf., woonde in Münster i. Westf. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 1944, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 31 mei 1945, Auschwitz, voor dood verklaard.
■ **José Martin**, Herinneringscentrum Kamp Westerbork: "*10-04-1943 Vught, heeft verbleven in Werkkamp Moerdijk, onduidelijk of hij 08-06-1943 naar kamp Westerbork ging en terug naar Vught. In ieder geval op 15-11-1943 in Vught, 21-03-1944 naar kamp Westerbork en 28-03-1944 weer naar Vught, dep. 03-06-1944 vanuit Vught naar Auschwitz*".

Jeanne Rosenberg-Wolff en zoon Hans Rosenberg

■ **joodsmonument.nl**: Jeanne Rosenberg-Wolff en haar zoon "*Hans Rosenberg werd*[en] *in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor*. [...] *J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 68*"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 236 en 239: De namen van Hans en zijn moeder staan op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Rozenberg Hans 21.1.38*" en "*Wolf Jeanne 12.11.05*".

Rosenberger

[1470] **Paula**, 30-12-1895 Nördlingen, 30-09-1942 Auschwitz

Abraham Salomon Rosenberger, 22-07-1855 Ederheim, graanhandelaar; op 11-05-1906 te Nördlingen overleden.	Rosa Neumaier, 28-01-1860 Göppingen; op 03-08-1936 te Nördlingen overleden.

Huwelijk op 01-03-1881 te Nördlingen.

Salomon Rosenberger, 5-06-1822 Ederheim; ovl. 13 feb 1899 te Nördlingen.	Blümle Neumaier, 29-07-1825 Lauchheim; ovl. op 07-04-1887 te Nördlingen.	Salomon Neumaier, 10-01-1830 Lauchheim; ovl. 16-03-1914 Göppingen.	Ricke Schiele, geb. 30-05-1840 Jebenhausen [= D-73035 Göppingen]; ovl. 19-11-1883 Göppingen; ald. begr.
Huwelijk 18-05-1852 [D-86739] Ederheim		Huwelijk 24-11-1857 Jebenhausen	

■ Rolf Hofmann, Harburg Projekt, Version 03 ■ http://www.alemannia-judaica.de/images/Noerdlingen/FS-ROSENBERGER-SALOMON.pdf
■ http://www.findagrave.com/cgi-bin/fg.cgi?page=gr&GRid=126333244
■ http://www.geni.com/people/Ricke-Neumaier/6000000030616969843
■ http://www.geni.com/people/Salomon-Neumaier/6000000030639491016
■ joodsmonument.nl

■ **Rolf Hofmann, Harburg Projekt**, Version 03: Van **vader Abraham Salomon Rosenberger** en **moeder Rosa Neumaier** zijn behalve Paula nog vier kinderen bekend, die allen in Nördlingen zijn geboren:
1. **Max**, geb. 07-01-1882, ovl. 18-05-1882 Nördlingen
2. **Siegfried**, geb. 26-12-1883, ovl. ? Hij trouwde op 06-06-1910 te München met **Selma Neumetzger** uit Oberdorf.
3. **Friederika**, roepnaam Ricka, geb. 04-01-1884, ovl. ? Zij trouwde op 17-6-1906 te Nördlingen met **Karl Levi**.
4. **Julius**, geb. 14-09-1886, ovl. 23-04-1940 Günzburg.

Paula Rosenberger

■ **Rolf Hofmann, Harburg Projekt**, Version 03: Paula vertrok in 1929 naar München en emigreerde ±1934 naar Barcelona.
■ **rhoen**.nl/oorlogsslachtoffers/... : Vestiging te Zeist op 22-10-1940. Vertrek 04-02-1941
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Van Swindenstraat 60, Utrecht. Beroep: Hulp in de huishouding.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Rosenberger, Paula, geb. 30 december 1895 in Nördlingen, woonde in Nördlingen. Deportatie: 1942, Auschwitz; voor dood verklaard.

<table>
<tr><td colspan="4">Rosendorff
[434] Mirjam Hilde, 04-05-1941 Utrecht, vermist</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1471] Rudolf Rosendorff,
14-07-1911 Berlin;
21-03-1945 Extern kommando Langenstein</td><td colspan="2">[1472] Frieda Sommerfeld, 19-05-1913 Krojanke; 04-09-1944 naar Theresienstadt;
04-10-1944 naar Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 07-09-1939 te Enschede</td></tr>
<tr><td>Hermann Rosendorff,
voor 08-09-1938 overleden.</td><td>Selma Levij,
30-09-1887 Culm;
07-05-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 92, NACHTRAG].</td><td>?</td><td>?</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1910; het eerste van drie bekende kinderen – Rudolf – werd 14-07-1911 geboren.</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ https://www.berlin.de/ba-charlottenburg-wilmersdorf/ueber-den-bezirk/geschichte/stolpersteine/artikel.179884.php
■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ Genlias ■ https://www.geni.com/people/Selma-Levy/6000000043163023834</td></tr>
</table>

■ https://www.berlin.de/ba-charlottenburg-wilmersdorf/ueber-den-bezirk/geschichte/stolpersteine/artikel.179884.php: **Grootmoeder Selma Levij** (Levy) heeft het laatst in de Roscherstraße 5 te Berlin gewoond. Er zijn daar voor haar en voor twee van haar zonen – Gerhard Richard [*] en Manfred Rosendorff [**]– struikelstenen gelegd. [Een vierde steen herinnert daar aan Klara Meyer-Sandheim, geb. 1888; gedeporteerd naar Riga 19-01-1942.] "*Selma Rosendorrf-Levy is op 30-09-1887 te Culm in Westpruisen (Chelmno) ter wereld gekomen. Zij was weduwe en woonde samen met haar zonen Gerhard en Manfred in de Roscherstraße 5. De familie vluchtte op 08-09-1938 naar Groningen in Nederland. Tenminste vanaf deze dag waren zij in het bevolkingsregister van de stad Groningen ingeschreven. Niet duidelijk is, waarom zij desondanks op 17-05-1939 in het volkstellingsregister van Berlin opdoken. Vermoedelijk was het een vergissing van het bevolkingsbureau. Selma Rosendorff-Levy, die ook nog in het adresboek van 1939 als 'weduwe' geregistreerd stond, werd begin oktober 1942 met haar zonen in Groningen opgespoord. Op 04-05-1943 werd zij vanuit het Nederlandse doorgangskamp Westerbork naar het Poolse vernietigingskamp Sobibor gedeporteerd, daar is zij op 07-05-1943 vermoord* [Schelvis, p. 92]. *Haar oudere zoon Gerhard kwam 1944 in Auschwitz om het leven, de jongere zoon Manfred* [op 09-07-]*1943 in Sobibor* [Schelvis, p. 207]."

* ■ **bundesarchiv**.de/gedenkbuch: **Onkel Gerhard Richard Rosendorff** was vanaf 03-10-1942 tot 20-02-1943 in Westerbork, vanaf 20-02-1943 tot 19-10-1943 in Vught en vanaf 19-10-1943 tot 16-11-1943 weer in Westerbork gearresteerd. Vandaaruit werd hij op 16-11-1943 naar Auschwitz gedeporteerd. Hij werd voor dood verklaard, als overlijdensdatum is de 16e november 1943 vastgelegd.

** **Onkel Manfred Rosendorff** was vanaf 03-10-1942 tot 20-02-1943 in Westerbork, vanaf 20-02-1943 tot 03-07-1943 in Vught en vanaf 03-07-1943 tot 06-07-1943 weer in Westerbork

gearresteerd. Vandaaruit werd hij op 06-07-1943 naar Sobibor gedeporteerd. Daar werd hij na aankomst op 09-07-1943 vermoord.
■ [...] **Berlin** [...] **Stolpersteine** [...]: Tijdens de maanden in Vught moest hij in het bijkamp Moerdijk werken.
■ Verein zur Förderung des Gedenkbuches für die Charlottenburger Juden e.V. (Hrsg.), Juden in Charlottenburg, Ein Gedenkbuch, p. 391:

"Roscherstraße

[nr.]		*meisjes-naam*	*geboorte-datum*	*laatste adres*	*gedepor-teerd*	*gedeporteerd naar*	*Over-lijdens-datum*
5	*Selma Rosendorff*	*Levy*	*30-09-1887*	*Roscher-straße 5*	*04-05-1943*	*Sobibor*	*07-05-1943*
5	*Gerhard R. Rosendorff*		*16-07-1920*	*Nieder-lande*		*Westerbork, Auschwitz*	*31-03-1944*
5	*Manfred Rosendorff*		*20-10-1924*	*Sybelstr.*	*06-07-1943*	*Sobibor*	*09-07-1943"*

Vader Rudolf Rosendorff woonde voor de emigratie naar Nederland in Berlijn.

Volgens overlijdensakte 1288, opgemaakt te Utrecht op 08-06-1951, was hij gehuwd met Frieda Sommerfeld.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Rudolf werd op 4 sep 1944 op transport gesteld naar Theresienstadt, vandaar moet hij op 29 september 1944 verder naar Auschwitz, waar hij op 30 september 1944 aankomt. Op 26 januari 1945 bereikt hij in een transport van 3987 gevangenen uit de bijkampen van Auschwitz het concentratiekamp Buchenwald. [Vgl. D. Czech, p. 992 - 52 mensen komen dood in Buchenwald aan, 115 sterven op de dag van aankomst.] Rudolf overlijdt op 21 maart 1945 in Buchenwald. [Het externe kommando Langenstein is een bijkamp van Buchenwald. Meer dan duizend gevangenen moesten er in onderaardse gangen voor de 'Junkers Flugzeug- und Motorenwerke, Dessau' arbeiden. "*Begin februari werd met de productie in een bereik van twintig gangen met een lengte van 86 meter begonnen, maar drie weken later door gebrek aan nieuw materiaal weer gestaakt*." Bron: **Endlich e.a., Gedenkstätten II**, bladzijde 558]

Moeder Frieda Sommerfeld-Rosendorff

woonde voor de emigratie naar Nederland in Berlijn. Volgens overlijdensakte 1288, opgemaakt te Utrecht op 08-06-1951, was zij gehuwd met Rudolf Rosendorff. Frieda werd op 4 sep 1944 op transport gesteld naar Theresienstadt, van daar moest zij verder naar Auschwitz, waar zij op 6 okt 1944 aankwam. Of zij één van de 271 geselecteerde vrouwen was, is niet bekend. [Vgl. **Czech, Kalendarium Auschwitz**, p. 897] Volgens **H.-G. Adler,**

Theresienstadt, p. 694, overleefden 127 van de 1500 mensen, die op 04-10-1944 op transport van Theresienstadt naar Auschwitz werden gesteld.
■ **joodsmonument.nl**: Adres van **grootmoeder Selma Levij:** Schoolholm 26, Groningen, Israëlitisch Oudeliedengesticht Beth Zekenim *"Omdat deze persoon hetzelfde adres heeft als dat van de instelling, is aangenomen dat de persoon in deze instelling is opgenomen. Beth Zekenim is opgericht in 1899. Op 9 maart 1943 werden alle inwoners van het tehuis naar Westerbork gedeporteerd."*

Mirjam Hilde Rosendorff

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres: Koekoekstraat 50 bis, Utrecht

<table>
<tr><td colspan="4">Rosé
[1558] Alma Maria, 03-11-1906 Wenen, 01-07-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Arnold Josef Rosé,
geb. 24-10-1863 "lassy, Jassy, Lasis, Bukowina"; ovl. 25-08-1946 London;
herbegrav. 16-08-1956 Grinzing, graf 20-5-6.</td><td colspan="2">Justine Ernestine Mahler,
geb. 15-12-1868 Jilava (Roemenië);
ovl. 22-08-1938 Weenen;
begr. Grinzing, familiegraf 20-5-6.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 10-03-1902 Weenen, "Evangelical church (Dorotheergasse)"</td></tr>
<tr><td>Herman Rose,
geboorte- en overlijdensdata onbekend.</td><td>Maria Rose - ?,
geboorte- en overlijdensdata onbekend.</td><td>Bernard Baruch Mahler, geb. 02-08-1827 lipnik; ovl. 18-02-1889 Jihlava.</td><td>Marie Herrmann,
geb. 02-03-1837 Ledec nad Sázavou;
ovl. 11-10-1889 Vvsocina.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1857; het eerste van drie bekende kinderen – Alexander – werd 1858 geboren.</td><td colspan="2">Huwelijk ±1857; het eerste van elf bekende kinderen – Isidor – werd 22-03-1858 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.gustav-mahler.eu/index.php/familie/117-generation-6b/350-8-justine-ernestine-rose-mahler-1868-1938
■ http://www.geni.com/people/Bernhard-Mahler/6000000008251182082
■ http://www.geni.com/people/Marie-Mahler/6000000008251528260 ■ In Memoriam ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Alma Maria van Leeuwen Boomkamp (Spanjaard)-Rosé

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Biltstraat 142 bis, Utrecht.
■ **Anita Lasker-Wallfisch**, Ihr sollt die Wahrheit erben, Die Cellistin von Auschwitz, Erinnerungen, Hamburg 2001, bladzijden 124 t/m 143 en daarin op de bladzijden 248 t/m 253 een uittreksel uit **Margita Schwalbová**, Elf Frauen. Leben und Wirklichkeit. Eine Ärztin berichtet aus Auschwitz-Birkenau 1942-1945, Annweiler / Essen 1994:
"*Alma Rosé was meer dan een half jaar in het Franse verzamelkamp Drancy gevangengehouden, voordat zij van daar naar Auschwitz werd gedeporteerd. Zij kwam in Block 10, waar de vrouwenarts Prof. Dr. Clauberg de onmenselijke sterilisatieproeven uitoefende. Toen men in Block 10 waarnam, dat zij een beroemde musicus was, kreeg zij de taak, een orkest te leiden.*

Anita Lasker-Wallfisch, die als celliste lid van dit orkest was, loofde de ijzeren discipline waarmee Alma Rosé weer en weer en nog een keer met het orkest heeft gerepeteerd. Slecht spel werd bestraft: Zo moest de celliste, haar minder goed spel, veroorzaakt door een voorafgaande ziekte - ze had tyfus opgelopen -, met een week vloerwissen boeten. Mevrouw Lasker-Wallfisch heeft Alma weliswaar voor deze straf gehaat, maar ze gelooft, dat wie van de medespeelsters heeft overleefd, het met name aan Alma Rosé heeft te danken. Door haar harde discipline is zij erin geslaagd, het orkest afleiding te bezorgen van de gruwelijkheden van het kamp. Angst voor de SS heeft zij niet getoond.
Op 3 april 1944 wordt Alma Rosé door de koorts gegrepen. De arts Dr. Margita Schwalbová meet 39,4 graad. Andere symptomen kan zij vooralsnog niet constateren. Alma heeft op de voorgaande dag niets bijzonders gegeten, maar alcohol gedronken. Ze had aan de arts verteld, dat zij niet tegen alcohol kon en daarom nooit drinken zou.
Na het avondappel is Alma diep bewusteloos, de temperatuur daalde onder normaal, zij heeft meningeale symptomen. Zij stierf op 4 april 1944. Over de doodsoorzaak heerst onenigheid: Vlektyfus, hersenvliesontsteking of een vergiftiging? Mevrouw Lasker-Wallfisch herinnert zich, dat Alma Rosé 'heeft geklaagd over vreselijke hoofdpijnen', en vermoedt zoals de meerderheid van de orkestleden 'dat zij aan hersenvliesontsteking is gestorven.' "
Op pagina 100 en 101 is Alma Rosé met haar "*Weense walsmeisjes in de late 30-er jaren*" afgebeeld. De foto stamt uit het Archief Konrad Latte, Berlijn.
■ **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 806 en 807: "*In de **Frauenkapelle** van Birkenau zaten omstreeks veertig musiciennes, grotendeels Poolse en Russische vrouwen en meisjes. Een Nederlandse speelde er accordeon, en **Kapellmeisterin** was, van eind '43 af, de begaafde violiste Alma Rosé, dochter van de eerste concertmeester van de **Wiener Philharmoniker** en een nicht van Gustav Mahler. Zij was met een Nederlander getrouwd, werd in de herfst van '43 uit Westerbork naar Auschwitz gedeporteerd, kwam eerst in het **Experimentenblock** terecht, moest daar een keer, toen een der prominenten jarig was, viool spelen en maakte daarmee zoveel indruk op de **SS-Aufseherinnen** dat ze uit het **Experimentenblock** werd gehaald om **Kapellmeisterin** in Birkenau te worden. Door de leden van haar orkest werd zij op handen gedragen, ook wegens haar menselijkheid. Zij stierf begin april '44 - het is mogelijk dat zij zelfmoord gepleegd heeft (ze had goede vrienden in het Tsjechische **Familienlager** dat enkele weken eerder geliquideerd was)*."

Rothenberg-Schleyen

[1473] **Chave Eveline**, 26-04-1880 Podwoloczyska, 16-04-1943 Sobibor

■ Genlias ■ joodsmonument.nl
■ http://voorouders.eu/docs/vermisten_staatscourant_1949-1950_totaal.pdf [pagina 18]

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Spoorstraat 7bis, Utrecht.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 69: Slechts met Schlyen, dat is haar onjuist gespelde meisjesnaam, staat zij op de transportlijst van 13 april 1943: "*Schlyen Eveline 26.4.80*".

Rothschild	
[1474] **Leopold**, 21-04-1882 Herne, 22-10-1943 Auschwitz	
Hermann Rothschild	Berta Helwitss
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte 1609, opgemaakt te Utrecht op 26-07-1951, blijkt, dat Leopold Rotschild gehuwd was met Julchen Heimans.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Barentszstraat 20, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Rothschild, Leopold, geb. 21 april 1882 in Herne, woonde in Herne. Deportatie: 1943, Westerbork. Overlijdensdata: 22 oktober 1943, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

Rothschild			
[1476] **Philippine**, 12-10-1925 Zwolle, 15-10-1942 Monowitz			
[1475] Michel Moritz Rothschild, 10-11-1882 Gronau; 15-10-1942 Auschwitz.		[1477] Bendina Vos, 30-06-1885 Kampen; 15-10-1942 Monowitz.	
Huwelijksakte 35, Kampen 06-05-1921.			
Philipp Rothschild, geb. 1854; ovl. 21-11-1920.	Janette (Jeanette) Weinberg, geb. 15-09-1844 Münster; op onbekende datum overleden.	Aron Vos, ± 1855 Kampen; ovl. 21-09-1936, Almelo.	Sara Jacobs, 1854 Borne; ovl. 1909 Kampen.
Huwelijk 1866		Huwelijksakte 2, Borne 28-01-1885.	
■http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/2506.htm ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ www.myheritage.de/names/philipp_weinberg ■ http://www.maxvandam.info/humogen/report_ancestor.php?database=humo9_&id=I10562&screen_mode=KWBLAD ■ http://www.stolpersteine-borne.nl/de_familie_jacobs.htm ■ http://www.geni.com/people/Sara-Jacobs/6000000015210933487 ■ https://www.geni.com/people/Philipp-Rothschild/6000000017214210942 ■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/d0033/I14856.html			

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Hartingstraat 4 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 13 572 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Philippine Rothschild

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

Adres: Hartingstraat 4 bis

Michel Moritz Rothschild

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Rothschild, Michel M., geb. 10 november 1882 in Gronau, woonde in Gronau. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.
■ **Herinneringsboek Joods Zwolle 1940 - 1945**, p.54: Michels **broer Jakob Rothschild**, 1876/77 Gronau (D), is op 21-11-1942 te Zwolle op leeftijd van 65 jaar overleden; overlijdensakte 618, Zwolle 23-11-1942. Zijn echtgenoot was: Hedwig Bier.
■ **joodsmonument.nl:** "*Michel Moritz Rothschild was mede-eigenaar van de rijwielgrossierderij Rothschild & Keizer, aanvankelijk gevestigd te Zwolle, Nieuwe Markt 8. In 1928 verplaatsten zij de zaak naar de Oudegracht 196 te Utrecht.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■**http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/147.htm**: [1154] Louis Keizer, 8-9-1904 Zwolle, was "*Wholesaler bike parts together with Rothschild*"

Bendina Rotschild-Vos

■ **Bronnen** zie boven in het kwartierblad**:** Bendina's **grootouders** van vaderskant waren **Karel Vos**, geb. ± 1822 te Kampen, en **Bendina (Bandina) Lievendag**, geb. ± 1826 te Borne; zij trouwden volgens akte 22 op 9 okt 1852 te Borne.
Haar **grootouders** van moederskant waren **Jacob Jacobs**, geb. ± 1822 te Markelo, ovl. op 22-3-1889 Borne en aldaar begraven, en **Feije Lievendag**, geb. ± 1821 te Borne, ovl. op 25-8-1901 te Borne; zij traden volgens akte 9 op 4 maart 1847 te Borne in het huwelijk.

<table>
<tr><td colspan="4">Rubens
[1480] Mina, 01-06-1896 Elburg, 03-09-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Rubens, ± 1859 Elburg;
op 06-10-1926 te Enschede overleden.</td><td colspan="2">[1481] Rozetta Groenberg,
12-06-1864 Assen; 03-09-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 47, Assen 28-08-1887.</td></tr>
<tr><td>Levie Rubens,
00-8-1807 Goor;
ovl. op 10-01-1888 te Elburg.</td><td>Jetta Meijer Mozes van Gelder, april 1810 Delden; ovl. 26-01-1884 Elburg.</td><td>Mozes Groenberg,
± 1836 Appingedam;
ovl. op 21-04-1918 te Enschede.</td><td>Semina (Simina) van Wien, ± 1844 Assen;
ovl. op 19-04-1920 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 34, Deventer 24-05-1831.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 3, Assen 05-02-1862.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias</td></tr>
</table>

Mina Rubens

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Amsterdamschestraatweg 1 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 35 984 op het Gemeentearchief Amsterdam. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941: **Dochter**: Rozetta van der Stam, 11-05-1928 Delft; 03-09-1943 Auschwitz.
Moeder: Rozetta Rubens-Groenberg, 12-06-1864 Assen; 03-09-1943 Auschwitz.
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."
"*Mina Rubens was gescheiden van Hyman Herman van der Stam. Het echtpaar had drie kinderen: Simon, Rozetta en één kind dat de oorlog heeft overleefd.*
Toevoeging van een bezoeker van de website."
■ **Genlias / In Memoriam**: Mina Rubens was gehuwd met **Hijman Herman van der Stam**, geb. 21-07-1896 Delft, ovl. 31-01-1943 Auschwitz, zoon van Andries van der Stam en Sara Davids; nadere informatie: echtscheiding Enschede 25-4-1939.

<table>
<tr><td colspan="4">Rubens-Groenberg
[1481] Rozetta, 12-06-1864 Assen, 03-09-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mozes Groenberg, ± 1836 Appingedam;
op 21-04-1918 te Enschede overleden.</td><td colspan="2">Semina (Simina) van Wien, ± 1844 Assen;
op 19-04-1920 te Rotterdam overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 3, Assen 05-02-1862.</td></tr>
<tr><td>Nathan Abraham Groenberg, 12-12-1811 Weener; op 31-03-1891 te Sögel overleden.</td><td>Roosje Salomons (Roossien Salomon) Jacobs, 12-01-1813 Sögel; ovl. op 30-9-1894 te Sögel ald. op 03-10-1894 begr.</td><td>Abraham Samuels van Wien, 11-08-1819 Wageningen; ovl. op 31-12-1864 te Leeuwarden.</td><td>Roossien of Roosje Hartogs Mos(z)es; (ook Roosje Hartogs), 27-02-1822 Leek; ovl. op 17-02-1892 te Groningen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1833: [Het eerste bekende kind – Karoline Groenberg - werd 24-05-1934 te Sögel geboren.]</td><td colspan="2">Huwelijk op 09-05-1841 te Assen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/3457.htm ■ .../ndbcore/2291.htm ■ Genlias ■ http://www.lemmermann-genealogie.de/juden.pdf</td></tr>
</table>

■ **http://www.lemmermann-genealogie.de/juden.pdf**: "*191* **[grootvader]** ***Nathan Abraham GRÜNBERG****, cantor, teacher Judaism, born on 12.12.1811 in Weener, died on 31.03.1891 in Sögel at the age of 79, son of* ***Abraham GRÜNBERG*** *(see also 168) and* ***Röschen AHRENS*** *(see also 2). Married to Rosa JACOBS (see also 373). From this marriage:*

1. Karolina (see also 184). 2. Moses (see also 190). 3. Isaak (see also 178). 4. Israel (see also 180). 5. Jacob (see also 181). 6. Sara (see also 199). 7. Salomon (see also 197). 8. Joseph (see also 183). 9. Elise (see also 170). 10. Frederika (see also 173).

***373* [Grootmoeder] *Rosa JACOBS**, born on 12.01.1813 in Sögel, died on 30.09.1894 in Sögel at the age of 81, buried on 03.10.1894 in Sögel, daughter of **Salomon JACOBS FIEBELMANN** (see also 400) and **Sibilla Moses FRANK (Gelle)** (see also 147). Married to **Nathan Abraham GRÜNBERG** (see also 191). From this marriage: 10 children.*"

■ **Boon, Lettinck e. a.,** Joodse inwoners van de stad Groningen [...], deel IIc, p. 575 en IIb, p. 102: **Grootmoeder Roosje Mozes** hertrouwde op 18 sep 1864 te Groningen met **Abraham Simons Bollegraaf**, geb. 10-04-1809 Rheinberg, ovl. 20-03-1898. Abraham was weduwnaar van Roelfje Jacobs Velleman.

Rozetta Rubens-Groenberg, moeder van [1480] Mina Rubens, grootmoeder van [1572] Rozetta van der Stam

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Amsterdamschestraatweg 1 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 35 984 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias**: Rozetta Groenberg was gehuwd met **Salomon Rubens**, 1858/59 Elburg, zoon van Levie Rubens en Jetta Meijer Mozes van Gelder; huwelijksakte 47, Assen 28-08-1887.

<table>
<tr><td colspan="4">Rülf
[1482] Benno Gutmann, 10-03-1871 Memel, 28-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Isaak Rülf, 10-2-1831 Rauischholzhausen;
ovl. 18-09-1902 Bonn*; begr. Boon-Castell.</td><td colspan="2">Viola Bechoff,
geb. 1843; ovl. 1927.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 18-11-1862 te Memel, Lithuania.</td></tr>
<tr><td>Judah Rülff,
geb. 1799 Rauisch-holzhausen*;
ald. ovl. 25-07-1864.</td><td>Rachel Schlesinger,
geb. 1805;
ovl. 08-06-1870.</td><td>Jakob Bechoff,
geboorte- en overlijdensdata onbekend.</td><td>Hannchen Gold-schmidt, geboorte-en overlijdensdata onbekend.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1828; Moses, het eerste van zes bekende kinderen, werd 17-10-1828 geboren.</td><td colspan="2">Huwelijk ±1839; Levy, het eerste van vier bekende kinderen, werd 10-11-1839 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ www.geni.com ■ http://www.geni.com/people/Judah-R%C3%BClf/6000000002078200168 ■
https://www.geni.com/people/Hannchen-Bechhof/6000000076172086300
■ http://www.geni.com/people/Rachel-R%C3%BClff/6000000002388850887
■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=memelland&ID=I160372&nachname=BECHOFF&lang=de
■http://de.wikipedia.org/wiki/Isaak_Rülf ■ Genlias ■ joodsmonument.nl
* Rauischholzhausen [= D-35085 Ebsdorfergrund]</td></tr>
</table>

■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=memelland&ID=I160372&nachname=BECHOFF&lang=de: **Broers** en **Zussen**:
Gabriele Rülf, geb. 1864 Memel; ovl. 1954 Bruxelles
Jacob Rülf, geb. 1865 Memel; ovl. 1942
Julius Rülf, geb. 1866; ovl. 1955
Ari Löwe Rülf, geb. 1874 Memel; ovl. 1917 Sainz Gilles (B)
Raphael Raph Rülf, geb. 1878; ovl. 1965
■ **http://www.geni.com: "*About Isaak Rülf***
Rabbi Dr. Isaac (Yitzak) Rülf (February 10, 1831 - September 19, 1902) was a Jewish teacher, journalist and philosopher. He became widely known for his aid work and as a prominent early Zionist.
Rülf was born in Rauisch-Holzhausen, Hessen, Germany. He received a teaching certificate in 1849, became an assistant to the county rabbi and then taught in other small communities. He received his rabbinical certificate in 1854 from the University of Marburg and his Ph.D in 1865 at the University of Rostock. That year he became the rabbi of Memel, East Prussia.
Rülf first found fame for his part in the 'Jankel Widutzky case' in which an English minister attempted to convert Widutzky, a Jewish youth, in Memel. Rülf attacked the missionary in the article 'Jankel Widutzky, der den Händen der Judenbekehrungs Mission entzogene Knabe' (1867), sparking indignation in Germany. Widutzky was thus not converted and entered Rabbinical college.
Isaac Rülf died in Bonn, four years after relocating there to continue his work in philosophy. His sons became personal friends of Konrad Adenauer, future first Chancellor of West Germany. The danger to Jews from Nazi power increased while Adenauer was mayor of Cologne, and Adenauer offered refuge to Rülf's son Benno at his family home in Rhöndorf. However, Adenauer was himself forced to flee and take refuge at a monastery. Benno and his wife traveled to the Netherlands but were deported and killed. Isaac's son Jacob committed suicide in Bonn before being deported."
■**http://www.alemannia-judaica.de/rauischholzhausen_synagoge.htm: "Voor de tragische dood door de ongeval van Rabbijn Dr. J. Rülf** [vader van 1482 en schoonvader van 1483] **te Bonn (1902)**
"*Artikel in het tijdschrift 'Der Israelit' van 22 september 1902: 'Bonn, 19 september (1902).*
Op droevige manier kwam gisterenavond de rabbijn de heer Dr. J. Rülf om het leven. Op een fietstocht buiten de stad op een afhellende weg kwam hij onder de wielen van een wagen ['Fuhrwerk', waarschijnlijk door paarden getrokken] *terecht en liep zware verwondingen op, die niet lang erna zijn dood ten gevolge hadden. Rülf was op leeftijd van 72 jaar.* [...'] "

Benno Gutmann Rülf

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Mauritsstraat 102, Utrecht. **Echtgenote**: [1483] **Helene Rülf-Meijer**, 03-01-1880 Keulen; 28-09-1942 Auschwitz

"*Dr. Benno Gutmann Rülf was getrouwd met Helena Meijer. Het echtpaar had twee kinderen, die beide de oorlog hebben overleefd. Dr. Rülf was werkzaam bij het patentbureau in Keulen. Hij vluchtte met zijn vrouw in 1940 naar Nederland. Zij vestigden zich in Den Haag en later in Utrecht. Tijdens de oorlog werden zij gedwongen naar Amsterdam te verhuizen, waar zij een woning aan de Nieuwe Keizersgracht 16 betrokken.*"
"*Benno Rülf was de eerste Doktor-Ingenieur in Duitsland. Zijn dissertatie had als titel: Der Reguliervorgang bei Dampfmaschinen (Technischen Hochschule zu Berlin, 1902).*"
Toevoeging van twee bezoekers van de website

Rülf-Meijer	
[1483] Helene, 03-01-1880 Keulen, 28-09-1942 Auschwitz.	
Moritz Meyer	Julia Kaufman
■ www.geni.com ■ http://de.wikipedia.org/wiki/Isaak_Rülf ■ Genlias ■ joodsmonument ■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=memelland&ID=I160373&nachname=MEYER&lang=de	

Helene Rülf-Meijer, echtgenote van [1482] Benno Gutmann Rülf

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mauritsstraat 102, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Rülff, Helene, geb. Meyer, geb. 03 januari 1880 in Köln, woonde in Köln. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=memelland&ID=I160373&nachname=MEYER&lang=de:

Kinderen: **Elizabeth Rülf**, geb. 1906 Köln-Marienburg; ovl. 1984 Schenectady (NY)
Otto Walter Rülf, geb. 1915 Köln-Marienburg; ovl. 1961 Schenectady (NY)

Ruskolenker-Falkenburg

[435] **Jansje**, 27-11-1903 Utrecht, Groenesteeg 27, 12-10-1942 Auschwitz

Abraham Falkenburg, 05-10-1880 Kampen; 07-03-1943 Sobibor	Rebecca Wijngaard, 27-06-1878 Anderlecht (Belgie); ovl. 10-08-1960 Amsterdam; ald. begr. 12-08-1960.

Huwelijksakte 0, Maastricht 18-09-1902

Isaäk Falkenburg, verlakker, 22-07-1852 Groningen, ald. ovl. 03-08-1895 en aan de Moesstr. begr., graf 848.	Jansje van Coevorden, 20-05-1847 Groningen; ovl. op 27-09-1915 te Leeuwarden.	Jacob Wijngaard, 1842/43, ovl. op 21-01-1931 te Maastricht.	Helena Lantman, 1842/43, ovl. op 08-12-1928 te Maastricht.

Huwelijksakte 251, Groningen 25-08-1872	Huwelijk ca. 1865

■ http://gw0.geneanet.org/brasselimburg2?lang=de;p=rica;n=wijngaard
■ http://www.genealogieonline.nl/stamboom-weijermars-wijngaard/I1220.php ■ Genlias
■ Schut, Joodse inwoners ..., deel I, p. 334 en 559

■ http://**familienbuch-euregio**.eu/genius/?person=312391: Jansje had een Broer en twee zussen:
Jacob Falkenburg, geb. 04-05-1905 Maastricht; ovl. 19-11-1942. Hij woonde in april 1942 in Den Haag, Denneweg 23.
Helena Falkenburg, geb. 06-03-1907 Groningen; ovl. ?
Vogelina Falkenburg, geb. 18-06-1911 Groningen; ovl. 12-10-1942 Auschwitz[1]
[1] Bron: **Wim Domburg e. a.**, De Joodse inwoners van de stad Groningen [...], IIb, p. 318

Jansje Ruskolenker-Falkenburg

Laatste vrij gekozen adres onbekend.

<table>
<tr><td colspan="4">van Rijs-Marcelis
[436] Leentje, 19-10-1883 Utrecht, Catharijnensingel L 12, 24-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">N. N.</td><td colspan="2">■ HUA: Hesje (Hester ?) Marcelis, Rotterdam, dienstbode
■ Digitale Stamboom Rotterdam: Esther Marcelis, 07-12-1859 Schoonhoven
■ Het is niet zeker dat Hesje Marcelis identiek is met Esther Marcelis, geb. 07-12-1859.</td></tr>
<tr><td>?</td><td>?</td><td>Jacob Marcelis, ± 1828 Rotterdam; ovl. op 30-04-1906 te Rotterdam.</td><td>Leentje Nieuwendijk, ± 1819 Asperen; ovl. op 21-06-1877 te Schoonhoven.</td></tr>
<tr><td colspan="2">?</td><td colspan="2">Huwelijksakte 26, Schoonhoven 10-10-1850</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ HUA, Het Utrechts Archief</td></tr>
</table>

■ **Digitale Stamboom Rotterdam** : De vermoedelijke **Grootvader Jacob Marcelis** hertrouwde met **Henderika Preger**.

Leentje van Rijs-Marcelis

■ **HUA** 22-10-1883, geboorteakte nr. 2289

■ **joodsmonument.nl / Digitale Stamboom Rotterdam:** Adres in april 1942: Spui 160, Den Haag. **Echtgenoot** [huwelijk 22-08-1906]: **Elkan Mozes van Rijs**, 09-02-1884 Den Haag; 24-09-1942 Auschwitz. **Dochter**: **Anna Chantrain-van Rijs**, 29-08-1911; 30-09-1942 Auschwitz. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd.*"

■ **Digitale Stamboom Rotterdam / In Memoriam**: Op de gezinskaart van Elkan Mozes van Rijs staan vijf kinderen: 1) **Abraham van Rijs**, 10-06-1907 den Haag. 2) **Jacob van Rijs**, 17-07-1908 den Haag; [31-03-1944 Auschwitz]. 3) **Anna van Rijs**, 29-08-1911 den Haag. 4) **Ester van Rijs**, 24-05-1914 den Haag. 5) **Barend van Rijs**, 29-12-1920 den Haag.

Sachs

[1484] **Ludwig**, 22-12-1894 Breslau, 31-03-1944 Midden-Europa

Isidor Sachs, geb. 1858 Breslau; op onbekende datum overleden.	Johanna Spiro, geb. 1865 Breslau; op onbekende datum overleden.
Huwelijk 1892	

Julius Joel Sachs, geb. 1820 Breslau; ovl. 1890 Breslau; ald. begraven.	Amalia Rothstein Sachs, geb. 1830 Rawicz; ovl. Breslau; ald. begraven.	Leopold Spiro, geb. augustus 1826 Kómik (Polen); ovl. 03-05-1875 Kómik (Polen).	Ernestine Aschheim, geb. 1830; ovl. 1895 Breslau.
Huwelijk voor ±1858		Huwelijk ±1862; het eerste van acht bekende kinderen – Solon – werd 01-03-1863 geboren.	

■ http://www.geni.com/people/Isidor-Sachs/6000000008019607748 ■ WieWasWie
■ http://www.geni.com/people/Johanna-Spiro-Sachs/6000000018046515551
■ http://www.geni.com/people/Julius-Joel-Sachs/6000000014053182459
■ http://www.geni.com/people/Amalia-Rothstein-Sachs/6000000014053182480
■ http://www.geni.com/people/Ernestine-Spiro/6000000018046619410
■ https://www.geni.com/people/Leopold-Spiro/6000000007273717089
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ https://www.myheritage.de/names/johanna_spiro

■ **Digitale Stamboom**: Uit de gezinskaart van Ludwig Sachs, opgemaakt te 's-Gravenhage, blijkt, dat hij en zijn echtgenote Marta Ring daar komende van Breslau op vijf verschillende adressen hebben gewoond:
16-04-1934 Schenkweg 30 — 08-10-1934 Bosschestraat 18
05-03-1936 Stevinstraat [?] 134 — 22-02-1937 Harstenhoekweg 77
19-04-1939 Harstenhoekweg 119
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 64, Utrecht. Liro-Kaart op het Nationaal Archief in Den Haag.
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 152, Utrecht 18 januari 1952, blijkt, dat Ludwig Sachs gehuwd was met [1486] **Marta Ring**.

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 26 van 3 oktober 1941, p. 9:

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Ludwig Sachs is op 02-11-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

Sachs	
[1485] **Siegfried**, 11-12-1892 Braunschweig, 30-09-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **Digitale Stamboom**: Uit de gezinskaart van Siegfried Sachs, opgemaakt te 's-Gravenhage, blijkt, dat hij daar komende van Berlijn op twaalf verschillende adressen heeft gewoond:

19-08-1932 Weteringkade 93
06-09-1934 Middenstraat 54
20-10-1936 Gevers Deynootweg 113
11-12-1936 Van Kinsbergenstraat 166 of 66
18-11-1937 Elandstraat 58
16-02-1939 Jan Pieterz. Coenstraat 31 [?]
30-05-1933 1e of 2e De Riemerstraat 28
26-02/03-1936 Haagsestraat 39
04-11-1936 Dagelijkse Groenmarkt 36
03-03-1937 Bilderdijkstraat 96
25-08-1938 Bilderdijkstraat 98
03-04-1939 Jan van Riebeekstraat 29

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Leistraat 1 bis, Utrecht. Beroep: Vertegenwoordiger.

■ **Genlias/ Digitale Stamboom:** Uit de overlijdensakte 1450, Utrecht 13-07-1950, blijkt, dat Siegfried Sachs was sedert 01-05-1935 gehuwd met **Gertrud Wilhelmine Wilms**, geb. 20-10-1907 Gladbeck.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Sachs, Siegfried, geb. 11 december 1892 in Riddagshausen, woonde in Braunschweig. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdendata: 22 augustus 1942, Auschwitz.

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.1056: "*Sachs, Siegfried (11.2.1892, Braunschweig, 22.8.1942) - 23799/1942*"

Sachs-Ring	
[1486] **Marta**, 23-04-1889 Breslau, 05-11-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 64, Utrecht.
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 359, Utrecht 2 februari 1951, blijkt, dat Marta Ring gehuwd was met [1484] **Ludwig Sachs**.

Salomon	
[1487] **Moritz**, 06-09-1876 Mandel, 31-08-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Stationsdwarsstraat 1, Utrecht. Beroep: Koopman. JOKOS-dossier nr. 61 512 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 361, Utrecht 2 februari 1951, blijkt, dat Moritz Salomon gehuwd was met [1488] **Meta Wertheimer**.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Salomon, Moritz, geb. 06 september 1876 in Mandel, woonde in Mandel. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ http://www.**jewishgen.org**/yizkor/nuremberg/nur011.html: Laatste bekende adres in Duitsland was: Nürnberg, Breite Gasse 93.
■ **http://www.alemannia-judaica.de/mandel_synagoge.htm: "*1933** leefden nog 23 Joodse personen in Mandel. In de volgende jaren is een deel van de leden van de Joodse gemeente naar aanleiding van de gevolgen van de economische boycot, de toenemende beroving van hun rechten en de represailles weggetrokken respectievelijk geëmigreerd. Tijdens de **novemberpogrom in 1938** werd de synagoge door een SA-troep (de hoofdaanvoerder zal uit Roxheim zijn gekomen) vanbinnen vernield; Joodse huizen (van de families Marx, Michel en Salomon) werden overvallen en volledig verwoest. Ook plaatsgenoten werkten bij de vernieling van het Joodse eigendom krachtig mee. Erg trof het de familie van de gemeentevoorzitter Marx (slagerij aan de Hauptstraße).Hij was door een verwonding in de Eerste Wereldoorlog aan zijn rechter arm verlamd (onderscheiden door EK I); het echtpaar Marx had vier kinderen, waarvan twee (Karola en Ernst) doofstom waren. Woning en winkel van de familie Marx werden volledig verwoest. De ouders en de doofstomme kinderen werden na de deportatie vermoord*."

Salomon-Wertheimer	
[1488] **Meta**, 03-01-1883 Künzelsau, 31-08-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Stationsdwarsstraat 1, Utrecht.
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 366, Utrecht 2 februari 1951, blijkt, dat Meta Wertheimer gehuwd was met [1487] **Moritz Salomon**.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Salomon, Meta, geb. Wertheimer, geb. 03 januari 1883 in Künzelsau, woonde in Künzelsau. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ http://www.**jewishgen.org**/yizkor/nuremberg/nur011.html: Laatste bekende adres in Duitsland was: Nürnberg, Breite Gasse 93.

Salomon

[95] **Saartje Cohen-S.**, 09-09-1871 Utrecht, Haverstraat 30, 09-07-1943 Sobibor
[437] **David**, 30-07-1876 Utrecht, Klaverstraat E 113, 02-07-1943 Sobibor
[438] **Izak**, 01-08-1863 Utrecht, Springweg E 105, 12-02-1945 Theresienstadt
David Salemon is op 09-05-1868 te Utrecht op leeftijd van 3 jaar overleden

Barend Sal(e/o)mon, 28-01-1829 Utrecht; begr. 26-11-1916 Muiderberg, graf D R 66.	Rebekka Eberst, ± 1834 Rotterdam; op 19-12-1913 te Muiderberg begr.; graf D R 65.

Huwelijksakte 38, Utrecht 05-03-1856

Manus Salemon (Manus Sageman Zalman), 11-10-1788 Amsterdam; ovl. 04-03-1840 Utrecht .	Engeltje David, 1790/91; ovl. 14-08-1874 Utrecht; begr. ald. aan het Zand-pad, graf 48 B 22 F .	Jacob Hartog Eberst, ± 1795 Amsterdam; ovl. 30-04-1869 Amsterdam.	Cornelia (Keetje) van den Berg, ± 1795 Rotterdam; ovl. 1867 Amsterdam.
Huwelijk 1809 te Amsterdam		Huwelijk 13-06-1821 Rotterdam	

■ akevoth.org/genealogy/ashkenazi/9426.htm ■ Burial Permits DB ■ Genlias ■ WieWasWie ■ http://www.geni.com/people/Cornelia-Keetje-Keile-Eberst/6000000016916266606 ■ http://www.geni.com/people/Jacob-Ebers/6000000015783796568 ■ Zandpad

Saartje Cohen-Salomon (Salemon)

■ **HUA** 11-09-1871, geboorteakte nr. 1466

■ **Genlias**: Saartje trouwde volgens akte reg.8;fol.23 op 09-03-1899 te Amsterdam met **Levie Salomon Cohen**, geb. ± 1872 Wageningen, vermoedelijk begr. op 19-03-1929 te Muiderberg, zoon van Jacob Cohen en Mijntje Glasbeek.

■ **joodsmonument.nl:** Adres in Amsterdam: Minervalaan 40 huis

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 199: Haar naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Cohen-Salomon Saartje 9.9.71*".

David Salomon

■ **HUA** 02-08-1876, geboorteakte nr. 1412

■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Winkelier**.** Adres in februari 1941: Minervalaan 50 huis, Amsterdam**.**

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 28, 16 oct 1942, p. 5: "*Op 8 October overleed tot onze diepe droefheid onze lieve vrouw en moeder, behuwd- en grootmoeder, zuster, behuwdzuster en tante / Johanno Salomon-Cohen. / Uit aller naam: / D. Salomon. / Minervalaan 50.*"

■ **Akevoth Begraaf Verlof, Index 10828**: *Johanna Cohn*, echtgenote van *Salemon* is op *11-10-1942* te *Muiderberg* begraven, graf *E 35 22*.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 192: Zijn naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Salomon David 30.7.76*".

Izak Salomon

■ **HUA** 03-08-1863, geboorteakte nr. 1208
■ **Genlias: Echtgenote: Wilhelmina Bloemgarten**, Sittard, huwelijksakte 0, Sittard 22-5-1905.
Ouders van Wilhelmina Bloemgarten: Hendrik Bloemgarten en Dina Horn
[Volgens www.jodeninnederland.nl is Wilhelmina (Mina) Bloemgarten in 1874 geboren en in 1962 overleden.]
■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: De Lairessestraat 46 huis, Amsterdam
Op hetzelfde adres woonde: Rosalie Dina Bloemgarten, 22-04-1876 Siittard; 23-07-43 Sobibor
"*Izak Salemon heeft in Theresiënstadt zelfmoord gepleegd*." [Bezoeker van de website]
■ **www.jodeninnederland.nl: "*Memo***
[*Isaac Salemon* was] *Oprichter Wilhelmina Biljart fabriek. Bekende filantroop in Amsterdam, ondersteunde ook sanatorium "Zonnestraal" krachtig. Ook 'bekend mensenredder" (onderscheiding Mij. tot Redding van Drenkelingen). Aanvraag voor Barneveld afgewezen, maar belandde daar toch. Ridder orde ON (1939). Ook wel I.B. Salomon! Of Izak?*
Bronnen: *Gemeente Archief Amsterdam**.** Weekblad voor Israëlietische huisgezinnen*** *(Rotterdam), vol. 70, no. 36 (1939-09-08), p. [6]"*

Salomon

[439] Elizabeth, 12-10-1862 Utrecht, Springweg 80, 14-01-1843 Auschwitz.
[440] Nathan, 09-09-1864 Utrecht, Tuinstraat B 564, [thans volgens omnummeringslijst Springweg 151, maar de Tuinstraat bestaat nog], 14-01-1843 Auschwitz
[464] Esther van Slochem-S., 24-08-1873 Utrecht, Steenweg 439, 14-01-1843 Auschwitz

Manus Salomon, 28-07-1841 Utrecht; ovl. 27-02-1939 te 's-Gravenhage.	Catharina Alida Berlijn, 17-01-1841 Rotterdam; op 04-07-1875 te Muiderberg begraven, graf C; doodsoorzaak: bloedvloeing zwangerschap.

Huwelijksakte 595, Rotterdam 14-08-1861

Nathan Manus Salomon*, geb. ± 1817 Utrecht; op onbekende datum overleden.	Aaltje Markus Nathan, november 1807 Utrecht; op 29-11-1852 te Utrecht overleden; akte 1271, Utrecht 30-11-1852.	Leonardus Berlijn, ± 1804 Edam; op 11-05-1869 te Rotterdam overleden; akte 1370	Elizabeth Nathans Cohen, ± 1802 Rotterdam; op 08-04-1880 te Rotterdam overleden; akte 1315.

Huwelijksakte 379, Utrecht 09-12-1840	Huwelijk ± 1834; het eerste van twee bekende kinderen – Abraham – werd 22-03-1835 geboren.

■ Begraaf verlof, index 6550 ■ Genlias ■ Zandpad ■ Digitale Stamboom Rotterdam
■ https://www.geni.com/people/Aaltje-Nathan-Cohen/6000000001383970778
■ https://www.geni.com/people/Elizabeth-Nathan-s-Berlijn/6000000019299206227

■ **WieWasWie: Grootvader Nathan Manus Salomon** trad op 10-01-1855 te Utrecht voor de tweede keer in het huwelijk met Esther Levie Peper, geb ± 1809 Amsterdam, dochter van Levie Jacob Peper en Saartje Hartog Peper; huwelijksakte 11, Utrecht 10-01-1855. "*Opmerking: bg = weduwnaar van Aaltje Marcus Nathan, bruid = weduwe van Isaac Smit*"
*** Zandpad**: Er is op 01-05-1884 een man genaamd **Nathan Salomon** te Utrecht op leeftijd van 66 jaar overleden. Hij is aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld; graf 37 A 4 A 1024. Het is niet duidelijk of hij identiek is met Nathan **Manus** Salomon.
■ **Genlias: Broers en zussen**: 1. **Elizabeth** 13-10-1862; 14-01-1943 Auschwitz. 2. **Nathan** 15-9-1863; na 4 dagen overleden. 3. **Nathan** 09-09-1864; 14-01-1943 Auschwitz. 4. **Hanna** 30-07-1866; op 26-11-1867 overleden. 5. **Leonardus** 07-05-1868; 1955 in Tunesië overleden (Een biografie van broer Leonardus Salomon, die zijn naam in Leo Nardus liet veranderen, heeft Robert Beekman geschreven: www.schaakclubutrecht.nl/histleonardus.html). 6. **Levenloos**, 01-11-1869. 7. **Heiman** 19-06-1871. 8. **Ester** 24-08-1873; 14-01-1943 Auschwitz.

Elizabeth Salomon

■ **HUA** 13-10-1862, geboorteakte nr. 1488. ■ **joodsmonument.nl**: Adres niet bekend.

Nathan Salomon

■ **HUA** 12-09-1864, geboorteakte nr. 1381

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in april 1942: Antonie Duyckstraat 38, Den Haag.
Op hetzelfde adres woonde: **Zus Esther van Slochem-Salomon**.

Esther van Slochem-Salomon

■ **HUA** 26-08-1873, geboorteakte nr. 1457

<table>
<tr><td colspan="4">Salomons
[1489] Joseph, 01-09-1908 Leiden, 31-01-1944 Auschwitz
[1490] Sarah, 24-02-1910 Amsterdam, 20-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Lion Salomons, ± 1882 Arnhem;
op 18-09-1930 te Leipzig overleden.</td><td colspan="2">[442] Johanna Loterijman,
02-03-1882 Utrecht; 20-03-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 6H; fol. 33, Amsterdam 28 nov 1907.</td></tr>
<tr><td>Aron Salomons,
26-03-1845 Arnhem;
ovl. 11-04-1917 te
Arnhem, ald. begr.
Moscowa C 01 10.</td><td>Sarah Lazarus,
17-10-51 Boston (VS);
ovl. op 13-03-1909 te
Arnhem, ald. begr.
Moscowa C 01 09.</td><td>Joseph Loterijman,
1844/45 Woerden;
ovl. op 26-01-1900 te
Utrecht.</td><td>Grietje Cohen, 5-5-
1852 Arnhem; ovl.
26-08-1888 Utrecht,
begr. ald. a. 't Zand-
pad, graf 13 A 3 A -.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 310, Arnhem 11-12-1872.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 105, Arnhem 05-05-1874.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Joseph Salomons

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Vredenburg 29 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 10 762 op het Gemeentearchief Amsterdam.
Echtgenote: [441] **Carolina Salomons-Jacobs**, 08-08-1909 Utrecht, 16-07-1943 Sobibor. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd.*"

Sarah Salomons

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Justus v. Effenstraat 11, Utrecht. Beroep: Apothekersassistent.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 28: Haar naam staat op de transportlijst van 17 maart 1943: "*Salomons Sara 24.2.10*".

Samson			
[1491] **Rudolf Hans**, 23-03-1920 Hamburg, 25-06-1944 onbekend			
Max Jacob Samson, 14-08-1881 Norden; 1938 te Utrecht aan blinddarmontsteking overleden.		[1492] Rosa Weiss, 28-10-1890 Gleiwitz; 13-10-1942 Auschwitz.	
Huwelijk 1910			
Jacob Heymann Samson, 1850 Norden; ovl. 1921.	Elli Koppel, geb. 1856; ovl.1935.	?	?
Huwelijk ±1878; het eerste van drie bekende kinderen – Heinrich – werd 1879 geboren.			
■www.stolpersteine-hamburg.de			

■ **www.stolpersteine-hamburg.de**: **Zussen**: Erika Samson, geb. 24-10-1911, en Leonie Samson, geb. 18-08-1913.

Rudolf Hans Samson, Max Jacob Samson en Rosa Samson-Weiss

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Croeselaan 221bis-b, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 37 233 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 10 485 / 20 170).

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Samson, Rudolf, geb. 23 maart 1920 in Hamburg, woonde in Hamburg [Wentzelstraße 14 (Hamburg-Nord, Winterhude) Bron: stolpersteine-hamburg.de]. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

■ **Genlias**: Rudolf Hans Samson: Overlijdensakte 747, Utrecht 24-03-1949. Nadere informatie overleden tussen 25 juni 1944 en mei 1945

■ **www.stolpersteine-hamburg.de** [Gedeeltelijke vertaling van de biografie, die **Björn Eggert** in 2009 voor de Stolpersteine Hamburg heeft geschreven.]: "*Rudolf ging vanaf pasen 1930 tot pasen 1932 naar het Heinrich Hertz Gymnasium op school, daarna ging hij naar de bijzondere Wahnschaff-School, waar hij tot 16 januari 1935 bleef.*

Eind 1933 / begin 1934 trad hij tot de Duits-Joodse wandelvereniging 'Kameraden', plaatselijke afdeling Hamburg toe.

Te voet, per fiets of per lift maakten zij in groepjes op zondag en tijdens de vakanties uitstapjes en wandelingen in de Harburger Berge en de Lüneburger Heide.

Vermoedelijk in januari 1935 werd Rudolf door zijn ouders op de internationale Quaker-Landheim-school in het Nederlandse Eerde-Ommen aangemeld. Hier werd Nederlands, Duits en Engels geleerd en gesproken. Ostern 1935 maakten Rudolf, vier medescholieren en leraar Boost een langere fietstocht, en in hetzelfde jaar bezocht hij de wereldtentoonstelling in Brussel.

Ondertussen ging vaders firma in Hamburg bankroet. Vermoedelijk in oktober 1935 emigreren de ouders met hun zestienjarige zoon Rudolf naar Londen. Op 5 september 1936 emigreerde ook zus Leonie, roepnaam Loni, met zoon en echtgenoot naar Londen. 1938 reisden de ouders met

hun zoon Rudolf van Engeland naar Utrecht in Nederland. De reden voor deze verhuizing is niet bekend. In december 1938 zou de 57-jarige vader Max Samson te Utrecht overleden zijn. Moeder en zoon richten te Utrecht op 1 januari 1940 de firma R. Samson voor kunstnijverheidsartikelen en baby speelgoederen aan de Croeselaan 221 bis-b op. Vanaf 8 september 1942 moest in deze firma een niet-Joodse bewindvoerder (Verwalter) worden aangesteld (verordening 48/1941).
Op 14 juli 1942 werden te Amsterdam duizenden Joden opgepakt. Moeder Rosa Samson en Rudolf Samson vluchten voor de deportaties op 18 augustus 1942 uit Nederland. Via België wilden zij naar de familie van Siegfried Samson (1883-1924), een broer van vader Max Samson, vluchten. In België werden ze opgepakt en in het doorgangskamp Mecheln/Malines geïnterneerd. Met transport XIII werden ze [op 10 oktober 1942, details zie Kroniek 12-10-1942 Czech] *naar Auschwitz gedeporteerd.*
Op 25 juni 1944 schrijft een gevangene uit het 'Kr. Gef. Bau u. Arb. Batl. Blechhammer' een briefkaart, waarin hij ook gewag maakt van zijn vriend Rudi Samson - dat is het laatste levensteken van Rudolf. Het is niet duidelijk of Rudolf voor de ontruiming van Blechhammer of tijdens de dodenmarsen is overleden."
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Rudolf Hans Samson is op 10-10-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

Samuels

[443] Celina Hester, 06-12-1902 Utrecht, Kwartelstraat 19, 16-04-1943 Sobibor

Bernhard Eduard (Barend Esriël) Samuels, 10-11-1872 Paramaribo; 22-07-1944 Theresienstadt.	Sophia Hester Zendijk, 23-12-1872 Kampen; 05-04-1945 Theresienstadt.
Huwelijksakte reg. 24; fol. 31v, Amsterdam 12-08-1897	

Esriël Aron Samuels, ± 1835 Paramaribo; op 25-03-1906 te Muiderberg begr., graf C 40 48.	Sara Barend Citroen, ± 1845 Amsterdam; begr. 05-03-1930 Muiderberg, graf C 40 49.	Mozes Zendijk, ± 1821 Kampen; slijter; op 04-09-1896 te Kampen overleden.	Reintje Bramson, 31-12-1832 Zwolle, vroedvrouw; op 15-07-1896 te Kampen overleden.
Huwelijksakte reg. 6; fol. 45v, Amsterdam 29 juni 1864		Huwelijksakte 143, Zwolle 11-12-1856	

■ Genlias ■ Begraaf Verlof ■ WieWasWie

■ **Nieuw Israelitisch Weekblad**, 17e Jaargang, 1881 - 5642, p. 3: *"Op 11 December a.s. 25-jarige echtvereniging van mijn geliefde ouders Mozes Zendijk en Reintje Bramson. Hun dankbare dochter. Kampen, Dec. 1881, Enige kennisgeving."*

Celine Hester Samuels

■ **HUA** 06-12-1902, geboorteakte nr. 3285

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Harpiste. Adres in Utrecht: Monseigneur van de Weteringstraat. "*Celina Hester Samuels was alleenstaand.* **[Vader]** *Bernard Eduard Samuels heette officieel Barend Esriël Samuels. Hij was musicus, hij speelde fluit. Vanwege zijn geregelde optredens in het buitenland besloot hij zijn naam te veranderen.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 68: Haar naam staat op de transportlijst van 13 april 1943: "*Samuels Celine 5.12.02*".

Sanders

[444] **Alida**, 10-11-1919 Utrecht, Vosmaerstraat 22, 30-09-1942 Auschwitz
[446] **Evaline**, 16-09-1925 Utrecht, Damstraat 18, 30-09-1942 Auschwitz
[19] **Mietje Benedictus-Sanders**, 10-09-1913 Utrecht, 03-09-1943 Auschwitz

[1493] Eduard Sanders, 27-07-1886 Groningen; 24-08-1942 Warschau*	Leentje Bollegraf, 28-03-1887 Winschoten; ovl. op 08-10-1937 te Utrecht en aan het Zandpad begr., graf 46 C 22 A/B -.
Huwelijksakte 312 Groningen 16-06-1912	

Levi Gomprecht Sanders, 19-02-1852 Groningen; ald. ovl. op 01-04-1929.	Mietje Weinberg, 10-3-1855 Groningen, ald. ovl. op 11-12-1901.	Markus Bollegra(a)f, 21-07-1851 Winschoten, ald. ovl. op 21-03-1931 en ald. begr.	Alida Wijnberg, 13-8-1847 Winschoten; ovl. op 20-3-1937 te Groningen, te Winschoten begr.
Huwelijksakte 85, Groningen 06-05-1883		Huwelijksakte 48, Winschoten 11-11-1874	

■ Akevoth: .../ndbcore/10484.htm ■ Akevoth: .../ndbcore/1861.htm
■ Genlias ■ historiejoodsgroningen.nl

■ **WieWasWie: Vader Eduard Sanders** hertrouwde met [1497A] Evelina Grietje Kats.

Mietje Benedictus-Sanders

■ **joodsmonument.nl:** Adres in april 1942: Stuyvesantstraat 143, Den Haag. Inboedellijst van 25-11-1942.
Echtgenoot: **Jacob Benedictus**, Rotterdam 23 Juli 1913, Auschwitz 31 maart 1944
Dochter: **Lea Evalien Benedictus**, 19-08-1941 Den Haag; 03-09-1943 Auschwitz

Sanders			
[1494] **Helga,** 08-11-1923 Grefrath, 30-09-1942 Auschwitz [1496] **Rolf**, 11-09-1920 Grefrath, 30-09-1942 Auschwitz			
[1495] Hermann Sanders, 17-10-1885 Kaldenkirchen; 07-07-1944 Auschwitz.		[1497B] Jenny (Jennij) Levy, 01-06-1892 Grefrath; 22-10-1943 Westerbork; bijzetting van de urn 26-10-1943 of 15-12-1943 te Diemen, graf 13 9 U.	
Huwelijk op 25-11-1919 te Grefrath.			
Samuel Sanders, geb. 12-11-1853; ovl. 11-11-1919; begr. Kaldenkirchen.	Sara Weyngaard, geb. 12-07-1853; ovl. 13-06-1926; begr. Kaldenkirchen.	Emanuel Levy, geb. 1861; ovl. 1938.	Mathilde Leyser, geb. 1859; ovl. 1935.
Huwelijk ±1884, Hermann, het eerste kind van vier bekende kinderen, werd 1885 geboren.		Huwelijk ±1888, Alfred, het eerste kind van twee bekende kinderen, werd 07-03-1889 geboren.	
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ Akevoth: .../ndbcore/1861.htm ■ Het Utrechts Archief, gezinskaart Hermann Sanders, fiche 1817 ■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 29708] ■ https://de.wikipedia.org/wiki/J%C3%BCdische_Opfer_des_Nationalsozialismus_%28Nettetal%29#Familie_Sanders			

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Singelstraat 3^{bis-a}, Utrecht.

Helga Sanders

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch:** Sanders, Helga, geb. 08 november 1923 in Grefrath b. Krefeld, woonde in Grefrath b. Krefeld. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Singelstraat 3^{bis-a}

Rolf Sanders

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Sanders, Rolf, geboren op 11 september 1920 in Grefrath / Kempen i. Rheinland / Rheinprovinz, woonde in Grefrath b. Krefeld. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 28. September 1942 naar Auschwitz, vernietigingskamp. Sterfdatum/-plaats: 30 september 1942, Auschwitz, voor dood verklaard.

Hermann Sanders

■ **HUA, Gezinskaart Hermann Sanders, fiche 1817:** Herman Sanders werd op 26-04-1934 te Utrecht ingeschreven, zijn echtgenote en de twee kinderen werden op 19-??-1934 ingeschreven. Vrouw en kinderen waren van Grefrath naar Utrecht gekomen en gingen in de Singelstraat 3 bis a wonen. Hermann had eerder op de Predikherenkerkhof 8 bis gewoond.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Sanders, Hermann, geb. 17 oktober 1885 in Kaldenkirchen, woonde in Kaldenkirchen. Deportatie: vanuit Westerbork op 18 januari 1944 naar Theresienstadt, Ghetto; op 16 mei 1944 naar Auschwitz, vernietigingskamp; sterfdatum: 07 Juli 1944.

Jenny Sanders-Levy

■ **joodsmonument.nl**: "*Jenny Levy is op 22 oktober 1943 in het kamp Westerbork omgekomen en op 26 oktober 1943 gecremeerd. De urn met as is op de Joodse begraafplaats in Diemen bijgezet op veld U, rij 13, graf nummer 9.*
Register van Joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789"

<table>
<tr><td colspan="4">Sanders
[1493] Eduard, 27-07-1886 Groningen, 24-08-42 Warschau*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Levi Gomprecht Sanders, 19-02-1852 Groningen; ald. ovl. op 01-04-1929.</td><td colspan="2">Mietje Weinberg, 10-03-1855 Groningen, op 11-12-1901 te Groningen overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 85, Groningen 06-05-1883</td></tr>
<tr><td>Comprecht Heiman Sanders, 07-05-1815 Winschoten; kramer, portrettenmaker; op 21-08-1895 te Rotterdam overleden.</td><td>Eva Levi Cohen, 20-06-1824 Leiden; op 27-09-1908 te Rotterdam overleden.</td><td>Elimelech-Elemelich Isaac-Isaak Weinberg, 10-08-1811 Emden, schrijnwerker; ovl. op 08-10-1871 te Groningen, begr. Moesstr., graf 705.</td><td>Sippora Cohen, 27-03-1815 Groningen; ald. ovl. op 13-10-1885, begr. op 15-10-1885 Moesstr., graf 86.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 12-08-1848 te Veendam.</td><td colspan="2">Huwelijk op 08-04-1841 te Groningen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Akevoth: .../ndbcore/10484.htm ■ Akevoth: .../ndbcore/1861.htm ■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van de stad Groningen [...], deel IIa, p. 300, deel IIb, p. 131, deel IIc, p. 682 en 1000, 999. ■ Schut, deel I, p. 477, 532, 443</td></tr>
</table>

Eduard Sanders

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Westerstraat 15, Utrecht. Inboedellijst van 26 augustus 1942. JOKOS-dossier nr. 10 099 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 10 507 / 8666). "*Eduard Sanders was een zoon van Levi Comprecht Sanders en Mietje Weinberg. Hij huwde Leentje Bollegraf in 1912 in Groningen. Hij was toen fotograaf. Kort na het huwelijk verhuisde het echtpaar naar Utrecht. Daar kregen ze naast de hier vermelde kinderen in ieder geval een dochter Mietje en een levenloos geboren kind. Leentje Bollegraf overleed in 1937 in Utrecht. Van Eduard Sanders zijn prachtige ansicht- en fotokaarten bekend, verspreid genomen over geheel Nederland. Hij fotografeerde dorpsgezichten, meestal huizen met daarvoor de bewoners, neringhouders en kleine middenstanders. Zijn foto's worden inmiddels door vele verzamelaars gewaardeerd en verzameld. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 30, 31 oktober 1941, p. 12: "*Te* ***Utrecht*** *wordt in gezin van 4 personen (ritueele huish.) MEISJE GEVRAAGD*
Brieven SANDERS, Westerstraat 15."

■ **Genlias / Zandpad / Akevoth**: Eduard Sanders was gehuwd met **Leentje Bollegraaf**, 21-03-1887 Winschoten; dochter van Markus Bollegraaf en Alida Wijnberg; huwelijksakte 312, Groningen 16-6-1912.
Echtgenote Leentje Bollegraaf is op 08-10-1937 te Utrecht op leeftijd van 50 jaar overleden; overlijdensakte 1719, Utrecht 09-10-1937. Haar graf op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad heeft de coördinaten (film 46) C 22 A/B -.

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 374, Utrecht 14 februari 1950, blijkt, dat Eduard Sanders laatstelijk was gehuwd met [1497A] **Evelina Grietje Kats**.

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Eduard Sanders is op 24-08-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

Sanders

[445] **Eliazer Salomon**, 27-10-1929 Utrecht, Banaanstraat 43bis, 21-05-1943 Sobibor
[447] **Mia Astrid**, 01-09-1936 Utrecht, 21-05-1943 Sobibor
[448] **Samuel Hartog Salomon**, 28-01-1931 Utrecht, Potgieterstr. 9, 21-05-1943 Sobibor

Salomon Eliazar Sanders, 29-10-1907 ‘s-Gravenhage; 31-07-1944 Midden-Europa	[449] Esther Lever, 09-02-1908 Utrecht; 21-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 113]

Huwelijk op 22-05-1929 te Utrecht

Eliazar Jacob Sanders, smid, 2-09-1880 ‘s-Gravenhage; ald. op 03-07-1952 overleden.	Mietje Cosman, 16-01-1879 ‘s-Gravenhage; ald. 1933 overleden.	Samuel Hartog Lever, 02-08-1876 Utrecht; 31-08-1942 Auschwitz.	Sientje Blok, 05-07-1879 ‘s-Gravenhage; 31-08-1942 Auschwitz.
Huwelijk op 26-nov 1902 te ‘s-Gravenhage		Huwelijk op 18-06-1902 te Utrecht	

■ Genlias ■ http://home.hccnet.nl/r.bobbe/huisman/huisman3.htm
■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin1302.htm

Eliazer Salomon Sanders

“Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen”

No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
44	*1929*	*5690*	*03. Nov*	*1 Drch"Marchesjwan*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Sanders	*Eleazar Salomon*	*Eliëzer ben Slomo*	*27. Okt*	*23 Tisjri Simchat Thora 5690*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Banaanstr. 43bis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Sanders	*Salomon Eleazer*	*Sjlomo ben Eliëzer*	*Lever*	*Esther*	Esther bat Smueel halevi
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
Zie ook No 66 [Samuel Hartog Salomon Sanders]. *Drch" = deRosj Chodesh = 1e van de maand* [Simchat Thora – Vreugde der Wet; Dtn 33,1-34,12 en Gen 1,1-2,3]					

Samuel Hartog Salomon Sanders

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
66	*1931*	*5691*	*08. Feb*	*21 Sjewat*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Sanders	*Samuel Hartog Salomon*	*Sjemuël ben Slomo*	*28. Jan*	*10 Sjewat*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Potgieterstr. 9bis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Sanders	*Salomon Eleazer*	*Sjlomo ben Eliëzer*	*Lever*	*Esther*	Esther bat Smueel halevi
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
zie ook No. 44 [Eliazer Salomon Sanders]					

Eliazer Salomon, Mia Astrid en Samuel Hartog Salomon Sanders

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Tilanusstraat 25 II, Amsterdam

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 113 en 117: *Hun namen en de naam van hun moeder staan op de transportlijst van 18 mei 1943: "Sanders Eliazaer 27.10.29, Sanders Mia 1.9.36, Sanders Samuel 20.1.30 en Lever Esther 9.2.08".*

Sanders-Kats			
[1497A] **Evelina Grietje,** 04-07-1895 Emmen, 24-08-42 Auschwitz			
Benjamin Kats, 09-06-1862 Zweeloo; 12-02-1943 Auschwitz.		Celina Menco, 09-05-1860 Enschede; 12-02-1943 Auschwitz.	
Huwelijksakte 95, Hengelo 20-12-1893.			
Jacob/Jakob Kats, 03-03-1832 Zweeloo; aldaar op 22-11-1903 overleden.	Eva van der Veen, 6-07-1830 Beilen; op 04-04-1920 te Zweeloo overleden.	Antonij (Antonie) Salomon Menco, ± 1812 Hengelo; op 29-07-1865 te Enschede overl.	Rachel Emrik, ± 1826 Denekamp; op 10-09-1900 te Hengelo overleden.
Huwelijksakte 6, Zweeloo 13-06-1861.		Huwelijksakte 32, Enschede 29-12-1845.	
■ Genlias ■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/ndbeli/4880.htm ■ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/ndbeli/4873.htm ■ WieWasWie			

■ **WieWasWie**: **Grootvader** Antonij Menco was eerder gehuwd met Betjen Muller, geb. ± 1822 Diepenheim, dochter van Jacob Andries Muller en Billeken Aron Muller; huwelijksakte 3, Diepenheim 18-02-1839.

Evelina Grietje Sanders-Kats

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Westerstraat 15, Utrecht. Beroep: Chef telefoniste.
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 374, Utrecht 14 februari 1950, blijkt, dat Evelina Grietje Kats was gehuwd met [1493] Eduard Sanders. Evelina Grietje was de tweede echtgenote van Eduard.

<table>
<tr><td colspan="4">Sanders-van Spier
[450] Sophia Belia, 10-06-1900 Utrecht, Catharijnesingel 12, 05-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jacob van Spier, 13-12-1871 Culemborg; 15-10-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Sophia Belia v. Spier, 26-06-1875 Culemborg, dienstbode; ovl. 20-04-1928 Hilversum.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 1, Culemborg 17-01-1902, wettiging 1 kind.</td></tr>
<tr><td>Markus van Spier, 24-11-1835 Culem-borg; ald. ovl. op 24-12-1913 .</td><td>Saartje Levie, 03-03-1844 Dieren (Rheden); ovl. 27-1-1914 te Culemborg.</td><td>Isak van Spier, 5-9-1832 Culemborg; ald. ovl. 25/26-6-1914; graf 89.</td><td>Belia Schenk, 18-02-1845 Schoon-hoven; ovl. 21-8-1931 Culemborg, graf 128.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 243, Arnhem 07-11-1866</td><td colspan="2">Huwelijksakte 24, Schoonhoven 20-11-1872</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Lammers, De Joodse graven aan de Achterweg</td></tr>
</table>

■ **Grootvader** van moederskant: **Isak van Spier** / Isaac Marcus Spier was voor de eerste keer gehuwd met Sientje Leman Parfumeur, geb. 4-12-1833; ovl. 6-11-1871 [**Lammers**, De Joodse graven aan de Achterweg].
De Grootvaders **Isaac** en **Marcus** waren broers, hun ouders waren Marcus van Spier (1802 - 1835) en Vogel van der Sluis (Gorinchem1810 - 1865) [Lammers, De Joodse graven aan de Achterweg, Bijlage 11, Stamboom familie van Spier].
■ **joodsmonument.nl met foto:** [Vader] "*Jacob van Spier was een zoon van Markus van Spier en Saartje Levie. Hij trouwde op 17 Januari 1902 in Culemborg met Sophia Belia van Spier, dochter van Isak van Spier en Belia Schenk. Sophia overleed op 52-jarige leeftijd in Hilversum op 20 April 1928.* Genlias."
"*Jacob van Spier huwde Klaartje van Bergen in 1936 in Hilversum. Ze woonden tijdens de oorlog niet meer samen.* Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Klaartje van Bergen"

Sophia Belia Sanders-van Spier

■ **HUA** 11-06-1900, geboorteakte nr. 1506: Aangever van de geboorte van haar dochter was volgens akte 1506 van 11-06-1900: Johannes Jacobus Jansen, bediende, 31j.

Latere kanttekening bij de geboorteakte Nr. 1506: "*Jacob van Spier en Sophie Belia van Spier hebben bij de voltrekking van hun huwelijk te Culemborg op den zeventienden januari* [...]" [Huwelijksakte 1, Culemborg **17-01**-1902, wettiging 1 kind.]
■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: W. van Zuylenstraat 36 a, Rotterdam
Echtgenoot: **Abraham Sanders**, 03-09-1894 Arnhem; 05-08-1942 Auschwitz [Huwelijk 16-05-1917 te Rotterdam, Abraham was zoon van Joseph Sanders en Jeannette van Dam. Bron: Digitale Stamboom Rotterdam]
Kinderen: **Sophia Belia Sanders**, 14-10-1919 Schiedam; 30-09-1942 Auschwitz
Marcus Sanders, 02-06-1925 Schiedam; 30-09-1942 Auschwitz
Jeannette Sanders, 09-03-1927 Schiedam; 30-09-1942 Auschwitz
Jacob Sanders, 16-11-1931 Schiedam; 05-08-1942 Auschwitz

Schaap-de Vries	
[1498] **Sara**, 30-08-1856 Nordhorn, 12-02-1943 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Bellamystraat 7, Utrecht. "*Sara de Vries was gehuwd met Koopman Schaap. Ze woonde bij haar dochter Lina. Ze had ook een zoon Moritz. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ https://www.**geni**.com/people/Sara-de-Vries/6000000017157218302: Uit het huwelijk van Sara de Vries en Koopman Schaap, zijn vier kinderen bekend: Lina, geb. 17-11-1893; Moritz, geb. 18-12-1895; van Mathilda en Barend zijn geen geboortedata bekend.
Als Lina het eerste van de vier bekende kinderen is, zou het huwelijk ±1892 plaatsgevonden hebben.
■ **http://www.nordhorn.de/pics/medien/1_1256133029/Dokumentation_Stolpersteine-6.01.071.pdf**: Haar man Karel "Koopman" Schaap is op 30-03-1865 geboren en op 25-01-1925 overleden.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Schaap, Sara, geb. de Vries, geb. 30 augustus 1856 in Nordhorn, woonde in Nordhorn. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 24, 19 september 1941, p. 12: "*Mevr. SCHAAP, Steenweg 63, U t r e c h t, **vraagt** voor direct of 1 October, v. dag en nacht, in kl. Gezin, **FLINK MEISJE**, zelfstandig kunnende koken en werken.*"
■ **http://www.nordhorn.de/pics/medien/1_1256133029/Dokumentation_Stolpersteine-6.01.071.pdf**, pagina 9: "*Sara Schaap-de Vries woonde bij de familie van haar zoon Moritz in. Op de Lingener Straße 51 te Nordhorn bedreef haar zoon samen met zijn vrouw een slagerij. Schoondochter Erna Oppenheimer is in 1910 te Osnabrück geboren en in 1987 te Hengelo overleden. 1933 werd kleinzoon Klaus geboren, die in 2006 in de VS is overleden. Telkens weer*

bekladden nazitroepen wanden en ramen met antisemitische leuzen. 1934 werden zelfs uitstalramen ingegooid.
Vervolgens besloot de familie meteen tot vluchten naar Hengelo in Nederland. 1940 overvielen de Duitsers Nederland en op 14-9-1941 werd haar zoon Moritz Schaap gearresteerd en op 16-9-1941 samen met 102 andere mannen naar Mauthausen gedeporteerd[*].
Daar overleed hij op leeftijd van 46 jaar door de zware inspanningen van het kampleven op 20-10-1941 - hij was de eerste Jood uit Nordhorn, die van het leven werd beroofd.
Vervolgens dook de familie onder. Boeren in de omgeving van Enschede en Hengelo beschermden hen door voeding en geïmproviseerd onderdak, onder anderen in een holletje in de aard of in een geheime kelderruimte. Op deze manier konden acht leden van de familie Schaap worden gered.
Mevrouw Sara Schaap heeft de Shoah niet overleefd. Op 12-02-1943 werd zij in Auschwitz door vergassing van het leven beroofd - toen was zij op leeftijd van 87 jaar de oudste vermoorde Joodse vrouw uit Nordhorn.
Haar dochter Lina [1133] *trad in 1922 in het huwelijk met Salomon de Jong* [1130] *uit Utrecht. Beiden werden op 15-12-1942 in Auschwitz vermoord*."
■ Hennie **Boink**, Jos **Knippers** en Sjouke **Wynia**, Joods leven in Denekamp, p. 75 tot 77:
"[…] *Rosalie Rozendaal schrijft:* […] *Alles werd anders. Veel mensen kochten niet meer bij Joodse kooplieden. Joodse scholieren werden door sommige leraren onderdrukt. Bij slager Schaap werden al in 1933 de ruiten ingegooid. Alles werd erger voor de Joden, steeds erger. Toch bleven ze de hoop houden, dat alles spoedig voorbij zou zijn. Maar toen kwam 9 november 1938!*
Op deze dag kwamen de leden van de Hitler-partij en hun volgelingen, bijvoorbeeld uit de SA (Sturmabteilung, een soort nazi-soldaten), in de Nordhorner Kriegerhalle (aan de Kriegerstraße – Red.) bijeen, om een jubileum te vieren, toen men plotseling uit München aangezet werd alle synagogen te verwoesten, Joodse zaken te plunderen en Joodse burgers te arresteren.
In de nacht van 9 op 10 november bestormden ze de synagoge, sloegen deuren en ramen in, verwoestten de gehele inrichting. Bovenal vergrepen zij zich aan het heiligste van de synagoge: de Thorarollen. De aanvallers rukten ze uit de beschermende kast en gooiden ze op straat!
Eigenlijk wou men de synagoge in brand steken; maar men was bang dat het vuur op andere huizen zou overslaan. Daarom hebben de twintig tot dertig SA-ers de hele synagoge met werktuigen in korte tijd met de grond gelijkgemaakt. Velen keken toe, maar bijna niemand waagde het te protesteren. Alleen een vrouw zei halfluid in plat-duits: 'Wat söllt uns diese schöern noch moal duur te stoan kumm'n!" (Wat zullen wij voor deze scherven nog eens boeten moeten!)
[…]
Hoe ging het verder? Voorganger Salomon de Vries moest van elk lid van de Joodse gemeente 250 rijksmark incasseren. Ze moesten op deze manier de 'sloopkosten van de

synagoge' zelf betalen! Het perceel, waarop de synagoge stond, werd voor 544 rijksmark (!) aan een buurman verkocht (de grond werd nooit teruggegeven)."

***** ■ **Dominicus, Mauthausen**, p. 12: Op 13-09-1941 werden te Enschede voor de tweede keer telefoondraden, die de Duitse Wehrmacht had aangelegd, doorsneden. Dit had ernstige gevolgen:

"*Op zondag 14 september werden in Enschede een kleine zeventig Joodse mannen gevangengenomen. Vrijwel alle arrestaties vonden plaats op de huisadressen, aan de hand van namenlijsten. Terzelfder tijd werden arrestaties verricht in Almelo [**], Hengelo en Oldenzaal, en in een aantal kleinere plaatsen. De slachtoffers werden bijeengebracht in het gymnastieklokaal van het Gemeentelijk Lyceum in de C.F. Klaarstraat in Enschede. Op dinsdag 16 september werden zij - 103 man in totaal - gedeporteerd naar Mauthausen.*"

****** ■ **Cornelissen, Jodenvervolging in Almelo**, p. 79 en 80:

"***Repressailles de eerste arrestaties van Almelose Joden***

Naar aanleiding van het veelvuldig doorsnijden van Duitse telefoonkabels in Twente besloot de bezetter draconische maatregelen tegen de Joden te nemen, want die kregen natuurlijk de schuld van alle verzetsdaden. Om een voorbeeld te stellen werden in Enschede, Oldenzaal, Hengelo en Almelo een 105-tal Joodse mannen onverwachts gearresteerd in de nacht van 13 op 14 september 1941. Het betrof voor een groot deel jonge en sterke mannen. De gevangenen werden als 'gijzelaars' naar het concentratiekamp Mauthausen getransporteerd. Al na enkele weken kwamen de eerste overlijdensberichten binnen. [...] *Toen eind oktober nagenoeg alle gevangenen gestorven waren, besefte de Joodse gemeenschap wat het betekende om naar een concentratiekamp afgevoerd te worden* [...]

[...] *De gearresteerden lieten reeds binnen enkele weken het leven in het afschuwelijke vernietigingskamp Mauthausen. Daar liet men de gevangenen werken in de beruchte steengroeve tot de dood erop volgde.* [...]

De rauwe werkelijkheid drong tot de achterblijvers door. Men besefte wat het betekende om naar een concentratiekamp te worden gezonden, namelijk een zekere dood. Dat was voor iedereen toen wel duidelijk [...]"

Schachno	
[1499] **Wolfgang Max**, 23-02-1922 Hildesheim, 28-04-1945 Mauthausen	
Alfred Schachno stierf toen Wolfgang Max "*hooguit vier jaar*" oud was; begraven op de begraafplaats aan de Peiner Straße te Hildesheim, graf 31/ 7, 8.	Gertrud (Trude) Halle, 04-07-1897 Posen; 11-06-1943 Sobibor
■ H.E. Domenicus, Mauthausen, Een Gedenkbork ■ joodsmonument.nl ■ http://www.robert-bosch-gesamtschule.de/downloads/arbeitsgemeinschaften/bethshalom/Grabregister.pdf	

■ **joodsmonument.nl: Moeder** Gertrud Schachno-Halle hertrouwde met **Martin Zerkowsky**. Uit dit huwelijk wordt op 25-07-1927 te Wandsbek **dochter Eva** geboren.

■ **bundesarchiv.de/ gedenkbuch**: Zerkowsky, Martin, geb. 05 december 1893 in Berlin woonde in Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 08 juni 1943 naar Sobibor. Overlijdensdata: 11 juni 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 172: *De namen van moeder, stiefvader en zus staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "Zerkowsky-Halle Gertrud 4.7.97", "Zerkowsky Martin 5.12.93" en "Zerkowsky Eva 25.7.27".*

Wolfgang Max Schachno

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Thorbeckelaan 10, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Schachno, Wolfgang, geb. 23 februari 1922 in Hildesheim, woonde in Hildesheim. Emigratie: Nederland. Deportatie: 05 maart 1943, Auschwitz, vernietigingskamp. 1944, Mauthausen, concentratiekamp. Overlijdensdata: 28 april 1945, Mauthausen.
■ **Mauthausen, Totenbuch**: "*Herr Schachno, Willem (121331), aus: Niederlande, geboren: 23.2.1923, gestorben: 28.4.1945*"
■ **José Martin, Herinneringscentrum Westerbork**: Wolfgang Max Schachno, 23-02-1922 Hildesheim; 28-04-1945 Mauthausen "*- gedeporteerd vanuit Westerbork op 03.03.1944 naar Auschwitz (als gevangene; op 28.02.1944 in Westerbork aangekomen*)"
■ **Dr. Christoph Vallant, Mauthausen Memorial Archives**: "*Willem Schachno, 23.2.1923: 25.1.1945 aus Auschwitz, wurde in das Sanitätslager Mauthausen überstellt und starb dort am 28.4.1945.*"
■ **Henny E. Dominicus, Mauthausen, Een Gedenkboek**, p. 138: "*Wolfgang Schachno was het enige kind van de koopman Alfred Schachno en zijn vrouw Gertrud (Trude) Halle. Hij was hooguit vier jaar toen zijn aan depressie lijdende vader overleed en zijn moeder hertrouwde met Martin Zerkowsky, uit welk huwelijk op 25 juli 1927 Wolfgangs halfzusje Eva werd geboren.*
In het leven van Trude en Martin Zerkowsky was voor Wolfgang weinig plaats. Trude, van nature meer vrouw dan moeder, had een voorkeur voor haar dochtertje, bij wie Wolfgang stelselmatig werd achtergesteld, en ook Martin had voor zijn stiefzoon weinig of geen belangstelling en koesterde zeker geen vaderlijke gevoelens voor hem.
In de jaren dertig besloten de Joodse Zerkowsky's Duitsland te verlaten. Zij vertrokken - evenals Wolfgangs ooms van vaderszijde - naar Nederland en vestigden zich in Voorburg. Wolfgang, die zich in zijn nieuwe omgeving Willy liet noemen, bleef nog tot zijn achttiende bij zijn moeder en stiefvader wonen, maar ging toen het huis uit en op kamers wonen. Hij werkte in die tijd als verkoper in een herenmodezaak, een baan waarin hij met zijn knappe uiterlijk en zijn altijd tot in de puntjes verzorgde kleding uitstekend op zijn plaats was.
Wolfgangs ongelukkige kinderjaren, de voortdurende veronachtzaming, het gemis aan ouderliefde, dat alles had hem gemaakt tot een stille, in zichzelf gekeerde jongen, die niet stevig en weerbaar in het leven stond en die dan ook op geen enkele manier opgewassen was tegen de omstandigheden waarmee hem de oorlog confronteerde. Hij leerde een niet-Joods meisje kennen, met wie hij niet kon trouwen, en toen in juni 1941 zijn dochter Thea werd geboren, was hij in feite al permanent op de vlucht en zwierf hij van het ene adres naar het andere.

Wat hij in de daaropvolgende jaren heeft meegemaakt, valt niet meer precies na te gaan. Onder de schuilnaam Scharroo probeerde hij uit handen van de Duitsers te blijven en voorzover bekend lukte hem dat inderdaad nog tot 1944, toen ook hij uiteindelijk werd gepakt en via Westerbork werd gedeporteerd naar Auschwitz, vanwaar hij op 25 januari 1945, na een lange dodenmars, aankwam in Mauthausen.
Wolfgang Schachno, de jongen die in zijn leven zo weinig geluk had gekend, was 23 jaar toen hij een week voor de bevrijding van het kamp stierf.
Zijn moeder en stiefvader en zijn zusje overleefden de oorlog evenmin. Op 11 juni 1943 werden zij vermoord in Sobibor." [Schelvis, p. 172]

Scheffelaar			
[452] **Mattheus Nico**, 23-12-1926 Utrecht, 29-08-1944 Auschwitz*			
Willem Johannis Petrus Scheffelaar, geb. 23-07-1906 Paramaribo; ovl. 04-05-1976 Amsterdam.		Beatrice Polk, 23-02-1903 Antwerpen; 06-03-1944 Auschwitz.	
Huwelijk 03-07-1940 Amsterdam, [omdat Mattheus Nico rond 13 jaar eerder is geboren, is niet duidelijk of hij uit deze of uit een ander relatie stamt. Willem Johannis Petrus trad 28-01-1932 te Amsterdam in het huwelijk met Elisabeth Antonia Alberdina Struijs, geb. 1908; dit huwelijk werd 10-02-1937 te Amsterdam ontbonden.]			
Jacobus Scheffelaar, geboorte- en overlijdensdata onbekend.	Elisabeth Sara Mendes Quiros, geb. 1872; ovl. 19-09-1913 Nieuwveen, Nieuwkoop.	Nico Polk, 16-11-1866 Rotterdam; ovl. op 02-02-1932 te Amsterdam en op 05-02-1932 te Diemen begr., graf B 27 1.	Mietje Cats, 8-03-1869 Dordrecht; 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, p.214: *Cats ???? ?.?.69*]
Huwelijk ±1900; het eerste van twee bekende kinderen – Johanna Sophia – werd 11-04-1901 geboren.		Huwelijksakte 149, Gouda 15-11-1893	
■ Genlias ■ https://www.genealogieonline.nl/en/voorouders-de-groot//I67870.php ■ https://www.geni.com/people/Elisabeth-Sara-Scheffelaar/6000000079024956086 ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F30889/I84364/ ■ joodsmonument.nl ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?id=F31684			

Mattheus Nico Scheffelaar

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Gerard Douplein 3 I, Amsterdam
Mattheus Nico Polk, Utrecht, 23 dec 1926; Auschwitz 29 aug 1944; Verwant
Mietje Polk-Cats, Dordrecht, 8 maart 1869; Sobibor 16 juli 1943; Verwant
Beatrice Scheffelaar-Polk, Antwerpen, 23 feb 1903; Auschwitz 6 maart 1944; Verwant
"*Beatrice Scheffelaar-Polk was de moeder van Mattheus Nico Scheffelaar (tevens bekend als Mattheus Nico Polk). Haar moeder Mietje Polk-Cats woonde bij haar in.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **Sytze van der Zee**, Vogelvrij, p. 187,188 en 468: "*Eind 1943, begin 1944 verrichten Biesheuvel en De Groot tot twee keer toe arrestaties in Hilversum, de eerste keer volgens het procesverbaal 'op eigen initiatief'. Ze houden op de Multatulilaan 32 het gezin Scheffelaar aan, vader, moeder en zoon, die ze op het spoor zijn gekomen door de arrestatie van de orgelreparateur Matthijs Jacobus Keveling. Deze heeft zich aan de* ***Arbeitseinsatz*** *in Duitsland onttrokken door onder te duiken, maar viert de kerstdagen bij zijn ouders in Leiden en daar rekenen de beide rechercheurs hem op maandag 27 december in.*
Uit angst dat ze hem alsnog naar Duitsland zullen sturen, sluit Keveling een deal met hen. In ruil voor hun toezegging dat ze hem aan een ***Ausweis*** *voor vrijstelling van de* ***Arbeitseinsatz*** *zullen helpen, vertelt hij dat op zijn schuiladres in Hilversum, Egelstraat 21, een Joodse man woont, Wim Scheffelaar, wiens vrouw en zoon zich elders verbergen. Om in hun onderhoud te voorzien werkt de man bij de boekhandel Harkema op de Havenstraat.*
De volgende dag, op dinsdag, reizen de rechercheurs met Keveling af naar Hilversum. Op dinsdagmiddag zijn de winkels er altijd dicht en dan verblijft Scheffelaar bij zijn vrouw Beatrice, met wie hij in juni 1940 is getrouwd. Zij had toen al een zoon, Mattheus Nico, die hij als de zijne heeft erkend. Keveling weet de naam van de straat en de huisnummer niet meer, maar kan wel het huis aanwijzen. Scheffelaar, met wie hij in de afgelopen maanden bevriend is geraakt, heeft hem een keer meegenomen.
Na hun arrestatie op de Multatulilaan ontkent Scheffelaar Joods te zijn en toont hun zijn persoonsbewijs, waarin inderdaad geen J van Jood staat. Ze laten hem vrij, maar dragen zijn vrouw en zoon over aan de SD. In werkelijk is de in Paramaribo geboren Scheffelaar wel degelijk Joods. Keveling kreeg overigens nooit zijn Ausweis, maar hoefde ook niet naar Duitsland.[29]
[...]
29.
Beatrice Scheffelaar-Polk (23 februari 1903, Antwerpen), acrobate en koorddanseres – op 6 maart 1944 in Auschwitz vermoord;
haar zoon Mattheus Nico Polk, later Scheffelaar (23 december 1926, Utrecht) – op 29 augustus 1944 in Auschwitz vermoord.
Haar man W.J.P. Scheffelaar overleefde de oorlog; hij hertrouwde in 1949 en overleed op 4 mei 1976 in Amsterdam. Matthijs Jacobus Keveling (16 december 1916, Leiden) werd wegens het verraad van het gezin Scheffelaar op 19 oktober 1948 tijdens een vereenvoudigde gerechtelijke procedure tot tien maanden gevangenisstraf veroordeeld en voor tien jaar uit het passief en actief kiesrecht ontzet. [...]"

Scheiner	
[1500] **Antonia**, 05-05-1914 Spisské Podkradie, 03-09-1942 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Leistraat 1 bis, Utrecht. Beroep: Dienstbode.

Schlesinger	
[1501] **Otto**, 09-05-1892 Berlijn, 19-02-1943 Auschwitz.	
Alfred Schlesinger	Ruscha Goldfeld
Huwelijk ±1891; het eerste van twee bekende kinderen – Otto – 09-05-1892 geboren; 25-11-1897 kwam Frida ter wereld.	
■ https://www.geni.com/people/Ruscha-Goldfeld/6000000009296889878 ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Prof. R. Boslaan 49, Utrecht. Inboedellijst van 6 oktober 1942.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Schlesinger, Otto Carl, geb. 09 mei 1892 in Berlin, woonde in Berlin. Overlijdensdata: Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

Schmidt	
[1502] **Salomon**, 23-04-1887 Tarnow, 21-05-1943 Sobibor	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■**joodsmonument.nl:** Adres: Maria van Reedestraat 21 bis, Utrecht. Beroep: Koopman. Liro-Kaart op het Nationaal Archief in Den Haag.
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 68, Utrecht 7 januari 1950, blijkt, dat Salomon Schmidt gehuwd was met [1503] Johanna Lewida Bacharach.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Schmidt, Salomon, geb. 23 april 1887 in Tarnow, woonde in Berlin. Deportatie: vanuit Westerbork 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 21 mei 1943, Sobibor.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 117: Zijn naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Schmidt Salomon 13.6.92*".

Schmidt-Bacharach	
[1503] **Johanna Lewida**, 09-09-1890 Lippstadt, 21-05-1943 Sobibor	
Bernhard Bacharach*	Lina Weiler
■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie *■ Ulrich Becker, **Hans Christoph Fennenkötter**, Hartwig Walberg, Leben und Leiden der jüdischen Minderheit in Lippstadt, p. 96 en 97: Bernhard Bacharach, geb. 1846, gehuwd met N. N., geb. 1857 wordt genoemd in de stamboom van de Lippstadtse familie Bacharach. Uit het huwelijk van Bernhard Bacharach en N.N. werden vier kinderen geboren: Egon Bacharach, geb. 21-12-1879; Luise Bacharach, geb. 1882, en twee kinderen, waarvan de namen en geboortedata niet bekend zijn; het is dus niet duidelijk, of Johanna Lewida een van de twee onbekende kinderen is of niet.	

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Maria van Reedestraat 21 bis, Utrecht.

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte nr. 46, Utrecht 7 januari 1950, blijkt, dat Johanna Lewida Bacharach gehuwd was met [1502] Salomon Schmidt.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Schmidt, Johanna Lewida, geb. Bacharach, geb. 09 september 1890 in Lippstadt, woonde in Lippstadt. Deportatie: 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 21 mei 1943, Sobibor.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 105: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Bacharach Johanna 9.9.90*".

<table>
<tr><th colspan="4">Schreeuwer
[1508] Mozes, 04-12-1930 Amsterdam, 04-06-1943 Sobibor</th></tr>
<tr><td colspan="2">[1505] Levie Schreeuwer, 03-06-1903 Amsterdam, barbier; 04-06-1943 Sobibor</td><td colspan="2">[1513] Frederika van Praag, 22-01-1907 Amsterdam; 04-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 5E; fol. 30, Amsterdam 11-09-1929.</td></tr>
<tr><td>[1507] Mozes Schreeuwer, 02-11-1876 Amsterdam; 13-03-1943 Sobibor.</td><td>[1514] Rebecca Swart, 23-01-1871 Amsterdam; 13-03-1943 Sobibor.</td><td>Mozes van Praag, 26-08-1880 Amsterdam; 2-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 191]</td><td>Roosje Pots, 26-05-1876 Amsterdam; 2-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 191]</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 14; fol. 39v, Amsterdam 13-05-1903</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 28; fol. 21v, Amsterdam 18-08-1904.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ joodsmonument</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Van **grootvader Mozes van Praag** is de marktvergunning op de website afgebeeld.

Mozes Schreeuwer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prinses Julianaweg 143, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 36 126 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 156: Zijn naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Schreeuwer Mozes 4.12.30*".

Schreeuwer

[1504] **Aaron,** 23-02-1905 Londen, 28-02-1943 Monowitz
[1505] **Levie**, 03-06-1903 Amsterdam, 04-06-1943 Sobibor
[1509] **Nathan**, 01-07-1908 Amsterdam, 31-01-1943 Auschwitz
[1510] **Wolf Mozes**, 05-09-1913 Londen, 15-04-1945 Bergen-Belsen

[1507] Mozes Schreeuwer, 02-11-1876 Amsterdam; 13-03-1943 Sobibor.	[1514] Rebecca Swart, 23-01-1871 Amsterdam; 13-03-1943 Sobibor.
Huwelijksakte reg. 14; fol. 39v, Amsterdam 13-05-1903	

Wolf Moses Schreeuwer, 1840/41 Amsterdam, sigarenmaker, fruithandelaar; ovl. op 23-01-1920 te Renkum.	Esther Cosman, 29-01-1853 Amsterdam; ald. ovl. 21-10-1910; dochter van Mozes Hartog Cosman en Klaartje Wurms	Levie Swart, 20-02-1851 Amsterdam; ovl. 1915.	Sophia Velleman, ± 1850 Amsterdam; ovl. 1937.
Huwelijksakte reg. 3; fol. 1v, Amsterdam 25 maart 1874.		Huwelijksakte reg. 9; fol. 20v, Amsterdam 07-09-1870.	

■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners
■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F19012/I51078/
■ https://www.genealogieonline.nl/stamboom-servaes/I1317.php ■ Genlias
■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie

■ **Genlias** / **Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853**, Joodse inwoners / **Begraaf Verlof**: **Grootvader Wolf Mozes Schreeuwer** was weduwnaar van **Mietje Joseph Goudeket**, geb. ± 1830 Amsterdam, ovl. 1874, dochter van Joseph Mozes Goudeket en Saartje Samuel Dresden. In het Bevolkingsregister komt de naam Mietje Joseph Goudeket meerdere keren met drie verschillende geboortedata voor: 1830, 1839 en 6-11-1839. Het is niet duidelijk, of het om een of twee personen gaat.
Toen zij in 1874 aan een borstkwaal overleed had zij een leeftijd van 43 jaar bereikt. Op 05-02-1874 werd zij te Zeeburg, grafdetails 18 22, ter aarde besteld. Het laatst woonde zij op het adres Marken 232.

Vader Mozes Schreeuwer en moeder Rebecca Swart

HUA, Gezinskaart Mozes Schreeuwer, fiche 1876: De familie - vader Mozes, moeder Rebecca, de zonen Levie, Aaron, Nathan, Wolf Mozes, Simon en dochter Mariana - heeft eerder in Engeland gewoond en is op 21-02-1921 te Utrecht, Zandhofsestraat 140, ingeschreven.
Levie is op 13-06-1923 naar Amsterdam uitgeschreven, Aaron is op 22-12-1933 naar de Volkerakstraat 26, Nathan op 04-04-1934 naar de B.F. Suermanstraat 5 en Mariana is op 08-

06-1931 naar de Nieuwravenstraat 15 vertrokken. Simon is op 18-07-1935 naar Venlo, Klaasstraat 18 uitgeschreven.
■ **joodsmonument.nl**: Adres van vader en moeder: Zandhofsestraat 140, Utrecht.
■ **Genlias**: **Mozes Schreeuwer** trad volgens akte reg. 14; fol. 39v op 13-05-1903 te Amsterdam in het huwelijk met **Rebecca Swart**, dochter van Levie Swart en Sophia Velleman.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 21: Hun namen staan op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Schreeuwer Mozes 2.11.76*" en "*Schreeuwer-Swart Rebecca 23.1.71*".
■ **Genlias** ■ **http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F19012/I51078/**
■ **Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners** ■ **Akevoth: .../ashkenazi/17749.htm**: Van Mozes Schreeuwer zijn drie **grootouders** bekend: Jansje Emanuel Schreeuwer; Mozes Hartog Cosman en Klaartje Wurms.
Grootouders van Rebecca waren Moses Levie Swart en Rebecca Vrank; Aron Nathan Velleman en Magtelt Levie de Beer.

Aaron Schreeuwer

■ **joodsmonument.nl**: JOKOS-dossier nr. 36 127 op het Gemeentearchief Amsterdam. Adres in juni 1941: Grasstraat 33, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941:
Echtgenote: [1511] **Sara Schreeuwer-Italiaander**, 22-10-1904 Woerden; 23-7-1943 Sobibor
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 2464, Utrecht 7 december 1950, blijkt, dat Aaron Schreeuwer was gehuwd met **Sara Italiaander**.

Levie Schreeuwer

■ **joodsmonument:** JOKOS-dossier nr. 36 126 op het Gemeentearchief Amsterdam.
Adres in juni 1941: Prinses Julianaweg 143, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde toen:
Echtgenote: [1513] **Frederika Schreeuwer-van Praag**, 22-01-1907 Amsterdam, 04-06-1943 Sobibor.
■ **WieWasWie**: Levie Schreeuwer trad op woensdag 11 september 1929 te Amsterdam in het huwelijk met Frederika van Praag; huwelijksakte reg.5E fol. 30, Amsterdam 11 september 1929.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 156: Zijn naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Schreeuwer Levi 3.6.05*"

Nathan Schreeuwer

■ **joodsmonument.nl**: JOKOS-dossier nr. 36 128 op het Gemeentearchief Amsterdam.
Adres in juni 1941: Verlengde Hoogravenseweg 187, Jutphaas. Op hetzelfde adres woonde toen: **Echtgenote**: [1512] **Reina Schreeuwer-Polak**, 19-02-1914 Amsterdam; 12-10-1942 Auschwitz.

■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 70, Utrecht 18 november 1950, blijkt, dat Nathan Schreeuwer was gehuwd met **Reina Polak**.

Wolf Mozes Schreeuwer

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prinses Julianaweg 143, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 36 126 op het Gemeentearchief Amsterdam.

<table>
<tr><td colspan="4">Schreeuwer
[620] Betty Silvia, 24-11-1941 Utrecht, 27-06-1943 Westerbork</td></tr>
<tr><td colspan="2">Simon Schreeuwer, geb. 09-09-1913 London;
ovl. 1986 Netanja, Israel;
begr. Kibbutz Sdot Yam, Israel.</td><td colspan="2">Clara Sophia Poppers, 19-03-1917 Utrecht,
ovl. 14-07-2005 's-Gravenhage.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 14-05-1941 te Utrecht.</td></tr>
<tr><td>Mozes (Morris, Moshe) Schreeuwer, geb. 02-11-1876 Amsterdam;
13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p21].</td><td>Rebecca (Rivka) Swart, geb. 23-01-1871 Amsterdam;
13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p21].</td><td>Louis Poppers,
± 1886 Winterswijk;
15-10-1942 Auschwitz</td><td>Rachel Clarenburg,
01-02-1890 Utrecht;
15-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 14 fol. 39v, Amsterdam 13-05-1903. Opmerking: Gescheiden van Mietje Mol. Weduwe van Bernard Stokvis.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 338, Utrecht 02-06-1915</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Clara-Schreeuwer/6000000003997026325 [met foto zonder datum van de huwelijk van Clara Sophia en Simon. De gegevens zijn van Michael Charles Poppers.] ■ http://www.geni.com/people/Simon/6000000003985589061
■ http://www.geni.com/people/Rebecca-Schreeuwer/6000000004104684227
■ http://www.geni.com/people/Mozes-Morris-Schreeuwer/6000000025112388022
■ WieWasWie ■ joodsmonument.nl</td></tr>
</table>

Betty Silvia Schreeuwer

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Bemuurde Weerd Oostzijde 25

"Betty Silvia Schreeuwer stierf aan tuberculose. Haar ouders hebben de oorlog overleefd, samen met een ander kind uit dit gezin dat in de oorlog werd geboren.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

"Betty Silvia Schreeuwer is op 27 juni 1943 in het kamp Westerbork omgekomen en op 28 juni 1943 gecremeerd. De urn met haar as is op de Joodse begraafplaats in Diemen bijgezet op veld U, rij 9, graf nr. 21.

Register van Joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789"

<table>
<tr><td colspan="4">Schreeuwer
[399] Maurits, 05-03-1941 Utrecht, Jutphaas, 12-10-1942 Auschwitz
[453] Mirjam, 13-02-1936 Utrecht, 31-01-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1509] Nathan Schreeuwer, 01-07-1908 Amsterdam; 31-01-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">[1512] Reina Polak, 19-02-1914 Amsterdam; 12-10-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td>[1507] Mozes Schreeuwer, 02-11-1876 Amsterdam; 13-03-1943 Sobibor.</td><td>[1514] Rebecca Swart, 23-01-1871 Amsterdam; 13-03-1943 Sobibor.</td><td>Mozes Jonas Polak. 28-10-1886 Den Haag; 19-10-1942 Auschwitz.</td><td>Marie Stoppelman, 01-05-1893 Amsterdam; ovl. voor 1927; vermoedelijk begr. 22-10-1924 Diemen, graf A 67 72.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 14; fol. 39v, Amsterdam 13-05-1903</td><td colspan="2">Huwelijk op 09-10-1912 te Amsterdam [Nieuwe snoge 09-10-1912]</td></tr>
<tr><td colspan="4">■AKEVOTH, Ashkenazi marriages DB ■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ joodsmonument.nl</td></tr>
</table>

■**Genlias / In Memoriam**: **Grootvader Mozes Jonas Polak** trad voor de tweede keer volgens akte reg. 5B; fol. 6v op 17-03-1921 te Amsterdam in het huwelijk met Rachel Fontein, geb. 24-04-1890 Amsterdam, ovl. 04-06-1943 Sobibor; Rachel was dochter van Antonie Fontein en Johanna Bremer.
Grootmoeder Marie Stoppelman is volgens akte reg.1B;fol.4v op 04-08-1921 gescheiden van **Mozes Jonas Polak**. Zij is hertrouwde volgens akte reg.5D;fol.3 op 07-06-1922 te Amsterdam met **Gompel Huisman**, geb. 1895/96 te 's-Gravenhage

Maurits en **Mirjam Schreeuwer**

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Verlengde Hoogravenseweg 187, Jutphaas

Maurits Schreeuwer

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
225	*1941*	*5701*	*12. Mrz*	*Ta"aniet Esteer*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Schreeuwer	*Maurits*	*Mosjé ben Natan*	*05. Mrz*	*6 Adar*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Verl. Hoogr.weg 187*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Schreeuwer	*Nathan*	*Natan ben Mosjé*	*Polak*	*Reina*	*Rene bat Mosjé*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
[Ta"aniet Esteer = Vastendag van Esther]					

Schreeuwer-Polak

[1512] **Reina,** 19-02-1914 Amsterdam, 12-10-1942 Auschwitz

Mozes Jonas Polak, 28-10-1886 's-Gravenhage, paardenslager, bibliotheekhouder, winkelier; 19-10-1942 Auschwitz	Marie Stoppelman, 01-05-1893 Amsterdam; op 19-10-1924 te Amsterdam overleden.
Huwelijk op 09-10-1912 te Amsterdam.	

Jonas Mozes Polak, 01-03-1852 Zwolle, hoofdagent v. politie; ovl. op 30-09-1925 te Amsterdam.	Dina Marsman, 09-10-1847 Oegstgeest; ovl. op 04-07-1918 te Amsterdam.	Izaak Stoppelman, 14-02-1859 Winschoten; ovl. op 31-12-1940 te Apeldoorn.	Reintje Bekkers, 01-07-1858 Rotterdam; begr. op 19-06-1912 te Muiderberg, graf D N 102.
Huwelijk op 7 dec 1881 te 's-Gravenhage.		Huwelijksakte reg. 18; fol. 27v, Amsterdam 12-08-1885; lokatie choope: tweede snoge.	

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ http://home.hccnet.nl/r.bobbe/hamme/hamme.htm ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F65166/I174791/ ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F999/I2740/ ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F65167/I174794/

■ **Genlias / joodsmonument.nl / Digitale Stamboom Rotterdam: Grootvader Izaak Stoppelman** trouwde voor de tweede keer op 19-12-1912 te Rotterdam met **Clara Salomon**, geb. 15-05-1871 Rotterdam, dochter van Manus Salomon en Catharina Marcus Raggelaar. Voor de derde keer trouwde hij - dat blijkt uit de overlijdensakte 4, Apeldoorn 02-01-1941 - met **Hendrika Cohen***.

***** ■ **joodsmonument.nl:** Hendrika Stoppelman-Cohen, geb. 27-06-1877 Den Haag, ovl. 26-02-1943 Auschwitz woonde samen met haar stiefdochter Regina Stoppelman, geb. 17-8-1919 Den Haag, ovl. 21-01-1943 Auschwitz, aan de Zuid-Oost Buitensingel 104, Den Haag.

Reina Schreeuwer-Polak

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Verlengde Hoogravenseweg 187, Jutphaas. JOKOS-dossier nr. 36 128 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias: Dochter Rebecca Duijfje Schreeuwer** is op 19-05-1939 te Utrecht op de leeftijd van 1 maand overleden; haar ouders waren Nathan Schreeuwer en Reina Polak; Overlijdensakte 25, Jutphaas 25-05-1939.
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 70, Utrecht 18 november 1950, blijkt, dat Nathan Schreeuwer was gehuwd met **Reina Polak**.

Schreeuwer-van Praag			
[1513] **Frederika,** 22-01-1907 Amsterdam, 04-06-1943 Sobibor			
Mozes van Praag, 26-08-1880 Amsterdam; 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 191]		Roosje Pots, 26-05-1876 Amsterdam; 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 191].	
Huwelijk op 18-08-1904 te Amsterdam.			
Marcus van Praag, sigarenmaker, 28-12-1853 Amsterdam; ald. 27-09-1934 ovl.	Leentje Velleman, 09-10-1854 Amsterdam; ald. ovl. op 09-05-1935.	Ruben Pots, 26-11-1848 Amsterdam; ald. ovl. op 08-05-1929.	Frederika Busnach, 09-07-1852 Amsterdam; ald. ovl. op 14-01-1935.
Huwelijk op 25 juli 1877 te Amsterdam.		Huwelijk op 04-06-1873 te Amsterdam.	
■ Genlias ■http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin/hu_fless/F101/I530/ ■joodsmonument.nl ■http://stenenarchief.nl/genealogie/gezin/hu_fless/F306/I554/			

Frederika Schreeuwer-van Praag

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Prinses Julianaweg 143, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 36 126 op het Gemeentearchief Amsterdam.
Zoon: [1508] **Mozes,** 04-12-1930 Amsterdam, 04-06-1943 Sobibor
■ **WieWasWie**: Frederika van Praag trad op woensdag 11 september 1929 te Amsterdam in het huwelijk met **Levie Schreeuwer**; huwelijksakte reg.5E fol. 30, Amsterdam 11 september 1929.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 156: Haar naam en de namen van haar echtgenoot en zoon staan op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Schreeuwer-van Praag Frederika 22.1.07*", "*Schreeuwer Levi 3.6.05*" en "*Schreeuwer Mozes 4.12.30*".

Schuijer			
[1515] **Louis,** 23-05-1901 Den Haag, 11-06-1943 Sobibor			
Samuel Schuijer, 09-09-1873 Den Haag, muziekonderw., violist; 11-12-1942 Auschwitz.		Elisabeth Alter, 16-07-1869 Den Haag, toneelzangeres; ovl. 26-10-1933 te Den Haag.	
Huwelijk op 24-10-1894 te Den Haag.			
Abraham Schuijer, 12-05-1844 's-Gravenhage; ovl. aldaar op 28-12-1911.	Roosje van Kam, 22-10-1846 's-Gravenhage; ovl. aldaar op 02-05-1898.	Meijer Alter, ± 1834 Den Haag; ovl. 19-01-1943 Westerbork; 21-1-'43 Assen begr.	Grietje Bromet, 31-07-1830 Den Haag; ovl. op 25-06-1923 te Voorschoten.
Huwelijk op 16-01-1867 te 's-Gravenhage.		Huwelijk op 19-03-1856 te Den Haag.	
■ Genlias ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F49846/I176168/ ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F12249/I32280/ ■ joodsmonument.nl ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/report_ancestor.php?database=humo9_&id=I32281&screen_mode=KWBLAD ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F10302/I27416/			

Louis Schuijer

■ **joodsmonument.nl**: Adres: F.C. Donderstraat 20, Utrecht. Beroep: Musicus.
[**Vrouw**:] "*Evalina Salzedo was een dochter van Isaäc Salzedo en Sophia Poppers. Ze huwde Louis Schuijer op 4 juni 1941 in Utrecht. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **Uit Wikipedia, de vrije encyclopedie**: "*Louis (Lou) Schuijer (Den Haag, 23 mei 1901 – Sobibor, 11 juni 1943) was een Nederlands cellist.*
Schuijer was de zoon van de componist Samuel Schuijer en Elisabeth Alter. Hij studeerde cello bij Isaac Mossel, was solocellist in Frankfurt am Main en bij het filharmonisch orkest te Stuttgart. Daar werd hij in 1933 als Jood ontslagen.
Vervolgens vond hij emplooi bij het Utrechtsch Stedelijk Orchest en vormde hij samen met zijn echtgenote Evalina Lopes Salzedo (eerste viool), Cora Borawitz (tweede viool) en Mien Kan (alt) het Stichtsch Strijkkwartet. Dagblad Het Vaderland merkte in 1939 op dat hij "in de voorste rij der Europeesche cellisten-solisten" stond. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was hij cellist in het Joodsch Symphonie-Orkest.
Schuijer en zijn echtgenote werden op 11 juni 1943 te Sobibor omgebracht. Zij hadden geen kinderen."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 169: Zijn naam en de naam van echtgenote Evalina staan op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Schuijer Louis 25.5.01*" en "*Schuijer-Salzedo Evelina 31.12.08* ".

Schuijer-Salzedo			
[1516] **Evalina,** 03-12-1908 Amsterdam, 11-06-1943 Sobibor			
Isaac Salzedo, 27-02-1879 Amsterdam, diamantbewerker; 26-02-1943 Auschwitz.		Sophia Poppers, 08-08-1882 Amsterdam; 26-02-1943 Auschwitz.	
Huwelijksakte reg. 44; fol. 7v, Amsterdam 08-12-1904.			
Salomon Salzedo, ± 1839 Amsterdam; misschien 11-05- 1919 Ouderkerk/ Amstel begr.; ligging E-21 - 03, 1892, 21, graf 3.	Simha Ferro, 29-11-1837 Amsterdam; begr. op 30-12-1919 te Ouderkerk aan de Amstel, zerk 0/21-8.	Salomon (A.) Poppers, 10-03-1846 Arnhem, kleermaker; 13-07-1911 overleden.	Judith Agsteribbe, 05 of 08-01-1843 Amsterdam; op 14-08-1928 te Amsterdam overleden.
Huwelijksakte reg. 8; fol.19, Amsterdam 28-08-1861; choppe 27-8-1862 / 1 Elul 5622.		Huwelijksakte reg.5; fol.3, Amsterdam 11-04-1877.	
■ Genlias ■ http://www.rvanhetg.dds.nl/agsteribbe/ybagster.htm ■ joodsmonument ■ Akevoth, Portuguese Marriages ■ WieWasWie ■ http://www.dutchjewry.org/P.I.G./image/01454701.jpg ■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ http://www.geni.com/people/Salomon-Poppers/6000000025621678416			

Evalina Schuijer-Salzedo

■ **joodsmonument.nl**: Adres: F.C. Donderstraat 20, Utrecht. Beroep: Violiste.
[**Echtgenoot**:] "*Evalina Salzedo* [...] *huwde Louis Schuijer op 4 juni 1941 in Utrecht. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 169: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943. In plaats van Evalina staat er Ev**e**lina en het geboortedatum is van 03-12-1908 in 31.12.08 verandert: "*Schuijer-Salzedo Evelina 31.12.08*". Ook de naam van haar echtgenoot [1515] staat op deze lijst: " *Schuijer Louis 25.5.01*".

Schuitevoerder

[1253] **Rosalina Levi-Schuitevoerder,** 01-07-1916 Amsterdam, 23-07-1943 Sobibor
[1517] **Celina**, 19-04-1912 Amsterdam, 31-10-1943 Sobibor

[1518] Hartog Schuitevoerder, diamantversteller, 08-10-1886 Amsterdam; 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 237].	[1519] Mijntje Baggers, 23-05-1885 Amsterdam; 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 226].

Huwelijksakte reg.6D; fol. 42, Amsterdam 06-07-1911.

Marcus Schuite-voerder, 12-10-1861 Amsterdam, dia-mantversteller; op 4-12-1940 te Diemen begr., graf A 53 16.	Saartje Wegloop, 15-02-1863 Amster-dam; ovl. 5-7-1920 te Amsterdam; begr. 7-07-1920 te Diemen, graf A 53 15.	Samuel Baggers, diamantversteller, 14-05-1840 Amster-dam; vermoedelijk op 28-05-1916 te Mui-derberg begr., graf G 103 D.	Rosalina (Roselina, Rosaline) Jacobs, 1847 Amsterdam; Begr. 25-01-1929 te Muiderberg, graf C 63 35.

Huwelijk en choppe op 04-03-1855 te Amsterdam, choppelokatie: Rapenburg.	Huwelijksakte reg.11;fol.39v, Amsterdam 30-10-1872.

■ http://akevoth.org/genealogy/ossendrijver/868.htm
■ Ashkenazi marriages DB ■ Begraaf Verlof ■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias

Grootvader Marcus Schuitevoerder hertrouwde op 16 nov 1921 te Zaandam met **Rachel Wegloop**, 11 jan 1872 Amsterdam; 26-03-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 37]
■ **Begraaf Verlof**: Er zijn te Muiderberg twee mannen met de naam **Samuel Baggers** begraven: ten eerste op 28-2-1902 graf C 34 14 en ten tweede op 28-5-1916 graf D G 103. ■ **AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach):** Op 26-1-1905 trad Samuels dochter Anna Baggers, geb. 06-07-1882 Amsterdam, in het huwelijk met Samuel Auerhaan. Ten tijde van dit huwelijk leefden beide ouders van Anna nog. Dus, als de gegevens juist zijn, is **grootvader Samuel Baggers** op 28-05-1916 te Muiderberg ter aarde besteld.
■ **Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners:**
Samuel Baggers, geb. 1840 Amsterdam
Rosalina Jacobs, geb.1-12-1848 Amsterdam
Rozaline Jacobs, geb. 1847

Rosalina Levi-Schuitevoerder

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Voorstraat 1 bis, Utrecht.
■ **Genlias:** Uit de overlijdensakten van Rosalina Schuitevoerder en [1251] **Viktor Heinz Levi** blijkt dat zij met elkaar waren gehuwd.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 237: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Schuitevoerder Rosalina 1.7.16*".

Celina Schuitevoerder

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Voorstraat 1 bis, Utrecht.
■ Het ambtelijk vastgelegde sterfdatum van Celina Schuitevoerder valt enkele weken na het tijdvak van de negentien transporten naar Sobibor en twee weken na de opstand in Sobibor.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 117: Haar naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Schuitevoerder Celina 19.4.12*". Celina is dus negen weken eerder op transport gesteld dan haar ouders, zus en schoonbroer.

<table>
<tr><td colspan="4">Schuitevoerder
[1518] Hartog, 08-10-1886 Amsterdam, 23-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Marcus Schuitevoerder, 12-10-1861 Amsterdam, diamantversteller; op 04-12-1940 te Diemen begraven, graf A 53 16.</td><td colspan="2">Saartje Wegloop, 15-02-1863 Amsterdam; ovl. op 5-07-1920 te Amsterdam en op 07-07-1920 te Diemen begraven, graf A 53 15.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk en choppe op 04-03-1855 te Amsterdam, choppelokatie: Rapenburg.</td></tr>
<tr><td>Hartog Schuitevoerder, 06-12-1834 Amsterdam; vermoe-delijk op 27-06-1901 te Zeeburg begr., graf 19 47 C.</td><td>Mientje Vlessing, ± 1837 Purmerend; voor 18-10-1865 ovl.; dochter van Samuel Vlessing en Rosetta Philip Elten.</td><td>Levie Salomon Wegloop, 09-12-1824 Amsterdam; op 26-07-1905 te Zeeburg begraven, graf C.</td><td>Rebekka Sturk, ± 1828 Amsterdam; begraven 03-07-1914 te Diemen, graf A.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 1; fol. 3, Amsterdam 04-01-1860.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 5; fol. 33, Amsterdam 03-07-1914.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/ossendrijver/868.htm ■ Begraaf Verlof ■ Genlias
■ Ashkenazi marriages DB ■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 45698]
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?database=humo_&id=F52750
■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Vader Marcus Schuitevoerder hertrouwde op 16 nov 1921 te Zaandam met **Rachel Wegloop**, 11 jan 1872 Amsterdam; 26-03-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De transportlijsten, p. 37]

Hartog Schuitevoerder

■ **joodsmonument.nl**: Liro-kaart op het National Archief in Den Haag. Adres in juni 1941: Voorstraat 1 bis, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:
Dochteren: Celina Schuitevoerder, 19-04-1912 Amsterdam; 31-10-1943 Sobibor
Rosalina Levi-Schuitevoerder, 01-07-1916 Amsterdam; 23-07-1943 Sobibor

■ **Genlias**: Hartog Schuitevoerder was gehuwd met [1519] **Mijntje Baggers**; huwelijksakte reg. 6D; fol. 42, Amsterdam 06-07-1911; ouders van Mijntje Baggers waren Samuel Baggers en Rosalina Jacobs.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 237: Zijn naam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Schuitevoerder Hartog 8.10.86*".

<table>
<tr><th colspan="4">Schuitevoerder-Baggers</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1519] Mijntje, 23-05-1885 Amsterdam, 23-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Samuel Baggers, diamantversteller, 14-05-1840 Amsterdam; vermoedelijk op 28-05-1916 te Muiderberg begr., graf G 103 D.</td><td colspan="2">Rosalina (Roselina, Rosaline) Jacobs, 1847 Amsterdam; op 25-01-1929 te Muiderberg begraven, graf C 63 35.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg.11;fol.39v, Amsterdam 30-10-1872.</td></tr>
<tr><td>Isaac Samuel Baggers, ± 1807 Amsterdam; begr. op 17-10-1879 te Muiderberg, graf C 12 102.</td><td>Sophia Alleman, ± 1808 Holten, dochter van Jacob Alleman en Eva Philips; op onbekende datum overleden.</td><td>Alexander Hartog Jacobs, 1810 Amsterdam; begr. op 03-06-1873 te Muiderberg, graf C 5 127.</td><td>Schoontje Hartog Coffij (Koffij), 1810 Amsterdam; begr. 30-07-1866 Muiderberg, graf C 6 26.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte Reg. 3 fol. 63v, Amsterdam 21-07-1830.</td><td colspan="2">Huwelijksakte Reg.3 fol. 45, Amsterdam 19-09-1832.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ashkenazi/3339.htm ■ Begraaf Verlof ■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Mijntje Schuitevoerder-Baggers

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Voorstraat 1 bis, Utrecht. Mijntje was **moeder** van: [1253] **Rosalina Levi-Schuitevoerder,** 01-07-1916 Amsterdam, 23-07-1943 Sobibor en [1517] **Celina**, 19-04-1912 Amsterdam, 31-10-1943 Sobibor.
■ **Genlias**: Mijntje Baggers was gehuwd met [1518] **Hartog Schuitevoerder**; huwelijksakte reg. 6D; fol. 42, Amsterdam 06-07-1911; ouders van Hartog Schuitevoerder waren Marcus Schuitevoerder en Saartje Wegloop.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 226: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 20 juli 1943. Voornaam en geboortedatum kloppen, maar haar meisjesnaam is in plaats van dubbel-g met dubbel-k geschreven: "*Mijntje Bakkers 23.5.85*". Misschien de reden waarom er vermist op pagina 665 in *In Memoriam* staat.

Schuitevoerder-Frankenhuis

[454] **Mina**, 19-08-1872 Utrecht, Geertesteeg 26, 07-09-1942 Auschwitz

Simon Frankenhuis, geb. ± 1848 Deventer; ovl. 1925.	Saartje Cohen, geb. 31-03-1843 Utrecht; op onbekende datum overleden.

Huwelijksakte 160 Utrecht 01-05-1872

Jacob Salomon Frankenhuis, geb. 01-12-1816 Enschede; op onbekende datum overleden.	Mina Mulder, geb. 16-04-1822 Neede; op onbekende datum overleden.	Samuel Cohen, ± 1801 Amsterdam; ovl. op 21-12-1889 te Utrecht.	Betje Ert, ± 1813 Kortenhoef; ovl. op 13-10-1902 te Utrecht.

Huwelijk ±1847; het eerste van acht bekende kinderen – Simon – werd 1848 geboren.	Huwelijksakte 11, Hoogeveen 05-04-1845

■ https://www.myheritage.de/names/simon_frankenhuis ■ http://www.geni.com/people/Jacob-Frankenhuis/6000000001277302628 ■ https://www.geni.com/people/Mina-Muller/6000000001277302638 ■ Genlias ■ WieWasWie

■ **Genlias: Broer: Jacob Salomon Frankenhuis**, geb. 24-09-1879 te Harderwijk; geboorteakte 169, Harderwijk 25-9-1879

Mina Schuitevoerder-Frankenhuis

■ **HUA** 22-08-1872, geboorteakte nr. 1536

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Afrikanerplein 27 [I], Amsterdam

Echtgenoot: **Salomon Schuitevoerder**, 05-05-1876 Amsterdam; 07-09-42 Auschwitz [Huwelijksakte reg.28;fol.16v, Amsterdam 08-09-1897, Salomon was zoon van David Schuitevoerder en Femma Soesan. Bron: Genlias]

Schulay

[1520] **Helene,** 15-03-1882 Krakau, 28-05-1943 Sobibor

■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Paulus Potterstraat 11, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 136: Haar naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Schulay Helene 15.3.82*"

Schulenklopper	
[1521] **Heinz Alex,** 01-10-1922 Kassel, 31-03-1944 onbekend	
Gerson (Gustav) Schulenklopper, geb. 16-09-1887 [D-26506] Norden; deportatie met transport 4.7 op 09-12-1941 vanaf Kassel naar Riga, vermist.	Margarete Werthauser, geb. 18-05-1897 Bielefeld; deportatie met transport 4.7 op 09-12-1941 vanaf Kassel naar Riga, vermist.
■ Gottwaldt / Schulle, Die 'Judendeportationen' aus dem Deutschen Reich 1941-1945, p. 126 ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ http://kids-kassel.jimdo.com/schicksale-und-orte/schicksale-ab-sch/schulenklopper/ ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 64, Utrecht. Beroep: Bankwerker.
"*Heinz Alex Schulenklopper zat met vijf anderen ondergedoken in de Valeriusstraat in Amsterdam: Lodewijk Jack Gompertz, zijn grootmoeder Kaatje Gompertz-Goudsmit, Nico Prins en diens echtgenote Suze Kogel en Saliena Vos. Door verraad zijn ze op 22 september 1943 door leden van de Kolonne Henneicke opgepakt.*
A. van Liempt, Kopgeld. Nederlandse premiejagers op zoek naar joden, 1943 (Amsterdam 2002) 76"
■ **Liempt, Kopgeld**, p. 76: "*Net als Heinz Schulenklapper [Schulenklopper], twintig jaar, geboren in Kassel, scholier, van wie de ouders blijkens het Bericht al 'abtransportiert sind'*."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Schulenklopper, Heinz Alex, geb. 01 oktober 1922 in Kassel, woonde in Kassel. Emigratie: 04 januari 1939, Nederland. Deportatie: 31 maart 1944, Polen; voor dood verklaard.
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Heinz Alex Schulenklopper is op 19-10-1943 op transport naar Auschwitz gesteld.

Schwarz			
[1522] **Isidor,** 25-07-1891 Nörvenich, 26-01-1945 Dachau			
Leopold Schwarz, geb. 10-01-1854 Blatzheim; ovl. 13-10-1910 Nörvenich.		Rosa Hermanns, geb. 11-01-1853 Nörvenich; ovl. 18-12-1820 Nörvenich.	
Huwelijk ±1878; Sibilla, het eerste kind van acht kinderen, werd 1879 geboren.			
Samuel Schwarz	Friderike Cossmann	Benjamin Hermans	Julia Rothschild
■ http://familienbuch-euregio.eu/genius/?person=155724 ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ http://www.geschichtswerkstatt-dueren.de/gws_dn_namensliste_neu/namensliste.php?id=5312			

■ **Familienbuch Euregio: Broers en Zussen:**
Sibilla Schwarz, geb. 1879 Nörvenich, ovl. ?
Samuel Schwarz, geb. 1880 Nörvenich, ovl. 30-07-1901 Nörvenich.
Julia Schwarz, geb. 24-09-1883 Nörvenich, ovl. ?

Bertha Schwarz, geb, 1886 Nörvenich, ovl. ?
Benno Schwarz, geb. 19-12-1887 Nörvenich, ovl. 16-04-1940 Köln.
Albert Schwarz, geb. 20-04-1889 Nörvenich, ovl. in Riga.
Paula Schwarz, geb. 1899 Nörvenich, ovl. ?
■ **Digitale Stamboom Den Haag**: Isidor Schwarz werd op 25-02-1936 in het bevolkingsregister van 's-Gravenhage ingeschreven, zijn echtgenote Martha Schurmann [vermoedelijk: Schürmann] komt enkele weken later op 09-03-1936 naar Den Haag. Komende van Düsseldorf gaat Isidor vanaf 26-02-1936 in de Spaarnestraat 51 wonen; het is meer dan waarschijnlijk, dat ook zijn echtgenote Martha komende uit Düsseldorf daar in maart 1936 haar intrek neemt. Op 24-06-1938 verhuist het echtpaar naar de Molstraat 28. [Of ermee de Oude of de Nieuwe Molstraat bedoeld is, staat niet op de gezinskaart van Isidor Schwarz.]
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Biltstraat 15 bis-a, Utrecht. Beroep: Koopman. "*Echtgenote heeft de oorlog overleefd*."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Schwarz, Isidor, geb. 25 juli 1891 in Nörvenich, woonde in Nörvenich. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Amsterdam op 21 april 1943 naar Theresienstadt, Ghetto; 28 september 1944, Auschwitz, vernietigingskamp;
Dachau, concentratiekamp. Overlijdensdata: 26 januar 1945, Dachau, concentratiekamp.
■ **Tomke Gerstenberg**, KZ-Gedenkstätte Dachau: Informatie over de '***Haftverlauf***' van Isidor Schwarz:

Datum	Haftnummer	Haftänderung	Außenlager	Zu-/Abgangsstelle
10.10.1944	115380	Zugang		Auschwitz
26.01.1945	0	gestorben	Kaufering	

Schwarzbart

[1523] **Marta,** 09-09-1923 Breslau, 10-09-1942 Auschwitz

■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 105, Utrecht.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Mauritsstraat 105

Schwefel

[1524] **Leo,** 30-05-1892 Wenen, 04-02-1945 Bergen-Belsen

Samuel Schwefel	Rosalie Kohn

■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Douwes Dekkerstraat 1 bis. Beroep: Chemicus.

■ **Genlias**: Volgens overlijdensakte 1711, Utrecht 30-9-1948, was Leo Schwefel gehuwd met Marjorie Schifmann.

Schweitzer-Fleischmann	
[1525] Fanny, 10-12-1855 Ebelsbach, 21-05-1943 Sobibor	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Händelstraat 48, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Schweitzer, Fanny, geb. Fleischmann, geb. 10 december 1855 in Ebelsbach, woonde in Bamberg. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 18 mei 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp.
Overlijdensdata: 21 mei 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **opus-bayern.de/⋯/gedenkbuch_Jued_Buerger_Bambergs⋯**: "*Fanny Schweitzer-*[Fleischmann] was de weduwe van Manasse Schweitzer. Zij was met haar dochter [941] *Ida Fleischmann-Schweitzer en Ida's echtgenoot* [939] *Nathan Fleischmann in juli 1938 vanuit Ebelsbach naar Bamberg vertrokken.*
Zij vluchtte met haar dochter en Ida's echtgenoot naar Nederland. Het laatst woonden zij in Utrecht; vandaar werden zij via Westerbork op 18-05-1943 naar Sobibor gedeporteerd, waar zij op 21-5-1943 van hun leven werden beroofd.
Woonadres in Bamberg: 1938: Franz-Ludwig-Straße 24"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 108: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Fleischmann Fanny 10.12.55*".

Seelig			
[1527] **Hella**, 20-05-1926 Berlijn; 30-09-1942 Auschwitz [1528] **Käte Doris**, 10-2-1928 Berlijn; 23-08-1942 Auschwitz **Ursel**, 11-04-1929 Berlijn, 23-08-1942 Auschwitz			
[1526] Emil Hans Seelig, 26-02-1904 Kienitz (Zerpenschleuse Dld), 30-09-1942 [*17-09-1942] Auschwitz		[1529] Erika Helene Berendt, 08-05-1898 Marienburg; 23-08-1942 Auschwitz	
Huwelijksakte 5, Utrecht 08-01-1936; opmerking: "*brg. is wedn. van Hedwig Lewig, vader brd. overleden*."			
Salomo Seelig	Hedwig Bethi	Siegfried Behrendt	Martha Kaminski
■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie			

Gezin Emil Hans Seelig

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Kwartelstraat 40, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941:
Echtgenote: Erika Helene Seelig-Berendt, 08-05-1898 Marienburg; 23-08-1942 Auschwitz
Dochter: Hella Seelig, 20-05-1926 Berlijn; 30-09-1942 Auschwitz
Dochter: Käte Doris Seelig, 10-02-1928 Berlijn; 23-08-1942 Auschwitz
"*Emil Hans Seelig en Erika Helene Behrend hadden nog een derde dochter. Ursel Seelig, geboren in 1929 woonde in februari in de Johan Verhulststraat* [nr. 45 huis, Kinderhuis 'Calson'] *in Amsterdam. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.1101: "Seelig, Emil Hans (26.2.1904, Kienitz, 17.9.1942) - 31127/1942"

Erika Helene Seelig-Berendt

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Seelig, Erika, geb. Behrendt, geb. 08 mei 1898 in Marienburg i. Westpr., woonde in Marienburg i. Westpr. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 1942, Auschwitz, vernietigingskamp.
Overlijdensdata: 23 augustus 1942, Auschwitz, voor dood verklaard.

Hella Seelig

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Kwartelstraat 40
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.1101: "*Seelig, Hella (20.5.1926, Berlin, 8.9.1942) - 29049/1942*"

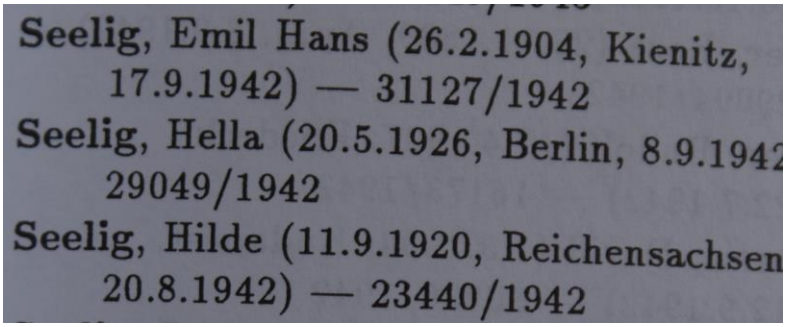
Seelig, Emil Hans (26.2.1904, Kienitz, 17.9.1942) — 31127/1942
Seelig, Hella (20.5.1926, Berlin, 8.9.1942 29049/1942
Seelig, Hilde (11.9.1920, Reichensachsen 20.8.1942) — 23440/1942

***** Boven de naam van [1527] Seelig, Hella staat Emil Hans Seelig, de vader van Hella.

Käte Doris Seelig

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Kwartelstraat 40
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Käte Doris Seelig tot 31-08-1941 had bezocht: Kievitstraat 6

<table>
<tr><td colspan="4">Seemer
[455] Hendrina, 06-12-1885 Utrecht, Lange Nieuwstraat 107, 06-03-1944 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Meijer Seemer, 19-05-1863 Rotterdam, muzikant, violist in het Concertgebouw-orkest; ovl. op 07-12-1918 te Amsterdam, te Diemen begraven.</td><td colspan="2">Engelina de Leeuw,
05-06-1859 Tiel;
op 01-01-1943 te Nijmegen overleden, na de oorlog herbegraven te Diemen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 13, Tiel 25-02-1885</td></tr>
<tr><td>Benedictus Seemer, 31-03-1840 Rotter-dam, koopman, colporteur; ovl. op 10-06-1864 Brussel.</td><td>Antje de Leeuw, 09-08-1839 Rotterdam;
ovl. op 5-1-1920 te Rotterdam.</td><td>Meijer Isaäc de Leeuw, 05-09-1825 Rotterdam; ovl. op 26-01-1917 te Rotterdam.</td><td>Cato Franco, 06-06-1823 Utrecht, ovl. op 26-10-1906 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 09-09-1863 te Rotterdam
“Voor het huwelijk is een zoon geboren, die bij het huwelijk door de vader is erkend.”</td><td colspan="2">Huwelijk op 15-01-1858 te Tiel</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../deleeuwe/288.htm ■ Akevoth: .../deleeuwe/149.htm ■ Genlias</td></tr>
</table>

■ **Akevoth**: **Grootvader Meijer Isaäc de Leeuw** “ *is besneden op 13-9-1825 te Rotterdam*”. Hij was “ *pettenmaker en eigenaar van een pettenwinkel*”.

Hendrina Seemer

■ **HUA** 07-12-1885, geboorteakte nr. 2743
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Jekerstraat 44[I], Amsterdam
Moeder: Weduwe Engelina Seemer-de Leeuw, geb. 05-06-1859 Tiel; ovl. 01-01-1943 Nijmegen.
Zus: Elisabeth Seemer, 29-08-1889 Amsterdam; 06-03-1944 Auschwitz.

Segal

[1530] **Betje,** 25-01-1922 Amsterdam, 30-09-1942 Auschwitz

Abraham Segal, 19-12-1890 Amsterdam, koopman met marktvergunning; 09-11-1942 Auschwitz.	Leentje van Sijs, 22-03-1888 Amsterdam; 1927 overleden.

Huwelijksakte reg. 6D; fol. 12, Amsterdam 12-6-1912,
de choppe vond plaats op 17-11-1912 in de lokatie Rapenburg.

Isaäc Segal, geb. 04-06-1864 Amsterdam; 21 -02-1919 te Diemen begr., graf A 47 33.	Sipora Fransman, 16-10-1866 Amsterdam; ovl. 16-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 65]; dr. van Abraham Benjamin Fransman en Sara da Silva Rosa.	Salomon van Sijs, ± 1861 Amsterdam; op 01-07-1934 te Diemen begr., B 37 56.	Betje de Klijn (Klein), ± 1859 Amsterdam; op 06-03-1942 te Diemen begr., graf C 35 8

Huwelijksakte Reg.23 fol. 36v, Amsterdam 10-09-1890.	Huwelijksakte reg. 22; fol. 18, Amsterdam 29-10-1879

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages DB ■ Begraaf Verlof
■ http://www.geni.com/people/Isaac-Segal/6000000015657711715
■ http://www.geni.com/people/Sipora-Fransman/6000000015657730909 ■ Genlias
■ joodsmonument.nl ■ https://www.joodsmonument.nl/nl/page/527013/about-sipora-segal-fransman ■ WieWasWie

■ **joodsmonument.nl**: [**Vader**] "*Abraham Segal was een zoon van Isaac Segal en Sipora Fransman. Hij was eerder gehuwd met Leentje van Sijs in 1912 in Amsterdam. Zij stierf in 1927. Ze hadden zeven kinderen. Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Abraham Segal*"

Betje Segal

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis. Beroep: naaister.

Seligsberger

[1531A] **Ernst Salomon,** 01-09-1919 Würzburg, 30-09-1942 Auschwitz

[1531B] Sigmund Seligsberger, 11-02-1875 Würzburg; 21-05-1943 Sobibor.	[1532] Sara Wolff, 26-08-1885 Zell am Main; 02-07-1943 Sobibor.

Huwelijk 1917 in Würzburg

Salomon Seligsberger, geb. 30-05-1831 Fuchsstadt bij Ochsenfurt/Ufr.; ovl. op 20-06-1888 te Würzburg.	Bertha Weinberger, geb. ± 1840; op 06-04-1911 te Würzburg overleden.	Lippmann Wolff, fabrikant, geb. 09-01-1856; ovl. 24-12-1914. "*(Ink- en verffabriek in **Zell**, 1898 naar Würzburg vertrokken;* [...])"	Rachel Goldschmidt, 22-03-1856 Zell am Main; ovl. 28-10-1937.

Huwelijk ± 1863***** | Huwelijk 1883

■ Genlias: Overlijdensakte 181, Utrecht 24-01-1947 ■ joodsmonument.nl ■ Frau F. Fröhlich, Stadtarchiv Würzburg was zo vriendelijk de informaties uit "*Reiner Strätz, Biographisches Handbuch Würzburger Juden von 1900 - 1945*" ter beschikking te stellen.

■ http://www.alemannia-judaica.de/zell_am_main_synagoge.htm

■ http://www.historisches-unterfranken.uni-wuerzburg.de/test/web324w/juf/stammbauminclude.php?[...]

***** ■ http://www.alemannia-judaica.de/fuchsstadt_synagoge.htm: "*Familie Salomon Seligsberger (geb. 1831 in Fuchsstadt, gest. 1888 in Würzburg) und Frau Bertha geb. Weinberger: ist 1864 von Fuchsstadt nach Würzburg gezogen; Tochter Katilie* [vgl. [F0614]] *ist noch im Januar 1864 in Fuchsstadt geboren, die weiteren Kinder ab Tochter Ernestine (geb. Dezember 1864) sind in Würzburg geboren).*"

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Petrarcalaan 77, Utrecht. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd.*"

Ernst Salomon Seligsberger

■ **joodsmonument.nl**: "*Ernst Salomon Seligsberger ging naar de 'Oberrealschule' in Würzburg. Hij ging in 1935 voor verder onderwijs naar Neuchâtel in Zwitserland. Later ging hij net als zijn ouders naar Nederland. Hij werd op 15 juli 1942 naar Auschwitz gedeporteerd.*
Würzburger Stolpersteine"

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 8 van 30 mei 1941, p. 12: Advertentie van Ernst Seligsberger, Petrarcalaan, Utrecht:

*"**Heilgymnastiek en Massage Gymnastiek***

door gedipl. Lid v. h. Ned. Genootsch. V. Heilgymnastiek en Massage. – Behandeling uitsluitend op medisch advies!

ERNST SELIGSBERGER

UTRECHT

Petrarcalaan 77 – Tel. 20317."

■ **Dieter Fauth**, Juden aus Zell a. Main im Nationalsozialismus, Eine Gedenkschrift, p. 48:
01-09-1919 – oktober 1935: Ernst Salomon leefde in Würzburg en was lid van enkele Joodse verenigingen.
09-10-1935 – na december 1938: Hij volgde een opleiding tot masseur in Zwitserland.
Augustus 1937: Sara Seligsberger-Wolff – moeder van Ernst - was van plan, haar zoon in het Zwitserland te bezoeken, om over zijn verdere opleiding te beraadslagen, maar vanwege de Gestapo Würzburg ging die reis niet door.
01-02-1939: Emigratie van familie Seligsberger – Sigmund, Sara en Ernst - naar Nederland.
01-02-1939 – 03-12-1940: Familie Seligsberger woonde in Bloemendaal, rond 20 km oostelijk van Amsterdam.
03-12-1940 – 11-02-1942: Het adres van familie Seligsberger was Petrarcalaan 77 in Utrecht.
Vanaf 11-02-1942 tot voor 15-07-1942: Ernst Salomon was in het verzamelkamp Westerbork gearresteerd, terwijl zijn ouders nog in Utrecht verbleven.
09-03-1942 De familie werd in Utrecht afgemeldt en de ouders van Ernst vertrekken naar Amsterdam.

Siegmund Seligsberger

■ **http://www.alemannia-judaica.de/wuerzburg_synagoge_a.htm**: "*De 'kleine Synagoge' op de begane grond van het gemeentehuis, waarin gedurende de winter de godsdiensten op doordeweekse dagen werden gehouden. Ze was ingericht in de vroegere Matsekamer, waarin tot de tijd voor de eerste Wereldoorlog de rituele matsen, de ongezuurde broden werden gebakken.* ***Siegmund Seligsberger*** *had voor deze kleine Synagoge het geld voor het interieur geschonken. De 'kleine Synagoge' werd op 19 november 1924 ingewijd [...]. Er waren 70 zitplaatsen voor mannen, 20 voor vrouwen.*" [vette druk van mij]
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Seligsberger, Sigmund Siegmund, geb. 11 februari 1875 in Würzburg, woonde in Berlin. Emigratie: 15 februari 1939, Nederland.
Overlijdensdata: 21 mei 1943, Sobibor, vernietigingskamp, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 117: Zijn naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Seligsberger Siegmund 11.2.75*".
■ http://www.**stolpersteine-wuerzburg**.de/index2.htm: "*Na de schoolopleiding en de vrijwillige eenjarige militaire dienst werd Sigmund Seligsberger vennoot van het ouderlijke antiquiteiten- en meubelenhuis. Onder zijn leiding ontwikkelde zich de zaak tot een van de belangrijkste huizen in Duitsland. 1912 werd hij tot koninklijk-Beiers hofleverancier benoemd. Siegmund Seligsberger was deskundige voor (oriënt-) tapijten, honoraire rechter bij een handelsrechtbank, voorzitter van de plaatselijke vereniging van de Duitse meubelenvakvereniging en tot zijn uitsluiting in 1933 lid van de Kammer van Koophandel en Industrie. Bovendien behoorde hij tot de leidende aktieve*

leden van de Wuerzburgse literatuurclub. Ondanks de veelvuldige verplichtingen meldde zich Seligsberger, die eerst in 1911 het burgerrecht kon verkrijgen, 1914 vrijwillig tot de militaire dienst. Tot 1918 deed hij dienst als onderofficier en plaatsvervanger van de officier. Naast het IJzeren Kruis II kreeg hij verdere onderscheidingen. Sinds de jaren twintig nam hij ook verplichtingen in de Joodse gemeente op zich. Hij nam taken van de administratie op zich, leidde de kleine, maar voor de compensatie tussen de Orthodoxen en Liberalen belangrijke Vrije (Israëlitische) Vereniging. Tijdelijk was hij voorzitter van de synagogen-bouwvereniging en plaatsvervangende voorzitter van zieken- en bejaardentehuisstichting. 1937 moest hij zijn bedrijf liquideren, hem werd principieel verboden 'cultuurgoed te verbreiden'. In mei 1938 ging hij met echtgenote Sara naar Berlijn, en 1939 vandaaruit naar Nederland. Waar en hoe zij in Nederland leefden, weten wij niet. Maar de weg in de vernietiging is gedocumenteerd. Op 31 maart werd Siegmund Seligsberger uit het concentratiekamp Vught [...] naar het kamp Westerbork gebracht en vandaaruit op 18 mei 1943 naar Sobibor gedeporteerd. Op 21 mei werd hij in de gaskamers van Sobibor vermoord.
Bron: Reiner Strätz, Biograph.Handb.Würzburger Juden
Info Herinneringscentrum Westerbork"

Sara Seligsberger-Wolff

■ http://www.**stolpersteine-wuerzburg**.de/index2.htm: "*Sara Wolff trouwde 1917 te Wuerzburg met de antiquiteitenhandelaar Sigmund Seligsberger. Zij zorgde, zoals toen gebruikelijk, voor de familie, maar werkte ook mee in het bedrijf van haar man. Bovendien nam zij ook verplichtingen in de Israëlietische vrouwenvereniging, de Israëlietische middenstandshulp, de Joodse schoolvereniging, de Joodse cultuurbond, de Joodse turn- en sportvereniging op zich en sedert 1923 was zij leidster van de plaatselijke zionistische groep. Na de arisering van de antiquiteitenzaak vertrok zij in mei 1938 met haar man eerst naar Berlijn en 1939 naar Nederland. Er zijn geen informaties over haar leven in Nederland. Pas toen Sara Seligsberger in het bureaucratische raderwerk van de vernietigingsmachinerie raakt ervaren wij meer. Op 11 maart wordt zij van Vught* [KZ Hertogenbusch] [...] *naar het kamp Westerbork gebracht. Over haar verder lot worden er tegenstijdige gegevens verstrekt. Volgens de akten van het Herinneringscentrum Kamp Westerbork werd zij op 18 mei 1943 naar Sobibor gedeporteerd en daar op 21 juni vermoord. Blijkens de stukken van de Joodse Raad in Amsterdam ontving zij nog tot eind juni (gift-) pakketten van de Joodse gemeente en werd pas op 29 juni 1943 naar Sobibor gedeporteerd. In dit geval was de sterfdatum de 2e juli 1943.*
***Bron: Reiner Strätz**, Biograph.Handb.Würzburger Juden*
Info Herinneringscentrum Kamp Westerbork"
■ **Foto** van het echtpaar Seligsberger-Wolff op de website **stolpersteine-wuerzburg**.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Seligsberger, Sarah, geb. Wolff, geb. 24 juni 1885 in Zell, woonde in Berlin. Emigratie: 15 februari 1939, Nederland. Overlijdensdata: Sobibor, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 196: Slechts haar meisjesnaam staat op de lijst van 29 juni 1943. Inplaats van 24-06-1885 is haar geboortedatum met 26-06-1885 aangegeven: "*Wolff Sara 26.6.85*".

Siegheim	
[1533] Alfred Bernhard, 23-05-1881 Berlijn, 26-06-1943 Westerbork.	
Wolf Siegheim	Clara Carolina Wolff
■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 44, Utrecht. Beroep: Koopman.
"*Alfred Bernhard Siegheim is op 26 juni 1943 in het kamp Westerbork omgekomen en op 28 juni 1943 gecremeerd. De urn met zijn as is op de joodse begraafplaats in Diemen bijgezet* [op 20-10-1944, graf 1 31 U; Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 55534]].
Register van joden die in het kamp Westerbork zijn gecremeerd, 1943-1944; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen, inv. n 3789
Van deze persoon of dit gezin is nog een Liro-Kaart aanwezig. De originele Liro-kaarten zijn in te zien bij het Nationaal Archief in Den Haag."

Silberschmidt			
[1535] **Ernst**, 11-12-1906 Bocholt, ??-04-1944 Monowitz			
[1536] Julius Silberschmidt, 04-06-1876 Bocholt; 14-11-1943 Theresienstadt.		[1537] Adele Cohen, 04-09-1874 Rees; 21-08-1944 Theresienstadt.	
Huwelijk ±1906; Ernst, het eerste kind van twee bekende kinderen, werd 11-12-1906 geboren.			
Jacob Zilversmit		Meyer Cohen, geb. 1831; ovl. 1915.	Sophie Lohn, geb. 1836; ovl. 1904
		Huwelijk ±1866; het eerste van vier bekende kinderen – Johanna – werd 1867 geboren.	
■https://www.geni.com/people/Adele-Cohen/6000000032899524952 ■ https://www.geni.com/people/Sophie-Cohen/6000000105714835906 ■ https://www.geni.com/people/Meyer-Cohen/6000000105715513843 ■https://www.geni.com/people/Julius-Silberschmidt/6000000028146708835■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl			

■ https://www.**geni.com**/people/Herman-Silberschmidt/6000000028146647976: **Broer: Herman Silberschmidt**, geb. op onkende datum te Bocholt; ovl. op onkende datum in Porto Rico.

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres: Justus van Effenstraat 13 bis, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 1708, opgemaakt te Utrecht op 08-09-1947, blijkt, dat Ernst Silberschmidt de zoon van Julius Silberschmidt en Adele Cohen is. Als partner geeft

de akte *Henriette Ilse Isaacson* aan. Ten slot werd opgemerkt: "e*xacte overlijdensdatum niet bekend*".

Ernst Silberschmidt

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Silberschmidt, Ernst, geb. 11 december 1906 in Bocholt, woonde in Bocholt. Deportatie: 1944, Auschwitz; voor dood verklaard.

Julius Silberschmidt en Adele Silberschmidt-Cohen

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch:** Silberschmidt, Julius, geb. 04 juni 1876 in Bocholt, woonde in Bocholt. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Amsterdam op 21 april 1943 naar Theresienstadt, Ghetto. Overlijdensdata: 11 november 1943, Theresienstadt, Ghetto.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Silberschmidt, Adele, geb. Cohen, geb. 04. September 1874 in Rees, woonde in Bocholt. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Amsterdam op 21 april 1943 naar Theresienstadt, Ghetto. Overlijdensdata: 21 augustus 1944, Theresienstadt, Ghetto.
■ **Adler, Theresienstadt**, p. 696: "22.4.[1943] *eerste transport uit Nederland naar T*[heresienstadt]"
■ **Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 102 en 103: "*Op 20 april werden Wolfgang en zijn vader, samen met een flink aantal andere* [eronder ook Julius Silberschmidt] *- vooral Duitse - 'bevoorrechten' vanuit Westerbork doorgestuurd naar modelkamp Theresienstadt, zo'n zestig kilometer boven Praag. De reis ernaartoe ging via Amsterdam, waar ze overnachtten* [...]. *De trein naar Theresienstadt vertrok de volgende dag om 13:42 uur en telde zeven derdeklas- en twee tweedeklaswagons, waarvan er één voor oorlogsinvaliden bestemd was. Van de 295 passagiers die meereisden zouden, voor zover bekend, slechts 53 personen de oorlog overleven*. [...]"

Simon	
[1538] **Bernhard Joachim**, 31-01-1906 Berlijn, 30-09-1942 Auschwitz	
Elias Simon	Jenny Krzywynos
■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwe Koekoekstraat 21, Utrecht. Beroep: Koopman.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Simon, Bernhard, geb. 31 januari 1906 in Berlin, woonde in Berlin. Overlijdensdata: Auschwitz, vernietigingskamp, voor dood verklaard.

Simon

[1539] **Ludwig Ferdinand**, 19-09-1918 Frankfurt am Main, 01-10-1944 Auschwitz

Jacob Simon	Ida (Dina) Straus, geb. 1885; ovl. tussen 1933 en 1945.

■http://www.alemannia-judaica.de/buedesheim_synagoge.htm ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Havikstraat 37, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 9306 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 10 945 / 17 455).

■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 1973, Utrecht 8 mei 1951, blijkt, dat Ludwig Ferdinand Simon gehuwd was met Stella Moses.

■ **http://home.hccnet.nl/r.bobbe/hamme/hamme.htm#BM24918**: Echtgenote Stella MOSES, geboren te 's-Gravenhage, was dochter van Mozes Moses en Susanna Henriette Aussen. Zij trouwde met Ludwig Ferdinand Simon, geboren op 19-09-1918 te Frankfurt am Main Duitsland, overleden in Auschwitz op 01-10-1944.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Simon, Ludwig F., geb. 19 september 1918 in Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: vanuit Westerbork op 04 september 1944 naar Theresienstadt, Ghetto; op 29 september 1944 naar Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

■ Gedenksteen aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

Simons			
[1540] **Elisabeth,** 18-09-1903 Leek, 28-01-1944 Auschwitz			
Benjamin Simons, 20-03-1874 Oude Pekela, godsdienstonderw.; 11-12-1942 Auschwitz.		Judic (Judith) Frank, 05-05-1874 Nijmegen; op 07-09-1924 te Utrecht overleden.	
Huwelijksakte 252, Nijmegen 09-10-1901.			
Levie Simons, 12-09-1837 Kalkwijk; ovl. op 27-10-1891 te Odoorn, begr. Oude Pekela, graf 100.	Frouke de Levie, ± 1841 Nieuwe Pekela; ovl. op 10-08-1917 te Oude Pekela.	Mozes Frank, 22-03-1837 Nijmegen; ovl. op 14-08-1906 te Nijmegen.	Betje van Zanten, 17-03-1835 Nijmegen; ovl. op 18-08-1905 te Nijmegen.
Huwelijk op 25-08-1864 te Nieuwe Pekela.		Huwelijksakte 118, Nijmegen 03-07-1862.	
■ Genlias ■ Schut, Geschiedenis van de Joodse gemeenschap in de Pekela's 1683 - 1942, p. 58 en 241 ■ WieWasWie			

■ Tekst op **grootvaders** grafsteen: " *Hier rust Levie Simons Geb. 25 Juli 1837, Overl. 27 Oct. 1891. Echtgenoot van Frouwke de Levie. Rust in vrede*."

Elisabeth Simons

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Agnietenstraat 2, Utrecht.

■ http://www.**rhoen**.nl/oorlogsslachtoffers/in_concentratiekampen_omgekomen_joodse_zeistenaren.asp:
Simons, Elizabeth. Leek 18-09-1903
Vestiging [in Zeist] 14-05-1943. VOW [vertrokken onbekend waarheen]19-02-1944 [...]

■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 46 van 20-02-1942, p. 9, c. 3: Rouwadvertentie voor Frouke (Frieda) Simons, de zus van Elisabeth (Betty) Simons:

"*Met leedwezen geven wij*
kennis van het overlijden
onzer beminde oudste Zuster
Mevrouw
FRIEDA PRINS-SIMONS,
in den leeftijd van 39 jaren.
11 Februari 1942.
Utrecht:
Mr. L. M. SIMONS.
BETTY SIMONS.
Den Haag:
M. R. SIMONS."

■ **WieWasWie**/ **Dominikus**, Mauthausen, Een gedenkboek/ **In Memoriam**: Uit de huwelijksakte 475, opgemaakt te Nijmegen op 24-10-1922, blijkt, dat Frouke (Frieda) dochter van Benjamin Simons en Judic Frank is, dus een zus van Elisabeth (Betty) Simons is. Frouke (Frieda) trad in het huwelijk met Moses Prins, geb. 10-03-1894 's-Hertogenbosch, zoon van Lehmans Prins en Carolina Eijsman. Uit dit huwelijk zijn twee dochters bekend, te weten Caroline, geb. 12-06-1924 Nijmegen, en Judith, geb. 08-11-1928 Nijmegen.
■ http://www.**oorlogsdodennijmegen**.nl/persoon.asp?odID=2354&info=1: "*Caroline is samen met haar zusje Judith op 17 september '42 opgepakt , op 18 september naar Westerbork gebracht en gedeporteerd naar Auschwitz (transport 20)*[18-09-1942]*, waar ze direct na aankomst vergast werden. Caroline zorgde na het overlijden van haar moeder Frouke (Frieda) Simons op 11 februari '42 voor haar vader Mozes Prins en haar zusje. Vader Mozes is in januari 1943 in Mauthausen vermoord*."
■ **Zandpad**/ **WieWasWie**: De geboorte van Levi Mozes Simons is op 22-11-1904 te Breda geregistreerd, aktenummer 698. Levie Mozes Simons, geb. 21-11-1904, werd op 22-12-1993 te Utrecht op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, zijn graf heeft de coördinaten B 19 A.
■ http://gw.**geneanet**.org/brasselimburg2?lang=nl&p=levi+mozes&n=simons: Levie Mozes Simons is zoon van Benjamin Simons en Judic Frank, dus broer van Elisabeth (Betty) en Frouke (Frieda).
■ **joodsmonument.nl**/ http://denhaag.**digitalestamboom**.nl/ **In Memoriam**: "*Den Haag: M.R. Simons*" slaat op "*Simons, Marianna Roza. 7-2-1916 Culemborg, 30-9-1942 Auschwitz*." Uit de overlijdensakte 2892, opgemaakt op 27-10-1950 te 's-Gravenhage blijkt, dat Marianna Roza als dochter van Benjamin Simons en Judic Frank inderdaad een zus van Elisabeth Simons is.
■ **joodsmonument.nl**/ **Amsterdam Ashkenaz Marriages**, View record [INDX: 11587]: Er is nog een zus van Elisabeth bekend, te weten: Charlotte Gootdorp-Simons, geb. 16-12-1910 Sittard, ovl. 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 136]. Charlotte trad op 02-10-1935 te Amsterdam in het huwelijk met Andries Gootdorp, geb. 08-08-1914 Amsterdam, ovl. 10-08-1942 Auschwitz, zoon van Jacob Gootdorp en Rosette Abrahams. Uit dit huwelijk werden twee dochters geboren: Rosette Mathilda Gootdorp, 23-12-1935 Groningen, en Judith Gootdorp, 21-10-1940 Hoogezand. Zo als de moeder zijn beiden op 28-05-1943 in Sobibor van het leven beroofd [Schelvis, p. 127, in plaats van Gootdorp staan zij als Judith en Rozette Grootdorp op de transportlijst van 25 mei 1943].
Het gezin Gootdorp was het laatst op het adres Meidoornstraat 4, Hoogezand gevestigd. Charlotte's vader Benjamin Simon woonde bij hen in, zijn vrouw Judic Mozes Frank was op 07-09-1924 te Utrecht overleden.

<table>
<tr><td colspan="4">Simons
[456] Karel, 15 of 28 aug 1918 Utrecht, Lange Viestraat 5bis, 30-09-1942 Auschwitz
[460] Sibilla, 16-03-1911 Utrecht, Wijde Begijnestraat 19, 25-01-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[459] Samuel Simons,
04-04-1885 Utrecht;
12-10-42 Auschwitz</td><td colspan="2">Mietje Poons, krankzinnigenverpleegster,
geb. 31-07-1882 ‘s-Gravenhage;
ovl. op 13-06-1922 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begraven, graf 8 C 12 F 1339.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 02-06-1922 te ‘s-Gravenhage</td></tr>
<tr><td>Jacob Simons
10-02-1847 Utrecht;
ovl. op 02-04-1929 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 11 C 16 I -.</td><td>Sibilla Frank,
24-10-1852 Hilversum; ovl. op 17-09-1934 te Utrecht en ald. a. het Zandpad begr., graf 11 C 16 J .</td><td>Samuel Poons,
18-02-1853 ‘s-Gravenhage, uitdrager, koopman in meubelen; ovl. op 3-11-1941 Den Haag.</td><td>Aaltje (Alida) Hartog, 26-09-1853 ‘s-Gravenhage;
ovl. op 28-04-1925 te Appeldoorn.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 357, Utrecht 13-09-1876</td><td colspan="2">Huwelijk op 21-01-1880 te ‘s-Gravenhage</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://home.hccnet.nl/r.bobbe/poons/poons.htm ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Genlias**: **Vader** [459] **Samuel Simons** hertrouwde volgens akte reg.4C;fol.9 te Amsterdam op 22-05-1924 met **Sophia Benjamins,** geb. 11-01-1893 te Amsterdam, ovl. 12-10-1942 Auschwitz. Zij was dochter van Jonas Joseph Benjamins en Dina van Norden.
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: **Simons, Karel**, Den Haag, geb. 15-08-1918 (Utrecht), gest. 02-09-1942.

Karel Simons

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Weteringplein 16, Den Haag
Inboedellijst van “*Datum van inventarisatie niet bekend*.”
Stiefmoeder: Sophia Simons-Benjamins, 11-01-1893 Amsterdam; 12-10-1942 Auschwitz

Sibilla Simons

■ **HUA** blz 446 wijk 1
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Leerling-verpleegkundige
“*Sibilla Simons werkte als leerling-verpleegkundige in het Apeldoornsche Bosch, waar zij op 7 april 1941 in dienst was getreden.*
Gemeentearchief Apeldoorn, personeelslijst van het Apeldoornsche Bosch”

Simons

[176] **Elisabeth v. Gelder-S.**, 06-02-1894 Utrecht, Lange Smeestr. 30, 05-03-1943 Sobibor
[457] **Naatje**, 03-05-1887 Utrecht, Lange Smeestraat 30, 21-01-1943 Auschwitz
[458] **Salomon**, 03-12-1896 Utrecht, Lange Smeestraat 30, 02-07-1943 Sobibor
[459] **Samuel**, 04-04-1885 Utrecht, Lange Smeestraat 30, 12-10-1942 Auschwitz

Jacob Simons, 10-02-1847 Utrecht; ovl. op 02-04-1929 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begraven, graf 11 C 16 I -.	Sibilla Frank, 24-10-1852 Hilversum; ovl. op 17-09-1934 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begraven, graf 11 C 16 J -.
Huwelijksakte 357 Utrecht 13-09-1876	

Simon Simons, 1812 Utrecht; ovl. ald. op 09-02-1907, begr. aan het Zandpad, graf 3 C 4 2 1224.	Judik Rubens, ± 1819 Utrecht; op 10-08-1896 te Utrecht overleden.	Salomon Frank, ± 1823 Hilversum; op 30-12-1900 te Utrecht overleden.	Roosje Daniel Langhout, ± 1822 Amsterdam; ovl. op 19-04-1897 te Hilversum.
Huwelijksakte 350, Utrecht 11-12-1839		Huwelijksakte 32, Hilversum 22-08-1849	

■ Genlias ■ Zandpad

Genlias: Zus: Roset Simons, geb. 18-09-1879 Utrecht, trouwde volgens akte 4 op 05-01-1910 te Utrecht met **Leonardus Poons**, geb. 27-4-1885 ‘s-Gravenhage; overleden op 22-10-42 in Auschwitz; hij was zoon van Samuel Poons en Aaltje Hartog. Leonardus trouwde voor de tweede keer met **Esther Poons**, geb. 14-10-1886 Den Haag, ovl. 22-10-1942 Auschwitz. Omtrent het overlijden van Roset Simons zijn geen gegevens te vinden.
Zus: Judik Simons, ± 1878 Utrecht, gehuwd met **Salomon Speijer**, ± 1883 ‘s-Gravenhage; huwelijksakte 433, Utrecht 21-6-1911. Ouders van Salomon Speijer: Hartog Speijer en Betje Kok
Het **broertje Simon** is op 20-6-1884 te Utrecht op leeftijd van 2 jaar overleden.
Het **broertje Salomon** is op 13-6-1884 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden.
Zusje N. N. 17-10-1878 te Utrecht levenloos geboren; akte 1461, Utrecht 09-10-1878
Broer: Joseph Simons, geb. 1888/89 te Utrecht, was gehuwd met **Martha Rosenberg**, geb. 1894/95 te Mühlheim an der Ruhr; huwelijksakte 558, Utrecht 13-07-1917. Ouders van Martha Rosenberg: Salomon Rosenberg en Sara Barmann. Nadere informatie: "*Overlegd een afschrift van de Huwelijksakte 308 12.11.1915 Mühlheim an der Ruhr*."

Elisabeth van Gelder-Simons

■ **HUA 06-02-1894, geboorteakte nr. 320**
■ **joodsmonument.nl:** Adres in april 1942: Weteringplein 8, Den Haag
Kinderen: Kathy van Gelder, 26-10-1921 Kerkrade; 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 15]
Jaap van Gelder, 25-7-1923 Valkenburg; 05-03-43 Sobibor [Schelvis, p. 10]

■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenoot: Salomon van Gelder,** 10-08-1891 Groningen, huwelijksakte 1080, Utrecht 13-10-1920; ovl 05-03-43 Sobibor [Schelvis, p. 10]. Salomon van Gelder was zoon van Philip van Gelder en Keetje Koekkoek
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 10 en 16: De namen van het echtpaar Van Gelder-Simons en zoon Jaap staan op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Gelder van Salomon 10.8.91*" , "*Gelder van-Simons Elisabeth 6.2.84*" en "*Gelder van Jaap 25.7.23*". Kathy staat achter de *HAEFTLINGE* onder de rubriek *NORMALTRANSPORT*: "*Gelder van Kathy 26.10.21*".

Naatje Simons

■ **HUA** 05-05-1887, geboorteakte nr. 1009
■ **joodsmonument.nl:** Adres in Den Haag: Van Limburg Stirumstraat 79. JOKOS-dossier 12615 op het Gemeentearchief Amsterdam

Salomon Simons

■ **HUA** 04-12-1896 geboorteakte nr. 3047
■ **joodsmonument:** Beroep: Dierenarts**.** Adres in augustus 1942: Zaanenlaan 79, Haarlem
Echtgenote: Johanna Annelise Simons-Woudstra, 29-11-1909 Lünen; 02-07-1943 Sobibor
"*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd.*"
"*De commissaris van politie te Haarlem verzocht opsporing, aanhouding en voorgeleiding van Salomon Simons. Hij woonde in Haarlem en hij was van woonplaats veranderd zonder de daartoe vereiste vergunning te hebben verkregen. Met deze omschrijving werden Joden aangeduid die waren ondergedoken.*
Algemeen Politieblad, nr 48, 3 december 1942, 1350, bericht 2952"
Ook voor echtgenote Johanna Annelise Simons-Woudstra werd een soortgelijke advertentie in het politieblad geplaatst.
■ http://www.**werelate**.org/wiki/Person:Gunter_Woudstra_%281%29: Echtgenote Johanna Annelise Woudstra was dochter van Gerson Woudstra (1880 - 1939) en Martha Steinberg (1879 - 1931). Martha en Gerson traden op 14-03-1907 in het huwelijk. Behalve Johanna Annelise is uit dit huwelijk Gunter Woudstra (1918 - 1943) als kind bekend.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 193 en 196: De namen van het echtpaar staan op de lijst van 30 juni 1943: "*Simons Salomon 3.12.96*" en "*Woudstra Johanna 29.11.01*".

Samuel Simons

■ **HUA** 06-04-1885, geboorteakte nr. 807
■ **joodsmonument.nl:** Adres in april 1942: Weteringplein 16, Den Haag. Inboedellijst van "*Datum van inventarisatie niet bekend*."

Tweede **echtgenote**: **Sophia Benjamins**, 11-01-1893, Amsterdam; 12-10-1942 Auschwitz
[Genlias: Huwelijksakte reg. 4C; fol. 9, Amsterdam 22-05-1924; Sophia was dochter van Jonas Joseph Benjamins en Dina van Norden; Samuel was weduwnaar van Mietje Poons.]

<table>
<tr><td colspan="4">Simons Cohen
[1541] Andriesa Sardiena, 28-03-1894 Zuidlaren, 02-07-1943 Sobibor
[1542] Emma, 01-11-1892 Zuidlaren, 02-07-1943 Sobibor
[1543] Marieanna Emma, 23-09-1891 Zuidlaren, 11-02-1944 Auschwitz
[1544] Siegmund Louis, 01-05-1890 Zuidlaren, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Isaak Simons Cohen, 25-04-1859 Veendam; op 04-06-1938 te Wildervank overleden.</td><td colspan="2">Liena (ookwel Lena) Cohen, 20-12-1858 Bocholt (D); ovl. 19-02-1936.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 27-03-1889 te Wildervank, akte 10.</td></tr>
<tr><td>Simon Nathan Hartochs Cohen, 22-09-1818 Wildervank, vleeshwr.; ovl. op 18-01-1896 te Wildervank, te Veendam begr., steen nr. 189.</td><td>Eva Nathan Pels, 25-08-1819 Emden; op 16-07-1908 te Veendam overleden en aldaar begraven, steen nr. 286.</td><td>Abraham Cohen, geboorte- en overlijdensdata onbekend.</td><td>Maria Enna Cohen, geb. ± 1814; op onbekende datum overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 26, Veendam 08-06-1846.</td><td colspan="2">Huwelijk ± 1839</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Hage, Joodse Gemeenschap Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden, p. 198, 226, 291, 292 ■ http://www.pondes.nl/detail/inddetail%20ENG.php?inum=782278453 ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: *"Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd."*

Andriesa Sardiena Simons Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: W. Barentszstraat 82, Utrecht.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 193: Haar naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Simons Cohen Andriessa 28.3.94*".

Emma Simons Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: W. Barentszstraat 82, Utrecht.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 193: Haar naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Simons Cohen Emma 1.11.92*".

Marieanna Emma Simons Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Stadhouderslaan 92, Utrecht.

Sigmund Louis Simons Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres op 1 juni 1941: Mauritsstraat 93, Utrecht.

<table>
<tr><th colspan="4">Simons Cohen-Alter</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1545] Elisabeth, 03-04-1899 Den Haag, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Joseph Alter, 22-04-1851 Den Haag;
op 02-05-1941 te Loosduinen overleden.</td><td colspan="2">Judic-Judik Reijzer, 18-06-1861 Leeuwarden;
ovl. op 04-12-1937 te Den Haag.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 30-01-1895 te Den Haag.</td></tr>
<tr><td>Isaac Alter,
± 1809 Den Haag;
ovl. 1877.</td><td>Elisabeth Kok,
± 1813 Den Haag;
op onbekende
datum overleden.</td><td>Jozeph Reijzer,
05-03-1819 Leeuwarden; ovl. 03-09-1885 Deventer; zn. v. Isak Samuel Reijzer en Judik Salomon Polack.</td><td>Riekje Israels,
11-12-1825 Groningen; ovl. 29-07-1908 Deventer; dr. v. Hartog Abrahams Israels en Mathilda Salomons Polak.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 408, Den Haag 15-10-1834.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 239, Groningen 30-10-1854.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Joseph-Reijzer/6000000017136057355
■ http://www.geni.com/people/Riekje/6000000017136083359 ■ Genlias
■ https://www.myheritage.de/names/isaac_alter ■ Mr J.H. de Vey Mestdagh e. a., De Joodse Inwoners van de Stad Groningen [...], band 1, p. 242 en 243</td></tr>
</table>

Elisabeth Simons Cohen-Alter

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mauritsstraat 93, Utrecht.
"*Elisabeth Alter was de enige dochter van Joseph Alter (1895-1941) en Judik Reijzer (1861-1937), en de zus van Frederik Alter. Haar broer woonde met zijn vrouw en kindje in Den Haag. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
"*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd*."
Op de website zijn er twee **foto**'s: "*Huwelijksfoto van Sigmund Louis Simons Cohen en Elisabeth Alter*" en "*Broer en zus: Frederik Alter en Elisabeth Simons Cohen-Alter*".

<table>
<tr><th>Singer-Katscher</th></tr>
<tr><td>[1546] Alzbeta, 03-10-1921 Lajsova, 01-10-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td>■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Oudegracht 111, Utrecht. Beroep: Dienstbode.

"*Alzbeta (of Elizabeth) Singer-Katscher was getrouwd met János Singer.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
"*János Singer trouwde op 26 juni 1942 in het kamp Westerbork met Alzbeta Katscher. Hij was fotograaf van beroep.*
Register van huwelijksakten, opgesteld op de hulpsecretarie van de burgerlijke stand in het kamp Westerbork; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen"
■ **Het Joodsche Weekblad**, 12 december 1941, p 9:
"*IN PLAATS VAN KAARTEN*
V e r l o o f d:
ERZI KATSCHER
En
HANS SINGER
Utrecht-Den Haag, 7 Dec. ,41.
Geen ontvangdag."

Sjouerman

[1547] **Abraham,** 06-06-1876 Amsterdam, 12-02-1943 Auschwitz

Joseph Levie Sjouerman, ± 1839 Amsterdam; begr. op 2 jan 1884 te Muiderberg, graf C 9 182.	Grietje van der Hoek, 6-01-1837 Amsterdam; op 16-10-1877 te Muiderberg begraven, graf C 15 41; doodsoorzaak: kraamziekte.
Huwelijksakte reg. 9; fol. 80, Amsterdam 13-10-1864.	

Levie Daniel Sjou(w)erman, ± 1812 Amsterdam; begr. 14-07-1887 te Muiderberg, graf 6a 5 C "*man doodgravers college*".	Schoontje Joseph Sweed, ± 1813 Amsterdam; op 23-06-1884 te Muiderberg begr., graf C 10 220.	Elias Levij van der Hoek, 27-12-1800 Naarden; ovl. 30-05-1873 Naarden; zoon van Levij Samuel van der Hoek en Rachel Joseph	Jette Tobias Mand, ± 1798 Amsterdam; ovl. 14-06-1837 Amsterdam; dr. van Tobias David Mand en Grietje Samuels
Huwelijksakte reg. 1; fol. 90v, Amsterdam 30-03-1836.		Huwelijksakte 16, Naarden 17-10-1830.	

■ Begraaf Verlof ■ Bevolkingsreg. v. Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners
■ https://www.genealogieonline.nl/stamboom-sjouwerman/R1105910278.php
■ https://www.geni.com/people/Elias-van-der-Hoek/6000000026202269516 ■ Genlias
■ http://www.geni.com/people/Jette-Mand/6000000026202497628 ■ WieWasWie
■ http://www.mijn-genea.nl/genea/member/van-der-waals/joseph-levie-sjouerman/1665594/persoonskaart

Abraham Sjouerman

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Raifeisenlaan 63, Utrecht. Beroep: Handelsreiziger.

"*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
■ **Hufen,Tuindorp**, p. 235: "*F.W. Raifeisenlaan* [...] 63 *F.N.M. Roelants, woningbureau Mooi Tuindorp (1934). Ook: A. Sjouwerman, vertegenwoordiger* (1940)*."
■ **Genlias**: Abraham Sjouerman, 06-06-1876 Amsterdam, was voor de eerste keer gehuwd met **Sophia de Groote**, 1883/84 Dinxperlo, dochter van Jacob Isaäk de Grote en Clara Meijer; nadere informatie: beroep bg.: handelsreiziger; echtscheiding 30-09-1908 Middelburg; huwelijksakte 26, Weesp 31-05-1900.
Abraham Sjouerman, 06-06-1876 Amsterdam, was voor de tweede keer gehuwd met **Dina Franken**, 1868/69 Amsterdam, dochter van Jacob Levij Franken en Betje Citroen; nadere informatie: beroep bg.: reiziger; gescheiden van Sophia de Groote; huwelijksakte 74, Zaandam 03-06-1909.
HUA, Gezinskaart Abraham Sjouerman, fiche 1910: Dina en Abraham hadden vier **kinderen**: 1) **Henriette Sophie**, 09-04-1901 Amsterdam, 06-03-1944 Auschwitz. 2) **Joseph**, 13-06-1903 Amsterdam. 3) **Clara**, 27-05-1906 Vlissingen. 4) **Suzanna**, 19-04-1907 Vlissingen.

<table>
<tr><td colspan="4">Slager-Susan
[462] Cato, 12-02-1874, Utrecht, Springweg B 778, 26-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Karel Susan, 20-02-1838 Middelburg; begr. 11-05-1897 te Muiderberg, graf C 7a 11. Hij was lid van het doodgravers college.</td><td colspan="2">Susanna Loterijman, 27-02-1839 Woerden; Geboorteakte 23, Woerden 28-02-1839; begr. op 15-04-1898 te Muiderberg, graf C.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 426, Utrecht 21-10-1868.</td></tr>
<tr><td>Salomon Wolf Susan, 27-02-1812 Middelburg; op 28-05-1883 overleden.</td><td>Eva Polak, 14-09-1808 Amsterdam; op 19-03-1883 te Middelburg overleden.</td><td>Jacob Hartog Loterijman, ± 1815 Amsterdam; ovl. 22-01-1890 Utrecht; ald. aan het Zandpad begr., graf 37 A 2 A .</td><td>Esther Joseph de Jong; ± 1810 Amsterdam; ovl. 28-03-1873 Utrecht; ald. a. het Zandpad begr., graf 52 A 33 E -.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 30, Middelburg 03-04-1834.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 164, Utrecht 30-05-1838.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begr. Verlof ■ Genlias ■ http://jorge.home.xs4all.nl/gen/trees/report_stibbe02_2.htm</td></tr>
</table>

■ **http://jorge.home.xs4all.nl/gen/trees/report_stibbe02_2.htm:**
[Grootvader] "*Salomon Wolf Susan*
He was born at Middelburg, 27 February 1812, died id., 28 May 1883, son of Benjamin Wolf Salomon Soesan Ezel (see 4.16) and Sara Benjamin Hertz.
He married at Middelburg, 3 April 1834 Eva Elkan Polak, born at Amsterdam, 14 September 1808, died at Middelburg, 19 March 1883, daughter of Elkan Mozes Polak and Marianne Marcus Drukker.
From this marriage:
1835 Betje Susan [6.16]

1838 Karel Susan [6.17]
1840 Mietje Susan [6.18]
1842 Saartje Susan [6.19]"

[Vader] "*Karel Susan*

He was born at Middelburg, 20 February 1838, died at Amsterdam, 11 May 1897, buried at Muiderberg, son of Salomon Wolf Susan (see 5.8) and Eva Elkan Polak.
He married at Utrecht, 21 October 1868 Susanna Loterijman, born at Woerden, 27 February 1839, buried at Muiderberg, 15 April 1898, daughter of Jacob Hartog Loterijman and Esther Joseph de Jong.
From this marriage:
1869 Evelina Susan [7.17]
1870 Henriette Susan [7.18]
1874 Cato Susan [7.19]
1877 Stillborn Susan [7.20]
1878 Marcus Susan [7.21]
1881 Betsy Susan [7.22]"

■**Genlias: Broer: Marcus Susan**, geb. 1878/79 te Amsterdam, was gehuwd met Judith de Vries, geb. 1875/76 te Amsterdam; huwelijksakte 121, Zaandam 5-8-1903. Ouders van Judith de Vries: Elkan de Vries en Schoontje Lissaur. Nadere informatie: beroep bg. : Coupeur

Cato Slager-Susan

■ **HUA** 13-02-1874, geboorteakte nr. 272
■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Frieschestraat 26 a, Coevorden
Op hetzelfde adres woonde: Betje Bollegraf-Slager, 03-04-1909 Steenwijk; 29-10-1942 Auschwitz?

Synagoge van Coevorden met gedenkteken aan het rabbijnenhuis

■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenoot: Jozeph Slager**, 28-10-1876 Steenwijk; 27-11-1942 Auschwitz. Huwelijksakte 8, Steenwijk 8-3-1907.

<table>
<tr><th colspan="4">Slagter
[96] Betje Cohen-S., 21-12-1873, Utrecht, Geertesteeg 21, 12-10-1942 Auschwitz
[463] Samuel Slagter, 27-11-1869 Utrecht, Geertesteeg 26, 26-03-1943 Sobibor</th></tr>
<tr><td colspan="2">Joseph Slagter, 15-04-1844 Hilversum;
op 09-06-1929 te Amsterdam overleden</td><td colspan="2">Rebecca Cohen, 24-04-1845 Utrecht;
op 20-05-1877 te Utrecht overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 234, Utrecht 21-07-1869.</td></tr>
<tr><td>N. N.</td><td>Klara/ Klaartje (Yzak) Slagter,
26-10-1824 Uithoorn;
ovl. op 16-02-1915 te Amsterdam.</td><td>Samuel Yzak/ Israel Cohen,
± 1801 Amsterdam;
op 21-12-1889 te Utrecht overleden.</td><td>Betje Ert, 1812/13 Kortenhoef,
ovl. op 13-10-1902 te Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Huwelijksakte 332, Utrecht 29-10-1834.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../speelman/519.htm ■ .../slagter/575.htm ■ .../slagter/566.htm. ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■**Genlias: Vader Joseph Slagter** trouwde voor de tweede keer op 17-07-1878 te Utrecht met **Marianne van Zuiden**, geb. 1849 of 1850 te Hoogeveen, dochter van Marcus van Zuiden en Rebecca van der Veen.

Betje Cohen-Slagter

■ **HUA** 23-12-1873, geboorteakte nr. 2262

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: K:P:C: de Bazelstraat 23, Bussum
Inboedellijst van 12-5-42

[Echtgenoot]: "*Betje Slagter huwde in 1901 met Samuel Cohen, die voor 1941 stierf te Bussum. Toevoeging van een bezoeker van de website*" [Huwelijksakte reg. 26; fol. 32, Amsterdam 31-07-1901; Samuel Cohen, geb. ± 1871, was zoon van Marcus Cohen en Henrietta van Zuiden.]

Samuel Slagter

■ **HUA** 29-11-1869, geboorteakte nr. 1831

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Eerste Oosterparkstraat 150 I, Amsterdam
Echtgenote: Jeannette Slagter-Aronius, 30-09-1871 Zwartsluis; 26-03-1943 Sobibor
"*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd.*"

■ **Genlias**: Samuel Slagter trouwde volgens akte reg.5;fol.14 op 02-03-1892 te Amsterdam met **Jeannette Aronius**, dochter van Aron Aronius en Betje de Leeuw.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 36: De namen van het echtpaar Slagter-Aronius staan op de transportlijst van 23 maart 1943: "*Slagter-Aronius Jeanette 30.9.71*" en "*Slagter Samuel 27.11.69*".

Slijper

[1548] **Salomon Ezechiel,** 06-08-1908 Zouterwoude, 09-03-1944 Auschwitz

Ezechiel Slijper, ± 1875 Amsterdam; op 06-06-1953 te Rotterdam overleden.	[1549] Josephine Jacoba Wiener, 13-08-1877 Rotterdam; ovl. 28-12-1942 Utrecht.

Huwelijk op 02-05-1907

Salomon Ezechiel Slijper, 02-03-1841 Amsterdam; begr. 6-3-1917 Muiderberg, graf D A 20.	Sara Krijn, 00-01-1846 Amsterdam; op 10-8-1915 te Muiderberg begr., graf D A 19.	Jacob Benjamin Wiener, 12-08-1825 Oud-Beijerland; op 11-08-1890 te Renkum overleden.	Annette Moerel, 15-07-1841 Breda; op 24-09-1920 overleden.

Huwelijksakte reg. 9; fol. 5v, Amsterdam 14-08-1872.	Huwelijksakte 50, Breda 08-05-1872.

■ http://akevoth.org/genealogy/hollande/127.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/hollande/105.htm ■ Begraaf Verlof
■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias

Salomon Ezechiel Slijper

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Frederik Hendrikstraat 84, Utrecht.
"*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
"*Salomon Ezechiel Slijper huwde* [466] *Helena van Staveren op 15 april 1943 in Utrecht. Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Salomon Ezechiel Slijper*"

Slijper (Kiek)-van Staveren

[466] **Helena,** 02-07-1909, Utrecht, Oude Gracht W/Z 138, 28-01-1944 Auschwitz

Abraham van Staveren, 10-10-1877 Utrecht; ovl. op 11-03-1962 te Arnhem en te Utrecht aan het Zandpad begraven, graf 41 C 17 G -. (Tweede) partner: Anna Docters	Grietje Frank, 21-05-1877 Utrecht; ovl. op 03-01-1946 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 41 C 17 F -.
Huwelijksakte 71, Zwolle 03-05-1904	

Samuel van Staveren, ± 1847 Amsterdam; ovl. 1-09-1901 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 49 A 26 A 1169.	Jetje Bouwman, 1-8-1851 Utrecht; ovl. 21-07-1930 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 42 C 18 J -.	Isaak Frank, 24-09-1847 Utrecht, godsdienstleraar; ovl. op 24-03-1917 te Zwolle; aangifte op 26-03-1917.	Leentje de Wolff, 28-11-184 Utrecht; ovl. 14-07-1923 te Zwolle; aangifte op 16-07-1923.
Huwelijksakte 440, Utrecht 14-10-1874.		Huwelijksakte 295, Utrecht 25-06-1873.	

■ http://88.159.165.240/wwwpondes/inddetail.php?inum=1450039565
■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad

Helena Slijper (Kiek)-van Staveren

■ **joodsmonument.nl**: Adres in augustus 1940: Lijsterlaan 11, Eindhoven
[Eerste] Echtgenoot: Maurits Kiek, 19-03-1902 Arnhem; ovl. 23-10-1940 Eindhoven
[Huwelijksakte 370, Utrecht 05-05-1931, Maurits was zoon van Abraham Kiek en Marianna Frijda.]
"*Maurits Kiek was ingenieur. Hij werkte onder andere bij de firma Elias, een linnenfabriek in Eindhoven. Uit zijn huwelijk met Helena van Staveren is één kind geboren. Voor de oorlog woonde de Duitse vluchteling Horst Eichenwald korte tijd bij het gezin.*
Maurits Kiek overleed in oktober 1940 in Eindhoven, waarna Helena met haar kind naar Utrecht verhuisde. Toevoeging van een bezoeker van de website"
Adres in juni 1941: Burgemeester Reigerstraat 75, Utrecht
"*Helena van Staveren huwde Salomon Ezechiel Slijper op 15 april 1943 in Utrecht. Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Helena van Staveren.*"
"*Eén verwant heeft de oorlog overleefd.*"
[Helena's tweede **echtgenoot Salomon Ezechiel Slijper** is op 6 augustus 1908 te Zoeterwoude geboren en op 9 maart 1944 in Auschwitz van het leven beroofd.]

Slijper-Wiener			
[1549] Josephine Jacoba, 13-08-1877, 28-12-1942 Utrecht			
Jacob Benjamin Wiener, 12-08-1825 Oud-Beijerland; ovl. op 11-08-1890 te Renkum.		Annette Moerel, 15-07-1841 Breda; op 24-09-1920 overleden.	
Huwelijksakte 50, Breda 08-05-1872.			
Samuel Benjamin Wiener, 1789 Berg-eijk; ovl. 11-04-1826 te Oud-Beijerland.	Belia Sluis, 13-12-1799 Dord-recht; ovl. 28-01-1845 te Oud-Beijerland.	Moses Moerel, geb. ± 1800 Rensel - Hilvarenbeek, zoon van Joseph Morel en NN NN; ovl. 23-02-1880 te Breda.	Annaatje (Hannatje) Beer Engersch, ± 1802 Amsterdam; ovl. 04-04-1851 Breda.
Huwelijk op 30 nov 1823 te Oud-Beijerland.		Huwelijk op 21-02-1825 te Amsterdam.	
■ akevoth.org/genealogy/ashkenazi/4727.htm ■ WieWasWie ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/hollande/148.htm ■ Genlias ■ Ali v. d. Berg, Oud-Beijerland, p. 126, 127, 316 en 317 ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ http://www.geni.com/people/Hannatje-Beer-Moerel/6000000017130798301 ■ http://stenenarchief.org/stenen_project/oud_beijerland/Oud_Beijerland_view.php?editid1=9945			

- Op de grafsteen van **grootmoeder Belia Sluis** staat een andere sterfdatum, te weten 11-12-1843 of 02-09-1844, zie wat dat betreft Ali van den Berg, Het Joodse Verleden van Oud-Beijerland, p. 126 en 127 en het stenenarchief.
- Toen **vader Jacob Benjamin Wiener** stierf, was hij weduwnaar van **Maaltje Salij van Witsen**; overlijdensakte 107, Renkum 12-08-1890.

Josephina Slijper-Wiener

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Frederik Hendrikstraat 84, Utrecht.
"*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

■ **Het Joodsche Weekblad** van 1 januari 1943, overlijdensadvertentie voor **Josephine Jacoba Wiener**: "*Op 28 December (20 Thebet) is overleden onze zorgzame vrouw en toegewijde moeder en grootmoeder*
Josephine Slijper-Wiener, geb. 13 Aug. 1877.
Dr. E. Slijper.
S. E. Slijper.
H. Kiek-v-Staveren.
Rotterdam:
Mr. J. Slijper.
M. M. Slijper-Thilo.
Mirjam Josephine.
Kefar Nehemia:

L. Slijper.
M. Slijper-Goudsmit.
Lea.
Utrecht,
Jan v. Scorelstraat 10 bis"

van der Sluijs			
[1550] **Lea,** 08-07-1888 Rotterdam, 28-05-1943 Sobibor [1551] **Roosje**, 01-11-1884 Rotterdam, 28-05-1943 Sobibor			
Joseph van der Sluijs, 07-06-1854 Rotterdam; ovl. op 20-02-1891 te Rotterdam.		Truitje (Fruitje) Stad, 16-11-1859 Rotterdam; ovl. op 22-01-1897 te Rotterdam.	
Huwelijk op 08-09-1880 te Rotterdam.			
Mozes van der Sluis, ± 1824 Zaltbommel; ovl. op 03-11-1891 te Rotterdam.	Rosa Lorjé (Lorje, Lotje), ± 1828 Rotterdam; ald. ovl. op 26-01-1906.	Salomon Meijer Stad, 27-03-1830 Rotterdam; ald. ovl. op 05-02-1905.	Naatje de Leeuw(e), 26-04-1829 Rotterdam; aldaar ovl. op 09-06-1916.
Huwelijk op 07-02-1849 te Rotterdam.		Huwelijk op 11-02-1857 te Rotterdam.	
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ http://www.vandenhaak.com/Genealogie/ParenteelGosselaar/ParenteelNathanGodslaars.html			

■ **joodsmonument**: Adres in juni 1941: Frans Halsstraat 46, Utrecht.

Lea van der Sluijs

Beroep: Apothekersassistent.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 136: Haar naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Sluijs van de Lea 8.7.83*".

Roosje van der Sluijs

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 136: Haar naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Sluijs van de Rosa 1.11.84*".

Snatager

[1552] **Abraham Samuel,** 02-11-1913 Veenendaal, 13-08-1942 Birkenau
[1553] **Flora**, 11-04-1912 Veenendaal, 27-11-1942 Auschwitz

Louis Snatager, 1875/76 Zutphen; op 23-01-1942 te Amsterdam overleden en op 26-01-1942 te Diemen begr., graf C 34 10.	[1554] Leentje van Crevelt 21-10-1877 Veenendaal; 31-08-1942 Auschwitz.

Huwelijksakte 24, Veenendaal 28-06-1911.

Abraham Snatager, ± 1837 Zutphen, bakker; ovl. op 26-03-1916 te Woerden.	Flora de Wolf, ± 1845 Zutphen; op 30-03-1906 te Zutphen overleden.	Abraham van Creveld, ± 1820 Veenendaal; ald. ovl. op 15-12-1893.	Sophia de Schaap, ± 1839 Amersfoort; ovl. op 09-01-1925 te Veenendaal.
Huwelijksakte 90, Zutphen 12-08-1868.		Huwelijksakte 10, Veenendaal 12-04-1867.	

■ Genlias ■ Begraaf Verlof ■ www.genealogieonline.nl/genealogie-schmidt/I1075.php ■ WieWasWie

Vader **Louis Snatager**

■ **WieWasWie** / **http://akevoth.org/genealogy/creveld/441.htm**: **Grootouders** van vaderskant: **Barend Levi Snatager**, geb. ?, ovl. 24-02-1865 Zutphen, trouwde op 28-04-1830 te Zutphen met **Jette van Gelder**.
Grootouders van vaderskant: **Emanuel de Wolf**, geb. ?, ovl. 10-11-1880 Zutphen, trouwde op 11-04-1832 te Zutphen met **Schoontje Gompert Stibbe**, geb. ?, ovl. 06-11-1863 Zutphen.
■ **Jan Willem Regenhardt, In de schaduw van de Dom** (Amsterdam 2002) p. 105: "*Vader Louis Snatager was een man van wereld, een man die van het leven hield, in het bijzonder het goede leven. Maar in 1942 was de wereld niet meer zijn wereld en legde hij zijn moede hoofd in de schoot. Hij was vijfenzestig maar zag er uit als een man van tachtig. Vader had geen zin in een wereld die het gemunt had op de Joden, dat leidde Bernard af uit zijn houding want vader sprak niet over zijn angstige vermoedens. Hij wist wat Joden te wachten stond maar hij wilde niemand belasten, dus zweeg hij. Vader zag nergens een strohalm, hij had geen illusies meer. Louis Snatager wilde de rampspoed niet afwachten, hij wilde zuiver doodgaan, zo analyseerde Bernard achteraf.*
Op 1 januari 1942 besloot vader Louis Snatager te stoppen met leven. Hij stopte met eten en hij stopte met drinken. Bernard en de anderen smeekten hem: eet alsjeblieft, drink alsjeblieft, maar Bernard kon hem niet meer bereiken. 'Hij zei niets, hij was zo dapper en stopte gewoon.'
Door niet te eten werd hij ziek. Een longontsteking kreeg vat op zijn verzwakt gestel. Midden januari werd hij per ziekenwagen overgebracht naar de Joodsche Invalide in Amsterdam waar hij op 25 januari overleed.

[P. 106] '[...] *In het portaal van de Joodsche Invalide zag ik [Herman Snatager, Bernards neef uit Zutphen] de drie kinderen van oom Louis, verder tante Leen, oom Bram, Net, Floor, Duul en zijn verloofde, die handenwrijvend riep: ' 't Is een ramp!' Ze keken erg op toen ik daar binnenkwam. Aangezien er geen auto's werden vrijgegeven, kon er geen lewaje plaatsvinden. Lopen was onmogelijk omdat de weg naar Diemen ingesneeuwd was. Daardoor ging het stoffelijk overschot alleen. Het was wel erg voor de kinderen dat ze hun vader geen uitgeleide konden doen*.'"

■ **Het Joodsche Weekblad**, Deel 2, No. 43 - 30 Januari 1942 (12 Sjewat 5702), p. 9, Rouwadvertentie voor **vader Louis Snatager**:
"*6 Sjewat 5702 (23 Jan. 1942) overleed rustig en kalm, onze lieve vader,*
de Heer
LOUIS SNATAGER
in den leeftijd van ruim 66 jaar.
Diep betreurd door ons allen.
Uit aller naam:
FLORA.
BRAM.
BERNARD.
Utrecht, Oudegracht 240 bis."

Moeder **Leentje Snatager-van Creveld**

■**Genlias** ■**http://akevoth.org/genealogy/creveld/441.htm**: **Grootouders** van vaderskant: **Samuel Abrahams van Kreveld**, geb. 26-9-1788 Veenendaal, ovl. 24-09-1865 Veenendaal, trouwde op 21 juni 1818 te Aarlanderveen met **Reintje Wolf Consenheijm (...heym)**, geb. 15-08-1797 Aarlanderveen, ovl. 31-08-1860 Veenendaal.
Grootouders van moederskant: **Ephraim de Schaap**, geb. ±1813 Amsterdam, ovl. 12-05-1880 Veenendaal, trouwde op 08-11-1837 te Amersfoort met **Aaltje van Dam**, geb. 1814/15 Haarlem, ovl. 15-4-1888 Veenendaal.
■ **Jan Willem Regenhardt, In de schaduw van de Dom** (Amsterdam 2002) p. 142 t/m144: "*In de zomer van 1942 werd Moeder Leentje Snatager-van Crevelt weggehaald. Dat geschiedde 'netjes', zonder ophef, zonder misbaar, zij werd gewoon door een stadsbus afgehaald.* [...]
Moeder zou volgens een gemeentelijk schrijven naar een tehuis voor ouderen in Amsterdam worden overgebracht. Zij vermoedde dat zij naar een van de bejaardenhuizen van de Joodsche Raad zou worden gebracht en hoopte in stilte dat zij daardoor tegen deportatie zou worden beschermd. Toch was Moeder nerveus en verdrietig. Hoewel zij snakte naar rust en veiligheid wilde zij niet gescheiden worden van haar overgebleven kinderen.
Op het voorziene tijdstip, enkele dagen nadat de oproep in de brievenbus was gegleden, kwam een kleine autobus van het gemeentelijk vervoerbedrijf voorrijden. Het nieuws dat Leentje van Crevelt zou worden opgehaald had zich verspreid in de buurt en er ontstond een oploopje. Het weghalen van Joden trok altijd bekijks. Het droeg het aureool van het droevige onbekende en dat bracht omstanders op de been. Op de stoep voor het huis heerste geen sensatiesfeer toen

Moeder naar buiten kwam: de mensen die voelden dat het weghalen van de bejaarde Joden ondanks de verzekeringen van rusthuizen een trieste gebeurtenis was, kwamen hun medeleven betuigen. Een buurvrouw werd kwaad en riep uit dat zoiets toch niet zou moeten kunnen. Nederlandse politiemannen die de boel in goede banen moesten leiden, lieten haar maar betijen. In het politiekorps weigerden sommige agenten deze opdrachten te vervullen, maar de meeste dienders zagen er geen been in en verwelkomden de extra premie die werd uitgedeeld voor 'jodenbegeleiding' of 'transportbegeleiding'.
Wil, Bernard en Flora namen afscheid van Moeder. Zij konden niet veel anders dan haar omhelzen. 'Mama, we zien elkaar gauw weer. Zodra de oorlog afgelopen is zijn we weer bij elkaar,' waren de laatste bemoedigende woorden. De achterblijvers wisten niet naar welk tehuis Moeder werd gebracht en haar opzoeken was uit den boze: Joden mochten niet reizen. Vragen om informatie was ook uit den boze. De bezettingsautoriteiten beschouwden vragen stellen over het algemeen als brutaal gedrag, helemaal wanneer Joden vragen stelden.
Het hele circus had Moeder van haar stuk gebracht. Ze was in een toestand van pseudo-vrolijkheid geraakt en met een wanhopig aandoende opgewektheid zwaaide zij naar bekenden. Volgens Wil maakte zij de indruk alsof zij naar de bioscoop ging. De politie verzocht haar in te stappen en toen zij aanstalten maakte om de treeplanken te beklimmen draaide zij zich om en sprak zij de kleine menigte toe. 'Mensen, ik ga niet als misdadigster hoor.' Het was het laatste wat zij van Moeder zouden horen. Een afscheid van een vrouw die haar leven in een klap in onzekerheid zag verkeren en alleen nog maar hoopte haar waardigheid op dat moment te kunnen bewaren. Met moeite klom zij met haar oude lijf de bus in, de deuren sloegen toe en het voertuig kwam in beweging.
Hoogstwaarschijnlijk werd moeder op 25 augustus uit Utrecht weggevoerd. Op die datum vond de deportatie van Utrechtse bejaarde Joden plaats, maar ook betraden H. Waalewijn en L.H.J. Schiffer op die dag haar woning aan de Oudegracht 240-bis. Beide mannen waren in dienst van de Einsatzstab Rosenberg, de organisatie die zich bezighield met het leeghalen van Joodse woningen. Waalewijn en Schiffer kwamen voor een oriënterend bezoek: hun belangstelling ging voorlopig uit naar de bewoners van het huis, de inboedel zou later wel aan de orde komen. Op en formulier maakten zij de volgende aantekening: 'Bernard Snatager und Flora S. Snatager sind einwohnend bei L. v. Crevelt (Jude) und besitzen nur Leibwäsche und Kleider.'
Verderop op het formulier staat echter ook dat het huishouden slechts uit twee personen bestond. Mogelijk werd Leentje dus die dag door beide heren uitgeschreven en zorgden zij voor de administratieve afvoering. [...]
Moeder werd zo goed als zeker rechtstreeks naar de Joodsche Schouwburg in Amsterdam gebracht. [...]

[P. 147 en 148] *Moeder Leentje heeft een of twee dagen in de Schouwburg doorgebracht alvorens zij naar het station moest lopen. Leentje was slecht ter been en voor een oude vrouw die lichamelijk én geestelijk geknakt was moeten de paar kilometers door de nacht naar een onbekend maar gevreesd lot een helletocht geweest zijn.*
[...] *Leentjes verblijf in Westerbork was kort, ook niet langer dan een of twee dagen. Zij was bestemd voor de eerstvolgende deportatietrein en op vrijdag 28 augustus werd zij in de trein gezet. Het transport was bestemd voor een werkkamp in Polen, zo werd medegedeeld.*
De inzittenden van de trein gingen dus naar Zwangsarbeitslager für Juden. Moeder, en met haar nog vele andere oudere vrouwen, moet zich hebben afgevraagd wat zij deed in dit dwangarbeiderstransport tussen de honderden sterke jongemannen. Bejaarde vrouwen waren immers van geen enkel nut voor het werk dat ongetwijfeld zwaar zou zijn.
[P. 150] *Op 31 augustus 1942 - in Nederland was het Koninginnedag - kreeg Moeder Leentje Snatager-van Crevelt chemicaliën waarmee kakkerlakken worden verdelgd over zich uitgestort."*

Abraham Samuel Snatager, roepnaam Bram

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Oudegracht 240 bis, Utrecht. Beroep: Winkelbediende.

■ **Jan Willem Regenhardt, In de schaduw van de Dom** (Amsterdam 2002) p. 118 t/m141:

"*Schuin tegenover het woonhuis en het atelier van de Snatagers bevond zich in het pand op de Oudegracht no. 195 het cafè-restaurant Stadtschänke zum Klausner,* [...]

Sinds jaar en dag was het de gewoonte van Bram Snatager om dit café binnen te lopen en er een kopje koffie te drinken. Hoewel het voor Joden was verboden om openbare gelegenheden te betreden en de ster juist enige weken tevoren was ingevoerd, stapte Bram de Stadtschänke binnen om zijn gebruikelijke kopje koffie te nuttigen. Het zou de eerste stap van een gruwelijke reis worden. [...]

'Hij [Bram] *stond daar* [in het politiebureau Tolsteeg] *voor een open raam en ik* [broer Bernard] *vroeg hem fluisterend: 'Waarom spring je niet?' Hij had zo uit het raam kunnen springen, het was misschien maar anderhalve meter hoog en ik had wel adressen kunnen vinden waar we konden onderduiken. 'Tja, dat kan ik niet doen,' zei hij. Hij wist dat de Duitsers tot represailles zouden overgaan wanneer hij ontvluchte en dat ik dan misschien opgepakt zou worden. Hij wilde niet dat ik in die situatie zou belanden. Zo sportief was hij. Daarna heb ik hem nooit meer gezien.'*

Enkele dagen later, op 9 juni 1942, werd Bram Snatager overgebracht naar kamp Amersfoort. [...] *Brams val was verschrikkelijk.* [...] *In het Polizeiliches Durchgangslager Amersfoort werd alle waardigheid waarover een mens kon beschikken door het slijk gehaald. Zelfs een sterke persoonlijkheid als Bram Snatager kon in enkele weken volkomen onttakeld en vermorzeld worden.*

Een individuele arrestant zoals Bram Snatager werd persoonlijk door de Nederlandse politie of marechaussee uit de plaats van arrestatie aan de poort [van kamp Amersfoort] *afgeleverd.* [...] *Toen Bram Snatager het kamp werd binnengebracht, verzorgden twee gevangenen, Hurkmans en Eegdeman, dit welkomstceremonieel dat ook wel Ringelpiesen werd genoemd. Zij waren benoemd tot Lagerältesten en juist gevangenen die in de concentratiekampen tot 'capo' waren bevorderd, behoorden vaak tot de wreedsten. Het Ringelpiesen zoals Hurkmans en Eegdeman dat hadden uitgedacht was een uitputtingsslag. Het slachtoffer werd tot het bittere eind opgejaagd: Laufschritt, looppas, vallen, opstaan, hinlegen, aufstehen, zijdelings op de grond wentelen, opstaan, hinlegen, aufstehen, hinlegen, rollen, zonder onderbreking, uren achter elkaar in de felle zon. Zij die niet meer konden meekomen, werden onbarmhartig met de knuppels bewerkt. Van velen waren rug en schouders zwart van geronnen bloed, vermengd met het sintelgruis van de appèlplaats.*

[...]

In kamp Amersfoort was een broer van Wil [schoonzus van Bram, echtgenote van Bernard] *terechtgekomen. Bram Snatager ontmoette hem en via deze broer kon een berichtje naar huis worden gesmokkeld. Zo wisten ze thuis dat Bram in Amersfoort was beland.* [...]

Op 16 juli vertrokken 312 joden uit Amersfoort naar Westerbork. Onder hen bevond zich Bram Snatager. Hij had een zestal weken in Amersfoort doorgebracht.
Nadat de trein in het Drentse kamp was aangekomen, werden de inzittenden onmiddellijk overgeladen in een trein waarin zich al 387 Westerborkse Kampinsassen bevonden. Dit transport had als bestemming Auschwitz. Bram bevond zich in het allereerste transport dat uit Nederland naar Auschwitz is vertrokken.
[...]
Op donderdagnacht 17 juli 1942 omstreeks twaalf uur werd haltgehouden en schoven de deuren open.
[...]
De SS-Hauptscharführer Schwarzhuber leidde het ruwe aankomstritueel. Als een demonische stationsmeester maakte hij duidelijk dat de reizigers het absolute eindstation hadden bereikt. Zoals gewoonlijk was hij dronken en gezeten op een paard brulde hij iedereen toe: 'Joden, jullie zijn allemaal verloren.' Tegen de angstige vrouwen schreeuwde hij: 'Vannacht nog wil ik met een mooie Jodin slapen.'
[...]
Het transport van 17 Juli waarin Bram Snatager zich bevond, telde bij aankomst tweeduizend gevangenen uit de kampen Amersfoort en Westerbork.
[...]
Bram Snatager moest samen met twaalfhonderdvijftig mannen uit het Westerbork-transport vanaf het perron lopen naar het kamp Birkenau. Een wandeling van een minuut of tien.
[...]
Eigenlijk zonder het te merken kwamen Bram en de anderen op een omheind terrein terecht. Vervolgens werden zij een gebouw binnengedreven. Hier werden zij geregistreerd en kregen op een arm een nummer getatoeëerd. Daarna werden de gevangenen onder handen genomen door kappers - of personen die voor kappers doorgingen - die hen de haren afsneden. [...] *Via een nauwe gang werden ze de 'effectenkamer' binnengeduwd waar voorwerpen van waarde moesten worden afgegeven.* [...]
Blockältesten vingen de gevangenen op. [...] *De Blockälteste aan wie Bram werd toegewezen stelde de gevangenen op in het gelid. Hij beloofde dat hij, als iedereen kalm en gehoorzaam bleef, er van zou maken, wat er te maken viel. 'Anders zouden er doden vallen,' beloofde hij verder.* [...]
Na deze korte verbale inleiding in het Blockleven werden Bram en zijn lotgenoten naar hun Block gebracht. [...]
In de tijd dat Bram in Birkenau verbleef, bestonden er nog zogenaamde 'wilde commando's'. Capo's en overcapo's vroegen de Blockälteste bij ieder appèl om een bepaald aantal mensen dat die dag onder hen moest werken. De gevangenen werden dus tamelijk willekeurig in een commando ingedeeld en elke dag weer vreesden de gevangenen in een commando des doods terecht te komen.
[...]

In juli '42 werden de Nederlanders ingezet bij het egaliseren van de bouwgrond. [...] *Met scheppen moest de grond worden afgegraven en met kruiwagens afgevoerd, stenen werden met de hand weggesleept. In de hitte van de zomer een werk dat veel te zwaar was voor een stadse jongen als Bram Snatager. Het werk was uitputtend en de omstandigheden waren erbarmelijk, maar het waren de capo's en ondercapo's, afkomstig overigens uit alle windstreken van Europa, die de gevangenen over de kling joegen en de werkcommando's tot een hel maakten.*
[...]
Bram Snatager [...] *stierf op 13 augustus 1942.*
Bij zijn aankomst in Auschwitz-Birkenau werd hij gedegradeerd tot een nummer. Hij was een nietige entiteit in de ontzaglijke voorraadboekhouding van de dodenfabriek. Na zijn dood werd hij afgeschreven. Zijn nummer verviel en hij kreeg een nieuw inschrijfnummer. Voorgoed werd hij als no. 20126/1942 bijgeschreven in het dodenboek van Auschwitz-Birkenau."
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.1140: "*Snatager, Abraham (2.11.1913, Veenendaal, 13.8.1942) - 20126/1942*"

Flora Snatager

■ **Jan Willem Regenhardt, In de schaduw van de Dom** (Amsterdam 2002) p. 77 en 78: "*Flora Snatager was de eerste van de familie die de gevolgen van de uitstoting aan den lijve ondervond. Voor de oorlog had zij gewerkt bij Maison de Nouveauté, een sjieke zaak waar allerlei snuisterijen werden verkocht. Exclusieve artikelen die destijds met een mooi woord galanterieën werden genoemd. Flora had intellectuele capaciteiten en wilde een opleiding volgen. Zij wilde een loopbaan in het bedrijfsleven en ging daarom naast haar baan een studie volgen aan de Avondhandelsschool. Zij voltooide de opleiding met een fraaie cijferlijst. Op het eindexamen kreeg zij bij voorbeeld een tien met lof voor Franse handelscorrespondentie. In 1938 nam zij afscheid van de galanteriezaak en trad in dienst van de Nederlandse Spoorwegen. Zij werd aangesteld op de afdeling goederentransport en beheerde de correspondentie betreffende het handelsverkeer tussen Nederland en Frankrijk. Haar carrière verliep voorspoedig. In het vooroorlogse kantoorwezen begon een carrière in Kamer 1. Flora slaagde erin om pijlsnel Kamer 10, het walhalla van de kantoormedewerker, te bereiken.*
Haar voorspoedige maatschappelijke stijging werd echter abrupt verstoord. Zij behoorde tot de eerste golf van employés die vanwege hun Joodszijn werden ontslagen.
Het ontslag kwam hard aan. Zij was goed op haar vakgebied en plotseling stond zij op straat en wist zij niet goed wat te doen. Het atelier [van haar broer Bram] *was te klein om haar op te nemen en bovendien was Flora nogal stijfjes en in een werkomgeving zoals het atelier die bood zou zij niet tot haar recht komen. De mogelijkheden voor een Joodse jonge vrouw om in de maatschappij aan de slag te komen waren nihil geworden. Na haar ontslag viel zij in een zwart gat. Zij nam de taak op zich om moeder te verzorgen. Flora was net zo vroom als moeder en samen gingen zij regelmatig naar de sjoel, een uitje dat hen vertroosting en wat sociale contacten verschafte. Er was geen man in haar leven. Zij had geen vriend, ergens voelde zij zich te goed voor een man. Flora had enkele vriendinnen maar na haar ontslag was haar leven*

eigenlijk geslonken tot een verblijf rond de huiselijke haard. Tussen Wil [de latere echtgenote van broer Bernard] *en Flora boterde het niet. De omgang verliep eigenlijk nogal stroef. Wil kon niet door de beugel. Net als moeder vond Flora ook dat Bernard beter met een joods meisje verkering kon hebben.*
[P. 151] *Bernard en Flora leefden in een voortdurende staat van waakzaamheid. Zij vertoonden zich zo weinig mogelijk op straat en hun huis veranderden zij in een schuilplaats. Bernard kalkte de ramen wit en voor het raam van de voordeur spijkerde hij een houten schot. Wanneer er werd aangebeld bespioneerde hij door een kijkgaatje de bezoeker. Ondanks de voorzorgsmaatregelen voelden zij zich niet meer veilig in hun eigen huis en daarom huurde Bernard een kamertje aan de Nieuwegracht dat moest dienen als onmiddellijke wijkplaats wanneer zij ook een oproep zouden krijgen en de politie hen uit hun huis aan de Oudegracht zou komen halen.*
[P. 153] *Op 15 oktober 1942 kwam C. Olij in gezelschap van M. Schüssler* [van de 'Hausraterfassungsstelle'] *de inboedel van het huis aan de Oudegracht opnemen. Met de inventarisatieformulieren doorliepen zij de woning die bestond uit zeven kamers, een keuken, twee gangen en twee trappen, en nauwgezet noteerden zij de bezittingen van de Snatagers. In de woonkamer troffen zij aan: 'Bodenbelag (Balatum), 1 Teppich, 1 Tisch mit Decke, 4 Stühle, 2 Armstühle, 1 Bank, 1 Teetisch, 3 Blumentische, 1 Glasschrank (Inhalt Glasgeschirr), 1 Uhr, 2 Ständer, 1 Schirmlampe, 1 Spiegel, 4 Wandbilder, 4 Glas- und Übergardinen, 1 Hangelampe. Im Wandschrank: Steingut, 2 Vorhänge.'*
De waarde van de spullen in de woonkamer werd geschat op honderd gulden. Olij en Schüssler werkten kamer voor kamer af. De totale inventaris werd geschat op f 345,50. De Snatagers hadden overigens uit voorzorg een aantal kostbaarheden ondergebracht bij kennissen die zij dachten te kunnen vertrouwen.
[P. 155 en 156] *Wil en Flora bewogen hemel en hel om Bernard vrij te krijgen* [hij was begin 1943 gearresteerd]*. Zij maakten een bedevaart langs de instanties en overal waar zij maar werden binnengelaten smeekten zij om zijn vrijlating. De lange mars had geen resultaat, de zaak leek hopeloos.*
Flora vestigde haar laatste hoop op J. Herschel, een arts uit de Domstraat. Flora kende deze Jopie Herschel en zij wist dat hij als afgevaardigde van de NIGU op het kantoor van de Ortskommandantur aan de Malibaan de zaken betreffende de Joden behartigde.
Wil en Flora hoopten dat dr. Herschel in de zaak kon en wilde bemiddelen. Flora was ondertussen verworden tot een nerveus wrak dat leefde op valeriaandruppels. Zij was niet meer in staat tot een normaal gesprek.
Wil moest het woord doen en het besef dat dit haar laatste kans was, maakte haar sterk. [...] *Bernard was in Utrecht de enige die rugzakken produceerde. Hij maakte de rugzakken min of meer op instigatie van de NIGU en dit artikel was van vitaal belang voor de Joden die gedeporteerd werden. In zekere zin was Bernard dus een belangrijke schakel in het deportatiebeleid.*

Wil probeerde Herschel te overtuigen deze troefkaart bij de Duitsers te trekken. Na veel wikken en wegen deed hij een toezegging: hij zou proberen Bernard vrij te krijgen en Bernards wrang soort onmisbaarheid als argument gebruiken.
Het argument was kennelijk steekhoudend want Bernard werd door de Sicherheitspolizei vrijgelaten. Hij had drie dagen gevangen gezeten.
[P. 165] *Nog diezelfde week, op 23 april, doken Bernard en Flora onder bij de familie Hartog in de Notenbomenlaan. Op dit adres waren, dankzij een buurvrouw van de Snatagers, al sinds de herfst van 1942 twee vriendinnen van Flora, de gezusters* [Creta Louisa en Rosa Vogelina] *Kan, ondergedoken.*
[P. 172] *Flora Snatager en de gezusters Kan balanceerden voortdurend op de rand van de zenuwinstorting. Zij vreesden dat elk geluid en iedere beweging die zij maakten, een regelrechte uitnodiging aan de Duitsers was om een inval te doen. Deze begrijpelijke maar ook wel paranoïde geestesgesteldheid werkte op de zenuwen van Bernard. Hij was een voorzichtig man maar de voorzichtigheid van zijn zuster en haar vriendinnen dreef hem tot wanhoop.*
[Bernard mocht bij Wils familie en later bij mevrouw Thijssen onderduiken, p. 173]
[P. 175 en 176] *Begin augustus 1943 sloeg opnieuw het noodlot toe in de familie Snatager. Op weg naar huis na een bezoek aan Bernard hoorde Wil samengeschoolde buurtgenoten opgewonden praten over een razzia die de avond tevoren had plaatsgevonden en over Jodinnen die waren weggevoerd. De actie was, aldus de omwonenden, uitgevoerd door Utrechtse agenten en had onder leiding gestaan van de rechercheur Smorenburg. Het drong tot Wil door dat de sensatieverhalen betrekking moesten hebben op Flora en de gezusters Kan.*
[P.176] *In April namen wij* [Gerardus Theodorus Hartog en zijn moeder Geertruida Peek] *een vriendin van deze meisjes* [Roza en Creta Kan]*, een zekere Flora Snatager, ook een Joods meisje, in ons huis, zodat wij drie jodinnen in onze woning verborgen hadden.*
Het was niemand bekend, zelfs onze familie niet, dat deze vrouwen van tussen de dertig en veertig jaar oud, in ons huis aanwezig waren.
Begin augustus 1943, werd er des avonds om elf uur bij ons gebeld en bij opening van de deur, kwamen er drie rechercheurs van de Utrechtse politie binnen, waarbij de bekende Smorenburg de leiding had. In zijn bijzijn waren Van Tricht en De Jong. [...]
Bij het binnenkomen zei Smorenburg tegen mij: 'Wij komen de drie Jodinnen halen die hier verborgen zijn. Jij bent verraden en het is ons bekend, dat zij hier in huis moeten zijn.'
Meteen ging Smorenburg naar boven en op een kamer vond hij aldaar de drie Jodinnen, [...]
[P.179] *Flora Snatager werd in Westerbork op de lijst van het transport van 24 augustus 1943 gezet.*
De avond en de nacht voor het vertrek van de trein waren afschuwelijk. De vertrekkenden worstelden met de angst voor het onbekende, de achterblijvers met de angst om toch nog op de deportatielijst terecht te komen. En dan was er het verdriet, het afscheid moeten nemen van geliefden. De angst zette zo nu en dan het masker van de hoop op. De reizigers koesterden de valse hoop om op het laatste moment 'gesperrt' te werden.
[P. 180] *Strafgevallen zoals Flora Snatager wisten dat hun deportatie op handen was.*
[P. 183] *De fluit slaakt een doordringende kreet, een trein met 1020 Joden verlaat Holland ...'*

Flora Snatager was een van hen.
[P. 184] *Een jonge vrouw van Flora's leeftijd en eveneens afkomstig uit Utrecht zat in dezelfde trein. Deze vrouw, mevrouw F.C. de Leeuw-Bernard* [*]*, belandde in Auschwitz in dezelfde omstandigheden als Flora. Jonge vrouwen zoals mevrouw De Leeuw-Bernard en waarschijnlijk ook Flora Snatager werden geselecteerd voor het experimenteerstation van dr. Clauberg. Mevrouw de Leeuw-Bernard heeft uitvoerig verslag gedaan van het leven in Block 10.*
***** [Meer over F.C. de Leeuw-Bernard zie onder [746] **Alexander Louis Bernard,** de echtgenote van mevrouw F.C. de Leeuw-Bernard.]
[P. 186] *De vrouwen die zijn* [Dr. Clauberg's] *wetenschappelijke belangstelling genoten, moesten tussen de twintig en veertig jaar oud zijn. Uit Flora's transport werden 44 vrouwen die aan dit criterium voldeden geselecteerd en door Clauberg opgeëist. Het is dus waarschijnlijk dat Flora, die in de gewenste categorie viel, tot deze vrouwen behoorde.*
[P. 191] *De laatste administratieve gegevens die over Flora Snatager bestaan, zijn te vinden op de transportlijst die in Westerbork was opgemaakt. Daarna is geen spoor meer van haar terug te vinden. Over haar verblijf in Auschwitz is niets geregistreerd. Zij is niet opgenomen in de dodenboeken die in Auschwitz zorgvuldig worden bijgehouden.*
Juist vanwege deze administratieve lacune is het aannemelijk om te veronderstellen dat Flora Snatager als gevangene van Block 10 Auschwitz heeft overleefd maar uiteindelijk ergens onderweg is bezweken. De doden die vielen tijdens de barre vlucht werden nergens geregistreerd.
Waarschijnlijk is Flora dus een anonieme dood gestorven ergens op de Poolse sneeuwvlakte."
[De auteur mijnheer **Jan Willem Regenhardt** was zo vriendelijk toestemming tot overname van de verhalen over de familie **Snatager** te verlenen.]

Snijtselaar

[1555] **Henri,** 28-12-1903 Buenos Aires, 28-02-1943 Auschwitz

Samuel Snijtselaar, geb. 18-01-1868	Sientje (Cecilie) van Straten

■ In Memoriam ■ Digitale Stamboom Rotterdam: NL-RtGAR_494-03_851-445_0478901R.jpg

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Wolvenplein 27, Utrecht. Beroep: Koopman.
■ **Digitale Stamboom Rotterdam:** Henri Snijtselaar was gehuwd met Marie Sophie Schraenen, geboren op 09-03-1894 te Luik in België, zij was van Rooms katholieke gezindte. Het huwelijk is op 15-09-1937 ontbonden - de handgeschreven datum niet onbetwijfelbaar te ontcijferen.
■ http://www.dji.nl/Organisatie/Locaties/Penitentiaire-inrichtingen/PI-Utrecht/Wolvenplein/: De locatie Wolvenplein vormt samen met de locaties Nieuwersluis en ZBBI Het Spoor de Penitentiaire Inrichting (PI) Utrecht. [...]
Bezoekadres
Wolvenplein 27
3512 CK UTRECHT

Gevangenis aan het Wolvenplein vanaf de Wittevrouwensingel

■ http://www.hetutrechtsarchief.nl/onderzoek/onderwerpen/gevangenissen:

"*Tweede Wereldoorlog*

Nederlanders die gedurende de Tweede Wereldoorlog werden veroordeeld tot een straftijd van meer dan drie maanden, werden voor hun detentie in tuchthuizen in Duitsland ondergebracht. Nederlanders die niet tot een tuchthuisstraf waren veroordeeld, werden ondergebracht in Duitse afdelingen van Nederlandse gevangenissen zoals te Rotterdam en Scheveningen en in de geannexeerde gevangenissen te Dordrecht en Utrecht. Voor persoonsgegevens uit de archieven van deze gevangenissen en de concentratiekampen kan informatie worden gevraagd bij het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie te Amsterdam."

Snoeck

[467] **Mozes,** 01-03-1881 Utrecht, Rozenstraat C 589, 27-11-1942 Auschwitz

Carel Snoeck, 16-01-1848 Rotterdam; op 05-06-1921 te Diemen begr., graf A 52 72.	Lena D'Ancona, 29-02-1851 Rotterdam, in 1868 naar Delft vertrokken; op onbekende datum overleden.

Huwelijksakte 1189, Rotterdam 02-12-1874

Isaac Snoeck, ± 1815 Nijmegen; ovl. op 23-12-1848 te Rotterdam.	Lena Rijst, 05-02-1822 Rotterdam; ovl. 1877 te Rotterdam.	Mozes van Jacob D'Ancona, 06-03-1819 Amsterdam; ovl. 04-03-1905, zoon van Jacob D'Ancona en Heva de Leaô.	Saartje Samuel Cantor, 12-11-1825 (18-11-1825) Amsterdam; ovl. op 23-07-1894 te Rotterdam.

Huwelijk op 23-06-1841 te Rotterdam.	Huwelijksakte reg. 5 fol. 1v, Amsterdam 30-10-1844.

■ Akevoth, Portuguese Marriages DB ■ Begraaf Verlof ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■https://www.genealogieonline.nl/stamboom-stuivenberg/I503269.php ■ Genlias ■ Schut e. a., Joodse Inwoners Groningen, I, 1549-1870, p. 183 ■ WieWasWie ■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin59534.htm ■ Zandpad

■ **WieWasWie/ In Memoriam: Zus: Anna Snoeck**, geb. 18-09-1882 Amsterdam, ovl. 13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 17 '*Cune-Snoek Anna 18.9.82*'], trad op 05-04-1911 te Amsterdam in het huwelijk met handelsreiziger Wolf Cune, geb. 17-10-1885 Mijdrecht, ovl. 13-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 17], zoon van Andries Isaia Cune en Elizabeth Polanus; huwelijksakte reg. 3A fol. 48v, Amsterdam 05-04-1911.

Zus: Sientje Snoeck, geb. ± 1887 Amsterdam, trad op 06-03-1907 te Amsterdam in het huwelijk met musicus Michiel de Leeuwe, geb. 09-11-1882 Harderwijk, ovl. 19-10-1942 Auschwitz, zoon van David de Leeuwe en Judic Vreeland; huwelijksakte reg. 3A fol. 17v, Amsterdam 07-04-1910.

Zus: Leonora Snoeck, geb. 12-09-1890 Amsterdam, ovl. 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 193], trad op 07-04-1910 te Amsterdam in het huwelijk met darmenzouter Meijer Sak, geb. 13-01-1885 Amsterdam, ovl. 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 192], zoon van Hartog Sak en Marianne Buitenkant; huwelijksakte reg. 3B fol. 3v, Amsterdam 07-04-1910.

■ **Wijnberg-Stroz/ van Luntern-Spanjaard**, Blijvers en Voorbijgangers:, p. 47: **Ouders:** "*Van 1876 tot 1882 woonde in Delft de muzikant/ artiest Carel Snoeck met zijn vrouw Lena d'Ancona en de twe kinderen*."

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: **Grootmoeder Lena Rijst** hertrouwt op 29-01-1851 te Rotterdam met **Nathan Salomon Kalf**, geb. ± 1829 Kampen, ovl. 11-09-1876 Rotterdam, zoon van Salomon Nathan Kalf en Betje Godschalk.

Mozes Snoeck

■ **HUA** 04-03-1881, geboorteakte nr. 469

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Amstelkade 23 huis, Amsterdam [Beroep: musicus (Akevoth)]. Inboedellijst van 19 juli 1942. Liro-Kaart in het Nationaal Archief in Den Haag. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."

■ **Genlias / Akevoth: Echtgenote: Susanna van Coevorden**, 20-06-1879 Groningen; huwelijksakte 469, Groningen 9-11-1905. Ouders van Susanna van Coevorden: Abraham van Coevorden en Clasina D'Ancona.

<table>
<tr><td colspan="4">Snoeck
[468] Nathan, 20-09-1903 Utrecht, Hagelstraat 10, 31-01-1943 Monowitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mozes Snoek, 15-05-1882 Amsterdam;
26-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 36]</td><td colspan="2">[469] Pauline de Leeuw, 04-11-1881 Utrecht;
06-03-1945 Bergen-Belsen</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 347, Utrecht 17-6-1903.</td></tr>
<tr><td>Isaak / Isaac Snoek,
± 1839 Amsterdam;
ovl. 24-12-1926
Schagen.</td><td>Judith / Judik
Vigeveno,
± 1842 Amsterdam;
ovl. op 19-12-1919 te
Amsterdam.</td><td>Nathan de Leeuw,
± 1848 Zaandam,
ovl. op 20-04-1893 te
Utrecht.</td><td>Henriette Schmitz, ±
1852 Ophemert;
op 01-03-1931 te Die-
men begr., B 23 11.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 10-09-1862 te Amsterdam.
Choppe: 10-09-1862 / Lokatie: Sarfatie.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 210, Utrecht 02-06-1880.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../haringman/660.htm ■ Ashkenazi marriages DB ■ Begraaf Verlof ■ Genlias
■ http://www.geni.com/people/Judith-Snoek/6000000015342232723
■ http://www.geni.com/people/Isaac-Snoek/6000000015342340327</td></tr>
</table>

▪ http://**akevoth**.org/genealogy/abas/361.htm: **Grootmoeder Henriette Schmitz** hertrouwde in 1894 te Amsterdam met **Joachim van Praag**, geb. 1863 Rotterdam, ovl. 01-01-1907 Utrecht, zoon van Abraham van Praag en Sara Stokvis.

Nathan Snoeck

■**joodsmonument.nl**: Adres in juli 1942: Albert Cuypstraat 242 II, Amsterdam.
Inboedellijst van 23-07-1942. Op hetzelfde adres woonde: Meyer Joseph Snoek, 26-12-1925 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz.

Soetendorp

[364] **Marianna Moscoviter-S.,** 16-01-1862 Utrecht, Academisch Ziekenhuis G 887, 05-02-1943 Auschwitz

[470] **Rebecca**, 10-01-1874 Utrecht, Visschersteeg E 263, 11-12-1942 Auschwitz

Jacob Soetendorp, 01-08-1830 Amsterdam; ovl. op 12-02-1877 te Nieuwolda, verdronken in het Zijldiep bij het dorp 't Waar.**	Sara Oppenheimer*, 18-07-1832 Nienberg in Hannover, koopvrouw; ovl. op 24-08-1925 te Winschoten; ald. begr., steen 178.

Huwelijksakte 7, Utrecht 05-01-1870. Erkenning: Leentje, 17-06-1860 Winschoten, Rosa 20-07-1865 ,s Hertogenbosch, Esther 02-05-1868 Zaltbommel

Johannes Soetendorp, geb. 21-07-1805 Rotterdam; op onbekende datum overleden.	Leentje Pijksman / Rijksman, geboorte- en overlijdensdata onbekend.	Joseph Oppenheimer, ± 1794 Meppen; op 18-07-1845 te Zwolle overleden.	Marianne (Mariana) Bollegraaf, 1804/05 Leer, ovl. op 22-07-1894 te Winschoten.
Huwelijk ±1829; Jacob, het eerste kind van twee bekende kinderen, werd 01-08-1830 geboren.		Huwelijk ±1832; Sara, het eerste kind van drie bekende kinderen, werd 1833 te Hannover geboren.	

■ Akevoth: .../ndbeli/13021.htm ■ E. P. Boon en J. J. M. Lettinck, De Joodse gemeenschap in Winschoten en omgeving 1683 – 1964, Band II, p. 122 ■ https://familysearch.org/pal:/MM9.3.1/TH-1951-25183-23565-84 ■ https://www.geni.com/people/Leentje-Rijksman/6000000017129753594 ■ https://www.geni.com/people/Joseph-Oppenheimer/6000000017130105028 ■ Genlias ■ WieWasWie

***** ■ **Boon/ Lettinck**, De Joodse gemeenschap in Winschoten en omgeving 1683 - 1964, Band I, p. 78: "*Mariannes dochter Sara Oppenheimer kreeg in die tijd eveneens bijstand. Aanvankelijk verhuurde Saartje zich als dienstbode en kon zich goed onderhouden, behalve in 1859, toen zij ziek werd. Sociaal voelend waren negentiende-eeuwse werkgevers over het algemeen niet en zo'n zieke dienstmeid zetten ze op straat. De armenzorg moest maar voor haar zorgen. Kort daarop leefde ze samen met Jacob Soetendorp, met wie ze enkele kinderen kreeg. In 1865 beweerde ze dat ze in 1861 voor de Joodse wet met hem was getrouwd, maar dat leek de Winschoter autoriteiten een ongeloofwaardig verhaal. Misschien hadden ze inderdaad in Duitsland onder de* ***choepa*** *gestaan. Wellicht dacht ze zo eerder in aanmerking te komen voor ondersteuning. In 1862 werd Jacob betrapt op zakkenrollerij en kwam hij achter de tralies terecht. Saartje deelde niet in de oneerlijke levenswandel, al werd dit in Winschoten wel beweerd. Het armbestuur gaf haar tijdens zijn gevangenschap daarom wat steun, intussen trachtte ze ook zelf de kost te verdienen als handelaarster in lucifers. Ze trok rond met haar kinderen, soms vergezeld van Soetendorp. Dan zat ze in Utrecht, waar ze officieel in de echt verbonden werd met Jacob, dan weer in het noorden van Duitsland, waar ze op een gegeven moment niet meer welkom was omdat ze armenhulp nodig had. De Duitse autoriteiten zetten haar over de grens.*"

** ■ **Boon/ Lettinck**, De Joodse gemeenschap in Winschoten en omgeving 1683 - 1964, Band I, p. 391: "*Het kwam een enkele keer voor dat een Winschoter lid van de kille elders overleed en hij of zij in Winschoten werd begraven. Dat gebeurde met Jacob Soetendorp, wiens lijk in verregaande staat van ontbinding uit het Zijldiep bij 't Waar werd gehaald, een vlek ten zuiden van Nieuwolda. Waarschijnlijk was hij ruim een maand daarvoor verdronken. Burgemeester en wethouders van Winschoten vroegen de gemeente Nieuwolda het lijk vrij te geven zodat het naar de Winschoter begraafplaats vervoerd kon worden.*[67] *Een steen is op dit graf overigens niet (meer) aanwezig*. [...]
[67] *GAS ABSN overlijdensregister Nieuwolda*"
■ **Boon/ Lettinck**, De Joodse gemeenschap in Winschoten en omgeving 1683 - 1964, Band I, p. 453: Inscriptie op steen 178/ 178a: "*PT / Sara dochter van Raf'el, / die geboren werd uit / Mirjam, zij ging heen 4 / Elloel 685 / --- / TNSBH" [...] "Hier rust / SARA / OPPENHEIMER / Weduwe van / HARTOG BEHR / overl. 4 Elloel 5685*[1] */ in den ouderdom / van 87 jaar.*
[1]*) 24 augustus 1925*"
■ **Genlias: Stiefvader: Hartog Behr**, geb. 1841/42 te Assen, trouwde op 15-10-1891 met Sara Oppenheimer; huwelijksakte 46. "Nadere Informatie: beroep bruidegom: koopman; bruidegom 49 jaar; bruid 59 jaar; weduwnaar van Rachel van Gelderen; weduwe van Jacob Soetendorp"
■ **Koeman-Poel, Synagoge op het kruispunt van de winden,** p. 95 en 96: [Moeder] "*Saartje Oppenheim, een dochter van Joseph en Mariana Oppenheim-Bolgraaf, beweerde in 1865 getrouwd te zijn met Jacob Soetendorp. Het huwelijk zou in Winschotens synagoge voltrokken zijn, maar waar die echtvriend dan gevonden moest worden bleef een onverklaarbaar raadsel. Ze verbleef nu, voorjaar 1865 bij haar moeder in Winschoten en gezegd kon worden dat ze nogal zwerflustig was. Haar 'buitenlandsche' paspoort werd afgegeven in Groningen en getekend op 24 april, twee dagen later werd het document afgetekend in Winschoten en een maand later in het Duitse Varel, waar ze f 80,00 ondersteuning had gekregen. Vanuit Norden werd ze weer teruggestuurd naar Winschoten waar dit zwervende mensenkind ziek en ellendig aankwam in de tweede helft van mei 1865. Of ze in Duitsland deed wat ze ook hier probeerde, met de verkoop van lucifers een boterham verdienen, is niet op haar aanvraag om bijstand vermeld. Ze was er beslist slecht aan toe met haar twee jonge kinderen, waarvan de één in Winschoten en de ander in Utrecht was geboren. Vijf en drie jaar oud zwierven de kleintjes met hun moeder mee, die op haar 27ste liet zien dat ze al gauw weer zou moeten zorgen voor een luiermand en alles wat daarbij hoorde. Saartje Oppenheim verkoos toch weer een vertrek uit Winschoten, om daarna terecht te komen in 's-Hertogenbosch. De burgemeester van de Brabantse hoofdstad meldde in juli 1865 zijn collega in Winschoten het feit dat Saartje in zijn stad haar derde kind geboren had laten worden. Nog altijd was ze ziek en zolang dat duurde mocht ze daar rekenen op een bijstand van f 3,00 per week. De kosten die dat meebracht zouden later worden verhaald op de plaats waar ze het langst was geweest, de geboden hulp moest wel verrekend kunnen worden*."
■ **Broers en zussen**: [**Genlias en Koeman-Poel, Synagoge op het kruispunt**, p. 95 en 96]
1) 1860 (5 jaar oud in 1865) Leentje, geboren te Winschoten op 17-06-1860
2)1862 (3 jaar oud in 1865) **Marianna [364]**, geboren te Utrecht op 16-01-1862

3) 1865 (mei moeder Sara Oppenheimer is terug in Winschoten) Rosa, geboren te 's-Hertogenbosch op 20-07-1865
4) 1868, op 02-05-1868 werd Esther te Zaltbommel geboren
5) 1870, geboorte van Andries; op 6 november 1871 is hij overleden
6) 1874, op 10 januari werd **Rebecca [470]** te Utrecht geboren
7) 1875, in april of mei werd Izak geboren; hij overleed op 22-09-1875 te Winschoten op leeftijd van 4 maanden.

Marianna Moscoviter-Soetendorp

■ **HUA** 18-01-1862, geboorteakte nr. 92
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Amsterdam: Vrolikstraat 28 I
■ **WieWasWie:** Op 03-03-1884 heeft een vrouw wonende te Winschoten, genaamd Marianna Soetendorp, te Groningen een Jacob Soetendorp geboren, die al na 25 dagen op 28-03-1884 te Groningen overleden is. Noch de geboorte- noch de overlijdensakte vermeldt de naam van Jacob's vader.
■ http://www.**geni.com**/people/Benzion-Moscoviter/6000000017160320102: Huwelijk met Benzion Moscoviter op 13-03-1895 te Rotterdam.

Rebecca Soetendorp

■ **HUA** 12-01-1874, geboorteakte nr. 58
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Winschoten: Liefkenstraat 35
"Rebecca Soetendorp woonde in het armenhuis in de Liefkenstraat 35 in Winschoten. Zij legde, tegen betaling, de kaart. Van de verdiensten betaalde ze haar plaats in het armenhuis.
G.S. Koeman-Poel, Een synagoge op het kruispunt van de winden (De Joden van Winschoten) 1750-1942 (Winschoten 2002) 129, 221"
JOKOS-dossier 7403 op het Gemeentearchief Amsterdam

Sommerfeld

[1556] **Asscher, allias Adolf,** 27-01-1888 Krojanke, 04-10-1944 Auschwitz

■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lijsterstraat 45, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd.*"
■**WieWasWie:** Uit de overlijdensakte no. 298, Utrecht 27-01-1951, blijkt, dat Asscher Sommerfeld was gehuwd met [1557] **Jet Baruch**.
■ **Akevoth**: Asscher en Jet hadden twee kinderen: 1) **Hilda Sommerfeld**, 2) **Lieselotte Sommerfeld**, gehuwd met Egon Feldheim.

Sommerfeld-Baruch

[1557] **Jet,** 23-06-1886 Bellingwolde, 14-10-1944 Auschwitz

Henoch Ignatz Baruch, 10-06-1838 Bellingwolde; op 02-02-1892 te Bellingwolde overleden.	Johanna Sophia Carolina Sachs, 04-11-1847 Sellingen, Vlagtwedde; op 10-01-1928 te Haarlem overleden.
Huwelijk op 19-08-1874 te Vlagtwedde.	

Abraham Baruch, 16-04-1808 Bellingwolde; op 30-04-1874 ald. overleden.	Hendel (Abrahams) Goudsmit Goldsmit, 23-12-1817 Nieuwe Pekela; ovl. 14-02-1900 Bellingwolde.	Jacques Loehman Sachs, 09-03-1825 Losser; op 02-12-1911 te Vlagtwedde ovl. en aldaar begraven.	Rebekka Jacobs de Jonge, 14-07-1821 Vlagtwedde; ald. ovl. 28-12-1902; begr. te Vlagtwedde.
Huwelijk op 01-02-1836 te Bellingwolde.		Huwelijksakte 2, Vlagtwedde 18-03-1857.	

■ Genlias ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F10402/I29583/
■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F10330/I29385/
■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F10423/I29632/ ■ WieWasWie

■ **Jongeling/ Brilleman**, Joodse begraafplaatsen in Groningen en Oost-Friesland / 1, p. 49, [inscriptie op de grafsteen van **grootvader Jacques Loehman Sachs**]:

3

"PT / een rechtschapen en oprecht / man Jaäqov / zoon van Jehoeda / hij overleed op de heilige sabbat / 11 Kislev / en hij werd begraven op maan- / dag de 13e daarvan / 672 / TNSBH

3+

RUSTPLAATS VAN / JAQUES LOHMAN / SACHS. / Geb. 9 Maart 1825, / Overl. 2 Dec. 1911. / Echtgenoot van / REBEKKA / DE JONGE."

p. 50, [inscriptie op de grafsteen van **grootmoeder Rebekka Jacobs de Jonge**]:

4

"*PN / een oude bescheiden vrouw / mevrouw Rivqa Sachs / de Jonge, haar ziel / steeg op naar de hemel / op zondag de acht- / entwintigste dag van de maand / Kislew en zij werd begraven op de dag / waarop ..... / de 1e van de nieuwe-maansdagen van Tevet / het jaar 663 / TNSBH*

4+

RUSTPLAATS VAN / REBEKKA / DE JONGE. / Geb. 14 Juli 1821, / Overl. 28 Dec. 1902, / Echtgenoote van / J. Sachs."

■ **Boon/ Lettinck**, De Joodse gemeenschappen in Westerwolde 1656 - 1950, p. 332: **Broers en zussen**:

Rebekka de Vries-Baruch, geb. 09- 04-1875 Bellingwolde, ovl. 10-09-1942 Auschwitz.
Jacob Baruch, geb. 25-06-1876 Bellingwolde. Occupation: Butcher
Henderika Frenkel-Baruch, geb. 30-12-1877 Bellingwolde, ovl. 14-01-1943 Auschwitz
Adolf Abr. Baruch, geb. 09-04-1875 Bellingwolde, ovl. 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 95]
Roosjen Baruch, geb. 14-09-1879 Bellingwolde

Aaltje Noach-Baruch, geb. 13-05-1881 Bellingwolde, ovl. 19-02-1943 Auschwitz
Herman Baruch, geb. 18-06-1883 Bellingwolde, ovl. 30-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 79]
Sophia Ena Baruch, geb. 18-05-1892 Bellingwolde, ovl. 25-01-1943 Auschwitz [joods-monument.nl: Sophia Erna woonde het laatst in Het Apeldoornsche Bosch]

Jet Sommerfeld-Baruch

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Lijsterstraat 45, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte no. 298, Utrecht 27-01-1951, blijkt, dat Jet Baruch was gehuwd met [1556] **Asscher Sommerfeld**.

<table>
<tr><td colspan="4">Son
[471] Naatje Betje, 20-10-1873 Utrecht, Stationsdwarsstraat L 164, 27-11-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mozes Jozeph (Joseph) Son,
23-04-1852 Utrecht; op onbekende datum overleden.</td><td colspan="2">Henrietta Bosman, 06-01-1849 Rotterdam;
op 31-03-1903 te Rotterdam overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 1163, Rotterdam 03-12-1872.</td></tr>
<tr><td>Joseph Mozes Son,
± 1818 Zandvoort;
op 21-04-1884 te Utrecht overleden.</td><td>Anna Joseph Mok,
± 1815 Amsterdam;
ovl. op 09-02-1877 te Utrecht; ald. begra-ven, graf 51 A 30 D -.</td><td>Levie Bosman,
29-12-1819
Rotterdam; ald.
ovl. op 27-08-1903.</td><td>Betje van der Sluis;
± 1820 Gorinchem;
ovl. op 18-02-1898 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 4; fol. 187,
Amsterdam 09-11-1842</td><td colspan="2">Huwelijksakte 31, Gorinchem 28-07-1847.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ashkenazi/18215.htm ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Naatje Betje Son

■ **HUA** 21-10-1873, geboorteakte nr. 1837
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Amsterdam: Amstellaan 33 II. JOKOS-dossier 55316 op het Gemeentearchief Amsterdam

Spanjar

[472] **Karel,** 27-11-1939 Utrecht, 11-06-1943 Sobibor

Mozes Spanjar, 05-04-1903 Rijssen; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 208].	Bela Dormits, 24-05-1903 Zutphen; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p.178].

Karel Spanjar, 1863/64 Rijssen; ovl. op 23-03-1940 te Almelo.	Sara Cohen, ± 1868 Aurich (D); ovl. op 25-06-1931 te Rijssen.	Jacob Dormits, 29-04-1865 Zutphen; 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 96].	Heintje Salomons, 28-07-1877 Arnhem; 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 96].
Huwelijk ±1894***** [Het eerste bekende kind, Sophie Spanjar werd 19-04-1895 geboren.]		Huwelijksakte 402, Arnhem 20-11-1901.	

■ In Memoriam ■ https://www.geni.com/people/Karel-Spanjar/6000000002775841780 ■ Genlias

*****■ https://www.geni.com/people/Karel-Spanjar/6000000002775841780: **Ooms** en **tanten**:
Sophie Spanjar, geb. 19-04-1895 Rijssen
Sallie Spanjar, geb. 18-10-1897 Rijssen
Esther van Rhijn-Spanjar, geb. 05-07-1898 Rijssen
Rosa Spanjar, geb. 15-11-1899 Rijssen
David Spanjar, geb. 14-08-1901 Rijssen
Mozes Spanjar, geb. 05-04-1903 Rijssen
Betje Frankenhuis-Spanjar, geb. 25-12-1904 Rijssen
Clara de Vries-Spanjar, geb. 18-04-1907 Rijssen
Frits Spanjar, geb. 09-06-1914 Rijssen

Karel Spanjar

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum		Joods
206	*1939*	*5700*	*04. Dez*		*22 Kislev*
Naam Kind			Geboortedatum		
Spanjar	*Karel*	*Klonimot ben Mosjé*	*27. Nov*		*15 Kislew*
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Rijksklinieken*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Spanjar	*Mozes*	*Mosjé ben Klonimot*	*Dormits*	*Bela*	*Beile bat Ja'akov*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
Wonende te Nijkerk					

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juli 1942: Van Delenstraat 15, Nijkerk
"Karel Spanjar werd in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor."
J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught, (Vught 1999) 74
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 178: Zijn naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Spanjar Karel 27.11.39*".

Spanjer	
[1559] **Albert**, 26-12-1903 Frankfurt am Main, 01-03-1945 Utrecht (01-03-1945 Sobibor)	
[1560] Jacob Spanjer*****, 28-03-1871 Kalkar; 05-02-1943 Auschwitz.	[1562] Jenny Schönthal*****, 8-09-1871 Rödersheim; 5-02-1943 Auschwitz.
■ In Memoriam: "*Spanjer, Albert. 26-12-1903 Frankfurt/Main, 1-3-1945 Sobibor*" ■ WieWasWie ***** Leeftijd, achternaam en adres laten vermoeden, dat zij de ouders van Albert zijn.	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mauritsstraat 44, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 60 647 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Albert Spanjer

Er is voor hem een Gedenksteen geplaatst aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse.
Hij was getrouwd met de modiste [1561]

Ingeborg Johanna Spanjer-Leiser,

die op hetzelfde adres woonde. Zij is op 03-02-1908 geboren te Groß Schönebeck [D-16348, in de buurt van Bernau bij Berlin]. Haar sterfdatum en -plaats zijn onbekend. Bron: Digitale Stamboom Den Haag

■ http://**joodsmonument.blogspot**.com/ : "*Het is zeker dat niet alleen Ingeborg Spanjer-Leiser, maar ook haar man Albert Spanjer de oorlog heeft overleefd*."

Jacob Spanjer

***** Leeftijd, achternaam en adres laten vermoeden, dat hij de vader van Albert is.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Spanjer, Jacob, geb. 28 maart 1871 in Kalkar, woonde in Kalkar. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdatum: 05 februari 1943, Auschwitz; voor dood verklaard.

Jenny Spanjer-Schönthal

***** Leeftijd, familienaam, adres, sterfdatum en -plaats laten vermoeden, dat zij de echtgenote van Jacob en de moeder van Albert is.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Spanjer, Jenny, geb. Schönthal, geb. 08 september 1871 in Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

■ https://museenkoeln.de/**ns-dokumentationszentrum**/[...]: "*Ook bekend als: Spanier, Jenny Schönthal, Jenny Spanjer, Jenny*
Emigratie: Nederland, Utrecht: 05-05-1938
Opsluiting in Westerbork: 10-12-1942
Deportatie: 02-02-1943 in Westerbork op transport gesteld naar Auschwitz-Birkenau, concentratie- en vernietigingskamp"

<table>
<tr><th colspan="4">Speier</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1564] Walter Joseph, 08-05-1927 Frankfurt am Main, 16-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1563] Jacob Speier, 03-10-1900 Frankfurt am Main; 16-07-1943 Sobibor.</td><td colspan="2">[1565] Bertha Markus, 29-04-1896 Langen; 16-07-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td>Josef Speier, geb ± 1870; op onbekende datum overleden.</td><td>Johanna Bergfeld, geb. 28-12-1870 Frankfurt am Main; ovl. ca. 28-09-1942 Treblinka.</td><td>Isaak Markus, 25-01-1864 Messel; ovl. 14-05-1942 te Fulwood/Preston/GB.</td><td>Kathinka Mannheimer, 28-12-1867 Gräfenhausen; ovl. 25-06-1901 te Langen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk voor 1901</td><td colspan="2">Huwelijk op 17-12-1890</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://ahnenreich.de/retrospect/juden/index.php?m=family&id=I85474&PHPSESSID=9666c772c8512038abd8b189f793dc1a
■ https://www.bundesarchiv.de/gedenkbuch/de972604 ■ In Memoriam
■ http://stolpersteine-langen.de/index.php?section=37 ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Frederik Hendrikstraat 3, Utrecht. Inboedellijst van 30 april 1942.

■ **Eckhart G. Franz / Christa Wiesner**, Der jüdische Friedhof in Dieburg, p. 98 - 154: Afkomstig uit **Messel** werden op de Joodse begraafplaats van Dieburg volgende overledenen met de familienaam **Markus** begraven:

[Steen] "*437 Breinle Markus, Frau des Moses Markus, aus Messel, gest.* [ovl.] *13.3.1896. – Wohl* [vermoedelijk] *die am 2.4.1825 als Tochter des Isaak Merkel geborene Bräunle, die seit* [sedert] *1853 mit Falk Markus (Stein Nr. 619) verheiratet war.*
[[Steen] *619 Falk (Jehoscha) Markus, Sohn des Naftali Markus, aus Messel, gest. 15.8.1906. – Geb. am 1.5.1824 als Sohn des 1838 verstorb. Herz Markus*; […]"

[Steen] „*730 Bertha Markus, Tochter des Herz (Naftali) Markus, aus Messel, geb. 10.12.1893, gest. 3.10.1917 [in Darmstadt].*“

[Steen] „*745 Minna Markus, geb.* [meisjesnaam] *Mannheimer, Frau des Herz (Naftali) Markus, aus Messel, geb. 15.1.1862, gest. 12.4.1920*; […].“
Die seit 1887 mit Hermann Markus (Stein Nr. 861) verh. Mina war die Tochter des Meier Mannheim und seiner Frau Esther geb. Bentheim in Gräfenhausen.

[Steen] „861 Hermann (Naftali) Markus, Sohn des Jehoschua Markus, aus Messel, geb. 6.2.1862, gest. 23.3.1937.“

Walter Joseph Speier

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Speier, Walter Joseph, geb. 08 mei 1927 in Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 13 juli 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 16 juli 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Frederik Hendrikstraat 3
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 27 035**: Een lijst, overschreven met "*Toestand 1 Sept. 1942 Joodsch lyceum*" met vier kolommen noemt in kolom "*onderbouw*" 16 namen. De overige kolommen overschreven met "*H D.* [?] *A., H. D.* [?] *B.* en *Gymnasium*" vermelden telkens 3 leerlingen, waaronder in de vierde kolom Gymnasium de naam van "*W.J. Speier (1927)*".
■ **Drs. C. van Dam, Jodenvervolging in de stad Utrecht** (Zutphen 1985) p. 68: Midden oktober 1941 werd naast de ULO aan het Ondiep 63 ook een Joods Lyceum aan de Springweg ingericht. Vanaf 1 januari 1942 was dit lyceum in het Centraal Israëlitische Weeshuis aan de Nieuwe Gracht 92 gevestigd.
Toen in september 1942 het weeshuis werd gevorderd door de bezetter, moesten de weeskinderen, die er nog waren, en het personeel naar Amsterdam en later naar Westerbork vertrekken. De lyceïsten gingen naar de Springweg 164 waar ze samengevoegd "*met de leerlingen van de lagere School en het ULO*" tot september 1943 hun lessen volgden.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 223: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Speier Walter 8.5.27*".
■ Gedenksteen aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

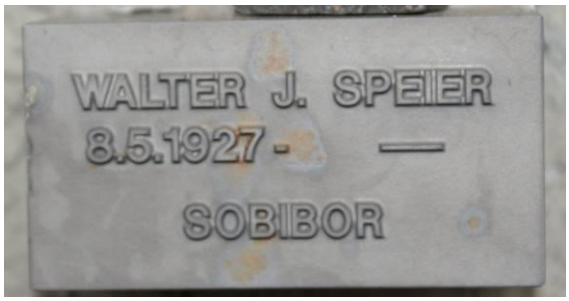

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte no. 1233, Utrecht 16 juni 1950, blijkt, dat Walter Joseph Speier de zoon was van Bertha Speier-Markus en:

Jacob Speier

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Speier, Jacob, geb. 03 oktober 1900 in Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 13 juli 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdatum: 16 juli 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 223: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Speier Jacob 3.10.00*".
■ Gedenksteen aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte no. 1234, Utrecht 16 juni 1950, blijkt, dat Jacob Speier gehuwd was met:

Bertha Speier-Markus

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Speier, Berta, geb. Markus, geb. 29 april 1896 in Langen, woonde in Frankfurt am Main. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork, 13 juli 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdatum: 16 juli 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 220: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Markus Bertha 29.4.96*".

Johanna Speier-Bergfeld

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch** ■ **Alfred Gottwaldt / Diana Schulle**, Die 'Judendeportationen' aus dem Deutschen Reich 1941-1945, p. 310 /
■ db.**yadvashem**.org/deportation/transportDetails.html?language=de&itemId=5091986: Met transport 8.92 werd grootmoeder Johanna Speier-Bergfeld op 18-08-1942 vanuit Frankfurt am Main naar Theresienstadt gedeporteerd, waar de trein op 19-08-1942 aankomt. Op 26-09-1942 moet grootmoeder in de trein stappen, die haar naar het vernietigingskamp Treblinka brengt, daar stopt de trein op 28-09-1942; vermoedelijk werd zij op deze dag of de dag erna van het leven beroofd.

Spetter			
[1566] **Isidor,** 29-04-1881 Rotterdam, 22-10-1943 Rotterdam			
Isaac Spetter, 01-07-1850 Rotterdam; ald. op 18-03-1917 overleden.		Henrietta Katan, 17-09-1852 's-Gravenhage; ovl. 15-02-1919 Poortugaal; Rotterdam begr.	
Huwelijk op 08-07-1874 te Rotterdam.			
Isaac Spetter, ± 1797 Alphen; op 15-11-1878 te Rotterdam overleden.	Saartje Isaacs de Winter, ± 1805 Bergharen; ovl. op 07-08-1879 te Rotterdam.	Jacob Katan, 25-04-1821 Maassluis; ovl. op 21-04-1885 te Rotterdam.	Josephina Ruit (Kint, Kuijt), 17-02-1811 's-Gravenhage; ovl. op 19-08-1885 te Rotterdam.
Huwelijk op 08-10-1834 te Rotterdam.		Huwelijk op 11-12-1844 te 's-Gravenhage.	
■Akevot: .../denbosch/1783.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ http://gw4.geneanet.org/index.php3?b=peetvandee&lang=en;p=isaac;n=spetter;oc=3 ■ http://gw4.geneanet.org/index.php3?b=peetvandee&lang=en;p=henrietta;n=katan ■ http://www.geni.com/people/Saartje-de-Winter/6000000015281698511 ■ http://goudsmit.home.xs4all.nl/CollateralFamiliesPersonsV2/ps15_421.htm ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F82426/I215416/			

Isidor Spetter

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Croeselaan 253 bis, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde zijn **tweede echtgenote**: **Henriette Johanna Spetter-van der Heijden**, 16-02-1888 Den Bosch; 22-10-1943 Auschwitz.
"*Isidor Spetter is op 12 oktober 1904 in Rotterdam getrouwd met Elize Cats. Het echtpaar kreeg een dochter Amalia. Elize Spetter-Cats is in 1929 in Oegstgeest gestorven.*
In 1941 woonde Amalia op een ander adres. Toevoeging van een bezoeker van de website."
■ **In Memoriam**: Spetter, Amalia. 15-02-1911 Amsterdam, 27-07-1942 Auschwitz*****.
■ **Genlias**: **Eerste echtgenote**: **Elize Cats** is op 13-7-1929 te Oegstgeest op leeftijd van 52 jaar overleden; overlijdensakte 82, Oegstgeest 15-7-1929. Ouders van Elize Cats: Elias Levie Cats en Amalie de Vries.
■ **Akevoth: .../denbosch/1783.htm**: Isidor / Isidoor / Isidore Spetter was voor de tweede keer op 04-05-1931 te 's-Hertogenbosch getrouwd met [1567] **Henriette Johanna van der Heijden**,

geb. 16-02-1888 's-Hertogenbosch; ovl. 22-10-1943 Auschwitz, dochter van Abraham van der Heijden en Hendrina Heimans.

Spetter-van der Heijden

[1567] **Henriette Johanna,** 16-02-1888 Den Bosch, 22-10-1943 Auschwitz

Abraham van der Heijden, 06-06-1846 Oisterwijk, veehandelaar; ovl. op 10-04-1911 te 's-Hertogenbosch; te Oisterwijk begraven, grafsteen MC 137.	Hendrina Heijmans, 16-01-1854; ovl. op 22-01-1935 te 's-Hertogenbosch en te Oisterwijk (N-BR) begraven, foto van haar grafsteen zie MC [Max Cahen] 136.

Huwelijk op 11-09-1878 te Oisterwijk (N-BR).

Michiel (Machiel) van der Heijden, 27-12-1805 Oisterwijk, vleeshouwer, rentenier; ovl. op 10-04-1886 te Oisterwijk en ald. op 10-04-1886 begr.; MC 74.	Catharina van Zwanenburg, 07-10-1809 Heesch; ovl. op 08-07-1876 te Oisterwijk (N-BR) en ald. op 08-07-1876 begraven; MC 73.	Hartog Hijmans, 07-10-1807 Tiel (GLD), winkelier; op 30-04-1884 te 's-Hertogenbosch overleden en te Tiel (GLD) begraven.	Johanna Freerks de Hartog, 01-01-1815 Groningen; op 28-6-1880 te Tiel (GLD) overleden en aldaar begraven.
Huwelijk op 08-08-1836 te Heesch (N-BR).		Huwelijk op 18-04-1841 te Groningen.	

■ J. Bader, Verborgen in Brabantse bodem, CD ■ akevoth.org/genealogy/voss/11.htm ■http://akevoth.org/genealogy/denbosch/843.htm ■Genlias

■ **Bader, Verborgen in Brabantse Bodem**, p. 92 [Inscriptie op **grootvader Michiel van der Heijden**'s grafsteen]: *"MC74*
'Hij zag dat de rust goed was.' [Genesis 49:15]
PN/
een deugdzaam man in de leeftijd der sterken. Het werk zijner handen en getrouw al zijn dagen.
Met rechtvaardigheid en gerechtigheid bestuurde hij zijn gemeente.
Zijn ziel moge in goedheid vernachten en hier zal zijn lijk rusten.
De geachte heer parnas en bestuurder Michaël, zoon van de weledele heer Mozes van der Heijden. En de naam van zijn moeder is Channa. Overleden in goede naam op de Heilige Sjabbatdag 5 Nissan en begraven op maandag daarna van het jaar 646. Moge hij in ere rusten.*
Op het linkerdeel van de steen staat de volgende Nederlandse tekst:
Hier rust het stoffelijk overschot van wijlen Machiel van der Heijden
die steeds de belangen van de Isr. Gemeente
Oisterwijk met hart en ziel voorstond.
Geb. te Oisterwijk de 25 december 5566
en aldaar overleden op zaterdag 19 april 5646, 5 Nissan.

** Machiel Mozes van der Heijden, geboren te Oisterwijk op 26 december 1805. Zijn beroep was slager. Na de dood van Mozes Heijmans in 1846 en zijn vader Mozes Nathan van der Heijden in 1847 (MC50) nam hij steeds meer de leiding op zich van de zeer kleine joodse gemeente van Oisterwijk, die bij zijn dood op 10 april nog maar uit zeven leden bestond. Hij werd als voorzitter opgevolgd door zijn zoon Mozes van der Heijden, die niet in Oisterwijk woonde maar in Schijndel. Machiel van der Heijden was sinds 1876 weduwnaar van Catharina van Zwanenbergh (MC73), geboren te Heesch en op 68-jarige leeftijd overleden te Oisterwijk op 8 juli 1876. Beide echtelieden hebben een identieke imposante steen op het graf gekregen."*

■ Op de bijbehorende **CD van J. Baders boek** zijn foto's uit de Collectie Cahen = MC van beide grafstenen opgeslagen. De steen MC 73 is niet in het boek beschreven, maar de Nederlandse tekst op het linkerdeel luidt als volgt:

"NAGEDACHTENIS/ VAN/ WIJLEN CATHARINA / VAN ZWANENBERCH / ECHTGENOTE VAN / MACHIEL VAN DER HEIJDEN / GEBOREN TE HEESCH / OVERL. TE OISTERWIJK / IN DEN/ OUDERDOM / VAN 68 JAREN/ 16 TAMMUZ 5636/ 8 JULI/ H.A.R.I.V."

Henriette Johanna Spetter-van der Heijden

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Croeselaan 253 bis, Utrecht.

■**http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/14350.htm**: Voor de eerste keer trad Henriette Johanna van der Heijden op 29-10-1918 te 's-Hertogenbosch in het huwelijk met **Jacob Abraham de Jong** die op 30-04-1879 te Bolsward (FR) geboren en op 22-08-1923 te Leeuwarden overleden is.

Spetter-Turksma			
[473] **Suze,** 17-03-1921 Utrecht, Bakkerstraat 25, 27-04-1944 Auschwitz*****.			
Abraham Turksma, 02-04-1883 's-Gravenhage; 12-10-1942 Auschwitz*****.		Saartje Engers, 13-09-1882 Gravenzande; 12-10-1942 Auschwitz*****.	
Huwelijksakte 12, Utrecht 08-01-1918			
Marcus Moses Turksma, 09-02-1850 Den Haag; ald. ovl. op 01-04-1889.	Debora Spiero, 18-07-1851 Den Haag, ovl. op 18-01-1920 te Utrecht. *****	Suse******) Engers, 03-06-1854 Winschoten; ovl. op 28-06-1937 te Rotterdam.	Maria van Teijn, 05-06-1860 's-Gravenhage; ovl. op 14-09-1893 te Rotterdam.
Huwelijk op 25-07-1877 te Den Haag.		Huwelijksakte 9, 's-Gravenzande 07-05-1882. Echtscheiding 02-11-1891.	
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/8589.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/vantijn/982.htm ■ Genlias ■ WieWasWie			

*****) ■ **Zandpad**: *"6 C 11 B -; Spiers Debora, overleden te Utrecht op 18-1-1920; geboren op 18-7-1851; partner M. Turksma"*

******) ■ http://**akevoth**.org/genealogy/vantijn/982.htm/ WieWasWie/ **Hage** en **de Vey Mestdagh**, De Joodse Gemeenschap van Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden, p. 307: **Grootvader** *"Suse trouwt voor de 2de keer op 7-1-1892 te Onstwedde met Ester Goudsmi[d of t]"*, geb. 11-09-1853 Stadskanaal, dochter van Mozes Abrahams Goudsmid en Geertruida Abrahams van Zijl; huwelijksakte 1, Groningen 07-01-1892 Onstwedde.

■ **WieWasWie:** Opmerking in de overlijdensakte: "*eerder gescheiden echtgenoot van Maria Teijn, daarna weduwnaar van Ester Goudsmid*" Het laatst was Suse Engers gehuwd met Elisabeth Glaser, dochter van Thierri Glaser en Frouwke van den Hove; huwelijksakte 310, Nijmegen 17-10-1911.

Suze Spetter-Turksma

■ **joodsmonument.nl**: Woonadres: Harstenhoekweg 33, Scheveningen. Op het zelfde adres woonden haar ouders. *"Suze Turksma huwde op 6 mei 1942 in Den Haag. Haar man overleefde vermoedelijk de oorlog. Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Suze Turksma"*

■ ***Het Joodsche Weekblad**, No. 4 - 1 Mei 1942 (14 IJAR 5702), p. 8: "SUZE TURKSMA en IES SPETTER huwen 6 Mei 1942 ten stadhuize. Choeppa 19 Mei 1942 om 12 uur, Geb. N. I. Gem., Nwe. Molstr. Receptie 3-5, Obrechtstraat 84, Den Haag."*

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**, gezinskaart van Abraham Spetter: Suze's echtgenoot IES was **Isaäc Spetter**, geb. 15-09-1921 den Haag, zoon van Abraham Spetter, geb. 03-03-1892 Rotterdam, ovl. 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 137] en Rebecca Dessaur, geb. 04-06-1891

Den Haag, ovl. 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 125]. Behalve IES hoorden nog vier kinderen bij het gezin Spetter-Dessaur, dat ingeschreven was op Obrechtstraat 84 te Den Haag: Sophia 22-01-1917, Veronica 14-07-1918, Elisabeth 24-05-1923 en Henriëtte 19-09-1927. Allen zijn te Den Haag geboren.

<table>
<tr><td colspan="4">van Spier
[1568] Isaäc, 07-03-1925 Zutphen, 31-12-1942 Spytkowice.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Meijer van Spier, 24-11-1903 Zutphen;
ovl. 31-12-1942 Spytkowice.</td><td colspan="2">Roosje Levie, ± 1906 Rheden;
ovl. op 29-01-1929 te Zutphen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1924 [Roosje was toen 19 jaar, het eerste bekende kind was Isaäc, die op 07-03-1925 werd geboren. In 1927 kwam Karoline en in 1928 Benjamin ter wereld.]</td></tr>
<tr><td>Isaac van Spier,
13-08-1869 Culemborg; ovl. 30-09-1942 te Zutphen.</td><td>Lina Lipschits,
10-05-1874 Zutphen;
ovl. 1962;
dochter van Meijer Lipschits en Sara Danser.</td><td>Salomon Levie,
06-11-1874 Rheden;
14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 99].</td><td>Karolina Gompes,
1868 Würzburg;
ovl. 01-08-1922 te Arnhem.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 107, Zutphen 04-09-1901.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 276, Arnhem 07-09-1898.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ https://www.geni.com/people/Lina-Lipschits/6000000024945507710 ■ Genlias
■ home.hccnet.nl/r.bobbe/danser/danser.htm#BM144223 ■ joodsmonument.nl</td></tr>
</table>

Isaäc van Spier

■ **joodsmonument.nl**: Adres, datum onbekend: Kamp 14, Amersfoort
Adres in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis
Adres op 1 juni 1942: Van der Heydenstraat 3, Maastricht
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte, geregistreerd op 30 januari 1929 te Zutphen blijkt, dat vader Meijer van Spier weduwnaar van **Roosje Levie** was.

van Spier Moffie

[474] **Wolf,** 04-04-1930 Utrecht, 21-05-1943 Sobibor

NN NN	Sara van Spier, geb. 30-11-1906 te Culemborg, dochter van Jacob van Spier, geb. ± 1872, en Sophia Belia van Spier, geb. ± 1875

Pleegouders

Mozes van Spier Moffie, 06-12-1890 Amsterdam; 13-11-1942 Auschwitz.	Jetje Zwaaf, 12-02-1892 Amsterdam; 21-05-1943 Sobibor.

Huwelijksakte Reg.3E fol. 40v, Amsterdam 12-07-1916.

Emanuel Moffie, ± 1850 Amsterdam, sjouwerman, milicien; 9-05-1924 te Diemen begr., A 43 37.	Vogeltje Kijl, ± 1854 Amsterdam, werkster; op 07-10-1918 te Diemen begr., graf A 43 36.	Wolf Zwaaf, ± 1863 Amsterdam, sigarenmaker; op 02-02-1939 te Diemen begr., graf C 11 92.	Elisabeth Bril, 21-05-1861 Amsterdam; 16-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 64].

Huwelijksakte Reg. 10 fol. 22v, Amsterdam 16-09-1874.	Huwelijksakte Reg. 22 fol. 10, Amsterdam 26-09-1883.

■ José Martin, Herinneringscentrum Kamp Westerbork ■ joodsmonument.nl ■ In Memoriam ■ WieWasWie

Wolf van Spier Moffie

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
49	*1930*	*5690*	*17. Apr*	*3 dechh" bePesach*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Spier, van	*Wolf*	*Ze'ev ben A"A"*	*04. Apr*	*6 Nissan*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Rijksklinieken*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
onbekend			*Spier, van*	*Saartje*	*Sara bat Ja'acov*

Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en **WieWasWie**]

Wonende te Hilversum 1e Nieuwstr; kind wordt geadopteerd door Moffie A'dam.
3dechh"bePesach = 3 dechol hamoëed be Pesach = 3e tussendag in Pesach

[■ **WieWasWie:** Sara van Spier, geb. 30-11-1906 te Culemborg, dochter van Jacob van Spier, geb. ± 1872, en Sophia Belia van Spier, geb. ± 1875; geboorteakte 265, Culemborg 01-12-1906.]

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Zwanenburgwal 14a-II, Amsterdam. JOKOS-dossier no. 14504 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 118: Hij staat met tamelijk verkorte achternaam op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Spier Wolf 4.4.30*". Ook de naam van zijn moeder staat op deze lijst, pagina 121: "*Zwaaf Jetje 12.2.92*".
[Op de in 1948 gereconstrueerde persoonskaart van Wolf van Spier Moffie is als moeder Saartje van Spier aangegeven - er is een vrouw genaamd Saartje van Spier op vrijdag 14 mei 1943 in Sobibor van het leven beroofd. Haar geboortedatum staat op de transportlijst van 11 mei 1943, Schelvis, p. 101: *30.7.82*. Twee reden spreken ervoor, dat Jetje Zwaaf de moeder van Wolf is, ten eerste zij was tien jaar jonger dan Saartje Spier en ten tweede zij is evenals Wolf op 18 mei 1943, dus een week later dan Saartje Spier, op transport gesteld, Schelvis, p. 121. Saartje van Spier stamde uit Culemborg en woonde aan de Kolfbaan 4: "*Huissleutel ingeleverd. Huis verzegeld op 12 April 1943*" staat te lezen in **Struikelstenen in Culemborg**, Culemborgse voetnoot 2012-46, op pagina 27.
Maar het kan niet zonder twijfel worden uitgesloten dat een derde vrouw Saartje van Spier geheten de moeder van Wolf van Spier Moffie was.]

Spitz-Hoofiën

[475] **Lena,** 24-10-1879 Utrecht, Jufferstraat B 564, 15-02-1945 Bergen-Belsen

Jacob Hoofiën, 1845/46 Steenwijk, rabbijn te Utrecht; ovl. 06-03-1886 Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 37 A 3 C -.	Rozina Blaauw, 30-06-1855 Utrecht, directrice van een bewaarschool; ovl. 14-03-1911 Amsterdam.
Huwelijksakte 135 Utrecht 25-04-1877	

Frederik Jesajas Jacob Hoofien, 1818/19 Vledder; op 26-03-1872 te Steenwijk overleden.	Leentje Simon de Groot, 1821/22 Steenwijkerwold; ovl. op 21-11-1894 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 38 A 12 A 1150.	Soetman Levi Blaauw (Soesman Levie), ovl. op 18-12-1874 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 53 A 34 A -.	Saartje Schoon ± 1820 Uithoorn; op 18-02-1912 te Wormen (Apeldoorn) overleden.
Huwelijksakte 27, Steenwijk 21-08-1845.		Huwelijksakte 336, Utrecht 06-12-1848.	

■ http://akevoth.org/genealogy/hoos/19.htm
■ http://www.geni.com/people/Rozina-Blaauw/6000000016152727042 ■ Genlias
■ http://88.159.165.240/wwwpondes/inddetail.php?inum=811781827 ■ WieWasWie

■ **Genlias / Zandpad**: Voor de eerste keer was **grootvader Soesman Levie Blaauw** met **Sara Schoon** getrouwd. Sara was de oudere zus van Saartje. Sara is op 29-07-1847 te Utrecht op leeftijd van 30 jaar overleden en hoogstwaarschijnlijk op de Joodse begraafplaats aan het

Zandpad te Utrecht ter aarde besteld, graf 18 A 20 B, overleden Utrecht 08-08-1846, partner S.L. Blaauw. Overlijdensakte 1215, Utrecht 30-7-1847.

Lena Spitz-Hoofiën

■ **HUA** 24-10-1879, geboorteakte nr. 2065
■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Herculesstraat 13 a - I, Amsterdam
Echtgenoot: Elias Spitz, 20-05-1874 Amsterdam; 19-01-1945 Bergen-Belsen
Zonen: Abraham Spitz, 20-02-1910 Amsterdam; 23-04-1945 Tröbitz
Jacobus Spitz, 21-10-1912 Hilversum; 27-03-1945 Bergen-Belsen
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."
Genlias / Akevoth, Ashkenazi Marriages DB: Lena Hoofien trad op 17-01-1924 te Watergraafsmeer in het huwelijk met **Elias Spitz**, zoon van Isaac Jochem Spitz en Sara Kleerekoper; huwelijksakte reg. W1; fol. 3, Watergraafsmeer 17-01-1924.
Elias Spitz was voor de eerste keer gehuwd met Rachel Konijn, dochter van Abraham Konijn en Grietje Polak. Rachel is op 27-8-1883 te Amsterdam geboren en op 10-12-1921 op leeftijd van 38 jaar te Hilversum overleden. Rachel is de moeder van Abraham en Jacobus Spitz.
■ **joodsmonument.nl**: [Stief] **Zoon Abraham Spitz**: *"Begin april 1945 werden gevangenen uit het concentratiekamp Bergen-Belsen overgebracht naar het concentratiekamp Theresienstadt. Een van de drie daarvoor gebruikte treinen is bij het dorp Tröbitz door het Russische leger bevrijd. Vele inzittenden hebben deze treinreis niet overleefd. Van de in de trein omgekomen personen zijn 28 op 25 april 1945 in een gezamenlijk graf begraven. Dit gemeenschappelijke graf ligt aan de straatweg naar Wildgrube, vlak voor de grote bocht naar links aan de linkerzijde op de glooiing, ongeveer 20 meter van de straatweg.*
Abraham Spitz is in dit gemeenschappelijke graf ter aarde besteld.
Informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis. Opsporing Joodse personen, lijst van overledenen die in Tröbitz en omgeving ter aarde zijn besteld."
■ **joodsmonument.nl**: "***David Spitz*** [Hilversum, 15 april 1918; Gemeente niet bekend, 30 september 1942] *was een zoon van Elias Spitz en Rachel Konijn.*
Toevoeging van een bezoeker van de website
David Spitz *was getrouwd met Marcella de Vries. Marcella de Vries verbleef van 27 maart 1941 tot 22 mei 1942 in het Jeugd-Alijah tehuis in Elden, Huize Voorburg. Dit tehuis aan de zuidrand van Arnhem was bestemd voor de wat oudere Palestina-Pioniers (van 16 tot 19 jaar). Daarna vertrok zij weer naar Voorst. De burgemeester van Voorst verzocht opsporing, aanhouding en voorgeleiding van David Spitz en van zijn vrouw Marcella Spitz-de Vries. Zij waren woonachtig in Voorst en ze werden er van verdacht van woonplaats te zijn veranderd zonder daartoe de vereiste vergunning te hebben. Met deze omschrijving werden Joden aangeduid die waren ondergedoken.*
Algemeen Politieblad, nr. 47, 26 november 1942, 1316, bericht 2861; F. van der Straaten, Om nooit te vergeten. Herinneringen en belevenissen aan/van Palestina-Pioniers in Nederland gedurende de oorlogsjaren 1939-1945 (Mijnsheerenland s.a.) 198, 216"

■ **jodeninnederland.nl: Broer: Eliezer Siegfried Hoofiën** (Siegfried) is op 29-08-1881 te Utrecht geboren. Hij trouwde in 1910 met Marion Maykels. In 1957 is hij overleden.
„Memo
Zionist, 1e secr. JNF Keulen (1909). Vanaf 1912 in Palestina. Directeur Anglo-Palestine Company en later de Bank Leumi. Werd tijdens WO I koning van Jeruzalem genoemd (beheerde alle geld- en voedselstromen). Op het eerste geld stond zijn handtekening! Consul Palestina sinds 1924. Ridder orde Oranje-Nassau (1949, of toch 1936?
Bronnen
*Centraal blad voor Israelieten in Nederland**, vol. 52, no. 27 (1936-09-03), p. 1*
Central Zionist Archives
Snouckaert van Schauburg, W. [et al.], De Nederlandsche ridderorden 1900-1936, vol. 2, p. 664
Encyclopaedia Judaica
Joodse wachter, vol. 42, no. ? (1951-11-16), p. 7
Püttmann, F. (ed. et al.), Markante Nederlandse Zionisten
*Nieuw Israelietisch Weekblad**, vol. 80, no. 4 (1949-01-07), p. 8*
*Nieuw Israelietisch Weekblad**, vol. 82, no. 40 (1951-09-14), p. 3 (+foto)*
Michman, J. [et al.], Pinkas: geschiedenis van de Joodse gemeenschap in Nederland
The Jewish year book, vol. 1950, p. 383
Beroepen
Ridder Orde Oranje-Nassau (niet-Joods) Persoonlijk Onderscheiding
Zionist Politieke beweging (Joods) Politiek Zionistische Beweging
Diplomaat overig Overheidsinstelling (niet-Joods) Overheid Buitenlandse zaken
Bestuurslid Internationale organisatie (Joods) Organisaties bestuurlijk
Bankier Bank (niet-Joods) Handel en Industrie Bank- en verzekeringswezen
Directeur Bedrijf (niet-Joods) Handel en Industrie Handel en Industrie algemeen"

Spritzer

[1569] **Heinrich,** 07-11-1882 Niemirow, 28-05-1943 Sobibor

Spritzer-Ritter

[1570] **Tilla**, 20-01-1886 Oswiecim, 28-05-1943 Sobibor

■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Mauritsstraat 105, Utrecht. *"Van dit huishouden is ook een JOKOS-dossier (nummer 31505) aanwezig op het Gemeentearchief van Amsterdam. Voor inzage is toestemming nodig van de stichting Joods Maatschappelijk Werk. Uit het JOKOS-dossier is bekend dat er een claim is ingediend voor vergoeding van waardevolle voorwerpen ingeleverd bij de roofbank Lippmann-Rosenthal (L-claim, nummer 11369/15797)."*

"Heinrich Spritzer en Tilla Ritter hadden twee kinderen die de oorlog hebben overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 137 en 135: Hun namen staan op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Spritzer Heinrich 7.11.82*" en "*Ritter Tilla 20.1.86*".

<table>
<tr><td colspan="4">van der Stam
[1571] Heyman Salomon, 04-10-1901 Rotterdam, 30-11-1943 Dorohucza</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham van der Stam, 14-11-1869 Rotterdam; winkelier; ovl. op 10-10-1931 te Rotterdam en aldaar op 11-10-1931 begr.</td><td colspan="2">Roosje Lezer, 24-01-1869 Assen; ovl. op 10-08-1934 te Rotterdam en op 12-08-1934 te Rotterdam begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 06-08-1899 te Rotterdam. "Getuigen bij de bruiloft waren Levie Gazan, koster der Isr. gemeente, en Mozes Engers, gemeente bode."</td></tr>
<tr><td>Heyman Salomon v. der Stam, 20-01-1842 Oud-Beijerland; koopman, vuurstoker; ovl. op 26-07-1895 te Rotterdam.</td><td>Esther v. Klaveren, 16-08-1840 Schoonhoven; uitdraagster; ovl. op 01-04-1910 te Rotterdam.</td><td>Mozes Lezer, 1831 Assen, vleeschhouwer; op 28-12-1919 te Assen op leeftijd van 88 jaar overleden.</td><td>Jenetta de Vries, ± 1840 Gennep, dienstbode; op 13-06-1911 te Assen overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 05-05-1867 te Rotterdam.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 26, Assen 10-05-1868.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ akevoth.org/genealogy/vanderstam/128.htm ■.../vanderstam/55.htm
■http://akevoth.org/genealogy/vanderstam/180.htm ■ Genlias</td></tr>
</table>

■ **Ali van den Berg**, Oud-Beijerland, p. 186**:** Grootvader Heijman Salomon van der Stam werd op 01-02-1842 te Oud-Beijerland besneden:
"*Vader: Salomon David van der Stam - Moeder: Catharina Cohen - Sandak: Levie van den Berg - Sandeket: Gerritje Goudsmit, vrouw van Levie van den Berg*"

■ De naam van **grootmoeder Jenetta de Vries** komt voor in **Wiel S. Van Dinter**, de Joden van Gennep, 1650 – 1950, op pagina 87 in de *'Geslachtstabel familie de Vries te Gennep'*.

Heyman Salomon van der Stam

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Servetstraat 1 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 5632 op het Gemeentearchief Amsterdam. " *Twee verwanten hebben de oorlog overleefd*."

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 104: Zijn naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943: "*Stam van der Heiman 4.10.01*".

<table>
<tr><td colspan="4">van der Stam
[1572] Rozetta, 11-05-1928 Chorstraat 45, Delft, 03-09-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hyman Herman van der Stam,
21-07-1896 Delft; 31-01-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">Mina Rubens,
01-06-1896 Elburg; 03-09-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 237, Enschede 06-08-1923.</td></tr>
<tr><td>Andries v. der Stam,
07-05-1870 Delft;
26-03-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 37].</td><td>Sara Davids,
12-11-1871 Culem-
borg; ovl. op
06-11-1938 te Delft.</td><td>Salomon Rubens,
± 1859 Elburg;
ovl. op 06-10-1926 te
Enschede.</td><td>Rozetta Groenberg,
12-06-1864 Assen;
03-09-1943
Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 40, Culemborg 07-08-1895.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 47, Assen 28-08-1887.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Gemeentearchief Delft, Gezinskaarten 1910 - 1938, fiche 317 ■ Genlias ■ In Memoriam</td></tr>
</table>

■**Hulst en Luning**, De Joodse gemeente Assen, Assen 1991, p. 69: De ouders van grootmoeder Rozetta Groenberg "kregen tussen 1864 en 1890 12 kinderen" [zie http://**akevoth**.org/genealogy/ndbcore/1557.htm].

Rozetta van der Stam

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Amsterdamschestraatweg 1 bis, Utrecht.

■ **Gemeentearchief Delft, Gezinskaarten 1910 - 1938, fiche 317**: Rozetta's oudere broer **Andries** en werd op 03-08-1924 te Delft geboren. **Rozetta** kwam op 11-05-1928 in het huis Chorstraat 45 ter wereld.

Vanaf 18-03-1935 heeft zich de familie op de Choorstraat 49 gevestigd en werd op 07-05-1934 uitgeschreven naar Amsterdam, Molukkenstraat 151.

Het geboortehuis van Rozetta op de Choorstraat 45 te Delft:

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Roza Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Amsterdamsestraatweg 1 bis
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Rozetta van der Stam tot 31-08-1941 had bezocht: Weerdsingel Westzijde ?

van der Stam-van Hachgenberg

[477] Sara, 04-07-1873 Utrecht, Geertesteeg 24, 05-10-1942 Auschwitz

Salomon van Hach(g)enberg, ± 1850 Amsterdam; ovl. 18-01-1997 te Rotterdam.	Barendina Cohen, 09-02-1852 te Utrecht; na 1900* overleden.
Huwelijksakte 274, Rotterdam 15-04-1874.	

Joseph van Hach-genberg, ± 1812 Hoya*; ovl. op 25-03-1861 te Rotterdam.	Sara Keesje, ± 1825 Amsterdam; ovl. op 27-12-1883 te Rotterdam.	Samuel Cohen, ± 1801 Amsterdam; ovl. op 21-12-1889 te Utrecht.	Betje Ert, 20-08-1813 Kortenhoef; ovl. op 13-10-1902 te Utrecht.
Huwelijk op 27-08-1851 te Rotterdam.		Huwelijksakte 332, Utrecht 29-10-1834.	

■ Genlias, ■ http://akevoth.org/genealogy/vanderstam/162.htm ■ AKEVOTH: Ashkenazi marriages Database ...noach/noach_view.asp?e... ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin.php?id=F17558 [*Hoya = D-27318]

***** ■ **Digitale Stamboom Rotterdam: Moeder Barendina Cohen** hertrouwde op 25-04-1900 te Rotterdam met **Jonas Flora**, geb. ± 1842 Haarlem, ovl. 18-03-1908 Rotterdam, zoon van Emanuel Abraham Flora en Meintje Zwartser. Jonas was eerder weduwnaar van Roosje Kloot.
Grootmoeder Sara Keesje hertrouwde volgens akte 448 op 24-06-1863 te Rotterdam met **Meijer Israel Visser**, geb. ± 1832 Amsterdam, ovl. 31-07-1903 Rotterdam, zoon van Israel Moses Visser en Betje Meijer de Zwart.
Grootmoeder Betje Ert: ■ **Fecken,** De Joodse Gemeenschap in 's-Graveland en Kortenhoef, p. 14: "*Op 20-08-1813 werd in Kortenhoef ene Betje geboren. Dochter van Marcus Abraham Ert, een negenendertigjarige koopman uit Kortenhoef, en van Barendje Pieneces*."

Sara van der Stam-van Hachgenberg

■ **HUA** 07-07-1873, geboorteakte nr. 1160
■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Tweede Oosterparkstraat 6 II, Amsterdam
Echtgenoot: **Jonas van der Stam**, 21-03-1882 Rotterdam; 05-10-1942 Auschwitz
■ **Akevoth: .../vanderstam/106.htm**: **Sara Hachenberg** en groenteverkoper **Jonas van der Stam** traden op 30-06-1909 te Rotterdam in het huwelijk. Zij kregen op 24-06-1910 te

Rotterdam hun dochter Maria, die op 07-09-1942 in Auschwitz werd vermoord [In Memoriam: *Maria van Dam-van der Stam. Rotterdam, 24-06-1910; Auschwitz 07-09-1942*].

<table>
<tr><td colspan="4">van der Star
[1573] Abraham, 31-07-1906 Amsterdam, 01-02-1945 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mozes van der Star, 06-05-1878 Amsterdam; 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 102: "Staal van der Mozes 6.5.78"]</td><td colspan="2">Sara van der Ster, 29-09-1877 Rotterdam; 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 102: "Staal van der-van der Ster Sara 29.9.77"]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 22-6-1898 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td>Abraham van der Star, 22-02-1844 Amsterdam; ald. ovl. op 10-01-1905.</td><td>Zoetje Schouten, 24-09-1848 Amsterdam; ald. ovl. op 27-12-1929.</td><td>Joseph van der Ster, 08-03-1857 Helder; ovl. op 15-03-1918 te Rotterdam.</td><td>Mietje Ossendrijver, 02-02-1855 Rotterdam; ald. ovl. op 10-11-1920.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 08-11-1871 te Amsterdam</td><td colspan="2">Huwelijk op 10-01-1877 te Rotterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ossendrijver/768.htm ■ Akevoth: .../ossendrijver/867.htm ■ Genlias
■ akevoth.org/genealogy/ossendrijver/794.htm
■ http://gw4.geneanet.org/index.php3?b=peetvandee&lang=de;p=mozes;n=van+der+star
■ http://gw4.geneanet.org/index.php3?b=peetvandee&lang=de;p=sara;n=van+der+ster
■ http://wc.rootsweb.ancestry.com/cgi-bin/igm.cgi?op=GET&db=:1680486&id=I639
■ http://wc.rootsweb.ancestry.com/cgi-bin/igm.cgi?op=GET&db=:1680486&id=I646
■ http://wc.rootsweb.ancestry.com/cgi-bin/igm.cgi?op=GET&db=:1680486&id=I647</td></tr>
</table>

Abraham van der Star

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Jan van Scorelstraat 27, Utrecht. Beroep: Violist.
"*Abraham van der Star kreeg één kind met zijn eerste vrouw* [Elisabeth van der Hoeven]. *Dit kind overleefde de oorlog. Na een scheiding trouwde Abraham opnieuw. Met zijn tweede vrouw* [Anna Windemuller] *kreeg hij twee kinderen.*
Abraham van der Star was altviolist in het Utrechts Stedelijk Orkest. Een foto van Abraham van der Star waarop hij een viola d'amore bespeeld, is te zien in C. Höweler, XYZ der Muziek (Utrecht 1936) 404. Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Genlias: Eerste echtgenote: Elisabeth van der Hoeven**, geb. ± 1907 Rosmalen, dochter van Henri van der Hoeven en Emma Gorter; huwelijksakte 55, Zuilen [thans Utrecht] 16-11-1932.
"*Huwelijk ontbonden bij vonnis Arr. Rechtbank Utrecht 19-01-1938, ingeschr. 09-03-1938*"
Tweede echtgenote: Anna Windemuller, dochter van Hermann Windemuller (geb. 19-6-1872 te Almelo) en Machteltje Mulder (geb. 11-08-1875 te Utrecht). [Overlijdensakte 1596, Utrecht 10-08-1949]
■ **Genlias**: Uit de overlijdensakte no. 1596, Utrecht 10-08-1949, blijkt, dat Abraham van der Star na de ontruiming van Auschwitz is overleden: "*Overlijdensplaats: Dachau*
Nadere informatie: *Overleden tijdens het transport tussen Auschwitz naar Dachau*"

■ **Czech, Kalendarium Auschwitz, 21. Januar 1945**, p. 985 en 986: "*Alle treinen bestaan uit open goederenwagons. De enkele transporten worden in de concentratiekampen Buchenwald, Groß-Rosen*, Sachsenhausen**, en Mauthausen*** gestuurd.*
** Vanwege overvulling neemt de leiding van het concentratiekamp Groß-Rosen de transport niet aan. Het transport wordt vervolgens naar het concentratiekamp Dachau omgeleid, waar hij op 28 januari 1945 aankomt. Van de 1408 gevangenen zijn 42 overleden. Verdere 25 gedetineerden sterven na aankomst in het concentratiekamp Dachau. (APMO, D-Da-3/2/2, Bl. 59-87)*"

"Het verhaal van Abraham van der Star
opgetekend door zijn zoon Joseph van der Star

Abraham van der Star was de zoon van Mozes van der Star en Sara van der Star-van der Ster. Beide ouders stierven in concentratiekamp Sobibor op 14 mei 1943. De familie van der Star was Joods maar waren daarin niet actief. Mijn moeder, Anna van der Star-Windemuller was niet Joods. Mijn vader en moeder trouwden op 15 mei 1940. Mijn vader bracht in een zoon (Max, 1936) vanuit een eerder huwelijk en bij mijn moeder had hij twee zonen (Jan George, 1942 en Joseph, 1944).

Mijn vader kreeg zijn opleiding bij 'Het Amsterdamse Conservatorium' als violist. Hij slaagde voor zijn eindexamen op 23 juni 1926. Mijn vader speelde ook altviool en viola da gamba. Het eerste orkest waarvan hij lid werd was de 'Groninger Orkest Vereniging' en hij woonde in Groningen in 1926 en 1927. Daarna werkte hij gedurende een korte periode bij het 'Utrechts Stedelijk Orkest' (USO).
In het najaar van 1929 kreeg hij een aanstelling als eerste altviolist in de USA bij het Philadelphia Orkest onder leiding van dirigent Leopold Stokowsky. Dit was iets om trots op te zijn en de Nederlandse krant NIW vermeldde met trots zijn nominatie op 27 september 1929.

Later, vanwege de crisis in de USA, verloor hij zijn baan (alle niet Amerikanen moesten hun betaalde banen opgeven). Mijn vader was een voortreffelijke violist, dus Stokowsky vroeg hem in de USA te blijven. Ondertussen probeerde Stokowsky een werkvergunning voor mijn vader te regelen. Terwijl hij in afwachting was van die werkvergunning hield mijn vader het hoofd boven water met eenvoudige banen zoals stofzuiger verkoper en liftbediende. Uiteindelijk duurde het hem te lang en hij keerde in 1935 terug naar Nederland.
Terug in Nederland kreeg hij meteen een positie als eerste altviolist bij het USO orkest. Nadat mijn vader bij het USO een contract had getekend ontving hij van Stokowsky een telegram waarin stond: "Alles is geregeld" en dat hij kon terugkeren naar de USA. Mijn vader antwoordde dat hij een contract had getekend en niet kon komen. Stokowsky antwoordde daarop "Verbreek het contract en ik betaal alle kosten".

Mijn vader was een rechtschapen man en hij was van mening dat je een afgesloten contract niet mag verbreken, dus hij bleef in Nederland. Naast zijn werk bij het USO gaf hij privé muzieklessen op allerlei instrumenten (viool, piano, fluit, enz.).

Tijdens de Duitse bezetting waren mijn vader en moeder beiden actief in het verzet. Algemeen gesproken zorgde mijn moeder voor het verbergen van mensen tegen de Nazi's terwijl mijn vader zorgde voor het maken van valse identiteitskaarten voor hen. Op een bepaald moment verzorgden zij ongeveer 30 mensen, sommigen in ons eigen huis en sommigen op andere adressen. Twee nichten van mij, waarvoor mijn ouders onderduik hadden geregeld, wonen tegenwoordig in Israël, anderen zijn in de afgelopen jaren overleden evenals mijn moeder op 6 augustus 2007.
Nadat mijn vader was gearresteerd (door verraad op 24 maart 1944) heeft mijn moeder ongeveer van alles geprobeerd om mijn vader vrij te krijgen (tevergeefs). Daarnaast ging zij ook door met haar werk in het verzet. Ondertussen gaf zij leiding in haar drogisterij en voedde ze drie jongens op.
Mijn vader werd getransporteerd naar Kamp Westerbork op 10 mei 1944 en in september 1944 werd hij vervoerd naar Kamp Auschwitz, in hetzelfde transport waarin Anne Frank zat.

In Auschwitz werd mijn vader lid van het Kamp Orkest.
Toen tegen het einde van de oorlog de Russen Auschwitz naderden moest mijn vader deelnemen aan de "DodenMars" van Auschwitz naar Dachau, die gedeeltelijk ook per trein ging. De trein kwam aan in Dachau op 29 januari 1945 en mijn vader overleed op 2 februari 1945. Na de oorlog kwam een medelid van het Kamp Orkest in Dachau bij mijn moeder op visite en hij vertelde dat mijn vader overleed in Kamp Dachau nadat hij spelend in het orkest een broodkorst aan iemand gaf. Volgens dat verhaal werd mijn vader daarvoor gestraft en in een put gegooid, waarin hij overleed. Helaas bestaat er geen Nazi informatie betreffende mijn vaders verblijf in Dachau.

Dit is naar mijn beste weten het verhaal van mijn vader, Abraham van der Star, en zoals mijn moeder mij heeft verteld.

Joseph van der Star, 27 april 2016."

[Met dank aan de heer Joseph van der Star, die zo vriendelijk was, het verhaal van zijn vader op te schrijven en voor dit herinneringsboek ter beschikking te stellen.]

<table>
<tr><td colspan="4">van Staveren
[478] Hartog, 21-01-1893 Utrecht, Springweg 125, 22-05-1944 Auschwitz
[208] Leentje Groothuis-v. S., 06-03-1876 Utrecht, Springweg 160, 28-09-1942 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="2">Samuel van Staveren, ± 1847 Amsterdam; ovl. op 02-09-1901 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begraven, graf 49 A 26 A 1169.</td><td colspan="2">Jetje Bouwman, 01-08-1851 Amsterdam; ovl. op 21-07-1930 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 42 C 18 J -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 440, Utrecht 14-10-1874.</td></tr>
<tr><td>David Gompel van Staveren, 27-09-1825 Amsterdam; ovl. voor 1851.</td><td>Leentje Samson Moppes, 28-12-1828 [of 24-12-1825; Geni] Amsterdam; ovl. 31-10-1853 Utrecht.</td><td>Abraham Levie Bouwman, ± 1803 Dirksland; ovl. op 01-11-1862 te Utrecht.</td><td>Saartje van Aalst, ± 1810 Hilversum; ovl. op 11-11-1881 te Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1846; het enige bekende kind – Samuel – werd ±1847 geboren.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 24, Utrecht 06-02-1833</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Leentje-van-Moppes/6000000015247226020 ■ Genlias, ■ Zandpad
■ www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F17423/I46384/
■ http://militieregisters.nl/zoek?loo=amsterdam&p04=david+gompel&p05=van&p06=staveren</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Broer: Mozes van Staveren**, ± 1889 Utrecht, gehuwd met **Cornelia Donker**, ± 1892 Utrecht; huwelijksakte 814, Utrecht 03-10-1918. Ouders van Cornelia Donker: Hendrik Donker en Elsje Vreijenhoef

Leentje Groothuis-van Staveren

■ **HUA** 08-03-1876, geboorteakte nr. 473

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Nieuwe Herengracht 51 I, Amsterdam

Echtgenoot: Abraham Groothuis, 16-07-1881 Amsterdam; 28-09-42 Auschwitz. Huwelijksakte reg.3C;fol.44v, Amsterdam 10-06-1909; Abraham was zoon van Mozes Groothuis en Elizabeth van Dam.

Hartog van Staveren

■ **HUA** 23-01-1893, geboorteakte nr. 197

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Leraar. Gezinsadres in februari 1941: Deurloosstraat 95 huis, Amsterdam

■ **Genlias / In memoriam**: **Echtgenote: Cato Levie**, 17-08-1895 Zwolle, huwelijksakte 177, Zwolle 06-08-1918; overleden: 22-05-44 Auschwitz. Ouders van Cato Levie: Benjamin Levie en Vrouwke Lievendag.

Steinweg

[1574] **Leo,** 11-06-1906 Münster, 29-04-1945 Duitsland; *eind februari 1945 KZ Flossenbürg*.

Salomon Steinweg, geb. 13-01-1863/4 Wickede; ovl. 13-05-1932 Münster; ald. op de Joodse begraafplaats Einsteinstraße begraven.	Karoline (Caroline) (Lina) Nathan, geb. 15-03-1865 Bornheim / Bonn; ovl. 29-04-1934 Münster; ald. op de Joodse begraafplaats Einsteinstraße begraven.

"*Vertrok van Wickede ±1880 naar Münster en stichtte een gezin.*"*****

Levy Steinweg, geb. 01-04-1828 [D-58739] Wickede, Ruhr; ovl. 04-07-1905 Münster; ald. op de Joodse begraafplaats Einsteinstraße begraven.	Amalie Rosenthal, geb. 25-10-1831 Östrich [D-46282 Dorsten]; ovl. 25-05-1914 Münster; ald. begr. op de Joodse begraafplaats Einsteinstraße.	Samuel Nathan, geb. 30-07-1826 Waldorf/ Bornheim; ovl. 09-06-1892 Bornheim / Bonn.	Sara Herz, geb. 05-08-1832 Nümbrecht; ovl. 26-06-1889 Bornheim.

Huwelijk ±1856 [Het eerste bekende kind, Selig Moritz Moses, wird op 02-02-1857 te Wickede / Arnsberg geboren.]	Huwelijk 15-10-1858 Waldorf

■ J. Farwick, Biographische Geschichte der jüdischen Familien in Herbern und Ascheberg, 1710 - 1945, p. 130 ■ http://familienbuch-euregio.eu/genius/?person=197420

■ http://www.geni.com/people/Caroline-Steinweg/6000000008488575601

■ http://www.geni.com/people/Sara-Nathan/6000000024103173893

■ http://www.geni.com/people/Salomon-Steinweg/6000000005938285022

■ http://www.geni.com/people/Levy-Steinweg/6000000022781691977

■ http://www.geni.com/people/Amalie-Steinweg/6000000022781460488

■ http://www.juedischer-friedhof-muenster.de/personensuche/

***** ■ Möllenhoff / Schlautmann-Overmeyer, Jüdische Familien in Münster 1918 bis 1945, Teil 1, p. 447

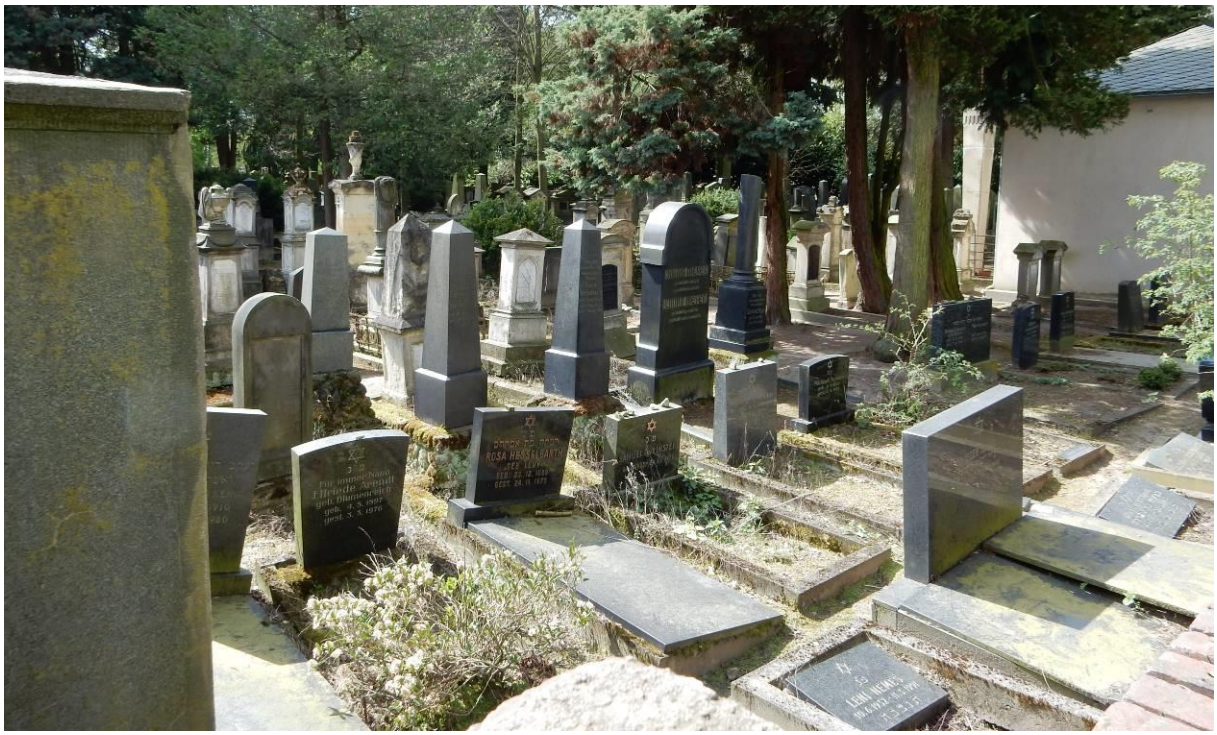

De Joodse begraafplaats aan de Einsteinstraße te Münster, gefotografeerd van achter de muur.

■ https://www.**geni.com**/people/Amalie-Steinweg/6000000022781460488: **Ooms** en **tante** van Leo Steinweg:
Selig Moritz Moses Steinweg, geb. 02-02-1857 Wickede, Arnsberg
Benjamin Steinweg, geb. 13-02-1859 Wickede, Arnsberg
Carl Steinweg, geb. 25-06-1861 Wickede, Arnsberg
Moses Steinweg, geb. 10-12-1866 Wickede, Arnsberg
Henriette Levy-Steinweg, geb. 06-06-1869 Wickede, Arnsberg
Jacob Steinweg, geb. 20-04-1871 Wickede, Arnsberg
■ **Josef Farwick, Biographische Geschichte der jüdischen Familien in Herbern und Ascheberg, 1710 - 1945**, p. 130 [**Broers** en **zussen** van Leo Steinweg]:
"*Siegfried Steinweg, 31-12-1889 Münster; 27-11-1954 Israel,*
Samuel Steinweg, 05-07-1892 Münster; op 22-08-1914 gesneuveld te Ethe in België
Paul Steinweg, 30-07-1894 Münster; overleden in de VS
Else Seelig-Steinweg, 31-1-1897 Münster; 26-10-1965 Israel
Meta Seelig-Steinweg, 2-4-1899 Münster; vermoord in het KZ Riga

An den Bleichen 5, Münster: Struikelblokken ter herinnering aan Leo's oudere Zus **Meta** en haar familie. Het eerste kind, Antonia (Anita), geb. 10-11-1923 Wismar, leefde 1995 in Israel. [P. 406; voor meer over dit gezin zie: Möllenhoff / Schlautmann-Overmeyer, Jüdische Familien in Münster 1918 bis 1945, Teil 1, p. 404 – 407]

Erna Steinweg, 14-9-1901 Münster; 14-10-1944 Münster

Anna Kahn-Steinweg, 5-6-1903 Münster, leefde 1991 in Israel"

[Het leven van **zus Else** wordt op p. 448, dat van **zus Erna** op p. 448 en 449 en dat van **zus Anna** op p. 224 en 225 in ***Möllenhoff / Schlautmann-Overmeyer****, Jüdische Familien in Münster 1918 bis 1945, Teil 1* beschreven.]

Gedenksteen in Herbern voor de Joodse familie's die tussen 1710 en 1945 er hebben geleefd.
Klaagliederen 1,12 [NBG 1951]: [...] *gij allen die vorbijgaat? Aanschouwt en ziet, of er een smart is als de smart die mij werd aangedaan*. [...]

Leo Steinweg

■ **Gisela Möllenhoff / Rita Schlautmann-Overmeyer**, Jüdische Familien in Münster 1918 bis 1945, Teil 1, p. 443: "*Het jongste der acht kinderen van de produktenhandelaar. Hij werd in het ouderlijke huis An de Bleichen 5 grootgebracht en bezocht de Joodse volksschool in Münster. Na een vierjarige leertijd tot mecanicien in Mecklenburg bracht zijn hartstocht voor motoren hem in contact met de DKW-werken, voor deze reed hij wedstrijden in het binnen- en buitenland. Eind van de jaren twintig tot begin van de jaren dertig was hij het idool van de Münsterse jeugd. In de*

krant werd hij na een race in het velodroom aan de Schiffahrter Damm als 'held van de dag' gevierd. In Hannover kreeg hij in 1931 een zwaar ongeluk en liep hoofdletsels op. Op 05-06-1932 bracht hij in Stettin een nieuw baanrecord op zijn naam. Zijn aktieve motorrennercarrière werd door het intrekken van zijn licentie vanwege zijn Joodse afkomst na de boycot 1933 beeindigd. De laatste race reed hij in mei 1933. Sedert november 1927 bedreef hij een reparatiewerkplaats in de Mühlenstraße 17. In 1931 begon hij ook met een fietsen- en motorenhandel, die floreerde op grond van zijn graad van bekendheid. Hij bekeerde zich eind 1932 tot het katholicisme en trad 1933 in het huwelijk met Emmy Bogatzki. Het echtpaar woonde Rothenburg 51 in het huis van → Paul Steilberg ['04-10-1877 Münster – Ghetto Litzmannstadt / Lodz' p. 419]. Omdat op zijn klanten steeds meer druk werd uitgeoefend, lid van het Nationalsozialistische Kraftfahrer Korps (NSKK) te worden en zijn zaak te boycotten, was langzamerhand een achteruitgang aan te tekenen. Eertijdse kameraden bleven hem trouw tot het einde toe. Maatschapelijk werd hij in toenemende mate geïsoleerd, zo dat sedert ca. 1937 slechts nog contacten met de familie en een ander 'gemengd gehuwd echtpaar' uit Dortmund bestonden. Eind augustus 1938 kwam uit NS-kringen de aanwijzing, dat hij zich in veiligheid moest brengen. Op grond daarvan vluchtte hij op 01-09-1938 met de toegestane 30 RM over de grens naar Enschede, terwijl zijn echtgenote de zaak met de goederenvoorraad onder ongunstige condities moest afwikkelen. Leo Steinweg vond in Enschede illegaal werk bij een collega, tot hij bij een controle tegen de lamp liep en zijn paspoort ingetrokken werd. Nadat hij toevlucht in een klooster in de nabijheid van de belgische grens had gevonden, wist zijn vrouw door moedig op te treden gedaan te krijgen, dat het paspoort werd teruggegeven, waardoor zijn verblijfsvergunning in Nederland was gewaarborgd. Hij vond werk bij het 'Katholieke Comité' in Utrecht, dat hem als tegenprestatie de huur betaalde. In het voorjaar van 1940 kwam een onbekende helper voor hem op. Deze stelde hem een baan bij de NSU-werken van Rio de Janeiro met betaling van de overtocht in vooruitzicht. Kort voor de afreis mislukte het plan, omdat Duitse troepen Nederland binnenvielen. Sedert het voorjaar van 1941 hield zich Leo Steinweg slechts nog binnen zijn woning op. Bij razzia's werd hij van Nederlandse buren gewaarschuwd, die als teken van gevaar een geel doek lieten uithangen. Hij vluchtte dan iedere keer op het huisdak, tot de kust weer veilig was. Door een Duitse vrouw, die in hetzelfde huis woonde en de familie bespioneerde, werd hij verraden. Zij had naar het heet 'verdachte geluiden' waargenomen. Op 23-08-1942 werd hij door de Gestapo in opvangkamp Westerbork gebracht en op 02-11-1942 samen met 953 andere Joden naar Auschwitz gedeporteerd. Hij werd aan het laadperron voor werk geselekteerd. In het buitencommando Gleiwitz, een bijkamp van Auschwitz, werd hij ingezet bij de reparatie van locomotieven en overleefde als vakarbeider, die van vitaal belang voor de oorlog was, de volgende twee jaar. Aan zijn vrouw kon hij met behulp van een soldaat onder wiens naam heimelijk brieven sturen, zo dat zij een levensteken van hem had. Kort voor de bevrijding door Russische troepen werd hij op de 'dodenmars' richting KZ Flossenburg / Oberpfalz gestuurd. Omtrent zijn dood bestaan verschillende berichten. Volgens het getuigenis van een Nederlandse overlevende kwam Leo Steinweg eind februari / begin maart bij een fusillering in een steengroeve om het leven. Het Nederlandse Rode Kruis kon bij gebrek aan verdere gegevens op 01-05-1950 slechts vaststellen, dat hij tussen eind februari en begin maart in de lijsten van de kampadministratie en in de

bewaard gebleven lijsten van de personen, die in het KZ Flossenburg werden bevrijd, niet voorkwam. Het Duitse Rode Kruis stelde vast, dat hij in het kamp Westerbork geen nummer had gekregen, op 02-11-1942 op transport naar Auschwitz was gesteld, daar het gevangenennummer 187.389 kreeg en op 14-02-1945 onder het nummer S0653 van het commando Auschwitz / Gleiwitz in het KZ Flossenburg en op 20-02-1945 werd overgedragen aan het commando Oberstraubing, een bijkamp van het KZ Flossenburg. Hij werd op 07-06-1950 van het kantongerecht Münster voor dood verklaard."

■ **Emmy Herzog, Leben mit Leo**, p.18: „*Maar altijd vaker kon men de naam Hitler horen en ook de grimassen in de ‚Stürmer'-krant zien. Op 30 januari 1933 hoorden wij op de radio van de machtsovername door Hitler*. […] *Leo sprak geen woord, en ook ik wist niet, wat ik had willen zeggen*. […] *Toen wij onze dagelijkse weg langs de* [Aa]*zee gingen en de helft achter de rug hadden, zonder dat er een woord was gesproken, bleef hij plotseling staan, sloot mij in zijn armen en zeide:*
'Dat is ons eind. Jij gaat mij verlaten.' […] *'Leo, ik zal altijd bij jouw blijven en je nooit verlaten!' Zwijgend gingen wij de donkere weg langs het water verder* […]"

(Rechts in het midden de daken van de domtorens, links de toren van de Überwasserkirche)

■ **Gisela Möllenhoff / Rita Schlautmann-Overmeyer**, Jüdische Familien in Münster 1918 bis 1945, Teil 1, p. 444 en 445: "**Echtgenote** [van Leo], huwelijk 14-06/07-1933 in Münster:

Emma (Emmy) Bogatzki *"(rooms), geb. 13-04-1903 Ludwigsdorf / Oberschlesien, zij leefde 1995 in Duitsland*

Zij was in de fietsen- en motorenzaak van haar man bezig met verkoop en boekhouding. Na zijn vlucht naar Nederland moest zij het interieur van woning en winkel tegen spotprijzen verkopen, terwijl zij van de 16 000 RM aan vorderingen slechts van een eerlijke klant geld kreeg. Zij volgde haar man in de emigratie, beschermde hem en zorgde door thuiswerk voor het levensonderhoud van beiden. Na het verraad werd haar man in het kamp Westerbork gebracht. Met de persoonlijke hulp van de bisschop van Utrecht poogde zij vergeefs, bij de Gestapo in Amsterdam

de terugstelling van deportatie voor haar man te bereiken. Een keer slaagde zij erin, haar man in het versamelkamp Westerbork te bezoeken. Elke maand moest zij zich bij de Gestapo in Amsterdam melden en elke keer werd bij haar met smerige woorden op echtscheiding aangedrongen. De trofeeën en bokalen van haar man, die bij haar ouders in Münster waren bewaard, werden tijdens de oorlog door bommen vernield. Zelf kon zij pas in 1950 naar Münster terugkeren. Als schadevergoeding voor ten onrechte ondergane hechtenis kreeg zij per maand 150 DM voor 32 maanden KZ-oponthoud van haar echtgenoot.
Bronnen: AA; EMA; JK; JL; JM; Rü; SB; StA; E. Steinweg-Herzog (Dokumente, Ivw); STR 32/8; TE; Westerbork: Overzicht"
■ **Gisela Möllenhoff / Rita Schlautmann-Overmeyer**, Jüdische Familien in Münster 1918 bis 1945, deel 2.1, p. 428 - 430:
"Interview Emmy Herzog, de weduwe van Leo Steinweg, over de 'Motorreparatiewerkplaats en fietsenwinkel Leo Steinweg, 26e augustus 1998*[...]*
[...]
"***Hoe heeft U de boycott op 1e april 1933 beleefd?***
De boycot was wel op 1e april. Er kwamen klanten en zeiden: 'Mijn god, weten jullie dat? In de stad is iets gaande! Alle winkels zijn dicht! Bij jullie is nog niemand? Bent eens blij!' Zo ging dat. Natuurlijk hebben wij ons verwonderd. Maar dan kwam in het middaguurtje een SA-man. Maar die was eigenlijk niet brutaal, dat was een schuchtere jongeling. Achteraf hebben wij ervaren, dat die uit Osnabrück [kwam], niet uit Münster. Omdat de jongelui van de SA ons toch alle kenden. Die hebben gezegd: 'Geen een wilde bij Leo [voor de winkel] staan.' Is toch klaar, die kwamen met hun motoren naar ons toe – of meestal fietsen – en hebben ze laten repareren. Geen een wilde daar staan. Daar hebben ze de SA-man uit Osnabrück gehaald, die toevallig in Münster was. Also die kwam en heeft ons het aanplakbiljet gegeven: 'Duitsers, koop niet bij Joden!' ... Dat was zo een groot gedrukt plakaat. ... Wij zullen dat in de winkel ophangen. Dat hebben wij natuurlijk gedaan. Hij heeft gezegd 'U moet winkel sluiten.' Daar heeft mijn man de winkel gesloten. Korte tijd later kwam dan [een klant] – ik weet vandaag nog de naam – en heeft tot de SA-man gezegd: 'Ik moet een nieuwe binnenband hebben.' Die wilde hem niet doorlaten. Daar heeft hij gezegd: 'Maar ik moet er een hebben!' Dan heeft hij aan de deur geklopt en mijn man heeft geopend. ... Een binnenband hoefde hij niet, hij heeft dat expres gedaan, hij woonde wel naast ons, naast de winkel. Dan is hij weggegaan en wij hebben de winkel weer gesloten. Dan kwam weer een klant, maar die ging weg. Ja, na ongeveer drie uur, langer niet, is de [SA-man] gegaan. Vanzelf, opeens was hij weg. Dan hebben wij de winkel weer geopend. Dat was also op 1e april.

Heeft deze SA-man uit Osnabrück iets gezegd?

Nee. ... Wij hebben achter de toonbank [gestaan]. ... Hij stond direct voor de ingang, direct op de stoep, direct aan de deur, zo dat niemand binnenkwam. Maar waarschijnlijk heeft zich angst van hem meester gemaakt, ik weet het niet; in ieder geval is hij verdwenen. We hebben verder het [plakaat] laten hangen, maar later, na een paar dagen, hebben wij het verwijdert. Niemand van

de Münsterse SA-lui heeft iets gezegd. Dat aanplakbiljet wilden wij daar toch niet zo lang hebben! ...
Sinds we de winkel hadden, kwamen er vele motorklanten. Vanaf circa 1936 hebben enige, die in een bedrijf werkten of er employees waren, al met moelijkheden door hun chef te kampen gehad. Iedereen wist toch, dat wij de alleenvertegenwoordiging voor de 'Imperia' [in Münster] hadden – dat was een grote machine – en [voor] de 'Tornax'. Iedereen wist, als zij also een [nieuwe] 'Imperia' reden ..., dat ze slechts bij ons kon zijn gekocht. Dan hebben die gezegd: '... Ik heb ruzie vanwege de motor!' - ... 'Waarom?' – 'De [chef] heeft gezegd: 'Hoe kunt U toch in deze tijd van een Jood een motor kopen?' Ik heb mijn man altijd verzocht, dat wij zouden emigreren, meteen al bij het begin. Daar hadden wij nog het geld gehad. Wij hadden de winkel nog goed kunnen verkopen en hadden eerst eens gezien, dat alle wissels zouden worden betaald en dan meteen eruit [uit Duitsland]. Dat heb ik hem meteen in het begin vertelt. Daar heeft hij gezegd: 'Emmy, wie wil mij dan iets aandoen?' Ik zie nog, hoe hij daar zo voor mij stond. 'Ik heb toch geen mens iets kwaads gedaan.' Ik heb gezegd: 'Jij zal zien.' – 'Ach', zei hij, 'die [Hitler] verdwijnt gauw.' Zo ging dat bij mijn man. Hij was toch eigenlijk een zeer verstandige mens, in deze betrekking was hij blind, omdat hij zo populair was. Hij heeft er hoe dan ook op gebouwd. Hij kon ja niet weten, dat de mensen later vergast worden. ..."

■ **joodsmonument.nl**: [Een van de adressen in Utrecht]: Adr. van Ostadelaan 98, Utrecht [Onderduikadres] Hartingstraat 18 bis. Beroep: Mechanicien.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Steinweg, Leo, geb. 11 juni 1906 in Münster i. Westf., woonde in Münster i. Westf. Emigratie: 01 september 1938, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 24 augustus 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Flossenbürg, concentratiekamp. Overlijdensdata: 29 april 1945, voor dood verklaard.
■ **Emmy Herzog, Leben mit Leo, Ein Schicksal im Nationalsozialismus** (Münster, 2. Auflage, 2004) Op pagina 103 staat een Foto met de bijschrift: "*Het huis in de Hartingstraat 18 bis in Utrecht. De laatste woning van de Steinwegs bevond zich op de bovenste verdieping. Hier was Leo Steinweg twee jaar ondergedoken*."
Bladzijde 151: "*Drie keer werd er aan de deur gebeld, wij sprongen uit het bed. Het was op 28 augustus 1942, precies drie uur in de nacht. Beneden op de trap hoorden we al zware schreden, mevrouw J.* [de verraadster] *had de voordeur reeds geopend. We openden de deur. Heel dichtbij ons stonden twee mannen, de een had, dat kon ik zien, een pistool in zijn hand. De andere rukte Leo in het midden van de kamer.*
'Hebben we je eindelijk, jij jodenvarken! Tien minuten: en je bent aangetrokken!' "
[Bladzijde 153:] "*Mevrouw Steinweg, tijdens uw afwezigheid heeft uw man de ketting van de waterspoeling van het toilet getrokken, en dat was voor mevrouw J. het bewijs. Omdat tot nu toe de controles zonder resultaat waren, kwamen ze deze keer in de nacht*."
[Bladzijde 154:] "*Het was op 2 september, toen ik* [Leo's echtgenote Emmy] *een kaart met de tekst als volgt kreeg: 'Herr Leo Steinweg is sedert 1 september in Westerbork', zonder handtekening*."
[Bladzijde 157:] "*Precies drie weken later ontving ik een kaart van de Gestapo uit Amsterdam: 'U wordt verzocht, op Donderdag om 10 uur bij ons te verschijnen.' "*

[Bladzijde 158, bij de Gestapo:] " *'U bent dus mevrouw Steinweg, die ons zo lang haar zeugjood [Saujuden] onthouden heeft! Hij woonde toch slechts korte tijd bij u. Waar was hij verborgen?'*
'Ik weet niet, waar hij de hele tijd was.'
'U bent een leugenachtige vrouw en bedorven door deze Jood! Maar nu ter zake: U zult uw huwelijk laten ontbinden, want hem ziet u toch al niet terug. Gaat u nu en overdenkt het grondig!' "
[Bladzijde 159 en 160:] Op 16 oktober 1942 is mevrouw Emmy Steinweg naar Westerbork gereisd en het lukte haar met toestemming van twee Nederlandse bewakers en een Duitse soldaat, haar man Leo Steinweg daar een laatste keer voor tien minuten te zien.
[Bladzijde 163:] "*Weer ontving ik een kaart, ook deze keer niet door Leo geschreven. 'Leo is op 1 november naar Auschwitz gestuurd.'* "
"*... op 24-12-1942 kwam een brief, en ik zag meteen: Het was Leo's handschrift! De afzender was een soldaat genaamd Karl B. ...*"
[Bladzijde 171:] "*Met Kerstmis* [1944] *kreeg ik een brief van Leo, het was de laatste. Hij schreef: 'Gauw krijg ik verlof en ik verheug me erop je weer in mijn armen te hebben. Ik ben nog altijd met reparatuurwerkzaamheden bezig, nu meestal aan lokomotieven. Precies twee jaar werk ik nu hier, mijn goede kameraad moest korte tijd geleden naar het oostfront. Misschien moet ik ook.'* "
Meermaals is mevrouw Emmy Steinweg van Utrecht naar Amsterdam gereden en heeft daar op de perrons van Amsterdam-Centraal terugkerende overlevenden uit Auschwitz naar haar man Leo Steinweg gevraagd.
[Bladzijde 175 en 176] Zij ervoer, dat haar man naar Flossenbürg moest, en begin april 1945 hoorde zij, dat Leo in de steengroeve geweest zou zijn.
Bladzijde 179: "In juni 1946 reed ik nog twee keer naar Amsterdam. ...
'Kent u een Leo Steinweg?'
De jongere van de twee stoot de andere aan.
'Ja die Leo, weet je, die met ons in de groeve was.'
'Na, die is toch dood, dat weet je toch, die acht mannen ...'
De andere keek me aan, men kon hem aanzien, hij had met mij te doen. Hij zei:
'Ach, u moet niet naar hem horen, hij is niet meer helder in 't hoofd.'
Reeds stegen zij in de wagen, waarbij de ambtenaar hen behulpzaam was, en op zijn fluitsignaal vertrok de trein. Dan stond hij weer voor mij en zei:
'Nu moet u niet wenen, de man was er zo ellendig aan toe, de wist niet meer, wat hij zei. In twintig minuten gaat uw trein. Komt u zolang in mijn bureau en drinkt een kopje koffie. Ik ga u dan, als de trein komt, in uw coupé brengen."
■ **Gisela Möllenhoff / Rita Schlautmann-Overmeyer**, Jüdische Familien in Münster 1918 bis 1945, deel 2.2, p. 990 en 991:
"Interview Emmy Herzog, de weduwe van Leo Steinweg, over de arrestatie van haar man in 1942 door de Gestapo in Nederland, 8e januari 1990
... Dat zijn slechts heel smalle huizen in Nederland. ... De huizen waren om een vierkant plein gebouwd [Hartingstraat 18bis, Utrecht]. *De lui aan de andere kant hadden ook een balkon aan de*

kant van het binnenhof. Daar woonden overal Nederlanders. De Nederlandse familie, die naast ons woonde, heeft die op de andere kant ingewijd en tegen hen gezegd: 'Wij moeten deze vrouw helpen. Die heeft haar man daar [verborgen].' Dat had ik aan hen verteld, omdat zij mij vaak iets te eten hadden gegeven. Zo hadden zij dan afgesproken, dat de buren tegenover een gele handdoek over de balkon zouden laten uithangen ... Dan wist ik dat controle op komst was. Die hebben op deze dag niet naar Joden gezocht. Zij hebben naar jonge Nederlandse mannen voor de arbeidsinzet gezocht, die zij wilden oppakken. Dat was dan heel simpel: Mijn man is dan van het balkon uit op het dak geklauterd. Hij had slechts een stoeltje nodig, heeft zich boven heel plat op het dak gelegd en gewacht tot de kust weer veilig was. Van al de Nederlanders heeft geen een mijn man verraden. Twee families wisten dat. Ik heb hem 1½ jaar verstopt. ...
Beneden woonde een Joods paar. De Gestapo kwam en heeft ze gearresteerd. ... In deze woning is [toen] een Duitse Frau ingetrokken, die met een Nederlander was gehuwd, die een Nazi was. Die vrouw woonde nu beneden met de meubelen van de Joodse lui. Ik heb natuurlijk weinig met haar gesproken, haast nooit. Maar, als zij gedag zei, moest ik ook wel iets zeggen. Dat ging zo een half jaar goed. Ik had met mijn man afgesproken: 'Jij mag slechts op sokken lopen.' – In Nederland zijn de wanden zo dun, dat zij alles [kunnen] horen – 'en trek niet het toillet [door].' Die klapperde door het hele huis. Mijn man heeft zich ook eraan gehouden. Ik ben 's morgens naar het werk gegaan. Op een avond kom ik thuis. Daar staat die vrouw aan het eind van de smalle lange trap, de armen uitgespreid en zegt: 'Uw heeft daar iemand verborgen.' Ik zei: 'Wat??' Ik was nu allert genoeg in dit moment: 'U bent wel gek!' – 'Daar is zeker zo een soldaat, die gedeserteerd is.' Zij wist niet, dat ik met een Joodse man gehuwd was. 'U bent wel niet goed wijs,' zei ik. 'Daar is geen sprake van.' Ik heb het zo beslist gezegd, daar was zij opeens heel stil. Een week later kom ik weer van het werk terug. Daar zei ze: 'U heeft daarboven iemand! Dat is een Jood!' In ***deze*** *nacht kwamen ze om 3 uur 's nachts en schellden, drie Gestapomannen, een Nederlander, twee Duitsers. Wij lagen in bed. Daar zegt mijn man: 'Jij, ik word gehaald!' Ik hoefde niet op de bel te drukken, dat de deur opent. Ze was al open. 'In tien minuten bent U klaar! Uw vrouw kan hier blijven. Die is geen Jodin.' Dat alles wisten zij reeds. ...*
[In deze situatie] zegt U geen woord. Wat wilt U zeggen? Meent U, U kunt die aanschreeuwen en zeggen: 'Wat bent U aan het doen?' Ze zijn eenvoudigweg erop voorbereid. Ik trilde natuurlijk als een espeblad. Mijn man kon ik aanzien, hoe het hem te moede was. Hij heeft zijn pak aangedaan, heeft de pyjama ingepakt en scheergerei. 'U hoeft niet meer', heeft men hem gezegd. Met een aktentas is hij dan weggegaan. Dat wij elkaar omhelzden en hij mij zei, wie weet hoe, drukte, is toch klaar. Daar werd de gestapobeambte zo brutaal en zeide: 'Ik zou mij niet vuil maken aan deze man.' Wat zou U dan ertoe zeggen? Mijn man is weggevoerd naar Westerbork in het opvangkamp. Ik heb het voor elkaar gekregen, daar een keer binnen te komen. Ik ben gewoon daarheen gereden. Mij hadden mensen nog geld gegeven. Westerbork is ver boven [in Nederland], nog achter Zwolle, richting Groningen. Mijn man is op 23^{e} augustus 1942 gehaald. Ik kreeg dan een tijding, door wie, weet ik niet: 'Ik ben in het kamp Westerbork en hopelijk blijf ik hier nog langer.' Ik ***moest*** *naar mijn man toe. Ik ben er heengereden. Aan de poort stonden twee Nederlandse bewakers, die voor de Duitsers dienst deden. ... Die vroegen mij, wat ik dan hier wilde maken. Ik zei – ik heb Duits gesproken -: 'Ik zou graag iemand bezoeken.' – 'U bent wel*

gek!' De andere zei tegen hem: 'Ga eens en vraag.' Dan kwam een Duitse soldaat en vroeg: 'Nou?, jonge vrouw, waar wilt U dan naar toe?' – 'Mijn man is hier. Ik zou hem graag nog eens spreken.' – 'Dat gaat toch niet!' – 'Hoezo dan niet? Dat is toch hier geen concentratiekamp', heb ik zo gezegd. Dan zei hij: 'Wacht U.' Dan kwam hij terug en zei: 'Gaat U binnen.' Dat was een kleine smalle kamer met een lange bank, anders niets. Dan kwam mijn man. Daar was hij sprakeloos. Ik had op weg een paling gekocht, in papier gewikkeld. Ik wist, mijn man eet graag aal. Ik wilde mijn man iets meebrengen. Hij komt binnen en ziet mij daar op de bank zitten. Wat zal ik U zeggen? Maar ook in deze moment komt ook een man, die een geweer met bajonet draagt. Die is voor ons op en af gegaan op de houtplanken, die vreselijk knarsten. Tien minuten mocht ik blijven. Ik heb geen woord met mijn man gesproken. Wij hebben ons slechts aan de handen vastgehouden. Dan opeens zeide de man: 'Daarvoor had U niet te hoeven komen, als U de mond niet open doet.' Wat zult U in een zulke situatie spreken? Mijn man heeft mij dan nog iets liefs gezegd. Dan moesten wij opstaan. Mijn man ging een stuk naar buiten, rond twee meter, daar is hij blijven staan. Ik ben dan naar de uitgang gegaan, heb mij omgedraaid. Daar stond hij zo met de paling. Ik was aan het wuiven en hij ook. Dat was dat laatste maal. En gelooft U, ik heb jarenlang haast elke nacht mijn man gezien. Hij staat daar, precies, hoe het beeld was. Dan wordt hij altijd dunner en verder en dan vervloeit hij in het niets. Zo heb ik elke nacht gedroomd. Achteraf, toen alles voorbij was, ben ik elke nacht om drie uur wakker geworden, met schellen, om drie uur, soms vandaag nog. ..."

■ **Gisela Möllenhoff / Rita Schlautmann-Overmeyer**, Jüdische Familien in Münster 1918 bis 1945, Teil 1, p. 445 en 446:

Broer Paul Steinweg

"*De schilder en handelaar werd in de Sternstraße 53 [Münster] geboren en in het ouderlijk eingendom An den Bleichen 5 [Münster] grootgebracht. Hij was 1916 musketier in de oorlog en kreeg als frontstrijder op 30-05-1935 het 'Erenkruis voor fronstrijders'. Sedert de gezinsstichting in 1916 en de geboorte van dochter Margot 1919 woonde hij in de Averkampstraße 9 [Münster] en bedreef van 1924 tot 1931 een filiaal van de ruwproductenhandel van zijn vader aan de Dahlweg 2 [Münster]. Na diens dood in 1932 woonde hij in het ouderlijk eigendom, ook als het huis na de dood der moeder in het jaar 1934 was verkocht worden. In juli van 1937 verhuisde hij naar de Geiststraße 98 [Münster] in het huis van [...] Hugo Hertz, van daar in het ouderlijk huis van zijn Frau, Jüdefeldstraße 14 [Münster]. Daar stierf zijn echgenote onverwacht. Terwijl de emigratie van zijn dochter Margot naar Engeland werd voorbereid, kreeg hij op korte termijn de emigratievergunning naar Shanghai/China. Hij verliet Duitsland hals over kop op 15-06-1939, zonder afscheid van alle verwanten te kunnen nemen. Uit Shanghai kreeg zijn zus Meta Seelig-Steinweg op 15-08-1939 de tijding, dat hij een baan als octrooitekenaar zou hebben gevonden. Na de oorlog leefde hij in San Francisco, waar hij hertrouwde en in zijn oude beroep als schilder werkzaam was.*"

Paul Steinweg had uit zijn eerste huwelijk met **Hulda (ook Johanna) Neuhaus**, geb. 29-07-1880 Münster, ovl. 10-01-1939 Münster, een **dochter**. Uit onbekende reden ging **Margot** van Engeland naar Nederland, werd in Amsterdam bij een razzia opgepakt en op 15-07-1942 van

Westerbork naar Auschwitz gedeporteerd. Reeds een maand later stierf zij daar op 19-08-1942 in de 'ziekenblok'.

■ **Gisela Möllenhoff / Rita Schlautmann-Overmeyer**, Jüdische Familien in Münster 1918 bis 1945, Teil 1, p. 449 en 451:

Broer Siegfried Steinweg

"*Het oudste van de acht kinderen van de schilder en handelaar, die zich omstreeks 1880 te Münster had gevestigd. Hi bezocht de Joodse volksschool en werd daarna tot leraar en cantor in het instituut voor lerarenopleiding van de Marks-Haindorf-Stichting opgevoed. Door de directeur van de stichting, Dr. Meier Spanier, werd hem op 24-01-1910 geattesteerd: 'Hij is een bescheiden, vriendelijke, begaafde en ijverige jonge man. In de school heeft hij zich als energieke en nauwgezette leraar met goede leerhandigheid betoond.' Zijn eerste aanstelling vond hij in Kempen/ Rheinland, dan in Güstrow, waar hij een familie stichtte en als leraar aan een kleine openbare school werkzaam was. Hij was oorlogsvrijwilliger van de Eerste Wereldoorlog en o. a. als marconist ingezet. Daarvoor kreeg hij op 11-03-1935 het 'erenkruis voor frontstrijder'. Na zijn terugkeer uit de oorlog bedreef hij tot 1927/28 een auto- en motorenhandel in Güstrow, keerde 1929 terug naar Münster en opende een radio-ingenieur-bureaux met verkoop en reparatie in de Frauenstraße 38. De privé woning bevond zich aan de Hindenburgplatz. Het echtpaar leefde gescheiden, de echtgenote stierf 1934 in Güstrow. Siegfried Steinweg stond in radiotechnische vragen in contact met de jezuïetenpater Albert Maring op wiens verzoek Siegfried de van de nationalsocialisten vervolgde ordebroer Friedrich Mukkermann in juni 1934 hielp over de Nederlandse grens te vluchten. Omstreeks 1934 werd hij uit de van hem gestichtte radiovereniging uitgesloten. Zijn etalageruiten werden deels stukgegooid, deels beklad. Vanwege zijn niet-Joodse verloofde werd hij bespioneerd en 's nachts door huiszoekingen van zijn rust beroofd. Hij verzocht op 24-07-1933 zijn bestaansbasis te redden, door de zaak op zijn niet-Joodse verloofde te laten overschrijven. In het najaar van 1935 werd de verkoop van de zaak onvermijdelijk, omdat de klanten waren geïntimideerd. Het huwelijk was op grond van de 'Neurenberger wetten' verboden. Vergeefs poogde hij een Americaans visum te krijgen. Tenslotte kocht hij, om zijn emigratie naar Palestina bespoedigen, een perceel 'in Migdal naast de opera'. Deze koop bleek later een bedrog te zijn. In december 1935 verliet met zijn verloofde en zijn zoon op gescheiden wegen Duitsland en kwam met een toeristenvisum, waarvoor hij 800 RM per persoon cautie had moeten stellen, naar Haifa. Hij huwde na aankomst in Haifa en begon als nachtwaker en agrarische arbeider te werken, om zijn levensonderhoud te verdienen. Zonder succes poogde hij tussen 1939 en 1946 door opbouw van een radiowinkel in Givat Chaim en Jerusalem een nieuwe bestaansbasis te gronden. Er volgde een lange tijd van werkloosheid tijdens de Israelitiesche Onafhankelijkheidsoorlog. Sedert 1951 tot aan zijn overlijden in 1954 was hij als magazijnbediende bij de 'Jewish Agency' in een vaste aanstelling werkzaam*."

Siegfried Steinweg was twee keer gehuwd. Uit het eerste huwelijk met **Emma Steinweg**, geb. 31-01-1885 Holzwickede, ovl. 11-02-1934 Güstrow, kreeg hij drie **kinderen**, te weten:
Ruth, *28-02-1915 Güstrow, ovl. KZ Auschwitz,
Heinz, *20-08-1916 Güstrow, leefde 1995 in Duitsland,
Otto (Jehuda Kavish), *07-10-1919 Güstrow, leefde 1995 in Israel.

[Met Dank aan de auteurs, mevrouw **G. Möllenhoff** en mevrouw **R. Schlautmann-Overmeyer,** die zo vriendelijk waren, toestemming tot overname van vele citaten uit '*Jüdische Familien in Münster*' te verlenen.]

Stern	
[1576] **Elsa**, 13-07-1908 Hochstadt, 10-09-1943 Auschwitz.	
Marcus Stern, geb. 09-12-1874 Bischofsheim; deportatie vanuit Frankfurt 22-11-1941 naar Kaunas; ovl. 25-11-1941.	Sophie ?, *'geb. ?, 1875,'* ovl. ?
■ http://www.brueder-schoenfeld-forum.de/Juden_H.htm ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ http://www.**brueder-schoenfeld-forum.de**/Juden_H.htm: **Zussen** van Elsa:
Hilde Johanna Stern, geb. 11-03-1904; ovl. 01-10-1940 Brandenburg (slachtoffer der T4-actie).
Hedwig Stern, geb. 09-05-1910, ovl. 1944 Auschwitz.
■ **joodsmonument.nl**: Adres: Petrarcalaan 65, Utrecht. Beroep: Huishoudster.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch** / http://www.**brueder-schoenfeld-forum.de**/Juden_H.htm: Stern, Elsa, geb. 13 juli 1908 in Hochstadt, woonde in Hochstadt [Bogenstraße 1]. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork 1943, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 10 september 1943, Auschwitz, voor dood verklaard.

Stern	
[1577] **Lotte Sara**, 08-06-1925 Würzburg, 30-09-1942 Auschwitz.	
Jakob Stern, 10-06-1894 Braunsbach, woonde in Lohr en (april 39) Schwäbisch Hall, Untere Herrengasse 4; deportatie op 01-12-1941 vanuit Stuttgart, aankomst in Riga - Jungfernhof, Außenlager Ghetto Riga op 04-12-1941; overlijdensdatum niet bekend.	Selma Markus, 29-09-1893 Lohr
■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ Gottwald/ Schulle, Die "Judendeportationen" ... ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ dokin.nl/deceased-children/lotte-stern-born-8-jun-1925?A=SearchResult&SearchID=1151903&ObjectID=4831226&ObjectType=35 met pas**foto**	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Stern, Lotte, geb. 08 juni 1925 in Würzburg, woonde in Braunsbach. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
■ **dokin.nl:** Voordat Lotte op 08-09-1940 in het CIW in Utrecht terechtkwam, woonde zij op zes verschillende adressen in Nederland:
04-01-1939 Zeehuis, Verspijkweg 5, Bergen (N-H)
22-03-1939 Ons Boschhuis, Arnhemschebovenweg 235, Driebergen-Rijssenburg
30-06-1939 Bondshuis N.P.B., Amersfoortsestraat 91, Soesterberg
19-07-1939 Quarantine Beneden Heijplaat, Quarantainestraat 1, Rotterdam
02-11-1939 Achterklooster, Hoogstraat 79, Rotterdam
17-04-1940 Israëlitisch Weeshuis, Mathenesserlaan 208, Rotterdam

In verband staande documenten:
Ten eerste: Handgeschreven brief, die mevrouw Bamberger op 17 maart 1940 uit Scheveningen aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Departement voor Joodsche Vluchtelingen stuurde:
"*Hoogedelachtbare,*
Met deze stel ik het verzoek aan U, het vluchtelingetje Lotte Stern, gehuisvest Achterklooster 40 Rotterdam, acht (8) dagen verlof te willen geven in de tijd van 20 - 28 dz. m., om haar schoolvacantie in deze tijd bij mij door te brengen.
Uw welwillende antwoord tegemoet ziende, teken ik met de meeste hoogachting
Frau Josef Bamberger"

Ten tweede: Met de machine op 15 augustus 1939 geschreven brief aan het Departement van Binnenlandsche Zaken, Afd. Vluchtelingenbureau, Binnenhof 19 te 's-Gravenhage van Emma Bamberger-Stern Scheveningen, Arnhemschestraat 40:
"*Mijne Heeren,*
Hierdoor verzoek ik U beleefd, te willen toestaan, dat mijn familielid, het vluchtelingetje Lotte Stern, verblijf houdende in quarantaine Heyplaat Barak DE, Rotterdam-West, van 12 september tot 25 september a.s. - in welken tijd de Joodsche feestdagen vallen - in mijn familie aanwezig mag zijn. Ik zal het meisje laten afhalen en wederom terugbrengen en zal in de genoemde periode voor algeheel onderhoud zorgen.
Ik zou het op prijs stellen, een toestemmend antwoord van U te mogen ontvangen.
Inmiddels verblijf ik met de meeste hoogachting
Emma Bamberger

geb. Stern"

Ten derde: Met de machine op 17 augustus 1939 geschreven stuk van het Vluchtelingenbureau, Binnenhof 19 te 's-Gravenhage.
"*Het hierbijgevoegd verzoekschrift 'en d.d. 15 dezer' [*] betreffende 'Lotte Stern en Gregor Czaczkes' om bericht en advies in handen gesteld van den Leider van het Vluchtelingenkamp 'Heijplaat te Rotterdam'.*

Regeringsgemachtigde
inzake
legale vluchtelingen.
[Handtekening niet leesbaar.]

***** Handgeschreven aanvullingen tussen aanhalingstekens geplaatst.

Bericht en advies.

Rotterdam 18 Augustus 1939.

Betreffende Lotte Stern en Gregor Czaczkes heb ik de eer U Hoogedelgestrenge mede te delen dat er gedurende de tijd dat zij zich in het onder mijn beheer staande kamp bevinden niets op hun gedrag aan te merken is geweest. Ik adviseer U daarom aan beide vluchtelingen het voor hen gevraagde verlof te verlenen.

De Res. Kapt. A. A. Schaberg."

<table>
<tr><td colspan="4">Stern
[1578] Ursula, 28-08-1926 Essen-Steele, Sobibor overleefd, 1985 in Ashdod overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1575] Alfred Stern, 28-11-1886 [Duisburg-] Ruhrort; 22-10-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">[1579] Anna Rosa Schönenberg, 13-03-1890 Herford; 10-09-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 06-05-1920 te Münster.</td></tr>
<tr><td>Sigmund Stern</td><td>Henriette Gans, geb. 13-07-1861 [Dortmund-]Hörde; "Henriette STERN (nee GANS) died in the USA. It is assumed she went to live with her son, Karl. She is thought to have left on the last boat to the USA from Holland in 1939."</td><td>Hermann Schönenberg</td><td>Hermine Munschausen *</td></tr>
<tr><td colspan="4">■Genlias, ■ joodsmonument.nl [* waarschijnlijk: Münchhausen?]
■ http://newsgroups.derkeiler.com/Archive/Soc/soc.genealogy.jewish/2005-12/msg00461.html</td></tr>
</table>

Gezin Stern

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Voorstraat 85 bis, Utrecht. "*Drie verwanten hebben de oorlog overleefd*."

■ **HUA, Gezinskaart Alfred Stern, Fiche 2004**:

Alfred Stern trad op 6-5-1920 te Münster in het huwelijk met **Anna Rosa Schönenberg**, geb. 13-03-1891 Herford, ovl. 10-09-1943 Auschwitz. Op de Gezinskaart staan drie dochters vermeld: 1) **Lotte**, 17-4-1921 Essen-Steele, 2) **Marianne**, 3-7-1923 Essen-Steele, 3) **Ursula**, 28-8-1926 Essen-Steele.

Het echtpaar werd op 13-10-1933 in het bevolkingsregister van Utrecht ingeschreven en ging in de Beerzestraat 2 bis wonen, op 14 nov 1933 zijn ze naar de Bakkerstraat 13 vertrokken, hun derde adres was vanaf 23-04-1934 de Schoutenstraat 11 bis, het laatst hebben ze in de Voorstraat 85 bis gewoond.

Dochter **Lotte** is op 17-11-1933 vanuit Düsseldorf, dochter **Marianne** op 22-05-1934 vanuit Bonn, de jongste Dochter **Ursula** is op 13-03-1935 vanuit Iserlohn naar Utrecht gekomen.

[■ http**://newsgroups.derkeiler**.com/Archive/Soc/soc.genealogy.jewish/2005-12/msg00461.html:

"*Lotte Stern born 14 April 1921 married Mordiche ECHSTEIN (this family went to Israel)*"

"*Marianne Stern born 3 July 1923 married Geert KOOPS (emigrated to Australia after WWII […]*"]

Alfred Stern

Beroep: Koopman

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Stern, Alfred, geb. 28. November 1886 in Duisburg, woonde in Essen. Deportatie: 1943, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

Anna Rosa Stern-Schönenberg

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Stern, Anna Rosa, geb. Schönenberg, geb. 13 maart 1890 in Herford, woonde in Essen. Deportatie: 1943, Auschwitz; voor dood verklaard.

Ursula Stern

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam en de naam van haar zus Marianne staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

Adres: Voorstraat 85bis en 86bis [?]

■ Naoorlogse adres van Ursula: Nieuwe Gracht 88, Utrecht. Dit adres staat op een document dat afgebeeld is in **J. de Moei**, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) p. 92.

■ http://www.**holocaustresearchproject**.org/ar/sobibor/sobiborrememberme.html:

"*Ilana Safran*
Born 28 August 1926 nee Ursula Stern in Essen, Germany. Her family emigrated to Holland when the Nazis came to power. Arrested by the Germans she was sent to the camp at Vught, and later to Westerbork.
Deported from Westerbork transit camp on 6 April 1943 to Sobibor. Worked in the sorting barracks, the Waldkommando, and in Camp IV sorting munitions.
Escaped to the forest with Katty Gokkes, where she joined the partisans. After the war settled in Israel. Died in 1985 in Ashdod Israel."
■ http://www.**theverylongview.com/WATH/testimonies/sobibor**.htm:
"*Testimony of Ilana Safran - (Orsula Stern-Buchheim)*
I was born in Essen, Germany, in 1926. When the Nazis came to power, my parents shut down their lingerie store and escaped to Holland. When Holland was taken over by Germany we were at Epe. My father, Albert Stern, joined the resistance. My father and the architect Donklar and Peters (Stevans, who was murdered by the Nazis later) were part of a group of 20 people, that belonged to the "Oranje Vrijbuiters" movement. My father was skilled in the use of firearms and was the group instructor in that field. His group broke into the city hall in Apeldoorn, and confiscated many food coupons and important documents."
■ **Dr. Jules Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor (Amsterdam 1997) noemt Ursula Stern op de bladzijden 12, 96, 152, 155, 157, 165, 187, 197, 200, 201 foto, 224, 274, 279, 324, 326, 330, 332, 333, 334, 335, 336, 338 en 341:
[P. 96] "*Ursula Stern werd in Duitsland geboren. Als kind emigreerde ze naar Nederland. Door verraad tijdens haar onderduik kwam ze via de gevangenis aan de Amstelveenseweg en het kamp Vught op 1 April 1943 in Westerbork. Met het zesde Nederlandse transport van 6 april 1943 werd zij als 'strafgeval' naar Sobibor gedeporteerd, waar ze ruim een half jaar als Arbeitshäftling tot aan de opstand is gebleven. Hoe ze daar ontvangen werd beschreef ze als volgt:*
Wij werden daar door de SS opgewacht. De bewaking bestond hoofdzakelijk uit Oekraïners. Er waren heel weinig Duitsers, in het geheel ongeveer vijftig, van wie er zich vijfentwintig in het kamp bevonden en vijfentwintig met verlof waren. We werden meteen geselecteerd. Ouden van dagen en zieken gingen direct op lorries en de anderen moesten linksaf naar een grote barak, waar ze al hun bagage moesten neerleggen. Later hebben wij in deze barakken gewerkt. Achter de barak stonden SS'ers die ons selecteerden. Ik werd met een stuk of vijftien meisjes uit het transport gehaald, evenals een groepje mannen. Wij hebben daar ongeveer een half uur moeten staan tot het hele transport weg was en zijn daarna verder in het kamp binnengebracht. De Duitsers hebben voor de mensen, die naar de gaskamers gingen nog een speech gehouden, dat ze niet hoefden te denken dat ze konden luilakken; zij zouden hun weleens leren. De trein voor de Oekraïne stond klaar en daar zouden ze heen worden gebracht om te werken, maar eerst moesten ze nog een bad nemen. (Note 43 op p. 326: Ursula Stern voor het Rijksinstituut voor Oologsdocumentatie in 1947.)
[P. 152] *Ursula Stern verklaarde dat ze, nadat ze op 9 april 1943 voor werk in Sobibor was uitgekozen, eerst moest schrijven dat ze goed was aangekomen en dat het haar goed ging. Ze werd verplicht als adres het **Arbeitslager Wlodawa** op te geven. Frenzel stond naast haar en*

controleerde of alles wel volgens voorschrift geschreven was. Ze schreef aan haar vriendin in Utrecht. [Noot 5, p. 332: *Ilana Safran op 8 november 1965 in Hagen. StA.Do-XI'65-504.*] *De Joodse Raad administreerde op 7 september 1943 inderdaad een bericht met de naam Stern in Utrecht, de plaats waar zij was ondergedoken.*
[P. 165] *Toen in het najaar van 1942 werd besloten de lijken niet meer te begraven maar te verbranden moest het benodigde hout uit het nabijgelegen bos worden gehaald. In wisselende samenstelling werd elke dag een* ***Waldkommando*** *geformeerd, dat opdracht kreeg bomen te rooien en in stukken te zagen. Het bestond aanvankelijk uit 20 tot 25 jonge krachtige mannen. Naast hout dat voor het verbranden nodig was werden in een wat latere periode ook nog waterputten gegraven, die wegens de zachte bodemgesteldheid verstevigd moesten worden met betonringen. Toen werden ook vrouwen aangewezen. Ursula Stern en Selma Wijnberg hebben er af en toe deel van uitgemaakt.* [Noot 13, p. 333: *Ursula Stern op 8 november 1965 in Hagen. StA.Do-XI'65-503, en Selma Engel op 14 mei 1963 in New York. ZStL-251/59-10-1924.*]
[P. 187] *Toch was het plan* [een opstand te verzoeken] *bij nog enkele andere vrouwen bekend. Ursula Stern verklaarde:*
Ik mocht het niet verder vertellen omdat er in het verleden al enige vluchtpogingen waren mislukt. Ik moest mij elke dag warm aankleden. Ik sprak er ook niet over. Ik had een vriendin uit Holland [Selma Wijnberg] die met tyfus in de barak lag. Dat ze daar kon liggen was kort voor de opstand mogelijk, omdat er bijna niet meer werd gewerkt. Zij wilde in vrijheid sterven. Ik vertelde haar mijn geheim niet, omdat ik bang was dat ze in haar koorts erover zou spreken. Er liepen geruchten dat partizanen met ons in contact stonden. Wanneer de opstand precies zou plaatsvinden wist ik niet. [Noot 32, p. 336: *Ilona Safran-Stern op 8 november 1965 in Hagen. StA.Do-PM-XI'65-512 en 519.*]
[P. 224] *De vlucht naar de vrijheid eindigde voor de meesten catastrofaal. Ursula Stern, Eda Lichtman en Kathy Gokkes was het gelukt zich binnen een paar weken aan te sluiten bij partizanen in de omgeving.* [Noot 39, p. 341: *Ursula Stern op 13 november 1947 voor het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie.*]
[P. 274] [...] *Zij* [Saartje (Selma) Engel-Wijnberg] *en Ursula Stern hebben als enige vrouwen, die vanuit Westerbork naar Sobibor werden gedeporteerd, de opstand overleefd.* [...]
[P. 279] *SAFRAN, Ilona, geboren als Ursula Stern.*
***** *28 augustus 1926 in Essen / Duitsland. ovl. in 1985 in Ashdod in Israel.*
Zij kwam op 9 april 1943 vanuit Westerbork als zogenaamd strafgeval in Sobibor terecht, waar zij voornamelijk in de sorteerbarakken werkte maar ook enige tijd bij het ***Waldkommando*** *en in* ***Lager 4****, waar ze munitie moest schoonmaken. Over Frenzel zei ze dat hij 'onopgevoed was en geen sprankje intelligentie bezat. Wagner was werkelijk intelligent, maar daardoor nog gevaarlijker. Het resultaat was hetzelfde.' Ongeveer een week na de opstand kon ze zich bij een groep Joodse partizanen aansluiten, tot 23 juni 1944 eenheden van het Russische leger verschenen. In 1945 was ze enige tijd commissaris van de burgermilitie in Lublin. Na lange tijd in Nederland gewoond te hebben emigreerde ze naar Israël."*

■ http://**newsgroups.derkeiler**.com/Archive/Soc/soc.genealogy.jewish/2005-12/msg00461.html: "*Ursula Stern born 28 August 1925 married Horst Levy SAFRON (this family went to Israel)*"

<table>
<tr><td colspan="4">Sterner
[1580] Hartog, 22-09-1889 Zuidland, 01-07-1942 Neuengamme.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Karel Sterner, Zuidland 30-12-1841,
op 17-01-1926 te Rotterdam overleden.</td><td colspan="2">Saartje van Os, IJsselstein 06-01-1854;
ovl. op 30-09-1925 te Nieuw-Helvoet.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 28, IJsselstein 23-11-1887.</td></tr>
<tr><td>Ascher Sterner,
00-03-1809
Steinbach (D), ovl.
op 23-02-1886 te
Zuidland.</td><td>Schoontje Soesman,
15-03-1810 Zwar-
tewaal; ovl. 15-02-
1881 te Zuidland,
begr. te Geervliet.</td><td>Hartog Abraham van
Os, ± 1810 Oude-
water; ovl. op 03-07-
1867 te IJsselstein.</td><td>Annatje de Rooij,
± 1822 Utrecht;
ovl. op 06-12-1902 te
Montfoort.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 11, Zuidland 22-07-1840.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 184, Utrecht 20-06-1849.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias, ■ joodsmonument.nl ■ R. d. Leeuw v. Weenen - v. d. Hoek, Kille Zuidland, p. 180</td></tr>
</table>

■ Grafsteen van **grootmoeder Schoontje Soesman** op de Joodse begraafplaats te Geervliet:

De steen, het leven en de familie van Schoontje Soesman heeft **Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek** op de bladzijden 134 en 135 in '***Matsewa****, Joodse begraafplaatsen op Voorne-Putten, Geervliet en Zuidland'* beschreven. Met haar helaas in 2012 overleden man Aart was zij in oktober 1983 betrokken bij het opknappen van de Joodse begraafplaats in Geervliet door Rotary Brielle en vrijwilligers van de Stichting Oud-Geervliet. [p. 38].

■ **Genlias: Grootvader Hartog Abraham van Os** was eerder met Saartje Hartog getrouwd.

■ **Riet de Leeuw van Weenen - van der Hoek,** Een Kille in de Mediene, Joods leven in Zuidland, p. 181: [**Vader Karel Sterner**]: "*Uit zijn huwelijk met Saartje [van Os] worden twee kinderen geboren:*

1. Levenloos dochtertje, geb./ovl. Zuidland 03-12-1888

2. HARTOG, geb. Zuidland 22-09-1889; ovl. Neuengamme 01-07-1942; ongehuwd

Bijzonderheden:

Karel woont met zijn gezin op Breedstraat 82 (nu 18). Hij was vernoemd naar opa Sterner, die Koopman heette. Het is opmerkelijk dat niemand ooit van Karel Sterner heeft gehoord. Bij de oudere generatie is hij alleen bekend onder de naam Koop Sterre.

Hij was een eerlijk man: in 1896 kocht hij op de veemarkt in Leiden 14 schapen, maar bij het inladen bleken het er 16 te zijn. Omdat hij niet wist bij wie hij ze kocht, vroeg hij of de veldwachter dat wilde uitzoeken.

Zoon Hartog werd geen slager, dus verkocht Karel eind 1919 de slagerij en verhuisde enkele maanden later naar Nieuw-Helvoet."

■ **Ali van den Berg,** Het Joodse Verleden van Oud-Beijerland, bladzijde 185: [**Vader**] "*Karel Sterner* [...] *Ik heb besneden en de voorhuid losgemaakt van het kind op donderdag 24 Tevet en heb zijn naam in Israël geroepen: Mesjoellam, die genoemd wordt Koopman, zoon van de geëerde Asjer Stern, in het dorp Zuidland. En de sandak was Siemele, zoon van El'azar, met zijn vrouw, mevrouw Sara, dochter van Benjamin, uit het dorp Swartewahl. Moge de Eeuwige hem doen opgroeien tot de Tora, de choepa en tot goede daden. Amen.*
Opmerkingen:
Op donderdag 24 Tevet 5602 = 6 januari 1842 werd in Zuidland besneden: KAREL STERNER, geboren op 30 december 1841 te Zuidland.
Vader: Asjer Sterner
Moeder: Schoontje Soesman
Sandak: Simon Levie, (oom) Langendijk uit Zwartewaal.
Sandeket: Judith Soesman, (tante) vrouw van Simon Levie Langendijk, en zuster van Schoontje."

Hartog Sterner

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Vrouwjuttenstraat 2, Utrecht. Beroep: Koopman.

■ **Dr. Judith Schuyf**, Nederlanders in Neuengamme, De ervaringen van ruim 5500 Nederlanders in een Duits concentratiekamp, 1940 - 1945, Derde Druk, Zaltbommel 2005, p. 342:

"***Database van gevangenen***
[…]
[p. 444] *Sterner, H. 1889-09-22 Zuidland m 1942-07-01* [Overlijdensplaats] *Bernburg, Pflegeanstalt*
[...]
[p. 237] *In Bernburg sterven in de loop van juni en het begin van juli 1942 vijfenveertig mensen. Ze worden vergast in de 'Landes-Heil- und Pflegeanstalt' aldaar. Het gaat om een ambtenaar, negen arbeiders, een automonteur, een bakker, een boekhouder, twee chauffeurs, een elektricien, drie employees, een grondwerker, een gummiplakker, een handelsreiziger, een ijzervlechter, een kabellegger, een kapper, een kleermaker, twee kooplieden, een meubelmaker, een opperman, twee schilders, een schipper, een schoenmaker, drie sigarenmakers, een stratenmaker, een tandtechnicus, een timmerman, een tuinarchitect, een tuinman, een vertegenwoordiger, een wever en een winkelbediende. Van de meesten is bekend dat ze in het verzet hebben gezeten. Twaalf zijn Joden. Vier van hen zitten ook in het verzet. Van negen weten we geen arrestatiereden.*
[p. 40] *Door de quarantaine werd een bezoek van een medische commissie aan Neuengamme uitgesteld. Deze commissie, die bestond uit drie 'onafhankelijke' artsen, had als belangrijkste taak het selecteren van gevangenen die verwijderd, dat wil zeggen, gedood moesten worden. Veelal waren dit ernstig zieken, geesteszieken en Joden. De geselecteerde gevangenen werden*

vergast. Dat gebeurde nog niet zo 'industrieel' als later in Auschwitz, maar meer improviserend; vaak werd er koolmonoxide gebruikt. Het waren de eerste experimenten met massamoord. De medische commissie bezocht Neuengamme uiteindelijk in april 1942. Er zijn toen ten minste 45 Nederlanders geselecteerd. Die 45 mensen zijn in juni 1942 naar de Heil- und Pflegeanstalt (Herstel- en verpleeginrichting) Bernburg gebracht, waar zij allen zijn vergast. Eén van hen was Maurits Polak.
[...]
[p. 43 en 44] *Maurits Polak, alias Jan Plank*
[...]
Rond de jaarwisseling 1941/42 is Maurits Polak naar Neuengamme afgevoerd. In juni 1942 werd hij door de zogenaamde medische commissie geselecteerd om te worden vermoord in de Heil- und Pflegeanstalt te Bernburg. Daar werden proeven genomen om te zien wat de meest effectieve manier was om mensen door vergassing om het leven te brengen. Van de vergassingsexperimenten is ook Maurits Polak het slachtoffer geworden. Hij overleed op 25 juni 1942 in Bernburg."

■ **Riet de Leeuw van Weenen - van der Hoek,** deelde per mail mede: "[...] *over Hartog is niet zoveel bekend. Wat ik van oudere Zuidlanders weleens heb gehoord was dat hij arm was en een zwervend bestaan leidde. Iemand kwam hem eens tegen in Rotterdam en heeft hem toen iets te eten gegeven omdat hij honger had. Maar dat zijn dus verhalen die me vaak op straat werden verteld.*"

■ **Digitale Stamboom Rotterdam:** Hartog Sterner heeft vanaf 12-12-1919 uit Zuidland komend op verschillende adressen gewoond: Goudschestraat 49b bij Zendijk, Rotterdam; 23-12-1921 Nieuw-Helvoet, Julianastraat 191; 15-07-1925 Rotterdam, van Hogendorpsplein 23a bij Zendijk; 26-10-1925 Goudschesingel 9 bij Willemsen, Rotterdam; 29-12-1925 Haagscheveer 25a bij Schreuder, Rotterdam; ?-?-1926 Delftschevaart 61a bij van Gils, Rotterdam; 23-05-1927 Haagscheveer 13a bij Simons, Rotterdam; 12-03- 1929 Nieuwe Prinsengracht 66 II Amsterdam; 01-07-1932 Haarlem; 11-09-1933 Assen; 06-04-1936 Utrecht.

■ **Schuyf,** Nederlanders in Neuengamme, p. 142:

"***De zwarte driehoek***

Zo werden de 'asocialen' aangeduid, tot wie de nazi's behalve zwarthandelaars ook leden van de verschillende zigeunervolken Sinti en Roma rekenden.

Het begrip asociaal is uiteraard niet door de nationaal-socialisten uitgevonden. Het bestond ook al voor 1933 en duidde 'minderwaardige' mensen aan uit de onderste sociale lagen, die onaangepast leefden en niet in vast dienstverband hun brood verdienden. Het betrof bedelaars, landlopers, prostituees, souteneurs, 'steuntrekker', 'werkschuwen', alcoholisten, seksueel losbandigen etc. Vrijwel onmiddellijk na de nationaal-socialistische machtsovername in Duitsland werd een begin gemaakt met de vervolging van asocialen. ... Ook in het bezette Nederland hebben de Duitse autoriteiten werk gemaakt van de vervolging van asocialen. In september 1941 is bij voorbeeld een groep mannen vanwege hun onaangepaste levensstijl opgesloten in Kamp Amersfoort. Er werd hier te lande een brede definitie gehanteerd van het begrip asociaal. Ook personen die zich hadden schuldig gemaakt aan distributiefraude (bonnenzwendel) werden als zodanig aangemerkt. Hetzelfde gold voor personen die betrokken waren bij zwarte handel of clandestien slachten.

De Nederlanders die zich onttrokken aan de tewerkstelling in Duitsland via de Arbeitseinsatz, werden eveneens als asociaal beschouwd: zij waren immers 'werkschuw'. [...]"
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Hartog Sterner is "*niet in Westerbork geweest*".

■ Verdere informatie over de familie van Hartog Sterner is te vinden in **Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek**, Een Kille in de Mediene, Joods leven in Zuidland, (Zuidland, 1994) op de bladzijden 36, 52-54, 57, 59, 80, 90, 126, 153, 180-183. Op pagina 181 is een groepsfoto weergegeven met in de achterste rij helemaal rechts Hartog Sterner. Zie ook:
Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek / Hanna van Toledo-Azulai e. a., Matsewa, Joodse begraafplaatsen op Voorne-Putten, Geervliet en Zuidland (Zuidland, 1998) op de bladzijden 134, 135, 136, 22, 223, 224, 225, 264, 265, 267, 269, 270.

Stibbe			
[1581] **Hijman David,** 27-11-1889 Zwolle, 15-10-1942 Auschwitz			
David Stibbe, 06-01-1846 Zwolle; op 12-10-1927 te Zwolle overleden.		Rika van Gelderen, 22-07-1847 Zwolle; op 28-12-1931 te Zwolle overleden.	
Huwelijk op 11-01-1872 te Zwolle; akte 4.			
[Stiefv.] Hartog Cosman Troostwijk, 1777 Zwolle; op 04-10-1850 te Zwolle overleden.	Duifje Elias Stibbe, 25-12-1803 Zwolle; ovl. 14-09-1879 Amsterdam, begraven 16-09-1879 Zeeburg, graf 8 49.	Israel van Gelderen, 1795/96/97 Hattem; op 23-07-1884 te Zwolle overleden.	Klara (Klaartje) Davidson, 15-12-1805 Zwolle; op 04-01-1875 te Zwolle overleden.
Huwelijk op 04-08-1850 te Zwolle.		Huwelijksakte 4, Hattem 17-02-1826.	
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/13150.htm ■ Begraaf Verlof ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/7465.htm ■ Genlias ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/314.htm ■ joodsmonument.nl			

David Hijman Stibbe

▪ **joodsmonument.nl**: Zadelstraat 26, Utrecht.
Van deze persoon of dit gezin is nog een Liro-Kaart aanwezig. De originele Liro-kaarten zijn in te zien bij het Nationaal Archief in Den Haag.
Deze persoon komt voor in een CABR-dossier van het Nationaal Archief. In het CABR bevindt zich een verslag van de arrestatie van deze persoon onder inv. nr. CABR 218.

Stibbe

[1582] **Klaartje,** 26-10-1926 Zwolle, 11-06-1943 Sobibor

Isidoor Stibbe, 23-04-1874 Zwolle; op 31-01-1939 te Zwolle overleden.	Miena Bilderbeek, 10-03-1883 Zwolle; op 19-02-1937 te Zwolle overleden.

Huwelijk 26-06-1923 te Zwolle.

David Stibbe, 06-01-1846 Zwolle; op 12-10-1927 te Zwolle overleden.	Rika van Gelderen, 22-07-1847 Zwolle; op 28-12-1931 te Zwolle overleden.	Samuel Bilderbeek, 03-01-1842 Zwolle; op 27-11-1931 te Zwolle overleden.	Klaartje de Vries, 1851 Steenwijkerwold; ovl. op 11-04-1938 te Zwolle.

Huwelijk op 11-01-1872 te Zwolle; akte 4.	Huwelijk op 20-04-1876 te Zwolle.

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/13390.htm ■ Genlias
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/13403.htm ■ joodsmonument.nl
■ http://www.xs4all.nl/~jorge/gen/trees/report_stibbe04_2.htm

■ **WieWasWie: Vader Isidoor Stibbe** trad voor de eerste keer op op 17 dec 1896 te Zwolle in het huwelijk met Martha Bilderbeek, geb. te Zwolle op 15 februari 1873, ovl. aldaar op 30 mei 1920.

Klaartje Stibbe

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht. Centraal Israëlitisch Weeshuis
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
■ **F. Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 119: "*Zij woonde in januari 1943 nog in het CIW*."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 169: Haar naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Stibbe Klaartje 26.10.26*".

Stiefel

[1583] **Hermann,** 18-01-1872 Birklar, 02-04-1943 Sobibor.

Nathan Stiefel, geb. 07-02-1843; ovl. 13-09-1919; te Hungen, begr. graf Hu-026.	Julia (Jüdel/Julie) Goldstein, * 09-12-1848; ovl. 31-12-1884; te Hungen, begr. graf Hu-123; van haar steen resteren slechts brokstukken.	Bertha Goldstein, geb. 20-06-1860 Langsdorf; ovl. 1948[1] USA[2].

1e Huwelijk van Nathan en Julia [Het 1e bekende kind Ida werd 27-02-1870 geboren.]
2e Huwelijk van Nathan en Bertha 28-03-1886 in Langsdorf.

Heimann Stiefel, geb. 1810; ovl. 19-1-1869	Jette Meyer, geb. 1810; ovl. 1-04-1877	Israel Goldstein, * 19-10-1818; ovl. 1-10-1903; begr. Hungen, graf Hu-083.	Jette Kaufmann, *30-5-1826; ovl. 14-4-1887; begr. Hungen, graf Hu 138.	Israel Goldstein, * 19-10-1818; ovl. 1-10-1903; begr. Hungen, graf Hu-083.	Jette Kaufmann, *30-5-1826; ovl. 14-4-1887; begr. Hungen, graf Hu 138.
Huwelijk 30-06-1841		Huwelijk 08-02-1848		Huwelijk 08-02-1848	

■ http://www.geni.com/people/Hermann-Stiefel/6000000026270119120
■ http://www.geni.com/people/Nathan-Stiefel/6000000026269855282
■ http://www.geni.com/people/Julia-Stiefel/6000000026270737027
[1]) ■ http://www.geni.com/people/Bertha-Stiefel/6000000026269936607
■ Müller / Bertram / Damrath, Judenfamilien in Hungen, p. 154 en 239 ■ joodsmonument.nl
[2]) ■ Müller, Damrath, Kingreen en Konrad-Leder, Juden in Lich, Teil 1, p. 128, 129, 176-178

■ **Müller, Damrath, Kingreen en Konrad-Leder**, Juden in Lich, Teil 1, p. 117, 118, 174, 177, 178, 179 en 180: **Broers** en **Zussen** van **Hermann Stiefel** uit het eerste huwelijk van Nathan Stiefel:
1. **Ida** Löwenstein-Stiefel, geb. 27-02-1870, getrouwd 07-06-1900 met Salomon Löwenstein, geb. 25-02-1871.
2. **Hermann** is het tweede kind van Nathan Stiefel en Julia (Jüdel/Julie) Goldstein.
3. **Louis** Stiefel, geb. 19-11-1873 Birklar; ovl. 14-07-1936 Gießen; ald. op de Nieuwe begraafplaats ter aarde besteld, graf NF H RGr 151. Zijn echtgenote was geboren in Groß-Gerau; zij emigreerde met zoon Hans op 09-03-1938 naar de VS.
4. **Hilda** Stern-Stiefel, geb. 17-02-1876, trouwde 07-07-1902 met Gustav Stern, geb. 01-08-1872 Hintersteinau, zoon van Nathan Stern en Hannchen Kaufmann. Uit dit huwelijk zijn vier kinderen bekend: Hanna, Jennie, Betty en Leo.
5. **Ferdinand**, geb. 01-03-1878 Birklar; ovl. 01-03-1941 interneringskamp Gurs. Huwelijk 02-05-1907 te Nidda met Katinka Oppenheimer uit Rohrbach, twee kinderen: Herbert en Else.
6. **Jenny** Kanter-Stiefel, geb. 16-03-1880; ovl. 17-09-1941 Broocklyn, New York. Huwelijk 19-02-1907 met Hermann Kanter, geb. 03-02-1876; ovl. 15-12-1937 Neustadt, Kreis Kirchheim. Uit dit huwelijk werden vijf kinderen geboren: Klara, Irene, Leo, Ilse en Hans.

7. **Moritz**, geb. 18-06-1882; vermoedelijk in Frankfurt am Main overleden.
8. **Levenloos** geboren dochter, 16-11-1884
Broers en **Zussen** van **Hermann Stiefel** uit het tweede huwelijk van Nathan Stiefel:
9. **Hugo**, geb. 11-09-1886; ovl. 30-05-1887; begraven op de Joodse begraafplaats te Hungen.
10. **Adolf**, geb. 20-09-1887 Birklar; ovl. 23-01-1962 New York, USA. Hij was gehuwd met Irma Salomon, geb. 18-09-1894; ovl. 25-12-1959 New York, USA. Irma was dochter van Moritz Salomon en Rechina / Regina Goldstein. Twee kinderen zijn van Adolf en Irma bekend: Norbert en Liesel.
11. **Friedrich Jacob**, geb. 11-11-1888; deportatie 24/26-09-1942 vanaf Frankfurt am Main / Berlin naar Raasiku (Estland). [Aankomst aldaar 29-10-1942; van dit transport hebben 7 personen uit Frankfurt en 19 personen uit Berlin de oorlog overleefd. Gottwald / Schulle, p. 258]
12. **Johanna**, geb. 21-01-1890; ovl. 24-07-1891; begraven op de Joodse begraafplaats te Hungen.
13. **Simon**, geb. 22-01-1891; ovl. 20-01-1982 New York, USA. Echtgenote: Thekla Wachenheimer.
14. **Gustav**, geb. 17-06-1892; deportatie 11/12-11-1941 vanaf Frankfurt am Main naar Minsk. Huwelijk 1927 met Erna Moses, geb. 18-05-1902 in Frieledorf. Samen met haar echtgenoot werd Erna naar Minsk gedeporteerd. Zij zijn niet teruggekeerd.
15. **Betty**, geb. 21-06-1893; ovl. 13-01-1972. Ondertrouw 1926 met Adolf Weiß, "*Neu-york-City*".
16. **Emil**, geb. 03-10-1894, emigratie 30-09-1937 naar New York, USA; ovl. ±1991 USA.
17. **Helena**, geb. 31-07-1896; ovl. 03-02-1897; begraven op de Joodse begraafplaats te Hungen.
18. **Selma** Lorsch-Stiefel, geb. 12-04-1898 Birklar; huwelijk 11-10-1925 met Gustav Lorsch, geb. 24-08-1894 Alsfeld. Er zijn uit dit huwelijk twee kinderen te Alsfeld geboren, Norbert en Arno. De hele familie werd 1942 naar Polen gedeporteerd en na de oorlog voor dood verklaard.
19. **Sally** (Norman), geb. 24-04-1900 Birklar; ovl. 22-09-1982 USA. Huwelijk 10-07-1938 te Duisburg met Ruth Stiefel, geb. 07-09-1912 Duisburg; ovl. 14-11-1990. Er zijn twee kinderen uit dit huwelijk geboren: Irene Clair en Richard Normann. Sally was vanaf 08-11-1938 tot 10-12-1938 in het KZ Buchenwald als gevangene no. 21667 gearresteerd. In maart 1938 is hij samen vrouw, moeder en zus Minna naar de VS geëmigreerd.
20. **Minna**, geb. 01-09-1901; ovl. 07-08-1968 New York, USA.
21. **Paula** Wassermann-Stiefel, geb. 28-01-1903; ovl. 07-03-1983 New York, USA. Haar echtgenoot was Joseph Wassermann.
22. **Isidor** [zie 1584 in dit onderzoek], geb. 10-03-1908; deportatie 1942 vanuit Westerbork; ovl. 30-04-1943 Midden-Europa.

Stiefel-Haas

[1585] **Selma,** 23-06-1876 Assenheim, 02-04-1943 Sobibor

Markus Haas, geb. 08-03-1835 [D-61194] Niddatal; ovl. 1920 Niddatal.		Auguste Augusta Gustine Stern, geb. 05-08-1847 Meerholz [= D-63571 Gelnhausen]; ovl. 07-08-1922 Lich; ald. begr.	
Yitzchak Isaac Haas, Halevi, geb. ?; ovl. ?	?	Moses Mosche Stern, 20-08-1811 Meerholz; ovl. 1878 Meerholz.	Bettchen Ruelp, geb. 1818 [D-63688] Gedern; ovl. 1888 Meerholz.
		Huwelijk ±1842; Male, het eerste kind van zeven bekende kinderen, werd 07-08-1843 te Meerholz geboren.	

■ http://www.geni.com/people/Selma-Stiefel/6000000026270147744
■ http://www.geni.com/people/Auguste-Augusta-Gustine-Haas/6000000016887445265
■ http://www.geni.com/people/Moses-STERN/6000000014528668880
■ http://www.geni.com/people/Bettchen-Ruelp/6000000014528668875
■ http://www.geni.com/people/Markus-Haas/6000000034693605027
■ Müller, Damrath, Kingreen en Konrad-Leder, Juden in Lich, Teil 1, p. 80
■ joodsmonument.nl

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Vredenburg 20 bis, Utrecht.
Op hetzelfde adres woonde in juni 1941: **Dochter** [1280] **Henny Loeb-Stiefel**, 06-04-1908 Lich; 17-09-1942 Auschwitz. Henny was 1935 getrouwd met Martin Loeb, geb. 21-06-1906 Gießen, ovl. 30-09-1942 Auschwitz.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 46: De namen van het echtpaar Stiefel-Haas staan op de transportlijst van 30 maart 1943: "*Stiefel Herman 18.1.72*" en "*Stiefel-Haas Selma 23.6.76*".
■ **Müller, Damrath, Kingreen en Konrad-Leder**, Juden in Lich, Teil 1, p. 109, 116 en 117: Selma Haas was echtgenote van Hermann Stiefel; uit dit huwelijk werden drie kinderen geboren:
1. Irma / Irene Oppenheim-Stiefel, geb. 24-07-1903; Irma trouwt 03-09-1929 met Martin Oppenheim, geb. 31-12-1901 Bebra.
2. Ernst Stiefel, geb. 24-05-1905; ovl. 07-11-1905.
3. Henny (Hennij) Löb-Stiefel, geb. 06-04-1908 Lich; ovl. 17-09-1942 Auschwitz.

Hermann Stiefel

■ **Müller, Damrath, Kingreen en Konrad-Leder**, Juden in Lich, Teil 1, p. 116 en 117: Hermann Stiefel was geboren in Birklar, op 05-10-1903 wird hij als burger van Lich in het bevolkingsregister aldaar ingeschreven. Volgens de adresboeken 1905-1933 woonde hij op de nummers 7, 48, 33, 32 en 50 van de Bahnhofstraße in Lich. Hij bedreef handel in graan, fruit, kunstmest, voeder, meel en veezout. Met zijn echtgenote Selma Haas en dochter Irma / Irene verhuisde hij op 13-06-1935 naar Frankfurt am Main, Fichtestraße 9.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Stiefel, Hermann, geb. 18 januari 1872 in Birklar, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: 1943, Sobibor, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

Selma Stiefel-Haas

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Stiefel, Selma, geb. Haas, geb. 23 juni 1876 in Assenheim, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: 1943, Sobibor; voor dood verklaard.

<table>
<tr><td colspan="4">Stiefel
[480] Cato Bertha, 11-02-1940 Utrecht, Noteboomlaan 2, 31-08-1942 Auschwitz
[481] Nathan Samuel Israel, 20-01-1941 Utrecht, Noteboomlaan 2, 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1584] Isidor Stiefel, 10-03-1908 Birklar (D); 30-04-1943 Midden-Europa</td><td colspan="2">[482] Antje Polak, 29-07-1907 Utrecht; 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 164, Utrecht 23-02-1938</td></tr>
<tr><td>Nathan Stiefel; geb. 07-02-1843; ovl. 13-09-1919; te Hungen, begr. graf Hu-026.</td><td>Bertha Goldstein, geb. 20-06-1860 Langsdorf; ovl. 1948[1] USA[2].</td><td>[1425] Samuel Polak, 29-11-1875 Rotterdam; 31-08-1942 Auschwitz.</td><td>[1431] Cato Sanders, 12-08-1880 Oudewater; 31-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk 28-03-1886 in Langsdorf</td><td colspan="2">Huwelijksakte 601, Utrecht 06-10-1904</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias, ■ joodsmonument.nl ■ adresboek van Utrecht 1940 ■ WieWasWie
■ http://www.geni.com/people/Nathan-Stiefel/6000000026269855282
[1]) ■ http://www.geni.com/people/Bertha-Stiefel/6000000026269936607
■ Müller / Bertram / Damrath, Judenfamilien in Hungen, p. 154
[2]) ■ Müller, Damrath, Kingreen en Konrad-Leder, Juden in Lich, Teil 1, p. 177</td></tr>
</table>

■ **Grootouders** van [1584] **Isidor** zie boven [1583] Hermann Stiefel.

Isidor Stiefel

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Predikherenstraat 17 bis, Utrecht. [Op dit adres woonde ook zijn **echtgenote Antje Stiefel-Polak** (zie familie Samuel Polak)]
Inboedellijst van 16 augustus 1942. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Stiefel, Isidor, geb. op 10 maart 1908 in Birklar / Gießen / Hessen, woonde in Gießen. Emigratie: 02 januari 1934, Nederland. Deportatie: 1942. Overlijdensdata: 30 april 1943, onbekend waar, voor dood verklaard.

Cato Bertha en Nathan Samuel Israel Stiefel

■ **joodsmonument.nl**: Ingeschreven op de adres van de ouders in juni 1941: Predikherenstraat 17bis, Utrecht. Inboedellijst van 16-08-42. *"Eén verwant heeft de oorlog overleefd."*

Nathan Samuel Israel Stiefel

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
224	*1941*	*5701*	*02. Feb*	*5 Sjewat*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Stiefel	*Nathan Samuel Israël*	*Natan ben Jisraëel*	*20. Jan*	*or lejom 22 Tewet*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Amstr.straatweg 172*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Stiefel	*Isodor*	*Jisraël ben Natan*	*Polak*	*Antje*	*Hindele bat Smuëel*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
or lejom = dageraad = vroege ochtend of nacht van de vorige dag					

[S0024] Stijsel

Anna Sluijter-Stijsel, ± 1866 Utrecht; op 30-03-1895 te Venlo overleden.
[24] **Elisabeth Bleekrode-Stijsel**, 10-01-1861 Utrecht, Zadelstraat 13, 13-03-1943 Sobibor
Isaac Abraham Stijsel, 25-12-1858 Utrecht; op 31-10-1921 te Diemen begraven, graf A.
Jacob is op 15-08-1867 te Utrecht op leeftijd van 2 maanden overleden.
[488] **Levi-Abraham Isaac**, 28-02-1862, Utrecht, Zadelstraat 13, 13-03-1943 Sobibor
[368] **Margareth Mossel-Stijsel**, 02-11-1857, Utrecht, Zadelstraat 13, 13-03-1943 Sobibor
Rachel Salomon-Stijsel, ± 1855 Utrecht, vermoedelijk voor de oorlog overleden.
Salomon Izak is op 20-10-1863 te Utrecht op leeftijd van 3 maanden overleden.
Sara Cats-Stijsel, 07-12-1859 Utrecht; vermoedelijk voor de oorlog overleden.

Abraham Isaac Stijssel, ± 1825 Amsterdam; ovl. op 17-07-1893 te Utrecht.	Hendrika Raphael, ± 1826 Utrecht; ovl. op 27-11-1905 te Utrecht overleden.

Huwelijksakte 4, Utrecht 3-1-1855. Bruid was weduwe van Salomon Isaac Stijsel.

Isaac Abraham Stijsel,1793 Amsterdam; ovl. 22-04-1884; begr. 24-04-1884 te Muiderberg, graf 10 198 C.	Rachel Salomon Frenkel, ± 1798; ovl. te Amsterdam; begr. op 15-10-1849 te Muiderberg, graf 24 123 B.	Isaac Raphael, 1786/87 Maarssen; op 27-01-1876 te Utrecht overleden.	Grietje Levie Herschel, ± 1790 Amersfoort; ovl. 02-05-1859 Utrecht, begr. Zandpad, graf A 13 A 590.
Huwelijk op 14-03-1821 te Amsterdam.		Huwelijk op 13-05-1812 te Utrecht, akte 96.	

■ Akevoth: .../ashkenazi/8319.htm ■ .../ashkenazi/18421.htm
■ Begraaf verlof, index 52942 en 48129 ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad

Elisabeth Bleekrode-Stijsel

■ **HUA** 11-01-1861, geboorteakte nr. 117
■ **Genlias: Echtgenoot:** Huwelijksakte 277, Utrecht 03-07-1889, **Liepman Bleekrode,** geb. 1865 Amsterdam; ouders van de bruidegom: Samuel Bleekrode en Mietje Trijtel

Margareth Mossel-Stijsel

■ **HUA** 03-11-1857, geboorteakte nr. 1541
■ **joodsmonument.nl:** Adres in Utrecht (vgl. [367] zoon Leon Alexander Mossel): Jan van Scorelstraat 33bis
■ **Genlias / Zandpad: Echtgenoot:** Alexander Isaak Mossel, 07-10-1854 Utrecht - ovl 13-02-1942 te Utrecht (32 C 25 E -), huwelijksakte 184 Utrecht 11-05-1881; ouders van Alexander Isaak

Mossel: Isaak Mossel, *±1828 - ovl 19-11-1901 te Utrecht (begr. Zandpad, graf 3 C 4 6 -), en Sara de Vries, 1828/29 - ovl 24-10-1878 te Utrecht (begr. Zandpad, graf 54 A 36 G 940).
Dochter: Henriette Mossel, 1882 of 1883 Utrecht, was gehuwd met Marten Boersma, 1879 of 1880 Warga; huwelijksakte 477, Utrecht 12-7-1911. Ouders van Marten: Rients Martens Boersma en Tite Aukes Lootsma
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 19: Haar naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Mossel-Stijssel Margarethe 2.11.57*".
Joodse begraafplaats aan het **Zandpad** te Utrecht: Er is een gedenksteen voor haar geplaatst: 32 C 25 E -.

Levi-Abraham Isaac Stijsel

■ **HUA** 03-03-1862, geboorteakte nr. 343
■ **joodsmonument.nl:** Adres niet bekend
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 21: Zijn naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Stijsel Levie 28.2.62*".

<table>
<tr><th colspan="4">Stodel</th></tr>
<tr><td colspan="4">[483] Willem, 11-01-1910 Utrecht, Steenweg 54, 18-01-1945 Kdo. Gleiwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hartog Stodel, 20-06-1884 Amsterdam;
30-08-1957 te 's-Gravenhage overleden.</td><td colspan="2">Rebecca Polak, 23-02-1886 Amsterdam;
op 08-04-1942 overleden*.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 02-06-1909 te Amsterdam; akte reg. 6C;fol.27; echtscheiding op 31-03-1942.</td></tr>
<tr><td>Wolf Salomon Stodel, ± 1840 Amsterdam;
begr. 25-01-1925 Muiderberg, C 50 83.</td><td>Christina Katoen,
± 1841 Amsterdam;
op 09-02-1928 te Muiderberg begr.,
graf C 59 100</td><td>Levie Polak,
± 1865 Amsterdam;
15-12-1929 te Muiderberg begr.,
graf C 45 60.</td><td>Grietje Spijer,
± 1865 Amsterdam;
op 07-06-1923 te Muiderberg begr.,
graf C 45 59.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 3; fol. 86,
Amsterdam 04-05-1864</td><td colspan="2">Huwelijk op 22-07-1885 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■Genlias, ■ Akevoth, Burial Permits DB
■ AKEVOTH: Ashkenazi marriages Database ...noach/noach_view.asp?
■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I11843.html
■ https://www.genealogieonline.nl/de/genealogie-van-raam/I32457.php
■ https://www.genealogieonline.nl/en/genealogie-van-raam/I32456.php
■ http://www.genealogs.nl/familygroup.php?familyID=F19452&tree=2</td></tr>
</table>

■ http://www.**genealogs.nl**/familygroup.php?familyID=F19452&tree=2
■ http://www.**genealogs.nl**/getperson.php?personID=I41172&tree=2: **Grootvader Levie Polak** hertrouwde op 11-06-1925 te Amsterdam met **Sophia Frederika Mathilda de Vries**, dochter van **Simon Meijer Polak** en **Rebecca Vieijra**.

*) ■ Overlijdensadvertentie in **Het Joodsche Weekblad** van 17 april 1942 op pagina 7: "Heden overleed tot onze diepe droefheid, onze lieve Moeder, Behuwd- en Grootmoeder, Zuster, Schoonzuster en Tante, / Mevrouw REBECCA STODEL geb. POLAK, in den ouderdom van 56 jaar./ Amsterdam, 8 April 1942. / 21 Nisan 5702/ Den Haag: W. STODEL. B. STODEL-v. PRAAG. LENIE/ Amsterdam: L. STODEL. M. STODEL-KÖNIG. C. STODEL./ J. STIBBE-POLAK. N. STIBBE en Kinderen./ S. POLAK. A. POLAK-LEEUWIN en Dochter/ R. v. d. KAR-POLAK. H. v. d. KAR en Kinderen./ A. STODEL. E. STODEL-SPIERS en Dochter./ K. POLAK-STODEL en Kinderen./ Leeuwarden: Fam. TURKSMA"

Willem Stodel

■ **HUA** winkelier in heren-confectie
■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Vondelstraat 220, Den Haag
Echtgenote: Rebekka Stodel-van Praag, 5-10-1914 Amsterdam; 06-10-1944 Auschwitz
Dochter: Helena Betty Stodel, 20-03-1938 Den Haag; 06-10-44 Auschwitz
■ **José Martin**, Herinneringscentrum Kamp Westerbork: Opsluiting in kamp Westerbork op 04-12-1942, deportatie op 04-09-1944 naar Theresienstadt, op *"29-09-1944 doorgevoerd naar Auschwitz."*

<table>
<tr><td colspan="4">Stokvisch
[484] Julia, 15-04-1938 Utrecht, 02-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mozes Stokvisch, 13-07-1917 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz</td><td colspan="2">[485] Rosa Lever, 13-08-1914 Utrecht; 02-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 1409, Utrecht 08-12-1937</td></tr>
<tr><td>Elias Stokvisch, 17-02-1893 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz.</td><td>Julia Fransman, 17-01-1892 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz.</td><td>[330] Samuel Hartog Lever, 02-08-1876 Utrecht; 31-8-1942 Auschwitz.</td><td>[1245] Sientje Blok, 05-07-1879 ‘s-Gravenhage; 31-8-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 6C; fol. 8v, Amsterdam 13-05-1914</td><td colspan="2">Huwelijksakte 327, Utrecht 18-06-1902</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ joodsmonument .nl ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Julia Stokvisch

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Nieuwe Achtergracht 6 II, Amsterdam
Inboedellijst van 22-07-1942

Stoppelman			
[1586] **Aron,** 28-05-1894 Hamburg, 23-04-1945 Tröbitz			
Daniel Stoppelman, geb. 13-12-1845 of 23-09-1845 Veendam; ovl. ?		Röschen Leers, geb. 13-04-1866 Aurich; ovl. ?	
Het is niet duidelijk of Daniel Stoppelman en Röschen Leers werkelijk de ouders van Aron Stoppelman zijn.			
Gerson Arons Stoppelman, geb. 31-07-1808 Oude Pekela; ovl. 1884 [D-48480] Schapen (Emsland).	Goltje (Gaaltje) Nathans Bos, geb. ±1810 Veendam; ald. ovl. 13-11-1853.	Gottschalk Gossel Victor Leers, geb. 12-09-1823 Aurich; ald. ovl. 28-05-1889.	Mirjam Calmer Wolff, geb. 08-07-1837 Aurich; ald. ovl. 24-06-1873.
Huwelijk 09-05-1836 Veendam		Huwelijk ?	
■ R. C. Hage e. a., De Joodse gemeenschap van Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden, p. 288 en 325 ■ joodsmonument.nl ■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I6654&nachname=LEERS&modus=&lang=de ■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I68145&nachname=STOPPELMAN&modus=&lang=de			

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nikolaasweg 66bis-a. Beroep [van Aron]: Koopman. "*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd*."
Het huwelijk van Aron Stoppelman en Paula Delmonte vond plaats in December 1920.

Aron Stoppelman

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Stoppelman, Aron, geb. 28 mei 1894 in Hamburg, woonde in Hamburg. Deportatie: 1943, Bergen-Belsen; overleden op 23 april 1945.
■ **Erika Arlt**, Die jüdischen Gedenkstätten, Tröbitz, [...] , p. 36: Aron Stoppelman is begraven in het "*Massengrab Wildgrube*".
■ **Erika Arlt**, Die jüdischen Gedenkstätten, Tröbitz, [...] , Seite 9: "***Das Massengrab am Bahnkilometer 106,7***
In 1974 berichtte Eberhard Schulze (overleden), dat hij en andere burgers uit Tröbitz volgens de instructie van een lid van het Rode Leger op het grondgebied van de Wildgrube, in het 'Schneewald', zeventien overledenen van de spooktrein in een massagraf eind april 1945 ter aarde hebben besteld. De vlakte werd met grote veldstenen gekentekend. Het lukte, de intussen volledig overwoekerde plek te lokaliseren. Op 8 mei 1975, de 30e verjaardag van de bevrijding van het fascisme, werd hier een waardige gedenkplaats ingewijd. Het aantal van de hier begravenen is op de gedenksteen met 17 becijferd. Na een later teruggevonden lijst met namen werden echter 28 personen aan de aarde toevertrouwd."
De bladzijden 9 en 10 tonen foto's van de spoorlijn bij kilometer 106,7, het massagraf (1945) en de gedenkplaats (rond 1985).

■ **joodsmonument.nl**: "*Begin april 1945 werden gevangenen uit het concentratiekamp Bergen-Belsen overgebracht naar het concentratiekamp Theresienstadt. Een van de drie daarvoor gebruikte treinen is bij het dorp Tröbitz door het Russische leger bevrijd. Vele inzittenden hebben deze treinreis niet overleefd. Van de in de trein omgekomen personen zijn 28 op 25 april 1945 in een gezamenlijk graf begraven. Dit gemeenschappelijke graf ligt aan de straatweg naar Wildgrube, vlak voor de grote bocht naar links aan de linkerzijde op de glooiing, ongeveer 20 meter van de straatweg.*
Aron Stoppelman is in dit gemeenschappelijke graf ter aarde besteld.
Informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis. Opsporing Joodse personen, lijst van overledenen die in Tröbitz en omgeving ter aarde zijn besteld."
■ http://www.**stolpersteine-hamburg**.de: "*Aron Adolf Stoppelmann* ** *1894 / Grindelberg 90 (Eimsbüttel, Harvestehude) / 1939 Flucht Holland / interniert Westerbork / deportiert 1943 / KZ Bergen-Belsen / ermordet 23.04.1945*" [Er is een pass**foto** van hem op de website.]
■ http://www.**stolpersteine-hamburg**.de/index.php[...]: "*Aron Adolf Stoppelmann bezocht in zijn jeugd de Hamburgse Talmud Tora School. Tussen 1909 en 1912 volgde hij een opleiding in de Textielonderneming A. Katzenstein, waar hij aansluitend tot 1914 als magazijnbediende en stadreiziger (vertegenwoordiger in het stadsgebied) werkte. In februari 1914 kreeg Aron een eigen bedrijfsvergunning. Tussen october 1914 en augustus 1919 was hij bij het leger en streed tijdens de Eerste Wereldoorlog aan het oostfront. Twee keer werd hij tijdens de oorlog gewond en kreeg twee onderscheidingen, het oostfrontkruis en het erekruis voor frontstrijder.*

Paula Stoppelmann-Delmonte, was de dochter van de textielhandelaarster Johanna Delmonte. Waarschijnlijk heette haar vader John Delmonte. Hij is in de adresboeken van Altona in dit tijdstip in de Königsstraße 28 vermeld, direct naast de winkel van Johanna. Ook dat Aron en Paula Stoppelmann hun zoon John noemden, leidt tot deze conclusie. 1920 trouwden Aron en Paula. Aron verhuisde na het huwelijk naar Altona en ging bij de familie Delmonte wonen. Hij werd compagnon en bedrijfsleider van de winkel voor kinderkleding, die zijn schoonmoeder in de Königstraße 32 dreef. Gedurende zijn tijd in Altona nam Aron ook een ereambt in de Joodse gemeente op zich, zo was hij tijdelijk lid van de grond- en inschattingscommissie.

Op 21 december 1921 werden Aron en Paula ouders van een zoon, John Hans. Op 5 december 1924 kwam dochter Vera ter wereld. 1922 werd Aron compagnon van de firma Gabriel & Belzinger. In April 1928 trad hij in als vennoot in de handelsvennootschap Wilhelm A. Rudermann in de Mönckebergstraße 10. 1932 begon hij voor zichzelf.

In hetzelfde jaar verhuisde de familie naar Hamburg, in de Bundesstraße 38 in een moderne woning met vijf kamers. Behalve zijn deelgenootschappen werkte Aron in de jaren 1920 en 1930 als vertegenwoordiger voor verscheidene firma's, daarondervoor Max Neuber (1925 – 1936), voor B. Finkert & Co. (1933 – 1936) en voor Karl Hensel (1936 – 1938). Allen waren grote textielondernemingen in Hamburg en Noordduitsland. Voor deze bedrijven bezocht hij ten dele regelmatig rond 250 warenhuizen, bijvoorbeeld Karstadt, het Alsterhaus en het Ost-Indien-Haus.

Voor elke tot stand gebrachte verkoop gedurende zijn tijd als vertegenwoordiger kreeg Aron meest een provisie van acht percent, maar soms ook slechts zes of drie percent. Ook de dienstreizen, die hij met de eigen auto ondernam, betaalden zijn opdrachtgevers. Volgens zijn zoon mocht Aron Stoppelmann 12 000 tot 16 000 rijksmark hebben verdiend.

1936 gaven hem haast alle firma's zijn ontslag – zo als zijn zoon later meende, uit racistische redenen. Als enige werkgever resteerde hem Karl Hensel. Die hem 1938 tot zijn vertegenwoordiger in Nederland wilde benoemen, waar hij echter geen werkvergunning kreeg.

1935 vertrok de familie Stoppelmann in een woning met zes kamers, lift en centrale Verwarming in een nieuw gebouwd huis aan de Grindelberg 90. Zolang het wettelijk was toegestaan, gaven de Stoppelmanns bovendien werk aan een niet-joods dienst- en kindermeisje. Tussen 1933 en 1938 woonde ook Johanna Demonte, de moeder van Paula bij hen in. Behalve de grote woningen waren er nog andere dingen, die op de welvaart van de Stoppelmanns wezen. Zo zouden ze in de omgeving van Altona een weekendhuis hebben bezeten en regelmatig tijdens de vakantie's grote reizen in het buitenland hebben ondernomen, onder andere naar Frankrijk, Denemarken en Nederland, waar zij steeds in goede hotels woonden.

De zoon John bezocht in Hamburg de Joodse Oberrealschule [een soort middelbare school] *en de dochter Vera, die tengevolge van een operatie wegens een middenoorontsteking in het eerste levensjaar doofstom was, kreeg het eerst onderwijs van een privéleraar en ging aansluitend op de doofstommenschool in Hamburg. John was zeer sportief en lid van de Joodse sportvereniging Schild, waar hij turnde, zwom, voet- en handbal speelde als ook wandelsport bedreef. Al vroeg moest hij eerste ervaringen opdoen met nationaalsocialistische vervolging, op zijn schoolweg werd hij regelmatig van HJ-leden afgeranseld.*

In april 1938 stuurden de Stoppelmanns eerst hun zoon John naar Nederland, voordat eind 1938 of begin 1939 ook de overige familie Hamburg voorgoed de rug heeft toegekeerd, om de harder wordende repressie's van het NS-regime te ontgaan. Deze emigratie was al eerder bekend, zij was reeds maanden ervoor op de cultusbelastingkaart worden genoteerd. John had op de Talmud Tora School met een 'nood-eindexamen' nog net zijn eindexamen kunnen doen. De Stoppelmanns waren niet de enigen landverhuizers. Tussen 1933 en 1937 emigreerden jaarlijks rond 10 percent van de Joodse bevolking van Hamburg, bij voorkeur naar Palestina of in West-Europese landen. 1938 verhoogde zich het jaarlijkse aandeel op 24 percent. Voor zover Aron op het tijdstip van de emigratie nog over zijn deelgenootschappen beschikte, moest hij vermoedelijk deze het laatst nu verkopen, daartoe werd hij gedwongen door de NS-wetten, die dit van alle emigrerende vrouwen en mannen verlangden.

In Nederland ging de familie in Den Haag wonen. Of Aron daar nog eenmaal professioneel werkzaam werd, is niet bekend. Zijn dochter Vera was een jaar op een huishoudschool en bezocht dan weer een doofstommeninstituut. De zoon John begon aan een opleiding tot

autotechnicus of automonteur bij de 'Internationale Automobiel Maatschappij', maar kon ze niet afsluiten. Vermoedelijk verliet hij na de invasie van de Wehrmacht 1940 zijn familie. Hij vertelde later, dat hij zich vaak had schuilgehouden en vele nachten buiten het ouderlijke huis heeft doorgebracht. 1941 werd hij naar Utrecht geëvacueerd. Hij vond een werkplek bij een boer in Noordholland en stond slechts in briefwisseling met zijn ouders. Midden maart 1942 reisde hij naar Amsterdam en leefde daar twee en een half maand illegaal, voordat hij verder naar Brussel trok. Daar zou hij zich van een vervalsde persoonsbewijs hebben voorzien en in juli 1942 naar het onbezette Zuidfranrijk zijn gereisd. In october vluchte hij verder naar Zwitserland, waar hij in verscheidene vluchtelingenkampen leefde. Later rekende hij het zich als een grote tekortkoming aan, zijn ouders te hebben afgeraden, naar Brussel te gaan, omdat hij hen zo mogelijkerwijze voor deportatie had kunnen behoeden. Aron, Paula en Vera hadden den Haag intussen eveneens verlaten, leefden van 1941 tot 1942 in Utrecht en vertrokken dan naar Amsterdam, waar zij in de Rapenburgerstraat 90 woonden. Onder hetzelfde adres waren ook Daniel en Röschen Leers gemeld. Mogelijkerwijze hoorden zij bij de familie van Aron, want hij had verre verwantschap met deze familienaam. Bovendien is bekend, dat Aron in deze tijd als schoenmaker werkte.

De precieze wegen van de overige drie familieleden laten zich slechts moeilijk navervolgen. Waarschijnlijk werden Aron, Paula en hun dochter Vera op 25 maart 1943 gearresteerd in het concentratiekamp Vught, dat pas begin '43 was ingericht. Het was vooral bedoeld als 'doorgangskamp'. Vele gevangenen – tot hen hoorden op 17 september 1943 de Stoppelmanns - werden verder naar Westerbork gebracht, ook dit was een 'doorgangskamp'. In Westerbork werkte Aron voor de Joodse Raad, weer als schoenmaker. Vandaaruit werden vele gearresteerden verder naar de concentratiekamp in Duitsland of Oosteuropa gebracht. Aron, Paula en Vera werden op 15 februari met 770 anderen personen in het kamp Bergen-Belsen gedeporteerd. Zo als al eerder in Vught en Westerbork moest Paula Stoppelmann[-Delmonte] *ook in Bergen-Belsen dwangarbeit verrichten. Zij leed daar aan vlektyfus.*

Op 6 november 1944 stierf Paula Stoppelmann[-Delmonte] *in Bergen-Belsen aan zwakte van de bloedsomloop. Het concentratiekamp Bergen-Belsen was van het begin af aan ook gepland voor zogenoemde Uitwisseljodinnen en -joden. Daarbij gaat het om gevangenen, die voor belangrijk genoeg worden gehouden, om hen tegen in het buitenland gevangengezette Rijksduitsers te kunnen uitwisselen of tegen betaling van deviezen te kunnen vrijlaten. Ook Jodinnen en Joden, die betrekkingen of relaties in het buitenland hadden, konden tot deze groep horen. Het waren dus praktisch Joodse gijzelaars. Tussen 6 en 10 april 1945 hadden drie treinen met in z'n geheel 6700 'Uitwisseljoden' het concentratiekamp Bergen-Belsen verlaten. Zij zouden vermoedelijk naar Theresienstadt rijden. Daar kwam echter slechts een van de treinen op 21 april aan. Een tweede was reeds op 13 april in de buurt van Farsleben van Americaanse strijdkrachten worden bevrijd. De derde legde een dagenlange dwaaltocht af en ging tenslotte als 'verloren trein' de geschiedenis in. Het duurde tot 23 april, voordat het Rode Leger deze trein in de buurt van Tröbitz, een plaats in het zuidelijke Brandenburg, kon bevrijden. In deze trein bevond zich ook Aron Stoppelmann. Hij was blijkbaar voor bevoorrecht genoeg gehouden, om als 'Uitwisseljood'*

van nut te kunnen zijn. Aron Stoppelmann overleefde de inspanningen en de epidemische ziektes niet. Volgens de informaties van zijn dochter Vera stierf hij op 23 april 1945 in Tröbitz. Vera overleefde, toch moest zij, zo als zij zelf liet weten, de dood van haar vader mee aanzien, waardoor zij later problemen ondervond wat haar gezondheid betrof.

Na het eind van de oorlog keerde Vera eerst terug naar Amsterdam, waar zij in een ziekenhuis medisch werd behandeld. Aansluitend volgde zij nog in Nederland een opleiding op het gebied van huishouding en landbouwbedrijf. 1947 verliet zij Nederland en emigreerde naar Palestina, waar zij in Jerusalem ging wonen. Daar bezocht zij eerst tot 1948 het doofstommeninstituut. Vanwege haar traumatische belevenissen voelde zij zich niet in staat, aan de wens van haar vader te voldoen, namelijk tandtechnicus te worden. In plaats daarvan volgde zij bij de Women's International Zionist Organisation (WIZO) een opleiding tot kleermaakster. Na de opleiding oefende zij haar beroep in een babytehuis in Jerusalem uit. Op 12 april 1954 trouwde zij met Schmuel Grinbaum, die in een bedrijf werkte, waar wasgoed werdt aangenomen [Wäscheannahmestelle]. Hij was 1907 geboren, weduwnaar en vader van twee zonen. In hetzelfde jaar gaf zij haar beroep op. De reden ervoor waren haar lichamelijke en vooral haar psychische ongemakken tengevolge van haar belevenissen tijdens de NS-tijd. Bij haar was een 'erlebnisreaktiver Persönlichkeitswandel mit seelischen und psychosomatischen Störungen' gediagnosticeerd. Met haar man Schmuel had zij een dochter, maar het huwelijk was niet gelukkig en het contact met de dochter was op grond van psychische stoornissen van Vera belast.

John, de broer van Vera, was al 1945 naar Palestina geemigreerd. Hij leefde eerst enkele jaren in een kibbutz en volgde een opleiding tot tractorbestuurder en monteur. 1950 trouwde hij met Gisela Bienenstock, die hij reeds in Nederland had leren kennen. In hetzelfde jaar werd hun zoon Michael geboren. Vanaf 1953 werkte John als employé in het kantoor van een Jeruzalemse nijverheidsschool. Evenals zijn zus had ook John met lichamelijke en psychische problemen te kampen. Reeds vanaf 1948 kreeg hij met stoornissen te maken. 1952, tijdens een Europareis, waarbij hij onder andere ook Nederland aandeed, overkwam hem een 'reactieve angstneurose met depressietoestanden en neuro-vegetatieve begeleidingsverschijnselen'. Terwijl zijn zoon Michael later Arabisch en staatswetenschappen studeerde, moest John 1970 zijn beroep vanwege de gezondheid betreffende redenen opgeven. Hij bekommerde zich echter met veel energie om zijn zus.

John Stoppelmann stierf op 25 juni 1980 in Jeruzalem. De verdere levensloop van zijn zus Vera is niet bekend.

Stand: Juli 2017
© ***Fabian Boehlke***

Bronnen: Archief Amsterdam A01232_0787_0049, Einwohnermeldekartei von Amsterdam, Aron Stoppelmann; StaH 351-11_700, Amt für Wiedergutmachung, Victor Leers; StaH 351-11_16714, Amt für Wiedergutmachung, Aron Adolf Stoppelmann, StaH 351-11_18580, Amt für Wiedergutmachung, Paula Stoppelmann; StaH 351-11_44850, Amt für Wiedergutmachung, John Stoppelmann, StaH 351-11_46474, Amt für Wiedergutmachung, Vera Grinbaum; StaH 522-1, Jüdische Gemeinden, Kultussteuerkarte Nr. 5647, Aron Adolf Stoppelmann; Altonaer Adressbücher; Hamburger Adressbücher, E-Mail von José Martin, Mitarbeiterin Herinneringscentrum Kamp Westerbork, vom 26.4.2016; Yad Vashem – List of persecuted persons: Aron Stoppelmann, online: http://yvng.yadvashem.org/nameDetails.html?Language=en&s_lastName=stoppelmann&firstName=aron&s_place=&itemId=6766005&ind=0&wi nId=-5722382450274504230 (letzter Aufruf: 17.4.2016); Hájková: Das polizeiliche Durchgangslager, S. 217-248; Meyer: Die Verfolgung, S. 15-24; de Vries: Das Konzentrationslager, S. 197-216; Rahe: Bergen-Belsen, S. 187-217.

Stolpersteine in Hamburg
Stand © 22.11.2018 17:44:10"

[Met Dank aan de **auteur** – de heer **F. Boehlke** -, die zo vriendelijk was, toestemming te verlenen, dat zijn artikel over de familie van Aron Stoppelmann voor het Herinneringsboek Joods Utrecht 1940 – 1945 mocht worden overnomen.]

Stoppelman-Delmonte	
[1589] **Paula,** 20-01-1896 Hamburg-Altona, 06-11-1944 Bergen-Belsen	
Isaac Delmonte, geb. ?; ovl. 16-01-1920; begr. op de Joodse begraafplatz aan de Bornkampsweg te Altona, graf 2267.	Johanna Lazarus, geb. ?; ovl. ?; begr. op de Joodse begraafplatz aan de Bornkampsweg te Altona, graf 2269.
■ joodsmonument.nl ■ www.jüdischer-friedhof-altona.de/img/Datenbanken/bornkampsweg.xlsx	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nikolaasweg 66^{bis-a}. Beroep [van Aron]: Koopman.
"*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd*."
Het huwelijk van Aron Stoppelman en Paula Delmonte vond plaats in December 1920.

Paula Stoppelman-Delmonte

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Stoppelman, Paula, geb. Delmonte, geb. 20 januari 1896 in Hamburg, woonde in Hamburg. Deportatie: 1943, Bergen-Belsen, concentratiekamp. Overlijdensdata: 06 november 1944.

■ http://www.**stolpersteine-hamburg**.de: "*Paula Stoppelmann (geborene Delmonte) * 1896 / Grindelberg 90 (Eimsbüttel, Harvestehude) / 1939 Flucht Holland / interniert Westerbork / deportiert 1943 / KZ Bergen-Belsen / ermordet 06.11.1944*"
[Er is een pas**foto** van haar op de website.]

Straus			
[1591] **Marx,** 16-11-1873 Frankfurt am Main, 31-08-1942 Auschwitz.			
Aron Straus		Rosa Löb, geb. 1844	
Huwelijk 1870			
		Löb Löb	Bethehen Rothschild
■ joodsmonument.nl ■ https://www.myheritage.de/names/rosa_l%C3%B6b ■ WieWasWie			

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Spoorstraat 3 bis, Utrecht. JOKOS-dossiers nrs. 220, 8181 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Straus, Max, geb. 16 november 1873 in Frankfurt am Main, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte no. 226, Utrecht 20 januari 1951, blijkt, dat Marx Straus gehuwd was met [1593] Rosa Rapp.
■ Er is aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse een gedenksteen voor hem geplaatst.

Straus			
[486] **Barend,** 27-09-1925 Utrecht, Steenweg 27, 30-12-1943 Auschwitz [487] **Joseph**, 14-06-1922 Utrecht, Steenweg 27, vermist			
Simon Straus, 09-03-1885 Bergh; op 10-04-1956 te Utrecht ovl. en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 28 C 29 P -.		Suzanna de Vries, 24-07-1891 Utrecht; vermoedelijk op 17-07-1989 te Utrecht ovl. en ald. aan het Zandpad begr., 28 C 29 O -.	
Huwelijksakte 723, Utrecht 28-07-1920.			
Joseph Straus, ± 1854 Wisch; op 09-05-1914 te 's-Heerenberg (Bergh) overleden.	Sara Hertz, ± 1855 Zevenaar; op 05-10-1916 te 's-Heerenberg (Bergh) overleden.	Barend de Vries, ± 1858 Vianen; op 13-03-1940 te Utrecht overleden.	Rachel Klein, ± 1856 Amersfoort; ovl. 18-09-1922 Utrecht; ald. a. 't Zandpad begr., graf 8 C 12 E 1341.
Huwelijksakte 17, Zevenaar 24-08-1880		Huwelijksakte 249, Utrecht 04-06-1884	
■ Genlias ■ Zandpad			

■ **Genlias / Zandpad: Vader Simon Straus** trouwde op 24-2-1915 te Winschoten voor de eerste keer met **Racheltje de Leeuw**, geb. 02-06-1877, ovl. 27-12-1918 Utrecht, begr. Zandpad 6 C 10 I 1300. Racheltje was dochter van Lejon de Leeuw en Mietje Pinto.
Grootmoeder Rachel Klein was voor de eerste keer gehuwd met **Philip Samuel Creveld**.
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Steenweg 27, Utrecht. *"Ouders hebben de oorlog overleefd."*

Barend Straus

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 *"geen onderwijs meer"* mochten *"volgen op openbare scholen."* [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Steenweg 27

Joseph Straus

"De Hoofdcommissaris van politie te Utrecht verzocht opsporing, aanhouding en voorgeleiding van Joseph Straus, 'van joodschen bloede', student, wonende aan de Steenweg 27 te Utrecht. Hij werd er van verdacht van woonplaats te zijn veranderd zonder daartoe de vereiste vergunning te hebben. Met deze omschrijving werden Joden aangeduid die waren ondergedoken. Als signalement werd gegeven: 'Lang 1.65 m, schraal aangezicht, bruine oogen, donkerblond haar'. Algemeen Politieblad, nr 33, 20 augustus 1942, 948, bericht 1565"
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Van Joseph Straus zijn in het Herinneringscentrum Westerbork "*geen gegevens gevonden*".

Straus			
[1590] **Hans Joachim,** 28-12-1935 Den Haag, 10-09-1944 Auschwitz			
Stefan Straus, 27-05-1898 Ödheim [D-74229 Oedheim], koopman in verfstoffen, aankomst in Rijswijk op 08-11-1935 komende van Keulen. Religie: Israëlitisch. Stefan is op onbekende datum overleden.		[1592] Gretel Nussbaum, 05-11-1911 Keulen, woonde in Köln; 00-01-1944 Auschwitz*	
Huwelijk 24-03-1935 Köln, Spichernstraße 57 [het adres van de bruid] Opmerking op de gezinskaart: "*gescheiden 16.12.1938 te Den Haag & persoonskaart gemaakt Duitse nationaliteit*"			
David Strauss, geb. 28-01-1871 Oedheim; 11-02-1944 Auschwitz.	Thekla Steiner, geb. 04-05-1882 Hainfahrt; ovl. op onbekende datum.	[1385] Benedix Nussbaum, 22-03-1876 Rhina [= D-36166 Haunetal]; 31-1-1944 Auschwitz*	[1386] Dora Loebenberg / Loewenberg, 16-02-1887 Wächtersbach; 31-01-1944 Auschwitz*
Huwelijk 06-01-1904 Würzburg		Huwelijk voor 1911	
■ http://www.alemannia-judaica.de/images/Images%20380/Neckarsulm%20GemZeitung%20Wue%2016031935.jpg ■ Genlias ■ http://www.jhm.nl/collectie/fotos/40000447 ■ Digitale Stamboom Delft ■ http://www.samh.nl/genealogie/bronnen-na-1811/overige-bronnen/1663842/			

Gretel Straus-Nussbaum en Hans Joachim Straus

■ **joodsmonument.nl:** Adres op 1 juni 1941: Prof. Pullelaan 35, Maartensdijk, thans Utrecht.
■ **Digitale Stamboom Rotterdam:** Eerder hebben moeder en zoon in Rijswijk en Den Haag gewoond.■ **Foto's** van Hans Joachim en zijn ouders op de website *www.**jhm**.nl/collectie/fotos/40000447.*

Straus-Rapp	
[1593] **Rosa,** 26-06-1879 Höchst, 31-08-1942 Auschwitz	
Marx Rapp	Karoline Marx
■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Spoorstraat 3 bis, Utrecht. JOKOS-dossiers nrs. 220, 8181 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Strauss, Rosa, geb. Rapp, geb. 26 juni 1879 in Höchst, woonde in Frankfurt am Main. Deportatie: 1942, Auschwitz; voor dood verklaard.
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte no. 219, Utrecht 20 januari 1951, blijkt, dat Rosa Rapp gehuwd was met [1591] Marx Straus.

Streliski

[1594A] **Eleazer,** 20-03-1866 Amsterdam, 05-02-1943 Auschwitz

David Isaac Streliski, "*koorzanger, artist, toneelspeler, wijnhandelaar*", 16-11-1821 Amsterdam; ovl. ald. op 27-03-1908.	Grietje Roeg, toneelspeelster, 25-01-1829 Amsterdam; ald. ovl. op 27-11-1916 en te Muiderberg begraven, graf D E 32.
Huwelijk op 07-05-1851 te 's-Gravenhage.	

Isak Polak (Isaac) Streliski, 1788 Amsterdam, toneelspeler; ovl. 25-07-1878 London.	Grietje Samuel Ruag (Roeg), 1792 Amsterdam, voor 1871 overleden; dochter van Samuel Ruag en Grietje Nathans Cohen.	Levie Aron Roeg, ± 1804 Amsterdam, "koopman,koorzanger, toneelspeler"; ovl. 07-12-1892 Amsterdam.	Esther Izak Salomons, ± 1805 Amsterdam; ovl. op 05-01-1866 te 's-Gravenhage.
Huwelijk op 25-03-1818 te Amsterdam.		Huwelijk 29-10-1824 Amsterdam	

■ Akevoth: .../streletski/8.htm ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ashkenazi/6666.htm ■ Begraaf Verlof ■ Digitale Stamboom Den Haag ■ Genlias ■ http://www.genealogy.com/ftm/v/l/e/Margaret-J-Vlek/WEBSITE-0001/UHP-0219.html ■ https://www.geni.com/people/Grietje-Ruag/6000000025468308882 ■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F69598/I185886/

Eleazer Streliski

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Adr. van Ostadelaan 13, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 60 721 op het Gemeentearchief Amsterdam

■ **Akevoth: .../streletski/15.htm**: [1594A] **Eleazer** / Eleazar (Eduard) **Streliski** trouwde op 11-8-1887 te Amsterdam met [1594B] **Cellie** (Celina) **Baggers**.

Streliski-Baggers			
[1594B] **Cellie,** 20-03-1867 Amsterdam, 05-02-1943 Auschwitz			
Eleazer Marcus Baggers, 04-05-1830 Amsterdam, diamantslijper; op 23-02-1899 te Muiderberg begr., graf C 30 38.		Mietje Citroen, 08-01-1839 Amsterdam; op 14-02-1920 te Amsterdam overleden.	
Huwelijksakte reg. 10; fol. 70v, Amsterdam 4 nov 1863.			
Marcus Samuel Baggers, ± 1786; op 11-06-1862 te Muiderberg begr., graf B 35 6.	Betje Hartog Mol, ± 1794; begr. 11-07-1847 Muiderberg, graf B 22 63; doodsoorzaak: borsttering.	Levie Cosman Citroen, ± 1802 Amsterdam; begr. 30-08-1849 Zeeburg, graf B; doodsoorzaak: cholera.	Sara Smitt, 5-07-1811 Amsterdam; ald. ovl. 26-11-1873; begr. 28-11-1873 te Muiderberg, graf C 6 126.
■Akevoth: .../streletski/16.htm ■ Begraaf Verlof ■ http://www.geni.com/people/Levie-Citroen/6000000013442919964 ■ http://www.geni.com/people/Sara-Smit/6000000013443281560 ■ Genlias ■ http://goudsmit.home.xs4all.nl/CollateralFamiliesPersonsV2/wc16_092.htm			

Cellie Streliski-Baggers

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Adr. van Ostadelaan 13, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 60 721 op het Gemeentearchief Amsterdam

■ **Akevoth: .../streletski/15.htm**: [1594B] **Cellie** (Celina) **Baggers** trouwde op 11-08-1887 te Amsterdam met [1594A] **Eleazer** / Eleazar (Eduard) **Streliski**.

Sturm
[1595] **Abraham Henoch,** 27-09-1921 Lwow, 30-04-1943 Auschwitz
■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Voorstraat 85 bis, Utrecht. Beroep: Landbouwer.

Suntup (Suntrup)*

[489] Martin James, 09-04-1934 Utrecht, 17-09-1942 Auschwitz

Benjamin (Suntrup) Suntup, 07-05-1900 Amsterdam, winkelchef; 28-02-1943 Auschwitz	Frances Freedman, 12-08-1899 Polozk / Polatzk / Polock (Rusl.); 17-09-1942 Auschwitz

Huwelijksakte reg. 6B; fol. 12, Amsterdam 28-04-1927

Izak (Izaak) Marius Suntup, ± 1867 Dinaburg (Rusl.), commissionair diamant; 22-02-1937 Diemen begr., graf C 7 1.	Witta Teresa Stein, 15-12-1874 Worno (Rusland); 26-02-1943 Auschwitz*	Samuel Freedmann, geboorte- en overlijdensdata niet bekend.	Annie Hoffman, geboorte- en overlijdensdata niet bekend.

Huwelijksakte reg. 23; fol. 12, Amsterdam 05-08-1897	Huwelijk voor 1899

■ Genlias ■ In Memoriam

*WieWasWie: In de Huwelijksakte staat 'Suntup' zonder r; In Memoriam spelt 'Suntrup' met r.

Martin James Suntrup

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"

No.	Jaar	Joods	Datum	Joods
101	*1934*	*5694*	*17. Apr*	*2 Ijar*

Naam Kind			Geboortedatum	
Suntup	*Martin James*	*Gadlia ben Benjamin hacoheen*		
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Fr. Schubertstraat 35*		

Naam Vader			**Naam Moeder**		
Suntup	*Benjamin*	*Benjamin ben Jitschak Mordechai hacoheen*	*Freedman*	*Frances*	*Freide bat Sjmuëel Eliahoe*

Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Vondelstraat 70, Den Haag. Inboedellijst v. 14-08-1942

Broer: Herman Suntrup, 15-09-1928 Amsterdam; 17-09-1942 Auschwitz

Swaab

[1596] **Josef**, 20-11-1909 Amsterdam, 07-11-1942 Auschwitz
[497] **Meijer**, 31-05-1913 Utrecht, Koningstraat 10ben, 30-09-1942 Auschwitz
[1597] **Nathan**, 26-11-1910 Amsterdam, 28-02-1943 Auschwitz

[490] Hartog Swaab, 24-11-1884 Utrecht; 22-10-1942 Auschwitz.	[1600] Leentje Velleman, 21-01-1873 Nieuwer-Amstel; 30-04-1943 Sobibor.

Huwelijksakte reg. 4A; fol. 20, Amsterdam 13-03-1907

Joseph Swaab, 16-04-1838 Amsterdam; ovl. 14-11-1921 Utrecht; begr. ald. a. 't Zandpad, graf 1 C 6 6 1247.	Leentje de Groote 1852/53 Kampen; ovl. op 09-07-1914 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 2 C 7 12 60.	Nathan Velleman, 13-01-1842 Nieuwer-Amstel; koopman; op 6-11-1936 te Amsterdam overleden.	Roosje Bak, 30-05-1841 Amsterdam; naaister; ovl. op 11-10-1896 te Amsterdam.

Huwelijksakte 313, Utrecht 09-07-1873.	Huwelijk op 17-08-1864 te Amsterdam

■ Akevoth: .../bak/152.htm ■ Genlias ■ http://www.rvanhetg.dds.nl/brave/brave.htm

Meijer Swaab

■ **joodsmonument.nl**: Beroep. Koopman. Adres in juni 1941: Steenweg 36, Utrecht
Inboedellijst van 27-08-1942
Echtgenote: Veronica Swaab-de Brave, 15-4-1914 Amsterdam; 23-08-1942 Auschwitz
Dochter: [496] Magda Swaab, 30-03-1938 Utrecht; 23-08-1942 Auschwitz

Josef Swaab

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Jacob Catsstraat 29, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 54 014 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Nathan Swaab

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Balijelaan 29bis-a, Utrecht. Beroep: Venter
JOKOS-dossier nr. 53 275 op het Gemeentarchief Amsterdam
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte no. 730, Utrecht 3 april 1952, blijkt, dat Nathan Swaab was gehuwd met **Mina Pam**, geb. 01-11-1915 Amsterdam, ovl. 30-09-1942 Auschwitz.

Swaab			
[496] **Magda**, 30-03-1938 Utrecht, 23-08-1942 Auschwitz			
[497] Meijer Swaab, 31-05-1913 Utrecht; 30-09-1942 Auschwitz.		[1598] Veronica de Brave, 15-04-1914 Amsterdam; 23-08-1942 Auschwitz.	
Huwelijksakte 944, Utrecht 18-09-1937			
[490] Hartog Swaab, 24-11-1884 Utrecht; 22-10-1942 Auschwitz.	[1600] Leentje Velleman, 21-01-1873 Nieuwer-Amstel; 30-04-1943 Sobibor.	David de Brave, 14-11-1884 Amsterdam; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, 71]	Machteld Velleman, 16-08-1884 Amsterdam; ald. ovl. op 07-01-1915.
Huwelijksakte reg. 4A; fol. 20, Amsterdam 13-03-1907		Huwelijksakte reg 4F fol 34, Amsterdam 16-08-1905	
■ Genlias ■ http://www.rvanhetg.dds.nl/brave/brave.htm ■ WieWasWie			

Magda Swaab en Veronica Swaab- de Brave

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Steenweg 36, Utrecht. Inboedellijst van 27-08-1942. JOKOS-dossier nr. 54 072 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **WieWasWie** / **Begraaf Verlof: Grootouders** van **Veronica** Swaab-**de Brave**: **Mozes de Brave**, geb. 29-11-1856 Amsterdam, ovl. vermoedelijk 06-01-1917 Amsterdam, trouwde op 18 juni 1879 te Amsterdam met **Rebecca Bleekveld**, geb. 19-08-1859 Amsterdam, ovl. 18-11-1932 Amsterdam, begr. 20-11-1932 Diemen, graf B 30 34.

Levie Velleman, geb. ± 1861 Amsterdam, ovl. 15-04-1939 Apeldoorn, begr. 17-04-1919 Diemen, graf C 16 4, trouwde op 10-8-1881 te Amsterdam met **Aaltje Zomerplaag**, geb. ± 1863 Amsterdam; waarschijnlijk is zij als Aalie Zomerplaag op 27 dec 1927 te Diemen ter aarde besteld, graf B 7 23; achternaam van de echtgenoot: Velleman.

Magda Swaab

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]:

Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

Adressen: Steenweg 36

Swaab

[491] **Hartog**, 16-03-1928 Utrecht, Waterstraat 29bis, 30-04-1943 Sobibor
[492] **Joël**, 22-08-1917 Utrecht, Waterstraat 29bis, 31-03-1944 Auschwitz
[493] **Joseph**, 26-05-1922 Utrecht, Waterstraat 29bis, 30-09-1942 Auschwitz
[494] **Leendert**, 16-12-1923 Utrecht, Waterstraat 29bis, 30-09-1942 Auschwitz
[498] **Meijer**, 12-09-1919 Utrecht, Waterstraat 29bis, 31-03-1944 Polen

[501] Nathan Swaab, 21-12-1889 Utrecht; 30-04-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De Transportlijsten, p. 84]	Naatje Oesterman, 11-01-1889 Rotterdam; ovl. 27-04-1941 te Amsterdam; te Utrecht aan het Zandpad begr., graf 33 C 24 I -.

Huwelijk op 12-08-1914 te Rotterdam.

Joseph Swaab, 16-04-1838 Amsterdam; ovl. 14-11-1921 Utrecht; ald. aan het Zandpad begr., graf 1 C 6 6 1247.	Leentje de Groote 1852/53 Kampen; ovl. op 09-07-1914 te Utrecht en ald.aan het Zandpad begr., graf 2 C 7 12 60.	Jacob Oesterman, 1848/49 Amsterdam; ovl. op 28-01-1922 te Apeldoorn.	Leentje / Lea Trijtel, 14-07-1849 Rotterdam; op 21-03-1923 te Rotterdam overleden.

Huwelijksakte 313, Utrecht 09-07-1873.	Huwelijk op 27-12-1871 te Rotterdam

- www.xs4all.nl/~goudsmit/CollateralFamiliesPersonsV2/ps25_405.htm
- Dig. Stamboom Rotterdam ■ www.genealogieonline.nl/stamboomabas/I2677.php

Grootvader Joseph Swaab was weduwnaar van Vogeltje Achtsteribbe.

Hartog Swaab, Joseph Swaab en Meijer Swaab

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres op 1 juni 1941: Beverstraat 38, Utrecht. Inboedellijst van 26-08-1942

Joël Swaab

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Adres in feb. 1941: Retiefstraat 42III, Amsterdam
Echtgenote: **Lena Swaab-Meljado**, 25-01-1915 Amsterdam; 30-11-1943 Auschwitz
Zoon: **Nathan Marcus Swaab**, 27-05-1942 Amsterdam; 21-07-43 Westerbork

Leendert Swaab

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der

Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "geen *onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Beverstraat 38

Swaab			
[500] **Meijer**, 04-04-1928 Utrecht, Bilderdijkstraat 32, 02-04-1943 Sobibor			
Nathan Swaab, 18-10-1901 Utrecht; ovl op 18-10-1935 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 44 C 20 C -.		[504] Judith Lever, 24-05-1904 Utrecht; 02-04-1943 Sobibor [Schelvis, [...] De Transportlisten, p. 43]	
Huwelijksakte 609, Utrecht 06-07-1927			
Mijer Swaab 02-08-1877 Utrecht; ovl. op 29-08-1934 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 44 C 20 N -.	Heintje v. Leeuwen, 20-02-1878 Zwolle; ovl. op 10-12-1935 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 44 C 20 M -.	[325] Isaac Hartog Lever, 12-07-1879 Utrecht; 16-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 219].	Rachel de Groot, 08-01-1881 Utrecht; op 15-07-1935 te Diemen begraven, graf B 48 27.
Huwelijksakte 724, Utrecht 22-12-1897. Erkend: Leentje, geb. in Utrecht 06-04-1896		Huwelijksakte 343, Utrecht 04-07-1900	
■ Genlias ■ Akevoth, Burial Permit DB			

Meijer Swaab

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
13	*1928*	*5688*	*12 Apr.*	[14 Niesan] *acharon lePesach*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Swaab	*Meijer*	*Meijer ben Natan halevi*	*04. Apr*	*or lejom lePesach*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Bilderdijkstr. 32*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Swaab	*Nathan*		*Lever*	*Judith*	
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
acharon = laatste; or lejom = dageraad = vroege ochtend of nacht van de vorige dag					

■ **joodsmonument.nl**: Adres in februari 1941: Trompenburgstraat 133 huis, Amsterdam
Broer: Joseph Swaab, 09-06-1931 Amsterdam; 02-04-1943 Sobibor

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 43: Zijn naam staat onder de naam van zijn moeder en jongere broer op de transportlijst van 30 maart 1943: "*Lever Judith 24.5.04, Swaab Joseph 9.6.31* en *Swaab Meyer 4.4.28* ".

<table>
<tr><td colspan="4">Swaab
[8] Heintje Aronson-S., 13-05-1919 Utrecht, Twijnstraat 7bov, 11-02-1944 Auschwitz*
[495] Lion Meijer, 02-04-1922 Utrecht, Groenesteeg 21, 02-05-1945 Duitsland
[499] Meijer, 05-11-1926 Utrecht, Damstraat 8bis, 21-01-1945 Midden-Europa</td></tr>
<tr><td colspan="2">[502] Philip Swaab, 12-09-1898 Utrecht, koopman; 31-01-1944 Midden-Europa</td><td colspan="2">Sara Zegerius, 18-09-1900 Amsterdam; 28-01-1944 Auschwitz*</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 41; fol. 38v, Amsterdam 13-11-1918.</td></tr>
<tr><td>Mijer Swaab 02-08-1877 Utrecht; ovl. op 29-08-1934 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 44 C 20 N -.</td><td>Heintje v. Leeuwen, 20-02-1878 Zwolle; ovl. op 10-12-1935 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 44 C 20 M -.</td><td>Levi (Levie) Zegerius (Zecherius) 23-08-1864 Utrecht; zoon van Hartog Zegerius en Fronika de Groot; overleden 06-02-1922 Amsterdam.</td><td>Judik / Judic de Korte, 05-12-1862 Rotterdam; op 06 dec 1921 te Diemen begr., graf A 58 23</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 724, Utrecht 22-12-1897.
Erkend: Leentje, geb. in Utrecht 06-04-1896</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 1 fol. 47,
Amsterdam 20-01-1886. Erk. 1 kind.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ Zandpad en AKEVOTH ■ Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ WieWasWie
■ https://www.geni.com/people/Levie-Zegerius/6000000024789888900</td></tr>
</table>

Heintje Aronson-Swaab

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Leerling-verpleegster. Adres in juni 1941: Willem Arntsz Hoeve, Dolderscheweg 164, Zeist [Arntsz Hoeve, Psych. ziekenh. Dolderseweg 164, 3764 BN Den Dolder; zie de aantekeningen bij [337] Bernard Maurits Henri van Lier]

■ **Philip Mechanicus, In Dépôt** (Amsterdam 1985) 273: "*DINSDAG 8 FEBRUARI* [...] *Tweehonderdzevenenzeventig zieken met hun familieleden, de rest ontsperde Weinrebs, vervallenverklaarde stempels van de Zentralstelle, nietig verklaarde Calmeyers, strafgevallen, weeskinderen."* [Pagina 276] "*Woensdag 9 FEBRUARI* [...] *Misschien wel het beestachtigste transport van alle transporten, die er zijn gegaan. Men raakt door de veelheid, de grofheid, de beestachtigheid het zicht erop kwijt, maar dit spande toch wel de kroon wat betreft gebrek aan consideratie voor de zieken. Nog voor het transport vertrokken was, was er reeds een zieke overleden. Een lege wagen gaat met de trein mee, gereserveerd voor hen, die onderweg sneuvelen*."

■ **joodsmonument.nl: Vader** "*Philip Swaab was getrouwd met Sara Zegerius. Het echtpaar had vier kinderen: Heintje, Lion Meijer, Meijer en één kind dat de oorlog heeft overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

Lion Meijer Swaab

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Voorstraat 3, Utrecht

■ **Het Joodsche Weekblad, nr. 1, 10-4-1942**, p. 6, c. 1: Lion was verloofd met Miep Cohen.
"*Verloofd:*
MIEP COHEN en LION SWAAB
Utrecht, 12 April 1942.
Oudenoord 53 bis A. Voorstraat 3.
Geen ontvangdag."

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Lion Meijer Swaab is op 25-01-1944 op transport naar Auschwitz gesteld.

Meijer Swaab

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Voorstraat 3, Utrecht.

■ **HUA Torgang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (A'dam 2005) 76]
Onderwijs: O. U. L. O.
Adressen: Voorstraat 3 en Janskerkhof 17

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Meijer Swaab is op 25-01-1944 op transport naar Auschwitz gesteld.

<table>
<tr><td colspan="4">[S0490] Swaab
Betje Koperberg- S., ± 1879 Utrecht, op 11-02-1935 te Utrecht overleden
Clara, op 1-7-1893 te Utrecht op leeftijd van 4 jaar overleden
Frederika Siebes-S., ± 1891 Utrecht, op 02-02-1952 te Utrecht overleden
Hartog, op 07-12-1882 te Utrecht op leeftijd van 4 maanden overleden
[490] Hartog, 24-11-1884 Utrecht, Groenesteeg 34, 22-10-1942 Auschwitz
[67] Jeanette Brouwer-S., 11-09-1875 Utrecht, Groenesteeg C 389, 31-08-1942 Auschwitz
Judis, 1894 Utrecht, op 20-01-1896 te Utrecht overleden
[501] Nathan, 21-12-1889 Utrecht, Groenesteeg 34, 30-04-1943 Sobibor
[518] Rachel Velleman-S., 11-11-1880 Utrecht, Groenesteeg C 389, 07-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Joseph Swaab, 16-04-1838 Amsterdam, ovl. op 14-11-1921 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 1 C 6 6 1247.</td><td colspan="2">Leentje de Groote, ± 1853 Kampen; ovl. op 09-07-1914 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 2 C 7 12 60.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 313, Utrecht 09-07-1873. [Joseph was weduwnaar v. Vogeltje Achtsteribbe.]</td></tr>
<tr><td>Meijer Barend Swaab (Swaap), 29-10-1797 Amsterdam; ovl. 23-12-1842 Amsterdam; begr. Zeeburg, graf B.</td><td>Maretje Ruben Gans, ± 1808 Amsterdam; ald. ovl. op 27-12-1869.</td><td>N.N. (WieWasWie)</td><td>Frona de Groote, geboorte- en overlijdensdata onbekend.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 04-06-1834 te Amsterdam</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ashkenazi/9177.htm ■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 41727]
■ http://www.geni.com/people/Meijer-Swaab/6000000018096495773 ■ Genlias</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Zus: Frederika Swaab**, 1891/92 Utrecht, was gehuwd met Simon Siebes, 1893/94 Utrecht; huwelijksakte 1055, Utrecht 13-09-1922. Simon was zoon van Jan George Siebes en Sara Maria Lamberta Martens.
Zus: Betje Swaab trouwde volgens akte 777 op 20-12-1905 te Utrecht met **Marcus Koperberg**. geb. 13-04-1881 ‘s-Hertogenbosch, 31-8-1942 Auschwitz. Marcus was zoon van Hartog Koperberg en Engelina de Roode.

Jeanette Brouwer-Swaab

■ **HUA** 13-09-1875, geboorteakte nr. 1718
■ **joodsmonument.nl:** Adres in Utrecht: Lange Lauwerstraat 15
Beroep: Koopvrouw. JOKOS-dossier 53 274 GA Amsterdam
“*Jeanetta Brouwer-Swaab had een winkel in de Lange Lauwerstraat in Utrecht van waaruit zij groenten verkocht. Ze bediende haar klanten ook met een door een hond getrokken groentenkar. Toen zij een oproep kreeg zich op maandag te melden, vroeg zij op*

zaterdagavond twee van haar vaste klanten om hulp. Deze klanten antwoordden haar dat zij waarschijnlijk teruggestuurd zou worden omdat Jeanetta Swaab Nederlands Hervormd was. De zoon van deze vaste klanten maakte een tekening [*****] *van het gesprek.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
***** Die tekening is op de website weergegeven.
■ **Genlias: Echtgenoot: Maarten Brouwer**, 31j, Zaandijk, huwelijksakte 85 Utrecht 25-02-1903. Maarten Brouwer was zoon van Dirk Brouwer en Guurtje Bakker. Maarten Brouwer is op 31-12-1926 te Utrecht overleden; akte 1763, Utrecht 31-12-1926.

Hartog Swaab

■ **HUA** 25-11-1884, geboorteakte nr. 2479
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Koopman.
Gezinsadres in juni 1941: Jacob Catsstraat 29, Utrecht. Op hetzelfde Adres woonde: **Zoon:** Josef Swaab, 20-11-1909 Amsterdam; 7-11-42 Auschwitz, en **Echtgenote** Leentje Swaab-Velleman, Nieuwer-Amstel, 21-1-1873; Sobibor 30-04-1943. [Huwelijksakte reg. 4A; fol. 20, Amsterdam 13-03-1907. Leentje was dochter van Nathan Velleman en Roosje Bak. ■ Genlias]

Nathan Swaab

■ **HUA** 23-12-1889 geboorteakte nr. 3054
■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Beverstraat 38, Utrecht. Inboedelijst van 26-08-1942 **Zonen**: [498] Meijer, [493] Joseph, [494] Leendert en [491] Hartog Swaab
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 84: Zijn naam staat op de transportlijst van 27 april 1943: "*Swaab Nathan 21.12.89*".

Rachel Velleman-Swaab

■ **HUA** 13-11-1880, geboorteakte nr. 2279
■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Archimedesweg 68 huis, Amsterdam
Echtgenoot: Hartog Velleman, 4-4-1879 Nieuwer-Amstel; 30-9-42 Auschwitz [Huwelijksakte reg.5;fol.42, Amsterdam 08-02-1906, Hartog was zoon van Nathan Velleman en Roosje Bak. ■ Genlias]
Kinderen: Leentje, 13-06-1909 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz, **Grietje,** 12-11-1910 Amsterdam; 07-09-1942 Auschwitz en **Nathan** Velleman, 12-01-1924 Amsterdam; 31-03-1944 Midden-Europa

Swaab

[521] **Mietje Vigevino-S.,** 04-12-1909 Utrecht, Willemstraat 50, 11-02-1944 Auschwitz
[502] **Philip,** 12-09-1898 Utrecht, Groenesteeg 21, 31-01-1944 Midden-Europa
[207] **Sophia de Groot-S.,** 10-06-1900 Utrecht, Groenesteeg 21, 22-05-1944 Auschwitz*

Mijer Swaab, 02-08-1877 Utrecht; ovl. op 29-08-1934 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 44 C 20 N -.	Heintje van Leeuwen, 20-02-1878 Zwolle; ovl. op 10-12-1935 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 44 C 20 M -.
Huwelijksakte 724, Utrecht 22-12-1897. Erkend: Leentje, geboren in Utrecht 06-04-1896	

Joseph Swaab, 16-04-1838 Amsterdam; ovl. op 14-11-1921 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 1 C 6 6 1247.	Leentje de Groote, ± 1852 Kampen; ovl. op 09-07-1914 te Utrecht en ald.aan het Zandpad begr., graf 2 C 7 12 60.	Philip van Leeuwen, 1848/49 Leeuwarden; op 06-03-1931 te Diemen begraven, graf B 21 54.	Esther de Groot, 12-04-1851 Amsterdam; ovl. op 20-03-1928 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 10 C 15 B -.
Huwelijksakte 313 Utrecht 09-07-1873.		Huwelijksakte 562, Utrecht 04-12-1872 Erk. kind Mietje geb. 28-08-1872	

■ Genlias, ■ Zandpad en ■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)

■ **Genlias / In Memoriam: Zus**: Huwelijksakte 431, Utrecht 6-6-1917: Alexander Cohen, 03-07-1892 Amsterdam; 22-10-1942 Auschwitz en **Leentje Swaab**, geb. ± 1896, Utrecht ovl. ?
Alexander Cohen was zoon van Machiel Cohen en Elisabeth Cohen.
Zusje Maria is op 24-01-1910 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden. Overlijdensakte 125, Utrecht 24-01-1910

Sophia de Groot-Swaab

■**HUA** 12-06-1900, geboorteakte nr. 1535
■ **joodsmonument.nl / Genlias: Echtgenoot:** [200] **Meijer de Groot**, 09-10-1897 Utrecht, 30-09-1944 Auschwitz; huwelijksakte 965, Utrecht 10-11-1926; Meijer was zoon van Levie de Groot en Rachel Bloemendaal.
Dochter: **Rachel de Groot**, 15-08-1927; 22-05-1944 Auschwitz
Gezinsadres in mei 1940: Rijnstraat 43, Arnhem *"... zij [Sophia] was van woonplaats veranderd zonder de daartoe vereiste vergunning te hebben verkregen." "Algemeen Politieblad, nr 48, 3 december 1942, 1352, bericht 2972"*
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."

Philip Swaab

■ **HUA** 15-09-1898, geboorteakte nr. 2348

■ **joodsmonument.nl / Genlias**: Adres in juni 1941: Voorstraat 3, Utrecht
Echtgenote: [1601] **Sara Zegerius**, 18-09-1900 Amsterdam; 28-01-1944 Auschwitz. Huwelijksakte reg.4I;fol.38v, Amsterdam 13-11-1918; Sara was dochter van Levi Zegerius en Judik de Korte.
Zonen: [495] Lion Meijer Swaab, 02-04-1922 Utrecht; 02-05-1945 Duitsland
[499] Meijer Swaab, 05-11-1926 Utrecht; 21-01-1945 Midden-Europa
"Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Philip Swaab is op 30-10-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

Mietje Vigevino-Swaab

■ **joodsmonument.nl:** Adres in april 1942: Maastrichtschestraat 10, Den Haag
Echtgenoot: **Abraham Vigevino**, 19-01-1904 Amsterdam; 30-06-1944 Midden-Europa. Huwelijk op 19-10-1933 te Utrecht; ■ Digitale Stamboom Rotterdam.

<table>
<tr><td colspan="4">Swaab
[503] Samuel, 28-05-1930 Utrecht, P-C-Hooftstraat 27, 11-06-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Simon Swaab, 15-06-1899 Amsterdam, sergeant-ziekenverpl.; 09-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 208: „Swaab Simon 15.6.99“]</td><td colspan="2">Mietje Levy, 15-05-1897 Amsterdam; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 169: “Swaab-Levy Mietje 15.5.97”]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 5D; fol. 24v, Amsterdam 30-07-1925</td></tr>
<tr><td>Samuel Swaab, 19-10-1860 Amsterdam; ovl. 07-06-1928 Amsterdam; begr. 10-06-1928 Diemen, graf B.</td><td>Rebecca Roosnek, 21-6-1867 Amsterdam; ovl. 04-12-1906 te Amsterdam en op 06-12-1906 te Zeeburg begr., graf C.</td><td>Levie Levy, 29-10-1870 Amsterdam; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 54].</td><td>Rachel Piller, ± 1870 Amsterdam; op 11-03-1927 te Muiderberg begraven, graf C 56 86.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 03-01-1889 te Amsterdam</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 15; fol., Amsterdam 22-06-1892</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth, Burial Permits DB ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F25624/I68895/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo22_/F25646/I68952/</td></tr>
</table>

■ **Grootvader Samuel Swaab** hertrouwde met Johanna Paulina Bakker.
■ **joodsmonument.nl**: [**Grootvader**] *"Levie Levij was de vader van [moeder] Mietje Swaab-Levy, bij wie hij inwoonde. Toevoeging van een bezoeker van de website"*

Samuel Swaab

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
51	*1930*	*5690*	*02. Jun*	*9 Siwan*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Swaab	*Samuel*	*Nataneel ben Sjim'on*	*28. Mai*	*Rosj chodesj Siwan*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *P. C. Hooftstr. 27*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Swaab	*Simon*	*Sjim'on ben Nataneel*	*Levy*	*Mietje*	*Mirjam bat Jehoeda*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
[Rosj chodesj Siwan = "hoofd van de maand" Siwan = 1e van de maand Siwan]					

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Goeverneurlaan 68, Den Haag
"Samuel Swaab werd in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor.
J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 77"
Inwonend verwant: Levie Levij, 29-10-1870 Amsterdam; 09-04-1943 Sobibor
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 169: Zijn naam staat op de transportlijst van 8 juni 1943: "*Swaab Samuel 28.5.30*".

Swaab-Pam

[1599] **Mina**, 01-11-1915 Amsterdam, 30-09-1942 Auschwitz

Nathan Pam, 12-01-1876 Amsterdam; ovl. 24-12-1941 Amsterdam.	Henriette Polak, 22-05-1874 Amsterdam; 14-01-1943 Auschwitz.
Huwelijksakte reg. 19; fol. 46, Amsterdam 18-06-1902.	

Izaak Pam, 11-03-1843 Amsterdam; ald. op 03-04-1913 te Amsterdam ovl.	Bloeme Sjouwerman, 02-08-1839 Amsterdam; ald. ovl. op 06-03-1902.	Hartog Polak, geb. 08-09-1849 Amsterdam, zoon van Soesman Simon Polak en Sara Hartog Beekman; ovl. op onbekende datum.	Marianne Zwartverwer, ± 1847 Amsterdam; op 11-06-1917 te Muiderberg begr., graf G H 159.
Huwelijk op 02-10-1861 te Amsterdam.		Huwelijksakte reg. 8; fol. 94, Amsterdam 13-09-1871; choppe Rapenburg 23-04-1873.	

■ Akevoth, Burial Permits DB ■https://www.geni.com/people/Hartog-Polak/6000000025085212098 ■Genlias ■ http://www.dutchjewry.org/noach/noach_view.asp?editid1=1441 ■ WieWasWie

Mina Swaab-Pam

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Balijelaan 29bis-a

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte no. 1608, Utrecht 11 augustus 1950, blijkt, dat Mina Pam was gehuwd met **Nathan Swaab**, geb. 26-11-1910 Amsterdam, ovl. 28-02-1943 Auschwitz.

<table>
<tr><th colspan="4">Swaab-Velleman</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1600] Leentje, 21-01-1873 Nieuwer-Amstel, 30-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nathan Velleman, 13-01-1842 Nieuwer Amstel; koopman; ovl. 06-11-1936 Amsterdam.</td><td colspan="2">Roosje Bak, 30-05-1841 Amsterdam; naaister; ovl. 11-10-1896 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 17-08-1864 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td>Salomon Nathan Velleman, geb. 10-03-1816 Amsterdam; ovl. 10-06-1848 Nieuwer-Amstel (nu: Amstelveen); zoon van Nathan Aron Velleman en Judic Zacharias.</td><td>Catharina Mozes Cater, geb. 31-07-1815 Amsterdam; ovl. 07-06-1885 Nieuwer-Amstel (nu: Amstelveen);, dochter van Moses Simon Cater en Lea Hendrik.</td><td>Levie Benedictus Bak, 21-01-1817 Amsterdam; diamantslijper; ovl. op 10-12-1894 te Amsterdam.</td><td>Bilha Hartog IJzer (Yzer), 20-07-1813 Amsterdam; begr. 16-10-1884 Muiderberg, graf C 2a 22</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 09-09-1835 te Amsterdam.</td><td colspan="2">Huwelijk op 25-09-1839 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ashkenazi/8089.htm ■... ashkenazi/4281.htm
■ https://dutchjewry.org/genealogy/jacobs/427.htm ■ Genlias ■ WieWasWie
■ https://www.genealogieonline.nl/en/genealogie-van-raam/I115960.php</td></tr>
</table>

Leentje Swaab-Velleman

■ **joodsmonument.nl**: Jacob Catsstraat 29

■ **HUA, gezinskaart Hartog Swaab, fiche 2039**:

Leentje Velleman trad op 13-03-1907 te Amsterdam in het huwelijk met [490] **Hartog Swaab**, geb. 24-11-1884 Utrecht. Op de gezinskaart staan vier kinderen vermeld:

1) Roosje, 02-10-1907 Amsterdam, 2) Josef, 20-11-1909 Amsterdam, 3) Nathan, 26-11-1910 Amsterdam, 4) Meijer, 31-05-1913 Utrecht

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 84: Haar naam staat op de transportlijst van 27 april 1943: "*Swaab-Velleman Leentje 21.1.73*".

Swaab-Zegerius

[1601] **Sara**, 16-09-1900 Amsterdam, 28-01-1944 Auschwitz

Levi / Levie Zegerius / Zecherius, geb. 23-08-1864 Utrecht; ovl. 06-02-1922 Amsterdam.	Judic / Judik de Korte, geb. 05-12-1862 Rotterdam; op 06-12-1921 te Diemen begraven, graf A.

Choppe / huwelijk: Rapenburg, Amsterdam,
trouw- en choppedatum: 20-01-1886; erk. 1 kind.

Hartog Zegerius, ±1830 Culemborg; ovl. op 03-01-1865 te Utrecht.	Fronika de Groot, ± 1828 Doetinchem; begr. 26-02-1892 Zeeburg, graf C 19 31.	Benedictus de Korte, ± 1834 Amsterdam; in 1909 overleden.	Mietje Levie Koe, geb. 02-12-1823 Amsterdam; ovl. op 15-09-1910 te Amsterdam.

Huwelijksakte 143, Utrecht 09-06-1858.	Huwelijk op 14-12-1859 te Rotterdam.

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Begraaf Verof, index 26824
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias
■ http://www.geni.com/people/Benedictus-de-Korte/6000000020545643400
■ https://www.geni.com/people/Levie-Zegerius/6000000024789888900
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F28359/I76201/ ■ WieWasWie

Sara Swaab-Zegerius

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Voorstraat 3, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 31 929 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*." [502] "*Philip Swaab was getrouwd met Sara Zegerius. Het echtpaar had vier kinderen: Heintje*, [495] *Lion Meijer*, [499] *Meijer en één kind dat de oorlog heeft overleefd.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

de Swaan

[1602] **Salomon**, 20-11-1913 Groningen, 30-09-1942 Auschwitz

Benedictus de Swaan (Zwaan), 31-05-1871 Groningen; 14-02-1936 te Diemen begraven, graf 1 23 C.	Eva Wolf, 19-02-1880 Noordbroek; ovl. 24-06-1940 Amsterdam.

Huwelijksakte 1, Noordbroek 08-01-1902.

Abraham Daniel de Swaan, 21-11-1826 Groningen; ald. ovl. op 06-06-1915; begr. Moesstr., graf 464.	Betje-Bijle Rose-(Rozen)boom, 09-10-1827 Anloo; ovl.17-08-1908 Groningen, begr. Moesstr., graf 463.	Jozef Wolf, 05-12-1852 Noordbroek; ald. ovl. op 08-01-1906, te Zuidbroek begr., grafst.* nr. 1.	Leentje Simons, 1852/53 Kalkwijk; 22-12-1933 Noordbroek ovl.; begr. Zuidbroek, graf** nr. 27.
Huwelijk op 18-5-1851 te Groningen.		Huwelijk op 24-5-1877 te Hoogezand	

■http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/2939.htm ■ Amsterdam Burial Permits, Tonen record [Indx: 54427] ■ Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, [...]■ Boon/ Lettinck, deel IIb, p. 288, 289; deel IIc, p. 664 ■ Genlias ■ joodsmonument ■ Schut, De Joodse inwoners van de stad Groningen ..., deel I, p. 488;

*) ■ **Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer**, [...]: "[...], *hij stierf op zondag/ tien Tevet (vastendag)/ en hij werd begraven op maandag/ 11 Tevet 666/ -/TNSBH*"
**) "[...]/ *zij ging naar haar eeuwige wereld aan de vooravond van de heilige Sabbat 4/ Tevet 694 (1933)/ TNSBH.*"

Salomon de Swaan

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Plompetorengracht 8, Utrecht. Beroep: Koopman.
"In juni 1940 is in het Nieuw Israëlietisch Weekblad een overlijdensadvertentie geplaatst voor Eva de Swaan-Wolf.
Nieuw Israëlietisch Weekblad, 28 juni 1940: Heden overleed in den Ouderdom van 60 jaar, onze geliefde Moeder, Behuwd-, Grootmoeder, Zuster en Tante, / Mevrouw / EVA DE SWAAN-Wolf. / Uit aller naam, / A. DE SWAAN. /
24 Juni 1940.
Amsterdam, ----------
18 Siwan 5700. / O. Z. Achterburgwal 74 1."

de Swaan-Zwarts			
[505] **Grietje**, 25-01-1874 Utrecht, Oude Gracht A 72, 23-07-1943 Sobibor			
Carel Zwarts, 12-10-1838 Utrecht; ovl. op 18-04-1925 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begr., graf 6 C 10 K -.		Saartje (Sara) Frank, 1834/35 Utrecht; ovl. op 30-11-1917 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 6 C 10 L 1296.	
Huwelijksakte 556 Utrecht 28-11-1866.			
Aron Zwarts (Schwarts), ± 1787 /92 Balve (D); ovl. 23-5-1848 Utrecht; ald. begr. a. 't Zandpad, graf 0 B 11 A -.	Jansje (Jantjen) Weijl, ± 1798 Brummen; ovl. 07-07-1866 Utrecht; ald. begr. aan het Zandpad, graf 50 A 28 A -.	Hartog Frank, 1800/01 Hilversum; ovl. op 27-07-1871 te Utrecht; ald. begr. aan het Zandpad, graf 52 A 32 F -.	Grietje Juda Jacobs, 1806/07; ovl. op 31-07-1849 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 39 A 19 C -.
Huwelijksakte 9, Hengelo 27-08-1819		Huwelijksakte 21, Hilversum 04-07-1827	
■ Akevoth, Burial Permits DB ■Genlias ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/hum09_/F25624/I68895/ ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/hum022_/F25646/I68952/			

Vader Carel Zwarts was weduwnaar van Johanna de Groot.
De tweede vrouw van **grootvader Hartog Frank** was **Rachel Levie Stork**. Zij is op 22-08-1895 te Utrecht op leeftijd van 84 jaar overleden. Zij was toen twee keer weduwe, de eerste keer van Jacob Abraham Waas. Overlijdensakte 1319, Utrecht 22-08-1895.
Zij is te Utrecht aan het Zandpad begraven: Stork, Rachel Levy, 39 A 16 C 1153. Haar ouders waren Levie Abraham Stork en Manna Jacobs.

Grietje de Swaan-Zwarts

■ **HUA** 28-01-1874, geboorteakte nr. 169
■ **joodsmonument.nl**: Claes de Vrieselaan 9a, Rotterdam *"Grietje de Swaan-Zwarts was de weduwe van Mozes de Swaan. Het echtpaar had vijf kinderen.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Genlias / Boon e.a. Joodse Inwoners [...] Groningen [...]**, IIb, p. 289 en 291**: Echtgenoot: Mozes de Swaan**, geb**.** 04-04-1868 Groningen, ovl. 26-09-1907 Groningen, grafsteen GM 176. Huwelijksakte 362, Utrecht 12-06-1901. Ouders van Mozes de Swaan: Abraham Daniel de Swaan en Bijle Roseboom.
Kinderen: 1.) Betje de Swaan, 30-03-1902 Groningen, tr. 27-05-1926 Samuel Tromp;
2.) Carel de Swaan, 27-05-1903 Groningen; 3.) Abraham de Swaan, 15-10-1904 Groningen; 4.) Jacob de Swaan, 07-01-1906 Groningen en 5.) Levie de Swaan, 14-03-1907 Groningen.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 240: Haar naam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Zwarts Grietje 25.1.74*"

<table>
<tr><td colspan="4">Swelheim*
[1603] Emanuel Philip, 20-02-1882 Rhenen, 19-11-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Philippus Swelheim, 11-05-1843 Rhenen;
op 17-07-1901 te Utrecht overleden.</td><td colspan="2">Kaatje Rintel, ± 1844 Deventer;
op 29-11-1908 te Amersfoort overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 1053, Rotterdam 03-11-1875.</td></tr>
<tr><td>Tobias Swelheim,
± 1797 Hilversum;
op 15-03-1862 te
Rhenen overleden.</td><td>Roosje Zilverberg,
± 1805 Medemblik;
op 24-11-1886 te
Rhenen overleden.</td><td>Emanuel Philip
Rintel, 20-02-1795
Amsterdam;
ovl. op 28-06-1859 te
Deventer.</td><td>Johanna/ Hanna/
Anna Frenkel
18-01-1806 Deventer;
op 02-06-1888 te
Rotterdam overl.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 9, Rhenen 13-05-1835.
"Nadere informatie Joseph geb: 18-06-1832 Rhenen, Rachel geb: 16-04-1834 Rhenen."</td><td colspan="2">Huwelijksakte 2, Waddinxveen 18-06-1835.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ joodsmonument.nl
*J. Becker, Besneden en begraven ..., p. 329: "Swelheim is een verbastering van de plaatsnaam [D-61231] Schwalheim [thans Bad Nauheim] in Oberhessen."</td></tr>
</table>

■ **Programma Op Reis en Open Monumentendag Deventer 2014**: Er is op de Joodse begraafplaats te Deventer een veld waar de stoffelijke resten van 306 gemeenteleden herbegraven zijn; als **grootvader** Emanuel Philip Rintel in 1859 op de oude Joodse begraafplaats aan de Lange Rij bij de Beestenmarkt was begraven, dan is hij hier in 1960, toen de oude begraafplaats geruimd werd, opnieuw aan de aarde toevertrouwd:

Emanuel Philip Swelheim

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: F.C. Donderstraat 20, Utrecht. Beroep: Reiziger. JOKOS-dossier nr. 53 606 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 11 795 / 13 565).

■ **Genlias**: [1603] Emanuel Philip Swelheim, 20-2-1882 Rhenen, was gehuwd met [1604] **Biena Gast**, 08-02-1884 Gromingen, dochter van David Gast en Leentje van Esso; huwelijksakte 99, Zutphen 20-9-1916.
■ Emanuel Philip Swelheim en Biena Gast waren de **ouders** van [560] **Helene Betsy Carolina Wijnberg-Swelheim**, geb. 08-01-1921 Utrecht, ovl. 19-11-1943 Auschwitz.

Swelheim-Gast			
[1604] **Biena**, 08-02-1884 Groningen, 02-07-1943 Sobibor			
David Gast, 10-02-1851 Manchester, vleeswarenfabrikant; op 30-05-1927 te Utrecht overleden.		Leentje van Esso, 15-02-1853 Meppel; op 24-11-1889 te Groningen overleden, begraven, Moesstraat, graf 138.	
Huwelijksakte 21, Meppel 19-04-1876.			
Bernard (Barend) David Gast, ± 1801; ovl. op 30-04-1851 te Manchester.	Schoontje Krijn, 23-12-1820 Groningen; ovl. op 13-04-1878 te Rotterdam.	Levie Mozes van Esso, 07-04-1807 Dwingeloo; ovl. op 10-5-1885 te Meppel.	Vrouwtje Gerson Frank, ± 1811 Blokzijl; ovl. op 13-04-1864 te Meppel.
Huwelijksakte reg. 4 fol. 81, Amsterdam 20-08-1846. Opmerking: Weduwnaar van Grietje de Vries		Huwelijk op 22-08-1839 te Meppel.	
■ Akevoth:.../ndbeli/3568.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/ndbeli/3525.htm ■ shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/ndbeli/1752.htm ■ Schut, De Joodse inwoners van de stad Groningen [...], deel I, p. 448; Boon/ Lettinck, deel IIc, p. 882 ■ WieWasWie			

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: **Grootmoeder Schoontje Krijn** hertrouwde na de dood van **grootvader Barend Gast** met **Joseph Wetschrijver**, dat blijkt uit de overlijdensakte nr. 1443 Rotterdam; Bronverwijzing **Rotterdam 1878 b074v**.

Biena Swelheim-Gast

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: F.C. Donderstraat 20, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 53 606 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 11 795 / 13 565).
■ **Genlias**: [1604] **Biena Gast** was gehuwd met [1603] **Emanuel Philip Swelheim**, geb. 20-02-1882 Rhenen, ovl. 19-11-1943 Auschwitz, zoon van Philippus Swelheim en Kaatje Rintel; huwelijksakte 99, Zutphen 20-09-1916.
■Biena Gast en Emanuel Philip Swelheim waren de **ouders** van [560] **Helene Betsy Carolina Wijnberg-Swelheim**, geb. 08-01-1921 Utrecht, ovl. 19-11-1943 Auschwitz.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 184: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Gast Biena 8.2.84*"

Tal

[506] **Tobias**, 14-09-1919 Utrecht, Minrebroederstraat 19, 04-06-1943 Sobibor

Justus Tal, 10-12-1881 Arnhem; 09-12-1954 te Amsterdam overleden, 10-12-1954 te Muiderberg begr., graf A 1.	Angela Abrahams, 04-06-1882 ‘s-Gravenhage; op 20-07-1956 overleden.
Huwelijk 23-11-1917 te 's-Gravenhage, serie B, akte 1402.	

Tobias Tal, 16-06-1847 Amsterdam; ovl. 24-10-1898 Den Haag; opperrabbijn.	C(K)arolina Wormser, geb. 14-06-1852, ovl. op 11-02-1931 te Utrecht.	Machiel Abrahams, 30-10-1845 ‘s-Gravenhage, koopman in metalen, commissionair in papier; ovl. op 26-06-1920 te ‘s-Gravenhage.	Helena Lange, 12-07-1859 Halberstadt (D); op 09-12-1922 te ‘s-Gravenhage overleden.
Huwelijk op 29-08-1876 te Karlsruhe (D)		Huwelijk op 01-03-1878 te Halberstadt (D)	

■ Akevoth, Burial Permits DB ■ Digitale Stamboom Den Haag ■ Genlias
■ http://akevoth.org/genealogy/tal/147.htm
■ Akevoth: .../abrahams/142.htm ■ Akevoth: .../abrahams/12.htm

■ **A. Daniëls/ N. de Bruijne/ E. van Voolen**, Joodse Harderwijkers, p. 31: [Over **grootvader** Tobias Tal] "*Het **Overveluwsch Dagblad** schreef op 7 juni 1890 over het vijftigjarig bestaan van de synagoge.*
'[...] *Na de gebruikelijke opening van het feest door den voorzanger en het koor hield de heer T. Tal, opperrabijn uit Arnhem, eene indrukwekkende feestrede. Des sprekers schoone taal en treffende denkbeelden maakten diepe indruk op zijn hoorders*, [...].'"
■ Cees **Steutel**, Adri Meerman en Jacques de Hond, met een bijdrage van Jules Braat, Joods Vlissingen, Een roerige en bewogen geschiedenis, p. 48: [Over **grootvader** Tobias Tal] "*Twaalf jaar later, in 1895, begaven de Vlissingse Joden en andere genodigden en geestverwanten zich in groten getale naar de rijkversierde feestzaal in de synagoge aan de Peperdijk. Begeleid door ceremoniemeesters betraden opperrabbijn Tal uit Nijmegen en zijn vrouw, om 8 uur 's avonds de grote zaal. De koorzanger uit Den Haag stonden op en zongen een vierstemmig 'Zij leven lang'. Een meisje bood mevrouw Tal een prachtige mand met bloemen aan. [...]*
In 1895 duurden de feestelijkheden zelfs vier dagen volgens het programma dat door de opperrabbijn Tal was samengesteld. [...] Op vrijdagmiddag vond in de bomvolle met vlaggen en planten versierde synagoge, de inwijding van de heilige wetsrol plaats. Na het zingen van religieuze liederen Wajenie bin Souang en Ma Touwoe werden onder grote belangstelling de heilige wetsrollen door dragers uit de aron (heilige ark) genomen en naar de ingang van het gebouw gebracht. Daar stond opperrabbijn Tal met de nieuwe, door de heer Koekoek te Heerenveen geschreven wetsrol gereed om hen te begroeten waarop de voorzanger het Sjeoe Sjenoriem en het koor Baroech habá aanhief. Psalm 33 werd gereciteerd en daarna maakte men

de zeven omgangen. Begeleid door het zingen van Houdoe Jehalleloe en Oewenoega plaatste men de wetsrollen weer terug in de heilige arke. Hierna volgde de inwijdingsrede van de heer Tal, gevolgd door koorzang, het reciteren van psalm 138, een collecte en een gebed voor het Koninklijk Huis."
[P. 168] Ook in 1893 en 1900 heeft opperrabbijn Tobias Tal Vlissingen bezocht.
■ **Gans, Memorboek**, p. 376: **Grootvader Tobias Tal**, opperrabbijn van Gelderland en later van Den Haag was "*een bijzonder gevierd redenaar*". Er is een foto van hem op deze pagina. P. 472: Dat grootvader Tobias Tal humor had, bewees hij in 1886 door een gedicht, "***waarin de wantoestanden, die vaak in kleine gemeenten voorkwamen, werden bespot***." P. 493 (Foto van **vader Justus Tal**): "*In 1918 werd de zevenendertigjarige Justus Tal opperrabbijn van het ressort Utrecht en een jaar later tevens van Drenthe. Hij was de zoon van Tobias Tal, die eerst opperrabbijn te Arnhem en daarna in Den Haag is geweest.*"
[■ **Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 647, voetnoot 54: "*Justus Tal,* [...]. *Net als Italie had hij grote belangstelling voor wetenschap en cultuur en op religieus gebied voelden zij zich verwant in het afwijzen van alles wat met liberaal Jodendom en zionisme te maken had. Evenals Italie verdedigde Tal het traditionele Jodendom in woord en geschrift.*"]
■ **Gans, Memorboek**, p. 515: Groepsfoto uit 1893/94 met o. a. grootvader opperrabbijn Tobias Tal en vader Justus Tal, die "*toen ongeveer dertien jaar*" was.
P. 798: Van de elf opperrabbijnen, die in mei 1940 in functie waren, zijn tijdens de oorlog twee overleden, zeven vermoord en slechts twee ondergedoken "*op het laatste moment*" hebben kunnen overleven: Justus Tal en Salomon Heertjes.
P. 830: Op 9 mei 1945 werd in de Portugese Synagoge in Amsterdam de eerste sjoeldienst na de bevrijding gehouden, waar opperrabbijn Justus Tal de bevrijden toesprak. Toen wist hij nog niet of zijn enig kind Tobias Tal nog in leven was.
■ **Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 298: "***17 Eloel / 30 Aug.*** *[1942]* [...] *Utrecht is nu zowat 'judenrein'. ... Ook Tal moet weg.*"
*P. 299: "**20 Eloel / 2 Sept.** [1942]* [...] *Daar in Utrecht de Joden boven 60 jaar weg moesten, viel Tal er ook onder; bij de gratie hoefde hij niet naar Westerbork, maar mocht hij met z'n gezin naar Amsterdam. Het zitting-hebben in de Joodse Raad is blijkbaar meer beveiliging dan het ambt van Opperrabbijn. Beter Joodse Raad dan Joodse Raaw!*"
*P. 382: "**29 Siwon / 2 Juli** [1943]* [...] *Abr. Levisson is terug uit Westerbork in Amsterdam. Hij en Dasberg en Tal vormen nu het rabbinaat.*"
*P. 431: "**12 Kisleiw / 9 Dec.** [1943]* [...] *Mr. de Haas, die nog altijd in Utrecht woont, heeft een zoon gekregen. Justus Tal, die tot nu toe gewoon in Amsterdam gevestigd was, schijnt nu ondergedoken te zijn.*"
■ **Derksen, Opkomst en ondergang van een toonaangevende Joodse gemeente** (250 jaar Joods leven in Meppel), p. 243: "[...], Bliende Moos, een man die zeer slecht zag en niet kon fluisteren (tijdens een predikatie van opperrabbijn Justus Tal klonk opeens de stem van Bliende Moos die riep 'nou hold now maar ies op'), [...]"
■ **Klaas de Jong, Kristallnacht en Kamp Westerbork**, p. 85: "*Voordat de Times meldde dat de Protocollen* [van de wijzen van Zion] *vals waren, had deze krant een lovende recensie*

gepubliceerd van de Duitse vertaling. De hervormde predikant dr. Gheel Gildemeester te Den Haag had de lovende recensie gelezen en besloot om in de ***Haagse Kerkbode*** *zijn gemeenteleden te waarschuwen voor het Joods complot, dat naar zijn volle overtuiging achter zowel het communisme als de Eerste Wereldoorlog zat. Het sociaaldemocratisch weekblad* ***De Tribune*** *maakt in het nummer van 23 mei 1921 terecht gehakt van ds. Van Gheel Gildemeester. Deze krant vermeldde dat opperrabbijn Tal de geachte predikant had geschreven dat 'hij een bekend leugenproduct heeft gepubliceerd'."*

■ **Boudier-Bakker, Met de tanden op elkaar**, p. 89: "*Woensdag 1 juli* [1942]. *Vandaag bericht bij de Joden, dat alle mannen van 20-45 jaar naar Duitsland moeten. De Opperrabijn Tal belegt morgen een extra dienst. Er zijn nieuwe strenge bepalingen voor de Joden."*

Synagoge aan de Springweg 164 te Utrecht

■ **Lody B. van de Kamp, Het was maar kort, Over de Joodse Gemeenten in Nederland** (Zoetermeer 1994) 65: "*Het is juni 1945. Opperrabbijn Justus Tal is terug uit de onderduik. In het grote Amsterdam is nog niemand van de vooroorlogse rabbijnen teruggekeerd. En zo doet de kehille Amsterdam een beroep op de Utrechtse opperrabbijn om voorlopig naar de hoofdstad te komen om daar te assisteren.*

In een persoonlijke brief aan een goede vriend laat de heer Tal weten 'zo ontzettend graag terug te willen keren naar Utrecht. Ik heb nog steeds geen idee wat er van onze enige zoon is geworden. Deze was op een andere plaats ondergedoken. [...]' "

Synagoge aan de Springweg 164 te Utrecht

■ **Hulst en Luning, De Joodse gemeente Assen**, Assen 1991, 196: "Binnen de kleine Joodse kring van Assen ontstond de behoefte tot oprichting van een herinneringsteken voor de omgekomen families. [...]
[...] *Opperrabbijn J. Tal werd gevraagd een tekst te ontwerpen en het monument op 17 juni 1951 te onthullen. In het voorstel voor deze orde van dienst bracht de rabbijn eigenhandig enkele wijzigingen aan. Het kerkbestuur kon hiertegen niets ondernemen, want Tal had op de dag van de onthulling de programma's bij zich!*"
■ **Pauline Micheels**, De waarheidszoekster Henriette Boas, Een leven voor de Joodse zaak, p. 101: "*Ook gaat ze* [Henriette Boas] *helpen bij het sorteren van boeken uit Joods bezit. Die boeken zijn ooit door de Duitsers geconfisqueerd en na de oorlog opgeslagen in de Synagoge-Oost en de Grote Sjoel. De rechtmatige eigenaars zijn er niet meer en niemand weet wat er met die berg, waaronder heel waardevolle exemplaren, moet gebeuren. Op eigen initiatief begint ze een selectie te maken van boeken die voor Israël in aanmerking zouden kunnen komen, maar dat blijkt een groot probleem, want het is onduidelijk wie de verzending zal gaan betalen. Op een dag besluit ze opperrabbijn Tal er maar eens bij te roepen. 'Ik zei: "Dat kan toch niet, dat dat allemaal maar weggegooid wordt." De deur stond op een kier en er kwam een fotograaf binnen, die ons gefotografeerd heeft. Later verscheen die foto in een krant. Tal wilde nooit gefotografeerd worden, hij was een hele vrome man.' "
[De foto met het onderschrift '*Met opperrabbijn Tal in de Grote Sjoel JAN STERK, ARCHIEF HB*' is op pagina 100 te zien.]

Tobias Tal

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Nieuwegracht 52, Utrecht
"Eén verwant heeft de oorlog overleefd."
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 157: Zijn naam staat op de transportlijst van 1 juni 1943: "*Tal Tobias 14.9.19*".
■ **Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 187: "*Vanavond was Tobias Tal uit Utrecht bij ons op bezoek; een aardige jongen, dien ik best als schoonzoon zou willen hebben*."

Thal	
[1605] **Hannelore**, 04-12-1927 Dortmund, 09-07-1943 Sobibor	
Hermann Thal, 26-05-1895 Lobdowo, koopman	Gertrud Heers, 01-07-1903 Königsberg
■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ http://www.dokin.nl/deceased-children/hannelore-thal-born-4-dec-1927?A=SearchResult&SearchID=1154217&ObjectID=4831248&ObjectType=35 met pasfoto	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: S. van Zuijlenweg 14, Zuilen, Utrecht.
"*Hannelore Thal was een vluchtelinge uit Duitsland. Ze was in huis genomen door de familie Groenberg in Utrecht. De familie dook in 1942 onder in Dordrecht. Hannelore werd in Dordrecht op straat opgepakt. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **dokin.nl:** Hannelore kwam van Amsterdam; haar ouders woonden toen in Antwerpen, hotel Lido, Statielei 36. Thans: Zeevaartstr. 18, Antwerpen. Voordat zij van de familie Groenberg te Utrecht werd opgenomen, woonde zij vanaf 28-12-1938 in het vacantiehuis van het CIW, Baarnschweg 58, den Dolder [CIW = Centraal Israëlietisch Weeshuis in Utrecht].
■ **Website www.stolpersteine-dordrecht.nl:** "***Op straat vonden de Dordtse jodenjagers er nog een: de jonge Hannelore Thal***

Ze was pas elf toen ze hoopvol in Nederland aankwam, en nog pas vijftien toen ze in Dordrecht door voldaan grijnzende jodenjagers werd beetgepakt: Hannelore Thal.

Hannelore was een Duits vluchtelingenkind. Haar ouders, de joodse Herman en Gertrud

Thal, hadden haar eind jaren dertig naar Nederland gestuurd; daar zou ze veilig zijn voor de nazi's. Maar de nationaal-socialisten wisten ook Nederland te veroveren, en zo werd Hannelore alsnog hun prooi.

Geholpen door de beruchte jodenjagers van de Dordtse politie, Arie den Breejen en Harry Evers, vonden de Duitsers haar – op zaterdag 12 juni 1943, in de Adriaan van Bleijenburgstraat in Dordrecht, waar zij op nummer 40 ondergedoken zat. Vier weken later was ze dood, vernietigd in het Poolse kamp Sobibor. Haar jonge leven was nog niet eens tot wasdom gekomen.

Wie was dit meisje? Hoe zag ze eruit? Wie waren haar Nederlandse pleegouders? Hoe kwam ze in Dordrecht terecht? Wat is er eigenlijk met haar eigen ouders gebeurd? Een poging tot reconstructie van een leven dat dankzij vlijtige Dordtse politieagenten in gas is gesmoord.

Litouwen

Van Königsberg, de stad waar Hannelore in vooroorlogse jaren met haar ouders woonde, bestonden er in het toenmalige Duitse Rijk twee. De ene ligt in Beieren, in het zuiden, de andere veel oostelijker, bij Litouwen. Welke was de woonplaats van de familie Thal?

Achterhaald is, aan de hand van een 'signalement' van de politie in Zeist van februari 1939, dat het gezin indertijd in Königsberg woonde aan de Vorstädtische Langgasse 105. Dat gegeven bracht de oplossing. Johannes Mücke, werkzaam bij het Haupt- und Bauamt van het Beierse Königsberg, deelt desgevraagd mee dat zijn stad zo'n steeg niet kent.

De familie Thal komt dus uit het Königsberg dat toentertijd deel uitmaakte van Oost-Pruisen. Tegenwoordig heet het Kaliningrad en vormt het een Russische exclave aan de Oostzee, omsloten door Polen en Litouwen.

Het was in deze gemeente dat Hannelore's moeder, Gertrud Hess, op 11 juli 1903 is geboren. Haar vader Herman, geboren en opgegroeid in het midden-Poolse dorpje Lobdowo op 26 mei 1895, kwam er uiteindelijk ook te wonen, zij het niet direct na zijn huwelijk met Gertrud. Want Hannelore, hun enige kind, kwam ter wereld in Dortmund, op 4 december 1927.

België

Eind jaren dertig sloegen Herman en Gertrud op de vlucht. De nazi's heersten intimiderend in Duitsland, joden werden grimmig opgejaagd en achtervolgd als Untermenschen. Het echtpaar trok naar België, want daar kwamen ze geregistreerd te staan: eerst in Hotel Lido aan de Statiestraat 36 in Antwerpen, later in diezelfde stad aan de Zeevaartstraat 18. De persoonskaart die de gemeente Zeist van Hannelore ging aanleggen, bewijst dit.

Of Hannelore vanuit Antwerpen Nederland bereikte, of al vanuit Duitsland, is niet vast te stellen. De persoonskaart – opgediept door de stichting Dokin, die informatie verzamelt en openbaar maakt over Duitse oorlogskinderen in Nederland – meldt slechts dat Hannelore op 28 december 1938 vanuit Amsterdam naar Den Dolder is gereisd. Daar verbleef zij ruim een half jaar, tot 28 juli 1939, in het vakantieweeshuis van het CIW aan de Baarnscheweg 58.

Elf was ze nog pas, en al losgesneden van haar ouders. Maar ze was in Den Dolder niet volledig alleen. In haar poëziealbum schreven twee vriendinnetjes, Helga en Ingrid Gronowski, op 13 juli 1939, Zum Andenken ieder een afscheidsversje, evenals Helga Rothschild. Ze dichtten in het Duits; zij waren vermoedelijk evenzeer vluchtelingenkinderen.

Elbe

Na het verblijf in Den Dolder werd Hannelore opgenomen in het gezin van Isko en Antje Groenberg, in het nabijgelegen Zuilen. Maar waarom special daar?

Een sprong voorwaarts in de tijd: Anne Groenberg is een na-oorlogs kind, van Isko en Antje, immers geboren op 22 december 1946. Zij heeft Hannelore niet gekend. Maar uit schaarse familierelazen heeft ze een indruk van Hannelore kunnen opbouwen. In dit verhaal fungeert Anne, die in Dordrecht woont, dan ook als woordvoerster.

"Ik denk", verklaart zij de komst van Hannelore, "dat mijn ouders zich beschikbaar hebben gesteld als pleeggezin. Toen zij hoorden, heb ik weleens begrepen, dat in Duitsland Joodse kinderen de Elbe in werden gedreven, besloten ze zo'n kind op te vangen. Meer uit betrokkenheid en solidariteit dan uit burgerplicht."

Het gezin Groenberg omvatte eind jaren dertig nog pas twee kinderen: Hans Simon (1935) en Klaartje Johanna (1938). Vader Groenberg (Utrecht, 24 april 1907) was drogist en naderhand ook fotohandelaar; moeder Antje Groen (Utrecht, 18 juli 1911) apothekersassistente. Het joodse gezin woonde aan de Sweder van Zuilenweg 14 in Zuilen, nu een Utrechtse wijk, destijds een zelfstandige gemeente.

De gemeente Zeist noteerde Hannelore's kenmerken: bruine ogen, donkerbruin haar, "bijna zwart", lengte 1,52 meter. Een kind dus nog.

Vogelvrij

Onbedreigd en onbekommerd was het bestaan van Hannelore in Zuilen. Ze ging er gewoon naar school. Anne Groenberg heeft het getuigschrift dat ze er kreeg, overhandigd aan het Joods Historisch Museum.

Alles veranderde ingrijpend in 1942. De Groenbergen achtten het verstandiger onder te duiken; ook in Nederland waren de joden nu vogelvrij.

Het gezin viel volledig uiteen, met opzet. Vader Isko probeerde via Spanje naar Engeland te komen, om zich bij de Nederlandse krijgsmacht aan te sluiten. Hij vertrok met zijn vriend Chaim Natkiel, een principieel lid van de socialistische, antifascistische beweging, die zich later zou ontpoppen tot een volhardend joods verzetsman. In Frankrijk, in Marseille, werden Isko en Chaim evenwel door de Duitsers gearresteerd en gevangengezet.

Natkiel zat acht maanden vast in vier gevangenissen en twee kampen. Maar het valse persoonsbewijs dat hij had meegenomen, werd niet ontmaskerd, en in 1943 volgde vrijlating. Hij vond, teruggekeerd in Nederland, onderdak in het Friese St. Jacobsparochie en begon daar met zijn verzetswerk. Isko Groenberg heeft ook in een Franse gevangenis gezeten. Zijn dochter Anne heeft ooit het dagboek gekopieerd dat hij over die periode met potlood heeft geschreven, maar heeft niet meteen paraat waar en hoe lang hij gevangen heeft gezeten. Het zijn honderden velletjes.

"Hij heeft in elk geval verzwegen dat hij joods is", weet ze wel, "hij loog daarover. Gelukkig hebben ze hem niet lichamelijk onderzocht, anders hadden ze wel gezien dat hij besneden was. En met dat fantasieverhaal is het hem blijkbaar gelukt vrij te komen." Groenberg bereikte Nederland weer, en sloot zich daar in 1943 aan bij zijn vrouw.

Locaties

Antje Groenberg, ook wel Ans genoemd, bevond zich op dat moment in Dordrecht, op de Singel 43 (nu: 59). Op dat adres woonden de ongetrouwde zusters Detlijn, Johanna Hendrika (Anna) en onderwijzeres Christina (Stien). Hun zus Margaretha (Gre) was eerder overleden.

Enkele honderden meters verder was, vanaf maart 1943, Hannelore ondergebracht, in de A. van Bleijenburgstraat 40 (nu: 50). Hoofdbewoner van dit pand was indertijd Izaäk (Jacques) Vijlbrief (1904-1977), een in Utrecht geboren leraar geschiedenis die nadien rector van het gemeentelijk lyceum zou worden.

De kinderen Groenberg waren ook weer op andere locaties verstopt: Klaartje in Vlaardingen, Hans in Middelharnis.

Volgens Anne Groenberg is het Cornelis van der Matten geweest die de Dordtse onderduikadressen heeft geregeld. "Oom Kees, zoals wij hem noemden, was lid van de verzetsgroep van Trouw in Dordrecht; hij hielp joden onderduiken." Van der Matten (1912-1988) is voor zijn verzetswerk onderscheiden met de Yad Vashem.

Alle gezinsleden Groenberg hebben heelhuids de bevrijding weten te halen op de onderduikadressen die ze toegewezen hadden gekregen. Behalve Hannelore.

Zij is op zaterdag 12 juni gesnapt door de fanatieke jodenjagers van de Dordtse politie, Evers en Den Breejen – op straat, volgens de overlevering. "En hoewel ze misschien wist waar verder in Dordt ook nog familie zat, heeft ze niemand verraden", zegt Anne Groenberg. Op 9 juli 1943 overleed Hannelore in Sobibor "aan de gevolgen van gasverstikking", zoals het Rode Kruis noteerde in de overlijdensverklaring.

Trauma

Nadat de oorlog was geëindigd, begon het wanhopige speuren naar vermiste familieleden, kennissen, buren en stadgenoten. Wie was toch in vredesnaam waar gebleven?

In het gezin Groenberg, dat terugkeerde naar Zuilen, kwamen in de eerste naoorlogse jaren er drie nieuwe kinderen bij: Anne (officieel geheten: Johanna Christina Margaretha, naar de behulpzame dames Detlijn) in 1946, Christiaan Robert in 1949 en Marion Hélène in 1951.

Over het lot van hun pleegzusje Hannelore bleef lang volstrekte onzekerheid bestaan. Pas in december 1948 ontving de familie van het Rode Kruis de overlijdensverklaring van Hannelore; haar trieste einde was nu bekend. Maar de ouders zwegen daarover.

"Bij ons werd nooit gepraat over de oorlog", vertelt Anne, "door niemand. Niet over de familie, niet over Hannelore. Voor mij is dat een trauma geweest. Ik wist niets. Op 4 mei huilde mijn moeder altijd, maar ik durfde haar niet te vragen waarom. Door dat verkrampte was je als kind ook bang dat het weer kon gebeuren, die oorlog."

Pas na het overlijden van haar vader – in De Meern in 1985; haar moeder stierf al in 1979 – is Anne Groenberg, die sinds 1966 in Dordrecht woont, op zoek gegaan naar familiegegevens. Toen deed ze de onthutsende ontdekking dat aan haar vaderszijde, de geslachten Groenberg en Joosten, vijfenzeventig directe familieleden waren vermoord. "Mijn vader had nagenoeg geen familie meer, op een paar achternichten na. Ik kwam erachter dat ik dus een grote familie heb gehad."

Informatieverzoek

Gaandeweg vond ze in nagelaten bezittingen ook foto's van Hannelore, een poësiealbum, dat getuigschrift, en ook dat informatieverzoek van Gertrud Thal, Hannelore's moeder. Dit document is ongedateerd, zodat niet zeker is of het tijdens of na de oorlog is ingediend bij het Rode Kruis. Maar Gertrud – die nog steeds in België woonde, zij het nu in Brussel aan 7 Rue Vanderdussen – vraagt in elk geval waar haar dochter toch is. Ze weet alleen dat Hannelore "ab März 1943 versteckt (is) in Dordrecht bei einer Familie Studienassessor. Name und Adresse unbekannt".

Of Gertrud antwoord heeft gekregen, is evenmin vast te stellen. Voor Anne Groenberg, die alle aangetroffen documenten op de website Joods Monument.nl heeft laten plaatsen, stokte de speurtocht sowieso bij dit informatieverzoek. "Ik weet gewoon niet meer dan dit, en dat vind ik jammer."

Miriam Keesing, oprichtster van de stichting Dokin, heeft echter aanvullende gegevens gevonden, die Anne Groenberg verrassen. Zonneklaar blijkt dat Hannelore's moeder de oorlog heeft overleefd. Op 5 november 1972 heeft ze namelijk bij het holocaust-onderzoekscentrum Yad Vashem een Page of Testimony ingevuld, een formulier waarmee om informatie over holocaustslachtoffers wordt verzocht.

Op dit formulier heeft zij nadere gegevens over zichzelf en haar man verstrekt. Zo

schrijft Gertrud dat Herman Thal gedeporteerd is (vanuit België waarschijnlijk) naar St.-Cyprien in Frankrijk. In dit Zuid-Franse kamp zijn inderdaad zo'n 7500 joden geïnterneerd geweest, onder wie duizend Reichsdeutsche (Duitsers, Oostenrijkers, Sudeten) uit België. Het kamp is gesloten op 30 oktober 1940, omdat er rond die dag ernstige overstromingen waren. De gevangenen zijn toen naar andere kampen geëvacueerd.

Gertrud noteerde dat haar echtgenoot in Auschwitz is vermoord. Maar zijn naam komt niet voor in het gedetailleerde en grondige Gedenkbuch van het Bundesarchiv met alle persoonsgegevens van vermoorde Duitse holocaustslachtoffers. Het blijft hierdoor een raadsel hoe het Herman Thal is vergaan. Zijn vrouw heeft op z'n minst aangenomen dat hij in Auschwitz is omgebracht. Zij schrijft ook dat Hannelore in Auschwitz is vermoord, terwijl dat Sobibor moet zijn. De veronderstelling is gerechtvaardigd dat zij 't eenvoudigweg allemaal niet zo precies wist.

Onthullend voor Anne Groenberg is zeker dat Gertrud in 1972 haar adres op het formulier vermeldde: 680 B Bruce Street, Ridgefield, New Jersey. Hiermee komt onomstotelijk vast te staan dat Gertrud Thal is geëmigreerd naar de Verenigde Staten, en in die staat, die vlakbij New York ligt en grenst aan de Atlantische Oceaan, nog tientallen jaren een nieuw leven heeft kunnen leven. Zij is overleden op 1 januari 1986, op 82-jarige leeftijd.

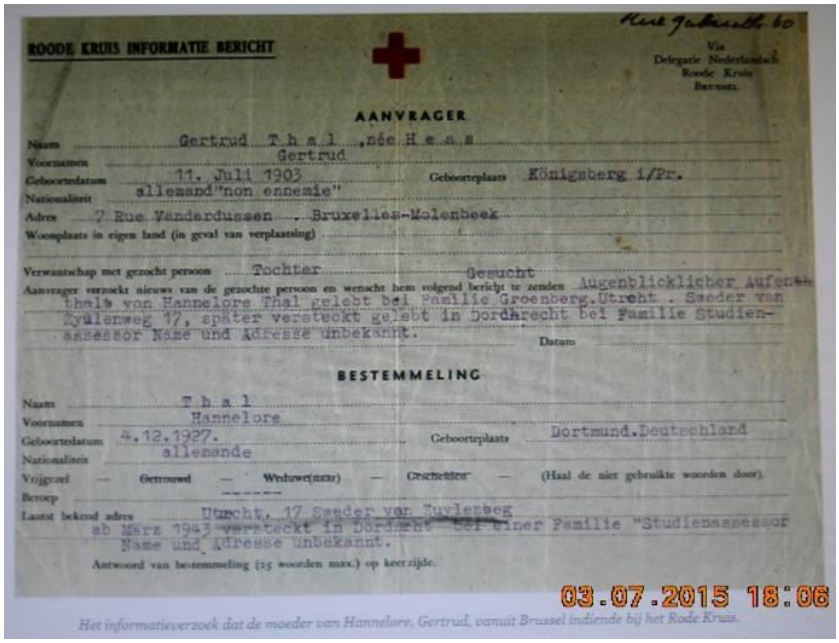
ROODE KRUIS INFORMATIE BERICHT

Via Delegatie Nederlandsch Roode Kruis Bureau

AANVRAGER

Naam Gertrud Thal, née Heas
Voornamen Gertrud
Geboortedatum 11. Juli 1903 Geboorteplaats Königsberg i/Pr.
Nationaliteit allemand "non ennemie"
Adres 7 Rue Vanderdussen, Bruxelles-Molenbeek
Woonplaats in eigen land (in geval van verplaatsing)

Verwantschap met gezocht persoon Tochter Gesucht
Aanvrager verzoekt nieuws van de gezochte persoon en wenscht hem volgend bericht te zenden Augenblicklicher Aufenthalt von Hannelore Thal gelebt bei Familie Groenberg, Utrecht. Sodann von Zuylenweg 17, später versteckt gelebt in Dordrecht bei Familie Studienassessor Name und Adresse unbekannt.
Datum

BESTEMMELING

Naam Thal
Voornamen Hannelore
Geboortedatum 4.12.1927. Geboorteplaats Dortmund. Deutschland
Nationaliteit allemande
Vrijgezel — Getrouwd — Weduwe(naar) — Gescheiden — (Haal de niet gebruikte woorden door).
Beroep
Laatst bekend adres Utrecht, 17 Sodann von Zuylenweg ab März 1943 versteckt in Dordrecht bei einer Familie "Studienassessor Name und Adresse unbekannt.
Antwoord van bestemmeling (15 woorden max.) op keerzijde.

03.07.2015 18:06

Het informatieverzoek dat de moeder van Hannelore, Gertrud, vanuit Brussel indiende bij het Rode Kruis.

Ruth Nussbaum schreef ook een versje in het poëziealbum van Hannelore, op 26 maart 1942. Hannelore woonde toen nog in Zuilen; misschien was zij een klasgenootje van haar. De bijdrage van Ruth luidt:

Lieve Lore,

Leer op eigen benen staan.
Met eigen ogen gade slaan.

Met eigen oordeel overleggen.
En moedig eigen mening zeggen.
Misschien heeft Lore dat allemaal wel willen doen. Maar het was haar niet gegund.“

[Met dank aan de auteur de heer G. Van Engelen, die zo vriendelijk was, toestemming te verlenen, dit artikel over Hannelore Thal voor het herinneringsboek te overnemen.]

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 212: Zij staat onder de rubriek *HAEFTLINGE* op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Thal Hannelore 4.12.27*".

Theeboom			
[1607] **Philip,** 13-10-1928 Amsterdam, 19-10-1942 Auschwitz			
[1606] Daniel Theeboom, 18-02-1898 Amsterdam; 24-03-1943 Extern kdo. Bobrek.		[1608] Marie Brandspiegel, 19-08-1893 Amsterdam; 19-10-1942 Auschwitz.	
Huwelijksakte reg. 5C; fol. 20, Amsterdam 15-06-1927; choppe J.D. Meijerplein 15-06-1927.			
Philip Theeboom, ± 1863 Amsterdam; ovl. op 14-12-1938 te Zuilen.	Grietje Rooselaar, ± 1860 Amsterdam; ovl. op 18-04-1936 te Zuilen.	Abraham Joseph Brandspiegel, ± 1863; op 04-10-1935 te Muiderberg begr., graf E 5 73.	Rika (Riwka) Rossa (Bossa); op 23-08-1939 te Muiderberg begr., graf E 5 74.
Huwelijksakte reg. 8; fol. 39, Amsterdam 02-05-1883.		Huwelijk voor 1889 in Rusland.*	
■ Begraaf Verlof ■ Genlias, ■ joodsmonument.nl ■ Adresboek van Utrecht 1940			

*■ **Digitale Stamboom Rotterdam/ WieWasWie** (Huwelijksakte Schiffra Brandspiegel – Schmol Schop): De **grootouders** van moederskant zijn tussen 18-06-1889 en 19-08-1893 vanuit Rusland naar Nederland gekomen. Hun dochter **Schiffra** – tante van Philip Theeboom – is op 18-06-1889 nog in Ostrolenka (Rusland) geboren, waartegen dochter **Marie Brandspiegel** in Amsterdam is geboren.

Philip, Daniel Theeboom en Marie Brandspiegel

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Amsterdamschestraatweg 465 a, Zuilen, Utrecht. Inboedellijst van 7 oktober 1942.

Daniel Theeboom en Marie Brandspiegel

Daniel Theeboom en Marie Brandspiegel traden op 15-06-1927 te Amsterdam in het huwelijk; akte reg. 5C; fol. 20.

■ **Begraaf Verlof / WieWasWie / genealogieonline: Grootouders** van [1606] **Daniel Theeboom**: **Salomon Philip Theeboom**, geb. ± 1820 Amsterdam, op 09-03-1894 te Muiderberg begraven, graf C 25 40. Hij trad volgens akte reg. 6; fol. 62 op 17 dec 1845 te Amsterdam in het huwelijk met: **Sophie** (Fijtje) **Isaac Jas**, geb. ± 1820 Amsterdam; op 07-01-1900 te Muiderberg begraven, graf C 31 71.

Philip Abraham Rooselaar, geb. 1836, waarschijnlijk op 01-04-1918 te Muiderberg begraven, graf D L 122. Huwelijk 1859 met: **Marianne (Mariane) van Emden**, geb. 1826, ovl. 1923.

Grootouders van [1608] **Marie Brandspiegel**: Niet bekend.

Themans			
[507] **Leon,** 28-02-1940 Utrecht, Nieuwegracht 92, 20-03-1943 Sobibor [508] **Sonja**, 09-03-1938 Utrecht, Nieuwegracht 92, 20-03-1943 Sobibor			
[1609] Bernard Salomon Themans, 05-04-1909 Oldenzaal; 20-03-1943 Sobibor.		[1610] Judik Simons, 20-08-1904 's-Gravenhage, lerares; 20-03-1943 Sobibor.	
Huwelijk op 01-05-1935			
Maurits Themans, 1879/80 Oldenzaal; ovl. op 13-10-1930 te Oldenzaal.	Sientje van Creveld, 8-01-1878 Woerden; ovl. op 18-04-1937 te Enschede.	Leon (Lion) Simons, 12-06-1873 Nijmegen; ovl. op. 05-02-1953 te 's-Gravenhage.	Lena Boutelje, 09-08-1880 Amsterdam; op onbekende datum overleden; dochter van Michel Boutelje en Judikje Speijer.
Huwelijk op 17 sep 1908 te Woerden		Huwelijksakte 35, Zaandam 07-05-1902	
■ Genlias ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ https://www.geni.com/people/Lena-Boutelje/6000000015506564691			

Leon Themans en Sonja Themans

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Centraal Israëlitisch Weeshuis, Nieuwegracht 92, Utrecht

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 28: Hun namen en de namen van hun ouders staan op de transportlijst van 17 maart 1943: "*Themans Bernard 5.4.09, Themans-Simons Judikje 20.8.04, Themans Leon 20.2.40* en *Themans Sonja 9.3.38*".

Leon Themans

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
210	*1940*	*5700*	*06. Mrz*	*26 Adar-I*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Themans	*Leon*	*Jehoeda ben Jissachar Pinchas*	*28. Feb*	*19 Adar-I*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Diaconessehuis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Themans	*Bernard Salomon*	*Jissachar Pinchas ben Jechiël*	*Simons*	*Judikje*	*Gitke bat Jehoedah*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

Sonja Themans

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 *"geen onderwijs meer"* mochten *"volgen op openbare scholen."* [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92

Bernhard Salomon Themans en Judik Themans-Simons

■ **joodsmonument.nl**: JOKOS-dossier nr. 17 853 op het Gemeentearchief Amsterdam.
"Bernard Salomon Themans was getrouwd met Judik Simons. Ze trouwden op 1 mei 1935 en woonden in het Centraal Israëlitisch Weeshuis in Utrecht, waar ze 'vader en moeder' van de weeskinderen waren. Ze werden met hun eigen kinderen en de wezen gedeporteerd.
Toevoeging van een bezoeker van de website"
Moeder *"Judik Simons maakte deel uit van de Nederlandse dames-gymnastiek equipe die tijdens de Olympische Spelen in Amsterdam een gouden medaille won.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Frans Crone, Voorbijgaand verblijf, Joodse weeskinderen in oorlogstijd**, Amsterdam/ Antwerpen (2005) 104: **Foto** van *"Bernard en Judikje Themans met hun kinderen Sonja en Leon, ca. 1941"*
■ **Jehoshua H. (Otto) Birnbaum, een van de getuigen van Westerbork in 'Lindwer, Kamp van Hoop en Wanhoop'**, p. 103 en 104: "*Op een gegeven moment kwam er veel jeugd in het kamp. Ik herinner me nog goed de kinderen uit het weeshuis van Utrecht. Dat was het eerste kindertransport dat in het kamp kwam, een groep van ongeveer twintig kinderen. Daar was Themans, de directeur van het kinderhuis in Utrecht bij met zijn vrouw en nog een hulp. Later zijn Themans en de kinderen op transport gegaan.*"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 28: Hun namen en de namen van hun kinderen staan op de transportlijst van 17 maart 1943: "*Themans Bernard 5.4.09, Themans-Simons Judikje 20.8.04, Themans Leon 20.2.40* en *Themans Sonja 9.3.38*".
■ **Genlias** / http://home.kpn.nl/**mayerhirsch**/moscowa.html: **Grootouders** van [1609] **Bernard Salomon Themans**: **Bernard Themans**, geb. 1832/33 Oldenzaal, op 28-06-1914 te Oldenzaal op leeftijd van 81 jaar overleden; akte 47, Oldenzaal 30 juni 1914. Hij trouwde volgens akte 19 op 31 juli 1871 te Oldenzaal met: **Hein van Gelder**, geb. 1843/44 Delden, Stad, op 13-09-1924 te Oldenzaal op leeftijd van 80 jaar overleden; akte 74, Oldenzaal 15 sep 1924.
Salomon van Creveld, geb. 1830/31 Bodegraven, op 03-02-1915 te Woerden op leeftijd van 84 jaar overleden; akte 17, Woerden 04-12-1915. Hij trouwde volgens akte 14 op 22-06-1866 te Woerden met: **Elisa Oppenheimer**, geb. 1839/40 Goor, op 02-05-1917 te Arnhem op leeftijd van 77 jaar overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats Moscowa begraven, graf A 12 06.
■ **Akevoth: .../huisman/64.htm / AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) / Begraaf Verlof / Digitale Stamboom Rotterdam / Genlias**: **Grootouders** van [1610] **Judik Themans-Simons**: **Abraham Simons**, geb. 08-08-1833 Bergen op Zoom; op 26-04-1890 te Nijmegen op leeftijd van 56 jaar overleden; akte 256, Nijmegen 26 april 1890. Hij trouwde volgens akte 107 op 31 mei 1866 te Nijmegen met: **Eva Wallig**, geb. 05-11-1844 Nijmegen, op 05-10-1916 te Diemen begraven, graf A 25 25.
Michel Boutelje, geb. ± 1856 Purmerend, ovl. 1933. Hij trouwde volgens akte reg. 13; fol. 25v op 3 juli 1878 of 3 aug 1878 te Amsterdam [choppe 19 okt 1879 Weesp] met: **Judikje Speijer**, geb. 17-09-1858 Harlingen, ovl. 1941. [Overlijdensdata volgens Wim **Willems** / Hanneke **Verbeek**, hier woonden wij, hoe een stad zijn Joodse verleden herontdekt, p. 242]

<table>
<tr><td colspan="4">van Tijn
[514] Esther, 21-09-1934 Utrecht, 15-05-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Louis van Tijn, 25-08-1905 Den Haag;
30-11-1943 Dorohusk [Schelvis, p. 102]</td><td colspan="2">Rachel Lubinski, 17-01-1907 Lubien (thans Polen); 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 102]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 21-06-1932 te Leeuwarden, huwelijksregister 1932, Leeuwarden, akte A 172</td></tr>
<tr><td>Izaak van Tijn,
03-06-1870 Sliedrecht;
op 13-03-1936 te Hilversum overleden.</td><td>Saartje van Meer,
4-10-1877 Den Haag;
14-01-1943
Auschwitz.</td><td>Abram Lubinski,
Israëlietisch Ieraar,wonende te Keynia, provincie Posen in Polen; ovl. op onbekende datum.</td><td>Esther Cyn,
geb. op onbekende datum;
voor 21-06-1932 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 30-10-1901 te Den Haag</td><td colspan="2">'indertijd echtelieden'; huwelijk ±1894; het eerste van drie bekende kinderen -Chaja – werd 28-04-1895 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ allefriesen.nl ■ https://www.geni.com/people/Abram-Lubinski/6000000021259937601
■ Genlias ■ http://akevoth.org/genealogy/vantijn/969.htm</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl:** *"Zie voor meer informatie over dit gezin: R.E.Taselaar, Ter herinnering aan twee Joodse gezinnen uit de Tiboel Siegenbeekstraat in Leiden(1943). In: 'Zeventiende Jaarboek der sociale en economische geschiedenis van Leiden en omstreken' (2005) 127-138."*
[Vader] "*Louis van Tijn was hoofd van modehuis Gerzon in Leeuwarderadeel in Friesland. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

Esther van Tijn

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Tiboel Siegenbeekstraat 7, Leiden
Broer: Tijn van, Izaäk, 29-8-1938 Groningen, 14-5-43 Sobibor
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 102: Haar naam en de namen van Haar broer en ouders staan op de transportlijst van 11 mei 1943: *"Tyn van Izaak 29.8.38, Tyn van Louis 25.8.05, Tyn van-Lubinski Rachel 17.1.07 en Tyn van Esther 21.9.34".*

Synagoge in Leiden

van Tijn

[1611] **Alexander**, 19-08-1902 Den Haag, 07-05-1943 Sobibor
[515] **Joel,** 25-01-1908 Utrecht, Magdalenastraat 1, 31-03-1944 Polen

Izaak van Tijn, 03-06-1870 Sliedrecht; op 13-03-1936 te Hilversum overleden.		Saartje van Meer, 04-10-1877 Den Haag; 14-01-1943 Auschwitz.	
Huwelijk op 30-10-1901 te Den Haag			
Alexander van Tijn, 20-01-1824 's-Gravendeel; ovl. 26-04-1902 Kerkdriel 29-04-1902 te Zaltbommel op de Joodse begraafplaats aan de Marten van Rossemsingel begraven.	Matje de Vries, 29-1-1831 Sliedrecht; ovl. 09-02-1919 Kerkdriel; 11-02-1919 te Zaltbommel op de Joodse begraafplaats a. de Marten van Rossemsingel begraven.	Samuel van Meer, 17-05-1844 Tiel, besn. 24-05-1844; zoon van Jacob van Meer en Saartje Levie	Hanna van Baaren, 09-07-1850 Almelo; ovl. 26-10-1936 Amsterdam, begr. 27-10-1936 te Wassenaar.
Huwelijk op 07-08-1861 te Sliedrecht		Huwelijk 20-12-1876 te 's-Gravenhage	

■ Akevoth.../vantijn/969.htm ■ .../vantijn/1219.htm ■ .../vantijn/59.htm ■ Genlias
■ http://www.stichtingvanmeer.nl/paginasNiv3/paginas_stambomen/12-Lith.htm
■ J. Becker, Besneden en begraven, p. 96 (Tielse besnijdenisregister van David Hes, nr. 159) en p. 188 ■ stichtingvanmeer.nl/paginasNiv3/paginas_stambomen/12-Lith.htm

■ **Frankenhuis-van Scheijen / Können**, De vier Joodse Begraafglaatsen te Zaltbommel, p. 65: "*m-0 (Alexander van Tijn, 78 jr.,vleeshouwer, gb. 's-Gravendeel 20.01.1824, ovl. Kerkdriel 26.04.1902, zn. v. Izak van Tijn & Johanna van Straaten, echtgenoot van Metje de Vries)*"
P. 68: "m-21a (Matje de Vries, 88 jr., gb. Sliedrecht 29.01.1831, ovl. Kerkdriel 09.02.1919, dr. v. Joël Elias de Vries & Judith Soesman, weduwe van Alexander van Tijn)

P. 72: "*M 39 PT / Een goede en bescheiden vrouw / mevrouw Esther, vrouw van / de heer Naftali, zoon van de heer Izaak Hendrix. / Zij is gestorven / op de 28ste dag van de maand Sjewat / in het jaar 691 / TNTsBH*
Hier rust / HESJE van TIJN / echtgen. van EDUARD HENDRIX / overl. 28 Sjewat 5691
(Hesje van Tijn, 66 jr., gb. Sliedrecht 15.03.1864, ovl. Kerkdriel 15.02.1931, dr. v. Alexander van Tijn & Matje de Vries, echtgenote van Eduard Izaak Hendrix, zie M-57)"
P. 76: "*M-53: fragment (Vermoedelijk Aaltje van Tijn, 72 jr., gb. Sliedrecht 07.04.1868, ovl. 24.12.1940, dr. v. Alexander van Tijn & Matje de Vries, ongehuwd)*"
P. 78: "*M-57 PN / Een goed en betrouwbaar man, / de heer Naftali, zoon van de heer Izaäk. / De naam van zijn moeder was Misjele, en hij is gestorven / 19 Kislev 702 / TNTsBH*
HIER RUST / EDUARD HENDRIX / geb. te Zaltbommel 14 Adar – 1 Maart 5627 / overl. te Amsterdam 19 Kislev – 9 dec. 5702
(Eduard Hendrix, 57 jr., manufacturier, gb. 01.03.1866, ovl. Amsterdam 09.12.1941, zn. V. Isaac Eduard Hendrix & Mijntje Marcus, weduwnaar van Hesje van Tijn)"

Joel van Tijn

■ **HUA**: Folio 2362 wijk 1
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Utrecht: Oudegracht 411

Alexander van Tijn

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Bolksbeekstraat 22 a, Utrecht
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 93: Zijn naam staat op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Tijn van Alexander 19.8.02*".

<table>
<tr><td colspan="4">Trijtel-Cosman
[510] Claartje, 29-03-1883 Utrecht, Groenesteeg C 289 of 389?, 23-04-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Aaron Cosman, 28-04-1855 Amsterdam;
op 11-04-1927 te Rotterdam overleden.</td><td colspan="2">Betje Hilversum, 27-12-1855 Amersfoort;
op 20-02-1936 te Rotterdam overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 1; fol. 43, Amsterdam 22-01-1879; choppe 26-01-1879, lokatie Rapenburg.</td></tr>
<tr><td>Mozes Hartog Cosman, 15-05-1926 Amsterdam; ald. ovl. 11-01-1892; zoon van Hartog Wolf Cosman en Rica Simon de Leon</td><td>Klaartje (Kaatje) Aron Wurms,
14-08-1827 Amsterdam;
ald. ovl. 30-10-1918;
dr. v. Aron Isaac Wurms en Ester Moses Erretje</td><td>Emanuel (Manuel Jacob) Hilversum,
± 1810 Berlin;
ovl. 06-01-1870 te Utrecht.</td><td>Klaartje (Clara) Jacob Wijnschenk,
± 1817 Amsterdam;
ovl. op 03-04-1862 te Amersfoort.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 8; fol. 56v,
Amsterdam 17 okt 1849</td><td colspan="2">Huwelijk op 01-12-1841 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages DB (Noach) ■ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/3505.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/18533.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias
■ http://levie-kanes.com/humogen_levie/gezin/kanes/F1421/I4004/ ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F28379/I76265/ ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F13279/I34997/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F14753/I38875/ ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F28379/I76266/</td></tr>
</table>

■ http://www.**maxvandam**.info/humo-gen/family/humo9_/F14753/I38875/: **Grootvader Emanuel** (Manuel Jacob) **Hilversum** was drie keer gehuwd: "*1e huwelijk met: Clara Jacob Wijnschenk, 2e huwelijk met: Judich Monnikendam, 3e huwelijk met: Kaatje Wijnstok*".
■ **Genlias: Zus: Ester Cosman** is op 29-08-1885 te Amersfoort geboren; geboorteakte 326, Amersfoort 31-08-1885.
Zus: Kaatje Cosman is op 26-03-1887 te Amersfoort geboren; geboorteakte 130; Amersfoort 28-03-1887.
Zus: NN Cosman is op 28-11-1891 te Arnhem als levenloos kind geboren; overlijdensakte 1000, Arnhem 28-11-1891.

Claartje Trijtel-Cosman

■ **HUA** 30-03-1883, geboorteakte nr. 760

■ **joodsmonument.nl**: Adres in Rotterdam: Schoonoordstraat 8 b. Laatste burgerlijke staat: Weduwe. JOKOS-dossier 38470 op het Gemeentearchief Amsterdam
"Clara Cosman was een dochter van Aaron Cosman en Betje Hilversum. Ze was gehuwd met Jacob Trijtel. Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: Claartje Cosman trouwde op 01-04-1914 te Rotterdam met **Jacob Trijtel**, geb. ± 1874 Rotterdam, ovl. 03-05-1933 Rotterdam. Jacob was zoon van Hartog Samuel Trijtel en Hester Brandel. Hij was eerder weduwnaar van Eva Philipse.
Van Claartje en Jacob is een zoon bekend: **Aron Trijtel**, geb. 14-01-1918 Rotterdam, ovl. 11-06-1943 Sobibor.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 77 en 172: Claartjes naam staat op de transportlijst van 20 april 1943: "Trijtel-*Cosman Claartje 29.3.83*"; de naam van haar zoon staat op de lijst van 8 juni 1943 onder de rubriek 'NACHTRAG ZUM HAEFTLINGSTRANSPORT': "*Trijtel Aron 14.1.18*".

Triwaks

[1612] **Johanna**, 12-04-1883 Berlijn, 23-04-1943 Sobibor.

■ In Memoriam

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Wittevrouwensingel, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 31 987 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 3653/ 57 27). "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 77: Haar naam staat op de transportlijst van 20 april 1943: "*Triwaks Johanna 12.4.88*".

Trombkowska (Trombkowsko)

[1613] **Maria**, 04-09-1918 Aleksandrow, 16-04-1943 Sobibor

■ In Memoriam: Trombkowsk**a** ■ joodsmonument.nl: Trombkowsk**o** ■ WieWasWie: Trombkowsk**a**; overlijdensakte 915, Hilversum 15-12-1949

■ **joodsmonument:** Adres in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis

■ **F. Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 122: Zij was personeelslid van het CIW.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 69: Haar familienaam eindigt op de transportlijst van 13 april 1943 met de letter a: "*Trombkowska Maria 4.9.18*".

Trompetter

[1614] **Eva,** 28-06-1911 Amsterdam, 07-12-1942 Auschwitz

Alexander Trompetter, 20-12-1871 Amsterdam, commies bij de HIJSM; ovl. op 11-11-1935 te Maartensdijk, te Utrecht a. het Zandpad begr.; graf 44 C 20 B.	[1616] Sophia Patto, 12-07-1882 Amsterdam; 07-12-1942 Auschwitz.
Huwelijksakte reg. 6G; fol. 2v, Amsterdam 14-10-1909.	

Izak Trompetter, ± 1843 Amsterdam; op 06-01-1914 te Muiderberg begraven, graf D S 17.	Eva (Loolsteen) Lootsteen, ± 1846 Amsterdam; op 26-07-1910 te Muiderberg begr., graf D J 67.	Hijman Patto, 13-09-1849 Amsterdam, diamantklover; op 01-01-1941 te Muiderberg begr., graf C 55 24.	Grietje Batavier, 18-05-1852 Amsterdam; ald. 10-03-1926 ovl. en op 12-03-1926 te Muiderberg begr., graf C 55 23.
Huwelijksakte reg. 11; fol. 37v, Amsterdam 24-11-1869.		Huwelijksakte reg. 6; fol. 98, Amsterdam 11-06-1873.	

■ Begraaf Verlof ■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners
■ Genlias ■ HUA, gezinskaart Alexander Trompetter, fiche 2092
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F19608/I52534/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F2855/I7558/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F11579/I30615/

Eva Trompetter

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prof. A. Mayerlaan 16, Utrecht. Beroep: Ambtenares.

Trompetter

[1615] **Louis,** 29-05-1897 Amsterdam, 31-03-1944 Midden-Europa

Hijman Trompetter, ± 1870 Amsterdam;	Celine (Coline) Heman, ± 1869 Brussel; ovl. op 11-02-1938 te Hilversum.
Huwelijksakte reg. 18; fol. 45, Amsterdam 24-06-1896.	

Levie Philip Trompetter, 04-02-1827 Amsterdam, diamantslijper; op 13-05-1906 te Muiderberg begr., C 39 95.	Betje van Collem, 08-07-1838 Amsterdam; op 12-01-1913 te Muiderberg begr., graf D P 67.	Martin Heman, geb. 1844	Elisabeth Kerkmeester, geb. 1844
Huwelijksakte reg. 3; fol. 91, Amsterdam 02-05-1866.		Huwelijk ?	

■ Begraaf Verlof ■ Bevolkingsregist. v. Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias
■ http://www.pondes.nl/detail/inddetail%20ENG.php?inum=801547311

Louis Trompetter

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Vismarkt 17, Utrecht. Beroep: Winkelier.

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Louis Trompetter is op 16-11-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

<table>
<tr><td colspan="4">Turfrijer
[1617] Mozes, 29-07-1929 Den Haag, 23-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hartog Turfrijer, 03-07-1897 Amsterdam; 00-12-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Truitje Le Grand, 14-08-1906 Rotterdam; 30-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 80].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 18; fol. 45, Amsterdam 24-06-1896.</td></tr>
<tr><td>Joseph Turfrijer. bakker, werkman, uit-drager, 16-04-1861 Amsterdam; ovl. 19-04-1930, ‘s-Gravenhage.</td><td>Carolina Bollegraaf, dienstbode, 28-02-1867 Winscho-ten, ovl. 05-06-1937, ‘s-Gravenhage.</td><td>Mozes Le Grand, 10-02-1866 Rotterdam; borstelmaker, fruithandel; 19-10-1942 Auschwitz.</td><td>Antje Bobbe, 16-03-1872 Rotterdam; op 01-10-1920 te Rotterdam overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/duparc/6455.htm ■ .../duparc/7838.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/duparc/6451.htm ■ Genlias
■ http://www.hoornstra.org/family/Some%20Family%20Cards/wc02/wc02_281.htm</td></tr>
</table>

■ **Akevoth: Grootvader Mozes Le Grand** was eerder gehuwd met **Eva Rebecca Danielson**, geb. 1867 Rotterdam, daughter of Lion Danielson en Johanna Boumans.

■ **joodsmonument.nl**: [Moeder] "*Truitje le Grand was een dochter van Mozes le Grand en Antje Bobbe. Truitje trouwde met Hartog Turfrijer. Na de geboorte van hun twee kinderen* [Antje 1926 en Mozes 1929] *scheidde het koppel. Hun zoon, Mozes Turfrijer verbleef in het Centraal Israëlitisch Weeshuis in Utrecht. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: **Vader Hartog Turfrijer** hertrouwde op 21-11-1934 te Den Haag met **Hendrika Maria Orta**, geb. 17-05-1909 Den Haag

Mozes Turfrijer

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht. Centraal Israëlietisch Weeshuis

■ **F. Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 119 en 120: Volgens "*typoscript Verpleeggelden per 1 januari 1943. Gemeentearchief Amsterdam/ Archief CIW*" "*was hij in januari 1943 nog pupil van het CIW*."

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 238: Zijn naam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Turfreyer Mozes 29.7.29*".

Turksma

[511] **Elisabeth Margaretha,** 15-11-1940 Utrecht, 23-08-1942 Auschwitz
[512] **Louis,** 17-05-1938 Utrecht, 23-08-1942 Auschwitz
[513] **Salomon Louis,** 02-01-1937 Utrecht, 23-08-1942 Auschwitz

[1618] Izaäk Turksma, 23-03-1907 Smallingerland; 30-09-1942 Auschwitz	[1623] Flora Stranders, 30-10-1908 Rossum; 23-08-1942 Auschwitz.

Uit de overlijdensakte 1852, opgemaakt te Utrecht op 01-09-1950, blijkt, dat Izaäk Turksma en Flora Stranders met elkaar gehuwd waren.
Huwelijk ± 1936: Het eerste bekende kind – Salomon Louis - werd 02-01-1937 te Utrecht geboren.

Salomon Izak Turksma, 09-06-1878 Smallingerland; 07-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 93]	Elizabeth Scholten, 04-03-1874 Kortezwaag/ Opsterland; 07-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 93]	Louis Stranders, 09-11-1879 Charlois, thans Rotterdam; 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 102].	Margaretha Hendrix, 26-03-1877 Zaltbommel; 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 102].

Huwelijksakte 24, Smallingerland 11-05-1906	Huwelijksakte 10, Zaltbommel 23-06-1904

■ Genlias ■ Akevoth: .../duitser/23.htm

Elisabeth Margaretha, Louis en Salomon Louis Turksma

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Asselijnstraat 17 bis, Utrecht

Louis Turksma

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
172	*1938*	*5698*	*24. Mai*	*23 Ijar*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Turksma	*Louis*	*Levi ben Jitschak*	*17. Mai*	*16 Ijar*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Huize "de Ooievaar" J. W. Frisostr. 14*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Turksma	*Izaak*	*Jitschak ben Sjlomo*	*Stranders*	*Flora Rebecca*	*Fraatke bat Levi hacoheen*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
Zie ook No. 139					

Salomon Louis Turksma

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
139	*1937*	*5697*	*09. Jan*	*26 Tewet*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Turksma	*Salomon Louis*	*Sjlomo Levi ben Jitschak*	02. Jan	*19 Tevet SjK"p Sjemot*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Anthoniegasthuis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Turksma	*Izaak*	*Jitschak ben Sjlomo*	*Stranders*	*Flora Rebecca*	*Fraatke bat Levi hacoheen*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
Zie ook No. 172. SjK"p Sjemot = sjabbath kodesj = heiliger shabbath p(arasja) Sjemot [namen]					

Louis Stranders en Margaretha Hendrix, **grootouders** van moederskant

■ **Aart Vos**, Als ik in Vught ben probeer dan eens te schrijven …, p. 74:

"Koningstraat 9

Op dit adres woonden slager en veehandelaar Louis Stranders en zijn vrouw Margaretha Stranders-Hendrix. Louis werd op 9 november 1879 in Rotterdam Charlois geboren. Hij was een zoon van Simon Stranders en Sophia Morisco. Margaretha Hendrix werd op 26 maart 1877 in Zaltbommel geboren. Haar vader en moeder waren Izaäc Eduard Hendrix en Mijntje Marcus. Toen Louis zeventien jaar was werd hij leerling 'vleeschhouwer' bij Simon van der Sluijs in Maasdriel. Zijn opleiding zette hij onder meer voort in Winterswijk. In 1901 was hij slagersknecht van Alexander van Tijn in Maasdriel en in hetzelfde jaar knecht bij de Joodse slager Sander de Vries in Rossum. In 1904 trouwde Louis in Zaltbommel met Margaretha Hendrix.
Het paar vestigde zich in Rossum. Onder de Gouden Molen aan de Waaldijk bezat Louis een slagerij. In het dorp kocht hij de slagerij van Sander de Vries in de Kerkstraat alvorens een nieuwe slagerij te laten bouwen in de Koningstraat. Er werden vier kinderen geboren: Sophia Wilhelmina, geboren te Rossum op 20 maart 1905. Zij verhuisde in 1924 naar Rotterdam en vandaar ging zij in 1925 naar Amsterdam. In 1937 huwde zij Abraham Cohen. Sophia was toen 'correspondente' van beroep. Wilhelmina of Mieneke, werd op 17 mei 1906 in Rossum geboren. In 1928 verhuisde zij naar Rotterdam. Zij trouwde met Henri Salomon Kets de Vries, (Rotterdam,20 augustus 1904), zoon van Salomon Henri Kets de Vries en Elizabeth Oesterman. Het echtpaar werd naar Sobibor gedeporteerd waar het op 21 mei 1943 werd vergast. Op 30 oktober 1908 werd Izaak of Ies in Rossum geboren. Hij overleed op 10 juni 1975. Ies was de tweelingbroer van Flora. In 1934 vermeldt het bevolkingsregister als beroep 'koopman'. Izaäk trouwde in 1937 met Jeannette Henriëtte Mozes (Vierlingsbeek op 6 juli 1912). Ies werd slager en

veehandelaar en vestigde zich eveneens in de Koningstraat. Flora, geboren te Rossum op 30 oktober 1908, trouwde met Izaäk Turksma, geboren te Drachten op 23 september 1907, zoon van Salomon Turksma en Elisabeth Scholten. Flora vertrok naar Amsterdam. Zij was daar kantoorbediende. In 1936 ging Flora naar Utrecht. Zij werd in Auschwitz vermoord op 23 augustus 1943 evenals haar echtgenoot Izaäk die daar op 30 september 1943 stierf.

In april 1935 vertrok Eva Hendrix uit Zaltbommel, de zuster van Margaretha Stranders-Hendrix, bij het echtpaar in. Eva stierf enkele maanden later op 4 juni 1935.
Louis Stranders leerde het slagersvak van tal van slagers in het land. Toen hij zich in de Koningstraat had gevestigd bood ook hij leerlingen een slagersopleiding. In de bevolkingsregisters staan hun namen: Louis Frankenhuis (Nijmegen, 1897), komt in 1913 en keert in 1914 terug; Abraham Doesner (Gorsziel/ Rusland, 1898), komt in 1914 uit Krefeld en gaat 1915 naar Oldenzaal; Marcus Reens (Amsterdam, 1900) komt in 1915 en keert in hetzelfde jaar terug; Gerson Mol (Amsterdam, 1898) komt in 1915 en gaat in 1916 naar Holten; Izaäk Lievendag (Borne, 1899) komt in september 1916 en vertrekt in hetzelfde jaar naar Zwolle.
[…]
Louis Stranders bezat inderdaad een motor. Hij deed mee met de jaarlijkse 'Knobelrit' voor automobilisten en motorrijders door de Bommelerwaard. In zijn vrije tijd was Louis ook actief voor de Rossumse dorpgemeenschap. Zo was hij in 1920 voorzitter van het Comité Muziektent en was hij jarenlang bestuurslid van de 'Rossumse IJsclub'.
In de oorlog dook het echtpaar Stranders met kleindochter Margaretha Carla (Greetje) (Rossum, 10 juni 1938) dochter van hun zoon Izaäk, in Kerkdriel onder. Ze werden verraden en keerden naar hun woning in Rossum terug. In april 1943 werden zij en andere Joodse inwoners van Rossum met de bus opgehaald en naar kamp Vught gebracht. Vandaar ging het echtpaar met hun kleinkind naar Westerbork. Op 14 mei 1943 werden Louis en zijn vrouw Margaretha in Sobibor vergast. Greetje kwam een week later in Sobibor en werd bij aankomst op 20 mei 1943 vergast. Greetje was het jongste slachtoffer uit de Joodse gemeente van Zaltbommel."

[Met Dank aan de auteur, de heer **Aart Vos**, die toestemming tot overname van deze artikel heeft verleend.]

Turksma

[1620] **Johanna Esther**, 10-05-1926 Vianen; 09-07-1943 Sobibor

Maurits Levie Turksma, 30-07-1897 Leeuwarden; reiziger in rijwielonderdelen; ovl. op 15-01-1944 in het Kdo Ludwigsdorf in Oostenrijk.	Elisabeth (Lies) van Hasselt, 27-07-1898 Groningen; 11-12-1942 Auschwitz.

Huwelijksakte 24, Smallingerland 11-05-1906

Levie Mozes Turksma, 12-01-1866 Leeuwarden; "*Merchant, Shopkeeper, Owner of Bicycle Shop*"; 11-12-1942 Auschwitz.	Louise-Louisa Wolf Stodel, 17-12-1868 Amsterdam; ovl. op 14-01-1932 te Leeuwarden en aldaar begr., graf 53.	Herman Benjamin van Hasselt, 22-12-1852 Groningen; ovl. 19-04-1923 Groningen en ald. begr., Iepenln., 395.	Lea de Rooy, 25-01-1857 Amsterdam; ovl. 30-04-1916 te Groningen en aldaar begraven, Iepenlaan, graf 377.
Huwelijk op 03-06-1896 te Amsterdam.		Huwelijk op 15 dec 1880 te Amsterdam.	

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/8667.htm ■ .../ndbeli/8005.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/8667.htm ■ Genlias

Grootvader van vaderskant Levie Mozes Turksma: "[...] *Op 22 october 1933 trad hij in het huwelijk met Rosette Levy. Het was zijn tweede huwelijk. Zijn eerste vrouw Louise-Louisa Wolf Stodel, was in 1932 overleden. Met haar kreeg Levie Mozes Turksma twee kinderen, waarvan er één de oorlog overleefde. Levie Mozes Turksma heeft enige tijd gewerkt als koopman. Bovendien was hij voor de oorlog eigenaar van een fietsenwinkel.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **Boon/ Lettinck, De joodse inwoners van Groningen** [...], deel IIa, p. 272, 275: Inscriptie op de grafsteen van **grootvader Herman van Hasselt**:

"395
HERMAN van HASSELT / overl. 3 Ijar / 19 April 5683 [1923]
PN / de geëerde man, / de heer Naftali, zoon van de geachte heer
Ja'akov / van Hasselt / en de naam van zijn moeder Tsippora. / Hij stierf 3 Ijar 683. / --- / TNSBH"

Inscriptie op de grafsteen van **grootmoeder Lea de Rooy**:

"*377*
L. van HASSELT- / de ROOY. / overl. 27 Nisan / 30 April 5676 [1916].
PT / de vrouw, mevrouw Lea, dochter van de heer / Ja'akov Mosje /
en de naam van haar moeder Rechle, / echtgenote van de heer Naftali van Hasselt. / Zij stierf zondag 27 Nisan / 676. / TNSBH"

Johanna Esther Turksma

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Prinses Julianaweg 455, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 209: Haar naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Turksma Johanna 10.5.26*."

<table>
<tr><td colspan="4">Turksma
[1618] Izaäk, 23-03-1907 Smallingerland; 30-09-1942 Auschwitz
[1619] Jacob Salomon, 19-09-1908 Smallingerland; 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Izak Turksma, 09-06-1878 Smallingerland; "handelaar lompen en vellen"; 07-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 93]</td><td colspan="2">Elizabeth Scholten, 04-03-1874 Kortezwaag, gem. Opsterland; 07-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 93]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 24, Smallingerland 11-05-1906</td></tr>
<tr><td>Izak Moses Turksma, 8-4-1852 Sneek; ovl. 17-11-1907 Drachten; begr. "Gorredijk, 11 Kislev 5668, graf 77".</td><td>Froukje-Vroukje van Leer, 10-12-1850 Gorredijk/ Opsterland; ovl. 30-01-1938 Amsterdam.</td><td>Izaak-Yzak Jacobs/ Yzak Borger Scholten, Noordwolde 17-07-1842; ovl. 25-01-1918 Opsterland.</td><td>Judik Leefsma, 16-04-1837 Gorredijk, Opsterland; ovl. op 18-02-1901 Terwispel, Opsterland.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 31-12-1873 te Smallingerland.</td><td colspan="2">Huwelijk op 10-11-1871 te Westwellingwerf.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ akevoth.org/genealogy/duitser/17.htm ■ .../duitser/23.htm ■ .../duitser/25.htm ■ Genlias</td></tr>
</table>

Izaäk Turksma

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Asselijnstraat 17 bis, Utrecht. Beroep: Musicus. JOKOS-dossier nr. 35 163 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 11999 / 8773).

■ http://**akevoth**.org/genealogy/duitser/23.htm: Isaak Salomon Turksma was gehuwd met **Flora Stranders**, geb. 30 oct 1908 Rossum, ovl. 23-08-1942 Auschwitz.

Jacob Salomon Turksma

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Weerdsingel Westzijde 7, Utrecht.

Turksma			
[1621] **Salomon Izak**, 09-06-1878 Smallingerland; 07-05-1943 Sobibor **Leman**, 12-04-1884 Smallingerland; heeft de oorlog overleefd; ovl. 04-01-1953*			
Yzak (Izak) Moses Turksma, 08-04-1852 Sneek; op 17-11-1907 te Drachten overleden en te "*Gorredijk, 11 Kislev 5668,* [graf] *77*" begraven.		Froukje-Vroukje van Leer, 10-12-1850 Gorredijk, gemeente Opsterland; ovl. op 30-01-1938 te Amsterdam.	
Huwelijk op 31-12-1873 te Smallingerland.			
Mozes Aron Yzak Turksma, 18-10-1822 Leeuwarden; ovl. op 21-06-1903 te Leeuwarden en ald. begr., graf 444.	Claartje David de Metz, 27-10-1824 Amsterdam; op 14-01-1860 te Leeuwarden overleden.	Salomon Betsalel Jacobs v. Leer, 21-08-1817 Heerenveen; ovl. 2-12-1889 Gorredijk; begr. "*9 Kislev 5650,* [graf] *38*".	Reintje/ Reina Levi/ Levys van Dam, ± 1813 Leek; op 25-10-1874 te Smallingerland overleden.
Huwelijk op 26-10-1850 en choppe op 22-06-1851 te Leeuwarden.		Huwelijk op 23-08-1841 te Gorredijk, Opsterland, Friesland.	
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/277.htm ■ Genlias ■ WieWasWie ■ *https://www.joodsmonument.nl/nl/page/303326/leman-turksma			

■ **Akevoth: Grootmoeder Claartje David de Metz** overleed vier dagen na de geboorte van haar dochter Hanna Mozes Turksma.
Grootvader Salomon Betsalel Jacobs van Leer: "*Event: was counted in a census Mailman*"

Salomon Izak Turksma

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Weerdsingel Westzijde 7, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 11 281 op het Gemeentearchief Amsterdam.
"*Salomon Turksma en* [1622] *Elisabeth Scholten kregen drie kinderen waarvan er één de oorlog overleefde. De oudste zoon,* [1618] *Izaäk Turksma woonde in juni 1941 niet meer bij zijn ouders. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 93: Zijn naam staat op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Turksma Salomon 9.6.78.*"

Leman Turksma en zoon Leo Turksma

Leman trad volgens huwelijksakte 68 op 28-03-1923 te Deventer in het huwelijk met **Rachel Israëls**, geb. ±1885 Grijpskerk – ovl. 30-06-1946 Hengelo, dochter van Levi Israëls en Grietjs Gans. Uit dit huwelijk werd op 08-10-1924 te Hengelo zoon Leo geboren, de latere prof. dr. **Leo Turksma** [http://www.albumacademicum.uva.nl/cgi/b/bib/bib-

idx?c=ap;cc=ap;lang=nl;q1=Interfaculteit%20der%20Aardrijkskunde%20en%20Prehistorie;rgn1=functionunit;type=boolean;view=reslist;sort=achternaam;fmt=long;page=reslist;size=1;start=33]

■ **Paskamp en Paskamp-van Santen**, Kinderen van de rekening, p. 9: "*Veel steun hebben we ondervonden van prof. Dr. L. Turksma, die vrijwel het hele project heeft begeleid. Alle teksten* [van 'Kinderen van de rekening'] *zijn door hem kritisch gelezen*."

[P. 43:] "*Voorbeeld van een reisvergunning*" voor "*De Jood (Jodin) Turksma Leman*"

[P. 45:] "*Sellenraad nodigt de heer Turksma uit Hengelo uit voor een gesprek over de mogelijkheid onderwijzer, eventueel hoofd van de Joodse ulo te worden. Turksma, die als docent verbonden is geweest aan de rijkskweekschool in Hengelo en in bezit is van de hoofdakte en de akte Duits, blijkt daartoe echter niet bereid*."

[P. 53:] "*Zwartz weet verder te vertellen dat de heer Turksma uit Hengelo*, […] *in ieder geval niet naar Zwolle wil*."

[P. 57:] "*Op 5 maart kan de burgemeester melden dat inmiddels in de vier nog openstaande vacatures is voorzien. In afwachting van hun vaste aanstelling zijn tewerkgesteld:*
per 19-1-1942 als leraar aardrijkskunde en geschiedenis: Leman Turksma uit Hengelo,
[…],
[…],
[…].
Hoewel Heijmans, Turksma en Van Santen niet bevoegd zijn tot het geven van onderwijs op een school voor vhmo, maakt Van Dam tegen hun benoeming geen bezwaar. Zij krijgen alle vier per 30 maart 1942 een vaste aanstelling."

[P. 58, tekst tussen twee afbeeldingen:] "*Persoonsbewijs van L.*[eman] *Turksma (boven) en zijn benoeming tot leraar (onder)*"

[P. 60:] "*De enige leerling voor de zesde klas gymnasium-A die zich pas op 22 januari op het Joods Lyceum aanmeldde, was Leo Turksma* [zoon van Leman] *uit Hengelo.* […] *In de tuinkamer, het domein van de hoogste klassen gymnasium, vertaalde de jonge Turksma met hulp van deze leraar* [Van Zanten] *'De Rerum Natura' van Lucretius, een werk dat overings niet op de lijst van verplicht te lezen boeken stond. Met andere docenten gebeurde dat ook: met Levie deed hij buiten iedere alfa-lijst om goniometrie, differentiaal- en integraalrekening, met Halberstadt moderne Nederlandse gedichten (die mogelijk wél op het programma stonden).*"

[P. 61:] Tekst bij de afbeelding: "*L.*[eman] *Turksma geeft les aan Judith Zwarts en Jolly Kanteman (5-gymnasium) in de tuin van het Joods Lyceum*"

[P. 62:] Tekst bij de afbeelding: "[…]
Onderste rij v. l. n. r. Eddy Isaäcson, Leo Turksma en Bram de Leeuwe"

[P. 67:] Bertje van Rhijn noteert op 22-02-1942 in haar dagboek, dat Leo Turksma het openingswoord bij het '*TIL feestje*' deed. [TIL = Twents Israëlietisch Lyceum]

[P. 84:] "*Op 18 augustus* [1942] *blijkt dat drie docenten inmiddels zijn ondergedoken: conrectrix De Haas, juffrouw Geleerd en meneer Greebel. Half oktober zou ook meneer* [Leman] *Turksma verdwijnen. Er verschijnen ook veel minder leerlingen dan* [rector] *Elte had verwacht*."

[P. 110:] "*En Leo Turksma: 'Ikzelf ben in 1945 in Hengelo voor de zesde klas aangenomen door De Jonge, omdat ik op het gymnasium in 1941 was overgegaan naar de zesde. Heb nog enige tijd in de zesde klas gezeten waarmee ik toen het eindexamen cadeau kreeg. Het was in 1945 niet*

mogelijk eindexamens te organiseren. (Vanwege de hongerwinter in het westen van het land en de bevrijdingsoorlog in het overige deel, was er het laatste halfjaar van geregeld schoolgaan geen sprake meer geweest.)
Het jus-promovendi van het Joods Lyceum kwam niet ter sprake. Het is de vraag of, indien ik in 1942 op het Joods Lyceum in Enschede eindexamen had gedaan, ik na de bevrijding met dat diploma op de universiteit was toegelaten! Het is natuurlijk zo, dat de Joodse lycea van improvisatie en onbevoegde leraren aan elkaar hingen!'"
[P. 111:] "*Het rechtsherstel verliep voor Leman Turksma wat minder soepel. Op 8 mei 1945 meldde hij zich bij de directeur van de Rijkskweekschool, waar hij tot november 1940 als leerkracht werkzaam was geweest. De directeur wilde hem echter niet direct terughebben; de eindexamens zouden snel beginnen en Turksma's opvolger moest nog worden ontslagen. Turksma wilde echter zo spoedig mogelijk zijn aanstelling terughebben. Hij schreef de minister van Onderwijs, prof. Van der Leeuw, die er telegrafisch voor zorgde dat hij op 12 juli 1945 inderdaad zijn werkzaamheden aan de kweekschool kon hervatten.*"
[P. 115:] "*De Ned. Herv. Kerkenraad (onder andere in Hengelo) verstrekte op een bepaald moment bewijzen van inschrijving. Leo Turksma bijvoorbeeld ontving op 1 september 1942 spontaan een bewijsje, dat hij 'einer Christlichen Confession angehörig' was.*"
[P. 115:] "***Leman Turksma, geb. Drachten, 12-04-1884,***
Akte Onderwijzer 17-05-1904
Akte Hoofdonderwijzer 11-08-1908
Akte Vrije en ordeoefeningen Gymnastiek 02-11-1903
Akte Hoogduitse taal L.O. 17-08-1917
Onderwijzer in Drachten 1904, Nietap 1904 – 1906, Deventer 1906 – 1919
Onderwijzer voorbereidende klas 1919 – 1923
Leraar dagnormaalschool te Hengelo 1923 – 1924
Leraar Rijkskweekschool 1924 – 1941
Leraar aardrijkskunde en geschiedenis Joods Lyceum Enschede per 19-01-1942"

Turksma-Scholten

[1622] **Elisabeth,** 04-03-1874 Opsterland, 07-05-1943 Sobibor

Izaak-Yzak Jacobs Scholten/ Yzak Borger Scholten, 17-07-1842 Weststellingwerf/ Noordwolde; ovl. 25-01-1918 Opsterland.	Judik Juutje Yette Sanders Leefsma, 16-04-1837 Gorredijk, Opsterland; overleden op 18-02-1901 te Terwispel, Opsterland, "30 Shvat 5661, graf 6".
Huwelijksakte 94, Weststellingwerf 10-11-1871.	

Jacob Yzaks Scholten, 1798/99 Noordwolde, Weststellingwerf, slagter; ovl. op 14-11-1884 Weststellingwerf	Betje / Brantje Aronds Duitscher, 09-07-1810 Leek; ovl. op 06-02-1901 te Weststellingwerf.	Sander Heiman Levi Leefsma, 01-09-1801 en besn. 07-09-1801 te Gorredijk; ovl. ald. op 20-02-1863.	Bettje Davids Kalf, 28-06-1812 Gorredijk; ovl. 17-05-1902 Amsterdam; dr. v. David Jozephs Kalf en Duifke Benedictus.
Huwelijk op 02-08-1840 te Leek.		Huwelijk op 03-06-1836 te Opsterland.	

■ akevoth.org/genealogy/duitser/25.htm ■ .../duitser/31.htm ■ .../duitser/32.htm ■ Genlias ■ http://www.geni.com/people/Bettje-Kalf/6000000014970872086 ■ WieWasWie

Elisabeth Turksma-Scholten

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Weerdsingel Westzijde 7, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 11 281 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **allefriezen.nl**: Elisabeth Scholten trouwde op 11-05-1906 te Smallingerland met [1621] Salomon Turksma, zoon van Yzak Turksma en Froukje van Leer; huwelijksakte 24.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 93: Haar naam staat op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Turksma-Scholten Elisabeth 4.3.71.*"

Turksma-Stranders			
[1623] **Flora**, 30-10-1908 Rossum; 23-08-1942 Auschwitz.			
Louis Stranders, 09-11-1879 Charlois, thans Rotterdam; 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 102].		Margaretha Hendrix, 26-03-1877 Zaltbommel; 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 102].	
Huwelijksakte 10, Zaltbommel 23-06-1904			
Simon Stranders, ± 1850 Ridderkerk; op 04-02-1923 te Rotterdam overleden.	Sophia Morisco, ± 1844 Numansdorp; ovl. op 13-06-1923 te Rotterdam.	Isaäk (Isaak) Eduard Hendrix, 16-10-1837 Middelburg; ovl. 21-10-1890 te Zaltbommel; aldaar begraven.	Mijntje Marcus, 25-08-1835 Zaltbommel; ovl. op 08-06-1915 te Zaltbommel; aldaar op de Joodse begraafplaats aan de Marten van Rossemsingel begraven.
Huwelijksakte 1, Numansdorp 12-01-1876.		Huwelijksakte 3, Zaltbommel 08-01-1864	
■ Genlias ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ WieWasWie			

■ **Frankenhuis-van Scheijen / Können**, De vier Joodse begraafplaatsen te Zaltbommel, p. 54:
"*b-125 31.12.1870 Adolf Hendrix, 2 dagen, zn. v. Izaak Eduard Hendrix & Mijntje Marcus*"
"*b-136 26.08.1872 Lion Hendrix, 3 mnd., zn. v. Izaak Eduard Hendrix & Mijntje Marcus*"
"*b-139 29.03.1873 Margaretha Hendrix, 10 mnd., dr. v. Izaak Eduard Hendrix & Mijntje Marcus*"
P. 55: "*b-173 21.10.1898 Isaak Eduard Hendrix, 53 jr., koopman, gb. Middelburg, zn. v. Eduard Hartog Hendrix & Margaretha Hendrix, echtgenoot van Mijntje Marcus*"
P. 66: "*M-11 (fragmenten) (…T)NTsBH*
(…)NTJE HENDRIX I(…) / GEB. 25 AUG. 5595 / OVERL. 8 JUNI 5675
(Mijntje Marcus, 79 jr., gb. 25.08.1835, ovl.08.06.1915, dr. v. Abraham Marcus & Eva Mendel van Blijdenstein, weduwe van Izak Eduard Hendrix.)"

Flora Turksma-Stranders

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Asselijnstraat 17 bis, Utrecht
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 1780, Utrecht 1 september 1950, blijkt, dat Flora Stranders gehuwd was met [1618] **Izaäk Turksma**.
■ Flora Stranders was de moeder van [511] **Elisabeth Margaretha**, [512] **Louis** en [513] **Salomon Louis Turksma.**

Ullmann

[1624] **Ellen Wilhelmina**, 15-09-1939 Oud Beijerland, 08-10-1944 Auschwitz.
[1625] **Rolf Dirk**, 31-03-1943 Westerbork, 08-10-1944 Auschwitz.

Ernst Ullmann, 21-02-1904 Düren (D), heeft KZ overleefd; *"emigreerde in 1946 naar Canada".* 1968 in Canada overleden.	[1626] Edith Fleischmann, 31-10-1912 Ebelsbach; 09-10-1944 Birkenau.

Huwelijk op 03-11-1938 te Oud-Beijerland.

Jacob Ullman, 14-09-1861 Düren (D); 1947 in Camrose, Canada overleden.	Clara Cohnen, 09-07-1879 Grevenbroich (D); 1965 in Vancouver, Canada overleden.	[939] Nathan Fleischmann, 14-11-1874 Ebelsbach; 26-05-1944 Theresienstadt	[941] Ida Schweitzer, 22-09-1880 Bamberg; 08-10-1944 Auschwitz

■ Ali van den Berg, Oud-Beijerland, p. 314 en 315
■ http://www.geschichtswerkstatt-dueren.de/juden/biojud/ullmann_stamm.html
■ http://familienbuch-euregio.eu/genius/?person=203574

■ **Israel Schwierz**, Steinerne Zeugnisse jüdischen Lebens in Bayern, p. 51:
"*Ebelsbach* *(Haßberge)*
Hier bestond tot 1939 een Joodse Gemeente. Zij bezat een rond 1715 gebouwde en in 1749 uitgebreide synagoge, een gemeentehuis met schoolkamer voor godsdienstonderwijs, een in 1841 opgericht mikwe en een begraafplaats (in Limbach).
De synagoge is vandaag niet meer voorhanden. Er bestaan slechts nog enige muurresten, die werden echter in een op de plaats van de synagoge staande nieuwbouw geïntegreerd [en zijn nu onzichtbaar].
Adres: Judenhof 1."

Ellen Wilhelmina Ullmann en Rolf Dirk Ullmann

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Händelstraat 48, Utrecht. "*Rolf Dirk Ullmann was de zoon van Edith Fleischmann. Rolf werd op 31 maart 1943 in kamp Westerbork geboren. Register van Geboorteakten, opgesteld op de hulpsecretarie van de burgerlijke stand in het kamp Westerbork; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen.*"
■ **Ali van den Berg, Oud-Beijerland**, p. 315: "*Kinderen van Ernst en Edith:*
1 ***Ellen Wilhelmina Ullmann****, geboren op 15-09-1939 in Oud-Beijerland. Ellen Wilhelmina is vermoord op 08-10-1944 in Auschwitz.*
2 ***Rolf Dirk Ullmann****, geboren op 31-03-1943 in Westerbork. Rolf Dirk is vermoord op 08-10-1944 in Auschwitz.*"

Edith Fleischmann

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Händelstraat 48, Utrecht. "*Echtgenoot heeft de oorlog overleefd*."
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 679, Utrecht 14 maart 1946, blijkt ten eerste, dat Edith Fleischmann dochter van Nathan Fleischmann en Ida Schweitzer was, en ten tweede, dat zij getrouwd was met Ernst Ullmann.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Ullmann, Edith, geb. Fleischmann, geb. 31. Oktober 1912 in Ebelsbach, woonde in Ebelsbach. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 18 januari 1944, Theresienstadt, Ghetto, 06-10-1944, Auschwitz; voor dood verklaard.
■ **Alie van den Berg, Oud-Beijerland**, p. 47: "*F a m i l i e U l l m a n n*
Ernst Ullmann was één van de door de Nederlandse staat toegelaten Joods-Duitse vluchtelingen. Via Utrecht kwam hij op 11 februari 1936 naar Oud-Beijerland. Hij ging werken op een meelfabriek.
Hij trouwde met Edith Fleischmann uit Utrecht. In Oud-Beijerland werd hun dochter Ellen Wilhelmina geboren en in 1942 in kamp Westerbork hun zoon Rolf Dirk. In 1944 werden moeder en kinderen vermoord in Auschwitz. Ernst Ullmann overleefde dit kamp en emigreerde in 1946 naar Canada."

Velleman

[1626A] **Levie**, 01-01-1906 Alkmaar, 14-08-1942 Auschwitz.
[1626B] **Maurits**, 19-02-1907 Alkmaar; Sobibor 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 194].
[1626C] "*Er was nog een **broer**, naam onbekend*." [1626D] "*Zus heeft het overleefd*." *****

Andreas Levie (Louis) Velleman, geb. 01-06-1885 Haarlem; ovl. ?	Sara Blog, geb. ± 1880 Amsterdam; ovl. 07-12-1952 Maastricht.
Huwelijksakte reg. 5G fol. 47, Amsterdam 20-09-1905	

Levie Velleman, geb. 10-03-1861 Haarlem; ovl. 13-12-1896 Haarlem.	Jane Spier, geb. 13-04-1859 Alkmaar; ovl. 28-02-1930 Alkmaar.	Mozes Joseph Blog, geb. ± 1831 Amsterdam; begr. 11-08-1907 te Zeeburg, graf C.	Naatje Achtsteribbe, 12-08-1838 Amsterdam; ovl. 29-03-1923 Amsterdam; begr. 30-03-1923 te Diemen, graf 63 45 A.
Huwelijksakte 192, Haarlem 02-08-1882		Huwelijksakte reg. 8 fol. 56v	

■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 12041 en 4731]
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F34829/I92117/
■ http://www.geni.com/people/Levie-Velleman/6000000016622389449
■ http://www.geni.com/people/Jane-Spier/6000000018686458429
■ http://www.geni.com/people/Naatje-Achtsteribbe/6000000018283236549
■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie *****■ Mededeling van mevrouw van Grieken; de naam van de broer is helaas nog niet op de website van WieWasWie te vinden.

Levie Velleman

■ **WieWasWie / In Memoriam: Levie Velleman** trad op 15-10-1930 te Utrecht met **Judith Querido** in het huwelijk. Judith Querido, geb. 23-03-1906 te Utrecht, was dochter van Levie Querido (25-01-1882 Amsterdam, 21-05-1943 Sobibor; [Schelvis, p. 116]) en Roosje Lever (15-08-1881 Utrecht, 27-08-1943 Auschwitz*).
Echtgenote Judith Velleman-Querido wist door onder te duiken de oorlog samen met twee kinderen te overleven. "[...] *de onderduikgeschiedenis kent vele (plaatsen en namen). Tante weet er nog een flink aantal. Zelf was haar voornaamste onderduikadres in Nijkerk*."
[Vriendelijke mededeling van van Judiths dochter S. J. Velleman door haar nichtje A. van Grieken.]

■ **joodsmonument.nl**: "*Levie had nog twee broers en een zuster. Alleen zijn broer Maurits heeft de oorlog niet overleefd*."

■ **Mail en Scan van S. Velleman en A. van Grieken, 29-11-2015:**
"Geachte heer [Meub],
Via Dhr Jaeger ontvingen wij de volgende email betreft mijn vader Levie Velleman.
Ik stuur u e.e.a. door , zodat u mogelijk kunt verifiëren of de vermelde gegevens juist zijn.
Ikzelf heb dit Roode Kruis formulier van mijn moeder (een Querido) ontvangen. Wij woonden in Utrecht op voornoemd adres en de namen van familieleden (ooms en tantes van mij) staan op het Utrechts monument.
Zelf heb ik en mijn zus ondergedoken gezeten (en mijn moeder ook) Ik ben telefonisch te bereiken op [...]
Deze mail werd geschreven door mijn nichtje. Ik hoop op een reactie van u.
Vriendelijke groet,
S Velleman
A van Grieken"

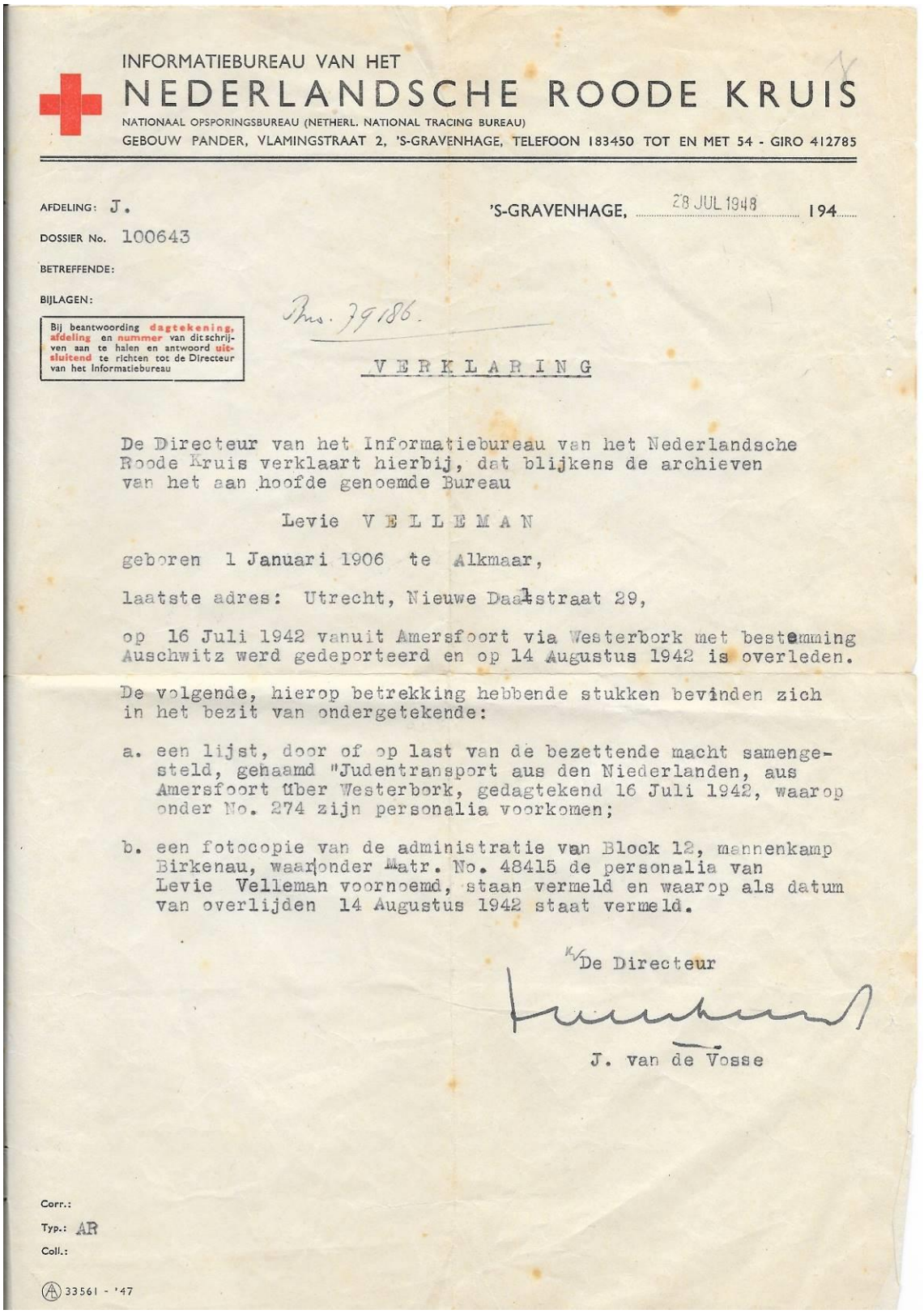

INFORMATIEBUREAU VAN HET
NEDERLANDSCHE ROODE KRUIS
NATIONAAL OPSPORINGSBUREAU (NETHERL. NATIONAL TRACING BUREAU)
GEBOUW PANDER, VLAMINGSTRAAT 2, 'S-GRAVENHAGE, TELEFOON 183450 TOT EN MET 54 - GIRO 412785

AFDELING: J. 'S-GRAVENHAGE, 28 JUL 1948 194

DOSSIER No. 100643

BETREFFENDE:

BIJLAGEN:

Bij beantwoording dagtekening, afdeling en nummer van dit schrijven aan te halen en antwoord uitsluitend te richten tot de Directeur van het Informatiebureau

Ams. 29186.

VERKLARING

De Directeur van het Informatiebureau van het Nederlandsche Roode Kruis verklaart hierbij, dat blijkens de archieven van het aan hoofde genoemde Bureau

Levie VELLEMAN

geboren 1 Januari 1906 te Alkmaar,

laatste adres: Utrecht, Nieuwe Daalstraat 29,

op 16 Juli 1942 vanuit Amersfoort via Westerbork met bestemming Auschwitz werd gedeporteerd en op 14 Augustus 1942 is overleden.

De volgende, hierop betrekking hebbende stukken bevinden zich in het bezit van ondergetekende:

a. een lijst, door of op last van de bezettende macht samengesteld, genaamd "Judentransport aus den Niederlanden, aus Amersfoort über Westerbork, gedagtekend 16 Juli 1942, waarop onder No. 274 zijn personalia voorkomen;

b. een fotocopie van de administratie van Block 12, mannenkamp Birkenau, waaronder Matr. No. 48415 de personalia van Levie Velleman voornoemd, staan vermeld en waarop als datum van overlijden 14 Augustus 1942 staat vermeld.

K/ De Directeur

J. van de Vosse

Corr.:
Typ.: AR
Coll.:

A 33561 - '47

Opmerking: In plaats van Nieuwe Daalstraat **29** moet het precieze adres Nieuwe Daalstraat **29bis** luiden. "*S. Velleman beschrijft hoe het pand Nieuwe Daalstraat een winkelpoort en garage was met daarboven de woningen. Ging je de trap op dan woonden Levie en gezin rechts (vandaar de bis) en opa en oma Querido links.*"

Maurits Velleman

■ **WieWasWie:** Komende van Utrecht werd de winkelbediende Maurits Velleman op 22-03-1926 in het bevolkingsregister van Alkmaar ingeschreven, op 29-09-1926 vertrekt hij weer naar Utrecht en gaat aldaar aan de Lange Elisabethstraat 8a wonen.
■ **joodsmonument.nl:** "*Maurits had nog twee broers en een zuster, van wie alleen zijn broer **Levie** de oorlog niet heeft overleefd*."
■ **WieWasWie:** Maurits Velleman trad op 10-09-1930 te Amsterdam in het huwelijk met Rebecca Cardozo (geb. 01-06-1909 Amsterdam, ovl. 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 183]), dochter van Jonas Cardozo en Esther Rood; huwelijksakte reg. 4^{E} fol. 47, Amsterdam 10-09-1930.
■ **joodsmonument.nl:** Kinderen van Maurits en Rebecca:
Esther Velleman, 11-05-1935 Venlo – 03-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 194]
Marianna Velleman, 03-09-1936 Roermond - 03-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 194]
Clara Velleman, 26-06-1939 Roermond - 03-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 194]
[Alle geboortedata van de kinderen op de *transportlijst 29 juni 1943* bevatten wat de geboortejaren betreft tikfouten.]

<table>
<tr><td colspan="4">Verdoner
[1627] Femmetje, 26-09-1888 Amsterdam, 05-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Verdoner, 29-07-1861 Amsterdam; diamantslijper; ovl. 05-10-1912 te Amsterdam; begr. op 07-10-1912 te Zeeburg, graf C.</td><td colspan="2">Meintje IJzerkoper, 21-03-1865 Amsterdam; ovl. op 16-09-1917 te Amsterdam en te Muiderberg begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 02-07-1884 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td>Mozes Meijer Verdoner, 02-05-1814 Amsterdam; venter, boodschaploper; ovl. 16-04-1885 te Amsterdam.</td><td>Eva Benedictus de Vries, 27-03-1819 Amsterdam; 1902 te Amsterdam overleden.</td><td>Machiel IJzerko(o)per, ± 1839 Amsterdam; ± 1870 overleden.</td><td>Keetje Blits, ± 1841 Amsterdam; op 16-09-1921 te Muiderberg begraven, graf T 201 D.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 26-09-1838 te Amsterdam.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 8 fol. 92, Amsterdam 07-10-1857.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://akevoth.org/genealogy/verdoner/463.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/verdoner/64.htm ■ Burial Permits DB ■ Genlias
■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F18101/I50643/ ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **WieWasWie**: **Grootmoeder** Keetje Blits of Blitz, dochter van Abraham Blitz en Naatje Presser, hertrouwde voor de eerste keer op 13-07-1870 te Amsterdam met venter David Blom, geb. ± 1844 Amsterdam, ovl. voor 09-10-1872, zoon van Salomon Nathan Blom en Mietje

Naarden; huwelijksakte reg. 7 fol. 34v, Amsterdam 13-07-1870; "*opmerking: Weduwe van Michael IJzerkooper*."
Voor de tweede keer hertrouwde Keetje op 09-10-1872 te Amsterdam met matrassenmaker Abraham Speelman, geb. ± 1839 Amsterdam, ovl. voor 16-09-1921, zoon van Sander Minicus Speelman en Roosje Isaac Barmhartigheid; huwelijksakte reg. 10 fol. 73v, Amsterdam 09-10-1872; "*opmerking: Weduwnaar van Catharina Jas. Weduwe van David Blom*."

Femmetje Verdoner

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Nieuwegracht 92, Utrecht Centraal Israëlietisch Weeshuis
■ **F. Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 120 en 121: Zij woonde in januari 1943 nog in het CIW en hoorde tot de personeelsleden.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, Amsterdam 2001, p. 13: Haar naam staat op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Verdoner Femmetje 26.9.88*".

<table>
<tr><td colspan="4">Verdoner
[519] Sara, 07-07-1931 Utrecht, 02-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Isaak Verdoner, 14-11-1905 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz</td><td colspan="2">Sara van Spier, 30-11-1906 Culemborg; 02-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 46]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Digitale Stamboom [bevolkingsregister] Rotterdam: Huwelijk op 23-11-1932 te Hilversum.</td></tr>
<tr><td>Joel Verdoner, 27-01-1874 Amsterdam; 13-11-1942 Auschwitz.</td><td>Esther Premselaar, 14-6-1877 Woerden; ovl. 23-04-1929 Amsterdam; begr. 25-04-'29 Diemen, B 11 72.</td><td>Jacob van Spier, 13-12-1871 Culemborg; 15-10-1942 Auschwitz.</td><td>Sophia Belia Spier, 26-06-1875 Culemborg; ovl. 20-04-1928 Hilversum.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 02-08-1899 te Amsterdam</td><td colspan="2">Huwelijk op 17-01-1902 te Culemborg.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../haringman/1620.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/verdoner/444.htm
■Burial Permits DB ■ Genlias ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl</td></tr>
</table>

■ **Akevoth: .../haringman/1584.htm**: **Grootvader** van vaderskant: **Joel Verdoner** trad op 12-02-1896 te Amsterdam voor de eerste keer in het huwelijk met **Hilletje Verdooner**, geboren 20-02-1877 te Amsterdam en op 04-03-1898 te Amsterdam overleden; zij was dochter van Juda Verdooner en Kaatje (Rachel Bat Elijah) de Vries.

Sara Verdoner

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Ludenstraat 27, Hilversum
Zus en drie **broers** van Sara die ook op 02-04-1943 in Sobibor van het leven beroofd zijn: **Esther**, 3-9-1933 Rotterdam; **Jacob**, 16-2-1935 Rotterdam; **Joël**, 18-7-1937 Hilversum en **Marcus**, 9-1-1941 Hilversum

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 46: Sara's naam, moeders naam en de namen van haar zus en broers staan op de transportlijst van 30 maart 1943. In plaats van Sara staat Sonja op de lijst: *"Verdoner Sonja 7.7.31, Verdoner-van Spier Sara 30.11.06, Verdoner Esther 3.9.32, Verdoner Jaap 16.2.34, Verdoner Joel 18.7.37 en Verdoner Max 9.1.41".*

<table>
<tr><td colspan="4">Vet
[520] Izaak, 30-11-1874 Utrecht, Lange Smeestraat 40, 05-10-1942 Auschwitz
[190] Judith Groen-Vet, 26-02-1877 Utrecht, Lange Smeestraat 13, 15-10-1942 Auschwitz
[540] Roset van Vriesland-V., 12-08-1879 Utrecht, Lange Smeestraat 13, 16-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Wolff Vet, 1840/41 Utrecht; ald. ovl. 31-01-1910 en begr. aan het Zandpad, graf 1 C 6 15 40.</td><td colspan="2">Jansje Mozes, koopvrouw, 31-01-1836 Arnhem; ovl. op 01-02-1917 te Utrecht.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 216 Arnhem 04-09-1872</td></tr>
<tr><td>Levie Wolff Vet, 06-01-1786 Amsterdam; op 13-04-1868 te Utrecht overleden.</td><td>Judith Mozes Honing / Hooning, ± 1798; ovl. 29-10-1866 Utrecht.</td><td>Isaak Mozes, ± 1796*/ Isaac Mozes, ± 1795** Arnhem, zoon van Abraham Mozes en Ester Benedictus; ovl. 21-06-1875 Arnhem; ald. begr., graf A 04 05.</td><td>Roosje Hertz (Nathans), Koosje Nathan, 25-12-1804 Arnhem, dochter van Hertz Nathan en Helena Daniels; ovl. op 19-03-1892 te Arnhem; ald. begr., graf A 06 06.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk voor 1821 [05-05-1819 geni.com*]</td><td colspan="2">Huwelijksakte 49, 25-07-1832 Arnhem.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ http://akevoth.org/genealogy/vantijn/788.htm
* ■ http://www.geni.com/people/Levie-Vet/6000000009349784979
■ Mayerhirsch/moscowa ■ WieWasWie ■ Zandpad
* Bron: Geboorteakte van Jansje Mozes. **Bron: Huwelijksakte van Isaac Mozes</td></tr>
</table>

Judith Groen-Vet

■ **HUA** 26-02-1877, geboorteakte nr. 394

■ **Genlias**: Eerste **echtgenoot Henri Jacques van Vriesland**, 30j, Gorinchem, huwelijksakte 76, Utrecht 13-02-1907 [dubbele bruiloft vgl. zus Roset van Vriesland-Vet]. Ouders Henri Jacques van Vriesland: Ihaki Eleazer van Vriesland en Mietje Maritz

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: Tweede **echtgenoot** van Judith Vet was **Leonardus Groen** met wie zij op 20-11-1915 in het huwelijk trad.

■ **joodsmonument.nl**: Gerrit Jan Mulderstraat 89 b, Rotterdam

Echtgenoot: Leonardus Groen, 06-02-1883, Den Haag; 15-10-1942 Auschwitz

Zonen: Wolf Henri van Vriesland, 10-01-1912 Rotterdam; 19-09-1942 Auschwitz

Israël Groen, 25-07-1916 Rotterdam; 30-09-1942 Auschwitz.
"Leonardus Groen was het negende kind van Israel Groen en Schoontje van Limburg. Hij vertrok in 1902 naar Delft en kwam in 1915 van Hamburg terug naar Den Haag. Hetzelfde jaar huwde hij Judith Vet. Hij was toen koopman. Later was hij pandhuishouder. Na het huwelijk vestigden Leonardus en Judith zich in Rotterdam.
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Izaak Vet

▪ **HUA** 30-11-1874, geboorteakte nr. 2155
▪ **joodsmonument.nl**: Beroep: Commissionair. Adres in februari 1941: Nicolaas Witsenkade 20 huis, Amsterdam
Echtgenote: Duifje Vet-de Klerk, 10-06-1880 Amsterdam; 05-10-42 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte 265, Utrecht 11-04-1927. Duifje was dochter van Joseph Leman de Klerk Moeder bruid Rebecca Roeper. Izaak Vet was weduwnaar van Anna Vigevano, Duifje de Klerk was gescheiden van Jacob Hurwits.]

Roset van Vriesland-Vet

■ **HUA** 13-08-1879, geboorteakte nr. 1533
■ **Genlias / In Memoriam**: **Echtgenoot**: [1654] **Samuel Jacques van Vriesland**, 24-02-1880, Gorinchem; ovl 16-07-43 Sobibor. Huwelijksakte 75, Utrecht 13-02-1907 [dubbele bruiloft vgl. Judith Vet]. Ouders van Samuel Jacques van Vriesland: Ihaki [*] Eleazer van Vriesland en Mietje Maritz
[* De naam lijkt twijfelachtig; hij staat wel zo in **WieWasWie**, maar komt niet voor in **Jits van Straten en Harmen Snel**, Joodse voornamen in Amsterdam.]
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1942: Geertestraat 12, Utrecht
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 224 en 225: De namen van het echtpaar Van Vriesland-Vet staan op de transportlijst van 13 juli 1943. Van Roset Vet staat slechts haar meisjesnaam op de lijst: "*Vet Roset 12.8.79*" en "*Vriesland van Samuel 24.2.80*".

Vis-van Blitz

[522] **Beletje,** 07-05-1871 Utrecht, Twijnstraat 18, 28-05-1943 Sobibor.

Emanuel Aron van Blitz, 22-12-1824 Groningen; ovl. op 17-06-1902 te Utrecht en ald. a. het Zandpad begr., graf 49 A 27 A 1170.		Hanna Kloodt, 09-12-1825 Utrecht; op 11-06-1898 te Utrecht overleden.	
Huwelijksakte 281 Utrecht 01-12-1847			
Aron Emanuel van Blitz (Aaron Blits), 09-11-1784 Amsterdam; ovl. 27-03-1862 Utrecht; zoon van Emanuel Aron van Blitz en Rebekka Jonas.	Roosje Lazarus Perels, 13-10-1790 Groningen; vermoedelijk op 23-01-1872 begraven, dochter van Lazarus Moses Perels en Roosje Jacobs Bolli.	Salomon Thobias Coehen Kloodt/ Kloot/ Vloot, 1803 Naarden; ovl. 25-02-1846 Utrecht.	Betje/ Belie Houthakker, geb. ± 1803; op 30-07-1858 te Utrecht overleden.
Huwelijksakte 37, Groningen 11-03-1824*		Huwelijksakte 323, Utrecht 08-12-1824	

■ http://akevoth.org/genealogy/denbosch/1322.htm ■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/report_ancestor.php?database=humo9_&id=I25635&screen_mode=KWBLAD ■ http://www.geni.com/people/Aron-van-Blitz/6000000014831728907 ■ Genlias ■ Schut e.a., Joodse inwoners van Groningen ..., deel I, p. 301 en 337 ■ WieWasWie ■ Zandpad

***** ■ **WieWasWie**: "*Opmerking: bruidegom 39 jaar; bruid 33 jaar; wedn. Debora Voorzanger; weduwe Simon Levi de Leeuw*"

■ **Schut** e.a, p. 301: **Grootmoeder Roosje Lazarus Perels** trad op 08-03-1818 te Groningen voor de eerste keer in het huwelijk met **Simon Levi de Leeuw**.

■ **Amsterdam Register 1851_53**, Tonen record [INDX: 8,436.00]: Roosje Perels, geb. te Groningen staat op 22-08-1862 als weduwe wonende aan de Zeedijk in het bevolkingsregister van Amsterdam ingeschreven.

■ **Begraaf Verlof** [Index: 34802]: Er is op 23-01-1872 op de Joodse begraafplaats te Muiderberg in graf 2 135 C een vrouw genaamd Roosje Perels ter aarde besteld, maar het is niet duidelijk of zij identiek is met de grootmoeder van vaderskant van Beletje van Blitz.

■ **Genlias: Grootvader Aron van Blitz** was weduwnaar van **Debora Lazarus Voorzanger**. Uit dit huwelijk is er 1814/15 de zoon Jacob Aron van Blitz geboren, die op 12-3-1882 te Utrecht op leeftijd van 67 jaar overleden is; overlijdensakte 429, Utrecht 13-03-1882.

Zus: **Silva van Blitz** is op 26-12-1933 te Utrecht op leeftijd van 65 jaar overleden; overlijdensakte 1954, Utrecht 26-12-1933.

Beletje Vis-van Blitz

■ **HUA** 08-05-1871, geboorteakte nr. 804

■ **joodsmonument.nl**: Adres in Amsterdam: Noorder Amstellaan 52 I

■ **Genlias: Echtgenoot**: Huwelijksakte 53, Utrecht 04-02-1897, **Leon Vis** 1865 of 1866 Lochem; ouders van Leon Vis: Salomon Jacob Vis en Saartje Zwaneweber
■ Fotos die haar vader en broers als fotografen hebben gemaakt zijn onder meer te vinden in **Rob Hufen Hzn.**, Tuindorp (Utrecht 2002) 28, 30, 46, 48, 67, 222 en **Arend Pietersma,** Stadsbelangen, Trajecten door Utrecht (Utrecht 2005) 33.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 123: Slechts haar Meisjesnaam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Blitz van Beletje 7.5.71*".

Visser

[359] **Clara Moerel-V.,** 16-12-1888 Utrecht, Jacobijnenstr. 17, 06-09-1944 Auschwitz
[523] **Franciska Sophia**, 09-08-1890 Utrecht, Jacobijnenstr. 17, 25-01-1943 Auschwitz
[524] **Mozes Asser**, 03-05-1893 Utrecht, Jacobijnenstr. 17, 30-11-1942 Seibersdorf

David Visser, ± 1857 Deventer; ovl. op 18-02-1910 te Utrecht.	Susanna Poppers, ± 1854 Arnhem; op 09-02-1941 te Diemen begr., graf C 23 73.
Huwelijksakte 53 Arnhem 16-03-1887	

Mozes Visser, ± 1825 Deventer, vleeschhouwer; ovl. op 22-04-1907 te Deventer en aldaar begraven.	Klaartje Drilsma, ± 1836 Leeuwarden; ovl. op 25-02-1916 te Deventer en aldaar begraven.	Asser Meijer Poppers, ± 1807 Winterswijk; ovl. op 09-07-1889 te Arnhem en ald. begr., graf A 05 16.	Sophia Samuelle Hertz de Winter, ± 1814 Zwolle; ovl. op 05-07-1898 te Arnhem.
Huwelijksakte 28, Deventer 04-04-1856.		Huwelijksakte 106, Arnhem 13-09-1848	

■ Genlias ■ Akevoth, Burial Permits DB ■ Mayer Hirsch, Moscowa ■ WieWasWie

■ **Genlias: Grootvader Asser Meijer Poppers**: Voor de eerste keer trad hij in het huwelijk met Sophia van Dijk, die op 05-06-1848 te Arnhem overleed.
■ De Joodse begraafplaats aan de Diepeveenseweg in Deventer op Open Monumentendag 2014: De grafstenen der grootouders van vaderskant.

Clara Moerel-Visser

■ **HUA** 18-12-1888, geboorteakte nr. 2893

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juli 1942: Tuinstraat 85, Tilburg

Echtgenoot: Salomon Maurits Moerel, 24-11-1877 Breda; 6-9-44 Auschwitz

Dochter: Caroline Josine Moerel, 9-11-1909 Tilburg; 25-1-43 Auschwitz

"*Twee kinderen die nog thuis woonden hebben de oorlog overleefd.*"

■ **Coppenhagen, Anafiem Gedoe'iem**, p. 119: [**Echtgenoot**] "*Moerel, Salomon Maurits*

Breda 24 november 1877 - Auschwitz 6 september 1944

Gehuwd met Clara Visser (Utrecht 16 december 1888 - Auschwitz 6 september 1944). Studeerde geneeskunde te Utrecht; artsexamen 20 mei 1907. Woonde en praktiseerde als huisarts in de Tuinstraat 85 te Tilburg. Verwarrend is het overlijdensbericht in het NTvG 98 (1954) 252 betreffende Salomon Moerel, oud 82 jaar, rustend arts te Tilburg!

L.: JW (1942) 4 september, 5; NIW (1946) 26 juli, 6; NTvG 89 (1945) 362; Bollegraaf, De Joden te Oss tijdens de bezetting door Duitsland (1993) 19."

■ **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Tilburg, Waalwijk en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 420:

"*NIW, 26 juli 1946.*

Wie kan mij inlichtingen verschaffen over mijn vader, Dr. Salomon Maurits Moerel, geboren 24-11-'77 te Breda, medicus te Tilburg, Tuinstraat 85 en zijn tweede vrouw C. Moerel-Visser, geboren 16-12-'88 te Utrecht, die beiden op 3 Sept. 1944 van Westerbork naar Auschwitz (Polen) getransporteerd werden. Inl. worden gaarne ingewacht bij Hans Moerel, Tuinstraat 85, Tilburg."

P. 427: "*Oost Brabant, 13 juni 1947.*

Tribunaal Tilburg.

Echtpaar Ouwerling staat opnieuw terecht. [...] *Voorts van voordeel te hebben getrokken uit de door de vijand genomen maatregelen door in maart 1944 het pand Tuinstraat 85 te kopen van de Nederländische Grundstückverwaltung* [...]

[...]

Tuinstraat 85 was het woonhuis en artsenpraktijk van dokter S. Moerel."

Franciska Sophia Visser

■ **HUA** 11-08-1890, geboorteakte nr. 1830

■ **Bevolkingsregister Apeldoorn** deel 74, bladzijde 48: "*Gehuwd*" tijdens de inschrijving; *Zutphensestraat 106, Apeldoornsche Bosch* [Vgl. de aantekeningen bij Elize Joles-Lankhout over het lot van de gedeporteerde patiënten van Het Apeldoornsche Bosch.]

Mozes Asser Visser

■ **HUA** 04-05-1893, geboorteakte nr. 1137

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Coupeur. Adres in Amsterdam: Singel 27 I

■ **Dr. L. de Jong, Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog, deel 8, p. 756**:

"*In Seibersdorf moest, evenals in Bobrek, een nieuw kamp gebouwd worden. 'Overdag', aldus een lid van de Kosel-groep, 'moesten wij aan de spoorbaan werken en 's avonds aan de opbouw van het kamp. Water was er haast niet. De mensen' (uit Westerbork ca. driehonderddertig) 'stierven er als ratten* [...] *De bevolking van Seibersdorf was overigens heel goed voor ons. De doden werden door onze eigen jongens begraven en als we naar de begraafplaats liepen, was de hele weg bezaaid met brood en kaas.' 'De spoorbeambten', aldus een tweede, 'droegen revolvers; er waren enkele goeden onder hen, maar de meesten waren bandieten. Als de jongens niet goed genoeg naar hun zin werkten, werden ze doodgeschopt of doodgeslagen.'*"

Vleeschhouwer			
[1628] **Henrie,** 01-01-1865 Zaltbommel, 00-06-1942 ?			
Juda Izaak Vleeschhouwer, 10-05-1839 Weesp; ovl. op 27-07-1913 (25-07-1913 volgens Akevoth) te Apeldoorn.		Rosette Frank, 05-02-1837 Utrecht; ovl. op 11-07-1917 te Utrecht en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 5 C 9 B -.	
Huwelijksakte 48, Utrecht 25-02-1863.			
Izaak Jacob Vleeschhouwer, 08-12-1807 Weesp; besn. op 16-08-1807 te Weesp; koopman en slager; ovl. op 25-11-1848 te Weesp.	Aaltje Juda Jacobs, 12-03-1804 Hilversum; hulp in de huishouding; op 01-09-1849 te Weesp overleden.	Hartog Frank, ± 1801 Hilversum; op 27-01-1871 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begr., graf 52 A 32 F.	Grietje Jacobs, 1807 Hilversum; op 31-07-1849 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad begr., graf 39 A 19 C.
Huwelijk op 27-02-1835 te Weesp.		Huwelijksakte 21, Hilversum 04-07-1827.	
■ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/13685.htm ■ .../ashkenazi/19817.htm ■ Genlias ■ Het Joodsche Weekblad van 5 juni 1942 ■ http://home.kpn.nl/goudenregen/html/18384.htm ■ WieWasWie ■ Zandpad			

■ **http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/19817.htm: Grootvader Hartog Frank** hertrouwde op 28-04-1852 te Utrecht met **Rachel Levie Stork**, geb. ± 1810 Amsterdam, dochter van Levie Abraham Stork en Hanna Jacobs.

Henrie Vleeschhouwer

■ **joodsmonument.nl / Genlias:** JOKOS-dossier nr. 30 419 op het Gemeentearchief Amsterdam. Adres in juni 1941: Oosterkade 4, Utrecht. Beroep: Handelsagent. Op hetzelfde adres woonden in juni 1941: **Echtgenote**: Seliena Henriette Vleeschhouwer-Cohensius, geb. 01-07-1873 Waalwijk; 19-11-1943 Auschwitz, dochter van Joseph Cohensius en Cato Haagens; huwelijksakte 30, Waalwijk 10-12-1902.
Er is uit **Het Joodsche Weekblad** van 5 juni 1942 een overlijdensadvertentie op de website weergegeven: "*Heden overleed onze echtgenoot, vader, behuwd- en grootvader, Henrie Vleeschhouwer, in den ouderdom an 77 jaren. / Uit aller naam: / S. Vleeschhouwer-Cohensius. / Den Haag, Dordrecht, Amsterdam. / Den Haag, / 28 Mei - 12 Siwan. / Neuhuijskade 94.*"

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Over Henrie Vleeschhouwer zijn "geen gegevens in [het] database beschikbaar".

Vleeschhouwer			
[1629] **Louis,** 21-11-1913 Amsterdam, 28-05-1943 Sobibor			
Leendert Vleeschhouwer, 23-05-1883 Amsterdam; diamantbewerker; 20-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 28].		Branca Scheffer, 02-11-1884 Amsterdam; 14-01-1943 Auschwitz.	
Huwelijk* op 15-12-1904 te Amsterdam; "*Huw. akte 43/27.*" "*Gescheiden op 29 dec. 1932 te Amsterdam.*"			
Wolf Vleeschhouwer, 24-04-1850 Amsterdam, winkelier, koopm.; ovl. 07-04-1912 Amsterdam, begr. op 10-04-1912 te Muiderberg**.	Flora Nopol, 14-10-1860 Amsterdam; ovl. op 10-07-1914 te Amsterdam en op 12-07-1914 te Muiderberg begraven.	Barend Scheffer, 23-02-1858 Amsterdam; venter; op 15-04-1919 te Amsterdam overleden.	Betje Lelie, 02-10-1857 Amsterdam; op 04-10-1913 te Amsterdam overleden.
Huwelijksakte 10/23v, Amsterdam 17-05-1882.		Huwelijk op 22-08-1877 te Amsterdam.	
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/19412.htm ■ .../ndbeli/19475.htm ■ Genlias ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/19530.htm ■ Zandpad			

■ **Akevoth:** *) **Ouders:** "*Getuigen bij het huwelijk waren: Jacob Vleeschhouwer, oom, zonder beroep, 56jr., Jacob Bierman, schoenmaker, 53jr., Abraham Ritmeester, koopman, 27jr., Pieter Stookebrand, boekbinder, 30jr. Zie voor verdere gegevens het parenteel Scheffer op het Internet.*"
) **Grootvader van vaderskant **Wolf Vleeschhouwer**: "*Begraven op Veld C, rij 33a, nr. 1. Woonde Nwe. Prinsengr. 82.*"

Louis Vleeschhouwer

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Bandoengstraat 23, Utrecht. Beroep: Diamantbewerker.
"*Louis Vleeschhouwer was getrouwd met Ingeborg* [Irmgard] *Katz. Hij was vertegenwoordiger. Op 27 april 1943 is in het kamp Westerbork werd hun dochter Bianca Louise geboren. Register van Geboorteakten, opgesteld op de hulpsecretarie van de burgerlijke stand in het kamp Westerbork; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen.*"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 138: Zijn naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943. Zijn voornaam heeft als laatste letter nog een **e** bijgekregen: "*Vleeschhouwer Louise 21.11.13*". Ook echtgenote en dochter staan op deze lijst: "*Katz*

Irmgard 26.8.13" en "*Vleeschhouwer Bianca 23.4.43*". [Vgl. **In Memoriam**: "*Vleeschhouwer-Katz, Irmgard. 26-8-1913 Paderborn, 28-5-1943 Sobibor*."]

<table>
<tr><td colspan="4">Vleeschhouwer-Cohensius
[1630] Seliena Henriette, 01-07-1873 Waalwijk, 19-11-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Joseph Cohensius, ± 1834 Sprang;
op 14-07-1885 overleden.</td><td colspan="2">Cato (Kato) Haagens, 28-06-1847 Dirksland;
op 01-10-1928 te Utrecht overleden,
aldaar begraven, graf 10 C 15 H -.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 21, Dirksland 30-10-1867.</td></tr>
<tr><td>Salomon Cohensius,
24-07-1807 Loon op
Zand, ovl. 08-02-1871
Waalwijk.</td><td>Leentje Wertheim,
17-07-1803 Leiden;
op 06-05-1878 te
Tilburg overleden.</td><td>David Haagens,
±1826 Oude-Tonge;
ovl. op 07-11-1897 te
Dirksland.</td><td>Grietje Hartogs,
1824 Middelharnis;
ovl. op 06-07-1889 te
Dirksland.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 8,
Sprang-Capelle 16-10-1825.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 4, Middelharnis 26-02-1846.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../denbosch/1621.htm ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **WieWasWie**: **Moeder** Cato of Kato Haagens hertrouwde op 29-03-1887 te Waalwijk met Isedoor van Leeuwen, geb. 28-03-1861 Eindhoven, zoon van Philip van Leeuwen en Jenneke Hijmans; huwelijksakte 5, Waalwijk 29-03-1887.

Seliena Henriette Vleeschhouwer-Cohensius

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Oosterkade 4, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 30 419 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias**: Huwelijksakte 30, Waalwijk 10-12-1902. Ouders van Echtgenote Seliena Henriette Cohensius waren: Joseph Cohensius en Cato Haagens.

Vleeschhouwer-Scheffer			
[1631] **Branca,** 20-11-1884 Amsterdam, 14-01-1943 Auschwitz			
Barend Scheffer, 23-02-1858 Amsterdam, venter; ovl. op 15-04-1919 te Amsterdam.		Betje Lelie, 02-10-1857 Amsterdam; op 04-10-1913 te Amsterdam overleden.	
Huwelijk op 22-08-1877 te Amsterdam, akte reg. 16; fol. 29.			
Wolf Jacob Scheffer, 02-12-1823 Amsterdam; ovl. op 10-06-1907 te Amsterdam.	Judith Alexander Springer, 27-01-1823 Amsterdam; ovl. op 08-08-1899 te Amsterdam.	Emanuel Lelie, ± 1831 Amsterdam; op 12-01-1914 te Zeeburg begraven, graf C.	Hijntje (Heintje) de Vries, ± 1830 Amsterdam; op 16-09-1903 te Zeeburg begr., graf C 28 33.
Huwelijk op 05-01-1853 te Amsterdam.		Huwelijksakte reg. 1; fol. 2, Amsterdam 02-01-1856.	
■ http://akevoth.org/genealogy/pruym/356.htm ■ .../ndbeli/19532.htm ■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Genlias ■ http://www.rvanhetg.dds.nl/springer/springer.htm			

Branca Vleeschhouwer-Scheffer

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Bandoengstraat 23, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde:
Zoon: [1629] Louis Vleeschhouwer, 21-11-1913 Amsterdam; 28-05-1943 Sobibor. Beroep: Diamantbewerker.
"*Branca Scheffer was gehuwd met Leendert Vleeschhouwer. Het Echtpaar had drie zonen: Willem, Bernard en Louis. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **In Memoriam**: [**zonen**:] "*Vleeschhouwer, Bernard. 14-9-1906 Amsterdam, 24-10-1942 Auschwitz**" en "*Vleeschhouwer, Willem 9-4-1905 Amsterdam, 30-4-1943 Auschwitz*."
Zoon [1629] "*Louis Vleeschhouwer was getrouwd met Ingeborg* [Irmgard] *Katz. Hij was vertegenwoordiger. Op 27 april 1943 is in het kamp Westerbork hun dochter Bianca Louise geboren.*
Register van Geboorteakten, opgesteld op de hulpsecretarie van de burgerlijke stand in het kamp Westerbork; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen."
■ **In Memoriam**: [**Schoondochter**:] "*Vleeschhouwer-Katz, Irmgard. 26-8-1913 Paderborn, 28-5-1943 Sobibor*." [Schelvis, p. 129: "*Katz Irmgard 26.8.13*"]
[**Kleindochter**:] "*Vleeschhouwer, Bianca Louise. 27-4-1943 Westerbork, 28-5-1943 Sobibor*." [Schelvis, p. 129: "*Vleeschhouwer Bianca 27.4.43*"]

Vogel-Michel	
[1633] **Rosa,** 04-05-1879 Kirn, 22-05-1944 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Linnaeuslaan 62, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Vogel, Rosa, geb. Michel, geb. 04 mei 1879 in Kirn, woonde in Kreuznach, Bad. Deportatie: 1944, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 8, Utrecht 22 januari 1952, blijkt, dat Rosa Michel gehuwd was met Otto Vogel.

Vorst			
[1635] **Philip,** 22-07-1922 Amsterdam, 14-02-1943 Auschwitz			
[1634] **Joël** Vorst, 31-08-1895 Amsterdam; 10-12-1942 Oud Leusden.		[1636] Reeltje Cohen, 29-09-1894 Amsterdam; 05-11-1942 Auschwitz.	
Huwelijksakte Reg.5H fol. 12v, Amsterdam 8 september 1921.			
Philip Vorst, ± 1863 Amsterdam; waarschijnlijk op 04-08-1937 te Muiderberg begr., E 15 9.	Esther Lazarus, 11-10-1859 Wilder-vank; op 20-01-1933 te Muiderberg begr., graf C 76 19.	Abraham Cohen, 14-11-1871 Harlingen, slachter; 17-09-1942 Auschwitz*	Henriette Susan, ± 1871 Utrecht; ovl. op 12-10-1937 te Zandvoort.
Huwelijksakte reg. 10; fol. 12, Amsterdam 25-04-1894.		Huwelijksakte reg. 20; fol. 49v, Amsterdam 09-08-1893.	
■ http://www.allefriezen.nl ■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ In Memoriam ■ WieWasWie			

Philip Vorst

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mariaplaats 46 bis, Utrecht. "*Eén kind* [broer of zus van Philip] *dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."
"*De Hoofdcommissaris van politie te Utrecht verzocht opsporing, aanhouding en voorgeleiding van Philip Vorst, 'van joodschen bloede', kleermaker, wonende aan de Mariaplaats 46bis te Utrecht. Hij werd ervan verdacht van woonplaats te zijn veranderd zonder daartoe de vereiste vergunning te hebben. Met deze omschrijving werden Joden aangeduid die waren ondergedoken. Het signalement luidde: 'Lang 1.73 m, schraal aangezicht, blauwe oogen, lichtblond haar'.*
Algemeen Politieblad, nr. 33, 20 augustus 1942, 948, bericht 1565"

<table>
<tr><td colspan="4">Vorst
[1634] Joël, 31-08-1895 Amsterdam, 10-12-1942 Oud Leusden</td></tr>
<tr><td colspan="2">Philip Vorst, ± 1863 Amsterdam;
waarschijnlijk op 04-08-1937 te Muiderberg begraven, graf E 15 9.</td><td colspan="2">Esther Lazarus, 11-10-1859 Wildervank;
op 20-01-1933 te Muiderberg begraven, graf C 76 19.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 10; fol. 12, Amsterdam 25-04-1894.</td></tr>
<tr><td>Samuel Joseph Vorst, 21-12-1823 Groningen;
op 18-01-1900 te Muiderberg begr., graf C 31 82.</td><td>Merlina (Merline) Cohen,
22-11-1821 Gulik;
op 17-04-1881 te Muiderberg begr., graf C 9 121.</td><td>Joel Lazarus*,
10-05-1824 Oudeschans;
op 19-01-1914 te Nieuw Buinen overleden.</td><td>Bettje (Betje) Gold-smi(d)t, 16-10-1823 Oude Pekela; ovl. op 02-04-1908 te Nieuw Buinen; begr. Stadskanaal, graf 7.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 2; fol. 64,
Amsterdam 05-04-1854.</td><td colspan="2">Huwelijk op 26-05-1851 te Bellingwolde.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../regio/groningen/2457 ■ .../slagter/570.htm ■ Begraaf Verlof
■ Berg / Boon, De Joodse gemeenschap in de Kanaalstreek, p. 248 ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Grootvader Samuel Joseph Vorst was eerder gehuwd met **Sara Kisch**.

*) ■ **Berg / Boon**, De Joodse gemeenschap in de Kanaalstreek: De naam van **grootvader Joël Lazarus** is te vinden op de pagina's 179, 181, 182, 203, 228, 248 en 286 (Index). Bladzijde 179: 1880 is hij een van de overige kerkeraadsleden. Bladzijde 181: Van 1888 tot en met 1899 is hij lid van het Armbestuur, enkele jaren ook als voorzitter. Pagina 182: Van 1894 tot en met 1899 is hij voorzitter van de vereniging GEMILOETH CHASADIM. Pagina 203: Nederlandse inscriptie op de grafsteen van zijn vrouw: "*Hier rust Betje Goldsmit oud 86 jaren, echtgenoote van Joël LAZARUS. Z. R. H. A.*" Bladzijde 228: Van hem is op de Joodse begraafplaats Stadskanaal geen grafsteen teruggevonden. Bladzijde 248: Genealogische gegevens van de familie LAZARUS.
■ **Berg / Boon**, De Joodse gemeenschap in de Kanaalstreek, p. 203: De vertaling van de Hebreeuwse inscriptie op de grafsteen van **grootmoeder Bettje (Betje) Goldsmidt (Goldsmit)** luidt als volgt "*PT / Beile dochter van / Avraham / Goldsmidt / vrouw van Joel / Lazarus / overleden op de nieuwe-maansdag van / Nisan 665 (6 april 1905)*"

Joël Vorst

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mariaplaats 46 bis, Utrecht. Beroep: Koopman. JOKOS-dossier nr. 18 308 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 3342 / 8457). "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."
"*Joël Vorst is op 6 november 1942 in het concentratiekamp Amersfoort omgebracht. Hij was koopman in textiel.*
Dodenboeken kamp Amersfoort; deze zijn te raadplegen op de website van het Nationaal Monument Kamp Amersfoort"

"*Volgens de slachtofferlijsten van kamp Amersfoort is Joël Vorst om het leven gekomen door ophanging. Toevoeging van een bezoeker van de website.*
Zie voor aanvullende informatie de website van Kamp Amersfoort." ["*06-11-42 Vorst, J. Joel Vorst (31-08-1895), koopman textiel [26-03-42 volgens OGS] 1871 ophanging*"]
"*Joël Vorst was getrouwd met Reeltje Cohen. Joël Vorst was fabrikant.* [...]. [**WieWasWie**: Huwelijksakte Reg.5H fol. 12v, Amsterdam 8 september 1921.]
Gemeentearchief Amsterdam, Jokosarchief, Möbelclaim 18 308; eigendom Joods Maatschappelijk Werk"

■ **Het Joodsche Weekblad** nr. 38 van 25 december 1942, p. 6: "*Wij ontvingen de smartelijke tijding van het overlijden van onzen geliefden broeder, behuwdbroeder en oom*

Joël Vorst
gewoond hebbende
te Utrecht,
Mariaplaats 46,
in den ouderdom van 47 jaar.

Uit aller naam:
S. Jacobs.
Amsterdam, 21 Dec. Z. Amstellaan 140[2]."

Vorst-Cohen

[1636] **Reeltje,** 29-09-1894 Amsterdam, 05-11-1942 Auschwitz

Abraham Cohen, 14-11-1871 Harlingen, slachter; 17-09-1942 Auschwitz*	Henriette Susan, ± 1871 Utrecht; ovl. op 12-10-1937 te Zandvoort.
Huwelijksakte reg. 20; fol. 49v, Amsterdam 09-08-1893.	

Simon Cohen, 25-09-1838 Harlingen, zoon van Isaäc Hartog Cohen en Keetje Simons van der Voort; na 1880 overleden.	Reeltje Blok, 20-09-1840 Harlingen; ald. ovl. 13-05-1880.	Karel Susan, 20-02-1838 Middelburg; op 11-05-1897 overleden.	Susanna Loterijman, 27-02-1839 Woerden; op 15-04-1898 overleden.
Huwelijksakte 77, Harlingen 03-08-1865.		Huwelijksakte 426, Utrecht 21-10-1868.	

■ http://www.allefriezen.nl ■ Akevoth: .../regio/harlingen/117.htm ■ Genlias ■ WieWasWie
■ http://www.geni.com/people/Karel-Susan/6000000015876075149
■ http://www.geni.com/people/Susanna-Loterijman/6000000015876003252 ■ In Memoriam
*■ **Herinneringscentrum Westerbork, G. Rossing**: Op 14-09-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

■ **Akevoth: .../regio/harlingen/117.htm**: Voor de tweede keer trouwde **grootvader Simon Cohen** op 13-12-1880 te Harlingen met **Barta Loterijman**, geb. 19-06-1843 Woerden.

Reeltje Vorst-Cohen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mariaplaats 46 bis, Utrecht. "*Eén kind* [broer of zus van Philip] *dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."
■ **WieWasWie**: Reeltje Cohen was getrouwd met [1634] **Joël Vorst**; huwelijksakte Reg.5H fol. 12v, Amsterdam 8 september 1921. Reeltje en Joël waren de **ouders** van [1635] **Philip Vorst**.

<table>
<tr><td colspan="4">Vos
[526] Philip, 25-09-1901 Utrecht, Oudegr. Tolsteegzijde 69, 31-04-1944 Midden-Europa</td></tr>
<tr><td colspan="2">Emanuel Vos, 28-09-1868 Kampen;
26-10-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">Jeanette Weijel, ± 1878 Zutphen;
26-10-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 91, Zutphen 19-07-1899</td></tr>
<tr><td>Leman (Loman) Vos, ± 1826 Kampen; ald. ovl. 18-03-1901 .</td><td>Zientje de Leeuw, 1836/37 Barneveld; op 25-02-1926 te Nijkerk overleden.</td><td>Philip Weijel, 1842/43 Groenlo, slachter; ovl. 25-05-1908 te Zutphen.</td><td>Mientje Aussen, 1842/43 Zutphen, dienstbode; ovl. 09-05-1887 te Zutphen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 38, Barneveld 15-11-1866.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 1, Zutphen 03-01-1867</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Philip Vos

■ **HUA** 26-09-1901, geboorteakte nr. 2504
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Gezinsadres in mei 1942: Kalkhaven 46, Gorinchem
Echtgenote: **Reina Mathilda Vos-van Vriesland**, 3-4-1908 Gorinchem; 3-12-1942 Auschwitz
Zonen: **Emanuel Vos**, 27-05-1931 Gorinchem; 03-12-1942 Auschwitz
Philip Jaques Vos, 28-02-1935 Gorinchem; 03-12-1942 Auschwitz
*[**Vader**] "Emanuel had twee kinderen: Philip en een kind dat de oorlog overleefde. Zie voor meer informatie de boeken Het Fluitje en Cocktail Gollandski-Ruski van Leo Vos, uitgegeven bij uitgeverij V.A. Kramers te Rijswijk. Toevoeging van een bezoeker van de website"* ■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Philip Vos is op 23-10-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

Vos			
[1637] **Isidore,** 27-05-1872 Assen, 14-05-1943 Sobibor			
Hartog Meijer Harts Vos, 06-02-1836 Assen; winkelier; ovl. 15-06-1919 Assen.		Rosalie Boasson, 12-02-1844 Middelburg; op 03-12-1926 te Assen overleden.	
Huwelijksakte 124, Middelburg 08-10-1869.			
Harts Hartog Vos, 27-07-1802 Dalfsen; op 14-10-1884 te Assen overleden.	Jettje-Jette Israel van der Wijk, 18-08-1809 Assen; ald ovl. op 01-11-1881.	Izaak Hijman Boasson, 12-04-1806 Middelburg; ovl. op 26-01-1888 te Winschoten.	Alijda Frankfort, 3-11-1807 Deventer; ovl. op 06-07-1873 te Middelburg.
Huwelijk op 08-10-1869 te Middelburg.		Huwelijksakte 33, Deventer 21-05-1839.	
■ Boon/ Lettinck, De Joodse gemeenschappen in Winschoten en omgeving 1683 - 1964, Bd. II, p. 62 ■ Genlias ■ http://akevoth.org/genealogy/ndbcore/2981.htm ■ WieWasWie ■ http://akevoth.org/genealogy/ff2/266.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/ff2/85.htm			

■ **Hulst en Luning**, De Joodse gemeente Assen, p. 47: **Grootvader Harts Hartog Vos** behoorde tot de draagkrachtige leden van de Joodse gemeente. Het tekort bedroeg 86 gulden in 1839. Op hem werd 7 gulden omgeslagen. De lijst noemt 27 leden, op die bedragen tussen 9,50 en 0,50 gulden verdeeld werden.
■ **Boon/ Lettinck**, De Joodse gemeenschappen in Winschoten en omgeving 1683 - 1964, Bd. I, p. 154: "*Dit was Isaäk Boasson, die kennelijk van Walcheren naar Winschoten was gereisd om zijn oude dag bij zijn dochter en schoonzoon te slijten*."

Isidore Vos

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Stadhouderslaan 15, Utrecht. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
■ http://**akevoth**.org/genealogy/ff2/291.htm: "***Isidor Vos, alias: Isidore Vos*** / ***Isidoor Vos***" was "*wethouder, grossier koloniale waren, in 1913 werd Isidoor Vos voor de V.D.B. (Vrijzinnig Democratische Bond-liberaal) lid van de gemeenteraad. Hij werd in 1915 benoemd tot wethouder, een functie die hij tot zijn aftreden in 1923 uitoefende*." Hij kreeg twee dochters, Rosalie en Annie Senta Vos.
Echtgenote: **Caroline Levij** is op 19-6-1884 te Hamburg geboren; zij overleed op 07-03-1940 te Groningen; het huwelijk vond plaats op 16-05-1907 te Assen.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 102: Zijn naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943: "*Vos Isidore 27.5.72*".

Vos-Levij			
[1638] **Ida,** 13-03-1883 Hamburg, **14**-05-1943 Sobibor.			
Abraham Salomon Levy, geb. 10-01-1826 Hamburg; ovl. voor 1907.		Bertha Levy, 1850 Hamburg; op 03-08-1919 te Assen overleden.	
Huwelijk ±1874; Blume, het eerste kind van zeven bekende kinderen, werd 21-04-1875 geboren.			
?	?	Mozes Aron Levij	Rechel Meijer
■ Akevoth: .../ndbeli/1728.htm ■ http://www.geni.com/people/Abraham-Salomon-Levy/6000000031076444939 ■ Genlias ■ Schelvis, Sobibor, Transportlijsten, p. 102			

Broer: Louis Levy, 1876 Hamburg; 29-11-1921 Assen
Zus: Minna Levy, 12-4-1878 Hamburg; gehuwd met Salomon Lezer op 13-7- 1901 te Assen.
Zwager: Salomon Lezer, 11-8-1872 Assen; 25-1-1943 Auschwitz, zoon van Meijer Coenraad Lezer en Saartje Engers.

Ida Vos-Levij

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Stadhouderslaan, Utrecht.
■ **Akevoth: .../ndbeli/1728**.htm: **Echtgenoot**: Ida Levij was gehuwd met **Henri Vos**. Het huwelijk vond plaats op 16-5-1907 te Assen. Henri Vos is op 28-07-1870 te Assen geboren (aangifte 29-7-1870) en te Apeldoorn overleden, hij was grossier in koloniale waren. Zijn ouders waren Hartog Meijer Harts Vos en Rosalie Boasson.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Vos, Ida, geb. Levy, geb. 13 maart 1883 in Hamburg, woonde in Hamburg. Deportatie: vanuit Westerbork 1943, Sobibor. Overlijdensdata: 09 mei 1943 [14-05-1943, vgl. Schelvis, p. 102], Sobibor; voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 102: Haar naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943: "*Vos-Levy Ida 13.3.83*".

Vries de

[535] **Samuel,** 05-01-1870 Utrecht, Korte Smeestraat 7, 21-05-1943 Sobibor

Aaron de Vries, ± 1842 Utrecht; ovl. op 20-05-1922 te Utrecht en aan het Zandpad begraven, graf 8 C 12 G 1336 (?).	Sara Meijer, 06-06-1842 Oudewater; op 23-01-1926 te Utrecht overleden en aan het Zandpad begraven, graf 8 C 12 G -.

Huwelijksakte 9, Oudewater 17-06-1868

Samuel de Vries*, 1812 Gennip/ Gen-nep; ovl. op 02-03-1862 te Utrecht.	Elisabeth van Tijn, 1808/09** Utrecht; ovl. op 19-07-1848 te Utrecht.	Jacob (Jacques) Meijer, ± 1809 Rheinbach; ovl. 28-06-1875 Oudewater.	Hendrina Wolf Elkus, ± 1809 Denekamp; ovl. op 27-10-1889 te Oudewater.
Huwelijksakte 15, Jutphaas 15-11-1837		Huwelijksakte 9, Montfoort 18-12-1840	

■ Genlias ■ Zandpad

*) ■ **Genlias**: Samuël de Vries was na het overlijden van Elisabeth van Thijn voor de tweede keer met **Mariana Rose**, 1814/15 Hanau, getrouwd; haar ouders waren Moses Samuel Salomon Rose en Hanna Kosman; huwelijksakte 22, Utrecht 7-2-1849.

) Volgens Huwelijksakte is **grootmoeder Elizabeth van Tijn in 1808/09 en volgens overlijdensakte 1810/11 geboren. Ook wordt op de overlijdensakte in tegenstelling tot de huwelijksakte niet **Judicia Samuëls** maar **Judith Hakker** als haar moeder aangegeven.

Samuel de Vries

■ **HUA** 06-01-1870, geboorteakte nr. 26

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Ex-advocaat & procureur. Adres in Amsterdam: Minervaplein 14 II. "*Samuel de Vries promoveerde in de rechten aan de Universiteit Utrecht op 14 december 1898. Toevoeging van een bezoeker van de website*."

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 120: Zijn naam staat op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Vries de Samuel 5.1.70*"

Vries de

[346] **Sara Meiboom-de V.,** 28-06-1886 Utrecht, Lange Smeestr. 22, 09-07-1943 Sobibor
[528] **Arend**, 11-02-1885 Utrecht, Lange Smeestraat 26, 30-09-1942 Auschwitz
[530] **Isak**, 05-09-1900 Utrecht, Lange Smeestraat 10, 09-07-1943 Sobibor
[532] **Marcus**, 05-05-1895 Utrecht, Lange Smeestraat 10, 09-07-1943 Sobibor

Barend de Vries, 26-07-1857 Vianen; ovl. op 13-03-1940 te Utrecht op leeftijd van 82 jaar; akte 575, Utrecht 13-03-1940.	Rachel Klein, 10-01-1856 Amersfoort; ovl. op 18-09-1922 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begraven, graf 8 C 12 E 1341.
Huwelijksakte 249 Utrecht 04-06-1884; Bruid was weduwe van Philip Samuel Creveld	

Arend Levie de Vries, 28-03-1825 Vianen; ovl. op 10-02-1881 te Vianen.	Saartje Bouwman, 1827/28 Lexmond; ovl. op 09-02-1867 te Vianen op leeftijd van 39 jaar.	Abraham Marcus Klein, 28-09-1816 Amersfoort; ovl. op 13-10-1900 te Amersfoort.	Hanna Jacobs Menco (Naatje Menko, Mence), ± 1819 Winterswijk; ovl. 15-11-1900 te Amersfoort.
Huwelijksakte 17, Vianen 23-05-1850		Huwelijksakte 66, Amersfoort 11-10-1848	

■ www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F3486/I9391/ ■ Genlias ■Zandpad

Synagoge te Amersfoort

■ **Genlias / Zandpad: Moeder Rachel Klein** was weduwe van **Philip Samuel Creveld** [broer van Izaäk, Jozeph Creveld en Rosette Sjouwerman-Creveld] geboren 26-08-1856 te Utrecht; geboorteakte 12, Amersfoort 10-01-1856. Huwelijksakte 182, Utrecht 11-05-1881. Philip Samuel Creveld is op 21-05-1883 te Utrecht op leeftijd van 26 jaren overleden.
Grootvader Arend Levie de Vries trad voor de tweede keer in het huwelijk met **Rachel van der Horst**, geb. ± 1841 te Beilen, dochter van Salomon Meijer van der Horst en Pietje Chonen [Cohen?]. Rachel van der Horst was weduwe van Marcus Joseph Klein.
Broer: Abraham de Vries, ± 1888 Utrecht, was gehuwd met Saartje Carolina Polak, ± 1895 Wijhe; huwelijksakte 4, Wijhe 28-04-1915.

Zus: Roosje de Vries, 1889 of 1890 Utrecht, was gehuwd met Izaac Fontijn, 1886 of 1887 Amsterdam; huwelijksakte 1218, Utrecht 17-11-1920. Ouders van Izaac Fontijn: Gabriël Fontijn en Clara Kelderman.
Zus: Susanna de Vries, 24-07- 1891 Utrecht, was gehuwd met Simon Straus, 09-03-1885 Bergh; huwelijksakte 723, Utrecht 28-07-1920. Simon Straus was zoon van Jozeph Straus en Sara Hertz. Susanna de Vries is op 17-07-1889 te Utrecht overleden en aldaar aan het Zandpad ter aarde besteld, graf 28 C 29 O -. Echtgenoot Simon Straus is op 10-04-1956 te Utrecht op leeftijd van 71 jaar overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ten grave gedragen, graf 28 C 29 P -.

Sara Meiboom-de Vries

■ **HUA** 01-07-1886, geboorteakte nr. 1502
■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenoot: David Meiboom**, 04-07-1890 Rotterdam, huwelijksakte 582 Utrecht 15-06-1921; ovl. 09-07-1943 Sobibor. David Meiboom was zoon van Barend Meiboom en Santje Bouwman
■ **joodsmonument.nl**: Inboedellijst van 12-10-42. Adres in juni 1941: Twijnstraat 16 bis, Utrecht
■ **Digitale Stamboom Rotterdam: Kinderen: Santje Meiboom**, leeftijd 5 dagen, op 18-05-1922 te Rotterdam overleden; akte 2776.
Rachel Meiboom, 17-09-1923 Rotterdam [joodsmonument.nl: Rachel-Walg-Meiboom, Rotterdam, 17 september 1923; Auschwitz, 1 december 1942]
Santje Meiboom, 14-03-1926 Rotterdam [joodsmonument.nl: 09-07-1943 Sobibor]
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 204: Haar naam en de namen van haar echtgenoot en de jongere dochter staan op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Meiboom David 4.7.90*", "*Meiboom Santje 14.3.26*" en "*Meiboom-de Vries Sara 28.6.86*".

Arend de Vries

■ **HUA** 12-02-1885, geboorteakte nr. 361
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim**.pl: Vries de, Arend, Utrecht, geb. 11-02-1885 (Utrecht), gest. 25-08-1942
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Bemuurde Weerd Oostzijde 29, Utrecht "*Twee verwanten hebben de oorlog overleefd*."
■ **Genlias: Echtgenote: Rosa Rosalia Cohen**, 1892 Enschede; huwelijksakte 265, Enschede 29-10-1919.
■ **Zandpad: Echtgenote: Rosa Rosalia Cohen**, geboren te Enschede, op 11-01-1958 te Utrecht op leeftijd van 65 jaar overleden en aldaar aan het Zandpad ter aarde besteld, graf 28 C 29 E -.

Isak (Izak) de Vries

■ **HUA** 07-09-1900, geboorteakte nr. 2340
■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Twijnstraat 16 bis, Utrecht. Inboedellijst van 12-10-1942.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 210: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Vries de Izak 5.9.00*". [Genlias: Overlijdensakte 999, Utrecht 16-05-1950]

Marcus de Vries

■ **HUA** 07-05-1895, geboorteakte nr. 1146

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Twijnstraat 16 bis, Utrecht. Inboedellijst van 12-10-1942

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 210: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Vries Marcus 5.5.95*". [Genlias: Overlijdensakte 1000, Utrecht 16-05-1950]

<table>
<tr><td colspan="4">Vries de
[533] Rebecca, 08-01-1863 Utrecht, Wittevrouwensingel 60g, 25-01-1943 Auschwitz.
[18] Sara de Beer-de Vries, 28-12-1868 Utrecht, Springweg 95, 27-08-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Benjamin de Vries, 1825/26 Utrecht;
op 03-12-1896 te Utrecht overleden;
begr. Zandpad: 35 C 1 F 1186</td><td colspan="2">Lea Hamburger*, 21-06-1827 Utrecht;
op 31-05-1899 te Utrecht overleden,
begr. Zandpad: 35 C 1 E 1187</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 52 Utrecht 05-03-1851</td></tr>
<tr><td>Gerrit Levy de Vries,
± 1793 of ± 1796;
ovl. op 14-06-1868 te Utrecht; begr. Zandpad: 14-06-1868, graf 50 A 29 E -.</td><td>Magaliene Walleg/ Walg, ± 1794 Leerdam; ovl. op 05-12-1882 te Utrecht; begr. aan het Zandpad, graf 13 A 5 B 997.</td><td>David Isaak Hamburger,
± 1791 Amsterdam;
op 06-11-1849 te Utrecht overleden.</td><td>Leentje Joseph Wallag/ Helena Walg,
± 1793 Leerdam;
ovl. op 09-08-1849 te Utrecht; begr. Zandpad: 18 A 19 A -.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 31 juli 1822 te Leerdam</td><td colspan="2">Huwelijksakte 158, Utrecht 12-07-1820</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F10522/I27948/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F13137/I34593/ ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F17432/I46419/ ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Sara de Beer-de Vries

■ **HUA** 31-12-1868

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Nieuwe Kerkstraat 125 huis, Amsterdam

■ **Genlias: Echtgenoot:** Huwelijksakte 100, Zaandam 05-07-1896; **Herman de Beer** 1870 of 1871 Amsterdam; ouders van de bruidegom: Abraham Moses de Beer en Judik Heertjes
Grootvader: David Izak Hamburger is op 6-11-1849 te Utrecht op leeftijd van 59 jaar overleden; overlijdensakte 2665, Utrecht 6-11-1849.

■ **Philip Mechanicus, In Dépôt, Dagboek uit Westerbork,** p. 135: **"*DINSDAG, 24 AUGUSTUS*"** [...] *het transport van bijna uitsluitend zieke ouden-van-dagen en s-gevallen*." 136: [...] *de Obersturmführer wees, buiten en behalve het aantal s-gevallen, dat op transport was gesteld, nog vijftig Joden aan, die als straf wegens de ontvluchtingspoging mee moesten, gedeeltelijk uit de s-barak, gedeeltelijk uit het ziekenhuis*."

***)** ■ **HUA** 22-06-1827, geboorteakte Nr 760: Dochter van David Isaak Hamburger, koopman, Springweg Wijk B 550, en Leentje Joseph Wallag.

Vries de

[1646] **Jacob,** 07-08-1893 Harlingen, 31-03-1944 Midden-Europa

Benjamin de Vries, 01-10-1858 Harlingen; op 26-08-1906 te Harlingen overleden.	Betje Behr, 12-11-1864 Assen; op 19-02-1899 te Harlingen overleden.
Huwelijksakte 44, Assen 07-08-1887.	

Isaak/ Izaak de Vries, 23-08-1831 Harlingen; ovl. op 06-01-1912 te Harlingen.	Klaartje-Klara Speijer, 31-12-1836 Harlingen; ovl. op 16-08-1920 te Harlingen.	Isak-Izaak-Isaac Israel Benjamin Behr, 16-10-1818 Hoogeveen; ovl. op 04-06-1888 te Assen en ald. begr.	Maria/ Marie Philip Groenstad, 24-10-1829 Hoogezand; op 22-12-1887 te Assen overleden.
Huwelijk op 15-05-1856 te Harlingen.		Huwelijk op 27-03-1861 te Assen.	
■ Akevoth ■ Genlias			

■ **Akevoth: Moeder Betje Behr**: "*Registration of* [her] *birth done with: Adrianus Jurrien de Jong, Shoemaker. Ube Jochums Klooster, 28 Year, HeadTeacher*"

Grootvader Isak-Izaak-Isaac Israel Benjamin Behr - "*Also mentioned in the book from the History of the Pekela's as Izak de Beer*" - was eerder gehuwd met met **Klaartje-Clara Hartog Mozes**, 30-12-1818 Oude Pekela, Groningen, die op 1-12-1860 te Assen overleden en aldaar begraven is. Het huwelijk vond plaats op 29-10-1841 te Hoogezand.

"*Registration of* [**grootvaders**] *death done by*: *Benjamin Behr, 35 Year, Merchant, Groningen. Jan Boon, 32 Year, Assen. Died at 19:00 hour in his home at the Javastreet, Assen. Registration on Jun 5, 1888*."

Grootmoeder van moederskant: **Marie Philip Groenstad:** "*Registration of* [her] *death done by: Abraham Samuel van Vriesland, 66 Year, Merchant. Jan Boom, 33 Year. Registration date Dec 23, 1887. Family of Izak and Maria Lived in Assen at the Javastraat*."

Jacob de Vries

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mariastraat 43 bis, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941: **Echtgenote**: Catharina de Vries-Walg, 20-11-1894 Leerdam; 15-12-1942 Auschwitz. JOKOS-dossier nr. 8 841 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias**: Jacob de Vries was gehuwd met [1653] **Catharina Walg**, dochter van Machiel Izaak Walg en Elisabeth van Straten; huwelijksakte 77, Leerdam 15-12-1920.
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Jacob de Vries is op 23-10-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

<table>
<tr><td colspan="4">Vries de
[1639] Aäron Salomon, 31-05-1928 Zuidlaren, 29-10-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Bernard de Vries, 26-06-1885 Martenshoek, gem. Hoogezand; ovl. op 22-02-1939 te Groningen, ald. begr., Iepenlaan, graf 770.</td><td colspan="2">Eva Henderika Magnus*,
15-11-1891 Smilde;
25-01-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 10-05-1917 te Assen.</td></tr>
<tr><td>Levie de Vries, 22-12-1841 Hoogezand, vleeshouwer; ovl. op 17-07-1923 te Hoogezand en te Kolham begraven.</td><td>Hester Colthof, 27-08-1850 Hoogezand; op 21-12-1923 te Hoogezand overleden en te Kolham begraven.</td><td>Jacob Magnus, 05-09-1856 Smilde; op 12-06-1921 te Assen overleden.</td><td>Ester Zuidema, 29-04-1857 Schildwolde, gem. Slochteren; 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 240].</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 04-04-1872 te Hoogezand.</td><td colspan="2">Huwelijk op 15-08-1890 te Sappemeer.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Boon/ Lettinck, De joodse inwoners van Groningen ..., deel IIa, p. 338
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/749.htm ■ Genlias
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/883.htm</td></tr>
</table>

Aäron Salomon de Vries

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Justus van Effenstraat 12 bis, Utrecht. Inboedellijst van 27 augustus 1942.
*) **Moeder Eva Henderika Magnus** woonde in februari in Het Apeldoornse Bos, [Vgl. aanmerkingen van bij Elize Joles Lankhout over het vreselijke lot van de bewoners van Het Apeldoornsche Bosch].
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

Adres: Justus van Effenstraat 12 bis
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Aäron Salomon de Vries tot 31-08-1941 had bezocht: Laan van Puntenburg

<table>
<tr><td colspan="4">Vries de
[531] Julia, 10-05-1887 Utrecht, Catharijnesingel 12, 14-09-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hijman Abraham de Vries,
17-08-1842 Amersfoort; na 1887 overleden.</td><td colspan="2">Charlotte (Rachelotte) Clarisse Vorst,
± 1856 Zutphen; ovl. 31-05-1901 Hilversum;
aldaar begraven, graf 2V04-06.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 41, Amersfoort 17-06-1879</td></tr>
<tr><td>Abraham Mozes de Vries, ± 1816 Amersfoort; ovl. op 19-03-1886 te Amersfoort.</td><td>Cato de la Fuente,
± 1810 Weesp;
ovl. op 07-09-1865 te Amersfoort.</td><td>Aron Jacob Vorst,
25-06-1815 Gouda;
ovl. op 21-06-1875 te Zutphen.</td><td>Antje Mozes Sanders, 06-08-1818 Gouda; ovl. op 30-10-1856 te Zutphen.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 89, Amersfoort 29-10-1834</td><td colspan="2">Huwelijksakte 21, IJsselstein 27-08-1845</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Antje-Sanders/6000000010022451663 ■ Genlias
■ Tom Verwaijen, Joods Gouda ■ http://www.tomverwaijen.nl/homepagesandersgouda.html</td></tr>
</table>

■ **Genlias: Zus: Anna Cato de Vries**, 18-12-1880 Hilversum, was gehuwd met Israël Schulman, 1864/65 Hilversum; huwelijksakte 24-09-1908. Ouders van Israël Schulman: David Schulman en Grietje Spier. Anna Cato Schulman-de Vries was onderwijzeres, haar vader was koopman.
Zus: Rosalie de Vries, geb. op 18-01-1886 te Utrecht; akte 176, Utrecht 20-1-1886
Zus: Sara Cornelia de Vries, geb. op 22-02-1889 te Utrecht; akte 469, Utrecht 23-02-1889
■ **Tom Verwaijen**, Joods Gouda, p. 134: [**Grootmoeder**] "***Antje Sanders*** *werd geboren op 6 augustus 1818 en zij overleed op 30 oktober 1856 in Zutphen. Op 27 augustus 1845 vond in IJsselstein het huwelijk plaats tussen Aron Jacob Vorst, geboren op 25 juni 1815 en zijn volle nicht Antje Sanders. Hij was een zoon van Jacob Aron Vorst en Roosje Isaac Sanders. Aron is in 1845 gescheiden van Belie Joseph Enthoven. Het paar kreeg zes kinderen. Antje overleed op 30 oktober 1856 en Aron op 21 juni 1875, beiden in Zutphen*."

Julia de Vries

■ **HUA** 10-05-1887, geboorteakte Nr. 1048
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in mei 1942: Koninginneweg 10, Hilversum. Inboedellijst van 26-05-1942. Gezinshoofd: [zus] Anna Cato Schulman-de Vries, 18-12-1880 Hilversum; vermist.

Vries de

[529] Ella, 05-04-1924 Utrecht, Lombokstraat 55, 03-09-1942 Auschwitz

Israël de Vries, 18-03-1886 Winschoten, manufacturier; 03-09-1942 Auschwitz.	Sara de Beer, 21-11-1890 Sappemeer; 03-09-1942 Auschwitz.

Huwelijksakte 29, Sappermeer 30-08-1916

Aron de Vries, 04-01-1851 Winschoten, slager/vleeshouwer; ovl. op 22-02-1935 te Winschoten, ald. begr., graf 49.	Aaltje Salomons, 30-10-1852 Winschoten, dienstmeid; ovl. op 14-03-1937 te Winschoten, ald. begr., graf 49.	Daniel de Beer, 10-03-1858 Hoogezand, slager; ovl. 18-02-1942 Utrecht; begr. Kolham, graf 11*.	Ganna Salomons, ± 1861 Winschoten; ovl. 27-11-1935 te Utrecht; begr. Kolham, graf 10**.
Huwelijksakte 15, Winschoten 15-05-1875		Huwelijksakte 17, Winschoten 08-04-1880	

■ Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, ..., p. 346 en 347
■ Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschap in Winschoten en omgeving 1683 - 1964, Bd. II, p. 83 en 130 ■ Genlias

■ **Boon, Lettinck**, Joodse Gemeenschap in Winschoten en omgeving 1683 - 1964, Bd. I, p. 412: Tekst op de grafsteen van de **grootouders Aron de Vries** en **Aaltje Salomons**:
"*PN / de dierbare man, de heer Aharon zoon van de heer Jisra'el, hij ging heen / 19 Adar I 695 en de naam van zijn moeder Lea / tnsbh*
Rustplaats van ARON ISRAëL DE VRIES. / gel. echtgenoot van AALTJE SALOMONS. / geb. 2 Sjewat - 4 Jan. 5611[1] / overl. 19 Adar I - 22 Febr. 5695[2]
PT / mevr. Ella dochter van Arje, weduwe van Aharon zoon van Jisra'el, / die geboren werd uit Hindele, zij ging heen 2 Niesan 697 / tnsbh
Rustplaats van AALTJE SALOMONS gel. echtgenoote / van ARON ISRAëL DE VRIES / overl. 2 Niesan / 14 Maart 5697[3] in den ouderdom van 84 jaren.
1) 5611 = 1851 2) 5695 = 1935 3) 5697 = 1937"
■ **Boon, Lettinck,** Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, ..., p. 251: Grafstenen van **Grootvader Daniel de Beer** en **grootmoeder Ganna Salomons:**
***)** *"hier rust / DANIEL de BEER./ echtgenoot van / GANNA SALOMONS / Overl. 21 Sjewat (18 febr.) 5701 / te Utrecht / in den ouderdom van 82 jaren / rust zacht.*
PN / een oprecht en rechtschapen man / Gedalja zoon van de heer Sjema'ja / en de naam van zijn moeder Maate, / hij ging naar zijn eeuwige wereld / 21 Sjewat 701 (1941) / TNSBH"
****)** *"hier rust / GANNA SALOMONS / echtgenoote van / DANIEL de BEER / Overl. 2 Kislew (27 Nov.) 5696 / te Utrecht / in den ouderdom / van 74 jaren / rust zacht.*
PT / de vrouw, mevr. Channa dochter van / de heer Arje en de naam van haar moeder / Hendele, zij ging naar haar eeuwige wereld / 2 Kislew 696 (1935) / TNSBH"

Ella de Vries

■ **joodsmonument.nl**: Van Noremborghstraat 32, Den Bosch, [Adres van haar ouders: Koornstraat 7, Oss]
"Ella (tevens bekend als Elly) werkte als huishoudster. In februari 1942 kwam zij uit Oss naar Den Bosch, waar ze eerst op de Noremborghstraat 32 woonde, en later op de Choorstraat 4 boven. In augustus 1942 verhuisde zij terug naar Oss. Toevoeging van een bezoeker van de website"

<table>
<tr><td colspan="4">Vries de
[527] Alida, 09-12-1924 Utrecht, Adelaarstraat 62, 30-09-1942 Auschwitz
[1648] Sara, 11-04-1922 Arnhem, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1645] Jacob de Vries, 11-06-1882 Amsterdam, handelsreiziger; 30-9-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">[1651] Klara Norden, 03-07-1893 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 6K; fol. 18, Amsterdam 29-10-1919</td></tr>
<tr><td>Meijer Jacob de Vries, 03-08-1849 ‘s-Gravenhage; ovl. op 04-10-1915 te ‘s-Gravenhage.</td><td>Alida Kan, 04-02-1854 Meppel; op 08-05-1915 te ‘s-Gravenhage overleden.</td><td>Hartog Norden, 16-11-1855 Delft, pensioenhouder; ovl. op 17-06-1931 te Amsterdam.</td><td>Saartje Leefsma, 19-03-1855 Gorredijk; begr. op 31-01-1926 te Muiderberg, graf C 55 14.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 11-08-1881 te Amsterdam</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 26; fol. 27, Amsterdam 22-11-1882</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ http://home.planet.nl/~bobbe000/verveer.htm
■ http://www.tomverwaijen.nl/genlevlev.htm</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Huijgenstraat 24 bis, Utrecht.

Alida de Vries

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 *"geen onderwijs meer"* mochten *"volgen op openbare scholen."* [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Huijgensstraat 24 bis
Onderwijs: O. U. L. O. Adres van de openbare school, die Alida de Vries tot 31-8-1941 had bezocht: Vondellaan 32

Sara de Vries

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.1283: *"Vries de, Sara (11.4.1922, Arnheim, 14.9.1942) - 30608/1942"*

<table>
<tr><td colspan="4">Vries de
[1640] Adolf, 31-05-1886 Amsterdam, 31-01-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jonas de Vries,
04-07-1852 Amsterdam;
op 17-12-1929 te Amsterdam overleden.</td><td colspan="2">Eva Lampie, ± 1854 Amsterdam;
op 23-09-1921 te Amsterdam overleden en te Diemen D, V. 164 begraven.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 18-11-1875 te Amsterdam, akte reg. 12; fol. 80v.</td></tr>
<tr><td>Hartog Jonas de Vries, 09-11-1815 Den Helder;
begr. op 29-3-1885 te Muiderberg,
graf 4a 37 C 'man doodgravers college'.</td><td>Belitje (Beletje) Wolf Clemens,
21-06-1817 Zaandam;
begr. op 14-10-1874 te Muiderberg, graf 3a 13 C 'vrouw doodgravers college'.</td><td>Salomon Barend Lampie, 28-03-1824 Amsterdam; begr. 17-4-1894 Muiderberg, graf C 25 60.</td><td>Rebecca Moses Natkiel, 00-03-1821 Amsterdam; begr. 6-9-1883 Muiderberg, graf C 16 155.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 21-08-1839 te Amsterdam.</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 4; fol. 3,
Amsterdam 01-05-1851.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begr. Verlof ■ Bevolkingsreg. van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Adolf de Vries

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Weerdsingel Westzijde 63, Utrecht. Beroep: Koopman.

■**http://lampie-lourens.tripod.com/lampieaangetrouwd/id18.html**: "*Adolf de Vries, geb. 31-05-1886 Utrecht hotelbediende, 31-01-1944 Auschwitz*

1e huwelijk *op 10-11-1915 Amsterdam met* ***Antje Looijinga****, geb. april 1890 Grootegast, erk 1 kind, echtscheiding op 23-07-1926, dochter van Lammert Looijinga en Lempketje van Duinen, hertrouwd 19-08-1931 Amsterdam Willem Keijzer.*

2e huwelijk *op 18-08-1926 Rotterdam met* ***Aaltje Doornebosch****, geb. ±1900 Rheden, dochter van Barend Jan Doornebosch en Margaretha van Straten* ."

Vries de

[1641] **Benjamin,** 15-08-1891 Amsterdam, 09-04-1943 Sobibor

Hermanus de Vries, 03-01-1867 Amsterdam; diamantwerker, kloover; 19-11-1942 Auschwitz.	Hendrina Polak, 22-10-1868 Hoorn; ovl. op 07-05-1939 te Amsterdam en op 09-05-1939 te Muiderberg begr., graf E 21 54.
Huwelijk op 18-06-1890 te Amsterdam, akte reg.15;fol.12v .	

Benjamin Simon Levie de Vries, 02-09-1836 Naarden; diamantkloover; ovl. 27-04-1907 Amsterdam en op 29-04-1907 te Muiderberg begr., graf D C 53.	Marianne de Metz, 20-05-1837 Amsterdam; ovl. op 20-09-1910 te Amsterdam en op 22-07-1910 te Muiderberg begr., graf D C 54.	David Jacob Polak, 30-10-1827 Hoorn; slager; ovl. op 09-05-1911 te Amsterdam en op 10-05-1911 te Muiderberg begr., graf D M 7.	Hanna Abraham Vedder, 10-07-1829 Amsterdam; ald. ovl. op 27-12-1913 en op 28-12-1913 te Muiderberg begr., graf D M 8.
Huwelijk op 30-06-1864 te Amsterdam.		Huwelijk op 02-09-1856 te Amsterdam.	

■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/19996.htm
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/19933.htm ■ Begraaf Verlof ■ Genlias

Benjamin de Vries

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Schimmelpenningklaan 3, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 55 394 op het Gemeentearchief Amsterdam

■http://**akevoth**.org/genealogy/trompetter/222.htm / **WieWasWie**: Benjamin de Vries trouwde op 20 augustus 1925 te Amsterdam met [1650] **Schoontje Mestritz**, geb. 16 Sep 1893 Amsterdam, ovl. 9 april 1943 Sobibor, dochter van Barend Mestritz en Saartje Engelsman; huwelijkakte reg.2E fol. 8v.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 58: De namen het echtpaar de Vries-Mestritz staan op de transportlijst van 6 april 1943: "*Vries de Benjamin 15.9.91*" en "*Vries de-Mesritz Schoontje 19.9.93*".

Vries de

[1643] **Emanuel,** 23-10-1910 Amsterdam, 02-07-1943 Sobibor

[1644] Isaac de Vries, 27-06-1889 Amsterdam; 02-07-1943 Sobibor.	[1652] Clara Visser, 31-05-1885 Amsterdam; 02-07-1943 Sobibor.
Huwelijksakte reg. 3; fol. 37v, Amsterdam 09-02-1910.	

Manus de Vries, 10-02-1859 Leeuwarden; ovl. 02-10-1913 Amsterdam; zoon van Mozes de Vries en Bordina van Kleef.	Clara Bilderbeek, geb. 12-03-1860 Zwolle; ovl. 1937 te Amsterdam.	Israël Visser, ± 1850 Giessennieuwkerk; op 28-02-1935 te Muiderberg begr., graf C 71 50.	Judik Stibbe, ± 1858 Zwolle; op 02-10-1931 te Muiderberg begr., graf C 71 49.
Huwelijksakte 116, Zwolle 07-08-1888.		Huwelijksakte reg.19;fol.14, Amsterdam 10-09-1879; choppe: 10-09-1879 Rapenburg.	

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Akevoth: .../regio/zwolle/38.htm
■ allevriesen.nl ■ Begraaf Verlof
■ http://www.geni.com/people/Manus-de-Vries/6000000008799882044
■ http://www.geni.com/people/Clara-Bilderbeek/6000000014644088196 ■ Genlias
■ tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin47167.htm ■ WieWasWie

■ **HUA, gezinskaart Isaac de Vries**: Emanuel had een zus: **Judith**, geb. 25-03-1921 te Amsterdam.
■ Vermoedelijk heeft zus Judith en haar echtgenoot deze geboorteaankondiging in **Het Joodsche Weekblad**, nr. 14 van 10-07-1942 laten plaatsen:
„*Geboren:*
Isaäc Meachem
zoon van
A. Wijnberg.
J. Wijnberg-de Vries.
5 Juli-21 Tamoez.
Utrecht,Köningsweg 111."

■ **joodsmonument.nl:** Omdat noch Isaäc Menachem Wijnberg noch J. Wijnberg-de Vries in het gedenkboek In Memoriam te vinden zijn, is het aannemelijk, dat het bij haar echtgenoot om Abraham Wijnberg gaat, die op 17-10-1913 te Groningen geboren en op 29-07-1943 in Leusden (Kamp Amersfoort) is overleden. Een bezoeker van de website heeft het volgende toegevoegd:
"*Abraham Wijnberg was gehuwd. Het echtpaar kreeg in de zomer van 1942 een kind. Abrahams vrouw en kind overleefden de oorlog in de onderduik. Abraham Wijnberg werd op de Leusderheide gefusilleerd en is op Amersfoortse begraafplaats Rusthof begraven*."

Deze toevoeging komt goed overeen met de gegevens van de gezinskaart in het HUA en de geboorteaankondiging in Het Joodsche Weekblad.

Emanuel de Vries

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Koningsweg 111, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 61 111 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ Er zijn twee Marktvergunningen op de website *joodsmonument.nl* afgebeeld met drie foto's. De vergunning "*no. 82*" met een foto is afgegeven aan Emanuel, hij mocht van maandag t/m zaterdag manufacturen op de Nieuwmarkt verkopen, hij woonde toen in de Nieuwe Hoogstraat 32 II, niet ver vandaan. Op 4 juni 1934 heeft hij voor de staanplaats bedankt.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p.195: Zijn naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Vries de Emanuel 23.10.10*".

<table>
<tr><td colspan="4">Vries de
[1647] Levie, 29-10-1919 Assen, 09-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Leon de Vries, 16-03-1896 Martenshoek, gem. Hoogezand; klerk; 31-03-1944 Polen.</td><td colspan="2">Roziena Magnus, 27-02-1896 Smilde; 10-09-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 15-05-1918 te Assen.</td></tr>
<tr><td>Levie de Vries, vleeshouwer, 22-12-1841 Hoogezand; ovl. ald. 17-07-1923; begr. te Kolham.</td><td>Hester Colthof, 27-08-1850 Hoogezand; ald. ovl. op 21-12-1923; begr. te Kolham.</td><td>Jacob Magnus, 05-09-1856 Smilde; op 12-06-1921 te Assen overleden.</td><td>Ester Zuidema, 29-04-1857 Schildwolde; 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 240].</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 04-04-1872 te Hoogezand.</td><td colspan="2">Huwelijk op 15-08-1890 te Sappemeer.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Boon/ Lettinck, De Joodse inwoners van Groningen ..., deel IIa, p. 338
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/749.htm ■ Genlias
■ http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/883.htm</td></tr>
</table>

Levie de Vries

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Justus van Effenstraat 12 bis, Utrecht. Inboedellijst van 27 augustus 1942.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 210: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Vries de Levie 29.10.19*".

Vries de			
[1644] **Isaac,** 27-06-1889 Amsterdam, 02-07-1943 Sobibor			
Manus de Vries, 10-02-59 Leeuwarden; ovl. 02-10-1913 Amsterdam.		Clara Bilderbeek, geb. 12-04-1860 of 22-03-1868* Zwolle; ovl. 1937 te Amsterdam.	
Huwelijksakte 116, Zwolle 07-08-1888.			
Mozes de Vries, geb. 17-03-1830 Leeuwarden, ovl. op onbekende datum; zoon van Machiel Noach de Vries en Johanna Henna Mozes Wolff Speelman.	Bordina van Kleef, geb. 18-02-1828 Schoterland; ovl. na 25-07-1883; dochter van Manus van Kleef en Sara Levis de Haan.	Isaac Bilderbeek, 14-12-1831 Zwolle; op 10-09-1913 te Zwolle overleden.	Betje Stibbe, 01-10-1836 Zwaag-westeinde, Dantumadeel; ovl. op 02-06-1912 te Zwolle.
Huwelijksakte 27, Leeuwarden 17-04-1853.		Huwelijk op 07-08-1856 te Zwolle.	
■ Akevoth: .../regio/leeuwarden/1001.htm ■ Akevoth: .../regio/Zwolle/38.htm ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ndbeli/14588.htm ■ http://www.geni.com/people/Manus-de-Vries/6000000008799882044 ■ http://www.geni.com/people/Clara-Bilderbeek/6000000014644088196 ■ Genlias ■http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F4684/I70001/ ■ tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin47167.htm ■ WieWasWie			

Isaac de Vries

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Koningsweg 111, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 61 111 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **WieWasWie / In Memoriam**: Isaäc en [1652] **Clara Visser**, dochter van Israel Visser en Judik Salomon Stibbe, trouwden op 9 februari 1910 te Amsterdam; huwelijksakte reg.3 fol. 37v. Hun zoon was [1643] **Emanuel de Vries,** geb. 23-10-1910 Amsterdam, ovl. 02-07-1943 Sobibor.

■ Er zijn twee Marktvergunningen op de website *joodsmonument.nl* afgebeeld met drie foto's. De vergunning "*no. 192*" met twee foto's is afgegeven aan **Isaac de Vries**, hij en zijn vrouw mochten op de Nieuwmarkt te Amsterdam van maandag t/m vrijdag manufacturen te koop aanbieden. Op de kaart zijn drie adressen te lezen: Gelderschekade 123 II, Amsterdamschestraatweg 127 en Vleutenscheweg 179. De eerste twee zijn doorgehaald, de laatste twee zijn Utrechtse straatnamen. Onder bijzonderheden staat op de marktkaart genoteerd: "*5 Febr. 1925 gewaarschuwd plaats beter te bezetten.*" Uit de slechts gedeeltelijk leesbare notities blijkt, dat Isaac de Vries tussen 5 februari 1925 en 31 maart 1925 voor de staanplaats op de Nieuwmarkt te Amsterdam heeft bedankt.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 195: Zijn naam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Vries de Isaak 27.6.89*".

Vries de

[1645] **Jacob,** 11-06-1882 Amsterdam, 30-09-1942 Auschwitz.

Meijer Jacob de Vries, 03-08-1849 Den Haag, stoffenverwer, winkelier, handelsreiziger; ovl. op 04-10-1915 te 's-Gravenhage.	Alida Kan, 04-02-1854 Meppel; op 08-05-1915 te 's-Gravenhage overleden.

Huwelijk op 11-8-1881 te Amsterdam.

Jacob Isaac de Vries, 23-04-1818 's-Gravenhage; ald. ovl. op 20-09-1859.	Sophia Marcus van Vriesland, 24-08-1811 's-Gravenhage; ald. ovl. 29-01-1887.	Salomon Abraham Kan, 14-07-1816 Meppel; ald. ovl. 15-06-1861.	Fronika David Muller, 09-08-1818 Raalte; begr. 21-01-1905 Zeeburg, graf C.

Huwelijk op 21 jan 1846 te 's-Gravenhage; echtscheiding 30-06-1859 te Amsterdam.	Huwelijksakte 17, Hoogeveen 22-03-1843.

■ http://denhaag.digitalestamboom.nl/%28S%28vvdf1tsoifgvkzefbm3druwa%29%29/scan.aspx?book=O&id=10494079

■ Begraaf Verlof *■ http://home.planet.nl/~bobbe000/verveer.htm ■ Genlias ■ WieWasWie

Jacob de Vries

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Huijgensstraat 24 bis, Utrecht.

■ Jacob was **echtgenoot** van [1651] **Klara Norden**, 03-07-1893 Amsterdam; 30-09-1942 Auschwitz, en **vader** van [527] **Alida de Vries,** 09-12-1924 Utrecht, 30-09-1942 Auschwitz, en [1648] **Sara de Vries**, 11-04-1922 Arnhem, 30-09-1942 Auschwitz.

Vries de

[534] **Rozette,** 13-11-1924 Utrecht, Vleutenscheweg 257, 08-10-1942 Auschwitz
[536] **Sonja**, 08-02-1930 Utrecht, 08-10-1942 Auschwitz

Mozes de Vries, 01-02-1891 Winschoten; 12-10-1942 Auschwitz.	Elisabeth Celina van Beek, 24-12-1900 Amsterdam; 08-10-1942 Auschwitz.

Huwelijksakte reg. 3G; fol. 11v, Amsterdam 04-10-1923

Aron de Vries, 01-09-1862 Winschoten; op 01-05-1934 te Muiderberg begr., graf C 79 88.	Sara de Vries, 07-12-1865 Winschoten; op 21-09-1919 te Muiderberg begr., graf D Q 132.	Isaäc van Beek, 22-03-1869 Amsterdam, slager; 07-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 87].	Rozetta van den Berg, 20-08-1871 Oud-Beijerland; 07-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 87].

Huwelijksakte 24, Winschoten 23-05-1889	Huwelijk op 14-02-1900 te Haarlem

■Akevoth, ... /vrengel/51.htm ■ Berg, Oud-Beijerland, p. 265 en 266 ■ Burial Permits DB ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ In Memoriam

Rozette de Vries en Sonja de Vries

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Ruyschstraat 43 huis, Amsterdam

Vries de

[1649] **Simon Philip,** 15-03-1919 Lochem, 23-07-1943 Sobibor

Nathan de Vries, 26-12-1872 Neede; slager; 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 239].	Heintje Leverpoll, 06-04-1878 Borculo; 23-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 233].

Huwelijk op 30-10-1901 te Borculo.

Manuel de Vries, 04-09-1829 Neede; op 21-01-1893 te Borculo overleden.	Rosette Spier, 1842 Arnhem; 1936 te Neede overleden.	Salomon Leverpoll, 04-12-1839 Borculo; ovl. op 10-03-1910 te Lochem.	Rika Levie, 23-03-1836 Roden; op 18-02-1917 te Lochem overleden.

Huwelijk op 14-06-1860 te Arnhem.	Huwelijksakte 3, Leek 29-01-1866.

■ http://akevoth.org/genealogy/devries/10.htm ■ Genlias ■ Klinken van / Vey Mestdagh de, Joodse Gemeenschap Westerkwartier, p. 262

Akevoth: **Grootvader Manuel de Vries** was "*called Mannes-Siem, a very strong man. Was partner with his brother Abraham*."

Simon Philip de Vries

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Schroeder van der Kolkstraat 17, Utrecht. Beroep: Winkelbediende.
"*Simon Philip de Vries werkte als leerling-verpleger in het Apeldoornse Bos, waar hij op 14 juli 1942 in dienst was getreden.*
Gemeentearchief Apeldoorn, personeelslijst van Het Apeldoornsche Bosch
*Simon Philip de Vries huwde **Silva Bollegraf** tijdens de oorlog. Ze trouwden eerder dan gepland omdat ze veronderstelden dat men dan veiliger was.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **Het Joodsche Weekblad**, nr. 22, 5 september 1941, p. 10: "*Verloofd: SILVA BOLLEGRAF en SIMON PH. DE VRIES.*
Amsterdam, Weesperzijde 17. Utrecht, Schr. V. d. Kolkstr. 17.
14, Elloel 5701. 6 Sept. 1941. Geen ontvangdag."

■ **Laansma, De Joodse Gemeente te Apeldoorn en Het Apeldoornsche Bosch**: Op de bladzijden 62 t/m 74 is een lijst van "*DE OMGEKOMENEN*" samengesteld. "*Degenen die hier wel vermeld staan zijn de Joodse inwoners van Apeldoorn en het Joodse personeel van 'Het Apeldoornsche Bosch'; het zijn er 592*." In deze lijst staat de naam van Simon (Simson) Philip de Vries op pagina 73: "*de Vries, Simson Philip 15.3.1919*".
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 239: Zijn naam staat op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Vries de Simon 15.3.19*". P. 227: Ook de naam van zijn echtgenote Silva staat op deze lijst: "*Bollegraaf Silva 28.12.20*".
■ **Cees Derlagen, Lochem, Emmastraat 25**, p. 22: Vermoedelijk gaat het bij *Sjimmie de Vries*, die op een foto van Chazzan Keizers klasje in 1929 is afgebeeld, om Simon Philip Vries.

Vries de

[1642] **Duifje,** 30-07-1867 Haarlem, 31-08-1942 Auschwitz

Simeon de Vries, ± 1832 Amsterdam; op 21-03-1906 te Haarlem overleden.		Judic Polak, ± 1836 Haarlem; op 31-05-1893 te Haarlem overleden.	
Huwelijk op 13-11-1863 te Haarlem.			
Izaak Jacob de Vries, 16-04-1799 Amsterdam, zoon van Jacob Izaak de Vries en Magdalena Cohen; ovl. 1878.	Judik Juda Rood, 10-06-1808 Haarlem; aldaar overleden op 18-09-1870.	Samuel Levie Polak, 27-02-1802 Amsterdam, zoon van Levie Salomon Polak en Annaatje Polak; ovl. 05-05-1841 Amsterdam.	Rebekka Rood, ook Rebekka Juda Rood, 24-08-1805 Haarlem, op onbekende datum overleden; dochter van Juda Marcus Rood en Annaatje Immanuel van Blitz.
Huwelijk op 17-10-1824 te Haarlem.		Huwelijk op 17-10-1824 te Haarlem.	

■ Digitale Stamboom Rotterdam
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ashkenazi/6235.htm ■ Genlias ■ WieWasWie

■ **Amsterdam - Begraaf verlof**, index 47 867: Er is op 09-01-1878 op de Joodse begraafplaats te Muiderberg een man genaamd **Isaac Jacob de Vries** ter aarde besteld, graf 42, rij 1a, [veld ?] C. Isaac was lid van '*doodgravers college*'.
Index 34 769: Op 20-09-1870 is **Judic Juda Rood** te Muiderberg aan de aarde toevertrouwd, graf 67, rij 7, [veld ?] C.

Duifje de Vries

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Van Limburg Stirumstraat 2, Utrecht.

de Vries-Cohen

[537] **Berta Mietje,** 29-01-1906 Utrecht, Nicolaas Beetstraat 10, 06-10-1944 Auschwitz

Izaäk Cohen, 17-08-1878 Wildervank; 18-01-1945 Bergen-Belsen.	Mariejanne Bendik, 29-08-1880 Veendam; 08-10-1928 te Muiderberg begr., C 62 39.

Huwelijksakte 17, Veendam 04-05-1905

Hartog Juda Cohen, 15-10-1828 Veendam; ovl. op 18-05-1910 te Wildervank en te Veendam begr., graf 264*.	Mietje Poortje, 17-01-1837 Delfzijl; ovl. op 18-10-1912 te Wildervank en te Veendam begr., graf 265*.	Levie Bendik, 03-12-1845 Veendam; ovl. op 29-04-1930 te Groningen te Veendam begraven, graf 233**.	Bartha van Rhijn, 18-03-1856 Hooge-veen; ovl. op 10-09-1899 te Oosterdiep en te Veendam begr., graf 232**.
Huwelijksakte 33, Delfzijl 02-06-1874		Huwelijksakte 107, Hoogeveen 20-08-1879	

■ Hage, Joodse Ge-meenschap Veendam-Wildervank, ..., p. 291 en 286, 287, 337
■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ Vey Mestdagh, Joden in Noord-Oost Groningen, p. 380

■ **Hage**, Joodse Gemeenschap Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden, p. 291: Voor de eerste keer trad **grootvader Hartog Juda Cohen** op 3-4-1854 te Veendam in huwelijk met **Rachel Mozes Polak**, geb. op 24-3-1830 te Delfzijl; ovl. op 8-5-1873 te Amsterdam.

*) ■ **Hage, ...**, p. 261: "*264 PN / de heer Naftali zoon van / de heer Jehoeda Dov ha-Kohen;/ hij ging naar zijn eeuwige wereld op woensdag / 9 Ijar 670 lfq / en de naam van zijn moeder Mink / tnsbh /*
HARTOG JUDA / COHEN,/ geb. 29 Tisjrie 15 Oct. 5589,/ overl. 9 Ijar 18 Mei 5670.
5589 = 1828, 5670 = 1910
265 PT / mevrouw Minke dochter van / Jehoeda, weduwe van / Naftali zoon van Jehoeda / Dov ha-Kohen; zij ging / naar haar eeuwige wereld aan de vooravond van de heilige Sabbat 7 / Marchesjwan 673 lfq / en de naam van haar moeder Rivka / tnsbh
265+ Hier rust / wed. M. COHEN / -POORTJE,/ geboren 14 Thebeth 17 Januari 5597 / overleden 7 Marchesjwan 10 October 5673
5597 = 1837, 5673 = 1912"

) ■ **Hage, ... , p. 257: "*233 Jehoeda, U loven uw broers (Gen. 49:8) / PT / de chaver .../ Bendiks.../ ...../ houdend van.../ ...../ ...../ en één van de oprichters van Koepat Tsedaka (?) (armenkas) / en voorzitter van .../ hij overleed .../ rosj chodesj (nieuwemaansdag) Ijjar 690 lfq / TMK*
233+ Rustplaats / van / LEVIE PH. BENDIKS,/ ridder in de orde / van Oranje-Nassau / geb. 4 Kislew . December 5606 / overl. 1 Iejar 20 April 5690
5606 = 1845 (3 december), 5690 = 1930

232 Haar wegen lieflijke en vredige wegen / PT / een flinke vrouw, een sieraad / voor haar echtgenoot en voor haar kinderen,/ mevrouw Batsjewa Breine / dochter van Mordechaj von Rhijn,/ echtgenote van Jehoeda Bendiks,/ zij ging naar haar eeuwige wereld zondag / 6 Tisjrie 66 lfg / TNSBH
232+ Rustplaats / van / BARTHA van RHIJN,/ echtgenoote van / L.PH. BENDIKS,/ overleden / 6 Tishri 5660,/ 10 Sept. 1899,/ in den ouderdom / van 44 jaar."

Berta Mietje de Vries-Cohen

■ **HUA** Folio 3238, wijk 5
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Euterpestraat 123 huis, Amsterdam
"*Echtgenoot heeft de oorlog overleefd*." [Genlias: Berta Mietje Cohen trouwde volgens akte reg. 7E; fol. 36v op 11-09-1928 te Amsterdam met Simon Izak de Vries, geb. ± 1902 Hoorn, zoon van Bernard Simon de Vries en Antje Elzas.]
Dochteren: **Mariejanne Anne de Vries**, 11-10-1929 Amsterdam; 06-10-1944 Auschwitz
Anne Marjorie de Vries, 04-11-1939 Amsterdam; 06-10-1944 Auschwitz
[**Vader**:] *"Izaäk Cohen Bendiks en Mirjam Jacobson waren in 1932 te Amsterdam getrouwd. Toevoeging van een bezoeker van de website"*
[**Vader:**] *"Woonde: Vondelstraat 100, Amsterdam (feb 1941)"*
■ **Akevoth, Burial Permits**: Ook Berta Mietjes moeder, Mariejanne Bendiks woonde tot haar overlijden in 1928 op deze adres, namelijk Vondelstraat 100.

de Vries-Hamme			
[538] Marianna, 19-12-1911 Utrecht, 20-03-1943 Sobibor			
Daniel Hamme, 24-07-1871 Den Haag, kleermaker; 26-02-1943 Auschwitz.		Anna van Aals, 11-06-1878 Utrecht; 26-02-1943 Auschwitz.	
Huwelijk op 17-08-1910 te Utrecht			
Aäron Joël Hamme, 19-07-1821 Den Haag, loodgieter; op 17-06-1892 te Den Haag overleden.	Dina Daniel Heijmans, 06-01-1829 Den Bosch; op 27-11-1905 te Den Haag overleden.	Salomon Jacob van Aals, sigarenmaker, 21-06-1844 Utrecht; ald. ovl. op 8-4-1889 en a. 't Zandpad be-gr., graf 12 A 14 A -.	Marianna Franken, ± 1843 Arnhem; ovl. op 12-10-1909 te Utrecht en aan het Zandpad begraven, graf 1 **C 6 7** 1248.
Huwelijk op 1 Dec 1858 te Den Haag		Huwelijksakte 127, Arnhem 22-05-1872	
■ Begraaf Verlof ■ Genlias ■ www.xs4all.nl/~jorge/gen/trees/report_vleeuwen_2.htm ■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I20250.html			

Marianna de Vries-Hamme

■ **joodsmonument.nl**: Adres in april 1942: Veenendaalkade 131, Den Haag
Echtgenoot: Aron Emanuel de Vries, 06-02-1911 Amsterdam; 30-11-1943 Midden-Europa
Dochter: Martha Anna de Vries, 28-05-1941 Den Haag; 20-03-1943 Sobibor
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 28: Haar naam staat op de transportlijst van 17 maart 1943: "*Vries de-Hamme Marianne 19.12.11*"

de Vries-Menco

[539] Anna Elisabeth, 03-11-1879 Utrecht, Ziekenhuis L 460?, 20-03-1943 Sobibor

Karel Menco, 14-10-1856 Utrecht, sergeant artillerie; op 23-07-1929 te Diemen begraven, graf B 15 15.		Beeltje Israel, 11-10-1858 Varik; ovl. op onbekende datum.	
Huwelijksakte 83, Den Helder 9-7-1885; Nadere informatie: "beroep Bg.: sergeant artillerie; beroep vader Bd.: koopman; Erk. 2 kinderen"			
NN NN	Anna Menco, Vermoedelijk: Anna Menco (Menko), 24-10-1833 Enschede; ovl. op 15-11-1894 te Heusden.	Salemon Israel, 14-01-1826 Buurmalsen, besn.: code DH/13 op 21-01-1826 te Tricht; zoon van Meijer Israel en Elisabeth van Buuren; ovl. op 08-04-1915 te Arnhem; ald. begraven, graf A 09 15.	Gonda* (Gouda) Cohen, geb. op 04-11-1830 te Lienden, dienstbode, dochter van Nathan Levie Cohen en Sara Abraham Fontijn; ovl. op 10-10-1894 te Ophemert; te Tiel begraven.
		Huwelijksakte 11, Varik 18-11-1857. *Opmerking: weduwnaar van Beeltje Samkalden*	
■ Akevoth: .../denbosch/16.htm ■ .../regio/enschede/58.htm ■ Begraaf Verlof ■ J. Becker, Besneden en Begraven ....., p. 91 en 291 ■ Genlias ■ WieWasWie			

***■ J. Becker**, Besneden en Begraven ..... Vijf eeuwen Joden in Tiel en het Gelders Rivierengebied, p. 292: "*Gonda is een verkorte vorm van de Germaanse naam Adelgonde = edele strijdster.*

Ook is ons bekend, dat, in de zevende eeuw, de Henegouwse Adlegundis door haar ouders tot een huwelijk werd gedwongen. Zij vluchtte echter naar Haumont, waar zij non werd. Later stichtte zij het franse klooster te Maubeuge, nabij de Belgische grens .....

Gerustelijk mogen wij stellen, dat de Joodse koopman, Nathan Levie Cohen, niets wist omtrent de herkomst en de betekenis van de naam Gonda. Nimmer werd hem iets verteld over het klooster Maubeuge en haar heiligverklaarde abdis.

In de morgen van 5 november 1830 begaf Cohen zich op weg naar het gemeentehuis van zijn woonplaats Lienden in het Gelderse. Middels een geboorte-aangifte, wenste hij aan de wereld kond te doen, dat zijn beminde echtgenote, Sara, dochter van Abraham Fontijn, in de late uren van de vorige dag, hem een gezonde dochter had geschonken. Destijds was Aat Verburgh, burgemeester en, als ambtenaar van de Burgerlijke Stand, moest hij, op die dag, Cohen te woord staan. Hij vroeg de gelukkige vader welke naam hij aan het kind wenste te geven. Wel, zei Cohen, mijn vrouw meent, dat Gutele wel een geschikte naam voor de boorling zal zijn. Zo, zei de burgervader, en wat betekent Gutele? Cohen wist te vertellen, dat Gutele een jiddisje vleinaam

was, afgeleid van duits 'gute' = goede, die een metronym is van de oudtestamentische naam Tobia = goed is de heer, II Kron 17:8. I.p.v. de naam Goede schreef de burgemeester op de geboorte-aangifte Gouda. In de bevolkingsregisters van Lienden en Ophemert speldde men deze naam echter Gonda. Maar op de Joodse begraafplaats te Tiel siert, in hebreeuwse letters, de naam Gutele, haar grafsteen."

■ **Genlias: Grootmoeder Anna Menco** (Menko) trad volgens akte 7 op 2-7-1861 te Heusden in het huwelijk met **Simon van Adelberg**, geb. 02-05-1837 te 's-Hertogenbosch.

Anna Elisabeth de Vries-Menco

■ **HUA** 05-11-1879, geboorteakte Nr. 2136, *"Bij huwelijk ouders (Karel Menco en Beeltje Israel) d.d. 09-07-1885 te Helder dit kind erkend en gewettigd."*
■ **Genlias / In Memoriam: Echtgenoot: Benjamin de Vries**, 16-09-1878 Groningen, huwelijksakte 115, Vlissingen 07-10-1908; ovl 20-03-43 Sobibor. Ouders van Benjamin de Vries: Izak de Vries en Wendelina Rosenbach
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Huisvrouw. Gezinsadres in juni 1941: Herebinnensingel 28, Groningen. Inboedellijst van 16-05-43
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 28: Haar naam staat op de transportlijst van 17 maart 1943: "*Vries de-Menco Anna 3.11.79*".

de Vries-Mestritz

[1650] **Schoontje,** 16-09-1893 Amsterdam, 09-04-1943 Sobibor

Barend Mestritz / Mestriz, 1864 Amsterdam, diamantslijper; ovl. op 20-12-1938 te Apeldoorn en te Muiderberg op 22-12-1938 begr., graf E 19 57.	Saartje Engelsman, 25-8-1865 Kockengen, UTR; 19-02-1943 Auschwitz.
Huwelijksakte 11, Woerden 03-08-1888.	

Hijman Orgel Mestriz, ± 1826 Amsterdam; op 17-12-1917 te Muiderberg begr., graf D I 177.	Heintje (Hijntje) Andries Kwieser, ± 1827 Amsterdam; op 14-12-1896 te Muiderberg begr., graf 27 203 C.	Jozef (Joseph) Nathan Engelsman, 1827/28 Amsterdam; op 29-10-1919 te Amersfoort overleden.	Schoontje Hartog Bakker, 1828/29 Amsterdam; ovl. op 23-11-1908 te Nijkerk; akte 163, Nijkerk 24-11-1908.
Huwelijksakte reg. 1; fol. 38, Amsterdam 15-01-1851.		Huwelijksakte 46, Nijkerk 27-09-1854.	

■ Begraaf Verlof, index 2394 ■ Genlias
■ http://www.tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin64465.htm

Schoontje de Vries-Mestritz

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Schimmelpenningklaan 3, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 55 394 op het Gemeentearchief Amsterdam

■http://**akevoth**.org/genealogy/trompetter/222.htm / **WieWasWie**: Schoontje Mestritz trouwde op 20 augustus 1925 te Amsterdam met [1641] **Benjamin de Vries**, geb. 15 aug 1891 Amsterdam, ovl. 9 april 1943 Sobibor, zoon van Hermanus de Vries en Hendrina Polak; huwelijksakte reg.2E fol. 8v.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 58: Haar naam staat op de transportlijst van 6 april 1943. Haar meisjesnaam is in plaats van Mestritz met Mesritz weergegeven: "Vries de-Mesritz Schoontje 16.9.93". [*In Memoriam* schrijft: *Mestriz*].

de Vries-Norden			
[1651] **Klara,** 03-07-1893 Amsterdam, 30-09-1942 Auschwitz			
Hartog Norden, 16-11-1855 Delft, pensionhouder; ovl. 17-06-1931 te Amsterdam.		Saartje Leefsma, 19-03-1855 Gorredijk; op 29-01-1926 te Amsterdam overleden.	
Huwelijk op 22-11-1882 te Amsterdam.			
Izaak Abraham Norden, 03-06-1829 Delft, vleeschhouwer; ovl. op 24-01-1873 te Delfshaven.	Naatje de Jong, 27-08-1832 's-Gravenhage; op 02-05-1905 aldaar overleden.	David Benjamins Leefsma, 18-08-1829 Gorredijk; ovl. op 29-11-1900 te Amsterdam.	Jette Jacobs Hes, 01-12-1824 Gorredijk; op 06-09-1901 te Amsterdam overleden.
Huwelijk op 20-10-1852 te Delft.		Huwelijk op 27 april 1854 te Gorredijk.	
■ Genlias ■ http://home.hccnet.nl/r.bobbe/hamme/hamme.htm ■ http://www.tomverwaijen.nl/genlevlev.htm			

Klara de Vries-Norden

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Huijgensstraat 24 bis, Utrecht.

■ http://home.hccnet.nl/**r.bobbe**/hamme/hamme.htm:

"*VI.734* **[1651]** *Klara NORDEN, geb. Amsterdam 03-07-1893, overl. Auschwitz 30-09-1942, dr. van Hartog NORDEN (zie V.279) en Saartje LEEFSMA.*

Tr. Amsterdam 29-10-1919 **[1645]** *Jacob (Jacques) de VRIES, handelsreiziger, plisseur, fruithandelaar, geb. Amsterdam 11-06-1882, overl. Auschwitz 30-09-1942, zn. van Meijer Jacob de VRIES, stoffenverwer, winkelier, handelsreiziger, en Alida KAN.*

Uit dit huwelijk:

[...]

2. **[1648]** *Sara de VRIES, geb. Arnhem 11-04-1922, overl. Auschwitz 30-09-1942.*
3. **[527]** *Alida de VRIES, geb. Utrecht 09-12-1924, overl. Auschwitz 30-09-1942.*"

de Vries-Visser			
[1652] **Clara,** 31-05-1885 Amsterdam, 02-07-1943 Sobibor			
Israel Visser, 10-07-1850 Nieuwkerk; op 28-02-1935 te Muiderberg begraven, graf C 71 50.		Judik Salomon Stibbe, 05-06-1858 Zwolle; ovl. op 30-09-1931 te Amsterdam en op 02-10-1931 te Muiderberg begr., graf C 71 49.	
Huwelijk op 10-09-1879 te Amsterdam; choppedatum en -lokatie: 10-09-1879 Rapenburg.			
Samuel Hartog Visser, ± 1823 Amsterdam; begr. 23-04-1905 Zeeburg.	Saartje van Zon, 29-11-1820 Middelburg, ovl. op onbekende datum; dochter van Israel Aron van Zon en Kaatje Machielse;	Salomon Elias Stibbe, 4-3-1800 Zwolle; op 18-1-1884 te Zwolle overleden.	Henderina Berend van Rhijn, 16-9-1819 Hoogeveen; op 11-6-1900 te Zwolle overleden.
Huwelijksakte 52, Middelburg 22-05-1846.		Huwelijk op 3-10-1855 te Hoogeveen.	
■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Akevoth: .../ndbeli/8178.htm ■ Genlias ■ http://www.joodse-voorouders.eu/middelburg/858.htm ■ http://www.levie-kanes.com/humogen_levie/family/humo_/F88856/I233005/			

■ **Akevoth**: **Grootvader Salomon Elias Stibbe** was eerder getrouwd met met **Esther Joel Koopmans**, 2-3-1807 Zwolle, die ± 1854 te Zwolle, Overijssel overleden was. Het huwelijk vond op 13 februari 1834 te Zwolle plaats.

Clara de Vries-Visser

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Koningsweg 111, Utrecht. Op hetzelfde adres woonden **echtgenoot** [1644] **Isaäc de Vries** en **zoon** [1643] **Emanuel de Vries**. Beiden zo als Clara de Vries op 02-07-1943 in Sobibor vermoord.
■ **WieWasWie**: Clara en Isaäc trouwden op woensdag 9 februari 1910 te Amsterdam; huwelijksakte reg.3 fol. 37v.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 194: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 29 juni 1943: "*Visser Clara 31.5.85*".

de Vries-Walg

[1653] **Catharina,** 20-11-1894 Leerdam, 15-12-1942 Auschwitz

Machiel Izaak Walg, 27-05-1861 Leerdam; 15-12-1942 Auschwitz.	Elisabeth van Straten, 12-06-1864 Deil; 15-12-1942 Auschwitz.

Huwelijksakte 13, Deil 14 aug 1889.

Izaäk Machiel Walg, 19-01-1821 Leerdam, slager; ovl. op 18-4-1894 te Leerdam.	Catharina Horneman, 27-03-1825 Boskoop; ovl. op 28-02-1919 te Amsterdam begr. te Leerdam.	Samuel van Straten, 06-06-1837 Beest (Beesd); op 13-08-1920 te Deil overleden.	Alexandrina Cohen, 1830/31 Arnhem; op 14-07-1864 te Deil op leeftijd van 33 jaar overleden.
Huwelijksakte 3, Boskoop 18-04-1852.		Huwelijksakte 9, Deil 22-05-1863.	

■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/d0014/I8118.html
■ Genlias ■ http://philip.voorouders.net/person/12/i_I58/catharina-horneman
■ http://stenenarchief.org/stenen_project/leerdam/leerdam_view.php?editid1=5905

Catharina de Vries-Walg

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Mariastraat 43 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 8 841 op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **Genlias**: Catharina Walg was gehuwd met [1646] **Jacob de Vries**, 07-08-1893 Harlingen, zoon van Benjamin de Vries en Betje Behr; huwelijksakte 77, Leerdam 15-12-1920.

van Vriesland			
[1654] **Samuel Jaques,** 24-02-1880 Gorinchem, 16-07-1943 Sobibor			
Ihaki Eleazer / Eleazar van Vriesland, geb. 1835 Maassluis; op 23-03-1899 te Gorinchem overleden.		Mietje Maritz, 08-05-1840 Gorinchem; op 25-04-1922 te Gorinchem overleden.	
Huwelijksakte 1, Gorinchem 21-01-1862.			
Eleazar Markus van Vriesland, 21-07-1794 Culemborg; ovl. 1844.	Betje Schweidt, 1-03-1806 Maassluis; ald. ovl. 21-11-1883.	Levie/ Levy Maritz/ Mauritz/ Marks, ± 1796 Culemborg, zoon van Alexander Marks en Hesje Marens; ovl. op 01-09-1853 te Gorinchem.	Saartje de Vries, ± 1803 Leerdam, dochter van David Levy de Vries en Rachel Samuel Cohen; ovl. op 17-01-1887 te Gorinchem.
Huwelijksakte 21, Maassluis 12-12-1832.		Huwelijksakte 11, Leerdam 25-08-1836.	
■ Akevoth: .../nathans/297.htm ■ Genlias ■ WieWasWie ■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/d0010/I61360.html			

■ **Van der Hoeven / Bánki**, Joods leven in Maassluis 1688-1942, p. 114: **Grootvader Eleazar Markus van Vriesland** maakte als opzichter in de periode 1841-1843 deel uit van het bestuur van de ringsynagoge te Maassluis.

Samuel Jaques van Vriesland

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Geertestraat 12, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 31 362 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias**: Samuel Jacques van Vriesland was gehuwd met [540] **Roset Vet**, 12-08-1879 Utrecht, dochter van Wolff Vet en Jansje Mozes; huwelijksakte 75, Utrecht 13-2-1907.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 225: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Vriesland van Samuel 24.2.80*."

Esther van Vriesland, 12-12-1926 Gorinchem – 05-10-1942 Auschwitz

■ **Bert Stamkot**, Inleiding van 'Een Dagboek Esther 1942' p. 10: Volgens de '*Vereenvoudigde stamboom van de familie Van Vriesland*' was Esther van Vriesland een **achterkleindochter** van '*Ihaki (Jacques) Eleazar*' van Vriesland en '*Mietje Maritz*'.
P. 16: "*Rond de jaarwisseling van 1941 op 1942 begon Esther een dagboek bij te houden.* [...] *Toch had Esther, misschien niet zo bewust, een gevoel van historisch besef ten aanzien van haar dagboek: 'Laten we hopen dat je oud mag worden, dagboek, maanden, jaren ... Dat ik altijd*

later nog kan zeggen, kijk eens, dit heb ik geschreven, toen ik vijftien jaar was!' Dit besef bleek ook uit het feit dat ze, tijdens de commotie van hun aanhouding op 26 september [1942], *haar schriftjes in de met hun buren gedeelde luchtkoker gooide. Buren, die ze pas vanaf april kende. Het evenoude buurmeisje Corrie ontfermde zich over het dagboek en heeft het sindsdien bewaard, totdat de schriftjes in 1991 aan het Joods Historisch Museum zijn overgedragen.*"

■ **Esther** [**van Vriesland**], Een dagboek 1942, p. 25: "*Gorkum; dinsdag 6 januari 1942*

[…]

Laat in de middag heb ik een oude avondjurk van Sary [1923 – 1942; zus van Esther] *aangetrokken. Zij stond goed. Ik vind het zo leuk, om een avondjurk aan te hebben. Ik wil zo graag fuiven, pret maken, genieten van alles, wat er te genieten valt. Maar nu in deze tijd! Overal: 'verboden voor Joden'. Beroerde tijd. Ik vind het zo beroerd, nu juist in die leuke jaren van 15 – 18. Ik wil zo graag lol maken, veel beleven met jongens, fuiven, enz. Hierbij dagboek, vertrouw ik je mijn intiemste geheim toe.*"

P. 30 en 31: "*Gorkum, zaterdag 10 januari 1942*

"*Aty en Eel gaan vanavond naar een fuifje bij Piet G. Anders ging ik ook altijd, maar nu hoor ik er immers niet meer bij? Mijn hemel dagboek, het doet me pijn! Ik wou, dat ik weer in Gorkum op school was.* […] *Gaan Aty en ik niet ieder onze eigen kant op? Mijn God, dagboek, ik wou, dat we dezelfde kant opgingen. Ik heb mijn eigen fuifjes, zij de hare. Alleen zaterdag en zondag zien we elkaar. Raken we van elkaar af? O God, laat dat niet gebeuren! Ik heb een reuze steun aan haar en zij begrijpt me goed. O, waarom dat alles? Dat alles, alleen door één persoon, die het overal voor de Joden ondraaglijk maakt.*"

P. 42 en 43: "*Gorkum; donderdag 22 januari 1942*

[…] *Ik voel er niks voor om Sabbath te vieren.*"

P. 110: "*Donderdag 30 april 1942*

[…] *Gisteravond stond er in de krant, dat alle Joden over twee dagen een gele ster moeten dragen ter grootte van een handpalm aan de linker kant. Met zwarte letters staat er op: Jood. Een ereteken?* […] *Ik vind het rot. Vooral in de trein. Als alle mensen zo naar je kijken! Afschuwelijk!*"

P. 119 en 120: "*Zondag; 17 mei 1942*

[…] *In de krant stond een artikeltje over mensen, die nu voor de Joden de hoed afnemen, hun plaatsen in de trein en tram voor hen afstaan, enz. Ze waarschuwden de mensen ervoor, anders moeten ze net als de Joden leven. Dat krijgen ze dan als straf.*"

P. 129: "*Dinsdag; 26 mei 1942*

[…] *Over een poosje mogen we niet meer met christenen praten. Dat zou ik afschuwelijk vinden, zo erg!! Verbeeld je, Aty en dan nog zoveel anderen!*"

P. 131 en 132: "*Zondag, 31 mei 1942*

[…] *We hebben vrijdag weer Joodse les gehad en was het weer reusachtig interessant. En toen ik gisteravond naar huis liep, dacht ik over zijn woorden na. Hij sprak over het minderwaardigheidsgevoel dat wij Joden allemaal hebben, dat we tegen ons zelf zeggen, we zijn maar Joden. Hij zei ook, dat de jeugd vergiftigd was. Maar waarvoor leven we dan? Om hier*

nageroepen te worden? Ik weet wel wat het antwoord is: 'om een Joods staat te stichten'. Maar was het maar zover."
P. 138: "*Zondag, 14 juni 1942*
[…] *Er stonden* [in *het krantje*] *weer nieuwe bepalingen in: Niet meer kanoën, roeien, zwemmen en vissen! In een woord: ellendig. Hoe nu de vakantie door te brengen. Fietsen moeten opgegeven worden. Dat laatste vind ik niet het ergste. Ik heb nu helemaal geen zin meer in vakantie. Ik had me er zo veel van voorgesteld! Beroerd, vind ik het.*"
P. 148: "Donderdag, 9 juli 1942
[…] In Groningen moeten 800 Joden de stad verlaten en wij moeten binnenkort naar Polen. Ik heb altijd dolgraag willen reizen, maar zo niet, God. Ik voel me zo echt belabberd.
[…] *Dat gevoel, om weg te moeten … en misschien te sterven. Waarom komen de Engelsen nou niet? Komen ze dit jaar niet meer, dan zijn we verloren.*"
P. 150 en 151: Dinsdag, 14 juli 1942
[…] "Het is zo'n ellendige rottijd. Vanavond gaan er 400 Joden naar Polen, uit Amsterdam. Wanneer wij? […] Tante Mietje zat allemaal te klagen en zei, dat ze liever de gaskraan open zou zetten." [P. 10, stamboom: *Tante Mietje; Mietje Elisabeth Brommet-van Vriesland (1896-1988)*]
P. 162: *Dinsdag, 11 augustus 1942*
[…] "*Het idee, ons in de trein te zetten en dan te weten, dat elke seconde je verder van je ouders brengt en te weten, dat je ze waarschijnlijk nooit meer ziet!*"

[Met dank aan de uitgever, de heer **Toine Maas, Uitgeverij Matrijs**, en de samensteller, de heer **Bert Stamkot**, die zo vriendelijk waren, toestemming tot overname van citaten uit *Esther, Een dagboek* te geven.]

Waas			
[1655] **Simon,** 05-11-1894 Amsterdam, 31-08-1943 Midden-Europa.			
Salomon Waas, 30-05-1866 Amsterdam; ovl. op 13-09-1941 te Amsterdam; begr. 15-09-1941 te Muiderberg, graf 31 18 E.		Eva Wolder, ± 1868 Amsterdam; begr. 20-04-1898 te Muiderberg, graf 29 57 C.	
Huwelijk volgens akte reg.21;fol.10v op 17-08-1892 te Amsterdam.			
Salomon Waas, 04-09-1837 Amsterdam; ald. ovl. op 05-11-1891 en op 08-11-1891 te Muiderberg begr., graf C 22 188.	Eva Salomons, ± 1836 Amsterdam; op 08-02-1907 te Muiderberg begr., graf D B 95.	Simon Isaac Wolder, ± 1832 Amsterdam; **waarschijnlijk** op 28-05-1916 te Muiderberg begr., graf D F 131.	Duifje Israel de Groot, ± 1848 Amsterdam; op 04-03-1896 te Muiderberg begr., graf C 27 63.
Huwelijk op 19-08-1863 te Amsterdam.		Huwelijksakte reg.1;fol.15, Amsterdam 14-01-1857.	
■http://akevoth.org/genealogy/haringman/1143.htm ■ Begraaf Verlof ■http://akevoth.org/genealogy/haringman/1147.htm ■ Genlias			

Simon Waas

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Balijelaan 53 bis, Utrecht. Beroep: Koopman.

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Simon Waas is op 05-10-1942 op transport naar Auschwitz gesteld.

Wachsmann	
[1656] **Marga,** 06-04-1908 Hindenburg, 30-09-1942 Auschwitz	
N.N. (openarch.nl)	N.N. (openarch.nl)
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ https://www.**bundesarchiv.de/gedenkbuch**/directory.html.de?result#frmResults: Marga Wachsmann is in in Zabrze (Hindenburg O.S.) / - / Schlesien geboren en woonde in Breslau. Zij emigreerde naar Nederland, vanuit Westerbork werd zij op transport naar Auschwitz gesteld.

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Staalstraat 15 bis, Utrecht. Beroep: Knipster.

" *Marga Wachsmann was ongehuwd. Zij kreeg in 1940 een kind, dat is ondergebracht in een kindertehuis in Rotterdam. Dit kind heeft de oorlog overleefd.*

Toevoeging van een bezoeker van de website.

Volgens de Sterbebücher van Auschwitz overleed zij op 22 augustus 1942. Deze datum kan afwijken van de officiële sterfdatum zoals na de oorlog vastgesteld door het Ministerie van Justitie."

■ http://**rotterdam.digitalestamboom**.nl/scan.aspx?book=R&id=1189786: Het kind – zoon Herbert Wachsmann – is 07-07-1940 te Rotterdam geboren. In de kolom "Aanmerkingen" op de gezinskaart is o.a. de datum 03-02-1934 en in rood "*no 2 erk. door moeder* [...] *28 aug 40*".
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.1285: "Wachsmann, Marga (6.4.1908, Hindenburg, 22.8.1942) - 23939/1942"

Walg

Mietje Walg op 03-02-1888 te Utrecht op leeftijd van 1 jaar overleden.
[97] **Dina Cohen-W.**, 25-06-1888, Utrecht, Oudkerkhof 10, 12-10-1942 Auschwitz
[542] **Jacob Walg**, 21-11-1889 Utrecht, Oudkerkhof 10, 30-04-1943 Auschwitz

Abraham Walg, 24-12-1856 Leerdam; in 1933 te Rotterdam overleden.	Jetta Hes, 1864 Tiel; in 1914 te Rotterdam overleden.
Huwelijksakte 51, Tiel 21-11-1883.	

Jacob Walg, ± 1816 Leerdam; ovl. 14-3-1889 Utrecht begr. Zandpad A 2 B 1089.	Mietje Denekamp, ± 1816 Amersfoort, op 13-9-1861 overleden.	Meijer David Hes, bakker, 18-12-1830 Tiel; ald. ovl. op 08-09-1873.	Dina Manasse(n), geb. 22-02-1830 Horssen; ovl. 15-03-1902 Rotterdam; begr. Tiel sectie C-rij III, volgnr. 237 grafnr. 17
Huwelijksakte 30, Amersfoort 06-05-1844.		Huwelijk op 13-08-1851 te Horssen.	

■ Akevoth .../hes/9.htm ■ Genlias ■ Website van Tom Verweijen
■ http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I16237.html
■ Jacob Becker, Besneden en begraven ..., p. 400 ■ Digitale Stamboom Rotterdam

Dina Cohen-Walg

■ **HUA** 25-06-1888, geboorteakte nr. 1477
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in april 1942: Alberdingk Thijmstraat 67, Den Haag
Echtgenoot: Eduard Cohen, 13-12-1886 Heinenoord; 12-10-42 Auschwitz

Jacob Walg

■ **HUA** 22-11-1889, geboorteakte nr. 2795
■ **joodsmonument.nl:** Beroep: Schoenmaker**.** Inboedellijst van 11-05-1942**.** Gezinsadres in april 1942: Van der Duynstraat 11 c, Den Haag
"*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd*."
■ **Genlias: Echtgenote: Julia Glaser,** 18-08-1881, Nijmegen, huwelijksakte 10, Arnhem 12-01-1917; [In memoriam: ovl 09-11-1942 Auschwitz]**;** ouders van Julia Glaser: Jonas en Regina Simson
■ **Herinneringscentrum Westerbork, mv. José Martin:** Jacob werd op 03/05-10-1942 in het kamp Westerbork binnengebracht en op 12-11-1942 op transport gesteld naar Auschwitz.

Wallach-Apt

[1659] **Adelheid,** 23-08-1857 Melsungen, 14-05-1943 Sobibor.

Leib Abt, geb. 03-05-1821 Melsungen; ovl. ?	Zerla (Zerline) Spangenthal, geb. 20-11-1826 Spangenberg; ovl. 07-04-1902 Melsungen.

Huwelijk 1851

Salomon Abt, geb. 02-08-1768 Melsungen; ovl. 12-06-1826 Melsungen.	Braune Breine Mändel Hammerschlag, geb. 01-05-1788 Melsungen; ovl. ?	Hona Reuben Levi Spangenthal, geb. 1798 Spangen- berg; ovl. 17-05-1853 Spangenberg.	1e Jette Blach, geb. 1791; ovl. 09-04-1850 Spangenberg. 2e Fradchen Katz, geb. 16-6-1816; ovl. ?
Huwelijk ±1811; Leiser, het eerste kind van vijf bekende kinderen, werd 22-10-1811 geboren.		1e Huwelijk: ±1819; Isaac, het eerste kind van zeven bekende kinderen, werd 01-08-1820 geboren. 2e Huwelijk: ±1838; Hone, het eerste kind van vijf bekende kinderen, werd 13-02-1839 geboren.	

■ https://www.geni.com/people/Adelheit-Wallach/6000000015614747665
■ https://www.geni.com/people/Leib-Abt/6000000015605757550
■ https://www.geni.com/people/Braune-Abt/6000000015605735214
■ https://www.geni.com/people/Zerla-Zerline-Abt/6000000015605475955
■ https://www.geni.com/people/Hona-Spangenthal/6000000013676605193
■ https://www.geni.com/people/Jette-Spangenthal/6000000005103839490
■ https://www.geni.com/people/Fradchen-Spangenthal/6000000015583967708
■https://www.geni.com/people/Braune-Breine-M%C3%A4ndel-Abt/6000000013032954772
■ https://www.geni.com/people/Salomon-Abt/6000000013032192169 ■ In Memoriam
■ https://www.myheritage.de/names/zerla_abt ■ WieWasWie

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Hartingstraat 12, Utrecht.

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Wallach, Adelheid, geb. Apt, geb. 23 augustus 1857 in Melsungen, woonde in Diedenbergen. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 11 mei 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 103: Haar naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943. Slechts haar eerste achternaam is op de lijst geschreven, het geboortedatum is met ??.??.59 weergegeven: "*Wallach Adelheid ??.??.1859*".

■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 16645, Zwolle 16 mei 1950, blijkt, dat Adelheid gehuwd was met **Markus Wallach**. Adelheid en Markus hadden tenminste ene dochter, te weten Ida Wallach, geb. op 31-01-1897 te Hofgeismar (D), ovl. 09-07-1943 Sobibor [**Schelvis**, p. 199: "*Cohen-Wallage Ida 31.1.97*"]. Dochter Ida was getrouwd met **Jacob Mozes Cohen**, geb. 11-05-1893 Almelo, ovl. 03-10-1941 Mauthausen. Jacob Mozes was een van de "*Slachtoffers van de razzia in Enschede en omgeving van 14 september 1941*", **Henny E. Dominicus**, p. 194. Meer in een citaat over deze razzia in de aanmerkingen bij [1498] Sara Schaap-de Vries uit: **Cornelissen**, ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD, Jodenvervolging in Almelo, p. 79 en 80, "*Repressailles - de eerste arrestaties van Almelose Joden*".

<table>
<tr><td colspan="4">Wallbach
[1661] Günther, 08-04-1901 Berlijn, 30-09-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1660] Georg Wallbach, 09-04-1870 Berlijn, 'praktischer Arzt';
op 29-01-1942 te Utrecht overleden, aldaar aan het Zandpad begr., graf 32 C 25 G -.</td><td colspan="2">Hertha Sara Simonsohn,
geb 18-03-1879 Stettin;
ovl. op onbekende datum.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 07-06-1900 ['siebenten Juni eintausenneunhundert'] Stettin</td></tr>
<tr><td>Abraham Moses Wallbach, geb. ?; ovl. na 07-06-1900.</td><td>Mahle Wilhelmina Jacobij, geb. ?; ovl. voor 07-06-1900 Berlin</td><td>Adolf Simonsohn, geb. ±1842; ovl. na 07-06-1900.</td><td>Rosalie Lewin, geb. ?; ovl. na 07-06-1900.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk voor 1870</td><td colspan="2">Huwelijk ? Beide echtelieden woonden 07-06-1900 in Stettin.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie ■ http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=juden_nw&ID=I23420&nachname=SIMONSOHN&modus=&lang=de</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: F.C. Donderstraat 44 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 10 415 op het Gemeentearchief Amsterdam (L-claim, nr. 12 667 / 19 461). Liro-Kaart op het Nationaal Archief in Den Haag.

Georg Wallbach

■ **joodsmonument.nl**: "*Echtgenote heeft de oorlog overleefd*." "*Eén uitwonende zoon van de familie Wallbach heeft de oorlog overleefd. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **Rebecca Schwoch**, Berliner jüdische Kassenärzte und ihr Schicksal im Nationalsozialismus, Ein Gedenkbuch, p. 878:
"***Wallbach, Günther*** *Dr. med.*
geb.: 09-04-1870 te Berlijn
ovl.: 29-01-1942 in Utrecht/ Nederland
toelating [als arts]: 1896
intrekking van de toelating als ziekenfondsarts: 09-12-1938
burgerlijke staat: gehuwd, 2 kinderen
Adressen/ ballingsoorden:
Berlin SO 36, Muskauer Str. 38
(1933+1935+1937)
Nederland (??-09-1939)
Werkzaamheden:
1908 huisarts

Bronnen: RMK 1933, 1935, 1937; CJA: Z 1997/ 47, unsign.; Entschädigungsamt"

Günther Wallbach

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Wallbach, Günther, geb. 08 april 1901 in Berlin, woonde in Berlin. Deportatie: vanuit Westerbork op 31 juli 1944 naar Theresienstadt, Ghetto, op 28 september 1944 naar Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 194, Utrecht 30-01-1953, blijkt, dat Günther Wallbach was gehuwd met **Charlotte Rosalie Cohn**.
■ **Rebecca Schwoch**, Berliner jüdische Kassenärzte und ihr Schicksal im Nationalsozialismus, Ein Gedenkbuch, p. 878:
"***Wallbach, Günther*** *Dr. med.*
geb.: 08-04-1901 te Berlijn
ovl.: in Auschwitz, vernietigingskamp (voor dood verklaard)
toelating [als arts]: 09-06-1925
intrekking van de toelating als ziekenfondsarts: 29-08-1933
burgerlijke staat: ongehuwd
gespecialiseerd in hematologie en stofwisselingsziekten
Adressen/ ballingsoorden:
Berlin W 30, Neue Winterfeldstr. 20
(1933+1935)
Berlin W 30, Motzstr. 40
Den Haag/ Nederland (26-08-1936)
Westerbork, concentratiekamp/ Nederland
Theresienstadt, (Ghetto) (31-07-1944)
Auschwitz, vernietigingskamp (28-09-1944)
Werkzaamheden:
1925 – 1933 assistent-arts in Berlin-Mitte,
Charité, I. Geneeskundig Kliniek en Patholog. Instituut
05-03-1932 Internist

Bronnen: RMK 1933, 1935; List of Displaced German Scholars 1936; CJA: Z 1997/ 47, unsign.; Gedenkbuch (BArch)"

Warendorf

[525] **Adriana Vles-W.,** 03-02-1883 Utrecht, Oudegracht 334, 12-02-1943 Auschwitz
[543] **Arnold**, 20-04-1884 Utrecht, Oudegracht 334, 30-09-1942 Auschwitz

Mozes Leman Warendorf, 4-04-1848 Gouda; ovl. op 22-02-1916 te Den Haag en te Utrecht aan het Zandpad begraven, graf 4 C 8 M -	Duifje Samson, 14-09-1849 Rotterdam; ovl. op 17-03-1918 te Den Haag en te Utrecht aan het Zandpad begraven, graf 4 C 8 M -.

Huwelijksakte 96, Gouda 02-09-1868

Lehman Isaac Warendorf, 12-10-1817 Amsterdam; ovl. op 11-04-1876 te Achtienhoven.	Rebecca (Rebekka Mozes Cats) Catz, 28-04-1823 Gouda; ovl. op 12-11-1913 te Gouda; ald. begr. Boelekade, graf 384.	Samuel Samson, 30-03-1822 Rotterdam; ovl. op 05-04-1876 te Vlaardingen.	Adriana van Wessel, 25-2-1821 Rotterdam; ovl. op 14-1-1901 te Rotterdam.

Huwelijksakte 49, Gouda 27-07-1846.	Huwelijk op 16-12-1846 te Rotterdam

■ Genlias ■ Zandpad

- http://www.vandenhaak.com/Genealogie/ParenteelGosselaar/ParenteelNathanGodslaars.html#p1071091621

■ **Tom Verwaijen**, Joods Gouda, ..., p. 223: [Grootvader] "***Lehman Isaac Warendorf***, *de oudste zoon [van Isaac Levie Warrendorf en Beletje Mozes Hoepelman (T. Verwaijen, p. 223)], werd geboren op 12 oktober 1817 in Amsterdam en overleed op 11 april 1876 in Achttienhoven. Hij trouwde, op 29-jarige leeftijd, op 27 mei 1846 in Gouda met Rebecca Mozes Cats. Lehman en Rebecca kregen vijftien kinderen, allen in Gouda geboren.*
[P. 165] [Grootmoeder] ***Rebecca Mozes Cats*** *werd geboren op maandag 28 april 1823 om 3.00 in het ouderlijk huis Achter de Vischmarkt. Haar geboorte werd aangegeven door haar vader Mozes Aäron Cats en getuigen Hendrik Sliederegt, 30 jaar, "verwers-en glazenmakersknegt", en Pieter Pierson, 58 jaar, "geëmployeerde bij de Burgerlijken Stand". Zij trouwde op 27 mei 1846 met Lehman Isaac Warendorf. [...] Huwelijksgetuigen waren haar behuwd halfoom Levie Joseph Sanders, 53 jaar, koopman, Salomon Coenen, 86 jaar, zonder beroep, Levie Isaac de Vries, 72 jaar, zonder beroep, en Jacob Simons, 37 jaar, vleeshouwer. Lehman overleed op dinsdag 11 april 1876 in Achttienhoven. Rebecca overleed in haar huis aan de Kleiweg 14 op woensdag 12 november 1913 om 8.00 uur. Haar overlijden werd aangegeven door haar behuwd zwager Isaac Salomon Cats, 79 jaar, vleeshouwer, en Salomon Seijffers, 54 jaar, koopman. Zij werd begraven op de begraafplaats aan de Boelekade, grafnummer 384.*"

■ **Genlias: Broer: Simon Warendorf**, 01-06-1874 Utrecht, was gehuwd met Marana van der Sluis, 1885 of 1886 Arnhem; huwelijksakte 91, Arnhem 19-4-1906. Ouders van Marana van der

Sluis: Elias van der Sluis en Frederika Meijer. Simon Warendorf was fabrikant, Elias van der Sluis was makelaar.
Broer: Louis Warendorf, 15-01-1872 Utrecht, was gehuwd met Anna Josephina Elias, 1878 of 1879 Strijp; huwelijksakte 1204, Utrecht 15-11-1921. Ouders van Anna Josephina Elias: Samuel Elias en Henriette Denekamp. Simon Warendorf was weduwnaar van Charlotte Elias. Louis Warendorf is op 08-06-1929 te Utrecht op leeftijd van 57 jaar overleden; overlijdensakte 1042, Utrecht 10-06-1929.
Zus: Betsij Warendorf, 07-07-1876 Utrecht, was gehuwd met Abraham Jacob Vles [zwager van 525 en 543] 1861 of 1862 Zutphen; huwelijksakte 429, Utrecht 23-8-1898. Ouders van Abraham Jacob: Jacob Joseph Vles en Elisabeth van der Meer
Zus: Adriana Johanna Rosina Warendorf, geb. 30-12-1877 Utrecht , is op 25-3-1881 te Utrecht op leeftijd van 3 jaar overleden; overlijdensakte 532, Utrecht 26-3-1881.
■ **HUA [Het Utrechts Archief] 839-4: N.V. Papiergroothandel en papierwarenfabriek voorheen M.L. Warendorf te Utrecht**
"De papierhandelaar Mozes Warendorf (geb. Gouda 5 april 1848) kwam op 9 juni 1870 vanuit Gouda naar Utrecht, samen met zijn echtgenote Duifje Samson. Het echtpaar kreeg acht kinderen, die te Utrecht geboren werden tussen 1872 en 1884. Warendorf wordt in de adresboeken voor het eerst genoemd in 1871/72; hij was toen 'Fabriekant in Papierenzakjes'. In 1873/74 wordt bij zijn naam vermeld: 'Papierhandel. & fabrik. v. winkelzakken'. Vanaf 1881/82 wordt hij ook grossier in papieren genoemd. Warendorf woonde de eerste twaalf jaar met zijn gezin achtereenvolgens op de adressen Oosterkade K 34 (= 17), Singel K 216 (= Tolsteegsingel W.Z. 6), Lijnmarkt E 39 (= 30), Voor Clarenburg D 503 (= 12) en Oudegracht E 98 (= 37, 37bis). Op deze adressen was tevens zijn bedrijf gevestigd. In 1882 verhuisde Warendorf naar het adres waar de fabriek tot 1990 zou blijven: Oudegracht A 70 (gewijzigd in achtereenvolgens Oudegracht Tolsteegzijde 170 en Oudegracht 334). Mozes Warendorf verhuisde in 1899 van de Oudegracht naar Stationsstraat 9. Op 12 april 1900 vertrok hij met zijn echtgenote en de drie jongste kinderen naar Den Haag.
*De twee oudste zoons, Louis (geb. 15 januari 1872) en Simon (geb. 1 juni 1874), hadden de fabriek inmiddels overgenomen. Zij richtten per 30 januari 1891 de 'Firma M.L. Warendorf, Papiergroothandel & Papierwarenfabriek' op * . In 1921 was het adres Oudegracht 332/334. Louis Warendorf woonde toen op Oudegracht 334bis; Simon Warendorf verbleef zonder vaste woonplaats in het buitenland. Op 28 februari 1923 trok Simon Warendorf zich terug als vennoot. Louis Warendorf zette de handelszaak onder dezelfde naam voort. Na zijn overlijden werd de zaak per 1 oktober 1929 met recht van firmanaam overgedragen aan Jan Lucas Meihuizen (geb. Hoogezand 19 juli 1893).*
Op 22 november 1929 werd een naamloze vennootschap opgericht onder de naam "N.V. Papiergroothandel en papierwarenfabriek voorheen M.L. Warendorf". Directeur Meihuizen vestigde zich in 1930 op het adres Oudegracht 334bis. Vanaf 1938 omvatte het bedrijf tevens een kartonnagefabriek en een drukkerij.
Met ingang van 31 december 1941 werd de naamloze vennootschap ontbonden. De zaak werd door J.L. Meihuizen voortgezet voor eigen rekening en risico onder de naam 'Papiergroothandel

en Papierwarenfabriek voorheen M.L. Warendorf'. Na het overlijden van J.L. Meihuizen op 4 november 1984 kwam de onderneming op naam te staan van zijn weduwe, mevrouw T.H. Meihuizen-Tichelaar. De zaak werd nu aangeduid als "Warendorf Papier". Met ingang van 1 januari 1988 werd de papierwaren- en kartonnagefabriek opgeheven. Het bedrijf verhuisde in 1990 naar Oudegracht 401cc. Na het overlijden van mevrouw Meihuizen werd haar zoon Hugo Herbert, die al sinds 1984 de zaak dreef, de nieuwe eigenaar."

Adriana Vles-Warendorf

■ **HUA** 05-02-1883, geboorteakte nr. 303

■ **Genlias: Echtgenoot: Robert Vles**, 1869 of 1870, Zutphen, huwelijksakte 128, Utrecht 07-04-1903; ouders van Robert Vles: Jacob Joseph Vles en Elisabeth van der Meer

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Pedicure. Adres in Den Haag: Sweelinckstraat 129
Laatste burgerlijke staat: Weduwe

Arnold Warendorf

■ **HUA** 22-04-1884, geboorteakte nr. 890

■ **joodsmonument.nl**: Adres in Leiden: Witte Rozenstraat 48 a

<table>
<tr><th colspan="4">Watermann</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1663] John Jack, 19-03-1937 Den Haag, 06-10-1944 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1662] August Watermann, 25-04-1890 Marienhafe; ovl. ??-10-1944 Auschwitz.</td><td colspan="2">[1664] Deena Vecht, 23-12-1911 Amsterdam; 06-10-1944 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Akevoth: "married in Germany but registered marriage in Holland in Assen 29/06/1894"
Huwelijk: 31-08-1935 London (http://www.maxvandam.info/humo-gen/family.php?database=humo_&id=F7867)</td></tr>
<tr><td>?</td><td>?</td><td>Aaron Vecht, 26-04-1886 Elburg; ovl. 29-03-1965; begr. Muiderberg 31-03-1965.</td><td>Maria Stodel, geb. 23-04-1888 Norderney (D); ovl. 24-10-1977 Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="2">?</td><td colspan="2">Huwelijk op 23-02-1910 te Amsterdam, akte reg. 6A; fol. 5v.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Begraaf Verlof ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/haringman/2869.htm
■ In Memoriam ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Tweede Korte Baanstraat 2 a-bis, Utrecht.

August Watermann

■ http://www.**aerztekammer-hamburg.de**/funktionen/aebonline/pdfs/1167989000.pdf:
"*Aus der Serie '**Entrechtet, verfolgt, vertrieben – jüdische Ärzte in Hamburg 1933–1945**': Clara Happel, Nathan Costa und August Watermann, Hamburgs erste Psychoanalytiker*

und ihre Schicksale nach 1933

Von Anna von Villiez:

*August Watermann vluchtte 1934 naar Nederland waar hij zich vestigde in Amsterdam. Daar naam hij verplichtingen in de 'Beweging van de psychoanalyse' op zich en was wezenlijk betrokken bij de oprichting van de Nederlandse genootschap van de psychoanalytici om J.H.W. van Ophuijsen. Zijn lot leek aanvankelijk een gunstige wending te nemen, hij trachtte zich in de nieuwe omgeving te integreren. In 1934 trouwde hij met de Nederlandse Deena Vecht, 1937 werd een zoon geboren. Al in 1938 deed de familie vergeefse moeite in de VS te emigreren, omdat de situatie in Europa dreigde te escaleren. Na de bezetting van Nederland door het nationaalsocialistische Duitsland werd de kleine familie in het doorgangskamp Westerbork gebracht en vandaar op 18 januari 1944 op transport naar Theresienstadt gesteld. Later moest de familie naar Auschwitz waar zij in oktober 1944 vermoord werd.****

[Vgl. hierover: Karen Brecht/Volker Friederich/Ludger, M. Hermanns u. a.: „Hier geht das Leben auf eine sehr merkwürdige Weise weiter...“. Zur Geschichte der Psychoanalyse in Deutschland, Hamburg 1985, hier S. 76 ff.]"*

Synagoge van Elburg

Deena Watermann-Vecht

Grootouders van Deena waren van vaderskant **Mozes Vecht**, geb. 31-10-1853 Elburg, ovl. 11-04-1933 Amsterdam, en **Diena van Hamburg**, geb. 07-03-1854 Elburg, ovl. 24-09-1943 Auschwitz*****. Zij trouwden in 1880.

Grootouders van moederskant: **Jacob Stodel**, geb. 06-09-1859 Amsterdam, begr. 27-08-1935 Muiderberg, graf E 5 52, en **Jette (Gitta) de Löwe**, geb. 16-10-1884 Norden (D), ovl. 19-06-1941 Amsterdam, begr. 20-06-1941 Muiderberg, graf E 5 53. Zij traden op 07-06-1887 te Norden (D) in het huwelijk; "*married in Germany but registered marriage in Holland in Assen 29/06/1894*".*****

■ **Het Joodsche Weekblad** van 20 juni 1941, p9: “*Heden overleed onze lieve Moeder, Behuwd-Groot- en Overgrootmoeder*

Mevrouw JETTE STODEL geboren DE LÖWE,
in den ouderdom van ruim 76 jaar. Diep betreurd door ons allen.
Uit aller naam:
S. STODEL.
Amsterdam, 19 Juni 1941. 24 Siwan 5701. Rubenstraat 76.
De begrafenis zal plaats vinden Vrijdag 20 Juni te half twee vanaf N. Kerkstraat 127 naar Muiderberg."

***** ■ Begraaf Verlof ■ http://akevoth.org/genealogy/haringman/2813.htm
■http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/I5555.html

Waterman-de Leeuw

[545] **Sophia,** 10-04-1879 Utrecht, Massegast 7, 15-10-1942 Auschwitz

Manuel (Emanuel) de Leeuw, 07-07-1841 Leiden; ovl. op 11-02-1920 te Rotterdam.	Jetje de Jong, 09-12-1838 Naaldwijk; ovl. op 11-01-1926 te Rotterdam.
Huwelijksakte 29, 's-Gravenzande 03-10-1867	

Samuel Abraham de Leeuw, vleeshouwer, geb. 05-11-1809 Aarlanderveen; ovl. 21-08-1872; zoon van Abraham Gabriel de Leeuw en Schoontje Jacobs.	Betje Gonsenheim (ook: Elisabeth Gonzenheimer), geb. 28-04-1812 Moordrecht; ovl. 06-06-1866, dochter v. Manuel Hartog Gonsenheimer en Sara Abrahams.	Izak (Izaäk) de Jong, 10-10-1803 Naaldwijk; ovl. op 05-01-1883 Naaldwijk.	Annetta Hijmans van der Stam, ± 1809 Zegwaart; ovl. op 20-04-1892.
Huwelijksakte 2, Moordrecht 21-04-1833		Huwelijksakte 16, Naaldwijk 31-08-1830	

■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ https://www.geni.com/people/Samuel-Abraham-de-Leeuw/6000000014458208269 ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Zandpad ▪ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin/humo9_/F19630/I52588/ ■http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~herediasittig/pp/d0027/I38427.htmhtt ■ ps://www.genealogieonline.nl/genealogie-schutijser/I24544.php

■ **Digitale Stamboom Rotterdam**: **Broers** en **zussen**: **Elisabeth** de Leeuw 1873, **Samuel Abraham** de Leeuw 1875-1895, **David** de Leeuw 1881 en **Brans** de Leeuw 1882.

Sophia Waterman-de Leeuw

■ **HUA** 12-04-18769, geboorteakte nr. 725
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres: Batavierenstraat 23, Rotterdam
Echtgenoot: Barend Waterman, 26-4-1871 Amsterdam; 15-10-42 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte reg. 4; fol. 27, Amsterdam 10-02-1897; Barend Waterman was zoon van Michaël Waterman en Leentje Levi.]

"Barend Waterman en Sophia de Leeuw kregen zeven kinderen. Een zoon Emmanuel en een zoon Abram overleden voor de oorlog, in respectievelijk 1928 en 1907. Twee kinderen overleefden de oorlog. De andere drie kinderen waren Meijer, Samuel en Michiel. Toevoeging van een bezoeker van de website"

Wechselmann	
[1665] **Edith Anna Amalie,** 04-03-1931 Hannover, 23-07-1943 Sobibor	
[1666] Erhard Eduard Wechselmann, 19-11-1895 Michowitz; 23-07-1943 Sobibor.	[1667] Ernestine Schmidt, 25-03-1898 Breslau; 23-07-1943 Sobibor.
Huwelijk 23-03-1923 Breslau	
■ bundesarchiv.de/gedenkbuch ■ In Memoriam ■ http://**denhaag.digitalestamboom.nl**/(S(5y225tfocpstcomryu30ltyi))/scan.aspx?book=R&id=270432	

■ http://**denhaag.digitalestamboom.nl**/(S(5y225tfocpstcomryu30ltyi))/scan.aspx?book=R&id=270432:

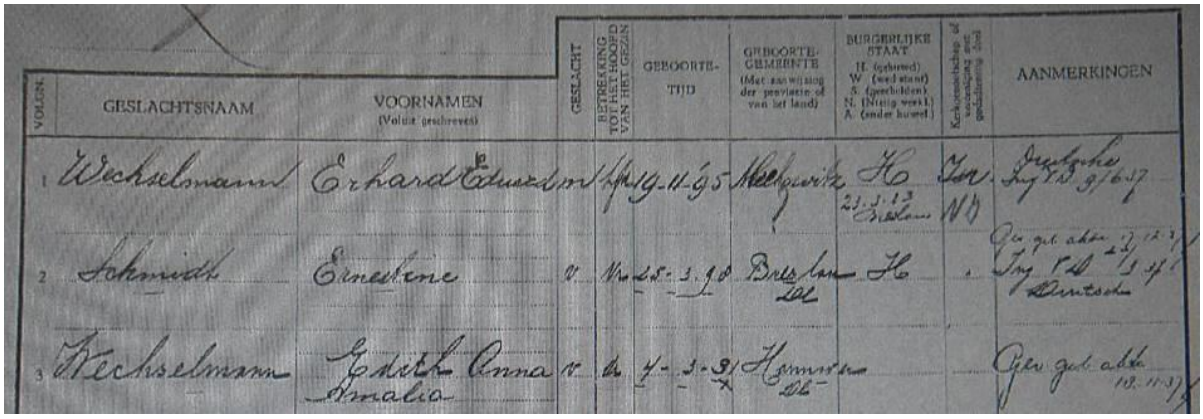

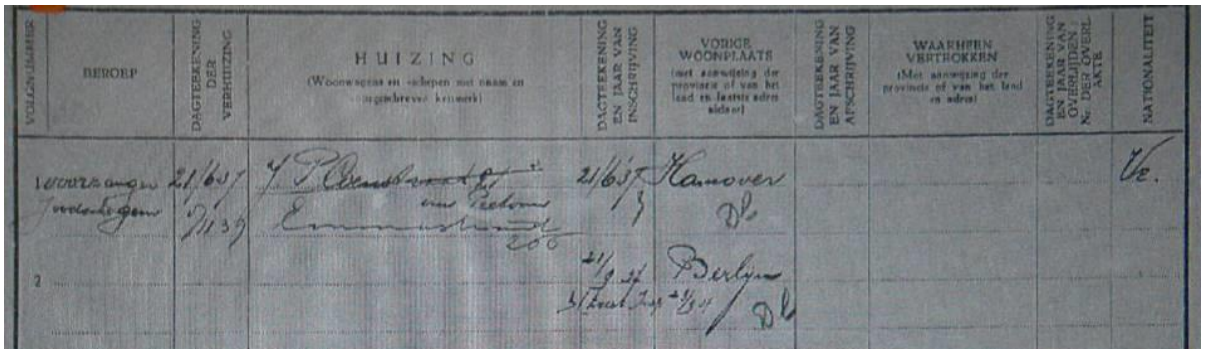

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Obrechtstraat 42 bis en/of 44 bis.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 237 en 239: De namen van Edith Anna Amalie en haar vermoedelijke ouders staan - van moeder slechts de meisjesnaam - op de transportlijst van 20 juli 1943: "*Schmidt Ernestine 25.3.98*", "*Wechselmann Edith 4.3.31*" en "*Wechselmann Erhard 19.11.95*".

Edith Anna Amalie Wechselmann

■ **bundesarchiv.de/ gedenkbuch**: Wechselmann, Edith Anna Amalie, geb. 04 maart 1931 in Hannover, woonde in Hannover. Deportatie: vanuit Westerbork 20 juli 1943, Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 23 juli 1943, Sobibor, voor dood verklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Obrechtstraat 42 bis
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Edith Anna Amalie Wechselmann tot 31-08-1941 had bezocht: M v Reedestraat 4.

Erhard Eduard Wechselmann

■ **Peter Schulze**, Juden in Hannover, p. 54:
„[…] *1. Ausgabe 1935* […]

Juden in Hannover

Jüdische, jüdisch versippte und getarnte Firmen, Geschäfte, Händler, Handwerker, Banken, Rechtsanwälte, Aerzte und Einzelpersonen usw. usw. in Hannover

[…]
Seiden- Samt- u. Spitzenhandlungen.
[…]
Wechselmann, Erhard, Vertreter [vertegenwoordiger], *Hohenzollernstr. 21*
[…]“
■ www.**schiltmeijer**.nl/Plaatsnamen/Begraafplaatsen/Joodse [...] Hoofddorp[...]:
Erhard Eduard Wechselmann was Voorzanger te Den Haag.
■ **Het Joodsche Weekblad**, 9 mei 1941, p. 8:

LIEDERENAVOND VAN WECHSELMANN

UTRECHT. De bekende zanger en zangleeraar E. E. Wechselmann, Utrecht (vroeger Den Haag), zal op Donderdag 15 Mei a.s. (Lag Baomer), begeleid door den bekenden pianist L. Belitzer, in de groote zaal van K. en W. te Utrecht, een liederenavond geven.

Het programma omvat uitsluitend liederen van Joodsche componisten, o.m. van Gustav Mahler, Max Kowalski, Mario Castelnuovo, Tedesco, Leo Blech.

■ **Het Joodsche Weekblad,** nr. 9, 6-6-1941, p. 8:

Liederenavond E. E. Wechselmann

UTRECHT. In de groote zaal van „Kunsten en Wetenschappen" alhier heeft de bariton E. E. Wechselmann, begeleid door den pianist L. Belitzer, een liederenavond gegeven, waarop liederen van Joodsche componisten ten gehoore werden gebracht.

In het middelpunt van het programma stonden de „Lieder eines fahrenden Gesellen" van Gustav Mahler, voorafgegaan door liederen van Leo Blech, Erich J. Wolff en Mario Castelnuovo—Tedesco (de laatste op teksten van Heine). Na de pauze volgden liederen van Max Kowalski, waaronder een reeks uit „Pierrot Lunaire" van Albert Giraud.

De kunstenaar, die over een omvangrijken baritonstem beschikt, was op zijn best, waar hij gelegenheid had, van zijn scherp teekenende voordrachtskunst blijk te geven, zooals dit vooral in de zeven liederen uit „Pierrot lunaire" van Kowalski het geval was. In de liederen van Mahler toonde Wechselmann echter even goed aan de eischen te voldoen, die het lyrische wezen van deze liederen den zanger stelt.

De begeleiding van den heer Belitzer beantwoordde ten volle aan de soms groote muzikale moeilijkheden van de voorgedragen liederen en paste zich met veel begrip bij de opvatting van den zanger aan.

Het talrijke publiek schonk den kunstenaar veel bijval. Hij moest ten slotte nog twee van de bekende Jiddisje liederen „Freitag oif der Nacht" en „Gut Jonteff" zingen.

■ **Het Joodsche Weekblad,** nr. 20, 22 augustus 1941, p. 9:

GEMENGD JOODSCH JEUGDKOOR TE UTRECHT

UTRECHT. Sinds kort is deze gemeente een nieuwe instelling rijker en wel een gemengd Joodsch jeugdkoor. Het staat onder leiding van den heer E. E. Wechselmann, die reeds te Den Haag op het gebied van den jeugdzang goede resultaten mocht boeken. Er worden Palestijnsche en andere Joodsche volksliederen ingestudeerd, die over eenigen tijd op een uitvoering ten gehoore zullen worden gebracht.

Doch in de eerste plaats beoogt het koor de Joodsche jeugd te leeren zingen. De repetities worden elken Dinsdagavond van half acht af gehouden in een der lokalen van het Centraal Israëlietisch Weeshuis, Nieuwe Gracht 92..

Iedere Joodsche jongen of meisje kan zich aldaar op den genoemden tijd als lid van het koor laten inschrijven. Er zijn geen kosten aan de deelname verbonden.

van Weenen

[1668] **Juliette Thecla,** 19-06-1920 Nijmegen, 30-04-1943 Sobibor

Abraham van Weenen, geb. 20-07-1884 Tiel, eerste luitenant der infanterie; ovl. 1964.	[1669] Therese Mendels, 28-07-1897 Stad-Almelo; 21-5-1943 Sobibor.

Huwelijksakte reg. 5E; fol. 17v, Amsterdam 26-06-1919.

Bernard van Weenen, 28-04-1841 Den Bosch; ovl. op 26-11-1908 te Tiel; ald. begr. sectie C - rij IV, volgnr. 250, graf 5	Sara Kahn, 08-09-1844 Bodegraven; ovl. 19-04-1921 Rotterdam	Emanuel Mendels, 04-10-1867 Almelo; ovl. 1939; zoon van Simon Wolf David Mendels en Therese Meijers.	Thecla Marx, 14-04-1873 Köln; 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 11].

Huwelijksakte 58, Tiel 10-11-1876. Sara was eerder weduwe van Falk Manassen.	Huwelijksakte 54, Almelo Stad 05-08-1896: Huwelijk op 22-05-1896 te Keulen.

■ J. Becker, Besneden en begraven ..., p. 186 en 402 ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ http://www.geni.com/people/Abraham-van-Weenen/6000000018821560749 ■ http://www.geni.com/people/Emanuel-Mendels/6000000012785729773 ■ WieWasWie

Juliette Thecla van Weenen en Therese Mendels

■ **joodsmonument.nl:** Adres in juni 1941: Prof. Wentlaan 17, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 6290 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."

"*Juliette Thecla van Weenen werd gedwongen met haar moeder naar Amsterdam te verhuizen. Moeder en dochter vestigden zich in de Maasstraat. In oktober 1942 schreef Juliette een kaartje naar een vriendin dat ze op weg was naar Westerbork. Het kaartje had ze uit de trein gegooid. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 85 en 114: Juliette Thecla's naam staat op de transportlijst van 27 april 1943: "*Weenen van Juliette 19.6.20*". Van haar moeder staat slechts de meisjesnaam op de transportlijst van 18 mei 1943: "*Mendels Therese 28.7.97*".

<table>
<tr><td colspan="4">Weil
[1670] Alfred Abraham, 22-05-1936 Meisenheim; 06-10-1944 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hugo Emanuel Weil, geb 31-07-1907 Meisenheim; ovl. 14-03-1979 Amstelveen.
"Alleen Hugo Weil overleefde de oorlog en huwde enkele jaren daarna in Amsterdam met Ruth Reich, wiens echtgenoot Jules Loszynski de Holocaust niet heeft overleefd."
"Hugo überlebte Auschwitz und konnte von einem "Todesmarsch" fliehen"</td><td colspan="2">[1671] Hedwig Mayer, 01-04-1911 Kusel; 06-10-1944 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 10-10-1934 te [D-66869] Kusel</td></tr>
<tr><td>Jakob Weil, geb. 12-10-1863; "Jakob war [31-05-] 1937 nach einem Treppensturz verstorben"</td><td>[1672] Friederike Stein, 08-02-1875 Hürben; 07-05-1943 Sobibor</td><td>[1315] Oskar Mayer, geb. 14-11-1883 Kusel; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p.54].</td><td>[1316] Rosa (Rosette) Kann, 09-12-1880 Rheinböllen; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p.54].</td></tr>
<tr><td colspan="2">Friederike was de tweede echtgenote van Jakob. Huwelijk: ±1906; Hugo Emanuel, het enige bekende kind, werd 31-07-1907 geboren.</td><td colspan="2">Huwelijk 23-12-1909 [D-55494] Rheinböllen</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.alemannia-judaica.de/meisenheim_synagoge.htm ■ joodsmonument.nl
■ https://www.geni.com/people/Jakob-Weil/6000000041427743191
■https://www.geni.com/people/Friederike-Weil/6000000041427915987 ■In Memoriam</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Van Speijkstraat 11, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 30 429 op het Gemeentearchief Amsterdam. "*Eén verwant heeft de oorlog overleefd*."
"*Alfred Abraham Weil was een zoon van Hugo Emanuel Weil en Hedwig Maijer en een kleinzoon van Friederike Weil-Stein.*
Stadsarchief Amsterdam, archiefkaart Hugo Emanuel Weil."

Alfred Abraham Weil

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch:** Weil, Alfred Abraham, geb. 22 mei 1936 in Meisenheim, woonde in Meisenheim. Deportatie: vanuit Westerbork op 04 september 1944 naar Theresienstadt, Ghetto; op 04 oktober 1944 naar Auschwitz; voor dood verklaard.
■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Alfred Abraham Weil is op 04-09-1944 op transport naar Theresienstadt gesteld en van daaruit op 04-10-1944 naar Auschwitz doorgestuurd; "*overleden Auschwitz 06-10-1944*".

Hedwig Weil-Maijer

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Weil, Hedwig, geb. Mayer, geb. 01 april 1911 in Kusel, woonde in Mainz. Deportatie: vanuit Westerbork op 04 september 1944 naar Theresienstadt, Ghetto; op 04 oktober 1944 naar Auschwitz; voor dood verklaard.

Friederike Weil-Stein

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Weil, Friederike, geb. Stein, geb. 08 februari 1875 in Hürben, woonde in Hürben. Deportatie: vanuit Westerbork op 04 mei 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 07 mei 1943, Sobibor; voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 93: Haar naam staat op de transportlijst van 4 mei 1943: "*Weil-Stein Frederika 8.2.75*".

<table>
<tr><td colspan="4">Weiman
[546] Lion, 25-03-1900 Utrecht, Kromme Rijn 3, 13-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Aaron Weiman, 29-09-1868 ‘s-Gravenhage, meubelmaker; 22-10-42 Auschwitz.</td><td colspan="2">Mietje te Korte, pettenmaakster, 07-05-1869 Rotterdam; ald. 28-02-1942 ovl. en begr.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk vond plaats op 18-06-1892 te Rotterdam</td></tr>
<tr><td>Wolff Wijnman (Weiman), 02-12-1847 ‘s-Gravenhage, muzikant, koopman; ovl. op 28-07-1925 te ‘s-Gravenhage.</td><td>Mietje Frank, 12-05-1846 ‘s-Gravenhage, dienstbode; op 07-10-1934 te ‘s-Gravenhage overleden</td><td>Samuel Salomon te Korte, 28-06-1841 Zaltbommel; op 02-03-1903 te Rotterdam overleden.</td><td>Mietje Ossendrijver / Ossedrijver, 07-06-1834 Rotterdam; ovl. op 29-04-1897 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 20-05-1868 te 's-Gravenhage</td><td colspan="2">Huwelijk op 24-04-1867 te Rotterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">▪ Akevoth: .../ossendrijver/615.htm ▪ Akevoth: .../ossendrijver/608.htm
▪ Akevoth: .../ossendrijver/353.htm ▪ Digitale Stamboom Rotterdam en Den Haag ▪ Genlias</td></tr>
</table>

Tweede huwelijk van **grootvader Samuel te Korte**: ± 1898 met **Elizabeth Eijl**, geb. 5-2-1849 Rotterdam; ovl. 5-8-1914 Rotterdam

■ **joodsmonument.nl**: [**Vader**] *"Aaron Weiman was een zoon van Wolff Wijnman en Mietje Frank. Hij was getrouwd met Mietje te Korte, dochter van Samuel Salomon te Korte en Mietje Ossedrijver. Het echtpaar kreeg dertien kinderen: Wolff, Rachel (overleden in 1935), Abraham (jonggestorven), Lion, Abraham, Salomon, Emanuel, Levie, Maurits en vier kinderen die mogelijk de oorlog hebben overleefd.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
"*Uit de begraafboeken van de Joodse begraafplaats te Rotterdam is bekend dat* [**moeder**] *Mietje de Korte aldaar is begraven.*"

■ **Genlias: Broer: Abraham Weiman** is op 30-4-1900 te Utrecht op leeftijd van 1 jaar overleden; overlijdensakte 787, Utrecht 2-5-1900.

Lion Weiman

■ **joodsmonument.nl:** Adres in Delft: Koningsplein 27

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 22: Hij staat als "*Levie Weiman 5.3.00*" op de transportlijst van 10 maart 1943.

<table>
<tr><td colspan="4">Weinberg
[1673] Herman Bernard, 23-01-1910 Rotterdam, 31-03-1944 onbekende plaats</td></tr>
<tr><td colspan="2">Bernard Weinberg,
30-12-1871 Groningen, apotheker;
op 16-01-1947 te Laren overleden.</td><td colspan="2">Caroline Cats, 12-12-1877 Rotterdam;
op 08-02-1941 te Rotterdam overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 17-09-1908 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td>Heiman Eliazer Wijnberg/ Weinberg, 13-08-1841 Leek [of 10-08-1841 Leek Geni]; ovl. op onbekende datum; zoon van Eleazar Weinberg en Rosie Aptroot;</td><td>Bina Barend(s) Gast, 12-12-1848 Groningen]; ovl. op onbekende datum; dochter van Barend David Gast en Schoontje Krijn;</td><td>Salomon Jacob Cats, ± 1843 Rotterdam; ovl. op 10-07-1918 te Rotterdam.</td><td>Elizabeth de Graaff, 20-08-1848 's Hage; ovl. op 31-12-1927 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 163, Groningen 09-06-1870.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 110, Gouda 20-08-1873.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.joodse-voorouders.eu/Heiman%20Mozes%20Aptroot/85.htm
■ http://www.joodse-voorouders.eu/Heiman%20Mozes%20Aptroot/61.htm
■ joodsmonument ■ Digitale Stamboom Rotterdam
■ https://www.geni.com/people/Bernard-Barend-Baruch-Gast/6000000015284253752
■ Genlias ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **E.P. Boon e. a.**, De Joodse inwoners van de stad Groningen en omstreken 1549 - 1945 en hun begraafplaatsen aldaar, band II, 1870 - 1945, p. 1020: **Grootvader Heiman Wijnberg**,

komende van Nietap (gem. Ren), woonde vanaf 1853 te Groningen, in 1866 is hij vertrokken naar Almelo. In de rubriek "*bijzonderheden*" staat "*in huw.akte Weinberg, ondertekend Wijnberg*".

Herman Bernard Weinberg

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Nieuwegracht 65 bis, Utrecht.
"*Herman Bernard Weinberg (roepnaam Hans) was een zoon van Bernard Weinberg en Caroline Cats. Hij was student in Utrecht.*
Herman Bernard Weinberg was verloofd met een niet-joodse vrouw. De broer en vader van de verloofde waren lid van de NSB en van de SS. Op 26 januari 1943 heeft de broer een brief gestuurd aan de Commandant Politie Utrecht waarin hij Herman Bernard Weinberg aangeeft. Hierop zijn de verloofden samen ondergedoken, vermoedelijk in Breda. Zij zijn gearresteerd, waarna Herman Bernard via Westerbork op transport is gesteld naar het oosten. De verloofde heeft de oorlog overleefd.
Toevoeging van een bezoeker van de website
Nationaal Archief, Archief Bijzondere Rechtspleging, inv. nr. 27 852"

■ **Herinneringscentrum Westerbork, Gerard Rossing**: Herman Bernard Weinberg is "*vanuit Vught via Westerbork op 21-09-1943*" op transport naar Auschwitz gesteld.

Weiss	
[1675] **Edith,** 19-10-1929 Berlijn, 16-07-1943 Sobibor	
Hermann Weiss	N.N. Loewinsohn
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Havikstraat 18 bis, Utrecht.
"*Edith Weiss werd in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor. [...]*
J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 86"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Weiss, Edith, geb. 19 oktober 1929 in Berlin, woonde in Berlin. Deportatie: vanuit Westerbork op 13 juli 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 16 juli 1943, Sobibor; voor dood veklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3 Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: De naam van **Edith Weisz**, Havikstraat 18 bis, staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Edith Weiss tot 31-08-1941 had bezocht: M v Reedestraat 4

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 225: Haar naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943. In plaats van dubbel-**s** is er **sz** geschreven: "*Weisz Edith 19.10.29*".

<table>
<tr><td colspan="4">Weiss
[1674] Bettij, 03-12-1923 Berlijn, 05-03-1943 Sobibor
[1676] Hanny Cohen-W., 08-10-1922 Berlijn, 05-03-1943 Sobibor
[1677] Rita, 29-04-1925 Berlijn, 05-03-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1678] Sally Weiss, 30-03-1897 Krojanke; 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 14]</td><td colspan="2">[1679] Paula Studzinsky, 16-09-1901 Witten; 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 14].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk op 17-9-1908 te Rotterdam.</td></tr>
<tr><td>[1684] Louis Weisz, 05-02-1871 Flatow; 05-03-1943 Sobibor</td><td>[1687] Sara Reich, 26-08-1871 Krojanke; 05-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 14].</td><td>N.N.</td><td>N.N.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Genlias ■ joodsmonument.nl ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Merelstraat 1, Utrecht. Liro-Kaart in het National Archief Den Haag

Bettij Weiss

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Weiss, Betti, geb. 03 december 1923 in Berlin, woonde in Berlin. Deportatie: vanuit Westerbork op 02 maart 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 05 maart 1943, Sobibor; voor dood verklaard.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Merelstraat 1

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, Amsterdam 2001, p. 14: Haar naam staat op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Weiss Betty 3.12.23*".

Hanny Cohen-Weiss

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Cohen, Hanny, geb. Weiß, geb. 08 oktober 1922 in Berlin, woonde in Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 02 maart 1943 naar Sobibor. Overlijdensdata: 05 maart 1943, Sobibor; voor dood verklaard.

■ **joodsmonument.nl**: "*Elias Cohen en Hanny Weiss trouwden op 26 februari 1943 in het kamp Westerbork. Hij was veehandelaar van beroep en een zoon van de veehandelaar Hartog Cohen en Beilina Hart. Hanny, naaister van beroep, was een dochter van de koopman Sally Weiss en*

Paula Studzinsky. Zowel de ouders van de bruid als die van de bruidegom waren bij de huwelijksvoltrekking aanwezig; zij hebben alle vier de trouwakte getekend.
Register van huwelijksakten, opgesteld op de hulpsecretarie van de burgerlijke stand in het kamp Westerbork; archief van de gemeente Westerbork, opgenomen in het archief van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen"
■ **joodsmonument.nl** [**Echtgenoot**]: **Elias Cohen**, geb. 29 november 1918 Groningen; ovl. 30 november 1943 Lublin. Beroep: Veehandelaar
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 9: Afwijkend van *In Memoriam* is zij niet als '***Weiss,Hanny***', maar als "*Cohen-Weiss Hanni 8.10.22*" op de transportlijst van 2 maart 1943 vermeld. Ook haar echtgenoot staat op deze lijst: "*Cohen Elias 29.11.08*".

Rita Weiss

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Weiss, Rita, geb. 29 april 1925 in Berlin, woonde in Berlin. Deportatie: vanuit Westerbork op 02 maart 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 05 maart 1943, Sobibor; voor dood verklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Merelstraat 1
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 14: Haar naam staat op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Weiss Rita 29.4.25*".

Sally Weiss

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Weiß, Sally, geb. 30 maart 1897 in Krojanke, woonde in Berlin. Deportatie: vanuit Westerbork op 02 maart 1943 naar Sobibor, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 05 maart 1943, Sobibor.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 14: Zijn naam staat op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Weisz Sally 30.3.97*".

Paula Weiss-Studzinsky

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Weiss, Paula, geb. Studzinsky, geb. 16 september 1901 in Witten, woonde in Berlin. Emigratie: Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 02 maart 1943 naar Sobibor. Overlijdensdata: 05 maart 1943, Sobibor; voor dood verklaard.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 14: Haar naam staat op de transportlijst van 2 maart 1943: "*Weiss-Studzinski Paula 16.9.01*"

■ **F. Crone**, Voorbijgaand verblijf, Joodse weeskinderen in oorlogstijd, p. 78, foto van het '*Inschrijvingsregister van Centraal Vluchtelingenkamp Westerbork*':

Vanaf volgnummer 95 tot en met nummer 99 zijn volgende namen der familie Weiss te lezen: "*95 Weiss, Sally; 96 Studzinsky, Paula; 97 Weiss, Hanny; 98 Weiss, Bettij; 99 Weiss, Rita*". Alle vijf personen woonden te *Utrecht* in de *Merelstraat 1*; in de rubriek '*inlevering verhuiskaart*' staat is bij iedereen van de vijf personen het datum *'10-3-42'* aangegeven.

<table>
<tr><td colspan="4">Weissbacher
[1680] Herbert Ludwig, 08-10-1923 Nördlingen, 18-09-1942 Auschwitz.
[1682] Werner Siegfried, 22-06-1920 Schwandorf, 30-09-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1681] Max Weissbacher, 30-10-1885 Bibra; ovl. op of na 09-10-1944 Auschwitz*.</td><td colspan="2">[1683] Olga Bachenheimer, 06-07-1898 Wetter; ovl. op of na 09-10-1944 Auschwitz*.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk ±1919; Werner Siegfried, het eerste kind van twee bekende kinderen, werd 22-06-1920 geboren.</td></tr>
<tr><td>Isaak Weissbacher, geb. 24-11-1857 Bibra; ovl. 08-12-1935 Bibra.</td><td>1e Fnu ?, geb. ?; ovl. 1892.
2e Therese Mayer, geboorte- en overlijdensdata onbekend.</td><td>Abraham Bachenheimer-Meschulam, 16-10-1862 Wetter; ovl. 28-10-1944 Manhattan.</td><td>Berta Jacob, geb. 24-04-1866; ovl. 04-06-1926 Wetter.</td></tr>
<tr><td colspan="2">1e Huwelijk ±1883; Adolf, het eerste kind van drie bekende kinderen, werd 20-02-1884 geboren.
2e Huwelijk ? Geen kinderen bekend.</td><td colspan="2">Huwelijk ±1891; Fritz, het eerste kind van drie bekende kinderen, werd 07-04-1892 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.geni.com/people/Olga-Bachenheimer/6000000002388858861 ■ WieWasWie
■ http://www.geni.com/people/Berta-Jacob/6000000002388858828
■ https://www.geni.com/people/Max-Weissbacher/6000000044862211956
■ https://www.geni.com/people/FNU-Weissbacher/6000000046152492880
■ https://www.geni.com/people/Isaak-Weissbacher/6000000044862007913
■ https://www.geni.com/people/Therese-Weissbacher/6000000044862101920
■https://www.geni.com/people/Olga-Weissbacher/6000000046152739929
■ joodsmonument.nl ■ http://www.geni.com/people/Abraham-Bachenheimer-Meschulam/6000000002388858798</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Th. à Kempisweg 21, Utrecht. Inboedellijst van 07-05-1942. JOKOS-dossier nr. 53 277 op het Gemeentearchief Amsterdam. Liro-Kaart in het National Archief Den Haag

Herbert Ludwig Weissbacher

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Weissbacher, Herbert Ludwig, geb. 08-10-1923 in Nördlingen, woonde in Nördlingen. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp. Overlijdensdata: 18 september 1942.

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]

Adres: Thomas à Kempisweg 21
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.1323: "Weissbacher, Herbert (8.10.1923, Nördlingen, 18.9.1942) - 31670/1942"

Werner Siegfried Weissbacher

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch:** Weissbacher, Werner Siegfried, geb. 22 juni 1920 in Schwandorf, woonde in Berlin. Overlijdensdata: Auschwitz; voor dood verklaard.
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.1323: "Weissbacher, Werner Siegfried (22.6.1920, Schwandorf, 17.10.1942) - 36512/1942".

Max Weissbacher

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Weissbacher, Max, geb. 30 oktober 1885 in Bibra, woonde in Nördlingen. Emigratie: 20 april 1938, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 14 september 1943 naar Bergen-Belsen, concentratiekamp; 25 januari 1944, Theresienstadt, Ghetto; 09 oktober 1944, Auschwitz; voor dood verklaard.

Olga Weissbacher-Bachemheimer

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Weissbacher, Olga, geb. Bachenheimer, geb. 06 juli 1898 in Wetter, woonde in Nördlingen. Emigratie: 20 april 1938, Nederland. Deportatie: vanuit Westerbork op 14 september 1943 naar Bergen-Belsen, concentratiekamp; 25 januari 1944, Theresienstadt, Ghetto; 09 oktober 1944, Auschwitz; voor dood verklaard.

<table>
<tr><td colspan="4">Weisz
[547] Manfred Moses Israel, 18-02-1943 Utrecht, 16-07-1943 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1685A] Marcus Weisz,
26-11-1899 Krojanke; 16-07-1943 Sobibor.</td><td colspan="2">[1685B] Erna Rathheim,
12-08-1902 Erwitte; 16-07-43 Sobibor.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk 11-09-1941 Utrecht</td></tr>
<tr><td>[1684] Louis Weisz,
05-02-1871 Flatow;
05-03-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 14]</td><td>[1687] Sara Reich,
26-08-1871 Krojanke;
05-03-1943 Sobibor
[Schelvis, p. 14]</td><td>Moses Rathheim,
geb. 16-04-1850 [D-59597] Erwitte;
slager;
ovl. 26-05-1925
Erwitte.</td><td>Helene Falk,
geb. 04-07-1866
Güsten, Rheinl. [= D-52428 Jülich]*;
ovl. 13-08-1942
Theresienstadt*.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ±1899</td><td colspan="2">Huwelijk 09-08-1898</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://gw.geneanet.org/brasselimburg2?lang=fr&p=helene&n=falk ■ In Memoriam ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres: Havikstraat 18bis, Utrecht. Inboedellijst van 6 mei 1942.
* ■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch:** Volgens het gedenkboek van het Duitse bondsarchief is **grootmoeder Helene Falk** in het Güsten [D-39439] van Saksen-Anhalt geboren. Maar de gegevens van **geneanet** gronden op onderzoekingen van de Dürener Geschichtswerkstatt (***geschichtswerkstatt-dueren.de***); omdat de leden van deze geschiedeniswerkplaats nader bij wonen, spreekt meer voor Güsten in het Rhijnland.
Helene Falk woonde in Erwitte, zij is vanuit Dortmund op 29-07-1942 naar Theresienstadt gedeporteerd.
■ **Gottwaldt / Schulle**, p. 304 en 305: Transport 8.71, 29-07-1942, Dortmund, 968 personen, 30-07-1942, Theresienstadt. "*Verzamelplaats in Dortmund* [Steinstraße 35] *was de zaak (Lokal) 'Zur Börse'*[1]
[1] *Vgl. Knipping, Juden in Dortmund, S. 127-133.*"

Manfred Moses Israel Weisz

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
247	*1943*	*5703*	*25. Feb*	*20 Adar-I*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Weisz	*Manfred Mozes Israel*	*Mosje ben Mordechai*	*18. Feb*	*13 Adar-I*	
Plaats: *Utrecht*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Weisz	*Marcus*	*Mordechai ben Jehoeda*	*Ratheim*	*Erna Sara*	*Esteer bat Mosjé halevi*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

■ **Het Joodsche Weekblad**, nr 47, 26-02-1943, p 3, c 1: "*De heer en mevrouw M. Weisz-Ratheim geven met vreugde kennis van de geboorte van hun zoon*

Manfred, Moses, Israel.

Utrecht, 18 Febr. '43."

■ **joodsmonument.nl**: "*Manfred Moses Israel Weisz werd in juni 1943 met het zogenoemde kindertransport uit Vught via Westerbork op transport gesteld naar Sobibor.*
J. de Moei, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999) 86"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 225: Zijn naam staat op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Weisz Manfred 18.2.43*".

Marcus Weisz en Erna Weisz-Rathheim

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 222 en 225: De namen van het echtpaar Weisz-Rathheim staan op de transportlijst van 13 juli 1943: "*Weisz Marcus 26.11.99*" en " *Rathheim Erna 12.8.02*".

Louis Weisz en Sara Weisz-Reich

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Lijsterstraat 41 bis, Utrecht.

■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 14: De namen van het echtpaar Weisz-Reich staan op de transportlijst van 2 maart 1943: " *Weisz Levie 5.2.71*" en " *Weisz-Reich Sara 26.8.71*".

Werner-Goldschmidt
[1688] **Hedwig,** 28-02-1896 Rheda, 07-09-1942 Auschwitz
■ In Memoriam ■ WieWasWie

■ **joodsmonument.nl**: Adres: W. Barentszstraat 12, Utrecht. Beroep: Huishoudster.
"*Hedwig Werner-Goldschmidt was de weduwe van Josef Werner die in 1930 in Düsseldorf overleed.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch:** Werner, Hedwig, geb. Goldschmidt, geb. 28 februari 1896 in Rheda, woonde in Rheda. Deportatie: 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.

Wiener	
[1689] **Selig,** 26-01-1870 Chzanow, 22-10-1943 Auschwitz	
N.N.	N.N.
Wiener-Lieber	
[1690] **Klara,** 28-10-1882 Zalesczyki, 22-10-1943 Auschwitz	
N.N.	N.N.
■ In Memoriam ■ WieWasWie	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Al. Numankade 2, Utrecht.

■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakten nr. 2053 en 2063, Utrecht 05 oktober 1951, blijkt, dat Selig Wiener getrouwd was met Klara Lieber. Nog de ouders van Selig nog de ouders van Klara zijn bekend.

Wessel-Oostra

[548] **Marianne,** 21-01-1908 Utrecht, Obrechtstraat 16bis, 15-04-1945 Wittenberge

Isidor Oostra, 26-03-1878 Deventer; op 29-03-1958 te Amsterdam overleden [Bron: Familieadvertenties CBG]	Clara Rudelsheim, 15-01-1878 Amsterdam; op 13-04-1954 te Muiderberg begr., E 45 20.

Huwelijk op 06-03-1907 te Amsterdam; choppe 06-03-1907 in de nieuwe snoge

Hartog Jacob Oostra, 12-03-1840 Groningen, godsdienstonderwijzer; op 23 Sjewat 5687 = 26-01-1927 overleden.	Marianne Vles, 16-11-1833 Zutphen, naaister; ovl. 16-12-1908 te Deventer.	Zadok Rudelsheim, 06-05-1848 Amsterdam; ovl. 04-08-1897 Zaandam; begr. 06-08-1897 Muiderberg, graf C 28 116.	Marianne Drukker, ± 1851 Amsterdam; op 17-03-1885 te Muiderberg begr., graf C 14 198.

Huwelijksakte 52, Hoogezand 25-08-1868	Huwelijksakte reg. 7; fol. 14v, Amsterdam 12-06-1873

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages DB ■ Akevoth: .../duparc/2249.htm ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ndbcore/11282.htm ■ Genlias ■ WieWasWie ■ Begraaf Verlof ■ Boon, Lettinck, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, ...

■ De Joodse begraafplaats aan de Diepeveenseweg in Deventer op Open Monumentendag 2014: De grafstenen der grootouders van vaderskant. Zoals grootmoeders steen staan vele stenen op de begraafplaats wankel.

■ Voor de tweede keer trad **grootvader Zadok Rudelsheim** op 2 juni 1886 te Amsterdam in het huwelijk met **Esther Jacobson**, geb. 9 april 1855 Amsterdam; ovl. 8-3-1926 te Amsterdam.
■ **Boon, Lettinck**, Joodse Gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, ... p. 52, 81, 83, 326, 397 en 398: Grootvader van vaderskant **Hartog Jakob Oostra** was vanaf 1868 godsdienstonderwijzer te Hoogezand, tot 1876 vervulde hij deze functie. "*... over hem was de inspecteur - in 1868 was dat dr. J.Jacobson - tevreden. De orde en zindelijkheid werden als goed aangemerkt, evenals de kennis van de kinderen. Oostra deed inderdaad zijn best: met de schoolcommissie, die toen bestond uit A.*[braham] *Jacobs* [de vader van Aletta]*, S.Coltof en L.H.Israëls, probeerde hij voor de school goed lesmateriaal in huis te krijgen*."
In het jaar 1876 [p. 326] vertrekt het gezin van grootvader Hartog Jacob Oostra naar Deventer, daar werd zoon Isidor - de vader van Marianne Wessel-Oostra - geboren.
■ **Baalen van, De Joodse Gemeente te Deventer**, p. 117: "*Eervol benoemde en ontslagen ambtenaren (voorzanger en onderwijzers)*
[...] 8. H. Oostra (van Hoogezand) van 1876 - 1890)"
Op pagina 44 werd **Hartog Jacob Oostra** ook als voorganger genoemd. In 1883 [p.64] dient hij een verzoek aan het Calcarfonds in "*om een geldelijke bijdrage ten behoeve van*" zijn zoon die de H.B.S. bezoekt. Op 13-6-1897 [p. 52] beleeft hij de inwijding van de voormalige synagoge in

de Roggestraat als godsdienstschool. In 1893 [p. 64] staat hij te boek als bestuurslid van de mannenvereniging en als secretaris van het armbestuur.

Marianne Wessel-Oostra

■ **joodsmonument.nl:** Adres in februari 1941: Pieter de Hoochstraat 42 huis, Amsterdam
■ **Genlias**: Marianne Oostra trad voor de eerste keer volgens akte reg. 3B; fol. 40v op 28-5-1929 te Amsterdam in het huwelijk met **Jacob de Vries**, geb. ± 1905 te Hoorn; vermoedelijk voor de oorlog of in de eerste oorlogsjaren overleden, Jacob was zoon van Bernard Simon de Vries [24-10-1873 Hoorn; 21-1-1945 Bergen-Belsen] en Antje Elzas [25-11-1878 Zutphen; 23-04-1945 Tröbitz].
■ **joodsmonument.nl**: [Tweede echtgenoot van Marianne Wessel-Oostra] "*Wessel Wessel Rubensstraat 64 huis, Amsterdam*"
"*Wessel Wessel was een zoon van Barend Wessel en Sophia van Gelderen.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"
JOKOS-dossier 13 440 op het Gemeentearchief Amsterdam, L-claim, nr. 12 904 / 8395
■ **Herinneringscentrum Kamp Westerbork**: Er is een sjaaltje tentoongesteld, die mevrouw Marianne Wessel-Oostra in Bergen Belsen voor haar dochter Constance de Vries heeft gemaakt. Medio februari 1944 werden moeder en dochter tezamen met Wessel Wessel [18-6-1877 Rotterdam; 13-4-1944 Bergen-Belsen] op transport naar Bergen-Belsen gesteld. Dat leert een document in de vitrine van het sjaaltje. Het document is gedagtekend 13 februari 1944 en lichtte de ontvanger Wessel Wessel en zijn familieleden over de aanstaande deportatie in.

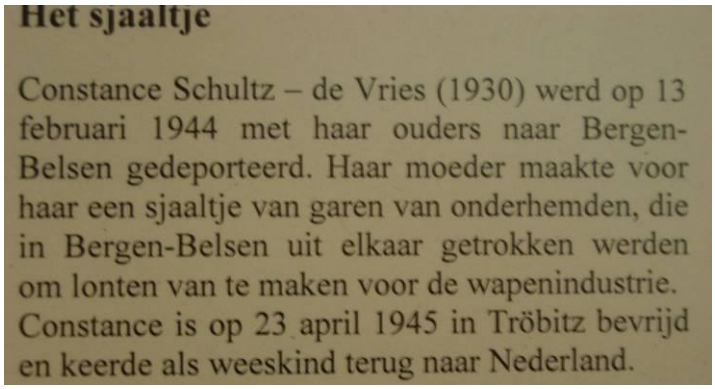

Het sjaaltje

Constance Schultz – de Vries (1930) werd op 13 februari 1944 met haar ouders naar Bergen-Belsen gedeporteerd. Haar moeder maakte voor haar een sjaaltje van garen van onderhemden, die in Bergen-Belsen uit elkaar getrokken werden om lonten van te maken voor de wapenindustrie. Constance is op 23 april 1945 in Tröbitz bevrijd en keerde als weeskind terug naar Nederland.

■ **Felix Hermann Oestreicher**, Ein jüdischer Arzt-Kalender, Konzentrationslager-Tagebuch 1943-1945, *Erste Transkription des Tagebuchs von Anneliese Nassuth-Broschmann (Ort ?, 1999), 201, 202: „Samstag, 14.4.1945 [...] A{bend} im Bahnhof Lüneburg. ... Sonntag, 15.4.1945 Im Bahnhofbiwak. ... Montag, 16.4.1945 In Wittenberge früh vergeblich organisiert [Essen zu bekommen versucht], dann bei Luftangriff (Lokomotive und Zug brennt) 2 km hinter Front in 1 Dorf geg{angen} ...“*

■ **Erika Arlt**, Die jüdischen Gedenkstätten, Tröbitz, ..., p. 3 “*Grafsteden van het ‚Verloren transport‘ 1) Bergen Bahnhof (6 doden), 2) Soltau-Munster, km 17,4 (2 doden), 3) Munster-Uelzen, km 13,4 (4 doden), 4) Uelzen-Lüneburg, km 115,4 (12 doden), 5) Wittenberge Bahnhof (24 doden), ...*“

van Wien

[550] **Betsy,** 14-03-1898 Utrecht, Elisabethstraat 14, 12-08-1942 Auschwitz

Sallie (Sallij) van Wien, 20-10-1870 Winschoten; op 11-11-1934 te Diemen begr., graf B 26 24.	Froukje Frank, 15-12-1872 Groningen; op 15-11-1931 te Diemen begr., graf B 25 25.

Huwelijksakte 223, Groningen 03-06-1897

Samuel van Wien, ± 1836 Winschoten; ovl. op 25-02-1902 te Winschoten en aldaar begraven.	Rebekka Leda, 07-07-1840 Nieuwe Pekela; ovl. 04-02-1919 Oldenburg (D); begr. Winschoten, graf 189.	David Frank, 15-04-1848 Winschoten; ovl. 06-09-1918 Köln, zoon van Heineman Frank en Leentje Groen.	Roosje Velleman, 18-09-1849 Groningen; ald. ovl. 04-05-1901; begr. aan de Moesstr., graf 385.

Huwelijksakte 34, Winschoten 25-07-1866	Huwelijksakte 258, Groningen 31-08-1871

■ Boon/ Lettinck, Joodse inwoners ..., deel IIb, p. 327, IIc, p. 967 ■ Begraaf Verlof ■ https://www.geni.com/people/David-Frank/6000000013872062542 ■ Genlias ■ Schut, Geschiedenis van de Joodse gemeenschap in de Pekela’s 1683 - 1942, p. 223

■ http://www.**dutchjewry**.org/genealogy/groningen_regio/692.htm: **Grootvader David Frank** hertrouwde op 23-07-1908 te Groningen met Oetsina Pruim, geb. in Dordrecht. Van het echtpaar zijn twee kinderen bekend, te weten David Frank, geb. 17-03-1908 te Groningen, en Aaltje Frank, geb. 13-03-1909 te Groningen.

Betsy van Wien

■ **HUA** 15-03-1898, geboorteakte nr. 688 ■ **joodsmonument.nl**: Adres niet bekend

<table>
<tr><td colspan="4">van der Wijk
[1691] David Izaak, 17-09-1930 Alphen aan den Rijn, 23-08-1942 Auschwitz
[1693] Sophia Jansje, 11-02-1932 Alphen aan den Rijn, 23-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1692] Jozeph van der Wijk, 13-06-1887 (Slood) Hoogeveen; 30-09-1942 Auschwitz.</td><td colspan="2">[558] Betje de Leeuw, 20-07-1892 Utrecht; 23-08-1942 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 58, Alphen aan den Rijn 21-06-1928</td></tr>
<tr><td>David van der Wijk, 20-06-1848 Hoogeveen, vleeschhouwer; ovl. op 22-04-1929 te Hoogeveen.</td><td>Jansje Rozeband, 12-12-1849 Olst; ovl. op 16-01-1924 te De Slood (Hoogeveen).</td><td>Isaak David de Leeuw, 20-06-1858 Alphen aan den Rijn; 31-08-42 Auschwitz.</td><td>Sophia Hamburger, 1857 Alkmaar; ovl. op 01-05-1909 te Leiden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 20, Olst 13-06-1877.</td><td colspan="2">Huwelijksakte 81, Alkmaar 17-08-1890.</td></tr>
<tr><td colspan="4">▪ Genlias ▪ streekarchiefrijnlandsmidden.nl</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Sternstraat 8, Utrecht

David Izaak en Sophia Jansje van der Wijk

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Sternstraat 8
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die David Izaak en Sophia Jansje van der Wijk tot 31-08-1941 hadden bezocht: Hamburgerstraat 22

Jozeph van der Wijk

■ **Akevoth**: .../regio/hoogeveen/128.htm / ■ **Genlias**: Josephs **Grootouders** van vaderskant: **Levij van der Wijk**, geb. 11-02-1809 [Akevoth] of 01-10-1809 [Genlias] Hoogeveen; op 27 nov 1895 te Hoogeveen overleden. Grootvader trouwde volgens akte 24 op 14 mei 1834 te

Hoogeveen met: **Esther Meijer Stern**, geb. 12-2-1815 Hoogeveen; op 16-12-1902 te Hoogeveen overleden.
■ **Genlias**: Jozephs **Grootouders** van moederskant: **Joseph Rozeband** (ook wel genaamd Joseph Polak), geb. 1812/13 Bathmen; op onbekende datum en plaats overleden. Hij trouwde volgens akte 47 op 29-6-1843 te Deventer met: **Lisette Salomon David**, geboren 1809/10 volgens huwelijksakte of 1807/08 volgens overlijdensakte te Tecklenburg (D);
op 11-11-1895 te Olst op leeftijd van 87 jaar overleden; akte 105, Olst 11-11-1895.
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 2179, Utrecht 27 oktober 1950, blijkt, dat **Jozeph van der Wijk** getrouwd was met **Betje de Leeuw**, 50 jaar. Grootouders van [558] Betje de Leeuw zie familie Isaak David de Leeuw.

<table>
<tr><td colspan="4">Wijnberg
[559] Neeltje, 30-07-1861 Utrecht, Vrouwjuttenstraat 24, 23-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Wolff Wijnberg, ± 1808 Utrecht;
op 20-12-1884 te Utrecht overleden.</td><td colspan="2">Roosje Hamburger, ± 1825 Utrecht;
op 28-03-1903 te Warnsveld overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 334, Utrecht 03-10-1855</td></tr>
<tr><td>Isak Samson Wijnberg,
± 1781,
ovl. op 28-10-1831 te Utrecht.</td><td>Neeltje Manus,
± 1779;
ovl. op 09-01-1864 te Utrecht.</td><td>Abraham Salomon Hamburger,
± 1771 Amsterdam*);
ovl. op 05-02-1851 te Utrecht.</td><td>Henriette Samson Abas (Henrietta Maz, Abas, Abaz, Abast), geb. 1785 te Amsterdam; ovl. 1866; dochter van Samson Pinchas Abas en Rebecca Jeremias Kalf.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk ± 1805</td><td colspan="2">Huwelijk in 1809 te Amsterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">▪ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/2842.htm
▪ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/19854.htm ▪ Genlias
▪ https://www.myheritage.de/names/henrietta_hamburger ▪ WieWasWie</td></tr>
</table>

*) ■ http://akevoth.org/genealogy/ashkenazi/2842.htm: [Grootvader] "*Abraham Salomon Hamburger, birth 1779 Amsterdam, 'Circumcisions and Births in Amsterdam 1697-1811, by Jits v.Straten': in Tishre 5538 [Sep 1777!] - circumcision of Abraham ben Kalman Stroo, on Shabbat in the middledays of Sukkoth*"

Neeltje Wijnberg

■ **HUA** 01-08-1861, geboorteakte nr. 1098
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Naaister. Gezinsadres in juni 1941: Nieuwegracht 8, Utrecht
"*Eén verwant heeft de oorlog overleefd.*"

■ **Jan Willem Regenhardt, In de schaduw van de Dom, Overleven in de stad van de NSB,** Uitgeverij Bas Lubberhuizen (2002) 153/154: "*Op 9 en 11 december [1942] werd de woning van de heer Wijnberg aan de Nieuwegracht 8 bezocht. De plundering leverde maar liefst ruim f 4.500,- op. Twintigmaal de waarde van een gemiddelde inboedel.*"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 77: Haar naam staat op de transportlijst van 20 april 1943: "*Weijnberg Neeltje 30.7.61*"

<table>
<tr><td colspan="4">Wijnberg
[1694] Joseph, 27-03-1915 Rotterdam, ??-04-1944 Fürstengrube</td></tr>
<tr><td colspan="2">Aron Wijnberg, 17-06-1887 Winschoten; 20-03-1943 Sobibor [Schelvis, p. 29, zijn naam staat onder de rubriek Haeftlinge]</td><td colspan="2">Klara van der Sluis, 18-05-1886 Rotterdam; 23-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 77: Weijnberg-van der Sluijs Clara 18.5.86]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijk volgens Bron Rotterdam 1914 k9 op 3 juni 1914 te Rotterdam</td></tr>
<tr><td>Joseph Lezer Wijnberg, 25-03-1848 Leek; op 05-05-1905 te Winschoten overleden en aldaar begraven.</td><td>Sara de Vries, 15-06-1849 Winschoten; ovl. op 28-08-1936 te Winschoten, ald. begraven, steen 99.</td><td>Simon van der Sluis, ± 1861 Rotterdam; op 21-11-1938 te Rotterdam overleden.</td><td>Betje van Hesse, ± 1860 Rotterdam; op 27-02-1934 te Rotterdam overleden, akte 886.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 7 mei 1879 te Winschoten.</td><td colspan="2">Huwelijk volgens Bron Rotterdam 1883 e71v op 12-09-1883 te Rotterdam</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../vrengel/823.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias ■ http://www.historiejoodsgroningen.nl/?mid=22 ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **Boon/ Lettinck**, De Joodse gemeenschap in Winschoten en omgeving 1683 - 1964, Bd. I, p. 427: Tekst op de grafsteen van **grootmoeder Sara de Vries**: "*PT / Sara dochter / van Jisra'el, / die geboren werd / uit Lea, / zij ging heen aan de vooravond van de heilige Sabbat / 10 Elloel 696 / --- / TNSBH*
[...]
Hier rust / Sara de Vries / eerst weduwe van / J. WIJNBERG / laatst van / L. BARGEBOER / Overl. 28 Aug. / 10 Elloel 5696[1] / in den ouderdom / van 87 jaren.
[1]) 5696 = 1936"

Joseph Wijnberg

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Catharijnesingel 93 bis; Beroep: Voorzanger
JOKOS-dossier nr. 32 327 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 1934, 6 september 1946, Utrecht blijkt dat Joseph Wijnberg gehuwd was met Helene Betsy Carolina Swelheim, dochter van Samuel

(Emanuel) Philip Swelheim en Diena (Biena) Gast. De akte bevat een opmerking: "*Juiste overlijdensdatum en -plaats niet bekend, in- of omstreeks april 1944 te Jawissowitsch of Fürstengrube, althans in Polen overleden*."

■ **Het Joodsche Weekblad**, no. 43, 30 januari 1942, p. 6 "Een druk bezochte choeppa" en no. 41, 16 januari 1942, p. 6 "Getrouwd":

EEN DRUK BEZOCHTE CHOEPPA

UTRECHT. Dezer dagen is onder zeer groote belangstelling de heer J. Wijnberg, voorzanger der Joodsche gemeente alhier, in het huwelijk getreden met mej. L. Swelheim. De choeppa, die in de synagoge aan den Springweg plaats had, werd door niet minder dan ongeveer 400 personen bijgewoond, onder welke zich ook de opperrabbijn van Amsterdam, de heer L. H. Sarlouis, bevond. Voorzanger S. de Jong uit Amsterdam deed als gazzan dienst, terwijl een koor, met als solist E. E. Wechselmann, de plechtigheid opluisterde. Opperrabbijn J. Tal zegende het huwelijk in, dat „het huwelijk van den dag" was voor de Joodsche gemeente Utrecht.

„G e t r o u w d:

JO WIJNBERG

en

LENI SWELHEIM

die, mede namens wederzijdsche famile hartelijk dank zeggen voor de belangstelling bij hun Huwelijk ondervonden.
Utrecht, 22 Tebeth. 11 Januari."

■ **José Martin, Herinneringscentrum Kamp Westerbork**: Opsluiting op 20-06-1943 in Westerbork, deportatie op 16-11-1943 naar Auschwitz.

■ De volgende biografische gegevens zijn afkomstig van een door **Els Boon** en **Han Lettinck** verzorgde herdenking, in het kader van 'Open Joodse Huizen' op 4 mei 2019 in de voormalige synagoge aan de Springweg te Utrecht:

In 1936 werd Joseph Wijnberg aangesteld als voorzanger of chazan bij de Nederlands-Israëlitische Gemeente Utrecht. Zijn werk als voorzanger en chazan hield vijf taken in:

Het zingen van teksten in de diensten, begrafenissen leiden, bij lernbijeenkomsten uitleg van Tora en Talmoed geven, godsdienstonderwijs aan kinderen en oudere jeugd geven – hier hoorde ook het leren van Hebreeuws bij - en dienst als ritueel slachter.

De dienst als ritueel slachter of sjochet vond hij verschrikkelijk. Bovendien kon hij in het altijd koude en tochtige slachthuis verkouden raken, waaronder zijn stem leed.

In 1940 was hij enkele maanden chronisch verkouden.

Op 11 januari 1942 trad hij in het huwelijk met Leni Swelheim.

Tijdens de oorlog bléék Wijnberg zingen. Hij organiseerde concerten en cursussen over Joodse muziek. In Palestina zag hij zijn toekomst.

In mei 1943 verhuisde het echtpaar Wijnberg-Swelheim op last van de bezetter naar Amsterdam, waar Joseph dienst als chazan in Amsterdamse synagogen deed. Later werden Leni en Joseph naar Westerbork gebracht. Vandaaruit werden zij op transport naar Auschwitz gesteld. Joseph stierf op onbekende datum in het bijkamp Fürstengrube; Leni overleed op 19 november 1943 in Auschwitz.

<table>
<tr><td colspan="4">Wijnberg-Swelheim
[560] Helene Betsy Carolina, 08-01-1921 Utrecht, F.C. Donderstr. 20, 19-11-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">Emanuel Philip Swelheim, 20-02-1882 Rhenen, handelsreiziger; 19-11-1943 Auschwitz.</td><td colspan="2">Biena Gast, 08-02-1884 Groningen; 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 184]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 99, Zutphen 20-09-1916</td></tr>
<tr><td>Philippus Swelheim, ± 1843 Rhenen, ovl. op 17-07-1901 te Utrecht.</td><td>Kaatje Rintel, ± 1844 Deventer; ovl. op 29-11-1908 te Amersfoort.</td><td>David Gast, 10-02-1851 Manchester, vleeswarenfabrikant, ovl. 30-05-1927 te Utrecht.</td><td>Leentje van Esso, 19-12-1853 Meppel; ovl. op 24-11-1889 te Groningen, ald. aan de Moesstr. begr., steen 138.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 1053, Rotterdam 03-11-1875</td><td colspan="2">Huwelijksakte 21, Meppel 19-04-1876</td></tr>
<tr><td colspan="4">▪ E.P. Boon e.a., De Joodse Inwoners van de Stad Groningen [...], Band IIc, p. 882
▪ Digitale Stamboom Rotterdam ▪ Genlias
▪ http://shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/gerzon/18.htm</td></tr>
</table>

▪ **http://akevoth.org/genealogy/ndbeli/3618.htm: Grootvader David Gast** hertrouwde op 25 dec 1890 te Groningen met **Hester-Hesje Gerzon**, geb. 16 dec 1859 te Groningen, ovl. 26 jul 1937 Utrecht, dochter van Juda Mozes Gerzon en Saartje Schaap.

Helene Betsy Carolina Wijnberg-Swelheim

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: F.C. Donderstraat 20, Utrecht

■ **WieWasWie:** Uit de overlijdensakte 1908, 13 oktober 1947, Utrecht blijkt dat Helene Betsy Carolina Swelheim gehuwd was met Joseph Wijnberg, zoon van Aron Wijnberg en Klara van der Sluis.

Wijnschenk

[561] **Israel,** 03-02-1935 Utrecht, Lange Elisabethstraat 7, 22-05-1944 Auschwitz
[562] **Kitty**, 06-09-1933 Utrecht, Lange Elisabethstraat 7, 22-05-1944 Auschwitz

Meijer Wijnschenk; 04-08-1911 Amsterdam; ovl. op 07-11-1982 te Utrecht en aan het Zandpad begraven, graf 21 B 15 A -; ook Israel's en Kitty's namen zijn er genoemd.	Rachel Kokernoot, 24-09-1909 Amsterdam; heeft de oorlog overleefd, zij was medio 2003 nog in leven. [Brief van F. Crone en F. Crone, Utrecht 1942, Foto's van Nico Jesse, p. 105]

Huwelijksakte reg. 5^{E}; fol. 29v, Amsterdam 21-09-1932

Gerrit Wijnschenk, 09-03-1889 Amsterdam; 31-12-1943 Auschwitz.	Keetje Kuijt, 11-01-1885 Amsterdam, diamantsnijdster; 05-10-1942 Auschwitz.	[1196] Israël Kokernoot, 12-02-1883 Amsterdam; 26-10-1942 Auschwitz.	[1197] Betje van Furth, 03-03-1887 Amsterdam; 22-05-1944 Auschwitz.
Huwelijk op 17-08-1910 te Amsterdam		Huwelijk en choppe op 16-12-1908 te Amsterdam; lokatie choppe: Rapenburg	

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Genlias
■ http://www.rvanhetg.dds.nl/wijnschenk/kobuswij.htm#bm2402

Israel Wijnschenk en Kitty Wijnschenk

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Lange Elisabethstraat 7, Utrecht
"Ouders hebben de oorlog overleefd."
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Israel's en Kitty's namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Lange Elisabethstraat 7
Onderwijs: O. U. L. O. Adres van de openbare school, die **Kitty Wijnschenk** tot 31-08-1941 had bezocht: Laan van Puntenburg. **Israel**s vroegere school wordt op deze lijst niet genoemd.

Israel Wijnschenk

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
113	*1935*	*5695*	*10. Feb*	*7 Adar-1*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Wijnschenk	*Israël*	*Jisraeel ben Meïr*	*03. Feb*		*jom 1 deRCh" Adar-I*
Plaats: *Utrecht*		Adres:			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Wijnschenk	*Meijer*	*Meïr ben Gersjon*	*Kokernoot*	*Rachel*	*Racheel bat Jisraeel*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
[jom 1 deRCh" Adar-I = 1e dag (RCH = Rosj Chodesj) van de maand Adar-1]					

Wijzenbeek

[1696] **Maurits,** 29-11-1866 Culemborg, 31-08-1942 Birkenau

Izak Isak Wijzenbeek, 21-04-1834 Culemborg; ovl. op 24-06-1914 te Culemborg en aldaar aan de Achterweg begraven, graf 85.	Betsij Berlijn, 24-03-1836 Utrecht; ovl. op 02-10-1910 te Culemborg en aldaar aan de Achterweg begraven, graf 84.
Huwelijk op 06-06-1856 te Utrecht. "Huwelijksakte Utrecht nr 184"	

Isaak (Isaac, Izak) Levie (Levij) Wijzenbeek (Wijsenbeek), 1799 Culemborg; "koopman in manufact."; op 19-01-1848 te Culemborg overleden.	Antje Hanna Isak Levie, (Hanneke Isaac Levij), 1805 Doetinchem; winkelbediende; ovl. 24-05-1844 te Culemborg.	Philip Salomon Berlijn, 9-11-1794 Maarssen; leer-looier; ovl. 25-07-1864 Utrecht; begr. Zandpad, graf A 27 G -.	Betje Izaac Caffe, (Gila bath Jitschak; Betje Isaak Coffe), 25-08-1802 Amster-dam; ovl. 10-7-1877 Culemborg aldaar begraven.
Huwelijk op 03-06-1829 te Doetinchem.		Huwelijk op 28-3-1821 te Amsterdam.	

■ http://akevoth.org/genealogy/duparc/1212.htm ■ .../duparc/1208.htm ■ WieWasWie ■ .../duparc/1213.htm ■ Lammers, De Joodse graven aan de Achterweg, p. 73, 103 en 104

■ **http://akevoth.org/genealogy/duparc/1208.htm: Grootvader** van vaderskant **Isaak / Izak Levie Wijzenbeek** trad voor de eerste keer in het huwelijk met **Sara Salomon Wolf**, die op 27-01-1796 te Bemmel geboren was. De geboortedag van haar zevende kind - haar zoon Benjamin - was haar sterfdag: 03-11-1828.

■ **Jakob Becker**, Besneden en begraven ..., p. 229 en 231: [Grootvader] "I*saak Levie Wijzenbe(e)k, koopman, geb. te Culemborg ca. ... 1798, overl., acte 30 Culemborg 19.01.1848,*

in 1-ste echt gehuwd met:[14] [[14] *gehuwd, acte 11 Culemborg 12.06.1821*]
Sara Wolf, geb. te Nijmegen ca. ... 1796,overl., acte 95 Culemborg 03.11.1828,

in 2-de echt gehuwd met:
Hanneke Isak Levie, geb. te Doetinchem ca. ... 1805, overl.,[15] *acte 46 Culemborg 24.05.1844,* [[15] *overleden in het kraambed*]

in 3-de echt gehuwd met:[16] [[16] *gehuwd, acte 22 Culemborg 04.10.1844*]
Antje Weijsenbek, geb. te Culemborg ca. 1807, overl., acte 27 Culemborg 25.02.1863."

Markt te Culemborg

Maurits Wijzenbeek, oom van [1695] Jacob Wijzenbeek

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Abel Tasmanstraat 90, Utrecht.

■ **Genlias**: Sigarenfabrikant Maurits Wijzenbeek, 29-11-1866 Culemborg, was gehuwd met **Adèle Schiefelbusch**, 1869/70 Ronsdorf [D-42369, stadsdeel van Wuppertal]; dochter van fabrieksopzichter August Schiefelbusch en Emilie Wüster.

Echtgenote Adèle Schiefelbusch is op 05-02-1935 te Utrecht op leeftijd van 65 jaar overleden; overlijdensakte 232, Utrecht 06-02-1935.

Synagoge van Culemborg

Wijzenbeek

[564] Hadassa, 12-12-1933 Utrecht, Mariastraat 10, 28-01-1944 Auschwitz
[565] Philip, 23-08-1930 Utrecht, Mariastraat 10, 08-04-1944 Auschwitz
[566] Sophie, 12-12-1933 Utrecht, Mariastraat 10, 28-01-1944 Auschwitz
Betty Sara Reichmann-W., Utrecht 20-07-1925, in 2001 te Utrecht overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter zijde van haar echtgenoot begraven.

[1695] Jacob Wijzenbeek, 22-05-1899 Culemborg; 30-09-1942 Auschwitz.	[1697] Rebecca Danser, 28-06-1898 's-Gravenhage; 27-11-1942 Auschwitz

Huwelijk op 16-07-1924 te 's-Gravenhage

Philip Wijzenbeek, ± 1862 Culemborg; ovl. op 23-05-1910 te Culemborg; ald. begr., graf 83.	Blume Betty Gans, 13-05-1876 Frankfurt; 14-1-1943 Auschwitz. Zij hertrouwde met Salomon Nort.	Barend Danser, 27-05-1874 's-Gravenhage; overl. ald. 09-03-1930.	Sara Gompels, 11-09-1870 Rotterdam; 21-01-1943 Auschwitz*****.
Huwelijk ± 1897		Huwelijk op 23-09-1897 te Rotterdam	

■ Genlias ■ Lammers, De Joodse graven aan de Achterweg
■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/hes/43.htm
■ http://home.planet.nl/~bobbe000/bobbe-home.htm ■ rtvutrecht.nl: Beladen treinen

■ http://www.**dutchjewry**.org/genealogy/duparc/1222.htm en **Zandpad**: Van de **grootouders** van vaderskant, **Philip Wijsenbeek en Blume Betty Gans**, zijn drie kinderen bekend:

1) **Henriëtte Wijsenbeek**, geb. 04-09-1897 Culemborg; ovl. 07-02-1949 Utrecht; aldaar begraven op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad, graf 29 **C 28 O** -. Zij was getrouwd met Meijer Mozes Hes, geb. 27-09-1896 Tiel; ovl. 08-06-1968 Utrecht; aldaar begr., graf 25 **C 32 Q** -. Meijer Mozes hertrouwde met Anna M. Pinas.

> ■ **Tjeerd Vrij**, Bittere tranen, p. 50: "*Oma Rachel Hes-Manassen droeg in het openbaar altijd een sjeitel (pruik). Dit is een kledingvoorschrift voor vrome Joodse vrouwen waarmee ze aangeven dat ze met hun mooie haren geen andere mannen willen aantrekken. Een gebruik dat uiterst serieus werd genomen door het echtpaar Hes. Als schoondochter Henriëtte op bezoek kwam, nam ze in haar fietstas een pruik mee die ze vlak voor het naar binnen gaan opdeed.*"
>
> P. 51: "*Meier Hes woonde met zijn vrouw Henriëtte Hes-Wijzenbeek en hun twee kinderen Betty en Jozef (Joop) op de Stationsstraat 21 in een groot huis met veertien kamers. Meier was als oudste zoon door zijn vader na drie klassen hbs van school gehaald om in de bakkerij te werken.*"

P. 210: "*De familie van Meijer en Henriëtte Hes kon na de bevrijding niet terugkeren naar Tiel omdat hotel Corbelijn, dat ook in puin geschoten was, zich in hun grote huis aan de Stationsstraat had gevestigd. Zij vonden een woning in Utrecht, boven een meubelzaak van een oom.*"

2) **Jacob Wijsenbeek**, verdere gegevens zie boven in de kwartierstaat van Betty, Philip, Hadassa en Sophie Wijzenbeek.

3) **Betsie Wijzenbeek**, geb. 03-07-1900 Culemborg; ovl. 14-05-1940 Gorinchem. Zij trouwde met opticien Meijer Mozes Nort, geb. 05-05-1893 Gorinchem; ovl. 14-05-1940 Gorinchem.

■ **WieWasWie / In Memoriam: Grootmoeder Blume Betty Gans** hertrouwde op 21-02-1912 te Culemborg met Salomon Izak Nort, geb. 21-07-1886 Gorinchem; ovl. 06-09-1944 Auschwitz*. Salomon was zoon van Izak Salomon Nort en Klara Perexempel, Blume Betty was dochter van Jacob Gans en Jette Koch.

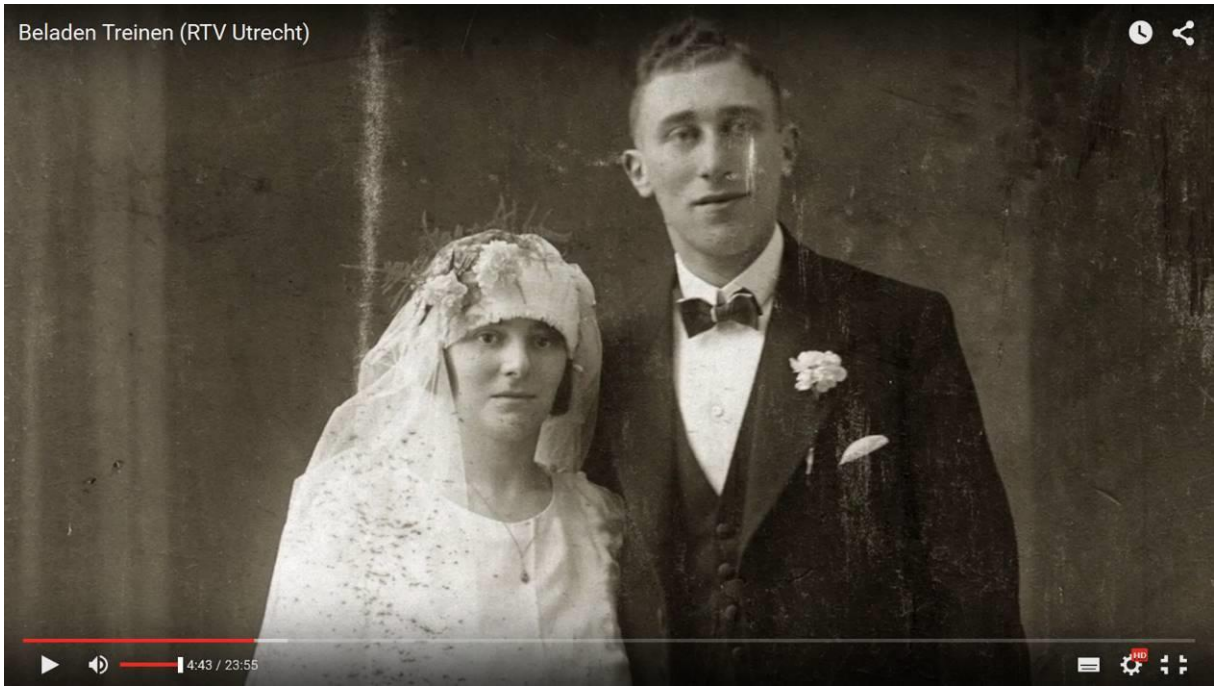

Rebecca Danser en Jacob Wijzenbeek

Met dank aan de dochters van Betty Sara Reichmann-Wijzenbeek – mevrouw Querido-Reichmann en mevrouw Hirschfeld-Reichmann -, die zo vriendelijk waren, toe te stemmen, dat de foto's van hun grootouders, hun moeder en onkel hier getoond mogen worden.
Ook met dank aan de regisseuse van de documentaire 'Beladen treinen' mevrouw Roel Wijngaards-de Meij voor haar toestemming. De raad stills [*stilstaand (film)beeld*] uit de documentaire te nemen is te danken aan mevrouw Machteld Smits de Coördinatrice Externe Projecten van RTV Utrecht.

Betty, Philip, Hadassa en Sophie Wijzenbeek

■ **joodsmonument.nl:** Gezinsadres in juni 1941: Mariastraat 10, Utrecht
"Eén kind [Betty] *dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd."*
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen]: De namen van Betty Sara, Philip, Hadassa en Sophie Wijzenbeek staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Mariastraat 10

Philip en Betty Sara Wijzenbeek

Hadassa Wijzenbeek en Sophie Wijzenbeek

Adres van de openbare B.G.L.O.-school, die Hadassa en Sophie tot 31-08-1941 hadden bezocht: Zuilenstraat.

Zuilenstraat 7: Gebouw van de voormalige basisschool [vgl. http://www.hetutrechtsarchief.nl/beeldmateriaal/...]

■ **Rhoen, R. P. M., Een joodse school te Zeist, 1942-1943,** Oud-Utrecht, jg. 69 (1996), nr. 4, p. 90: "*Opgave van leerlingen van de joodse school te Zeist ... Leerlingen afkomstig uit de gemeente Utrecht ... Wijzenbeek, Hadassa, geboren 12 december 1934, Wijzenbeek, Sophie, geboren 12 december 1934, van 16 maart 1942 tot 24 april 1942;*"

■ **Frans Crone,** Utrecht 1942, Foto's van Nico Jesse, Tekst en beeldredactie: Frans Crone, Amsterdam/ Antwerpen (2003) 61 [Foto] en 105: "*Drie Joodse meisjes bij de Fundatie van Renswoude in de Agnietenstraat. Volgens een hand geschreven bijschrift op een door Jesse gemaakte afdruk zou het gaan om drie 'joodse weesjes'. Na een oproep in het Utrechtsch Nieuwsblad medio 2003 werden de blonde meisjes herkend als de tweelingzusjes Hadassa (rechts) en Sophia Wijzenbeek (links op de foto). Evenals hun ouders en hun broer Philip zouden*

Haddie en Fietje de oorlog niet overleven. De twee zusjes werden op 28 januari 1944 in Auschwitz vermoord. De identiteit van het middelste meisje is niet bekend."

De plek is leeg, de plek, waar Sophia, het onbekend gebleven meisje en Hadassa in 1942 hebben gestaan, toen ze in 1942 van Nico Jesse gefotografeerd werden. [De stenen paal waarvoor Sophie stond, moet later zijn vervangen, omdat er een spleet in de paal zat, die nu niet meer is te vinden.]

■ **Herinneringscentrum Kamp Westerbork, G. Abuys:** *"De tweeling is in onderduiksituatie verraden en op 12-1-1944 naar Westerbork gestuurd. Ze werden ondergebracht in het weeshuis, barak 35. Op 25-1-1944 werden zij doorgestuurd naar Auschwitz. Op de dag van aankomst, 28-1-1944, vermoord."*

Philip Wijzenbeek

Tot 31-08-1941 heeft Philip de O.L.O.-school aan het Pieterskerkhof bezocht, van 16 februari 1942 tot 2 juli 1942 was hij op de Joodse school te Zeist ingeschreven. [Rhoen, R. P. M]

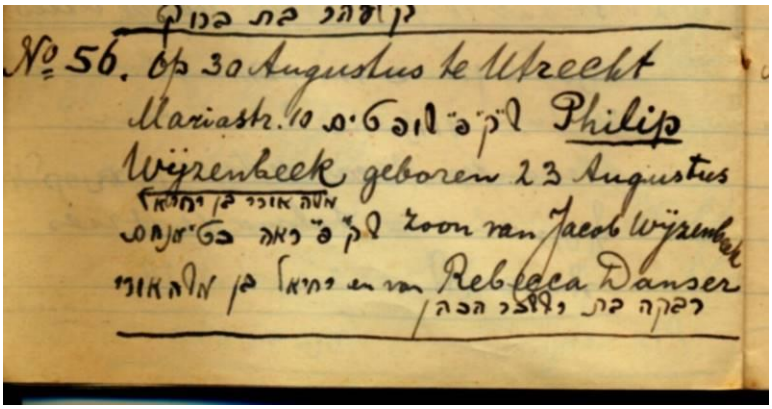

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
56	*1930*	*5690*	*30. Aug*	*Sj"K"p"Sjoftiem*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Wijzenbeek	*Philip*	*Mosjé Oeri ben Jechiël*	*23. Aug*	*Sj"K"p Reëe 29 Menachem*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Mariastr. 10*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Wijzenbeek	*Jacob*	*Jechiël ben Mosjé Oeri*	*Danser*	*Rebecca*	*Riva bat Jissachar hacoheen*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					
Sj"K"p Reëe [Reëe (zie!) Dtn 11,26-16,17]; Sj"K"p"Sjoftiem [Sjoftiem (rechter) Dtn 16,18-21,9]					

Tot 31-08-1941 heeft Philip de O.L.O.-school aan het Pieterskerkhof bezocht, van 16 februari 1942 tot 2 juli 1942 was hij op de Joodse school te Zeist ingeschreven. [Rhoen, R. P. M]

Basisschool aan het Pieterskerkhof

Betty Sara Reichmann-Wijzenbeek

Citaat uit de toespraak van mevrouw Hirschfeld-Reichmann en mevrouw Querido-Reichmann, gehouden ter gelegenheid van de onthulling van het Joodse Monument Utrecht op 29 oktober 2015: "*Op 5 mei stond onze moeder de ramen te lappen. 'Bep, Bep (dat was haar onderduiknaam) we zijn bevrijd, ben je niet blij?' Blij? Blij omdat ze geen angst meer hoefde te hebben om ontdekt te worden. Nee, blij was ze niet. Ze wist dat ze de rest van haar leven zonder haar broer, ouders, zusjes, haar opa en oma, degenen die van haar hielden, alleen door het leven moest.*"

Betty Sarah Reichmann-Wijzenbeek
na de oorlog [met dank aan haar dochter mevrouw Hirschfeld-Reichmann].

Jacob Wijzenbeek

Grootouders van vaderskant: **Izak [*Arïeh, zoon van*] Izak Wijsenbeek**, geb. 21-04-1834 Culemborg; op 24-06-1914 te Culemborg overleden. Hij trad op 06-06-1856 te Utrecht in het huwelijk met: **Betsie Berlijn**, geb. 24-03-1836 Utrecht; op 02-10-1910 te Culemborg overleden; huwelijksakte 184. [Lammers, De Joodse graven aan de Achterweg, p. 104]
Grootouders van moederskant: **Jacob Gans** en **Jette Koch**.
■http://akevoth.org/genealogy/duparc/1222.htm
■http://akevoth.org/genealogy/duparc/1212.htm
■ **auschwitz-muzeum. oswiecim.pl:** "*Wijzenbeek, Jacob, Utrecht, geb. 22-5-1899 (Culemborg), ovl. op 2-9-1942*"
■ **WieWasWie**: Uit de overlijdensakte nr. 1732, Utrecht 25 augustus 1950, blijkt, dat **Jacob Wijzenbeek** getrouwd was met **Rebecca Danser**.

Rebecca Danser

Grootouders van vaderskant: **Eliazar Danser**, geb. 19-01-1840 's-Gravenhage, kleedermaker; op 13 jan 1880 te 's-Gravenhage overleden. Hij trouwde op 27-11-1861 te 's-Gravenhage met: **Rebecca (Betje) Blok**, geb. 10-10-1839 's-Gravenhage, op 16 feb 1927 aldaar overleden.
Grootouders van moederskant: **Salomon Gompels**, geb. 05-06-1842 Dordrecht; photograaf, bedden koopman; op 14-01-1920 te Rotterdam overleden.
Hij trad volgens **Bron Rotterdam 1865 f013v** op 15-11-1865 te Rotterdam in het huwelijk met: **Johanna Konstenaar**, geb. 07-03-1840 Harderwijk; dienstbode; op 15-06-1914 te Rotterdam overleden.
■http://akevoth.org/genealogy/fresco/103.htm
■http://home.hccnet.nl/r.bobbe/danser/danser.htm
■http://akevoth.org/genealogy/duparc/5235.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam

de Wilde			
[1698] **Jesayas,** 17-01-1927 Amsterdam, 31-03-1944 Auschwitz [1699] **Juda,** 02-06-1928 Amsterdam, 28-05-1943 Sobibor			
Jacobus de Wilde, 21-04-1897 Amsterdam; 1972 overleden.		Sara Premselaar, 07-06-1901 Amsterdam; ovl. 22-04-1931 Amsterdam.	
Huwelijksakte reg. 6F fol. 9v, Amsterdam 24-07-1918			
Israël de Wilde, ± 1872 Nederhorst den Berg; 10-09-1942 Auschwitz.	Betje Roeg, ± 1874 Amsterdam; 10-09-1942 Auschwitz.	Israël Jesaijas Premselaar, 25-01-1879 Woerden; 1946 overleden.	Alida Cohen, 21-05-1881 Amsterdam; 09-04-1943 Sobibor [Schelvis, p.56]
Huwelijksakte reg. 4 fol. 40v, Amsterdam 17-02-1897		Huwelijksakte reg. 6 fol. 1v, Amsterdam 13-02-1901	
■ In Memoriam ■ http://www.nljewgen.org/golde/golde/2833.htm ■ tomverwaijen.nl/goudaenomstreken/gezinnen/gezin85408.htm ■ WieWasWie			

■ http://www.**nljewgen.org**/golde/golde/2833.htm: **Vader** Jacobus de Wilde hertrouwde op 03-02-1937 te Amsterdam met Hermine Sara Brenner, geb. 27-04-1903 te Gmund [vermoedelijk gaat het om Gmünd; want het gedenkboek van het Bundesarchiv telt in Gm**ü**nd 21, maar in Gm**u**nd geen slachtoffers van de shoa]. Hermine was dochter van Hermann Brenner en Katharina Lang.

■ **nljewgen**.org/golde/golde/2833.htm / **In Memoriam** / **joodsmonument.nl** / **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten / **Begraaf Verlof**: **Broers** en **zussen** van Jesayas en Juda:

1) Betje de Wilde , geb. 17-08-1918 Amsterdam; ovl. 06-05-1919 Amsterdam; op 07-05-1919 te Diemen begraven, graf 27 13 A.

2) Israel de Wilde, geb. 01-03-1920 Amsterdam, ovl. 31-03-1944 Polen. Hij was getrouwd met Sientje de Kooker, geb. 07-01-1922 Amsterdam; ovl. 31-01-1944 Auschwitz. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd.*"

3) Elisabeth de Wilde, geb. 02-08-1921 Amsterdam; ovl. 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 195: "*Wilde de Elisabeth 1.8.21*"

4) Barend de Wilde, geb. 17-06-1922 Amsterdam; ovl. 30-08-1922 Amsterdam

5) Alida de Wilde, geb. 07-06-1924 Amsterdam; ovl. 28-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 139: "*Wilde de Alida 7.6.24*" Ook haar broer Juda staat op deze lijst.

6) Juda de Wilde, geb. 24-05-1925 Amsterdam; ovl. 25-05-1925 Amsterdam

Jesayas en Juda de Wilde

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis.

■ **HUA, Gesinskaart Jesayas de Wilde, fiche 2358**: Jesayas, komende van Amsterdam, is op 26-01-1932 in het bevolkingsregister van Utrecht ingeschreven.
Gesinskaart Judas de Wilde, fiche 2359: Juda, komende van Amsterdam , is op 26-01-1932 in het bevolkingsregister van Utrecht ingeschreven.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen]: Hun namen staan op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
Onderwijs: O. U. L. O. Adres van de openbare school, die Jesayas de Wilde tot 31-08-1941 had bezocht: Hamburgerstraat
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Jesayas de Wilde tot 31-08-1941 had bezocht: Schoolplein
■ **F. Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 119: Zij woonden in januari 1943 nog in het CIW.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 139: **Juda**'s naam staat op de transportlijst van 25 mei 1943: "*Wilde de Juda 2.6.28*". Ook zijn zus Alida staat op deze lijst.

de Wilde-Creveld

[551] **Margaretha,** 17-08-1900 Utrecht, Oudegracht Weerdzijde 163, 08-10-1942 Auschwitz

[115] Isaak Creveld***, 04-02-1874 Utrecht; 14-05-1943 Sobibor [Schelvis, p. 103 onder de rubriek HAEFTLINGE: "*Creveld Izaak 4.2.74*"	Sara Gans, ± 1869 Doetinchem-Stad; ovl. op 06-08-1902 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begraven, graf 49 A 27 B 1171.
Huwelijksakte 8, Doesburg 10-05-1895**	

Samuel Creveld (van Crevelt)*, 07-02-1824 Bodegraven; ovl. op 28-04-1895 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 16 A 14 B -.	Johanna (Naatje) Spanjer, 19-10-1827 Terborg; ovl. 05-04-1894 Utrecht; ald. a. 't Zandpad begr., graf 38 A 10 A 1148.	David Gans, 1829/30 Dinxperlo, koopman; op 19-12-1913 te Doesburg ovl.; akte 79, Doesburg 20-12-1913.	Geultjen (Gueltjen, Grietje) Spanjer, 1829/30 Wisch; ovl. op 25-05-1897 te Doesburg.
Huwelijksakte 19, Zutphen 28-04-1854		Huwelijksakte 99, Zutphen 17-11-1858	
■ Genlias ■ Zandpad			

■ **Genlias**: *) Voogd van de bruidegom Emanuel Creveld; toeziend vgd. Joseph Creveld
**) Toeziend voogd van de bruidegom Joseph Creveld
***) **Izaäk Creveld** trad volgens akte 6 voor de tweede keer op 23-04-1903 te Zaltbommel in het huwelijk met Rebecca Meijer, dochter van Benjamin Meijer en Belia Meijer.

Zus: Bertha Creveld, 1897 of 1898, op 23-12-1921 te Utrecht op leeftijd van 23 jaar overleden; overlijdensakte 1773, Utrecht 24-12-1921
Zus: Johanna Creveld, 1895 of 1896 op 6-7-1935 te Utrecht op leeftijd van 39 jaar overleden; overlijdensakte 1137, Utrecht 8-7-1935. Weduwe van Gaston Marin René van Weijnen, wonende te Zuilen

Margaretha de Wilde-Creveld

■ **HUA** 20-08-1900, geboorteakte nr. 2136
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in april 1942: Stuyvesantstraat 295, Den Haag
Inboedellijst van onbekende datum
Echtgenoot: Bouwkundig tekenaar **Abraham de Wilde**, 16-09-1896 Den Haag, 31-03-1944 Auschwitz, zoon van Joseph de Wilde en Betje Gans [Digitale Stamboom Rotterdam: Huwelijk op 17-08-1921].
Zonen: **Joseph de Wilde**, 24-04-1923 Den Haag; 30-09-1942 Auschwitz
Siegfried Izak de Wilde, 30-11-1927 Den Haag; 08-10-1942 Auschwitz

van Witsen

[1719] **Cateau Zwartser**-van Witsen, 20-8-1855 Den Haag; 14-05-1943 Sobibor
[889] **Reijntje Margaretha van Duren-v. W.,** 04-09-1851 Den Haag, 28-05-1943 Sobibor

Meijer Isaac van Witsen, 01-10-1811 's-Graven-hage; op 05-11-1891 te 's-Gravenhage overleden.	Fanny/ Fenny/ Fennij de Jong, 14-01-1809 Maassluis; na ± 1856 overleden.

Huwelijksakte 524, 's-Gravenhage 09-12-1835.

Isaac Eliazar van Witsen, geb. ca. 1765; op 25-10-1814 te Leiden overleden.	Betje Sally de Jongh (Jong), 1778 te Nieuw Maarseveen; ovl. op 15-10-1817 te Amsterdam.	Israël Machiel de Jong (Bachoer), 10-03-1773 Amsterdam; ovl. na 1830.	Rachel Leman Pour, geb. Rotterdam; geboorte- en overlijdensdata niet bekend.
Huwelijk 1797		Huwelijk 15-12-1805 Maassluis	

■ Akevoth: .../duparc/6287.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam
■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/ashkenazi/21097.htm ■ Genlias
■ http://goudsmit.home.xs4all.nl/CollateralFamiliesPersonsV2/ps03_442.htm
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/gezin.php?id=F10298&hoofdpersoon=I27400
■ http://www.xs4all.nl/~goudsmit/CollateralFamiliesPersonsV2/ps03_404.htm
■ http://www.geni.com/people/Israel-de-Jong/6000000022590323825

■ http://**goudsmit**.home.xs4all.nl/CollateralFamiliesPersonsV2/ps03_442.htm: **Broers** en **zussen**: Betsij (1836-1922), Rosalie (1838-1918), Isaac-Salomon (1840-1842), Isidor (1842-1831), Grietje (1846-1847), Sophia (1847-?), Jacoba-Jeanette (1849-1935) en Jacob (1851-1894) tweelingbroer van [889] Reijntje-Margaretha.
■ **V. d. Hoeven/Bánki**, Joods leven in Maassluis, 1688 - 1942, p. 105 en 107: "***Nieuwe joodse inwoners in Maassluis (1728-1809)***" [...] "*21-12-1805: Rachel Leemans, huisvrouw van Israel Michiel, geboren Rotterdam.*" Misschien heeft deze notitie betrekking op de **grootouders** van moederskant.

Reijntje Margaretha van Duren-van Witsen

■ **HUA**, gezinskaart Duren van weduwe Levie, fiche 503
■ **joodsmonument.nl**: JOKOS-dossier nr. 55 065 op het Gemeentearchief Amsterdam. Adres in juni 1941: Springweg 22, Utrecht. Op hetzelfde adres woonde in juni 1941: [1719] **Cateau Zwartser-van Witsen**, 20-08-1855 Den Haag; 14-05-1943 Sobibor
■ **Genlias en Zandpad**: **Echtgenoot: Levie van Duren**, 1856/57, is op 05-01-1917 te Utrecht op leeftijd van 60 jaar overleden en aldaar aan het Zandpad begraven, graf 4 C 8 F - ; overlijdensakte 23, Utrecht 06-01-1917; hij was zoon van Jacob van Duren en Betje Lion. **Dochter: N. N. van Duren** is op 11-04-1896 als levenloos kind geboren; overlijdensakte 593, Utrecht 14-04-1896. Vader: Levie van Duren.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 122 t/m 140: Haar naam is niet te vinden op deze versie van de transportlijst van 25 mei 1943.

Cateau Zwartser-van Witsen

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Springweg 22, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 55 065 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias:** Slechts uit de overlijdensakte voor Cateau van Witsen blijkt, dat zij gehuwd is geweest met **Louis Zwartser**; overlijdensakte 2466, Utrecht 30-12-1949.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 103: Haar naam staat op de transportlijst van 11 mei 1943. Haar familienaam is *Zwarter* - dus zonder **s** - gespeld, haar voornaam is afgekort met ***Cato*** weergegeven: "*Zwarter-van Witsen Cato 20.8.55*".

Witteboon

[553] **Philip Salomon,** 26-09-1937 Utrecht, 26-10-1942 Auschwitz

[1700] Martijn Meijer Witteboon, 19-12-1902 Amsterdam; 07-02-1945 Gross Rosen.	[1701] Rena Estella Cohen, 16-10-1908 Beverwijk, 26-10-42 Auschwitz.

Trouwdatum bij de gemeente Amsterdam: 03-04-1935
Lokakatie choppe/huwelijk: Rapenburg, choppedatum bij de N.I.H.S.: 24-11-1935

Salomon Witteboon, 06-01-1875 Amsterdam; ovl. 1923.	Bertha Lindenbaum, 06-08-1872 Essen; ovl. 19-02-1960 Rotterdam.	Philip Cohen, 23-5-1866 Zevenaar, boekhandelaar; ovl. 24-06-1936 Amsterdam.	Froukje Hagens, 21-02-1874 Het Bildt; 12-02-1943 Auschwitz*

Huwelijk op 26-11-1897 te Essen. Scheidings-akte reg. 1A; fol. 40, Amsterdam 25-10-1909.	Huwelijksakte 87, Haarlem 22-03-1906. Philip was weduwnaar v. Mietje Gobits.

▪ AKEVOTH, Ashkenazi marriages DB ▪ Digitale Stamboom Kennemerland
▪ http://www.genealogieonline.nl/de/genealogie-van-raam/I20053.php
▪ http://www.genealogieonline.nl/de/genealogie-van-raam/I20052.php ▪ Genlias
▪ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/hum09_/F34582/I91552/

■ **Genlias en joodsmonument.nl: Grootvader Salomon Witteboon** trad voor de tweede keer volgens akte reg. 21; fol. 14v op 22-12-1910 te Amsterdam in het huwelijk met **Marianne (Marlanne) Sarphti**, geb. 23-12-1878 Amsterdam; ovl. 26-1-1943 Auschwitz. Zij was dochter van Joseph Sarphti en Catarina de Vos.

***** ■ **Akevoth,** Burial Permits DB: **Grootvader Salomon Witteboon** is tussen 1917 en 1935 overleden, tijdens deze periode zijn drie mannen met de naam Salomon Witteboon te Muiderberg begraven, te weten: 09-02-1919, graf D N 139; 13-05-1923, graf C 47 25; 13-11-1927, graf C 58 80. Verdere gegevens ontbreken.

Philip Salomon Witteboon

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
158	*1937*	*5698*	*08. Okt*	*3 Chesjwan*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Witteboon	*Philip Salomon*	*Oeri Pinchas ben Meïr*	*26. Sep*	*21 Tisjri*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Oude Gracht 48*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Witteboon	*Martijn Meijer*	*Meïr ben Pinchas*	*Cohen*	*Rena Estella*	*Rene bat Oeri hacoheen*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen**					

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Obrechtstraat 64, Utrecht

Martijn Meijer Witteboon

Grootouders van vaderskant: **Meijer Witteboon**, geb. 1850 Amsterdam; waarschijnlijk op 9 aug 1908 te Muiderberg begraven, graf D D 86. Hij trouwde volgens akte reg. 8; fol. 9v op 16 aug 1871 te Amsterdam met: **Klara / Klaartje van Gelder**, geb. ± 1850 Amsterdam; op 23-02-1911 te Muiderberg begraven, graf D D 87.
Grootouders van moederskant: **Joseph Lindenbaum** en **Karoline Rosenberg**.
■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias
■ **AKEVOTH**, Ashkenazi marriages Database (Noach): **Martijn Meijer Witteboon** en **Rena Estella Cohen** trouwden op 03-04-1935 te Amsterdam; choppedatum en -lokatie: 24-11-1935, Rapenburg.

Rena Estella Cohen

Grootouders van vaderskant: **Jacob Cohen** en **Reindjen Heilbron**.
Grootouders van moederskant: **Hartog Hagens**, geb. 30-07-1847 Leeuwarden. Hij trouwde voor de eerste keer volgens akte 14 op 14-03-1868 te Leeuwarden met: **Hester de Jong**, geb. 21-04-1843 Leeuwarden, op 29-06-1874 te Leeuwarden overleden. Voor de tweede keer trouwde grootvader Hartog Hagens op 19 sep 1874 te Leeuwarden met **Engeltje Rozenberg**, geb. 9 maart 1843 Leeuwarden.
■ Akevoth: .../regio/leeuwarden/821.htm ■ Digitale Stamboom Rotterdam ■ Genlias

<table>
<tr><th colspan="4">Wolf</th></tr>
<tr><td colspan="4">[1702] Hugo, 28-09-1866 Dinslaken, 31-08-1942 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Salomon Wolf, geb. 18-03-1830;
ovl. 01-01-1905 Dinslaken; aldaar begraven.
(Joodse naam: Awraham ben Binjamin Hakohen)</td><td colspan="2">Johanna Isaacson, geb. 10-02-1836;
ovl. 12-02-1904; op de Joodse begraafplaats te Dinslaken ter aarde besteld.
(Joodse naam: Hanna bat Schmuel)</td></tr>
<tr><td>'Binjamin Hakohen'</td><td></td><td>Samuel Isaacson</td><td>Wilhelmine Meier</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ In Memoriam ■ WieWasWie: Overlijdensakte 362, Utrecht 02-02-1951
■ http://www.steinheim-institut.de/cgi-bin/epidat?id=din-0053
■ http://www.stolpersteine-dinslaken.de/?q=node/15</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Justus van Effenstraat 23, Utrecht.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Wolf, Hugo, geb. 28 september 1866 in Dinslaken, woonde in Dinslaken. Deportatie: 1942, Auschwitz; voor dood verklaard.
■ **steinheim-institut.de**: Hugo had een **zus** en twee **broers**: "Rosa (1863-1935), David [*] (geb. 1869) en Albert (1876-1929)."

■ http://www.**stolpersteine-dinslaken**.de/?q=node/15: "***Neustraße 45 Familie Wolf*** […]
In juni 1935 werden ook de Wolfs het slachtoffer van een Dinslakense, die de 'arische' klandizie van de Joodse winkeliers in de Neustraße, toen Schlageterstraße, fotografeerde. Deze foto's waren voor enkele dagen in de 'Stürmerkasten' aan het Neutor te zien. In 1937 hebben de Wolfs de sigarenzaak gestaakt, die zij enige tientallen jaren lang hadden geleid. Zij vluchtten naar Keulen. David Wolf stierf op 18-07-1938 te Keulen en werd op de Joodse begraafplaats Köln-Bocklemünd ter aarde besteld.[...]
Hugo Wolf was de broer van David en werd op 28-09-1966 te Dinslaken geboren. Hij bleef ongehuwd en leidde met zijn broer David de vaderlijke sigarenzaak ["*Zigarrenfabrik und Zigarrengroßhandlung*"]*. Hij vluchtte naar Nederland en leefde in Utrecht. Op 26-08-1942 werd hij naar het 'doorgangskamp' Westerbork gebracht. Daar werd hij op 28-08-1942 op transport naar Auschwitz gesteld. Meteen na aankomst van het transport werd hij daar op leeftijd van 75 jaar vermoord.*"
[Stürmerkasten = Uithangbord van het antisemitische Nazi-schendblad]
■ **Anne Prior**, "Wo die Juden geblieben sind, ist […] nicht bekannt.", p. 16 en p. 11: "*Begin van het jaar 1937 was de C. V. voorzitter* ***David Wolf*** *naar Keulen vertrokken. Het bleek moeilijk te zijn, een nieuwe voorzitter te benoemen.*" [C.V. '*Centralverein deutscher Staatsbürger jüdischen Glaubens*']

Wolff	
[1703] **Egon,** 25-05-1926 Berlijn, 30-09-1942 Auschwitz	
N.N.	Else Kalman
■ In Memoriam ■ https://www.joodsmonument.nl/en/page/121818/egon-wolff ■ WieWasWie: Overlijdensakte 1851, Utrecht 25-08-1950	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis.
"*Egon Wolff kwam op 20 maart 1936 samen met zijn broer Julian Harry naar het weeshuis in Utrecht. Zijn moeder Else Kalmann was toen al overleden. Zijn vader was in 1940 in Londen. Toevoeging van een bezoeker van de website*"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Wolff, Egon, geb. 25 mei 1926 in Berlin, woonde in Berlin. Deportatie: vanuit Westerbork. Ovl: 30-09-1942, Auschwitz; voor dood verklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
■ **F. Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 118: Hij werd "*op 12 februari 1942 naar Westerbork*" met andere "*buitenlandse bewoners van het Centraal Israëlietisch Weeshuis*" afgevoerd. Zijn naam werd daar "*op 10 maart 1942 ingeschreven*".

Wolff			
[1704] **Erika,** 23-05-1921 Berlijn, 03-09-1942 Auschwitz			
Felix Wolff, 14-03-1887 Hagen (D), woonde in Berlijn, emigreerde op 05-06-1933 naar Nederland; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 171]		Margarethe Leopoldine of Grete Wolitzer, 10-11-1892 Berlijn; 11-06-1943 Sobibor [Schelvis, p. 171: Wolff-Plotzer Margaretha 10.11.92]	
Huwelijk voor 1921			
Melchior Wolff, geb. ± 1870; ovl. op onbekende datum.	Helene Gottschalk, geb. ± 1870; ovl. op onbekende datum.	Haim Leib Wolitzer, geboorte- en overlijdendsdata onbekend.	Bertha Weiser, 06-12-1864 Bacau; 31-01-1945 Oost-Europa.
Huwelijk voor 1887		Huwelijk voor 1893	
■ https://www.genealogieonline.nl/de/stamboom-beltzer/I27000.php ■ In Memoriam ■ WieWasWie			

■ **Digitale Stamboom Den Haag**: Felix Wolff komende van Berlijn werd op 03-06-1933 met echtgenote Grete en kinderen Erika en Bruno in het bevolkingsregister van 's-Gravenhage ingeschreven. Het gezin ging eerst in de Brugschestraat 2 en later vanaf 19-09-1933 in de Leuvensestraat 110 wonen.
■ **joodsmonument.nl**: Adres van gezin **Felix Wolff**: Van Houtenlaan 12, Amersfoort. Er is een pasfoto van Erika op de website. "*Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd.*"
■ **joodsmonument.nl**: Adres van **Erika Wolff** in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis.
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Wolff, Erika, geb. 23 mei 1921 in Berlin, woonde in Berlin. Overlijdensdata: Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
[■ **dokin**.nl: **nicht** Doris Löwendorff, geb. 03-06-1924 Dortmund, ovl. 03-03-1944 Birkenau, die bij het gezin van **vader** Felix Wolff inwoonde, was "*kind van een zuster van de man*" [vader]. Verder bevat de website een uitgebreide vragenlijst omtrent de opname van **neef** Leopold Wolitzer in het gezin van Felix Wolff. Leopold, geb. 12-09-1926 Berlijn, vermist, was zoon van tante Grete's broer Samuel Wolitzer, geb. 12-11-1889 Piatra, ovl. 29-03-1944.

Wolff	
[1706] **Harrij,** 25-02-1928 Berlijn, 17-07-1942 Auschwitz	
N.N.	Else Kalman
■ In Memoriam ■ WieWasWie: Overlijdensakte 1731, Utrecht 25-08-1950	

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Nieuwegracht 92, Utrecht, Centraal Israëlietisch Weeshuis.

"Julian Harry Wolff kwam op 20 maart 1936 vanuit Leipzig naar Utrecht, samen met zijn broer Egon. Beide woonden in het joodse weeshuis.
Toevoeging van een bezoeker van de website"
■ **bundesarchiv.de/gedenkbuch**: Wolff, Harri, geb. 25 februari 1928 in Berlin, woonde in Berlin. Deportatie: vanuit Westerbork. Overlijdensdata: 17 juli 1942, Auschwitz, vernietigingskamp; voor dood verklaard.
■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen]: Zijn naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen.*" [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Nieuwegracht 92
Onderwijs: O. L. O. Adres van de openbare school, die Harry Wolff tot 31-08-1941 had bezocht: Hamburgerstraat
■ **F. Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 118: Hij werd "*op 12 februari 1942 naar Westerbork*" met andere "*buitenlandse bewoners van het Centraal Israëlietisch Weeshuis*" afgevoerd. Zijn naam werd daar "*op 10 maart 1942 ingeschreven*".

<table>
<tr><td colspan="4">Wolff
[1705] Ernst, 09-10-1919 Groningen, 03-03-1945 Bergen-Belsen</td></tr>
<tr><td colspan="2">[1707] Julius Wolff, 18-04-1882 Nijmegen;
08-02-1945 Bergen-Belsen.</td><td colspan="2">[1710] Betsie Gersons, 12-06-1889 Tilburg;
09-03-45 Bergen-Belsen.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 202, Tilburg 9-8-1911.</td></tr>
<tr><td>Louis (Levie) Marian Wolff, 1840/41 Bemmel, zoon van Benjamin Wolff en Flora Wijzenbeek;
ovl. op 21-02-1916 te Arnhem en aldaar begr., Moscowa A 10 11.</td><td>Ida Jacobso(h)n, 26-03-1854 (1851) Barenburg (D),
dr. van Jonas Jacobsohn en Bertha Falch; ovl. 18-03-1924 Utrecht; ald. aan het Zandpad begr., graf 8 C 13 I -.</td><td>Levie Gersons, 07-01-1852 Tilburg;
ovl. 21-12-1914 Tilburg.</td><td>Leentje de Jonge, 17-01-1859 Eindhoven;
ovl. 19-10-1928 Tilburg.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk vermoedelijk 26-03-1879</td><td colspan="2">Huwelijksakte 7, Eindhoven 13-05-1884.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■http://wc.rootsweb.ancestry.com/cgi-bin/igm.cgi?op=GET&db=42141&id=I0857 ■ Genlias ■ http://www.genealogieonline.nl/de/stamboom-van-emden-culemborg/I171.php ■ http://www.geni.com/people/Leentje-de-Jonge/6000000014652770451 ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

■ **E. P. Boon** e. a., De Joodse inwoners van de stad Groningen [...], Band IIc, p. 1014/ Mail van **E. P. Boon**/ **Amsterdam Burial Permits**, View record [Indx: 54953]: **Broer Louis Wolff** is op 12-08-1912 te Middelburg geboren en op **12-05-1940** op de derde dag van de Duitse overval te Amsterdam overleden. "*Of hij zelf een einde maakte aan zijn leven, een attack*

kreeg door de spanningen of anderszins om het leven kwam: we weten het niet." (E. P. Boon)
Louis is op 14-05-1940 te Diemen begraven, graf 21, 31, C.
Zus Hélène Ida Wolff is op 20-02-1915 te Amsterdam geboren.
■© Huygens ING - Den Haag. Bronvermelding: G.E. van Maanen, 'Valkhoff, Johan (1897-1975)', in *Biografisch Woordenboek van Nederland*.
URL:http://resources.huygens.knaw.nl/bwn1880-2000/lemmata/bwn1/valkhoff [12-11-2013]: "***Valkhoff, Johan**, jurist en socioloog (Schiedam 8-3-1897 - Amsterdam 21-7-1975). Zoon van Cornelis Valkhoff, belastinginspecteur, en Gerarda Koker. Gehuwd met Suze Meijboom op 27-7-1921, uit welk huwelijk 2 zoons zijn geboren. Dit huwelijk is op 21-10-1942 door echtscheiding ontbonden. Valkhoff is op 25-5-1945 hertrouwd met **Helene Ida Wolff*** [vetdruk H.M.], *uit welk huwelijk 2 dochters zijn geboren*."
■ **Genlias**: **Grootvader Louis (Levie) Marian Wolff** was eerder gehuwd met **Flora Wijzenbeek** uit Culemborg. Zij is op 28-01-1877 te Nijmegen op leeftijd van 32 jaar overleden; akte 47, Nijmegen 29-1-1877. Vermoedelijk is zij in het kraambed overleden, haar kindje Bernardus was twee dagen oud toen het op 24-01-1877 overleed; akte 36, Nijmegen 25-1-1877.
■ **WieWasWie/ Lammers**, De Joodse graven aan de Achterweg: **Overgrootvader Benjamin Wolff** trad op 14-10-1829 te Bemmel in het huwelijk met Flora Wijzenbeek. Flora (geb. 1805, ovl. 03-07-1885) was dochter van Levi Izak Wijzenbeek (geb. 21-07-1763, ovl. 03-03-1830) en Anaatje Andres Harpman (geb. ?, ovl. 25-04-1810); Benjamin was zoon van Salomon Wolff en HesterLevison. Huwelijksakte nr. 27, Bemmel 14-10-1829.
■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Stadhouderslaan 51, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 60 651 op het Gemeentearchief Amsterdam. Er zijn foto's van Julius Wolff, Ernst Wolff en Betsie Wolff Gersons met zoon op de website *joodsmonument.nl*.

Ernst Wolff

Er is een pas**foto** uit privé-collectie van Ernst Wolff op de website *joodsmonument.nl*.
■ **Frits Broeyer**, Het Utrechtse universitaire verzet, 'Heb je Kafka gelezen?' 1940-1945, p. 122 en 123: "*In zijn brieven uitte professor Wolff sedert het verbod om de Universiteitsbibliotheek te bezoeken keer op keer zijn zorgen over zijn zoon Ernst, die in 1940 te Utrecht wiskunde was gaan studeren en dus al heel snel eveneens met de antisemitische salamitactiek van de Duitsers te maken kreeg.[...] Professor De Jager herinnerde zich Ernst (E.) Wolff uit zijn studententijd, schreef hij in een mail[...]: 'Hij begon de studie een jaar later dan ik en we deden dus een deel van de voorkandidaats colleges, die een tweejaars-ritme hadden, tegelijk. Tegen eind 1942 was hij doodsbang. Hij zij tegen me: 'Ik ben keihard aan het studeren. Misschien haal ik mijn kandidaatsexamen snel genoeg en wanneer ik maar eenmaal kandidaat ben, dan halen ze me toch niet op?' Ik zag en zie nog de angst in zijn ogen.'*"
[Met dank aan de auteur, de heer **Dr. F. Broeyer,** die zo vriendelijk was, toestemming tot overname van vele citaten uit *Het Utrechtse universitaire verzet* ***** *'Heb je Kafka gelezen?'* te verlenen.]

Julius Wolff

Grootouders van vaderskant: **Bernard (Benjamin) Wolff**, geb. 01-03-1799 Bemmel; op 08-02-1881 te Bemmel op leeftijd van 83 jaar overleden; akte 9, Bemmel 8-2-1881. Hij trouwde volgens akte 27 op 14-10-1829 te Bemmel met: **Flora Wijzenbeek**, 08-05-1805 Culemborg; op 03-07-1885 te Bemmel op leeftijd van 80 jaar overleden; akte 66, Bemmel 04-07-1885.
Grootouders van moederskant: **Jonas Jacobsohn** en **Bertha Falch**.
■ **Genlias:** Julius Wolff trouwde op 09-08-1911 te Tilburg met **Betsij Gersons**, dochter van Levie Gersons en Leentje de Jonge; huwelijksakte 202, Tilburg 09-08-1911.
■ **joodsmonument.nl**: "*Julius Wolff was een zoon van Levie Wolff, slager en veehandelaar, en Ida Jacobson. Hij trouwde op 9 augustus 1911 in Tilburg met Betsy Gersons, dochter van Levie Gersons, koopman in textielafval, en Leentje de Jonge. Het echtpaar kreeg drie kinderen, waaronder de zonen Louis en Ernst. De laatste speelde viool.*
Julius (roepnaam Jules) Wolff deed HBS-B en vervolgens staatsexamen. Hij studeerde wis- en natuurkunde in Amsterdam, waar hij bij zijn leermeester J. Korteweg promoveerde op het proefschrift 'Dynamen, beschouwd als duale vectoren'. Van 1907 tot 1917 was hij leraar in het middelbaar gymnasiaal onderwijs in Meppel, Middelburg en Amsterdam. In 1917 werd hij benoemd tot hoogleraar aan de Universiteit in Groningen, en in 1922 aan de Universiteit in Utrecht. Daarnaast was hij onder meer wiskundig adviseur van de levensverzekeringsmaatschappij 'Eigen Hulp' te 's-Gravenhage. Hij werd zes keer bekroond voor de oplossing van prijsvragen van het Wiskundig Genootschap.
Zoon Louis Wolff stierf op 11 mei 1940 in Amsterdam. Julius Wolff, zijn vrouw Betsy en hun tweede zoon Ernst hadden een zogenaamde Sperre. Zij stonden zowel op de Barneveldlijst (om opgenomen te worden in de Barneveldgroep), als op de Gerzonlijst. Het ging hier om mensen die bij de kledingzaak Gerzon werkten en daarom door de bezetter nuttig werden geacht voor de oorlogsindustrie. Meer vertrouwen werd gelegd in de Gerzon-lijst. Het gezin is met de Gerzon-groep vanuit Westerbork op transport gesteld naar Bergen-Belsen. Daar zijn alle drie omgebracht. Julius Wolff heeft in Bergen-Belsen nog college gegeven.
***M. Wolff, De nakomelingen van Wolff ben Eleazar en Moshe ben Gompertz Halevi, 1695-1995** (Arnhem, 2001) 196-200*"

■ **Frits Broeyer**, Het Utrechtse universitaire verzet, 'Heb je Kafka gelezen?' 1940-1945, p. 33: "*De Senatus Contractus telde ook een Joods lid, de hoogleraar J. Wolff. Eerst op 17 mei was hij weer aanwezig, na op de voorafgaande vergaderingen steeds 'zonder kennisgeving' weggebleven te zijn. Een van de andere leden, de jurist S. Van Brakel had echter op 12 mei door kunnen geven, dat Wolff in Den Haag 'gestrand' was, een omschrijving die erop duidt dat hij Nederland had willen ontvluchten.[...] Aan het begin van de vergadering van 17 mei condoleerde rector magnificus F.H. Quix namens de Senaat Wolff met het verlies, dat zijn familie dezer dagen' had getroffen.[...] Een zoon van Wolff, Louis, was namelijk op 11 mei aan een hartkwaal bezweken, toen deze zich vanuit Groningen waar hij als arts werkte naar Amsterdam begaf.[...]*"

P. 112: "*In de zomermaanden van 1942 werd het leven voor de Joden in Nederland wegens de transporten naar Polen rondweg ondraaglijk. De ontslagen Joodse hoogleraar wiskunde, J. Wolff schreef rector magnificus Van Vuuren vanaf eind juli 1942 een aantal keren over de steeds moeilijker wordende situatie van hem en zijn gezin.[...] Hij deed dit in de hoop, dat universitaire instanties iets voor hem zouden kunnen doen. De brieven zijn verschrikkelijk om te lezen, omdat de dingen die Wolff vertelde en de argumenten die hij aanvoerde de ellende, waarin het Joodse deel van het Nederlandse volk was komen te verkeren, zo voelbaar maken. In een op 15 augustus 1942 geschreven brief somde Wolff op wat hem overkomen was vanaf het begin van de bezetting. Hij noemde het verlies van een zoon in de meidagen van 1940, zijn ontheffing en ontslag als hoogleraar, de inbeslagneming van zijn huis, Stadhouderslaan 51, in mei 1942 en de opneming van hem en zijn vrouw in een Utrechts rusthuis aan de Malisingel, nadat de woning waar zij tijdelijk als gast hun intrek hadden kunnen nemen gevorderd was. Wolff schreef Van Vuuren deze brief vanwege een net ontvangen bericht van de Joodse Raad, dat beiden op een lijst stonden van Joden, die op 20 augustus naar Amsterdam geëvacueerd moesten worden. Hij wilde graag dat de universiteit dit voorkwam door contact op te nemen met de Zentralstelle für jüdische Auswanderung in Amsterdam aan het Adama van Scheltemaplein. In een aan de Duitse bureaucratie refererend postscriptum wees hij er hoopvol op, dat het bericht van de Joodse Raad gestuurd was naar zijn voorafgaande adres Wentlaan 17 in Tuindorp, dat – Tuindorp hoorde nog niet bij Utrecht – onder Maartensdijk viel. Utrechtse Joden kregen nog geen oproep voor Amsterdam. En hij verbleef immers in Utrecht ...[...]*"

P. 121 en 122: "*Zo probeerde Van Vuuren zijn Joodse ex-collega Wolff een keer een dienst te bewijzen via de hoogleraar Nieschulz. Van Vuuren hoopte dat deze het bij de hoogste civiele Duitse autoriteit in de provincie, de Beauftragte B.M. Müller-Reinert voor elkaar zou krijgen, dat Wolff vrijgesteld werd van deportatie. In een werkelijk afschuwelijke, zeer uitvoerige brief, gedateerd 7 oktober 1942, legde de Beauftragte uit, dat Wolff geen enkele illusie hoefde te koesteren.[...] Het maakte niet uit, wie of wat deze was. Bij de deportatie van Joden ging het alleen om de 'Rassenzugehörigkeit' als beslissende factor. De 'Judenfrage' moest niet gedeeltelijk, maar volledig 'gelöst' (opgelost) worden. De Joden waren, naar Müller-Reinert schreef, gezamenlijk verantwoordelijk voor het uitbreken van de oorlog. Het was hun schuld dat honderdduizenden Duitsers en anderen hun leven hadden moeten geven. Geen enkele Jood had het recht, zo ging de brief verder, voor zichzelf een uitzonderingspositie te verlangen. De Führer had hen in 1939 na de bezetting van Polen gewaarschuwd niet door te gaan met het ophitsen tot oorlog. Aangezien zij niet geluisterd hadden, behoorden alle Joden zonder uitzondering de gevolgen te dragen. Als de Jood professor Wolff geen vrijstellingsstempel in zijn persoonsbewijs gekregen had, dan had dit zijn redenen. De Beauftragte eindigde zijn brief met de opmerking, dat hij graag zou willen dat Van Vuuren inzag dat, waar er dagelijks Duitse mannen en ook Nederlanders 'in diesem jüdischen Kriege' het leven verloren, geen enkele Jood het recht had persoonlijk van de 'allgemeine Massnahmen' (maatregelen) verschoond te blijven.*

[...]

De situatie ging er steeds somberder uitzien, maar Wolff bleef hopen op een wending ten goede. In augustus had hij alleen nog in het algemeen naar zijn recente wetenschappelijke werk

verwezen. Nu somde hij zijn publicaties sedert de verwijdering van de universiteit stuk voor stuk op, kennelijk met de gedachte dat zij hem via een plaats op de Rückstellliste zouden vrijwaren van deportatie naar Polen. 'Polen is de dood', verzuchte hij in het schrijven van 14 oktober."
P. 290: "*Op 26 december 1942 had professor J. Wolff in een schrijven aan Van Vuuren meegedeeld, dat hij zich tot de secretaris-generaal op het departement Opvoeding, Wetenschap en Cultuurbescherming, Van Dam gewend had, omdat hij voor de lijst van diens collega bij Binnenlandse Zaken, Frederiks te laat was.[...] Op van Dams lijst kreeg hij inderdaad een plaats. Wolff verbleef een tijdlang dankzij deze hem toegekende status van 'Verdienstjude' met zijn vrouw en zoon in een 'Joodsch Tehuis' in Barneveld, waarna zij vervolgens als andere Joden daar de mogelijkheid kregen om via Westerbork als tussenstadium in het Boheemse Theresienstadt terecht te komen.[...] Hij veronderstelde echter, dat zij beter af zouden zijn in Bergen-Belsen vanwege het feit dat dit een kamp voor 'Austausch'-gevangenen was, en het kans bood op uitwisseling tegen personen of producten, waarom de Duitsers de geallieerden verzochten. In 1945 raakte het concentratiekamp Bergen-Belsen overvol vanwege een aanhoudende toestroom van gevangenen uit ontruimde kampen. Het gevolg was een vlektyfusepidemie, die net als veel anderen ook Wolff – op 8 februari 1945 -, zijn vrouw en zoon Ernst het leven kostte*."
[Met dank aan de auteur, de heer **Dr. F. Broeyer,** die zo vriendelijk was, toestemming tot overname van vele citaten uit *Het Utrechtse universitaire verzet* * *'Heb je Kafka gelezen?'* te verlenen.]

Betsie Wolff-Gersons

Grootouders van vaderskant: **David Gersons**, geb. 10-04-1812 Tilburg. Hij trad volgens akte 4 op 21-01-1843 te Tilburg in het huwelijk met: **Jutte de Jonge**, geb. 26-05-1815 Vlagtwedde, geboorteakte 15, Vlagtwedde 30-05-1815; zij is op 16-03-1890 te Tilburg overleden; memorienr. 68, Tilburg 16-03-1890.
Grootouders van moederskant: **Abraham de Jonge**, geb. 13-01-1819 Vlagtwedde. Hij trad voor de eerste keer volgens akte 7 op 15 mei 1851 te Eindhoven in het huwelijk met: **Rebecca Wolff**, geb. 28-01-1821 Bemmel.
Grootvader Abraham de Jonge trouwde volgens akte 4 op 01-03-1867 te Bemmel voor de tweede keer met **Roosje Wolff**, 11-07-1832 Bemmel. Zij was dochter van Benjamin Wolff en Flora Wijzenbeek.

Wolff			
[554] **Annette Melanie,** 13-07-1928 Utrecht, Haverstraat 33bis, 23-08-1942 Auschwitz [555] **Herman**, 02-04-1936 Utrecht, Haverstraat 33bis, 23-08-1942 Auschwitz			
[1708] Leonard Wolff, 27-02-1900 Nijmegen; 30-09-1942 Auschwitz.		[1709] Henrica Cohen, 11-03-1905 Nijmegen; 23-08-1942 Auschwitz.	
Huwelijk op 02-04-1925 te Nijmegen			
Abraham Wolf, 03-04-1851 Nijmegen; ovl. op 10-09-1910 te Nijmegen en ald. begr.	Annette Coopman, 08-02-1862 Eijsden; ovl. 11-07-1907 Nijmegen en ald. begr.	Hartog Cohen, 28-03-1872 Venlo; ovl. 16-09-1912 te Nijmegen.	Melanie Seraphina Hoffmann, 04-05-1871 Den Bosch; 27-11-1942 Auschwitz.
Huwelijk op 28-02-1888 te Eijsden		Huwelijksakte 141, Den Bosch 25-09-1890	
▪ shum.huji.ac.il/~dutchjew/genealog/wolff_hamburger_nijm/19.htm ▪ .../wolff_hamburger_nijm/22.htm ▪ joodsmonument ▪ Genlias			

Annette Melanie Wolff en Herman Wolff

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in juni 1941: Haverstraat 33 bis, Utrecht. Inboedellijst van 26-08-1942.

Annette Melanie Wolff

■ **HUA Toegang 1007-3, Inv. nr. 26 465** [Vgl. de aantekeningen bij Rosa Willy de Beer over het onderwijs aan Joodse leerlingen vanaf 1 september 1941]: Haar naam staat op de lijst der Joodse scholieren, die vanaf 1 september 1941 "*geen onderwijs meer*" mochten "*volgen op openbare scholen*." [F. Crone, Voorbijgaand verblijf, (Amsterdam 2005) 76]
Adres: Haverstraat 33 bis
Onderwijs: O. U. L. O. Adres van de openbare school, die Annette Melanie Wolff tot 31-08-1941 had bezocht: Hamburgerstraat 22

Herman Wolff

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
127	*1936*	*5696*	*09. Apr*	1 dChH"M Pesach	
Naam Kind			Geboortedatum		
Wolff	*Herman*	*Naftali ben Eliëzer*	*02. Apr*	*10 Nissan*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Haverstr. 33bis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Wolff	*Leonard*	*Eliëzer ben Avraham*	*Cohen*	*Henrica*	*Reisle bat Naftali*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
1 dChH"M Pesach = *1 dechol hamoëed be Pesach = 1e tussendag in Pesach,* [vgl. Wolf van Spier Moffie]					

Leonard Wolff

Grootouders van vaderskant: **Markus Wolf**, geb. 14-11-1824 Nijmegen; tabaksnijder, sigarenmaker; op 12-03-1892 te Nijmegen overleden en aldaar op de joodse begraafplaats aan de Postweg begraven. Hij trad op 12-09-1850 te Nijmegen in het huwelijk met: **Wilhelmina Hertz**, geb. 26-2-1823 Nijmegen; op 02-02-1902 te Nijmegen overleden.

■ **De Joodse begrafenis**, '*De Joodse begraafplaats*' is een uitgave van de N.I.G. Nijmegen, [...], Geschiedenis: Frank Eliëns, p. 15: "*Op 12 maart 1892 was* [**grootvader**] *Marcus Wolff de eerste overledene die aan de Postweg werd begraven*."

Grafsteen van grootvader Marcus Wolff.

Grootouders van moederskant: Israel Coopman, geb. 1817/18; op 11-04-1878 te Eijsden op leeftijd van 60 overleden; akte 19, Eijsden 12-4-1878. Hij trad vermoedelijk voor 1847 in het huwelijk met: **Carolina Canther**, geb. 20-07-1825 Eijsden; op 01-08-1914 te Eijsden op leeftijd van 89 jaar overleden; akte 27, Eijsden 3-8-1914.
■http://**akevoth**.org/genealogy/zanten_van_nijm/132.htm
■http://**akevoth**.org/genealogy/hertz_nijm/15.htm ■ **Genlias**
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim**.pl: Wolff, Leonhard, Utrecht, geb. 27-2-1900 (Nijmegen), gest. 27-8-1942.
■ **Akevoth**: Leonard Wolff trad voor 1928 in het huwelijk met **Henrica Cohen**.

Henrica Wolff-Cohen

Grootouders van vaderskant: **Salomon Cohen**, geb. 09-11-1853 Zutphen; op 18-12-1921 te Arnhem overleden en aldaar begraven, graf E 04 06. Hij trad volgens akte 219 op 08-08-1877 te Arnhem in het huwelijk met: **Johanna Eijsman**, geb. 1849/50 Bergh; op 18-11-1908 te Arnhem overleden en aldaar op de joodse begraafplaats Moscowa begraven, graf B 07 10.
Grootouders van moederskant: **Israël Hoffmann**, geb. 19-8-1835 's-Hertogenbosch; op 23-6-1900 te 's-Hertogenbosch overleden en te Vugt begraven*, steen 292.
Hij trad volgens akte 27 op 26-2-1869 te 's-Hertogenbosch in het huwelijk met: **Betje Nort**, geb. 30-06-1841 Groningen; op 16-03-1933 te Nijmegen op leeftijd van 91 jaar overleden en te Vught begraven**, steen 333; akte 217, Nijmegen 17-3-1933.
■ **Akevoth**: .../denbosch/211.htm ■ **Genlias**
■http://home.kpn.nl/**mayerhirsch**/moscowa.html
■ **Bader, Verborgen in Brabantse Bodem, CD**:
*) Collectie Cahen, steen 292, Nederlandse tekst op de grafsteen van grootvader Israël Hoffmann:
"*HIER RUST / ISRAEL HOFFMANN / OVERLEDEN / 26 SIWAN / 23 JUNI / 1900*"
**) Collectie Cahen, steen 333, Nederlandse tekst op de grafsteen van grootmoeder Betje Nort:
"*HIER RUST / ONZE LIEVE MOEDER / BETJE NORT / WEDUWE VAN / ISRAEL HOFFMANN / OVERL. TE NIJMEGEN / 16-3 5693 / IN DEN OUDERDOM VAN 93 JAAR / Z.R.I.V.*"

Wolff-Canter

[556] **Sientje,** 18-03-1868 Utrecht, Oudegracht 93, 06-09-1944 Auschwitz

Abraham Barend Canter, 07-07-1836 Deventer; na 1879 overleden, **vermoedelijk** op 31-03-1918 te Muiderberg begraven, graf D C 82.	Johanna Reens, 18-09-1849 Utrecht; na 1879 overleden.

Huwelijksakte 115, Utrecht 13-03-1867 ("*10 Mar 1867*" Akevoth)

Barend (Berend/t) Levij Canter, ± 1804 Harlingen; **vermoedelijk** 26-10-1884 te Muiderberg begr., graf C 12 187.	Sientjen (Sientje) Levij Oppenheim, ± 1806 Deventer; begr. 25-03-1895 Muiderberg, graf C 26 100.	Alexander Reens, ± 1808 Lienden; ovl. op 13-10-1883 te Arnhem; ald. begr., graf C 07 12.	Betje Hamburger, ± 1811 Utrecht, ovl. op 16-11-1900 te Utrecht.
Huwelijksakte 250, Leiden 24-12-1828		Huwelijksakte 60, Utrecht 04-03-1835	

■ Akevoth, Burial Permits DB ■ http://akevoth.org/genealogy/vriesman/140.htm
■ http://dutchjewry.org/genealogy/willing/211.htm
■ http://home.kpn.nl/mayerhirsch/moscowa.html ■ Genlias

■ **Genlias: Zus: Betje Bernadine Claudina Canter**, 1869/70 Utrecht, is op 23-01-1935 te Arnhem overleden; overlijdensakte 70, Arnhem 24-01-1935. Partner Jacob Willing. Relatie: gescheiden echtgenote

Zus: Francina Rosina Henriette Canter is op 04-04-1874 te Utrecht op leeftijd van 1 maand overleden; overlijdensakte 556, Utrecht 6-4-1874.

■ *http://www.**crescas.nl**/nieuws/2016-09-02/l640z/Bernard-Canter-(1870-1956)-Joodse-letterkundige-en-meer/:* **Broer:**

"Bernard Canter (1870-1956), Joodse letterkundige, en meer

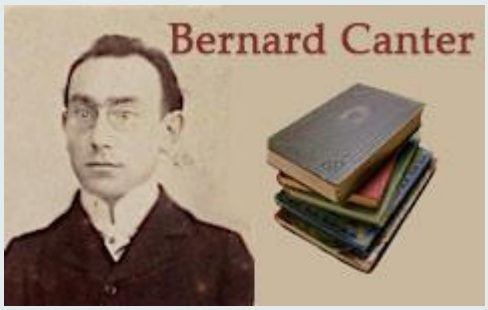

Omdat de Joodse Bibliotheek sinds kort drie nieuwe boeken van zijn hand heeft toegevoegd, brengen we Bernard Canter weer eens onder uw aandacht.

Het is altijd weer verrassend om Google te laten zoeken naar een naam, en in het geval van Bernard Canter levert dat weer enkele pareltjes van informatie op.
De Utrechtse prozaschrijver, journalist en schilder Bernard Canter vertegenwoordigt vrijwel

in z'n eentje de Joodse letteren in Utrecht, *vermeldt Het Literatuurhuis. Canter werd inderdaad in Utrecht geboren, maar zijn werkzame leven speelde zich voornamelijk af in Amsterdam.*
Het geboortejaar van Canter lijkt ook niet helemaal vast te staan: volgens het Biografisch Portaal van Nederland is hij in 1871 geboren, en de database van het Joods Biografisch Woordenboek twijfelt over geboorte- én overlijdensdatum. En heette Canter nu Bernard of was Barend zijn voornaam?
(Overigens zijn op één na alle bronnen het er over eens: Canter werd in 1871 geboren …)

Wij kennen Bernard Canter voornamelijk als romanschrijver en dichter, maar hij was vanaf 1903 actief als kunstschilder (hij benoemde zijn stijl als rhytmisch pointilisme, *en ontwierp daarnaast kinderspeelgoed en huishoudelijke artikelen. Volgens het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie was Canter 'schilder, aquarellist, pastellist, tekenaar, ontwerper, auteur, dichter, kunstcriticus'.*
Een veelzijdig man, zijn hele werkzame leven lang, deze Barend/Bernard Canter, zoon van Abraham Barend Canter en Johanna Reens.

Dat Canter al heel vroeg intens begaan was met mensen die het moeilijk hadden, is te lezen in zijn prozadebuut Bleek Mietje, *dat hij onder zijn pseudoniem G.K. van den Bosch in 1892 publiceerde in De Nieuwe Gids. Die sociale bewogenheid zou de rode draad worden in zijn gehele schrijversloopbaan. In 1900 besloot hij zelfs een reportage te maken 'van binnenuit', door zelf twee weken als bedelaar te gaan leven (*Twee dagen bedelaar*), en zo te laten zien hoe mensonwaardig het bestaan aan de rand van de samenleving was.*

Ook vandaag de dag nog is het werk van Bernard Canter zeer leesbaar. Het geeft een indringend beeld van de tijd waarin hij leefde en werkte, zoals De Lafaard, een heroïek verhaal van den wereldoorlog *(1916) laat zien. Hij schreef het samen met Arthur Tervooren, redacteur van het tijdschrift 'Het Leven'. Ook uit 1916 dateert* Mombakkes, de groote comediant. Een andere roman van dag- en voetlicht, *een roman over Hans Wentinck, die droomt van een carrière op toneel. de roman is een verkapte polemiek tegen het toneelechtpaar Eduard en Enny Verkade. En de laatste toevoeging aan de Digibieb is het 'Tooneelspel in proza en verzen, groot drie bedrijven'* Het geheim van Polichinelle *dat Canter in 1917 opdroeg aan zijn vader.*

Alle negen boeken van Bernard Canter vindt u in de Joodse Bibliotheek, waar u de boeken online kunt lezen of kosteloos naar uw eigen computer kunt downloaden."

Sientje Wolff-Canter

■ **HUA** 19-03-1868, geboorteakte nr. 497

■ **joodsmonument.nl**: Adres in Amsterdam: Utrechtschestraat 88 huis

"*Sientje Canter verhuisde na de dood van haar man in de jaren dertig naar Amstelveen. In de oorlog dook zij aanvankelijk onder bij een bakker, waar ze het echter niet uithield. Vervolgens werd ze opgepakt. Ze kwam uit een gezin met zes kinderen. In ieder geval twee broers en een zus hebben de oorlog overleefd. Een zus Betsy overleed voor de oorlog. In de roman Kalverstraat (Amsterdam 1904) van B. Canter is het karakter van 'Molly' aan Sientje Canter ontleend. Toevoeging van een bezoeker van de website*"

■ **Genlias:** Sientje Canter trad volgens akte reg. 4; fol. 9 op 27 jan 1898 te Amsterdam in het huwelijk met winkelier **Isaac Wolff**, geb. ± 1857 te 's-Gravenhage; ovl. mei 1921. Hij was zoon van Samson Wolff en Mietje de Vries.
■ **Akevoth**, Burial Permits DB: Sientjes echtgenoot is op 09-05-1921 te Muiderberg ter aarde besteld, graf D V 120. Hij bereikte de leeftijd van 64 jaar. Op het Begraaf Verlof is Utrechtsestraat 88 als zijn laatste adres aangegeven, hetzelfde adres, waar Sientje volgens joodsmonument.nl woonde.

<table>
<tr><td colspan="4">Wolff-Polak
[1711] Henriette, 18-03-1886 Steenwijk, 13-10-1944 Theresienstadt</td></tr>
<tr><td colspan="2">Simon Polak, 09-04-1842 Steenwijk;
ovl. 28-02-1903 te Steenwijk.</td><td colspan="2">Emma Leffmann, 28-05-1856 Münster;
ovl. op 28-03-1923 te Amsterdam.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 27, Steenwijk 07-07-1880; gehuwd te Münster (Pruissen) 18-05-1880.</td></tr>
<tr><td>Salomon Samson Polak, ± 1809 Emden, borstelmaker; ovl. op 24-03-1883 te Steenwijk.</td><td>Leentje Isaaks de Groot, ± 1807 Steenwijk; aldaar ovl. op 29-09-1882.</td><td>Abraham Leffmann, geb. 1817 Warendorf;
ovl. op onbekende datum.</td><td>Friederike Beer, geb. 01-08-1828; ovl. 04-03-1901; begr. Joodse begraafplaats Mönchengladbach.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 3, Steenwijk 27-04-1832.</td><td colspan="2">Huwelijk 1848</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ http://www.europeana.eu/portal/record/2048045/cgi_bin_epidat_id_e26_2090.html
■ https://www.geni.com/people/Abraham-Leffmann/6000000031439131251
■ Genlias ■ https://www.myheritage.de/names/abraham_leffmann ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Henriette Wolff-Polak

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Oudwijkerlaan 4 II, Utrecht.
■ **Genlias:** Henriette Polak trouwde volgens akte reg. 2C; fol. 47v op 6 juni 1911 te Amsterdam met oogarts **Ludwig Karl Wolff**, geb. 1879/80 Zürich, ovl. op 17-06-1938 te Utrecht, zoon van Albert Wolff en Carolina van Raalte.

Wrazlowskij

[1712] **Raphael Isaac,** 26-03-1885 Halberstadt, 07-09-1942 Auschwitz

Salomo Wrazlowskij, geb. 1852 Warsaw; ovl. 15-11-1916 Enschede; beroep(en): zevenmaker.	Adelheid Cohen Gewortzmann, geb. tussen 1835 en 1871

Huwelijk ±1884; Raphael Isaak, het eerste kind van negen bekende kinderen, werd 26-03-1885 geboren.

Isaac Wrazlowsky	Zelde Spiegel	?	?

■ http://www.dutchjewry.org/genealogy/denneboom/117.htm ■ http://www.geni.com/people/no-name/6000000003883012038
■ https://www.geni.com/people/Adelheid-Gewurtzman/6000000018347283730
■ http://www.nljewgen.org/golde/golde/1378.htm

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Maliesingel 58, Utrecht. Beroep: Zeefmaker. "*Echtgenote heeft de oorlog overleefd*."
■ **Genlias**: Raphael Isaac Wrazlowskij trad volgens akte 270 op 18-12-1907 te Enschede in het huwelijk met **Eva Denneboom**, 30-09-1878 Smilde. Zij was dochter van Heiman Joël Denneboom en Johanna Colthof.
■ **Zandpad**: **Echtgenote Eva Denneboom** is op 28-08-1956 te Utrecht overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ter aarde besteld, graf [filmrol 28] C 29 I -.
Ook voor Raphael Isaac Wrazlowskij is er een grafsteen geplaatst: 28 C 29 J -.
■ De website *www.**zuidelijkewandelweg**.nl/tijdlijn/razzia's.htm* - een gedenkpagina voor de 13.000 vermoorde Joodse mensen, die in de Rivierenbuurt hebben gewoond - bevat een video met het lied "*Waar bleven de Joden van ons Amsterdam?*" uit 1947 van Hans Krieg. Bij 0:51 is een krantadvertentie ingelast:

"*POLEN, BERGEN-BBELSEN. Wie kan inlichtingen geven omtrent mijn man: Raphael J. Wrazlousky, geb. 26-3-'85, gedeport. 4 Sept. '42 van uit Westerbork naar Polen en van mijn kinderen: **Lou Dekker**, geb. 30-4-'06 en zijn vrouw **Adelheid J. Dekker-Wrazlousky**, geb. 24-8-1911, gew. Weteringschans 241, Amsterdam, gedeport. 11-1-'44 uit Westerbork naar*" [Bergen-Belsen].

van Zanten

[567] **Henri Lodewijk,** 13-03-1868 Utrecht, Schoutenstraat 7, 22-10-1942 Auschwitz*****

Sander Hendrik van Zanten, 21-07-1820 Utrecht; ovl. op 5 of 6-04-1897 te Amsterdam en te Utrecht aan het Zandpad begraven, graf 34 C 2 N 1193.	Anna de Vries, 20-03-1835 Leeuwarden; ovl. op 6 of 7-08-1909 te Amsterdam en te Utrecht aan het Zandpad begraven, graf 34 C 2 M 1194.

Huwelijksakte 51, Leeuwarden 17-05-1862.

Hendrik Lodewijk (Hartog Levij, Henri Louis) v. Zanten, 29-11-1788 Nijmegen, besn. 12-12-1788; ovl. 01-08-1875 Utrecht; begr. ald. a. 't Zandpad, graf 51 A 30 C -.	Hanna Solomon de Beer, ± 1790 Nederasselt; op 23-03-1871 te Utrecht overleden en aan het Zandpad begraven, graf 51 A 30 B.	Izak Simon de Vries, geb. 16-07-1798 Leeuwarden; ald. 06-12-1875 overleden; op de Joodse begraafplaats van Leeuwarden begraven.	Henriette (Jette) Jonas Polak, geb. 28-09-1803 Schoonhoven; op 27-06-1880 te Leeuwarden overleden.
Huwelijk op 18-06-1815 te Utrecht		Huwelijk ± 1823*****	

■ Akevoth: .../zanten-van-nijm/202 en 18.htm ■ Akevoth: .../zanten-van-nijm/187.htm ■ allevriesen.nl ■ http://dutchjewry.org/genealogy/hoorn/1437.shtml ■ Genlias ■ http://www.nljewgen.org/golde/sprincie/1893.htm ■ WieWasWie ■ Zandpad

■ **Genlias: Zus: N. N. van Zanten** is op 26-10-1864 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden; overlijdensakte 1588, Utrecht 26-10-1864.

***■ WieWasWie/ allevriesen.nl**: **Isack Simon de Vries**, geboren op 27-07-1798 te Leeuwarden, zoon van Simon Mozes de Vries en Anna Jacobs, trad op 19-01-1824 te Zwolle in het huwelijk met **Mietje Polak**, geboren te Schoonhoven, dochter van Jonas Heiman Polak en Duifje Manuel; huwelijksakte 4, Zwolle 19-01-1824. Het is niet duidelijk of Mietje Polak identiek is met Henriette Jonas Polak, die samen met Izak Simon de Vries volgens het bevolkingsregister 1848-1859, Leeuwarden, paginanummer B 011 tussen 1825 en 1844 tien kinderen kregen.

Henri Lodewijk van Zanten

■ **HUA** 15-03-1866, geboorteakte nr. 479

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in april 1942: Belgischeplein 21, Den Haag

Echtgenote: **Hedwig van Zanten-Salomon**, 9-9-1878 Diedenhofen; 22-10-1942 Auschwitz

Verwant: Weduwe Frida Strauss-Salomon, 08-04-1875 Hannover; 22-10-1942 Auschwitz

Zegerius

[541] **Judith Waas-Z.,** 12-03-1918 Utrecht, Koningstraat 64, 11-06-1943 Sobibor
[569] **Meijer**, 29-10-1920 Utrecht, Koningstraat 64, 09-01-1944 Auschwitz
[571] **Sophia Veronica**, 26-08-1924 Utrecht, Lange Hamstraat 18, 09-07-1943 Sobibor

Hartog Zegerius, 18-05-1894 Amsterdam; ovl. 31-10-1940 Amsterdam.	[572] Sara Pijpeman, 14-02-1894 Utrecht; 11-06-1943 Sobibor

Huwelijksakte 207 Utrecht 28-03-1917

Levi Zegerius / Levie Zecherius, 25-08-1864 Utrecht; ovl. 06-02-1922 Amsterdam.	Judik de Korte, 05-12-1862 Rotterdam; ovl. 04-12-1921 te Amsterdam op 06-12-1921 te Diemen begr., graf A 58 23.	Meijer Pijpeman, ± 1867 Ede; ovl. op 01-12-1943 te Utrecht.	Maria Swaab, 04-10-1873 Utrecht; ald. ovl. 20-02-1941 en aan het Zandpad begr., graf 47 C 23 B -

Huwelijksakte reg. 1; fol. 47, Amsterdam 20-01-1886 [Erk. 1 kind]; [choppe 20-1-1886, Rapenburg]	Huwelijksakte 608, Utrecht 22-11-1893

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Begraaf Verlof
■ http://genealogs.nl/getperson.php?personID=I32975&tree=14 ■ Genlias
■ http://home.hccnet.nl/r.bobbe/tokkie/tokkie/tuci.htm
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo9_/F37536/I98749/ ■ Zandpad

Judith Waas-Zegerius, Meijer Zegerius en Sophia Veronica Zegerius

■ **joodsmonument.nl**: Gezinsadres in februari 1941: Wagenaarstraat 34 I, Amsterdam

Judith Waas-Zegerius

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Naaister. Gezinshoofd [**vader**] **Hartog Zegerius** en [**moeder**] **Sara Zegerius-Pijpeman**. **Echtgenoot: Leman Waas**, 11-10-1910 Amsterdam, 16-04-1943 Sobibor; **dochter: Betty Waas**, 22-01-1942 Amsterdam, 11-06-1943 Sobibor.

Zegerius

[568] **Elisabeth,** 08-08-1883 Utrecht, Koningstraat 58, 01-10-1942 Auschwitz
[570] **Michiel**, 07-09-1885 Utrecht, Muldersteeg 2, 31-08-1942 Auschwitz

Meijer Hartog Zegerius, 30-06-1854 Utrecht; ovl. op 02-09-1925 te Amsterdam.	Duifje Lap, 18-03-1854 Amsterdam; op 16-04-1915 te Amsterdam overleden.

Huwelijksakte reg. 3; fol. 14v, Amsterdam 26 feb 1877

Hartog Zegerius, 12-05-1829 Culemborg; besneden, acte DH/37 19-05-1829; op 03-01-1865 te Utrecht overleden.	Fronika (Fronik) de Groot, ± 1828 Doetinchem; begr. op 26-02-1892 te Zeeburg, graf C 19 31.	Hartog Levie Lap, ± 1822 Amsterdam; ovl. 12-07-1879 Amsterdam; begr. Zeeburg, graf 8 16.	Beletje Meijer Turfrijer, ± 1822 Amsterdam; begr. 13-02-1907 te Zeeburg, graf C.

Huwelijksakte 143, Utrecht 09-06-1858	Huwelijksakte reg. 1; fol. 56, Amsterdam 30-01-1850 [Erk. 1 kind].

■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach) ■ Begraaf Verlof ■ Genlias
■ http://www.hetutrechtsarchief.nl/collectie/burgerlijke-stand/utrecht/huwelijksregisters/1858/06/09
■ http://www.nljewgen.org/golde/golde/2049.htm ■ http://www.maxvandam.info/humogen/family/humo9_/F27605/I74066/ ■ J. Becker, Besneden en begraven ..., p. 232

■ **Genlias: Broer: Barend Zegerius**, 1891/92 Amsterdam, was gehuwd met Eva Beesemer, 1894/95 Amsterdam; huwelijksakte 193, Zaandam 31-7-1918. Ouders van Eva Beesemer: Abraham Beesemer en Johanna Winnik.
Zus: Sophia Zegerius, 1893/94 Amsterdam, was gehuwd met Levi Crost, 1890/91 Amsterdam; huwelijksakte 82, Zaandam 31-03-1920. Ouders van Levi Crost: Ephraim Crost en Bloeme Trompetter.

Elisabeth Zegerius

■ **HUA** 09-08-1883, geboorteakte Nr. 1712
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Amsterdam: Gaaspstraat 48 III. JOKOS-dossier 20978 op het Gemeentearchief Amsterdam
Bezoeker van de website: "*Elisabeth Zegerius stond ook wel bekend als 'Bet'.*"

Michiel Zegerius

■ **HUA** 09-09-1885, geboorteakte nr. 2021
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Lompensorteerder. Inboedellijst van 08-09-1942
Gezinsadres in augustus 1942: Teding van Berkhoutstraat 83, Haarlem

Echtgenote: Roosje Zegerius-Hagenaar, 28-04-1880 Amsterdam; 31-08-1942 Auschwitz [Huwelijksakte reg.3F;fol.18v, Amsterdam 31-08-1910, Roosje Hagenaar was dochter van Hartog Hagenaar en Leentje Groen. ■ Genlias]
Verwant: Gerrit Zegerius, 23-09-1916 Amsterdam; 30-04-1943 Midden-Europa

<table>
<tr><td colspan="4">Zomerplaag-Sjouerman
[574] Henriette, 28-08-1896 Utrecht, Lange Smeestraat 11, 02-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eduard Sjouwerman,
16-09-1874 Amsterdam;
ovl. 17-05-1940 Amsterdam;
begr. 19-05-1940 te Diemen, graf C 17 105.</td><td colspan="2">[461] Rosetta Creveld,
25-08-1865 Utrecht;
12-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 473, Utrecht 11-09-1895.</td></tr>
<tr><td>Joseph Levie Sjouerman, ± 1839 Amsterdam; vermoedelijk op 02-01-1884 te Muiderberg begr., graf C 9 182.</td><td>Grietje v. der Hoek, ± 1837 Amsterdam; begr. 16-10-1877 Muiderberg, graf C 15 41; doodsoorzaak: kraamziekte.</td><td>Samuel Creveld (v. Crevelt), 07-02-1824 Bodegraven; ovl. 28-04-1895 Utrecht; begr. ald. Zandpad, graf 16 A 14 B -.</td><td>Johanna (Naatje) Spanjer, 19-10-1827 Terborg; ovl. 05-04-1894 Utrecht; begr. ald. a. het Zandpad, graf 38 A 10 A 1148.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 9; fol. 80,
Amsterdam 13-10-1864</td><td colspan="2">Huwelijksakte 19, Zutphen 28-04-1854.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth, Burial Permits DB ■ https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:X1ZG-68H ■ Genlias ■ https://www.geni.com/people/Eduard-Sjouerman/6000000019278068030 ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Henriette Zomerplaag-Sjouerman

■ **HUA** 28-02-1896, geboorteakte Nr. 2179
■ **joodsmonument.nl**: Adres in Amsterdam: Derde Oosterparkstraat 75 II
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 47: Haar naam staat op de transportlijst van 30 maart 1943: "*Zomerplaag-Sjouwerman Henriette 28.8.96*" [Sjouerman met **w**]

van Zuiden-Hamburger			
[1713] **Elisabeth,** 29-06-1876 Nijkerk, 28-09-1942 Auschwitz			
Joseph Hamburger, 1845/46 Nijkerk, slager, ovl. op 18-10-1922 te Nijkerk.		Santje van der Hoeden, 1847/48 Nijkerk, ovl. op 08-08-1924 te Nijkerk.	
Huwelijksakte 33, Nijkerk 19-06-1872.			
Benedictus Hamburger, ± 1816 Nijkerk, vleeshouwer; ovl. op 15-11-1890 te Nijkerk.	Petronella Nihom, ± 1821 Nijkerk; ovl. op 30-12-1906 te Nijkerk.	Salomon Joseph v. der Hoeden, ± 1806 Nijkerk; ald. ovl. op 11-11-1881.	Rijntje Hamburger, ± 1820 Nijkerk; ald. op 05-07-1880 overleden.
Huwelijksakte 19, Nijkerk 16-04-1845.		Huwelijksakte 29, Nijkerk 28-05-1845.	
■ Genlias ■ WieWasWie			

Elisabeth van Zuiden-Hamburger

■ **joodsmonument.nl**: Hartingstraat 14 bis, Utrecht. JOKOS-dossier (nummer verzekeringsgeval 12) op het Gemeentearchief Amsterdam.

■ **WieWasWie / genealogieonline.nl / In Memoriam**: Eerste **echtgenoot**: **Leijser Cohen**, geb. ± 1880, ovl. 01-03-1916, huwelijk 1907. Uit dit huwelijk: **Dochter** [826] **Susanna Cohen**, geb. 23-11-1908 Dinxperlo, ovl. 11-06-1943 Sobibor, trouwde op 14-08-1930 te Utrecht met [825] Mozes van Coeverden, geb. 25-03-1903 Coevorden, ovl. 11-06-1943 Sobibor. Uit dit huwelijk: **Kleindochter** [77] **Jeanette van Coeverden**, geb. 21-07-1931 Utrecht, ovl. 11-06-1943 Sobibor.

■ **Genlias**: Tweede **echtgenoot**: **Israel van Zuiden**, geb. 06-02-1887 te Huizen (Hoogeveen), broodbakker, zoon van Marcus van Zuiden en Martha Cohen; huwelijksakte 52, Nijkerk 22-06-1921.

Israel van Zuiden is op 30-04-1924 te Coevorden op leeftijd van 37 jaar overleden; overlijdensakte 22, Coevorden 01-05-1924.

Grafsteen voor Israel van Zuiden op de Joodse begraafplaats van Coevorden

Zwaaf

[1715] **Israel,** 26-08-1883 Amsterdam, 30-09-1942 Auschwitz

Levie Zwaaf, ± 1860 Amsterdam; op 10-12-1934 te Diemen begraven, graf 42 38 B. Burgerlijke stand: "*man was weduwnaar*"	Lea Gobits, geb. 01-02-1859 Amsterdam; op 15-01-1925 te Diemen begraven, graf 72 35 A. Het huwelijk van haar zoon Israël op 08-11-1925 mocht zij niet meer beleven.
Huwelijksakte reg. 14 fol. 10v, Amsterdam 20-06-1883.	

Israël Simon Zwaaf, ± 1821 Amsterdam; ovl. na 31-05-1893.	Klaartje/ Klara Jacob Viskooper, ± 1824 Amsterdam; ovl. tussen 09-05-1888 en 31-06-1893.	Hartog Salomon Gobits, ± 1828 Amsterdam; op 13-08-1903 te Zeeburg begr., graf 28 10 C.	Rachel Tierlier (Fierlier), geb. 1828 Amsterdam; ovl. 1875 Amsterdam.
Huwelijksakte reg. 6 fol. 25, Amsterdam 25-11-1846.		Huwelijksakte reg. 1 fol. 25, Amsterdam 21-01-1852. Erk. 1 kind.	

■ Amsterdam Register 1851_53, Tonen record [INDX: 1,166.00] ■ Amsterdam Burial Permits, View record [Indx: 19165] ■ http://www.geni.com/people/Rachel-Fierlier/6000000013332899986 ■ In Memoriam ■ joodsmonument.nl
■ https://nha.blob.core.windows.net/scans/BS%20Huwelijk/Amsterdam/1925/RNH_H_ASD_1925-2F_0018-b.jpg
■ http://levie-kanes.com/humogen/family/humo_/F75308/I196856/
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F29365/I78654/ ■ WieWasWie

■ **WieWasWie**/ http://genea.pedete.net/zand/6240.htm: Israël Zwaaf trad op 08-10-1925 te Amsterdam in het huwelijk met Jacoba Antonia Philippus, geb. ± 1899 Amsterdam, ovl. 16-12-1938 Zandvoort, dochter van N.N. en Jacoba Antonia Philippus; huwelijksakte reg. 2F fol. 17, Amsterdam 08-10-1925.

■ **joodsmonument.nl:** Adres: Wolvenplein 27, Utrecht.

■ **http://nl.wikipedia.org/wiki/Penitentiaire_Inrichting_Wolvenplein**: "*De Penitentiaire Inrichting Wolvenplein* [Nr. 27] *is een uit 1856 daterende gevangenis in het centrum van de Nederlandse stad Utrecht. Vandaag de dag vormt het de oudste penitentiaire inrichting van Nederland die nog gebruikt wordt.*"

<table>
<tr><td colspan="4">Zwaaf
[1714] Hartog, 21-02-1896 Amsterdam, 01-04-1944 op onbekende plaats overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Abraham Zwaaf, 05-07-1852 Amsterdam; op 22-09-1923 te Amsterdam overleden.</td><td colspan="2">Sientje Roodveldt, 08-03-1860 Amsterdam; 30-04-1943 Sobibor [Schelvis, p. 85]</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 24; fol. 28, Amsterdam 28 okt 1885</td></tr>
<tr><td>Israel Simon Zwaaf, ± 1821 Amsterdam; ovl. na 31-05-1893.</td><td>Klara Jacob Viskoper, ± 1824 Amsterdam; ovl. tussen 09-05-1888 en 31-06-1893.</td><td>Barend Isaac Roodveldt, 24-06-1830 Amsterdam; ovl. 24-01-1904 Amsterdam.</td><td>Bloeme Polak, 12 of 17-02-1832 Amsterdam; voor 03-01-1938 overleden.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 6; fol. 25, Amsterdam 25-11-1846</td><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 10; fol. 74, Amsterdam 03-11-1852</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ AKEVOTH, Ashkenazi marriages Database (Noach)
■ Bevolkingsregister van Amsterdam 1851-1853, Joodse inwoners ■ Genlias
■ http://www.maxvandam.info/humo-gen/family/humo_/F29365/I78654/
■http://roodveldt.net/webtrees/family.php?famid=F27&ged=Roodveldt ■ WieWasWie</td></tr>
</table>

Hartog Zwaaf

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Springweg 119 bis, Utrecht. Beroep: Handelsreiziger. JOKOS-dossier nr. 31 895 op het Gemeentearchief Amsterdam.

Op hetzelfde adres woonde: **Echtgenote** [1716] **Diena Zwaaf-de Lange**, 27-11-1890 Raalte; 16-07-1943 Sobibor.

Schoonmoeder Regina de Lange-Rothschild, 28-05-1854 Gronau; 12-2-1943 Auschwitz.

■ **Genlias**: Hartog was gehuwd met [1716] **Diena Lange**, geb. 27-11-1890 Raalte, dochter van Mozes de Lange en Regina Rothschild; akte reg. 71; fol. 34, Amsterdam 20-10-1920.

<table>
<tr><td colspan="4">Zwaaf-de Lange
[1716] Diena, 27-11-1890 Raalte, 16-07-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mozes de Lange, geb. ± 1852 Raalte;
op 17-07-1893 te Raalte overleden.</td><td colspan="2">[1226] Regina Rothschild,
geb. 28-05-1854 Gronau (D);
12-02-1943 Auschwitz.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 4, Raalte 23-2-1882.</td></tr>
<tr><td>Gerrit de Lange,
19-01-1821 Raalte;
ovl. 01-10-1908 te
Raalte en ald. begr.,
graf 5.</td><td>Saartje Lievendag,
08-04-1828 Borne;
op 26-05-1918 te
Raalte overleden.</td><td>Michel Rothschild,
geboorte- en
overlijdensdata
onbekend.</td><td>Rica Eisenberg,
geboorte- en
overlijdensdata
onbekend.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte 23, Borne 17-10-1851.</td><td colspan="2">Huwelijk voor 1854</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../mogendrf/285.htm ■ In Memoriam
■ http://www.genealogieonline.nl/genealogie-van-der-veen/I5237.php ■ Genlias
■ http://www.geni.com/people/Rica-Eisenberg/6000000017199217878</td></tr>
</table>

■ **joodsmonument.nl**: **Moeder** "*Regina Rothschild was een dochter van Michel Rothschild en Rica Eisenberg. Zij trouwde met Mozes de Lange, zoon van Gerrit de Lange en Saartje Lievendag. Het echtpaar kreeg twee kinderen Saartje en Frederika (getrouwd met Samuel Zeehandelaar). Mozes de Lange is voor de oorlog overleden.*
Toevoeging van een bezoeker van de website"

Diena Zwaaf-de Lange

■ **joodsmonument.nl**: Adres: Springweg 119 bis, Utrecht. JOKOS-dossier nr. 31 895 op het Gemeentearchief Amsterdam.
■ **Genlias:** Diena was gehuwd met [1714] **Hartog Zwaaf**, geb. 21-08-1896 te Amsterdam, zoon van Abraham Zwaaf en Sientje Roodveldt. Huwelijksakte reg. 71; fol. 34, Amsterdam 20-10-1920.
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 219: Slechts haar meisjesnaam staat op de transportlijst van 13 juli 1943. De voornaam is in plaats van **ie** met **i** geschreven: "*Lange de Dina 27.11.90*"

van Zwaanenburgh			
[575] **Siegfried,** 06-11-1937 Utrecht, 23-08-1942 Auschwitz			
[1717] Nico van Zwaanenburgh, 30-05-1913 Amsterdam, 30-09-1942 Auschwitz.		[1718] Sara Goldsmid, 25-03-1912, Arnhem; 23-08-1942 Auschwitz.	
Huwelijksakte 957, Utrecht 16-09-1936.			
Isidore van Zwaanenburgh, ± 1885 Sint Oedenrode; ovl. 14-12-1924.	Sara Speelman, 17-11-1886 Amsterdam; 24-09-1942 Auschwitz	Mozes Goldsmid, 26-5-1883 Wageningen; ovl. 21-03-1922 Arnhem; ald. begr., Moscowa graf E 03 11.	Lena Bachrach, 14-01-1884 Arnhem; ald. ovl. 10-04-1921; begr., Moscowa graf E 03 10.
Huwelijk op 27-12-1911 te Zaandam		Huwelijk op 20-11-1907 te Arnhem.	
■ Akevoth: .../speelman/876.htm ■ http://akevoth.org/genealogy/schlosser/84.htm ■ Genlias ■ .../mayerhirsch/moscowa... ■ WieWasWie ■ Zandpad			

Siegfried van Zwaanenburgh

"Besneden door Louis H. Frijda (Tekst weergegeven zoals vermeld in zijn besnijdenisboekje), opgesteld door zijn kleinzoon, Louis H. Cohen te Breukelen"					
No.	Jaar	Joods	Datum	Joods	
165	*1938*	*5698*	*04. Feb*	*3 Adar-I*	
Naam Kind			Geboortedatum		
Zwaanenburgh, v.	*Siegfried*	*Sjim'on ben Natan*	*06.11.1937*	*SjK"p Toledot 2 Kislev*	
Plaats: *Utrecht*		Adres: *Wilh. Kinderziekenhuis*			
Naam Vader			**Naam Moeder**		
Zwaanenburgh, v.	*Nico*	*Natan ben Jitschak*	*Goldsmit*	*Sara*	*Sara bat Mosjé*
Opmerkingen in het boekje en verklaringen door **Louis H. Cohen** [en HM]					
SjK"p Toledot: SjK = sjabbath kodesj = de heilige sjabbath; p = parasha =deel (weekdeel uit Thora); [Toledot = generaties; Gen. 25,19-28,9]					

■ **joodsmonument.nl**: Adres in juni 1941: Verlengde Hoogravenseweg 113, Jutphaas. JOKOS-dossier nr. 21 279 op het Gemeentearchief Amsterdam

Nico van Zwaanenburgh

Grootouders van vaderskant: **Nathan van Zwaanenburgh**, geb. 15-07-1842 Uden; voor 1909 overleden. Hij trad volgens akte 2 op 15-01-1873 te Sint-Oedenrode in het huwelijk met: **Louisa Lazarina van Saxen**, geb. 30-10-1844 Sint-Oedenrode; op 01-03-1935 te Amsterdam overleden en op 03-03-1935 te Diemen begraven, graf B 43 47.

Grootouders van moederskant: **Salomon Speelman**, geb. 25-11-1854 Amsterdam, diamantsnijder, commissionair; op 11-08-1914 te Amsterdam overleden en op 12-08-1914 en te Muiderberg begraven, graf D S 99. Hij trouwde op 19-12-1878 te Amsterdam met: **Sophia Speelman**, geb. 18-12-1852 Amsterdam; op 27-05-1939 te Amsterdam overleden en op 29-05-1939 te Muiderberg begraven, graf E 22 7.
■ **Akevoth**: .../speelman/870.htm .../speelman/826.htm ■ Begraaf Verlof ■ Genlias
■ **Akevoth**: Nico van Zwaanenburgh was bouwkundig opzichter. Hij was gehuwd met [1718] **Sara Goldsmid**.
■ **Dodenboeken van Auschwitz**, p.1406: "*Zwaanenburg van, Nico (30.5.1913, Amsterdam, 5.10.1942) - 34235/1942*"

Sara Goldsmid

Grootouders van vaderskant: **Salomon Goldsmid**, geb. 1857 Wageningen; voor 1924 overleden. Hij trad op 11-05-1881 te Arnhem in het huwelijk met: **Sara Cohen**, geb. in mei 1857 te Arnhem; op 28-01-1924 te Arnhem overleden en aldaar begraven, Moscowa E 08 05.
Grootouders van moederskant: **Raphael Bachrach**, geb. 31-10-1853 Arnhem; op 23-02-1920 te Arnhem overleden en aldaar begraven, Moscowa A 16 07. Hij trad op 17-01-1877 te Arnhem voor de eerste keer in het huwelijk met: **Saartje Cohen**, 15-01-1851 Zutphen; koopvrouw; op 02-07-1891 te Arnhem overleden en aldaar begraven, Moscowa C 10 18.
■ http://akevoth.org/genealogy/schlosser/80.htm ... /schlosser/395.htm
■ http://home.kpn.nl/mayerhirsch/moscowa.htm
■ Akevoth: Sara Goldsmid was gehuwd met [1717] **Nico van Zwaanenburgh**.

<table>
<tr><td colspan="4">Zwarts
[581] Simon Karel, 17-10-1894 Utrecht, Haverstraat 35, 28-02-1943 Auschwitz</td></tr>
<tr><td colspan="2">[577] Aron Zwarts, 17-03-1863 Utrecht, slager, rabb. opzichter; 21-02-1943 Westerbork.</td><td colspan="2">Aaltje Hartz, 27-05-1871 Harderwijk; 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 186].</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte 48, Harderwijk 25-10-1893.</td></tr>
<tr><td>Carel Zwarts, 12-10-1838 Utrecht; ald. op 18-04-1925 overleden en aan het Zandpad begraven, graf 6 C 10 K -.</td><td>Johanna de Groote, ± 1835 Doesburg; 07-08-1866 Utrecht ovl.; ald. aan het Zandpad begraven, graf A 28 C.</td><td>Simon Hartz, 1842 Harderwijk; ovl. op 24-01-1921 te Harderwijk.</td><td>Elisabeth Zeehandelaar, 08-09-1849 Hoorn; op 29-05-1936 te Diemen begraven, graf C 2 45.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijksakte reg. 1; fol. 32v, Amsterdam 22-01-1862</td><td colspan="2">Huwelijksakte 37, Harderwijk 24-08-1870.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../regio/hoorn/69.htm ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

Simon Karel Zwarts

■ **HUA** 18-10-1894, geboorteakte nr. 2495

■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Reiziger. Gezinsadres in februari 1941: Saffierstraat 93[II], Amsterdam

Echtgenote: Johanna Zwarts-Swart, 16-05-1893 Amsterdam; 05-02-1943 Auschwitz [■ Genlias: Huwelijksakte reg.6D;fol.10v, Amsterdam 08-06-1922, Johanna was dochter van Levie Swart en Maria Peper. Simon Karel was weduwnaar van Roosje Vos.]

Kinderen: **Alida Zwarts**, 06-06-1928 Amsterdam; 05-02-1943 Auschwitz

Louis Zwarts, 28-01-1932 Amsterdam; 05-02-1943 Auschwitz

<table>
<tr><td colspan="4">Zwarts
[577] Aron, 17-03-1863 Utrecht, Westerkade 17, 21-02-1943 Westerbork
[580] Mozes, 06-06-1864 Utrecht, Westerkade 17, 02-04-1943 Sobibor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Carel Zwarts, 12-10-1838 Utrecht;
ovl. op 18-04-1925 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begraven, graf 6 C 10 K -.</td><td colspan="2">Johanna de Groote, ± 1835 Doesburg;
ovl. op 07-08-1866 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begraven, graf 50 A 28 C.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Huwelijksakte reg. 1; fol. 32v, Amsterdam 22 jan 1862</td></tr>
<tr><td>Aron Zwarts (Arond Schwartz), 1791/92 of 08-04-1787 Balve [D-58802];
op 23-05-1848 te Utrecht overleden.</td><td>Jansje (Jantje(n), Jaantje) Weijl, Weil, Weijel, 22-11-1797 Brummen; ovl. 07-07-1866 Utrecht; Zandpad: 50 A 28 A -.</td><td>Izak (Izaak) Levie de Groote, ± 1802 Amsterdam; ovl. op 25-02-1877 Doesburg.</td><td>Betjen Leijser/ Lijzen/ Lijzer Levie (Betje Lovie) of Betje Lijzer Levie, geb. 1800 Doetinchem; ovl. op onbekende datum.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Huwelijk op 27-08-1819 te Hengelo</td><td colspan="2">Huwelijk ±1836; Saartje, het eerste kind van twee bekende kinderen, werd 28-03-1837 geboren.</td></tr>
<tr><td colspan="4">■ Akevoth: .../ndbeli/6461.htm ■ https://www.geni.com/people/Izaak-de-Groote/6000000014607859734 ■ https://www.myheritage.de/names/izak_groote ■ Genlias ■ Zandpad</td></tr>
</table>

■ **Hans Kooger**, Joods Leven in Bronkhorst Steenderen Brummen, p. 40: "*De bekende Samuel Philip Weijel verzocht op 12.8.1819 voor zijn oudste dochter Jantje* [de **grootmoeder** van **Aron** en **Mozes**] *wegens voorgenomen huwelijk een acte van bekendheid, omdat van de geboorte van een Joods meisje 'volgens de Israëlitische kerkgebruiken geene aantekening hoegenaamd gemaakt' is [3, 4]. Jantje Weijel werd volgens de zeven Brummense getuigen aldaar op 22.11.1797 geboren. Jantje trouwde op 27.8.1819 in Hengelo (Gld.) met Aron Schwartz.*"

■ **Genlias en Zandpad: Vader: Caral Zwarts**, 1837/38 Utrecht, was voor de tweede keer gehuwd met **Saartje Frank**, 1834/35 Utrecht; huwelijksakte 556, Utrecht 28-11-1866; ouders van Carel Zwarts waren Aron Zwarts en Jansje Weijl; ouders van Saartje Frank waren Hartog Frank en Grietje Juda Jacobs. Bg was weduwnaar van Johanna de Groot.

Saartje Frank is op 30-11-1917 te Utrecht op leeftijd van 82 jaar overleden; overlijdensakte 1853, Utrecht 30-11-1917. De coördinaten van haar graf op de begraafplaats aan het Zandpad zijn (film 6) C 10 L grafsteen 1296.

Aron Zwarts

■ **HUA** 18-03-1863, geboorteakte nr. 2171
■ **Genlias / In memoriam: Echtgenote: Aaltje Hartz**, 25-05-1871 Harderwijk [ovl. 02-07-43 Sobibor; Schelvis, p. 186], huwelijksakte 48, Harderwijk 25-10-1893. Aaltje was dochter van Simon Hartz en Elisabeth Zeehandelaar
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Slachter bij het abattoir. Gezinsadres in februari 1941: Eemsstraat 60 I, Amsterdam
Dochter: **Saartje Zwarts**, 13-6-1902 Amsterdam; 02-07-1943 Sobibor [Schelvis, p. 196]
"*Aron Zwarts stierf op 21 februari 1943 op 79-jarige leeftijd in kamp Westerbork. Hij is op 24 februari 1943 op de Joodse begraafplaats in Assen begraven.*
Joods Historisch Museum, Documentenverzameling, inv. nr 3397; Overlijdens- en begraafregister van de Joodse gemeente Assen
Uit de begraafboeken van de Joodse begraafplaats te Assen is bekend dat Aron Zwarts aldaar is begraven."

Mozes Zwarts

■ **HUA** 08-06-1864, geboorteakte nr. 924
■ **Genlias: Echtgenote: Sophia Oostra**, 01-11-1872Utrecht, huwelijksakte 459, Utrecht 06-09-1893. Ouders van Sophia Oostra: Izak Oostra en Mijntje Mossel. Sophia Oostra is in 1934 overleden, zij is op 23-03-1934 te Diemen ter aarde besteld, graf B 36 53.
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Loonslachter. Adres in Amsterdam: Wijttenbachstraat 28 huis
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 47: Zijn naam staat op de transportlijst van 30 maaert 1943: "*Zwarts Mozes 6.6.64*".

Zwarts

[576] **Abraham**, 23-11-1897 Utrecht, Neude 32bis, 09-07-1943 Sobibor
[578] **Jacob**, 16-10-1899 Utrecht, Neude 32, 30-04-1943 Sakrau
[579] **Joseph**, 18-07-1906 Utrecht, Van Wijkstraat 2, 30-09-1942 Auschwitz
[371] **Sara Northeimer-Z.,** 04-07-1895 Utrecht, Neude 32, 12-10-1942 Auschwitz

Hartog Carel Zwarts, 10-07-1869 Utrecht; ovl. op 24-06-1928 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 10 C 15 F -.	[582] Helena de Leeuw, 22-01-1872 Utrecht; 19-02-1943 Auschwitz.

Huwelijksakte 299 Utrecht 07-07-1892

Carel Zwarts, 12-10-1838 Utrecht; ovl. op 18-04-1925 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 6 C 10 K -.	Sara Frank, ± 1835 Utrecht; ovl. op 30-11-1917 te Utrecht en ald. aan het Zandpad begr., graf 6 C 10 L 1296.	Abraham de Leeuw, 06-02-1847 Leeuwarden; **vermoedelijk** op 19-05-1910 te Muiderberg begr., graf D I 92.	Rijntje Mossel, 04-02-1846 Utrecht; ovl. op 07-10-1891 te Utrecht en aan het Zandpad begr., graf 37 A 1 E -.
Huwelijksakte 556, Utrecht 28-11-1866		Huwelijksakte 492, Utrecht 07-12-1870	

■ Begraaf Verlof ■ http://www.geni.com/people/Abraham-de-Leeuw/6000000015730262317
■ http://www.geni.com/people/Rijntje-Mossel/6000000015119628074 ■ Genlias ■ Zandpad

■ **Genlias: Grootvader Carel Zwarts** was " *eerder weduwnaar van Johanna de Groote*".
■ **Genlias / Begraaf Verlof / Zandpad: Grootvader Abraham de Leeuw** trad volgens akte reg. 14; fol. 43 op 15-06-1892 te Amsterdam voor de tweede keer in het huwelijk met **Rachel Simons**, ± 1846 's-Gravenhage. Rachel was dochter van Benjamin Isaac Simons en Fijtje van Vriesland. Rachel Simons is op 23-02-1925 te Muiderberg begraven, graf C 51 31, "*vrouw was weduwe*"; dus is grootvader Abraham de Leeuw voor 1925 overleden - vermoedelijk is hij op 19-05-1910 te Muiderberg in graf D I 92 ter aarde besteld.
Zus: Sophia Zwarts is is op 04-04-1901 te Utrecht op leeftijd van 0 jaar overleden; overlijdensakte 652, Utrecht 04-04-1901.
Broer: Carel Zwarts is op 17-06-1906 te Utrecht op leeftijd van 12 jaar overleden en aan het Zandpad begraven, graf 53 A 34 E 1177; overlijdensakte 943, Utrecht 18-06-1906.
Zus: Rijntje Zwarts [moeder van Helena Ganna de Beer] was gehuwd met Mozes de Beer; huwelijksakte 733, Utrecht 29-7-1920. Ouders van Mozes de Beer: Daniel de Beer en Ganna Salomons. Rijntje de Beer-Zwarts is op 04-05-1961 op leeftijd van 65 jaar te Utrecht overleden en aldaar op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad ten grave gedragen, graf [filmrol] 27, vak C, rij 30, plaats H. Haar echtgenoot is enkele maanden later op 18-11-1961 op leeftijd van 62 jaar te Groningen overleden en is aan het Zandpad naast zijn vrouw aan de aarde toevertrouwd, graf 27 C 30 I.

Broer: **Philip Zwarts** werd op 21-09-1902 te Utrecht geboren, hij trouwde volgens akte 1286 op 20-12-1928 te Utrecht met Jacoba Wilhelmina Knipschild, geb. 24-02-1899 te Utrecht, dochter van Jacobus Wilhelmus Knipschild en Pieternella Gijbels. [Vermoedelijk was Jacoba Wilhelmina een niet-Joodse vrouw; de achternaam Gijbels of Knipschild komt noch in *In Memoriam* noch in *Straten / Snel, Joodse achternamen in Amsterdam 1669 - 1850* voor.] Philip Zwarts is op 24-11-1954 te Utrecht op leeftijd van 52 jaar overleden; akte 2302, Utrecht 25-11-1954. **Niek van der Oord** heeft in ***Jodenkampen*** op pagina 210 een foto gepubliceerd met het bijschrift: "*Flip Zwarts (rechts) belandt in kamp Westerbork waar hij in 1944 wordt gefotografeerd*."
Philip (Flip) Zwarts heeft op 22-07-1942 vanuit Utrecht een Brief aan zij broer Jacob (Jaap) in het werkkamp Vledder geschreven [Bron: **Niek van der Oord**, Jodenkampen, p. 211 en 212]:
"*Beste Jaap,*
Je kaart heden ontvangen en vernam daaruit, dat je goed bent aangekomen. Jammer, dat we jou nu en dan geen pakket kunnen sturen. Ben je wel in de gelegenheid, om eventueel benodigde levensmiddelen te kopen? Mocht dat zo zijn en je hebt behoefte aan geld, schrijf me dan en zal ik je binnen de grenzen van het redelijke, onmiddellijk het benodigde zenden (vooropgesteld, dat het gevraagde mijn betr. capaciteiten niet overschrijdt). Als ik het goed begrijp, is het kamp waar je verblijft niet van een rituele keuken voorzien. Hoe doe je dat nu met eten? Als je lakens nodig hebt, mogen die dan wel gestuurd worden? Joke zal proberen je volgende week een broodbon te zenden die ze zal proberen te besparen op onze rantsoenen (sjkorum). Als je daartoe in de gelegenheid bent, schrijf ons dan eens uitvoerig over het leven in het kamp. Vanmiddag sprak ik De Groot die van Mau. Die moet n.b. op zijn leeftijd a.s. vrijdag naar een kamp. Moet er zaterdags gewerkt worden? Gisteren moesten alle mensen hier hun herenrijwielen inleveren en worden slechts enkele categorieën daarvan vrijgesteld.*
De kwestie waar je naar vraagt is in behandeling en heb ik 50% kans, want wel of niet! Afwachten dus. Ik ben maar begonnen me geen enkele illusies daaromtrent te maken. Dan kan het tenminste niet zo tegenvallen. Als de wind zo blijft, zal ik om jou een plezier te doen 1 augustus persoonlijk het maandgeld aan moeder gaan brengen. Nu Jaap, ik ga eindigen. Wees ervan overtuigd, dat én Joke én ik van harte met je meeleven en dat wij beiden alles zullen doen, wat in onze macht ligt, je te helpen.
Hartelijke groeten van ons drietjes een poot
Flip
Ik heb de tekening van Costetti zelf trachten te fotograferen. Mochten ze gelukt zijn, zend ik ze je toe.
**Sjkorum: jiddisch voor leugen*"

Sara Northeimer-Zwarts

■ **HUA** 06-07-1896, geboorteakte nr. 1726
■ **joodsmonument.nl**: Adres in maart 1941: D 161, Tolkamer
Echtgenoot: David Northeimer, 02-04-1897 Herwen en Aerdt; 31-01-1943 Auschwitz [Genlias: Huwelijksakte ?, voor ± 1931. Twee kinderen zijn in 1931 en 1935 levenloos geboren, dochter Hendrika Helena is twee weken na haar geboorte op 20-02-1940 te Arnhem overleden.]
Zoon: Harry Gustaaf Northeimer, 28-09-1937 Arnhem; 12-10-42 Auschwitz
■ **Niek van der Oord, Jodenkampen** (Kampen 2003) 210: "*Brief van zus Suze* [Sara Northeimer-Zwarts] *Lobith, 27 juli 1942*
Waarde broer [Jacob Zwarts],
Ontving heden een schrijven uit Utrecht, dat je in Steenwijk was. Het is jou natuurlijk een grote overgang doch probeer je aan te passen. Werken is geen schande en zelfs goed voor een mens, en zoals wij hoorden, worden de mensen daar goed behandeld, hetgeen het voornaamste is. We zullen maar hopen, dat het niet voor eeuwig is, en er spoedig vrede zal komen. Hierbij zou de hele mensheid gebaat zijn. Als het toegestaan is, willen wij je gaarne een pakje sturen. Bericht ons dan spoedig, hoe je het maakt en ook welke arbeid je te verrichten hebt en vergeet vooral niet te schrijven of we je een pakje mogen sturen. Verder het beste en hartelijke groeten van mijn man en mij
Je zus Suze
Een kusje van [zoon] *Harry*"

Abraham Zwarts

■ **HUA** 24-11-1897, geboorteakte nr. 2868
■ **joodsmonument.nl**: Beroep: Koopman. Adres in Utrecht: Straatnaam niet bekend
■ **Niek van der Oord, Jodenkampen** (Kampen 2003) 208: "***Brief van broer Bram*** */ 1e Zwarts / Utrecht, 27 juli 1942 / Joh. De Bekastraat 14*
Beste Jaap,
We hebben je brief ontvangen en ben direct naar de distributie dienst gewest. Daar vertelde men mij dat niemand een bon voor werkschoenen krijgt, zelfs de lui die naar Duitsland moeten gaan werken. Ik zal je donderdag een paar schoenen zenden als ook een pakje. Heb je het vorige niet ontvangen? Moeder zegt waarom blijf je niet in dit kamp [werkkamp Vledder]. *Hier heb je het goed en daar moet je maar afwachten. Ik bleef maar waar ik was. Enfin, je moet het zelf maar weten.*
Groetend Bram
Zend je geen vuil goed. Ik zal nog zien een paar werkschoenen te krijgen. Daag"
■ **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 211: Zijn naam staat op de transportlijst van 6 juli 1943: "*Zwarts Abraham 23.11.97*".

Jacob Zwarts

■ **HUA** 18-10-1899, geboorteakte nr. 2689

■ **Niek van der Oord, Jodenkampen** (Kampen 2003) 207 t/m 212:

"*De in 1899 in Utrecht geboren Dr. Jacob Zwarts arriveerde in juli in kamp Vledder. Hij werd ingedeeld bij kamer B. Het gezin van Hartog Zwarts (1869) en Helena de Leeuw (1872) telde acht kinderen. Twee van de kinderen overleden op jonge leeftijd. Jacob was het vijfde kind. Hij leek voorbestemd zijn leven te wijden aan het ambt van chazzen* en rebbe* in een kleine Joodse gemeente. Met zijn ijzeren doorzettingsvermogen lukte het hem toegang tot de universiteit te krijgen. In 1935 promoveerde hij bij professor Palache in Amsterdam (letteren en filosofie) op een proefschrift getiteld "De Zevenarmige Kandelaar in de Romeinse diaspora". Zijn belangstelling was vooral gericht op de geschiedenis van de joden in Nederland. Zwarts' eerste publikatie verscheen in 1918 onder de titel 'Het Jodenkerkhof van De Bilt'. Ten tijde van zijn promotie voorzag hij zich van extra inkomsten door middel van tal van publicaties, artikelen en zelfs een radiopraatje voor de KRO over 'Joodse kwesties' (1931). Veel informatie over de joodse geschiedenis van Utrecht werd door hem verzameld. Hij doorzocht daarvoor vanaf 1915 een groot aantal archieven (o.a. gemeente- en notariële archieven) en kon zo een zeer uitgebreid beeld van de ontstaansgeschiedenis van de Joodse gemeenschap in groot aantal publicaties neerleggen. Vanaf 1936 had Zwarts in de Ambachtstraat in Utrecht een zaak in antiquarischeboeken, prenten en Judaica.*

Midden juli 1942 werd hij door de bezetter opgeroepen. Hij verbleef eerst in het rituele kamp Mantinge en later in Vledder. In dat kamp ontving Zwarts eind juli diverse brieven. Naast de dagelijkse ontberingen in het kamp wordt in de brieven ook zijn worsteling met zijn verblijf daar en de bijna onmogelijkheid met het handhaven van de Joodse spijswetten duidelijk. Ten aanzien van het kosjere eten vraagt Zwarts het opperrabbinaat om advies. Tussen 2 en 16 oktober verbleef Jacob Zwarts in Westerbork. Daarna werd hij gedeporteerd naar Auschwitz* [Kosel - vgl. Dr. L. de Jong, deel 8, pag. 750] *en van daaruit doorgestuurd naar Sakrau (werkkamp) waar hij op 30 april 1943 de dood vond.*

**Chazzen: Voorzanger, iemand die in de synagoge de gebeden voordraagt. *Rebbe: Rabbijn*
**Kosjere: Koosjer is eten dat volgens de godsdienstige voorschriften is geoorloofd.*
Brief van broer Bram [...] *brief van het synagogaal ressort Gelderland* [...] *Brief van zus Suze* [...] *Brief van broer Flip*"

Een barak van het voormalig werkkamp Vledder staat er nog - foto van April 2007:

[P. 209] **Brief van opperrabbijn A.S. Levisson aan Jacob Zwarts**: "*Arnhem, 27 Juli 1942* [...] *Zeer geachte Heer Zwarts,*
Uw schrijven heb ik in dank ontvangen. Het verheugt mij, dat U U zo goed mogelijk door de omstandigheden probeert te slaan. Het is mij niet duidelijk, wat U bedoelt met de strengere behandeling in Mantinge. Ik heb nog zeer onlangs geïnformeerd en in enkel opzicht bleek, dat de behandeling in Mantinge strenger is dan elders.
Indien U van den kok-beheerder gedaan krijgt, dat de ritueel levenden daar hun eigen potje mogen koken, dan hebt U natuurlijk al veel gewonnen. Misschien zal ik den kok ook zelf schrijven. Indien U een pan nodig hebt, schrijft U me dan, dan zal ik proberen er een te bemachtigen.
Lastig is het, dat U nu margarine in plaats van boter wordt gegeven. Ze is helaas niet geoorloofd. Ik vermoed, dat het iets tijdelijks zal zijn, daar op dit ogenblik in het geheel geen margarine gefabriceerd wordt. U weet echter, dat als U meent, dat het eten, dat U krijgt, zo gering is, dat het niet gebruiken van de margarine ernstige nadelen zou kunnen meebrengen, U dit dan zou mogen gebruiken. U moet dit echter zelf beoordelen.
Indien U enerzijds U bewust zijt, dat men een overtreding alleen in uiterste noodzaak mag doen en indien U anderzijds weet de grote betekenis van de plicht om het leven te behouden, dan zult U U telkens moeten afvragen, wat op een bepaald moment voorgaat. Ik geloof echter, dat met takt veel in Uw kamp te bereiken is.
Mocht ik U nog met iets van dienst kunnen zijn, dan schrijft U mij maar gerust.
Met beleefde groeten verblijf ik, hoogachtend [handtekening] (A.S. Levisson) Opperrabbijn."
■ **www.jodeninnederland.nl: "*Memo*** *Historicus. Ook voorzanger en onderwijzer j. gem. Utrecht. In 1922 examen archiefambtenaar 2^{e} klasse. In 1935 gepromoveerd, sinds 1921 lid historisch gen. Utrecht.*
Bronnen
Bijdragen en Mededelingen van het Genootschap voor de Joodse Wetenschap in Nederland, vol. 7
*Centraal blad voor Israelieten in Nederland**, vol. 51, no. 31 (1935-09-26), p. 12 (foto)*
*Centraal blad voor Israelieten in Nederland**, vol. 51, no. 43 (1935-12-19), p. 2 (foto)*
Fuks-Mansfeld, Rena, in Joden in Nederland in de twintigste eeuw: een biografisch woordenboek, p. 349-350 (+foto)
Nederlandse Centrale Catalogus

*Nieuw Israelietisch Weekblad**, vol. 58, no. 9 (1922-07-21), p. 2*
*Nieuw Israelietisch Weekblad**, vol. 56, no. 33 (1921-01-07), p. 12*
Michman, J. [et al.], Pinkas: geschiedenis van de joodse gemeenschap in Nederland, p. Utrecht
Baal-de Vries, A.A. van, in Utrechtsche biografieën: levensbeschrijvingen van bekende en onbekende Utrechters, vol. 5 (1998), p. 216-221"
■ Over kamp **Sakrau** zie ***Hans. N. Andriesse, Aan een zijden draad, Herinneringen van een gedeporteerde*** en in het hoofdstuk **Kampen**.

Joseph Zwarts

■ **joodsmonument.nl**: Adres in Utrecht: Straatnaam niet bekend
■ **Sterbebuch Auschwitz**: .. 2.9.1942)-27141/1942
■ **auschwitz-muzeum.oswiecim.pl**: Zwarts, Joseph, Utrecht, geb. 18-7-1906 (Utrecht), gest. 2-9-1942

Ds. Titus Brandsma

"*Zijn eerste publieke optreden tegen de Jodenvervolging in Duitsland vond plaats in het jaar 1935. Het 'Comité voor Bijzondere Joodsche Belangen' geeft 'De stemmen van Nederlanders over de behandeling der Joden in Duitsland' met een bijdrage van Titus Brandsma uit, waarin hij de maatregelen tegen de Joodsche bevolking een 'daad van lafheid' van een volk noemt, dat zo zijn eigen zwakte probeert te overwinnen. In latere hoorcolleges uit hij zich meerdere keren kritisch over het nationaalsocialisme, zodat na de Duitse bezetting van Nederland de Gestapo hem in de gaten krijgt.*

Als de bezetters in 1941 Joodse scholieren ook uit de katholieke scholen willen verwijderen, protesteert hij als voorzitter van de Nationale Katholieke Schoolbond heftig. In hetzelfde jaar wil de bezettingsmacht de katholieke pers dwingen, nationaalsocialistische propaganda te drukken. Na een gesprek met de aartsbisschop van Utrecht, Johannes de Jong, gaat Brandsma langs bij de getroffen redacties om ze er persoonlijk van te overtuigen, dat de publicatie van deze propaganda in strijd is met de christelijke ethiek. Na terugkeer van zijn reis hoort hij geruchten, dat men hem wil arresteren. Desondanks keert hij terug naar zijn klooster. In de avond van 19.01.1942 wordt hij opgepakt. Hij verzet zich niet, omdat hij zijn mening wil verdedigen en alle consequenties die hiermee verbonden zijn wil dragen.

Hij wordt eerst naar de Koepelgevangenis in Arnhem overgebracht en de volgende dag naar het Oranjehotel, de gevangenis van Scheveningen. Hier slijt hij de dagen in eenzame opsluiting en wordt hij tweemaal verhoord. De nationaalsocialisten houden hem voor zeer gevaarlijk. In zijn eenpersoonscel verliest hij echter niet het geloof het goede gedaan te hebben en God aan zijn zijde te weten. Een teken daarvoor zijn vlijtige schrijfwerkzaamheden: ondanks de ontberingen van de gevangenschap en zijn verslechterde gezondheid vervaardigt hij een kruisigingsmeditatie, een (niet-afgemaakte) biografie van de heilige Teresa van Avila, die hij zeer vereert, en enkele gedichten die vooral gaan over het vertrouwen in God in uitzichtloze situaties; een bewijs ervoor dat hij zich bewust was van zijn situatie, zonder wanhopig te worden. Op 12 maart 1942 wordt hij naar het politionele doorgangskamp Amersfoort gebracht, waar hij onder mensonterende omstandigheden voor dwangarbeid wordt ingezet en zijn toestand zich zeer verslechtert; hij krijgt dysenterie. Ondanks dat, zo bericht L. Frequin, spreekt hij zijn medegevangenen nog moed in. Na anderhalve maand keert hij terug naar Den Haag, wordt hier opnieuw verhoord en op 16 mei ten slotte naar de gevangenis in Kleve overgebracht. Hier verzoekt hij de Duitse overheden in Den Haag schriftelijk, om hem in een Karmelietenklooster in Den Haag te interneren. Hij krijgt geen antwoord. Op 19 juni wordt hij na een kort verblijf in Neurenberg naar concentratiekamp Dachau gedeporteerd. Hij wordt in blok 28, het zogeheten 'Priesterblok', ondergebracht. Hij moet hier zwaar werk doen, wordt mishandeld, blijft er echter gelaten onder en probeert waar hij maar kan zijn medegevangenen geestelijke bijstand te verlenen. Als zijn toestand zover verslechtert dat hij niet meer kan lopen, brengen vrienden hem op 18

juli naar het ziekenhospitaal. Hier verergert zijn toestand verder. Hij raakt in coma en wordt op 26 juli 1942 om 14.00 met een carbolzuurinjectie vermoord." **Silke Hutt** in Herinneringsboek voor de gevangenen van concentratiekamp Dachau, **Namen in plaats van nummers**, september 2009, Internationale edities, Nederland (Vertaling Corine Konings), bladzijden 43 en 44

"*Anno Titus Brandsma die, toen hij gearresteerd werd, bijna de een-en-zestigjarige leeftijd bereikt had, was in februari 1881 in Oegeklooster bij Bolsward geboren. Hij stamde uit een Fries boerengeslacht dat al tot de Middeleeuwen terugging. Toen hij elf jaar was, ging hij naar Limburg, eerst naar een school van de Franciscanen, later trad hij in een Carmelietenklooster in. In 1905 werd hij tot priester gewijd en, na een studie te Rome, in '09 tot hoogleraar benoemd in het Carmelklooster te Oss, in '23 tot hoogleraar te Nijmegen: in de geschiedenis van de wijsbegeerte en tegelijk in de wijsbegeerte van de geschiedenis. Hij had een zwak gestel; vier ernstige maagbloedingen kwam hij slechts moeizaam te boven. Maar hij was, en hij bleef (Aukes legt er in zijn piëteitsvolle biografie de nadruk op) een man van een uitzonderlijke blijmoedigheid. Hij was een autoriteit op het gebied van de Nederlandse mystiek, maar, hoe vaak ook in boeken begraven, het tegendeel van een boekenworm. In maatschappelijk opzicht was hij opmerkelijk actief. Vooral zette hij zich voor de bevordering van de Friese cultuur in. Eigenlijk vond er in de jaren '20 en '30 maar zelden een katholieke manifestatie plaats waar de kleine priesterlijke hoogleraar uit Nijmegen ontbrak. Hij had iets ontwapenend zuivers over zich - geen wonder dat het onrecht dat van '33 af in Duitsland bedreven werd, hem diep kwetste. Hij gaf zijn naam aan publieke protesten tegen de Jodenvervolging (ze werden in Berlijn zorgvuldig genoteerd) en ook na mei '40 was het hem, spontaan als hij was, onmogelijk te zwijgen; de enige nationaal-socialist die zich onder de Nijmeegse hoogleraren bevond, een rijksduitser, kreeg van hem in een senaatsvergadering een uiteenzetting te horen waarom hij, de Nazi, nu als verrader beschouwd moest worden - een uiteenzetting, zo openhartig dat een van zijn collega's later zei: 'Het was om te rillen.' Er sprak uit zulk een optreden niet veel angst. Blijmoedigheid en angst zijn dan ook onverenigbaar. Het was of Brandsma zich in zijn geloof volstrekt onaantastbaar voelde.*
Zo was het ook na zijn arrestatie. 'Ik ben er helemaal thuis, in dat kleine celletje', kon hij in de Cellenbarakken, een week nadat hij opgepakt was, schrijven.

'Ik heb mij er nog niet verveeld, integendeel. Ik ben er alleen, o ja, maar nooit was Onze Lieve Heer mij zo nabij. Ik kan het uitjubelen van vreugde dat Hij zich weer eens geheel door mij heeft laten vinden, zonder dat ik bij de mensen of de mensen bij mij kunnen. Hij is nu mijn enige toeverlaat en ik voel me veilig en gelukkig. Ik wil hier altijd blijven, als Hij het zo beschikt. Ik ben nog zelden zo gelukkig en tevreden geweest.'

'Ik wil hier altijd blijven' - neen, begin maart werd Brandsma naar het concentratiekamp Amersfoort gebracht. Vijf weken was hij daar. Hij was er veel ziek. Vrienden die hem uit de Cellenbarakken kenden, wisten hem na enkele dagen, die veel van hem vergden, uit een ploeg voor zwaar werk te halen. Zijn maag gaf hem weer last, hij kwam in de ziekenbarak terecht, het ***Revier****, later weer in een gewone barak. Hij was medegevangenen tot steun, katholieken en niet-katholieken. De katholieken onder hen gaf hij zijn priesterlijke zegen: 'hij drukte ieder de hand en maakte er met de duim een kruisje op, zonder woorden. Dat maakte een diepe, vertroostende indruk', aldus Aukes; 'en de heilige van de dag placht hij te memoreren in een kort preekje.' De zieken in het* ***Revier*** *ging hij regelmatig troosten. 'God keurt je waardig, dit offer te* ***mogen*** *brengen', zei hij tegen één. Op Goede Vrijdag hield hij in een barak een voordracht over de Nederlandse lijdensmystiek; voordrachten over zuiver godsdienstige onderwerpen waren er na het sterven van ds. van den Bosch verboden. 'Bij zijn lezing stond Titus Brandsma' aldus weer Aukes, 'op een kist, tussen twee rijen bedden in. Rond de tafels voor hem zaten de belangstellenden uit andere barakken en opgepakt op en tussen de bedden aan alle kanten de eigen inwoners van de barak, in het geheel een auditorium van aanzienlijk meer dan honderd man . . . professoren, vooraanstaande geestelijken en leken, juristen en journalisten, maar ook andere mensen, allen in hun oude soldatenkleren, allen met lijdende en vermagerde gezichten; de spreker met zijn elleboog steunend op een der bedden: een uitgeteerde, kleine gestalte, maar de ogen levend van geest achter de brilleglazen.'*

Na een nieuw kort verblijf in de Cellenbarakken wordt Titus Brandsma (zijn ***Schutzhaftbefehl*** *is inmiddels uit Berlijn gearriveerd) via de gevangenis waar hij enkele weken wachten moest tot er voldoende gevangenen bijeen waren voor een apart transport, naar Dachau gezonden. Op 19 juni '42 rijden vrachtwagens hem en een aantal lotgenoten via de grote poort (****Arbeit macht frei!****, staat er te lezen) de immense appèlplaats op. Onder het almachtig toezicht van de* ***SS*** *zijn de gevangenen in Dachau in hun dagelijks bestaan onderworpen aan de luimen en grillen van de kamphiërarchie: medegevangenen, veelal beroepsmisdadigers. Al bij de registratie wordt Brandsma door een lid van de kamphiërarchie mishandeld. In de dunne, gestreepte concentratiekampkleding gestoken en met ongemakkelijke houten sandalen aan de voeten, komt hij met enkele Nederlanders eerst in de barak terecht waar nieuwelingen instructie krijgen hoe zij zich in het kamp te gedragen hebben. De barak telt vier afdelingen,* ***Stuben****, elk met ca. honderd gevangenen. Er is één fatsoenlijke* ***Stubenältester****, een communist uit Stuttgart die al sinds '33 gevangen zit, de drie andere en de* ***Blockälteste*** *zijn beulen. Brandsma is niet erg handig, hij kan niet goed meekomen: misschien ligt de bovenkant van zijn matras niet precies waterpas, misschien zit er een klein vlekje op zijn metalen etensnap, misschien blijft hij bij het urenlange exerceren een seconde achter. Een van de* ***Stubenältesten*** *slaat met een beddenplank op hem los, trapt hem op de hielen, laat hem met blote voeten in het grint de exercities maken. Medegevangenen raden Brandsma aan, zijn beklag te doen bij de* ***Lagerälteste****. 'Wij gaan voor die mensen bidden', zegt hij.*

*Na een week of twee verhuist hij naar **Block 28**, een van de barakken met bijna uitsluitend Poolse geestelijken. **Blockältester** en **Stubenältesten** zijn er, op één uitzondering na, sadisten, speciaal uitgekozen wegen hun haat jegens geestelijken en predikanten. Zij hebben zich op Goede Vrijdag vermaakt met een Poolse priester een metalen doornenkroon met scherpe punten op de kale schedel te drukken. Tien dagen lang kan Brandsma nog mee in een bestaan dat om vier uur 's morgens begint als de kampsirene loeit. Opstaan, het bed perfect opmaken, wassen, op appèl staan. Om vijf uur stellen de werkploegen zich op. Brandsma is in het **Kommando** voor de kruidentuin ingedeeld. Een half uur marcheren op de ongemakkelijke harde kampschoenen die de Sandalen vervangen hebben, eindeloos bukken in de brandende zon, zes uur lang: van half zes tot half twaalf. Terug naar het kamp voor een liter watersoep en één of twee aardappelen. Weer naar de kruidentuin, werken tot half zeven. Om zeven uur avondappèl; het kan een uur, soms langer duren voor de twaalfduizend **Häftlinge** geteld zijn. Avondboterham: een paar sneden die ook voor ontbijt dienen.*
*Voordien moet **Block 28** menigmaal een half uur extra exerceren: 'zingen en in looppas draven, nu en dan ook '**Mützen ab, Mützen auf**', tientallen malen achtereen, op de grond vallen, opstaan, en weer opnieuw - met ransel voor de uitvallers.' Om negen uur: naar de **Stuben**! En om vier uur de volgende ochtend loeit weer de sirene.*
Na een paar dagen zitten Brandsma's voeten, al zo geschonden in de instructiebarak, vol etterende wonden. Elke stap wordt een kwelling, alleen ondersteund door lotgenoten kan hij de marsen, vier maal per dag, nog meemaken. Is er in de kruidentuin even geen toezicht, 'dan leggen zijn vrienden hem een ogenblik plat op de grond. Dat gebeurt enkele keren. Men bidt dan samen, luidop.' Naarmate hij trager wordt, wordt hij in en bij zijn barak ook vaker mishandeld: in het gezicht geslagen met zijn etensnap, afgeranseld met een knuppel. Hij klaagt niet. Hij ondergaat het lijden als een eenwording met Christus, weet voor medegevangenen steeds nog een troostend woord, een spreuk te vinden. 'Nu behoor ik zelf wel waar te maken, wat ik anderen vroeger heb geleerd', zegt hij tegen één hunner. Maar er zijn naast die perioden van sereniteit ook ogenblikken van schrijnend heimwee en verdriet; dan lopen de tranen hem over het ingevallen gelaat.
*Het is koud en het regent als Brandsma, volledig verzwakt, eindelijk naar het **Revier** mag strompelen. 'Nog zie ik', schreef later ds. Overduin, lotgenoot in **Block 28**, 'prof. Titus Brandsma van Nijmegen, onze oprecht vrome broeder in Christus, voor de laatste maal in het badlokaal. Naar het lichaam afgemat en uitgeleefd, mager en met dikke benen van het water, maar naar de geest ongebroken, altijd vriendelijk en blijmoedig in den Here. Hij stopte me in de gauwigheid nog zijn laatste pakje tabak toe waar hij niets meer aan had: 'Toe, neem dat, het kan **jou** nog te pas komen' . . . Hij voelde wel dat hij het niet lang meer zou maken.'*
In het propvolle Revier, liggend op de strozak waarop vóór hem talloze anderen stierven, wacht Brandsma op de dood. Na enkele dagen raakt hij buiten bewustzijn. Op 26 juli, 's middags om twee uur, maakt een kamparts hem met een injectie af.[...]

In de kringen van hen die hem gekend hadden, maakte het bericht van Brandsma's dood ('Doodsoorzaak: storing van hart en bloedsomloop bij darmcatarrh', zo werd officieel bericht) diepe indruk. Nergens werd zijn naam in de pers genoemd, zij het dat ***De Tijd*** *begin augustus in een van de dagelijkse 'kalenderblaadjes' een tekst afdrukte, 'Beproeving', die voor goede verstaanders duidelijk was: 'Men hoort soms van mensen die, ogenschijnlijk gezond, . . . na weinige maanden sterven . . . Het eind van hun leven is niets dan lijden. In de beproeving eerst kunnen zij ten volle tonen wie zij zijn.' In de herfst werd Brandsma bij de rectoraatsoverdracht aan de Nijmeegse universiteit herdacht. 'In liefde lag zijn beslissende kracht', zei de scheidende rector magnificus. Maar geen woord over Dachau, geen woord over zijn gevangenschap, geen woord over zijn actie.*
De tyran luisterde mee." **Dr. L. de Jong,** deel 5, p. 720 - 724

De Roomse Titus-Brandsma-Basisschool aan de Patrijsweg te Berg en Dal. Het foto dateert van 30-12-1998.

Hoofdstuk 2

Kampen

Belangrijkste Bronnen zijn:

- Dr. L. de Jong, Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog
- Benz/ Distel e. a., Der Ort des Terrors

Kampen

Amersfoort

"*De geschiedenis van het kamp* [Amersfoort] *valt in twee perioden uiteen: de periode van augustus '41 (oprichting) tot januari-maart '43 (ontruiming) en de periode van mei-juni '43 (heropening) tot aan de bevrijding.*

[...]

Bij het kamp in Amersfoort werd, evenals bij dat in Schoorl, gebruik gemaakt van barakken van het Nederlandse leger: bezuiden Amersfoort, op de grens van de gemeenten Amersfoort en Leusden, was begin '39 een kamp gebouwd voor infanterie-eenheden die op de Leusderheide gingen oefenen, het kamp 'De Boskamp'; in dat kamp waren enkele kleine barakken voor de administratie, een eetbarak en vier slaapbarakken. Bij de mobilisatie werden er delen van een infanteriebataljon in gelegerd.

In de lente van '41 werd door de bezetter besloten, van 'De Boskamp' een concentratiekamp te maken. Naar verhouding zou dat een klein kamp zijn: in de slaapbarakken, die van hout waren, was tezamen slechts plaats voor ca. zeshonderd gevangenen. Elke barak was gevuld met kribben en kende geen apart dagverblijf: in de gangen tussen de kribben stonden wat tafels met banken; op die banken zou slechts één op de drie gevangenen kunnen zitten. Bij die vier barakken behoorden voorts waslokalen en wc-ruimten. Bij dat alles merken wij nu reeds op dat het kamp in de loop van '42 aanzienlijk uitgebreid werd: het aannemersbedrijf G. B. van Hoek uit Delft bouwde er in opdracht van de 'SD' 10 grote stenen slaapbarakken bij en er kwamen ook talrijke andere nieuwe barakken en loodsen waarin werkplaatsen ondergebracht werden. [...] *het kleine kamp werd uitgebreid tot een van ca. vierduizend slaapplaatsen. Dat grotere kamp was klaar toen alle gevangenen uit Amersfoort (op acht na die corveediensten verrichtten ten behoeve van de kamp-**SS**'ers die in Amersfoort achterbleven) in de eerste maanden van '43 naar het volledig nieuw gebouwde kamp Vught overgebracht werden.*

*Bij de uitbreiding nu van Amersfoort (en de aanleg van terreinen in de buurt) waren in de loop van '42 de gevangenen die er toen opgesloten zaten, intensief ingeschakeld: voor het rooien van bomen, voor egaliseringswerk, voor allerlei sjouwwerk, om te metselen, te timmeren enz. enz. Met die uitbreiding hing uiteraard samen dat ook de omheining verplaatst werd. Die omheining bestond uit twee dubbele prikkeldraadversperringen van vier meter hoog; bij de binnenste versperring behoorden acht wachttorens die dag en nacht bezet waren. Tussen de binnenste en de buitenste versperring lagen de barakken van de kamp-**SS** alsmede een betonnen strafbunker die aan het oorspronkelijke legerkamp toegevoegd was. Er was ook nog, op enkele honderden meters afstand, een derde, lagere prikkeldraadomheining; in het gebied tussen de tweede en derde omheining (gebied waar steeds gevangenen-**Kommandos** aan het werk waren) patrouilleerden **SS**'ers; zij vormden de **äussere Postenkette**. Dat het voor burgers verboden was, het gehele gebied te naderen en te betreden (dat verbod werd op waarschuwingsborden kenbaar gemaakt), spreekt vanzelf. Tussen de tweede en de derde omheining lagen dichte bospercelen: men kon van buiten af niet zien wat zich in en bij het kamp afspeelde.*

[...]
Toen Amersfoort in augustus '41 in gebruik werd genomen, werd, gelijk reeds vermeld, ***SS-Obersturmführer*** *Walter Heinrich* ***Lagerkommandant****.* [...] *Willy Engbrocks, een Duitser uit Limburg*[...], *wist later slechts weer te geven dat Heinrich tegen de kamp-****SS****'ers zei: 'Dit wordt een verzamelplaats voor levensgevaarlijke elementen.' Hoe men met die elementen moest omgaan, werd de Amersfoortse kamp-****SS****'ers niet door Heinrich duidelijk gemaakt maar door twee* ***SS****'ers uit Dachau. Dezen vertèlden niet alleen hoe men in Dachau placht op te treden, maar tóónden dat ook: toen op 18 augustus '41 de eerste groep gevangenen uit Schoorl (bijna tweehonderd communisten) in Amersfoort aankwam, 'gingen', aldus Engbrocks, 'de twee* ***SS****'ers er tussen, ik weet nòg niet om welke aanleiding' (alsof een aanleiding nodig was!) 'en na 10 minuten hadden verschillende gevangenen geen tanden meer in hun mond.'*
[...]
De documentatie ontbreekt om nauwkeurig aan te geven, hoeveel leden van de verschillende kategorieën gevangenen in de loop van '42 in Amersfoort opgesloten werden. Er waren onder hen in elk geval meer dan duizend Joden die op overtredingen van de voor hen geldende bepalingen betrapt waren (of van wie dat beweerd werd), voorts Jehova's Getuigen, predikanten en priesters die tegen de bezetter geageerd hadden, talrijke illegale werkers die òf nog ***Untersuchungshäftling*** *òf al aan de Duitse rechtbanken overgedragen waren, vele honderden nieuwe 'contractbrekers' en, tenslotte, grote aantallen zwarthandelaren en clandestiene slachters - van de laatsten alleen al in november en december '42 ca. achthonderd die afkomstig waren uit de Cellenbarakken. Gemiddeld waren er tot juni '42 ca. zevenhonderd gevangenen tegelijk in Amersfoort opgesloten; dat aantal steeg tot ca. vier-en-twintighonderd in december en klom nog iets verder want in de eerste maanden van '43 werden acht-en-twintighonderdvijftig gevangenen naar Vught verplaatst. Wij merken nog opdat de gevangenen in Amersfoort aanvankelijk niet de elders gebruikelijke driehoeken droegen; deze werden eerst medio april '42 (na acht maanden dus) ingevoerd. Voordien was slechts één kategorie gevangenen 'gemerkt' geweest: de Joden; zij droegen in Amersfoort een gele driehoek nog voordat de Jodenster in geheel bezet Nederland ingevoerd werd.*
[...]
Door alles wat physiek van hen gevergd werd (dit afgezien nog van de mishandelingen), hadden de gevangenen in Amersfoort, en vooral de gevangenen in de buitencommando's (in de binnencommando's werd veel lijngetrokken) behoefte aan voldoend voedsel. Dat kregen zij niet. Amersfoort is van augustus '41 tot maart '43 een hongerkamp geweest.
[...]
Menigmaal gebeurde het dat de gevangenen muizen vingen en deze kookten en opaten.
[...]
Joden hadden het in Amersfoort het zwaarst.
Zij vormden een zeer gemengde groep. Er waren Joden onder de illegale werkers die in afwachting van hun berechting in het kamp opgesloten waren (wij veronderstellen dat deze Joden niet opgenomen werden in het z.g. ***Judenkommando****, aangezien de kamp-****SS*** *er niet voor voelde, gevangenen die evident ernstig mishandeld waren, voor de Duitse rechtbanken te laten*

verschijnen) - er waren ook Joden die zich aan de meest onbenullige overtredingen schuldig gemaakt hadden of van wie dat beweerd werd; er was de groep van de ca. dertig mannelijke Joden die eind maart '42 in Amsterdam gearresteerd waren omdat zij in ondertrouw waren met een niet-Joodse vrouw, en die begin mei Amersfoort werden binnengevoerd en daar een grote gele R (de ***R*** *van '****Rassenschande****') op hun kleding kregen; er waren tenslotte, aldus onze indruk, talrijke Joden die onder de kategorie 'economische gevangenen' vielen: Joden die op de een of andere wijze zwarte handel bedreven hadden, hetgeen, gegeven de mate van beroving waarvan het Joodse bevolkingsdeel het slachtoffer was geworden, maar al te begrijpelijk was.*
*De Joden in Amersfoort mochten geen correspondentie voeren en kregen dus ook niet de f 20 per maand die vele andere gevangenen van huis ontvingen en waarmee zij iets in de cantine konden kopen. Zij sliepen niet in aparte barakken en ontvingen in beginsel dezelfde (te geringe) hoeveelheden voedsel als de overige gevangenen, maar zij stonden (dat was de kern van de zaak) bloot aan veel ernstiger mishandelingen en moesten veel vaker '****am Tor****' staan, zij mochten zich in het kamp (behalve van eind '42 af) niet laten scheren: zij waren er dus gemakkelijk herkenbaar nog voor zij de gele driehoek droegen. Tot de 'lichte'* ***Komandos*** *werden zij niet toegelaten - men concentreerde hen in het* ***Judenkommando*** *dat steeds met de zwaarste werkzaamheden werd belast en waarvan de leden mishandeld werden door antisemietische scherpslijpers onder de* ***SS****'ers en de* ***Kapo's****. Tussen de twee hoge prikkeldraadversperringen werd een sintelweg aangelegd en op de appèlplaats werd een sintellaag aangebracht - het waren Joden die de grote wals die daarbij gebruikt werd, moesten voortzeulen; die wals (honend 'de* ***Palästina-Express****' genoemd) was nog verzwaard ook doordat in de bak die bovenop gemonteerd was, zand en brokken beton lagen. Er werd in de buurt van het kamp zand afgegraven: voor de uitbreiding van het kamp, voor de aanleg van een sportveld voor de SS en van een schietbaan (daartoe werd een brede sleuf gemaakt in een acht meter hoge heuvel) en een kiezelgroeve - het waren Joden die het uitgegraven zand in loodzware bakken naar de plaatsen moesten brengen waar het gestort werd. Er moest met stenen en met lange rioolbuizen gesjouwd worden: dat werd aan Joden opgedragen. Bij al deze en dergelijke werkzaamheden werden zij voortdurend opgejaagd en veelvuldig met knuppels en zwepen geslagen; werkten Joden in de kiezelgroeve, dan hielden* ***SS****-bewakers zich onledig met stukken hout en stenen naar hen te gooien. 'De Joden moeten toch sterven, dat doet er niet toe', plachten Stöver en Berg te zeggen - in deze en dergelijke bewoordingen uitten zij zich althans herhaaldelijk tegen Chris van der Putten, de* ***Lagerälteste I****, die aan het* ***Judenkommando*** *toegevoegd werd; in datzelfde* ***Kommando*** *kwamen ook de twee predikanten Lieve en ter Steege terecht en wij nemen aan dat anderen die wegens hulp aan Joden in Amersfoort opgesloten werden, eveneens in het* ***Judenkommando*** *moesten meezwoegen. Dat* ***Judenkommando*** *was bij tijd en wijle het officiële* ***Strafkomando****: ieder die zich volgens de* ***SS*** *misdragen had, werd er in opgenomen maar kon dus ook, wanneer zijn straftijd verstreken was, er uit verdwijnen - de Joden bleven.*
[...]
Voor Amersfoort gold, als voor alle concentratiekampen, dat het oorlogsnieuws voor de gevangenen van kardinale betekenis was. Uit Duitse bron kon men na enige tijd dat nieuws

gemakkelijk volgen, tenminste als men Duits kon lezen: van de zomer van '42 af hing in de gang van elke barak steeds het jongste nummer van de ***Duitse Zeitung in den Niederlanden*** *achter glas. Maar de Engelse radio? Diegenen die rechtstreeks naar Amersfoort gevoerd werden, wisten meestal wel wat de* ***BBC*** *in de jongste tijd bericht had. Bovendien beschikte men in de slotenmakerswerkplaats begin '42 over een radio die ter reparatie afgegeven was - dat toestel werd dagelijks aangezet en dan prompt weer onbruikbaar gemaakt. Begin maart werd dat spelletje door de* ***SS*** *doorzien. Vervolgens konden twee gevangenen die de* ***SS****-cantine moesten schoonhouden, een tijdlang van een daar aanwezig toestel gebruik maken, maar ook dat werd ontdekt. Nadien 'gingen', aldus Hunsche, 'de wildste geruchten rond.'*
Te bedenken valt bij dit alles dat de 'eerste periode' van Amersfoort (augustus '41 - maart '43) pas in de laatste maanden, d.w.z. na de grote ommekeer in de oorlog (de Geallieerde overwinningen in Noord-Afrika en de slag bij Stalingrad), opbeurend nieuws van blijvende betekenis kende. Tot eind oktober '42 bleven grote Geallieerde of Russische overwinningen uit. Dat is een factor geweest die het bestaan van veel gevangenen bemoeilijkt heeft.
[...] *Theologische discussies waren evenmin zeldzaam. Wie uit een gevangenis Amersfoort binnengevoerd werd, had meestal al kennis gemaakt met kwalijke vormen van Duits optreden, maar dan toch niet met het brute geweld dat in het concentratiekamp toegepast werd. Daardoor, en speciaal door het zien van de sadistische mishandelingen waarvan de Joden het slachtoffer werden, werden velen diep geschokt; zij hadden dan behoefte aan een theologisch antwoord op de vraag die hen kwelde ('hoe kan God zo iets toestaan?'), aan geestelijke steun. Die steun vonden zij ook: van figuren als Titus Brandsma, ds. D. A. van den Bosch [...] en ds. Lieve ging veel uit: zij hielden clandestiene gebedssamenkomsten en spraken ieder die zich tot hen wendde, moed in.*
[...]
Tekenend is het dat talrijke gevangenen die in de periode augustus '41-eind '42 uit Amersfoort naar de concentratiekampen Buchenwald en Neuengamme overgebracht werden, in eerste instantie die overgang als een verbetering voelden: in die twee Duitse kampen (welke in andere opzichten oneindig 'harder' waren) heerste toen niet de hongersnood die Amersfoort van augustus '41 af gekenmerkt had.
Het kan geen verbazing wekken dat de bijna drieduizend gevangenen die in de eersten maanden van'43 uit Amersfoort naar het nieuwe concentratiekamp Vught overgebracht werden, in een deplorabele toestand verkeerden. [...] *Het viel de gevangenen op dat de Amersfoortse bevolking nauwelijks van reacties deed blijken (wie openlijk protesteerde, liep kans, onmiddellijk meegenomen te worden), maar dat de inwoners van Vught, die zulk een strompelende stoet van vermagerde gevangenen nooit gezien hadden, van duidelijke emoties blijk gaven: de Vughtenaren 'waren helemaal ontdaan, schreiden, en hier en daar kwam het gewoon tot opstootjes. Ik herinner mij nog goed', aldus een gevangene, 'dat toen wij zo snel moesten lopen, de commissaris van politie gekomen is en doorgezet heeft dat wij wat langzamer mochten lopen.'*
Het kamp Amersfoort stond nadien maanden leeg.
[...]

Toen het kamp in mei '43 heropend werd, arriveerden er als eerste groep gevangenen ca. zeventig Joden uit het ***Judendurchgangslager*** *Vught en een kleine zeshonderd uit Westerbork die na een week of vier weer na Vught resp. Westerbork teruggezonden werden - dit waren Joden die zich beroepen hadden op het bezit van de Engelse, Amerikaanse of Hongaarse nationaliteit; het onderzoek van hun papieren werd blijkbaar in het kamp Amersfoort geconcentreerd.* [...]

Speciaal de Joodse gevangenen hadden onder Kotälla te lijden, maar niet onder hem alleen. In de tweede helft van '43 werden enkele tientallen Joden Amersfoort binnengevoerd, hetgeen betekende dat er weer een ***Judenkommando*** *gevormd werd. Kotälla zocht er als bewakers enkele Nederlandse kamp-SS'ers voor uit van wie hij mocht aannemen dat zij de Joden met de gewenste 'hardheid' zouden behandelen. Aldus geschiedde. Bij het leegscheppen van de beerputten (werk dat steeds aan Joodse gevangenen opgedragen werd, als er Joden in het kamp aanwezig waren) werd eens een Jood door twee van die bewakers neergeknuppeld, 'waarna zij hem', aldus een ooggetuige, 'met een spuit welke was aangesloten op een beerput, de drek in het gezicht en mond spoten' - zij lieten die gevangene de hele dag liggen, 's avonds stierf hij.* [...] *Geschat wordt dat van de misschien veertig Joden die van juni '43 af Amersfoort binnengevoerd waren, daar vijf onder de mishandelingen zijn bezweken; de overigen zijn in november '43 naar Westerbork overgebracht, vanwaar zo veronderstellen wij, de meesten spoedig op 'straftransport' naar Auschwitz verdwenen.*" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 555 - 592

Auschwitz

"*Dicht bij het Oppersilezische stadje Oswiecim (het lag in Duits gebied en heette nu Auschwitz[1]) bevond zich een oude Oostenrijkse kazerne. Die kazerne werd begin '40 als kern van een concentratiekamp ingericht. Volgens de oorspronkelijke opzet moest dat kamp (****Auswitz I****) plaats bieden aan ca. tienduizend gevangenen. Commandant werd een SS-officier, Rudolf Höss. Midden juni '40 werden de eerste zevenhonderd gevangenen in het kamp opgesloten. Er omheen werd in die tijd een gebied van veertig vierkante kilometer geëvacueerd: niemand mocht er blijven wonen. Begin maart '41 kwam Himmler op inspectie. Hij gaf opdracht, het kamp belangrijk uit te breiden. Niet onaannemelijk lijkt het ons, dat Himmler reeds toen tot de conclusie kwam dat het grote uitroeiingscentrum voor het Europese Jodendom dat hem blijkbaar voor de geest stond, in of dichtbij* ***Auschwitz I*** *gevestigd moest worden. Wij onderstellen voorts dat Himmler voorzag dat men de* ***Endlösung*** *moeilijk kon uitvoeren op de wijze die in het westelijk deel van de Sowjet-Unie toegepast zou worden: het persoon voor persoon neerschieten van de slachtoffers of het gebruik van vergassingsauto's met hun beperkte capaciteit. Hoe dit zij, in de zomer van '41 (de datum staat niet vast) werd Höss, de* ***Lagerkommandant*** *van* ***Auschwitz I****, opeens bij Himmler ontboden. Van deze kreeg hij te horen dat Hitler bevel gegeven had tot de '****Endlösung der Judenfrage****', 'wij, de SS' zei Himmler (aldus het naoorlogse, in gevangenschap geschreven verslag van Höss), 'moeten dit bevel uitvoeren. De bestaande vernietigingscentra in het Oosten zijn niet in staat, de voorgenomen grote acties uit te voeren. Daarom heb ik Auschwitz daarvoor bestemd, ten eerste wegens de gunstige*

verkeerstechnische ligging en ten tweede kan het daarvoor daar aan te wijzen gebied gemakkelijk afgesloten en gecamoufleerd worden.'
[1] *Duitsland had het gedeelte Opper-Silezië dat na de eerste wereldoorlog een deel van Polen geworden was, na de Poolse veldtocht geannexeerd. Het district waar Auschwitz in lag, was overigens tot 1918 deel van Oostenrijk-Hongarije*." **Dr. L. de Jong, deel 5**, p. 945 en 946

"[...] *begin september* [1941 werd] *in* ***Auschwitz I*** *een aantal Russische krijgsgevangenen om het leven gebracht doordat men hen in kelders opsloot en in de kelders een verdelgingsmiddel voor ongedierte naar binnen wierp,* ***Zyklon B****, een blauwzuurpreparaat. 'Bij Eichmanns volgende bezoek vertelde ik* [Höss] *hem van deze toepassing van* ***Zyklon B*** *en wij besloten, bij de komende massavernietiging dit gas te gaan gebruiken*.' " **Dr. L. de Jong**, deel 5, p. 946

20-03-1942 [*] "*Voor het vergassen van Joden werden in '42 op het terrein van Auschwitz II (Birkenau) twee nieuwe bouwsels in bedrijf gesteld: het eerste,* ***Bunker I****, in januari, het tweede,* ***Bunker II****, eind juni. Voor beide bouwsels was gebruik gemaakt van boerenhoeven die bij het egaliseren van het grote terrein dat men voor het kamp Birkenau bestemd had, gespaard waren.* ***Bunker I*** *kon ca. achthonderd slachtoffers bevatten,* ***Bunker II*** *ca. twaalfhonderd. Er waren in de twee* ***Bunker*** *in totaal vijf gaskamers.*[1] [...]
[1] *Bij zijn bezoek aan Birkenau op 17 juli '42 zag Himmler* ***Bunker II*** *in werking*. **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 59
***** Datum volgens **Czech, Kalendarium Auschwitz**, p. 186; Höss noemde voor het begin van de vernietigingsacties van Joden drie data: December 1941, januari 1942 en voorjaar 1942, **Czech** p. 187.

"*Eens, eind juni 1942, deed een gesmoorde kreet mij uit mijn gedachten opschrikken. Sari, mijn Slowaakse vriendin, was met haar hoofd op het voor haar liggende formulier neergezonken, zij snikte, bedekte haar gelaat met de handen en klaagde zacht. Tot ons geluk waren wij slechts met ons tweeën; de dienstdoende SS-man was nog niet van het middagmaal teruggekeerd. 'Dat is mijn broer', zei zij en hief haar van tranen bedekt gelaat van de tafel op. De bericht over de dood van haar broer was in haar handen gevallen*." **Raya Kagan**, Das Standesamt [bureau van de burgerlijke stand] Auschwitz, in: **H. G. Adler / Hermann Langbein / Ella Lingens-Reiner** (Hrsg.), Auschwitz, Zeugnisse und Berichte, Neuausgabe Hamburg 2014, p. 151

"*In de zomer van '42 begon, niet ver van* ***Auschwitz I****, bij een ontruimd dorp dat Birkenau geheten had, de bouw van grote betonnen gaskamers. Er kwam daar een nieuw, immens concentratiekamp te liggen (****Auschwitz II****), rechtstreeks per spoorweg verbonden met het station Auschwitz. Zolang de grote gaskamers nog niet klaar waren, behielp men er zich met kleinere die ingericht waren in twee boerenhoeven*." **Dr. L. de Jong**, deel 5, p. 946

"*Op dat moment liepen we Canada binnen, het commerciële hart van Auschwitz, het pakhuis van de lijkenpikkers, waar honderden gevangenen als gekken werkten om de kleren, het voedsel*

en de kostbaarheden van hen die nog brandden, en van wie de as weldra als mest gebruikt zou worden, te sorteren, te scheiden en te ordenen.
[…]
In één week Canada leerde ik meer over het werkelijke doel van Auschwitz dan in de drie maanden daarvoor. Het was een les die me ziek maakte, niet zozeer vanwege het sadisme of de wreedheid of de paar doden, maar vanwege de ijskoude handelsgeest die daar heerste.
Langzaam maar zeker werden de tassen en de kleren en het eten en de trieste foto's mensen voor me; de kinderwagens werden baby's en de hopen zorgvuldig gescheiden schoentjes werden kinderen, zoals mijn nichtje Lici in Topolcany. Het begon tot me door te dringen dat de vage vermoedens die ik zonder succes probeerde te verdringen, klopten.
Ik bevond mij in een doodsfabriek; een vernietigingskamp waar duizenden, tienduizenden mannen, vrouwen en kinderen vergast en verbrand werden. En dat niet zozeer omdat ze Joods waren, al was dat de voornaamste reden in de zieke geest van de Führer, maar omdat ze door hun dood een bijdrage leverden aan de Duitse oorlogsinspanningen.
Dagelijks zag ik de goederentreinen binnenkomen. Op maandag zag ik dat ze volgestouwd werden met eersteklas herenoverhemden; op dinsdag met bontmantels; op woensdag met kinderondergoed; of met overjassen en allerlei soorten textiel, net wat Wiglep beval. Ik besefte dat ze naar Duitsland gingen om de burgers een hart onder de riem te steken, een riem die ze voortdurend wat strakker moesten aantrekken.
Ik zag ook welke gestolen goederen niet door de gevangenen in deze treinen geladen werden; de marken, de franken, de lires, de dollars en ponden van de zwarte markt, het goud en de sieraden en de zorgvuldig verstopte juwelen, al deze werden naar het kantoor gebracht, het paleis van Wiglep. Ik wist dat deze dingen bestemd waren voor de Staatsbank in Berlijn, dat wil zeggen nadat de koning van Canada er zijn aandeel van had ingepikt. Pas later ontdekte ik hoe slim dit fortuin gebruikt werd, niet alleen om de economie van het Rijk te ondersteunen, maar ook om, via Zwitserse banken, de buitenlandse wisselkoersen zo te beïnvloeden dat de geallieerde economieën eronder zouden lijden.
Pas veel later hoorde ik hoe belangrijk deze psychologische oorlogsvoering was voor het thuisfront. Er waren babyschoenen nodig in Berlijn, bijvoorbeeld. Hitler vond babyschoenen in Auschwitz; en Mammie schreef daarover aan papa die aan het front in Rusland zat, met een loflied op deze Heiland met het zwarte snorretje." **Rudolf Vrba**, Ik ontsnapte uit Auschwitz, p. 187, 195 en 196

24-08-1943, 14-09-1943 en 21-09-1943 "*Ook kwamen in augustus de eersten van de groep waarop wij ons nu willen concentreren, in het* ***Experimentenblock*** *terecht: vier-en-veertig vrouwen en meisjes uit het transport dat op 24 augustus '43 Westerbork verlaten had. Tweehonderd anderen volgden nog: uit de transporten van 14 en 21 september. Het schijnt dat van hen allen op het perron van aankomst alleen was nagegaan of zij jonge kinderen bij zich hadden (was dat het geval, dan moesten zij de vrachtauto's bestijgen); voorts was hun gevraagd of zij getrouwd waren - sommigen die dat niet waren, hadden die vraag bevestigend beantwoord. De drie groepen waren nadien rechtstreeks naar het* ***Stammlager*** *gevoerd, ze hadden Birkenau niet te*

zien gekregen. Er waren onder hen veel Amsterdamse naaisters die eerst in Vught gewerkt hadden - verschillenden waren bekenden of zelfs familie van elkaar. In eerste instantie merkten zij van ***Block 10*** *niet veel meer dan dat zij er, midden in een mannenkamp, strikt geïsoleerd waren en dat de Block-functionarissen hoofdzakelijk Poolse en Slowaakse vrouwen waren: harde types; ze kwamen dan ook uit Birkenau.*
Op 1 oktober '43 bevonden zich in het ***Experimentenblock*** *vierhonderdtwee-en-zestig vrouwen en meisjes, onder hen de tweehonderdvier-en-veertig uit Nederland - een groot deel van diegenen die vóór hen in het* ***Experimentenblock*** *opgenomen waren, was er dus niet meer. Zijn zij ter plaatse gestorven? Naar Birkenau gestuurd? Wij weten het niet. Hoe dat zij, aan de uit Nederland gedeporteerden (die veelal dagelijks last hadden van de functionarissen van het* ***Block*** *wie het 'domme Hollandse koe!' voor in de mond lag) was spoedig duidelijk wat van hen verlangd werd: zij moesten zich laten 'behandelen'; hoe precies en waartoe, werd hun niet gezegd, maar zij vernamen dat bij hun voorgangsters ingrepen voltrokken waren in de baarmoeder en dat dit pijnlijke ingrepen waren geweest - zij vreesden dat hun vruchtbaarheid er schade, misschien wel onherstelbaar schade door zou lijden.*
Wat de gevolgen zouden zijn van een weigering, was hun aanvankelijk niet duidelijk. Zij begonnen met allen 'neen' te zeggen. Dat hielden ze ondanks de vertogen van prof. Clauberg enige tijd vol. Het gevolg was dat op zekere dag de ***SS-Oberaufseherin*** *plotselijk binnenkwam en zei dat allen naar Birkenau zouden worden gestuurd ter vergassing. Immense ontsteltenis: gejammer en gegil, maar de* ***Oberaufseherin*** *was onverbiddelijk: allen moesten het* ***Block*** *uit, de auto's stonden al klaar. Juist op dat moment kwam prof. Clauberg aanrijden - hij hief het bevel van de* ***Oberaufseherin*** *op. Vervolgens verklaarden alle vrouwen op vier na zich bereid, de behandeling te ondergaan. Wij wagen bij dit gebeurde de veronderstelling dat prof. Clauberg, die zelden in Auschwitz verscheen, met de* ***SS-Oberaufseherin*** *afgesproken had, dat* ***zij*** *een situatie zou scheppen waarin* ***hij*** *als 'redder in de nood' zou kunnen optreden.*
[...]
Van de tweehonderdveertig uit Westerbork afkomstige vrouwen en meisjes die in het ***Experimentenblock*** *gebleven waren, zagen ca. honderdtien de dag der bevrijding. Van de vierhonderdvier-en-zeventig in Auschwitz ingeschreven vrouwen en meisjes uit de drie transporten waar men hen uitgehaald had, waren zij uiteindelijk nagenoeg de enige overlevenden.*" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 811 en 812

Babitz (Babice)

Babitz (Babice) was een dorpje in het SS-Interessegebied; dat gebied lag rondom Auschwitz I en II westelijk van de rivieren Sola en Weichsel; Babitz was rond tweeënhalf kilometer van het stamkamp verwijderd in het noorden te vinden. De vroegere bewoners van Babitz moesten op 10 en 12 april 1941 hun dorp verlaten. Tot maart 1943 - Rudolf Carel was er vermoedelijk tussen october en december 1942 - werden de gevangenen, die er moesten werken, dagelijks van Auschwitz I of II naar Babitz gebracht. "*De eerste groep van mannelijke gedetineerden in Babitz waren rond zestig jonge Joden, die volgens getuigenis van de voormalige Auschwitz-gevangene Boleslaw Staron na zes weken op grond van mishandelingen waren overleden.* [...]

De mannelijke gedetineerden van het landgoed Babitz waren ingedeeld in de kommando's 'paardenfokkerij' en 'akkerbouw'. Buiten de seizoen werden de gevangenen ingezet bij planerings- en melioratiewerkzaamheden op de velden. [...]

In het vrouwenkamp kende men volgens overeenstemmende getuigenissen geen dodingen van gedetineerden, daarentegen gebeurden in het mannenkamp fusilleringen en mishandelingen met dodelijke afloop." **[Andrea Rudorff** en **Angelika Königseder** in **Benz/ Distel, Der Ort des Terrors**, Band 5, München 2007, p. 83, 84, 179 - 182]

Barneveld

[Eigenlijk hoort Barneveld - kasteel 'De Schaffelaar' en huis 'De Biezen' - niet onder de rubriek kampen, maar het was een plaats waar een groep Joden haast zeven maanden moest verblijven voor dat zij op 29-09-1943 naar Westerbork en later op 04-09-1944 naar Theresienstadt werden gebracht, waar zij op 06-09-1944 aankwamen.]

"[...] *slaagden de secretarissen-generaal Frederiks en van Dam er eind '42 in, verlof te krijgen om enkele honderden wetenschappelijk- en cultureel-vooraanstaande Joden voorshands geïnterneerd te krijgen in enkele gebouwen te Barneveld*, [...]"[**Dr. L. de Jong**, deel 6, p. 257]

"***23 Ador I / 28 Febr.*** *[1943] 't Is nu Zondag. Vrijdagnacht heeft Rose* [echtgenote van Dr. G. Italie] *doorgewerkt, zodat zij 2 x 24 uur niet geslapen heeft. Een ongelooflijke energie. Vrijdagavond waren Ralf* [zoon van Dr. G. Italie] *en ik* [Dr. G. Italie] *voor het laatst in sjoel aan de Nieuwe Molstraat. En sjabbosochtend van 10 uur af begonnen de bussen te rijden, die het gezelschap zouden vervoeren. Het werd wel half 12, vóórdat wij afgehaald werden. En de eigenlijke reis begon pas om ruim 1 uur op de Rijswijkse Weg tegenover het HTO gebouw, waar we een tijdje moesten wachten op het een of ander. 's Middags om een uur oj half 5 waren we pas op onze bestemming. Eerst werden een paar passagiers afgezet aan 't gebouw 'de Schaffelaar', de rest, waaronder ook wij, werd gehuisvest in het dichtbij gelegen gebouw 'De Biezen' (we zij dus nu Biezantijnen* [spelling volgens Dr. G. Italie, p. 347]*), dat met onze komst pas in gebruik genomen is als Joods Tehuis. Het doet sterk denken aan een grote jeugdherberg. De dames slapen op kamers, de heren in barakken (voor echtparen heel ongezellig). Het huis is centraal verwarmd, in de barakken zijn kachels. Dezer dagen komen er nog meer bewoners; het onderwijs zal ook spoedig ter hand genomen worden.*

Met Gobits, zoon van wijlen den conrector van 't seminarium, zijn wij de enige 'orthodoxen'.[22] *Er zijn natuurlijk ook veel gedoopten. Het kasjroes zal moeilijk vallen. We hebben verlof gevraagd om zelf te koken.*

Mannen en vrouwen moeten natuurlijk allerlei werk in de huishouding verrichten. Tweemaal daags is er appèl. Van sjabbos is niets te bespeuren in deze meer dan geassimileerde omgeving.

Ik hoop, dat er een bibliotheek komt. Er is een kantine, waar men wat kan kopen. Geld moet afgegeven worden. Een echtpaar krijgt per maand f 15 - zakgeld, kinderen boven 16 jaar f 5 - en daaronder f 2.50. De ligging is prachtig. 's Ochtends vroeg hoort men de vogels al druk zingen. Toiletten en wasgelegenheid zijn apart buiten het gebouw, wat in de koude ochtend geen pretje is. We mogen niet zonder permissie uit het gebouw met het bijbehorende terrein. Dus we zijn feitelijk gevangen. Maar voor 't ogenblik hebben we een gevoel van veiligheid en rust.

Natuurlijk zijn hier veel mensen die ik al van vroeger kende, o.a. de collega's L. Polak, S. Polak, Winkel, Zeldenrust. Prof. v. Itallie is op de Schaffelaar.

Als ik het goed begrepen heb, valt 'De Biezen' onder de gemeente Ede, maar het adres is Post Barneveld. In Rotterdam zijn eergisteren het Joodse Weeshuis, het Ziekenhuis en het Oude Lieden Gesticht, leeggehaald.

Visite mogen we hier alleen krijgen met vooraf aan te vragen permissie." [Het oorlogsdagboek van **dr. G. Italie**, p. 347 en 346]

"*Over 'Barneveld', t.w. over het verblijf aldaar van Joden in het kasteel 'De Schaffelaar' alsmede in het vroegere werkverschaffingskamp 'De Biezen', willen wij kort zijn: er hebben slechts enkele honderden Joden vertoefd, niemand langer dan een maand of negen, sommigen maar een maand of twee, drie. Grotendeels waren dit maatschappelijk of cultureel min of meer vooraanstaande Joden, met hun gezinsleden. Het kamp stond onder leiding van een Nederlandse commandant, een oud-officier* [**], *die zes 'controleurs* [**]' *(die tegelijk als bewakers fungeerden) tot zijn beschikking had. Die staf werd niet betaald door Binnenlandse Zaken maar uit het kampfonds dat gevormd was doordat de Joden die zich van eind december '42 af naar Barneveld begeven hadden, bij binnenkomst al het geld hadden moeten inleveren dat zij bij zich hadden. Begin mei '43, toen de Barneveld-groep in totaal bijna vijfhonderdveertig leden telde, was f 58 000 ingeleverd; dat geld was toen bijna op (het was gebruikt om er ook overige onkosten van het kamp mee te dekken en om de Joden een maandelijks zakgeld te geven dat van vijf tot tien gulden opliep) - de nodige bedragen (wij weten niet hoe groot zij waren) zijn toen geput uit de geroofde Joodse vermogens waarover Lippmann-Rosenthal (Sarphatistraat) de beschikking had*." [**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 674]

***** " *Dezer dagen moest prof. van Itallie, op de Schaffelaar, voor straf twee keer 's avonds om 9 uur naar bed, omdat hij ... den directeur had aangesproken*." [Het oorlogsdagboek van **dr. G. Italie**, p. 357]

****** " *Vanmiddag was ik met een groepje van 8 à 9 anderen op weg naar de Schaffelaar, bij zomers weer, onder geleide van een controleur, zoals voorgeschreven is. Ieder genoot van de wandeling door het mooie land, maar halverwege kwam ons een andere controleur tegemoet, die het groepje te groot vond, waarop ik met nog een paar lotgenoten terugkeerde. En kijk, onder tafel werd bekend gemaakt, dat voortaan alle bezoek tussen Schaffelaar en Biezen over en weer verboden is. Doodjammer*." [Het oorlogsdagboek van **dr. G. Italie**, p. 354]

"*Joden die zich naar Baarneveld begaven, mochten hun gehele inboedel meenemen. In 'De Schaffelaar' en 'De Biezen' waren dus voldoende meubels aanwezig (de rest was in de Eierhal opgeslagen) en ieder die in die kampen opgenomen was, had ook tal van welgevulde koffers bij zich. Men leed in Barneveld geen materieel gebrek en hoefde er niet hard te werken (er bestonden slechts corveeploegen) - men was er wel matig of slecht behuisd (de meesten sliepen op overvolle slaapzalen), men was er overdag nooit alleen en men was er zijn vrijheid kwijt. 'Er heerste', aldus mr. P.J. Idenburg, de afgetreden secretaris van het college van curatoren van de Leidse Universiteit die in de eerste maanden van '43 tweemaal Barneveld kon bezoeken,*

'een nerveuze stemming. Men trachtte tevergeefs zich een waardige houding te verschaffen. Slechts weinigen vonden de geestkracht zich boven de omstandigheden te verheffen. Velen liepen voortdurend in de vertrekken dooreen en spraken over gewone dingen van de dag, terwijl men toch telkens de dreiging, die ieder hunner op de achtergrond gevoelde, bespeurde; prof. Meijers [***] *vormde op dat alles een uitzondering. Aan een hoek van de tafel zat hij rustig te werken aan zijn wetenschappelijke arbeid. Hij zei mij, dat hij het de beste wijze vond om zijn zorgen te verdrijven.'*

Idenburg kwam speciaal Meijers opzoeken en het beeld dat hij vastgelegd heeft, dunkt ons wat ongenuanceerd. Er zijn naast Meijers ook anderen geweest die zich in de maanden die zij in Barneveld doorbrachten, in redelijke mate hebben kunnen concentreren. Er zijn veel lezingen gehouden en recitals gegeven, er is veel energie gestoken in het onderwijs aan de kinderen - dit alles op een grondslag aan welks bestendigheid bij tijd en wijle door welhaast een ieder getwijfeld werd. Intussen was die twijfel niet zo sterk dat men er toe kwam, contacten te leggen waardoor men zou kunnen onderduiken. Stellig, het bestaan in Barneveld was onzeker, maar (zo dacht men blijkbaar) was het onderduikersbestaan dat niet óók, of zelfs in versterkte mate? Men bleef in Barneveld en dat doende werd men een gemakkelijke prooi voor de bezetter." [**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 674 en 675]

*** "***3 Ador II / 10 Maart*** *[...] Er zijn heel wat professoren, o.a. Meijers[27] en v. Itallie, [28] benevens een paar generaals.*

[27] *Professor E.M. Meijers, in november 1940 ontslagen aan de Leidse universiteit. Hij was begin augustus 1942 gearresteerd en naar de cellenbarakken in Scheveningen overgebracht en van daaruit naar Westerbork doorgestuurd. Door zeer veel inspanningen van het college van curatoren en door een Heemsteedse advocate is het uiteindelijk gelukt Meijers op de Barneveldlijst te krijgen.*

[28] *Prof. Leopold van Itallie, hoogleraar farmacie."* [Het oorlogsdagboek van **dr. G. Italie**, p. 352 en 675]

"*Binnen het **Reichskommissariat** was begin '43 komen vast te staan dat de Barneveld-groep te gelegener tijd naar Westerbork overgebracht zou worden. Langzaam draaiden de Duitsers de schroef aan. De bewegingsvrijheid van de geïnterneerden, die zich eerst nog wel eens naar het dorp Barneveld hadden mogen begeven, werd geleidelijk ingeperkt, eind juni werd aan niet-Joden (behalve aan de partners van geïnterneerde gemengd-gehuwden) verboden, het kamp te bezoeken en op 29 september '43 [****], de dag waarop de slachtoffers van de laatste grote razzia uit Amsterdam weggevoerd werden, kwam het einde: de **Ordnungspolizei** rukte 'de Schaffelaar' en 'De Biezen' binnen en ondanks de protesten van de commandant, van de burgemeester en van secretaris-generaal Frederiks werd de Barneveld-groep naar Westerbork overgebracht; van de ca. zeshonderdtachtig leden ontsnapten er toen twee-en-twintig.*

*Allen hadden hun meubilair en hun koffers in Barneveld moeten achterlaten. Het meubilair verdween naar Duitsland, uit de koffers werd, niet slechts door de Duitsers maar ook door honderdtwintig leden van de Westerborkse ordedienst, die in Barneveld moesten opruimen, alles gestolen wat van enige waarde was: kleding, schoenen, levensmiddelen, enz. Dat bleek de Barnevelders toen hun in Westerbork na een week de koffers weer uitgereikt werden. Zij waren toen in het **Judendurchgangslager** in een speciale barak ondergebracht welke, aldus Machanicus, 'een vuile beestenstal om van te kotsen' was. Dáár zaten zij, de geprivilegeerden, 'met één slag tot dezelfde paupers verlaagd als het **profanum vulgus**, dat geen bijzondere verdiensten kon doen gelden en rechtstreeks uit zijn huizen was gesleurd en in de modder gestoten.'*

'Van meer dan één kant heet het', schrijft Presser, 'dat de kamp-commandant hen onaangenaam bejegende' - dat zal wel waar zijn, maar die Duitser deed dat niet als enige: velen in Westerbork waren tevoren al intens jaloers geweest op de bevoorrechte groep en aangezien deze nog steeds hopen mocht, niet uit Nederland gedeporteerd te worden, werd zij, ook toen zij zich in Westerbork bevond, fel benijd; 'men stond', aldus een van de Barnevelders, 'bevooroordeeld tegenover al wat zij deden en nalieten, men trachtte hen . . . achter te stellen, zoals bij het eten uitdelen, het repareren van schoenen en kleren, maar anderzijds wilden velen bij hen in de gunst komen, want je kon nooit weten of zij niet later toch eens meer macht in het kamp zouden krijgen.'

*Bevoorrecht zijn zij gebleven, de Barnevelders (behalve de Duitsers onder hen): geen hunner is naar Auschwitz gedeporteerd. Zo bleef de groep het lot bespaard dat het veruit grootste deel trof van het '**profanum vulgus**' hetwelk de twee **Judendurchgangslager** Westerbork en Vught passeerde.*" [**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 675 en 676]

**** "***8 Tisjri* / *7 Oct**. *[...] De volgende dag, 29 September, de laatste dag van het jaar 5703, was het beter weer. De jongelui van de Schaffelaar waren present. Ik deed ook mee met het rapen van aardappelen. Opeens, tegen half 12, verschenen er enige Duitsers. Met behulp van marechaussees was het terrein omsingeld en alle bewoners moesten samenkomen vóór het huis. Daar deelde een dikke Duitsers mede, dat we handbagage moesten inpakken, want dat we allemaal naar Westerbork moesten. Dit behoefde ons niet te verontrusten: het was slechts een Ortswechsel en we zouden niet naar het Oosten abgeschoven worden. Grote bagage zou ons nagezonden worden. Dadelijk rende iedereen naar de barakken om te pakken wat maar mogelijk was. Men bleef kalm in het algemeen, ondanks de schok van de verrassing. Ik zelf was vastende, vanwege **erev Rosj Hasjana*** [dag voor Joods nieuwjaar, p. 629], *maar nuttigde haastig iets bij wijze van voorzorg. Menigeen nuttigde trouwens een geïmproviseerde maaltijd; men nam wat men zag staan of liggen. Rose, de kinderen en ik pakten vrij wat bagage bij elkaar, maar we lieten toch heel wat kostelijks achter. O.a. moest ik al mijn boeken in de steek laten. Ik had tijd nog materiaal om die in te pakken. Alles ging natuurlijk in een hurry. Eindelijk, om een uur of twee, kon er een soort stoet gevormd worden, die bepakt en beladen de wandeling naar het station aanvaardde.* [...]"[Het oorlogsdagboek van **dr. G. Italie**, p. 405 en 406]

"*Voorts werd het gerucht in omloop gebracht dat de **Judendurchgangslager** Westerbork en Vught opgeheven zouden worden maar dat de Barneveldse groep (die, dat had Seyss-Inquart al in april bepaald, naar Westerbork overgebracht zou worden) in Barneveld zou mogen blijven. Dat laatste werd tot tweemaal toe ook aan de Joodse Raad verzekerd. Nog op 28 september liet Schröder, Seyss-Inquarts **Beauftragter** in Amsterdam, een Joodse dame uit Amsterdam naar Barneveld vertrekken; enkele dagen tevoren, vermoedelijk op de 18de, waren daar veertig Joden uit Westerbork aangekomen aan wie men gezegd had dat de verzoeken om hen op de lijsten van de secretarissen-generaal Frederiks en van Dam op te nemen, eindelijk ingewilligd waren. Toen op de 29ste september 's morgens vroeg bij kasteel 'De Schaffelaar' telefonische berichten binnenkwamen: 'Wees op uw hoede, de Duitse politie doet om elf uur een overval', was de neiging dan ook sterk, die waarschuwing in de wind te slaan. Maar om elf uur wàs de Duitse politie er: Fischer van IV B 4, met de nodige helpers. Terzelfdertijd arriveerden trouwens honderdtwintig man van de Westerborkse Ordedienst om bij de ontruiming te helpen. De ca. zeshonderdtachtig leden van de Barneveld-groep kregen anderhalf uur tijd om hun spullen te pakken (drie overleden die ochtend), nadien moesten zij zich in de open lucht opstellen; niemand mocht de lange rij verlaten.*

Eveneens om elf uur had Frederiks zich in Den Haag bij Rauter moeten vervoegen. Plechtig was hem in '42 toegezegd dat de Joden wier namen op de door hem en zijn ambtgenoot van Dam ingediende lijsten opgenomen waren, in Barneveld veilig zouden zijn. Nu kreeg hij van Rauter te horen dat de groep naar Westerbork, het deportatiekamp, verplaatst werd.[1] *Twee van zijn hoofdambtenaren zond Frederiks onmiddellijk per auto naar Barneveld. Zij konden er weinig anders doen dan constateren, zo rapporteerden zij aan Frederiks, dat 'het terrein en het tehuis 'De Schaffelaar' . . . het trieste middeleeuwse aspect (bieden) van een kasteel dat aan plundering wordt prijsgegeven.' Fischer en de zijnen stalen als de raven; de OD'ers uit Westerbork deden hetzelfde. Goede kostuums die de leden van de Barneveldgroep in der haast niet hadden kunnen inpakken, trokken zij zelf aan, soms twee over elkaar, en met 'koffers volgepropt met boter, koffie, thee, delicatessen', reisden zij naar Westerbork terug.*

Van de ca. zeshonderdtachtig Joden die naar Westerbork op transport gesteld werden, ontsnapten er twee-en-twintig.

[1] *Twee dagen later deed van Dam mede namens Frederiks zijn beklag bij Schmidts opvolger,* ***Generalkommissar*** *Ritterbusch. 'Deze zegde toe, ofschoon hij zich over Jodenzaken niet druk wenste te maken, een audiëntie van prof. van Dam bij de Rijkskommissaris te zullen voorbereiden.' Van Dam kreeg van Seyss-Inquart te horen dat de Barneveld-groep in elk geval in Nederland zou blijven.*" [**Dr. L. de Jong**, deel 7, p. 297 en 298]

[Het leven in Barneveld beschrijft **Dr. Gabriel Italie**, die er met vrouw en kinderen vanaf 28-02-1943 tot 29-09-1943 in **De Biezen** gehuisvest was, in '***Het oorlogsdagboek van Dr. G. Italie***' op de bladzijden 347 t/m 406. Het boek is '*Bezorgd door* ***Wally M. de Lang***', 2e druk 2011.]

Bergen-Belsen

Het *Austauschlager* ('uitwisselingskamp') Bergen-Belsen werd "*in '43 in een deel van een verlaten en verwaarloosd krijgsgevangenenkamp*" ingericht. **Dr. L. de Jong,** deel 10b, p. 859

"*Dit kamp was een 'Austausch-Lager': detentie-oord van Joden die uitgewisseld konden worden tegen Duitse staatsburgers die in den vreemde woonden of daar geïnterneerd waren. Daarenboven achtte het 'Auswärtige Amt' het van belang om in Bergen-Belsen Joden te concentreren die men als burgers van overzeese staten niet naar die staten terug kon zenden maar ook niet naar de vernietigingskampen kon sturen, of die belangrijke relaties in den vreemde hadden waarvan Duitsland te eniger tijd zou kunnen profiteren. Alle verwikkelingen die zich daarbij voorgedaan hebben, zullen wij hier niet weergeven*[1] *- van belang is hoofdzakelijk dat uit ons land in Bergen-Belsen vijf groepen Joden belandden: honderd tot tweehonderd houders van paspoorten (sommige echt, de meeste vals) van Ecuador, Honduras, Paraguay en San Salvador; ca. twaalfhonderd Joden voor wie tegen inlevering per persoon van f 20 000 tot f 30 000 aan diamant, juwelen of goud het z. g. 120 000-stempel gekocht was; ca. achthonderd Joden die op grond van hun dubbele nationaliteit (Nederlands en Engels) voor vertrek naar Engeland in aanmerking kwamen*[1]*; bijna vierhonderdvijftig Joden die in aanmerking kwamen voor een uitwisselingsaccoord met de Engelse mandaatsregering in Palestina; ca. driehonderdvijftig Joden (gezinsleden inbegrepen) die, zo werd gehoopt, in Bergen-Belsen een diamantslijperij zouden kunnen oprichten (onder hen Cohens medevoorzitter van de Joodse Raad, A. Asscher) - en er zijn nog andere, kleinere groepen geweest. In totaal zijn met acht transporten tussen 11 januari en 13 september '44 uit Westerbork ca drieduizendzevenhonderdvijftig Joden naar Bergen-Belsen gedeporteerd.*[2]" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 670 en 671

"*Binnen zijn Referat had hij [Zöpf] gezag, en de zaken liepen er vlot. Hij had, anders gezegd, ijverige ondergeschikten. Onder hen bevonden zich werkezels die met bezeten grondigheid de deportatie-paperassen plachten klaar te maken. Toen in januari '44 het eerste Westerbork-transport in Bergen-Belsen aankwam, zei de kampcommandant: 'Ik heb in mijn praktijk nog nooit zulke heldere, overzichtelijke en netjes bijgehouden dossiers over Joodse gevangenen gekregen.'* " **Dr. L. de Jong**, Bd. 5, p. 989; **E. Kolb**, Bergen-Belsen 1943-1945, p. 71

06-04-1945 "*Het 'Austauschlager' Bergen-Belsen was op het laatst geëvacueerd. Op 6 april was daar van Berlijn uit bevel toe gegeven: alle 'Austauschjuden' moesten naar Theresienstadt worden overgebracht. Drie treintransporten werden samengesteld, respectievelijk op 6, 7 en 9 april. Elk van die treinen telde ongeveer vier-en-twintighonderd personen. De tweede trein, die*

van de 7de, hoofdzakelijk met Hongaarse Joden gevuld, is spoorloos verdwenen [*]; de eerste, die van de 6de, waarin zich o. m. honderdtachtig Joden uit Nederland bevonden, deed er zeven dagen over om de afstand tot Maagdenburg af te leggen (omstreeks 150 km) - in de nabijheid van de stad [**] werden de gevangenen op 12 april door de Amerikanen bevrijd. De derde trein werd gevuld met ruim tweeduizend uit Nederland afkomstige Joden van wie verscheidenen en met driehonderd Hongaarse Joden die allen ernstig ziek waren.
Die derde trein bestond uit afgedankte personen- en oude gesloten goederenwagons. Het inladen begon op 9 april maar de trein zette zich pas in de nacht van de 10de op de 11de in beweging. [...] Bijna veertien dagen reed de trein met grote tussenpozen in zuidoostelijke richting, [...]
Aan de 'Zugführer' moet vrij spoedig zijn duidelijk geworden dat hij Theresienstadt onmogelijk kon bereiken. Toen hij met zijn trein in Tröbitz stond, ca. 60 km ten oosten van Leipzig [...] en hij het Rode Leger in de nabijheid wist, gaf hij er de brui aan. De trein bléef staan. Hij was bijna twee weken onderweg geweest; tweehonderd inzittenden waren bezweken. De overlevenden werden door de Russen in Tröbitz ondergebracht. 'In het warme ontbloeiende voorjaar ... liepen de mensen', aldus Herzberg, 'huiverend van koorts, ziekte verdriet en verlangen door de paar eenzame straten van het dorp. Het leek wel of er aan het sterven geen eind kwam' (de vlektyphus eiste onder de Nederlanders nog bijna honderdzestig slachtoffers). 'Er zijn, met hulp der Russen, hospitalen ingericht en een tweetal omvangrijke Joodse begraafplaatsen.' " **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 1182 en 1183
***** De tweede trein kwam op 21 april 1945 in Theresienstadt aan.
****** Het dorp in de buurt van Maagdenburg, waar de eerste trein werd bevrijd, heet Farsleben.
Benz/ Distel, Der Ort des Terrors, Band 7, p. 212

■ **Bergen-Belsen, [...], Katalog der Dauerausstellung**, p. 188 en 189: "*De ontruiming van het 'Austauschlager'* [uitwisselingskamp]
Begin april 1945 ontruimde de SS het uitwisselingskamp zoveel mogelijk. Omstreeks 6700 gevangenen zouden tussen de 6e en 10e april 1945 met drie treintransporten vermoedelijk in het ghetto Theresienstadt overgeplaatst worden. Maar slechts een van de treinen bereikte inderdaad Theresienstadt, waar de gedeporteerden op 8e mei van de Russische troepen werden bevrijd.
Voor de verzwakte gevangenen betekenden deze transporten nieuwe inspanningen. Alleen in de trein, die bij Tröbitz werd bevrijd, stierven tijdens de tocht tenminste 133 gevangenen.
In z'n geheel kwamen tijdens de ontruimingstransporten en de eersten weken na de bevrijding meerdere honderd van de in het uitwisselingskamp gedetineerden om het leven."

"*De nacht is een hel. We zitten op ons bankje, opgevouwen, in elkaar gerold, met pijn in alle spieren en hinderen elkaar. De agressie – toch al niet klein – neemt toe. De wagons zijn nu volgepropt. In onzen wagon, waar zitplaatsen zijn voor 48 personen, moeten 62 wonen en slapen. [...] De nacht kroop om. Eerst maakten we op het station Bergen een zwaar bombardement mee. Toen ineens een ruk en gingen we op reis. Quasi naar Theresiënstadt en*

Zwitserland. [...] De rijdende ellende. De nachten zijn om niet doorheen te komen. Rijdende vlektyphus. 6 doden vandaag." Citaat uit **Herzberg**, Tweestroomenland, p. 272 – 275, of **Bergen-Belsen, [...], Katalog der Dauerausstellung**, p. 189.

Eerste ontruimingstransport, vertrek in Bergen-Belsen op 7e april 1945:
["*Koers volgens de notities van Karol Kučera*"]
"*Bergen-Belsen 7e april 1945 • Bergen, 8e april 1945 • Wardböhmen • Becklingen • Lührsbockel • Soltau, 8e april 1945 • Brockhöfe, 10e april 1945 • Ebstorf* [Foto]*• Westerweyhe •Uelzen, 10e april 1945 • Wieren • Soltendieck • Salzwedel, 11e april 1945 • Fleetmark • Brunau • Bismark • Kläden • Schönfeld • Stendal • Demker, 12e april 1945 • Tangerhütte • Mahlwinkel • Angern • Loitsche • Farsleben, bevrijding op 13e april 1945*"

"*Op 13e april bereikten de Amerikaanse officieren Clarence L. Benjamin en George C. Gross met het 743e tankbataljon van het US-leger de trein met de gevangenen uit Bergen-Belsen. Hij was op de vooravond in de buurt van het dorp Farsleben tot stilstand gekomen. De Duitse bewakers waren op de vlucht geslagen.*"

Tweede ontruimingstransport, vertrek in Bergen-Belsen op 9e april 1945:
["*Koers reconstrueerd volgens de dagboeken van Renata Laqueur en Abel J. Herzberg, de herinneringen van Werner Weinberg en de van Josef Weiss bijgehouden dodenlijst*"]
"*Bergen-Belsen 9e april 1945 • Bergen • Soltau, 10e april 1945 • Brockhöfe, 11e april 1945 • Ebstorf • Westerweyhe • Uelzen, 12e april 1945 • Lüneburg, 14e april 1945* [Foto's]*• Lauenburg • Büchen • Hagenow Land • Ludwigslust • Wittenberge • Zernitz, 16e april 1945, bombardering van de trein door de Britse luchtmacht • Nauen • Spandau • Berlin, 17e april 1945 • Berlin-Treptow • Königs Wusterhausen • Lübben • Lübbenau • Senftenberg • Bernsdorf, 18e april 1945 • Georgswalde, 19e/ 20e april 1945 • Theresienstadt, aankomst op 20 april 1945.*"

(Station Lüneburg, richting Uelzen)

(Station Lüneburg, richting Lauenburg)

Derde ontruimingstransport, vertrek in Bergen-Belsen op 10e april 1945:
["*Koers reconstrueerd volgens de gegevens in het van Ferdinand (Nandor) Szende bijgehouden dodenboek en het dagboek van Jenő Weiczner*"]
"*Bergen-Belsen, 10e april 1945 • Bergen, 10e/ 11e april 1945 • Soltau, 11e april 1945 • Munster • Uelzen, 11e april 1945 • Lüneburg, 14e/ 15e april 1945 • Lauenburg • Büchen • Hagenow Land • Ludwigslust • Wittenberge, 16e april 1945 • Nauen, 17e/ 18e april 1945 • Spandau, 18e april 1945 • Berlin-Treptow • Königs Wusterhausen • Lübben • Lübbenau • Senftenberg • Schipkau, 19e april 1945 • Finsterwalde, 21e april 1945 • Tröbitz • Brug over de Elster, 21e/ 22e april 1945 • bevrijding in Tröbitz op 23e april 1945*"

Blechhammer

"*Blechhammer had (en naar het schijnt: van een vroeg stadium af) het grootste* ***Zwangsarbeiterlager***.[1 [p.759]] *Volgens de onderzoekingen van het Informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis bevonden zich hier in de lente van '44 bijna duizend Westerborkers, van wie een deel pas kort voor de 1ste april naar Blechhammer overgebracht was. Er werd hier een groot industrieel complex gebouwd dat een ultramoderne fabriek voor synthetische benzine, de* ***Oberschlesische Hydrierwerke****, als kern had; bij die fabriek moest evenwel o.m. ook een electrische centrale opgetrokken worden.*
Het werk in Blechhammer begon in '40; er waren toen slechts Duitse arbeiders bij ingeschakeld, maar later werden daar 'gewone' Poolse gevangenen, gevangenen uit een

***Arbeitserziehungslager**, gestrafte militairen van de Wehrmacht, Geallieerde krijgsgevangenen en Joden aan toegevoegd (in totaal werkten tenslotte op de uitgestrekte **Baustelle** in Blechhammer meer dan veertigduizend werkkrachten). De Joden waren in een '**Judenlager**' gehuisvest waarin in oktober '42 ca. achthonderd Joden bevonden, onder wie zeshonderd Westerborkers (de overigen waren Poolse Joden: ca. tweehonderd van de bijna vierhonderd met wie het **Judenlager** in april '42 begonnen was); later werden het er twaalfhonderd Westerborkers op een totaal van meer dan vierduizend Joden - Joden die toen niet alleen uit Opper-Silezië, Nederland, België en Frankrijk afkomstig waren maar ook uit tal van andere landen. Men moet die cijfers als 'momentopnamen' zien: er zijn veel meer dan twaalfhonderd Westerborkers in Blechhammer geweest. Tot aan de overname door de **SS** was Blechhammer namelijk een buitengewoon 'zwaar' kamp: de Joodse gevangenen werden onbarmhartig afgebeuld en er vonden regelmatig 'selecties' plaats als gevolg waarvan grote groepen ter vergassing naar Auschwitz gezonden werden. Toen de **SS** het **Judenlager** Blechhammer overnam (het werd een **Aussenkommando** van Auschwitz III: Monowitz), bevonden er zich nog ca. drieduizend Joodse mannen en ca. tweehonderd Joodse vrouwen; de Westerborkers (bijna duizend op de drieduizend) vormden dus nog steeds een aanzienlijk contingent.*
*Het **Judenlager** Blechhammer besloeg een oppervlak van ca. 4 ha. Het was met een 4 meter hoge betonnen muur omgeven waarboven nog een electrisch geladen draad aangebracht was. Er waren ca. 25 barakken. Alle gevangenenfunctionarissen waren Joden, als **Lagerältester I** trad van meet af aan een uit een Duitse stad gedeporteerde Jood op, Karl Demerer, die zich (de getuigen zijn het er over eens) grote moeite gegeven heeft, de gevangenen zoveel mogelijk te beschermen, o.m. door de **Hauptlagerführer** (een functionaris van de **Organisation Todt**) en andere Duitsers om te kopen (later kocht hij de **SS-Lagerkommandant** om): die Duitsers kregen van hem een vaste maandelijkse toelage en bovendien van tijd tot tijd grote geschenken (hoe Demerer aan het geld voor dat alles kwam, zullen wij straks weergeven). Op het bouwterrein van de **Hydrierwerke** moesten de Joden gemiddeld tien tot twaalf uur per dag werken - mèt de marsen naar en van het werk en de appèls waren zij dan zestien uur in touw. Het werk (dat bij sommige firma's met veel mishandelingen gepaard ging) was zwaar: er moest veel gegraven, veel gesjouwd worden. Daarbij vielen, naar verhouding, talrijke slachtoffers onder de uit Nederland afkomstigen: 'zij dachten', aldus de **Lagerälteste II**, de Amsterdammer Jozef Niewes, 'teveel aan hun vrouwen en kinderen en daaraan gingen ze ten onder.' Volgens een tweede lid van de Kosel-groep, Gabriël Zwi Lifschitz, demoraliseerden vooral de oudere Nederlanders gauw: 'Nederlanders boven de veertig jaar gingen vrij snel achteruit en de Fransen, die ongeveer hetzelfde weerstandsvermogen hadden, eveneens. Merkwaardigerwijs waren de Belgen iets sterker, zij hadden meer levenswil' (veel Belgische Joden waren van oorsprong **Ostjuden**), 'de Tsjechen gingen ook lang niet zo hard achteruit. Het enige voordeel dat de Nederlanders hadden, was dat zij goed vochtigheid verdroegen.'*

Nadelig voor veel Nederlandse Joden was dat zij niet de handigheid bezaten om mee te doen aan de zwarte handel die in het Blechhammer-complex, waar immers zoveel verschillende soorten gevangenen (óók Geallieerde krijgsgevangenen die rijkelijk pakketten ontvingen) en arbeiders naast elkaar werkten. Er was, voor wie er de flair voor had, in het ***Judenlager*** *van alles te krijgen: 'chocolade, cacao, zelfs een enkele keer fruit, witbrood, Engelse sigaretten, Amerikaanse sigaretten, gecondenseerde melk en sardines; er was echt van alles, zelfs wodka en borrels'; ook kippen en ganzen waren er te koop. Deze situatie deed zich evenwel pas in '44 in volle omvang voor - eerder hadden de uit Nederland afkomstige Joden het in het* ***Judenlager*** *ook daarom zwaar gehad omdat de Poolse Joden het in de ziekenbarak voor het zeggen hadden*[1] [p. 761] *en het keuken-Kommando geheel uit Poolse Joden bestond die zichzelf niet vergaten en een deel van de voor de Westerborkers bestemde rantsoenen aan de leden van hun eigen groep gaven. Ook in de zwarte handel bleken die Poolse Joden de handigsten. 'Er waren er', aldus een Westerborker, 'die duizenden marken in hun bezit hadden' (dat was de bron van het geld waarmee Demerer de hoogste Duitse functionarissen omkocht). 'Die aten witte kadetjes en bakten hun aardappelen. ... Ik heb voor twee Oost-Joden de schoenen gepoetst en hun kleren schoongemaakt en daarvoor kreeg ik iedere dag een half bakje eten.' Hoewel de situatie in het* ***Judenlager*** *Blechhammer begin '44 al aanzienlijk verbeterd was, vergeleken met een jaar tevoren, zette de wezenlijke verbetering toch pas in toen het kamp op 1 april '44 onder Monowitz kwam te ressorteren. Vermoedelijk had die wezenlijke verbetering te maken met het feit dat het in bedrijf houden van de* ***Hydrierwerke*** *de hoogste prioriteit had gekregen; hoe dat zij, het eten werd 'prima', 'er werd', aldus twee Westerborkers, 'roomboter uitgedeeld, driemaal in de week marmelade, vleeswaren uit blik, leverpastei, alle veertien dagen melk, soms thee met suiker.' De gevangenen kregen voorts allen eens per week schoon ondergoed en het werd officieel verboden, hen te mishandelen of als '****Juden****' aan te spreken; het moest '****Häftlinge****' (gevangenen) zijn. Van belang was tenslotte dat zij op de bouwplaats niet meer van nabij gecontroleerd werden (hetgeen in het verleden vaak tot ernstige mishandelingen had geleid): verscheidenen konden nu in contact komen met Duitse arbeiders die hun extra levensmiddelen bezorgden.*

In één belangrijk opzicht werd, na de 1ste april '44, het bestaan voor de Joden in het kamp te Blechhammer moeilijker: de al in bedrijf genomen fabriek voor synthetische benzine werd enkele malen gebombardeerd door de Amerikaanse luchtmacht en bij zulk een bombardement werden Joden (zij waren ook hier allen kenbaar aan hun Jodenster) niet tot de schuilkelders toegelaten: zij moesten maar zien waar zij het vege lijf konden redden. Zware aanvallen vonden plaats in juli, augustus en oktober '44 en ook nog een drietal in december; bij het eerste bombardement in december vielen in het Judenlager enkele tientallen doden.[1] [p. 762]

Medio januari '45 werden alle gevangenen van het Blechhammer-complex westwaarts afgevoerd en daarmee begon voor de Westerborkers die nog in leven waren, een periode van nieuwe beproevingen. Hoevelen leefden nog van de Kosel-groep? Van de oorspronkelijke ruim drieduizendvijfhonderd per 1 april '44 vermoedelijk niet veel meer dan elf- of

*twaalfhonderd, van wie zich toen bijna duizend in Blechhammer bevonden. Van die bijna duizend werden er, concludeerde het Rode Kruis, niet veel meer dan vier- tot vijfhonderd geëvacueerd, hetgeen dus betekent dat in de laatste negen maanden van '44 ook in Blechhammer (**zelfs** in Blechhammer) enkele honderden leden van de Kosel-groep om het leven zijn gekomen. Uiteindelijk haalden slechts honderdeen-en-tachtig leden van de gehele groep de bevrijding: honderdeen-en-tachtig van de ca. drieduizendvijfhonderdveertig, ofwel een-en-vijftig van de duizend.*
Maar van de ca. twaalfduizendvijfhonderd andere inzittenden van de treinen die zij in de laatste maanden van '42 in Kosel, meestal onder getier en geransel, hadden moeten verlaten, was geen enkele in leven gebleven: op vijfhonderdvijf-en-vijftig na waren zij bij aankomst in Auschwitz vergast, en die vijfhonderdvijf-en-vijftig die in het Auschwitz-complex als gevangenen waren ingeschreven (in Auschwitz II: Birkenau), waren daar spoedig te gronde gegaan in wat wij eerder een wereld noemden van onvoorstelbare demonie.
[1] [p. 759] Wij ontlenen onze algemene gegevens in hoofdzaak aan de verhandeling van F. Piper: 'Das Nebenlager 'Blechhammer' ' (Hefte von Auschwitz, 10 (1967), p. 19-40).
[1] [p. 761] 'Ik geloof', aldus een lid van de Kosel-groep, 'dat wanneer de Nederlanders daar iets over te zeggen hadden gehad, ook zij hun vrienden zouden hebben voorgetrokken.'
*[1] [p. 762] Na het eerste bombardement in juli werden Joodse vrijwilligers opgeroepen om, met extra voedsel als beloning, onontplofte bommen uit te graven. Een van die vrijwilligers, de een-en-twintigjarige Rudolf Raphaelssohn (geboren in Berlijn, gedeporteerd uit Westerbork), trachtte toen een hoeveelheid dynamiet het **Judenlager** binnen te smokkelen. Het dynamiet werd, doordat de kolonne waarbij hij ingedeeld was, plotseling gevisiteerd werd, ontdekt. Raphaelssohn werd terdoodveroordeeld. Hij moest op 31 augustus in het **Judenlager** tijdens een appèl opgehangen worden. De strop werd door een tweede Westerborker opzettelijk dusdanig uitgevoerd dat hij brak - de Westerborker had vertrouwd dat hij aldus Raphaelssohn het leven zou redden. Niets daarvan: er werd een tweede strop gemaakt en deze bleek sterk genoeg te zijn. Vóór zijn eerste ophanging 'hield', aldus een derde Westerborker, 'Raphaelssohn nog een toespraak, ondanks dat er gebruld werd dat hij zijn mond moest houden, en wenste ons een spoedige bevrijding en een gelukkig weerzien met onze familieleden toe. Eindelijk, na enkele uren, marcheerden we weg . . . Ons moreel had wel een flinke klap gekregen.' "* **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 759 - 763

Bobrek

*"Bobrek was een relatief 'goed' kamp omdat het pas eind oktober '42 opgericht werd met hoofdzakelijk uit Westerbork afkomstige Joden; daardoor bestond ook het kamp-'personeel' hoofdzakelijk uit Nederlanders. Wel werd er een jaar lang door de Duitse **Lagerführer** veel uit de rantsoenen gestolen, maar toen deze man verdwenen was, kreeg men ruim voldoende te eten; van de vier aannemersfirma's waaraan de Nederlandse Joden ter beschikking gesteld waren, was, aldus een van de Joden, één 'zeer slecht' voor hen (enkele Joden bezweken tijdens het werk), één 'tamelijk goed', één 'goed', één zelfs 'prima'.*

Er werden in Bobrek regelmatig 'feestavonden' gehouden, waarbij, aldus een ander, 'zelfs gedanst werd, natuurlijk met de Joodse meisjes die in het kamp waren' (Pools-Joodse meisjes), 'we dachten bijna dat het vrede was.'" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 756.

Buchenwald

"Met 149 gevangenen afkomstig uit het concentratiekamp Sachsenhausen werd op 15 juli 1937 het 'Konzentrationslager Ettersberg' geopend. Nauwelijks twee weken later, nadat de 'NS-Kulturgemeinde' protest tegen deze naam had aangetekend, kreeg het kamp zijn uiteindelijke benaming: Konzentrationslager Buchenwald / Post Weimar. [...] Door de bouw van een betonnen straat in 1939 werd Buchenwald met het regionale wegennet verbonden. [...] Tot 1940 was de opbouw afgesloten." [...] De onder stroom staande prikkeldraad afrastering was drie kilometer lang en drie meter hoog, 22 massieve wachttorens en een linie van wachtposten omsloten het kamp. [**Harry Stein** in Benz/ Distel, Der Ort des Terrors, deel 3, p. 302 - 305]

"Zij die in Amsterdam opgepakt waren, werden eerst naar het interneringskamp Schoorl gebracht. Vandaar werden enkele zieken naar Amsterdam teruggestuurd. De overigen (het waren er driehonderdnegen-en-tachtig, onder hen omstreeks vijf die al eerder in Den Haag gearresteerd waren) werden op 27 februari [1941] in een trein gestopt die hen naar het concentratiekamp Buchenwald vervoerde. De Nederlanders die daar als Indische gijzelaars [sedert juli en oktober 1940 (Harry Stein, p. 316)] zaten, zagen hen binnenkomen, 'welgemoed, vol van verzet. ' 't Gaat goed', riepen ze' (nog vóór hun vertrek uit Nederland hadden zij van de Februaristaking vernomen) 'en 'Ozo!' ' (Oranje zal overwinnen).
De opgewektheid duurde niet lang.
Het was koud in Buchenwald, er lag ook in maart nog sneeuw. De dunne ***Häftling****-kledij bood geen bescherming tegen de snijdende wind. Er was weinig voedsel en het werk was zwaar. De normale appèls waren al slopend, maar bij één gelegenheid moest men zeven uur lang, van half één 's nachts tot half acht 's morgens, extra op appèl staan - onbeweeglijk. Het weerstandsvermogen nam snel af. Sommigen kregen longontsteking, anderen dysenterie. Wekenlang was er een verbod, Amsterdamse Joden in de ziekenbarakken op te nemen; later werd één hunner, Max Nebig, toen hij na een maagoperatie op bevel van de kamparts, dr. Eisele, met een injectie gedood moest worden, door Duitse medegevangenen naar de tbc-barak gesmokkeld die Eisele niet durfde te betreden. Vier jaar lang werd Nebig daar verborgen gehouden.*
Van de driehonderdnegen-en-tachtig werd één spoedig naar Amsterdam teruggehaald om daar als communist berecht te worden. Van de overigen stierven er in Buchenwald in nog geen vier maanden tijd omstreeks vijftig. Dat tempo werd niet hoog genoeg geacht; in juni kwam bevel van het Reichssicherheitshauptamt, diegenen die nog in leven waren ('de fut, de

bravour is er helemaal uit gesard en geranseld'), naar het vernietigingskamp Mauthausen over te brengen." [**Dr. L. de Jong**, deel 4, p. 829 en 830]

"Er waren naast de meer dan acht-en-twintighonderd arrestanten in de loop van '41 tweehonderdacht-en-dertig personen in gijzeling genomen, en er waren in Buchenwald en Mauthausen bijna duizend Joden omgekomen dan wel vermoord." [**Dr. L. de Jong**, deel 5, p. 455]

*"Eind '41 was tot een grote opruimingsactie besloten (code-aanduiding: 14 f 13[1]; in opdracht van Himmler gingen medici op inspectie in alle 'officiële' kampen, formeel met de opdracht, de geestelijk gestoorden te selecteren, maar in werkelijkheid meet een veel ruimere taak: allen die geacht werden, niet langer tot regelmatig werk in staat te zijn, dienden uit de kampen verwijderd en geliquideerd te worden. Wel was in menig kamp, zo in Buchenwald, de **SS-Lagerarzt** er toen al toe overgegaan, eigener beweging ernstig zieke of verzwakte gevangenen af te maken, bijvoorbeeld door hun een inspuiting toe te dienen in een slagader of in het hart, maar de actie 14 f 13 droeg een veel algemener karakter. De geselecteerden werden, als regel zonder dat van een serieus medisch onderzoek sprake geweest was (de meeste medici achtten een enkele blik in het dossier voldoende), naar de **Tötungsanstalten** overgebracht waar van de herfst van '39 af ca. tachtigduizend patiënten uit Duitse krankzinnigengestichten door vergassing om het leven gebracht waren. Geschat wordt dat de actie 14 f 13 in totaal omstreeks tienduizend slachtoffers gevergd heeft, bijna zes-en-twintighonderd alleen al uit Dachau. Zij werd, schijnt het (veel stukken zijn verloren gegaan), in april '43 afgebroken.[2]*
[1] Dit was het registratienummer van de actie in de desbetreffende stukken. [2]Nadien werden in een van die Tötungsanstalten in de laatste acht maanden van '44 toch weer ruim drieduizend gevangenen uit Mauthausen vergast." [**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 93]

*"In alle concentratiekampen werd bovendien door de kamp-**SS**'ers en de **SS**-bewakers geprofiteerd doordat zij zich een deel toe-eigende van de voor de gevangenen bestemde voedselvoorraden die elk concentratiekamp toegewezen kreeg: zij aten er zelf van, stuurden pakketten naar hun gezinnen, maakten de gestolen voorraden te gelde op de zwarte markt of voerden ze aan de varkens welker vlees voor de **SS**-cantines bestemd was, dan wel aan andere dieren. Zo was in Buchenwald aan de Valkhof (een geschenk voor Goering waarvan de bouw anderhalf jaar gevergd had en waarvan ca. 135 000 **Rm** aan materialen gespendeerd was) een klein dierenpark toegevoegd met edelherten, wolven, vossen, fazanten, pauwen, roofvogels, apen, en vier beren. 'Als een dier stierf, dan moesten', aldus Kogon, 'de Joden' (d.w.z. de familieleden van de in Buchenwald opgesloten Joden) 'door een 'vrijwillige gift in geld' voor vervanging opdraaien. Voor een wolf moesten ze dan 4 000 **Rm** betalen, maar zo mogelijk voor een eekhoorntje hetzelfde bedrag. Onder het bewind van commandant Koch' (juli '37 - februari '42) 'was het een wreed vermaak voor de **SS**'ers om gevangenen in de*

berenkooi te gooien en te laten verscheuren. De roofdieren werden uitstekend gevoederd. Nog in 1944, toen in het kamp grote schaarste aan levensmiddelen heerste' (zij was vooral gevolg van transportmoeilijkheden) 'kregen de beren, apen en roofvogels dagelijks vlees, dat aan de keuken voor de gevangenen onttrokken werd. De beren kregen bovendien honing en marmalade, de apen aardappelpuree met melk, havermout, beschuit en witbrood.'
Dr. Benedikt Kautsky moest van november '38 af als kelner fungeren in de club voor ***SS****-officieren (het* ***Führerheim****) die zich bij Buchenwald bevond. Om de twee of vier weken vond er een* ***Kameradschaftsabend*** *plaats; dan stonden bij elk couvert zes tot acht verschillende wijnglazen die de een na de ander gevuld werden. Tijdens de oorlog, zo bericht hij, 'reden met regelmatige tussenpozen vrachtauto's naar Frankrijk en Nederland en haalden daar de beste alcoholische dranken weg': wijn en cognac uit Frankrijk, jenever uit Nederland. 'Het beste ging naar het huis van Koch, en dan nam de* ***SS****-staf er zijn deel van. De rest ging naar de cantine' (de* ***SS****-cantine) 'resp. naar het* ***Führerheim****.' Koch werd overigens wegens allerlei misdragingen in de lente van '42 samen met zijn vrouw gearresteerd.*[1]
[1] *De voorbereiding van het* ***SS****-proces tegen Koch, zijn vrouw en enkele* ***SS****-fuctionarissen van Buchenwald nam bijna twee jaar in beslag. Frau Koch werd vrijgesproken, Koch zelf, ter dood veroordeeld, mocht zich aan het front rehabiliteren - hij werd, schijnt het, in april '45 in Buchenwald doodgeschoten op last van* ***SS-Obergruppenführer*** *Josias* ***Erbprinz zu Waldek und Pyrmont****,* ***Höherer SS- und Polizeiführer*** *in de* ***SS-Oberabschnitt*** *Fulda-Werra; deze, een neef van koningin Wilhelmina, was tot haar grote ergernis een overtuigd nationaal-socialist geworden."* [**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 407 en 408]

"In Buchenwald liet de vrouw van ***Lagerkommandant*** *Koch, Ilse Koch ['the bitch of Buchenwald',* ***Murmelstein****, p. 183] , vóór haar huwelijk stenotypiste, door gevangenen een grote manège bouwen die aan materiaal ca. ¼ mln* ***Rm*** *kostte. 'De bouw', schrijft Kogon, 'moest zo snel plaatsvinden, dat tegen de dertig gevangenen bij dit werk dodelijk verongelukten of in de dood werden gedreven . . . Na het gereedkomen maakte* ***Frau*** *Koch daar enige keren per week haar ochtendritten van een kwartier of een half uur, waarbij het muziekkorps van de* ***SS*** *op een apart podium de begeleidende muziek moest verzorgen.' "*
[**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 409]

"Tot de zware Kommandos behoorden overal de granietgroeven. Die waren er in Mauthausen, Gross-Rosen, Buchenwald en Natzweiler. [...] In Buchenwald was, aldus de mededelingen van één der 'Indische gijzelaars' aan de Haagse predikant ds. A. Dubois, 'de gewone gang van zaken dat iedere nieuweling eerst één maand wordt gezonden naar de beruchte steengroeve. Op het werkterrein moet alles in looppas geschieden. Zware lorries op slingerende rails worden bergopwaarts getrokken. Een dertigtal mannen plaatsen zich aan een dwarsboom die aan een ketting voor zo'n wagen bevestigd zijn. Vier man per

*dwarsboom en links en rechts met stokken en gummislangen ranselende **Kapo**'s en **Vorarbeiter**.'*
*Zo ging het de berg op, en dan in looppas naar beneden, weer naar de groeve waar andere gevangenen in een moordend tempo de granietblokken loshakten. De 'lorrieploegen' vormden tezamen het **Strafkommando**; klimmend en dalend legde dat **Kommando** omstreeks 30 km per dag af. Slechts weinigen hielden dat lange tijd vol."* [**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 438 en 439]

"Wij weten wel dat van 2 843 Nederlandse gevangenen in Buchenwald, omtrent wie nadere gegevens beschikbaar zijn (er zijn méér Nederlanders in Buchenwald geweest), 1 179 (41%) naar andere kampen zijn overgebracht. Helaas is van 1 657 (58%) van deze 2 843 gevangenen niet bekend waarom zij in Buchenwald terechtkwamen; onder de 1 168 van wie dat wèl bekend is, bevonden zich 627 Joden (de meesten hunner waren eind '44 en begin '45 uit Auschwitz-Birkenau overgeplaatst), 478 politieke gevangenen, 37 'asocialen', 32 Zigeuners, 11 Jehovas's Getuigen en 1 homosexueel." [**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 548 en 549]

*"Uit het z.g. **Kleine Lager** van Buchenwald waarin zij waren terechtgekomen (het gold als een quarantaine)[1], werden de overlevende geëvacueerden uit het Auschwitz- en Gross-Rosen-complex na korte tijd overgebracht naar Aussenkommandos van Buchenwald* [...].
[1] *Het **Kleine Lager**, een groep barakken buiten het eigenlijke kamp, was van de lente van '44 af gebruikt als quarantaine voor alle gevangenen uit de transporten die Buchenwald binnenkwamen. Van de herfst van '44 af zaten er in doorsnee steeds ca. twintigduizend gevangenen in opgesloten - de **Blockältesten** hadden evenwel opdracht, er zorg voor te dragen dat de zieken en zwakken onder hen zo spoedig mogelijk te gronde zouden gaan. Die werden in één barak, **Block 61**, samengeperst waar men hen aan hun lot overliet. Per week stierven in die barak minstens tweehonderd gevangenen, soms vijfhonderd.*
*Dr. J. Hemelrijk, begin september '44 gepakt als Joods onderduiker, uit Vught naar Sachsenhausen gevoerd en vandaar begin februari naar Buchenwald getransporteerd, noemde, toen hij enkele weken later uit het **Kleine Lager** in het eigenlijke kamp werd opgenomen en daar in de aparte barak voor Nederlandse gevangenen een plaatsje kreeg, 'de overgang aangrijpend, het verschil onmetelijk groot. Dáár de hel der verdoemden, der reddeloos verzinkende, elkaar bedreigend en verminkend; hier een vertrouwde sfeer van menselijkheid en orde; een veilig onderdak; gevoel van vrede en geborgenheid ... 't Was of bevroren leden er ontdooiden in de koesterende warmte van een gastvrij vertrek' - [...]"* **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 831

"Hij [Hemelrijk] beschrijft de vier weken die hij daar [in het **Kleine Lager**] *doorbrengt als volgt: '... alles ontbrak, wat normaal en nodig was. Woonruimte; in het middenpad konden 1500 man, zelfs dicht opeengepakt, niet staan. Eetruimte was er evenmin. Je wassen en kleden hoefde niet; want je kleedde je niet uit. (...) De wanden waren vensterloos, de*

planken ruw en ongeschaafd; het daglicht viel als in een stal door brede open deuren binnen. We moesten overdag deels in de kooien blijven, maar zonder dekens; deels buiten in de kou op de vieze kampstraat.'
Slapen betekent met zestien man in één 'kooi' liggen die om en om naast elkaar gepakt zijn en niet kunnen bewegen. Als er één zich omdraait, moeten alle anderen meedraaien. Op de kleine oppervlakte van het zogenoemde kleine kamp is een onevenredig groot aantal gevangenen letterlijk samengeperst in de modder. Onder de toch al erbarmelijke hygiënische toestanden die er heersen, is het kleine kamp zo nog meer een broedplaats van ziekten en ongedierte dan een normaal kamp al is." **Kirsten Snijders**, Nederlanders in Buchenwald 1940 - 1945, p. 82

[**Mel Murmelstein** beschrift in '**BY BREAD ALONE**' op de bladzijden 183 - 219 het leven in het 'Little Camp' " (1979, Printed in the United States of America)].

" 'Op een bitterkoude dag in februari [1945], met echt Buchenwaldse mist', aldus de socialistische journalist L. J. van Looi, die in april '43 als uitvloeisel van het Englandspiel was gearresteerd, 'arriveerde aan het station van het kamp een trein met Auschwitz-gevangenen. Het eerste wat wij ervan hoorden was het bevel door de luidsprekers van het kamp: 'Alle beschikbare verplegers en het kampcommando met brancards en wagens naar de poort!' Een uur daarna drong de werkelijke situatie tot ons door: de wagons bevatten meer stervenden en lijken dan levenden. Van honger, dorst, kou, uitputting en ellende was een groot deel van de mensen omgekomen.
De werkelijkheid was echter nog erger, veel erger dan wij, toch wel geharde concentratiekamp-mensen, konden geloven. Zo erg, dat de kampcommandant de appèlplaats en de kampstraten, die naar het desinfectiegebouw leidden, liet afsluiten, opdat wij de beestachtige gruwelijkheid die uit de wagons strompelde, niet zouden zien. Wij zagen het natuurlijk toch.
Drie dagen lang ruimden de verplegers en een aantal vrijwilligers lijken uit de wagons. In ijltempo werden de bevroren lichamen, die in de wagons op een hoop waren neergekwakt en tot een verward kluwen van grotesk aan elkaar gevroren ledematen verworden waren, op wagons geladen en naar het crematorium vervoerd. De gruwelijke vlam uit de schorsteen van de verbrandingsoven verlichtte weer wekenlang het avondappèl als een teken, dat alle vuren onder hoge druk brandden. Een afgrijselijke lijkenstank drong door het kamp. Dagenlang strompelde een knoop een afzichtelijke, in lompen gehulde, vuilstinkende, spookachtige stoet van in letterlijke zin tot op het gebeente vermagerde overblijfselen van mensen naar de desinfectielokalen. Wemelend van Luizen, dik onder de schurft, doof en blind voor alles, wat er om hen heen gebeurde, automatisch in rijen van vijf gaande met de armen in elkaar gehaakt, omdat geen hunner alleen kon gaan of staan - om de twee, drie passen stilstaand om op adem en krachten te komen, vallend en weer omhoog worstelend, omdat aan het einde van deze kruisweg de veiligheid (notabene de veiligheid van

Buchenwald!) lag - zo bereikten deze ongelukkigen de linnen tenten, die als voorlopige verblijfsplaats waren aangewezen.
*. . . In de paardenstalbarakken, normaal bewoonbaar door vierhonderd man, werden duizend, twaalfhonderd man samengeperst. Twaalfhonderd lichamelijke wrakken, geestelijk gedegenereerden. De honger had van deze ongelukkigen slechts weinig menselijks overgelaten. Bij het eten uitdelen overvielen zij met hun zwakke krachten de etensdragers en daarbij verleende de wanhoop hun zulk een moed en taaiheid, dat de gevangenenpolitie met gummiknuppels niet eens in staat was om de etensketels te verdedigen. Vele malen zagen wij die **Lagerschutz** met aan flarden geslagen einden gummikabel . . . terugkeren.' "*
[**Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 829 en 830]

*"Eind maart [1945] werd de **Lagerkommandant** ingelicht over de nieuwe instructies welke uit Himmlers eerste koerswijziging waren voortgevloeid: alle gevangenen moesten ter plaatse blijven, tegen de Joden onder hen mochten geen speciale maatregelen worden getroffen en Buchenwald diende ordelijk aan de Geallieerden te worden overgedragen. Hij besloot zich niet aan de nieuwe instructies te houden, zij het dat hij toch wel ging aarzelen om de vroegere volledig uit te voeren.*
*Op 3 april zei de **Lagerkommandant** aan de Duitse kampfunctionarissen dat hij het kamp zonder tegenstand aan de Amerikanen zou overgeven maar de volgende dag al leek het alsof hij van die door de gevangenen met enthousiasme ontvangen beslissing was teruggekomen.*
'In de namiddag' aldus Hemelrijk, 'schetterde plotseling door de luidsprekers het hatelijke bevel: 'Attentie! Attentie! Alle Joden onmiddellijk aantreden op de appèlplaats!', twee- of driemaal herhaald. De indruk was verpletterend; verbeten woede verstrakte de gezichten; een zenuwachtige opwinding golfde over het kamp. Het eerste massale doodvonnis was uitgeroepen. Wat zou er gebeuren? Er waren na schatting nog achtduizend Joden in het kamp.[1] Wij keken door de ramen met trillende ledematen; de straten waren leeg; alleen vluchtende Joden renden voorbij als opgejaagd wild om ergens een schuilplaats te zoeken, in een Christenbarak, onder de vloer, of in een riool.[2] Niemand ging naar de appèlplaats. Dat was iets ongehoords! Voor het eerst in de geschiedenis van Buchenwald werd een SS-bevel niet uitgevoerd door de gevangenen.'
*Na anderhalf uur weerklonk een nieuw bevel: de **Blockältesten** en de (uit gevangenen bestaande) kamppolitie moesten de Joden naar de **Apellplatz** drijven. Ook dit bevel werd genegeerd.*
*'De volgende morgen werden we op de gewone tijd opgeroepen voor het ochtendappèl ... Toen we allen netjes opgesteld stonden, klonk plotseling het verraderlijke bevel: 'De Jodenbarakken naar links afmarcheren' ... Wij keken gespannen toe ... Overal zag je de [Joodse] jongens tussen de **Blocks** doorsluipen om een heenkomen te zoeken, ofschoon **SS**'ers met stokken gewapend, hen listig omsingeld hadden. We keken om en zagen hen door de straten naar beneden vluchten[3], achtervolgd door **SS**'ers. Wij moesten blijven staan. Maar de kamppolitie kreeg bevel mee te doen aan de drijfjacht en ging noodgedwongen mee*

op zoek. Drie uur duurde dit appèl. Telkens zagen we groepjes opgespoorde Joden door stokslagen voortgedreven naar de poort.'
*De meeste Joden vielen de **SS** in handen: op 7 april werden uit het oorspronkelijke kamp Buchenwald ruim drieduizend te voet of per trein naar Flossenbürg afgevoerd, andere duizenden werden eveneens op 7 april en op de drie volgende dagen geëvacueerd naar of in de richting van Flossenbürg, Dachau of Theresienstadt - de groepen die op de dagen 7 t.e.m. 10 april vertrokken, bestonden evenwel, de eerste ruim drieduizend uitgezonderd, niet alleen uit Joden: het waren voor ongeveer de helft gevangenen, Joden èn niet-Joden, uit het aan het oorspronkelijke kamp toegevoegde **Kleine Lager** waarin nog begin april gevangenen uit tal van Aussenkommandos waren binnengebracht[1][1173], voor de andere helft gevangenen, allen niet-Joden, uit het oorspronkelijke kamp. Ook in het **Kleine Lager** waren de gevangenen die de **SS** wilde afvoeren, met hulp van de kamppolitie (en de eveneens uit gevangenen bestaande kampbrandweer) bijeengedreven: 'een zeer beschamend schouwspel, een weerzinwekkend werk!', schrijft van Looi (de Nederlanders die tot de kamppolitie en de kampbrandweer behoorden, weigerden er aan mee te doen).*
'In lange rijen strompelden de veroordeelden naar de appèlplaats, gezonden en zieken en halfdoden, allen uitgehongerd. In niet veel meer dan lompen gekleed, met doodsangst in de ogen. Velen probeerden door de afsluitende linies heen te breken en daar waar geen Duitse gevangenenpolitie stond, lukte dat ook wel. Maar waar Duitsers stonden, werden zij meedogenloos teruggedreven.'
In totaal werden uit Buchenwald acht-en-twintigduizendgevangenen geëvacueerd, de grootste groep (bijna tienduizend gevangenen) naar Dachau in twee treinen die respectievelijk op 8 en 9 april Buchenwald verlieten.
1[p.1171] Evenmin als in Sachsenhausen waarheen hij in september '44 was vervoerd, stond Hemelrijk in Buchenwald als Jood geregistreerd. 2 'Ook in de Nederlandse barak', aldus de journalist L. J. van Looi, 'vluchtte er een half dozijn - de plaatsvervangend blokoudste joeg hen er uit: tè gevaarlijk voor de andere Nederlanders.' 3 Het kamp Buchenwald lag op een berghelling.
*1[p. 1173] Daaronder ook een groep van ca. vijftienhonderd gevangenen uit het Aussenkommando Ohrdruf: **S III** (de bouw van een nieuw hoofdkwartier voor Hitler). **S III** was op 3 april ontruimd; de vijfhonderd waren de overlevenden van vierduizend die, met slechts één nacht rust, drie etmalen lang te voet naar Buchenwald waren voortgedreven."*
[**Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 1170 - 1173]

"De 11de april werd een dag van intense spanning. 'Om negen uur 's morgens', aldus Hemelrijk, 'gierde de sirene voor het eerste luchtalarm' (sinds begin april was in het kamp dagelijks herhaalde malen luchtalarm gegeven). 'Tachtig man zaten in de dagzaal verspreid op het laatste oordeel te wachten (de veertig communisten waren op hun schuiladres gebleven). De lucht trilde mee met hun trillende harten ... Ieder telde als het ware zijn knopen: dood - leven, dood - leven. Na enige uren klonk weer de sirene, maar nu met een

ander geluid: een schril en onbekend signaal. 'Dat betekent vijand in zicht', zei er een. En de barak begon te sidderen van spanning en hoop. Tot plotseling wéér de luidspreker ons hevig opschrikte, zoals ze de vorige dagen gedaan had met dezelfde schetterende omroepstem: 'Attentie! Attentie! Alle - ', het was alsof je bodemloos diep wegzonk, één ogenblik maar, want wat er op volgde zwiepte met één ruk alle twijfel weg: 'Alle leden van de ***SS*** *onmiddellijk het kamp uit!' Gejuich brak los en een machtige ontroering ... We keken door de ramen met andere ogen en uitbundig gemoed en we zagen het mooiste schouwspel van ons leven: langs het prikkeldraad in de verte zagen we de* ***SS*** *met pakken en koffers vluchten.'*
[...]
Om half vier 's middags reden de eerste Amerikanen het kamp binnen." [**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 1175]

"Onder de een-en-twintigduizend gevangenen die in Buchenwald werden bevrijd, bevonden zich driehonderdtachtig Nederlanders. Verscheidenen onder hen die in het ***Revier*** *lagen of te zwak waren geweest, het* ***Kleine Lager*** *te verlaten, waren er slecht aan toe. [...]*
Terecht hadden de gevangenen aangevoeld dat wie uit Buchenwald werd weggevoerd, grote kans liep om, met de bevrijding in zicht, toch nog het leven te verliezen." [...] [**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 1176]

"Een trein met Joodse gevangenen die op 7 april Weimar verliet, kwam pas elf dagen later in Theresienstadt aan. 'Dit was een vreselijke reis', aldus een Nederlandse gedeporteerde. 'Ik zelf heb twee of drie doden op elkaar gelegd om op te slapen. Zó werden we.' Een andere trein die eveneens op de 7de wegreed in de richting van Flossenbürg, werd onderweg door de Amerikanen gebombardeerd hetgeen aan ca. vijfhonderd gevangenen (en ca. zestig ***SS****'ers) het leven kostte. 'Van slapen', schreef later een Nederlandse gevangene, 'komt niets ... Steeds weer wordt er gevochten. Mensen die ik in Buchenwald als kalm en bezadigd heb leren kennen, slaan en stompen al even hard als de rest. Ieder individu beschouwt de ander als zijn vijand ... Overal zit je knel en opgesloten, van achteren, van voren en aan weerskanten. Gek werd je er van op de duur.'*
Deze groep gevangenen moest het laatste deel van de route naar Flossenbürg te voet afleggen; toen dit kamp op 19 april werd bereikt, bleek dat van de ruim vijfduizend gevangenen die in drie treintransporten naar Flossenbürg hadden moeten vertrekken, slechts drieduizend waren aangekomen.
Langer nog dan naar Flossenbürg duurde de treinreis naar Dachau: de trein die op 9 april Weimar had verlaten, deed er achttien dagen over, die welke op 8 april was weggereden, zelfs twintig. Van de acht-en-veertighonderd gevangenen die in de trein van de 9de opgesloten waren, bleef bijna niemand in leven, van de acht-en-veertighonderd gevangenen in de trein van de 8ste bezweken onderweg zes-en-dertighonderd en van de twaalfhonderd die nog in leven waren, stierven velen kort na aankomst.

*Overeenkomstige aantallen slachtoffers vielen in de groepen die te voet werden voortgedreven. Een groep van vier-en-twintighonderd Joodse gedeporteerden die op 7 april het **Kleine Lager** van Buchenwald verliet ('direct buiten het **Lager** werden er al honderd man die uitvielen, doodgeschoten'), werd eerst te voet naar Flossenbürg en vervolgens op 19 april (inmiddels was Himmlers laatste bevel ontvangen: 'Geen gevangene mag levend in handen van de vijand vallen') vandaar naar Dachau voortgedreven. 'Schieten, schieten, schieten', schreef kort na de bevrijding een overlevende die elke dag had geconstateerd dat er talloze slachtoffers vielen -* [...]" [**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 1177]

[**http://nl.wikipedia.org/wiki/Eugen_Kogon**: "**Eugen Kogon** (München, 2 februari 1903 - Königstein im Taunus, 24 december 1987) was Duits publicist, socioloog en politicoloog. Kogon, die als christen een tegenstander was van de nationaalsocialisten, geldt als een van de *intellectuele vaders* van de Bondsrepubliek Duitsland en van de Europese integratie in Duitsland.
[...]
Direct na zijn bevrijding werd Kogon weer als publicist actief. Hij werkte als vrijwilliger voor het Amerikaanse leger in Camp King in Oberursel en begon aan zijn boek *Der SS-Staat – Das System der deutschen Konzentrationslager*, dat in 1946 uitkwam en ook tegenwoordig nog als standaardwerk over de nazimisdaden geldt. Het boek werd in vele talen vertaald en werd alleen al in Duitsland meer dan 500.000 maal verkocht.]

[**Kirsten Snijders, Nederlanders in Buchenwald 1940 - 1945**, *Een overzicht over de geschiedenis van Nederlandse gevangenen die tijdens de nationaal-socialistische bezetting van 1940-1945 in het concentratiekamp Buchenwald zaten, Herausgegeben von der Stiftung Gedenkstätten Buchenwald und Mittelbau-Dora, Göttingen 2001, 3. Auflage 2008, www.wallstein-verlag.de*]

Chelmno (Kulmhof)

"*Er zijn vier concentratiekampen geweest die uitsluitend als vernietigingskampen gefungeerd hebben; één, Chelmno (Duitse naam: Kulmhof), lag in **Wartheland**, de drie overige: Belzec, Sobibor en Treblinka, in het **Generalgouvernement.** In enkele van deze kampen was, [...], een groot deel van de leidende **SS**-functionarissen gerecruteerd uit de staven van de vijf z.g. **Tötungsanstalten** voor krankzinnigen welke in Duitsland in de periode '39-'40 in werking gesteld waren (het werden er later zes).*
*Chelmno begon in december '41 te functioneren. In dit kamp werd gebruik gemaakt van de vergassingsauto's der **Einsatzgruppen** en van een gaskamer. De Poolse commissie voor oorlogsmisdaden schatte na de oorlog het aantal Joodse slachtoffers op meer dan driehonderdduizend, de Duitse justitie is later tot een lager cijfer gekomen: minstens honderdtwee-en-vijftigduizend. Men moet dit verschil aldus interpreteren dat de Duitse justitie*

onweerlegbare gegevens bezat waaruit het cijfer 152 000 resulteerde; dat behoeft op zichzelf nog niet te betekenen dat de Poolse schatting onjuist is. Het kamp in Chelmno werd eind maart '43 buiten bedrijf gesteld." **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 56

Dachau

"*Het kamp Dachau werd eerst in een oude kruitfabriek ondergebracht. Het voedsel was er onvoldoende, niettemin moest per dag van negen tot veertien uur lang gewerkt worden: op het land, in de kiezelgroeve of in de werkplaatsen. Of men moest, met zijn vijftigen als trekdieren ingespannen, de loodzware wals over de* ***Lagerstrasse*** *voortzeulen. Urenlange appèls sloten daarbij aan. De* ***Häftlinge*** *mochten er niet hun eigen kleding houden; zij kregen dunne, in de winter iets dikkere kampkleding te dragen met over de rug en langs de broekspijpen een brede rode band: dat opzichtig teken bemoeilijkte het ontvluchten dat (gegeven de strenge bewaking en het electrisch geladen prikkeldraad dat het gehele kamp omgaf) toch al moeilijk genoeg was. Alleen al de binnenkomst in het kamp was een zware beproeving*:
'Van vijf SS'ers kregen de nieuw-aangekomenen een vol uur lang voor de barak 'exercitie'. Bij enigen hunner werd het haar met een mes afgeschoren, velen bloedden uit neus en oren. Zij moesten 'met de pink aan de naad van hun broek' precies in de rij staan en een SS'er mat na of het recht genoeg was. Wie niet genoeg rechtop stond of de handen niet precies aan de naad van zijn broek hield, werd op vuistslagen getracteerd ... Met voor- en achterwaarts kruipen van de gevangenen, op commando uitgevoerd, werd het plezier van de beulen nog vergroot. Tenslotte moesten twee gevangenen op bevel recht tegenover elkaar gaan staan en elkaar oorvijgen geven. Wie niet hard genoeg sloeg, kreeg van de ***SS****'er te zien, 'hoe je er op los moest rammen'. Wie te zachtzinnig geweest was, kreeg dan ook zelf nog een vuistslag in het gezicht. Toen ook die grap niet meer bevredigde, kreeg een gevangene bevel, de man tegenover hem in het gezicht te spuwen en het speeksel weer af te likken. Zulke tonelen hebben zich dikwijls afgespeeld'.*
- en zij hadden hun uitwerking, die tonelen, minder wellicht op de gevangenen dan op de SS'-ers. Die laatsten gewenden er aan, de gevangenen te zien als ***Untermenschen*** *jegens wie alles geoorloofd was. Wie de hardheid niet opbracht (het zal wel voorgekomen zijn), trok zich terug - uiteindelijk waren, nog vóór de tweede wereldoorlog uitbrak, ca. 8 000* ***SS****'ers bij de bewaking der kampen ingeschakeld, samengevat in de* ***SS-Totenkopfverbände*** *welke van '36 af onder de* ***Führer der SS-Totenkopfverbände und Inspekteur der Konzentrationslager*** *ressorteerden, Theodor Eicke, een oud-beroepsofficier. De opleiding die hij de meest jonge aspirant-bewakers liet geven, geschiedde 'volgens alle regels van de Pruisische drilkazerne: tot hun het water kookte in hun aars'; voor de rest zorgde de taakuitoefening in en bij de kampen. Dachau, waar Eicke de eerste commandant geweest was, werd voorbeeld; het oude kamp werd er in '38 door een groot, nieuw kamp vervangen.*" **Dr. L. de Jong**, deel 1, p. 396 en 397

"'*Wanneer men', aldus ds. Overduin, schrijvend over Dachau in '42-'43, 'de poort doorkwam, stond men direct op een ontzaglijk grote appèlplaats, waar met gemak een honderdduizend man zou kunnen marcheren. Aan de rechterhand passeerde men een groot stenen gebouw met twee vleugels. In het middenstuk was de geweldige keuken met moderne installaties, daarnaast het grote badhuis, waar een zeshonderd man tegelijk onder de douches konden staan. Aan de andere kant naast de keuken was de ruimte, waar aardappelschillers en groenteschoonmakers werkten, en daarnaast de weer zeer modern ingerichte wasserij. In de rechtervleugel was de administratie voor de persoonlijke bezittingen en kleren van de pas aangekomen gevangenen, terwijl in de linkervleugel de grote magazijnen waren voor gevangeniskleding en schoeisel.*'" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 379

"*Verscheidenen van hen die de kerkelijke feestdagen van Pasen en Pinksteren aldus in Dachau doorbrachten, hadden het overigens in de voorafgaande strenge winter van '41 op '42 nog zwaarder te verduren gehad: blootsvoets hadden ze bij een temperatuur van dertig en meer graden onder nul dag en nacht sneeuw moeten ruimen, onder hen ook de Nijmeegse hoogleraar Robert Regout, die op 1 juli '40 was gearresteerd. Regout was ook een van de Nederlanders die onderworpen werden aan het strafexerceren van Palmzondag, acht dagen lang. Dat kon hij nog doorstaan. Zeven maanden later stierf hij, geheel gesloopt.*
'Onze eerste en laatste kwelling', aldus ds. Knoop, 'was de angst voor de kwelling. Met die angst stond je 's morgens op, met die angst liep je de gehele dag rond en met die angst ging

je 's avonds naar bed. Wat zal me overkomen? Je wist niet of het komen zou. Maar het kon elk ogenblik gebeuren. Je was er op voorbereid, dat het elk ogenblik gebeuren kon. Ook het ergste.'
Er waren in die tijd (wij schrijven over '42, niet over '43) in Dachau ***Kommandos****, de slechtste (bijvoorbeeld het* ***Heilkräuterkommando*** *en het* ***Kommando*** *dat werkte in de moestuinen van de* ***SS****, de Liebhof), waar per dag soms een kwart van de gevangenen stierf. Ook aan de lijken kon de* ***SS*** *nog profijt ontlenen. 'Doodskoppen en huiden der gevangenen waren zeer begeerde artikelen voor de* ***SS****', bericht kapelaan Rothkrans met betrekking tot Dachau (zij waren dat ook in verscheidene andere kampen)."* **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 391

"*Aankomst*

*Slachtoffers vielen er veelal reeds bij, of beter: door, de aankomst in het kamp. Er speelde zich bij dit gebeuren een voorgeschreven reeks handelingen af: de gevangenen werden door kamp-****SS****'ers en* ***SS****-bewakers van het dichtstbijgelegen station afgehaald (wij herinneren er aan dat die gevangenen dan dagen, vaak ook weken, dwars door Duitsland onderweg waren geweest), naar het kamp gebracht, ingeschreven in de* ***Politische Abteilung*** *en vervolgens door de poort het eigenlijke kamp binnengevoerd; daar moesten zij zich ontkleden, zij werden geschoren, gefotografeerd, gedesinfecteerd en gebaad; vervolgens kregen zij in de* ***Bekleidungskammer*** *kampkleding en -schoeisel uitgereikt en via de Effectenkamer, waar hun persoonlijke bezittingen afgegeven en geregistreerd werden, kwamen zij tenslotte in de quarantainebarakken terecht.*
Hoe het bij deze reeks van handelingen toeging, is door verscheidene Nederlandse gevangenen beschreven. Wij kiezen bij wijze van voorbeeld de beschrijving door ds. Knoop van zijn aankomst in Dachau in april '42:
'Op het perron van het station Dachau werden wij door de ***SS*** *overgenomen van de* ***Grüne Polizei****. Deze* ***SS*** *bereidde ons reeds aanstonds een zeer feestelijke ontvangst. Zij begonnen met het schreeuwen van het bevel: '****Mützen ab****', welk bevel ze begeleidden met slaag en trappen als het, naar hun mening, niet spoedig genoeg werd opgevolgd. Dan sloegen ze ons het hoofddeksel van het hoofd. Vervolgens moesten wij ons in rijen van vijf man achter elkaar opstellen en het station afmarcheren naar de autobussen, die op ons te wachten stonden. Ons werd bevolen in deze autobussen te stappen. We deden het. Maar toen we ons op de banken wilden neerzetten, bleek dit niet in de bedoeling van de heren te liggen. Vlak achter de chauffeur was namelijk een aantal banken weggebroken en dus een vierkante open ruimte gemaakt. Naar die open ruimte werden we geschopt en geslagen, zodat we tenslotte op elkaar gestapeld op de grond kwamen te liggen, waar we met onze bagage gedurende de gehele tocht naar het concentratiekamp moesten blijven liggen . . . Terwijl we zo op en door elkaar lagen, werden we onthaald op een gesprek, dat de SS-bloedhonden met elkaar hadden, en waarin zij hun plannen voor onze langzame doodmarteling ontvouwden. Erg bemoedigend was dit niet.*

. . . Toen we in het kamp waren aangekomen, werden we op dezelfde hardhandige manier uit de autobussen geranseld als waarop we er in geranseld waren. Daarna moesten we ons voor een gebouw, dat nog buiten het eigenlijke kamp gelegen was, opstellen. We zouden . . . in dat gebouw worden geregistreerd . . .
*Toen deze plichtplegingen, die nogal enige tijd in beslag namen, verricht waren, werden we, nadat we ons ontkleed hadden, volledig kaal geknipt. Vervolgens werden wij gefotografeerd, nadat we onze kleren weer hadden aangetrokken. Bij dat fotograferen greep weer een klein plaag-incident plaats. Dat ging zó. Ik moest op de daarvoor aangewezen kruk gaan zitten, zonder dat ik enige notie had, dat er iets pijnlijks zou gaan gebeuren. Argeloos zette ik mij neer. Maar nauwelijks was ik gezeten of ik sprong verschrikt van pijn overeind. Wat was er gebeurd? In de stoel zat en gaatje. Als men nu gezeten was, drukte een van de **SS**-bewakers op een knop en uit dat gaatje sprong met kracht een lange scherpe naald te voorschijn, die zich in het zitvlak diep indrong. Vandaar dat men verschrikt overeind sprong. En daarom was het de hoogstbeschaafde **SS** nu te doen. Ze vonden dit zo geweldig grappig, deze leden van het **Herrenvolk**, dat zij schaterlachten van de pret. En plezier dat de heren hadden*!
Weer gingen we een gebouw binnen, waar we ons ten tweeden male moesten ontkleden. Het was april en nog erg koud. Een snerpende oostenwind gierde over de wijde appèlplaats. De plassen buiten het gebouw waren bevroren. Het vroor dus nog. Nu was het echter in het gebouw, waar we gefotografeerd waren, snikheet, zodat we door en door bezweet waren. En toen kwam het verschrikkelijke. We moesten ons niet slechts ontkleden, maar men liet ons een uur of anderhalf ontkleed staan in een localiteit waarvan men opzettelijk al de deuren en ramen tegenover elkaar had opengezet, zodat het gruwelijk tochtte. We stonden te rillen van de kou en men liet ons eenvoudig staan. Een drietal mannen haalde zich daarmee een longontsteking op de hals, waaraan ze korte tijd daarna reeds overleden.
. . . Nadat we lang genoeg naakt in de kou hadden gestaan en ons gebaad hadden, kregen we onze gestreepte kampkleding en ons gevangenen-nummer. We hadden opgehouden te bestaan. Ik zag toen mezelf terug als een verlopen bedelaar. Het ondergoed, dat zeer dun was, was kapot. Knopen zaten er niet aan. Ook mijn bovenkleding was een treurig stelletje kleding. Het was me trouwens ook veel te groot en te wijd.
*Vervolgens werden we gebracht naar het **Block** . . . voor de nieuw-ingekomenen waar we een maand zouden blijven.*
. . . Een paar dagen na onze aankomst hield de kampcommandant, een man, die over lijken ging, voor ons nieuwelingen een begroetingsrede, zo van het Naziformaat, dat we allen kennen. De inhoud was ongeveer als volgt. Door onze eigen schuld waren we de uit de samenleving uitgestotenen, die elk recht op enige barmhartigheid in de nationaal-socialistische volksgemeenschap hadden verspeeld. We waren des doods schuldig. Nochtans had Adolf Hitler ons de barmhartigheid bewezen ons in een concentratiekamp op te nemen, waardoor de dood niet onmiddellijk aan ons voltrokken zou worden. We mochten nog leven. Maar we moesten ons niet verbeelden, dat we in dat leven hier nog enige barmhartigheid

*konden verwachten. Zolang we nog niet dood waren, zouden we '**restlos**' geëxploiteerd worden ten bate van het Derde Rijk, net zolang totdat we uitgeëxploiteerd zouden zijn. Daarna gingen we allen door de schoorsteen, n.l. van het crematorium. Want 't eind was toch: de dood, de dood van Dachau. Er was geen hoop meer voor iemand onzer. Alleen het een of ander vergrijp kon die dood nog verhaasten. En toen kregen we een lijst van vergrijpen, waarop de doodstraf door het vuurpeloton stond te horen. En dat waren er zoveel, dat wij niet begrijpen konden waaraan we ons da nog zouden kunnen schuldig maken, zonder dat er aan ons leven een eind zou gemaakt worden door een salvo geweerschoten.'"* **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 411 - 413

"*De vlektyphus bereikte Dachau in december [1944] en besmette er onder meer **Block 30** - een barak die door de **SS** was volgepropt met verzwakte gevangenen die niet meer tot werken in staat waren; zij kregen nog minder te eten dan de overige gevangenen en hun (dunne) dekens waren hun afgenomen. Een **SS**'er die de in de barak hangende stank niet kon verdragen, had er de ramen uit laten verwijderen - veel gevangenen leden al aan longontsteking voordat zij ook nog aan vlektyphus gingen lijden. Vlektyphuspatiënten werden ook in andere barakken van Dachau geïsoleerd, soms evenwel, teneinde gedesinfecteerd te worden, in de winterse kou naakt naar de doucheruimten gedreven waarna men hen, in hun barakken teruggekeerd, enkele dagen liet wachten op hun kledij die gedesinfecteerd werd: naakt lagen zij dan samengepropt op overvolle britsen. Kapelaan Rothkrans, al sinds maart '42 in Dachau opgesloten, noemde **Block 21** (dit was mèt **Block 25** een barak waarin louter vlektyphuspatiënten lagen) 'een hel in de hel. Zelfs de blokoudste, kameroudste, blokschrijver, kamerschrijver, allen hadden typhus. Niet alleen de slaapzalen, ook de waslokalen lagen vol met stervende mensen. Naast hen enkele doden in een hoek, als weggeworpen vuil. Overal uitgemergelde mensen, hun buik gezwollen, hun hemd reeds zwart, helemaal onder de zweren, vol wonden aan hun benen, op hun ruggen grote, open gaten van flegmonen, de een mist een arm, de ander een been.*
De enkele dokters en verplegers die er tenminste nu in 1944-'45 waren (vroeger waren er geen), wisten haast niet waar ze beginnen moesten. Zij stonden als het ware machteloos tegen de steeds om zich heen grijpende vlektyphus, dysenterie, tbc en al de andere ziekten. Velen waren bang, zelf besmet te worden' - enkele artsen onder de Nederlandse gevangenen overwonnen die angst en boden hulp (één hunner, dr. G. J. Krediet[...], die, aldus Rotkrans, 'dag in, dag uit' de vlektyphusbarakken was binnengegaan, bezweek in februari aan de ziekte die hij vergeefs had trachten te bestrijden).[...]

'*De **SS**'ers waagden niet meer, op deze bloks te komen. Er moesten vrijwilligers komen om enige redding en orde te brengen in deze haast redeloze chaos van lijden en sterven. Er werd beroep gedaan op de priesters en velen hebben zich gemeld, zelfs ten koste van hun leven' - één van die helpers was kapelaan Rothkrans zelf die er in de vlektyphusbarakken 'maandenlang van 's morgens 7 uur tot 's avonds 9 uur duizenden (had) geholpen, getroost,*

gebiecht, het H. Olisel toegediend, de H. Communie uitgereikt, ja zelfs velen gedoopt' - hij werd tenslotte zelf ziek, 'meer dan zes weken, waarvan zeventien dagen buiten kennis, . . . met vlektyphus in de ergste graad, gepaard met diarrhee.'
Zo was het in Dachau, zo was het óók ([...]) in andere kampen. Luizen (de meeste kampen raakten van Luizen vergeven) brachten de besmetting over en, zoals al uit het over Dachau vermelde bleek: de SS deed niets om de epidemieën effectief tegen te gaan. Duizenden door honger verzwakte, mannelijke gevangenen liet men sterven in geïsoleerde barakken - uit sommige kampen evenwel, [...]." **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 802 en 803

"*Maar het voedsel! Maar de epidemieën! Gelijk eerder weergegeven, daalde de calorische waarde van de dagrantsoenen in Dachau van ruim 1 000 in september '44 tot ca. 530 in april '45. Dat zijn gemiddelden: de kamp-'aristocratie' en de kamp-'middenstand' had aan niets te kort, het kamp-'proletariaat' kreeg minder dan waarop het recht had. Vooral onder die verzwakte 'proletariërs' vielen er doden toen in december de vlektyphus Dachau bereikte. In maart noteerde Nico Rost:*
'Nu ik dag-in, dag-uit met de dodenlijst van ***Block*** *tot* ***Block*** *ga (vaak zelfs twee- of driemaal), weet ik met stellige zekerheid dat honger de voornaamste oorzaak van het grote sterven is.*
In ***Block 2****, waar de meeste Duitsers liggen: bijna geen doden. Ze zijn al heel lang in het kamp, hebben 'goede'* ***Kommandos*** *en dus ook meer te eten.*
In ***Block 14****: geen doden. Daar ligt het keukenpersoneel.*
In ***Block 18****: bijna geen doden. Het* ***Block*** *van de Tsjechen, wier pakketten tot nu toe nog aankomen.*
In ***Block 26*** *(het geestelijken-****Block****): bijna geen doden. Ze hebben heel lang en heel veel pakketten ontvangen; een groot aantal van hen ontvangt ze nog.*
Overal elders: doden - doden -doden.'
*Doden, niet alleen door de vlektyphus en de hongerziekte maar vaak ook door de dysenterie. Dachau had, zoals eerder bleek, aparte barakken waar de vlektyphus-patiënten aan hun lot werden overgelaten - het kamp had óók een '****Scheisserei-Block****'. Rost liep er begin maart naar binnen, 'maar kon het in deze lucht niet langer dan vijf minuten uithouden. Alles ruikt hier naar uitwerpselen, naar urine, naar bevuilde lakens en natte matrassen.*
Vanaf de bovenste bedden druipt de urine naar beneden - en niet alleen urine! Het sijpelt door in de beneden rijen waar ze ook in natte, bevuilde bedden liggen.
Ergere ellende is niet denkbaar.
De meeste zieken hebben hier geen weerstand meer. Ze liggen stil voor zich uit te staren, laten alles lopen en wachten slechts op de dood.'" **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 851 en 852

"*De algemene evacuatie van Dachau begon op 25 april [1945] met het afvoeren, per trein, van ca. drieduizend gevangenen; die trein kwam niet verder dan een kilometer of vijftig bezuiden München en deed over die afstand vijf dagen. Nieuwe treinen, met tezamen ca. vierduizendzeshonderd gevangenen verlieten Dachau op 26 en 27 april - ook zij bleven tussen*

München en de Beierse Alpen steken. Voorts werden op de 26ste ca. zevenduizend gevangenen in vijf grote groepen te voet uit Dachau voortgedreven - die groepen kwamen eveneens niet verder dan tot punten tussen München en de Beierse Alpen. Al deze afgevoerde gevangenen, voorzover nog in leven (cijfers over de aantallen slachtoffers zijn niet bekend), werden door het Amerikaanse Zevende Leger bevrijd.
Vóór deze algemene evacuatie hadden uit Dachau twee speciale transporten plaatsgevonden: op 23 april een transport van een deel van de groep bijzondere politieke gevangenen, onder wie de Nederlandse oudminister van defensie dr. J.J.C. van Dijk, die in het kamp opgesloten waren geweest in de z.g. ***Sonderabteilung****, op de 24ste een transport van ca. tweeduizend Joodse gevangenen die uit het Auschwitz-complex afkomstig waren.*
Het transport van de gevangenen uit de ***Sonderabteilung****, die kennelijk als vuistpand werden weggevoerd, geschiedde in autobussen. Zij werden eerst in een kamp bij Innsbruck opgesloten en vervolgens naar een dorp in een van de zijdalen van de Inn overgebracht. Daar waren het militairen van de* ***Wehrmacht*** *die de* ***SS****'ers als bewakers vervingen - enkele dagen later was een compagnie van het Amerikaanse Zevende Leger ter plaatse.*
Het transport van de ca. tweeduizend Joden[1] vond plaats in een trein met internationale wagons en was rijk voorzien van levensmiddelen, bovendien kon een gedelegeerde van het International Rode Kruis aan de inzittenden voedselpakketten uitreiken. Was het de bedoeling, die Joden naar Zwitserland te transporteren, of dienden ook zij als een soort vuistpand naar een dal in de Alpen te worden overgebracht? Wij weten het niet. Hoe dat zij, de trein reed naar Mittenwald en vandaar begon een voettocht. De ***SS****-controle was verslapt - verscheidene gevangenen, onder hen vijf Nederlanders, konden ontsnappen. Die vijf werden door de Amerikanen bevrijd en wij nemen aan dat hetzelfde gebeurd is met de groep waaruit zij zich hadden losgemaakt.*
[1] Zij hadden twintig uur lang op de ***Appellplaats*** *staan wachten, 'de meesten', zo schreef Nico Rost op de 24ste, 'waren zo uitgeput dat ze omvielen en de Russen van de* ***Totenkammer*** *hebben al meer dan zestig lijken weggedragen.'*

Na deze evacuaties waren in het Dachau-complex nog ca. zes-en-vijftigduizend gevangenen over. Tot die ca. zes-en-vijftigduizend behoorden meer dan twintigduizend Joden die in de ***Waldlager*** *bij Kaufering tewerk waren gesteld. In tegenstelling tot de groep die op 24 april het hoofdkamp in een internationale trein had verlaten, werden deze Joden omstreeks 23 april in groepen samengevat die naar het hoofdkamp Dachau moesten worden teruggevoerd. Vóór die terugvoering werden in* ***Waldlager IV****, dat als kamp voor zieken had gefungeerd, de barakken (daarin bevond zich nog een aantal zieken) door de* ***SS*** *in brand gestoken. De transporten uit de* ***Waldlager*** *geschiedden te voet of per trein. Zij die te voet werden afgevoerd, werden door het Amerikaanse Zevende of het Franse Eerste Leger ingehaald en bevrijd en het kan zijn dat dit ook met de inzittenden van een of meer treinen is gebeurd. Twee transporten evenwel bereikten Dachau: één op 23 april met vierhonderd Joodse vrouwen, hoofdzakelijk uit Hongarije en Letland, die de volgende dag werden*

doorgezonden, en één op 25 of 26 april. De gevangenen van dat tweede transport, die er bijzonder slecht aan toe waren, zaten in goederenwagons opgesloten; hun trein stond op het rangeeremplacement. De SS hield de wagons dicht, water of voedsel werd niet verstrekt, wel kreeg het uit Russen bestaande ***Totenkommando*** *van Dachau opdracht, de lijken uit de wagons te halen - dat waren er zevenhonderd.*
Op 27 april arriveerde nog een tweede dergelijke trein: de trein met gevangenen die op 9 april ten getale van acht-en-veertighonderd Buchenwald hadden verlaten. In de goederenwagons leefde bijna niemand meer - de SS'ers lieten ook deze trein op het rangeeremplacement staan.

Eerder schreven wij dat de algemene evacuatie van Dachau op 25 april begon met het afvoeren per trein van ca. drieduizend gevangenen. Twee dagen eerder waren er tekenen dat die algemene evacuatie (veel gevangenen waren er al veel eerder bevreesd voor geweest) op handen was. 'Een paar ***SS****', noteerde Nico Rost, 'hebben de medicamenten die er nog waren, ingepakt en opgeladen en zijn er mee weggereden ... De* ***SS*** *die er nog is, doet walgelijk vriendelijk. Ze groeten ons zelfs en verwonderen zich - dat wij ons daarover verwonderen! 'Waarom zegt u geen goeden morgen?' vroeg de* ***Oberscharführer*** *me, 'ik zeg toch ook goeden morgen!'*
Ik heb maar gedaan of ik hem niet verstond.'

Enkele uren later hoorde Rost van een gevangene die in de ***Schreibstube*** *werkte, dat alle gevangenen naar Innsbruck zouden worden overgebracht (een eerste treintransport van drieduizend gevangenen vertrok, gelijk vermeld, op de 25ste), op de 26ste 's morgens om acht uur vertelde hem een Amerikaanse gevangene, afschriften gezien te hebben van papieren die een* ***SS-Aufseherin*** *op de schrijftafel van de* ***Lagerkommandant*** *had aangetroffen: o.m. 'een order van de SS-leiding waarin Himmler persoonlijk beveelt' (Himmlers bevel van 14 april) 'dat ze het kamp onder alle omstandigheden moeten evacueren of (indien dat niet meer gaat) ons allemaal afmaken.' Voorts had de* ***Lagerkommandant*** *een lijst ontvangen 'met 837 namen van* ***Häftlinge*** *die terstond terechtgesteld moeten worden wanneer er 'oproer dreigt': alle Spanjestrijders, de meeste communisten, alle vertrouwenslieden van het Rode Kruis, de drie Amerikanen en vele anderen' (daaronder ca. veertig* ***Nacht-und-Nebel****-gevangenen). 'Ik ben er ook bij', schreef Rost.*
Tegen twaalf uur werd op die 26ste bevel gegeven dat alle gevangenen op de ***Appellplatz*** *moesten aantreden. Dat bevel werd genegeerd. Later op die dag werden desniettemin ca. negenduizendzeshonderd gevangenen afgevoerd, de meesten per trein, en op de 27ste nog eens tweeduizend. In de namiddag van laatstgenoemde dag werd weer een transport nieuwelingen (de ca. twaalfhonderd overlevenden van de acht-en-veertig-honderd die op 8 april Buchenwald per trein verlaten hadden) Dachau binnengevoerd. 'Bij honderden', aldus kapelaan Rothkrans, 'liggen ze op de grond, totaal uitgeput, hongerend en stervend, op de*

appèlplaats. Een van de politiemannen[1] schreeuwt: 'Wie nog leeft, moet zich melden!' Slechts enkele armen gaan nog omhoog, de meesten kunnen zelfs dit niet meer doen.'
*[1] D.w.z. een lid van de **Lagerpolizei**.*

*De volgende dag, 28ste april, werd de algemene ontruiming van het kamp gestaakt, waarbij schijnt het, de **Lagerkommandant** mede onder invloed handelde van de bij Dachau aangekomen gedelegeerde van het Internationale Rode Kruis. **SS**'ers vertoonden zich nauwelijks meer, maar de gevangenen zaten nog steeds opgesloten. Het **Internationale Lagerkomitee** (het bestond hier voor de helft uit communisten) kwam bijeen en besloot, gezien de noodtoestand ('twee-derde van ons (zijn) ziek en duizenden stervende', schreef Rost), de **Lagerpolizei** met betrouwbare gevangenen te versterken.*
*Op 29 april in de vroegte hing de **SS** bij de hoofdpoort een witte vlag uit - op de wachttorens om het kamp heen bevonden zich evenwel nog steeds gewapende **SS**'ers die de mitrailleurs op de gevangenen gericht hielden. In de middag naderden de Amerikanen - er werd op hen uit de wachttorens gevuurd. Dat duurde niet lang. Kort voor half zes ging de grote poort open. Juichend, schreeuwend, huilend stormden talloze gevangenen naar de **Appellplatz**. Kapelaan Rothkrans zag hoe enkele SS'ers, uit de wachttorens neergeschoten, in de kampgracht tuimelden en dat anderen met de handen boven het hoofd werden weggevoerd[1] - toen hij enige tijd later weer in het **Revier** verscheen, 'was er' schrijft hij, 'ook alles in de grootste opwinding. Alles wat maar enigszins uit bed kon, liep of kroop over de grond. Sommigen waren intussen van opwinding gestorven. Anderen konden het nog niet geloven. Tenslotte kwam een Amerikaan zelf het **Revier** binnen. Hij leek voor velen iemand uit een andere wereld. Iedereen wilde hem de Hand schudden en bedanken. Uit alle mogelijke bedden staken magere armen en bevende handen naar hem uit. Zelf stond hij midden in de kamer, verlegen en onhandig, met moeite zijn tranen bedwingend en zijn ontroering verbergend. Hij legde zijn geweer op tafel en ging van bed tot bed om de zieken te omhelzen, zachtjes en voorzichtig, bang om de broze lichamen in zijn sterke armen te verbrijzelen. Zelfs een gestorvene omhelsde hij, maar toen hij bemerkte dat hij dood was, schudde hij, het niet begrijpend, met zijn hoofd.'*
[1]Diep geschokt door de ontdekking van de treinen op het ranggeerterrein waarin haast niemand meer leefde, hebben de Amerikanen die dag alle SS'ers die hun in handen vielen, doodgeschoten. [Vgl. François Bertrand, Der Todeszug nach Dachau, Dachauer Hefte 15, KZ-Außenlager - Geschichte und Erinnerung, Dachau 1999, p. 17 - 37]

Er werden in Dachau vierhonderdzes-en-zeventig Nederlanders bevrijd: Tien vrouwen, voor de rest mannen." **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 1193 – 1197

Barak X, ook blok X genoemd met het crematorium, ontsmettingskamers en gaskamer

Gaskamerdeur – inworpkleppen voor zyklon B - plafond met voorgespiegelde sproeiers

[Er vonden in Dachau volgens Stanislav Zámecnik geen massadodingen door gas plaats, vgl. Stanislav Zámecnik, Das war Dachau, Fragen zur Gaskammer, p. 369 en 370.]

Dorohucza

"*Het kamp Dorohucza lag aan de oever van het riviertje Wieprz. Op een paar honderd meter afstand werd dagelijks een veld van ongeveer een vierkante kilometer afgezet voor het winnen van turf. Uit moerassen werden door de gevangenen turfbroden gestoken, die vervolgens tot piramides werden gestapeld, waarna ze in de brandende zon moesten drogen. Het was buitengewoon zwaar en uitputtend werk, dat je, zonder een druppel water te drinken, niet lang volhield. Als jemand iets deed wat niet naar de zin van de SS was, werd hij doodgeschoten. [...] Dorohucza was verstoken van elementaire voorzieningen. De vijfhonderd gevangenen die gemiddeld aanwezig waren sliepen in gammele barakken. De daken vertoonden grote scheuren waardoor men, liggend op de kale grond, de sterren kon zien schitteren. Er hing een niet aflatende doordringende stank van kleren en ongewassen lichamen. Drinkwater was er niet. Het water zat in het tweemaal per dag verstrekte zwarte vocht dat koffie werd genoemd en in de*

kapoesta-soep, die uit een halve liter water met enige sliertjes zuurkool en een dun schijfje hondenworst bestond. Het water in het riviertje langszij het kamp was niet drinkbaar. Het was sterk besmet omdat het als riool diende en waar de gevangenen na werktijd tevergeefs probeerden hun luizen kwijt te raken. Ervan drinken had tyfus tot gevolg. Dorohucza was voor iedereen uit Nederland, die daar plotseling terechtkwam zo onwezenlijk, dat men zich in het begin afvroeg of men een rol speelde in een absurdistisch toneelstuk." **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor**,** p. 139 en 141

Fürstengrube en Janina

"*Bij de steenkoolmijnen van Fürstengrube en Janina bevonden zich van de zomer van '43 af* ***Aussenkommandos*** *van Auschwitz - ook daar hebben Nederlanders gewerkt. Dat werk was zo zwaar dat Engelse krijgsgevangenen die er eerst bij ingezet waren, met succes geprotesteerd hadden; hen had men vervangen. Over de aantallen slachtoffers in Fürstengrube en Janina zijn nog geen gegevens bekend* [*]."
[...]
"*In het* ***Durchgangslager*** *Annaberg kwamen in september '42 ca. driehonderd Joden terecht (niet allen Westerborkers), die eerst naar Anhalt overgebracht werden, waar zij onder redelijke omstandigheden wegen moesten aanleggen, maar toen naar de mijnen van Fürstengrube en daar stierven in drie maanden tijd van ca. negenhonderd gevangenen ca. zeshonderd*." **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 108 en 758
***** Het sterftecijfer lag in zomer 1944 bij 60 tot 90 doden per maand, die in de lijkhal neergelegd en dan naar de crematoria van Auschwitz werden gebracht. **Andrea Rudorff**, Fürstengrube in **Benz/ Distel**, Der Ort des Terrors, deel 5, p. 223

Gleiwitz

"*In Gleiwitz kwamen in de herfst van '42 de eerste Westerborkers terecht - zij merkten er meteen al dat zij per dag slechts '400 gram brood en koolraapstronken-soep' kregen. 'Het blijkt' schreef Coen Rood, 'dat er erg veel pessimisten onder ons zijn. Wij optimisten houden vol dat het nog hoogstens zes weken zal duren voor de oorlog ten einde is, doch de pessimisten denken het die zes weken niet meer te kunnen uithouden' - het werden, alleen al in Gleiwitz (waar hoofdzakelijk gewerkt werd in een fabriek voor roet-producten), twee jaar. In het begin kwamen er veel sterfgevallen voor, maar begin '43 werden er oud-militairen als bewakers aangesteld en van hen namen volgens Coen Rood 'velen' 'elke dag' brood voor de gevangenen mee. Per 1 april '44 werden die oud-militairen door* ***SS****'ers vervangen - de gevangenen die toen nog in leven waren, hadden zich in de regel aan de omstandigheden kunnen aanpassen. In september '44 kreeg men het moeilijker: er kwam toen een sadistische* ***SS-Scharführer*** *als* ***Lagerführer****: 'Avond aan avond wordt er geslagen, en hard! Veertig op de aars is heel gewoon geworden na een paar weken . . . Het is duidelijk en iedereen weet het: deze man is gek*.' " **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 759

Eind oktober 1944 "*Zo werden eind oktober ca. vijf-en-twintig mannelijke gedeporteerden uit Nederland ingedeeld bij een transport van honderdvijftig gevangenen die in een groot metaalbedrijf te Gleiwitz tewerk worden gesteld van een* ***Aussenkommando*** *uit dat* ***Gleiwitz III*** *heette en waar zich in totaal ca. zeshonderd gevangenen bevonden. Wel was er de behandeling, aldus een der Nederlanders, 'gemeen', maar daar stond tegenover dat het onderdak 'buitengewoon goed' was. 'De eerste avond', aldus een tweede gedeporteerde, 'kregen we al eten . . . Onze eerste indruk van dit kamp was geweldig. We voelden ons alsof we van de hel in de hemel gekomen waren. We kregen ieder een eigen deken. De volgende morgen kregen we allemaal een eigen etensbakje, een eigen bakje voor thee en ieder kreeg een lepel. Het brood werd in zijn geheel naar binnen gebracht en in de barak, waar wij bij waren, in vieren gesneden, evenals de margarine. Dit om te bewijzen dat er niets gestolen was, want dat bestond in* ***Gleiwitz III*** *niet. De zieken kregen er zelfs pap. Het was àf! . . . Als we van het werk kwamen en koud waren, dan hield de* ***Kommandant*** *binnen appèl in de verwarmde zaal.*' " **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 813 en 814

18-01-1945 "*Voor de afmars voert de kampleiding in het bijkamp Gleiwitz I een selectie door, waarbij meerdere dozijnen zieke, lamme en verzwakte gedetineerde geselecteerd worden. De SS-mannen leiden hen achter de barakken en schieten ze dood. Aan de overige gevangenen wordt verteld, dat onderweg op iedereen wordt geschoten, die op mars niet gelijke tred met de stoet kan houden. Bij het verlaten van het kamp krijgen alle gevangenen een brood. Sommige zijn gedwongen, handkarren met de bagage en de wapens van de hen bewakende SS-mannen te trekken. Uitgeputte gedetineerde worden tijdens de mars in bospercelen dood geschoten.* [...]" **D. Czech**, p. 972

Golleschau

■ **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 818 en 819: "*In Golleschau was, gelijk reeds vermeld, een cementfabriek gevestigd; zij was met een steengroeve verbonden. [...] Hier werden van juli '42 af gevangenen van Auschwitz tewerkgesteld die ondergebracht werden in een afgesloten gebouw op het fabrieksterrein. Maximaal werden het ruim duizend gevangenen, bijna allen Joden, maar niet bekend is, hoeveel gevangenen in totaal in Golleschau hebben moeten werken. De arbeid, vooral in de steengroeve, was uitermate zwaar; velen bezweken dan ook, ondanks de hulp die door de ca. vijfhonderd Poolse arbeiders van de fabriek en door de bevolking van Golleschau geboden werd. Naar deze fabriek en steengroeve werden ca. vijftig gedeporteerden gestuurd uit het Westerbork-transport van 21 augustus '42; hoevelen van hen omgekomen zijn, is niet bekend, maar, zo verhaalt een van de overlevenden, 'het was de gewoonte dat iedere week dertig gevangenen in Auschwitz aangevraagd werden, daar meestal tegen het eind van de week het aantal doden reeds ver in de twintig bedroeg. Waren op het moment van aankomst van het nieuwe transport nog geen dertig gestorven, dan werd het aantal doden op dit peil gebracht.' Kerstmis '42 gebeurde hier het volgende:*
'Op ***Heiligenabend*** *kwam de* ***SS*** *in dronken toestand met de honden 's avonds onze slaapzaal binnen. De honden werden tegen ons opgezet. Vier-en-dertig jongens zijn toen doodgebeten. De*

overigen moesten 'bedsport' maken, d.w.z. in snel tempo in bed en onder bed gaan liggen. Na afloop hiervan kregen wij nog een uur 'snurksport', d.w.z. er moest zo hard gesnurkt worden dat er ergens een ruitje brak. De volgende morgen moesten wij in bed blijven liggen, waar we al niets van begrepen, en toen werd ons op bed koffie met suiker gebracht, terwijl wij dubbele porties brood, margarine en belegging kregen en 's avonds kregen wij aardappelen met zuurkool en goulasj terwijl eveneens extra tabak en vloeitjes werden uitgereikt. Dit alles ter ere van het Kerstfeest."

Gross-Rosen

Het zogenoemde werkkamp Gross-Rosen ontstond in de zomer van 1940, rond 60 km westelijk van Breslau. Het toenmalige dorp Gross-Rosen heet thans Rogoznica [z met *accent grave*]. In Google-Maps laat zich de plattegrond van het middelste gedeelte van het kamp noch goed waarnemen, op het terrein van het latere 'Auschwitz-Lager' aan de westelijke kant staan nu bomen. Het SS-gedeelte was aan de oostelijke kant tussen het poortgebouw en de straat naar Gross-Rosen. [**Isabell Sprenger / Walter Kumpmann**, Gross-Rosen - Stammlager in **Benz/ Distel**, Der Ort des Terrors, deel 6, p. 195 - 197 en 209 (plattegrond)]

"*Het weinige dat wij er van weten, wettigt wèl het vermoeden dat het een bij uitstek zwaar kamp geweest is.*
Als zodanig stond Gross-Rosen ook in andere kampen bekend, bijvoorbeeld in Dachau. In de zomer van '42 had daar, aldus ds. Overduin, 'bijna ieder bloedende en etterende wonden, zweren, steenpuisten of flegmonen', en als gevolg daarvan was het 'afgrijselijk, met een zeshonderd man een tweehonderd douches te delen, want daardoor stond men geregeld met zijn blote voeten in elkanders bloed en vuil te trappen.' Evenwel:
'Een kapper, die in Gross-Rosen was geweest, zei me, toen ik mijn walging te kennen gaf:
'Och man, 't is hier nog heilig, vergeleken bij wat ik in Gross-Rosen meemaakte. Daar werden we een twintig, dertig man in een grote badkuip geslagen en in een ogenblik was het water rood van bloed en vuil. Dat noemde men daar: een bad nemen.' '

Hoe het daarbij toeging, werd eind '46 door de Nederlandse politieke gevangene K. van den Berg beschreven. Deze, een lid van de Geuzen-groep, in februari '41 gearresteerd, werd eind april '42 samen met ongeveer tweehonderd andere gevangenen op een ochtend om vijf uur 'in beestenwagens' uit Buchenwald op transport gesteld naar Gross-Rosen waar de mannen de volgende dag om vijf uur in de middag aankwamen. Anderhalve dag waren zij dus onderweg geweest waarbij ze 'een half brood en een stukje worst' meegekregen hadden. In Gross-Rosen, schreef hij, 'werden we eens in de week om ongeveer half 1 of 1 uur uit onze bedden gerammeld en moesten we ons ontkleden. We stonden dan naakt één of twee uur te wachten, want het gehele kamp ging baden. Het bad bestond uit een kuip van 1.20 meter

hoog, 1.5 m breed en 2 meter lang. Die werd volgegooid met heet water en de eerste acht man ging er in, terwijl acht nieuwe klaarstonden om er in te gaan zo gauw de eerste klaar waren. Gingen de eerste acht man terug naar het ***Block****, dan kwamen zij een volgende acht weer tegen, die zij hun gebruikte handdoeken overgaven. Tegen de tijd dat wij aan de beurt waren, hadden we reeds een paar uren in Adamscostuum staan wachten, we moesten dan zo door het kamp marcheren, weer of geen weer, ons afdrogen met handdoeken waarmede reeds een paar honderd man zich hadden afgedroogd en die dus drijfnat waren, en terwijl we dan nog vochtig waren, moesten we weer terugmarcheren. Het water werd eerst ververst als er vijfhonderd man in geweest waren. Men moet weten dat meer dan de helft flegmonen of zweren had, u kunt zich dan voorstellen hoe het water er uitzag als men bij de laatste honderd was. Het was dan geen water meer, maar klinkklare bagger, etter en vuil, en wee degenen die niet kopje-onder durfden te gaan. Is het een wonder dat na zo'n bad er heel wat stierven aan longontsteking of verwaarloosde kou?'*
Het nachtelijk wekken was deel van het systeem:
'De volgende nacht om dezelfde tijd eruit en weer in de rij staan om het hoofd te laten scheren. Maar niet met tondeuses doch met Gillette-apparaten met oude mesjes, zodat we uitzagen of we door Indianen gescalpeerd waren. De volgende nacht het gezicht scheren en dan nog een nachtje luizencontrole, dit laatste een paar maal in de week en altijd 's nachts. Het is te begrijpen dat we zo goed als geen slaaprust meer kregen. Dit alles ging natuurlijk gepaard met slagen en stompen. Met de ***SS*** *hadden we slechts contact door middel van vuistslagen.'*
In het kamp Buchenwald, dat van den Berg en de zijnen eind april '42 verlaten hadden, waren de 'groenen' in die tijd door de 'roden' goeddeels uit de machtsposities verdrongen. Gross-Rosen daarentegen werd geheel door de 'groenen' (en 'zwarten': 'asocialen') beheerst en men kon zich niet aan de indruk onttrekken dat dat een van de reden was waarom in '42 zoveel politieke gevangenen juist naar dat kamp gedirigeerd werden: zij moesten er ***fertiggemacht*** *worden. De groep waartoe van den Berg behoorde, werd bij aankomst in Gross-Rosen 'toegesproken door de* ***Lagerälteste****, een geweldig grote man met een geheel kaal hoofd en een reusachtig lidteken op zijn schedel, het was net of er iemand met kracht een bijl op zijn hoofd had geslagen. De* ***Lagerälteste*** *was een 'groene'. In zijn rede waarschuwde hij ons, ons geen illusies meer te maken over eventuele terugkeer naar ons vaderland, want hier waaide een andere wind dan in de kampen waar wij vandaan kwamen. Inderdaad waaide er een andere wind, want alle baantjes waren bezet door 'groenen' en 'zwarten' en er was geen mogelijkheid voor een 'rode' om daar tussen te komen. Die waren er alleen maar om te creperen, ieder ander woord is veel te mooi om die manier van sterven aan te geven.*
Iedere 'groene' en 'zwarte' had schijnbaar een vrijbrief van de ***SS*** *om op alle mogelijke manieren de 'roden' te martelen en te bestelen. Om half 5 was het opstaan en om 7 uur ochtendappèl, van 5 tot 7 moesten we dan allen aan het* ***Block*** *werken, zodat bijv. één man twee uur lang één klein vensterruitje schoon te maken had met een prop papier en dan*

*prompt een pak slaag kreeg van een of andere vriend van de **Blockälteste**, omdat het venster niet goed schoon was.*
Het kamp bestond slechts uit 12 kleine barakken. Wc's bestonden er niet, daarvoor was achter de barakken een grote kuil met latwerk er omheen, waarop men moest gaan zitten om zijn behoefte te doen; als nu de wind naar de barakken was gekeerd, was het niet om uit te houden van de stank. Als men bedenkt dat het kamp ca. 1 600 man sterk was en 80% doorlopend diarrhee had, kan men wel begrijpen wat een vuile bende het was.
Waslokalen waren er ook niet. Daarvoor stonden tussen de barakken een soort varkenstroggen, die 's morgens gevuld werden en waarin we ons in de vroegte zelf wasten en 's middags onze schaaltjes. 's Avonds bij het binnenrukken werden de voeten er in gewassen en een half uur later weer de schaaltjes. Voor zieken was er geen plaats, slechts bij heel hoge uitzondering werd een 'rode' opgenomen en dan was het zeker dat hij er niet meer levend uitkwam.'
*Met een transport van ca. driehonderd man, waartoe honderdvijftig Nederlandse politieke gevangenen behoorden, kwam W. L. Harthoorn (die we al verscheidene malen citeerden) medio mei '42 in Gross-Rosen aan. Zijn groep werd eerst opgenomen in de quarantaine-barak: 'Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat vullen ze strozakken en vreten stof. Veertig groenlappen, die met hun meegekomen zijn, lopen rond met dikke knuppels. Ze dreigen er niet meer mee, maar slaan met wellust, alsof ze alle haatgevoelens, die ze in hun misdadige leven hebben opgekropt, op de 'roden' willen afreageren. Zij zorgen er voor dat het arbeidstempo geen moment verslapt. Het '**Los! . . . los!**' vervolgt de Nederlanders in hun slaap. Op één dag incasseren ze meer slaag dan in de hele voorafgaande periode. Het eten is bar slecht. De middagsoep bestaat onveranderlijk uit koolraapwater; de ochtendthee en de avondkoffie is koolraapwater; wanneer er jam bij het brood wordt gegeven, is het koolraapjam. Het is alles koolraap wat de klok slaat.*
Het broodrantsoen is aanmerkelijk kleiner dan in Buchenwald, terwijl bovendien de kwaliteit slechter is.
De hygiënische toestanden tarten elke beschrijving' - de lezer kent het 'bad' en de latrine reeds. Maar:
*' 's Nachts kan geen gebruik gemaakt worden van deze latrine; de **SS**-bewaker schieten op alles wat zich na het vallen van de duisternis buiten de bebouwde kom beweegt. Om tijdens de nacht in deze toilet-lacune te voorzien, wordt er buiten de barak een grote, houten bak zonder deksel neergezet. 's Morgens zijn het de Nederlanders, die hem met zijn onwelriekende inhoud naar beneden moeten dragen, naar de latrine.*
. . . Als men 's nachts een plas moet plegen, kan men binnen terecht. In een hoek van de overvolle slaapzaal staat een jamblik. Het is een kunststuk dit in het aardedonker te bereiken, de hele vloer is bedekt met slapenden. Wanneer men evenwel deze prestatie toch heeft geleverd, komt men tot de onaangename ontdekking, dat het blik al boordevol is. Een groot meer er omheen wijst er op, dat niemand zich van deze omstandigheid iets aantrekt.'

De plaats van het kamp Gross-Rosen was, gelijk in hoofdstuk 1 uiteengezet, bepaald door het feit dat zich in de nabijheid een groeve bevond waaruit graniet gehakt kon worden van een kleur die Speer met het oog op zijn architectonische plannen bijzonder aanstond. Van de telkens omstreeks duizend tot vijftienhonderd gevangenen (Polen, Tsjechen en Nederlanders) die zich in '42 in Gross-Rosen bevonden, was dan ook de helft bij het ***Steinbruchkommando*** *ingedeeld. Van den Berg: 'We rukten om 7 uur uit op blote voeten met de klompschoenen in de hand, die mochten we de gehele dag niet aantrekken. Eerst in het kamp teruggekomen, konden we ze aantrekken, doch meestal waren onze voeten zo kapot en opgezwollen, dat we de schoenen niet verdragen konden. Dat is heel begrijpelijk, als men nagaat dat het een graniet-steengroeve was; heinde en ver, waar men ook liep, was de grond bezaaid met kleine schilfers graniet, scherp als scheermesjes en dan de gehele dag in* ***Laufschritt*** *lorries laden met grote stenen, die zwaarder waren dan wijzelf, lorries duwen en leeg kiepen enz.*
Van half 5 tot 12 uur werkten we zonder eten, dan wat warm water met zout, waarin wonder boven wonder ook nog wel eens een stukje knol zat, maar dan ook nooit meer dan één stukje of een stukje koolblad. Een paar maal hebben we dikke soep gehad, toen hadden gevangenen brandnetels moeten plukken en daar was heerlijke spinazie van gekookt. Dan weer de gehele middag hard werken tot 7 uur. Daarna appèl en drie van de zeven dagen konden we dan weer naar buiten om 'ontvluchte' gevangenen te zoeken.
. . . Ik ben in Buchenwald en in Dachau geweest en altijd heb ik honger gehad, maar zo als het in Gross-Rosen was, heb ik nooit meer meegemaakt, dat is onbeschrijfelijk. Elke week kwamen transporten binnen van een paar honderd man, en nooit werd het ***Bestand*** *groter. Er waren dagen dat we vijf-en-negentig doden telden. Veertig tot vijftig was normaal . . . Van de 'groenen' of 'zwarten' stierf er maar zelden één. Die aten zich alle dik en rond aan alles wat voor ons bestemd was.'*
De honderdvijftig Nederlanders die tot Harthoorns groep behoorden, waren nog maar een week in Gross-Rosen of er bevond zich, schreef hij later, 'niemand' onder hen, 'die niet op blote knieën de 400 kilometer terug naar de hel van Buchenwald wilde kruipen.' Van de honderdvijftig waren eind juli, twee-en-een-halve maand later, nog veertig in leven; 'bijna de helft' van die veertig lag toen overigens in het ***Revier****. De veertig waren medio oktober tot negen ingekrompen."* [**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 465 - 469]

"Hoeveel slachtoffers deze evacuatiemarsen in totaal hebben gevergd, is niet bekend. Sommige overlevenden hebben geschat dat er van de ruim negenduizend gevangenen waarmee zij Monowitz te voet verlieten, niet veel meer dan vierduizend het station Gleiwitz hebben bereikt. Gross-Rosen evenwel was veel verder dan Gleiwitz en de lange trajecten naar Gross-Rosen vergden, schijnt het, naar verhouding de meeste slachtoffers. Van ca. drieduizendtweehonderd gevangenen bijvoorbeeld die van het ***Aussenkommando****-Jaworzno bij Auschwitz naar Gross-Rosen moesten lopen, kwamen na een tocht van zestien dagen niet meer dan duizend in Gross-Rosen aan, van de ca. vierduizend die uit Blechhammer werden*

weggevoerd (onder hen, gelijk gezegd, vier- tot vijfhonderd gedeporteerden uit Nederland), niet meer dan twaalfhonderd, van ca. achthonderd die ***Janinagrube****, een ander* ***Aussenkommando*** *van Auschwitz verlieten (een tocht van achttien dagen), niet meer dan tweehonderd.*
Van de duizend uit Jaworzno geëvacueerden stierven er in Gross-Rosen zevenhonderd - hoevelen daar gestorven zijn van de twaalfhonderd die er uit Blechhammer aankwamen, is niet bekend, maar het moeten er velen zijn geweest. Gross-Rosen was een betrekkelijk klein, volstrekt vervuild kamp, waar de gehele kamp-hiërarchie was blijven bestaan uit misdadigers ('groenen') en asocialen ('zwarten'). Het was een kamp dat in '41 en '42 de functie had om er politieke gevangenen [roden] die er uit andere concentratiekampen heen waren gebracht, op korte termijn door de misdadigers en asocialen te doen liquideren, [...]. *Er zijn aanwijzingen dat Gross-Rosen in de loop van '43 een iets minder barbaars kamp werd, maar in de winter van '44 op '45 stierven er meer gevangenen dan ooit tevoren.*
'Dolblij waren we', aldus later één der Nederlandse geëvacueerden uit Blechhammer, 'een kamp te vinden waar we konden blijven, maar nog gelukkiger waren we in onze wanhoop, het kamp na vier of vijf dagen van ellendige marteling weer te mogen verlaten. Dit kamp heeft ons getoond dat ophangen en doodschieten niet de moeite waard is - wat wij hier te zien kregen, is voor een buitenstaander bijna niet te realiseren. Een barak zonder achterwand, zonder ramen, zonder vloer, en met een hele kleine uitgang werd ons aangewezen als verblijfsplaats voor de tijd dat wij daar niet op appèl vertoefden, doch de eerste twee dagen moesten wij lijden, staande op de zachte leem, wegzakkend tot de enkels, geslagen met gummislangen die met ijzerdraad doorvlochten waren, steeds maar aantredend en inrukkend onder knallende zwepen.'
'De appèlplaats', aldus een tweede Nederlander, 'was een en al modder' (gevolg van de inmiddels ingevallen dooi) 'en in het algemeen kan gezegd worden: wie achteraan liep, werd doodgeslagen, wie in het midden stond, doodgedrukt en als de voorsten vielen, dan werd er gewoon overheen gelopen.' 'Een slechter kamp dan Gross-Rosen', aldus een derde, 'bestaat er volgens mij niet. De mensen werden hier gewoon aan een hooivork gestoken. Ik heb dit gezien bij een-en-twintig mensen. Ze waren ziek en konden niet meer mee . . . Dit werd gedaan door mede-gevangenen, niet door de SS, maar door Polen, Russen en Oekraïners' - het gebeurde wel dat zieken die met de hooivork waren opgeprikt, in de ketels van het kampcrematorium werden geschoven hoewel zij nog niet waren overleden.
De Blechhammer-groep kreeg in Gross-Rosen maar weinig te eten en moest op dat weinige tot diep in de nacht wachten. De eerste keer dat brood werd uitgereikt, waren er drie porties te weinig. De ***Kapo*** *die voor het uitdelen verantwoordelijk was, vroeg toen of de drie gevangenen die nog geen brood hadden ontvangen, naar voren wilden treden; zij deden dat en werden ter plekke door de* ***Kapo*** *met de steel van een houweel doodgeslagen.*
Gebeurtenissen als deze waren het, die mèt de afgrijselijke situatie in het kamp, de gevangenen die verder zouden worden getransporteerd, met opluchting het bericht deden vernemen dat er voor hen treinen gereed stonden. De overlevenden uit de Blechhammer-

*groep en uit de groepen die uit kampen als Jaworzno en **Janinagrube** waren gearriveerd, maar ook nog overlevenden uit andere transporten, bijvoorbeeld uit het 'goede' vrouwenkamp Hundsfeld bij Breslau (van de ruim tweeduizend vrouwen die dat kamp hadden verlaten, waren op de voettocht naar Gross-Rosen ca. zeshonderd bezweken of doodgeschoten), bleven niet langer dan vier of vijf dagen in Gross-Rosen. De treinen die zij vervolgens bestegen, bestonden uit veewagens of (open) kolenwagons."* [**Dr. L. Jong**, deel 10b, p. 824 - 826]

"*In februari 1945 werden het stamkamp Gross-Rosen en 23 bijkampen ontruimd; op 8de en 9de februari vond de aftransport plaats.* [...] *Er bleven in Gross-Rosen vooreerst nog 120 SS-ers en 60 tot 70 gevangenen funtionarissen achter, die de lijken borgen, akten verbrandden en andere sporen uit te wissen.* [...] *Het stamkamp werd op 13 februari 1945 door de 70e gemotoriseerde infanteriebrigade van het 3e Russische gardetankleger veroverd*." [**Isabell Sprenger** / **Walter Kumpmann**, Gross-Rosen - Stammlager in **Benz/ Distel**, Der Ort des Terrors, deel 6, p. 218]

Jawischowitz

"[...] *bevonden zich* [...] *in januari 1943 724* [gevangenen in **Jawischowitz**]. [...] *Zij stamden uit Polen, Hongarije, Frankrijk, Holland, België, Italië, Griekenland en Duitsland*. [...]
Naar het werk werden de gedetineerden in de drieëenhalf km afgelegen mijn Brzeszcze en de anderhalf km afgelegen mijn Jawischowitz gebracht. [...] *Zij worden in de pijler bij erg gevaarlijke en lichamelijk uitputtende boringen en opblazingen alsook bij het verladen en transporteren van kolen ingezet.*
Ontbrekende ervaring, honger en uitputting, mankerende maatregelen ter bescherming van de werkende gevangenen, ontoereikende kleding, regelmatige overuren en twee ploegendiensten achter elkaar alsook de mishandelingen van de voorwerkers en mijnopzichters brachten een hoge ongevallencijfer en sterke slijtage van de werkkracht van de gedetineerden teweeg. Gemiddeld na drie tot vier maanden waren de gevangenen arbeidsongeschikt. De bedrijfsleiding ondersteunde met haar eisen naar verlengde werktijden en verkortte etenstijden en het uitsorteren van de uitgeputte gedetineerden de hoge sterfte in het kamp. [...] *Toen in zomer 1943 het kamp werd uitgebreid en verbouwd, werden de gevangenen gedwongen, in hun werkvrije tijd aanvullend aan deze bouwwerkzaamheden deel te nemen*. [...]
Als het officiële ziekenaantal 6% van het totale aantal van de gedetineerden overschreed, vonden selecties door de SS-arts Horst Fischer plaats. Ook de bedrijfsleider Heine nam deel aan de uitsortering van uitgeputte gevangenen. De niet meer inzetbare gedetineerden werden naar Auschwitz gedeporteerd, tussen eind oktober 1942 en december 1944 waren dat tenminste 1800 gevangenen." [**Benz** / **Distel**, Der Ort des Terrors, Band 5, p. 261 t/m 263]

"*Maximaal hebben in Jawischowitz ca. vijf-en-twintighonderd gevangenen tegelijk gewerkt; hoeveel gevangenen in totaal naar deze mijn gezonden zijn, is niet bekend - wèl dat zich onder hen ca. vijfhonderdvijftig gedeporteerden uit Nederland bevonden hebben: ca. honderdvijftig uit*

het Westerborktransport van 12 oktober '42, [...]. *Uit de honderdvijftig van het eerste transport* [12-10-1942] *werd op de eerste werkdag één doodgeslagen die een Duitse arbeider die hem begon te mishandelen, een klap terug gaf. Na twee of drie weken waren van de honderdvijftig nog maar vier-en-twintig in leven (velen waren in de mijn doodgeranseld wegens 'sabotage') en enkele weken later, eind november, waren de vier-en-twintig tot vijf geslonken*." [**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 817 en 818]

Kattowitz (Katowice)

"*In januari 1944 werd een arbeidscommando van tien gevangenen vanuit Auschwitz naar Kattowitz gestuurd, dat daar tot januari 1945 was geplaatst. De gedetineerden werden ingezet bij de bouw van schuilkelders en barakken voor de Gestapo [Geheime Staatspolizei] van Kattowitz*." **Andrea Rudorff** in Benz/ Distel, Der Ort des Terrors, deel 5, p. 265

Kaufering

"In tegenstelling tot de kleine groep die uit Warschau was gearriveerd, kregen de grotere groepen mannelijke geëvacueerden uit het Auschwitz-complex die eind januari of begin februari '45 Dachau bereikten, bij uitstek slechte ***Kommandos*** *toegewezen: zij werden overgebracht naar de bossen bij Kaufering [...] waar door duizenden gevangenen dag en nacht werd gezwoegd bij de aanleg van enorme ondergrondse werkplaatsen voor Messerschmitt-vliegtuigfabrieken. Die gevangenen waren gehuisvest in elf kampen, z.g.* ***Waldlager****. Naar al die kampen waren, van midden juni '44 af, uitsluitend Joden overgebracht - dat werden er tot midden maart '45 in totaal meer dan acht-en-twintigduizend (onder wie ruim vierduizend vrouwen), afkomstig uit Litauen, uit het Auschwitz-complex (vooral Hongaarse en Griekse Joden die al vóór de evacuatie van Auschwitz naar Kaufering waren getransporteerd), uit Ravensbrück en uit Bergen-Belsen. De meeste van die* ***Waldlager*** *waren uiterst primitief (er waren er met 'barakken' die bestonden uit een langwerpige diepe kuil met een 'dak' er op), het dieptepunt was* ***Waldlager IV*** *dat als ziekenkamp voor het gehele complex fungeerde - daar alleen zijn ca. drieduizend gevangenen bezweken. In al deze* ***Waldlager*** *bestond de gevangenen-hiërarchie uit Joden, er was ook een Joodse kamppolitie, 'waarvoor ik', aldus later een gedeporteerde Nederlander die in* ***Waldlager XI*** *terechtkwam, 'geen terminologie kan vinden, het waren de ergste mensen die ik ooit heb meegemaakt."' 'Op het werk', aldus deze zelfde Nederlander, 'kwamen bij de kou steeds meer bevriezingen voor. Vooral de nachtploeg leed daaronder, wij hoorden hen gillend en brullend van pijn terugkomen. Voor ons allen gold: niet stilstaan, want dan ben je er geweest. Ons werk ging gewoon door, er werd rustig verder gebetonneerd bij 30 graden vorst, hoewel dit geen enkele zin had omdat beton dan niet houdt. Maar dat hinderde niet, wij moesten werken, het vlees trok van onze handen, iedereen vloekte, maar alles ging gewoon door tot de Duitsers geen materiaal meer hadden'*

- toen kwamen de luizen, met hen kwam de vlektyphus en 'er stierven ontzettend veel mensen.' Cijfers omtrent de aantallen slachtoffers onder de Nederlanders zijn niet bekend.

[1] ***Waldlager VI*** *kende een hiërarchie van hoofdzakelijk Griekse Joden waar Sebil Minco (hij belandde in dat kamp) gunstig over heeft geoordeeld."* [**Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 856 en 857]

Krenau

Chrzanów heette tussen 1941 en 1945 **Krenau**. De stad ligt 30 km in het zuidoosten van Kattowitz (Pools: Katowice) en 40 km in het westen van Krakau. Van 1920 tot 1924 werd in Chrzanów de eerste locomotief-fabriek van Polen opgericht [Bron: **Wikipedia**].

Langenstein

"*Ongevallen kwamen in **Dora**, evenals in Ebensee, veelvuldig voor. 'Herhaaldelijk', aldus L.J. van Looi, een van de naaste medewerkers van Koos Vorrink, in april '43 opgepakt als uitvloeisel van het **Englandspiel**, in maart '44 uit Buchenwald naar **Dora** getransporteerd en daar ondergebracht in het kamp Langenstein, 'herhaaldelijk vielen uit het plafond grote blokken steen, doordat er niet gestut werd en men door de duisternis, het stof en de damp het plafond niet eens kon zien, laat staan controleren. Ruggegraatbreuken door vallend gesteente hadden wij al een aantal gehad - ruggegraatbreuk betekende de dood, want medische hulp voor zulke ernstige gevallen was er niet. Men had wel al een paar gevallen naar Buchenwald getransporteerd - dat verhaaste slechts de dood, want daar kregen de mannen 'een spuitje'.*
*De helft van de in het kamp aanwezige mannen moest in de ziekenbarak verbonden worden, doch zij werden het slechts af en toe, want er was geen verbandmateriaal genoeg en er was geen desinfectie-stof, er waren geen geneesmiddelen, er waren geen chirurgische instrumenten. De operaties die de dokter verrichtte met behulp van allerlei primitieve hulpmiddelen, geleken soms meer op een slachterij dan op medische hulp. Twee barakken lagen vol met zieken en als je in zulk een ziekenbarak kwam, was je wel heel degelijk stevig ziek, want voor dysenterie b.v. werd geen vrij van werk gegeven. Als ze dat wel hadden gedaan, dan was er geen slag werk meer verricht, want er waren weken, dat driekwart van het kamp er aan leed. Met dysenterie moest je dus doorwerken totdat je er bij neerviel en er vielen dan ook zeer velen. Dysenterie en uitputting - dat was de normale doodsoorzaak in Langenstein. Er waren omstreeks half oktober '43 zeven-en-tachtig Nederlanders naar Langenstein gekomen en toen ik einde december '44 door de **SS** uit Langenstein weggestuurd werd, waren de meesten daarvan al dood.*'" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 464 en 465

Lodz (Litzmannstadt)

"*Het ghetto van Lodz was het eerste ghetto dat 'gesloten' werd: al in april '40. Aan de in Lodz woonachtige Joden werden Joden uit de omgeving toegevoegd alsmede ca. vijftienduizend Joodse gedeporteerden uit Duitsland, vijfduizend uit Praag en ruim vijfhonderd uit Luxemburg. Begin '42 waren in het ghetto nog ca. honderddertigduizend Joden in leven. Van hen werden ca. zeventigduizend later in dat jaar in Chelmno geliquideerd; de resterende ca. zestigduizend werden tussen midden augustus en midden september '44 naar Birkenau getransporteerd waar allen, op ca. vijf-en-twintighonderd na, in de gaskamers verdwenen.*" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 92

Ludwigsdorf (Ludwikowice Klodzkie)

"*Het bijkamp in Ludwigsdorf (Ludwikowice Klodzkie, maakt thans deel uit van de gemeente Nowa Ruda) in de buurt van Glatz kwam uit een dwangarbeiderskamp van de 'Organisatie Schmelt' voort, dat hier op zijn laatst sinds juni 1942 bestond. 400 Joodse vrouwen en 600 Joodse mannen uit Oostopper-Silezië en het Dabrowa-gebied, Nederland, België en Frankrijk waren in de springstoffabriek van de Dynamit AG in Ludwigsdorf-Mölke tewerkgesteld. [...] Ontbrekende medische verzorging, ontoereikend voedsel en mishandelingen in het kamp veroorzaakte hoge sterftecijfers. Volgens het getuigenis van een toenmalige civiele Duitse arbeider [Josef Teichmann] van de fabriek werden omstreeks 300 gevangenen op een begraafplaats achter de fabriek begraven. [...] Midden 1944 viel de beslissing, ook het dwangarbeiderskamp opteheffen en omtezetten in vrouwenbijkamp van het concentratiekamp Groß-Rosen. Op 22 en 23 juli 1944 werden ca. 230 mannelijke gevangenen, die nog tot werken in staat waren, naar het dwangarbeiderskamp Faulbrück gebracht. 455 zieke mannen werden naar Auschwitz gedeporteerd, 370 van hen in de gaskamer vermoord* [*Quarantäneliste, Bl. 6, in: APMAB, D-Au II-3/1*]." **Barbara Sawicka**/ **Andrea Rudorff** in **Benz**/ **Distel**, Der Ort des Terrors, deel 6, p. 383 en 384

Mauthausen

"*Bij het dorp Mauthausen, niet ver van Linz, lag een immense steengroeve waar jarenlang de stenen uitgehakt waren om de straten van Wenen te plaveien. Kort na de Anschluss had Himmler opdracht gegeven, bij die steengroeve een nieuw concentratiekamp te bouwen. Eind december '39 telde dit kamp al bijna drieduizend gevangenen.*
Het regime was er, in die tijd, onbarmhartiger dan waar ook.
Gevangenen die in het stationnetje van Mauthausen uitstapten, moesten een smal pad van vier kilometer lengte volgen dat hen naar het kamp bracht; de gehele afstand werden zij voortgeranseld, opgejaagd door tierende bewakers en woest blaffende honden. Had zich de kamppoort achter hen gesloten, dan liet men hen als regel een etmaal staan. Daarna werden zij gedouched en kregen ze een paar lompen toegeworpen; vervolgens duwde men hen de

quarantainebarakken in. Zij sliepen daar op de kletsnatte betonnen vloer; voedsel kregen zij nauwelijks. Wie de quarantaine overleefde, kwam in een kampbarak terecht - Joden als regel in een barak waar een zigeuner uit Duitsland (een moordenaar, een sadist en een pathologische antisemiet) heer was over leven en dood; kreeg hij een aanval van waanzin, dan placht hij vijf of zes Joden met een bijl de hersens in te slaan.
Van de werktaken die aan gevangenen opgedragen werden, was het werk in de steengroeve het zwaarst, beter gezegd: het was dodelijk. Zij die daar terecht kwamen, hadden als regel nog maar korte tijd te leven: hoogstens een week of zes, in een heel enkel geval drie maanden." **Dr. L. de Jong**, deel 4, p. 830 en 831

Eind 1940 "*Hier willen wij nog vermelden dat Mauthausen van eind '40 af opgebouwd werd door de ca. achtduizend Spaans-republikeinse vluchtelingen die de* ***Gestapo*** *uit hun Franse interneringskampen naar Mauthausen gedeporteerd had. Spanjaarden waren het die de muren en wachttorens bouwden, de* ***Appellplatz*** *aanlegden, de steengroeve uitdiepten en er in een van de zijkanten de beruchte trap met zijn 186 treden uithakten; van die achtduizend Spanjaarden gingen meer dan zesduizend te gronde, de meesten in de opbouwperiode - van de resterenden, de sterksten, werden enkelen* ***Kapo****, in welke functie zij zich van de 'groenen' die* ***Kapo*** *werden, gunstig onderscheidden.*" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 460

22-05-1941 "*Op 22 mei 1941 worden de overgebleven 341 Nederlandse joden* [die op 22 en 23 februari in Amsterdam waren opgepakt] *op transport naar het concentratiekamp Mauthausen gezet. Mauthausen ligt ten zuidoosten van de plaats Linz in Oostenrijk en is ontstaan aan de rand van een grote steengroeve. Het kamp valt onder* ***kampniveau III*** *en behoort daarmee tot de ergste concentratiekampen van het nazisysteem. In Mauthausen vindt geplande vernietiging door arbeid en mishandeling plaats. Voor de meeste gevangenen geldt* ***Rückkehr unerwünscht****, wat betekent dat ze geen kans hebben te overleven. Voordat het transport uit Buchenwald vertrekt, schrijft de kamparts van Buchenwald in een bericht aan de kampleiding dat het op medische gronden noodzakelijk is deze Nederlandse joden van normale schoenen te voorzien omdat er anders tijdens de mars naar Weimar te veel zullen uitvallen. De SS stelt echter geen schoeisel ter beschikking.*
Direct na aankomst in Mauthausen worden de Nederlandse joden in één blok ondergebracht. De volgende dag komen ze terecht in de steengroeve, waar ze op wrede wijze behandeld worden. Volgens een bericht van twee Mauthauser gevangenen [Adam Kuczinski en Ludwig Neumaier] *die later naar Buchenwald komen mogen ze de 148 treden naar de steengroeve niet naar beneden lopen maar moeten ze er zijdelings van afrollen. Daarnaast worden ze gedwongen te zware stenen in looppas naar boven te dragen. Dit alles heeft ernstige verwondingen tot gevolg. Velen van hen begaan zelfmoord door van bovenaf in de steengroeve te springen, alle anderen worden uiteindelijk door de SS de dood in gedreven. Het laatste gebeurt veelal door de mensen in de buitenste ring van de bewakers te drijven waar ze direct neergeschoten worden. Binnen enkele weken sterven alle Nederlandse joden uit het Buchenwald-transport. Hannah Arendt schrijft later over deze groep:*

'Durch Monate hindurch starben sie tausend Tode, und jeder einzige von ihnen hätte allen Grund gehabt, seine Brüder in Auschwitz oder selbst in Riga oder Minsk zu beneiden. Es gibt schlimmeres als den Tod, und die SS hat zu allen Zeiten dafür gesorgt, daß ihre Opfer diese Tatsache niemals vergaßen.[1]'

Max Nebig is de enige van de hele groep die uiteindelijk overleeft, en wel omdat hij in Buchenwald achterblijft. In plaats van de dodelijke spuit die hij daarna [na een willekeurige maagresectie] *zou moeten ontvangen, geeft de* ***Capo*** *(leider) van de ziekenafdeling hem een onschuldig spuitje en laat Nebig op de tbc-afdeling verstoppen. Dokter Eisele komt nooit op deze afdeling omdat hij bang is voor besmettingsgevaar. De tot in het oneindige doorgevoerde bureaucratie van het nazistische kampsysteem zorgt ervoor dat vanuit Mauthausen nog herhaaldelijk gevraagd wordt waar deze laatste gevangene toch blijft. Nebig werkt tot en met februari 1944 op de ziekenafdeling. Door toedoen van Duitse gevangenen komt hij dan in de kleermakerij terecht. Dit is een relatief licht arbeidscommando, waar hij tot aan de bevrijding in 1945 blijft."*

[1] *'Maandenlang stierven zij duizend doden, en elk van hen zou alle reden gehad hebben, zijn broeders in Auschwitz of zelfs in Riga of Minsk te benijden. Er bestaat iets dat erger is dan de dood en de SS heeft er te allen tijde voor gezorgd dat hun slachtoffers dit feit nooit vergaten.' (vertaling K.S.)*" **Kirsten Snijders**, Nederlanders in Buchenwald 1940 - 1945, p. 24 en 25; **Eugen Kogon**, Der SS-Staat, p. 233; 165 en 234 over Max Nebig

"*De Amsterdammers uit Buchenwald strompelden te middernacht Mauthausen binnen. Men liet hen de hele nacht staan. 's Morgens mocht geen der andere gevangenen de barakken uit. Vijftig Amsterdammers werden van onder de douches uit naakt het kamp ingejaagd, tegen de omheining aan die onder een dodelijke stroom stond. De anderen werden in één barak gepropt; daar kreeg de voorman, een Duitse politieke gevangene, Georg Glas, opdracht er voor te zorgen dat na zes weken niemand meer in leven was. Glas weigerde, kreeg ranselstraf en werd in een werkgroep gestopt waarvan de leden als regel snel geliquideerd werden (kameraden wisten zijn leven te redden door hem naar een ander kamp over te plaatsen). Glas werd door een beroepsmisdadiger vervangen. Die had tegen de opdracht geen bezwaar.*
Op de tweede dag na aankomst werden de Amsterdammers naar de steengroeve gedreven. Bijna tweehonderd treden leidden de diepte in. Zij mochten van de ruwe trap geen gebruik maken maar moesten langs de uitgehouwen rotswand omlaag klauteren. Enkelen vielen te pletter. De overigen kregen beneden twee aan twee een draagstel op de schouders, op dat draagstel werd een loodzwaar rotsblok gelegd. In een lange rij en in looppas moesten zij die last naar boven dragen. Sommige rotsblokken tuimelden omlaag en verbrijzelden de voeten van één of meer dragers. Dan knalden schoten. Wie levend boven kwam, werd onmiddellijk weer naar de bodem van de groeve gejaagd om een nieuw rotsblok te halen. Elke minuut werd een marteling, boordevol doodsangst.
Zo ging het door, uur na uur.

Velen, aldus het Duitse verslag dat wij volgen[1], pleegden al die eerste werkdag zelfmoord door zich van de rand van de groeve te pletter te werpen.
'Op de derde dag zette de SS de 'poort des doods' open: met vreselijke ranselpartijen werden de Joden over de lijn der bewakers gejaagd waarna zij van de wachttorens uit met machinegeweren in hele groepen neergeschoten werden. De dag daarna was het niet meer af en toe één Jood die in de diepte sprong, maar zij gaven elkaar de hand en de eerste trok negen of zelfs twaalf kameraden met zich mee'.

[1] *Dr. Eugen Kogon die in Buchenwald gevangen zat, vernam deze bijzonderheden persoonlijk van twee politieke gevangenen uit Mauthausen, een Pool en een Duitser, die korte tijd later naar Buchenwald overgeplaatst werden.* [Vgl. **Eugen Kogon**, Der SS-Staat, p. 233 en 234]

*Nog in juni arriveerde een tweede groep van ongeveer driehonderd Joden uit Amsterdam in Mauthausen, in de herfst een derde groep van ruim honderd Joden uit Enschede en een vierde van ca. zeventig uit Arnhem en de Achterhoek. Al die groepen waren opgepakt als represaille voor sabotagedaden waar zij part nog deel aan hadden. Zij die er toe behoorden, werden even snel afgemaakt als de Amsterdammers. Van diegenen uit de Amsterdamse groepen die begin september '41 nog in leven waren, werden overigens bijna honderd niet in Mauthausen vermoord, maar door vergassing om het leven gebracht in **Schloss Hartheim** bij Linz - een kasteel dat ingericht was om zwakzinnigen en andere ongeneselijk zieken van het leven te beroven.*

Cijfers omtrent de aantallen Joden die in Mauthausen nog in leven zouden zijn, werden wekelijks aan de Duitse autoriteiten in Den Haag doorgegeven. [...] *Van week tot week konden zij allen een statistiek des doods volgen: zeshonderd-negen-en-dertig Nederlandse Joden in Mauthausen op 23 juni '41 - acht op 28 december.*
Ook van die acht is niemand teruggekeerd." **Dr. L. de Jong**, deel 4, p. 831 en 832

"*'Mauthausen' werd het symbool van onmenselijke terreur – 'Mordhausen' was er een beter term voor, vond men. Dat opzending naar dat kamp aan een doodvonnis gelijk stond, was iets wat elke Jood op zijn minst* ***vrezen*** *moest*." **Dr. L. de Jong**, deel 5, p. 538

Melk

"*Inderdaad, in het Mauthausen-complex was nog minder voedsel dan elders en er moest, met name in* ***Aussenkommandos*** *als Melk en Ebensee waar de gevangenen ingezet waren bij de aanleg van enorme tunnelcomplexen voor de vervaardiging van* ***V****-wapens, buitensporig hard worden gewerkt. In het* ***Revier*** *van het hoofdkamp Mauthausen, waar de Kapo's de zieken in de regel aan hun lot overlieten, kwam regelmatig kannibalisme voor, 'spierpartijen van de bovenarmen en van de dijbenen, maar ook de lever en de milt werden uit de nog ademende slachtoffers gesneden en in nog warm-rauwe toestand snel door de daders verorberd.' 'Er werd', schreef de arts Cohen [*] die uit het* ***Stammlager*** *van Auschwitz via Mauthausen in het* ***Aussenkommando****-Melk was beland, 'honger geleden, zoals ik nog niet had meegemaakt. Ik*

vulde mijn 'menu' aan met gras, jonge uitgelopen dennetakken, houtskool, bruinkool, enz.' 'De honger', aldus Nico Wijnen over de situatie in maart en april '45, 'tart iedere beschrijving. Onze ***Portion*** *bestond uit de aardappelschillen van de achtienhonderd bewakers, gekookt in water met een handjevol zout, waar zo nu en dan wel eens een balletje vet in dreef, voor de achttienduizend gevangenen. Van de 'soep' kregen we 3/4 liter; als er een stuk of vier aardappelschillen in de soep zaten, was het veel. Daarbij een zesde brood per dag' - dat één-zesde deel van een brood werd later in april één-achtste doordat enkele bakkerijen die aan het Mauthausen-complex brood moesten leveren, waren uitgevallen.*
Door de gevangenen in Ebensee en Melk werd, evenals door de gevangenen in de ***Waldlager*** *bij Kaufering, in dag- en nachtploegen gewerkt, hetgeen voor de nachtploegen vooral in de vorstperiode een verschrikking was. 'Stelt u zich voor', zo vertelde Cohen enkele jaren na de bevrijding, 'van 's avonds half elf tot 's morgens zessen steeds maar buiten zijn terwijl het vroor dat het kraakte, terwijl je natuurlijk niets te drinken had, want dat was toch overbodig, en terwijl je practisch geen kleren aan had.*
Tragisch was het vechten dat je daar voortdurend deed. Je moest steeds weer van voren af beginnen. Het werk was er onmenselijk zwaar. Grote lange ijzeren staven of rails (ik weet niet wat het waren, in iedere geval waren ze verschrikkelijk zwaar) moesten wij met vijf gevangenen door de grotten slepen - je schouders gingen er kapot van. Op het laatst kon je niet meer tillen, maar ze sloegen je net zo lang tot je toch weer verder kon. Je bezweek er bijna onder, maar je bezweek nog net niet' - merkwaardig was, dat er, aldus Cohen, in Melk geen verschil werd gemaakt tussen Joden en niet-Joden (Joden hadden er niet een gele driehoek op hun kampkleding). De gevangenen-hiërarchie bestond in dit kamp uit Fransen, 'en ik kan niet zeggen dat zij beter waren dan de Polen, echt niet. Ze gapten net zo hard.' " **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 858 en 859
[***** Vgl. **Eli Cohen**, Beelden uit de nacht, Kampherinneringen, 1992 Baarn, p. 134 - 154]

Monowitz

"De kern van het complex dat de ***IG Farben*** *bij Monowitz wilde bouwen, werd gevormd door een grote fabriek voor kunstrubber (****Buna****) en een voor synthetische benzine maar er moesten ook o.m. een gasfabriek en een electrische centrale verrijzen. Voor de vervaardiging van de synthetische benzine was steenkool nodig; die zou gedolven worden in naburige mijnen: Fürstengrube en Janina. Tot de bouw van het complex werd eind '40 besloten en een van de factoren die daarbij een rol speelde, was een toezegging van Himmler (een van de leidende figuren uit het* ***IG Farben****-concern was lid van Himmlers* ***Freundeskreis*** *en de* ***IG Farben*** *heeft aan de door deze kring bijeengebrachte fondsen 100 000* ***Rm*** *bijgedragen) dat bij de bouw van het complex te Monowitz (waarbij, onder supervisie van de* ***Deutsche Ausrüstungswerke GmbH*** *meer dan 200 aannemersfirma's ingeschakeld werden) beschikt kon worden over gevangenen uit Auschwitz. In oktober '41 waren bij de bouw in totaal 2 700 arbeidskrachten betrokken, onder hen 1 300 gevangenen uit Auschwitz. Die gevangenen moesten toen dagelijks naar het complex heen en weer lopen, een afstand van 7*

kilometer. Velen hunner konden, met name in de strenge winter '41-'42, de marsen en het werk op de bouwplaatsen niet doorstaan. Begin '42 werd toen op kosten van de ***IG Farben*** *een concentratiekamp bij Monowitz gebouwd (Auschwitz III). De toestanden waren daar nauwelijks beter dan in Auschwitz I en II en hoewel de* ***IG Farben*** *voor eigen rekening de gevangenen in de middagpauze enig extra voedsel gaf en ook soms extra kleding liet uitreiken, raakten van de vele duizenden gevangenen die successievelijk naar Monowitz gezonden werden, onder hen ook talrijke Nederlanders (in de zomer van '44 werkten in Monowitz ca. tienduizend gevangenen), velen zo verzwakt dat zij, voorzover zij niet ter plaatse stierven, in hun barakken of in de z.g. ziekenafdeling van Monowitz aan selecties ten offer vielen: zij werden dan naar Auschwitz II (Birkenau) getransporteerd en daar vergast. In totaal zijn in de jaren '42 t.e.m. '44 ca. achtduizend gevangenen uit Monowitz slachtoffer geworden van de vergassingen en ruim zestienhonderd zijn in Monowitz gestorven."* **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 107 en 108

"[...] Het 'eerste' kamp schijnt uit niet meer dan zeven barakken bestaan te hebben, maar in de zomer van '42 kreeg een Nederlandse aannemersfirma, de fa. Gebr. Plasman uit Enschede, opdracht, het aantal barakken tot 35 uit te breiden. De eigenlijke bouwwerkzaamheden werden, schijnt het, grotendeels door gevangenen verricht en dat gebeurde, onder verantwoordelijkheid van ***SS****'ers, in het moordende tempo dat bij de opbouw van elk nieuw kamp gebruikelijk was. Voor de uitbreiding werden uit Auschwitz in oktober '42 Joodse gevangenen uit alle andere concentratiekampen die toen in opdracht van Himmler naar Auschwitz (en Maidanek) op transport gesteld waren, naar Monowitz overgebracht waar in die tijd nog maar tweehonderd gevangenen in leven waren. Van die 'nieuwe' Joodse gevangenen kwamen kleine groepen uit Dachau, Gross-Rosen, Neuengamme en Ravensbrück (in de* ***Aussenkommandos*** *van dit* ***Frauenlager*** *zaten ook mannelijke gevangenen), grotere groepen uit Buchenwald en Sachsenhausen; in totaal werden het er ca. duizend, van wie ruim driehonderd (onder wie dr. Benedikt Kautsky [...]) uit Buchenwald afkomstig waren. Aan die duizend werden in Auschwitz ca. driehonderd Tsjechische en driehonderdeen-en-vijftig Nederlandse Joden toegevoegd; gevangenen-gezagsdragers werden hun uit Auschwitz meegegeven: Duitse 'groenen' en 'zwarten', en een aantal Polen.* ***Lagerältester*** *werd een Duitse misdadiger die 23 maal veroordeeld was, een 'zwarte'; hij heeft honderden verzwakte gevangenen doodgeslagen of doodgetrapt. De eerste weken in Monowitz waren een verschrikking en voor sommige gevangenen, vooral voor de vakarbeiders onder hen, werd de situatie pas iets minder catastrofaal toen zij van midden november af bij de bouw van de* ***Buna****-fabriek ingeschakeld werden en daarbij onder leiding kwamen van Duitse* ***Kapo****'s en* ***Vorarbeiter****, een man of tweehonderd, die uit Sachsenhausen naar Monowitz overgeplaatst waren en onder wie zich talrijke politieke gevangenen bevonden die de Joden zoveel mogelijk trachtten te beschermen; bij die politieke gevangenen was ook een Nederlander, J. Snellen van Vollenhoven, die in maart '41 gearresteerd was op verdenking dat hij naar Engeland wilde ontkomen; hij werd in Monowitz* ***Kapo****, later* ***Oberkapo****, van een*

van de Kommandos. 'Wij dweepten met hem', verklaarde na de oorlog een der Joodse gedeporteerden, Elkan Speyer. 'Ik heb nooit anders dan goeds van hem gehoord en ook nooit gezien dat hij mensen sloeg.'
Intussen konden personen als Snellen van Vollenhoven aan het systeem dat duizenden Joden te gronde deed gaan (d.w.z. deed sterven in Monowitz of afgevoerd deed worden naar de gaskamers van Birkenau) niets wijzigen; even machteloos waren, in wezen, de monteurs van de fa. Plasman, 'allemaal prachtkerels' schrijft Kautsky, 'die voor hun landgenoten in het kamp al het denkbare ondernamen.' Telkens wanneer meer dan 5 % van de gevangenen in Monowitz ziek gemeld was, d.w.z. continu (want in elk winterhalfjaar lag meer dan 10 % van de gevangenen in de ziekenbarakken, in elk zomerhalfjaar ca. 7 %), dreigde er een selectie.[1] [p. 815]

Weer vielen, schijnt het, onder de Nederlandse Joden de slachtoffers het snelst; wij weten althans dat van de driehonderdtien uit Buchenwald afkomstige Joden na vijf maanden nog ca. honderdtien in leven waren, maar van de driehonderdeen-en-vijftig uit Nederland gedeporteerden leefde er toen nog maar één, en de groep die daarna kwam (uit het Westerbork-transport van 26 oktober), was, aldus de ene overlevende, 'binnen een maand dood'; die groep telde vermoedelijk tweehonderdvier-en-twintig gedeporteerden. Op hen volgden nòg drie groepen uit de eerste groep transporten uit Nederland (zeven-en-zeventig gedeporteerden uit het Westerbork-transport van 30 november '42, de zestien verplegers uit het Apeldoorn-transport van 20 januari '43 en vermoedelijk zeven-en-vijftig gedeporteerden van het laatste Westerbork-transport uit de eerste groep: 23 februari '43) en twee uit onze tweede groep (ca. tweehonderddertig gedeporteerden uit het transport van 21 september '43, honderdnegen-en-zeventig uit dat van 5 maart '44).
Wij nemen aan dat, naar verhouding, van de tweede helft van '43 af minder gevangenen in Monowitz bezweken zijn: de algemene omstandigheden werden er, hoe ongunstig zij ook bleven, minder barbaars dan in '42 en in het eerste halfjaar van '43; daartoe droeg bij dat de Lagerälteste door een andere 'zwarte' vervangen was die met matiging optrad, en dat de meeste appèls waren komen te vervallen; bovendien kregen de gevangenen vaak (maar lang niet altijd!) enige hulp van arbeiders die bij de bouw van de fabrieken voor kunstrubber en synthetische benzine ingeschakeld waren (precies als in Blechhammer bloeide in Monowitz de ruilhandel tussen gevangenen en burgers[1] [p. 816]) - dat alles neemt niet weg dat vooral tot in de zomer van '44 talrijke gevangenen bezweken of aan selecties ten offer vielen[2] [p. 816]; de Wind vernam in Auschwitz dat van de bijna tweehonderddertig gedeporteerden uit het transport van 21 september '43 'na vijf weken al twintig dood' waren, 'en', zo werd hem gezegd, 'dat zal wel steeds sneller gaan, want iedereen is uitgeput en heeft wonden.'

De nieuwe fabriek voor synthetische benzine werd begin '44 in bedrijf gesteld en in april voor de eerste maal door de Amerikaanse luchtmacht gebombardeerd; op 20 augustus '44 kwamen bij een nieuw bombardement dertig Joodse gevangenen om en werden er ca.

driehonderd gewond; evenmin als in Blechhammer mochten zij in Monowitz gebruik maken van de betonnen schuilkelders."

*[1] [p. 815] Die 5 %-regeling was getroffen in overleg met de directie van de IG Farben die er niet voor voelde, het 'huurbedrag' voor niet-valide arbeiders aan de **SS** te voldoen; aan directielieden die Monowitz bezochten, was zo goed als zeker bekend dat in Birkenau Joden vergast en verbrand werden, men kon althans van Monowitz uit de schoorstenen der Krematoria zien roken en er vaak de lucht van verbrand vlees ruiken.*
[1] [p. 816] Met het transport uit Westerbork van 8 februari '44 kwam een Jood uit Leeuwarden mee die enkele goudentanden en een platina-tand had. 'Ik raadde hem aan', aldus Elkan Speyer, 'slim te zijn en die tanden uit te laten trekken en te verkopen. Hij heeft dat gedaan en heeft twee maanden van zijn tanden geleefd.'
[2] [p. 816] De verzetsgroep die in die tijd in Monowitz tot stand gekomen was, slaagde er vele malen in, de nummers van geselecteerde Joden van wie zij wist dat zij vóór hun deportatie illegaal werk verricht hadden, van de selectielijst te schrappen; dit betekende overigens steeds dat hún nummers door die van andere gevangenen vervangen werden. **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 814 - 817

[Hans Frankenthal (geb. 1926, ovl. dec. 1999) was van begin maart 1943 tot 18 januari 1945 als Joodse gevangene in het kamp Monowitz geplaatst. Hij heeft deze tijd in Monowitz beschreven in '***Hans Frankenthal***, *Verweigerte Rückkehr, Erfahrungen nach dem Judenmord*, Frankfurt am Main 1999, p. 50 - 82'. Eens heeft hij in Monowitz het schaarse voedsel aangevuld met het vlees van de herder van Lagerkommandant Schwarz, zie p. 69 en 70 '*Der Hund des Kommandanten*'. Ook met het verzet in Monowitz is Hans Frankenthal in contact gekomen, p. 70 - 74 '*Erste Kontakte zum Widerstand*' en '*Der Widerstand*'. Na de oorlog heeft hij een slagerij gerund en veehandel bedreven.]

Mühlenberg (Hannover-Mühlenberg)

"Het bijkamp Hannover-Mühlenberg hoort tot de laatste bijkampen van het concentratiekamp Neuengamme. Gevangenen werden daar eerst vanaf 3 februari 1945 ondergebracht.[1] De voorgeschiedenis van deze actie begon in april 1944 met de inrichting van het buitenkamp Laurahütte, dat onder Auschwitz-Monowitz ressorteerde. De gevangenen moesten daar kanonnen voor de Rheinmetall-Borsig AG vervaardigen. De in Laurahütte gemonteerde geschuttype werd ook bij de Hannoverschen Maschinenbau AG (Hanomag) in Hannover gebouwd, wat vermoedelijk de achtergrond voor de verplaatsing van de gevangenen naar Hannover-Mühlenberg was.
De door het oprukken van het Rode Leger noodzakelijke evacuatie van het bijkamp Laurahütte gebeurde op 23 januari 1945. De gevangenen werden in spoorwagen verladen en

kwamen zes dagen later in Mauthausen aan. Tijdens de rit zullen 134 gevangenen zijn overleden, de anderen werden door de omstandigheden sterk verzwakt. De gevangenen bleven een dag in het stamkamp Mauthausen en werden daarna in een buitenkamp van Mauthausen naar Gusen II verplaatst. Daar werden op 31 januari 500 gevangenen uitgezocht, die nog tot werk in staat te zijn schenen, en een dag later op transport gesteld; zij bereikten Hannover op 3 februari.
De gevangenen werden in een door prikkeldraad afgescheiden bereik ondergebracht in het 'kamp voor de civiele arbeider'. Het kamp Mühlenberg ligt aan de zuidwestelijke stadsrand van Hannover. Dit kamp bestond sinds 1942 en herbergde in z'n geheel in doorsnee 3000 dwangarbeiders. De meesten van hen waren ingezet bij de firma Hanomag. Het omheinde gedeelte van het kamp bestond uit negen barakken, die toen de gevangenen er aankwamen zeer vervuild waren. In vier van de barakken werden de 500 gevangenen ondergebracht. Twee barakken bleven vooreerst leeg, in de anderen bevonden zich de ziekenblok, de keuken en de kampschrijfkamer. Het kamp was zeer smal en eng, waardoor het appél tussen twee barakken moest worden gehouden en er slechts twee wachttorens waren.[2]
Na de aankomst maakten de KZ-gevangenen de barakken klaar, waarin tevoren de dwangarbeiders waren ondergebracht. Pas na tien dagen begon de arbeid in de productie. Om tot de fabriek te komen, moesten de gevangenen een voettocht van rond 3 km afleggen. De arbeid gebeurde in twee ploegen van telkens 250 gevangenen. De dagploeg werkte van 6 tot 18 uur, de nachtploeg van 18 tot 6 uur. De wisseling van de ploegen gebeurde wekelijks. De arbeid bestond, zo als in Laurahütte, in de vervaardiging van 12,8 cm kanonnen - vermoedelijk voor de Rheinmetall-Borsig AG. Een directe tewerkstelling voor de Hanomag kan niet eenduidig worden bewezen. Geïnstrueerd werden de gevangenen door civiele voorarbeider. Maar de SS patrouilleerde binnen de werkhal en voerde drastische bestraffingen door.
472 van de 500 in Hannover-Mühlenberg opgesloten gevangenen waren Joden, daarvan 221 Polen, 111 Hongaren, 43 Fransmannen, 27 Nederlanders, 23 Duitsers, 18 Belgen, negen Staatloze, zeven Slowaken, vijf Tsjechen, vier Roemenen, twee Italianen alsook een Turk en een Griek. Erbij kwamen 19 politieke gevangenen, negen van hen waren Franse verzetsstrijders, vijf waren rijksduits en acht waren criminele rijksduitse gevangene.[3]
Commandant van het buitenkamp Laurahütte als ook van het kamp Hannover-Mühlenberg was SS-Oberscharführer Walter Quakernack. Niet alleen Quakernack maar ook vale van de bewakers - onder hen 40 tot 50 mariniers onder leiding van marineonderofficier Adamczyk[4] - blonken uit door hoge bereidheid tot geweldpleging. Zo berichtte de toenmalige gevangene Abram Rosenberg: 'Ik weet, dat een aantal van misdrijven met dodelijke afloop in het kamp bij Hannover zijn voorgekomen. Er werden haast dagelijks een tot drie gevangenen omgebracht, die door ondervoeding niet meer tot werk in staat waren.'[5] Ten minste 79 gevangenen overleefden deze omstandigheden niet en stierven tijdens de twee maanden, die dit buitenkamp bestond.

Zo als de andere buitenkampen in de buurt van Hannover werd dat kamp in Mühlenberg op 6 april 1945 ontruimd. De gevangenen begonnen aan de evacuatiemars [ca. 70 km] naar het KZ Bergen-Belsen, waar zij op 8 april aankwamen. Talrijke gevangenen, die op de weg uitgeput ineenzakten, werden van de SS-bewakers doodgeschoten. Rond 100 zieke en niet tot de mars in staat zijnde gevangenen bleven vooralsnog in Mühlenberg achter. Van hen werden rond 50 in het kamp doodgeschoten, voordat ook de resterende gevangenen met vrachtwagens naar Bergen-Belsen werden gebracht.[6]
Commandant Walter Quakernack werd na de oorlog in een procedure van de Britse krijgsraad ter dood veroordeeld en in de strafinrichting van Hameln opgehangen.[7] *1981 veroordeelde de arrondissementsrechtbank Hannover de voormalige SS-leider van een rot Friedrich Wilhelm Rex tot een gevangenisstraf van zes jaar, maar wegens geestelijk of lichaamelijk onvermogen moest hij die straf niet ondergaan. De medebeklaagde toenmalige SS-leider van een rot Alfred Grams werd vrijgesproken.*[8] *1978 richtte de stad Hannover op het terrein van het toenmalige buitenkamp een gedenksteen op. Sedert 1982 bevindt zich de stenen plaat in de buurt van de toegang van de nabij gelegen Dietrich-Bonhoeffer-Kirche.*[9]

Aanmerkingen
[1] *Rolf Keller, Das KZ Mühlenberg: Auschwitz in Hannover, in: Rainer Fröbe u. a., Konzentrationslager in Hannover. KZ-Arbeit und Rüstungsindustrie in der Spätphase des Zweiten Weltkrieges. 2 Bde., Hildesheim 1985, Bd. 2, S. 407 - 491, hier: S. 445. Die wichtigste Quelle für das Lager bildet der Prozess vor dem Landgericht Hannover gegen Friedrich Wilhelm Rex und Alfred Grams, in: Nieders. HStA Hannover, Nds. 721 Hannover acc. 97/99, Nr. 29, Bde. 1 - 84.*
[2] *Keller, KZ Mühlenberg, S. 452 ff.*
[3] *Veränderungsmeldung des KZ Mauthausen, Nebenlager Gusen, 6.2.1945, in. FZH, Hans-Schwarz-Nachlass, 13-6-13.*
[4] *Vermerk der Staatsanwaltschaft beim Landgericht Hannover über Ermittlungen gegen Erhardt Jacobi vom Juli 1975, in: Nieders. HDtA Hannover, Nds. 721 Hannover acc. 90/99, Nr. 181.*
[5] *Aussage Rosenberg, in: ebenda.*
[6] *Herbert Obenaus, Die Räumung der hannoverschen Konzentrationslager im April 1945, in: Fröbe u. a., KZ in Hannover, Bd. 2, S. 493 - 544.*
[7] *Die Unterlagen de Prozesses sollten sich eigentlich im Public Record Office unter der Signatur WO 235/152 finden; die Akte gilt jedoch derzeit als verschollen. Die Bestätigung, dass Quakernack am 11.10.1946 hingerichtet wurde, findet sich in: Nieders. HStA Hannover, Nds. 721 Hannover acc. 90/99, Nr. 181.*
[8] *Nieders. HStA Hannover, Nds. 721 Hannover acc. 97/99, Nr. 29, Bde. 1 - 84.*
[9] *Arbeitsgemeinschaft Neuengamme e. V. (Hrsg.), Gedenkstätte für die Opfer des KZ Neuengamme und seiner Außenlager, Hamburg 200, S. 157."*
Marc Buggeln in **Benz/ Distel**, Der Ort des Terrors, Bd. 5, p. 440 - 443

Neuengamme

"*Het 'Klinkerwerk' werd tussen 1940 en 1942 door gevangenen van het KZ Neuengamme opgericht. Een tussen de SS en de stad Hamburg gesloten contract zag voor, dat hier stenen voor de geplande 'Führergebouwen' aan het oever van de Elbe in Altona zouden geproduceerd worden.*
Vooraf was hier alleen een kleine steenbakkerij aan de Neuengammer huijsdijk, waar eind 1938 eerste gevangenen uit Sachsenhausen gehuisvest werden. Zij moesten in de oude steenbakkerij werken en met de oprichting van het kamp beginnen.
[...]
In de kleiput, een van de meest gevreesde kommandos, moesten 600 of meer gevangenen werken. Zij stonden in de modder en moesten de zware klei in de lorries scheppen.
Andere gevangenen schoven de tonnen zware vracht uit de put. Dagelijks elf tot twaalf uren moesten zij dit zware werk doen.
Zij werden door SS-mannen en kapo's met slagen en chicanes aangedreven. Zonder de nodige voeding en bescherming tegen het weer waren de mannen vlug uitgeput.
[...]
Van 1940 tot 1942 waren tot 1.600 gevangenen ingeschakeld bij het verbreden van de Dove-Elbe en bij de bouw van het zijkanaal naar de baksteenfabriek.
Deze commando's, 'Elbe I' en 'Elbe II', behoorden net zoals de kleiput tot de dodencommando's in Neuengamme. Hier vernietigde de SS honderden gevangenen door arbeid.
Het uitgraven gebeurde voor het grootste deel met schoppen. De gevangenen moesten de modder met kruiwagens en lorries in looppas wegvoeren.
[...]
Tegen het eind van de oorlog liet de SS het kamp ontruimen, om de bevrijding van de gevangenen te verhinderen. De zieken en zelfs de stervenden werden naar het KZ Bergen-Belsen en naar Sandbostel getransporteerd.
De gevangenen, die nog in staat waren te werken, werden naar Lübeck getransporteerd en daar op schepen verplaatst. Op 3 mei 1945 werden die voor Neustadt (Holstein) liggende en niet gekentekende schepen door Engelse vliegtuigen gebombardeerd, omdat men ze voor troepentransportschepen hield.
Bij de schipbreuk van de 'Cap Arcona' en de 'Thielbek' zijn rond 7.000 gevangenen gestorven."
Bron: **Ehresmann/ Eschebach/ Garbe/ Kaienburg/ Kooger**, KZ-Gedenkstätte Neuengamme, p. 37, 45, 48, 49

"*Ziet, deze* [gedenk]*steen* [voor de Nederlandse slachtoffers uit Putten] *zal ons een teken zijn Deze steen werd hier* [in het voormalige KZ Neuengamme] *opgericht ter nagedachtenis aan meer dan 600 Nederlandse mannen van 15 jaar en ouder. Zij werden het slachtoffer van een razzia, die gehouden werd in opdracht van de bevelhebber van de Duitse weermacht in Nederland, op zondag 1 oktober 1944, in het dorp Putten in de regio Veluwe.*

Op maandag 2 oktober 1944 werden ze weggebracht naar het kamp Amersfoort. Vandaar werden ze naar het concentratiekamp Neuengamme getransporteerd. Slechts 49 van hen zijn naar hun vaderland teruggekeerd. De anderen zijn hier of elders in Duitsland omgekomen. Stichting 'Oktober 44' Putten, Nederland"
Bron: **Ehresmann/ Eschebach/ Garbe/ Kaienburg/ Kooger**, KZ-Gedenkstätte Neuengamme, p. 57

Oranienburg

"*Midden maart '45 werden de fabrieken en opslagplaatsen van het bij het kamp Sachsenhausen gelegen stadje Oranienburg gebombardeerd. Bij die gelegenheid werden de buizen van de drinkwatertoevoer en die van de riolering van het kamp Sachsenhausen vernield, 'inderhaast geslagen pompen leverden', aldus een Nederlandse politieke gevangene, 'uitsluitend water voor de steeds schaarser wordende maaltijden. Van wassen kwam niets meer terecht en voor de toiletten kwamen allerprimitiefste latrines.' Begin april werden de werkplaatsen van Sachsenhausen en van de grootste daarbij gelegen* ***Kommandos****: de z.g.* ***Klinkerwerke*** *(een fabriek waar men eerst bakstenen had vervaardigd en vervolgens granaten), door bommenwerpers aangevallen. Omstreeks zeshonderd gevangenen kwamen hierdoor om het leven.*" **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 804
[In **Benz/ Distel**, Der Ort des Terrors, deel 3 worden vier kampen van Oranienburg beschreven: **Monika Knop**, Oranienburg (Auer), p. 241; **Franziska Jahn/ Niklaas Machunsky**, Oranienburg (Heinkel-Werke), p. 245; **Christel Trouvé**, Oranienburg (Klinkerwerk), p. 248 en **Thomas Irmer**, Oranienburg ("Kommando Speer"), p. 254.]

Sachsenhausen

In de zomer van 1936 werd ermee begonnen het **concentratiekamp Sachsenhausen** aan de stadsrand van het stadje Oranienburg op te richten. Op 12 juli 1936 kwamen de eerste 50 gevangenen uit Esterwegen in Oranienburg aan. Zij moesten eind juli de eerste bomen rooien. In december waren 18, eind 1937 in totaal 53 barakken in het gevangenenkamp gereed.
Juni 1938 werden in één klap 6000 gevangenen in het kamp geplaatst. Het werd er zo benauwd, dat de SS 18 verdere barakken liet oprichten. Na de rijkspogromnacht in november 1938 pakte er de kampleiding tijdelijk ook nog 6000 [Aktions-]Joden opeen. [Over 'Aktionsjuden' zie **Benz**, Mitglieder der Häftlingsgesellschaft auf Zeit "Die Aktionsjuden" 1938/39, Dachauer Hefte 21, p. 179 - 196.]
Sedert oorlogsbegin diende het KZ Sachsenhausen tevens als executieplaats van de Gestapo (Geheime Staatspolizei).
Vanaf begin 1940 was in het KZ Sachsenhausen een klein crematorium in bedrijf.
In het voorjaar van 1941 begon in Sachsenhausen de eerste stelselmatige massamoordactie van het concentratiekamp-systeem.

Herfst 1941 vond tenminste een proefvergassing van dertig gevangenen door een vrachtauto in het KZ Sachsenhausen plaats.
Op 2 mei 1942 werden 71 Nederderlandse leden van de Orde Dienst (OD) in de Industriehof van het KZ-complex Sachsenhausen doodgeschoten.
Vanaf 1944 werd de stad Oranienburg door enkele bomaanvallen geraakt, bij honderden kwamen ook gevangenen om het leven.
In maart/ april '45 laat de SS alle akten en kaartregisters vernietigen.
In de nacht van 21 april '45 werd begonnen het hoofdkamp te ruimen. Rond 33 000 gevangenen uit het hoofdkamp en de naburige bijkampen moeten te voet het kamp verlaten. [Details over deze dodenmars zie: Daniel Blatman, Die Todesmärsche 1944/ 45, p. 275 - 279].
Op 22/ 23 april '45 werden 3000 zieke en uitgeputte gevangenen door Russische en Poolse troepen bevrijd.
Gegevens uit: **Hermann Kaienburg** in **Benz/ Distel**, Der Ort des Terrors, Band 3, p. 17 - 67.

"*Op 20 april werd bevel gegeven dat alle gevangenen, naar nationaliteiten ingedeeld, in groepen van vijfhonderd Sachsenhausen moesten verlaten, [...]*
In de middag van de 22ste bleek dat de laatste ***SS****'ers verdwenen waren. Enkele uren later verschenen zes Russische militairen en wie van de gevangenen zich nog kon bewegen, ging hun tegemoet, sommigen hinkend op krukken, anderen kruipend op handen en voeten - Sachsenhausen was bevrijd*." **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 1188 en 1189

Sakrau

"*Het is drie uur 's nachts, zaterdagnacht de achttiende oktober, als de trein uiteindelijk stilstaat op het door helle schijnwerpers verlichtte rangeerterrein van het station Kosel in Opper-Silezië, ver ten zuiden van Breslau. Van alle kanten wordt op de reeds bekende schreeuwtoon het bevel rondgeslingerd: 'Männer aussteigen! Los schnell!' Alle mannen tussen de vijftien en vijfenvijftig moeten uit de trein. Als ze niet vlug genoeg gaan worden ze eruit geslagen. Tijd om afscheid te nemen van het gezin of de zieken die in de trein moeten blijven is er niet. In enkele minuten is het voorbij. Verblind door het licht blijven de mannen achter. De trein rijdt verder met de verblufte en wenende vrouwen, kinderen, ouderen en zieken die voor het Duitse Rijk geen arbeidswaarde vertegenwoordigen en dus nutteloos worden geacht. 'Westerbork-Auschwitz nicht abhaken' staat op het bordje dat aan de laatste wagon bungelt. Wat dat betekent zal de wereld eerst veel later weten. Op dat moment weten nog de achterblijvers nog zij die nog in de trein zitten, dat dit de rechtstreekse weg naar de gaskamers is. Wat de achterblijvers ook niet weten is dat ze juist in de zogenaamde 'Kosel-periode' hier zijn aangekomen, de periode waarin de gezonde mannen voor werkkampen worden bestemd en hier in Kosel van de andere worden gescheiden, om van hieruit naar een paar selectiekampen te worden overgebracht, en van daaruit dan weer te worden verdeeld over een aantal kampen waar meestal zwaar werk en weinig voedsel op hen zal wachten.*
Met de trein gaat ook de bagagewagen mee. Gelukkig prijs ik mezelf dat ik althans de dekens en mijn koffertje heb gered.

Aan de overzijde van het rangeerterrein moeten we in groepjes van circa veertig man gehurkt wachten tot we verder worden gestuurd. De veelal reeds gedeukte koffers dienen als zitplaats. Duitse bewakers in blauw uniform, dezelfde die ons de trein uitjoegen, staan om ons heen. Tot acht uur zitten we in de motregen. Dan komt, met een aantal vrachtwagens, de Hauptsturmbannführer (kolonel) Lindner, smetteloos gekleed in een lange groene SS-jas, de zwarte pistoolholster zoals gebruikelijk aan de zwarte koppelriem, zwarte rijlaarzen en de omhoogwijzende pet met het doodshoofd-embleem. Groep na groep moet onder gebrul, gedreig en geduw op de vrachtwagens klimmen en wordt dan, naar het lot het wil, vervoerd naar hetzij het doorgangskamp St.-Annaberg of naar Sakrau, beide op korte afstand van Auschwitz gelegen."
[P. 26:] "*Zwangsarbeitslager Sakrau is een klein naargeestig kampje onder hoge, zwiepende, kale bomen, gelegen op een klein heuvel. De verveloze, bruinachtige barakken staan om een miezerig grasperkje heen.* [...]
In het kamp aangekomen wordt onmiddellijk alles wat voor Volk, Vaterland und Lagerführer van belang kan zijn uit de bagage gelicht. De burgemeester van het anderhalve kilometer verderop liggende dorpje Sakrau kan klaarblijkelijk ook nog wel wat gebruiken, want hij fouilleert elke gevangene persoonlijk aan den lijve. [...] *Er zijn tweehonderd nieuwe bewoners met de auto's aangekomen. Die kunnen allemaal in één barak, want elk van de drie barakken voor doorgaande personen bevat tien kamertjes, elk voor twintig man, telkens vijf aan weerszijden van een donkere gang.* [...]
[p. 27:] *Alle voorgaande bewoners zijn klaarblijkelijk vertrokken. Op de staf na is het kamp leeg. Voor elke van de nieuw aangekomenen is een bed beschikbaar.* [...]
[P. 28 en 29:] *Bij het eerste appèl deelt Hadda* [de kampoudste] *ons mede dat we in dit kamp gekomen zijn om te werken. Doen we behoorlijk ons best, dan zullen we het er niet slecht hebben, wie weerspannig is wacht echter verderop Auschwitz, en wie daar terechtkomt komt er alleen door de schoorsteen weer uit. Dat hoort tot de harde, hier geaccepteerde feiten.*
[...]
[P. 30:] *Dat in Sakrau, in elk geval in de tijd* [18-10-1942 tot 21-11-1942] *dat ik er was, weinig werd geslagen zal mede een gevolg zijn van het feit dat slechts weinigen het kamp uitgingen om buiten te gaan werken. In Sakrau kwam dat werk op de tweede plaats. Het was een doorgangskamp, waarvan de bewoners slechts kort daar zouden blijven. Het was een reservoir waaruit zou worden geput om arbeidskrachten naar elders, naar andere kampen te dirigeren.*
[P. 31 en 32:] *Het weinige werk dat in Sakrau buiten de poorten van het kamp gedaan moest worden was in het algemeen wel zwaar. Het om een of andere reden opbreken van een smalspoortje, dat de week daarvoor juist gereed was gekomen, diende in zulk een tempo te geschieden dat één dag werken aan dat project voldoende was om een normaal mens voor een aantal dagen amechtig aan bed te kluisteren. Telkens moest met een man of vier tussen de beide rails van een railsectie staande die sectie met biels en al uit de zuigende modder worden getrokken, de beide rails met de biels op de schouder worden getild en dan, 'los Mensch, marsch, marsch', onder gevloek en gedreig van de Volksduitse opzichter een heuvel worden opgedragen om op een stapel te worden gelegd.*

[P. 35:] *Senator [Max Senator, kamerhoofd van kamer 15] krijgt tot taak de kolonne aan te voeren die drie maal per dag de achthonderdliterwatertank naar het dorp Sakrau moet duwen om die daar met water voor het kamp te vullen. Het naar beneden duwen van de wagen valt wel mee, maar met zo'n zware last naar boven de heuvel op is een crime.*
In dit kamp hebben we nieuwe kennissen opgedaan die ik niet mag vergeten aan u voor te stellen. [...] [P. 36:] *Tot mijn verbazing en ontzetting zie ik dat zich vanuit dat midden een groot aantal platte bruine beestjes ter grootte van een grote punaise naar de kant spoedt om daar de pootjes onder zich te vouwen en zo in de spleten van de houten beddeplanken weg te kruipen. Het zijn wandluizen, waarmee we hier voor de eerste keer kennis maken.*" **Hans. N. Andriesse,** Aan een zijden draad, Herinneringen van een gedeporteerde, Amsterdam 1978, p. 24 tot 36

Schoppinitz

"In Schoppinitz kwamen eind oktober '42 ca. vierhonderd uit Westerbork afkomstigen terecht; daar waren de bewakers Volksduitsers 'die niet onderdeden voor de SS [...] *Het ene* ***Kommando*** *was hier al even erg als het andere* [...] *Het werk kostte dagelijks de nodige slachtoffers' - het kwam voor dat Joden die hier werkten (aan de spoorlijn Berlijn-Krakau), zich uit wanhoop voor een lokomotief of een trein wierpen. 'Handschoenen hadden wij niet* [...] *Er moest hier gewerkt worden, al kleefde het ijzer als het ware aan je handen van de kou.'"* **Dr. L. de Jong**, Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog, deel 8, p. 756
[Schoppinitz hoorde tot de kampen van de Koselgroep. Een landkaart met de plaatsen, waar deze kampen waren, is via het adres ***http://loe.niod.knaw.nl/grijswaarden/De-Jong_Koninkrijk_deel-08_tweede-helft_zw.pdf*** op p.792 te bekijken.]

Schwarzheide

"*Het* [...] *werk Schwarzheide was de derde van vier hydreerinstallaties van de 'Benzin-Braunkohle AG' (Brabag), die in 1934 op aandringen van het rijksministerie van Economische Zaken voor de productie van brandstof was opgericht. De eerste luchtaanval op het werk Schwarzheide vond op 28 mei 1944 plaats.* [...]
Het buitenkamp Schwarzheide werd in een voormalig barakkenkamp onmiddellijk aan de auto-snelweg Dresden-Berlin opgericht. [...] *Na de aankomst in Schwarzheide moesten de gevangenen eerst de barakken, die door de luchtaanvallen waren beschadigd, opbouwen.* [...] *Toen zich de KZ-gevangenen in de winter cementzakken als bescherming tegen de kou onder de kleding wilden stoppen, verbood de SS dit meteen.* [...]
De SS-commandant en enkele SS-mannen golden als bijzonder bruut. Een gevangenenvoorarbeider werd door een SS-man doodgeschoten, omdat hij voor ontkrachtte kameraden was opgekomen.[4] *Een andere KZ-gevangene werd door een SS-man doodgeslagen, omdat hij een sigarettenpeukje van de bodem had opgeheven.*
In het werk Schwarzheide moesten de Joodse gevangenen in ca. 20 verschillende werkcommando's bunker en productieinstallaties bouwen. Daarbij sjouwden zij 50 kg zware cementzakken of be- of ontlaadden lorries. Elk arbeidscommando werkte in een twaalfurige dag-

of nachtdienst, per dienst was er slechts een pauze van een half uur.[5] Om zwakkere gevangenen te beschermen, deelde de kampoudste Paul Bergmann de mannen met de betere lichamelijke gesteldheid bij de zwaardere commando's in.[6] Bovendien moesten de KZ-gevangenen puin opruimen en reparatiewerkzaamheden na luchtaanvallen verrichten. Ook de ontsteking van ettelijke van de 113 blindgangers van de rond 3000 op het werk afgeworpen vliegtuigbommen moesten door bommenzoekcommando's worden verwijderd; een zoekcommando bestond uit tien KZ-gevangenen. Begin februari 1945 bracht de SS ook KZ-gevangenen tot de bouw van tankversperringen in de nadere omgeving van het Brabag-Werk in actie en enkele gevangenen werden voor andere werkacties overgedragen aan het concentratiekamp Sachsenhausen. Tijdelijk bevond zich rond een derde van de gevangenen in de ziekenbouw van het buitenkamp, waar geen medische uitrusting ter beschikking stond. Talrijke gevangenen stierven door de ontoereikende verpleging, de levensgevaarlijke en uitterende arbeidsomstandigheden en -acties en het gepest van de SS. Onbeschermd stonden de gevangenen aan de luchtaanvallen bloot. Zij mochten de schuilplaatsen niet opzoeken en werden in plaats daarvan in de barakken van het buitenkamp opgesloten. De SS transporteerde 114 lijken van gevangenen in het stedelijke crematorium Dresden-Tolkewitz.[7] Dode gevangenen werden ook in een mijngang en in bomtrechters begraven.
[...]

Anmerkungen
[4] Aussage Frantisek Glückner vor dem Kreisgericht Kolin, 9.9.1969, in: AS, LAG XII/16.
[5] Aussagen Richard Meisl vor dem Kreisgericht Tabor, 10.9.1969, und Pavel Kubie vor dem Kreisgericht Prag-Ost, 21.10.1969, in: ebenda.
[6] Interview mit Jacov Tsur von Eva Brücker und Thomas Irmer, Oranienburg 1998, in: ebenda, Bestand B 38.
[7] Einäscherungsregister 1944/45 Urnenhain Krematorium Dresden-Tolkewitz."

Thomas Irmer in **Benz/ Distel**, Der Ort des Terrors, deel 3, p. 268, 269 en 271

Seibersdorf

"In Seibersdorf moest, evenals in Bobrek, een nieuw kamp gebouwd worden. 'Overdag', aldus een lid van de Kosel-groep, 'moesten wij aan de spoorbaan werken en 's avonds aan de opbouw van het kamp. Water was er haast niet. De mensen' (uit Westerbork ca. driehonderddertig) 'stierven er als ratten [...] *De bevolking van Seibersdorf was overigens heel goed voor ons. De doden werden door onze eigen jongens begraven en als we naar de begraafplaats liepen, was de hele weg bezaaid met brood en kaas.' 'De spoorbeambten', aldus een tweede, 'droegen revolvers; er waren enkele goeden onder hen, maar de meesten waren bandieten. Als de jongens niet goed genoeg naar hun zin werkten, werden ze doodgeschopt of doodgeslagen.'"* **Dr. L. de Jong**, Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog, deel 8, p. 756

Sobibor

[P. 44] "*Ongeveer gelijktijdig met de bouw van Belzec begonnen in de herfst van 1941 de eerste voor de buitenwereld zichtbare activiteiten in Sobibor.* [P. 45] *Nadat Belzec vrijwel voltooid was vertrok het commando-Thomalla* ***in maart 1942*** *naar Sobibor, om daar de bouw voort te zetten.* [...] *De bouwplaats lag westelijk van de spoorlijn Chelm-Wlodawa, midden in een nauwelijks bewoond moerasgebied, waardoor de gebeurtenissen die in het kamp zouden plaatsvinden bijna zeker voor de buitenwereld verborgen zouden blijven.* [P. 56] ***Medio april 1942*** *waren Thomalla en zijn ploeg zo ver met de bouw gevorderd dat ze Sobibor konden verlaten.* [...] *Nadat van* ***medio april tot eind april*** *enige proefvergassingen waren uitgevoerd kwamen de transporten vanaf 3 mei 1942 met de regelmaat van een klok binnen.*" **Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor

Spytkowice (Spytkowitz)

Het dwangarbeiderskamp voor Joden bestond van september 1942 tot februari 1943.
Bron: **evz Stiftung Erinnerung Verantwortung Zukunft**
http://www.bundesarchiv.de/zwangsarbeit/haftstaetten/index.php?action=2.2&tab=3&id=100001175

Stutthof

[P. 477] "*Toen Stutthof op 7 januari 1942 concentratiekamp werd, was het al sinds meer dan twee jaar in bedrijf.*" [P. 480] "[...] *Stutthof* [werd] *eerst in de tweede helft van het jaar 1944 tot een plaats van de vernietiging van Joodse gevangenen* [...]." [P. 485] "*In het voorjaar van 1944 begonnen de bouwwerkzaamheden in het noordelijke gedeelte van het kamp, om volgens de plannen van januari 1943 een verdere complex van 30 barakken op te richten. Toen eind juni 1944 de eerste transport met 2500 Joodse vrouwen uit het KZ Auschwitz in Stutthof aankwam, was de bouw van de eerste tien barakken nog niet beëindigd. Zij vormden voortaan het 'Jodenkamp', met een zelfstandige administratie op het terrein van het KZ Stutthof,* [...]." [P. 488] "*Om de gevangenen volledig te isoleren, werd hun kampbereik met een eigen afrastering van stroomvoerende prikkeldraad omgeven.*[46]" [P. 493] "*In totaal kwamen van eind juni tot 28 oktober 1944 in elf transporten 23566 gevangenen uit het KZ-complex Auschwitz naar Stutthof, eronder 21817 vrouwen. Behalve de Joodse vrouwen uit Hongarije bevonden zich ook Joodse vrouwen en mannen uit* [...], *Duitsland, Nederland* [...] *eronder.*" [p. 501] "*Tussen juli en eind oktober 1944 werden in het KZ Stutthof ongeveer 476 Joden, daarvan 430 vrouwen, door directe vernietigingsacties vermoord.*[118]"
[P. 514, 515 en 516] Op 25 en 26 januari 1945 moeten de gevangenen aan de evacuatiemarsen beginnen. Zeven marscolonnen op de eerste dag en twee marscolonnen op de tweede dag verlaten het kamp Stutthof. Elke colonne bestond uit

1100 tot 1600 gevangenen. Op 9 en 10 maart bevrijde het Rode Leger de overlevenden van deze dodenmarsen.

Aanmerkingen
[46] Aussage von Aldo Coradello, in: AMS, Berichte un Erinnerungen, Bd. I, S. 84.
[118] Drywa, Zaglada, Zydów, S. 135 f.

Bron: **Danuta Drywa**/ Beate Kosmala (vertaling in het Duits) in **Benz/ Distel**, Der Ort des Terrors, deel 6, p. 477 - 529.

Theresienstadt

Algemene demografie der Nederlandse transporten naar Theresienstadt[1]					
Datum	Aantal	% jonger dan 15	% ouder dan 65	% Vrouwen	% in Theresien-stadt of Zwit-serland bevrijd
22-04-1943	295	7,80	9,83	43,73	18,31
20-01-1944	870	12,50	12,16	50,69	16,09
27-01-1944	283	5,66	24,03	56,18	25,80
26-02-1944	809	13,06	14,93	55,72	14,09
07-04-1944	289	18,69	3,81	47,06	13,49
02-08-1944	213	8,46	7,98	49,54	24,40
06-09-1944	2081[2]	15,77	7,86	52,94	57,09
Barnevelders & Protestanten	1111	14,40	13,32	59,32	[3]
20-11-1944	51[4]	96,08	0	56,86	100,00
allen	4969	14,15	10,34	52,04	36,06

Bron: **Anna Hajková**, Die Juden aus den Niederlanden in Theresienstadt, Theresienstädter Studien und Dokumente 2002, Prag 2002, p. 165

[1]) In *Ondergang*, deel 2, p. 496 en 497, licht **Dr. J. Presser** de aantallen van deze tabel nader toe.
[2]) **Presser**, Ondergang, deel 2, p. 497: "[...] *het grote transport op 4 september met liefst 2087 gedeporteerden, waaronder de gedoopte Joden en de Barnevelders*."
[3]) **Presser**, Ondergang, deel 1, p. 447: "*Wij bezitten een lijst* [van de Barnevelders] *met alle namen, 654, waarvan 16 zijn doorgehaald. Enkelen hunner mochten in het voorjaar van 1945 naar Zwitserland; een paar stierven, de rest beleefde de bevrijding door de Russen*." [Deel 2, p. 498:] "*Gespaard bleven aan Nederlandse kant vooral twee groepen, de reeds genoemde 'Barnevelders' en de gedoopten, d.w.z. een aantal Protestantse. Met een uitwisselingstransport van februari 1945 naar Zwitserland gingen van deze laatste groep*

ongeveer 150 mee uit in totaal 433 (of 436) aldus bevrijde Nederlandse Joden, de rest werd in mei bevrijd en geleidelijk gerepatrieerd."
[4]) [Deel 2, p. 496:] "[...] *wij vonden ergens die 51 als in hun geheel overlevend opgegeven; het is te mooi om waar te zijn*."

"*Een ghetto in normaal taalgebruik is geen gevangenenkamp van gedeporteerden geweest, maar een stadsdeel, waarin Joden woonden. Theresienstadt daarentegen was een stal, die aan het slachthuis toebehoorde*." **Ruth Klüger**, weiter leben, Eine Jugend, p. 102

"*Of de functie van Theresienstadt het* ***Referat IV B 4****-Den Haag en zijn onmiddellijke superieuren (Harster, Rauter) bij het begin van de deportaties uit Nederland duidelijk voor ogen stond, weten wij niet. Wèl kreeg* ***IV B 4*** *met moeilijke gevallen te maken: Duitse Joden die militaire onderscheidingen verworven hadden dan wel zich anderszins jegens Duitsland verdienstelijk hadden gemaakt, gingen zich op hun prestaties beroepen; vermoedelijk waren er ook bejaarde Duitse Joden die er op wezen dat boven-vijf-en-zestigjarigen in Duitsland naar Theresienstadt hadden mogen vertrekken (dat was uit brieven gebleken) - een en ander leidde er toe dat Zöpf begin oktober '42 Eichman opbelde. Zöpf tekende aan:*

'Volgens informatie van SS-Obersturmbannführer Eichmann doet zich ook in Nederland een uitweg voor voor Joden, die enerzijds wegens hun leeftijd of verdiensten niet helemaal in de rij van Auschwitz-Joden zijn te plaatsen, die echter ook niet zonder meer hier behoeven te blijven. Wij kunnen namelijk op een willekeurig tijdstip een keer van Westerbork een trein naar het propagandakamp Theresienstadt laten rijden' - dat was eigenlijk de juiste term: het 'propaganda-kamp'; was er voor die propaganda geen aanleiding meer, dan kon het geliquideerd worden.
Maandenlang gebeurde er niets. Op een verzoek, buiten de deportatie te vallen, ingediend door een Duitse chirurg die in de eerste wereldoorlog het ***Eiserne Kreuz I****. en* ***II. Klasse*** *verdiend had, werd nog in december '42 door de* ***Zentralstelle*** *afwijzend beschickt. Calmeyer protesteerde daartegen en misschien droeg zulks er toe bij dat* ***IV B 4****-Den Haag eind januari '43* ***IV B 4****-Berlijn om nadere richtlijnen vroeg - richtlijnen die ook daarom nodig waren omdat inmiddels aan de secretarissen-generaal Frederiks en van Dam verlof verleend was, enkele honderden cultureel - dan wel wetenschappelijk - vooraanstaande Nederlandse Joden aan te wijzen die voorlopig niet naar Auschwitz gedeporteerd zouden worden.* ***IV B 4****-Berlijn antwoordde dat Theresienstadt ter beschikking stond voor Joodse oudgedienden voorzover zij minstens met het* ***Eiserne Kreuz I. Klasse*** *dan wel het '****Schwarze Verwundetenabzeichen****' onderscheiden waren; zij zouden met hun echtgenoten en kinderen (de laatsten evenwel alleen voorzover dezen veertien jaar of jonger waren) naar Theresienstadt mogen vertrekken, en, deed Berlijn weten: 'Van de Joden met bijzondere verdiensten (Kunstenaars, artsen, wetenschapsmensen enz.) kunnen ook Nederlandse staatburgers mede naar Theresienstadt gezonden worden.'*

Vijf weken later, begin maart, deed Eichmann Zöpf een instructie toekomen die inmiddels in Duitsland verspreid was: behalve de al genoemde groepen moesten, ter voorbereiding van hun vertrek naar Theresienstadt, de boven-vijf-en-zestigjarige ***Volljuden*** *alsmede de alleenstaande* ***Halbjuden*** *apart geregistreerd worden. Geregistreerd, - van vertrek was nog geen sprake. Eichmann schreef er trouwens bij dat 'de opneming van meer Joden in het bejaardenghetto om bepaalde redenen tijdelijk geblokkeerd is.' De ontvangen instructie leidde er toe dat Cohen en Asscher van Aus der Fünten vernamen 'dat Nederlandse Joden die door hun leeftijd niet tot werk in staat zijn, volgens een afgekomen* ***Verfügung*** *naar Theresienstadt (waar de toestand niet ongunstig moet zijn) zijn of worden overgebracht.'*
Niets daarvan. De boven-vijf-en-zestigjarigen werden, zowel wat de Nederlandse als wat de Duitse Joden betrof, in ons land niet als aparte groep behandeld. Het enige wat geschiedde, was dat uit de groep der Duitse Joden tweehonderdvijf-en-negentig (louter diegenen met hoge onderscheidingen[1] c.q. ernstige verwondingen samen met hun gezinnen, behalve de kinderen die vijftien jaar of ouder waren) op 21 april '43 uit Amsterdam met een extra-trein naar Theresienstadt vertrokken; een gehele wagon was gereserveerd voor oudgedienden met kunstledematen.

[1] *In totaal hadden ca. achthonderd onderscheiden Duitse en Oostenrijkse oudmilitairen om uitstel van deportatie gevraagd*." **Dr. L. de Jong**, deel 6, p. 271, 272 en 273"

01-06-1943 "*Het meest ambitieuze project was de aanleg van een zijspoorlijn van Theresienstadt naar het station von Bauschowitz. In iets meer dan negen maanden hadden omstreeks 300 arbeiders 15.000 kubieke meter grond verplaatst en drie kilometer rails aangelegd. De opening van de lijn op een juni was een feestelijke gebeurtenis.*" G. E. **Berkley**, Theresienstadt, p. 82

Een overblijfsel van de zijspoorlijn van Theresienstadt naar het station von Bauschowitz, het stukje rode muur hoort bij de bevestigingswerken van Theresienstadt.

Eind juli 1943 "*Af en toe worden gevangenen 'verplaatst', omdat hun onderkomen voor andere doeleinden gebruikt wordt. Zo breekt er in Juli 1943 paniek uit in het kamp als er twee kazernes* [E I, Sudetenkazerne, H IV, Bodenbacher Kazerne en twee civiele huizen, Q 802/ 4; Adler, p. 135] *worden ontruimd. Binnen zesendertig uur moeten 6422 gevangenen hun verblijf verlaten om plaats te maken voor het archief van het Reichssicherheitshauptamt*[14]*, dat uit Berlijn wordt overgebracht.*

[14] *Reichssicherheitshauptamt: overkoepeling van alle veiligheidsdiensten van het Duitse Rijk, in 1939 opgericht door Himmler.*" Herman **Vandermael**, Kinderen van Theresienstadt, p. 81 en 217

"*De opdracht tot ontruiming kwam uit Berlijn, waar zich het 'Reichssicherheitshauptamt' voor luchtslagen niet meer zeker voelde en voor de archieven van de afdeeling IVA6a (Konzentrationslagerpapiere) als 'uitwijkplaats' onder de schuilnaam 'Iltis' voor Theresienstadt koos, om hier bescherming door de aanwezigheid van de Joden te genieten, aan wie dezelfde instantie slechts dood en verderf wilde toebrengen. Zo werd E I tot de 'Berliner Dienststelle'; in de overige ontruimde gebouwen werd de erbij gehaalde ambtenarenkorps gehuisvest.*" **Adler**, Theresienstadt 1941-1945, p. 136

11-11-1943 "*Als het de kampleiding uitkomt, moet er geteld worden. Er zijn eindeloze appels, waarbij de mensen het kamp moeten verlaten. Ze staan dan, zonder dat zij weten waarom,*

urenlang in rijen opgesteld op een reusachtige weide, soms tot het donker wordt. Berucht wordt het appel van 11 november 1943, de 'volkstelling' die alle overlevenden zich blijven herinneren. Zij heeft plaats omdat de SS denkt dat Jacob Edelstein over de dagelijkse telling gelogen heeft, zodat enkele tientallen gevangenen zijn kunnen ontsnappen. Om vier uur 's morgens worden alle bewoners uit hun huizen gedreven, naar het Bauschowitzerdal, een uur verderop. Rond het terrein staan Tsjechische agenten met machinegeweren. De veertigduizend gevangenen staan zeventien uur lang rechtop in de koude regen. Kinderen huilen van honger, koude en vermoeidheid. Pas 's avonds komen de SS-officieren. De mensen moeten zich opstellen in rijen van tien, en dan klinkt het bevel: 'Terug naar het ghetto.' Tegen middernacht is het terrein leeg. Er blijven zowat driehonderd doden achter, vaak ouderen die van uitputting zijn gestorven."
Herman **Vandermael**, Kinderen van Theresienstadt, p. 80 en 81

25-02-1944 en **05-04-1944** "[...] *in twee transporten, eind februari en begin april, werd de gehele Portugese groep naar Theresienstadt overgebracht. Bijna allen zijn later in Auschwitz omgekomen*." **Dr. L. de Jong**, deel 7, p. 389

23-06-1944 "*In de lente van '44 kon het Internationale Rode Kruis ([...]) verlof krijgen van de Duitsers, een inspectiebezoek aan Theresienstadt te brengen. Het vond plaats op verzoek van het Deense Rode Kruis; de delegatie die tot Theresienstadt toegelaten werd, bestond uit twee Denen (hoofdambtenaren van de departementen van buitenlandse en van binnenlandse zaken) en een Zwitser (een functionaris van het Internationale Rode Kruis). In de weken voor zij in Theresienstadt verschenen (het bezoek vond plaats op 23 juni), werden alle straten van het ghetto schoongemaakt, er werd een parkje met banken en rozenstruiken aangelegd, er verrees een houten muziekpaviljoen en er kwamen een speelplaats voor kinderen, crèche en een '**Gemeinschaftshaus**'. Op tal van plaatsen in het stadje werden voorts wegwijzers opgericht die van bloembakken en houtsnijwerk voorzien waren. De **Lagerkommandant** had tevoren bepaald, welke 'woningen' hij aan de delegatie zou tonen: die werden keurig ingericht - wat de overige 'woningen' betrof, beperkte hij zich er toe, te gelasten dat de onderste verdiepingen er in de straten die de delegatie zou passeren, aan de buitenkant keurig moesten uitzien: nette gordijnen, hier en daar bloemen in de vensters. Daags voor de 23ste juni werden in de straten de trottoirs met groene zeep gewassen. Wat de ghettobevolking tijdens het bezoek van de delegatie doen moest, was toen al zorgvuldig gerepeteerd: er zou een concert gegeven worden en er zouden een toneelvoorstelling en een sportmanifestatie plaatsvinden. Op de 23ste juni had de ghettopolitie overigens instructie, ghettobewoners die er ziek of vervallen uitzagen, met geweld van de straten te verwijderen. In de dagen vóór de 23ste verscheen tenslotte de **Lagerälteste** in elke kazerne om er mee te delen dat niemand verlof had, op eigen initiatief ook maar een woord met de delegatie te wisselen, elke overtreding van dat verbod zou tot zware straffen voor het gehele ghetto leiden - naast de **Lagerälteste** stond dreigend de **SS**-officier die **Lagerkommandant** was.*
*Het bezoek van de delegatie verliep geheel volgens de plannen van deze regisseur. Slechts één Jood, de **Lagerälteste**, mocht de twee Denen en de Zwitser vergezellen; de **Lagerkommandant***

had hem daags tevoren, ietwat onvoorzichtig, een blauw oog geslagen, maar hij had een jacquet aan en een auto tot zijn beschikking - en hij kon geen woord met de delegatie wisselen zonder dat er een ***SS****'er bij stond. Enkele Deense Joden beperkten zich tot de bedeesde mededeling dat de toestanden het laatste halve jaar verbeterd waren. De delegatie constateerde dat de ghettobevolking onder een zekere 'psychische druk' stond (dat vermeldde zij ook in haar rapport), maar zij werd overigens volledig misleid*." **Dr. L. de Jong,** deel 8, p. 734 en 735

23-06-1944 "*Op een mooie morgen in het begin van de zomer reden om 11 uur twee limousines Theresienstadt binnen. De buitenlandse delegatie was gearriveerd.* [...]
De karavaan doorkruiste het kamp via een zorgvuldig vooraf bepaalde route. Ze bezochten de bank, de pas gebouwde muziekkiosk, de wasserij, de woonruimte van enkele Prominenten, de begane grond van een barak, één of meer ziekenzalen, de volkstuintjes, het postkantoor, het café, de apotheek en andere plekken. Ze zagen een groep jonge, gebruinde vrouwen met een hark over hun schouder, terwijl ze zingend en lachend afmarcheerden om op de velden te gaan werken; bakkers die met witte handschoenen wittebrood verwerkten; bejaarden die naar kapelmuziek luisterden; schakers die nauwgezet hun volgende zet beraamden; en voetbalfans die in gejuich uitbarstten toen er een doelpunt werd gemaakt. Ze zagen Schächter het ***Requiem*** *van Verdi repeteren, en ze zagen en hoorden de kinderen die de bezetting van* ***Brundibar*** *vormden de finale van de opera zingen.* [...]
Om 7 uur 's avonds vertrokken de bezoekers naar Praag, waar de SS hen op een overvloedig diner trakteerde. Ze hadden acht uur in Theresienstadt doorgebracht, waarvan slechts vijf uur en veertig minuten echt aan het inspecteren van de stad waren besteed. Al was het een korte inspectietocht, het was echter de uitgebreidste, langdurigste klucht die ooit op touw was gezet sinds Catharina de Grote haar buitenlandse bezoekers meenam op een reis over de Wolga om de quasi-dorpen te laten zien die door haar eerste minister Potemkin waren opgetrokken." G.E. **Berkley**, Theresienstadt, p. 186,187 en 188

"*In zekere zin had het bezoek de bezochten evenzeer misleid als de bezoekers. Ook dit zou consequenties hebben voor het kamp. Twee maanden tevoren was een gewezen brandweerman uit Theresienstadt, Vitezslav Lederer*[1]*, uit Auschwitz ontsnapt. Nadat hij zijn weg naar Praag had gevonden en contact had gelegd met het Tsjechische verzet, liet hij zich terug naar het ghetto smokkelen. (De Tsjechische kapper die de SS kwam scheren had het geregeld.) Eenmaal terug, vertelde hij een kleine groep, met onder meer de commandant van de brandweer, enkele leden van de ghettowacht, en Schliesser, het hoofd van het economisch departement, over de gaskamers van Auschwitz, met inbegrip van de liquidatie van het septembertransport. Ze geloofden hem, hoewel velen van hen aan wie ze zijn verhaal doorvertelden dat niet deden omdat vals gedateerde briefkaarten van het septembertransport in het kamp begonnen te arriveren.*
Het bezoek van het Rode Kruis deed het merendeel van zijn inspanningen teniet, want het overtuigde zelfs zijn vroegere kameraden van de brandweer dat ze niets te vrezen hadden. 'De nazi's zijn de oorlog aan het verliezen; ze zullen ons nodig hebben als alibi,' reageerden ze nu.

'Waarom zouden we zelfs maar aan een opstand denken nu het Internationale Rode Kruis belangstelling voor ons krijgt?' Toen Lederer bespeurde dat zijn vrienden onverschillig werden tegenover zijn vermaningen en tegenover hem persoonlijk, vertrok hij om zich bij de Tsjechische ondergrondse aan te sluiten. Hij liet een ghettobevolking achter die meer vertrouwen in haar toekomst had dan ooit." **G.E. Berkley**, Theresienstadt, p. 192 en 193

[1] **D. Czech**, Kalendarium Auschwitz, p. 749: "**5. April** [1944] [...] *Uit het KL Auschwitz II, het familiekamp-Theresienstadt , in het kampgedeelte BIIb vlucht in uniform van een SS-leider van een rot* [Scharführer] *de Joodse gevangene Siegfried Lederer, die op 19 februari 1943 met een transport van het RSHA uit Theresienstadt in het kamp is overgedragen.**
[...]
*** *Lederer bereikt Tsjecho-Slowakije en wordt als lid van de Tsjechische verzetsbeweging het Ghetto Theresienstadt binnengeloodst, om de Raad van Ouderlingen van de Joodse gemeente over het lot van de Joden in het KL Auschwitz te informeren. (H.-G. Adler, a.a.O., S. 152 [p. 155, Göttingen 2005])*"

Midden augustus 1944 "*Twee gebeurtenissen die zich in '44 in Theresienstadt afgespeeld hebben,* [...]*: het bezoek van een delegatie van het Internationale Rode Kruis* [zie 23-06-1944] *en de vervaardiging van een documentaire film van het* ***Altersghetto****.*
[...]
*Een veel grondiger misleiding van de buitenwereld was het doel van de documentaire film (ze is, in tegenstelling tot de in opdracht van Gemmeker vervaardigde Westerbork-film, verloren gegaan) die kort na het bezoek van de delegatie van het Internationale Rode Kruis in voorbereiding werd genomen - geen wonder ook: de 'coulissen' die voor dat bezoek opgetrokken waren, konden voor de film ('**Hitler schenkt den Juden eine Stadt**') gebruikt worden. Het draaiboek werd samengesteld door een Praagse architect, door de Berlijnse regisseur Kurt Gerron en door de Nederlandse tekenaar Jo Spier; Gerron en Spier waren uit Westerbork naar Theresienstadt overgebracht. De opnamen (ze werden gemaakt door een Tsjechische filmmaatschappij) vonden plaats van midden augustus tot begin september '44: opnamen van opgewekt dagelijks leven, van toegewijd werken in de bedrijven en op het land (de Tsjechische gendarmes moesten zich bij dat laatste achter bomen en struiken verbergen), van een vrolijk zwemfestijn, van een uitgelaten bal, enzovoort. Na afloop van de opnamen kregen allen die er zich voor hadden ingespannen, geschenken van de* ***SS*** *- enkele weken later werden zij, met uitzondering van Spier, naar Auschwitz gedeporteerd.*
*'**Propagandalager**' - hoe juist was de term die Zöpf gebezigd had!*" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 734, 735 en 736

24-08-1944 "Toen arriveerde er op 24 augustus een groot en geheimzinnig transport. Het kwam op de nieuwe zijspoorweg bij het kamp tot stilstand, maar behalve twee SS-bewakers stapte er niemand uit. Uiteindelijk gingen rond middernacht de treindeuren open en kwamen zo'n 1260 haveloze, uitgeteerde en doodsbange kinderen aarzelend naar buiten. Met blote

benen en soms barrevoets, ransels en kleine bundels en in sommige gevallen Joodse gebedsriemen vasthoudend, werden ze door de donkere, stille straten naar de ontluizingspost afgevoerd.
De kinderen, allemaal jongens van zes tot veertien jaar oud - sommigen kunnen een jaar of twee ouder zijn geweest, maar zagen er door ondervoeding jonger uit - waren de zo goed als enige overlevenden van het ghetto van Bialystok in Rusland, dat de week daarvoor was geliquideerd. Toen ze de ontluizingspost zagen, raakten ze in paniek en begonnen ze weg te rennen. Sommigen hadden ouders een gebouw waarop 'Douches' stond zien binnengaan om er nooit meer uit te komen.
Terwijl ze snel bijeen en in het gebouw werden gedreven, klemden ze zich aan elkaar vast en weigerden ze onder de douches te gaan. Een paar Jiddisch sprekende kampbewoners waren echter gerekruteerd om voor hen te helpen zorgen, en toen een oppasser een oudere jongen overtuigde dat de douches echt douches waren, stapte de knaap eronder en volgde de rest spoedig.
De jongens werden in een afgelegen gebouw gehuisvest dat blijkbaar voor dit doel was bestemd. Doordat het was omgeven door prikkeldraad en door Tsjechische gendarmes werd bewaakt, was het van de rest van het kamp afgesloten. Zelfs Eppstein of Edelstein mocht er niet binnen. De twee artsen en 52 verpleegsters en jeugdwerkers die aan de jochies waren toegewezen moesten niet alleen Jiddisch kunnen spreken, maar mochten ook geen familieleden in Theresienstadt hebben. Tot deze verzorgers behoorden Ottilie Kafka en Aron Menczer.
Aanvankelijk ademde het gebouw alleen stilte, maar weldra werd het geluid van gelach en gezang hoorbaar, want de kinderen kregen eten en andere speciale zorg. Bovendien maakten of verzamelden de andere kinderen in het kamp speelgoed en andere dingen voor hen. Aron Menczer werd de leider van de verzorgers en zag erop toe dat het jonge volkje fysieke maar ook morele zorg kreeg. Toen twee jongens koffers van anderen bleken te hebben gestolen, organiseerde hij een openbaar 'proces' om hun allemaal de waarde van eerlijkheid en rechtvaardigheid bij te brengen. Kinderen die ziek werden bracht de SS 'nachts in het geheim naar de Kleine Vesting, waar ze werden gedood. (Vermoedelijk had de SS de andere kinderen en verzorgers verteld dat ze naar het ziekenhuis werden gebracht.)
[...]
Op 6 oktober verlieten de kinderen uit Bialystok en de 53 volwassenen die voor hen zorgden Theresienstadt. De kinderen, nu goed gevoed, waren uitgerust met nieuwe kleren waarop geen jodenster zat. Hun verzorgers hadden een verklaring moeten ondertekenen waarin ze plechtig beloofden geen 'gruwelverhalen' over Theresienstadt te zullen verspreiden. Men geloofde algemeen dat hun transport naar Zwitserland ging." **Berkley**, Theresienstadt, p. 161,162 en 165.
"Maar er komt een kink in de kabel: de Duitsers willen de kinderen naar Groot-Brittannië sturen, de Britten verkiezen Palestina. Dat is niet naar de zin van de nazi's, die hun Arabische vrienden niet voor het hoofd willen stoten. En dus wordt het ... Auschwitz!" H. Vandermael, Kinderen van Theresienstadt, p. 122

"***7. Oktober*** [1943] *Met een tansport van het RSHA zijn 1260 Joodse kinderen en hun 53 verpleegsters en jeugdwerkers uit Theresienstadt [aan het KL Auschwitz] overgedragen. Zij worden op dezelfde dag in de gaskamers gedood.**
[...]
***** *De kinderen stammen uit het ghetto in Bialystok. Hun ouders werden tijdens de opstand in het ghetto van 16 tot 20 augustus 1943 doodgeschoten. Op 24 augustus 1943 hebben de autoriteiten 1260 kinderen uit Bialystok vooralsnog in het ghetto Theresienstadt geplaatst*." **D. Czech**, Kalendarium Auschwitz, p. 623

07-09-1944 "*Op 7 Sept. kon ik* [**dr. G. Italie**] *eens wat gaan rondkijken. Theresienstadt is veel fantastischer dan een filmstad. Het gedeelte, waar Joden wonen, heet Ghetto Theresienstadt en het heeft Jüdische Selbstverwaltung ('Selbstvergewaltigung' zegt men spottend), gevormd voor een jüd. Ältestenrat, met aan het hoofd een Judenältester, laatstelijk dr. Paul Eppstein.[35] De Duitsers hebben nogal eens films gemaakt van het leven hier, natuurlijk voor hun propaganda.[36] Er valt werkelijk veel moois te filmen: de omgeving met zijn bergen en mooie uitzichten, die men op de wallen zittend of wandelend kan bewonderen, de stad zelf*

[Litomerice an der Elbe]

met zijn rechthoekig elkaar snijdende straten (L is het teken voor de lengtestraten en Q voor de dwarsstraten [quer]) en imponerende huizenblokken of kazernes. Er is een uitgestrekt plein, de z.g. Marktplatz, met grasperken en bloemen en aan één zijde 4 rijen van elk 18

banken. Daar staat ook een muziektent, waar tot voor kort muziek was. Er is natuurlijk ook toneel en cabaret. Er zijn echte winkels, waar men periodiek op 'punten' kan kopen. Als betaalmiddel dient het ghetto-geld, de Theresienstadt-Krone, waarop Mozes is afgebeeld met de

stenen tafelen. In het warme, stralende weer van begin September was het een lust om door de straten te wandelen. Men ziet wel eens Tsjechische gendarmen en soms ook Duitse militairen, maar men is niet verplicht - zoals in Westerbork - hen te groeten. Ik ontmoette al gauw kennissen of althans bekenden van vroeger, zoals Palache[37] en Teixeira.[38] Mensen, die reeds in Celle geweest waren, zeiden dat het hier véél beter was, ja, een paradijs in vergelijking met Celle.
19 Tisjrie (av.) / 5 Oct. [1944] *Blijkens een Latijnse inscriptie op een kerk aan het marktplein*

heeft keizer Josef II de vesting Theresienstadt gesticht om de naam van zijn moeder Maria Theresia te vereeuwigen, en wel in het jaar 1780. Wij Joden wonen nu in een afgesloten gedeelte, waar een aantal kazernes staan, allemaal genoemd naar hun oorspronkelijke bewoners of naar Duitse steden, zoals de Jäger-, de Kavalier- en de Geniekazerne, de Hamburg, Magdeburg, Dresden, Hannover. Bij onze komst waren er ± 30 000 Joden. Door de opeenhoping in de reusachtige kazernes en huizenblokken is het mogelijk deze tamelijk grote bevolking (er zijn trouwens al véél meer Joden hier gewest) op het beperkte gebied te herbergen. De bevolkingsdichtheid is natuurlijk onzinnig groot. In de eerste jaren (het ghetto bestaat nu een jaar of drie) was de sterfte zeer groot; toen moet de toestand hier, wat hygiëne, voeding en ook behandeling betreft, ellendig geweest zijn. Nu is er veel verbeterd.
Het centrum is de Marktplatz; dit terrein was eerst een kale zandvlakte, waar men kisten fabriceerde, maar de Joden hebben er een lustoord van gemaakt. Het reusachtige plein wordt aan alle vier zijden omgeven door een dubbele rij bomen, waaronder men heerlijk kan wandelen. Aan één kant bevindt zich een grote zaak voor Herrenbekleidung [in het linker

hoekhuis, L 415], *een Kaffeehuis, de Bank der jüdischen Selbstverwaltung en de oude*

Kommandantur [het rechter hoekhuis met de toren]; *sedert kort is de Kommandantur gevestigd aan de andere kant in een gebouw, dat vroeger raadhuis was, blijkens het opschrift Curia iurum arx (gebouwd in 1839). Ook het gebouw van de post staat aan het plein. Vlakbij is*

het Stadtpark, een soort plantsoen met zwaar geboomte. Op straat is, afgezien van de voetgangers, haast geen verkeer, alleen af en toe wagens of vrachtauto's met levensmiddelen (brood, aardappelen) of kolen, steeds onder bewaking van Tsjechische gendarmen; verder ziet men handkarren, hoogstzelden een fiets of een Duitse auto. Niemand loopt hier op klompen. Kwaliteit en bereiding van het voedsel zijn uitstekend, maar men krijgt te weinig. Ralf [zoon van dr. Italie] *en ik krijgen samen een brood van 2 KG voor drie dagen, een ons suiker (in't begin, toen we nog niet ingedeeld waren bij het werk, slechts 70 gram) per persoon per week, 80 gram margarine per week (in't begin 60 gram) enz. De allereerste dagen kregen we zelfs geen margarine, zodat we het brood (dat vrij goed is) droog moesten eten.* [...]
Een speciaal Theresienstadt-woord is nog: schleusen (=gappen; 'organiseren' zei men in Westerbork), zo genoemd naar de beroving, die men na aankomst hier in de 'Schleuse' pleegt te ondergaan. En JPA = Bonke." Het Oorlogsdagboek van **dr. G. Italie**, p. 489 - 492.
"*[35] Dr. Paul Eppstein, leider van de vooroorlogse Joodse gemeenschap in Duitsland, zat al vanaf januari 1943 in Theresienstadt, waar hij Jacob Edelstein als leider van de Joodse raad van het getto was opgevolgd.*
[36] De bekendste propagandafilm over Theresienstadt was Theresienstadt: Ein Dokumentarfilm aus dem jüdischen Siedlungsgebiet die eventueel ook Der Führer schenkt den Juden eine Stadt, zou gaan heten. [...]
[37] Juda Lion Palache, de bekende Amsterdamse classicus en oriëntalist.

[38] *Joseph Teixeira de Mattos, ex-collega van Italie, leraar wiskunde en later rector van het Joodsch Lyceum Fischerstraat in Den Haag*." Het Oorlogsdagboek van **dr. G. Italie**, noten, p. 686.

01-11-1944 "*Op 1 Nov begon men met de ontruiming van een groot deel van het columbarium tegenover de centrale Leichenhalle.*[48] *Hiervoor waren een massa vrouwen opgeroepen, die een lange ketting vormden en elkaar de urnen aanreikten (gewone kartonnen dozen) welke op een Duitse politie-auto geplaatst werden. Het duurde een paar dagen. Men liet er ook kinderen aan meehelpen, zelfs beneden de tien jaar. De kleintjes vonden het een kostelijk amusement en kraaiden van plezier. Wat er met de duizenden weggehaalde urnen gebeurt, kan men slechts gissen: misschien wil men de stomme getuigen van de grote sterfte laten verdwijnen.*" **Dr. G. Italie**, Oorlogsdagboek, p. 512 en 513

Centrale lijkhal

"[48] *Columbarium: bewaarplaats van urnen in of bij een crematorium of kerkhof*" **Lang,** p. 687

"[...] de SS gelastte de verwijdering van de lijkurnen. Dit bleek in meer dan een opzicht een pijnlijk project. Willy Groag, die als eerste getuige was van de operatie terwijl hij op weg was naar zijn werk, schrijft: 'Wat was dit voor zwarte mensenmassa die aan weerszijden van de open poort stond, en wat betekende de vrachtwagen die met dozen werd volgeladen? Toen ik dichter bij kwam zag ik iets verschrikkelijks. In het midden van de poort stond de hoogste Joodse ouderling, Murmelstein, met een van smart vertrokken gezicht bevelen te geven.' Groag herinnert zich dat hij een jongetje troostende woorden tegen zijn moeder hoorde fluisteren. 'Niet huilen, mama. Als ik grootmoeder tegenkom, steel ik haar.'
Menig lid van de werkploeg stuitte inderdaad op de as van een overleden dierbare, en van tijd tot tijd klonk er een kreet van smart, afkomstig van een vrouw die stoffelijk overschot van haar echtgenoot, vader of moeder, of kind in haar handen had. Sommigen van de oudere jongens en meisjes maakten de situatie nog erger met grove galgehumor, opmerkingen makend zoals: 'Pas op, hier komt mijn oom. Laat hem niet vallen.'
Er werkten zo'n 200 mensen, merendeels vrouwen en kinderen, aan het project. Een menselijke keten vormend, gaven ze de dozen, in feite vaak papieren zakken, van hand tot hand door. De nazi's zeiden dat ze de urnen voor teraardebestelling naar een Joodse begraafplaats in Praag brachten. Weinigen geloofden hen en in werkelijkheid dumpte de SS ze in de rivier. Elk lid van de werkploeg kreeg een blik sardientjes voor zijn of haar inspanningen.
Als Murmelstein zichtbaar overstuur was van de verwijdering van de urnen, had hij daar een extra reden voor. Zoals hij in een van zijn manuscripten opmerkt, had Eichmann eens gezegd dat het ghetto, zolang de urnenbewaarplaats en haar urnen bleven bestaan, niets te vrezen zou hebben. De verwijdering van de urnen kon dus de aanstaande liquidatie van het ghetto zelf aankondigen." G.E. **Berkley**, Theresienstadt, p. 223 en 224

Unbekannte Kinder

20-11-1944 "*Er komen telkens nog transporten aan*: [...], ***op 20 Nov. een aantal kinderen uit Celle, waar ze via Westerbork gekomen waren***." R. G. **Italie**, p. 514 [Vetdruk H.M.]

"*Het was geen groot transport dat 13 september* [1944] *vertrok; er zaten slechts 279 personen in de trein. Onder hen bevonden zich de 50 of 51 bewoners van het kampweeshuis, kinderen in de leeftijd van twee tot elf jaar*. [...]
De weeskinderen stonden op een aparte lijst. Zij vormden de Gruppe ***Unbekannte Kinder****, kinderen van wie de identiteit niet onomstotelijk vaststond. Ieder van hen had bij aankomst een naamplaatje gekregen, dat zij met een touwtje om hun nek moesten dragen. Het vermeldde* ***Unbekanntes Kind*** *- en bij sommige kinderen ook de vermoedelijke voor- en achternaam.*
[...]
Carla van West werd ondergebracht in Zuilen, een wijk in Utrecht-Noord. 'Ik herinner me dat er op een avond vreemde mensen de huiskamer binnengelaten werden. Ik was bang en verstopte me onder de tafel. Het waren waarschijnlijk de verzetsmensen. Volgens mijn zusje

zijn wij vieren, de kinderen, met een taxi opgehaald. Ik kan het me niet meer herinneren. Ik weet alleen nog dat ik bij mensen kwam die ik niet mocht, waar ik vreselijk heb gehuild. Later ben ik overgebracht naar een oude dame.'
Carla's onderduikoma Hermina (Mien) van den Wijngaard woonde in Zuilen. Carla bewaarde hele goede herinneringen aan haar, maar weet niet meer hoe zij eruit zag. 'Ik zie haar voor mij als een kleine dikke vrouw met grijs haar, maar zo zag mijn eigen grootmoeder eruit.'
Mien van den Wijngaard was toen 45 jaar en had één zoon, die als dwangarbeider in Duitsland werkte. In 1944 werd Carla opgepakt. 'Mijn onderduikoma kwam mij wakker maken; ik moest opstaan. Zij was erg treurig, merkte ik. In de keuken kamde ze mijn haren, ik zou een tochtje met een taxi maken, vertelde ze. Ik stond met mijn hoofd naar beneden en zag zwarte laarzen staan. Verder zag ik niets. Dat heeft me zo bang gemaakt dat ik ben weggerend, naar buiten. Ik sprong het tuinhekje over, ging bij de buurvrouw binnen en ik zei: 'Ik word weggehaald'. Zij zei: 'Ga maar in de gangkast zitten'. Maar ik was bang voor het donker en zei daarom tegen haar: "Ik blijf wel achter jou staan, want jij bent heel dik'.'
Zij werd met een auto weggevoerd, waarin ook een buurvrouw met een paar kinderen zat. Later hoorde Carla dat de vrouw in de auto een onderduikmoeder was, die had geprobeerd de Duitsers haar huis uit te gooien. In Zuilen zaten meer Joodse kinderen ondergedoken, die in de zomer van 1944 zijn verraden en in de groep van de ***Unbekannte Kinder*** *terechtkwamen. Het verhaal gaat dat twee vrouwen ruzie kregen. Een van de twee had een Joods kind in huis, een kleuter. De ander is met die informatie naar de politie gegaan. Toen dat kindje werd opgepakt, vroeg de politie of 't nog Joodse vriendjes en vriendinnetjes had en waar die woonden.*
In een grote ruimte in Utrecht werden de kinderen verzameld. Carla weet 't nog vaag. 'We zaten in een grote zaal, kinderen waren in een groep aan het spelen rond een grote tafel. Waarschijnlijk speelden we vlooienspel. We waren aan het graaien, wie het meeste kon pakken. Er waren ook baby's, die heel angstig huilden. Ik kan nu nog altijd het geluid van huilende kinderen niet verdragen.'
[...]" **Daphne Meijer**, Unbekannte Kinder - De laatste trein uit Westerbork, p. 86 - 91 in Westerbork Cahiers 2, Kinderen in kamp Westerbork

Mr. Abel J. **Herzberg** noteert in *Tweestromenland, Dagboek uit Bergen-Belsen*, op *16 September* en later op *17 November*:
[P. 127]"*Bij het transport uit Westerbork behoorden 35 kinderen beneden de 5 jaar, met een boordje aan de hals: 'Unbekanntes Kind'.*
Er behoorden zieken toe, die niet lopen konden.
De vette SS stond bij de uitlading en wij dachten: Schamen deze mannen zich niet, de met revolvers bewapende bewakers te zijn van deze jammerlijke 'Arbeitseinsatz'? Hebben deze kinderen met Roosevelt in verbinding gestaan of communistische propaganda gemaakt?"
[P. 216] "*Ook het weeshuis gaat weg. Opgedoken kinderen, waar gaan deze arme wezentjes heen? God beware hen voor Auschwitz. God zij ons aller zielen genadig.*"

"*Het eerste* [van '*twee heel andere transporten*'] *bereikte het ghetto eind november en bestond uit 70 Nederlandse kinderen en twee verzorgsters die vrijwel allemaal de hongerdood nabij waren. Ze hadden weken gereisd, met een onderbreking in een ander concentratiekamp, Bergen-Belsen, die weinig verlichting in hun toestand had gebracht. De kinderen waren door hun ouders bij Nederlandse niet-Joodse gezinnen ondergebracht, maar waren door de nazi's ontdekt. Enkelen van de Nederlandse inwoners van het kamp troffen onder hen hun eigen kinderen aan. Vanwege hun conditie werden alle jongens en meisjes door de gezondheidsdienst onder handen genomen.*" **Berkley**, Theresienstadt, p. 230

[P. 96] "*Alle kinderen waren ziek bij aankomst. De een herinnert zich ziek te zijn geweest met tyfus, volgens een ander was het roodvonk. Resi Weglein werkte als verpleegster in het ziekenhuis van het kamp. Zij schreef later in haar memoires: 'In november 1944 waren 49 Hollandse volwezen in Theresienstadt aangekomen, kinderen in de leeftijd van twee tot elf jaar. Ze hadden allemaal erge tyfus en het zag ernaar uit dat niet één van hen te redden was. Eerst stopten we hen in het Schaffnerhaus, dat tot de oktobertransporten als ziekenhuis voor de kinderen met tuberculose had gediend. Dit huis werd in de strengste quarantaine gesteld. Het was vanzelfsprekend dat de verpleegsters die daar dienst deden het huis niet mochten verlaten. Wij konden alleen van een afstand met onze collega's spreken. Uit onze kamer werden Ina Rothschild en Frieda Baron naar het Schaffnerhaus overgeplaatst. Oorspronkelijk zouden zij drie weken in quarantaine blijven, maar het duurde uiteindelijk zes weken voordat onze collega's weer bij ons terugkeerden. Zij hadden hard gewerkt, maar hadden dan ook dubbele rantsoenen gekregen.'*
[...] *Wie er voor de kinderen zorgde, is niet duidelijk. Carla van West noemt de naam van een leidster: Betty Frenkel. Ook Hans van den Broeke weet nog dat er een tante Betty was. Op documenten die in het Theresiënstadtmuseum in Israël worden bewaard, staat de naam van een ander leidster: Menie Weinmann.*
[...]
[P. 97 en 98] *De* ***Unbekannte Kinder*** *zouden tot de bevrijding in Theresiënstadt blijven. Het ghetto wordt vaak genoemd in verband met de culturele activiteiten die er werden georganiseerd en de liefdevolle aandacht van de volwassen gevangenen voor de kinderen. De tijd dat leidsters kinderen tekeningen lieten maken en met hun klasjes een kinderopera instudeerden, was eind 1944 echter voorbij. De situatie verergerde elke dag, zeker nadat vanaf begin 1945 transporten met doodzieke gevangenen uit andere kampen aankwamen. Er brak een tyfus-epidemie uit. Het crematorium werkte op volle bezetting. In de laatste weken moest daarnaast alle bewijsmateriaal dat tegen de SS-kampleiding kon worden gebruikt, worden vernietigd. Zo moest ook de opslag van de urnen worden ontruimd. De weeskinderen hielpen met sjouwen. In diezelfde tijd werden voorbereidingen getroffen voor de bouw van een gaskamer. Een vrouw die toen tien jaar was, herinnert zich nog hoe zij bang gemaakt werd voor de gaskamer.*" **Daphne Meijer**, Unbekannte Kinder - De laatste trein uit Westerbork, p. 97 en 98

["*Zeer verbreid immers was de veronderstelling, dat Rahm, ondanks zijn ontkenningen, in opdracht van Eichmann een gaskamer aanlegde; het heette dan een 'diebstahlsichere Geflügelfarm', maar zeker was men niet*." **Dr. J. Presser**, Ondergang, deel 2, p. 498]

"*Wat gebeurde met de Joden in het als concentratiekamp fungerend stadje Theresienstadt? Van de ca. dertigduizend die er zich in september '44 bevonden (onder hen bijna vijfduizend uit Nederland), waren in die maand en in oktober ca. negentienduizend (onder wie ruim drieduizend uit Nederland) naar Auschwitz-Birkenau doorgezonden. Van de resterende elfduizend was een gedeelte in de laatste oorlogswinter bezweken en hadden begin maart* [1945] *ca. twaalfhonderd naar Zwitserland mogen reizen, anderzijds waren groepen Joden uit andere kampen Theresienstadt binnengevoerd. Midden april zaten in het stadje, waar vlektyphus was gaan heersen, naar schatting zeventienduizend Joden opgesloten. Kaltenbrunner* [chef van het Reichsicherheitshauptamt] *had op 12 maart tegen Burckhardt* [de voorzitter van het Internationale Rode Kruis] *gezegd dat deze (in beginsel!) speciaal de Joden uit Theresienstadt mocht laten ophalen - later in die maand deelde Heinrich Müller aan een gedeligeerde van het Internationale Rode Kruis mee dat, zoals al in juni '44 het geval was geweest, een Rode Kruis-delegatie en bezoek mocht brengen aan Theresienstadt 'om', zei Müller, 'aan de leugenpropaganda van de vijand een einde te maken.' Evenals voor het bezoek in juni '44 was geschied, werden in Theresienstadt op bevel van de* ***Lagerkommandant*** *speciale voorzieningen getroffen om de misère die in het propvolle stadje heerste, te overdekken (de Joodse* ***Ältestenrat*** *kreeg een gebouw toegewezen met Perzische tapijten in alle kamers, een kinderopera werd ingestudeerd). Op 6 April verschenen twee gedelegeerden van het Internationale Rode Kruis: de vaste gedelegeerde te Berlijn en de speciaal voor Theresienstadt aangewezen gedelegeerde Paul Dunant, alsmede een Zwitserse diplomaat.*
Dunant bleef ter plaats, d. w. z. òf bij Theresienstadt òf in Praag waar hij grote druk uitoefende op een van de hoogste Duitse civiele autoriteiten in het ***Protektorat*** *Bohemen-Moravië, de Sudetenduitser K. H. Frank (Deutsch[er] Staatsminister für Böhmen und Mähren), om te verhoeden dat, bijvoorbeeld door de invloed van Eichmann, op het eind toch nog aan de gevangenen van Theresienstadt een ramp zou worden voltrokken. Volgens het meest vooraanstaande lid van de Nederlandse groep, de befaamde jurist prof. mr. E. M. Meijers, die van herfst van '44 af lid was van de* ***Ältestenrat*** *van Theresienstadt, zouden bepaalde* ***SS****'ers van plan zijn geweest, de gevangenen per trein over te brengen naar de Alpenfestung ('de* ***SS****-leiders', zei Meijers aan de Enquêtecommissie, 'hadden dat toen nog als laatste burcht gedacht, een soort Jodencirkel, waarachter zij zich wilden terugtrekken') - anderen meenden dat bij Theresienstadt gaskamers in aanbouw waren. Hoe dat zij, van vrijlating van de gevangenen was geen sprake (het kan zijn dat de vlektyphus daarbij een rol heeft gespeeld), evenmin werden zij door de* ***SS*** *het stadje uitgedreven.*
Theresienstadt werd op 8 mei door het Rode Leger bevrijd." **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 1166 en 1167

03-02-1945 "*In het **Altersghetto** werd op 3 februari tot aller stomme verbazing bekendgemaakt dat twaalfhonderd Joden twee dagen later per trein naar Zwitserland zouden kunnen vertrekken. Lang niet iedereen was bereid, zich voor dat transport op te geven (welke zekerheid had men dat het niet een nieuwe list was van de **SS**?) - lang niet iedereen **mocht** zich opgeven: de **Lagerkommandant** deed weten dat diegenen van wie enkele maanden tevoren naaste familieleden naar Auschwitz waren verdwenen, niet mee mochten; voorts werden tot het transport ook geen intellectuelen, personen die hoge posities hadden bekleed, geesteszieken, andere zieken en personen die bij de bouw van barakken waren ingeschakeld, toegelaten. Alle scepsis ten spijt, verscheen op 5 februari in Theresienstadt een trein die uit Pullman-wagons bestond - twaalfhonderd personen (onder hen, gelijk reeds gezegd, vierhonderdzeven-en-dertig Nederlanders) konden instappen. Zij kregen voldoende levensmiddelen mee. Voor de Zwitserse grens was bereikt, moesten alle inzittenden hun Jodensterren verwijderen. Op 6 februari reed de trein Zwitserland binnen. De bevrijde gedeporteerden werden daar opgenomen in verblijfskampen en de Zwitserse pers, door Musy ingelicht, berichtte dat de aankomst van deze groep gedeporteerden aan Musy te danken was.*
*Musy deed méér. Hij had gezegd, bereid te zijn, 'de wereld te wijzen op de daarmede begonnen politieke verandering in Duitsland', en hij bevorderde derhalve dat over het vrijlaten van Joden uit Bergen-Belsen en Theresienstadt niet werd gezwegen. Ook in de Amerikaanse pers verschenen daar berichten over. De berichten kwamen de chef van het **Reichssicherheitshauptamt**, Kaltenbrunner, onder ogen die van meet af aan een tegenstander was geweest van Himmlers vrijlatingsacties. Kaltenbrunner bracht de berichten onder de aandacht van Hitler die van de acties onkundig was gebleven. De **Führer** keurde ze ten scherpste af - onmiddellijk liet hij Kaltenbrunner opdracht geven er op toe te zien dat voortaan geen enkele Jood meer zou worden vrijgelaten. Die instructie van Hitler is vermoedelijk midden maart uitgegaan*." **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 886 en 887

"*en altijd vergezelt mij de pijn*." Psalmen 38, 18b, De nieuwe bijbelvertaling. Steen uit de rots van Jerusalem, gesticht van de Israëlitische president Chaim Herzog in herinnering aan de slachtoffers van de shoa, toen hij in 1991 een bezoek aan Theresienstadt brachte. Bron: Ludmila **Chládková**, Ghetto Theresienstadt, p. 38

Dit monument staat in de ingangshal van het crematorium. "*In het begin werden de doden apart begraven, maar toen het er steeds meer werden kregen ze een massagraf. Er deed zich weldra een nieuw probleem voor, toen het hoge waterpeil de lichamen naar de oppervlakte begon te stuwen. Dit werd in september 1942 opgelost door de opening van een crematorium, dat vier lichamen tegelijk kon vernietigen. Velen beschouwden het aanvankelijk als te groot voor de behoefden van de gemeenschap, maar de 4000 mensen die die maand overleden brachten hen snel tot andere gedachten*." G.B. **Berkley**, Theresienstadt, p. 56 en 57

Achterkant van het crematorium en de Joodse begraafplaats, de driehoekse stelen zijn symbolische grafstenen.

Tschechowitz (Czechowice-Dziedzice) Vacuum Oil

"Rechtstreeks na de opheffing van het bijkamp Tschechowitz (Bombensuchkommando) onstond in de stad Tschechowitz, rond 25 km in het zuidwesten van Auschwitz, een buitenkamp bij de Vacuum Oil Company. De raffinaderij was op 20 augustus 1944 door bombardement sterk worden beschadigd. Het inzetten van de gevangenen vond plaats door de leiding van de bouw in Tschechowitz, deze maakte deel uit van de ***Organisation Todt*** *en was verantwoordelijk voor het wegwerken van de schade.*
Op 8 of 9 september 1944 kwamen met een eerste transport ca. 300 Joden, die op 2 en 7 september 1944 uit het Ghetto Lódz naar Auschwitz gebracht en daar voor werk waren geselecteerd. Op 9 october 1944 werden 305 Joden het kamp binnen gevoerd, die op 30 september en 2 october 1944 uit Theresienstadt naar Auschwitz waren gedeporteerd. [...] Op 9 november 1944 bevonden zich 596 gevangenen in het kamp, op 17 januari 1945 561 gevangenen. De gevangenen werden op het terrein van de raffinaderij vooral ingezet bij het opruimen van puin, bij het metsel-, beton- en grondwerk. [...]
Voor kerst werden de rantsoenen gereduceerd. De omwonenden en de burgerarbeiders hebben het beeld van volledig uitgehongerde gevangenen in herinnering [...]. 's Avonds op 18 januari 1945 verlieten 450 gevangenen onder toezicht van bewapende SS-mannen het kamp. De dodenmars werd ook begeleid van leden van de Wehrmacht en de Organisation Todt. Na twee dagen bereiken zij Loslau (Wodzislaw Slaski). Van daar werden de gevangenen in open wagons naar Buchenwald getransporteerd. Slechts 300 kwamen er levend aan." [**Andrea Rudorff** in **Benz/ Distel,** Der Ort des Terrors, Bd. 5, p. 309 - 311: Tschechowitz (Czechowice-Dziedzice) Vacuum Oil]

Vught

"***Gebeurtenissen in kamp Vught***

Januari 1943 *Eerste commandant Chmielewski. Aankomst van gevangenen uit Duitsland, Amersfoort en Amsterdam. In gebruikneming Schutzhaftlager en Juden durchgangslager (JDL). [...]* ***Februari 1943*** *Vestiging Philips-werkplaats.* [...] ***April 1943*** *Grote ontluizing. Aankomst van Joden uit de provincie.* ***Mei 1943*** *Aankomst van Meistakers. Transport van ouden van dagen en gezinnen met meer dan vier kinderen uit het Judendurchgangslager (JDL). In gebruikneming Vrouwenkamp (FKL).* ***Juni 1943*** *Kindertransporten ['6/6 [...] vooral baby's en kleuters met ouder(s)' en '7/6 [...]vooral kinderen vanaf vierjaar met ouder(s)'; J. de Moei, p. 106]naar Sobibor. Een week lang rouw in het JDL.* ***Juli 1943*** *Krankenbau in gebruik genomen.* [...] ***Oktober 1943*** *Nieuwe commandant Grünewald benoemd.* ***November 1943*** *Transport van Joden naar Auschwitz.* ***December 1943*** *Bunker in gebruik genomen.* ***Januari 1944*** *Bunkerdrama; Grünewald (als hiervoor verantwoordelijke) gevangen gezet. Februari 1944 Nieuwe commandant Hüttig benoemd. Maart 1944 Transport van Joden naar Westerbork.* [...] ***Mei 1944***

Transport van ca. 800 gevangenen naar Dachau. ***Juni 1944*** *Laatste Jodentransport (naar Auschwitz). SD-Lager ingericht. Philips-leiding afgezet in verband met doorsnijden transportband in het kader van voortdurende sabotage bij deze industrie.* [...] ***September 1944*** *Evacuatie van de laatste 2800 mannelijke gevangenen (naar Sachsenhausen en van 650 vrouwen (naar Ravensbrück). (5 en 6 september). Vernietiging van deel van Kamp-administratie. Vertrek van de laatste SS-ers en capo's. (13 september).* [...]" Bron: **Handleiding bij een bezoek aan het Nationaal Monument Kamp Vught**, Vught 1991, p. 26 en 27

Nationaal Monument Kamp Vught

Ernst Cohen, 1869-1944, 'Ik had mij vast voorgenomen, [...]', p. 58: "*Omtrent inrichting en régime van het Koncentratiekamp te Vught zou men een boekdeel kunnen vullen. Hier stip ik, tot goed begrip van hetgeen volgt slechts hoofdzaken aan, waarbij, wat het geheel aangaat, kan worden getuigd, dat dat Kamp een hel vormt, waaruit slechts diegenen kunnen hopen terug te keeren, die zich in het bezit van stalen zenuwen en van een voortreffelijke gezondheid mogen verheugen.[...]*"
[P. 59:] "*Niet slechts Nederlanders behoorden tot de gevangenen, maar ook Duitschers die reeds in hun vaderland de verschrikkingen van het koncentratiekampleven hadden leeren kennen, ja, te Vught 'vierde', tijdens mijn verblijf aldaar, een der Duitsche slachtoffers zijn tienjarige gevangenschap in een kamp, bij welke gelegenheid hem door zijn kampgenooten bloemen, en door het 'Koncentratiekamp-Orkest ([...]) een serenade werd aangeboden.*"
[P. 67:] "*Reeds kort na mijn komst in het Kamp zou ik aan de lijve ervaren, dat de kwade roep, waarin het stond, niet overdreven was: Toen ik (en enkele anderen) na een appèl den troep niet konden bijhouden, die in den looppas naar de barakken terugkeerde, moesten de achtergeblevenen in de pas blijven loopen. Waarbij de Duitsche militairen hen voortdurend sloegen en schopten, dit laatste vooral tegen den buik en dat deel van het lichaam, waar de rug zijn naam verliest. Viel men, buiten adem, op den grond, dan werd men door de genoemde kastijdingen, welke vergezeld waren van de meest uitgezochte vloeken en verwenschingen, tot hervatting van den loopas gedwongen. Een geliefkoosde uitroep van de militairen was daarbij: 'So kommst du bald in's Crematorium!' Dit doelde hierop, dat de in het Kamp overledenen in het Crematorium, dat zich daar bevond, en dat later door mij in oogenschouw werd genomen, werden verascht.*"

[P. 78 en 79:] "*Wie meent dat zulk een invrijheidstelling uit een koncentratiekamp een eenvoudige zaak is, dwaalt ten eenenmale. Men oordele zelf: Tusschen des morgens half zeven en twaalf uur des middags moet men niet minder dan vijf instanties doorloopen, alvorens zich de poorten van het kamp openen.*
[...] 'Schreibstube' [...] 'Lagerarzt' [...] Zij, die b. v. Nog sporen vertoonden van ondergane mishandelingen, of die nog aan oedeem leden, moesten in het kamp blijven, totdat zij volkomen 'gaaf' konden worden afgeleverd. [...] terug naar de 'Schreibstube' [...] 'Effektenkammer', [...] Hoofdadministratie, waar wij ten slotte onzen 'Entlassungsschein' in ontvangst namen.
[...]
Tot de ... [...] bedoelde formaliteiten behoorde ook het teekenen van een verklaring, dat wij niet zouden vertellen, wat wij in het kamp hadden gezien."

Warschau

"*Nadat in mei '43 het laatste verzet van de Joden in het ghetto van Warschau gebroken was, werd door de Duitsers besloten, de ruïnes van het ghetto geheel af te breken. Medio juli werden daartoe eerst ca. driehonderd gevangenen uit Buchenwald naar Warschau overgebracht: tweehonderdveertig Duitse 'groenen' (misdadigers) en zestig 'roden' (politieke gevangenen), onder wie zestien Nederlanders. Hun taak was, een groot kamp op te bouwen waar duizenden van Joden in gehuisvest zouden worden die, aan verschillende particuliere firma's toegewezen, de ruïnes moesten slopen, daarbij zoveel mogelijk hele stenen moesten verzamelen en die naar centrale verzamelplaatsen moesten sjouwen. De Joden werden in grote transporten uit Auschwitz aangevoerd, in totaal ca. tienduizend, als eersten een groep van vijfhonderd Griekse Joden. Er kwamen in Warschau in totaal ca. twaalfhonderd Nederlandse gedeporteerden terecht, van wie velen behoorden tot de elfhonderdzeventig ingeschreven mannen uit de vijf transporten die Westerbork van 24 augustus t.e.m. 14 september '43 verlaten hadden; andere Nederlandse gedeporteerden werden uit Annaberg, een van de* ***Durchgangslager*** *van de* ***Organisation-Schmelt****, aangevoerd.*
Het kamp Warschau, dat door Oekraïners bewaakt werd, telde negen houten barakken. Er waren geen bedden, geen matrassen, geen dekens, oorspronkelijk zelfs geen latrines. Het werk was zwaar: elke gevangene moest elke morgen duizend hele stenen komen aandragen, 's middags moesten dergelijke stenen uit het puin gebikt worden. De ***Lagerälteste*** *was een Duitse misdadiger en alle* ***Blockältesten*** *waren eveneens 'groenen'. De* ***Blockälteste*** *van een der barakken waarin o.m. ca. honderd gedeporteerden uit Nederland ondergebracht waren, zekere Ewald Chebitzki, 'sloeg', aldus een dier gedeporteerden, 'ongeveer tien Hollanders per dag dood, dat was zo'n beetje zijn rantsoen.' Men kon in het kamp eigenlijk alleen in leven blijven wanneer men de kostbaarheden welke men af en toe in het puin vond, wist achter te houden en tegen brood kon ruilen, hetzij met Duitse arbeiders, hetzij met de inwoners van Warschau van wie verscheidenen voor de gevangenen deden wat zij konden. Maar 'in het stelen', aldus de zojuist aangehaalde gedeporteerde, 'waren de Hollanders geen meester ... De anderen konden wèl stelen, vooral de Grieken; die 'organiseerden' graag.'*

De uit Nederland gedeporteerden bezweken weer veel sneller dan de gedeporteerden uit andere landen. Velen werden op het werk doodgeslagen, anderen werden, totaal verzwakt, naar Birkenau op transport gesteld om daar vergast te worden, nog anderen stierven in december '43 en januari '44 toen het volledig vervuilde kamp ('ik veronderstel', aldus een der weinige Nederlandse overlevenden, 'dat er minstens zoveel kilogram luizen waren als mensen') door een vlektyphus-epidemie geteisterd werd. In totaal zijn van de ca. tienduizend Joden die naar Warschau overgebracht zijn, ca. vijfduizendvijfhonderd in Birkenau vergast of ter plaatse gestorven, omstreeks tweeduizend aan vlektyphus - ca. vierduizendvijfhonderd wisten dus de verschrikkingen te doorstaan. Van de twaalfhonderd uit Nederland gedeporteerden bleven ter plaatse evenwel slechts zeven-en-twintig in leven.
Eind juli '44 toen de Russen Warschau naderden, werd het ***Aussenkommando*** *(nu:* ***Konzentrationslager****) Warschau geëvacueerd*." [**Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 820 en 821]

Weimar

"*Vanaf februari 1942 tot april 1945 waren op het terrein van het toenmalige Fritz-Sauckel-Werk van de NS-industriestichting 'Wilhelm Gustloff' tussen 350 en 2500 mannelijke gevangenen in twee kampen ondergebracht. Zij moesten vuurwapens en munitie, mortierwerpers, draai- en revolverbanken* ('*Dreh- und Revolverbänke*') *vervaardigen*." **Stefanie Endlich/ Nora Goldenbogen/ Beatrix Herlemann/ Monika Kahl/ Regina Scheer**, Gedenkstätten für die Opfer des Nationalsozialismus, p. 905

Westerbork

Abel J. Herzberg, Kroniek der Jodenvervolging 1940 - 1945, p. 258 - 272: [P. 258] "*Met opzet was de eenzaamheid der Drentse hei voor de ligging van het kamp gekozen. Dat had de Nederlandse regering in 1939 gedaan. Want het kamp was aanvankelijk bedoeld als interneringskamp voor Joden, die voor de oorlog illegaal de Nederlandse grens hadden overschreden*."
[P. 267] "*Als men binnenkomt in Westerbork wordt men in de grote theaterzaal geregistreerd en men kan opgeven op welke grond men meent recht te hebben op* ***Sperre***."
[P. 263 en 264] "*Westerbork was de breuk met gisteren, de angst voor morgen en de realiteit van vandaag. Westerbork was een drempel, en iedereen wist het. De bevolking op de drempel wisselde, elke dag werd zij aangevuld, elke week verminderd*."
[P. 267] "*Men wist in het kamp al ten naaste bij wie vertrekken moest. Men wist het vanaf zondag of nog eerder*."
[P. 268] "*Hoe meer het naar dinsdag toegaat, hoe heftiger de laatste levenswil opflikkert en hoe dringender de smeekbeden klinken, die tot ieder gericht worden die maar luisteren wil. Men loopt naar de leider van het ziekenhuis, naar die van de wasserij, naar* ***Dienstleiter*** *zus of zo, men klampt ieder aan die men kent, men verzint het onmogelijke. Er is geen solidariteit in Westerbork. Waar zou ze vandaan moeten komen? Voor ieder die blijven mag moet een ander vertrekken*."

[P. 272] "*Hoe kregen de mensen hun vonnis* [dat zij moesten vertrekken] *te horen? Het geschiedde in het holst van de nacht van maandag op dinsdag. Dan gingen de lichten in de barakken aan en viel er een stilte in de ruimte, die zo ontstellend en zo volkomen was, dat ik geloof dat in die ogenblikken zelfs de harten der mensen niet hebben geklopt. Het was niet de stilte van de avond of die van de dood, maar de tijd zelf en het leven zelf stonden stil. Er was niets dat bewoog. Geen vinger. De mensen luisterden ademloos en de banken en stoelen en tafels en wanden luisterden mee. Het vonnis viel.*
De barakkenleider las de namen voor van hen die uit de barak moesten vertrekken. Zijn stem was toonloos. De namen vielen in de stilte, gelijkmatig als waterdroppels van een lekkende kraan vallen op de grond. [...] *Op het ogenblik dat de laatste naam gevallen was, ontwaakte een onhoorbare zucht en in die zucht van alle mensen de mildheid. Dan was er behoefte aan broederlijkheid. Er was transport en men hielp. Want men wist, dat het lot van de ander het lot van allen was.*
Men wist niet - merkwaardig genoeg - wat het lot in Polen zou zijn. [...] *En dat, terwijl men radioberichten uit London had, die de waarheid vertelden. Men geloofde ze niet*."

Etty Hillesum, Het denkende hart van de barak, Brieven van Etty Hillesum, p. 17 en Het Werk, "*Aan twee zusters in Den Haag, Amsterdam, eind december 1942.*, p. 616 en 617": "*In de zomer kwam ik er voor het eerst. Tot op dat ogenblik wist ik van Drenthe alleen, dat er veel hunebedden* [*****] *waren, meer niet. En nu vond ik daar plotseling een houten barakkendorp, ingevat tussen hei en hemel, met een verschrikkelijk geel lupinenveld in het midden en prikkeldraad eromheen. Mensenlevens vond je daar voor het oprapen. Eerlijk gezegd had ik nooit geweten, dat op de Drentse hei al vier jaar lang Duitse emigranten werden vastgehouden*, [...]." [***** Volgens **Wijnand van der Zanden**, p. 9, 11 en 60, tabelle 2 zijn er nog 53 hunebedden in de provincie Drente bekend.]
[P. 22] "*Er is modder, zoveel modder dat men ergens tussen z'n ribben wel heel veel innerlijke zonneschijn moet bezitten, wil men niet het psychologische slachtoffer worden van al die modder. De gevolgen van kapotte schoenen en natte voeten begrijpt u natuurlijk zo wel. Hoewel het een kamp is van één verdieping hoog, hoort men er een veelheid van accenten, alsof de toren van Babel in ons midden is opgetrokken: Beiers en Gronings, Saksisch en Limburgs, Haags en Oostfries, Duits met een Pools en Duits met een Russisch accent, Hollands en Berlinerisch - en dan wil ik u er meteen even op attent maken dat het hier gaat om een gebied van ruim een halve vierkante kilometer*."
[P. 23] "*Aan de vier uithoeken van ons houten dorp staan wachttorens, een winderig platvorm op vier hoge palen. Een man met een helm en een geweer staat daar afgetekend tegen de wisselende luchten. 's Avonds hoort men wel eens schoten over de hei, zoals bijvoorbeeld die ene keer, toen die blinde man te dicht in de buurt van het prikkeldraad verdwaalde*."
[P. 33 en 34] "*Van alle noden in het concentratiekamp Westerbork is de ruimtenood zeker wel de grootste.*

Van de ruim tienduizend mensen zijn er ongeveer tweeëneenhalf duizend ondergebracht in de tweehonderdvijftien kleine woningen, waaruit vroeger het kamp in hoofdzaak bestond en die in het vóórtransportse tijdperk ieder door één gezin bewoond werden.
Ieder huisje heeft twee kleine kamertjes, soms ook drie en een keukentje, waarin een kraan is en een wc. Er is geen bel aan de voordeur, hetgeen het binnenkomen zeer bekoort. Als men de voordeur opendoet, staat men meteen midden in de keuken. Wil men vrienden bezoeken die in het achterste kamertje huizen, dan breekt men, met een al gauw aangeleerde vrijmoedigheid, door de voorste kamer hen, waar de familie dan bijvoorbeeld net aan tafel zit of ruzie maakt of bezig is naar bed te gaan, al naar het uitkomt. Sinds enige tijd zitten de kamertjes bovendien meestal propvol met visite uit de grote barakken, die men graag wel eens ontvluchten wil. De kamerbewoners nu zijn de vorstelijk behuisden, de alom benijden en de voortdurend belaagden van Westerbork.
De grote, tenhemelschreiende nood van Westerbork begint eigenlijk pas in de kolossale, inderhaast gebouwde barakken, in die volgepakte mensenloodsen van tochtig latwerk, waar onder een laaghangende hemel van het drogende wasgoed van honderden mensen de ijzeren britsen driehoog opgestapeld staan.
[...]
Op die britsen nu leeft men en sterft men, eet men, ligt men ziek of blijft men slapeloos, omdat er zoveel kinderen huilen door de nacht of omdat men zich steeds weer afvraagt waarom er toch nauwelijks berichten komen van de vele duizenden die al van deze plek vertrokken zijn."

Lindwer, Kamp van hoop en wanhoop, p. 256/ **Harm van der Veen**, m. m. v. Guido Abuys, Dirk Mulder en Ben Prinsen, Westerbork 1939 - 1945, p. 111: De laatste deportatietrein verliet op 13 september 1944 Westerbork. 279 personen werden op transport naar Bergen-Belsen gesteld. Zeven maanden later op 12 april 1945 werden 876 kampgevangenen bevrijd.

Wüstegiersdorf

In november 1943 begon onder de schuilnaam 'Riese' een van de grootste onderaardse bouwplannen van het Derde Rijk. De bouwwerkzaamheden bestreken een gebied van ca. 35 km². De bouwcomplexen beschikten over drie tot zes mijngangen die de ingangen vormden, elk gang tussen 500 en 3000 m lang. Wüstegiersdorf was een van de vier kampen in de buurt, waar de dwangarbeiders voor dit project werden ondergebracht. De gevangenen moesten vooral in de mijnbouw, bij de spooraanleg en de kanaalaanleg werken. Ook moesten zij op het station goederen ontladen, in het woud bomen rooien of op verschillende werkplaatsen ambachtelijk werk uitvoeren.
De gevangenen in Wüstegiersdorf/ Tannhausen* stonden dagelijks bloot aan de geweld en de mishandelingen van de SS.
*Het is niet zeker of het om twee kampen of één kamp met twee namen gaat.
Bron: **Benz/ Distel, Der Ort des Terrors**, Band 6, p. 461 - 467

[Over het toen niet onomstredene project 'Riese' zie: **Barbara Distel**, Zwischen Fakten und Legenden, Erinnerung an KZ-Verbrechen in Niederschlesien, Dachau 2008, Dachauer Hefte 24, p. 95 -102.]

Hoofdstuk 3

Kroniek

Belangrijkste Bronnen zijn:

- Ina Boudier-Bakker, Met de tanden op elkaar, Dagboeknotities '40-45
- Danuta Czech, Kalendarium Auschwitz
- Drs. C. van Dam, Jodenvervolging in de Stad Utrecht
- Abel J. Herzberg, Kroniek der Jodenvervolging, 1940 - 1945
- Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek
- Philip Mechanicus, Dagboek uit Westerbork

Kroniek

12-06-1929 "*Op 12 juni 1929 wordt Anne Frank geboren in de Duitse stad Frankfurt am Main.* [...] *De Familie Frank woont aan de Marbachweg 307*." **Rol/ Verhoeven,** Anne Frank, p. 8

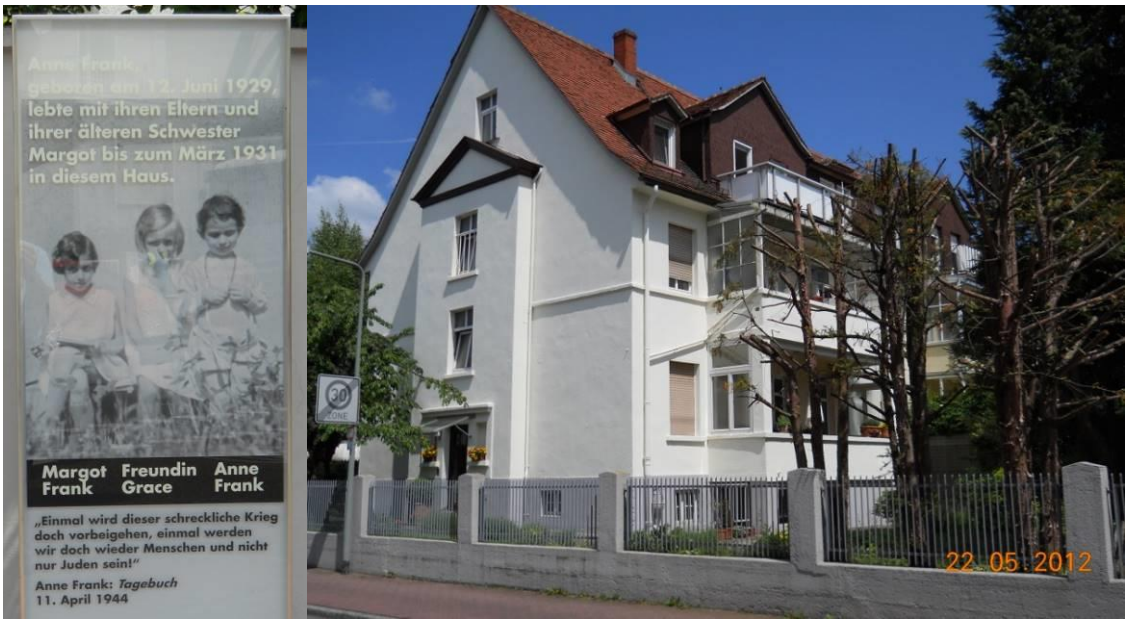

Eind maart 1931 " *Eind maart 1931 verhuist de familie Frank weer. Ze gaan wonen in de Ganghoferstraße 24. Daar is het voor de kinderen nog mooier en gezonder. In de buurt van het huis zijn prachtige paden om te wandelen. Er zijn ook heuveltjes waar je 's winters vanaf kunt sleeën*." **Rol/ Verhoeven,** Anne Frank, p. 11

14-12-1931 "*De NSB. (Nationaal Socialistische Beweging).*
De NSB was in de dertiger jaren de meest succesvolle nieuwe politieke partij. De oprichting van de NSB vond plaats op 14 december 1931 te Utrecht. Tot de oprichters behoorden A.A. (Anton) Mussert en C. (Kees) van Geelkerken. Anton Mussert nam de leiding van de partij op zich, terwijl Van Geelkerken tot Algemeen Secretaris werd benoemd." J. **Bader,** Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Tilburg, Waalwijk en omstreken, Henk van der **Linden** (samensteller), p. 26 en 27

1933

30-01-1933 *"Op 30 januari werd Adolf Hitler, de leider van de grootste partij, aangewezen als kanselier, of minister-president, door de Duitse president, de oude Paul Hindenburg."*
Blumenthal Lazan, Vier gelijke stenen, p. 23

23-02-1933 Op 23 februari schrijft Frieda Friedmann aan rijkspresident Paul von Hindenburg: "[...] Nu is het in ons vaderland zo ver gekomen, dat op straat in het openbaar brochures met de leuze 'Joden eruit!' verspreidt worden, openlijk wordt tot pogroms en gewelddaden tegen Joden opgeroepen. [...]" **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 25

27-02-1933 "*Twee dagen later, [nadat Marinus van der Lubbe elders in Berlijn drie branden had gesticht,] op maandag 27 februari, kocht van der Lubbe nieuwe vuurmakers. Die middag nam hij het gebouw van de Rijksdag in ogenschouw. Dan moest dàt maar in vlammen opgaan! Die avond klom hij om half tien tegen de gevel op. Hij belandde op een balkon voor het restaurant. Het glas van een van de deuren trapte hij in. Met zijn vuurmakers wist hij enkele kleine branden te stichten in de zaal van het restaurant. Overjas, jasje, vest en pullover, later ook zijn hemd deed hij uit: die stak hij successievelijk aan om op meer plaatsen brand te stichten. In een kantine in het sousterrein (in looppas rende hij het donkere gebouw door) vond hij een handdoek, in een toilet een stapeltje zakdoeken. Hij gebruikte ze één voor één als fakkel om beter te kunnen zien. Tenslotte kwam hij, weer op de hoofdverdieping teruggekeerd, in de grote zittingszaal terug. Hij stak er eerst de portières bij de toegangsdeuren aan, vervolgens het grote gordijn achter de zetel van de voorzitter. Dat hing voor een eikenhouten, met stof bespannen wand. Voort rende*

hij, elders nog kleine branden stichtend. Een kwartier was hij bezig geweest, toen hij, halfontbloot en badend in het zweet, een politieagent en de ***Hausinspektor*** *in de armen liep.* ***'Warum hast du das gemacht****?' '****Aus Protest****!'*

De brandweer was toen al bezig, de kleine brandjes in het restaurant en elders te blussen. Op de zittingszaal lette men niet voldoende; toen men dat wel deed, was het te laat. Het grote gordijn en de eikenhouten wand met bespanning waren kurkdroog: een flink vuur kwam tot ontwikkeling; het glazen tussendak tussen zaal en de vijf-en-zeventig meter hoge koepel sprong van de hitte. Een geweldige zuiging ontstond, ook de ruiten van de koepel rinkelden omlaag. Als door een reusachtige schoorsteen joegen nu de vlammen omhoog. Zo groot was hun hitte dat de banken der afgevaardigden vlam begonnen te vatten. Spoedig brandde gehele zaal als een lier. Pas na twee uur was men de brand meester. Hij was over heel Berlijn zichtbaar geweest.

[...] 'Dat is het begin van de communistische opstand! Nu gaan ze er op losslaan! Er mag geen minuut verzuimd worden!' - met die woorden begrootte Goering het hoofd van de Pruisische politieke politie, Diels. Hitler, evenals Goering door de brand verrast, was toen ook gearriveerd. Van het balkon achter in de zittingszaal staarde hij in de vlammenzee. 'Elke communistische functionaris wordt doodgeschoten waar hij maar aangetroffen wordt', brulde hij plotseling, 'De communistische parlementsleden moeten vannacht nog opgehangen worden!'" **Dr. L. de Jong**, Het Koningrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog, Deel 1, Voorspeel, p. 375 en 376

05-03-1933 "*De verkiezingen van 5 maart 1933 zijn niet meer vrij, want de nazi's hebben de communistische partij verboden en op grote schaal politieke tegenstanders opgepakt. Op 23 maart verkrijgt Hitler een grondwetswijziging die hem wetgevende macht toekent, buiten het parlement om. De dictatuur van het Derde Rijk is een feit.*

EVOLUTIE VAN HET STEMMENPERCENTAGE VAN DE NSDAP TUSSEN 1924 EN 1933						
04/05/1924	*07/12/1924*	*20/05/1928*	*14/09/1930*	*31/08/1932*	*06/11/1932*	*05/03/1933*
6,6%	*3%*	*2,6%*	*18,3%*	*37,3%*	*33,1%*	*43,9%"*

Bron: **Winne Gobyn en Ann Mestdag**, Kazerne Dossin, Holocaust en Mensenrechten, p. 38

09-03-1933 "*Anti-Joodse gewelddaden stapelden zich op na de maartverkiezingen. Op 9 maart arresteerden SA-mannen in het Berlijnse Scheunenviertel Oost-Europeese Joden bij tientallen. Deze Oost-Europeese Joden, traditiegetrouw de eerste slachtoffers van de Duitse Jodenhaat, waren ook de eersten, die er als Joden in concentratiekampen werden afgetransporteerd.*

Op 13 maart perste de plaatselijke SA in Mannheim de sluiting van Joodse winkels af; in Breslau werden Joodse advocaten en richteren in het gerechtsgebouw handtastelijk aangevallen; en in Gedern in Hessen braak de SA in Joodse huizen in en sloeg 'onder handgeklap van de snel aanwassende mensenmenigte' de bewoners in elkaar. De lijst van vergelijkbare voorvallen is lang.[...]" **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 26

11-03-1933 „*NvhZ, 11 maart 1933.*
'Donkere Dagen'.

'Als men na gaat wat mannen als Göring en Goebbels aandurven in hun hetze tegen de Joden, dan behoeft het waarlijk niet te verwonderen, wanneer zij op die wijze Jodenvervolgingen, ware pogroms, zouden ontketenen. Als Duitsland op die manier gered moet worden, dan kan het niet anders of dit leidt tot vreselijke dingen'.'' **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Tilburg, Waalwijk en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 18

22-03-1933 In maart 1933 werd het eerste concentratiekamp in Dachau bei München geopend. **Stanislav Zámecnik, Dachau-Stammlager** in **Benz/ Distel, Der Ort des Terrors**, Band 2, bladzijde 233

01-04-1933 Boycot op Joodse bedrijven in Duitsland. Klanten werden door nazi's gehinderd winkels van Joodse eigenaren te betreden.

De titelpagina van de '*Westdeutscher Beobachter*' brengt op 1 april 1933 de vette koppen:

'Nieder mit Juda!

Strafgericht über den Weltfeind bricht herein'

[Neer met Juda! Strafgerecht stort zich over de wereldvijand] **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 373

07-04-1933 ''*Door de 'Wet tot de herstelling van de beroepsambtenarij'* [Gesetz zur Wiederherstellung des Berufsbeamtentums] *van 7e april 1933 en de ertoe uitgevaardigden uitvoeringsbepalingen vond niet alleen de NS-ideologie ingang in een rijkswet, maar er werd – voor iedere jurist herkenbaar, ook in de tijd van toen – in het ambtenarenrecht de rechtsstaat verlaten.*

De omschrijving van de wet bedriegt en versluiert de werkelijke inhoud. Het ging niet om een herstelling van de beroepsambtenarij, maar erom politieke en vanwege hun ras ongewensten uit de ambtenaarsbaan eruit te dringen. [...]

Een doelgroep van de wet waren Joodse ambtenaren. Volgens paragraaf 3 van deze wet moesten beambten, die niet van Arische afstamming waren, met pensioen gaan. Als deze ambtenaren ten minste een diensttijd van tien jaar konden aantonen, kregen zij een pensioen. Maar gelijktijdig werd de aanrekening van diensttijden nieuw geregeld, en wel zo, dat de diensttijden van de ontslagenen slechts in beperkte mate werden aangerekend. Zelfs eerdere bepalingen en toerekeningen van pensioengerechtigde diensttijden werden buiten werking gesteld.'' **Ehrhart Körting** in het voorwoord op p. 7 van **Christian Dirks/ Hermann Simon** (Hrsg.), ... auf dem Dienstweg. Die Verfolgung von Beamten, Angestellten und Arbeitern der Stadt Berlin 1933 bis 1945

07-04-1933 "*De uitoefening van het ene beroep na de andere werd afhankelijk gesteld van het bezit van een Ariër-bewijs: Joden* [*****] *moesten die uitoefening dus staken. Dat begon in Pruisen, met de Joodse notarissen en rechters; in heel Duitsland moesten na 7 april alle Joodse ambtenaren (1 op de 200 bij het overheidspersoneel) hun functie neerleggen, wachtgeld werd slechts toegekend aan diegenen die langer dan tien jaar in overheidsdienst geweest waren (ontslag volgde twee-en-een-half jaar later en de wachtgeldregeling werd toen beperkt tot oud-gedienden uit de eerste wereldoorlog, de Oud-strijders). Later in diezelfde maand, april '33, werd het ritueel slachten verboden en werden alle ziekenfondsen gedwongen Joodse artsen te ontslaan*." **Dr. L. de Jong**, deel 1, p. 411 [Alle delen staan op de website van het **NIOD**.]

[***** "*Reeds één Joodse grootvader of –moeder was aanleiding, de desbetreffende persoon als 'niet-ariër' te discrimineren.[...]*" **Gottwaldt/ Schulle**, "Juden ist die Benutzung von Speisewagen untersagt" [...], p. 31]

April 1933 "*Volgens de 'Wet tegen de overstroming van Duitse scholen en hoogscholen' mochten slechts 1,5% van nieuw opgenomen scholieren Joods zijn*." Geen school mocht meer dan 5% aan Joodse scholieren hebben. Bron: **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 385

25-04-1933 [...] *bij alle instellingen van voortgezet onderwijs* [werd] *de* ***numerus clausus*** *ingevoerd: er mochten, kinderen van Oud-strijders en personen van gemengde afkomst niet meegerekend, niet méér Joodse kinderen die instellingen bezoeken dan overeenkwam met het percentage dat de Joden op de gehele Duitse bevolking vormden*."

03-05-1933 "*Ernst vertelde vandaag, zijn* ***Chawer*** *Bromberger schrijft uit Palestina. Elke nieuwaangekomene wordt gevraagd: 'Komt u uit Duitsland of uit overtuiging?' Een bittere mop* [18].

[18] *Nog in 1938 wordt dit aan de jonge Walter Laqueur gevraagd. Vgl. Walter LAQUEUR: Wanderer wider Willen. Erinnerungen 1921 - 1951. Berlin 1995, S. 128.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 14 en 331

10-05-1933 "I*n de beginmaanden van 1933 voelde zich het nieuwe systeem nog zo onzeker, dat het ook tegen boeken te werk ging. In heel het rijk waren er boekenvernietigingsacties, die door de Berlijnse leiding van de NSDStB (Nationalsozialistischer Deutscher Studentenbund) werden gestuurd. Op verschillende lijsten stonden auteurs, die als 'links' of 'jüdisch* [Joods]*' werden bestempeld en wiens werken om die reden moesten verdwijnen.* [...] *Privépersonen werden aangemaand hun boekenkasten te doorzoeken en ook de boekhandels werden genoodzaakt, 'freimüssig (vrij gedwongen)' boeken voor deze actie ter beschikking te stellen.* [...] *In Münster werden de boeken door studenten ingezameld. Maar in steden zonder universiteit kwam het tot*

lachwekkende situaties, als bij voorbeeld een zeer ijverige analfabeet dacht, alle rood ingebonden boeken zouden 'bolsjewistisch' zijn, en derhalve ook enkele banden 'Mein Kampf' met rode kaft verbrandde. [...]" **Christian Steinhagen**, Münster im Dritten Reich, p. 39 en 40

22-05-1933 Breslau, maandag. Men moet vandaag een formulier invullen, of men arisch of niet- arisch van afstamming is. [...]" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 17

18-06-1933 "*Breslau, zondag. Toen ik vrijdag [...] nog in het bed lag, kwam de huismeester uit de school, om mij het schrijven te brengen, dat ik onmiddellijk gesuspendeerd was.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 18

14-07-1933 "*Daadwerkelijk was vanaf begin 1933 binnen de Joodse bevolking van Keulen een grot aantal van zelfdodingen gerezen. Reeds in juli 1933 zagen zich daarom administratie, bureau voor sociale zaken en rabbinaat gedwongen, hun leden door een gemeenschappelijke oproep 'levensmoed' in te spreken:*

'Onder de diep aangrijpende indruk der gebeurtenissen van de laatste weken, waarin de zelfmoord binnen onze gemeente offer om offer heeft geëist, wenden wij ons tot u, mannen en vrouwen van de Joodse gemeenschap, met deze oproep: Houd de levensmoed en –wil erin, handhaaf uw god- en zelfvertrouwen! Het lot, dat elk enen van ons treft, is een deel van het grote , algemene Joodse leed: Laat het ons gemeenschappelijk dragen en een de ander broederlijk bijstaan! (...) Ga niet de weg in het donker, waaruit geen terugkeer bestaat. Denk aan diegene, die jullie moeten achterlaten in al hun kommer en smart, denk aan jullie menselijke en Joodse bestemming, verlies niet de hoop op een beter toekomst!'[82]

[...]

[82] *Gemeindeblatt, 3. Jg., Nr. 14, 14.7.1933;* [...]" **Babara Becker-Jákli**, Das jüdische Krankenhaus in Köln, p. 274 en 470

Zelfdodingen in Berlijn 1933 - 1945													
Begraven op de begraafplaats Berlin-Weißensee:													
Jaar	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
ovl.	63	46	66	60	63	131	110	78	263	814	233	36	4
Begraven op de begraafplaats Stahnsdorf:													
71 overledenen en een onbekende aantal, waar het om vermoedelijke zelfdoding gaat.													
Bron: **Anna Fischer**, Erzwungener Freitod, Spuren und Zeugnisse in den Freitod getriebener													

14-07-1933 "*Een groep te meer, waartegen het NS-regime van begin af aan optrad, betrof ook een deel van de arische bevolking. De wet van 14 juli 1933 om de geboorte van kinderen behept met erfelijke ziekten te verhinderen, maakte het mogelijk, elke persoon te steriliseren, bij wie vermeende erfelijke ziekten zoals zwakzinnigheid, schizofrenie, manisch-depressieve krankzinnigheid, aangeboren epilepsie, vitusdans, aangeboren blindheid, aangeboren doofheid en sterke alcoholisme waren vastgesteld*." **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 36

1933 Mevrouw Neubauer, echtgenote van meester-bakker Neubauer in Frankfurt/ Main: "*Die zal alle Joden het land uitjagen*." **Lilo Günzler, Endlich reden**, p. 62

Maart 1933 "*Uit kringen van de kerkelijke besturen van Joodse lichamen werd in maart '33 het initiatief genomen tot oprichting van een nieuwe organisatie, de* ***Reichsvertretung der Juden in Deutschland***." **Dr. L. de Jong**, Het Koninkrijk […], deel 1, p. 412

30-08-1933 – 03-09-1933 Reichsparteitag 1933 in Nürnberg. "*De Stürmer-Verlag gaf voor de rijkspartijcongres 1933 ter waarschuwing van de deelnemers een lijst uit van Joodse winkels, artsen en advocaten, om voor een bezoek bij hen te waarschuwen.[…]*" **Bernd Höffken**, Schicksale jüdischer Ärzte aus Nürnberg nach 1933, p. 40

September 1933 "*In september 1933 werd het Joden verboden boerderijen te bezitten of landbouw te bedrijven. In dezelfde maand werd er onder controle van het propagandaministerie de rijkscultuurkamer gegrond; daarmee was het Goebbels mogelijk, de deelname van Joden aan het culturele leven van het nieuwe Duitsland te beperken*." **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 34

27-09-1933 "*Er* [Dr. Aronades, die naar Haifa gaat,] *geloofd, dat na enkele jaren geen Duitse Jood meer in het economisch leven zal werkzaam zijn*." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 25

04-10-1933 Joden mogen niet meer als uitgevers van kranten werkzaam zijn. **S. Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 34 en 35

27-11-1933 "*De vermelding van Joodse feestdagen in ambtelijke kalenders is verboden.*"**Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für dir Juden im NS-Staat, p. 62

29-12-1933 "*Breslau, zaterdag. Een lang vragenlijst van de rijksbond der auteurs was intevullen, waar ik mij nu melden - en contributie betalen - moet. De uitwerking heeft mij veel moeite getroost, en dan is het toch nu zeer onaangenaam, zulke vragen te beantwoorden. Al dat heeft iets dat vernederend is.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 32

31-12-1933 "[...] *Dit Jahr heeft ons, de oudere Joden, het geboorteland ontnomen, waar wij voor hebben gestreden, en waar wij ons niet als gasten hebben gevoeld! Men zal dit jaar 1933 niet vergeten. Wij zullen vanavond niet aan een oudejaarsfeest meedoen. Het Duitse Jodendom is in de rouw.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 32

1934

In 1934 *werd* [in Dieren], *evenals in vele andere Nederlandse kehillot, wegens 'de nood der Duitsche Joodsche Gemeenten' op de aanslagen in de hoofdelijke omslag vrijwillig een toeslag van 10% geheven. De nazi's waren aan de macht gekomen in Duitsland en dat had repercussies op de handelingen van Joden in de landen rondom hen.*" **Hans Kooger**, Joods leven in Dieren, Rheden en Velp, p. 54

01-05-1934 "*Op 1 mei gaf de* ***Stürmer*** *zijn beruchte extra editie over de Joodse ritueelmoord uit. Op het titelblad stond de vette kop 'Joodse moordplan tegen de niet-Joodse mensheid onthuld'* [...]." **Saul Friedländer** / **Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 57

01-05-1934 "*Op 1 mei 1934 gaf "Der Stürmer"* [antisemitische Nazi-krant] *zijn beruchte extranummer over Joodse rituele moorden uit. De illustratie op het titelblad toonde twee bijzonder afschuwelijk getekende Joden, die in een bak het bloed van vermoordde christelijke kinderen opvangen. De rijksvertegenwoordiging van de Duitse Joden protesteerde op de volgende dag bij Adolf Hitler en rijksbisschop Ludwig Müller schriftelijk tegen zulke 'ongehoorde beledigingen' en 'deze weergaloze schending van onze geloof'. Geen van beiden antwoordde.*" Bron: **Rolf Schmitt** in *Oppenheimer, Eine jüdische Familie aus Bruchsal*, p. 75

21-06-1934 In de Duitse deelstaat Hessen mag in het evangelische godsdienstonderwijs niets meer uit Het Oude Testament (TeNaCH) geleerd worden. Michael Winkelmann, "Auf einmal sind sie weggemacht", Lebensbilder Arolser Juden im 20. Jahrhundert, Kassel 1992, p. 180

01-07-1934 "[...] *Vandaag staat in de krant, dat alle straten van Breslau, die benoemd zijn naar een Jood, zullen worden hernoemd, [...]. Ook een stuk van het Joodse lot.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 35

02-08-1934 "*Breslau, donderdag. Hindenburg is vanochtend overleden, juist twintig jaar na het uitbreken van de oorlog. [...] Hitler is tot rijkspresident benoemd. [...]*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 38

19-08-1934 "*Breslau, zondag. Toen ik gisteren naar de postbus ging, zag ik een nummer van de Stürmer met de kop: Rituele moord in Breslau. Een oude misdaadverhaal, de onopgehelderde moord aan de Fehsekinderen uit het jaar 1926, wordt nu uitgegraven, om hem de Joden in de schoenen te schuiven.*[64] [...]

[64] *Zie het artikel 'Der Ritualmoord zu Breslau - Was die Mutter zweier geschächteter Kinder berichtet'; in: Der Stürmer Nr. 32 (1934)* [http://www.carsten-pietsch.de/stuermer.pdf]" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 39 en 333

24-10-1934 "*Breslau, woensdag.* [...] *Briefjes zijn aangeplakt: 'Mijdt de Jood als de pest', dat zijn de voorboden van het bezoek van Julius Streicher.* [...]" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 44

1935

Februari 1935 "*In februari 1935 voerde het rijksarbeidsministerie het van de arbeidsbureaus uit te reiken* ***arbeidsboek*** [**Arbeitsbuch**] *in. Het was bedoeld als instrument van de sociale controle: om 'arbeidsschuwe' in een lijst te kunnen opnemen, om de ongewenste trek van werkkrachten uit de laagbetaalde banen (zoals landbouw) te kunnen tegengaan en om 'de doelmatige verdeling van de arbeidskrachten in het Duitse bedrijfsleven waar te borgen', zoals het in de tekst van de wet heette. Arbeider en employés mochten slechts worden tewerkgesteld, als zij in het bezit van zulk een boek waren.*" **Kurt Bauer**, Nationalsozialismus, p. 276

Maart/ april 1935 "*De eerste stad, die anti-Joodse onrusten op grote schaal beleefde, was München. In maart en april werden Joodse winkels 's nachts met zuur besproeid of met opschriften zoals 'Jood', 'Stinkende Jood', 'Joden eruit' en wat dies meer zij beklad. In mei begon het inslaan van etalageruiten van Joodse winkels.* [...] *Half mei vielen de daders niet alleen*

op klaarlichte dag Joodse winkels aan, maar begingen ook handtastelijkheden tegen bezitters, klanten en soms ook tegen het arische personeel van deze winkels. Op zaterdag 25 mei, namen de onlusten een nieuwe dimensie aan. In de loop van de namiddag hadden de aanvallen zich uitgebreid naar elk als Joods te identificeren winkel van de binnenstad. Naar opgaven van de politie waren de daders 'niet alleen aanhangers van de NSDAP en haar geledingen' maar er hoorden ook 'groepen van de zeer dubieuze soort' bij.[...] Eerst tegen negen uur 's avonds werd in de Beierse hoofdstad weer een bepaald maat aan orde hersteld." **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 65

23-05-1935 "*Breslau, donderdag.* [...] *Aan de zelfde school **[Zwingergymnasium]** mogen niet-arische scholieren niet met de fiets naar de school komen - bij gebrek aan ruimte in de fietsenkelder.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 61

04-06-1935 "*Toen de Joodse eigenaar van een confectiezaak in Berlin-Pankow een medewerkster aan diefstal schuldig bevond, betichtte deze hem fluks van 'Rassenschande* [rassenschennis]*' en riep de SA 'te hulp'. Van de SA opgehitst schaarde zich, aldus de bericht van de CV, op 4 juni 1935, een honderdkoppige mensenmassa voor de winkel, vernielde de etalageruiten en greep de eigenaar handtastelijk aan. De bestolene moest ten slotte zelf de kosten van de schade dragen en de aangifte terugtrekken.[...]*" **Christoph Kreutzmüller**, *Enteignung, Raub und Leichenfledderei* in: **Claudia Kramatschek**, *Die Villa in der Pücklerstraße*, p. 40

11-06-1935 "*Borden 'Juden unerwünscht' en gelijkaardige zijn van de hoofdverkeersstraten (wegens de olympiade) onopvallend te verwijderen.*" **J. Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 117

24-07-1935 "*Kudowa, woensdag. Ik hoorde, dat in Breslau enkele zwembaden geheel voor Joden zijn gesloten;* [...]." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 68

19-08-1935 "*Breslau, maandag.* [...] *Aan het restaurant: 'Gartenschönheit' een groot spandoek: Joden ongewenst'. In Duitsland zullen wij binnenkort slechts op de begraafplaatsen gewenst zijn Ik zal van nu af in deze boeken meer van ons Jodenlot opschrijven, misschien is dat voor latere geslachten interessant.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 70

31-08-1935 "*Joodse sportorganisaties, die ressorteren onder de rijkscommissie van de Joodse sportsbonden, zijn bij hun activiteit tot de wettelijke regeling van hun stand na de olympiade niet te storen, opdat de verplaatsing van de olympiade in een ander land tengevolge van anti-*

Duitse propaganda in het buitenland wordt verhinderd." **J. Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 125

05-09-1935 "*Breslau, donderdag.* [...] *Een gouwleider verklaarde gisteren (in een grote vergadering in de eeuwhal): De schuld van alle ongelukken, die Duitsland tijdens de laatste decennia hebben geteisterd, ligt bij de Joden.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 71 en 72

13-09-1935 "*Breslau, vrijdag. Nu moeten met Pasen de Joodse leerlingen van de basisscholen de openbare scholen verlaten*." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 73

15-09-1935 "*Een nieuwe kwaliteit bereikte het rechteloos maken van de Joden door de Neurenbergse Wetten van 15 september 1935. Door dat 'Reichsbürgergesetz' [rijksburgerwet] verloren de Joden elke politieke rechten en behielden als 'staatsburgers' – in tegenstelling tot de 'rijksburgers' – alleen maar het staatsburgerschap. Het zogenoemde 'Blutschutzgesetz' ('Wet ter bescherming van het Duitse bloed en van de Duitse eer') greep massief in het privéleven in. Er werden huwelijken tussen Joden en niet-joodse Duitsers verboden, buitenechtelijke relaties werden als 'Rassenschande' met gevangenis of tuchthuis bestraft. De wet onderscheidde tussen 'Deutschblütigen', 'Joden' als ook 'Halfjood of Kwartjood'*." **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 381

15-09-1935 "*Rassenwetten*
Op 15 september 1935 werden door de NSDAP in Neurenberg de Rassenwetten afgekondigd. Twee wetten zijn in Neurenberg geformuleerd. De 'Reichsbürgergesetz' verklaard de Joden tot tweede-rangs burgers.

De eerste is de 'Wet ter bescherming van Duits bloed en Duitse eer', die het Joden verbood huwelijken (Mischehen) te sluiten of sexuele relaties te onderhouden met Duitsers. Huwelijken tussen Joden en Duitsers werden onwettig verklaard.

De tweede wet 'De Rijksburgerschapswet' ontnam Joden hun burgerrechten, zodat zij geen aanspraak konden doen op bescherming van de grondwet. Daarnaast werden Joden in overheidsposities uit hun functie ontheven." **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Tilburg, Waalwijk en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 51 en 52

01-10-1935 "*Op 1 oktober 1935 werd het verboden Joodse kranten openlijk uit te stallen of te verkopen*." **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 61

02-10-1935 "*Breslau woensdag. Men vertelde, dat gisteren van alle Joodse advocaten, die ook notaris waren, het notariaat werd ontnomen.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 75

19-10-1935 "*Beieren: Alle antijoodse borden, die tegen de wet of de goede smaak indruisen, zijn meteen te verwijderen.*" **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für Juden im NS-Staat, p. 137 [Vgl. 03-12-1935]

23-11-1935 "*Breslau, zaterdag. [...] Lewin preekte ook over het **Thora**hoofdstuk: Sarah's dood en zei - zo als ook ik van mening ben -, dat al dat, wat het Jodendom nu beleeft, hem tot zegen kan zijn, als het de tekenen der tijd verstaat. Maar sommigen willen het nog niet inzien.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 81

03-12-1935 "*Om de Olympische Spelen 1936 in Berlijn niet in gevaar te brengen, zijn alle Jodenvijandige borden aan affiches in de streek van Garmisch-Patenkirchen, waar de winterspelen plaatsvinden, te verwijderen.*" **J. Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 143

December 1935 "*Het is aan rechters verboden, commentaren of afhandelingen van Joodse auteurs te citeren.*" **J. Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 149

1936

22-03-1936 "*Breslau, zondag. Vandaag komt de leider;* [...] *ik ben daar naar toe gegaan, waar wij Joden, werkelijk zijn gewenst, naar de begraafplaats Lohestraße, om stille tweespraak met mijn vader te houden;* [...]" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 85

23-03-1936 "*Breslau, maandag. Er wordt verteld, dat het de Joodse families in die straten, waar de leider langs kwam, ontzegd was, de ramen te openen. Of het waar is, weet ik natuurlijk niet!*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 85

April 1936 "*Het gebruik van de Hebreeuwse taal op openlijke Joodse bijeenkomsten* [...] *werd verboden* [...]." **S. Friedländer / O. Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 74

Schooljaar 1936/37 "Rassentrennung" vanaf schooljaar 1936/37. Joodse scholieren moesten naar speciale Joodse scholen gaan. **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 387

"*Voor de leerlingen van de basisschool moest een eigen abecedarium worden vervaardigd, bewerkt door de Keulse lerares Cilli Marx en geïllustreerd door de kunstenaars Otto Schloss en Walter Herzberg. Op last van de NS-censoren moesten daarin de blonde haren van de kinderen zwart gekleurd worden*." **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 391

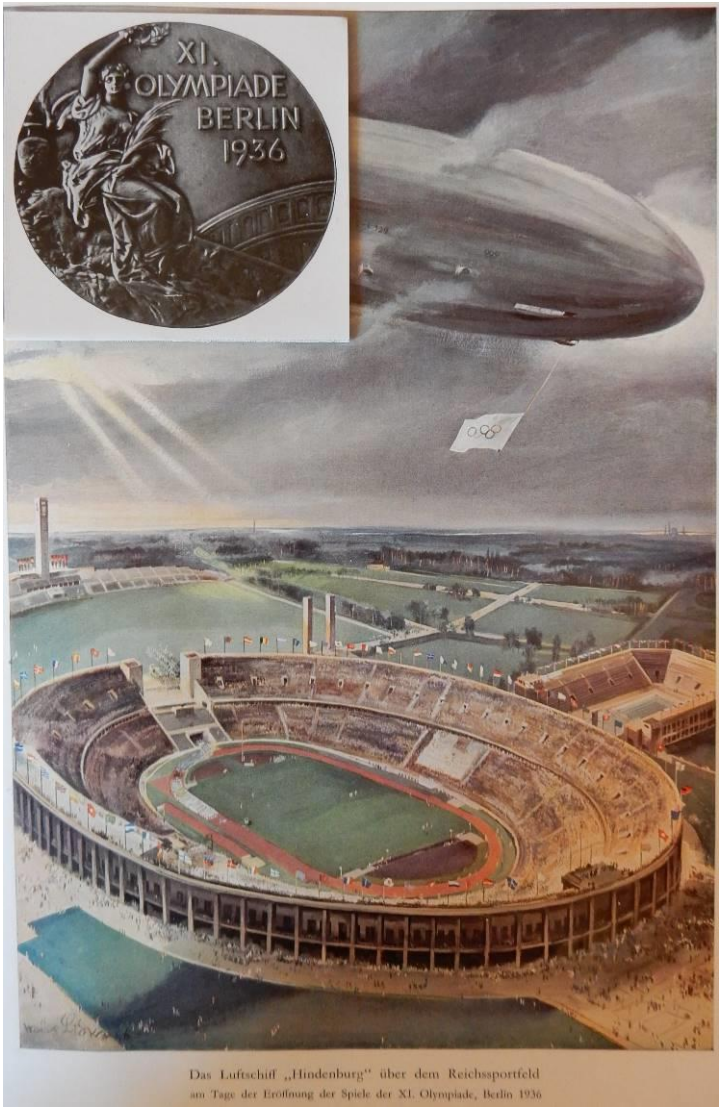

Das Luftschiff „Hindenburg" über dem Reichssportfeld
am Tage der Eröffnung der Spiele der XI. Olympiade, Berlin 1936

Bron: Olympia 1936, Band II, Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936, p. 16/17

11-05-1936 "*Breslau, maandag. [...] Ter opening van de Olympische Spelen zou in Berlijn een feestelijk stuk ten tonele worden gebracht, dat eindigt met Beethovens Negende en de lofzang*

Freude schöner Götterfunken. Daar heet het, alle mensen worden broers. Zijn daar ook de Joden mee bedoeld? Op zulke zaken rust een afschuwelijke leugenachtigheid, die er wel bijhoort." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 86 en 87

07-06-1934 "*Zendstations van het rijk mogen in hun zendingen geen gewag van firma's maken, die als Joods bekend zijn.*" **J. Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 82

23-06-1936 ***"[Verbod van alle handtastelijkheden tegen buitenlanders en Joden]:***

Naar aanleiding van de olympiade (1. – 16.8.36) zijn voor de SS zulke handtastelijkheden verboden." **J. Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 166

12-07-1936 In de zomer van 1936 werd ermee begonnen het **concentratiekamp Sachsenhausen** aan de stadsrand van het stadje Oranienburg op te richten.

27-09-1936 "*Breslau, zondag. Vandaag is hier de opening van een groot deelstuk van de Reichsautobahn* [rijkssnelweg]*, dat zich uitstrekt tot achter Liegnitz* [Legnica (P)]. [...] *Bij de rijkssnelwegen heeft men bovendien het pijnlijke gevoel, dat zij toch vooral een instrument van de oorlogsvoorbereidingen zijn, en de wereld nog sneller naar de vreselijke catastrofe toedrijft. Maar de massa's zien dat niet.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 98

26-10-1936 "*Om een doorgaand afschrikkend resultaat te hebben, is erop te letten: De tijdsduur van de plaatsing mag in geen geval worden vermeld. Naar buiten is de plaatsing in een concentratiekamp steeds met 'bis auf weiteres* [tot nader order / voorlopig]' *aan te geven. Geen bezwaar tegen fluisterpropaganda (ten aanzien van lange opsluiting in een kamp), waardoor het afschrikkende effect, zo als gewenst, wordt versterkt. Het toedienen van stokslagen kan worden bevolen; ook hier geen bezwaar tegen fluisterpropaganda.*" **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 174

04-12-1936 "*Breslau, vrijdag. [...] Ik las vandaag in de krant, dat het onderwijs om een jaar is ingekort op de scholen voor voorbereidend wetenschappelijk onderwijs en dat de leerlingen van de Unterprima deze keer reeds met Pasen hun examen afleggen! Is dat ook een voorteken van de aanstaande oorlog in het komend voorjaar?*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 100

1937

23/24-10-1937 "[...] *wat nauwelijks bekend is: In de nacht van 23 op 24 oktober 1937 braken onbekenden in de synagoge in en hakten de zitbanken stuk. De gebedsruimte leek daarna op een puinhoop. De geplaagde rabbijn Friedrich Leopold Steinthal vreesde verdere vernielingen en liet de schade onopvallend verhelpen. Hij wilde geen aangifte doen, omdat hij geen opvolgende daden wilde uitlokken. De pers van Munster schreef er niet over; de consequenties zouden onafzienbaar zijn geweest. Evenwel deed de M. A. (Münsterische Anzeiger, voorloper van de 'Westfälischen Nachrichten') een handige schaakzet. Op de voorpagina werd een verordening van overheidswege uit het verre Danzig geplaatst. Daarin stond, dat de politiepresident van Danzig uitdrukkelijk beschadigingen van Joods eigendom had verboden. Een jaar later, in de bekende november 1938, hielp ook dit niet meer. Het ook van elders aangebrachte gepeupel verwoestte de syngoge tot ruïne; gewaden en thorarollen waaiden door de straat. Rabbijn Steinthal werd het water ingedreven. Later zorgde iemand van de Gestapo Münster ervoor dat Steinthal uit het KZ werd vrijgelaten. Hij slaagde erin uit te reizen. Daarna werd de synagoge gesloopt* [...]" **Christian Steinhagen**, Münster im Dritten Reich, ein Stadtführer, p. 13 und 16

[“Hier stond het huis van God der Joodse gemeente van onze stad Münster. Het werd op 9 november 1938 een offer van rassenwaan. Van de gemeente die in 1938 nog 430 leden telde,

bleven slechts 20 in leven. De doden tot erend herdenken, de levenden tot waarschuwing. De stad Münster, Westf.”]

Links naast en in de schaduw van de nieuwe synagoge staat de gedenksteen die aan de vernielde synagoge herinnert.

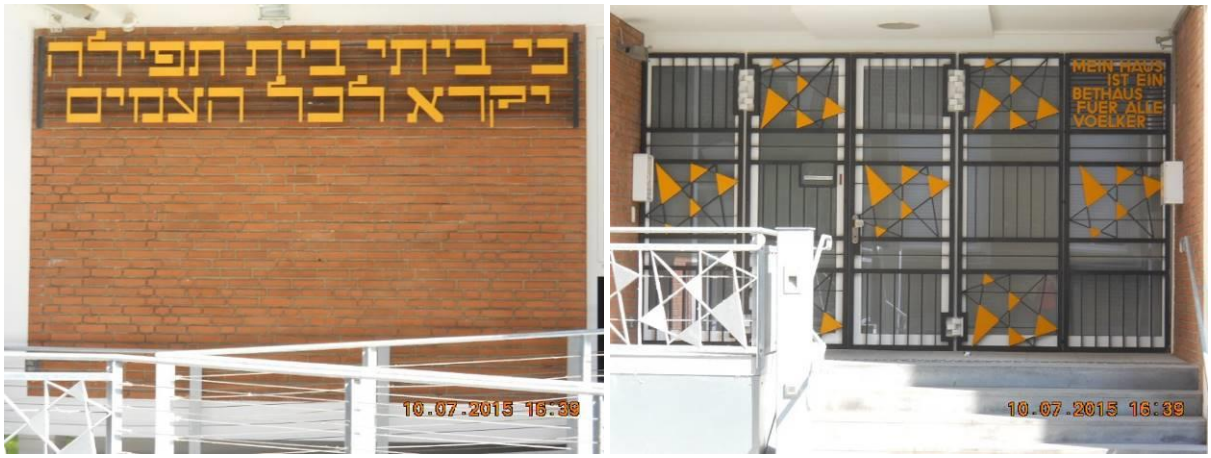

Jesaja 56, 7d: *"Mijn tempel zal heten 'Huis van gebed voor alle volken'."* Vgl. De Nieuwe Bijbel Vertaling en de website: http://www.scripture4all.org/OnlineInterlinear/OTpdf/isa56.pdf

(Dit woord staat ook boven de poort van de Culemborgse synagoge.)

08-11-1937 "*'Der ewige Jude', de meest omvangrijke anti-Joodse tentoonstelling tijdens de vooroorlogse jaren, werd op 8 november 1937 in het Duitse Museum in München geopend.*" **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 120

22-11-1937 "*Breslau, maandag. [...] In Breslau zijn Joodse winkels wegens naar het heet 'onzuiverheid' gesloten en enkele [Joden] gestraft worden.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 140

22-11-1937 "*Naar aanleiding van gruwelijke berichten worden geen Joden uit het KZ Dachau vrijgelaten.*" **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 206

1938

"Begin 1938 *moesten alle Duitse Joden hun paspoorten afgeven (nieuwe werden slechts aan Joden uitgereikt, die op het punt van emigratie stonden).*" **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 121

07-02-1938 "*Al een maand voor de inlijving van Oostenrijk had de Nederlandse regering in beginsel tot wijziging van haar vluchtelingenbeleid besloten. [...] In Duitsland werd de positie der Joden steeds hachelijker: aangenomen moest worden dat er meer en meer vluchtelingen zouden komen; juist met het oog daarop besloot de ministerraad op 7 februari '38 dat de minister van justitie 'concrete maatregelen' zou ontwerpen.*

*Vijf weken later kwam de **Anschluss**.*

*Er leefden in Oostenrijk ca. 185 000 Joden. Op zaterdag 12 maart wisten zij dat alle antisemietische maatregelen die in Duitsland getroffen waren, zich nu ook tot hen zouden uitstrekken. Daar kwam evenwel bij, dat deze tweede nationaal-socialistische Machtübernahme met een aanzienlijke mate van geweldpleging gepaard ging. Vooral in Wenen werden Joden mishandeld, kleine stoeten demonstranten trokken met de roep **'Schlagt die Juden tot!'** door de straten. Verscheidene Joden pleegden zelfmoord; binnen enkele weken werden ca. 2000 leden van de Joodse bevolkingsgroep gearresteerd, de meesten hunner werden naar het concentratiekamp Dachau gezonden. De z.g. arisering van Joodse bedrijven kwam snel op gang.*

Het spreekt vanzelf dat duizenden Joden op de kortst mogelijke termijn Oostenrijk trachten te verlaten. Dat zich velen naar het verre Nederland zouden begeven, was niet erg waarschijnlijk - niettemin vroeg het NSB-Eerste-Kamerlid mr. A. J. van Vessem al de maandag na de ***Anschluss*** *(eerder kon niet) of de regering bereid was om, teneinde 'herhaling te voorkomen van ongewenste immigratie als in 1933 na de Duitse systeemverandering heeft plaats gevonden, hier te lande onverwijld doeltreffende maatregelen te nemen.' Minister Goseling stelde hem enkele weken later gerust: de grensbewaking was al versterkt (hiertoe had de ministerraad op 21 maart besloten), verscherping van de voorwaarden voor toelating werd overwogen. Op de verscherping werd vooral ook aangedrongen door de departementale functionaris onder wie zowel de grensbewaking als de rijksvreemdelingendienst ressorteerden: majoor H. W. B. Croiset van Uchelen. Hem was gebleken dat er in het land gemeenten waren die, buiten alle Haagse autoriteiten om, Joodse vluchtelingen 'maar raak' inschreven en hun dan ook nog vóór aankomst een inschrijvingsbewijs toezonden; het was voorgekomen dat vluchtelingen zich aan de grens presenteerden, voorzien van geldige inschrijvingen in de handelsregisters; of er werd misbruik gemaakt van toegevendheid: zo had hem 'een jammerklacht' bereikt:*

'van een burgemeester uit de Achterhoek die, in een zwak moment, enige weken tevoren aan één Joodse emigrant voorlopig toestemming tot vestiging had gegeven en waarvan het aantal inmiddels reeds was uitgegroeid tot zeven.'

Die 'toestroming van Joodse en andere vluchtelingen' was, aldus de majoor, 'een plaag' geworden. Waarom volgde ons land het voorbeeld van Zwitserland niet? [...] **Dr. L. de Jong**, deel 1, p. 477 en 478

[**Dan Kampelmacher**, één van de Oostenrijkse vluchtelingen, heeft zijn lot beschreven in '*Gevecht om te overleven, Mijn diaspora na de Anschluss*', Laren 2008.

Op de Joodse begraafplaats aan het Zandpad te Utrecht ligt zijn vermoedelijke zoon Raphael Philip Kampelmacher in vak C, rij 31, plaats A begraven. Raphael Philip is op 26-04-1968 te Utrecht op leeftijd van 9 jaar overleden. Bron: **Stichting Lezikaron**]

08-02-1938 "*Breslau, dinsdag. [...] In de Schlesischen Tageszeitung de weinig verheugende mededeling gelezen, dat voor 'Jodenkinderen' nu geen belastingverlaging meer verleent wordt en dat dit al bij de aanslag voor 1937 met terugwerkende kracht zou gelden [...], dat heet dat men voor deze tijd aanzienlijk moet nabetalen.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 149

12-03-1938 ”*Op 12 maart 1938 nam Hitler Oostenrijk in, het buurland van Duitsland en het geboorteland van Hitler*.” **Blumenthal Lazan**, Vier gelijke stenen, p. 27

01-04-1938 "*Als uitdrukking van zijn nationaalsocialistische houding van de beambte vorderde § 3 van het dienstvoorschrift daarom antisemitisch gedrag ook in de persoonlijke leefwijze: 'De rijksbeambte mag zich in handel met Joden niet mee inlaten, vooral niet in Joodse winkels boodschappen doen en niet naar Joodse artsen of advocaten enzovoort gaan en dit ook niet aan de leden van zijn huishouding toestaan. Persoonlijke omgang met Joden is te vermijden.'*[…]"**Gottwaldt/ Schulle**, "Juden ist die Benutzung von Speisewagen untersagt" […], p. 47

26-04-1938 ”*Inderdaad was de verordening het begin van de veelomvattende financiële uitplundering van de Joden en de systematische arisering van Joodse bedrijven* [Joodse bedrijven in Duits bezit brengen]. *Doel van de verordening was volgens rijksministerie van economische zaken, de NS-regering aan een 'precieze overzicht te helpen over de omvang en de mogelijkheid van het Joodse kapitaal invloed op de hele Duitse economie te kunnen uitoefenen'* […]; *meteen zouden mogelijkheden tot stand worden gebracht, van het Joodse vermogen naar de zin van de NS-staat gebruik te maken.*[…] *Tenslotte was, zo als de* ***Völkische Beobachter*** [een Nazi-krant*] uiteenzette, de Joodse privébezit 'bestanddeel van het Duitse Nationaalvermogen'*[…] *en zou daarom in het belang van het Duitse volk worden ingezet.*

Wat Wagner en de ***Völkische Beobachter*** *als zorgvuldig doordachte en langdurig geplande maatregel beschreven, was in feite wel meer een spontane beslissing van Göring. Want oorspronkelijk zou slechts het Joodse vermogen in Oostenrijk worden geregistreerd, dan echter legde Göring op 11-04-1938 vast, dat die verordening ook voor het Oudrijk zou gelden.*[…] […]

Aanmeldingsplicht gold op grond van de verordening van 26-04-1938 voor alle Joden, die een vermogen van meer dan 5000 RM [rijksmark] *bezaten.*[…] *Zij moesten nu in lijsten van hun vermogen gedetailleerde inlichting over hun financiële posities geven. De lijsten waren zo als aan een aanleiding tot het invullen was te ontlenen, naar vermogen uit land- en bosbouw, grondbezit, bedrijfsvermogen en overige vermogen in te delen.*[…]” **Christiane Fritsche**, Ausgeplündert, zurückerstattet und entschädigt, Arisierung und Wiedergutmachung in Mannheim, p. 211 en 212

26-04-1938 "*Op 26 april droeg men alle Joden op, hun vermogen aan te geven.*" **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 121 [In deze verordening stond verder onder andere: "*De gevolmachtigde voor het vierjaarsplan kan maatregelen treffen, om*

de inzet van het aanmeldingsplichtige vermogen ten nut van de Duitse economie in beslag te nemen." **J. Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 223]

Juni 1938 "*In juni 1938 werden op last van Heydrich enige tienduizend 'asociale' gearresteerd en in concentratiekampen gebracht: eronder waren ook 1500 reeds eerder bestrafte Joden, die naar Buchenwald (dit kamp werd in 1937 opgericht) werden getransporteerd*." **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 124

01-06-1938 "*Streng vertrouwelijk!*

[…] *Alle Joden, die met een gevangenisstraf van meer dan een maand* […] *gestraft waren*, […], *zijn te arresteren en zonder ondervraging in een concentratiekamp te brengen*." **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 227

14-06-1938 ,,*Ds. B. Holwerda werd 14 juni 1938 predikant te Amersfoort. Hij ontmaskerde in zijn preken het nazidom als antichristelijke ideologie. Hij was betrokken bij het werk van de verzetsgroep*." **Aad Kamsteeg**, Ondergronds in het Soesterkwartier, p. 19

22-06-1938 "*Dit initiatief tot de verscherpte afzondering van Joodse patiënten hield vermoedelijk verband met een verordening van staatswege, die op 22 juni 1938 door een rondschrijven van het ministerie van binnenlandse zaken was bepaald en vorderde bij het onderbrengen van Joden in ziekenhuizen 'vanwege het gevaar van rasschending' met 'bijzondere oplettendheid' te werk te gaan. Joden, heette het in de verordening,*

'moeten van zieken van duits bloed of van bloed van een verwante soort wat ruimte betreft gescheiden worden ondergebracht. Zover Joden, die niet bedlegerig ziek zijn, in ziekenhuizen moeten verblijven, moet hun onderbrenging en de regeling van hun beweging in het gebouw van de instelling het gevaar van een rasschending met zekerheid uitsluiten. Dit geldt zoals de ervaring leert met name in herstellingsoorden en verpleeginrichtingen en heel bijzonder in tuberculose-ziekenhuizen en –afdelingen, alsook in tuberculose-herstellingsoorden.'[…]" **Barbara Becker-Jákli**, Das jüdische Krankenhaus in Köln, p. 286 en 287

Vanaf midden 1938 "*De DAF [Deutsche Arbeiterfront] bedreef massaal propaganda en gaaf vanaf midden 1938* ***sparkaarten*** *voor de koop van een KdF [Kraft durch Freude]-wagen uit: 'Fünf Mark die Woche musst du sparen, willst du im eig'nen Wagen fahren.' [Vijf mark per week moet je sparen, wil je in je eigen wagen rijden.] De prijs werd vastgelegd op 990 rijksmark, wat slechts door een jaarlijkse productie van ondenkbare 450.000 voertuigen bedrijfseconomisch haalbaar was geweest. Geen een van de 340.000 spaarders, die in totaal 275 miljoenen rijksmark betaalden, kwam ooit in het bezit van het voertuig, waarvoor hij zo vlijtig geld opzij had gelegd; toen de oorlog begon ging het Volkswagenwerk over tot de productie van de* ***Kübelwagen***

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Volkswagen_K%C3%BCbelwagen] [...] Gezien de massale inspanningen voor de bewapening, die alle civiele projecten in de schaduw stelden, is niet van de hand te wijzen, dat het illusionaire Volkswagenproject minder de motorisering van de grote massa zou bevorderen, maar vermoedelijk veeleer zou dienen om voor bewapeningsdoeleinden geld uit de circulatie te nemen." **Kurt Bauer**, Nationalsozialismus, p. 286 en 287

Zur Beachtung!

1. Für verlorengegangene oder sonst abhanden gekommene Sparkarten oder -marken wird Ersatz **nicht** geleistet.
2. Jede voll geklebte Sparkarte ist der zuständigen Gaudienststelle der NSG-KdF, Abteilung Gaukassenwart, **unverzüglich** einzusenden. (Einschreiben.)
3. Sofern innerhalb 3 Wochen Gutschrift nicht eingeht, ist dies der unter 2. genannten Dienststelle **sofort** zu melden.
4. **Wohnungsänderungen müssen der für den alten Wohnsitz zuständigen Gaudienststelle der NSG-KdF, Abt. KdF-Wagen, unverzüglich gemeldet werden.**
5. Im übrigen gelten die Bestimmungen des Merkblatts zum Antrag auf Ausstellung einer KdF-Wagen-Sparkarte.

Nur für den Dienstgebrauch:

Eingangsdatum: _____

Karte Nr.: _____ Wert: RM _____

Form. 262 M/0646

Die Deutsche Arbeitsfront

KdF-WAGEN-SPARKARTE

(Nicht übertragbar)

Sparer Nr. 14 548

Vor- und Zuname (bei Frauen auch Geburtsname)

Wohnort: _____ Poststation: _____

Straße: _____ Nr. _____

Beruf: _____

Stempel der Gaudienststelle

Vertragsbeginn: 31.1.1944

Volkswagenwerk G. m. b. H.

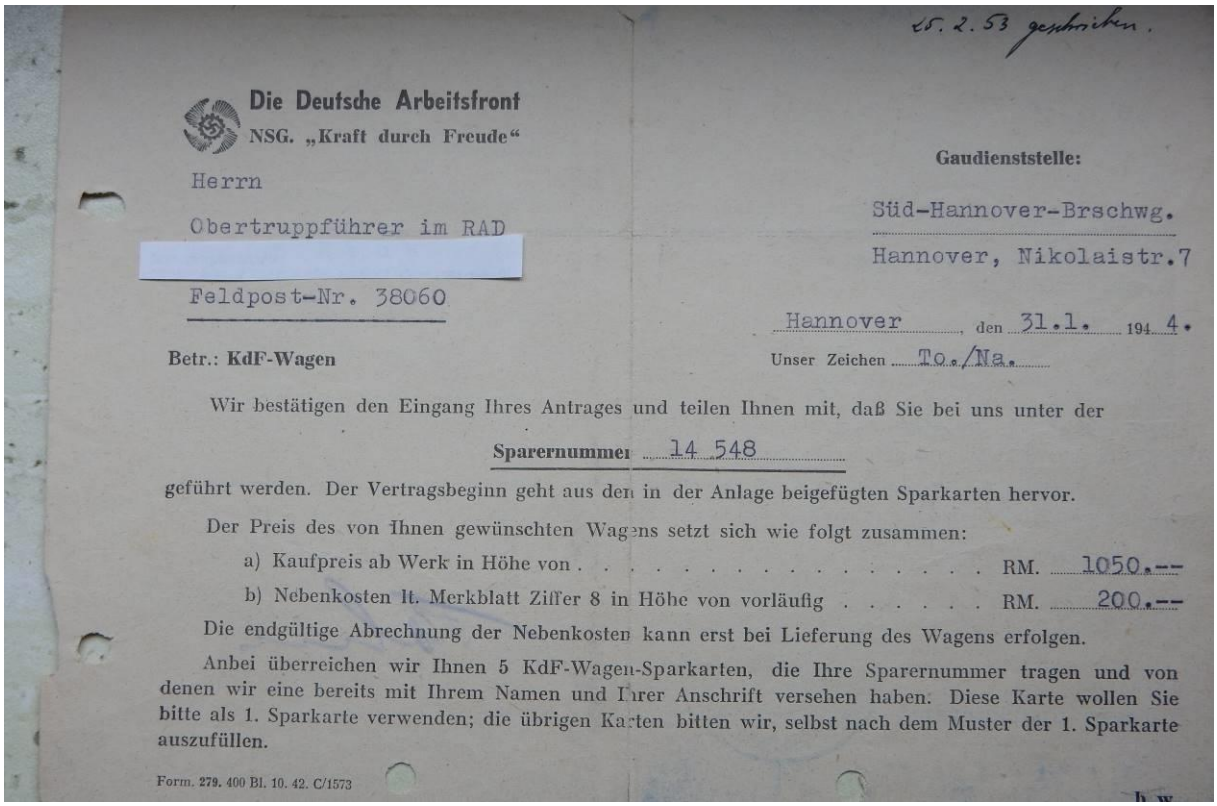

05. 2. 53 geschrieben.

Die Deutsche Arbeitsfront
NSG. „Kraft durch Freude"

Herrn
Obertruppführer im RAD
[redacted]
Feldpost-Nr. 38060

Gaudienststelle:
Süd-Hannover-Brschwg.
Hannover, Nikolaistr.7

Hannover, den 31.1. 1944

Betr.: KdF-Wagen

Unser Zeichen To./Na.

Wir bestätigen den Eingang Ihres Antrages und teilen Ihnen mit, daß Sie bei uns unter der

Sparernummer 14 548

geführt werden. Der Vertragsbeginn geht aus den in der Anlage beigefügten Sparkarten hervor.

Der Preis des von Ihnen gewünschten Wagens setzt sich wie folgt zusammen:

a) Kaufpreis ab Werk in Höhe von . . . . . RM. 1050.--

b) Nebenkosten lt. Merkblatt Ziffer 8 in Höhe von vorläufig . . . . . RM. 200.--

Die endgültige Abrechnung der Nebenkosten kann erst bei Lieferung des Wagens erfolgen.

Anbei überreichen wir Ihnen 5 KdF-Wagen-Sparkarten, die Ihre Sparernummer tragen und von denen wir eine bereits mit Ihrem Namen und Ihrer Anschrift versehen haben. Diese Karte wollen Sie bitte als 1. Sparkarte verwenden; die übrigen Karten bitten wir, selbst nach dem Muster der 1. Sparkarte auszufüllen.

Form. 279. 400 Bl. 10. 42. C/1573

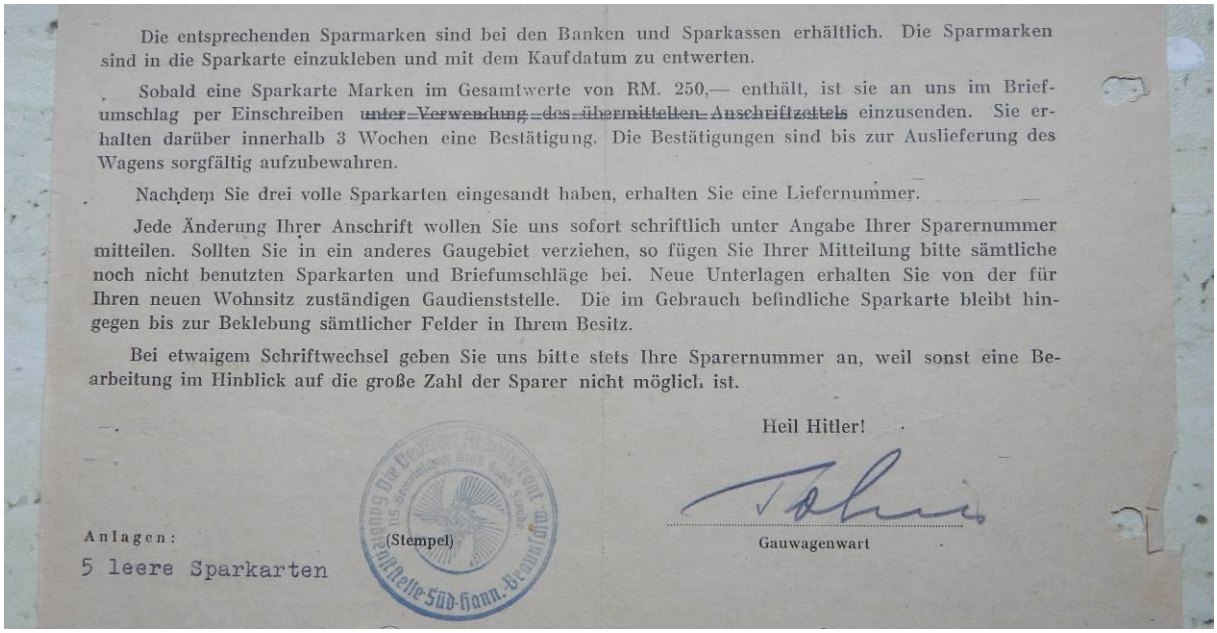

Die entsprechenden Sparmarken sind bei den Banken und Sparkassen erhältlich. Die Sparmarken sind in die Sparkarte einzukleben und mit dem Kaufdatum zu entwerten.

Sobald eine Sparkarte Marken im Gesamtwerte von RM. 250,— enthält, ist sie an uns im Briefumschlag per Einschreiben ~~unter Verwendung des übermittelten Anschriftzettels~~ einzusenden. Sie erhalten darüber innerhalb 3 Wochen eine Bestätigung. Die Bestätigungen sind bis zur Auslieferung des Wagens sorgfältig aufzubewahren.

Nachdem Sie drei volle Sparkarten eingesandt haben, erhalten Sie eine Liefernummer.

Jede Änderung Ihrer Anschrift wollen Sie uns sofort schriftlich unter Angabe Ihrer Sparernummer mitteilen. Sollten Sie in ein anderes Gaugebiet verziehen, so fügen Sie Ihrer Mitteilung bitte sämtliche noch nicht benutzten Sparkarten und Briefumschläge bei. Neue Unterlagen erhalten Sie von der für Ihren neuen Wohnsitz zuständigen Gaudienststelle. Die im Gebrauch befindliche Sparkarte bleibt hingegen bis zur Beklebung sämtlicher Felder in Ihrem Besitz.

Bei etwaigem Schriftwechsel geben Sie uns bitte stets Ihre Sparernummer an, weil sonst eine Bearbeitung im Hinblick auf die große Zahl der Sparer nicht möglich ist.

Heil Hitler!

Anlagen:
5 leere Sparkarten

(Stempel)

Gauwagenwart

06 t/m 14-07-1938 Op de conferentie van Evian werd het vraagstuk van de Joodse vluchtelingen niet opgelost. "*De **Völkische Beobachter** bracht de triomferende krantenkop: 'Niemand wil ze' [...]*" **Saul Friedländer / Ornan Kenan,** Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 114 – 116

"*De Evian-conferentie staat ook bekend als de conferentie waar Hitler groen licht krijgt voor de genocide tegen het Joodse volk.*" **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Tilburg, Waalwijk en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 80

27-07-1938 "*Voor zover dit nog niet is gebeurd, zijn alle naar Joden of Halfjoden genoemde straten of delen van straten onverwijld van naam te veranderen. De oude straatnaamborden zijn gelijktijdig met het bevestigen van de nieuwe borden te verwijderen*." **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für Juden im NS-Staat, p. 235

17-08-1938 In Duitsland wordt per wet bepaald dat vrouwen als tweede naam Sarah en mannen Israël moeten aannemen. **Blumenthal Lazan**, Vier gelijke stenen, p. 29

"*In Duitsland was op 17 augustus 1938 een wet aangenomen die iedere Joodse vrouw verplichtte de naam Sara aan te nemen, mannen waren verplicht zich Israël te noemen. Op die manier konden Joden snel herkend worden*." **Daniëls/ de Bruijne/ van Voolen**, Joodse Harderwijkers, p. 177

05-08-1938 In Duitsland moeten alle paspoorten en documenten van Joden van een grote letter J worden voorzien. **Blumenthal Lazan**, Vier gelijke stenen, p. 29

??-08-1938 "*Vier jaar later, in augustus 1938, bracht Recha, de vrouw van de laatste rabbijn van Halberstadt* [D-38820]*, Hirsch Benjamin Auerbach, de tweeling Jzchak en Chana ter wereld. Het was drie maanden vóór de pogromnacht, en zij waren de laatsten kleinkinderen van 'opa' Dr. Isaak Auerbach, die in Halberstadt geboren werden. Hun vader, werd na de vernieling van de synagoge voorbijgaand naar Buchenwald gedeporteerd en dan met zijn familie het land uitgezet.*

Na de bevalling tilde de beleefde vroedvrouw, mevrouw Schmalz, de baby's achter elkaar op en murmelde:

'Wat wilt U dan met deze wurmen? Die brengt de leider toch meteen om het leven!' Zestig jaar later werd Jzchak Auerbach ereburger van onze stad." **Sabine Klamroth**, "*Erst wenn der Mond bei Seckbachs steht*", p. 206

[Vermoedelijk heeft ook Chana de oorlog overleefd, tenminste is haar naam niet in het *Gedenkbuch* van het *Bundesarchiv* te vinden.]

25-08-1938 "*De systematische registratie van de Joodse bevolking bood de grondslag om deze personenkring openbaar te brandmerken. Met de wet over de bepaling van Joodse voornamen van 25 augustus 1938 werden Joden alleen nog 'Joodse' voornamen toegestaan. Bij mannelijke*

personen werd 'Israël' en bij vrouwelijke personen werd 'Sara' aan de eigenlijke voornaam toegevoegd. Van deze namentoevoegingen moest tot eind 1939 bij de burgerlijke stand een akte worden opgemaakt. Gelijklopend hieraan werden in januari 1939 bijzondere persoonsbewijzen voor Joden ingevoerd. De 'Judenkennkarte' was buiten en binnen met een groot 'J' gemarkeerd." **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 384 en 385

03-10-1938 "*Op last van het propagandaministerie zijn alle Joodse organisaties en opvoedingsinstituties ervan te onderrichten, dat van elke voordracht de schriftelijke tekst van tevoren aan het ministerie moet worden voorgelegd, opdat hij kan worden goedgekeurd*." **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 244

05-10-1938 "*Alle Duitse reispassen van Joden worden ongeldig. De eerder uitgereikte reispassen zullen worden afgeleverd. Buitenlandse passen worden weer geldig, nadat zij van een 'J' zijn voorzien*." **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 244

Oktober 1938 Van alle Joodse artsen werd de approbatie ingetrokken; enkelen van hen mochten alleen nog Joodse patiënten behandelen. **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 398

28-10-1938 "*De uitzetting van duizenden Joden die op Pools grondgebied geboren waren maar sinds 1918 in Duitsland hadden gewoond, was een maatregel waarmee Hitler Duitsland 'raszuiver' wilde maken. Het oppakken van deze groep begon op 28 oktober. 18.000 in Polen geboren Joden werden zomaar uit hun huizen en bedrijven gehaald, in treinen gestopt en vlak voor de Poolse grens gedumpt. Al hun bezittingen werden hun afgenomen, ze mochten maar tien mark houden en werden gedwongen het laatste stuk, de Poolse grens over te lopen*." **Blumenthal Lazan**, Vier gelijke stenen, p. 30

30-10-1938 "*Breslau, zondag. De arrestatie en de uitzetting van vele duizend Poolse Joden heeft veel tragiek veroorzaakt*." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 154

07-11-1938 Herschel Grynszpan, kwaad omdat zijn ouders naar Polen waren gedeporteerd, schoot in Parijs, waarheen hij eerder was gevlucht, in de Duitse ambassade de eerste ambtenaar die hem tegenkwam neer. Het slachtoffer, Ernst vom Rath, raakte zwaar gewond en stierf op 9 november 1938. **Blumenthal Lazan**, Vier gelijke stenen, p. 30 en 31

09-11-1938 "*Heydrich wist raad: eind oktober liet hij de Poolse Joden in Duitsland bij duizenden oppakken; ze werden in treinen geladen en via de Poolse grensposten* ***abgeschoben*** *- tot de grens gesloten werd en een situatie ontstond waarbij duizenden verdrevenen, hoofdzakelijk mannen, zonder verzorging en aan weer en wind blootgesteld, ronddwaalden in het niemandsland tussen de Duitse en de Poolse grensposten. Het kwam tenslotte tot een akkoord waarbij Duitsland een deel van de laatste verdrevenen terugnam terwijl een ander deel Pools grondgebied betreden kon.*

Als protest tegen dit onmenselijk bedrijf schoot op 7 november de zeventienjarige Herschel Grynszpan, wiens ouders zich onder de zeventienduizend slachtoffers van de actie bevonden, in Parijs een lid van de Duitse ambassade dood; hij had de ambassadeur te spreken gevraagd maar werd door één van de ambassade-secretarissen ontvangen; deze, Ernst vom Rath, liet er het leven bij. Grote opwinding aan de top van het Derde Rijk! Hier moest wraak genomen worden! Twee dagen later, 9 november, gaven de Nazileiders opdracht tot een reeks gewelddadigheden tegen het Duitse Jodendom die, onder welwillend toezicht van de politie, door partijformaties georganiseerd en uitgevoerd werden. In de nacht van 9 op 10 november gingen in heel Duitsland met inbegrip van Oostenrijk en het pas ingelijfd Sudetengebied bijna 200 synagogen in vlammen op; bijna 8000 winkels werden gedeeltelijk verwoest, 800 werden bovendien leeggeplunderd, alleen al bij de bekendste Joodse juwelierszaak in Berlijn werd voor bijna 2 miljoen Mk. aan sierraden gestolen, al om lag het glas van die spiegelruiten op straat. Vijf-en-dertig Joden werden in die ene nacht, de ***Reichskristallnacht****, vermoord.*

Daar bleef het niet bij. Dertigduizend mannelijke Joden werden gearresteerd en in de concentratiekampen Sachsenhausen, Buchenwald en Dachau opgesloten (de meesten werden na zes weken vrijgelaten maar alleen al in de twee laatstgenoemde kampen kwamen meer dan 400 Joden om het leven). Voorts werd het Duitse Jodendom een boete opgelegd van 1 miljard Mk.: van elke vermogende Jood werd een vijfde van het vermogen geconfisceerd." **De Jong, Deel 1, Voorspel**, p. 481 en 482.

09-11-1938 "*Het doel was, de Joden met allen middelen te kwetsen, hen te deemoedigen en te vernederen. Mannen, vrouwen en kinderen. De politie stond erbij en beschermde niet. De brandweer kwam en bluste niet. Medelijden met de slachtoffers deed de drift van de daders ontvlammen. De nachtelijke terreur werd gevolgd door verdere schanddaden. In Regensburg* [bij voorbeeld] *dwongen de nazi's de Joodse mannen tot een drie kilometer lange 'schandmars' door de stad. Tijdens het vernederingsritueel 'Uittocht van de Joden' omzoomden vele honderd toeschouwer de straten.*" **Waltraut Bierwirth**, "Die Firma ist entjudet", Schandzeit in Regensburg 1933 – 1945, p. 53

09-11-1938 "*Haar zus Ruth Horwitz-Manasse, *1925, vertelde haar belevenissen op 9e november 1938. Om 6 uur 's ochtends werden de ramen van haar huis in Uelzen, Alewinstraße 30, door de nazi's met stenen bekogeld. Haar grootvader had van tevoren het bed verlaten, wat zijn redding was, anders had soms een steen zijn hoofd geraakt. In de loop van de ochtend werd haar vader*

opgepakt en dan voor meerdere weken in het concentratiekamp Sachsenhausen gearresteerd. Na zijn terugkeer was hij fysisch en psychisch gebroken. Ruth ging deze ochtend zoals gewoon naar school. De huismeester stuurde haar direct naar de directeur van de school. Zij moest langere tijd op hem wachten en dan deelde hij haar mee, dat zij niet meer in de school mocht komen, omdat zij Jodin was. Al van tevoren had men haar alleen in de laatste bank gezet; zij mocht nog met haar medescholieren spreken nog met hen tijdens de pauzen spelen. Het was voor haar zeer vervelend, de hele dag thuis te moeten blijven. Haar moeder en haar grootvader gaven haar verder onderwijs. Het was niet gemakkelijk voor de familie, in 1941 naar de VS te emigreren.

Haar verhaal greep heel de toehoorders diep aan, omdat Ruth telkens weer benadrukte, dat deze gebeurtenissen haar kindheid en jeugd volledig geruïneerd hadden. Dit was haar eerste bezoek die zij naar 65 jaar aan Uelzen heeft gebracht." Bron: Reisbericht van **Paula Therese Plaut** (januari 2007) in **Dietrich Banse** (Hrsg.), gedemütigt, vertrieben, ermordet, Uelzener Bürgerinnen und Bürger jüdischen Glaubens zwischen 1933 und 1942, p. 154

09-11-1938 "*Onmiddellijk voor middernacht kwam bij de Keulse Gestapo een radiotelegrafisch bericht uit Berlijn binnen, die op de acties tegen de Joden en de synagogen attent maakte. De acties zouden niet worden gestoord, wel zouden plunderingen worden tegengehouden. De Keulse Gestapo kreeg de speciale opdracht 'bijzonder materiaal' in de synagoge in beslag te nemen.*

De acties van het 'Volkszorns' [toorn van het volk] *werden van de SA en SS doorgevoerd. De synagogen in de Roonstraße en in de Glockengasse alsook die in de Körnerstraße in Ehrenfeld werden in de fik gestoken. Die synagogen in de St. Apernstraße, in Deutz en in Mülheim werden verwoest. Systematisch vernielden speciale commando's de winkels van Joodse eigenaren, sloegen de ruiten en het interieur stuk en strooiden de waren op de straat rond. Vaak drongen de bendes de woningen van de intimideerden Joodse families binnen, bedreigden de mensen, vernielden de inrichtingen en smeten de inboedel op de straat*." **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 404

10-11-1938 [„**10. November, Mitternacht, Graz**“ https://www.**krone**.at/1806334]
„*Meisjes uit betere Joodse huizen werden in een kruiwagen aan de Mur geleidt [en]* [daar werd hen] *bevolen, het water in te springen*.” **Barbara Schieb** / **Jutta Hercher** (Hrsg.), 1938, Warum wir heute genau hinschauen müssen, p. 128

10. November, Razzia in einer österreichischen Stadt
„SA verhaftete ein junges jüdisches Ehepaar. Die Frau bat um Erlaubnis, ihr zehn Monate altes Baby mitnehmen zu dürfen. Dies wurde ihr verweigert. Nach der Abführung der beiden wurde das Baby in der leeren Wohnung eingeschlossen, die Wohnung versiegelt und ein Wachposten davor gestellt. Zwei Tage lang hörte man das Baby noch schreien. Dann war es still.“ https://www.**krone**.at/1806334

Na 09-11-1938 „*In 1938 werden, in de 'Kristallnacht' een aantal Duitse synagogen verwoest. Mijn vader huilde en voorspelde wat er zou gaan gebeuren. Niemand wilde hem geloven.*" **Anne van Arend**, Bevochten groei, p. 45

[Met dank aan de heer **Paul de Ridder** van de **Uitgeverij Papieren Tijger**, die zo vriendelijk was, toestemming tot overname van citaten uit *Bevochten groei* voor deze kroniek te geven.]

11-11-1938 "*Breslau, vrijdag. [...] toen Trudi [echtgenote van Willy Cohn] binnenkwam, om mij te vertellen, dat in de Opitzstraße mensen worden afgehaald. Ze vroeg mij, een beetje te gaan wandelen. [...] de weg was zeer vermoeiend voor mij, omdat men nergens mocht gaan zitten of aanleggen. [...] dus onze telefoon is buiten werking gesteld, [...] Het ziet eruit, als of alle enigszins gezonde mannelijke Joden zouden gearresteerd worden of zo als de officiële benaming luidt, in Schutzhaft komen [...]. Of men hen naar een kamp stuurt, weet ik niet, maar ik zou het aannemen.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 159

12-11-1938 "*Na de novemberpogrom 1938 werd in Duitse instanties intensief overlegd, hoe het mogelijk is, het alledaagse leven van de Joden te verslechteren, opdat zij het land zouden verlaten.[...] Een eerste coördinerende 'bespreking over de Jodenvraag' met een groot aantal van rijksministers vond op 12 november 1938 in het rijksluchtvaartministerie bij Hermann Göring plaats*." **Gottwaldt/ Schulle**, "Juden ist die Benutzung von Speisewagen untersagt" [...], p. 51

12-11-1938 "*Reeds op 12 november vaardigde de rijkseconomieminister de 'Eerste verordening ter uitschakeling der Joden uit het Duitse economische leven' uit*." Joden mochten geen leidende posities meer hebben. Joodse winkels, die tengevolge van de novemberpogrom waren gesloten, konden slechts worden heropend, als zij in niet-Joodse handen waren overgegaan. **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 407

13-11-1938 "*Breslau, zondag. [...] hij [Barbier Duscha, een oude partijgenoot, die bij Willy Cohn komt] zegt, dat ook de ariërs met elke woord zeer voorzichtig moeten zijn, willen zij zich niet de ernstigste onaannamelijkheden op de hals halen.[...]*

*De **Thora**rollen van de Abraham-Mugdan-synagoge konden gelukkigerwijze worden gered*[217]*. Vele zullen in Breslau niet zijn overgebleven. Deze dagen tellen naar mijn mening tot de meest zwarte dagen niet alleen van de Joodse, maar ook van de Duitse geschiedenis, en ik geloof, dat zich vele Duitse mensen ervoor schamen.[...]*

De krant brengt een deel van de nieuwe jodenwetten. Een miljard collektieve straf. [...] Meer en meer heeft men het gevoel, dat de hele actie toch moet voorbereid zijn geweest, hoe zouden anders terzelfder ure overal de synagogen kunnen branden.

[...] *De broer van deheer Schüftan had in Landeshut twee* ***Thora****rollen uit de brandende synagoge naar buiten gedragen, maar men heeft ze weer naar binnen geworpen; hij zelf is gearresteerd geworden.* [...]

[217] De Abraham-Mugdan-Synagoge aan de Redigerplatz 3 hoorde tot de weinige in 1938 ongeschonden gebleven synagogen van Breslau." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 161 en 343

14-11-1938 "*Breslau, maandag. [...] In de namiddag was nog barbier Duscha hier; hij heeft kinderen in Trebitz; ze vertelden hem, hoe vreselijk men daar heeft huisgehouden. De oude Durra zou men in ketens geslagen door de stad hebben geleid, een man in nachthemd. Zelf de ariërs waren ontdaan. Duscha meent, dat het volk dat niet wil.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 163

28-11-1938 "*Alle Joden, Halfjoden en ariër, die gemengd gehuwd met Joden leven, moeten met hun adressen worden geregistreerd; verscheidene persoonlijke bijzonderheden zijn te vermelden.*" **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 260

30-11-1938 "*Breslau, woensdag. Wij zijn de ziekenkas uitgezet; het was te verwachten, maar juist nu is het zeer erg, omdat ik misschien in de kliniek moet.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 171

03-12-1938 "*Door een 'verordening over het inzetten van het Joodse vermogen' van 3 december 1938 was het Joden verboden, stukken grond of voorwerpen van waarde (edelmetalen, edelstenen) te kopen of te verkopen. Volgens dezelfde verordening was de verkoop van onroerende goederen onderhevig aan een officiële vergunning.*" **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 407

04-12-1938 "*Breslau, zondag. [...] Joden mogen geen auto's houden [...] en ze mogen bepaalde straten in Berlijn niet betreden!*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 174 [Zij moesten hun rij- en kentekenbewijzen tot 31-12-1938 bij de bureaus voor de afgifte van vergunningen inleveren. **Gottwaldt/ Schulle**, "Juden ist die Benutzung von Speisewagen untersagt" [...], p. 55]

08-12-1938 Joden mogen in hogescholen of bibliotheken niet meer wetenschappelijk werken. **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 343, noot 215 (**Norbert Conrads**)

December 1938 "*In Oostenrijk vertoefden ten tijde van de **Anschluss** (maart '38) ca. zevenduizend Zigeuners, van wie overigens de meesten, in afwijking van de algemene regel, een sedentair bestaan leidden bij de Oostenrijks-Hongaarse grens. Desondanks werden in '38 en '39 tegen de Zigeuners in de **Ostmark** scherpe maatregelen genomen: eerst werden hun kinderen van de scholen verjaagd, vervolgens werden vele honderden mannen in Mauthausen en Dachau en vrouwen en kinderen in Ravensbrück opgesloten, vele anderen werden in werkkampen samengebracht. In '39 hing deze vervolging samen met het z.g. **Zigeuner-Erlass** dat Himmler als hoofd van de Duitse politie in december '38 uitgevaardigd had: alle Zigeuners, maar speciaal de **Mischlinge**, waren daarin aangeduid als criminelen en er was een komplete registratie voorgeschreven die zich evenwel ook moest uitstrekken tot allen die, zonder zelf Zigeuner te zijn, 'op de wijze der Zigeuner' plachten rond te trekken.*" **Dr. L. de Jong**, deel 7, p. 1300

December 1938 "*Velen herinneren zich nog de beelden uit de wintermaanden van 1938/ 1939. De Brandlichterweg* [Denekamp], *op een trieste, schemerige morgen in december 1938. Een haveloos groepje verkleumde mensen sjokt onder begeleiding van enkele grenskommiezen naar ons dorp. Joodse mensen, huis en haard achter latend in Duitsland, op de vlucht. Een bundeltje kleren op de rug, een koffertje en een tas, dat is alles wat hen nog rest. 's Nachts zijn ze ergens de groene grens over gekomen, gelukkig niet ontdekt door Duitse 'Zollbeamten', maar opgepikt door Nederlandse kommiezen.*

De Joodse vluchtelingen werden voor een eerste contact gebracht naar de familie Isaak Suskind aan de Nordhornsestraat. Suskind zorgde voor verdere contacten met Joodse instanties in Enschede. Veelal hadden de vluchtelingen familieleden in Nederland. Dan behorden zij tot de gelukkigen. Anderen werden ondergebracht in kampen in de Wieringermeer en in Westerbork." Hennie **Boink**, Jos **Knippers** en Sjouke **Wynia**, Joods leven in Denekamp, p. 75

20-12-1938 Op 20 december werd verordend, dat werkloze Joden dwangarbeid moeten verrichten. **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 160

24-12-1938 "*Breslau, zaterdag. [...] Vandaag is de laatste [*] **Chanoeka** [kaluach.exe: 'Chanuka 7'] en kerstavond. Ik wil dan ook nog in de syngoge gaan. De gelovige christenen wensen vandaag het 'Vrede op aarde'; maar hoe ver is de mensheid nog ervan verwijderd! Dagelijks leest men in de krant dat er doodsvonnissen in Duitsland worden voltrokken. Vrede op aarde! Hoevele Joden*

zijn in Buchenwald of aan de gevolgen ervan overleden. Vrede op aarde!" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 179

[*] **25-12-1938** "*Breslau, zondag. Gisteren was ik nog in de synagoge; het was de laatste dag* ***Chanoeka****, en wij hebben daar en thuis met alle kracht het* ***Moaus Zur*** *gezongen en zullen het, zo G'd wil, nog 2000 jaar zingen.[...]*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 179 [**Adam Fisher**, Mijn Joodse Jaar, p. 4 schrijft 'CHANOEKA'.]

Eind 1938 "*Het 'Klinkerwerk'* [van het concentratiekamp Neuengamme] *werd tussen 1940 en 1942 door gevangenen van het KZ Neuengamme opgericht.*" **Ehresmann/ Eschebach/ Garbe/ Kaienburg/ Kooger**, KZ-Gedenkstätte Neuengamme, p. 37

1939

01-01-1939 Vanaf 1 januari 1939 moeten Joden, die geen Joodse voornaam hebben, als verdere voornaam 'Israel' of 'Sara' aannemen. **Michael Winkelmann**, [...], p. 296

30-01-1939 "*Hitler, op 30 januari '39 in de Rijksdag sprekend, werd over de* ***grosse Abrechnung*** *specifieker:*

'Als het de internationale Joodse bankiers in en buiten Europa zou lukken, de volkeren opnieuw in een wereldoorlog te storten, dan zal het resultaat niet de overwinning van het Jodendom zijn, maar de vernietiging van het Joodse ras in Europa!'" **De Jong,** [...], **Deel 1, Voorspel**, p. 483.

"*Flip* [Philip de Leeuw; vgl. 20-11-1944] *en Betty* [Betty de Leeuw-Polak/ Betty Bausch-Polak] *zijn ook realisten. Ze zien met grote zorg de opkomst van Hitler aan. Ze nemen daarbij zijn antisemitische uitspraken en dreiging om de Joden uit te roeien zeer serieus. In de boekenkast van Philip staat een exemplaar van Hitlers 'Mein Kampf'. Hij wil weten wat de vijand gaat doen. Betty heeft luid geprotesteerd, tijdens het bioscoopjournaal, waar beelden te zien waren van Chamberlain na de conferentie van München. Hun opvatting dat Hitler de Joden massaal zal gaan ombrengen, wordt door de meeste mensen in hun omgeving als al te overdreven afgewezen.*" **Constant van den Heuvel**, Het kruis op de berg, De fussilade van 20 november 1944 tussen Rhenen en Veenendaal, p. 22

08-02-1939 "*Breslau, woensdag. De krant vandaag brengt o.a. een toespraak van Rosenberg, waarin het heet, dat voor Duitsland het Jodenvraagstuk pas is opgelost, als de laatste Jood Duitsland heeft verlaten.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 191

10-02-1939 "*Breslau, vrijdag. Van de Duitse machthebbers spreekt ogenblikkelijk Rosenberg het scherpst tegen het Jodendom; hij zou o. a. hebben gezegd, dat zelf Alaska nog veel te goed voor ons was.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 191

21-02-1939 "*Alle Joden – behalve buitenlandse staatsburgers – hebben de zich in hun eigendom bevindende voorwerpen uit goud, platina of zilver alsook edelstenen en parels binnen 2 weken aan de van het rijk ingerichte openbare aankoopbureaus af te leveren.*" **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für Juden im NS-Staat, p. 283

23-02-1939 Joden werd verboden, de restauratie- of slaapwagen te benutten. [...] Deze bepaling moest de leider van de *'Reichsvereinigung der Juden in Deutschland' Dr. Otto Israel Hirsch* spoedig aan de Duitse Joden bekendmaken. **Gottwaldt/ Schulle**, "Juden ist die Benutzung von Speisewagen untersagt" [...], p. 53 en 54

25-02-1939 "*Breslau, zaterdag. Nu moeten de Joden alle waardevolle voorwerpen, die zij bezitten, inleveren; de voorwerpen zijn binnen veertien dagen in de pandjeshuizen te verkopen* [...]." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 192 [Verordening van 21-02-1939]

10-03-1939 "*NTC, 10 maart 1939.*

[…]

Nederland gaat weer eens over de tong. In het Engelsch parlement en in een Fransch blad is verzekerd dat Hitler eerstdaags Nederland zal opeischen. […] *Wanneer straks Hitler hier zou binnenvallen, zullen de excessen der Jodenvervolging ook hier aan het spoken gaan*. […]" **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Tilburg, Waalwijk en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 101

15-03-1939 " *Breslau, woensdag.* [...] *Het gerucht gaat, dat nu de Joodse particuliere bibliotheken op ongewenste boeken zullen worden gecontroleerd.* [...]" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 195

24-03-1939 "*De Joodse culturele verenigingen worden verplicht tot het verwijderen van de geruïneerde synagogen. De synagogen zijn niet te herbouwen.*" **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für Juden im NS-Staat, p. 289

April 1939 In Duitsland "*werd in april '39 bepaald dat Joden voortaan in aparte buurten moesten wonen, hoofdzakelijk in steden*." **Dr. L. de Jong**, deel 1, p. 482

April 1939 "Zorgen heeft Paula [Frank-Boas] wel. In april 1939 schrijft ze haar ouders: 'Ik maak me vaak bezorgd over U. Want bij een eventuele verovering van Nederland door Duitsland ziet het er voor de Joden treurig uit. We moeten er maar 't beste van hopen.' In juni komt ze ter gelegenheid van de zestigste verjaardag van haar vader – zijn gezondheid is dan al zorgelijk – met haar dochtertje naar Amsterdam. In augustus keert ze net voor het uitbreken van de oorlog naar Palestina terug." **Pauline Micheels**, De waarheidszoekster Henriette Boas, p. 39

20-04-1939 " *Breslau, zaterdag. Wij hebben vandaag van het pandjeshuis de mededeling wegens de schadevergoeding voor de ingeleverde waardevolle voorwerpen bekomen. Omdat het vandaag gedaan moest worden, ben ik ondanks de Sabbath naar het pandjeshuis toegegaan en heb daar 102 Mark in ontvangst genomen; het is wel slechts een klein gedeelte van datgene, wat de voorwerpen waard zijn; maar tenminste beter dan helemaal niets*." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 201

Mei 1939 Volkstelling "*In elke stad en in elk dorp zorgde de plaatselijke politie ervoor, dat de volkstellingskaarten van Joden en 'Mischlingen' als kenteken van de letter 'J' waren voorzien; kopieën van alle plaatselijke volkstellingslijsten moesten aan de SD worden gezonden. De kaartsystemen vervulden dan hun functie, toen de deportaties begonnen*." **Saul Friedländer** / **Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 90 en 91

10-05-1939 " *Breslau, woensdag. [...] De huisbazen moeten de Joodse huurders melden, om de gemeente een overzicht mogelijk te maken*." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 203

Mei 1939 Voor Joden bestond er vanaf mei 1939 geen bescherming tegen opzegging van de huur. **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 408

22-05-1939 " *Breslau, maandag. Tijdens de avondmaaltijd was Anita Lasker hier, een van de laatste vriendinnen van Ruth [dochter van Willy Cohn], een zeer mooi en fijn meisje; zij wil celliste worden* [249].

[249] Zo als bekend heeft de cello haar het leven gered. **Anita Lasker-Wallfisch:** Ihr sollt die Wahrheit erben. Breslau - Auschwitz - Bergen-Belsen. Bonn 1997. [Zie ook de artikel over **Alma** Maria van Leeuwen Boomkamp-**Rosé** in dit onderzoek met citaten uit 'Ihr sollt die Wahrheit erben'.]" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 203 en 346

25-06-1939 "*Breslau, zondag. [...] [Willy Cohns dochter Susanne, geb. 1932] vertelt: De meeste kinderen spelen met mij, maar twee kinderen spelen niet, zij weten, dat ik joods ben!*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 208 en 367

04-07-1939 "*Op 4 juli 1939 werd de Rijksvereniging* [der Joden] [...] *gegrond.* [...] *'De Rijksvereniging heeft het doel, de emigratie van de Joden te bevorderen' [...]*" **Saul Friedländer** / **Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 159

04-07-1919 „*Zo werd in juli 1939 de ‚Reichsvereinigung der Juden in Deutschland' bij de wet bepaald.[3]* [*[3] 10. Verordnung zum Reichsbürgergesetz v. 4. Juli 1939, Reichsgesetzblatt 1939, S. 1097.*] *Hun regionale bijkantoren stonden onder de desbetreffende Instantie's van de Gestapo, de centrale in Berlijn was direct ondergeschikt aan het Reichssicherheitshauptamt.*

[…]

De zeer dringende taak van de Reichsvereinigung was de bevordering van de emigratie. Erbij kwam de zorg voor de in Duitsland levende Joden met betrekking tot opvoeding, opleiding en welvaart. Voor elk arbeidsveld kreeg de Reichsvereinigung gedetailleerde inhoudelijke en financiële richtlijnen.

De werkzaamheden van de rijksvereniging verliepen in drie fasen:

1. Vanaf 1939 tot oktober 1941 werkte zij mee aan de geforceerde emigratie van de Joden.

2. Tussen oktober 141 en juni 1943 was zij noodgedwongen steeds meer veranderd tot een uitvoerend instrument van het Reichssicherheitshauptamt, respektieve de instantie's van de Gestapo in het proces van de deportaties.

3. Vanaf zomer 1943, toen de deportaties haast afgesloten waren, begeleidde zij de gemengd gehuwde Joden tot het eind van de oorlog.

[…] *Toen zij* [de machtshebbers] *in oktober 1941 het generale emigratieverbod aan de Joodse functionarissen meedeelden, voegden zij in strijd met de waarheid eraan toe, dat dit verbod voor de functionarissen van de rijksvereniging niet van toepassing zou zijn.*

In de rijkshoofdstad, waar nog 73.000 Joden leefden, zou de systematische 'verhuizing' [Umsiedlung] *van de Duitse Joden beginnen, deelde de Gestapo aan de functionarissen van de Joodse gemeente Berlin mede. Zij moeten eraan meewerken, anders zou de SA of SS de organisatie en transport in handen nemen.[…] De besturen van de Reichsvereinigung en de Berlijnse gemeente beraadslaagden lang en besloten 'in weerwil van aanzienlijke bezwaren' tot een strategie van samenwerking. Zij wilden 'het ergere verhoeden' en 'op deze wijze zo veel van het goede in het belang van de betrokkenen doen'.* […] *Noodgedwongen aanvaarden zij nu (en later) de opgelegde plicht tot geheimhouding – temeer omdat het Reichssicherheitshauptamt deze aanordening benadrukte, door in geval van veronachtzaming met KZ-straf te dreigen.*

Zo namen de Berlijnse centrale van de rijksvereniging, haar regionalen bijkantoren en de nog bestaanden Joodse gemeenten het voorbereidend werk voor de deportaties over. De Reichsvereinigung hield een centraal en vele regionale kaartsystemen bij, waarvan de Gestapo en andere staatsinstanties gebruik maakten.

[…]

De […] *Joden moesten hun wegtrekken* ['Abwanderung'] *zelf betalen. Aan de Reichsvereinigung was het opgedragen, de kosten voor het transport te innen en aan de Gestapo over te maken. Later nam de organisatie noodgedwongen het postverkeer met de ghettos over. Erbij hoorden in het begin ook het doorgeven van de urnen met de as van Joodse 'Schutzhäftlingen' uit de concentratiekampen.*

[…] *Toen vanaf juni 1942 de deportaties naar Theresienstadt begonnen, vulden de medewerker van de Reichsvereinigung 'Heimeinkaufsverträge' voor de ouderen in, zo als of deze zich een plaats in een bejaarden- of verpleeginrichting kochten en ervoor met hun hele bezit betaalden.*

[…] *Bevestiging over de toestanden in de ghettos en het doodschieten in het oosten bereikte de Joodse functionarissen echter niet, hoewel geruchten in omloop waren.*

[…]

In januari 1943 zag het Reichssicherheitshauptamt de taak van de Joodse funktionarissen voor gesloten aan en liet hen in het 'Vorzugslager' [voorkeurskamp] *Theresienstadt deporteren.*

[…]

De Duits-Joodse functionarissen zetten in Theresienstadt, nadat zij door de toestanden in het ghetto waren ontgoocheld worden, hun organisatiewerkzaamheden voort. […] *Tot hun taken behoorden nu op bevel van de SS het samenstellen van de transporten van Theresienstadt in de vernietigingskampen.*

[…]

In juni 1943 was de Reichsvereinigung van het standpunt van de machtshebbers uit eigenlijk overbodig geworden; omdat zich in Duitsland slechts nog rond 16.600 gemengd gehuwde Joden bevonden. […] *Het resterende deel van de Reichsvereinigung zou zich om de gemengde huwelijken bekommeren en – bij ontbinding van een gemengd huwelijk door dood of echtscheiding ook de deportatie van deze laatste Joden organiseren. Hiertoe benoemde het ambt* [dat RSH] *'Vertrauensmänner'* [vertrouwensmannen], *die met weinig helpers het werk in de regionale bijkantoren voortzetten.*

[…] *Tijdens de eerste maanden van het jaar 1945 kregen de 'vertrouwensmannen' de instructie, een buitenlandse arbeidsinzet voor de gemengd gehuwde Joden naar Theresienstadt te organiseren. Gelukkigerwijze overleefden de meesten van de rond 2.000 gedeporteerden de korte tijd tot de bevrijding.*" **Beate Meyer**, *Die erzwungene Mitwirkung der 'Reichsvereinigung der Juden in Deutschland' an den Deportationen* in: **Arno Herzig / Cay Rademacher** (Hrsg.), Die Geschichte der Juden in Deutschland, p. 218 - 223

12-07-1939 "*De kranten worden verzocht, voortaan in berichten over processen tegen Joden ook de middennaam Israel en Sara te vermelden, opdat de lezer herkent, dat de beklaagden Joden zijn.*" **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 297

23-07-1939 " *Breslau, zondag. Ik ben een beetje gaan wandelen; op de Hindenburgplatz mag men niet meer zitten; daar staat op alle banken: 'Voor Joden verboden'.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 212

01-09-1939 "*De Duitse overval op Polen op 1 september 1939 markeerde het begin van de Tweede Wereldoorlog. Er begon een totale oorlog, waardoor miljoenen mensen het slachtoffer van de nationaalsocialistische barbaarsheid werden en niets minder dan de onderwerping en herordening van Europa en de verslaving van de overvallen volken het doel van de aanvallers was.*" **Dieter Bingen** / **Simon Lengemann**, Deutsche Besatzungspolitik in Polen 1939 – 1945, Eine Leerstelle deutscher Erinnerung?, p. 7

01-09-1939 Meester-bakker Neubauer in Frankfurt/ Main: "*Dat zal toch niet waar zijn, heb ik dat niet altijd gezegd, hij is niet eerder rustig, tot de oorlog er is. Nu is het zover, dat is de begin van het eind. En de mensen juichen hem nog toe. [...] Wat betekent - vanaf vandaag wordt teruggeschoten - hij heeft toch als eerste het bevel te schieten gegeven. Eerst overvalt hij Polen en dan gaat het steeds maar verder, die provoceert een nieuwe wereldoorlog, en de laatste was toch al welletjes.*" **Lilo Günzler, Endlich reden**, p. 49

01-09-1939 "*De Polenveldtocht werd al onmiddellijk na het eind van de gevechtsacties van de Duitse propaganda in bewuste miskenning van de realiteit als perfect gepland, zonder wrijving aflopend 'zuiver' succesonderneming voorgesteld. Van het begin aan documenteerden Duitse oorlogsreporters de intocht in Polen. Propagandacompagnieën filmden de beschieting van de Danziger Westerplatte of begeleidden – zoals de regisseuse Leni Riefenstahl (1902 – 2003), die zich tijdelijk met een filmteam in het frontgebied van de legergroep Zuid hield op – de troep in actie, cameramannen zaten in de cockpits van de bommenwerpers. Maar ook gewone soldaten maakten snapshots en werden van hun meerderen aangezet, ooggetuigenverslagen voor gedenkschriften van hun eenheid of tot afdruk in de streekpers te schrijven.*" **Jochen Böhler**, Polenfeldzug in: Hans Henning Hahn / Robert Traba (Hg.), 20 Deutsch-Polnische Erinnerungsorte, p. 204

"***Onmiddellijk na het begin van de oorlog*** *beval Goebbels de productie van drie grote antijoodse films:* ***Die Rothschilds, Jud Süß*** *en* ***Der ewige Jude***." **Saul Friedländer** / **Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 175

02-09-1939 " *Breslau, zaterdag. [...] Vandaag hoorde ik voor de eerste keer op straat van twee oudere mannen een antisemietische opmerking: 'De Joden moeten eruit'.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 220

07-09-1939 Op 7 september 1939 verliet **Ludwig Basnizki** Duitsland. Via Zwitserland reisde (of vluchtte) hij naar Brazilië. Sedert eind 1939 leefde hij in São Paulo. Ludwig Basnizki (1885 – 1957) was natuurwetenschapper en publiceerde in 1938 het vandaag nog verkrijgbare boek "*Der jüdische Kalender – Enstehung und Aufbau*" [De Joodse kalender – wording en opbouw].
Professor Ludwig Basnizki stierf 26 mei 1957 op leeftijd van 72 jaar in São Paulo.
Bron: **Kurt Fay** in Michael Heitz / Bernd Röcker (Hrsg.), Jüdische Persönlichkeiten im Kraichgau, p. 33 en 34

September 1939 Reeds in september 1939 mochten Joden slechts in speciale levensmiddelenzaken tussen 8 en 9 uur boodschappen doen. Hun levensmiddelenkaarten waren met een 'J' gekenmerkt. **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 408

23-09-1939 "*Breslau, zaterdag. De instantie heeft de dag van vandaag gekozen, om de radiotoestellen van de Joden in beslag te nemen.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 224

25-09-1939 "*Breslau, maandag. [...] Aan de meeste winkels staat, voor zover zij levensmiddelen veil bieden, dat aan Joden niets wordt verkocht.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 225

28-09-1939 "*Breslau, donderdag. Warschau heeft gecapituleerd, 100.000 man hebben zich overgegeven; daarmee is de Poolse veldtocht beëindigd.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 226

09-10-1939 In de herfst van 1939 werd in Westerbork een permanent vluchtelingenkamp gesticht. Op 9 oktober trekken de eersten bewoners in het kamp in. **Blumenthal Lazan**, Vier gelijke stenen, p. 43
Het kamp bestaat van 9 oktober 1939 tot 12 april 1945. **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, p. 11

Oktober 1939 "*In oktober 1939 begonnen de deportaties van Joden uit Wenen, Mährisch-Osteau en Kattowitz naar Nisko*[*]*, een stadje aan de San in het district Krakau. Deze transporten, Hitler was ermee eens, waren vooral van de plaatselijke gouwleiders geëist, omdat men zich van de*

Joodse woningen meester wilde maken." **Saul Friedländer** / **Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 179

***** "*Nadat de nazi's Polen snel hadden veroverd, besloten ze een Joods reservaat te vestigen in een moerassig deel van Zuid-Polen langs de nieuwe Russische grens. (Hun oorspronkelijke bedoeling was in dit gebied ook zigeuners te dumpen, en er zo, in de woorden van SS-leider Heinrich Himmler, 'een vuilnisvat' van te maken.) Begin oktober gaven de nazi's de Joodse gemeenschap in Tsjechoslowakije en Oostenrijk bevel transporten van respectievelijk 1300 en 1600 personen samen te stellen voor vertrek naar een plaats die Nisko heette, waar ze een nieuw Joods bestaan moesten opbouwen.* [...]

Het project was van meet af aan een nachtmerrie. [...] *Nisko zelf bleek een modderig veld langs de spoorlijn, zonder gebouwen, waterleiding of andere voorzieningen.* [...] *De eerste nacht viel een groep Polen uit de omgeving hun kamp aan, waarbij eenentwintig Joden werden gedood en vele anderen gewond raakten*." **Berkley**, Theresienstadt, p. 22 en 23

20-10-1939 "'*In proefschriften mogen Joodse auteurs slechts dan geciteerd worden, als dat om wetenschappelijke redenen onontkoombaar is; in zo'n geval moet worden benadrukt, dat het om een Jood gaat. In de literatuurlijst moeten Duitse en Joodse schrijvers van elkaar worden gescheiden.*'[...]"

08-11-1939 "*[Georg] Elser had al in '38 het plan opgevat, de* ***Bürgerbräukeller*** *bij een van de jaarlijkse herdenkingen op te blazen. In november '38 en in april '39 nam hij daartoe de situatie ter plaatse nauwkeurig op; bij de bedrijven waar hij werkte, wist hij zich dynamiet toe te eigenen. De* ***Keller****, een caféruimte, werd slecht bewaakt, Elser wist er na begin augustus '39, toen hij in München was gaan wonen, herhaaldelijk des nachts in door te dringen. Hij maakte er een holte in een van de zuilen en stopte daar het dynamiet in, met een tijdklok. Helaas verliet Hitler de bijeenkomst op 8 november [tegen 21.07 uur] vroeger dan gewoonlijk [...]. Hij [Elser] werd gearresteerd [vanaf 1940 als 'Sonderhäftling' in Sachsenhausen] en [begin 1945, vermoedelijk in februari] in het concentratiekamp Dachau opgeborgen. Men kon hem moeilijk een proces aandoen, aangezien dan gebleken was dat de politie-organen hoogst onvoldoende voor Hitlers veiligheid gezorgd hadden en dat de* ***Secret Service*** *niets met de aanslag uitstaande had gehad. Elser werd kort voor het einde van de oorlog [toen de NS-leiding besefte, dat voor hen de oorlog onherroepelijk verloren was,] in Dachau [op 9 april 1945 in de buurt van het oude crematorium] [op instructie 'van de hoogste instantie'] geëxecuteerd*." **Dr. L. de Jong**, deel 2, p. 95n/ [**LPB**, 15|2010, Georg Elser, www.lpb-bw.de]

21-11-1939 "*Breslau, dinsdag. In de binnenstad ziet men in toenemende mate borden: 'Joden worden hier niet geholpen' enzovoort.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 233

27-11-1939 "*Breslau, maandag. [...] Het verpleegtehuis, een tot nu toe ons nog overgebleven gedeelte van het Joodse ziekenhuis, moet wegens dringende benodigdheden op 01-01-1940 ook nog aan het militair bestuur worden overgegeven .*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 234

07-12-1939 "*Breslau, donderdag. Gisteren was de uitreiking van de levensmiddelenkaarten voor Joden; ze hebben ons alle bonnen, waarop er extra toelagen zoals rijst, cacao en wat dies meer zij te krijgen is, doorgehaald en ongeldig gemaakt .*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 235

Winter 1939/ 1940 "I*n Neuengamme, wellicht ook elders, werden die [appèls] soms midden in de nacht afgenomen, in de strenge winter '39-'40 bij tientallen graden vorst; in datzelfde kamp en elders liet men in de zomers van '40 en '41 de gevangenen ook wel op zondagmiddagen urenlang in de zon staan, 'stijf in de houding, zonder zich te bewegen, terwijl rondom de een na de ander door een zonnesteek getroffen of anderzins in zwijm viel.*' " **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 442

1940

Begin 1940 "*Dicht bij het Oppersilezische stadje Oswiecim (het lag in Duits gebied en heette nu Auschwitz[1]) bevond zich een oude Oostenrijkse kazerne. Die kazerne werd begin '40 als kern van een concentratiekamp ingericht.*

[1] *Duitsland had het gedeelte Opper-Silezië dat na de eerste wereldoorlog een deel van Polen geworden was, na de Poolse veldtocht geannexeerd. Het district waar Auschwitz in lag, was overigens tot 1918 deel van Oostenrijk-Hongarije*." **Dr. L. de Jong, deel 5**, p. 945

Begin 1940 "*Het was begin 1940. Mijn vader voorspelde de inval van de Duitsers. Hij wist wat de Joden, ook in ons veilige land te wachten stond en zocht bij de pas opgerichte Liberaal Joodse Gemeente in Amsterdam, waar Jacob Soetendorp de rabbijn was, kontakten met geloofsgenoten.*" **Anne van Arend**, Bevochten groei, p. 41

Januari 1940 "*Begin van de systematische moorden op patiënten door gifgas (koolmonoxyde) in samen zes dodingsinrichtingen in het kader van de 'Aktion T 4'* [*] *in het Duitse Rijk*." **Anna Hilbrecht / Dr. Ingo Loose** in: Langebach / Liever, Im Schatten von Auschwitz, p. 588
* [T4 = Tiergartenstraße 4 in Berlin, het adres van het plannings- en administratiekantoor van de ‚*Euthanasie-moorden*'. **Bron:** https://de.**wikipedia**.org/wiki/Tiergartenstra%C3%9Fe_4]

14-01-1940 "*Breslau, zondag.* [...] *Men smiespelt hier weer iets van de Jodenverhuizing naar Lublin.* [...]." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 239

16-03-1940 "*Breslau, zaterdag. De barbier was in grote opgewondenheid geraakt. De vakbond heeft besloten, dat Joden, waar hen wel nog geholpen moet worden, slechts tot negen uur in de ochtend zal worden geholpen. Maar ik kwam in de namiddag! Hij heeft een afgrijselijke angst, dat zijn klanten hem bespioneren.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 247

09-04-1940 Duitse overval op Denemarken en Noorwegen. **Anna Hilbrecht / Dr. Ingo Loose** in: Langebach / Liever, Im Schatten von Auschwitz, p. 588

10-04-1940 "*Voor alle in de concentratiekampen zittende Joodse gevangenen wordt tijdens de oorlog een algemen verbod van vrijlating bevolen*." **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 319

27-04-1940 Op 27 april 1940 vaardigt Himmler een verordening uit, dientengevolge het concentratiekamp Auschwitz werd opgericht. **W. Laqueur** in het voorwoord van **Czech, Kalendarium Auschwitz**, p. 15

03-05-1940 "*Breslau, vrijdag. Gistermiddag, toen ik naar de school ging, wierpen kleinste bengels met stenen en riepen, toen ik kwam: 'Daar komt weer een oude, vette Jood' of iets dergelijks.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 252

10-05-1940 "***Vrijdag 10 mei*** *Het was 3 uur 55 - X-Zeit.*

Voor het eerst sinds de oorlogen van de zeventiende en achttiende eeuw werd Nederland in de vroege morgenuren van de 10de mei 1940 weer door het oorlogsgeweld getroffen - [...]" **De Jong, [...], Deel 3, Mei '40**, p. 1.

13-05-1940 "*Al op 13 mei 1940, drie dagen na de invasie van de Duitsers in Nederland, vertrok het toenmalige staatshoofd, koningin Wilhelmina, vanuit Den Haag met haar dochter Juliana, schoonzoon Bernhard en kleindochters Beatrix (1938) en Irene (1939) naar Londen. In de daaropvolgende jaren besteedde de gevluchte koningin in haar toespraken voor Radio Oranje nauwelijks aandacht aan het specifieke lot van de Joden in Nederland*." **Bob Polak**, p. 121

"*De radio stond aan. De presentator vertelde dat de koninklijke familie naar Engeland was gevlucht. Arie Egberts weet nog hoe verwonderd hij naar zijn vader zat te kijken, je zou niet zeggen dat de gevangenen hem altijd 'IJzeren Hein' noemden. Vader Egberts verborg zijn gezicht in zijn handen en maakte een geluid alsof hij ineens verkouden was geworden. Toen hij eindelijk zijn handen weghaalde, liet hij zijn armen zakken en staarde met betraande ogen voor zich uit. Na een tijdje veranderde de blik in zijn ogen. 'In dienst van Hare Majesteit,' zei zijn vader fier. Tegelijkertijd zwaaide hij zijn rechterhand weer in de richting van zijn gezicht en legde hem heel even horizontaal tegen zijn slaap, zoals hij ook altijd deed wanneer er iemand van een hogere rang voorbij kwam*." **Mariët Meester**, Koloniekak, Leven in een gevangenisdorp, p. 43

"*De volgende dag* [14-05-1940] *(geforceerd door het Duitse luchtbombardement op* Rotterdam *en door het dreigement ook* **Utrecht** *aan een dergelijk bombardement te onderwerpen) capituleert generaal Winkelman*." [Vetdruk: H. M.] **Dirk Leendert Roth**, Broze Burchten, p. 38

14-05-1940 "*Wat er toen* [na de capitulatie] *in mij omging laat zich moeilijk beschrijven. 't Was net of ik de bodem onder mij voelde wegzinken. Menigeen stond midden op straat te huilen. Ook ik barstte in snikken uit. Ik zag de ellende van de Jodenvervolgingen reeds voor mij.*

's Nachts heb ik zo goed als niet geslapen. Waar moest ik naar toe, met mijn vrouw en mijn kind. Ontslag uit Gemeentedienst, opsluiting in concentratiekamp, en mijn gezin aan de honger prijsgeven. Dat speelde mij maar steeds door mijn hoofd. En daar tusschen door droomde ik van vreeselijke ranselpartijen." **Meijer Lisser**, "Boekhouden 1940 – 1943", Oorlogsdagboek, p. 26

14-05-1940 "*Precies op de 14de mei zou dat jaar het eindexamen beginnen. Vanwege alle gebeurtenissen werd het twee weken uitgesteld. We moesten deze veertien dagen op school komen en konden zelf kiezen welke lessen we wilden volgen. Op de gang werd ik staande gehouden door de leraar Duits. 'Je denkt toch niet dat je van mij een voldoende krijgt hè.' Ik was stomverbaasd. 'Hoezo meneer? Ik heb alle jaren goede cijfers voor Duits gehad!' 'Het is niet moeilijk om een kandidaat dingen te vragen, die ze niet weet …' 'O, daar twijfel ik niet aan. Maar waarom zou u dat doen?' 'Ach, het is niet belangrijk: jullie maken het gelukkig toch niet lang meer.' Ik vroeg mijn vader wat deze uitspraak betekende. Hij begon te huilen. Op mijn eindlijst had ik, naast de vier voor wiskunde dus ook een vier voor Duits*." **Anne van Arend**, Bevochten groei, p. 53

Na 14-05-1940 "*Ten aanschouwen van de hele klas werd mij een metalen band om m'n hoofd gedaan, over m'n haar, met metalen kruisbanden. Vervolgens deelde hij het bord met een verticale krijtstreep doormidden. Boven de linkerhelft werd geschreven: 'semitische ras', boven de rechterkant: 'Arische ras'. Nadat de diverse bijzonderheden van mijn kop waren afgelezen en geregistreerd, werd een blonde knul met blauwe ogen getooid met de ijzeren apparatuur. Waarna de arische kenmerken op het bord vermeld werden. Aangezien mijn vader mij nooit iets verteld had over rassenhaat en antisemitisme, vroeg ik hem ook over deze belevenis om uitleg. 'Och kind' zei hij en begon te huilen*." **Anne van Arend**, Bevochten groei, p. 43

15-05-1940 "*Op 15 mei rijden de colonnes van de bezetter de stad* [Utrecht] *in*." **A. v. Liempt**, 40/45 Utrecht, p. 5

15-05-1940 "[...] *de Konigin gevlucht. Onze onafhankelijkheid vernietigd. De gehate vijand meester in het land* [...]" **Boudier-Bakker**, p. 13

15-05-1940 "*Breslau, woensdag. [...] Susannchen heeft vandaag in de melkwinkel een lelijke opmerking van een oude heer gehoord: Als de oorlog ten einde is, dan mogen de Joden ook niet meer hier rondlopen.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 252

16-05-1940 "De Midden-Europese zomertijd is hier ingevoerd." **Boudier-Bakker**, p. 15

"*Onmiddellijk na het binnenvallen van de Duitsers in Utrecht poogden Duitse soldaten de Synagoge te plunderen. Volgens geruchten strafte de Duitse legeraanvoereder de soldaten en zond ze naar het front in Frankrijk*." **J. en D. Michman en H. Beem** in Nederlandsch Israëlietische Gemeente Utrecht 200 jaar, p. 76

19-05-1940 "Maar de kranten zijn zodanig onder censuur, dat ze het lezen niet meer waard zijn. Geen enkel betrouwbaar bericht. - Er zijn helaas heel veel zelfmoorden onder Joden - hele families. Me dunkt, voorbarig en onnodig. We geloven niet, dat de Joden hier vervolgd

zullen worden. Maar deze ongelukkige mensen - intellectuelen ook veel - hebben zó lang in spanning geleefd, dat deze verdere spanning niet meer te dragen is.

[...] Er mogen geen auto's meer rijden - wel paard en rijtuig." **Boudier-Bakker**, p. 15 en 16

29-05-1940 "*Seyss-Inquart treedt officieel als Rijkscommissaris in functie.*" ***Buitelaar****, p. 14*
[In het Verzetsmuseum te Amsterdam is een "Pamfletje met 6 ¼ in oranje doorgekruist (7,5 x 6,5 cm) en een sigarettendover gemaakt van 6 ¼ cent" te zien.
*"'Zes-en-een-kwart' was de meest gebruikte spotnaam voor rijkscommissaris Seyss-Inquart, de hoogste gezagdrager in Nederland. Deze naam was niet zomaar een verbastering; de kwart slaat ook op Seyss-Inquarts manke been. Andere bijnamen voor Seyss-Inquart waren ondermeer Hinkelpink, Hinkepoot, Leyss Hinkwat en Judas Mankabenus." **Verstopt Vervalst Verzameld**, p. 15.]*

Juni 1940 "*In juni 1940 begon de vermoording van* [geesteszieke] *Joodse patiënten. Men had hen eerst in weinige inrichtingen gebracht, die slechts voor hen waren bepaald. Zij werden zonder elke formaliteit gedood; hun ziekteverslagen waren niet van belang. Hun dood werd gecamoufleerd: De Rijksvereniging, de vertegenwoordiging van de Joden in Duitsland, moest de kosten voor de onderbrenging in een fictieve institutie, het 'Staatshospitaal Cholm' in de buurt van Lublin, betalen. In augustus 1940 ontvingen de familieleden der patiënten eensluidende brieven uit Cholm, waarin zij van de dood van hun verwanten in kennis werden gesteld - allen waren op de zelfde dag overleden. De doodsoorzaak was niet aangegeven.*" **Saul Friedländer** / **Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 173 [Vgl. Koniek, 01-04-1941]

01-06-1940 "*Breslau, zaterdag. Een lange brief kreeg ik van deheer Kohn uit Schweidnitz; daar is de Joodse begraafplaats opnieuw verwoest worden. Boze boevenhanden. Trudi was nu al vroeg voort. Er zou controle zijn, of de Joodse huishoudingen in de juiste winkels kopen, maar de controle is op dinsdag worden verschoven.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 255

14-06-1940 "*Het Zionsteken, de twee driehoeken in elkaar, is door Duitsers van de Scala-bioscoop verwijderd.*" **Boudier-Bakker**, p. 19

27-06-1940 Verordening "*betreffende 'vijandelijk vermogen' (ook niet-joods)*" **Pim Griffioen & Ron Zeller**, Jodenvervolging in Nederland, Frankrijk en Begië, 1940 – 1945, p. 870

27-06-1940 "*Breslau, donderdag. 's-avonds met Trudi naar Gräbschen gereden. Wij deden een mooie wandeling over de velden; maar ik verrekende mij een beetje wat de tijd aangaat; men moet wel om negen uur thuis zijn; maar wij kwamen om negen uur negen, en ik heb het laatste stuk hard gerend, wat zeer vermoeiend voor mij was; pas na een uur is mijn hart weer tot rust*

gekomen. Als men niet is precies op tijd, altijd in zorg, dat men door de een of ander hond bij de staatspolitie wordt aangebracht." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 257

Na de bezetting: "*Heel langzaam kwam bij mij de gedachte naar voren, dat wij toch niet geheel machteloos stonden tegen al dit geweld van de wrede bezetter, maar dat we meer konden doen dan slechts passief verzet plegen. Natuurlijk draaide je het hoofd af als een mof voorbijging, verstond je hem niet als hij je iets vroeg, verliet je de ijsbaan zodra een mof kwam schaatsen. Op allerlei manieren konden wij onze minachting voor het gespuis tonen. Behalve dat, wilde je nog wel iets anders doen, iets waarmee je hem daadwerkelijk in de wielen zat. Maar … wat?*" **Arnold Douwes** in **J. H. ten Cate** & **B. Moore**, Het geheime dagboek […], p. 62

Zomer 1940 In zomer 1940 werd Mussert ervan ingelicht, "*dat de Joden uit Nederland zouden worden weggevoerd*". **Buitelaar**, p. 39

01-07-1940 "*Joden moeten de luchtbescherming verlaten.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

06-07-1940 Victor Klemperer [*****] noteerde in zijn dagboek: "*Welk een onrust voor mij, we konden te laat thuis zijn! Niemand weet precies, wat toegestaan is, overal voelt men zich bedreigt. Elk dier is vrijer en wettelijk beter beschermd.[...]*" **Saul Friedländer** / **Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 210 [***** Over **Victor Klemperer** zie: http://judentum-projekt.de/persoenlichkeiten/geschichte/klemperer/index.html]

07-07-1940 "*Gisteravond in de kranten strenge verordeningen en strafbepalingen tegen overtreding van het groetgebod tegenover de Duitsers, beluisteren van buitenlandse radio en demonstratie ten gunste van ons Koninklijk Huis*, [...] " **Boudier-Bakker**, p. 21

"*Nu is 't eindelijk verboden naar Engelse radio-uitzendingen te luisteren, wat tot nu toe aan particulieren geoorloofd was. De Duitse bevelhebber in Nederland heeft verklaard, dat uit het karakter van talrijke Engelse bombardementen blijkt, dat zij berusten op inlichtingen van Nederlandse zijde.*" **Italie**, Het Oorlogsdagboek, p. 55

19-07-1940 "*Op 19 juli kwamen de Duitsers echter met een verordening die het filmaanbod drastisch beperkte. Voor openbare vertoning werden alleen nog toegelaten: Nederlandse films die na 14 mei 1940 door de censuur waren goedgekeurd, films uit het Groot-Duitse Rijk en titels die daar voor vertoning waren vrijgegeven. Dit betekende dat niet alleen alle Nederlandse films opnieuw gekeurd moesten worden, maar ook dat de meeste Hollywoodproducties niet meer vertoond mochten worden. Die waren immers nooit in Duitsland te zien geweest en werden dus door de bezetter niet voor vertoning vrijgegeven.*" **Gonnie Oosterbaan**, 'Passend vermaak' Filmvertoning tijdens de Tweede Wereldoorlog 1940 – 1945 in **Agterberg, Hogenkamp, Oosterbaan, de Wit, de Zwaan**, Sensationele voorstellingen en passend vermaak, p. 105

29-07-1940 "*Breslau, maandag. Door de radio is hier een bepaling van de politie worden afgekondigd, dat Joden hier geen fruit mogen kopen: 'De kleine oorlog'.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 259

31-07-1940 "*Verbod op ritueel slachten.*" **Dam,** Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145); "[...] *verordening (nr 80/1940) zur Vermeidung von Tierquälerei beim Viehschlachten*", **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (56)

"*De Duitse autoriteiten verbieden op zware straffen elke demonstratie ten gunste van Het Huis van Oranje in de komende gedenkdagen. Het is verboden oranje te dragen, strikjes, anjers.*" **Boudier-Bakker**, p. 23

01-08-1940 "*Breslau, donderdag. De avondpost bracht helaas onze afscheidsbrief aan Ruth terug. Er kwam daarin een enkel Hebreeuws woord voor:* ***Chaluz****, en daaraan had de censuur aanstoot genomen;* [...]." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 259

02-08-1940 "*Wij hebben een zogenaamde textielkaart gekregen met punten, zoals in Duitsland gewoonte is sinds jaren. Al wat we sinds 28 mei kochten, wordt van 't geoorloofd aantal punten afgetrokken.*" **Boudier-Bakker**, p. 23

20-08-1940 Verordening "*betreffende bijzondere maatregelen op administratief-rechtelijk gebied*". **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 870

31-08-1940 "[...] *er is een nieuwe verordening, dat de taxi's niet verder dan vijfentwintig kilometer van hun woonplaats mogen gaan.*" **Boudier-Bakker**, p. 24

06-09-1940 "*De secretarissen-generaal van de departementen beloven geen joden meer in overheidsdienst te benoemen.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

10-09-1940 "*Uit de hele kuststreek worden de geëmigreerde Joden verdreven - er zijn hier overal in Joodse gezinnen opgenomen.*" **Boudier-Bakker**, p. 25

"*Enige maanden later, september 1940 werd Joden van vreemde nationaliteit, die in de kustgebieden woonden, geboden naar het binnenland te verhuizen. Ongeveer 400 van hen werden in eens naar Utrecht overgebracht en enkelen naar dichtbij gelegen plaatsen. Zodoende werd Utrecht tot de plaats met de op één na grootste concentratie van Joodse vluchtelingen uit*

Duitsland in Nederland." **J. en D. Michman en H. Beem** in Nederlandsch Israëlietische Gemeente Utrecht 200 jaar, p. 76

13-09-1940 "[...] *verordening* [...] *(nr 137/1940), waarin was bepaald dat de rechtspositie (rechtliche und finanzielle Verhältnisse) van ambtenaren en overig personeel in rijksdienst en wel in het bijzonder de voorwaarden waaronder zij kunnen worden aangesteld of ontslagen, zo nodig geregeld zou worden in afwijking van het tot dan geldende recht. Ditzelfde gold voor de dienst bij alle andere publiekrechtelijke lichamen* [...]" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (57)

17-09-1940 "*Alleen moet iedereen zijn portret laten maken en op zijn distributiekaart plakken, zodat de fotografen belegerd worden en rijen mensen file maken de hele dag daar*." **Boudier-Bakker**, p. 26

20-09-1940 Verordening "*houdende bepalingen ter verkrijging van een overzicht (Erfassung) van verenigingen van personen en stichtingen zonder economisch doel*". **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 870

26-09-1940 "*Van onze postzegels moet het portret van Hare Majesteit de Koningin verdwijnen op bevel der Duitsers. Er is ook een Nederlandse afdeling van de SS hier opgericht - Arische afstamming tot 1800 vereist: Nederlands*!" **Boudier-Bakker**, p. 26

01-10-1940 "*De zomertijd blijft gehandhaafd*." **Boudier-Bakker**, p. 27

04-10-1940 "*Geen Joodse ambtenaren mogen aangesteld of bevorderd. De schande, zo iets in ons vrije Holland*." **Boudier-Bakker**, p. 27

05-10-1940 "*Overheidspersoneel moet Ariërverklaring tekenen.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

10-10-1940 "*Breslau, donderdag.* [...] *Het grote Joodse bejaardentehuis aan de Kirschallee moet worden geruimd* [...]." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 270

Oktober 1940 In oktober 1940 werd aan de Prins Hendriklaan 4 Kindjeshaven geopend. Initiatiefneemster was Truitje van Lier. Eerst werden er voogdijkinderen opgevangen, later in

augustus 1941 kwamen er ook Joodse kinderen bij. In het najaar van 1944 werd de situatie gevaarlijk en **Truitje van Lier** duikt onder in Culemborg. **Jet van Berlekom** leidt Kindjeshaven tot de sluiting begin 1945, dan zijn de laatste kleuters ondergebracht bij pleegouders. **Buitelaar**, p. 48, 49 en 50

"*In oktober 1940 werden Joodse NSB-leden, voor zover die er nog waren, geroyeerd.*" **Buitelaar**, p. 39

12-10-1940 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 243

22-10-1940 "*Joodse ondernemingen moeten zich melden bij de Wirtschaftsprüfstelle*." **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145);
"[...] *artikel 4 der verordening betreffende het aangeven van ondernemingen 189/1940 van 22 oktober 1940*." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (61, 90)

"*De kaas is op de bon. Schrale slechte kaas*." **Boudier-Bakker**, p. 28

23-10-1940 "*Het aantal mensen dat door deze verwenste duisternis in 't water loopt en omkomt, is legio. Oók oorlogsslachtoffers*." **Boudier-Bakker,** p. 28

25-10-1940 "*Vanaf 31 oktober mag er niet meer gedanst worden*." **Boudier-Bakker**, p. 28

25-10-1940 "*Eind oktober 1940 publiceerde de emeritus hoogleraar theologie H.Th. Obbink in een weekblad* [*Algemeen Weekblad voor Kerk en Christendom, 1 (1939-1940), nr. 51 (25.10.1940)*] *een artikel, getiteld 'Het Lot der Joden'.*[...] *Hij fulmineerde tegen de gedachte, dat wat de Joden overkwam als een straf van God voor de verwerping van Jezus Christus opgevat kon worden. Het feit, dat Obbink dit juist toen schreef, laat zien hoe aanvechtbaar het standpunt is als zou men destijds geen zicht hebben gehad op de bedoelingen van de bezettende macht met de Ariërverklaring*." **Frits Broeyer**, Het Utrechtse universitaire verzet, 'Heb je Kafka gelezen?', 1940-1945, p. 45 en 438

[Met dank aan de auteur, de heer **Dr. F. Broeyer,** die zo vriendelijk was, toestemming tot overname van vele citaten uit *Het Utrechtse universitaire verzet * 'Heb je Kafka gelezen?'* te verlenen.]

02-11-1940 "*Alle banketbakkers worden letterlijk bestormd nu de koekjes op de bon komen.*" **Boudier-Bakker**, p. 29

04-11-1940 "*Distributie van één ei per persoon per week.*" **Boudier-Bakker**, p. 29

07-11-1940 "*Breslau, donderdag.* Onze koopman, menheer Münzner, waar wij de koloniale waren kopen, heeft om onzentwil een dagvaarding tot het hoofdbureau van de politie [...]. *De afgrijselijke mevrouw Belit had hem aangegeven, omdat hij fruit aan Trudi heeft verkocht. Het is mogelijk, dat wij daarom ook nog een dagvaarding krijgen; [...].*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 273

09-11-1940 "*Er wordt een grote NSB-mars gehouden door Amsterdam, en juist op Sabbath!, door de hele Jodenbuurt.*" **Boudier-Bakker**, p. 29

13-11-1940 "*Op 13 november 1940 mochten Joodse schoenmakers weer werken, om de het werk van de Duitse schoenmakers te verlichten, maar ze mochten slechts voor Joodse klanten werkzaam worden. Duitse schoenmakers, die lid van de NSDAP of aan anderen NS-organisatie waren, mochten de schoenen van Joden niet herstellen. Degenen, die niet lid van de partij waren, zouden 'de stem van hun geweten volgen'.[...]*" **Saul Friedländer** / **Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 209

??-11-1940 ,,*Vanaf het moment dat de Joodse leerkrachten in november 1940 op non actief waren gesteld, tot hun ontslag in maart 1941, hadden de Joodse leerkrachten hun salaris doorbetaald gekregen. Daarna waren zij in de wachtgeldregeling gevallen. Dat hield in dat kostwinners gedurende de eerste drie maanden 85 %, en de volgende vijf jaren 70% van dat salaris uitbetaald kregen, niet-kostwinners 75% respectievelijk 60%.*" **Paskamp**/ **Paskamp-van Santen**, Kinderen van de rekening, p. 100

21-11-1940 "*Aankondiging gaat uit waarbij Joden uit hun overheidsfuncties worden ontheven.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

21-11-1940 "*Lodewijk Ernst Visser was president van de Hoge Raad. Hij werd op 21 november 1940 door de Duitse bezetter ontslagen zonder protest van zijn collega's. Hij stond zeer kritisch tegenover de latere Joodse Raad. Hij nam contact op met hoge regeringsambtenaren om hen te bewegen zich voor de Nederlandse Joden in te zetten. De bezetter dreigde hem te interneren in een concentratiekamp als hij deze pogingen niet zou beëindigen. Enkele dagen later, op 17 februari 1942, overleed hij aan een hersenbloeding.*" **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Eindhoven en omstreken. Henk van der Linden (samensteller), p. 78

23-11-1940 "*Vandaag zijn alle Joden, die ambtenaar zijn, ontslagen.* [...] *Verder hier in Utrecht de professoren Leydesdorff, Wolf, Ornstein, die een Europese naam heeft.*" **Boudier-Bakker**, p. 30

25-11-1940 "*De studenten te Delft en Leiden gingen respectievelijk op 25 en 26 november 1940 in staking.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (63)

25-11-1940 "*De volgende dagen spraken acht Utrechtse hoogleraren zich uit tegen de schorsing van hun Joodse collega's.*[...] *Zij lieten zich hiervan niet weerhouden door een schrijven van de curatoren, waarin deze de hoogleraren opriepen om tijdens hun colleges hierover te zwijgen. Koningsberger was de eerste hoogleraar in Nederland, die op 25 november 1940 in de bomvolle collegezaal openlijk protesteerde tegen de schorsingsmaatregelen: 'Mijn geweten gebiedt mij hier met diepe smart en teleurstelling te gedenken de ontheffing uit de uitoefening van hun ambt van een aantal Nederlandsche collega's uitsluitend om redenen van afkomst en geloof. Terwijl mijn grote sympathie naar hen uitgaat, voel ik dat wij allen deelen in den smaad die hun is aangedaan. Immers: sinds 1579, het jaar waarin in het tegenwoordige Groot Auditorium onzer Universiteit de Unie van Utrecht werd gesloten, was het steeds het hoogste Nederlandsche ideaal niemand om zijn ras of geloof te vervolgen. Daarom beteekent voor mij deze maatregel een miskenning van het Nederlandsche volkskarakter, dat dit alles moet gevoelen als een beleediging van de Nederlandsche Universiteiten, van de Nederlandsche Wetenschap en daarmee van het Nederlandsche Volk zelf. Ik weet dat de overgrote meerderheid van mijn gehoor dit evenzeer gevoelt als ik. Toch zeg ik dit niet om U op te weken tot eenige handeling die als illegaal of illoyaal tegenover de bezettene overheid kan worden aangemerkt. Integendeel. Blijft volharden in uw bewonderingswaardige zelfbeheersing, en vergeet nimmer hoe belangrijk het voor de geheele mensheid zou zijn indien een volk zich onder alle omstandigheden blijvend zou weten te gedragen naar de geschreven en ongeschreven wetten van menschelijkheid en fatsoen.'*[...]

[...]

Koningsberger liet de tekst van zijn rede op de lessenaar liggen 'opdat men geen verhalen zou vertellen over zijn woorden, maar ze precies zou kennen'. Hij was ontstemd dat een student 'goed bedoeld, maar onjuist' de tekst vernietigde.[...] *In het archief van Kruyt werd in de jaren tachtig een tweede exemplar van de rede gevonden.*" **Coen Görts**, Victor Jacob Koningsberger 1895 | 1966, p. 61 en 62

[Met Dank aan de **auteur** – de heer **Coen Görts** -, die zo vriendelijk was, toestemming te verlenen, dat de rede van Prof. Victor Jacob Koningsberger voor het Herinneringsboek Joods Utrecht 1940 – 1945 mocht worden overgenomen.]

26-11-1940 "*Professor Cleveringa protesteerde op 26 november openlijk. De universiteit in Leiden en de Technische Hogeschool in Delft werden gesloten. Het hielp niets. De Joodse ambtenaren, hoogleraren en rechters gingen naar huis. De Duitsers gingen verder.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (63)

30-11-1940 „[…], *op 30 november 1940, hadden alle Joodse leerkrachten hun functie moeten neerleggen. Zij waren het, die in de eerste plaats aanmerking kwamen om de nieuwe Joodse scholen te gaan bemannen. Velen waren daardoor gedwongen naar een andere gemeente te verhuizen of heen en weer te reizen.*" **Paskamp** en **Paskamp-van Santen**, Kinderen van de rekening, p. 11 en 12

04-12-1940 "*Breslau, woensdag. Vroeg vandaag ben ik eerst bij de barbier geweest, waar hij mij de bepaling toonde, dat Joden niet meer gescheerd mogen worden; maar ik mag toch bij hem komen.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 274

16-12-1940 "*Er mag ook geen verlichte etalage zijn voor kerst, zoals ook Sint-Nicolaas moest gefnuikt. Maar elke Hollander heeft binnenshuis toch het echt en alléén Hollandse Sint-Nicolaasfeest gevierd. Op de kerstdagen moet ieder om twaalf uur thuis zijn. Ook oudejaar.*" **Boudier-Bakker**, p. 32

19-12-1940 "*Duitsers mogen niet meer bij Joden werken.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

1941

"*Na 1941 zijn de Nederlandse dagbladen, evenals de kranten in Noord-Brabant, niet meer in de gelegenheid om objectieve en onafhankelijke nieuwsberichten te brengen. Naast een grote mate van zelfcensuur zijn de kranten geheel afhankelijk van de Duitse persbureaus en zijn hieraan volledig onderworpen. De kranten dienen nog slechts voor de verbreiding van Duitse propaganda en de bekendmaking van alle verordeningen die door de bezetter worden opgelegd. Ook alle distributiemaatregelen van schaarse goederen en de steeds nijpender voedselsituatie worden in de kranten bekendgemaakt*. […]" **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Tilburg, Waalwijk en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 136

03-01-1941 "*Pas 5 januari wordt het eerste kwartier. In al die stikdonkere avonden lopen mensen overal in 't water en komen er ellendig om.*" **Boudier-Bakker**, p. 33

08-01-1941 "*Breslau, woensdag.* [...] *De directeur [van de bank] vertelde mij, dat wij Joden nu nog een extra belasting van 15 % op moeten brengen,* [...]." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 277

09-01-1941 "*Zij vertellen, dat behalve dat de Joden in de bioscopen geweerd worden ... er nu ook op alle hotels en restaurants aangesloten bij Horecaf staat: 'Juden nicht erwünscht'. De schaamte en schande, dat in* ***ons*** *land zo iets moet geduld worden.*" **Boudier-Bakker**, p. 33

10-01-1941 "*Registratieplicht voor Joden.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145); *Op 10 januari 1941 (Verordeningenblad nr 6/1941) werd bepaald dat 'alle personen van geheel of gedeeltelijk Joodsen bloede' verplicht waren zich te melden. De Jodenregistratie was begonnen.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (63)

12-01-1941 " '*t Eerste couplet van het Wilhelmus mag niet gezongen worden.*" **Boudier-Bakker**, p. 34

13-01-1941 "*Er komt een derde Winterhulpcollecte.*" **Boudier-Bakker**, p. 33

Begin 1941 "*In begin '41 kreeg mijn vader ontslag van zijn functie als leraar aan enkele middelbare scholen in Utrecht.*" **Anne van Arend**, Bevochten groei, p. 65

17-01-1941 "*Breslau, vrijdag.* [...] *Juffrouw Passia vertelde mij, dat in de Joodse kringen, waarin zij verkeerd, allen met transport rekening houden;* [...]." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 278

28-01-1941 "*Breslau, dinsdag.* [...] *Men heeft hier in Duitsland in een algemeen krankzinnigengesticht de geesteszieken door gas gedood, de paus zou er reeds met deze zaak zijn belast* [...]." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 279

31-01-1941 "*Op Beatrixjes verjaardag 31 januari hebben onbekenden de Noorderbrug oranje geverfd en de portretten van het Koninklijk Huis opgehangen en vijfhonderd mensen hebben er het Wilhelmus staan zingen. Op vele scholen zijn de kinderen in hun mooiste kleren en met oranje versierd gekomen.*" **Boudier-Bakker**, p. 35

05-02-1941 "*Artsen moeten opgeven of zij van joodse bloede* [*] *zijn.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

***** [Deze uitdrukking '*van joodse bloede*' is nazi-taal; vgl. de "*Auszug aus dem Programm der Nationalsozialistischen Deutschen Arbeiterpartei.*" in Grunwald-Lukas, Von der Urzeit zur Gegenwart, Frankfurt am Main, 1941: "*Staatsbürger kann nur sein, wer Volksgenosse ist. Volksgenosse kann nur sein, wer* ***deutschen Blutes*** *ist, ohne Rücksichtnahme auf Konfession.*

Kein Jude kann daher Volksgenosse sein." [vetdruk H. M.]

08-02-1941 "*De griep begint af te nemen. Er sterven véél mensen van hoge ouderdom*." **Boudier-Bakker**, p.36

11-02-1941 "*Op 11 februari 1941 (verordening nr 27/1941) werd de numerus clausus voor studenten op de universiteit ingevoerd*." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (69). Joodse studenten werden slechts na goedkeuring "*van de secretaris-generaal van het Departement van Opvoeding, Wetenschap en Kultuurbescherming*" toegelaten.

11 en 12-02-1941 "*Op 11 en 12 februari 1941 lokte de WA, het weerkorps van de NSB, zowel daar* [Amstelveld] *als op het Waterlooplein gevechten uit met Joodse marktkooplieden. 'De Joden vochten terug, geholpen door een geïmproviseerde knokploeg bestaande uit leden van de boksclubs Olympia en Maccabi. Een van de WA'ers, Hendrik Koot, werd zwaar gewond en overleed later' (Lee). Het was - mede - aanleiding tot de Februaristaking op 25 en 26 februari*." **Bob Polak**, p. 109

13-02-1941 "*Vorming van de Joodse Raad voor Amsterdam*." **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

21-02-1941 "*Beschikking van Wimmer: alle (geschorste) joodse ambtenaren ontslagen*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 871

22-02-1941 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 244

22 en 23-02-1941 "*Razzia's in Amsterdam*." **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145) **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (118)

25-02-1941 "*Het antwoord kwam in de vorm van een staking, die op dinsdag 25 februari 1941 in Amsterdam is uitgebroken en zich op die dag en de dag daarna over heel de stad en over Zaandam, Wormerveer, IJmuiden, Haarlem, Huizen, Bussum, Utrecht en Sloten heeft uitgebreid.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (122)

27-02-1941 *"Gisteren staakten hier Werkspoor, de Muinck Keizer en Jaffa."* ***Boudier-Bakker****, p. 38*

"In Utrecht vonden geen grootschalige razzia's plaats, zoals in Amsterdam, maar wel was hier sprake van pesterijen door en gewelddadigheden van de zijde van met name de WA en de Germaanse SS jegens Joodse stadgenoten.
Zo voerde op 27 februari 1941, een dag na de Februaristaking te Amsterdam - die zich ook tot Utrecht uitstrekte, zoals bij Werkspoor en Demka - het aan de NSB gelieerde Agrarisch Front een aanval uit op het Utrechtse slachthuis om 'Joden te verwijderen'. [...] *Met behulp van de Ordnungspolizei, die de toegang forceerde, werden de daar werkzame Joodse werknemers ontslagen, waaronder keurmeester Levij Hartog uit de Hartingstraat nummer 22."* ***Buitelaar****, p. 46*

27-02-1941 "*Beschikking van de Secretaris-generaal van het Departement van Sociale Zaken betreffende de bloedtransfusie van joodse bloedgevers en –geefsters, gepubliceerd in de dagbladen*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 871

28-02-1941 Verordening om "'*ten einde te komen tot een herordening op het gebied van de niet-commerciële verenigingen en stichtingen': maatregelen tegen joodse organisaties zonder economisch doel*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 871

12-03-1941 "*Verordening betreffende de benoeming van Verwalter in joodse bedrijven*." **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)
"*Op 12 maart 1941 verschijnt* [...] *de verordening tot verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven (verordening 48/1941)*." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (90)

"*Vlees nergens te krijgen*." **Boudier-Bakker**, p. 40

31-03-1941 „*Oprichtung van de Zentralstelle für jüdische Auswanderung*." **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

01-04-1941 "*Breslau, dinsdag.* [...] *Bij de bank echter een zeer droevige indruk gehad. Ik zag net, hoe een oudere Jood een rekening van het krankzinnigengesticht Chelm in de buurt van Lublin betaalde. Dat is de inrichting, waarvan wordt verteld, dat men daar alle Joodse geesteszieken ombrengt* [...].

Er zullen in de concentratiekampen elke nacht drie mensen sterven; op de andere ochtend moeten dan de dekens van de doden naar het appèl worden meegebracht." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 284 en 285 [Vgl. Koniek, Juni 1940]

04-04-1941 "*Het eerst worden de Joden uit de abattoirs verwijderd (4 april 1941), een paar weken later uit de effectenbeurzen. Tegelijkertijd moeten alle Joodse notarissen, advocaten en procureurs, doktoren, apothekers, beëdigde vertalers, assistenten, makelaars, kortom allen die vóór de aanvaarding van hun beroep een eed moeten afleggen, waarneming hunner beroepen beëindigen, met dien verstande dat zij uitsluitend voor Joden werkzaam mogen blijven.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (91)

11-04-1941 "*Eerste nummer van het Joodsche Weekblad*." **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145) [Het laatste nummer verscheen op 29-08-1943, toen waren vanuit Westerbork rond 85.000 Joodse personen gedeporteerd.]
"*Op de 11 april 1941 verscheen Het Joodse Weekblad. Een paar maanden tevoren waren alle Joodse periodieken verboden.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (230)

11-04-1941 "*Vanaf 11 april 1941 werden die instructies (en de dreigementen met straf bij het niet nakomen ervan) gepubliceerd in Het Joodsche Weekblad, uitgegeven door de Joodse Raad onder verantwoording van Asscher en Cohen, dat alleen onder de Joden werd verspreid. Hiermee konden veel maatregelen tegen deze bevolkingsgroep uit de dagbladen worden gehouden.*" **Paskamp / Paskamp- van Santen**, Kinderen van de rekening, p. 25

Het Joodsche Weekblad				Deportatietransporten	
Vanaf	t/m	Nummers	Bladzijden/nr.	Personen	Personen
11-04-1941	08-05-1942	36 18 3 1	**16** 12 20 4		
15-05-1942	29-01-1943	35 2 2	**8** 12 1	41.926	
05-02-1943	26-03-1943	8	**6**	9.072	50.998
02-04-1943	07-05-1943	6	**4**	8.423	59.421
14-05-1943	**28-09-1943**	20	**2**	25.688	85.109
Transporten van 19-10-1943 t/m 13-09-1944 en totaal aantal van hen die vanuit Westerbork gedeporteerd zijn.				15.499	**100.608**

11-04-1941 "*De Joden moeten hun radiotoestellen inleveren.*" **Boudier-Bakker,** p. 43

"*Inbeslaggenomen radio's*

De radio's stammen uit de uit de periode 1935 tot 1940, en zijn in de maanden mei / juni 1943 ingeleverd bij de bezetter. Op de achterzijde stempelt de bezetter het registratienummer.

Collectie Polderhuis" [Westkapelle]

"*Dagelijks leven oorlogsperiode*

Illegale radio in tabaksblik; verschillende documenten; bonnen en geldstukken.

Bruikleen particulier en Collectie Polderhuis"

■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 1 van 11-04-1941 , p. 1: "***Joodsche vereenigingen te Amsterdam moeten zich melden***

De Joodsche Raad *voor Amsterdam roept hierbij alle besturen van te Amsterdam gevestigde instellingen op, ten einde hem haar naam, haar adres, haar doelstelling, haar rechtsvorm (vereeniging met of zonder rechtspersoonlikheid, stichting enz.), benevens de namen der bestuursleden, die haar vertegenwoordigen, vóór 18 April 1941 schriftelijk bekend te maken aan het adres: Amstel 25, Amsterdam-C., zo mogelijk met bijvoeging van statuten en huishoudelijke reglementen. Op de enveloppe te vermelden: 'Opgave van vereenigingen enz.'*

Onder dezen oproep vallen ook comité's, sport- en ontspanningsvereenigingen e.d., zooals b.v. tennisclubs, bridgeclubs, enz.

Ingeval van twijfel, of een instelling uitsluitend Joodsch is, gelieve men dit bij de opgave toe te lichten.

Deze oproep geschiedt in verband met een opdracht van den Beauftragte van den Rijkscommissaris voor de stad Amsterdam.

De Joodsche Raad:
ASSCHER

Prof. Dr. D. COHEN
Voorzitters.
Amsterdam, 9 April 1841"

17-04-1941 "*Ons melkrantsoen wordt teruggebracht op een kwart liter per persoon boven veertien jaar. Vlees en vet eveneens verminderd.*" **Boudier-Bakker**, p. 43

■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 2 van 17-04-1941 , p. 1:

"VERHUIZING

De Sicherheitspolizei te Amsterdam heeft ons bij monde van S. S. Hauptscharführer Blohm opgedragen, mede te delen, dat ***verhuizing van Joden uit Amsterdam, teneinde zich in een andere plaats te vestigen****, niet meer mag plaats vinden.*

Verdere bepalingen, met het verhuizingsverbod samenhangend, zullen binnenkort worden gepubliceerd."

27-04-1941 "[...] *morgen worden de aardappelen gerantsoeneerd, anderhalf kilo per person per week. Kinderen beneden vier jaar het halve rantsoen. Verhoging van broodrantsoen als pleister.*" **Boudier-Bakker**, p. 45

28-04-1941 "*In Amsterdam zegt men, dat de vierhonderd ongelukkige jonge Joden die weggevoerd zijn, grotendeels al dood zijn.*" **Boudier-Bakker**, p. 45

30-04-1941 "[...] *aardappelen op de bon.*" **Boudier-Bakker**, p. 47

01-05-1941 "*Joden mogen maar beperkt werkzaam zijn in vrije beroepen. Joden moeten hun radiotoestel inleveren.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

"*1 mei 1941: verbod voor joodse artsen, apothekers en tolken, anders dan voor joden werkzaam te zijn, mededeling per aangetekende brieven.*

- 1 mei 1941: verbod voor joden effecten en handelsbeurzen te bezoeken, gepubliceerd in de dagbladen door de besturen op bevel van ***Generalkommissar*** *Fischböck.*" **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 872

09-05-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 5 van 09-05-1941 , p. 1:

"Het kwade gerucht

Wij willen waarschuwen tegen het kwade gerucht. Het heeft den laatsten tijd wederom de ronde gedaan, in wijden kring een paniekstemming verwekt – en is, na onderzoek, telkens weer ongegrond gebleken.

Maar de gevolgen blijven. Het kwade gerucht verzwakt de lichaamskracht en de geestkracht van hem, die er in gelooft. Het oude woord, dat de mensch het meeste lijdt 'door 't lijden, dat hij vreest en dat nooit op komt dagen' wordt in deze dagen aan velen bewaarheid. Het kwade gerucht, vaak uit troebele bron voortgekomen en in zijn omloop nog groeiend, vervult met angst en verlamt hem, die er zich niet tegen te weer weet te stellen.

En waarlijk, wij allen hebben kracht in ruime mate noodig, om datgene te dragen, wat gedragen moet worden. Laat ons dan tenminste sterk blijven tegenover den leugen, die ons deze kracht ontneemt.

De Joodsche Raad voor Amsterdam doet zijn best, ongegronde geruchten in wijden kring tegen te spreken. Hij is ook steeds – door middel van zijn leden en van zijn bureaux bereid tot het geven van inlichtingen. Maar het beste middel tegen het kwade gerucht is, zichzelf te wapenen door het gerucht van de hand te wijzen. Wat komen moet, eischt reeds heel veel van ons – het kwade gerucht mag ons niet de kracht ontrooven, die wij moeten bezitten en gebruiken voor onszelf, ons gezin en de gemeenschap.

Voor den Joodschen Raad
A[braham] Asscher
Prof. Dr. D[avid] Cohen
Voorzitters."

12-05-1941 "*Ik hoorde, dat in de Duitse kranten heeft gestaan, dat de anderhalf miljoen (die Amsterdam als boete is opgelegd met de Jodenopstootjes) een gave was van Amsterdam aan Hitler uit dankbaarheid dat hij Amsterdam van de Joden verlost had. Om uit je vel te vliegen zo'n gemene leugen.*" **Boudier-Bakker**, p. 49

12-05-1941 "Aankomst van de eerste Nederlandse Joden [in Mauthausen], ongeveer 20 personen." **Hans Maršálek**, Die Geschichte de Konzentrationslagers Mauthausen, S. 140

15-05-1941 "*- 15 mei 1941: 'arisering' van orkesten.*" **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 872

Mei 1941 "*In mei 1941 schiep men dan de zogenoemde 'Judenhäuser'. Dit betekende, dat Joden slechts nog in huizen van Joodse bezitters mochten leven. De* [Keulse] *wijken op de rechte kant*

van de Rijn alsook [de Keulse stadsdelen] *Müngersdorf, Braunsfeld, Melaten, Lindenthal, Sülz, Klettenberg, Zollstock, Raderberg, Bayenthal en Marienburg waren 'van de Joden geheel en al te ontruimen'.* [...] *Joodse woningen moesten met een zwarte ster op witte grond worden gekenmerkt*." **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 409

Mei 1941 ,,*In mei 1941 had de bezetter de beslissing genomen, dat binnen afzienbare tijd alle Joden uit Nederland zouden hebben te verdwijnen.*'' **Friso Wielenga**, Geschichte der Niederlande, p. 391

16-05-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 6 van 16-05-1941 , p. 1:

*''**Joodsche beëedigde vertalers na 1 Mei***

Tenslotte brengt de Commissie ter kennis van belanghebenden, dat, naar haar van bevoegde zijde is gebleken, beëedigde vertalers, die Jood zijn, na 1 Mei hun diensten slechts mogen verleenen aan Joden. Zij kunnen dus in opdracht van Joodsche procedeerende partijen of in andere gevallen, waarin een Joodsche lastgever behoefte heeft aan vertalingen, door beëedigde translateurs vervaardigd, als voorheen werkzaam blijven.

Voor de Coördinatie-Commissie,
***Mr. HENRI EDERSHEIM**, Secretaris.*
Bezuidenhout 215, 's-Gravenhage.
Telefoon 772210.''

22-05-1941 "*Op 22 mei 1941 worden* [in het concentratiekamp Buchenwald] *de overgebleven 341 Nederlandse Joden* [die op 22 en 23 februari in Amsterdam waren opgepakt] *op transport naar het concentratiekamp Mauthausen gezet.* **Dr. L. de Jong**, deel 4, p. 831

23-05-1941 "*vo 97/ 1941, art. 6: joden uitgesloten van de Nederlandse Arbeidsdienst*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 872

24-05-1941 ''*Er wordt arbeidsdienst ingevoerd voor jongens en meisjes van 18 tot 24 jaar. Natuurlijk het doel: besmetting. Als het doorgaat, zou Annetje vier kinderen moeten missen een half jaar.*'' **Boudier-Bakker**, p. 52

27-05-1941 "*vo 102/ 1941 'betreffende de aangifte en behandeling van landbouwgronden in joodse handen' ('Landwirtschaftsentjudungsverordnung')*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 872

30-05-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 8 van 30-05-1941 , p. 1:

"Aangifte Joodsche vereenigingen en Stichtingen

De Generalkommissar zur besonderen Verwendung, afdeling Vereinswesen, heeft ons medegedeeld, dat Joodsche vereenigingen en stichtingen, die verzuimd hebben zich op grond van Verordening 145/40 van den Rijkscommissaris voor de bezette Nederlandsche gebieden, als zoodanig op te geven, alsnog in de gelegenheid worden gesteld, dit verzuim in te halen. In overleg met den Commissaris voor de niet-economische vereenigingen en stichtingen zal, wanneer zij aan dezen oproep thans terstond gevolg geven, van een strafvervolging worden afgezien.

Wij nodigen, op grond hiervan, Joodsche vereenigingen en stichtingen, die tot nu toe de vereischte aanmelding niet mochten hebben ingezonden, dringend uit, ons daarvan ten spoedigste kennis te geven. Wij zullen dan voor toezending der formulieren zorg dragen en deze aan bovengenoemden Commissaris doorzenden.

Joodsche Raad voor Amsterdam,
A**[braham]* ***Asscher
Prof. Dr. D**[avid]* ***Cohen
Voorzitters."

31-05-1941 "[…] *oprichting van de VVRA* [Vermögensverwaltung und Rentenanstalt] *door Seyss-Inquart*."

"[…] *ambtelijke bekendmaking op grond van vo 20/ 1941 (7 febr. 1941) betreffende het verbod voor joden in openbare inrichtingen te baden, publieke parken en lokaliteiten te betreden en kamers in zee- en strandplaatsen te huren; gepubliceerd in de dagbladen*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 872

Juni 1941 "*Verbod voor joodse advocaten, anders dan voor joodse cliënten werkzaam te zijn: meegedeeld per aangetekende brieven*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 873

04-06-1941 "*Bewegingsvrijheid van Joden beperkt*." **Dam**, p. 145

11-06-1941 "*Razzia op Joden in Amsterdam*." **Dam**, p. 145
"*Die tweede razzia is gehouden op de elfde juni 1941*" **Herzberg**, Kroniek [...], p. 125

11-06-1941 "*In de loop van woensdag 11 juni kregen de jongeren van het werkdorp* [Wieringermeer] *bericht van de Joodse Raad dat de Duitsers hen thuis zouden komen ophalen. Sommigen vertrouwden de zaak niet en gingen dus niet naar de woning van hun gastheer, de meesten zagen evenwel geen reden voor bezorgdheid en troffen dus geen*

voorzorgsmaatregelen. Lages wèl: aan het eind van de middag werden Asscher en Cohen bij hem in de Euterpestraat ontboden; zij werden er in het bureau van de ***Aussenstelle*** *Amsterdam* ***der Sicherheitspolizei und des SD*** *vastgehouden. Het ophalen begon 's avonds en daarbij bleek aan de Amsterdamse politie al spoedig dat niet iedereen op het aangegeven adres aanwezig was. Hoe de driehonderd bijeen te krijgen? Men ging nu toch op enkele punten in Amsterdam-zuid kleine razzia's op straat te houden, andere Joden werden opgehaald uit cafe's, van tennisbanen en uit het clubgebouw van de Joodse roeivereniging 'Poseidon'. Men bracht alle slachtoffers (vermoedelijk ca. tweehonderd uit de Wieringermeergroep en ca. honderd anderen) naar 'de SD' in de Euterpestraat. Lages deelde daar aan Asscher en Cohen mee dat de razzia bedoeld was als represaille wegens de aanslag aan de Bernard Zweerskade (de Duitsers wilden de aanslag op Schiphol geheimhouden), de verontwaardigde protesten van de twee voorzitters van de Joodse Raad legde hij naast zich neer.*

[...]

De driehonderd Joden waren inmiddels naar het kamp Schoorl overgebracht. ['12 juni: Komst van 300 joden uit Amsterdam.' **Albert Boer**, Het Kamp Schoorl, p. 75]

[...]

Het was het college [van secretarissen-generaal] *bekend dat van diegenen die op 22 en 23 februari '41 in de Amsterdamse Jodenhoek opgepakt waren, velen in Buchenwald al het leven hadden verloren. Cohen was in mei de sterftecijfers, voorzover bekend, aan de waarnemend secretaris-generaal van justitie, Hooykaas, komen meedelen; Hooykaas had Cohen gevraagd, hem op de hoogte te houden als er nieuwe overlijdensberichten binnenkwamen, en Cohen had dat gedaan. Bovendien had ook Visser, voorzitter van de Joodse Coördinatie-Commissie, begin juni alle gegevens aan Hooykaas voorgelegd; Visser had daarbij gezegd dat hij maar een oplossing zag: dat hijzelf, Visser, een beroep zou doen op Rauter.* [...] *Hij* [Visser] *had inmiddels via de Joodse Raad vernomen dat de gedeporteerden, voorzover nog in leven, naar Mauthausen overgebracht waren. Hij stapte* ***linea recta*** *naar Rauters bureau en kreeg daar (de* ***Höhere SS- und Polizeiführer*** *was afwezig) van een adjudant te horen dat hij zich maandagmorgen maar opnieuw moest komen melden. Toen hij evenwel op maandag 16 juni verscheen, werd hij niet tot Rauter toegelaten. Hij vertelde diens adjudant wat het doel van zijn komst was, de adjudant schreef maar één woord op het visitekaartje dat Visser achterliet: 'Mauthausen', en aan Visser werd gezegd dat hij 's middags om vijf uur de adjudant kon opbellen. Om vijf uur kreeg hij te horen dat Rauter niet bereid was, hem te ontvangen; wat hij wilde meedelen moest hij maar op schrift stellen.*

Visser deed zulks. Hij wees er Rauter op dat van de in februari opgepakten al minstens vijftig overleden waren, verzocht hem er toe bij te dragen dat de overige, 'voor het merendeel slechts arme drommels en kostwinners', naar de hunnen zouden kunnen terugkeren, onderstreepte met nadruk (Visser wilde alle risico's zelf dragen) dat zijn stap een louter persoonlijk karakter droeg ('Niemand weet er van en ik ben er alleen voor verantwoordelijk'), en zette onder zijn

handtekening zijn functie: 'President van de Hoge Raad der Nederlanden (van het opperste gerechtshof in Nederland) ***a.D.*** *' - 'buiten Dienst'; hij erkende nu eenmaal zijn ontslag niet*.[...]

Hij kreeg geen antwoord.

Enkele dagen later werden de driehonderd razzia-slachtoffers uit Schoorl naar Mauthausen overgebracht. Geen hunner zou het kamp overleven.

Medio juli ontving de Joodse Raad instructie, er zorg voor te dragen dat voortaan in de dagbladen geen overlijdensadvertenties van in Mauthausen om het leven gekomen Joden opgenomen zouden worden. Diezelfde instructie werd aan der pers verstrekt. De advertenties verdwenen." **Dr. L. de Jong**, deel 5, p. 522 - 525

13-06-1941 "*Openbare zwembaden worden verboden voor Joden*." **Dam**, p. 145

13-06-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 10 van 13-06-1941 , p. 1:

"Afhalen van de aanmeldingsbewijzen

Voor Joden te Amsterdam van 16 tot en met 26 Juni

De voorzitters van den Joodschen Rad vestigen er de aandacht op, dat, blijkens een communiqué van den Regeeringscommissaris van Amsterdam, geplaatst in de dagbladen van 9 Juni j.l. (avondblad), zij, die zich ingevolge de Verordening op den aanmeldingsplicht van Joden hebben aangemeld, de bewijzen van aanmelding, voor zoover deze bewijzen nog niet in hun bezit zijn, moeten afhalen, onder overlegging van hun stamkaart, in een lokaal van de Nederlandsch-Israëlietische Hoofdsynagoge, J. D. Meyerplein 10, en wel degenen, wier familienaam begint met de letters

A *of* ***C***	*op Maandag*	*16 Juni 1941*
B	*op Dinsdag*	*17 Juni 1941*

[...]

V, W, X, Y *of* ***Z***	*op Donderdag*	*26 Juni 1941*

[...]"

15-06-1941 "*In Utrecht zijn 5 slagers gearresteerd, die naar een Duits concentratiekamp gestuurd worden, wegens frauduleus slachten. Dat gebeurde geregeld vrijwel overal en er stonden al zware straffen op, maar nu is voor het eerst deze gevreesde straf opgelegd*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 166

16-06-1941 "Aankomst van de 348 Nederlandse Joden [in Mauthausen] uit het concentratiekamp Buchenwald." **Hans Maršálek**, Die Geschichte de Konzentrationslagers Mauthausen, S. 140

18-06-1941 "*Er is een hoogst onaangename verordening verschenen, n.l. dat eerstdaags iedereen 'de voorwerpen van koper, nikkel, tin en lood, die hij bezit, moet inleveren, b.v. asbakken, emmers, ketels, presenteerbladen enz. enz. Desverlangd (!) kan men de metaalwaarde vergoed krijgen.' Zo mag Nederland de Duitse munitie-fabricage helpen.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 167

19-06-1941 "*Op 19 juni 1941 meldde de burgemeester [van Tiel] aan alle schoolhoofden dat het 'bioscoop-verbod voor Joden ook van toepassing is op de schoolbioscopen en de schoolfilm-voorstellingen.'* [...]" **Tjeerd Vrij**, Bittere tranen, p. 91

21-06-1941 "*Joodse winkels mogen niet meer op zondag open.*" **Boudier-Bakker**, p. 54

25-06-1941 "Aankomst van 291 Nederlandse Joden [in Mauthausen] uit het kamp Schoorl in de buurt van Amsterdam." **Hans Maršálek**, Die Geschichte de Konzentrationslagers Mauthausen, S. 140

26-06-1941 "*Joden zullen in toekomst geen extra distributiebonnen voor zeep en geen scheerzeep verkrijgen. (Daardoor zullen mannen door baarden als Joden kenbaar worden gemaakt.)*" **J. Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 343

27-06-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 12 van 27-06-1941 , p. 1:

"De bekendmaking inzake badplaatsen enz.

Uit de nieuwe bekendmaking inzake de verbodsbepalingen betreffende badplaatsen enz. voor Joden, zooals deze in de dagbladen is gepubliceerd, blijkt duidelijk, dat het betreden van voor het publiek toegankelijke parken en lokaliteiten alsmede het huren van kamers in hotels, pensioens en logementen n i e t geoorlofd is in zee- en strandbadplaatsen en vremdelingenverkeersplaatsen, die voornamelijk om gezondheidsredenen worden bezocht, dus wel elders, behalve waar het plaatselijk verboden is.

Omtrent andere punten in de bekendmaking, waaromtrent twijfel bestaat, zullen zoo mogelijk nog nadere mededeelingen volgen."

28-06-1941 "*Alle afbeeldingen van het Koninklijk Huis moeten uit alle openbare gebouwen worden verwijderd.*" **Boudier-Bakker**, p. 54

Zomer 1941 Soldaat Seppel Ziegler verteld tijdens zijn verlof van het front aan Lilo Günzler's ouders in Frankfurt/ Main: "*Jullie moeten pogen, hier weg te komen. Jullie kunt het niet voor de geest halen, hoe zij in Polen met de Joden omgaan, die behandelen hen erger dan vee. [...] Ik kan het haast niet uitspreken. Die dwingen de Poolse Joden, hun eigen graf te graven. Mannen, vrouwen, oude van dagen en gebrekkigen en zelfs kinderen." [...] "Dat zijn toch geen mensen, die zoiets doen.*" **Lilo Günzler, Endlich reden**, p. 65 en 66

04-07-1941 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 13 van 04-07-1941 , p. 1:

"Zet een wachter voor Uw lippen"

13-07-1941 "*Breslau, zondag. Tegen avond kwam dan nog juffrouw Silberstein met een zogenoemde gruwelijke bericht. Bij de gouwleider zullen de uitgewerkte plannen liggen voor de evacuatie van de Joden van Breslau naar het Generalgouvernement.* [...] *De kranten wedijveren in lastercampagnes tegen Joden,* [...]." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 294 en 295

In juli 1941 "*In juli 1941, als er overal in de stad* [Utrecht] *plak- en kladacties worden gehouden door aanhangers van de bezetter, komen ook de eerste anti-joodse leuzen op winkelpanden.*" **A. v. Liempt**, 40/45 Utrecht, p. 51

18-07-1941 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 15 van 18-07-1941 , p. 1:

"***Bepaling inlevering van Menorah's Sjabbatlampen enz.***

De Joodsche Raad voor Amsterdam en de Coördinatie-Commissie berichten, van het Rijksbureau voor Non-Ferrometalen de mededeeling te hebben ontvangen, dat metalen voorwerpen voor huiselijk religieus gebruik n i e t onder de inleveringsplicht vallen, tenzij de eigenaar tevens beschikt over dergelijke voorwerpen, vervaardigd van materiaal, vallend buiten de inleveringsplicht. Menorah's, sjabbatlampen en kandelaars voor religieus gebruik van koper, enz. behoeven dus niet ingeleverd te worden, tenzij men bovendien nog over zulke voorwerpen beschikt van ander niet inleveringsplichtig materiaal."

25-07-1941 "*VO 138/ 1941 'über den Ordnungsschutz': bevoegdheid voor Generalkommissar Rauter maatregelen en rechtsvoorschriften van politionele aard uit te vaardigen in het belang van de openbare orde, ook m. b. t. bepaalde* ***groepen*** *mensen.*" **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 873

25-07-1941 "*Breslau, vrijdag.* [...] *Professor Hoffmann zegde mij nog dat afgrijselijke, het nauwelijks begrijpelijke, dat in Lemberg 12.000 Joden zouden zijn doodgeschoten [335]. De SS zou dat hebben gedaan.*

[335] [...] *Deze daad hadden 'Einsatzkommandos'* [commando(groep) met speciale taak, mobiele eenheid] *5 en 6 van de 'Einsatzgruppe' C onder deelname van Oekraïense nationalisten in Lemberg bedreven.* [...]" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 298 en 353, 354

28-07-1941 "*We hebben [een deel van] ons koper ingeleverd.*" **Boudier-Bakker**, p. 55

28-07-1941 "*Het paleis van den aartsbisschop in Utrecht is ook beklad, evenals allerlei kerken. Mussert heeft nu in het Nat. Dagblad [partijkrant van de NSB] een 'waarschuwing en bevel' gepubliceerd (hij is dol op 'bevelen') tegen excessen. Er mag niet meer geplakt of geverfd worden op kerken (en sjoelen??) of woonhuizen.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 183

31-07-1941 "*De fruitman vertelt, dat ook de groenten op de bon komen.* [...] *De NSB-ers hebben de kans benut om bij alle Joden de deuren en de muren te bekladden en van beledigende opschriften en tekeningen te voorzien.*" **Boudier-Bakker**, p. 55, 56

01-08-1941 "[...] *verbod voor joodse makelaars om voor niet-joden werkzaam te zijn.*" **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 873

03-08-1941 "*Op zondag, 3 augustus, bood bisschop Clemens Graf von Galen het regiem van Hitler het hoofd. In een preek, die hij hield in de Lambertikerk te Münster, viel de prelaat energiek de instanties aan wegens de stelselmatige vermoording van geesteszieken en gehandicapten. Deze preek kwam vier weken, nadat het Duitse episcopaat een herdersbrief had uitgevaardigd, die van alle preekstoelen was afgekondigd en waarin de doding 'van het onschuldig leven' aan de kaak werd gesteld. Protestantse stemmen kwamen ook op.*

Hitler besloot, in dit kritische stadium van de oorlog geen wraak voor Galens preek te oefenen. Met de kerk zou men later afrekenen, verklaarde hij. Officieel werd de actie T4 afgebroken, maar in werkelijkheid ging de selectieve vermoording van het 'levensonwaardige leven' minder opvallend verder. Vanaf nu zoekt men na de slachtoffers vooral onder de gevangenen van de concentratiekampen: omgebracht werden Poolse mensen, Joden, 'rasschender', ' asociale' en gebrekkigen. Onder de schuilnaam 14f13 had Himmler deze dodingen reeds in april 1941 in Sachsenhausen aan de gang gebracht; na midden augustus 1941 werd ervan de gewijzigde Euthanasie-Operation. Bovendien eiste de 'wilde Euthanasie' in de neurologische klinieken het leven van duizenden van patiënten." **Saul Friedländer** / **Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 258

■http://www.sterbehilfedeutschland.de/sbgl/files/PDF/2005_**Graf_von_Galen_Predigt_vom_3.8.1941**.pdf:

[Uittreksel uit de preek:] ,,*Sedert enkele maanden horen wij berichten, dat uit herstellingsoorden en zenuwinrichtingen op last van Berlijn patiënten, die al langer ziek zijn en misschien ongeneeslijk schijnen, gedwongen worden afgevoerd. Regelmatig krijgen korte tijd later de verwanten de mededeling, dat de zieke is overleden, het lijk is gecremeerd en de as kan*

ter beschikking worden gesteld. Algemeen heerst de aan zekerheid grensende argwaan, dat deze talrijke onverwachte sterfgevallen van de geesteszieken niet vanzelf zich hebben voorgedaan, maar opzettelijk teweeg zijn gebracht, dat men erbij de leer opvolgt, die beweert, dat men het zogenoemd levensonwaarde leven mag vernietigen, dus onschuldige mensen doden, als men van mening is, hun leven is voor volk en staat niet meer van verder nut. Een vreselijke leer, die ernaar tracht, de vermoording van onschuldigen te rechtvaardigen, die de gewelddadige doding van niet meer in staat tot werken zijnde invaliden, gebrekkigen, onheelbaar zieken, afgeleefde grijsaards principieel vrijgeeft."

■ **Dr. Klaus Gruna**/ [vertaler] **Prof. F. Stoks**, St. Lamberti, Münster, p. 22 en 24: „*In 1929 werd* ***Clemens August Graf von Galen****, na 23 jaar als zielzorger in Berlijn werkzaam zijn geweest, tot pastoor van St. Lambertus benoemd. Vier jaar lang vervulde hij hier dit ambt, een bolwerk van geloof en vriend van het volk. In 1933 benoemde de paus hem tot bisschop van Munster. In moeilijke tijden, in het conflict met de dwaalleren van de nationaal-socialisten gaf hij blijk van zijn geloof en zijn moed. Toen in 1941 de stad bij luchtaanvallen getroffen was, werd er beslag gelegd op de eerste kloosters, de kloosterlingen werden verdreven. Op zondag, 13 juli, besteeg Clemens August, omdat om de dom niet meer kon worden gebruikt, de kansel van St. Lambertus om de methoden van de heersers aan de kaak te stellen.*

Op 20 juli 1941 nam hij tijdens een heldere preek in de Überwasserkirche opnieuw stelling tegen de willekeur van de Geheime Staatspolizei (Gestapo). Op 3 augustus [1941] beschuldigde hij in St. Lambertus het nationaal-socialistische door het doden van „onproductieve" geesteszieken als pure moord te veroordelen. De teksten van deze preken verspreiden zich als de wind zo snel over geheel Duitsland en tot alle fronten. Er onstond een ware golf van instemming en geestdrift voor de bisschop van Munster. Uit vrees voor de volkswoede waagden de machthebbers niet tegen de ‚verrader des vaderlands' op te treden. In 1945, na het einde van de oorlog, verhief paus Pius XII de bisschop van Munster tot kardinaal."

04-08-1941 "'t *Gaat nog door met verfkladden. Op de Lijnmarkt zijn de huizen der Jodenzaken helemaal met verf besmeten, tot de ramen toe.*" **Boudier-Bakker**, p. 56

08-08-1941 "*Verordening inzake Joods geldelijk vermogen en grondbezit.*" **Dam**, p. 145

"*Van de grootste betekenis werd de verordening 148/41 van 8 augustus 1941. Hierbij wordt rechtstreeks tot depossedering [uit het bezit ontzetten, beroven van -] der Joden overgegaan. Joden moeten de hun toebehorend gelden en cheques storten op een rekening bij een door de bezetter te Amsterdam gestichte diensttak, waaraan hij de naam 'Lippmann-Rosenthal* [1]*) & Co Sarphatistraat' had gegeven.*" **Herzberg**, Kroniek [...], p. 91

[1]) "*Geen wonder dat in onze kringen weldra de naam veranderd werd in Lip nam en Roos stal.*" Uit "*De herinneringen van Abraham Drukker*" in **Kila**, Kaddiesj voor Joods Alkmaar, bladzijde 88.

08-08-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 18 van 08-08-1941 , p. 1:

"Verbod voor Joden tot het houden van duiven

In de verschenen verordening Nr. 140/1941 betreffende het houden van duiven, is een bepaling opgenomen, die het houden van duiven o.a. verbiedt aan personen, die in den zin van artikel 4 der verordening Nr. 189/1940 betreffende het aangeven van Joodsche ondernemingen, Joden zijn, of als Joden worden aangemerkt.

Hierbij zij aangeteekend, dat het dus voor vol-Joden verboden is, duiven te houden."

11-08-1941 "*Bij verordening van 11 augustus 1941 (nr. 154) wordt alle Joods grondbezit onteigend.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (92)

Augustus 1941 "*In augustus 1941 namen de Duitsers het voormalige oefenkamp van het Nederlandse leger over en verbouwden het tot concentratiekamp* [Amersfoort]. *Het gehele kamp werd omgeven door een dubbele rij prikkeldraad en overal werden wachttorens neergezet.*" **Sporen van de oorlog**, Ooggetuigen over plaatsen in Nederland, 1940-1945, p. 100

15-08-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 19 van 15-08-1941 , p. 1:

"Verordening betreffende de behandeling van het Joodsche geldelijke vermogen

Hun, die inlichtingen wenschen omtrent de Verordening betreffende de behandeling van het Joodsche geldelijke vermogen, wordt verzocht zich mondeling of schriftelijk te wenden tot het bureau van den Joodschen Raad voor Amsterdam, Amstel 25, Amsterdam-C., of tot het bureau van de Coördinatie Commissie, Bezuidenhout 215, Den Haag of hun vertegenwoordigers."

18-08-1941 "*In totaal zijn in Amersfoort tussen 18 augustus '41 en 8 maart '43 ruim achtduizend gevangenen ingeschreven; van hen zijn [...] bijna achthonderd Joden naar Mauthausen gedeporteerd* [...]." **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 563

21-08-1941 "*Na de zomervakantie van 1941 werd officieus bekend gemaakt, en zulks bij circulaire van 21 augustus van de Joodse Raad, dat Joodse kinderen en andere scholieren geen openbare en particuliere scholen, van welke soort ook, meer mochten bezoeken, en wel te Amsterdam, Rotterdam en Den Haag van 1 september en in de provinciale hoofdsteden van 1 oktober af. Het departement van Opvoeding, Wetenschap en Kultuurbescherming, aldus de circulaire, heeft opdracht de toestand in de kleinere steden nader te onderzoeken en omtrent de te nemen maatregelen advies uit te brengen. De gemeentebesturen kregen opdracht zorg te dragen voor de stichting van scholen uitsluitend voor Joodse kinderen.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (73)

22-08-1941 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 20 van 22-08-1941 , p. 1:

"Inlichtingen omtrent scholen voor Joodsche kinderen

Zij, die inlichtingen wenschen betreffende plannen voor de oprichting van scholen voor Joodsche kinderen te Amsterdam (voor lager, middelbaar, voorbereidend hooger en ander onderwijs), kunnen zich vervoegen bij het bureau van den Joodschen Raad voor Amsterdam, Amstel 25, telefoon 49157, Amsterdam-C., iederen middag op werkdagen van twee tot vijf uur.

Voor plaatsen buiten Amsterdam wende men zich tot bovengenoemd bureau of tot het bureau der Coördinatie Commissie, Bezuidenhout 215, 's-Gravenhage, telefoon 772210."

25-08-1941 "*Breslau, maandag.* [...] *Bij geruchte wordt bericht, dat op bevel van een SS-leider in een week 7.532 Joden en Bolsjewisten achter de frontlijn werden doodgeschoten.* [...]" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 305

26-08-1941 "*Op bevel van het departement voor volksvoorlichting en kunsten moeten tussen 29 Aug. a.s. en 30 April alle bioscopen de antisemitische film 'der ewige Jude' vertonen.*[104]

[104] *De bioscopen werden al sinds januari niet meer door joden bezocht. 'Der ewige Jude' was een in september 1940 in Berlijn uitgebrachte propagandistische antisemitische film.*" **Dr. G. Italie,** Het Oorlogsdagboek, p. 193 en 653

28-08-1941 "*Donderdag 28 augustus.* [...] *Er mogen zaterdag geen oranje bloemen worden verkocht.*" **Boudier-Bakker**, p. 56

29-08-1941 "*De Joodse kinderen mogen niet meer op de gewone scholen komen. De kinderen Perel liepen vandaag op straat.*" **Boudier-Bakker**, p. 57

01-09-1941 "*De op 1 september 1941 ingevoerde Jodenster stigmatiseerde de Joden* [in Duitsland] *volledig.*" **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 409

01-09-1941 "*Joodse kinderen moeten naar aparte scholen.*" **Dam**, p. 145
"*Na de zomervakantie van 1941 mochten Joodse kinderen niet meer naar hun gewone school.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (241)

01-09-1941 "*Op 1 september 1941 werd verordend, dat Joodse kinderen alleen van Joodse leerkrachten les mochten krijgen. Dat hield in dat zij van de openbare scholen werden verwijderd en bijeengebracht op speciaal voor hen op te richten scholen. Op deze scholen zouden de in maart ontslagen leerkrachten weer aan het werk kunnen.*

In 'Meldungen aus den Niederlanden' [2] geeft de bezetter hiervoor de volgende, natuurlijk onzinnige, reden op: "'Judenfreundliche' scholen trekken de Joodse kinderen voor met hogere cijfers, waardoor zij een grote toeloop van Joodse leerlingen krijgen. Aan deze onhoudbare toestand, die het gevolg is van het samenleven van Hollandse en Joodse kinderen, moet een einde worden gemaakt."

[…]

[2] *Deze uitspraak werd gedaan in het strikt geheime: 'Meldungen aus den Niederlanden', een wekelijkse verzameling rapporten, samengesteld en gecontroleerd door Seyss-Inquart en bestemd voor Duitse topfunctionarissen in en buiten Nederland. (de Jong 4 I p. 80)*" **Paskamp/ Paskamp-van Santen,** Kinderen van de rekening, p. 27 en 115

01-09-1941 "*In het schooljaar 1941/42 zou Duits inderdaad als verplicht leervak worden ingevoerd in het zevende leerjaar van de lagere school en in de eerste klas van de middelbare school. Voor de opleiding tot leraar Duits bleek echter nauwelijks belangstelling te bestaan, tót hiervoor vrijstelling van tewerkstelling in Duitsland in vooruitzicht werd gesteld!*" **Paskamp/ Paskamp-van Santen,** Kinderen van de rekening, p. 24

01-09-1941 "*In september 1941 werden de Joodse bibliotheken gesloten en verzegeld. De Joden werd aldus de toegang tot de bronnen hunner eigen cultuur ontzegd.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (74)

05-09-1941 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 22 van 05-09-1941 , p. 1:

"Verordening op de Joodsche vermogens

De Joodsche Raad voor Amsterdam en de Cördinatie Commissie deelen, na ingewonnen informatie bij de bevoegde autoriteiten, mede:

Alle girorekeningen (Postchèque- en Girodienst, Gemeente-girokantoor) van particuliere personen, die krachtens de verordening verplicht zijn tot inlevering van waarden (dit zijn zij, die hetzij een vermogen hebben van meer dan f 10.000,-, hetzij een inkomen van meer dan f 3000.-, zie art. 4 der Verordening op de behandeling van Joodsche vermogens), dienen te worden opgeheven en het tegoed daarvan behoort naar de firma Lippmann, Rosenthal & Co. te worden overgeschreven.

Een verzoek hiertoe moet de rekeninghouder schriftelijk bij den girodienst indienen. Giro- en chèqueboeken etc. moeten daarbij aangeteekend worden ingezonden.

Liquidatie van zaken

Inlichtingen en hulp bij de invulling van de formulieren, vereischt bij door de Wirtschaftsprüfstelle geliquideerde zaken, worden verstrekt iederen avond (met uitzondering van Vrijdag, Zaterdag en Zondag) van 7-9 uur en des Zondags van 9½-12 en van 2-5 in het gebouw Amstel 25. Aanvang Zondag 7 September a.s.

Hierbij dient men zooveel mogelijk bescheiden mede te nemen, zooals boekhoudingen, administraties, belastingsbiljet 1940 / 1941 enz."

07-09-1941 "*In het 'Groot-Duitse rijk' moeten de Joden nu een Jodenlap gaan dragen in het openbaar, in de vorm van een zespuntige ster, d.w.z. een* ***mageen david****, van gele stof. De middeleeuwen!*[107]

[107] *De gele 'jodenlap' is al bekend vanuit de 13e eeuw toen Joden gedwongen werden dit discriminerende teken te dragen. In het door Duitsland bezette Polen waren al in 1939 jodenmerken in allerlei modellen ingevoerd. Nederlanders die contacten hadden met mensen over de grens, verwachtten dat de ster in Nederland ook snel verplicht zou worden.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 197 en 653

08-09-1941 "*Breslau, maandag. De dag begon ermee, dat ik bij de barbier hoorde, dat we vanaf 19-09 een kenteken met het woord 'Jude' erop moeten dragen, en wel ook de zesjarige kinderen* [...]." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 308

12-09-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 23 van 12-09-1941 , p. 1:

"Onderwijs voor Joodsche kinderen te Amsterdam

De Centrale Commissie voor het onderwijs aan Joodsche kinderen te Amsterdam deelt mede, dat eenige lagere scholen voor Joodsche kinderen te Amsterdam de volgende week worden geopend en spoedig daarna andere lagere scholen van verschillend karakter en een ***U. L. O.****-school zullen volgen.Wat de scholen voor het* ***M.O.*** *en* ***V.H.O.*** *te Amsterdam betraft, binnenkort kan de oprichting ook van deze soort scholen tegemoet worden gezien.*"

15-09-1941 In Duitsland wordt in September 1941 de '*gelbe Stern*' ingevoerd. **Bajohr / Pohl**, Massenmord und schlechtes Gewissen, p. 56; **Michael Winkelmann**, [...], p. 341

15-09-1941 "*Vanaf 15 september 1941 was het Joden verboden om lid te zijn van een speeltuin.*" **Bob Polak**, p. 78

15-09-1941 "*Plakkaten met opschriften 'Verboden voor Joden'. Joden mogen geen bezoeken meer brengen aan parken, dierentuinen, cafe's, restaurants, hotels, pensions, schouwburgen, cabarets, bioscopen, concerten, bibliotheken, leeszalen etc.*" **Dam**, p. 145

Op 14 september 2013 in het Verzetsmuseum van Gouda gefotografeerd.

15-09-1941 "*Al deze artikelen* [afgedrukt in Het Joodsche Weekblad, nr. 25 - 26 September 1941 (5 Tisjrie 5702), p. 1] *traden op 15 september 1941, de dag van hun afkondiging, in werking*." **J. Presser**, deel I, p. 149

"Verordening betreffende het optreden van Joden in het openbaar

Art. I – 1. Het is Joden verboden deel te nemen aan openbare bijeenkomsten en gebruik te maken van openbare inrichtingen voor zoover zij bestemd zijn om de bevolking ontspanning, tijdverdrijf en voorlichting te bieden. 2. In het bijzonder is aan Joden verboden: het bezoek aan openbare parken en dierentuinen; het bezoek aan cafe's en restaurants, met inbegrip van die op stations, alsmede het verblijf in hotels en pensions; het gebruik van slaap- en restauratiewagens; het bezoek aan schouwburgen, cabarets, variété's en bioscopen; het bezoek aan sportinrichtingen, met inbegrip van zeebaden, overdekte en niet-overdekte zwembaden, alsmede het deelnemen aan openbare sportverrichtingen; het deelnemen aan openbare artistieke vertooningen, met inbegrip van concerten; het verblijf in en het gebruik maken van openbare bibliotheken, leeszalen en musea.

Art. II. – Voorts is aan Joden het directe of indirecte deelnemen aan openbare markten, met inbegrip van veemarkten, openbare veilingen en goederenbeurzen, alsmede het betreden van abattoirs verboden.

Art. III. – Voor het blijvend of tijdelijk veranderen van woonplaats of van de gewone verblijfplaats door Joden is een vergunning vereischt.

Art. IV. – 1. Op de bepalingen van art. 1 en 2 kunnen uitzonderingen worden toegestaan, welke met verplichtingen gepaard kunnen gaan. 2. Voor het verstrekken van uitzonderingen (alinea 1),

alsmede voor het uitreiken van vergunningen (art. III) is de commissaris-generaal voor de veiligheid, resp. de door hem aangewezen instantie bevoegd.

Art. V. – Worden uitzonderingen voor bijeenkomsten of inrichtingen verstrekt dan moeten de daartoe dienende lokalen of inrichtingen kenbaar gemaakt worden door borden, biljetten of opschriften met den tekst: 'Joodsch lokaal (resp. Joodsche bijeenkomst). Alleen voor Joden toegankelijk.' Aan niet-Joodsche personen is het betreden van dergelijke lokalen of inrichtingen verboden.

Art. VIII. – Deze verordening treedt in werking, met uitzondering van art. II, op den dag harer afkondiging. Art. II treedt 14 dagen na de afkondiging in werking."

"*In het najaar van 1941 bepaalde de Duitse bezetter dat Joden geen lid meer mochten zijn van een niet-Joodse (sport)vereniging en ook geen sportwedstrijden mochten bezoeken. Dat moet voor voetballiefhebber Ezechiël [de Lange] een moeilijk verbod zijn geweest, waarvan hij zich overigens weinig aantrok. Ondanks de verordening zag men Ezechiël nog regelmatig op het terrein. Willem van den Bosch, toen een jaar of twaalf oud, woonde in de Luttekepoortstraat [van Harderwijk] en ging met zijn vrienden elke zondag naar het voetballen. Willem heeft Ezechiël diverse keren zien staan. Achter het doel was een hek en daarachter een aarden walletje, met struiken erop. Tussen de struiken stond Ezechiël naar het voetballen te kijken. Met een hoedje op en een lange jas aan. Op die jas een Jodenster. Willem van den Bosch schreef er een verhaal over, met de titel Ik zag een Ster*." **Daniëls/ de Bruijne/ van Voolen**, Joodse Haderwijkers, p. 124

[Ezechiël (Zeeg) de Lange, geb. 26-03-1876 Apeldoorn, ovl. 14-05-1943 Sobibor; **Daniëls/ de Bruijne/ van Voolen**, Joodse Haderwijkers, p. 116/ **Schelvis**, p. 99]

16-09-1941 "*Vermogenswaarden leden Huis van Oranje verbeurd verklaard*." **Boudier-Bakker**, p. 57

18-09-1941 "*De boekhandel Vet* [...] *is aan Vet ontnomen en twee NSB-ers zijn erin getrokken*." **Boudier-Bakker**, p. 57 (Volgens toelichting van bewerker **Hans Edinga** was die boekhandel aan de Oude Gracht gevestigd.)

18-09-1941 "*VO 180/ 1941 houdende verbindendverklaring voor het bezette Nederlandse gebied van een beschikking van de Duitse minister van Economische Zaken betreffende het blokkeren van het binnenlands vermogen van de naar Nederland geëmigreerde joden*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 874

19-09-1941 "*We krijgen minder brood en meer aardappelen. Boter en vet niet meer te krijgen.*" **Boudier-Bakker**, p. 57

21-09-1941 "Aankomst van 371 Nederlandse Joden [in Mauthausen] uit Amsterdam." **Hans Maršálek**, Die Geschichte de Konzentrationslagers Mauthausen, S. 140

22-09-1941 "*Joden geweerd uit verenigingen en stichtingen zonder economisch doel.*" **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 874

23-09-1941 "*Breslau, begin van de herfst.* [...] *Mevrouw Brotzen vertelde mij van deze verschrikkelijke euthanasie, waardoor men de geesteszieken ombrengt, ook de niet-Joodse [360]. In een Beiers gesticht werd hen verteld, er zou een orgelconcert plaatshebben, dan bracht men hen in een magisch verlichtte zaal, waar zij met gas werden vergiftigd, en dat zijn niet allemaal ongeneeslijke gevallen. Moord, vreselijke moord op instigatie van de staat!*

[360] Sinds de preek van bisschop van Galen in Münster op 03-08-1941 was de zogenoemde 'Euthanasie-Aktion' in wijde omtrek bekend geworden en had tot talrijke protesten geleid." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 311 en (Norbert Conrads) 356 [Vgl. Kroniek, 03-08-1941]

24-09-1941 "[...] *voor joden vergunningen verplicht voor de uitoefening van bepaalde ambachten en beroepen.*" **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 874

27-09-1941 "*Ook de Duitse bevolking was over de voorvallen, zelfs over de meest afschuwelijkste, tamelijk goed geïnformeerd. Zo konden bij voorbeeld mensen, die in de buurt van Mauthausen leefden, gadeslaan, wat zich in het kamp afspeelde. Op 27 september 1941 zond Eleonore Gusenbauer een klachtenbrief aan het politierevier van Mauthausen: 'In het concentratiekamp Mauthausen worden op de werkplaats in de Wienergraben herhaaldelijk gevangenen doodgeschoten, waarvan de slecht getroffenen nog langere tijd in leven zijn en zo naast de doden uren of tot halve dagen toe blijven liggen. Mijn huis en erf ligt op een hoogte naast de Wienergraben, en men is vaak zonder het te willen getuige van zulke misdaden. Ik ben toch al ziekelijk en zulke aanblikken belasten zodanig mijne zenuwen, dat ik op de duur er niet langer tegen kan. Ik verzoek U ervoor te zorgen, dat zulke onmenselijke handelingen achterwege blijven respectievelijk daar worden gemaakt, waar men het niet ziet.'[...]*" **Saul Friedländer** / **Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 296 en 297

28-09-1941 "*In een grootmanifestatie op 28 september 1941 in de beurshal [Köln-Deutz] keerde zich Gauleiter Grohé onder gejubel boosaardig tegen de offers. Hij wees 'de Jood' als 'veroorzaker van de oorlog' aan en concludeerde daaruit: "Ja, als wij hen allen aan de wand hadden gesteld, hadden wij dat tegenover de geschiedenis en tegenover ons eigen geweten*

kunnen rechtvaardigen. Want de Jood was nog nooit van nut voor de mensheid, maar steeds slechts een schade. De Jood is de geboren misdadiger. ...'[...]" **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 - 1945, p. 410

Herfst van 1941 "*Ongeveer gelijktijdig met de bouw van Belzec begonnen in de herfst van 1941 de eerste voor de buitenwereld zichtbare activiteiten in Sobibor*." **Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor,** p. 44

Oktober 1941 "*Nadat het regiem de emigratie van de Joden aanvankelijk had bevorderd en zich gedurende hun verdrijving door een reeks van speciale belastingen had verrijkt, werd zijn politiek na het begin van de oorlog* [01-09-1939] *restrictief. Slechts aan weinigen werd nu nog een vergunning ter emigratie verstrekt, tot de staat in oktober 1941 tenslotte een algemeen emigratieverbod verordend*." **B. Becker-Jákli**, Das jüdische Krankenhaus in Köln, p. 306

03-10-1941 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 26 van 03-10-1941 , p. 1:

"Aanmeldingsplicht voor Joden van Duitsche nationaliteit

Wij maken attent op de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied d.d. 29 Augustus 1941, op grond van welke verordening bepaald wordt, dat alle personen van Duitsche nationaliteit, die in het bezette Nederlandsche gebied wonen of verblijf houden, verplicht zijn, zich in den tijd van 1 tot en met 15 October 1941 aan te melden bij den voor hun woon- of verblijfplaats plaatselijk bevoegden Gevolmachtigde van den Rijkscommissaris voor de provincies (politie-officier).

Hieronder zijn dus ook Joden te verstaan.

De aanmelding geschiedt door middel van formulieren, die moeten worden afgegeven of toegezonden aan hulpregistratiebureaux, die in het openbaar nog bekend zullen worden gemaakt.

Inlichtingen hieromtrent worden verstrekt door afdeeling C van den Joodschen Raad voor Amsterdam, afdeeling ondersteuning en Maatschappelijk werk, Lijnbaansgracht 366, alhier."

04-10-1941 "*Breslau, zaterdag. Ogenblikkelijk worden steeds meer bezittingen als vijandelijk jegens de staat gezind eigendom verbeurd verklaard en daarmee wordt de bijl aan de wortel van de nog overgebleven bestaan van de Joden in Duitsland gelegd.* [...]" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 314

07-10-1941 en **08-10-1941** "*Razzia's op Joden in de Achterhoek, Arnhem, Appeldoorn en Zwolle*." **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

09-10-1941 "*Breslau, donderdag.* [...] *Wij moeten nu in de tram staan, wat een zeer grote inspanning betekent* [...]. [...]" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 315

10-10-1941 "*Een ander bericht is er, hoe in Arnhem en ook in 't oosten alle Joden worden opgevangen en naar Duitsland gevoerd. Er komt natuurlijk geen een levend terug. ... Onze buren zijn zó in angst. Twee grote zoons. Ze slapen elke nacht ergens anders. Maar wat zal dat helpen.*" **Boudier-Bakker**, p. 60

10-10-1941 "*Een volgende belangrijke stap was de verplichte registratie van alle Joden. Verordening 6 van 10 oktober 1941 droeg als opschrift: 'Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied betreffende den aanmeldingsplicht van personen van geheel of gedeeltelijk joodschen bloede'.[20] De Jong kenmerkte ze als 'een van de noodlottigste verordeningen uit de bezettingsjaren'.[21] Ze schreef voor dat alle personen van geheel of gedeeltelijk joodsen bloede zich moesten aanmelden en laten registreren bij de afdeling bevolking van de gemeente waarin zij woonden of verbleven.* [...]

*De registratie kwam goed van pas bij de invoering van het persoonsbewijs, een door de overheid verplicht gesteld identiteitsbewijs. Volgens de desbetreffende verordening moest iedereen vanaf zijn vijftiende jaar die in Nederland woonde, dit persoonsbewijs altijd kunnen tonen. Het hoofd van de Rijksinspectie van de bevolkingsregisters, J.L. Lentz, ontwierp het document en deed dit op zo'n ingenieuze wijze dat het bijna onmogelijk was het na te maken of er wijzigingen in aan te brengen.[25] In het voorjaar van 1941 bepaalde Rauter dat in de uit te reiken of uitgereikte persoonsbewijzen van Joden de aanduiding **J** (=Jood) diende te worden aangebracht en wel tweemaal 'met diep zwarte stempelinkt'.[26] Het vergde echter bijna een jaar eer aan alle betrokkenen het identiteitsbewijs was uitgereikt. Al in oktober 1940 had Frederiks een besluit afgekondigd 'betreffende maatregelen met betrekking tot de invoering van een als algemeen identiteitsbewijs geldend persoonsbewijs'.[27] De voorbereidingen voor de realisering van dit besluit namen zoveel tijd in beslag dat pas aan het einde van 1941 iedereen die daarvoor in aanmerking kwam in het bezit van het document was.*

[20] *Verordening 6/1941, Verordeningenblad 1941, 19.*
[21] *De Jong, Koninkrijk, dl 4, 874.*
[25] *De Jong, Koninkrijk, dl 5, 445-451.*
[26] *Presser, Ondergang, dl 1, 66.*
[27] *VO 197/1940, Verordeningenblad 1940, 566-577.*" **Paul Bronzwaer**, Maastricht en Luik bezet, p. 195 en 196

11-10-1941 "*We mogen niet meer de namen van het Koninklijk Huis gebruiken. Het Wilhelmina-Gasthuis heet nu Wester-Ziekenhuis. Belachelijk.*" **Boudier-Bakker**, p. 60

11-10-1941 "*Breslau, zaterdag.* [...] *in Kiew zou er al een groot bloedbad hebben plaatsgehad [365]. [365] Kiew werd op 29-09-1941 van Duitse troepen ingenomen. In Babi Jar, een ravijn noordwestelijk van Kiew, werden onder de leiding van Paul Blobel, [...] aan twee dagen (op 29 en 30 september 1941) haast 34.000 Joden uit Kiew vermoord*." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 315 en 356 (Norbert Conrads)

12-10-1941 "*Breslau, zondag.* [...] *Hij [Hugo Mamlok, die een afscheidsbezoek aan de familie Cohn bracht] geloofd echter, dat wij ten ondergang zijn opgeschreven, en als men nu denkt over onze situatie, zo spreekt er veel voor deze pessimistische opvatting; maar men wil er in de regel niet aan geloven! Het lijkt er op, alsof de Duitsers in de tegenwoordige ogenblik van de oorlog het geheel en al op onze vernietiging zouden hebben aangelegd. Men kan slechts wensen, dat hun plan mislukt*." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 316

15-10-1941 In Duitsland beginnen de deportaties van de Joden. **Bajohr / Pohl**, Massenmord und schlechtes Gewissen, S. 88

16-10-1941 "*Breslau, donderdag.* [...] *Ook elders in Praag en Weenen woedt zich de wraakoorlog tegen het Jodendom uit. Aan de Sovjet-Russische krijgsgevangenen geeft men geen eten; zij vreten de doden! Het twintigste eeuw. De voedselsituatie wordt ook hier met de dag zwaarder. Soms heeft men het gevoel, dat Europa ten onder gaat.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 316 en 317

17-10-1941 "*Nog altijd gaat de Jodenhetze voort. 's Nachts moet ik denken aan het arme mevrouwtje Herschel alleen in huis, en niet wetend, of ze haar zoons nog terug zal zien morgen. Ook dokter Perel en zijn vrouw slapen niet in hun huis. Het is alles zó zwaar, haast niet meer te dragen.*" **Boudier-Bakker**, p. 60, 61

18-10-1941 "*Het voedsel is miniem en slecht. Het brood haast oneetbaar en zonder voeding. Vet is niet te krijgen. Taptemelk zal ook ophouden. Er scheidt ons niet veel meer van de hongersnood, zoals die al lang bestaat in België en Frankrijk.*" **Boudier-Bakker**, p. 61

18-10-1941 "*Als we bij voorbeeld de talrijk behouden gebleven foto's van de deportatie der Joodse inwoners uit de Duitse steden in het jaar 1941 beschouwen, toen ware hagen van kijklustigen de straten omzoomden, zal men de indruk niet van zich af kunnen zetten, dat zich de talrijke ooggetuigen toch eigenlijk afgevraagd moeten hebben, waarnaartoe men deze mensen wel zou brengen. Men wist van het lot van de gedeporteerden zeker niet alle bijzonderheden – aan het geweld, die hen dreigde, kon terwijl geen twijfel bestaan. De in het Derde Rijk circulerende 'mop', de ingeperste letters RJF op de tijdens de oorlog uitgegeven eenheidszeepstukken zouden 'Reines Juden-Fett' betekenen, klopte weliswaar in feite niet[21],*

maar spreekt een duidelijke taal: Toont deze mop toch aan, dat men algemeen veronderstelde, Joodse mensen zouden tot zeep verwerkt worden zijn.

In waarheid zat de zaak eerder zo in elkaar, dat de meerderheid van de Duitsers met het nationaalsocialistische vernietigingsprogram in principe instemde, zonder zich over bijzonderheden het hoofd te willen breken.

[…]

[21] *De ware betekenis luidde 'Reichsanstalt für Industriefette'; in de destijds gebruikte letters waren de lettertekens voor de grote I en de grote J identiek*." Till Bastian, Auschwitz und die 'Auschwitzlüge', p. 16 en 110

19-10-1941 "*Alle Duitse Joden, behalve tachtigjarigen (!) en zeer verdienstelijken, worden naar Polen en Rusland gedeporteerd om daar te werken. Ik vrees, dat vroeger of later ons iets dergelijks te wachten staat*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 210

19-10-1941 "Aankomst van 144 Nederlandse Joden [in Mauthausen]." **Hans Maršálek**, Die Geschichte de Konzentrationslagers Mauthausen, S. 141

20-10-1941 "[...] *vo 198/ 1941 'betreffende de regeling van het uitoefenen van een beroep door Joden': elke beroepsuitoefening en werkzaamheid om geld te verdienen kan gebonden worden aan vergunning, voorwaarden of verbod; per 31 jan. 1942 geen ontslagbescherming; pensioenen kunnen worden vervangen door een eenmalige schadeloosstelling*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 874

20-10-1941 "[...] *bevel van Zentralstelle für jüdische Auswanderung aan Joodsche Raad voor Amsterdam tot samenstelling van cartotheek met gegevens van alle geregistreerde Joden in Nederland*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 875

21-10-1941 "*Breslau, dinsdag.* [...]; *maar uit andere steden, bijzonder uit Berlijn, heeft men duizenden Joden weggebracht; in Berlijn is men 's avonds in hun woningen gekomen, heeft hen slechts drie uur tijd gelaten, zich klaar te maken en heeft ze daarna af getransporteerd.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 319

22-10-1941 "*Oktober 1941 begonnen de grote deportaties van Joden uit Keulen naar de ghetto's en vernietigingskampen van Oosteuropa, volgens het spraakgebruik van de nazi's vergoelijkend 'Evakuierungen' genoemd.*[...] *Er leefden toen nog 6277 Joden in de stad en 1400 verdere in de overige district. In Keulen was het gerucht in omloop, dat de stad tot het eind van het jaar 'judenfrei'* [vrij van Joden] *zou zijn. Het doel van de deportaties was de betreffende personen niet bekend. Een reeks van deportaties, bijzonder degenen met de vage opgaaf 'nach dem Osten'* [naar het oosten] *en zonder (overgebleven) deportatielijsten, voerden ogenschijnlijk*

onmiddelijk in de dood. Om die reden is tot vandaag het deportatiegebeuren niet volledig opgehelderd." **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 - 1945, p. 410

Messe Köln-Deutz – thans Rheinlandhallen - , achter de rug van de fotograaf voert een trap naar beneden, naar het station Deutz-Tief.

Wie door de synagogengemeente respectievelijk de 'Bezirksstelle Rheinland' van de 'rijksvereniging' ter deportatie was opgeroepen, moest zich een dag van tevoren in de Messe Deutz melden. De treinen startten [goed afgeschermd tegen de openbaarheid] op het station Deutz-Tief. Men mocht 50, later 25 kg bagage meenemen. **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 - 1945, p. 410 en 411

Gedenkplaat over de trap, die naar beneden, naar het station Deutz-Tief gaat

22-10-1941 "I*ntussen is bij verordening van 22 oktober 1941 (nr. 198) bepaald, dat iedere beroepsuitoefening door Joden in ieder bedrijf en zelfs iedere werkzaamheid door Joden in het algemeen om daarmee geld te verdienen, afhankelijk gemaakt kon worden van een vergunning*

of van voorwaarden, of kon worden verboden." **Herzberg**, Kroniek [...], p. 91

"*Er wordt een hevige actie gehouden tegen slecht verduisteren, zodat we nu alle zorgen daarvoor hebben.*" **Boudier-Bakker**, p. 62

23-10-1941 Verbod voor Joden uit Duitsland te emigreren. **Anna Hilbrecht / Dr. Ingo Loose** in: Langebach / Liever, Im Schatten von Auschwitz, p. 589

24-10-1941 „*Op 24 oktober 1941 had het Rijkszekerheidshoofdambt in een rondschrijven 'vriendelijk gedrag jegens Joden' tot een nieuwe strafbaar feit verklaard: Wie in de openbaarheid vriendelijke houding jegens Joden laat zien - aldus de verordening, die werd met preventieve hechtenis en in zwaarwegende gevallen een driemaandse KZ-arrestatie bedreigd.*" **Bajohr / Pohl**, Massenmord und schlechtes Gewissen, s. 56

"*Het is alles zó somber. Die vreselijke angst, waaronder de Joden leven, en voor ons de schaamte, dat we er niets tegen kunnen doen.*" **Boudier-Bakker**, p. 62

24-10-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 29 van 24-10-1941 , p. 1:

"***Verhuizingen***

De Joodsche Raad maakt er opmerkzaam op, dat

1e. ook zij die binnen de eigen woonplaats willen verhuizen, daartoe een vergunning moeten aanvragen door middel van den Joodschen Raad;

2e. verhuizingen, waartoe men vergunning heeft verkregen, binnen den gestelden termijn moeten worden aangemeld bij het Bevolkingsregister (die van buitenlanders tevens bij de vreemdelingenpolitie)."

28-10-1941 "*In Utrecht was een bijeenkomst van Nederlandse en Duitse Nationaalsocialisten, waar van Duitse zijde o.a. verklaard is, dat de leiding in ons land aan Mussert en zijn medestrijders toekomt.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 212

27-10-1941 "[...] *bevel van Beauftragter Böhmcker: Amsterdamse Joodse Raad verantwoordelijk voor de Joden in heel Nederland, Coördinatie-Commissie moet verdwijnen.*" **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 875

29-10-1941 "*We hebben nieuwe textiel-distributie. Niets is ongeveer meer vrij.*" **Boudier-Bakker**, p. 62

31-10-1941 ■**Het Joodsche Weekblad** no. 30 - 31 Oktober 1941 (10 Chesjwan 5702), p. 1: "***Mededeelingen over de uitvoering der Verordening van den Commissaris-Generaal voor het Veiligheidswezen van 15 Sept. '41***

Verzoeken tot het verleenen van uitzonderingen op § 4 der Verordening van 15 September 1941 moeten den Joodschen Raad voor Amsterdam worden toegezonden. Hun aantal moet in sterke mate beperkt blijven.

Van inrichtingen voor ontspanning, hotels, café's, restaurants, pensions en dergelijke, markten enz., die niet als Joodsche inrichtingen kenbaar zijn gemaakt, mag door Joden geen gebruik gemaakt worden.

Bridgeclubs, dansinstituten, tennisclubs en dergelijke zijn voor Joden ook dan verboden, als zij tot nu toe onder Joodsche leiding stonden.

Verandering van woning en reizen van elke soort zijn aan een vergunning onderhevig. Verzoeken daartoe moeten tot den Joodschen Raad voor Amsterdam gericht worden."

November 1941 "Al in november 1941 hield een geheime planningsgroep in de gouwleiding aan de Aasee een zitting, die als 'Aaseekonferenz' kan gelden. [...]

Onderwerpen waren het aantal Joden, de uitvoering van de deportatie, de laatste plundering en zo als later aan de Wannsee het appèl op alle instanties voor soepele samenwerking. Als deelnemer van de conferentie werden in het protocol genoteerd: [...]Peter Stangier [...] Otto Thiemann, [...] Heinrich Heising [...], [...] Alfred Hoffmann [...], [...] Hans Joachim Busse [...], [...] Otto Heider [...], [...] Ernst Mierig [...], [...] Ferdinand Schürmann [...], [...] Albert Hillebrand [...], [...] Wilhelm Sasse [...]. Conferentiedeelnemer Mierig beweerde na 1945, dat de Joden van Münster naar het vreedzame Zweden zijn gereisd." **Christian Steinhagen**, Münster im Dritten Reich, p. 165 en 166

Het gebouw van de gouwleiding in 2015

"***November 1941 - Juli 1942***" Lilo Günzler's moeder werkte in de keuken van de "*Bezirksstelle der Rechsvereinigung der Juden in Deutschland*" in de Hermesweg 5-7 in Frankfurt am Main. Na de school ging Lilo altijd daar naar haar moeder toe. Naast de keuken was het kantoor van de Gestapo. Toen een keer de deuren openstonden hoorde Lilo Gestapomann Ernst Holland snauwen: " *Wat denk je eigenlijk wel, jij schijtjood, doe je bek open, wat geloof je, wie je bent? Jullie brengen we allen weg, jullie zijn Duitslands ondergang. Afvoeren, af met hem in de kelder in de Lindenstraat. Die gaat mee met de eerstvolgende transport meteen in de oven.*" **Lilo Günzler, Endlich reden**, p. 75

01-11-1941 "*Joden moeten verenigingen waar ook niet-Joden lid van zijn verlaten.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

"*Op 1 november 1941 heeft het Rijksbureau voor Textiel de vergunningen van ongeveer zestienhonderd Joodse textielhandelaren ingetrokken. Hun voorraden zijn in beslag genomen en aan derden verkocht.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (97)

03-11-1941 "*In Amsterdam worden joodse markten ingericht.*" **Dam**, p. 145

■ **Roest/ Scheren**, Oorlog in de stad, p. 421, 422 en 531: "*Op 14 oktober 1941 heeft Van Meurs drie geschikte speelterreinen gevonden: de Oosterspeeltuin aan de Joubertstraat, speeltuin Centrum aan het Waterlooplein en speeltuin Zuid aan de Gaaspstraat.*[43] *[43 Al heel snel komt er een vierde markt op het Minervaplein bij.] Rond de eerste markt woonden 22.000 Joden, rond de tweede 21.000 en rond de Gaaspstraat eveneens 21.000 Joden, respectievelijk 46,5 procent, 42,5*

procent en 23,5 procent van de buurtbevolking. Op de drie terreinen was plaats voor ongeveer 600 handelaren.[44] [44 GAA, 745-1941-18/15/7, GAA, 5188-1941-951 en GAA, 5188-1941-20 (AVD).]

Het gemeentebestuur besluit op 31 oktober drie hulpmarkten in te stellen, voorlopig tot 1 januari 1942, alleen voor levensmiddelen en textielwaren en uitsluitend toegankelijk voor Joden. De ingangsdatum is 3 november.[45] [45 GAA, 745-1941-18/15/9.]"

06-11-1941 "*De anti-Joodse verordeningen (men zegt, dat er nog tientallen op komst zijn) worden niet meer in de algemene pers gepubliceerd, maar alleen in het Joodse Weekblad, waarop dus wel iedere Jood geabonneerd moet zijn.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 214 [Vgl. de advertentie in Het Joodsche Weekblad van 31-10-1941 op pagina een.]

07-11-1941 "*Joden mogen zonder verlof niet meer reizen of verhuizen.*" Dam, p. 145

07-11-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 31 van 07-11-1941 , p. 1:

"Joodsche Markten

Gelijk bekend gemaakt is, zijn te Amsterdam drie Joodsche markten ingericht, welke voor Joodsche handelaren en Joodsche bezoekers toegankelijk zijn, n.l. in de vroegere speeltuinen op het Waterlooplein, in de Joubertstraat en in de Gaasperstraat.

De Joodsche Raad beveelt het bezoeken van deze markten ten zeerste aan."

08-11-1941 "*De Joden werden in 1941 verder vooral economisch geïsoleerd. Andere landen zoals Duitsland, Oostenrijk, Polen en Tsjecho-Slowakije waren intussen al bijna* ***judenfrei****. Vanaf 8 november 1941 mochten ze niet meer naar de veemarkten en slachthuizen, hetgeen voor de vele Joodse handelaren uiteraard een ramp was.*" **W.J.M. Hermans**, Adres Kervel-Kelder, p. 51

14-11-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 32 van 14-11-1941 , p. 1:

"Joodsche bijeenkomsten

Voor elke Joodsche bijeenkomst van cultureelen aard, behalve voor zuiver godsdienstige en voor lessen, moet vergunning worden verleent door de Duitsche autoriteiten.

Verzoeken daartoe moeten minstens t i e n dagen voor den datum der bijeenkomst (wat Amsterdam betreft) met opgave van samenkomst , het aantal deelnemers en de te behandelen onderwerpen en eventueel de namen der inleiders, worden toegezonden aan den Joodschen Raad voor Amsterdam, Tulpstraat 17, die ze na onderzoek aan de Duitsche autoriteiten zal doorgeven; voor buiten Amsterdam minstens t w a a l f dagen van te voren bij den plaatselijken vertegenwoordiger, die het verzoeksschrift naar Amsterdam zal doorzenden."

15-11-1941 "*Breslau, zaterdag.* [...], *wij moeten naar het zich laat aanzien op 30 november de woning ruimen en zullen vermoedelijk worden verstuurd, indien de gemeente ons niet reclameert.*" **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 325

15-11-1941 *DvhZ [Dagblad van het Zuiden], 15 november 1941*
"Artikel van Dr. Goebbels over Joden. Berlijn, 13 november (A.N.P.)
Onder het opschrift 'de Joden hebben de schuld' schrijft dr. Goebbels in 'Das Reich' over het aandeel, dat Joden der gehele wereld hebben gehad in de ontketening van den oorlog:
Daarom moet het nog eens ten overvloede worden gezegd:
1) De Joden zijn ons verderf. Zij hebben dezen oorlog ontketend.
2) Er is geen onderscheid tussen Joden en Joden. Iedere Jood is een gezworen vijand van het Duitsche volk.
3) Ieder Duitsch soldaat, die in deze oorlog sneuvelt, komt op rekening van de Joden.
4) Als iemand de Jodenster draagt, is hij daarmede gekenmerkt als vijand van het volk.
5) De Joden genieten bescherming van het vijandelijke buitenland. Er is geen verder bewijs noodig, voor hun verderfelijke rol onder ons volk.
6) De Joden zijn afgezanten van den vijand onder ons.
7) De Joden hebben geen recht zich onder ons voor te doen als gelijkgerechtigden. Waar zij op straat, in de rijen voor de winkel, in de middelen van vervoer het woord willen nemen, moet hen het zwijgen worden opgelegd, niet alleen omdat zij principieel ongelijk hebben, doch omdat zij Joden zijn en geen stem in het kapittel hebben.
8) Als Joden op het gevoel gaan werken, weet dan, dat dit een speculeeren is op uw vergeetachtigheid en laat hun dadelijk merken dat gij hen doorziet en straf ze met verachting.
9) De fatsoenlijke vijand heeft na de nederlaag recht op onze grootmoedigheid. De Jood is geen fatsoenlijke vijand, hij doet slechts alsof.
10) De Joden dragen de schuld v. d. oorlog. Zij lijden onder de behandeling, die wij hen doen ondergaan, geen onrecht, zij hebben het meer als verdiend. Het met hen definitief klaar te spelen, is taak der regeering. Niemand heeft het recht op eigen gezag te handelen, maar elk de plicht de maatregelen van den staat tegen de Joden te eerbiedigen." **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Tilburg, Waalwijk en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 168 en 169

16-11-1941 ,,Op 16 november 1941 werd Goebbels nog duidelijker, toen hij in het weekblad ‚Das Reich' het hoofdartikel ‚Die Juden sind schuld' publiceerde, die ook via de radio werd voorgelezen. Er werd gezegd: ‚Maar er wordt bewaarheid ook de profetie omtrent de Joden, die de leider op 30 januari 1939 in de Duitse rijksdag uitsprak, dat, *als het de internationale Joodse bankiers in en buiten Europa zou lukken, de volkeren opnieuw in een wereldoorlog te storten, dan zal het resultaat niet de overwinning van het Jodendom zijn, maar de vernietiging van het joodse ras in Europa*! Wij beleven nu het uitkomen van deze profetie, en het gaat voor het Jodendom een lot in vervulling, dat wel hard, maar meer dan verdiend is. [...] Het Wereldjodendom [...] ondergaat nu een geleidelijk vernietigingsproces, die het ons had

toebedacht.'" **Bajohr / Pohl**, Massenmord und schlechtes Gewissen, S. 57; **De Jong,** [...], **Deel 1, Voorspel**, p. 483.

16-11-1941 "*De Jodenvervolging luwt hier wat; maar de Joden slapen toch geen nacht in hun eigen huis. Ze weten: wie meegaat, komt nooit terug. De lijsten met doodberichten zijn al van te voren klaar gemaakt. In Twente is het zo erg geweest, daar zijn ze eenvoudig als wild opgejaagd. Het is haast niet doenlijk deze schande te verduren.*" **Boudier-Bakker**, p. 63

14-11-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 32 van 21-11-1941 , p. 1:

"ERNSTIGE WAARSCHUWING

Ons wordt medegedeeld, dat nog steeds in strijd met de Verordening d. d. 15 September Joden zich zonder vergunning ophouden in niet-Joodsche café's, hotels, restaurants, theaters, cabarets, zwembaden, en andere lokalen en gebouwen, waarvan het gebruik en betreden door Joden bij bovenstaand Verordening verboden is.

De Duitsche autoriteiten hebben ons medegedeeld, dat voortaan zij, die zich aan een dergelijke overtreding schuldig maken, uitermate strenge straf zullen ondergaan.

Wij publiceeren deze ernstige waarschuwing, met dringend verzoek haar in wijden kring te verbreiden.

De voorzitters van den Joodschen Raad
A. ASSCHER
Prof. Dr. D. COHEN"

25-11-1941 "*11e Verordening tot de rijksburgerwet: Het vermogen van Joden, die emigreerd of gedeporteerd zijn, vervalt aan het Duitse Rijk.*" **Christiane Fritsche**, Ausgeplündert, zurückerstattet und entschädigt, Arisierung und Wiedergutmachung in Mannheim, p. 895

28-11-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 34* van 28-11-1941 , p. 1: [* 33 ontbreekt]

"Verkeerswegen door parken

De aandacht wordt er op gevestigd, dat in het Vondelpark te Amsterdam ook de verkeerswegen worden beschouwd als delen van het park en mitsdien niet voor Joden toegankelijk zijn."

21-11-1941 Uit het nawoord van **Norbert Conrads**, de bewerker van Willy Cohns 'Breslauer Tagebücher 1933 - 1941': "[...] E*r was geen tijd te verliezen, want vroeger, dan verwacht sloeg de Gestapo toe. In de ochtendschemering van de 21e november 1941 werden duizend Joden in Breslau uit hun bedden gelicht en tot een gereedgemaakte verzamelkamp in de buurt van de Odertorbahnhof gebracht. Willy Cohn, zijn echtgenote en de beide kleine dochters hoorden erbij. De ongelukkigen werden in de grote zaal van de vermaaksgelegenheid Schießwerder geplaatst, elke contact met de buitenwereld werd door de Gestapo verhinderd [...]. Haast vier*

dagen hadden de ambtenaren nodig, om de financiële positie van de gearresteerden -- vasttestellen. Daarna werden allen gedwongen, afstand van hun vermogen te doen, dat aan de Duitse staat werd overgedragen. In de Schießwerdersaal moet de vertwijfeling zeer groot zijn geweest; meerdere personen namen zich het leven. Op de late avond van de 25e november werden alle tot de nabijgelegen spoorwegen gevoerd, waar een heel onverdacht overkomende personentrein gereedstond. Niemand wist, dat deze trein naar Kaunas (Kowno) in Litouwen zou rijden [...].

Met de deportatie van 1000 Joden uit Breslau naar litouwse Kaunas begon niet alleen voor Silezië, maar ook wel voor Duitsland, het systematische massale vermoorden van de Duitse Joden. Rond de 27e november 1941 zou de trein uit Breslau Kaunas hebben bereikt, een dag later dan een andere trein die met wederom 1000 Joden uit Weenen. Alle werden van het station Kaunas tot het buiten de stad gelegen Fort IX geleid, waar zij eerst werden ondergebracht. Tijdens de ochtend van de 29e november werden deze 2000 mensen in grotere groepen tot 'ochtendgymnastiek' gedreven. Toen zij de net gedolven open kuilen voor de muren van het Fort IX bereikten, werden zij van verborgen liggende SS-mannen en Litouwers met automatische geweren neergemaaid. Gelijktijdig werd het toerental van de motoren van de vrachtwagens opgevoerd, om moorddadige gebeuren te overstemmen. Voor de verantwoordelijke SS-Standartenführer Dr. Karl Jäger was deze moordactie niet de eerste, maar deze vond hij als het ware een 'paradeschieten'. Zijn schriftelijk bericht noteerde, dat op deze dag 155 vrouwen, 693 mannen en 152 kinderen werden doodgeschoten, allen Joodse 'naar elders overgebrachte' ['Umsiedler'] [...]. Tot de jongste offers zou de kleine Tamara Cohn hebben behoord, die niet ouder dan drie jaar mocht worden." **Willy Cohn**, Kein Recht - nirgends, p. 327 en 328

26-11-1941 "*Op 26 november 1941 werd aan alle Duitse Joden in het buitenland de Duitse nationaliteit ontnomen. Hun vermogen verviel aan het Duitse Rijk.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (73)

05-12-1941 "*Op 5 december 1941 is bepaald, dat alle niet-Nederlandse Joden zich voor 'vrijwillige emigratie' bij de* ***Zentralstelle für Jüdische Auswanderung*** *moeten melden. Het is niet onmogelijk dat deze verordening een laatste uitvloeisel is van het hierboven besproken plan tot verwijdering der Joden uit Europa, door gedwongen emigratie. Ook kan het hebben samen gehangen met het destijds actuele* ***Madagascarprojekt***." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (77)

December 1941 "*De soldaten aan de oostfront in Rusland hadden gebrek aan warme kleding, in Duitsland werd een inzamelingsactie van wollen goed gestart, waaraan ook de gevangenen van Buchenwald 'vrijwillig' mochten meedoen. Maar de blok van de Nederlanders en de blok van de bijbelonderzoekers weigerden "****open en gesloten****" en gaven niets. Terwijl de Nederlanders zonder straffen ervan afkwamen, moesten de bijbelonderzoekers op de nieuwjaarsdag in de kou*

op de appelplaats staan, strafexerceren en tot diep in de nacht werken." **Kogon, Der SS-Staat**, p. 147

December 1941 "*De situatie veranderde ineens met de Duitse nederlaag voor de poorten van Moskou in december 1941. Zij dwong het Duitse Rijk, zijn krijgsstrategie om te schakelen van bliksemoorlog tot een lange verslijtingsoorlog. Dit verlangde een duidelijk verhoogde krijgsproductie en wezenlijk meer mannen, die onder de wapenen moesten worden geroepen – twee noodzakelijkheden, die bijna niet met elkaar in overeenstemming waren te brengen. Bovendien verergerden de oplopende verliezen van de Wehrmacht de problemen. Om deze op te lossen, nam de Duitse leiding nu toch de beslissing, de arbeidsinzet van buitenlanders massief uit te breiden, om aan de nieuwe eisen van de oorlogseconomie te voldoen. Uit de bezette landen van Europa sleepte de Duitse arbeidsadministratie met deels uiterste brutaliteit miljoenen van niet-militaire vrouwen en mannen tot dwangarbeid weg in het Rijk.[...]*" **Henry Marx** in Alexander Nützenadel (Hrsg.), Das Reichsarbeitsministerium im Nationalsozialismus, Verwaltung – Politik – Verbrechen, p. 310

Voor eind 1941 "[...] *razzia's welke in '41 plaatsvonden in Amsterdam (februari en juni), in Twente (september) en in de Achterhoek, Arnhem, Appeldoorn en Zwolle (oktober). Bij die razzia's werden in totaal ca. duizend slachtoffers gegrepen - omtrent de meesten hunner was nog voor '41 ten einde was, bericht ontvangen dat zij in Mauthausen overleden waren. Met dat alles presenteerde de bezetter zich aan de Joden als een volstrekt onberekenbaar roofdier - een roofdier dat nu in deze, dan in gene groep zijn klauwen sloeg.*" **Dr. L. de Jong**, deel 7, p. 362

16-12-1941 "*De boekwinkel oudtijds van Vet vervalt onder het NSB-beheer met de dag - er is, schijnt het, niets in te doen. 't Ziet er stoffig en vervallen uit.*" **Boudier-Bakker**, p. 66 [**HUA, Adresboeken Utrecht**, fiche 458: "*OUDE GRACHT* [...] *261 Firma M. Vet, oude en nieuwe boekhandel. L. Vet, boekhandelaar.*"]

18-12-1941 "*Voor één pond thee betaalt men nu f 20. Ik zou je danken, dan géén thee. Nu onze koffie op is, smaakt het surrogaat wel heel lelijk.*" **Boudier-Bakker**, p. 67

19-12-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 37 van 19-12-1941 , p. 2:

"Werktijden bureau Utrecht van den Joodschen Raad

Het bureau Utrecht van de Joodschen Raad voor Amsterdam is gevestigd in het gebouw der Joodsche Gemeente, Springweg 164, Utrecht. Ook de Commissie en onderafdeelingen van den Joodschen Raad houden aldaar hun spreekuren.
Het bureau is geopend: van Maandag tot en met Donderdag van half tien tot elf uur en van twee uur tot half vijf; des Vrijdags van half tien tot half twaalf en des Zondags van half tien tot elf uur. Op Vrijdag- en Zondagmiddag is het bureau gesloten.
Tijdens deze uren kunnen 'grijze kaarten' reis- en verhuisvergunningen e.d. worden aangevraagd.

De afdeeling sociale zorg van den Joodschen Raad voor Amsterdam te Utrecht houdt tweemaal per week zitting voor arbeidsbemiddeling voor huishoudelijk personeel en voor bemiddeling bij de huisvesting.
De spreekuren worden gehouden des Maandags en Donderdags van drie tot vier uur."

21-12-1941 "Aankomst van 8 Nederlandse Joden [in Mauthausen]." **Hans Maršálek**, Die Geschichte de Konzentrationslagers Mauthausen, S. 141

25-12-1941 "*Ik heb nu gemerkt, dat de ingewandbezwaren, die ik altijd heb, alleen van dat funeste brood komen hier. Het erge is, dat de zieken wèl voorgeschreven krijgen, ei en melk, enzovoort door de dokter, maar ze krijgen niets*." **Boudier-Bakker**, p. 68

26-12-1941 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 38 van 26-12-1941 , p. 1:
"- ***Vergunningen huispersoneel*** –
De Duitsche autoriteiten hebben ons medegedeeld, dat alle na 20 December binnengekomen verzoeken niet meer in behandeling zijn genomen.
De Joodsche werkgevers zijn v e r p l i c h t hun arisch huispersoneel den 3 1 s t e n D e c e m b e r a.s. te ontslaan, wanneer Joodsche werkgever of de betrokken arische werknemer voor dezen datum geen vergunning heeft verkregen, om het dienstverband te bestendigen. Doen zij dit niet, dan stellen zij zich aan strafvervolging bloot.
De voorzitters van den Joodschen Raad
voor Amsterdam
Abr. ASSCHER
Prof. Dr. D. COHEN"

28-12-1941 "*Van de ca. 900 in februari, juni en september 1941 opgepakte Joden waren er op 28 december van dat jaar nog 8 in leven*." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (126)

31-12-1941 "*Oudejaar voor 't eerst zonder bollen en mijn onafscheidelijke chocolademelk*." **Boudier-Bakker**, p. 68

Eind 1941 "*Tijdens zijn verlof van het front eind 1941 laat de heer E. uit Arolsen in het Hotel zur Post aan het kerkplein gedurende een morgendrank met leden van de NSDAP een zelf gedraaide film zien over Jodenmishandelingen in een KZ, waarin hij was gestationeerd.*

Een getuige herinnert zich: 'Mijn vader was totaal ontdaan. Daarna zijn hij en enkele van zijn collega's nooit meer naar de morgendrank toegegaan.' " **Michael Winkelmann,** "Auf einmal sind sie weggemacht", Lebensbilder Arolser Juden im 20. Jahrhundert, Kassel 1992, p. 343.

"***Eind 1941****, toen details over het lot van de Joden in het oosten terug in het rijk sijpelden, ontvingen hoge Britse ambtenaren uit ontcijferde Duitse mededelingen eveneens kennis van de massamoorden op sovjets gebied. Alle zodanige informaties bleven echter streng geheim, om de kostbaarste troefkaart van de oorlog te beschermen, het bezit van de Duitse 'Enigma' - decodeermachine, die de toegang tot een grote deel van het vijandelijke radioverkeer mogelijk maakte.*" **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 299 en 300

1942

Vanaf 1942 "[...] toen zich vanaf 1942 geruchten over massamoorden langzaam verspreidden, respectievelijk levenstekens van hen die gedeporteerd waren niet worden ontvangen." **Bajohr / Pohl, Massenmord und schlechtes Gewissen**, p. 52 en 53

01-01-1942 "*Joden mogen geen niet-Joods huishoudelijk personeel meer hebben.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

03-01-1942 "***[Verbod van de emigratie van de Joden]****: Met het oog op de op korte termijn aanstaande eindoplossing van het Jodenvraagstuk wordt de emigratie van Joden met Duitse staatsburgerschap en* [de emigratie van] *statenloze Joden uit het rijk tegengegaan. Het rijkszekerheidsambt kan in speciale gevallen bijzondere emigratieaanvragen bevestigen, als de emigratie voor de belangen van het rijk van nut zijn.*" **J. Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 361

03-01-1942 "*In Duitsland wordt alle bont ingezameld voor Rusland. En bij ons is beslag gelegd op alle wollen en bontartikelen voor mannen van 15 - 45 jaar in de engroszaken.*" **Boudier-Bakker**, p. 69

06-01-1942 "*Laat in de middag heb ik een oude avondjurk van Sary aangetrokken. Zij stond goed. Ik vind het zo leuk, om een avondjurk aan te hebben. Ik wil zo graag fuiven, pret maken, genieten van alles, wat er te genieten valt. Maar nu in deze tijd! Overal: 'verboden voor Joden'. Beroerde tijd. Ik vind het zo beroerd, nu juist in die leuke jaren van 15 – 18. Ik wil zo graag lol maken, veel beleven met jongens, fuiven, enz. Hierbij dagboek, vertrouw ik je mijn intiemste geheim toe.*" **Esther van Vriesland**, Esther, Een Dagboek 1942, p. 25

07-01-1942 "[...] *oprichting van aparte werkkampen voor Joodse werklozen*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 875

09-01-1942 "*Openbaar onderwijs voor Joden verboden*." **Het Joodsche Weekblad**, heruitgave, deel 1, p. 46

09-01-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 40 van 09-01-1942 , p. 1:

"Werkverruiming voor Joden

De autoriteiten hebben besloten, dat naast andere kampen voor werkverruiming, speciale kampen voor werklooze Joden in Nederland zullen worden ingericht.

Deze kampen staan onder den Nederlandschen Rijksdienst voor de Werkverruiming; er zullen dezelfde arbeidsvoorwaarden worden toegepast als in andere kampen (behalve dat het loon iets lager zal wezen) en zij zullen onder dezelfde leiding staan.

Hun, die na geneeskundig onderzoek voor arbeid in een dezer kampen worden opgeroepen, wordt in hun w e l b e g r e p e n eigenbelang d r i n g e n d aangeraden aan dezen oproep gevolg te geven.

De voorzitters van den Joodschen Raad voor Amsterdam.
A. ASSCHER.
Prof. dr. D. COHEN."

10-01-1942 "*Eerste Joden vertrekken uit Amsterdam naar Joodse werkkampen*." **Dam**, p. 145

■ **Niek van der Oord**, Jodenkampen, p. 7: "*Verbanningsoorden waren het. Balderhaar, Blesdijke, Diever, Elsloo, Fochteloo, Geesbrug, Kremboong, Mantinge, Rouveen, Sellingerbeetse, Vledder. Wie had er ooit van gehoord? Streken of gehuchten ergens op het dunbevolkte platteland van provincies als Groningen, Friesland, Drenthe of Overijssel. Ideale oorden voor de nazi's om daar in 1942 bijna alle Joodse mannen in de leeftijd van 18 tot 65 jaar bijeen te drijven. Er stonden meestal al barakken, ooit gebouwd om werklozen in het kader van de werkverschaffing te huisvesten*."

10-01-1942 en 12-01-1942 "*Het Joodsche Weekblad bericht, dat er speciale kampen voor werkloze Joden worden opgericht, staande onder de Ned. Rijksdienst voor de Werkverruiming*, [...] *Maar velen zijn bang, dat deze kampen slechts een voorbereiding zijn voor doorzending naar Duitsland of nog verder oostelijk*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 232 en 233

10-01-1942 "*Aty en Eel gaan vanavond naar een fuifje bij Piet G. Anders ging ik ook altijd, maar nu hoor ik er immers niet meer bij? Mijn hemel dagboek, het doet me pijn! Ik wou, dat ik weer in Gorkum op school was.* [...] *Gaan Aty en ik niet ieder onze eigen kant op? Mijn God, dagboek, ik wou, dat we dezelfde kant opgingen. Ik heb mijn eigen fuifjes, zij de hare. Alleen zaterdag en*

zondag zien we elkaar. Raken we van elkaar af? O God, laat dat niet gebeuren! Ik heb een reuze steun aan haar en zij begrijpt me goed. O, waarom dat alles? Dat alles, alleen door één persoon, die het overal voor de Joden ondraaglijk maakt." **Esther van Vriesland**, Esther, Een dagboek 1942, p. 30 en 31

12-01-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 40a van 12-01-1942 , p. 1:

"- Ernstige waarschuwing –

Aan de Joden van niet Nederlandsche nationaliteit"

14-01-1942 "[...] *begin van gedwongen evacuaties naar- en concentratie in Amsterdam.*" **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 875

17-01-1942 "*Zaandamse Joden moeten naar Amsterdam verhuizen; begin van de concentratie van Joden in Amsterdam.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

■ **Bob Polak**, Naar buiten, lucht en lachen! Het Amsterdam van Anne Frank, p. 55 en 56: "*Bovendien werden Joden uit de plaatsen rond Amsterdam vanaf januari 1942 gedwongen door de overheid om zich hier in de stad te vestigen. Hun concentratie vergemakkelijkte later hun deportatie. Miep Gies in haar boek: 'Ze kwamen bepakt en gezakt naar Amsterdam, sommigen met handkarren, anderen met al hun bezittingen in een oude kinderwagen. Amsterdam barstte al uit zijn voegen. Waar moesten deze mensen blijven?'*"
■ **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (78) "*De Duitse Joden werden naar Westerbork gebracht, de Nederlandse naar Amsterdam. ...*
Vervolgens moesten de Duitse Joden uit Hilversum binnen twee dagen en uit Utrecht binnen vier en twintig uur naar Westerbork verhuizen. Onder de laatstgenoemden bevonden zich dertig Duits-Joodse kinderen, die in het Centraal Israëlitisch Weeshuis te Utrecht waren ondergebracht."
■ **Boudier-Bakker**, p. 69 "*In Amsterdam zijn veertienhonderd Joden opgepakt en in een werkkamp in Drente gebracht.*"

19-01-1942 Titus Brandsma opgepakt. **Silke Hutt** in Herinneringsboek voor de gevangenen van concentratiekamp Dachau, **Namen in plaats van nummers**, september 2009, Internationale edities, Nederland (Vertaling Corine Konings), bladzijden 43 en 44

20-01-1942 Wannseeconferentie: "*Op 20 januari 1942 kwamen vijftien hoge ambtenaren bijeen om te spreken over een 'definitieve oplossing' voor het "Jodenprobleem" (Endlösung der Judenfrage).*" http://nl.**wikipedia**.org/wiki/Wannseeconferentie

Jacqueline van Maarsen's katholieke moeder had van "*haar Duitse, aangetrouwde nicht Else*" in 1942 te horen gekregen: "*Bij de Wannsee-conferentie was afgesproken: de vernietiging van de Joden*." **Bob Polak**, p. 89

20-01-1942 "*Wannsee-conferentie*
Op een door de nazi-top belegde bijeenkomst in het gastenhuis van de Sicherheitpolizei aan de Wannsee (een lommerijk meer aan de rand van Berlijn) werd op 20 januari 1942 de Endlösung (definitieve 'oplossing') van wat genoemd werd 'het Joodse vraagstuk' besproken. […] *Alle Joden uit heel Europa zouden zo snel mogelijk naar het oosten (Polen) moeten worden getransporteerd, aldus Heydrich. Het aantal Joden zou daar door middel van harde dwangarbeid, met name wegenbouw, moeten worden 'uitgedund'. De operatie vereiste dat Europa van West naar Oost moest worden uitgekamd op Joden.* […] *Deze zogenaamde Wannsee-conferentie was een scharnierpunt in het lot van de Joden in alle door de nazi's bezette landen. 'Evacuatie naar het oosten' was de formule die moest verbloemen dat het om uitroeiing ging.*" **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Eindhoven en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 147

22-01-1942 "*10 Jan. Begint het te vriezen en wel van dien aard dat al spoedig alle verkeer te water geheel stil ligt. Naast een ongekend hevige vorst begint het 22 Jan. Te sneeuwen zoals we nog nimmer aanschouwd hebben. In de morgenuren daalt het kwik soms tot 25 graden onder nul. Verscheidene trailers staan op 26 Jan. Gereed om uit te rijden, maar helaas: er kan geen sprake zijn daar de sneeuw zich steeds maar ophoopt en iederen dag komt er meer bij. De gemiddelde sneeuwval bedraagt 30 cm, maar op sommige plaatsen is door sterke wind de sneeuw opgewaaid tot een hoogte van 60 à 70 cm.* " **J. Verhoef**, Dagboek Houtcentrale Utrecht 1940 – 1945, p. 26

23-01-1942 "*Autorijden voor Joden verboden. Persoonsbewijzen voor Joden moeten van een 'J' voorzien zijn.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

29-01-1942 "*In Amsterdam zijn nu al drie tramlijnen uit de dienst genomen, wegens ziekte van het personeel. Of dat waar is?*" **Boudier-Bakker**, p. 72

03-02-1942 "*De Spoorwegen hebben 't vervoer ingekrompen - er komen geen spoorboekjes meer uit, iedereen moet op de perrons gaan kijken, wanneer een trein gaat. Natuurlijk óók een maatregel om het onderling contact te belemmeren.* [...]
In de winkels is ongeveer niets meer te krijgen." **Boudier-Bakker**, p. 72

03-02-1942 "[...] *instelling van* ***Referat IV B 4*** *als* ***Judenreferat*** *binnen de staf van de* ***BdS*** [Befehlshaber der Sicherheitspolizei] *in Den Haag*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 876

04-02-1942 "*Onze kolen zijn haast op.*" **Boudier-Bakker**, p.72

05-02-1942 "*Mevrouw Dr. Sommer, sedert 1 september 1941 leidster van de hulporganisatie bij het Bisschoppelijk Ordinariaat Berlin (HBOB),* [*…*] *weet veel af over de omvang van de deportaties en het lot van de mensen, zij heeft kennis van de massadodingen in Kaunas, alsook van de onverdraaglijke toestanden in het ghetto van Litzmannstadt. Op 20 januari 1942 werd op de Wannsee-conferentie over de doeltreffende omzetting van de 'Endlösung der Judenfrage* [eindoplossing van het Jodenvraagstuk]' *geinformeerd. Op 5 februari informeerd mevrouw Dr. Sommer bisschop Berning, die tot het resultaat komt: 'Er bestaat wel het plan, de Joden totaal te vernietigen.'*[…] *Mevrouw Dr. Sommers bericht werd op 14 februari 1942 aan kardinaal Bertram overhandigd. De Westduitse bisschoppen met bisschop Berning willen Bertram nu tot een verzoeksschrift bij de rijksregering bewegen, om het lot van de Niet-Ariërs te verzachten. Vergeefs. Bertram zwijgt.*[…] *Ook over een bespreking over de 'Endlösung' bij Eichmann* […] *op 6 januari 1942 toont zich mevrouw D. Sommer uitstekend geinformeerd en stelt een adequaat schrijven op.*[…]

In juli 1942 zendt mevrouw Dr. Sommer een verdere schokkende bericht aan de Duitse bisschoppen verbonden met het beroep, zich voor de mensenrechten van alle gedeporteerden in te zetten. Wederom vergeefs. In tegendeel: Op de jaarlijkse vergadering in pleno in Fulda verklaren zich de Duitse bisschoppen, wat het bewaren van de mensenrechten betreft, voor niet verantwoordelijk." **Leo Hiemer**, Gabi (1937 – 1943), Geboren im Allgäu, Ermordet in Auschwitz, p. 299 en 300

06-02-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 44 van 06-02-1942 , p. 1:

*"**Textielcursus te Utrecht***

De Commissie voor het Joodsche Onderwijs van het bureau Utrecht van den Joodschen Raad voor Amsterdam, heeft het plan opgevat om bij voldoende belangstelling een textielcursus te organiseeren.

Het ligt in het voornemen onderwijs te doen geven o.m. in kennis van de grondstoffen en de bewerking en in de economische beteekenis van de textiel.

Ieder die werkzaam is op het gebied van de textiel, of hiervoor belangstelling koestert, kan aan dezen cursus deelnemen.

Wegens het feit, dat de textielcursus buiten de Joodsche Centrale voor Beroepsopleiding om wordt georganiseerd, kan men zich uiteraard niet tot deze instelling om inlichtingen wenden.

Gegadigden dienen zich voor informatie en voor opgave tot deelneming – deze moet schriftelijk en zoo spoedig mogelijk geschieden – te wenden tot het plaatselijk bureau van den Joodschen Raad voor Amsterdam, Springweg 164 te Utrecht.

Bijzonderheden omtrent plaats, tijdstip van aanvang, duur van en kosten van deelname aan den textielcursus zullen nog nader worden bekend gemaakt."

07-02-1942 "*De melkboer komt maar om de andere dag, de groenteboer om de twee of drie dagen.*" **Boudier-Bakker**, p. 73

08-02-1942 "*In Rotterdam rijden haast geen trams; aan de halten staan honderden mensen te wachten. Treinen dito.* [...]
Er is een wagonlading schoenen uit Duitsland gekomen, die door onze schoenmakers hersteld moeten worden. Terwijl er voor onze schoenen geen leer is en ook geen schoenen te krijgen. Houten zolen." **Boudier-Bakker**, p. 74
[Wie had zijn schoenen voor die wagonlading af moeten staan? - Roma, Sinti, Joden, ... ?]

09-02-1942 "*150 statenloze Joden uit Utrecht moeten naar Amsterdam en Westerbork verhuizen.*" **Dam**, **Jodenvervolging in de Stad Utrecht** (145)
09-02-1942 "*Als de toneelspelers zich niet aanmelden als lid van de Cultuurkamer, worden 19 februari alle schouwburgen gesloten.*" **Boudier-Bakker**, p. 74

11-02-1942 "*Donderdag 12 februari.* [...] *Gisteren zijn hier weer erge dingen gebeurd. Alle Jodenemigranten opgehaald, ook de dito weesjes in 't Jodenweeshuis. Ze worden naar een kamp in Drenthe gebracht. Moesten zich om twaalf uur 's nachts aan 't Centraal Station melden. Natuurlijk, dan is er geen mens op straat om iets te controleren. Arme stakkerds. Ook die aardige mensen die bij de Perels kwamen vader, moeder en dochtertje.*" **Boudier-Bakker,** p. 74
[**F. Crone, Voorbijgaand verblijf**, p. 81: "*Ina Boudier-Bakker had het nieuws over het weghalen van de vluchtelingkinderen uit het 'Jodenweeshuis' waarschijnlijk uit betrouwbare bron. Dr. M. Perel en zijn vrouw - 'de Perels' - waren buren van de schrijfster, en dat niet alleen: dr. Perel was op dat Moment ook waarnemend voorzitter van het College van Regenten van het Centraal Israëlietisch Weeshuis.*"]

11-02-1942 "*De in Utrecht wonende buitenlandse Joden worden op korte termijn verwijderd naar een kamp in Westerbork (Drenthe), dat reeds vóór de oorlog door de Ned. regering was opgericht.* [...] *Ook het Joodse weeshuis in Utrecht zou opgeheven zijn (dit heb ik ook weer horen tegenspreken).*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 241

13-02-1942 "*NbC 13 februari 1942.*
Persoonsbewijzen. Weldra intensieve controle.
Binnenkort zal in het gehele land een zeer intensieve controle op de persoonsbewijzen worden gehouden. Wie nu nog niet in het bezit van een persoonsbewijs mocht zijn geve zich onverwild ter gemeentesecretarie op. Hij ontvangt dan een uitnoodiging zijn p.b. op een bepaalden datum te komen ophalen. Ieder die na 1 Januari 1942 zonder p.b. wordt aangetroffen, is strafbaar. Hier en daar zijn reeds door de plaatselijke politie overtredingen geconstateerd en processen-verbaal opgemaakt. Wie tot nu toe door de mazen is geglipt, doet verstandig zich van een p.b. te

voorzien voordat de hierboven gemelde grote controle begint." **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Eindhoven en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 149

15-02-1942 "*De Utrechtse jaarbeurs gaat niet door; ook in Duitsland zijn trouwens alle jaarbeurzen afgelast*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 242

17-02-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 46 van 20-02-1942 , p. 9:

"*Heden overleed tot onze groote droefheid, onze lieve Man, Vader, Behuwd- en Grootvader,*

Mr. Dr. LODEWIJK ERNST VISSER,

President van den Hoogen Raad der Nederlanden b.d.,
Commandeur in de Orde van Oranje Nassau,
Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

's-Gravenhage:
J. S. VISSER-WERTHEIM.
Italië:
M. A. C. REICH-VISSER.
ZDENKO REICH.
's-Gravenhage:
Mr. E. L. VISSER.
HANNELIESJE VISSER.

's-Gravenhage, 17 Februari 1942.
Flat Catsheuvel 65 Adr.-Goedkooplaan.

Volstrekt eenige kennisgeving.
Geen bezoek, geen bloemen."

22-02-1942 "*De dan 14-jarige Bertje van Rhijn houdt vanaf 22 februari 1942 tot na de bevrijding en dagboek bij. Ze tekent daarin belangrijke en minder belangrijke gebeurtenissen op welke thuis, op school en buiten schooltijd plaatsvonden. Vanaf het moment dat zij samen met haar jongere zusje op 4 augustus 1942 onderduikt, krijgen de verhalen een andere inhoud en wordt er over school niet meer gesproken.*" **Paskamp/ Paskamp-van Santen**, Kinderen van de rekening, p. 67

25-02-1942 "*Hitler heeft* [...] *weer eens gezegd, dat de Jood zal uitgeroeid worden*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 244

27-02-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 47 van 27-02-1942 , p. 1:

"Waarschuwing

De Duitsche autoriteiten deelen den Joodschen Raad voor Amsterdam het volgende mede:

Er zijn nog Joden van vroegere Duitsche nationaliteit, die n.l. tengevolge van het feit, dat zij in de jaren 1937 of 1938 passen, met een geldigheidsduur van vijf jaar hebben gekregen, nog geen "J" in hun passen hebben laten stempelen. Deze Joden wordt nu gelegenheid gegeven het verzuimde alsnog in te halen en hun passen van een "J" te laten voorzien. Hiertoe moeten onmiddellijk de passporten bij den Joodschen Raad voor Amsterdam, Jan van Eyckstraat 15 worden ingeleverd.

Degenen, die na 15 Maart 1942 alsnog in het bezit van een dergelijken pass worden aangetroffen, loopen gevaar, hiervoor gevoelig te worden gestraft.

De voorzitters van den Joodschen
Raad voor Amsterdam.
A. ASSCHER
Prof. Dr. D. COHEN

Amsterdam, 26 Februari 1942"

01-03-1942 "*Maart 1942 bracht het verbod voor Joden om gebruik te maken van personenauto's. Bij begrafenissen mocht alleen het lijk per auto vervoerd worden. Volgauto's voor familieleden of begrafenisemployés bleven verboden.*" **Herzberg**, p. 82

04-03-1942 "*Op de vierde maart gaven de Duitsers de Joodse Raad te Amsterdam opdracht de joden in Alkmaar in te lichten dat zij de volgende dag hun stad dienden te verlaten met achterlating van al hun bezit, enkel lijf-en beddegoed uitgezonderd.*" **Kila**, Kaddiesj voor Joods Alkmaar, p. 57

"*Eveneens verscheen op 4 Maart het bevel om de gelden in te leveren van de Joodsche begrafenisvereeniging, vermoedelijk wist men toen reeds dat de begrafenissen van onze gemeenteleden later wel op radicaler en op goedkooper wijze zouden geschieden.*" Uit "*De herinneringen van Abraham Drukker*" in **Kila,** Kaddiesj voor Joods Alkmaar, bladzijde 93

04-03-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 246

07-03-1942 "*En we komen zonder brandstof te zitten, absoluut zonder.*" **Boudier-B.**, p. 77

12-03-1942 "*Onze bronzen cent is ingetrokken. We hebben nu niets meer dan dat afschuwelijke zinken geld.*" **Boudier-Bakker**, p. 78

16-03-1942 "*De informaties, die over de doelen van de [deportatie]treinen ter beschikking stonden, waren schaars, zij werden vaak niet geloofd, met fantastische geruchten vermengd en kwamen doch soms de werkelijkheid verbazingwekkend dichtbij. 'Als het vreselijkste KZ'*

noteerde Klemperer op 16 maart, 'hoorde ik in deze dagen Auschwitz [...] bij Königshütte in Oversilezïe noemen. Mijnwerk, dood na enkele dagen. Hier Kornblum, de vader van de mevrouw Seliksohn, als ook - mij onbekend - Stern en Müller gestorven.'[...] In maart 1942 werd Auschwitz een groot vernietigingscentrum. Toch over kanalen, die zich nauwelijks laten achtervolgen, sijpelden geruchten in het rijk door." **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 330

20-03-1942 "*Op 20 maart 1942 krijgt het Joods Lyceum in Enschede van Van Dam officieel de bevoegdheid voor het hebben van een afdeling gymnasium, vanaf 1 januari 1942 voor de tijd van 6 jaren om*, […]

Wat zou er in Van Dam zijn omgegaan, toen hij het lyceum dit jus promovendi verleende voor een periode van zes jaren, dus tot 1948! Was het zuiver bureaucratie, of was hij zo naïef? Of had zelfs hij op zijn hoge post, er geen idee van dat de schoolperiode voor de Joodse kinderen niet van zo lange duur zou zijn?" **Paskamp/ Paskamp-van Santen**, Kinderen van de rekening, p. 55

20-03-1942 "*Joden mogen zonder verlof geen huisraad of meubilair meer verwijderen*." **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

20-03-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 50 van 20-03-1942 , p. 1:

"Bekendmaking

Naar ons door de betrokken Duitsche autoriteiten wordt medegedeeld, is het gebruik van personenauto's voor alle Joden verboden.

De voorzitters van den Joodsche Raad voor Amsterdam:

A. ASSCHER.

Prof. dr. D. COHEN."

"Bekendmaking der Duitsche autoriteiten

Elke Jood, die eigen, gehuurde, of op andere wijze hem ter beschikking staande woonruimte in gebruik heeft, moet voor het verwijderen van meubilair, van voorwerpen, welke tot de inrichting van de woning behooren, van huisraad en ander bezit, volgens par. 3 van de Anordnung van den General-Kommissar van het Sicherheitswesen van 15 September 1941, verlof daartoe schriftelijk aanvragen bij de Zentralstelle für jüdische Auswanderung, door middel van den Joodschen Raad voor Amsterdam.

Overtreding van deze bepaling zal wegens het verzuim, om verlof tot verhuizen aan te vragen, streng gestraft worden."

21-03-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Niederländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 246

23-03-1942 "*In een bespreking met alle* ***Beauftragten*** *en met de* ***Generalkommissare*** *Schmidt, Wimmer en Rauter besliste Seyss-Inquart op 23 maart dat de Neurenberger wetten vootaan in Nederland zouden gelden; zij zouden niet bij verordening ingevoerd worden maar de bezetter zou handelen alsof dat wèl het geval was. Het leek Seyss-Inquart voldoende indien althans de Joden precies wisten waaraan zij zich te houden hadden. Ondertekend door Asscher en Cohen (hun beider heftige protesten waren afgewezen), verscheen op 27 maart de volgende bekendmaking in* ***Het Joodsche Weekblad***:

"Bekendmaking

Naar ons door de betrokken Duitsche autoriteiten wordt medegedeeld, is aan Joden het huwen en de buitenechtelijke geschlachtelijke omgang met niet-Joden verboden.

Der Joodsche Raad voor Amsterdam
A. ASSCHER.
Prof. Dr. D. COHEN.
Amsterdam, 25 Maart 1942."

"*Daarnaast was in de bespreking van 23 maart besloten dat de Nederlandse ambtenaren van de burgerlijke stand voortaan alle gevallen waarin Joden met niet-Joden in ondertrouw gingen, onmiddellijk aan de* ***Sicherheitspolizei*** *zouden melden (het doorgeven van instructie werd, schijnt het, door Frederiks geweigerd, Schrieke zorgde er toen voor*[1]*) en dat die Joden die met niet-Joden in ondertrouw gegaan waren, gearresteerd zouden worden. Op dat laatste had vooral Zöpf aangedrongen. Nader werd vastgesteld dat men die intimidatie-actie tot Amsterdam zou beperken. De namen en adressen der betrokkenen stonden bij de burgerlijke stand in de hoofdstad genoteerd - Lages'* ***Aussenstelle*** *had ze spoedig in handen. Er vonden, vermoedelijk op een van de laatste dagen van maart, enkele tientallen arrestaties plaats, ca. twintig van vrouwelijke, ca. dertig van mannelijke Joodse partners. De vrouwen verdwenen naar Ravensbrück, omtrent de mannen vernam de Joodse Raad eerst ruim een maand later dat zij naar het concentratiekamp Amersfoort overgebracht waren.*

*Zij werden er begin mei binnengevoerd met een grote gele R (de 'R' van '****Rassenschande****') op de borst; de Duitse kampbewakers kregen te horen dat 'Arische' vrouwen door de nieuwelingen verkracht waren. 'Daar heb je het gedonder al', noteerde een gevangene die hun aankomst gezien had, die avond in zijn dagboek. 'Berg' (de plaatsvervangende* ***Schutzhaftlagerführer****)*

*'komt hun met een stok tegemoet. 'Kijk - daar hebben wij onze vrienden, de rassenschenders.' Dit wordt langzaam op een gemene, lievige toon gezegd. Maar daar springt Berg midden tussen hen in. Hij ranselt en schopt de Joden uit elkaar. Deze weten niet wat ze moeten doen. Sommigen vliegen het prikkeldraad in, anderen rennen weg maar worden teruggejaagd. Er zijn er die stokstijf in de houding blijven staan: wanneer ze tegen de grond geslagen werden, staan ze zo gauw mogelijk weer op om een soort militaire houding aan te nemen. Berg is op dreef en daar komen Nelis en '****mal herunter****!'*[2] *ook aan. Wat een pracht Jodenfestijn is het! De* ***Blockführer*** *brullen van plezier; hun laarzen maken automatisch de schoppen van Berg mee.*

Berg scheen het voldoende gevonden te hebben. De Joden werden naar de poort gedreven en daar moesten ze de hele dag blijven staan. Met angstige ogen en bebloede hoofden stonden ze daar in de militaire houding. Mensen, ontspan je toch zoveel mogelijk! Geef je lichaam alle rust, die je kunt krijgen. Maar ja, wat hindert het eigenlijk, misschien scheelt het één week langer leven. Want kapot gaan ze.'

Kapot ***gingen*** *ze, alle dertig: enkelen in Amersfoort, de overige in Mauthausen*[1]*. Van de vrouwen die naar Ravenbrück gevoerd waren, bleef één in leven."*

[1] *[p. 1024] De ambtenaren van de burgerlijke stand gaven van die melding ook kennis aan de betrokkenen. 'Men is van mening' zo werd in november '42 in een vergadering van de procureurs-generaal met Schrieke genotuleerd, 'dat zulk een mededeling voldoende is om de betrokken partijen van een huwelijk af te houden.' In diezelfde vergadering deelde de Haagse*

procureur-generaal, van Genechten, mee dat hij alle Joden liet arresteren van wie hem ter ore kwam dat zij zich 'ophouden met arische vrouwen', en zijn Arnhemse collega, de Rijke, dat hij een Chinees had laten arresteren, 'omdat hij ondertrouwd was met een arische vrouw'.

[2] *Twee Duitse kampbewakers.*

[1] *[p. 1025] Op 1 april '42 was Harsters instructie uitgegaan dat de gearresteerde mannelijke personen naar Mauthausen gezonden moesten worden, één dag later deed Zöpf weten dat men de vrouwelijke naar Ravenbrück diende te sturen.*" **Dr. L. de Jong**, deel 5, p. 1023 - 1025; **Het Joodsche Weekblad**, No. 51 - 27 maart 1942 (9 nisan 5702), p. 1

25-03-1942 "*Joden mogen niet meer met niet-Joden trouwen. Buitenechtelijke sexuele omgang met niet-Joden zal zwaar worden gestraft. Verbod op schoolboeken door en over Joden.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

26-03-1942 "*Het is verboden huisraad uit woningen van Joden te verwijderen.*" **Het Joodsche Weekblad**, heruitgave, deel 1, p. 46

28-03-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 247

01-04-1942 "*Alle aardewerk is nu ook op de bon. Gisteren is onze burgemeester Ter Pelkwijk ontslagen. Dat is een zwarte dag voor Utrecht. Hij hield nog veel tegen, ook voor de ongelukkige Joden, en deze nieuwe, die uit Zaandam gekomen is, staat bekend om zijn harde maatregelen. Hij zal zich omringen met niets dan Nazi's - verder zal geen fatsoenlijk mens hem aankijken.*" **Boudier-Bakker**, p. 79

01-04-1942 "[...] *verbod voor Joden, in Amsterdam, ten stadhuize te ondertrouwen en huwen; niet gepubliceerd.*" **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 876

04-04-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Niederländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 247

11-04-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 247

17-04-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 2 van 17-04-1942 , p. 6, c. 1:

"***Tweede synagoge Joodsche gemeente Utrecht***

UTRECHT. De Kerkeraad van de Nederlandsch Israëlietische Gemeente alhier, die Maandag 6 April j.l. in vergadering bijeen is geweest, heeft met algemeene stemmen besloten in de toekomst vanwege de Joodsche gemeente, behalve in de synagoge aan den Springweg, ook synagogale diensten te doen houden in een wijksynagoge. Deze diensten zijn in het bijzonder bedoeld voor de Joodsche bewoners van Tuindorp-Maartensdijk met aangrenzende Utrechtsche woonwijken en worden in een officieele wijksynagoge belegd.

De heeeren L. Leefsma, L. Engelsman en B. de Vries zijn tot kerkvoogden der wijksynagoge benoemd.

Tevens is in de vergadering het voornemen kenbaar gemaakt de ambtenaren der Joodsche gemeente op regelmatige tijden ook in de Tweede synagoge hun functies bij den eeredienst te doen vervullen."

18-04-1942 "*In Aerdenhout en Bloemendaal zijn al de Joden uit hun villa's en huizen gezet, moesten alles achterlaten, alleen wat lijfgoed meenemen, en met barstende verontwaardiging en ellende in hun hart zagen de andere bewoners al die mensen naar de tram lopen. Ze werden daarmee naar Amsterdam getransporteerd en moeten nu wonen in het kwartier, dat de andere Joden is aangewezen. Waar geen plaats is.*" **Boudier-B.**, p. 81

18-04-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Niederländerinnen" en een Nederlandse Jodin. **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 248

22-04-1942 "*Er mag niemand meer aan het strand langs de hele kuststrook.*" **Boudier-Bakker**, p. 81

24-04-1942 "*Een groot aantal Joodse slagerijen moet sluiten.*" **Het Joodsche Weekblad**, heruitgave, deel 1, p. 46

28-04-1942 "*We maken ons ook ongerust over Hans in de Arbeidsdienst; dat dit een voorloper zal zijn voor dienst in Duitsland. Wat een vreselijke onrust voor alle ouders.*" **Boudier-Bakker**, p. 82

29-04-1942 "*Dan komt op 29 april 1942 de beroemde bekendmaking van de commissaris-generaal voor de openbare veiligheid, volgens welke iedere Jood die zich in het openbaar vertoont een Jodenster moet dragen. Kinderen onder de zes jaren zijn echter van deze verplichting vrijgesteld.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (83)

Op 14 september 2013 in het Verzetsmuseum van Gouda gefotografeerd.

"*Onze nieuwe burgemeester heeft prof. Heymans van den Bergh uit zijn huis gezet om daar zelf in te trekken. H.v.d.B. is ver over de zeventig.*
Het is een zwarte dag voor de Joden - voor ons allemaal. Van schaamte, dat zo iets in ons land gebeuren kan. De Joden moeten een gele ster op hun borst genaaid dragen, zo groot als de palm van een hand, met Jood erop." **Boudier-Bakker**, p. 83 [Zie boven in het hoofdstuk Namen [1078] Abraham Albert Hijmans van den Bergh, geb. 01-12-1869 Rotterdam, ovl. 28-09-1943 Utrecht.]

Eind april 1942 "*Volledigheidshalve voegen wij aan het voorafgaande toe dat er, behalve in Chelmno, Belzec, Sobibor, Treblinka, Majdanek en Auschwitz-Birkenau, ook, voorzover bekend, gaskamers, zij het vrij kleine, zijn geweest in de concentratiekampen Mauthausen, Sachsenhausen (beide in dit verband al genoemd), Natzweiler, Ravensbrück en Dachau. In deze gaskamers werd, evenals in die van Auschwitz-Birkenau, gebruik gemaakt van* ***Zyklon-B****. Daartoe nam men in Mauthausen eind april '42 eerst een proef op ratten. Begin mei '42 begonnen er de vergassingen van gevangenen: eerst van een aantal zieke 'normale' gevangenen, vervolgens van ruim tweehonderd Russische krijgsgevangenen. De laatste vergassing in Mauthausen vond plaats op 28 april 1945, vlak voor de bevrijding van het kamp.*" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 62 en 63

00-05-1942 "[...] *Sobibor. De vergassingen begonnen daar begin mei 1942 en eindigden vrijwel met de opstand van 14 oktober 1943.*" **E.A. Cohen**, De negentien treinen naar Sobibor, p. 68

02-05-1942 "*Invoering van de jodenster.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

02-05-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Niederländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 248

08-05-1942 "*DvNBr, 8 mei 1942. (Uit Tilburg) Waarschuwing. Sedert enkele dagen zijn op verschillene plaatsen borden geplaatst met het opschrift 'Verboden voor Joden'. Enkele dezer borden blijken thans besmeurd te zijn en een is zelfs verdwenen. De Commissaris van Politie doet hiertegen een dringende waarschuwing hooren. Dergelijke vergrijpen kunnen de meest ernstige gevolgen hebben, niet alleen voor degenen die er zich aan schuldig maken. Ouders wordt op het hart gedrukt hun kinderen ernstig te waarschuwen van deze borden af te blijven.*" **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Noord-Brabant 1933 – 1948, p. 537

12-05-1942 "*Joden mogen geen rekening meer hebben bij de postgiro.*" **Dam**, p. 145

15-05-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 6 van 15-05-1942 , p. 1:

"Inkwartiering

De Duitsche autoriteiten hebben de evacuatie van Joodsche inwoners uit tal van gemeenten gelast. Al deze personen moeten ondergebracht worden te Amsterdam, binnen de u bekende drie Joodsche wijken.

Mocht de Joodsche Raad er tot nu toe in slagen door vrijwillige verhuring dezen stroom op te vangen, dit bleek helaas op den duur door gebrek aan aanbod niet meer mogelijk.

Hierop heeft de burgemeester, krachtens hem verleende bevoegdheid, opdracht gegeven tot inkwartiering bij Joodsche gezinnen. Deze inkwartiering heeft bereids een aanvang genomen. Hierbij bleek in de practijk, dat nog niet een ieder op de hoogte is van wat inkwartiering wil zeggen.

Inkwartiering is een recht, dat de overheid zich voorbehoudt den burgers als plicht op te leggen. In iedere omstandigheid heeft men als burger dezen plicht te vervullen. Niet alleen kan men zich daaraan niet onttrekken, - deze zal zoo noodig met den sterken arm worden afgedwongen – doch men dient deze te vervullen naar beste weten.

De voorzitters van den Joodschen Raad voor Amsterdam

A. *ASSCHER Prof. Dr. D. COHEN*"

18-05-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "*Nederländerinnen*" en "*niederländische Jüdinnen*". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 251

21-05-1942 "*Een andere bank- of girorekening dan bij hem* [Lippman-Rosenthal & Co] *mag een Jood niet hebben.* [...] *Alle banksaldi van Joden, alle effecten in bewaargeving bij banken, alles gaat naar Lippmann.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (97)

21-05-1942 "*Overeenkomstig een verordening van 21 mei 1942 moesten Joden hun fiets laten registreren. Een maand later, 22 juni, moesten zij hun fiets binnen twee dagen inleveren 'met inbegrip van reserve-buiten- en -binnenbanden, in berijdbare en behoorlijke toestand' (Presser, Ondergang). Miep Gies in haar herinneringen: 'Niet alleen moesten de eigenaars hun fiets zelf afgeven, ze waren er ook verantwoordelijk voor dat hij in perfecte staat verkeerde. Ook* [...] *reparatiedozen werden gevorderd.'*" Bob Polak, p. 97

21-05-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 7 van 21-05-1942 , p. 1:

"***De Jodenster***

De aandacht wordt er op gevestigd, dat de Jodenster volgens desbetreffende bekendmaking op het kleedingstuk moet worden g e n a a i d.
Een bevestiging met spelden of dergelijken is niet voldoende en kan tot straffen leiden."

23-05-1942 "*Breda.*
Op zaterdagmiddag 23 mei 1942 werd Marcus Cohen door een N.S.B.-politieman van huis gehaald en naar het huis van bewaring gebracht. Wat had hij misdaan? Op 8 mei had hij 's morgens vroeg de vuilnisemmer buitengezet. Hij had dit gedaan in zijn overhemd, zonder jasje, dus ook zonder ster. Hij werd betrapt door een lid van de N.S.D.A.P. die erop uit was joden, die de verordeningen van de bezetter niet opvolgden bij de Duitsers te verraden. Cohen moest op het politiebureau komen en er werd rapport opgemaakt. De aanklacht was dat hij de vuilnisemmer had buitengezet zonder in het openbaar de ster te dragen. Hij kreeg te horen dat hij er wel met een fikse boete vanaf zou komen. Maar het zou geheel anders lopen. Na een kort verblijf in het Huis van Bewaring werd hij overgebracht naar de Polizeigefängnis Haaren bij 's-Hertogenbosch en later naar Kamp Amersfoort. Marcus Samuel Cohen stierf op 58-jarige leeftijd in het Kamp Amersfoort (Oud Leusden), naar verluidt door zelfmoord, op 14 oktober 1942. Hij werd later begraven op het Nederlandse ereveld Loenen.

**Oorlogsmemoires Herman Stofkooper, Spijkenisse. Op zijn graf ligt een eenvoudige steen (Ereveld Loenen Vak B. nr. 143).*

**Inschrijfboek Polizeigefängnis Haaren*."

J. Bader, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Breda, Oosterhout en omstreken. **Henk van der Linden** (samensteller), p. 175

26-05-1942 "*Joden moeten hun waardevolle bezittingen inleveren*." **Dam**, p. 145

"*De Joden moeten alle sieraden inleveren bij Lippmann Rosenthal*." **Boudier-Bakker**, p. 86

29-05-1942 "*Joden mogen niet meer vissen*." **Dam**, p. 145

29-05-1942 [**Bertje van Rhijn** in haar dagboek:] "[…] *De politie heeft order van de Duitsers ontvangen dat als er een Jood een verkeersovertreding begaat, ze 't dadelijk bij de Gestapo moeten aangeven, betekent dus: concentratiekamp: dood. Niemand durft meer te tennissen, 't mag absoluut niet. (…) We moeten al het zilver, goud enz. inleveren …"* **Paskamp/ Paskamp-van Santen**, Kinderen van de rekening, p. 72

00-06-1942 "*In juni 1942 waren er in Amerikaanse en Britse kranten en op de BBC al berichten verschenen over Joden die in Polen vergast werden. Maar de afschuwelijke verhalen over het afslachten van 700.000 Poolse Joden waren zo bizar dat de meeste mensen ze niet wilden geloven.*" **Blumenthal Lazan**, Vier gelijke stenen, p. 48

03-06-1942 "*In Bilthoven moesten - ik meen 3 juni - alle Joden 's morgens om half tien uit hun huizen zijn. O- 't is toch vreselijk alles.* [...] *Het schijnt, dat de bomaanvallen in Duitsland grote consternatie veroorzaken en dat de mensen wegvluchten. Het ellendige is, dat ònze mensen, die daar moeten werken, óók als vele slachtoffers vallen. Ik hoorde van vijf jongens hier uit één straat. Vier dood, één een been verloren.*" **Boudier-Bakker**, p. 88

05-06-1942 "*Ons gas is twee dagen afgesneden, we hebben te veel verbruikt. ... Een ei kost 35 cent.*" **Boudier-Bakker**, p. 87

"*Volledig reisverbod voor Joden.*" **Dam**, p. 145
05-06-1942 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 9 van 05-06-1942 , p. 1:

"**Reisvergunningen**

Krachtens beschikking van de Duitsche autoriteiten mag de Joodsche Raad voorAmsterdam geen reisvergunningen meer afgeven. Deze kunnen slechts worden verstrekt door de Duitsche instanties.

In afwachting eener nadere regeling kan men zich voor zeer dringende en spoedeischende gevallen van ziekte, overlijden, begrafenissen, examens, etc. wenden tot de vertegenwoordigers der reisvergunningen in den lande en te Amsterdam tot het bureau Nw. Heerengracht 31.

Permanente reisvergunningen, die een dringende noodzaak hebben, kunnen zoo spoedig mogelijk eveneens bij deze bureaux worden ingediend."

12-06-1942 "*Joden mogen geen groenten meer in niet-joodse winkels kopen. Fietsen en andere voertuigen moeten worden ingeleverd. Alle sportbeoefening voor Joden verboden.*" **Het Joodsche Weekblad**, heruitgave, deel 1, p. 46

12-06-1942 "*De Koningin is naar Canada.*" **Boudier-Bakker**, p. 88

13-06-1942 "*Het Joodsche Weekblad pleegt op de eerste pagina de gezerot [**gezera, mv. gezerot** onheil, decreet, verordening] te publiceren, die ons Joden aangaan en die in de laatste tijd elkaar*

snel opvolgen. Er is nu weer bepaald, voorlopig alleen voor Amsterdam, dat Joden niet meer in niet-Joodse zaken groenten mogen kopen of bestellen. Verder moeten voertuigen, ook fietsen, aangegeven worden; dus die zullen binnenkort ingeleverd moeten worden." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 273 en 626

Het Joodsche Weekblad, No. 10 - **12 juni 1942** (27 Siwan 5702):

"Verbod van inkoop van groente bij niet-Joodsche winkeliers

De Duitsche autoriteiten deelen ons mede, dat Joden hun groente voortaan uitsluitend in Joodsche zaken en op de voor Joden aangewezen markten mogen koopen. Bestellingen bij niet-Joodsche zaken voor levering van groente zijn verboden. Deze regeling betreft voorlopig alleen Amsterdam."

"Aangifte van rijwielen, voertuigen enz.

Ingevolge de Verordening van 23 Mei 1942 moeten Joden paarden, voer- en vaartuigen, waaronder ook rijwielen, aangeven. Formulieren hiervoor zijn van a.s. Maandag af te verkrijgen bij alle bureaux van den Joodschen Raad voor Amsterdam, tegen den prijs van 5 ct. Per stuk.

Deze formulieren moeten ingevuld vóór 30 Juni a.s. worden ingezonden bij de Zentralstelle für jüdische Auswanderung, Adama van Scheltemaplein 1, Amsterdam-Z."

20-06-1942 "*Midden juni moesten Joden alle elektrische toestellen inleveren, eronder ook alle elektrische kook- en huishoudelijke apparaten als ook camera's, verrekijkers en fietsen. Op 20 juni werd de Rijksvereniging ervan op de hoogte gebracht, dat tot het eind van de maand alle Joodse scholen zouden worden gesloten: Voor Joden was er in Duitsland geen onderwijs meer. Enkele dagen later verbood een beschikking het gebruik van goederenwagens voor het transport van lijken van Joden.*" **Saul Friedländer** / **Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 329 en 330

22-06-1942 "*Vóór overmorgen 1 uur moeten de Joden hun fietsen inleveren. Deze bepaling geldt niet (of: nog niet?) voor de Joden in Amsterdam. Het is verboden, aan een Jood bij voortduring of tijdelijk een fiets af te staan.*" **Dr. G. Italie**, Het Oorlogsdagboek, p. 275

24-06-1942 "*Vanochtend was er fietsen-inlevering. Het heet, dat artsen, leraren en leerlingen hun fietsen terug zullen krijgen. Het zou heel aangenaam zijn.*" **Dr. G. Italie**, p. 276 [17-07-1942 "*Ralf's oude 'step' is tevoorschijn gehaald, de rubber banden zijn in orde gebracht, en nu gebruikt hij dit voertuig in plaats van een fiets. Ik hoop, dat het hem niet afgenomen wordt.*" **Dr. G. Italie**, p. 283. "*Een aantal jonge leerlingen van de eerste klas nam vanaf de dag dat ze niet meer mochten fietsen, de step. 'Nergens stond geschreven dat dit niet mocht.* [...]'" **Wally de Lang**, Slotakkoord der kinderjaren, p. 126]

26-06-1942 "*De Joodse Raad ontvangt bericht van het begin van de Jodendeportaties*." **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (145)

"*1 juli namelijk wordt geen vergunning meer gegeven tot bouwen, en alle vorige vergunningen zijn ingetrokken. Zodoende wordt alle volk bij de bouwbedrijven werkloos gemaakt, en wie werkloos is, moet naar Duitsland. Het doel: géén weerbare mannen meer hier, wordt zo bereikt*." **Boudier-Bakker**, p. 89

30-06-1942 "*Joden mogen na 20.00 uur 's avonds niet meer op straat zijn. Zij mogen niet meer fietsen*." **Het Joodsche Weekblad**, heruitgave, deel 1, p. 47

30-06-1942 "*Een collega aan de Fisherstraat heeft geen reisvergunning kunnen krijgen om zijn op sterven liggende broer in Zutphen te bezoeken. Zo worden wij vervolgd, geplaagd en getrapt*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 277

Eind juni 1942 "*Wij beginnen met er op te wijzen dat het Mauthausen-complex het de Joodse Raad niet gemakkelijk maar moeilijk gemaakt heeft, te beseffen wat in kampen als Auschwitz-Birkenau en Sobibor zou geschieden. De Joodse Raad, ja elke Jood, nam aan dat opzending naar Mauthausen met een doodvonnis gelijkstond. Opzending naar een ander kamp betekende **dus**, zo redeneerden zeer velen, géén doodvonnis. Waren, eind juni '42, de berichten van de Londense Radio waarin van de moord op zevenhonderdduizend Poolse Joden gerept werd, niet met die conclusie in strijd? Stellig - maar de berichten werden door de leiding van de Joodse Raad gewantrouwd ('propaganda!') en voorzover men aannam dat er misschien toch een kern van waarheid in stak, klampte men zich vast aan de opvatting dat de moorden zich uitsluitend tot de **Poolse** Joden zich uitstrekten*." **Dr. L. de Jong**, deel 7, p. 340

In de loop van 1942 "*Zo werd Mussert in de loop van 1942 door oostfrontstrijders geïnformeerd over massa-executies.*" **Buitelaar**, p. 43

Medio 1942 Vanaf het Malibaanstation "*vonden er in de periode tussen medio 1942 en voorjaar 1943 speciale transporten plaats, te weten de deportatie van Utrechtse Joden.*" ***Buitelaar**, p. 45*

Juli 1942 "*In juli 1942 ontstond op initiatief van de student criminologie Jan Meulenbelt en de criminoloog Ger Kempe het Kindercomité*." In 1942 - 1943 kon het comité ruim 350 Joodse kinderen uit de handen van de bezetter houden. **Buitelaar**, p. 51 en 52

Juli 1942 Ten slotte worden door de autoriteiten alle Joodse scholen voor gesloten verklaard. **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 392

01-07-1942 "*Vandaag bericht bij de Joden, dat alle mannen van 20-45 jaar naar Duitsland moeten. De Opper-Rabbijn Tal belegt morgen een extra dienst. Er zijn nieuwe strenge bepalingen voor de Joden. Ze mogen niet in ontspanningsverblijfplaatsen. Ze mogen alleen van drie tot vijf uur in de niet-Joodse winkels komen. Ze mogen niet in treinen of trammen enzovoort*." **Boudier-Bakker**, p. 89, 90

De Duitsers overnemen de leiding van het vluchtelingenkamp Westerbork, het gaat vanaf nu '*Polizeiliches Judendurchgangslager*' heten. **Blumenthal Lazan**, Vier gelijke stenen, p. 47 en 48

"*Tijdens de overdracht van het kamp aan de Duitsers waren er, aldus een rapport van commandant Scholl, 1257 volwassenen en 270 kinderen in Westerbork. De enige bestaansreden voor dit kamp was van nu af aan het doorvoeren van Joden naar de vernietigingskampen in het oosten van Europa*." [Vgl. 13-07-1942] **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, p. 26 en 27

03-07-1942 "*De geruchten over het brengen van de (of van zeer vele) Nederl. Joden naar werkkampen in Duitsland worden steeds positiever. Wij zijn nog lang niet aan het einde van ons lijden.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 279

03-07-1942 Op 3 juli 1942 publiceerd de '*Aufbau*', een krant voor Duits-Joodse emigranten in de VS, als een van de eerste kranten, berichten over *'de vermoording van Joden zoals in de fabriek*'. [Het is waarschijnlijk, dat deze verslagen uit de pen van de Duitse kinderarts Dr. **Wilfried Cohn-Hülse** (21-05-1900 – 09-01-1962) zijn gevloeid. Hij was hoofdmedewerker van de 'Aufbau'.] **Seidler**, Jüdische Kinderärzte 1933 – 1945, p. 144

03-07-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 13 van 03-07-1942 , p. 1:

"Tweede beschikking betreffende Joden

van 30 Juni 1942

Medegedeeld wordt, dat het verbod om tuschen 20 en 6 uur buiten de woning te vertoeven, aldus moet worden opgevat, dat iedere Jood verplicht is zich in dien tijd binnen de eigen woning te bevinden. Alleen zij, die een reisvergunning in hun bezit hebben, mogen gedurende dien tijd vertoeven ten huize van hun gastheer. Reisvergunningen geven echter geen recht, tot het gebruik maken van stedelijke openbare vervoermiddelen.

Voor Joodsche firma's geldt het volgende:

Het transport van goederen ten behoeve van zaken, kan behalve met bakfietsen ook met andere afleverings- en transportvoertuigen zoo noodig geschieden.

Wasserijen vallen niet onder § 3 alinea 2.

Joden, die op grond van uitzonderingsvergunning volgens § 5 lokale verkeersmiddelen gebruiken, mogen zich slechts op het voorbalcon van den wagen bevinden en voorzoover een bijwagen voorhanden is, op dat van den bijwagen.

Voor de beperking van § 1 zijn doktoren en vroedvrouwen, die in het bezit zijn van de door de Zentralstelle für jüdische Auswanderung uitgegeven nachtvergunning, bevrijd."

04-07-1942 "[...], *het is de Joden nu verboden christenwoningen te betreden.* [...]
De zoon van onze buren, de koster van de Synagoge, is goedgekeurd voor 't concentratiekamp in Drenthe. De arme jongen wacht nu maar af, wanneer hij gaan moet. Hard werken en geen eten. Er komt geen Jood daarvan weer terug, evenmin als uit Duitsland." **Boudier-Bakker**, p. 90

05-07-1942 "*Deze oorlog zal wel eens eindigen en vermoedelijk ten nadele van Duitsland. Maar zullen de Joden dit nog beleven*?" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 279

06-07-1942 "*Telefoneren voor joden verboden, joden mogen niet meer op bezoek bij niet-joden.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (146)

07-07-1942 "*Alle honden moeten gekeurd voor de weermacht, om in Rusland gebruikt te worden.*" **Boudier-Bakker**, p. 90

10-07-1942 Het Joodsche Weekblad no. 14 - 10 juli 1942 (25 Tamoez 5702), p. 1:

"Waarschuwing

De Duitsche autoriteiten deelen ons mede, dat Joden, die geen gevolg geven aan den oproep tot het verrichten van arbeid in Duitsche werkkampen, door de Sicherheitspolizei ter verantwoording zullen worden geroepen."

"Belangrijk

In verband met de bepaling, dat men tusschen 20 en 6 uur in zijn eigen woning moet vertoeven, wordt er onze aandacht op gevestigd, dat ingevolge deze beschikking, het niet geoorlooftd is uit het venster te hangen of zich te bevinden op balcons en in tuinen aan de straatzijde; het vorenstaande geldt niet voor de achterzijde van het huis. Vóór open ramen moet de ster gedragen worden."

„Mededeling Fa. Lippmann, Rosenthal & Co.

De Fa. Lippmann, Rosenthal & Co. Te Amsterdam verzocht ons de onderstaande mededeeling in ‚Het Joodsche Weekblad' te publiceeren:

'Ingevolge artikel 5, jo. artikel 2 sub 2 van de verordening 58/1942 dienen polissen van levensverzekering en lijfrenten ingeleverd te worden. Gebleken is, dat deze omstandigheid niet tot alle inleveringsplichtigen is doorgedrongen. Inlevering had onverwijld plaats moeten hebben. Voor zoover aan deze verplichting niet is voldaan en men derhalve in feite reeds in overtreding is, wordt hiertoe alsnog gelegenheid gegeven ten kantore van de firma Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat (derde étage) op iedereen werkdag van 's morgens 9-12. Als uiterste termijn voor inlevering wordt gesteld Vrijdag, 24 Juli 1942'.

Lippmann, Rosenthal & Co.,Sarphatistraat."

11-07-1942 "'*De Joden vertellen onder elkaar hier nette dingen: dat men in Duitsland ingemetseld of door gifgas wordt verdelgd. Het is niet zeer verstandig, zulke verhalen door te vertellen.'[...] Deze notitie van 11 juli in het dagboek van Etty Hillesum laat zien, dat in Amsterdam bedreigende geruchten over 'Polen' de ronde deden, toen de deportaties begonnen; zij doet ook blijken, dat nog Hillesum nog de meesten van de andere Joden er werkelijk geloof aan hechtten*." **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 347

11-07-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Nederlandse Jodin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 252

11 of 12-07-1942 "*Op 11 of 12 juli '42, enkele dagen dus voor zich in Amsterdam de eerste vierduizend Joden moesten aanmelden voor vertrek naar z.g. werkkampen in Duitsland, ontving Asscher, een van de twee voorzitters van de Joodse Raad, bezoek van een Amsterdamse advocate, mr. L. C. Mazirel, die ten behoeve van Joodse collega's tamelijk veel contact had met officiële Duitse instanties, waaronder de* ***Zentralstelle****. Jegens haar zouden Aus der Fünten en Wörlein openlijk gezegd hebben, 'dat het', aldus mr. Mazirel na de oorlog, 'de bedoeling was, eerst alle Joden uit Nederland uit te roeien en daarna alle Nederlandse mannen van voortplantingsgeschikte leeftijd, in het bijzonder industrie-arbeiders*.' " **Dr. L. de Jong**, deel 7, p. 340 en 341

13-07-1942 Wie niet geheel Joods was mocht het kamp Westerbork verlaten. Op de volgende dag werden in het kamp de jaargangen 1902 tot 1925 gekeurd voor de "*Arbeitseinsatz in het Oosten.*" [Vgl. 01-07-1942] **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanh., p. 27

"***EXTRA EDITIE*** *[van Het Joodsche Weekblad]*

Amsterdam, 14 Juli 1942

De Sicherheitspolizei deelt ons het volgende mede:

Ongeveer 700 Joden zijn heden te Amsterdam gearresteerd. Als deze week niet de 4000 daartoe aangewezen Joden naar de werkkampen in Duitschland vertrekken, zullen de 700 arrestanten naar een concentratiekamp in Duitschland worden overgebracht.

De voorzitters van den Joodschen Raad voor Amsterdam.

A. ASSCHER

Prof. Dr. D. COHEN"

14-07-1942 "[...] *razzia op 14 juli 1942 te Amsterdam, waarbij 750 Joden op straat werden opgepakt of uit de huizen zijn gehaald onder andere uit bureaus van de Joodse Raad*." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (141)

14-07-1942 "*Het was ons ook allen duidelijk dat men met de Joden niet veel goeds voor had. De berichten die Gerrit bij voorbeeld uit Vledder had mede gebracht, spraken reeds boekdelen. En dat was nog in Nederland. Daarbij kwam dat dit slechts duizenden waren die bijeen gebracht werden. Maar hier gold het **tien**-duizenden met inbegrip van kinderen, waaronder ook babies en vrouwen. Als men die allen bij een zou brengen, dan moet hongersnood het gevolg zijn*." **Meijer Lisser**, "Boekhouden 1940 – 1943", Oorlogsdagboek, p. 150

Midden juli 1942 "*Griet keek me eens aan met een paar angstige ogen en zei meteen: 'Meijer hebben ze mijn ouders*[*] *weggehaald?' Ik gaf geen aantwoord. Waarop Griet gillend naar het kamertje rende en zich op bed wierp. Ik trachte haar te troosten. Een hopelooze taak, want dit verdriet was ontroostbaar.* [...] *'Nu zie ik mijn ouders nooit meer terug. Moeke is zwaar hartpatient, die overleefd dat vast niet, en wie weet hoe ze Pa mishandelen. En ik had ze geloof ik liever nog nu meteen naar hun graf gebracht dan ze zoo te moeten verliezen.'* [...] *Twee dagen daarna hoorden we dat ze in Westerbork zaten en een week daarna kregen we al bericht dat ze reeds doorgezonden waren naar Duitsland.*" **Meijer Lisser**, "Boekhouden 1940 – 1943", Oorlogsdagboek, p. 193 en 194

*[**Levie** (*Levy*) **Bloemendaal**, 17-05-1886 Amsterdam – 10-09-1942 Auschwitz.

Judikje Bloemendaal-Keizer, 10-06-1880 Leeuwarden - 10-09-1942 Auschwitz.]

15-07-1942 ■ RTV Utrecht, DocU: Beladen Treinen. Er wordt in deze film tussen 10:32 en 10:47 een in het Duits geschreven brief getoond:

"*Der Bahnbevolmächtigte*
der Deutschen Reichsbahn bei
den Niederländischen Eisenbahnen
Bbv. Pr. L2 Bnna [De letters zijn niet duidelijk leesbaar.]

Utrecht, 15. Juli 1942

An die Generaldirektion der
Niederländischen Eisenbahnen
Dienst van Weg en Werken
Utrecht

Betr. [onderwerp] *Het ter beschikkingstellen van bovenbouwstoffen bij wijze van lening voor de bouw van een spooraansluiting bij het spoorwegstation Hooghalen.*

In de buurt van het station Hooghalen, rond 200 m achter het uitrijsein in richting Assen, zal tijdelijk een aftakking worden vervaardigd. Hiervoor zijn rond 5500 m rails inclusief gebruikte bielzen en railspijkers als ook 3 rechte en 1 linke wissel noodzakelijk. Een rechte wissel moet in het doorgaande traject Meppel-Groningen worden ingebouwd. Omdat de spooraansluiting na verloop van een jaar weer zal worden afgebroken, verzoek ik U de nodigen bovenbouwstoffen voor deze tijd op huurbasis ter beschikking te stellen.

Ter opheldering van nadere details en bespoediging van de aangelegenheid verzoek ik Uw bevoegde spoorwegingenieur zich met het hoofd van het Reichsbahn-Überwachungsamt Amersfoort, de heer 't [?] *ROI* [misschien: Reichsbahnoberingenieur] *Grieshammer per omgaande in verbinding te stellen en met het leveren van de bovenbouwstoffen te beginnen."* [Meer wordt van de brief niet getoond. Volgens **Ad van Liempt** in *Beladen Treinen* heeft deze brief ook een rol gespeeld als bewijsstuk in het proces tegen de oorlogsmisdadiger in Nürnberg 1945/ 1946.]

15-07-1942 *"Niemand wist echter wat ons te wachten stond in Polen. Er werd gezegd dat we hard moesten werken maar wat er werkelijk gebeurde, dat er massaal Joden werden vernietigd was ons onbekend. Tot de dag van de bevrijding heb ik niet geweten wat er in het oosten gebeurde. De personen die op transport gingen, hoopten in ieder geval dat ze terug zouden komen. Als we het nu bekijken hadden we moeten vragen: 'Waarom krijgen wij nooit bericht, waarom komt er geen antwoord op onze brieven, waarom moeten al die ouderen, jonge kinderen en zieken op transport gaan?' "* **Uri (Paul) de Vries**, een van de getuigen van Westerbork in **'Lindwer**, *Kamp van Hoop en Wanhoop*', p. 119

15-07-1942 "*Door protectie kreeg zij* [Etty Hillesum] *op 15 juli 1942 een aanstelling bij het kantoor Lijnbaansgracht in Amsterdam (later Oude Schans). Het administratieve werk bij de Joodsche Raad deed zij echter met tegenzin en over de rol die de Joodsche Raad bij de vervolging speelde, had zij een negatief oordeel.*

Wel zinvol vond zij het werk dat zij in Kamp Westerbork te doen kreeg bij de afdeling 'Sociale verzorging doortrekkenden', waarheen zij per 30 juli 1942 op haar verzoek werd overgeplaatst." **Klaas A. D. Smelik**, Etty Hillesum in Middelburg en de Mediene, p. 202

16-07-1942 "*In de nacht van 14 op 15 juli 1942, te 2 uur 16, vertrok de eerste trein met 962 Joden - mannen, vrouwen en kinderen - van het Centraal Station te Amsterdam naar Westerbork. Op 15 en 16 juli van dat jaar vertrokken de eerste transporten van Westerbork naar Auschwitz, tellende 1137 en 586 personen.*" **Herzberg**, Kroniek [...], p. 134

► **Lindwer**, p. 256: ***"15 juli 1942 1137 personen naar Auschwitz ["Overlevenden in mei 1945: 8",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

16 juli 1942 586 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 1", **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

"*Toen het eerste transport door onze handen ging, kwam er één moment waarop men meende dat men nooit meer zou kunnen lachen en vrolijk zijn, dat men veranderd was in een ander, plotseling verouderd mens, vervreemd van alle vroegere vrienden. Maar wanneer men dan onder de mensen gaat, ervaart men weer dat waar mensen zijn er ook leven is. En dat het leven er dan ook weer is in al z'n duizenden nuanceringen - 'met een lach en een traan' om het eens populair te mogen zeggen.*" **Hillesum**, Het denkende hart van de barak, p. 24 en 25

Ad van Liempt en **Jan Kompagnie**, Jodenjacht, p. 166: "*Uit Utrecht zijn in de Tweede Wereldoorlog ongeveer 1300 Joden gedeporteerd, de meeste vanaf het Malibaanstation, ten oosten van de binnenstad - waar tegenwoordig het Spoorwegmuseum is gevestigd. De treinen reden bijna door de achtertuin van Musserts hoofdkwartier aan de Malibaan. De gearresteerde Utrechtse Joden hadden er dan al een toer door de stad opzitten. Voor de meesten begon die in een school aan de Waterstraat, vlakbij het hoofdbureau van politie aan het Paardenveld. Daar werden ze ondergebracht, met hun bagage.*"

16-07-1942 "[...] *het schijnt iets vreselijks te zijn met de Joden. Overal zijn kleine Joodse kinderen opgenomen gisteren. Dames zijn hier vandaan naar Amsterdam gegaan en hebben overal, blijkbaar maar zo van de straten, Joodse kinderen opgepakt en meegenomen om ze in veiligheid te brengen. De meesten hadden hun naam en adres bij zich. Er waren er, die een biljet van vijfentwintig gulden in hun handje hadden. De conducteurs op de treinen hebben overal geholpen; er was één dame, die heeft achttien kinderen meegenomen. En hier zijn ze overal bij twee en drie in Joodse gezinnen opgenomen. Het is zeker een razzia geweest. Gistermorgen hoorden we al, dat een vrachtrijder op Amsterdam had verteld, dat overal de Joodse meisjes van 15 - 18 jaar werden opgehaald. Er waren verscheidene, die 't water inliepen.*" **Boudier-Bakker**, p. 91

Na 15-07-1942 "*EEN PERSOONLIJK HERINNERING*
Joden hebben we mogen verplegen, Joden hebben we moeten afstaan om vervoerd te worden naar de concentratiekampen. Nooit meer zijn ze teruggekomen. Zusters hebben in gevangenissen gezeten omdat zij goed deden aan de mensheid. In de hongerwinter ging de besturende zuster op een vrachtwagen naar het noorden van het land om voedsel te halen. Onderduikers waren er bij de vleet in ons huis. Eerst na de oorlog zijn wij te weten gekomen waar ze hadden gezeten. Aan honderden mensen en kinderen hebben wij voedsel kunnen verstrekken. Hoe? De zusters wisten altijd wel iets te versieren. Het leven in het ziekenhuis ging ondertussen gewoon door. Wel was het koud zonder verwarming en lastig zonder elektriciteit. Ook kregen we slechts twee sneetjes brood per dag. Maar met elkaar hebben wij het goed gehad

in die moeilijke jaren. Er was hulpvaardigheid en verbondenheid in huis." **Frank Chapel**, Tussen Grift en Kromme Rijn, p. 115

17-07-1942 [D. Czech, p. 250]: "*Met twee transporten van het RSHA uit Nederland zijn 2000 Joden - 1303 mannen en jongens alsook 667 vrouwen en meisjes - uit de kampen Westerbork en Amersfoort aangekomen. Na de selectie worden 1251 mannen en 300 vrouwen in het kamp geplaatst. De mannen krijgen de nummers 47 088 tot 47 687, de vrouwen krijgen de nummers 8801 tot 8 999 en 9 027 tot 9 127. De overige 449 gedeporteerden worden in de gaskamers gedood.*"

Vermoedelijk heeft Himmler aankomst, selectie, vergassing van dit transport gade geslagen. Ook later als de gevangenen van het "*Sonderkommando*" de lijken uit de gaskamer moesten halen was hij aanwezig. Himmler was er op 17 en 18 juli 1942. Het **Kalendarium Auschwitz van Danuta Czech** vermeldt op pagina 250 slechts een transport, de transport uit Westerbork die op 17 juli 1942 aankwam. Op deze dag was Himmler bij „Bunker Nr. 2" tegenwoordig.

17-07-1942 "*De eerste treinen uit Nederland arriveerden op 17 juli 1942 in tegenwordigheid van Himmler, die de selectie en het vermoorden van deze mensen gade sloeg.*" **W. Laqueur** in het voorwoord van **Czech, Kalendarium Auschwitz**, p. 16

17-07-1942 "*Een groot aantal straten in Den Haag en Scheveningen wordt voor Joden verboden. Joden mogen alloeen tussen 3 en 5 uur 's middags winkelen.*" **Dam**, p. 146

17-07-1942 "*Ralf's* [zoon van Dr. Italie] *oude 'step' is tevoorschijn gehaald, de rubber banden zijn in orde gebracht, en nu gebruikt hij dit voertuig in plaats van een fiets. Ik hoop, dat het hem niet afgenomen wordt.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 283

17-07-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 15 van 17-07-1942 , p. 1:

"***Een ernstige Raad***

Ernstig en met nadruk wordt aangeraden de Jodenster niet alleen op mantel of overjas, maar ook op de japon of het colbert te bevestigen, opdat zij zichtbaar is, ook wanneer de mantel of overjas open is.

De voorzitters van den Joodschen Raad voor Amsterdam

A. ASSCHER.
Prof. dr. D. COHEN."

19-07-1942 „*Zo noteerde de Hamburgse ambachtsmeester Hermann Frielingsdorf op 19-07-1942 in zijn dagboek: ‚In de laatste weken zijn de resterende Joden uit Hamburg afgevoerd, waar naar toe, weet men niet. Maar erover doen ijzingwekkende verhalen de ronde in het volk. Zij zullen in massa's aan open graven of op het vrije veld met vrouwen en kinderen door executiepelotons zijn gedood.* [...] *Men kan haast van zulke gruwelen niet meer horen, het is om misselijk van te worden, als men ervan hoort.* [...] *Onze daden zijn ten hemel schreiend, en het Duitse volk, dat zich deze wandaden gretig vertelt en ontzetting huichelt, heeft het geen schuld aan de*

massagruweldaden? Nee, het is niet onschuldig, slechts in een volk van zulke kritiekloze gezindheid kunnen zich misdaden van zulke ruwheid voordoen.‘ „ **Bajohr / Pohl**, Massenmord und schlechtes Gewissen, S. 62

20-07-1942 "*Tweede beschikking van de* ***Generalkommissar für das Sicherheitswesen*** *op grond van art. 45 vo 138/ 1941 (25 juli 1941) 'betreffende zich in Joodsch bezit bevindende rijwielen'; gepubliceerd in de dagbladen*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 877

21-07-1942 ► Lindwer, p. 256: *„1002 personen naar Auschwitz“ ["Overlevenden in mei 1945: 4",* Griffioen & Zeller, Jodenvervolging [...], p. 893]

22-07-1942 *[D. Czech,* *p. 254]: “Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 931 Joden uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 479 mannen en 297 vrouwen als gevangene in het kamp geplaatst. De mannen worden met de nummers 50 403 tot 50 881 en de vrouwen met de nummers 9 880 tot 10 176 gekenmerkt. De overige 155 gedeporteerden worden in de gaskamers gedood.”*

22-07-1942 "*Elke nacht vertrekken er nu transporten Joden uit Amsterdam. De nacht tevoren moeten zij doorbrengen in de Joodse (vroeger 'Hollandse') Schouwburg. Eerst had men voor dit nachtasyl het oog laten vallen op de Portugese sjoel, maar dat is gelukkig niet doorgegaan*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 285

23-07-1942 [D. Czech, p. 256]: “*Ten gevolge van epidemische vlektyfus en de verschillende vernietigingsmethoden komen 140 mannelijke gevangenen in het concentratiekamp Auschwitz-Birkenau om het leven.”*

24-07-1942 ► Lindwer, p. 256: ***“1000 personen naar Auschwitz” ["Overlevenden in mei 1945: 2",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

”*We vermoedden toentertijd* [het precieze datum is onbekend, HM] *niets van het vernietigingskamp. We wisten wel dat de deportatietreinen naar Theresienstadt, Bergen-Belsen en Auschwitz-Birkenau gingen. We hebben als OD’ers zelfs zieken op een draagbaar naar de trein gebracht. We zagen ook vaak de Duitse begeleidingsmanschappen als ze terugkwamen van het transport. Dat waren vaak dezelfde gezichten.*

24-07-1942 *We vroegen ze weleens hoe het er daar uitzag, in Birkenau of Auschwitz. Dan zeiden ze dat het een werkkamp was, iedereen moest daar werken, waarschijnlijk ook voor de Duitse industrie. Boven de poort stond met grote letters: ‘Arbeit macht frei’. Dat was de informatie die we kregen. Deze Duitsers waren zelf ook niet in het kamp geweest, de treinen werden in Auschwitz vóór het kamp uitgeladen. De SS nam dan het transport over en de Duitse Soldaten moesten de lege trein weer terug naar Nederland begeleiden. Weken achter elkaar reed dezelfde*

trein heen en weer. Dat was alles wat we wisten, en ook dat Westerbork beter was." **Hans Margules**, een van de getuigen van Westerbork in '**Lindwer**, *Kamp van Hoop en Wanhoop*', p. 137

"*Er zijn 24 juli weer drie doodvonnissen voltrokken aan Nederlanders wegens diefstal aan distributiebonnen.*" **Boudier-Bakker**, p. 93

24-07-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 252

26-07-1942 "*In alle katholieke kerken werd op zondag 26 Juli de tekst van het telegram, waarmee tien kerkgenootschappen tegen de Jodendeportaties geprotesteerd hadden, voorgelezen.*" **Dr. L. de Jong, deel 6**, p. 18

27-07-1942 "*Diezelfde avond werden op de straatweg naar Zuilen de fietsers aangehouden en de fietsen afgenomen. ... Nu moeten alle herenfietsen ingeleverd, ...*
Ik hoorde vertellen, hoe een paar mensen met één kind, een meisje van 17 jaar, na alles verloren te hebben, nu op een nacht hun énig kind moesten zien weghalen. ...
Meisjes sprongen in de grachten, in de Amstel in hun angst, en als een christen 't waagde ze te willen redden, werd die neergeschoten. De beesten stonden over de leuning van de brug kalm te kijken hoe ze verdronken." ***Boudier-Bakker**, p. 92, 93*
27-07-1942 ► *Lindwer, p. 256:* *„1010 personen naar Auschwitz"["Overlevenden in mei 1945: 2",* **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

30-07-1942 "*Vanochtend was ik* [Dr. Italie was leraar klassieke talen] *in de Fisherstraat om voor de boekenbeurs ingeleverde Latijnse en Griekse boeken te keuren. Zo doen we maar - tegen beter weten in - alsof in September alles 'normaal' (wat men al niet normaal noemt!) zal doorgaan.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 287

31-07-1941 "*Göring belast Heydrich met de voorbereiding van de 'eindoplossing van het Jodenvraagstuk in de Duitse invloedssfeer van Europa'.*" **Anna Hilbrecht / Dr. Ingo Loose** in: Langebach / Liever, Im Schatten von Auschwitz, p. 588

31-07-1942 "*Joden mogen niet meer in de kapsalons komen.*" **Het Joodsche Weekblad**, heruitgave, deel 1, p. 47

31-07-1942 ► Lindwer, p. 256: „1007 personen naar Auschwitz" ***["Overlevenden in mei 1945: 0",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

Augustus 1942 "*Gehele maand razzia's. Alle Joodse straatnamen worden veranderd.*" **Dam,** Jodenvervolging in de Stad Utrecht (146)

01-08-1942 [D. Czech, p. 263]: "*Met een transport van het RSHA uit het kamp Westerbork zijn 1007 joden – 540 mannen en jongens alsook 467 vrouwen en meisjes - aangekomen. Na de selectie worden 490 mannen, die de nummers 54 588 tot en met 55 077 krijgen, alsook 317 vrouwen, die met de nummers 13 834 tot en met 14 150 werden gekenmerkt, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige gedeporteerden worden in de gaskamers gedood.*"

02-08-1942 "*In opdracht van Harsters plaatsvervanger Knolle werden op zondagmorgen 2 augustus in de vroegte in alle delen des lands in totaal tweehonderdvijf-en-veertig katholieke Joden door de 'Sicherheitspolizei', de 'Ordnungspolizei' of de Nederlandse politie gearresteerd en in eerste instantie naar het concentratiekamp Amersfoort gebracht; vier-en-veertig die men opgepakt had, hoewel ze gemengd-gehuwd waren, werden spoedig vrijgelaten. De overige kwamen in Westerbork terecht. Van hen werden nog in augustus twee-en-negentig naar Auschwitz getransporteerd, onder wie de begaafde filosofe dr. Edith Stein en een aantal andere kloosterlingen ...; die 'nonnen en paters in hun zwarte en bruine kloosterdracht met de goudgele ster bestegen, terwijl zij de rozenkrans door hun handen lieten glijden en het Onze Vader baden, de wagon naar Polen.'*" **Dr. L. de Jong, deel 6,** p. 19

02-08-1942 "E*en nieuwe verordening bepaalt, dat zowel hotelhouders enz. als particulieren, die een gast gedurende meer dan 24 uur herbergen, daarvan binnen een etmaal schriftelijk aangifte moeten doen bij de politie. Dit zal zeker o.a. gericht zijn tegen 'verdwenen' Joden.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 288

03-08-1942 [D. Czech, p. 265]: "*De SS-kamparts voert onder de gevangenen van het ziekenbouw een selectie uit, waar bij hij 193 aan epidemische tyfus lijdende en herstellende gevangenen uitzoekt. Aansluitend worden deze gedetineerden naar Birkenau gebracht en in de gaskamers gedood.*

APMO, Höß-Prozeß., Bd. 7, Bl. 155: D-Aul-5/3, HKB-Buch des Blocks 28, Bl. 172-178; D-Aul-3/1/6, Stärkebuch, S. 847-877" [...]

Ten gevolge van de epidemische vlektyfus en de verschillende vormen van vernietiging komen in het concentratiekamp Auschwitz 142 gevangenen om het leven.

APMO, D-Aul-3/1/6, Stärkebuch, S. 814 - 818"

03-08-1942 ► Lindwer, p. 256: *„1013 personen naar Auschwitz“ ["Overlevenden in mei 1945: 1",* Griffioen & Zeller, Jodenvervolging [...], p. 893]

04-08-1942 [D. Czech, p. 266]: *“Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1013 Joden - 520 mannen en jongens alsook 493 vrouwen en meisjes - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 429 mannen en 268 vrouwen als gevangene in het kamp geplaatst. De vrouwen krijgen de nummers 14 515 tot 14 782. De overige gedeporteerden worden in de gaskamers gedood.*

[...]

[05-08-1942] *De nummers 55916 tot 56344 krijgen 429 Joden, die op de voorgaande dag in staat tot werken zijn geclassificeerd.”*

06-08-1942 *“Op 6 augustus 1942 vond een razzia plaats in de Joodse wijken. Zeshonderd Joden werden gevangen genomen en via Westerbork naar Polen gebracht.”* **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (149)

”Bij de eerste razzia-transporten, toen er mensen kwamen op pantoffels en in onderkleren, kleedde heel Westerbork, in één enkel ontzet en heroïek gebaar, zich uit tot op het hemd. En men heeft, in hier en daar grootste samenwerking met het achterland, getracht de vertrekkenden zo toegerust mogelijk te laten gaan.” **Hillesum**, Het denkende hart van de barak, p. 25

07-08-1942 “[...] *extra-editie van Het Joodse Weekblad van 7 augustus 1942, waarin voorkomt:*
De Duitse autoriteiten maken bekend:
1. Alle Joden, die niet onverwijld gevolg geven aan een tot hen gerichte oproep voor de arbeidsverruiming in Duitsland, worden gevangen genomen en naar het concentratiekamp Mauthausen gebracht. [*]
2. Alle Joden, die geen jodenster dragen, zullen naar het concentratiekamp Mauthausen gebracht worden.
*3. Alle Joden, die zonder toestemming der autoriteiten van woning of woonplaats veranderen - ook indien zij dit slechts tijdelijk doen - worden naar het concentratiekamp Mauthausen gebracht.” **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (131)*

* Punt 1 van de EXTRA EDITIE bevat nog als tweede zin: "*Deze of andere straf wordt niet toegepast op die Joden, die zich nog achteraf voor uiterlijk zondag 9 Augustus 1942, te 5 uure aanmelden, of verklaren, dat zij bereid zijn, aan de werkverruiming deel te nemen*." **Het Joodsche Weekblad**, No. 17a, 7 Augustus 1942

07-08-1942 "*Joden die onderdoken, gingen er na de bekendmaking van 9 augustus '42 van uit dat zij, als zij ontdekt werden, naar Mauthausen gezonden zouden worden. Zij namen evenwel aan dat zij, als zij zich via Westerbork lieten deporteren, ergens in Oost-Europa in miserabele levensomstandigheden zouden komen te verkeren - die situatie wensten zij te ontlopen; zij aanvaardden dus bewust het risico, naar Mauthausen gezonden te worden, en wij nemen aan dat het geruime tijd duurde voor het geleidelijk tot die Joodse onderduikers doordrong dat zij bij ontdekking in het geheel niet naar Mauthausen gestuurd werden, maar als 'strafgeval' naar Westerbork; 'strafgeval' betekende als regel dat zij dan met prioriteit gedeporteerd werden, niet evenwel met een andere bestemming dan de niet-ondergedoken Joden maar precies dezelfde*." **Dr. L. de Jong**, deel 6, p. 325 en 326

07-08-1942 *"In Rotterdam zijn nu de gruwelen met de Joden aan de gang. Het schreit ten hemel. Ze worden vervoerd als beesten. In goederenwagens op een dunne laag stro, eten voor drie dagen mee, en één emmer water en één toiletemmer. 's Nachts worden de jongens en meisjes van de ouders weggehaald. En toppunt! de ouders hebben zelf hun kleine kinderen naar Feyenoord moeten brengen."* ***Boudier-Bakker****, p. 94*

► **Lindwer**, p. 256: ***"989 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 1",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

07-08-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 17a van 07-08-1942, **Extra Editie**:

"De Duitsche autoriteiten maken bekend:

1. *Alle Joden, die niet onverwijld gevolg geven aan een tot hen gerichten oproep voor de arbeidsverruiming in Duitschland, worden gevangen genomen en naar het concentratiekamp Mauthausen gebracht.*

   Deze of andere straf wordt niet toegepast op die Joden, die zich nog achteraf voor uiterlijk Zondag 9 Augustus 1942, te 5 ure aanmelden, of verklaren, dat zij bereid zijn, aan de werkverruiming deel te nemen.

   2. Alle Joden, die geen jodenster dragen, zullen naar het concentratiekamp Mauthausen gebracht worden.

   3. Alle Joden, die zonder de toestemming der autoriteiten van woonplaats of woning veranderen – ook indien zij dit slechts tijdelijk doen – worden naar het concentratiekamp Mauthausen gebracht."

08-08-1942 [Danuta Czech, p. 269] "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 987 Joden - 510 mannen en jongens alsook 477 vrouwen en meisjes - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 315 mannen, die de nummers 57 405 tot 57 719, alsook 149 vrouwen, die de nummers 15 812 tot 15 960 krijgen, als gevangenen in het kamp geplaatst. In dit transport bevinden zich meerdere katholieke Joden alsook nonnen en ordebroeders. Onder hen is zuster* ***Theresa Benedicta vom Kreuz****, uit het Karmelietenklooster Echt, die op 21 october 1891 te Breslau werd geboren. Zo als ook de anderen zussen en broeders wordt zij in het ordekleed naar Auschwitz gedeporteerd. Na de selectie wordt zij met de overige gedeporteerden naar de gaskamers gevoerd."*

08-08-1942 "*In Groningen hebben de Jodengruwelen ook plaats gehad, en hebben ook velen zich met hun kinderen vergast, liever dan zich over te leveren aan wat hun wacht: lijden, mishandeling en dood*." **Boudier-Bakker**, p. 94

08-08-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Nederlandse Jodin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 253

09-08-1942 "*Drie dagen later* [dan 06-08-1942] *razzia in de Rubenstraat en de Beethovenstraat te Amsterdam, met hetzelfde gevolg*." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (149)

09-08-1942 "*De slag is gevallen - langs een omweg bereikt ons het bericht, dat Paul in België opgepakt is en naar Duitsland gebracht.*[81] *Ik ben er kapot van*."

[81] [...] *Paul Italie* [oudste zoon van Dr. Italie] *zou op 25 augustus met convooi V/924 vanuit Mechelen naar Auschwitz worden overgebracht. Op 11 september 1942 kwam hij daar om het leven.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 291 en 666

10-08-1942 ► Lindwer, p. 256: ***"547 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 1", Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]*

Met dit transport heeft **Maurice Schellekes** (00-11-1922 Zandvoort; ovl. 1988 te Haifa) moeten vertrekken. Hij kwam op 11-08-1942 aan in Auschwitz. Als nummer 58 053 werd hij vanaf 12-08-1942 tot midden september 1942 bij bunker 1 in het begravingscommando ("*Offenes Sonderkommando*") ingezet. Bunker 1 had de bijnaam "*Rotes Haus*" en was de "*1. provisorische Gaskammer*". **Friedler / Siebert / Kilian**, Zeugen aus der Todeszone, S. 385 und 415
Met dit transport werd ook **George van Ryk** (geb. 1920 Antwerpen; ovl. 1999 Amsterdam) gedeporteerd. Hij heeft als nummer 58 028 vanaf 12-08-1942 tot midden september 1942 bij bunker 1 moeten werken.
Verder zijn er nog twee Nederlandse mannen in het Sonderkommando terechtgekomen, van wie de deportatiedata niet bekend zijn: **Mosiek van Kleib**, die na de oorlog in Nederland leefde, en **Bennie Klein**, die in 1942 vermoord werd. **Friedler / Siebert / Kilian**, Zeugen aus der Todeszone, S. 387 und 379

11-08-1942 [D. Czech, p. 270]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 559 Joden - 288 mannen en jongens alsook 271 vrouwen en meisjes - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 164 mannen, die de nummers 57 911 tot 58 074 krijgen, alsook 131 vrouwen, die de nummers 16 506 tot 16 636 krijgen, als gevangenen in het kamp geplaatst. De overige 264 gedeporteerden worden in de gaskamers gedood.*"

11-08-1942 [D. Czech, p. 271]: "*De SS-kamparts laat onder de zieken in de ziekenbouw van de gevangenen, blok 20, een selectie plaatsvinden, waarbij hij 79 gevangene uitzoekt, die op dezelfde dag door fenolinjecties worden gedood.****** [...]

***** *In het boek van de lijkhal van het stamkamp worden de nummers van 143 gevangenen ingeschreven. (APMO, D-Aul-5/1, Leichenhallenbuch, S. 205-209)* "

12-08-1942 [D. Czech, p. 271]: "*De SS-kamparts voert onder de zieken in blok 20, de ziekenbouw van de gevangenen, een selectie door, waarbij hij 50 zieken uitzoekt, die op de zelfde dag door fenolinjecties worden gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 16 C, D"

12-08-1942 tot midden september 1942 „*In een getuigenis herinnerde hij* [**Maurice Schellekes**] *zich aan de aanblik, die zich hem daar vertoonde* [*In einer Aussage erinnerte er sich an die Szenerie, die er dort vorfand*]: *"Toen wij op een open plaats nabij het woud aankwamen, lag een rare beangstigende bitterzoete geur in de lucht. Toen de SS ons op een klein heuvel samendreef, zag ik, dat deze heuvel uit aarde bestond, die uit een massagraf was uitgedolven. Het massagraf was gevuld met rijen van vrouwelijke lijken, die bedekt waren met een laag van kalk. De aanblik was zo gruwelijk en verschrikkelijk, dat hij zich eenvoudig niet met woorden op papier laat beschrijven.*
Maar dat was de 'arbeid' die mij te wachten stond! De hele volgende maand lang werkt ik in het zogenoemde 'open spezialkommando'. Onze taak was het, duizenden van de vergaste mannen, vrouwen en kinderen in massagraven te begraven. Het crematorium was te dien tijde nog niet gereed en de mensen werden in een wit boerenhuis in het woud vergast [2. provisorische Gaskammer (Bunker 2/V) „Weißes Haus"]. Van verre konden wij zien, hoe zij naakt ervoor stonden en binnengingen. Dan werden de lijken op vlakke lorries, die op een smalspoor liepen naar ons toegebracht.

12-08-1942 tot midden september 1942 *In de tussentijd hadden wij groeven van de grote van een zwembad uitgedolven. Wij moesten dan de lijken in de groeve brengen. Al dit gebeurde in de gloeiende zomerhitte. De SS-waken en capo's sloegen ons onophoudelijk en dreven ons aan vlugger te werken. Het is onmogelijk nu mijn gevoelen en indrukken in woorden weer te geven. Als de groeven tot de rand toe vol waren, werden de lijken met kalk bedekt en dan moesten wij ze met aarde bedekken. Deze periode van vier weken was de verschrikkelijkste tijd van mijn leven.*"

[Schellekes' getuigenis in: „The Voice", Nr. 22; S. 4f (uit het Engels in het Duits vertaalt van de autoren).] **Friedler / Siebert / Kilian**, Zeugen aus der Todeszone, p. 79 en 80
Er is op pagina 79 een mooi portret van Maurice Schellekes toen hij 32 jaar oud was, een foto uit 1954.

14-08-1942 ► Lindwer, p. 256: „*505 personen naar Auschwitz*" *["Overlevenden in mei 1945: 0",* Griffioen & Zeller,** Jodenvervolging [...], p. 893]

14-08-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen" en "holländische Jüdinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 253

15-08-1942 [Danuta Czech, p. 274]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 505 Joden - 238 mannen en jongens alsook 267 vrouwen en meisjes - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 98 mannen, die de nummers 59 055 tot 59 152 krijgen alsook 79 vrouwen, die van de nummers 17 238 tot 17 316 worden voorzien, als gevangenen in het kamp geplaatst. De overige 328 mensen worden in de gaskamers gedood."*

17-08-1942 *"Vanmorgen hebben de zoons van de familie Herschel ... met hun vrouwen bericht gekregen, dat ze morgenavond weg moeten. Eerst naar Westerbork en dan naar Silezië. Ik hoorde de vader, de vrome oude Jood, hardop bidden en een hoge vrouwenstem."* ***Boudier-Bakker****, p. 95*

► **Lindwer**, p. 256: ***"510 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 1",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

Vanaf 18 augustus 1942 *"Vanaf station Malibaan startten de grootschalige transporten op 18 en 25 augustus 1942, het ging om vele honderden gezinnen en vond overdag plaats. De ligging van dit station was excentrisch, in Utrecht-Oost, en het transport was daardoor minder zichtbaar."* ***Buitelaar****, p. 48*

"Iemand die zich voor transport moest melden, maar is ondergedoken, zei over de sfeer rond deze deportaties:
'Iedereen werd opgeroepen om naar de Sjoel te komen. Het hoofd van de Joodse Raad in Utrecht zei: "geloof maar in Onze Lieve Heer en meld je maar met lepel, rugzak enz. op het Malibaanstation." De armere mensen hadden geen geld, zij meldden zich in het algemeen. De rijkeren doken onder.'
De gang van zaken bij het station verliep aldus politieagent Jo Reusch:
'De meeste Joden vervoegden zich op de voor hen voorgeschreven datum op het Malibaanstation. Meestal hadden ze alleen de meest noodzakelijke spulletjes bij zich, een waarlijk triest gezicht. De Ordnungspolizei had het station hermetisch afgegrendeld. Het leek erop alsof de mensen een fuik inliepen, was je er eenmaal in dan kwam je er met geen mogelijkheid uit.'" ***Buitelaar****, p. 48*

18-08-1942 *"Ik ben de jonge mevrouw Herschel en haar man gaan goedendag zeggen, en 't was vreselijk. De moeder zat als een beeld van wanhoop - de jonge man was uit, het jonge vrouwtje hield zich dapper, al kon ze geen woord haast uitbrengen. 'Maar moed houden en hopen,' stamelde ze. Mijn hart brak. Toen ik wegging stortte de broer van mevrouw Herschel binnen, radeloos: 'Geen uitstel, ik mot vanavond weg.'*
Ik kon er niet overheen, en ben de hele dag doodsbedroefd geweest. En 's avonds zijn ze weggetrokken; om acht uur trokken ze langs de grachten, de straten, met hun bundeltje, sommigen schreiend, anderen zich goed houdend - wetend: de dood tegemoet. Ik hoorde, dat er duizenden mensen gedemonstreerd hebben voor 't Maliebaanstation en weggedreven zijn. Om twaalf uur 's nachts nieuwe gruwel: toen moet het stationsplein vol gestaan hebben met Joodse kinderen - niets dan kinderen! Weggeroofd van hun ouders, tot wezen gemaakt, en als vrachtgoed verstuurd. Waarheen?... We zijn ook zo bezorgd over dr. Perel, met zijn twee lieve kinderen. 't Schreit ten hemel!" ***Boudier-Bakker****, p. 96*

19-08-1942 [D. Czech, p. 281]: *"De SS-kamparts voert onder de zieken in blok 20, de ziekenbouw van de gevangenen, een selectie door, waarbij hij 67 gedetineerde uitzoekt, die op de zelfde dag worden gedood door fenolinjecties.*

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 17C, D, 18A [...]

In de loop van die dag komen volgens het sterkteboek (Stärkebuch) in het concentratiecamp Auschwitz-Birkenau 220 gevangenen om het leven.

APMO, D-Aul-3/1/6, Stärkebuch, S. 936-943"

21-08-1942 [D. Czech, p. 284]: *"De SS-kamparts laat een selectie onder de zieken in blok 13 plaatsvinden, waarbij hij 50 gevangene uitzoekt, die op de zelfde dag door fenolinjecties worden gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 18 A, B; D-Aul-5/1, Leichenhallenbuch, S. 245f. [...]

De Nederlandse Jood met de nummer 47185, die op 17 juli 1942 in het kamp werd binnengebracht, wordt 'op de vlucht' doodgeschoten.

APMO, D-Aul-5/1, Leichenhallenbuch, S. 246

In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 111 gedetineerden binnengebracht. idem S. 244-247"

21-08-1942 ► Lindwer, p. 256: *„1003 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 6",* Griffioen & Zeller, Jodenvervolging [...], p. 893]

22-08-1942 [D. Czech, p. 285]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1008 joden – 493 mannen en jongens alsook 515 vrouwen en meisjes - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 411 mannen, die de nummers 60 774 tot en met 61 184 krijgen, alsook 217 vrouwen, die de nummers 18 006 tot en met 18 222 krijgen, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 380 mensen worden in de gaskamers gedood."*

22-08-1942 [D. Czech, p. 285]: *"De SS-kamparts voert een selectie uit in de ziekenbouw van de gevangenen, blok 20, waarbij hij 92 zieke gedetineerde uitzoekt, die op dezelfde dag door fenolinjecties werden gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 18 C, D"

22-08-1942 [D. Czech, p. 285]: *"In de lijkenhal van het stamkamp worden de lijken van 136 gevangenen binnengebracht.*

APMO, D-Aul-5/1/6, Leichenhallenbuch, S. 248-252“

24-08-1942 ► Lindwer, p. 256: „551 personen naar Auschwitz“ ***["Overlevenden in mei 1945: 0",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

25-08- 1942 [D. Czech, p. 286**]:** “*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 519 Joden - 351 mannen en jongens alsook 168 vrouwen en meisjes - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 231 mannen, die de nummers 61 277 tot 61 507 krijgen, alsook 38 vrouwen, die van de nummers 18 303 tot 18 340 worden voorzien, als gevangenen in het kamp geplaatst. De overige 250 gedeporteerden worden in de gaskamers gedood.*”

25-08- 1942 [D, Czech, p. 286 en 287]: *“De SS-kamparts voert een selectie uit in de ziekenbouw, in de blokken 13, 20, 21 en 28, waarbij hij 80 zieke gedetineerde uitzoekt, die op dezelfde dag door fenolinjecties werden gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 19 A, B”

“In de lijkhal van het Stammlager (Auschwitz I) worden de lijken van 152 gedetineerden binnengebracht.

APMO, D-Aul-5/1, Leichenhallenbuch, S. 258-262“

28-08-1942 "[...], *dat de periode 28 augustus t/m 12 december 1942 ook wel bekend staat als de Coselperiode. 'Omdat in die tijd een aantal uit Nederland (en ook uit Frankrijk en België) vertrokken transporten niet in hun geheel werden overgebracht naar Auschwitz, maar op het station Cosel (Opper-Silezië, ± 80 km ten Westen van Auschwitz) werden gesplitst in dier voege, dat de door de Duitsers voor het verrichten van arbeid geschikt geachte mannen op dat station de trein moesten verlaten om te worden tewerkgesteld in omliggende arbeidskampen, terwijl vervolgens de in de trein achtergeblevenen, dus de niet 'arbeitsfähigen', werden doorgezonden naar Auschwitz' (aldus het Rode Kruis). Dat verklaard van een aantal [...] mannen, waaroom zij in Midden-Europa zijn gestorven (overigens op een onbekende datum, vandaar de laatste dag van een bepaalde periode) en hun gezinnen een aantal dagen na transport in Auschwitz.*" Bron: Vriendelijke mededeling van **José Martin**, Herinneringskamp Westerbork, mail van 19 augustus 2014.

28-08-1942 *“De Herschels zijn weg - verdwenen. Soms komen hier omnibussen langs, vol oude mensen - gezichten zo rampzalig om nooit te vergeten.”* ***Boudier-Bakker****, p. 96*

28-08-1942 ► Lindwer, p. 256: “* ***608 personen naar Auschwitz” ["Overlevenden in mei 1945: 11",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

28-08-1942 [D. Czech, p. 289]: "*In het bijkamp Golleschau worden twee Joodse gevangenen, die met de nummers 60952 en 61061 zijn gekentekend, doodgeschoten. Zij zijn op 22-08-1942 met een transport van het RSHA uit Westerbork in het concentratiekamp Auschwitz binnengebracht.*

APMO, D-Aul-5/1, Leichenhallenbuch, S. 268"

28-08-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen" en "holländische Jüdinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 254

29-08-1942 "*Vanmorgen om tien uur een omnibus om de Herschels te halen. Maar er was blijkbaar niemand in huis. Nu is het huis verzegeld. De kleine zwarte poes zit troosteloos op de vensterbank te mauwen en naar binnen te staren in de lege kamers.*" ***Boudier-B.**, p. 96*

29-08-1942 [**D. Czech**, p. 290]: "[...] *In totaal selecteert de kamparts Entress uit de infectieblok 746 gevangenen, die op de zelfde dag in de gaskamers worden gedood.* [...]"

30-08-1942 [D. Czech, p. 290]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 608 Joden uit het kamp Westerbork aangekomen. Niemand van dit transport wordt in het kamp geplaatst.**

Robert M. W. Kempner, a. a. O., S. 76 [...]

Kempner deelt mede, dat alle mensen, die met dit transport zijn aangekomen, in de gaskamers worden gedood. Vermoedelijk heeft de Organisatie Schmelt[*****] *van tevoren een deel van de mannen overgenomen.*"

*****) ■ **Dr. L. de Jong, Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog**, deel 8, p. 754: "*Speer wist in de zomer van '42 van Himmler gedaan te krijgen dat deze Schmelt machtigde, tienduizend aanvullende Joodse arbeidskrachten te putten uit de transporten welke van Westerbork, Mechelen en Drancy onderweg waren naar Auschwitz.*"

31-08-1942 ■ Jan Willem Regenhardt, In de schaduw van de Dom, Overleven in de stad van de NSB, Uitgeverij Bas Lubberhuizen (2002) 150: "*In Cosel was het goede leven uit. ... alle mannen tussen 16 en 50 jaar moesten uitstappen. ... De 608 overgebleven inzittenden werden niet opgenomen in het kamp. Zij gingen rechtstreeks naar de gaskamers waar zij werden vermoord. Op 31 augustus 1942 - in Nederland was Koninginnedag - kreeg Moeder Leentje Snatager-van Crevelt chemicaliën waarmee kakkerlakken worden verdelgd over zich uitgestort.*"

31-08-1942 "*Koniginnedag voor de derde maal onder 't juk. ... De Koningin is nu weer in England terug.*" **Boudier-Bakker**, p. 97

31-08-1942 [D. Czech, p. 292]: *"Het doden van 746 gevangenen, die als zieken en herstellenden in blok 20, de infectieblok van het gevangenenziekenhuis, hebben gelegen, heeft de epidemische vlektyfus niet ingedamd. In de lijkhal van het kamp worden de lijken van 35 gevangenen binnengebracht; 23 van hen komen uit blok 20."*

31-08-1942 ► Lindwer, p. 256: „560 personen naar Auschwitz" ***["Overlevenden in mei 1945: 6",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

De twee [**Nederlandse**] *gevangenen met de nummers 59928 en 57935 worden 'op de vlucht' doodgeschoten.* [De nummer **59928** heeft een man uit Nederland gekregen, die op 18-08-1942 met een transport uit Westerbork in Auschwitz is aangekomen [D. Czech, p. 280].

De nummer **57935** werd aan een van de 164 Nederlandse mannen vergeven, die een week eerder op 11-08-1942 voor werk in Auschwitz geselecteerd worden [D. Czech, p. 270].]

na 31-08-1942 "*Repressie tegen Joden*
Met de Joden worden korte metten gemaakt, zooals broodroof, onteigening van eigendom en kapitaal, sluiting van zaken, deportatie naar andere bezette gebieden, waar zij, zoowel vrouwen als mannen, in de kwikmijnen moeten werken. Wat een zware straffen en moreele folteringen worden de Joden aangedaan. Zoowel mannen als vrouwen werden gedwongen gemerkt met de gele Davidster, bedrukt in zwarte letters met het woord Jood. […]" **J. Verhoef**, Dagboek Houtcentrale Utrecht 1940 – 1945, p. 42

01-09-1942 [D. Czech, p. 292]*: "Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 560 Joden uit het Kamp Westerbork aangekomen. Geen een van deze mensen wordt in het kamp geplaatst.**

***De mannen zijn waarschijnlijk in Cosel vastgehouden en in werkkampen geplaatst. Robert M.W. Kempner, a.a.O., S. 76"*

02-09-1942 [D. Czech, p. 293]: *"De SS-kamparts voert onder de zieke gevangenen, in de ziekenbouw van de gevangenen, blok 28, een selectie uit, waar bij hij 12 zieken uitzocht, die op dezelfde dag door fenolinjecties worden gedood.*

APMO, D-Aul-5/1, Leichenhallenbuch, S. 274"

02-09-1942 [D. Czech, p. 293]*: "In de lijkenhal van het stamkamp worden de lijken van drie gedetineerden uit het bijkamp Golleschau binnengebracht. De overledenen zijn met de nummers 59454, 59666 en 60919 gekenmerkt."*

■ De man met de nummer 59454 is op 17 augustus 1942 uit het Belgische kamp Malines in Auschwitz aangekomen [Czech, p. 278]. De nummer 59666 werd aan een man uit Joegoslavië vergeven, die op 18 augustus 1942 op het laadperron van Auschwitz had moeten staan [Czech, p. 280]. De derde overledene met de nummer **60919** is een man uit Nederland, die op 22 augustus 1942 voor werk werd geselecteerd [Czech, p. 285].

Hoogstwaarschijnlijk was **Meijer Swaab** de man met de nummer **60 919.** Als dat zo is, was hij in het bijkamp Golleschau tewerkgesteld.

04-09-1942 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 22 van 04-09-1942 , p. 1:

"***Richtlijnen voor hen, die naar den Arbeidsdienst in Duitschland moeten vertrekken***

Het blijkt, dat velen niet voldoende begrijpen, op welke wijze men voor den Arbeidsdienst in Duitschland uitgerust dient te zijn, om te kunnen voldoen aan de eischen, die gesteld worden aan het leven in een kamp. Wij menen daarom nog eens nadrukkelijk erop te moeten wijzen, dat de kleeding vooral d o e l m a t i g, s t e r k en w a r m moet zijn en dat de geheele uitrusting op soliditeit en doelmatigheid berekend moet zijn. In het kort vermelden wij hier nogmaals, hetgeen aanbeveling verdiend meegenomen te worden:

Voor mannen en vrouwen:
2 dekens
Pyyama
2 stel warm ondergoed
2 paar dikke kousen of sokken
1 pullover met lange mouwen
1 paar handschoenen
muts en shawl
2handdoeken, liefst donkere
Toiletartikelen
veldflesch, beker, bord, lepel en vork
1 winterjas

Naaigerei
eventueel trainingspak.

Voor mannen:
2 warme overhemden
1 werkpak of overall.

Voor vrouwen:
1 blouse
1 rok
1 mantelcostuum
verbandartikelen.

Een soliede rugzak verdiend verre de aanbeveling boven een koffer; een flinke broodzak mag in geen geval ontbreken, waarin alles verpakt moet worden, hetgeen men direct bij de hand moet hebben, zooals toiletartikelen, documenten, mondvoorraad e.d. Men vermeide alles mee te nemen, wat overbodig is voor het leven in een werkkamp, daar, hetgeen men mee moet nemen, berekend moet zijn op de nuttigheid en de doelmatigheid. Men kieze dus de meest sollede en, zoo mogelijk, steeds waschbare artikelen."

04-09-1942 ► Lindwer, p. 256: „*714 personen naar Auschwitz*" *["Overlevenden in mei 1945: 8",* Griffioen & Zeller,** Jodenvervolging [...], p. 893]

05-09-1942 [D. Czech, p. 295]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 714 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 53 vrouwen, die de nummers 19117 tot en met 19169 krijgen, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 661 gedeporteerden worden in de gaskamers gedood. Dr. Kremer is aanwezig en*

*schrijft in zijn dagboek: 's' avonds tegen 8 uur weer bij een zonderactie uit Nederland.** Vanwege de zonderverpleging – een vijfde liter sterkedrank, 5 sigaretten, 100 gram worst en brood – dringen zich de mannen naar zulke acties.'* [...]

*** In het protocol van het verhoor van 18 juli 1947 verklaart Kremer daartoe het volgende: 'Bij deze vergassingen was altijd een SS-arts aanwezig. Zij waren naar een vaste volgorde dienstdoend; in de tijd van mij herinner ik mij volgende artsnamen: Thilo, Kitt, Uhlenbrock, Wirths, Meyer en Entress.' (APMO, Dpr.-ZOd/59; Kl Auschwitz in den Augen der SS, a. a. O., S. 218)"*

07-09-1942 [**D. Czech**, p. 296]: *"De SS-kamparts voert in de ziekenbouw van de gevangenen, in blok 28, een selectie uit, waarbij hij 33 zieke gedetineerden uitzoekt, die op de zelfde dag door fenolinjecties worden gedood.*

APMO, D-Aul 5/1, Leichenhallenbuch, S. 279f.; Mat. RO., Bd. VI, Bl. 20 A"

07-09-1942 ► Lindwer, p. 256: „*930 personen naar Auschwitz*" ["*Overlevenden in mei 1945: 9*", Griffioen & Zeller, Jodenvervolging [...], p. 893]

08-09-1942 [**D. Czech**, p. 297]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 930 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Een eerste selectie van dit transport heeft waarschijnlijk in Cosel plaats gehad. Na de tweede selectie op het laadperron van Auschwitz worden zes mannen, die de nummers 63 089 tot 63 094 krijgen, alsook 26 vrouwen, die voorzien worden van de nummers 19 210 tot 19 235, als gevangene in het kamp geplaatst. Als men veronderstelt, dat de Organisatie Schmelt in Cosel ongeveer 200 mannen heeft vastgehouden, dan komen in de gaskamers plusminus 698 mensen om het leven.*"

08-09-1942 [D. Czech, p. 297]: "I*n de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 62 gevangenen binnengebracht.*

*APMO, D-Aul-5/1, Leichenhallenbuch, S. 282f.***"**

08-09-1942 "In Den Haag mogen *Joden niet meer op Banken zitten*." **Het Joodsche Weekblad**, heruitgave, deel 1, p. 47 en deel 2, nr. 23 van 11-09-1942, p. 1, c. 3:

"***Zitverbod op banken te Den Haag***

De vertegenwoordiger van den Joodschen Raad voor Amsterdam te 's-Gravenhage heeft van de Duitsche Sicherheitspolizei aldaar de mededeeling ontvangen, dat het gebruikmaken van banken door Joden niet toelaatbaar wordt geacht, ook wanneer deze banken zich bevinden op straten en pleinen en dus niet in afgesloten parken.

Zij, die na deze publicatie zittend op een bank zullen worden aangetroffen, kunnen onmiddellijk in hechtenis worden genomen en met hun gezin in Duitschland worden te werk gesteld."

09-09-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen" en "holländische Jüdinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 255

11-09-1942 De Joodse cultuurbond werd voorgoed verboden. **Horst Matzerath**, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, p. 396

11-09-1942 "[…] *aanmelding van gemengd gehuwden; gepubliceerd in de dagbladen*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 878

11-09-1942 Het Joodsche Weekblad no. 23 - 11 september 1942 (29 Eloel 5702), p. 1:

"Examens voor Joden

Zij, die ten gevolge van de huidige omstandigheden eenig examen geheel of gedeeltelijk niet konden of in de naaste toekomst niet zullen afleggen, worden verzocht hiervan schriftelijk mededeeling te doen aan de Centrale Commissie voor het Joodsche Onderwijs, Tulpstraat 17, Amsterdam-C. Men gelieve daarbij op te geven: naam, voornaam, geboortedatum, adres, aard van het examen en tijdstip, waarop dit afgelegd zou moeten worden."

11-09-1942 ► Lindwer, p. 256: *„874 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 10",* Griffioen & Zeller, Jodenvervolging [...], p. 893]

12-09-1942 [D. Czech, p. 299]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 874 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Een eerste selectie, waarbij waarschijnlijk 200 mannen voor de Organisatie Schmelt zijn uitgezocht, heeft in Cosel plaats gehad. Na de selectie in Auschwitz worden 26 mannen, die de nummers 63503 tot 63 528 krijgen, alsook 34 vrouwen, die van de nummers 19 482 tot 19 515 worden voorzien, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige gedeporteerden - ongeveer 614 personen - worden in de gaskamers gedood*."

14-09-1942 [P. 300] "*Het lijk van een Nederlandse man, die op 22 augustus 1942 het nummer 60778 kreeg, wordt op 14 september 1942 in de lijkhal binnengebracht*."

14-09-1942 ► Lindwer, p. 256: *„902 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 8",* Griffioen & Zeller, Jodenvervolging [...], p. 893]

15-09-1942 "*Studieverbod voor joodse studenten*." **Dam**, p. 146 [Vgl. Het Joodsche Weekblad van 11-09-1942]
"*De kleine, zwervende poes van de Herschels heeft Saar genomen, en het dier is daar heel tevreden. Maar onze melk is zo ingekrompen, we krijgen maar elk een kwart liter taptemelk. En Saar weet haast niet hoe ze voor haar poezen aan melk komt*." **Boudier-Bakker**, p. 97

16-09-1942 [D. Czech, p. 302] *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 902 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Een eerste selectie, waarbij ongeveer 200 mannen zijn uitgezocht, heeft waarschijnlijk in Cosel plaats gehad. Na de selectie op het losperron in Auschwitz worden 47 mannen, die de nummers 63 825 tot en met 63 871 krijgen, alsook 29 vrouwen, die de nummers 19 720 tot en met 19 748 krijgen, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 626 mensen worden in de gaskamers gedood."*

17-09-1942 [D. Czech, p. 304] *"De SS-kamparts voert een selectie uit in de ziekenbouw, blok 28, waarbij hij 98 zieke gedetineerde uitzoekt, die op dezelfde dag door fenolinjecties werden gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 20 C, D"

"In de lijkhal van het Stammlager (Auschwitz I) worden de lijken van 147 gedetineerden binnengebracht.

APMO, D-Aul-5/1, Leichenhallenbuch, S. 299-303"

18-09-1942 ► Lindwer, p. 256: *„1004 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 2"*, Griffioen & Zeller, Jodenvervolging [...], p. 893]

18-09-1942 [D. Czech, p. 304]: "*De SS-kamparts voert een selectie uit in de ziekenbouw, blok 28, waarbij hij 16 zieke gedetineerde uitzoekt, die op dezelfde dag door fenolinjecties werden gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 21 A, B"

18-09-1942 "*De Joodse kapperszaken zijn gesloten; we moeten den kapper, als we hem nodig hebben, maar aan huis laten komen! In sjoel is uitgeroepen, dat de Joodse bakkers niet meer bezorgen mogen; ook brood zal men dus zelf moeten halen (vandaag is de bakker echter nog aan de deur geweest)*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 303

18-09-1942 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 24 van 18-09-1942 , p. 1, c.1 en c. 3:

"Ernstige waarschuwing

Van de Duitsche Sicherheitspolizei ontvingen wij de volgende mededeeling:
In alle gevallen, waarin Joden voortvluchtig zullen blijken of zich trachten te onttrekken aan tewerkstelling in Duitschland of in een kamp der Nederlandsche werkverruiming, zullen door de Duitsche Sicherheitspolizei te hunnen aanzien de allerstrengste maatregelen worden genomen."

"Belangrijk

In verband met de voor een ieder bestaande mogelijkheid om op zeer korten termijn voor den Arbeidsdienst in Duitschland te worden opgeroepen raden wij iedereen aan zich zoo spoedig mogelijk tot den Voorlichtingsdienst van den Joodschen Raad voor Amsterdam te wenden, met

het oog op de regelingen, die elk in verband met zijn mogelijke uitzending vóór zijn vertrek wellicht zal willen treffen."

19-09-1942 [D. Czech, p. 305]: *"Een Nederlander, die op 8 augustus 1942 de nr. 57640 kreeg, werd 'op de vlucht' doodgeschoten."*

"De SS-kamparts voert in de infectieblok 20 van de gevangenenziekenbouw een selectie door, waarbij hij 31 zieke gedetineerde uitzoekt, die op de zelfde dag door fenolinjecties worden gedood.

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 21 A"

20-09-1942 [D. Czech, *p. 305]: "Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1002 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Een eerste selectie, waarbij waarschijnlijk ongeveer 200 mannen voor verschillende werkkampen zijn uizgezocht, heeft in Cosel plaats gevonden. Na de selectie in Auschwitz worden 101 mannen, die de nummers 64 618 tot 64 718 krijgen, alsook 111 vrouwen, die van de nummers 20217 tot 20327 worden voorzien, als gevangenen in het kamp geplaatst. De overige 590 deporteerden worden in de gaskamers gedood."*

20-09-1942 "*Van alle transporten uit Nederland zijn er slechts drie: de laatste drie (die van 19 mei, 3 juni en 3 september '44), midden in het immense kamp Birkenau (Auschwitz II) aangekomen; daar was toen, zoals wij al in hoofdstuk I vermeldden, een spoorwegaftakking gereedgekomen. Alle overige transporten kwamen tot stilstand op een apart gedeelte van het goederenstation Auschwitz dat dicht bij het personenstation van het stadje lag. Een perron dat voor het in- en uitladen van goederen gediend had, was daar met een hoge prikkeldraadversperring omgeven die op betonnen palen aangebracht was; een deel van de versperring was elektrisch geladen. Aan elk van de palen was een sterke lamp bevestigd - de plaats van aankomst baadde 's avonds en 's nachts in licht; het eerste wat men er zag, waren gewapende* **SS***'ers en gevangenen in gestreepte pakken, allen mannen. Wie meer van de omgeving tot zich liet doordringen, kon, althans van eind september '42 af (dat gold dus niet voor de inzittenden van de eerste 19 transporten die in Auschwitz aankwamen: bijna vijftienduizend gedeporteerden) op enkele kilometers afstand vlammen zien (en overdag rookwolken) en rook nu duidelijk een lucht als van verbrand vlees*[1] *- waarnemingen waaraan men geen enkele zinnige conclusie kon verbinden. Soms had men die vreemde lucht al eerder geroken, vanaf een kwartier voor aankomst in Auschwitz; er was dan wel gedacht dat dat kwam doordat er hoogovens of vuilverbrandings-installaties in de omgeving in werking waren of dat er (in de zomer) bosbranden woedden.*

[1] *De lijken van de vergaste personen werden in Birkenau aanvankelijk begraven, het verbranden van lijken in de open lucht begon op 20 september '42.*" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 763

Tussen 20 en 26 september 1943 "[...] *de Joodse Raad had duizenden brieven aan de* ***Zentralstelle*** *doorgegeven die voor de gedeporteerden bestemd waren (zij waren alle door medewerkers van de Joodse Raad gecensureerd en in het Duits vertaald) - niemand had ooit antwoord ontvangen. De* ***Zentralstelle*** *beloofde beterschap. Inderdaad gaf* ***IV B 4*** *op 26 september een* ***Erlass*** *van het* ***Reichssicherheitshauptamt*** *aan de Joodse Raad door: familieleden van gedeporteerden mochten eens in de drie of vier weken naar het '****Arbeitslager Birkenau bei Neuberun-Oberschlesien****' schrijven.*[1]

[1] *Het brievenschrijven moest dus gerantsoeneerd worden. In elk nummer maakte* ***Het Joodse Weekblad*** *de letters bekend waarmee de familienamen van diegenen begonnen die voor het schrijven van brieven aan de beurt waren*." **Dr. L. de Jong**, deel 7, p. 342 en 343

21-09-1942 ► Lindwer, p. 256: ***"713 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 1", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 893]
Op 21 september 1942 werd in Auschwitz onder leiding van SS-Obersturmführer Franz Hößler begonnen de massagraven te openen om de lijken te kunnen opgraven en verbranden. Het lijkengif deed het grondwater vervuilen dat de vissen in de vijvers van de omgeving afstierven. **Friedler / Siebert / Kilian**, Zeugen aus der Todeszone, p. 89 en 85

22-09-1942 [D. Czech, p. 306]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 713 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 133 mannen, die de nummers 64922 tot 65054 krijgen, en 50 vrouwen, die van de nummers 20439 tot 20488 worden voorzien, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 530 mensen worden in de gaskamers gedood."*

23-09-1942 [D. Czech, p. 307]: *"De SS-kamparts voert in blok 28, de ziekenbouw van de gedetineerden, een selectie door, waarbij hij 16 gevangene uitzoekt, die op de zelfde dag door fenolinjecties worden gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 21 D"

25-09-1942 ► Lindwer, p. 256: „928 personen naar Auschwitz" ***["Overlevenden in mei 1945: 0", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 893]

25-09-1942 [D. Czech, p. 308]: "*De SS-kamparts voert in het ziekengebouw van de gevangenen, blok 28, een selectie uit, waarbij hij 48 zieke gedetineerde uitzoekt, die op de zelfde dag door fenolinjecties worden gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 21 C, D"

26-09-1942 [D. Czech, p. 309]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 928 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 129 mannen, die de nummers 65 901 tot 66 029 krijgen, alsook 50 vrouwen, die de nummers 20 863 tot 20 912 krijgen, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 749 gedeporteerden worden in de gaskamers gedood.*"

26-09-1942 "*In het verlaten huis naast ons, brengen SS-mannen en NSB-ers met grote wagens inboedels in, waarschijnlijk van andere Joden.* [...] *De hele dag gaan de zware stappen trap op trap af, en klinken hier door - waar ik de oude man luid zijn gebeden hoorde zeggen, of het jonge vrouwtje piano spelen.*" ***Boudier-Bakker****, p. 98 en 99*

28-09-1942 ► Lindwer, p. 256: "*610 personen naar Auschwitz*" ["Overlevenden in mei 1945: 0", Griffioen & Zeller, Jodenvervolging [...], p. 893]

30-09-1942 [D. Czech, p. 311] "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 610 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 37 mannen, die de nummers 66 713 tot 66 749 krijgen, alsook 119 vrouwen, die met de nummers 21 187 tot 21 305 worden gekenmerkt, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 454 mensen worden in de gaskamers gedood. SS-kamparts Kremer en Schutzhaftlagerführer Aumeier nemen deel aan de selectie en de aansluitende vergassing.* [...] *De SS-kamparts voert een selectie uit in het ziekengebouw van de gevangenen, waarbij hij 84 zieke gedetineerde uitzoekt, die naar Birkenau gebracht en in de gaskamers gedood worden.*

APMO, D-Aul-5/3, HKB-Buch des Blocks 28, Bl. 221-223"

Hoogstwaarschijnlijk is **30 september 1942** niet het juiste maar het administratieve sterfdatum van man meer dan honderd personen van dit onderzoek. Omdat het precieze sterfdatum na de oorlog niet was vast te stellen, heeft het Informatiebureau van het Rode Kruis het overlijdensdatum moeten schatten op basis van het deportatiedatum, berichten van teruggekeerden en het vermoeden, dat "*mannen in de leeftijdscategorie 16 tot 40 jaar*" rond drie maanden na de selectie overleden zijn, "*dat vrouwen, kinderen en ouden van dagen direkt naar de gaskamers zijn afgevoerd*". Vgl. **T.J. Rinsema**, Joden in Meppel, 1940-1945, Zutphen 2004, p. 388.

Eind september "*Eind september waren er zevenendertig werkkampen met een bevolking van circa zevenduizend Joden, zulks volgens een na te noemen brief van Rauter*." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (79, 80 en 142/143)

Tussen 29 september en 14 oktober 1942 "*Iedere burger van Utrecht zal zelfbeschermingsmaatregelen moeten nemen overeenkomstig de voorschriften. De luchtbeschermingsdienst kent van nu af aan geen pardon meer. 'Er zullen in de komende weken steekproeven worden genomen en wie dan nog niet overeenkomstig de geldende voorschriften blijkt te hebben verduisterd, zal daarvan de wrange vruchten plukken. Voorts zullen ook de zolders worden geïnspecteerd. Deze moeten slechts een minimum aan brandgevaar kunnen opleveren. Iedere zolder moet worden voorzien van een of meer emmers zand, noodig voor het geval van brand door bominslag'.*

Verder wordt het wenschelijk geacht, dat iedereen in het bezit is van een zoogenaamde vuurzweep. […] " **J. Verhoef**, Dagboek Houtcentrale Utrecht 1940 – 1945, p. 54

Begin oktober 1942 "*De meeste Joden die in Westerbork aankwamen, bleven slechts zeer kort in het kamp. Velen werden al na enkele dagen, soms enkele uren na aankomst weer doorgestuurd. Zo verging het ook een groot deel van de 12.000 Joden die begin oktober 1942 na de grote razzia's in heel Nederland waren opgepakt. De vrouwen en kinderen die op 5 oktober 1942 vanuit Amsterdam Westerbork binnenkwamen, werden geregistreerd en direct weer naar de trein in Hooghalen gebracht. Zij hadden geen kans zich te voegen bij hun echtgenoten, die zich al enige tijd in het kamp bevonden. Er werden vanuit Westerbork wel vaker vrouwen en kinderen op transport gesteld naar vernietigingskampen zonder dat hun echtgenoten hiervan op de hoogte waren en de kans kregen om vrijwillig mee te gaan."* [Vgl. 8 juni 1943] **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, p. 44

01-10-1942 [D. Czech, p. 312] "*In het vrouwenkamp BIa in Birkenau wordt een selectie uitgevoerd, waarbij 2 000 vrouwelijke gedetineerden worden uitgezocht. De geselecteerden gedetineerden worden in de gaskamers gedood.*

APMO, Höß-Prozeß, Bd. 16, Bl. 55"

02-10-1942 ► Lindwer, p. 256: „*1014 personen naar Auschwitz*" *["Overlevenden in mei 1945: 4",* Griffioen & Zeller,** Jodenvervolging [...], p. 893]

02/03-10-1942 "*Razzia's op joodse werkkampen.*" **Dam**, p. 146; **Herzberg**, Kroniek p. 80

02-10-1942 "*Op vrijdag 2 oktober en de dagen erna werden Joodse mannen uit de werkkampen overgebracht naar het Polizeiliches Durchgangslager Westerbork. Die sjabbatavond begon ook de deportatie van de 234 Joden die nog in Assen woonden: oudere mannen, vrouwen en kinderen.* [...]

Niemand dacht er toen ook maar één ogenblik aan dat je oude, zieke mensen en kinderen niet te werk kunt stellen in een Duits werkkamp. Je gezonde verstand liet je compleet in de steek."

Martin Hiemink, Assen Auschwitz Assen, Oorlogsherinneringen van **Netty Lezer** uit de Rolderstraat in Assen, p. 33 en 36

02-10-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 253

03-10-1942 "*De derde oktober was het hoogtepunt, nog altijd staat hij met het zwartste kool aangestreept: Tienduizend zielen werden hier in één keer binnen gestouwd, de mannen uit de onderscheidene werkkampen, met hun vrouwen en kinderen, die in een duivelse razzia werden opgevangen.*" **Mechanicus**, In Dépôt (51)

"*De grootste aanwas dateert uit de gruwelijke oktoberdagen, toen, na een massale Jodenjacht door geheel Nederland, Westerbork geteisterd werd door een mensenoverstroming die het bijkans te verzwelgen dreigde.*" **Hillesum**, Het denkende hart van de barak, p. 32

03-10-1942 [D. Czech, p. 313]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1014 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork binnengebracht. Een eerste selectie, waarbij vermoedelijk rond 300 mannen voor werkkampen in Silezië zijn vastgehouden, heeft in Cosel plaatsgehad. Bij de selectie op het laadperron in Auschwitz worden 29 mannen, die de nummers 67018 tot 67046 krijgen, alsook 33 vrouwen, die van de nummers 21395 tot 21427 worden voorzien, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 652 mensen worden in de gaskamers gedood.*"

03-10-1942 [D. Czech, p. 313 en 314]: "'*De SS Kamparts Kremer schrijft in zijn dagboek: 'Vandaag levendfris materiaal van menselijk lever en milt als ook van pancreas fixeert*, bovendien in absolute alcohol gefixeerde luizen van zieke met epidemische vlektyfus. In Auschwitz liggen hele huizenrijen met vlektyfus terneer. ...'*

KL Auschwitz in den Augen der SS, a. a. O., Tagebuch Kremers, S. 223f.

**Tijdens zijn verhoor op 30 juli 1947 in Krakau zet Kremer ervan uiteen, hij is 'al lang in de veranderingen van het menselijk organisme ten gevolge honger' geïnteresseerd en heeft deze zaak in Auschwitz aan Wirths voorgesteld, 'die mij verklaarde, dat ik voor deze onderzoekingen levendfris materiaal mag ontnemen van degene gevangenen, die door fenolinjecties gedood zou worden'. Na de selectie van een van Kremer bestemde gevangene wordt deze opnieuw voorgeleidt en nog levend op de snijtafel gelegd. 'Ik trad aan de tafel en vroeg de zieke naar verschillende bijzonderheden, die voor mijn onderzoekingen belangrijk waren.* [...] *Na ontvangst van deze informaties trad een EHBO'er [Sanitätsdienstgrad] naderbij de zieke en doodde hem door een injectie in de hartstreek.' Daarna ontneemt Kremer het 'levenfris materiaal'.*"

"*KZ-arts Kremer liet na het eind van de oorlog zo als vele NS-verantwoordelijke een gedrag zien, waarover de opsporingsambtenaren telkens weer verbaasd stonden. Velen konden zich*

helemaal niet losmaken van hun aandenken, die dan bij ontdekking met bewijzen gelijk stonden. Hier waren het juist zijn dagboeken, die hij in Auschwitz had bijgehouden; nog erger kon niet. In plaats van het gebruikelijke verbranden verstopte hij zijn herinneringen achter de sierbekleding van de verwarmingsinstallatie in zijn huurwoning in de Hittorfstraße 17 [Münster]. Een slechter schuilplaats bestond niet. Met een greep haalden de Engelsmannen, die nogal wat achter Duitse sierbekledingen hadden ontdekt, de dagboeken bij de arrestatie in augustus 1945 tevoorschijn. [...]

Twee maanden [vanaf 30-08-1942] was Kramer in Auschwitz [...]. Bij alles was hij aanwezig: Selecties, vergassingen, moorden voor medische experimenten. [...]

Het huis in de Hittorfstraße 17 waarheen Dr. Kremer zijne pakketten uit Auschwitz stuurde:

[Terwijl hij in Auschwitz was] verzorgde een buurvrouw zijn woning in de Hittorfstraße te Münster en nam ook Kremer's obscure pakketten uit Auschwitz, die hij aan zich zelf had geadresseerd, in ontvangst. De buurvrouw stapelde de zendingen in zijn woning. De blikken bussen waren gecamoufleerd als levensmiddelen, maar bevatten pas ontnomen lichaamsdelen."
Christian Steinhagen, Münster im Dritten Reich, p. 200 en 201 [Het personenregister van het Kalendarium Auschwitz somd 28 bladzijden met de naam *Kremer, Johann Paul* op.]

05-10-1942 ► Lindwer, p. 256: "*2012 personen naar Auschwitz*" *["Overlevenden in mei 1945: 29",* Griffioen & Zeller,** Jodenvervolging [...], p. 893]

05-10-1942 "*Op maandag 5 oktober werden ca. zeventienhonderd Joden, die persoon voor persoon op de gebruikelijke wijze geregistreerd waren, door de marechaussee naar de in Hooghalen gereedstaande deportatietrein gedreven, de 23ste al. De trein was langer dan gewoonlijk (de 'Deutsche Reichsbahn' was er kennelijk van verwittigd dat grote transporten uit Westerbork op komst waren) - er konden, werd in Hooghalen gemend, tweeduizend mensen ingepropt worden. Dischner werd er van in kennis gesteld. Die ochtend waren in Westerbork ca. driehonderd vrouwen en kinderen uit Amsterdam aangekomen die daar pas in de loop van zaterdag uit hun woningen gehaald waren, sommigen zo haastig dat ze nog op pantoffels liepen en een zomerjurk aan hadden, allen in de hoop dat zij in Westerbork althans met hun uit de werkkampen opgehaalde man of vader herenigd zouden worden. Niets daarvan. Dischner gaf bevel, de driehonderd snel te registreren, en toen dat geschied was, kwam zijn tweede bevel: het kamp uit! Toen nu bleek dat men naar Hooghalen moest teruglopen, werd er gegild en werd ook verzet geboden: enkele vrouwen snelden weer naar het kamp. Dischner sloeg met een rijzweep op de overblijvende menigte in en ook enkele marechaussees gingen trappen en duwen. Zo werd de stoet van jammerende, wanhopige vrouwen en huilende kinderen naar de trein gedreven. Dichtbij het station werkte een aantal Joden uit Westerbork aan een wegverbetering, onder hen ook enkele Amsterdammers die op vrijdag uit de werkkampen Westerbork binnengevoerd waren; sommigen hunner zagen daar plotseling hun vrouwen en kinderen weggevoerd worden. Zij doorbraken de afzetting, ze wilden mee - het kan Dischner slechts aangenaam zijn geweest. Zo vol werden tenslotte de wagons dat een deel van de bagage door de 'Fliegende Kolonne' uit de trein gegooid werd. 'Na het vertrek' aldus de 'FK'-man in zijn dagboek,*

'was de gehele weg waarlangs de trein gestaan had, bezaaid met koffers, rugzakken, kinderwagens en andere voorwerpen. Wij waren blij (het is gemeen dit te zeggen, maar ik ben van plan om alles precies op te tekenen) toen de trein eindelijk weg was, want dat was teveel zelfs voor onze stalen zenuwen. Een gewoon transport raakt ons nauwelijks meer, dit was echter iets veel ergers.' " **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 697

05-10-1942 "*DvhZ* [Dagblad van het Zuiden]
Het recht optimistisch te zijn (n.a.v. een rede van Rijksmaarschalk Hermann Göring) 'En wat zou het lot van het Duitsche volk zijn, wanneer wij dezen strijd niet winnen zouden? Het Duitsche volk zou vernietigd worden. Deze oorlog is niet de tweede wereldoorlog, maar de grote rassenoorlog. Of de Jood of de Germaan de wereld beheerscht, daarom gaat het in laatste instantie. De Jood is het, die ons de strijd op leven en dood heeft aangezegd'." **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Eindhoven en omstreken; **Henk van der Linden** (samensteller), p. 199

07-10-1942 [D. Czech, p. 316]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 2012 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Een eerste selectie, waarbij vermoedelijk ongeveer 500 mannen voor verscheidene werkkampen zijn vastgehouden, heeft in Cosel plaatsgevonden. Na de selectie op het losperron in Auschwitz worden 40 mannen, die de nummers 67 074 tot en met 67 113 krijgen, alsook 58 vrouwen, die de nummers 22 098 tot en met 22 155 krijgen, als gedetineerde in het kamp geplaatst. Ongeveer 1414 gedeporteerde mannen, vrouwen en kinderen alsook uit het kamp geselecteerde vrouwelijke gedetineerden worden in de gaskamers gedood.** [...]

SS-kamparts Kremer schrift in zijn dagboek: 'Bij de 9de zonderactie (Niet-ingezetene en Muselweiber) aanwezig.' (KL Auschwitz in den Augen der SS, a. a. O., Tagebuch Kremers, S. 224)*

*** Extreem uitgeteerde gedetineerden worden in het kampjargon 'Muselmänner' genoemd."*

08-10-1942 *"In de Duitse kranten staat, dat wij zoveel duizend fietsen hebben geschonken aan Duitsland uit pure dankbaarheid, dat ze voor ons vechten tegen de Bolsjewisten. En het andere bericht daarin is: dat de Joden zó gehaat waren in Holland en daar zó vreselijk behandeld werden, dat de Duitsers uit medelijden ze hebben naar Duitsland overgebracht; en de Joden uit dankbaarheid daarvoor al hun meubilair aan de verwoeste steden hebben geschonken."*
***Boudier-Bakker**, p. 99*

09-10-1942 ► Lindwer, p. 256: ***"1703 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 4", Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]*

Albert Konrad Gemmeker wordt commandant van kamp Westerbork. **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, p. 27

David Barnouw en Gerold van der Stroom, De Dagboeken van Anne Frank, 's-Gravenhage 1986, Amsterdam 1986, [p. 291: *Vrijdag, 9 October 1942*, p. 291, c: "*Als het in Holland al zo erg is, hoe zullen ze dan in de verre en barbaarse streken leven, waar ze heengezonden worden. De Engelse radio spreekt van vergassing.*[a]

[...]

[a] *Vanaf juni 1942 besteedden de Engelse pers en de BBC aandacht aan de vergassingen in Polen. Zo werd bijvoorbeeld in het Nieuwsbulletin van 9 juli 1942 om 6 uur 's avonds het volgende gezegd: 'Jews are regularly killed bij machinegun fire, hand grenades- en even poisoned by gas'. (Home News Bulletin 9th July 1942 6 p. m. BBC Written Archives Centre, Reading)*."

10-10-1942 [D. Czech, p. 317]: *"In verband met de uitbreiding van de epidemische vlektyfus bepaalt commandant Höß een generaal desinfectie van de SS-gebouwen, badinrichtingen, wasruimten, latrines alsook alle andere inrichtingen en kledingstukken.*

APMO, D-Aul-1, Standortbefehl Nr. 28/42 [...]

SS-kamparts Kremer schrijft in zijn dagboek: 'Levendfris materiaal van lever, milt en pancreas afgenomen en gefixeerd.'

KL Auschwitz in den Augen der SS, a. a. O., Tagebuch Kremers, S. 224

*[**Literaturverzeichnis**, S. 1034: ,Kl Auschwitz in den Augen der SS, Höß, Kremer, hg. v. Staatlichen Auschwitz-Museum, Oswięcim 1973']"*

10-10-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "holländische Volljüdinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 257

11-10-1942 [D. Czech, p. 318]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1703 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie op het laadperron in Auschwitz worden 3444 mannen die de nummers 67362 tot 67705 krijgen, alsook 108 vrouwen, die de nummers 22282 tot 22389 krijgen, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 1251 mensen worden in de gaskamers gedood. Deze actie vindt plaats in de nacht van 11 op 12 oktober. SS-kamparts schrijft in zijn dagboek: '*[...] *in de nacht nog bij een extra actie uit Nederland (1600 personen) tegenwoordig. Gruwelijke scenes voor de laatste bunker! Dat was de tiende extra actie. (Hössler!)' **

In het protocol van het verhoor van 18-07-1947 te Krakau verklaart Kremer, dat SS-officier Hössler deze actie heeft doorgevoerd. Hij heeft moeite gedaan, de hele groep in één bunker te drijven. Op een man na is hij daarin geslaagd, die hij niet in de bunker kon duwen. Hössler heeft deze man dan met de pistool doodgeschoten. (APMO, Dpr. - ZOd/59/1, Bl. 13-26; zit. nach KL Auschwitz in den Augen der SS, a. a. O., S. 225, Anm. 54)"

12-10-1942 [D. Czech, p. 318 en 319]: "*Om 19.40 uur wordt de parate SS-afdeling naar het uitlaadperron geroepen. Met de 12e en 13e transport van het RSHA uit België komen 999 en 675 Joden uit het kamp Malines aan. Alles bij elkaar zijn 1674 mensen, 534 mannen en 237 jongens als ook 653 vrouwen en 250 meisjes aangekomen. Na de selectie worden 28 mannen, die de nummers 67726 tot 67753 krijgen, als ook 88 vrouwen, die met de nummers 22397 tot 22484 worden gekenmerkt als gevangenen in het kamp geplaatst. De overige 1558 gedeporteerden worden in de gaskamers gedood.*

APMO, D-Aul-1/3a, F v D, Bl. 112"

12-10-1942 ► Lindwer, p. 256: *„1711 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 8",* Griffioen & Zeller, Jodenvervolging [...], p. 893]

14-10-1942 [D. Czech, p. 320]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1711 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 351 mannen, die de nummers 67 802 tot 68 152 krijgen, alsook 69 vrouwen, die van de nummers 22562 tot 22 630 worden voorzien, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 1291 mensen worden in de gaskamers gedood.*"

14-10-1942 "*Het Achterhuis* *(versie a): 'Vannacht heb ik weer eens van P.S.* [Lutz Peter Schiff] *gedroomd en hij is weer de oude. Schattig gewoon! Ik wou maar dat hij ook hier kwam schuilen. De arme jongen is misschien wel al dood in Polen.*' [...] *Hij zou omstreeks 31 mei 1945 zijn gestorven.*" **Bob Polak,** p. 75 en 76

16-10-1942 "*De hele kuststrook moet geëvacueerd. Waar moeten al die mensen blijven?*" **Boudier-Bakker**, p. 100

► **Lindwer**, p. 256: ***"1710 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 30",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

16-10-1942 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 28 van 16-10-1942 , p. 8, c.1:

*"**WACHT NIET** **tot het te laat is***
Nog steeds maken wij van Uw oude jas een
Lumbervest, Berenmuts, Capuchon of Wanten
Ook maken wij van oude gordijnen
COMPLETE TRAININGSPAKKEN.
Wij werken uitsluitend v. vertrekkende Joden.
In bestell. Zijnde goederen worden via de Joodsche Raad nagezonden
M. D'ANCONA, Nw. PRINSENGRACHT 110"

17-10-1942 "*Op 17 oktober 1942 hield koningin Wilhelmina een rede voor Radio Oranje waarin zij spraak 'met smart en verontwaardiging over het lot onzer Joodsche landgenoten'.*" ***Buitelaar**, p. 56*

17-10-1942 [D. Czech, p. 321]: "*Op de binnenplaats [of hof] van blok 11 worden 11 gevangenen in aanwezigheid van de SS-kamparts Kremer doodgeschoten. Hij is eveneens aanwezig, toen aan een gedetineerden de straf door stokslagen wordt voltrokken.*

KL Auschwitz in den Augen der SS, a. a. O., Tagebuch Kremers, S. 226"

17-10-1942 [D. Czech, p. 321]: "*De SS-paraatheid neemt om kwart voor negen aan het laadperron een transport op zich van 1710 Joden uit Nederland.**

APMO, D-Aul-1/3, F v D, Bl. 115

Dit is de enige aantekening in het bewaard gebleven boek van de wachtdienstleider, waarin aantal van de gedeporteerden mensen en land van herkomst van het transport zijn genoteerd."

18-10-1942 [D. Czech, p. 321]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1710 joodse mannen, vrouwen en kinderen aangekomen. Van hen worden na de selectie 116 vrouwen, die de nummers 22 669 tot en met 22 784 krijgen, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 1594 gedeporteerden werden in de gaskamers gedood. SS-kamparts Kremer nemt aan de vergassing deel. In zijn dagboek schrijft hij: 'Bij waterkoud weer vandaag op de zondag morgen bij de elfde zonderactie (Holländer) aanwezig. Afgrijselijke scènen van drie vrouwen, die smeken om het vege lijf te redden." **

*"** In het protocol van het verhoor op 18 juli 1947 te Krakau licht Kremer toe: '[...] wilden drie vrouwen uit Nederland niet in de gaskamers gaan en smeekten om hun leven. Het waren jonge en gezonde vrouwen, toch werd geen gehoor aan hun verzoeken gegeven, maar SS-mannen, die aan deze actie deelnamen, schoten de vrouwen ter plekke dood.' "*

19-10-1942 ► Lindwer, p. 256: "*1327 personen naar Auschwitz*" ["Overlevenden in mei 1945: 8", Griffioen & Zeller, Jodenvervolging [...], p. 893]

[Mechanicus, p. 185] "*DINSDAG 19 OKTOBER Het transport is vertrokken, duizend man, gestraften, een groep, die vannacht kersvers uit Vught is gekomen, zonder winterkleren, ongestempelden (grotendeels houders van Sonder-Ausweise, afgewezen sollicitanten voor de Calmeyerlijst, houders van Puttkammerstempels). Deze keer werd de trein wegens het besmettingsgevaar van kinderverlamming, diphterie en geelzucht hermetisch met loodjes gesloten.*"

19-10-1942 "Aankomst van 55 Nederlandse Joden [in Mauthausen]; Nr. 13 635 – 13 689." **Hans Maršálek**, Die Geschichte de Konzentrationslagers Mauthausen, S. 143

21-10-1942 [D. Czech, p. 323]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1327 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 497 mannen, die de nummers 69 212 tot 69 708 krijgen als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 830 gedeporteerden worden in de gaskamers gedood."*

22-10-1942 *"Toen ik maandag in Den Haag aankwam, stond daar een trein klaar voor Duitsland met onze jongens. Er waren ellendige tonelen van afscheid."* ***Boudier-B.**, p. 100*

23-10-1942 ► Lindwer, p. 256: **"*988 personen naar Auschwitz*" ["Overlevenden in mei 1945: 14", Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

23-10-1942 In de nummers 29 t/m 32 en 36 van ***Het Joodsche Weekblad*** waren onder de kop '***Briefwisseling met tewerkgestelden in Duitsland***' desbetreffende informaties te vinden.

23-10-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 29 van 23-10-1942 , p. 1, c.1:

"Levensmiddelen voor Westerbork

Diegenen, die iets van hun levensmiddelen kunnen afstaan voor hen, die zich in Westerbork bevinden, wordt dringend verzocht, deze ten spoedigste bij een van de bureaux van de afdeeling 'Hulp aan Vertrekkenden' te willen bezorgen.
Desgewenscht zullen deze levensmiddelen op verzoek ook gaarne worden afgehaald."

24-10-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "holländische Volljüdinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 257

25-10-1942 [D. Czech, p. 326]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 988 Joodse mannen, vrouwen en kinderen aangekomen. Na de selectie worden 21 mannen, die de nummers 70 333 tot 70 353 krijgen, alsook 32 vrouwen, die van de nummers 22 917 tot 22 948 worden voorzien, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 935 mensen worden in de gaskamers gedood.*"

25-10-1942 "*Men zegt dat de 120.000 huizen in Den Haag, die verlaten moeten worden, zullen worden opgeblazen.* [...] *Jo kwam thuis met het bericht, dat de oude Herschels al naar Polen waren.*" **Boudier-Bakker**, p. 101 [Volgens de bewerker, **Hans Edinga**, was **Jo** de dienstbode van de Boudiers: **Johanna van Tuyl**.]

26-10-1942 ► **Lindwer, p. 256: „*841 personen naar Auschwitz*" *["Overlevenden in mei 1945: 3",* Griffioen & Zeller**,** Jodenvervolging [...], p. 893]

"[...] *de groep die daarna kwam (uit het Westerbork-transport van 26 oktober), was, aldus die ene overlevende, 'binnen een maand dood'; die groep telde vermoedelijk tweehonderdvier-en-twintig gedeporteerden.*" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 816

David Barnouw en **Gerold van der Stroom**, De Dagboeken van Anne Frank, 's-Gravenhage 1986, Amsterdam 1986, p. 305: "*26 Oct. 1942. Maandag [...] Miep heeft van iemand verteld die uit Westerbork gevlucht is, nou is het daar, verschrikkelijk, en als het daar al zo erg is hoe moet het dan wel in Polen zijn? De mensen krijgen haast niets te eten laat staan drinken, want ze hebben maar 1 uur per dag water en 1 w.c. en 1 wastafel voor een paar 1000 mensen. Slapen doen ze allemaal door elkaar mannen en vrouwen en die laatste + kinderen krijgen vaak de haren afgeschoren als ze dan vluchten kan iedereen herkennen.*"

27-10-1942 [D. Czech, p. 327]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 841 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 224 mannen, die de nummers 70 836 tot 71 059 krijgen, alsook 205 vrouwen, die de nummers 23 070 tot 23 274 krijgen, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 412 mensen worden in de gaskamers gedood.*"

27-10-1942 "*Het Joodse Weeshuis in Utrecht wordt ontruimd.*" ***Dam****, p. 146*

29-10-1942 "*We hebben ook gehoord, dat de Herschels op een afschuwelijke manier zijn weggevoerd.*
Er wordt nu f 15 betaalt voor één pond boter. Een ei 45 cent. Twee kazen voor f 59,80. Een pond vet f 15." ***Boudier-Bakker****, p. 102*

30-10-1942 ► Lindwer, p. 256: „*659 *personen naar Auschwitz*“ *["Overlevenden in mei 1945: 11",* Griffioen & Zeller, Jodenvervolging [...], p. 893]

30-10-1942 "Aankomst van 51 Nederlandse Joden [in Mauthausen]." **Hans Maršálek**, Die Geschichte de Konzentrationslagers Mauthausen, S. 144

Tot november 1942 "*Tot november 1942*" bestaat er nog geen spoorlijn tussen Hooghalen en Westerbork. **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, p. 29
De mensen die naar Westerbork gestuurd of naar het oosten gedeporteerd worden, moeten 9 km te voet gaan voordat zij in Westerbork achter prikkeldraad opgesloten of in Hooghalen in de trein naar het oosten geperst worden.

Anfang November 1942 "*Alle in het rijk gelegen concentratiekampen zijn jodenvrij te maken, en alle Joden zijn naar Auschwitz en Lublin te deporteren.*

(Volgens een telexbericht van Müller van 05-11-42 aan alle staatspolitiecentrales, gevolmachtigden, commandeurs en bevelhebbers van de zekerheidspolitie.)" **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 391

01-11-1942 "*De laatste vergadering van de vrijwel voltallige kille* [van Dieren] *werd op 1 november 1942 gehouden. Sally Bachrach kon wegens ziekte niet komen (hij zou op 1 maart 1943 overlijden) en van Benjamin Katz (sinds 1919 vice-voorzitter) werd een briefje voorgelezen, dat hij wegens vertrek naar het buitenland zijn functie neerlegde. Op die zondag in herfst van 1942 zagen de meeste killeleden elkaar voor het laatst. Zij zullen waarschijnlijk beseft hebben, dat dat tevens het einde betekende*." **Hans Kooger**, Joods leven in Dieren, Rheden en Velp, p. 54

02-11-1942 Op 2 november 1942 is de spoorlijn tussen Hooghalen en Westerbork gereed, Joodse kampgevangenen hebben mee moeten helpen deze spoorwegaftakking aan te leggen. Vanaf nu vertrekken alle deportatietreinen direct vanuit het kamp Westerbork. **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, p. 43

02-11-1942 *"Er zijn voor aanstaande moeders absoluut geen luiers, geen wiegen met toebehoren, geen kleinkindergoed, geen dekentjes te krijgen. Er is niets meer te koop. Alleen in de advertenties in de kranten wordt nog veel aangeboden, dat is de enige kans. Waarschijnlijk van inboedels van Joden. ... Niemand kan meer schoenen krijgen, ..."* ***Boudier-Bakker****, p. 102, 103*
02-11-1942 ► *Lindwer**, p. 256:* ***"954 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 14", Griffioen & Zeller****, Jodenvervolging [...], p. 893]*

02-11-1942 [D. Czech, p. 331]: *"De SS-kamparts voert een selectie uit in de ziekenbouw van de gevangenen, waarbij hij 49 zieke gedetineerde uitzoekt, die op dezelfde dag door fenolinjecties worden gedood.*

APMO, D-Aul-5/4, Leichenhallenbuch, S. 3, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 22"

03-11-1942 [D. Czech*, p. 332]: "De SS-kamparts voert een selectie uit in de ziekenbouw van de gevangenen, waarbij hij 23 zieke gedetineerde uitzoekt, die op dezelfde dag door fenolinjecties worden gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 22D"

03-11-1942 "Aankomst van 20 Nederlandse Joden [in Mauthausen]." **Hans Maršálek**, Die Geschichte de Konzentrationslagers Mauthausen, S. 144

04-11-1942 [D. Czech, p. 332 en 333]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 954 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork gearriveerd. Na de selectie worden 50 vrouwen, die de nummers 23534 tot 23583 krijgen, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 904 gedeporteerden worden in de gaskamers gedood."*

04-11-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 253

06-11-1942 ► Lindwer, p. 256: *"465 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 3", Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]*

07-11-1942 [D. Czech*, p. 334]: "Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 465 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Bij de selectie worden alle als arbeidsongeschikt geclassificeerd en in een gaskamer geleid.*

Robert M. W. Kempner, a. a. O., S. 76"

"In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van acht gevangenen uit het buitenkommando Chelmek binnengebracht. De gevangenen hebben de nummers ***64650****, 65740,* ***67532, 69392, 67543, 69600, 69695*** *en 72165.*

APMO, D-Aul-5/4, Leichenhallenbuch, S. 8"

Zes van deze nummers zijn uitgegeven aan Nederlandse mannen op 20-09-1942, 11-10-1942 en 21-10-42. (Vgl. **Danuta Czech**, Kalendarium Auschwitz, bladzijden 305, 318 en 323.)

10-11-1942 ► Lindwer, p. 256: ***„758 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 9",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

11-11-1942 Secretaris Abraham Toncman schreef in het notulenboek van de Pekelder kerkenraad: "*In de nacht van 11 op 12 November 1942 had de grootste razzia plaats, die tot nu toe geweest was*, [...] *Nu waren nog slechts 20 Joodse zielen, waarvan 2 gemengd-gehuwden, aanwezig. 'Minjan' was er niet meer. Toch werd elke Sabbath-morgen bijeenkomst gehouden en gezamenlijk het gebed uitgesproken. Vrijdagavond, 27 Nov. 1942, werden [weer personen] door de politie opgehaald, om op Sabbath 28-11-42 naar Westerbork te worden getransporteerd*: [...]. *De gemeente telt thans nog 5 gezinnen* [...] *Totaal 14 zielen*. [...] *En nu zijn wij met weinigen van velen overgebleven; wij worden als vee weggeleid om gedood te worden en verloren te gaan, tot ellende en tot schande: moge er redding en uitkomst voor de joden komen! Spoedig, in onze dagen! Amen!*
Oude Pekela, 31 December 1942" [w. g] Abr. Toncman ■ **Mulder e. a.**, Weinigen van velen, p. 102 t/m 104

11-11-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 258

12-11-1942 [D. Czech, p. 337]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 758 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden drie mannen, die de nummers 74425 tot 74427 krijgen, alsook 48 vrouwen, die voorzien worden van de nummers 24354 tot 24401, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 707 mensen worden in de gaskamers gedood."*

13-11-1942 "*In Utrecht worden weer angstig veel huizen gevorderd met Pegus*." **Boudier-Bakker**, p. 104

13-11-1942 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 32 van 13-11-1942 , p. 1, c.1:

"Paketten voor Westerbork

De aandacht wordt er op gevestigd, dat het niet geoorloofd is in pakjes, die men naar Westerbork stuurt, lucifers bij te sluiten."

16-11-1942 ► Lindwer, p. 256: ***"761 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 3", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 893] De aankomst van dit transport uit Westerbork is in het Kalendarium van Auschwitz niet duidelijk geregistreerd. Er is slechts op pagina 340 sprake van een transpoort, dat op 18 november 1942 is aangekomen, zonder dat er aantal nog afkomst wordt genoemd. Martin Gilbert vermoedt in zijn boek *Endlösung* op bladzijde 130 dat met dit transpoort 209 Joodse mensen uit Noorwegen naar Auschwitz zijn gedeporteerd.

19-11-1942 [D. Czech, p. 341]: "De SS-kamparts voert een selectie in de ziekenbouw van de gevangenen, in de blokken 20 en 28 , door, waarbij hij 65 zieke gevangenen uitzocht, die op de zelfde dag met fenolinjecties worden gedood.

APMO, Mat. RO.,Bd. VI, Bl. 24 A, B"

19-11-1942 David Barnouw en **Gerold van der Stroom**, De Dagboeken van Anne Frank, 's-Gravenhage 1986, Amsterdam 1986, [p. 332: "*Donderdag, 19 November 1942*"], p. 333, c: "*Het lijkt wel op de slavenjacht, zoals ze die vroeger hielden. Maar het is heus geen mop, daarvoor is het veel te dramatisch. Ik zie vaak 's avonds in het donker rijen goede, onschuldige mensen lopen met huilende kinderen, steeds maar lopen, gecommandeerd door zo'n paar kerels, geslagen en gepijnigd, tot ze haast neervallen. Niemand wordt ontzien, ouden van dagen, baby's, zwangere vrouwen, zieken, alles, alles gaat mee in de tocht naar de dood.*

[...]

Slecht voel ik me, dat ik in een warm bed lig, terwijl mijn liefste vriendinnen ergens buiten neergegooid of neergevallen zijn. Ik word zelf bang als ik aan allen denk met wie ik me altijd zo innig verbonden voelde en die nu overgeleverd zijn aan de handen van de wreedste beulen die er bestaan.

En dat alles, omdat ze Joden zijn!"

[**Bob Polak**, p.143: "*Mogelijk had Anne Frank de kennis over opgepakte Joden van Fritz Pfeffer die toen net op het onderduikadres was gearriveerd*."]

19-11-1942 "*In de laatste tijd zijn er weer heel wat overlijdensberichten binnengekomen van Joden, die in Duitsland gevangen zaten, o.a. uit het beruchte kamp Mauthausen*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 320

20-11-1942 "*Het reizen met treinen is erg. Stampvol. Daarbij allerlei oponthoud - we stonden onder andere een half uur in Gouda - later weer bij Nieuwkerk*." **Boudier-Bakker**, p. 104

20-11-1942 ► Lindwer, p. 256: ***"726 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 0", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 893]
"*Wij wisten dat de toekomst van de mensen die naar het Oosten werden getransporteerd niet*

bijzonder hoopvol was. Dit hadden wij gehoord van een treinmachinist die bij de spoorlijn stond te wachten tot de deportatietrein vertrok. De meeste machinisten wilden niet praten, die waren erg angstig. Op een keer [**de juiste datum is niet bekend**, HM] *kregen we na veel aandringen eentje aan het praten. Hij vertelde mij dat ik alles moest proberen om niet naar het Oosten gestuurd te worden, er zou niemand terugkomen.*" **Hans Shlomo Cohn**, een van de getuigen van Westerbork in '**Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop', p. 127

20-11-1942 David Barnouw en **Gerold van der Stroom**, De Dagboeken van Anne Frank, 's-Gravenhage 1986, Amsterdam 1986, p. 334: "*Vrijdag, 20 November 1942*" [...] c: "*Toen Miep af en toe iets losliet over het verschrikkelijke lot van een [Joodse] kennis, begonnen moeder en mevrouw Van Daan elke keer te huilen, zodat Miep het beter vond, helemaal niets meer te vertellen. Maar Dussel werd dadelijk bestormd met vragen en de verhalen, die hij vertelde waren zo gruwelijk en barbaars dat het niet 'het ene oor in en het andere weer uit gaat'.*"

21-11-1942 [D. Czech, p. 342]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 726 Joodse manen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 47 mannen, die de nummers 77 194 tot en met 77 240 krijgen, alsook 35 vrouwen, die de nummers 25 621 tot en met 25 655 krijgen, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 644 mensen worden in de gaskamers gedood.*"

21-11-1942 "*Er zijn weer vijftien Nederlanders gefusilleerd, op beschuldiging van vernieling van de oogst.*" **Boudier-Bakker**, p. 104

24-11-1942 "*Er wordt verteld, dat in Den Haag al de ontruimde Huizen worden afgebroken.*" **Boudier-Bakker**, p. 104

24-11-1942 ► Lindwer, p. 256: ***"709 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 1", Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]*

25-11-1942 KZ Ravensbrück: Toegang von een ongenoemde aantal "Holländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 253

26-11-1942 [D. Czech, p. 344]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 709 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden alleen 42 vrouwen, die de nummers 25 927 tot 25 968 krijgen, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 667 mensen worden in de gaskamers gedood.*"

26-11-1942 "*Er worden veel meer mensen doodgeschoten, dagelijks, dan ooit in de kranten komt. In de gevangenissen telkens - dat hoor je dan toevallig.*" ***Boudier-Bakker**, p. 105*

27-11-1942 [**D. Czech**, p. 345]: *"De SS-kamparts voert in de ziekenbouw van de gevangenen, blok 20, een selectie uit, waarbij hij 62 zieke gevangene uitzoekt, die op de zelfde dag door fenolinjecties worden gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 24 D"

27-11-1942 "Aankomst van 24 Nederlandse Joden [in Mauthausen], Nr. 15 380 – 15 404." **Hans Maršálek**, Die Geschichte de Konzentrationslagers Mauthausen, S. 144

28-11-1942 *"De brieven uit Den Haag vertellen alle dezelfde gruwel. Van de huizen, die afgebroken worden, worden ramen, deuren, kozijnen voorzichtig uitgelicht en opgeladen, stenen gemerkt. De hele Dag staat er een zwijgende menigte verbijsterd naar te staren: de afbraak van een bloeiend, mooi stads kwartier! Men zegt, het beslaat méér dan de ramp in Rotterdam. Oude mensen, die dit niet meer verwerken kunnen, sterven."* ***Boudier-B.****, p. 105*

30-11--1942 ► Lindwer, p. 256: ***„826 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 9",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

Eind november 1942 waren [in Auschwitz] alle massagraven geruimd. 107 000 lijken waren er begraven. **Friedler / Siebert / Kilian**, Zeugen aus der Todeszone, p. 90

02-12-1942 [D. Czech, p. 348]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 826 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 77 mannen, die de nummers 79 313 tot 79 389 krijgen, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 749 gedeporteerden worden in de gaskamers gedood.*"

03-12-1942 [D. Czech, p. 349]: "*Tijdens de opname van zieken in de ziekenbouw van de gevangenen classificeert de SS-kamparts 64 gedetineerde als niet meer geneesbaar. Deze gevangenen worden op dezelfde dag door fenolinjecties gedood.*

APMO, D-Aul-5/4, Leichenhallenbuch, S. 35f., Mat. RO., Bd. VI, Bl. 25 C, D

In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 125 gevangenen binnengebracht, daaronder 15 lijken van gedetineerden uit het buitencommando Chelmek.

APMO, D-Aul-5/4, Leichenhallenbuch, S. 35f."

04-12-1942 "*Niemand heeft lust in Sintniklaas, of doet er aan.*" **Boudier-Bakker**, p. 106
04-12-1942 ► Lindwer, p. 256: ***"812 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 0",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

04-12-1942 [D. Czech, p. 350]: *"De SS-kamparts voert een selectie in het ziekengebouw van de gedetineerden, blok 20, uit. Hij classificeert 78 zieke gedetineerde als niet te genezen. Zij worden op hetzelfde dag door fenolinjecties gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 25 D, C"

[Pagina 351] *"In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 119 gedetineerden binnengebracht.*

APMO, D-Aul-5/4, Leichenhallenbuch, S. 37f."

"Begin december 1942 *waren er achter Bunker 2* [tweede provisorische gaskamer *"Weißes Haus"*] *vier groeven, 30 m lang, 7 m breed en 3 m diep waarin lijken werden verbrand. De vergasten slachtoffers uit bunker 1* [eerste provisorische gaskamer *"Rotes Haus"*] *werden in meer afgelegen groeven verbrand."* ***Friedler*** / ***Siebert*** / ***Kilian****, Zeugen aus der Todeszone, p. 91 en 92*

06-12-1942 [D. Czech, p. 352]: *"Om 2.45 uur werd de hele SS-bereidheid naar het laadperron gecommandeerd, om een transport van het RSHA met Joden te overnemen.*

Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 811 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 16 mannen, die de nummers 80 246 tot en met 80 261 krijgen, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 795 mensen worden in de gaskamers gedood."

08-12-1942 ► Lindwer, p. 256: "927 *personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 2",* Griffioen & Zeller, Jodenvervolging [...], p. 893]

09-12-1942 *"Ook kan nu iedereen je huis binnenkomen, hoeft zelfs geen schriftelijk bewijs te geven, en kan nemen wat hij wil. Wij zij totaal weerloos aan rovers overgeleverd."* ***Boudier-Bakker****, p. 107*

09-12-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 259

10-12-1942 [D. Czech, p. 356]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 927 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 39 mannen die de nummers 81 224 tot 81 262 krijgen, alsook drie vrouwen, die de nummers 26 618 tot 26 620 krijgen, als gevangenen in het kamp geplaatst. De overige 885 mensen worden in de gaskamers gedood."*

December 1942 "*In december 1942 … een officiële verklaring van de geallieerden waarin stond dat Polen was verworden tot 'one vast center of murdering Jews'.*" ***Buitelaar**, p. 56*

December 1942 "[…] *in december '42, kwam een twee-en-twintigjarige Nederlandse Tuinier, J. F. van Duyn, uit de omgeving van Auschwitz met verlof naar Nederland. Hij had van de zomer '40 af bij een Duits bedrijf gewerkt en was in september '42 door dat bedrijf naar Monowitz bij Auschwitz gezonden waar hij bij de kantoren en barakken van het **IG-Farbenwerk** (de grote fabriek voor kunstrubber) het groen moest aanplanten. Er werkten nog enkele andere Nederlandse arbeiders. Zij wisten allen wat in **Auschwitz I** en **II** gebeurde, 'je rook er de weeë, zoete lucht'; bovendien konden zij met Nederlands-Joodse gevangenen spreken die bij de bouw van de **IG-Farben**-fabriek ingeschakeld waren. De gevangenen zeiden dat de Joodse Raad gealarmeerd moest worden. Dat leek riskant. Na overleg met een een-en-dertigjarige collega, J. de Snoo, kwam van Duyn tot de conclusie dat hij als vrijgezel het waagstuk diende te ondernemen. Toen hij eind '42 samen met de Snoo met verlof in Nederland kwam, waarschuwde hij de vier Joodse onderduikers die bij zijn ouders in Hengelo in huis zaten, en op hun aanraden reisde hij samen met iemand anders naar de Joodse Raad in Amsterdam; toen wij van Duyn in '70 spraken, wist hij zich niet meer te herinneren wie dat geweest was. Op een van de bureaus van de Joodse Raad kreeg hij, zo deelde hij ons mee, 'vier of vijf man' tegenover zich, 'aan wie ik vertelde van de gaskamers en de rook. Ik was er een dik half uur. Ze schrokken, ze waren ondersteboven.' Waren ze overtuigd van de juistheid van hetgeen de twee-en-twintigjarige, hun volstrekt onbekende jongeman uit Hengelo meedeelde? Stellig niet: van Duyn werd niet naar Ascher en Cohen meegenomen. Aan de Snoo zei van Duyn trouwens op de terugreis, 'dat hij bij de Joodse Raad niet erg hartelijk ontvangen was; men had wèl naar hem geluisterd maar er was twijfel geweest of hij misschien een provocateur was. Hij was er teleurgesteld door.'*" **Dr. L. de Jong**, deel 7, p. 331.

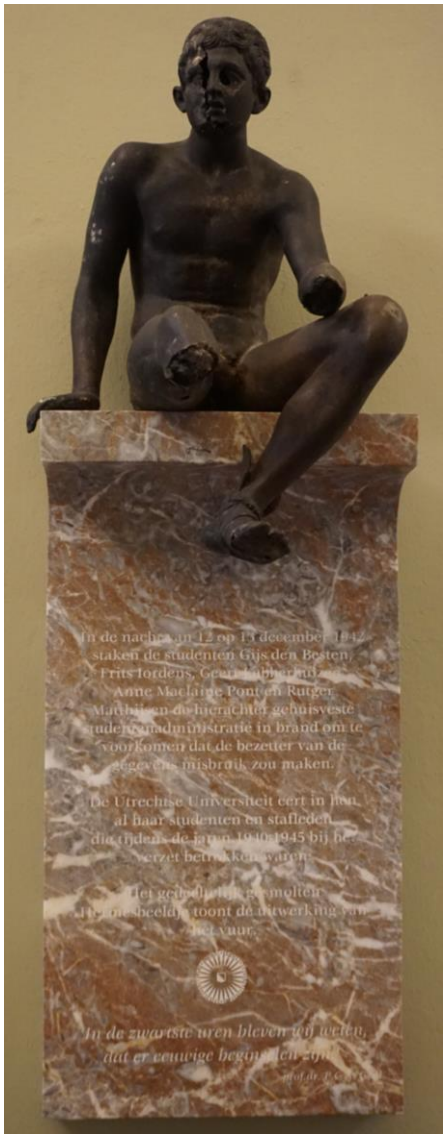

12-12-1942 Tekst onder het beeldje: "*In de nacht van 12 op 13 december 1942 staken de studenten Gijs den Besten, Frits Iordens, Geert Lubberhuizen, Anne Maclaine Pont en Rutger Matthijsen de hierachter [in het Akademiegebouw] gehuisveste studentenadministratie in brand om te voorkomen dat de bezetter van de gegevens misbruik zou maken.*

De Utrechtse Universiteit eert in hen al haar studenten en stafleden die tijdens de jaren 1940 – 1945 bij het verzet betrokken waren.

Het gedeeltelijk gesmolten Hermesbeeldje toont de uitwerking van het vuur."

12-12-1942 ► Lindwer, p. 256: ***"757 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 0", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 893]

14-12-1942 [D. Czech, p. 359]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 757 Joden aangekomen. Na de selectie worden 121 mannen, die de nummers 82 866 tot 82 986 krijgen, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 636 mensen worden in de gaskamers gedood.*"

15-12-1942 [D.Czech, p. 360]: "*De SS-kamparts voert een selectie uit in de ziekenbouw van de gevangenen, in de blokken 28 en 20, waarbij hij 57 gevangenen, die geen spoedige genezing laten verwachten, uitzoekt. Deze gevangenen worden op dezelfde dag door fenolinjecties gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. VI, Bl. 26 D, C; D-Aul-5/2, Leichenhallenbuch, S. 34

In de lijkenhal van het stamkamp worden de lijken van 76 gevangenen binnengebracht.

APMO, D-Aul-5/2, Leichenhallenbuch, S. 34"

16-12-1942 "*Gisteren een brief van mijn schoonzuster Trees* [Boudier], [...] *Ze schreef er het ontstellende nieuws bij, dat mij op mijn grondvesten geschokt heeft: of wij ook al gehoord hadden, dat uit Utrecht alle gepensioneerden, ouden enzovoort, weg zouden moeten naar 't oosten van 't land.* [...] *Er wordt gezegd, je kunt alles in één kamer opslaan en die wordt dan verzegeld (met een papiertje op de deur geplakt!). En als de bezitters weg zijn, komt er een wagen voor en alles wordt weggehaald.* [...]
De diphterie neemt over het hele land onrustbarend toe." ***Boudier-Bakker**, p. 108*

17-12-1942 "*Sinds zomer 1941 wisten de Briten, dat de commando's van de SS, wiens funkverkeerscode zij konden ontcijferen, in het oosten van Europa bloedbaden aanrichtten. In de daaropvolgende tijd gaf het ervoor steeds meer indicatie's, die de Geallieerden uit verschillende bronnen van het Duitse leger, van vertegenwoordigers van de Joodse bevolking en van Poolse verzetstrijders in handen werden gespeeld. In het voorjaar van 1942 toonde zich de **Daily Telegraph** gealarmeerd: 'Meer dan 700.000 Poolse Joden zijn bij een van de grootste massacres van de wereldgeschiedenis vermoord worden. Steeds meer overdrachtsmiddelen verbreidden deze informatie's, zelf van de gaskamers werd gewaag gemakt. Op 17 december 1942 veroordeelden de Geallieerden deze 'beestachtige vernietigingsmethoden' in het openbaar en eenstemmig. De Britse radiozender BBC zond de verklaring uit, die woordelijk luidde: 'Niemand zal nooit meer kunnen zeggen, hij heeft nooit iets van de gedeporteerden gehoord. Zij die tot werk in staat zijn, worden in de kampen uitgebuit, tot zij sterven door uitputting. De zieken en gebrekkigen sterven van de kou of de honger of worden brutaal vermoord.' De regeringen van Amerika, Britannië en de Sovjet-Unie wisten zelfs, dat al meer dan twee milioen Joden omgebracht en vijf milioen het ergst waren bedreigd*." **Géraldine Schwarz**, Die Gedächtnislosen, Erinnerungen einer Europäerin, p. 81

17-12-1942 "*Eén dag later, 17 december, gaf de Londense radio de tekst van de verklaring van tien regeringen, waaronder de Nederlandse, door: Polen was 'een abattoir', de ghetto's werden 'systematisch' leeggehaald, 'de krachtigen' onder de slachtoffers werden 'langzamerhand*

doodgewerkt in arbeidskampen', 'de zwakken laat men sterven van koude of honger of zij worden bewust door massa-executies afgeslacht.' " **Dr. L. de Jong**, deel 7, p. 345

18-12-1942 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 37 van 18-12-1942 , p. 1:

"Indiening van aanvragen voor uitbetalingen

In verband met het feit, dat door de firma Lippmann Rosenthal & Co., Sarphatistraat, met ingang van 1 Januari e.k. ***geen uitbetalingen aan Joden*** *meer zullen worden gedaan en soortgelijke uitkeeringen van dien datum af door den Joodschen Raad moeten geschieden, is het noodzakelijk, dat allen, die op grond van Verordening 58/1942 uitkeeringen in de maanden November en December 1942 van genoemde firma ontvingen en/of aanvragen daarvoor hebben gedaan voor Januari 1943, deze aanvragen opnieuw onverwijld bij den Joodschen Raad indienen.*

Men gelieve deze aanvragen, met gegevens, vergezeld van bewijsstukken, als debetnota's enz. te zenden aan het bureau van de hiervoor gevormde 'Commissie ter behandeling van finantieele aangelegenheden', Vening Meineszkade 10, A'dam-C.

Van aanvragen, die ons na 30 December e.k. bereiken, kan voor uitkeringen in de maand Januari geen notitie genomen worden.

Aanvragen voor voldoening van belastingen moeten n i e t bij ons worden ingediend.

De voorzitters van den Joodschen Raad
A. ASSCHER
Prof. Dr. D. COHEN"

18-12-1942 "*In Silezië worden de Joden, mannen, vrouwen, kinderen dagelijks bij duizenden afgemaakt. Dat zoiets voort kan gaan - dat het bestaan kan.*
De Duitsers slepen al met karrevrachten vol kerstbomen. Hoe kàn men een kerstboom aansteken in déze tijd - zo'n tijd! Ik heb er dit jaar geen moed voor." **Boudier-B.**, p. 108, 109

December 1942 "*Amsterdam, december 1942* [p. 16] [...] *Men blijft toch maar liever, zij het ook Hollands armoedigste provincie, achter prikkeldraad overwinteren, dan versleept te worden diep Europa in, naar onbekende gebieden en doeleinden, vanwaar tot nog toe slechts zeer schaarse en onduidelijke klanken tot de achtergeblevenen zijn doorgedrongen.* [p. 24] [...] *blijft men slapeloos*, [...] *of omdat men zich steeds weer afvraagt waarom er toch nauwelijks berichten komen van de vele duizenden die al van deze plek vertrokken zijn.*" [p. 34] **Hillesum**, Het denkende hart van de barak

19-12-1942 "*Kitty* [de Josselin de Jong] *schreef dat in Den Haag nergens iets bekend is van aanstaande evacuatie van Utrecht.* [...]
De aanblik van de afbraak en verwoesting in Den Haag moet vreselijk zijn. De puinhopen van Carthago." **Boudier-Bakker**, p. 109

19-12-1942 [D. Czech, *p. 363]: "De SS-kamparts voert in de ziekenbouw van de gevangenen, blok 28, een selectie uit, waarbij hij 64 zieke mannelijke gevangenen uitzocht, die geen snelle genezing laten verwachten. Deze gedetineerden worden op dezelfde dag door fenolinjecties gedood."*

23-12-1942 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 260

24-12-1942 "*Württemberg: De gevolmachtigde voor het registreren van schroot en metaal heeft de Rijksvereniging der Joden opgedragen, van Joodse begraafplaatsen al het metaal (met inbegrip van graven, hekken, poorten enzovoort) te verwijderen en overdragen aan het rijk.*" **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 394

31-12-1942 *"In 't gevangenkamp in Amersfoort, waar zoveel vooraanstaande Nederlanders zuchten, verhongeren ze en sterven onder de mishandelingen.* [...]
*Vanmorgen is er ook bij ons het biljet in huis gekomen, op te geven hoeveel kamers we hebben, hoeveel bedden enzovoort voor inkwartiering. Er komt misschien nooit van." **Boudier-Bakker**, p. 110*

31-12-1942 [D. Czech, p. 369]: *"In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 40 gevangenen, eronder 16 lijken van gedetineerden uit het bijkamp Buna, binnengebracht.*

APMO, D-Aul-5/2, Leichenhallenbuch, S. 21"

1943

Begin 1943 *"Begin 1943 werd hij [Mussert] door Van Genechten, hoofd van de afdeling vorming van de NSB van de Malibaan 31, op de hoogte gesteld van de uitroeiingskampen." **Buitelaar**, p. 43*

00-01-1943 *"Ik ben er absoluut van overtuigd dat Gemmeker wist wat er zich in Auschwitz afspeelde. Daar is zeker geen twijfel over mogelijk. Vanaf januari 1943 woonde Gemmeker in een villa vlak buiten het kamp. Die villa stond naast het huis van SS-architect Winne, die al enige tijd in Westerbork was om het kamp uit te breiden zodat het in staat was om te functioneren als Durchgangslager voor een groot aantal mensen tegelijk. Dezelfde Winne die in Westerbork een groot aantal barakken en bovendien het crematorium bouwde, had ook deelgenomen aan de bouw van de kampen in Auschwitz-Birkenau en Gleiwitz. Winne kende de mensonterende situatie in Polen. Gemmeker stond op vriendschappelijke voet met deze SS'er. Het zou mij heel raar voorkomen dat Winne nooit met Gemmeker gesproken heeft over de situatie daar. Bovendien ging Gemmeker regelmatig naar Berlijn.*

Hij had ook veel telefonisch contact met Berlijn. Hij moet daar gehoord hebben wat er zich Polen afspeelde. Bovendien, als er een trein in het kamp stond te wachten op een nieuw uitgaand transport sprak Gemmeker altijd met mensen van de Grüne Polizei die als bewaking met de treinen meereden naar Auschwitz. Deze mensen moeten ook hebben geweten wat er zich afspeelde in Polen. Ik heb zelfs meerdere malen aan leden van de Grüne Polizei gevraagd wat er aan de hand was in het Oosten. Mij wilden ze niets vertellen. Ik heb maar een keer antwoord daarop gekregen van een van die Grüne Polizei-mannen. Hi zij op mijn vraag hoe het in Polen was slechts 'Scheiße'. Meer werd mij niet gezegd. Ik kende het woord Scheiße [1. stront, schijt, poep 2. (fig) shit, kut, klote, balen, janboel] *wel en wist dat het niet veel goeds was in Polen, maar niemand zocht zo ver. We konden niet vermoeden dat mensen zo barbaars konden zijn om daar maar Joden af te slachten als beesten. Dat durften we niet te denken." **Aad van As**, een van de getuigen van Westerbork in '**Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop', p. 250 en 251*

06-01-1943 KZ Ravensbrück: Toegang van 12 "Holländerinnen"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit., IBV [Internationale Bibelforschervereinigung]. **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 261

06-01-1943 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 262

07-01-1943 "*Op last van de bezetter waren de ouders* [van Etty] *Hillesum op 7 januari 1943 vanuit Deventer naar de Retiefstraat in Amsterdam verhuisd, nadat zij eerst via doktersattesten aan het gedwongen vertrek uit hun woonplaats hadden proberen te ontkomen. Bij de grote razzia in Amsterdam op 20 en 21 juni werden zij samen met Mischa* [broer van Etty], *die bij hen was komen wonen, opgepakt en naar Kamp Westerbork gevoerd.*" **Klaas A. D. Smelik**, Etty Hillesum in Middelburg en de Mediene, p. 203

08-01-1943 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 40 van 08-01-1943 , p. 1:

"Mededeeling voor gemengd gehuwden

Van de firma Lippmann, Rosenthal & Co.

De firma Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat, verzoekt ons het volgende te willen berichten:

'Om administratieve redenen heeft de firma Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat, Amsterdam, een lijst noodig van h a a r r e k e n i n g h o u d e r s die in gemengd huwelijk leven, m.a.w. waar slechts de man òf de vrouw Jood en de wederhelft niet-Jood is.

Indien men tot bovengenoemde categorie van personen behoort, dient men genoemde firma hiervan onverwijld in kennis te stellen onder opgave van volledigen naam en voornamen van de(n) niet-Joodsche(n) echtgenoot(e).

De gelegenheid tot inzending van deze kennisgeving staat open tot uiterlijk 15 Januari 1943. Wanneer tot dien datum geen bericht als bovenbedoeld bij de firma Lippmann, Rosenthal & Co.,

Sarphatistraat, is binnengekomen, wordt aangenomen, dat het betreffende huwelijk als voljoodsch is te beschouwen.'"

11-01-1943 ► Lindwer, p. 256: ***„750 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 8", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 893]

11-01-1943 [D. Czech, p. 381] *"De SS-kamparts voert in blok 20, de ziekenbouw van de gevangenen, een selectie uit, waarbij hij 55 gevangenen uitzocht, die geen spoedige genezing laten verwachten. Deze gevangenen worden op hetzelfde dag met fenolinjecties gedood.*

In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 114 gevangenen binnengebracht."

13-01-1943 [D. Czech, p. 382]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 750 Joden uit het kamp Westerbork aangekomen. Er zijn 346 mannen en jongens alsook 404 vrouwen en meisjes aangekomen. Na de selectie worden 88 mannen, die de nummers 86 694 tot en met 86 696, 86 698 tot en met 86 715, 86 717 tot en met 86 729 en 86 731 tot en met 86 784 krijgen, alsook 101 vrouwen, die de nummers 28 524 tot en met 28 624 krijgen, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 561 mensen worden in de gaskamers gedood.*

De nummeren 86 697, 86 716en 86 730 krijgen drie uit Den Haag binnengebrachte gedetineerde."

14-01-1943 [D. Czech, p. 383]: *"De SS-kamparts voert een selectie uit in de blokken 28 en 20, waar de zieken zijn ondergebracht. Hij zoekt 57 gedetineerde uit, die geen spoedige genezing laten verwachten. Deze gedetineerden worden op dezelfde dag door fenolinjecties gedood.*

APMO, D-Aul-5/2, Leichenhallenbuch, S. 41"

15-01-1943 *"Talrijke Joden hadden immers hun jonggeborenen te vondeling gelegd, hetgeen trouwens op 15 januari aanleiding gegeven heeft tot zoiets als een proclamatie van de Duitsers, volgens welke alle vondelingen voortaan als Joodse kinderen zouden worden beschouwd."*
Herzberg, Kroniek der Jodenvervolging (159)

15-01-1943 Het Joodsche Weekblad no. 41 - 15 januari 1943 - 9 Shewat 5703, p. 1:

*"**Bekendmaking***

betreffende vondelingen

Met het oog op het feit, dat in den laatsten tijd herhaaldelijk kinderen te vondeling gelegd zijn, wordt van bevoegde Duitsche zijde er op gewezen, dat in de toekomst alle vondelingen als Joodsche kinderen zullen worden aangemerkt en in een voor deze bestemde inrichting geplaatst.

De voorzitters van den Joodschen Raad voor Amsterdam:

A. ASSCHER

Prof. Dr. D. COHEN

Amsterdam, 15 Januari 1943."

"***Sluiting van winkels op de Joodsche feestdagen***

Voor het verzoeken van vergunning tot sluiting van winkels op Joodsche feestdagen in 1943 bemiddelt wederom de Joodsche Raad voor Amsterdam. Belanghebbenden kunnen zich tot uiterlijk 1 Februari a.s. daartoe melden op het bureau Waterlooplein 109 (Groentedistributie)."

16-01-1943 "*De eerste joden komen in Vugt aan.*" **Dam**, p. 146
"*Niemand leest iets anders dan de [berichten over] de bonnen. Boter zal ophouden, en we krijgen een soort smeersel dan.*" **Boudier-Bakker**, p. 112

17-01-1943 [D. Czech, p. 385]: "*De kampleiding voert een selectie uit onder de zieken van de quarantaineblokken 2 en 8 van het stamkamp door, waarbij rond 500 gevangenen worden uitgezocht. Zij worden op de zelfde dag naar Birkenau gebracht en daar in de gaskamers gedood.*

[Bron:] Jerzy Adam Brandhuber, Vergessene Erde, in: H v A, a. a. O., Nr. 5, 1962, S. 84f. [...]"

17-01-1943 "In *het Joodsche Weekblad is bekend gemaakt, dat voortaan alle vondelingen als Joodse kinderen beschouwd zullen worden en dus opgenomen worden in een voor deze bestemde inrichting.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 334

18-01-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"748 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 0",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

19-01-1943 "*In Amsterdam is de Bijenkorf leeggehaald, en het hele personaal naar Duitsland. Ook andere grote zaken. Nu hier in Utrecht ook de Galéries Modernes. Het is totale uitplundering.* [...] *Er is in Canada 19 januari een prinsesje geboren.*" **Boudier-Bakker**, p. 113

20-01-1943 "*Omdat, toen het Huis van Oranje vluchten moest, in de meidagen overal de margrieten bloeiden", heet "het nieuwe prinsesje" Margriet.* ***Boudier-Bakker****, p. 113*

20-01-1943 [D: Czech, p. 387]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 748 Joden – 315 mannen en jongens als ook 433 vrouwen en meisjes - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 10 mannen, die de nummers 90 812 tot en met 90 821 krijgen, alsook 25 vrouwen, die de nummers 29 600 tot en met 29 624 krijgen, als gedetineerde in het kamp*

geplaatst. De overige 305 mannen en jongen alsook 408 vrouwen en meisjes worden in de gaskamers gedood."

21-01-1943 "*Ontruiming van het krankzinnigengesticht 'Het Apeldoornse Bos'*." **Dam,** Jodenvervolging in de Stad Utrecht (146)

22-01-1943 Op 22 januari 1943 vertrekt een trein met 926 personen uit Apeldoorn. Deze trein "*vervoerde de verpleegden, de artsen en het personeel van het Joodse krankzinnigengesticht Het Apeldoornse Bosch*" naar Auschwitz. **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (277/278)

"*Op 22 januari 1943 werden alle patiënten van het Joodse Krankzinnigengesticht Het Apeldoornsche Bosch te Apeldoorn, ongeveer twaalfhonderd in getal, tezamen met een enkele arts, verschillende verpleegsters en ander personeel in goederenwagens gestopt en over de grens vervoerd. Niemand heeft ooit meer iets van hen gehoord."* ***Herzberg****, Kroniek der Jodenvervolging (149)* ***["Overlevenden in mei 1945: 0",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

22-01-1943 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 42 van 22-01-1943 , p. 1:

"BETREDEN VAN WONINGEN

De aandacht wordt er op gevestigd, dat het streng verboden is om, behoudens toestemming der betrokken autoriteiten, een huis of kamer te betreden van Joden, die voor werkverruiming uit hun woning zijn gehaald.

Men stelt zich aan groote moeilijkheden bloot, door tegen dit verbod te handelen."

22-01-1943 "*Bulletin (illegaal blad uitgegeven te Utrecht). 22 januari 1943. Jodenmaatregelen.*
In N. Brabant zijn de Duitschers begonnen met een poging, de Joden uit de ziekenhuizen te verwijderen. De R.K. inrichtingen hebben alle inlichtingen geweigerd. Het is te hopen, dat dit voorbeeld overal gevolgd zal worden." **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Eindhoven en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 217

23-01-1943 ► **Lindwer**, p. 256: ***„516 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 1",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

24-01-1943 [D. Czech, p. 390]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 921 patiënten - onder hen ook kinderen en geneeskundig personeel - uit het Psychiatrisch Ziekenhuis Apeldoornsche Bosch aangekomen. Na de selectie worden 16 mannen, die de nummeren 93 297 tot 93 312 krijgen, alsook 36 vrouwen, die van de nummers 31 191 tot 31 226 worden voorzien, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 869 mensen worden in de gaskamers gedood."*

24-01-1943 [D. Czech, p. 391]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 516 Joden - 234 mannen en jongens alsook 282 vrouwen en meisjes - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 18 mannen, die de nummers 93626 tot 93643 krijgen, alsook twee vrouwen, die de nummers 31502 en 31503 krijgen, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 496 mensen worden in de gaskamers gedood."*

28-01-1943 "*Het Duitse volk wordt opgeroepen tot 'totale oorlogsinspanning', d.w.z., mannen van 16 tot 65 en vrouwen van 17 - 45 zullen gedwongen worden te werken ten behoeve van de oorlog. 't Is blijkbaar nodig*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 338

29-01-1943 ► **Lindwer**, p. 256: ***"659 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 2",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 893]

31-01-1943 [D. Czech, p. 399]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 659 joden uit het kamp Westerbork aangekomen. In dit transport bevinden zich 240 mannen en jongens alsook 419 vrouwen en meisjes. Na de selectie worden 50 mannen, die de nummers 96 516 tot en met 96 520 en 98 274 tot en met 98 318 krijgen, alsook 19 vrouwen, die de nummers 33 253 tot en met 33 271 krijgen, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 590 mensen worden in de gaskamers gedood.* [...]

In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 13 gevangenen binnengebracht; een dode stamt uit het bijkamp Jawischowitz.

APMO, D-Aul-5/2, Leichenhallenbuch, S. 56"

31-01-1943 "*Stalingrad*

Bijna een kwart miljoen Duitsers zat van eind november '42 af bij Stalingrad ingesloten en toen von Mansteins poging om hem te ontzetten in de tweede helft van december was mislukt, was hun lot bezegeld. Van dag tot dag werden hun voorraden geringer, zij kregen tekort aan munitie, voedsel en medicamenten. Felle kou ging de uitgehongerden teisteren. Erger nog: op het gebied dat zij verdedigden, werd op 10 januari '43 door de Russen van alle kanten een groot aanval ingezet. De ring om de overlevenden werd nadien nauwer aangehaald. Zij wisten dat zij gedoemd waren ten onder te gaan, maar hun opperbevelhebber, generaal Paulus, weigerde herhaaldelijk Russische voorstellen tot overgave te aanvaarden. Dat was ook Hitlers bevel: het Zesde Leger moest zich, teneinde de Russische strijdkrachten zo zwaar mogelijke verliezen toe te brengen en hen zo lang mogelijk te binden, tot de laatste man opofferen. In het vertrouwen dat dit bevel opgevolgd zou worden, bevorderde Hitler Paulus tot **Generalfeldmarschall***. Bitter teleurgesteld was hij dan ook toen op 31 januari '43 bericht kwam dat Paulus met zijn staf en met de troepen die hij nog bereiken kon, gecapituleerd had. Twee dagen later op 2 februari, werd het laatste Duitse weerstandsnest opgeruimd. Het Zesde Leger had opgehouden te bestaan*." **Dr. L. de Jong**, deel 6, p. 579 – 581

??-02-1943 [Heinz Paul] "*Meissl, die van februari tot maart 1943 in het versamelkamp Große Hamburger Straße* [Berlin] *was opgesloten, bericht ook over geruchten en kennis over Auschwitz onder de gearresteerden, die in't geheim zacht ruisden, dat daar Joden worden 'vergast' en hun lijken zouden worden verbrand. 'Men geloofde toen niet, dat in Auschwitz überhaupt iemand zou kunnen overleven.' Maar op dat moment heeft men nog vermoed, dat diegenen, die naar Theresienstadt werden gedeporteerd, 'het hoogste lot' hadden getrokken.[...]*" **Beate Kosmala**, Über 'Wissen' vom Judenmord (1941 – 1944) in den Vernehmungsprotokollen jüdischer Überlebender im Bovensiepen-Verfahren in **Andreas Nachama (Hg.)**, Reichssicherheitshauptamt und Nachkriegsjustiz, p. 93

01-02-1943 [D. Czech, p. 401]: *"In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 46 gedetineerde binnengebracht; tien dode komen uit het kamp Birkenau.*"*

** De aantekening 'Birkenau' naast de nummers van deze gedetineerden in het lijkhalboek van het Stammlager [Auschwitz I] betekend waarschijnlijk, dat zij in de ziekenblok van Auschwitz I gebracht zijn, om daar met fenolinjecties gedood te worden. De gedode gedetineerden zijn misschien leden geweest van het Sonderkommando. In de regel worden deze gedetineerden van tijd tot tijd vermoord en door anderen vervangen. In Birkenau is de sterfte zeer hoog, de lijken van de gedetineerden worden verbrand in groeven, die als primitieve crematoria in de buurt van bunker 1 en 2 in werking zijn."*

02-02-1943 "*Het verzet der in Stalingrad opgesloten Duitsers is nu bijna gebroken. De Duitse propaganda heeft veel werk van 't geval gemaakt en de enorme tegenslag willen verdoezelen door de Duitse heldenmoed hemelhoog te prijzen.*" ***Het oorlogsdagboek van Dr. G. Italie***, p. 339

02-02-1943 "*DvhZ [Dagblad van het Zuiden], 2 februari 1943. Eindhoven.*
[…] Uit de toespraak van Kreisinspekteur Zimmermann:

'Wij weten uit de Wehrmachtsberichten, dat in het Oosten zware slagen vallen en dat de strijders in Stalingrad zijn ingesloten. De Joden in Engeland en Amerika en ook hier jubelen en menen dat het Oostfront is gebroken. Maar ze vergissen zich. Wij hadden tegenslag maar het front is niet gebroken. Integendeel, de tegenslag is misschien nodig geweest voor ons, Stalingrad is een signaal'." **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Eindhoven en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 218

02-02-1943 ► Lindwer, p. 256: ***„890 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 1", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 894]

04-02-1943 [D. Czech, p. 403]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 890 Joden – 321 mannen en jongen, 569 vrouwen en meisjes - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 48 mannen, die de nummers 99 867 tot en met 99 914 krijgen, alsook 52 vrouwen, die de nummers 34 126 tot en met 34 177 krijgen, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 790 mensen worden in de gaskamers gedood."*

04-02-1943 "*Evenals in Duitsland enz. moeten ook in Nederland tot en met 6 Febr. alle schouwburgen, bioscopen enz. gesloten zijn uit rouw over Stalingrad, dat dezer dagen definitief door de Russen veroverd is.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 340

05-02-1943 "*Joden mogen geen brieven of requesten aan Duitse instanties zenden. Alle post moet via de Joodse Raad gaan.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (146)

05-02-1943 Het Joodsche Weekblad no. 44 - 15 januari 1943 - 30 Shewat 5703, p. 1:

"Indienen brieven en requesten

De Duitsche autoriteiten maken ons opmerkzaam, dat nog steeds brieven, requesten en verzoeken door particulieren persoonlijk tot hen worden gericht.

In Verband hiermede deelen wij nogmaals mede, dat alle dergelijke bescheiden en verzoeken van welken aard dan ook op last der autoriteiten slechts door bemiddeling van de voorzitters van den Joodschen Raad voor Amsterdam mogen worden ingediend.

De voorzitters van den Joodschen Raad voor Amsterdam:
A. ASSCHER.
Prof. dr. D. COHEN."

05-02-1943 *"We krijgen een ingenieur van Waterstaat ingekwartierd."* **Boudier-B.**, p. 116
05-02-1943 [D. Czech, p. 405]: *"In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 42 gevangenen binnengebracht.*

APMO, D-Aul-5/2, Leichenhallenbuch, S. 60f."

07-02-1943 "*Nader hoorde ik, dat in Delft, Amsterdam en Utrecht de studenten van de practica zijn weggehaald; merkwaardig is, dat dit juist op Zaterdag geschiedde, waardoor de 'buit' geringer was.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 341

08-02-1943 [D. Czech, p. 408]: "*In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 59 gevangenen binnengebracht; 30 dode stammen uit Birkenau *, zes uit het bijkamp Golleschau.*

APMO, D-Aul-5/2, Leichenhallenbuch, S. 63f."

***** [22 van de overledenen zijn op 21-1-1943 vanuit het getto Theresienstadt gekomen, maar die kunnen niet uit Nederland zijn geweest, omdat toen nog geen Nederlanders in Theresienstadt waren, pas op 27-04-1943 zijn er 196 personen naartoe gestuurd. **D. Czech**, p. 408; **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, p. 256]

09-02-1943 ► **Lindwer**, p. 256: ***„1184 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 12", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 894]

10-02-1943 "*Op 10 februari 1943 moesten de verpleegden en het personeel uit de Joodse weeshuizen volgen. Het grootste deel der kinderen is dadelijk naar het oosten doorgezonden.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (149)

11-02-1943 "*Nog altijd duurt de gruwelijke razzia van 't ophalen van jongens van 18 - 25 jaar voort. Soms al om vier uur 's nachts. Vélen zijn ondergedoken.*" **Boudier-Bakker,** p. 117

11-02-1943 [D. Czech, p. 410] "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1184 Joden uit het kamp Westerbork aangekomen. Met dit transport zijn 476 mannen en jongens alsook 708 vrouwen en meisjes gearriveerd. Na de selectie worden 113 mannen, die de nummers 100 852 tot en met 100 964 krijgen, alsook 66 vrouwen, die de nummers 34 899 tot en met 34 964 krijgen, als gedetineerden in het kamp geplaatst. De overige 1005 mensen worden in de gaskamers gedood.*"

12-02-1943 "***Postverkeer met de in Duitsland tewerkgestelden***

[...]

Van heden af tot en met 19 Februari worden brieven aangenomen voor ontvangers, wier familienaam begint met de letters D, I, J, U en V. Andere brieven kunnen op het ogenblik nog niet worden aangenomen." **Het Joodsche Weekblad**, No. 45, 12-02-1943

(No. 47 van 26-02-1943: **F, G, M** en **O**; no. 49 van 12-03-1943: **B**; no. 51 van 26-03-1943, '***voor ontvangers, d i e r e e d s g e s c h r e v e n h e b b e n***' [Dit werd telkens als voorwaarde gesteld.]: **T**; no. 52 van 02-04-1943: H; no. 2 van 16-04-1943: **K** en **L**; no. 4 van 30-04-1943: **P** en **W**; no. 6 van 14-05-1943: **X, IJ** en **Z**; no. 9 van 04-06-1943: **A** t/m **F**; no. 11 van 18-06-1943: **G** t/m **M**; no. 14 van 09-07-1943: **N** t/m **T**; no. 16 van 23-07-1943: **U** t/m **Z** en **A** t/m **L**; no. 18 van 06-08-1943: **M** t/m **Z**; no. 20. van 20-08-1943: **A** t/m **L**; no. 22 van 03-09-1943: **M** t/m **Z**; no. 24 van 17-09-1943: A t/m L; no. 26 van 28-09-1943: **M** t/m **Z**.) [No. 26 was het laatste nummer van] **Het Joodsche Weekblad**

12-02-1943 [D. Czech, p. 413] *"In het lijkhalboek van het stamkamp worden de nummers van 39 overleden gedetineerden ingeschreven."*

APMO, D-Aul-5/2, Leichenhallenbuch, S. 66 f."

13-02-1943 "[...] *dat de Britse luchtmacht op 13 februari '43 in het kamp Amersfoort (de meeste gevangenen waren toen al naar Vught verplaatst) de barakken van de Iste compagnie van het* ***Wachbatallion*** *aanviel; onder de* ***SS****'ers vielen toen zes doden en elf gewonden.*" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 559

13-02-1943 KZ Ravensbrück: Toegang von een ongenoemde aantal "Holländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 263

14-02-1942 [D. Czech, p. 414]: *"Wegens de epidemische vlektyfus draagt Höß per standplaatsbevel nr. 3 de SS-leden op, een passende afstand tot de gevangenen en de gevangenencommando's in acht te nemen, om niet gevaar te lopen aangestoken te worden.*

APMO, D-Aul-1, Standortbefehl Nr. 3/43"

15-02-1943 [D. Czech, p. 415]: " *In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 55 gevangenen binnengebracht.*

APMO, D-Aul-5/2, Leichenhallenbuch, S. 69 f."

16-02-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"1108 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 5", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 894]

18-02-1943 [D. Czech, p. 416]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1108 Joden uit het kamp Westerbork aangekomen. Met dit transport zijn 515 mannen en jongens alsook 593 vrouwen en meisjes aangekomen. Na de selectie worden 200 mannen, die de nummers 103 515 tot en met 103 714 krijgen, alsook 61 vrouwen, die de nummers 35 793 tot en met 36 033 krijgen, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 847 mensen worden in de gaskamers gedood.*"

18-02-1943 "*Acht dagen later* [dan 10-02-1943] *waren vijfenveertig rusthuizen met Joodse verpleegden in Den Haag aan de beurt. De rusthuizen daar en elders waren voor het grootste deel in alle haast opgericht en bevolkt, omdat men hoopte daarin voor de ouden van dagen een veilige toevlucht te vinden. Het baatte niets. Ook oudeliedengestichten werden ontvolkt.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (149/150)

18-02-1943 "***Hans Fritz Scholl*** *(Ingersheim, 22 september 1918 - München, 22 februari 1943) was één van de oprichters van de Duitse verzetsgroep de Witte Roos en de broer van Sophie Scholl.*
Sophia Magdalena (Sophie) Scholl *(Forchtenberg, 9 mei 1921 - München-Stadelheim, 22 februari 1943) was een Duitse studente en verzetsstrijdster in de Tweede Wereldoorlog.*
Sophie Scholl, haar broer Hans Scholl, haar zusters Inge en Elisabeth en haar broer Werner werden christelijk-humanistisch opgevoed.
In 1942 ging zij in München biologie en filosofie studeren. Door haar broer Hans, die aan dezelfde universiteit de studie medicijnen volgde, leerde zij studenten kennen die het nationaalsocialisme afwezen. Zij ging deelnemen aan het verspreiden van pamfletten van de verzetsgroep Die Weiße Rose.
Pamfletten van Die Weiße Rose werden vanuit München verspreid in Berlijn, Keulen, Stuttgart en Wenen. De Gestapo vermoedde intussen dat de pamfletten hun oorsprong vonden in studentenkringen in München. Een pamflet dat Londen had bereikt, werd daar in de herfst van 1943 in een grote oplage gedrukt en door Britse vliegtuigen over Duitsland afgeworpen.
In de zomer van 1942 schreven en verspreidden hij en de andere leden van de Witte Roos zes pamfletten die gericht waren tegen het naziregime in Duitsland tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Op 18 februari 1943 werden Hans en Sophie Scholl betrapt tijdens het verspreiden van het zesde pamflet in het gebouw van de Universiteit van München, waarna ze werden overgeleverd aan de Gestapo.
Op 22 februari werden Hans Scholl, Sophie Scholl en een derde Witte Roos-lid, Christoph Probst, ter dood veroordeeld wegens verraad, en dezelfde dag nog met behulp van de guillotine geëxecuteerd." [Bronnen: https://nl.**wikipedia**.org/wiki/Hans_Scholl en https://nl.**wikipedia**.org/wiki/Sophie_Scholl]

19-02-1943 "*In Haarlem zijn de Opperrabbijn en andere Joden gefusilleerd; ook communisten. In Den Haag zijn de Joden uit de Ziekenhuizen gehaald, ook de pas-geopereerden.*" **Boudier-Bakker**, p. 119

19-02-1943 [D. Czech, p. 417]: "*In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 41 gevangenen binnengebracht; 18 dode stammen uit het bijkamp Budy en drie uit het bijkamp Golleschau.*

APMO, D-Aul-5/2, Leichenhallenbuch, S. 73 f."

20-02-1943 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 263

21-02-1943 "*Op 21 februari 1943 werd in alle katholieke en in vermoedelijk de meeste protestantse kerken een kanselboodschap voorgelezen. Hierin werd geprotesteerd tegen de razzia's op jongeren en tegen de Jodenvervolging, aldus L. de Jong in zijn standaardwerk* ***Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog*** *(deel 6).*

Via Jan Gies drong de opstelling van de kerken door tot de onderduikers in het pand achter Prinsengracht 263. Uit een notitie van 27 februari 1943 in ***Het Achterhuis****: 'Henk [van Santen] heeft het herderlijk schrijven van de bisschoppen aan de mensen in de kerk voor ons meegebracht. Het was reuze-mooi en opwekkend geschreven. "Blijft niet stilzitten, Nederlanders, ieder vechte met zijn eigen wapenen voor de vrijheid van land, volk en godsdienst! Helpt, geeft, aarzelt niet!" Dat roepen ze zomaar van de preekstoel. Zou het helpen? Onzen geloofsgenoten stellig niet' (versie c).*" **Bob Polak**, p. 118

21 tot 25 februari 1943 Na aanleiding van een Herderlijke Brief van aartsbisschop De Jong weigeren 21 politieagenten in Utrecht '*Joden en jeugdige personen*' op te pakken en moeten onderduiken. **Buitelaar,** p. 57 en 58

23-02-1943 ► Lindwer, p. 256: "*1101 personen naar Auschwitz*" ["Overlevenden in mei 1945: 4", Griffioen & Zeller, Jodenvervolging [...], p. 894]

24-02-1943 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 263

25-02-1943 [D. Czech, p. 422]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1101 Joden – 413 mannen en jongens alsook 688 vrouwen en meisjes – uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 57 mannen, die de nummers 104 033 tot en met 104 089 krijgen, alsook 30 vrouwen, die de nummers 36 251 tot en met 36 280 krijgen, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 1014 mensen worden in de gaskamers gedood."*

26-02-1943 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 47 van 26-02-1943 , p. 1:

„Geen brieven in pakketten naar de kampen

Nogmaals wordt er nadrukkelijk op gewezen, dat het t e n s t r e n g s t e v e r b o d e n is, in pakketten, welke naar de kampen worden gezonden, b r i e v e n i n t e s l u i t e n, aangezien op brieven censuur bestaat."

26-02-1943 *"Betje vertelt, dat tweehonderd agenten geweigerd hebben hier te tekenen, omdat ze alle Joden moeten ophalen - zij zeggen ook uit goede bron te weten, dat alle kinderen worden afgemaakt. Mijn hart bloedt als ik denk aan dr. Perel, en die twee lieve kinderen."* ***Boudier-Bakker,*** *p. 121*

26-02-1943 [D. Czech, p. 424]: *"In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 39 gevangenen binnengebracht; 20 dode stammen uit Birkenau.*

APMO, D-Aul-5/2, Leichenhallenbuch, S. 80 f."

28-02-1943 [D. Czech, p. 425]: *"In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 28 gevangene binnengebracht.*

APMO, D-Aul-5/2, Leichenhallenbuch, S. 82"

01-03-1943 *"Zaterdag* [27-02-1943] *zag Betje uit het politiebureau aan de Tolsteeg een troepje kleine kinderen, een meisje van veertien was erbij - wegvoeren in een overvalwagen. Mijn hart bloedt als ik eraan denk, en ik moet er aldoor aan denken. Wat zulke stumpertjes doormaken, van huis weggerukt, overgelaten aan harde kerels."* ***Boudier-Bakker****, p. 121*

02-03-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"1105 personen naar Sobibor". ["Overlevenden in mei 1945: 0",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]

■ Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 8, **Transportlijst 2 maart 1943**:"[...] *Bij aankomst werden enige tientallen personen uitgezocht voor werk in Sobibor en in de werkkampen in het district Lublin. Van 14 personen zijn levenstekens ontvangen: 12 uit Lublin en 2 uit Silezië. Niemand van het transport heeft de oorlog overleefd."*

05-03-1943 "*In maart 1943 was het eerste van vier nieuwe crematoria [in Auschwitz] bedrijfsklaar*." [...] Op 5 maart 1943 werden voor de eerste keer in tegenwoordigheid van een commissie 45 lijken verbrand. **Friedler / Siebert / Kilian**, Zeugen aus der Todeszone, p. 104 en 120

06-03-1943 Op 6 maart 1943 haalden de Duitsers de kinderen en het personeel uit het weeshuis. **Bron:** I.B. van Creveld, 'Het joods weeshuis in Den Haag', in: Misjpoge. Verenigingsblad van de Nederlandse Kring voor Joodse Genealogie, jrg 15, nr 2, 44

08/09-03-1943 [van 20 uur tot tegen de ochtend van de volgende dag, D. Czech, p. 736] Vergassing van de Joden uit het zogenoemde "Theresienstädter Familienlager" in Birkenau. Het Theresienstädter Familienlager was in een afgesloten barakkencomplex in het kampdeelgebied B IIb. Er waren mensen ondergebracht, die in september en december 1943 van Theresienstadt naar Auschwitz waren gedeporteerd. Onder hen waren er ook enige Nederlanders. **Friedler / Siebert / Kilian**, Zeugen aus der Todeszone. p. 244 en 245

10-03-1943 "*Geen melk meer te krijgen*:" **Boudier-Bakker**, p. 122
10-03-1943 ► **Lindwer**, p. 256: ***"1105 personen naar Sobibor". ["Overlevenden in mei 1945: 14", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 894]

■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 16, **Transportlijst 10 maart 1943**:"[...] *Bij aankomst werden enige tientallen personen uitgezocht voor werk in Sobibor en in de werkkampen in het district Lublin. Dertien vrouwen van dit transport hebben de oorlog overleefd: Judith Eliaser, Bertha en Celina Ensel, Sophie Huisman, Mirjam Penha-Blits, Cato, Sara en Suzanne Polak, Debora en Bertha van Praag, Sophie Verduin en Jetje en Sientje Veterman. Van nog veertien anderen zijn uit Lublin en van twee uit Silezië levenstekens ontvangen.*"

11-03-1943 "*Joden zijn na uitzitting van een straf voor het leven in de concentratiekampen Auschwitz of Lublin te plaatsen.*

Op het strafmaat van de uitgezeten straf komt het bij Joden niet aan." **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 396

11-03-1943 "*Vanaf 11 maart 1943*" worden de lijken van de mensen die in het kamp Westerbork overleden zijn gecremeerd. Crematie is "*volgens de Joodse rites niet toegestaan*". Voor 11 maart 1943 zijn de overledenen van het kamp op de Joodse begraafplaats van Assen ter aarde besteld. **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, p. 41

13-03-1943 "*Ook in de jaren daarna ontsnapte Hitler aan alle putschpogingen van het militaire verzet, onder andere 1943, als een van mijn vader* [Hans von Dohnanyi] *naar Smolensk gebrachte en daar in Hitlers Ju 52 geplaatste bom vanwege de grote kou in de vrachtruimte niet explodeerde*." **Klaus von Dohnanyi**, Vorwort, in: **Barbara Schieb / Jutta Hercher** (Hrsg.), 1938, Warum wir heute genau hinschauen müssen, p. 9 en https://de.**wikipedia**.org/wiki/Liste_der_Attentate_auf_Adolf_Hitler#30._Januar_1933_bis_31._August_1939

13-03-1943 's Avonds op 13 maart 1943 nam de SS het crematorium [in Auschwitz] voorgoed in gebruik. 1492 mannen, vrouwen en kinderen uit het getto Krakau werden in onderaardse gaskamer gedreven, vermoord en daarnaar verbrand. **Friedler / Siebert / Kilian**, Zeugen aus der Todeszone, p. 121

15-03-1943 "*Bankbiljetten van vijfhonderd en duizend gulden uit de circulatie. Dat is om de zwarte handel te fnuiken.*" **Boudier-Bakker**, p. 123

17-03-1943 ► **Lindwer**, p. 256: ***"964 personen naar Sobibor" ["Overlevenden in mei 1945: 1",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 24, **Transportlijst 17 maart 1943**:"[...] *Bij aankomst werden enige tientallen personen uitgezocht voor werk in het district Lublin. Van vier personen zijn uit Lublin en van twee uit Silezië levenstekens ontvangen. Eén man, Elias Cohen, heeft de oorlog overleefd.*" [zie 20-03-1943 Cohen, De negentien treinen naar Sobibor, p. 142 en 143]

17-03-1943 "*De sluiting van de Utrechtse universiteit is voor 14 dagen verlengd.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 355

19-03-1943 "*We krijgen weer minder vlees: 125 gram inplaats van 200 per persoon in de week.*" **Boudier-Bakker**, p. 124

19-03-1943 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 50 van 19-03-1943 , p. 1:

"Tramvergunning ongevraagd te toonen

De directeur van de Gemeente Tram deelt ons mede, dat Joden, die van de tram gebruik maken, verplicht zijn de daartoe strekkende vergunning o n g e v r a a g d aan den conducteur te toonen.

Het niet nakomen aan deze verplichting kan voor belanghebbende de meest ernstige gevolgen hebben."

20-03-1943 ■ Cohen, De negentien treinen naar Sobibor, pagina 142 en 143: "*Mijn neef en naamgenoot Elie I. A. Cohen was op 17 maart 1943 met vrouw en kind op transport gegaan. Hij had geen idee waar hij heengebracht zou worden. Bij aankomst op de ochtend van zaterdag 20 maart moesten de mannen met achterlating van de bagage uitstappen. De vrouwen moesten met de kinderen in de trein blijven. Nadat eerst geroepen was om artsen en verplegers, ging mijn neef zich melden op de kreet om metaalarbeiders.* [...] *Hij heeft de vrouwen niet zien uitstappen, hij heeft wel geschreeuw gehoord, er werd niet geslagen, ook niet geschoten.* [...]; *hij heeft niets geroken en geen vlammen gezien. Hij had nooit van gaskamers gehoord en zou, als het anders gegaan zou zijn en de Duitsers hem naar de gaskamers gestuurd hadden, dit zonder argwaan hebben gedaan. Hij herhaalt nu, meer dan dertig jaar later: wij wisten niets.*"

23-03-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"1250 personen naar Sobibor" ["Overlevenden in mei 1945: 0", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 31, **Transportlijst 23 maart 1943**:"[...] *Bij aankomst werden enige personen uitgezocht voor werk in het district Lublin. Eén vrouw werd daar herkend.*"

24-03-1943 "*Dokter Koster hier geweest. Verteld, hoe alle dokters nu geweigerd hebben in de artsenkamer te gaan, en hun bevoegdheid als arts hebben neergelegd. ... Ze hebben allen het woord arts van hun bordjes overgeschilderd, overgeplakt, in elk geval doen verdwijnen.*"
Boudier-Bakker*, p. 125*

26-03-1943 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 51 van 26-03-1943 , p. 1:

„Waarschuwing omgeving Joodsche Schouwburg

Ernstig wordt aangeraden om, als het niet dringend noodzakelijk is, niet in de nabijheid van den Joodschen Schouwburg, Plantage Middenlaan 24, te komen. Veronachtzaming dezer waarschuwing kan tot ernstige moeilijkheden voor den betrokkene leiden."

27-03-1943 David Barnouw en **Gerold van der Stroom**, De Dagboeken van Anne Frank, 's-Gravenhage 1986, Amsterdam 1986, [p. 367: *Zaterdag, 27 Maart 1943*], p. 368, c: "*Rauter, één of andere hoge mof, heeft een rede gehouden: 'Alle Joden moeten vóór 1 Juli de Germaanse landen verlaten hebben. Van 1 April tot 1 Mei zal de provincie Utrecht gezuiverd worden (alsof het kakkerlakken zijn). Van 1 Mei tot 1 Juni de provincie Noord- en Zuid-Holland'[...]. Als een kudde ziek en verwaarloosd vee worden de arme mensen naar de onzindelijke slachtplaatsen gevoerd. Maar laat ik hierover zwijgen, ik krijg alleen nachtmerries van mijn eigen gedachten.*

Een prettig nieuwtje is, dat de Duitse afdeling van de arbeidsbeurs door sabotage in brand gestoken is. Een paar dagen daarna volgde de Burgerlijke Stand. Mannen in uniformen van de

Duitsche politie hebben de wachtposten gekneveld en zodoende belangrijke papieren foetsjie gemaakt."

30-03-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"1255 personen naar Sobibor" ["Overlevenden in mei 1945: 0", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 40, **Transportlijst 30 maart 1943**:"[...] *Waarschijnlijk werden alle mensen direct na aankomst vergast. Er werd niemand werd herkend, nog zijn er levenstekens ontvangen*."

30-03-1943 "*Vóór 10 April moeten de Joden uit alle provincies behalve Noord- en Zuid-Holland en Utrecht naar Vught vertrekken*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 359

31-03-1943 "I*n Amsterdam hebben als Hollandse politie verklede mannen de bewaking overweldigd van het bevolkingsregister in de Kerklaan, en in brand gestoken en alles vernield*." **Boudier-Bakker**, p. 125

31-03-1943 [D. Czech, p. 456]: "*In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 75 gedetineerden binnengebracht*."

01-04-1943 "*Alle gemengd-gehuwde, niet-Joodse ambtenaren van Rijk, provincie of gemeente worden tegen 1 april 1943 ontslagen*." **Herzberg**, Kroniek [...}, p. 89

01/02-04-1943 "*In de nacht van een op twee april zouden we de schouwburg verlaten en het onbekende tegemoet gaan. Allen waren vol goede moed en hoopvol gestemd in de veronderstelling dat we daar waar we heen zouden gaan, een menselijk bestaan zouden krijgen. Maar een hoe grote teleurstelling stond ons te wachten. De uittocht van de schouwburg was zo afschrikwekkend, dat ik een rilling van afschuw door me heen voelde gaan. We moesten de zaal verlaten en in de hal gekomen, stond daar een haag aan 'groene politie' die we moesten passeren. Op het laatste moment voor het vertrek werden er nog gauw mensen binnengebracht die nog mee moesten gaan. Buiten was het donker en ook daar stonden onze beschermers?? in twee rijen opgesteld vanaf de schouwburg tot aan de tram. Onmiddellijk was het vrijheidsgevoel weg, toen ik dat zag, en een ellendige gewaarwording onderging ik. Alles maakte een ontzettend triestige indruk. Misdadigers waren we. Paria's in de maatschappij. We werden als het ware de tram ingestompt, onder geschreeuw van de SS. Schreeuwen en dreigementen schijnen nu eenmaal bij hen een vast parool te zijn. Voor het CS werden we allen in rijen van vier opgesteld en mochten we nog een poos in de kou wachten, voordat we naar binnen konden gaan. Dit alles in de nacht, terwijl we gepakt en gezakt stonden met bagage. Het was een ware uittocht.*

[...]

Een rit van ongeveer anderhalf uur, en in stikdonker arriveerden we te Vught." **Klaartje de Zwarte-Walvisch**, Alles ging aan flarden, p. 44 en 45

03-04-1943 "*De artsen hebben hun borden weer aan de huizen moeten doen met arts, want de weermacht beschouwde dit weglaten als sabotage tegen hèn. Nu bereiden ze een nieuw protest voor.*" **Boudier-Bakker**, p. 127

06-04-1943 "*We kunnen elkaar op verjaardagen geen cadeautjes meer geven, want er is niets meer in de winkels.*" **Boudier-Bakker**, p. 127

06-04-1943 ► **Lindwer**, p. 256: ***"2020 personen naar Sobibor" ["Overlevenden in mei 1945: 2",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]

■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 49, **Transportlijst 6 april 1943**:"[...] *Bij aankomst werden enige tientallen personen uitgezocht voor werk in Sobibor en in de werkkampen in het district Lublin. Twee vrouwen hebben de oorlog overleefd: Ursula Stern en Saartje Wijnberg. Van tien personen zijn uit Sobibor levenstekens ontvangen.*"

06-04-1943 ■ **E.A. Cohen**, De negentien treinen naar Sobibor, pagina 143 en 144: "*Ook Selma* [op de transportlijst van 6 april 1943 (p. 61, Schelvis, Sobibor) staat: Saartje Wijnberg] *vertelt dat ze niet wist waar ze vanuit Westerbork heengebracht werd en dat ze geen idee van de jodenmoord in Sobibor had.* [...] *Bij aankomst in Sobibor in de middag van 9 april 1943 moest ze de bagage laten staan en zag ze oude en invalide mensen in de lorries stappen. De Oekraïeners stonden te schreeuwen met stokken in de hand. Er heerste een angstige sfeer, hoewel de SS niet wreed was. Zij mocht uit de menigte komen en met haar nog dertig meisjes.* [...] *Ze werden het kamp binnengebracht, dat een vriendelijke indruk maakte, en kregen een barak aangewezen om te slapen.* [voortzetting zie 10-04-1943]

10-04-1943 *De volgende dag ging ze naar het werk, dat bestond uit rugzakken uitsorteren, maar ze wist nog steeds niet wat zich in Sobibor afspeelde.* [...]
Op de avond van Selma's eerste werkdag kwam Maurits Zeehandelaar, die ze uit Zwolle kende, bij haar en vertelde dat allen die met haar waren aangekomen reeds vergast en verbrand waren. Hij wees op het grote vuur, zei: 'Mijn vrouw is ook vergast', maar toch wilde ze het niet geloven. Als ze aan haar moeder dacht, was ze ervan overtuigd dat die in een kamp was. Pas toen ze de meegebrachte spullen van een oom en zijn vijf kinderen in handen kreeg, moest ze die gedachte laten varen.
Als Selma kleren sorteerde kon ze de transporten naar de gaskamers zien gaan. [...] *Ze heeft het erg te kwaad gehad toen ze opperrabbijn Hirsch voorbij zag komen.*"

In april 1943 "*In april 1943 ontstond de provinciale LO [Landelijke organisatie voor hulp aan Onderduikers] Utrecht, opgericht door een beambte uit Tuindorp Henk Das ('Ruurd') en onderwijzer Teus van Vliet ('Hugo') uit Tienhoven. Het werkadres van het hoofd* ***LO Utrecht stad****, Gerrit Westdijk ('Bob'), was ten huize van tandarts Johan Lubbers aan de Malisingel 4. 'Bob' woonde op diverse adressen in de stad. Geschat wordt dat er midden 1944 in de Domstad, dus*

nog voor de spoorwegstaking, ongeveer vijfduizend onderduik(st)ers waren:
'(...) en dat dus meer dan 10.000 gezinnen daarmee te maken hadden als onderduiker, helper of gastheer.'" **Buitelaar**, p. 95

In april 1943 "*Wat Fischer* ['*van IV B 4-Den Haag*', **Jong**, deel 8, p. 696] *betreft willen wij nog weergeven dat deze in april '43 een gesprek hoorde tussen een chauffeur van de 'Sicherheitspolizei' en de plaatsvervangend hoofdvertegenwoordiger van de Joodse Raad in Den Haag, M. J. Keyzer, waarbij de chauffeur tegen Keyzer met betrekking tot een transport naar Vught zei: 'Wees maar blij dat zij naar Vught gaan, ik ben zelf in Auschwitz geweest'; Fischer voegde de chauffeur toen onmiddellijk toe: 'Jij weet niets over Auschwitz, ga nu naar je auto terug.' Met betrekking tot Aus der Fünten verklaarde een van de medewerkers van de 'Zentralstelle', A. W. Schellenberg, dat hij, 'toen men ook begon met de deportatie van kleine kinderen en oude mensen' (augustus '42), aan Aus der Fünten gezegd had dat hij 'de geruchten dat ze werden omgebracht, niet ongeloofwaardig vond. Aus der Fünten antwoordde mij daarop dat wat er buiten geschiedde, hem niets aanging.*' " **Dr. L. de Jong**, deel 7, p. 326

09-04-1943 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 1 van 09-04-1943 , p. 1:

*"**Belangrijk***

Velen zijn nog niet doordrongen van het feit, dat het noodzakelijk is, indien men moet vertrekken, alle bagage enz. gereed te hebben.

De practijk heeft bewezen, dat slechts een klein percentage dit volledig begrepen heeft; de overigen vertrouwen erop, dat de achterblijvenden de bagage zullen verzorgen.

Steeds meer blijkt echter, dat hieraan vrijwel onoverkomelijke moeilijkheden verbonden zijn, waardoor de bagage òf te laat òf in het geheel niet meer verzorgd kan worden.

Een ieder wordt dus in zijn welbegrepen eigenbelang aangeraden, om zijn rugzak of koffer van tevoren gereed te maken."

13-04-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"1204 personen naar Sobibor" ["Overlevenden in mei 1945: 0", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 63, **Transportlijst 13 april 1943**:"*... Bij gehuwde vrouwen werd alleen de meisjesnaam vermeld. Drie personen werden in het district Lublin herkend. Verder zijn er geen levenstekens ontvangen."*

13-04-1943 "*Vóór 23 April moeten de Joden uit Utrecht, Noord- en Zuid-Holland naar Vught vertrekken*. Dus ook Amsterdam, Den Haag en Rotterdam. Ontzettend." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 363

15-04-1943 "*Er moeten 5 à 7 patiënten* [van de Barneveldgroep]*, meest kinderen, naar het ziekenhuis in Utrecht. De ouders zijn zeer bedroefd*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 363

16-04-1943 *"Ik hoorde, hoe* [...] *iemand een piano heeft geruild voor drie pond koffie* [...]" ***Boudier-Bakker****, p. 128*

19-04-1943 "[…] *vo 37/1943 'betreffende de aanzegging van de opeischbaarkeid van door hypotheek gedekte geldvorderingen van Joodsche natuurlijke rechtspersonen of verenigingen van personen.'"* **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 879

20-04-1943 ,,*Op dit adres* [*Stationsstraat 28a te Amersfoort*] *werd 20 april 1943 de Raad van Verzet in het Koninkrijk der Nederlanden opgericht door*

Jan Thijssen Willem Santema Johan Doorn Gerrit Kleinveld Dick van der Meer Jan Brouwer Andries Graafhuis en Jan Engel.

De Raad was een van de belangrijkste organisaties die het verzet tegen de Duitse bezetter coördineerde." **Aad Kamsteeg**, Ondergronds in het Soesterkwartier, Het geheim van de Westerkerk, p. 11

20-04-1943 ,,[...] Dormitzer E.: [Drei Berichte über T]. Ms. WL. London 1945/46/55.
Schrijfster, sedert 22-04-1943 in T[heresienstadt], beschrijft de toestanden. Zij kwam met de eerste transport uit Nederland. Op 20 april 1943 werd een aantal ‚verdienter [verdienstelijke]' Joden, meestal Rijksduitse, maar ook Nederlanders en Tsjecho-Slowaken, in een SS-kazerne uitgenodigd, waar Eichmann's gevolmachtigde voor Nederland, SS STBF aus der Fünten, aan de verzamelden het transport naar T[heresienstadt] als bijzonder voordeel voorstelde. Wie niet tot dit transport zou besluiten, mag niet meer rekening houden met de ene of andere toegeeflijkheid. De kamptoestanden werden als ideaal beschreven: volkomen vrijheid, SS-kost, bioscoop in de stad enz. Vanwege de mooie omgeving raadde aus der Fünten: ‚De dames zouden goed schoeisel meenemen, omdat men er uitstapjes kan maken.' Op de volgende dag reisde men in personenrijtuigen, in elk coupé zaten slechts vier personen. Tijdens de rond 28 uur durende reis deelde het begeleidende personeel postkaarten uit, die aan verwant zouden geschreven worden." **Adler**, Theresienstadt (726)

20-04-1943 ► **Lindwer**, p. 256: **"1166 personen naar Sobibor"** ***["Overlevenden in mei 1945: 0",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 71, **Transportlijst 20 april 1943**:"[...] *Bij aankomst werden enige tientallen personen uitgezocht voor werk in Sobibor en in de werkkampen in het district Lublin. Van 27 personen zijn levenstekens ontvangen: 2 uit Sobibor en 25 uit Dorohucza. Niemand van het transport heeft de oorlog overleefd.*"

21-04-1943 *Op 21 april vervoerd een trein uit Amsterdam 98 personen naar Theresienstadt. Vandaar werden ze later toch naar Auschwitz gebracht.* "[...] *zij die als Duitse soldaten hadden gestreden, stierven als Joodse burgers.*" ***Herzberg****, Kroniek der Jodenvervolging (277 en 278)*

22-04-1943 *"Een laatste groot Malibaantransport had plaats op 22 april 1943, dit had in eerste instantie Vught als bestemming. Kamp Vught fungeerde tot oktober van dat jaar als doorgangskamp naar Westerbork."* ***Buitelaar****, p. 48*

22-04-1943, Adler, Theresienstadt, p. 696: "22.4.[1943] *eerste transport uit Nederland naar T*[heresienstadt]". *"297 [personen aus] Holland (22. 4. Amsterdam, Emigranten)"* ***Adler****, Theresienstadt (40 en 696)*

22-04-1943 *"Vandaag ook de laatste dag voor de ongelukkige Joden. Aan 't station zag Henri er verscheidene gepakt en gezakt voor Vught. Die kùnnen, en het betalen kunnen, zullen wel onderduiken. Het huis der Perels is akelig doodstil. Leeg. Ik zie in mijn herinnering nog altijd op de late zomeravonden de dokter zitten met de lamp in 't prieeltje, zijn vrouw met een boek, de kinderen soms nog wat roepend uit de slaapkamer - de zomerwarme tuin - alles verwoest. Wat wordt er van hen."* ***Boudier-Bakker****, p. 128*

23-04-1943 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 3 van 23-04-1943 , p. 1:

"BELANGRIJK

Er wordt met nadruk op gewezen, dat personen, die naar Westerbork of naar Vught gaan, één deken en hun broodzak zelf moeten medenemen en steeds bij zich moeten houden met het oog op de mogelijkheid, dat de andere bagage hun niet tijdig bereikt. Daarom wordt ten zeerste aanbevolen, één van de twee dekens niet aan de rugzak te bevestigen, zoals tot dusverre het geval was."

"De Jodenster

De Jodenster moet niet alleen op mantel of overjas, maar ook op de japon of het colbert bevestigd zijn, opdat zij zichtbaar is, ook wanneer de mantel of de overjas open is."

23-04-1943 "*De Joden uit onder andere de provincie Utrecht moeten zich naar het kamp Vught begeven.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (146)

"*Met ingang van 23 april 1943 was het verblijf van Joden in de provincies Utrechzt, Zuid-Holland en Noord-Holland, met uitzondering van Amsterdam, verboden.*" **Herzberg**, p. 79

25 en 26-04-1943 "*Zondag en maandag 25 en 26 april - Pasen.* [...] *We hadden om 6 uur een koningsmaal met ons éne ei (met Pasen uitgedeeld),* [...] *Geen ei, geen kaas, geen boter weldra. De Duitsers hebben zes miljoen kazen van ons naar Zweden uitgevoerd, en 35.000 koeien naar Spanje - daarvoor krijgen ze oorlogsmateriaal, koper en staal.*" **Boudier-Bakker**, p. 129

27-04-1943 ► Lindwer, p. 256: "***1204 personen naar Sobibor***" en "***196 personen naar Theresienstadt***" ***["Overlevenden in mei 1945: 0",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]

■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 79, Transportlijst 27 april 1943:"[...] *Bij aankomst werden enige tientallen personen uitgezocht voor werk in kampen in het district Lublin. Van 7 personen zijn levenstekens ontvangen: 2 uit Dorohucza en 5 uit Lublin. Niemand van het transport heeft de oorlog overleefd.*"

30-04-1943 [D. Czech, p. 482]: "*In de lijkhal van het stamkamp worden de lijken van 25 gevangenen binnengebracht; twee doden stammen uit het bijkamp Buna.*

APMO , D-Aul-5/2, Leichenhallenbuch, S. 135 f."

Eind April 1943 "*Eind April 1943 maken de Duitsers bekend dat alle leden van het voormalige leger zich moeten melden voor krijgsgevangenschap. Uiteraard zullen ze in Duitsland als goedkope arbeidskrachten worden ingezet. In reactie daarop breken hier en daar in het land stakingen uit. De Duitsers slaan terug met het invoeren van het politiestandrecht, waarbij zonder waarschuwing onmiddellijk mag worden raak geschoten.*" **Aad Kamsteeg**, Ondergronds in het Soesterkwartier, p. 26 en 27

Mei 1943 "*Ten slotte werd in mei 1943 ook Amsterdam verboden terrein, behalve voor die Joden die uitstel hadden verkregen van deportatie naar het oosten.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (79)

Mei 1943 "*Presser zelf in* ***Dingen die niet voorbijgaan****, een publicatie gebaseerd op een televisiedocumentaire van Philo Bregstein: 'Elke dag kwam weer opnieuw op je af, naarmate de toestand slechter werd. En zeker een ontzéttend diepgaande ervaring op school was, dat er steeds kinderen verdwenen. Steeds weer. Dat laatste schooljaar, '42-'43, dat ik zo'n klas, die begon met achtentwintig kinderen ... toen ik in mei 1943 zelf onderdook, er nog víér van over waren ... In dat lokaal dat kleine stelletje steeds dichter bij elkaar kroop ... bijna voortdurend dat ritueel van: ik kwam de klas binnen, ik miste er weer een. De kinderen antwoordden met gebáren. Er waren twee gebaren, het ene betekende: opgepakt. Het andere betekende: ondergedoken. Daar werd nóóit een woord bij gesproken.*'" **Bob Polak**, Naar buiten, lucht en lachen!, p. 70

02-05-1943 "*Op 2 mei 1943 arresteerde hij [Pieter Schaap] in het pension van Sophia Meijer de Joodse onderduiker Frits Stibbe en tegelijk ook Mozes Velleman, die ongelukkigerwijze net bij Stibbe op bezoek was. De pensionshoudster verklaarde na de oorlog: 'Ik vroeg verdachte toen hoe het moest met een paar ruiten, die bij onze arrestatie door de politie waren ingedrukt. Verdachte zei toen vloekend, dat ik blij moest zijn dat ik in mijn huis mocht blijven wonen en*

voegde er aan toe, dat ze alle Joden moesten vermoorden en er geen één moest overblijven.'" **Ad van Liempt** en **Jan Kompagnie**, Jodenjacht, p. 221

04-05-1943 ► Lindwer, p. 256: *"1187 personen naar Sobibor" ["Overlevenden in mei 1945: 0",* Griffioen & Zeller,** Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 87, **Transportlijst 4 mei 1943**: *"*[...] *Drie personen werden in het district Lublin herkend. Verder zijn er geen levenstekens ontvangen.*"

05-05-1943 "*Brief van dr. Harster, SS-Brigadeführer und Generalmajor der Polizei, betreffende de eindoplossing van het Jodenvraagstuk. Algemene richtlijn: De Reichsführer SS wenst dat in de loop van dit jaar zoveel Joden als menselijkerwijs mogelijk is, naar het Oosten op transport worden gesteld.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (146)

11-05-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"1446 personen naar Sobibor" ["Overlevenden in mei 1945: 1",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 95, **Transportlijst 11 mei 1943**: *"*[...] *Tachtig personen werden bij aankomst voor werk in Dorohucza uitgezocht. Vandaar zijn 67 berichten in Nederland ontvangen. Eén man, Josef Wins, heeft de oorlog overleefd.*"

14-05-1943 "*Op 14 mei 1943 werd aan alle Joden in Amsterdam het verblijf in de gemeente verboden, met uitzondering van die Joden aan wie door de Zentralstelle für Jüdische Auswanderung uitstel voor de Arbeitseinsatz was verleend.*" **Herzberg**, Kroniek [...] p. 150

14-05-1943 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 6 van 14-05-1943 , p. 1:

"Waarschuwing

Dringend wordt men aangeraden om voor de gebouwen van den Joodschen Raad voor Amsterdam en in het bijzonder voor de Expositur, niet te blijven staan."

15-05-1943 *"Rauter maakte op 15 mei 1943 bekend dat alle radio's moesten worden ingeleverd. Deels nam ondergronds gedrag achter de voordeur hierdoor toe: clandestien luisteren; deels sprongen bestaande en nieuwe bladen in dit 'publicitaire gat' en vergrootten de nieuwsfunctie."* ***Buitelaar****, p. 84*

16-05-1943 "*De Joden in Amsterdam, die niet 'gesperrt' zijn, moeten vóór 21 Mei naar Vught. Het heet, dat dit ± 20 000 personen zijn en dat er dan nog 18 000 over zullen zijn in Amsterdam.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 371

18-05-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"2511 personen naar Sobibor" ["Overlevenden in mei 1945: 0",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 105, **Transportlijst 18 mei 1943**: "[...] *Bij aankomst werden enige tientallen personen uitgezocht voor werk in Sobibor en in de werkkampen in het district Lublin. Van zestien personen werden vanuit Sobibor levenstekens ontvangen; vanuit Dorohucza drie en uit Silezië één. Niemand van het transport heeft de oorlog overleefd*."

20-05-1943 "*Op 20 mei meldde zich echter een betrekkelijk gering aantal Joden, te weten ongeveer duizend van de veertigduizend die toen nog naar globale berekening in Amsterdam moesten leven*." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (150)

25-05-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"2862 personen naar Sobibor" ["Overlevenden in mei 1945: 0",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 122**, Transportlijst 25 mei 1943**: "[...] *Bij aankomst werden enige tientallen personen uitgezocht voor werk in Sobibor. Van acht personen werden levenstekens ontvangen. Niemand van het transport heeft de oorlog overleefd*."

26-05-1943 "Grote razzia op joden in Amsterdam." Dam, p. 146
"*Bij deze razzia zijn circa drieduizend Joden gevangen genomen, waaronder alle rabbijnen en alle*

kerkelijke autoriteiten, alsmede tal van bekende persoonlijkheden uit allerlei kringen. Allen werden naar Westerbork overgebracht." **Herzberg**, Kroniek [...], p. 153

28-05-1943 "*VRIJDAG 28 MEI '43*" is het datum van de eerste optekening in het *Dagboek uit Westerbork* dat Philip Mechanikus heeft kunnen doorgeven aan de buitenwereld van het kamp. **Mechanicus**, In Dépôt (13)

30-05-1943 "*Het Joodsche Weekblad is in de laatste tijd ingekrompen tot één blaadje van gering formaat. Binnen kort zal het wel verdwijnen. Van de inhoud heeft voor mij alleen de kalender waarde, die er wekelijks en maandelijks in staat.*[51]

[51] *In Het Joodsche Weekblad [...] stond elke week aangegeven hoe laat de sjabbat precies begon. Eventueel werd de naam van een feest- of treurdag genoemd, alsmede welke sidra (Tora-deel) er gelezen werd in de synagoge*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 374 en 678

[Het Joodsche Weekblad van 28 mei 1943, p. 1 (van slechts 2 bladzijden):

"VAN WEEK TOT WEEK

Vrijdag 23 Ijar – 28 Mei. 's Avonds 39ste dag van de Omer. Begin Sjabbat 20.30 uur.
Sjabbat 24 Ijar – 29 Mei. Sidra: Bechoekotaj. Haftara: Hasjeem 'ozie oemo'adie. Inzegening van het Nieuwemaansfeest. Einde I 22.52 u.; II 22.46 u.; III 22.43 u.; IV 22.40 u.; V 22.36 u. 's Avonds 40ste dag van de Omer.
Zondag 25 Ijar – 30 Mei. 's Avonds 41ste dag van de Omer.
Maandag 26 Ijar – 31 Mei. 's Avonds 42ste dag van de Omer.
Dinsdag 27 Ijar – 1 Juni. 's Avonds 43ste dag van de Omer.
Woensdag 28 Ijar – 2 Juni. 's Avonds 44ste dag van de Omer.
Donderdag 29 Ijar – 3 Juni. Erew Rosj chodesj. Jom kiepoer katan. 's Avonds 45ste dag van de Omer.
Vrijdag 1 Siwan – 4 Juni. Rosj chodesj. Begin Sjabbat 20.45 uur. 's Avonds 46ste dag van de Omer.
Sjabbat 2 Siwan – 5 Juni. Sidra: Bemidbar. Haftara: Wehaja mispar. Einde I 23.02 u.; II 22.56 u.; III 22.52 u.; IV 22.49 u.; V 22.45 u. ; 's Avonds 47ste dag van de Omer."]

Op onbekende datum "*Vlak vóór haar vertrek naar Kamp Westerbork in juni 1943 nam Etty Hillesum een belangrijk besluit*. [...] *Zij maakte zich weinig illusies over wat de nazi's met de Joden van plan waren. Daarom overhandigde zij de dagboeken die zij in Amsterdam had geschreven, aan haar vriendin Maria Tuinzing, die ook in de Gabriël Metsustraat was komen wonen. Zij vroeg haar, als zij niet zou terugkeren, de cahiers aan de schrijver Klaas Smelik te geven met de opdracht om voor publicatie zorg te dragen. Maria Tuinzing heeft in 1946 of 1947 de cahiers met een bundel brieven aan Klaas Smelik (senior) toevertrouwd en daarmee de laatste wens van haar vriendin vervuld*." **Klaas A.D. Smelik** [junior], '*Hoofdstuk 9 D, Etty Hillesum*' in **Klaas A.D. Smelik** en **Arjan van Dixhoorn** (red.), Middelburg en de Mediene, p. 204

31-05-1943 "*MAANDAG 31 MEI ... De wagens voor het transport staan er weer: achtenveertig. Lugubere stemming.*" **Mechanicus**, In Dépôt (21)

01-06-1943 ► **Lindwer**, p. 256: ***"3006 personen naar Sobibor" ["Overlevenden in mei 1945: 1", Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]*

01-06-1943 "*DINSDAG 1 JUNI Stil morgentje. Druilerig. Niet de gebruikelijke moordprocessie van dinsdag. In totaal zijn in mijn barak vier mensen aangewezen voor het transport van de dertig uit de ziekenhuizen. In alle stilte, discreet, is het hun om zes uur aangezegd door een der jonge artsen. Geen wilde tonelen. Toch beloopt het transport vandaag weer drieduizend man. Vraag: waarom déze keer zo weinig zieken? Het gerucht gaat, dat men de artsen en het verplegend personeel zolang mogelijk wil aanhouden in verband met het plan, van het kamp een lazaret te maken ten behoeve van de Duitsers. Het klinkt niet erg aannemelijk. Aannemelijker is, dat zich de invloed doet gelden van dr. Spanier, die bij de commandant een wit voetje heeft. De transporten blijven walging wekken. Zij geschieden in werkelijkheid in beestenwagens, die bestemd zijn voor het vervoer van paarden. De gedeporteerden liggen ook niet meer op stro, maar tussen hun eetzakken en kleine bagage in op de blote vloer, nu óók de zieken die de vorige week nog een matras meekregen.*

Zij worden omstreeks zeven uur aan de uitgang der barakken verzameld door OD-ers en in rijen van drie naar de trein gebracht, aan de Boulevard des Misères, midden in het kamp. De trein: een lange schurftige slang, van oude, smerige wagens, die het kamp in tweeën scheidt. De Boulevard: een verlaten oord, afgezet door OD-ers om overtollige belangstellenden te weren. De bannelingen: beladen met een broodzak, die met een band aan de schouder bevestigd over de heup hangt, en één opgerolde deken, die met <een> touw aan de andere schouder bevestigd, aan de rug zwalkt. Schunnige landverhuizers, die niet anders bezitten dan wat zij hebben en wat aan hen hangt. Mannen, stil, strakke gezichten, vrouwen, vaak snikkend. Ouden van dagen: strompelend, vooruit vallend onder de last over de slechte weg, soms door modderpoelen. Zieken op baren, getorst door OD-ers. Op het perron de commandant met zijn gevolg, grüne Polizei, dr. Spanier, de chef-arts, in eenvoudig grijs civiel, blootshoofds, pikzwart, met zijn gevolg, Schlesinger, het hoofd van de registratie, in rijbroek en kaplaarzen, luizig gezicht, strokleurig haar waarop een platte pet. Terzijde van de trein artsen, die zich gereed houden voor het geval zieken hulp behoeven. De ballingen die de trein door afzettingen heen naderen, worden door gereedstaande OD-ers (tegenwoordig ook NB-ers) omsingeld (teneinde ontvluchting te verhinderen) en geteld volgens een van de barak meegekomen lijst en gaan regelrecht de trein in. Wie aarzelt, wie treuzelt wordt geholpen; soms aangedreven, soms geduwd, soms geslagen, soms gestompt, soms met de laars overtuigd, regelrecht de trein ingetrapt, zowel door de grüne Polizei, die de trein begeleidt, als door OD-ers. Luidruchtigheid, zenuwtoevallen zijn ongeoorloofd, maar komen voor. Korte metten; vaak een paar meppen. Een gedeelte van de OD-ers, Duitsers én Nederlanders, is getrokken uit de heffe der Joden, ruwe, grove kerels, zonder beschaving, zonder gevoel, zonder mededogen; die slechts leven voor de

sigaret en het gemakkelijke avontuurtje met vrouwelijke soortgenoten. Zij dragen, evenals de grüne Polizei, groene uniformen en hoge kaplaarzen. Zij vinden voor hun botte manieren een voorbeeld in die van hun Duitse collega's, die kwistig met de vuist en snel en hard met de kaplaars zijn. De Joden in het kamp duiden hen aan met: de Joodse ss. Zij zijn gehaat als de pest, men zou menigeen hunner levend kunnen villen, als men zou durven. Mannen en vrouwen worden, oud en jong, ziek of niet, dooreen samen met kinderen, met babies, in een-en-dezelfde wagen gestouwd. Gezonde mannen en vrouwen tussen mannen en vrouwen met ouderdomskwalen, die voortdurende verpleging behoeven, mannen en vrouwen, die de controle over bepaalde primaire lichaamsfuncties hebben verloren, lammen, doven, blinden, maaglijders, imbecielen, dementen. Alles op de naakte grond, tússen en óp de bagage, dicht op elkaar geklit. Een ton, één tonnetje voor al deze mensen, in de hoek van de wagen, waar zij 'devant tout le monde' hun behoeften kunnen doen; één tonnetje, dat te klein is voor zoveel mensen. Een zak zand ernaast, waaruit ieder een handje kan grijpen tot het bedekken van het vunsje. In een andere hoek een bidon water met kraantje voor hen, die hun dorst willen lessen. De agenten van Lippmann, Rosenthal & Co volgen de ballingen op de voet in de trein: wringen nog de laatste kleine bezittingen uit hen, klein bankpapier, vulpenhouders, horloges, onder intimidatie en muilperen. Wie niet nog in de barakken aan vrienden en bekenden zijn laatste eigendommen heeft weggeschonken of in bewaring gegeven, poogt ze, indien hij daarvoor de kans <ziet>, uit de trein te werken, soms in flarden. Joodse Gestapo, als spionnen langs de trein opgesteld, gaan na het vertrek als hyena's langs de baan op zoek naar geld, bankpapier. Als de wagons vol zijn, het voorgeschreven quantum ballingen afgeleverd, gaan de wagens tot op een kier dicht. De commandant geeft het sein tot vertrek: een wenk met de hand. De fluit gilt, meestal omstreeks elf uur; zij gaat allen in het kamp door merg en been. De schurftige slang schuifelt met gevulde ransel weg. Schlesinger en zijn gevolg springen op de treeplank: zij rijden een stuk mee, voor het gemak, anders moeten zij het stuk teruglopen. Wat slijtage van de schoenzolen veroorzaakt. De commandant slentert voldaan weg; dr. Spanier wandelt, handen op de rug, het hoofd in zorgelijk nadenken gebogen, terug naar zijn spreekkamer. Iedereen in het kamp maakt een kots-geluid als hij over het transport wat zeggen wil. Drieduizendenvijftig man zijn vandaag vervoerd. Rotstemming in het kamp. Er waren vannacht nog driehonderd mensen nodig: zij werden aan de bedrijven en de bureaus onttrokken." **Mechanicus**, In Dépôt (21-23)

■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 141, **Transportlijst 1 juni 1943***: "*[...] *Eenentachtig personen werden bij aankomst voor werk in Dorohucza uitgezocht. Vandaar zijn 25 berichten in Nederland ontvangen. Eén man, Jules Schelvis, heeft de oorlog overleefd.*"

03-06-1943 "*DONDERDAG 3 JUNI ... In de zeven maanden tijds bijv. dat ik nu in het ziekenhuis verblijf, zijn het bijna altijd Nederlandse Joden geweest, die op transport zijn gestuurd. Een enkele keer ook Duitse Joden. Dezelfde klacht komt uit de woonbarakken.*" ***Mechanicus****, In Dépôt (28)*

04.06.1943 *"VRIJDAG 4 JUNI ... Totdusver eenenzeventigduizend Joden geregistreerd, die naar het Oosten van Europa zijn doorgezonden."* ***Mechanicus****, In Dépôt (30)*

04-06-1943 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 9 van 04-06-1943 , p. 1:

"Mededeeling

Pakketten en post voor het kamp Moerdijk moeten niet naar dit kamp worden geadresseerd, maar worden gezonden naar K.L. 's-Hertogenbosch, Auffanglager, vanwaar zij worden doorgestuurd naar hen voor wie zij bestemd zijn."

06.06.1943 *"ZONDAG 6 JUNI ... Het verstoorde mierennest. Plaats moet worden gemaakt voor twee grote transporten van zestienhonderd man elk uit Vught, die dinsdag naar het Oosten worden doorgezonden."* ***Mechanicus****, In Dépôt (31)*
"Eerst ondergingen we een lysolbewerking, omdat er uit Vught altijd veel luizen meekomen. Van 4 tot 9 heb ik met kleine huilende kinderen gesjouwd en bagage gedragen voor uitgeputte vrouwen. Het was hard - en hartverscheurend. Vrouwen met kleine kinderen, 1600 (vannacht komen er weer 1600), de mannen zijn opzettelijk achtergehouden in Vught." ***Hillesum****, Het denkende hart van de barak, p. 42*

[De brief waarin Etty Hillesum dit schrijft dateert van 23 juni 1943, de gegevens van de twee transporten, die Etty Hillesum vermoedelijk bedoeld, heeft ***Janneke de Moei*** *in Joodse kinderen in het kamp Vught op bladzijde 106 noteert:*
"zo 6/6 1593? [personen] 806? [kinderen] vooral baby's en kleuters met ouder(s)
ma 7/6 1356? [personen] 502? [kinderen] vooral kinderen vanaf 4 jaar met ouder(s)"]

08-06-1943 *"DINSDAG 8 JUNI ... Uit Vught zijn en worden alle kinderen beneden de zestien jaar weggezonden. Vele moeders zijn eerst op protest met haar kinderen meegezonden. Nochtans zijn er jeugdige kinderen alleen gestuurd. Vught is zeker een der wrangste episoden uit de vervolging der Joden in Nederland. De mannen, die op het ogenblik nog aan de Moerdijk werken en wier vrouwen onlangs achter hun rug via Westerbork naar Polen zijn doorgezonden, zijn voor een groot deel dezelfde, die de spoorweg van Hooghalen naar Westerbork hebben aangelegd."* ***Mechanicus****, In Dépôt (33)*
"Midden in de nacht is het tweede transport uit Vught gekomen, om-en-de-bij dertienhonderd mensen, mannen, vrouwen en kinderen. Zij zijn, moe en uitgeput, ziek en vervuild, voor een deel uit de vuile vee- en goederenwagens waarmee zij gekomen zijn, eenvoudig met gesnauw, gedonder en slagen en stompen overgeheveld in de vuile vee- en goederenwagens, die hen naar het Oosten overbrengen." ***Mechanicus****, In Dépôt (34)*
08-06-1943 *"Op 8 juni 1943 werd een groot aantal vrouwen en kinderen vanuit het concentratiekamp Vught naar Westerbork op transport gesteld en op diezelfde datum gedeporteerd naar Sobibor. Hun echtgenoten waren te werk gesteld bij de bouw van de Moerdijkbrug. Hun was toegezegd dat ze zich op een gegeven moment bij hun familie in Westerbork konden voegen. Toen de mannen in Vught tijdens een appel te horen kregen dat*

hun familie in Westerbork direct was doorgestuurd, heerste een onbeschrijflijke paniek. Velen begonnen te huilen of vielen flauw." **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, p. 44

08-06-1943 "*Een zogenaamd kindertransport, uitsluitend bestaande uit kinderen met hun moeders, tezamen 3017 personen, is uit Vught via Westerbork in Sobibor aangekomen en zonder enige selectie terstond vergast. Dit transport werd op 8 juni 1943 in Westerbork samengesteld uit de op 6 en 7 juni vanuit Vught vertrokken treinen.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (284/285)
08-06-1943 ► **Lindwer**, p. 256: **"3017 personen naar Sobibor"** ***["Overlevenden in mei 1945: 0",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 161, **Transportlijst 8 juni 1943**: "[...] *Enige tientallen personen werden voor werk in het district Lublin uitgezocht. Van één vrouw werd vandaar een levenstekens ontvangen. Niemand van het transport heeft de oorlog overleefd.*"

09-06-1943 [D. Czech, p. 516: "*In de lijkhal van het Stammlager [Auschwitz I] worden de lijken van 21 gedetineerden binnengebracht; daaronder twee dode uit het nevenkamp Buna.*"

10-06-1943 "*Met ingang van 10-06-1943 wordt de rijksvereniging der Joden in Duitsland opgeheven. (Nog ervoor had zij de opdracht gekregen, de Joodse begraafplaatsen, meestal aan de gemeente, te verkopen.)*" **Joseph Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 398

11-06-1943 "*vo 54/ 1943 'betreffende de beëindiging van verzekeringsovereenkomsten van Joden'.*" **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 879

20-06-1943 "Grote razzia op joden in Amsterdam." **Dam**, p. 146
20-06-1943 "*Op zondag 20 juni 1943 had een soortgelijke actie plaats in Amsterdam-Oost en het nieuwe gedeelte van Zuid. ... De actie heeft 5700 gevangenen voor Westerbork opgeleverd.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (153/154)

"[...] *sinds dat razziatransport heb ik geen honger, geen slaap en niets meer en voel me heel best, men concentreerd zozeer z'n aandacht op de anderen, dat men zichzelf vergeet en dat is ook wel goed.*" **Hillesum**, Het denkende hart van de barak, p. 50

22/23-06-1943 "*[...] de neuskoepel van een neergeschoten bommenwerper is terechtgekomen op een huis in de Utrechtse wijk Wittevrouwen, Palmstraat 38, maar op de eerste verdieping blijven hangen.*" **A. v. Liempt**, 40/45 Utrecht, p. 69

”*Rond half één in de nacht van* ***22 op 23 juni 1943*** *passeerden de eerste vliegtuigen Utrecht op de weg naar het Roergebied. Het luchtafweergeschut, onder meer op de toenmalige politiepost bij de Wittevrouwenbrug, deed de lucht daveren. Duitse nachtjagers stegen op, zoekend naar een prooi. Kort voor één uur klonk hoog in de lucht een kort geratel. Kleine lichtpuntjes schoten door de nachtelijke hemel. Om vier minuten vóór enen ontstond er een lichtje, dat als maar groter werd en met een boog op het oostelijke deel van Utrecht afkwam. Terwijl het monotone gebrom van de andere overvliegende machines doorging en de lucht daverde van de ontploffende granaten, groeide de lichtvlek uit tot een vurige bol, waarvan kleinere stukken afvielen en met een groot geraas tussen de huizen van Wittevrouwen verdwenen. De viermotorige Lancaster bommenwerper was door een Duitse nachtjager neergehaald en in de lucht ontploft.*

Vijf van de zeven bemanningsleden werden op verschillende plaatsen dood gevonden. Onder meer in de Gildestraat en in de tuin van Poortstraat 29. Een was zelfs door het dak van het huis Bollenhofsestraat 192 geslagen en werd dood op een bed aangetroffen. De vijf omgekomenen zijn begraven op de Algemene begraafplaats aan de Gansstraat.

De sergeant 1e klasse/boordschutter A.R. Laing en boordwerktuigkundige E. Bellis wisten zich door middel van hun parachute te redden. Boordschutter Laing kwam neer in de tuin achter Takstraat 8 en boordwerktuigkundige Bellis bij de Veeartsenijschool. Beiden waren gewond en zijn ter plaatse verbonden. Zij werden vervolgens na ondervraging afgevoerd naar een krijgsgevangenkamp. Wat er van hen is geworden, is niet bekend.” **Drs. H.A. Denneman**, Wittevrouwen en Buiten-Wittevrouwen, p. 101 – 103

[Deze gebeurtenis staat ook op bladzijde 69 in **Ad van Liempt**, 40 / 45 Utrecht te lezen.]

29-06-1943 “*In de vroegte weer een groot transport van hier weggegaan. Om 5 uur was ik nog in het ziekenhuis om te kijken of ze vader niet per ongeluk meenamen, er komen vergissingen genoeg voor. Toen naar de grote barak van moeder. Ze lag op haar smalle benauwde soldatenbed* [...] “ **Hillesum**, Het denkende hart van de barak, p. 51
”*En voor de rest: verschillende zelfmoorden vannacht voor het transport, met scheermesjes en zo.*” **Hillesum**, Het denkende hart van de barak, p. 52
”[...] *en ga naar het ziekenhuis* [...] *Ik zal vele lege bedden in het ziekenhuis vinden na dit transport.*” **Hillesum**, Het denkende hart van de barak, p. 52

29-06-1943 “*DINSDAG 29 JUNI Vandaag is weer een transport van tweeëntwintighonderd personen naar het Oosten vertrokken. Onze rust heeft dus slechts drie weken geduurd. Met dit transport zijn driehonderd zieken meegegaan en honderdvijftig s-gevallen, ondergedokenen die gisternacht waren aangekomen en zo als ze reilden en zeilden, zonder enige uitrusting, zijn doorgezonden. Twee mannen hebben in mijn barak vanochtend vroeg een poging tot zelfmoord gedaan. Mislukt: de een heeft zijn halsslagader verwond, de ander werd voor dat hij de hand aan zichzelf zou slaan het mes uit de hand gewrongen. De stationsarts heeft prachtig ingegrepen.*”
Mechanicus, In Dépôt (62)
29-06-1943 ► Lindwer, p. 256: ***“2397 personen naar Sobibor” ["Overlevenden in mei 1945: 0", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 181, **Transportlijst**

29 juni 1943: ”[...] *Bij aankomst werden enige personen uitgezocht voor werk in Sobibor. Van één persoon werd een levensteken ontvangen. Niemand van het transport heeft de oorlog overleefd.*”

Medio 1943 ”*Medio 1943 was Utrecht, grotendeels via het station Malibaan, officieel ‘Jodenvrij’. Officieus echter niet, ongeveer driehonderd à vierhonderd (Utrechtse) Joden waren hier of elders ondergedoken en achtergebleven. Ze werden in belangrijke mate geholpen door de eerdergenoemde ontslagen keurmeester-slager van het abattoir Levij Hartog* [zie 27-02-1941]. *Deze bouwde te Utrecht onder de schuilnaam Leo Pietersen en verschillende adressen gebruikend, een eigen hulporganisatie op voor met name Joodse onderduikers. Hij ontving daarbij gelden uit het in zomer van 1943 opgerichte Nationaal Steunfonds, de NSF-uitkeringen ontving hij via de Utrechtse koerierster Wil van den Dorpe.*
Geschat wordt dat de ‘groep Hartog’ gedurende de bezettingsjaren ‘bijna tweehonderd ondergedoken lotgenoten maandelijks van bonkaarten voorzag’. Exacte cijfers over het aantal Joodse onderduikers in of uit Utrecht ontbreken, bovendien moesten ze diverse malen binnen en buiten de stad verhuizen.” **Buitelaar**, p. 48

Medio 1943 "*Deze Sloween moet wel in Mauthausen geweest zijn toen daar medio '43 een groep van zeven-en-tachtig Nederlandse Joden 'afgemaakt' werd, wier lot door de Franse Nacht-und-Nebel-gevangene Paul Tillard vastgelegd is*." **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 531

02-07-1943 “*ZATERDAG 3 JULI Gisternacht is een transport van zestienhonderd man uit Vught aangekomen, elfhonderd uit het kamp, vijfhonderd man van de Moerdijk.* [...] *De mannen van de Moerdijk zijn zij van wie de vrouwen een paar weken geleden* [*] *werden doorgezonden naar Polen.*” ***Mechanicus**, In Dépôt (66)*
[*] zie 8 juni 1943, de zogenoemde kindertransport.

05-07-1943 “*Westerbork, 5 juli 1943 ... Morgenochtend gaat er een transport weg. Gisteravond hoorde ik dat mijn ouders op de transportlijst staan* [...] *ben direct achter de verschillende instanties aangegaan. Tot morgenochtend dus proberen zo goed mogelijk alles in de gaten houden. Vannacht komt er een transport uit Amsterdam binnen, dus dan ben ik toch op. Mechanicus, met wie ik een sterke vriendschap in die korte tijd heb gesloten, staat ook op de transportlijst, we proberen nog van alles.* [...] *Het hardste arbeidskamp is beter dan deze spanningen iedere week. Vroeger had ik daar nooit last van, omdat ik voor mezelf aanvaard had om naar Polen te gaan, maar dit in angst en beven leven om je naasten, waarvan je zeker weet dat ze een oneindige lijdensweg tegemoet gaan, waarbij het leven hier vergeleken nog een idylle is, is op den duur niet vol te houden.*” ***Hillesum**, p. 57 en 58.*

06-07-1943 *"Vanaf 6 uur in de ochtend is men bezig de lege goederenwagons in te laden, de trein staat op het punt te vertrekken. Ik voel me als na een bevalling, wat m'n ouders betreft tenminste, die we dit keer weer uit de trein hebben weten te houden, voor de rest zou ik eerlijk gezegd niet kunnen zeggen hoe ik me voel.* [...]
Met Mechanicus was het tot het allerlaatste ogenblik onzeker. [...] *Vanochtend om 8 uur kwam Jopie* [J.I. Vleeschhouwer] *voorbij en vertelde door het raam dat m'n ouders er nog waren, dat Jaap* [haar broer] *vannacht niet was aangekomen (we verwachtten mensen uit het N.I.Z.) en dat Mechnicus niet op transport is."* ***Hillesum****, p. 59 en 60*

06-07-1943 "*DINSDAG 6 JULI Schreiende vrouwen. Schoonmaaksters hanteren snikkend de bezem, aan de open vensters staan vrouwen, badend in tranen. Vanmorgen zijn broers of zusters, vaders of moeders op transport gegaan. Mannen wordt het te machtig; zij slikken de tranen weg. De trein gilt: de giftige slang begint te schuifelen. Twee aparte wagons met s-gevallen.*" **Mechanicus**, In Dépôt (70)
06-07-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"2417 personen naar Sobibor" ["Overlevenden in mei 1945: 0", Griffioen & Zeller****,* Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 197, Transportlijst 6 juli 1943:"[...] *Bij aankomst werden enige tientallen personen uitgezocht voor werk in het district Lublin. Van één vrouw werd uit Lublin en van twee mannen uit Dorohucza een levensteken ontvangen. Niemand van het transport heeft de oorlog overleefd.*"

08-07-1943 "*DONDERDAG 8 JULI Vannacht heeft het dochtertje van kennissen gedroomd, dat haar pop op transport moest.*" **Mechanicus**, In Dépôt (74)

13-07-1943 "*DINSDAG 13 JULI ... Westerbork heeft deze keer ruim tweeduizend Joden voor het Oosten moeten prijsgeven.*" **Mechanicus**, In Dépôt (81)
13-07-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"1988 personen naar Sobibor" ["Overlevenden in mei 1945: 0", Griffioen & Zeller****,* Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 213, Transportlijst 13 juli 1943:"[...] *Bij aankomst werden enige tientallen personen uitgezocht voor werk in Sobibor en in het district Lublin. Van acht personen werden vanuit Sobibor levenstekens ontvangen; vanuit Dorohucza en uit Silezië één. Niemand van het transport heeft de oorlog overleefd.*"

14-07-1943 "*Geheim!*

Behandeling van het Jodenvraagstuk:

In overeenstemming met de leider wordt bepaald, dat men in publieke discussies over het Jodenvraagstuk ervan af zal zien, over een eindoplossing ['Endlösung'] *te spreken: Joden worden naar het werk gestuurd, in hun geheel* ['en bloc'] *en op behoorlijke manier.*" **J. Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 400

16-07-1943 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 15 van 16-07-1943 , p. 2:

"Wat men weten moet !!

Personen, die naar Westerbork of Vught moeten vertrekken moeten één deken en hun broodzak zelf medenemen, en steeds bij zich houden, in verband met de mogelijkheid, dat de andere bagage hun niet tijdig bereikt. Daarom wordt ten zeerste aanbevolen één van twee dekens niet aan den rugzak te bevestigen, zooals tot dusverre het geval was.

De Jodenster moet niet alleen op mantel of overjas, maar ook op de japon of het colbert bevestigd zijn, opdat zij zichtbaar is, ook wanneer de mantel of de overjas open is.

De aandacht van belanghebbenden wordt erop gevestigd, dat brieven naar de tewerkgestellden in Duitschland u i t s l u i t e n d mogen worden verzonden door bemiddeling van het Centrale Postbureau van den Joodschen Raad voor Amsterdam, Lijnbaansgracht 366, Amsterdam-Centrum.

Nadrukkelijk word er op gewezen, dat volgens wettelijke bepalingen de op de persoonsbewijzen vermelde gegevens (naam, leeftijd, beroep, enz.) in overeenstemming moeten zijn met de feiten van het oogenblik. Bij elke wijziging der feitelijke omstandigheden – bij voorbeeld beroepsverandering – dient men er zorg voor te dragen, dat deze wijziging op het persoonsbewijs wordt aangebracht.
Deze wijzigingen mogen a l l e e n geschieden door ambtenaren van het Bevolkingsregister. Het is strafbaar, indien belanghebbenden zelf een verandering aanbrengen.

Nadrukkelijk wordt er op gewezen, dat het t e n s t r e n g s t e v e r b o d e n is, in pakketten, welke naar de kampen worden gezonden, b r i e v e n i n t e s l u i t e n, aangezien op brieven censuur bestaat.

Ernstig wordt aangeraden om, als het niet dringend noodzakelijk is, niet in de nabijheid van den Joodschen Schouwburg, Plantage Middenlaan 24, te komen. Veronachtzaming dezer waarschuwing kan tot ernstige moeilijkheden, voor den betrokkene leiden.

De aandacht wordt er op gevestigd, dat het streng verboden is om, behoudens toestemming der betrokken autoriteiten, een huis of kamer te betreden van Joden, die voor werkverruiming uit hun woning zijn gehaald.
Men stelt zich aan groote moeilijkheden bloot door tegen dit verbod te handelen."

16-07-1943 *"VRIJDAG 16 JULI* [...] *Uit Enschede een transport van vijfentwintig man binnengekomen: ondergedokenen."* ***Mechanicus****, In Dépôt (86)*

20-07-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"2209 personen naar Sobibor" ["Overlevenden in mei 1945: 0",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]
■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, bladzijde 226, Transportlijst 20 juli 1943:"[...] *Bij aankomst werden enige tientallen personen uitgezocht voor werk in Sobibor en in het district Lublin. Van 11 personen werden vanuit Sobibor levenstekens ontvangen; vanuit Dorohucza 35 en uit Silezië één. Niemand van het transport heeft de oorlog overleefd*."
■ Volgens **E.A. Cohen**, De negentien treinen naar Sobibor, pagina 24, heeft deze transport de bijnaam "*zionistentransport*" gekregen.

21-07-1943 *"WOENSDAG 21 JULI Gisteren een dag van dubbele ellende. Eerst het transport. 's Morgens om vier uur bij brutaal electrisch licht begon de assistent-dokter, door een paar broeders begeleid, weer zijn macabere rondgang door de barak om de slachtoffers stuk voor stuk uit hun slaap te wekken. De stationsarts, door een of andere onnaspeurlijke reden geprikkeld, greep in het werk van zijn assistent in: hij rende ook met een lijst in de hand hem achterna, tot midden in de zaal, en las met harde, hoge stem op een holletje de namen af van zevenentwintig patiënten, die voor de reis naar het Oosten waren aangewezen. Dat waarmee anders een half uur van lopen en zoeken heenging, was thans in nog geen minuut gedaan: wat schril, wat cynischer, maar sneller en doortastender.*

[...] Weer was een aantal ouden van dagen en gebrekkigen aangewezen om in de buik van de giftige slang te gaan en de reis naar het duistere Polen te doen. [...] Elke week heet het: dit is een verschrikkelijk transport. Alle transporten zijn verschrikkelijk. Telkens weer is het hartverscheurend, moeders en vaders, of enkel moeders met hun kleine kroost, een gele kaart op de borst, of gebogen ouden van dagen, allen beladen met hun laatste povere bezittingen, te zien uittrekken onder de hardvochtige wil van een mensenhater. Maar in de verschrikking zit crescendo: deze keer werden in het transport zwangere vrouwen in de zevende en achtste maand, en kinderen met roodvonk van acht dagen opgenomen, in goederen- en beestenwagens. Totdusver had men deze categorieën de ellende van een hachelijk transport bespaard. Zeker niet uit humanitaire overwegingen: maar omdat er nog geen bepaalde haast zat achter hun transport.

Ze zijn nu blijkbaar ten offer gevallen aan de wens, zoveel mogelijk schoon schip te maken. 15 Juli was de datum, waarop Nederland zo goed als Judenrein moest zijn. Het is 15 juli en het quotum van negentigduizend Joden, dat Hitler had geëist, is geleverd. Bij het transport bevond zich ook een man (een s-geval) met zijn vrouw, die pas bevallen was en nog een klein, ziek kind. Dit transport was ook verder verschrikkelijk, omdat de gezinnen met kleine kinderen, die werden doorgezonden, legio waren: voornamelijk mensen, die hun hoop hadden gevestigd op Palestina, maar wier papieren waren afgekeurd. Het was voor deze mensen verschrikkelijk, omdat zij zich in hun hoop bedrogen achtten. Onder hen bevonden zich zo goed als alle leraren, die op Westerbork les gaven. Het was verschrikkelijk voor de vrome Joden, omdat een aantal bekende Nederlandse rabbijnen in het transport opgenomen was. Het was verschrikkelijk omdat het snikheet was. Het was waarschijnlijk psychisch gesproken wel het ellendigste transport, ooit van Westerbork naar het Oosten vertrokken. [...]" **Mechanicus**, In Dépôt (89 en 90)

23-07-1943 en 30-07-1943 ■ Het Joodsche Weekblad, No. 16 van 23-07-1943 , p. 1 en 17 van 30-07-1943, p. 1:

"Mededeeling betreffende Joodsche winkelzaken

Eigenaren van Joodsche winkelzaken, die gemengd gehuwd zijn, kunnen zich betreffende eventueele liquidatie hunner zaken om inlichtingen wenden tot den Joodschen Raad voor Amsterdam, afdeeling Joodsche zaken, kamer 301, Nieuwe Keizersgracht 58."

"Inschrijving van leerlingen voor't nieuwe schooljaar

*De ouders en verzorgers worden uitgenoodigd **alle** kinderen, die voor onderwijs (voorbereidend, lager, enz.) in aanmerking wenschen te komen vóór 5 Augustus a.s. te doen inschrijven bij de afdeeling Onderwijs, van den Joodschen Raad voor Amsterdam, Tulpstraat 17."*

04-08-1943 Vanaf 04-08-1943 tot ca. augustus van het jaar 1944 werden „*ruim veertig bunkers […] binnen de gemeente Utrecht gebouwd.*" Een van de weinige nog resterende verdedigingswerken staat in de Wilhelminapark:

"*Type 668 Kleinstonderkomen voor 6 man*", **Hans Sakkers** - **Marc Machielse** – **Erik Brouwer**, Bunkers van de Duitse Wehrmacht in de stad Utrecht, p. 71

Nagetekend volgens **Rudi Rolf**, Atlantikwall, Batteries and Bunkers, p. 223

13-08-1943 *"Op 13 augustus 1943 werd het Nederlands Israëlitisch Ziekenhuis aan de Nieuwe Keizersgracht te Amsterdam door de Duitse autoriteiten gevorderd 'met het oog op het uitbreken van mogelijke epidemieën' (sic)."* ***Herzberg****, Kroniek der Jodenvervolging (154)*

15-08-1943 *"ZONDAG 15 AUGUSTUS ... Gisteravond transport van een kleine vierhonderd man uit Amsterdam binnengekomen. Een groot contingent zieken uit het NIZ."* ***Mechanicus****, In Dépôt (126)*

20-08-1943 ■ **Het Joodsche Weekblad**, No. 20 van 20-08-1943 , p. 1:

*"**Hulpmarkt Minervaplein***

De burgemeester heeft besloten, dat op de hulpmarkt aan het Minervaplein, behalve groente en nader aan te wijzen levensmiddelen, ook textielwaren ter markt mogen worden gebracht. Deze markt is aangewezen als tijdelijke hulpmarkt uitsluitend voor Joodsche verkoopers, Joodsche koopers en Joodsche bezoekers."

*"**Groentedistributie***

Het Joodsche publiek wordt uitdrukkelijk op het volgende attent gemaakt. Wil men voor levering van groente in Joodsche zaken of op Joodsche markten in aanmerking komen, dan is het noodzakelijk de bonnen voor groente in te leveren bij den Joodschen Raad voor Amsterdam, afdeeling Groentedistributie, Amstel 25 of bij de verkoopplaats, bij welke men is ingeschreven."

24-08-1943 *"**DINSDAG 24 AUGUSTUS*** **[...]** *de Obersturmführer wees, buiten en behalve het aantal s-gevallen, dat op transport was gesteld, nog vijftig Joden aan, die als straf wegens de ontvluchtingspoging mee moesten, gedeeltelijk uit de s-barak, gedeeltelijk uit het ziekenhuis."* ***Mechanicus****, In Dépôt (136)*
24-08-1943 ► ***Lindwer****, p. 256:* ***"1001 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 28",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]

24-08-1943 *"Of die geschrokken jongen: hij dacht dat hij veilig was, het was zijn fout dat hij dat dacht, want onverwacht moest hij toch mee, hij kreeg de kolder en liep weg. Z'n mede-joden moesten een drijfjacht op hem houden. Als hij niet gevonden zou worden, dan moesten er tientallen anderen voor hem op transport. Men omsingelde hem gauw genoeg, hij werd gevonden in een tent en 'trotzdem' [...] 'trotzdem' moesten de anderen mee op transport om een afschrikwekkend voorbeeld te stellen, zoals dat heet. Verscheidene goede vrienden sleepte hij op deze wijze met zich mee. Vijftig slachtoffers maakte hij door dat éne moment van verstandsverbijstering. Dat wil zeggen: hij maakte ze niet - onze commandant, van wie men dikwijls zegt dat hij een gentleman is, maakte ze. Maar zal die jongen het zelf kunnen verwerken, wanneer het volledig tot hem doordringt waarvan hij de aanleiding is geweest?"* ***Hillesum****, Het denkende hart van de barak, p. 92 en 93*

24-08-1943 *"Een paar bedden verder zie ik plotseling het asgrauwe sproetengezicht van een collega. Ze hurkt bij het bed van een stervende vrouw die vergif heeft ingenomen en die haar moeder is* [...]" **Hillesum**, Het denkende hart van de barak, p. 97

24-08-1943, 14-09-1943 en 21-09-1943 "*Ook kwamen in augustus de eersten van de groep waarop wij ons nu willen concentreren, in het* ***Experimentenblock*** *terecht: vier-en-veertig vrouwen en meisjes uit het transport dat op 24 augustus '43 Westerbork verlaten had. Tweehonderd anderen volgden nog: uit de transporten van 14 en 21 september.*" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 811

26-08-1943 [D. Czech, *p. 584]: "Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1001 Joden uit het kamp Westerbork aangekomen. In dit transport bevinden zich 121 kinderen, 233 mannen en 263 vrouwen op de leeftijd tot 50 jaar alsook 384 oudere mensen. Na de selectie worden 188 mannen, die de nummers 139 708 tot en met 139 885 en 141 817 tot en met 141 826 krijgen, en 48 vrouwen, die met de nummers 55 926 tot en met 55 973 worden gekenmerkt, in het kamp geplaatst. 44 verdere vrouwen, die de nummers 55 974 tot en met 56 017 krijgen, worden in de proefstation van Prof. Dr. Clauberg in blok 10 van het Stammlager [Auschwitz I] geplaatst. De overige gedeporteerden worden in de gaskamers gedood."*

31-08-1943 "*DINSDAG 31 AUGUSTUS Verjaardag van de koningin Wilhelmina. Vanmorgen weer een transport naar het Oosten van ruim duizend mensen vertrokken. Elk transport is als het ware een schipbreuk: degenen die op transport worden gesteld verdwijnen in de diepte, hun bezittingen blijven aan de oppervlakte drijven.*" **Mechanicus**, In Dépôt (145)
31-08-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"1004 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 5", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 894]
"*Vader vroeg aan een pleegbroeder van het laatste transport: 'Hoe kan dat nu, dat men uit het ziekenhuis mensen laat gaan die ongeveer dood zijn, dat is toch tegen de medische ethica?' En die broeder antwoordde doodernstig: 'Het ziekenhuis levert een lijk om een levende hier te kunnen houden.' Het was helemaal niet zijn bedoeling om grappig te zijn, het was hem ernst.* " **Hillesum**, Het denkende hart van de barak, p. 114 [Brief van 02-09-1943]

02-09-1943 [D. Czech, p. 593]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1004 Joden - 160 kinderen, 268 mannen en 381 vrouwen op leeftijd tot 50 jaar en 195 oudere van dagen - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 259 mannen, die de nummers 145 279 tot 145 537 krijgen, en 247 vrouwen, die van de nummers 57 897 tot 58 143 worden voorzien, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 498 mensen worden in de gaskamers gedood."*

03-09-1943 [D. Czech, p. 595] *"In het vrouwenkamp in Birkenau werd een selectie uitgevoerd, waarbij meerdere honderd vrouwelijke, Joodse gedetineerden werden geselecteerd. Zij werden op dezelfde dag in de gaskamers gedood.*

Gerald Reitlinger, Die Endlösung, Hitlers Versuch der Ausrottung der Juden Europas 1939-1945, Berlin 1956, S. 131"

03-09-1943 "*Op 3 september werd de Utrechtse politiepresident Kerlen, toen hij per fiets op weg was van het politiebureau naar zijn huis, in het Willemsplantsoen doodgeschoten door de 22-jarige Geertruida (Truus) van Lier die, hoewel zelf uit Utrecht afkomstig, deel uitmaakte van de Amsterdamse verzetsgroep CS-6. Tot de liquidatie was besloten nadat bekend was geworden dat Kerlen bezig was een lijst aan te leggen van Utrechters die van verzetshandelingen werden verdacht. Truus van Lier wist na het afvuren van twee fatale schoten te ontkomen, maar werd nog in diezelfde maand in Haarlem gearresteerd en in november in Sachsenhausen gefusilleerd. Zij was een nicht van Truitje van Lier, die in de Prins Hendriklaan het opvanghuis Kindjeshaven had gesticht waar zoveel joodse kinderen onderdak vonden.*" **T. Spaans-van der Bijl**, Utrecht in Verzet 1940 - 1945, p. 192

03-09-1943 "*Na de bespreking* [van Mussert] *met Seyss-Inquart, Rauter en Ritterbusch kwam nog op diezelfde vrijdag 3 september bericht dat de hoofdcommissaris van politie te Utrecht, G. J. Kerlen doodgeschoten was.* [...] *Utrecht was de vierde stad des lands, bovendien Musserts woonplaats en de 'stad der Beweging' - Mussert besefte dat hij, mede met het oog op het gesprek dat hij op maandag met Seyss-Inquart zou voeren, voor zichzelf een duidelijk standpunt moest bepalen. Hij riep op zaterdagochtend 4 september de NSB-districts- en de NSB-kringleider van Utrecht, de burgemeester van de stad, de commissaris van de provincie en de twee naaste medewerkers van Kerlen, allen NSB'ers, in vergadering bijeen en dit gezelschap kwam, noteerde Mussert, 'tot de conclusie . . . dat het gewenst zou zijn om diegenen die in meerdere of mindere mate deze moordaanslagen toejuichen, uit Utrecht te verwijderen om daardoor de sfeer te verhelderen. Voorts zou het dan mogelijk zijn, zo nodig tien of meerderen van hen te doen fusilleren' - met het opstellen van de lijsten met namen van de felste tegenstanders was men binnen de NSB juist bezig.*

Het gezelschap dat onder leiding van Mussert vergaderd had, was er dus voorstander van dat als represaille wegens de aanslag op Kerlen een groot aantal Utrechtenaren in een gevangenis of een concentratiekamp opgesloten zou worden en dat uit hun midden 'zo nodig' (wij moeten dat wel interpreteren als: indien het tot een volgende aanslag zou komen) tien of meer personen doodgeschoten zouden worden. In feite zouden de gearresteerden dus tevens gijzelaar zijn - [...]; *voorshands voelde hij er evenmin voor om als wraak wegens de aanslag op een NSB'er een aantal niet-NSB'ers* ***tersluiks*** *uit de weg te ruimen. Dat laatste was een voor de hand liggende denkbeeld dat, zo vermoeden wij, in die tijd ook in NSB-kringen al menigmaal besproken was.*

Toen Mussert de zaak op zaterdag 4 en zondag 5 september 'rijpelijk overdacht' (aldus zijn eigen woorden), kwam hij tot 'de conclusie . . . dat wij, Nederlandse nationaal-socialisten, in ieder geval niet zouden moeten medewerken aan een fusillering van gijzelaars' - aan de andere vorm van represaille: het gevangen zetten van een aantal niet-NSB'ers, hield hij vast. Hij zette zich toen aan het schrijven van een proclamatie waarin hij op de gehele bevolking een beroep zou doen, zich van het plegen van aanslagen op NSB'ers te onthouden. De concept-tekst legde hij op maandag 6 september aan Seyss-Inquart voor. Uit dat concept bleek dat Mussert voor het executeren van gijzelaars nog steeds niet voelde; Seyss-Inquart (die zich herinnerde hoeveel deining in '42 door het executeren van gijzelaars ontstaan was) zei dat hij het daarmee eens was 'en deelde mij mede', aldus weer Mussert, 'dat de opvolger van het hoofd der SD in Nederland . . ., genaamd Naumann' (deze was zojuist als Harsters opvolger in functie getreden), 'het doodschieten van gijzelaars zeer terecht genoemd had: 'het bankroet van de politie'.' " **Dr. L. de Jong**, deel 7, p. 1216 en 1217

06-09-1943 "*Advocaat Stokvis vertelt dat toen de moeder Hillesum een brief aan het hoofd van de SS in Nederland Hanns Rauter schreef, waarin zij ook om privileges vroeg, deze in woede ontstak en op 6 september 1943 als represaille voor deze 'onbeschaamdheid' het bevel gaf om de gehele familie Hillesum op transport te stellen. De commandant van Kamp Westerbork Albert Gemmeker vatte dit bevel zo op dat ook Etty mee moest met het transport van de volgende dag, ondanks de pogingen van haar relaties in het kamp om haar hiervan te vrijwaren. Rauter had immers bevolen dat de gehele familie Hillesum moest worden afgevoerd. Zo ging het gezin Hillesum mee met het transport van 7 september 1943 naar het vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau.*" **Klaas A. D. Smelik**, Etty Hillesum in Middelburg en de Mediene, p. 203

07-09-1943 ► Lindwer, p. 256: ***"987 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 8",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]

07-09-1943 "*DINSDAG 7 SEPTEMBER* [...] *Vanmorgen weer een transport.* [...] *Het jongste transport zag een jonge geniale pianist verdwijnen, met name Mischa Hillesum*, [...] *Een groot aantal weeskinderen is zonder geleide op transport gesteld.*" **Mechanicus**, In Dépôt (151, 152, 153)

Etty Hillesum, Het denkende hart van de barak, Brieven van van Etty Hillesum, Haarlem, vierde druk, juni 1982: [Ingeleid door J.G. Gaarlandt (p. 6)] "*De dagboeken die zij in het kamp bijhield, zijn verloren gegaan, mee de trein in naar Auschwitz, 'ik heb m'n bijbeltje, m'n Russische grammatica en Tolstoi bij me' moet ze gezegd hebben toen ze op* ***7 september 1943*** *de 'boulevard' opliep, waar de trein stond te wachten. Maar haar brieven, verzonden tussen 19 november 1942 en 2 september 1943, is een aantal bewaard gebleven.*"
[Etty heeft nog een briefkaart aan Christien geschreven en uit de trein gegooid, de kaart is op 15 september 1943 gestempeld.]

09-09-1943 [D. Czech, p. 602] "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 987 Joden – 170 kinderen, 264 mannen en 338 vrouwen tot de leeftijd van 50 jaar als ook 215 mensen van hogere leeftijd – uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 187 mannen, die*

de nummers 149 101 tot en met 149 287 krijgen, en 105 vrouwen[*****]*, die met de nummers 61 216 tot en met 61 320 worden gekenmerkt, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 695 mensen worden in de gaskamers gedood.*"

[*****Misschien was **Etty Hillesum** een van deze 105 vrouwen. *In Memoriam* vermeld de 30ste november 1943 als het administratieve datum van haar dood.]

10-09-1943 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 265

14-09-1943 ► **Lindwer**, p. 256: ***"1005 personen naar Auschwitz"*** en ***"305 personen naar Theresienstadt" ["Overlevenden in mei 1945: 73", Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]

14-09-1943 "*Op 14 september 1943 moest echter een groep van hen naar Polen vertrekken. Het was een bittere dag. De Palestina-lijst was zoals dat heette geplatzt. Zeventig jongens en meisjes werden in een der goederenwagens geladen. De deur werd dichtgeschoven. Maar in de gesloten wagon klonk het Lied der hoop, het volkslied van Israël. En zij die achterbleven waren aan het prikkeldraad gekomen en zongen mee.*" **Herzberg**, Kroniek [...], p. 229
14-09-1943 Op 14 september stond Philip Mechanicus op de transportlijst, maar vrienden wisten hem ervoor te beschermen, dat hij werd meegezonden naar Auschwitz. **Mechanicus**, In Dépôt (159)

16-09-1943 [**D. Czech**, p. 608]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1005 Joden uit het kamp Westerbork aangekomen. In dit transport bevinden zich 119 kinderen, alsook 302 mannen en 330 vrouwen tot de leeftijd van 50 jaar en 245 oudere mensen. Na de selectie worden 233 mannen, die de nummers 150 605 tot 150 837 krijgen, en 194 vrouwen, die met de nummers 62 367 tot 62 560 worden gekenmerkt, als gevangene in het kamp geplaatst.* De overige 578 mensen worden in de gaskamers gedood.* [...]

**Enige dagen later worden er uit het vrouwenkamp in Birkenau 40 en daarna nog eens 100 vrouwelijke gevangene uit dit transport op de proefstation van Prof. Dr. Clauberg in blok 10 van het stamkamp verlegd. (APMO, Dpr. - Hd/6, Bl. 94)*"

16-09-1943 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Nederlandse Jodin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 265

18-09-1943 "*ZATERDAG 18 SEPTEMBER Vannacht zijn uit Amsterdam driehonderdvijftig Joden aangebracht, waaronder honderdvierentwintig ondergedokenen, die in de Strafbarak zijn gehuisvest, en vijftig zieken, die uit de Joodse Invalide zijn gehaald.*" **Mechanicus**, p. 165

21-09-1943 "*DINSDAG 21 SEPTEMBER* [...] *Wederom een transport van duizend mensen: daar onder zieke oude mannen uit de Joodse Invalide, <en> ongeveer driehonderd mannen, <die> eerst gisternacht vrijwel zonder kleren uit Vught <zijn> gekomen.*" **Mechanicus**, p. 168

21-09-1943 ► ***Lindwer**, p. 256: **"979 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 58", Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]*

"[...] de *Wind vernam in Auschwitz dat van de bijna tweehonderddertig gedeporteerden uit het transport van 21 september '43 'na vijf weken al twintig dood' waren, 'en', zo werd hem gezegd, 'dat zal wel steeds sneller gaan, want iedereen is uitgeput en heeft wonden.'* " **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 816

23-09-1943 [D. Czech, p, 612]: **"***Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 979 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen.; het zijn 60 kinderen, 384 mannen en 394 vrouwen tot een leeftijd van 50 jaar als ook 141 mensen over de vijftig. Na de selectie worden 303 mannen, die met de nummers 151852 tot en met 152154 worden gekenmerkt, en 288 vrouwen, die de nummers 62984 tot en met 63271 krijgen, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 388 mensen worden in de gaskamers gedood."*

25-09-1943 "*vo 89/ 1943 'betreffende de aanzegging van de opeischbaarheid van niet door hypotheek gedekte geldvorderingen van Joodsche natuurlijke en rechtspersonen of verenigingen van personen.'*" **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 879

28-09-1943 ■ **Het** [laatste] **Joodsche Weekblad**, No. 26 verschijnt op 28-09-1943:

NIEUWE EDITIE 2e JAARGANG

Het Joodsche Weekblad

UITGAVE VAN DEN JOODSCHEN RAAD VOOR AMSTERDAM

SECRETARIAAT DER REDACTIE

ADMINISTRATIE EN EXPLOITATIE

JOACHIMSTHAL'S BOEKHANDEL UITG.- EN DRUKKERIJBEDRIJF N.V.

ONDER VERANTWOORDELYKHEID VAN A. ASSCHER EN PROF. DR. D. COHEN

Het onbegrepen leed

Begin van den Wintertijd

Nederl. Israëlitische Hoofdsynagoge

29-09-1943 "Laatste grote razzia op Joden in Amsterdam." **Dam**, p. 146

29-09-1943 "[...] *opheffing van de 'Joodsche Raad voor Amsterdam'. Einde van elk georganiseerd Joods gemeenschapsleven in Nederland*." **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 879
29-09-1943 "*In de nacht - het was vooravond van het Joodse Nieuwjaarsfeest en zonder twijfel deswege uitgekozen - zijn drieduizend Joden uit hun huizen gehaald, onder wie de beide voorzitters van de Joodse Raad en de leiding der Nederlands Israëlitische Hoofdsynagoge. Op dezelfde dag werden elders de nog resterende zevenduizend Joden gevangen genomen en werden ook de beiden kampen in Barneveld opgeheven en de inwoners naar Westerbork vervoerd.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (155)

29-09-1943 "*Op 29 september 1943 vond de laatste razzia plaats in Amsterdam. Nu de hoofdstad Judenrein was verklaard, werd de Joodsche Raad ontbonden. Ook de Crèche werd gesloten. Omdat er nog Joden werden opgepakt die waren ondergedoken, bleef de Hollandsche Schouwburg, Umschlagplatz Plantage Middenlaan, zoals de Duitsers de Hollandsche Schouwburg noemden, open tot het laatste transport op 19 november 1943. Na die datum vonden er nog wel transporten vanuit Amsterdam plaats maar dan vanuit het huis van bewaring aan de Amstelveenseweg.*" **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Bergen op Zoom, Roosendaal en omstreken, p. 196

29-09-1943 ”Op 29 september 1943 werd de hele Barneveld-groep, waaronder mijn vader, moeder, broer, zuster en ik naar Westerbork gestuurd.” **Alie Tromp**, een van de getuigen van Westerbork in ‘**Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop’, p. 129

“*WOENSDAG 29 SEPTEMBER ... Het eerste deel van het transport is om half twee binnengekomen: in gewone derdeklasse-wagons, bepakt en bezakt zoals gewoonlijk. Het was deze keer een edel-transport: Asscher, Sluzker, Eitje, Van der Laan waren erbij. Prof. Cohen ontbrak nog.*” **Mechanicus**, In Dépôt (173)

30-09-1943 “*DONDERDAG 30 SEPTEMBER Professor Cohen is gearriveerd.* [...] *Gisteren zijn in totaal drie transporten binnengekomen, twee uit Amsterdam, een uit Barneveld, met in totaal achtentwintighonderd mensen.* [...] *De Duitse autoriteiten hadden zich voorgesteld, en ook bekend gemaakt, dat Amsterdam de 15de juli Judenrein zou zijn. Het is nu 1 oktober en Amsterdam is toch nog niet helemaal Judenrein.*” **Mechanicus**, In Dépôt (174)

08-10-1943 “*NBrC, 8 oktober 1943.*
De Persdienst van de N.S.B. meldt: Uit een rede van C. van Geelkerken, plaatsvervangend leider van de N.S.B.
[…] *De Jood is de uitgesproken doodsvijand van het nationaal-socialisme en wij kunnen den vijand niet in ons midden houden. Alle Joden dienen uit Nederland te verdwijnen, want dit is de totale oorlog zonder erbarmen. Wij moeten hard zijn, er is geen halt of terug meer mogelijk.*” **J. Bader**, Kroniek van ’n Vervolging, Joden in Eindhoven en omstreken; **Henk van der Linden** (samensteller), p. 267

09-10-1943 “*ZATERDAG 9 OKTOBER ... Vannacht is een transport van driehonderd Joden uit Amsterdam aangekomen, voor het merendeel strafgevangenen. Gisternacht zijn uit Arnhem twintig Joden aangekomen, de leden van de Joodse Raad. Eergisternacht de leden van de Joodse Raad uit Groningen.*” **Mechanicus**, In Dépôt (180, 181)

14-10-1943 “*Op 14 oktober 1943 brak in Sobibor een georganiseerde opstand uit.*” **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (285)
365 mensen hebben een vluchtpoging gedaan, van 47 is bekend geworden, dat zij de oorlog hebben overleefd, waaronder Sara Engel-Wijnberg, Chaim Engel en Ursula Stern-Safran.

Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Sobibor (200) en **Moei**, Joodse kinderen in het kamp Vught (92)

"*Piwonski, de man die bij het spoor werkte en dagelijks in de omgeving van het kamp dienst deed, wist zich te herinneren:*

'De Joden die het kamp moesten afbreken werkten daarna, toen alles met de grond gelijk was gemaakt, bij de aanplant van jonge bomen. Ik weet ook dat de Joden na het opblazen van de betonconstructie, bij het dichtgooien en egaliseren van de gaten werkzaam waren. Wat met hen gebeurd is weet ik niet. Niemand heeft gezien dat ze eruit zijn gekomen. Uit gespreken weet ik dat ze geliquideerd zijn. In de late herfst verlieten de Duitsers Sobibor. [...]' " **Dr. J. Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, p. 228

18-10-1943 "*In de krant staan dreigementen aan het adres van lieden met oningeleverde en verstopte radio's.*" **Arnold Douwes** in **J. H. ten Cate** & **B. Moore**, Het geheime dagboek […], p. 116

[Met Dank aan de uitgeverij **Boom**, die toestemming tot overname van dit citaat uit 'Het geheime dagboek van Arnold Douwes, Jodenredder' heeft verleend.]

19-10-1943 ► **Lindwer**, p. 256: ***"1007 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 11",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]

19-10-1943 "*DINSDAG 19 OKTOBER Het transport is vertrokken, duizend man, gestraften, een groep, die vannacht kersvers uit Vught is gekomen, zonder winterkleren, ongestempelden (grotendeels houders van Sonder-Ausweisen, afgewezen sollicitanten voor de Calmeyerlijst, houders van Puttkammerstempels). Deze keer werd de trein wegens het besmettingsgevaar van kinderverlamming, diphterie en geelzucht hermetisch met loodjes gesloten.*" **Mechanicus**, In Dépôt (185)

19-10-1943 Het Centraal Israëlitisch Ziekenhuis aan de Jacob Obrechtstraat wordt gesloten. **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (155) **19-10-1943** "*Het is de eerste 'transport-dag'* [- Dr. Italie was als lid van de Barneveld-groep op 29 sep. 1943 naar Westerbork gebracht -], *die ik hier meemaak. Het is ontzettend. Gisteren, in de loop van de dag, kwam volgens gebruik de trein binnen, bestaande uit 25 à 30 wagens, die afkomstig zijn uit verschillende landen. Het zijn wagens, die blijkbaar bestemd zijn voor vervoer van vee of voor militair vervoer (op de Franse wagens staat b.v.: Hommes 40, chevaux(en long)8). De stank van vee hangt er nog in. Ze krijgen in Westerbork een oppervlakkige schoonmaakbeurt: er worden tonnetjes water in gebracht en dan zijn ze zowat gereed voor het gebruik. Duizend Joden kunnen dan mee; de mensen moeten maar op papieren matrassen op de vloer of op hun bagage plaats nemen. Iedereen moet de avond tevoren om 9 uur binnen zijn. In de loop van de nacht arriveert een transport uit Vught* [300 personen, J. de Moei, p. 106], *dat meegaat en in de betrokken barakken worden de namen der deportandi afgeroepen. Dat moet een schokkend geval zijn. Men mag geen afscheid aan de trein nemen, maar moet tot 's ochtends ± elf uur, wanneer het vertrek plaatsvindt, in of bij z'n barak blijven, tenzij men dienst heeft.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 416 en 417

21-10-1943 [D. Czech, p. 634]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1007 Joden - 87 kinderen, 407 mannen en 306 vrouwen in de leeftijd tot 50 jaar alsook 207 oudere mensen - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 347 mannen, die met de nummers 157 889 tot 158 235 worden gekenmerkt, en 170 vrouwen, die de nummers 65 493 tot 65 662 krijgen, als gevangenen in het kamp geplaatst. De overige gedeporteerden worden in de gaskamers gedood."*

22-10-1943 [D. Czech, p. 635]: *"Het aantal van vrouwelijke gevangenen in Auschwitz-Birkenau met inbegrip van de gevangenen in de bijkampen, het stafgebouw en op de proefstation van Prof. Dr. Clauberg, bedraagt 33 649 gevangenen. Na een selectie, die op deze dag wordt uitgevoerd, vermindert het aantal om 1260 vrouwelijke gedetineerden; daaronder bevinden zich 394 vrouwen uit de ziekenbouw van de gevangenen.* De geselecteerden vrouwelijke gevangenen worden op dezelfde dag in de gaskamers gedood."*

APMO, D-Aul-3a/370/6/377, Monatliche Arbeitseinsatzliste; Gerald Reitlinger, a. a. O., S. 131

**De dag daarop worden 32 389 vrouwelijke gevangenen geregistreerd; ervan zijn 6210 vrouwen ziek of arbeidsongeschikt. (APMO, D-Aul-3a/370/6/377)"*

22-10-1943 "*De Joodse vereniging voor verpleging en verzorging, die in 1942 op last der Duitsers was opgericht als centrale voor de Joodse ziekenhuizen en dergelijke instellingen, werd op 22 oktober 1943 tegelijk met de Nederlands Israëlitische Hoofdsynagoge opgeheven*." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (155/156)

01-11-1943 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 267

03-11-1943 "*Op 3 november 1943 brachte de SS in Majdanek 18 400 gevangenen om, terwijl via luidspreker muziek werd afgespeeld, waarmee de schoten en de schreeuwen van de stervenden gevangenen zouden worden overgestemd. Dat was de 'Aktion Erntefest'* [actie oogstfeest]" **Saul Friedländer / Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 405; [vgl. Dr. J. Schelvis, Vernietigingskamp Dobibor, p. 145]

08-11-1943 "*De Holl. Schouwburg in Amsterdam is nu gesloten: de laatste Joden zijn er uitgehaald in de nacht van 3 op 4 Nov. en naar Westerbork gebracht,* [...]." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 423

12-11-1943 "*Met ingang van vandaag is ineens alle onderwijs stopgezet in Westerbork. Ik zal echter met m'n privaatlessen maar voortgaan. In ieder geval hoef ik geen hartzeer te hebben, daar ik niet bij 't onderwijs betrokken was. Alleen voor Ralf spijt het me. Ik vrees, dat hij en andere kinderen ook bij de industrie ondergebracht worden.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 424

15-11-1943 "*Vught is op 15 november 1943 nagenoeg geheel ontruimt. Een transport van 1044 Joden vertrok, als gewoonlijk in goederenwagens.*" **Herzberg**, Kroniek [...], p. 158 en 277
15-11-1943 ► **Griffioen & Zeller**, p. 894: 1149 personen vanuit Vught naar Auschwitz
***["Overlevenden in mei 1945: 38",* Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]

16-11-1943 ► **Lindwer**, p. 256: ***„995 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 16",* Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]

16-11-1943 "DINSDAG 16 NOVEMBER Transport van ruim duizend mensen: gestraften, ongestempelden, afgewezen optanten voor Palestina, waaronder vele jonge mannen, ziekenhuispersoneel, zieken. ... Overigens een 'normaal' transport, dat onder gezang van de jonge mannen en vrouwen onder de ballingen de reis aanvaardde." **Mechanicus**, In Dépôt (202)

16-11-1943 "*Vandaag is het weer een echte dies ater, een ellendige Dinsdag, want er is een transport vertrokken van ongeveer duizend mensen.* [...] *'t Was nog triester dan de vorige keer, vooral omdat tot heel laat de hoop bestond, dat het transport niet zou doorgaan. De trein kwam pas vanochtend om 6 uur en vertrok met zijn miserabele lading om een uur of elf. De quarantaine was voor die dag voor 't ziekenhuis opgeheven - was een paskwil! Van de 4 Palestina-lijsten zijn de 2e en de 3e 'geplatzt'.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 425

17-11-1943 [**D. Czech**, p. 656 / **Janneke de Moi**, p. 106]: 559 mannen van dit transport, die vanuit Vught op 15-11-1943 *rechtstreeks naar Auschwitz* gaat, worden op 17-11-1943 in Auschwitz met de nummers 163 201 tot en met 163759 gekenmerkt. 589 vrouwen krijgen de nummers 68 090 tot en met 68 678.

(Het aantal van de gedeporteerden personen van dit transport is niet precies bekend: Janneke de Moei, p. 106: *1152 ?*; gedenkboek van het **Deutsche Bundesarchiv**: *1149*; Danuta Czech, p. 656: 559 + 589 = 1148.)

17-11-1943 [**D. Czech,** p. 656]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 995 Joden uit het kamp Westerbork aangekomen. In dit transport bevinden zich 166 kinderen, 281 mannen en 291 vrouwen in de leeftijd tot 50 jaar alsook 257 mensen ouder dan 50 jaar. Na de selectie worden 275 mannen, die met de nummeren 163798 tot 164072 worden gekenmerkt, en 189 vrouwen, die de nummeren 68724 tot 68912 krijgen, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 531 mensen worden in de gaskamers gedood.*"

19-11-1943 [D. Czech, p. 658]: *"In het vrouwenkamp in Birkenau vindt een selectie plaats, waarbij 394 Joodse gevangene worden uitgezocht. Terwijl zij met voertuigen naar de gaskamers worden gereden, worden de vrouwelijke gevangenen Bina Braun (nr. 62390) en Rosa Thieberger (nr. 66462), die een poging deden om te vluchten, doodgeschoten.* [...] *De lijst van de 394 geselecteerden vrouwelijke gevangenen ondertekent de kampleider, SS-Untersturmführer Hössler. Een doorslag van de met de machine geschreven lijst, die in het vrouwenkamp wordt ontvreemd en aan een cel van de verzetsorganisatie van de gevangenen in het stamkamp wordt doorgegeven, stuurt Stanislaw Klodzi´nski op 21 november 1943 naar Krakau, ter verwerking en doorzending van het origineel naar Londen."*

23-11-1943 "*We zullen met Kerstmis extra bonnen krijgen voor olie, suikerwerk en stroop. Geen thee als verleden jaar. Thee is nergens meer. Wat is er wèl??*" **Boudier-Bakker**, p. 139

25-11-1943 *„DONDERDAG 25 NOVEMBER ...*
‚ANORDNUNG
Auf Befehl der Lagerkommandantur haben - zwecks Überprüfung - sämtliche Lager-Insassen sofort alle Pässe, Ausweispapiere, Legitimationen, sämliche offiziellen Briefe und andere Belege, die mit der Staatsangehörigkeit zu tun haben, oder zur Erteilung einer solchen führen können, auf der der Antrag-Stelle einzuliefern; hierunter fallen auch sämtliche Kopien und Fotokopien.
Es handelt sich hierbei um sämtliche Staatsangehörigkeiten, inkl. der hölländischen, also um alle europäischen und außer-europäischen Nationalitäten.
Es wird gemäß Anordnung darauf aufmerksam gemacht, dass gegen jeden, der solche Papiere nicht sofort einliefert, Schutzhaft-Befehl erlassenj wird.
Lager Westerbork, 25-11-43
DB II - Verwaltung
Antragsstelle‘

Tot dusverre heeft iedereen in dit kamp alle documenten, die hij meebracht, mogen behouden. Wie weigerachtig blijkt en de gevraagde documenten niet inlevert wordt bedreigd met Schutzhaft, wat neerkomt op concentratiekamp. Wat erachter steekt, is niet bekend, maar men vermoedt dat de maatregel eenvoudig de bedoeling heeft, de Joden hun identificatiebewijzen te ontfutselen en te volstaan met de Lagerkaart, waarop slechts naam en geboortedatum voorkomen en geen nationaliteit. Is het de bedoeling de Joden hier feitelijk reeds statenloos te maken, in afwachting van hun expeditie naar het Oosten? De Joden gevoelen er natuurlijk niets voor, hun passen of andere identificatiebewijzen uit handen te geven en zich aldus met huid en haar over te leveren aan hun onderdrukkers." **Mechanicus**, In Dépôt (214 en 215)

27-11-1943 "*ZATERDAG 27 NOVEMBER* [...] *Een transport van veertien man uit het concentratiekamp van Amersfoort aangekomen, slechts in pyjama en zonder kousen, sterk*

ondervoed. Zij hebben vijf tot zes maanden in Amersfoort gezeten. Volgens hun verklaringen verblijven er nog een aantal Joden, die op het ogenblik onvervoerbaar zijn. Vijf zijn er in hun tijd 'overleden'. Uit de gevangenis te Scheveningen en uit Den Haag in totaal een man of zestig aangekomen." **Mechanicus**, In Dépôt (216)

01 tot 30 november 1943 [D. Czech, p. 666]: "*In het vrouwenkamp van het concentratiekamp Auschwitz-Birkenau zijn 1603 registreerde vrouwelijke gevangenen om het leven gekomen; 394 vrouwelijke gevangenen zijn in de gaskamers gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. VII, S. 486; Bd. IV, S. 267 - 271"

December [**1943**] "*Een begin gemaakt met het oproepen van gemengd-gehuwde joden voor werkkampen.*" **Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht (146)

01-12-1943 "*WOENSDAG 1 DECEMBER* [...] *Order van de Obersturmführer, die de kampingezetenen de plicht oplegt te baden, d. w. z. regelmatig van de gelegenheid tot douchen gebruik te maken.* [...] *Een harde slag heeft ons getroffen: de commandant heeft bepaald, dat vrijstaande mannen en vrouwen met ingang van 15 december nog slechts een keer in de zes weken een pakket levensmiddelen van niet meer dan twee kg. mogen ontvangen, gezinnen met niet meer dan twee kinderen een pakket per vier weken, gezinnen met meer dan twee kinderen een pakket in de veertien dagen, en dan alleen nog slechts van Joodse familieleden of van gemengd-gehuwde familieleden.* [...] *Gisteravond transport uit Amsterdam: vierenvijftig gezonden, bijna allen ondergedokenen, en veertien krankzinnigen uit Den Dolder, negen mannen en vijf vrouwen.*" **Mechanicus**, In Dépôt (219, 220 en 221)

"*Onze zeep raakt op. Dat is erg.*" **Boudier-Bakker**, p. 141

05-12-1943 "*Henri en ik gaven elkaar voor het eerst niets.*" **Boudier-Bakker**, p. 141

06-12-1943 "*Difterie neemt nog altijd over ons hele land toe. En véél zijn de doodadvertenties in de kranten van jonge kinderen en jonge mensen.*" **Boudier-Bakker**, p. 142

09-12-1943 "*Het is bekend, dat op 9 december 1943 een besnijdenis [in Utrecht] plaatsvond, op 23 maart 1944 een bruiloft en op 3 september 1944 de viering van een barmitswa. Opperrabbijn Tal bevond zich ook onder de ondergedokenen.*" **Jozeph Michman, Hartog Beem en Dan Michman**, *Geschiedenis Utrecht uit Pinkas Hakehillot* in Nederlandsch Israëlietische Gemeente Utrecht 200 jaar, p. 81

09-12-1943 "*DONDERDAG 9 DECEMBER ... Transport van zestig man uit Scheveningen, twintig man uit Rotterdam, laatste leden van de Joodse Raad.*" ***Mechanicus**, In Dépôt (224)*

09-12-1943 *"**12 Kisleiw / 9 Dec.*** [...] *De Duitsers hebben verkondigd, dat Berlijn na de oorlog glorieus herbouwd zal worden - waarop de Engelsen verklaard moeten hebben, dat zij dan wel zouden zorgen voor de 'platte' grond."* **Italie, Het Oorlogsdagboek** (431)

10-12-1943 "*VRIJDAG 10 DECEMBER* [...] *De transporten zijn voorlopig opgeschort tot midden januari.* [...] *Verbod van de commandant, tijdens het werk bidstonden te houden.*" **Mechanicus**, In Dépôt (224, 225)

12-12-1943 "*ZONDAG 12 DECEMBER* [...] *Klein transport uit Den Bosch, ondergedokenen, s-gevallen. Een aantal hunner had vijf maanden in <de> gevangenis gezeten.*" **Mechanicus**, In Dépôt (228)

15-12-1943 "*Er zijn zegels uitgereikt, die men aan zijn kennissen buiten Westerbork kan sturen, opdat dezen ze op pakjes plakken, want men mag voortaan alleen pakjes ontvangen voorzien van zulk een zegel. We kunnen eens in 4 weken een pak van 2 KG krijgen en Ida [de dochter van Dr. Italie] bovendien eens in de 6 weken.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 432

16-12-1943 "*Ulicoten, Donderdag 16 december 1943.*

[…] Volgens Radio-Oranje worden de Joden tegenwoordig met honderden tegelijk opgepakt om in Duitsland te gaan werken, om zodra ze dat niet meer kunnen, te worden vermoord. Maar mogen wij op dit gebied de Engelse zender wel geloven?" **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Tilburg, Waalwijk en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 352

21-12-1943 "*DINSDAG 21 DECEMBER* [...] *1. Ik verbied alle feestelijkheden ter gelegenheid van dezer dagen plaatsvindende Joodse en Christelijke feestdagen (resp. Chanoeka en Kerstfeest. Schr.). Overtredingen zal ik met de strengste maatregelen straffen.*
2. Op de in het tijdvak van 22 december tot 3 januari vallende feestdagen wordt als op werkdagen gewerkt, [...]" **Mechanicus**, In Dépôt (238)

25-12-1943 "*Ik heb gehoord, dat nu de Amsterdamse Straatweg zal ontruimd moeten worden. Ten behoeve van verschillende bedrijven uit Den Haag die hier komen, onder andere de Landsdrukkerij. Bezuidenhout moet nu ontruimd - de mensen daar hebben dit als kerstgroet gekregen.* [...] *Ik heb geen kerstboompje gemaakt dit jaar, had er geen lust in - al die kerstbomen van de Duitsers stuiten me te veel.*" ***Boudier-Bakker**, p. 145*

26-12-1943 "*Er gaan geruchten, dat de Duitsers overal waar zij de baas zijn huwelijken tussen Joden verboden hebben.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 434

29-12-1943 „*De difterie neemt nog toe*.“ **Boudier-Bakker**, p. 145

30-12-1943 “*DONDERDAG 30 DECEMBER* [...] *Transport van tachtig man uit Amsterdam, bijna uitsluitend ondergedokenen. De strafbarak zit weer stikvol, om-en-de-bij zeshonderdvijftig mannen en vrouwen.*” **Mechanicus**, In Dépôt (242)

31-12-1943 “*Zo doods en stil en donker de straten nu na twaalf uur. Anders de vrolijke saluutschoten van het Nieuwe Jaar*.” **Boudier-Bakker**, p. 146“

31-12-1943 34 655 *G[evangene] in T[heresienstadt], davon ca. 15 000 P[rotektorat], 13 000 Deutschland, 5 500 Österreich, 250 Holland, 460 Dänemark*“ **Adler, Theresienstadt** (698)

1944

05-01-1944 "*Hitler heeft in een nieuwjaarsboodschap aan het Duitse volk weer heftig gescholden op de Joden, wier uitroeiing in Europa hij aankondigt*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 437

06-01-1944 “*Zullen we het volgend jaar weer driekoningenbrood hebben*?” **Boudier-Bakker**, p. 147

08-01-1944 *“Het is vreemd, dat in de Maliebaan van de huizen der Duitsers geen enkele vlag meer waait dezer dagen zoals anders altijd behalve zondag. Zou dat een teken zijn van depressie?”* **Boudier-Bakker**, p. 147

09-01-1944 [D. Czech, p. 704]: De gebeurtenissen van 9 januari 1944 ontbreken in het Kalendarium Auschwitz - op *8 januari* volgt meteen *10 januari*.

11-01-1944 ► **Lindwer**, p. 256: ***“1037 personen naar Bergen-Belsen”***

11-01-1944 *Een transport met 1037 personen vertrok uit Westerborg naar Zelle* [Bergen-Belsen]. **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (290)
11-01-1944 *”DINSDAG 11 JANUARI* [...] *Om één uur begon vandaag de uittocht van het Austausch-Transport direct na aankomst van de personentrein. Voor de eerste keer een transport midden op de dag, waarvoor de mannen en vrouwen niet in de lugubere vroegte van de ochtend uit hun ledikant waren getrommeld.*” **Mechanicus**, In Dépôt (248)

12-01-1944 "WOENSDAG 12 JANUARI ... *volledige post en pakketsperre tot en met 15 maart '44* [...]
12-01-1944 *Transport uit Amsterdam en uit Arnhem. Totaal honderdtwintig man., <voor een> groot deel s-gevallen. Uit Arnhem een aantal kinderen van een tot negen jaar. De strafbarak ligt stikvol, ongeveer achthonderd man.*" **Mechanicus**, In Dépôt (249)

12-01-1944 "*Gisteren, juist 8 weken na het laatste transport, is dan een transport naar Celle vertrokken.* [...] *Het was natuurlijk niet zo luguber als gewoonlijk, maar toch beklemmend. Dat kwam o.a. door de Barack-Sperre. Van 1 uur tot na het vertrek van de trein, om een uur of zes, moest iedereen in de barak blijven.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 439

13-01-1944 "*Ze geven nu voor een pond thee 112 gulden. ... Er begint bij iedereen zo'n gebrek aan huishoudgoed en kleren te komen.*" ***Boudier-Bakker**, p. 148*

15-01-1944 "*Roodvonk en difterie nemen over 't hele land toe.*" **Boudier-Bakker**, p. 148

['*in januari*'] 16-08-1944 tot 11-09-1944 ■ Berkley, Theresienstadt, p. 196: "*De belangstelling om Theresienstadt te filmen herleefde in 1944, toen griezelverhalen over de verdelgingskampen zich verbreidden, en het verloop van de oorlog er meer nazi's van overtuigde dat ze hun daden misschien spoedig zouden moeten verantwoorden. Zoals eerder opgemerkt, hadden camera's de aankomst van het eerste grote transport Nederlandse Joden in januari vastgelegd. Hoewel deze scènes vermoedelijk alleen voor filmjournaalbeelden waren bedoeld, hoorde een inwoner van Theresienstadt [Scharführer] Haindl tijdens de verfraaiing tegen een andere SS-offizier zeggen: 'We zouden Theresienstadt moeten filmen, zodat de Joden later niet zullen zeggen dat we hen mishandelden.'*"

18-01-1944 ► *Lindwer, p. 256: "**870 personen naar Theresienstadt**"***

18-01-1944 "*DINSDAG 18 JANUARI Met de regelmaat van de klok is de trein vanmorgen weer vertrokken, maar het was deze keer natuurlijk heel anders dan bij de transporten naar Auschwitz, doch ook anders dan bij de uittocht der Austausch-Joden de week tevoren.* [...] *Deze keer ook een trein van derde klassewagens met bagagewagens voor de zieken, beestenwagens voor het proviand.* [...] *Voor de eerste keer sedert de transporten naar het Oosten was geen Sperre voor de barakken tijdens het transport afgekondigd, zodat achterblijvenden hun vrienden tot achter het cordon konden brengen en daar, als op een perron, het vertrek gadeslaan en, ongehinderd, het gewuif van de vertrekkenden op dezelfde wijze beantwoorden. Een soort Hopla-trein naar Theresienstadt.*" ***Mechanicus**, In Dépôt (253)*

19-01-1944 "WOENSDAG 19 JANUARI [...] *Het regiem is er opnieuw verscherpt: niemand mag meer op bezoek, met uitzondering van de naaste familieleden, niemand mag aan de poort meer iets persoonlijks aan de s-mannen en -vrouwen afgeven of zich daar zelfs ophouden.* [...] *Een groot deel van de stoelen in de foliënplukkerij is vandaag vervangen door synagoge-banken.*" **Mechanicus**, In Dépôt (255)

19-01-1944 "*Eergisteren verscheen de personentrein. 's Middags was er geen werk. Gisterochtend om ruim half elf vertrok de trein om een transport van, naar men zegt, 850 mensen naar Theresienstadt te brengen. Velen gingen zeer ongaarne mee. Het was een trieste, regenachtige ochtend. De trein werd ditmaal niet begeleid door 'groenen'.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 441

25-01-1944 ► ***Lindwer**, p. 256: **"949 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 30",* Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]

25-01-1944 "DINSDAG 25 JANUARI [...] Bij vliegende storm en gutsende regen is een transport van duizend man naar Auschwitz vertrokken. Weer in beestenwagens. Het hoofdaandeel heeft de s-barak geleverd: vijfhonderdnegentig man. De rest, de jonge mannen van de Alijah, oude mannen uit het ziekenhuis, en eenendertig kleine naamloze kinderen, die in het weeshuis lagen en wier ouders òf onder water zijn òf reeds naar Polen zijn doorgezonden. ... Nog altijd weet men niet, wat er met de gedeporteerde Joden in Polen gebeurt." **Mechanicus**, In Dépôt (260)

26-01-1944 "Met Henri tussen twaalf en één naar Tivoli voor nieuwe distributiekaarten. Dit is om de onderduikers te fnuiken - het wordt voor die jongens al moeilijker om aan eten te komen, en ook om nog een onderkomen te vinden." **Boudier-Bakker**, p. 148

26-01-1944 "[...] *het transport, dat gisteren vertrokken is (naar Auschwitz, zeggen sommigen). Het was weer ellendig: in 27 veewagens zijn een duizend mensen geladen, waaronder tal van zieken en kinderen.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 442

27-01-1944 "*VRIJDAG 28 JANUARI Gisteravond een transport van honderdtachtig mensen, waarvan ongeveer tachtig voor de s-barak. Onder de honderd anderen waren de 'gesperden' van kapitein Sommer: 120.000-stempels.* [...] *Het zijn zowat de laatste 'gesperden', die nog in Amsterdam waren.*" ***Mechanicus**, In Dépôt (262)*

27-01-1944 [D. Czech, p. 715]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 948 joden – 391 mannen, 435 vrouwen en 122 kinderen - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 190 mannen, die de nummers 172 860 tot en met 173 049 krijgen, en 69 vrouwen, die met de nummers 74 902 tot en met 74 970 worden gekenmerkt, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 689 mensen worden in de gaskamers gedood.*"

28-01-1944 David Barnouw en **Gerold van der Stroom**, De Dagboeken van Anne Frank, 's-Gravenhage 1986, Amsterdam 1986, [p. 489: *Vrijdag, 28 Januari 1944*], p. 490, c: "*In Hilversum worden nieuwe stamkaarten uitgereikt. Opdat de vele onderduikers ook hun deel van de rantsoenering krijgen, hebben ambtenaren van de uitreiking alle onderduikers uit de omtrek op een bepaald besteld, dan kunnen ze hun bescheiden aan een aparte tafeltje afhalen. Je moet toch maar voorzichtig zijn, dat dergelijke staaltjes de moffen niet ter ore komen.*"

28-01-1944 "*Vrijdag, 28 januari 1944*"], p. 157: "*In Wageningen is een razzia gehouden op een voetbalveld, 82 jongens opgepikt. Wat doen de ezels er ook. Ook is er inkwartiering van enige honderden Moffen, zogenaamde Vernietigingstroepen. Ook hoorden we verhalen die afkomstig zouden zijn van 'hoge' Moffen, verhalen over de totale vernietiging van Amsterdam, Den Haag en andere steden in geval van invasie.*" **Arnold Douwes** in **J. H. ten Cate & B. Moore**, Het geheime dagboek […], p. 156

[Met Dank aan de uitgeverij **Boom**, die toestemming tot overname van dit citaat uit 'Het geheime dagboek van Arnold Douwes, Jodenredder' heeft verleend.]

29-01-1944 „*Martin Bormann eist de 'echt met z'n drieën'*

29. *Januar*. […] *Hij wijst erop dat het Duitse Rijk na beëindiging van de oorlog ten minste drie tot vier miljoenen alleenstaande vrouwen zou hebben.* […]" **Jutta Lemcke**, Chronik 1944, Tag für Tag in Wort und Bild, p. 23

01-02-1944 ► **Lindwer**, p. 256: ***"908 personen naar Bergen-Belsen"*** [*excl. 27 Hongaren*]

01-02-1944 Een transport met 935 personen "(*incl. 27 Hongaren*)" vertrok uit Westerbork naar Zelle [Bergen-Belsen]. **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (290)
01-02-1944 "*DINSDAG 1 FEBRUARI … Duizend man op transport naar Zelle* [Duitse spelling: Celle]." **Mechanicus**, In Dépôt (264)
01-02-1944 "*WOENSDAG 2 FEBRUARI … Gisteren een transportje van dertig ondergedokenen uit Rotterdam, ook Argentijnen.*" **Mechanicus**, In Dépôt (267)

02-02-1944 "De Portugese Joden gingen op 2 februari 1944 naar Westerbork." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (186)

02-02-1944 [D. Czech, p. 719] "*In het vrouwenkamp van Birkenau wordt een selectie uitgevoerd, waarbij 800 vrouwelijke gevangenen worden uitgezocht. Onder hen zijn oudere en jonge vrouwen, zieke en gezonde. Zij worden op dezelfde dag in de gaskamers gedood.*

APMO, Mat. RO., Bd. II, Bl. 66"

02-02-1944 "*Gisteren is per gewone trein een duizendtal Joden vertrokken naar het Aufenthaltslager bij Celle. Dat waren mensen met Palestina-papieren en ook mensen met het '120 000-stempel', dat men destijds kon krijgen door diamant of geld af te geven.* [...] *Daarmee waren bedragen van f 30 000 en meer gemoeid*." **Dr. G. Italie**, Het Oorlogsdagboek, p. 443

03-02-1944 David Barnouw en **Gerold van der Stroom**, De Dagboeken van Anne Frank, 's-Gravenhage 1986, Amsterdam 1986, [p. 492: *Donderdag, 3 Februari 1944*], p. 498, c: "*A: 'Geen kwestie van, de Engelse radio heeft altijd de waarheid gezegd. En stel, dat de berichten overdreven zijn, dan zijn de feiten nog erg genoeg, want u kunt niet ontkennen, dat het een feit is, dat er in Polen en Rusland vele milljoenen vreedzame mensen zonder veel omwegen vermoord of vergast worden'*."

05-02-1944 "*Men beweert, dat de Duitsers de dijken zullen doorsteken in geval van Engelse invasie.* [...] *Waarschijnlijk raken we 15 februari allemaal onze telefoons kwijt, behalve dokters en enkele bedrijven.*" **Boudier-Bakker**, p. 149

08-02-1944 ► **Lindwer**, p. 256: ***"1015 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 30", Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]*

08-02-1944 "*DINSDAG 8 FEBRUARI De amputatie is weer geschied: de schurftige slang is vanmorgen weer weggeschuifeld met zijn volle pens. Tweehonderdzevenenzeventig zieken met hun familieleden, de rest ontsperde Weinrebs, vervallenverklaarde stempels van de Zentralstelle, nietigverklaarde Calmeyers, strafgevallen, weeskinderen.*" **Mechanicus**, In Dépôt (273)

08-02-1944 "*WOENSDAG 9 FEBRUARI Het transport van de zieken van de ziekenbarakken naar de trein gisteren tart elke beschrijving. Om twee uur in de nacht zijn de verplegers begonnen met het aankleden van de voor transport aangewezenen. OD-ers, die met paard en open wagen voorreden, hebben de zieken op bedden naast en op elkaar op de wagen geschoven, zoals men lijkkisten in een lijkwagen schuift. Terwijl natte sneeuw uit de donkere hemel droop en alles met een klam, klef wit waas bedekte, in het donker van een wintermorgen. Zo zijn ze ook naar de beestentrein gereden, hobbelend en hotsend, waar zij ook onder de blote hemel stonden, wachtend op hun inlading, zoals men lijken schuift in een lijkwagen.*

Kinderen met roodvonk en diphterie zijn huilend naar de slang gedragen. Ouderloze kinderen uit het Weeshuis. Misschien wel het beestachtigste transport van alle transporten, die er zijn gegaan. Men raakt door de veelheid, de grofheid, de beestachtigheid het zicht erop kwijt, maar dit transport spande toch wel de kroon wat betreft gebrek aan consideratie voor de zieken. Nog voor het transport vertrokken was, was er reeds een zieke overleden. Een lege wagen gaat met de trein mee, gereserveerd voor hen, die onderweg sneuvelen." **Mechanicus**, *In Dépôt (276)*

08-02-1944 "*Op 8 februari 1944 werd bekend dat het hele kampziekenhuis – inclusief personeel en familieleden – op transport zou gaan. Zodra ze* [Netty Lezer] *hoorde dat Hans* [haar man Hans Stoppelman] *op transport moest, meldde Netty zich uit solidariteit met hem vrijwillig aan.* [Netty stond op de *'zogeheten Siebzigliste* [...], *een lijst met zeventig namen van mensen die in Westerbork niet gemist konden worden.*']

[...] *Niemand in Westerbork was zich er ook maar in de verste verte van bewust wat er ging geburen, nadat je in de trein was gestapt. Iedereen dacht nog aan een werkkamp. Dat oude mensen en kleine kinderen niets in een werkkamp te zoeken hadden, kwam niet in je op. Je wilde leven. Je zocht een manier om dat te regelen.*

[...]

In elke wagon zaten tussen de zestig tot tachtig mensen. In de ziekenwagons konden minder passagiers. Netty had het 'twijfelachtige geluk' als wagonzuster mee te reizen.

Ik had het toezicht op dertien zieke baby's en hun gezonde ouders. Daarnaast had ik nog de zorg voor een twee jaar oude peuter, een onderduikkind dat op transport gesteld was. We hadden gelukkig de nodige dekens bij ons. Hoe verder we naar het oosten kwamen, hoe kouder het werd.

Ondanks het beklemmende verdriet dat we Nederland hadden verlaten, was de stemming in onze wagon niet vervelend. Iedereen probeerde vol goede moed te zijn. Ik, als onverbeterlijke optimist, hoopte daarginds nog mijn ouders en misschien zelfs mijn zus en haar man aan te treffen.

De trein reed angstig snel door de nacht. Vaak hoorden ze luchtalarm. Het werd met gejuich begroet. Af en toe stopte de trein. Dan werden de deuren opengegooid om de tonnen te kunnen legen. Of werd er brood naar binnen gesmeten."

Martin Hiemink, Assen Auschwitz Assen, Oorlogsherinneringen van **Netty Lezer** uit de Rolderstraat in Assen, p. 52

08-02-1944 "*De 8e Febr. vertrok een trein van goederenwagens vol Joden. Het was een extra-treurig transport wegens de vele zieken en kinderen, die meegingen. Het gerucht ging, dat de zieken weg moeten, opdat het kamp in geval van een invasie spoedig 'marschbereit' is.*" **Dr. G. Italie**, Het Oorlogsdagboek, p. 445

08-02-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 273

10-02-1944 [**D. Czech**, p. 721]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1015 Joden – 340 mannen, 454 vrouwen en 221 kinderen – aangekomen. Na de selectie worden 142 mannen, die de nummers 173 509 tot en met 173 650 krijgen, en 73 vrouwen, die met de nummers 75 216*

tot en met 75 288 worden gekenmerkt, als gedetineerde in het kamp geplaatst. De overige 800 mensen worden in de gaskamers gedood. [...]

De nummer 75 289 krijgt een gedetineerde die uit Den Haag is overgedragen."

11-02-1944 "*VRIJDAG 11 FEBRUARI Grote verrassing: de Sperre op de pakketjes en de post is met ingang van 16 februari opgeheven.* [...] *Het kamp is niet langer Durchgangslager of Arbeitslager, maar officieel 'Zerlegungslager'.*" **Mechanicus**, In Dépôt (279)

11-02-1944 "*Wij hebben sinds onze laatste kaas op is, heel weinig bij de boterham*." **Boudier-Bakker**, p. 150

14-02-1944 "*MAANDAG 14 FEBRUARI De lijst is weer uit: duizend man gaan naar Zelle. De oorspronkelijke bedoeling is geweest: zeshonderd*." **Mechanicus**, In Dépôt (284)

15-02-1944 ► Lindwer, p. 256: ***"773 personen naar Bergen-Belsen"***

15-02-1944 Een transport met 773 personen vertrok uit Westerborg naar Zelle [Bergen-Belsen]. **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (290)
"*Ik wist ook niet goed wat Bergen-Belsen inhield en vroeg dit aan de eerste dienstleider Schlesinger. Hij zei mij: 'Auschwitz daar is weinig kans om er uit te komen, maar Bergen-Belsen kun je nog wel overleven.' Hij wist blijkbaar wat de bedoeling van de transporten was*!"
Jehoshua H. (Otto) Birnbaum, een van de getuigen van Westerbork in '**Lindwer**, *Kamp van Hoop en Wanhoop*', p. 109

15-02-1944 "*Vandaag gaat er weer een trein naar Celle, waar o.a. tal van pseudo-buitenlanders mee vertrekken, vooral mensen met een Zuid-Amerikaans staatsburgerschap (speciaal Honduras is in mode)*." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 446

16-02-1944 "Rabbijn Schuster werd met zijn vrouw en zoontje op 11 februari 1944 [*] naar Bergen-Belsen gedeporteerd. Ze werden in april 1945 door de Russen in een trein bij Tröbitz bevrijd." **Rabbijn Aron Schuster**, een van de getuigen van Westerbork in '**Lindwer**, *Kamp van Hoop en Wanhoop*', p. 186
*) **Eberhard Kolb**, Bergen-Belsen 1943-1945, S. 71: " ***'Aufenthaltslager' Eintreffende Transporte 02/44*** *16. Westerbork 773 (Al)* " Volgens Kolb is deze transport met 773 personen op 16 februari 1944 in Bergen-Belsen aangekomen.

16-02-1944 "*We hebben onze telefoon nog*." **Boudier-Bakker**, p. 150

16-02-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 274

21-02-1944 "*Een kilo thee kost zeshonderd gulden. Een half pond boter veertien gulden.*" **Boudier-Bakker**, p. 151

23-02-1944 "*Geregeld worden distributiebureau's in verschillende plaatsen overweldigd, de bonnen en stempels gestolen. Alles natuurlijk om de onderduikers te helpen.*" **Boudier-Bakker**, p. 152

23-02-1944 "*Er is een decreet afgekondigd, door [Rijkscommissaris] Seyss-Inquart, hetwelk de doodstraf bepaalt voor alle Persoonsbewijs-vervalsers e.d.*" **Arnold Douwes** in **J. H. ten Cate & B. Moore**, Het geheime dagboek […], p. 170

[Met Dank aan de uitgeverij **Boom**, die toestemming tot overname van dit citaat uit 'Het geheime dagboek van Arnold Douwes, Jodenredder' heeft verleend.]

24-02-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 275

25-02-1944 „*Een heel ander groep waren de Nederlanders, die tussen februari en september 1944 in een hoeveelheid van 4600 personen kwamen. Deze Joden hadden al kampervaring in Westerbork opgedaan, waar zich, op soortgelijke wijze als in Theresienstadt, een typische gezelschap had gevormd* [...] *Deze kring was halverwege zeker voor deportatie - de leden ervan heten 'gesperrt' en stonden op tien beschermende lijsten.* [...] *Westerbork werd wel meer volgens een kamp geleid dan Theresienstadt, maar een en ander leek daar schappelijker dan hier. Ook daar zouden ziekte, werk in de 'productie' voor deportatie behoeden, maar ten slotte werden toch haast allen naar Auschwitz of Sobibor weggevoerd, en slechts bevoorrechte kwamen naar Bergen-Belsen of Theresienstadt. In Westerbork konden slechts 918, eronder meestal Duitse Joden, tot de bevrijding blijven.*

25-02-1944 *Voor de aankomst van de Nederlandse transporten moest de vrouwenkazerne worden geruimd, [...]. Zo werd C III tot de 'Nederlandse' kazerne. De nieuwelingen uit Westerbork pasten zich meestal niet goed aan en vormden de ongelijksoortigste groep, die naar Theresienstadt is gekomen. Gold zij ook als bevoorrecht, zo zijn toch meer dan de helft van hier verder naar Auschwitz gedeporteerd.*" **Adler**, [...], p. 164 en 165

25-02-1944 ► **Lindwer**, p. 256: "***811 personen naar Theresienstadt***"

25-02-1944 "*VRIJDAG 25 FEBRUARI* [...] *Intussen is vanmorgen het uitgesteld transport naar Theresienstadt vertrokken: achthonderd mannen, vrouwen en kinderen.*" **Mechanicus**, In Dépôt (299)

28-02-1944 "*Onze Koningin is ternauwernood aan de dood ontsnapt. Bij een bomaanval viel een bom vlak bij de Koningin, en twee leden van 't gevolg werden gedood.*" **Boudier-Bakker**, p. 153

28-02-1944 Op "*MAANDAG 28 FEBRUARI*" eindigt het dagboek, dat Philip Mechanikus in Westerbork geschreven heeft. **Mechanicus**, In Dépôt (301) [Op 9 maart 1944 werd Philip Mechanicus op transport gesteld naar Bergen-Belsen en vandaar op 9 oktober 1944 verder naar Auschwitz.]
"*Op 15 maart 1944 voerde men hem* [Philip Mechanikus] *naar het kamp Bergen-Belsen en op 9 oktober met een van 120 personen uit dit zogenaamde VORZUGSLAGER naar Auschwitz-Birkenau. Uit een tweetal verklaringen van overlevenden valt op te maken, dat hij drie dagen later, dus op 12 oktober 1944, aldaar met zijn hele groep is doodgeschoten.*" J. **Presser** in het woord vooraf van *Mechanicus, In Dépôt* (11)
"*Hoe graag zou ik in Blaricum in een kroeg zitten en Charles vertellen van Mechanikus: deze twee waren vrienden.*" **Loden Vogel**, Dagboek (155)

01-03-1944 "*Prof.* [Ernest Julius] *Cohen* [07-03-1869 Amsterdam; 16-05-1945 Bergen-Belsen]*, de Utrechtse chemicus, is sedert gisteren hier* ." **Dr. G. Italie**, Het Oorlogsdagboek, p. 450

02-03-1944 "*In Nijmegen erg veel verwoestingen, in de buurt van het station zijn twee hotels, gevuld met moffen, door voltreffers zijn geraakt, volkomen verwoest. Veel hoge Pieten zijn er mee 'ausradiert' [gedood].*" **Arnold Douwes** in **J. H. ten Cate & B. Moore**, Het geheime dagboek […], p. 174

[Met Dank aan de uitgeverij **Boom**, die toestemming tot overname van dit citaat uit 'Het geheime dagboek van Arnold Douwes, Jodenredder' heeft verleend.]

03-03-1944 "*Het spek is eindelijk gekomen. Vijf pond106 gulden. Een half pond boter dertien gulden.*" **Boudier-Bakker**, p. 153
03-03-1944 ► **Lindwer**, p. 256: ***"732 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 44", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 894]

03-03-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 277

04-04-1944 "*Mijn zuster Ber[tha] vertelde me over een jongetje, dat 'Mof' had gezegd. De vader werd op het matje geroepen en voor de keus gesteld: of hijzelf naar [kamp] Vught, of zijn zoontje een pak slaag. Hij koos het laatste, hij moest de jongen zelf brengen. Zo gebeurde het. De zoon werd voor zijn ogen doodgeslagen.*" **Arnold Douwes** in **J. H. ten Cate & B. Moore**, Het geheime dagboek […], p. 174

[Met Dank aan de uitgeverij **Boom**, die toestemming tot overname van dit citaat uit 'Het geheime dagboek van Arnold Douwes, Jodenredder' heeft verleend.]

05-03-1944 "*Eergisteren, Vrijdag, is er een transport van ruim 700 mensen vertrokken in goederenwagens.*" **Dr. G. Italie**, Het Oorlogsdagboek, p. 450

05-03-1944 [D. Czech, p. 733]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 732 Joden uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 179 mannen, die met de nummers 174 684 tot 174 862 worden gekenmerkt, en 73 vrouwen, die de nummers 75 816 tot 75 891 krijgen, als gevangenen in het kamp geplaatst. De overige 477 mensen worden in de gaskamers gedood."*

11-03-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit.". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 279

14-03-1944 "*Zeventig zieken in de Joodse Invalide* [Amsterdam]*: zij gaan op 14 maart 1944 weg naar Westerbork*." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (156)
"*Gisteren een pond boter voor achtentwintig gulden.* [...] *Ook wordt hoe langer hoe meer de burgerbevolking geprest voor graven, spitten, dijken opwerpen, herstellingswerk verrichten.* [...] *Vanmiddag hier een man, die kam vragen hoeveel evacués we konden herbergen. We hebben gezegd: een echtpaar*." **Boudier-Bakker**, p. 156

In maart 1944 *"Verliezen leed het Kindercommité toen Frits Iordens* [*] *bij pilotenhulp in maart 1944 te Hasselt werd neergeschoten. Hij was een centrale figuur uit het USC* [Utrechts Studentencorps]*-verzet, zijn huis Neude 3 bis diende als een van de eerste vergaderplaatsen van het Kindercommité."* **Buitelaar**, p. 82

[***** Over **Frits Iordens** zie: T. Spaans-van der Bijl, Utrecht in Verzet, 1940 1945, Utrecht 2005, bladzijden 152, 154, 155, 228, 233 en 238 en

http://srs.ogs.nl/slachtoffer/73111/frits-herbert-jordens

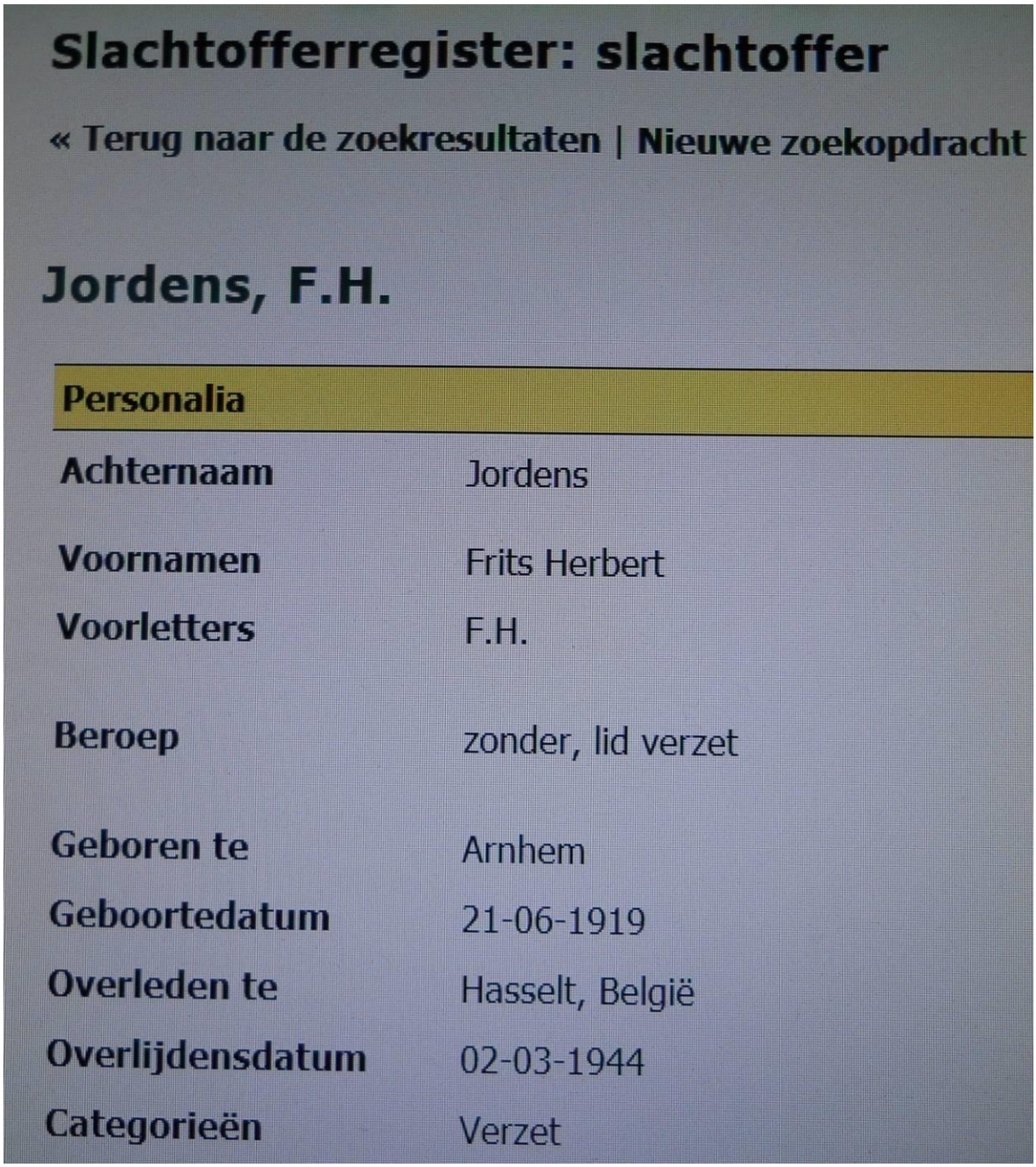

Slachtofferregister: slachtoffer

« Terug naar de zoekresultaten | Nieuwe zoekopdracht

Jordens, F.H.

Personalia	
Achternaam	Jordens
Voornamen	Frits Herbert
Voorletters	F.H.
Beroep	zonder, lid verzet
Geboren te	Arnhem
Geboortedatum	21-06-1919
Overleden te	Hasselt, België
Overlijdensdatum	02-03-1944
Categorieën	Verzet

Over **Frits Lordens** zie: http://nl.tracesofwar.com/artikel/4661/Verzetsmonument-studenten-Utrecht.htm:

"Verzetsmonument studenten Utrecht

[...]

De tekst op het monument:
In de nacht van 12 op 13 december 1942 staken de studenten Gijs den Besten, Frits Lordens,

Geert Lubberhuizen, Anne Maclaine Pont en Rutger Marthijsen de hierachter gehuisveste studentenadministratie in brand om te voorkomen dat de bezetter van de gegevens misbruik zou maken." [Op het monument staat '**I**ordens'. Met eigen ogen gelezen op 14 september 2019. HM]

T. Spaans-van der Bijl beschrijft in *Utrecht in Verzet 1940 - 1945* op p. 154 t/m 156 de '*Vernietiging van de Studentenadministratie*' en noemt behalve Anne Maclaine Pont, Geert Lubberhuizen, Rut Matthijsen en Gijs den Besten de naam **Frits Iordens** in plaats van **Frits Lordens**.]

15-03-1944 De Joodse verpleegden in niet-Joodse zenuwinrichtingen moesten naar Westerbork. **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (156)

15-03-1944 ► **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, bladzijde 256: "*15 maart 1944 - **210 personen naar Bergen-Belsen**.*"
15-03-1944 Een transport met 210 personen vertrok uit Westerbork naar Zelle [Bergen-Belsen]. **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (290)
Philip Mechanicus, **Renata Laqueur** en haar man **Paul** bevinden zich in dit transport. **Laqueur**, Bergen-Belsen, pagina 7; J. **Presser** in het woord vooraf van *Mechanicus, In Dépôt* (11)

22-03-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Niederländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 281

23-03-1944 "*Totdat er op de tweeëntwintigste maart een vent vluchtte. En toen werd als represaille die Gruppe Bauer in zijn totaliteit op transport gesteld. Wij waren met ongeveer vijftig mensen.*" **Louis de Wijze**, een van de getuigen van Westerbork in '**Lindwer**, *Kamp van Hoop en Wanhoop*', p. 166

23-03-1944 ► **Lindwer**, p. 256: **"*599 personen naar Auschwitz*" *["Overlevenden in mei 1945: 74",* Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]

23-03-1944 "*Het is bekend, dat op 9 december 1943 een besnijdenis [in Utrecht] plaatsvond, op 23 maart 1944 een bruiloft en op 3 september 1944 de viering van een barmitswa. Opperrabbijn Tal bevond zich ook onder de ondergedokenen.*" **Jozeph Michman, Hartog Beem en Dan Michman**, *Geschiedenis Utrecht uit Pinkas Hakehillot* in Nederlandsch Israëlietische Gemeente Utrecht 200 jaar, p. 81

25-03-1944 [Danuta Czech, p. 744]: *"Met een transport van het RSHA uit Den Haag zijn 184 Joden aangekomen. In dit transport bevinden zich mannen, vrouwen en kinderen. Zij waren ondergedoken. Door verraad zijn zij opgepakt. Zij worden in het zogenoemde depot in het mannen-quarantainekamp BIIa in Birkenau in blok 4 ondergebracht, die geïsoleerd wordt. Omdat men nog op directieven van het RSHA wacht, krijgen zij geen nummers.* Tot de van hen*

bewoonde blok hebben slechts functionarissen toegang, o.a. Dr. Wolken, een gevangenenarts van de ambulance in het kampgedeelte BIIa.

***** *Zij worden op 4 april 1944 in de gaskamers gedood. [**3 april** 184 Joodse mannen, vrouwen en kinderen, die op 25 maart1944 uit Den Haag overgedragen en niet in het kampregister waren ingeschreven, worden uit het quarantainekamp BIIa in Birkenau naar de gaskamers gebracht.* **D. Czech**, p. 748*]*

APMO, Dpr.-Hd/6, Bl. 24, 50, 55"

25-03-1944 [Danuta Czech, p. 744]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 599 Joden - 387 mannen, 169 vrouwen en 43 kinderen - uit Westerbork aangekomen. Als gevangenen worden na de selectie in het kamp geplaatst 304 mannen, die de nummers 175 323 tot 175 626 krijgen, en 56 vrouwen, die met de nummers 76 076 tot 76 131 worden gekenmerkt. De overige gedeporteerden worden in de gaskamers gedood."*

31-03-1944 [D. Czech, p. 746 en 747]: Op dit datum is geen transport in Auschwitz aangekomen. Ook is er geen bericht van het overlijden van gevangenen vermeld.

31-03-1944 Czech, Kalendarium Auschwitz, p. 747: *„Uit de kantoren van de politieke afdeling van het concentratiekamp Auschwitz I worden de akten van de gedode gevangenen, die met de afkorting SB voor Sonderbehandlung en G.U. voor bijzondere onderbrenging zijn gekentekend, naar het crematorium van Auschwitz II vervoerd en daar in een hiertoe bepaalden oven verbrand."*

APMO, Dpr.-Hd/4, Bl. 85, Aussage des ehemaligen Häftlings Wilibald Pająk"

31-03-1944 *"Er zijn veel zieken. Veel griep. En difterie en roodvonk. De ondervoeding en het ongewoon koude weer. Mensen die een kleine operatie ondergingen, kunnen ook haast niet op krachten komen."* ***Boudier-Bakker**, p. 158*

05-04-1944 ► Lindwer, p. 256: **"289 [Portugese Joodse]** ***personen naar Theresienstadt"*** **[Dr. L. de Jong**, deel 7, p. 389]
05-04-1944 ► Lindwer, p. 256: ***"240 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 20",*** **Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 894]

05-04-1944 ► Lindwer, *p. 256:* **"101 personen naar Bergen-Belsen"**

05-04-1944 Een transport met 101 personen vertrok uit Westerborg naar Zelle [Bergen-Belsen in de buurt van Celle]. **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (290)

05-04-1944 "*Op 5 April vertrok er een groot transport, deels naar Celle, deels naar Theresienstadt, deels naar Auschwitz (dit laatste in veewagen). En ook een deel met onbekende bestemming,*[17] [...].

[17] *Op 5 april vertrokken er transporten naar Theresienstadt (289 personen), Auschwitz (240), Bergen-Belsen (101), Buchenwald (23) en Ravensbrück (37).*" **Dr. G. Italie**, Het Oorlogsdagboek, p. 457 en 684

05-04-1944 "*Een derde gevangene, V. Lederer, ontsnapte twee dagen eerder: 5 april; hij is het geweest die de* ***Ältestenrat*** *van Theresienstadt ingelicht heeft over wat in Auschwitz-Birkenau geschiedde.*" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 919, note 1 [Vgl. Kroniek 07-04-1944]

05-04-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin NN". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 284 [NN „Nacht und Nebel" nacht en mist]

07-04-1944 [D. Czech, p. 751]: *"Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 240 Joden - 106 mannen, 112 vrouwen en 22 kinderen - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 62 mannen, die de nummers 179 648 tot 179 709 krijgen, en 67 vrouwen, die met de nummers 76 534 tot 76 600 worden gekenmerkt, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 111 mensen worden in de gaskamers gedood."*

07-04-1944 "*Hadden de Geallieerden dan niet op kwetsbare punten de spoorlijnen kunnen bombarderen die Hongarije met Auschwitz verbonden? Stellig. Op 7 april '44 waren twee Slowaakse Joden, R. Vrba en A. Wetzler, uit Birkenau ontsnapt* [1 *[zie Kroniek 5-04-'44]*]*; zij hadden april in Bratislava een lang rapport opgesteld waarin nauwkeurig weergegeven was wat in Auschwitz-Birkenau geschiedde, en dringend verzocht werd, de spoorlijnen naar Auschwitz te bombarderen. Via allerlei kanalen werd dit rapport o.m. gezonden naar de Tsjechische regering te Londen (de Nederlandse heeft er geen afschrift van ontvangen) en naar de vertegenwoordiger van het* ***World Jewish Congres*** *te Genève, dr. Gerhard Riegner; Riegner stuurde het naar de Verenigde Staten waar het begin juni o.m. het* ***State Department*** *en de* ***War Refugee Board*** *bereikte; de Engelse regering en het Vaticaan werden eveneens ingelicht. Was het rapport van de twee Slowaakse Joden volstrekt betrouwbaar? Daar werd op allerlei niveaus aan getwijfeld, ook nadat het bevestigd was door twee andere Slowaakse Joden, A. Rosin en C. Mordowicz, die op 27 mei '44 uit Auschwitz ontsnapt waren.*" **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 919 en 920; [vgl. Saul Friedländer / Ornan Kenan, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 427 en 428; Czech, Kalendarium Auschwitz, p. 751 en 752]

12-04-1944 *"Met Pasen gingen weer beestenwagens volgepakt met ongelukkige Joden. Als ze een wit vlaggetje uitstaken om wat te drinken, smeten de ellendigen ze met keistenen. Wat een vreselijke Pasen. En overal in het land het Water."* ***Boudier-Bakker****, p. 159*

19-04-1944 *"Tussen Amsterdam en Utrecht is 't water. Te denken aan al het vruchtbare land, de groenten, de oogst, die allemaal verwoest worden."* Boudier-Bakker, p. 160

21-04-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van twee keer een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 286 [Het gaat om twee transporten van 51 respektievelijk 575 vrouwen met telkens een "Holländerin".]

22-04-1944 ■ **Adler, Theresienstadt**, p. 696: Op 22-04-1944 komt de eerste Transport uit Nederland in Theresienstadt aan.

22-04-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit.". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 286

04-05-1944 "*Niemand heeft meer brandstof en alles zit te verkleumen. Wij zijn nog gelukkig, dat we Pegus hebben!*" **Boudier-Bakker**, p. 162

11-05-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van twee "Holländerinnen NN" een "Holländerin"; grond tot voorlopige hechtenis van deze drie vrouwen: "polit.". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 289

15-05-1944 [Adler, Theresienstadt, p. 699]: "*Tr*[ansport] *2503 personen, 119 overlevende*"

16-05-1944 [D. Czech, p. 776]: "*Met een transport van het RSHA zijn 2503 Joden uit het Ghetto Theresienstadt aangekomen. Met dit transport arriveren 707 mannen en jongens, die met de nummers A-76 tot A-842 worden gekenmerkt, en 1736 vrouwen en meisjes, die met de nummers A-15 tot A-999 en A-2000 tot 2750 worden gekenmerkt. Alle aankomelingen worden in het familiekamp BIIb in Birkenau ondergebracht.*

APMO, D-RF-3/96, 96a, Bl. 1-110, Transport aus Theresienstadt, Dz vom 15. Mai 1944, Namenliste"

17-05-1944 "Op 17 mei 1944 gingen de Joodse diamantbewerkers die nog in de fabriek van Asscher werkten, tweeënveertig in getal." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (156)

18-05-1944 [H.G. Adler, Theresienstadt 1941-1945, p. 699]: "*18.5.*[1944] *Tr*[ansport] *2500 Mann* [personen], *261 overlevenden - Samenstelling van deze tr*[ansporten][meegerekend zijn twee transporten van 15-5-1944 met 2503 personen, 119 overlevenden, en van 16-5-1944 met 2500 personen, waarvan slechts 5 overleefd hebben]:

[Samenstelling naar leeftijdsklasse]:*511 kinderen tot en met 14 jaar, 3601 vanaf 15 tot en met 60 jaar, 3391 meer dan 61 jaar*;

[Samenstelling naar land van herkomst]:

3125 Duitsland, 2543 P[rotectorat]*(Bohemen en Moravië), 1276 Oostenrijk,*

559 Nederland."

Deze drie transporten uit Theresienstadt met personen uit Duitsland, Tsjecho-Slowakije, Oostenrijk en Nederland zijn op 16, 17 en 19 mei in Auschwitz aangekomen. **Czech**, Kalendarium Auschwitz (778)

18-05-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 290

19-05-1944 ► Lindwer, p. 256: ***"453* personen naar Auschwitz" [*"****Onder wie 245 Roma en Sinti.*** [...] ***Overlevenden in mei 1945: 64", Griffioen & Zeller***, Jodenvervolging [...], p. 894]
19-05-1944 ► Lindwer, p. 256: ***"238 personen naar Bergen-Belsen"***

19-05-1944 "*Een transport met 238 personen vertrok uit Westerbork naar Zelle [Bergen-Belsen]*." **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (290)
19-05-1944 [D. Czech, p. 778**]:** "*Met een transport van het RSHA uit het Getto Theresienstadt zijn 2499 joden aangekomen. Met dit transport arriveren 1062 mannen en jongens, die met de nummers A-1445 tot en met A-2506 worden gekenmerkt, en 1437 vrouwen en meisjes, die de nummers A-3642 tot en met A-5078 krijgen. Men plaatst zij in het familiekamp BIIb in Birkenau.**

21-05-1944 [D. Czech, p. 779]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 453 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 250 mannen, die met de nummers A-2846 tot A-3095 worden gekentekend, en 100 vrouwen, die de nummers A-5242 tot A-5341 krijgen, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 103 gedeporteerden worden in de gaskamers gedood.*"

22-05-1944 "*Er zijn 1916 gevangenen uit Nederland op 22 mei 1944 in Theresienstadt, 991 vrouwen en 925 mannen. Het zijn 126 meisjes en 135 jongens tussen 0 en 15 jaar; 673 vrouwen en 612 mannen tussen 16 en 60 jaar; 71 vrouwen en 75 mannen tussen 61 en 65 jaar; 121 vrouwen en 103 mannen boven de 65 jaar*." **Adler**, Theresienstadt (316)

[Het volgend citaat geldt voor de hele tijd dat er Nederlanders in Theresienstadt opgesloten waren.] ,,*Toch werkelijk waardevolle pakketten bleven zelden. Het best waren de Denen aan toe, die het Deense en Zweedse RK verzorgde. Er volgden de bewoner van het 'Protectoraat', dan op verre afstand de Oostenrijkers en Rijksduitsers, terwijl de Nederlanders zeer weinig ontvingen.*" **Adler**, Theresienstadt (367)

25-05-1944 "*Er is bevolen dat kartotheken en documenten in 't kamp [Westerbork], tòt 1 Januari 1944*[?]*, vernietigd moeten worden. Ook dit is misschien een teken van het naderend einde.*" **Dr. G. Italie**, Het Oorlogsdagboek, p. 463

25-05-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 292

27-05-1944 "*Daar zij Lemberg en Lublin ook al veroverd hebben, rijst de vraag, wat het lot is van de Joden, die daar in een 'reservaat' of in kampen waren ondergebracht. Volgens het gerucht zouden er tienduizenden, ja honderdduizenden Joden, door de Russen bevrijd zijn: halevai [**Haleva** was't maar waar! Ook: ik zou willen dat ..., ik hoop dat ...].*" **Dr. G. Italie**, Het Oorlogsdagboek, p. 476 en 626

01-06-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van vijf "Holländerinnen"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit."; "Überstellung von Herzogenbusch". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 293

02-06-1944 *"Op 2 juni 1944 brachte een trein de Philipsgroep - 496 Personen - van Vught naar Auschwitz."* ***Herzberg****, Kroniek der Jodenvervolging (277 en 278)*

03-06-1944 ► **Lindwer**, p. 256: ***"496 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 160", Griffioen & Zeller****,* Jodenvervolging [...], p. 895]

06-06-1944 "*Op 6 juni 1944, de dag die bekendstaat als D-Day, landden de geallieerden in Normandië. Von Rundstedt kende geen vrijheid van handelen met betrekking tot het verplaatsen van troepen. Hitler dacht dat D-Day een afleidingsmanoeuvre was voor een nog grotere landing in het nauw van Calais. Wilhelm Keitel vroeg op 1 juli 1944 via de telefoon aan Von Rundstedt: 'Wat moeten we nu doen?' Von Rundstedt antwoordde: 'De oorlog beëindigen, stel idioten!' Keitel vertelde dit door aan Hitler en Von Rundstedt werd uit zijn commando ontzet en vervangen door Günther von Kluge. Wel kreeg Von Rundstedt voor zijn verdiensten de eikenbladeren toegevoegd aan het ridderkruis.*" **Geert van Tongeren**, De oorlogsdagboeken van frater Apollonius, p. 260

06-06-1944 [**D. Czech**, p. 794] "*Uit het concentratiekamp 's-Herzogenbosch/Vught worden 496 mannelijke en vrouwelijke Joodse gevangenen overgedragen. Na de selectie worden 99 mannen, die de nummers 188926 t/m 189024 krijgen, en 397 vrouwen, die met de nummers 78253 t/m 78533 en 81735 t/m 81850 worden gekentekend, als gevangenen in het kamp geplaatst.*"

15-06-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 296

16-06-1944 "*Op dezelfde dag ving de afluisterdienst van het Reichssicherheitshauptamt (SS-Rijksveiligheidshoofdkantoor) in Berlijn een uitzending van de BBC op die melding maakte van de ontruiming van het Tsjechische gezinskamp in Auschwitz op 7 maart. De BBC liet in het Duits de waarschuwing uitgaan dat 'al degenen die verantwoording dragen voor deze massamoorden, van opdrachtgevers tot uitvoerders, tot verantwoording zullen worden geroepen'.[...]*"
Christophe Busch/ Robert Jan van Pelt, Het Höcker Album, p. 29 [Vgl. Czech, p. 800 en 801]

19-06-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit."; "Sondertransport aus Brüssel". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 296

23-06-1944 "*In Haarlem, hoorde ik, was het zó erg; daar werden alle vervoermiddelen gevorderd - paarden en wagens en vrachtauto's - zelfs werden van begrafenisstoeten de paarden uitgespannen midden op de weg en meegenomen!*" ***Boudier-Bakker**, p. 170*

23-06-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongnoemde aantal "Holländerinnen"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit."; "Sondertransport von Saarbrücken". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 297

29-06-1944 "*Het Utrechts Nieuwsblad moet 1 juli ophouden te bestaan, omdat de hoofdred. zich in afkeurende zin heeft uitgesproken tegen de Stormvlag, die propageert, dat de kinderen tegen de ouders moeten opstaan vóór de NSB 'Beter duizend gezinnen vernield, dan heel Nederland.' Hiertegen, en vóór het behoud van het gezinsleven, trok het Utrechts Nieuwsblad dapper te velde.* [...]
29-06-1944 *Men vertelt dat de vierduizend rijke en oude Joden, die, door f 150.000 te storten, heetten in Theresienstadt* [...] *vrij van vervolging zullen zijn, daar allen gefusilleerd zijn.*"
***Boudier-Bakker**, p. 171*

30-06-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 298

00-07-1944 "*Een van de angstaanjagendste dingen in Bergen-Belsen was onze maandelijkse gang naar de douches. Tegen die tijd, in de zomer van 1944, waren de gaskamers in Auschwitz al tweeënhalf jaar in bedrijf. Er gingen geruchten dat een gaskamer in het vernietigingskamp er*

bijna net zo uitzag als een gewone openbare doucheruimte." **Blumenthal Lazan**, Vier gelijke stenen, p. 56

05-07-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit.". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 299

07-07-1944 "*Op 7 juli kondigde Anthony Eden, de Britse minister van Buitenlandse Zaken, in het Lagerhuis aan dat 700.000 tot 1.000.000 Hongaarse Joden op dat moment uitgeroeid werden, informatie die hij, naar ik* [Rudolf Vrba] *begrepen heb, uit mijn rapport heeft gehaald.*" **Rudolf Vrba**, Ik ontsnapte uit Auschwitz, p. 386

In juli 1944 "*[…]; zo raakte aartsbisschop van Utrecht mgr. Jan de Jong in juli 1944 ernstig gewond bij een ongeluk, toen de auto waarin hij zat een tegenligger raakte waardoor een gascilinder in brand vloog. De Jong heeft daarna weken in een Apeldoorns ziekenhuis gelegen.*" **A. v. Liempt**, 40/45 Utrecht, p. 19

20-07-1944 "*Mislukte aanslag op Hitler (p. 33)*" **Dr. L. De Jong**, deel 10a, p. 993. Vanaf pagina 33 heeft Dr. L. De Jong de aanlag op meerdere bladzijden van band 10a uitvoerig beschreven. Het desbetreffende werk van Dr. L. De Jong staat op de website van het **NIOD** [http://www.niod.nl/nl/het-koninkrijk-der-nederlanden-de-tweede-wereldoorlog].

Anne Frank schrijft een dag later: "*Vrijdag 21 Juli 1944*

Lieve Kitty,

Nu word ik hoopvol, nu eindelijk gaat het goed. Ja heus, het gaat goed! Knalberichten! Er is een moordaanslag op Hitler gepleegd en nu eens niet door Joodse communisten of Engelse kapitalisten, maar door een edel-germaanse Duitse generaal, die graaf en bovendien nog jong is[*]*. De Goddelijke voorzienigheid heeft den Führer het leven gered en hij is er jammer genoeg met een paar schrammetjes en wat brandwonden afgekomen. Een paar officieren en generaals uit zijn naaste omgeving zijn gedood of gewond. De hoofddader is gefusilleerd.*

Het beste bewijs toch wel, dat er veel officieren en generaals zijn die de pé aan de oorlog hebben en Hitler graag in de diepste gewelven zagen afdalen. Hun streven is na Hitlers dood een militaire

dictatuur te vestigen, door middel daarvan vrede met de Geallieerden te sluiten, zich opnieuw te bewapenen en na een twintigtaal jaren opnieuw een oorlog te beginnen. Misschien heeft de voorzienigheid wel expres nog een beetje gedraald om hem uit de weg te ruimen, want het is voor de Geallieerden veel makkelijker en ook voordeliger als de smetteloze Germanen elkander doodslaan: des te minder werk blijft er over voor de Russen en Engelsen en des te gauwer kunnen ze weer met de opbouw van hun eigen steden beginnen." **Barnouw / van der Stroom,** De dagboeken van Anne Frank, c, p. 709

[*"***Claus Philipp Maria Schenk Graaf von Stauffenberg**, *kortweg Claus von Stauffenberg, (Jettingen (Beieren), 15 november 1907 – Berlijn, 21 juli 1944) was een Duits edelman uit het geslacht (Schenk von) Stauffenberg. Tijdens het naziregime was hij kolonel en verzetsstrijder, die in samenwerking met anderen een bomaanslag pleegde op de Duitse dictator Adolf Hitler. De aanslag mislukte en Von Stauffenberg werd gearresteerd en geëxecuteerd.*"
Bron: https://nl.**wikipedia**.org/wiki/Claus_Schenk_von_Stauffenberg]

"***Carl Georg Goerdeler*** *(Schneidemühl, 31 juli 1884 - Berlijn, 2 februari 1945) was een Duits politicus en verzetsstrijder die betrokken was bij het Complot van 20 juli 1944.*"

Bron: https://nl.**wikipedia**.org/wiki/Carl_Friedrich_Goerdeler

"***Helmuth James Graf von Moltke*** *(11 March 1907 – 23 January 1945) was a German jurist who, as a draftee in the German Abwehr, acted to subvert German human-rights abuses of people in territories occupied by Germany during World War II and subsequently became a founding member of the Kreisau Circle resistance group, whose members opposed the government of Adolf Hitler in Nazi Germany.*

The Nazi government executed von Moltke for treason. He had discussed with the Kreisau Circle group the prospects for a Germany based on moral and democratic principles that could develop after Hitler." Bron: https://en.**wikipedia**.org/wiki/Helmuth_James_Graf_von_Moltke

23-07-1944 noteert **Dr. G. Italie** in zijn oorlogsdagboek: "*Op 20 Juli is er een aanslag op Hitler gepleegd, wanneer men de Duitse berichten mag geloven. Voor mij is het de vraag, of die aanslag werkelijk heeft plaats gehad; de redding van Hitler klinkt wel wat erg wonderbaarlijk: op 2 meter afstand van hem was een bom gedeponeerd, die ontploft is met noodlottige gevolgen voor anderen. Eén ding is zeker, n.l. dat er een samenzwering gesmeed was of liever een Putsch beraamd, die intussen al weer onderdrukt heette te zijn. In een redevoering heeft Hitler zijn redding aan de Voorzienigheid toegeschreven en verteld, dat men te doen had met een 'zeer kleine kliek' van militairen, die hij ook aanduidde als 'usurpatoren'*. [...]" **Dr. G. Italie**, Oorlogsdagboek, p. 474 en 475

26-07-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 301

31-07-1944 ► Lindwer, p. 256: "*213 personen naar Theresienstadt*"

31-07-1944 Een transport met 178 personen vertrok uit Westerbork naar Zelle [Bergen-Belsen]. **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (290)
31-07-1944 "Alle dokters die nog met benzine rijden, moeten hun auto's inleveren." **Boudier-Bakker**, p. 175

01-08-1944 "*Voor 't eerst sedert 19 Mei is er gisteren, een transport vertrokken. Het waren maar een 4 à 500 personen en ze gingen per gewone trein naar Celle en Theresienstadt, dus het was niet zó erg, maar men was toch erg onder de indruk, juist omdat men het gevoel heeft, dat alles nu op z'n eind loopt en dat men met wat meer geluk hier het eind van de oorlog had kunnen beleven Toch ben ik er helemaal niet zo zeker van, dat de transport-ellende werkelijk gedaan is.*" **Dr. G. Italie**, Het Oorlogsdagboek, p. 477

02-08-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 302

03-08-1944 "*In kampbevel nummer 86 van 3 augustus 1944 hief Gemmeker het toneel en orkest op. De toneelspelers en orkestleden werden een maand erna, 4 september 1944, naar Theresienstadt gedeporteerd vanwaar een aantal naar Auschwitz verder werd gestuurd en*

omkwam.
Jetty Cantor overleefde Auschwitz op miraculeuze wijze en continueerde na de oorlog haar artiestenloopbaan." **Willy Lindwer**, *Kamp van Hoop en Wanhoop, Getuigen van Westerbork*, in het gedeelte over **Jetty Cantor**, p. 206 en 207

07-08-1944 "7 Aug. [...] *Er worden op terrein, dat nog binnen de afrastering van het kamp* [in Bergen-Belsen, H. M.] *valt, grote tenten gebouwd*; [...]" **Loden Vogel**, Dagboek (74)

09-08-1944 "*Dat met de aardappelen-ellende, loopt op hongersnood uit als de oorlog niet gauw uit is*. [...] *Nu de telefoons weg zijn, wordt het aantal telegrammen hoe langer hoe groter*. [...] *en maandag de hele morgen werkten ze nog aan de overgebleven telegrammen van zaterdag*." **Boudier-Bakker**, p. 177

11-08-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit."; "Sondertransport von Antwerpen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 301

15-08-1944 "*Door het bombardement op Soesterberg is de waterleiding geraakt, en zaten we ineens in Utrecht zonder water*." **Boudier-Bakker**, p. 179

17-08-1944 "*Maar wat je hier van de groenteman krijgt, is afval*. [...] *als je de kanalen kent en je kan de idiote prijzen betalen, dan kan je behoorlijk voedsel krijgen*." **Boudier-B.**, p. 179

20-08-1944 "*De nieuwe fabriek voor synthetische benzine werd begin '44 in bedrijf gesteld en in april voor de eerste maal door de Amerikaanse luchtmacht gebombardeerd; op 20 augustus '44 kwamen bij een nieuw bombardement dertig Joodse gevangenen om en werden er ca. driehonderd gewond; evenmin als in Blechhammer mochten zij in Monowitz gebruik maken van de betonnen schuilkelders*." **Dr. L. de Jong**, deel 8, p. 817

25-08-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Niederländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 303

26-08-1944 "*Een pond rijst kost nu zestig gulden*." **Boudier-Bakker**, p. 181

29-08-1944 "*Er was bij Kats een dame uit De Haag, die vertelde dat er in de trein van 10.30 uur in Hoogeveen 30 Joden, onder wie veel jonge meisjes, werden vervoerd naar Westerbork. De*

bewaking bestond uit enkele Hollandse SS en Groenen en gemuilkorfde, grote honden." **Arnold Douwes** in **J. H. ten Cate & B. Moore**, Het geheime dagboek […], p. 261

[Met Dank aan de uitgeverij **Boom**, die toestemming tot overname van dit citaat uit 'Het geheime dagboek van Arnold Douwes, Jodenredder' heeft verleend.]

31-08-1944 "*Zal dit eindelijk de laatste 31 augustus zonder koningin zijn - zonder onze afhankelijkheid - zonder vrede - zonder Duitsers in 't land?* " **Boudier-Bakker**, p. 182

01-09-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 305

01-09-1944 "*Op 1 september 1944 werd Gerd von Rundstedt door Adolf Hitler teruggeroepen als opperbevelhebber van het gehele westfront. In naam was Von Rundstedt verantwoordelijk voor het afslaan van de geallieerde operatie Market Garden, waarbij de Nederlandse bruggen over de rivieren Waal en Rijn veroverd hadden moeten worden.*" **Geert van Tongeren**, De oorlogsdagboeken van frater Apollonius, p. 260

03-09-1944 ► Lindwer, p. 256: ***"1019 personen naar Auschwitz" ["Overlevenden in mei 1945: 127", Griffioen & Zeller**, Jodenvervolging [...], p. 895]*

"***De vlucht uit de laatste deportatietrein naar Auschwitz***

Ciska Telghuis werd eind juli 1944 naar Westerbork gebracht. Zij wilde in geen geval in Auschwitz aankomen, want zij had van medische experimenten met gevangenen gehoord en vreesde voor seksueel geweld. Haar hele familie was al gedeporteerd.

In de wagon

Onmiddellijk na het vertrek van de trein gingen zij naar de achterwand van de goederenwagon. Max Buys en Isidoor Stoppelman begonnen meteen, het mogelijkst onbemerkt, vlak over de bodem een gat in de houtwand te zagen. De anderen schermden hen met hun lichamen af. Sonja Wagenaar – van Dam herinnerde zich, dat er al tegen het zagen van het gat eerste protesten waren:

> *'De mannen van onze groep moesten zich met hun lichamen beschermend voor ons stellen. Toen wij begonnen, verklaarden wij, wat wij van plan waren. Wij hebben het recht ertoe. Wij hebben het recht te vluchten. Wie mee will gaan, mag mee.'* […]

[…] *Het eerst kroop Max Buys door het gat en sprong gevolgd door Jacques Posno. Zij lieten zich van de buffers op het baanbed vallen.* […] *Zij* [Ciska Telghuis] *speurde de wind, de trein reed te snel. Achter haar wachtten nog anderen op hun kans te vluchten. Zij moest handelen. Zij dacht aan massagraven, nekschoten en aan alles, wat zij over Auschwitz had gehoord. Over de sprong vertelde zij: '…ik liet me van de koppeling vallen en heb mij op de rug afgerold. Ik had slechts een gedachte,*

kop beneden, anders is hij weg. De trein reed over mij heen. Ik heb de zuiging gespeurd. Dan was het stil.'

[…] *Alle zeven overleefden de sprong.* […] *Ciska Telghuis was zwaar gewond, evenzo Jacques Posno,* […], *en Ab Groenteman,* […].

Een boer bracht de drie naar het Sophia-Ziekenhuis in Zwolle, waar heimelijk spoedoperaties door de arts en verzetsstrijder J.C. Eeftinck aan hen werden uitgevoerd." **Tanja von Fransecky**, Sie wollten mich umbringen, dazu mussten sie mich erst haben, p. 295 - 299

03-09-1944 "*'s Middags een nieuwe aanval op Soesterberg - een geweldige slag: metéén geen druppel water meer in huis.*" **Boudier-Bakker**, p. 183

03-09-1944 "*Het is bekend, dat op 9 december 1943 een besnijdenis [in Utrecht] plaatsvond, op 23 maart 1944 een bruiloft en op 3 september 1944 de viering van een barmitswa. Opperrabbijn Tal bevond zich ook onder de ondergedokenen.*" **Jozeph Michman, Hartog Beem en Dan Michman**, *Geschiedenis Utrecht uit Pinkas Hakehillot* in Nederlandsch Israëlietische Gemeente Utrecht 200 jaar, p. 81

03-09-1944 "*Men wist reeds, dat om 11.30, na het vertrek van het transport, de 'Ostuf' in de grote zaal belangrijke mededelingen zou doen aan de dienstleiders en verdere functionarissen. En men verwachte niet veel goeds. De verrassing overtrof in onaangenaamheid echter de verwachtingen.* [...] *De commandant had verteld, dat het kamp geliquideerd zou worden en dat de volgende dag een groot transport zou gaan naar Theresienstadt; tot zijn spijt zou dit in veewagens geschieden, bij gebrek aan personenrijtuigen. Iedereen moest mee. Slechts een driehonderd personen zouden achterblijven.*" **Dr. G. Italie**, Het Oorlogsdagboek, p. 486

03-09-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Niederländerin"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit."; "Sondertransport von […] Niederlande". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 305

03-09-1944 ,,*Wij voelden ons 'veilig' in Westerbork, omdat Gemmicke* [Gemmeker] *ons dat verzekerd had. Maar op een dag werden 13 vrouwen binnengebracht, die door mijn man gesteriliseerd moesten worden. Hij weigerde, omdat hij dat niet met zijn geloof verantwoorden kon. De 13 vrouwen werden weer weggestuurd (het waren, geloof ik, Joodse vrouwen van christelijke mannen, maar daar ben ik niet zeker van.) Mijn man kreeg van Schlesinger, de Joodse commandant van Westerbork, te horen, dat Gemmicke* [Gemmeker] *hem het volgende gezegd had:* ***deze weigering betekent gas***[*] *voor hem, zijn vrouw en zijn kinderen. Maar mijn man bleef weigeren, want hij kon het niet over zijn hart verkrijgen de ingreep te doen.* [vet druk: HM]

Er verging een lange tijd, maar plotseling op zondagmiddag 3 september 1944 verkondigde commandant Gemmicke [Gemmeker] *dat de volgende morgen om 5 uur 3000 mensen – vooral families met kinderen – in de veewagens plaats moesten nemen. Daar waren wij* [Ludwig Frankenthal, Ilse Frankenthal-Hinrichsen, en de zonen Günther en Wolfgang] *ook*

bij." **Christine Crutsen** en **Theo Pasing**, Ludwig, ich lebe! Het tweede leven van Ilse Frankenthal-Hinrichsen, 1904 / 1945 – 1987, p. 39

[*] https://historiek.net/gemmeker-westerbork-commandant-ad-van-liempt/102008/: "*Gemmeker heeft altijd volgehouden dat hij het lot dat hun wachtte niet kende*."

04-09-1944 ► Lindwer, p. 256: **"2087 personen naar Theresienstadt"**
04-09-1944 "*De hele Barneveld-groep ging op 4 september 1944 naar Theresienstadt waar we tot februari 1945 zijn gebleven. Hans Shlomo Cohn is vrijwillig met ons meegegaan*." **Alie Tromp**, een v. de getuigen v. Westerbork in '**Lindwer**, *Kamp v. Hoop e. Wanhoop*', p. 131
▪ **Hans Margules**, een van de getuigen van Westerbork in **'Lindwer**, *Kamp van Hoop en Wanhoop*', p. 144: "*Nog steeds nam men aan dat de andere kampen op Westerbork leken of zelfs op Theresienstadt. Theresienstadt was iets erger dan Westerbork. De mensen hadden geen idee waar ze terechtkwamen, dat de meesten van hen daar zouden worden vernietigd*."

04-09-1944 "*We zijn de dag begonnen zonder water*. [...] *Maar om 8 uur stond Linschoten, de schilder uit de Geertestraat, voor de deur met een kan water uit de pomp op 't Geertekerkhof* [...] *Verder haalt Jo voor de toiletten water uit de gracht*. [...] *De 'grijze muizen' verlaten het land*." [Hans **Edinga**:"*Duitse, in grijze uniformen geklede vrouwen en meisjes, die een functie haddenbij leger of overheid*."] **Boudier-Bakker**, p. 183

05-09- 1944 [D. Czech, p. 868]: "*Met een transport van het RSHA uit Nederland zijn 1019 Joden - 498 mannen, 442 vrouwen en 79 kinderen - uit het kamp Westerbork aangekomen. Na de selectie worden 258 mannen, die de nummers B-9108 tot B-9365 krijgen, en 212 vrouwen, die met de nummers A-25 060 tot A-25 271 worden gekenmerkt, als gevangene in het kamp geplaatst. De overige 549 mensen worden in de gaskamers gedood. Met dit transport komen Anne Frank (schrijfster van de bekende dagboeken), haar moeder Edith, haar vader Otto en haar zus Margot in het kamp Birkenau aan. Otto Frank, die in het KL Auschwitz het nr. B-9174 krijgt, wordt op 27 januari 1945 uit het kamp bevrijd. De moeder beleeft de bevrijding niet meer en sterft in januari 1945 in het KL Auschwitz. Margot en Anne Frank worden van Auschwitz naar Bergen-Belsen getransporteerd. Daar sterft het eerst Margot en op 31 maart 1945 Anne Frank.*"

Beeld van Anne Frank op het Janskerhof Utrecht

■ **Gedenkstenen** aan de muur van de oudste Joodse begraafplaats in Frankfurt am Main langs de Battonnstraße achter het museum Judengasse:

05-09-1944 *"Na 'Dolle Dinsdag', op 5 september 1944, kwam een aantal NSB'ers in het kamp* [Westerbork]. *Zij veroorzaakten een enorme verwarring. Het was onzeker wat er met hen ging gebeuren. Na een toespraak door hun leider Van Geelkerken vertrokken de NSB'ers na enige tijd in het kamp geweest te zijn richting Duitsland waarbij ze nog kans zagen het kamp flink te bestelen."* **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, p. 45

05-09-1944 *"De hele dag, gisteren ook, trekt langs de Catharijnesingel, Tolsteegsingel, Maliebaan en over de Biltstraat een eindeloze reeks auto's, karren, wagens, volgeladen met alles van het terugtrekkend Duitse leger."* **Boudier-Bakker**, p. 184

06-09-1944 "*De Israels' beschrijving van de toestanden in Westerbork en T[heresienstadt] is correct. De reis naar T[heresienstadt], waar hij met de Barnevelders op 06-09-1944 aankwam, duurde 35 uur (vanuit Bauschowitz werd de trein met 2081 gedeporteerden in delen naar T[heresienstadt] gerangeerd).*" **Adler**, Theresienstadt (754) over "Israel S.: Het leven en verblijf in de Joodse kampen Barneveld, Westerbork en Theresienstadt gevolgd door internering in Zwitserland."

06-09-1944 Op 6 september werd een "*onbekend aantal personen*" uit Vught naar Ravensbrück vervoerd. **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (277 en 278)

06-09-1944 "*De grote uittocht der NSB-ers is begonnen! Aan de perrons staan de treinen naar het oosten volgepakt. Maar de Engelsen schieten voortdurend op de treinen, zelfs binnen de kap. Eén trein vol NSB-ers had eenendertig doden en over honderd gewonden. Nu ondervinden ze, die in doodsangst voor de Engelsen en ondergrondse vluchten, wat die ongelukkige Joden hebben geleden.*" **Boudier-Bakker**, p. 184

06-09-1944 "*In de vroege ochtend van 6 Sept. kwamen we* [Dr. Italie, vrouw Rose, dochter Ida en zoon Ralf] *in Theresienstadt aan.*" **Dr. G. Italie**, Het Oorlogsdagboek, p. 488

06-09-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit."; "Sondertransport aus Warschau". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 306

06-09-1944 "Aankomst van 39 Nederlanders [in Mauthausen]." **Hans Maršálek**, Die Geschichte de Konzentrationslagers Mauthausen, S. 148

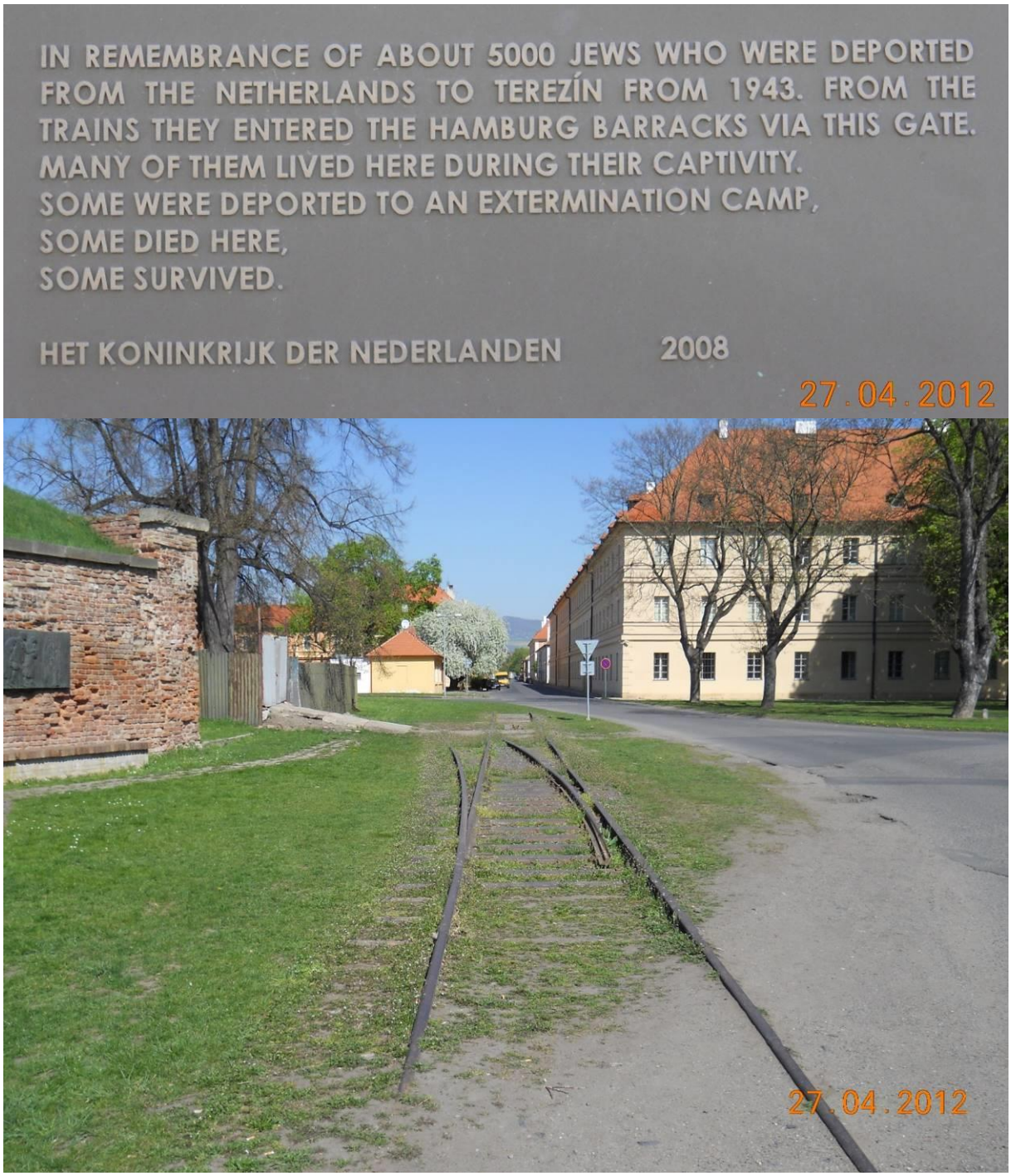

07-09-1944 "I*k hoorde, ze betalen nu f 75 voor één pond boter*!" **Boudier-Bakker**, p. 185

09-09-1944 "*Grote beperking in gas en elektriciteit*." **Boudier-Bakker**, p. 185

11-09-1944 "*Het heet dat Den Haag nog maar voor vier dagen meel heeft*." **Boudier-B.**, p. 186

September 1944 *"Utrecht telde september 1944 ongeveer 80 LKP'ers: '40% zou de oorlog niet overleven' [...], zoals LKP-voorman Herman Benschop die op 8 maart 1945 door de Sipo geëxecuteerd werd in Fort De Bilt."* ***Buitelaar****, p. 96,* ***LKP*** *Landelijke Knokploegen,* ***Sipo*** *Sicherheitspolizei*

13-09-1944 ► Lindwer, p. 256: **"279 *personen naar Bergen-Belsen*"**

13-09-1944 Een transport met 279 personen vertrok uit Westerbork naar Zelle [Bergen-Belsen]. Met 8 transporten tussen 11 januari en 13 september 1944 zijn tezamen 3751 personen naar Bergen-Belsen vervoerd. **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (290).
13-09-1944 *"Hier in Utrecht is alle busverkeer gestaakt. Alleen de Zeistertram rijdt nog door de stad. Het is zeldzaam stil op straat. Er wordt haast niet gereden, nog met paard, nog met fiets, uit vrees dat beide gevorderd worden."* **Boudier-Bakker**, p. 187

13-09-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 306

13-09-1944 *"In totaal werden in deze periode [15 juli 1942 tot en met 13 september 1944] ongeveer 107.000 personen weggevoerd, waarvan er na de oorlog 5000 à 6000 terugkeerden, waarvan een honderdtal uit Utrecht. Van de kinderen die via Kindjeshaven en het Kindercommité gered zijn, kwam 90 procent van de ouders niet terug."* ***Buitelaar****, p. 60*

14-09-1944 "*De Prinses is in Engeland bij de Koningin*!" **Boudier-Bakker**, p. 187

16-09-1944 "[...] *Zaterdag*

's Morgens kwart voor acht werden wij verschrikt door een hevig geronk, dat echter spoedig wegstierf. Tegen half negen hadden wij dezelfde onaangename ervaring. Men vertelde, dat in Serooskerke op het landgoed Vrederust een startbaan voor robots was ingericht. Voorwaar, een zeer slechte tijding! Zouden er nu spoedig Engelse bombardementen volgen?" **H.W. Fortgens,** De laatste oorlogsmaanden, p. 64

"*Toelichting gebeurtenissen*

De 'robots' waaraan Fortgens refereert waren de beruchte Duitse V2's (Vergeltungswaffe 2). Deze uiterst geavanceerde ballistische raketten waren vanaf 7 september 1944 vanuit België voor het eerst afgevuurd op Parijs. In tegenstelling tot de eenvoudiger V1 had de V2 echter geen startbaan nodig. De geleide raket werd verticaal gelanceerd vanaf een mobiel platform. De V2 had een bereik van meer dan 300 kilometer en sloeg in met drie keer de snelheid van het geluid. Vanuit België kwam er op 12 september een mobiele V2-lanceereenheid op Walcheren aan. De raketinstallatie werd vervolgens opgesteld in het park van het buitenhuis Vrederust bij Serooskerke. In totaal vuurde de eenheid hiervandaan zes V2's op Londen af, de eerste op 16

september om half acht in de ochtend en de laatste op de 18e rond acht uur in de avond. [...] Fortgens had gelijk in zijn angst dat de Duitse lanceerinrichting de aandacht van de RAF zou trekken. De Britten waren niet in staat V2's te onderscheppen als ze eenmaal gelanceerd waren en probeerden daarom de raketten al op de grond uit te schakelen." **Willem v. d. Broeke / Tobias v. Gent**, De laatste oorlogsmaanden, 1 september 1944 – 12 mei 1945, Dagboek van H.W. Fortgens, p. 64 en 65

Een van de tunnels van het concentraciekamp Mittelbau-Dora, waar de V-wapens werden geproduceerd.

16-09-1944 "*Op Walcheren waren 2 bosrijke gebieden die voor lancering geschikt waren: Domburg en Seerooskerke. In eerste instantie viel de keuze op Serooskerke, en wel op het park dat behoorde bij het buitenhuis 'Vrederust' [29]. Pas op 16 sept. om 7.32 in de ochtend vond hiervandaan de eerste lancering plaats. De verticaal gelanceerde V2 drong tot op een hoogte van 97 km door in het luchtruim alvorens terug te keren naar de aarde, alwaar de raket 260 km verder op Londen neerkwam. Dit alles vond binnen ca. 5 min. plaats. Zowel burgers als Duitse troepen van de kustverdediging ervoeren de lancering van de V2 als een oorverdovende en nog nimmer meegemaakte, maar bovenal angst aanjagende gebeurtenis. Er vonden in totaal 6 lanceringen vanaf Serooskerke plaats, en wel:*
16 sept. om 7.32 & 8.25 u.

17 sept. om ±6.30 u. & ±7.00 u. & 19.52 u.
18 sept. om ±20.00 u.
[...]
De lancering van een V2 was tot 50 km in de omtrek waarneembaar. Zaak was dan ook de lanceeropstelling goed te camoufleren. Als regels golden hier dat lanceringen vrijwel altijd vanuit een beboste omgeving moesten plaatsvinden. Dit beperkte bovendien de windgevoeligheid bij lancering. Ook dienden lanceringen zo veel mogelijk in de ochtend- of avondschemering plaats te vinden. Beide voorschriften zijn in Seerooskerke goed gehanteerd." **Sakkers** / **Houterman**, Atlantikwall in Zeeland en Vlanderen gedurende opbouw en Strijd 1942 – 1944, p. 224 en 225

17-09-1944 "*Alle Duitse militairen hebben vandaag de stad pardoes verlaten en zijn opgetrokken naar de vijand.*" **Boudier-Bakker**, p. 188

17-09-1944 "*Op 17 september roept de Nederlandse regering in London via Radio Oranje het Nederlandse spoorwegpersoneel op het werk neer te leggen. Het codebericht luidt dat 'de kinderen Versteeg onder de wol moeten'. Doel van de staking is het ontwrichten van het Duitse treinverkeer. Dat laatste heeft alles te maken met de operatie die later als Operatie Market Garden de geschiedenis in zal gaan.*" **Aad Kamsteeg**, Ondergronds in het Soesterkwartier, p. 52

18-09-1944 "*Op 18 september 1944 wordt Eindhoven bevrijd, maar op de avond van de volgende dag volgt nog een zwaar Duits bombardement.*" **Anne van Arend**, Bevochten groei, p. 95

20-09-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 308

23.09.1944 "*Op 23 september 1944 kondigde* [...] *Eppstein* [de transporten] *in een toespraak op de binnenplaats van de 'Nederlandse' kazerne C III aan.* [...]
Niet ingedeeld bij dit transport zouden: [...]
3. van de transporten uit Nederland de personen, die op de Barneveldlijst staan [...] "
Adler, Theresienstadt (188 en 189)

23.09.1944 "*Nu hebben we alleen gas van zes tot zeven en van elf tot één. En water alleen 's avonds en 's morgens vroeg.*" **Boudier-Bakker**, p. 190

25-09-1944 "*We hebben gelukkig weer de hele dag overal water.*" **Boudier-Bakker**, p. 191

27-09-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 309

27-09-1944 Geert van Tongeren, De oorlogsdagboeken van frater Apollonius, p. 77 en 78: "*Onder het lopen vertelt me iemand: 'Zeg, achteraan lopen een man en een vrouw. Het zijn Joden. Ze hebben in Oosterbeek ondergedoken gezeten en zijn nu ook geëvacueerd. Ze waren radeloos, en hebben toen een frater aangesproken, die hen naar frater Directeur bracht.*

Deze heeft goed gevonden, dat ze zich bij ons aansloten. Het zal toch niet zo erg lang duren. Het zou jammer zijn, als ze na vier jaren van ondergedoken zijn, nog achterhaald werden."

P. 81 en 228: "*Op 27 September 1944 komen de fraters*" en het Joodse echtpaar – "*Jacques van Praag en Elisabeth Coopman*" – op de modelboerderij 'De Harskamp' aan. Later dook er nog een neef van het echtpaar onder, de heer Oudkerk, "*die bakker van beroep is*", p. 129. P. 130: "*Mijnheer Oudkerk is ergens ondergebracht*." Omdat noch de voornaam noch de leeftijd van de heer Oudkerk bekend zijn, is niet duidelijk, of hij familie van [382] Esther Oudkerk-Jacobs of van [408] Herman, [410] Rachel of [409] Jacob van Praag is.

28-09-1944 [**Adler, Theresienstadt**, p. 699]: "*28.9. Tr*[ansport] *2500 Mann, 371 Überlebende (P)*[rotektorat]"

Gefotografeerd in de Prinsenstraat van Kampen
1880

29-09-1944 [Danuta Czech, p. 889 en 890]: *"Met een transport van het RSHA zijn 2499 Joden uit het Getto Theresienstadt aangekomen. Tijdens de selectie plaatst SS-kamparts Mengele drie mannelijke tweelingen in het kamp.* [...] *Van de overige deporteerden worden ongeveer een vierde in het doorgangskamp in Birkenau geplaatst en de resterenden in de gaskamers gedood.*"*

29-09-1944 [**Adler, Theresienstadt**, p. 700]: "*29.9. Tr*[ansport] *1500 Mann, 76 Überlebende (P)*[rotektorat]"

30-09-1944 "*De gasregeling is wéér veranderd: twaalf tot één en vijf tot zeven.*" **Boudier-Bakker**, p. 191

30-09-1944 [D. Czech, p. 890]: "*Van de 1437 Joden, die met een transport uit het werkkamp Annaberg zijn binnengebracht, worden na een selectie 411 mannen als gedetineerde in het kamp geplaatst en met de nummers B-10 607 tot en met B-11 017 gekenmerkt. Zij worden op 2 oktober in het quarantainekamp BIIa ondergebracht. De overige 1026 mannen worden in de gaskamers gedood.* [...]

Met een transport van het RSHA worden 1500 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het kamp van het getto Theresienstadt binnengebracht. Na de selectie worden de jongen en gezonden in het doorgangskamp geplaatst en de overige mensen in de gaskamers gedood."

Tweede helft van 1944 "*De Duitsers eisen dat overal mangaten worden gegraven waarin mensen kunnen schuilen bij viandelijke aanvallen.*" **A. v. Liempt**, 40/45 Utrecht, p. 27

01-10-1944 "*Ziet, deze* [gedenk]*steen* [voor de Nederlandse slachtoffers uit Putten] *zal ons een teken zijn*

Deze steen werd hier [in het voormalige KZ Neuengamme] *opgericht ter nagedachtenis aan meer dan 600 Nederlandse mannen van 15 jaar en ouder. Zij werden het slachtoffer van een razzia, die gehouden werd in opdracht van de bevelhebber van de Duitse weermacht in Nederland, op zondag 1 oktober 1944, in het dorp Putten in de regio Veluwe.*

Op maandag 2 oktober 1944 werden ze weggebracht naar het kamp Amersfoort. Vandaar werden ze naar het concentratiekamp Neuengamme getransporteerd. Slechts 49 van hen zijn naar hun vaderland teruggekeerd. De anderen zijn hier of elders in Duitsland omgekomen.

Stichting 'Oktober 44' Putten, Nederland"

Bron: **Ehresmann/ Eschebach/ Garbe/ Kaienburg/ Kooger**, KZ-Gedenkstätte Neuengamme, p. 57

02-10-1944 [D. Czech, p. 891]: "*De nummers B-11105 tot en met B-11402 krijgen 298 Joden uit Theresienstadt, die op 30 september na de selectie in het doorgangskamp zijn geplaatst. 949 Joden, die waarschijnlijk met transporten van het RSHA uit de getto's in Lodz en Theresienstadt aangekomen zijn en in het doorgangskamp als zogenaamde 'Depot-Häftlinge' werden vastgehouden, krijgen de nummers B-11403 tot en met B-12351. Uit de genoemde transporten worden 297 gevangenen voor het bijkamp Golleschau uitgezocht, daaronder 295 uit Theresienstadt en twee uit Lodz. SS-kamparts Mengele geeft aan, dat de gedetineerden ontluisd, maar niet aan de voorgeschreven quarantaine zijn onderworpen, hoewel in het kamp infectieziekten als mazelen, roodvonk en tyfus heersen. Andere gevangenen worden in het bijkamp Gleiwitz I geplaatst. Onder hen bevindt zich de uit Theresienstadt ingeleverde František Kraus (nr. 11632).*"

[p. 892] "*De nummers B-12352 tot en met B-1212656 krijgen 305 Joden uit een transport van het RSHA uit Theresienstadt, die op 30 september na de selectie in het doorgangskamp zijn geplaatst. Een week later worden zij naar het bijkamp Tschechowitz-Vacuum overdragen.*"

02-10-1944 [**Hans Sakkers en Hans Houterman**, Zoutelande in de Tweede Wereldoorlog, p. 61 en 63]

"*Inundatie*

Op 2 oktober kwamen over de Engelse zender en Radio Oranje waarschuwingen voor hevige langdurige bombardementen. Ook werden er door de geallieerde luchtmacht pamfletten boven Walcheren uitgeworpen met de mededeling dat het raadzaam was de kuststreek te verlaten. De inwoners van Zoutelande gaven hieraan in groten getale gehoor en trokken het binnenland in, vooral naar Meliskerke. [...] *De volgende dag (3 okt.) werd duidelijk waar de waarschuwingen goed voor waren: de zeedijk bij Westkapelle werd door zware bommenwerpers stukgegooid, zodat het zeewater het lagere Walcherse binnenland begon binnen te stromen.* [...] *Toen enkele dagen later ook dijkgaten werden gebombardeerd ten westen en oosten van Vlissingen en tussen Vrouwenpolder en Veere was er aan het water geen houden meer aan.* [...]

De Duitse poging het water te keren was echter onbegonnen werk. [...] *op 17 oktober, net op de dag dat de Westkapelse dijk voor de tweede keer werd gebombardeerd. Het water stond toen al bijna op de Zaanweg tussen het tramstation en de Oude Tol. De straten op Zoutelande waren toen vol Duitsers die ook voor het opkomende water vertrokken.*"

[**A.W. van der Wel** in Water over Walcheren, bladzijden 21, 22 en 23:

"Dijkherstel na de inundatie van 1944

[...] *Ondertussen (november 1944) was Walcheren bevrijd en snel daar na werd de Dienst Droogmaking Walcheren (DDW) opgericht.* [...] *In het Waterloopkundig Laboratorium Delft* [...] *was men tot de conclusie gekomen dat het beste eerst het gat bij de Nolle dichtgemaakt kon worden, daarna de gaten van Westkapelle en Veere en tenslotte het gat van Rammekens.* [...] *De Nolledijk was op 2 oktober 1945 - bijna een jaar na het bombardement - definitief dicht.*

[...] *Op 12 oktober 1945 ging het bericht de wereld in: 'Westkapelle is dicht'!* [...] *Veere was dicht op 232 oktober 1945.*

[...] *Op 22 februari 1946 was Rammekens definitief gesloten en Walcheren gered.*"]

03-10-1944 [D. Czech, p. 894]: "*1500 Joodse mannen, vrouwen en kinderen worden uit het kamp van het Ghetto Theresienstadt met een transport van het RSHA binnengebracht. Na de selectie worden de jongen en gezonden in het doorgangskamp geplaatst en de overige mensen in de gaskamers gedood.*"

05-10-1944 [D. Czech, p. 896]: "*Uit het KL Auschwitz II worden 160 Joodse gedetineerde naar het bijkamp Golleschau overgedragen. Zij zijn van de groep van 297 gevangenen, die 2 oktober voor het bijkamp Golleschau waren bestemd.*

APMO, D-AuIII-Golleschau/12, Bl. 95"

05-10-1944 "*Elektriciteit hebben we nu óók niet meer de hele dag. Alleen van zeven tot tien, en 's avonds van zes tot half negen - net zóveel, dat men zich kan oriënteren, dus zo iets als een nachtpitje.*" **Boudier-Bakker**, p. 193

06-10-1944 "*Aangeplakt is nu, dat volgende week huis voor huis de elektriciteit wordt afgesloten. De Duitsers houden natuurlijk licht.*" **Boudier-Bakker**, p. 193

06-10-1944 [D. Czech, p. 896]: "*Van de 297 voor het bijkamp Golleschau bestemde gevangenen worden de resterende 137 gedetineerden overgedragen. In z'n geheel zijn van de overdragenen 295 Joden uit Theresienstadt en twee uit Lodz. Zij krijgen de nummeren B-11105 tot en met B-11404.*"

06-10-1944 Op 6-10-1944 worden in Theresienstadt 1550 personen op transport na Auschwitz gesteld - volgens Adler hebben 76 personen van dit transport de oorlog overleefd. **Adler**, Theresienstadt, P. 700 ■ **Czech, Kalendarium Auschwitz**, p. 901: Dit transport komt op 9 okt 1944 in Auschwitz aan. 191 vrouwen en enkele dozijnen mannen worden er voor werk uitgezocht. De overige mensen worden in de gaskamers van het crematorium II gedood.

06-10-1944 [D. Czech, p. 897]: "*Van de met een transport van het RSHA uit het Getto Theresienstadt binnengebrachte 1500 Joodse mannen, vrouwen en kinderen worden na de selectie een paar honderd jongen en gezonden in het doorgangskamp geplaatst, eronder 271 vrouwen. De overige mensen worden in de gaskamers gedood.*

APMO, D-AuII-3a/55a, FL Stärkemeldung [...]

In de gaskamer van het crematorium II worden 2000 Joodse gevangenen gedood, die in het kamp zijn geselecteerd.

APMO, Wsp. -148, Bd. 38a, Notizbuch eines Mitglieds des Sonderkommandos"

07-10-1944 *Deze dag werd 'slavenzaterdag' in de volksmond genoemd. "Met het oog op het oprukken van de geallieerden waren er mannen nodig voor graaf- en spitwerkzaamheden. Speciale oppakcommando's - het Duitse geweldspectrum van de Malibaan en omgeving - van Wehrmacht, Feldgendarmerie, Ordnungspolizei, aangevuld met SS, Sipo, WA, en Landmacht, doorzoeken" Utrecht.* [...] *Daarbij werd in de Zeeheldenbuurt "de horlogemaker Wessel de Gussinklo, die woonde aan de Buys Ballotstraat 13, in een tuin neergeschoten. Zijn lichaam werd als afschrikwekkend voorbeeld op de stoep gelegd.*
Het Vredenburg werd als verzamelcentrum gebruikt:
'Mannen werden zo van straat opgepikt, bakkers en melkboeren zo achter hun wagens vandaan met de bonnen nog in hun tassen. [...]'" ***Buitelaar****, p. 20*

07-10-1944 "*Om negen uur zag Jo al biljetten aangeplakt, en in andere delen van de stad werd het met luidsprekers omgeroepen, dat niemand het huis uit mocht na tien uur 's morgens en dat alle mannen van 17 - 50 jaar zich moesten gaan melden op 't Vreeburg.* [...] *Als te weinig zich meldden, zou de burgerij dit voelen.*" **Boudier-Bakker**, p. 194

Gefotografeerd in de Prinsenstraat van Kampen

08-10-1944 "*8 Oct.* [...] *en heel gedeprimeerd ben ik, Mechanicus gaat,* [...] *Het afscheid van Mechanicus: hij hield een verward, dement betoog over de dominees, die de kern van ons volk*

waren. Een afgebrokkeld, bouwvallig huis van edel marmer: zelfs afgetakeld is hij me veel liever dan vele anderen." **Loden Vogel**, Dagboek (94 en 95) [Philip Mechanicus was op 15-03-1944 in Westerbork op transport naar Bergen-Belsen gesteld, van daar moest hij op 09-10-1944 met een straftransport mee naar Auschwiitz-Birkenau.]

09-10-1944 "*'t Hele leven in de stad is door die razzia's lam gelegd. ...*
De Koningin heeft in 't Engels voor de radio gesproken en haar bezorgdheid uitgedrukt, dat er nog maar drie weken voedsel in Nederland was.
Hier in Utrecht werkt nu niets. De banken zijn gesloten, de sociëteiten, de scholen, de wasserijen, kortom alle bedrijven, waar mannen van 17 - 50 jaar werkzaam zijn. Er zijn op straat alleen maar vrouwen en oude mannen. En alles is ondergedoken en komt zijn schuilplaats niet uit. Droevig en afschuwelijk deze mensenjacht." **Boudier-B.**, p. 195 en 196

09-10-1944 [D. Czech, p. 901]: "*Met een transport van het RSHA zijn 1550 Joden uit het Ghetto in Theresienstadt aangekomen. Na de selectie worden 191 vrouwen en meerdere dozijn mannen [...] in het doorgangskamp geplaatst.*

APMO, D-AuII-3a/58a, FL Stärkemeldung"

"*In de gaskamers van crematorium II worden 2000 Joodse mannen, vrouwen en kinderen gedood. Ze zijn met de transporten van het RSHA uit Theresienstadt en uit Triest gekomen.*

APMO, Wsp./148, Bd. 38a, Notizbuch eines Mitglieds des Sonderkommandos"

10-09-1944 "*Op 10 september 1944 gelast de bezetter de ontruiming van het Sint Antonius Ziekenhuis aan de Jan van Scorelstraat.*" **A. v. Liempt**, 40/45 Utrecht, p. 78

21-09-1944 "*Op 21 september 1944 staat in de kranten een bekendmaking van ss-Leider Hanns Rauter, de baas van alle politie- en beveiligingsdiensten in Nederland. Er wordt een verbod afgekondigd op het betreden van spoorlijnen en de stroken aan weerzijden van het spoor (met een breedte van 15 meter). 'Op personen, die dit voorschrift overtreden, wordt wanneer zij eenmaal zonder resutaat zijn gewaarschuwd, terstond geschoten.'* " **Constant van den Heuvel**, Het kruis op de berg, De fussilade van 20 november 1944 tussen Rhenen en Veenendaal, p. 99

11-10-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit.". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 311

12-10-1944 [D. Czech, p. 904]: "*Van de met een transport van het RSHA uit het Ghetto Theresienstadt binnengebrachte 1600 Joden worden na de selectie jonge en gezonde mensen in*

het doorgangskamp geplaatst; daaronder bevinden zich 181 vrouwen. De overige mensen worden in de gaskamers gedood.''

13-10-1944 ''*De gevolgen van het bombardement van 13 oktober 1944 op het Centraalstation: van de huizen aan de Catharijnesingel, hoek Leidseveer blijvt niet veel over.* […] *Er zijn 23 dodelijke slachtoffers en enkele tientallen gewonden. In totaal hebben de Typhoons van de Royal Air Force rond tachtig bommen laten vallen, bedoeld voor munitietreinen – maar die schijnen er op die dag helemaal niet te hebben gestaan.*'' **A. v. Liempt**, 40/45 Utrecht, p. 71

14-10-1944 [D. Czech, p. 906]: "*Tijdens een selectie worden in het doorgangskamp 477 Jodinnen uitgezocht en in de gaskamers gedood.*" [...]

"*Met een transport van het RSHA worden uit het Ghetto Theresienstadt 1500 Joodse mannen, vrouwen en kinderen binnengebracht. Jonge en gezonde mannen en vrouwen worden in het doorgangskamp geplaatst en de overige mensen worden in de gaskamers gedood. Onder de in het kamp geplaatste gevangenen bevinden zich drie mannen, die de nummers 199785, B-13300 en B-13301 krijgen en op de volgende dag aan het mannen-quarantainekamp BIIa worden overgedragen.*

242 vrouwelijke gedetineerden worden in het doorgangskamp geplaatst. Met dit transport komt H.-G. Adler in het concentratiekamp Auschwitz aan. Hij wordt in het doorgangskamp BIIe geplaatst. Daarentegen worden zijn moeder en vrouw op de dag van aankomst in de gaskamers gedood. [...]

In de gaskamer van crematorium III worden 3000 Joodse mannen, vrouwen en kinderen gedood. Onder de gedoden bevinden zich Joden uit Theresienstadt, die op het laadperron zijn geselecteerd.

APMO, Wsp./148, Bd. 38a, Notizen eines Mitglieds des Sonderkommandos"

Half oktober 1944 ''*Half oktober 1944 komt via een afgesproken zinnetje op Radio Oranje de opdracht dat de spoorlijn Utrecht-Arnhem op een aantal plaatsen tegelijkertijd de lucht in moet. Het traject wordt onder meer gebruikt voor het vervoer van (onderdelen van) Hitlers geheime wapens, de V1 en de V2. Dat betekent dat de KP Bilthoven – inmiddels onderdeel van de Binnenlandse Strijdkrachten – enkele commando's moet formeren ter wille van dit sabotagewerk. Een van de strijdgroepen zal gevormd worden door Philip de Leeuw en de jonge Joep Huffener.*'' **Constant van den Heuvel**, Het kruis op de berg, De fussilade van 20 november 1944 tussen Rhenen en Veenendaal, p. 99 [Vgl. 08-11-1944]

Oktober 1944 "*Dr. Hans Feldheim, die met zijn oudste dochter Anneliese in de Kamekestr. 19* [te Keulen] *had geleefd, zocht – vermoedelijk eind zomer – samen met haar onderkomen bij bekenden. Toen hij de indruk had, of zijn bekenden het hem duidelijk maakten, dat de situatie voor zijn helpers te gevaarlijk werd, verlieten hij en zijn dochter die woning en namen in een park een overdosis Veronal.*[466] *In een afscheidsbrief aan zijn levensgezellin schreef hij:*

'Köln, 27.9.44.

… Vandaag moet ik jou misschien de grootste smart van jouw leven aandoen. Anne en ik hebben dit leven verlaten. Lage varkens heben onze edelen gastgevers door een anonieme schrijven bedreigd en zo moesten wij weggaan, om groter ongeluk te voorkomen. Wij waren altijd vrije mensen en willen vrij blijven tot onze laatste ademtocht. Daarom stellen wij ons aan geen behandeling door deze despoten bloot. Kun jij ongelukkige volhouden zonder mij, doe het dapper voor je kinderen. Kun je het niet, dan weet jij hoe jij tot ons kan komen. (…) Zie ik jou niet meer, dan weet uit deze regels opnieuw, hoe veel je voor mij was en dat slechts de waanzin van deze tijd mij hinderde voor jou te leven en meer voor jou te zijn.'[467]

[…]

[466] *Bericht über die Auffindung Dr. Feldheims und seiner Tochter, o. D. (Materialien Feldheim, NS-Dok. Köln) Ich danke G. Heyden für die Überlassung dieses Briefes.*

[467] *Brief v. H. Feldheim, 27. 9. 1944 (Materialien Feldheim, NS-Dok. Köln). Der Brief wurde offenbar einige Wochen vor dem tatsächlichen Suizid, der im Oktober stattfand, geschrieben. Die Lebensgefährtin Dr. Feldheims tötete sich am 8. 11. 1944, ebenfalls mit Veronal (Bericht ihres Sohnes G. Heyden, 2000).*" **Barbara Becker-Jákli**, Das jüdische Krankenhaus in Köln, p. 353, 354 en 485

„*Tijdens de maanden oktober 1944 tot april 1945*" https://de.**wikipedia**.org/wiki/Hongerwinter "*Dan breekt de beruchte Hongerwinter aan. De oorzaak? De winter van 1944 – 1945 is streng. Sommige nachten vriest het 20 graden. Daardoor komen over rivieren aangevoerde voedseltransporten vast te zitten in het ijs. Maar de Duitsers spelen ook een zwaar negatieve rol. Als repressalie tegen de spoorwegstaking sluiten zij zes weken lang alle voedseltransporten naar het westen van Nederland af. De gevolgen zijn catastrofaal. Vooral de Randstad gaat een ongekend barre tijd tegemoet. Er vallen duizenden dodelijke slachtoffers. Zij die overleven, zijn vel over been. Mensen eten bloembollen om toch maar iets binnen te krijgen.*" **Aad Kamsteeg**, Ondergronds in het Soesterkwartier, p. 66

15-10-1944 [Danuta Czech, p. 907]: "I*n de gaskamer van het crematorium II worden 3000 Jodinnen gedood, die in kamp BIIc zijn geselecteerd, zonder in de personeelssterkte van het kamp opgenomen te worden.*

APMO, Wsp./148, Bd. 38a, Notizen eines Mitglieds des Sonderkommandos"

18-10-1944 [D. Czech, p. 910 en 911]: "*Met een transport van het RSHA worden uit het ghetto Theresienstadt 1500 Joodse mannen, vrouwen en kinderen binnengebracht. Na de selectie worden de jongen en gezonden in het doorgangskamp geplaatst, daaronder 157 vrouwen.* De overige mensen worden in de gaskamer van het crematorium III gedood.*

APMO, Wsp./148, Bd. 38a, notitieboekje van een lid van het 'Sonderkommando'"

**Volgens de gegevens van H.-G. Adler in Theresienstadt, p. 694, overleefden 110 mensen het kamp*."

20-10-1944 "*Een volle munitietrein stond bij 't station Maliebaan, en vele bewoners van de straten trokken met bedden en dekens weg om ergens anders te slapen uit angst voor Engels bombardement.*
Er gaat vanmorgen hier opeens het gerucht, dat ze de mannen tot 60 jaar ophalen. ... Deze week 102 gulden uitgegeven aan boter en kaas. Boter achtentwintig gulden 't pond." **Boudier-Bakker**, p. 198

20-10-1944 [D. Czech, p. 912]: "*Met een transport van het RSHA worden 1500 Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit het Ghetto Theresienstadt binnengebracht. Na de selectie worden 169 vrouwen in het doorgangskamp ... en 173 mannen als gevangenen in het kamp geplaatst. De mannen krijgen de nummers B-13307 tot B-13479. De overige 1158 mensen worden in de gaskamer van het crematorium III gedood.*"

22-10-1944 [Vgl. 02-10-1944 over de inundatie van Walcheren] "*Terugvarende zou ook getracht worden het vee van S. Wisse K.Zn. in veiligheid te stellen. Wisse begaf zich zelf te water, ging maar liefst tot aan zijn borst in het water en sneed de touwen van de koeien, welke in de stal stonden door. Dreef het vee naar buiten, doch helaas, er was niets mee te beginnen, alle kanten zwom het heen. Er werd nog getracht een koe achter de boot te binden, om zodoende de anderen te laten volgen, doch zonder resutaat. Op alle mogelijke manieren werd geprobeerd te redden wat er te redden viel, doch ze weigerden mee te gaan. Verschillenden liepen in de stal terug, waar ze al dagen achtereen zonder goed water en zonder het minste voer hadden gestaan. Het was een troosteloze aanblik, en het gehoor van de in angst verkerende loeiende koeien sneed een elk door merg en been. Nogmaals werd een poging ondernomen, aangezien er twee mannen op een vlot arriveerden, doch ook deze poging mislukte en moest de eens zo glimmende veestapel aan zijn lot worden overgelaten. Twee kalveren konden nog worden gered, door deze in de boot te leggen, doch de rest werd aan zijn lot overlaten en zal helaas moeten verdrinken. Verschillende varkens, kalveren e. d. lagen al te drijven*." **Henk Postma / Wim Vreeke**, Fonteinen van Aarde, Het oorlogsdagboek van **Jaap Komejan**, p. 96 en 97

25-10-1944 "*Vandaag houdt ons gas op te branden. Licht hebben we nog, maar 't zou niet lang meer duren. ... Volgende week zullen we zeseneenhalf ons minder brood hebben.*" **Boudier-Bakker**, p. 199

25-10-1944 [D. Czech, p. 915]: "*Van de 1715 Joodse mannen, vrouwen en kinderen, die met een RSHA-transport vanuit het Ghetto Theresienstadt zijn binnengebracht, worden na de selectie 219 mannen in de bijkampen van het concentratiekamp Auschwitz geplaatst en, waarschijnlijk, met de nummers B-13 490 tot B-13 709 gekentekend; 215 vrouwen worden in het doorgangskamp BIIc geplaatst.*"

25-10-1945 "*Op 23 oktober 1944 staan ook de namen van Greta en haar zus Trude* [Hofmeister] *op de deportatielijsten* [van Theresienstadt] *naar het oosten:*

[…] *Toen wij aankwamen, zeiden gevangenen, die er al langer daar waren: 'Jullie gaan morgen allen het gas in, zo als jullie er uitzien.' We dachten, dat was een kamppsychose: Die zijn reeds zo lang hier, dat zij gek zijn geworden. Wij konden het niet geloven.*" **Greta Klingsberg-Hofmeister** in **Christa Spannbauer**/ **Thomas Gonschior**, Mut zum Leben, p. 178.

26-10-1944 "*Donderdag 26.* [...] *Louise van Jean is erg bang in het donker, zoals bleek toen weer het licht om half 8 uitging, net toen ze van haar werk kwam (de schoenen werken tegenwoordig tot half 8). Dit komt doordat ze tot de 72 vrouwen heeft behoord, die destijds in Vught 48 uur in een 4 persoons cel gezeten hebben. 12 waren gestikt of doodgetrapt, anderen krankzinnig.*" **Loden Vogel**, Dagboek uit een kamp (102)

27-10-1944 "*Op 27 oktober valt de Royal Air Force opnieuw aan. De grootste puinhoop ontstaat aan de Prooststraat, bij de Amsterdamsestraatweg.*" **A. v. Liempt**, 40/45 Utrecht, p. 71

30-10-1944 [D. Czech, p. 920]: "*Met een transport van het RSHA uit het Ghetto in Theresienstadt worden 2038 Joden - 949 mannen en jongens en 1089 vrouwen en meisjes - binnengebracht. Na de selectie worden 217 mannen als gevangenen in het kamp geplaatst en met de nummers B-13754 tot B-13970 gekenmerkt. 132 vrouwen worden in het doorgangskamp ondergebracht. De overige 1689 mensen worden in de gaskamers gedood.*

APMO, D-AuII-3/1, Bl. 8, Quarantäneliste; D-AuII-3a/FL Arbeitseinsatzlisten; H.-G. Adler, a. a. O., S. 694"

31-10-1944 "*Donderdag aanstaande mag niemand meer fietsen; iedere fiets is voor de weermacht.*" **Boudier-Bakker**, p. 200

01-11-1944 "*Vanavond - 't is half negen - zitten wij voor het eerst samen bij een kaars. Het licht is afgesloten.*" **Boudier-Bakker**, p. 201

02-11-1944 Himmler beveelt de vergassingen stop te zetten. De sporen van de massamoord dienen uitgewist te worden. **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, p. 45

"N*og geen vier weken na de opstand* [*]*, op 2 november, kwam in Auschwitz een bevel van Himmler binnen dat de vergassingen moesten worden gestaakt*." **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 810

***** Op 7 oktober 1944 kwamen mannen die in het **Sonderkommando** bij **Bunker I** en **Krematorium IV** werkten in opstand. Vgl. **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 809

02-11-1944 [Czech, p. 924**]:** *"Uit het concentratiekamp Dachau worden 207 gevangenen aan het concentratiekamp Auschwitz II overgedragen. Het gaat om 17 Duitsers, acht Belgen, 158 Fransmannen, een Italiaan, vijf Luxemburger en 18 Nederlanders. Zij krijgen waarschijnlijk de nummers 200 001 t/m 200 207.*

APMO, D-Da3/2/2, Transportlisten zum KL Auschwitz"

03-11-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "holländische [...] Jüdinnen"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit."; "Überstellung Nr. 33 von Auschwitz". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 317

06-11-1944 "*Een geallieerde bom heeft de psychiatrisch-neurologische kliniek aan de Nicolaas Beetstraat geraakt. [...] met 21 doden en 26 zwaargewonden als gevolg.*" **A. v. Liempt**, 40/45 Utrecht, p. 67

07-11-1944 "*De vergassingen in Auschwitz werden gestaakt.*" **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (282)

08-11-1944 "*We hebben haast geen hout meer om te stoken* [...] " **Boudier-Bakker**, p. 202

08-11-1944 De aanslag op het traject Utrecht-Arnhem mislukt. [Vgl. Half oktober 1944] **Constant van den Heuvel**, Het kruis op de berg, p. 99 - 102

10 en **11-11-1944** "*In totaal waren in herfst 1944 meer dan 850.000 mensen gedwongen geëvacueerd, het aantal van ondergedokenen nam in deze laatste fase op rond 350.000 toe; 107.000 Joden waren gedeporteerd, nog eens 20.000 verdere personen zaten uit politieke redenen in gevangenschap, en in Duitsland bevonden zich nog ongeveer 300.000 Nederlandse dwangarbeiders. Na de september 1944 zouden nog eens rond 140.000 mannen onder dwang*

voor werk worden gerekruteerd, waarvan het grootste deel werd overgebracht naar Duitsland. Berucht werd in 't bijzonder de razzia in Rotterdam, die op 10 en 11 november werd doorgevoerd en waarbij ca. 50.000 mannen in hechtenis werden genommen. Erbij kwam, dat in herfst 1944 in de grote steden van het westen de levensmiddelen- en energieverzorging geheel en al ineenstortte. Nooit eerder was de oorlog zo alomvattend geweest." **Friso Wielenga**, Geschichte der Niederlande, p. 395 en 396

12-11-1944 "*Zo-even Jo uit de kerk met het ontstellend bericht, dat de Duitsers onverwacht weer overal mannen ophalen*." **Boudier-Bakker**, p. 204

14-11-1944 "*Eén liter petroleum wordt nu al betaald met vijftig gulden - het is er haast niet. Een mud anthraciet zestig gulden, maar ook die zijn haast niet meer te krijgen*." **Boudier-Bakker**, p. 205

15-11-1944 "*Alle rantsoenbonnen niet meer geldig*." **Boudier-Bakker**, p. 205

18-11-1944 „*Transporten naar Theresienstadt.*
In november 1944 kwam in vreselijke toestand een transport van 70 kleine kinderen van Nederlandse afkomst (2-8 jaar), weeskinderen, enkelen zonder naam, uit het kamp Celle (Bergen-Belsen) [51 kinderen, aankomst 20-11-1944]. [...]" **Adler**, Theresienstadt (564)
[Volgens E. Kolb is op **17 november 1944** uit het algemene of "*sterrenlager*" van Bergen-Belsen een transport met 61 personen naar Theresienstadt gegaan. **Kolb**, Bergen-Belsen (72)]

"[...] *Frankenhuis M.: Dagboek. Deel IV, Theresienstadt. Ms. T 1944/45.*
Dat buitengewoon uitgebreide dagboek van de auteur, die op 6-9-1944 uit Westerbork naar T[heresienstadt] is gekomen, verschaft rijke inzichten in het dagelijkse leven van het kamp tijdens de periode van verval. [...]
20 november. Transport van Nederlandse kinderen uit Bergen-Belsen met twee vrouwen na een driedaagse reis aangekomen, allen ziek, schamel bekleed, zonder bagage; moesten meteen in de desinfektie." **Adler**, Theresienstadt (731 und 733)

20-11-1944 In Auschwitz worden op last van Himmler gaskamers en crematoria opgeblazen. **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, p. 45

20-11-1944 „*Dominee Bas Ader, Pieter ter Beek, Victor van den Bergh, Tom Lambrechtsen van Ritthem, Philip de Leeuw en Jan van der Munnik staan nast elkaar. In volstrekt willekeurige volgorde. Ze staan zo'n vijfteen passen van de Veenendaalse straatweg, waar ze met hun rug*

naartoe staan. Ze kijken in de richting van de lager gelegen villa Bergzicht met daarachter de Cuneraweg en de weidse akkers.

Dan neemt Czaja, de commandant van het vuurpeloton, het woord. 'Legt an ...' [...] De geweren in de aanslag ... 'Feuer!' In het uur van zijn dood zwijgt Pieter ter Beek niet: 'Leve de koningin!' " **Constant van den Heuvel**, Het kruis op de berg, De fussilade van 20 november 1944 tussen Rhenen en Veenendaal, p. 136

23-11-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin" [...] "NN"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit."; "Sondertransport Nr. 124 aus Cottbus". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 323

26-11-1944 "[...] *twee liter petroleum, die we voor veertig gulden kochten, hebben we nu tenminste voor zondags beter licht 's avonds.*
Anderhalf pond boter - een pond goede, en een pond boerenboter - voor f 52 alweer." ***Boudier-Bakker****, p. 206*

30-11-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een "Holländerin" [...] "NN"; grond tot voorlopige hechtenis: "polit."; "Sondertransport Nr. 130 aus Kreuzburg-Oppeln". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 325

12-12-1944 "*Er is vandaag geen brood ion de stad*." **Boudier-Bakker**, p. 209

18-12-1944 "*Gisteren twee jongens om aardappelschillen. 'Voor onze koe,' zeiden ze. (In Utrecht!) Maar 't zal wel voor henzelf zijn geweest*." **Boudier-Bakker**, p. 211

1945

01-01-1945 "*Nieuwjaarsdag 1945 was rustig begonnen, maar om een uur of acht 's avonds was het kamp [Auschwitz] in rep en roer. De onrust werd veroorzaakt door de mededeling dat er een groep van tweeduizend vrouwen, waar onder Paulette en Fanny, naar het meer westelijk gelegen kamp Bergen-Belsen op transport moesten.*

Om bij haar vriendinnen te kunnen blijven meldde Netty zich vrijwillig voor dit transport. Na veel moeite werd dat toegestaan.

Voor mijn gevoel was de reis naar Bergen-Belsen een 'Reise in die Freiheit' en niet – zoals de meesten dachten – een 'Reise in den Tod.' Toen de trein uit Auschwitz vertrok, waren we opgelucht. We feliciteerden elkaar dat we het kamp levend verlieten. We beschouwden het als

een wonder en meenden dat we onze vrijheid tegemoet gingen. Als we geweten hadden wat ons nog te wachten stond, waren we zeker minder optimistisch geweest."

Martin Hiemink, Assen Auschwitz Assen, Oorlogsherinneringen van **Netty Lezer** uit de Rolderstraat in Assen, p. 63

01-01-1945 Er zijn 11 465 gevangenen in Theresienstadt, daarvan ca. 3 500 uit het Protektoraat, 4000 uit Duitsland, 1500 uit Oostenrijk, 1700 uit Nederland, 400 uit Denemarken en 400 uit de Slowakije. Adler, Theresienstadt (700)

Vanaf 20-01-1944 werden in het hele jaar 1944 vanuit Westerbork en Bergen-Belsen 4597 Nederlanders naar Theresienstadt deporteert. **Adler,** Theresienstadt (40)

01-01-1945 "*De doktoren hebben nu ook geen van allen telefoon meer*." **Boudier-B.**, p. 213

06-01-1945 "*Van 5 tot 8 januari moeten zich nu alle mannen van 16 tot 40 melden voor de arbeid voor de Duitsers. Dus in Duitsland.* [...] *Langs onze mooie gracht vallen nu ook gaandeweg de prachtige bomen*." **Boudier-Bakker**, p. 214

10-01-1945 "*Jo zegt, de hele weg van hier naar Zwolle gaat een file mensen aan weerskanten, te voet, te fiets, met bakfiets, met handwagen, alles in de hoop wat voedsel te bemachtigen*." **Boudier-Bakker**, p. 215

10-01-1945 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 326

Begin 1945 "*De beruchte 'dodenmarsen' begonnen begin 1945. Eens in januari 1945 gaaf Himmler het bevel, alle kampen in het oosten volledig te ontruimen, waarbij hij er zo als verscheidene keren is bevestigd, een bedreigende waarschuwing aan de kampcommandaten toevoegde: De leider zou hen persoonlijk ervoor verantwoordelijk stellen, als er niet voor gezorgd werd, dat geen enkele gevangene uit de concentratiekampen levend in de handen van de viand valt.[...] Uit andere verklaringen blijkt, dat de beslissing over het lot van de gevangenen aan de kampcommandant werd overgelaten. Bovendien had Richard Glücks, de leider van de afdeling concentratiekampen in het Wirtschafts-Verwaltungs-Hauptamt (WVHA), in een principebesluit van juli 1944 eendeudig bepaald, dat in een 'noodsituatie' (in het geval van evacuatie) de kampcommandanten de instructie's van de regionale HSSPF [hogere SS-politieleider] hadden op te volgen. Met andere woorden, niemand wist naar het schijnt, wie voor de evacuaties was bevoegd. Toch in het vlug toenemende chaos begonnen de marsen naar westen.*

[...] Van deze Joodse gevangenen kwamen tijdens de marsen rond 250 000 [...] om het leven."
Saul Friedländer / **Ornan Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, p. 427 en 444

17-01-1945 Op 17 januari 1945 werd die evacuatie van het kamp Auschwitz afgesloten. **W. Laqueur** in het voorwoord van **Czech, Kalendarium Auschwitz**, p. 17

17-01-1945 "*Henri die vanmorgen uit was om brood te kopen - de bakker is natuurlijk ondergedoken vanwege de melding voor Duitsland - kwam thuis met het bericht, dat ze ergens in de stad weer mannen tot zestig jaar ophaalden, en ergens anders vrouwen tot dertig. Er is ook geen zout meer. Er wordt acht gulden voor 1 pond betaald.*" **Boudier-B.**, p. 216

17-01-1945 [**Czech**, p. 967]**:** "*Er waren in de bijkampen, die tot het concentratiekamp Monowitz (vroeger Auschwitz III) behoorden:* [...]

Eintrachthütte (Swietochlowice) *1 297 Gedetineerde* [...]

APMO, Mat. RO., Bd. III, Bl. 208; Dpr.-Hd/6, Bl. 83-84, Ausage des ehemaligen Häftlings Dr. Otto Wolken"

17-01-1945 [D. Czech, p. 966 en 967] "*In verband met de beslissing, de gevangenen uit het KL Auschwitz weg te brengen, zoekt de commandant in Auschwitz en SS-garnizoensoudste* [Standortältester] *Richard Baer zelf de evacuatiecolonnenleider uit de rijen van de manschappen van de wacht uit en geeft hun de aanwijzing, meedogenloos alle gedetineerden te liquideren, die tijdens de evacuatie verzoeken te vluchten of onderweg terug te blijven.*"

17-01-1945 "*Op 17 januari '45 liet de* ***SS*** *het bevel verspreiden dat alle gevangenen van het Auschwitz-complex die nog in staat waren te lopen, de kampen moesten verlaten.*" **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 814

18-01-1945 "*Uit het* ***Stammlager (Auschwitz I)****, het kamp Birkenau* ***(Auschwitz II)*** *en het kamp Monowitz trokken de eerste grote groepen in de ochtend van 18 januari weg en 's avonds om elf uur (de gehele dag was de* ***SS*** *bezig geweest, archiefstukken te verbranden) waren in totaal van de drie-en-veertigduizend gevangenen die zich in de drie kampen bevonden, bijna twee-en-dertigduizend op pad gegaan; de meesten hadden urenlang moeten wachten voordat het sein tot vertrek was gegeven.*" **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 814 en 815

18-01-1945 [D. Czech, p. 972]: "*De gevangenen krijgen toen zij het kamp [Gleiwitz I] verlaten elk een groot brood. Menige zijn gedwongen, handkarren met de bagage en de wapen van de SS-mannen te trekken. Zwakke gedetineerde worden tijdens de mars in bospercelen neergeschoten. Na drie marsdagen en twee nachten, die de gevangenen moeten doorbrengen in vreselijk gedrang in schuren, die zij onderweg aantreffen, komen zij aan in het bijkamp Blechhammer. ... Op 21 januari worden de overige gedetineerden van het bijkamp Gleiwitz I onder SS-bewaking uit het bijkamp Blechhammer in het KL Groß-Rosen gevoerd, waar zij begin februari aankomen. Van daar worden zij na enkele dagen goederenwagens in de concentratiekampen Buchenwald, Nordhausen en Sachsenhausen verder vervoerd.*"

[p. 974] "*Om 19 uur verlaten ongeveer 450 gevangenen het bijkamp Tschechowitz. Zij worden van zwaarbewapende SS-mannen bewaakt. Op 20 januari komen de gedetineerden over Dziedzice, Goczalkowice, Pszczyna naar Wodzislaw in Silezië. Zij die het snelle marstempo niet kunnen bijhouden worden doodgeschoten. Op het station in Wodzislaw stuiten zij op duizenden andere gevangenen uit Auschwitz, die uit het hoofdkamp en de bijkampen naar hier toe zijn*

gedreven. Zij rijden in open goederenwagens vol van sneeuw naar het concentratiekamp Buchenwald. Van de ongeveer 450 gedetineerden, die het bijkamp Tschechowitz-Vacuum hebben verlaten, overleven bij benadering 300 de verplaatsing." [...]

[p. 974 en 975] *"'s Avonds begint de honderden van gevangenen tellende colonne aan de uittocht uit het bijkamp Golleschau. Een tweede evenzo grote colonne verlaat op de volgende dag het bijkamp. De gedetineerden van beide colonnes gaan te voet naar Wodzislaw in Silezië. In open goederenwagens, die eigenlijk voor het transport van kolen gebruikt worden, bereiken zij van daar de concentratiekampen Sachsenhausen en Flossenbürg. Haast de helft van de gevangenen stierf onderweg aan honger, aan uitputting tengevolge van de lange mars en aan bevriezingen."*

19-01-1945 "*Er waren toen in het **Stammlager** en in Birkenau nog een kleine vierduizend gevangenen die niet ziek waren, achtergebleven (behalve een klein aantal dat zich wist te verbergen, verlieten zij de kampen op de 19de) - in Monowitz bevonden zich voorts ca. achthonderdvijftig zieken, in het **Stammlager** ca. twaalfhonderd, in Birkenau ca. vijfduizendachthonderd, onder wie ca. vierduizendzeshonderd vrouwen en meisjes*." **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 815

19-01-1945 [D. Czech, p. 975] *"Om 1 uur 's nachts verlaat de laatste grote transport van 2500 gedetineerde onder leiding van SS-Obersturmführer Wilhelm Reischenbeck het hoofdkamp Auschwitz. In de buurt van Rajsko sluit zich de laatste colonne van 1000 gevangenen uit Birkenau aan. Achter de plaats Brzescze verbindt zich de stoet met een colonne van 1948 gedetineerden uit het bijkamp Jawischowitz.* [...] *De marsroute van deze laatste zo talrijke gevangenencolonne gaat via de plaatsen: Rajsko, Góra, Mied´zna, ´Cwiklice, Pszczyna, Poremba, Brze´zce, Studzionka, Bzie, Pawlowice, Jastrebie, Mszana, Wilchwy naar Wodzislaw in Silezië.* [...] *Op de weg en in de greppels langs de weg liggen de lijken van de neergeschoten gedetineerden van de colonnes, die er eerder de weg zijn langs getrokken.* [...] *Na de aankomst in Wodzislaw worden de gevangenen in goederenwagens verladen in het concentratiekamp Mauthausen gebracht. De Transport komt daar op 26 januari aan."*

[p. 978] *"'s-Avonds stoppen de gedetineerden van de laatste colonne uit het KL Auschwitz-Birkenau en Jawischowitz in de plaatsen Poremba en Brzezcie, en er wordt nachtkwartier gemaakt. Slechts weinigen vinden onderkomen in schuurtjes of schuren, de overige moeten bij 20 graden onder nul in de open lucht overnachten. Op deze dag blijven op de Weg van Auschwitz naar Miedzna 71 lijken van neergeschoten en overledenen gedetineerden terug."*

20-01-1945 "*De volgende dag, 20 januari, bleek de **SS** het **Stammlager** en Birkenau te hebben verlaten. Wel te verstaan: af en toe verschenen er nog groepjes **SS'**ers: zij bliezen de **Krematoria** op en schoten rondlopende gevangenen of groepen die ze uit de barakken haalden, dood; een*

*apart bevel evenwel van de **Höhere SS- und Polizeiführer** in Kattowitz om alle zieken van het leven te beroven, werd niet meer uitgevoerd en enkele groepen die door **SS'**ers buiten het kamp werden geleid om daar afgemaakt te worden, brachten het er levend af doordat de **SS'**ers er vandoor gingen*." **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 815 en 816

20-01-1945 [**D. Czech**, p. 979]: "*Om 6 uur 's morgens verlaten de colonnes van de gevangenen Poremba en Brzezcie. De SS-mannen doorzoeken de stro- en hooioppers in de schuurtjes en schuren. Zij schieten enkele gevangenen dood, die verzocht hebben zich te verschuilen. Toch slagen in Poremba 36 gedetineerden erin te vluchten.*"

21-01-1945 [D. Czech, p. 982]: "*De oplossing van het bijkamp Blechhammer begint. De gedetineerden krijgen 800 gram brood, een portie margarine en kunsthoning voor de mars. Ongeveer 4000 gevangenen uit Blechhammer verlaten het bijkamp, maar ook gedetineerden uit de bijkampen Neu-Dachs, Gleiwitz I, Gleiwitz III en Gleiwitz IV, die op hun weg in dat bijkamp Blechhammer zijn gebracht. Op hun voettocht doorkruisen de gevangenen de plaatsen: Kole, Neustadt, Glucholazy, Neisse, Otmuchów, Zabkowice Slaskie, Schweidnitz en Strzegom en bereiken op 2 februari 1945 het KL Groß-Rosen. Tijdens de mars vermoorden de SS-mannen ongeveer 800 gedetineerden.* [...] *De terugtocht leidt SS-Untersturmführer Kurt Klipp. Na een verblijf van vijf dagen worden de gevangenen in een trein verladen en naar het concentratiekamp Buchenwald gebracht. Onderweg geraakt de trein meerdere keren in luchtaanvallen, waarbij velen om het leven komen.*"

[p. 985] "*De evacuatie van het bijkamp Golleschau wordt afgesloten. De laatste groep met 96 zieke en uitgeputte gedetineerden en de lijken van vier gevangenen, die tijdens het transport stierven, wordt in een plombeerde goederenwagen naar het bijkamp Freudenthal in Tsjecho-Slowakije gebracht. Op de vrachtbrief zijn de zegel van volgende stations te zien: Golleschau 21 januari; Teschen 21 januari; Oderberg 22 januari; Schönbr. 22 januari; Freudenthal 25 januari; Zwittau, Brüssen-Brünnlitz 29 januari. Op 29 januari 1945 brengt de stationschef van Zwittau de directeur van de munitiefabriek, Oskar Schindler, op de hoogte, dat er een wagon met Joodse gedetineerden op het station van Zwittau is aangekomen. Schindler verordent, deze wagon naar Brüssen-Brünnlitz verder te leiden. Daar bevindt zich een bijkamp, dat toebehoort aan het concentratiekamp Groß-Rosen. Omdat de scharnieren en sloten zijn vastgevroren, wordt de wagon met geweld geopend. In de wagon is de helft van de gevangenen bevroren of verhongerd. De lijken bevinden zich in de verschillende, hurkende, knielende of staande posities. De overige gedetineerden zijn niet in staat, zonder hulp de wagon te verlaten. Meer dan een dozijn stierf na enkele dagen in het kamp.*"

21-01-1945 "*Het heet, dat elfduizend Joden uit Theresienstadt zijn overgebracht naar Zweden.*" **Boudier-Bakker**, p. 218

23-01-1945 [**Czech**, p. 988]**:** "*Uit het bijkamp Eintrachthütte worden meer dan 1200 gedetineerde naar buiten gevoerd. Zij wachten de hele nacht aan de spoorweglaadperron in Schwientochlowitz erop dat een trein beschikbaar wordt gesteld. Tegen morgen worden ze in beestenwagons geladen. De bodems van de wagons zijn dik besmeerd met dierlijke uitwerpselen. Tijdens het transport overlijden meer dan twaalf gedetineerden. De tocht in het concentratiekamp Mauthausen duurt meerdere dagen. Op 30 januari 1945 neemt de personeelssterkte van het concentratiekamp Mauthausen toe met 1234 gedetineerden.* ***In het bijkamp Eintrachthütte blijven meerdere dozijnen van zieke gedetineerde terug. Zij worden na de bevrijding naar de ziekenhuizen van Schwientochlowitz en Kattowitz gebracht.***" [Vetdruk van H.M., omdat deze zin misschien betrekking op **Philip Caspar Cohen** heeft, die na de bevrijding in Kattowitz overleden is.]

23-01-1944 KZ Ravensbrück: Toegang van een ongenoemde aantal "Holländerinnen"; "Überstellung Nr. 42 aus Auschwitz". **Philipp**, Kalendarium Ravensbrück, p. 330

24-01-1945 "*Dokter Koster was bij ons en vertelde dat hij zijn eerste patient aan verhongering had verloren. Zonder ziekte, een man alleen, eenvoudig aan verzwakking door ondervoeding bezweken.*" **Boudier-Bakker**, p. 219 en 220

25-01-1945 "*De IJsselbrug is nu gesloten, alleen aardappels mogen erover, verder wordt alles afgenomen.*" **Boudier-Bakker**, p. 220

26-01-1945 "*Om één uur in de nacht van 25 op 26 januari werd het laatste overgebleven* ***Krematorium*** *door een laatste groep* ***SS****'ers opgeblazen* [...] **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 816

26-01-1945 "*De SS-moordbeesten van Auschwitz, die na de evacuatie van het concentratiekamp aldaar en het opblazen van de gaskamers begin 1945 naar Buchenwald kwamen, konden zich in de roes van hun schanddaden niet genoeg erop beroemen. Zij waren rijkelijk uitgerust van waardevolle voorwerpen en verlangden druk terug naar het 'dolle leven [tolle Leben]' met zijn 'sterke belevenissen [starken Erlebnissen]' en het alcoholgebruik, dat hun daar altijd was aangeboden.*" **Kogon**, *p. 186*

27-01-1945 "[...] *de eerste Russische militairen verschenen in de middag van de 27ste.* [...] *Onder diegenen die in de ziekenbarakken nog in leven waren, bleken zich enkele dagen later bij telling honderd-twee-en-negentig Nederlanders te bevinden maar wij moeten wel aannemen dat ook van hen nog velen bezweken zijn* [...]." **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 816 en 817

27-01-1945 "*Vandaag zo ontzettend koud en onze waterkraan in de keuken en de WC beneden en de slaapkamerkranen bevroren, 't is vreselijk*." **Boudier-Bakker**, p. 220

Begin 1945 "*Wat is dat voor een leven geworden hier. En de Geallieerden willen helpen en alles sturen, maar de Duitsers laten niets door*." **Boudier-Bakker**, p. 221

06-02-1945 "*In Amsterdam zijn geen kisten meer te krijgen om te begraven en Mary schrijft iets wat ik niet begrijp, van een kartonnen kist. De lijken staan veertien dagen boven aarde, zoveel begrafenissen zijn er. Meestal worden ze zolang bewaard in de Zuiderkerk*." **Boudier-Bakker**, p. 223

07-02-1945 "*Woensdag 7 Februari*. [...] *Alles is in doorlopende beweging: steeds komen er nieuwe transporten aan; velen hebben dagenlang gelopen. De selectie-verhalen uit Auschwitz kende ik al: ik vind vergassen minder wreed dan het uithongeren van hier* [Bergen-Belsen]." **Loden Vogel**, Dagboek uit een kamp (122 en 123)

08-02-1945 "*We hebben geen brood vóór zaterdag. Een schip met graan dat hier is aangekomen gisteren, is door de Duitsers buitgemaakt. Het is een systematische uithongering die zij toepassen. Vorige week zijn hier zestig mensen van honger omgekomen*." **Boudier-Bakker**, p. 223

10-02-1945 "*Nog geen brood. Morgen van acht tot tien uur*." **Boudier-Bakker**, p. 223

11-02-1945 "*Zoveel mensen sterven van uitputting op de lijdensweg naar Zwolle, waarheen ze met hun zwakke krachten trekken om te trachten voedsel te krijgen*." **Boudier-B.**, p. 224

12-02-1945 "*Jo voor de derde keer naar Zwolle*." **Boudier-Bakker**, p. 224

14-02-1945 "*Half februari 1945 waren* ***standgerechten*** *(ook 'Vliegende standgerechten' of 'Vliegende veldgerechten' genoemd) op jacht naar deserteuren en zulke mannen, die zich aan de oproep tot de volksstorm [Volkssturm] en daarmee mogelijkerwijze aan de zinloze dood in de laatste minuut wilden onttrekken. Deze 'gerechten' kenden slechts twee varianten van vonnissen: Vrijspraak óf het onmiddellijk te voltrekkende doodvonnis. Vele duizenden mensen werden tot het einde van de oorlog het slachtoffer van deze 'gerechten'. Er was geen ooggetuige van het eindstrijd om Berlijn, die niet over opgehangenen bericht had gegeven*." **Kurt Bauer**, Nationalsozialismus, p. 539

16-02-1945 "***Behandeling van ontjodingsakten:*** [...] *Als de afvoer van akten, waarvan anti-Joodse bezigheden het onderwerp zijn, niet mogelijk is, zijn zij te vernietigen, opdat zij niet in de handen van de vijand vallen.* [...]" Laatste anti-Joodse verordening van de NS-Staat. **J. Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, p. 406

18-02-1945 "*Donderdagavond om half negen kwam Jo terug. Niet zo vermoeid als de vorige keren. Matig geslaagd. De IJsselbrug, schrikbeeld van alle fourageurs, kwam ze gelukkig over zonder contrôle, doordat er juist luchtalarm was. Ze bracht mee acht pond bruine bonen, een fles melk, drie grote tarwebroden en roggebrood van tien pond, vijfendertig pond rogge, tien kilo aardappelen en een half pond boerenboter. Tezamen kostte het ons ongeveer 130 gulden.*" **Boudier-Bakker**, p. 226

24-02-1945 "*Eén gekookte aardappel kost in Amsterdam f 1.20. Eén mud aardappelen zwart: 450 gulden. Is dit geen waanzin*?" **Boudier-Bakker**, p. 227

26-02-1945 "*Jo is vanmorgen voor de vierde keer naar Zwolle, Olst en Almelo, of hoe ver ze komt, om te fourageren.*" **Boudier-Bakker**, p. 228

01-03-1945 "*Jo terug donderdagavond.*" **Boudier-Bakker**, p. 228

03-03-1945 "*Een clandestien brood van achthonderd gram kost twintig gulden.*" **Boudier-Bakker**, p. 229

14-03-1945 "*Jo heeft dinsdag weer wortelen gehaald uit Elburg.*" **Boudier-Bakker**, p. 233

Midden Maart 1945 "*Tot midden maart bleven nog overlevenden, onder hen ook Nederlanders, in de barakken van Auschwitz-Birkenau huizen. Zij moesten toen beide kampen verlaten omdat die voor Duitse krijgsgevangenen zouden worden ingericht. Geleidelijk aan werden de Nederlandse overlevenden geconcentreerd, de meesten (onder hen ook een tiental dat in Blechhammer was achtergebleven en daar was bevrijd) in Kattowitz.* [...] *de Nederlandse ambassadeur in Moskou wist te bereiken dat alle Nederlanders die door de operaties van het Rode Leger bevrijd waren, via Odessa waarheen zij per trein zouden worden overgebracht, zouden worden afgevoerd. Van midden maart tot midden mei '45 heeft de afvoer uit Odessa (de treinreis daarhen kon, met onderbrekingen, bijna vier weken duren) plaatsgevonden - in totaal zijn omstreeks twaalfhonderd Nederlanders met Britse schepen naar havens in Frankrijk of*

Engeland overgebracht [...]*. Tot die twaalfhonderd behoorden vermoedelijk niet meer dan omstreeks tweehonderd overlevenden uit het Auschwitz-complex*." **Dr. L. de Jong**, deel 10b, p. 817

20-03-1945 "*Voor een slecht, clandestien regeringsbrood (800 gram) wordt nu vijfentwintig gulden betaald*. [...] *Hier zijn ook weer aanhoudend razzia's op jongens en mannen*." **Boudier-Bakker**, p. 233

24-03-1945 "*750 gulden voor een mud aardappelen in Amsterdam, schrijft Mary*." **Boudier-Bakker**, p. 234

29-03-1945 "*Kitty zou vandaag hier uit Driebergen komen koffiedrinken. Maar ze is niet gekomen. Vermoedelijk doordat door de Duitsers alle fietsen, ook van meisjes en vrouwen, geroofd worden*." **Boudier-Bakker**, p. 235

07-04-1945 Op 7 April 1945 eindigt het dagboek, dat **Loden Vogel in Bergen-Belsen** heeft geschreven: "*7 April*. [...] *Laatste bericht: het transport vertrok met 24 personen- en 22 goederenwagons*. [...] *II u. Sanitäter zei, dat we vanavond weggaan. Dr. Z. komt net binnen. De SS is besloten Lager liquideren, algemeen ontslag, ieder moet zien hoe hij wegkomt, alles zou opgegeten worden, vandaag. Doorbraken links en rechts van ons. Het is te hopen dat we hier kunnen blijven, maar het is niet zeker*." **Loden Vogel**, Dagboek uit een kamp (169)
07-04-1945 "*Ons rantsoen brood van 800 gram is verminderd tot 600 gram, èn zes cent opgeslagen*." **Boudier-Bakker**, p. 238

09 en 10-04-1945 "*Het Sternlager* [in het concentratiekamp Bergen-Belsen] *is op 9 en 10 april 1945 door nazi's ontruimd. De zieken en stervenden zijn achtergelaten*." Wie nog lopen kon werd in twee treinen op transport gesteld. Een trein werd bij Magdeburg door de Engelse troepen en de andere bij Tröbitz door het Russische leger opgevangen. **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging (309 en 310)

11-04-1945 "*Het is een zegen, dat Jo lekker brood van onze eigen tarwe kan bakken, gewoon in een pan.*" ***Boudier-Bakker****, p. 239*

11-04-1945 "*Slaat acht op ontsnapte KZ-gevangenen!*

Lüneburg, 10e april

*Bij een aanval van vijandige vliegers op een transport zijn **concentratiegevangenen ontweken.** De gedetineerden bevinden zich in het gebied van de **Lüneburger Heide.** Ook heel de civiele bevolking en in 't bijzonder de leiders van de nationaalsocialistische geledingen en de politieke leiders worden verzocht, deel te nemen aan de opsporing van deze KZ-gevangenen, die zo als iedereen weet vooral tot diefstal, roof, plunderingen enzovoort neigen. Zij zijn aan te houden en te arresteren. Voor het geval, dat de concentratiegevangenen zich te weer zouden stellen, zijn ze in ieder geval **onschadelijk te maken.** De gedetineerden zijn in het allgemeen aan de gestreepte gevangenenkleding te herkennen, maar er wordt erop gewezen, dat ettelijke erin geslaagd kunnen zijn, zich andere kleding te bezorgen. In ieder geval is aan te nemen, dat zij het bij inbraken vooral op civielkleding hebben gemunt.*

Krantartikel op de titelpagina van de Lüneburger Zeitung van de 11e april 1945

Bron: Lüneburger Zeitung Nr. 85, Lüneburg, 1945" **Hanno Balz (Hrsg.)**, Verdrängung und Profit, p. 43

12-04-1945 "*Der erste Zug verließ die Station in Belsen am Sonntag, dem 8. April 1945, der zweite (das war der unsrige) ging in der Dienstagnacht, den 10. April, gegen 24 Uhr.*" **Laqueur**, Bergen-Belsen, Seite 100

12-04-1945 *"Op 12 april 1945 werd kamp Westerbork met ruim duizend gevangenen door de Canadezen bevrijd."* ***Buitelaar**, p. 59*

11-04-1945 "Het is een zegen, dat Jo lekker brood van onze eigen tarwe kan bakken, gewoon in een pan." ***Boudier-Bakker**, p. 239*

13-04-1945 "*We hebben haast geen brood. De bakkers zeggen: nog veertien dagen, dan is alles op.*" **Boudier-Bakker**, p. 239

15-04-1945 Op 15-04-1945 tegen 15.30 uur bereiken Engelse troepen het kamp Bergen-Belsen. De overgave volgt zonder gevechtshandelingen. Peter **Wiebke** [vertaler] in **Laqueur**, Bergen-Belsen, pagina 141.
15-04-1945 *"Ik ben vandaag zeventig jaar."* **Boudier-Bakker**, p. 240

15-04-1945 "*Hier in 't ghetto* [Theresienstadt] *heeft men kartotheken en documenten vernietigd. Geen wonder, dat de Joden al vrijer ademen en het eind van de ellende reeds vlak bij voelen.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 548

19-04-1945 "*En morgen is Hitler jarig: 'des Führes letzter Geburtstag.' zoals een van mijn badcollega's het uitdrukte.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 549

19-04-1945 "*Op 19 april wordt het gezag over het kamp [Amersfoort] overgedragen aan de dienst Bijzondere Hulpverlening van het Rode Kruis onder leiding van mevrouw Loes van Overeem.*

Loes van Overeem is al sinds 1943 een geliefd persoon onder de gevangenen. Niet voor niets draagt ze de bijnaam van 'de witte engel in het zwarte kamp.' Niet alleen zorgt Loes ervoor dat voedselpaketten het kamp binnenkomen, maar bovendien heeft haar aanwezigheid nog een zekere remmende invloed op de wreedheid van de bewakers." **Aad Kamsteeg**, Ondergronds in het Soesterkwartier, p. 77

20-04-1945 Uit het ongepubliceerde 'Tagebuch 1941 - 1944, RAD Abteilung 2/181 Ebstorf' dat **Hermann Groß** heeft bijgehouden: "*Voettocht Moraas - Körchow* [D-19230 - D-19243, rond 18 km]. [...] *In het postkantoor horen wij de Goebbels-rede ter gelegenheid van de verjaardag van de 'Führer'. Jupp zegt o. a.: 'Wat er ook mag gebeuren, hij zou de man van onze eeuw zijn.*'

21-04-1945 Er zijn 17 539 gevangenen in Theresienstadt, daarvan ca. 7 000 uit het Protektoraat, 5 500 uit Duitsland, 1250 uit Oostenrijk, 1250 uit Nederland, 1400 uit de Slowakije en 1000 uit Hongarije. **Adler**, Theresienstadt (701)

22-04-1945 "*Deze morgen en ook gisteravond geen leidingwater*, [...]" **Boudier-B.**, p. 241

22-04-1945 "[...] *De gruwelen van de concentratriekampen werden deze week openbaar: Een Engelse parlementscommissie en de leden van het Amerikaanse congress gaan daarheen. Er zal een film gemaakt worden, die in de Duitse bioscopen vertoond zal worden. In Weimar heeft men aan 1 000 aanzienlijke Duitsers het kamp daar in de buurt laten zien. De verontwaardiging in de beschaafde wereld is algemeen.* [...]

De Wieringenmeer lieten de Duitsers nodeloos vollopen." **H.W. Fortgens**, De laatste oorlogsmaanden, p. 141 en 142

"*Toelichting gebeurtenissen*

[...] *De Duitsers lieten op 17 april de Wieringenmeerpolder onderlopen om geallieerde luchtlandingen te verhinderen. De polder was in de jaren dertig drooggemaakt.*

Bij de Duitse stad Weimar bevond zich het beruchte concentratiekamp Buchenwald dat op 11 april door het 3e Amerikaanse Leger werd bevrijd. De Amerikanen dwongen op 16 april ongeveer duizend inwoners van Weimar het kamp te bezoeken waarbij ze onder andere met een lijkenberg werden geconfronteerd. Buchenwald werd op 21 april ook geïnspecteerd door tien leden van het Britse parlement en drie dagen later door een onderzoekscommissie van de Amerikaanse Senaat. De volksvertegenwoordigers wilden met eigen ogen de verschrikkingen van het Naziregime aanschouwen." **Willem v. d. Broeke / Tobias v. Gent**, De laatste oorlogsmaanden, 1 september 1944 – 12 mei 1945, Dagboek van H.W. Fortgens, p. 142

23-04-1945 Het Rode Leger bereikt Berlijn. **Anna Hilbrecht / Dr. Ingo Loose** in: Langebach / Liever, Im Schatten von Auschwitz, p. 591

23-04-1945 "*Indien de toestand niet spoedig verbetert, zullen in Amsterdam 5 mei alle voorraden zijn uitgeput. De distributie zal op die datum staken, omdat er dan werkelijk niets meer te distribueren valt. Zo zullen ongetwijfeld andere steden volgen.*
Intussen breiden zich de inundaties hoe langer hoe meer uit. Tot Amersfoort staat van Utrecht uit alles blank. [...] *Hier in Utrecht zijn de mannen door de Duitsers verzocht te gaan werken aan de verdedigingswerken om de stad. Niemand heeft zich aangemeld. Gevolg: razzia's op grote schaal. Slachtoffers naar Tivoli gebracht. Daar zijn ook de gevangenen uit Amersfoort overgebracht.*
Churchill heeft in het Lagerhuis meegedeeld, dat de verschrikkingen der Duitse concentratiekampen alle voorstellingsbegrip te boven gaan." **Boudier-Bakker**, p. 242

23-04-1945 De trein die op 10-04-1945 Belsen verliet werd op 23-04-1945 in de buurt van het dorp Tröbitz door Russische soldaten bevrijd. **Laqueur**, Bergen-Belsen, p. 129 en 130

24-04-1945 "Vannacht en vanmorgen nog geen water." **Boudier-Bakker**, p. 244

24-04-1945 *"Nadat het merendeel van de toenmalige gevangenen in Tröbitz en Schilda waren ondergebracht, werd de trein op 24 april 1945 met de ernstig zieken, die nog in de wagons zijn, naar de blokpost van de groeve 'Hansa' gerangeerd. Hier moesten naast de sporen verdere 26 personen in een massagraf ter aarde worden besteld.*

In de dodentrein bevonden zich nog rond 300 ernstig zieke mensen. Zij sleepten zich voort naar het 'Nordfeld'. Daar waren barakken van een kamp dat intussen ontruimd was, er waren oorspronkelijk krijgsgevangenen en later dwangarbeiders uit de Oekraïne ondergebracht. Ook hier overleden dagelijks de gewezen gedetineerden van het concentratiekamp Bergen-Belsen. Misschien 20 of 30 meter ver van de grote houten barak, werd een grote groeve uitgegraven. Erin werden de doden gehuld in dekens gelegd, een laag op de andere. ... Het aantal doden van het massagraf Nordfeld wordt becijferd op 134.

Aan de massagraven op het Nordfeld en bij de blokpost herinneren vandaag gedenkstenen die in 1988 naar aanleiding van de 50e herdenkingsdag van de rijkskristallnacht werden geplaatst."
Erika Arlt, Die jüdischen Gedenkstätten, Tröbitz, [...], p. 11.

Mevrouw **Erika Arlt** was zo vriendelijk foto's en kopieën over het kamp Nordfeld ter beschikking te stellen:

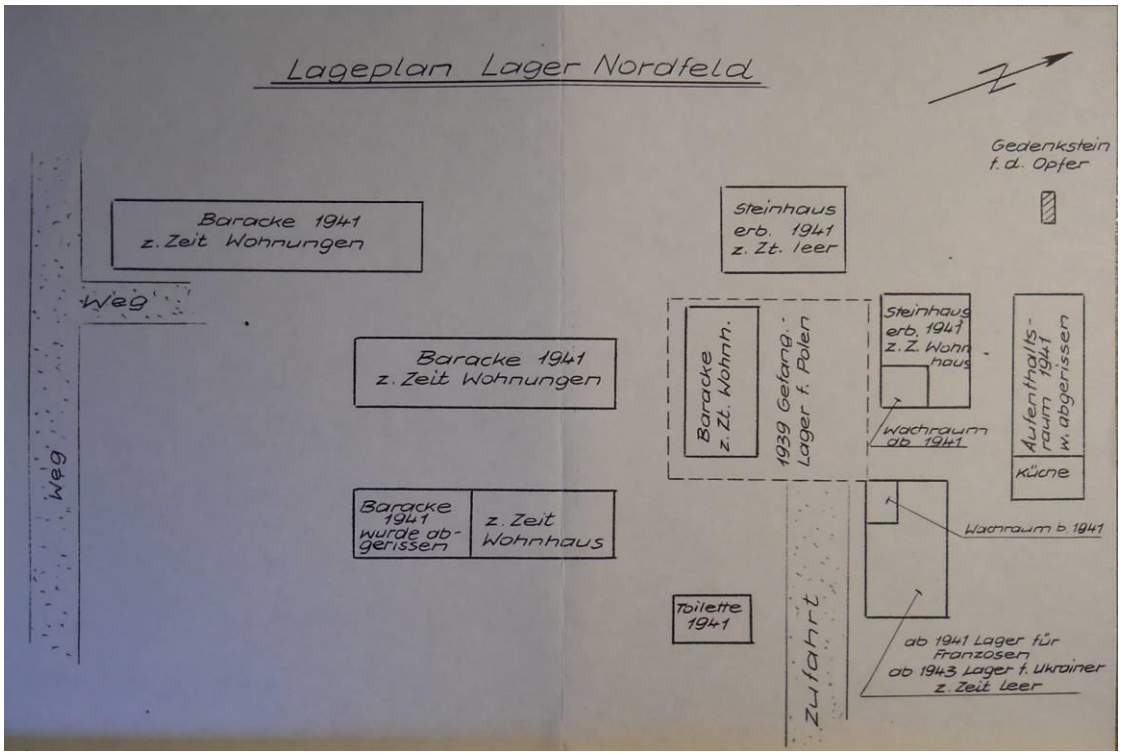
Lageplan Lager Nordfeld
N
Gedenkstein f. d. Opfer
Baracke 1941 z. Zeit Wohnungen
Steinhaus erb. 1941 z. Zt. leer
Weg
Baracke 1941 z. Zeit Wohnungen
Baracke z. Zt. Wohnh.
1939 Gefang.-Lager f. Polen
Steinhaus erb. 1941 z. Z. Wohnhaus
Wachraum ab 1941
Aufenthalts-raum 1941 w. abgerissen
Küche
Weg
Baracke 1941 wurde abgerissen
z. Zeit Wohnhaus
Wachraum b. 1941
Toilette 1941
Zufahrt
ab 1941 Lager für Franzosen
ab 1943 Lager f. Ukrainer
z. Zeit leer

12.04.2014 18:09

12.04.2014 18:

12.04.2014 18:09

12.04.2014 18:09

■ **Karel Volder**, Werken in Duitsland, p. 467 - 469: "*Ik* [Karel Volder] *naderde volgens mijn kaart het dorpje Tröbitz en het bleek, dat dit hele dorp door een ring van Russische militairen was omsingeld. Bij een wachtpost moest ik weer mijn pasport laten zien. Nadat de officier nauwkeurig de foto en de tekst had onderzocht, mocht ik passeren en na verloop van enige tijd wandelde ik een marktpleintje op en kon mijn ogen niet geloven. Overal mensen, die nog Hollands spraken ook. Het waren Joden uit het concentratiekamp Bergen-Belsen, die hier waren verzameld. Ik begaf me naar een huis, waarin volgens zeggen de leiding van de groep zat en vroeg aan de daar aanwezige mensen, of het dan inderdaad waar was, dat ze door de Amerikanen afgehaald zouden worden. Het bleek inderdaad het geval te zijn en ik vroeg of er een mogelijkheid was om met dat transport mee te komen. Volgens de leider kon dat niet, want ik stond niet op de transportlijst vermeld* [...] *De volgende dag hing ik maar een beetje rond in het dorp, totdat ik in de verte opeens stofwolken zag opdwarrelen en een grote colonne voertuigen zag aankomen. Toen deze zover dichterbij was gekomen, dat ik ze goed kon onderscheiden, sprongen de tranen in mijn ogen en huilde ik van vreugde: het was een enorme eenheid van het Amerikaanse leger.* [...] *Na verloop van enige tijd hadden de Amerikanen geïnventariseerd wat er gedaan moest worden en kregen de voormalige concentratiekamp-gevangenen opdracht om in de wagens plaats te gaan nemen. Daar ik echter dolgraag met het transport meewilde, en bot had gevangen bij de Hollanders, wendde ik mij tot de bevelvoerende Amerikaanse luitenant en vertelde hem, dat ik weliswaar niet op de transportlijst stond, maar wel zo snel mogelijk uit de Russische zone wegwilde, hetgeen hij zeer goed begreep. In het verdere gesprek bleek overduidelijk, dat de Amerikanen met verbazing en wantrouwen het gedrag van de Russen gadesloegen. De luitenant had voor mijn probleem een snelle oplossing. Daar ik zeer goed Engels spreek, moest ik van hem zijn legerwindjack aantrekken en zijn helm opzetten en naast hem in de commandojeep komen zitten. Hijzelf zette een olijfkleurige wollen muts op en trok een eveneens olijfkleurige wollen trui met zijn officiersdistinctieven aan. Binnen*

het uur was iedereen in de wagens ondergebracht en kreeg het konvooi bevel om te vertrekken; [...]

Midden op de [ponton]*brug* [over de Elbe] *steeg er een oorverdovend gejuich op uit de wagens en velen, waaronder ook ik, lieten hun tranen de vrije loop toen we de Amerikaanse wachtposten passeerden. Achteraf bleek namelijk dat, behalve de Hollandse Joden uit Bergen-Belsen, door de Amerikanen met dit transport nog veel meer dwangarbeiders waren meegenomen.*"

["*Verreweg de meeste* [van de rond 500 000] *Nederlanders* [- ook **Karel Volder** -] *gingen gedwongen naar hun ongastvrije nieuwe werkterrein, in het ergste geval opgepakt tijdens een onvervalste slavenjacht: het direkt oppakken van ongesorteerde groepen mensen.*" **Karel Volder**, Werken in Duitsland, p. 9]

24-04-1945 *"De Duitsers hebben maar raak en zonder kennis van zaken dijken doorgestoken, sluizen opengezet; nu ondervinden ze er zelf grote last van in hun stellingen en moeten er weer Hollanders opgepikt worden om de boel dicht te maken. Waarvoor zich niemand meldt, wat weer tot gevolg heeft razzia's, zelfs van vrouwen. Dat is gebeurd bij Nieuwersluijs, Breukelen. Men zegt, dat ook de sluis bij IJmuiden is opengezet; wat dàt voor rampen zal geven als dat waar is, het is te erg om te bevatten. Ik heb er niet van kunnen slapen."* ***Boudier-Bakker****, p. 244*

Tegen het eind van de oorlog "*Tegen het eind van de oorlog nam de NS-leiding het besluit, de Joodse partners van 'gemengde huwelijken' en de 'halfjoden', over wiens lot op de Wannsee-conferentie een debat werd gevoerd, ook in de vernietigingskampen te transporteren. Het eind van de oorlog verhinderde de realisatie van dit laatste kapittel van de massamoord.*" **Heinz Wewer**, "Abgereist, ohne Angabe der Adresse", Postalische Zeugnisse zu Verfolgung und Terror im Nationalsozialismus, p. 78

29-04-1945 "*Op de 29ste april (de dag waarop de Russen in het centrum van Berlijn doordrongen) nam Hitler zijn laatste politieke besluiten: hij dicteerde een persoonlijk en een politiek testamant (in dat tweede stuk verweet hij het Duitse volk, hem in onvoldoende mate te hebben gevolgd, en wekte hij het op, de strijd voort te zetten tegen het Jodendom dat hij nog steeds als de bron van alle kwaad op aarde beschouwde); voorts benoemde hij Dönitz tot zijn opvolger als* ***Reichspräsident****, Goebbels tot zijn opvolger als* ***Reichskanzler****; ook benoemde hij een aantal nieuwe ministers, onder wie Seyss-Inquart die als opvolger van von Ribbentrop* ***Reichsaußenminister*** *werd (en daarmee een lang gekoesterde droom in vervulling zag gaan); tenslotte trad hij in het huwelijk met Eva Braun die vele jaren lang zijn vriendin was geweest, en gaf hij opdracht, zijn lijk en het hare te verbranden als zij zelfmoord hadden gepleegd.*

Tot die zelfmoord kwam het op de 30ste.

Daags daarna, 1 mei, werd een Russische eis tot onvoorwaardelijke overgave afgeslagen door de twee hoogste paladijnen van de Nazipartij die in Hitlers onmiddellijke nabijheid waren gebleven:

Goebbels en Bormann. Goebbels pleegde daarna zelfmoord met zijn gehele gezin, Bormann vond naar alle waarschijnlijkheid de dood toen hij uit het centrum van Berlijn trachtte te ontkomen. Op 2 mei evenwel deed de ***Befehlshaber des Verteidigungsbereichs Berlin, General der Artillerie*** *H. Weidling, de Russen weten dat hij bereid was, zich met al zijn troepen onvoorwaardelijk over te geven - 's middags om drie uur werd het 'staakt het vuren' gelast. Niet alle Duitse troepen volgden onmiddellijk dat bevel op, maar toen 's avonds het duister viel over de op talloze plaatsen brandende stad, was de strijd ten einde en was heel Berlijn in Russische handen."* **Dr. L. de Jong**, deel 10, p. 1128

"*Aan het eind van het Nazi-regiem doet de zelfmoord van drie vrouwen en hun echtgenoten uit Rottenburg vreemd aan, toen zij van Hitlers dood ervoeren. Als Hitler niet meer in leven zou zijn, wilden zij ook niet meer leven! Zullen volgens tijdsgetuigen de vrouw van leraar W. en vrouw en dochter van apotheker K. als reden hebben aangegeven.*" **Paula Kienzle**, Spuren sichern für alle Generationen, Die Juden in Rottenburg im 19. und 20. Jahrhundert, p. 167

01-05-1945 "*Op de avond van 1 mei 1945 liet Joseph Goebbels zijn kinderen om het leven brengen. Helmut Gustav Kunz, assistent van de hoofdarts van de Sanitätsverwaltung, diende alle kinderen (Helga, Hilde, Helmut, Holde, Hedda en Heide) een flinke dosis morfine toe. Toen de kinderen gedrogeerd waren, braken Ludwig Stumpfegger, Hitlers persoonlijke arts, en Magda, de vrouw van Goebbels, een blauwzuurcapsule in de mond van ieder kind, waardoor ze stierven.*

Later de avond pleegde Joseph samen met zijn vrouw in de tuin van de Rijkskanselarij zelfmoord door middel van een blauwzuurcapsule. Een SS'er had de opdracht gekregen ook twee kogels in ieder lichaam te schieten, zodat het zeker was dat ze dood waren. Hierna werden de lichamen verbrand, maar door de beperkte hoeveelheid benzine werden de lichamen maar deels verbrand en waren nadien goed te herkennen. (Bron: Wikipedia)" **Geert van Tongeren**, De oorlogsdagboeken van frater Apollonius, p. 253

[Met dank aan de auteur, de heer **Geert van Tongeren**, die zo vriendelijk was, toestemming tot overname van enkele citaten uit '*De oorlogsdagboeken van frater Apollonius*' te verlenen; zie ook **06-06-1944**, **01-09-1944** en **27-09-1944** van het hoofdstuk **Kroniek**.]

02-05-1945 "*Met de Duitse omroep van 22.30 is gisteren avond bekend gemaakt dat* ***Hitler*** *gestorven is. Ik schrijf dit met opzet niet met grote letters. Eerst had hij een bloeduitstorting in de hersenen. Nu is hij de heldendood gestorven, maar in den middag vertelde men weer dat hij zelfmoord had gepleegd. Mijn mening is dat die kerel helemaal niet dood is. Let eens op dat ze hem net als Jezus Christus 3 dagen na zijn dood, of misschien een week, een jaar, of wanneer het de Nazikliek goeddunkt, uit zijn graf laten opstaan.* ***Als*** *er sprake is van een graf. En met hem zijn ook de andere kopstukken verdwenen. Göring, Goebbels, Ley, Ribbentrop, geen van die schobbejakken is meer te vinden. Admiraal Dönitz is zijn opvolger en die zegt volhouden jongens, doorvechten.* [...]" **Handelsvertegenwoordiger, 49 jaar** - Amsterdam, dagboek fragmenten 1940 - 1945, p. 606

03-05-1945 Uit het ongepubliceerde 'Tagebuch 1941 - 1944, RAD Abteilung 2/181 Ebstorf' dat **Hermann Groß** heeft bijgehouden: "*Bülow - Banzkow* [D-19089 - D-19079, rond 20 km]

's Ochtends komt de tijding van Hitlers dood, Dönitz is de opvolger. Loisel's reactie: 'Goddank! mijn eed ben ik nu kwijt, morgen ga ik thuis!'"

03-05-1945 "*In de ochtenduren bereikt Hitler-opvolger Dönitz met zijn gevolg de marine-complex in* [Flensburg-] *Mürwik*, [zie https://de.wikipedia.org/wiki/Sonderbereich_M%C3%BCrwik#/media/File:Sonderbereichm%C3%BCrwik.png]. *Tegen 10 uur nemt hij zijn werk in het hoofdkwartier (Kommandogebäude) op.*

[...]

Terwijl de top van de nog van Hitler ingestelde nieuwe regering vergelijkenderwijze feudaal in de villa van de commandeur in Mürwik en in het slot te Glücksburg resideert, kampeert het voetvolk van de eindoplossers en vernietigingskrijgers in het zogenoemde 'Grenzlandmuseum', in de kelders en op de zolder van het politiepresidium alsook in het uitgestrekte marine-complex in Mürwik. Overdag hangen de mannen met hun drie dagen oude baard, tot onder de haarpuntjes met alcoholica volgepompt in Flensburg uit. Terwijl Dönitz en compagnie een beroep op de discipline van de 'volksgenoten' doen, waggelen deze representanten van de herenras door de straten van de Fördestad [Förde = zeeboezem], zuipen tot het delirium in de 'Schwarzen Walfisch' in de Angelburger Straße en doen het met de weermachthelpsters in de bunkerplantsoenen [http://www.luftschutzbunker-wilhelmshaven.de/flensburg3.html] *van de Museumsberg. Van discipline en orde was er geen sprake, veeleer het doemdenken, de dans op de vulkaan.*" **Gerhard Paul**, Der Untergang 1945 in Flensburg, p. 11 en 12

03-05-1945 "[...] *Dat hij in werkelijkheid op 30 april samen met zijn vrouw Eva Braun en Goebbels en zijn familie zelfmoord hadden gepleegd werd pas later bekend. [...] De Duitse troepen gaven zich in mei 1945 massaal over aan Britten en Amerikanen omdat ze niet in Russisch krijgsgevangenschap wilden belanden. Het was geen geheim dat de Russen de hun gevangenen veel slechter behandelen dan de westelijke geallieerden. De laatste Duitse militairen zouden pas in 1955 uit Russische krijgsgevangenschap worden vrijgelaten.*" **Willem v. d. Broeke / Tobias v. Gent**, De laatste oorlogsmaanden, 1 september 1944 – 12 mei 1945, Dagboek van H.W. Fortgens, p. 144

04-05-1945 "[...], *op vrijdag 4 mei, werd in een tent op de Lüneburger Heide na besprekingen die geruime tijd hadden geduurd, een overeenkomstig maar veel korter* [overgave-]*document ondertekend door* ***Field Marshal*** *Montgomery (deze had een eigen tekst laten opstellen) en voor ontvangst ondertekend door* ***Admiral*** *von Friedeburg. Die ondertekening vond plaats 's avonds om half zeven. Zij had betrekking op alle Duitse strijdkrachten in Noordwest-Europa; dat sloot niet alleen de strijdkrachten in die in Nederland en Noordwest-Duitsland de* ***21st Army Group*** *tegenover zich hadden, maar ook de Duitse garnizoenen op de Kanaaleilanden en in diverse Kanaalhavens en het Duitse garnizoen in Denemarken – Noorwegen viel buiten de overgave. Von Friedeburg kreeg tot zaterdagochtend acht uur tijd om het bericht van de capitulatie door te*

geven aan de bevelhebbers van de Wehrmacht – van dat tijdstip af zouden er geen oorlogshandelingen meer plaatsvinden." **Dr. L. De Jong**, deel 10b, p. 1331

De *'tent op de Lüneburger Heide'* stond omstreeks 7 km zuidoostelijk van Lüneburg op de **Timeloberg** in de buurt van Wendisch-Evern:

"*Hier gaat nu een oorlog ten einde.*

Nadat Montgomery het overgave-document heeft voorgelezen, worden de Duitse officieren naar rang opgeroepen te ondertekenen. Als laatste tekent 'Monty'. Om 18.20 uur is de ceremonie beëindigd. Vanaf 5 mei 1945 om 8 uur 's ochtends wordt de capitulatie van kracht.

Thans is de toenmalige 'Victory-Hill' een wildbegroeid gebied en militair veiligheidsbereik. Eigenlijk jammer, dat er geen gedenkteken meer is. [Het gedenkteken werd meerdere keren gestolen. Bijlage, punt 17] Op deze plaats ging altijd nog een vreselijke oorlog ten einde en het was wel waard erover na te denken, zich altijd weer aan de verschrikkingen, de ellende en het leed te herinneren, opdat het nooit, nooit meer gebeurt!

Klaus S."

Bron: **Geschichtswerkstatt Lüneburg** e.V., Heimat Heide Hakenkreuz, p. 219 en bijlage 'Lüneburger Ansichten', punt 17. [De lerares van de Christiani-Schule **Ingrid Niedermeyer** heeft met scholieren van de klas 10c (1982/83) – waaronder **Klaus S.** – een 'Alternative Stadtrundfahrt' uitgewerkt.]

05-05-1945 "*Blaskowitz werd zaterdagochtend radiografisch opgeroepen, zich onmiddelijk te Wageningen in hotel 'De Wereld' te komen melden. Blaskowitz bleef in Hilversum en zond Reichelt naar Wageningen. Diens komst deed Foulkes in woede ontsteken: hij wenste de opperbevelhebber van het Vijf-en-twintigste Leger voor zich te zien en niet dien chef-staf! Heeft Reichelt bij die gelegenheid gevraagd of Foulkes nu kon waarborgen dat de manschappen die onder Blaskowitz dienden, niet aan de Russen zouden worden uitgeleverd? Het is mogelijk; in elk geval staakte Blaskowitz zijn verzet. 's Middags verscheen hij, o. m. door Reichelt vergezeld, in hotel 'De Wereld'. Bij Foulkes bevonden zich verscheidene hoge Geallieerde officieren; ook prins Bernhard had zich met overste van Houten en enkele andere officieren van zijn staf naar Wageningen begeven.*

Het capitulatie-document werd aan Blaskowitz voorgelezen. [...] Aan de standaard-tekst was evenwel toegevoegd dat Blaskowitz in verbinding mocht treden met Flensburg [...]

Wat het hem voorgelegde capitulatie-document betreft: dat werd die zaterdagmiddag door Blaskowitz niet ondertekend. Hij zei dat hij zijn handtekening pas wilde plaatsen wanneer hij de zekerheid had dat hij de vele verplichtingen welke hij op zich zou nemen, ook zou kunnen uitvoeren en dat hij, om zich daarvan te vergewissen, vier-en-twintig uur tijd nodig had. Foulkes gaf hem die vier-en-twintig uur – duidelijk is, menen wij, dat de Canadese bevelhebber van

Blaskowitz' betrouwbaarheid overtuigd was en zijn verzoek om vier-en-twintig uur uitstel redelijk vond. [...]"**Dr. L. De Jong**, deel 10b, p. 1356 en 1357

05-05-1945 "*Mussert vertrok op 5 mei 1945 uit Utrecht naar de Korte Vijverberg 3 om zich daar officieel over te geven. Dat gebeurde, samen met zijn lijfwacht en staf, op 7 mei 1945 aan een speciaal arrestatieteam van de BS* [...]*:*
'Om zeven uur 's avonds begon de uittocht uit het Groen van Prinstererhuis. (...) Langzaam reed de stoet, omringd door een grote menigte naar het gebouw aan de Heerengracht waar de inzittenden als arrestanten konden worden ingeschreven. (...) Mussert was gevangene nummer 48. Een rumoerige mensenmassa voor het gebouw joelde: 'We willen Toontje zien.'" ***Buitelaar****, p. 119; BS = Binnenlandse Strijdkrachten*

06-05-1945 "*In de loop van de middag verscheen Blaskowitz daar opnieuw voor Foulkes en prins Bernhard. Die ontmoeting vond plaats in de aula van de Landbouwhogeschool. Hier werd het capitulatie-document, dat de vorige dag was voorgelezen, door Foulkes ondertekend – Blaskowitz ondertekende het ten teken dat hij alle hem opgelegde verplichtingen aanvaarde.*[...]" **Dr. L. De Jong**, deel 10b, p. 1359

06-05-1945 "*In de stad Utrecht werden van 6 of 7 mei af vrouwen die omgang met Duitsers hadden gehad, opgepakt, 'hun haar', aldus een raport van 8 mei, 'wordt afgeknipt en sommigen teert men een hakenkruis op het hoofd.'* " **Dr. L. De Jong**, deel 10b, p. 1376

06-05-1945/ 07-05-1945 "*Door Dönitz daartoe gemachtigd (deze instrueerde de Duitse bevelhebbers wier troepen nog in gevechtscontact met de Russen waren, onmiddelijk een zo groot mogelijk deel van hun strijdkrachten achter het Geallieerde front te brengen), ondertekende Jodl in Reims kort voor drie uur in de nacht van zondag 6 op maandag 7 mei de algemene Duitse capitulatie- overeenkomst*." **Dr. L. De Jong**, deel 10b, p. 1213

07-05-1945 "*[...] bommenwerpers van de Britse en Amerikaanse luchtmacht gooien voedselpakketten uit boven terreinen rond de grote steden. In Utrecht is dat, op 7 mei, het terrein achter de Daalsedijk, dat destijds Lage Weide heette.*" **A. v. Liempt**, 40/45 Utrecht, p. 86

07-05-1945 "*Op 7 mei 1945 werd de Domstad bevrijd door de Canadezen die werden voorafgegaan door een Engelse verkenningseenheid:* ***The Polar Bears****. Ze kwamen via de Biltstraat Utrecht binnen."* ***Buitelaar****, p. 111*

07-05-1945 "*Begeleid door de districtscommandant van de BS betrad in Utrecht burgemeester ter Pelkwijk om twaalf uur het Stadhuis. Een grote menigte zong hem het Wilhelmus toe voor hij naar zijn werkkamer ging; die stond vol bloemen, het vloerkleed was bestrooid met oranje confetti.*

Eerder in die ochtend, omstreeks tien uur, had de verkenningseenheid van de ***49th Divison*** *Utrecht bereikt: vier lichte pantserwagens en zes* ***brengun-carriers****, bemand door dertig geüniformeerde Engelsen en twee oorlogscorrespondenten, óók in uniform. De voertuigen*

kwamen door Utrecht nauwelijks vooruit – ze waren bedolven onder juichende mensen. Toen de Engelsen Utrecht verlieten, staken er bloemen onder hun epauletten, waren rood-wit-blauwe kokardes op hun baret geprikt en hing hun de gekleurde serpentine om de hals. Na in Hilversum, Bussum en Naarden even uitgelaten te zijn ontvangen, naderten zij tegen één uur Amsterdam. De eerder geciteerde BS-sectiecommandant uit Amsterdam-oost zag hen komen: 'Vijf lange jaren hebben we hier op gewacht. Ons hart zwelt van vreugde. Eindelijk een einde aan onze ellende, God zij dank. Dat is het begin. Vrouwen huilen, mannen zwaaien als gekken hun hoeden. ***'Welcom, boys, welcome'*** *is niet van de lucht. En dan gaan ze door.'*

Met moeite bereikte de verkenningseenheid de Dam, waar zich een grote menigte had verzameld." **Dr. L. De Jong**, deel 10b, p. 1367

07-05-1945 "*In Utrecht begonnen de arrestaties op 7 mei. Daarbij werd, aldus een rapport van de 8ste, 'gejoeld en gehoond, er wordt echter nooit geslagen. In de huizen treedt men volkomen correct op.'* " **Dr. L. De Jong**, deel 10b, p. 1379

07-05-1945 "*In de stad Utrecht sneuvelden op maandag 7 mei elf BS'ers; zij waren bezig, Duitse troepen te ontwapenen en werden toen door andere Duitsers aangevallen*." **Dr. L. De Jong**, deel 10b, p. 1369

Dit incident – bekend onder de naam *'het Rosariumdrama'* – heeft **Wout Buitelaar** in *'Panden die verhalen'* op p. 113 – 117 uitvoerig beschreven.

07-05-1945 "[…]*, in de Potterstraat. Uit de bovenverdieping van chocolaterie Van Aalten komt een schot.* […] *Er volgen arrestaties: van een Duitse soldaat en ook van de chocolatier,* […]." **A. v. Liempt**, 40/45 Utrecht, p. 103

08-05-1945 "*Voordien had Eisenhower telegrafisch in Moskou laten vragen of men daar met de ondertekening te Reims en uitsluitend door Jodl accoord kon gaan* [...]

Toen het antwoord uit Moskou binnenkwam, bleek dat de Sowjet-Unie wenste dat de ondertekening van de algemene capitulatie-overeenkomst in Berlijn zou worden herhaald en dat voor Duitsland Keitel en de opperbevelhebbers van ***Heer****,* ***Krijgsmarine*** *en* ***Luftwaffe*** *zouden ondertekenen. Eisenhower achtte het niet noodzakelijk, in Berlijn opnieuw zijn handtekening te gaan plaatsen – voor* ***Shaef*** *zou dat zijn plaatsvervanger,* ***Air Chief Marshal*** *Arthur W. Tedder, doen. Namens de Sowjet-Unie zou maarschalk Georgij Zjoekow tekenen, opperbevelhebber van de Russische legers die het offensief over de Oder hadden ingezet; er kwam voorts vast te staan dat, aangezien Tedder een Engelsman was, de Amerikaanse generaal Carl Spaatz, bevelhebber van de Amerikaanse strategische luchtmacht in Europa, mede zou ondertekenen als getuige en dat er nog een tweede getuige zou zijn: de Franse generaal J. de Lattre de Tassigny, bevelhebber van het Franse Eerste Leger.*

Allen die bij de plechtigheid in Berlijn aanwezig dienden te zijn, werden er, voorzover zij zich niet al in of bij Berlijn bevonden, per vliegtuig heengebracht, de hoge Duitse militairen onder bewaking uit Flensburg. [...]

[...] *tegen middernacht konden allen die dat dienden te doen, hun handtekening plaatsen.*

Dat was het einde van de Tweede Wereldoorlog in Europa. Het Derde Rijk was ter ziele, Duitsland lag in puin." **Dr. L. De Jong**, deel 10b, p. 1213 en 1214

08-05-1945 "*Eergisteren* [06-05-1945] *werd een proclamatie aangeplakt, waarin stond, dat Dunant in naam van het Rode Kruis het bestuur van Theresienstadt op zich nam* [...]." **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 557

08-05-1945 "*Op 8 mei 1945 capituleert het Duitse rijk onvoorwaardelijk. De vier zegevierende mogendheden, de VS, Groot-Brittannië, Frankrijk en de Sovjet-Unie delen Duitsland op in vier bezettingszones. Duitsland heeft opgehouden, als een soeveraine staat te existeren.*" **Leo Hiemer**, Gabi (1937 – 1943) Geboren im Allgäu Ermordet in Auschwitz, p. 317

Na de oorlog

10-05-1945 "*Joodse overlevenden konden in Utrecht op 10 mei 1945 weer naar hun synagoge aan de Springweg 164, maar kregen soms ook te horen: 'De goede Joden zijn dood, de slechte zijn teruggekomen.'*" **Buitelaar**, p. 113

11-05-1945 "[...] *Er zijn verkoolde lijken in de Reichskanzlei gevonden.* [...]" **H.W. Fortgens**, De laatste oorlogsmaanden, p. 149

"*Toelichting gebeurtenissen*

[...] *De verkoolde lijken waarover Fortgens schrijft, waren waarschijnlijk van Hitler, Eva Braun en het echtpaar Goebbels. Zij hadden opdracht gegeven om hun lichamen na hun zelfmoord te verbranden. De Russen vonden op 8 mei hun resten, maar hielden dit geheim. Hierdoor ontstonden nadien tal van speculaties dat Hitler toch nog naar Zuid-Amerika zou zijn ontkomen.*" **Willem v. d. Broeke / Tobias v. Gent**, De laatste oorlogsmaanden, 1 september 1944 – 12 mei 1945, Dagboek van H.W. Fortgens, p. 149 en 150

14-05-1945 "*De Russen hebben hier nu, na de eerste dagen van uitbundigheid en vacantie, de teugels stevig in handen genomen. Ze hebben een 15-daagse quarantaine vastgesteld, gedurende welke niemand uit de stad* [Theresienstadt] *mag.*" **Dr. G. Italie, Het Oorlogsdagboek**, p. 563

15-05-1945 "*Uit Praag wordt gemeld, dat de 850 Nederlanders die zich nog in 't kamp bij Theresienstadt bevonden, zo spoedig mogelijk zullen repatriëren. Er worden mannen-onder-en-bovenkleding gevraagd voor de losgekomen gevangenen uit Amersfoort, die in het NV-huis zullen worden opgenomen, en letterlijk geen kleren meer aan hun lijf hebben.*
[...] *Gisteren kwam hier de jongste dochter van familie Creveld - ondergedoken met een kindje*

van acht maanden, haar man doodgeschoten in Duitsland. Ze was sinds '42 niet meer buiten geweest - het kind nooit." **Boudier-Bakker**, p. 262

16-05-1945 "*We hebben deze hele week met ons drieën maar één half broodje op onze bonnen toegewezen gekregen. En we kunnen van onze eigen tarwe nog vijf broden bakken, iedere week één, dan hopen we dat we bevrijd zijn. Iedere dag wegen we af twee kilo aardappelen, dat is voor zeventien dagen.*" ***Boudier-Bakker**, p.* 246

23-05-1945 "*Geallieerde eenheden omsingelen de marine-complex. Men deelt Dönitz en Jodl mee, dat zij in de loop van de dag als krijgsgevangenen het land uitgebracht zullen worden. [...]*

Duitse marine-soldaten, nu zonder wapenen, marcheren door de straten van Flensburg en zingen nog altijd: 'Wir fahren gegen Engeland' [Wij varen tegen Engeland].

De leden van de regering alsook 420 hoge beambten en officieren worden gevangengenomen. Speciaal uit Parijs heeft men dozijnen van fotografen en cameramannen laten binnenvliegen. Op de binnenplaats van het politiepresidium geleidt men Dönitz en Jodl en de uit Glücksburg aangevoerde Speer voor de camera's. [...]
[https://de.wikipedia.org/wiki/Sonderbereich_M%C3%BCrwik#/media/File:The_Second_World_War_1939_-_1945-_Germany-_Personalities_BU6711.jpg [**foto nr. 5**: vierde van rechts Dönitz, erachter Speer en Jodl]] [...]

Enkele dagen later vermeldt het Amerikaanse magazine Time geheel onspectaculair: 'Het Duitse rijk stierf op een zonnige morgen op de 23e mei in de buurt van de oostzeehaven van Flensburg.' " **Gerhard Paul**, Der Untergang 1945 in Flensburg, p. 20 en 21

Mei 1945 "*Al in mei 1945 werd een oproep aan de bevolking van Magdeburg gericht:*

'Met toestemming van het geallieerde militair bestuur hebben zich alle mannelijke personen tussen 16 en 60 jaar meteen tot onbezoldigde plichtarbeid ter beschikking te stellen. […] Ervan bevrijd zijn slechts diegenen, die hun arbeidsongeschiktheid door een attest van de dokter kunnen bewijzen […]. Verlangd wordt van iedereen, dat hij op maandagvoormiddag 100 stenen schoonmaakt, zo dat zij weer gebruikt kunnen worden, en naar aanwijzing stapelt op. Het werk wordt vermoedelijk tot de middag zijn afgesloten. Werktuig is van iedereen zelf medebrengen. […] De verschenen personen worden geregistreerd.

Gemeentebestuur Magdeburg' " **Leonie Treber**, Mythos Trümmerfrauen, p. 29

07-06-1945 "[...] *Frankenhuis M.: Dagboek. Deel IV, Theresienstadt. Ms. T 1944/45.*
Dat buitengewoon uitgebreide dagboek van de auteur, die op 06-09-1944 uit Westerbork naar T[heresienstadt] is gekomen, verschaft rijke inzichten in het dagelijkse leven van het kamp

tijdens de periode van verval. [...]
6 juni. Nederlanders met auto's naar Pilsen gebracht. 16 juni. Voortzetting van de autoreis naar Bamberg, waar het gerucht de kop opsteekt, Murmelstein zou ter dood zijn veroordeeld.
18 tot 21 juni. Treinreis van Bamberg naar Nederland." **Adler**, Theresienstadt (735)

12-06-1945 "[...] *dat de Canadezen er pas na enkele weken aan toekwamen, de* ***Wehrmacht****-garnizoenen van de Waddeneilanden op te halen. Op Texel gedroegen de Duitsers zich de gehele maand mei of zij nog heer en meester waren, op Terschelling werden de BS'ers gedwongen, gearresteerde NSB'ers weer vrij te laten. Schiermonnikoog was het laatste eiland dat van de Duitsers werd gezuiverd; dat geschiedde op 12 juni.*" **Dr. L. De Jong**, deel 10b, p. 1360

21-06-1945 „[...] *Dormitzer E.: [Drie berichten over T]. Ms. WL. London 1945/46/55.*
Autorin, sedert 22-04-1943 in T[heresienstadt], beschrijft de toestanden. Zij kwam met het eerste transport uit Nederland. [...]
De Nederlanders met inbegrip de emigranten uit Duitsland - in z'n geheel rond 1650 personen - werden ten dele op 7 juni 1945 uit T[heresienstadt] met auto's getransporteerd en kwamen na twee onderbrekingen nog in Bohemen op 18 juni 1945 in Bamberg aan. Daags daarna ging de reis verder in beestenwagens, die waren 's nachts op slot en onverlicht. Voorzorgmaatregelen voor de behoeften had men niet getroffen. Op 21 juni aankomst in Maastricht." **Adler**, Theresienstadt (726)

23-06-1945 „*Op 23 juni 1945 werd de moordenaar van Erwin Michael Joseph, een Utrechtse mensensmokkelaar, gearresteerd en gedwongen de plaats aan te wijzen waar de jongen was begraven. Het lichaam van Erwin Michael Joseph* [geb. 23-09-1925] *werd daarna herbegraven op het protestante kerkhof van Deurne.*"

Erwin Michael hoorde bij een groep van zes Joodse vluchtelingen. **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Eindhoven en omstreken; **Henk van der Linden** (samensteller), p. 195

01-07-1945 „[...]*Dormitzer E.: [Drie berichten over T]. Ms. WL. London 1945/46/55.*
Autorin, sedert 22-04-1943 in T[heresienstadt], beschrijft de toestanden. Zij kwam met het eerste transport uit Nederland. [...]
Op 21 juni aankomst in Maastricht, het betrekken van het quarantainekamp (Sittard - Kloster Eynbroek), waar men de Nederlanders liet gaan, de emigranten bleven onder Nederlandse militaire bewaking geïnterneerd en werden eerst na Engelse interventie in de loop van de juli vrijgelaten. Meteen na de bevrijding keerden zich in T[heresienstadt] de Nederlandse Joden vijandig gezind tegen de emigranten, op hen gooiden ze de schuld van hun eigen ongeluk. Aan dit gedrag maakten zich ook de leidende Nederlandse functionarissen van het zelfbestuur schuldig. [...]" **Adler**, Theresienstadt (726)

07-07-1945 "*Op 7e juli 1945 vaardigde de Amerikaanse militaire regering bovendien een directief uit, waarnaar op basis van een 'vragenlijst' met 131 vragen, die van alle volwassenen boven 18 jaar moesten worden ingevuld, de omvang van schuld en verantwoording gedetailleerd, met betrekking op het afzonderlijk geval en daarmee zo rechtvaardig als het mogelijk is zou worden opgehelderd.[...] Toen acht maanden later tussenbalans werd opgemaakt, waren van de tot dan toe 1,39 miljoen binnengekomen vragenlijsten uit de Amerikaanse sector wel 1,26 miljoen geëvalueerd, maar dat was slechts een klein gedeelte der vragenlijsten, die nog werden verwacht.[...] Tenslotte leefden toen alleen in de US-zone rond 17,3 miljoen mensen, in de drie westzonen alles bij elkaar 47,8 miljoen, waarvan 40,7 miljoen boven de 18 en daarom theoretisch verplicht waren, een vragenlijst in te vullen.[...] Generaal Eisenhower schatte de tijd, die zou worden benodigd, om 'de Nazis [democratisch] op te voeden' en het denatieficeringsproces af te sluiten, daarom al in oktober 1945 op tenminste vijftig jaar.[...] In maart 1946 toen men een eerste tussenbalans opmaakte, scheen deze pessmistische voorspelling niet meer overdreven.*"
Görtemaker / **Safferling**, Die Akte Rosenburg, p. 67

MG/PS/G/9

MILITARY GOVERNMENT OF GERMANY

29.10.45

FRAGEBOGEN
PERSONNEL QUESTIONNAIRE

WARNUNG. Im Interesse von Klarheit ist dieser Fragebogen in Deutsch und Englisch verfaßt. In Zweifelsfällen ist der englische Text maßgeblich. Jede Frage muß so beantwortet werden, wie sie gestellt ist. Unterlassung der Beantwortung, unrichtige oder unvollständige Angaben werden wegen Zuwiderhandlung gegen militärische Verordnungen gerichtlich verfolgt. Falls mehr Raum benötigt ist, sind weitere Bogen anzuheften.

WARNING. In the interests of clarity this questionnaire has been written in both German and English. If discrepancies exist the English will prevail. Every question must be answered as indicated. Omissions or false or incomplete statements will result in prosecution as violations of military ordinances. Add supplementary sheets if there is not enough space in the questionnaire.

29.10.45

A. PERSONAL.
PERSONNEL.

Name Zuname Surname: Meub, Middle Name: Hermann
Ausweiskarte Nr. / Identity Card No.:
Vornamen Christian Name:
Geburtsdatum Date of birth: 22. Juli 1912
Geburtsort Place of birth: Unfinden Krs. Hofheim
Staatsangehörigkeit Citizenship: Deutsches Reich
Gegenwärtige Anschrift Present address: Ebstorf, Hauptstr. 2
Ständiger Wohnsitz Permanent residence: Ebstorf
Beruf Occupation: Maurer
Gegenwärtige Stellung Present position: Baugeschäft, Hein Uelzen
Stellung, für die Bewerbung eingereicht Position applied for:
Stellung vor dem Jahre 1933 Position before 1933: Bauer Heinrich Höhne, Stelingen über Hannover

B. MITGLIEDSCHAFT IN DER NSDAP.

1. Waren Sie jemals ein Mitglied der NSDAP.?
Ja ~~Nein~~ nein
2. Daten ---
3. Haben Sie jemals eine der folgenden Stellungen in der NSDAP. bekleidet?
a) REICHSLEITER, oder Beamter in einer Stelle, die einem Reichsleiter unterstand? ~~Ja~~ Nein nein
Titel der Stellung ------ Daten -----
b) GAULEITER, oder Parteibeamter innerhalb eines Gaues? ~~Ja~~ Nein nein
Daten Amtsort
c) KREISLEITER, oder Parteibeamter innerhalb eines Kreises? ~~Ja~~ Nein nein
Titel der Stellung --- Daten --- Amtsort ---
d) ORTSGRUPPENLEITER, oder Parteibeamter innerhalb einer Ortsgruppe?
~~Ja~~ Nein nein Titel der Stellung ---
Daten --- Amtsort ---
e) Ein Beamter in der Parteikanzlei? Ja ~~Nein~~ nein
Titel der Stellung
Daten --- Stellung ---
f) Ein Beamter in der REICHSLEITUNG der NSDAP? ~~Ja~~ Nein nein
Titel der Stellung
Daten ------ Stellung ------
g) Ein Beamter im Hauptamte für Erzieher? Im Amte des Beauftragten des Führers für die Ueberwachung der gesamten geistigen und weltanschaulichen Schulung und Erziehung der NSDAP? Ein Direktor oder Lehrer in irgendeiner Parteiausbildungsschule? ~~Ja~~ Nein nein
Titel der Stellung
Daten ------ Stellung ---
Name der Einheit oder Schule ---
h) Waren Sie Mitglied des KORPS DER POLITISCHEN LEITER?
~~Ja~~ Nein nein Daten der Mitgliedschaft ---
i) Waren Sie ein Leiter oder Funktionär in irgendeinem anderen Amte, Einheit, oder Stelle (ausgenommen sind die unter C unten angeführten Gliederungen, angeschlossenen Verbände und betreuten Organisationen der NSDAP)?
~~Ja~~ Nein nein
Titel der Stellung
Daten ----- Stellung ----
j) Haben Sie irgendwelche nahe Verwandte, die irgendeine der oben angeführten Stellungen bekleidet haben?
~~Ja~~ Nein nein
Wenn ja, geben Sie deren Namen und Anschriften und eine Bezeichnung deren Stellung ---

C. TÄTIGKEITEN IN NSDAP HILFSORGANISATIONEN.

Geben Sie hier an, ob Sie ein Mitglied waren und in welchem Ausmaße Sie an den Tätigkeiten der folgenden Gliederungen, angeschlossenen Verbände und betreuten Organisationen teilgenommen haben.

B. NAZI PARTY AFFILIATIONS.

Have you ever been a member of the NSDAP? ~~yes~~, no. Dates.

Have you ever held any of the following positions in the NSDAP?

REICHSLEITER or an official in an office headed by any Reichsleiter? ~~yes~~, no; title of position; dates.

GAULEITER or a Party official within the jurisdiction of any Gau? ~~yes~~, no; dates; location of office.

KREISLEITER or a Party official within the jurisdiction of any Kreis? ~~yes~~, no; title of position; dates; location of office.

ORTSGRUPPENLEITER or a Party official within the jurisdiction of an Ortsgruppe? ~~yes~~, no; title of position; dates; location of office.

An official in the Party Chancellery? ~~yes~~, no; dates; title of position.

An official within the Yentral NSDAP headquarters? ~~yes~~, no; dates; title of positions.

An official within the NSDAP's Chief Education Office? In the office of the Führers Representative for the Supervision of the Entire Intellectual and Politico-philosophical Education of the NSDAP? Or a director or instructor in any Party training school? ~~yes~~, no; dates; title of position; Name of unit or school.

Were you a member of the CORPS OF POLITISCHE LEITER? ~~yes~~, no; Dates of membership.

Were you a leader or functionary of any other NSDAP offices or units or agencies (except Formations, Affiliated Organizations and Supervised Organizations which are covered by questions under C below)? ~~yes~~, no; dates; title of position.

Have you any close relatives who have occupied any of the positions named above? ~~yes~~, no; if yes, give the name and address and a description of the position.

C. NAZI „AUXILIARY" ORGANIZATION ACTIVITIES.

Indicate whether you were a member and the extent to which you participated in the activities of the following Formations, Affiliated Organizations or Supervised Organizations:

	Mitglied Member Ja Yes	Mitglied Member Nein No	Dauer der Mitgliedschaft Period of Membership	Ämter bekleidet Offices Held	Dauer Period
1. Gliederungen Formations					
a) SS		nein			
b) SA		nein			
c) HJ		nein			
d) NSDStB		nein			
e) NSD		nein			
f) NSF		nein			
g) NSKK		nein			
h) NSFK		nein			
2. Angeschlossene Verbände Affiliated Organizations					
a) Reichsbund der deutsch. Beamten		nein			
b) DAF einschl. KdF		nein			
c) NSV		nein			
d) NSKOV		nein			
e) NS Bund deutsch. Technik		nein			
f) NSD Ärztebund		nein			
g) NS Lehrerbund		nein			
h) NS Rechtswahrerbund		nein			
3. Betreute Organisationen Supervised Organizations					
a) VDA		nein			
b) Deutsches Frauenwerk		nein			
c) Reichskolonialbund		nein			
d) Reichsbund deutsch. Familie		nein			
e) NS Reichsbund für Leibesübungen		nein			
f) NS Reichsb. deutsch. Schwestern		nein			
g) NS Altherrenbund		nein			
4. Andere Organisationen Other Organizations					
a) RAD	ja		22.5.33 bis zur Entlassung aus engl. Gefangenschaft (19.6.45)	Aussendienst 1933-37 Verwaltung 1937-45 Bearbeitung der Bekleidung und Verpflegung.	
b) Deutscher Gemeindetag					
c) NS Reichskriegerbund					
d) Deutsche Studentenschaft					
e) Reichsdozentenschaft					
f) DRK					
g) „Deutsche Christen"-Bewegung					
h) „Deutsche Glaubensbewegung"					

Folge Nr. 21 meiner Einberufung nach entlassenen alle Landwehren der Ersatz nicht mehr den Ausgebildeten Reserven, da alten Leuten gleichwertig.

5. Waren Sie jemals Mitglied irgendeiner nationalsozialistischen Organisation, die vorstehend nicht angeführt ist?
Ja Nein nein

Were you ever a member of any NS organization not listed above? yes, no; name of organization; dates; title of position; location.

Name der Organisation ------- Daten ---

Titel der Stellung ----- Ort -----

6. Haben Sie jemals das Amt von Jugendwalter in einer Schule bekleidet? Ja Nein nein

Did you ever hold the position of Jugendwalter in a school? yes, no.

7. Wurden Ihnen jemals irgendwelche Titel, Rang, Auszeichnungen oder Urkunden von einer der obengenannten Organisationen ehrenhalber verliehen oder seitens dieser andere Ehren zuteil? Ja Nein nein

Have you ever been the recipient of any titles, ranks, medals testimonials or other honors from any of the above organizations? yes, no. If so, state the nature of the honor, the date conferred, and the reason and occasion for its bestowal.

Falls ja, geben Sie an, was Ihnen verliehen wurde (Titel usw.), das Datum, den Grund und Anlass für die Verleihung

KVK 1944 für einwandfreie Verwaltungsführung u. besondere Versorgung der Wehrg. im Bekleidungs- u. Verpflegungswesen in jeder Hinsicht.

D. SCHRIFTWERKE UND REDEN.

Verzeichnen Sie auf einem besonderen Bogen alle Veröffentlichungen von 1923 bis zum heutigen Tage, die ganz oder teilweise von Ihnen geschrieben, gesammelt oder herausgegeben wurden, und alle Ansprachen und Vorlesungen, die Sie gehalten haben; der Titel, das Datum und die Verbreitung oder Zuhörerschaft sind anzugeben. Ausgenommen sind diejenigen, die ausschließlich technische, künstlerische oder unpolitische Themen zum Inhalte hatten.. Wenn Sie dies in Zusammenarbeit mit einer Organisation unternommen haben, so ist deren Name anzugeben. Falls keine, schreiben Sie „Keine Reden oder Veröffentlichungen".

D. WRITINGS AND SPEECHES.

List on a separate sheet all publications from 1923 to the present which were written in whole or in part, or compiled, or edited by you, and all addresses or lectures made by you, except those of a strictly technical or artistic and non-political character, giving title, date and circulation or audience. If they were sponsored by any organization, give its name. If none, write „No speeches or publications".

E. DIENSTVERHALTNIS.

Alle Ihre Dienstverhältnisse seit 1. Januar 1930 bis zum heutigen Tage sind anzugeben. Alle Ihre Stellungen, die Art Ihrer Tätigkeit, der Name und die Anschrift Ihrer öffentlichen und privaten Arbeitgeber sind zu verzeichnen. Ferner sind anzuführen: Dauer der Dienstverhältnisse, Grund deren Beendigung, Dauer etwaiger Arbeitslosigkeit, einschließlich der durch Schulausbildung oder Militärdienst verursachten Postenlosigkeit.

E. EMPLOYMENT.

Give a history of your employment beginning with January 1, 1930 and continuing to date, listing all positions held by you, your duties and the name and address of your employer or the governmental department or agency in which you were employed, the period of service, and the reasons for cessation of service, accounting for all periods of unemployment, including attendance at educational institutions and military service.

Von From	Bis To	Anstellung Position	Art der Tätigkeit Duties	Arbeitgeber Employer	Grund für die Beendigung des Dienstverhältnisses Reasons for Cessation of Service
1.1.1930	30.5.30	Arbeitslos			
31.5.30	21.5.33	Landwirtsch. Landarb.		H. Höhne, Stelingen,	Eintr. i. freiw. RAD
22.5.33	26.5.45	RAD	Zeug-Quartiermstr. RAD		Auflös. d. RAD
23.6.45	24.7.45	Landwirtsch. Landarb.		A. Peters, Stadorf	Freistellung durch Arbeitsamt Ue. als Maurer
25.7.45	---	Maurer	Maurer	v. Hein, Uelzen	"

F. EINKOMMEN.

Verzeichnen Sie hier die Quellen und die Höhe Ihres Einkommens seit dem 1. Januar 1933.

F. INCOME.

Show the sources and amount of your annual income since January 1, 1933.

Jahr Year	Einkommensquellen Sources of Income	Betrag Amount
1933	Bauer Höhne Stelingen (monatl. 35.- RM) Freiw. RAD monatl. 7,50	327.50
1934	freiw. RAD	360.-
1935	RAD	1140.-
1936	"	1140.-
1937	"	1400.-
1938	"	1460.-
1939	"	1480.-
1940	"	2320.-
1941	"	2400.-
1942	"	2600.-
1943	"	2800.-
1944	"	3240.-

G. MILITÄRDIENST.

Haben Sie seit 1919 Militärdienst geleistet? Ja xx Nein nein

In welcher Waffengattung? ---- Daten ----

Wo haben Sie gedient? ---- Dienstrang ----

Haben Sie in militärähnlichen Organisationen Dienst geleistet? Ja ja Nein

In welchen? RAD Wo? Gau XVIII Daten 1933-45

Sind Sie vom Militärdienste zurückgestellt worden? Ja ja Nein

Wann? 1935 Warum? Nichtfreigabe vom RAD

Haben Sie an der Militärregierung in irgendeinem von Deutschland besetzten Lande einschließlich Oesterreich und Sudetenland teilgenommen? Ja xx Nein nein Wenn ja, geben Sie Einzelheiten über bekleidete Ämter, Art Ihrer Tätigkeit, Gebiet und Dauer des Dienstes an

G. MILITARY SERVICE.

Have you rendered military service since 1919? yes, no. In which arm? Dates. Where did you serve? Grade or rank. Have you rendered service in para-military organizations? yes, no. In which ones? Where? Dates. Were you deferred from military service? yes, no. When? Why?

3240 : 12 = 270
24
84
84
0

Did you serve as a part of the Military Government in any country occupied by Germany including Austria and the Sudetenland? yes, no. If so, give particulars of offices held, duties performed, territory and period of service.

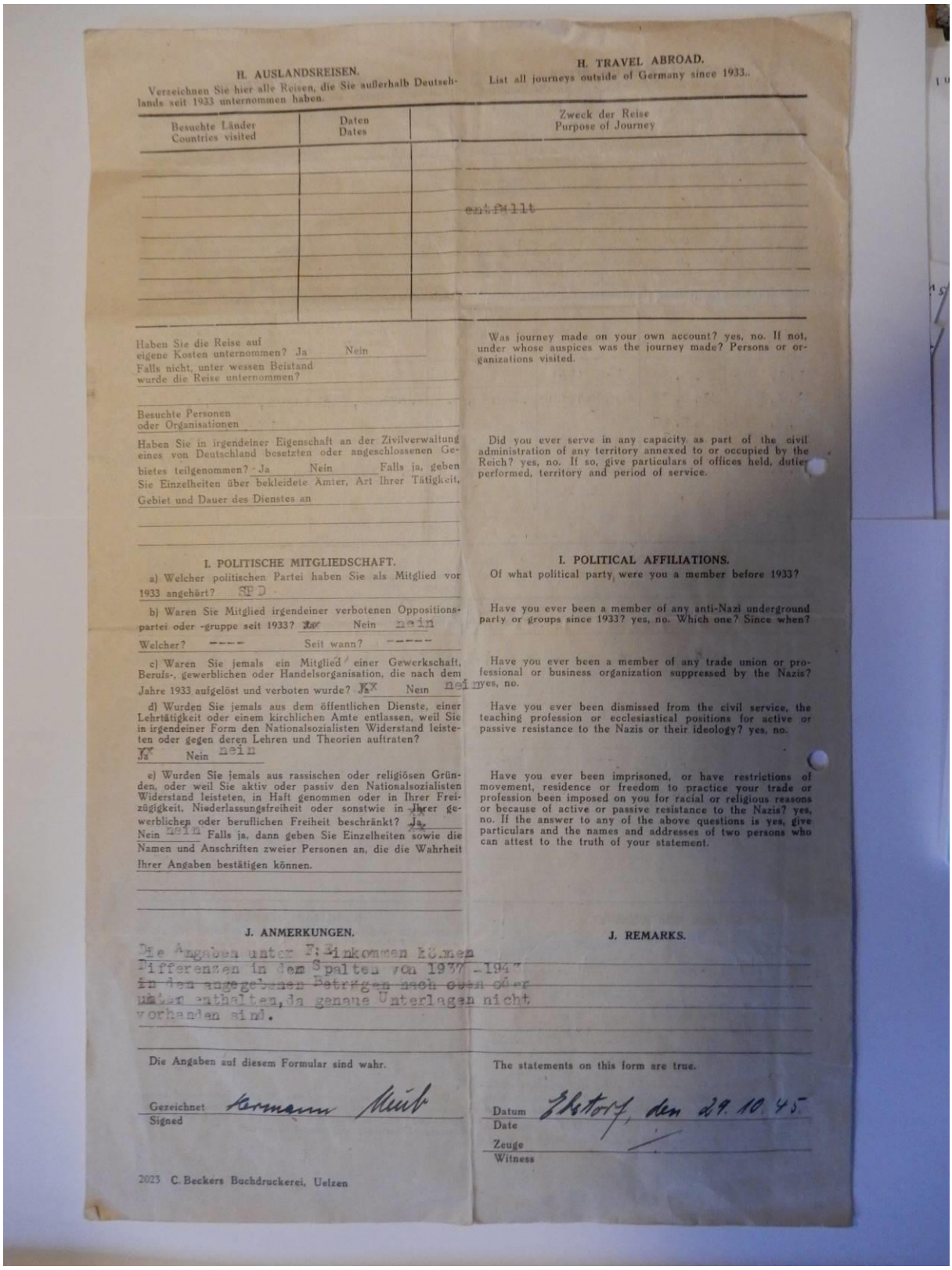

H. AUSLANDSREISEN.
Verzeichnen Sie hier alle Reisen, die Sie außerhalb Deutschlands seit 1933 unternommen haben.

H. TRAVEL ABROAD.
List all journeys outside of Germany since 1933.

Besuchte Länder Countries visited	Daten Dates	Zweck der Reise Purpose of Journey
		entfällt

Haben Sie die Reise auf eigene Kosten unternommen? Ja Nein
Falls nicht, unter wessen Beistand wurde die Reise unternommen?

Was journey made on your own account? yes, no. If not, under whose auspices was the journey made? Persons or organizations visited.

Besuchte Personen oder Organisationen

Haben Sie in irgendeiner Eigenschaft an der Zivilverwaltung eines von Deutschland besetzten oder angeschlossenen Gebietes teilgenommen? Ja Nein Falls ja, geben Sie Einzelheiten über bekleidete Ämter, Art Ihrer Tätigkeit, Gebiet und Dauer des Dienstes an

Did you ever serve in any capacity as part of the civil administration of any territory annexed to or occupied by the Reich? yes, no. If so, give particulars of offices held, duties performed, territory and period of service.

I. POLITISCHE MITGLIEDSCHAFT.

a) Welcher politischen Partei haben Sie als Mitglied vor 1933 angehört? SPD

I. POLITICAL AFFILIATIONS.
Of what political party were you a member before 1933?

b) Waren Sie Mitglied irgendeiner verbotenen Oppositionspartei oder -gruppe seit 1933? Ja Nein nein
Welcher? ---- Seit wann? -----

Have you ever been a member of any anti-Nazi underground party or groups since 1933? yes, no. Which one? Since when?

c) Waren Sie jemals ein Mitglied einer Gewerkschaft, Berufs-, gewerblichen oder Handelsorganisation, die nach dem Jahre 1933 aufgelöst und verboten wurde? Ja Nein nein

Have you ever been a member of any trade union or professional or business organization suppressed by the Nazis? yes, no.

d) Wurden Sie jemals aus dem öffentlichen Dienste, einer Lehrtätigkeit oder einem kirchlichen Amte entlassen, weil Sie in irgendeiner Form den Nationalsozialisten Widerstand leisteten oder gegen deren Lehren und Theorien auftraten?
Ja Nein nein

Have you ever been dismissed from the civil service, the teaching profession or ecclesiastical positions for active or passive resistance to the Nazis or their ideology? yes, no.

e) Wurden Sie jemals aus rassischen oder religiösen Gründen, oder weil Sie aktiv oder passiv den Nationalsozialisten Widerstand leisteten, in Haft genommen oder in Ihrer Freizügigkeit, Niederlassungsfreiheit oder sonstwie in Ihrer gewerblichen oder beruflichen Freiheit beschränkt? Ja Nein nein Falls ja, dann geben Sie Einzelheiten sowie die Namen und Anschriften zweier Personen an, die die Wahrheit Ihrer Angaben bestätigen können.

Have you ever been imprisoned, or have restrictions of movement, residence or freedom to practice your trade or profession been imposed on you for racial or religious reasons or because of active or passive resistance to the Nazis? yes, no. If the answer to any of the above questions is yes, give particulars and the names and addresses of two persons who can attest to the truth of your statement.

J. ANMERKUNGEN.

J. REMARKS.

Die Angaben unter F: Einkommen können Differenzen in den Spalten von 1937 - 1947 in den angegebenen Beträgen nach oben oder unter enthalten, da genaue Unterlagen nicht vorhanden sind.

Die Angaben auf diesem Formular sind wahr.

The statements on this form are true.

Gezeichnet Hermann Müller
Signed

Datum Ebstorf, den 29.10.45.
Date

Zeuge
Witness

2023 C. Beckers Buchdruckerei, Uelzen

[De vragenlijst is gedrukt in het formaat 21cm x 33cm bij C. Beckers Buchdruckerei in Uelzen. Deze drukkerij bestaat nog steeds.]

13-07-1945 "*In Rotterdam werd nog vijfenveertig gulden voor een brood (800 gram) betaald. In Den Haag zestig gulden.*" ***Boudier-Bakker****, p. 262*

Eerste helft van juli 1945 [Er staat geen precies datum bij, maar het staat na 1 juli en voor 14 juli.] "*De Joden krijgen de huizen met àlles erin toegewezen van de gevangen genomen NSB-ers. Onze goede buren Herschel zijn helaas niet bij de teruggekeerde Joden. Wel de broers van het jonge vrouwtje. Het kleine kind Phili is in leven alleen. Arm klein ding, dat zo vrolijk speelde voor de deur. Vergast en verbrand zijn duizenden kleine onschuldige Jodenkinderen.*
Onze zolder is nu weer leeg van Jodenbezit. [...] *Er zijn weer massagraven van Joodse kinderen in Duitsland ontdekt*." **Boudier-Bakker**, p. 266

Augustus 1945 "*Pas in augustus 1945 kwam hij thuis. Gerrit* [Arends - gearresteerd wegens illegaal slachten] *vertelde wat er in Auschwitz en Auschwitz-Birkenau met de Joden was gebeurd. Maar ze geloofden hem niet. Gerrit realiseerde zich dat niet ver van de fabriek waar hij werkte, Selma en Betty Philips waren vergast en Frits in een werkkamp was omgekomen. Gerrit Arends overleed ongeveer twee jaar na de oorlog aan de kwalijke gevolgen van de chemicaliën*." **Daniëls/ de Bruijne/ van Voolen**, p. 114

23-09-1945 "*Oorlogspleegkinderen. Het Departement van Justitie maakt bekend, dat bij K.B. van 13 augustus 1945, Stbl f. 137 is bepaald, dat ieder, die een Joodsch kind of een vondeling of een ander oorlogspleegkind bij zich genomen heeft of verzorgt, daarvan vóór 23 september 1945 aangifte moet doen bij de commissie voor oorlogspleegkinderen of ter gemeentesecretarie. Dit geldt ook, indien het kind als eigen kind of onder een anderen valschen naam is ingeschreven. Het niet nakomen van deze verplichting wordt beschouwd als een misdrijf en gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren*." **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Tilburg, Waalwijk en omstreken, **Henk van der Linden** (samensteller), p. 396

05-10-1945 "*BC, 5 oktober 1945.*

[...] *Alle opperrabbijnen zijn dood op twee na, die ondergedoken waren, de eerwaarde heeren Justus Tal (Utrecht) en S. Heertjes (Noord Brabant). Van de schamele rest, die van het Nederlandsche Jodendom is overgebleven, bestaat het grootste deel uit gemengd gehuwden, wier kinderen dus geen Joden zijn en de overigen zijn voornamelijk bejaarde menschen. Er is een groot vrouwenoverschot en er zijn niet meer dan enkele duizenden kinderen. Biologisch is het Nederlandsche Jodendom tot spoedigen ondergang gedoemd. Ter zake kundigen verzekeren, dat er over vijftig jaar geen Jood meer in Nederland zal zijn*." **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Eindhoven en omstreken; **Henk van der Linden** (samensteller), p. 342

20-11-1945 De Neurenberger Process begint. **Joe J. Heydecker** / **Johannes Leeb**, Der Nürnberger Prozess, p. 740.

"*In Neurenberg loochent Göring echter elke kennis van de verschrikkelijkheden in de concentratiekampen.*" P. 528

19-05-1946 "*Behalve deze zorgen is er nog de zorg om het tehuis. Wij wonen nog in* [Berlin-] *Zehlendorf, hebben hier een eigen 4½-kamerhuisje, dat nu gevaar loopt gevorderd te worden. De Amerikanse Militairregering is voor hun gehuwde officieren op zoek naar villa's en huizen met een stukje land erbij. We geloofden eerst, deze huisjes zouden te klein zijn, maar dat is niet zo. Ook genieten we geen speciale bescherming, omdat wij geen erkend slachtoffer van het fascisme zijn, daar ik geen Jodenster hoefde te dragen en niet in het KZ* [concentratiekamp] *was. Dat blijkt nu een euvel te zijn, maar beter zo dan andersom.*" Uit een brief van **Erich Alenfeld** aan de heer Pilster in: **Irène Alenfeld**, Warum seid ihr nicht ausgewandert?, p. 457

30-09-1946 "Op 30 september 1946 is de dag van het oordeel gekomen." P. 603

01-10-1946 "*Tijdens de namiddagzitting van 1 oktober 1946 werden de straffen bekendgemaakt:*
Tot de strop veroordeeld: Martin Bormann, Hans Frank, Wilhelm Frick, Hermann Göring, Alfred Jodl, Ernst Kaltenbrunner, Wilhelm Keitel, Joachim von Ribbentrop, Alfred Rosenberg, Fritz Sauckel, Arthur Seyss-Inquart en Julius Streicher.
Levenslange gevangenisstraf: Walther Funk, Rudolf Heß en Erich Raeder.
Twintig jaar gevangenis: Baldur von Schirach en Albert Speer.
Vijftien jaar gevangenis: Constantin von Neurath.
Tien jaar gevangenis: Karl Dönitz.
Vrijspraak: Hans Fritsche, Franz von Papen en Hjalmar Schacht." P. 732

16-10-1946 Vanaf kort voor 1 uur 's ochtends werden elf ter dood veroordeelde mannen terechtgesteld; Göring heeft in de nacht van 15 op 16 oktober 1946 zelfmoord gepleegd. P. 632 – 633 en 639 – 642

Februari 1947

Links: [Naar de inhoud vertaald:] Dankzij het Nazi-rijk trekken wij als bedelaren door de straten. Rechts: Duitse levensmiddelbonnen van februari 1947. Bron: Bergisches Freilichtmuseum Lindlar

23-05-1949 "*Toen op 23 mei 1949 de grondwet in werking trad, kon niemand voorzien, dat deze als voorlopige regeling bedoelde constitutie tientallen jaren lang geldig zou blijven behouden en voor een stabiele politieke geordendheid de grondslag zou leggen.*" **Meilensteine der deutschen Geschichte**, p. 394

07-10-1949 "*De oprichting van de Duitse Democratische Republiek (DDR) had op 7 oktober 1949 plaats.*" https://www.**google**.com/search?[...] vgl. **Meilensteine der deutschen Geschichte**, p. 401

"Zonder de van het nationaalsocialistische Duitsland ontketende Tweede Wereldoorlog was er geen verdeling van Duitsland geweest. Niet de geallieerden zegevierende mogendheden, maar de Duitse nationaalsocialisme was de veroorzaker van de grens binnen Duitsland, ofschoon de zich aftekende 'Koude Oorlog' de ontwikkeling nog doordreef." **Robert Lebegern**, Mauer, Zaun und Stacheldraht, p. 22

Maart 1951 „*Nadat Rost in maart 1951 met zijn vrouw was gearresteerd en de DDR werd uitgewezen, engageerde hij zich onverminderd voor de herinnering aan de nazi-onderdrukking. Hij spande zich in tegen de vrijlating van de vier Duitse oorlogsmisdadigers die in Breda gevangen zaten (1952), hield ten tijde van het Eichmann-proces een lezing met de vielzeggende titel 'Eichmann was niet alleen' (1961) en probeerde de West-Duitse jeugd in een tijd dat over de nazi-misdaden niet vrij werd gesproken door lezingen te informeren. Het was de tijd dat de film 'Nuit et Brouillard (Nacht en nevel)' diepe indruk maakte op jongeren die Anne Frank's dagboek hadden gelezen maar de beelden van de verschrikkingen niet kenden.*" **Ewout van der Knaap** in **Nico Rost**, Goethe in Dachau, p. 238

Mei 1952 "*Op een zonnige meidag in 1952* [...] *Voor ze afscheid namen praatten Koop en de jonge gestichtswachter nog even door over Fischer, een andere SS'er die in Norgerhaven zat. Vanwege zijn fanatisme bij de Jodenvervolging werd hij ook wel 'Judenfischer' genoemd. Veel Veenhuizers hadden hem weleens gezien, hij werkte als tuinman en had veel bewegingsvrijheid*. [...]

Nadat op 26 december 1952 in Breda zeven zware oorlogsmisdadigers uit de koepelgevangenis waren ontvlucht, wilde de minister meteen van de directies van Esserheem en Norgerhaven weten hoeveel politieke delinquenten zij onder hun hoede hadden en wat de vermoedelijke datum van invrijheidstelling zou zijn. Duurde het nog meer dan twee jaar, dan moesten ze worden overgeplaatst. [...]

Kotälla [zie Amersfoort, hoofdstuk kampen] *en Fischer gingen naar Breda, evenals hun mede-oorlogsmisdagers Willy Lages en Ferdinand Aus der Fünten.*" **Mariët Meester**, Koloniekak, Leven in een gevangenisdorp, p. 65, 67 en 68.

11-04-1961 Begin van het Eichmannproces in Jeruzalem. **Hannah Arendt**, Eichman in Jerusalem, p. 290

15-12-1961 „*Om 9 uur morgens werd de doodstraf uitgesproken.*" **Hannah Arendt**, p. 294

31-05-1962 "*Kort voor middernacht werd Eichmann opgehangen* […] *zijn as werd buiten de israëlietische territoriale wateren op de Middellandse Zee verstrooid.*" **Hannah Arendt**, p. 296

19/20-08-1965 Op 19 en 20 augustus 1965 worden aan de arrondissementsrechtbank te Frankfurt am Main in de rechtszaak tegen Mulka e. a. (4 Ks 2/63) de vonissen tegen 20 beklaagden gesproken: vrijheidsstraffen van 3¼ jaar tot levenslang; de beklaagde Breitwieser wordt vrijgesproken. **Raphael Gross, Werner Renz (Hg.)**, Band 2, Der Frankfurter Auschwitz-Prozess (1963 – 1965), p. 1372 – 1373

06-09-1965 tot **20-12-1966** „*Nergens in de wereld is er trouwens veel belangstelling voor Sobibor. In 1965 begint er een process in de Duitse stad Hagen, waar twaalf SS'ers terecht staan, onder wie Karl Frenzel.*" **Ad van Liempt**, Selma, de vrouw die Sobibor overleefde, p. 121 en https://de.**wikipedia**.org/wiki/Sobibor-Prozess#Der_Sobibor-Prozess_vor_dem_Landgericht_Hagen

14-12-1965 tot **16-09-1966** Tweede Auschwitz-Proces (Verfahren "4 KS 3/63 gegen Burger u. a.") in Frankfurt am Main. **Jasch / Kaiser**, Der Holokaust vor deutschen Gerichten, p. 152

30-08-1967 tot **14-06-1968** Derde Auschwitz-Proces in Frankfurt am Main. **Jasch / Kaiser**, Der Holokaust vor deutschen Gerichten, p. 153

16-10-1971 "*Op de namiddag van 16 oktober 1971 deden twee jeugdige* [op de Joodse begraafplaats van Hanau] *29 grafstenen kantelen. Daarbij brak een steen doormidden, een andere werd sterk beschadigd.*" **Eckhard Meise**, *Geschichte des Jüdischen Friedhofs in Hanau* in *Der Jüdische Friedhof in Hanau*, p. 131

Januari 1979 Uitzending van de televisie-serie Holocaust in Duitsland. **Jasch / Kaiser**, Der Holokaust vor deutschen Gerichten, p. 173

10-02-1987 De uit radio en televisie bekende showmaster **Hans Rosenthal** stierft. "*Moedige Berlijnse vrouwen verborgen hem in een Lichtenbergse prieeltje en schonken hem daarmee een tweede leven. Voor een man, die na het eind van de oorlog slechts een missie wilde volgen: vreugde schenken. En in de radio iedereen tonen, dat Joodse mensen niet beter en niet slechter zijn dan alle anderen. Zo heeft hij het zelf gezegd.*" **Ingolf Kern** / **Stefan Locke**, Eine geteilte Geschichte, p. 172 en 174

2000 t/m 2013 "*Schendingen van Joodse begraafplaatsen in Hessen en Thüringen* [Duitse deelstaten] *ontdekte ik* [**G. E. Birmann-Dähne**] *in het jaar 2000. Met het oog daarop heb ik de statistieken der Bondsregering van 2000 tot en met 2013 bekeken: In totaal werden in deze dertien jaar 587 schendingen aan Joodse begraafplaatsen geregistreerd, daarvan 565 rechts gemotiveerd. De spits vormt het jaar 2008 met 63 schendingen.*" **Gerhild Elisabeth Birmann-Dähne**, Jüdische Friedhöfe in der Rhön, p. 116

12-05-2011 Oordeel tegen John Demjanjuk: Vijf jaar hechtenis, maar vanwege zijn hoge leeftijd is hij niet in staat om een gevangenisstraf te ondergaan. Tussen voorjaar en de late zomer van 1943 stond John Demjanjuk volgens zijn 'Dienstausweis' in Sobibor tot dienst van de SS. **Heinrich Wefing**, Der Fall Demjanjuk, p. 134 en 203

21-04-2015 Op 21 april begint aan de arrondissementsrechtbank in Lüneburg de rechtszaak tegen Oskar Gröning, de boekhouder van Auschwitz; het oordeel wordt op 15 juli 2015 gesproken: 4 jaar vrijheidsstraf. **Reiner Engelmann**, Der Buchhalter von Auschwitz, p. 156 en 179

04-06-2018 "Toespraak van Bondspresident Frank-Walter Steinmeier naar aanleiding van de onthulling van een gedenkplaat ter herinnering aan Hugo en Maria Heymann in Berlin-Dahlem op 4 juni 2018

[…] *Kersvers gehuwd trekken Maria en Hugo Heymann 1927 hun huis in, richten hun woning in, maken plannen voor hun gemeenschappelijk leven. Een leven, dat slechts zes jaar later in de waar zou raken.*

[…]

Onder de druk van dreigende vervolging verkopen de Heymanns in februari 1933, slechts zeven dagen na de machtsovername, overhaast het huis en erf […].

Hugo Heymann werd meermalen gearresteerd en dagenlang verhoord. Toen hij na zulk een verhoor vrijkomt, is zijn hemd met bloed besmeurd. Enkele dagen later, op 5 juni 1938, […], overlijdt Hugo Heymann. Wij weten, met welke bruutheid de Gestapo de nazitegenstanders kwelde. Wij kunnen slechts vermoeden, wat Hugo Heymann doorstond.

[…]

Sedert 2004 is zij [deze villa, Pücklerstraße 14] *– dat weet U – de ambtelijke woonplaats van de bondspresident.* " Dit betekent voor het Duitse staatshoofd de verantwoordelijkheid voor "*opheldering en herinnering, die lang op zich heeft laten wachten.*

[…]

Want in opheldering en herinnering van de misdaden zit tevens een hoogaktuele verplichting: Het antisemitisme is niet overwonnen, ook niet in ons land, en het toont zijn boos gezicht in veelsoortige kleedjes. Niets ervan, geen luid antisemitisme, geen zacht, geen oud, geen nieuw, mogen wij in Duitsland aanvaarden – antisemitisme mag geen plaats hebben in deze republik.

Niet slechts een gedenkplaat, maar een verplichting aan ons zelf, aan iedereen van ons, zijn wij schuldig aan Hugo en Maria Heymann. Dank U wel." **Claudia Kramatschek**, Die Villa in der Pücklerstraße, p. 7 - 9

Hoofdstuk 4 Indices

[Codering]				
geb. in	**Utrecht**	**Utrecht**	Jutphaas, Maar-tensdijk, Zuilen	**Elders**
Bron	In Memoriam	joodsmonument.nl	sr18.home.xs4all.nl/monument/ joodsmonument.nl	
A	001 - 009			0701 -0714
B	010 - 071	591 - 592		0715 - 0811
C	072 - 121		611	0812 - 0857 en [1676] Cohen-Weiss
D	122 - 132			0858 - 0890
E	133 - 145	593		0891 - 0929
F	146 - 164		612 - 614	0930 - 0975
G	165 - 208			0976 - 1027
H	209 - 261	594	615	1028 - 1098
I	262 - 264			1099 - 1106
J	265 - 275			1107 - 1145
K	276 - 294 en [466] Kiek -Slijper		616	1146 - 1220
L	295 - 343	595 - 597	617 - 618	1221 - 1298
M	344 - 368	598	619	1299 - 1360
N	369 - 372			1361 - 1387
O	373 - 382			1388 - 1397
P	383-398 en 400-421			1398 - 1440
Q	422 - 423			1441 - 1442
R	424 - 436			1443 - 1483
S	437 - 505	399	620	1484 - 1604
T	506 - 515			1605 - 1623
U				1624 - 1626
V	516 - 540			1627 - 1654
W	541 - 566			1655-1675, 1677-1712
Z	567 - 582			1713 - 1719

Meisjesnamen van gehuwde vrouwen

Meisjesnaam	Voornaam	Patroniem	Familienaam
Aals van	Aleida	Salomon	Trijbits
Aals van	Anna	Salomon	Hamme
Aals van	Naatje	Salomon	Herkner
Adler	Rosalie	?	Löwenstein
Alter	Elisabeth	Joseph	Simons Cohen
Amerongen van	Heintje	Joseph	Polak
Anschel	Paula	?	Frijda
Apt	Adelheid	?	Wallach
Ascher	Johanna	?	Davidsohn
Aufseeser	Betty	?	Hopfenmaier
Austerlitz	Irma	?	Foerder
Bacharach	Johanna Lewida	?	Schmidt
Bachrach	Sara	Abraham	Philips
Bachenheimer	Olga	?	Weissbacher
Baggers	Cellie	Eleazer	Streliski
Baggers	Mijntje	Samuel	Schuitevoerder
Bakker	Fijtje	Salomon	Spijer
Barend	Branca	David	Bierman
Barents	AnnaSophie	Jacob	Leeuwen van
Bargeboer	Willemina	Levie	Stoppelman
Baruch	Jet	Henoch	Sommerfeld
Beck	Hencze	Calel	Elburg
Beer de	Froukje	Daniel	Groot de
Beer de	Ganna Hanna	Siemon	Jongh de
Beer de	Hendrika	Daniel	Cohen
Beer de	Josephina	Daniel	Bloch
Bego	Hanna	Salomon	Huisman
Behrendt	Erika Helene	?	Seelig

Bendik	Jettina Bertha Frouwina	Benjamin	Knorringa
Benjamin	Amalie	?	Obermeijer
Benjamin	Leah	?	Durra
Benjamin	Minna	?	Joseph
Berg ter	Alida	Jozef	Gelder van
Berg ter	RozetteRebekka	Jozef	Beer de
Berghoff	Sophie(ia)	?	Bertenthal
Berklou	Kaatje	Simon	Bachra
Berlijn	Dina	Mozes	Meijer
Bino	Dientje	Gompel	Noach
Blandofsky	Euphenie	?	Ebstein
Blez	Vrouwtje	Salomon	Perel
Block	Johanna	?	Dannheisser
Blok	Sientje	Wolff	Lever
Bloemendaal	Elisabeth	Abraham	Cohen
Blitz van	Beletje	Emanuel	Vis
Blitz van	Belia	Aron	Roselaar
Bloemendaal	Marianna	Abraham	Berklou
Bloemendal	Louiza	Jozeph	Roselaar
Blom	Bertina	Josua	Harschel
Blumenthal	Amanda	?	Baruch
Blumenthal	Katharina Eleonora	?	Buss
Bollegraf	Julia	Markus	Kleef
Boot	Esther	Israel	Brave de
Bouman	Mietje	Louis	Keizer
Bouwman	Hester	Barend	Reich
Bouwman	Judik	Abraham	Monasch
Bouwman	Judik	Lion	Sluis van der
Bouwman	Judith	Nathan	Poons
Bouwman	Rachel	Nathan	Bril

Brandspiegel	Marie	Abraham	Theeboom
Brave de	Veronica	David	Swaab
Brilleman	Sara	Simon	Sarlui
Brilleslijper	Marianna	Liepman	Coe
Broek van	Gertruida Helena	Levie	Meijer
Bruin de	Esther	Hertog	Elekan
Cahn	Alice	?	Brünell
Cahn	Henriette	?	Falkenstein
Cahn	Lea	?	Feldblum
Cahn	Rosa	?	Frankenstein
Canter	Sientje	Abraham	Wolff
Chozner	Ester	?	Rechter
Clarenburg,	Betje	Jacob	Coster
Clarenburg,	Clara	Jacob	Harschel
Clarenburg,	Jetje	Jacob	Harschel
Clarenburg	Rachel	Abraham	Poppers
Cohen	Adele	?	Silberschmidt
Cohen	Berta Mietje	Izaäk	Vries de
Cohen,	Esther	Philip	Groenteman
Cohen	Henrica	Hartog	Wolff
Cohen	Ilse	?	Löwe
Cohen,	Jetje	Joseph	Danielson
Cohen	Johanna Rosalia	Izak	Meijerson
Cohen ook Nathan	Lena	Marcus	Meljado
Cohen	Lena Grietje	Izaak	Borstel
Cohen	Lilly	Martin (?)	Hellmann
Cohen	Rachel	Benjamin	Elshof
Cohen	Reeltje	Abraham	Vorst
Cohen	Rena Estella	Philip	Witteboon
Cohen	Roosjen	Samuel	Lever

Cohen	Saartje	Philip	Pijpeman
Cohen	Sofie	?	Löwenstein
Cohen	Sophia Regina	Levie	Cohen
Cohen	Susanna	Leijser	Coeverden van
Cohensius	Seliena Henriette	Joseph	Vleeschhouwer
Cohn	Selma	?	Hirschfeldt
Compris	Rachel	Noé	Leviticus
Cosman	Claartje	Aaron	Trijtel
Coster	Marianna	Louis	Cosman
Coster	Marianne	Jacob	Noach
Coster	Sientje	Samuel	Zilverberg
Creveld	Alida	Isaak	Maritz
Creveld	Belia	Isaak	Leeuwen van
Creveld	Johanna	Philip	Nijstad
Creveld	Margaretha	Isaak	Wilde de
Creveld	Mietje	Isaak	Herschel
Creveld	Rachel	Samuel	Coster
Creveld	Rosette	Samuel	Sjouwerman
Creveld van	Leentje	Abraham	Snatager
Croeze	Mietje	Salomon	Patto
Cyzner	Jecheskel	Israel	Polak
Danser	Rebecca	Barend	Wijzenbeek
Davidsohn	Gerda	?	Gold
Delmonte	Paula	?	Stoppelman
Edelstein	Hilde	Karl	Heimann
Eiser	Rosa	Jacob	Koetser
Elburg	Anna	Arie	Wonschow
Elkan	Ludmilla	?	Falk
Elsas	Gonda Louise	Isaäc	Neeter
Engel	Recha	?	Lewin

Engelsman	Judith	Abraham	Cohen
Engers	Henrietta	Nathan	Klein
Ebstein	Amalie	Wilhelm	Blumenthal
Falkenburg	Jansje	Abraham	Ruskolenker
Fein	Erna	?	Lissauer
Feingold	Anna	?	Lichtenstein
Finsi	Alida	Salomon	Pappie
Flatow	Martha	?	Lewy
Fleischmann	Edith	Nathan	Ullmann
Fleischmann	Fanny	?	Schweitzer
Fontijn	Suze	Leopold	Leeuw de
Frank	Grietje	Salomon	Leuvenberg
Frank	Lea	Alexander	Bobbe
Frank	Wilhelmina	Hermann	Heijmans
Frankenhuis	Mina	Simon	Schuitevoerder
Fried	Rosa	?	Krill
Friedberg	Alice Frieda	?	Nathansohn
Fröhlich	Helene	?	Neumann
Furth van	Betje	Lion	Kokernoot
Gans	Keetje	Israël	Italiaander
Gans,	Martha	Salomon	Baum
Gans	Paulina	Efraim	Polak
Gast	Biena	David	Swelheim
Gelder van	Keetje	Lazarus	Delft van
Gelder van	Klara	Levie	Borstel
Gelder van	Rosalie	Aron	Polak
Gelder van	Sara	Abraham	Eiser
Gelderen van	Mietje	Mozes	Polak
Gersons	Betsy	Levie	Wolff
Glauberg	Recha	Baruch Linick	

Goen van der	Judith	Salomon	Coeverden van
Goen van der	Jetje	Salomon	Hakkert
Goldberg	Sophie	?	Silberberg
Goldschmidt	Hedwig	?	Werner
Goldschmidt	Martha	?	Emanuel
Goldsmid	Sara	Mozes	Zwaanenburgh van
Goldsmid	Sibilla	Mozes	Meijer
Goldstein	Margarethe	?	Weisz
Gompers,	Lea Salomina	Salomon	van Bergen
Gottschalk	Frieda	Salomon	Hamburger
Groen	Josephina	Abraham	Joosten
Groenberg	Rozetta	Mozes	Rubens
Groot de	Auguste Rosalie	Aron	Kisch
Groot de	Betje	Israel	Pezaro
Groot de	Kaatje	Izak	Park
Groot de	Rebecca	Izak	Matteman
Grossmann	Suse Lotte Harriet	?	Loewe
Guggenheim	Gertrud	?	Freund
Haas	Rebekka	Abraham	Keizer
Haas	Selma	?	Stiefel
Hachgenberg van	Sara	Salomon	Stam van der
Hagens	F(V)roukje	Hartog Cohen	
Hamburger	Betje	David	Gelder van
Hamburger	Elisabeth	Joseph	Zuiden van
Hamburger	Evalina	David	Rood van
Hamburger	Frieda	Samuel	Hamburger
Hamburger	Lea	Abraham	Lieme de
Hamburger	Leentje	David	Frank
Hamburger	Mietje	David	Lange de
Hamme	Marianna	Daniel	Vries de

Harschel	Henriette	Meijer	Pappie
Hartoch	Lydia	?	Kramer
Hasselt van	Frouktje	Asscher	Bobbe
Heijden van der	Henriette Johanna	Abraham	Spetter
Heijmans	Esther	Lion	Gelderen van
Heinemann	Rieka	Samuel	Joosten
Herz	Alwine	?	Levie de
Heymann	Gertrud	?	Enker
Heymann	Hermine Flora	?	Hodes
Himmelstein	Rosa	?	Cohen
Hirsch	Auguste	?	Herrmann
Hirschstein	Johanna	Hugo	Molgo
Hochheimer	Johanna Hildegard	Karl	Kupferschlag
Hochschild	Elsa	Salomon	Greif
Hockenheimer	Jenny	?	Fromm
Hodes	Ilse Bela	Jacob	Imbach
Hoeden van der	Esther	Simon	Cohensius
Hoek van der	Belia	Isak	Onderwijzer
Hoffstadt	Adele	?	Frey
Hofiën	Lena	Jacob	Spitz
Hond de	Henriette	Hartog Blitz	
Hopfenmaier	Ingeborg	Max	Walg
Horneman	Naatje	Jacob	Stibbe
Horneman	Reeltje Martina	Jacob	Härtz
Horneman	Rozetta	Jacob	Gelder van
Horst van der	Theodora	?	Moses
Horwitz	Gertrud	?	Deuren van
Isaak	Theresia	?	Grünfeld
Isaaks	EvaEmma	?	Jacoby
Israels	Helene	?	Heinemann

Italiaander	Sara	Karel	Schreeuwer
Jacobs	Aaltje	Mozes	Blijdenstijn van
Jacobs	Carolina	Juda	Salomons
Jacobs	Clara	Levi	Mesritz
Jacobs	Dina	Ravel	Beer de
Jacobs	Elisabeth	Juda	Veffer
Jacobs	Esther	Michel	Oudkerk
Jacobs	Greta	Jonas	Jacobs
Jacobs	Henrietta	Juda	Pijpeman
Jacobs	Martha	Juda	Goldsmit
Jacobs	Sara	Juda	Lelie
Jong de	Dina	Samuel	Frank
Jongh de	Louisa	Herodus	Goudsmit
Jessurun Lobo	Gracia	Isaac	Fonteijn
Joosten	Klaartje	Arend	Groenberg
Judenberg	Ella	?	Edelstein
Kahn	Alice	?	Herz
Kälbermann	Rita	?	Lewi
Kam van	Johanna	Samuel	Hakker
Kann	Rosette	?	Mayer
Kaplan	Sidonie	?	Heimberg
Kareski	Martha	?	Lewinsohn
Kats	Evelina Grietje	Benjamin	Sanders
Katscher	Alzbeta	?	Singer
Katz	Irma	?	Kleestadt
Katzauer	Hannchen	?	Kahn
Katzenstein	Erna	Samuel	Baruch
Kauders	Nelly	Alfred	Reisz
Kaufman	Saartje	Lazarus	Horneman
Keizer	Estella Henriette	Raphael	Creveld

Klafter	Leni	?	Reichmann
Klaremeijer	Anna Therese	?	Klein
Klein	Mietje	Joseph	Hamburger
Kluger	Beila	Berisch	Rechter
Knegje	Sara	Israel	Cohen
Koch	Lea	Abraham	Weijl
Koenigsberger	Erna	Isidor	Goetschel
Koetser	Anna	Jacob	Essen van
Konski	Caecilie	?	Röhmann
Kool	Alida	Elias	Bouman
Koopman	Elisabeth	Joel	Augurk
Koopman	Saartje	Joel	Watermann
Krant	Bertha	?	Frankfort
Krant	Lena	?	Bagmeijer
Krzywyos	Jenny	?	Michelson
Kulb	Johanna	Bernhard	Isenburger
Kulb	Wilhelmina	Bernhard	Jacobs
Laar van,	Henriette	David	Konijn
Lang	Melanie Margaretha	?	Onderwijzer
Lange de	Diena	Mozes	Zwaaf
Lankhout	Elize	Alexander	Joles
Leefsma	Ella Clara	Leo	Jong de
Leeuw de	Betje	Isaak	Wijk van der
Leeuw de	Helena	Abraham	Zwarts
Leeuw de	Paulina	Nathan	Snoek
Leeuw de	Rachel	Nathan	Fransman
Leeuw de	Rosa Jacoba	?	Frijda
Leeuw de	Rosetta Gertruida	Abraham	Lier van
Leeuw de	Sophia	(E)Manuel	Waterman
Leeuw de	Sophie	Abraham	Citroen

Leeuwe de	Rachel	Jacob	Gobes
Leeuwe de	Rosie	Levie	Katoen
Leeuwen van	Kaatje	Salomon	Pfeffer
Leeuwen van	Trijntje	Heiman	Beer de
Leiser	Ingeborg Johanna	?	Spanjer
Lever	Cato	Isaac	Buijtekant
Lever	Esther	Samuel	Sanders
Lever	Hanna	Isaac	Groot de
Lever	Judith	Benedictus	Rooselaar
Lever	Judith	Isaac	Swaab
Lever	Roosje	Hartog	Querido
Lever	Rosa	Samuel	Stokvisch
Lever	Sara	Levie	Querido
Leverpoll	Mietje	Nathan	Frijda
Levie	Mietje	Eliazar	Creveld
Levie	Saartje	Efraim	Gazan
Levie	Siphora Henriette	Jozef	Frank
Levie de	Hendrine	?	Dreifuss
Levij	Ida	Abraham	Vos
Leviticus	Jeanetta	Michiel	Horneman
Levy	Jenny	?	Sanders
Levy	Metha	?	Nohlen
Lewy	Johanna	?	Nathan
Lichtenberg	Käthe Hadassah	?	Philipp
Lieber	Klara	?	Wiener
Lier van	Henriette Sophia C. C.	Jacob	Enthoven
Loewenberg	Dora	?	Nussbaum
Löbenberg	Karolina	?	Grünebaum
Lorch	Paula	Max	Kahn
Lorjé	Line Charlotte Leonie	Leonardus	Lijn van der

Loterijman	Esther	Joseph	Wijze de
Loterijman	Johanna	Joseph	Salomons
Loterijman	Sebilla Asserina	Joseph	Levison
Löw	Henriette	?	Reich
Löwe	Laura Liesel	?	Berberich
Löwenstein	Ida	Abraham	Löwe
Löwenstein	Viola	Salomon	Alexander
Löwenthal	Jenny	?	Ebstein
Löwenthal	Selma	?	Cahn
Luft	Selma	?	Makowskij
Magnus	Hulda	?	Magnus
Magnus	Nathaliena	Jacob	Dam van
Magnus	Sofie	?	Levi
Maijer	Hedwig	?	Weil
Mandowskij	Martha Alexandrine	?	Brück
Manus	Sara	Samuel	Appel
Marcelis	Leentje	?	Rijs van
Mar de la	Esther	Hermanus	Graanboom
Marcas de	Kaatje	Jacob	Vles
Markus	Bertha	?	Speier
Markus	Dorchen	?	Goldstein
Marsman	Mietje	Wolf	Meijer
Marx	Josette	?	Emden van
Meents	Rachel	Mozes	Blom
Meiboom	Rachel	David	Walg
Meijer	Helene	?	Rülf
Meijer	Hendrika	Jacob	Brakel van
Meijer	Liselotti	Marcus	Cohen
Meijer	Sara	?	Meijer
Menco	Anna Elisabeth	Karel	Vries de

Mendels	Therese	Emanuel	Weenen van
Menk van	Manuela	Jacob	Hoek van der
Mesritz	Sarlina	Izaäk	Leefsma
Mestriz	Heintje	Barend	Engelsman
Mestritz	Schoontje	Barend	Vries de
Meyer	Louisa	Salomon	Polak
Meyer	Martha Pauline Amalie	?	Mastbaum
Michel	Rosa	?	Vogel
Michel	Ruth	?	Loevinsohn
Mok	Lea	Joseph	Moscou
Mosch du	Elisabeth Catharina	Salomon	van Buuren
Mozes	Esther	Herman	Cozijn
Mozes	Jansje	Herman	Bouwman
Musaph	Rachel	Heijman	Roos
Nathan	Flora	Wolf	Jacobs
Nathan	Helene	?	Krauskopf
Nathan ook Cohen	Lena	Marcus	Meljado
Nebel	Charlotte	?	Baruch
Neuberg	Hedwig	?	Goldstein
Norden	Alie	Nathan	Courlander
Norden	Bertha	Arnold	Emrik van
Norden	Klara	Hartog	Vries de
Nort	Cato	Joseph	Hamburger
Nussbaum	Gretel	Benedix	Straus
Olman	Eva Johanna	Meijer	Haaf de
Oostra	Marianne	Isidor	Wessel
Oppenheim	Ida	?	Joseph
Oppenheim	Meta	?	Meijer
Os	Leentje	Abraham	Lever
Os	Maria Anna	Abraham	Danielson

Pam	Mina	Nathan	Swaab
Patto	Sophia	Hijman	Trompetter
Pawlinger	Dora	?	Chozner
Pezaro	Rachel	Eliezer	Heijmans
Pijpeman	Sara	Meijer	Zegerius
Pijpeman	Veronica	Meijer	Veenendaal van der
Polak	Antje	Samuel	Stiefel
Polak	Doortje	Simon	Cyzner (Cijzner)
Polak	Henriette	Simon	Wolff
Polak	Reina	Mozes	Schreeuwer
Praag van	Catharina	?	Dikker
Praag van	Frederika	Mozes	Schreeuwer
Querido	Sara	Levie	Hilversum
Querido	Rachel	Josua	Milhado
Raaij de	Duifje	Joseph	Hertzberger
Rapp	Rosa	?	Straus
Reich	Sara	?	Weisz
Reingenheim	Sartine	Alexander	Jacobs
Rimini	Marianne	Joseph	Kijzer
Ring	Marta	?	Sachs
Ritter	Tilla	?	Spritzer
Roodfeld	Anna	Jonas	Hamburger
Rooij de	Rachel	Jacobus	Elsbach
Rooij de	Rika	Ephraim	Meijer
Rosenthal	Henny	?	Marcusson
Rosé	Alma Maria	?	van Leeuwen Boomkamp (Spanjaard)
Rotschild	Regina	Michel	Lange de
Rozeboom	Dinah	Levie	Jong de

Rozenberg	Mina	Benjamin	Monas
Rubens	Helena	Jacob	Goldstein
Salzedo	Evalina	Isaac	Schuijer
Salemon	Saartje	BarendCohen	
Salomon	Esther	Manus	Slochem van
Sanders	Bertha	Abraham	Gazan
Sanders	Cato	Joseph	Polak
Sanders	Esther Emma	Sander	Mesritz
Sanders	Mietje	Eduard	Benedictus
Sanders	Saartje	Eliazar	Lever
Sarluis	Rachel	Jacob	Pol van de
Schaap	Anna	Mozes	Duren van
Schaap	Lina	Karel	Jong de
Scheffer	Branca	Barend	Vleeschhouwer
Schlesinger	Frida	?	Gutmann
Schlesinger	Hedwig	?	Pollack
Schleyen	Chave Eveline	?	Rothenberg
Schloss	Ernestina	?	Meijer
Schmidt	Ernestine	?	Wechselmann
Schneider	Anna	?	Kessler
Scholten	Elisabeth	Izaak	Turksma
Schönbrunn	Amalie	?	Neuberg
Schöneberg	Anna Rosa	?	Stern
Schönthal	Jenny	?	Spanjer
Schreeuwer	Rachel	Wolf	Elsas
Schuitevoerder	Rosalina	Hartog	Levi
Schweitzer	Ida	Manasse	Fleischmann
Selinko	Liselotte Margarete	?	Roeders
Sierles	Sarah	Salomon	Joëls
Simon	Emma	?	Droller

Simons,	Elisabeth	Jacob	Gelder van
Simons	Jetje	Abraham	Hamburger
Simons	Judik	Leon	Themans
Sjouerman	Henriette	Eduard	Zomerplaag
Sjouwerman	Henriette	Abraham	Limburg
Slager	Helene	Simon	Hamme
Slagter	Betje	Joseph	Cohen
Snijders	Carolina Maria	Maurits	Goudeket
Snoek	Esther	Abraham	Cosman
Soetendorp	Marianna	Jacob	Moscoviter
Sommerfeld	Frieda	?	Rosendorff
Spaanbroek	Schoontje	?	Pfeffer
Speier Holstein	Eugenie	?	Cohen
Speijer	Marianne	Marcus	Polak
Spier	Sophia	Simon	Cohen
Spier van	Sophia Belia	Jacob	Sanders
Star van de	Anna	Eleazar	Koekoek
Stargardt	Therese	?	Klee
Staveren van	Helena	Abraham	Kiek (Slijper)
Staveren van	Leentje	Samuel	Groothuis
Stein	Friederieke	?	Weil
Steinberg	Julchen	?	Grünewald
Stern	Ernestine	?	Bamberger
Sternheim	Charlotte	Manus	Eijl
Sternheim	Rosette	Manus	Lutomirski
Stiefel	Chana	?	Böhm
Stiefel	Henny Gabriele	Hermann	Loeb
Stijssel	Elisabeth	Abraham	Bleekrode
Stijssel	Margaretha	Abraham	Mossel
Stofkooper	Selma	Jacob	Hedeman

Stoppelman	Anna	Mozes	Kentie
Stranders	Flora	Louis	Turksma
Straten van	Sara	Joseph Cats	
Streep	Jeanne Juliette	Ephraim	Neuburger
Studzinsky	Paula	?	Weiss
Susan	Cato	Karel	Slager
Süsskind	Hedwig	?	Beutler
Swaab	Heintje	Philip	Aronson
Swaab	Jeanetta	Joseph	Brouwer
Swaab	Rachel	Joseph	Velleman
Swaab	Marianne	Josephus	Goldsteen
Swaab	Mietje	Mijer	Vigevino
Swaab	Sophia	Mijer	Groot de
Swart	Rebecca	Levie	Schreeuwer
Swelheim	Helene Betsy Carolina	Emanuel	Wijnberg
Tobar	Rosette Elisabeth	Jacob	Herschel
Tokkie	Judith	Emanuel	Pfeffer
Tokkie	Vogeltje	Emanuel	Berkelo
Tromp	Jansje Barendina	Bernardus	Halberstad
Troostwijk	Keetje	Abraham	Kreveld van
Turksma	Suze	Abraham	Spetter
Vasen	Rosalia	?	Buschhoff
Vas Nunes	Rosa	David	Ricardo
Vecht	Deena	Aaron	Watermann
Veen van der	Jettje	Salomon	Leverpoll
Velleman	Leentje	Nathan	Swaab
Vet	Judith	Wolff	Groen
Vet	Roset	Wolff	Vriesland van
Vis	Saartje	Israel	Polak
Visser	Clara	David	Moerel

Visser	Clara	Israel	Vries de
Vlesblok	Jetta	Meijer	Davids
Vorst	Mietje	Ruben	Grootkerk
Vos	Bendina	Aron	Rothschild
Vries de	Anna	Adolf	Perel
Vries de	Brandina	Jacob	Gans
Vries de	Henderika	Joseph	Horst van der
Vries de	Sara	Barend	Meiboom
Vries de	Sara	Benjamin	de Beer
Vries de	Sara	?	Schaap
Vries de	Sientje	Joseph	Bouwman
Vries de	Sophia	Louis	Engelander
Vries de	Susanna	Levie	From
Wagner	Betty	?	Ledermann
Walg	Catharina	Machiel	Vries de
Walg	Dina	Abraham	Cohen
Walg	Klaartje	Andries	Hal van der
Warendorf	Adriana	Mozes	Vles
Weidenbaum	Johanna	?	Baum
Weihsmann	Bella	?	Breslauer
Weinberg	Rosalie	?	Holstein
Weisberg	Rachel	?	Feingold
Weiss	Hanny	Sally	Cohen
Weiss	Rosa	?	Samson
Weisz	Gisella	?	Prager
Wertheimer	Meta	?	Salomon
Wessel	Clara	Barend	Lever
Wiener	Josephine(a)	Jacob	Slijper
Wijk van der	Sophia Lisette	David	Herschel
Winter de	Betje	?	Winter de

Winter de	Rebecca	?	Harpman
Witmond	Betje	Philip	Blok
Witsen van	Cateau	Meijer	Zwartser
Witsen van	Reijntje Margaretha	Meijer	Duren van
Witteboon	Renée	Levie	Meijers
Wolff	Jeanne	Mannes	Rosenberg
Wolff	Jette	?	Hirschmann
Wolff	Sara	?	Seligsberger
Wolff de	Betje	Levi	Frenkel
Woudhuijsen	Floortje	Benjamin	Lever
Wrazlowskij	AdelheidJohanna	Raphael	Dekker
Zegerius	Judith	Hartog	Waas
Zegerius	Sara	Levi	Swaab
Zuidema	Ester	Simon	Magnus
Zwarts	Grietje	Carel	Swaan de
Zwarts	Sara	Hartog	Northeimer

Gehuwde vrouwen die in het onderzoek zijn gesorteerd op hun meisjesnaam

Opdat broers en zussen op één kwartierblad kunnen staan, zijn enkele gehuwde vrouwen niet op hun familienaam, maar op hun meisjesnaam gesorteerd.

Aronson-Swaab;

Baum-Gans;	Berklou-Bloemendaal;	Benediktus-Sanders;
Bleekrode-Stijsel;	Bobbe-Frank;	Böhm-Stiefel;
Brouwer-Swaab;	Buitekant-Lever;	van Buuren-du Mosch;
Cats-Stijsel;	Citroen-de Leeuw;	Cohen-Bloemendaal;
Cohen-Engelsman;	Cohen-Salomon;	Cohen-Slagter;
Cohen-Walg;	Cohen-Weiss;	Cosman-Coster;
Coster-Clarenburg;		
Duren-van Witsen		
Elekan-de Bruin;	Elsbach-de Rooij;	Essen-Koetser;

Frank-Hamburger; Fransman-de Leeuw;

van **G**elder-Hamburger; van Gelder-Horneman, R.; van Gelder-Simons;

van Gelderen-Heijmans; Gobes-de Leeuwe; Goldsmit-Jacobs;

de Groot-Lever; de Groot-Swaab; Groothuis-van Staveren;

Hakker-van Kam; Hamme-van Aals; Harschel-Clarenburg, C.; Harschel-Clarenburg, J.; Härtz-Horneman; Hellmann-Cohen;

Herkner-van Aals; Herschel-Creveld;

Isenburger-Kulb; Italiaander-Gans

Jacobs-Kulb; Jong-Leefsma;

Kisch-de Groot; Koetser-Eiser; Koperberg-Swaab;

de **L**ange-Hamburger; Leefsma-Mesritz; de Leeuw-Fontijn;

van Leeuwen-Creveld; Lelie-Jacobs; Leuvenberg-Frank;

Levi-Schuitevoerder; Levison-Loterijman; de Lieme-Hamburger;

van Lier-de Leeuw

Maritz-Creveld; Matteman-de Groot; Meiboom-de Vries;

Meijer-Goldsmid; Monasch-Bouwman; Moerel-Visser;

Moscoviter-Soetendorp; Mossel-Stijsel;

Northeimer-Zwarts;

Obermeier-Benjamin; Onderwijzer-van der Hoek

Pappie-Harschel; Park-de Groot; Pijpeman-Jacobs;

Poons-Bouwman

Querido-Lever

Rittmeester-Lever; Rooselaar-van Blitz; Rooselaar-Lever;

Salomon-Stijsel; Salomons-Jacobs; Salomons-Loterijman;

Sanders-Lever; Santen-van der Bokke; Sarlui-Brilleman;

Schreeuwer-Italiaander; Siebes-Swaab; Sjouwerman-Creveld;

Slochem-Salomon; Sluiter-Stijsel; Snoek-de Leeuw;

Spijer-Bakker; Stibbe-Horneman; Stiefel-Polak;

Stokvisch-Lever; Swaab-Lever;

Trijbits-van Aals; Trompetter-Patto;

v. d. **V**eenendaal-Pijpeman; Veffer-Jacobs; Velleman-Swaab;

Vigevino-Swaab; Vles-Warendorf; Vries-de Beer; van Vriesland-Vet;

Waas-Zegerius; Walg-Hopfenmaier; Walg-Meiboom; van der Wijk-de Leeuw; de Wijze-Loterijman;

de Winter-de Winter zie de Groot; Wonschow-Elburg

Zegerius-Pijpeman; Zilverberg-Coster; Zwarts-de Leeuw; Zwartser-van Witsen;

Index op familienaam

De nummers van de kwartierbladen zijn samengesteld uit de **beginletter** van de familienaam en het **coderingsnummer** van de kwartierdrager, die als eerste op het kwartierblad staat.

Aals van
♀Aleida Trijbits-van Aals [A0001, A0003]
♀Anna Hamme-van Aals, *1878 [A0001, A0003, V0538]
♀Betje Trijbits-van Aals [A0001]
♀Klara (Claartje) van Aals [A0003]
♂Jacob van Aals [A0001, A0003]
♂Jacobus (Jacob) van Als [A0001]
♀Jetta Henriette van Aals [A0001, A0003]
♂Izaak van Aals [A0001, A0003]
♂Mozes Izak (Isac) van Aals [A0001]
♀Naatje Herkner-van Aals [A0001, A0003]
♀Rozette van Aals [A0003]
♂Salomon (Jacob) van Aals, *1844 [A0001, A0003, V0538]
Aalst van
♀Saartje Bouwman-van Aalst [B0053, B0055, B0060, B0061, S0478]
Aalsveld
♀Judic de Hond-Aalsveld [B0765]
Aalten van
♂Carl van Aalten [A0005]
♀Henriëtte van Aalten [A0005]
♂Moise van Aalten [A0005]
Aandacht (Aandagt)
♀Marianna van der Goen-Aandagt [B0022, B0033]
♀Mietje Hartog Blitz-Aandacht (Andagt) [B0763, B0765]
♀Schoontje Brilleman-Aandagt [B0803A]
Aandagt
♂Mozes Levi Aandagt [H0209]
Aarons
♀Beletje Emanuel Slap-Aarons [J1114]

Abas (Abeis, Abaz, Abast, Maz)
♀Esther Samson Polak-Abas [O0378]
♀Henriett(e/a) Samson Abas-Hamburger, *1785 [W0559]
♀Rachel Schmitz-Abas [L0153]
♀Ragel Jacobsen-Abas (Abeis) [L0305]
♂Samson Pichas Abas [W0559]
Abraham
♀Betje Kuijt-Abraham [K1214]
Abrahams
♀Angela Tal-Abrahams [T0506]
♂Ezriel Machiel Abrahams [A0701]
♂Isidor Abrahams [L1223]
♂Jacques Abrahams [A0701]
♀Lea Abrahams [A0701]
♂Machiel Abrahams, *1845 [A0701, T0506]
♀Rosalie Lange-Abrahams [L1223]
♀Rosette Gootdorp-Abrahams [S1540]
♀Zippora Metz-Abrahams [B0760]
Abrahamson
♂Abraham Meijer Abrahamson [A0006]
♂Andries Abrahamson [A0006]
♀Heintje van Amerongen-Abrahamson [P0403]
♀Henriette Abrahamson [A0006]
♂Jacob Meijer Abrahamson [A0006]
♂Jacob Salomon Abrahamson, *1861 [A0006A]
♂Joseph Meijer Abrahamson [A0006]

♂Joseph (Josef, Jozef) Salomon Abrahamson [A0006, P0403]
♂Salomon Abrahamson, *1829 [A0006A]
♂Salomon Jacob Abrahamson, *1887 [A0006A]
♀Lea Louise van Loen-Abrahamson [F0146]
♂Meijer Abrahamson [A0006]
♀Rosette van Amerongen-Abrahamson [P0403]
♀Sara Levij-Abrahamson [B0792]

Abrahamszoon
♀Elise Israel Poppert-Abrahamszoon [H0252]

Achsteribbe
♀Naatje Blog-Achtsteribbe [V1626A]
♀Vogeltje Swaab-Achsteribbe [P0412]

Achttienribbe
♀Sientje Waterman-Achttienribbe [K1169]

Achttienribben
♀Roosje Meljado-Achttienribben [M0347]
♂Salomon Achttienribben [M0347]

Adelberg van
♂Simon van Adelberg [V0539]

Adelsbergen van
♀Catharina Aldewereld-van Adelsbergen [K1156]

Adenauer
♂Dr. Konrad Adenauer [R1482]

Adler
♀Rosalie Löwenstein-Adler [A0703, A0704, A0705, L1292, L1294]
♂Selig Adler [L1294]

Agsteribbe
♀Betje Salomon Moscou-Agsteribbe [M1355]
♀Catharina Kleerekoper-Agsteribbe [B0777A]
♀Judith Poppers- Agsteribbe [S1516]
♀Marianne Hammelburg-Agsteribbe [H0227]

Agterbos
♀Joanna Stofkooper-Agterbos [H1050]

Ahrens
♀Röschen Grünberg-Ahrens [R1481]

Akker
♀Grietje de Groot-Akker [G0205]
♀Hinderkje Oostra-Akker [O0375, O0378]
♂Izak Louis Akker [A0702]
♀Leentje Klein-Akker [H1042, K1180, K1183]
♂Louis Isidore [A0702]
♂Louis Izak Akker [A0702]

Alberga
♀Annie (Anna Estelle) Morpurgo-Alberga [M1354]

Albin
♀Roosje van Os-Albin [O0380]
♂Simon Sigismund Albin [O0380]

Aldenberg
♀Margaretha Gobets-Aldenberg [N1369]

Aldewereld
♂Jacob Aldewereld [K1156]
♀Sara Keizer-Aldewereld [K1156]

Alexander
♂Helmuth Alexander [A0703]
♀Herta Jacobi-Alexander [A0703]
♂Hugo Alexander [A0703, A0704]
♂Levi Alexander, *1854 [A0703]

Alleman
♂Jacob Alleman [S1519]
♀Janna Polak-Alleman [P1427]
♀Sophia Baggers-Alleman [S1519]

Alsberg (Alsburg]
♀Friederike Cosmann-Alsberg (Alsburg) [H0215]

Alter
♀Elisabeth Schuijer-Alter [S1515]
♀Elisabeth Simons Cohen-Alter [S1545]

♀Eliza Alter [B0010]
♀Esther Alter [B0010]
♂Frederik Alter [S1545]
♂Isaac (Isak) Meijer Alter [M1332]
♂Isaac Alter, *±1800 [S1545]
♂Joseph Alter, *1851 [S1545]
♂Meijer Alter, *±1834 [S1515]
♀Sophia Marsman-Alter [M1307, M1324, M1332]

Altijdwerk
♀Betje Salomon Bakker-Altijdwerk [B0012]

Altmann
♀Elise Droller-Altmann [D0885, D0886]
♂Gerson Michael Altmann [D0886]

Ameringen van
♀Rachel Lamed-van Ameringen [D870A]

Amerongen van
♂Arie Jouda Mozes Jacob van Amerongen [P0403]
♀Heintje van Amerongen, *1869 [P0403]
♀Heintje Polak-van Amerongen, *1876 [P0403]
♂Joseph van Amerongen [P0403]
♂Salomon van Amerongen, *1874 [P0403]
♀Sara van Amerongen, *1872 [P0403]

Anchet
♀Betsi Isaac Boässon-Anchet [B0775]

D'**Ancona**
♀Clasina v. Coevorden-D'Ancona [S0467]
♀Lena Snoeck-D'Ancona [S0467]
♂Mozes van Jacob D'Ancona [S0467]

Andries
♀Esther Sijmons-Andries [M1334]

Andriesse
♀Carolina Kooperberg-Andriesse [B0746]
♂Emanuel Andriesse [H0214, H1044]
♂Heijman Karel Andriesse [A0707]
♂Herman Andriesse [A0706]
♂Izaak Andriesse [A0706]
♂Joseph Andriesse [A0706]
♂Levie (Levi) Andriesse [H0214, H1044]
♂Meijer Andriesse [A0707]
♂Meijer Henry Andriesse [A0707]

Andriessen
♀Eva Koperenberg-Andriessen [C0079]
♀Eva Koperberg-Andriessen [K1200]

Anholt
♀Duifje Cohen-Anholt [L0331]
♂Eduard Anholt [L1245]

Anschel
♂Jacob Anschel [F0968]
♂Kurt Anschel [F0967]
♀Paula Frijda-Anschel [F0162, F0967, F0968]
♂Philip Anschel [F0162, F0968]

Antonietti
Lodewijk Petrus Anthonius Antonietti [H0209]

Appelboom
♀Judic Levie van Gelder-Appelboom [M0347]

Appel-Manus
♀Sara Appel-Manus [A0007]

Apt (Abt)
♀Adelheid Wallach-Apt, *1857 [W1659]
♂Leip Abt, *1821 [W1659]
♂Salomon Abt, *1768 [W1659]

Aptroot
♂Bernard Aptroot [D0872]
♂Heiman Aptroot [D0872]
♀Mart(h)a Wijnberg-Aptroot [E140A]
♀Rosie Weinberg-Aptroot [W1673]

Ardel
♂Adolf Ardel *1893 [A0708]
♀Anna Hacker-Ardel *1872 [A0708]
♀Hanna Ardel *1925 [A0708]
♀Jete Tenenbaum-Ardel *1876 [A0708]
♀Jettie Ardel *1875 [A0708]

♂Markus Hirsch (Hermann) Ardel *1847 [A0708]
♂Max Ardel *1923 [A0708]

Arend den

♂Jacob den Arend [D0867]
♂Jacob den Arend [R0425]
♀Rosetta Dasberg-den Arend [D0867]

Arends

♀Betje Rozenberg-Arends [E0917]

Aretz

♀Sara Vasen-Aretz [B0810]

Arnheim

♀Agnes Loewenthal-Arnheim [E0928]

Aron

♂Aron Josef Aron [A0710]
♀Betje Dormits-Aron [P0407]
♂David Levin Aron [F0960]
♀Eva Aron [A0709]
♀Henny Mirjam [A0709]
♀Lea Esther Aron [A0709]
♂Manfred Aron [A0709]
♀Mathilde Frenkel-Aron [F0960]
♀Ruth Berta Aron [A0710]
♀Sara Sitta Aron [A0709]

Aronius

♂Aron Aronius [S0096]
♀Jeannette Slagter-Aronius [S0096]

Arons

♂Hartog Arons [C0849]
♀Sara Hartog Courlander-Arons [C0849]
♀Vogeltje de Lange-Arons [H0213]

Aschenbrand

♂Aolf Aschenbrand [A0711]
♂Aron Aschenbrand [A0712]
♂Julius Aschenbrand [A0711, A0712]
♂Salomon (Schlomo) Aschenbrand [A0712]
♂Salomon Aschenbrand [A0711]

Ascher

♂Ernst Ascher [A0713]
♂Felix Ascher [A0713]
♀Johanna Davidsohn-Ascher [D0869, G0988]
♂Moritz Ascher [A0713]

Aschheim

♀Ernestine Spiro-Aschheim [S1484]

Asser

♀Rebecca van Praag-Asser [G0995]

Aswolinskaja

♀Rebekka Feingersch-Aswolinskaja [F0935]

Auerhaan

♂Samuel Auerhaan [S1517]

Aufseeser

♀Betty Hopfenmaier-Aufseeser [H1089]
♀Fannie Aufseeser-Ries [H1089]
♂Samuel Aufseeser, *1859 [H1089]

Augurk

♂Jozepf Augurk [A0008]
♀Lea Augurk [A0008]
♀Roza Augurk [A0008]

Aussen

♀Mientje Weijel-Aussen [C0082, V0526]
♀Susanna Henriette Moses-Aussen [S1539]

Austerlitz

♀Irma Foerder-Austerlitz [F0942]

Baale van
♂Hartog van Baale [H0209]
♀Rijntje de Haan-van Baale [H0209]
Baalen van
♀Schoontje Swaab-van Baalen [G0995]
Baaren van
♀Hanna van Meer-van Baaren [T1611]
Baars
♂Abraham Asser Baars [P1401]
♂Gerrit Abraham Baars [P1401]
♂Hartog Baars [B0715]
♂Levie Baars [B0715]
♂Levie Leendert Baars [B0715]
Bacharach
♂Bernhard Bacharach [S1503]
♀Hanna Tobar-Bach(e)rach [H1071]
♀Johanna Lewida Schmidt-Bacharach [S1502, S1503]
♀Roosje van Aalten-Bacharach [A0005]
♂Simon Bacherach [H1071]
Bachenheimer
♂Abraham Bachenheimer-Meschulam, *1862 [W1680]
♀Olga Weissbacher-Bachenheimer, *1898 [W1680]
Bachra
♂Abraham Bachra, *1891 [B0716, B0717]
♂Hompes Bachra, ±1865 [B0716, B0717]
♂Isaac Bachra, ±1896 [B0716]
♀Jeanne Marianna Bachra [B0717]
♂Salomon Hompesch Bachra [B0716]
♂Simon Bachra [B0717]
Bachrach
♂Abraham Bachrach [P1417]
♀Elise Friedberg-Bachrach [N1365]
♂Gustav Bachrach [B0719]
♀Hanne Hakesberg-Bachrach [J1142, H1063]
♂Isaac Bachrach [P1417]
♀Jeanette Schöne Stern-Bachrach [F0959]
♂Kurt Karl Bachrach [B0720, F0958]
♀Lena Goldsmid-Bachrach, *1884 [G0993, M0598, Z0575]
♂Raphael Bachrach, *1853 [G0993, Z0575]
♀Sara Elzas-Bachrach [E0899]
♀Sara Philips-Bachrach [P1416, P1417]
Backs
♂Josef Backs [B0010]
Baggers
♀Anna Auerhaan-Baggers [S1517]
♀Cellie (Celina) Streliski-Baggers [S1594A, S1594B]
♂Eleazer Marcus Baggers, *1830 [S1594B]
♂Isaac Samuel Baggers, *±1807 [S1519]
♂Marcus Samuel Baggers, *±1786 [S1594B]
♀Mijntje Schuitevoerder-Baggers [L1251, S1517, S1518, S1519]
♂Samuel Baggers, *1840 [S1517, S1518, S1519]
Bagmeijer
♂Hermanus Bagmeijer [B0011]
Bak
♂Levie Benedictus Bak [S1600]
♀Roosje Velleman-Bak [S0490, S1596, S1600]
Bakkenes van
♀Lamberdina Cornelia Plaat-van Bakkenes [K0616]
Bakker
♀Fijtje Spijer-Bakker [B0012]
♀Guurtje Brouwer-Bakker [S0490]
♂Hartog Aron Bakker [B0012]
♀Johanna Paulina Swaab-Bakker [S0503]
♀Louisa Levie de Jong-Bakker [R1465]
♂Maurits Bakker [B0012]
♂Salomon Bakker [B0012]

♀Schoontje Hartog Engelsman-Bakker, *1828/29 [E0919, E0921, V1650]

Balance la

♀Leentje Woudhuijsen-la Balance [P1404]

Balm

♀Magdalena Malka Jonas Schuitevoerder-Balm [M0347]

Bamberg

♂David Bamberg, *1905 [B0721]

♂David Bamberg, * ± 1843 [B0721]

♂Eduard Bamberg [B0721]

Emile Bamberg [B0721]

♀Naatje Spiero-Bamberg [B0757]

♂Nachman Nardus Bamberg [B0721]

♂Simon Bamberg [B0721]

Bamberger

♀Aletta Lieselotte Bamberger-Jacobs [J1113]

♂Avrohom Bamberger [B0722]

♀"*Frau Josef Bamberger*" [S1577]

♂Izaäk Bamberger [J1113]

♂Joseph Bamberger [B0722]

♀Judith Weinberg-Bamberger [H1086, H1088]

♀Mietje van Kloeten-Bamberger [B0065]

♂Nathan Bamberger [H1088]

♂Philip Bamberger [J1113]

♂Rav Seligmann Bär Bamberger [J1132]

Barend

♀Branca Bierman-Barend [B0755, B0023, B0756]

♂David Barend [B0023, B0756]

♂Salomon Barend [B0756]

Barents

♀Anna Sophie van Leeuwen-Barents [L1238, L1240, L1242]

♂Jacob Barents [L1240, L1242]

♂Moses Elias Barents, *1821 [L1242]

Barentz

♀Abigael Troostwijk-Barentz [K1211, K1212]

♂Elkan Elias Barentz [K1212]

Bargeboer

♂Levie Bargeboer, *1838 [K1162]

♀Marieke Abrahams van Hessen-Bargeboer [H1077A]

♀Willemina Stoppelman-Bargeboer [K1162]

Barmann

♀Sara Rosenberg-Barmann [S0176]

Barrau

♀Emma Louise Barrau [J0272]

Baruch

♀Aaltje Noach-Baruch [S1557]

♂Abraham Baruch [B0727]

♂Abraham Baruch, *1808 [S1557]

♂Adolf Abraham Baruch, *1875 [S1557]

♂Albert Baruch [B0724]

♂Bernard Baruch [B0724]

♀Fanni Alexander-Baruch [A0703]

♂Feisel Baruch [H1093]

♂Heinz Baruch [B0725, B0726]

♀Henderika Frenkel-Baruch [S1557]

♂Henoch Ignatz Baruch, *1838 [B0725, B0727, S1557]

♂Herbert Baruch [B0726]

♂Herman Baruch, *1883 [B0725, B0726, B0727, S1557]

♂Jacob Baruch, *1876 [S1557]

♀Jet Sommerfeld-Baruch [S1556, S1557]

♀Jetta (Henriette) Benedix-Baruch [P1427]

♀Mirjam Rimini-Baruch [K1171]

♀Rebekka de Vries-Baruch [S1557]

♀Roosjen Baruch, *1879 [S1557]

♀Sophia Erna Baruch, *1892 [S1557]

♀Sophia Kaufman-Baruch [H0260, H1093]

Bär

♂Bär Bär, *1865 [B0731]

♀Felice Bär [B0731]

Barmhartigheid
♀Roosje Isaac Speelman-Barmhartiheid [U1627]
Barrau
♀Emma Louise Stibbe-Barrau [J0272]
Batavier
♂Abraham Batavier [P1401]
♀Debora Sjouerman-Batavier [B0033]
♀Grietje Patto-Batavier [P1401, T1614]
Baum
♀Dorchen Hartwig-Baum [E0894]
♂Jakob Baum [B0732]
♂Hermann Baum [B0732]
Bechoff
♂Jakob Bechoff [R1482]
♀Viola Rülf-Bechoff [R1482]
Beck
Calel Beck [E0133, E0901]
♀Hencze Elburg-Beck [E0133, E0901]
♀Jacoba Christina Louisa Jessurun Lobo-Beck [F0944]
♂Klaus Ulrich Beck [B0734, B0735]
♂Kurt Abraham Beck [B0734, B0735]
♂Leon Beck [B0734]
Bed
♂Hartog Bed [Q0422]
♀Marie Bouwman-Bed [B0057]
♀Sophia Querido-Bed [Q0422]
Beek van
♀Elisabeth Celina de Vries-van Beek, *1900 [V0534]
♂Isaäc van Beek, *1869 [V0534]
♂Mozes Hartog van Beek [N0370]
♀Roosje Mozes Coster-van Beek [C0101, N0370]
Beem van
♂Heiman Meijer van Beem [B0012]
♀Henriette Bakker-van Beem [B0012]
Beer (de)
♀Aaltje Jacobs-de Beer [C0850]
♂Abraham de Beer [B0736]
♂Abraham Moses de Beer [V0533]
♂Barend Joseph de Beer [B0798]
♂Benjamin Beer [B0738]
♂Bernardus Heiman de Beer [H1076]
♀Bertha (Betta) Windmuller-Beer [N1378]
♀Billegien Hartogs From-de Beer [F0971]
♂Daniel de Beer [B0014, B0015, B0736, B0740, B0769, Z0576]
♂Daniel (Danièel) de Beer, *1858 [C0839, G1011, G1014, G1016, J1135, V0529]
♀Friederike Leffmann-Beer [W1711]
♀Froukje de Groot-de Beer [G1011, G1014, G1016]
♀Ganna Hanna de Jongh-de Beer [J0273, J1134, J1135]
♀Grietje van Delft-de Beer [D0872, D0873]
♀Hanna Solomon van Zanten-de Beer, *±1790 [Z0567]
♀Hanny de Beer [B0739]
♀Helena Ganna de Beer [B0014, Z0576]
♀Hendrika Cohen-de Beer [C0839]
♂Herman de Beer, *1870/71 [V0533]
♂Isaac Samuel Beer [O1393]
♀Josephina Bloch-de Beer [B0768, B0769]
♂Jozef de Beer [B0736, B0741]
♀Judith Baruch Kan-de Beer [K0616]
♀Magtelt Levie Velleman-de Beer [S1504]
♂Mozes de Beer [B0014, Z0576]
♀Naatje de Brave-de Beer [B0798]
♀Rebecca Isaac Onderwijzer-Beer [O1393]
♀Ricka de Levie-de Beer [D0884]
♂Robert de Beer [B0015]
♀Rosa Willy de Beer [B0015]
♂Rudolf de Beer [B0015]
♀Sara de Vries-de Beer [V0529]

♂Siemon de Beer [B0015, B0738, J0273, J1135]
♂Simon de Beer (Behr) [B0769, C0839, D0872, G1016]
♀Sophia Feigele Hes-de Beer [H1076, H1077]

Beesemer
♂Abraham Beesemer [Z0568]
♀Eva Zegerius-Beesemer [Z0568]
♀Regina van de Kar-Besemer [K0290]

Beetem van
♂Jean Louis Charles van Beetem [H0253]

Beever
♀Elisabeth van Praag-Beever [D0882]

Beezem van
♂Hartog van Beezem [B0025, B0765]
♂Isaac Jacob van Beezem [B0765]

Bego
♀Hanna Salomon Huisman-Bego [H1098, K1201]
♂Salomon Eliazar Bego [H1098, K1201]
♂Eliazer Abraham van Bego [H1098]

Behr
♂Benjamin Behr, *±1853 [V1646]
♀Betje de Vries-Behr, *1864 [V1646]
♂Hartog Behr [H0234]
♂Hartog Behr, *1841/42 [S0364]
♂Isak (Isaac, Izaak) Israel Benjamin Behr, *1818 [V1646]
♀Klara Harschel-Behr [H0234]

Behr de
♂Abraham de Behr [B0738]
♂Israel Benjamins (Behr) [B0738]
♂Izaäk ter Berg [B0739]

Beirach
♀Anna Gele Borchardt-Beirach [B0782]

Bekkers
♀Reintje Stoppelman-Bekkers [S1512]

Bellegrade
♀Vrouwtje Levie Baars-Bellegrade [P1401]

Bemak
♀Else Jacobsohn-Bemak [J1119]

Bender
♀Bertha Goldstein-Bender [G1686]

Bendik(s)
♂Benjamin Bendik [K0286, K1191, K1193]
♀Froukje Knorringa-Bendik(s) [K0283, K0286, K1191, K1193]
♀Jettiena Bertha Frouwina Knorringa-Bendik [K0286, K1191, K1193]
♂Levie Bendik, *1845 [V0537]
♀Mariejanne Cohen-Bendik [V0537]
♂Philippus Benjamins Bendik(s) [K1191, K1193]

Bendix
♀Jüdel Herz-Bendix [H1080A]

Benedictus
♀Duifje Kalf-Benedictus [T1622]
♀Ester Mozes-Benedictus [V0520]
♂Jacob Benedictus, *1913 [S0444]
♀Lea Evalien Benedictus, *1941 [S0444]

Benedix
♀Caroline Gans-Benedix [P1427]
♂Salomon Benedix [P1427]

Benjamin
♂Alexander Benjamin [B1143]
♀Amalie Obermeijer-Benjamin [B1143]
♀Guetchen Löwenstein-Benjamin [L1292]
♀Leah Durra-Benjamin [D0890]
♀Minna Joseph-Benjamin [B1143]
♂Moritz Simon Benjamin [D0890]

Benjamins
♂Jonas Joseph Benjamins [S0176, S0456]
♀Sophia Simons-Benjamins [S0176, S0456]

Berberich
Sally Berberich [B0742]
♀Vera Bonnette Berberich [B0742]

Berclouw

♂Samuel Salomon Levie Berclouw [M0347]

Berends

♀Fokeltje Canter-Berends [H1078]

Be(h)rendt

♀Erika Helene Seelig-Be(h)rendt [S1527]

♂Siegfried Be(h)rendt [S1527]

Berg

♀Carolina Mendels-Berg [M1341]

Berger

♀Henriette (Jette) Brinitzer-Berger [B0804]

Bergfeld

♀Fanny Aschenbrand-Bergfeld [A0711]

♀Karolina Aschenbrand-Bergfeld [A0712]

Boas Berg

♀Aaltje de Rooij-Boas Berg [M1334]

♂Isaac Benjamin Boas Berg [M1334]

Berg ter

♀Alida van Gelder-ter Berg [G0981, G0982, G0983]

♂Izaäk ter Berg [G0983]

♂Jozef ter Berg [B0736, B0739, G0982, G0983, J1135]

♀Rebekka van Hasselt-ter Berg [B0047]

♀Rozette (Rozetta) Rebekka de Beer-ter Berg [B0015, B0736, B0738, B0739, J0273, J1135]

Berg(h) van den

♂Abraham van den Bergh [H1078]

♀Adriana Pijpeman-van den Berg [P0412]

♂Aron Abraham van den Berg [L1245]

♀Berdina Hijmans-van den Bergh [H1078]

♀Betje Blok-van den Berg [L0307, L0321, L1243, L1245]

♀Cornelia (Keetje) Eberst-van den Berg [S0437]

♀Elisabeth Mozes Marcus-van den Berg [K1176]

♂Hijman van den Berg [P0412]

♀Johanna Nieuwendijk-van den Bergh [O0375]

♂Johannis van den Berg [P0412]

♂Joseph Abraham van den Berg [G0188]

♀Lena den Arend-van den Berg [D0867]

♂Levie van den Berg [S1571]

♂Machiel Meyer van den Berg [K1212]

♀Maria van den Berg [P0412]

♂Meyer Levie van den Berg [K1212]

♀Mietje (Maria) Marsman-van den Berg [M1332]

♀Rachel Goudsmit-van den Berg [G1136]

♀Rozetta van Beek-van den Berg [V0534]

♀Sophie Marianne Goudsmit-van den Berg [G0188]

Bergen van

♀Grietje Lea Philippus Cohen-van Bergen [C0087]

♂Izak van Bergen [B0020]

♀Klaartje van Spier-van Bergen [S0450]

♂Philippus Hartog van Bergen [C0087]

Bergfeld

♀Johanna Speier-Bergfeld [S1564]

Berghoff

♂Simon (Shimon) Berghoff [B0748]

♀Sophie (Sophia) Bertenthal-Berghoff [B0747, B0748, B0751]

Berkelo

♂Emanuel Samuel Berkelo [B0021, B0744]

♂Jaques Emanuel Berkelo [B0021]

♂Samuel Berkelo [B0021, B0744]

♀Vogeltje Bollegraaf-Berkelo [P1411]

Berklou

♂Benedictus Berklou [B0719]

♂Benedictus Nathan Berklou, *±1771 [Q1442]

♀Esther Pool-Berklou [P0405]

♂Isaac Berklou [B0022]

♂Joseph Berklou, *1871 [P0405]

♀Kaatje Bachra-Berklou [B0716, B0717, B0719]
♀Roosje Marcus Lever-Berklou, *1821 [L1243, Q1441, Q1442]
♂Salomon Berklou [B0022]
♂Simon Berklou [B0717, B0719]

Berlijn

♀Catharina Alida Salomon-Berlijn [S0439]
♀Di(e)na Meijer-Berlijn [M0348, M0598, M1325, M1329]
♂Leonardus Berlijn [S0439]
♂Levie Marcus Berlijn [M1329]
♀Lottje Abrahamson-Berlijn [A0006]
♀Marianna Blazer-Berlijn [B0760]
♂Mozes Levij Berlijn [M0348, M1329]
♂Philip Salomon Berlijn [A0006]
♀Rebecca Cohen-Berlijn [H1072A]
♀Schoontje de Beer-Berlijn [B0798]

Bernard

♂Alexander Louis Bernard [B0746, S1552]
♂Eduard Bernard [B0746]
♀Froukje Carolina de Leeuw-Bernard [B0746, S1552]
♂Levie Bernard [B0746]

Bernhard

♂Baruch Bernhard [D0890]

Bernstein

♀Emmij van Essen-Bernstein [K0144]
♀Taube Wonschow-Bernstein [E0134]

Bertenthal

♂David Bertenthal [B0747, B0748]
♀Martha Bertenthal [B0747, B0748]
♀Ruth Bertenthal [B0747, B0748]
♂Simon Bertenthal [B0747, B0748]

Bessie

♀Laura Flora (Flore) Dreyfuss-Cohen Bessie [D0129]

Beth

♀Naatje Harpman-Beth [H1046]

Bethi

♀Hedwig Seelig-Bethi [S1527]

Bettmann

♀Carolina Bettmann [F0940]

Bever

♀Marianne Colthof-van Bever [H0216]

Beugeltas

♂Eliazar Beugeltas [B0748]
♂Maurits Beugeltas [B0752]
♂Samuel Beugeltas [B0752]

Beugen van

♂Eliazar van Beugen [E0134]
♀Jaantje Elburg-van Beugen [E0134]

Beutler-Süsskind

♀Hedwig Beutler-Süsskind [B0753]

Biallosterski

♀Grietje van Gelder-Biallosterski [G0173]
♀Hanna Muller-Bialloterski [H0230]
♂Mozes Aäron Biallosterski [G0173]

Bibo

♀Selma Hacker-Bibo [A0708]

Biema van

♂Adolf van Biema, *1847 [B0754]
♀Karoline (Carry) van Biema [B0754]
♂Samuel van Biema [B0754]
♂Samuel Benjamins van Biema [B0754]
♀Zipera Abrahams-van Biema [A0701]

Bienenfeld

♀Caroline Guggenheimer-Bienenfeld [H1078A]

Bier

♀Hedwig Rothschild-Bier [R1476]

Bierenbug

♀Rebecca Schleijen-Bierenbug [I1102]

Bierman

♀Angelique Sons-Bierman [L0314]
♀Erna Irene Bierman [B0023]
♂Jacob Bierman [V1629]
♂Levie Bierman [B0755, B0023]
♀Marianne Hammelburg-Bierman [H0227]
♂Maurits Bierman [B0755, B0023]

♂Nehemias Bierman [H0227]
♂Salomon Levie Bierman [B0755]
♀Suze Bierman [B0023]

Bilderbeek

♀Clara de Vries-Bilderbeek, *1860 of 1868 [V1643, V1644]
♂David Bilderbeek [B0591]
♂Godschalk Isaac Bilderbeek [B0591]
♂Isaac Bilderbeek, *1831 [V1644]
♀Martha Stibbe-Bilderbeek [S1582]
♀Miena Stibbe-Bilderbeek [S1582]
♂Samuel Bilderbeek, *1842 [S1582]
♀Sara Frederika Beppie [B0591]

Bing

♀Adriana Bing [B0757]
♂Aron Bing, * 1795 [B0757]
♂Aron Bing, * 1882 [B0757]
♀Catharina Bing [B0757]
♂Elias Bing Aron Bing [B0757]
♂Eliazar Moses Bing [B0757]
♂Eliazer (Eliazar) Bing [B0757]
♂Jacob Bing [B0757]
♀Naatje Bing [B0757]
♀Rebecca Bing [B0757]
♀Sara Bing [B0757]

Binger

♀Aaltje Emanuel Roos-Binger [B0788]

Bino

♀Dientje Noach-Bino [N1378, N1379]
♂Gompel Nathan Bino [N1378, N1379]
♂Nathan Gompel Bino [N1379]
♂Nathan Bino [L0296]

Birnbaum

♂Alfred Birnbaum, *±1882 [R1460]
♂Gert Birnbaum [B0758]
♀Grete Selinko-Birnbaum (Wolf) [R1460]
♂Martin (of Bruno?) Birnbaum [B0758]

Blaaser

♀Anna de Solla-Blaaser [B0759]
♂Aron Blaaser, * 1889 [B0759]
♂Aron Blaaser, * 1835 [B0759]
♂Isidore Blaaser [B0759]
♀Sara Blaaaser [B0759]

Blaauw (de)

♀Betje de Jong-de Blaauw [J1128]
♀Jeannette Frank-Blaauw [F0150]
♀Rozina Hoofiën-Blaauw [S0475]
♂Soesman (Soetman) Levi(e) Blaauw, *1874 [F0150, S0475]

Blach

♀Henriette Oster-Blach [O0381]
♀Jette Spangenthal-Blach [W1659]

Blandowsky

♀Euphenie Ebstein-Blandowsky [E0927]

Blankenstei(j)n

♀Eva Meuleman-van Blankenstei(j)n [M1347]
♀Helena Levitikus-Blankenstein [H1094]

Blazer

♂Benjamin Blazer [B0760]
♂David Carel Blazer [B0760]
♀Henriette Blazer-Dasberg [D0867]
♀Marianne Helena Blazer [B0760]
♂Tobias Blazer [B0760]
♂Tobias David Blazer [B0760]

Bleekrode

♂Liepman Bleekrode, *1865 [S0024]
♀Mirjam (Mietje) Rimini-Bleekrode [K1171]
♂Samuel Bleekrode [S0024]

Bleekveld

♀Rebecca de Brave-Bleekveld [S0496]

Bleijberg (Bleyberg)

♀Sara Compris-Bleijberg [L1256]
♀Sara Compris-Noe (Bleyberg) [L1256]

Bles (Blez)

♂Gerrit (Gershon) Salomon (Zalman) Blez (Bles), *1790 [P1403]
♀Isabelle Polak-Bles [P1423]
♂Salomon Gerrit Blez [P0394, P1403]

♂Simon Bles [P1423]
♀Vrouwtje Perel-Bles [P0392, P0394, P1403]

Blijdenstijn van

♂Levie van Blijde(n)stijn [B0761, B0762]
♂Mosis Emanuel van Blijdenstijn [B0761, B0762]
♂Mosis Mendel (van) Blijde(n)stijn [B0761]

Blitz (Blits)

♂Aäron Blitz [B0025]
♂Abraham Blitz [U1627]
♂Abraham Blitz, * 1880 [B0025, B0763]
♂Abraham Blitz, * 1941 [B0025]
♂Abraham Marcus Blitz [B0763, B0765]
♂Aron Emanuel van Blitz (Aaron Blits), *1784 [V0522]
♀Betje Leendert van Creveld-Blitz (Blits) [L1234]
♂Emanuel Blitz [B0025]
♀Hanna de Hond- Blitz [B0025, B0765]
♀Henriette Blitz [B0025]
♂Isaac Blitz [B0025]
♂Israel Blitz [B0025]
♀Keetje IJzerko(o)per-Blits [U1627]
♂Marcus Blitz, * 1906 [B0025]
♂Marcus Blitz, * 1858 [B0025, B0763]
♂Sol Blitz, * ± 1914 [B0025, B0763]
♂Sol Blitz, * 1920 [B0025]

Blitz van

♀Alida van Blitz-Bonn [B0029]
♂Aron van Blitz [B0029]
♂Aron van Blitz, *1784 [V0522]
♀Beletje Vis-van Blitz [V0522]
♀Bella Roselaar-van Blitz [B0029]
♀Clara van Blitz [B0029]
♂David van Blitz [B0029]
♂Emanuel Aron van Blitz [V0522]
♂Emanuel Aron van Blitz, *1824 [V0522]
♂Fritz Ari van Blitz [B0029]
♀Gesina van Blitz (Geesje Pinto-van Blitz) [B0029]
♂Jacob van Blitz [B0029]
♂Jacob Aron van Blitz [B0029]
♀Silva van Blitz [V0522]

Blitz-de Hond •
Blitz-Openheimer •

Bloch

♀Felicia Bloch [B0783]
♀Golde Bloch [B0032A]
♂Gompel Israël Bloch [L1254]
♂Heiman Samuels Bloch [B0768]
♀Jachephat Dreifuss-Bloch [D0883]
♂Jacob Bloch [B0032B]
♀Jeanette Elise Bloch [B0783]
♀Jeltje Corper-Bloch [C0847]
♀Johanna Dannheisser-Bloch [D0863, D0864]
♂Julius Bloch [B0864]
♀Maria van Straaten-Bloch [L1254]
♂Max Alfred Cohn Bloch [B0783]
♂Nathan Bloch, * 1928 [B0032B]
♂Nathan Bloch, * 1913 [B0032A]
♂Nathan Bloch, * 1866 [B0032A, B0032B, B0767, B0768, C0098]
♀Rachel de Levie-Bloch [L1254]
♂Salomon Bloch [B0768]
♂Samuël Mozes Bloch [B0767]
♂Tom Michael Rudolf Bloch [B0783]

Block

♀Erna Marx-Block [M1308, M1310]
♂Jacob Block [K1158]

Bloemendaal

♂Abraham Bloemendaal [B0022, B0033]
♀Elisabeth Bloemendaal, [B0033]
♀Elisabeth Cohen-Bloemendaal [B0022]
♀Greta Bloemendaal [B0022, B0033]
♂Izaak Bloemendaal [B0022]

♂Joseph Bloemendaal [B0033]
♂Koen Bloemendaal [B0033]
♀Marianna Berklou-Bloemendaal [B0022]
♂Meijer Bloemandaal, * 1914 [B0022]
♂Meijer Bloemendaal, * 1865 [B0022, B0033]
♂Moses Isaak Bloemendaal [B0033]
♀Rachel Bloemendaal [B0022]
♀Rachel de Groot-Bloemendaal [G0193, G0196, P0395, S0521]
♂Salomon Bloemendaal [B0022, B0033]
♂Salomon Bloemendaal, * 1832 [B0033, G0193, G0196, P0395]

Bloemendal

♀Bertha Levie-Bloemendal (Blumendal, Blumenthal) [F0947, F0955]
♀Betta Bloemendal [O0378]
♂Emanuel Leopold Bloemendal [B0042]
♀Engelina (Engeline) Bollegraf-Bloemendal [B0781, K1179]
♂Ernest David Bloemendal [B0042]
♀Eva Oostra-Bloemendal [O0378]
♀Hindel Bloemendal [O0378]
♂Joseph Bloemendal, *1858 [R1465]
♂Leopold Eduard Bloemendal [B0042]
♂Levi Bloemendal [B0042]
♀Louiza Roselaar-Bloemendal [R1464, R1465]
♂Mangel Bloemendal [O0378]
♂Markus Mangels Bloemendal [O0378]
♂Mennagum Bloemendal [O0378]
♂Mozes Bloemendal, *1823 [R1465]
♂Nochum Bloemendal [O0378]
♀Rachel Bloemendal [O0378]
♂Selig Bloemendal (Blumendal, Blumenthal) [F0955]

Bloemgarten

♂Hendrik Bloemgarten [S0437]
♀Rosalie Dina Bloemgarten [S0437]
♀Wilhelmina Salomon-Bloemgarten [S0437]

Bloemist

♀Sara Philip Kokernoot-Bloemist [K1196]

Blog

♂Mozes Joseph Blog, *±1831 [V1626A]
♀Rosette van Rood-Blog [R0426]
♀Sara Velleman-Blog [V1626A]
♀Vrouwtje Naarden-Blog [N1361]

Blok

♀Brandtie Vorst-Blok [K0292]
♂David Hartog-Blok, * 1889 [B0770, B0771]
♂David Hartog-Blok, * ±1815 [B0770]
♂D. L. Blok [I0264]
♀Engeliena Alida Witmond-Blok [B0772]
♀Grietje Eliazar Hakker-Blok [K1148]
♂Izaäk Blok [B0770, B0771]
♂Izaäk Philip Blok [B0771]
♀Klaartje Walg-Blok [H1035]
♂Levi Blok [M1353]
♀Mette Mesritz-Blok [M1343]
♀Rebecca (Betje) Danser-Blok [W0564]
♀Reeltje Cohen-Blok [H0240, V1636]
♀Saartje van Leeuwen-Blok [L0307, L0309]
♂Salomon Wolff Blok [L1245]
♀Sara Montanjees-Blok [M1353]
♀Sientje Lever-Blok [L0321, L0326, L0331, L1243, L1245, L1248, S0445, S0484]
♂Wolff Salomon Blok [L0307, L0321, L1243, L1245]

Blom

♀Bertina Harschel-Blom [H0230, H1047, H1049]
♂David Blom, *±1844 [U1627]
♂Gerrit Blom [B0044]
♂Josua (Josna, Joshua) Blom [H0230, H1047, H1049]
♂Machiel Blom [H1049]

♂Marcus Jacob Blom [H1049]
♂Nathan Blom [B0044]
♀Rebecca Blom-Blom [H0230, H1047, H1049]
♂Salomon Nathan Blom [U1627]
♀Sientje Blom [B0044]

Blum

♀Selma Enker-Blum [E0924]

Blumendal (Bloemendal)

♀Emiel(t)je van Os-Blumendal [O0380]

Blumendahl

♀Anna de Winter-Blumendahl [P1435]

Blumenthal

♀Amanda Baruch-Blumenthal [B0725, B0726, B0727, B0728]
♂Ernst Blumenthal, *1914 [B0773]
♀Gertrud Beck-Blumenthal [B0734]
♀Helene Herzberg-Blumenthal [D0864]
♀Ida Coster-Blumenthal [C0100]
♂Julius Blumenthal [B0811, [0100]
♂Karl W. Blumenthal, *1910 [B0773]
♀Katharina Eleonora Buss-Blumenthal [B0811]
♂Ludwig Otto Blumenthal [B0773, H1037A, O1397]
♀Margrete Blumenthal, *1911 [B0773]
♂Paul Blumenthal, *1920 [B0773]
♀Zippora (Sophie) Rosenthal-Blumenthal, [C0830]

Boas

♂Abraham Boas [B0045]
♂Abraham David [B0045]
♀Alida Velleman-Boas [P1417]
♂David Wolf Boas [B0045]
♀Dina Bloch-Boas [B0032A]
♀Grietje Katoen-Boas [K0276]
♂Hartog Boas, *±1855 [P1416A]
♂Isaac Abraham Boas [B0045]
♂Levi Boas [B0032A]
♀Marianne de Jong-Boas [F0951, H0245, J0271]
♀Martha Philips-Boas, *1890 [P1416A]

Boässon

♂Charles Boässon [B0775]
♀Elisabeth Isabella Boässon [B0775]
♂Hijman Boässon [B0775]
♂Izaak Hijman Boasson, *1806 [V1637]
♂Jacques Boässon [B0775]
♂Marc Herman Boässon [B0775]
♀Rosalie Vos-Boasson [V1637, V1638]

Bobbe

♀Antje le Grand-Bobbe [T1617]
♂Asscher Lazarus Bobbe [B0047]
♂Elkan Bobbe [F0946]
♂Joël Bobbe [B0047]
♂Meijer Bobbe [B0047]
♂Samuel Bobbe [F0946]
♀Sara Kunstenaar-Bobbe [O0378]

Bodding(h)

♂Meijer Jonas Bodding(h) [K1214]
♀Sophia Kuijt-Bodding [K1214]

Bodenheimer

♀Johanna Bodenheimer-Bodenheimer [B0777]
♂Karel Bodenheimer [B0777]
♂Dr. Siegfried Bodenheimer [B0777]

Boekman

♂Barend Mozes Boekman [P1432]
♀Mietje Beugeltas-Boekman [B0752]

Boer de

♂Abraham de Boer [B0777A]
♂Isaac de Boer, * 1906 [B0777A]
♂Isaac de Boer, * 1850 [B0777A]
♀Rachel Kleerekoper-de Boer [B0777A]
♀Schoontje van Emden-de Boer [H1046]

Boers

♂Hartog Boers [B0796]
♀Mietje van Brakel-Boers [B0794, B0796]

Boersma
♂Marten Boersma [M0366, S0024]
♂Rients Martens Boersma [M0366, S0024]
Böhm
♂Josef Böhm [B0779]
♂Manfred Böhm [B0779]
♂Mendel Böhm [B0779]
Bok de
♂Juda de Bok [C0079]
♀Mietje van Straten-de Bok [B0796]
♀Rebecca (Rebekka) Cohen-de Bok [B0079]
Bokke van der
♀Judik van Santen-van der Bokke [B0048]
♂Markus van der Bokke [B0048]
♂Samson Levie van der Bokke [B0048]
♀Susanna van der Bokke [B0048]
Bolgraf
♀Eva Simons de Lange-Bolgraf [C0115]
♀Silva de Vries-Bollegraf [V1649]
Bolle
♀Paulina Bolle [I0264]
Bollegraaf
♂Abraham Simons Bollegraaf [R1481]
♀Betje Elshof-Bollegraaf [E0907]
♀Carolina Turfrijer-Bollegraaf [T1617]
♀Eva Simons de Lange-Bollegraaf (Bolgraaf) [H0213]
♂Heiman Bollegraaf [B0738]
♀Julia Kleef-Bollegraaf [K1176]
♀Marianne (Mariana) Oppenheimer-Bollegraaf, *1804/05 [S0364]
♂Markus Bollegraaf [K1176, K1177, K1179]
♂Ruben Bollegraaf [B0745, P1411]
♀Saartje de Behr-Bollegraaf [B0736, B0738]
♀Saartje Tokkie-Bollegraaf [B0021, B0745, P1407, P1411]
♀Sara Simons (Behr)-Bollegraaf [B0738]
♀Vogeltje Berkelo-Bollegraaf [B0745]
Bollegraf
♂Abraham Bollegraf, *1822 [B0781, K1179]
♀Alida Bollegraf [B0049]
♂David Bollegraf [B0049]
♀Julia Kleef-Bollegraf [K1177, K1179]
♀Leentje Sanders-Bollegraf [S0444, S1493]
♂Markus Bollegra(a)f [B0049, B0781]
♂Markus Bollegra(a)f, *1851 [S0444, S1493]
♂Wolf Bollegraf [B0049, B0781]
Bolli
♀Roosje Jacobs Perels-Bolli [V0522]
Bomberg
♀Roosje Emanuel Keizer-Bomberg [K1169]
Bongaarts
♀Vijke Goudstikker-Bongaarts [A0006A]
Bondt
♀Beletje (Rebekje) Jacob van der Tong-Bondt [E0903]
Bonem
♀Johannetta Schloss-Bonem [D0880]
Bonheim
♀Rosa Blumenthal-Bonheim [C0100]
Bonn
♀Dina Simon van Kreveld-Bonn [K1211, K1212]
♀Marianne (Marianna) Malka Trijbetz-Bonn [L0301]
♂Simon Marcus Bonn [K1211]
Bonnewit
♀Grietje Abrahams-Bonnewit [L1223]
Boom, Boon
♂Jan Boom of Boon, *±1856 [V1646]
Boot
♂Barend Boot [B0799]
♀Dijna de Brave-Boot [B0798]
♀Esther de Brave-Boot [B0798, B0799]
♂Israel Boot [B0799]

Borawitz
♀Cora Borawitz [S1515]
Borchardt
♂Isidor Borchardt, *1856 [B0782]
♀Marion Evelyne Borchardt [B0782, H1082, H1083, I1099]
♂Werner Adolf Borchardt [B0782]
Borchert
♀Renate Borchert [B0783]
♂Rudolf Borchert [B0783]
Borstel
♂Bernard Borstel [B0784]
♂Hendrik Borstel [B0784, B0051]
♀Hester Alexandrina Borstel [B0051]
♂Israël Borstel [B0784]
♀Johanna Christina Borstel [B0784]
♂Leman Borstel, * 1895 [B0784, B0785]
♂Leman Borstel, * ± 1827 [B0784]
Bos
♀Goltje (Gaaltje) Nathans Stoppelman-Bos [S1586]
Bosman
♂Abraham Bosman [L0342]
♀Alida Henrietta Frank-Bosman [F0946]
♀Betje Philip van Kreveld-Bosman [K1211]
♀Henrietta Son-Bosman [S0471]
♂Levi Bosman, *1819 [S0471]
♂Victor Bosman [F0946]
Bossa zie Rossa
Böttigheimer
♂Leopold Böttigheimer [H1065]
Bouman
♂Alexander Bouman [B0786, B0787, B0788]
♂Barend Bouwman, *1812 [B0787, K1157]
♂Barend Bou(w)man, *1892 [B0786]
♂Eléazar Bouman [B0786, B0787]
♂Louis Bou(w)man, * 1850 [B0786, B0056, C0853, K1156, K1157]
♂Louis Bouman, * 1903 [B0787]
♂Meijer Bouman [B0787]
♀Mietje Keizer-Bou(w)man [C0853, K1156, K1157]
Boumans
♀Johanna Danielson-Boumans [D0861, T1617]
♂Levi Boumans [D0861]
Boutelje
♂♀Boutelje, familie [L1264]
♂Abraham Boutelje [B0789]
♂George Boutelje [B0789]
♂Israel Eliazer Leizer Boutelje-Levie [B0789]
♂Israel Abraham Boutelje [B0789]
♀Lena Simons-Boutelje [T0507]
♂Michel Boutelje, *±1856 [T0507]
Bouwman
♂Abraham Bouwman, * 1861 en * 1931 [B0058]
♂Abraham Bouwman, *1820 [M1317]
♂Abraham Levie Bouwman [B0053, B0055, B0060, B0061]
♂Abraham Levie Bouwman, *±1803 [S0478]
♂Abraham Lion Bouwman [B0060]
♀Annaatje Bouwman [B0052, B0792A]
♀Antje Sanders-Bouwman [J0275, P0482, P1425, P1431]
♂Barend Bouwman [R1449]
♂Benjamin Bouwman [H1094]
♂Bernard Bouwman [B0057]
♂Eléazar Bouman [B0056, B0792]
♂Eli Bouwman [B0053]
♀Elisabeth Bierman-Bouwman [H0227]
♀Hester Reich-Bouwman [R1449]
♂Izak Bouwman [B0054]
♂Jacob Bouwman [B0055]
♀Jetje van Staveren-Bouwman, *1851 [S0466, S0478]
♀Judik Monasch-Bouwman [B0058]

♀Judik van der Sluijs-Bouwman [B0054]
♀Judith Poons-Bouwman [B0057]
♂Lion Bouwman [B0054]
♂Lion Abraham Bouwman [B0053, B0060]
♂Louis Bouwman, * 1912, * 1850 [B0056, B0792]
♂Mozes Bouwman, * 1899 [B0057],* 1902 [B0058]
♂Mozes Abraham Bouwman [B0052, B0054, B0055, B0057, B0058, B0792A]
♂Mozes Lion Bouwman [B0054]
♂Nathan Bouwman [B0055, B0057, B0061]
♂Nathan Levi Bouwman [P1431]
♂Pieter Bouwman [L0333]
♀Rachel Brill-Bouwman [B0061]
♀Rijntje (Reintje) Maritz-Bouwman [M1319]
♀Saartje de Vries-Bouwman [F0973, V0528]
♂Samuel Bouwman [B0052, B0792A]
♀Santje Meiboom-Bouwman [M1317, M1658, V0528]
♀Sara Bouwman [B0060]

Brakel van

♂Albertus van Brakel [L0309]
♂Hermanus Mozes van Brakel, *1930 en *1853 [B0794, B0796]
♂Levie van Brakel [B0796]
♀Mietje van Brakel [B0794]
♂Sallie van Brakel [B0794, B0796]
♂Wilhelmus Johannes Th. van Brakel [L0309]

Bramson

♀Reintje Zendijk-Bramson [S0443]
♀Sophie Vintura-Bramson [B0045]

Brandel

♀Elisabeth Nathan-Brandel [C0074, J0181, J1116, P0407]
♀Hester Trijtel-Brandel [T0510]
♂Joseph Samuel Brandel [J1116]

Brandon

♀Engeltje Meljado-Brandon [M0347]
♀Mietje Mok-Brandon [M0599]

Brandspiegel

♂Abraham Joseph Brandspiegel, *±1863 [T1607]
♀Marie Theeboom-Brandspiegel [T1607]
♀Schiffra Schop-Brandspiegel [T1607]

Braun

♀Bertha (Beilah Rosa) Klafter-Braun [K1172]
♀Johanna Hirschstein-Braun [M0361]

Braunsberg (Brounsberg)

♀Sophia Wallig-Braunsberg [H1044]

Braunschweig

♀Zerline Guggenheim-Braunschweig [F0962]

Brave de

♂Abraham Jacob de Brave [B0798]
♂David de Brave, *1884 [S0496]
♂Jacob Abraham de Brave [B0798]
♂Joseph de Brave [B0798, B0799]
♂Mozes de Brave, *1856 [S0496]
♀Sara Isaac Lopes Dias-de Brave [B0719]
♀Veronica Swaab-de Brave [S0496, S1596]

Breitbarth

♀Charlotte Dorothea Ebstein-Breitbarth [E0926]

Bremer

♀Johanna Fontein-Bremer [S0399]

Brenner

♂Hermann Brenner [W1698]
♀Hermine Sara de Wilde-Brenner [W1698]

Breslauer

♂Max Michael Breslauer [B0800]
♀Mincken (Mietje, Minnchen) Cohen-Breslauer [B0010]

♂Moritz Max Breslauer [B0800]
♂Stefan Breslauer [B0800]
♂Werner Rudolf Breslauer [B0800]
♀Ursula Breslauer [B0800]

Bril

♀Elisabeth Zwaaf-Bril [S0474]
♂Ephraim Bril [B0061]
♂Nathan Bril [B0061]
♂Samson Bril [B0061]

Brilleman

♀Grietje Brilleman [B0803A]
♂Leendert Brilleman [B0803A]
♂Levi Brilleman [B0803A]
♂Meijer Brilleman [B0803A]
♂Mijer Brilleman [B0803A]
♀Schoontje Brilleman [B0803A]
♀Sara Sarlui-Brilleman [B0803A]
♂Simon Brilleman [B0803A]

Brilleslijper

♂Ephraim Brilleslijper [C0824]
♂Liepman Brilleslijper [C0823, C0824]
♀Marianne (Marianna) Coe-Brilleslijper [C0076, C0822, C0823, C0824]
♀Rozetta (Rosette) Degen-Brilleslijper [H0240]

Brinitzer

♂David Brinitzer, *1852 [B0804]
♂Ismar Brinitzer, *1880 [B0804]
♂Karl Werner Brinitzer [B0804]

Brink ten

♀Regina Cohen-ten Brink [C0840]

Brink van de

♀N. van de Brink [L0618]

Broekhuijzen

♀Marianne Mozes Frijda-Broekhuijzen [F0965]

Broek van

♂Benjamin van Broek [B0065]
♀Gertruida Helena Meijer-van Broek [M1330]
♂Jacob van Broek [B0065]
♂Levie van Broek [B0065]
♂Levie van Broek, *1845 [M1330]
♀Mietje Levina van Broek [B0065]
♂Salomon van Broek [B0065]
♂Salomon van Broel, *1810 [M1330]

Broekhuizen

♀Henrietta Mozes Broekhuizen [L1229]

Broeks

♀Gertruida Cosman-Broeks [C0848]

Brom(m)et

♀Aaltje Joseph Sluis-Brommet [M0347]
♀Cornelia Bilderbeek-Bromet [B0591]
♀Gonda Salomon Bachra-Bromet [B0716]
♀Grietje Alter-Bromet [S1515]
♂Levie Bromet [B0591]
♂L. Brommet [M0348]

Bron

♀Betje Margarethe Bles-Bron [P1423]

Bronkhorst

♀Alida Helena Frank-Bronkhorst [F0946]
♂Jacobus Bronkhorst [J1124]
♀Johanna de Jong-Bronkhorst [J1124]

Brook

♂Hartog Bonefang Brook [M1341]
♀Henrietta Mendels-Brook [M1341]

Brouwer

♂Dirk Brouwer [S0490]
♂Maarten Brouwer, *±1872 [S0490]

Bruck

♂Alfons Bruck (Brück) [B0805]
♂Leonhard Bruck [B0805]

Bruin de

♀Bertha de Bruin [B0068]
♀Esther Elekan-de Bruin [B0068]
♂Hartog de Bruin [B0068]
♂Hertog de Bruin [B0068]
♂Joseph de Bruin, * 1900 [B0068]
♂Joseph de Bruin, * 1844 [B0068]

♂Salomon de Bruin [B0068]
♀Sara de Leeuw-de Bruin [H0246]

Bruijn

♂Benjamin Bruijn [L1261]

Bruck

♂Alfons Bruck [B0805]
♂Leonhard Bruck [B0805]
♀Catharina Alida Lewin-Bruijn [L1261]

Brüll (Bruel)

♀Elsa Brüll [B0807]
♂Friedrich Fritz Brüll [B0807]
♂Hugo Brüll [B0807]
♂Hugo Jecheskel Bruell [B0807]
♀Rosa Bruell-Bruell [B0807]
♂Wolfgang Shimon Bruell, *1810 [B0807]

Bruske

♂Abraham Noach Bruske [B0765]

Buchheim

♀Orsula Stern-Buchheim [S1578]

Bueren van

♂Mozes van Bueren [F0146]

Buijte(n)kant

♀Marianne Sak-Buitenkant [S0467]
♀Rebekka Boas-Buijtekant [B0045]
♂Simon Buitekant [L0071]

Buren van

♂Abraham Cohen van Bu(u)ren [J1129]
♂Izak Abraham van Buren [H0216, R0426]
♀Sara Abraham Willing-van Buren [J1129]
♀Wilhelmina Hamburger-van Buren [H0216, R0426]

Burg

♀Hedwig van Biema-Burg [B0754]

Burger

♀Phina Luft-Burger [L1296]

Buschhoff

♀Sibylla Buschhoff [B0809]
♂Siegmund Buschhoff [B0809]

Busnach

♀Frederika Pots-Busnach [S1513]

Buss

♂Alfred Buss [B0811]

Buuren van

♀Elisabeth Israel-van Buuren [V0539]

Caffé
♀Betje Izaäc Berlijn-Caffé [A0006]
♀Natje de Vries-Caffé [A0006]
Cahen
♀Cordula Gudula Cahen-Cahen [F0967]
♀Gudula [?]-Cahen, *1840 [F0967]
♀Helena [?]-Cahen, *1835 [F0967]
♂Jacob Cahen, *1832 [F0967]
♂Jacob Jonas Jonas Cahen [F0967]
♀Jetta Frijda-Cahen [F0162, F0967]
♂Joseph Cahen [F0967]
♂Joseph Cahen, *1922 [F0967]
♀Josephina Cahen [F0967]
♀Josephina [?]-Cahen, *1837 [F0967]
♂Michel Cahen, *1841 [F0967]
♀Sara [?]-Cahen, *1829 [F0967]
♀Sibilla [?]-Cahen, *1830 [F0967]
♂Wolff Jacob Cahen [F0967]
Cahn
♀Alice Brünell-Cahn [B0808]
♂Emil Cahn [C0812]
♀Hannelore Cahn [C0812]
♀Henriette Falkenstein-Cahn [F0932]
♂Josef Cahn [C0812]
♂Joseph Cahn [L1235]
♂Kurt Cahn [C0812]
♀Lea Feldblum-Cahn [F0937]
♀Lea (Bea) Lewin-Cahn [L1261]
♂Leo Cahn [C0611]
♀Olga Levij-Cahn [M0354]
♀Rosa Frankenstein-Cahn (Kahn) [F0958, F0959]
♀Ruth Cahn [C0611]
♀Sibilla de Leeuwe-Cahn [L1235]
Cam
♀Sara Emanuel Moscoviter-Cam [P1404]
Caneel
♂Heiman Hartog(s) Caneel [H0219, P0408]
♀Leentje Hamburger-Caneel [H0219]
♀Sara van Praag-Caneel [P0408]
Canho del
♂Joseph del Canho [K1196]
♀Rachel Kokernoot-del Canho [K1196]
Cant(h)er
♂Abraham Barend Canter, *±1837 [W0556]
♂Barend (Beren(d/t)) Levij Canter, *±1804 [W0556]
♀Betje Bernadine Claudina Willing-Canter, *1869/70 [W0556]
♀Carolina Coopman-Canther [W0554]
♀Doetje (Grietje) Hijmans-Canter [H1078]
♀Eva Levi Levij Fonteijn-Canter [F0943]
♀Francina Rosina Henriette Canter, *1874 [W0556]
♂Levij Alexander Canter [H1078]
♀Sientje Wolf-Canter, *1868 [W0556]
Cantor
♀Saartje Samuel D'Ancona-Cantor [S0467]
Cappel
♀Elisabeth Troostwijk-Cappel [M1320]
Cardozo
♀Rebecca Velleman-Cardozo [V1626A]
Carlebach
♀Sophie Freund-Carlebach [F0962]
Caro
♂Dr. Isidor Caro [F0964]
Carsch
♀Adelheid Koppel-Carsch [G0991]
Carwalho
♀Gracia Jessurun Lobo-Carwalho [F0944]
♀Hanna Polak-Carvalho [H0252]
Cater
♀Catharina Mozes Velleman-Cater [S1600]
Cats
♀Beletje Cats [L1250C]
♀Caroline Weinberg-Cats, *1877 [W1673]

♂David Levij Cats [C0817, C0818]
♂Elias Cats [L1250C]
♂Elias Levi Cats [S1566]
♀Elize Spetter-Cats [S1566]
♂Heijman Levie Cats [B0055]
♀Hesje Salomon (Hester) Seijffers-Cats [K1169]
♀Hester Cats [L1250C]
♂Isaac Salomon Cats [W0525]
♂Jacob Cats [L1250C]
♂Jacob Levie Cats [B0055]
♀Klaartje Cats [L1250C]
♂Leo Henrij Cats [C0817, C0818]
♂Levy Salomon Cats [C0817]
♂Levij Salomon Cats, *1814 [L1250C]
♂Marcus Cats [L1250C]
♀Minny Cats [E0918A]
♀Rebekka Mozes Warendorf-Cats, *1823 [W0525]
♀Mietje Polk-Cats [S0452]
♂Mozes Aäron Cats [W0525]
♂Salomon Elias Cats [L1250C]
♂Salomon Jacob Cats, *1843 [W1673]
♀Sara Jacob Vroman-(Kats) Cats [B0055]
♀Sipora Levie de Haas-Cats [L1250C]
♀Sophia (Sophie) van der Veen-Cats [L1250B, L1250C, H1093A]
♀Truitje Elias Cats [L1250C]
♀Veronika Cats [C0818]

Catsenstein

♀Ella Blumenthal-Catsenstein [C0100]

Catz

♀Rebecca Warendorf-Catz, *1823 [W0525]
♂Samuel Moses Catz [K1198]
♀Susanna (Suze) Benedicta Estella Koperberg-Catz [K1198]

Chichou

♀Ribca Chichou [F0942]

Chits

♂Arnold Chits [C0072]
♂Benedictus Chits [C0072]
♂Simeon Arnold Chits [C0072]

Choczner

♀Ester Rechter-Choczner [R1443]
♂Salomon Chozner [C0820, C0821, R1443]

Chonen (Cohen?)

♀Pietje van der Horst-Chonen (Cohen?) [V0528]

Chottel

♂Israel Chottel [M1356]

Citroen

♀Betje Franken-Citroen [S1547]
♂Cosman Citroen [L0582]
♂Hartog Citroen [L0582]
♂Levie Cosman Citroen [S1594B]
♀Mietje Baggers-Citroen [S1594B]
♀Sara Barend Samuels-Citroen [S0443]

Clarenburg

♂Abraham Clarenburg [C0074, P0407, P1435]
♂Adoph Clarenburg [C0074]
♀Betje Coster-Clarenburg [C0074]
♀Clara Harschel-Clarenburg [C0074, H0230, H0233, H1047, P0383]
♂Ezechiel Clarenburg [C0074]
♂Jacob Clarenburg [C0074, C0101, H0229, H0230, P0407]
♀Jetje Harschel-Clarenburg [C0074, H0229]
♂Louis Clarenburg [C0074, C0101]
♀Rachel Poppers-Clarenburg [P0407, P1435, S0620]

Cleef van

♀Saartje Pront-van Cleef [P1440]
♀Schoontje Drukker-van Cleef (Kleef) [P1410]
♂Simon van Cleef [P1440]

Cleijpool

♀Beatrix Adriana Olman-Cleijpool [H0594]

♂Zweerus Adrianus Cleijpool [H0594]

Clemens

♀Belitje (Beletje) Wolf de Vries-Clemens [V1640]

Coe

♂Abraham Coe [C0823, C0822]

♂Isaac Coe [C0823, C0822]

♂Isaac Louis Coe [C0823]

♂Marcus Levie Coe (Koe) [C0822]

♀Theresa Elisabeth Coe [C0823]

Coenen

♂Salomon Coenen [W0525]

Coevorden (van)

♂Abraham van Coevorden [S0467]

♀Jansje Falkenburg-van Coevorden [R0435]

♀Judik Klein-van Coevorden [K0280]

♀Sophia Izak-van Coevorden [G0999]

♀Susanna Snoeck-van Coevorden [S0467]

Coeverden van

♂David van Coeverden [C0077, C0825]

♀Gonda de Leeuw-van Coeverden [G1014]

♀Jeanette van Coeverden [C0077, Z1713]

♂Levie van Coeverden [C0078, K0280]

♂Manuel van Coeverden (Coevorden) [C0078]

♂Mozes van Coeverden [C0077, C0825, C0826]

♂Mozes van Coeverden, *1903 [Z1713]

♂Mozes Joël van Coeverden [C0825]

Coffij (Koffij)

♀Schoontje Hartog Jacobs-Coffij (Koffij) [S1519]

Cohen

♂Abraham Cohen [L0309]

♂Abraham Cohen [S1541]

♂Abraham Cohen, *1834 [C0079, D0125]

♂Abraham Cohen, *1871 [V1635, V1636]

♂Abraham Cohen, *1879 [C0082, C0827A]

♂Abraham Cohen, *1883 [C0079]

♂Abraham Cohen, *1891 [B0022]

♂Abraham Cohen, *1899 [C0078, C0829]

♂Abraham Joël Cohen, *1856 [C0080, C0833B]

♂Abraham Joël Cohen, *1930 [C0080, C0833B]

♀Adele Silberschmidt-Cohen [S1535]

♀Adriana Milhado-Cohen [B0759]

♂Alexander Cohen [C0081, C0083, C0844]

♂Alexander Cohen, *1892 [S0521]

♀Alexandrina van Straten-Cohen [V1653]

♀Alida Premselaar-Cohen, *1881 [W1698]

♀Amelia de Vries-Cohen [M1351B]

♀Anna Hertzberger-Cohen [H1072A]

♂Aron Cohen [E0908]

♂Asser Robert Cohen [C0081]

♂Barend Cohen [C0087]

♂Barend Cohen, *1916 [C0087]

♀Barendina van Hachgenberg-Cohen [S0477]

♂Benjamin Cohen [B0785]

♂Benjamin Cohen, *1874 [E0908]

♀Bertha Bollegraf-Cohen [B0049]

♀Berta Mietje de Vries-Cohen [V0537]

♂Carl Cohen [L1295]

♂Casper Jacob Cohen [C0082, C0827A]

♂Casper Philip Cohen [C0082]

♀Catharina van der Stam-Cohen [S1571]

♂Chi (Isaak) Cohen [F0935]

♀Clärchen (Clärtjen) Leezer-Cohen [L0314]

♀Coosje Rachelse Salomon Monas (Monasch)-Cohen [M1351B]

♂David Cohen [B0049]

♂David Cohen (voorz. J. Raad) [F0935]

♂Eduard Cohen, *1886 [W0097]

♂Eleazar Cohen, *1853 [H1072A]

♂Elias Cohen, *1918 [W1674]

♀Elisabeth Cohen [C0083]
♀Elisabeth Cohen-Cohen [C0083, G0191, L0309, S0521]
♀Elise van Gelder-Cohen [B0010]
♀Elizabeth Nathans Berlijn-Cohen [S0439]
♀Emanuel Cohen [C0829, C0827A]
♀Emilia Goldberg-Cohen [L1291, L1295A]
♀Emma Boässon-Cohen [B0775]
♀Emma Heinemann-Cohen [H1062]
♂Ernst Benjamin Cohen [B0785]
♀Esther Groenteman-Cohen [G0191, G1010]
♀Esther Joseph Moscoviter-Cohen [P1404]
♀Eva Hertzberger-Cohen [H1072A]
♀Eva van der Lijn-Cohen [L0343]
♀Eva Levie Sanders-Cohen [G0980, S1493]
♀Frederika Sophia Betty Ornstein-Cohen [O0379]
♂Frits Cohen [L1264]
♀Frouke Frank-Cohen [F0947, F0951]
♀Gonda (Gouda) Israel-Cohen [V0539]
♀Grietje van der Hoeden-Cohen [C0847]
♀Grietje Loterijman-Cohen [B0785, L0563, S1489]
♀Hanna Pappie-Cohen [H0230, P0383, P0384, P0387, P1398]
♂Hartog Cohen [B0060, C0843]
♂Hartog Cohen, *1872 [W0554]
♂Hartog Cohen, *na 1916 [C0087]
♂Hartog Joseph Cohen [C0079]
♂Hartog Juda Cohen, *1828 [V0537]
♀Heina Mozes Cohen-Cohen [M1351B]
♀Henderkje Salomons Cohen [B0769]
♀Hendrika Stoppelman-Cohen [S1512]
♀Hendrikje Joseph Meijer Salomons-Cohen [C0839, G1016]
♀Henrica Wolff-Cohen, *1905 [W0554]
♀Henriette Frijda-Cohen [Jetta Cahen] [F0967]
♀Henriette Meijer-Cohen [P1430]
♂Herz Cohen, *1830 [C0833A]
♀Hester Borstel-Cohen [B0784]
♀Hester Josefs Colthof-Cohen [M1301]
♀Hester Levij-Cohen [B0792]
♀Hester Levie (Levij)-Cohen, *1825 [C0852]
♀Hesther van Gelder-Cohen [B0051]
♀Ilse Löwe-Cohen [1285, 1286, 1287]
♂Isaac (Izak) Salomon Cohen [C0840]
♂Isaäc Hartog Cohen [V1636]
♀Isabella Frijda-Cohen [F0967]
♂Israël Cohen [K1186]
♂Isak Simon Heiman Cohen [L1245]
♂Izaak Cohen [B0785]
♂Izaäk Cohen, *1878 [V0537]
♂Isaäk Hartog Cohen [V1636]
♀Izabella Frijda-Cohen [E0919, F0966]
♂Izak Samuel Cohen [M1338, M1340]
♀Jaantje Spaanbroek-Cohen [P1410]
♂Jacob (Jacques) Cohen, *±1832 [C0830]
♂Jacob Cohen, *±1831 [P0383, P1398]
♂Jacob Cohen [S0437]
♂Jacob Cohen [W0553]
♂Jacob Caspar Cohen [C0827A]
♂Jacob Mozes Cohen, *1893 [W1659]
♂Jacques Cohen [F0935]
♀Jetje Danielson-Cohen [D0124, D0125]
♀Jetje (Judikje) Levi (Levy) van der Veen-Cohen [L1250C]
♂Joachim Cohen [R0427]
♂Joël Cohen [C0833B]
♀Johanna Rosalia Meijerson-Cohen [M1338, M1339, M1340]
♀Johanno Salomon-Cohen [S0437]
♂Jonas [Emanuel] Cohen, * ± 1823 [B0051, B0784, L0563]

♂Josef Cohen [F0935]
♂Joseph (Jozeph) Cohen [D0124, D0125]
♂Joseph Levie Cohen [H1072A]
♂Jozeph Sanders Cohen [F0951]
♀Judikje Josephs Cohen-Cohen [H1097]
♀Judith Godlieb-Cohen [C0109]
♀Klaartje Davidson-Cohen [D870A]
♀Lena Grietje Borstel-Cohen [B0784, B0785]
♂Lehman Cohen [C0080, C0833B]
♀Lentje Aptroot-Cohen [D0872]
♀Leentje Frijda-Cohen [E0919]
♀Lentje Koopman-Cohen [A0008]
♂Leijser (Leyser) Cohen [C0077]
♂Leijser Cohen, *±1880 [Z1713]
♂Levie Cohen [C0087]
♂Levie Izak Cohen [C0080, C0840, E0899]
♂Levie Salomon Cohen [S0437]
♀Lilly Hellmann-Cohen [H1065]
♀Liena (Lena) Cohen-Cohen [S1541]
♀Line Cohen [F0935]
♂Louis Bram Cohen [C0088, C0833B]
♂Machiel Cohen [C0083, L0309]
♂Machiel Cohen [S0521]
♂Machiel Cohen, *1854 [G0191]
♀Maggeltje [?]-Cohen [P1430]
♀Malke de Leeuw-Cohen [G1014]
♂Marcus Cohen [S0096]
♀Maria Enna Cohen-Cohen [S1541]
Matje Cohen [D0125]
♀Margaretha Bouwman-Cohen [B0052, B0792A]
♀Margaretha Frijda-Cohen [F0163]
♀Maria Cohen, *1910 [C0087]
♀Maria Bouwman-Cohen [B0060]
♀Marianne Rosalie Cohen [C0829]
♀Margje (Marchien) Salomons de Vries-Cohen [H1097]
♀Martha van Zuiden-Cohen [Z1713]
♀Matta de Haas-Cohen [K1158]
♂Meijer Cohen [H1062]
♂Meijer Joseph Cohen [K1186]
♀Merlina (Merline) Vorst-Cohen [V1634]
♂Meyer Cohen [S1535]
♂Michiel Philip Cohen [G0191]
♀Miep Cohen [S0008]
♀Mietje Salomon Koch-Cohen [K0549]
♀Mina Bloemendaal-Cohen [B0022]
♂Mozes Cohen [C0087]
♂Mozes Cohen, *1823 [P1418]
♂Mozes Cohen, *1908 [C0087]
♂Mozes Moses Cohen [P1416]
♂Mozes Samuel Cohen [O0379]
♀Naatje Glasbeek-Cohen [G0192, G0197]
♀Naatje Horneman-Cohen [H0240]
♂Nathan Levie Cohen [V0539]
♂Nathan Samuel Cohen [B0775]
♂Noach Cohen [B0052, C0839]
♀Phia Cohen [L1264]
♂Philip Cohen [C0087]
♂Philip Cohen [E0094]
♂Philip Cohen [P0412]
♂Philip Cohen, *1849 [P1418]
♂Philip Cohen, *1866 [W0553]
♂Philip Cohen, * 1880 [G0191]
♂Philip Cohen, *1914 [C0087]
♂Philip Cohen, *±1908 [G0191]
♂Philip Casper Cohen [C0082, C0827A]
♂Philippus Cohen [C0839]
♀Rachel Elkan Berclouw-Cohen [M0347]
♀Rachel Elshof-Cohen [E0907, E0908]
♀Rachel Philips-Cohen [P1416]
♀Rachel de Vries-Cohen [K1157]
♀Rachel Samuel de Vries-Cohen [B0786]
♀Rebecca (Rabekka, Roberta) Meijer-Cohen (Cohijn) [M1325]
♀Rebecca Slagter-Cohen [S0096]
♀Rebecca Zadick-Cohen [J0181]

♀Rena Estella Witteboon-Cohen [C0841, W0553]
♀Reeltje Vorst-Cohen [V1634, V1635, V1636]
♀Roosje Benjamin Wolf Coster (Koster)-Cohen [G0977]
♀Roosje van Gelder-Cohen [P1428]
♀Roosje de Leeuw-Cohen [A0003]
♀Roosjen Lever-Cohen [L0321, L0331, L1245]
♀Rosa Rosalia de Vries-Cohen [V0528]
♂Ru Cohen [F0935]
♀Saartje Bachrach-Cohen [G0993, Z0575]
♀Saartje Frankenhuis-Cohen [S0454]
♀Saartje Izaks Leefsma-Cohen [F0966]
♀Saartje Pijpeman-Cohen [P0412, P1418]
♂Salli Cohen [C0087]
♂Salomon Cohen [C0079]
♂Salomon Cohen [H1056]
♂Salomon Cohen [M1351B]
♂Salomon Cohen, *1853 [W0554]
♂Salomon Abraham Cohen [K0549]
♂Salomon Salomons Cohen [H1097]
♂Samuel Cohen [A0008]
♂Samuel Cohen, *±1801 [S0454, S0477]
♂Samuel Cohen, *±1871 [S0096]
♂Samuel Cohen, *1878 [L0331, L1245]
♂Samuel Izak Cohen [M1340]
♂Samuel Moses Cohen [B0775]
♂Samuel Yzak (Israel) Cohen [S0096]
♀Sara Goldsmid-Cohen, *1857 [G0993, Z0575]
♀Sara Levie-Cohen [C0111, C0854]
♀Sara Mozes Zilverberg-Cohen [C0101]
♀Sara Spanjar-Cohen [S0472]
♀Sara Witmond-Cohen [B0772]
♀Sedje Frank-Cohen [F0951]
♂Shimon Cohen [L1264]
♂Simon Cohen, *1838 [H0240, V1636]
♂Simon Jacob Cohen [C0826]
♂Simon Nathan Hartochs Cohen [S1541]
♀Sippora Weinberg-Cohen [S1493]
♀Sofie Löwenstein-Cohen [L1295]
♀Sophia Regina Cohen-Cohen [C0080, C0088, C0840, C0833A, C0833B, E0899]
♀Sophia Roodenburg-Cohen [R0427]
♀Sophia Weinberg-Cohen [N1387]
♀Susanna Cohen, *1908
♀Susanna Coeverden-Cohen [C0077, C0825, C0826]
♂Victor Feibel Cohen [B0010]
♀Yvonne Cohen [C0092, C0833B]
♀Zipora (Sipora) (Verweer) Hartog Abraham de la Fuente-Cohen [H0234]

aCohen (Rodrigues)

Haim Abraham aCohen (Rodrigues), *1808 [R1457]
♀Rachel de Bruin-aCohen (Rodrigues) [B0068]
♀Sara Angela Vas Nunes-aCohen (Rodrigues) [R1457]

Cohen Schavrien

♀Sara Hamburger-Cohen Schavrien [H0219, H0220]

Cohensius

♂Isaac (Ies) Cohensius [C0847]
♂Joseph Cehensius, *±1834 [V1628, V1630]
♂Salomon Cohensius, *1807 [V1630]
♀Seliena Henriette Vleeschhouwer-Cohensius, *1873 [V1628, V1630]

Cohijn

♀Roberta Meijer-Cohijn [M1325]

Cohn

♀Cecilie Oppenheim-Cohn [O1396]
♀Charlotte Ehrlich-Cohn [D0894]
♀Charlotte Rosalie Wallbach-Cohn [W1659]
♂Dr. Cohn [M1303]

♂Itzig (Yitzchok) Cohn [D0878]
♀Johanna Salemon-Cohn [S0437]
♂Moses Cohn, *±1800 [D0878]
♀Selma Hirschfeldt-Cohn [H1080]

Cohnen

♀Clara Ullmann-Cohnen [U1624]

Colet

♀Roosje Croese-Colet [P0409]

Collem van

♀Betje Trompetter-van Collem [T1615]
♀Duifje Goudvis-van Collem [G1003]
♂Simon Emanuel van Collem [G1003]

Colthof

♀Christina Henriëtte Hamburger-Colthof [H0216]
♀Hendrina (Hinderika) Jacobs Zuidema-Coltof [D0859, M1301]
♀Hester de Vries-Colthof [V1639, V1647]
♂Jacob Arons Colthof [M1301]
♀Johanna Deneboom-Coltof [D0128, W1712]
♀Samuel Colthof [H0216]

Compris

♂Charles v/h (Karel) Compris [L1256]
♂Noé Compris [L1256]
♀Rachel Leviticus-Compris [H1092, L1256]

Conen

♀Roosje Härtz-Conen [H0240]

Consenheim (...heijm, ...heym)

♀Hanna Polak-Consenheim [E0140]
♀Reintje Wolf van Kreveld-Consenheijm [S1552]

Coopman

♂Annette Wolf-Coopman [W0554]
♂Israel Coopman, *1817/18 [W0554]
♀Jetta (Jella) de Jong-Coopman [J1124]
♀Victoire Henrica Hijmans-Coopman [H0261]

Coronel

♀Leopoldina Dikker-Coronel [D0882]

Corper

♂Benedictus Corper [C0847]
♀Betje Eva Corper [C0847]
♂Nathan Corper [C0847]
♂Wolf Jacob Corper, *1865 [C0098]
♂Wolf Jacob Corper, *1929 [C0098]

Cos(s)man(n) (zie ook Kosman)

♂Aron Cosman, *1855 [T0510]
♂Aäron (Arend) Cosman [L1248]
♀Bertha Hamburger-Cosmann [H0215]
♀Claartje Trijtel-Cosman [T0510]
♂Cosmann Mozes Cosmann [H0215]
♀Ester Cosman, *1885 [T0510]
♀Esther Cosman [E0904, E0905]
♀Esther Schreeuwer-Cosman [S1504]
♀Friderike Schwarz-Cossman [S1522]
♂Hartog Cosman [C0100]
♂Hartog Cosman, *1865 [P0417]
♂Hartog Cosman, *1920 [C0100]
♀Ida Cosman [C0100]
♀Kaatje Cosman, *1887 [T0510]
♀Kaatje Mozes Pezaro-Cosman [P0395]
♀Mietje Sanders-Cosman [L1248, S0445]
♂Mozes Hartog Cosman [S1504, T0510]
♀Rebecca Pijpeman-Cosman [P0417]
♀Schoontje Slier-Cosman [G0183]
♂Simon Cosman [C0848]
♂Wolf Cosman [C0100, C0848]

Costa da Fonseca (Fonceca) da

♂Isaac da Costa Fonceca [B0763]
♀Parle Blitz-da Costa da Fonseca (Fonceca) [B0025, B0763]

Coster

♂Abraham Samuel Coster [C0103]
♂Bernard Coster [C0074, C0101]
♂Charles Jacob Elias Coster [C0107]
♀Claartje (Clara) Clarenburg-Coster [C0074]
♀Edith Jetty Coster [C0107]

♂Isaak Jacob Coster [C0101]
♂Jacob Samuel Coster [C0101, N0370]
♂Louis Coster [C0103]
♂Louis Samuel Coster [C0100, C0101]
♀Marianna Cosman-Coster [C0100]
♀Marianne Noach-Coster [C0101, N0370]
♀Martha (Mariana, Marianna) de Vries-Coster (Koster) [G0013, G0976, G0977]
♂Mozes Coster, *1902 [N0370]
♂Philip Joseph Coster (Koster) [G0977]
♀Rosina Coster, *1903 [N0370]
♂Samuel Coster [C0074, C0100, C0101, C0103, N0370]
♂Samuel Coster, *1899 [N0370]
♀Sientje Zilverberg-Coster [C0101]

Courlander

♂David Jacob Courlander [C0849]
♂Hartog Courlander [C0849, J0271]
♀Henriette Arnolda Courlander [C0849]
♂Henry Courlander [C0849]
♀Sara Hartog de Jong Courlander [J0271]

Cozijn

♂Abraham Cozijn [C0851]
♀Alida Suze Cozijn [C0851]
♂Mozes Cozijn [C0851]

Cracau

♀Esther de Lange-Cracau [O0382]

Creveld (van) (Crevel**t** van)

♂Abraham Creveld [C0108]
♂Abraham van Creveld, *±1820 [S1552]
♀Alida Maritz-Creveld [C0110]
♂Andries Creveld [C0109, C0111, C0115, C0854, N1387]
♀Belia van Leeuwen-Creveld [C0110]
♀Bertha Creveld [C0110]
♀Bertha Creveld, *1897/98 [W0551]
♀Betje Sara (Beppie) Creveld [C0109, C0111, C0854]
♂Emanuel Creveld [W0551]
♂Emanuel Creveld, *1922 [C0115]
♂Emanuel Creveld, *1925 [C0108]
♂Emanuel Creveld, *1860 [C0109, C0111, C0854]
♂Emanuel Philip Creveld [C0110, C0119]
♀Ester Samuel Creveld [C0115]
♀Ester Samuel van Kloeten-Creveld [K0282]
♀Esther Rebecca Creveld [C0110]
♀Grietje Creveld [C0115]
♀Heintje Creveld [C0115]
♀Hendrika Creveld, *1890 [C0108]
♀Hendrika de Leeuw-(van) Creveld (Kreveld), *1831[C0108, C0115, L0558, L1234]
♂Isaak (Izaäk) Crefeld, *1874 [C0110, C0115, C0119, W0551]
♂Izaäk Creveld [V0528]
♂Izak (Isaac) Aron van Creveld, *1787 [L1234]
♀Johanna Nijstad-Creveld [N0372]
♀Johanna van Weijnen-Creveld [W0551]
♂Joseph Creveld [W0551]
♂Jozeph Creveld, *1862 [C0108, C0115]
♂Jozeph Creveld [V0528]
♂Jozeph Creveld, *1922 [C0108]
♂Jozeph Izaäk Creveld [C0110]
♀Leentje Snatager-van Crevelt [S1552]
♂Marcus Aron Creveld [C0115]
♀Margaretha de Wilde-Creveld [W0551]
♀Matje de Lange-Creveld [C0115]
♀Mietje Herschel-Creveld [C0110, H1068]
♀Mietje Izaks-van Creveld [I0264]
♂Philip Creveld [C0109, C0115]
♂Philip Samuel Creveld, *1856 [C0107, C0115, M1658, N0372, S0486, V0528]
♀Rachel Coster-Creveld [C0107]
♀Rebecca Anna Creveld [C0110, C0119]

♀Rosett(e/a) Sjouwerman-Creveld [C0115, V0528, Z0574]
♀Rozetta Koppel-Creveld (*Tetty Koppel*) [K0292]
♂Salomon van Creveld, *1830/31 [T0507]
♂Salomon Samuel Creveld [C0115]
♂Samuel Creveld (van Crevelt), *1824 [C0108, C0109, C0110, C0115, K0282, N0372, W0551, Z0574]
♂Samuel Creveld, *1883 [C0107, N0372]
♀Sientje Themans-van Creveld [T0507]
♂Simon Creveld [C0110, C0853]

Crewel van

♀Catharina Broek-van Crewel (Kaatje van Creewel) [M1330]

Croese

♂Eliazar Croese [P0409]
♀Mietje Patto-Croese [P1401, P1402]
♂Joseph Salomon Croese [P1402]
♀Louisa van Praag-Croese [P0409]
♂Salomon Croese [P1402]

Crohn

♀Kathy Danziger-Crohn [D0866]

Crost

♀Ephraim Crost [Z0568]
♂Levi Crost, *1890/91 [Z0568]

Culp

♂Richard Egon Culp [C0121]
♂Sieghart Culp [C0121]
♂Willem Culp [C0121]

Cune

♂Andries Isaia Cune [S0467]
♂Wolf Cune, *1885 [S0467]

Curiel

♂Auguste Hirsch Curiel [G0205]
♀Lea de Groot-Curiel [G0205]

Cuttner

♀ (Johanna) Helene Beck-Cuttner [B0734]

Cyn

♀Esther Lubinski-Cyn [T0514]

Cyzner

♀Anni Cyzner [C0855, P1426]
♂Israel Cyzner [C0855, P1426]
♂Jecheskel Polak-Cyzner [C0855, P1426]
♀Judith Cyzner [P1426]
♀Judita Cyzner-Cyzner [C0855]
♂Simon Cyzner [C0855, P1426]

Dal van
♀Christina van Furth-van Dal [K1197]
♂Samuel Jonas van Dal [K1197]
Dam van
♀Aaltje de Schaap-van Dam [S1552]
♂Andries van Dam, *1899 [P0405]
♂Aron van Dam [D0858]
♀Betje de Marcas-van Dam [M1632]
♀Elisabeth Eleonora [?]-van Dam, *1904 [P0405]
♀Elizabeth Groothuis-van Dam [S0478]
♀Esther van Dam [D0858]
♀Froukje [?]-van Dam, *1895 [P0405]
♀Hendrika van der Hal-van Dam [H1034]
♀Jeannette Sanders-van Dam [S0450]
♀Leentje Levij-van Dam [L1258]
♂Levie van Dam, *1897 [P0405]
♂Levie Andries van Dam [B0047]
♀Louisa (Louiza) Godschalk van Dal-van Dam [K1197]
♂Meijer van Dam [D0858]
♂Nico van Dam [D0858]
♀Rebecca Meijerson-van Dam [M1338]
♀Reintje (Reina Levi/Levys) van Leer-van Dam [T1621]
♀Rosette Bacherach-van Dam [H1071]
♂Salomon Arons van Dam [D0858]
♂Samuel van Dam [P0405]
♀Sara van Hasselt-van Dam [B0047]
Daniels
♀Helena Nathan-Daniels [V0520]
Danielson
♂Abraham Danielson [D0121]
♂Benjamin Danielson [D0124, D0861]
♂Bernard Danielson [D0121]
♀Celine Henriette Danielson [D0121]
♀Eva Rebecca le Grand-Danielson [T1617]
♂Lion Danielson, *1822 [D0861, T1617]
♂Louis Danielson, *1857 [D0121, D0124, D0861]
♂Louis Danielson, *1910 [D0121]
♂Louis Danielson, *1926 [D0125]
♀Mietje Danielson [D0124, D0125]
♂Nathan Danielson [D0121, D0862]
Dannheisser
♂Abraham (Emanuel II) Dannheisser [D0863]
♂David Dannheisser [D0863]
♂Ludwig Daanheisser [D0863]
Danser
♂Barend Danser, *1874 [W0564]
♂Eliazar Danser, *1840 [W0564]
♀Rebecca Wijzenbeek-Danser [W0564]
♀Sara Lipschits-Danser [S1568]
Dantzich van
♂Benjamin van Dantzich [B0787]
♀Sara Bouman-van Dantzich [B0787]
Danziger
♂Arnold Danziger [D0865, D0866]
♂Hans Danziger [D0866]
♂Helmut Danziger [D0866]
Dasberg
♀Betje Rosetta Dasberg [D0867]
♀Clara Dasberg [D0867]
♂David Dasberg [D0867]
♀Hendrika Dasberg [D0867]
♂Isaäc Dasberg [D0867]
♀Sophia Dasberg [D0867]
Dassi
♀Ada Trijbetz-Dassi [B0068]
David
♀Bertha (Brendel) Fiebelmann-David [J1111]
♀Engel Salomon-David [M0347]
♀Engeltje Salemon-David, *1790/91 [S0437]
♀Jetta (Henriette) Gompen (Jompen)-David [H0239]

♀Johanna (Hanna, Hanne) Heinemann-David [L0333]
♀Johanna Stargardt-David [K1175]
♀Lisette Salomon Rozeband-David [H1072, W1691]
♂Simon Joseph David [K1175]

Davids

♀Cato Milhado-Davids [M0356, M1349]
♀Clara Alberga-Davids [M1354]
♂Eliasar (Eliazer) Davids [D0868]
♂Eliazar Jacobs Davids [D0868]
♂Isaac Davids Davids [D0868]
♂Maurice (Moses) Davids [M1337]
♂Salomon Davids [M1349]
♀Sara van der Stam-Davids [R1480, S1572]

Davidsohn

♀Gerda Gold-Davidsohn [D0869, G0988]
♂Herto Davidsohn [D0869, G0988]

Davidson

♀Anna Johanna Keizer-Davidson [K1158]
♂Aron Davidson [K1154]
♀Carolina Vas Dias-Davidson [R1456]
♀Clara Ellen Davidson [D870A]
♂Cornelis Davidson [D0126]
♂David Davidson [D0126]
♀Elsa Davidson, *1916 [D870A]
♀Grietje Alter-Davidson [B0010]
♂Hartog Abraham Davidson, *1846 [D870A]
♂Jacob Davidson [D0126]
♀Johanna Keizer-Davidson [K0277, K1154]
♂Jonas Davidson, *1883 [D870A]
♀Klara (Klaartje) van Gelderen-Davidson, *1805 [S1581]
♂Louis Davidson [D0126]
♀Schoontje Davidson [D0126]

Deen

♀Veronica Susanna Lopes de Leao-Deen [H0261]

Degen

♂Emanuel Degen [H0240]
♀Gonda Elsas-Degen [N0369]
♀Gonda (Gouda) Horneman-Degen [H0240]
♀Margaretha van Beezem-Degen [B0765]
♂Simon Degen [P1418]
♀Vrouwtje Cohen-Degen [P0412, P1418]

Dehart (de Hart)

♀Annette (Naatje) Picard-Dehart (de Hart) [M1339]

Dehn

♂Gerhard Dehn [D0871]
♂Siegfried Dehn [D0871]

Dekker

♂Lou Dekker [D0128, W1712]

Delft van

♂Abraham van Delft, *1822 [D0872]
♂ Abraham van Delft, *1892 [D0872, D0873]
♀Anna de Lange-van Delft [H0213]
♀Hanna Jacobs de Lange-van Delft [H0213]
♂Jacob Abrahams van Delft [H0213]
♂Juda van Delft [D0872, D0873]
♂Julius van Delft [D0872, D0873]
♂Lazarus van Delft [D0872, D0873]
♀Margaretha Martha Aptroot-van Delft [D0872]
♂Siegfried van Delft [D0872, D0873]

Deller

♀Babbette Fromm-Deller [F0974]
♂Salomon Deller [F0974]

Dellevie

♀Auguste Joshua-Dellevie [J1145]

Delmonte

♂Isaac Delmonte [S1589]
♀Paula Stoppelman-Delmonte [S1589]

Demant

♀Grete Demant [D0877]

Demuth
♂Fritz Demuth, *1892 [D0877A]
Denekamp
♀Henriette Elias-Denekamp [W0525]
♀Mietje Walg-Denekamp, *±1816 [W0097]
Denneboom
♀Eva Wrazlowskij-Denneboom, *1878 [D0128, W1712]
♂Heiman Joël Denneboom [D0128, W1712]
♀Saartje Cohen-Denneboom [P1416]
Dessaur
♀Rebecca Spetter-Dessaur [S0473]
Detaas
♀Heintje Mok-Deetas [B0759]
Deudekom van
♀Maria van Deudekom [G0183] [baker]
Deuren van
♂Arnold van Deuren, *1850 [D0878]
♀Hannah van Deuren-?, *±1855 [D0878]
Diamantenstein
♀Rachel Berhoff-Diamanenstein [B0748]
Dijk van
♂Alexander van Dijk, *1853 [D0880]
♂Alexander van Dijk, *1916 [D0880]
♂Emanuël van Dijk [D0880]
♂Ernst van Dijk [D0880]
♀Jetta (Judith) Manassen (Menasse)-van Dijk [L1239]
♀Sophia Poppers-van Dijk [V0359]
♀Stephana de Hoogh-van Dijk [P1420]
Dikker
♀Berta Adela Dikker [D0882]
♀Elsje Dikker, *1946 [D0882]
♂Hartog Dikker [D0882]
♂Hendrik Dikker [D0882]
♂Louis Dikker [D0882]
♀Maria Dikker, *1950 [D0882]
♂Nathan Dikker [D0882]
♂Simon Dikker [D0882]
♂Simon Jaques Dikker [D0882]
Dingfelder
♀Fanny Hopfenmaier-Dingfelder [H1089]
♀Ida Hellmann-Dingfelder [H1065]
♂Meyer Seligmann Dingfelder [H1065]
Dingsdag (Dinsdag)
♀Branca Barend-Dingsdag (Dinsdag) [B0756]
Diepenbroek
♀Siena Mooij-Diepenbroek [I0264]
Dietenheim
♀Judic van Sijs-Dietenheim [B0765]
Donker
♀Cornelia van Staveren-Donker [S0478]
♂Hendrik Donker [S0478]
Doorn van
♂Frits van Doorn [schuilnaam] [L1264]
Doornebosch
♀Aaltje de Vries-Doornebosch [V1640]
♂Barend Jan Doornebosch [V1640]
Doornheim (Dorenheim) van
♂Abraham Dorenheim [H1050]
♀Sara de Haas-van Doornheim (Dorenheim) [H1050]
Dore (Dora)
♀Dina Debora Samelson-Dore (-Dora) [D0878]
Dormits
♀Aaltje(n) Nathan(s) (Hertz)-Dormits [J1116, P0407]
♀Bela Spanjar-Dormits [S0472]
♂Jacob Dormits, *1865 [S0472]
♀Mientje Noach-Dormits [N0370]
♂Mozes Meyer Dormits [P0407]
Dörner
♀Lotte Ehrenreich-Dörner [E0892]
Dreifuss
♀Alice Marx Dreifuss [E0916, E0918]
♂Emanuel Dreifuss [D0883, L1255]
♂Emanuel Israel Dreifuss [D0883]
Dresden

♀Aaltje Finsi-Dresden [P1400]
♂Abraham Salomon Dresden [P1400]
♂Prof. D. Dresden [K1159]
♀Saartje Samuel Goudeket-Dresden [S1504]

Dreyfus

♂Charles Dreyfuss (Dreijfuss, Dreijfus) [D0129]
♀Ida Betsy Adéle Dreyfuss [D0129]
♂Paul-Henry Dreyfus [D0129]
♂Robert Lodewijk Dreyfus [D0129]
♀Rose Lang-Dreyfuss [O1394]

Dribbel

♂Jacob Levie Dribbel [P0394]
♀Judith Perel-Dribbel [P0394]

Drieduiten

♀Rebecca Mok-Drieduiten [M1356]
♀Judik Velleman-Drieduiten [R0425]

Drielsma

♀Rachel Jonas van Gelder-Drielsma [M1350B]

Drievoet

♂Benjamin Drievoet [P1420]
♀Lea Morisko (Moresko)-Drievoet [M1324]
♂Mozis (Mozes) Drievoet [M1324]
♀Rachel Mozis Meijer-Drievoet [M1324]
♀Roosje Frenkel-Drievoet [F0154, F0612]
♀Schoontje Sarluis-Drievoet [P1420]

Drilsma

♀Klaartje Visser-Drilsma, *±1836 [V0359]

Droller

♀Alice Droller [D0885, D0886]
♂David Tsvi Hirsch Droller [D0886]
♂Felix Droller [D0885]
♂Franz Joachim Droller [D0885, D0886]
♂Isaias Droller [D0885, D0886]
♂Julius Droller [D0885, D0886]
♂Kurt Droller [D0885]
♂Oskar Droller [D0885, D0886]
♀Sofie Lotte Kullmann-Droller [D0885]

Droomer

♂Benjamin Droomer, *1864 [D0130]
♂Benjamin Droomer, *1917 [D0130]
♀Nathan Droomer [D0130]
♀Nathan Joseph Droomer [D0861]
♀Schoontje Danielson-Droomer [D0121, D0124, D0861]

Drukker

♀Hindrikje Frank-Drukker [B0744]
♂Isaac Philip Pinchas Drukker, *1804 [P1410]
♀Judith Speijer-Drukker [P1421, P1424, P1432]
♀Marianne Rudelsheim-Drukker, *±1851 [W0548]
♀Marianne Spaanbroek-Drukker, *1860 [P1405, P1410]
♂Mozes Drukker [P1432]

Druppers

♂Jan Hendrik Druppers [G0192]
♂Johannes Hedrikus Druppers [G0192]

Duim

♂Abraham Duim [L0333]

Duinen van

♀Lempketje Looijinga-van Duinen [V1640]

Duitscher

♀Betje (Brantje) Aronds Scholten-Duitscher [T1622]

Duitz

♀Cato Sluizer-Duitz [D0131]
♀Hester David de Leeuw-Duitz [D0131]
♂Jacob David Duitz [D0131]
♂Jonas Jacob Duitz [D0131]
♀Josina Duitz [D0131]

Duka (Duha)

♂Abraham Duka [H1098]
♀Elizabeth Biallosterski-Duka [G0173]
♀Esther Simon Bego-Duka [H1098, K1201]
♂Joseph Duka [K0293]

♀Rosette Krant-Duka (Duha) [K0293]

Dünner

♂Dr. Joseph Hirsch Dünner [O1393]

♂Dr. Lazar Dünner [F0964]

Duren van

♂Hubert Maurits van Duren [D0132]

♂Levie van Duren, *1856/57 [W1719]

♂Louis van Duren [D0132]

Durra

♂Alfred Josef Durra [D0890]

Dusseldorp

♂Nathan Gomperts Dusseldorp [L0295]

♀Sara van Laar-Dusseldorp [L0295]

Duveen

♀Eva de Jong-Duveen [J1130]

♀Lena van Esso-Duveen [K1193]

Eberst
♂Jacob Hartog Eberst [S0437]
♀Rebekka Sal(e/o)mon-Eberst [S0437]
Ebstein
♀Amalie Blumenthal-Ebstein [B0773, B0774, H1037A]
♂Louis Ebstein [B0774]
♂Wilhelm Ebstein [B0774]
Edelstein
♀Hilde Heiman(n)-Edelstein [E0891, H1057, H1058]
♂Karl Edelstein [E0891, H1058]
Eerlijk
♂Aron Jacobs Eerlijk [R1463]
Ehrenreich
♂Benni Ehrenreich [E0892]
♀Fanny Ehrenreich [E0892]
♂Heinrich Chain Ehrenreich [E0892]
♀Mary Ehrenreich [E0892]
♀Rosa Ehrenreich [E0892]
Ehrlich
♂Alfred Ehrlich [E0894]
♂Max Michaelis Ehrlich [E0894]
♂Rudolf Ehrlich [J0272]
♂Salomon Ehrlich [E0894]
Ehrmann
♀Esther (Mimie, Minnie) Lilienfeld-Ehrmann [L1271]
Ehser
♀Hüntgen Ehser-Eiser [E0898]
Eichenwald
♀Amalia van Leeuwen-Eichenwald [E0897]
♂Dieter Harro Eichenwald [E0895]
♂Erwin Eichenwald [E0895]
♀Hannelore Eichenwald [E0895]
♂Helmut Eichenwald [E0895]
♂Horst Eichenwald [S0466]
♂Karl Eichenwald [E0897]
♂Klaus Martin Eichenwald [E0895]
♀Liesel Eichenwald [E0895]
♂Max Eichenwald [E0897]
♂Paul Eichenwald [D0897]
♂Samuel Eichenwald [D0895, D0897]
♂Willy (Wilhelm) Eichenwald [D0895, D0897]
Eijl
♀Elizabeth te Korte-Eijl, *1849 [W0546]
♂Zacharias Eijl [E0145]
Eijsman
♀Carolina Prins-Eijsman [S1540]
♀Johanna Cohen-Eijsman [W0554]
Eisenberg
♀Helene Sara Kupferschlag-Eisenberg [K1217, K1218, K1219]
♂Moses Eisenberg [K1218]
♀Rica Rotschild-Eisenberg [L1226, Z1716]
Eisenheimer
♀Selma Hirsch-Eisenheimer [H1079]
Eiser
♂David Eiser [E0898]
♂Jacob Eiser [E0898]
♀Johanna [?-]Eiser [E0898]
♀Rosa Koetser-Eiser [E0898, K0144]
♂Simon Eiser [E0898]
Elberg
♀Martha de Beer (Behr)-Elberg [B0769, C0839, D0872, G1016]
Elburg
♀Anna Wonschow-Elburg [E0134]
♂Arie Elburg, *1850 [E0134]
♂Arie Elburg, *1920 [E0134]
♂Barend Elburg, *1860 [E0900, E0133]
♂Barend Elburg, *1888/89 [E0134]
♂Barend Elburg, *1940 [E0133, E0901]
♂Eliazer Elburg, *1912 [E0134]
♂Eliëzer Elburg [E0900, E0133, E0901]
♀Elisabeth Elburg [E0134]
♂Gerson Elburg [E0134]
♀Grietje Kater-Elburg [E0134]

♂Jacob Elburg [E0134]
♂Karel Elburg [E0900, E0134]
Elcus
♀Carolina Kadiks-Elcus [H1029]
Elekan
♂Jonas Elekan [B0068]
♂Simon Elkan, * ? [B0068]
♂Simon Elekan, * 1930 [B0068]
Elias
♀Bertha Hartog(s)-Elias [A0706]
♀Charlotte Warendorf-Elias [W0525]
♀Marianna Isak (Isaac) de Jongh-Elias [G1136]
Eliazar
♀Mietje Goudsmit-Eliazar [M1304]
♀Saartje Cohen-Eliazar [C0079]
Elkan
♀Hulda Sara Welkes (Elkan? Hochheimer-Elkan) [E0593]
♀Ludmilla Falk-Elkan [F0930]
Elkus
♀Duifje Wolf Meijer-Elkus [M1320]
♀Hendrina Wolf Meijer-Elkus [V0535]
♀Judith Jacob Hedeman-Elkus [R1463]
Ellenberg
♀Klara Chaja Ellenberg [E0902]
Elsas
♂Abraham Elsas [N0369]
♀Gonda-Louise Neeter-Elsas [N0369]
♂Isaäc Elsas [N0369]
♂Jacob Elsas, *±1837 [E0903]
♂Jacob Elsas, *±1884 [E0903]
♂Meijer Elsas (Elzas; ook Zwaab) [E0903, E0904]
♂Mozes Elsas [E0903, E0904, N0369]
♂Willy Meijer Elsas [E0903, E0904]
Elsbach
♀Dina Slager-Elsbach [H0226]
♂Friedrich Elsbach [E0906]
♂Isaac Elsbach [R0430]
♂Koppel (Coppel) Elsbach [H0226, R0430]
Elshof
♂Daniel Elshof [E0907]
♂Heiman Elshof [E0907]
♂Simon Elshof [E0907]
Eltes
♀Fanny (Fannij) Eltes [E0909]
Elzas
♀Antje de Vries-Elzas [V0537, W0548]
♀Fenna of Femia Cohen-Elzas [C0080, C0833B]
♀Frederika Koch-Elzas [K0549]
♂Frits Elzas [E0910]
♂Herman Lehman Elzas [E0910]
♂Jacob Elzas [E0910]
♂Julius Elzas [E0910]
♂Leeman Elzas [C0833B, E0899]
♂Mozes Elzas [K0549]
♀Regina de Leeuw-Elzas [B0746] ♀ Sophia van Gelder-Elzas [C0840, E0899]
Ekstein
♀Rebekka Raske -Ekstein [C0108]
Elias
♀Anna Josephina Warendorf-Elias, *1878/79 [W0525]
♂Samuel Elias [W0525]
Eljon
♀Hanna Barents-Eljon [L1242]
Elzes
♀Hester Salomons van der Kop-Elzes [B0068]
Emanuel
♀Beatrice Emanuel [E0137]
♂Felix Emanuel [E0137]
♂Hermann Heinemann Emanuel [E0137]
♂Leo Emanuel [E0137]
♂Markus Emanuel [E0137, E0914]
♀Maria Anna van Leeuwen- Emanuel [A0001]
Embden van

♀Aaltje Cozijn-van Embden [C0851]
♀Flora Kleerekoper-van Embden [M1322]
♂Meijer van Embden [M1322]
♀Sipora Kleerekoper-van Embden [M1322]
Emden (van)
♀Fijtje Lakmaker-Emden [L0296]
♀Grietje Harpman-van Emden [H1046]
♂Hijman (Heijman) van Emden [E0917]
♀Jacqueline van Emden [E0916, E0917]
♂Leo van Emden [E0916, E0917]
♂Levy van Emden [H1046]
♀Marian(n)e Rooselaar-v. Emden [T1607]
♂Mourits (Mauritz, Maurits) van Emden [E0916, E0917]
Emmerich
♀Hanna Ruth Emmerich [E0593]
♂Hermann Emmerich [E0593]
♀Juliane Emmerich [E0593]
♂Julius Emmerich [E0593]
Emrik (Emmerik)
♀Ester Eliazer Schaap-Emrik (Emmerik) [D0132]
♀Rachel Menco-Emrik [S1497A]
Emrik van
♂Jacob van Emrik [E0138]
♂Joseph van Emrik [E0138]
♂Levie van Emrik [E0138]
♂Lewie van Emrik [E0138]
♂Salomon van Emrik [E0138, E0139]
♀Sara Polak-van Emrik [L1245]
Engel (van)
♀Beletje Lobstein-van Engel [L1278A]
♂Chaim Engel, *1916 [E0918A]
♂Elisabeth (Betje, Bet) Herschel-van Engel [H1068, H1069]
♀Gesina Muller-van Engel [M1360]
♂Leopold Engel [L1262]
♂Marcus van Engel [A0706]
♂Mozes Engel, *1827 [M1360]
♂Mozes van Engel, *±1828 [H1069]
♀Recha Lewin-Engel [L1262]
♀Rosetta van Spiegel-van Engel [A0706]
Engelander
♀Elize Selma Engelander [E0140]
♂Joseph Engelander [N1361]
♀Marianna Naarden-Engelander [N1361]
♂Salomon Engelander [E0140]
Engelsman
♂Abraham Engelsman [E0094]
♂Bernard Louis Abraham Engelsman [E0141, E0919, E0921]
♀Betje Waterman-Engelsman [R0432]
♀Hendrika Nathan Gans-Engelsman [C0843]
♀Hendrika Neuburger-Engelsman [N1369]
♂Jacob Engelsman [E0141]
♂Jozef (Joseph) Nathan Engelsman, *1828 [E0919, E0921, V1650]
♂J. N. Engelsman [E0141]
♀Judith Cohen-Engelsman [E0094]
♂L. Engelsman [E0141]
♂Levie Engelsman, *1887 [E0141, E0919, E0921]
♂Louis Charles Engelsman [E0094]
♀M. Engelsman-Leverpol [E0141]
♀Mietje Baars-Engelsman [B0715]
♂Nathan Engelsman, *? [E0141]
♂Nathan Engelsman, *1860 [E0094, E0919]
♂Nathan Engelsman, *1892 [E0141]
♂Nathan Joseph Engelsman, *1917 [E0141, E0921]
♀Saartje Mestri(t)z-Engelsman, *1865 [E0141, E0919, E0921, V1641, V1650]
Engers (Engersch)
♀Alida van Kam-Engers [K1148]
♀Annaatje (Hannatje) Beer Moerel-Engersch [S1549]
♂Freerk Simson Engers [J1130]

♀Henrietta Klein-Engers [K1183, K1186]
♀Henrietta Cohen-Engers [K1186]
♂Jacob Engers [H0233]
♀Jansje (Jetje) Beer Gompers-(Engers) Engersch, *1808 [H0236]
♀Jansje de Jong-Engers [J1130]
♂Lazarus Engers [H0233]
♂Levie Engers [K1148]
♀Saartje Lezer-Engers [V1638]
♀Saartje Turksma-Engers [S0473]
♀Sara Salomons de Leeuw-Engers [L1236]
♂Suse Engers, *1854 [S0473]

Engers van

♂Arnold van Engers [K1186]
♀Elisabeth van Engers [E0922, K1186]
♀Ester van Gelderen-van Engers [B0799]
♀Henrietta Cohen-Engers [C1186]
♀Henrietta Klein-Engers [C1186]
♀Hester de Vries-van Engers [E0922]
♂Jacob Nathan van Engers [E0922]
♂Joseph van Engers [K1186]
♀Klara (Klaartje) de Beer-Engers [H1076]
♂Levij van Engers, *1929 [E0923]
♂Levy Engers, *1870 [E0923]
♂Moses Abraham Jacob van Engers [E0922]
♂Mozes Jacob van Engers [B0799]
♂Mozes (Nathan van) Engers [K1186]
♂Nathan Jacob van Engers [E0922, K1186]
♂Nathan Mozes van Engers [K1186]
♂Salomon van Engers [E0923]

Englander

♂Isaac Englander [G983A]
♀Marianne van Gelderen-Englander [G983A]

Enker

♂Mozes Enker [E0924]
♂Salomon Enker [E0924, E0925]

Enthoven

♂Adolf Simon Enthoven [E0143]
♀Belie Josephe Vorst-Enthoven [V0531]
♀Clarisse Enthoven-Enthoven [E0143]
♀Elisabeth Manson-Enthoven [O1397]
♀Francisca Leonora van Lier-Enthoven [E0143]
♂Marcus Israel Enthoven [E0143]
♂Philip Simon Enthoven [E0143]

Eppenheim

♀Ella Leefsma-Eppenheim [L1229, L1131, M1343]
♂Louis Eppenheim [L1229]

Ebstein

♂Bernhard Ebstein [E0926]
♂Hugo Ebstein [E0926, E0928]

Ereira

♀Lea da Costa Fonceca-Ereira [B0763]
♀Rachel Sarluis-Ereira [P1420]

Erretje

♀Ester Moses Wurms-Erretje [E0905]

Ert

♀Betje Cohen-Ert [A0008, S0454, S0096, S0477]
♂Marcus Abraham Ert [S0477]

Essen van

♂Abraham Levy van Essen [K0144]
♀Magdalena Blok-van Essen [B0770]
♂Simon Levy van Essen [K0144]
♀Vrouwtje van der Velde-van Essen [B0770]

Esso van

♂Abraham van Esso [M1336]
♂Abram Aron van Esso [E0929]
♂André van Esso [E0929]
♂Andries van Esso [E0929]
♀Annigje van Beek-van Esso [N0370]
♀Frederika Frank-van Esso [L0335]
♀Hanna (Anna) van Esso [M1336]
♂Herman van Esso [E0929]
♂Jacob Mozes van Esso [K1193]

♀Lea Meijers-van Esso [M1336]
♀Leentje Gast-van Esso, *1853 [B0042, S1603, S1604, W0560]
♂Levi(e) Mozes van Esso [B0042, S1604]
♀Maria Frank-van Esso [L0335]
♀Reintje Bendik-van Esso [K0286, K1191, K1193]
♀Rozina van Beek-van Esso [N0370]
♀Sara (Saartje) Leijdesdorff-van Esso [L0335]

Falch
♀Bertha Jacobsohn-Falch [W1705]
Falk
♀Helena Rathheim-Falk [W0547]
♂Ludwig Falk [F0930]
Falkenburg
♂Abraham Falkenburg [R0435]
♂Adolf Falkenburg [F0146]
♀Helena Falkenburg [R0435]
♂Isaäk Falkenburg [R0435]
♂Jacob Falkenburg, *1905 [R0435]
♀Jansje Ruskolenker-Falkenburg [R0435]
♂Juda Hans Falkenburg [F0146]
♂Selmar Falkenburg [F0146]
♀Vogelina Falkenburg [R0435]
Falkenstein
♂Arthur Falkenstein [F0932]
♀Inge Falkenstein [F0932]
♀Julie Knorringa-Falkenstein [K1191]
♀Ruth Frieda Falkenstein [F0932]
Fass
♀Fradl Israel-Fass [I1102]
Fedder
♂Abraham Joseph Fedder, *1820 [G983A]
♀Frederika van Gelderen-Fedder [G983A]
Feilchenfeld
♂Leopold Feilchenfeld, *1861 [B0734]
♀Minnie Beck-Feilchenfeld [B0734]
Fein
♂Aaron Fein [1278]
♀Erna Lissauer-Fein [1278]
Feingersch
♂Benjamin Feingersch, *1925 [F0935]
♂David Feingersch, *1936 [F0935]
♂Eli Eyal (Elias Feingersch), *1923 [F0935]
♀Fanny Prager-Feingersch, *1918 [F0935]
♂Hermann Feingersch, *1927 [F0935]
♂Isaak Feingersch, *1885 [F0935]
♀Marie Klijnkramer-Feingersch [F0935]
♂Moses Feingersch, *1916 [F0935]
♂Rafael Feingersch, *1917 [F0935]
♀Rose Feingersch [F0935]
♂Sally Feingersch, *1922 [F0935]
Feingold
♀Anna Lichtenstein-Feingold [L1269, L1270]
Feingold-Weissberg •
Feist
♀Adele Hochschild-Feist [G1006]
Feldblum
♂Siegfried Feldblum [F0937]
Feldheim
♂Egon Feldheim [S1556]
Ferro
♀Sara Simcha Pezarro-Ferro [H1055]
♀Simha Salzedo-Ferro [S1516]
Feust
♀Pauline Hulse-Feust [B0783]
Fichendler
♀Beile Fichendler [F0938]
Fiebelmann
♂Joseph Jacobs Fiebelmann [J1111]
♂Salomon Jacobs Fiebelmann [R1481]
Fierlier
♀Heintje van Kloeten-Fierlier [K0282]
Fijn van
♀Elisabeth de Vries-van Fijn [P0400]
Finsi
♂Aäron Finsi [P0383, P1400]
♀Alida Pappie-Finsi [P0383, P0384, P1400]
♀Mietje Finsi-Finsi [P0383, P0384, P1400]
♂Mozes Finsi [P1400]
♀Roosje Pappi-Finsi [P0383]
♂Salomon Finsi [P0383, P0384, P1400]
Finsij
♀Klara Elekan-Finsij [B0068]
Fischer
♀Regina Wei(c)hsmann-Fischer [B0800]
Fitt

♀Hendrina Leviticus-Fitt [H1092, H1094, L1256]
♂Philipp Fitt (Vyth?) [H1094]

Flatau

♀Adriana Spiero-Flatau [B0757]
♂Baroch Flatau [G0981]
♂Baruch Juda Flatau [B0757]
♀Debora Roos-Flatau [G0981]

Flatow

♂Abraham Flatow, *±1830 [L1268]
♀Martha Lewy-Flatow [L1268, N1363]

Fleck

♀Bernadina Hertz-Fleck [J0270]

Fleischmann

♀Berta Löwenthal-Fleischmann [C0611]
♀Edith Ullman-Fleischmann [F0940, U1624]
♀Fanny Schweitzer-Fleischmann [F0940, F0941, S1525]
♀Gretchen Rosskamm-Fleischmann [F0939]
♂Nathan Fleischmann, *1874 [F0939, F0940, S1525, U1624]
♀Roza Friedman-Fleischmann [K1149]
♂Salomon Fleischmann [F0939, F0940]
♂Siegfried Fleischmann [F0939, F0940]
♂Solouran Salomon Fleischmann, *1810 [F0939]

Fles

♀Esther Klok-Fles [G0192, G0202]
♀Esther Glasbeek-Fles [G0197]
♀Grietje Fles = Grietje Vles [M1347]
♂Jacob Emanuel Fles [G0197]
♀Sara van Rooijen-Fles [R0432]

Flora

♂Jonas Flora, *1842 [S0477]

Foerder

♂Ludwig Foerder [F0942]

Fonteijn

♂Eduard Fonteijn [F0147]
♂Jack Fonteijn [F0943]
♂Leopold Lehman Fontijn [F0943, F0147, F0944]
♂Lehman Levi Fontijn [F0943, F0147]
♂Levie Nathan Fontijn [F0943]
♀Suze Fonteijn [F0943]

Fontein

♂Antonie Fontein [S0399]
♀Rachel Polak-Fontein [S0399]

Fontijn

♂Gabriël Fontijn [V0528]
♂Izaac Fontijn, *1886/87 [V0528]
♀Sara Abraham Fontijn [V0539]

Forschheimer

♀Babette Bella Wolff-Forscheimer [H1081]

Fortuin

♂♀ Fortuin *1812 in Lochem* [R1463]
♂Abraham Jacob Fortuin [F0945]
♂Antje Elzas-Fortuin [K0549]
♀Dina van Duren-Fortuin [D0132]
♂Herman Fortuin [F0945]
♂Willem Fortuin [F0945]

Franco

♀Cato de Leeuw-Franco [S0455]
♀Rebecca van Amerongen-Franco [P0403]

Frank

♂♀Frank, "*familie*" [O0381]
♀Aaltje Frank, *1909 [W0550]
♂Abraham Frank [F0946]
♂Abraham Alexander Frank [F0946]
♂Abraham Nathan Frank [A0706]
♀Adel Moses Fiebelmann-Frank [J1111]
♀Aleida Louisa Frank [F0946]
♂Alexander Frank [F0951]
♂Alexander Abraham Frank [F0946]
♀Anna Falkenburg-Frank [F0146]
♀Annigje Kan-Frank [F0970, L1250B]
♂Aron Frank [M1352]

♂Aron Mozes Frank [F0952]
♂Benjamin Frank [F0149]
♂Berhard Frank [F0149]
♂Bernard (Bernhard) Nathan Frank, *1850 [F0969]
♀Bertha Frouke Frank [F0947, F0951]
♀Betje Meijer Vleesblok-Frank [D0868]
♀Billa Wijnberg-Frank [G1008]
♀Brendel (Bertha) Frank [M1352]
♂David Frank, *1848 [W0550]
♂David Frank, *1908 [W0550]
♀Else Frank [O0381]
♀Esther Frank [F0951]
♀Froukje van Wien-Frank, *1872 [W0550]
♂Gerson (Fritz) Frank [M1352]
♂Gottfried (Gerson) Frank [M1352]
♀Grietje Hilversum-Frank [H0250]
♀Grietje Leuvenberg-Frank [F0150]
♀Grietje van Staveren-Frank [S0466]
♂Hartog Frank [F0951]
♂Hartog Frank [Z0577]
♂Hartog Frank, *±1800 [F0150, S0505]
♂Hartog Frank, *±1801 [V1628]
♂Hartog Markus Frank [H0250]
♂Hartog Jozef Frank [F0947, F0951]
♂Hartog Samson Frank [F0947, F0951]
♂Heineman Frank [W0550]
♀Hendel (Hannchen) Frank [M1352]
♂Henri Frank [F0949]
♂Hermann Frank [H1052, H1054]
♂Isaac Nathan Frank [B0744]
♂Isaak Frank [F0951]
♂Isaak Frank, *1847 [S0466]
♂Isaäk Frank, *±1865 [L0335]
♂Isak Frank [F0149]
♂Jacob Frank [F0946]
♂Jacob Frank, *±1829 [M1352]
♂Jacob Frank, *1879 [H0213]
♂Jacob Frank, *1874 [F0150]
♀Jette Levi Fulda-Frank [D0868]
♂Jozeph Frank [F0947, F0951, F0955]
♀Judic (Judith) Simons-Frank [S1540]
♂Julius Frank [O0381]
♀Lea Bobbe-Frank [F0946]
♂Leon Jacob Frank [P1420]
♀Marianne Sara de Leeuw-Frank [F0969]
♂Mathias Frank [H1054]
♂Meier Frank [M1352]
♂Meijer Frank [H0213]
♀Mietje Berkelo-Frank [B0021, B0744]
♀Mietje van Broek-Frank [B0065]
♀Mietje Wijnman (Weiman)-Frank, *1846 [W0546]
♂Moses Frank [F0952]
♂Mozes Frank [B0731]
♂Mozes Frank, *1837 [S1540]
♂Otto Frank [N1373]
♀Recha Hellmann-Frank [H1065]
♀Rosa Rozenberg-Frank [M1351A, M1352]
♂Rosette Vleeschhouwer-Frank [V1628]
♀Röschen [?]-Frank [M1352]
♀Ruth Frankenstein-Frank [F0958]
♀Saartje (Sara) Zwarts-Frank, *1834/35 [L0582, S0505, Z0576, Z0577]
♂Salomon Frank [F0150]
♂Salomon Frank, *1823 [S0176]
♂Samson Frank [F0951]
♂Samson Hartog Frank [F0951]
♀Sedje Frank [F0951]
♀Selma Frank [F0952]
♀Sibilla Moses Fiebelmann-Frank (Gelle) [R1481]
♀Sibilla Simons-Frank [S0176, S0456]
♀Sientje Sophie Leijdesdorff-Frank [L0335]
♂Simon Frank [F0951]
♀Vogel (Friederika) Frank [M1352]
♂Victor Frank [F0946]

♀Vrouwtje Gerson van Esso-Frank [B0042, S1604]
♀Wilhelmina Heijmans-Frank [H1052, H1054]

Frank van

♀Sara Tokkie-van Frank [B0745, P1411]]

Franke

♀Bertha Kramer-Franke [K1204, K1205]
♀Lina de Vries-Franke [J1133]

Fränkel

♀Caroline Zerline Ledermann-Fränkel [L1227]
♂Jacob Kiefer Fränkel [L1227]

Franken

♀Augusta van Gelder-Franken [L0563]
♀Dina Franken [A0001]
♀Dina Sjouerman-Franken, *1868/69 [S1547]
♂Isaac Franken (Francke) [A0001]
♂Jacob Levij Franken [S1547]
♀Jeannette Franken [F0956]
♂Joseph Franken (Francke) [A0001]
♀Marianna van Aals-Franken, *±1843 [A0001, 0003, V0538]
♂Maurits Franken [F0956]
♂Meijer Izaäk Levie Franken
♂Robert Franken [F0956]
♂Salomon Franken [F0956]

Frankenheim

♀Juliana Bertha Roodenburg-Frankenheim [R0427]

Frankenhuis

♂Alfred Frankenhuis [D0132]
♀Anneken Franken-Frankenhuis [A0001]
♀Esther Frankenhuis-Frankenhuis [D0132]
♂Jacob Frankenhuis [J1123]
♂Jacob Salomon Frankenhuis [S0454]
♂Jacob Salomon Frankenhuis, *1879 [S0454]
♀Jette (Jetta) Schaap-Frankenhuis [D0132]
♀Lea Goedhart-Frankenhuis [P1427]
♀Mina Schuitevoerder-Frankenhuis [S0454]
♀Mina Sierles-Frankenhuis [J1123]
♂Mozes Frankenhuis [D0132]
♂Simon Frankenhuis [S0454]
♀Suzanna Bronkhorst-Frankenhuis [J1124]

Frankenstein

♀Alice Frankenstein [F0958]
♀Erna Hoffmann-Frankenstein [F0958]
♂Herbert Frankenstein [F0958]
♀Hertha Frankenstein [F0957]
♀Rosalie Rosenthal-Frankenstein [M1304]
♂William Frankenstein [F0958, F0959]

Frankfort

♀Alijda Boasson-Frankfort [V1637]
♀Esthella Trijbits-Frankfort [A0001]
♀Geertruida (Geertruide) Akker-Frankfort [A0702]
♂Jacob Frankfort [F0152]
♀Jetty Frankfort [E0929]
♂Joseph Frankfort [A0702]
♀Rosita Frankfort [E0929]
♂Simon Frankfort [F0152]

Frankforter

♀Annechina Hinderina (Hindrina) van Esso-Frankforter [E0929]
♀Rebekka Bargeboer-Frankforter [K1162]
♀Rebekka (Roosje) Wijnberg-Frankforter [B0739]
♀Roosje (Rooslien) Wijnberg-Frankforter [B0781, G0983, K1179]

Frankfurter

♀Jentje Grünfeld-Franfurter [G1024]

Fransman

♂Hartog Fransman [L0153]
♀Julia Stokvisch-Fransman [S0484]
♀Sipora Segal-Fransman [S1530]

Franzie
♀Hanna van Gelder-Franzie [H0216]
Freedman
♀Frances Suntrup (Suntup)-Freedman [S0489]
♂Samuel Freedman [S0489]
Fregge
♂Albert Fregge [M1354]
♀Annie Fregge [M1354]
♂Jack Fregge [M1354]
♂Jules Fregge [M1354]
♂Leeman Fregge [M1354]
♂Leo Fregge [M1354]
♀Mia Fregge [M1354]
♂Michel Fregge [M1354]
♀Netty Fregge [M1354]
Frenk
♀Rebekka Haas-Frenk [K1158]
♀Sara Henoch van Kloeten-Frenk [B0065]
Frenkel
♂Bernhard Frenkel [F0960]
♀Betje Frenkel [F0612]
♀Betsy Frenkel [F0614]
♂Ezechiel Frenkel [F0612]
♂Fritz Frenkel [F0960]
♀Grietje Frenkel [F0154]
♂Heijman (Heiman, Herman) Frenkel (Frankel) [F0154, F0612]
♂Herman Emile Frenkel [F0155]
♂Herman Salomon Frenkel [F0155, F0612]
♀Johanna (Hanna, Anna) Rintel-Frenkel [S1603]
♂Lion Frenkel [F0614]
♀Louise Frenkel [F0614]
♀Maria Frenkel [F0614]
♂Meijer Frenkel [F0159]
♀Mietje Frenkel [F0612]
♂Mozes Frenkel [F0155, F0612]
♂Philip Jacob Frenkel [F0614]
♀Rachel Salomon Stijsel-Frenkel [S0024]
♂Robert Frenkel [F0614]
♂Salomon Frenkel [F0154]
♂Salomon Philip Frenkel [F0614, F0159]
♂Simon Frenkel [F0614]
Fresco
♂Abraham Fresco [F0160, L0309]
♀Esther Fresco [F0160]
♂Jacob (Jaques) Fresco [F0160]
Freudenberg
♀Jenny Löwenstein-Freudenberg [L1288]
Freund
♂Aaron Freund [F0962]
♀Elfriede Sara Kraft-Freund [K1202]
♂Emanuel Freund [F0962]
♂Max Alfred Freund [F0962]
Freundlich
♀Emilie Plato-Freundlich [P1419]
Frey
♂Andreas Frey [F0161]
♂Victor Frey [F0161]
Frickes
♀Sophia Carolina Verweij-Frickes [K0616]
Fried
♀Rosa Krill-Fried [K1213]
Friedberg
♀Alice Frieda Nathansohn-Friedberg [N1365]
♂Julius Friedberg [N1365]
Friedlander (Friedländer)
♀Betty Löwenberg-Friedländer [L1289]
♂Leopold Friedländer, *1833 [L1289]
♀Hulda Riess-Friedlander [R1458]
Friedman(n)
♀Bertha Kan-Friedmann [K1149]
♀Eva Keller-Friedmann [K1159]
♂Heineman Friedman [K1149]
Friesner
♀Fannie Droller-Friesner [D0886]
Frijda

♂Ernest Alfred Henri Philip Willem Frijda [F0162, F0967]
♀Ilse Yvonne Beatrice Frijda [F0162, F0967]
♂Isaak Frijda [F0163]
♂Izaak Frijda [F0163, F0966, F0970]
♀Johanna [?-] Frijda [F0966]
♂Joseph Frijda [F0965, F0969]
♂Joseph Aron Frijda [F0965]
♀ Judith Engelsman-Frijda [E0141, E0094, E0919]
♀Leentje Koppel-Frijda [K0292]
♂Leon Joseph Frijda [F0965]
♂Lion Joseph Frijda [F0965]
♂Levie Hartog Frijda [E0919, F0966, F0967]
♀Lotti Auguste Henriette Paula Frijda [F0162, F0967]
♂Louis Hartog Frijda [F0163, F0966]
♂Michiel Levie Frijda [F0162, F0967]
♂Simon Frijda [F0966]
♂Willem Michel Frijda [F0162, F0967, F0968]

Frisco

♀Belia Roodfeld-Frisco [H1044]

Frohman(n)

♂Gerson Frohman [H0217]
♀Rachel Hamburger-Frohmann [H0217]

Fröhlich

♂Franz Fröhlich, *1867 [N1375]
♀Helene Neumann-Fröhlich [N1375]

From

♂Abraham From [F0971, F0972]
♂Barach (Baruch, Barag) Abraham From [F0971]
♀Ernestine Kann-From [K1149]
♀Rosa de Jong-From [F0972]
♂Simon From, *1908 [F0971, F0972]
♂Simon From, *1839 [F0972]

Fromm

♂David Fromm, *1845 [F0974]
♂Eugen Fromm [F0974, F0975]
♂Joachim Fromm, *1816 [F0974]
♂Kurt Fromm, *1912 [F0975]
♀Sara Deller-Fromm [F0974]

Fuente de la

♀Aaltje Harschel-de la Fuente [H0234]
♀Cato de Vries-de la Fuente [V0531]
♂Jacob Henriques de la Fuente [H0234]

Fulda

♂Daniel Abrahams Fulda [D0868]
♀Elise Vleesblok-Fulda [D0868]

Fuldauer

♀Gertrudis Moses Fitt-Fuldauer [H1094]
♀Johanna Elzas-Fuldauer [E0910]
♂Philip Fuldauer [E0910]

Fund

♀Friederike Ardel-Fund [A0708]

Furth (van)

♀Betje Kokernoot-van Furth, *1887 [K1196, K1197, W0561]
♂Jacob David van Furth [K1197]
♂Lion van Furt [K1197]
♀Sara Finsi-Furt [P0383, P1400]

Furstenberg (Fürstenberg)

♀Sebilla Schmitz-Furstenberg [H0211]

Gabriels

♀Bloeme Hamburger-Gabriels [F0612, H0213, H0615, L0558]

♂Gombertus Abraham Gabriels [F0612]

Gans

♀Betje de Wilde-Gans [W0551]

♀Blume Betty Wijzenbeek-Gans [W0564]

♀Cecilia Bloemendaal-Gans [B0033]

♂David Gans [C0115, G0979, W0551]

♂Efraim Gans [P1427]

♀Elisabeth Gans [G0013, G0976]

♀Elisabeth Hamerslag-Gans [G1010]

♀Eva Gazan-Gans [G0979]

♀Eva Levie-Gans [G0166]

♀Hannie Gans [C0111]

♀Hendrina Spanjer-Gans [C0115]

♀Henriette Stern-Gans [S1578]

♂Israël Philip Gans (ook:Israel Philip Komkommer) [C0843, G0013, G0976, G0977, I0263]

♂Izak Miggel (Michaël) Gans [P1427]

♂Jacob Gans [G0013]

♂Jacob Gans [W0564]

♂Juda Gans [M0599]

♀Julie Frohman-Gans [H0217]

♀Keetje Italiaander-Gans [G0976, I0263]

♀Maretje Ruben Swaab-Gans [S0490]

♀Maria Mok-Gans [M0599]

♀Martha Baum-Gans [B0732, G0013, G0976]

♀Paulina Polak-Gans [P1427]

♂Philip Feitel Israel Gans [C0843, G0976]

♂Salomon Gans [B0732, G0013]

♂Salomon Gans, *1878 [G0976, G0977]

♀Sara Creveld-Gans [C0110, C0115, W0551]

♀Sibilla Francke-Gans [A0001]

Gast

♂Barend David Gast [W1673]

♂Bernard Gast [B0042]

♂Bernard (Barend) David Gast, *±1801 [S1604]

♀Biena (Diena) Swelheim-Gast, *1884 [S1603, S1604, W1694, W0560]

♀Bina Barend Weinberg (Wijnberg)-Gast, *1848 [W1673]

♂David Gast [B0042, S1603, S1604, W0560]

♀Rebecca Ephraim Bachra-Gast [B0716]

♀Sara Bloemendal-Gast [B0042]

Gazan

♂Abraham Gazan [G0166]

♂Abraham Gazan, *1920 [G0167, G0980]

♂David Gazan, *1853 [G0166, G0167]

♂David Gazan, * 1910 [G0166]

♀Emma Gazan [G0167, G0980]

♂Ephraim Gazan [G0166, G0167, G0980]

♀Eva Gazan [G0166]

♂Izaak Gazan, *±1897 [G0166]

♂Iza(ä)k Marcus Gazan, *1825 [G0166, G0979]

♂Izaäk Gazan, *±1894 [G0166]

♀Maria Gazan [G0166, M0348]

♀Mietje Gazan, *1916 [I0264]

♀Saartje Gazan [G0167, G0980]

♂Salomon Gazan [G0166]

♂Simon Gazan, *1887 [I0264]

♀Sophia Maria Gazan [G0166]

Geens van

♀Helena Jacobs-van Geens [M1343, M1345]

♂Levi Elias van Geens [M1345]

Geisel

♀Adelheid Kaufmann-Geisel [J1122]

Gelder

♂Beert Daam Gelder [E0134]

Gelder van

♂♀ van Gelder *1812 in Lochem* [R1463]

♂Abraham van Gelder [C0840, E0899]

♂Abraham Nathan van Gelder [H0216]

♂Alexander van Gelder, *1844/45 [P1435]
♂Alexander Levie van Gelder [B0051]
♀Anna Nathan-van Gelder [M0347]
♂Aron van Gelder [P1428]
♂Benjamin van Gelder [G0994]
♀Carolina Loterijman-van Gelder [L0563]
♀Clara Borstel-van Gelder [B0051]
♀Elisabeth Mozes Onderwijzer-van Gelder [O1393]
♀Eugène Benjamin van Gelder [G0172]
♀Evalina de Jongh-van Gelder [J0273, J1134]
♀Flora Hamburg-van Gelder [C0103]
♀Gonda Hamburg-van Gelder [C0101]
♀Hanna Wilhelmina van Gelder [H0216]
♀Hein Themans-van Gelder [T0507]
♀Henriette van Gelder [G0979]
♂Hermanus van Gelder [G0982, G0981, G0983]
♂Isak Joseph van Gelder, *1818 [M1350B]
♂Jaap van Gelder [S0176]
♀Jansje Mozes Nijkerk-van Gelder [A0006]
♀Jetje de Leeuw-van Gelder [H0213]
♀Jetta Meijer Mozes Rubens-van Gelder [R1480]
♀Jette Snatager-van Gelder [S1552]
♂Joseph Aron van Gelder [B0010]
♂Jozeph Benedictus van Gelder [E0899]
♀Judik Schenk-van Geldere (Gelder) [M1330]
♀Julia Hanna van Gelder [G0981, G0982, G0983]
♀Kaatje Sanders-van Gelder [M1350B]
♀Kathy van Gelder [S0176]
♀Keetje van Delft-van Gelder [D0873, D0876]
♀Klara (Klaartje) Witteboon-van Gelder, *±1850 [W0553]
♂Lazarus Philip van Gelder [D0873, D0876]
♂Leon van Gelder [G0173]
♂Levie van Gelder [B0051]
♂Meijer van Gelder [G0172]
♀Mientje van Menk-van Gelder [H1084]
♂Meijer Isaak van Gelder [G0173]
♂Mozes Isaac van Gelder [L0563]
♂Nathan van Gelder [G0982, G0981]
♂Nathan Abraham van Gelder [H0216]
♂Nathan Salomon van Gelder [P1428]
♂Philip van Gelder [J1134]
♂Philip van Gelder [S0176]
♂Philip van Gelder, *1838 [M0347]
♂Philip Abraham van Gelder [B0010]
♂Philip Lazarus van Gelder [D0876]
♀Reintje Lierens-van Gelder [L0595]
♀Rosalie Polak-van Gelder [P1422, P1428]
♀Rozetta Goldsteen-van Gelder [G0994, G0995]
♂Salomon van Gelder (Geldere) [G0172]
♂Salomon van Gelder, *1891 [S0176]
♀Sara Cohen-van Gelder [C0080, C0840]
♀Sara Eiser-van Gelder [E0899]
♀Sara van Gelder-van Gelder [G0994]
♀Sara Philip van Gelder-van Gelder [B0010]
♀Scheune van Gelder [B0010]
♀Suzanna Cohen-van Gelder [C0826]
♂Tobias van Gelder [H0240]
♀Xavière Marquèrite van Gelder [G0173]

Gelderen van

♂Abraham van Gelderen [G0166]
♂Aaron van Gelderen [P1429]
♂Alfred van Gelderen, *1892 [G983A]
♀Bertina Blom-van Gelderen [H1049]
♀Eva Pinas-van Gelderen [E0094]
♀Hartog van Gelderen, *1839 [G0177A]
♂Hartog van Gelderen, *1921 [G0177A]

♀Henrietta Boot-van Gelderen [B0799]
♀Hijman Mozes van Gelderen [G0177A]
♂Israel van Gelderen, *±1796 [S1581]
♂Izak Mozes van Gelderen [B0799]
♂Jacob van Gelderen, *1891 [G983A]
♂Jacob Philip van Gelderen, *1814 [G983A]
♂Johan van Gelderen [G983A]
♀Judith Gazan-van Gelderen (Gelde) [G0166, G0979]
♀Kaatje Manuel (Emanuel) de Jong-van Gelderen (Gelder?) [H1043]
♂Leon van Gelderen [H0179]
♀Margreet van Gelderen [G983A]
♂Michel (Michiel, Machiel) van Gelderen, *1859 [G983A]
♀Mietje Polak-van Gelderen [P0397, P0402, P1429]
♂Mozes van Gelderen [B0799]
♂Mozes van Gelderen, *±1857 [P0397, P1429]
♂Mozes van Gelderen, *1900 [G0177A]
♀Rachel Behr-van Gelderen [H0234, S0364]
♀Regina de Bruin-van Gelderen [B0068]
♀Rika Stibbe-van Gelderen [S1581, S1582]
♀Sara Elisabeth van Gelderen [G0177A]
♀Sophia van Gelderen [W0548]
♀Theresia van Gelderen [G0177A]

Genderingen van

♂Jacob van Genderingen [G0984]
♀Jansje Mathilde Hijmans-van Genderingen [G0984]
♂Jozef van Genderingen, *1894 [G0984]
♂Joseph van Genderingen, *1822 [G0984]

Gerats

♀Regine Dehn-Gerats [D0871]

Gerritsen

♀Feitje Hillesum-Gerritsen [E0905]

Gerson (Gerzon) (Gersons)

♀Betsie Wolff-Gersons, *1889 [W1705]
♂David Gersons, * 1812 [W1705]
♀Diena-Biena Trompetter-Gerzon [O1395]
♀Hester (Hesje) Gast-Gerson (Gerzon), *1859 [B0042, W0560]
♂Levie Gersons, *1852 [W1705]
♀Martha Grossmann-Gerson [G1018]

Gerstle

♀Bertha Peppi Koschland-Gerstle [L1264]

Gewortzmann

♀Adelheid Wrazlowskij-Cohen Gewortzmann [D0128, W1712]

Giessen van der

♀Henriette Elisabeth Andriesse-van der Giessen [A0707]
♂Samuel Heinrich (Henri) van der Giessen [A0707]

Gijbels

♀Pieternella Knipschild-Gijbels [Z0576]

Gilpen van

♂Siemon Jacob van Gilpen [G1008]
♀Sophia Groenberg-van Gilpen [E0140]

Gladbach

♀Rachel Isac (Isaac) Lefebre (Lefebvre)-Gladbach [L1256]

Glasbeek

♂Hartog Glasbeek [B0032B]
♀Jetje Bloch-Glasbeek [B0032B]
♂Joseph Glasbeek [G0192, G0197, G0202]
♀Mijntje Cohen-Glasbeek [S0437]
♀Saartje de Groot-Glasbeek [G0192, G0197]

Glaser

♂Abraham Glaser [H1049]
♂Abraham Glaser, *1856 [I0264]
♂Adolf Glaser [G0985]
♂Albert Glaser [G0985]
♂Anton Glaser [G0985]
♀Elisabeth Engers-Glaser [S0473]
♀Henriette Izaks-Glaser [I0264]

♀Johanna Kauders-Glaser [R1455]
♂Jonas Glaser [W0097]
♂Jonas Abrahm Glaser [H1049]
♀Julia Walg-Glaser [M1658, W0097]
♂Thierri Glaser [S0473]

Glauberg

♂Baruch Glauberg, *1842 [1277]
♀Charlotte Sulzbach-Glauberg [J1132]
♂Isaak Glauberg, *1816 [L1277]
♀Recha Linick-Glauberg [L1276, 1277]
♀Selma [?]-Glauberg [1277]

Glasslijper

♀Rachel Mozes Wijl-Glasslijper [R1465]

Gobes

♂Abraham Gobes [L0305]
♂Andries Gobes [L0305]

Gobetz

♀Esther Neuburger-Gobets [N1369]
♀Marianna Reiss (Reis)-Gobetz [B0048]
♂Nathan Gobets [N1369]

Gobits

♀Betje van Emrik-Gobits [E0138]
♂Hartog Salomon Gobits, *±1828 [Z1715]
♀Lea Zwaaf-Gobits, *±1859 [Z1715]
♂Salomon Gobits [E0138]

Goch

♀Katharina Koperberg-van Goch [K1198]

Godfried

♀Betje Frank-Godfried [F0952]
♀Saartje van Engel-Godfried [A0706]

Godlieb

♂Israël Godlieb (Gotlieb) [C0109]
♀Sara Creveld-Godlieb [C0109, C0111, C0115, C0854]

Godschalk

♀Betje Kalf-Godschalk [S0467]
♂David Godschalk [L0296]
♀Flora Rebecca Lakmaker-Godschalk [L0296]
♀Hester Glaser-Godschalk [H1049]

Goedels

♀Esther Schreuder-Goedels [H0212]

Goedhart

♀Esther Polak-Goedhart [P1427]
♂Mozes Goedhart [P1427]

Goen van der

♂Abraham Salomon van der Goen [G0183]
♀Betje Goudenburg-van der Goen [B0033, G0183, G0185]
♂Coenraad van der Goen [B0033]
♂David van der Goen [H0211]
♂Izaak van der Goen [B0022, G0183]
♀Jetje Hakkert-van der Goen [H0210, H0211]
♀Judith van Coeverden-van der Goen [C0078, G0183, K0280]
♂Joseph Hijman Salomon(s) van der Goen [C0078, G0185, H0211]
♀Kaatje van der Goen [G0183]
♂Koen van der Goen [H0211]
♀Marianne Goudenburg-van der Goen [G0185]
♀Rachel Bloemendaal-van der Goen [B0022, B0033]
♂Salomon van der Goen [G0183]
♂Salomon Joseph Hijman van der Goen [C0078, G0183, G0185, H0210, H0211]
♂Sara van der Goen [G0183]
♀Vrouwtje van der Goen [H0211]
♂Zelik van der Goen [G0183]

Goes van der

♂Franc van der Goes [G0182]

Goetschel

♂Heinrich Goetschel [G0986]

Gokkes

♀Kathy Gokkes [S1578]
♀Klaartje Slager-Gokkes [G1014]

Gold

♂Julius Gold [G0988]
♂Lothar Gold [D0869, G0988]

Goldbach
♀Olga Marx-Goldbach [N1373]
Goldberg
♀Johanna Katz-Goldberg [K1188]
♂Jonas Goldberg [L1291, L1295A]
♂Salomon Jacob Goldberg [C0079]
♀Sophia Sara Löwenstein-Goldberg [L1291, L1295A]
Goldenberg
♀Kitty Goldenberg [G0990]
Goldfeld
♀Ruscha Schlesinger-Goldfeld [S1501] [G1026]
Goldschmidt
♂Calman Goldschmidt [G0991]
♀Emilie Frenkel-Goldschmidt [F0155]
♂Felix Seligmann Goldschmidt, *1842 [G0992]
♀Friederica Hertz-Goldschmidt [H1041]
♀Hannchen Bechoff-Goldschmidt [R1482]
♀Hedwig Werner-Goldschmidt, *1896 [W1688]
♂Isidore Elias Goldschmidt [F0155]
♂Joshua Goldschmidt [E0137, E0915]
♂Josue Goldschmidt [E0137, E0915]
♀Martha Chana Emanuel-Goldschmidt [E0137, E0914, E0915]
♂Maurice Isaac Goldschmidt [G0991]
♀Mina (Minchen) Wolf-Goldschmidt [D0863]
♀Rachel Wolff-Goldschmidt [S1531B]
♀Roza Dehn-Goldschmidt [D0871]
♂Rudolf Carel Goldschmidt [G0991]
♂Salomon (Schlomo) Goldschmidt [E0915]
♂Siegmund Goldschmidt [G0992]
♂Sußmann Goldschmidt [G0992]
Goldsmid
♀Betje Voorzanger-Goldsmid [M1347]
♂Mozes Goldsmid [G0993, M0598]
♂Mozes Goldsmid, *1883 [Z0575]
♂Raphael Goldsmid [G0993, M0348]
♂Salomon Goldsmid [G0993]
♂Salomon Goldsmid, *1857 [Z0575]
♀Sara van Zwaanenburgh-Goldsmid, *1912 [Z0575]
♀Sibilla Meijer-Goldsmid [G0993, M0348, M0598]
Goldsmit
♀Bet(t)je Lazarus-Goldsmi(d)t [V1634]
♀Ester (Esther) Simons Goldsmit-Goldsmit [G1017]
♀Flora Goldsmit [J0181]
♀Geertje van Delft-Goldsmit [D0872]
♀Hendel Abrahams Baruch-Goldsmit [B0727]
♂Juda Goldsmit [J0181]
♂Mozes Joseph Goldsmit [G1017]
♂Philip Goldsmit [J0181]
♀Roosje Vorst-Goldsmit [G1017]
Goldsteen
♂Barend Goldsteen [G0994]
♂Benjamin Goldsteen [G0994]
♀Betje Goldsteen [G0994]
♀Gezina Goldsteen [G0994]
♀Hendrika Goldsteen [G0994]
♂Israel Goldsteen [G0994, G0995]
♀Saartje Goldsteen [G0994]
♂Salomon Goldsteen [G0994, G0995]
♂Salomon Israël Goldsteen (Goudsteen) [G0994]
Goldstein
♂Abraham Goldstein, *1863 [G1686]
♂Alfred Goldstein, *1885 [G0996, G0998]
♀Bertha Stiefel-Goldstein [L1280, S0480, S1583]
♀Else Goldstein, *1899 [G1686]
♂Erich Israel Goldstein [G0996]
♂Erick Goldstein [G0999]

♀Friederica Schönbrunn-Goldstein [N1367]
♀Hedwig Goldstein [G0996]
♂Israel Goldstein, *1818 [S1583]
♂Jacob Goldstein [G0998]
♀Jetta Salomon Neter-Goldstein [J1117]
♀Judig (Judich, Jette) Bloemendaal-Goldstein (Golstein) [B0033, G0193, G0196, P0395]
♀Julia (Jüdel, Julie) Stiefel-Goldstein [L1280, S1583]
♂Levy Goldstein [G1686]
♀Lieselotte Soesman-Goldstein [G0996, G0998]
♀Lilly Lang-Goldstein [O0373, O1364]
♀Margarethe Goldstein [G1686]
♀Rechina (Regina) Salomon-Goldstein [S1583]

Goldtsmit

♀Rickchen Eisenberg-Goldtsmit [K1218]

Goldwasser

♂Alexander Abraham Goldwasser [G1000]
♂Joseph Goldwasser, *1877 [G1000]
♀Maria Goldwasser, *1901 [G1000]
♀Slata Charlotte Goldwasser [G1001]

Gollner

♀Helene Fröhlich-Gollner [N1375]

Gompels

♂Salomon Gompels, *1842 [W0564]
♀Sara Danser-Gompels, *1870 [W0564]

Gompen

♂Levie Sigismund (Sigismond) Gompen (Jompen) [H0239]
♀Rebecca den Hartog-Gompen [H0239]

Gompers

♂Abraham Samuel Gompers (Chompers, Emeich), *1803 [H0236]
♀Betje Abraham Harschel-Gompers [H0231, H0236]
♂Isaak (Izaak) Gompers (Gompertz) [B0020, H1092]
♀Jansje Harschel-Gompers [H0231]
♀Klaartje Wessel-Gompers [L1249]
♀Lea Creveld-Gompers [C0110, C0119]
♀Lea Salomina van Bergen- Gompers [B0020]
♂Levie Gompers [C0119]
♂Salomon Gompers [B0020, H1092]
♂Samuel Abraham Gompers [H0231]
♀Sellie Samuel Koster-Gompers [E0917]

Gomperts

♀Diena Jacobs-Gomperts [J1113]

Gompertz

♀Henrietta (Henriette) Jacobs-Gompertz [M0360]
♂Lodewijk Jack Gompertz [S1521]

Gompes

♀Karolina Levie-Gompes [S1568]

Gonsenheim(er)

♀Betje de Leeuw-Gonsenheim [W0545]
♂Manuel Hartog Gonsenheimer [W0545]

Gonzenheimer

♀Elisabeth de Leeuw-Gonzenheimer [W0545]

Gootdorp

♂Andries Gootdorp [S1540]
♀Branca Bed-Gootdorp [Q0422]
♂Jacob Gootdorp [S1540]
♀Judith Gootdorp [S1540]
♀Rosette Mathilda Gootdorp [S1540]

Gorter (de)

♀Emma van der Hoeven-Gorter [S1573]
♂Salomon de Gorter [M1337]
♀Sara Witeboon-de Gorter [M1337]

Goslar

♀Hannah Elisabeth Pick-Goslar [K1173]
♀Rachel [?]-Goslar [K1173]

Gosler

♀Bloeme Gobes-Gosler [L0305]

Gosschalk
♀Alida Louise Goudenburg-Gosschalk [G0183]
♀Betje Bloemendal-Gosschalk [B0042]
♂Jacob Gosschalk [G0183]
Gossels
♀Marianne Nußbaum-Gossels [N1387]
Gostinsky
♀Hannie Halpern-Gostinsky [H1036]
Gottlieb
♀Dora Gottlieb [G1002]
♂Heinz Gottlieb [L1276]
♂Salomon Gottlieb [L1277]
♀Sophie Glauberg-Gottlieb [1277]
Gottschalk
♂Abraham Gotschalk [E0900]
♂Alexander Gottschalk, *1898 [H1040]
♀Bertha Elburg-Gottschalk [E0900, E0133]
♂David Gottschalk [E0900]
♀Else Gottschalk, *1904 [H1040]
♀Frieda Hamburger-Gottschalk [H0217, H1040]
♀Hannchen [?-]Gottschalk [E0900]
♀Helene Wolff-Gootschalk [W1704]
♂Isaac Gottschalk [E0900]
♂Jonathan Gottschalk, *1825 [H1040]
♂Josef Gottschalk [E0900]
♂Leffmann Gottschalk [E0900]
♂Moses Gottschalk [E0900]
♂Philipp Gottschalk, *1903 [H1040]
♀Rika [?-]Gottschalk [E0900]
♂Salomon Gottschalk [H1040]
Götz
♀Eva Emilie Fromm-Götz [F0974]
Goudberg
♂Joseph Jacob(s) Goudberg [M0347]
♀Mariane Nathan-Goudberg [M0347]
Goudeket
♂Isaäc Goudeket [G0182]
♂Joseph Mozes Goudeket [S1504]
♀Mietje Joseph Schreeuwer-Goudeket [S1504]
Goudeknechtgenoot van
♀Mietje Joseph Schreeuwer-van Goudeknechtgenoot [E0904]
Goudenburg
♂Abraham Goudenburg, *1895 [G0183]
♂Abraham Joseph Goudenburg [B0033, G0183, G0185]
♂Coenraad Goudenburg [G0183]
♂David Goudenburg [G0183]
♀Elisabeth Bloemendaal-Goudenburg [B0022, B0033, G0183]
♂Harry Goudenburg [G0183]
♂Hendrik Goudenburg [G0185]
♂Jacob Goudenburg [G0185]
♂Joseph Goudenburg, *1867 [G0183, G0185]
♂Joseph Jacob Goudenburg [G0185]
♂Jozef Goudenburg, *1930 [G0183]
♂Joseph Jacob Goudenburg (Goudberg) (Josef Goldberg), *1795 [G0185]
♀Marianne Goudenburg, *1923 [G0183]
♂Meijer Goudenburg [G0183]
♂Salomon Goudenburg [G0183]
♀Sientje Goudenburg [G0183]
Goudsmid
♀Ester Engers-Goudsmi(d/t) [S0473]
♂Mozes Abrahams Goudsmid [S0473]
♀Roosje (Rosien) Meijer Joosten-Goudsmid [G1009]
Goudsmit
♂Emanuel Goudsmit [M1304]
♀Gerritje van den Berg-Goudsmit [S1571]
♀Hendel (Abrahams) Baruch-Goudsmit (Goldsmit) [S1557]
♀Henriette Querido-Goudsmit [Q1441, Q1442]
♂Jacob Goudsmit [G0188, G1136]

♂Jozeph Mozes Goudsmit [L0558]
♀Kaatje Gompertz-Goudsmit [S1521]
♀Louise Marianna Roza Goudsmit [G0188]
♂Manuel Meyer (Meijer) Goudsmit (Goudsmid) [J1137, 1138A]
♀Marijke Joosten-Goudsmit [J1137, 1138A]
♂Maurits Goudsmit [G0188]
♂Moses Goudsmit [G1136]
♀Rebecca de Leuw-Goudsmit [L0558, L1234]
♀Roosje (Rosien) Meijer Joosten-Goudsmit [J1139]
♀Susanne Daniel Kraal-Goudsmit [J1123]
♀Tinie Louise Flora Goudsmit [G0188]
♀Vrouwtje Marcusson-Goudsmit [M1304]

Goudstikker

♀Marianne Abrahamson-Goudstikker [A0006A]
♂Salomon Samson Goudstikker, *±1807 [A0006A]

Goudvis

♂Levie Goudvis [G1003]
♂Lucas (Lukas) halevi Goudvis [G1003]
♂Simon Goudvis [G1003]

Graaf de

♀Elizabeth Cats-de Graaf, *1848 [W1673]

Graanboom

♀Henrica Graanboom [G1004]
♂Israel Graanboom [G1004]

Graf

♀Lene Hellen Spiegel-Graf [H1255]

Grand le

♀Hilletje Salomon de Bok-le Grand [C0079]
♂Mozes le Grand, *1866 [T1617]
♀Truitje Turfrijer-le Grand [T1617]

Greif

♂Julius Greif, *1887 [G1006]
♂Richard Greif, *1925 [G1006]
♂Rudolf Greif [G1006]

Grenade (Garnade)

♀Hester (Ester) Meijers-Grenade (Garnade) [M1329]

Groen

♂Abraham Groen [J0275]
♀Cato Groen [J0275]
♂David Groen [G0189]
♂Hartog Groen [G0189]
♂Israel Groen [G0189]
♂Israel Groen [V0520]
♂Israël Groen, *1916 [V0520]
♂Israel Groen, *1836 [J0275]
♀Josephina (Fien) Joosten-Groen [J0275]
♀Leentje Frank-Groen [W0550]
♀Leentje Hagenaar-Groen [Z0568]
♂Leonardus Groen, *1883 [V0520]

Groenberg

♂♀"*familie*" Groenberg [T1605]
♀Elize (Eliza) de Vries-Groenberg [E0140]
♀Hendeltje Potsdammer-Groenberg [G1008]
♂Iza(a)k Nathan Groenberg [E0140, G1008]
♀Jetje van Oosten-Groenberg [G1008]
♀Mientje Wijnberg-Groenberg [G1008]
♂Mozes Groenberg, *±1836 [R1480, R1481]
♂Nathan Abraham Groenberg [G1008, R1481]
♂Nathan Izaak Groenberg [G1008]
♀Roosien Groenberg [G1008]
♀Rozetta Rubens-Groenberg [C0107, N0372, R1480, R1481, S1572]
♀Sara de Vries-Groenberg [E0140]
♂Simon Groenberg [G1008]

Groenstad

♀Maria (Marie) Philip Behr-Groenstad, *1829 [V1646]

Groenteman

♂Barend Groenteman [G1010]

♂Jacob Groenteman [G1010]
♂Juda Groenteman [G0191, G1010]
♀Saartje Levie Waterman-Groenteman [F0973]

Grombacher

♀Babette Breinle Jakob-Grombacher [J1107]

Groot de

♂Abraham de Groot, *1899 [G0192, G0202]
♂Abraham de Groot, *1926 [G0192, G0197]
♂Adalbert de Groot [G0205]
♂Aron de Groot, *1861 [G0205]
♀Auguste Rosalie Kisch-de Groot [G0205]
♀Betje Pezaro-de Groot [P0395]
♀Cato de Groot [G1011, G1014, G1016]
♀Duifje Israel Wolder-de Groot [W1655]
♂Emanuel de Groot, *1928 [G0193, G0196]
♀Esther Druppers-de Groot [G0192]
♀Esther van Leeuwen-de Groot [D0125, F0160, G0191, L0307, L0309, P0395, S0521]
♀Florette (Roosje) Salomon Sanders-de Groot [F0965]
♀Fronik(a) Zegerius de Groot, *±1828 [S0008, S1601, Z0568]
♀Ganny Manny de Groot [G1011, G1014, G1016]
♀Gertruida Wilhelmina de Groot [G1011, G1014, G1016]
♂Hartog de Groot, *1924 [G0193, G0196]
♂Hein de Groot [G1014]
♀Heintje Groen-de Groot [G0189]
♀Heintje Os-de Groot [D0121, D0862, L0318, L1247, P0395]
♀Hester Joseph Leek-de Groot [J1113]
♂Isidor de Groot [G1011, G1014, G1016]
♂Israël de Groot, *1826 [D0862, G0194]
♂Israel de Groot, *1877 [G0194]
♂Israël de Groot, *1891 [G0193]
♂Israel de Groot, *1897 [G0192, G0197]
♂Israël de Groot, *1929 [G0196]
♂Israël Levie de Groot [G0192, G0196, L0309, L1247]
♂Israel Levie de Groot, *1826 [P0395]
♂Izak de Groot [B0044]
♂Izak de Groot, *1900 [G0193, G0196]
♂Izak (Isaac) de Groot, *1860 [G0189, G0192, G0193, G0197, G0202, L1243, L0071]
♀Jetjen de Groot [C0827A]
♀Johanna Zwarts-de Groot [S0505]
♂Joseph de Groot, *1923 [G0192, G0197]
♀Judik Wolf Benjamins Sanders-de Groot [G0980]
♀Judith de Groot, *±1903 [G0193]
♀Judith de Groot, *1929 [G0193, G0196]
♀Kaatje Meents-de Groot [B0044, G0192]
♀Kaatje Park-de Groot [G0192]
♀Lea (Leentje) Nopol-de Groot [M1356]
♀Leentje Isaaks Poalak-de Groot [W1711]
♀Leentje Simon Hoofiën-de Groot [S0475]
♀Leentje Selhorst-de Groot [G0192]
♀Leentje Swaab-de Groote [P0412]
♂Levie de Groot, *±1857 [P0395]
♂Levie de Groot, *1861 [P0395]
♂Levie de Groot, *1865 [G0193, G0196, P0395, S0521]
♂Levie de Groot, *1925 [G0196]
♂Levie de Groot, *1927 [G0193, G0196]
♂Levie Meijer de Groot, *±1787 [P0395]
♂Mannes Simon de Groot [G1011, G1014]
♀Margaretha Charlotta de Groot [G1014]
♀Marianna de Groot [G1014]
♂Meijer de Groot, *1897 [G0193, G0196, S0521]
♂Mozes de Groot, *1853 [G0194, P0395]
♂Mozes de Groot, *1888 [G1014]
♂Mozes de Groot, *1895 [G0193, G0196]
♂Mozes de Groot, *1923 [G0192, G0202]
♀Rachel de Groot, *1923 [G0193, G0196]

♀Rachel de Groot, *1927 [G0196, S0521]
♀Rachel Lever-de Groot, *1881 [G0192, G0196, L1243, L0071, S0500]
♀Rebecca Matteman-de Groot [G0192]
♀Reintje Salomons Sanders-de Groot [M1350B]
♀Rosalie Marianne de Groot [G1011, G1014, G1016]
♀Rozetta Hijmans-de Groot [H1078]
♂Salko de Groot [G0205]
♂Salomon de Groot [G1014]
♂Salomon de Groot, *1893 [G0193, G0196]
♂Salomon de Groot, *1935 [G0196]
♂Sigfried Sally de Groot [G0205]
♂Simon Izaak (Izaaks) de Groot [G1014, G0205]
♀Vrouwtje Blitz-de Groot [B0025]
♀Wilhelmina Geertruida de Groot [G1014]

Groote (Grote) de

♀Frona de Groote [S0490]
♂Iza(a)k Levie de Groote [C0827A, Z0577]
♂Jacob Isaäk de Grote [S1547]
♀Jetjen de Groote [C0827A]
♀Johanna Zwarts-de Groote, *±1835 [O0375, Z0576, Z0577, Z0581]
♀Leentje Swaab-de Groote [K1200, S0490, S0491, S0521, S1596]
♀Lena de Groote [C0827A]
♀Saartjen Cohen-de Groote [C0082, C0827A]
♀Sophia Sjouerman-de Groote [S1547]

Groothuis

♂Abraham Groothuis, *1881 [S0478]
♂Mozes Groothuis [S0478]

Grootkerk

♂Hartog Grootkerk [G1017]
♂Keetje Goudenburg-Grootkerk [G0183]
♂Meijer Grootkerk [G0183]
♂Salomon Grootkerk [G1017]
♀Sientje Blom-Grootkerk [B0044]

Grossmann

♂Fritz Siegfried Felix Grossmann [G1018]
♂Simon Grossmann [G1018]

Großmann

♀Suse Lotte Harriet Löwe-Großmann [1283, 1284]

Gruennenklee

♀Betty (Bessien) Adler-Gruennenklee [L1294]

Grünberg

♂Abraham Grünberg [R1481]
♀Elise [?]-Grünberg [R1481]
♀Frederika [?]-Grünberg [R1481]
♂Isaak Grünberg [R1481]
♂Israel Grünberg [R1481]
♂Jacob Grünberg [R1481]
♂Joseph Grünberg [R1481]
♀Karolina [?]-Grünberg [R1481]
♂Moses Grünberg [R1481]
♂Nathan Abraham Grünberg [R1481]
♀Rosette Groenberg-Grünberg [G1008]
♂Salomon Grünberg [R1481]
♀Sara [?]-Grünberg [R1481]
♀Sara (Levi) Nathan Reingenheim-Grünberg [J1117]

Grünebaum

♀Else Grünebaum [G1021]
♀Hannchen Metzger-Grunebaum [J1147]
♀Johanna Grünebaum [G1019]
♂Jonas Grünebaum [G1019]
♂Josef Grünebaum, *1838 [G1021]
♂Joseph Grünebaum, [G1020, G1022]
♂Leopold Grünebaum [F0964]
♂Max Grünebaum [G1021]
♂Siegmund Grünebaum [G1021]

Grünfeld

♂Alexander Nikolaewitsch Salomon Leiser Grünfeld [G1024]

♂Gerson Grünfeld (Gruenfeld) [G1024]

Grünewald

♂Levy Groenewald (Grünewald) [G1023]

Grünfeld-Isaak

Guggenheim

♀Gertrud Freund-Guggenheim [F0962]

♂Michael Meyer Guggenheim, *1830 [F0962]

Guggenheimer

♂Bernhard Guggenheimer, *1791 [H1078A]

♀Hedwig Hintze-Guggenheimer [H1078A]

♂Moritz Guggenheimer, *1825 [H1078A]

Guldensteeden Egeling

♀Cornelia Geertruida van Lier-Guldensteeden Egeling [L0337]

Gunst

♂Herman Gunst [M0363]

Gutheim

♀Bertha Grünebaum-Gutheim [G1021]

♀Katinka Grünebaum-Gutheim [G1021]

Gutmann

♂Kurt Gutmann [G1025, G1026]

Gutmeyer

♀Gisela Gutmeyer [G1027]

♂Jacob Löw Bär Gutmeijer [G1027]

♂Lämmlein Hirsch Gutmeyer [G1027]

Haaf(f) de
♂Benjamin Samuel de Haaf [H0594, H1029, H1030]
♀Helena Carolina de Haaf [H0594, H1029, H1030]
♂Levie de Haaf [H1029]
♂Louis de Haaf(f) [H0594, H1029, H1030]
♀Rosa Salomon Wessel-de Haaff [L0320, L1243, L1249]
♂Samuel de Haaf [H0594, H1029, L1249]
Haaff de-Ollman
Haagens
♀Cato (Kato) Cohensius-Haagens, *1847 [V1628, V1630]
♂David Haagens, *±1826 [V1630]
Haagman
♀Sophia Spier-Haagman [B0799]
Haan de
♀Carolina Dasberg-de Haan [D0867]
♂Emanuel de Haan [H0209]
♀Greta de Haan [H0209]
♀Henriette Frank-de Haan [H0213]
♂Philippus de Haan, *1843 [H0209]
♂Philippus de Haan, *1926 [H0209]
♀Rooske (Roosje) Mozes Bloch-de Haan [B0767]
Haantje(s)
♀Jean(n)ette Meijer van Gelderen-Haantje(s) [G983A]
Haas (de)
♂[?] de Haas [M1324]
♂"*heer*" A. de Haas [O0373]
♂Abraham Haas [K1158]
♂Aron de Haas [K1158]
♂Benjamin Haas [K1158]
♀Beth Poppers-de Haas [P1435]
♀Betje van Dam-de Haas [D0858]
♂Chaim HaLevi de Haas [H1050]
♀Esther Stofkooper-de Haas [H1050]
♀Evaline Mendels-Haas [K0277]
♂Isaac Mozes de Haas [B0055, L1250C]
♀Jansje Haas-de Haas [K1158]
♂Josua Aron de Haas [D0858]
♂Markus Haas, *1835 [H1280, S1585]
♀Rebekka Keizer-Haas [K1154, K1158]
♂Samuel Heimans de Haas [H1050]
♀Selma Stiefel-Haas [1280, S1583]
♂Yitzchak Isaak Haas [S1585]
Hachgenberg van
♂Joseph van Hachgenberg [S0477]
♂Salomon van Hach(g)enberg [S0477]
♀Sara van der Stam-Hachgenberg [S0477]
Hacker
♂Adolf Hacker, *1902 [A0708]
♀Anna Hacker, *1872 [A0708]
♀Betty Ardel-Hacker, *1896 [A0708]
♂Erich Hacker, *1898 [A0708]
♂Hersch Hacker, *1867 [A0708]
♂Menachem Max Hacker, *1897 [A0708]
♂Siegfried (Schlomo) Hacker, *1914 [A0708]
♂Willy Hacker, *1901 [A0708]
Hagenaar
♂Hartog Hagenaar [Z0568]
♀Rachel Cosman-Hagenaar [C0100, P0417]
♀Roosje Zegerius-Hagenaar, *1880
Hagens
♂Alexander Godschalk Hagens [C0841]
♀Froukje (Vroukje) Cohen-Hagens, *1874 [C0841, W0553]
♂Hartog Hagens [C0841]
♂Hartog Hagens, *1847 [W0553]
Hahn
♀Margarete Hahn [H1031]
♂Maximilian Hahn [H1031]
♂Rafael Hahn [H1031]
♀Rosa Weil-Hahn [R1455]
♀"*tante*" Hahn [N1387]

Hakesberg
♀Julie Heinemann-Hakesberg [H1063]
♂Salomon Hakesberg, *1800 [J1142]
Hak van der
♀Saartje Vrij-van der Hak [G0193, G0196]
Hakesberg
♀Hanchen Hakesberg [J1142]
♂Jesaja Hakesberg [J1142]
♀Julie Heinemann-Hakesberg [1138A, J1142]
♀Julchen Heinemann-Hakesberg [H1061, H1063]
♂Salomon Hakesberg [J1142, H1063]
♂of♀Selis Hakesberg [J1142]
♀Sophie Hakesberg [J1142]
Hakker
♂David Calman Hakker [K1148]
♂Eliazar David Hakker [K1148]
♀Judith van Tijn-Haker [V0535]
♀Matje Creveld-Hakker [C0115]
♀Rachel Benjamin Meents-Hakker [B0044, G0192]
Hakkert
♀Eva Hakkert [H0210]
♀Fanny Jacob van der Hoek-Hakkert [H0253, H0254, H0259, H1084, O1390]
♂Isaac Hakkert [H0210, H0211]
♂Jacob Hakkert [H0210]
♂Jacob Samuel Hakkert [H0253]
♂Maurits Hakkert [H0210]
♂Moses Isaac Hakkert [H0210, H0211]
♂Salomon Hakkert [H0210]
Hal van der
♂Benjamin van der Hal, [H1033, H1034]
♂Benjamin Andries van der Hal [H1033, H1034]
♂Gerard Aleid van der Hal [H1034, H1033]
♂Israel van der Hal [H1034]
Halberstadt
♀Judic Aron van Blitz-Halberstadt [B0029]
Halberstad-Tromp
Halle
♀Gertrud (Trude) Schachno-Halle [S1499]
Halpern
♂Berthold Halpern [H1036]
♂Felix Halpern [H1036]
♂Lothar Halpern [H1036]
Hamburg (van)
♂Abraham David Hamburg [C0101]
♀Diena Vecht-van Hamburg [W1663]
♀Gonda Coster-Hamburg [C0103]
♀Judic Meijer de **S**warte-Hamburg [C0824]
♀Judic Meijer de **Z**warte-Hamburg [C0824]
♂Levie Abraham Hamburg [C0103]
♀Marianna (Marianne) Coster-Hamburg [C0074, C0100, C0101, C0103, N0370]
♀Sara Snijders-Hamburg [G0182]
Hamburger
♂Abraham Hamburger, *1832 [H0615]
♂Abraham Hamburger, *1880 [H0213, H0222, H1044]
♂Abraham David Hamburger, *±1829 [H0615]
♂Abraham Ezechiel Hamburger, *1848 [H0615]
♂Abraham Hijman Meijer Hamburger, *1850 [H0214, H0217, H1044]
♂Abraham Meijer Hamburger, *1918 [H0214, H0217]
♂Abraham Salomon Hamburger, *±1771 [W0559]
♂Albert Hamburger, *1886 [H0215]
♂Alexander Hamburger, *1858 [H0215]
♂Alexander Hamburger, *1879 [H0216]
♂Alexander Jacob Hamburger [E0145, H0216, L0342, R0426]
♂Benedictus Hamburger, *1816 [H1037A, Z1713]

♂Benedictus Hamburger, *1883 [H1038, H1037A, H1041]
♀Betje van Gelder-Hamburger [H0216]
♀Betje Reens-Hamburger, *±1811 [W0556]
♀Caroline Kornblum-Hamburger [K1201]
♂Daniel Hamburger [H0213, H0222]
♂David Hamburger, *1841 [H0216, R0426]
♂David Hamburger, *1846 [H0213]
♂David E. Hamburger, *1846 [H0222]
♂David Hamburger, *1895 [H0217, H1040]
♂David Hamburger [H0615]
♂David Isaak Hamburger, *±1791 [V0533]
♂David Isaak Hamburger [H0615]
♀Elisabeth Cohen -Hamburger [C0077, C0826]
♀Elisabeth van Zuiden- Hamburger [C0826, Z1713]
♀Esther Witteboon-Hamburger [M1337]
♀Eva Hamburger [H0213]
♀Evalina van Rood-Hamburger [R0426]
♂Ezechiel Hamburger, *±1874 [H0213]
♂Ezechiël Abraham Hamburger, *1878 [H0615]
♂Ezechiel David Hamburger [C0074, F0612, H0213, H0615, L0558]
♀Fijtje Salomon Blez-Hamburger [P0394, P1403]
♀Frieda Hamburger-Hamburger [H1038, H1041]
♂Gerrit Hamburger, *1899 [H0217]
♀Gertruida Hamburger [H0216]
♀Henriette Hamburger [H0216]
♂Herman Salomon Hamburger, *1866 [H0219, H0220]
♂Jacob Hamburger, *1818 [H1041]
♂Jakob Hamburger, *1930 [H0217]
♂Jacob Hamburger [H0615]
♀Jansje van Collem-Hamburger [G1003]
♂Jesaja Hamburger, *1859 [H1043]
♂Jesaja Hamburger [H0615]
♀Jetje Clarenburg-Hamburger [C0074]
♂Johannes Willem Hamburger, *1925 [H0220]
♂Jonas Hamburger, *1920 [H0214, H0217, H1042, K1183]
♂Joseph Hamburger [C0826, Z1713]
♂Joseph Hamburger, *1846 [H1037A, H1041]
♂Joseph Hamburger, * 1918 [H1038]
♂Joseph Benedictus Hamburger [H1038]
♀Juli Hamburger, *1932 [H0217]
♀Lea de Lieme-Hamburger [H0217]
♀Lea de Vries-Hamburger, *1827 [E0140, H0217, V0533]
♀Leentje Frank-Hamburger [H0213]
♀Leentje Goudvis-Hamburger [G1003]
♀Leentje Hamburger, *1885 [H0615]
♀Leentje Sternheim-Hamburger [E0145, L0342]
♂Leon Abraham Hamburger, *1912 [H0213, H0222, H1044]
♂Levie Salomon Hamburger [B0058]
♀Magdalena Hamburger, *1927 [H0217]
♂Meijer Hamburger, *1815 [H0219]
♂Meijer Hamburger, *1816 [H0217]
♂Meijer Hamburger, *1891 [H0214, H0217, H1044, K1183]
♀Mietje Hamburger-Hamburger [H0615]
♀Mietje de Lange-Hamburger [H0213]
♂Mozes Hamburger, *1836 [H0215]
♀Naatje van Aals-Hamburger [A0001]
♀Naatje Frenkel-Hamburger [F0155, F0612]
♀Rijntje van der Hoeden-Hamburger, *±1820 [H0252, Z1713]
♀Ro Salomon-Hamburger [C0847]
♀Roosje Wijnberg-Hamburger, *±1825 [W0559]

♀Saartje Hamburger, *1900 [H0217]
♀Saartje Ziporra Bouwman-Hamburger [B0058]
♂Salomon Hamburger, *±1839 [H0219]
♂Salomon Herman Hamburger, *1898 [H0220]
♂Salomon Izaak Hamburger [A0001]
♂Salomon Jacob Hamburger [P1403]
♂Samuel Hamburger, *1923 [H1038]
♂Samuel Hamburger, *1847 [H1038, H1041]
♀Sara Hamburger [H0216]
♂Simon Jacob Hamburger [G1003]
♀Sophia de Leeuw-Hamburger, *1857 [L0558, L1234, W1691]
♀Wilhelmina Hamburger, *1890 [H0615]

Hamerslag

♂David Hamerslag [G1010]
♀Hanna Groenteman-Hamerslag [G1010]

Hamme

♂ Aaron Hamme [H0226]
♂Aäron (Joël) Hamme [A0001, V0538]
♂Daniel Hamme, *1871 [A0001, V0538]
♂Joël Hamme [H0226]
♀Marianna de Vries-Hamme [V0538]

Hammelburg [D-97762 Hammelburg]

♂Mourits Hammelburg [H0227]
♂Salomon Hammelburg, *1866 [H0227]
♂Salomon Hammelburg, *1932 [H0227]

Hammerschlag

♀Braune (Breine Mändel) Abt-Hammerschlag [W1659]

Hanauer

♀Chava Bamberger-Hanauer [B0722]

Händel

♀Mindal Kohn-Händel [K1195]

Hangjas

♂Elkan Hangjas [L1221]

Hansen

♀Louisa Wilhelmina Elsas-Hansen [N0369]
♂Willem Hansen [N0369]

Harf

♀Eva Vasen-Harf [B0809, B0810]
♂Schlaumann Harf [B0810]

Haring

♀Judith Jessias van Buren-Haring [J1129]

Harpman

♂Hartog Harpman [H1046]
♂Henri Harpman [H1046]
♂Josua Abraham Harpman [H1046, H0228]
♂Willem Harpman [H0228]

Harschel

♂Abraham Harschel [C0074]
♂Abraham Harschel, *±1836 [H0229, H0230, H0231]
♂Abraham Harschel, *1886 [H0229]
♂Abraham Harschel, *1880 [H0230, H0233]
♂Abraham Jonas Harschel, *±1836 [H0236]
♀Betty Harschel [H0230, H1047]
♀Carla Helena Harschel [H0230, H1047]
♀Elisabeth Harschel [A0001, 0003]
♂Hartog Harschel [C0074]
♂Hartog Harschel, *1890 [H0230]
♂Hartog Harschel, *1863 [H0229]
♀Henriette Pappie-Harschel [H0230, P0383]
♂Jacob Harschel [H0229, H0231, H0234]
♂Jacob Harschel, *1839 [H0234]
♂Jacques Harschel [H1047]
♂Jacques Harschel, *1899 [H0230]
♂Jesaja Harschel [A0003]
♀Johanna van Kam-Harschel [K1148]
♂ Jopie Herschel, dr. [S1552]
♀Leentje Harschel-Pappie [H0230]
♀Marianne Jeannette Harschel-Harschel [H0230, H0233]

♂Meijer Harschel, *1911 [H0233]
♂Meijer Nathan Harschel [C0074, H1047, H0230, H0233, P0383]
♀Rachel Muller-Harschel [H0230]
♂Samuel Harschel [A0001, H0230, H0233]
♂Samuel Harschel, *1870 [H0234]
♂Samuel Hartog Harschel, *1919 [H0233]
♂Samuel Levi Harschel, *1798 (Samuel Herschel) [H0231, H0234, H0236]
♂Sem Harschel [H0231]
♂Sem Harschel, *1877 [H0236]

Harst

♀Betje den Hartog-Harst [H0239]

Hart

♀Catharina Davids-Hart [D0868]
♂Eliazer Hart [D0868]
♀Rachel Pels-Hart [H1034]

Hartoch (Hartog)

♂Jacob Hartog [K1206]
♀Lijdia Kramer-Hartoch [K1202, K1206]
♂Moises Hartoch [K1206]

Hartog(s)

♀Aaltje (Alida) Poons-Hartog [S0176, S0456]
♂Abraham Hartog [P0412]
♀Betje Levie-Hartog [C0111, C0854]
♀Cato Andriesse-Hartog [A0706]
♂♀"*familie Hartog* " ["*Gerardus Theodorus Hartog en zijn moeder Gertruida Peek*"] [S1552]
♀Grietje Haagens-Hartogs [V1630]
♀Grietje Zoetje Vorst-Hartog [G1017]
♂Hartog Hartog(s) [A0706]
♀Hilletje Slagter-Hartog [J1112]
♀Roossien (Roosje) Hartogs Moses (Mozes); ook Roosje Hartogs [R1481]
♀Saartje van Os-Hartog [M1320, M1334]
♀Saartje van Os-Hartog [S1580]
♂Salomon Hartog [C0111, C0854]
♀Sara Bachrach-Hartog [P1417]
♀Sientje Cohen-Hartog [C0833B]

Hartog de(n)

♀Elisabeth Henriëtte de Hartog [H0239]
♂Hartog den Hartog (Hartog Hartog), *1797 [H0239]
♀Johanna Freerks Hijmans-de Hartog [1567]
♀Marianna Meijer-de(n) Hartog [M1322]
♂"Meester" Levie den Hartog [H0239]

Hartogh

♀Sara de Lange-Hartogh [C0115]

Hartogsohn

♂♀Hartogsohn [N1387]
♀Henriette de Vos-Hartogsohn [K1156]

Hartwig

♂Michaelis Hartwig [E0894]
♀Therese Ehrlich-Hartwig [E0894]

Hartz

♀Aaltje Zwarts-Hartz, *1871 [Z0577, Z0581]
♂Simon Hartz, *1842 [Z0577, Z0581]

Härtz

♂Abraham Härtz [H0240]
♂Simon Härtz [H0240]

Hasselt van

♂Asscher Lazarus van Hasselt [B0047]
♀Elisabeth (Lies) Turksma-van Hasselt [T1620]
♀Frouktje Bobbe-van Hasselt [B0047]
♂Herman Benjamin van Hasselt [T1620]
♂Philippus van Hasselt [B0047]

Hecht

♀Berta Aschenbrand-Hecht [A0712]

Hedeman

♀Hendrina Meijers-Hedeman [R1463]
♂Johan Herman Hedeman [H1050]
♀Julia Estella Hedeman [H1050]
♂Raphael Hedeman [R1463]
♂Samuel Heiman Hedeman [H1050]

Heer

♀Rosetta Cohen-Heer [K1186]

Heers

♀Gertrud Thal-Heers [T1605]

Heertjes

♀Judik de Beer-Heertjes [V0533]

♀Marianne Speijer-Heertjes [P1432]

Hefner

♀Sime Sara Kresch-Hefner [K1210]

Heide

♂Helmut Heide [G1021]

Heijden van der

♂Abraham van der Heijden [J1127]

♂Abraham van der Heijden [S1566, 1567]

♀Henriette Johanna de Jong-van der Heijden [J1127]

♀Henriette Johanna Spetter-van der Heijden, *16-02-1888 [S1566, 1567]

♂Michiel (Machiel) van der Heijden [1567]

Heijm van der

♀ Sara (Clara) Fresco-van der Heijm [F0160, L0309]

Heijmann

♀Emma Danziger-Heijmann [D0866]

Heijmans

♂Alexander Heijmans [H0246]

♀Alida Heijmans [H0246]

♀Antje Simons-Heijmans [G0166]

♂Barend Nathan Heijmans [H0246]

♂Bernard Heijmans [H0246]

♀Betje Heijmans [H0246]

♀Betje Mozes Goudenburg-Heijmans (ook Hijmans Heimans, Heijman Heyman, Jacobs, Joseph), *1796 [G0185]

♂David Heijmans [H0179, H1055]

♂David Heijman Heijmans [H1052, H1054]

♀Debora Vis-Heijmans, *1858 [H0246, P0402, P0404]

♀Débora Heijmans [H0179]

♀Dina (Daniel) Hamme-Heijmans, *1829 [A0001, V0538]

♂Elias Heijmans [F0149]

♂Elias Heijmans, *1925 [H1051]

♀Elisabeth Heijmans [H1055]

♂Esegiel Heijmans [H0179, H0246, P0404]

♀Ester Frank-Heijmans [F0149]

♀Esther van Gelderen-Heijmans [H0179]

♂Ezechiel David Heijmans [H0179, H0249, H1055]

♀Francijntje Mossel-Heijmans [M0619]

♀Gijsje Wagenaar-Heijman(s) [O1393]

♀Hendrina van der Heijden-Heijmans [J1127, 1567]

♀Jetta Heijmans [H1052]

♀Judith Heijmans [H0179, H1055]

♀Juliette Suze Heijmans [H0249]

♀Lea Heijmans [H1055]

♂Lion Heijmans [H0179, H0249]

♀Louisa Andriesse-Heijmans [A0707]

♂Maurits Heijmans [H1055]

♀Roosje Benjamin Weijl-Heijmans [K0549]

♀Saartje de Leeuw-Heijmans [G1023]

♂Salomon Heijmans [H1055]

♂Samuel Heijmans, *1811 [H1052]

♂Samuel Heijmans, *1874 [H1052, H1054]

♀Susanna Heijmans [H1055]

Heilbron(n)

♀Reindjen Cohen-Heilbron [W0553]

♀Susanna Meijer-Heilbronn [G0172]

Heilbrunn

♀Lucia Frenkel-Heilbrunn [F0960]

Heim (van der)

♂Hermann Heim [H1056]

♀Hester Bouwman-van der Heim [P1431]

Heiman

♀Barbara Ornstein-Heiman [O0379]

♀Edith Heiman [F0959]

♀Fanny Heiman [F0959]

♂Georg Heiman [D0891]

♂Max Samuel Heiman [F0959]

♂Werner Heiman [F0959]

Heimann

♀Amalie (Malchen, Mali) Kälbermann-Heimann [L1260]

♂Georg Heimann [H1057]

♂Max Heimann [F0958]

Heimans

♀Hendrina v. der Heijden-Heimans [S1566]

♀Julchen Rothschild-Heimans [R1474]

♀Sina Josephina Witteboon-Heimans [M1337]

Heimberg

♂Bruno Heimberg [H1059]

Heinemann (Heineman)

♀Amalie Joosten-Heinemann [J1139]

♂David Heinemann [J1142, H1063]

♀Elisabeth Levie-Heineman [L0333]

♀Gerda Heinemann [H1063]

♂Hans Rudolf Heinemann [H1061]

♂Hermann Heinemann [H1062]

♀Ingeborg Heinemann [H1063]

♀Jetje Heineman [L0333]

♀Jette Bloemendaal-Heinemann [B0033, G0196]

♂Leeser Heinemann [H1062]

♂Louis Levij Heineman [L0333]

♂Michael Heinemann (Heijneman) [L0333]

♀Pauline Heinemann [H1063, J1142]

♀Philippine Jacobine Hirschland-Heinemann [H1080A]

♀Rieka Joosten-Heinemann [1138A, J1139, J1142]

♀Rosette (Cotte, Cette) Pappie-Heinemann [P0383, P1398]

♂Samuel Heinemann [H1061, H1063, 1138A, J1142]

♂Simon Heinemann [H1061, H1063, H1064]

Heirsch

♀Elizabeth de Winter-Heirsch [P0387]

Helft

♀Minna Cohen-Helft [C0833A]

Hellendall

♂Alexander Hellendall [L1256]

♀Mietze (Mitjes) Hellendall-Hellendall [L1256]

♀Regina-Compris Hellendall [L1256]

Heller

♀Johanna Ornstein-Heller [G0985]

Hellmann

♂Albert Hellmann [H1065]

♀Betty Hellman [H1065]

♀Emma Böttigheimer-Hellmann [H1065]

♂Julius Hellmann [H1065]

♀Frieda Reinolds-Hellmann [H1065]

♂Friedrich Martin Hellmann [H1065]

♂Heinrich Hellmann [H1065]

♂Heinz Hellmann [H1065]

♂Hermann Hellmann [H1065]

♀Lina Klagges-Hellmann [H1065]

♂Max Hellmann [H1065]

♀Rosa Hellmann [H1065]

♂Siegfried Hellmann [H1065]

♂Sigmund Hellmann [H1065]

Helmstad

♀Rozetta Flatau-van Helmstad [G0981]

Helmstadt

♀Rosetta Flatau-Helmstadt [B0757]

Helwitss

♀Berta Rothschild-Helwitss [R1474]

Heman

♀Celine (Coline) Trompetter-Heman [T1615]

♂Martin Heman, *1844 [T1615]

Hemelrijk

♂Jacob Barend Hemelrijk, *± 1811 [L1235A]

♀Siena de Leeuw-Hemelrijk [L1235A]

Hen

♀Judic Perel-Hen [P0394, P1403]

Hendrix
♂Eduard Hartog Hendrix [T1623]
♂Isaäk (Isaak) Eduard Hendrix, *1837 [T1623]
♀Margaretha Hendrix-Hendrix [T1623]
♀Margaretha Stranders-Hendrix [T0511, T1623]
Herkner
♂Georg Erich Herkner [A0001]
♂August Wilhelm Eduard Herkner [A0001]
Her(r)mann
♀Anna Kulb-Hermann [B0740, K1101]
♀Gertrude Wolff-Hermann [G0984]
♂L. Herrmann [H1067]
♀Marie Mahler-Herrmann [R1558]
Herman(n)s
♂Benjamin Hermans [S1522]
♀Rosa Schwarz-Hermanns [S1522]
Herschel
♂David Herschel [C0110]
♂David Herschel, *1908 [H1068, H1072]
♂Eleaser Herschel, *1915 [M0348]
♀Grietje Levie Ravel (Rafaël, Raphael)-Herschel, *±1790 [F0154, S0024]
♀Grietje Rafaël-Herschel [C0078]
♂Hartog Herschel, *1833 [H0242]
♀Johanna Herschel, *1879 [H0242]
♂Leonhard Herschel, *1882 [H0242]
♂Levij Hertog Herschel, *±1820 [H1069]
♂Louis Herschel, *1881 [H1068, H1069, H1072]
♀Mietje Jorksveld-Herschel [H0242]
♂Nathan Herschel [C0110]
♂Nat(h)an Herschel, *±1854 [H1068, H1069]
♂Nathan (Nico) Herschel, *1906 [H1068, H1071, H1072]
♂Samuel Herschel (Samuel Levi Harschel), *±1798 [H0242]
♀Sara Samuel Abrahamson-Herschel [6A]
Herschkowitsch
♀Elsbeth Danziger-Herschkowitsch [D0866]
Hertog
♂Moses Hertog [H1094]
Hertz
♀Bertha Lankhout-Hertz [J0270]
♀Gelle Clara Hamburger-Hertz [H1038]
♀Hanneken Speijer-Hertz [H1080B]
♂Hertz Hertz [J0270]
♂Jacob Philip Hertz [H1041]
♀Sara Straus-Hertz [S0486, V0528]
♀Sophie Cohen-Hertz [H1062]
♀Wilhelmina Wolf-Hertz, *1823 [W0554]
Hertzberger
♂Ellis Hertzberger, *1914 [H1072A]
♂Emanuel Hertzberger, *1836 [H1072A]
♂Maurits Hertzberger, *1882 [H1072A]
Herz
♂Abraham Herz, *1829 [H1255]
♀Alwine de Levie-Herz [D0884, L1255]
♀Jette Herz-Herz [H1255]
♂Kurt Max Herz [H1073, H1074]
♂Naphtalie Isaac Herz, *1778 [H1255]
♀Sara Nathan-Herz [S1574]
♂Siegfried Herz [H1073, H1074]
Herzberg
♀Clara Bloch-Herzberg [D0864]
♂David Herzberg [D0864]
Herzberger
♀Lisetta Leviticus-Herzberger [H1094]
Herzfeld
♀Kemielle Benjamin-Herzfeld [B1143]
Herzog
♀Emmy (Steinweg-?) Herzog [S1574]
Hes
♀Anna Catharina van der Hoek-Hes [H0259]
♂Bernard Hes [H1076, H1077]
♂David Hes [D0858]

♂Jacob Michaël Hes [H1076, H1077]
♀Jetta Walg-Hes, *1864 [W0097]
♀Jette Jacobs Leefsma-Hes, *1824 [V1651]
♂Levie Meijer Hes [D0858]
♂Meier Mozes Hes [E0094]
♂Meijer Mozes Hes, *1896 [W0564]
♂Meijer David Hes, *1830 [W0097]
♂Meijer Hes [H0259]
♂Michael Yechiel Jacobs Hes [H1076]
♀Mietje Koekoek-Hes [P1420]
♀Sonja Jacoba Hes [H1076, H1077]

Hesse (van)

♀Betje van der Sluis-van Hesse [W1694]
♂Joseph van Hesse [M1353]
♀Josina Montanjees-van Hesse [M1353]
♀Riekchen Roozendaal-Hesse [B0757]

Hessenberger

♀Bertha Kulb-Hessenberger [K1101]

Hessen van

♂Abraham Bargeboer van Hessen, *1839 [H1077A]
♂David van Hessen, *1881 [H1077A]
♀Johanna van de Waal-van Hessen [G1136]
♂Levie Salomons van Hessen, *1806 [H1077A]

Hest

♀Jannetje Roelof Degen-Hest [P1418]

Heymann

♀Gertrud Enker-Heymann [E0924, E0925]
♀Hermine Flora Hodes-Heymann [B0782, H1082, H1083, I0262, I1099]

Hijman(s)

♂Benjamin Hijmans, *1842 [H1078]
♂Godfried Hijmans [H0261]
♂Hartog Hijmans, *1807 [1567]
♂Hijman Hijmans [H1078]
♂Henry Godfried Victor Hijmans [H0261]
♂Isaac Hartog Hijmans [B0053]
♀Jenneke van Leeuwen-Hijmans [V1630]
♀Katie Montanjees-Hijmans [M1353]
♀Mietje Hartog Vorst-Hijman (Mietje Maria Vorst-Hijmans) [G1017]
♀Naatje Bouwman-Hijmans [B0053]
♂Philip Herman Hijmans [G0984]
♂Salomon Izak Hijmans [G0984]
♀Victorie Suzanne Julie Hijmans [H0261]

Hijmans van den Berg

♂Abraham Albert Hijmans van den Berg [H1078]
♀Hubertine Hijmans van den Bergh [H1078]
♂Louis Hijmans van den Bergh [H1078]

Hijmans van der Douwer

♀Sophia Celina van Broek-Heijmans van der Douwer [B0065]

Hillesum

♀Etty Hillesum [B0775]
♂Gerrit Jacob Hillesum [E0905]
♂Jacob Eliazer Hillesum [E0905]

Hilversum

♀Bertha Hilversum [H0250]
♀Betje Cosman-Hilversum [T0510]
♂Emanuel (Manuel Jacob) Hilversum, *±1810 [T0510]
♀Grietje de Groot-Hilversum [G0194]
♂Hartog Hilversum [H0250]
♂Jacob Hilversum [H0250]
♂Jacob Hilversum [L0321]
♂Jacob Manuel Hilversum [G0194]
♀Lena Hilversum [H0250]
♂Levie Abraham Hilversum [H0251]
♂Levie Israël Hilversum [H0251]
♂Manuel Hilversum [H0250, L0305]
♂Manuel Jacob (ook Jacob Manuel) Hilversum [H0250]
♀Mietje de Leeuwe-Hilversum [L0305]
♂Nathan Hilversum [H0251]
♂Nathan Levie Hilversum [H0251]

♂Salomon Hilversum [H0250]

Himberg

♀Elisabeth Bouman-Himberg [B0787]

Himmelstern

♀Goldchen Himmelstern-Himmelstern [C0833A]

♂Heinemann Himmelstern, *1831 [C0833A]

Hintse

♂Otto Georg Berthold Hintse, *1861 [H1078A]

Hirsch

♀Auguste Hermann-Hirsch [H1067]

♀Barbette Barbara Hochschild-Hirsch [A0713]

♂Eduard Hirsch [H1079]

♀Schoontje Nathans-Hirsch [F0952]

♂S. R. Hirsch [J1132]

♂Werner Hirsch [H1079]

Hirschfeldt-Cohn

♀Selma Hirschfeldt-Cohn [H1080]

Hirschland

♂Erhard Bernhard Mathias Hirschland, *1904 [H1080A, H1080B]

♂Rudolf Eduard Leopold Hirschland, *1897 [H1080A, H1080B]

♂Salomon Hirschland, *1861 [H1080A, H1080B]

♂Salomon Herz Hirschland [H1080A]

Hirschland

♂Moses Hirschland [H1080A]

♂Erhard Bernhard Mathias Hirschland *1904 [H1080A]

♂Rudolf Eduard Leopold Hirschland, *1897 [H1080A]

♂Salomon Hirschland, *1861 [H1080A]

Hirschman

♀Puchla Frummet Fromett Ullman-Hirschman [H1081]

Hirschmann-Wolff

Hirschstein

♂Caspar Hirschstein [M0361]

♂Hugo Hirschstein [M0361]

♀Johanna Molgo-Hirschstein [M0361]

Hochheimer

♂Abraham Hochheimer [K1220]

♂Jacob Aron Hochheimer [J1111]

♀Johanna Hildegard Kupferschlag-Hochheimer [K1219, K1220]

♂Karl Hochheimer [E0593, K1219, K1220]

♀Liesel Emmerich-Hochheimer [E0593]

♀Rosa Jacobs-Hochheimer [J1111]

♀Rosa Jacobs Frank-Hochheimer [M1352]

Hochschild

♀Elsa Greif-Hochschild [G1006]

♀Jennij Ascher-Hochschild [A0713]

♂Meier Hochschild, *1835 [A0713]

♂Mosche Biblis Hochschild, *1788 [A0713]

♂Salomon Hochschild [G1006]

Hockenheimer

♀Jenny Fromm-Hockenheimer [F0974, F0975]

Hodes

♀Ilse Bela Borchardt-Hodes [B0782, H1082, H1083, I0262, I1099]

♂Jacob Hodes [B0782, H1082, H1083, I0262, I1099]

Hoeden van der

♂Benedictus van der Hoeden [H0252, K0292]

♀Esther (Ester) Cohensius-van der Hoeden [C0847]

♂Hartog Isac van der Hoeden [C0847]

♂Jacob van der Hoeden, *1891 [H0252]

♀Jantje zie Santje

♀Judik (Jetje) de Rooij-van der Hoeden [M1334]

♀Rijntje van der Hoeden-Hamburger [H1037A], [H0252]

♀Reintje Koppel-van der Hoeden [K0292]

♂Salomon van der Hoeden, *1888 [H0252]
♂Salomon Joseph van der Hoeden [H0252, H1037A, Z1713]
♂Samuel van der Hoeden,*1898 [H0252]
♀Santje (Jantje) Hamburger-van der Hoeden, *1847/48 [C0826, H1038, H1037A, H1041, Z1713]
♂Simon van der Hoeden [C0847]
♂Simon van der Hoeden, *1886 [H0252]

Hoek van der

♂Asser van der Hoek [H0259]
♀Belia Onderwijzer-van der Hoek [H0253, O1390]
♀Bertha van der Hoek [H0253]
♀Betty Jacoba Fannij van der Hoek [H0254]
♂Eli van der Hoek [H0253]
♂Elias Levij van der Hoek, *1800 [S1547]
♀Froukje van der Hoek [H0253]
♀Grietje Sjouerman-van der Hoek, *±1837 [S1547, Z0574]
♂Heiman Izak van der Hoek [H0253, H0254, H1084]
♂Herman (Heiman) Levie van der Hoek [H0253]
♂Isak (Isac, Isaac) (Heyman) van der Hoek [H0253, H0254, H0259, H1084, O1390]
♂Isak Jacob van der Hoek [H0254]
♂Meijer Albert van der Hoek [H0259]
♀Röschen van der Hoek [H0253]

Hoepelman

♀Beletje Mozes Warendorf-Hoepelman [W0525]

Hoeven van den

♀Wilhelmina Bachra-van den Hoeven [B0716]
♂Wilhelm van den Hoeven [B0716]

Hoeven van der

♀Elisabeth van der Star-van der Hoeven [S1573]
♂Henri van der Hoeven [S1573]

Hoffman

♀Annie Freedman-Hoffman [S0489]
♀Elisabeth Hartog Hirsch Sitters-Hoffman [M1307]
♀Kaatje de Hond-Hoffman [G0013]

Hoffmann

♂Arthur Hoffmann [F0958]
♀Cathinka (Kathinka) Culp-Hoffmann [C0121]
♀Else Rosen-Hoffmann [R1466]
♂Israël Hoffmann, *1835 [W0554]
♀Lore-Alice Hoffmann [F0958]
♀Melanie Seraphina Cohen-Hoffmann, *1871 [W0554]

Hoffstadt

♀Adèle Frey-Hoffstadt [F0161, F0964]

Hofman

♀Geertruij Heijmans-Hofman [H0179, H0246, P0404]
♂Liebman(n) (Leon) Hofman [H0246]

Hofstede

Maria van Zon-Hofstede [P1423]

Holstein

♂David Holstein [H1085, H1086, H1088]
♂Harry Hirsch Holstein [H1085, H1086, H1088]
♂Juda Speier Holstein [H1085, H1086]
♂Leib Speier Holstein [H1085]
♂Leo Holstein [H1085, H1086, H1088]

Hond de

♂Hartog de Hond [B0025, B0765]
♀Henriette Blitz-de Hond [B0025, B0765]
♂Israel Mozes de Hond [B0765]
♂Jacob de Hond [G0013]
♀Sara Gans-de Hond [G0013]
♀Sara Israel de Hond [B0765]

Hoofiën

♂Eliezer Siegfried Hoofiën, *1881 [S0475]
♂Frederik Jesajas Jacob Hoofiën [S0475]

♂Jacob Hoofiën, *1845/46 [S0475]
♀Lena Spitz-Hoofiën [S0475]

Hoogh de

♀Maria Willemina van der Pol-de Hoogh [P1420]
♂Peter Hillebrand de Hoogh [P1420]

Ho(o)ning

♀Eva Moses Hamburger-Ho(o)ning [E0145, H0216, L0342, R0426]
♀Judith Mozes Vet-Ho(o)ning [V0520]

Hoop van der

♀Vrouwtje Levie Boutelje-van der Hoop [B0789]

Hoorn van

♂van Hoorn [I0264]

Hoos

♀Aaltje Levie Vedder-Hoos [L1273]

Hopfenmaier

♀Hella Hopfenmaier [H1089]
♂Hermann Hopfenmaier [H1089]
♀Ingeborg Walg-Hopfenmaier [H1089]
♂Max Hopfenmaier [H1089]

Horn

♀Dina Bloemgarten-Horn [S0437]
♀Mietje Nathan de Jong-Horn [L0295]

Horneman

♂Abraham Philip Horneman [H0260, H1093]
♀Catharina Walg-Horneman [V1653]
♂Elias Horneman, *1793 [H1092]
♂Eliazar Abraham Horneman [H0260]
♂Eliazer Izaäk (Leo) Horneman [H0260, H1093]
♂Izaäk Philip Horneman [H1092, H1094]
♂Jacob Philip Horneman [H0240]
♀Merliena Horneman [H0260]
♀Naatje Stibbe-Horneman [H0240]
♂Philip Horneman [B0020]
♂Philip Horneman, *±1834 [H0240, H0260, H1092]
♂Philip Abraham Horneman [H0260]
♀Rachel Philippina Gompers-Horneman [B0020, H1092]
♀Reeltje Martina Härtz-Horneman [H0240]
♀Rozetta van Gelder-Horneman [H0240]

Horst van

♀Aaltje Boutelje-van Horst [B0789]
♀Aaltje Dikker-van Horst [D0882]
♀Aaltje Roet-van Horst [B0789]
♂Abraham van Horst [B0789]

Horst van der

♀Jantje Hilversum-van der Horst [H0251]
♀Julie Henny van der Horst [H1095, H1096]
♂Mozes van der Horst [H1096]
♂Mozes Salomon van der Horst [H1095, H1096, H1097]
♀Rachel de Vries-van der Horst [V0528]
♂Salomon Meijer van der Horst [V0528]
♂Salomon Moses van der Horst [H1095, H1096, H1097]
♀Theodora Moses-van der Horst [M0365]

Hor(r)witz

♀Augusta Lutomirski-Horrwitz [L0342]
♀Channa Cohn-Horwitz [D0878]
♀Gertrud van Deuren-Horwitz [D0879]

Houthakker

♀Betje (Belie) Kloodt-Houthakker [V0522]

Houtkruijer

♀Jetje Cohen-Houtkruijer [H1072A]

Hove van de(n/r)

♀Frouwke Glaser-van den Hove [S0473]
♀Klaartje Lazarus Caneel-van de(n/r) Hove [H0219, P0408]

Hoven

♀Rozette Courlander-Hoven [C0849]

Hudig

♀Catharina Maria Hijmans van den Bergh-Hudig [H1078]

Huijsman

♀Hesje Blok-Huijsman [L1245]

Huisman

♂Emanuel Huisman [H1098, K1201]

♀Esther Huisman, *1902 [K1201]

♀Esther Amalia Kornblum-Huisman, *1910 [K1201]

♀Eva Cats-Huisman, *1900 [K1201]

♂Gompel Huisman [S0399]

♂Israel Huisman [H1098, K1201]

♂Joseph Huisman [K1201]

♀Roosje Cosman-Huisman [L1248]

♂Salomon Huisman [K1201]

Hulse

♀Elise Rau-Hulse [B0783]

♂Otto Hulse [B0783]

Hulst van

♂Gerardus Leonardus Hermanus van Hulst [H0217]

♂Leonardus Theodorus van Hulst [H0217]

Hulstein

♀Cornelia Maria Jorksveld-Hulstein [H0242]

Hurwits

♂Jacob Hurwits [V0520]

IJserdaal
♀Sibilla Wallig-IJserdaal [H1044]
IJzer (Yzer)
♀Bilha Hartog Bak-IJzer (Yzer) [S1600]
♀Sara Daniel Bodding(h)-IJzer [K1214]
IJzerkoper (Yzerkoper)
♀Lena Barend-IJzerkoper (Yzerkoper) [B0756]
♂Machiel IJzerko(o)per, *±1839 [U1627]
♀Meintje Verdoner-IJzerkoper [U1627]
Imbach
♂Bruno Imbach [B0782, I0262, I1099]
♀Daniela Madeleine Sara Imbach [H1082, H1083, I0262, I1099]
Indemeij
♀Julie Hedeman-Indemeij [H1050]
Iordens
♂Frits Iordens [L1264]
Isaac
♂Alice Isaac [R0425]
Isaacson
♀Johanna Wolf-Isaacson [W1702]
♂Samuel Isaacson [W1702]
Isaak
♀Theresia Grünfeld-Isaak [G1024]
Isaaks
Eva Emma Jacoby-Isaaks [J1121]
Isenburger
♀Jenny Kraemer-Isenburger [I1100]
♂Levi Isenburger [I1100]
♂Sallij Isenburger [I1100, K1101]
Israel
♀Beeltje Menco-Israel, *1858 [V0539]
♂Hirsch Israel [I1102]
♂Isaak Israel [I1102]
♂Meijer Israel [V0539]
♂Salemon Israel, *1826 [V0539]
Israëls (Israels)
♂Hartog Abrahams Israels [S1545]
♀Helene Heinemann-Israels [H1061, H1064]
♀Judik Rosenbaum-Israëls [F0972]
♀Rachel Turksma-Israëls [T1621]
♀Riekje Reijzer-Israels [S1545]
Italiaander
♂Isaak Italiaander [I1103]
♂Karel Italiaander [G0976, I0263]
♀Klaartje Italiaander [I0263]
♂Nathan Italiaander, *1909 [I0263]
♂Nathan Eliazer (Eliazar) Italiaander [G0976, I0263]
♀Sara Bierman-Italiaander [B0755, B0023]
♀Sara Schreeuwer-Italiaander [I0263, S1504]
♂Simon Italiaander [B0023, B0755]
Isaac
♀Fannij Nathan-Isaac [N1362]
Isenburger
♂Salomon Isenburger [I1100]
Iwiansky
♂Joseph Iwiansky [I1106]
Izaäk
♀Aaltje Heijmans-Izaäk [F0149]
Izak
♂Jacob Izak [G0999]
♂Mozes Izak [G0999]
♀Rebekka Rubens-Izak (ook Bollegraaf) [G0999]
♀Truida Rubens-Izak [G0996, G0999]
Izaks
♂David Eduard Izaks [I0264]
♀Elisa Gazan-Izaks [I0264]
♂Eliazar Izaks [I0264]
♂Gerson Izaks, *1867 [I0264]
♂Gerson Izaks, *1925 [I0264]
♀Saartje Henriette (Hetty) Izaks [I0264]
♂Salomon Albert Izaks [I0264]

Jacob

♀Berta Bachenheimer-Meschulam-Jacob, *1866 [W1680]

♂Wolf Jacob, *1811 [J1107]

Jacobi

♂Alfred Jacobi [J1108]

♂Aribert Jacobi [A0703]

Jacobij

♀Mahle Wilhelmina Wallbach-Jacobij [W1659]

Jacobowitz

♀Henny Gabriele Jacobowitz [J1109]

♂Martin Ismar Jacobowitz [J1109]

Jacobs (Jakobs)

♂♀Jacobs, "*familie*" [O0381]

♀Aaltje van Blijdenstijn-Jacobs [B0761, B0762]

♀Aaltje Juda Vleeschhouwer-Jacobs, *1804 [V1628]

♀Aaltje Philips-Jacobs [P1416]

♀Aaltjen Philips-Jacobs [J1137]

♀Aletta Jacobs [H1043]

♂Alexander Jacobs [C0850]

♂Alexander Hartog Jacobs [S1519]

♀Anna de Vries-Jacobs [Z0567]

♂Aron Joseph Jacobs [J1111]

♂Benjamin Jacobs [J0181, J1116]

♂Benjamin Jacobs, *1856 [M0360]

♂Benjamin Juda Jacobs [J0181, J1112, J1114]

♂Bernard Jacobs [J0181, J1116]

♀Betje Goudberg-Jacobs [M0347]

♀Betje (Elisabeth) Simons-Jacobs [H1044]

♀Betje (Beb) Wijnberg-Jacobs [E0918A]

♀Carolina Salomons-Jacobs [J0181, J1116, S1489]

♀Clara Mesritz-Jacobs [L1229, L1131, M1343, M1345]

♀Clothilde Esperance Josephine Fero (Veronica) Norden-Jacobs [C0850, J0271]

♀Dina de Beer-Jacobs [B0015, B0736, B0740]

♀Dina Mogendorff-Jacobs [M0360]

♀Elisabeth Veffer-Jacobs [J0181, J1116]

♂Emanuel Kerst Jacobs [J1110]

♀Esther Oudkerk-Jacobs [O0382]

♀Flora Jacobs [J0267, J1114]

♀Greta Jacobs-Jacobs [J0267, J1112]

♀Grietje Frank-Jacobs, *1807 [V1628]

♀Grietje Juda Frank-Jacobs [Z0577]

♀Grietje Judith Frank-Jacobs [F0150, F0951, S0505]

♀Hanna Stork-Jacobs [F0951]

♀Henrietta Pijpeman-Jacobs [J0181, J1116, P0413]

♂Herman Bernard Jacobs [J1110]

♂Jacob Jacobs [J1111, J1117]

♂Jacob Jacobs, *±1822 [R1476]

♂Jakob Israèel Jakobs [B0762]

♂Jonas Jacobs, *1869 [J0267, J1114]

♂Jonas Jacobs, *1931 [J0267]

♂Juda Jacobs [J0181, J0267, J1112, J1114, J1116, P0413]

♀Judik (Jette, Jetta) Berlijn-Jacobs [M1329]

♂ Kerst Jacobs [J1110]

♀Leentje Walg-Jacobs [H1033, H1035]

♂Levi Jacobs [M1343, M1345]

♀Manna Stork-Jacobs [S0505]

♀Martha Goldsmit-Jacobs [J0181, J1116]

♂Mauritz Jacobs [H1035]

♂Michel Jacobs [O0382]

♂Mozes Jacobs (Jakobs) [B0761, B0762]

♂Philip Levie Jacobs [M1345]

♂Ravel Beer Jacobs [J1113]

♂Ravel Salomon Levie Jacobs [K1101]

♂Ravel Salomon Levi Jacobs [B0015, B0740, J1113]

♀Rebecca Jacobs [J0181]

♀Roosje Salomons (Roossien Salomon) Groenberg-Jacobs [G1008, R1481]
♀Rosalina (Roselina, Rosaline, Rozaline) Baggers-Jacobs [S1517, S1518, S1519]
♀Saartje (Sara) Neter-Jacobs [B0012]
♂Salomon Levi Jacobs [B0740, J1113]
♀Sara Juda Jacobs [J1112]
♀Sara Lelie-Jacobs [J0181, J1112, J1116]
♀Sara Vos-Jacobs [R1476]
♀Schoontje de Leeuw-Jacob(s) [L1234, P1431, W0545]
♂Victor Jacobs [O0382]
♂Willem Jacobs, *1901 [J0181, J0267, J1114, J1116]

Jacobsen

♂Levie Samuel Jacobsen [L0305]
♀Rebecca de Leeuwe-Jacobsen [L0305]
♂Samuel Jacobsen [L0305]

Jacobso(h)n

♂Caspar Karl Jacobsohn [J1119]
♂Hans Rudolf [J1119]
♀Ida Wolff-Jacobso(h)n, *1854 [W1705]
♂Jacob Jacobsohn [J1120]
♂Jonas Jacobsohn [W1705]
♂Julius Jacobsohn [J1120]
♀Paula Jacobsohn [J1120]

Jacobson

♀Esther Rudelsheim-Jacobson [W0548]
♀Hanna Kanteman-Jacobson [R0428]
♂Isak (Isaac) Jacobson [J0269]
♂Joseph Jacobson [J0269]
♂Levie Samuel Jacob Jacobson [L0153]
♀Wilhelmina Jacobson [J0269]

Jacoby-Isaaks

Jakob

♂Benedikt Baruch Jakob, *1847 [J1107]
♂Boruch Jakob [J1107]
♂Simon Jakob [J1107]

Jager (de)

♂Abraham Joseph de Jager [R0430]
♀Leentje de Roo(ij /y)-de Jager [R0430]
♀Maria Klop-Jager [D0882]

Janse

♂Barend Janse [L0337]
♂Leendert Janse [L0337]

Jansen

♀Sibilla van der Giessen-Jansen [A0707]

Jas

♀Heintje Bierman-Jas [B0755]
♀Sophie (Fijtje) Isaac Theeboom-Jas [T1607]
♂Wolf Abraham Jas [B0755]

Jessurun Lobo

♀Gracia Jessurun Lobo [F0147, F0943, F0944]
♂David Jessurun Lobo [F0944]
♂Isaac Jessurun Lobo [F0147, F0944]

Joëls

♂Izak (Isaac) Michel Joëls [J1122]
♂Maurice Joëls [J1122, J1123]
♂Willem Joëls [J1122]

Johman (Johrman)

♀Birulein Maijer-Johman (Johrman) [M1324]

Joles

♂Alexander Joles [J0270]
♂Joel Samuel Joles [J0270]
♀Selma Joles [J0270]

Jonas

♀Leentje Schuitevoerder-Jonas [M0347]
♀Rebekka van Blitz-Jonas [V0522]

Jong de

♂Abraham de Jong [B0065]
♂Abraham de Jong, *±1861 [G1008]
♂Abraham Moses de Jong [F0159]
♂Albert de Jong [J1124]
♀Alida de Jong [J0271]
♂Andries de Jong [J0271]
♂Aron de Jong, *1821 [R1465]

♂Benedictus de Jong, *1836 [P0400]
♂Bernard Israel de Jong [L0306]
♀Betje Sally v. Witsen-de Jong(h) [W1719]
♀Betsy van Broek-de Jong [B0065]
♀Carla Frederika de Jong [J1125, J1128, J1132]
♂David Salomon de Jong [J1130]
♀Diena Bloemendal-de Jong [R1465]
♀Dina Frank-de Jong [F0951]
♀Doortje Bino-de Jong [N1378, N1379]
♀Elisabeth Godschalk-de Jong [L0296]
♀Esther (Hester) Joseph Loterijman-de Jong [L0563, S0462]
♀Eva Israels Jacobs-de Jong [J1113]
♀Fanny (Fenny, Fennij) van Witsen-de Jong, *1809 [W1719]
♀Fijtje van Gelderen-de Jong [G0166]
♂Frederik de Jong, *1824 [J1128]
♂Frederik Leo de Jong [J1125, J1128, J1132]
♂Gerardus de Jong [F0972]
♀Gertruida Bloemendal-de Jong [R1465]
♀Gezina de Leeuwe-de Jong [L0306]
♂Gompers de Jong [M0363]
♂Hans de Jong [J0272, J1129]
♀Heintje de Wolff-de Jong [F0951, F0159]
♀Hendrika-Hendeltje Adam Hagens-de Jong [C0841]
♂Henri (Hans) de Jong [L1131]
♀Henrietta Emilia du Mosch-de Jong [M0363]
♀Henriette Frenkel-de Jong [F0159]
♀Henriette Oostra-de Jong [O0375]
♀Hester Hagens-de Jong [C0841, W0553]
♀Hester Loterijman-de Jong [H0240]
♂Israël de Jong [J1124]
♂Israël Machiel de Jong (Bachoer), *1773 [W1719]
♂Isaac (Yitschak Eizik) Moses de Jong [N1379]
♂Izaak de Jong [J1127]
♂Izaak de Jong, *1893 [J0272, J1129]
♂Izaak Eliazer de Jong [J1127]
♂Izak de Jong [J1125]
♂Izak (Izaäk) de Jong, *1803 [W0545]
♂Izak de Jong, *1901 [J1128, J1132]
♂Jacob de Jong [J1124]
♂Jacob Abraham de Jong [J1127]
♂Jacob Abraham de Jong, *1879 [1567]
♂Jacob Simons de Jong [G1008]
♂Jan de Jong [N1387]
♀Jansje Philip Wolff-de Jong [R1468]
♀Jetta Roos-de Jong [G0981]
♀Jetje de Leeuw-de Jong, *1838 [W0545]
♀Johanna Hartog (Joël) Nort-de Jong [H1043]
♂Jonas Hertog de Jong [H1043]
♂Jozeph (Joseph) Adam de Jong [C0841]
♀Josina Mozes Duitz-de Jong [D0131]
♀Kaatje de Jong-de Jong [J1134]
♂Kurt de Jong [J0272, J1129]
♂Leendert Tinus de Jong [J0272, J1129]
♀Lize Berta de Jong [J0272]
♀Louise Eveline de Jong [J0272]
♂Machiel (Michiel) Salomon de Jong [L0295]
♂Martin Andries de Jong [J0272, J1129]
♀Mietje van Laar-de Jong [L0295]
♂Mozes de Jong [J1125]
♂Mozes de Jong, *1866 [J1128]
♂Mozes (Moses) Hartog de Jong [J1129]
♀Naatje Norden-de Jong [V1651]
♂Naphtali de Jong [G1004]
♀Neeltje Velleko(o)per-de Jong [M0361]
♀Roosje de Jong-de Jong [J1130]
♀Roosje Robles-de Jong [B0715]
♂Salomon de Jong, *1865 [L0301]
♂Salomon de Jong [J1133]
♂Salomon David de Jong, *1833 [J1130]

♂Salomon David de Jong, *1892 [J1130, J1133]
♂Salomon Hartog de Jong [J0272, J1129]
♂Salomon Michiel de Jong [J1124]
♂Samuel de Jong [F0951]
♂Samuel de Jong [H0245]
♂Samuel de Jong, *±1869 [J0271]
♀Sara Bronkhorst-de Jong [J1124]
♀Sara de la Mar-de Jong [G1004]
♀Saartje Polak-de Jong, *1866 [P0400]
♀Sara Polak-de Jong [P0402, P0404]
♂Simon de Jong [J1130]
♀Sophie de Vries-de Jong [J1124]
♀Vrouwtje de Raaij-de Jong [H0245]
♂Walter de Jong [J0272, J1129]

Jonge de

♂Abraham de Jonge, *1819 [W1705]
♂Benjamin de Jonge [G1009]
♂Bernard de Jonge [F0971]
♂Bonje de Jonge [J1139]
♀Gole Jacobs Kosman-de Jonge [F0971]
♀Jutte Gersons-de Jonge, *1815 [W1705]
♀Leentje Gersons-de Jonge [W1705]
♀Rebekka Jacobs Sachs-de Jonge [B0727, S1557]
♀Rebecca Joosten-de Jonge [G1008, G1009, J1137, 1138A, J1139]

Jongh de

♀Betje Sally v. Witsen-de Jong(h) [W1719]
♂Freddy Salomon de Jongh [J0273, J1134, J1135]
♂Herodus de Jongh [G1136]
♀Jansje Gersons Slager-de Jongh [H0226]
♂Lazar Philip de Jongh [G1136]
♀Louisa Goudsmit-de Jongh [G0188, G1136]
♂Mannes Salomon de Jongh [J0273, J1134, J1135]
♂Manus Mozes de Jongh [J1134]
♂Salomon de Jongh [J0273, J1134]
♀Sara Goudsmit-de Jongh [L0558]

Jong te

♀Hanna Santcroos-te Jong [B0759]

Joosten

♂Albert Joosten [J0275, J1139]
♂Arend Aharon Jooseten [J1137, 1138A, J1139]
♂Arend Joosten [G1008, G1009, J1137, J1139]
♂Arno (Arnold) Joosten [J1138A, J1139, J1142]
♂Benjamin Arend Joosten [J1137, J1139]
♂Ernst Joosten [J1139]
♀Eva Joosten [J1139]
♀Eva Pais-Joosten, *1869 [J1137, K0283]
♀Hanna Joosten [J1138A, J1139, J1142]
♂Hessel Arend Joosten [J1138A, J1139, J1142]
♀Hilde Blok-Joosten [J1139]
♀Jetti Joosten [J1139]
♂Joost Hessel Joosten [G1009]
♂Joost Josef Hessels Joosten [J1139]
♀Julia Joosten [J1138A, J1139, J1142]
♀Juliane Levie-Joosten [J1139]
♀Klaartje Groenberg-Joosten [G1008, G1009, J1139]
♂Kurt Joosten [J1138A, J1139, J1142]
♀Marieke Joosten [J1139]
♂Philip Joosten [J1137, J1139]
♀Resi Joosten [J1139]
♀Rosien (Roosje) Joosten [J1139]
♂Werner Joosten [J1139]

Joostens

♀Hendelina Polak-Joostens [H1097]

Jorksveld

♂Gerit Johannes Jorksveld [H0242]
♂Johannes Josephus Jorksveld [H0242]

Joseph

♀Betje Goudenburg-Joseph [G0185]
♀Pauline de Rooij-Joseph [R0430]
♀Saartje Barens Boumans-Joseph [D0861]
♂Sigmund Joseph [B1143]

Joshua

♂Hertz (Henry) Moses Joshua, *1817 [J1145]
♂Ludwig Joshua [J1145]
♂Max Joshua [J1145]

Jourdan

♀Franziska Greif-Jourdan [G1006]

Juda

♂O. Juda [I0264]

Judel

♀Berta Fein-Judel [1278]

Judels

♀Rachel Simons-Judels [C0072]

Judenberg

♀Ella Edelstein-Judenberg [E0891, H1058]
♂Levy Judenberg [E0891, H1058]
♂Marcus Judenberg [J0891]

Kadiks

♀Helena de Haaf-Kadiks [H0594, H1029]

♂Marcus Kadiks [H1029]

Kahn (Cahn)

♀Alice Herz-Kahn [H1073, H1074, H1075]

♂Andreas Meyer Kahn [H1054]

♂Arthur Kahn, *1877 [F0959]

♀Helene Neuhaus-Kahn [N1371]

♂Isaak Meyer Kahn, *1844 [F0959]

♀Jenny Heimann-Kahn [F0958, F0959]

♂Lehman Jehuda Leib Kahn, *1827 [H1085]

♂Louis Kahn, *1874 [F0959]

♂Max Kahn [K1146, K1147]

♀Meta Warendorf-Kahn [F0959]

♂Meyer Kahn [F0959]

♂Otto Kahn, *1880 [F0959]

♀Paula Kahn [K1146, K1147]

♀Rosa Levy-Kahn (Cahn) [E0898]

♂Sally Kahn, *1879 [F0959]

♀Sara Holstein-Kahn [H1085, H1086]

♀Sara van Weenen-Kahn, *1844 [W1668]

Kaiser

♀Breinchen (Blümchen) Holstein-Kaiser [H1085]

Kälbermann

♂Max Kälbermann, *1863 [L1260]

♀Rita Lewi-Kälbermann [L1259, L1260]

Kalf

♀Alida Courlander-Kalf [C0849, J0271]

♀Betje Davids Leefsma-Kalf [T1622]

♂David Josephs Kalf [T1622]

♂Nathan Salomon Kalf, *±1829 [S0467]

♀Rebecca Jeremias Abas-Kalf [W0559]

♂Salomon Nathan Kalf [S0467]

Kalff

♀Grietje de Haan-Kalff [H0209]

Kalker

♀Eva Jeanette -Hamburger-Kalker (Eva Jeannette Marie Kalker) [H0220]

♂Jacob Kalker [H0220]

Kalkoene

♂Abraham Hartog Kalkoene [H0209]

♀Roosje van Baale-Kalkoene [H0209]

Kalman

♀Else Wolff-Kalman [W1703, W1706]

Kam van

♀Betje Achttienribben-van Kam [M0347]

♂Benjamin van Kam [K1148]

♀Clasina van Kam [K1148]

♀Johanna Hakker-van Kam [K1148]

♀Roosje Schuijer-van Kam [S1515]

♂Samuel van Kam [K1148]

♀Sientje Engers-van Kam [K1148]

Kamerik van

♀Naatje Rood-van Kamerik [C0822]

Kaminski

♀Martha Behrendt-Kaminski [S1527]

Kamp

♀Rachel Polak-Kamp [L1272]

Kan

♀Alida de Vries-Kan, *1854 [V0527, V1645]

♀Betje (Beeltje, Belia) Elkan van der Hoek-Kan [H0253]

♂Cornelius Marius Kan [K0616]

♀Creta Louisa Kan [K1149, S1552]

♂David Moses Kan [K0616]

♀Emilia de Leeuw-Kan [H0246]

♂Israel Kan [K1149]

♂Kasper Simon Kan [F0970, L1250B]

♀Mien Kan [S1515]

♀Mietje Abraham de Jong-Kan [C0841]

♂Pieter Thomas Leonard Kan [K0616]

♀Rosa Vogelina Kan [K1149, S1552]

♀Rozetta Leverpoll-Kan [F0163, F0966, F0970, L1250B, L1250C]

♀Saartje van Zuiden-Kan [H1076, H1077]

♂Salomon Abraham Kan, *1816 [V1645]
♂Sander Israel Kan [K1149]

Kanis

♀Dina van Beugen-Kanis [E0134]

Kan van de

♀Marianna Hartog van Sijs-van de Kan [B0765]

Kann

♂Herbert Kann [K1151]
♂Lazarus Leiser Kann, *1844 [K1151]
♂Manfred Kann [K1149]
♂Max Kann [K1149]
♀Rosette (Rosa) Mayer-Kann [M1313, M1315, M1316, W1670]

Kannewasser

♀Betje Jacob Arons-Kannewasser, ook bekend als Lisbeth Jacob Wolf Kannewasser [C0849]

Kanteman

♀Eva Musaph-Kanteman [R0428]
♂Simon Kanteman [R0428]

Kanter

♂Hermann Kanter, *1876 [S1583]

Kantor

♀Sabina Nagelstock-Kantor [H1031]

Kaplan

♀Sidonie Heimberg-Kaplan [H1060]

Kar van de

♂Hartog van de Kar [K0290]
♀Jennie (Judic Isaac) Spijer-van de Kar [L1243]
♀Lea Kok-van de Kar [K0290]
♀Mietje van Emrik-van de Kar [E0138]

Kareski

♀Martha Lewinsohn-Kareski [L1265, L1267]

Karseboom

♀Matta van Gelder-Karseboom [D0876]
♀Saartje Keizer-Karseboom [K1154]

Katan

♀Esther Jacobs-Katan [O0382]
♀Henrietta Spetter-Katan [S1566]
♂Jacob Katan, *1821 [S1566]

Kater

♀Betsy van Blitz-Kater [B0029]
♂Isaac Kater [E0134]
♂Jacob Simon Kater [E0134]

Katoen

♀Alida Katoen [K0276]
♀Christina Stodel-Katoen [S0483]
♀Kaatje Katoen [K0276]
♂Manuel Isaac Katoen [K0276]
♂Maurits Katoen [K0276]

Kats

♂Benjamin Kats, *1862 [S1497A]
♀Evelina Grietje Sanders-Kats [S0444, S1493, S1497A]
♂Jacob (Jakob) Kats, *1832 [S1497A]

Kattenburg

♀Schoontje Cohen-Kattenburg [C0087]

Katscher

♀Alzbeta Singer-Katscher [S1546]

Katz

♀Emilie Magnus-Katz [M1300]
♂Ernst Katz, *1913 [K1152A]
♀Fradchen Spangenthal-Katz [W1659]
♀Hedwig Katz-?, *1890 [K1152A]
♀Ingeborg (Irmgard) Vleeschhouwer-Katz [V1629, V1631]
♀Irma Klestadt-Katz [K1188]
♂Johan Katz [K1152A]
♀Katharine Katz-?, *?, ovl. 1998 [K1152A]
♂Kaufmann Katz, *1861 [K1188]
♂Leo Katz, *1887 [K1152A]
♂Leonhard Katz, *1919 [K1152A]
♂Moritz Katz [K1153]
♂Peter Hans Katz, *1916 [K1152A]
♂Salomon Katz [G0980]
♀Sara Katz [G0167]

♀Sara Sanders-Katz [G0980]

Katzauer

♀Hannchen Kahn-Katzauer [K1146, K1147]

♂Wolf Binjamin Katzauer [K1146, K1147]

Katzenberg

♀Helena Leeser-Katzenberg [L1229]

Katzenstein

♀Erna Baruch-Katzenstein [B0724, B0729]

♂Samuel Katzenstein [B0724, B0729]

Kauders

♂Alfred Kauders [R1455]

♀Nelly Reisz-Kauders [R1455]

♂Samuel Kauders, *1844 [R1455]

Kaufman(n)

♀Frederika Bromet-Kaufman [B0591]

♀Hannchen Stern-Kaufmann [S1583]

♀Helena Mei(j)er-Kaufmann [L1233, L1236]

♂Isaak Kaufmann, *1828 [J1122]

♀Jette Goldstein-Kaufmann [S1583]

♀Johanna Joëls-Kaufmann [J1122]

♀Julia Meyer-Kaufman [R1483]

♂Lazarus Kaufman [H0260, H1093]

♀Saartje Horneman-Kaufman [H0260, H1093]

♀Sara Kaufman [H1093]

Keesel (Keezel, Keesing)

♀Sophia Blez-Keesel [P1403]

Keesje

♀Sara van Hachgenberg-Keesje [S0477]

Keijzer (Keijser)

♀Betje Manus du Mosch-Keijzer [M0363]

♀Saartje Daniel Mijerson-Keijser [M1339]

♀Wilhelmina Wijzenbeek-Keijzer [J0269]

♂Willem Keijzer [V1640]

Keizer (Keiser)

♂Eduard Keizer, *1870 [K0277, K1154, K1158]

♂Eduard Keizer, *1937 [K0277]

♀Estella Henrietta Creveld-Keizer [C0853]

♀Eveline Marianne de Jong-Keiser [J0272, J1129]

♀Henrietta Creveld-Keizer [C0110]

♀Ina Keizer [K0277]

♀Janie [?]-Keizer [M1337]

♂Levie Keizer, *1880 [K1156]

♂Levie Samuel Keizer [K1156]

♂Louis Keizer [K1154, K1158]

♂Louis Keizer, *1904 [R1476]

♂Manuel Keizer [K1154]

♀Margaret Witteboon-Keizer [M1337]

♂Meijer Manus Keizer [K1169]

♀Marianne Nanny Sara Keizer [K1154]

♀Naatje Jacobs-Keizer [J0181]

♂Nathan Levie Keizer [C0853, K1156, K1157]

♂Philip Keiser [J0272]

♂Raphael Keizer [C0853]

♂Raphaël Keizer, *1884 [K1156, K1157]

♀Sara Cohen-Keizer [B0049]

♂Simon Keizer [K0277]

Kelderman

♀Clara Fontijn-Kelderman [V0528]

Keller

♀Alma Keller [K1159]

♂David Keller, *1924 [K1159]

♂Harij Keller, *1931 [K1159]

♂Isaac Mendel Keller [K1159]

♀Trude Keller [K1159]

Kempe

♂Ger Kempe [L1264]

Kempinski

♀Ruckla Reichmann-Kempinski [R1453]

Kenner Liebeskind

♂Bernhard Kenner Liebeskind [K1161, K1163, K1164]

Kentie

♂Johannes Leendert Ruth Kentie [K1162]

Kerkhan

♂Isaa(c/k) Salomon Kerkha(a)n [P1415]
♀Mietje Philips-Kerhan [P1415]

Kerkmeester

♂David Kerkmeester [F0146]
♀Elisabeth Heman-Kerkmeester [T1615]
♀Mietje Falkenburg-Kerkmeester [F0146]

Kerlen

♂G.J. Kerlen [L0618]

Kernkraut

♂Jacob Kernkraut [K1163]
♀Rifka (Rifha) Kenner Liebeskind-Kernkraut [K1161, K1163, K1164]
♂Wolf Kernkraut [K1163]

Kesner

♂Jacob Kesner [D0867]
♀Rosina Dasberg-Kesner [D0867]

Kessler

♀Hella Klara Kessler [K1166]
♂Josef Izak Kessler [K1166]
♀Sisle Bloemendaal-Kessler [B0033]

Kesteren van

♂Jan van Kesteren [I0264]
♂L. van Kesteren [I0264]

Keveling

♂Matthijs Jacobus, *1916 [S0452]

Keyzer

♂Simon Keyzer [K0292]

Kick

♀Klaasje Bagmeijer-Kick [B0011]

Kiek

♂Abraham Kiek [S0466]
♂Maurits Kiek, *1902 [S0466]

Kijl

♀Vogeltje Moffie-Kijl [S0474]

Kijzer

♀Betje Levie Kijzer (Fijtje Fegle Levie Leib Kijzer Kwakkelboer) [Q1442]
♂Emanuël Kijzer [K0294, K1169]
♂Manus Meijer Kijzer [K1169]
♂Meijer Kijzer, *1927 [K0294]
♂Meijer Manus Kijzer, [K0294, K1169]
♀Regina Kijzer [K1169]
♂Salomon Kijzer [K1169]

Kingsbergen

♀Rebecca Roodfeld-Kingsbergen [H0214, H0217, H1044]
♂Roelof Hermanus Kingsbergen [H1044]

Kinsbergen

♀Betje Jochem Kosman-Kinsbergen [P0395]
♀Esther Israel de Groot-Kinsbergen [P0395]

Kint

♀Josephina Katan-Ruit (Kint, Kuijt) [S1566]

Kisch

♂Abraham Kisch [G0205]
♂Abraham Hartog Kisch [G0205]
♀Eva Rozenberg-Kisch [E0917]
♂Jacob Kisch [G0205]
♂Jacob Izak Kisch [E0917]
♀Roosje Kisch [G0205]
♂Siegfried Kisch [G0205]

Klafter

♂Hermann (Hirsh Zvi) Klafter [K1172]
♂Izaak Hirsch Klafter [K1172]
♀Leni (Leonie, Lonie) Reichman-Klafter [R1453]

Klagges

♂Frans Albert Heinrich Klagges [H1065]

Klaremeijer

♀Anna Therese Klein-Klaremeijer [K1184]

Klarenmeier

♀Paulina van Hessen-Klarenmeier [H1077A]
♂Samuel Klarenmeier (Klarenmeyer, Klarenmeijer) [H1077A]

Klarfeld

♂Georg Klarfeld [K1173]
♀Lenchen Klarfeld [K1173]

♂Simon Klarfeld [K1173]
♀Thea Klarfeld [K1173]

Klaveren van

♀Esther van der Stam-v. Klaveren [S1571]
♀Leentje van Blijdenstijn-van Klaveren [B0761]

Klee

♂Alfred Klee [K1174, K1175]
♀Eugenie Ester [?]-Klee [K1173]
♂Hans Klee [K1173]
♂Moritz Klee [K1173]
♀Ruth Judith Goslar-Klee [K1173]

Kleef(f) (van)

♀Bordina de Vries-van Kleef [V1644]
♂Hartogh Kleef [K1176, K1177, K1179]
♀Kaatje (Cato) Pais-van Kleeff [P1379A]
♂Levi Kleef [K1176, K1177, K1179]
♂Levie van Kleeff [P1379A]
♂Levy van Kleef [E0908]
♂Louis Jacob Wollie Kleef [K1177]
♂Marcus Maniel Kleef [K1177]
♀Rosa Alida Kleef [K1177]
♂Salomon Kleef [K1176]
♀Sara Cohen-van Kleef [E0908]

Kleerekoper

♂Gerrit Jacob Kleerekoper, * 1841 [B0777A]
♂Gerrit Kleerekoper, * 1897 [B0777A]
♂Isaac Naphtalie Kleerekoper [B0020]
♂Jacob Elias Kleerekoper [B0777A]
♂Samuel Kleerekoper [B0777A]

Klein

♂Abraham Klein [H1042, K1180, K1183]
♂Abraham Joseph Klein [K1180, K1183]
♂Abraham Marcus Klein, *1816 [N0372, V0528]
♂Asser Marcus Klein [K0288]
♀Else (Elsje) van de Star-Klein (Klijn) [K0288]
♀Gertrude Sonja Klein [K0280]
♂Hartog Joseph Klein [H1042, K1180, K1183]
♀Helena Henriette Klein [K1180, K1183]
♂Izak Joseph Klein [K1180, K1183]
♂Joseph Klein, *1882 [K1191]
♂Jozeph Klein [K0280]
♂Joseph Abraham Klein [H1042, K0280, K1180, K1183]
♀Josephina Louisa Klein [K0280]
♂Manfred Klein [K1184]
♂Marcus Joseph Klein [V0528]
♀Marianne Herschel-Klein [H0242]
♀Marie Myriam Schüler-Klein [E0915]
♂Meijer Alexander Klein, *1922 [K1191]
♀Mietje Hamburger-Klein [H1042, K1183]
♂Paul Michael Klein [K1184]
♀Rachel Creveld-Klein [C0107, C0115, N0372]
♀Rachel de Vries-Klein, *1856 [M1317, M1658, S0486, V0528]
♂Salomon Abraham Klein [K1180]
♀Sara Elburg-Klein (Klijn) [E0134]
♂Simon Klein [K0280]

Kle(e)rekoper

♂Abraham Tzemach (Tsemach) Kleerekoper [M1322]
♀Frederika Meijer-Klerekoper [M1322]
♀Sara Spitz-Kleerekoper [S0475]

Klerk (de)

♀Duifje Vet-de Klerk, *1880 [V0520]
♂Joseph Leman de Klerk [V0520]
♀Mathilda Roselaar-Klerk [B0029]

Klestadt

♂Ernst Klestadt [K1188]
♂Levi Klestadt [K1188]
♂Wolfgang Klestadt [K1188]

Klijn (Klein)

♀Betje van Sijs-de Klijn (Klein) [S1530]

♀Eva Klein-Klijn [H1042, K1180, K1183]
♂Salomon Asser Klijn [H1042, K1180, K1183]
♀Sara Elburg-Klijn (Klein) [E0900]

Kloeten van

♂Abraham van Kloeten [K0282]
♀Anna Gompers-van Kloeten [C0119]
♂Benjamin van Kloeten [B0065]
♂Benjamin Salomon van Kloeten [B0065]
♂Daniël Emanuel van Kloeten [K0282]
♂Emanuel van Kloeten [K0282]
♂Joseph van Kloeten, *1901 [K0282]
♂Joseph Salomon van Kloeten, *1830 [K0282]
♂Nathan van Kloeten [K0282]
♀Wilhelmina (Willemina) van Broek-van Kloeten [B0065]

Klok

♂Gerrit Klok [schuilnaam] [L1264]
♀Gratia de Groot-Klok [G0192, G0202]
♂Mozes Klok [G0192, G0197, G0202]

Klop

♀Elisabeth Elsje Alida Dikker-Klop [D0882]
♂Pieter Hendrik Willem Klop [D0882]

Kloodt

♀Hanna van Blitz-Kloodt [V0522]
♂Salomon Tobias Coehen Kloodt (Kloot, Vloot), *1803 [V0522]

Kloos

♀Betje Kesner-Kloos [D0867]

Kloot (van der)

♀Hesje (Hester) Sanders-van der Kloot [L1248]
♂Joseph Jacob Kloot [G0976]
♀Rachel van Gelder-Kloot [G0173]

Kloots

♀Hester de Winter-Kloots [G0194, H0228]

Klotz

♀Wilhelmine (Minchen) Klotz [G1021]

Kluger

♀Beila Rechter-Kluger [R1443, R1445]
♂Berisch Kluger [R1443, R1445]

Knegje

♀Elisabeth Gans-Knegje [C0843, G0013, G0976, G0977, I0263]
♂Levie Eliazer (Eliazar) (Laze) Knegje (Leitsan) [C0843, G0976]
♀Sara Cohen-Knegje [B0060, C0843]

Knipschild

♀Jacoba Wilhelmina Zwarts-Knipschild, *1899 [Z0576]
♂Jacobus Wilhelmus Knipschild [Z0576]

Knorringa

♂Alexander Knorringa [K1193]
♂Alexander Carel Louis Knorringa [K0283, K1191]
♂Alexander Louis Knorringa [K0286, K1191]
♂Alexander Salomons Knorringa [K0283, K0286, K1191]
♂Ben Jacob Knorringa [K0286]
♂Benjamin Knorringa [K0283, K1191]
♂Benjamin Knorringa, *1887 [K1191]
♂Carel Knorringa [K0283, K1191]
♀Doris Ruth Knorringa [K1191]
♂Elias Arend Salomon Knorringa [K0283, K1191]
♂Freerik Reinder Carel Knorringa [K0286]
♀Frouwke Klein-Knorringa, *1885 [K1191]
♂Herman Knorringa, *1883 [K1191]
♂Leopold Knorringa, *1916 [K1191]
♂Louis Knorringa [K0286, K1191, K1193]
♂Philippus Knorringa, *1881 [K1191]
♂Salomon Knorringa, *1879 [K1191]
♂Salomon Heiman Knorringa [K1191]

Koch

♂Abraham Koch [K0549]
♂Alexander Koch [K0549]
♀Eva van Oosten-Koch [O1395]
♀Jette Gans-Koch [W0564]

♀Lea Weijl-Koch [K0549]
♀Rachel Koch [K0549]

Koe

♀Marianne Isaac van Praag-Koe (Marretje Jonas Koe, Mariaantje van Lier) [P0409]
♀Mietje Levie de Korte-Koe [S1601]

Koekoek

♂Abraham Koekoek [K0288]
♀Betje Drievoet-Koekoek [P1420]
♀Bloeme Bollegraaf-Koekoek [B0738]
♀Helena Bril-Koekoek [B0061]
♂Jacob Isaac L. Koekoek [B0777A, K0288]
♀Jansje Duka-Koekoek [H1098]
♀Keetje van Gelder-Koekoek [J1134, S0176]
♂Moses Koekoek [P1420]
Koekoek-van de Star

Koen

♀Annaatje Kerkmeester-Koen [F0146]

Koenigsberger

♀Erna Goetschel-Koenigsberger [G0986]

Koetser

♀Anna van Essen-Koetser [K0144]
♂Emanuel Koetser [E0898, K0144]
♂Hendrik (Hijman) Koetser, *1802 [K0144]
♂Hendrik Koetser, *1865 [K0144]
♂Jacob Koetser [E0898, K0144]
♀Jeanne Levij-Koetser [E0898]
♀Rosa Anna Koetser [K0144]
♂Samuel Koetser [K0144]
♂Theodoor Jacob Koetser [K0144]

Koetsier

♂Friedrich Koetsier [O0381]

Kogel

♀Suze Prins-Kogel [S1521]

Kohorst

♂Gerhard Kohorst [O0381]

Kohn

♀Chaja Rachel Kohn [K1195]
♂David Kohn [K1195]
♀Fanny Löwe-Kohn [B0742]
♀Johanna Fränkel-Kohn [L1227]
♀Minna Wolff-Kohn [R1458]
♀Rosalie Schwefel-Kohn [S1524]
♀Sophie Bruell-Kohn [B0807]

Kolle van

♀Rachel Isaac de Boer-van Kolle [B0777A]

Kok

♂Abraham Kok [K0290]
♀Betje Speijer-Kok [S0176]
♀Elisabeth Alter-Kok [S1545]
♀Elisabeth Bing-Kok [B0757]
♀Herta Kok [K0290]
♀Jannetje Bruijn-Kok [L1261]
♂Levie Salomon Kok [G0995]
♂Max Harry Kok [K0290]
♂Nathan Kok [B0757]
♂Salomon Kok [K0290]
♂Samuel Kok, *1848 [K0290]
♂Samuel Kok, *1916 [K0290]
♀Sara Swaab-Kok [G0995]

Kokernoot

♂Alexander Kokernoot [K1196]
♂Israel Kokernoot, *1883 [K1196, W0561]
♂Mozes Alexander Kokernoot [K1196]
♂Philip Kokernoot [K1196]
♀Rachel Wijnschenk-Kokernoot, *1909 [W0561]

Kolk van der

♀Christina Johanna van Zetten-van der Kolk [M1302]

Kölner

♂Elelka Breslauer-Kölner [B0800]

Komkommer

♀Betje Andries Gans-Komkommer [C0843, G0976]
♀Duifje Emanuel Polak-Komkommer [R1464]
♂Emanuel Andries Komkommer [R1464]

Kommer van

♂Herman Israël van Kommer [B0741]
♀Trijntje van Leeuwen-van Kommer [B0741]

Konen

♀Mietje Hamburger-Konen [H0217, H0219]

Konijn

♂Gerrit Konijn [K0291]
♀Leah Groen-Konijn [G0189]
♂Moses Konijn [K0291]
♀Rosette Monasch-Konijn [B0058]

Königsbergen

♀Eva Cohen-Königsbergen [F0935]

Koning

♀Clara Salomon David (Klaartje) de Jong-de Koning [N1379]

Konijn

♂Abraham Konijn [S0475]
♀Rachel Spitz-Konijn [S0475]

Konski

♀Caecilie Röhmann-Konski [R1478]

Konstenaar

♀Johanna Gompels-Konstenaar [W0564]

Kook

♀Flora Plukker-Kook [L1250A]

Kool

♀Alida Bouman-Kool [B0786, B0788]
♂Elias Simon Cohen Kool [B0788]
♀Marianna Levie van der Goen-Kool [C0078]
♀Mariana (Marianna) van der Goen-Kool [G0185, H0211]
♂Simon Samuel Cohen Kool [B0788]

Kooperberg

♀Adèle Judith Bernard-Kooperberg [B0746]
♂Alexander Kooperberg [B0746]
♀Hester Cohen-Kooperberg [B0775]
♂Levie Hartog Kooperberg [B0746]

Koopman (Coopman)

♀Betje van Gelder-Koopman (Kauffman, Kaufman) [B0051]
♀Betje Hofman-Koopman [H0246]
♀Betje Stibbe-Koopman [L1235]
♀Elisabeth van Kreveld-Koopman [P0387]
♀Elizabeth Augurk-Koopman [A0008]
♂Israël (Israel) Koopman [A0008]
♀Jeanette van den Bergh-Koopman (Jenetta van den Berh-Coopman) [H1078]
♂Joel Koopman [A0008]

Koopmans

Esther Joel Stibbe-Koopmans [V1652]
♀Hester Esther Abrahams Leefsma-Koopmans [F0966]

Kop van der

♂Abraham van der Kop [B0068]
♀Marianne de Bruin-van der Kop [B0068]
♀Judith Vlessing-van der Kop [B0068]
♂Salomon van der Kop [B0068]

Koperberg

♀Catharina Helmina Koperberg [K1198]
♀Ella (Elia, Elly) Julie Koperberg [K1198]
♂Hartog Koperberg [K1200, S0490]
♂Jacob Hertog Koperberg [K1200]
♂Jonas Koperberg [K1198]
♂Marcus (Marrie) Koperberg, *1858 [K1198]
♂Marcus Koperberg, *1881 [K1200, S0490]

Koperenberg

♂Jacob Koperenberg [C0079]
♀Sophia Cohen-Koperenberg [C0079]

Koppel

♀Adèle Goldschmidt-Koppel [G0991]
♂Donald Koppel [K0292]
♀Elli Samson Koppel [S1491]
♀Gertruida Vorst-Koppel [K0292]
♂Hermann Koppel [G0991]
♂Izak Koppel [K0292]
♂Samuel Koppel, *1843 [K0292]

♂Samuel Koppel, *1911 [K0292]

Koppels

♀Sara van Straten-Koppels [C0817]

♀Saartje van Straten-Koppels [C0819]

Koppels van

♀Saartje van Straten-van Koppels [C0819]

Koppen

♀Judith van Leeuwen-Koppen [B0057, L1238]

Kopuit

♀Betje Kok-Kopuit [K0290]

Kormes

♀Lina Kormes [A0708]

Kornblum

♂Hermann Kornblum [K1201]

♂Martin Kornblum [K1201]

Korner

♀Betje Barend Nathan-Korner [M0347]

Korper

♀Sara Berklou-Korper (Sara Tserle David Kerpel Korper), *±1777 [Q1442]

Korte de of te

♂Benedictus de Korte, *±1834 [S1601]

♀Judik (Judic) Zegerius (Zecherius) -de Korte [P0412, S0008, S0521, S1601, Z0541]

♀Mietje Weiman-te Korte [W0546]

♂Samuel Salomon te Korte, *1841 [W0546]

Kortenhout (Kortenhoud)

♀Johanna Harschel (Herschel)-Kortenhout (Kortenhoud) [H0231, H0234, H0236, H0242]

Koschland

♂Leopold Koschland, *1847 [L1264]

♀Nanette Levinsohn-Koschland [L1264]

Kosman (Cosman)

♀Hanna Rose-Kosman [V0535]

♀Hendrica (Hendrika) Abraham Alter-Kosman (Cosman) [M1332]

♂Mozes Wolf Kosman (Koschmann) [P0395]

♀Rachel de Groot-Kosman [D0862, G0192, G0194, G0196, L0309, L1247, P0395]

♀Roosje From-Kosman [F0971, F0972]

♂Salomon Kosman [F0971]

Koster

♂Lion (Leon) Koster, *1834 [J1110]

♂Marcus David Koster [E0917]

♀Martha (Mariana, Marianna) de Vries-Koster (Coster) [G0013, G0976, G0977]

♀Mietje Barentz-Koster [K1212]

♀Selina Spier-Koster [P0411]

♀Sophia Jacobs-Koster [J1110]

♀Veronica Rozenberg-Koster [E0917]

Kous van der

♂Machiel van der Kous [L1273]

♀Schoontje Sjouwerman-van der Kous [L0596, L1273]

Kraal

♀Saartje Frankenhuis-Kraal [J1123]

♂Simon Samson Kraal [J1123]

Kraemer

♀Margarete Aron-Kraemer [A0710]

♀Fanni Stern-Kraemer [B0723]

Kraft

♂Emil Kraft [K1202]

Kramer

♂Chaskel Kramer [K1203, K1206]

♂Erich Kramer [K1204, K1205]

♂Louis Kramer [K1204, K1205]

♂Walter Ludwig Kramer [K1205]

Krammer

♀Jacomina Mozes van Leeuwen-Krammer [L0309, P0395]

♀Sara Hart-Krammer [D0868]

Krant

♀Bertha Frankfort-Krant [F0152]

♀Elisabeth Krant [B0011]

♀Elisabeth Krant [F0152]

♀Henderijntje Zwelheim-Krant [E0134]
♂Jonas Krant, *1840 [K0293]
♂Jonas Krant, *1892 [K0293]
♀Kaatje Krant [K0293]
♀Lena Bagmeijer-Krant [B0011]
♀Saartje Frankfort-Krant [F0152]

Kraschewski

♂Carl Kraschewski [K1207]
♂Günther Kraschewski [K1207]
♀Ingeborg Kraschewski [K1207]

Krauskopf

♀Olga Maria Rosen-Krauskopf [K1209, R1466]

Krebs

♀Hendel Nache Kluger-Krebs [R1443, R1445]

Kreel van

♀Aaltje Jorksveld-van Kreel [H0242]

Kresch

♀Male Kresch [K1210]
♂Meilech Mechel Kresch [K1210]

Krevel van

♀Betje Moresko-van Krevel [M1324]

Kreveld van

♂Aron van Kreveld [P0387]
♂Benjamin Meijer van Kreveld [K1211]
♂David van Kreveld [K1211, K1212]
♂Meijer Benjamin van Kreveld (Creveld) [K1211, K1212]
♀Rosa Pappie-van Kreveld [P0387]
♂Samuel Abrahams van Kreveld [S1552]

Krijn

♀Sallij Gast-Krijn [B0042]
♀Sara Slijper-Krijn [S1548]
♀Schoontje Gast-Krijn [S1604, W1673]

Krill-Fried

Kroese

♂Kier Kroese [H0213]

Krohn

♀Emmi Bachrach-Krohn (Kronheimer?) *1882 [B0719]

Kromme de

♂Isidor de Kromme [1138A]
♀Johanna Fuldauer-de Kromme [E0910]

Kronenberg

♂Abraham Izak Kronenberg [L0337]
♀Gertruida Elisabeth van Lier-Kronenberg [L0337, L0618]

Kroon

♀Betje Abraham Goldsteen-Kroon [G0994]

Kruijer

♀Matje Cohen-Kruijer [C0079, D0125, L0309]

Krzywynos

♀Jenny Michelson-Krzywyos [M1348]
♀Jenny Simon-Krzywyos [S1538]

Kuijt

♂Bernardus Kuijt [K1214]
♀Cato Kuijt [K1214]
♀Elisabeth Kuijt [K1214]
♀Josephina Katan-Ruit (Kint, Kuijt) [S1566]
♀Keetje Wijnschenk-Kuijt, *1885 [W0561]
♂Meijer Bernardus Baruch Kuijt, *1795 [K1214]
♀Saartje Kuijt [K1214]

Kuiper

♂Willem Kuiper [H0213]

Kulb

♂Bernhard Kulb [B0740, K1101]
♀Caroline Isenburger-Kulb [I1100]
♀Johanna Isenburger-Kulb [I1100, K1101]
♀Wilhelmina Jacobs-Kulb [B0015, B0740, J1113, J1115, K1101]

Kunstenaar

♂Hartog Kunstenaar [O0378]
♀Zudie Oostra-Kunstenaar [O0378]

Kupferschlag

♂Eli Emil Kupferschlag [K1217, K1218, K1219]
♂Friedrich Josef Kupferschlag [K1218, K1219]
♂Karl Werner Kupferschlag [K1219]

Kusche

♀Amalie Bertha Kusche [A0001]

Kwieser

♀Heintje (Hijntje) Andries Kwieser, *±1827 [E0921, V1650]

Laan van der
♀Mindel Jacobs Bloemendal-van der Laan [O0378]
Laar van
♀Berta Kätie Meijers-van Laar [M0354]
♂David van Laar [K0291]
♀Elisabeth Wolf-van Laar [R0430]
♀Ester Mossel-van Laar [M0619]
♀Ester de Rooij-van Laar [R0430]
♀Henriette Konijn-van Laar [K0291]
♂Miechel van Laar [L0295]
♂Philip van Laar [L0295]
♀Sophia Meijers-van Laar [R1463]
♂Willem van Laar [M0354]
♂Wolf(f) Mozes van Laar [K0291, L0295, R0430]
Lachs
♂Alfred Lachs, Dr., *1901 [L1221]
♂Andreas Lachs, *1813 [L1221]
♂Emil Hermann Lachs [L1221]
♀Hildegard Lachs, *1905 [L1221]
♂Noe Nathan Lachs [L1221]
Lagard
♂Abraham Lagard [L0333]
Lages
♂Willy Lages [H0233]
Lagowitz
♀Esther Eugenie Klee-Lagowitz [K1173]
Lakmaker
♂Donald Lakmaker [L0296]
♂Gerald Lakmaker [L0296]
♂Gerrit Lakmaker [L0296]
♀Hendrika Lakmaker [L0296]
♂Jacob Lakmaker [L0296]
♀Sophia Elisabeth Lakmaker [L0296]
Lamed
♂Jacob Lamed, *1846 [D870A]
♀Jansje Davidson-Lamed [D870A]
♀Rosetta Wolffers-Lamed [D870A]
Lamelo
♀Marianne (Maria) Os-Lamelo [D0862, J0181, J1112, L1247, P0395]
Lammers
♀Alida Catharina Pront-Lammers [P1440]
Lampie
♀Ester Nord-Lampie [N1382]
♀Eva de Vries-Lampie, *±1854 [V1640]
♂Salomon Barend Lampie, *1824 [V1640]
Landau
♀Rosa (Rosalie) Gottschalk-Landau [E0900]
♀Rosa Kahn-Landau [N1372]
♀Rosa Neuhaus-Landau [N1372]
Landauer
Betty / Peschen Goldschmidt-Landauer [E0915]
Landerer
♂Leon Landerer [L1222]
Landsberg
♂M. Landsberg [J1132]
Landshoff
♀Lina Pander-Landshoff [K1175]
♀Rosa Stargardt-Landshoff [K1175]
♀Therese Stargardt-Landshoff [K1175]
Lang
♂Charles Lang, *1863 [O0373, O1364]
♂Jacques Jacob Lang, *1829 [O1394]
♀Katharina Brenner-Lang [W1698]
♀Melanie Margaretha Onderwijzer-Lang [O0373, O1393, O1394]
Lange
♀Helena Abrahams-Lange [A0701, T0506]
♂Isaak Lange [A0701]
♂Isaak Salomon Lange [L1223]
♂Max Lange [L1223, L1224]
♀Rosa Lange [L1223, L1225]
Lange de
♂Abraham de Lange [H0213]
♂Abraham de Lange, *1857 [O0382]

♀Branka (Branke) Koopman-de Lange [A0008]
♀Cäcilie Lichtenstein-Lange [L1269]
♀Cecilia Jacobs-de Lange [O0382]
♂Daniel de Lange [C0115]
♂Daniel de Lange, *1812 [H0213]
♀Diena Zwaaf-de Lange, *1890 [L1226, Z1714, Z1716]
♀Esther Hamburger-de Lange [H0213, H0222]
♀Frederika Zeehandelaar-de Lange [L1226]
♂Gerrit de Lange [L1226, Z1716]
♂Jacob de Lange [C0115]
♀Jette de Lange-de Leeuw [A0003]
♂Leman Jacob de Lange [H0213]
♂Mozes de Lange [L1226, Z1714, Z1716]
♀Saartje de Lange [L1226]
♂Salomon de Lange [H0213]

Langendijk

♂Simon Levie Langendijk [S1580]

Langhout

♀Roosje Daniel Frank-Lanhout [S0176]

Langmuur

♂Jacobus Langmuur [R0428]

Lankhout

♂Alexander Lankhout [J0270]
♀Elize Joles-Lankhout [J0270]
♂Ernst Lankhout [J0270]
♂Jacob Hartog Lankhout [J0270]

Lantman

♀Helena Wijngaard-Lantman [R0435]

Lap

♂Abraham Mozes Levie-Lap [Q1442]
♂Benedictus Lap [B0752]
♀Duifje Zegerius-Lap, *1854 [Z0568]
♂Hartog Levie Lap, *±1822 [Z0568]
♀Kaatje Engelander-Lap [N1361]
♂Mozes Jacob Jokep Levie-Lap
♀Sippora Beugeltas-Lap [B0752]

Lappeman

Esther Hijman Pappie-Lappeman, *1806 [P1398]
♀(H)ester Heijman Pappie-Lappeman [H0231]

Lazarus

♀Esther Vorst-Lazarus [V1634, V1635]
♂Joël Lazarus, *1824 [V1634]
♀Johanna Delmonte-Lazarus [S1589]
♀Sarah Salomons-Lazarus [S1489]

Leâr Laguna de

♂Bernard Jacques (Baruch van Jacob) Lopes de Leao Laguna [H0261]
♀Louise Lopes Hijmans-de Leâr Laguna [H0261]

Leda

♀Rebekka van Wien-Leda, *1840 [W0550]

Ledermann

♂Hans Siegfried Ledermann [L1227, L1228]
♀Hulda Wagner-Ledermann [L1228]
♂Theobald Ledermann [L1227]

Lee van

♀Martha Willing-van Lee [J1129]

Leeflang

♀Naatje Marcus Cats-Leeflang [L1250C]

Leefsma

♂Abraham Jozephs Leefsma [F0966]
♂David Benjamins Leefsma, *1829 [V1651]
♀Duifje Leuvenberg-Leefsma [F0150]
♀Ella Clara de Jong-Leefsma [L1131]
♀Gouda Golda Benjamins Hes-Leefsma [H1076]
♀Hanna Benjamins (Levi) Leefsma-Leefsma [F0966]
♂Jozeph Heimans (Herman Levi) Leefsma [F0966]
♀Judik Scholten-Leefsma [T1618]
♀Judik Juutje Yette Sanders Scholten-Leefsma, *1837 [T1622]

♂Leo Leefsma [L1131, L1229, M1343]
♀Marianna (Mariana, Mariane) Frijda-Leefsma [F0163, F0966, F0970]
♀Mirjam Leefsma [L1131]
♂Raphaël Leefsma [L1229, L1131, M1343]
♀Saartje Norden-Leefsma, *1855 [V0527, V1651]
♂Sander Heiman Levi Leefsma, *1801 [T1622]
♂Sander Mozes Levi Leefsma [L1229]

Leek

♀Frouke Benjamin Jacobs-Leek [B0740, J1113]
♂Samuel Benjamin Leek [J1113]

Leer (van)

Froukje (Vroukje) Turksma-van Leer [T1618, T1621, T1622]
♀Golde Jacobs Bloch-van Leer [B0767, B0768]
♂Jakob Zadok Jacobs van Leer [B0767]
♀Judikje van Coeverden-Leer [C0078]
♂Leman van Leer [P0409]
♂Salomon Betsalel Jacobs van Leer, *1817 [T1621]

Leers

♂Gottschalk Gossel Victor Leers [S1586]
♀Röschen Stoppelman-Leers [S1586]

Leeser

♂Elieser Leeser [L1229]
♀Hedwig Leeser [L1231]
♀Theodore Leeser [L1229]

Leest van

♀Jaantje van Dam-van Leest [P0405]

Leeuw de

♂Abraham de Leeuw [G1014]
♂Abraham de Leeuw, *1847 [L0582, Z0576]
♂Abra(ha)m Gabriel de Leeuw [L1234, P1431, W0545]
♀Alida Chits-de Leuw [C0072]
♀Antje Seemer-de Leeuw [S0455]
♂Aäron de Leeuw, *1847 [F0969]
♂Aron (Aharon) de Leeuw [L1236]
♂Asser de Leeuw [A0003]
♂Benjamin de Leeuw [H0213]
♀Betje Aronius-de Leeuw [S0096]
♀Betje Bloch-de Leeuw [B0032A, B0032B, B0768, C0098]
♀Betje Blok-de Leeuw [B0770]
♀Betje van der Wijk-de Leeuw, *1892 [L0558, W1691]
♀Brans de Leeuw, *1882 [W0545]
♀Cato de Groot-de Leeuw [G1011, G1014]
♂David de Leuw, *1881 [W0545]
♂David Abraham de Leeuw [C0108, C0115, L0558, L1234]
♂David Heiman de Leeuw [L0582]
♂David Isaac de Leeuw [L0558]
♂Elias Izaak de Leeuw [D0131]
♀Elisabeth de Leuw, *1873 [W0545]
♀Elselina de Leeuw [L0301]
♀Engelina Seemer-de Leeuw [S0455]
♀Helena Zwarts-de Leeuw, *1872 [B0014, L0582, Z0576]
♂Hendrik de Leeuw [H0246]
♀Hendrika de Leeuw [L0558]
♂Herman de Leeuw [L1233]
♂Isaac de Leeuw [L0301]
♂Izaak David de Leeuw, *1858 [L0558, L1234, W1691]
♂Izak Heijman de Leeuw [G1014]
♂Izak Simon de Leeuw [L0153]
♂Jacob de Leeuw [G1023]
♀Jeanette Creveld-de Leeuw [C0108, C0115]
♀Jette de Leeuw [A0003]
♀Jette Heijmans-de Leeuw [H0246]
♀Johanna David-de Leeuw [P1431]
♀Johanna de Groot-de Leeuw [G1014]

♂Joseph de Leeuw [L0582]
♂Joseph de Leeuw, *±1844 [L1235A]
♂Joseph Isaac de Leeuw [L0558]
♀Judit (Judik) Jetje Duitz-de Leeuw [D0131]
♂Louis Aäron de Leeuw, *1872 [F0969]
♂Manuel (Emanuel) de Leeuw [W0545]
♂Marcus Aron de Leeuw [L1233, L1236]
♂Marcus Joseph de Leeuw *1883 [L1235A]
♂Marcus Levi de Leeuw, ±1798 [L1235A]
♂Maurits de Leeuw [B0746]
♂Mauritz Isidoor de Leeuw, *1874 [G1023]
♂Meier de Leuw, *1930 [P1416]
♂Meijer de Leuw [G0994]
♂Meijer Isaäc de Leeuw [S0455]
♀Mietje de Leeuw [L0558]
♀Mietje Hartog Wijnstok-de Leeuw [K0276]
♀Naatje van Aals-de Leeuw [A0003]
♀Naatje Hamburger-de Leuw [H0213]
♀Naatje Stad-de Leeuw(e) [S1550]
♂Nathan de Leeuw [L0153]
♂Nathan de Leeuw, *±1848 [S0468]
♀Paulina Snoek-de Leeuw [L0153]
♀Pauline Snoek-de Leeuw [S0468]
♂Philip de Leeuw, *1929 [L0301]
♂Philip Isaäk de Leeuw [L0301]
♀Rachel Fransman-de Leeuw [L0153]
♀Racheltje Straus-de Leeuw, [S0486]
♀Rosa Jacoba Frijda-de Leeuw [F0965, F0969]
♀Rosalia de Leeuw-de Leeuw [F0969]
♀Rosetta Gweertruida van Lier-de Leeuw [L0582]
♂Salomon de Leeuw [B0768]
♂Salomon Hartog de Leeuw [H0246]
♂Samuel Abraham de Leeuw [W0545]
♂Si(e)mon de Leeuw [L1233, L1236]
♂Simon Levi de Leeuw [V0522]
♀Sophia Waterman-de Leeuw [W0545]
♀Sophie Citroen-de Leeuw [L0582]
♂Simon Markus de Leeuw [B0746]
♀Susanna Heijmans-de Leeuw [H0246]
♀Zientje Vos-de Leuw [V0526]

Leeuwe de

♂Abraham de Leeuwe [K1149]
♂Abraham de Leeuwe, *1805 [L0305]
♂Abraham Izaac de Leeuwe [L1235]
♂Barend de Leeuwe, *1863 [L0306]
♂Barend de Leeuwe, *1937 [L0306]
♂David de Leeuwe [B0721]
♂David de Leeuwe, *±1855 [S0467]
♂Hijman de Leeuwe [K0276]
♂Isaac de Leeuwe, *1879 [L0305]
♂Izaac de Leeuwe [L1235]
♂Jacob de Leeuwe [L1235]
♂Jacob de Leeuwe, *1843 [L0305]
♂Joël de Leeuwe [L1235]
♂Joseph de Leeuwe, *1941 [L0306]
♂Louis de Leeuwe [L0306]
♀Marianne de Leeuwe [L1235]
♀Marie de Leeuwe [B0721]
♂Michiel de Leeuwe, *1882 [S0467]
♀Naatje Stad-de Leeuw(e) [S1550]
♂Philip de Leeuwe, *1939 [L0306]
♀Rachel Gobes-de Leeuwe [L0305]
♀Roosje Bamberg-de Leeuwe [B0721]
♀Rosie Katoen-de Leeuwe [K0276]
♀Sientje Rika de Leeuwe [L0306]

Leeuwen van

♂Aäron van Leeuwen, *1857 [P1409]
♂Abraham van Leeuwen, *1921 [L0307, L0309]
♀Anna Elburg-van Leeuwen [E0134]
♀Alijda Franken-van Leeuwen [A0001]
♂Benjamin van Leeuwen [B0057]
♂Benjamin van Leeuwen, *1842 [L1238]

♂Benjamin van Leeuwen, *1904 [L1238, L1240, L1242]
♀Betje van Leeuwen, *1905 [L0307, L0309]
♀Betje Cohen-van Leeuwen [G0191, L0309]
♂Cornelis Johannes van Leeuwen, *±1862 [B0032A]
♂Cornelis Johannes van Leeuwen, *±1896 [B0032A]
♀Debora Lens-van Leeuwen [P1409]
♀Dina Glaser-van Leeuwen [H1049]
♀Duifje Sack Recte Ram-van Leeuwen [P1409]
♀Eliza van Leeuwen [L1239]
♀Ester van Leeuwen [C0110]
♀Esther van Leeuwen, *1907 [L0309]
♀Esther van Leeuwen, *1909 [L0307]
♀Froukje van Leuwen, *1930 [L1238, L1240, L1242]
♂Godaard Gabriel van Leeuwen [B0741]
♂Heiman van Leeuwen [B0741]
♂Heiman van Leeuwen [E0895]
♀Heintje Swaab-van Leeuwen [C0083, G0196, L0309, L0071, S0008, S0500, S0521]
♂Isedoor van Leeuwen, *1861 [V1630]
♂Izak van Leeuwen [C0110]
♂Jacob van Leeuwen [C0110, E0134]
♂Joseph van Leeuwen, *1912 [L0307, L0309]
♀Kaatje Pfeffer-van Leeuwen [P1405, P1408, P1409]
♀Leentje van Brakel-van Leeuwen [L0309]
♂Levie Benjamin van Leeuwen [L1239]
♂Marcus van Leeuwen [H1030]
♀Marianne Nafzger-van Leeuwen [L0309]
♀Mary van Leeuwen, *1934 [L0307]
♂Meijer van Leeuwen, [L1238, L1240]
♀Mietje Bouwman-van Leeuwen [B0055]
♀Mietje Cohen-van Leeuwen [D0124, D0125, L0309, P0395]
♀Mietje Droomer-van Leeuwen [D0861]
♂Mozes van Leeuwen, *1852 [L0309]
♂Mozes Levie van Leeuwen [L1239]
♂Nathan van Leeuwen [B0032A]
♂Nathan van Leeuwen, *1877 [L0309]
♂Nathan van Leeuwen, *1881 [L0307, L0309]
♂Nathan van Leeuwen, *1932 [L0307]
♂Nathan Philip van Leeuwen [L0309, P0395]
♂Philip van Leeuwen [D0125, F0160]
♂Philip van Leeuwen, *1849 [G0191, L0307, L0309, P0395, S0521]
♂Philip van Leuwen [V1630]
♂Philip Nathan van Leeuwen [L0307]
♀Rachel Fresco-van Leeuwen [F0160, L0309]
♀Rebecca van Leeuwen [C0110]
♀Rebecca van Leeuwen, *1932 [L1238, L1240, L1242]
♀Sarah Boekbinder-van Leeuwen [P1409]
♀Saartje van Leeuwen, *±1889 [L0309]
♂Salomon van Leeuwen [A0001]
♂Salomon van Leeuwen, *1883 [P1408, P1409]
♂Salomon van Leeuwen, *1919 [L0307]
♀Sara Hendrika Bouwman-van Leeuwen [B0055, B0057]
♂Simon van Leeuwen [E0895]
♀Sophia van Leeuwen-van Leeuwen [L0307]
♀Trijntje de Beer-van Leeuwen [B0736, B0741]
♀Wilhelmina Olman-van Leeuwen [H0594, H1030]
♂Wolf Levi van Leeuwen, *1910 [L0307]

Leezer

♂Jacob Leezer, *1884 [L0314]
♂Jacob George Leezer, *1939 [L0314]
♂Max Henri Leezer [L0314]
♀Rozaline Claire Leezer [L0314]
♂Siegfried Leezer [L0314]

Lefebre (Lefebvre, Lefeboie)

♀Jacobina Compris- Lefebre (Lefebvre, Lefeboie) [L1256]
♂Pieter Salomon Lefebre (Lefebvre) [L1256]

Leffmann

♂Abraham Leffmann [W1711]
♀Emma Polak-Leffmann, *1856 [W1711]

Lehmann

♀Emilie Frijda-Lehmann [F0967]

Lehser

♀Zerline Blumenthal-Lehser [B0811]

Leijdesdorff

♂Herman Leijdesdorff [L0335]
♂Louis Leijdesdorff [L0335]
♂Heiman Leijdesdorff (Leydesdorff) [L0335]

Leijser

♀Mathilde Levy-Leijser [N1380]

Leiser

♀Ingeborg Johanna Spnajer-Leiser [S1559]

Lelie

♀Betje Scheffer-Lelie, *1857 [V1629, V1631]
♀Elsje de Leeuw-Lelie [L0301]
♂Emanuel Lelie, *±1831 [V1631]
♀Femmetje de Vries-Lelie [E0140]

Lens

♂Emanuel Lens [P1409]
♀Jaantje Lens [P1409]
♂Jacob Lens [P1409]
♀Marianne Bobbe-Lens [F0946]

Leon (Lion) (de)

♂Jacob Leon [P0408]
♂Jacob de Isaac de Leon [P0409]
♀Rachel van Praag-Leon (Lion) [B0061, P0408, P0409]

Leuvenberg

♂Elias Leuvenberg [F0150]
♂Gerardus Leuvenberg [F0150]
♂Henri Isaäk Leuvenberg [F0150]

Lever

♂Aäron Hartog Lever [L1243]
♂Abraham Lever [L0320]
♂Abraham Lever, *1890 [L1243, L1249]
♂Abraham Lever, *1917 [L0318, L1247]
♂Benedictus Hartog Lever [L0318, L1243, L1247]
♂Bernard Abraham Lever [L0320, L1243]
♀Betje Lever, *1904/05 [L0321]
♀Cato Buijtekant-Lever [L0071]
♀Doortje Lever, *1911 [L0321, L0326, L1245]
♀Esther Sanders-Lever [L0321, L1245, S0445]
♀Hanna de Groot-Lever [G0196, L0071]
♂Hartog Lever, *1848 [H0251, L0071, L0320, L0318, L0321, L0324, L1243, L1245, L1247, L1249, L1250A, Q1441]
♂Hartog Lever, *1906 [L0321, L1245, L1248]
♂Hartog Lever, *1921 [L0318, L1247]
♂Hartog Levie Lever, *1915 [L0324, L1243]
♂Hartog Samuel Lever (Hartog Hirts Samuel Lever Leber) [Q1442]
♂Isaäc Hartog Lever, *1879 [G0192, G0196, L1243, L0071, S0500]
♂Jakob Hartog Lever [L1243]
♀Jetje Hilversum-Lever, *1902/03 [L0321]
♀Jettie Lever, *1933 [L0326]
♀Judith Lever, *1912 [L0324]
♀Judith Lever, *1924 [L0320, L1243]
♀Judith Swaab-Lever [L0071, S0500]
♀Judith Rooselaar-Lever [L0318, L1247]
♂Levi Lever, *1910 [L0321, L0331, L1245]

♂Levie Hartog Lever, *1874 [L0324, L1243, L1250A]
♂Levie Hartog Lever, *1819 [L1243, Q1441, Q1442]
♀Roosje Querido-Lever, *1881 [H0251, L1243, Q1441, V1626A]
♀Rosa Ritmeester-Lever [L0071]
♀Rosa Stokvisch-Lever [L0321, S0484]
♂Samuel Hartog Lever, *1876 [L0321, L0326, L1243, L1245, S0484]
♂Samuel Hartog Lever, *1938 [L0321, L0331, L1245, L1248, S0445]
♀Sara Querido-Lever, *1856 [H0251, L1243, Q0422, Q1441, Q1442]
♂Willem Samuel Lever, *1919 [L0321, L1245]

Leverpoll

♀Anna van der Sluis-Leverpoll [L1250B]
♀Carolina Meijer-Leverpoll [C0844]
♂Gerson Leverpoll [L1250B]
♀Heintje de Vries-Leverpoll [V1649]
♂Jacob Leverpoll [L1250B, L1250C]
♀Mietje Frijda-Leverpoll [F0163, F0966, F0970]
♂Meijer Leverpoll [F0970]
♂Meijer Leverpoll, *1878 [L1250B]
♂Meijer Leverpoll, *1814 [L1250B]
♀Mietje Frijda-Leverpoll [L1250B]
♂Nathan Leverpoll [F0163, F0966, F0970]
♂Nathan Leverpoll, *1843 [L1250B, L1250C, H1093A]
♀Rozetta Kan-Leverpoll [H1093A]
♀Rozette Sophia (Roos) (Ro) Horneman-Leverpoll [H1093A]
♂Salomon Leverpoll, *1839 [V1649]

Levide (Levida te Bel, Levin)

♀Rebekka (Rebecca) Klarenmeier-Levide [H1077A]

Levi(e)

♂Abraham Levie (Levij), *±1820 [C0852]
♂Ernst Levi [L1251]
♂Herman Levie (Hermann Levij Levie) [L0333]
♀Jette Fulda-Levi [D0868]
♂Karl Levi [R1470]
♀Leentje Waterman-Levi [W0545]
♂Michiel Levi [L0333]
♀Rebecca Levi / Mijnberg? (Wijnberg) [L0333]
♂Victor Heinz Levi [L1251, S1517]

Levie (Levij)

♀Antje Hanna Isak (Hanneke Isaac) Levie (Levij), *1805 [W1696]
♂Benjamin Levie [S0478]
♀Betjen Leijser (Lijzen) de Groote-Levie (Betje Lovie) [Z0577]
♀Caroline Vos-Levij, *1884 [V1637]
♀Cato van Staveren-Levie [S0478]
♀Hendrine Leverpoll-Levie (Levij) [L1250B]
♂Levie, handelaar [H0217]
♀Betjen Lijzer Levie [C0827A]
♂Eliazar (Eliazer) Levie [C0111, C0854]
♀Elisabeth Levie, *1855 [C0854]
♂Ephraim Samuel Levie [G0166, G0979]
♀Frouke Roseboom-Levie [J1132]
♂Hartog Levie, *1853 [C0854]
♀Hester Drievoet-Levie [M1324]
♂Jacob Levie, *1851 [C0854]
♂Jozef Levie [F0947, F0955]
♀Judie (Judic) Levie [A0001]
♀Judith Levie [C0854]
♀Kaatje Kok-Levie [G0995]
♂Levie Philippus Levie [C0854]
♀Martha Nochums Bloemendal-de Levie [O0378]
♀Mientjen Herschel-Levie [H1069]
♀Mietje Creveld-Levie [C0109, C0111, C0854, N1387]
♂Philips Levie [C0111]

♂Philippus Levie [C0854]
♂Pienas Levie, *1856 [C0854]
♂Pinas Levie [C0854]
♀Rika Leverpoll-Levie, *1836 [V1649]
♀Rachel de Jong-de Levie [L0306]
♀Roosje van Spier-Levie [S1568]
♀Saartje Gazan-Levie [G0166, G0167, G0979]
♀Saartje van Meer-Levie [T1611]
♀Saartje van Spier-Levie [S0450]
♂Salomon Levie, *1874 [S1568]
♂Salomon Gerson Levie [F0955]
♂Samuel Levie [G0979]
♀Sara Bloemendal-de Levie [O0378]
♀Sara Meijer-Levie [J1128, M1340]
♀Sara Mozes-Levie [B0786, B0792, B0056, C0851, C0852]
♀Siphora Henriette Frank-Levie [F0947, F0951, F0955]

Levie de

♀Celina Sara Leezer-de Levie [L0314]
♀Frouke Simons-de Levie [S1540]
♂Hartog de Levie, *1857 [D0884]
♂Hartog de Levie [L1255]
♂Hartog de Levie, *1846 [L1254]
♀Heintje Engel-Levie (Levy) [M1360]
♀Hendrine Dreifuss-de Levie [D0883, D0884, L1255]
♂Jacob de Levie [L0314]
♂Jakob de Levie, *1872 [L1254]
♀Lene de Levie [L1255]
♀Marie Celine de Levie [L1254]
♀Rieka de Levie [L1255]
♂Salomon de Levie [D0884]
♂Siegfried de Levie [L1255]

Leviet (Levit)

♀Hendeltje Berkelo- Leviet (Levit) [B0744]

Levij

♂Aaron Levij [E0898]
♂Abraham Samuel Levij [B0792]
♂Andreas Levij [H1052]
♂Georg Levij [E0898]
♀Heintje van Engel-Levij [H1069]
♀Hendrina Leverpoll- Levij (Levie) [F0970]
♀Ida Meijers-Levij [M0354]
♀Ida Vos-Levij, *1883 [V1638]
♀Jetje Spier-Levij [L0340]
♀Judith [?-]Levij [E0898]
♀Judith Baruch-Levij (Lewij) [H1093]
♂Marcus Levij [E0898]
♂Marcus Levij [M0354]
♀Maria Anna Loeb-Levij [G0188]
♂Mozes Aron Levij [V1638]
♂Naatje Rood (Root Root) -de Levij [A0007]
♂Samuel Levij [B0792]
♀Selma Rosendorff-Levij [R0434]
♀Sibilla Heijmans-Levij [H1052, H1054]
♀Veronica Lopes Dias-Levij [L0340]

Levinson

♀Batya Levinson [L1264]
♂Zvi Levinson [L1264]

Levis(s)on

♂A.S. Levisson, opperrabbijn [Z0576]
♀Betje Levison [A0001]
♀Dina Elzas-Levison [E0910]
♂Jacob Levison [L0563]
♂Leo Levison [L0563]
♀Margaretha Levison [L0563]
♂Salli Levison [E0910]

Leviticus

♂Armand Noe Leviticus [L1256]
♀Carolina Leviticus [H1094]
♀Dina Hertog-Leviticus [H1094]
♂Emile Leviticus [H1092, H1094, L1256]
♂Felix Leviticus [H1094]
♂Isak Leviticus, *1816 [H1094]
♂Israël Leviticus [H1094]

♀Jeannetta Horneman-Leviticus [H1092, H1094, L1256]
♂Lijzer Salomon Levij [L0340]
♂Lodewijk Leviticus [H1094]
♀Marianna Bouwman-Leviticus [H1094]
♂Mauritz Leviticus [H1094]
♂Michiel (Machiel) Leviticus [H1092, H1094, L1256]
♂René Leviticus [L1256]
♂Seligman Leviticus, *±1817 [H1094]
♀Sophia Leviticus [H1094]
♂Willem Frederik Leviticus [H1094]

Levy

♂Aaron Levy [L1258]
♂Abraham Salomon Levy [V1638]
♀Alice Levy [L1257]
♀Bertha Levy-Levy, *1850 [V1638]
♂Emanuel Levy [N1380]
♂Emanuel Levy [S1494]
♀Ester van Vollenhoven-Levy (Levie) [B0053]
♀Hedwig Levy [L1257]
♂Izaks Levy [L1258]
♀Jeanette Eiser-Levy [E0898]
♀Jenny Sanders-Levy [S1494]
♀Johanna Helena Henrietta Levy [L1258]
♀Johanna Nathan-Levy [N1363]
♂Levie Levy, *1870 [S0503]
♂Louis Levy, *1876 [V1638]
♂Max Mayer Levy [L1257]
♀Metha Nohlen-Levy [N1380]
♀Mietje Swaab-Levy [S0503]
♀Minna Lezer-Levy, *1878 [V1638]
♀Rosette Turksma-Levy [T1620]
♂Theodor Levy [E0898]
♀Vogeltje David Toff-Levy [A0701]
♀Wilhelmina Steinfeld-Levy [G0172]
♀Willemina (Wilmina) Gans-Levy (Levij, Levie) [P1427]

Lewi

♂Isaak Lewi [L1259, L1260]

Lewij

Hermann Lewij (Lewy), *1864 [N1363]
♀Johanna Nathan-Lewij (Levy) [N1362, N1363]

Lewin

♀Bertha (Bassa / Batya) Lewin-Halevy Lewin [M1350A]
♂Jakob Lewin [L1261]
♂Kurt Lewin [L1262]
♂Leopold Lewin [L1262]
♀Rosalie Simonsohn-Lewin [W1661]
♂Rudolf Lewin [F0936]
♂Rudolf Simon Max Lewin [L1261]
♂Salomon Aron Halevy Lewin (ook: "Zalman / Shlomo Aharon") [M1350A]
♀Sara Modijefsky-Lewin (Levin) [M1350A]
♂Zadek Lewin [L1262]

Lewinskij

♀Gertrud Lewinskij [L1263]

Lewinsohn

♂Manfred Lewinsohn [L1264]
♂Max Lewinsohn [L1265, L1267]
♂Moses Lewinsohn [L1264]
♂Richard Lewinsohn [L1266]

Lewy

♀Charlotte (Eva) Philippsborn-Lewy [P1414]
♂Hermann Lewy, *1864 [L1268]

Leyser

♀Mathilde Levy-Leyser [S1494]

Lezer

♂Meijer Coenraad Lezer [V1638]
♂Mozes Lezer, *1831 [S1571]
♀Roosje van der Stam-Lezer [S1571]
♂Salomon Lezer, *1872 [V1638]
♀Vogeltje Kan-Lezer [K1149]

Lichtenberg

♀Käthe Hadassah Philipp-Lichtenberg [P1412, P1413]

Lichtenstein

♂Ferdinand Lichtenstein [L1269, L1270]

♀Hindele (Linda) Hochschild-Lichtenstein [A0713]

♂Pinkus Lichtenstein [L1269]

Lichtman

♀Eda Lichtman [S1578]

Lieber

♀Klara Wiener-Lieber, *1882 [W1689, W1690]

Liebermann

♀Gella Limburg-Liebermann [L0596]

Liebman

♀Jutje van Delft-Liebman [H0213]

Liebstadter

♀Yiddie Gottlieb-Liebstadter [L1277]

Liefmans (Leffmann, Leefmans)

♀Hanna (Johanna) Rosenberg- Liefmans (Leffmann, Leefmans) [M1352]

Lieme de

♂Herman de Lieme [H0217]

Lier van

♂Alfred Johan Salomon van Lier [L0337]

♂Bernard Maurits Henri van Lier [L0337]

♀Cato de Jong-van Lier [M0363]

♂Eduard Henri Benjamin [L0337]

♀Elisabeth Constance Offermans- van Lier [E0143]

♀Geertruida Elisabeth van Lier [L0337]

♀Gertruida (Truus) van Lier [L0618]

♀Henriette Justine Sophia Francisca Janse-van Lier [L0337]

♀Henriette Sophia Carolina Clarisse Enthoven-van Lier [E0143]

♀Henriette van Lier-van Lier [E0143, L0337]

♂Jacob van Lier [E0143]

♂Jacob Lambertus Bernard van Lier [L0337]

♂Joseph Mozes van Lier [L0582]

♀Justine (Justina) Kronenberg-van Lier [L0337]

♂Lambertus '*meester*' van Lier [L0337, L0618]

♂Mozes Meijer van Lier [L0582]

♂Salomon van Lier [E0143]

♂Salomon van Lier, *1804 [L0337]

♂Willem Alexander Paul van Lier [L0337, L0618]

Lierens

♂Hartog Lierens [L0595]

♂Hijman Lierens, *1865 [L0595]

♂Hijman Lierens, *1932 [L0595]

♂Joseph Lierens [L0595]

Liest

♀Vrouwtje Bierman-Liest [B0755]

Liet

♀Tinus Bandel-Liet [L1264]

Lievendag

♀Bendina (Bandina) Vos-Lievendag [R1476]

♀Feije Jacobs-Lievendag [R1476]

♀Saartje de Lange-Lievendag, *1828 [L1226, Z1716]

♀Vrouwke van Staveren-Lievendag [S0478]

Ligthart

♀Joanna Lippus-Ligthart [P1415]

Lijn van der

♂Carolus van der Lijn [L0343]

♂Carolus Leonard van der Lijn [L0343]

♀Elise Eveline Leonie van der Lijn [L0343]

♀Félicie Leonie van der Lijn [L0343]

♂Leon van der Lijn [L0343]

Lilienfeld

♂Fredy Lilienfeld [L1271]

♂Ludwig Lilienfeld [L1271]

♀Rosy Lilienfeld [L1271]

Lilienthal

♀Ella Neuberg-Lilienthal [N1367]

Limburg (van)

♂Elkan Limburg, *1887 [L1272, L0596]

♂Elkan Limburg, *1940 [L0596, L1273]

♂Jonas Limburg, *1849 [L1272]

♂Jonas Limburg, *1911 [L1272, L0596, [L1273]

♀Leentje Nijkerk-Limburg [A0006]

♀Rachel Speijer-Limburg [P1432]

♀Schoontje Groen-van Limburg [J0275, V0520]

♀Sien Limburg [L0596, L1273]

Lindeman

♀Geertruida David Mozes de Leeuw-Lindeman [L1235A]

Lindemann

Dr. H. Lindemann [M0348]

Lindenbaum

♀Bertha Witteboon-Lindenbaum [W0553]

♂Gerd James Lindenbaum [L1274]

♂Joseph Lindenbaum [W0553]

Lindner

♂Karl Lindner [L1275]

Linick

♀Anneliese Linick [L1276]

♀Else Moritzson-Linick [L1276]

♂Eric Linick [L1276]

♂Fred Linick [L1276]

♀Lucie Gottlieb-Linick [L1276]

♂Marcus Linick [L1276, 1277]

♂Paul Linick [L1276]

♀Vera Linick [L1276]

Lip

♀Sara Roeg-Lip [R0425]

Lipschits

♀Lina van Spier-Lipschits [S1568]

♂Meijer Lipschits [S1568]

Lion

♀Emma van Dijk-Lion [D0880]

♀Johanna Wolff-Lion [L1258]

♂Samuel Hijman Lion (Samuel van Alphen) [C0074]

Lion Samuel van

♀Rachel Clarenburg-van Samuel Lion [C0074, C0101, H0229, H0230]

Lippus

♂Hermanus Lippus [P1415]

♀Wilhelmina Philips-Lippus [P1415]

Lissau(e)r

♂Max Lissauer [1278]

♀Schoontje de Vries-Lissaur [S0462]

Liver de

♀Jetha Cohen-de Liver [C0087]

♂Mozes de Liver [C0087]

Lob

♀Rachel Wiener-Lob [F0614]

Lobstein

♂Abraham Lobstein, *±1879 [L1278A]

♂Herman Bertus Lobstein, *1914 [L1278A]

♂Jacques Lobstein, *1849 [L1278A]

Löb

Löb Löb [S1591]

Löbenberg

♂David Löbenberg [G1022]

♀Karolina (Carolina) Grünebaum-Löbenberg [G1020, G1022]

Loeb

♀Christina Adele van den Berg-Loeb [G0188]

♂Martin Loeb [1279, S1583]

♂Salomon Loeb [G0188]

Loebenberg zie Loewenberg

Löb

♀Rosa Straus-Löb [S1591]

Loen van

♀Caroline Falkenburg-van Loen [F0146]

♂Meijer van Loen [F0146]

Loenen

♂Paul Loenen [I0264]

Loevinsohn

♂Paul Michael Loevinsohn [1281, 1282]

Loewe (Löwe)

♂Gerhard Loewe [1284]

♂Max Loewe [1283, 1284]

♂Salmon (Salomon) Löwe (Loewe) [B0742]

Löwe de

♀Jette (Gitta) Stodel-de Löwe [W1663]

Loewenthal

♀Jenny Ebstein-Loewenthal [E0926, E0928]

♂Leopold Loewenthal [E0928]

Loewenstein

♀Frieda Rosskamm-Loewenstein [F0939]

Loewinsohn (Levisohn)

♀Ida Schreiber-Loewinsohn [L1282]

Löw

♀Rebecca Süsskind- (Rivka bat Uri Hakohen) Löw [B0753]

Löwenberg

♂Max Löwenberg, *1854 [L1289]

♂Philipp Löwenberg, *1812 [L1289]

Löwenthal

♂Ferdinand Löwenthal, *1866 [C0611]

Löwy

♀Karoline Hahn-Löwy [H1031]

Lof

♀Annetje de Zinger-Lof [D0130, L0324, L1250A]

Logcher

♀Sara Gazan-Logcher [G0166]

Looijinga

♀Antje de Vries-Looijinga, *1890 [V1640]

♂Lammert Looijinga [V1640]

Loolsteen (Lootsteen)

♀Eva Trompetter-Loolsteen [P1401, T1614]

Loonstijn

♂Joseph Loonstijn [L0339]

♂Leendert Loonstijn [L0339]

♂Paul Loonstijn [L0339]

Lootsma

♀Tite Aukes Boersma-Lootsma [S0024]

Lopes zie **Rodrigues Lopes**

Lopes Dias

♀Hanna Duka-Lopes Dias [K0293]

Lorch

♀Jetta (Jette) Heijmans-Lorch [H1052]

Lorjé

♂Leonardus Lorjé [L0343]

♀Line Charlotte Leonie van der Lijn-Lorjé [L0343]

♂Moses Lorjé [L0343]

Lorsch

♂Gustav Lorsch, *1894 [S1583]

Lövenstein

♀Jette Kan-Lövenstein [L1250B]

Loewenberg (Loebenberg)

♀Dora Nussbaum-Loewenberg [N1385, N1386, S1590]

Löw

♀Henriette Reich-Löw [R1448]

Löwe

♂Arno Löwe [1285, 1286, 1287]

♂Ernst Löwe, *1903 [L1288]

♂Fritz Löwe, *1905 [L1288]

♀Gertrud Löwe, *1908 [L1288]

♂Julius Löwe [1285, 1286, 1287]

♀Laura Liesel Berberich-Löwe [B0742, 1286, 1287]

♂Leo Löwe [L1288]

Löwenberg

♀Lillij Henriette Löwenberg [L1289]

♂Rudolf Löwenberg [L1289]

Löwendorff

♀Doris Löwendorff, *1924 [W1704]

Löwenstein

♂Abraham Löwenstein [L1288]

♂Albert Löwenstein [L1291, L1295A]

♂Benno Löwenstein [L1291, L1295A]
♂Bernhard Löwenstein [L1292, L1294]
♀Betty Löwenstein [L1292, L1294]
♀ Blanka (Blanca) Löwenstein [A0703, L1292, L1294]
♂Harry Löwenstein [L1292, L1294]
♂Hermann Löwenstein, *1875 [L1288]
♀Ida Löwe-Löwenstein [L1288]
♀Ilse Cahn-Löwenstein [C0812]
♂Isaac Löwenstein [L1291]
♀Johanna Katz-Löwenstein [K1153]
♀Johanna Löwenstein, *1876 [L1288]
♂Joseph Löwenstein, *1880 [C0812]
♂Julius Löwenstein, *1874 [L1288]
♀Klara Simons-Löwenstein [D0885, D0888]
♂Levie Meijer Löwenstein [P1425]
♀Martha Stibbe-Löwenstein [J0272]
♂Meyer Hayum Löwenstein [L1292]
♀Rosette Polak-Löwenstein [P0482, P1425, P1431]
♀Viola Alexander-Löwenstein [A0703, A0704, A0705, L1292, L1294]
♂Salomon Löwenstein [A0703, A0705, L1292, L1294]
♂Salomon Löwenstein, *1871 [L1292]
♂Samuel Löwenstein [A0703]
♂Siegfried Löwenstein [L1292, L1294]
♂Wilhelm Löwenstein [L1293]

Löwenthal

♀Selma Cahn-Löwenthal [C0611]

Loewinsohn

♀N.N. Weiss-Loewinsohn [W1675]

Lohn

♀Sophie Cohen-Lohn [S1535]

Lomnitz

♀Dora Goldschmidt-Lomnitz [G0992]
♀Sarchen Goldschmidt-Lomnitz [G0992]

Loon van

♀Elisabeth Salomon Kalkoene-van Loon [H0209]

Loonstijn

Loopuit

♀Elisabeth Frenkel-Loopuit [F0612]
♂Simon Loopuit [F0612]

Lootsma

♀Tite Aukes Boersma-Lootsma [M0366]

Lopes Colaço

♀Ester de la Mar-Lopes Colaço [G1004]

Lopes Dias

♂Aron Lopes Dias [B0719]
♂David Lopes Dias [L0340]
♂Emanuel (Imanuel v. Isaac) Lopes Dias [L0340]
♀Henriette Sara Lopes [L0340]
♂Jacob Emanuel Lopes Dias [L0340]
♀Marianne Berklou-Lopes Dias [B0717, B0719]

Lorjé

♀Constance Eugenie Hamburger-Lorjé [H0213]
♂Moses Lorjé [H0213]
♀Rosa van der Sluijs-Lorjé (Lorje, Lotje), *±1828 [S1550]

Loterijman

♂Aäron Loterijman [L0563]
♀Barta Cohen-Loterijman [H0240, V1636]
♀Clara Cohen-Loterijman [B0785]
♀Esther de Wijze-Loterijman [B0785, L0563]
♂Henri Loterijman [B0785, L0563]
♂Jacob Loterijman [H0240, L0563]
♂Jacob Hartog Loterijman, *±1815 [S0462]
♀Johanna Salomons-Loterijman [B0785, L0563, S1489]
♂Joseph Loterijman [B0785, L0563, S1489]
♂Marcus Loterijman [L0563]

♀Sebilla Asserina Levison-Loterijman [B0785, L0563]
♀Susanna Susan-Loterijman [S0462, V1636]

Lubberhuizen

♂Geert Lubberhuizen [L1264]

Lubig

♀Kaatje Groen-Lubig [G0189]

Lubinski

♂Abram Lubinski [T0514]
♀Rachel van Tijn-Lubinski [T0514]

Lucasse

♀Saartje Bloch-Lucasse [B0032B]

Luft

♀Felicitas Luft [L1296]
♀Selma Makowskij-Luft [M1302]
♂Simon Luft [L1296]
♂Wolfgang Luft [L1296]

Luks

♀Elisabeth (Ilse Margot) Lachs-Liks [L1221]

Lunteren van

♀Bertha Lever-van Lunteren [L1243]
♀Clasina van Lunteren, *1925 [L1243]
♂Jan Hermanus van Lunteren [L1243]

Luss

♂Albert Luss, *1914 [L1298]
♂Hugo Luss, *1877 [L1298]

Lutomirski

♂David Lutomirski [L0342]
♂Max Lutomirski [L0342]

Luza

Beletje Isaac Italiaander-Luza [B0023, B0755]

Lux

♀Irma Hellmann-Krämer-Lux [H1065]

Maarschalkerweerd
♂Carolus Maarschalkerweerd [L1261]
Maarsen
♀Elisabeth de la Penha-van Maarsen [L0595]
Maas (van der)
♀Aaltje Olman-Maas [H1030]
♀Catharina van den Berg-van der Maas [P0412]
Machiel
♀Hester van den Berg-Machiel [K1212]
Machoel
♀Esther de Bruin-Machoel [B0068]
♂Samuel Wolf Machoel [B0068]
Magnus
♀Eva Henderika de Vries-Magnus [M1301, V1639]
♂Gustav Menke Gottlieb Magnus, *1852 [M1299]
♀Hulda Magnus-Magnus [M1300]
♂Jacob Magnus, *1856 [D0859, M1301, V1639, V1647]
♀Judith (Judik) Nathans van Dam-Magnus [D0858]
♀Nathaliena van Dam-Magnus [D0858, D0859]
♂Nathan Simons Magnus [D0859, M1301]
♂Otto Magnus [M1299]
♀Roziena de Vries-Magnus [V1647]
♂Sally Magnus [M1299]
♀Sophie Levi-Magnus [L1251, L1252]
Mahler
♂Bernard Baruch Mahler, *1827 [R1558]
♀Justine Ernestine Rosé-Mahler [R1558]
Maier
♀Hanchen Ollendorff-Maier [O1389A]
♀Hedwig Weil-Maijer, *1911 [W1670]
Maijer
♂Jacob Maijer [M1324]
♀Susanna Meijer-Maijer [M1321]
♀Susanna Schloss-Maijer [M1335]
♀Thekla Rosenberg-Maijer [R1468]
Makowskij
♀Charlotte van Zetten-Makowskij [M1302]
♂Max Abraham Mozes Makowskij [M1302]
Malchen
♀Schwarz Bamberger-Malchen [J1113]
Manasse(n) (Menasse)
♀Bertha Engel-Manasse [L1262]
♀Clazina van Leeuwen-Manassen [L1239]
♀Dina Hes-Manasse(n), *1830 [W0097]
♀Elske Levie (Sebilla) van Leeuwen-Manassen (Menasse) [L1239]
♂Simon Levie Manassen (Menasse) [L1239]
Mand
♀Jette Tobias van der Hoek-Mand [S1547]
Mandowsky
♂Louis Mandowskij [B0805, B0806]
♀Martha Alexandrina Bruck-Mandowsky [B0805, B0806]
Manheim
♂Marcus Levie Manheim [B0055]
Mannheimer
♀Herta Mannheimer [M1303]
♀Kathinka Markus-Mannheimer [S1564]
♂Salomon Mannheimer, *1858 [M1303]
Manson
♂Salomon Levie Manson [O1397]
♀Sophia Maria Ornstein-Manson [O1397]
Manuel
♀Duifje Polak-Manuel [Z0567]
Manus
♀Neeltje Wijnberg-Manus, *±1779 [W0559]
♀Johanna Machoel-Wijnberg [B0068]
♂Samuel Manus [A0007]
♀Sara Appel-Manus [A0007]
Marcas de

♂Arnold de Marcas [M1632]
♂David de Marcas [M1632]
Marcelis
♀Esther Marcelis [R0436]
♀Hesje (Hester?) Marcelis [R0436]
♂Jacob Marcelis [R0436]
♀Leentje van Rijs-Marcelis [R0436]
Marchand
♀Aaltje Salomon Sierles-Marchand [J1123]
♀Helena Levij-Marchand [L0340]
Marcus
♂Emanuel Abraham Marcus [K1176]
♀Henriette Löwenberg-Marcus [L1289]
♀Mijntje Hendrix-Marcus, *1835 [T1623]
♀Roosje Kleef-Marcus [K1176, K1177, K1179]
Marcusson
♀Carla Marcusson [M1304]
♂Iwan Marcusson [M1304]
♀Grete Marcusson [M1304]
♂Ludwig Marcusson [M1304]
Mar de la
♂Abraham de la Mar [G1004]
♀Esther Graanboom-de la Mar [G1004]
♂Hermanus Emanuel de la Mar [G1004]
Maris (**Marits, Maritz, Maurits, Mauritz**)
♀Esther (Ester) Bou(w)man-Maris (Marits, Maritz) [B0786, B0056, B0792, C0853, K1156, K1157]
♂Levie (Levy) Maris (Marits, Maritz, Maurits, Mauritz, Marcus) *±1796 [B0786, K1157, V1654]
Maritz
♂Bernard Samuel Maritz [C0110]
♂Izaak Maritz [C0110]
♀Mietje van Vriesland-Maritz, *1840 [V0520, V1654]
♀Rebecca Cohen-Maritz [C0087]
♀Saartje Meijer-Maritz [M0349, M1319]
♂Samuel Maritz [C0110]
♂Samuel Maritz, *1842 [M1319]
Markowitz
♂Dora Lewin-Markowitz [L1262]
Markreich
♂Aron Markreich [H0259]
♀Regina van der Hoek-Markreich [H0259]
Marks
♂Levy Marks [B0786]
Markus
♂Abraham Markus [E0923]
♀Bertha Speier-Markus [S1564]
♂Isaak Markus, *1864 [S1564]
♀Klara Engers-Markus [E0923]
♀Selma Stern-Markus [S1577]
Maron
♀Therese Guggenheimer-Maron [H1078A]
Marsman
♀Dina Polak-Marsman [S1512]
♀Mietje Meijer-Marsman [M1324, M1332]
♂Samuel Jacob Marsman [M1332]
♂Samuel Wolf Marsman, *1874 [M1307, M1324]
♂Wolfram Siegfried Marsman [M1307, M1324]
♂Wolf Samuel Marsman, *1845 [M1307, M1324, M1332]
Martens
♀Sara Maria Lamberta Siebes-Martens [S0490]
Marx
♂♀Marx [S1487]
♂Alex Marx [M1308, M1310]
♂Berthold Marx [E0916, E0918]
♂Erich Marx [N1373]
♂Ernst Marx [S1487]
♂Fritz Marx [M1309]
♂Hermann Marx [N1373]
♀Josette van Emden-Marx [E0916, E0917, E0918]
♀Karola Marx [S1487]

♀Karoline Rapp-Marx [S1593]
♂Kurt Marx [M1310]
♀Rachel Kahn-Marx [H1054]
♀Regina Oppenheimer-Marx [B0025, B0766]
♂Robert Marx [B0766]
♂Rolf Marx [M1310]
♀Thecla Mendels-Marx, *1873 [W1668]

Mastbaum

♀Nelly Henny Mastbaum [M1303]
♂Raphael Mastbaum [M1312]

Matteman

♀Hanna Matteman [G0192]
♂Levie Matteman [G0192]
♂Salomon Matteman [G0192]

Matthijsen

Rut Matthijsen [L1264]

May

♀B. Bär-May [B0731]
♀Jette Steinberger-May [G1019]

Mayer

♂Hans Mayer [M1313, M1315]
♀Hedwig Weil-Mayer [M1315]
♀Margot Mayer [M1314]
♀Martha Pauline Amalie Mastbaum-Mayer [M1312]
♂Oskar Mayer, *1883 [M1313, M1315, W1670]
♀Therese Weissbacher-Mayer [W1680]

Maykels

♀Marion Hoofiën-Maykels [S0475]

Mclaine Pont

♀Anne Mclaine Pont [L1264]

Meents

♂Levie Moses Meents [B0044, G0192]
♂Mozes Meents [B0044, G0192]
♀Rachel Blom-Meents [B0044, G0192]

Meer van (der)

♀Elisabeth Vles-van (der) Meer [M1632, W0525]
♂Jacob van Meer [T1611]
♂Rafael van Meer [M1632]
♀Saartje van Tijn-van Meer [T0514, T1611]
♂Samuel van Meer, *1844 [T1611]

Meertens

♂Piet Meertens [G0991]

Meeuwen van

♀Mej. Bep van Meeuwen [H1079]

Meiboom

♂Barend Meiboom [M1317, M1658, V0528]
♂David Meiboom [M1317, M1658, V0528]
♂Levie Meiboom [M1317]
♀Rachel Walg-Meiboom [M1658, V0528]
♀Santje Meiboom, *1922 [V0528]
♀Santje Meiboom, *1926 [M1658]

Meier

♂Isaak Meier [L1233]
♀Johanna Frank-Meier [H1052, H1054]
♀Paulina de Leeuw-Meier (Meijer) [L1233]
♀Wilhelmine Isaacson-Meier [W1702]

Meijer

♀Aaltje Meijer-Meijer (Hofstede, Hofsteede) [M1325]
♂Abraham Meijer [M1322]
♀Belia Meijer-Meijer [C0110, M0348, M0353, M1319, M1325, M1329, W0551]
♂Benjamin Meijer [W0551]
♂Benjamin Meijer, *1838 [C0110, G0172, M0348, M0353, M1319, M1325, M1329]
♂Benjamin Meijer, *1849 [M1325]
♂Benjamin Meijer, *1866 [M1325]
♂Benjamin Meijer, *1913 [G0993, M0348, M0598, M1325]
♂Benjamin Meijer, *1930 [M0349, M0353, M1319]
♂Bernard Samuel Meijer [M0349, M0353, M1319]
♀Betje van Praag-Meijer [P0409]
♀Clara de Grote-Meijer [S1547]
♀Clarqe Nort-Meijer [N1381]

♂David Meijer [B0797]
♀Dientje Meijer, *1859 [M1325]
♀Elisabeth van Praag-Meijer [P0409]
♂Elkana Meijer [M1330]
♀Evaline Cohen-Meijer [M1338, M1340]
♀Flora van Gelder-Meijer [G0172]
♀Frederika de Jong-Meijer [J1125, J1128]
♀Frederika van der Sluis-Meijer [W0525]
♀Gella Meijer-Meijer [L1236]
♀Hanna (Hindele) Mogendorff-Meijer (Meyer) [M0360]
♂Hartog Abraham Meijer [M0351, M1320, M1334]
♂Hartog Meijer, *1836 [C0844]
♂Heinrich Meijer [M1321, M1335]
♀Helen(e/a) Rülf-Meijer [R1482, R1483]
♀Hendrika van Brakel-Meijer [B0794, B0796, B0797]
♂Isaäc Meijer, *1875 [M0349, M1319]
♂Isak Meijer [L1236]
♂Izak (Isaac) Meijer, *1808 [M1325]
♂Isaac Meijer, ovl. 1889 [M1325]
♂Izaac Meijer, *1930 [M0349, M0353, M1319]
♂Jacob (Jakob) Meijer [B0794, B0796, B0797]
♂Jacob (Jacques) Meijer, *±1809 [V0535]
♂Jacob Meijer, * 1821 [M1325]
♂Jacob Meijer, *±1842 [M0351, M1320, M1334]
♂Jacob Meijer, *1923 [M0351]
♂Jacob Salomon Meijer, *±1832 [M1324, M1332]
♀Kaatje Onderwijzer-Meijer [H0253, O1390]
♂Leonard Meijer [M1322]
♀Lieselotte Meijer, *1925 [M1323]
♂Lieselotti Cohen-Meijer [C0081, C0844]
♂Marcus Meijer [C0081, C0844]
♂Maurits Meijer, *1907 [M0348]
♂Maurits Jacob Meijer [M1324, M1332]
♂Meijer Meijer [M1340]
♂Meijer (Marcus) Meijer [J1128]
♀Mietje Meijer [M0349, M0353, M1325]
♀Mietje Meijer, *1853 [M1325]
♂Moises Meijer [M1321, M1335]
♂Moritz Meijer [M1330]
♂Mozes Meijer [C0825]
♀Mozina van Straten-Meijer [L1278A]
♂Nathan (Nico) Meijer [M1322]
♂Otto Julius Meijer [M1326, M1327, M1333]
♀Pauline de Leeuw-Meijer [L1236]
♀Paulina de Leeuw-Meier (Meijer) [L1233]
♂Philip Meijer [M1326, M1327, M1333]
♀Rebecca Creveld-Meijer [C0110, C0119, W0551]
♀Rechel Levij-Meijer [V1638]
♀Roosje (Rosa) van Oss-Meijer [P1422]
♀Roosje de Vries-Meijer (Zwarenstein) [M1351B]
♀Rosette Frank Meijer [F0149]
♀S. Ornstein-Meijer [O1397]
♂Salomon Meijer, *1775 [P1430]
♂Salomon Meijer, *±1827 [P1430]
♂Salomon (Seligman) Jacob Meijer [M1324]
♀Sara van der Horst-Meijer [H1096]
♀Sara de Leeuwe-Meijer [L1235]
♀Sara Meijer-Meijer [M0349, M0353, M1319]
♀Sara de Vries-Meijer [V0535]
♀Schoontje van Coeverden-Meijer [C0077, C0825]
♂Simon Meijer [G0993]
♂Simon Meijer [L1236]
♂Simon Meijer, *1807 [M1320]
♂Simon Meijer, *±1878 [M1320]

♀Simon Meijer, *1880 [M0348, M0598, M1325, M1329]
♂Simon Meijer, *1939 [M0348, M0598]
♀Sophia Estella Ornstein-Meijer [M1332]
♀Sophie de Leeuw-Meijer [L1233, L1236]

Meijers

♂Ääron Meijers [M1336]
♂Abraham Meijer [M1336]
♂Frederik Max Theodor Meijers [M0354]
♀Helena Berlijn-Meijers (Mijer, Mijers) [M0348, M1329]
♂Isaac Meijers [M1335]
♂Izak Meijers [M1329]
♀Johanna Meijers [M1336]
♂Levie (Levi) Meijers [M1335]
♂Lion (Leo) Maurits Meijers [M1336, M1337]
♂Mozes Meijers [M1336]
♂Philip Meijers [M0354]
♂Salomon Meijers [M0354]
♂Samuel Issac Meijers [R1463]
♀Sara Roos-Meijers [R1463]

Meijerson

♂Abraham M(e)ijerson [M1338, M1339, M1340]
♂Alfred Jacques Meijerson [M1338, M1339, M1340]
♂Arnold Lucien Meijerson [M1338, M1339, M1340]
♂Aron Nathan Mijerson [M1339]
♀Hortense Evaline Rosa Meijerson [M1338, M1339, M1340]

Meiler

♀Sophia Glasbeek-Meiler [B0032B]

Meirowsky

♂Emil Meirowsky, *1876 [M1340A]
♀Lisamaria Meirowsky [M1340A]
♂Max Arnold Meirowsky [M1340A]

Melamed

♂Chiel Melamed [R0428]
♀Ester Melamed [R0428]
♂Noach Melamed [R0428]

Meldola

♀Ester Vas Nunes-van Abraham Meldola, *1811 [R1457]

Meliono

♀Annaatje Polak-Meliono [C0855, P1426]

Meljado

♂Aron Meljado [M0347]
♂Juda Meljado, *1891 [M0347]
♂Juda Chaïm Meljado [M0347]
♀Lena Swaab-Meljado, *1915 [S0491]

Menasse

♀Emilie Ehrlich-Menasse [E0894]

Menco

♀Anna Elisabeth de Vries-Menco [V0539]
♀Anna Menco (Menko) [V0539]
♂Antonij (Antonie) Salomon Menco [S1497A]
♀Celina Kats-Menco [S1497A]
♀Hanna Jacobs Klein-Menco (Naatje Menko, Mence) *±1819 [V0528]
♂Karel Menco, *1856 [V0539]

Mendel

♀Hanna Wolf-Mendel [H0236]

Mendels

♀Anna Mendels [M1341]
♀Carolina Mendels [J1110, M1341]
♂Emanuel Mendels, *1867 [W1668]
♀Gezina (Gesina) Kijzer-Mendels [K1169]
♂Hartog Mendels [M1341]
♀Hendrina (Henriette) Meijer-Mendels [B0797]
♀Mina (Mien) Keizer-Mendels [K0277]
Mannie Mendels [B0739]
♂Mozes Mendels (Mwendell) [M1341]
♂Noach Mendels [M1341]
♂Salomo Mendels [K0277]
♀Therese van Weenen-Mendels [W1668]

Mendes da Solla

♀Hanna aCohen (Rodrigues)-Mendes da Solla [R1457]

Mendes Quiros

♀Elisabeth Sara Scheffelaar-Mendes Quiros [S0452]

Menk

♀Clara of Gelle Cohen-Menk [B0784, B0051, L0563]

Menk van

♂Jacob van Menk [H0253, H0254, H1084]

♂Manuel van Menk [H1084]

♀Manuela van der Hoek-van Menk [H0253, H0254, H1084]

Menkes

♀Roosje (Rosalina) van Leeuwen-Menkes [H1030]

Menko

♀Hanna (Naatje) Jacobs Klein-Menko (Menco, Mence) [N0372]

♀Johanna Levison-Menko [E0910]

Mentink

♀Alberdina Woutera Harschel-Mentink [H0229]

♂Stephanus Johannes Mentink [H0229]

Mercker

♀Amelie Rosenbaum-Mercker [R1466]

Mertz

♀Rachel van Vriesland-Mertz [P1423]

Mesritz

♂Arend Mesritz [L1235A]

♂Eli Mesritz [M1343]

♀Elisabeth de Leeuw-Mesritz [L1235A]

♂Izaäk Mesritz [L1229, L1131, M1343, M1345]

♂Maurits Leonard Mesritz [M1343, M1346]

♂Meyer Mesritz [M1343, M1345]

♀Sarlina Leefsma-Mesritz [L1229, L1131, M1343]

Mestriz (Mestritz)

♂Barend Mestriz [E0141, E0919, E0921]

♂Barend Mestri(t)z, *1864 [V1641, V1650]

♀Heintje Engelsman-Mestritz [E0141, E0919, E0921]

♂Hijman Orgel Mestriz, *±1826 [E0921, V1650]

♀Schoontje de Vries-Mestritz, *1893 [V1641, V1650]

Metz (de)

♀Brunette Magdalena Blazer-Metz [B0760]

♀Claartje David Turksma-de Metz [T1621]

♀Marianne de Vries-de Metz [V1641]

♂Tobias Daniel Metz [B0760]

Metzelaar

♂Abraham Hijman Metzelaar [H1078]

Metzge (Metzer)

♀Jet (Jetta) Mozes van Meer-Metzge (Metzer) [M1632]

Metzger

♂Avraham Metzger [J1147]

♀Babette Katzauer-Metzger [K1146, K1147]

Meuleman

♂Jacob Meuleman, *±1832 [M1347]

♂Levie Jacob Meuleman, *1860 [M1347]

♂Marcus (Markus) Meuleman [M1347]

Meulenbelt

♂Jan Meulenbelt [L1264]

Meusen van der

♀Kaatje de Vries-van der Meusen [M1351B]

Meyer

♀Jette Stiefel-Meyer [S1583]

♀Julie Hochheimer-Meyer [J1111]

♀Louisa Polak-Meyer [P1430]

♂Moritz Meyer [R1483]

♂S. Meyer [M1323]

♀Röschen Frank-Meyer [M1352]

Meyerbach

♀Sophie Löwenstein-Meyerbach [L1291]

Mgowitz (Lagowitz?)

♂Julius Mgowitz (Lagowitz?) [K1174]

Michel

♂Bernhard Dov Michel [L1282]

♂♀Michel [S1487]

♀Rosa Vogel-Michel, *1879 [V1633]

♀Ruth Loevinsohn-Michel [1281, 1282]

Michels

♀Helmina Catz-Michels [K1198]

♀Johanna Weil-Michels [H1040]

Michelsohn

♀Regina Michelsohn-Friedländer [L1289]

Michielsen

♀Cora Maria Jacoba du Mosch-Michielsen [M0363]

Migus

♀Tema Klarfeld-Migus [K1173]

Mildenberg

♀Emma Levy-Mildenberg [L1257]

♂Nathan Mildenberg [L1257]

Milhado

♂Abraham Milhado (Melhado) [B0759]

♀Cato Rachel Milhado [M0356, M1349, M1350]

♀Clara Cato Milhado [M0356, M1349, M1350]

♂David Milhado [M0356, M1349]

♂David Josua Milhado [M0356, M1349, M1350]

♂Juda Milhado (Melhado) [M1349]

♂Samuel Milhado [M0356, M1349, M1350]

♀Sara Blaaser-Milhado [B0759]

Minden (van)

♀Betje Joël Roeper-Minden [E0904]

♀Catherine Rimini-van Minden [O0378]

♀Eva Danielson-van Minden [D0861]

♀Grietje Ornstein-van Minden [O1397]

♀Roosje van de(r) Star-Minden [K0288]

♀Sientje de Leeuwe-van Minden [L0306]

Miranda de

♂David de Miranda [H0179, H1055]

♀Esther Pezarro-de Miranda [H0179]

♀Lea Heijmans-de Miranda [H0179, H0249]

Mirando zie **Rodrigues Mirando**

Modijefsky

♂Chaskel Aizikoff Modijefsky, *1860 [M1350A]

♂Iman Isaak Modijefsky, *1890 [M1350A]

Mo(e)rel

♀Annette Wiener-Moerel [S1548, S1549]

♀Caroline Josine Moerel, *1909 [V0359]

♂Joseph Morel [S1549]

♂Moses Moerel, geb. Rensel-Hilvarenbeek [S1549]

♂Salomon Maurits Moerel, *1877 [V0359]

Moffie

♂Emanuel Moffie, *±1850 [S0474]

Mogendorff

♀Carolina (Lien) van Esso-Mogendorff [E0929]

♂Eli (Eduard) Estael Mogendorff [M0360]

♂Hans Mogendorff [M0360]

♂Migchael (Michael) Salomon Mogendorff, ("De weerprofeet") [M0360]

♂Nathan Mogendorff [E0929]

Mok

♀Anna Joseph Son-Mok [S0471]

♂Benjamin Mozes Mok [M1356]

♀Esther Klafter-Mok [K1172]

♂Hijman Philip Mok [B0759]

♂Isaac Mok [K1172]

♂Jakob Mok [M0599]

♂Joseph Machiel Mok [M1356]

♂Juda Mok [M0599]

♀Klaartje de Vries-Mok [G983A]

♀Lea Moscou-Mok [M1355, M1356]

♂Machiel Philip Mok [M1356]

♂Michel Mok [M0599]

♀Mietje Mok [M0599]
♂Philip Mok [M0599]
♂Philip Mozes Mok [M1356]
♀Sophia Blaaser-Mok [B0759]

Mol

♀Betje Hartog Baggers-Mol [S1594B]
♂Isaac Mol [L1273]
♀Marianne Bouwman-Mol [B0058]

Molgo

♀Betsy Cato Markus-Molgo [M0361]
♂David Molgo [M0361]
♂Mozes Molgo [M0361]

Monas

♂Abraham Monas [M1351A, M1351B]
♂Charles Ben Monas [M1351A]
♂Levie Mozes Monas (Monasch) [M1351B]
♂Samuel Levie Monas [M1351A, M1351B]

Monasch

♂Elias Monasch [B0058]
♂Mozes Monasch [B0058]

Monis

♀Ester van Isaac Monis [P1400]

Monni(c)kendam (van)

♂Hartog van Monikkendam [M1351B]
♀Hester Sanders-van Monnikendam [M1346]
♀Judich Hilversum-Monnikendam [T0510]
♀Klara van Straten-Monnikendam [C0818, C0819]
♂Meijer Gabriel Raphael Monnikendam [C0819]
♀Roosje Mozes Polak-Monnickendam, *1831 [P0397, P1429]
♀Rosalie de Leeuwe-Monnickendam [B0721]
♀Sientje Vega-van Monnikendam [M1346]

Montanjees

♂Abraham Montanjees [M1353]
♂Jacob Montanjees [M1353]

Mooij

♀A. Oosterveer-Mooij

Moosberg

♀Clara Goldstein-Moosberg [G1686]
♂Jechiel Moosberg [G1686]

Moppes (van)

♀Leentje Samson van Staveren-Moppes [S0478]
♀Margaretha Neuburger-van Moppes [M0347]

Morgenstern

Lina Aron-Morgenstern [F0960]

Morisco

♀Esther Meijer-Morisco [M1324, M1332]
♂Jacob Morisco (Moresko) [M1324]
♂Mozes Moresko [M1324]
♀Sophia Stranders-Morisco [T1623]

Moritzson

♂Hugo Moritzson [L1276]

Morpurgo

♂David Simon Morpurgo [M1354]
♀Elisabeth Lorjé-Morpurgo [L0343]
♂Goedman Morpurgo [M1354]
♀Ivy Gerharda Fregge-Morpurgo [M1354]
♂Jacques (Isak) Morpurgo [M1354]
♂Raphaël Morpurgo [L0343]
♂Willy Albert Morpurgo [M1354]

Mosch du

♂Abraham David du Mosch [M0363]
♂Arnold Hermanus du Mosch [M0363]
♀Catharina Rosina du Mosch [M0363]
♀Elizabeth Catharina van Buuren-du Mosch [M0363]
♂Gerard Henry du Mosch [M0363]
♂Herman Rudolf du Mosch [M0363]
♂Salomon Manus Abraham du Mosch [M0363]

Moscou

♂Isaäk Moscou [M1355, M1356]
♂Levi Hijman Moscou [M1355]
♂Salomon Moscou [M1355]

Moscoviter

♂Nathan Salomon Moscoviter [P1404]

♂Salomon Nathan Moscoviter [P1404]

Moses

♂Eli Louis Moses [M0365]

♀Erna Stiefel-Moses [S1583]

♂Jacques Moses [M0365]

♂Mozes Moses [S1539]

♀Netta Bloemendaal-Moses [G0196]

♀Roossien (Roosje) Hartogs Moses (Mozes); ook Roosje Hartogs [R1481]

♂Samuel Moses [E0922]

♂Simon (Szymon) Moses [M0365]

♀Stella Simon-Moses [S1539]

Mossel

♂Alexander Isaak Mossel, *1854 [M0366, M0619, S0024]

♂Alexander Salomon Mossel [M0619]

♀Belia Lankhout-Mossel [J0270]

♀Henriette Boersma-Mossel [M0366, S0024]

♂Isaac Mossel [B0054]

♂Isaac Mossel [S1515]

♂Isaak Mossel, *1827 [M0366, M0619, R0430, S0024]

♂Isaak Alexander Mossel [M0366]

♂Joseph Mossel [L0582]

♂Joseph Mossel, *1814/15 [O0375]

♂Leon Alexander [M0366, S0024]

♀Mijntje Bouwman-Mossel [B0054]

♀Mijntje Oostra-Mossel [O0375, Z0577]

♀Rijntje de Leeuw-Mossel [L0582, Z0576]

Mouw

♂Joseph Hartog Mouw [N1361]

♀Roosje Naarden-Mouw [N1361]

Mozes

♂Abraham Mozes [V0520]

♂Benjamin Manus [A0007]

♀Elisabeth Manus-Mozes [A0007]

♀Esther Cozijn-Mozes [C0851, C0852]

♀Hendrina Meijer-Mozes [P1430]

♂Herman (Herts) Mozes [B0786, B0792,B0056, C0851, C0852]

♂Isaak (Isaac, Izak) Mozes [B0792]

♂Isaak (Isaac) Mozes, *±1796 [V0520]

♂Jacob Mozes [A0007]

♀Jansje Bouwman-Mozes [B0786, B0787, B0792, B0056]

♀Jansje Vet-Mozes [V0520, V1654]

♀Jeannette Levij-Mozes [L1258]

♀Klaartje (Clara) Hartog Behr-Mozes [V1646]

♀Lena (Helena) Wolff-Mozes (Moses) [F0159]

♀Roossien (Roosje) Hartogs Moses (Mozes); ook Roosje Hartogs [R1481]

Mug

♀Grietje Cohen-Mug [R0427]

♂Jacob Levie Mug [P0387]

♀Schoontje de Winter-Mug [P0383, P0387]

Mulder

♀Esther Fedder-Mulder [G983A]

♂Johannes Mulder [E0922]

♀Machteltje Windemuller-Mulder [S1573]

♀Mina Frankenhuis-Mulder [S0454]

♀Theresia Helena van Gelderen-Mulder (Mulders) [G0177A]

Muller

♂Andries Muller [S1497A]

♀Betjen Menco-Muller [S1497A]

♀Billeken Aron Muller-Muller [S1497A]

♀Fronika David Kan-Muller [V1645]

♀Hanna Rozeband-Muller (Mulder) [H1072]

♀Henriette Roos-Muller [R0428]

♀Hinderina (Henderina) Simmeren-Muller [P0411]

♀Joanna (Johanna) Sajet-Muller [B0716]

♂Lejon Liefman (Lijon) (Lion Leonardus) Muller [M1360]
♂Liefman Samuel Muller [B0762, M1360]
♂Mauritz Lodewijk Muller [M1360]
♀Rachel Liefman Jacobs-Muller [B0761, B0762]
♂Salomon Muller [H0230]
♂Salomon Muller (Mulder) [H1072]
♂Samuel Louis Muller [H0230]

Munschausen

♀Hermine Schönenberg-Munschausen [S1578]

Mus

♀Emmy Mogendorff-Mus [M0360]

Musaph

♀Cecilia Melamed-Musaph [R0428]
♂Heijman Musaph [R0428]
♂Israel Musaph [R0428]
♂Jacob Musaph [R0428]
♂Max Musaph [R0428]
♀Rachel Roos-Musaph [R0428]

Naarden
♂Isaac Abraham Naarden [N1361]
♀Jansje Droomer-Naarden [D0130]
♂Marcus Naarden [N1361]
♀Mietje Blom-Naarden [U1627]
♂Samuel Naarden [N1361]
Naegele
♀Maria Snijders-Naegele [G0182]
♂Michael Naegele [G0182]
Nafzger
♂Petrus Alphonsus Nafzger [L0309]
♀Reinier Nafzger [L0309]
Nagelstock
♀Elisabeth Hahn-Nagelstock [H1031]
♂Marcus (Markus) Nagelstock [H1031]
Naor
♀Neomi Naor [L1288]
Naten
♀Rieke Heinemann-Naten [J1142, H1063]
Nathan, ook genaamd Cohen
♀Aaltje Sluis-Nathan [M0347]
♀Clara Clarenburg-Nathan [P0407, P1435]
♀Elisabeth Berclouw-Nathan [M0347]
♀Johanna Joshua-Nathan [J1145]
♂Joseph Nathan [M0347]
♀Lena Meljado-Nathan, ook genaamd Cohen [M0347]
♂Lion Nathan, *1866 [M0347]
♂Lion Nathan, *1875 [M0347]
♂Lion Marcus Nathan (Lion Liepman Marcus Mordechai Cohen) [M0347]
♂Marcus Nathan [M0347]
♂Marcus Lion Nathan [M0347]
♂Moritz Nathan, *1823 [J1145]
♀Rachel Neuburger-Nathan [M0347]
♂Wolf Nathan, *1826 [P0407]
Nathan(s) (Nathaën)
♀Aaltje Markus Salomon-Nathan [S0439]
♀Alida Wijnberg-Nathans [E0918A]
♀Betje Mozes van der Wielen-Nathaën (Nathan) [K0144]
♀Clara Clarenburg-Nathan [C0074]
♀Flora Jacobs-Nathan [J0181, J0267, J1112, J1114, J1116, P0413]
♂Flora Nijstad-Nathans [N0372]
♀Helene Krauskopf-Nathan [K1209]
♂Hertz Nathan [V0520]
♂Isidor Nathan, *1876 [N1362]
♂Jacob Nathan [N1362]
♀Jeanetta Goldstein-Nathan [G0998]
♂Kurt Nathan, *1910 [N1362]
♀Caroline (Lina) Steinweg-Nathan [S1574]
♂Mozes Nathans [F0952]
♂Mozes Nathans, *1858 [E0918A]
♂Nathan Nathans (Hertz) [J1116]
♀Reina Bertha Frank-Nathans [F0952]
♀Roosje (Koosje, Rosette) Herts Mozes-Nathan(s) [B0792, V0520]
♂Samuel Nathan [S1574]
♀Sara Gans-Nathan [G0979]
♂Wolf Nathan [C0074]
♂Wolf Nathan (Nathans) (Hertz) [J0181, J1116]
Nathansohn
♂Fritz Nathansohn [N1364]
♂Martin Nathansohn [N1364]
Natkiel
♀Branka Joseph Mouw-Natkiel [N1361]
♀Rebeca Moses Lampie-Natkiel [V1640]
Nebel
♀Charlotte Baruch-Nebel [B0725, B0726, B0730]
Neeter-Elsas
Neter
♀Hendrika Bakker-Neter [B0012]
♂Isaac Salomon Neter [J1117]
♂Meijer Hartog Neter [B0012]
♀Regine Reingenheim-Neter [J1117]
Neuberg

♂Alfred Neuberg [N1367]
♀Hedwig Goldstein-Neuberg [G0996, G0998]
♂Hermann Hirsch Neuberg, *1847 [N1367]
♂Karl Rudolf Neuberg [N1367]

Neuburger

♂Andries Neuburger [M0347]
♂Eduard Neuburger [N1369, N1370]
♂Isaac Neuburger [M0347]
♂Jacob Neuburger [N1369]
♂Leendert Neuburger, *1840 [N1369]
♂Leendert Neuburger, *1910 [N1369, N1370]
♂Louis Jacob Neuburger, *1941 [N1369]

Neufeld

♂Abraham Adolf Neufeld [K1173]

Neuhaus

♂Adolf Neuhaus [N1371, N1372]
♀Gertrude Neuhaus-? [N1371]
♀Helene Neuhaus [N1371]
♀Ilse Franziska Neuhaus [N1372]
♂Markus Neuhaus [N1371, N1372]
♀Meta de Jong-Neuhaus [J0272, J1129]

Neuman

♀Eva Leviticus-Neuman [H1094]
♀Mej. Th. Neuman [H1079]

Neumann

♂Gunther Neumann [N1373]
♂Hermann Neumann [N1375]
♂Jacob Arnold Neumann [N1375]

Neumaier

♀Blümle Rosenberger-Neumaier [R1470]
♀Rosa Rosenberger-Neumaier [R1470]
♂Salomon Neumaier [R1470]

Neumetzger

♀Selma Rosenberger-Neumetzger [R1470]

Nias

♀Betje Hamburger-Nias [C0074, F0612, L0558]

Nicolaier

♀Elfriede Ebstein-Nicolaier [B0774]

Niederhofheim

♀Esterina (Eserina) de Gorter-Niederhofheim [M1337]

Nieuwendijk

♀Cato Rijna Oostra-Nieuwendijk [O0375]
♂Emanuel Samuel Nieuwendijk [O0375]
♀Leentje Marcelis-Nieuwendijk [R0436]

Nieweg

♀Frouke Bernard-Nieweg [B0746]

Nihom

⚲Gulia Mesritz-Nihom [L1235A]
♀Petronella Hamburger-Nihom [Z1713]

Nijkerk

♂Elias Mozes Nijkerk [A0006]
♀Esther Elias Abrahamson-Nijkerk [A0006]
♀Hesje Mozes Abrahamson- Nijkerk [A0006]
♀Rachel Salomon van Furth-Nijkerk [K1197]

Nijs

♀Maria Elisabeth Nafzger-Nijs [L0309]

Nijstad

♀Evina Norden-Nijstad [E0139, N1383]
♂Hartog Nijstad [E0139, N0372, N1383]
♂Jacob Nijstad [N0372]

Nikkelsburg

♀Clara Philip Sonepouse-Nikkelsburg [B0029]

Nihm

♀Henriette Rosenthal-Nihm [G1027]

Nihom

♀Petronella Hamburger-Nihom [H1037A]

Nikkelburg

♀Branca Philips-Nikelburg [P1415]

Nimeschanski

♀Bertha Martha Nimeschanski [N1377]

Noach

♂Aron Simon Noach [C0101, N0370]
♀Erica Noach [N1378]
♂Isaak (Isaac) Noach [N1378]
♀Lijgia Noach [N1378]
♂Michiel Simon (Jozef Ye-chiel, Simon) Noach [N1378]
♂Siegmund (Siegmond) Noach [N1378, N1379]
♂Simon Salomon Noach [N0370]

Nohlen
♂Albert Nohlen [N1380]
♂Julius Nohlen [N1380]

Nol
♂Andries Mozes Nol [B0772]
♀Rossetta Witmond-Nol [B0771, B0772]

Noort
♀Henderientje Isaak Meijer-Noort [M1330]

Noot
♀Keetje Eliazer Komkommer-Noot [R1464]

Nopol
♀Flora Vleeschhouwer-Nopol [V1629]
♀Jetje Mok-Nopol [M1356]
♂Meijer Jacob Nopol [M1356]

Nord (Nort)
♂David Nord [N1381, N1382]
♂Jacob Nord [N1382]
♂Salomon Joseph Nord (Nort) [N1381, N1382]
♂Joseph Salomon Nort [N1381]

Norden (van)
♀Ali Courlander-Norden [C0849, C0850, J0271]
♂Arnold Norden [E0139, N1383]
♀Bertha van Emrik-Norden [E0138, E0139]
♀Dina Benjamins-van Norden [S0176, S0456]
♀Fijtje Borstel-Norden [B0784]
♂Hartog Norden, *1855 [V0527, V1651]
♀Henni Sophia Norden [N1383]
♂Izaak Abraham Norden, *1829 [V1651]
♂Jacques van Norden [F0956]
♂Joel Norden [E0139, N1383]
♀Klara de Vries-Norden, *1893 [V0527, V1645, V1651]
♂Nathan Norden [J0271]
♂Nathan Philip Norden [C0850]
♂Philip Uri Calmer Norden [C0850]

Nort
♀Betje Hoffmann-Nort, *1841 [W0554]
♀Betsy (Bertha) Bakker-Nort [H1043]
♀Cato Hamburger-Nort [H1043]
♂Isaac (Izaak, Izac) Hartog Nort [H1043]
♂Joseph Isaac (Izak) Nort [H1043]
♂Meijer Mozes Nort, *1893 [W0564]
♂Salomon Izak Nort, *1886 [W0564]
♂Izak Salomon Nort [W0564]

Northeimer
♂David Northeimer, *1897 [Z0576]
♂Harry Gustaaf Northeimer, *1937 [Z0576]
♀Hendrika Helena Northeimer, *1940 [Z0576]

Nossek
♀Ruth Nossek [N1384]

Numeijer
Rebecca Clasina de Leeuwe-Numeijer [L0306]

Nunes Vaz
♀Sara Pinto-Nunes Vaz [B0803A]

Nussbaum
♂Benediz (Benedix) Nussbaum, *1876 [N1385, N1386, S1590]
♀Gid Nussbaum-Nussbaum [N1385]
♀Gretel Straus-Nussbaum [N1385, N1386, S1590]
♂Josef Nußbaum [N1385]

Nußbaum (Nussbaum)
♀Gustel Moses-Nußbaum [N1387]

♂Jacob (Jom-Tov Ben Uri) Nußbaum [N1387]
♂Philipp Feist Nußbaum [N1387]
♀Ruth Nußbaum [C0109, C0854, N1387]
♀Sophie (Shulamit) Jaari-Nußbaum [N1387]
♂Uri Nußbaum [N1387]

Ochse
♀Johanna Cahen-Ochse [F0967]
Odewald
♀Roossien Lazarus Zuidema-Odewald [M1301]
Oesterman
♂Jacob Oesterman, *1848/49 [S0491]
♀Naatje Swaab-Oesterman [S0491]
Oezer
♀Frouwke Oezer [C0839]
Offermans
♂Gerardus Johannes Didacus Offermans [E0143]
Olij
"*C. Olij* [...] *M. Schüssler*" [S1552]
Olivier
♀RebekkaSoep-Olivier [P1428]
Ollendorff
♀Elfriede Jacobowitz-Ollendorf [J1109]
♂Ludwig Ollendorff [O1389]
Ol(l)man
♂Eliazar Israel Olman [H1030]
♀Eva Johanna de Haaf(f)-Ol(l)man [H0594, H1029, H1030]
♂Meijer Olman [H0594, H1030]
♂Simon Joseph Olman (= Jesajas Israël Olman) [B0055]
Onderwijzer
♂Abraham Samson Onderwijzer [O0373, O1393]
♀Carla Onderwijzer [H0253]
♀Carla Paula Onderwijzer, *1923 [O1390]
♀Clara [?]-Onderwijzer [O1393]
♂Elias Hijman Onderwijzer [O1393]
♀Fanny Onderwijzer, *1926 [O1390]
♀Gesina Renée Onderwijzer [O0373, O1393, O1394]
♀Jehudith Ilan-Onderwijzer [O1393]
♀Johanna Onderwijzer [H0253]
♀Johanna Onderwijzer, *1928 [O1390]
♂Jozef Onderwijzer [H0253]
♂Jozef Onderwijzer, *±1866 [O1390]
♀Lea [?]-Onderwijzer [O1393]
♂Mozes Onderwijzer [O1393, O0373, O1394]
♂Salomon Onderwijzer [H0253]
♂Salomon Onderwijzer, *±1896 [O1390]
♂Samson Abraham Onderwijzer [O1393]
Oort van
♀Elisabet Johanna Maria van de Pol-van Oort [P1420]
Oosten van
♂Aron van Oosten [O1395]
♀Eva Johanna van Oosten [O1395]
♂Louis van Oosten [G1008]
♂Moses van Oosten [O1395]
Oostra
♂Abraham Oostra, *1845 [O0378]
♂Abraham Izak Oostra [O0375]
♂Alexander Oostra [O0375]
♀Evaline Catherine Oostra [O0378]
♀Froukje Hartog Rozenberg-Oostra [C0841]
♂Hartog Oostra, *1885 [O0375]
♂Hartog Oostra, *1889 [O0378]
♂Hartog Jacob Oostra, *1840 [W0548]
♂Isidor Oostra, *1878 [W0548]
♂Izak Oostra, *1843 [O0375, Z0577]
♂Jacob Abraham Oostra [O0378]
♂Jacob Hartogs Oostra [O0375, O0378]
♂Jacob Izak Oostra [O0375]
♂Johanna Willy Oostra [O0375]
♂Marcus Abraham Oostra [O0378]
♀Marianne Wessel-Oostra [W0548]
♀Sophia Zwarts-Oostra, *1872 [Z0577]
Oppenheim
♀Debora Heijmans-Oppenheim [H0246]
♂Ernst Simon Israël Oppenheim [O1396]
♂Gottlieb Oppenheim [O1396]

♂Gustav Oppenheim, *1886 [O1396]
♂Hans Oppenheim, *1927 [O1396]
♀Ida Joseph-Oppenheim [J1144]
♂Martin Oppenheim, *1901 [S1585]
♀Meta Meijer-Oppenheim [M1326, M1327, M1333]
♀Sientje(n) Levij Canter-Oppenheim, *±1806 [W0556]

Oppenheimer

♂Aron Oppenheimer, *±1793 [H1092]
♀CarolineRehfeld-Oppenheimer [O1393]
♀Dina Löbenberg-Oppenheimer [G1022]
♂Eduard Oppenheimer [B0025, B0766]
♂Elisabeth (Betje, Sibille) Noach-Oppenheimer [N1378]
♀Elisa van Creveld-Oppenheimer [T0507]
♀Erna Eichenwald-Oppenheimer [E0895]
♀Erna Schaap-Oppenheimer [J1133, S1498]
♂Izak Oppenheimer [B0766]
♂Joseph Oppenheimer, *±1794 [S0364]
♀Katinka Stiefel-Oppenheimer [S1583]
♀Marianna Blitz-Oppenheimer [B0025, B0766]
♀Marian(n)e Meijers-Oppenheimer [M1336]
♀Marjanne Leviticus-Oppenheimer [H1094]
♀Marlina (Merlina, Merliena) Nathan Horneman-Oppenheimer [B0020, H0240, H0260, H1092]
♀Rachel Oppenheimer-Oppenheimer, *1805 [H1092]
♀Röschen (Roschen) Anschel (Wische) Hakkert-Oppenheimer [H0253]
♀Sara Soetendorp-Oppenheimer [S0364]

Orchudesch

♂A(a)ron Orchdesch [P0383, P0384]
♀Wilhelmina Pappie-Orchudesch [P0383, P0384]

Ornstein

♂Daniel Leonard Ornstein [O0379]
♀Dina Cohen-Ornstein [O0379]
♂Gustaaf Frederik Ornstein [O0379]
♂Hans Daniël Ornstein [O0379]
♂Jacob Ornstein [G0985]
♀Julia Glaser-Ornstein [G0985]
♂Leonard Ornstein (Levie Benjamin) [O1397]
♂Leonard Salomon Ornstein [M1332, O1397]
♂Nathan Leonard Ornstein [O1397]
♂Salomon Abraham Ornstein [O0379]

Orta

♀Hendrika Maria Turfrijer-Orta [T1617]

Ortenberger

♀Johanette (Jettchen) Grünebaum-Ortenberger [G1021]

Os

♂Abraham Os [D0121, D0862]
♂Abraham Os, *1850 [L0318, L1247, P0395]
♂Bernard (Jerme) Os [D0862, J0181, J1112, L1247, P0395]
♀Heintje Cohen-Os [C0087]
♀Leentje Lever-Os [L0318, L1243, L1247]
♀Lena Jacobs-Os [J0181, J1112, J1116]
♀Maria Anna Danielson-Os [D0121, D0862]

Os van

♂Abraham van Os [M0351]
♀Antje de Rooij-van Os [M0351, M1320, M1334]
♂Eduard van Os, 1856 [O0380]
♂Eduard Sigismund van Os, *1935 [O0380]
♀Ester van der Kop-van Os [B0068]
♂Hartog Abraham van Os, *1810 [S1580]
♂Hartog Abraham van Os, *1893 [M1320, M1334, O0380]

♂Hartog Marcus van Os [B0068]
♀Jansje Marcus Tromp-van Os [H0212]
♀Marianne Streep-van Os [N1370]
♀Rachel Hartog Cohen-van Os [B0052]
♀Roosje Meijer-van Os [M0351, M1320, M1334]
♀Saartje Sterner-van Os [S1580]

Oss van

♀Anna Beolina Polak-van Oss [P1422]
♂Marcus van Oss [P1422]

Osse(n)drijver

♀Cato Loonstijn-Ossendrijver [L0339]
♀Lea Bosman-Ossendrijver [F0946]
♀Mietje te Korte-Osse(n)drijver [W0546]
♀Mietje van der Ster-Ossendrijver [S1573]
♂Saul Ossendrijver [L0339]

Oster

♀Helga Oster [O0381]
♂Josef Oster [O0381]
♀Margarethe [?]-Oster [O0381]
♂Max Oster [O0381]

Ostermann

♀Adelgunda Spier-Ostermann [C0846]

Ostro

Kerry Ostro zie ♀Mindal Händel [K1195]

Ostwald

♀Hedwig Culp-Ostwald [C0121]

Oudkerk

♂Gerard Jacques Oudkerk [O0382]
♂Isaac Oudkerk [O0382]

Pach
♀Cateau van Laar-Pach [K0291]
♂Eliazer Levie Pach [K0291]
Pagener
♀Anne Antonette Eichenwald-Pagener [E0895]
Paggerach (Pachrach, Pagrach, Pagrag, Pahrach, Paggerag)
♀Aaltje (Aaltjen) Muller-Paggerach [B0762, M1360]
Pais
♂Abraham (Bram) Pais, *1918 [P1379A]
♂Elias Pais [J1137, K0283]
♂Jesaija Pais, *±1891 [P1379A]
♂Abraham Pais, *±1856 [P1379A]
♂Racheltje Knorringa-Pais [K0283, K1191]
Pakkendrager
♀Klaartje Davids-Pakkendrager [M1349]
Pakker
♀Grietje Boas Berg-Pakker [M1334]
Palache
♂"professor Palache" [Z0576]
Pam
♂Izaak Pam, *1843 [1599]
♀Mina Swaab-Pam, *1915 [S1596, 1599]
♂Nathan Pam, *1876 [1599]
Pander
♂Hermann Pander, *1831 [K1175]
♀Reisel Regina Stargardt-Pander [K1175]
Pappie
♂Abraham Pappie [P0383]
♂Arnold Pappie [P0383, P0384, P1400]
♀Esther Roodenburg-Pappie [R0427]
♀Hanna de Groot-Pappie [B0044, G0189, G0192, G0197, G0202, L1243, L0071]
♂Jacob Pappie, *1891 [P0383, P0387]
♀Judik Pappie [H0231]
♀Kaatje Pappie, *±1826 [G0192, P0383, P1398, R0427]
♀Leentje Harschel-Pappie [C0074, H0229, H0231]
♀Leentje Pijpeman-Pappie [P0411, P0417]
♂Maurits Pappie, *1895 [P0383]
♂Meijer Pappie [H0230]
♂Meyer Pappie, *1893 [P0383]
♂Michaël Pappie [H0230]
♂Michael Pappie, *1912 [P0387]
♂Michael Pappie, *1867 [P0383, P0384, P0387, P1398]
♂Nathan Meijer Pappie [H0231]
♂Nathan Meijer Pappie, *±1806 [P1398]
♂Salomon Pappie, *1929 [P0383, P0384, P1400]
♂Wolf Pappie [P0383, P0384, P1400]
Pardo
♀Hester (Ester) Lecvie Pardo [C0074]
Parfumeur
♀Sientje Leman (van) Spier-Parfumeur [S0450]
Park
♂Hartog Park [G0192]
Patto
♂Abraham Patto [P1401, P1402]
♂Eliazar Wolff Patto [P1401]
♂Hijman Patto, *1849 [P1401, T1614]
♀Sophia Trompetter-Patto [P1401, T1614]
Pawlinger
♀Dora Chozner-Pawlinger [C0820, C0821, R1443]
Peelen
♂Henricus Joannes Evert Peelen [K0616]
♀Johanna Augustina Jacoba Kan-Peelen [K0616]
Pees
G. Pees [G0189] [G.=♀Grada?, H.M.]
Pels (van)
♂Aaron van Pels [N1373]
♀Clara Neumann-van Pels [N1373]

♀Cornelia Izaaks Simon Goudsmit-Pels [J1137, 1138A]
♀Esther (Ester) Sanders Cohen-Pels [F0951]
♀Eva Nathan Hartochs Cohen-Pels [S1541]
♀Gella Nathan Meijer-Pels [L1236]
♀Henny Marx-van Pels [N1373]
♂Hermann van Pels [N1373]
♀Ida van Pels [N1373]
♂Jacob Nathan Pels [H1034]
♂Max van Pels [N1373]
♀Meta van Pels [N1373]
♀Minkel Nathan Meijer-Pels [L1236]
♂Peter van Pels [N1373]
♀Sophia van der Hal-Pels [H1033, H1034]

Penha de la

♀Catharina Elisabeth Lierens-de la Penha [L0595]
♂Hijman de la Penha [L0595]

Peper

♀Esther Levie Salomon-Peper [S0439]
♂Levie Jacob Peper [S0439]
♀Maria Peper [Z0581]
♀Roosje Isaac Speijer-Peper [P1432]
♀Saartje Hartog Peper-Peper [S0439]
♀Sara Abraham Coe-Peper [C0822]

Peppelman

♂Hermanus Peppelman [L1264]

Pereira

♀Clara Ossendrijver-Rodriques Pereira [L0339]

Perel

♀Flora Perel [P0392, P1404]
♀Margaretha Selma Perel [P0392, P1404]
♂Maurits Perel [P0392, P0394, P1404]
♂Mozes Baruch Perel [P0394, P1403]
♂Salomon Perel [P0392, P0394]

Perels

♂Moses Perels [V0522]
♀Roosje Lazarus van Blitz-Perels [V0522]

Perexempel

♀Klara Nort-Perexempel [W0564]

Perlstein

♀Hanna (Hanne) Chana Bamberger-Perlstein [H1088]

Pezaro

♂Abraham Pezaro [P0395]
♂Mozes (Moses) Pezaro [P0395]

Pezarro

♂Eliezer Pezarro [H0179, H0249, H1055]
♂Mozes Pezarro [H1055]
♀Rachel Heijmans-Pezarro [H0179, H0249, H1055]

Pfeffer

♂Alfred Pfeffer [P1406]
♂Fritz Pfeffer [N1373]
♂Gerard Pfeffer [P1407, P1411]
♂Oscar Pfeffer [P1405, P1406, P1408, P1409, P1410]
♂Siegmund Pfeffer, *1871 [P1405, P1406, P1407, P1408, P1410]
♂Siegmund Emanuel Pfeffer, *1938 [P1406, P1407, P1411]
♀Sophie Pfeffer, *1936 [P1405, P1408]

Philipp

♀Jette Marcus Reingenheim-Philipp [B0797]
♂Karl Wolfgang [P1412, P1413]

Philippus

♀Jacoba Antonia Zwaaf-Philippus [Z1715]

Philips

♂Abraham Philips, *1859 [P0396]
♂Abraham Philips, *1919 [P0396]
♂Benjamin Philips, *1889, [P1416A]
♂David Philips [P1415]
♀Engeltje Philips [P0396]
♀Eva Alleman-Philips [S1519]
♀Fannij Elisabeth Philips, *1923, [P1416A]
♂Hans Simon Philips, *1920, [P1416A]

♀Heleen Fanny Philips, *1917, [P1416A]
♀Henriette Cohen-Philipps [L1295]
♂Isidore Philips [P1415]
♂Jacob Philips [P0396]
♀Jetta Spier-Philips [L0340]
♂Meijer Philips [P1416]
♀Mietje Joosten-Philips [J1137]
♂Philip Philips [J1137]
♂Philip Philips, *1845 [P1416]
♂Philip Philips, *1915 [P1416, P1417]
♂Simon Jacobus Philips, *1867, [P1416A]
♂Simon Sinai Zadok Philips [P1415]

Philippsborn

♂Abraham Philippsborn, *±1790 [P1414]
♀Ernestine Philippsborn-? [P1414]
♂Georg Philipsborn [P1414]
♂Philipp Abraham Philippsborn, *±1814 [P1414]

Philipse

♀Eva Trijtel-Philipse [T0510]
♂Samson Philipse [M1324]

Picard

♀Hortense M(e)ijerson-Picard [M1338, M1339, M1340]
♂Jacob (Jacques) Picard [M1339]

Pienas

♀Anna Elisabeth Blazer-Pienas [B0760]
♂Jacob Leon Pienas [B0760]
♀Lea Akker-Pienas [A0702]

Pieneces

♀Barendje Pieneces [S0477]

Pierson

♂Peter Pierson [W0525]

Pijksman (Rijksman)

♀Leentje Soetendorp-Pijksman (Rijksman) [S0364]

Pijnappel

♀Betje Plotske-Pijnappel [R0425]
♀Mina Engers-Pijnappel [E0923]

Pijpeman

♂Abraham Pijpeman, *1906 [P0411]
♂Benedictus Pijpeman [P0411]
♀Elizabeth Hessel-Pijpeman, *1917 [P0412]
♀Flora Pijpeman, *1937 [P0413]
♂Hartog Pijpeman, *1841 [P0412]
♂Hartog Pijpeman, *1886 [P0417]
♂Hijman Pijpeman [P0412]
♂Joseph Pijpeman, *1856 [P0411, P0417]
♂Joseph Pijpeman, *1895 [P0412]
♂Joseph Pijpeman, *1900 [P0411]
♂Joseph Pijpeman, *19?? [P0411]
♂Juda Pijpeman, *1937 [P0413]
♀Lena Pijpeman, *1924 [P0417]
♂Marcus Pijpeman, *±1913 [P0412]
♂Meijer Pijpeman, *1867 [P0412, P0413, Z0541]
♂Meijer Pijpeman, *1877 [P0411]
♂Meijer Pijpeman, *1932 [P0411]
♂Meijer Pijpeman, *1932 [P0413]
♂Michel Pijpeman, *1915 [P0411]
♀Mozes Pijpeman, *1913 [P0411]
♂Nathan Pijpeman, *1907 [P0412]
♂Philip Pijpeman, *1900 [P0412]
♀Sara Zegerius-Pijpeman [P0412, Z0541]
♀Selina Rebecca Pijpeman [P0411]
♀Veronika van der Veenendaal-Pijpeman [P0412]
♂Wolf Pijpeman, *1904 [P0412, P0413]

Piller

♀Rachel Levy-Piller [S0503]

Pinas

♀Anna Marie Engelsman-Pinas [E0094]
♀Anna M. Hes-Pinas [W0564]
♂Levie Leon Pinas [E0094]

Pinter

♀Pesel Beck-Pinter [E0133, E0901]

Pinto

♂Meijer Pinto [B0803A]
♀Mietje Brilleman-Pinto [B0803A]

Pincoffs
♀Debora Goldschmidt-Pincoffs [F0155]
Pinto
♂Isaac Pinto [M1355]
♀Saartje Moscou-Pinto [M1355]
Plaat
♂Christiaan George Plaat [K0616]
♀Thecla Henderica Cornelia Kan-Plaat [K0616]
Plato
♂Frans Herman Selig Plato [P1419]
♂Simon Plato [P1419]
Plessing
♀Carolina Naegele-Plessing [G0182]
Plotske
♂Benedictus Plotske [R0425]
♀Jansje Roeg-Plotske [R0425]
♂Mozes Plotske [R0425]
♂Rebecca Isaac-Plotske [R0425]
Plotz
♀Lea Querido-Plotz [B0777A]
Plukker
♂Hijman Plukker [L1250A]
♀Mijntje Fregge-Plukker [M1354]
♀Rachel Woudhuijsen-Plukker [D0130, L0324, L1243, L1250A]
Pol van de(r)
♂Gerrit Christoffel van der Pol [P1420]
♂Ruth van der Pol [P1420]
♂Stoffel Gerrit van de Pol [P1420]
Polack
♀Judik Salomon Reijzer-Polack [S1545]
♂Wolff Willem Polack, *±1841
Polak
♂Abraham Polak, *1900 [P1421, P1424, P1432]
♂Abraham Aron Polak, *1830 [P1421]
♂Alex Polak, *1931 [P0402]
♂Alex Emanuel Polak, *1931 [P0397, P0397]
♂Alexander Polak, *1828 [P1423]
♂Alexander Emanuel Polak, *1876 [P0397, P0402, P0404]
♂Andries Polak, *1821 [P0397, P1429]
♀Antje Stiefel-Polak [P0482, P1425, S0480]
♂Barend Polak [H0252]
♂Barend Samuel Polak [P1422]
♂Benjamin Polak, *1863 [P1421, P1424, P1432]
♂Berend Polak [P1427]
♀Betje Bouman (Bouwman)-Polak [B0786]
♀Betje de Jong-Polak [P0400]
♀Betje de Vries-Polak [G0177A]
♀Betje Markus (Marius) Pach-Polak [K0291]
♀Bloeme Roodveldt-Polak, *1832 [Z1714]
♀Catharina van Gelderen-Polak, *1866 [P0397, P1429]
♀Ciska Betty Polak, *1935 [P0397, P0402]
♀Clara Sluizer-Polak [D0131]
♂David Polak [P1427]
♂David Jacob Polak, *1827 [V1641]
♀Doortje Cyzner-Polak [C0855, P1426]
♀Duifje van Gelderen-Polak [P0397]
♀Elisabeth (Betje) Bouwman-Polak [K1157]
♀Elisabeth Mozes van Kreveld-Polak [K1211]
♀Elizabeth Albin-Polak [O0380]
♀Elizabeth Oostra-Polak [O0378]
♀Elsje Roselaar-Polak [R1464]
♀Esther de Vries-Polak [P1427]
♀Eva Limburg-Polak [L1272, L0596]
♀Eva Susan-Polak [S0462]
♀Grietje Konijn-Polak [S0475]
♂Hartog Polak, *±1842 [P0482, P1425, P1431]

♂Hartog Polak, *±1849 [1599]
♀Henderi(e)na Izaak Engers-Polak [J1130]
♀Hendrika Lever-Polak, *1925 [L1245]
♀Hendrina de Vries-Polak [V1641, V1650]
♀Henriette (Hendriette) Bloemendal (Blumendal, Blumenthal)-Polak [F0955] ♀
♀Henriette (Jette) Jonas de Vries-Polak, *1803 [Z0567]
♀Henriette Pam-Polak [1599]
♀Henriette Eva [?] Polak [P1423]
♀Henriette Wolff-Polak, *1886 [W1711]
♂Isaac Alexander Polak [P1422]
♂Isak Polak [E0140]
♂Jacob Alexander Polak, *1880 [P1422]
♂Jacob David Polak [P0403]
♂Jacques Marcus Polak [O0378]
♂Jo Alexander Polak [P1422, P1428]
♀Johanna Bertha [?] Polak [P1423]
♂Jonas Heiman Polak [Z0567]
♂Jonas Mozes Polak, *1852 [S1512]
♂Joseph Polak, *1871 [P0400]
♂Joseph Polak (ook Joseph Rozeband) [H1072]
♂Joseph Jacob Polak, *1914 [P0403]
♀Judic de Vries-Polak, *±1836 [V1642]
♀Judith van Cleef-Polak [P1440]
♀Judith van der Kous-Polak [L1273]
♀Judith Zadok Frijda-Polak [F0965]
♀Klara de Jong-Polak [J1130]
♀Leentje Cohen-Polak [B0785]
♂Levie Polak [L1245]
♂Levie Polak, *±1865 [S0483]
♂Louis Polak, *1886 [P0403]
♀Margje (Marchien, Marrigje) Levie Bendik(s)-Polak [K1191, K1193]
♀Maria Nathans Abraham Norden-Polak [C0850]
♀Mathilda Salomons Israels-Polak [S1545]
♀"*Maurits Polak, allias Jan Plank*" [S1580]
♂Meijer Polak, *1866 [P1423]
♀Mietje de Vries-Polak [Z0567]
♂Mozes Polak [L1272]
♂Mozes Polak, *1863 [P1427]
♂Moses Jonas Polak, *1886 [S0399, S1512]
♂Naftali Polak, *1792 [P1423]
♂Nathan Abrahams Polak [H1097]
♀Rachel Polak, *1926 [P1424]
♀Rachel Mozes Cohen-Polak [V0537]
♀Racheltje Cohen-Polak [E0908]
♀Rebecca del Canho-Polak [K1196]
♀Rebecca Levie Jacobsen-Polak [L0305]
♀Rebecca Polak, *1893 [P0400]
♀Rebecca Stodel-Polak [S0483]
♀Reina Schreeuwer-Polak [S0399, S1504, S1512]
♀Roosje Frederika van Genderingen-Polak [G0984]
♀Roosje Kisch-Polak [G0205]
♀Roosjen Cohen-Polak [L1245]
♀Rosette Polak [P0482, P1425]
♀Saartje Carolina de Vries-Polak, *±1895 [V0528]
♂Salomon Isaac Polak, *1827 [R1464]
♂Salomon Samson Polak, *±1809 [W1711]
♂Samuel Polak, *1811 [P1425]
♂Samuel Polak, *1875 [P0482, P1425, P1431, S0480]
♂Samuel Levie Polak, *1802 [V1642]
♀Sara van der Hoeden-Polak [H0252]
♀Sara de Vries-Polak [E0140]
♂Saul Alexander Emanuel Polak, *1907 [P1429]
♂Saul Emanuel Alexander Polak [P0397, P0402]
♂Saul Hartog Polak [P0402, P0404]
♀Serlina Nathans Wijnberg-Polak [H1097]
♀Sientje Roselaar-Polak [R1464]
♂Simon Polak [C0855, P1426]

♂Simon Polak, *1842 [W1711]
♂Simon Meijer Polak, *1832 [P0400]
♂Simon Meijer Polak [S0483]
♀Sophia van Engers-Polak [E0922]
♀Siphora Heiman (Heije) Levie-Polak [F0955]
♂Sodoh Polak [F0967]
♀Sophia van Gelder (Geldere)-Polak [G0172]

Polanus

♀Elizabeth Cune-Polanus [S0467]

Polk

♀Beatrice Scheffelaar-Polk [S0452]
♂Nico Polk [S0452]

Pollack

♂Max Moritz Pollack [P1433]
♀Rachel Polak-Polack, *1873 [P1421, P1424, P1432]
♂Wolff Polack [P1421]

Pool

♂Godfried Tobias Pool [P0405]
♀Helena Pool-Pienas [B0760]
♂Joseph Pool, *1928 [P0405]
♂Meijer Pool [B0760]
♀Sophia Pool, *1933 [P0405]
♀Sophie van Dam-Pool [P0405]

Poons

♂Emanuel Poons [B0057]
♀Esther Poons-Poons, *1886 [S0176]
♀Henny Poons [B0057]
♀Johanna Poons [B0057]
♂Leonardus Poons [S0176]
♀Mietje Simons-Poons [S0176, S0456]
♂S. Poons [M1324]
♀Saartje Moses (Seere) Bino-Poons [N1379]
♂Samuel Poons, *1853 [S0176, S0456]

Poortje

♂Lazarus Izaks Poortje [H0242]
♀Mariana (Maxiana Magna Lazarus) Herschel-Poortje [H0242]
♀Mietje Cohen-Poortje, *1837 [V0537]

Poppers

♂Asser Meijer Poppers, *±1807 [V0359]
♀Clara Sophia Schreeuwer-Poppers [S0620]
♂Louis Poppers, *1886 [P0407, P1435, S0620]
♂Mozes Simon Poppers [P1435, P0407]
♀Roosje Helena Engelsman- Poppers [E0141]
♂Salomon (A.) Poppers, *±1846 [S1516]
♂Simon Meijer Poppers, *1817/18 [P1435]
♀Sophia Salzedo-Poppers [S1515, S1516]
♀Susanna Visser-Poppers, *±1854 [V0359]

Poppert

♂Daniel Poppert [H0252]
♀Johanne van der Hoeden-Poppert [H0252]

Posen

♀Eugenie Blumenthal-Posen [B0773]

Posman

♀Eva Huisman-Posman [H1098, K1201]

Pots

♀Roosje van Praag-Pots [S1508, S1513]
♂Ruben Pots [S1513]

Potsdammer

♂Tobias Potsdammer [G1008]

Potzer (Poetser)

♀Aaltje Krant-Potzer (Poetser) [K0293]

Pour

♀Rachel Leman de Jong-Pour [W1719]

Praaga van

♀Sara Lamed-van Praaga [D870A]

Praag(h) van

♂Abraham van Praag [S0468]
♂Alexander (Sander) Elias van Praag [P0409]
♀Alex(-Sander) M. van Praag [P0408]

♀Catharina Dikker-van Praag [D0882]
♀Clara Isaac Kingsbergen-van Praag [H1044]
♂Elias van Praag, *1866 [P0409]
♂Elias van Praag, *1869 [P0409]
♂Eliazer Mozes van Praag [G0995]
♂Emanuel van Praag [P0408]
♀Esther Koekoek-van Praag [K0288]
♀Frederika Schreeuwer-van Praag [S1504, S1508, S1513]
♂Henri van Praag [D0882]
♂Herman van Praag [P0408]
♂Isaac van Praag, *1875 [P0409]
♂Isaac Simon van Praag [H1044]
♂Jacob van Praag, *1866 [P0409]
♂Jacob van Praag, *1867 [P0409]
♂Joachim van Praag [S0468]
♀Lea Swaab-van Praag [G0994, G0995]
♂Marcus Alexander van Praag [B0061, P0408, P0409]
♂Marcus van Praag, *1853 [S1513]
♂Mozes van Praag, *1880 [S1508, S1513]
♀Marianna Bouwman-van Praag [B0061]
♀Rachel van Praag [P0408]
♀Rebekka Stodel-van Praag [S0483]
♀Saartje van Praag [P0409]
♀Vogelina Fegla Salomons van Leer-van Praagh [B0767]
♀Vogeltje Mozes Patto-van Praag [P1401]

Prager

♂Josef Prager [P1436]
♂Mauritz Prager [P1436]
♂Moritz Prager [P1436]
♀Netty Prager-Prager [P1436]
♂Wilhelm Prager, *1909 [P1436]

Preger

♀Henderika Marcelis-Preger [R0436]

Premselaar

♀Esther Verdoner-Premselaar [V0519]
♂Israël Jesaijas Premselaar, *1879 [W1698]
♀Sara de Wilde-Premselaar, *1901 [W1698]

Presser

♀Naatje Blitz-Presser [V1627]

Prince

♀Diana Polack-Prince [P1421]

Prins

♀Caroline Prins, *1924 [S1540]
♂Hartog Prins [P1409]
♀Judith Prins, *1928 [S1540]
♀Klara Diana Nathan Polak-Prince (Prins) (Klaartje Prins), *±1848 [P1421]
♂Lehmans Prins [S1540]
♂Moses Prins [S1540]
♂Nico Prins [S1521]
♀Rebecca van Leeuwen-Prins [P1408, P1409]
♀Saartje Meijer Vogel-Prins [N1381]

Prinsen Geerligs

♀Reina Prinsen Geerligs [L0618]

Pronk

♀Grietje de Wilde Pronk [E0134]

Pront

♀Clara Pront [P1440]
♀Dora Pront [P1440]
♂Hartog Pront, *1867 [P1440]
♂Hartog Pront, *1922 [P1440]
♂Izak Pront [P1440]
♀Judith Pront [P1440]

Pruim

♀Oetsina Frank-Pruim [W0550]

Querido

A. Querido [M1347]
♂Adam van Abraham van David Querido, *1821 [Q1441, Q1442]
♂Abraham Querido, *1836 [M1350]
♂Abraham Querido, *±1851 [H0251, L1243, Q0422, Q1441, Q1442]
♂Abraham van Isaac Querido [B0777A]
♀Benvenida de Boer-Querido [B0777A]
♀Blanche Querido [Q0422]
♂Dr. Bram Querido [L1243]
♂Daniel David Rodrigues Querido [K1171]
♀Engelina de Leeuwe-Querido [K0276]
♀Esther Rimini-Querido [K0294, K1171]
♂Josua Querido [M0356, M1350]
♀Judith de Miranda-Querido [H0179, H1055]
♀Judith Velleman-Querido [V1626A]
♀Lea Morpurgo-Querido [L0343]
♂Levie Querido, *1882 [H0251, L1243, Q1441, V1626A]
♀Rachel Milhado-Querido [M0356, M1349, M1350]
♂Salomon Abraham Querido [Q0422]
♀Sara Hilversum-Querido [H0251, L1243]

Raaij de
♀Duifje Hertzberger-de Raaij [H0245]
♂Emanuel Abraham de Raaij [H0245]
♂Joseph de Raaij [H0245]
♀Naatje Pais-de Raaij [P1379A]
Raalte van
♀Roosje Fortuin-van Raalte [F0945]
Rabbi
♀Clara Boas-Rabbi [B0032A]
Rafaël
♀Belia Frenkel-Raphael [F0614]
♂Isaak Franco Rafaël [C0078]
♀Rachel van der Goen-Rafaël [C0078]
Raggelaar
♀Catharina Marcus Salomon-Raggelaar [S1512]
Raphael
♀Hendrica Stijsel-Raphael, *±1826 [M0366, S0024]
♂Isaac Raphael, *1786/87 [S0024]
Raphel (Raphael)
♀Sophia Mossel-Raphel [L0582, O0375]
Rapp
♂Ma(r)x Rapp [S1593]
♀Rosa Straus-Rapp [S1591, S1593]
Raske
♀Catharina Susanna Creveld-Raske [C0108]
♂Izaäc Raske [C0108]
Rathheim
♀Erna Weisz-Rathheim, *1902 [W0547]
♂Moses Rathheim, *1850 [W0547]
Rau
♂Hugo Rau, *1858 [B0783]
♀Therese Borchert-Rau [B0783]
Ravel (Rafael)
♀Bransje Frenkel-Ravel (Rafael) [F0154]
♂Isaak Ravel (zich noemende Izak Franco Ravel), (Isak Franco Rafaël) [F0154]
Rebi
♀Roosje Neuburger-Rebi [N1369]
Rechter
♂Abraham Juda Rechter [R1443, R1445]
♂Bernard Rechter [R1443]
♂Hersch Rechter [R1443]
♂Hillel Rechter [R1443]
♂Jacob Rechter [R1443]
♂Maurits (Chaim Mozes) Rechter [R1443]
♂Mechel (Max) Rechter [R1443]
♂Salomon Rechter, *1868 [R1445]
♂Salomon, zon van Abraham Juda Rechter [R1443]
Reens
♂Alexander Reens, *±1808 [W0556]
♀Elisabeth Kleerekoper-Reens [B0777A]
♀Johanna Canter-Reens, *1849 [W0556]
♀Sara Zeehandelaar-Reens [F0944]
♀Sophia Jacob Kokernoot-Reens [K1196]
Rees
♀Sara (Saartje) Bachrach-van Res [G0993]
Regensburger
♂Emanuel Regensburger [A0709]
♀Fanny Aron-Regensburger [A0709]
Rehfeld
♂Heijman Rehfeld [O1393]
♀Johanna Onderwijzer-Rehfeld [O1393]
Reich
♀Amalia Reich [R1448]
♂Edgar Reich [R1449]
♀Isidor Reich [R1448]
♀Sara Weisz-Reich, *1871 [W0547, W1674]
♂Wilhelm Reich [R1449]
Reichard
♀Cäcilie Katzenstein-Reichard [B0724, B0729]
Reichmann
♂David (Dudi) Reichmann, *1920 [R1453]
♂David Reichmann, *(vader van Jacob) [R1453]
♀Erna [?]-Reichmann [R1453]

♂Jacob Reichmann, *±1891 [R1453]
♀Margarethe Reichmann [R1453]
♀Ruth [?]-Reichmann [R1453]

Reijzer
♂Isak Samuel Reijzer [S1545]
♂Jozeph Reijzer, *1819 [S1545]
♀Judic (Judik) Alter-Reijzer [S1545]

Reingenheim
♂Alexander Jacob Reingenheim [J1117]
♀Ida Is. Meijer-Reingenheim [B0794, B0796, B0797]
♂Itzig Reingenheim [B0797]
♂Jacob Isaac Reingenheim [J1117]
♀Sartine Jacobs Reingenheim [J1111, J1117]

Reiss (Reis)
♂Baruch Reiss (Reis) [B0048]
♀Betje van der Bokke-Reiss [B0048]
♀Therese David-Reiss [K1175]

Reisz
♂Leopold Reisz [R1454, R1455]

Renting
♀Geertruida Wensink-Renting [L0337, L0618]

Reuse
♀Johanna Wilhelmina Frederica Peelen-Reuse [K0616]

Rhijn van
♀Bartha Bendik-van Rhijn, *1856 [V0537]
♀Henderina Berend Stibbe-van Rhijn, *1819 [V1652]

Ricardo
♂Daniel Israel Ricardo, *1802 [R1456, R1457]
♂Daniel Israel Ricardo, *1875 [R1456]
♂Salomon Israel Ricardo, *1844 [R1456]

Riess
♂Hirsch Riess [R1458]
♂Louis Riess [R1458]

Rijksman
♀Eva Lap-Rijksman [B0752]

Rijksman (Pijksman)
♀Leentje Soetendorp-Pijksman (Rijksman) [S0364]

Rijn (Rijn van, Rhijn)
♀Martha van Rijn (Mietje Salomons van Rijn (Rhijn)), *1820 [H0242]

Rijn van der
Rachel Engers-van der Rijn [H0233]

Rijne
♀Engeltje van Leeuwen-Rijne [E0134]

Rijs van
♂Abraham van Rijs [R0436]
♀Anna Chantrain-van Rijs [R0436]
♀Anna van Rijs [R0436]
♂Barend van Rijs [R0436]
♂Elkan Mozes van Rijs [R0436]
♀Ester van Rijs [R0436]
♂Jacob van Rijs [R0436]

Rijsemus
♀Elisabeth van Brakel-Rijsemus [L0309]

Rijst
♀Lena Snoeck-Rijst [S0467]

Rijxman
♀Naatje Milhado (Melhado)-Rijxman [M1349]

Rimini
♀Esther Oostra-Rimini [O0378]
♂Joseph Rimini [K0294, K1171]
♀Marianne Kijzer-Rimini [K0294, K1169, K1171]
♂Samuel Rimini [K1171]
♂Simon Rimini [O0378]

Ring
♀Marta Sachs-Ring [S1484, S1486]

Rintel
♂Emanuel Philip Rintel [S1603]
♀Kaatje Swelheim-Rintel, *±1844 [S1603, S1604, W0560]

Rippe

♀Betje Samuel Monnikendan-Rippe [C0819]

Ritmeester

♂Abraham Ritmeester [V1629]

♂Gerrit Ritmeester [L0071]

♂Mozes Ritmeester [L0071]

Ritter

♀Tilla Spritzer-Ritter [S1570]

Robles

♀Esther Baars-Robles [B0715]

♂Isaac Robles [B0715]

Rochocz

♀Ruth Oster-Rochocz [O0381]

♂Willy Rochocz [O0381]

Rodrigues

♀Mirjam Fles-Rodrigues [G0197]

Rodrigues Lopes

♀Lea Mozes Rodrigues Querido-Rodrigues Lopes [K1171]

Rodrigues Lopes de Lara

♀Rachel Querido-Rodrigues Lopes de Lara [M1350]

Rodrigues (de) Mirando (Miranda)

♀Abigael Kingsbergen-Rodrigues Mirando [H1044]

♀Betje Roodveld-Rodrigues Miranda [H1044]

♀Ester Pezarro-Rodrigues de Miranda [H0249, H1055]

Rodrigues Pereira

♂Abraham de Aron Rodrigues Pereira [R1456]

♀Rachel Ricardo-Rodrigues Pereira [R1456]

Rodriques Pereira zie **Pereira**

Roeders

♀Antoinette Elizabeth Roeders [R1460]

♂Kurt Adolf Roeders [R1460]

♂Siegfried Rosenbaum / Roeders, *1874 [R1460]

Roeg

♀Betje Roeg, *1924 [R0425]

♀Betje de Wilde-Roeg, *±1874 [W1698]

♂David Roeg, *1859 [R0425]

♂David Roeg, *1928 [R0425]

♀Grietje Streliski-Roeg [S1594A]

♂Levie Aron Roeg, *±1804 [S1594A]

♂Max Abraham Roeg [R0425]

♂Salomon Roeg [R0425]

Roeper

♂Joël Machiel Roeper [E0904]

♂Machiel Jacob Roeper [E0904]

♀Rebecca de Klerk-Roeper [V0520]

Roet

♂Abraham Roet [L1264]

♀Frederika Roet [L1264]

♂Levie Roet [B0789]

Röhmann

♂Kurt Röhmann [R1478]

Rokkestikker

♂David Rokkestikker [F0943]

♀Elisabeth Fonteijn-Rokkestikker [F0147, F0943]

Rokotnetz

♀Henriette Mandowskij-Rokotnetz [B0805, B0806]

Rollmann

♀Bertha Cahn-Rollmann [L1235]

Ronkel van

♀Rachel (Rika) Joseph Levie Nort-van Ronkel [H1043]

Rood (van)

♂Abraham van Rood [R0426]

♂Jacob Mozes Rood (Root Root) [A0007]

♀Judik Juda de Vries-Rood [V1642]

♂Levij Rood [C0822]

♂Levij Jacob Rood (Root Root) [A0007]

♂Louis van Rood [R0426]

♀Rachel de Jager-Rood [R0430]

♀Rebekka (Juda) Polak-Rood [V1642]

♀Saartje Jacob Abrahamson-Rood [A0006, P0403]
♀Sara Wittenburg-Rood [C0822]
♀Wilhelmina van Rood [R0426]

Roode

♀Engelina Koperberg-de Roode [K1200, S0490]
♂Mozes de Roode [K1200]

Roodenburg

♂Hijman Roodenburg, *±1856 [R0427]
♂Mozes Roodenburg, *1883 [R0427]
♂Mozes Hartog Roodenburg, *±1824 [R0427]

Roodveld (Roodfeld)

♀Anna Hamburger-Roodfeld [H0214, H0217, H1044, K1183]
♀Beletje Emanuel van Blitz-Roodveld [B0029]
♀Duifje Roodveld (Roodfeld) [C0824]
♂Emanuel Roodveld [H1044]
♂Jacob Emanuel Roodfeld [H1044]
♂Jonas Roodfeld [H0214, H0217, H1044]
♂Samson Emanuel Roodveld [H1044]

Roodveldt

♂Barend Isaac Roodveldt, *1830 [Z1714]
♀Sientje Zwaaf-Roodveldt, *1860 [Z1714, Z1716]

Roodenburg •

Rooij de (Rooy de)

♀Annatje van Os-de Rooij, *±1822 [S1580]
♀Ann(a)a(tje) Os-de Rooy, *1859/60 [M0351, M1320, M1334]
♀Betje de Vries-de Rooij [F0944]
♀Clara Vos-de Rooij [L1245]
♂Eliazar Hijman de Rooij, *±1791 [B0792A, M1334, R0430]
♂Ephraïm de Rooij [M0351, M1320, M1334]
♂Jacobus de Rooij, *1824 [R0430]
♂Jacobus de Rooij, *1884 [R0430]
♀Lea van Hasselt-de Rooy [T1620]
♂Lion de Rooij, *1872 [R0430]
♂Lion (Lien) Eliazar de Rooij [M1334]
♀Rachel Elsbach-de Rooij [R0430]
♀Rika Meijer-de Rooij [M0351, M1320, M1334]
♀Sara de Vries-de Rooij [B0052, B0792A]
♂Willem de Rooij, *1861 [R0430]

Rooijen van

♂Abraham van Rooijen [R0432]
♂Arnold van Rooijen, *1873 [R0432]
♂Arnold van Rooijen, *1931 [R0432]
♀Barendina Davids-van Rooijen [D0868]
♀Bertha van Rooijen, *1938 [R0432]
♂Jacob van Rooijen, *1933 [R0432]
♂Maurits van Rooijen, *1936 [R0432]
♂Mozes Hartog van Rooijen, *1934 [R0432]

Roos

♂Abraham Roos, *1856/57 [R1463]
♂Alfred Roos [R1463]
♀Alida Hes-Roos [H0259]
♀Antje Roos [R1463]
♀Debora de Lange-Roos [H0213]
♀Enny Margaretha Roos [R0428]
♀Flora Kool-Roos [B0788]
♂Hans Roos [R0428]
♂Izak Levi Roos, *1853 [R1463]
♂Jacob Roos, *1887 [R1463]
♂Jacob Hartog Roos [B0788]
♂Jacob Levi Roos, *1800/01 [R1463]
♂Jacob Samuel Roos [R0428]
♀Julia van Gelder-Roos [G0982, G0981]
♂Levie Joseph Roos, *1859 [R0428, R1463]
♂Mozes Philip Roos [G0981]
♀Roosje Horneman-Roos [H1092]
♂Samuel Roos [R1463]
♀Suze Roos [R1463]

Rooselaar

♀Hanna Franken-Rooselaar [F0956]
♂Hijman Rooselaar [L0318]
♂Marc (Mordechai) Rooselaar [F0956]
♀Roosje Rooselaar [L0318]
♀Rosine Franken-Rooselaar [F0956]

Roosnek

♀Rebecca Swaab-Roosnek [S0503]

Roozendaal

♂Abraham Roozendaal [B0757]
♀Bertha Bing-Roozendaal [B0757]

Rose

♂Henriette (Jette) Judenberg-Rose [E0891]
♀Mariana de Vries-Rose [V0535]
♂Moses Samuel Salomon Rose [V0535]

Rosé

♀Alma Maria van Leeuwen Boomkamp (Spanjaard)-Rosé [R1558]
♂Arnold Josef Rosé [R1558]
♂Hermann Rosé [R1558]
♀Maria Rosé-? [R1558]

Ro(o)selaar

♂Benjamin Roselaar [R1464]
♂Emanuël Roselaar [B0029]
♀Grietje Rooselaar-Theeboom [T1607]
♂Hijman Roselaar [R1464]
♂Isaac Roselaar [B0029]
♂Philip Abraham Rooselaar, *1836 [T1607]
♂Salomon Roselaar [R1464, R1465]

Rosen

♂Willy (Julius) Rosen [K1209, R1466]

Rosenbach

♀Wendelina de Vries-Rosenbach [V0539]

Rosenbaum

♂ ? Rosenbaum (Roeders) [R1460]
♂Arthur Rosenbaum [R1466]
♂David Rosenbaum, *1863 [H1071]
♂Ephraim Izaak Levie Rosenbaum [F0972]
♀Henriette Mildenberg-Rosenbaum [L1257]
♀Jette (Jendel) Ullmann-Rosenbaum [O1396]
♀Rosalie Heinemann-Rosenbaum [H1062]
♀Saartje From-Rosenbaum [F0971, F0972]
♀Saartje Nathans-Rosenbaum [E0918A]
♂Willy Julius Rosenbaum [R1466]

Rosenberg (van)

♂Alfred Rosenberg, *1903 [R1468]
♂Hans Rosenberg, *1938 [R1468]
♂Isidor Rosenberg [R1468]
♀Karolina Frankenhuis-van Rosenberg [J1123]
♀Karoline Lindenbaum-Rosenberg [W0553]
♀Martha Simons-Rosenberg [S0176]
♂Salomon Rosenberg [S0176]
♀Wilhelmine Speijer-Rosenberg [H1080B]

Rosenberger

♂Abraham Salomon Rosenberger [R1470]
♀Friederika (Ricka) Levi-Rosenberger, *1884 [R1470]
♂Julius Rosenberger, * 1886 [R1470]
♂Max Rosenberger, *1882 [R1470]
♀Paula Rosenberger [R1470]
♂Salomon Rosenberger [R1470]
♂Siegfried Rosenberger, *1883 [R1470]

Rosenboom

♀Sara Klein-Rosenboom [K0280]

Rosendorff

♂Gerhard Richard Rosendorff [R0434]
♂Hermann Rosendorff [R0434]
♂Manfred Rosendorff [R0434]
♀Mirjam Hilde Rosendorff [R0434]
♂Rudolf Rosendorff [R0434]

Rosenfeld

♀Rosa Jacobsohn-Rosenfeld [J1120]

Rosenstamm

♀Martha Joseph Voorzanger-Rosenstamm [M1347]

Rosenthaal

♀Verosina van Kommer-Rosenthaal [B0741]

Rosenthal

♀Amalie Steinweg-Rosenthal [S1574]
♀Henny Marcusson-Rosenthal [M1304]
♀Jette Wijnberg-Rosenthal [H1097]
♀Karolina Gutmeijer-Rosenthal [G1027]
♂Leeser (Eleser) Rosenthal [C0830]
♂Louis Wolff Rosenthal [M1304]
♂Mayer Rosenthal [G1027]
♀Nanny (Hannchen, Johanna) Cohen-Rosenthal [C0830]

Rossa (Bossa)

♀Rika (Riwka) Brandspiegel-Rossa [T1607]

Rosskamm

♀Bertha Bertl Rosskamm, *1906 [F0939]
♀Lina Rosskamm, *1902 [F0939]
♂Max Rosskamm, *1901 [F0939]
♂Richard Rosskamm, *1918 [F0939]
♂Rudolf Siegbert Rosskamm, *1921 [F0939]
♂Salomon Rosskamm [F0939]
♂Salomon Rosskamm, *1896 [F0939]
♂Siegfried Rosskamm, *1870 [F0939]

Rot(h)schild

♀Bethehen Löb-Rothschild [S1591]
♂Hermann Rothschild [R1474]
♂Jacob Rothschild [R1476]
♂Leopold Rothschild [R1474]
♂Michel Rotschild [L1226, Z1716]
♂Michel Moritz Rothschild [R1476]
♂Philip Rothschild, *1854 [R1476]
♀Philippine Rothschild [R1476]
♀Rasella (Rosetta) de Leeuwe-Rotschild [L1235]
♀Regina de Lange-Rotschild, *1854/55 [L1226, Z1714, Z1716]
♀Sara Oostra-Rotschild [O0375]

Rothenberg

♀Bettij Jacobsohn-Rothenberg [J1119]
Rothenberg-Schleyen •

Rothschild

♀Julia Hermans-Rothschild [S1522]
♂Michel Moritz Rothschild [K1154]

Rothstein

♀Amalia Sachs-Rothstein [S1484]

Röttgen

♀Auguste (Gusti) van Pels-Röttgen [N1373]

Rozeband

♀Jansje van der Wijk-Rozeband, *1849 [H1068, H1072, L0558, W1691]
♂Joseph Rozeband (ook Joseph Polak), *1812/13 [H1072, W1691]
♀Maria Davidson-Rozeband [K1154]

Rozeboom (Rozeboom, Rozenboom)

♀Betje (Bijle) de Swaan-Roseboom (Rozenboom) [S0505, S1602]
♀Dinah de Jong-Rozeboom [J1125, J1128, J1132]
♂Levie Mozes Roseboom [J1125, J1128, J1132]
♂Mozes Roseboom [J1132]

Rozenberg

♂Benjamin Rozenberg [M1351A, M1352]
♀Engeltje Hagens-Rozenberg, *1843 [C0841, W0553]
♂Heiman Rozenberg [E0917]
♂Jacob Abraham Rozenberg [C0841]
♂Joel Levy Rozenberg [M1352]
♀Mina Monas-Rozenberg [M1351A, M1352]
♀Zientje (Sientje) van Emden-Rozenberg [E0917]

Ruben

♀Frederike Nathan-Ruben [J1145]

Rubens

♀Aaltje Joseph Bonn-Rubens [K1211]
♀Ester Hamburger-Rubens [B0058]

♀Fannij Boas-Rubens [P1416A]
♀Fina Duifje Snoek-Rubens [C0848]
♂Hartog Rubens [G0999]
♀Helena Sara Goldstein-Rubens [G0996, G0999]
♂Jacob Rubens [G0996, G0999]
♂Jacob Meijer Rubens [C0848]
♀Jetty (Jetje) Creveld-Rubens [C0107, N0372]
♀Judik Simons-Rubens [H0252, S0176]
♀Kenna Troostwijk-Rubens [K1212]
♂Levie Rubens, *1807 [R1480]
♀Mina van der Stam-Rubens [R1480, R1481, S1572]
♀Reintje Cohen-Rubens [C0087]
♂Salomon Rubens [C0107, N0372]
♂Salomon Rubens, *±1859 [R1480, R1481, S1572]
♀Vrouwtje de Liver-Rubens [C0087]

Ruag (Roeg)

♀Grietje Samuel Streliski-Ruag (Roeg) [S1594A]

Rubino

♀Elsbeth Rubino [R1466]

Rudelsheim

♀Clara Oostra-Rudelsheim, *1878 [W0548]
♀Eva Samuel Zwartverwer-Rudelsheim [K1156]
♂Zadok Rudelsheim, *1848 [W0548]

Ruelb

♀Bettchen Stern-Ruelp [S1585]
♀Karoline Gitel Isenburger-Ruelb [I1100]
♂Kaufmann Ruelb [I1100]

Ruit

♀Josephina Katan-Ruit (Kint, Kuijt) [S1566]

Ruiter de

♀Eva Simon Goudvis-de Ruiter [G1003]

Rulb zie Kulb

Rülf

♂Benno Gutmann Rülf [R1482, R1483]
♂Isaak Rülf [R1482]
♂Jacob Rülf [R1482]
♂Judah Rülff [R1482]

Rijs van-Marcelis •

Russ

♀Friederike Wiener-Russ [K1206]

Sachs

♀Amalia Rothstein Sachs [S1484]

♂Isidor Sachs [S1484]

♂Jacques Loehman (Löemann, Lohman) Sachs [B0727, S1557]

♀Johanna Sophia Carolina Baruch-Sachs [B0725, B0727, S1557]

♂Julius Joel Sachs, *1820 [S1484]

♂Dr. Ludwig Sachs [S1484, S1486]

♂Siegfried Sachs [S1485]

♀Sophie Anschel-Sachs[F0968]

Sack recte Ram

♂David Max Sack recte Ram [P1409]

♂Salomon Sack recte Ram [P1409]

Safran

♀Ilana Safran [S1578]

Safron

♂Horst Levy Safron [S1578]

Sajet

♀Aaltje Bachra-Sajet [B0716, B0717]

♂Abraham Benedictus Sajet [B0716]

Sak

♂Hartog Sak [S0467]

♂Meijer Sak, *1885 [S0467]

Salomon

♂Abraham Salomon [B0733]

♂Barend Sal(o/e)mon, *1829 [S0437]

♀Clara Stoppelman-Salomon [S1512]

♂David Salomon, *1876 [S0437]

♂David Salomon Salomon, *±1865 [S0437]

♀Elizabeth Salomon, *1862 [S0439]

♀Esther van Slochem-Salomon [S0439]

♀Geertje Elshof-Salomon [E0907]

♀Hanna Salomon, *1866 [S0439]

♀Hedwig van Zanten-Salomon [Z0567]

♂Heiman Salomon, *1871 [S0439]

♀Henderijntje Vroman-Salomon [B0055]

♀Irma Stiefel-Salomon [S1583]

♂Izak Salomon [S0437]

♂Leonardus Salomon, *1868 [S0439]

♂Manus Salemon (Manus Sageman Zalman), *1788 [S0437]

♂Manus Salomon [M0347]

♂Manus Salomon [S1512]

♂Manus Salomon, *1841 [S0439]

♀Mina Salomon-Salomon [B0733]

♂Moritz Salomon [S1487, S1488]

♂Moritz Salomon [S1583]

♂Nathan Manus Salomon, *1817 [S0439]

♂Nathan Salomon, *±1818 [S0439]

♂Nathan Salomon, *1863 [S0439]

♂Nathan Salomon, *1864 [S0439]

♀Rebecca Weidenbaum-Salomon [B0732, B0733]

♀Saartje (Abraham(son)) Levie-Salomon [G0979]

♀Saartje Cohen-Salomon [S0437]

♂Salomon Salomon [M0347]

♀Sara van der Kop-Salomon [B0068]

♂Simon Lazarus Salomon [E0907]

Salomons

♀Aaltje de Vries-Salomons [V0529]

♂Aron Salomons, *1845 [S1489]

♀Esther Izak Roeg-Salomons [S1594A]

♀Eva de Jonge-Salomons [G1009, J1139]

♀Eva Waas-Salomons, *±1836 [W1655]

♀Ganna de Beer-Salomons [B0014, B0769, C0839, G1011, G1014, G1016, J1135, V0529, Z0576]

♀Heintje Dormits-Salomons [S0472]

♂Joseph Salomons [J0181]

♂Joseph Salomons, *1908 [S1489]

♂Levij Salomons [B0769]

♂Levij Alexander Salomons [C0839, G1016]

♂Lion Salomons, *±1882 [S1489]

♀Maria Muller (Mulder)-Salomon(s) [H1072]

♀Sarah Salomons, *1910 [S1489]

Salomonson

♀Hanna Cohen-Salomonson [M1340]

Salzedo

♂Isaäc Salzedo, *1879 [S1515, S1516]

♀Evalina Schuijer-(Lopes) Salzedo [S1515, S1516]

♂Salomon Salzedo, *±1839 [S1516]

Samelson

♀Johanna Hannah van Deuren-Samelson [D0878]

♂Raphael Schmul Moshe Samelson [D0878]

Samson

♀Duifje Warendorf-Samson [W0525]

♀Erika Samson, *1911 [S1491]

♀Ester van Hesse-Samson [M1353]

♂Jacob Heyman Samson [S1491]

♀Leonie Samson, *1913 [S1491]

♂Max Jacob Samson [S1491]

♂Rudolf Hans Samson [S1491]

♂Samuel Samson, *1822 [W0525]

Samuel

♀Olga Lachs-Samuel [L1221]

♀Roosje Bing-Samuel [B0757]

Samuel Lion van

♀Rachel Clarenburg-van Samuel Lion [P0407]

Samuels (Samuëls)

♂Bernard Eduard (Barend Esriël) Samuels [S0443]

♀Celina Hester Samuels, *1902 [S0443]

♂Esriël Aron Samuels [S0443]

♀Judicia van Tijn-Samuëls [V0535]

Sande van der

♂Jan Gerrit van der Sande [L1261]

Sanders

♂Abraham Sanders [G0167, G0980]

♂Abraham Sanders, *1894 [S0450]

♀Alida Sanders, *1919 [S0444]

♀Antje Mozes Vorst-Sanders [V0531]

♀Bertha Gazan-Sanders [G0167, G0980]

♀Betje Nijstad-Sanders [E0139, N1383]

♀Carolina van Gelder-Sanders [E0899]

♀Cato Polak-Sanders [P0482, P1425, P1431, S0480]

♂Comprecht Heiman (Haiman) Sanders [G0980, S1493]

♀Doortje Englander-Sanders [G983A]

♂Eduard Sanders, *1886 [S0444, S1493, S1497A]

♂Eliazar Jacob Sanders [L1248, S0445]

♂Eliazer Salomon Sanders [S0445]

♂Elkan Sanders [R0428]

♂Elkan Heiman Sanders [F0965]

♀Engelina Lorjé-Sanders [H0213, L0343]

♀Esther Emma Mesritz-Sanders [M1343, M1346]

♀Evaline Sanders, *1925 [S0444]

♂Heiman Sanders [G0980]

♀Helga Sanders, *1923 [S1494]

♂Hermann Sanders, *1885 [S1494]

♂Jacob Sanders, *1852 [M1350B]

♂Jacob Sanders, *1931 [S0450]

♂Jacob Salomon Sanders [L1248]

♀Jeannette Sanders, *1927 [S0450]

♀Jetje (Jetta) Frijda-Sanders [F0965]

♀Jikke Modijefsky-Sanders [M1350B]

♂Joachim Heiman Sanders [M1350B]

♀Johanna Groen-Sanders [J0275]

♂Jonas Sanders [P1431]

♂Jonas Joseph Sanders [P1431]

♂Joseph Sanders [S0450]

♂Joseph Sanders [J0275, P0482, P1425, P1431]

♂Lazarus Sanders [M1346]

♂Lazarus Sanders [M1351B]

♀Lea Gompers (Gompertz)-Sanders [B0020, H1092]

♂Levi Gomprecht Sanders, *1852 [S0444, S1493]
♂Levie Joseph Sanders [W0525]
♂Marcus Sanders, *1925 [S0450]
♀Marianne Musaph-Sanders [R0428]
♀Mia Astrid Sanders [S0445]
♀Mietje Benedictus-Sanders [S0444]
♀Mozes Salomon Sanders [E0922]
♀Rachel Isaac Cats-Sanders [B0055]
♀Rijntje Joseph de Roode-Sanders [K1200]
♂Rolf Sanders, *1920 [S1494]
♀Roosje Isaac Vorst-Sanders [V0531]
♀Saartje Lever-Sanders [L0321, L1248]
♂Salomon Eliazar Sanders [L0321, S0445]
♂Samuel Sanders, *1853 [S1494]
♂Samuel Hartog Salomon Sanders [S0445]
♂Sander Lazarus Sanders [M1346]
♀Sophia Belia Sanders, *1919 [S0450]
♀Sophia van Engers-Sanders [E0922]

Santcroos

♂Haim Abraham Santcroos [B0759]
♀Sara Blaaser-Santcroos [B0759]

Santen van

♂Abraham van Santen [B0048]
♀Betje de Winter-van Santen [G0194, P0395]
♂Salomon van Santen [B0048]

Santilhano

♀Elisabeth de Leeuwe-Santihano [L0305]
♂Jacob Santilhano [L0305]

Sardiner

♀Mala (Amalia) Hemelrijk-Sardiner [L1235A]

Sarlie

♀Sara Italiaander-Sarlie [G0976, I0263]

Sarluis

♀Elisabeth Sarluis [P1420]
♂Jacob Sarluis [P1420]
♂Jonas Jacob Sarluis [P1420]
♀Marianne Blok-Sarluis [P1420]
♀Rachel van de Pol-Sarluis [P1420]

Sarphatie

♀Clara Querido-Sarphatie [M0356]
♂Joseph Sarphatie (Sarfaty) [M1350]
♀Marianne Querido-Sarphatie [M1350]

Sarphti

♂Joseph Sarphti [W0553]
♀Marianne (Marlanne) Witteboon-Sarphti, *1878 [W0553]

Sax

♀Esther Meijer de Haas-Sax [D0858]

Saxen van

♀Louisa Lazarina van Zwaanenburgh-van Saxen, *1844 [Z0575]

Scaueru

♀Marioara Mioara Grossmann-Scaueru [G1018]

Schaap (de)
♀Anna van Duren-Schaap [D0132]
♂Ephraim de Schaap, *±1813 [S1552]
♀Esstella Frankenhuis-Schaap [D0132]
♀Johanna de Winter-Schaap [P1423]
♂Joùl Lazarus Schaap [D0132]
♂Karel "Koopman" Schaap [J1133, S1498]
♂Klaus Schaap [J1133, S1498]
♀Lina de Jong-Schaap [J1130, J1133, S1498]
♂Maurits Schaap [D0132]
♂Moritz Schaap [S1498]
♂Moritz Schaap [J1133]
♂Moses Schaap [J1133]
♂Mozes Schaap [D0132]
♀Scheune (Schöne) Simon Cohen-Schaap [C0827A]
♀Sophia van Creveld-de Schaap [S1552]
Schachno
♂Adolf Schachno [S1499]
♂Wolfgang Max (Willy) Schachno (Scharroo) [S1499]
Schaeffer
♀D. Shwarzman-Schaeffer [J0270]
Schapira
♀Anna Schapira, *1912 [M0348]
Scharenburg van
♀Johanna Selhorst-van Scharenburg [G0192]
Scharp
♀Julia Polak-Scharp [P1423]
Schavrien
♀Keetje Cohen van Horst-Schavrien [B0789]
Scheffelaar
♂Jacobus Scheffelaar [S0452]
♂Mattheus Nico Scheffelaar [S0452]
♂Willem Johannis Petrus Scheffelaar, *1906 [S0452]
Scheffer
♂Barend Scheffer, *1858 [V1629, V1631]
♀Branca Vleeschhouwer-Scheffer [V1629, V1631]
♀Louiza Kleerekoper-Scheffer [B0777A]
♂♀"*parenteel Scheffer*" [V1629]
♂Wolf Jacob Scheffer, *1823 [V1631]
Scheiner
♀Antonia Scheiner [S1500]
Schenk
♂Abraham Schenk [M1330]
♀Belia van der Sluijs-Schenk [B0053]
♀Belia van Spier-Schenk [S0450]
♀Leentje (Helena) van Broek-Schenk [M1330]
Schiefelbusch
♀Adèle Wijzenbeek-Schiefelbusch [W1696]
♀August Schiefelbusch [W1696]
Schiele
♀Ricke Neumaier-Schiele [R1470]
Schifmann
♀Marjorie Schwefel-Schifman [S1524]
Schleijen
♂Hirsch Schleijen [I1102]
♀Klara Israel-Schleijen [I1102]
Schleisenbaum
♀Fani Schweiger-Schleisenbaum [A0706]
Schlesinger
♂Alfred Schlesinger [S1501] [G1026]
♀Amalie Ebstein-Schlesinger [B0774]
♀Frida Gutmann-Schlesinger [G1025, G1026]
♀Hedwig Kornblum-Schlesinger [K1201]
♀Hedwig Polack-Schlesinger [P1433]
♀Johanna Steinberg-Schlesinger [G1023]
♂Otto Schlesinger [S1501]
♀Rachel Rülff-Schlesinger [R1482]
Schleyen
♀Chave Eveline Rothenberg-Schleyen [R1473]
Schlicher

♀Isabella Cohen-Schlicher [B0775]
♂Mozes Jacob Schlicher [B0775]

Schloss

♀Elias Schloss [D0880]
♀Ernestina Meijer-Schloss [M1321, M1335]
♀Frieda Jakob-Schloss [J1107]
♀Hedwig van Dijk-Schloss [D0880]
♂Leopold Schloss [M1321, M1335]

Schmidt

♀Ernestine Wechselmann-Schmidt [W1665]
♂Salomon Schmidt [S1502, S1503]

Schmitz

♂David Schmitz [H0211]
♂David Schmitz, *1814/15 [L0153, L0305]
♀Henriette de Leeuw-Schmitz [L0153, S0468]
♀Maatje van der Goen-Schmitz [G0183, G0185, H0210, H0211]

Schmul

♀Gaje Topilowsky-Schmul [D0876]

Schnabel

♀Pauline Jacobsohn-Schnabel [J1120]

Schnapper

♀Sophie Posen-Schnapper [B0773]

Schneider

♀Anna Kessler-Schneider [K1166]
♀Friedel Birnbaum-Schneider [B0758]
♂Karl Schneider [G1021]

Schnitzler

♀Catharina de Haaf-Schnitzler [L1249]

Schnurmann

♀Henny Luss-Schnurmann [L1298]

Schoenlapper

♀Cato del Canho-Schoenlapper [K1196]

Scholte

♀Klaartje Brilleman-Scholte [B0803A]

Scholten

♀Elizabeth Turksma-Scholten [T0511, T1618, T1621, T1622]
♀Hendrina Frank-Scholten [F0149]
♂Izaak (Yzak) Jacobs/ Yzak Borger Scholten, *1842 [T1618, T1622]
♂Jacob Yzaks Scholten, *1798/99 [T1622]

Schönbrunn

♀Amalie Neuberg-Schönbrunn [N1367]
♂Lazarus Schönbrunn [N1367]

Schönenberg

♀Anna Rosa Stern-Schönenberg [S1578]
♂Hermann Schönenberg [S1578]

Schönthal

♀Jenny Spanjer-Schönthal [S1559]

Schoon

♀Jansje de Jong-Schoon [G1008]
♀Sara Blaauw-Schoon [F0150]
♀Saartje Blaauw-Schoon [F0150, S0475]

Schoonhoed

♀Judikje Hartog-Schoonhoed [C0111, C0854]

Schoonhoven

♀Anna Adolfina Morpurgo-Schoonhoven [M1354]

Schop

♂Schmol Schop [T1607]

Schouten

♀Zoetje van der Star-Schouten [S1573]

Schraenen

♀Marie Sophie Snijtselaar-Schraenen [S1555]

Schreeuwer

♂Aaron Schreeuwer [I0263]
♂Aaron Schreeuwer, *1905 [S1504]
♀Betty Silvia Schreeuwer, *1941 [S0620]
♂Emanuel Schreeuwer [E0905]
♀Jansje Emanuel Schreeuwer [E0905, S1504]
♂Levie Schreeuwer [S1508]
♂Levie Schreeuwer, *1903 [S1504, S1513]
♂Maurits Schreeuwer, *1941 [S0399]
♀Mirjam Schreeuwer, *1936 [S0399]

♂Mozes (Morris, Moshe) Schreeuwer, *1876 [S0399, S0620, S1508]
♂Mozes Schreeuwer, *1930 [S1504, S1508, S1513]
♂Nathan Schreeuwer, *1908 [S0399, S1504, S1512]
♀Rachel Elsas-Schreeuwer [E0903, E0904, E0905]
♀Rebecca Duifje Schreeuwer [S1512]
♀Sara Markus-Schreeuwer [E0923]
♂Simon Schreeuwer [S0620]
♂Wolf Moses Schreeuwer [E0904, E0905]
♂Wolf Moses Schreeuwer, *1840/41 [S1504]
♂Wolf Moses Schreeuwer, *1913 [S1504]

Schreiber

♀Jenny Miriam Michel-Schreiber [L1282]
♂Julius Schreiber [L1282]

Schreuder

♂Levie Schreuder [H0212]
♀Naatje Schreuder [H0212]
♀Schoontje Tromp-Schreuder [H0211]

Schrijver

♀Trintje Mozes Wolf-Schrijver [B0741]

Schuffelhauer

♀Agnes Auguste Charlotte Demuth-Schuffelhauer [D0877A]

Schuijer

♂Abraham Schuijer, *1844 [S1515]
♂Louis Schuijer, *1901 [S1515, S1516]
♂Samuel Schuijer, *1873 [S1515]

Schuitevoerder

♀Betje Simon Nathan (ook Cohen)-Schuitevoerder [M0347]
♀Branca Isak Gans-Schuitevoerder [G0976]
♀Celina Schuitevoerder [S1517, S1518, S1519]
♂Hartog Schuitevoerder, *1834 [S1518]
♂Hartog Schuitevoerder, *1886 [L1251, S1517, S1518, S1519]
♂Marcus Schuitevoerder, *1861 [S1517, S1518, S1519]
♀Rosalina Levi-Schuitevoerder [L1251, S1517, S1518, S1519]
♀Saartje Cohen-Schuitevoerder [C0079]
♂Salomon Schuitevoerder [S0454]
♂Simon Hijman Chaim Schuitevoerder [M0347]

Schulay

♀Helene Schulay [S1520]

Schulenklopper

♂Gerson (Gustav) Schulenklopper, *1887 [S1521]
♂Heinz Alex Schulenklopper [S1521]

Schuler (Schüler)

♀ Hadassah-Esther Goldschmidt-Schuler [E0137, E0915]
♂Samuel Chaim Schüler [E0915]

Schulman

♂David Schulman [V0531]
♂Israël Schulman [V0531]

Schurmann

♀Martha Schwarz-Schurmann [S1522]

Schwalbová

♀Dr. Margita Schwalbovà [R1558]

Schwarz

♀Elsa Rosenbaum/ Roeders-Schwarz [R1460]
♀Eva Cohen-Schwarz [C0829]
♂Isidor Schwarz [S1522]
♂Leopold Schwarz [S1522]
♂Samuel Schwarz [S1522]
♀Sara Lachs-Schwarz [L1221]

Schwarzbart

♀Marta Schwarzbart [S1523]

Schwarzhuber

♂Johann Schwarzhuber (SS-man) [S1552]

Schwefel

♂Leo Schwefel [S1524]
♂Samuel Schwefel [S1522]
Schweidt
♀Betje van Vriesland-Schweidt [V1654]
Schweiger
♂Jacob Schweiger [A0706]
♀Sara Jette Hartog(s)-Schweiger [A0706]
Schweitzer
♀Fanny Schweitzer-Schweitzer [F0939]
♀Ida (Jidla) Fleischmann-Schweitzer [F0939, F0941, S1525, U1624]
♂Manasse Schweitzer [F0940, F0941, S1525]

Seckbach
♀Nelly Hamburger-Seckbach [H0222]
Seelig
♂Emil Hans Seelig [S1527]
♀Hella Seelig [S1527]
♀Käte Doris Seelig [S1527]
♂Salomo Seelig [S1527]
♀Ursel Seelig [S1527]
Seemer
♂Benedictus Seemer, *1840 [S0455]
♀Elisabeth Seemer [S0455]
♀Hendrina Seemer [S0455]
♂Meijer Seemer, *1863 [S0455]
Segal
♂Abraham Segal, *1890 [S1530]
♀Betje Segal [S1530]
♂Isaäc Segal, *±1864 [S1530]
Seijffers
♂David Seijffers [K1169]
♀Helena Bouwman-Seijffers [R1449]
♂Salomon Seijffers [W0525]
♀Sophia Kijzer-Seijffers [K0294, K1169]
Selhorst
♂Johan Theodor Selhorst [G0192]
♂Willem Frederik Selhorst [G0192]
Selig
♀Catharina Harf-Selig [B0810]
Seligenbrunn
♀Getta Seligmann-Seligenbrunn [H1065]
Seligmann
♀Lilly Aron-Seligmann [A0709]
Seligsberger
♂Ernst Salomon Seligsberger [S1531B]
♀Katilie Frenkel-Seligsberger [F0614]
♂Salomon Seligsberger(n) [F0614]
♂Salomon Seligsberger, *1831 [S1531B]
♂Sigmund Seligsberger [S1531B]
Selinko
♂Felix Selinko [R1460]
♀Liselotte (Margarete, Felicitas) Roeders-Selinko [R1460]
Serlui
♀Sarah de Jong-Serlui [B0065]
Servos
♀Sibilla Elsbach-Servos [R0430]
Servus
♀Sebilla (Sibilla) Koppel-Servus (Servos, Serphos) [H0226]
Serphos
♀Betje van Menk-Serphos [H0253, H0254, H1084]
♂Simon Serphos [H1084]
♀Sophia Elzas-Serphos [E0910]
Shubach (Schubach, Shuback)
♀Freidel Franziska Shubach [C0812]
Siebes
♂Jan George Siebes [S0490]
♂Simon Siebes, *±1894 [S0490]
Siegheim
♂Alfred Bernhard Siegheim [S1533]
♂Wolf Siegheim [S1533]
Sierles
♂Salomon Sierles [J1123]
♀Sarah Joëls-Sierles [J1122, J1123]
♂Wolf Barend Sierles [J1123]
Sijmons
♂Elkan Jacob Sijmons [M1334]
♀Francisca de Rooij-Sijmons [M1334]
Sijs (van)
♂Hartog Aron van Sijs [B0765]
♂Hartog Hartog van Sijs [B0765]
♀Leentje Segal-van Sijs [S1530]
♂Salomon van Sijs, *1861 [S1530]
Silber
♀Irma Lachs-Silber [L1221]
Silberschmidt
♂Ernst Silberschmidt, *1906 [S1535]
♂Julius Silberschmidt, *1876 [S1535]
Simmeren

♀Benedictus Mozes Simmeren [P0411]
♀Rebekka Pijpeman-Simmeren [P0411]

Simon

♂Bernhard Joachim Simon, *1906 [S1538]
♀Carolina Schaap-Simon [J1133]
♂Elias Simon [M1348, S1538]
♀Flora Mgowitz (Lagowitz?)-Simon [K1174]
♂Jacob Simon [S1539]
♂Joachim Bernhard Simon [M1348]
♂Ludwig Ferdinand Simon [S1539]

Simons

♂Abraham Simons, *1796 [H1044]
♂Abraham Simons, *1833 [H0213, H0222, H1044, T0507]
♂Benjamin Simons, *1874 [S1540]
♂Benjamin Isaac Simons [L0582, Z0576]
♀Bertha Vogel-Simons [N1382]
♀Charlotte Gootdorp-Simons [S1540]
♀Elisabeth Simons [S1540]
♀Elisabeth Chits-Simons [C0072]
♀Elisabeth van Gelder-Simons [S0176]
♀Emma Droller-Simons [D0885, D0886, D0888]
♂Flip Simons [H0217]
♀Frieda Prins-Simons [S1540]
♀Froukje Frenkel-Simons [F0159]
♂Jacob Simons, *±1809 [W0525]
♂Jacob Simons, *1847 [S0176, S0456]
♀Jetje Hamburger-Simons [H0213, H0222, H1044]
♂Joseph Simons [D0885, D0888]
♂Joseph Simons, *1888/89 [S0176]
♀Judik Speier-Simons [S0176]
♀Judik Themans-Simons [T0507]
♂Karel Simons [S0456]
♀Leentje Simons [G0196]
♀Leentje Wolf-Simons [S1602]
♂Leon (Lion) Simons, *1873 [T0507]
♂Levie Simons, *1837 [S1540]
♀Marianna Roza Simons, *1916 [S1540]
♂Meijer Simons [G0166]
♀Mina de Groot-Simons [G0196]
♀Naatje van der Hoeden-Simons [H0252, K0292]
♀Naatje van Praag-Simons [H1044]
♀Naatje Simons, *1887 [S0176]
♀Rachel de Leeuw-Simons [L0582, Z0576]
♀Roset Poons-Simons [S0176]
♀Rosetta (Rosette) Eliazer (Eliazar) van Thijn-Simons [B0045]
♀Roosje Cats-Simons [C0817, L1250C]
♂Salomon Simons, *1884 [S0176]
♂Salomon Simons, *1896 [S0176]
♂Sam Simons [H0217]
♂Samuel Simons, *1885 [S0176, S0456]
♀Sibilla Simons [S0456]
♂Simon Simons [C0072, H0252]
♂Simon Simons, *±1882 [S0176]
♂Simon Simons, *1812 [S0176]
♀Sina Gazan-Simons [G0166]

Simons Cohen

♀Andriesa Sardiena Simons Cohen [S1541]
♀Emma Simons Cohen [S1541]
♀Marieanna Emma Simons Cohen [S1541]
♂Siegmund Louis Simons Cohen [S1541, S1545]
♂Isaak Simons Cohen [S1541]

Simonsohn

♂Adolf Simonsohn [W1661]
♀Herta Sara Wallbach-Simonsohn [W1659]

Simson

♀Regina Glaser-Simson [W0097]

Sinasohn

♀Judith G. (Abrahams)-Sinasohn [A0701]

Singer

♂János Singer [S1546]

Sinsheimer
♀Kehle (Regina) Jacob-Sinsheimer [J1107]
Sittenheimer
♀Bella Altmann-Sittenheimer [D0886]
Sitters
♀Clara Marsman-Sitters [M1307, M1324]
♂Salomon Kalman Nathan Sitters [M1307]
♀Sara Coopman Hamburger-Sitters [P1403]
Sjouerman
♂Abraham Sjouerman, *1876 [S1547]
♀Clara Sjouerman, 1906 [S1547]
♂Eduard Sjouerman [C0115, Z0574]
♂Hartog Sjouerman [B0033]
♀Henriette Sophie Sjouerman, *1901 [S1547]
♀Henriette Zomerplaag-Sjouerman, *1896 [Z0574]
♂Joseph Levie Sjouerman [S1547, Z0574]
♂Joseph Sjouerman, *1903 [S1547]
♂Levie Daniel Sjou(w)erman, *±1812 [S1547]
♀Suzanna Sjouerman, *1907 [S1547]
Sjouwerman
♀Abraham Sjouwerman [L0596, L1273]
♀Anna Bloemendaal-Sjouwerman [B0033]
♀Bloeme Pam-Sjouwerman [1599]
♂Elkan Sjouwerman [L1272]
♀Henriette Limburg-Sjouwerman [L0596, L1272, L1273]
♀Sien Sjouwerman [L1272]
♂Soesman Sjouwerman [L1273]
♂Tobias Sjouwerman [L1273]
Slager
♀Betje Bollegraf-Slager [S0462]
♀Betje de Groot-Slager [G1014]
♂David Slager [G1014]
♀Helene Hamme-Slager [H0226]
♂Izaäk Slager [H0226]
♂Jacob Slager [H0226]
♂Jozeph Slager, *1876 [S0462]
♂Philip Isaac Slager [H0226]
♂Simon Slager [H0226]
Slagter
♀Betje Cohen-Slagter [S0096]
♂IJzak (Yzak) Barend Slagter [J1112]
♂Joseph Slagter [S0096]
♀Klara (Yzak) Jacobs-Slagter [J0181, J1112, J1114, J1116]
♀Klara/ Klaartje (Yzak) Slagter, *1824 [S0096]
♂Samuel Slagter [S0096]
Slap
♀Esther Jacobs-Slap [J0267, J1114]
♂Hijman Slap [J1114]
Sliederegt
♂Hendrik Sliederegt [W0525]
Slier
♂Abraham Slier [G0183]
♀Saartje Goudenburg-Slier [G0183]
♀Sara Klijn-Slier [H1042, K1180, K1183]
♀Vrouwtje Gobits-Slier [E0138]
Slijper
♂Ezechiel Slijper [S1548]
♂Salomon Ezechiel Slijper, *1841 [S1548]
♂Salomon Ezechiel Slijper, *1908 [S0466, S1548]
Sloog
♂Matje Izak Sloog [A0001]
Sluis
♀Belia Wiener-Sluis [S1549]
♂Philip Samuel Sluis [M0347]
♂Samuel Sluis [M0347]
Slui(j)s van der
♀Belia Hartog Hakkert-van der Sluis [H0210]
♀Betje Bosman-van der Sluis [S0471]
♀Debora Klein-van der Sluis [K0288]
♂Elias van der Sluis [W0525]
♂Isidoor van der Sluijs [B0054]

♂Joseph van der Sluijs, *1854 [S1550]
♀Kaatje Blaaser-van der Sluis (Sluijs) [B0759]
♀Klara Wijnberg-van der Sluis [W0560, W1694]
♀Lea van der Sluijs, *1888 [S1550]
♀Marana Warendorf-van der Sluis, *1885/86 [W0525]
♂Moses van der Sluijs [B0053]
♂Mozes van der Sluijs, *1824 [S1550]
♀Roosje van der Sluijs, *1884 [S1550]
♀Truitje (Truijtje, Truytje) Bouwman-van der Sluijs [B0053, B0060]
♀Saartje Kerkha(a)n-van der Sluijs [P1415]
♀Sara Marcus Hijmans-van der Sluijs [B0053]
♀Sara Pijpeman-van der Sluis [P0412]
♂Simon van der Sluis, *±1861 [W1694]
♀Vogel van Spier-van der Sluis [S0450]

Slui(j)zer

♂Abraham Salomon Sluizer [D0131]
♀Heintje Berklou-Sluijzer [P0405]
♂Louis Sluizer [D0131]

Smalhout

♀Kaatje Kater-Smalhout [E0134]

Smeding

♀Anna Lucretia Dikker-Smeding [D0882]

Smeer

♂Aron Smeer [K1158]
♀Betje Philips-Smeer [P0396]
♂Nathan Smeer [P0396]

Smitt

♀Sara Citroen-Smitt [S1594B]

Smorenburg etc. (rechercheurs) Smorenburg, Van Tricht, De Jong [S1552]

Snatager

♂Abraham Snatager, *±1837 [S1552]
♂Abraham Samuel Snatager, *1913 [S1552]
♂Barend Levi Snatager [S1552]
♂Bernard Snatager [S1552]
♀Clara Jacobs-Snat(t)ager [M1345]
♀Flora Snatager [S1552]
♂Herman Snatager [S1552]
♂Louis Snatager, *1875/76 [S1552]
♂♀ "*oom Louis, verder tante Leen, oom Bram, Net, Floor, Duul en zijn verloofde*" [S1552]

Snijders

♀Carolina Maria Goudeket-Snijders [G0182]
♂Edouard Snijders [G0182]
♂Maurits Snijders [G0182]

Snijtselaar

♂Henri Snijtselaar, *1903 [S1555]
♂Samuel Snijtselaar [S1555]

Snikje

♀Mariane Emanuel Hamburger-Snikje [G1003]
Snijtselaar

Snitsler

♀Sophia van Lier-Snitsler [L0582]

Snoeck

♀Anna Cune-Snoeck [S0467]
♂Carel Snoeck, *1848 [S0467]
♂Isaac Snoeck, *±1815 [S0467]
♀Leonora Sak-Snoeck [S0467]
♂Mozes Snoeck, *1881 [S0467]
♂Nathan Snoeck, *1903 [S0468]
♀Sientje de Leeuwe-Snoeck [S0467]

Snoek

♂Abraham Snoek [C0848]
♀Elisabeth Boässon-Snoek [B0775]
♀Esther Cosman-Snoek [C0848]
♀Frouwtje Salomon Beer-Snoek [O1393]
♂Isaac Snoek [C0848]
♂Isaak Snoek [L0153]
♂Isaak (Isaac) Snoek, *±1839 [S0468]
♂Meyer Joseph Snoek [S0468]
♂Moses Snoek [L0153]
♂Mozes Snoek, *1882 [S0468]

♀Rachel Salomon Snoek [M1632]
♀Rebecca Slap-Snoek [J1114]

Soep

♂Isaac Soep [P1428]
♀Jetje van Gelder-Soep [P1428]

Soesman

♂Eduard Soesman [G0996, G0998]
♂Eugène Soesman [G0996, G0998]
♂Jacob Soesman [M1322]
♀Johanna Soesman [G0996, G0998]
♀Judith Langendijk-Soesman [S1580]
♀Marianne Oppenheimer-Soesman [B0766]
♀Pauline Meijer-Soesman [M1322]
♀Schoontje Sterner-Soesman [S1580]

Soester

♂Emanuel Soester [P1402]
♀Sipora Croeze-Soester [P1402]

Soete de

♀Rachel Koch-de Soete [K0549]

Soetendorp

♂Andries Soetendorp, *1871 [S0364]
♀Esther Soetendorp, *1868
♂Izak Soetendorp, *1875 [S0364]
♂Jacob Soetendorp, *1830 [S0364]
♂Johannes Soetendorp [S0364]
♀Leentje Soetendorp, *1860
♀Marianna Moscoviter-Soetendorp, *1862 [S0364]
♀Rebecca Soetendorp, *1874 [S0364]
♀Rosa Soetendorp, *1865 [S0364]

Söhnlein

♀Gisela Söhnlein [L1264]

Solla de

♂Philip de Solla [B0759]
♀René de Solla [B0759]

Sommerfeld

♂Asscher (Adolf) Sommerfeld [S1556, S1557]
♀Frieda Rosendorff-Sommerfeld [R0434]
♀Hilda Sommerfeld [S1556]
♀Lieslotte Feldheim-Sommerfeld [S1556]

Son

♂Mozes Jo(z/s)eph Son, *1852 [S0471]
♂Joseph Mozes Son, *±1818 [S0471]
♀Naatje Betje Son, *1873 [S0471]
♀Roosje (Koosje) Frank-Son [F0969]

Sondermeijer

♀Maria Catharina Cleijpool-Sondermeijer [H0594]

Sonepouse

♂David Lion Sonepouse [B0029]
♀Gesina (Gezine) van Blitz-Sonepouse [B0029]

Son(n)tag

♀Augusta Ans(c)hel-Son(n)tag [F0162, F0968]

Sons

♀Anna de Levie-Sons [L0314, L1254]
♂Isaac Sons [L0314]
♀Roosje Sanders-Sons [R0428]

Spaanbroek
♂Gerrit Spaanbroek, *1823 [P1410]
♂Isaak (Isaac) Spaanbroek, *1856 [P1405, P1410]
♀Schoontje Pfeffer-Spaanbroek [P1405, P1406, P1407, P1408, P1410]
Spangenthal
♂Hona Reuben Levi Spangenthal, *1798 [W1659]
♀Zerla (Zerline) Abt-Spangenthal [W1659]
Spanjaard
♀Jeanette Rooselaar-Spanjaard [F0956]
Spanjar
♂Karel Spanjar, *1863/64 [S0472]
♂Karel Spanjar, *1939 [S0472]
♂Mozes Spanjar, *1903 [S0472]
Spanjer
♂Albert Spanjer, *1903 [S1559]
♀Geultjen (Grietje, Gueltjen) Gans-Spanjer, *1829/30 [C0115, W0551]
♂Jacob Spanjer, *1871 [S1559]
♀Johanna (Naatje) Creveld-Spanjer [C0108, C0109, C0110, C0115, K0282, N0372, W0551, Z0574]
♂Philip Abraham Spanjer [C0115]
♀Therese (Thekla) Neuberg-Spanjer [N1367]
Speelman
♂Abraham Speelman, *±1839 [U1627]
♀Jetje (Judic Jetta) Nathans-Speelman [J1116]
♂Salomon Speelman, *1854 [Z0575]
♂Sander Minicus Speelman [U1627]
♀Sara van Zwaanenburgh-Speelman, *1886 [Z0575]
♀Sophia Speelman-Speelman [Z0575]
Speier
♂Jacob Speier, *1900 [S1564]
♂Josef Speier (grootv. v. Walter) [S1564]
♂Walter Joseph Speier, *1927 [S1564]
Speijer
♀Bendia Speijer [H1080B]
♀Clara Hirschland-Speijer [H1080A, H1080B]
♀Frederika (Friederike) Speijer-Speijer [H1080B]
♂Hartog Speijer [S0176]
♀Judikje Boutelje-Speijer [T0507]
♀Klaartje (Klara) de Vries-Speijer [V1646]
♂Marcus Speijer [P1421, P1424, P1432]
♀Marianne (Dikker-)Speijer [D0882]
♀Marianne Polak-Speijer [P1421, P1424, P1432]
♂Max Speijer, *1847 [H1080B]
♂Meijer Jacob Speijer [P1432]
♂Moises Speijer, *1880 [H1080B]
♂Salomon Speijer, *±1883 [S0176]
Spetter
♂Abraham Spetter, *1892 [S0473]
♀Amalia Spetter [S1566]
♀Elisabeth Spetter, *1923 [S0473]
♀Henriëtte Speter, *1927 [S0473]
♂Ies (Isaäc) Spetter, *1921 [S0473]
♂Isaac Spetter, *1797 [S1566]
♂Isaac Spetter, *1850 [S1566]
♂Isidor Spetter, *1881 [J1127, S1566]
♀Sophia Spetter, *1917 [S0473]
♀Veronica Spetter, *1918 [S0473]
Spiegel
♂Abraham Spiegel, *1797 [H1255]
♀Zelde Wrazlowsky-Spiegel [W1712]
♀Helene Lena Herz-Spiegel [H1255]
Spiegel van
♂Abraham van Spiegel [A0706]
♀Betje Andriesse-van Spiegel [A0706]
♂Valk Lukas van Spiegel [A0706]
Spiegelberg
♀Regine Goldschmidt-Spiegelberg [G0991]

Spier (van)
♂Benjamin Simon Spier [B0799]
♂David Spier [L0340]
♀Dina Saartje Pijpeman-Spier [P0411]
♂Elias Moses Spier [C0846]
♀Grietje Schulman-Spier [V0531]
♀Henriette Levie Roos-Spier [R1463]
♂Hermann David Spier [P0411]
♂Isaac van Spier, *1869 [S1568]
♂Isaäc van Spier, *1925 [S1568]
♂Isak van Spier (Isaac Marcus Spier) [S0450]
♂Jacob Spier [L0340]
♂Jacob van Spier [S0450]
♂Jacob van Spier, *±1872 [S0474]
♂Jacob van Spier, *1871 [V0519]
♀Jane Grootkerk-Spier [G0183]
♀Jane Velleman-Spier, *1859 [V1626A]
♀Krisje Waterman-Spier [F0973]
♀Lijntje (Leentje) Boot-Spier (Spiers) [B0799]
♂Marcus van Spier, *1802 [S0450]
♂Markus van Spier [S0450]
♂Meijer van Spier, *1903 [S1568]
♀Naatje Pool-Spier [B0760]
♀Rosette de Vries-Spier, *1842 [V1649]
♀Saartje van Spier [S0474]
♀Sara van Spier, *1906 [S0474]
♀Sara Verdoner-van Spier [V0519]
♂Simon Spier [C0846]
♀Sophia Belia Sanders-van Spier [S0450]
♀Sophia Belia van Spier-van Spier, *±1875 [S0450, S0474, V0519]
♀Sophia Cohen-Spier [C0846]
♀Sophia Sibilla Lopes Dias-Spier [L0340]

Spiero
♂Abraham Spiero [B0757]
♀Debora Turksma-Spiero [S0473]
♂Elias Spiero [B0757]
♀Kaatje Prins-Spiero [P1409]
♀Rosette Bing Spiero [B0757]

Spiers
♀Sara Kok-Spiers [B0757]
Spier van

Spier Moffie van
♂Mozes van Spier Moffie [S0474]
♂Wolf van Spier Moffie [S0474]

Spijer (Spyer, Speyer)
♀Eva Spijer-Stern [L1242]
♀Grietje Polak-Spijer [S0483]
♀Henriette Spijer [B0012]
♀Judith (Judick) Lever-Spijer [H0251, L0071, L0318, L0320, L0321, L0324, L1243, L1245, L1247, L1249, L1250A, Q1441]
♀Mina Speyer (Speijer)-van Straaten [L1254]
♂Samuel Spijer [L1243]

Spinoza
♀Esther Plotzke-Spinoza [R0425]

Spiro
♀Johanna Sachs-Spiro [S1484]
♂Leopold Spiro [S1484]

Spitz
♂Abraham Spitz, *1910 [S0475]
♂David Spitz, *1918 [S0475]
♂Elias Spitz, *1874 [S0475]
♂Isaac Jochem Spitz [S0475]
♂Jacobus Spitz, *1912 [S0475]
♀Lina Philippsborn-Spitz [P1414]

Springer
♀Judith Alexander Scheffer-Springer [V1631]

Spritzer
♂Heinrich Spritzer, *1882 [S1569]

Spronck
Spronck, Prof. [H0615]

Staal

♀Maria Meijer Woudhuijsen-Staal [L1250A]

Stad

♀Mietje van Baale-Stad [H0209]

♀Saartje Levie-Stad [C0854]

♂Salomon Meijer Stad, *1830 [S1550]

♀Truitje (Fruitje) van der Sluijs-Stad [S1550]

Stam van der

♂Abraham van der Stam, *1869 [S1571]

♂Andries v. d. Stam, *1870 [R1480, S1572]

♂Andries van der Stam, *1924 [S1572]

♀AnettaHijmans de Jong-van der Stam *±1809 [W0545]

♂Heyman (Heijman) Salomon van der Stam, *1842 [S1571]

♂Heyman Salomon van der Stam, *1901 [S1571]

♂Hijman Herman van der Stam [R1480, S1572]

♂Jonas van der Stam, *1882 [S0477]

♀Maria van Dam-van der Stam, *24-06-1910 [S0477]

♀Maria Gazan-van der Stam [G0979]

♀Mietje Gazan-van derStam [G0166]

♀Roosje van Engers-van der Stam [B0799]

♀Rozetta van der Stam [R1480, R1481]

♀Rozetta van der Stam, *1928 [S1572]

♂Salomon David van der Stam [S1571]

Starer

♀Amalie Starer [A0708]

Star van de(r)

♂Abraham van der Star, *1844 [S1573]

♂Abraham van der Star, *1906 [S1573]

♀Anna Koekoek-van de Star [K0288]

♂Eliazar (Eliazer) van de Star [K0288]

♂Mozes Eliazar van de(r) Star [K0288]

♂Mozes van der Star, *1878 [S1573]

Stargardt

♀Johana Stargardt-Stargardt [K1175]

♂Michael Stargardt [K1175]

♂Michael Eliezer Stargardt [K1175]

♀Therese Klee-Stargardt [K1173, K1175]

Staveren van

♂Abraham van Staveren, *1877 [S0466]

♂David Gompel van Staveren [S0478]

♂Hartog van Staveren, *1893 [S0478]

♀Helena Slijper-van Staveren, *1909 [S0466, S1548]

♀Leentje Groothuis-van Staveren [S0478]

♂Mozes van Staveren, *±1889 [S0478]

♂Samuel van Staveren, *±1847 [S0466, S0478]

Steidle

♀Anna Selma Kahn-Steidle [H1085]

Stein

♀Friederike Weil-Stein, *1875 [W1670]

♀Rickchen Nußbaum-Stein [N1385]

♀Witta Teresa Suntup-Stein [S0489]

Steinberg

♀Amalie de Leeuw-Steinberg [G1023]

♂Gersen Steinberg [G1023]

♀Gitta Steinberg [D0892]

♀Julchen Grünewald-Steinberg [G1023]

♀Martha Woudstra-Steinberg [S0176]

Steinberger

♀Else Grünebaum-Steinberger [G1019]

♂Hermann Steinberger, *1871 [G1019]

Steiner

♀Thekla Strauss-Steiner [S1590]

♀Therese Hellmann-Steiner [H1065]

Steinhardt

♀Marianne Eppenheim-Steinhardt [L1229]

♀Rosa Kann-Steinhardt [J1151]

Steinmann

♀Amalia Eichenwald-Steinmann [E0897]

Steinweg

♀Anna Kahn-Steinweg, *1903 [S1574]

♀Else Seelig-Steinweg, *1897 [S1574]

♀Erna Steinweg, *1901 [S1574]
♂Leo Steinweg, *1906 [S1574]
♂Levy Steinweg, *1832 [S1574]
♀Meta Selig-Steinweg, *1899 [S1574]
♂Paul Steinweg, *1894 [S1574]
♂Salomon Steinweg, *1863 [S1574]
♂Siegfried Steinweg, *1889 [S1574]

Ster van der

♂Joseph van der Ster [S1573]
♀Sara van der Star-van der Ster [S1573]

Stern

♂Alfred Stern, *1886 [S1578]
♂Anschel Stern [J1132]
♀Apolonia de Leeuw-Stern [L0153]
♀Auguste (Augusta) Gustine Haas-Stern [H1280, S1585]
♀Elsa Stern, *1908 [S1576]
♀Emma Bamberger-Stern [S1577]
♀Ernestine Bamberger-Stern [B0722, B0723]
♀Esther Meijer van der Wijk-Stern, *1815 [H1072, W1691]
♀Fanny Kahn-Stern, *1845 [F0959]
♂Gustav Stern, *1872 [S1583]
♂Jakob Stern, *1894 [S1577]
♂Karl Stern [S1578]
♂Leiser Lazarus Stern [F0959]
♀Lina Klestadt-Stern [K1188]
♀Lotte Sara Stern, *1925 [S1577]
♂Marcus Stern, *1874 [S1576]
♀Marianne Stern, *1923 [S1578]
♂Moses (Moshe) Stern, *1811 [S1585]
♂Moses Stern, *1851 [B0723]
♂Nathan Stern [S1583]
♀Rachel Regine Ruelb-Stern [I1100]
♀Rebekka Barents-Stern [L1240, L1242]
♂Salomon Stern, *1844 [L1242]
♀Sara Isenburger-Stern [I1100]
♂Sigmund Stern [S1578]
♀Sophie Stern-?, *1875? [S1576]
♀Sophia Levij-Stern [H1052]
♀Ursula Stern, *1926 [E0918A, S1578]

Sterner

♂Ascher Sterner, *1809 [C0854, S1580]
♂Hartog Sterner, *1889 [S1580]
♂Karel Sterner, *1841 [S1580]

Sterneveld

♀Sientje Gosschalk-Sterneveld [G0183]

Sternfeld

♀Lieselotte Harschel-Sternfeld [H0233]

Sternheim

♂Andries Sternheim [A0006, E0145, L0342]
♀Charlotte Eijl-Sternheim [E0145]
♀Esther Abrahamson-Sternheim [A0006]
♂Manus Sternheim [E0145, L0342]
♀Rosette Lutomirski-Sternheim [L0342]

Stibbe

♂Aäron Jacob Stibbe [H0240]
♂Alexander Jozef Stibbe [J0272]
♂Alexander Philip Stibbe [J0272]
♀Betje Bilderbeek-Stibbe [V1644]
♂David Stibbe, *1846 [S1581, S1582]
♀Duifje Elias Troostwijk-Stibbe [S1581]
♀Eveline Mariëtte Ehrlich-Stibbe [J0272]
♂Hijman David Stibbe, *1889 [S1581]
♂Isidoor Stibbe, *1874 [S1582]
♀Judik Salomon Visser-Stibbe, *±1858 [V1643, V1644, V1652]
♂Levij Stibbe [L1235]
♀Klaartje Stibbe, *1926 [S1582]
♀Mariana de Leeuwe-Stibbe [L1235]
♀Naatje Anholt-Stibbe [L1245]
♂Paul Dagebert Stibbe [J0272]
♂Salomon Elias Stibbe, *1800 [V1652]H
♀Schoontje Gompert de Wolf-Stibbe [S1552]

Stiefel

♂Adolf Stiefel, *1887 [S1583]
♀Betty [Weiß?-]Stiefel, *1893 [S1583]
♀Cato Bertha Stiefel, *1940 [S0480]
♀Chana Böhm-Stiefel [B0779]
♂Emil Stiefel, *1894 [S1583]
♂Ernst Stiefel, *1905 [S1585]
♂Ferdinand Stiefel, *1878 [S1583]
♂Friedrich Jacob Stiefel, *1888 [S1583]
♂Gustav Stiefel, *1892 [S1583]
♂Heimann Stiefel, *1810 [S1583]
♀Helena Stiefel, *1896 [S1583]
♀Henny (Hennij) Gabriele (Löb-)Loeb-Stiefel [1279, 1280, S1583, S1585]
♂Hermann Stiefel, *1872 [1280, S1583]
♀Hilda Stern-Stiefel [S1583]
♂Hugo Stiefel, *1886 [S1583]
♀Ida Löwenstein-Stiefel [S1583]
♀Irma (Irene) Oppenheim-Stiefel [S1585]
♂Isidor Stiefel, *1908 [P0482, S0480, S1583, S1584]
♀Jenny Kanter-Stiefel [S1583]
♀Johanna Stiefel, *1890 [S1583]
♂Louis Stiefel, *1873 [S1583]
♀Minna Stiefel, *1901 [S1583]
♂Moritz Stiefel, *1882 [S1583]
♂Nathan Stiefel [S0480]
♂Nathan Stiefel, *1843 [L1280, S1583]
♂Nathan Samuel Israel Stiefel [S0480]
♀Paula Wassermann-Stiefel [S1583]
♀Ruth Stiefel-Stiefel, *1912 [S1583]
♂Sally (Norman) Stiefel, *1900 [S1583]
♀Selma Lorsch-Stiefel [S1583]
♂Simon Stiefel, *1891 [S1583]

Stiel

♀Bornetta Schlicher-Stiel [B0775]

Stijsel

♂Abraham Isaak Stijsel [M0366, S0024]
♀Anna Sluijter-Stijsel [S0024]
♀Elisabeth Bleekrode-Stijsel [S0024]
♂Isaac Abraham Stijsel, *1793 [S0024]
♂Isaac Abraham Stijsel, *1858 [S0024]
♂Jacob Stijsel, *1867 [S0024]
♂Levi Abraham Isaac Stijsel [S0024]
♀Margareth(a) Mossel-Stijsel [M0366, M0619, S0024]
♀Rachel Salomon-Stijsel [S0024]
♀Rijntje de Vries-Stijssel [P1404]
♂Salomon Isaac Stijsel [M0366, S0024]
♀Sara Cats-Stijsel [S0024]

Stirzowar

♀Blime Enker-Stirzowar [E0924]

Stodel

♀Elisabeth Levi-Stodel [L0333]
♀Eva Corper-Stodel [C0098]
♀Frederika Eliazar Keizer-Stodel [K1156]
♂Hartog Stodel, *1884 [S0483]
♀Helena Betty Stodel, *1938 [S0483]
♂Jacob Stodel, *1859 [W1663]
♀Louis(e/a) Wolf Turksma-Stodel [T1620]
♀Maria Vecht-Stodel, *1888 [W1663]
♂Willem Stodel, *1910 [S0483]
♂Wolf Salomon Stodel, *±1840 [S0483]

Stofkooper

♂Jacob Stofkooper [H1050]
♀Rosa Stofkooper [H1050]
♀Selma Hedeman-Stofkooper [H1050]
♂Simon Stofkooper [H1050]

Stokking

♀Elisabeth Santilhano-Stokking [L0305]

Stokvis

♀Sara van Buren-Stokvis [H0216, R0426]
♀Sara van Praag-Stokvis [S0468]

Stokvisch

♂Elias Stokvisch, 1893 [S0484]
♀Julia Stokvisch, *1938 [L0321, S0484]
♂Mozes Stokvisch, 1917 [L0321, S0484]

Stookebrand

♂Pieter Stookebrand [V1629]

Stoppelman

♀Anna Kentie-Stoppelman [K1162]
♂Aron Stoppelman, *1894 [S1586]
♂Daniel Stoppelman, *1845 [S1586]
♀Geertje Meijer-Stoppelman [C0825]
♂Gerson Arons Stoppelman, *1808 [S1586]
♂Izaak Stoppelman, *1859 [S1512]
♀Marie Polak-Stoppelman [S0399, S1512]
♂Moses Stoppelman [K1162]
♀Regina Stoppelman, *1919 [S1512]
♀Roosje (Roossien) Stoppelman [K1162]

Stork

♂Levie Abraham Stork [F0951, S0505]
♀Rachel Levie Frank-Stork [F0150, F0951, S0505, V1628]

Stranders

♀Flora Turksma-Stranders [T0511, T1618, T1623]
♂Louis Stranders, *1879 [T0511, T1623]
♀Sara Loopuit-Stranders [F0612]
♂Simon Stranders, *±1850 [T1623]

Stra(a)ten van

♀Arnoldina Fransina Jans-van Straaten [L0337]
♀Betje van Straten [C0819]
♀Catharine van Straten [C0819]
♀Elisabeth Boers-van Straten [B0796]
♀Elisabeth Walg-van Straten, *1864 [V1646, V1653]
♀Frederika Lobstein-van Straten [L1278A]
♀Fronika (Fronica) Cats-van Sraten [C0817, C0818]
♂Hartog van Straten [C0817, C0819]
♂Hartog Alexander van Straten [B0796]
♂Hartog (Hertog) Emanuel van Straaten [L1254]
♂Joseph van Straten [C0818]
♂Manus van Straten, *1839 [L1278A]
♀Margaretha Doornebosch-van Straten [V1640]
♀Rozalie (Rozaline, Rozette) Henriëtte de Levie-van Stra(a)ten [L0314, L1254]
♂Samuel van Straten, *1837 [V1653]
♀Sara Cats-van Straten [C0818, C0819]
♀Sientje (Cecilie) Snijtselaar-van Straten [S1555]

Straus(s)

♂Aron Straus [S1591]
♂Barend Straus, *1925 [S0486]
♂David Strauss, *1871 [S1590]
♂Hans Joachim Straus, *1935 [N1385, N1386, S1590]
♀Ida Simon-Straus [S1539]
♀Jeanette Rosskamm-Strauss [F0939]
♀Jette Glauberg-Strauss [L1277]
♂Joseph Straus, *1854 [S0486, V0528]
♂Joseph Straus, *1922 [S0486]
♂Ma(r)x Straus, *1873 [S1591, S1593]
♀Sara Marx-Straus [B0766]
♂Simon Straus, *1885 [S0486, V0528]
♂Stefan Straus, *1898 [S1590]

Streep

♂Ephraïm Streep [N1370]
♀Jeanne Juliette Neuburger-Streep [N1369, N1370]
♂Levi Ephraim Streep [N1370]

Streliski

♂David Isaac Streliski, *1821 [S1594A]
♂Eleazer (Eleazar, Eduard) Streliski, *1866 [S1594A, S1594B]
♂Isak Polak (Isaac) Streliski [S1594A]

Strous

♀Roosje de Leeuwe-Strous [K0276, L0305]

Studzinsky

♀Paula Weiss-Studzinsky, *1901 [W1674]

Sturk

♀Rebekka Wegloop-Sturk [S1518]

Sturm

♂Abraham Henoch Sturm, *1921 [S1595]

Sulzbach

♂Abraham Sulzbach [J1132]

♀Klara Roseboom (Rozeboom)-Sulzbach [J1125, J1132]

Suntrup

♂Benjamin Suntrup (Suntup), *1900 [S0489]

♂Herman Suntrup, *1928 [S0489]

♂Izak (Izaak) Marius Suntup, *1867 [S0489]

♂Martin James Suntrup, *1934 [S0489]

Susan

♀Betje Susan, *1835 [S0462]

♀Betsy Susan, *1881 [S0462]

♀Cato Slager-Susan, *1874 [S0462]

♀Evelina Susan, *1869 [S0462]

♀Henriette Susan, *1870 [S0462, V1635, V1636]

♂Karel Susan, *1838 [S0462, V1636]

♂Marcus Susan, *1878 [S0462]

♀Mietje Susan, *1840 [S0462]

♀Saartje Susan, *1842 [S0462]

♂Salomon Wolf Susan [S0462]

Susholz

♀Katje Polak-Susholz [P1422]

Süsskind

♀Hedwig Beutler-Süsskind [B0753]

♂Isaak Süsskind [B0753]

♂Meier Süsskind, *1880 [B0753]

Swaab

♀Anna van Kleeff-Swaab [P1379A]

♀Betje Koperberg-Swaab [K1200, S0490]

♀Clara Swaab, *1893 [S0490]

♀Frederika Siebes-Swaab [S0490]

♂Hartog Swaab [K1200]

♂Hartog Swaab, *1882 [S0490]

♂Hartog Swaab, *1884 [S0496, S1596, S0490, S1600]

♂Hartog Swaab, *1928 [S0491]

♀Heintje Aronson-Swaab [S0008, S1601]

♀Jeanett(a/e) Brouwer-Swaab [K1200, S0490]

♂Joël Swaab, *1917 [S0491]

♂Josef Swaab, *1909 [S1596, S1600]

♂Joseph Swaab, *1922 [S0491]

♂Joseph Swaab [K1200]

♂Joseph Swaab, *1838 [S0490, S0491, S0521, S1596]

♂Joseph Swaab, *±1838 [P0412]

♂Joseph Swaab, *1931 [L0071, S0500]

♂Josephus Zadok Swaab [G0994, G0995]

♀Judis Swaab, *1894 [S0490]

♂Leendert Swaab, *1923 [S0491]

♀Leentje Cohen-Swaab [C0083]

♂Lion Meijer Swaab, *1922 [S0008, S0521, S1601]

♀Magda Swaab, *1938 [S0496, S1596]

♀Maria Swaab, *1910 [S0521]

♀Maria Pijpeman-Swaab, *1873 [P0412, P0413, Z0541]

♀Marianne Goldsteen-Swaab [G0994, G0995]

♂Meijer Swaab, *1913 [S0496, S1596, S1600]

♂Meijer Swaab, *1919 [S0491]

♂Meijer Swaab, *1928 [S0500]

♂Meijer Swaab, *1926 [S0008, S0521, S1601]

♂Meijer Barend Swaab, *1797 [S0490]

♂Meijer Swaab, *1931 [L0071]

♀Mietje Vigevino-Swaab [S0521]

♂Mijer Swaab, *1877 [C0083, G0196, L0309, L0071, S0008, S0500, S0521]

♂Nathan Swaab [K1200]

♂Nathan Swaab, *1889 [S0491, S0490]

♂Nathan Swaab, *1901 [L0071, S0500]

♂Nathan Swaab, *1910 [S1596, S1599, S1600]

♂Nathan Marcus Swaab, *1942 [S0491]

♂Philip Swaab, *1898 [S0008, S0521, S1601]
♀Rachel Velleman-Swaab [K1200, S0490]
♀Roosje Swaab, *1907 [S1600]
♀Saartje (Sara) Polak-Swaap (Swaab) [P1425]
♂Samuel Swaab, *1860 [S0503]
♂Samuel Swaab, *1930 [S0503]
♂Simon Swaab, *1899 [S0503]
♀Sophia de Groot-Swaab [G0196, S0521]
♂Zadok (Sadok) Salomon Swaab (Swaap) [G0995]

Swaan de

♂Abraham de Swaan, *1904 [S0505]
♂Abraham Daniel de Swaan, *1826 [S0505, S1602]
♂Benedictus de Swaan, *1871 [S1602]
♀Betje Tromp-de Swaan, *1902 [S0505]
♂Carel de Swaan, *1903 [S0505]
♂Jacob de Swaan, *1906 [S0505]
♂Levie de Swaan, 1907 [S0505]
♂Mozes de Swaan, *1868 [S0505]
♂Salomon de Swaan, *1913 [S1602]

Swaep

♀Alida Frijda-Swaep [F0965]

Swalb

♀Lea Salomon Izak-Swalb [G0999]

Swalleff

♀Schoontje Philips-Swalleff [P0396]

Swart

♀Annaatje Jacob Batvier-Swart [P1401]
♀Johanna Zwarts-Swart, *1893 [Z0581]
♀Leentje (Lydia) Abraham de Leeuw-Swart [L0582]
♂Levie Swart [Z0581]
♂Levie Swart, *1851 [S1504]
♂Moses Levie Swart [S1504]
♀Rebecca (Rivka) Schreeuwer-Swart [S0399, S0620, S1504, S1508]

Swarte

♂Levie Ruben de Swarte
♂Meijer de Swarte [C0824]
♀Theresia Brilleslijper-de Swarte [C0823, C0824]

Swartjes

♀Alberdina Mentink-Swartjes [H0229]

Sweed

♀Schoontje Joseph Sjou(w)erman-Sweed [S1547]

Swelheim

♂Emanuel Philip Swelheim, *1882 [S1603, S1604, W0560]
♀Helene Betsy Carolina Wijnberg-Swelheim, *1921 [B0042, S1603, S1604, W0560, W1694]
♂Philippus Swelheim, *1843 [S1603, S1604, W0560]
♀Rebekka Simons de Vries-Swelheim [B0792A]
♂Samuel (Emanuel) Philip Swelheim [W1694]
♂Tobias Swelheim, *±1797 [S1603]

Swerein

♀Sara Eliasar Enthoven-Swerein [E0143]

Tal
♂Justus Tal, *1881 [T0506]
♂Tobias Tal, *1847 [T0506]
♂Tobias Tal, *1919 [T0506]
Tall
♀Claartje-Klara Emanuel Levy Frijda-Tall [F0965]
♀Rachel Tobias van Tijn-Tall [A0001]
Tas van der
♀Pietje van Wassenaar-van der Tas [H0228]
Tegelaars
♂Dirk Johannes Tegelaars [K1201]
Teijn
♀Maria Engers-van Teijn [S0473]
Teitelbaum
♀Ettel Böhm-Teitelbaum [B0779]
Tenenbaum
♂Nusen Wolf Tenenbaum [A0708]
♂Siegfried Tenenbaum [A0708]
Thal
♀Hannelore Thal, *1927 [T1605]
♂Hermann Thal, *1895 [T1605]
Theeboom
♂Daniel Theeboom, *1898 [T1607]
♀Kaatje Abraham Gabriels-Theeboom [F0612]
♂Philip Theeboom, *±1863 [T1607]
♂Philip Theeboom, *1928 [T1607]
♂Salomon Philip Theeboom, *±1820 [T1607]
Themans
♀Antje Serphos-Themans [H1084]
♂Bernard Themans, *1832/33 [T0507]
♂Bernard Salomon Themans [T0507]
♂Leon Themans, *1940 [T0507]
♂Maurits Themans, *1879/80 [T0507]
♀Rosetta Elzas-Themans [C0833B, E0899]
♀Sonja Themans, *1938 [T0507]
Thijn van
♀Judith van der Horst-van Thijn [H1095, H1096, H1097]
♂Salomon Barend van Thijn [H1096]
Thomas
♂Kurt Thomas [E0918A]
Tierlier
♀Rachel Gobits-Tierlier, *1828 [Z1715]
Tijn van
♀Aaltje Trijbits-van Tijn [A0001]
♂Alexander van Tijn, *1824 [T1611]
♂Alexander van Tijn, *1902 [T1611]
♂David Benjamin van Thijn [B0045]
♀Elisabeth de Vries-van Tijn [V0535]
♀Esther van Tijn, *1934 [T0514]
♀Etty Bouwman-van Tijn [B0056]
♂Izaak van Tijn, *1870 [T0514, T1611]
♂Izaäk van Tijn, *1938 [T0514]
♂Joel van Tijn, * 1908 [T1611]
♂Joseph Samuel van Tijn [A0001]
♂Louis van Tijn, *1905 [T0514]
♀Mietje Boas-van Thijn [B0045]
♀Rijntje Abraham Manus-van Tijn [A0007]
♀Sara van Brakel-Tijn [B0796]
Thijssen
♂"*mevrouw Thijssen*" [S1552]
Timmerman
♀Christiana Italiaander-Timmerman [I0263]
Timmers
♀Elsje van Aals-Timmers [A0003]
Tobar
♀Caroline Tobar, *1855 [H1071]
♀Elizabeth Tobar, *1858 [H1071]
♂Eliazar Tobar, *1853 [H1071]
♀Gerarda Tobar, *1854 [H1071]
♂Jacob Tobar, *1865 [H1071]
♀Marianne Tobar, *1850 [H1071]
♀Rosetta Tobar, *voor 1845 [H1071]

♀Rosette Elisabeth Herschel-Tobar [H1068, H1071]

Tobias

♀Amalia Tobias [C0829]

♀Toni Cohen-Tobias [C0829]

Toff

♀Heriette Abrahams-Toff [A0701]

♂Isaac Daniel Toff [A0701]

Tokkie

♂David Tokkie [B0745, P1411]

♂Emanuel Tokkie [B0021, B0745, P1407, P1411]

♀Judith Pfeffer-Tokkie [P1407, P1411]

♀Vogeltje Berkelo-Tokkie [B0021, B0745]

Toledo

♀Judith (de) Daniel Toledo [P0408, P0409]

Tong(e) van der

♀Hendrika van der Tonge, *1909 [M0348]

♀Judith van der Tong [E0903, E0904]

♂Lammert Mozes van der Tong [E0903]T

Toom

"*Ab Toom en tante Wil Toom*" [K0292]

Topilowsky

♀Rachel van Gelder-Topilowsky [D0873, D0876]

♂Wolf Topilowsky [D0876]

Trester

♀Erna Brinitzer-Trester [B0804]

Trierum

♀Martha Maria de Boer-Trierum [B0777A]

Trijtel-Cosman •

Triwaks

Trijbetz

♀Dina de Leeuw-Trijbetz [L0301]

♀Joseph Trijbetz [L0301]

♂Siegfried Trijbetz [B0068]

Trijbits (Trybits)

♂Abraham Jacob Trijbits [A0001]

♂Abraham Mozes Trijbits [A0001]

♀Betje Trijbits [A0001]

♀Henriette (Jetje) Mogendorff-Trijbits [E0929]

♂Jacob Trijbits [A0001]

♂Mozes Abraham Trijbits [A0001]

♂Salomon Trijbits [A0001]

Trijtel

♂Aron Trijtel, *1918 [T0510]

♂Hartog Samuel Trijtel [T0510]

♂Jacob Trijtel, *±1874 [T0510]

♀Mietje Bleekrode-Trijtel [S0024]

♀Leentje (Lea) Oesterman-Trijtel [S0491]

Triwaks

♀Johanna Triwaks, *1883 [T1612]

Troetel

♀Mietje Harschel-Troetel [A0001, A0003, H0230, H0233]

Trombkowska (Trombkowsko)

♀Maria Trombkowska, *1918

Trommel van

♀Cornelia de Haaf-van Trommel [H1029]

Tromp

♂Aron Abraham Tromp [H0212]

♂Bernard Tromp [H0211]

♂Bernardus (Barend) Tromp [H0212]

♀Frouktje van Dam-Tromp [B0047]

♀Jansje Barendina Tromp [H0211, H0212]

♀Rosina van der Goen-Tromp [H0211]

♂Samuel Tromp [S0505]

Trombkowska (Trombkowsko) •

Trompetter

♂Alexander Trompetter, *1871 [P1401, T1614]

♀Bloeme Crost-Trompetter [Z0568]

♀Bloeme Harpman-Trompetter [H0228]

♂David Heiman Trompetter [O1395]

♀Eva Trompetter, *1911 [P1401, T1614]

♀Henriette van Oosten-Trompetter [O1395]

♂Hijman Trompetter, *±1870 [T1615]

♂Izak Trompetter, *±1843 [P1401, T1614]
♂Levie Philip Trompetter, *1827 [T1615]
♂Louis Trompetter, *1897 [T1615]

Troostwijk

♂Abraham Troostwijk [K1211, K1212]
♂Benedictus Troostwijk [K1183]
♀Grietje Norden-Troostwijk [E0139, N1383]
♂Hartog Cosman Troostwijk, *1777 [S1581]
♀Helena Meijer-Troostwijk [M1320]
♀Keetje van Kreveld-Troostwijk [K1211, K1212]
♀Mietje Klein-Troostwijk [H1042, K1180, K1183]
♂Mozes Abraham Troostwijk [K1212]
♂Samuel Troostwijk [M1320]

Tukkie

♂Hijman Tukkie [A0008]
♂Mozes Tukkie [A0008]

Turckheim

♀Nette Isaac Pinto-Turckheim [M1355]

Turfrijer

♀Beletje Meijer Lap-Turfrijer [Z0568]
♂Hartog Turfrijer, *1897 [T1617]
♂Joseph Turfrijer, *1861 [T1617]
♂Mozes Turfrijer, *1929 [T1617]

Turksma

♂Abraham Turksma, *1883 [S0473]
♂Arend Mozes Turksma [C0847]
♀Betje Hakkert-Turksma [H0210, H0211]
♀Elisabeth Margaretha Turksma, *1940 [T0511, T1623]
♀Ester Turksma-Turksma [C0847]
♀Hanna Mozes [?]-Turksma, *1824 [T1621]
♂Izaäk Turksma, *1907 [T0511, T1618, T1621, T1623]
♂Izak Mozes Turksma, *1852 [T1618]
♂Jacob Turksma [F0973]
♂Jacob Salomon Turksma, *1908 [T1618]
♀Johanna Esther Turksma, *1926 [T1620]
♀Johanna van der Hoeden-Turksma [C0847]
♂Leman Turksma, *1884 [T1621]
♂Leo Turksma, * 1924 [T1621]
♂Levie Mozes Turksma, *1866 [T1620]
♂Louis Turksma, *1938 [T0511, T1623]
♂Marcus Moses Turksma, *1850 [S0473]
♂Maurits Levie Turksma, *1897 [T1620]
♂Mozes Aron Yzak Turksma, *1822 [T1621]
♀Saartje van Kleef-Turksma [E0908]
♂Salomon Turksma [T1622]
♂Salomon Izak Turksma, *1878 [T0511, T1618, T1621]
♂Salomon Louis Turksma, *1937 [T0511, T1623]
♀Suze Spetter-Turksma [S0473]
♂Yzak (Izak) Moses Turksma, *1852 [T1621]

Ucko

♀Karoline Ucko [D0890]

Uden van

♀Everdina Cohen-van Uden [H1056]

Udewald

♀Johanna Hochheimer-Udewald [K1220]

Ullman(n)

♀Ellen Wilhelmina Ullmann [F0940, U1624]

♂Ernst Ullmann [F0940, U1624]

♀Flora Oppenheim-Ullmann [O1396]

♀Ida Knorringa-Ullman [K1191]

♂Jacob Ullmann, *1861 [U1624]

♂Loeb Ullman [H1081]

♀Marianne (Mirjam) Wolff-Ullmann [H1081]

♂Ralf [Rolf] Dirk Ullmann [F0940, U1624]

♂Simon Ullmann, *1856 [O1396]

Vaalen van

♀Gertruida van den Hoeven-van Vaalen [B0716]

Valk

♀Caroline van Biema-Valk [B0754]

♀Elizabeth van Gelder-Valk [G0981]

♀Saartje Brandel-Valk [J1116]

Varnhagen

♀Fanni Judenberg-Varnhagen [E0891, H1058]

Vas Dias

♂Mordechai Vas Dias [R1456]

♀Rosalia Sara Ricardo-Vas Dias [R1456]

Vasen

♂Otto Vasen [B0809, B0810]

♀Rosalie (Rosalia) Buschhoff-Vasen [B0809, B0810]

♂Simon Vasen, *1817 [B0810]

Vas Nunes

♂David Vas Nunes, *1842 [R1457]

♂Emanuel (Imanuel) van Moses Vas Nunes, *1784 [R1457]

♀Rosa Ricardo-Vas Nunes [R1456, R1457]

Vecht

♂Aaron Vecht, *1886 [W1663]

♀Deena Watermann-Vecht, *1911 [W1663]

♀Helena de Vries-Vecht [H1042, K1180, K1183]

♂Mozes Vecht, *1853 [W1663]

♀Saartje Glaser-Vecht [I0264]

Vedder

♂Abraham Vedder [L1273]

♀Hanna Abraham Polak-Vedder [V1641]

♀Hanna Sjouwerman-Vedder [L1273]

♀Sara Abraham van Beem-Vedder [B0012]

Veen van der

♀Eva Kats-van der Veen [S1497A]

♀Jette (Jettje) Leverpoll-van der Veen [L1250B, L1250C, H1093A]

♂Mozes van der Veen [L1250C]

♀Rebecca van Zuiden-van der Veen [S0096]

♀Roosje Salomons de Groot-van der Veen [G0205]

♂Salomon van der Veen, *±1847 [L1250B, L1250C, H1093A]

Veerman

♀Duifje Limburg-Veerman, *1850 [L1272]

♀Duifje de Raaij-Veerman [H0245]

Veffer

♀Flora Clara Veffer [J0181]

♂Jacob Veffer [J0181]

♂Philip Veffer [J0181]

Vega

♂Eljakim Alvares Vega [M1346]

♀Judith Sanders-Vega [M1346]

Vegt van der

♀Susanne Jakobs-van der Vegt [B0762]

Velde van der

♀Elisabeth Blok-van der Velde [B0770, B0771]

♂Isaäc Moses van der Velde [B0770]

Vellekooper

♂Arend Vellekooper [P0396]

♀Barto Hirschstein-Vellekooper [M0361]

♀Engeltje Smeer-Vellekooper [P0396]

♂Machiel Vellekooper [H0213]

♂Meijer Hijman Velleko(o)per [M0361]

Velleman

♂Andreas Levie (Louis) Velleman, *1885 [V1626A]

♂Aron Nathan Velleman [S1504]

♀Betje Plotske-Velleman [R0425]

♀Clara Velleman, *1939 [V1626A]

♀Esther Velleman, *1935 [V1626A]

♀Esther Bachrach-Velleman [P1417]

♀Grietje Velleman, *1910 [S0490]

♂Hartog Velleman, *1879 [S0490]

♂Jozua Levie Velleman [R0425]

♀Leentje van Praag-Velleman [S1513]

♀Leentje Swaab-Velleman [S0496, S1596, S1600]
♀Leentje Velleman, *1909 [S0490]
♂Levie Velleman, *1861 [V1626A]
♂Levie Velleman, *±1861 [S0496]
♂Levie Velleman, *1906 [V1626A]
♂Machiel Velleman [P1417]
♀Machteld de Brave-Velleman [S0496]
♀Marianna Velleman, *1936 [V1626A]
♂Maurits Velleman, *1907 [V1626A]
♂Nathan Velleman, *1842 [S0490, S1596, S1600]
♂Nathan Velleman, *1924 [S0490]
♀Roelfje Jacobs Bollegraaf-Velleman [R1481]
♀Roosje Frank-Velleman, *1849 [W0550]
♂Salomon Nathan Velleman, *±1816 [S1600]
♀Sophia Swart-Velleman [S1504]

Velmans

♀Betje Molgo-Velmans [M0361]
♀Rijna Lina van Praag-Velmans [P0409]

Veltman

♀Jeltje Vellekooper-Veltman [P0396]

Verdo(o)ner

♂Abraham Verdoner, *1861 [V1627]
♀Esther Verdoner, *1933 [V0519]
♀Femmetje Verdoner, *1888 [V1627]
♀Hilletje Verdoner-Verdooner [V0519]
♂Isaak Verdoner, *1905 [V0519]
♂Jacob Verdoner, *1935 [V0519]
♂Joel Verdoner, *1874 [V0519]
♂Joël Verdoner, *1937 [V0519]
♂Juda Verdooner [V0519]
♂Marcus Verdoner, *1941 [V0519]
♂Mozes Meijer Verdoner, *1814 [V1627]
♀Sara Verdoner, *1931 [V0519]

Verhaar

♀Johanna Petronella Druppers-Verhaar [G0192]

Vermeer (van Meer)

♀Maria Vermeer (van Meer) (Gitele of Mietje van Meer)-de Vries [K1186]

Verweij

♂Jacob Verweij [K0616]
♀Johanna Antonia Cornelia Kan-Verweij [K0616]

Vet

♀Betje van Thijn-Vet [H1096]
♂Izaak Vet, *1874 [V0520]
♀Judith Groen-Vet, *1877 [V0520]
♂Levie Wolff Vet, *1786 [V0520]
♀Roset van Vriesland-Vet, *1879 [V0520, V1654]
♂Wolff Vet, *1840/41 [V0520, V1654]

Vieijra (Vieyra)

♀Judic de Vries-Vieijra [N1370]
♀Rebecca Polak-Vieijra [P0400, S0483]

Vigevano

♀Anna Vet-Vigevano [V0520]

Vigeveno

♀Judith (Judik) Snoek-Vigeveno [C0848, L0153, S0468]

Vigevino

♂Abraham Vigevino, *1904 [S0521]

Vintura

♂Isaac Vintura [B0045]
♀Rosette Boas-Vintura [B0045]

Viool

♀Judic Mozes van der Bokke-Viool [B0048]

Vis

♀Alida Vis [P0404]
♀Betje Vis [P0404]
♂Israel Jacob (Jacques) Vis, *1857 [H0246, P0402, P0404]
♂Leon Vis, *1865/66 [V0522]
♂Lion Vis [P0404]

♀Saartje Polak-Vis [P0397, P0402, P0404]
♂Salomon Vis [H0246]
♂Salomon Jacob Vis, *1823 [P0404, V0522]

Visch

♀Hillegonda Meuleman-Visch [M1347]

Visschraper

♀Beletje Levy Schreeuwer-Visschraper [E0905]

Viskoper

♀Klaartje (Klara) Jacob Zwaaf-Viskoper, *±1824 [Z1714, Z1715]

Visser

♀Aaltje Meijers-Visser [M0354]
♀Clara Moerel-Visser [V0359]
♀Clara de Vries-Visser, *1885 [V1643, V1644, V1652]
♂David Visser, *±1857 [V0359]
♀Franciska Sophia Visser, *1890 [V0359]
♂Israël Visser, *±1850 [V1643, V1644, V1652]
♂Israel Moses Visser [S0477]
♂Meijer Israel Visser, *±1832 [S0477]
♂Mozes Visser, *±1825 [V0359]
♂Mozes Visser, *1893 [V0359]
♂Samuel Hartog Visser, *±1823 [V1652]

Vita de

♀Ester de la Mar-de Vita [G1004]

Vizjevene

♀Hanna Rodrigues Pereira-Vizjevene [R1456]

Vleesblok

♀Hanna Löwenstein-Vleesblok [P1425]
♀Jetta Davids-Vleesblok [D0868]
♂Jonas Gossel Vleesblok [D0868]
♂Meijer Vleesblok [D0868]

Vleeschhouwer

♂Bernard Vleeschhouwer, *1906 [V1631]
♀Bianca Louise Vleeschhouwer, *1943 [V1629, V1631]
♀Cato Jacobs-Vleeschhouwer [H1035]
♂Henri Vleeschhouwer, *1865 [V1628]
♂Izaak Jacob Vleeschhouwer, * [V1628]
♂Jacob Vleeschhouwer [V1629]
♂Juda Izaak Vleeschhouwer *1839 [V1628]
♂Leendert Vleeschhouwer, *1883 [V1629, V1631]
♂Louis Vleeschhouwer, *1913 [V1629, V1631]
♂Willem Vleeschhouwer, *1905 [V1631]
♂Wolf Vleeschhouwer, *1850 [V1629]

Vles

♂Abraham Jacob Vles, *1861/62 [W0525]
♀Grietje Vles = Grietje Fles [M1347]
♂Jacob Joseph Vles [M1632, W0525]
♂Joseph Simon Vles [M1632]
♀Kaatje de Marcas-Vles [M1632]
♀Marianne Oostra-Vles, *1833 [W0548]
♂Robert Vles, *1869/70 [W0525]

Vlessing

♀Aaltje Vlessing [B0068]
♂Barend Vlessing [B0068]
♀Mientje Schuitevoerder-Vlessing [S1518]

Vliet van

♀Johanna Elias Cohen Kool-van Vliet [B0788]

Vlijmen van

♀Catharina Andriesse-van Vlijmen [A0706]
♀Rebekka Joëls-van Vlijmen [J1122]

Voet

♀Beletje de Swarte-Voet [C0824]

Vogel

♂Moses Salomon Vogel [N1381]
♂Otto Vogel [V1633]
♀Rachel Gans-Vogel [M0599]
♂Salomon Mozes Vogel [N1382]
♀Sara Nord-Vogel [N1382]
♀Vogeltje Levi Roodenburg-Vogel [R0427]

♀Vogeltje Mozes Nord (Nort)-Vogel [N1381, N1382]

Vogelstein

♀Sara Elzas-Vogelstein [E0910]

Vohs

♀Henriette Meijer-Vohs [M1321, M1335]

Vollenhove(n) van

♂Jacob van Vollenhoven [B0053]

♀Klara (Clara) Meiboom-van Vollenhove(n) [M1317]

♀Lena van der Sluijs-van Vollenhoven [B0053]

Voort van der

♀Keetje Simons van der Voort [V1636]

Voorzanger

♀Catharina Berkelo-Voorzanger [B0744]

♀Debora Lazarus van Blitz-Voorzanger [V0522]

♂Jonas Levie Voorzanger [M1347]

♀Judith Waterman-Voorzanger [B0784]

♀Reina Hendelina Meuleman-Voorzanger [M1347]

Vorsänger

♀Lina van Pels-Vorsänger [N1373]

Vorst

♂Aron Jacob Vorst, *1815 [V0531]

♀Charlotte (Rachelote) Clarisse de Vries-Vorst [V0531]

♂Hijman Vorst [K0292]

♂IJzak Ruben Vorst [G1017, K0292]

♂Jacob Aron Vorst [V0531]

♂Joël Vorst, *1895 [V1634, V1635, V1636]

♀Mietje Ruben Grootkerk-Vorst [G1017]

♂Philip Vorst, *±1863 [V1634, V1635]

♂Philip Vorst, *±1922 [V1635, V1636]

♂Ruben Izak Vorst [G1017]

♂Samuel Joseph Vorst, *1823 [V1634]

Vos (de)

♀Annaatje Philip Cohen-Vos [P1418]

♂Aron Vos [R1476]

♀Bendina Rothschild-Vos [R1476]

♀Betje Manus van Beezem-Vos [B0765]

♀Betje van Esso-Vos [M1336]

♀Catherina Sarphatie-de Vos [M1350, W0553]

♂Emanuel Vos, *1868 [V0526]

♂Emanuel Vos, *1931 [V0526]

♀Eva Loonstijn-Vos [L0339]

♀Frederika Vos-Keizer [K1156]

♂Hartog Meijer Harts Vos [V1637, V1638]

♂Harts Hartog Vos, *1802 [V1637]

♂Henri Vos, *1870 [V1638]

♂Isaäk de Vos [K1156]

♂Isidore Vos, *1872 [V1637]

♀Jeanette Potsdammer-Vos [G1008]

♂Jochem de Vos [K1156]

♂Karel Vos [R1476]

♂Leman (Loman) Vos, *±1826 [V0526]

♀Naatje Roet-Vos [L1264]

♂Philip Vos, *1901 [V0526]

♂Philip Jacques Vos, *1935 [V0526]

♀Roosje Zwarts-Vos [Z0581]

♀Saliena Vos [S1521]

♀Schoontje Simon van den Berg-Vos [L1245]

♂Simon Samson Vos [L1245]

Voûte

♀Hetty Voûte [L1264]

Vrank

♀Rebecca Swart-Vrank [S1504]

Vredenburg

♀Eva van Spiegel-Vredenburg [A0706]

♂♀ Vredenburg 1812 in Lochem [R1463]

Vreede de

♀Caatje de Vries-de Vreede [M1330]

Vreeland

♀Judik (Judic) de Leeuwe-Vreeland [B0721, S0467]

Vreijenhoef

♀Elsje Donker-Vreijenhoef [S0478]

Vrengel

♀Racheltje Salomon-Vrengel [E0907]

Vries de

♀ Aaltje Hamburger-de Vries [H0217, H0219]
♂Aäron Salomon de Vries, *1928 [V1639]
♂Abraham de Vries (broer v. Manuel) [V1649]
♂Abraham de Vries, *1885 [M1330]
♂Abraham de Vries, *±1888 [V0528]
♂Abraham Levie de Vries [B0792A]
♂Abraham Liepman de Vries [G0977]
♂Abraham Mozes de Vries, *±1816 [V0531]
♂Abram de Vries [M1330]
♂Abram de Vries, *1891 [M1330]
♂Adolf de Vries [P0392, P1404]
♂Adolf de Vries, *1886 [V1640]
♀Alexandrina van Gelderen-de Vries [G983A]
♀Alida de Vries, *1924 [V0527, V1645, V1651]
♀Amalie Cats-de Vries [S1566]
♀Anna Cato Schulman-de Vries [V0531]
♀Anna Perel-de Vries [P0392, P1404]
♀Anna van Zanten-de Vries, *1835 [Z0567]
♀Anne Marjorie de Vries, *1939 [V0537]
♂Arend de Vries, *1885 [V0528]
♂Arend Levie de Vries, *1825 [F0973, V0528]
♂Aron de Vries [K1186]
♂Aron de Vries, *1829 [L0563]
♂Aron de Vries, *±1842 [V0535]
♂Aron de Vries, *1851 [V0529]
♂Aron de Vries, *1862 [V0534]
♂Aron Emanuel de Vries, *1911 [V0538]
♂Barend de Vries, *1857 [M1317, M1658, S0486, V0528]
♂Benjamin de Vries [E0140]
♂Benjamin de Vries, *1858 [V1646]
♂Benjamin de Vries, *±1826 [H0217, V0533]
♂Benjamin de Vries, *1878 [V0539]
♂Benjamin de Vries, *1891 [V1641, V1650]
♂Benjamin Simon Levie de Vries, *1836 [V1641]
♂Bernard de Vries, *1885 [V1639]
♂Bernard Simon de Vries [V0537, W0548]
♀Berta (Barta) van Gelderen-de Vries [G0177A]
♀Betje Mozes Nol-de Vries [B0772]
♀Brandina Gans-de Vries [B0732, G0013, G0976, G0977]
♀Carolina Brook-de Vries [M1341]
♀Catharina de Vries, *1893 [M1330]
♀Constance de Vries, *1930 [W0548]
♂David de Vries [E0140, K1157]
♂David Levy de Vries [B0786]
♀Dina (van) Engers-de Vries [K1186]
♀Duifje de Vries, *1867 [V1642]
♂Elkan de Vries [S0462]
♀Ella (Elly) de Vries, *1924 [V0529]
♂Emanuel de Vries, *1910 [V1643, V1644, V1652]
♀Esther Streep-de Vries [N1370]
♀Eva Benedictus Verdoner-de Vries [U1627]
♀Feikje (Fijkje) de Leeuw-de Vries [B0768]
♂Gerrit Levi de Vries [M0619, V0533]
♂Gerrit Mozes de Vries [M1351B]
♀Gillemette (Quillemette) de Vries [A0007]
♂Hartog de Vries, *1888 [M1330]
♂Hartog Abraham de Vries [F0944]
♂Hartog Jonas de Vries, *1815 [V1640]
♀Helena van Gelderen-de Vries [B0799]
♂Hermanus de Vries, *1867 [V1641, V1650]

♀Henderika van der Horst-de Vries [H1095, H1096, H1097]
♂Henri de Vries, *1891 [M1330]
♂Hijman Abraham de Vries, *1842 [V0531]
♀Hijntje (Heintje) Lelie-de Vries [V1631]
♂Isaac (Isaäc) de Vries, *1889 [V1643, V1644, V1652]
♂Isaak (Izaak) de Vries, *1831 [V1646]
♂Isak de Vries, *1900 [V0528]
♂Israël de Vries, *1886 [V0529]
♂Izaak Jacob de Vries, *1799 [V1642]
♂Izak de Vries [V0539]
♂Izak Abraham de Vries [H1042, K1180, K1183]
♂Iza(c)k Simon de Vries, *1798 [Z0567]
♂Jacob de Vries [G0013, G0976, G0977]
♂Jacob de Vries [G983A]
♂Jacob de Vries, *1847 [N1370]
♂Jacob de Vries, *1882 [V0527, V1645, V1651]
♂Jacob de Vries, *1893 [V1646, V1653]
♂Jacob de Vries, *±1905 [W0548]
♂Jacob Adolf de Vries [P1404]
♂Jacob Isaac de Vries, *1818 [V1645]
♀Jenetta Lezer-de Vries [S1571]
♀Jenny Frank-de Vries [O0381]
♀Jetty (Judith) Wijnberg-de Vries [E140A]
♂Jonas de Vries, *1852 [V1640]
♂Joseph de Vries [H1095, H1096, H1097]
♂Joseph Abraham de Vries [B0052, B0792A]
♀Judik Eliazar de Jong-de Vries [F0159]
♀Judith Bouwman-de Vries [M1317]
♀Judith Susan-de Vries [S0462]
♀Judith de Wijnberg-Vries, *1921 [V1643]
♀Julia de Vries, *1887 [V0531]
♀Kaatje Levi Kleef-de Vries [K1176]
♀Kaatje (Rachel Bat Elijah) Verdooner-de Vries [V0519]
♀Klaartje Bilderbeek-de Vries [S1582]
♀Leentje Hamburger-de Vries [H0615]
♂Leo (Levi) de Vries, *1887 [M1330]
♂Leon de Vries, *1896 [V1647]
♂Levie de Vries, *1841 [V1639, V1647]
♂Levie de Vries, *1851 [F0973]
♂Levie de Vries, *1919 [V1647]
♂Levie Isaac de Vries [W0525]
♂Louis de Vries [E0140]
♀Magdalena Hamburger-de Vries [H0214, H0217, H1044]
♂Manuel de Vries (Manes-Siem), *1829 [V1649]
♂Manus de Vries, *1859 [V1643, V1644]
♀Marcella Spitz-de Vries [S0475]
♂Marcus de Vries, *1895 [V0528]
♂Marcus de Vries, *1902 [M1330]
♀Maria Levie van Bergen-de Vries [C0087]
♀Mariejanne Anne de Vries, *1929 [V0537]
♀Martha Ana de Vries, *1941 [V0538]
♀Matje van Tijn-de Vries [T1611]
♂Maurits, Mauritz)-de Vries [B0786]
♂Meijer Jacob de Vries, *1849 [V0527, V1645]
♀Mietje Wolff-de Vries [W0556]
♂Moses de Vries [G0177A]
♂Moses (Mozes) de Vries, *±1845 [P0400]
♂Mozes de Vries, *1830 [V1644]
♂Mozes de Vries, *1891 [V0534]
♂Mozes de Vries [J1133]
♀Naatje Citroen-de Vries [L0582]
♂Nathan de Vries [J1124]
♂Nathan de Vries, *1872 [V1649]
♀Rebecca de Vries, *1863 [V0533]
♀Rebekka Jessurun Lobo-de Vries [F0944]
♀Rijntje Klein-de Vries [H1042, K1180, K1183]
♀Roosje Fontijn-de Vries [V0528]
♀Roosje Polak-de Vries [P0403]

♂Rosalie de Vries, *1886 [V0531]
♀Rozette de Vries, *1924 [V0534]
♀Rozette Blom-de Vries [H1049]
♀Saartje Berklou-de Vries [B0719]
♀Saartje Hamburger-de Vries [H0217]
♀Saartje Maris (Marits, Maritz, Mauritz, Marcus)-de Vries [K1157, V1654]
♀Saartje (Sara) Monas-de Vries [M1351A, M1351B]
♂Salomon de Vries, *1852 [O0381]
♂Salomon de Vries, *±1860 [M1330]
♂Salomon Jacobs de Vries [H1097]
♂Salomon Jonathan de Vries [E0140]
♂Samuel de Vries, *1797 [M1351B]
♂Samuel de Vries, *1812 [V0535]
♂Samuel de Vries, *1870 [V0535]
♂Samuel de Vries [P0400]
♀Sara de Vries, *1922 [V0527, V1645, V1651]
♀Sara Bargeboer-de Vries [K1162]
♀Sara Cornelia de Vries, *1889 [V0531]
♀Sara de Beer-de Vries [H0217, V0533]
♀Sara de Jong-de Vries [J1129]
♀Sara Jacobs de Vries-de Vries [G0977]
♀Sara Meiboom-de Vries [M1317, M1658]
♀Sara Mossel-de Vries [B0054, M0366, M0619, R0430, S0024]
♀Sara Mozes-de Vries (Fries), ook Sientje Bouwman-de Vries [B0052, B0792A]
♀Sara Schaap-de Vries [J1133, O0381, S1498]
♀Sara de Vries-de Vries, *1865 [V0534]
♀Sara Wijnberg-de Vries, *1849 [W1694]
♂Simeon de Vries, *±1832 [V1642]
♂Simon de Vries [P1427]
♂Simon Izak de Vries, *±1902 [V0537]
♂Simon Mozes de Vries [Z0567]
♂Sim(s)on Philip de Vries, *1919 [V1649]
♀Sonja de Vries, *1930 [V0534]
♀Sophia Engelander-de Vries [E0140]
♀Sophia Frederika Mathilda Polak-de Vries [S0483]
♀Sophia Konijn-de Vries [K0291]
♀Sophia Loterijman-de Vries [L0563]
♀Susanna From-de Vries [F0971, F0973]
♀Susanna Straus-de Vries, *1891 [V0528]
♀Susanne (Sientje) van Emden-de Vries [E0917]
♀Suzanna Straus-de Vries [S0486]

Vriesland van

♂Abraham Samuel van Vriesland, *1821 [V1646]
♂Eleazar Markus van Vriesland [V1654]
♀Fijtje Simons-van Vriesland [L0582, Z0576]
♀Henriette Polak-van Vriesland [P1423]
♂Henri Jacques van Vriesland [V0520]
♂Ihaki Eleazer (Eleazar) van Vriesland, *±1836 [V0520, V1654]
♂Meijer Marcus van Vriesland [P1423]
♀Reina Mathilda Vos-van Vriesland, *1908 [V0526]
♂Samuel Jacques van Vriesland, *1880 [V0520, V1654]
♀Sophia Marcus de Vries-van Vriesland, *1818 [V1645]
♂Wolf Henri van Vriesland, *1912 [V0520]

Vrij

♂Hartog Vrij [G0193, G0196]
♀Roosje de Groot-Vrij [G0193, G0196]

Vroman

♀Judik (Judith) Bouwman-Vroman [B0052, B0054, B0055, B0057, B0058, B0792A]
♂Leo Vroman [B0055]
♀Roosje Vroman [B0055]
♂Samuel Joseph Vroman [B0055]
♂Samuel Samuel Vroman, ook bekend als: Samuel Salomon Vroman [B0055]
♀Sara Meiboom-de Vries [V0528]

Vroomen
♂♀ Vroomen *1812 in Lochem* [R1463]

Waag
♀Sophia van Leeuwen-Waag [L0307]
Waal van de
♀Berta Keiser-van de Waal [J0272]
♂Elias Benjamin van de Waal [G1136]
♀Geertrui de Jongh-van de Waal [G1136]
Waas
♀Betty Waas, *1942 [Z0541]
♀Hanna Polak-Waas [P1421]
♂Jacob Abraham Waas [F0951, S0505]
♂Leman Waas, *1910 [Z0541]
♂Salomon Waas, *1837 [W1655]
♂Salomon Waas, *1866 [W1655]
♂Simon Waas, *1894 [W1655]
Wachendörfer
♀K. Wachendörfer [M1323]
Wachenheimer
♀Thekla Stiefel-Wachenheimer [S1583]
Wachsmann
♂Herbert Wachsmann, *1940 [W1656]
♀Marga Wachsmann, *1908 [W1656]
Wagenaar
♂Joseph David Wagenaar [O1393]
♀Lea Onderwijzer-Wagenaar [O0373, O1393]
♂Lion Wagenaar [O1393]
♀Saartje Mesritz-Wagenaar [M1343, M1345]
Wagner
♀Betty Ledermann-Wagner [L1227, L1228]
♂Rudolf Wagner [L1228]
♀Ruth Kramer-Wagner [K1204, K1205]
Wal van der
♀Johanna Hendrika van Leeuwen-van der Wal [B0032A]
Waldauer
♀Johanna Flatow-Waldauer [L1268]
Walg
♂Abraham Walg, *1856 [W0097]
♂Abraham Jonas Walg [M1658]
♂Andries Walg [H1033, H1035]
♀Catharina de Vries-Walg [V1646, V1653]
♀Dina Cohen-Walg, *1888 [W0097]
♂Eduard Walg [H1035]
♂Izaäk Machiel Walg, *1821 [V1653]
♂Jacob Walg [M1658]
♂Jacob Walg, *1816 [W0097]
♂Jacob Walg, *1889 [W0097]
♀Karin Walg [H1089]
♀Klaartje van der Hal-Walg [H1033, H1034, H1035]
♂Louis Walg [H1089]
♂Machiel Izaak Walg [V1646, V1653]
♀Maglina (Magtelena, Magdalena) de Vries-Walg [M0619]
♀Mietje Walg, *1888 [W0097]
Wallach
♀Heintje Tukkie-Wallach [A0008]
♀Ida Cohen-Wallach, *1897 [W1659]
♂Markus Wallach [W1659]
♀Wilhelmine Frank-Wallach [H1054]
Wallag (Walg)
♀Leentje Joseph Hamburger-Wallag (Helena Walg) *±1793 [V0533, H0615]
Wallage
♀Kaatje Gosse Hakkert-Wallage [H0210]
♀Saartje van der Wijk-Wallage [L1238]
Wallbach
♂Abraham Moses Wallbach [W1659]
♂Georg Wallbach, *1870 [W1659]
♂Günther Wallbach, *1901 [W1661]
Walleg (Walg)
♀Magaliene de Vries-Walleg (Walg) ±1794 [V0533]

Wallega
♀Saartje van der Wijk-Wallega [L1238]
♀Schoontje van Dantzich-Wallega [B0787]
Wallfisch
♀Anita Lasker-Wallfisch [R1558]
Wallig (Wallich)
♂Em(m)anuel Wallig [H1044]
♀Eva Simons-Wallig [H0213, H0222, H1044, T0507]
♀Jeltje Droomer-Wallig [D0130]
♀Judith (Judic) van Kloeten Wallig [K0282]
♀Mietje Andriesse-Wallig [H0214, H1044]
♀Saartje Bouman-Wallig (Wallich) [B0787, K1157]
♀Saartje Hamburger-Wallig [H0215]
♀Sara Salomon Knegje-Walig (Walg, Walet, Walij) [C0843, G0976]
♀Theresia Koster-Wallig [J1110]
Wans
♀Sara van Santen-Wans [B0048]
War(r)endorf
♀Adriana Johanna Rosina Warendorf, *1877 [W0525]
♀Adriana Vles-Warendorf, *1883 [W0525]
♂Arnold Warendorf, *1884 [W0525]
♀Betsij Vles-Warendorf, *1876 [W0525]
♂Heinrich Warendorf [F0959]
♂Isaac Levie Warrendorf [W0525]
♂Lehman Isaac Warendorf, *1817 [W0525]
♂Louis Warendorf, *1872 [W0525]
♂Mozes Leman Warendorf, *1848 [W0525]
♂Simon Warendorf, *1874 [W0525]
Wassenaar van
♂Nicolaas Marinus van Wassenaar [H0228]
Wassermann
♂Joseph Wassermann [S1583]
Waterman
♂Abraham Waterman [F0973]
♂Abram Waterman [W0545]
♀Alida Kijzer-Waterman [K1169]
♂August Watermann, *1890 [W1663]
♂Barend Wateman, *1871 [W0545]
♂Emanuel Waterman [W0545]
♂Isaak (Izak) Waterman [F0973]
♂Israel (Israël) Waterman [B0784, K1169]
♂John Jack Watermann, *1937 [W1663]
♀Judic (Judie) van Rooijen-Waterman [R0432]
♀Krisje Borstel-Waterman [B0784]
♂Meijer Waterman [W0545]
♂Michaël Waterman [W0545]
♂Michiel Waterman [W0545]
♂Mozes Hartog Waterman [R0432]
♀Naatje de Vries-Waterman [F0973]
♂Samuel Waterman [W0545]
Weber
♀Christine Amalie Rochocz-Weber [O0381]
Wechselmann
♀Edith Anna Amalie Wechselmann [W1665]
♂Erhard Eduard Wechselmann [W1665]
Weddeloper
♀Ribca Vas Nunes-van Israel Weddeloper [R1457]
Weenen van
♂Abraham van Weenen, *1884 [W1668]
♂Bernard van Weenen, *1841 [W1668]
♀Judith Isaac Sanders-van Wenen [P1431]
♀Juliette Thecla van Weenen, *1920 [W1668]

Wegloop
♂Levie Salomon Wegloop [S1518]
♀Rachel Schuitevoerder-Wegloop [S1517, S1518]
♀Saartje Schuitevoerder-Wegloop [S1517, S1518, S1519]
Wei(c)hsmann
♀Bella Breslauer-Wei(c)hsmann [B0800]
♂Bernhard Wei(c)hsmann (Weissmann) [B0800]
Weidenbaum
♀Johanna Baum-Weidenbaum [B0732, B0733]
♂Lambert Weidenbaum [B0732, B0733]
♀Margarethe (Margaretha) Musaph-Weidenbaum (Wijdenboom) [R0428]
Weijel
♀Jeanette Vos-Weijel, *±1878 [V0526]
♀Marianne Cohen-Weijel [C0082]
♂Philip Weijel [C0082]
♂Philip Weijel, *1842/43 [V0526]
♂Samuel Philip Weijel [Z0577]
Weijl
♂Calman Hirsch Weijl [K0549]
♀Jansje (Ja(a)ntje(n)) Zwarts-Weijl (Weil, Weijel), *1797 [S0505, Z0577]
♂Sallie Weijl [K0549]
Weijnen van
♂Gaston Marin René van Weijnen [W0551]
Weil
♀Adèle (Atalia) Gottschalk-Weil [H1040]
♂Adolf Weil [R1455]
♂Alfred Abraham Weil, *1936 [W1670]
♀Babette Nohlen-Weil [N1380]
♀Fanny (Franziska) Kauders-Weil [R1455]
♂Hugo Emanuel Weil [W1670]
♂Jacob Weil [W1670]
♂Philip Samuel Weil [H1040]
♀Regina Gottschalk-Weil [H1040]
Weiler
♀Lina Bacharach-Weiler [S1503]
Weilowá
♀Amalie Bodenheimer-Weilowá [B0777]
Weiman
♂Aaron Weiman, *1868 [W0546]
♂Abraham Weiman (*jong gestorven*) [W0546]
♂Abraham Weiman [W0546]
♂Emanuel Weiman [W0546]
♂Levie Weiman [W0546]
♂Lion Weiman, *1900 [W0546]
♂Maurits Weiman [W0546]
♀Rachel Weiman [W0546]
♂Salomon Weiman [W0546]
♂Wolf Weiman (Wijnman), *1847 [W0546]
♂Wolff Weiman [W0546]
Weinberg
♂Bernard Weinberg, *1871 [W1673]
♀Binchen Wolff-Weinberg [F0614, M1360]
♂Eleazar Weinberg [W1673]
♂Elimelech (Elemelich) Isaac (Isaak) Weinberg [S1493]
♀Gisella Prager-Weisz [P1436]
♂Heiman Eliazer (Wijnberg) Weinberg, *1841 [W1673]
♂Herman Bernard Weinberg, *1910 [W1673]
♂Hirsch Weinberg, *1832 [H1088]
♂Isaak Weinberg [N1387]
♀Janette (Jeanette) Rothschild-Weinberg [R1476]
♂Magnus Weinberg [H1086, H1088]
♀Marianne Nußbaum-Weinberg [N1387]
♀Mietje Sanders-Weinberg [S0444, S1493]
♀Minna Frank-Weinberg [M1352]
♀'*Rachel Kuh-Weinberg Rosalie*' [H1088]

♀Rosalie Holstein-Weinberg [H1085, H1086, H1088]

Weinberger

♀Bertha Seligsberger-Weinberger [S1531B]

Weinstein

♀Irene Süsskind-Weinstein [B0753]

Weinwurm

♀Elka Glaser-Weinwurm [G0985]

Weijsenbek

♀Antje Wijzenbeek-Weijsenbek [W1696]

Weiser

♀Bertha Wolitzer-Weiser [W1704]

Weismann

Sophia / Bräunle Weismann [C0846]

Weiss, Weisz

♀Bettij Weiss, *1923 [W1674]

♀Czarna Sack recte Ram-Weiss [P1409]

♀Edith Weiss, *1929 [W1675]

Hanny Cohen-Weiss, *1922 [W1674]

♂Hermann Weiss [W1675]

♀Johanna Eichenwald-Weiss [E0895, E0897]

♂Louis Weisz, *1871 [W1674]

♀Rita Weiss, *1925 [W1674]

♀Rosa Samson-Weiss [S1491]

♂Sally Weiss, *1897 [W1674]

Weissbacher

♂Herbert Ludwig Weissbacher [W1680]

♂Isaak Weissbacher, *1857 [W1680]

♂Max Weissbacher, *1885 [W1680]

♂Werner Siegfried Weissbacher [W1680]

Weissberg

♀Rachel Feingold-Weissberg [F0936]

Weisz

♀Gisella Prager-Weisz [P1436]

♂Louis Weisz, *1871 [W0547, W1674]

♂Manfred Moses Israel Weisz, *1943 [W0547]

♂Marcus Weisz, *1899 [W0547]

Welk van der

♀Jacoba Maria van Hulst-van der Welk [H0217]

Welkes

♀Hulda Sara Hochheimer-Welkes (Elkan? Hochheimer-Elkan) [E0593, K1219, K1220]

Welzen van

♀Louisa Catharina Maria Hansen-van Welzen [N0369]

Wendriner

♀Ernestine Bernhard-Wendriner [D0890]

Wensink

♀Derkje Willemina van Lier-Wensink [L0337, L0618]

♂Hendrik Willem Wensink [L0337, L0618]

Werkheim

♀Sara Pront-Werkheim [P1440]

Werner

Josef Werner [W1688]

Werthauser

♀Margarete Schulenklopper-Werthauser [S1521]

Wertheim

♀Leentje Cohensius-Wertheim [V1630]

Wertheimer

♀Meta Salomon-Wertheimer [S1487, S1488]

Wessel

♀Adriana Samson-van Wessel [W0525]

♂Barend Wessel [W0548]

♂Barend Wessel, *1838 [L1249]

♂Barend Barend Wessel, *1870 [L0320, L1243, L1249]

♂Bernhard Wessel [L1249]

♀Clara Lever-Wessel [L0320, L1243, L1249]

♂Herman Wessel [L1249]

♂Samuel Wessel [L1249]

♂Wessel Wessel [W0548]

West

♀Creveld-West, mevrouw [H0217]

♂Nathan West [H0217]

Westerborg van

♀Barbara Jacobson-van Westerborg [J0269]

Wetschrijver

♂Joseph Wetschrijver [S1604]

Wetzlar

♀Roseken (Rosa) Lange-Wetzlar [A0701]

Weyermann

♀Susanna Hartoch-Weyermann [K1206]

Weyl

♀Mietje Carolina Abrahamson-Weyl [A0006]

Weyngaard

♀Sara Sanders-Weyngaard [S1494]

Wielen van der

♀Jaanne (Janna, Joanne) Koetser-van der Wielen [E0898, K0144]

♂Samuel van der Wielen [K0144]

Wien van

♂Abraham Samuels van Wien [R1481]

♀Auguste Markreich-van Wien [H0259]

♀Betsy van Wien, *1898 [W0550]

♂Sallie (Sallij) van Wien, *1870 [W0550]

♂Samuel van Wien, *±1836 [W0550]

♀Semina (Simina) Groenberg-van Wien [R1480, R1481]

Wiener

♀Betsy Adele Frenkel-Wiener [F0614]

♀Carolina Selina Frenkel-Wiener [F0614]

♂Jacob Benjamin Wiener [S1548, S1549]

♂Jaques Andre? Wiener [F0614]

♀Josephine Jacoba Slijper-Wiener [S1548, S1549]

♀Regina Hartoch-Wiener [K1206]

♂Salomon Wiener [K1206]

♂Samuel Benjamin Wiener, *1789 [S1549]

♂Selig Wiener, *1870 [W1689, W1690]

Wijk van de

♀Wilhelmina Israëls Nort-van de Wijk [H1043]

Wijk van der

♂David van der Wijk [H1068, H1072, L0558]

♂David Izaak van der Wijk, *1930 [L0558, W1691]

♀Froukje van Leuwen-van der Wijk [L1238, L1240]

♂Geerhard (Gerrit, Gerhard) Joseph van der Wijk [L1238]

♀Jett(j)e Israel Vos-van der Wijk [V1637]

♂Jozeph van der Wijk, *1887 [L0558, W1691]

♂Levij van der Wijk, *1809 [W1691]

♂Levy Hartog van der Wijk [H1072]

♀Sophia Jansje van der Wijk, *1932 [L0558, W1691]

♀Sophia Lisette Herschel-van der Wijk [H1068, H1072]

Wijl

♀Lea Samuel Bloemendal-Wijl [R1465]

♂Samuel David Wijl [R1465]

Wijman

♀Saartje an Leeuwen-Wijman [P1409]

Wijnberg

♂Abraham Wijnberg [G1008]

♂Abraham Wijnberg, *1851 [E0918A]

♂Abraham Wijnberg, *1916 [E0918A]

♀Alida Bollegra(a)f-Wijnberg [B0049, B0781, K1176, K1177, K1179, S0444, S1493]

♂Aron Wijnberg, *1887 [W0560, W1694]

♀Hanna ter Berg-Wijnberg [B0736, B0739, G0982, G0983, J1135]

♂Hartog Simons Wijnberg [H1097]

♀Heintje de Vries-Wijnberg [H1095, H1096, H1097]

♂Isaäc Menachem Wijnberg, *1942 [V1643]

♂Isak Samson Wijnberg, *±1781 [W0559]

♀Johanna Machoel-Wijnberg [B0068]
♂Jozef Wijnberg [K1162]
♂Joseph Wijnberg, *1915 [W0560, W1694]
♂Joseph Lezer Wijnberg, *1848 [W1694]
♂Martijn Wijnberg, *1919 [E0918A]
♀Mientje (Mina) Mannes de Groot-Wijnberg [G1014]
♂Mozes Abraham Wijnberg [B0739, B0781, G0983, K1179]
♂Mozes (Maurits) Wijnberg, *1918 [E0918A]
♀Neeltje Wijnberg, *1861 [W0559]
♂Philip Wijnberg [G1008]
♀Rebekka Dusseldorp-Wijnberg [L0295]
♀Saartje Levie de Rooij-Wijnberg (van Wijnbergen) [R0430]
♂Samuel Asser Wijnberg [E0918A]
♀Sara Libman Levij de Rooij-Wijnberg [B0792A]
♀Selma (Saartje) Engel-Wijnberg [E0918A, S1578]
♂Wolff Wijnberg, *±1808 [W0559]

Wijnbergen

♀Bertha Seligsberger-Wijnbergen (Weinberger) [F0614]
♀Elisabeth Sternheim-van Wijnbergen [A0006, E0145, L0342]
♀Hanna Duka van Wijnbergen [H1098]
♀Rozette Sternheim-van Wijnbergen [A0006]
♀Saartje de Rooij-van Wijnbergen [M1334]
♀Susanna Salomon van Bego-van Wijnbergen [H1098]

Wijnga(a)rd

♂Jacob Wijngaard [R0435]
♀Rebecca Falkenburg-Wijngaard [R0435]
♀Trinetta Soesman-Wijngard [M1322]

Wijnschenk

♂Barend David Wijnschenk [B0756]
♀Clara (Klaartje) Jacob Hilversum-Wijnschenk (ook Klaartje Wijnschenk) [H0250, L0305]
♀Esther Barend-Wijnschenk [B0023, B0756]
♂Gerrit Wijnschenk, *1889 [W0561]
♂Israel Wijnschenk, *1935 [W0561]
♀Kitty Wijnschenk, *1933 [W0561]
♀Klaartje (Clara) Jacob Hilversum-Wijnschenk [T0510]
♂Meijer Wijnschenk, *1911 [W0561]
♀Sophia Wijnschenk [G1010]

Wijnstok

♀Aaltje Hijman Wijnstok [K0276]
♂Hijman Jacob Wijnstok [K0276]
♀Kaatje Hilversum-Wijnstok [T0510]
♀Vrouwtje Hilversum-Wijnstok [G0194]

Wijsenbeek

♂"*Mijnheer Wijsenbeek*" [K1195]

Wijze de

♂Isaac de Wijze [L0563]
♂Joseph de Wijze [L0563]

Wijzenbeek (Wijsenbeek)

♀Betsie Nort-Wijzenbeek, *1900 [W0564]
♀Betty Sara Reichmann-Wijzenbeek, *1925 [W0564]
♀Cato Jacobson-Wijzenbeek [J0269]
♀Flora Wolff-Wijzenbeek, *±1845 [W1705]
♀Hadassa Wijzenbeek [R1453, W0564]
♀Henriette Hes-Wijsenbeek, *1897 [W0564]
♂Izaak (Isaac, Izak) Levie (Levij) Wijzenbeek, *1799 [W1696]
♂Izak Isak Wijzenbeek, *1834 [W1696]
♂Jacob Wijzenbeek, *1899 [W0564]
♂Levie Eleazer (Louis) Wijzenbeek [J0269]
♂Maurits Wijzenbeek, *1866 [W1696]
♂Philip Wijzenbeek, *1930 [R1453, W0564]

♂Philip Wijzenbeek, *±1862 [W0564]
♀Sophie Wijzenbeek [R1453, W0564]

Wild

♀Klara Gutmeyer-Wild [G1027]

Wilde de

♂Abraham de Wilde, *1896 [W0551]
♀Alida de Wilde, *1924 [W1698]
♂Barend de Wilde, *1922 [W1698]
♀Betje de Wilde, *1918 [W1698]
♀Catharina Soester-de Wilde [P1402]
♀Elisabeth de Wilde, *1921 [W1698]
♀Hanna Elburg-de Wilde [E0134]
♂Israël de Wilde, *±1872 [W1698]
♂Israel de Wilde, *1920 [W1698]
♂Jacobus de Wilde, *1897 [W1698]
♂Jesayas de Wilde, *1927 [W1698]
♂Joseph de Wilde [W0551]
♂Joseph de Wilde, *1923 [W0551]
♂Juda de Wilde, *1925 [W1698]
♂Juda de Wilde, *1928 [W1698]
♀Klaartje Frank-de Wilde [H0250]
♂Mozes Jomtop Jacob de Wilde [E0134]
♂Siegfried Izak de Wilde, *1927 [W0551]

Wildschut

♀Klazina van Lunteren-Wildschut [L1243]

Wilkens

♀Jaantje Lens-Wilkens [P1409]

Willem Arntsz Hoeve [L0337]:

J. C. **B**oswijk
Dr. **E**ngelhard
W. A. C. van **E**ssen
Dr. H. van der **H**oeven
Dr. E. A. **M**eyling-Hylkema (Müller-Reinert)
Zuster **R**oozeboom
Mevrouw **S**laakweg

Willing

♀Elisabeth de Jong-Willing [J0272, J1129]
♂Gabriel Andries Willing [F0945]
♂Jacob Willing [W0556]
♂Jacob Andries Willing [J1129]
♀Judith Fortuin-Willing [F0945]
♀Maria Willing-Willing [F0945]

Wilms

♀Gertrud Wilhelmine Sachs-Wilms [S1485]

Windemuller

♀Anna van der Star-Windemuller [S1573]
♂Hermann Windemuller, *1872 [S1573]

Windmuller

♂Liefman Windmuller [N1378]
♀Marlina (Line, Matta) Noach-Windmuller [N1378]

Winkelman

♀Anna Emilie du Mosch-Winkelman [M0363]

Winnik

♀Johanna Beesemer-Winnik [Z0568]

Winter de

♂Abram de Winter [P0387]
♂Arnoldus de Winter [H0228]
♀Betje de Winter-de Winter [G0194]
♀Catharina de Winter [G0194, P0395]
♀Cornelia de Winter [H0228]
♀Elizabeth Pappie-de Winter [P0383, P0387]
♂Emil Jacob de Winter [H0220]
♀Ester de Winter, *1928 [H0228]
♀Esther de Winter [G0194]
♀Eva Sophia de Winter [H0220]
♀Eva van Zon-de Winter [P1423]
♀Grietje (van Wasenaar?)-de Winter [H0228]
♂Hartog de Winter [H0228]
♂Herman de Winter [G0194, H0228]
♂Hermanus de Winter [G0194, H0228, P0395]
♀Hester de Winter [H0228]
♂Isaac de Winter [P0387]
♂Jesaias de Winter [P0387]
♂Jesiais de Winter [P0387]

♀Johanna [?]-de Winter [P0387]
♂Leendert de Winter [H0228]
♂Leo de Winter [H0220]
♂Levie de Winter, *±1827 [P1435]
♂Michiel de Winter [P0383, P0387]
♀Mietje [?]-de Winter [P0387]
♂Miggel de Winter [P1423]
♂Mozes de Winter [G0194]
♂Mozes de Winter, * 1858 [H0228]
♂Nico de Winter [H0220]
♂Nicolaas de Winter, *1926 [H0228]
♀Petronella de Winter [H0228]
♀Rebecca Harpman-de Winter [H0228]
♀Saartje Isaacs Spetter-de Winter [S1566]
♀Sara [?]-de Winter [P0387]
♀Sophia Kalker-de Winter [H0220]
♀Sophia Poppers-de Winter [P0407, P1435]
♀Sophia Samuelle Hertz Poppers-de Winter, *±1814 [V0359]

Winterschweig

♀Henriëtte Winterschweig [C0846]
♂Sigismund (Siegmund) Isaac Jacob Winterschweig [C0846]

Witgensteiner

♀Lea (Leida Hartog, Lea Hartog of Aleida) Cohen-Witgensteiner [K0549]

Witmond

♀Betje Blok-Witmond [B0770, B0771, B0772]
♂David Witmond [B0772]
♂Philip Witmond [B0771, B0772]

Witsen van

♀Betsij van Witsen, *1836 [W1719]
♀Cateau Zwartser-van Witsen [W1719]
♀Grietje van Witsen, *1846 [W1719]
♂Isaac Eliazar van Witsen, *±1765 [W1719]
♂Isaac Salomon v. Witsen, *1840 [W1719]
♂Isidor van Witsen, *1842 [W1719]
♀Jacoba Jannetje (Jeannette) Klein-van Witsen [K1183, W1719]
♂Meijer Isaac van Witsen, *1811 [W1719]
♀Maaltje Salij Wiener-van Witsen [S1549]
♀Reijntje Margaretha van Duren-van Witsen, *1851 [W1719]
♀Rosalie van Witsen, *1838 [W1719]
♀Sophia van Witsen, *1847 [W1719]

Witteboon

♀Ella [Davids]-Witteboon [M1337]
♂Levie Witteboon [M1337]
♂Martin Meijer Witteboon, *1902 [W0553]
♂Max Witteboon [M1337]
♂Meijer Witteboon, *1850 [W0553]
♀Mietje Salomon Croeze-Witteboon [P1402]
♂Mozes Witteboon [M1337]
♂Philip Salomon Witteboon, *1937 [W0553]
♀Renée Meijers-Witteboon [M1336, M1337]
♂Salomon Witteboon, *1875 [W0553]
♀Vrouwtje Dribbel-Witteboon [P0394]

Wittenburg

♂Abraham Salomon Wittenburg [C0822]
♀Betje Coe-Wittenburg [C0823, C0822]

Wolder

♀Betje Gompers-Wolder [H0231]
♀Eva Waas-Wolder, *±1868 [W1655]
♀Rachel Wolder [F0943]
♂Simon Isaac Wolder, *±1832 [W1655]

Wolf (de)

♀Anna Maria van Laar-Wolf [M0354]
♀Annetta de Rooij-Wolf [R0430]
♂Benjamin Wolf [H0236]
♀Elisabeth van Engers-de Wolf [K1186]
♂Emanuel de Wolf [S1552]
♀Eva de Swaan-Wolf [S1602]
♀Fanny Dannheisser-Wolf [D0863]

♀Flora Snatager-de Wolf [S1552]
♂Hertog Wolf [R0430]
♂Hugo Wolf, *1866 [W1702]
♀Jacoba Harschel-Wolf [H0236]
♀Johanna Mannheimer-Wolf [M1303]
♂Jozef Wolf, *1852 [S1602]
♀Lina de Wijze-Wolf [L0563]
♂Lob (Löw) Wolf [D0863]
♀Rebekka Jozefs ter Berg-Wolf [B0739, G0983]
♀Saartje van Leeuwen-Wolf [B0741]
♀Saartje van Leeuwen-Wolf [E0895]
♂Salomon Wolf, *1830 [W1702]
♀Sara Solomon Wijzenbeek-Wolf [W1696]
♂Simon Josefs (Jozefs) Wolf [B0741]

Wolf(f) (de)

♂Abraham Wolf, *1851 [W0554]
♀Anette Melanie Wolff, *1928 [W0554]
♂Benjamin Wolff [W1705]
♂Bernard (Benjamin) Wolff, *1799 [W1705]
♂Bernardus Wolff, *1877 [W1705]
♀Bertha Levy-Wolff [L1258]
♀Betje Frenkel-de Wolff [F0159]
♂Bruno Wolff [W1704]
♀Clara Carolina Siegheim-Wolff [S1533]
♂David Wolf [W1702]
♂David Wolff [F0614, M1360]
♂Egon Wolff, *1926 [W1703]
♂Elyokim Wolff, *1807 [H1081]
♂Ephraim Wolff [H1081]
♀Erika Wolff, *1921 [W1704]
♂Ernst Wolff, *1919 [W1705]
♂Felix Wolff, *1887 [W1704]
♀Flora Nora Kraschewski-Wolff [K1207]
♀Flora Wolff-Wijzenbeek, *1805 [W1705]
♀Fronika de Jong-Wolf [J1124]
♂Harrij Wolff, *1928 [W1706]
♀Helene Guggenheimer-Wolff [H1078A]
♂Herman Wolff, *1936 [W0554]
♂Isaac Wolff, *±1857 [W0556]
♂Israel de Wolff [F0159]
♂Jacob Wolff [R1458]
♀Jannij (Jenny) Julia van Genderingen-Wolff [G0984]
♀Jeanne Rosenberg-Wolff [R1468]
♀Jette Hirschmann-Wolff [H1081]
♂Julius Wolff, *1882 [W1705]
♀Kee Lazarus van Geens-Wolff [M1345]
♂Leonard Wolff, *1900 [W0554]
♀Lentje Frank-de Wolff [F0951, S0466]
♂Levi Israel (Israelszoon) de Wolff [F0951, F0159]
♂Lippmann Wolff [S1531B]
♂Louis (Levie) Marian Wolff, *1840/41 [W1705]
♂Ludwig Karl Wolff [W1711]
♂Mannes Wolff [R1468]
♂Markus Wolf, *1824 [W0554]
♂Melchior Wolff [W1704]
♀Mirjam Calmer Leers-Wolff [S1586]
♀Naatje Sanders-Wolff [E0922]
♂Philip (Philippo) Wolff [G0984]
♀Rachel Hijmans-Wolff [G0984]
♀Rebecca de Jonge-Wolff, *1821 [W1705]
♀Rebekka Muller-Wolff [M1360]
♀Roosje de Jonge-Wolff, *1832 [W1705]
♂Salomon Wolff [F0614]
♂Samson Wolff [W0556]
♀Sara Martha Riess-Wolff [R1458]
♀Sara Seligsberger-Wolff [S1531B]
♀Sibilla Coster-de Wolff [C0101]
♂Theodor Wolff [L1258]
♂Yitzchok Ephraim Wolff [H1081]

Wolffers

♂Leon Wolffers [D870A]

Wolitzer

♂Haim Leib Wolitzer [W1704]

♂Leopold Wolitzer [W1704]
♀Margarethe Leopoldine (Grete) Wolff-Wolitzer, *1892 [W1704]
♂Samuel Wolitzer [W1704]

Wonschow

♀Hanna Wonschow [E0134]
♂Israel Wonschow [E0134]
♀Lea Wonschow [E0134]
♂Moses Wonschow, *18?? [E0134]
♂Mozes Wonschow, *1920 [E0134]
♀Rachel Wonschow [E0134]
♀Rebecca Wonschow [E0134]
♀Sara Wonschow [E0134]

Workum

♀Eva Frankfort-Workum [A0702]

Wormser

Carolina (Karolina) Tal-Wormser [T0506]

Woude van der

♀Anna Abraham de Jong-van der Woude [J1127]
♀Judigje Grootkerk-van der Woude [G1017]
♀Judikjen Troostwijk-van der Woude [K1183]
♀Rijkje Blok-van der Woude [M1353]

Woudhuijsen (Woudhuijzen)

♀Anna Orchudesch-Woudhuijsen [P0383, P0384]
♂Benjamin Woudhuijsen [D0130, L0324, L1243, L1250A]
♀Betty Culp-Woudhuijsen [C0121]
♀Floortje Lever-Woudhuijsen [L0324, L1243, L1250A]
♀Flora de Vries-Woudhuij(s/z)en [P0392, P1404]
♀Grietje Droomer-Woudhuijsen [D0130]
♂Isaäc Abraham Woudhuijsen [L1250A]
♂Meijer Abraham Woudhuijsen [P1404]

Woudstra

♂Gerson Woudstra, *1880 [S0176]
♂Gunter Woudstra, *1918 [S0176]
♀Henderika Abrahams Jas-Woudstra [B0755]
♀Johanna Annelise Simons-Woudstra, *1909 [S0176]

Wrazlowskij

♀Adelheid Johanna Dekker-Wrazlowskij, *1911 [D0128, W1712]
♂Isaac Wrazlowsky [W1712]
♂Raphael Isaac Wrazlowskij, *1885 [D0128, W1712]
♂Salomo(n) Isaac Wrazlowskij [D0128, W1712]

Wurms

♀Aaltje Mok-Wurms [K1172]
♂Aron Isaac Wurms [E0905]
♀Klaartje Cosman-Wurms [E0904, E0905, S1504]
♀Klaartje (Kaatje) Aron Cosman-Wurms [T0510]

Wüster

♀Emilie Schiefelbusch-Wüster [W1696]

Zadick
♀Jet Jacobs-Zadick [J0181]
♂Leon Zadick [J0181]
Zadoks
♀Esther Rubens-Zadoks [C0848]
Zanten van
♀ Aleida Hamburger-van Zanten [H1041]
♀Antje Davids-van Zanten [D0868]
♀Betje Frank-van Zanten [S1540]
Zaremberg
♀Chaye (Gaje) Schmul Topilowsky-Zaremberg [D0876]
Zeckendorf
♂Henri Lodewijk van Zanten [Z0567]
♂Hendrik Lodewijk (Harto Levij, Henri Louis) van Zanten, *1788 [Z0567]
♂Sander Hendrik van Zanten [Z0567]
♀Judie (Judith) Wolff van Laar-Zeckendorf [K0291, L0295, R0430]
Zeehandelaar
♀Chrisje Jessurun Lobo-Zeehandelaar [F0147, F0944]
♀Elisabeth Hartz-Zeehandelaar [Z0577, Z0581]
♂Israël Zeehandelaar [F0944]
♂Samuel Zeehandelaar [L1226]
♀Sara Bilderbeek-Zeehandelaar [B0591]
Zegerius
♂Barend Zegerius, *1891/92 [Z0568]
♀Elisabeth (Bet) Zegerius, *1883 [Z0568]
♂Gerrit Zegerius, *1916 [Z0568]
♂Hartog Zegerius, *1894 [P0412, Z0541]
♂Hartog Zegerius [S0008]
♂Hartog Zegerius, *±1830 [S1601]
♀Judith Waas-Zegerius [P0412, Z0541]
♂Levi Zegerius [P0412]
♂Levi (e) Zegerius (Zecherius) *1864 [S0008, S0521, S1601, Z0541]
♂Meijer Zegerius, *1920 [P0412, Z0541]
♂Meijer Hartog Zegerius, *1854 [Z0568]
♂Michiel Zegerius, *1885 [Z0568]
♀Sara Swaab-Zegerius [S0008, S0521, S1601]
♀Sophia Crost-Zegerius, *1893/94 [Z0568]
♀Sophia Veronica Zegerius [P0412, Z0541]
Zendijk
♀Jans van Genderingen-Zendijk [G0984]
♂Mozes Zendijk [S0443]
♀Sippora van Gelderen-Zendijk [P1429]
♀Sophia Hester Samuels-Zendijk [S0443]
Zenker
♀Olga Sara Meijer-Zenker [C0081, C0844]
Zerkowsky
♀Eva Zerkowsky, *1927 [S1499]
♂Martin Zerkowsky [S1499]
Zetten van
♂Johan van Zetten [M1302]
♂Willem Joseph van Zetten [M1302]
Zijl van
♀Gertruida Abrahams Goudsmid-van Zijl [S0473]
Zilverberg
♀Betje van Coeverden-Zilverberg [C0825]
♂Heiman Zilverberg [C0101]
♀Roosje Swelheim-Silverberg [S1603]
♀Sientje Davidson-Zilverberg [D0126]
♂Simon Zilverberg [C0101]
Zilversmit
Jacob Zilversmit [S1535]
Zinger de
♂Cornelis de Zinger [D0130, L0324, L1250A]
♂Gerrit de Zinger [D0130, L0324, L1250A]
Zommerplaag
♀Aaltje Velleman-Zomerplaag [S0496]
Zon van
♀Jeannette Polak-van Zon [P1423]
♂Marcus Philip van Zon [P1423]
♀Saartje Visser-van Zon, *1820 [V1652]
♂Salomon Marcus van Zon [P1423]

Zondheim
♀Frouwke Hartog Knorringa-Zondheim [K1191]
Zuidema
♀Clara Wolf-Zuidema [D0859]
♀Est(h)er Magnus-Zuidema, *1857 [D0859, M1301, V1639, V1647]
♂Levie Meijer Zuidema [M1301]
♂Simon Levie(s) Zudema [D0859, M1301]
Zuiden van
♀Betje Salomons Kisch-vanZuiden [E0917]
♀Eva Magnus-van Zuiden [D0859, M1301]
♀Flora Coster-van Zuiden [C0101]
♀Henrietta Cohen-van Zuiden [S0096]
♂Israel van Zuiden [C0826, Z1713]
♂Marcus van Zuiden [S0096, Z1713]
♀Marianne Slagter-van Zuiden [S0096]
♂Salli van Zuiden [H1076, H1077]
♀Selma Elisabeth Adele Hes-van Zuiden [H1076, H1077]
Zuiden van-Hamburger
Zutphen van
♀Maria Catharina Blazer-van Zutphen [B0760]
Zwaab
♀Betje Zwaab [H0250]
♀Johanna Hilversum-Zwaab [H0250]
♀Leentje Elsas-Zwaab [E0903]
♀Mietje Mug-Zwaab [P0387]
Zwaaf
♂Abraham Zwaaf, *1852 [Z1714, Z1716]
♂Hartog Zwaaf, *1896 [Z1714, Z1716]
♂Israel Zwaaf, *1883 [Z1715]
♂Israël Simon Zwaaf, *±1821 [Z1714, Z1715]
♀Jetje van Spier Moffie-Zwaaf [S0474]
♂Levie Zwaaf, *±1860 [Z1715]
♂Wolf Zwaaf, *±1863 [S0474]
Zwa(a)nenburg van
♀Catharina van der Heijden-van Zwanenburg [S1567]
♂ Isidore van Zwaanenburgh, *±1885 [Z0575]
♂Nathan v. Zwaanenburgh, *1842 [Z0575]
♀Nico van Zwaanenburgh, *1913 [Z0575]
♀Siegfried van Zwaanenburgh, *1937 [Z0575]
Zwaneweber
♀Sara Vis-Zwane(n)weber [H0246, P0404, V0522]
Zwarenstein
♀Roosje van Dijk-Zwarenstein [D0880]
Zwart (de)
♀Clara Levie Lap-Zwart [Q1442]
♀Betje Meijer Visser-de Zwart [S0477]
♀Roosien Salomons van Gilpen-Zwart [G1008]
Zwarte de
♂Levie Ruben de Zwarte [C0824]
Zwarts
♂Abraham Zwarts, *1897 [Z0576]
♀Alida Zwarts, *1928 [Z0581]
♂Aron Zwarts (Arond Schwart(s/z)), *±1787 [S0505, Z0577]
♂Aron Zwarts, *1863 [Z0577, Z0581]
♂Carel Zwarts, *1838 [L0582, O0375, S0505, Z0576, Z0577, Z0581]
♂Carel Zwarts, *±1894 [Z0576]
♀Grietje de Swaan-Zwarts [S0505]
♂Hartog Carel Zwarts, *1869 [B0014, L0582, Z0576]
♂Jac. Zwarts [B0058]
♂Dr. Jacob Zwarts, *1899 [Z0576]
♀Jeanette Bouwman-Zwarts [B0055]
♂Joseph Zwarts, *1906 [Z0576]
♂Louis Zwarts, * 1932 [Z0581]
♂Mozes Zwarts [O0375]
♂Mozes Zwarts, * 1864 [Z0577]

♂Philip Zwarts, *1902 [Z0576]
♀Rijntje de Beer-Zwarts [B0014, Z0576]
♀Saartje Zwarts, *1902 [Z0577]
♀Sara (Suze) Northeimer-Zwarts [Z0576]
♂Simon Karel Zwarts, *1894 [Z0581]
♀Sophia Zwarts, *1901 [Z0576]

Zwartser

♂Louis Zwartser [W1719]

Zwartverver (Zwartverwer)

♀Ester Zwartverver (Zwartverwer) [C0853, K1156, K1157]
♀Marianne Polak-Zwartverwer [1599]
♂Raphael Isaac Zwartverwer [K1156]

Zweden van

♀Rebecca Drukker-van Zweden [P1432]

Zwelheim

♂Eliazer Zwelheim
♀Elisabeth Elburg-Zwelheim [E0134]

Geboorteplaatsen

(zonder Amsterdam en Utrecht)

A

Aachen / Aken
M1321, M1327, M1326

Aalten
B0010, C0077, C0826, C0082, C0827A, L1235, L0340, P1435

Aarlanderveen
W0545

Ahaus
E0900, E0133

Aleksandrow
T1613

Alkemade, gem. Kaag en Brasem H1049

Alblasserdam
C0817, C0818, C0819

Alkmaar
B0068, F0155, F0612, L0558, L0301, V1626A, W1691

Almelo (Stad-Almelo)
A0706, B0741, H0212, K0277, K1158, M1340, P0412, R1463, R1476, T1611, W1668

Alphen a. d. Rijn
C0108, L0558, L1234, S1566, W1691

Altona
B0747, B0751, C0831, J1120, S1589

Alverdissen, Barntrup, Detmold N1367

Amersfoort
A0006, B0012, B0792A, C0078, C0107, F0154, H1042, K1183, K1180, K0280, K0549, K0288, M1658, M0354, N0372, N0370, O1397, P0403, S1552, S0024, S0486, V0346, V0531, W0097

Anderlecht (België)
R0435

Anloo
C0837, J1132, S1602

Antfeld
(D) L1272

Antwerpen
A0005, D0882, D0129, G0995, L0320, L1249, M0365, P1408, P1405, S0452

Apeldoorn
J1130

Appingedam
B0746, B0047, D0858, G0994, G1009, J1139, R1480, R1481

Argenschwang
H1067

Arnhem
A0001, A0007, B0716, B0717, B0746, B0592, B0022, B0033, B0784, B0785, B0051, B0052, B0056, B0792, B0794, B0797, C0829, C0079, C0851, C0852, D0124, D0125, E0923, E0929, F0162, G0166, G0979, G0993, H1035, H1071, H0260, H1093, J1110, J0181, J1116, L0295, L0618, L0563, M0598, M1341, M1347, M0360, P0411, P0417, P0407, S1489, S1516, S0472, T0506, V0520, V0359, V0527, V1649, V0538, V1653, Z0575

Arnswalde
R1458

Aschbach
G1020

Aschersleben
E0928

Asperen
R0436

Assen
C0087, C0107, F0946, F0952, F0947, F0955, H1068, K1149, L0306, O1395, R1480, R1481, S1571, S1572, V1637, V1646, V1647

Assenheim
I1100, L1280, S1585

Aufseß
F0939, H1089

Augsburg
F0974

Aurich
L0314, S0472, S1586

Avereest
P1428

B

Baarn
K0288, M0354

Bacau
W1704

Baden
O0373, O1394

Bad Schwalbach
G1006

Balve [D-58802]
S0505, Z0577

Bamberg
F0940, F0941, U1624

Bandoeng
O1390

Barneveld
V0526

Barenburg (D)
W1705

Batenburg
L1239

Bathmen
H1072

Bauchem (Geilenkirchen)
H1040

Bedburg
H0239, H1054

Bedum
K1176

Beerta
E0929, K0616

Beest (Beesd)
V1653

Beilen
G0205, H1093A, L1250C, O1395, P1416, S1497A

Belle, Horn-Bad Meinberg, Lippe Detmold
H1077A

Bellingwolde
B0726, B0727, B0725, S1557

Bemmel
W1705

Bentheim
J1117

Bentschen
P1414

Berent
L1268, N1362, N1363

Bergeijk
S1549

Bergen op Zoom
B0068, G1004, H0222, H1045

Bergh
B0022, B0033, G0193, G0196, S0486

Bergharen
S1566

Berkelland
H1093A

Berlicum
A0706, J1122

Berlijn / Berlin
B0734, B0753, B0782, B0783, B0811, D0866, D0877A, D0879, E0894, G0988, G1025, G1026, H0250, H1078A, I0262, J1144, K1166, K1174, K1175, L1262, L1265, L1274, L1289, L1296, N1373, N1377, R1478, R0434, S1501, S1527, S1533, S1535, T1612, W1661, W1675, W1674, W1703, W1704, W1706

Bermersheim
M1324

Bernburg
B0726, B0725

Besoijen
K1198

Beuthen
E0927

Beverungen
C0833A, K1220

Beverwijk
D0870A, W0553

Bialistok
R0428

Biblis
A0713

Bibra
W1680

Bielefeld
K1184, S1521

Birklar
L1280, S1583, S0480

Bischhausen
G0992

Bischofsheim
S1576

Bladel
K1200

Blatzheim
S1522

Blazowa
M0365

Bleckede
B1143

Blokzijl
S1604

Bocholt
H1052, S1535, S1541

Bochum
F0162, F0968, L1288

Bockenheim
L1269

Bodegraven
C0108, C0109, C0110, C0115, K0282, L0558, L1234, N0372, W1668, W0551, Z0574

Boedapest
K1152A, P1406, P1407, P1408, P1405

Böheimkirchen (A)
G0985

Bolsward
J1127

Bomst / - / Posen
D0878

Bonn
B0732, B0733, L1285, M1308, M1310, M1326

Borculo
A0706, B0020, C0833B, C0081, C0844, E0899, F0163, F0970, H1093A, L1250B, L1278A, M0348, M1329, M1336, V1649

Borgentreich
K1217, K1218, K1219

Borger
E0139, H0213, H0222, L1250C, N1383

Borne
C0080, C0840, G0994, M0360, P1428, Z1716

Bornheim
S1574

Boskoop
C0817, L1250C, V1653

Boston (VS)
S1489

Bourtange gem. Vlagtwedde
F0971, F0972

Boxmeer
A0707

Brakel, Detmold
F0959, H1061, H1063, J1138A, J1142

Braunsbach
S1577

Braunschweig
S1485

Buenos Aires
S1552

Breda
C0109, F0969, G0194, H1042, H1045, J0272, J1129, L0314, S1548, S1549,

Bredevoort
B0010, F0970, L1250B,

Breisach
H1085

Breslau
B0805, B0806, E0894, F0162, F0968, J1109, L1228, P1433, S1484, S1486, S1523, W1665

Brielle
C0854, E0922, F0154, F0612, G0188, H1078, O0382, P1430

Brodij (Rusland)
P0384

Broek in Waterland
B0772

Bruchsal, Karlsruhe
F0962

Brünn
R1460

Brummen
M1336, S0505, Z0577

Brussel
B0716, C0831, G1004, H1085, H1086, K1169, T1615

Buczany
P1436

Bückeburg
G1686

Buer
E0593

Büren
K1188

Bütthard
M1303

Bukowina "lassy, Jassy, Lasis, Bukowina" R1558

Bukowsko
E0133, E0901

Bünde
E0897

Bunte
F0162, F0968

Buren
C0074

Burgpreppach
H1081

Butterwies
H1085

Butzheim
H1073, H1074

Buurmalsen
V0539

C

Calcar / Kalkar
B0797, H1094

Camberg
N1372

Castrop-Rauxel
M1304

Charlois / Rotterdam
T0511, T1623

Chechlau
E0926

Chorlton, Lancashire
F0945

Chrzanow
C0855

Chzanow (Krenau)
P1426, W1689

Cloppenburg
M1304

Coesfeld
H1080B

Coevorden
B0716, C0825, C0077, C0826, H1095, H1097, K1149, K0280

Copenhagen
J1145

Cronheim
G1027

Croppenstedt (Posen)
B0811

Cuijk
M1632

Cuijk en Sint Agatha
M1632

Culemborg
E0917, G1017, J0269, M1349, M0356, P1423, S0450, S1568, S0474, S1572, S1601, V0519, V1654, W1696, W0564, Z0568

Culm
A0734, R0434

Czernouiti
L1296

Czersk
D0869, G0988

D

Dalen (Dr)
P1428

Dalfsen
V1637

Danville (IL USA)
O0373, O1394

Danzig
B0734, B0735, D0871, L1281

Darmstadt
G1006, L1257

Daufenbach
B0812

De Bildt
K0286, L0314

Deil
V1653

Delden, Hof van Twente
L1235A

Delden, Stad
C0840, G0994, L1235A, R1480

De Leek
C0828

Delft
C0849, H0594, H1030, P1422, S1572, V0527, V1651

Delfzijl
F0951, F0947, H1034, H1033, H0242, V0537

Den Bosch
A0706, D0862, F0967, H0261, J1116, K1200, L1247, S1567, V0538, W1668, W0554

Denekamp
S1497A

Den Haag
A0701, B0745, B0757, B0782, C0079, C0849, E0143, F0932, G0982, H1098, J1122, J0275, K1148, L0306, L1245, L1248, N1379, O1397, P1408, P1409, P1411, P1417, P1420, P1423, R1457, S0399, S1515, S1545, S0473, S1590, T0514, T1611, T1617, V1645, V0538, W1663, W1719

Den Helder / Helder
C0828, C0098, C0849, H0214, H1044, H1095, S1573, V1640

Denekamp
L0333, M1320, V0535

De Rijp
B0068, G1003

De Slood (Hoogeveen)
H1072

Dettelbach [D-97337 in de buurt van Kitzingen]
G1019

Deutsch Krone
L1263

Deventer
E0897, F0945, H1069, L0342, M1360, N1378, S0454, S1603, V0359, V1637, W0548, W0560, W0556

Didam
G0981, H1080B, L0558

Diepenheim
B0761, B0762, M1360

Dieren (Rheden)
G0166, G0979, S0450

Diever (Dr.)
G1014

Dinaburg (Rusl.)
S0489

Dinslagen (Dingslage [**Dinslaken**?]) C0854, L1295, W1702

Dinxperlo
C0077, C0826, C0829, C0115, H1092, J1130, L0295, O0382, W0551

Dirksland
B0053, B0055, B0061, J0275, P0482, P1431, S0478, V1630

Dirschau
N1362

Dittlofsrode
H0246

Dodewaard
B0797

Dörrebach [D-55442 Stromberg] K1151

Doesburg
C0082, C0827A, J1113, Z0581, Z0577

Doetinchem
B0784, B0051, L0340, M0598, M0348, M1329, M0360, S1601, W1696, W0551, Z0568

Doornenburg
J1122

Dordrecht
B0794, C0074, C0832, F0971, J0271, K1198, S0452, S1549

Dortmund
T1605

Dortmund-Hörde
S1578

Dortmund-Husen
H1058

Druten
G0194, H0220

Drzewica (P)
K1173

Dubiecko
K1210

Düren (D)
L1221, L1233, U1624

Düsseldorf / Dusseldorp
G0996, H0246, K1205, O1396

Duisburg
B0779, K1151, M0354

Duisburg-Ruhrort
S1578

Dukla
E0892

Durlach-Reckenheim, Baden J1117

Dwingeloo
H1095, H1097, H1097, K1193, O1395, R1465, S1604

E

Ebelsbach
F0939, S1525, U1624

Eberbach am Neckar
B0731

Edam
M1351B, S0439

Ede
E0919, F0966, F0967, P0412, P0413, Z0541

Ederheim
R1470

Eext / De Wijk
E0907

Egmond aan Zee
P0404

Eibergen
C0833B, C0080, C0840, E0899, E0910, H1030

Eijsden
H0261, H1078, J1124, L1256, W0554

Eindhoven
G0995, G1136, H1072A, J0272, M1338, W1705

Eiterfeld
N1387

Elberfeld [stadsdeel van Wuppertal]
B0808, M1309

Elbing (Polen)
R1458

Elburg
C0087, C0107, F0149, G0996, G0999, H1042, H0250, I0264, K1180, O0382, P0402, P0404, R1480, S1572, W1663

Emden
C0850, D0868, G0205, L1236, L1233, N1387, S1493, S1541, W1711

Emmen
L0314, S1497A

Emmendingen
B0777

Emmerich / Emmerik
C0846, G0166, G0979, H1080B, N1382

Enkhuizen
B0772, G1017, N1370

Enschede
D0132, E0910, H1050, H0254, H1084, S1497A, S0454, V0539

Epe
J1130

Eppelsheim
M1335

Erftstadt
F0967

Erfurt
A0708

Erlangen
G1027, H1089

Erp
L1233

Erwitte
W0547

Eschwege
F0959

Essen
H1059, H1080A, K1151, K1176, K1184, L1251, R1468, W0553

Essen-Rüttenscheid
M1314

Essen-Steele
A0724, S1578

Essen-Sterkrade
K1188

Esslingen
D0863

Etnerode [?] Keur Hessen(D) F0971

F

Fischach
F0974, H1081

Fischbach
O1389

Fischeln
F0932

Flamersheim
O0381

Flatow
G0997, W1674, W0547

Franeker
L0335

Frankfurt am Main
A0712, A0713, B0742, B0773, D0864, E0137, E0915, F0938, F0962, G1006, H1073, H1075, H1083, I0262, I1099, J1125, J1132, L1223, L1224, L1225, L1271, L1276, L1298, M1312,

M1323, M1337, S1539, S1559, S1564, S1591, W0564

Frankfurt an der Oder
K1175

Frechen
H0260, H1093

Frenz (Inden)
E0898

Freren [20 km ten oosten van Lingen (Ems)] K1151

Friedrichsstadt
J1120

Fröndenberg
L1257

Fuchsstadt bij Ochsenfurt/ Unterfranken
F0614, S1531A

Fulda
E0137, E0914, P1419

G

Gangelt, Aachen

J0270

Gasselte
L0595

Gedern [D-63688]
S1585

Geervliet
K0276, L0305

Geesteren
F0163, F0970, L1250B,

Geffen
D0880, H1078

Geij
M1341

Geldern
A0707

Gelsenkirchen
G0991, N1367

Gelsenkirchen-**Buer**
K1219

Genderingen
L0340, P1435

Gennep
K1186, S1571, V0535

Gent
H1051, H1098

Gießen
B0753, L1279

Giessen Nieuwkerk
A0707, V1643

Gieten, Drenthe
O1395

Gifhorn
N1365

Ginneken
L1254

Gladbach
L1256

Gladbeck
K1219, K1220

Glarus (CH)
O0373, O1394

Gleiwitz
B0726, S1491

Gnesen (Gniezno)
G0986, M1348, N1384

Goch
H1092

Göppingen
R1470

Görlitz
J1119

Göttingen
B0774

Gollub
J1119

Goodman's Fields

M1353

Goor
B0020, F0970, H1068, H1069, H0240, H0260, H1092, L1250B, L1278A, M1336, M1360, N1378, R1480

Gorinchem
B0056, F0973, H1035, H0239, H0261, K1157, M0349, M1319, M1322, P1415, P1422, V1654

Gorlice
L1222

Gorredijk / Opsterland
B0767, B0768, F0966, F0163, H1076, H1077, T1618, T1621, T1622, V0527, V1651

Gouda
B0020, B0055, C0817, C0818, C0119, E0929, H1093A, J0269, J0275, K0294, K1169, L1131, L1250C, M1343, M1345, M1346, M1351B, P0402, P0482, P0397, P1431, R1449, S0471, V0531, W0525

Gräfenhausen
S1564

Grajewo
K1207

Graudenz
B0783, M1340A

Grave
C0109, C0111, H0226, L1239

Gravenzande
S0473

Grefrath
N1380, S1494

Grevenbroich
G1686, J0270, U1624

Groenlo
C0082, E0929, H1052, K0144, L1235A, V0526

Gronau (D)
L1226, R1476, Z1716

Groningen
A0702, B0738, B0740, B0021, B0744, B0745, B0746, B0767, B0769, B0042, B0047, B0787, C0079, C0827B, C0850, D0859, D0873, D0876, D0132, E0139, E0918A, F0951, F0947, F0965, F0972, G0996, G0999, G1009, H1034, H0219, H1043, H1050, H1077A, J1113, J1130, J1125, J1128, J1132, J0273, J1134, J1135, J1139, J1137, J1138A, K0616, K1177, K1176, K1183, L1233, L0343, M1338, M1340, M1341, M0360, N1383, O0375, O0378, P1411, P0411, P1425, P0482, P0405, P0408, R0435, S0444, S1493, S1545, S1567, S1602, S1604, T1620, V0522, V1634, W1673, W0548, W0550, W0560, W1705

Großeichholzheim [= D-74743 Seckach]
L1260, M1303

Groß Karben
B0015, B0740, K1101

Groß-Rohrheim
G1006

Groß-Rühden
N1364

Groß Wartenberg
L1227

Gruneveld
P1398

Gulik
V1634

Gunzenhausen
H1065

Güsten, Rheinl. [= D-52428 Jülich] W0547

Guttstadt
H1036, M1340A

H

Haaften
M1325

Haarlem
F0973, H0245, M0599, M1356, N1370, R1460, V1626A, V1642

Hadamar
N1371, N1372

Hagen (D)
W1704

Hagenow
B1143

Hainfahrt
S1590

Halberstadt
A0701, D0128, K1173, T0506, W1712

Hamburg
A0709, B0739, B0748, B0781, C0831, E0137, E0915, F0960, G0983, H1038, H1041, J1120, J1132, J1145, K1179, L1264, L1266, P1419, P1430, R1457, S1491, S1586, V1638,

Hannover
B0754, B0804, C0848, F0930, F0960, L1252, L1251, L0333, M1299, M1304, P1413, W1665

Harburg
H1078A

Harderwijk
B0721, H0254, H1084, Z0581

Hardinxveld
H0239

Harlingen
A0003, B0785, F0943, G0013, G0977, H0213, H0240, K0283, V1633, V1636, V1646, W0556

Hasselt
K1154, K0277, L0305

Hattem
P1429, S1581

Heenvliet
B0799, G0177A

Heerde
M1336

Heerenveen
B0767, C0098, D0859, L1301, P0396, T1621

Heesch
S1567

Heidenheim am Hahnenkamm
G1027

Heinebach
H1085

Heldenbergen
B0740, K1101

Hellevoetsluis
B0798, B0799, E0922, K1186, M1324

Hellstein
G1019

Hengelo
C0080, C0840, J1137, M1329, M1338, M1340, N1378, P1416, S1497A

Herford
S1578

Herne
N1367, R1474

Herpen
A0001

Hersche?
H1093

Hertogenbosch
C0119

Herzfeld
B1143

Hessen
A0713

Het Bildt
C0841, W0553

Heukelum
F0949, F0159

Heusden
G0177A

Hildesheim
S1499

Hillegersberg
H1029

Hilversum
A0001, B0011, B0033, B0789, B0053, B0055, B0792A, B0061, D0871, D0131, E0899, E0133, E0134, F0949, F0150, G0196, H0216, J1112, J1114, J0181, J0267, J1124, K0293, K1214, L0335, M1349, M0599, P0413, R0426, S0456, S0176, S0096, S0478, S0505, S1603, V1628

Hindelopen
P0395

Hindenburg
W1656

Hirschberg in Pruisen
M0361

Hochkirchen, Nörvenich
L1221

Hochstadt
S1576

Hockenheim
F0975

Höchst
S1593

Hoerstgen
H1094

Hösbach
C0611

Hof van Delft
G0166

Holten
S1519

Hondholredijk [thans: Honselersdijk] Gem. Naaldwijk M1332

Hoogeveen
C0828, C0087, D0126, F0149, H0242, H1068, H1072, H1095, H1097, H1097, V1646, V0537, V1652, W1691

Hoogezand
B0738, B0014, B0736, B0769, B0781, C0839, D0872, D0873, G1011, G1016, J1135, K1179, V1646, V0529, V1647

Hoorn
D0867, F0944, G0981, K1211, L0301, M1329, M0363, P1404, V1641, Z0581

Hopsten
B0797, J1117

Horfendorff (Oud Vroenhoven)
L1256

Horssen
L1239, W0097

Horstmar
E0895, E0897

Hovestadt
H1080B

Hoya
S0477

Hünshoven
H1040

Hürben
W1670

Hüttenheim
B0723

Hüttersdorf
C0611

Hummelo
M0348, M1329

Husovice
R1448

Hungen
S1583, S0480

I

Ibbenbüren
J1117, L1291, L1295A

Ichenhausen [D-89335]
L1264

Iipnik
R1558

Ijsselmonde
L1254

Ijsselstein
A0007, B0052, B0054, B0055, B0057, B0058, H1092, M0351, M1320, M1334, O0380, S1580

J

Jauer, Silezië
B0774

Jebenhausen [D-73035 Göppingen] R1470

Jever
D0884

Jilava (Roemenië)
R1558

Jutphaas (Utrecht)
C0115, M0598, S0399

K

Kairlindach
H1089

Kaiserslautern
O0379

Kalisz (Polen)
L1235A

Kaldenkirchen
S1494

Kalkar
S1559

Kalkwijk
B0738, S1602

Kamen
H1063, J1142

Kamerik
C0115

Kampen
A0008, E0139, E0923, G0984, H1096, J1134, K1183, L0337, L0618, M1322, M0363, N1383, P0412, P0397, P1429, Q1441, R1476, R1483, S0443, S1596, S0491, S0490, S0521, V0526

Karthaus
G0988

Kassel
G1000, J1145, K1188, L1251, S1521

Katendrecht
M1330

Kempen / Posen
B0800

Kerkdriel
F0159

Kerpen
L1221

Keulen / Köln
B0732, B0775, B0809, B0812, C0831, D0876, F0932, F0161, F0964, F0967, H1086, K1163, K1195, K1206, L1293, M1310, R1483, S1590, W1668

Kherson, Khersons'ka oblast, Ukraine
M1350A

Kiel
B0748

Kienitz
S1527

Kirchen
D0883

Kirf [D-54441]
L1259

Kirn
V1633

Klaaswaal
H1078

Klein Kempen (D)
H0226

Kleinsteinach
D0885, D0886

Kleszczów
K1161

Kloosterveen (Smilde)
D0128

Kockengen
E0141, E0094, E0919, E0921, V1650

Koedoes
J1110

Königsberg
I1106, T1605

Königshoven
E0898

Komeriž
L1227

Kommern (Eifel)
P1433

Kortenhoef
A0008, C0832, C0828, S0454, S0462, S0477

Kortezwaag / Opsterland
T0511, T1618

Krakau
C0821, F0936, G1000, R1445, R1443, S1520

Krefeld
G0172, G0996, J1122, K1198, N1367

Krojanke
R0434, S1556, W1674, W0547

Krommenie
H1095, H1096

Krosniewice
H1036

Krotoschin
B0804

Kuczow
K1203

Künzelsau
S1488

Kuilenburg
C0101

Kuinre
L1240, L1242

Kusel
M1313, M1315, W1670

L

Lage
E0910

Lajsova
S1546

Lambsheim
H1079

Lamstedt
C0833A

Landau
A0703

Landeck
K1202

Landsberg-Warthe
E0925

Langen
S1564

Langendernbach
A0703, L1292

Langenselbold
L1277

Langerwehe
E0898, L1233

Langsdorf
L1280, S1583, S0480

Lank-Latum, Meerbusch
G0172

Lathen (D)
M1351A, M1352

Lauchheim
R1470

Lausanne
E0916, E0918

Lechenich [in de buurt van Keulen]
F0967, F0162

Ledec nad Sázavou
R1558

Leek
C0839, D0858, E0140, E0918A, F0972, G1008, G1016, R1481, S1540, T1621, T1622, W1673, W1694

Leenwenouw / Leeuwenouw, Hannover
D0862, J0181, L1247,

Leer
S0364

Leerdam
F0949, F0159, H1035, M0619, V0533, V1653, V1654, W0097

Leeuwarden
B0032B, B0767, B0768, B0033, B0049, B0785, B0068, C0827B, C0841, C0847, C0098, C0854, D0125, D0867, E0908, E0916, E0917, F0952, F0160, G0013, G0977, G0191, G0192, G0196, H0210, H0253, H0254, H0259, J1125, J1127, J1128, K0616, K1176, L0582, L0307, L0309, L1247, M1307, M1341, M1350B, M1351A, M1352, O1390, O0375, O0378, P0395, P1415, P1417, S1545, S0521, T1620, T1621, V0359, V1643, V1644, Z0567, Z0576

Leiden
B0760, D0870A, E0922, E0923, F0943, F0147, G0980, G0188, H1047, H1049, H1080B, K1186, M1307, M1332, S1489, S1493, V1630, W0545

Leipzig
A0713, B0782, B0800, G1018, I0262, I1099, L1261, O0381

Leiwen [D-54340 in de buurt van Trier]

D0880

Lekkerkerk
B0796, F0160, H1033, H1035, P1431

Lemberg
A0708

Lemmer
B0767, H0226

Lemsterland
F0944

Lengerich
J1111

Lent, Nijmegen
J1110

Lessen
G0988

Lexmond
F0973, V0346

Lich
L1280

Lichtenfels
B0807

Lichtenvoorde
P1427

Liebau
L1261

Liebenau
H1062

Lienden
C0109, V0539, W0556

Linnich
N1381, N1382

Lippstadt
J1138A, S1503

Lith
G0183, G0185, G1136, K1186, L1278A

Liverpool
G0982, G0981

Lobdowo
T1605

Lochem
F0945, R1463, V1649

Lodz
L1250B

Löwenstein
B0729

Lohr
S1577

London / Londen
M1339, M1338, P1400, S1504, S0620

London (Spitalfields)
P1424, P1421

Lonen

Lonneker
D0132, B0062, K1158, K0549

Loon op Zand
H1043, V1630

Loppersum
L1250C

Losser
B0727, S1557

Lubien (P)
T0514

Lublin
H1036

Lüdinghausen
A0706

Lütgeneder
E0891, H1058

Lüxheim
L1221

Lvov
K1159

Lwow
S1595

Lyon (F)
M1339, P0383

M

Maarssen
A0007, C0074, C0822, C0078, C0101, F0154, H0229, H0230, J0270, K0291, K1212, K1214, P0407, S0024

Maarsseveen
B0058, K1214

Maashees en Overloon
H1094

Maassluis
G0166, G0983A, K1186, O0382, S1566, V1654, W1719

Maastricht
L1256

Mähr. Ostrau of Weenen
K1152A

Magdeburg
K1204, K1205, R1466

Mainstockheim
B0723

Malsfeld
G0992

Manchester
B0042, S1604, W0560

Mandel
S1487

Mannheim
D0885, F0962

Marburg an der Lahn
G1000

Marienburg
S1527

Marienhafe
W1663

Markelo
B0762, M1360

Markisch Friedland
[misschien: M**ä**rkisch Friedland] E0894

Martenshoek/ Hoogezand
E0907, V1639, V1647

Medemblik
B0770, B0771, B0787, S1603

Meeden
H1093A, L1250C

Meerholz [= D-63571 Gelnhausen]
I1100, L1280, S1585

Meerssen
L1256

Meimbressen
A0703, L1294

Meisenheim
W1670

Melbach
I1100

Mellrich
K1188

Melsungen
G0992, W1659

Memel, Lithuania
R1482

Menado
K1177

Mendritz [?]
F0970

Meppel
D0858, E0929, F0952, F0951, F0149, F0947, F0970, G0994, H1077, K1149, K0286, K1193, L1131, L0335, L1250B, M1343, M1345, M0363, R1468, S1604, V0527, V1645, W0560

Meppen
S0364

Messel
S1564

Metelen
E0900

Michelstadt
K1146

Michowitz
W1665

Middelburg
B0775, B0794, B0796, C0832, C0085, J1110, M1355, S0462, T1623, V1636, V1637, V1652

Middelharnis
G0166, V1630

Mijdrecht
B0012, F0149, L0153

Millingen
J1124

Minden
K0276, L0305

Mönchengladbach
K1151

Molendijk (Hoogeveen)
C0828

Mollenfelde
K1153, L1299

Monnickendam
B0771, B0772, C0819, P1429

Montfoort
J0270, M0351, M1320

Moordrecht
W0545

Mülheim/ Ruhr
P1427

Mühlhausen
M1326, M1333

München
G0182, H1078A, L1270

Münster
L1289, R1468, R1476, S1574, W1711

Münstereifel
G1686, G0188

Muiden
O1393, O0373, O1390

Muhlheim [Mühlheim?]
H0239

Mulhouse, Haut-Rhin, Alsace, France O1394

Muntendam
E0907

N

Naaldwijk
G0172, W0545

Naarden
E0134, J1128, M1346, P0403, S1547, V0522, V1641

Nasielsk (Polen)
C0830

Nederasselt
Z0567

Nederhorst den Berg
W1698

Neede
E0899, S0454, V1649

Neidenstein
E0895, J1107

Nentershausen
G0167, G0980

Nettersheim
D0885, D0888

Neuenbrunslar = D34587 Felsberg, Hessen
C0831, H1085, H1086

Neuenhofen, Jüchen
B0810

Neulengbach (A)
G0985

Neunhaus (Pruissen)
C0840

Neuss / Neuß
B0809, B0810, D0885, D0888

Neustadt
D0865

Neustadt bij Pinne, Posen
E0894

Neustadt-Gödens
B0010

New York
R1468

Niddatal [D-61194]
I1100, S1585

Niederbronn
D0129

Niemirow
S1569

Nienberg [?]
[misschien Nienb**u**rg an der Weser] S0364

Nieuwenhoorn
M1317, M1658

Nieuwe Pekela
B0727, L0306, S1557, W0550

Nieuwe Schans
O1395

Nieuwkerk
V1652

Nieuwkoop
P1431

Nieuwer Amstel
J1112, S1596, S0496, S1600,

Nieuw Maarseveen
W1719

Nieuwolda (Niewolde)
B0739, G0983

Nijkerk
B0012, B0058, C0077, C0826, C0847, G1008, H1038, H1037A, H1041, H0252, K0292, M1632, M0351, M1334, Z1713

Nijmegen
D0880, F0946, H0222, H1041, H1045, I0264, J1110, J1124, K1180, K0282, O0379, O1397, S1540, S0467, T0507, W1668, W1705, W0554, Z0567

Nördlingen
R1470, W1680

Nörvenich
S1522

Noordbroek
B0015, B0736, B0739, B0741, G0982, G0983, J1135, S1602

Noord-Scharwoude
B0068

Noordwijk
C0072

Noordwijk-Binnen
B0029

Noordwolde
B0767, F0149, T1618

Norden [D-26506]
M1352, S1491, S1521

Norden [zie Putten]
M1347

Norderney (D)
W1663

Nordhausen
P1412

Nordhorn
J1133, O0381, S1498

Norf
L0153

Norg
C0858

Northeim
J1121

Nümbrecht
S1574

Nürnberg
L1131, L1229

Numansdorp
M1317, O0379, T1623

O

Oberdorf [am Ipf = D-73441 Bopfingen]
E0916, E0918

Ober-Endingen, Zurzach, Aargau, CH
F0962

Obergimpern
K1146, K1147

Oberglogau
F0942, L1227

Oberlangenstadt
C0611

Odenheim
F0962

Oderberg
D0890

Odessa
F0935

Ödheim [D-74229 Oedheim]
S1590

Oegstgeest
S1512

Oelde
D0884, L1255

Oels [Olešnice, ca. 40 km ten noorden van Brünn (Brno)]
O1389

Oestinghausen
N1378

Östrich [D-46282] Dorsten
S1574

Oisterwijk
J1127, S1567

Oldau Kaliwerk
F0935

Oldemarkt
J1127, K1183

Oldenzaal
C0833B, C0080, D0132, H1084, K0549, P0396, T0507

Olst
H1068, K1154, W1691

Ommen
K1158

Onstwedde
L0314

Ooltgensplaat
B0786, B0787, K1157

Oostburg
B0065

Oosterhout
B0746, H1043, J0272, J1129, K1200, K1198

Ooststellingwerf
L1258

Ootmarssum
K0549

Ophemert
L0153, S0468

Opijnen
B0761

Opmeer
M1351B

Opsterland
B0767, B0768, H1076, L1131, L1229, L1301, T1622,

Ornontowitz
K1209

Ortelsburg
B0758

Oss
B0057, D0880, H1078, K0144, P0387

Ostrau
R1454

Oswiecim
S1569

Ottenstein (D)
P1435

Oud-Beijerland
B0775, C0817, C0819, E0903, E0904, S1548, S1549, S1571, U1624, V0534

Oud- en Nieuw-Mathenesse H0228

Oude Pekala
A0701, B0744, C0825, C0077, C0837, D0884, H1076, K0616, K1162, L1254, O0378, S1540, V1634

Oudeschans

V1634

Oude Tonge
V1630

Oudewater
B0020, H0240, H0260, H1092, J0275, M1320, M1334, P0482, P1431, S1580, S0480, V0535

Oudshoorn
G0983A, H1047, H1049

P

Paderborn
C0115, F0959

Papendrecht
C0818, C0819

Paramaribo
M1354, S0443, S0452

Parijs
A0005, D0129, E0137, E0915

Pattensen
B0726, B0725, B0728

Peckelsheim
B0729, B0742, L1285, L1286

Peize
F0972

Pfungstadt
L1298

Pilsen
R1455

Podwoloczyska
R1473

Poederoijen
M1325

Polen / Poland
K1172, K1195

Polozk/ Polatzk/ Polock (Rusl.)
S0489

Portugaal
L1234

Posen
B0783, E0894, J1108, L1267, S1499,

Poznan
B0783

Praag
H1031, R1455

Praschka
N1375

Prötzel [D-15345]
H1080

Przemysl
K1166

Pudewitz [in de buurt van Posen] L1282
Purmerend
S1518

R

Raalte
V1645, Z1716

Rabka
K1172, R1453

Radomsko
B0782

Raschkow
B0783

Ratingen
H1052

Rauden
N1375

Rauischholzhausen
R1482

Ravenstein
E0917, K1186

Recklinghausen
H0215

Rees
S1535

Rekawinkel (A)
G0985

Remscheid
E0895

Rendel
G1020

Rensel-Hilvarenbeek
S1549

Rettenbach
N1375

Rheda
W1688

Rheden
G0166, G0167, S1568

Rheinbach
M1320, V0535

Rheinberg
L0295

Rheinböllen
M1313, M1316, W1670

Rheine
D0868, G0988, R1468

Rhenen
H1096, M0347, S1603, W0560

Rhina [= D-36166 Haunetal]
N1385, S1590

Rhoden
F0955

Rijssen
S0472

Ribnitz-Damgarten
B1143

Ridderkerk
B0794, B0796, T1623

Rigenthil
L1278

Rinteln
G0996, G0998, N1367

Rixheim
E0915

Roden
V1649

Rodenkirchen / Brake / Oldenburg N1387
Rödersheim
S1559

Roermond
D0880, H1094, L1258

Roesnau
K1152A

Roman
B0751

Romrod, Gießen
I1100

Roosendaal
A0706

Rosdzin
B0726, B0730

Rosenberg
H1056, K1207

Rossum
D0880, M1325, M1319, M0348, M0353, T0511, T1623

Roswinkel
D0868

Rotenburg
O0381

Roth
A0711

Rotterdam
A0702, B0021, B0745, B0759, B0760, B0045, B0788, B0053, B0055, B0798, B0799, B0065, C0079, C1186, D0121, D0124, D0861, D0867,

D0130, E0904, E0905, E0137, E0916, E0917, E0094, E0922, F0946, F0155, F0160, G0977, G0167, G0980, G0982, G0172, G0173, G0981, G0996, G0188, G0194, H0594, H1029, H1030, H0209, H1034, H1033, H1035, H0214, H0220, H1072A, H1078, H1098, J0181, J1116, J0269, J1125, K1186, K1200, K1212, L0296, L1131, L0306, L0314, L0320, L1248, L1249, L1254, L0343, M1317, M1658, M1330, M1347, O0379, P0387, P1407, P1408, P1405, P1410, P1411, P0411, P0417, P0402, P1425, P1422, P0482, P1430, P0407, R0436, S0095, S0439, S0452, S1512, S0455, S1548, S1550, S0467, S0364, S0471, S1566, S1571, S1573, S0480, S0491, S0008, S1601, T1617, W0525, W0546, W1673, W1694, W0564, W1719, Z0541

Rüstersiel
N1387

Ruinen
H1097

Ruinerwold, Drenthe
K1149

Rybnik
K1201

Rzeszow
E0924

S

's-Graveland
D0131

's-Gravendeel
B0796, M1351B, T1611

's-Gravenhage ('s Hage)
A0701, B0757, D0125, D0130, E0922, E0143, F0160, H1044, H0231, H0234, H0236, H0242, J1128, K1148, L0307, L0326, L0331, L0321, L1245, L1248, M1307, M1332, M0365, N1379, O1397, P1408, P1409, P1417, P1420, P1423, S0445, S1512, S1515, S0456, S1566, S0473, S0484, T0506, T0507, V0527, V1645, V1651, W0546, W1673, W0564, W1719

's-Heerenberg
H0228, M1632

's-Hertogenbosch
A0706, C0119, D0121, F0162, H0228, H1072A, J0181, J0267, J1122, J1127, J0272, K1169, K0282, K0144, L0318, L1246, P1416A, P0413, P0407, S1567

Saaz
H1031

Salzburg
F0930

Salzhausen
L1299

Sappemeer
B0738, B0014, B0736, B0769, C0839, D0872, G1011, G0193, G1016, J0273, J1135, V0529

Sarstedt
N1367

Saxenhagen
P0383

Scheemda
B0741

Schenklengsfeld
H1086, H1088

Schiedam
F0969, H0228, K1180

Schijndel
G0188, G1136

Schirwindt
D0877

Schildwolde, Slochteren
B0745, D0859, M1301, P1411, V1639, V1647

Schmieheim
D0883

Schöneberg
L1284

Schonungen
G1019

Schoonhoven
B0759, B0761, B0053, F0973, M1330, R0436, S0450, S1571, Z0567

Schornsheim
H1040

Schoterland
B0032A, B0032B, B0768, H0250, K0277, P0396, V1644

Schroda
R1478

Schwalenberg
B0720, F0958

Schwandorf
W1680

Schwanfeld, Kr. Schweinfurt G1027, L1260

Schweinshaupten
K1149

Schwerin
B1143, K1175

Sellingen, Vlagtwedde
B0725, B0727, S1557

Siegburg
L1285, L1287

Sierentz, Haut-Rhin, Alsace, France
O1394

Siniawa
B0779

Sint Maartensdijk
B0065

Sint Oedenrode
A0707, Z0575

Skacsaing
K1213

Skadas
E0902

Skole
R1445, R1443

Skwierzyna
K1175

Sleen
B0761, B0762

Sliedrecht
B0794, B0796, T0514, T1611,

Slochteren
B0021, B0745, D0859, K1154, L1301, P1407, P1411

Slood (Hoogeveen)
W1691

Smallingerland
T0511, T1618, T1621

Smilde
C0848, D0858, D0859, D0128, F0947, F0955, H1069, J1130, J1134, R1465, V1639, V1647

Sneek
E0134, F0965, H1050, I0264, L1229, M1341, M1350B, T1618, T1621

Sögel
G1008, J1111, M1352, R1481

Soest (D)
K1218, K1219

Soest (NL)
M1351A

Solingen
L1289

Sommelsdijk
D0121, D0124, D0861, D0130, M1317

Sonsbeck / Sonsbeek
G0185, L0333

Spangenberg
W1659

Spijkenisse
M1351B

Spisské Podkradie
S1500

Sprang (N-B)
L1234, V1630

Stadrieden
G0185

Stadskanaal gem. Onstwedde
E0139, N1383

Staphorst
D0128

Steele
B0724

Steenderen
C0082, J1137, P1416

Steenwijk
A0003, G1014, G1011, G0205, H0226, K1191, K1193, L1236, L0153, S0475, W1711

Steenwijkerwold
F0954, N1381, N1382, S0475, S1582

Steinbach (D)
S1580

Steinheim
E0593, H1080A, K1219, K1220

Stettin (P)
F0957, G0986, P1407, W1661

St. Johann (Hungary)
G0985

Stratum
H1072A

Striegau
B0804

Stuhm
N1362, N1363

Stuhmsdorf
N1363

Stuttgart
A0710

Suceava
B0751

Sulzberg
D0883

Sulzbürg
H1086, H1088

Suwalki (Polen)
L1264

T

Tarnow
C0820, R1443, S1502

Tauroggen (Rusld.)
O0380

Tecklenburg
H1072

Telgte
L1289

Telsiai, Lithuania
M1350A

Tempelburg
H1082, I0262, I1099

Ten Boer
B0047

Terborg (Wisch)
C0108, C0109, C0110, C0115, K0282, N0372, W0551, Z0574

Termunten
G1009, J1139, J1137, K0283,

Ternowka
M1302

Tiel
B0716, B0057, D0858, G0194, G1017, J1127, L1240, L1238, O0380, S0455, S1567, T1611, W0097, W1668

Tienhoven
B0792A, R0136

Tietjerksteradeel
M1351B, M1351A

Tilburg
B0746, E0916, E0917, K1198, W1705

Thorn (poln. Torun)
P1419

Trebic
P1436

Trier
D0880

Trittenheim [D-54349 in de buurt van Trier] D0880

Tubbergen
L1235A

U

Uckerath
F0937, L1261

Udem
A0007

Udorf
H1058

Ühlfeld / Uehlfeld
H1065, H1089

Uithoorn
J1114, S0462, S0475

Uithuizen
K0616, K1191, K0283, K0286

Ulrum
H1077A

Usch
L1283

Usti nad Labem, Czech Republic
H1031

Usquert
H1034, H1033

V

Vacha
K1188

Vallendar (D)
N1362

Varik
H0220, V0539

Vascauti
E0909

Veendam
F0955, F0965, K1191, K0283, K0286, K1193,

L1240, L1238, L1246, M1347, S1541, S1586, V0537

Veenendaal
E0141, E0094, E0919, F0966, F0967, F0162, F0163, G0193, H0213, H0615, K0292, L1234, L1301, S1552

Veldhuizen
H1097

Veghel
L1131, L1229

Velen
E0900

Venlo
H0260, H1093, L1258, W0554

Vianen
B0786, B0787, B0056, C0079, C0853, F0973, H1030, H0210, H0253, H0254, H0259, K1157, M1317, M1658, M1319, O1390, R1449, S0486, T1620, V0346

Vierlingsbeek
C0854, L1258, L0563, P1422,

Vilich-Rheindorf
B0732, B0733

Vlagtwedde
B0727, B0725, C0837, F0971, F0972, S1557

Vledder
S0475

Vöhl
B0724, B0729

Völkershausen
K1188

Vollenhove
N0370

Vollmerz
G1022

Vorden
N1378

Vreden
H0253

Vries
E0918A

Vriezenveen

B0715

Vussem
P0383, P0384, P0387

W

Waalwijk
V1630

Waardenburg
B0761

Wächtersbach
N1386, S1590

Wagenborgen
B0047

Wageningen
B0056, B0792, C0851, C0852, G0993, H1095, H1096, M0598, M1322, R1481, Z0575

Wald-Michelbach
H1089

Waldorf/ Bornheim
S1574

Wanneperveen
B0770

Warffum
H1034

Warmond
L1242

Warnsveld
M1345

Warsaw
K1159, L1296, W1712

Warschau
D0128

Wassenaar
M1307, M1332

Watergraafsmeer
M1337

Wateringen
E0922, M1317

Weener
G1008, G1009, J1139, J1137, J1138A, O1395, R1481

Weesp
C0087, D0131, E0141, H1035, O1393, V1628, V0531

Weiden
H1040

Weltevreden
K1198

Wenen / Wien / Vienna
G0990, G1024, H1060, H1061, H1064, K1159, L1275, P1436, R1443,

R1448, R1449, R1460, R1558, S1524

Werkendam
F0154, F0612, L1278A, M1324, P1422

Werne
L1289

Wersch / Weiden (D)
H1040

Werth (PR.)
N1378

Wesel
K1219, K1220

Wesseling
C0812

Westerkappeln
B0794, B0797,

Westheim
D0885, D0886

Weststellingwerf/ Noordwolde T1622

Wetter
W1680

Wetzlar
A0701

Wezel
A0001, E0593

Wickede
S1574

Wiedenbrück
G1023

Wiesbaden
E0892

Wiesenbronn
H1088

Wiesenfeld
B0722

Wietzzno
I1102

Wijhe
B0770

Wijk bij Duurstede
B0792A, E0141, E0094, E0919, L0558

Wildervank
C0850, D0868, D0872, D0873, F0955, G0167, G0980, J1113, K1191, L1238, M1345, O0378, P1416, P1425, S1541, V1633, V1634, V0537

Willanzheim
B0723

Willemstad
K0144

Wilnis
F0149, J1112

Winschoten
B0014, B0736, B0739, B0769, B0042, B0049, B0781, C0839, E0907, E0140, F0947, F0955, F0965, G0980, G0982, G0983, G1008, G1011, G1016, H1076, H1077, H1077A, J1135, K1162, K1177, K1179, L1236, L1233, L0314, L0331, L1246, L1254, M1350B, O0380, S0443, S1493, S1512, S0473, T1617, V0529, V0534, W0550, W1694

Winterswijk
C0827A, E0910, F0163, F0970, H1093A, L1235A, L1250B, N0372, P1435, S0620, V0359, V0346

Wisch
C0829, J1130, P1427, S0486,

Wisnicz
K1163, K1164

Witten
L1291, W1674

Woensel
K1200

Woerden
B0020, B0766, B0785, B0787, G0976, G0013, H0220, H0240, H0260, H1092, I0263, I0264, L0563, M1347, S1489, S0462, T0507, V0519, V1636, W1698

Wola
G0986

Wolbrom (P)
K1173

Wolfhagen
B0724, B0729

Wolvega, Weststellingwerf K0277

Worno (Rusland)
S0489

Wuppertal
C0121, E0906, H1085

Wuppertal-Elberfeld
L1231

Würzburg
H1086, H1088, S1531A, S1568, S1577

Z

Zaandam
B0045, H1096, L0153, L1242, O1390, S0468, V1640

Zalescyki
W1690

Zaltbommel
A0006A, C0110, C0119, M1325, M0598, M0349, M1319, M0348, M0353, S1550, T0511, T1623, V1628, W0546

Zandvoort
S0471

Zarump
D0873, D0876

Zülz, Oppeln
L1227

Zatow (Wadewitz, Galizien) G1000

Zawisna
N1375

Zbaszyn (P)
P1414

Zegwaard / Zegwaart
B0045, G0166, G0167, W0545

Zelhem
J1137, P1416

Zell am Main
O1396, S1531A

Zevenaar
H1071, J1123, K0280, S0486, W0553

Zevenhuizen
L1258

Zierikzee
B0065, K1158, K0282

Zouterwoude
S1548

Znin
H1056

Zuidbroek
B0015, B0736, B0739, G0982, G0983, J1135, L1301, O0378

Zuidhorn
F0972

Zuidland
C0111, C0854, S1580

Zuidlaren
C0837, E0918A, S1541, V1639

Zuidveen
G0205

Zuilen
L0595, M0599

Zuilichem
C0072

Zusmarshausen
F0974

Zutphen
C0081, C0082, C0844, C0848, C0101, C0103, C0111, C0854, D0121, D0862, F0945, F0956, G0993, G1014, G1011, H1084, K0144, K0292, L0582, L0318, L1247, M1632, M1343, M1345, N0370, P1398, P0383, P0384, P0387, R1463, S1552, S0472, S1568, V0526, V0531, W0548

Zwaagwesteinde,
Dantumadeel V1644

Zwartewaal
M1324, S1580

Zwartsluis
B0762, G0183, H0210, H0211, P1410

Zweeloo / Sleen
B0761, S1497A

Zwolle
A0008, B0592, B0759, B0042, C0083, C0850, C0851, D0126, E0139, F0949, H1042, J1130, S0491, S0008, S0521, K1154, K0277, K1183, K1180, K1212, L1235, L0331, L1246, L1272, S1581, N1383, P0397, P1429, R1465, R1476, S0044, S1512, S1581, S1582, V0359, V1643, V1644, V1652

Straten –

waar de Vervolgden in Utrecht woonden

A

Abc Straat 10,
Abstederdijk 208, 317a,
Adelaarstraat 45 bis, 62, 70, [Vogelenbuurt]
Agnietenstraat 2,
Van Alphenstraat 23,
Ambachtstraat 8; 6, 8, 10 of 12;
Ampèrestraat 29 bis [Zuilen]
Amsterdamschestraatweg 1bis, 2bis, 8bis, 39bis, 80, 88, 99, 106, 110bov, 209, 237, 245, 247bis, 309 bis, 313bis, 465a, 561bis [Pijlsweerd tot Zuilen],
Antonius Matthaeuslaan ?, 58bis,
Willem Arntszkade 35bis,
Asselijnstraat 17bis,
Tweede Atjehstraat 8,

B

Tweede Korte Baanstraat 2a-bis,
Bakkerstraat 1, 13, 14, 25, 77,
Balijelaan 29bis-a, 53bis, [Dichterswijk]
Banaanstraat 43bis,
Bandoengstraat 23,
Willem Barendstraat 58,
Barentszstraat 12, 20, 82,
W. Barentzstraat 6, 12,
Beerzestraat 2bis,
Nicolaas Beetstraat 10, 20bis,
Bekkerstraat 60,
Belamystraat 7, 8, 17, 33bis, [Vogelenbuurt]
Wijde Begijnestraat 12, 19 [Breedstraatbuurt]
Bemuurde Weerd Oostzijde 25, 29,
Loeff Berchmakerstraat 3, 32 [Breedstraatbuurt]
Bergstraat 5, 6, 7, 10, 14, 17 [Wijk C]
Prins Bernhardlaan 1,
Bethlehemscherweg 67,
Beverstraat 2a, 38,
Bijlhouwerstraat 1,
Bilderdijkstraat 15bis, 32, 42, 43bis, 65bis, [Majellapark]
Biltschestraatweg 33,
Biltstraat 15bis-a, 20bis, 45, 71, 71I, 111, 142bis,
Blauwkapelscheweg 4, 59, 151,
Bloesemstraat 17,
Bolksbeekstraat 22a, 64,
Bollenhofsestraat 1 [Wittevrouwen]
Bonistraat 26,
Boomstraat 1bis, 5, 13, 19,
Prof. R. Boslaan 49,
Boterstraat 5, 9, 14, 20bis, 25,
Van Brakelstraat 12, 24bis,
Breedstraat 1bov, 10, 22bis, 37, 38, 43, 43 of 1bis [Breedstraatbuurt]
Pieter Breughelstraat ?, 17, 39,
Brigittenstraat 20a
Burmanstraat 6,
Buurkerkhof ?, 5,

C

Catharijnensingel L 12, 12, 18d-bis, 18g, 18g-bis, 21a-bis, 55, 66, 82II,84, 90I, 91bis, 93bis,

Jacob Catsstraat 29
Chopinstraat 25,
Chorstraat 15, 30,
Voor Clarenburg 3,
Croeselaan 108, 221bis-b, 235, 253bis, 281bis, 367bis,
Curaçaostraat 8bis,

D

Eerste Daalsedijk 54,
Nieuwe Daalstraat 2 of 29, 29, 29bis,
Damstraat 8bis, 14bis, 18, 41bis,
Dantelaan 58, 71,
Douwes Dekkerstraat 1bis,
Jer. de Dekkerstraat 6
Wijde Doelen 14,
Domstraat 3bis, 9bis-bb,
F. C. Donderstraat 20, 21, 22, 28bis, 44bis, 68,
Donkere Gaard 1
Donkerstraat D 453, 2bis,13, 27,
Gerard Doustraat 23,
Draaiweg 57bis,
Drieharingstraat D 81, 3, 7bis,
Hubert Duijfhuijsstraat 11, 56 [Zuilen]
Duifstraat 21bis, [Vogelenbuurt]

E

Frederik van Eedenstraat 8,
Justus van Effenstraat 1, 5bis, 9, 11, 12 bis, 13bis, 15, 23, 23bis, 48,
Egelantierstraat 12,
Van Egmondkade 2bis, 50 [Zuilen]
Eikstraat 60,
Herman Elconiusstraat 63 [Zuilen]
Elisabethstraat 14,
Korte Elisabethstraat 1,
Lange Elisabethstraat ?, 7, 17, 23, 26bis, 30, 36,
Emmalaan 6,

F

Rh. Feithstraat 18bis,
Florastraat ?,
Frederik Hendrikstraat 1, 3, 15, 43, 84,
Prof. L. Fuchslaan 4, 9, 35,

G

Geertebolwerk 26,
Geertesteeg 5, 21, 24, 26,
Geertestraat 12,
Van der Goesstraat 6, 74,
Grasstraat 33,
Griftstraat 6bis,
Groenesteeg C 289 of 389, C389, 21, 27, 34, 46, 52,
Groenestraat 55,
Hugo de Grootstraat 1,

H

Haagstraat 12bis, 14 bis,
Hagelstraat 10, 15,
Händelstraat 48,
Frans Halsstraat 28, 44, 46,
Hamburgerbrug A 11,
Hamburgerstraat F179/180,
Lange Hamstraat 18,
Hardebollenstraat 14,
Hartingstraat 2, 4bis, 12, 12bis, 14bis, 18bis, 20bis, 22,
Haverstraat 17, 20, 28, 30, 33bis, 35, 139? [hoogste nr. is 47]
Havikstraat 10, 18bis, 37, [Vogelenbuurt]
Heerenstraat 40a,
Heerenweg 10, 26 bis, 48bis,
Hekelsteeg D 384, 14,
Hemonystraat 30huis,
Prins Hendriklaan 77,

Heringastraat 22
Hoenderstraat 19bis,
Hooft Graaflandstraat 81 [Juphaas]
P. C. Hooftstraat 16bis, 21, 27,
Verlengde Hoogravenseweg 113, 187 [Jutphaas]
Hoogt 10
Hooipoort C 3 (497a?), C 373, 2, 9bov, 35, 43 bov,
Houtenschepad 46,
Corn. Houtmanstraat 12bis,
Houtplein 19,
Huijgensstraat 10, 24bis,
van Humboldstraat 11bis, 171 [misschien 17l, hoogste nr. is 127], [Tuinwijk],

J

Jacobijnenstraat 17, 17bis [Breedstraatbuurt]
Jacobskerkhof 15 [Wijk C]
Jakobskerkstraat C 215, 3 [Wijk C]
Jansdam 5bis-a,
Janstraat 1,
Lange Janstraat 21,
Jufferstraat B 364, B 564, B 592, B 595, B 602,
Lange Jufferstraat 5,
Princess Julianaweg 22, 131, 143, 168, 321, 455, [Jutphaas]

K

Kalverstraat 4 [Breedstraatbuurt]
Kanaalstraat 24, 56,
Kanaalweg 106, 119, 136,
Kapelstraat 13bis, 23, 23bis,
J. M. Kemperstraat 9,
Th. à Kempisweg 17, 21,
Kerkstraat 25bis, 46,
Oude Kerkstraat 18bis,
Kievitstraat 51, [Vogelenbuurt]
Kievitdwarsstraat ?, 49, [Vogelenbuurt]
Klaverstraat E 113, [Witte Vrouwen]
Knipstraat 42bis,
Knopstraat 15,
Koekoekstraat 35bis, 37bis, 50bis, [Vogelenbuurt]
Nieuwe Koekoekstraat 21, 21bis, 37bis, [Vogelenbuurt]
Lange Koestraat 27bis, 30bis [Wijk C]
Koningslaan 80
Koningstraat 9, 10, 10ben, 12bis, 15, 17, 22, 23, 58, 60, 64 [Wijk C]
Koningsweg 111,
Kroonstraat 41bis [Wijk C]
Krugerstraat 52bis,
Kwartelstraat 19, 20 of 26bis, 23, 40, [Vogelenbuurt]

L

Laan van Nieuw Guinea
Larixstraat 26,
Lauwersteeg ?,
Lange Lauwerstraat 15 [Breedstraatbuurt]
Leidschevaart L 8,
Leidschen Vaart C 8,
Leidscheweg 20b, 25,
Leidseweg 19a bis, 49bis,
Leistraat 1bis, 22,
Leliestraat 27bis,
Van Lennepstraat 73bis,
Lessinglaan 14, [Halve Maan]
Liesboschweg 57,
Lijnmarkt 16, 37, 45bis,
Lijsterstraat 15, 41bis, 45, 86, [Vogelenbuurt]
Van Limburg Stirumstraat 2 [Oudwijk]
Lindestraat 38bis,
Linnaeuslaan 62,

Lombokstraat 16, 55, [Lombok]
Lorentzlaan 22bis,
Dr. H. J. Lovinklaan 11,

M

Magdalenastraat 1, 26,
Majellapark 48, 49, 52, 53,
Malibaan 2, 92,
Malisingel 36, 58,
Mariaplaats ?, 46bis,
Mariastraat 10, 33, 43bis,
Mariëndalstraat 3 bis,
Marnixlaan 32II [Zuilen], 156,
Van Marumstraat 11, 11bis, [Tuinwijk]
Massegast 7,
Mauritsstraat 17, 44, 46, 64, 93, 102, 105, 108, [Schildersbuurt]
Prof. A. Mayerlaan 1, 16,
Rochus Meeuwiszstraat 41,
Jan Meijenstraat 30,
Mendelssohnstraat 49,
Mengelberglaan 6, 62,
Merelstraat 1, 31 bis [Vogelenbuurt]
Meridiaanstraat 32
Merwedekade 223, 252
Minrebroederstraat 19, 30,
Laan van Minsweerd 10bis,
Molierelaan 8,
Van der Mondestraat 96, 135,
Moreelselaan 33bis,
Muldersteeg 2,
A. Mulderstraat 1, [Zuilen]
Muntstraat G 393, 3,
Van Musschenbroekstraat 2, 48, 57,

N

Nachtegaalstraat 46, [Vogelenbuurt]
Nassaustraat 18, 21,
Neude 32, 32bis,
Nicolaasweg 66bis, 66bis-a,
Nieuwegracht 8, 30, 52, 53, 65bis, 88, 92,
P. Nieuwlandstraat 5, 79bis,
Kromme Nieuwegracht 1, 19, 27, 46,
Lange Nieuwstraat 107,
Nobelstraat 1a, 1a-bis, 23bis, 25, 37,
Willem van Noortstraat 9, 21bis, 26, 46, 61,
Noteboomlaan 2,
Alexander Numankade 2, 11

O

Obrechtstraat 2bis, 16bis, 23bis, 42bis, 44bis, 64, 67bis, 71,
Ondiep 9, 54,
Oosterkade 4,
Oosterstraat 8, 9bis,
Oranje Nassaulaan 41, [Jutphaas]
Oranjestraat 1, 2, 22, 35, 38ben, 50, 59, 60 [Wijk C]
Adriaan van Ostadelaan 13, 40bis, 45bis, 66, 98,
Oude Gracht A 72, B 6, B 28, B 53, B?, H 7, 49bis, 67, 88bis, 93, 111, 144bis, 196, 240bis, 261, 264, 290, 334, 335, 339bov, 339bis,
Oudegracht Tolsteegzijde 57, 69,
Oudegracht Weerdzijde 65, 138, 155bis, 163,
Oudemanstraat 1,
Oudwijk 12, 43,
Oudwijkerlaan 4II,
Oudkerkhof F 69, 10, 36

P

Palmstraat 4,
Paramaribostraat 31,
Parklaan 73 [De Bilt],
Parkstraat 21, 33bis, 35bis, 57bis,
Pelmolenplantsoen 6,
Petrarcalaan 59, 65, 73, 77,

Plompetorengracht H 615, H 659, 8,
Poortstraat 87bis,
Potgieterstraat 9,
Paulus Potterstraat 1, 11, 19bis [Breedstraatbuurt]
Predikheerenkerkhof 8bis, 11 [Breedstraatbuurt]
Predikheerenstraat H 416, H 420, 17bis [Breedstraatbuurt]
Prof. Pullelaan 9, 15, 33, 35, 49,

R

Raiffeisenlaan 63 [Tuindorp]
Ramstraat 3,
Maria van Reedestraat 21 a, 21bis,
Regentesselaan 5, 19, 22, 40, 64 [Tuindorp]
Burgemeester Reigerstraat 75,
Dr. H. F. van Riellaan 8 [Tuindorp]
Rijnlaan 134bis,
Kromme Rijn 3,
Lange Rozendaal B 471, 37,
Rozenstraat C 589,
Nic. Ruychaverstraat 65,

S

Saenredamstraat 52bis,
Pieter Saenredamstraat 6,
Van Lynden van Sandenburglaan 64, [Tuindorp]
Schimmelpenningclaan 3, 27,
Schoolstraat 12, 14,
Schroeder van der Kolkstraat 1, 2, 15bis, 17, 19bis, 91 [?, misschien 9I, hoogste nr. is 19], 191 [?, misschien 19I],
Schoutenstraat 5, 7, 12,
Franz Schubertstraat 85 [Oog in Al]
Anna Maria van Schurmanstraat ?
Jan van Scorelstraat 27, 33bis, 54,
Servaasbolwerk 3, 11,
Servetstraat 1bis,
Singeldwarsstraat 2
Singelstraat 1, 3bis-a, 8bis,
Slachtsteeg 4bis, 7,
Smeebrug A 39,
Smeestraat 1, 22bis,
Korte Smeestraat 7, 11, 22a-bis,
Lange Smeestraat 1, 10, 11, 13, 15, 22, 26, 30, 32, 37, 40,
Tweede Spechtstraat 2, 5bis, [Vogelenbuurt]
Van Speijkstraat 2bis, 3, 11, 12, 17,
Spinozaweg 80,
Spoorstraat L 3, 1bis, 3bis, 4, 5bis, 6bis, 7bis,
Springweg B 778, E 105, E 106, 18, 22, 24, 28, 54, 66, 80, 92 of 92bis, 95, 119bis, 125, 138bis, 151, 160, 180bis, 182, 184, 186, 196bis,
Staalstraat 3bis, 9, 10, 15bis, 40,
Stadhouderslaan 9, 15, 51, 85, 92, 96, 102,
Stationsdwarsstraat 1, 8, L 10, L 164,
Steenweg D 426, D 439, 5, 10, 16, 22, 27, 36, 41, 45, 50, 53, 54, 57, 61, 64,
Sternstraat 8,
Stroosteeg 29 of 31,
Prof. Suringarlaan 2, 10 [Tuindorp-Oost]
Swammerdamstraat 17bis [Zuilen]
Van Swindenstraat 60, 73bis,

T

Abel Tasmanstraat 5, 90, [Lombok]
Tesselschadestraat 8, 8bis, 28 b, 28bis,
Thorbeckelaan 10,
Oosten Tolsteegsingel 47,
Tolsteegsingel 47,
Trans 2,
Mr. Tripkade 2, 56,
M. H. Trompstraat 16bis,
Twijnstraat 7bov, 13, 16bis, 18,

U

Johannes Uitenbogaertstraat 2 bis-a [Zuilen]

V

Varkenmarkt 23, 28bis, 41 [Wijk C]
Verenigingsstraat 4, 48,
Lange Viestraat 5bis, 22 [Wijk C]
Vischersteeg E 263, E 267, 4, 6, 8, 19,
Vismarkt 9, 17,
Vleutens(ch)eweg 28, 131, 142, 146, 203, 203bis, 257, 261, 287, 287bis,
Vleutenschen Weg 45,
Vlijtstraat L 8,
Vondellaan 23,
Voorstraat 1bis, 3, 5, 5bis, 19bis, 29bis, 44bis, 60, 82, 85bis, 98, [Breedstraatbuurt]
Burg. Van de Voort van Zijplaan 1, [Tuindorp]
Vosmaerstraat 22,
Vossegatselaan 25bis,
Vosstraat 24, 41, 50bis,
Korte Vosstraat 25bis,
Vredenburg 20bis, 29bis [Wijk C]
Vreeburg D 156,
Vrouwjuttenstraat 2, 16, 23, 24, 35bis, A359,

W

Waalstraat 43,
Gijsbrecht Walenborchstraat 37,
Watersteeg C 564 [Wijk C]
Waterstraat 29bis [Wijk C]
Wijde Watersteeg C 240, C 504 [Wijk C]
Wijde Waterstraat C 496 [Wijk C]
Bemuurde Weerd Oostzijde 25, 29,
Weerdsingel Oostzijde ?, 58, 63, 63bis,
Weerdsingel Westzijde 7, 63,
Prof. Wentlaan 17, 34
Westerkade 12, 12bis, 17,
Westerstraat 11, 15,
Monseigneur van de Weteringstraat ?, 9,
Van Wijkstraat 2,
Willemstraat C 899, C 902, ?, 1, 5, 12, 14, 16bis, 22, 24, 26, 29 of 29bis, 48, 50, 55, 56 [Wijk C]
J. Winnubstlaan 1,
Wittevrouwensingel ?, 46, 60g, 96bis,
Wittevrouwenstraat 38bis,
Wolvenplein 27,

Z

Zaagmolenkade 28
Zadelstraat 12, 13, 19, 21, 26, 32, 35,
Zandhofsestraat 140
Zandweg B 91 g [Vleuten],
Zilversteeg ?
S. van Zuilenweg 14 [Zuilen]
Zwartewater 44 e

Verdeling van de Slachtoffers op Geboortejaargangen (streeplijst)										
	___0	___1	___2	___3	___4	___5	___6	___7	___8	___9
185_		i			ii	ii	iiii	iiii	ii	vi
186_	iii	viii	vi	vii	viii	vii	xii	x	xv	xi
187_	xvii	xvi	xvi	xxiii	xx	xiiii	xxvi	xvii	xviiii	xxvi
188_	xx	xxvi	xxviiii	xxxi	xxii	xxx	xxiiii	xviii	xxi	xxi
189_	xxvi	xxvii	xxviii	xxii	xxvi	xxi	xx	xiiii	x	xvii
190_	xxvii	xxiii	xxv	xvii	xvi	xiii	xxvi	xx	xxviii	xviii
191_	xx	xxviii	xxiiii	xxv	xxii	xvii	xvi	xviiii	xvii	xxiiii
192_	xviiii	xxiiii	xxii	xxvi	xxii	xxvi	xxi	xiiii	xxv	xx
193_	xxii	xi	xii	xiiii	x	xiii	xiii	xvi	xi	vii
194_	viiii	x	i	v						
i = 1; v = 5; x = 10										

Numerieke verdeling van de slachtoffers op hun geboorteplaatsen [Streeplijst]						
Almelo	Alkmaar	Alphen a. d. R.	Amersfoort	Amsterdam	Arnhem	Assen
ii	ii	i	i	Cxxxxviiii	xii	v
Bellingwolde	Borculo	Borne	Bosch	Boxmeer	Breda	Brummen
ii	ii	i	viii	i	ii	i
Coevorden	Culemborg	De Bilt	Delft	Deventer	Dinxperlo	Doesburg
iii	i	i	i	i	i	i
Doetinchem	Dordrecht	Dwingeloo	Eibergen	Eindhoven	Elburg	Emmen
i	i	ii	i	i	i	i
Enschede	Ginneken	Goor	Gorinchem	Gouda	Groenlo	Groningen
i	i	iii	ii	iiii	ii	xxvii
Haag	Haarlem	Harderwijk	Harlingen	Heerenveen	Helder	Hengelo
xxi	ii	i	ii	i	i	i
Het Bildt	Hilversum	Hoogeveen	Hoorn	Horssen	Kampen	Leek
ii	iii	ii	i	i	i	ii
Leeuwarden	Leiden	Lochem	Maarsseveen	Maastricht	Medemblik	Meeden
v	v	i	iii	i	ii	i
Meppel	Middelburg	Monnikendam	Montfoort	Nieuwer-Amstel	Nijkerk	Nijmegen
vi	iii	i	i	i	vii	xi
Noordbroek	Oldenzaal	Opsterland	Oss	Oud Beijerland	Oude Pekela	Oudewater
ii	i	ii	i	i	i	i
Papendrecht	Raalte	Rheden	Rhenen	Roermond	Rossum	Rotterdam
i	i	ii	i	ii	i	xxxxiii
Sappemeer	Schiedam	Schijndel	Schildwolde	Smallingerland	Soest	Sleen
iiii	i	i	i	iiii	i	i
Smilde	Steenderen	Steenwijk	Steenwijkerwold	Termunten	Tiedjerksteradeel	Tiel
i	i	vi	i	i	i	i
Uithuizen	Utrecht	Veendam	Veenendaal	Veghel	Vianen	Vlagtwedde
ii	DLxxxxii	i	iii	i	vi	i
Waalwijk	Waardenburg	Wageningen	Watergraafsmeer	Weesp	Weltevreden	Werkendam
i	i	iii	i	i	ii	i
Westerbork	Wijk bij Duurstede	Wildervank	Winschoten	Winterswijk	Wisch	Woerden
i	ii	ii	vii	iii	i	vi
Zaltbommel	Zouterwoude	Zuidbroek	Zuidland	Zuidlaren	Zutphen	Zwolle
ii	i	ii	ii	vi	iiii	x

Buitenland						
Argentinië	België	Duitsland	Frankrijk	Groot Britannië	Hongarije	Indonesië
i	vi	CCC	i	iii	i	iiii
Moldavië	Oekraïne	Oostenrijk	Pamamaribo	Polen	Rusland	Senegal
i	iii	xv	i	Lxxi	i	i
Slowakije	Slovenië	Tsjechië	Zuidafrika	Zwitserland		
i		iiii	i	ii		
i = 1 v = 5 x = 10 L = 50 C = 100 D = 500; voorbeeld: Utrecht: DLxxxxii = 500 + 50 + 40 + 2 = 592						

Overlijden in de Nazikampen –

waar en wanneer de gedeporteerden hun dood moesten vinden

Auschwitz

Datum onbekend

Leon Landerer,

Juli 1942

16 Leon Abraham Hamburger,

17 Harrij Wolff,

18 Marianna Berklou-Bloemendaal, Ilse Franziska Neuhaus,

23 Sophia Engelander-de Vries,

Augustus 1942

00 Kurt Marx, Rolf Marx

01 Aron Blaaser,

02 Rosa Stokvisch-Lever, Julia Stokvisch,

04 Georg Heiman,

05 Frouktje Bobbe-van Hasselt, Sophia Belia Sanders-van Spier,

06 Günther Kraschewski,

09 Esther Elekan-de Bruin, Lisamaria Meirowsky,

12 Abraham Meijer Hamburger, Manuela van der Hoek-van Menk, Salomon Rechter, Betsy van Wien,

13 Abraham Samuel Snatager,

14 Emanuel Philip Creveld, Joseph van Kloeten, Levie Velleman,

18 Mietje Ruben Grootkerk-Vorst,

19 Leonhard Bruck, Helmut Danziger,

23 Erna Baruch-Katzenstein, Rebecca Anna Creveld, Bertha Frouke Frank, Hartog Jozef Frank, Siphora Henriette Frank-Levie, Belia Onderwijzer-van der Hoek, Betje van der Wijk-de Leeuw, Samuel Hartog Lever, Roosjen Lever-Cohen, Siegmund Emanuel Pfeffer, Sophie Pfeffer, Kaatje Pfeffer-van Leeuwen, Judith Pfeffer-Tokkie, Käthe Doris Seelig, Ursel Seelig, Magda Swaab, Elisabeth Margaretha Turksma, Louis Turksma, Salomon Louis Turksma, Flora Turksma-Stranders, David Izaak van der Wijk, Sophia Jansje van der Wijk, Annette Melanie Wolff, Herman Wolff, Siegfried van Zwaanenburgh,

24 Salomon Roselaar, Louiza Roselaar-Bloemendal, Evalina Grietje Sanders-Kats,

26 Jaques Emanuel Berkelo, Vogeltje Berkelo-Tokkie, Kurt Max Herz, Alice Herz-Kahn,

27 Eva Gazan, Margot Mayer,

28 Johanna Onderwijzer,

29 Elisabeth Isabella Boässon,

31 Joseph Bamberger, Ernestine Bamberger-Stern, Karoline (Carry) van Biema, Aaltje van Blijdenstijn-Jacobs, Abraham Blitz, Henriette Blitz-de Hond, Nathan Bloch, Katharina Eleonora Bus-Blumenthal, Abraham Clarenburg, Lea Durra-Benjamin, Ludmilla Falk-Elkan, Keetje Italiaander-Gans, Salomon Goldsteen, Marianne Goldsteen-Swaab, Max Grünebaum, Abraham Hamburger, Jetje Hamburger-Simons, Selma Hirschfeldt-Cohn, Izaäk Philip Horneman, Jeannetta Horneman-Leviticus, Jacob Jacobs, Juda Jacobs, Flora Jacobs-Nathan, Sartine Jacobs-Reingenheim, Hannchen Kahn-Katzauer, Moritz Katz, Marcus Koperberg, Cato Kuijt, Elisabeth Kuijt, Saartje Kuijt, Izaak David de Leeuw, Eliza van Leeuwen, Jettie Lever, Samuel Hartog Lever, Doortje Lever, Sientje Lever-Blok, Rachel Leviticus-Compris, Martha Lewy-Flatow, Sophie Löwenstein-Goldberg, Sally Magnus, Hulda Magnus-Magnus, Selma Makowskij-Luft, Heinrich Meijer, Ernestina Meijer-Schloss, Anna Mendels, Carolina Mendels, Johanna Nathan Levy (Lewij), Siegmund Noach, Dientje Noach-Bino, Ludwig Ollendorff, Hanchen Ollendorff-Maier, Isidore Philips, Georg Philippsborn, Samuel Polak, Antje Stiefel-Polak, Louisa Polak-Meyer, Cato Polak-Sanders, Sara Querido-Lever, Louis Riess, Moritz Salomon, Meta Salomon-Wertheimer, Cato Bertha Stiefel, Nathan Samuel Israel Stiefel, Marx Straus, Rosa Straus-Rapp, Jeanette Brouwer-Swaab, Duifje de Vries, Maurits Wijzenbeek, Hugo Wolf, Michiel Zegerius,

September 1942

00 Gerhard Dehn, Saartje Lever-Sanders,
03 Esther Cohensius-van der Hoeden, Mietje Benedictus-Sanders, Antonia Scheiner, Ella de Vries, Erika Wolff,
05 Albert Luss,
07 Johanna Baum-Weidenbaum, Salomon Enker, Gertrud Enker-Heyman, Rose Feingersch, Alfred Jacobi, David van Kreveld, Keetje van Kreveld-Troostwijk, Bernard Abraham Lever, Abraham Lever, Clara Lever-Wessel, Simon Meijer, Dina Meijer-Berlijn, Rachel Polak, Abraham Polak, Marianne Polak-Speijer, Mina Schuitevoeder-Frankenhuis, Rachel Velleman-Swaab, Hedwig Werner-Goldschmidt, Raphael Isaac Wrazlowskij,
10 Naatje Herkner-van Aals, Aleida Trijbits-van Aals, Andries Abrahamson, Marta Schwarzbart,
14 Nathan Bloch, Carolina Grünebaum-Löbenberg, Dinah de Jong-Rozeboom, Julia de Vries,
17 Israël Cohen, Mozes Cohen, Wolfgang Jacob Corper, Betje Eva Corper, Nathan Corper, Frieda Hamburger-Gottschalk, Alexander Heijmans, Henny Gabriele Loeb-Stiefel, Wilhelm Löwenstein, Sofie Löwenstein-Cohen, Heintje Polak-van Amerongen, Martin James Suntup of Suntrup,
18 Herbert Ludwig Weissbacher,
19 Hedwig Beutler-Süsskind, Cornelis Davidson, Jacob Davidson, Sara Philips-Bachrach,
20 Philip Philips,
21 Charlotte Eijl-Sternheim, Xavière Marquèrite van Gelder, Ida Joseph-Oppenheim, Martin Nathansohn, Alice Frieda Nathansohn-Friedberg, Salomon Pappie, Alida Pappie-Finsi,
23 Bernard Baruch,
24 Fanny (Fannij) Eltes, Lea Feldblum-Cahn, Bertha Martha Nimeschanski, Amalia Reich, Leentje van Rijs-Marcelis,
25 Jacob de Leeuwe
26 Willem Culp, Abraham Philips,
28 Greta Bloemendaal, Isaac Italiaander, Benno Gutmann Rülf, Helene Rülf-Meijer, Leentje Groothuis-van Staveren, Elisabeth van Zuiden-Hamburger,
30 Josef Backs, Felice Bär, Jacob Baum, Helena Ganna de Beer, Emanuel Samuel Berkelo, Maurits Beugeltas, Isaac Blitz, Salomon Bloemendaal, Koen Bloemendaal, Salomon Bloemendaal, David Wolf Boas, David Bollegraf, Renate Borchert, Levi Brilleman, Karl Werner Brinitzer, Siegfried Cohen, Levie Cohen, Esther Rebecca Creveld, Alice Droller, Oskar Droller, Benjamin Droomer, Mary Ehrenreich, Rosa Ehrenreich, Simon Elshof, Rachel Elshof-Cohen,

Salomon van Emrik, Bertha van Emrik-Norden, Juda Hans Falkenburg, Jozeph Frank, Bertha Frankfort-Krant, Ephraim Gazan, Emma Gazan, Saartje Gazan, Bertha Gazan-Sanders, Adolf Glaser, Kitty Goldenberg, Margarethe Goldstein-Weisz, Richard Greif, Israel Groen, Hartog de Groot, Rachel de Groot, Fritz Siegfried Felix Grossmann, Johanna Grünebaum, Johannes Willem Hamburger, Hilde Heimann-Edelstein, Hans Rudolf Heinemann, Siegfried Herz, Bertha van der Hoek, Heiman Izak van der Hoek, Betty Jacoba Fannij van der Hoek, Izak Jacob van der Hoek, Eva Emma Jacoby-Isaaks, Paula Kahn, Clasina van Kam, Johanna Hakker-van Kam, Jakob Kernkraut, Wolf Kernkraut, Hella Klara Kessler, Lenchen Klarfeld, Chaja Rachel Kohn, Jonas Krant, Ingeborg Kraschewski, Male Kresch, Joseph van Leeuwen, Judith Lever, Abraham Lever, Levie Lever, Willem Lever, Richard Lewinsohn, Rosy Lilienfeld, Lieselotte Meijer, Otto Julius Meijer, Fanny Onderwijzer, Abraham Pijpeman, Veronika van der Veenendaal-Pijpeman, Dora Pront, Edgar Reich, Paula Rosenberger, Siegfried Sachs, Alida Sanders, Evaline Sanders, Helga Sanders, Rolf Sanders, Hella Seelig, Betje Segal, Ernst Salomon Seligsberger, Bernhard Joachim Simon, Karel Simons, Siegmund Louis Simons Cohen, Elisabeth Simons Cohen-Alter, Lotte Sara Stern, Meijer Swaab, Joseph Swaab, Leendert Swaab, Mina Swaab-Pam, Salomon de Swaan, Izaäk Turksma, Jacob Salomon Turksma, Arend de Vries, Alida de Vries, Sara de Vries, Jacob de Vries, Klara de Vries-Norden, Marga Wachsmann, Arnold Warendorf, Werner Siegfried Weissbacher, Egon Wolff, Israel Zwaaf, Joseph Zwarts,

Oktober 1942

01 Helena Goldstein-Rubens, Elisabeth Veffer-Jacobs, Hedwig Leeser, Theodore Leeser, Hartog Lever, Mietje Meijer, Benjamin Meijer, Izaac Meijer, Bernard Samuel Meijer, Sara Meijer-Meijer, Alzbeta Singer-Katscher, Elisabeth Zegerius,
05 Sientje Zilverberg-Coster, Tinie Louise Flora Goudsmit, Julchen Grünewald-Steinberg, Johanna Herschel, Jette Hirschmann-Wolff, Esther de Wijze-Loterijman, Hartog Abraham Meijer, Rika Meijer-de Rooij, Sara van der Stam-van Hachgenberg, Izaak Vet,
08 Esther de Brave-Boot, Betje Sara "Beppie" Creveld, Mietje Creveld-Levie, Willem Fortuin, Hedwig Goldstein, Rebecca Matteman-de Groot, Alexander Hamburger, Meijer Hamburger, Mietje Hamburger-Klein, Anna Hamburger-Roodfeld, Ravel Salomon Levie Jacobs, Wilhelmina Jacobs-Kulb, Joseph Isaac de Leeuw, Ruth Nußbaum, Engeltje Philips, Saartje Pijpeman-Cohen, Rozette de Vries, Sonja de Vries, Margaretha de Wilde-Creveld,

12 Clara van Blitz, Bella Roselaar van Blitz, Salomon Hammelburg, Josephina (Fien) Joosten-Groen, Johanna Nijstad-Creveld, Jansje Ruskolenker-Falkenburg, Maurits Schreeuwer, Reina Schreeuwer-Polak, Samuel Simons, Betje Cohen-Slagter, Dina Cohen-Walg, Sara Northeimer-Zwarts,
15 Elie Bouwman, Sara Bouwman, Henrietta Cohen-Engers zie Klein-Engers, Kaatje Park-de Groot, Henrietta Klein-Engers (Cohen-Engers), Henriette Konijn-van Laar, Cato Rachel Milhado, Clara Cato Milhado, David Josua Milhado, Rachel Milhado-Querido, Louis Poppers, Rachel Poppers-Clarenburg, Hijman David Stibbe, Judith Groen-Vet, Sophia Watermann-de Leeuw,
19 Sigfried Sally de Groot, Martin Andries de Jong, Philip Theeboom,

22 Alexander Cohen, Philip Creveld, Siegfried van Delft, Keetje van Delft-van Gelder, Inge Falkenstein, Ruth Frieda Falkenstein, David Isaac de Leeuw, Benedictus Hartog Lever, Leentje Lever-Os, Isaak Alexander Mossel, Meijer Polak, Saartje Polak-Vis, Mozes Roodenburg, Hartog Swaab, Henri Lodewijk van Zanten,
26 Sallie van Brakel, Theresa Elisabeth Coe, Marianna Coe-Brilleslijper, Isodor de Groot, Israel Kokernoot, Evalina van Rood-Hamburger, Cato Slager-Susan, Philip Salomon Witteboon,
27 Louis Charles Engelsman,
29 Carolina Maria Goudeket-Snijders, Aäron Salomon de Vries,

November 1942
00 Nico van Dam,
02 Bernhard Kenner Liebeskind, Rifka Kernkraut, Jettiena Bertha Frouwina Knorringa-Bendik,
05 Louis Herschel, Marta Sachs-Ring, Reeltje Vorst-Cohen,
07 Josef Swaab,
09 Abraham Joël Cohen, Yvonne Cohen, Sophia Regina Cohen-Cohen, Sophia Lisette Herschel-van der Wijk, Hanna Joosten,
11 Alida Suze Cozijn, Margarete Hahn,
13 Marianne Helena Blazer, Esther Cozijn-Mozes, Celine HenrietteDanielson, Maria Anna Danielson-Os, Martha Baum-Gans, Betty Harschel, Carla Helena Harschel, Bertina Harschel-Blom, Jacques Harschel, Jeanne Juliette Neuburger-Streep,
19 Elselina de Leeuw, Helga Oster, Lion de Rooij,
23 Bernard Jacobs, Jacob van Praag,

27 Jacob van Aals, Jetta Henriette van Aals, Susanna van der Bokke, Clara Borstel-van Gelder, Flora Snatager, Mozes Snoeck, Naatje Betje Son,

29 Nathaliena van Dam-Magnus,

30 Abraham Creveld,

December 1942

00 Rachel Walg-Meiboom,

03 Lea Weijl-Koch, Herta Kok,

07 Elisabeth Augurk-Koopman, Greta Jacobs, Jonas Jacobs, Michiel Levi, Sophia Trompetter-Patto, Eva Trompetter,

11 Hartog Courlander, Alie Courlander-Norden, Auguste Rosalie Kisch-de Groot, Rebecca Soetendorp,

15 Rachel Blom-Meents, Esther Cosman-Snoek, Wilhelmina Jacobson, Salomon David de Jong, Leendert Tinus de Jong, Lina de Jong-Schaap, Rachel Koch, Emil Hermann Lachs, Metha Nohlen-Levy, Catharina de Vries-Walg,

19 Samuel Hartog Harschel,

28 Josephine Slijper-Wiener,

31 Wolf Pappie,

Januari 1943

11 Mozes Bouwman,

14 Carl van Aalten, Sara Appel-Manus, Martha Goldsmit-Jacobs, Elizabeth Salomon, Nathan Salomon, Esther van Slochem-Salomon, Branca Vleeschhouwer-Scheffer,

17 Nathan Italiaander,

21 Rachel van Praag, Naatje Simons,

25 Alida Bollegraf, Hermanus Mozes van Brakel, Philip Cohen, Elize Joles-Lankhout, Gesina Renée Onderwijzer, Kurt Röhmann [overlijdensdatum volgens *In Memoriam*, p. 620: 25-01-1943; *Dodenboeken van Auschwitz*, p. 1011: 15-02-1943], Sibilla Simons, Franciska Sophia Visser, Rebecca de Vries,

26 Arnold Danziger, Grietje Frenkel, Jacob Harschel,

31 Jozeph Izaäk Creveld, Hermann Heim, Nathan Schreeuwer, Mirjam Schreeuwer, Adolf de Vries,

Februari 1943

01 Rachel Fransman-de Leeuw, Willy Albert Morpurgo,
05 Klara van Aals, Lea Abrahams, Annaatje Bouwman, Sientje Bouwman-de Vries, Abraham From, Susanna From-de Vries, Victorie Suzanne Juli Hijmans, Rosa Lange, Clara Mesritz-Jacobs, Esther Emma Mesritz-Sanders, David Nord, Michael Pappie, Marianna Moscoviter-Soetendorp, Eleazer Streliski, Cellie Streliski-Baggers,
12 Froukje (Vroukje) Cohen-Hagens, Rosett Sjouwerman-Creveld, Simon Groenberg, Klaartje Groenberg-Joosten, Jetje Hakkert-van der Goen, Gerrit Hamburger, Regina de Lange-Rotschild, Sophie Citroen de Leeuw, Max Lewinsohn, Martha Lewinsohn-Kareski, Max Moritz Pollack, Hedwig Pollck-Schlesinger, Sara Schaap-de Vries, Abraham Sjouerman, Adriana Vles-Warendorf,
14 Gustaaf Frederik Ornstein, Philip Vorst,
15 Kurt Röhmann [overlijdensdatum volgens *In Memoriam*, p. 620: 25-01-1943; *Dodenboeken van Auschwitz*, p. 1011: **15-02-1943**]

19 Sara Frederika Beppie Bilderbeek, Saartje Gazan-Levie, Eli Emil Kupferschlag, Helena Zwarts-de Leeuw, Levie Hartog Lever, Judith Lever, Floortje Lever-Woudhuijsen, Lillij Henriette Löwenberg, Otto Schlesinger,
26 Anna Hamme-van Aals, Judith van Coeverden-van der Goen, Anna Wonschow-Elburg, Hanna Ruth Emmerich, Juliane Emmerich, Betje Frenkel-de Wolff, Dora Gottlieb, Jansje Barendina Halberstadt-Tromp, Samuel Harschel, Miechel van Laar, Maurits Jacob Meijer, Mietje Meijer-Marsman,
28 Moritz Ascher, David Bamberg, Alexander Louis Bernard, Joseph Bloemendaal, Salomon de Bruin, Simeon Arnold Chits, Abraham Cohen, Samuel Coster, Abraham van Delft, Julius van Delft, Abraham Goudenburg, Salomon Goudenburg, Abraham de Groot, Mozes de Groot, Mauritz Hakkert, Joseph Hamburger, Abraham van Leeuwen, Hartog Lever, Samuel Milhado, Leon Alexander Mossel, Leendert Neuberger, Henri Snijtselaar, Nathan Swaab, Simon Karel Zwarts,

Maart 1943
31 Joseph de Bruin,

April 1943

30 Bertha Creveld, Belia van Leeuwen-van Creveld, Max Lange, Wolf Levi van Leeuwen, Frederik Max Theodor Meijers, Maurits Leonard Mesritz, Abraham Henoch Sturm, Jacob Walg,

Augustus 1943

27 Kurt Abraham Beck, Siemon de Beer, Rozette Rebekka de Beer-ter Berg, Alexander Bouman, Elsa Brüll, Julia Hanna van Gelder, Hermanus van Gelder, Alida van Gelder-ter Berg, Creta Louisa Kan, Rosa Vogelina Kan, Roosje Querido-Lever, Alice Levy, Sebilla Asserina Levison-Loterijman, Lena Meljado-Nathan, ook genaamd Cohen, Sara de Beer-de Vries,

September 1943

03 Suze Bierman, Erna Irene Bierman, Branca Bierman-Barend, Elisabeth Cohen, Lea de Lieme-Hamburger, Rebecca Harpman-de Winter, Isaäk Moscou, Lea Moscou-Mok, Esther Oudkerk-Jacobs, Mina Rubens, Rozetta Rubens-Groenberg, Rozetta van der Stam,
10 Sem Harschel, Simon Heinemann, Helene Heinemann-Israels, Herta Mannheimer, Elsa Stern,
13 Alida Bouman-Kool,

14 Bernard Louis Abraham Engelsman,

17 Mietje van Brakel, Lilly Hellmann-Cohen, Sophia Cohen-Spier, Herto Davidsohn, Johanna Davidsohn-Ascher, Dieter Harro Eichenwald, Klaus Martin Eichenwald, Willy Eichenwald, Eugen Fromm, Jenny Fromm-Hockenheimer, Joseph Abraham Klein, Arno Löwe, Julius Löwe, Ida Löwe-Löwenstein, Grete Marcusson, Willem de Rooij,
24 Benjamin Samuel de Haaff, Helena Carolina De Haaff, Eva Johanna de Haaff-Olman, Georg Klarfeld, Thea Klarfeld, Emil Kraft,
30 Martin Loeb,

Oktober 1943

22 Joseph Cohen, Elsa Davidson, Esther Fresco, Albert Hamburger, Frieda Hamburger-Hamburger, Meijer Albert van der Hoek, Reeltje Martina Härtz-Horneman, Karl Lindner, Leopold Rothschild, Henriette Johanna Spetter-van der Heijden, Selig Wiener, Klara Wiener-Lieber,

November 1943

19 Anna van Duren-Schaap, Gertruida Wilhelmina de Groot, Froukje de Groot-de Beer, Hermann Heinemann, Bernard Rechter, Emanuel Philip Swelheim, Seliena Henriette Vleeschhouwer-Cohensius, Helene Betsy Carolina Wijnberg-Swelheim,
30 Rachel Heijmans-Pezarro,

December 1943

01 Simon From, 05 Sigmund Hellmann, 07 Wolf Pijpeman, 14 Louis de Haaff, 26 Manfred Kann, 30 Barend Straus,

Januari 1944

09 Meijer Zegerius,

24 Hans Simon Philips,

28 Abraham Cohen, Estella Henrietta Creveld-Keizer, Robert Lodewijk Dreyfus, Jacob Frank, Abraham Gazan, Raphaël Keizer, Mietje Keizer-Bouman, Joseph de Leeuw, Johanna Helena Henrietta Levy, Bernard Maurits Henri van Lier, Arnold Lucien Meijerson, Alfred Jacques Meijerson, Hortense Evaline Rosa Meijerson, Johanna Rosalia Meijerson-Cohen, Rosalie Polak-van Gelder, Elisabeth Simons, Helena Slijper (Kiek)-van Staveren, Sara Swaab-Zegerius, Hadassa Wijzenbeek, Sophie Wijzenbeek,

31 Isaac de Boer, Louis Bouman, Hertha Frankenstein, Adèle Frey-Hoffstadt, Cato de Groot, Frida Gutmann-Schlesinger, Ruth Nossek, Benediz (Benedix) Nussbaum, Dora Nussbaum-Loewenberg, Joseph Salomons,

Februari 1944

00 Ella Clara de Jong-Leefsma,

11 Jeanne Marianna Bachra, Abraham Bachra, Kaatje Bachra-Berklou, Vera Bonnette Berberich, Sara Cohen-Knegje, Line Charlotte Leonie van der Lijn-Lorjé, Marieanna Emma Simons Cohen, Heintje Aronson-Swaab, Mietje Vigevino-Swaab,

Maart 1944

05 Ernst Julius Cohen,

06 Israël Cohen, Salomon van der Hoeden, Anna Kentie-Stoppelman, Erna Lissauer-Fein, Rachel van de Pol-Sarluis, Hendrina Seemer,

09 Salomon Ezechiel Slijper,

26 Asser Robert Cohen, Liselotti Cohen-Meijer, Eduard Keizer,

27 Arno Joosten,

31 Maurits Bierman, Isaak Frijda, Meijer Harschel, Benjamin Jacobs, Arend Joosten, Joël Swaab, Jesayas de Wilde,

April 1944

08 Fritz Demuth, Max Alfred Freund, Philip Wijzenbeek,

22 Paulina Polak Gans,

27 Suze Spetter-Turksma,

28 Michael Pappie,

31 Ezechiel David Heijmans

Mei 1944

00 Duifje Hertzberger-de Raaij,

22 Lea Salomina van Bergen-Gompers, Abraham Boutelje, Rosalia Buschhoff-Vasen, Ludwig Dannheisser, Johanna Dannheisser-Bloch, Euphenie Ebstein-Blandowsky, Sara Eiser-van Gelder, Klara Chaja Ellenberg, Betje Kokernoot-van Furth, Hartog van Staveren, Sophia de Groot-Swaab, Rosa Vogel-Michel, Israel Wijnschenk, Kitty Wijnschenk,

31 Simon Creveld, Bruno Heimberg, Sidonie Heimberg-Kaplan, Hans Rudolf Jacobsohn, Marianne Nanny Sara Keizer,

Juni 1944

30 David Hamburger,

Juli 1944

00 Simon Eiser,

01 Alma Maria Rosé,

07 Ruth Berta Aron, Julius Droller, Emma Droller-Simons, Ella Edelstein-Judenberg, Salomon Löwenstein, Rosalie Löwenstein-Adler,

31 Selma Frank

Augustus 1944

13 Kurt Joosten, 29 Mattheus Nico Scheffelaar,

September 1944

06 Juliette Suze Heijmans, Rachel Elsbach-de Rooij, Clara Moerel-Visser, Sientje Wolff-Canter,

10 Hans Joachim Straus,

30 Fritz Frenkel, Meijer de Groot, Günther Wallbach,

Oktober 1944

00 Benno Löwenstein

01 Max Michaelis Ehrlich, Willy Julius Rosen, Ludwig Ferdinand Simon,

03 Abraham Harschel, Walter Ludwig Kramer, Leni Reichmann-Klafter,

04 Asscher, allias Adolf, Sommerfeld,

06 Sophia Pool, Bertha Mietje de Vries-Cohen, John Jack Watermann, Alfred Abraham Weil,

08 Friedrich Elsbach, Ida Fleischmann-Schweitzer, Ellen Wilhelmina Ullmann,

12 Isaac de Leeuwe,

14 Rita Lewi-Kälbermann, Rudolf Simon Max Lewin, Jenny Michelson-Krzywynos, Jet Sommerfeld-Baruch,

15 Renée Meijers-Witteboon,

18 Hans Siegfried Ledermann, Betty Ledermann-Wagner,

21 Max Michael Breslauer, Stefan Breslauer,

24 Salomon Philip Frenkel,

25 Hannelore Cahn, Annie Cyzner, Victor Frey, Suse Lotte Harriet Loewe-Grossmann, Wolfgang Luft,

30 Antoinette Elizabeth (Toni) Roeders,

31 Jo Alexander Polak, Daniel Israel Ricardo, Rosa Ricardo-Vas Nunes,

December 1944

31 Joseph de Brave,

Januari 1945

03 Erich Kramer,

Februari 1945

01 Abraham van der Star, 19 Nathan van Leeuwen

28 Jecheskel Polak-Cyzner

Juli 1945

19 Willem Jacobs

Babitz

01-12-1942 Rudolf Carel Goldschmidt

Barnefeld

13-09-1943 Mauritz Lodewijk Muller,

Bergen-Belsen

Datum onbekend

00 Ilse Löwe-Cohen

Maart 1944

23 Joseph Iwiansky

Augustus 1944

16 Clara Hirschland-Speijer

September 1944

03 Rebecca Polak, 17 Jacob Montanjees

November 1944

06 Paula Stoppelman-Delmonte, 08 Irma Foerder-Austerlitz,

December 1944

25 Rosette Lutomirski-Sternheim

Januari 1945

01 Eduard Hirsch,

16 Max Joshua,

27 David Holstein,

Februari 1945

00 Alex Marx,

04 Leo Schwefel,

05 Markus Emanuel,

06 Hanna [Salomon] Huisman-Bego,

14 Felix Emanuel,

15 Hermann Kornblum, Lena Spitz-Hoofiën,

18 Leo Emanuel,

19 Rosalie Holstein-Weinberg,

21 Beatrice Emanuel,

23 Harry Hirsch Holstein,

24 Herman Andriesse,

28 Hermann Heinemann

Maart 1945

01 Adelheid Johanna Dekker-Wrazlowskij,

03 Ernst Wolff,

06 Paulina Snoek-de Leeuw,

25 Therese Klee-Stargardt,

30 Henny Gabriele Jacobowitz,

April 1945

15 Wolf Mozes Schreeuwer, [in Wittenberge] Marianne Wessel-Oostra,

23 [in Tröbitz] Aron Stoppelman,

28 [in Tröbitz] Eli Louis Moses,

Mai 1945

09 [in Tröbitz] Leo Holstein

20 [in Tröbitz] Henri Loterijman

31 [in Riesa] Jacques Moses, Käthe Hadassah Philipp-Lichtenberg,

Juni 1945

09 [in Schilda] Jettje Leverpoll-van der Veen

Blechhammer

Februari 1944

29 Joseph Pijpeman,

September 1944

30 Mozes Bouwman

Bobrek, Extern Kommando

28-02-1943 Jacob Nord

Dachau

Januari 1945

19 Israel Abraham Boutelje,

26 Isidor Schwarz,

Mei 1945

4 Helmuth Alexander, Heinz Cohen,

Dorohucza

31-10-1943 Viktor Heinz Levi, 30-11-1943 Heyman Salomon van der Stam,

Duitsland

02-05-1945 Lion Meijer Swaab,

Flossenburg

Eind february 1945 Leo Steinweg,

Fürstengrube

20-08-1943 Robert Franken, **00-04-1944** Joseph Wijnberg,

Gleiwitz

18-01-1945 Samuel Hamburger, Willem Stodel,

Kattowitz

30-03-1945 Philip Casper Cohen,

Kdo Krenau (Chrzanów)

31-04-1944 Maurits Meijer

Mauthausen

Juli 1941

17 Salomon van Leeuwen,

Augustus 1941

29 Meijer Brilleman

September 1941

01 Meijer Bloemendaal, Casper Philip Cohen,

03 Samuel Koppel,

Oktober 1941

12 Hans Mogendorff

Oktober 1942

07 Jacob Roos,

12 Hijman Pijpeman

Februari 1945

03 Gerd James Lindenbaum,

05 Leonard Meijer,

08 Philip Pijpeman,

Maart 1945

15 Adolf Neuhaus,

April 1945

22 Kurt Gutmann,

28 Wolfgang Max Schachno,

Midden-Europa

Oktober 1942

31 Frans Herman Selig Plato

April 1943

30 Kurt Karl Bachrach

Augustus 1943

31 Emanuel Blitz, Andries Creveld, Mozes de Groot, Jonas Hamburger, Simon Waas,

Januari 1944

31 Philip Swaab,

Maart 1944

31 Sol Blitz, Wolf Bollegraf, Isaac Louis Coe, Abraham Coe, Emanuel Cohen, Louis Bram Cohen, Levie de Groot, Salomon de Groot, Bernard Hes, Philip Joosten, Salomon Kijzer, Freerik Reinder Carel Knorringa, Ben Jacob Knorringa, Karl Rudolf Neuberg, Ludwig Sachs, Louis Trompetter, Jacob de Vries,

April 1944

31 Louis Danielson, Philip Vos,

Juni 1944

30 Simon Bachra, Leopold Eduard Bloemendal, Ilse Yvonne Beatrice Frijda,

September 1944

30 Sibylla Buschhoff, Lion Maurits Meijers,

Januari 1945

21 Nathan Bloch of Nathan van Leeuwen, Meijer Swaab,

Februari 1945

28 Julius Aschenbrand, Kurt Moshe Cahn, Simon Cyzner, Eugène Benjamin van Gelder, Paula Jacobsohn, Izaak Klafter, Max Loewe, Felicitas Luft, Eva Johanna van Oosten, Karl Wolfgang Philipp,

Maart 1945

15 Herman Bernard Jacobs,

April 1945

7 Gert Birnbaum

Monowitz

01-10-1942 Helene Hamme-Slager, 15-10-1942 Philppine Rothschild,

10-12-1942 Betje van Gelder-Hamburger,

31-01-1943 Nathan Snoeck,

28-02-1943 Aaron Schreeuwer,

25-12-1943 Eli Mesritz,

00-04-1944 Ernst Silberschmidt

Neuengamme

01-07-1942 Hartog Sterner

Oud Leusden (Amersfoort)

10-12-1942 Joël Vorst

Overlijdensplaats Onbekend

31-03-1944 Ernst Simon Oppenheim, Heinz Alex Schulenklopper, Herman Bernard Weinberg, **01-04-1944** Hartog Zwaaf, 25-06-1944 Rudolf Hans Samson,

Polen

Maart 1944

31 Ernest David Bloemendal, Eliazer Izaäk (Leo) Horneman, Meijer Swaab, Joel van Tijn,

Sachsenhausen-Oranienburg

27-10-1943 Gertruida van Lier,

Sakrau

Februari 1943

28 Louis Isidore

April 1943

30 Jacob Zwarts

Schoppinitz

30-10-1943 Jacob Meijer

Schwarzheide

00-12-1944 Herman van Esso

Seibersdorf

30-11-1942 Mozes Asser Visser, **31-03-1943** Raphael Goldsmid, Izak de Jong,

Sobibor

Maart 1943

05 Henny Mirjam Aron, Schoontje Brilleman, Jacqueline van Emden, Leo van Emden, Josette van Emden-Marx, Abraham Frank, Jacob Frank, Victor Frank, Saartje Hamburger, Elias Heijmans, Simon Jacob, Carla Frederika de Jong, Frederik Leo de Jong, Alma Keller, Trude Keller, Emanuël Kijzer, Marianne Kijzer-Rimini, Louis Knorringa, Friedrich Josef Kupferschlag, Karl Werner Kupferschlag, Johanna Hildegard Kupferschlag-Hochheimer, Gerald Lakmaker,

Rudolf Löwenberg, Elisabeth van Gelder-Simons, Femmetje Verdoner, Bettij Weiss, HannCohen-Weiss, Rita Weiss,

13 Leo Henrij Cats, Veronika Cats, Sara Cats-van Straten, Jozeph Creveld, Jetta Davids-Vleesblok, Bernhard Frank, Alexander Abraham Goldwasser, Slata (Slava) Charlotte Goldwasser, Rosie Katoen-de Leeuwe, Donald Lakmaker, Isaak Salomon Lange, Rosetta Geertruida van Lier-de Leeuw, Paul Michael Loevinsohn, Ruth Loevinsohn-Michel, Elisabeth Bleekrode-Stijsel, Levi-Abraham Isaac Stijsel, Margareth Mossel-Stijsel, Lion Weiman,

20 Hendrika Creveld, Suze de Leeuw-Fonteijn, Anna Koekoek-van de Star, Siemon (Simon) de Leeuw, Herman de Leeuw, Johanna Salomons-Loterijman, Sarah Salomons, Leon Themans, Sonja Themans, Marianna de Vries-Hamme, Anna Elisabeth de Vries-Menco,

26 Fijtje Spijer-Bakker, Hendrika Cohen-de Beer, Josina Duitz, Hedwig Goldstein-Neuberg, Froukje van der Hoek, Chaskel Kramer, Lydia Kramer-Hartoch (Hartog), Marie Celine de Levie, Samuel Slagter,

April 1943

02 Joseph Goudenburg, Betje de Winter-de Winter, Leentje Frank-Hamburger, Manuel Hilversum, Herbert Kann, Judith Swaab-Lever, Kaatje Marcas de-Vles, Samuel Levie Monas, Charles Ben Monas, Mina Monas-Rozenberg, Hermann Stiefel, Selma Stiefel-Haas, Meijer Swaab, Sara Verdoner, Henriette Zomerplaag-Sjouerman, Mozes Zwarts,

09 Levie Baars, Benjamin van Broek, Betje Coster-Clarenburg, Bernard Coster, Abraham Danielson, Rachel Feingold-Weissberg, Beile Fichendler, Esther van Gelderen-Heijmans, Leonhard Herschel, Louis Keizer, Rebekka Keizer-Haas, Harto Levie Lever, Oskar Mayer, Rosette Mayer-Kann, Betje Pezaro-de Groot, Elizabeth Pijpeman, Esther van Tijn, Benjamin de Vries, Schoontje de Vries-Mestritz,

13 Vrouwtje Perel-Blez, [Haar naam staat op de transportlijst van 10 maart 1943: "*Perel-Blez Vrouwtje 28.1.72*"]

16 Clara Harschel-Clarenburg, Jetje Harschel-Clarenburg, Louis Coster, Mietje Danielson, Benjamin Danielson, Jetje Danielson-Cohen, Levij van Engers, Israel de Groot, Saartje Horneman-Kaufman, Helene Krauskopf-Nathan, Gertrud Lewinskij, Herman van Praag, Chave Eveline Rothenberg-Schleyen, Celina Hester Samuels, Maria Trombkowska of Trombkowsko,

19 Rachel Gobes-de Leeuwe [■ **Dr. J. Schelvis,** Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten, p. 51: Haar naam staat op de transportlijst van 6 april 1943: "*Gobes-de Leeuwe Rachel 16.3.73*".]

23 Rebecca Bing, Louis Samuel Coster, Dorchen Goldstein-Markus, Philippus de Haan, Hermann Salomon Hamburger, Samuel Heijmans , Wilhelmina Heijmans-Frank, Wolfgang Klestadt, Philipp Meijer, Gertruida Helena Meijer-van Broek, Meta Meijer-Oppenheim, Kurt Nathan, Claartje Trijtel-Cosman, Johanna Triwaks, Neeltje Wijnberg,

30 Herman Baruch, Amanda Baruch-Blumenthal, Salomon Bloch, Josephina Bloch-Beer, Meijer Goudenburg, Theresia Grünfeld-Isaak, Jetta Heijmans, Izaak de Jong, Gunther Neumann, Hartog Swaab, Nathan Swaab, Leentje Swaab-Velleman, Juliette Thecla van Weenen,

Mei 1943

07 Salomon van Broek, Arnold van Deuren, Gertrud van Deuren-Horwitz, Catharina Dikker-van Praag, Abraham Gazan, Selma Hedeman-Stofkooper, Auguste Herrmann-Hirsch, Sallij Isenburger, Alexander Carel Louis Knorringa, Johanna Isenburger-Kulb, Marcus Linick, Recha Linick-Glauberg, Arnold Pappie, Blanche Querido, Alexander van Tijn, Salomon Izak Turksma, Elisabeth Turksma-Scholten,

14 Minna Joseph-Benjamin, Amalie Obermeijer-Benjamin, Mosis Emanuel van Blijdenstijn, Eléazar Bouman, Jansje Bouwman-Mozes, Izaäk Creveld, Emanuel Dreifuss, Hendrine (Henny) Dreifuss-Levie, Louis Hartog Frijda, Mietje Frijda-Leverpoll, Gisela Gutmeyer, Catharina Helmina Koperberg, Ella July (Elly) Koperberg, Joël de Leeuwe, Isidore Vos, Ida Vos-Levij, Adelheid Wallach-Apt, Cateau Zwartser-van Witsen,

21 Herbert Baruch, Heinz Baruch, Charlotte Baruch-Nebel, Abraham Bloemendaal, Manfred Böhm, Louis Clarenburg, Sophia Dasberg, Ernst van Dijk, Judith Cohen-Engelsman, Salomon Gans, Elisabeth Gans, Brandina Gans-de Vries, David Goudenburg, Henri Harpman, Henriette Pappie-Harschel, Alida de Jong, Freddy Salomon de Jongh, Mannes Salomon de Jongh, Ganna Hanna de Jongh-de Beer, Hessel Arend Joosten, Julia Joosten, Rieka Joosten-Heinemann, Manfred Klein, Gertrude Sophia Klein, Josephina Louisa Klein, Leo Leefsma, Marcus Joseph de Leeuw, Sientje Rika de Leeuwe, Esther Sanders-Lever, Martha Pauline Amalie Mastbaum-Mayer, Sarlina Leefsma-Mesritz, Gonda-Louise Neeter-Elsas, Abraham Izak Oostra, Meyer Pappie, Siegmund Pfeffer, Schoontje Pfeffer-Spa(a)nbroek, Levie Querido, Eliazer Salomon

Sanders, Mia Astrid Sanders, Samuel Hartog Salomon Sanders, Salomon Schmidt, Johanna Lewida Schmidt-Bacharach, Fanny Schweitzer-Fleischmann, Wolf van Spier Moffie, Samuel de Vries,

28 Felix Ascher, Hendrika van Brakel-Meijer, Jacob Samuel Coster, Alida Maritz-Creveld, Gerson Elburg, Mozes Elsas, Willy Meijer Elsas, Rachel Elsas-Schreeuwer, Levie Engelsman, Heintje Engelsman-Mestritz, Elisabeth van Engers, Willem Michel Frijda, Paula Frijda-Anschel, Siegmund Goldschmidt, Izak de Groot, Hartog Harschel, Henderika van der Horst-de Vries, Louis Jacob Wollie Kleef, Markus Maniel Kleef, Rosa Alida Kleef, Hartogh Kleef, Julia Kleef-Bollegraf, Benjamin Knorringa, Elias Arend Salomon Knorringa, Hanna de Groot-Lever, Rosa Ritmeester-Lever, Hans Mayer, Johanna Molgo-Hirschstein, Henni Sophia Norden, Hartog Oostra, Jacob Pappie, Leopold Reisz, Nelly Reisz-Kauders, Helene Schulay, Lea van der Sluijs, Roosje van der Sluijs, Heinrich Spritzer, Tilla Spritzer-Ritter, Beletje Vis-van Blitz, Louis Vleeschhouwer, Juda de Wilde, Reintje Margaretha van Duren-van Witsen,

Juni 1943

04 Meijer Henry Andriesse, Judik Monasch-Bouwman, Rachel Bril-Bouwman, Marianna Cosman-Coster, Mietje Herschel-Creveld, Eliëzer Elburg, Barend Elburg, Hencze Elburg-Beck, Nathan Joseph Engelsman, Leopold Lehman Fonteijn, Eduard Fonteijn, Gracia Fonteijn-Jessurun Lobo, David Herschel, Nathan Herschel, Rosette Elisabeth Herschel-Tobar, Eli van der Hoek, Sara Lelie-Jacobs, Herman Leijdesdorf, Cato Buitekant-Lever, Henrietta Sara Lopes Dias, Marianne Noach-Coster, Hartog Oostra, Mozes Schreeuwer, Levie Schreeuwer, Frederika Schreeuwer-van Praag, Tobias Tal,

11 Judik van der Sluis-Bouwman, Sara Sarlui-Brilleman, Moses van Coeverden, Jeanette van Coeverden, Susanna van Coeverden-Cohen, Salomon Benjamin Cohen, Grete Demant, Sara Elisabeth van Gelderen, Theresia van Gelderen, Lothar Gold, Sibilla Meijer-Goldsmid, Ganny Manny de Groot, Rosalie Marianne de Groot, Gerard Aleid van der Hal, Benjamin Andries van der Hal, Klaartje van der Hal-Walg, Saartje Henriette (Hetty) Izaks, Henriette Pijpeman-Jacobs, Albert de Jong, Abraham Joseph Klein, Helena Henriette Klein, Izak Joseph Klein, Froukje van Leeuwen, Rebecca van Leeuwen, Anna Sophie van Leeuwen-Barents, Judith Rooselaar-Lever, Sien Limburg, Henriette Limburg-Sjouwerman, Paul Loonstijn, Wolfram Siegfried Marsman, Simon Meijer, Michel Mok, Marcus Naarden, Mozes Onderwijzer, Melanie Margaretha, Onderwijzer-Lang, Abraham Patto, Mietje Patto-Croese, Flora Perel, Margaretha Selma Perel,

Maurits Perel, Anna Perel-de Vries, Sara Zegerius-Pijpeman, Flora Pijpeman, Juda Pijpeman, Meijer Pijpeman, Saul Emanuel Alexander Polak, Alex Emanuel Polak, Ciska Betty Polak, Mietje Polak-van Gelderen, Josef Prager, Arnold van Rooijen, Louis Schuijer, Evalina Schuijer-Salzedo, Karel Spanjar, Klaartje Stibbe, Samuel Swaab, Judith Waas-Zegerius,

Juli 1943

02 Maurits Bakker, Robert de Beer, Rosa Willy de Beer, Rudolf de Beer, Daniël de Beer, Dina de Beer-Jacobs, Izaak Bloemendaal, David Hartog Blok, Isaäk Philipp Blok, Betje Blok-Witmond, Marion Evelyne Borchardt, Martha Alexandrine Bruck-Mandowsky, Rachel Coster-Creveld, William Frankenstein, Rosa Frankenstein-Cahn, Simon Goudvis, Esther Graanboom-de la Mar, Elisabeth Henriëtte de Hartog, Rozetta van Gelder- Horneman, Daniela Madeleine Sara Imbach, Ilse Bela Imbach-Hodes, Elizabeth Catharina van Buren-du Mosch, Max Abraham Roeg, David Salomon, Salomon Simons, Andriesa Sardiena Simons Cohen, Emma Simons Cohen, Biena Swelheim-Gast, Maurits Velleman, Emanuel de Vries, Isaac de Vries, Clara de Vries-Visser,

09 Marcus Blitz, Louis Bouwman, Leendert Brilleman, Alexander van Dijk, Jack Fonteijn, Lea Bobbe-Frank, Israel de Groot, Joseph de Groot, Mietje de Lange-Hamburger, Jacob Hodes, Hermine Flora Hodes-Heymann, Julie Henny van der Horst, Isaak Israel, Klaartje Italiaander, Carel Knorringa, Anna van Essen-Koetser, Benjamin van Leeuwen, David Meiboom, Santje Meiboom, Benjamin Meijer, Alexander Oostra, Eduard Sigismund van Os, Abraham Pappie, Rosette Polak, Rachel Roos-Musaph, Saartje Cohen-Salomon, Hannelore Thal, Johanna Esther Turksma, Sara Meiboom de Vries, Izak de Vries, Marcus de Vries, Levie de Vries, Sophia Veronica Zegerius, Abraham Zwarts,

16 Klaus Ulrich Beck, Jozef de Beer, Trijntje de Beer-van Leeuwen, Aäron Blitz, David van Blitz, Marianna Blitz-Oppenheimer, Elisabeth Cohen-Bloemendaal, Abraham David Boas, Leman Borstel, Lena Grietje Borstel-Cohen, Izak Bouwman, Jacob Bouwman, Hugo Ebstein, Joseph Frijda, Rosa Jacoba Frijda-de Leeuw, Hella Hopfenmaier, Ingeborg Walg-Hopfenmaier, Carolina Salomons-Jacobs, Maurice Joëls, Sarah Joëls-Sierles, Jacob George Leezer, Max Henri Leezer, Rozaline Claire Leezer, Isaäc Hartog Lever, Alwine de Levie-Herz, Hijman Lierens, Jonas Limburg, Jacob Arnold Neumann, Carla Paula Onderwijzer, Lena Pijpeman, Walter Joseph Speier, Roset van Vriesland-Vet, Samuel Jacques van Vriesland, EdithWeiss, Manfred Moses Israel Weisz, Diena Zwaaf-de Lange,

20 Alice Brünell-Cahn, Henri Frank, Dina Frank-de Jong, David Heijmans,

23 David Bertenthal, Martha Bertenthal, Ruth Bertenthal, Simon Bertenthal, Sophie (Sophia) Bertenthal-Berghoff, Judit Poons-Bouwman, Salomon Chozner, Dora Chozner-Pawlinger, Eva Hanna Cohen, Ruth Cohen, Rosa Koetser-Eiser, Grietje Leuvenberg-Frank, Maria Gazan, Sara Hilversum-Querido, Sara Schreeuwer-Italiaander, Meijer Kijzer, Emanuel Koetser, Mirjam Leefsma, Sophie Levie-Magnus, Recha Lewin-Engel, Ferdinand Lichtenstein, Anna Lichtenstein-Feingold, Ester Magnus-Zuidema, Iman Isaak Modijewsky, Jikke Modijefsky-Sanders, Hans Rosenberg, Rosalina Levi-Schuitevoerder, Hartog Schuitevoerder, Mijntje Schuitevoerder-Baggers, Griete Swaan-Zwarts, Mozes Turfrijer, Simon Philip de Vries, Edith Anna Amalie Wechselmann,

Oktober 1943

31 Celina Schuitevoerder

Spytkowice

31-12-1942 Isaäc van Spier

Theresienstadt

Mei 1944

26 Nathan Fleischmann

September 1944

04-09-1944 naar Theresienstadt gedeporteerd, verder lot onbekend: Rosa Krill-Fried

Oktober 1944

13 Henriette Wolff-Polak

November 1944

18 Ludwig Otto Blumenthal,

December 1944

08 Catharina Rosina du Mosch

Februari 1945

12 Izak Salomon,

Maart 1945

7 Siegfried Bodenheimer

Mei 1945

26 Aron Aschenbrand

Tsjechowitz

00-12-1944 Frits Elzas,

Vermist

Mirjam Hilde Rosendorff, Joseph Straus,

Vught

Januari 1943

06 Elkan Limburg

21 Siegfried Fleischmann

Januari 1944

16 Lena Bagmeijer-Krant

Warschau

24-08-1942 Eduard Sanders,

10-01-1944 Oscar Pfeffer,

Weimar, Extern kommando

14-03-1945 Manfred Lewinsohn

Westerbork

December 1942

09 Jenny Ebstein-Loewenthal,

Februari 1943

21 Aron Zwarts

Maart 1943

10 Nathan Bouwman

Mei 1943

21 Amalie (Mali) Blumenthal-Ebstein,

Juni 1943

26 Alfred Bernhard Siegheim,

27 Ruth Cahn, Betty Silvia Schreeuwer,

November 1943

10 Alfred Klee,

29 Isaak Lewi,

Maart 1944

02 Betje Frenkel,

Mei 1944

30 Ezechiel Frenkel

Juni 1944

13 Abraham Cohen,

Juli 1944

01 Erna Goetschel-Koenigsberger

Oktober 1944

08 Rolf Dirk Ullmann,

Bronnen

■ **Abuys / Mulder /'t Hart /Martin**, Westerbork Cahiers 10, Een gat in het prikkeldraad, Hooghalen / Assen 2003

■ Thomas **Adam –** Thomas **Moos -** Rolf **Schmitt** (Hrsg.) Oppenheimer, Eine jüdische Familie aus Bruchsal, Spuren – Geschichten – Begegnungen, Ubstadt-Weiher – Heidelberg – Neustadt a. d. Wied – Basel 2012

■ H.G. **Adler**, Theresienstadt 1941-1945, Das Antlitz einer Zwangsgemeinschaft, Reprint der zweiten Auflage von 1960, Wallstein Verlag

■ H. G. **Adler** / Hermann **Langbein** / Ella **Lingens-Reiner** (Hrsg.), Auschwitz, Zeugnisse und Berichte, Neuausgabe Hamburg 2014

■ Bas **Agterberg,** Bert **Hogenkamp,** Gonnie **Oosterbaan,** Herman **de Wit,** Klaas **de Zwaan**, Sensationele voorstellingen en passend vermaak, Film en bioscoop in Utrecht, Utrecht 2009

Research of the family origins & heritage of Dutch Jewry
■ **AKEVOTH** Dutch Jewish Genealogical Data Base
Ashkenazi Marriages Amsterdam 1834 - 1937

Amoetat AKEVOTH(sporen)-)-Onderzoek van de genealogie en het familie erfgoed van het Nederlandse Jodendom (A.R)

■ http://www.**alemannia-judaica.de**/wuerzburg_synagoge_a.htm

■ Irène **Alenfeld**, Warum seid ihr nicht ausgewandert? Überleben in Berlin 1933 bis 1945, Berlin 2008

■ Hans. N. **Andriesse, Aan een zijden draad, Herinneringen van een gedeporteerde,** Amsterdam 1978

■ **Anne Frank Stichting**, Sporen van de oorlog, Ooggetuigen over plaatsen in Nederland, 1940-1945

■ Anne van **Arend**, Bevochten groei, Een Joods meisje wordt volwassen in oorlogstijd, Samengesteld door Lou **Keune**, Stichting Uitgeverij Papieren Tijger, Breda 2015

■ Hannah **Arendt**, Eichman in Jerusalem, Ein Bericht von der Banalität des Bösen, Aus dem Amerikanischen von Brigitte **Granzow**, Reinbeck bei Hamburg, Februar 1978

■ Erika **Arlt**, Die jüdischen Gedenkstätten, Tröbitz, Wildgrube, Langenaundorf und Schilda im Landkreis Elbe-Elster, Herausgeber: Landkreis Elbe-Elster, ohne Jahrgang

■ Marie-Theres **Arnbom**, Damals war Heimat, Die Welt des Wiener jüdischen Großbürgertums, Wien 2014

■ H. J. **Van Baalen**, De Joodse Gemeente te Deventer, Omvattende Bathmen, Deventer, Diepenveen, Heino, Holten, Olst, Raalte, Twello en Wijhe, Zutphen 1979

■ J. **Bader**, Verborgen in Brabantse Bodem, Joodse begraafplaatsen in Noord-Brabant, Tilburg 2002

■ J. **Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Noord-Brabant 1933 – 1948, Henk van der Linden (samensteller), Soesterberg 2016

■ **J. Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Breda, Oosterhout en omstreken. **Henk van der Linden** (samensteller), Soesterberg 2018

■ J. **Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Bergen op Zoom, Roosendaal en omstreken. Henk van der Linden (samensteller), Soesterberg 2018

■ J. **Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Eindhoven en omstreken. Henk van der Linden (samensteller), Soesterberg 2018

■ J. **Bader**, Kroniek van 'n Vervolging, Joden in Tilburg, Waalwijk en omstreken, Henk van der **Linden** (samensteller), Soesterberg 2018

■ **Bajohr / Pohl**, Massenmord und schlechtes Gewissen, Die deutsche Bevölkerung, die NS-Führung und der Holocaust, Frankfurt 2008

■ Hanno **Balz (Hrsg.)**, Verdrängung und Profit, Die Geschichte der "Arisierung" jüdischen Eigentums in Lüneburg 1933 – 1943, Geschichtswerkstatt Lüneburg e. V., Lüneburg 2011

■ **Martha Bakker**, Stadsatlas Amsterdam, Stadskaarten & Straatnamen verklaard, Geo-informatie (Amsterdam 1998)

■ Naftali Bar-Giora **Bamberger** (1919 – 2000) - Hartmut **Heinemann** – Martin **Hoppe** – Eckhard **Meise** – Günter **Rauch**, Der Jüdische Friedhof in Hanau, Hanau / Wiesbaden 2005

■ Dietrich **Banse** (Hrsg.), gedemütigt, vertrieben, ermordet, Uelzener Bürgerinnen und Bürger jüdischen Glaubens zwischen 1933 und 1942, Geschichtswerkstatt Uelzen e. V., Uelzen 2008

■ Ludwig **Basnizki**, Der Jüdische Kalender, Entstehung und Aufbau, Frankfurt am Main 1998/ Berlin 2018

■ Till **Bastian**, Auschwitz und die 'Auschwitzlüge', Bonn 2016

■ Kurt **Bauer**, Nationalsozialismus, Wien, Köln, Weimar 2008

■ Barbara **Becker-Jákli**, Das Jüdische Köln, Geschichte und Gegenwart, Ein Stadtführer, Köln 2012

■ **Babara Becker-Jákli**, Das jüdische Krankenhaus in Köln, Die Geschichte des Israelitischen Asyls für Kranke und Altersschwache, 1869 – 1945, Köln 2004

■ **Babara Becker-Jákli**, Der jüdische Friedhof Köln-Bocklemünd, Geschichte, Architektur und Biografien, Köln 2016

■ **Becker-Jákli / Jung / Matzerath / Rüther / Sürth**, Köln im Nationalsozialismus, Ein Kurzführer durch das EL-DE-HAUS, Köln 2001

■ Jakob **Becker**, Besneden en begraven **.....** vijf eeuwen Joden in Tiel en het Gelders Rivierengebied, Tiel 1992

■ Ulrich **Becker**, Hans Christoph **Fennenkötter**, Hartwig **Walberg**, Leben und Leiden der jüdischen Minderheit in Lippstadt, Sonderband / 1991, Lippstädter Spuren, Schriftenreihe des Heimatbundes Lippstadt, Lippstadt 1991

■ Wolfgang **Benz**, Mitglieder der Häftlingsgesellschaft auf Zeit, "Die Aktionsjuden" 1938/39, Dachauer Hefte 21

■ Wolgang **Benz**, Geschichte des Dritten Reiches, München 2000

■ **Benz**/ **Distel**, Der Ort des Terrors, Band 7

■ Alie **van den Berg**, Het Joods Verleden van Oud-Beijerland, Historische Vereniging Oud-Beijerland, Oud-Beijerland 2008

■ C.A. van der **Berg** / E.P. **Boon**, De joodse gemeenschap in de Kanaalstreek, Groningen 1992
■ C.A. van der **Berg**, De Joodse Gemeenschappen in Noordwest-Groningen, Groningen 2000

■ George E. **Berkley**, Theresienstadt, De geschiedenis van het 'modelkamp' van de nazi's (Baarn, 1995)

■ Dieter **Bingen** / Simon **Lengemann**, Deutsche Besatzungspolitik in Polen 1939 – 1945, Eine Leerstelle deutscher Erinnerung?, Bonn 2019

■ Gerhild Elisabeth **Birmann-Dähne**, Jüdische Friedhöfe in der Rhön, Petersberg 2019

■ Daniel **Blatman**, Die Todesmärsche 1944/45, Das letzte Kapitel des nationalsozialistischen Massenmordes, Reinbek bei Hamburg, 1. Auflage Januar 2011

■ Marion **Blumenthal-Lazan**, Vier gelijke stenen, Op de vlucht voor de holocaust, 2006 Uitgeverij Verbum BV

■ Reinier en Dirkje **Bobbe**, homepage: http://home.planet.nl/~bobbe000/bobbe-home.htm, Voorlopig Parenteel van Samuel COHEN (van der BEEN)

■ Jochen **Böhler**, Polenfeldzug in: Hans Henning **Hahn** / Robert **Traba** (Hg.), 20 Deutsch-Polnische Erinnerungsorte, Paderborn 2018
■ Albert **Boer**, Het Kamp Schoorl, Schoorl, tweede druk 1994

■ Hennie **Boink**, Jos **Knippers** en Sjouke **Wynia**, Joods leven in Denekamp, Stichting Heemkunde Denekamp (2002)

■ **Boon**, **Lettinck e. a.**, De Joodse inwoners van de stad Groningen en omstreken 1549-1945 en hun begraafplaatsen aldaar, Deel II 1870-1945, 2006 Mr. J.H. de Vey Mestdagh Stichting

■ E.P. **Boon** / J.J.M. **Lettinck**, De Joodse gemeenschappen in Hoogezand-Sappemeer, Slochteren, Noord- en Zuidbroek en omliggende dorpen 1724 - 1950, 2001 Mr. J.H. de Vey Mestdagh Stichting

■ E.P. **Boon en** J.J.M. **Lettinck**, De Joodse gemeenschappen in Westerwolde 1656 – 1950, 2004 Mr. J.H. de Vey Mestdagh Stichting

■ E.P. **Boon**/ J.J.M. **Lettinck**, De Joodse gemeenschap in Winschoten en omgeving 1683 - 1964, Beerta, Finsterwolde, Midwolda, Nieuwolda, Scheemda, Winschoten, Groningen/ Utrecht 2010

■ Drs. Saskia **Bottinga**, De Willem Arntsz Stichting tijdens de tweede Wereldoorlog, Utrecht 1983

■ I. **Boudier-Bakker**, Met de tanden op elkaar. Dagboeknotities 40-45 (Amsterdam/Antwerpen 1975)

[Ina Boudier-Bakker was buurvrouw van familie Perel]

■ http://www.**brakel**.de/uploads/download/dokumentation_juedischer_friedhof_brakel_-_bestand_mit_fotos_150dpi.pdf

■ Drs. Ineke **Brasz**, De Kille van Kuilenburg, G. J. L. Koolhof, Culemborg, 1984

■ M. **Brink** en D. **van Kreveld**, Ton **Meijer** en Ton **Steenbergen**, Geschiedenis van de Joodse gemeenschap in Stichts en Gelders Veenendaal (Veenendaal 2001)

■ Willem v. d. **Broeke** / Tobias v. **Gent**, De laatste oorlogsmaanden, 1 september 1944 – 12 mei 1945, Dagboek van H.W. Fortgens, Middelburg 2014

■ Frits **Broeyer**, Het universitaire verzet, 'Heb je Kafka gelezen?', 1940-1945, Tweede druk, Utrecht 2015

■ Frits G.M. **Broeyer**, 'En hij heette Cohen' in Ernst Cohen 1869-1944, 'Ik had mij vast voorgenomen, niet over mijne toekomst te denken ...', Utrecht 2011 [Met bijdragen van Ernst **Cohen**, Leen **Dorsman** en Bas **Nugteren**]

■ Paul **Bronzwaer**, Maastricht en Luik bezet, Een comparatief onderzoek naar vijf aspecten van de Duitse bezetting van Maastricht en Luik tijdens de Tweede Wereldoorlog, Hilversum 2010

■ Wout **Buitelaar**, Panden die verhalen, Een kleine oorlogsgeschiedenis van de Utrechtse Malibaan, Utrecht 2008

■ Christophe **Busch**/ Robert Jan **van Pelt**, Het Höcker Album, Auschwitz door de lens van de SS, Hilversum 2013

■ Johannes Houwink ten **Cate** & Bob **Moore**, Het geheime dagboek van **Arnold Douwes**, Jodenredder, uitgeverij Boom, Amsterdam 2018

■ Frank **Chapel**, Tussen Grift en Kromme Rijn, Fragmenten uit de geschiedenis van Utrecht-Oost, Oudwijk – Abstede – Wilhelminapark, Utrecht 2003

■ Ludmila **Chládková**, Ghetto Theresienstadt, Praag 2005

■ Marianne und Reinhard **Claudi**, Der Jüdische Friedhof in Emden, Unter jedem Grabstein eine Weltgeschichte, Schriftenreihe des Stadtarchivs Emden Band 3, Emden 2007

■ Marianne und Reinhard **Claudi**, Gedenkblatt für Ruth und Uri Nußbaum, Stadt Emden, 28. August 1990

■ Marianne und Reinhard **Claudi**, Die wir verloren haben, Lebensgeschichten Emder Juden, Mit einer Geschichte der jüdischen Gemeinde Emdens von Wolf Valk, Nachwort: Jan Lokers, Aurich 1991

■ Dr. E. A. **Cohen**, De negentien treinen naar Sobibor, Amsterdam/ Brussel 1979

■ Dr. E.A. **Cohen**, Het Duitse Concentratiekamp, Een medische en psychologische studie, 4e druk, Amsterdam, zonder jaar [1e druk 1952 (met de hand geschreven toevoeging van de voorbezitter van dit boek)]

■ Willy **Cohn**, Kein Recht - nirgens, Breslauer Tagebücher 1933 -1941, Eine Auswahl, Bonn 2009, Lizenzausgabe für die Bundeszentrale für poitische Bildung, www.bpb.de

■ J.H. **Coppenhagen**, Anafiem Gedoe'iem, Overleden joodse artsen uit Nederland, 1940-1945. Bewerkt en ingeleid door Prof. dr. M.J. van Lieburg (Rotterdam 2000)

■ C.B. **Cornelissen**, Onvoltooid Verleden Tijd, Jodenvervolging in Almelo, Oldenzaal 2006

■ I.B. **van Creveld**, De verdwenen Buurt, Drie eeuwen centrum van joods Den Haag ('s-Gravenhage, 1989)

■ I.B. **van Creveld**, Het wezen van de wezen, Joodse wezen in Den Haag, 1850 - 1943, een monument (Uitgeverij "De Nieuwe Haagsche")

■ I.B. **van Creveld**, 'Het joods weeshuis in Den Haag', in: Misjpoge. Verenigingsblad van de Nederlandse Kring voor Joodse Genealogie, jrg 15, nr 2, 44

■ Frans **Crone**, Utrecht 1942, Foto's van Nico Jesse, Tekst en bildredactie: Frans Crone (Derde druk Amsterdam / Antwerpen oktober 2004)

■ Frans **Crone**, Voorbijgaand verblijf, Joodse weeskinderen in oorlogstijd, (Amsterdam / Antwerpen 2005)

■ Cor **Crum**, Verjaagd van de Grebbeberg, Een familiegeschiedenis 1940 – 1945, Utrecht 2009

■ Christine **Crutsen** en Theo **Pasing**, Ludwig, ich lebe! Het tweede leven van Ilse Frankenthal-Hinrichsen, 1904 / 1945 – 1987, Brunssum 1998

■ Danuta **Czech**, Kalendarium der Ereignisse im Konzentrationslager Auschwitz-Birkenau 1939 - 1945, Reinbek bei Hamburg 1989

■ Drs. C. **van Dam**, Jodenvervolging in de Stad Utrecht, Stichtse Historische Reeks 10, De Walburg Pers (1985)

■ **A. Daniëls/ N. de Bruijne/ E. van Voolen**, Joodse Harderwijkers, Herinneringen aan de Joodsche gemeenschap, Harderwijk 2014

■ Drs. H.A. **Denneman**, Wittevrouwen en Buiten-Wittevrouwen, Tussen Lepelenburg en Ezelsdijk, Tweede druk, Utrecht 2001

■ Dr. S.C. **Derksen**, Opkomst en ondergang van een toonaangevende joodse gemeente (250 jaar joods leven in Meppel), (Meppel 1988)

■ Cees **Derlagen**, Lochem, Emmastraat 25, een Ner Nasjama voor een familie, Stichting Synagoge Lochem, Lochem 2010

■ Wiel S. Van **Dinter**, de Joden van Gennep, 1650 – 1950, Zutphen 1990

■ **De Vey Mestdagh**, Joden in Noort-Oost Groningen, Groningen 1980

■ Hans-Gert **Dick**, Die Ortschaften im Stadtgebiet Zülpich, uitgever: Stadt Zülpich, 1e druk 03/2014

■ Paul **Dijkstra**, De Koog in oorlogstijd, Leeuwarden 2017

■ Christian **Dirks**/ Hermann **Simon** (Hrsg.), … auf dem Dienstweg. Die Verfolgung von Beamten, Angestellten und Arbeitern der Stadt Berlin 1933 bis 1945, Berlin 2010

■ **Dodenboeken van Auschwitz**, fragmenten, Staatsmuseum Auschwitz-Birkenau, München, New Providence, London, Paris (1995)

■ Henny E. **Dominicus**, Mauthausen, Een Gedenkboek, Tweede herziene en uitgebreide druk, Amsterdam juni 1999

■ G. **Draaijer**, De Joodse Gemeente te Elburg, Elburg 1991, Uitgave van de oudheidkundige vereniging "Arent thoe Boecop" te Elburg, April 1992, Nummer 47

■ www.**duereninfo.de**/AGV/UMat2002.pdf

■ **Eefting**, Jan, De Lochemse synagoge, Stichting ter nagedachtenis van de Joodse medeburgers in Lochem, 1993

■ Hanna **Eggerath** • Helmut **Neunzig**, "Ihr Andenken sei ihnen zum Segen", Der jüdische Friedhof in Ratingen am Blomericher Weg und die jüdische Gemeinde Kettwig vor der Brücke, Eine Dokumentation, Ratingen Oktober 2014

■ Frank **Engehausen**, Kay Peter **Jankrift**, Michael **Erbe**, Jörn **Leonhard**, Gabriele **Metzler**, Dietmar **Schiersner**, Axel **Schildt**, Hans-Ulrich **Thamer**, Walter **Mühlhausen**, Meilensteine der deutschen Geschichte, Von der Antike bis heute, Bonn 2015

■ Reiner **Engelmann**, Der Buchhalter von Auschwitz, Die Schuld des Oskar Gröning, Bonn 2018

■ Gabriele **Faggioni**, Der Atlantikwall, Stuttgart 2014

■ Josef **Farwick**, Biographische Geschichte der jüdischen Familien in Herbern und Ascheberg, 1710 - 1945, Ascheberg 2004

■ Dieter **Fauth**, Juden aus Zell a. Main im Nationalsozialismus, Eine Gedenkschrift, Zell am Main 2019

■ Volkmar **Felsch**, Otto Blumenthals Tagebücher, herausgegeben von Erhard Roy Wiehn, Konstanz 2011

■ Hans Christoph **Fennenkötter**, Die jüdischen Friedhöfe in Lippstadt, 4/1989, Lippstädter Spuren, Schriftenreihe des Heimatbundes Lippstadt, Lippstadt 1989 [Onder het voorwoord staat "Lippstadt, im November 1988 Hans Christoph Fennenkötter"]

■ Harry **Fields**, Turbulente tijden, De odyssee van een Joodse vluchteling, Uitgeverij Verbum BV en Nienke van der Hoeven / Vitataal 2007

■ W.J. **Fecken**, De Joodse Gemeenschap in 's-Graveland en Kortenhoef, 1730-1945, Kortenhoef 1995

■ Anna **Fischer**, Erzwungener Freitod, Spuren und Zeugnisse in den Freitod getriebener Juden der Jahre 1938 – 1945 in Berlin, mit Beiträgen von Rabbiner Joel Berger, Sibylle Einholz und Hermann Simon, Berlin 2007

■ Adam **Fisher**, Mijn Joodse Jaar, De feestdagen van Rosj Hasjana tot Sjawoeot, Amsterdam 5762 - 2001

■ C. **Frankenhuis-van Scheijen** / E. E. **Können**, De vier Joodse begraafplaatsen te Zaltbommel – de geschiedenis, de graftekens en de begravenen -, Zaltbommel 1994

■ Tanja von **Fransecky**, Sie wollten mich umbringen, dazu mussten sie mich erst haben, Hilfe für verfolgde Juden in den deutsch besetzten Niederlanden 1940 – 1945, Berlin 2016

■ Eckhart G. **Franz,** J. Friedrich **Battenberg,** Peter **Engels en** Thomas **Lange,** Juden als Darmstädter Bürger, Wiesbaden 2019, Kommission für die Geschichte der Juden in Hessen

■ Eckhart G. **Franz** / Christa **Wiesner**, Der jüdische Friedhof in Dieburg, Wiesbaden 2009

■ Dr. Konrad **Frenzel**, Velhagen & Klasings Großer Volksatlas, Bielefeld und Leipzig 1935

■ Saul **Friedländer** / Ornan **Kenan**, Das Dritte Reich und die Juden 1933 - 1945, Gekürzte Fassung, Aus dem Englischen von Martin Pfeiffer, Bonn / München 2010

■ Eric **Friedler**, Barbara **Siebert** und Andreas **Kilian**, Zeugen aus der Todeszone, Das jüdische Sonderkommando in Auschwitz, 3. Auflage Februar 2008, München

■ Christiane **Fritsche**, Ausgeplündert, zurückerstattet und entschädigt, Arisierung und Wiedergutmachung in Mannheim, Ubstadt-Weiher 2013

■ Mozes Heiman **Gans**, Memorboek, platenatlas van het leven der joden in Nederland van de Middeleeuwen tot 1940 door Mozes Heiman Gans, Baarn, 1971

■ Johan van **Gelder**, Terug van weggewest, Groningen, 1993

■ www.**gelnhausen.de**/PDFDat/totenbuch.pdf

■ www.**genlias**.nl en vanaf 2013 www.**WieWasWie**.nl

■ Marco **Gitema**/ Cecile **aan de Stegge**, Vergeten slachtoffers, Psychiatrische Inrichting de Willem Arntsz Hoeve in de Twede Wereldoorlog, Amsterdam 2017

■ Winne **Gobyn** en Ann **Mestdag**, Kazerne Dossin, Holocaust en Mensenrechten, Gent 2019

■ Herman van **Gothem** & **Patricia Ramet** (eds.), Drancy-Auschwitz 1942 – 1944, Brussels 2015

■ Bettina **Goldberg**, Abseits der Metropolen, Die jüdische Minderheit in Schleswig-Holstein, Neumünster 2011

■ Manfred **Görtemaker**/ Christoph **Safferling**, Die Akte Rosenburg, Das Bundesministerium der Justiz und die NS-Zeit, München 2016

■ Coen **Görts**, Victor Jacob Koningsberger 1895 | 1966, De hoogleraar die zijn rug recht hield, Utrecht 2014

■ Alfred **Gottwald** / Diana **Schulle**, Die "Judendeportationen" aus dem Deutschen Reich 1941 - 1945, Wiesbaden 2005.

■ **Gottwaldt**/ **Schulle**, "Juden ist die Benutzung von Speisewagen untersagt", Die antijüdische Politik des Reichsverkehrsministeriums zwischen 1933 und 1945, Teetz 2007

■ Pim **Griffioen** & Ron **Zeller**, Jodenvervolging in Nederland, Frankrijk en Begië, 1940 – 1945, Overeenkomsten, verschillen, oorzaken, Amsterdam 2011

■ Raphael **Gross,** Werner **Renz (Hg.)**, Band 1 en 2, Der Frankfurter Auschwitz-Prozess (1963 – 1965), Kommentierte Quellenedition, Wissenschaftliche Reihe des Fritz Bauer Instituts, Frankfurt am Main 2013

■ **Dr. Klaus Gruna**/ [vertaler] **Prof. F. Stoks**, St. Lamberti, Münster, Regensburg, 4e Nederlandse druk 2005

■ Lilo **Günzler** in Zusammenarbeit mit **Agnes Rummeleit**, **Endlich reden**, 2. Auflage, Frankfurt 2011

■ Drs. R.C. **Hage** en mr J.H. de **Vey Mestdagh**, De Joodse Gemeenschap van Veendam-Wildervank, Muntendam en Meeden

■ Anna **Hajková**, Die Juden aus den Niederlanden in Theresienstadt in Theresienstädter Studien und Dokumente 2002, Prag 2002

■ Dr. P. D. 't **Hart**, Utrecht en de Cholera 1832-1910, 1990 De Walburg Pers

■ Hartmut **Heinemann** / Christa **Wiesner**, Der jüdische Friedhof in Alsbach an der Bergstraße, Wiesbaden 2001

■ **Heinrichs** / **Franzki** / **Schmalz** / **Stolleis**, Deutsche Juristen jüdischer Herkunft, München 1993

■ Joe J. **Heydecker** / **Johannes Leeb**, Der Nürnberger Prozess, Neuausgabe zum 70. Jahrestag, Köln 2015

■ Michael **Heitz** / Bernd **Röcker (Hrsg.)**, Jüdische Persönlichkeiten im Kraichgau, 2013 Heidelberg – Ubstadt-Weiher – Neustadt a. d. Wied - Basel

■ W.J.M. **Hermans**, Adres Kervel-Kelder, Schuilplaats voor Joden, 1e druk, Hengelo (Gld), juni 2006

■ Abel J. **Herzberg**, Kroniek der Jodenvervolging, 1940-1945 (Amsterdam 1985)

■ Abel J. **Herzberg**, Tweestroomenland, Dagboek uit Bergen-Belsen, Arnhem 1950

■ Arno **Herzig** / Cay **Rademacher** (Hrsg.), Die Geschichte der Juden in Deutschland, Bonn 2008/ Hamburg 2007

■ **Constant van den Heuvel**, Het kruis op de berg, De fussilade van 20 november 1944 tussen Rhenen en Veenendaal, Utrecht 2015

■ **Het Joodsche Weekblad**, deel I en II, Den Haag 1979

■ Leo **Hiemer**, Gabi (1937 – 1943), Geboren im Allgäu, Ermordet in Auschwitz, Bonn 2020

■ Martin **Hiemink**, Assen Auschwitz Assen, Oorlogsherinneringen van **Netty Lezer** uit de Rolderstraat in Assen, Zuidwolde 2006

■ Etty **Hillesum**, Het denkende hart van de barak, Brieven van Etty Hillesum, Haarlem, vierde druk, juni 1982:
[Ingeleid door J.G. Gaarlandt (p. 6)] "*De dagboeken die zij in het kamp bijhield, zijn verloren gegaan, mee de trein in naar Auschwitz, 'ik heb m'n bijbeltje, m'n Russische grammatica en Tolstoi bij me' moet ze gezegd hebben toen ze op 7 september 1943 de 'boulevard' opliep, waar de trein stond te wachten. Maar haar brieven, verzonden tussen 19 november 1942 en 2 september 1943, is een aantal bewaard gebleven*."

■ **Historische Kommission für Westfalen**, Historisches Handbuch der jüdischen Gemeinschaften in Westfalen und Lippe, Die Ortschaften und Territorien im heutigen Regierungsbezirk Detmold, Münster 2013

■ Bernd **Höffgen**, Schicksale jüdischer Ärzte aus Nürnberg nach 1933, Berlin 2013

■ Hans-Joachim **Höhler**, Arbeitsgemeinschaft Neuengamme e.V., Gedenkstätten für die Opfer de KZ Neuengamme und seiner Außenlager, Hamburg 2000

■ Dienke **Hondius** met medewerking van Miep Gompes-Lobatto, Absent, Herinneringen aan het Joods Lyceum Amsterdam 1941-1943 (Amsterdam 2001)

■ Rob **Hufen** Hzn.,Tuindorp, Een bedrijvige gemeenschap in de twintigste eeuw, Geschiedenis en biografisch woordenboek (Utrecht, 2002, 2e druk)

■ F.J. **Hulst** en H.M. **Luning**, De Joodse gemeente Assen, Geschiedenis van een behoorlijke kille, 1740-1976, Asser Historische Reeks III, Assen 1991

■ Silke **Hutt** in Herinneringsboek voor de gevangenen van concentratiekamp Dachau, Namen in plaats van nummers, september 2009, Internationale edities, Nederland (Vertaling Corine Konings)

■ **Jehudith Ilan-Onderwijzer**, Aus finsteren Zeiten 1940-1945, Spannungen und Erlebnisse eines holländisch-jüdischen Mädchens während der Holocaustzeit, Duitse vertaling, Israel 5755/ 1995

■ **Michael Imhof**, 400 Jahre Juden in der Rhön, Petersberg 2017

■ **Michael Imhof** (Hg.), Juden in Deutschland und 1000 Jahre Judentum in Fulda, Petersberg 2011

■ **In Memoriam**, Sdu Uitgeverij Koninginnegracht, Den Haag 1995

■ Dr. G. **Italie**, Het Oorlogsdagboek, Den Haag, Barnefeld, Westerbork, Theresienstadt, Den Haag 1940-1945, Bezorgd door Wally M. de Lang, Tweede druk 2011 (www.olympus-nonfictie.nl)

■ Inge **Jaehner**, "*Wenn ich untergehe, laßt meine Bilder nicht sterben*", *Felix Nußbaum – Leben und Werk*, Dachauer Hefte Nr. 18, Jahrgang 2002, S. 178 – 199

■ Hans-Christian **Jasch** / Wolf **Kaiser**, Der Holokaust vor deutschen Gerichten, Bonn 2018

■ www.**jodeninnederland**.nl

■ Klaas de **Jong,** Kristallnacht en Kamp Westerbork, Vledderveen 2017

■ Dr. L. de **Jong**, Het Koninkrijk der Nederlanden in de tweede Wereldoorlog, dele 1 t/m 10b en 13 (Amsterdam, 1978) [www.**niod**.nl: "*Tussen 1969 en 1994 verscheen Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog, hét standaardwerk over de bezettingsperiode, geschreven door dr. Loe de Jong. Van zijn hand kwamen in totaal 12 delen uit, verdeeld over 26 banden. De wetenschappelijke editie is nu te dowloaden als PDF per band.*"]

■ Sal de **Jong**, Joods leven in de friese hoofdstad, 1920-1945 voltooid verleden tijd, Fryske Akademy / Utjefte 367, Leeuwarden 1970

■ K. **Jongeling**, met medewerking van J. Brilleman, Joodse begraafplaatsen in Groningen en Oost-Friesland / 1, Groningen 1977

■ www.**joodsmonument**.nl

■ www.**juedischesmuseum**.de/judengasse/dhtml/H097.htm

■ Peter **Junk**/ Martina **Sellmeyer**, Stationen auf dem Weg nach Auschwitz, Entrechtung, Vertreibung, Vernichtung, Juden in Osnabrück 1900-1945, 1988 Stadt Osnabrück

■ Lody B. **van de Kamp**, Het was maar kort, Over de Joodse Gemeenten in Nederland, (Boekencentrum, Zoetermeer 1994)

■ Dan **Kampelmaker**, Gevecht om te overleven, Mijn diaspora na de Anschluss, Laren 2008

■ Aad **Kamsteeg**, Ondergronds in het Soesterkwartier, Het geheim van de Westerkerk, naar aanleiding van het dagboek van Rien van Gent, Utrecht 2011

■ Ingolf **Kern** / Stefan **Locke**, Eine geteilte Geschichte, 25 deutsch-deutsche Orte und was aus ihnen wurde, Bonn 2015

■ Julia **Kertesz, Von Auschwitz ins Volkswagenwerk**, Dachauer Hefte 8, 1992

■ Paula **Kienzle**, Spuren sichern für alle Generationen, Die Juden in Rottenburg im 19. und 20. Jahrhundert, Berlin 2008

■ J.D. **Kila**, Kaddiesj voor Joods Alkmaar, De geschiedenis van Joods Alkmaar door J.D. Kila en de herinneringen van Abraham Drukker over de jaren 1940-1944, 3e gewijzigde druk: maart 1995, Alkmaar

■ Sabine **Klamroth**, "Erst wenn der Mond bei Seckbachs steht", Juden im alten Halberstadt, 2e druk, Berlin 2014

■ Victor **Klemperer**, Tagebücher 1933 – 1945, Herausgegeben von Walter Nowojski unter Mitarbeit von Hadwig Klemperer, Berlin 1995

■ Margo **Klijn**, De stille Slag, Joodse Arnhemmers 1933 1945, Westervoort 2003

■ Drs. G.J. **van Klinken** / mr. J. H. **de Vey Mestdagh**, De Joodse Gemeenschap in het Groninger Westerkwartier, Peize en Roden, Groningen 1985

■ Erwin **Knauß**, Die jüdische Bevölkerung Gießens 1933 – 1945, Wiesbaden 1987

■ Geeske S. **Koeman-Poel**, Een synagoge op het kruispunt van de winden (De Joden in Winschoten) 1750-1942 (Winschoten 2002)

■ Eugen **Kogon**, Der SS-Staat, Das System der deutschen Konzentrationslager, 44. Auflage, München 1977

■ Eberhard **Kolb**, Bergen-Belsen 1943-1945, Göttingen, 6. Aufl. 2002

■ Hans **Kooger**, Joods leven in Dieren, Rheden en Velp, Zutphen 1987

■ Hans **Kooger**, Joods Leven in Doesburg, Zutphen 1981

■ Hans **Kooger**, Joods Leven in Bronkhorst Steenderen Brummen, Zutphen 1978

■ Beate **Kosmala**, Über 'Wissen' vom Judenmord (1941 – 1944) in den Vernehmungsprotokollen jüdischer Überlebender im Bovensiepen-Verfahren in **Andreas Nachama (Hg.)**, Reichssicherheitshauptamt und Nachkriegsjustiz, Das Bovensiepen-Verfahren und die Deportationen der Juden aus Berlin, Berlin 2015

■ Claudia **Kramatschek**, Die Villa in der Pücklerstraße, Hugo Heymann und die Vernichtung der wirtschaftlichen Existenz von Juden im Nationalsozialismus, Bonn 2019 [Dit boek is behalve de verzendkosten gratis verkrijbaar bij www.bpb.de.]

■ Christoph **Kreutzmüller** / Hermann **Simon** / Elisabeth **Weber**, Ein Pogrom im Juni, Fotos antisemitischer Schmierereien in Berlin, 1938, Berlin 2013

■ S. **Laansma**, De Joodse Gemeente te Apeldoorn en Het Apeldoornsche Bosch (Zutphen 1979)

■ S. **Lammers** met medewerking van DRS. G. **van Broekhuizen**, De Joodse graven aan de Achterweg, Een inventarisatie van de Israëlitische begraafplaats te Culemborg, Genootschap A.W.K. Voet van Oudheusden Culemborg 2003

■ **L**andeszentrale für **p**olitische **B**ildung Baden-Württemberg, 15|2010, Georg Elser, www.lpb-bw.de [Meer over **Georg Elser (1903-1945)** zie: 'www.georg-elser.de', 'www.georg-elser-arbeitskreis.de' en 'Georg-Elser-Schriftenreihe der Georg Elser Gedenkstätte Königsbronn'.]

■ Wally de **Lang**, Slotakkoord der kinderjaren, Herinneringen aan het Joodsch Lyceum Fisherstraat, Den Haag 1941-1943, Den Haag 2003

■ Martin **Langebach** / Hanna **Liever**, Im Schatten von Auschwitz, Spurensuche in Polen, Belarus und der Ukraine: Begegnen, Erinnern, Lernen; p. 586 – 592: Anna **Hilbrecht** / Dr. Ingo **Loose**: Nationalsozialistische Vernichtungspolitik in Mittel- und Osteuropa, Eine ausgewählte Chronologie; Bonn 2017 [Bundeszentrale für politische Bildung / bpb, Adenauerallee 86, D-53113 Bonn]

■ Renata **Laqueur**, Bergen-Belsen, Tagebuch, 1944/1945, Hannover, 3. Auflage 1995

■ Robert **Lebegern**, Mauer, Zaun und Stacheldraht, Sperranlagen an der innerdeutschen Grenze 1945 – 1990, Weiden 2015

■ Riet **de Leeuw van Weenen-van der Hoek**, Een Kille in de Mediene (Joods leven in Zuidland) (Zuidland, 1994)

■ Riet **de Leeuw van Weenen-van der Hoek**, Matsewa, Joodse begraafplaatsen op Voorne-Putten, Geervliet en Zuidland (Zuidland, 1998)

■ Jutta **Lemcke**, Chronik 1944, Tag für Tag in Wort und Bild, Gütersloh / München 2004

■ J.M. **Lemmens**, Joods leven in Maastricht, Maastricht 1990

■ Thomas **Lennert**, Fritz Demuth (1892 Berlin – 1944 Auschwitz) Kinderarzt, Wissenschaftler, Künstler, Berlin 2009

■ Han **Lettinck**, Klein en groot zijn daar gelijk, De Joodse begraafplaatsen in de provincie Groningen, Tekst Han Lettinck, Fotografie Robert Mulder, Bedum 2009

■ www.**levie-kanes**.com/new-website/famtree/

■ Ad **van Liempt**, Kopgeld, Nederlandse premiejagers op zoek naar joden 1943, uitgeverij Balans 2002

■ Ad **van Liempt** en Jan H. **Kompagnie**, Jodenjacht, De onhutsende rol van de Nederlandse politie in de Tweede Wereldoorlog, Amsterdam 2013[5]

■ Ad **van Liempt**, Selma, De vrouw die Sobibor overleefde, Zutphen 2010[2]

■ Ad van **Liempt**, 40-45 Utrecht, Zwolle 2015

■ Willy **Lindwer**, Kamp van Hoop en Wanhoop, Getuigen van Westerbork, 1939 -1945, met medewerking van drs Karin van Coeverden, Uitgeverij Balans 1990

■ Isaac **Lipschits**, Onbestelbaar, Herinneringen in briefvorm aan de Jodenvervolging in Rotterdam, Laren (NH) 2008

■ Meijer **Lisser**, "Boekhouden 1940 – 1943", Oorlogsdagboek, Alkmaar 2008

■ **Loden Vogel**, Dagboek uit een kamp (Amsterdam 1965)

■ **Herbert Loebl**, Juden in Bamberg, Die Jahrzehnte vor dem Holocaust, 1999 Bamberg

■ K. **Löffelholz**/ U. **Trendelenburg**, Verfolgte deutschsprachige Pharmakologen 1933 – 1945, Frechen 2008

■ Hans **Maršálek**, Die Geschichte de Konzentrationslagers Mauthausen, Wien 2016

■ Henry **Marx** in Alexander **Nützenadel (Hrsg.)**, Das Reichsarbeitsministerium im Nationalsozialismus, Verwaltung – Politik – Verbrechen, Göttingen 2017 / Bonn 2018

■ Horst **Matzerath e. a.**, Geschichte der Stadt Köln, Band 12, Köln in der Zeit des Nationalsozialismus, 1933 – 1945, Köln im April 2009

■ www.**mauthausen-memorial**.at/db/admin/de/index_totenbuch.php

■ http://home.kpn.nl/**mayerhirsch/moscowa**.html

■ Philip **Mechanicus**, In Dépôt, Dagboek uit Westerbork (Amsterdam 1985)

■ Mariët **Meester**, Koloniekak, Leven in een gevangenisdorp, Beilen 2012

■ Daphne **Meijer**, Unbekannte Kinder - De laatste trein uit Westerbork in Westerbork Cahiers 2, Kinderen in kamp Westerbork, Hooghalen 1994

■ **Meulen, van der** / **Tigelaar**, Utrechtse Biografieën, deel 1 - 5, Utrecht,

■ Pauline **Micheels**, De waarheidszoekster Henriette Boas, Een leven voor de Joodse zaak, Amsterdam 2016

■ **Dick de Mildt**, Straatgenoten, Een drieluik over de maat der dingen, Hilversum 2018

■ Janneke **de Moei**, Joodse kinderen in het kamp Vught (Vught 1999)

■ Gisela **Möllenhoff** / Rita **Schlautmann-Overmeyer**, Jüdische Familien in Münster 1918 bis 1945, deel 1, BiographischesLexikonn, deel 2.1, Abhandlungen und Dokument 1918 -1935, deel 2.2 Abhandlungen und Dokument 1935 -1945, Münster 1995, 1998 und 2001

■ Dirk **Mulder**, Aalje **Tiktak** en Harm **van der Veen**, Weinigen van velen, notulenboek van een joodse gemeenschap 1940 - 1942, Westerbork / Hooghalen-Veendam, 1995

■ Dr M. L. **Muller**, Aan de poort van het Leven, Herinneringen van een vrouwenarts, Utrecht 1949

■ Hanno **Müller** / Dieter **Bertram** / Friedrich **Damrath**, Judenfamilien in Hungen und in Inheiden, Utphe, Villingen, Obbornhofen, Bellersheim und Wohnbach, Hungen 2009

■ Hanno **Müller** / Friedrich **Damrath** / Monica **Kinggreen** / Klaus **Konrad-Leder**, Juden in Lich, Birklar, Langsdorf, Muschenheim und Ettingshausen, Teil I und Teil II, Lich 2010

■ Heinrich **Mussinghoff**, Edith Stein, Eine Kurzbiographie, Leutesdorf am Rhein, 3. Auflage, 2001

■ Nationaal Monument Kamp Vught, **Handleiding bij een bezoek aan het Nationaal Monument Kamp Vught**, Het bestuur van de Stichting Nationaal Monument Kamp Vught, Vught, februari 1991

■ **Harald Neuber**, Rhina im Spiegel seiner christlich-jüdischen Vergangenheit, Haunetal-Rhina 2005

■ Willem van **Norel**, Joods leven in Elburg, 2014 Arent thoe Boekop

■ Herbert **Obenaus** e. a., Historisches Handbuch der jüdischen Gemeinden in Niedersachsen und Bremen, Band I und II, Göttingen 2005

■ Felix Hermann **Oestreicher**, Ein jüdischer Arztkalender, Konzentrationslager-Tagebuch 1943-1945, Erste Transkription des Tagebuchs von Anneliese Nassuth-Broschmann,

■ Bettina **Offergeld**/ Hannelore **Herpertz**/ Corinna **Broeckmann**, Gedenkbuch für die Opfer der Shoah aus Aachen, Aachen 2019

■ **Olympia 1936**, Band II, Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936, uitgegeven van Cigaretten-Bilderdienst Hamburg-Bahrenfeld, samengesteld door Sportschriftleiter **Walter Richter,** Hamburg 1936

■ Niek **van der Oord**, Het mankeert ons aan een goed adres, Brieven en getuigenissen uit de jaren 1936-1945 (Kampen 2000)

■ Niek **van der Oord**, Jodenkampen (Kampen 2003)

■ Dr. B. J. **Oosterhoff**, Israëlitische Persoonsnamen, Exegetica, Delft 1953

■ Manja **Pach** en Lex **Rutgers**, 'Het verstoorde leven', Een wandeling langs de plaatsen die herinneren aan het leven en werken van de joden in Deventer, Boekhandel Praamstra, Deventer 2006

■ Dorothea **Parak**, Juden in Friedrichstadt an der Eider, Kleinstädtisches Leben im 19. Jahrhundert, Neumünster 2010

■ H. **Paskamp** en M. **Paskamp-van Santen**, Kinderen van de rekening, Joods schoolleven in Twente gedurende de bezettingsjaren 1941-1943, Enschede 2001

■ Gerhard **Paul**, Der Untergang 1945 in Flensburg, Landeszentrale für politische Bildung, 2012

■ Grit **Philipp**, unter Mitarbeit von Monika **Schnell**, Kalendarium der Ereignisse im Frauen-Konzentrationslager Ravensbrück 1939 - 1945, Berlin 1999

■ A. **Piechorowski**, Der Untergang der jüdischen Gemeinde Nordhorn, herausgegeben vom Arbeitskreis für Heimatgeschichte Nordhorn, Almelo 1964

■ Bob **Polak**, Naar buiten, lucht en lachen! Het Amsterdam van Anne Frank, Amsterdam 2006

■ Das **Postleitzahlenbuch**, Alphabetisch geordnet, Postdienst, Deutsche Bundespost, 1993

■ Henk **Postma** / Wim **Vreeke**, Fonteinen van Aarde, Het oorlogsdagboek van **Jaap Komejan**, De strijd om Walcheren, beleefd vanuit een rolstoel, Vlissingen 2013

■ Dr. J. **Presser**, Ondergang, De vervolging en verdelging van het Nederlandse Jodendom 1940-1945, deel 1 en 2, 's-Gravenhage 1965

■ Anne **Prior**, "Wo die Juden geblieben sind, ist […] nicht bekannt.", Essen 2010

■ **Puvogel**, **Stankowski**, **Graf**, Gedenkstätten für die Opfer des Nationalsozialismus, Eine Dokumentation I, 2. Auflage, Nachdruck 1996

■ Jan Willem **Regenhardt**, In de schaduw van de Dom, Overleven in de stad van de NSB (Uitgeverij Bas Lubberhuizen 2002)

■ Kees **Ribbens**, 'Zullen wij nog terugkeren ...' De jodenvervolging in Amersfoort tijdens de Tweede Wereldoorlog, Amersfortia Reeks Deel 13 (Amersfoort 2002)

■ T.J. **Rinsema**, Joden in Meppel 1940 - 1945 (Zutphen 2004)

■ **Roche Lexikon Medizin** (München 1984)

■ Severin **Roeseling,** Das braune Köln, Ein Stadtführer, Die Innenstadt in der NS-Zeit, Köln 1999

■ **Roest/ Scheren**, Oorlog in de stad, Amsterdam 1939- 1941, Amsterdam 1998

■ Ruud van der **Rol**/ Rian **Verhoeven**, Anne Frank, Anne Frank Stichting, Amsterdam, Vijfde druk, 1995

■ Rudi **Rolf**, Atlantikwall, Batteries and Bunkers, Middelburg 2014

■ Rudi **Rolf**, Regelbauten, Atlantikwall- Typenheft, Atlantic Wall Typology, Typologie du Mur de l'Atlantique, Middelburg 2019

■ **Dirk Leendert Roth**, Broze Burchten, Middelburg en de Holocaust, Leeuwarden 2018

■ Jan **van Rossum**, 51 Portretten, De vermoorde joden van Steenwijk uit de schaduw, Stichting Gedenkteken Joodse Steenwijkers, 2005

■ Nico **Rost**, Goethe in Dachau, vierde druk, De Bilt 2015

■ Hans **Sakkers** en Hans **Houterman**, Zoutelande in de Tweede Wereldoorlog, Een dorp aan de Atlantikwall, Zoutelande 2002

■ H. **Sakkers** / J.N. **Houterman**, Atlantikwall in Zeeland en Vlanderen gedurende opbouw en Strijd 1942 – 1944, Middelburg 1990

■ Hans **Sakkers** - Marc **Machielse** – Erik **Brouwer** in samenwerking met Johan den **Hollander**, Joep **Bremmers**, Anne **Visser** en Rob **Wethly**, Bunkers van de Duitse Wehrmacht in de stad Utrecht, - Atlantikwall - Stichting Militair Erfgoed 2001, Amersfoort 2001

■ Bettina van **Santen**, Scholen en Schoonheid, Tweehonderd jaar Utrechtse basisscholen, Utrecht 2007

■ Dr. Jules **Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor (Vierde druk, Amsterdam 1997)

■ Dr. Jules **Schelvis**, Vernietigingskamp Sobibor, De transportlijsten (Amsterdam 2001)

■ **Barbara Schieb** / **Jutta Hercher** (Hrsg.), 1938, Warum wir heute genau hinschauen müssen, Bonn 2019

■ Peter **Schilling** / Gudrun **Beckmann-Kircher** / Monika **Simonsmeier**, Spuren der Erinnerung an Jüdische Familien in Münster-Wolbeck, Lebensgeschichten zu Stolpersteinen, herausgegeben von Diethard **Aschoff**, Institutum Judaicum Delitschianum, Münster, Band 11; Berlin 2016

■ Hans **Schippers**, De Westerweelgroep en de Palestinapioniers, Non-conformistisch verzet in de Tweede Wereldoorlog, Hilversum 2015

■ J. H. **Schoeps**, Neues Lexikon des Judentums, Gütersloh, 2000

■ Dr. E. **Schut**, Geschiedenis van de Joodse gemeenschap in de Pekela's 1683 - 1942 Geschiedenis van de begraafplaats en overzichten van de joodse bevolking, Groningen 1991

■ Dr. E. **Schut,** Mr J.H. de Vey Mestdagh, H. Delies, W. Domburg, Ir J.A. Gischler, P. Robijn, G. Simmeren, L.W. Sonneveld, Prof. Dr. W.J. van Bekkum, M.A. Douma en T.P. Boursma, De Joodse Inwoners van de stad Groningen en omstreken 1549-1945 en hun begraafplaatsen aldaar, I, 1549-1870, IIa, IIb en IIc 1870 - 1945, Mr J.H. de Vey Mestdagh Stichting, 2001

■ Peter **Schulze**, Juden in Hannover, Dokumentation der Ausstellungen in der Alten Predigthalle, Rundgang über den Friedhof An der Strangriede, Hannover 1989

■ Dr. Judith **Schuyf**, Nederlanders in Neuengamme, De ervaringen van ruim 5500 Nederlanders in een Duits concentratiekamp, 1940 - 1945, Derde Druk, Zaltbommel 2005

■ Géraldine **Schwarz**, Die Gedächtnislosen, Erinnerungen einer Europäerin, Zürich 2018, Bonn 2019

■ Heinrich **Schwing**, "Ihr habt getan, was menschenmöglich.", Klaus Ulrich Beck an Annie Vree, Briefe zwischen Hoffen und Bangen Amsterdam Vught Westerbork 1942 / 1943, Singen-Bohlingen 2018

■ Rebecca **Schwoch**, Berliner jüdische Kassenärzte und ihr Schicksal im Nationalsozialismus, Ein Gedenkbuch, p. 878

■ Eduard **Seidler**, Jüdische Kinderärzte 1933 – 1945, ENTRECHTET / GEFLOHEN / ERMORDET, Freiburg 2007

■ T.M. **Sjenitzer-van Leening**, Dagboekfragmenten 1940 - 1945, NIOD, Amsterdam 1954, 1985

■ **C. Sleutel, A. Meerman, J. de Hond** en **J. Braat**, Joods Vlissingen, Een roerige en bewogen geschiedenis, Vlissingen, jaartal ?

■ Klaas A. D. **Smelik,** Arjan van **Dixhoorn** (red.), Middelburg en de Mediene, Joods leven in Zeeland door de eeuwen heen, Antwerpen Apeldoorn 2017

■ Harmen **Snel** en Jits **van Straten**, Index van de joodse begraafplaats Muiderberg van 1812 tot 1850, Meppel 1997

■ Kirsten **Snijders**, Nederlanders in Buchenwald 1940 - 1945, Göttingen 2008, derde druk

■ T. **Spaans-van der Bijl**, Utrecht in Verzet 1940-1945, Utrecht 2005, tweede, herziene druk

■ **Christa Spannbauer**/ **Thomas Gonschior**, Mut zum Leben, Die Botschaft der Überlebenden von Auschwitz, Bonn 2019 [bpb: Bundeszentrale für politische Bildung]

■ Harry **Stein**, Konzentrationslager Buchenwald 1937-1945

■ **Elisabeth Sternberg-Siebert**, Jüdisches Leben im Hünfelder Land, Juden in Burghaun, Petersberg 2001

■ Jits van **Straten** en Harmen **Snel**, Joodse voornamen in Amsterdam, Meppel 1996

Website: http://**dutchjewry**.org/**search**/search.htm

■ A. G. **Steenbergen**, Een eerlijcke plaets, Memorboek van joods Wageningen en omgeving (Wageningen 2002)

■ Christan **Steinhagen**, Münster im Dritten Reich, Ein Stadtführer, Münster 2013

■ Cees **Steutel**, Adri Meerman en Jacques de Hond, met een bijdrage van Jules Braat, Joods Vlissingen, Eeen roerige en bewogen geschiedenis, Vlissingen, april 2010

■ **Stibbe**, **Hagedoorn**, **v.d. Baan en de Weerd**, Herinneringsboek Joods Zwolle 1940 - 1945, Nederlands-Israelitische Gemeente Zwolle 1995

■ **Stichtung niedersächsische Gedenkstätten, Bergen-Belsen**, Kriegsgefangenenlager 1940-1945, Konzentrationslager 1943-1945, Displaced Persons Camp 1945-1950, Katalog der Dauerausstellung, Celle 2009

■ www.**stolpersteine-wuerzburg**.de/index2.htm

■ **Jim Terlingen**, Schaduw over Zonneschijn, bravenewbooks.nl

■ **Geert van Tongeren**, De oorlogsdagboeken van frater Apollonius, Amsterdam 2019

■ Leonie **Treber**, Mythos Trümmerfrauen, Von der Trümmerbeseitigung in der Kriegs- und Nachkriegszeit und der Entstehung eines deutschen Erinnerungsortes, Bonn 2015, Nachdruck 2019

■ Prof. dr. W. C. **Ultee**, We mogen nergens heen, we moeten naar Vught, de joodse inwoners van Woerden, 1930 -1947 (Woerden, 1999)

■ **utrechts documentatiesystem**

■ Joseph **Walk,** Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, 2e druk, Reprint, Heidelberg 2013

■ Tineke **Wibaut-Guilonard**, Kamp Vught 1943 – 1944, Bunker en Krematorium, Amsterdam 1991

■ Friso **Wielenga**, Geschichte der Niederlande, 2018 Ditzingen [Vertaling ND: Annegret Klinzmann, M.A.]

■ Michael **Winkelmann,** "Auf einmal sind sie weggemacht", Lebensbilder Arolser Juden im 20. Jahrhundert, Kassel 1992

■ Herman **Vandermael**, Kinderen van Theresienstadt, De laatste overlevenden van het concentratiekamp getuigen, Tielt 2012

■ Evert **van der Zouw**, Toon de Klompenneus en andere bijnamen uit Wijk C, Utrecht 2000,

■ Harm **van der Veen**, m.m.v. Guido **Abuys** en Dirk **Mulder**, met illustraties van Geert **Schreeuder**, Opgepakt, verhalen van kinderen in Kamp Westerbork, Westerbork 2003

■ Yteke **van der Vegt** / Ben **Prinsen**, Hertha, Een meisje in de oorlog, Lesbrief voor de basisvorming van het voortgezet onderwijs, herinneringscentrum kamp westerbork (Hooghalen 2003)

■ Liesbeth **van der Horst**, Wilma **van Leur**, Ruud **Lindeman** en Joost **van de Weijer**, Verstopt Vervalst Verzameld, De collectie van het verzetsmuseum Amsterdam, Amsterdam/ Zutphen 1995

■ **Verein zur Förderung des Gedenkbuches für die Charlottenburger Juden e.V.** (Hrsg.), Juden in Charlottenburg, Ein Gedenkbuch, Berlin 2009

■ **J. Verhoef**, [redacteur: Peter Sprangers / eindredacteur: Ad van Liempt] Dagboek Houtcentrale Utrecht 1940 – 1945, Utrecht 2010

■ Tom **Verwaijen**, Joods Gouda, Een Joodse geschiedenis vanaf 1737 tot omstreeks 1850, Amersfoort 2012

■ J.H.**Vey Mestdagh**, Joden in Noord-Oost Groningen, Groningen 1980

■ Francisca van **Vloten**, Nieuw licht!, Jan Toorop en de Domburgsche Tentoonstellingen 1911-1921, Deventer 2011

■ L. Herma **van Voss**, F. **Hijman**, C. **Huiding-Stomp**, M. **Links**, M. **Ros**, M. **Siskens**, J. **van de Wal** en H. **van der Werf**, Wijk C, het hart klopt door, Utrecht 1983

■ Karel **Volder**, Werken in Duitsland 1940 – '45, Bedum 1990

■ **Aart Vos**, Als ik in Vught ben probeer dan eens te schrijven …, Stichting Mikwe, Zaltbommel 2017

■ **Rudolf Vrba**, Ik ontsnapte uit Auschwitz, Een waargebeurd verhaal, Utrecht 2016

■ Esther van **Vriesland**, Esther, Een Dagboek 1942, Utrecht 2010

■ Tjeerd **Vrij**, Bittere tranen, Jodenvervolging in Tiel en omgeving, Hilversum 2010

■ Barbara **Wagner**, Dieter Bertram, Friedrich Damrath, Friedemann Wagner, Die Jüdischen Friedhöfe und Familien in Fronhausen Lohra Roth, Marburg 2009

■ Joseph **Walk** (Hrsg.), Das Sonderrecht für die Juden im NS-Staat, Heidelberg 2013

■ Sander **van Walsum**, Ook al voelt men zich gewond, De Utrechtse universiteit tijdens de Duitse bezetting 1940-1945 (Utrecht april 1995)

■ Marja **van der Wees**, Wijk C, het verleden verteld, Twintig interviews van het Volksbuurtmuseum Wijk C, Stichting de Plantage, Utrecht, 1998

■ Heinrich **Wefing**, Der Fall Demjanjuk, Der letzte große NS-Prozess, München 2011

■ A.W. **van der Wel**, Dijken en duinen op Walcheren: een permanente zorg, in **Water over Walcheren**, Middelburg 1994

■ Heinz **Wewer**, "Abgereist, ohne Angabe der Adresse", Postalische Zeugnisse zu Verfolgung und Terror im Nationalsozialismus, Berlin 2017

■ https://de.**wikipedia**.org/wiki/Sobibor-Prozess#Der_Sobibor-Prozess_vor_dem_Landgericht_Hagen

■ Wim **Willems** / Hanneke **Verbeek**, hier woonden wij, Hoe een stad zijn Joodse verleden herontdekt, Amsterdam 2016

■ Joep **Wijnberg-Stroz**/ Marianka **van Luntern-Spanjaard**, Blijvers en Voorbijgangers, Joden in Delft 1850-1960, Kampen 1998

■ **Wikipedia**, DVD-ROM Ausgabe vom 20. September 2006:

■ Syzette **Wijers**, Als ik wil kan ik duiken ..., Brieven van Claartje van Aals, verpleegster in de joods psychiatrische inrichting Het Apeldoornsche Bosch 1940 - 1943, Samengesteld en toegelicht door Suzette Wyers, Amsterdam 1995

■ Stanislav **Zámecnik**, Das war Dachau, 2e druk, Frankfurt am Main 2010

■ Wijnand **van der Zanden**, In het spoor van Lukis en Dryden, Twee Engelse oudheidkundigen tekenen Drentse hunebedden in 1878, Utrecht 2015

■ **Zandpad:** Index van grafstenen joodse begraafplaats Utrecht onder signatuur 728.2 INDE in Het Utrechts Archief (handbibliotheek op de studiesaal) [1 **C 6 7** 1248 betekend: nummer van de filmrol1 vak C rij 6 plaats 7 grafsteen 1248]

■ Sytze **van der Zee**, Vogelvrij, De jacht op de Joodse onderduiker, Amsterdam 2010

■ Sake de Boer, Zeno Kolks, Joop Slager, Frank van **Zuijlen** (red.), De mooiste synagoge van Nederland, Joods leven in Enschede vanaf 1767, Enschede 2003

■ Jac. **Zwarts**, J. en D. **Michman**, H. **Beem**, Nederlandsch Israëlietische Gemeente Utrecht 200 jaar, Utrecht 1989

Het Joods Monument Utrecht

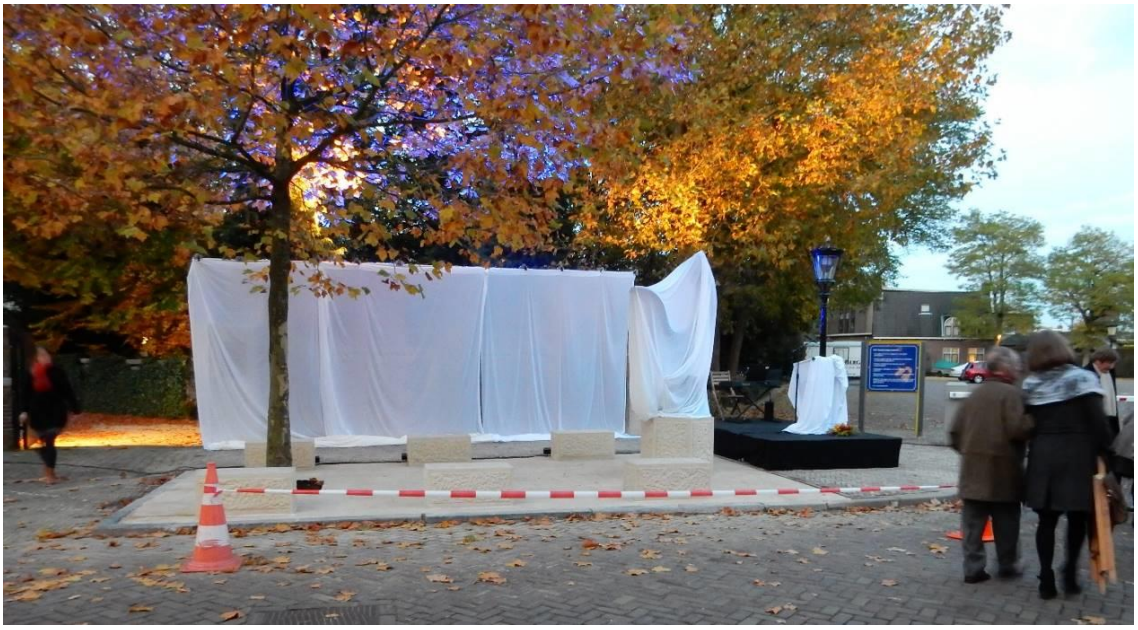

2198

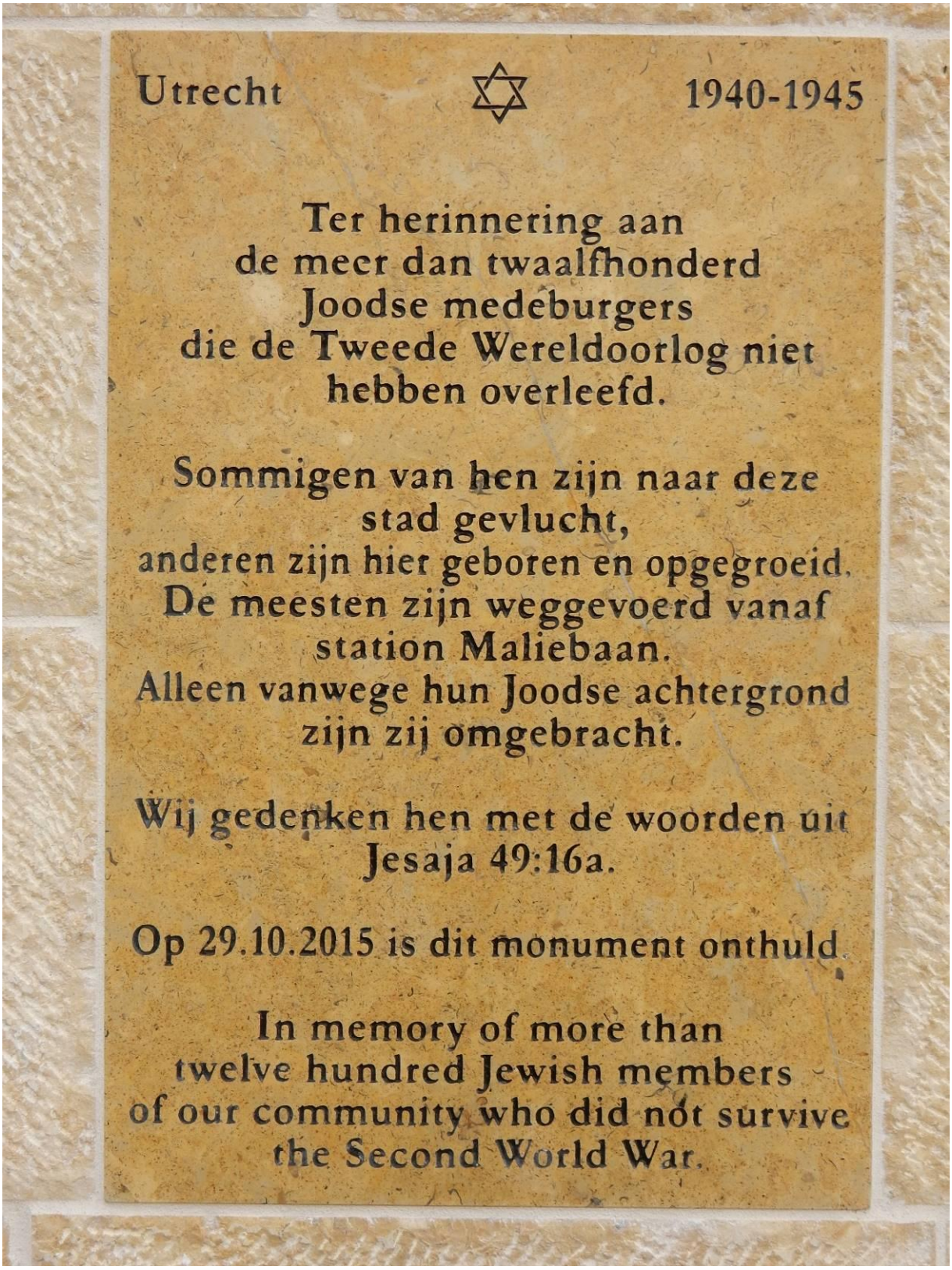
Utrecht
1940-1945
Ter herinnering aan
de meer dan twaalfhonderd
Joodse medeburgers
die de Tweede Wereldoorlog niet
hebben overleefd.
Sommigen van hen zijn naar deze
stad gevlucht,
anderen zijn hier geboren en opgegroeid.
De meesten zijn weggevoerd vanaf
station Maliebaan.
Alleen vanwege hun Joodse achtergrond
zijn zij omgebracht.
Wij gedenken hen met de woorden uit
Jesaja 49:16a.
Op 29.10.2015 is dit monument onthuld.
In memory of more than
twelve hundred Jewish members
of our community who did not survive
the Second World War.

ZIE, IK HEB JE IN MIJN HANDPALMEN GEGRIFT
ישעיהו מ"ט ט"ז
הן על כפים חקתיך

ישעיהו מ"ט ט"ז

Nawoord

"*Wir stehen ewig in der Schuld dieser Menschen.*"

[*Dat zijn wij eeuwig aan deze mensen verplicht*.]

Deze zin, uitgesproken van een Keulse vrouw, toen zij op straat ooggetuige werd van het nazi-onrecht, dat Joden werd aangedaan, is mij tientallen jaren lang uit een radio-uitzending bijgebleven.

Dank

Met dank aan de heer **Ben Noach**, die als voorzitter van Amoetat Akevoth, ervoor heeft gezorgd, dat het *Herinneringsboek Joods Utrecht 1940 – 1945* op de webzijde http://dutchjewry.org mag verschijnen.

Meer over de dank aan mevrouw **Riet de Leeuw van Weenen-van der Hoek** op bladzijde 11.

Hermann Meub